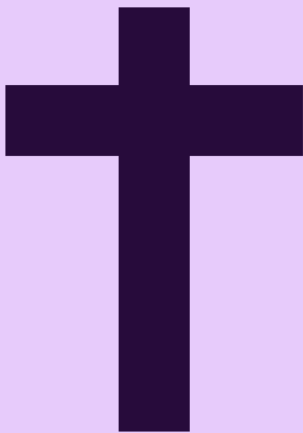

Alacatlazala Mixtec
New Testament

Portions of the Holy Bible in the Alacatlazala Mixtec
language of Mexico

Alacatlalzala Mixtec New Testament
Portions of the Holy Bible in the Alacatlalzala Mixtec
language of Mexico

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Alacatlalzala

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 May 2025 from source files dated 14 May 2025
a74bfb3f-bd55-5ab9-983e-8d19de48c198

Contents

SAN MATEO	1
SAN MARCOS	79
SAN LUCAS	127
SAN JUAN	210
HECHOS	277
ROMANOS	367
1 CORINTIOS	408
2 CORINTIOS	446
GÁLATAS	469
EFESIOS	483
FILIPENSES	497
COLOSENSES	506
1 TESALONICENSES	515
2 TESALONICENSES	522
1 TIMOTEO	526
2 TIMOTEO	537
TITO	544
FILEMÓN	549
HEBREOS	551
SANTIAGO	577
1 PEDRO	586
2 PEDRO	596
1 JUAN	602
2 JUAN	612
3 JUAN	614
JUDAS	616
APOCALIPSIS	619

To'on ñava'a xa'a Jesucristo ña n̄itaa taMateo

*Ñayó'o ká'an xa'a naxii síkuá Jesucristo
(Lc. 3:23-38)*

¹ Yó'o vaxi kivi naxii síkuá Jesucristo; tayó'o kúu ra sa'ya ñani síkuá tarey David, tayó'o kúu sa'ya ñani síkuá taAbraham na x̄indoqo x̄ina'á.

² TaAbraham x̄ikuu yivá taIsaac; taIsaac x̄ikuu yivá taJacob; taJacob x̄ikuu yivá taJudá x̄i'in ink̄a nañani ra.

³ TaJudá x̄ikuu yivá taFares x̄i'in taZara, ta si'í ovi tayó'o x̄inaní ñá Tamar. TaFares x̄ikuu yivá taEsrom; taEsrom x̄ikuu yivá taAram.

⁴ TaAram x̄ikuu yivá taAminadab; taAminadab x̄ikuu yivá taNaasón; taNaasón x̄ikuu yivá taSalmón.

⁵ TaSalmón x̄ikuu yivá taBooz, si'í taBooz x̄inaní ñá Rahab. TaBooz x̄ikuu yivá taObed, si'í taObed x̄inaní ñá Rut. TaObed x̄ikuu yivá taIsaí.

⁶ TaIsaí x̄ikuu yivá tarey David ta tayó'o xa'nda chiño noqo naIsrael, ta tarey David x̄ikuu yivá taSalomón. Ta si'í taSalomón x̄ikuu ñá na'ki'in taDavid tá n̄xi'i yij ñá tanqó, ta x̄inaní Urias.

⁷ TaSalomón x̄ikuu yivá taRoboam; taRoboam x̄ikuu yivá taAbías; taAbías x̄ikuu yivá taAsa.

⁸ TaAsa x̄ikuu yivá taJosafat; taJosafat x̄ikuu yivá taJoram; taJoram x̄ikuu yivá taUzías.

⁹ TaUzías x̄ikuu yivá taJotam; taJotam x̄ikuu yivá taAcáz; taAcáz x̄ikuu yivá taEzequías.

¹⁰ TaEzequías x̄ikuu yivá taManasés; taManasés x̄ikuu yivá taAmón; taAmón x̄ikuu yivá taJosías.

¹¹ TaJosías x̄ikuu yivá taJeconías x̄i'in ink̄a ñani ra. X̄indoqo nayó'o ñoo Israel ta kivi saá k̄ixaá nañoqo Babilonia ta k̄ixá'á na káni tá'an na x̄i'in naIsrael, ta k̄undeé naBabilonia noqo nayó'o. Ta saá t̄jin na naIsrael ku'a'an na x̄i'in na ñoo Babilonia.

¹² Ta saá taJeconías x̄ikuu yivá taSalatiel; taSalatiel x̄ikuu yivá taZorobabel.

¹³ TaZorobabel x̄ikuu yivá taAbiud; taAbiud x̄ikuu yivá taEliaquim; taEliaquim x̄ikuu yivá taAzor.

¹⁴ TaAzor x̄ikuu yivá taSadoc; taSadoc x̄ikuu yivá taAquim; taAquim x̄ikuu yivá taEliud.

¹⁵ TaEliud x̄ikuu yivá taEleazar; taEleazar x̄ikuu yivá taMatán; taMatán x̄ikuu yivá taJacob.

¹⁶ TaJacob x̄ikuu yivá taJosé, ta taJosé x̄ikuu yij ñáMaría, ta ñáyó'o x̄ikuu si'í taJesús, ta kúu Cristo.*

¹⁷ Ta saá n̄ya'a uxu kom̄i nave'e ra, na x̄ikuu x̄ij síkuá Jesucristo ña k̄ixá'á nd̄a kuiya x̄itaku taAbraham t̄nd̄a kuiya x̄itaku taDavid. Ta tuku n̄ya'a uxu kom̄i nave'e ra, ña k̄ixá'á nd̄a kuiya x̄itaku taDavid t̄nd̄a kuiya nañoqo Babilonia t̄jin na naIsrael ku'a'an na ñoo Babilonia. Ta n̄ya'a ink̄a

* 1:16 To'on "Cristo" kóni kachí ña: Taq̄a ta ti'vi Ndios ña sak̄aku ra n̄ivi.

uxu komi nave'e ra, ña kixá'á nda kuyja kee naño Israel nixa'an na ñoo Babilonia tãda kuyja ka ku Jesucristo.

*Ñayó'o ká'an xa'a ña ka ku Jesucristo
(Lc. 2:1-7)*

¹⁸ Kivi ka ku Jesucristo si'a nixiyo. NáMaría ña kuu si'i ra, nixiyo ini ña tonda'a ña xí'in taJosé. Ta tayó'o, ta'an ka tonda'a ra xí'in ña, ta kundaa ini ra ño'o sa'ya ña, ta on sivi sa'ya taJosé kía, chi ña ño'o kuu ña sa'ya Níma Ndios.

¹⁹ Ta taJosé, ta kóni kuu yii ñaMaría, ñii ta va'a ní ini kuu ra, ta ni-xiin ra ndato'on ra xí'in nivi ña ño'o sa'ya ñaMaría ta sakuka'an ra noo ña. Ta saá chika ini ra sandakoo se'é ra ña, ña on koni ndi'i nivi ñayó'o.

²⁰ Tá xáni sijní ra sandakoo ra ña, ta ñoo njikisin taJosé ta nixani ra ñii ñaángel kee noo Ndios kixi ña noo ra, ta káchí ña saá xí'in ra:

—Tata José, sa'ya ñani sikuá tarey David kuu ún, on kuyi'vi ini ún naki'in ún ñaMaría koo ña xí'in ún, chi sa'ya ña ña kaku, sa'ya Níma Ndios kuu ña.

²¹ Tá kaku ta sa'ya ña, ta chinoo ún kivi ra kunani ra Jesús.† Saá kunani ra, chi ta sakaa nanivi xa'a kuachi na kuu ra —káchí ñaángel xí'in taJosé.

²² Ta ndi'i ñayó'o nixiyo, chi saá xini ño'o kundivi ña njika'an Ndios xí'in taprofeta‡ xina'á, chi taprofeta nita ra si'a:

²³ Ñaña'a lo'o, ña yii ña ta'an tonda'a ta, ta kee sa'ya ña, ta sakaku ña ñii ta lo'o,

ta kunani ra Emanuel,

káchí to'on Ndios ña nita taprofeta xina'á. Ta kivi “Emanuel” kóni káchí ña saá: Ndios yoo ra xí'in yó.

²⁴ Ta saá nakaxin ini taJosé, ta ndakoo ra, ta kisa ndivi ra tá yoo ndi'i ña njika'an ñaángel xí'in ra, ta naki'in va'a ra ñaMaría nduu ña ñási'í ra.

²⁵ Ta taJosé xí'in ñaMaría on vása ní-kisin xí'in ta'an na anda kivi ka ku sa'ya ña, ta saá taJosé chinoo ra kivi talo'o ka ku yó'o kunani ra Jesús.

2

*Ñayó'o ká'an xa'a nandíchi na nákoní kimi
kivi kixaa na xito na tafesús*

¹ TaJesús ka ku ra ñoo Belén ña nda'vi ndaa estado Judea, ta taHerodes xikuu rey ñoo estado Judea. Ta saá kixaa nandíchi na nákoní kimi ñoo Jerusalén; nayó'o kixi na chí noo vaxi kana ño'o.

² Ta saá kixá'á na ndaka to'on na naño Jerusalem, káchí na si'a:

—¿Míkía ka ku talo'o ta kuu rey noo ndó'o najudío?‡ Chí noo vaxi kana ño'o xini ndi ñii kimi, ta saá kundaa ini ndi xa ka ku ra, ta vitin vaxi ndi yó'o ña kasa to'ó ndi ra —káchí nandíchi.

³ Kivi xini so'o tarey Herodes to'on ña njika'an nandíchi yó'o, ta nindi'i ní ini ra. Ta ñii ki'va saá nindi'i ini naño Jerusalem.

⁴ Ta saá tarey Herodes kana ndi'i ra naná'no noo nasutu, ta kana ra ndi'i na sán'a ndayí Ndios, ta kixaa ndi'i nayó'o noo ra. Ta ninda'ka to'on ra nayó'o, míkía kaku Cristo.

⁵ Ta nayó'o ndakuin na, káchí na saá:

† 1:21 Kivi “Jesús” kóni káchí ña: Ndios sáka ku ra nivi. ‡ 1:22 Naprofeta kuu nivi na ká'an ndoso to'on Ndios. * 2:2 Najudío kuu nasá'ya ñani sikuá taIsrael ta xinaní Jacob xina'á.

—Ñoo Belén ña ndá'vi ndaa estado Judea yó'o kaku ra, chi saá káchí tɔ'on Ndios ña ñitaa taprofeta xina'á, káchí ña saá:

6 Ñoo Belén, ña ndá'vi ndaa estado Judea, kúu ña ñii ñoo ña ndáya'ví ní ká ñoo ndi'i ñoo; chi ndá ñoo yó'o kixi ta kuiso chiño, ta kundaa ra naño Israel, káchí tɔ'on Ndios ña ñitaa taprofeta —káchí na ndiso chiño ñoo naño judío xí'in tarey Herodes.

7 Ta saá taHerodes kana se'é ra nandíchi na nákoní kímí, ta nayó'o kixaa na ñoo ra, ta ñindaqa tɔ'on ra na, ndá kivi kúu ña ñitivi naye'e kímí xini na. Ta saá ndato'on na xí'in ra, ta kundaa ini ra.

8 Ta ti'ví ra na kuá'an na ñoo Belén, ta ñika'an ra si'a xí'in na: —Kuá'an ndó ñoo Belén, ta nandukú ndó míchi yóo talo'o. Tá xini ndó ra, ta saá ndikó tuku ndó yó'o ta ndato'on ndó xí'in i, ta saá yi'i ko'on i kasa tó'o i ra —káchí taHerodes xí'in na.

9 Ta kivi ndi'i xini so'o na ña ñika'an tarey, ta saá kee na kuá'an na. Ta kímí tí xini na, kuá'an si'na rí ñoo na, ta ñixaa rí ta xikanóo rí ñoo kándú'u talo'o.

10 Tá xini na xikanóo tíkimi yó'o, ta saá kusij ní ini na.

11 Ta ñikí'vi na ini ve'e, ta xini na talo'o xí'in si'í ra ñaMaría. Ta saá xikuxití na ñoo talo'o, ta kisa tó'o na ra. Ta ñakuina na xaton váli na, ta saní'i na ra ñaoro, xí'in xuxa va'a ña yá'ví ní, xí'in nduta va'a tá tami xá'an naní rá mirra.

12 Ta Ndios ti'ví ra xani ñoo nandíchi yó'o, ta saá kundaa ini na ña on ndikó na ñoo ñoo yóo tarey Herodes. Ta saá ndikó na kuano'o na inka yichi, ta on vása ní-ndikó ka na yichi ñoo kixi na.

Ñayó'o ká'an xa'a nave'e taJesús kivi kuá'an na ñoo Egipto

13 Tá kee nandíchi na nákoní kímí kuano'o na, ta ñoo ñikisin taJosé ta ñixani ra ñii ñaángel kee ñoo Ndios kixi ña ñoo ra, ta káchí ña saá xí'in ra:

—Ndakoo ún, ta naki'in ún tikuá'á lo'o xí'in si'í ra, ta kama kee ndó ko'on ndó anda ñoo Egipto, ta kán kundoo ndó anda kivi ka'an i xí'in ún, saá ndikó ndó. Chi tarey Herodes nandukú ra tikuá'á lo'o, chi kóni ra ka'ni ña'á ra —káchí ñaángel xí'in taJosé.

14 Ta xandikon ñoo saá taJosé xí'in ñaMaría ndakoo na, ta ñaki'in na tikuá'á lo'o, ta kee na kuá'an na anda ñoo Egipto.

15 Ta ñoo yó'o ñixiyo na anda kuyja ñixi'i tarey Herodes. Saá kundivi tɔ'on Ndios ña ñitaa taprofeta xina'á, káchí ña saá: “Kana i sa'ya i vaxi ra ña kee ra ñoo Egipto, ta no'q ra ñoo ra”, káchí tɔ'on Ndios.

Ñayó'o ká'an xa'a tarey Herodes

kivi xa'nda chiño ra ka'ni na ndi'i naváli

16 Tá tarey Herodes kundaa ini ra nandíchi na nákoní kímí sandá'ví na ra, ta ñisaa ní ra. Ta saá ñaká'an ra ña ndato'on na xí'in ra ama kaku talo'o. Ta saá xa'nda chiño ra ñoo natropa ña ka'ni ndi'i na natqa váli na ovi kuyja ta chí ñino na ndóo ñoo Belén xí'in inka na ñoo yatin. Ta saá kuá'a ní naváli ñixi'i, kisa natropa.

17 Ta saá kundivi ña ñitaa taprofeta Jeremías, káchí ra saá:

18 Xini so'o na xáku ní ña'a ñoo Ramá, ndeé ní xáku ñá, ta kúchuchú ní ini ñá;

ñáRaquel kúu ñá, xáku ní ñá xá'a sá'ya ñá,
ta on vása xjin ñá kindoo ini ñá ña kuá'a ní nataa válí nixi'i,
káchí tɔ'on Ndios, ña n̄taa tajeremias xina'á.

¹⁹ Ta nixi'i t̄arey Herodes, ta t̄José yóo ra ñoo Egipto, ta ñoo n̄kisin ra ta nixani ra ñii ñaángel kee noo Ndios k̄ixi ña noo ra, ta ndatɔ'on ña xí'in ra:

²⁰ —Ndakoo ún, ta naki'in ún tikuá'á lo'o xí'in si'í ra, ta no'o ndó ñoo Israel, chí xa nixi'i na kóni ka'ni tikuá'á lo'o —káchí ñaángel xí'in ra, t̄ixin xani k̄ixi noo ra.

²¹ Ta saá ndakoo t̄José xí'in ñáMaría, ta naki'in na tikuá'á lo'o, ta kuano'o na ñoo Israel.

²² Ta k̄iv̄i x̄inj̄i sɔ'o t̄José tɔ'on t̄Arquelao sá'ya t̄Herodes kúu t̄ nakuiso chiño noo estado Judea, ta n̄yiv̄í ní ra kɔ'on ra ñoo yó'o. Ta tuku nixani ra ñii ñaángel n̄ka'an ña xí'in ra, ña on kɔ'on ka ra estado Judea, ta saá k̄j'in ra kuá'an ra inka yich̄i ña kuá'an estado Galilea.

²³ Ta n̄xaa ra estado yó'o, ta nakani ini ra va'a ka kɔ'on ra koo ra ñoo Nazaret, ñii ñoo ndíkɔn ndaa estado Galilea. Ta saá kundivi tɔ'on n̄ka'an naprofeta, kachí na saá xá'a t̄ ti'ví Ndios sakaku ra na ñoyivi: “Ñii t̄añoo Nazaret kuu ra”, kachí tɔ'on Ndios ña n̄taa na xina'á.

3

Ñayó'o ká'an xá'a t̄Juan, t̄ sákuchu n̄ivi
(*M̄r. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28*)

¹ Ta saá n̄ya'a kuá'a ní kuyja, ta k̄ixaa t̄Juan t̄ sákuchu n̄ivi, n̄xaa ra noo yóo yuk̄u yich̄i estado Judea. Ta n̄xaa kuá'a ní n̄ivi x̄inj̄i sɔ'o na ña n̄ka'an ndoso ra xí'in na.

² Tɔ'on yó'o kúu ña n̄ka'an ra xí'in na:

—On vása ke'é ka ndó ña on vá'a, ta nandikó ini ndó xá'a ña on vá'a ke'é ndó, chí xa yóo yatin ní yich̄i ña xá'nda chiño Ndios kutak̄u yó —káchí t̄Juan xí'in na.

³ Xá'a t̄Juan yó'o n̄taa t̄profeta Isaías xina'á, kachí ra saá:

Ta noo yóo yuk̄u yich̄i kɔ'on ra k̄a'an ndoso ra, kachí ra saá:
“Ná koo ti'va ini ndó, saá chí yach̄i kixaa m̄ji t̄Ká'no noo yó;
kindaa ndó ña on vá'a sási noo ndó, ta saá va'a kuchiño naki'in ndó ra”,
kachí t̄a t̄ koo yuk̄u yich̄i,

saá kachí tɔ'on Ndios ña n̄taa t̄Isaías xina'á.

⁴ Tikɔtɔ t̄Juan kuv̄a'a ña xí'in yis̄i t̄icamello, ta nó'ni ñii ñá'ño ñij̄i kit̄i tɔkɔ ra. Ta xixi ra t̄ika ndiama xí'in ñoño t̄yókɔ válí yóo yuk̄u.

⁵ Ta n̄ivi nañoo Jerusalén, xí'in na ndóo ndi'i saá kuá'a ka ñoo ña ndá'vi ndaa estado Judea, xí'in na ndóo yatin yu'v̄i yuta Jordán v̄axi na, ta k̄ixaa na ña konj̄i sɔ'o na tɔ'on ña ká'an ndoso t̄Juan.

⁶ Ta saá x̄inj̄i sɔ'o na, ta k̄ixá'á na ná'ma na xá'a kuachi na. Ta t̄Juan sákuchu ra nayó'o yuta Jordán.

⁷ Ta t̄Juan x̄inj̄i ra v̄axi kuá'a ní naná'no noo najudío, na kúu nafariseo xí'in nasaduceso, chí kóni na kuchu na, kasa t̄Juan. Ta t̄Juan n̄ka'an ra tɔ'on yó'o xí'in na:

—Ta ndó'ó, ¡sá'ya koo xat̄i kúu ndó! ¿Yu kúu na n̄ka'an xí'in ndó kuchu ndó, ta saá sakaku xí'in m̄ji ndó ña on saxo'v̄i Ndios ndó'ó k̄iv̄i ña v̄axi?

⁸ Tá ndixa n̄andikó ini ndó ta kóni ndó kɔ'on ndó yich̄i Ndios, ta x̄inj̄i ñó'ó kasa ndivi ndó chiño ña va'a ndat̄án kóni Ndios.

⁹ Saá chi ɔn vá'a kani sɔnɔ ndó ndí xá'a ña kúu ndó sá'ya ñani síkuá taAbraham, Ndios sakaku ra ndó'ó. Ta ká'an j xí'in ndó, Ndios kúchiño ra ndasa ra yuú yó'o nɔvi na kuu sá'ya ñani síkuá taAbraham.

¹⁰ Ta nɔvi na ɔn vása kisa ndivi ña kóni Ndios, ndatán yóo yiton tón kóon ku'i ɔn vá'a nda'a, saá yóo na nɔ Ndios. Ta Ndios xa yóo ti'va ra xí'in yáchá sɔn ña ka'nda ra ndi'i yiton tón ɔn vása kóon ku'i va'a nda'a, ta ka'nda ra nó, ta taan ra nó kɔkɔ nó nɔ xixi ño'o.

¹¹ Ta yi'i, sákuchuj ndó'ó xí'in takuii, ña kundaa ini nɔvi ña ndixa nandikó ini ndó. Ta ɔa ɔa vaxi sataj kúu ɔa ndeé ka nɔ yi'i. Ta yi'i kúu ñii ɔa kisa chiño kuiti nɔ ra. Ta ɔayó'o sakuchu ra ndó'ó xí'in mji Nímá Ndios, ña yóo ndatán yóo ño'o xixi.

¹² Xa yóo ti'va ra kasa nani ra xá'a kuachi nɔvi, ta ke'é ra xí'in nɔvi ndatán ke'é nɔvi xí'in ndikɔn trigo ña xá'nda na ta saxixin na ña. Saá chi ɔayó'o nata'ví ra nɔvi na va'a nɔ na ɔn vá'a. Ta taxi va'a ra nɔvi na va'a ña kundɔ na ve'e ra, ta taan ra nɔvi na ɔn vá'a nɔ xixi ño'o, ta nda ñii kɔvi ɔn nda'va ña —káchí taJuan xí'in na.

Ñayó'o ká'an xá'a taJuan kɔvi sákuchu ra ɔajesús
(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³ Ta saá kee ɔajesús estado Galilea, ta kɔxaa ra nɔ yóo taJuan yu'u yuta Jordán, ta ɔajesús ndukú ra nɔ taJuan ña sakuchu ña'a ra.

¹⁴ Ta taJuan nɔ-xiin ra sakuchu ra ɔajesús, káchí ra saá xí'in ra:

—ɔn vása xini ñó'ó sakuchuj yó'ó. Yó'ó kúu ɔa xini ñó'ó sakuchu ún yi'i va —káchí taJuan xí'in ɔajesús.

¹⁵ Ta ndakuijn ɔajesús, káchí ra saá:

—Va'a ka sakuchu ún yi'i vitin, saá chi xini ñó'ó kasa ndivi yó ndi'i ña xá'nda chiño Ndios —káchí ɔajesús.

Ta saá nɔnoo ini taJuan, ta sakuchu ra ɔajesús.

¹⁶ Tá ndi'i sakuchu ña'a ra, ta ɔajesús keɔa ra yu'u yuta. Ta nɔxoná ñoyívi nɔ nɔ ra, ta xini ra vaxi noo Nímá Ndios, ndatán vaxi noo ñii tísata, saá vaxi noo ña, ta xikanóo ña nɔ ñindichi ra.

¹⁷ Ta nɔvi na ndóo yu'u yuta xini so'o na to'on Ndios nɔka'an ra nda ñoyívi nɔno, káchí ra saá:

—ɔayó'o kúu Sá'ya j, ɔa kí'vi ní ini j xini j, ta kúsi j ní ini j xini j ra —káchí Ndios xá'a ɔajesús.

4

Ñayó'o ká'an xá'a ɔajesús
kɔvi ñanimá ndiva'a ká'no xito ndoso ña ra
(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

¹ Ta saá Nímá Ndios nɔka'an ña xí'in ɔajesús kɔ'on ra yukuj yichí, chi ñanimá ndiva'a ká'no koto ndoso ña ra, chi kóni ña sandá'ví ña ra.

² Ta nda lo'o ɔn vása ní-xixi ɔajesús, chi nɔxiyo so'on ra ɔvi sɔkɔ ndivi xí'in ɔvi sɔkɔ ñoó, ta saá xí'i ní ra so'ko.

³ Ta kɔxaa ñandiva'a ká'no nɔ ɔajesús ña koto ndoso ña ra, ta nɔka'an ña xí'in ra to'on yó'o, káchí ña saá:

—Tá ndixa Sá'ya Ndios kúu ún, ta va'a ka'nda chiño ún nɔ yuú ña ndóo yó'o ná nduu ña sɔta va'a —káchí ña xí'in ra.

⁴ Ta ndakuijn ɔajesús, káchí ra saá xí'in ñanimá ndiva'a:

—Tɔ'on Ndios káchí ña saá: “Qn sɔví nina ña xíxi nɔvi kúu ña xínɔ ñó'ó ña kutaku na. Ta xínɔ ñó'ó kandixa va'a na tɔ'on Ndios, ta saá kutaku na”, káchí tɔ'on Ndios —káchí tɔJesús xí'in ñanímɔ ndivɔ'a.

⁵ Ta saá ñanímɔ ndivɔ'a ká'no nɔkɔ'ɔn ña xí'in tɔJesús kɔ'ɔn ra xí'in ña, ta nɔxaɔ na yíta na sɔnɔ torre ve'e ño'ɔ ká'no ñoo Jerusalén,

⁶ ta nɔkɔ'ɔn ña xí'in ra, káchí ña saá:

—Tá ndixa Sa'ya Ndios kúu ún, ta sakana xí'in mɔi ún ndɔ nɔnɔ, chi saá káchí tɔ'on Ndios:

Ndios ti'vi ra ángel ña chindeé na yó'ó, ta kundaa va'a na yó'ó.

Ta naángel natiin na yó'ó kanóo ún nɔɔ nda'a na,

kɔtɔ nakava ún nɔɔ yu'u, ta takué'é ún,

káchí tɔ'on Ndios —saá káchí ñandivɔ'a xí'in tɔJesús.

⁷ Ta ndakuijn tɔJesús:

—Saá tuku káchí tɔ'on Ndios: “Qn vá'a koto ndoso yó Ndios” —káchí tɔJesús xí'in ñanímɔ ndivɔ'a.

⁸ Ta sondi'i ñandivɔ'a ká'no nɔkɔ'ɔn tuku ña xí'in tɔJesús kɔ'ɔn ra xí'in ña, ta saá ndɔa na ñii yukɔ sɔkón ní, ta ñandivɔ'a saná'a ña ra ndi'i ñoo ña yóo ñoyívi yó'ɔ xí'in ndi'i ñakuiká ñoyívi.

⁹ Ta saá nɔkɔ'ɔn ñandivɔ'a xí'in ra, káchí ña:

—Tá kuxítí ún nɔɔɔ ta kasa tɔ'ó ún yɔ'i, ta saá taxiɔ ndayí nda'a ún kuu ún tɔkáká'no nɔɔ ndi'i ñoyívi yó'ɔ xí'in ndi'i ñakuiká kómí ña —káchí ñandivɔ'a xí'in ra.

¹⁰ Ta ndakuijn tɔJesús, nɔkɔ'ɔn ra xí'in ña:

—ɔKuta'a ún nɔɔɔ, yó'ó, ñanímɔ ndivɔ'a ká'no Satanás!, chi káchí tɔ'on Ndios saá: “Ndasaá kuiti Ndios kasa tɔ'ó yó, ta kasa ndivi yó xí'in ra, ta ɔn kasa tɔ'ó yó, ni ɔn kasa ndivi yó xí'in inkɔ na”, káchí tɔ'on Ndios —saá nɔkɔ'ɔn tɔJesús xí'in ñanímɔ ndivɔ'a.

¹¹ Ta saá ñandivɔ'a sandakoo ña ra, ta kee ña kuɔ'ɔn ña, ta saá kɔxaɔ naángel chindeé na tɔJesús, taxi na ndi'i ña xínɔ ñó'ó nɔɔ ra.

Ñayó'ɔ ká'ɔn xa'ɔ tɔJesús

ña kɔxá'á ra kása ndivi ra chiño Ndios

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹² Kɔvi xɔnɔ sɔ'ɔ tɔJesús xa'ɔ ña chɔkaɔ na tɔJuan ini ve'e kɔa, ta ndikó tɔJesús kuɔno'ɔ ra estado Galilea.

¹³ Ta nɔxaɔ ra ñoo Nazaret, ta kee tuku ra kuɔ'ɔn ra koo ra ñoo Capernaum, ña nákaɔ yatin yu'u mɔni, nɔɔ yóo yatin ñoo nɔɔ ndóo sa'ya ñani sikuá tɔZabulón xí'in inkɔ tɔNeftalí.

¹⁴ Ta saá kundivi ña nɔkɔ'ɔn tɔprofeta Isaías kuyɔ xɔnɔ'á, ta káchí ra saá:

¹⁵ Noo nɔɔ ndóo sa'ya ñani sikuá tɔZabulón xí'in inkɔ tɔNeftalí, nákaɔ ña yatin yu'u mɔni, inkɔ yu'u yu'ta Jordán.

Ta estado Galilea, ta kán ndóo sava nɔvi na ɔn vása kúu najudío, ni ɔn vása ndíkɔn na yichɔ najudío.

¹⁶ Ndatán ndóo na naa ní ini, án na naa ní nɔɔ, saá ndóo na, chi ɔn vása tákɔ na nɔɔ Ndios.

Ta ñii kɔvi koni na ñii ño'ɔ ká'no yé'e, ña ye'e ña nɔɔ na tɔndɔ nímɔ na, chi Ndios taxi ra ña kundɔɔ ini na ñava'a ña ná kundikɔn na yichɔ ra, ta ɔn ndi'i xa'ɔ na nɔɔ ra,

káchí tɔ'on Ndios ña nɔta tɔIsaías xɔnɔ'á.

17 Ta saá kixá'á taJesús ká'an ndoso ra to'on Ndios xí'in nivi, káchí ra saá:

—Ta vitin on vása ke'é ka ndó ña on vá'a, ta nandikó ini ndó, chi xa yóo yatin ní yichí ña xá'nda chiño Ndios kutaku yó —káchí taJesús.

Ñayó'o ká'an xa'a taJesús kivi kana ra komi taa na táva tiaká, ña kundikón na satá ra
(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

18 Tá kuá'an taJesús yu'u mĩni Galilea, ta xini ra ovi taa, ñii ra naní Simón ta inka kivi ra kúu Pedro, ta inka taa naní ra Andrés, ñani taSimón yó'o kúu ra. Ta ovi taa yó'o sákana na ñonon ini takuii, chi na táva tiaká kúu na.

19 Ta ñika'an taJesús xí'in na:

—Na'a ndó kundikón ndó yi'i, ta saná'a i ndó'o ndasaá nakaya ndó nivi kundikón na yichí Ndios —káchí taJesús xí'in na.

20 Ta xandikón sandakoo natáa yó'o ñonon na, ta xikundikón na kuá'an na satá taJesús.

21 Ta taJesús kuá'an ka ra, ta xini ra inka ovi taa, taJacobó xí'in ñani ra taJuan, sa'ya taZebedeo. Ndóo na ini tón barco xí'in yivá na, sánda'a na ñonon na. Ta taJesús ñika'an ra xí'in na:

—Na'a ndó kundikón ndó yi'i.

22 Ta xandikón sandakoo natáa yó'o tón barco na, ta sandakoo na yivá na, ta xikundikón na kuá'an na satá taJesús.

Ñayó'o ká'an xa'a taJesús kivi saná'a ra kuá'a ní nivi
(Lc. 6:17-19)

23 Ta saá xika taJesús kuá'an ra ndi'i saá ñoo ndá'vi ndaa estado Galilea, ta saná'a ra nivi ve'e ño'o sinagoga, ta ká'an ndoso ra to'on ñava'a xa'a yichí ña xá'nda chiño Ndios, ta saá sánda'a ra nivi na ndeé ndó'o ndi'i saá noo kue'e.

24 Ta kixá'á ñixitá ní'no to'on xa'a taJesús ndi'i saá ñoo Siria, ta nivi kuá'an na xí'in na ndeé ndó'o ta ñixa'a na noo yóo ra estado Galilea. Ta na ndeé ndó'o yó'o, sava na kómí nímá ndivá'a, sava na xí'i yi'i, sava na on kivi kaka, ta taJesús sánda'a ra ndi'i nayó'o.

25 Kuá'a ní nivi na kee estado Galilea, na kee ñii xiiña noo naní Decápolis, na kee ñoo Jerusalén, xí'in inka kuá'a ñoo ña ndá'vi ndaa estado Judea, ta na kee inka tá'vi yu'u yuta Jordán, ñakutá'an na ta kuá'an na satá taJesús.

5

Ñayó'o ká'an xa'a taJesús kivi ñika'an ndoso ra xí'in nivi ñii xiki

1 Ta xini taJesús kixa'a kuá'a ní nivi, ta saá ndaa ra ñii xiki, ta xikoo ra, ta kixa'a naxika xí'in ra yatin noo ra ña koni so'o na ña ka'an ra.

To'on yó'o saná'a taJesús xa'a nivi na ní'ni ñava'a táxi Ndios nda'a na, ta nákaq ñasij nímá na
(Lc. 6:20-23)

2 Ta kixá'á taJesús saná'a ra na, káchí ra saá xí'in na:

3 —Tá kúu ndó nandá'ví, na kúnda'a ini ndí xini ñó'o ndó Ndios, ta xa'a ñayó'o nákaq ñasij nímá ndó, chi kúu ndó nivi na ndikón yichí noo xá'nda chiño Ndios.

4 'Tá kúchuchú ini ndó ndá xáku ndó xá'a ñoyívi yó'o, ta xá'a ñayó'o nákaa ñasij níma ndó, chi vaxi ñii kivi Ndios ndasa va'a ra ini ndó.

5 'Tá na ñiño ini kúu ndó, ta xá'a ñayó'o nákaa ñasij níma ndó, chi vaxi ñii kivi ndi'i ño'o ñoyívi yó'o kuu ña naki'in ndó, káchí Ndios.

6 'Tá nándukú ndó Ndios, ndatán ñivi na xí'i ní soko án na yíchi ní takuii nándukú na ña kuxu na, án ña ko'o na, ta xá'a ñayó'o nákaa ñasij níma ndó, chi ñii kivi Ndios taxi ra ña kutú ini ndó xí'in ñava'a.

7 'Tá kúndá'vi ini ndó xíni ndó inká ñivi, ta xá'a ñayó'o nákaa ñasij níma ndó, chi Ndios kundá'vi ini ra koni ra ndó'ó.

8 'Tá ndino'o ní ini ndó kúu ndó ñivi na va'a ño Ndios, ta xá'a ñayó'o nákaa ñasij níma ndó, chi vaxi ñii kivi xí'in nduchú ño ndó koni ndó Ndios.

9 'Tá ndó'ó kúu na kisa chiño ká'an t'on va'a xí'in ñivi ña kundgo va'a na xí'in tá'an na, ta xá'a ñayó'o nákaa ñasij níma ndó, chi Ndios naki'in va'a ra ndó'ó chi sa'ya ra kúu ndó.

10 'Tá yóo ñivi na ké'é ñandiva'a xí'in ndó chi táku ndó ndatán kóni Ndios, ta xá'a ñayó'o nákaa ñasij níma ndó, chi kúu ndó ñivi na ndíkõn yichi ño xá'nda chiño Ndios.

11 'Tá yóo ñivi na kándiva'a xí'in ndó, ta sáxo'vi na ndó'ó, ta ká'an na ñavatá xá'a ndó chi ndíkõn ndó yí'i, ta xá'a ñayó'o nákaa ñasij níma ndó.

12 Kivi ña kúndeé ndó ño ña xó'vi ndó, ta ná kusij ní ini ndó, chi ká'no ní ñava'a taxi Ndios nda'a ndó ñoyívi ñino. Nanivi na xítaku xina'a saxo'vi ní na naprofeta, ta ñii kiva saá ñivi saxo'vi na ndó'ó vitin, chi ndíkõn ndó yí'i —káchí tãJesus xí'in na.

*T'on yó'o saná'a tãJesus
ndasaá xini ñó'ó kutaku ñivi na ndíkõn ña'a
(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)*

13 Ta tuku káchí tãJesus saá xí'in naxika xí'in ra:

—Ndátán yóo ñii yó'va ña chíkaa yó xí'in ña kuxu yó, saá yóo ndó'ó ño nanivi ñoyívi yó'o. Tá yóo ñii ña õn vása yó'va, ta õn kuchiño ka nduva'a ña. Ta õn vása xini ñó'ó ka ñii yó'o, ta va'a ka ná kuita ña yichi ño ya'a ñivi ta kundõso na ña.

14 'Ndátán yóo ño'o ña yé'e, saá yóo ndó'ó ño ñivi ñoyívi yó'o. Ñii ñoo ña yóo sivi yuku, õn sivi ña yóo se'é kúu ña, ta ndi'i ñivi kúchiño koni na ña.

15 Tá ñivi nátoõn na ño'o, ta õn vása chíkaa se'é na ña, ta chinóo na ña ño sikon, ta saá náye'e ña ño ndi'i ñivi na ndóo ve'e.

16 Ta saá ndó'ó, tá kutaku ndó ndatán kóni Ndios ta naye'e ndó ndatán yóo ño'o yé'e ñoyívi yó'o, ta saá nanivi koni na ñava'a ke'é ndó, ta kasa ká'no na Yivá yó Ndios, ta yóo ñoyívi ñino —káchí tãJesus xí'in na.

T'on yó'o saná'a tãJesus xa'a ndayí ñitaa tãMoisés

17 Ta tuku káchí tãJesus saá xí'in na:

—Õn kani ini ndó ndi yí'i kóni sandi'ij xa'a ndayí Ndios, ni õn kani ini ndó ndi yí'i kóni sandi'ij xa'a t'on Ndios ña ñitaa naprofeta xina'a. Õn sivi xa'a ñayó'o kúu ña kixaa i; yí'i vaxi i kasa ndivi i t'on ña ñika'an Ndios.

18 Ndixa ká'an i xí'in ndó, ta kivi yóo ka ñoyívi ñino xí'in ñoyívi yó'o, ta õn nondaa ndá ñii letra, ta ndá ñii punto ño ndayí t'on Ndios ña ñitaa tãMoisés, ta ndixa kundivi ndi'i ña.

¹⁹ Ta saá tá yóo ñii t̃aa ta yá'a ndoso ra ñii ndayí yó'o, vará ña lo'o ní kúu ña, ta saá tuku sáná'a ra ink̃a ñivi ña ya'a ndoso na ndayí yó'o, ta Ndios káchí ra t̃ayó'o kúu t̃a lo'o ní k̃a ñoq̃ ndi'i ink̃a na ndik̃on yich̃i Ndios. Tá yóo ñii t̃aa ta kása ndivi ra ndayí yó'o, ta sáná'a ra ink̃a ñivi ña kasa ndivi na ña, ta Ndios káchí ra t̃ayó'o kúu t̃a ká'no ní k̃a ñoq̃ ndi'i ink̃a na ndik̃on yich̃i ra.

²⁰ Lo'o ní kása ndivi nafariseo xí'in na sáná'a ndayí Ndios ña kóni Ndios. Ta ndó'ó, x̃iñi ñó'ó kasa ndivi va'a k̃a ndó ndi'i ña kóni Ndios. Yí'j ká'añ j̃ xí'in ndó, tá ɔn kasa ndivi ndó ñayó'o, ta saá ɔn kuchiño ndó k̃i'vi ndó ñoq̃ xa'nda chiño Ndios —káchí t̃ajesús.

Tɔ'on yó'o saná'a t̃ajesús

ña ɔn vá'a saq̃ ini ñivi koni na ink̃a ñivi

(Lc. 12:57-59)

²¹ Ta t̃ajesús ñik̃a'añ tuku ra saá xí'in ñivi:

—Xa x̃iñi sɔ'o ndó ña ñik̃a'añ namaestro na saná'a ndayí Ndios x̃iña'á. Ñik̃a'añ na xí'in nax̃ij̃ sikuá yó, káchí na saá: “ɔn ka'ni ndó ñivi. Tá ñii t̃aa xa'ni ra ink̃a t̃aa, ta saá x̃iñi ñó'ó kɔ'ɔn ra ñoq̃ nachiño ña kasa nani na xa'á kuachi ra”, káchí namaestro.

²² Ta vitiñ yí'j ká'añ j̃ xí'in ndó, tá yóo ñii t̃aa ta sáa ní ini ra x̃ini ra ñani ra, ta t̃a sáa ini yó'o ndiso ra kuachi ñoq̃ Ndios. Tá yóo ñii t̃aa ká'añ ra tɔ'on ña kándiva'a ra xí'in ñani ra, ta t̃a ká'añ tɔ'on yó'o ndiso ra kuachi ñoq̃ nachiño ná'no. Tá yóo ñii t̃aa ká'añ ra tɔ'on ña sátaṽi chi'ña ra ñani ra, káchí ra saá: “T̃akí'vi kúu ún”, ta t̃ayó'o kúu t̃aa t̃a kuachi yich̃i ñoq̃ kɔ'ɔn ra ndaya ñoq̃ x̃iñi ño'o ndi'i saá k̃iṽi.

²³ Tá kuachi ndó taxi ndó ñasók̃o ñoq̃ Ndios ve'e ño'o ká'no, ta náká'añ ndó yóo t̃añani ndó ta ɔn vá'a kóni ra x̃ini ra ndó'ó, saá chi x̃ani s̃iñi ra ɔn vá'a ke'é ndó xí'in ra,

²⁴ ta ɔn taxi ndó ñasók̃o ñoq̃ Ndios, sandakoo na'á ndó ña, ta kɔ'ɔn ndó ta kuaku ndá'vi ndó ñoq̃ t̃añani ndó ña nakutá'añ va'a ndó xí'in ra, ta saá ndik̃o ndó taxi ndó ñasók̃o ñoq̃ Ndios.

²⁵ Tá ñii ñivi kóni na taxi na kuachi xa'á ndó ñoq̃ nachiño, tá t̃a'añ k̃a xaq̃ ndó ve'e chiño, ta kama ndukú ndeé ndó kasa nani ndó kuachi xí'in na. Saá chi tá ɔn kasa nani ndó kuachi xí'in na, ta ỹiyo nataxi na ndó'ó nda'á t̃ajuez. Ta t̃ajuez nataxi ra ndó'ó nda'á t̃apolicia, ta kɔ'ɔn ndó ve'e k̃aa.

²⁶ Ndixa ká'añ j̃ xí'in ndó, ɔn kee yach̃i ndó ve'e k̃aa chi ɔn tava na ndó'ó and̃a ná cha'vi ndó ndi'i s̃i'ún ña níká ndó —káchí t̃ajesús xí'in ñivi.

Tɔ'on yó'o saná'a t̃ajesús xq'q̃ kuachi

ña k̃i'vi t̃aa xí'in ña'a ñá ɔn s̃ivi kúu ñásí'í ra

²⁷ Ta tuku káchí t̃ajesús saá xí'in na:

—Xa x̃iñi sɔ'o ndó ña ñik̃a'añ namaestro na saná'a ndayí Ndios x̃iña'á, káchí na saá: “ɔn vá'a kusuñ ñii t̃aa xí'in ñii ña'a ñá ɔn s̃ivi kúu ñásí'í ra”, káchí namaestro.

²⁸ Ta yí'j ká'añ j̃ xí'in ndó, tá ñii t̃aa xító ra ñii ña'a ta kóni ra kusuñ ra xí'in ñá, ta t̃ayó'o xí'in ním̃a ra xa ñik̃i'vi ra kuachi xí'in ñá.

²⁹ Tá nduch̃y ñoq̃ ndó kúu ña chínda'á ndó'ó kuɔñ k̃i'vi ndó kuachi, ta saá va'a k̃a tava ndó ña ta sakana ndó ña. Chi va'a k̃a sandaño'ó ndó ñii ñá'ño yik̃i koñu ndó, ñoq̃ ña kɔ'ɔn ndó xí'in ndi'i yik̃i koñu ndó ndaya.

³⁰ Tá nda'á ndó kúu ña chínda'á ndó'ó kuɔñ k̃i'vi ndó kuachi, ta saá va'a k̃a kandoso ndó ña ta sakana ndó ña. Chi va'a k̃a sandaño'ó ndó ñii ñá'ño

yíki koñu ndó, nqo ña ko'on ndó xí'in ndi'i yíki koñu ndó ndaya —káchí tajesús xí'in na.

Tq'on yó'o saná'a tajesús

ña on vá'a sandakoo va'a tqa ñásí'í ra
(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

³¹ Ta tuku káchí tajesús saá:

—Níka'an namaestro xina'á, káchí na saá: “Tá ñii tqa kóni ra sandakoo va'a ra ñásí'í ra, ta saá xini ñó'ó taxi ra ñii tutu nda'a ña ña ká'an ndi sandakoo va'a ra ñá”, káchí namaestro.

³² Ta yi'í ká'an jí xí'in ndó, tá ñii ña'a ñá yóo yi'í on vása ní-ki'vi ñá kuachi xí'in inka tqa, ta yi'í ñá on ko'ó yichí kómí ra sandakoo va'a ra ñá. Tá ñii tqa sandakoo va'a ra ñásí'í ra, ta ñáyó'o tonda'a tuku ñá, ta yi'í ñá tanqó ndíso ra kuachi, chi ke'é ra ña k'vi ñá kuachi xí'in inka tqa. Ta tqa tqa tonda'a xí'in ñáyó'o k'vi ra kuachi xí'in ñá, chi ñásí'í tanqó kúu ña nqo Ndios —káchí tajesús xí'in na.

Tq'on yó'o saná'a tajesús

xini ñó'ó kasa ndivi nivi tq'on ká'an na

³³ Ta káchí tajesús saá:

—Xa xini so'o ndó ña níka'an namaestro xí'in naxijí síkuá yó xina'á, káchí na saá: “Tá chiná'a ndó Yivá yó Ndios ña kasa ndivi ndó ñii chiño, ta saá xini ñó'ó kasa ndivi ndó ndi'i ña ká'an ndó”, káchí namaestro.

³⁴ Ta yi'í ká'an jí xí'in ndó, on vása va'a chiná'a ndó Yivá yó Ndios. Ni on vá'a chiná'a ndó xa'a ñoyivi ñino. On vása va'a ka'an ndó saá, chi ñoyivi ñino kúu nqo xá'nda chiño Ndios.

³⁵ Ni on vá'a chiná'a ndó xa'a ñoyivi yó'o. On vása va'a ka'an ndó saá, chi Ndios kúu taká'no nqo ñoyivi yó'o. Ni on vá'a chiná'a ndó xa'a ñoo Jerusalén. On vása va'a ka'an ndó saá, chi ñoo Jerusalén kúu ñoo nqo koo taRey ká'no.

³⁶ Ni on vá'a chiná'a ndó xa'a sijní ndó. On vása va'a ka'an ndó saá, chi on kuchiño mji ndó nasama ndó ñii yisí sijní ndó nduu ña ña yaa án ña toón.

³⁷ Ta saá tá ká'an ndó, káchí ndó saá: “Kasa ndivi yó chiño yó'o”, ta saá xini ñó'ó kasa ndivi ndó ña; tá ká'an ndó, káchí ndó saá: “On vása kasa ndivi yó ñáyó'o”, ta saá on kasa ndivi ndó ña. On vása xini ñó'ó chinóo ndó ka'an ndó inka tq'on ña kandixa nivi ndó'ó, chi inka tq'on ña chinóo ndó vaxi ña sijní ñandiva'a —káchí tajesús.

Tq'on yó'o saná'a tajesús ña on ndikó ni'i nivi

ña on vá'a ke'é natá'an na xí'in na

(Lc. 6:29-30)

³⁸ Ta tuku káchí tajesús saá xí'in nivi:

—Xa xini so'o ndó ña níka'an namaestro xina'á, káchí na saá: “Tá yóo ñii tqa satakué'e ra nduchú nqo inka tqa, ta yóo ndayí ñii k'va saá satakué'e na nduchú nqo mji ra. Tá yóo ñii tqa kani ra yu'u inka tqa ta tayó'o nakava ñii no'o ra, ta yóo ndayí ñii k'va saá kani na yu'u ra ta nakava ñii no'o mji ra”, káchí namaestro.

³⁹ Ta yi'í ká'an jí xí'in ndó, on ndikó ni'i ndó ña on vá'a xí'in nivi na satakué'e ndó'ó. Tá kani nivi xa'nda nda'a na nqo ñii ndó, ta on kani tá'an ndó xí'in na, ta va'a ka taxi ndó ña kani na inka tá'ví nqo ndó.

⁴⁰ Tá yóo nivi ká'an kuachi na xa'a ndó nqo nachíño, ta kóni na kindaa na kotó ndó, ta va'a ka taxi ndó kotó ndó xí'in inka tikáchí ndó nda'a na.

⁴¹ Tá yóo ñivi kisa nduxa na xí'in ndó kuiso ndó ña'a ña ko'on ndó xí'in na ñii kilómetro, ta va'a ka ko'on ndó xí'in na ovi kilómetro.

⁴² Tá yóo ñivi ndúkú na ña'a noo ndó, ta va'a taxi ndó ña ndúkú na nda'a na. Tá yóo ñivi ndúkú na ña satati ndó na, ta saá ndó'ó, satati ndó na —káchí tajesús.

Tq'on yó'o saná'a tajesús xini ñó'ó kuki'vi ini ñivi koni na ñivi na sáa ini xini ña'a

(Lc. 6:27-28, 32-36)

⁴³ Ta tuku káchí tajesús saá xí'in na:

—Xa xini so'o ndó ña ñika'an namaestro xina'a, káchí na saá: “Kuki'vi ini ndó koni ndó natá'an ndó, ta kusa'a ini ndó koni ndó na sáa ini xini ndó'ó”, káchí namaestro.

⁴⁴ Ta yi'i ká'an j xí'in ndó, kuki'vi ini ndó koni ndó na sáa ini xini ndó'ó, ta ndukú ndó noo Ndios ña ke'é ra ñava'a xí'in na sátavi chí'ña ndó'ó. Ta ke'é ndó ñava'a xí'in ñivi na on xini koni ndó'ó, ta ka'an ndó xí'in Ndios xa'a ñivi na saxo'vi ndó'ó.

⁴⁵ Tá ke'é ndó ñava'a xí'in ñivi na sáa ini xini ndó'ó, ta saá ñivi kunda'a ini na ndixa kúu ndó sa'ya Yivá yó Ndios, ta yóo ñoyivi ñino. Chi Ndios ke'é ra ñava'a xí'in ndi'i ñivi; chíndú'u ra ña ye'e ño'o noo ñivi na on vá'a xí'in noo ñivi na va'a, ta sákoon ra savj noo ñivi na va'a xí'in noo ñivi na on vá'a.

⁴⁶ Tá kivi ini ndó xini ndó ndasaá kuiti ñivi na kivi ini xini ndó'ó, ta on kundati ndó naki'in ndó ñava'a noo Ndios, chi nda ndi'i ñivi na káya si'un xa'a nagobierno kivi ini nayó'o xini na ñivi na kivi ini xini ña'a.

⁴⁷ Tá ká'an ndó tq'on to'ó xí'in ndasaá kuiti natá'an ndó, ta, yu kúu ka vi ñava'a ke'é ndó noo inka ñivi?, chi nda ñivi na on vása kándixa Ndios ká'an na tq'on to'ó xí'in tá'an na.

⁴⁸ Ndatán yóo Yivá yó Ndios tava'a, tayi, tандаa, ñii ki'va saá xini ñó'ó kutaku ndó —káchí tajesús xí'in ñivi.

6

Tq'on yó'o saná'a tajesús ndasaá xini ñó'ó chindee ñivi nandá'vi

¹ Ta tuku ñika'an tajesús xí'in ñivi, káchí ra saá:

—Tá ke'é ndó ñava'a ña kóni Ndios, ta kasa kuenda xí'in mji ndó ña on ke'é ndó ñava'a yó'o xa'a ña koto inka ñivi. Saá chi tá ndasaá kuiti ke'é ndó ñava'a xa'a ña kanoo va'a tq'on ndó noo inka ñivi, ta saá Yivá yó Ndios, ta yóo ñoyivi ñino, on taxi ra nda ñii ñava'a nda'a ndó.

² Ta saá, tá sání'i ndó si'un nda'a nandá'vi, ta on ka'an ndoso ndó xí'in ndi'i ñivi ña ke'é ndó saá. Chi ñivi na ovi yu'u, tá sání'i na si'un nda'a nandá'vi, ta ká'an ndoso na xí'in ndi'i na ndoo ve'e ño'o sinagoga, ta ká'an ndoso na xí'in ñivi yichi, chi kóni na ña kasa to'ó ña'a na, saá chi ke'é na ñava'a xí'in nandá'vi. Ndixa ká'an j xí'in ndó, ñato'ó ña náki'in na ovi yu'u nda'a inka ñivi xa'a ña chindee na nandá'vi, kúu ñii la'a kuiti ñava'a naki'in na; saá chi on ko'o ka ñava'a naki'in na kivi ña vaxi noo Ndios.

³ Ta saá ndó'ó, tá sání'i ndó si'un nda'a nandá'vi, ta va'a ka ña on koni nda ñii ñivi yukia taxi ndó, vará natá'an ndó kúu na, ta on ndato'on ndó xí'in na,

⁴ ta sání'i se'é ndó ña'a nda'a nandá'vi. Ta saá Yivá yó Ndios, ta xito ña ke'é se'é ndó, taxi ra ñava'a nda'a ndó xa'a ña sání'i ndó —káchí tajesús.

Tɔ'on yó'o sɔná'a tɔJesús ndasaá vɔ'a kɔ'ɔn nɔvi xí'in Ndios
(Lc. 11:2-4)

⁵ Ta káchí tɔJesús saá xí'in na:

—Tá ká'ɔn ndó xí'in Ndios, ta ɔn ke'é ndó ndatán ké'é nɔvi na ɔvɔ yu'u. Chi nayó'o kúsiɔ ní ini na yíta na nɔɔ xító ndi'i nɔvi ve'e ño'o sinagoga, án yíta na yichɔ nɔɔ xító kuɔ'ɔ ní nɔvi ña ká'ɔn na xí'in Ndios. Ta ndixa ká'ɔnɔ xí'in ndó, ñato'ó ña náki'in na ɔvɔ yu'u nda'ɔ inkɔ nɔvi xɔ'ɔ ña ká'ɔn na xí'in Ndios, kúu ñii laá kuiti ñava'a naki'in na; saá chi ɔn kɔó kɔ ñava'a naki'in na nɔɔ Ndios.

⁶ Ta ndó'ó, tá kóni ndó ká'ɔn ndó xí'in Ndios, ta kɔ'vi ndó ini ve'e ndó, ta nakasi ndó yé'é ndó, ta saá kɔ'ɔn ndó xí'in Ndios. Ta Yivá yó Ndios, tɔa tɔ ɔn vása kúchiño ndó koto ndó xí'in nduchɔ nɔɔ ndó, xító ra ña ké'é se'é ndó, ta taxi ra ñava'a nda'ɔ ndó xɔ'ɔ ña ká'ɔn ndó xí'in ra.

⁷ Tá ká'ɔn ndó xí'in Ndios, ta ɔn kɔ'ɔn ndó tɔ'on ña ɔn vása ndáya'ví, ndatán ká'ɔn nɔvi na ɔn vása ndíkɔn Ndios, chi xáni sɔnɔ na Ndios koni sɔ'o ra na xɔ'ɔ ña kuɔ'ɔ ní tɔ'on ká'ɔn na.

⁸ ɔn vá'a kɔ'ɔn ndó xí'in Ndios ndatán ká'ɔn nayó'o, chi Yivá yó Ndios xínɔ vɔ'a ra yu kúu ña xínɔ ñó'ó nɔɔ ndó ta tɔ'án kɔ ndukú ndó ña nɔɔ ra —káchí tɔJesús xí'in na.

⁹ Ta tuku káchí ra saá:

—Tá ká'ɔn ndó xí'in Ndios, saá kachí ndó:

Tata Yivá yó, tɔ yóo ñoyívi nɔno,
ná kanóo síkón ní ñato'ó ún.

¹⁰ Ná kama kixɔɔ kɔ'vi ka'nda chiño ún nɔɔ ndi'i nɔvi.

Ndatán yóo ñoyívi nɔno kisa ndivi ndi'i na ña kóni ún, ñii kɔ'va saá ñoyívi yó'o ná kasa ndivi ndi'i nɔvi ña kóni ún.

¹¹ Ndi'i saá kɔ'vi taxi ún ña xínɔ ñó'ó kuxu ndɔ.

¹² Ta kasa ká'no ini ún xɔ'ɔ kuɔchi ndɔ, ndatán kisa ká'no ini mɔi ndɔ xɔ'ɔ nɔvi na ké'é ña ɔn vá'a xí'in ndɔ.

¹³ Tá xó'vi ndɔ tondó'ó, ta chindeé ún ndɔ'ɔ ña ɔn kɔ'vi ndɔ kuɔchi, ta sakɔku ún ndɔ'ɔ nɔɔ ndi'i ña ɔn vá'a.

Chi yó'ó kúu tɔ xá'nda chiño, yó'ó kúu tɔ kómí ndee, ta ndi'i nɔvi kasa ká'no na yó'ó ndi'i saá kɔ'vi ña vɔxi. Saá ná koo ña.

Saá kɔ'ɔn ndó xí'in Ndios —káchí tɔJesús xí'in na.

¹⁴ Ta káchí kɔ ra saá xí'in na:

—Tá kasa ká'no ini ndó xɔ'ɔ nɔvi na ké'é ñandiva'a xí'in ndó, ta saá Yivá yó Ndios, tɔa yóo ñoyívi nɔno, kasa ká'no ini ra xɔ'ɔ ndó.

¹⁵ Tá ɔn kasa ká'no ini ndó xɔ'ɔ kuɔchi nɔvi, ta saá Yivá yó Ndios ɔn kasa ká'no ini ra xɔ'ɔ kuɔchi ndó —káchí tɔJesús.

Tɔ'on yó'o sɔná'a tɔJesús ndasaá xínɔ ñó'ó koo so'on nɔvi

¹⁶ Ta káchí tɔJesús xí'in na:

—Tá yóo so'on ndó ña kasa tɔ'ó ndó Ndios, ta ɔn ndasa chuchú ndó nɔɔ ndó, ndatán yóo nɔɔ nɔvi na ɔvɔ yu'u, chi nayó'o sáná'a na ña chuchú nɔɔ na, ña kundaɔ ini inkɔ nɔvi ña yóo so'on na. Ndixa ká'ɔnɔ xí'in ndó, ñato'ó ña náki'in na ɔvɔ yu'u nda'ɔ inkɔ nɔvi xɔ'ɔ ña yóo so'on na, kúu ñii laá kuiti ñava'a naki'in na; saá chi ɔn kɔó kɔ ñava'a naki'in na nɔɔ Ndios.

¹⁷ Ta ndó'ó, tá yóo so'on ndó, ta nakata ndó nɔɔ ndó, ta nacho'on ndó sɔnɔ ndó.

¹⁸ Ta saá nɔvi ɔn kundaɔ ini na ña yóo so'on ndó. Ta Yivá yó Ndios, tɔa tɔ ɔn vása kúchiño ndó koto ndó xí'in nduchɔ nɔɔ ndó, xító ra ña ké'é

se'é ndó, ta taxi ra ñava'a nda'a ndó xa'a ña yóo so'on ndó —káchí tãJesús xí'in na.

*Tq'on yó'o sáná'a tãJesús
xa'a ñakuiká ndino'o yóo ñoyívi ñino
(Lc. 12:33-34)*

¹⁹ Ta tuku káchí tãJesús saá xí'in na:

—Qn ndukú ndó taan va'a ndó ñakuiká ñoyívi yó'o, chi ñoyívi yó'o yóo tikisin xáxi ndi'i rí ña, ta inka ñakuiká kivi kuxé'é ña ta ndi'i xa'a ña, án nakuí'ná kivi kivi na ve'e ndó ta kasa kuí'ná na ñakuiká ndó.

²⁰ Va'a ka kasa ndivi ndó ndi'i ña kóni Ndios, ta saá kukomí ndó ñakuiká ndino'o ñoyívi ñino, chi ñoyívi ñino qn koqo tikisin, ni qn kuxé'é ña'a, ni nakuí'ná qn kivi kasa kuí'ná na ñakuiká ndino'o ña yóo ñoyívi ñino.

²¹ Saá chi noqo ñó'o ñakuiká kómí ndó, kán yóo nímã ndó xí'in sijní ndó —káchí tãJesús.

*Tq'on yó'o sáná'a tãJesús xa'a ño'o yé'e ini ñivi
(Lc. 11:34-36)*

²² Ta tuku ñika'an tãJesús xí'in ñivi, káchí ra saá:

—Ndátan yóo ño'o ña yé'e, saá yóo nduchũ noqo yó. Tá va'a yóo nduchũ noqo ndó, ta va'a yé'e ndi'i ini ndó, saá va'a kundaqã ini ndó ñandaqã.

²³ Tá qn vása va'a yóo nduchũ noqo ndó, ta naa ní ini ndó. Saá chi xáni sijní ndó xika ndó xí'in ño'o yé'e, ta qn sivi ñandaqã kúu ña. Ta saá, indachun naa ní ini ndó! —káchí tãJesús.

*Tq'on yó'o sáná'a tãJesús xa'a s'i'un
(Lc. 16:13)*

²⁴ Ta tuku káchí tãJesús saá xí'in na:

—Ndã ñii tãa qn kivi kasa chiño ra noqo ovi patrón. Tá yóo ovi patrón ra, ta kivi kuki'vi ini ra kóni ra ñii ra, ta kusaq ini ra kóni ra tã inka. Ta kivi kusij ini ra kasa chiño ra xí'in ñii ra, ta qn kua'a ra kasa chiño ra xí'in tã inka. Tq'on yó'o káchí ña saá: Tá Ndios kúu tã xá'nda chiño noqo yó, ta qn kivi taxi yó ka'nda chiño s'i'un noqo yó —káchí tãJesús.

*Tq'on yó'o sáná'a xa'a Ndios
táxi ra ña xínjí ñó'ó nda'a ndi'i sa'ya ra
(Lc. 12:22-31)*

²⁵ Ta tuku káchí tãJesús saá xí'in na:

—Ta ká'an j xí'in ndó, qn kundi'i ini ndó xa'a ña xínjí ñó'ó kutaku ndó, ni qn kundi'i ini ndó mí kixi ña kuxu ndó, ña ko'o ndó, ni qn kundi'i ini ndó xa'a tikoto ña kundixin ndó ñoyívi yó'o, saá chi nímã yó ndáya'ví ní kã ña noqo ña xíxi yó, ta yikí koñu yó ndáya'ví ní kã ña noqo tikoto yó.

²⁶ Ta koto ndó ndasaá táku tísaa, ni qn vása chí'i rí, ni qn vása nákaya rí ña xáxi rí, ni qn vása táan va'a rí ña xáxi rí. Mji Yivá yó Ndios, tã yóo ñoyívi ñino, táxi ra ña xáxi tísaa yó'o. Ta ndó'ó, ndáya'ví ní kã ndó noqo tísaa.

²⁷ Ta ndó'ó, qn sivi xí'in ña ndi'i ní ini ndó kúu ña kúchiño ndó sakua'no síkón kã ndó xí'in mji ndó, chi ñii laqã Ndios kúu tã xá'nda chiño ndasaá k'i'va síkón koo ndó.

²⁸ ¿Ndachun ndi'i ini ndó xa'a tikoto ña xínjí ñó'ó ndó? Koto ndó ndasaá livi ndáxaa yita ña yóo yukú; yita yó'o qn vása kása chiño ña, ni qn vása kása va'a ña tikoto ña.

²⁹ Ta ndixa ká'anjí xí'in ndó, vará t̄rey Salomón, t̄akuiká ní x̄ikuu ra, ta x̄ikomí ní ra kuá'á ní tikot̄o v̄a'a, ta yita ña yóo yuk̄u livi ní k̄a ña ñoq̄ tikot̄o v̄a'a ña x̄indixin t̄ayó'o.

³⁰ Vará nd̄a lo'o k̄iv̄i t̄ák̄u yita v̄alí yuk̄u, chi ñii k̄iv̄i ndáxaa ña, ta ink̄a k̄iv̄i ndá'v̄a ña, ta saá t̄aan na ña ini x̄it̄on k̄ok̄o ña, ta Ndios ndáa ra ña, ta ndát̄on s̄akundixin ra ña. Ñayó'o s̄aná'a ndí Ndios ndáa v̄a'a ra ndó'ó, chi ndó'ó ndáya'v̄i ní k̄a ndó ñoq̄ yita v̄alí. ¿Nd̄achun lo'o ní k̄andixa ndó Ndios ña kundaa ra ndó'ó?

³¹ Ta saá ñn kundí'i ini ndó, ta ni ñn k̄a'anjí ndó, kachí ndó saá: “¿Mí kixi ña kuxu yó? ¿Mí kixi ña ko'o yó? ¿Mí kixi ña kundixin yó?”, ñn kachí ndó saá.

³² Chi ñivi na ñn v̄asa ndik̄on Ndios kúu ñivi na ndí'i ní ini x̄a'á ñayó'o. Ta Yiv̄a yó Ndios x̄inj̄i v̄a'a ra yu kúu ndí'i ña x̄inj̄i ñó'ó yó.

³³ Ta m̄ji ndó, ndino'o ini ndó ná kundik̄on ndó yich̄i ñoq̄ x̄á'nda chiño Ndios, ta kasa ndivi ndó ndí'i ña kóni m̄ji ra, ta ndixa Ndios taxi ndí'i ra ña x̄inj̄i ñó'ó nda'á ndó.

³⁴ Ta saá ñn kundí'i ní ini ndó x̄a'á ña konj̄i ñó'ó ñoq̄ ndó k̄iv̄i ña v̄axi. Ndi'i saá k̄iv̄i kómí ndó tondíni, ta Ndios x̄inj̄i ra taxi ra ndí'i ña x̄inj̄i ñó'ó nda'á ndó k̄iv̄i vitin. Ta ñn kundí'i ini ndó x̄a'á k̄iv̄i tañ —káchí t̄aj̄esús xí'in ñivi.

7

*T̄o'ón yó'o s̄aná'a t̄aj̄esús ña ñn v̄a'a k̄a'anjí ñivi
t̄o'ón ña ñn v̄a'a x̄a'á ink̄a na
(Lc. 6:37-38, 41-42)*

¹ Ta káchí t̄aj̄esús saá xí'in na:

—Ñn k̄a'anjí ndó t̄o'ón ña ñn v̄a'a x̄a'á ink̄a ñivi, saá chi kuächi kúu ña ñoq̄ Ndios, t̄a t̄a kasa nani x̄a'á ndí'i kuächi ñivi ñii k̄iv̄i v̄axi.

² Ndat̄án k̄a'anjí ndó t̄o'ón ña ñn v̄a'a x̄a'á ink̄a ñivi, saá k̄a'anjí Ndios ña ñn v̄a'a x̄a'á ndó. Ndat̄án yóo k̄i'va taxi ndó nda'á ink̄a ñivi, ta m̄ji k̄i'va yó'o taxi Ndios nda'á ndó.

³ Ndat̄án yóo ñivi na kí'in v̄a'a kuenda ña nákaa ñii m̄j̄i lo'o nduch̄u ñoq̄ ñani t̄á'an na, ta ñn v̄asa kí'in na kuenda ña nákaa ñii yit̄on ká'no nduch̄u ñoq̄ m̄ji na, ta saá yóo ndó'ó, chi kí'in v̄a'a ndó kuenda ña kuächi lo'o ké'é natá'an ndó, ta ñn v̄asa kí'in ndó kuenda ña kuächi ká'no ké'é m̄ji ndó.

⁴ Tá ñii yit̄on ká'no nákaa nó nduch̄u ñoq̄ ndó, ta ñn v̄a'a k̄a'anjí ndó xí'in ñani ndó, kachí ndó saá: “Taxi ún ná tava j̄i m̄j̄i lo'o nákaa nduch̄u ñoq̄ ún”, kachí ndó.

⁵ Tá saá ké'é ndó, ta, j̄ivi na ñvi yu'u kúu ndó'ó! Chi si'na x̄inj̄i ñó'ó tava ndó yit̄on nákaa nduch̄u ñoq̄ ndó, ta saá kuchiño v̄a'a koto ndó ña tava ndó m̄j̄i lo'o nákaa nduch̄u ñoq̄ ñani ndó.

⁶ ‘Ñn taxi ndó ña'a ñayj̄i Ndios nda'á tí ina kot̄o sandí'i rí x̄a'á ña, ta ndikó rí kaxi rí ndó'ó. Ta ñn kata ndó ñakuiká ndó ñoq̄ t̄ikinj̄i kot̄o kundosoq̄ rí ña —káchí t̄aj̄esús xí'in na.

*T̄o'ón yó'o s̄aná'a t̄aj̄esús ndasaá ndukú ñivi ñoq̄ Ndios
(Lc. 11:9-13; 6:31)*

⁷ Ta tuku káchí t̄aj̄esús saá xí'in na:

—Ñn sandakoo ndó ndúkú ndó ña x̄inj̄i ñó'ó ndó ñoq̄ Ndios, saá chi ndixa taxi ra ña nda'á ndó. Ta ni ñn sandakoo ndó nándukú ndó Ndios, saá chi

ndixa naní'i ndó ra. Ta ni ɔn sandakoo ndó kána ndó yé'é yichí Ndios, saá chi ndixa nakuiná ra ña kivi ndó yichí ra.

⁸ Chi ndi'i nivi na ndúkú nɔɔ Ndios ña xini ñó'ó na, ta naki'in na ña. Ta ndi'i nivi na nándukú Ndios, naní'i na ra. Ta ndi'i nivi na kána Ndios, ta nakuiná ra yé'é ra ña kivi na yichí ra.

⁹ Tá yóo ñii sa'ya ndó, tá ndúkú ra sɪta va'a nɔɔ ndó, ta ɔn kivi taxi ndó yuu nda'a ra, chi sa'ya ndó kúu ra.

¹⁰ Tá ndúkú ra ñii tiaká nɔɔ ndó kuxu ra, ta ɔn kivi taxi ndó ñii koo nda'a ra, chi sa'ya ndó kúu ra.

¹¹ Vará ndó'ó kúu ndó nivi na ɔn vá'a, ta saá ni, táxi ndó ñava'a nda'a sa'ya ndó. Ta Yivá yó Ndios, tá yóo ñoyivi ñino, kúu ra tá va'a ní ka nɔɔ nivi, ta ndixa taxi ra ñava'a nda'a ndi'i nivi na ndúkú ña nɔɔ ra.

¹² 'Ñii kiva ndatán kóni ndó ke'é nivi ñava'a xí'in ndó, saá ke'é ndó ñava'a xí'in na. Tá ké'é ndó saá, ta kisa ndivi ndó ña ñika'an ndayí Ndios ña ñitaa tá Moisés xí'in tɔ'on ña ñitaa naprofeta xina'a —káchí tá Jesús.

Tɔ'on yó'o saná'a tá Jesús

xa'a yichí nɔɔ kutaku nivi xí'in Ndios
(Lc. 13:24)

¹³ Ta káchí tuku tá Jesús xí'in na:

—Ta xini ñó'ó ndixa xa'a ndó ndeɛ ña kivi ndó yé'é ña táño ní ña kɔ'on ndó yichí Ndios. Chi yóo inka yichí ña ndíka ní, ta ndíka ní kúu yé'é ña; ta yichí yó'o ku'a'an ña nɔɔ ndi'i xa'a nivi, ta ku'a'a ní nivi ku'a'an na yichí yó'o.

¹⁴ Ta yichí táño ña kómí yé'é táño, kúu ña ku'a'an nɔɔ kutaku nivi xí'in Ndios ndi'i saá kivi, ta lo'o ní nivi kúu na nání'i yichí táño yó'o ta ndíkɔn na ña —káchí tá Jesús.

Tɔ'on yó'o saná'a tá Jesús

ndasaá nákoní yó nivi na saná'a tɔ'on vatá
(Lc. 6:43-44)

¹⁵ Ta tuku káchí tá Jesús saá xí'in na:

—Koto va'a ndó chi yóo naprofeta vatá. Xáni ini ndó nava'a kúu na xa'a ña livi ní tɔ'on saná'a na, ta ɔn xini ndó ndí ña ɔn vá'a yóo ini na, chi kóni na sandá'vi na ndó'ó.

¹⁶ Koto ndó yukia ké'é na, tá yóo ña ɔn vá'a ké'é na, ta saá kundaa ini ndó ɔn sivi na saná'a tɔ'on Ndios kúu na. Nda ñii nivi ɔn kivi ka'nda na tiva nda'a tón ñiño, ni ɔn kivi ka'nda na tihigo nda'a tón vi'nda.

¹⁷ Ndi'i yiton tón va'a, koon ku'i tí va'a nda'a nó, ta ndi'i yiton tón ɔn vá'a, koon ku'i tí ɔn vá'a nda'a nó.

¹⁸ Nda ñii yiton tón va'a, ɔn kivi koon ku'i tí ɔn vá'a nda'a nó. Ta nda ñii yiton tón ɔn vá'a, ɔn kivi koon ku'i tí va'a nda'a nó.

¹⁹ Ta ta'a tá kómí yiton, tayo'o ka'nda ra ndi'i yiton tón koon ku'i tí ɔn vá'a nda'a, ta chika'a ra nó nɔɔ ño'o koo nó.

²⁰ Ndatán yóo yiton xí'in ku'i nó, saá yóo nivi xí'in ña ké'é na. Ta saá nakoni ndó nivi na saná'a ñavatá, chi ké'é na ña ɔn vá'a —káchí tá Jesús xí'in na.

Tɔ'on yó'o saná'a tá Jesús xa'a nivi na kivi yichí Ndios
(Lc. 13:25-27)

²¹ Ta káchí tuku tá Jesús saá xí'in na:

—Tá yóo ñivi na ká'an xí'in j: "Yó'ó kúu tãKá'no tã xá'nda chiño ño ndi", káchí na xí'in j, ta on sivi ndi'i ñivi na ká'an to'on yó'ó kúu na kúchiño kivi ño xá'nda chiño Ndios. Ndasáa ñivi na kisa ndivi ña kóni Yivá j Ndios, tã yóo ñoyivi ñino, nayó'o kúu na kúchiño kivi na yich j ra.

²² Kivi ña vaxi tá kasa nani Ndios xa'a kuachi ñivi, ta ku'a ní ñivi kachi na saá xí'in j: "Tata, Tata, ndiso ndi to'on ñixa'an ndi ta ñika'an ndoso ndi to'on ún ño ñivi, ta xí'in to'on ún tava ndi ñanimã ndiva'a, ta xí'in to'on ún ku'a ní milagro ke'é ndi ño ñivi", káchí na.

²³ Ta yi'j ndakuijn j, káchí j xí'in nayó'o: "On sivi na ndikon yi'j kúu ndó, kuta'a ndó ño j, chi na ndiva'a kúu ndó'ó", káchí j xí'in na —káchí tãJesús xí'in ñivi.

Tõ'on yó'o saná'a tãJesús

ndi xini ñó'ó ñivi kasa ndivi na ña ká'an ra

(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)

²⁴ Ta káchí tuku tãJesús saá xí'in na:

—Ndatán yóo ñii tã tã ndichí ní sijnj, ta tãyó'o va'a kisa va'a ra ve'e ra sãtã yuu chée kútũ, saá yóo ñivi na xini sõ'o to'on j, ta kisa ndivi na ña ká'an j xí'in na.

²⁵ Ta ndeé ní kóon sãvj, ta xá'no ní yũta, ta xa'a ve'e tãyó'o ndeé ní káni takuii, ta saá ndeé ní káni tãchj ve'e ra, ta ve'e yó'o on vása ní-nakava ña, chi xa'a ve'e yó'o nákaã kútũ ña sãtã yuu chée.

²⁶ Ndatán yóo ñii tã tã on vása ndichí sijnj, ta tãyó'o kisa va'a ra ve'e ra ño yóo yõtí vitá, saá yóo ñivi na xini sõ'o to'on ña ká'an j, ta on vása kisa ndivi na ña.

²⁷ Ta ndeé ní kóon sãvj, ta xá'no ní yũta, tãnda xa'a ve'e tãyó'o ndeé ní káni takuii, ta ndeé ní káni tãchj ve'e yó'o, ta saá on vása ní-kundeé ña, ta ñakava ña ta ndi'i xa'a ña —káchí tãJesús xí'in ñivi.

²⁸ Tá tãJesús ndi'i ñika'an ra xí'in na, ta ñaka'nda ini ndi'i ñivi xa'a ña xini sõ'o na ña sáná'a ra,

²⁹ chi sáná'a ra na ndatán sáná'a ñii tã tã kómí ndayí, ta inkã namaestro na sáná'a ndayí Ndios, nayó'o sáná'a na ndatán sáná'a ñivi na on vása kómí ndayí.

8

Ñayó'o ká'an xa'a tãJesús kivi sanda'a ra

ñii tã ndeé ndó'o kue'e tá'yí

(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

¹ Ta saá kee tãJesús ta vaxi noo ra xiki, ta ku'a ní ñivi xikundikon na sãtã ra.

² Ta kixaa ñii tã tã ndeé ní ndó'o kue'e tá'yí ña ñani lepra. Kixaa ra xikuxití ra ño tãJesús, ta káchí ra saá xí'in ra:

—Tata, tá kóni ún, ta sanda'a ún yi'j ño kue'e ña ndó'o j —káchí tã ndeé ndó'o xí'in tãJesús.

³ Ta tãJesús chínóo ra nda'a ra soko tãyó'o, ta ñika'an ra:

—Kóni j chindeé j yó'ó. jNda'a ún! —káchí tãJesús xí'in ra.

Ta xandikon saña kue'e tá'yí xí'in ra, ta nduva'a ra.

⁴ Ta saá ñika'an tãJesús xí'in ra:

—On ndato'on ún xí'in ndã ñii ñivi. Ta vitin ko'on ún ño tãyũ ná koto ra yó'ó ña kundãã ini ra xa ñinda'a ún. Ta kuni'i ún ndi'i ñasóko ña

xá'nda chiño ndayí Ndios ña n̄jtaa t̄aMoisés, ta taxi ún ñayó'o nda'a Ndios ña kundaa ini n̄vi xa n̄nda'a ún —káchí t̄aJesús xí'in ra.

*Ñayó'o ká'an xq'a t̄aJesús k̄iv̄i sanda'a ra
t̄a k̄isa chiño ñoq̄ ñii taká'no ñoq̄ natropa
(Lc. 7:1-10)*

⁵ Ta saá t̄aJesús n̄k̄i'vi ra ñoo Capernaum. Ta ñoo yó'o yóo ñii t̄año Roma, ta ndiso chiño ra xí'in ñii ciento natropa, ta k̄ixaa ra ñoq̄ t̄aJesús, x̄aku ndá'vi ra,

⁶ káchí ra saá xí'in ra:

—Tata, yóo ñii t̄a t̄a k̄isa chiño ñoq̄j, ta ndeé ní ndó'o ra, kándú'u ra ve'e j, on k̄iv̄i kanda ra, ta xó'vj ní ra.

⁷ Ta n̄k̄a'an t̄aJesús xí'in ra:

—Ko'on j xí'in ún ve'e ún ña sanda'a j ra.

⁸ Ta ndakuijn t̄a ndiso chiño xí'in natropa, káchí ra saá:

—Tata, yó'o kúu t̄a ká'no ní ñoq̄j, ta ȳij kúu t̄a ñino ní ñoq̄ ún, ñakán on vása va'a ko'on ún ve'e j. Chi kómí ún ndayí ña kuiti ka'nda chiño ún ñoq̄ kue'e, ta nduv̄a'a t̄a k̄isa chiño ñoq̄j.

⁹ Kúndaaj ini j x̄a'a ndayí, chi yóo na xá'nda chiño ñoq̄j, ta k̄isa ndivi j ña ká'an na xí'in j; ta ȳij xá'nda chiño j ñoq̄ ink̄a natropa, ta k̄isa ndivi na ña ká'an j. Tá ȳij ká'an j xí'in ñii t̄atropa ña ko'on ra, ta saá kūa'an ra. Tá kána j ink̄a ra, ta saá v̄axi ra. Tá ká'an j xí'in t̄a x̄íka chiño ñoq̄j kasa ndivi ra ñii chiño, ta k̄isa ndivi ra ña —káchí ra xí'in t̄aJesús.

¹⁰ Ta t̄aJesús ñaka'nda ini ra x̄ini so'o ra to'on yó'o, ta n̄k̄a'an ra xí'in n̄vi na ndóo xí'in ra:

—Ndixa ká'an j xí'in ndó, ndi'i saá ñoo Israel t̄a'an nakutá'an j xí'in ñii t̄a t̄a kándixa Ndios ndatán kándixa t̄ayó'o, ta ni on s̄iv̄i t̄ajudio kúu ra.

¹¹ Ká'an j xí'in ndó, ta v̄axi ñii k̄iv̄i k̄a'an Ndios v̄iko ñoyívi ñino, ta k̄ixaa kūa'a ní n̄vi, na kixi ñoq̄ v̄axi kana ño'o, ta ink̄a na kixi ñoq̄ kūan ketá ño'o, ta k̄ixaa na v̄axi ndi'i saá x̄iña ñoyívi. Ta kundoo na kuxu na xí'in nax̄ij s̄ikua' yó t̄aAbraham, t̄aIsaac xí'in t̄aJacob.

¹² Najudio kúu na si'na ch̄itónj Ndios kundoo na xí'in ra v̄iko ñoyívi ñino, ta kūa'a ní nayó'o on x̄ijn na kandixa na Ndios. Ta Ndios on taxi ra k̄i'vi na on vása kándixa ña'a kuxu na ñoq̄ yóo v̄iko, ta ko'on na ñoq̄ yóo yav̄i naa, ñoq̄ kuaku ní na, ñoq̄ ndeé ní xo'vj na —káchí t̄aJesús xí'in n̄vi.

¹³ Ta n̄k̄a'an t̄aJesús xí'in t̄a ndiso chiño xí'in natropa, káchí ra saá:

—Vit̄in va'a, no'o ún ve'e ún. Ta xa nduv̄a'a t̄a k̄isa chiño ñoq̄ ún x̄a'a ña kándixa ún ȳij —káchí t̄aJesús.

Ta m̄ji hora n̄k̄a'an t̄aJesús ñayó'o, nduv̄a'a t̄a ndeé ndó'o.

*Ñayó'o ká'an xq'a t̄aJesús k̄iv̄i sanda'a ra
ña'a ñásiso t̄aPedro
(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)*

¹⁴ Ta saá kūa'an t̄aJesús ve'e t̄aPedro. Ta ñixaa ra ta x̄ini ra ña'a ñásiso t̄aPedro, kándú'u ñá ñoq̄ x̄ito, ndeé ní ndó'o ñá kue'e ka'n̄j.

¹⁵ Ta ch̄inóo ra nda'a ra s̄ata nda'a ñá, ta x̄andikon saña kue'e xí'in ñá ta nduv̄a'a ñá. Ta saá ndakoo ñá, ta k̄ixá'a ñá k̄isa ndivi ñá ña kuxu na.

*Ñayó'o ká'an xq'a t̄aJesús k̄iv̄i sanda'a ra
kūa'a ní na ndeé ndó'o
(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)*

16 Tá xikuaa kuḗ'ān kuñoó kúu ña, ta kuḗ'ā ní ñivi kuḗ'ān na xí'in natá'an na ñoḡ tajesús; sava na kómí nímā ndivá'a. Ta sava na kómí inkā ñoḡ kuē'e. Ta tajesús xa'nda chiño ra ñoḡ ndi'i ñanímā ndivá'a kee ña, ta tava ra ña, ta saá tuku sãndúvã'a ra ndi'i na kómí inkā ñoḡ kuē'e.

17 Ña ke'é ra ndi'i ñayó'o kúu ña kisa ndivi ra ña ñitaa taprofeta Isaías xina'á xa'á taa ta ti'vi Ndios ñoyivi yó'o, káchí ra saá: "Kíndaa ra ndi'i kuē'e ña xó'vi yó, ta nduvã'a yó", káchí tãIsaías xina'á.

Ñayó'o ká'ān yó'vi ní kundikōn ñivi tajesús

(Lc. 9:57-62)

18 Ta xini tajesús kuḗ'ā ní ñivi xino nduu na ñoḡ ra, ta ñika'ān ra xí'in naxíka xí'in ra, káchí ra saá:

—Ná ko'yō inkā xiiña ñoḡ m̄ini.

19 Ta saá kixaa ñii tãmaestro tã sáná'a ndayí Ndios, ta ñika'ān ra xí'in tajesús, káchí ra saá:

—Tata, kundikōn i sãtã ún, ndã mí ko'ōn ún ta ko'ōn i xí'in ún —káchí ra.

20 Ta ndakuiñ tajesús, káchí ra saá:

—Tíñokui kómí rí kavua ñoḡ kisin rí, ta tísaa kómí rí takã rí nda'a yitōn ñoḡ kisin rí, ta yi'j, tã tã kixi ñoḡ Ndios, ño ko'ō ve'e j ñoḡ kusun j —káchí tajesús xí'in ra.

21 Ta inkã tã ndíkōn xini sō'o ña sáná'a tajesús, ñika'ān ra saá xí'in ra:

—Tata, kóni j kundikōn j yó'ó. Ta si'na taxi ún ña kundati j ndã ná kivi yivã j, ta sanduxun j ra, ta saá kundikōn j yichí ún —káchí ra.

22 Ta ñika'ān tajesús xí'in ra, káchí ra saá:

—Ñivi na ño vása ndino'o táku ñoḡ Ndios, va'a sanduxun na natá'an na nandí. Ta yó'ó, xini ñó'ó kundikōn ún yi'j —káchí tajesús xí'in ra.

Ñayó'o ká'ān xa'q tajesús

kivi sayaa ra tãchi xí'in takuii m̄ini

(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

23 Ta saá ñiki'vi tajesús ini tón barco xí'in naxíka xí'in ra.

24 Ta kixá'á ndeé ní káni tãchi na'á ñoḡ takuii, ta kixá'á nákutú takuii ini tón barco. Ta tajesús kándú'u ra kisin ra ini tón barco.

25 Ta naxíka xí'in ra sanakáxin na ini ra, ta ñika'ān na xí'in ra:

—Tata, ¡sakaku ún ndi'j! ¡Yiyo ní ka'ā ndi'i yó xí'in takuii, chi kuñ ketã tón barco ini m̄ini!

26 Ta ñika'ān tajesús xí'in na:

—¿Ndachun yi'vi ní ndó? ¿Ndachun ño vása kándixa ndó Ndios ndaa ra ndó'ó?

Ta ndakoo tajesús, ta xa'nda chiño ra ñoḡ tãchi na'á xí'in takuii m̄ini. Ta saá kutásin tãchi na'á xí'in takuii m̄ini, ñii yaã yaã ku.

27 Ta ñaka'nda ní ini na, ta ñindakã tō'on tá'an na:

—¿Yu kúu tayó'o? ¡Chi ndã tãchi na'á xí'in takuii m̄ini xini sō'o tō'on ká'ān ra! —káchí na.

Ñayó'o ká'ān xa'q tajesús

kivi tava ra nímā ndivã'a xikómí ovi tã

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

28 Ta ñixaa tajesús inkã tá'vi yu'u m̄ini ñoḡ ndóo naño Gadara. Ta ovi tã tã kómí nímā ndivã'a kixaa na ñoḡ ra. Ta ovi tayó'o sakán kee na

kavuḗ ṅoḡ ndúxun nandj́í, chi kavuḗ yó'o táku natḗa yó'o. Kuḗ'e ní na, ta ndḗ ñii ṅivi ɔn kivi ya'a na yichí yu'u kavuḗ ṅoḡ táku ɔvi tayó'o.

²⁹ Ta ɔvi tayó'o xini na vaxi taJesús, ta kixá'a ñandiva'a ña kómí na xí'in ndi'i ndeé ña njka'an ña, ta káchí ña saá:

—¿Yukía kóni ún ke'é ún xí'in ndi vitin?, chi yó'ó taJesús kúu Sa'ya Ndios. ¿Án kixaa ún vitin saxo'vi ún ndi'j?, saá chi ta'án kixaa kivi ña kasa nani Ndios xa'a kuachi —káchí ña xí'in taJesús.

³⁰ Ta yatin yó'o xika kuḗ'a ní tikiñi xixa'an rí.

³¹ Ta ndi'i níma ndiva'a xaku ndá'vi ña ṅoḡ taJesús, káchí ña saá:

—Tána tava ún ndi'j ko'on ndi, ta taxi ún ki'vi ndi ini tikiñi kaḗ.

³² Ta njka'an taJesús saá xí'in ña:

—Va'a, jki'vi ndó ini rí!

Ta saá kee ndi'i níma ndiva'a ña xikomí ɔvi tayó'o, ta njxaa ña ta njki'vi ña ini ndi'i tikiñi, ta ndi'i tikiñi xino rí kuḗ'an rí, ta sakoyo xí'in mji rí ta'vi, ṅoḡ njkoyo rí ini mjni, ta njka'a ndi'i rí ta njxi'j ndi'i rí.

³³ Ta ṅivi na ndáa kinj xino na kuḗ'an na ndato'on na xí'in nañoḡ, yukía ndo'o kinj sana na, ta ndato'on na yukía ndo'o ɔvi taḗ ta xikomí níma ndiva'a.

³⁴ Ta saá ndi'i nañoḡ kee na kuḗ'an na ṅoḡ yóo taJesús. Tá xini na ra, ta xaku ndá'vi na ṅoḡ ra ná kee ra ko'on ra inkḗ ñoo.

9

Ñayó'o ká'an xa'a taJesús kivi sanda'a ra ta ɔn kivi kanda
(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

¹ Ta saá taJesús ndḗa ra tón barco, ta ndikó ra kuḗ'an ra inkḗ xiiña ṅoḡ mjni, ta naḗaa ra ñoo ra.

² Ta saá sava ṅivi vaxi na xí'in ñii ta ndeé ndó'o ṅoḡ taJesús, kánóo ra ṅoḡ xito, ñisokó na, chi ɔn kivi kanda ra. Tá taJesús xini ra ña kándixa na ndi kúndeé ra sanda'a ra taḗ'a'an na, ta njka'an taJesús xí'in ta ndeé ndó'o, káchí ra saá:

—Ñani, ɔn kuyi'ví ún. Vitin xa kisa ká'no ini j xa'a kuachi ún —káchí taJesús.

³ Ta sava na sáná'a ndayí Ndios xini so'o na ña njka'an taJesús, ta xáni sñi na saá: “¿Ndachun kándiva'a tayó'o xí'in Ndios? ¿Án xáni ini ra mji ra kúu Ndios?”, káchí na, xáni sñi na.

⁴ Ta taJesús xini ra yukía xáni sñi nayó'o, ta njka'an ra saá:

—¿Ndachun xáni sñi ndó ña ɔn vá'a yó'o?

⁵ ¿Yukía yo'vi ka ka'an j xí'in ta ɔn kivi kanda? ¿Án yo'vi ka ka'an j xí'in ra ña ndoo kuachi ra? ¿Án yo'vi ka ka'an j xí'in ra ña nakundichi ra, ta ko'on xá'a ra?

⁶ Ta vitin sanda'a j tayó'o, ta saá kundaḗ ini ndó'ó ndi yj'j kúu ta kómí ndayí Ndios ñoyivi yó'o ña nakata j kuachi ṅivi —káchí taJesús xí'in na.

Ta saá njka'an ra xí'in ta ndeé ndó'o:

—Nakundichi ún ta ná kuiso ún xito ún, ta no'o ún vitin —káchí taJesús xí'in ra.

⁷ Ta nakundichi tayó'o, ta kuḗano'o ra ve'e ra.

⁸ Ndi'i na yíta yó'o naka'nda ní ini na xito na ndasaá keḗa ra kuḗano'o ra, ta kisa ká'no ní na Ndios, chi taxi ra ndayí ra nda'a ṅivi.

*Ñayó'o ká'an xaq'a tajesús kivi kama ra taMateo
ña kundikon ra satq ra*

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

9 Ta saá tajesús kee ra kuá'an ra, ta xini ra ñii taa naní ra Mateo, yoo ra kisa chiño ra noo káya ra si'ún xaq'a nagobierno ñoo Roma. Ta ñika'an tajesús xí'in taMateo, káchí ra saá:

—Na'a, kundikon ún satq i —káchí ra xí'in ra.

Ta saá nakundichi taMateo, ta kuá'an ra satq tajesús.

10 Tá ñixaa tajesús xí'in naxika xí'in ra ve'e taMateo, ta kixaa kuá'a ní na káya si'ún xaq'a nagobierno xí'in kuá'a ní inká na kánoo to'on ña on vá'a xaq'a, ta xikundoo na xixi na xí'in tajesús.

11 Ta nafariseo xini na yu kúu ñivi ndoo xixi xí'in tajesús, ta ñika'an na xí'in naxika xí'in tajesús, káchí na saá:

—On vása va'a ñayó'o. ¿Ndachun xixi taMaestro xí'in ñivi na káya si'ún xaq'a nagobierno, xí'in inká na kánoo to'on ña on vá'a xaq'a? —káchí nafariseo xí'in na.

12 Ta xini so'o tajesús yukia ñika'an na, ta ñika'an ra saá xí'in na:

—Ñivi na on vása ndee ndó'o, on vása xini ñó'ó nayó'o na kasa tatqan ña'a, ta ñivi na ndee ndó'o kúu na xini ñó'ó kutátan.

13 Xini ñó'ó kunda'vi ini ndó yukia káchí Ndios noo to'on ra, ña káchí saá: “Kóni ña kunda'vi ini ndó koni ndó inká ñivi, ta ke'é ndó ñava'a xí'in na. Tá on xini ndó kunda'vi ini ndó koni ndó nayó'o, ta saá on vása kusij ini ña soko ndó nda'a j”, káchí Ndios. On sivi xaq'a nanivi va'a kúu ña kixaa j ñoyivi yó'o. Ta xaq'a nanivi on vá'a kúu ña kixaa j, ta kana j na ña nandikó ini na ta kundikon na yichi Ndios —káchí tajesús xí'in nafariseo.

Ñayó'o ká'an xaq'a ña yoo so'on ñivi

(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

14 Ta naxika xí'in taJuan ta sakuchu ñivi, kixaa na noo tajesús, ta ñindaqa to'on na ra:

—Kuá'a ní yichi yoo so'on ndi, ta yoo so'on nafariseo. Ta naxika xí'in mji ún, ¿ndachun nda ñii kivi on vása yoo so'on na?

15 Ta ndakuijn tajesús, káchí ra saá:

—Tá yoo ñii taa ta tonda'a, ta ndi'i ñivi na yoo viko yó'o xixi na, ta on kivi kuchuchú ini na, saá chí yoo ka tayó'o xí'in na. Ta kivi ña vaxi on koo ka ra xí'in na. Ta saá kía koo so'on na.

16 “Tá yoo tikoto ña yatá, ta nda ñii ñivi on sanda'a na ña xí'in tikoto xaa, saá chí tá nakata na ña, ta nduu lo'o ña xaa, ta nasita ña tikoto yatá, ta kini ka ta'nda tikoto yatá yó'o.

17 Ta vino xaa, ta nda ñii ñivi on vása taan na rá ini ñii yatá, saá chí ta'nda ñii yó'o, ta kujta ndi'i távino ta ndi'i xaq'a ñii. Xini ñó'ó taan na távino xaa ini ñii xaa, ta saá kundedé rá koo rá, ta ñii xaa yó'o on ta'nda ña —káchí tajesús xí'in na.

*Ñayó'o ká'an xaq'a tajesús kivi sanataku ra ñii ñálo'o ña ñixi'i, ta sanda'a
ra ñii ñána'a ña ñtondaa nda'a tikoto ra*

(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

18 Tá ká'an tajesús xí'in na, ta saá kixaa ñii ta xá'nda chiño noo nañoo judío, ta kixaa ra xikuxití ra noo tajesús, ta ñika'an ra, káchí ra saá xí'in ra:

—Tata, sakán ñixi'i ñálo'o sa'ya j. Ná ko'on ún xí'in j ve'e j, ta ná chinoo ún nda'a ún sijní ña, ta nataku ña —káchí tayó'o xí'in tajesús.

19 Ta saá n̄akundichi t̄aJesús, ta kee ra kū'aṅ ra saṭa ṭayó'o, ta naxíka xí'in ra kū'aṅ na xí'in ra ve'e ṭayó'o.

20 Ta yóo ñii ña'a kū'aṅ ñá xí'in n̄vi na kū'aṅ saṭa t̄aJesús. Ta xa uxu ovi kūiṭa ndeé ní ndó'o ñá kū'e xít̄a n̄i. Ta k̄ixaa ñá saṭa t̄aJesús, ta n̄itondaa nda'a ñá yu'u tikot̄o ra,

21 chí xáni ini ñá saá: “Tá lo'o kuiti ná t̄ondaa nda'a yó tikot̄o ra, ta saá nduva'a yó”, xáni s̄inj̄i ñá.

22 Ta nd̄ikó koo t̄aJesús ta x̄ini ra ñá, ta káchí ra saá xí'in ñá:

—On kuyi'ví ún, nana. Xa nduva'a ún chi kándixa ini ún yi'j̄.

Ta saá x̄and̄ik̄on nduva'a ñá, ta n̄yaa xít̄a n̄i ñá.

23 Ta n̄ixaa t̄aJesús ve'e t̄a xá'nda chíño. Ta x̄ini ra na tívi tilálí, ta x̄ini ra kū'a ní n̄vi ndá síso kúu na, xáku ní na xa'á ñálo'o ñá n̄ixi'j̄.

24 Ta n̄ika'ṅ ra xí'in na:

—Kū'aṅ ndi'i ndó ke'é. Ñálo'o yó'o on vása ní-xi'j̄ ñá, ñá k̄is̄in kuiti kúu ñá —káchí ra.

Ta saá k̄is̄iki na t̄aJesús ta n̄ixak̄u ndaa na ra.

25 Ta t̄i'ví ra ndi'i n̄vi kū'aṅ na ke'e, ta n̄ik̄i'ví ra noḡ kándú'u ñálo'o, ta t̄iin ra nda'a ñá, ta ndakoo ñá.

26 Ta saá n̄ixít̄a ní'nó t̄'on xa'á ñá n̄atak̄u ñálo'o yó'o ndi'i saá ñoo.

Ñayó'o ká'ṅ xa'q t̄aJesús k̄ivi s̄anda'a ra ovi t̄akuáá

27 Ta kee t̄aJesús kū'aṅ ra, ta ovi t̄akuáá nd̄ik̄on ra saṭa ra kū'aṅ ra, ta ndá'yi ovi saá t̄akuáá, káchí ra saá:

—Tata, sa'ya t̄aDavid,* j̄ná kundá'ví ini ún koni ún ndi'j̄! —káchí ovi t̄akuáá yó'o.

28 Tá n̄ik̄i'ví t̄aJesús ñii ve'e, ta k̄ixaa ovi t̄akuáá yó'o noḡ ra, ta n̄indak̄a t̄'on ra ovi ṭayó'o, káchí ra xí'in ra:

—¿Án kándixa ndó yi'j̄ kúchiño j̄ s̄anda'a j̄ ndó'ó?

—Oon, Tata, kándixa ndi' yó'ó —káchí ovi t̄akuáá.

29 Ta saá n̄itondaa nda'a ra nduch̄u noḡ t̄akuáá yó'o, ta n̄ika'ṅ ra xí'in ra:

—Xa'á ñá kándixa ndó yi'j̄ saá nda'a ndó vitin.

30 Ta nduva'a ovi ra saá, va'a n̄akoto nduch̄u noḡ ra. Ta t̄aJesús n̄ika'ṅ ra xí'in ra:

—Kuenda koo ndó, on ndat̄'on ndó xí'in ndá ñii n̄vi ndasaá nduva'a ndó.

31 Ta saá ni, ṭayó'o kee ra ta s̄akuj̄ta ní'nó ndi'i ra t̄'on xa'á yukíá ke'é t̄aJesús xí'in ra ndi'i saá ñoo yatin.

Ñayó'o ká'ṅ xa'q t̄aJesús k̄ivi s̄anda'a ra ñii t̄añí'í

32 Tá kee ovi t̄a x̄ikuu t̄akuáá kuano'o ra, ta ink̄a n̄vi k̄ixaa na noḡ t̄aJesús xí'in ñii t̄a t̄añí'í chí kómí ra n̄im̄a ndiva'a.

33 Ta t̄ava t̄aJesús n̄im̄a ndiva'a ñá kómí ṭayó'o, ta saá kúchiño kixá'á ka'ṅ t̄a x̄ikuu t̄añí'í. Ta n̄aka'nda ní ini n̄vi na yíta yó'o, ta n̄ika'ṅ na, káchí na saá:

—j̄Nd̄a ñii yich̄i on t̄a'án koni ndi' ñava'a yó'o ñoo Israel! —káchí na.

34 Ta nafariseo na x̄ini yukíá n̄indo'o t̄añí'í, káchí na saá:

* 9:27 “Sa'ya t̄aDavid” kóni káchí ñá: T̄a t̄a t̄i'ví Ndios ñá sak̄aku ra n̄vi. On vása kóni káchí ñá sa'ya m̄i t̄arey David, ta kuiti kóni káchí ñá sa'ya ñani síkuá ra.

—Tayó'o táva ra nímá ndivá'a xí'in ndeé ñandivá'a ká'no ña ndíso chiño xí'in ndi'i ñandivá'a —káchí na.

Ñayó'o ká'án xá'q tajesús kúndá'ví ní ini ra xíni ra ñivi

³⁵ Ta saá kuá'án tajesús ndi'i saá ñoo ná'no xí'in ñoo válí, ta sáná'a ra ñivi ve'e ño'o sinagoga, ta ká'án ndoso ra to'on ñavá'a xá'a yichí ña xá'nda chiño Ndios, ta saá sánda'a ra ñivi na xó'vi ndi'i saá ñoq kue'e.

³⁶ Tá xito ra ndi'i ñivi na ndikón sata ra, ta kúndá'ví ní ini ra xíni ra na, chi ndeé ní xó'vi na. Ta on kivi chindeé xí'in mji na, ta ni on koqo ñivi na chindeé ña'á. Ndatán yoo ndikachi tí on koqo taa ta ndáa rí, saá yoo ñivi yó'o.

³⁷ Ta saá njka'án ra xí'in naxika xí'in ra, káchí ra saá:

—Ndatán yoo ku'i'i ña xa yoo ti'va nakaya, saá yoo ñivi na xa yoo ti'va kundikón yi'i, ta on koqo ñivi kasa chiño ñoqo nakaya na nayó'o.

³⁸ Ta saá kuaku ndá'ví ndó ndukú ndó ñoq Ndios ña ti'vi ra inká ñivi ña kasa ndivi na chiño ra ñoyivi yó'o —káchí tajesús xí'in na.

10

Ñayó'o ká'án xá'q tajesús kivi nakaxin ra uxu ovi taa, ta taxi ra ñandayí nda'q nataq yó'o
(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

¹ Kana tajesús uxu ovi naxika xí'in ra, ta kixaa na ñoq ra, ta taxi ra ndayí nda'q na ña tava na nímá ndivá'a ña sáxo'vi inká ñivi, ta taxi ra ndayí nda'q na sanda'a na ndi'i ñoq kue'e.

² Ta na uxu ovi taa yó'o ñani na apóstol.* Ta ñii ñii taapóstol yó'o ñani si'a: si'na ñii ra ñani Simón ta inká kivi ra kúu Pedro; inká ra ñani Andrés, ñani taSimón kúu ra; inká ra ñani Jacobo, xí'in ñani ra taJuan, sa'ya taZebedeo kúu ovi tayó'o;

³ inká ra ñani Felipe; inká ra ñani Bartolomé; inká ra ñani Tomás; inká ra ñani Mateo, tayó'o xikuu ta nakaya si'ún xá'a nagobierno; inká ra ñani Jacobo, sa'ya taAlfeo kúu ra; inká ra ñani Lebeo ta inká kivi ra kúu Tadeo;

⁴ inká ra ñani Simón, ta kúu ta ndikón partido ñani ña cananeo; inká ra ñani Judas Iscariote. Tayó'o xikuu taa ta ñitondaa ñisikó ku'i'ná tajesús nda'q na sáq ini xíni ña'á.

Ñayó'o ká'án xá'q tajesús kivi ti'vi ra naapóstol
ko'on na ka'án ndoso na to'on ra
(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵ Ta ti'vi tajesús uxu ovi naapóstol ko'on na ka'án ndoso na to'on ra, ta káchí ra xí'in na saá:

—On ko'on ndó ñoq inká ñivi na on sivi kúu najudío, on ki'vi ndó nda ñii ñoo naSamaria.

⁶ Ta ko'on ndó ñoq najudío ñoo Israel, chi ndatán yoo ndikachi tí ndaño'ó ñoq xito'o rí, saá yoo nayó'o.

⁷ Tá kuá'án ndó, ta ka'án ndó xí'in na to'on yó'o, kachí ndó saá: “Xa yoo yatin ní yichí va'a ña xá'nda chiño Ndios kutaku yó”, kachí ndó xí'in na.

⁸ Ta sanda'a ndó ñivi na ndeé ndó'o, ta sanataku ndó ñivi na ñixi'i, ta sanda'a ndó ñivi na ndeé ndó'o xí'in kue'e tá'yí ñani lepra, ta tava ndó nímá ndivá'a ña saña ña ñivi. Ta saní'i ndó'o ndayí ña kasa ndivi ndó

* **10:2** To'on “apóstol” kóni kachí ña: Ñivi na ti'vi taká'no kasa ndivi na chiño ra.

ndi'i ñayó'o, ta ɔn vása xínjĩ ñó'ó cha'vi ndó ña. Ta saá, tá ke'é ndó ñava'a xí'in n̄jvi, ta ɔn ndukú ndó ña cha'vi na ndó'ó.

⁹ Tá kuá'án ndó chiño yó'o, ta ɔn kuni'i ndó s̄j'ún kɔ'ɔn ndó,

¹⁰ ni leká ndó, ni inká tikotó ndó, ni inká nduxan ndó, ni ɔn kuni'i ndó yitɔn.† Chi ndó'ó kómí ndó ndayí naki'in ndó ña xínjĩ ñó'ó nɔɔ ndó, nda'a n̄jvi na ke'é ndó ñava'a xí'in.

¹¹ Tá n̄jxaa ndó ñii ñoo ká'no án ñii ñoo lo'o, ta nandukú ndó n̄jvi va'a; tá nani'i ndó na, ta saá kundɔo ndó ve'e na ndá tɔndaɔa k̄ivj kee ndó ñoo nayó'o.

¹² Tá kuá'án k̄i'vi ndó ve'e nɔɔ kundɔo ndó yó'o, ta kuá'án ndó tɔ'on yó'o xí'in n̄jvi: “Ná koo ndi'i ñava'a ini n̄jvi na yóo ve'e yó'o”, kachí ndó.

¹³ Tá nayó'o naki'in va'a na ndó'ó ve'e na, ta saá kivi kasa ndivi Ndios ñava'a ndukú ndó nɔɔ ra xa'a nayó'o. Tá ɔn x̄ijn na naki'in va'a na ndó'ó, ta ɔn vása naki'in na ñava'a ndukú ndó nɔɔ Ndios xa'a na, ta ñava'a yó'o ndikó ña s̄at̄a m̄ji ndó.

¹⁴ Tá yóo n̄jvi na ɔn x̄ijn naki'in va'a na ndó'ó, ta ɔn x̄ijn na konj sɔ'o na tɔ'on ka'án ndó, ta saá kee ndó ve'e na án ñoo na, ta kɔ'ɔn ndó, ta sakisin ndó xa'a ndó ña nakoyo yaa.‡

¹⁵ Ndixa ká'án j̄ xí'in ndó, tɔndaɔa ñii k̄ivj ña kasa nani Ndios xa'a kuachi ndi'i n̄jvi ñoyívi yó'o, ta k̄ivj yó'o ndeé k̄a yɔ'v̄i saxɔ'v̄i ra nañoo yó'o nɔɔ n̄jvi na ɔn va'a na x̄indɔo ñoo Sodoma xí'in ñoo Gomorra k̄uȳa x̄ina'a —káchí taJesús xí'in naxíka xí'in ra.

Ñayó'o ká'án xa'a naapóstol ña xɔ'v̄i ní na k̄ivj ña vaxi

¹⁶ Ta tuku n̄jka'án taJesús xí'in na, káchí ra saá:

—Ti'v̄ij̄ ndó'ó kɔ'ɔn ndó ka'án ndoso ndó tɔ'on j̄ xí'in n̄jvi. Ta kasa kuenda ndó, chi ndatán kɔ'ɔn ndikachi ma'ño t̄indiva'yí saá kɔ'ɔn ndó, chi yóo ní n̄jvi na máña na kóni ke'é ñandiva'a xí'in ndó. Ta saá ndíchi ní koo ndó nɔɔ na, ta kuu ndó n̄jvi nandaɔa nɔɔ na.

¹⁷ Koto va'a ndó nɔɔ n̄jvi, chi taxi na kuachi xa'a ndó nɔɔ na ndíso chiño xí'in ve'e ño'o sinagoga, ta kani na ndó'ó xí'in kuártá.

¹⁸ Tiin na ndó'ó kɔ'ɔn ndó xí'in na nɔɔ nachíño ná'no án nɔɔ t̄arey, ta taxi na kuachi xa'a ndó nɔɔ nayó'o, chi ndó'ó kúu na ndikɔn yichij̄. Tá kundɔo ndó nɔɔ nachíño yó'o, ta saá kukomí ndó yichij̄ ka'án ndó tɔ'on ñava'a xa'a j̄ xí'in nayó'o ta xí'in inká n̄jvi na ɔn vása kúu najudío.

¹⁹ Táná tiin na ndó'ó, ta ɔn kundi'i ini ndó xa'a tɔ'on ña ndakuijn ndó, saá chi m̄ji k̄ivj ña kundo'ó ndó ñayó'o, Ndios taxi ra tɔ'on ña ka'án ndó.

²⁰ Chi ɔn s̄ivj tɔ'on m̄ji ndó kúu ña ka'án ndó, saá chi Níma Yivá yó Ndios kúu ña taxi tɔ'on ka'án ndó xí'in na.

²¹ K̄ivj ña vaxi sava nataa taxi na kuachi xa'a ñani na nɔɔ nachíño, ta sava na kúu yivá taxi na kuachi xa'a s̄a'ya na nɔɔ nachíño. Ta sava na kúu s̄a'ya kasa toon na nɔɔ yivá si'í na, ta taxi na kuachi xa'a m̄ji yivá si'í na yó'o nɔɔ nachíño, ta nachíño ka'án na, kachí na saá: “Va'a, ná k̄ivj nayó'o”, kachí na.

²² Ndi'i n̄jvi kusaɔ ini na koni na ndó'ó chi na ndikɔn yichij̄ kúu ndó. Tá ɔn sandakoo ndó yichij̄ ta kundikɔn va'a ndó ña, ndá nɔɔ ndi'i ña xɔ'v̄i ndó ñoyívi yó'o, ta Ndios sakaaku ra ndó'ó ña kutaku ndó xí'in ra ndi'i saá k̄ivj ña vaxi.

† **10:10** Yitɔn yó'o ñii kúu nó xí'in t̄atɔn, án garrote. ‡ **10:14** Ña sakisin na xa'a na ta koyo yaa, káchí ña saá: N̄jvi na ɔn x̄ijn konj sɔ'o, nayó'o nákuiso na kuachi nɔɔ Ndios.

²³ Tá n̄ivi saxo'vi na ndó'ó ñii ñoo, ta saá kama kee ndó ko'on ndó inká ñoo. Ndixa ká'an j xí'in ndó, ta ndá ta'an ndi'i ká'an ndoso ndó to'on Ndios noo ndi'i saá ñoo Israel, ta yi'i, ta ta kixi noo Ndios, ndikó tuku j ñoyivi yó'o.

²⁴ Ñii ta sákua'á, on vása kúu ra ta ká'no ka noo tamaestro ra, ta ñii tamozo on vása kúu ra ta ká'no ka noo ta xá'nda chiño noo ra.

²⁵ Ta ta sákua'á kúchiño nduu ra ndátan yóo tamaestro ra, ta tamozo kúchiño nduu ra ndátan yóo ta xá'nda chiño noo ra. Ñii kivi va saá kundo'o ndó xí'in j chi n̄ivi njka'an na xa'a j, sakunaní na yi'i Beelzebú, § ta ñii kivi va saá ká'an na xa'a ndó, chi ndíkõn ndó yichij —káchí taJesus xí'in naxíka xí'in ra.

Ñayó'o ká'an ña on kuyi'vi yó n̄ivi
(Lc. 12:2-9)

²⁶ Ta tuku njka'an taJesus, káchí ra saá:

—Ta saá on kuyi'vi ndó noo n̄ivi na kándiva'a xí'in ndó. Xini ñó'ó ká'an ndoso ndó xa'a j xí'in na, chi ndátan yóo ña yóo se'é, saá yóo to'on ñava'a xa'a j. Ta ndá ñii ñava'a nákaa se'é on kivi koo se'é ña ndi'i saá kivi, ta xini ñó'ó nativi ña.

²⁷ To'on ña ká'an se'é j noo naa xí'in ndó, ndato'on ndó ña xí'in ndi'i n̄ivi kivi ndivi yé'e ño'o; ta to'on ña ká'an yaaj xí'in kuiti ndó, ta kuita ndó sijn ve'e ta ká'an ndoso ndó to'on yó'o.

²⁸ On kuyi'vi ndó noo n̄ivi na kóni ka'ni ndó'ó, chi on kuchiño na sandi'i na xa'a nímá ndó. Va'a ka kuyi'vi ndó noo Ndios, chi Ndios kivi sandi'i ra xa'a yiki koñu ndó xí'in nímá ndó, ta sakana ra ndó'o ndaya.

²⁹ Koto ndó tísaa válí, ñii s'ún lo'o kúu ya'vi ovi rí. Tá on sivi ña káchí ini Ndios kúu ña, ta ndá ñii tísaa lo'o on kivi nakava rí noo ño'o ta kivi rí, chi Ndios ndáa ra ndi'i rí.

³⁰ Ta ndó'ó, Ndios maní ní ka ra ndó'ó, chi xini ndi'i ra ndasaá kúu yisj sijn ndó.

³¹ Ta ndixa ndáa va'a ra ndó'ó, ñakán on kuyi'vi ndó, chi ku'a ní ka ndáya'vi ndó noo tísaa válí —káchí taJesus xí'in naxíka xí'in ra.

Ñayó'o ká'an yu kúu n̄ivi ndakuijn taJesus xa'a
(Lc. 12:8-9)

³² Ta njka'an tuku taJesus xí'in na, káchí ra saá:

—N̄ivi na ndakuijn xa'a j noo n̄ivi ñoyivi yó'o, ta yi'i ñii kivi va saá ndakuijn j xa'a na noo Yivá j Ndios, ta yóo ñoyivi ñino.

³³ Ta n̄ivi na on xijn ndakuijn xa'a j, ta yi'i on ndakuijn j xa'a nayó'o noo Yivá j Ndios, ta yóo ñoyivi ñino —káchí taJesus.

Ñayó'o ká'an ña on vása yóo yu'ú n̄ivi xa'a taJesus
(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ Ta njka'an tuku taJesus, káchí ra saá:

—On kani sijn ndó ndí ña kundõo va'a ndó xí'in nata'an ndó, kúu ña kixaa j ñoyivi yó'o, chi xa'a ña nata'vi j n̄ivi kúu ña kixaa j. Ndátan yóo ñii espada sijn tá'vi ña ñii ña'a ovi ña'ño, saá yóo to'on j. Saá chi sava n̄ivi kándixa na to'on j, ta inká n̄ivi on vása kándixa na to'on j.

³⁵ Sava nataa ko'on na yichij, ta sava nataa sa'ya na ko'on na inká yichij. Sava náña'a ko'on ná yichij, ta sava náña'a sa'ya ná ko'on ná inká yichij.

§ 10:25 Inká kivi naní Satanás ña kúu nímá ndiva'a ká'no, kúu Beelzebú.

Sava náña'a qo'on ná yichij, ta xano ná qo'on ná inkā yichij. Ta saá kundaa ini yó ndi on vása kivi koo yu'ú nivi xa'a j.

³⁶ Ta nivi na on kua'a kutá'an xí'in nivi na ndíkon yichij, kuu nivi natá'an mji na na táku ve'e na.

³⁷ Ndi'i nivi na kóni qo'on yichij, xínj ñó'ó kuki'vi ní ká ini na koni na yí'j noo nave'e mji na. Tá nivi kí'vi ká ini na xíni na yivá na, án sí'í na, án sa'ya na noo yí'j, ta saá nayó'o on vása kómí na ndayí kundikon na sata j.

³⁸ Ndi'i nivi na on xjin kusokó tón cruz mji na,* ta on xjin na kasa ndivi na to'on j, ta nayó'o on vása kómí na ndayí kundikon na yichij.

³⁹ Ndi'i nivi na ndasaá kuiti ndúkú ña kutaku va'a na ñoyívi yó'o, ta on xjin na xo'vj na xa'a j, ta nayó'o on kuchiño na kutaku na xí'in Ndios. Ta nivi na on vása ndi'i ini ndukú kutaku va'a na ñoyívi yó'o, xa'a ña kundikon na yí'j, nayó'o kúu nivi na kutaku xí'in j —káchí tajesús xí'in naxíka xí'in ra.

*Ñayó'o ká'an xa'a ña naki'in nivi na kándixa tajesús
(Mr. 9:41)*

⁴⁰ Ta tuku njka'an tajesús saá:

—Ndi'i nivi na náki'in va'a ndó'ó, chi na ndíkon yí'j kúu ndó, ta nayó'o náki'in va'a tuku na yí'j. Ta ndi'i nivi na náki'in va'a yí'j, ta nayó'o náki'in va'a na Ndios, ta kúu ta tí'vi yí'j vaxi j.

⁴¹ Ndi'i nivi na náki'in va'a ñii taprofeta, chi ká'an ndoso ra to'on Ndios, ta nayó'o ñii kí'va naki'in na ñava'a xí'in taprofeta nda'a Ndios. Ta ndi'i nivi na náki'in va'a ñii tava'a, chi tava'a ní kúu ra, ta nayó'o ñii kí'va naki'in na ñava'a xí'in tava'a yó'o nda'a Ndios.

⁴² Ndi'i nivi na táxi lo'o takuú vixin ko'o ñii ndó'ó, chi na ndíkon yí'j kúu ndó, vará on sjívi naná'no kúu ndó, ta ndixa ká'an j xí'in ndó, nayó'o naki'in na ñava'a nda'a Ndios kivi ña vaxi —káchí tajesús xí'in na.

11

*Ñayó'o ká'an xa'a tajesús kivi njka'an ra
xí'in naxíka xí'in tajuan, ta sakuchu nivi
(Lc. 7:18-35)*

¹ Tá ndi'i saná'a tajesús uxv ovj naxíka xí'in ra, ta kee ra ku'a'an ra sáná'a ra nivi ku'a'a ní ñoo estado Galilea, ta ká'an ndoso ra to'on Ndios xí'in na.

² Ta tajuan ta ta sakuchu nivi, nákaa ra ini ve'e kaa, ta xinj so'o ra xa'a ndi'i ñava'a ké'é tajesús xí'in nivi, ta tí'vi ra ovj naxíka xí'in ra ku'a'an na noo tajesús, ta njxaa na noo ra,

³ ta njndaka to'on na ra, káchí na saá:

—¿Án yó'ó kúu ta ndáti ndi tí'vi Ndios saka ku ra na ñoyívi yó'o, án kundati ká ndi inkā ra?

⁴ Ta ndakuijn tajesús, njka'an ra xí'in naxíka xí'in tajuan, káchí ra saá:

—Ná ndikó ndó noo tajuan, ta ndato'on ndó xí'in ra ña xínj so'o ndó ta ña xíni ndó yó'o.

⁵ Chi xa xíni ndó nivi na xikuu nakuáá, ta xa va'a xito na vitin. Ta nivi na on vása ní-kivi kaka, ta vitin xa va'a xíka na. Ta nivi na xikuu na ndeé ní ndó'o xí'in kue'e tá'yí nani lepra, ta vitin xa ndundii na. Nivi na kaku

* **10:38** To'on kusokó na tón cruz mji na kóni kachi ña: Xínj ñó'ó koo tí'va nivi ña xo'vj na na ndákuiti kivi na xa'a ña ndíkon na tajesús.

só'ó, ta vitin xa va'a xini sɔ'o na. Ta nivi na nixi'i, natakɔ na. Ta vitin nandá'vi xini sɔ'o na tɔ'on ñava'a ká'an ndoso i. Ta ndi'i ña xini sɔ'o ndó ta xito ndó kisa ndivi i yó'o, saá ndatɔ'on ndó xí'in taJuan.

⁶ Ta taa tã kándixa yi'i, tá on sandakoo ra yi'i, vará on kasa ndivi i chiño ña ndáti ra, ta nákaa ñasii nima tayó'o —káchí tãJesús xí'in naxika xí'in taJuan.

⁷ Ta saá kee na kuano'o na, ta tãJesús kixá'á ká'an ra xí'in nivi na ndoo noo ra, káchí ra saá xí'in na:

—Ta kivi nixa'an ndó xito ndó taJuan noo yuku yichí, ¿yukia ndáti ndó koto ndó? ¿An ndáti ndó koto ndó ñii tón toyóó tón kisin ní, kisa tãchi? Ó'on, on sivi saá.

⁸ ¿An ká'an ndó koto ndó ñii taa tã va'a ní tikoto ndixin? Ó'on, chi nivi nakuiká na va'a ní tikoto ndixin on vása ndoo na yuku yichí, nayó'o ndoo na ve'e ná'no ña livi ní.

⁹ ¿An nixa'an ndó xito ndó ñii tãprofeta? Saá va, taJuan kuu ñii tãprofeta ndino'o, ta ká'no ní ka chiño kisa ndivi taJuan noo chiño kisa ndivi inka naprofeta na nika'an ndoso tɔ'on Ndios xina'á.

¹⁰ Ta kuyã nija'a ñii tãprofeta nita ra tɔ'on Ndios xa'a taJuan, tɔ'on Ndios ña káchí saá:

Tayó'o kuu tã xika chiño noo i, ta ti'vi i ra ko'on si'na ra noo tãKá'no tã ti'vi i ñoyivi.

Ta ndasa va'a ra yichí ña ko'on tãKá'no tã ti'vi i sakaku nivi ñoyivi, saá nika'an Ndios xa'a taJuan xina'á.

¹¹ Ta nika'an tuku tãJesús xí'in na, káchí ra saá:

—Ñandixa ká'an i xí'in ndó, on koó inka tãprofeta ká'no ka noo taJuan, tã sakuchu nivi. Ta saá ni, taa tã nino ní ka yoo noo ndi'i inka nivi na náki'in yichí ña xa'nda chiño Ndios, ta tayó'o kuu tã ká'no ka noo taJuan —káchí tãJesús xí'in na.

¹² Ta nika'an tuku ra saá xí'in na:

—Nda kivi kixá'á taJuan ká'an ndoso ra tɔ'on Ndios tãnda vitin, yoo nivi na chikaã nde ndiva'a ña sandi'i na xa'a yichí Ndios.

¹³ Yoo ndayi Ndios ña nita tãMoisés xina'á, ta yoo tɔ'on Ndios ña nita inka naprofeta. Ta ndi'i ñayó'o nika'an ña yu kuu ña koo nda xina'á tãnda kivi kixá'á nika'an ndoso taJuan, taa tã sakuchu nivi.

¹⁴ Tɔ'on Ndios xina'á káchí ña ndi tãprofeta Elías ndikó ra ñoyivi yó'o kivi tã'an ka kixaa tã ti'vi Ndios sakaku na ñoyivi yó'o. Xini ñó'ó kundaa ini ndó ndi xa kundivi tɔ'on yó'o, saá chi ndatán nixiyo tãElías saá yoo taJuan, taa tã sakuchu nivi.

¹⁵ Ndi'i ndó'o nivi na yoo sɔ'o, xini ñó'ó chikaã sɔ'o ndó ña ká'an i xí'in ndó —káchí tãJesús xí'in na.

¹⁶ Ta nika'an tuku ra saá xí'in na:

—¿Ndasaá yoo nivi na ndoo ñoyivi yó'o vitin? Ndatán yoo naváli na sásiki ngyá'vi, saá yoo na. Sava naváli ká'an na xí'in inka naváli tá'an na,

¹⁷ káchí na saá: “Tá tvi ndi música livi xa'a ndó, ta ni-xiin ndó kata xá'á ndó. Tá xita ndi yaa ndá'ya ní ña xita na noo nduxun na nixi'i, ta ni-xiin ndó kuaku ndó”, káchí naváli.

¹⁸ Ndatán yoo naváli yó'o, saá yoo ndó, chi taJuan on vása ní-xixi va'a ra, ta nda ñii kivi on vása ní-xi'i ra vino, ta káchí ndó xa'a ra: “Tayó'o kómí ra nima ndiva'a.”

19 Ta yj'i, ɬa ɬa kixi nɔɔ Ndios, kixaa j̄ ñoyívi yó'o, ta xíxi va'a j̄, ta xí'ij̄ vino, ta káchí ndó saá xa'a j̄: "Ta ndeé ní xíxi ra, ta ku'a a ní xí'í ra. Ta kúsi j̄ ní ini ra xika ra xí'in na káya s̄'ún xa'a nagobierno, xí'in inká n̄vi na kánóo ɔn vá'a tɔ'on xa'a", saá káchí ndó xa'a j̄. Ta ndi'i n̄vi na kómí ñandíchi Ndios, kúu na ké'é ñava'a, ta ñayó'o sáná'a ndí ñandíchi Ndios kúu ñandaa —káchí ɬaJesus xí'in na.

Ñayó'o ká'an xa'a nañoo na ɔn x̄in kon̄i so'ɔ
ña ká'an ɬaJesus

(Lc. 10:13-15)

20 Ta saá kixá'a ɬaJesus ñika'an ndoso ra tɔ'on yɔ'v̄i ña sáa ra nɔɔ nañoo nɔɔ ké'é ra ku'a a ní milagro xí'in n̄vi, saá chi ñi-xiin na ndikó koo ini na ña sandakoo na ña ɔn vá'a ké'é na. Ñika'an ra xí'in nan̄vi ñoo yó'o, káchí ra saá:

21 —j̄Ndá'ví ní ndó, n̄vi nañoo Corazín! j̄Ndá'ví ní ndó, n̄vi nañoo Betsaida! Chi va xi ñii k̄iv̄i ña xɔ'v̄i ní ndó. Saá chi kūiya x̄ina'á tá ní xini ví nañoo Tiro xí'in nañoo Sidón milagro ña ké'é j̄ xí'in ndó vitin, níkuu, ta nandikó ní k̄a ini nayó'o, ta nakundixin na tikotɔ ndayí nɔɔ, ta chikaa na yaa no'ɔ s̄nj̄ na ña kúchuchú ní ini na xa'a kuachi na.

22 Ta ndixa ká'an j̄ xí'in ndó, tɔnda ñii k̄iv̄i ña kasa nani Ndios xa'a kuachi ndi'i na ñoyívi yó'o, ta k̄iv̄i yó'o xɔ'v̄i ní ndó'ó, nañoo Corazín xí'in nañoo Betsaida. Ndeé k̄a yɔ'v̄i saxɔ'v̄i Ndios ndó'ó nɔɔ n̄vi na ɔn vá'a na x̄indoo ñoo Tiro xí'in ñoo Sidón.

23 Ta ndó'ó, nañoo Capernaum, ¿án xáni s̄nj̄ ndó kanóo va'a ní tɔ'on ndó nda ñoyívi ñino? j̄On vása! Ta ndá'ví ní ndó, chi Ndios ti'ví ra ndó'ó kɔ'ɔn ndó ñino, nda ndaya. Saá chi kūiya x̄ina'á tá ní xini ví nañoo Sodoma milagro ña ké'é j̄ xí'in ndó vitin, ta nañoo Sodoma ɔn ndi'i xa'a na, níkuu.

24 Ta ndixa ká'an j̄ xí'in ndó, tɔnda ñii k̄iv̄i ña kasa nani Ndios xa'a kuachi ndi'i n̄vi ñoyívi yó'o, ta k̄iv̄i yó'o xɔ'v̄i ní ndó'ó, nañoo Capernaum. Ndeé k̄a yɔ'v̄i saxɔ'v̄i Ndios ndó'ó nɔɔ n̄vi na ɔn vá'a na x̄indoo ñoo Sodoma —káchí ɬaJesus.

Ñayó'o ká'an, ná kixi n̄vi nakindée na nɔɔ ɬaJesus
(Lc. 10:21-22)

25 Ta saá ɬaJesus ñika'an ra xí'in Ndios, káchí ra saá:

—Tata Yivá j̄, kisa ká'no j̄ yó'ó. Yó'ó kúu ɬaKá'no ɬa xá'nda chiño nɔɔ ndi'i ña yóo ñoyívi yó'o xí'in ña yóo ñoyívi ñino. Kisa ká'no j̄ yó'ó chi xa saná'a ún nayó'o, na ñino ini kúu na, ta kúndaq̄ ini na ñava'a xa'a ún. Ta ch̄ise'é ún ñava'a yó'o nɔɔ inká n̄vi na ñaní nandíchi, xí'in na ñaní na ká'vi ta ti'va ní yóo ñoyívi yó'o,

26 chi saá káchí ini ún ké'é ún xí'in ndi'i n̄vi, Tata —káchí ɬaJesus xí'in Ndios.

27 Ta tuku ñika'an ɬaJesus xí'in n̄vi, káchí ra saá:

—Yivá j̄ Ndios ɬaxi ra ndi'i ñava'a nda'a j̄. Nda ñii n̄vi ɔn vása x̄inj̄ na ini yj'i, ɬa ɬa kúu Sa'ya Ndios, ta ñii laá m̄ji Ndios kúu ɬa x̄inj̄ va'a ini yj'i. Ta nda ñii n̄vi ɔn vása x̄inj̄ na ini Yivá j̄ Ndios, ta ñii laá yj'i, ɬa ɬa kúu Sa'ya ra, kúu ɬa x̄inj̄ ini ra, ta n̄vi na ñakaxinj̄ taxi j̄ kon̄i na ini ra.

28 Ndi'i ndó'ó n̄vi na xa kúnaa ní nɔɔ ndi'i chiño, ta veé ní ndiso ndó, na'a ndó nɔɔ j̄, ta yj'i taxi j̄ ña nakindée ndó.

29 Nakuiso ndó xí'in j̄ ña ndiso j̄ ta kasa chiño ndó xí'in j̄, ta kandixa ini ndó yj'i, ta sakuá'á ndó yichij̄, chi ɬa ɬa yaa ini ɬa ndá'ví ini kúu j̄, ta saá naní'í ndó ña koo va'a ini ndó, ta nakindée nima ndó.

³⁰ Saá chi ña nakuiso ndó xí'in j ta ña kasa chiño ndó xí'in j, ɔn vása yɔ'vi ní ña, ta ni ɔn vása veé ní chiño yó'o —káchí tɔJesús xí'in n̄vi.

12

Ñayó'o ká'an xá'a tɔJesús kómí ra ndayí ka'nda chiño ra xá'a kivi yii ña nákindée najudío

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

¹ N̄ii kivi yii ña nákindée najudío, ta tɔJesús xí'in naxíka xí'in ra kuá'an na yá'a na ma'ño noɔ yóo yita trigo. Ta naxíka xí'in tɔJesús kixá'a na xí'i ní na sɔko, ta saá xá'nda na yoko ta kindaa na soɔ trigo, ta xaxi na trigo.

² Ta x̄ini nafariseo ña ke'é nayó'o, ta n̄ika'an na saá xí'in tɔJesús:

—Naxíka xí'in ún n̄iya'a ndoso na ndayí Ndios chi xá'nda na trigo, ta ɔn vá'a kasa chiño yó kivi yii ña nákindée yó, káchí ndayí Ndios ña n̄itaa tɔMoisés x̄ina'á.

³ Ta ndakuijn tɔJesús, káchí ra saá xí'in na:

—¿Án ɔn vása ní-ka'vi ndó tɔ'on Ndios noɔ ká'an ña xá'a xii sikuá yó tɔrey David xí'in natá'an ra, kivi n̄ixi'j ní na sɔko?

⁴ Saá chi kuɔya x̄ina'á n̄iki'vi nayó'o ini ve'e Ndios, ta x̄ixi na s̄ita va'a ñayii vará ɔn s̄iv̄i s̄ut̄u x̄ikuu na. Ta káchí ndayí Ndios saá: “Ndasaa s̄ut̄u kuiti kúchiño kuxu s̄ita va'a ñayii.”

⁵ Ta xa ka'vi ndó ndayí Ndios ña ká'an ɔn kivi kasa chiño yó kivi yii ña nákindée yó. Ta nasut̄u kisa ndivi na chiño ve'e ño'o ká'no kivi yii ña nákindée yó, ta ɔn koɔ kuachi ndiso na xá'a ñayó'o.

⁶ Ta ndixa ká'an j xí'in ndó, ȳi'j kúu t̄a t̄a kómí ní ka ndayí noɔ ve'e ño'o ká'no.

⁷ Tɔ'on Ndios káchí ña saá: “Kóni j ña kundá'vi ini ndó koni ndó ink̄a n̄ivi, ta ke'é ndó ñava'a xí'in na. Tá ɔn x̄ijn ndó kundá'vi ini ndó koni ndó nayó'o, ta saá ɔn vása kusij ini j ña sóko ndó nda'á j”, káchí Ndios. Tá va'a ná kundaa ini ndó tɔ'on yó'o, níkúu, ta saá ɔn chikaá kuachi ini ndó koni ndó n̄ivi na ɔn koɔ kuachi kómí.

⁸ Ȳi'j, t̄a t̄a k̄ixi noɔ Ndios, kómí j ndayí ka'an j yukia va'a ke'é yó kivi yii ña nákindée yó —káchí tɔJesús xí'in nafariseo.

Ñayó'o ká'an xá'a tɔJesús kivi sanda'a ra

ñii t̄a t̄a yichí nda'a

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹ Ta kee tɔJesús kuá'an ra, ta n̄iki'vi ra ve'e ño'o sinagoga.

¹⁰ Ta yóo ñii t̄a, t̄a yichí nda'a kúu ra, ta ɔn vása kánda ña. Ta ndóo nafariseo x̄ito na yu kúu ñii ña ɔn vá'a ke'é tɔJesús, ña kuchiño chikaá na kuachi s̄ata ra. Ta saá ndak̄a tɔ'on na ra:

—¿Yukia káchí ndayí Ndios ña kándixa yó? ¿Án kúchiño sanda'a yó n̄ivi kivi yii ña nákindée yó?

¹¹ Ta ndakuijn tɔJesús, n̄ika'an ra xí'in na:

—Tá ñii ndó'o kómí ndó ñii ndikachi sana ndó, ta nákava rí ñii yav̄i kónó kivi yii ña nákindée yó, ta, ¿yukia ke'é ndó? ¿Án ɔn ko'ɔn ndó tava ndó kit̄i sana ndó t̄i nakava?

¹² j Ta kuá'a ní ka ndáya'vi ñii t̄a noɔ ñii kit̄i sana yó! Ta ndixa ñava'a kúu ña ke'é yó chiño va'a kivi yii ña nákindée yó.

¹³ Ta saá n̄ika'an tɔJesús xí'in t̄a t̄a yichí nda'a:

—Sanakaá ún nda'a ún vitin —káchí ra.

Ta tayó'o sanakaa ra nda'a ra, ta nduva'a ña. Ndatán yóo inká nda'a ra ña va'a, saá kindoo ña.

¹⁴ Ta kee nafariseo ku'a'an na, ta kixá'á na ká'an na xí'in tá'an na ndasaá koo ka'ni na tajesús.

Ñayó'o ká'an xa'a ña ñitaa ñii taprofeta xa'a tajesús

¹⁵ Ta tajesús xini ra yukia xani ini nafariseo, ta keta ra ve'e ño'o sinagoga ta ku'a'an ra. Ta ku'a'a ní ñivi xikundikon na sata ra, ta saá sanda'a ra ndi'i na ndeé ndó'o.

¹⁶ Ta ñika'an ra xí'in na:

—On ka'an ndó xí'in nda ñii ñivi xa'a ña ké'é j.

¹⁷ Ñayó'o ñika'an ra, ta saá kundivi to'on ña ñika'an Ndios xí'in taprofeta Isaias xina'á. Ta to'on yó'o ñitaa talsaias ña ñika'an Ndios xa'a ta ta ti'vi ra sakaku ñivi ñoyivi yó'o, káchí ña saá:

¹⁸ Yó'o yóo ta ta ñakaxin j ña kasa chiño ra ñoo j,

ta kí'vi ní ini j xini j ra, ta kúsi j ní ini j xini j ra.

Ta nataxi j Níma j ini ra,

ta saá ka'an ndoso ra ñanda'a xí'in ndi'i ñivi.

¹⁹ On ñaa ra, ta ni on kutee ra, ta on nda'yi ndaa ra xí'in nda ñii ñivi.

Ta on nda'yi ra ko'on ra yichi ña koni so'o ñivi.

²⁰ Ndatán yóo ñii ta ta on vása ka'no ka ñii tón tamá tá'nó chi tón xa tá'nó kúu nó, saá yóo ta ta ñakaxin j,

ta ndatán yóo ñii ta ta on vása nda'va ka ñii tímá tón xa kána ñi'ma yi'va, saá yóo ta ta ñakaxin j,

chi ta kundá'vi ini kuu ra koni ra ñivi nandá'vi na vitá ini, na on kivi chindeé xí'in mji,

anda kundeé ra ñoo ndi'i ña on vá'a ta chinóo síkón ra ñava'a ñanda'a.

²¹ Ta ndi'i ñivi na ñoyivi yó'o xí'in ndino'o níma na kundati na ra ña ké'é ra ñava'a ta sakaku ra na,

kachí Ndios, ñitaa talsaias xina'á.

Ñayó'o ká'an, ñivi ñika'an na xa'a tajesús

kómí ra ndee ñanímá ndiva'a

(Mr. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

²² Ta ñivi ku'a'an na ña ku'a'an ñii ta ta kómí níma ndiva'a xí'in na ñoo tajesús, ta kixaa na ñoo yóo ra. Ta ta ndeé ndó'o yó'o kúu ra takuaá ta ñi'í ra, ta tajesús sanda'a ña'á ra, ta saá kúchiño nakoto ra ta ñaka'an ra.

²³ Ta ndi'i ñivi na ndóo yó'o ñaka'nda ní ini na xini na ña ké'é tajesús, ta ñika'an na, káchí na saá:

—¿An tayó'o kúu tasa'ya ñani síkuá ta David, ta ndati yó ti'vi Ndios kixaa?

²⁴ Ta xini so'o nafariseo ña ñika'an ñivi yó'o, ta saá ñika'an tá'an na:

—Xí'in ndee ña Beelzebú, * ña kúu ñaká'no ñoo ndi'i níma ndiva'a, táva tayó'o níma ndiva'a —káchí na.

²⁵ Ta tajesús xini ra ndi'i ña xani ini nafariseo, ta ñika'an ra saá xí'in na:

—Tá yóo ñii ñoo, ta on vása yóo yu'ú ñivi, ta ñata'vi tá'an na, ta kixá'á na káni tá'an na xí'in natá'an na, ta kama ní ndi'i xa'a ñoo yó'o. Tá yóo ñii ve'e ñoo ñata'vi tá'an na, ta káni tá'an na, ta ndi'i xa'a ñivi ve'e yó'o.

* 12:24 Inká kivi ñani Satanás kúu Beelzebú.

26 Tá ñanímá ndivá'a ká'no Satanás nátava ña ini ñivi níma ndivá'a tá'an ña, níkuú, ta saá ñatá'vǐ tá'an ñandivá'a ta káni tá'an ña xí'in tá'an ña, ta yachǐ ní ndi'i xǎ'a yichǐ ña.

27 Mji ndó ká'an ndó ndí xí'in ndee ñanímá ndivá'a ká'no távaj ñandivá'a. Tá ndíxa saá xáni ini ndó, ta na ndíkõn sǎtǎ ndó na táva ñandivá'a, ¿míchǐ vǎxi ndee nayó'o táva na ñandivá'a? Na ndíkõn sǎtǎ ndó káchǐ na õn sǐví ndee ñanímá ndivá'a ká'no kúu ña kómí na kivi tava na ñandivá'a. Ta saá kixǎǎ ñii kǐví na ndíkõn sǎtǎ mji ndó yó'o kuu na kasa nani xǎ'a kuǎchi ndíso ndó chi ñavatá ká'an ndó xǎ'a j.

28 Ta yǐ'ǐ, kómí j ndee Nímá Ndios ña tava j níma ndivá'a, ta ña ké'é j yó'o káchǐ ña saá: vitin kǐxǎǎ kǐví ña kǐxǎ'á xá'nda chiño Ndios nõõ ñivi ñoyívi yó'o.

29 'Ta yóo ñii tǎa ndeé ní ndaku, ta ñivi õn kúchiño kǐ'vi na ve'e ra ña kindaa na ñakuiká kómí ra. Si'na xínǐ ñó'ó katón na ra, ta saá kuchiño kǐ'vi na kindaa na ndi'i ñakuiká kómí ra. Ndatán yóo tǎa ndeé ní ndaku yó'o, saá yóo ñanímá ndivá'a ká'no.

30 'Ndi'i ñivi na õn vása yóo yu'ú xí'in j, nayó'o kúu na õn xǐin koni na yǐ'ǐ. Ta ndi'i ñivi na õn vása chíndeé yǐ'ǐ nakaya na ñivi ña kundikõn na yichǐ Ndios, nayó'o kúu na sákuǐtǎ ní'no ñivi ña õn kundikõn na yichǐ Ndios.

31 'Ta ndíxa ká'an j xí'in ndó, Ndios kúchiño kasa ká'no ini ra xǎ'a ndi'i ña õn vá'a ké'é ñivi, ta kúchiño kasa ká'no ini ra xǎ'a ndi'i tǒ'on ña ká'an ndivá'a na xí'in Ndios. Ta ndi'i ñivi na ká'an ndivá'a xí'in Nímá Ndios,† ta Ndios õn kasa ká'no ini ra xǎ'a ñivi yó'o.

32 Ta ñivi na ká'an ndivá'a xí'in yǐ'ǐ, tǎa tǎ kǐxi nõõ Ndios, ta Ndios kúchiño kasa ká'no ini ra xǎ'a na. Ta ñivi na ká'an ndivá'a xí'in Nímá Ndios, ta Ndios õn kasa ká'no ini ra xǎ'a nayó'o vitin, ni ndi'i saá kuǐyǎ ña vǎxi —káchǐ tǎJesús xí'in na.

*Ñayó'o ká'an, ndatán yóo níma ñivi,
saá yóo tǒ'on ña ká'an na
(Lc. 6:43-45)*

33 Ta tuku ñikǎ'an tǎJesús xí'in na, káchǐ ra saá:

—Tá yóo yitõn tón vǎ'a, ta saá kóon kuǐ'i tí vǎ'a nda'a nó. Tá yóo yitõn tón õn vǎ'a, ta saá kóon kuǐ'i tí õn vǎ'a nda'a nó. Tá xító ndoso ndó kuǐ'i tí yóo nda'a yitõn, ta saá kundaǎ ini ndó án tón vǎ'a kúu nó, án tón õn vǎ'a kúu nó. Ndatán yóo yitõn, saá yóo ñivi.

34 Ta ndó'ó, ká'an j xí'in ndó, jǎ'ya kõõ xatǐ kúu ndó! Chi mji ndó kúu ñivi na õn vǎ'a, ta ñakán õn kúchiño kǎ'an ndó tǒ'on vǎ'a. Ndatán yóo níma ñivi, saá yóo tǒ'on ña ká'an na.

35 Ñivi na kómí níma vǎ'a, ká'an na tǒ'on vǎ'a. Ta ñivi na kómí níma õn vǎ'a, ká'an na tǒ'on õn vǎ'a.

36 Ta ká'an j xí'in ndó, kixǎǎ ñii kǐví ña kasa nani Ndios xǎ'a ndi'i ñivi ñoyívi yó'o, ta konǐ ñó'ó ndi'i ñivi taxi na kuenda xǎ'a ndi'i tǒ'on ña õn vǎ'a ñikǎ'an na.

37 Chi xǎ'a tǒ'on mji ndó ña ñikǎ'an ndó, Ndios kasa nani ra xǎ'a ndó'ó, ta saá kǎ'an ra án kundõo ndó xí'in ra, án kǒ'õn ndó ndǎya —káchǐ tǎJesús xí'in na.

† 12:31 Ñii tǒ'on ña ká'an ndivá'a xí'in Nímá Ndios kúu ña ká'an ñivi ndí ndee ña kǐsa ndivi chíño vǎ'a kúu ndee ña vǎxi nõõ níma ndivá'a ká'no.

Ñayó'o ká'an xá'a ñivi kivi ndúkú na ñii milagro ñoq tafesús
(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸ Ta sava nafariseo xí'in na sáná'a ndayí Ndios ñika'an na xí'in tafesús, káchí na saá:

—Tata maestro, kóni ndi ña ke'é ún ñii milagro ñoq ndi.

³⁹ Ta ndakuijn tafesús:

—Ñivi na ndiva'a ní ini, na on vása kándixa Ndios kúu ndó'ó! Saá chi ndúkú ndó ñii milagro ñoq ña kandixa ndó ndí òò òò kixi ñoq Ndios kúu ñi. Ta on ke'é ñi inka milagro ña koto ndó, chi va'a ka xini ñó'ó kundaa ini ndó ña ñindo'o taprofeta Jonás kujya xina'á.

⁴⁰ Ta tafJonás xina'aa ra unj ndivi, ta unj ñoo tixin titiaká ká'no. Ta saá yi'i, òò òò kixi ñoq Ndios, kunakaa ñi unj ndivi, ta unj ñoo tixin ño'ò.

⁴¹ Tá kixaa kivi kasa nani Ndios xa'a ñivi ñoyivi yó'o, ta ñaño Nínive chikaa na kuachi sata ndó'ó na táku vitin. Saá chi xini so'o na ña ñika'an tafJonás xí'in na, ta ndikó ini na ta kandixa na Ndios. Ta yi'i, òò òò xí'in ndó vitin, kúu ñii taká'no ka ñoq tafJonás, ta on xjin ndó konj so'o ndó ña ká'an ñi.

⁴² Tá kixaa kivi kasa nani Ndios xa'a ñivi ñoyivi yó'o, ta saá tuku ñii ñareina, ña ñixa'nda chiño ñoq ñoo ñani Sabá xina'á, chikaa ña kuachi sata ndó'ó na táku vitin. Chi ñareina yó'o xiká ní ñixa'an ña xini so'o ña to'on ña ñika'an tarey Salomón, chi ta ndíchi ní sijnj xikuu ra. Ta yi'i, òò òò xí'in ndó vitin, kúu ñii taká'no ka ñoq tafSalomón, ta on xjin ndó konj so'o ndó to'on ña ká'an ñi —káchí tafesús xí'in na.

Ñayó'o ká'an xa'a tafesús kivi saná'a ra xa'a nima ndiva'a
(Lc. 11:24-26)

⁴³ Ta tuku ñika'an tafesús xí'in na:

—Tá ñii nima ndiva'a saña ña ñii òò, ta saá kuachan ña ñoq yukú yichí ña nandukú ña ñoq nakindée ña.

⁴⁴ Ta xani ini ña saá: “Ndikó yó ndi'vi yó ini òò òò kee yó vaxi yó”, káchí ña. Ta ndikó ña, náxaa ña ñoq yóò òò kee ña, ta náko ña vichí ini ra. Ndatán yóò ñii ve'e ñiti'vi ta ndasa livi na, saá yóò ini òò yó'ò.

⁴⁵ Ta ndikó nima ndiva'a kuachan ña, ta nandukú ña inka nima ndiva'a, ta nani'ni ña uxá nima ña ndiva'a ní ka ñoq mji ña. Ta ndikó koo ña, ta kuachan uxá nima ndiva'a yó'o xí'in ña, ta kixaa ndi'ni ña nakoo ña ini òò yó'ò. Ta saá xó'vi ní ka ra vitin ñoq ña si'na. Saá kundo'o ndó'ó na ndóo ñoyivi yó'o vitin tá on xjin ndó konj so'o ndó to'on ñi —káchí tafesús xí'in na.

Ñayó'o ká'an xa'a kivi kixaa si'i tafesús xí'in ñani ra
(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

⁴⁶ Tá ká'an ka tafesús xí'in ñivi, ta saá kixaa si'ni ra xí'in ñani ra, ta yita na ke'e ñoq yóò ra, ta kóni na kuachan na xí'in ra.

⁴⁷ Ta ñii òò ndatón ra xí'in tafesús:

—Tata, si'ni ún xí'in ñani ún yita na ke'e, ta kóni na kuachan na xí'in ún —káchí ra.

⁴⁸ Ta ndakuijn tafesús, ñika'an ra xí'in tayó'o:

—¿Yu kúu si'ni? ¿Ta yu kúu ñani ñi?

⁴⁹ Ta saná'a nda'a ra naxika xí'in ra, ta ñika'an ra, káchí ra saá:

—Yó'o ndóo si'ni xí'in ñani ñi.

50 Chi ñivi na kisa ndivi ña kóni Yivá j Ndios, tã yóo ñoyivi ñino, nayó'o kúu ñani j xí'in kǐ'vã j xí'in sí'í j —káchí tãJesús.

13

Cuento yó'o ndátõ'on xã'ã tã chí'i ndikǐn trigo

(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

1 Ta mǐi kǐvǐ yó'o keta tãJesús ñii ve'e ta kuã'an ra, ta ñixãã ra xǐkoo ra yu'u mǐni.

2 Ta kǐxãã kuã'a ní ñivi ñoo ra, ta saá ndãã ra ñii tón barco ta xǐkoo ra saṭã tón barco ñoo mǐni, ta ndi'i ñivi yó'o yíta na yu'u takuíi.

3 Ta kǐxá'á ra ndátõ'on ra kuã'a ní cuento ña saná'a ra na, ta káchí ra saá xí'in na:

—Saá ndõ'o ñii tãã tã chí'i ndikǐn trigo.

4 Ta kǐxá'á ra xíta ní'nó ra ndikǐn trigo ña chí'i ra ñoo ño'õ. Ta sava ña ñikoyo yichǐ, ta kǐxãã tísaa ta xãxi rí ña.

5 Sava ndikǐn ñikoyo ñoo yásin ní ño'õ saṭã yuu, ta ndikǐn yó'o kama ní ñindutã ña, chi õn vása kuikon ñoo ño'õ yó'o.

6 Ta keta ño'o ta ñiyichǐ ña, ta ndi'i xã'a ña, saá chi ñi-kee kónó tio'o ña.

7 Ta sava ña ñikoyo mã'ño tón ñiño, ta ñindutã ña, ta ñi-kuchiño kua'no ña, saá chi xã'no tón ñiño yó'o ta xã'ni ndutã nó ña.

8 Ta sava ndikǐn ñikoyo ñoo ño'õ vã'a ña kuikon. Ta ñindutã ña, ta xã'no ña, ta kuã'a ní ñixiyo ndikǐn yíta yó'o. Sava yíta taxǐ ña ñii ciento ndikǐn, sava yíta taxǐ ña unǐ sǐkõ ndikǐn, ta sava yíta taxǐ ña õkõ uxu ndikǐn.

9 Ndi'i ndó'ó ñivi na yóo sõ'o, xǐni ñó'ó chikãã sõ'o ndó ña ká'an j xí'in ndó —káchí tãJesús xí'in na.

Ñayó'o ká'an ndãchun tãJesús sán'a ra ñivi xí'in cuento

(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

10 Ta kǐxãã naxǐka xí'in ra ñoo ra, ta ñindãkã tõ'on na ra:

—¿Ndãchun xí'in cuento sán'a a un ñivi?

11 Ta ndãkuijn ra, ñikã'an ra xí'in na:

—Ta ndó'ó, kúndaã ini ndó tõ'on ña ñó'o se'é ña yõ'vi ní ña ká'an xã'a yichǐ ñoo xá'nda chiño Ndios, chi saá taxǐ Ndios nda'a ndó. Ta inkã ñivi kuiti xǐni sõ'o na tõ'on yó'o, ta õn vása kúndaã vã'a ini na yukǐã káchí ña.

12 Ta ñivi na kúndaã ini tõ'on ká'an j, ta Ndios taxǐ ra ña kúndaã vã'a kã ini na ña, ta ñivi na õn xǐin kúndaã ini tõ'on ña ká'an j, ta ña lo'o tõ'on xǐni sõ'o na ta sandaño'ó na ndi'i ña.

13 Xã'a ñayó'o kúu ña saná'a j ñivi xí'in cuento: Vará xító na, ta õn vása xǐni na ñandaã. Vará xǐni sõ'o na, ta õn vása chikãã sõ'o na, ni õn vása kúndaã ini na ña ndátõ'on j.

14 Ta saá kisa ndivi na tõ'on ña ñitaa taprofeta Isaías xǐnã'a, ña káchí: Ndios káchí ra saá:

“Vará xǐni sõ'o ní na, ta ndã ñii kǐvǐ õn kúndaã ini na ña xǐni sõ'o na.

Vará xító ní na, ta ndã ñii kǐvǐ õn kúndaã ini na yukǐã xító na.

15 Ta nímã ñivi yó'o xa kutá'yá yuu ña.

Ta nákasi kútũ na sõ'o na,

ta nákasi na nduchũ ñoo na,

chi õn xǐin na koto na,

ni õn xǐin na konǐ sõ'o na.

Ña ké'é na saá kúu ña õn xǐin na kúndaã ini na ñandaã,

ni õn xǐin na ndikó na kǐxi na ñoo j ña sanda'a j na”.

káchí Ndios, káchí taprofeta xina'á.

¹⁶ 'Ta mji ndó, nákaa ñasijí nímá ndó chi xító ndó ñava'a ké'éj, ta xíní sọ'ó ndó ña ká'an j xí'in ndó.

¹⁷ Ndixa ká'an j xí'in ndó, kujiya xina'á nixiyo ku'a ní naprofeta xí'in inka nivi na nixika ndakú nọ Ndios, ta ndi'i nayó'ó kutoo na koto na ña xító ndó vitin, ta nị-kuchiño na, ta kutoo na koni sọ'ó na ña xíní sọ'ó ndó vitin, ta nị-kuchiño na —káchí taJesús xí'in naxika xí'in ra.

Ñayó'ó ká'an taJesús nándaxin ra cuento

xa'a taá chí'i ndikín trigo

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸ Ta tuku nika'an taJesús xí'in naxika xí'in ra:

—Ta vitin koni sọ'ó ndó yukía káchí cuento xa'a ta chí'i ndikín trigo.

¹⁹ Ndikín ña nikooyo yichí ndátọ'on ña xa'a nivi na xíní sọ'ó xa'a yichí nọ xá'nda chiño Ndios, ta nayó'ó ọn vása kúndaq ini na, ta saá vaxi ñandiva'a ká'no ta táva ña tọ'on Ndios ña xíní sọ'ó na.

²⁰ Ta ndikín ña nikooyo nọ yuú ndátọ'on ña xa'a nivi na xíní sọ'ó tọ'on Ndios, ta xandikọn náki'in va'a na ña, ta kúsij ní ini na.

²¹ Ta yá'a ñii kání lo'ó, tá kixá'á vaxi ña xó'vị na, án inka nivi ọn xjin ká na koni ña'á na xa'a ña kándixa na tọ'on Ndios, ta nayó'ó xandikọn sándakoo na yichí Ndios, ta ọn xjin ká na kandixa na, saá chi ọn ta'an chikaq va'a ini na tọ'on Ndios.

²² Ta ndikín ña nikooyo nọ tón ñiño ndátọ'on ña xa'a nivi na xíní sọ'ó tọ'on Ndios. Ta saá chiño yóo ñoyívi yó'ó sándi'i ní ini na, ta kixá'á na kisa chiño na ña kukomí na ku'a ní ñakuiká ñoyívi yó'ó, ta saá ọn xjin ká na kutaku na ndátán ká'an tọ'on Ndios.

²³ Ta ndikín ña nikooyo ño'ọ va'a ña kuikon ndátọ'on ña xa'a nivi na xíní sọ'ó tọ'on Ndios, ta kándixa ini na ña. Nayó'ó kúu na kúndeé nduu nivi na va'a ini ta ké'é na ku'a ní ñava'a nọ Ndios. Ndatán yóo ñii ndikín ña táxi ọkọ uxu ndikín, ta inka ndikín ña táxi unj siko ndikín, ta inka ndikín ña táxi ñii ciento ndikín, saá yóo nivi na kándixa ndino'ó ini tọ'on Ndios —káchí taJesús xí'in naxika xí'in ra.

Cuento yó'ó ndátọ'on ña xa'a yita trigo xí'in ku'u na'á

²⁴ Ta ndátọ'on taJesús inka cuento ña saná'a ra nivi, káchí ra saá:

—Ndatán yóo ñii taá chí'i ra ndikín trigo, saá yóo yichí nọ xá'nda chiño Ndios.

²⁵ Kivi kisin ta chí'i trigo ta kisin ndi'i ta kisa chiño nọ ra, ta kixaa ñii taá ta sáa ini xini ña'á, ta chí'i ra ndikín ku'u na'á nọ ño'ọ nọ xa chí'i na ndikín trigo, ta saá ke'a ra ku'a'an ra.

²⁶ Ta ninduta trigo ta xa'no ña, ta kixaa kivi kána yokọ ña, ta saá xini nivi ndi ku'u na'á xá'no ña ma'ño yita trigo.

²⁷ Ta na kisa chiño nọ ta chí'i trigo kixaa na nọ ra, ta nika'an na xí'in ra: "Tata, ẓán ọn vása kuiti ní-chi'i ún ndikín trigo? Ta vitin yóo ku'a ní ku'u na'á xí'in trigo. ẓMíchí kixi ña?" káchí na.

²⁸ Ta ndakuijn ta chí'i trigo: "Ñii taá ta sáa ini xini yi'i kixi ra chí'i ra ku'u na'á." Ta na kisa chiño nọ ra nindaka tọ'on na ra: "ẓÁn kóni ún to'on ndj ndi' ku'u na'á?"

²⁹ Ta ndakuijn ra, káchí ra saá: "Ó'on, ọn to'on ndó ku'u na'á koto to'on ndó trigo xí'in ña.

³⁰ Vạ'a ná taxi yó kua'no xí'in tá'an ña ảnđạ kịvị ka'nda yó ña. Ta kịvị tạ'ndạ ña ta kạ'ạnị xí'in na xá'nda, káchị saá: Ka'nda ndi'i ndó ña, ta tava sín ndó trigo, ta ki'in ndó kụ'ụ na'á, ta kátón nomị ndó ña ta kọ'ỏn ña kọkọ ña; ta saá taan vạ'a ndó ndikịn trigo yaká ve'e j", káchị ẵa ẵa chị'i trigo xí'in na kisa chiño ỏỏ ra —káchị ẵaJesus xí'in naxịka xí'in ra.

Cuento yó'o ndátọ'on xạ'ạ ndikịn mostaza

(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹ Ta ndátọ'on ẵaJesus inka cuento ña saná'a ra nịvi, káchị ra saá xí'in na:

—Nđatán yóo ñii ndikịn mostaza ña chị'i ñii ẵa ño'ỏ ra, saá yóo yichị ỏỏ xá'nda chiño Ndios.

³² Ta ndikịn mostaza kúu ña vání ní kạ ỏỏ ndi'i ndikịn yóo ñoyívi yó'o, ta kịvị ndútạ ña ta ndúu ña ña ká'no ní kạ ỏỏ ndi'i inka ñatạtạ chí'i nịvi. Kịvị xạ'no ña, ta ndụu ña ñii tón yitỏn ká'no, ta kịxaạ tísaa kisa vạ'a rị ẵa rị nda'ạ nó.

Cuento yó'o ndátọ'on xạ'ạ levadura

(Lc. 13:20-21)

³³ Ta tuku ndátọ'on ẵaJesus inka cuento, káchị ra saá:

—Nđatán yóo levadura ña ẵsaka nịvi xí'in yuxạn sịtạ vạ'a, saá yóo yichị ña xá'nda chiño Ndios. Vará lo'o ní levadura ẵsaka nịvi xí'in ỏnị ko'ndo ná'no yuxạn harina, ta kủndee ña sạnaño ña ndi'i yuxạn yó'o.

Ñayó'o ká'ạn ndạchun sáná'a ẵaJesus nịvi xí'in cuento

(Mr. 4:33-34)

³⁴ Ta kịvị nịkạ'ạn ẵaJesus xí'in nịvi, ta ndasaá kuiti xí'in cuento saná'a ra na; ỏn vása ní-saná'a ra nayó'o xí'in inka ỏỏ tọ'on.

³⁵ Saá kịsa ndivi ra tọ'on Ndios ña nịtaa ñii ẵprofeta xịnạ'á, ña káchị saá:

Kạ'ạnị xí'in nịvi xí'in cuento;

ta ndátọ'onị xí'in na xạ'ạ tọ'on ña nịxịyo se'é ndạ kịvị kịsa vạ'a j ñoyívi yó'o ẵnđạ kịvị vitin,

káchị Ndios, nịtaa ẵprofeta xịnạ'á.

Ñayó'o ká'ạn ẵaJesus nándaxin ra cuento xạ'ạ yita trigo xí'in kụ'ụ na'á

³⁶ Ta nịndayị ẵaJesus nịvi, ta nịkị'vi ra ve'e. Ta kịxaạ yatin naxịka xí'in ra ỏỏ ra, ta nịkạ'ạn na xí'in ra:

—Nandaxin ún ỏỏ ndị yukịạ kóni káchị cuento xạ'ạ kụ'ụ na'á xí'in yita trigo.

³⁷ Ta ndạkuijìn ra, káchị ra saá xí'in na:

—ẵa ẵa chị'i ndikịn trigo kúu yị'i, ẵa ẵa kịxi ỏỏ Ndios.

³⁸ Ta ño'ỏ ỏỏ chị'i ra kúu ñoyívi yó'o, ta ndikịn trigo kúu nịvi na kạ'ạn yichị Ndios. Ta kụ'ụ na'á kúu nịvi na ndíkỏn yichị ñanímạ ndivạ'a.

³⁹ Ta ẵa ẵa sạ ini ẵa chị'i kụ'ụ na'á kúu ñanímạ ndivạ'a ká'no. Ta kịvị ña ka'nda na trigo xí'in kụ'ụ na'á kúu kịvị sondí'í ñoyívi yó'o, ta na ka'nda kúu naángel.

⁴⁰ Nđatán náto'on nịvi kụ'ụ na'á ỏỏ ño'ỏ chị'i na, ta ka'mi na kụ'ụ na'á yó'o ỏỏ xịxị ño'ỏ, saá ke'é naángel kịvị sondí'í ñoyívi yó'o.

⁴¹ Yị'j, ẵa ẵa kịxi ỏỏ Ndios, ti'vị j naángel kọ'ỏn na tava na ndi'i nịvi na chú'u inka nịvi ke'é na ña ỏn vạ'a, ta tava na ndi'i nịvi na ke'é ña ỏn vạ'a.

⁴² Ta taan na nịvi yó'o ỏỏ ndee ní xịxị ño'ỏ, ỏỏ kuaku ní na ta xọ'vị ní na.

⁴³ Ta ndi'i n̄ivi na kisa ndivi ña kóni Ndios kundoo na n̄oo xá'nda chiño Yivá yó Ndios, ta ndatán yóo ña yé'e ño'o, saá naye'e n̄ivi yó'o. Ndi'i n̄ivi na yóo so'o, xinj̄ ñó'ó chikaá so'o na ña ká'an̄j̄ xí'in na —káchí t̄ajesús xí'in naxíka xí'in ra.

Cuento yó'o ndát̄o'on xq'a ñakuiká ña yóo se'é

⁴⁴ Ta tuku ndát̄o'on t̄ajesús ñii cuento ña saná'a ra na, káchí ra saá xí'in na:

—Ñii ñakuiká yóo se'é t̄ixin ño'o, ta ñii t̄aa n̄ani'i ra ña, ta kúsij̄ ní ini ra, ta tuku ch̄ikaá se'é ra ña, ta n̄ixa'an̄ ra n̄is̄ikó ndi'i ra ña kómí ra, ta saá nd̄ikó ra s̄ata ra ño'o yó'o n̄oo ch̄ikaá se'é ra ñakuiká. Ndatán yóo ñakuiká yó'o, saá yóo yich̄j̄ n̄oo xá'nda chiño Ndios.

Cuento yó'o ndát̄o'on xq'a yuu livi

⁴⁵ Ta ndát̄o'on t̄ajesús ink̄a cuento ña saná'a ra na, káchí ra saá:

—Ñii t̄aa t̄a síkó ña'ndúku ra yuu livi ní ña ndáya'ví ní n̄ani' ña perla.

⁴⁶ Ta n̄ani'i ra ñii yuu livi ña ndáya'ví ní, ta n̄ixa'an̄ ra n̄is̄ikó ndi'i ra ña kómí ra, ta saá nd̄ikó ra s̄ata ra yuu livi yó'o. Ndatán yóo yuu livi ña ndáya'ví ní, saá yóo yich̄j̄ ña xá'nda chiño Ndios.

Cuento yó'o ndát̄o'on xq'a ñon̄o ña táva na tiaká

⁴⁷ Ta ndát̄o'on t̄ajesús ink̄a cuento ña saná'a ra na, káchí ra saá:

—Ndatán yóo ñii ñon̄o ña ch̄ikaá na ini m̄ini, ta kuá'a ní n̄oo tiaká táva na, saá yóo yich̄j̄ ña xá'nda chiño Ndios.

⁴⁸ Tá chútú ñon̄o, ta násita na ña yu'u takuú. Ta saá nákaixin na ndi'i tiaká tí va'a ta táan na rí ini chikiva, ta xáta na tí on̄ va'a.

⁴⁹ Saá kundo'o n̄ivi k̄ivj̄ sondí'í ñoyívi yó'o: ta k̄ixaá naángel ta nata'ví na n̄ivi na va'a xí'in na on̄ va'a,

⁵⁰ ta na on̄ va'a kuít̄a na k̄o'on na n̄oo xíxj̄ ño'o ndi'i saá k̄ivj̄, n̄oo kuaku ní na ta x̄o'v̄j̄ ní na.

Ñayó'o ká'an̄ t̄ajesús xq'a ñakuiká xaá xí'in ñakuiká yatá

⁵¹ Ta t̄ajesús n̄indaq̄a t̄o'on ra naxíka xí'in ra, káchí ra saá:

—¿Án kúndaq̄a ini ndó ndi'i ña n̄ika'an̄j̄ xí'in ndó?

—Kúndaq̄a va'a ini ndj̄, Tata —káchí na.

⁵² Ta n̄ika'an̄ t̄ajesús xí'in na, káchí ra saá:

—Ndi'i na sáná'a ndáyí Ndios ña n̄itaa t̄aMoisés ta nd̄ik̄on na yich̄j̄ n̄oo xá'nda chiño Ndios, ta ndatán yóo ñii t̄aa xí'in ve'e ra n̄oo ñó'o ñakuiká yatá xí'in ñakuiká xaá, saá yóo nayó'o. Ta saá kúchiño na kon̄j̄ ñó'ó na ñakuiká xaá xí'in ñakuiká yatá —káchí ra.

*Ñayó'o ká'an̄ xq'a t̄ajesús k̄ivj̄ n̄ixiyo ra ñoo Nazaret
(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)*

⁵³ Ta ndj̄'i ndát̄o'on t̄ajesús cuento ña sáná'a ra na, ta k̄ee ra kuá'an̄ ra.

⁵⁴ Ta n̄axaa ra ñoo m̄ij̄ ra, ta k̄ixá'a ra sáná'a ra n̄ivi ve'e ño'o sinagoga. Ta n̄aka'nda ní ini na, ta káchí na xí'in tá'an na saá:

—¿Míkia s̄akuá'a t̄ayó'o ndi'i ña xinj̄ ní ra? ¿Míkia k̄ee ndee ña ké'é ra milagro xí'in n̄ivi?

⁵⁵ ¿Án on̄ s̄ivj̄ t̄ayó'o kúu s̄a'ya t̄acarpintero? ¿Án on̄ s̄ivj̄ si'í t̄ayó'o kúu ña n̄ani' María? ¿Án on̄ s̄ivj̄ ñani t̄aJacob, t̄aJosé, t̄aSimón xí'in t̄aJudas kúu ra?

56 ¿Án ɔn ndixa ndóo kǐ'vǎ ra ñoo yó yó'o? ¿Míkíǎ kǐxi ña xǐnǐ ní tayó'o? —káchí na.

57 Ta nǐ-xiin na konǐ so'o na ña ká'ǎn ra. Ta nǐkǎ'ǎn taJesús, káchí ra saá xǐ'in na:

—Ndi'i saá ñoo ñoyívi yó'o kǐsa to'ó na taprofeta, ta nañoo mǐi ra xǐ'in nave'e mǐi ra ɔn xǐin na kasa to'ó na ra —káchí ra.

58 Ta saá ɔn vása ní-ke'é ra kuǎ'a ní milagro xǐ'in na, chi nǐ-xiin na kandixa na ra.

14

Ñayó'o ká'ǎn xǎ'ǎ ña nǐxi'i taJuan, ta sǎkuchu nǐvi
(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

1 Ta kǐvǐ yó'o tarey Herodes, ta xá'nda chiño nɔɔ nañoo estado Galilea, xǐnǐ so'o ra ndi'i ñavǎ'a ña ke'é taJesús,

2 ta nǐkǎ'ǎn ra xǐ'in na kǐsa chiño nɔɔ ra:

—TaJesús yó'o kúu taJuan, ta sǎkuchu nǐvi, ta nǐxi'i ra ta vitin natakú ra, ñǎkán kómí ra ndee ké'é ra ndi'i milagro yó'o vitin —káchí tarey.

3-4 Nǐkǎ'ǎn taHerodes to'on yó'o chi xáni sǐnǐ ra xa'a ña ɔn vá'a ke'é ra xǐ'in taJuan. Chi taJuan nǐkǎ'ǎn ra kuǎ'a ní yichǐ xǐ'in taHerodes, káchí ra saá:

—Ndayí Ndios ña nǐtaa taMoisés káchí ña, ɔn koó yichǐ naki'in ún ñásí'í ñani ún koo ñá xǐ'in ún —káchí ra.

Saá chi taHerodes xa nǐtonda'a ra xǐ'in ñáHerodías ñásí'í taFelipe ta kúu ñani mǐi ra. Ta taHerodes, xa'a ña sakusǐi ra ini ñásí'í ra yó'o, xa'nda chiño ra nɔɔ natropa ña tiin na taJuan, ta katón na ra ta chǐkaǎ na ra ini ve'e kǎa.

5 Ta taHerodes kóni ra ka'ni ra taJuan, ta nǐ-kuchiño ra chi yǐ'ví ra nɔɔ nǐvi, chi nǐvi xáni ini na ndí taJuan kúu ra profeta.

6 Ta ñii kǐvǐ kǎna vikɔ nǐxǐnɔ kǐyǎ taHerodes, ta ñásǎ'ya ñáHerodías kǎta xá'á ñá nɔɔ ndi'i na ndóo vikɔ yó'o, ta kúsǐi ní ini taHerodes xǐni ra ñá, kǎta xá'á ñá.

7 Ta saá chǐná'a ra Ndios ña taxi ra nda'a ñálo'o yó'o ndi'i ña ndukú ñá nɔɔ ra.

8 Ta sǐ'í ñá nǐkǎ'ǎn ñá xǐ'in sǎ'ya ñá yukǐǎ ndukú ñá nɔɔ tarey, ta saá nǐkǎ'ǎn ñálo'o yó'o xǐ'in tarey:

—Chinóo ún sǐnǐ taJuan, ta sǎkuchu nǐvi, nɔɔ ko'ɔ ña ndǐkǎ, ta taxi ún ña nda'a j.

9 Ta kúchuchú ní ini tarey ña xǐnǐ so'o ra ña ndukú ñálo'o, ta saá ni, xa'nda chiño ra ña kasa ndivi na ña ndukú ñá nɔɔ ra, xa'a ña xǐnǐ so'o ndi'i na ndóo vikɔ yukǐǎ nǐkǎ'ǎn ra xǐ'in ñálo'o ña chǐná'a ra Ndios.

10 Ta tǐ'ví ra natropa kuǎ'ǎn na ve'e kǎa, ta kǎndoso na sǐkɔn taJuan.

11 Ta saá ní'i na sǐnǐ taJuan kánóo ña nɔɔ ko'ɔ ta taxi na ña nda'a ñálo'o, ta ñálo'o yó'o nǎtaxi ñá ko'ɔ yó'o nda'a sǐ'í ñá.

12 Ta naxǐka xǐ'in taJuan kǐxaa na ve'e kǎa, ta nǎkuiso na yǐkǐ koñu ra, ta nǐxa'ǎn na sandúxun na ña. Ta saá kǐxaa na nɔɔ yóo taJesús, ta ndato'on na xǐ'in ra yukǐǎ nǐndo'o taJuan.

Ñayó'o ká'ǎn xǎ'ǎ taJesús kǐvǐ taxi ra xǐxi o'ɔn mil taq
(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

13 Ta kivi xini so'o taJesus ña njindo'o taJuan, ta saá kee ra ku'a'an ra ini tón barco, ta nixa'a ra ñii xiiña noo on koó nivi. Ta saá xini so'o nivi mí ku'a'an taJesus, ta kee na ku'a'an xá'a na sa'ta ra.

14 Tá noo taJesus tón barco, ta xini ra ku'a'a ní nivi, ta kúndá'ví ní ini ra xini ra na, ta sánda'a ra nivi na ndeé ndó'o.

15 Ta xa njikuaa ní kúu ña, ta saá njitonda yatin uxu ovi naxika xí'in ra, ta njika'an na xí'in ra:

—Tata, noo ndóo yó vichi ní, ta njikuaa ní kúu ña vitin. Va'a ti'ví ún ndi'i nivi yó'o ná ko'on na ñoo válí yatin ña ndukú na sata na ña kuxu na —káchí naxika xí'in ra.

16 Ta ndakuijn taJesus, njika'an ra xí'in naxika xí'in ra:

—On vása xini ñó'ó ko'on na. Mji ndó taxi kuxu na —káchí ra.

17 Ta njika'an na saá:

—On koó ku'a'a ñaxíxi. Yóo kuiti o'on sítá va'a ta ovi kúu tiaká.

18 Ta njika'an taJesus saá xí'in na:

—Taxi ndó ña yóo nda'a j.

19 Ta saá njika'an ra xí'in nivi kundoo ndi'i na noo yita síi. Ta ki'in ra o'on sítá va'a xí'in ovi tiaká, ta xito ndaa ra ñoyívi njino, ta njika'an ra, káchí ra:

—Tata Yivá yó Ndios, táxa'vi ña'á ún taxí ún ñaxíxi.

Ta ta'ví ra sítá va'a, ta taxí ra ña nda'a naxika xí'in ra, ta nayó'o ntaxi na ña nda'a ndi'i nivi na ndóo yó'o.

20 Ta nani ña xixi ndi'i nivi nda njxaa ini na. Tá ndi'i xixi na, ta naxika xí'in taJesus sakutú na uxu ovi chikiva xí'in ña kundo ndoso, chi nj-kundeé nanivi kuxu ndi'i na ña.

21 Ta ndi'i na xixi yó'o xikuu na ñii o'on mil taa, xí'in inká ku'a'a ní násí'í xí'in ku'a'a ní naválí.

Ñayó'o ká'an xa'a taJesus ña xika ra noo mjni
(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

22 Ta saá taJesus xa'nda chiño ra noo naxika xí'in ra ña ndaa na tón barco ta ko'on si'na na noo ra nda inká xiiña noo mjni, saá chi njundo ra ndayi ra ndi'i nivi.

23 Tá ndi'i njundayi ra nivi, ta ndaa ra ku'a'an ra yukú noo ka'an ra xí'in Ndios. Ta saá njiketá ño'o ta kúnaa, ta yóo mató'ón ra yukú yó'o,

24 ta tón barco kánóo nó ma'ño mjni. Nj-kuchiño ko'on ka nó chi ndeé ní káni tachí xí'in takuúí ta sakuiko ní ña tón barco.

25 Ta xa yatin kóni tivi kúu ña,* ta taJesus xika xá'a ra noo takuúí vaxi ra noo kánóo tón barco.

26 Tá xini naxika xí'in ra ndí xika ra noo mjni, ta saá nji'ví ní na, ta xí'in ndi'i ndeé na njika'an na:

—ñii ñí'ná kúu ñaka! —káchí na.

27 Ta saá kama njika'an taJesus xí'in na:

—On kundi'i ini ndó, chí yi'i va kúu j. On kuyi'ví ndó —káchí taJesus xí'in na.

28 Ta njika'an taPedro, káchí ra saá:

—Tata, tá ndixa yó'ó kúu ún, ta ka'nda chiño ún noo j ta ná kundoso j noo takuúí ta xa'a j noo ún.

29 —Na'a —káchí taJesus xí'in ra.

* 14:25 Ña cuarta vigilia nákaa ña txin kaa unj xí'in ka jño xitaan.

Ta tãPedro nõo ra tón barco, ta kixá'á ra xíka xá'á ra nõo takuí ña xaã ra nõo tãJesus.

³⁰ Ta xini ra ndeé ní vaxi tãchj, ta nji'ví ní ra, ta kixá'á ra kuã'an nĩketa ra ini mĩni, ta xí'in ndi'i ndeé ra nĩka'an ra:

—Tata, ¡sakaku ún yi'j! —káchí ra.

³¹ Ta tãJesus xãndikõn sanakaã ra nda'a ra, ta tjin ra tãPedro, ta nĩka'an ra xí'in ra:

—¡Taa tã lo'o ní kãndixa ini yi'j kúu yó'ó! ¿Ndãchun xíka ini ún, ta õn vása kãndixa ún yi'j chindeé j yó'ó?

³² Ta saá ndaa na tón barco, ta nĩyaa tãchj.

³³ Ta na ñó'o ini tón barco xikuxití na nõo tãJesus, ta kisa to'ó na ra, nĩka'an ra saá xí'in ra:

—¡Ndixa yó'ó kúu ún Sa'ya Ndios! —káchí na.

Ñayó'o ká'an xa'ã tãJesus

kivi sanda'a ra nivi ñoo Genesaret

(Mr. 6:53-56)

³⁴ Nĩya'a na mĩni ta nĩxaa na inkã xiiña, ta nõo na tón barco ñoo Genesaret.

³⁵ Ta ñakoni nanivi ñoo yó'o yu kúu tãJesus, ta saá tĩ'ví na nivi ndato'on na xí'in inkã na ñoo yatin ña kixaa tãJesus. Ta nayó'o kixaa na xí'in na ndeé ndó'o nõo ra.

³⁶ Ta xaãu ndá'ví na nõo ra ña taxi ra tondaa nda'a na ra, vará lo'o yu'u tikotõ ra, ta ndi'i nivi na nĩtondaa nda'a ña'á nduva'a na.

15

Ñayó'o ká'an yu kúu nivi na yakua nõo Ndios

(Mr. 7:1-23)

¹ Ta sava nafariseo xí'in sava na sáná'a ndayí Ndios kixi na ñoo Jerusalén, ta kixaa na nõo tãJesus, ta nĩndaãã to'on na ra:

² —¿Ndãchun yá'a ndoso naxíka xí'in ún nõo ña saná'a naxij sikuá yó xina'á? Chi õn vása ndá'á na ta xíxi na —káchí na xí'in tãJesus.

³ Ta ndãkuijn tãJesus, nĩka'an ra saá xí'in na:

—Ta ndó'ó, ¿ndãchun yá'a ndoso ndó ndayí ña xá'nda chiño Ndios, ta kisa ndivi ndó ña saná'a naxij sikuá ndó xina'á?

⁴ Chi Ndios nĩka'an ra, kachí ra saá: “Kasa to'ó ndó yivá ndó, ta kasa to'ó ndó si'í ndó”, ta “Xini ñó'ó kivi ndi'i nivi na kãndiva'a xí'in yivá na án xí'in si'í na”, kachí Ndios.

⁵ Ta ndó'ó, sáná'a ndó kachí ndó yóo yichj ka'an ñii tãã xí'in yivá ra ta xí'in si'í ra, kachí ra saá: “Õn kúchiño j chindeé j ndó'ó, saá chi xa nĩka'an j taxi j ndi'i ña kómij nda'a Ndios”, kachí ra.

⁶ Ta xa'ã ña ká'an ra ñayó'o kachí ña saá: Õn vása xini ñó'ó kã kasa to'ó ra yivá ra, ta õn vása xini ñó'ó kã kasa to'ó ra si'í ra. Ta saá chíkaã nĩnõ ndó to'on Ndios xa'ã ña ndikõn ndó yichj mji ndó.

⁷ ¡Na õvi yu'u kúu ndó'ó! Ta ñandaa kúu to'on Ndios ña nĩtaa tãprofeta Isaías xa'ã ndó kuiya xina'á, ña kachí saá:

⁸ Nivi yó'o kisa to'ó na yi'j xí'in ndasaá kuiti to'on kée yu'u na, ta nĩmã na xíkã ní yóo ña nõõj, chi õn vása ndino'o ini na kisa to'ó na yi'j.

⁹ Ta ndã manj kisa to'ó na yi'j,

chi sáná'a na n̄ivi ña kúu ndayí m̄ji na, ta ɔn vása sáná'a na n̄ivi ña xá'nda chiño j̄ n̄oɔ na,
 kachí Ndios —káchí t̄aJesús xí'in nafariseo ta xí'in na sáná'a ndayí.

¹⁰ Ta t̄aJesús kaṇa ra n̄ivi vaxi na n̄oɔ ra, ta n̄ika'ṇ na saá xí'in na:
 —Koni s̄o'o ndó, ta n̄indaṇ ini ndó ña ka'ṇ j̄ xí'in ndó.

¹¹ Ña xixi n̄ivi ta ña kí'vi yu'u na, ta ɔn vása ndása ña nduu n̄ivi na yaḱua n̄oɔ Ndios. Ta t̄o'on ña ɔn vá'a vaxi yu'u n̄ivi, ta ñayó'o ndása ña nduu n̄ivi na yaḱua n̄oɔ Ndios —káchí t̄aJesús xí'in na.

¹² Ta naxíka xí'in ra k̄ixaṇ na n̄oɔ ra, ta n̄indaḱa t̄o'on na ra:

—¿Án xín̄i ún ña n̄isaṇ ní nafariseo ña xín̄i s̄o'o na t̄o'on ña n̄ika'ṇ ún xí'in na?

¹³ Ta ndakuijn ra:

—Ndatán yóo ku'y ña ɔn vása ní-chi'i Yivá yó Ndios, ta xín̄i ñó'ó to'on ndi'i ra ña, saá yóo nafariseo yó'o.

¹⁴ Ta saá ɔn kani s̄inj̄ ndó xa'ṇ na. Ndatán yóo nakuáá t̄iin na nda'ṇ inka nakuáá kuṇ'ṇ na yich̄i, saá yóo nayó'o. Tá ñii t̄akuáá t̄iin ra nda'ṇ inka t̄akuáá kuṇ'ṇ na yich̄i, ndioṽi ra saá koyo ta'v̄i.

¹⁵ Ta ndakuijn t̄aPedro, n̄ika'ṇ ra, káchí ra saá:

—Nandaxin ún n̄oɔ nd̄i cuento saná'a ún xa'ṇ ña ndasaá nduu n̄ivi na yaḱua n̄oɔ Ndios.

¹⁶ Ta n̄ika'ṇ t̄aJesús xí'in na:

—¿Án ñii kí'va ndatán yóo inka n̄ivi, saá yóo ndó'ó? ¿Án ta'ṇ kundṇa ini ndó?

¹⁷ Ndi'i ña xixi n̄ivi kí'vi ña yu'u na ta xaṇ ña t̄ixin na, ta saá yá'a ña xita ña.

¹⁸ Ta t̄o'on ña ɔn vá'a vaxi ña yu'u na chi káku ña n̄imṇ na, ta ñayó'o ndása ña nduu n̄ivi na yaḱua n̄oɔ Ndios.

¹⁹ Chi ndi'i ña ɔn vá'a xáni ini n̄ivi káku ña n̄imṇ na. Ta chínda'á ña na ke'é na ndi'i saá n̄oɔ ña ɔn vá'a, ña kúu ña xá'ni na inka n̄ivi, xí'in ña kí'vi t̄a kuṇchi ñoyívi xí'in inka ña'ṇ ña ɔn s̄iv̄i kúu ñásí'í ra, án kí'vi ña'ṇ kuṇchi ñoyívi xí'in t̄a t̄a ɔn s̄iv̄i kúu ȳij̄ ñá, xí'in ndi'i inka n̄oɔ ñakini ña ké'é n̄ivi xí'in inka ña'ṇ án t̄a. Ta inka ña ɔn vá'a ké'é na kúu ña kisa kuí'ná na, xí'in ña ká'ṇ na ñavatá, xí'in ña kándivṇ'a na xí'in inka n̄ivi.

²⁰ Ndi'i ñayó'o kúu ña ndása ña nduu n̄ivi na yaḱua n̄oɔ Ndios. Tá ña ɔn vása ndá'á n̄ivi ña kuxu na, ñayó'o ɔn vása ndása ña nduu na n̄ivi yaḱua n̄oɔ Ndios —káchí t̄aJesús.

*Ñayó'o ká'ṇ xa'ṇ ñii ña'ṇ ñá k̄ixi xíka
 ta k̄andixa ñá t̄aJesús*

(Mr. 7:24-30)

²¹ Ta kee t̄aJesús xí'in naxíka xí'in ra, ta kuṇ'ṇ na ñii xiiña n̄oɔ yóo yatin ñoo Tiro xí'in Sidón.

²² Ta ñii ñáCanaán* vaxi yatin ñá n̄oɔ kuṇ'ṇ ra, ta xí'in ndi'i ndee ñá n̄ika'ṇ ñá, káchí ñá si'a xí'in ra:

—Tata, sa'ya t̄aDavid, ¡ná kundá'v̄i ini ún koni ún ȳij̄! Sa'ya j̄ ñálo'o ndee ní xó'v̄i ñá, chi kóm̄i ñá n̄imṇ ndivṇ'a —káchí ñá.

²³ Ta ɔn vása ní-ndakuijn t̄aJesús ndṇ ñii t̄o'on. Ta saá naxíka xí'in ra k̄ixaṇ na n̄oɔ ra, ta xaḱu ndá'v̄i na n̄oɔ ra:

* **15:22** N̄ix̄jyo ñii xiiña x̄inaní Canaán x̄inṇá'á, ta n̄ivi na x̄itak̄u yó'o ɔn s̄iv̄i najudío x̄ikuu na, ta nan̄ivi x̄ind̄o yó'o n̄ixaṇ na x̄ind̄o na ñii xiiña n̄oɔ n̄an̄i Fenicia yatin ñoo Tiro xí'in Sidón.

—Ka'ʻan ún xí'in ñáyó'o ná ko'on ñá, saá chi ndá'yi ní ñá vaxi ñá sata yó.

²⁴ Ta nika'ʻan taJesús:

—Ndios tí'ví ra yí'i vaxi i kuiti noo nañoo Israel, chi ndatán yóo ndikachi tí ndañó'ó noo xito'o rí, saá yóo nayó'o —káchí ra.

²⁵ Ta ñaña'a yó'o ntondaa yatin ñá, ta xikuxítí ñá noo taJesús, ta nika'ʻan ñá xí'in ra:

—Tata, jchindeé ún yí'í!

²⁶ Ta ndakuijn ra, nika'ʻan ra:

—On vása va'a tava nivi sítá va'a ña xíxi sa'ya na ta sakana na ña noo tí ina kuxu rí ña.

²⁷ Ta nika'ʻan ñá xí'in ra, káchí ñá saá:

—Ndixa, Tata. Ta saá ni, tí ina xíxi rí ña chachi kóyo yu'u mesa xito'o rí —káchí ñá.

²⁸ Ta taJesús nika'ʻan ra:

—Nana, kónó ní chikaá ún ña ndáa ini ún yí'í. Ta kasa ndivi ña ndúkú ún noo j —káchí ra.

Ta ñálo'o sa'ya ñaña'a yó'o mji hora yó'o nduva'a ñá.

*Ñayó'o ká'ʻan xa'q taJesús kivi sanda'a ra
kuq'a ní nivi na ndeé ndó'o*

²⁹ Ta saá taJesús kee ra kuq'ʻan ra yu'u mjini Galilea. Ta ndaa ra ñii yuku ta xikoo ra.

³⁰ Ta kuq'a ní nivi kixaá na noo ra, ta xí'in nayó'o kixaá nivi na on kivi kaka xá'á, nivi nakuáá, nivi nañí'í, nivi na lavó nda'a, nivi na lavó xa'a, xí'in inká na ndeé ndó'o ndi'i saá noo kue'e kixaá na noo taJesús. Ta sanda'a ra ndi'i na ndeé ndó'o yó'o.

³¹ Ta saá naka'nda ní ini nivi xíni na ndí na xikuu nañí'í ká'ʻan na, na xikuu na lavó nda'a xí'in na lavó xa'a nduva'a na, na xikuu na on kivi kaka xá'á xíka na, na xikuu nakuáá xíto na. Ta ndi'i nivi kisa ká'no na ta kisa to'ó na Ndios ta xá'nda chiño noo naIsrael.

*Ñayó'o ká'ʻan xa'q taJesús kivi taxi ra xixi komi mil taa
(Mr. 8:1-10)*

³² Ta taJesús kana ra naxíka xí'in ra vaxi na noo ra, ta nika'ʻan ra xí'in na, káchí ra saá:

—Kúnda'ví ní ini j xíni j nivi, chi xa unj kivi ndóo na yó'o ta on koó ña kuxu na. On xijn j tí'ví j na no'o na kojo kivi nduú na yichí, chi xí'í ní na soko —káchí ra.

³³ Ta ndakuijn naxíka xí'in ra:

—¿Míkíá sata yó sítá va'a kuxu ndi'i nanivi, chi vichí ní káa yó'o?

³⁴ Ta njindaqá to'on taJesús naxíka xí'in ra:

—¿Ndasaá sítá va'a kómí ndó?

Ta ndakuijn na:

—Yóo uxá sítá va'a xí'in lo'o tiaká válí.

³⁵ Ta saá nika'ʻan ra xí'in nivi kundoo ndi'i na noo ño'o.

³⁶ Ta kí'in ra uxá sítá va'a xí'in lo'o tiaká, ta nika'ʻan ra, káchí ra saá:

—Tata Yivá yó Ndios, táxa'vi ña'á ún taxi ún ñaxíxi.

Ta tá'ví ra sítá va'a yó'o, ta tá'ví ra tiaká, ta taxi ra ña nda'a naxíka xí'in ra, ta nayó'o ntaxi na ña nda'a nivi kuxu na.

³⁷ Ta nani ña xixi ndi'i nivi nda njaxa ini na. Tá ndi'i xixi na, ta naxíka xí'in tajesús saktutú na uxá chikiva sítá va'a xí'in tiaká ña kindoo ndoso, chi nj-kundeé nivi kuxu ndi'i na ña.

³⁸ Ta ndi'i nivi na xixi yó'o xikuu na komi mil taa xí'in inka kuá'a ní násí'í xí'in kuá'a ní naváli.

³⁹ Ta tajesús njka'an ra njndayi ra nivi yó'o ta kuano'o na, ta saá ndaa ra tón barco, ta kuá'an ra ñii xiiña nani ña Magdala.

16

*Ñayó'o ká'an xa'a nafariseo xí'in nasaduceo
kivi ndukú na ñii milagro noo tajesús*

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

¹ Ta nafariseo xí'in nasaduceo kjaxa na noo tajesús. Ta kóni koto ndoso na ra, káchí na saá xí'in ra:

—Ke'é ún ñii milagro ña kundaá ini ndi, tá ndixa Ndios tì'vi yó'ó.

² Ta ndakuijn tajesús, káchí ra saá xí'in na:

—Tá njkuua, tá kukuá'á noo sakan njketá ño'o, ta ká'an ndó, káchí ndó saá: “Va'a ní koo kivi taan.”

³ Tá xitaan, tá kukuá'á ndi'i noo sakan vaxi kana ño'o, ta ká'an ndó, káchí ndó saá: “On vása va'a koo kivi vitin.” ¡Nivi na ovi yu'u kúu ndó'ó! Xini va'a ndó ña kúu seña ña káchí ndasaá koo kivi, ta, ¿ndachun on vása kundaá ini ndó yukía kóni kachí ña xito ndó xí'in ña xini so'o ndó ké'é j vitin?

⁴ ¡Nivi na ndiva'a ní ini, na on vása kándixa Ndios kúu ndó'ó! Saá chi ndukú ndó ñii milagro noo j ña kandixa ndó tá taa tã kixi noo Ndios kúu j. Ta yí'j on ke'é j inka milagro ña koto ndó, chi va'a ka xini ñó'ó kundaá ini ndó ña njndo'o taprofeta Jonás kuja xina'á.

Ta saá kee tajesús kuá'an ra xí'in naxíka xí'in ra.

Ñayó'o ká'an xa'a levadura nafariseo

(Mr. 8:14-21)

⁵ Ta ndaa na tón barco ta kuá'an na njya'a na inka xiiña noo muni, ta naxíka xí'in tajesús nandoso na kuni'i na sítá va'a ko'on na.

⁶ Ta njka'an tajesús xí'in na:

—Koto va'a ndó. On naki'in ndó levadura nafariseo xí'in nasaduceo.

⁷ Ta njka'an naxíka xí'in ra xí'in tá'an na, káchí na saá:

—Ká'an ra saá xí'in yó chi on koó sítá va'a ní'í yó.

⁸ Ta kundaá ini tajesús yukía njka'an xí'in tá'an na, ta káchí ra saá xí'in na:

—Na on vása kándixa kúu ndó. ¿Ndachun ká'an xí'in tá'an ndó: “On koó sítá va'a ní'í yó”, káchí ndó?

⁹ ¿An ta'an kundaá ini ndó? ¿An nandoso ndó ña ta'ví'j o'on sítá va'a xixi na o'on mil taa, ta njndoo kuá'a ní ka chikiva sítá va'a?

¹⁰ ¿An nandoso ndó xa'a uxá sítá va'a xixi na komi mil taa, ta njndoo kuá'a ní ka chikiva sítá va'a?

¹¹ ¿Ndachun on vása kundaá ini ndó chi on sivi xa'a sítá va'a kúu ña ká'an j xí'in ndó vitin? Koto va'a ndó, on naki'in ndó levadura nafariseo xí'in nasaduceo —káchí ra xí'in naxíka xí'in ra.

¹² Ta saá kundaá ini na on sivi xa'a levadura ña ñó'o xí'in sítá va'a kúu ña ká'an tajesús xa'a. Ta ña ká'an ra xa'a xí'in na kúu ña koto va'a na noo to'on ña sán'á nafariseo xí'in nasaduceo.

Ñayó'o ká'án xá'á tãPedro kivi nika'án ra ndí tãJesús kúu Cristo tã tì'vi
Ndios sakaku ñivi ñoyívi yó'o
(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

13 Ta kixaa tãJesús ñii xiiña nqo yoo yatin ñoo Cesarea Filipino, ta ñindaqã tã'on ra naxika xí'in ra:

—¿Yukia káchí ñivi xá'a j yu kúu j?

14 Ta ndakuijn na, káchí na saá:

—Sava ñivi ká'án yó'o kúu ún tãJuan, tã sakuchu ñivi. Sava na ká'án yó'o kúu ún tãprofeta Elías. Ta inkã na ká'án yó'o kúu ún tãJeremias án inkã tãprofeta tã xitaku xina'á.

15 Ta ñindaqã tã'on ra na:

—Ta mji ndó, ¿yukia káchí ndó yu kúu j?

16 Ta ndakuijn tãSimón Pedro, nika'án ra:

—Yó'o kúu Cristo, tã tã tì'vi Ndios sakaku ñivi ñoyívi yó'o, ta kúu ún Sa'ya Ndios tãtaku.

17 Ta nika'án tãJesús xí'in ra:

—Ñava'a ní ke'é Ndios xí'in ún, tata Simón, sa'ya tãJonás, chi on sivi ñivi kúu na saná'a yó'o ñandaqã yó'o. Ta Yivá j Ndios, tã yoo ñoyívi ñino, kúu tã saná'a yó'o.

18 Ndixa ká'án j xí'in ún, ta vitin sakunaní j yó'o Pedro,* ta sãtã yuu yó'o† kasa va'a j ve'e ño'o j nqo nakutá'an ndi'i ñivi na kandixa yí j, ta ndã ñii kivi on ndi'i xá'a ña, chi ndee ña xá'ni ñivi, on kuchiño kundee kã ña nqo ñivi na kándixa yí j, ta kutaku ndino'o na ndi'i saá kivi.

19 Ta nataxi j nda'a ún llave ña nakuiná ún yé'é nqo kivi nanivi yichí nqo xá'nda chiño Ndios. Ta Ndios taxi ra ndayí nda'a ún ña kã'án ún yu kúu ñava'a ta yu kúu ña on vá'a ke'é ñivi ñoyívi yó'o. Ta saá koo yu'ú ra xí'in ún xá'a ndi'i ñayó'o —káchí ra xí'in tãPedro.

20 Ta tãJesús nika'án ra xí'in na:

—Ta on kã'án ndó xí'in ndã ñii ñivi ndí yí j kúu Cristo, tã tã tì'vi Ndios sakaku ñivi ñoyívi yó'o.

Ñayó'o ká'án xá'á tãJesús ndátõ'on ra ña ka'ni na ra

(Mr. 8:31-9:1; Lc. 9:22-27)

21 Ndã kivi yó'o kixá'á tãJesús ndátõ'on ra xí'in naxika xí'in ra ndí xini ñó'o kõ'on ra ñoo Jerusalén. Ta ñoo yó'o naxikuã'a nqo najudío, xí'in na sáná'a ndayí Ndios xí'in naná'no nqo nasutũ saxo'vi ní na ra. Ta ka'ni na ra, ta kivi unj nataku ra, kasa Ndios.

22 Ta saá tãPedro tãva síin ña'á ra, ta kixá'á ra ñinãã ra xí'in tãJesús xá'a ña nika'án ra, ta tãPedro nika'án ra, káchí ra saá xí'in tãJesús:

—¡Ná on taxi Ndios kundo'o ún ñayó'o, Tata! ¡Ndã ñii kivi on kundo'o ún saá!

23 Ta ndikó koo tãJesús ta nika'án ra xí'in tãPedro, káchí ra saá:

—¡Kuta'a ún nqo j, ñandiva'a ká'no! Ta yó'o tãPedro sási ún nqo j ña on kasa ndivi j ña kóni Yivá j Ndios. On vása xáni ini ún ndátán xáni ini Ndios. Ta kuiti xáni ini ún ndátán xáni ini ñivi —káchí tãJesús xí'in tãPedro.

24 Ta nika'án tãJesús xí'in naxika xí'in ra:

* 16:18 Tõ'on griego “petros” kivi Pedro, kóni káchí ña: yuu lo'o. † 16:18 Tõ'on griego “petra” kóni káchí ña: yuu ká'no.

—Ndi'i n̄ivi na kóni kundikõn ȳj̄i x̄inj̄i ñó'ó sandakoo na ndi'i ña káchí ini m̄ij̄i na, ta kusókó na tón cruz m̄ij̄i na[‡] ta kundikõn na s̄at̄aj̄i.

²⁵ Ndi'i n̄ivi na ndasaá kuiti ndúkú ña kutakú va'a na ñoyívi yó'o, ta õn x̄inj̄i na x̄o'v̄j̄i na x̄a'á j̄i, ta nayó'o õn kuchiño na kutakú na x̄í'in Ndios. Ta n̄ivi na õn vása ndí'i ini ndukú kutakú va'a na ñoyívi yó'o, x̄a'á ña kundikõn na ȳj̄i, nayó'o kúu n̄ivi na kutakú x̄í'in j̄i.

²⁶ Tá kómí n̄ivi ndi'i ñakuiká ñoyívi yó'o, ta õn vása tákú ndino'o na nõõ Ndios, ta nd̄a man̄j̄i kúu ña. Saá chí õn kuchiño na cha'vi na x̄í'in ndí'i ñakuiká kómí na x̄a'á ña kutakú na x̄í'in Ndios.

²⁷ Ta ȳj̄i, t̄a t̄a k̄ixi nõõ Ndios, v̄axi ñii k̄iv̄j̄i ndikó j̄i ñoyívi yó'o x̄í'in ndi'i ndee ña va'a ña livi yé'e Yivá j̄i Ndios, ta kixaa naángel x̄í'in j̄i, ta saá cha'vi j̄i ñii ñii n̄ivi x̄a'á ndi'i ñava'a án ña õn vá'a ke'é na ñoyívi yó'o.

²⁸ Ndixa ká'an j̄i x̄í'in ndó, sava ndó'ó na ndóo vitin, kutakú ka ndó ña kivi koni ndó ȳj̄i, k̄iv̄j̄i ndikó j̄i ñoyívi yó'o ña ka'nda chiño j̄i nõõ ndi'i n̄ivi —káchí taJesús x̄í'in na.

17

*Ñayó'o ká'an x̄a'á k̄iv̄j̄i n̄ataxa taJesús,
x̄ini un̄j̄i taxíka x̄í'in ra
(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)*

¹ N̄iya'a ñõõ k̄iv̄j̄i ta taJesús n̄akaxin ra un̄j̄i taxíka x̄í'in ra, taPedro, taJacobó x̄í'in taJuan ta kúu ñani taJacobó yó'o, ta kuá'an na x̄í'in ra ñii yukú síkón.

² Ta kán x̄inj̄i na n̄asama nõõ taJesús. Ndatán yé'e ñõ'o saá náye'e nõõ ra. Ta nduyaa tikot̄o ra. Ndatán yóo ño'o ña yé'e saá yóo tikot̄o ra.

³ Ta saá n̄it̄ivi taMoisés x̄í'in taElías, ndát̄o'on na x̄í'in taJesús.

⁴ Ta n̄ika'an taPedro x̄í'in taJesús:

—Tata, va'a ní ndóo yó yó'o. Tá kóni ún, ta kasa va'a nd̄j̄i un̄j̄i tiá'va, ñii ña koo m̄ij̄i ún, ñii ña koo taMoisés, ta ink̄a ña koo taElías —káchí taPedro x̄í'in ra.

⁵ Tá ká'an ka taPedro, ta nõõ ñii v̄j̄k̄o ña yé'e nd̄a nõõ ñíndichi ra x̄í'in nataa yó'o, ta n̄isa'vi ndi'i na t̄ixin v̄j̄k̄o. Ta t̄ixin v̄j̄k̄o yó'o k̄ixi t̄o'on ña n̄ika'an Ndios, káchí ra saá:

—Tayó'o kúu Sa'ya j̄i, ta kí'vi ní ini j̄i x̄inj̄i, ta kúsij̄i ní ini j̄i x̄inj̄i ra. Ta konj̄i s̄o'o va'a ndó t̄o'on ña ká'an ra —káchí Ndios.

⁶ Tá x̄inj̄i s̄o'o naxíka x̄í'in taJesús t̄o'on yó'o, ta x̄ikundee ndi'i na nõõ ño'o, ta n̄ij̄j̄i'vi ní na.

⁷ Ta taJesús kixaa ra nõõ na, ta n̄it̄ond̄aa nda'á ra na, ta n̄ika'an ra saá x̄í'in na:

—Ndakoo ndó. Ta õn kuyj̄i'vi ndó.

⁸ Tá na un̄j̄i yó'o n̄akoto ndaa na, ta nd̄a ñii n̄ivi õn koó ka ní-xini na, nd̄a ñii l̄áá kuiti taJesús ñíndichi nõõ na.

⁹ Tá v̄axi noo na yukú yó'o, ta taJesús x̄a'nda chiño ra nõõ na, káchí ra saá x̄í'in na:

—Õn ndat̄o'on ndó x̄í'in nd̄a ñii n̄ivi ña sakán x̄inj̄i ndó. Tá kixaa k̄iv̄j̄i k̄iv̄j̄i ta nataku j̄i, saá kivi ndat̄o'on ndó x̄í'in n̄ivi —káchí ra x̄í'in na.

¹⁰ Ta naxíka x̄í'in ra n̄ind̄aka t̄o'on na taJesús, káchí na saá:

[‡] 16:24 T̄o'on kusókó na tón cruz m̄ij̄i na kóni káchí ña: X̄inj̄i ñó'ó koo ti'va n̄ivi ña x̄o'v̄j̄i na ta ndákuiti k̄iv̄j̄i na x̄a'á ña ndíkõn na taJesús.

—¿Ndachun ká'an na sáná'a ndayí Ndios ndí si'na xíní ñó'ó kixi tãElías, ta saá kixaa tãa tã ti'ví Ndios sakaku ra ñivi ñoyívi yó'o? —káchí na.

¹¹ Ta ndakuijn tãJesús:

—Ndixa tãElías si'na xíní ñó'ó kixaa ra, ta ndasa va'a ndi'i ra ña'a.

¹² Ta yi'í ká'an j xí'in ndó, xa kixi tãElías, ta on vása ní-nakoni ñivi ra, ta ke'é na xí'in ra ndi'i ña on vá'a káchí ini mji na. Ñii kí'va saxo'vi na tayó'o, saá saxo'vi na yi'í, tãa tã kixi noq Ndios —káchí tãJesús xí'in na.

¹³ Ta saá kundaa ini naxíka xí'in ra ndí tãJesús ká'an ra xa'a tãJuan, tã sakuchu ñivi.

Ñayó'o ká'an xa'q tãJesús kivi sanda'a ra

ñii tãlo'o tã kómí nímã ndiva'a

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Ta kixaa tãJesús xí'in naxíka xí'in ra noq nákutá'an ku'a ní ñivi, ta ñii tãa kixaa yatin ra noq tãJesús, ta xikuxítí ra noq ra.

¹⁵ Ta ñika'an ra, káchí ra saá xí'in ra:

—Tata, kundá'ví ini ún koni ún tãlo'o sa'ya j. Saá chi tã xí'í yi'í kúu ra, ta ndeé ní kini xó'vi ra. Ku'a ní yichí náka va ra noq xí'í ño'o, ta ku'a ní yichí náka va ra ini takuí.

¹⁶ Nixa'an ra xí'in j noq naxíka xí'in ún, ta on vása ní-kuchiño na sanda'a na ra —káchí ra.

¹⁷ Ta ndakuijn tãJesús, ñika'an ra xí'in ñivi:

—jÑivi na toon ní ini kúu ndó'ó, ta on xijn ndó kandixa ndó Ndios! ¿Ndasaá ka kivi xíní ñó'ó kutaku j xí'in ndó? ¿Ndã ama kundedé ini j xí'in ndó? Ta vitin, va'a taxi ndó ná kixi tãlo'o yó'o noq j —káchí ra.

¹⁸ Ta kixaa tãlo'o ta tãJesús xa'nda chiño ra noq nímã ndiva'a ña kee ña. Ta ñanímã ndiva'a yó'o kee ña, ta xandikjon nduva'a tãlo'o.

¹⁹ Ta kixaa naxíka xí'in tãJesús noq ra, ta ñindaqa to'on se'é na ra:

—¿Ndachun on vása ní-kuchiño ndí tava ndí nímã ndiva'a yó'o?

²⁰ Ta ndakuijn tãJesús, káchí ra xí'in na:

—On vása ní-kuchiño ndó chi xíní ñó'ó kandixa ka ndó Ndios. Ndixa ká'an j xí'in ndó, tá kandixa ndó Ndios vará ndã lo'o kuiti, ndátan yóo ndikjn mostaza lo'o ní ña, ta xa'a ña lo'o kuiti kandixa ndó, ñayó'o taxi ña kukomí ndó ndeé ña ka'an ndó xí'in yukú ká'no ñíndichi yó'o: “Kuta'a ún yó'o ta ku'a'an ún inkã xiiña kaq”, káchí ndó, ta yukú ká'no ñíndichi yó'o kuta'a ña. Saá chi tá kándixa lo'o ndó Ndios, ta kuchiño ndó kasa ndivi ndó ndi'i ña'a.

²¹ Ta ñanímã ndiva'a tá'an ña xikomí tãlo'o yó'o, xíní ñó'ó koo so'on ndó ta ka'an ní ndó xí'in Ndios, saá kuchiño tava ndó ña —káchí tãJesús.

Ñayó'o ká'an xa'q tãJesús ndát'o on tuku ra xa'q ña kivi ra

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

²² Ta yóo tãJesús xí'in naxíka xí'in ra estado Galilea, ta ñika'an ra xí'in na:

—Ñii kivi ña vaxi ñii tãa nataxi ra yi'í, tã kúu tãa tã kixi noq Ndios, nda'a ñivi.

²³ Ta nayó'o ka'ni na yi'í, ta tondaa kivi unj nataku j, kasa Ndios —káchí ra xí'in na.

Ta kúchuchú ní ini naxíka xí'in ra xijnj so'o na to'on yó'o.

Ñayó'o ká'an xa'q ña chá'vi na si'ún ve'e ño'o ká'no

²⁴ Tá n̄jxaḡ taJesús xí'in naxíka xí'in ra ñoo Capernaum, ta na káya s̄i'ún naní dracma x̄a'ḡ ve'e ño'o ká'no k̄jxaḡ na noḡ taPedro, ta n̄ndaḡa to'on ña'á na:

—¿An on vása chá'vi taMaestro s̄i'ún x̄a'ḡ ve'e ño'o ká'no?

²⁵ Ta ndakuijn taPedro, káchí ra saá:

—Chá'vi va ra ña —káchí ra.

Ta saá taPedro n̄k̄i'vi ra ve'e, ta si'na n̄jka'ḡan taJesús xí'in ra, káchí ra saá:

—¿Yukíḡ xáni ini ún, Simón? Narey ñoyívi yó'o, ¿yo noḡ n̄ivi ndúkú na s̄i'ún? ¿An ndúkú na s̄i'ún noḡ naño m̄ji na, án ndúkú na s̄i'ún noḡ n̄ivi na ink̄a ñoo?

²⁶ Ta ndakuijn taPedro:

—Ndúkú na ña noḡ n̄ivi na ink̄a ñoo.

Ta n̄jka'ḡan taJesús:

—Ta naño m̄ji narey on vása chá'vi na.

²⁷ Ta saá ni, x̄a'ḡ ña on sasaḡ yó na, va'a k̄a kuḡ'ḡan ún m̄jni, ta sakana ún ini takuú yí'va ña kómí k̄a chikí'í noḡ ña satiin yu'u t̄itiḡká, ta t̄itiḡká t̄inó tiin ún nakuiná ún yu'u rí, ta naní'í ún ñii s̄i'ún, ta ko'on ún ve'e ño'o ká'no, ta cha'vi ún x̄a'ḡ ȳi'j xí'in x̄a'ḡ m̄ji ún —káchí taJesús xí'in taPedro.

18

Ñayó'o ká'ḡan x̄a'ḡ yu kúu taḡá'no k̄a noḡ xá'nda chiño Ndios

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

¹ Ta k̄jxaḡ naxíka xí'in taJesús noḡ ra, ta n̄ndaḡa to'on na ra:

—¿Yu kúu taḡá'no k̄a noḡ xá'nda chiño Ndios?

² Ta saá k̄ana taJesús ñii ta'lo'o, ta n̄jka'ḡan ra xí'in ta'lo'o yó'o kundichi ra ma'ño noḡ naxíka xí'in ra.

³ Ta n̄jka'ḡan taJesús xí'in na:

—Ndixa ká'ḡan j̄ xí'in ndó, tá on vása ndasa ñinoḡ xí'in m̄ji ndó, tá on vása nduu ini ndó ndatán yóo ini naváli, ta on k̄iví k̄i'vi ndó noḡ xá'nda chiño Ndios.

⁴ Ta taḡa ta ndása lo'o xí'in m̄ji, ndatán yóo ta'lo'o yó'o, ta taḡyó'o kúu taḡá'no k̄a noḡ xá'nda chiño Ndios.

⁵ Ndi'í n̄ivi x̄a'ḡ ña kándixa na ȳi'j, ta náki'in va'a na naváli, kóni kachí ña saá, ndí ȳi'j náki'in va'a na —káchí taJesús xí'in na.

Ñayó'o ká'ḡan x̄a'ḡ ña ȳiyo k̄i'vi n̄ivi kuḡchi

(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

⁶ Ta tuku n̄jka'ḡan taJesús, káchí ra saá xí'in na:

—Tá yóo nakuáli na ndík̄on ȳi'j, ta n̄ivi na chínda'á nakuáli yó'o k̄i'vi na kuḡchi, j̄nda'ví ní n̄ivi yó'o! Va'a k̄a si'na ink̄a n̄ivi ná katón na ñii yuḡ ká'no s̄jkon nayó'o, ta sakana ña'á na noḡ kóno va'a ini takuú, ña on chínda'á na nakuáli k̄i'vi na kuḡchi.

⁷ j̄Nda'ví ní n̄ivi ñoyívi yó'o!, saá chi ndi'í k̄iví yóo kuḡ'ḡa ní ña on vá'a ña chínda'á n̄ivi k̄i'vi na kuḡchi. j̄Ta ndá'ví ní k̄a n̄ivi na chínda'á ink̄a n̄ivi k̄i'vi na kuḡchi!

⁸ 'Tá ñii nda'ḡa ndó án ñii x̄a'ḡa ndó kúu ña chínda'á ndó'ó kuḡn k̄i'vi ndó kuḡchi, ta saá va'a k̄a kandoso ndó ña ta sakana ndó ña. Chi va'a k̄a kutaku ndó xí'in ñii laá nda'ḡa ndó án ñii laá x̄a'ḡa ndó, noḡ ña ko'on ndó xí'in ov̄j nda'ḡa ndó ta xí'in ov̄j x̄a'ḡa ndó ndaya noḡ x̄ix̄i ño'ḡ ndi'í saá k̄iví.

9 Tá ñii nduchy nõ nõ kúu ña chinda'á ndó'ó kuḅ k'i'vi ndó kuḅchi, ta va'a kḅ tava ndó ña ta sakana ndó ña. Chi va'a kḅ kutaku ndó xí'in ñii láá nduchy nõ nõ, nõ nõ ña kḅ'on ndó xí'in ḅvi nduchy nõ nõ ndó ndaya —káchí tḅjesús xí'in na.

Cuento yó'o ndátḅ'on xḅ'a ñii tḅndikachi ndañó'ó
(Lc. 15:3-7)

10 Ta ndátḅ'on tuku tḅjesús ñii cuento ña saná'a ra na, káchí ra saá:

—Koto va'a ndó ña ḅn kani sḅni ndó na ḅn vása ndáya'ví kúu naváli yó'o. Ká'an j xí'in ndó, naángel na ndáa naváli yó'o ndóo na ndi'i saá kivi xí'in Yivá j Ndios, tḅ yóo ñoyívi ñino.

11 Saá chi yí'j, tḅa tḅ kixi nõ Ndios, kixaa j ñoyívi yó'o sakaku j ñivi na ndañó'ó.

12 '¿Yukia xáni ini ndó? Tá yóo ñii tḅa kómí ra ñii ciento ndikachi sana ra, ta ñii rí ndañó'ó, ta saá, ¿án ḅn sandakoo ra tí komj sḅko xḅ'on komj kundḅo mji rí yuku, ta kḅ'on ra nandukú ra tí ndañó'ó?

13 Ndixa ká'an j xí'in ndó, tá naní'í ra rí, ta kusij ní kḅ ini ra xḅ'a tí naní'í ra nõ ndi'i inkḅa tí komj sḅko xḅ'on komj sana ra.

14 Ndátán yóo tḅ ndáa ndikachi, saá yóo Yivá yó Ndios, tḅ yóo ñoyívi ñino. Qn xjin ra ndañó'ó ndḅ ñii ñivi nõ ra —káchí tḅjesús.

Ñayó'o ká'an ndasaá xini ñó'ó kasa ká'no ini ñivi
xḅ'a natá'an na
(Lc. 17:3)

15 Ta tuku ñika'an tḅjesús xí'in na:

—Tá yóo ñii tatá'an ún, ta ke'é ra ña ḅn vá'a xí'in ún, ta xini ñó'ó kḅ'on mató'on ún ka'an ún xí'in ra ña ḅn ke'é kḅ ra ña ḅn vá'a saá xí'in ún. Tá tḅyó'o chikaa sḅ'o ra ña ká'an ún, ta ndikó ini ra xḅ'a ña ḅn vá'a ke'é ra, ta saá tuku nakoo va'a ra xí'in ún ta nakoo va'a ra xí'in Ndios.

16 Tá tḅyó'o ḅn xjin ra konj sḅ'o ra ña ká'an ún, ta saá kana ún ñii án ḅvi ñivi kḅ'on na xí'in ún, ta nõ nayó'o ká'an tuku ún xí'in ra. Ta saá kasa ndivi ún tḅ'on Ndios, ña káchí ndí xini ñó'ó ḅvi án unj ñivi na ndakuijn kasa ndaa xḅ'a kuḅchi.

17 Ta saá ñi, tá tḅyó'o ḅn xjin ra konj sḅ'o ra ña ká'an unj ndó xí'in ra, ta saá ndatḅ'on ndó xí'in na ve'e ñḅ'o yukia ke'é ra. Tá ḅn xjin ra konj sḅ'o ra ña ká'an na ve'e ñḅ'o, ta ke'é ndó xí'in tḅyó'o ndátán yóo ña ké'é ndó xí'in tḅ ḅn vása kándixa Ndios, án ndátán yóo ña ké'é ndó xí'in ñii tḅa tḅ káya sḅ'ún xḅ'a nagobierno ñoo Roma, saá ke'é ndó xí'in tḅyó'o.

18 "Ta Ndios taxi ra ndayí nda'a ndó ña ka'an ndó yu kúu ñava'a ta yu kúu ña ḅn vá'a ke'é ñivi ñoyívi yó'o. Ta saá koo yu'ú ra xí'in ndó xḅ'a ndi'i ñayó'o.

19 "Ta ká'an j xí'in ndó, tá yóo yu'ú ḅvi ndó ñoyívi yó'o xḅ'a ña ndukú ndó nõ Ndios, ta saá Yivá j tḅ yóo ñoyívi ñino kasa ndivi ra ña.

20 Saá chi nõ nákutá'an ḅvi án unj na ndikḅn sḅatḅ j ta ká'an na xí'in j, ta yí'j yóo j xí'in nayó'o —káchí tḅjesús.

21 Ta saá tḅPedro ñitḅndḅa yatin ra nõ tḅjesús, ta ñindakḅ tḅ'on ña'á ra:

—Tata, ¿ndasaá yichj xini ñó'ó kasa ká'no ini j xḅ'a tḅa tḅ ké'é ña ḅn vá'a xí'in j? ¿Án va'a andḅ uxḅ yichj kasa ká'no ini j xḅ'a ra?

22 Ta ndakuijn tḅjesús:

—On vása ká'anj xí'in ún anda uxá yichj kasa ká'no ini ún xá'a ra, ká'anj xí'in ún anda unj sjko uxu yichj uxá, saá kasa ká'no ini ún xá'a ra.

Cuento yó'o ndátō'on xá'a ovi taa níká

²³ Ta ndátō'on tajesús ñii cuento ña saná'a ra na:

—Ndátán yóo ñii tarey kóni ra ndasa va'a ra kuenda xí'in na kisa chiño ñoq ra, saá yóo ñoq xá'nda chiño Ndios.

²⁴ Ta yóo ñii taa tã kisa chiño ñoq tarey, ta níká ra ñoq tarey uxu mil sj'ún naní talento.* Ta kivi kixá'a tarey ndása va'a ra kuenda, ta ñivi kixaa na xí'in tã níká yó'o.

²⁵ Ta on vása ní-kuchiño taxa'vi ra sj'ún tarey, ta saá xá'nda chiño tarey ña sjko na ra kuu ra esclavo, ndátán kasa chiño kitj saá kasa chiño ra ñoq xito'o ra. Ta xá'nda chiño tuku tarey ña sjko na ñás'í ra xí'in sa'ya ra, xí'in ndi'i ña kómí ra ña cha'vi ra ndi'i ña níká ra.

²⁶ Ta saá tã kisa chiño yó'o xikuxítí ra ta xaku ndá'ví ra ñoq tarey, káchí ra saá: “Tata, kundá'ví ini ún koni ún yj'j, ta saá cha'vi ndi'i sj'ún ña níká j nda'a ún.”

²⁷ Ta saá kundá'ví ini tarey xjini ra tayó'o, ta kisa ká'no ini ra xá'a ña níká ra, ta taxí ra ndayí kuá'an ndiká tayó'o.

²⁸ Ta saá tã kisa chiño yó'o kee ra kuá'an ra, ta yichj nakutá'an ra xí'in inká tatá'an mji ra tã níká ñoq ra ñii ciento sj'ún válí naní denario.† Ta tjin ra sjkon tã níká lo'o yó'o ñoq ra ta kixá'a ra sakuá'na ña'a ra, káchí ra saá xí'in ra: “¡Cha'vi yj'j vitin ña níká ún ñoq j!”

²⁹ Ta saá tatá'an ra tã níká lo'o yó'o xikuxítí ra ta xaku ndá'ví ra ñoq ra, ta káchí ra saá: “Kundá'ví ini ún koni ún yj'j, ta cha'vi ndi'i ña níká j nda'a ún.”

³⁰ Ta ñi-xiin ra kundati ra. Ta saá chjkaa ra tã níká lo'o yó'o ñoq ra ini ve'e kaa anda cha'vi ra ndi'i ña níká ra.

³¹ Ta inká na kisa chiño ñoq tarey xjini na ña ndó'o tã níká lo'o, ta kúchuchú ní ini na, ta ñixa'an na ndátō'on na xí'in tarey ndi'i ña xjini na ndó'o tã níká lo'o yó'o.

³² Ta saá tarey kãna ra tã kisa ká'no ini ra xá'a yó'o, ta kixaa ra ñoq ra, ta tarey ñika'an ra xí'in ra, káchí ra saá: “¡Yó'o taa ndiva'a kuu ún! Kisa ká'no ini j xá'a ndi'i ña níká ún ñoq j, chi xaku ndá'ví ún ñoq j.

³³ Ñii kiva ndátán kisa ká'no ini j xá'a ún, saá xini ñó'o kasa ká'no ini ún xá'a tatá'an ún tã níká lo'o ñoq ún.”

³⁴ Ta tarey ñisaá ní ini ra, ta chjkaa ra tayó'o ini ve'e kaa, ta xá'nda chiño ra ña saxo'vj ña'a na anda kixaa kivi ña cha'vi ndi'i ra ña níká ra. Saá ndi'i cuento lo'o yó'o —káchí tajesús.

³⁵ Ta tuku káchí tajesús saá:

—Ndátán ke'é tarey yó'o, ñii kiva saá ke'é Yivá j Ndios xí'in ndó, tá on xjin ndó kasa ká'no ndino'o ini ndó xá'a nata'an ndó.

19

*Ñayó'o ká'an xá'a tajesús kivi saná'a ra
ña on vá'a sandakoo va'a taa ñás'í ra
(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)*

* **18:24** Ñii talento kuu sj'ún ña kuu ya'vi ñii taa tã kisa chiño xá'on kujya. † **18:28** Ñii denario kuu sj'ún ña kuu ya'vi ñii taa tã kisa chiño ñii kivi.

1 Ta ndi'i nika'an taJesús xí'in na, ta saá kee ra estado Galilea ta kuá'an ra estado Judea ña nákaa inká tá'vi yu'u yuta Jordán.

2 Ta kuá'a ní nivi xindikon na sata ra, ta sanda'a ra na ndeé ndó'o.

3 Ta sava nafariseo kixaa na noo ra ña koto ndoso ña'á na, ta nika'an na xí'in ra:

—¿An yoo yichi ñii ta sandakoo va'a ra ñási'í ra xa'a ña káchí ini mui ra?

4 Ta ndakuijn taJesús, káchí ra saá:

—¿An on vása ní-ka'vi ndó to'on Ndios ña ká'an xa'a kivi kisa va'a Ndios ñoyivi yó'o? Chi Ndios kisa va'a ra ñii ta xí'in ñii ña'a.

5 Ta nika'an Ndios: “Xa'a ñayó'o ñii ta sandakoo ra yivá ra ta sandakoo ra sí'í ra ña tonda'a ra xí'in ñási'í ra, ta na ovi yó'o nduu na ñii nivi”, káchí to'on Ndios.

6 Ta saá, on sivi ka ovi nivi kúu na, saá chi ñii nivi kúu na noo Ndios. Ta nivi na sanakutá'an Ndios, nda ñii inká nivi on vá'a sata'vi tá'an na nayó'o —káchí taJesús xí'in na.

7 Ta ndakaa to'on nafariseo taJesús:

—Ta saá, ¿ndachun taxi taMoisés ndayí nda'a ta ña kasa va'a ra tutu xa'a ña sandakoo va'a ra ñási'í ra, ta ka'an ra ndayi ra ña ko'on ñá?

8 Ta ndakuijn taJesús:

—TaMoisés taxi ra ndayí ña sandakoo va'a nataa ñási'í na chi ndó'o najudío ni-xiin ndó chikaa ndó to'on Ndios ini ndó. Chi xina'a kivi kixá'a ñoyivi on vása ní-chitóni Ndios sandakoo va'a ta ñási'í ra.

9 Ta yi'í ká'an xí'in ndó, tá ñii ña'a ña yoo yi'í ta on vása ní-ki'vi ña kuachi xí'in inká ta, ta yi'í ña on ko' yichi kómí ra sandakoo va'a ra ña. Tá ñii ta sandakoo va'a ra ñási'í ra, ta tonda'a tuku ra, tayó'o ki'vi ra kuachi xí'in ñási'í ra ñaovi. Ta ta tonda'a xí'in ña'ña'a ña ñindoo, kisa yi'í ña, ta tayó'o ki'vi ra kuachi xí'in ña, chi ñási'í tanoo kúu ña noo Ndios —káchí taJesús xí'in nafariseo.

10 Ta naxíka xí'in ra nika'an na, káchí na saá xí'in taJesús:

—Tá on ko' yichi sandakoo va'a ta ñási'í ra, ta va'a ka on tonda'a ra.

11 Ta ndakuijn taJesús, káchí ra saá:

—Yoo nivi na on kivi naki'in to'on yó'o. Ta ndasaá kuiti nivi na chindeé Ndios kuchiño naki'in va'a to'on yó'o.

12 Yoo ta on vása tonda'a chi saá ka'ku ra. Yoo inká ta on kuchiño koni ñó'o ra ña'a, saá chi xa'nda na ra ña on koni ñó'o ka ra ña'a. Ta yoo inká ta chikaa ini on tonda'a, saá chi kóni ra kasa chiño ra noo Ndios. Ndi'í ta va'a kuchiño naki'in to'on yó'o, xini ñó'o kasa ndivi ra ña —káchí taJesús.

Ñayó'o ká'an xa'a taJesús

kivi chinoo ra nda'a ra sini naváli

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

13 Ta kixaa nivi xí'in naváli noo yoo taJesús ña chinoo ra nda'a ra sini na, ta ndukú ra ñava'a noo Ndios xa'a na. Ta naxíka xí'in ra nika'an na xí'in nivi yó'o:

—On kixi ndó xí'in naváli yó'o —káchí na.

14 Ta nika'an taJesús saá:

—Taxi ndó naváli ná kixi na noo, on kasi ndó noo na ña kixi na, chi nivi na ndikon yichi noo xa'nda chiño Ndios, ndatan yoo naváli yó'o, saá yoo na.

15 Ta chĩnóo ra nda'a ra sijnĩ naválĩ yó'o, ta saá kee ra ku'a'an ra inkã xiiña.

Ñayó'o ká'an xá'a ñii tãa tãkuiká ní
(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

16 Ta ñii tãa kixaa ra nõõ tãjesús, ta njĩk'a'an ra, káchĩ ra saá:

—Tata maestro, tãa va'a ini kúu ún, ¿ndá chiño va'a xĩnĩ ñó'ó ke'éj, ta taxi Ndios ña kutakuj xĩ'in ra ndi'i saá kivi ña va'xi?

17 Ta ndakuijn tãjesús:

—¿Ndachun ká'an ún yij kúu tãa va'a ini? Saá chi õn koõ ndã ñii njivi va'a ini, ñii laá Ndios kuiti kúu tã va'a ndino'o ini. Tá kóni ún kutakuj ún xĩ'in Ndios ndi'i saá kivi ña va'xi, ta xĩnĩ ñó'ó kasa ndivi ún ndayĩ ra.

18 Ta saá njĩndakã to'on tayó'o tãjesús, káchĩ ra:

—¿Ndá ndayĩ xĩnĩ ñó'ó kasa ndivi? —káchĩ ra.

Ta ndakuijn tãjesús:

—Õn ka'ni ún njivi, õn kivi ún kuachi ñoyivi xĩ'in inkã ña'a ñã õn sjivi kúu ñásĩ'í ún, õn kasa ku'ná ún ña kómĩ njivi, õn kã'an ún ñavatã xã'a inkã njivi,

19 ta kasa to'ó ún yivá ún, ta kasa to'ó ún si'í ún, ta ñii kivi'va ndatãn kivi ini ún xĩnĩ ún xĩ'in mji ún, saá kuki'vi ini ún koni ún natã'an ún —káchĩ tãjesús xĩ'in ra.

20 Ta saá ndakuijn tayó'o, njĩk'a'an ra xĩ'in tãjesús:

—Yij ndã lo'oj kisa ndivi j ndi'i saá ndayĩ yó'o. ¿An yóo inkã chiño kũmanj kasa ndivi j? —káchĩ ra.

21 Ta ndakuijn tãjesús:

—Tá kóni ún kuu ún tã va'a ndino'o ini, ta ku'a'an ún sjikó ún ndi'i ñakuikã kómĩ ún, ta sanĩ'í ún sj'ún nda'a nandã'vi. Ta saá kukomĩ ún ñakuikã ndino'o xĩ'in Ndios ñoyivi njino. Tá ndi'i ke'é ún ñava'a yó'o, ta kixi ún kundikõn ún yij —káchĩ tãjesús xĩ'in ra.

22 Ta xĩnĩ so'o tayó'o ña njĩk'a'an tãjesús, ta kũchuchú ní ini ra, ta kee ra ku'a'an ra, saá chi ku'a'a ní ñakuikã kómĩ ra.

23 Ta njĩk'a'an tãjesús xĩ'in naxĩka xĩ'in ra, káchĩ ra saá:

—Ndixa kã'an j xĩ'in ndó, yõ'vj ní kivi nakuikã yichĩ nõõ xã'nda chiño Ndios.

24 Tuku kã'an j xĩ'in ndó, varã yõ'vj ní tá kuchiño ñii tĩcamello ya'a rĩ yavĩ xã'a tũkú, ta yõ'vj ní kã kuchiño ya'a ñii tãkuikã yé'é ña kivi ra yichĩ nõõ xã'nda chiño Ndios —káchĩ tãjesús xĩ'in na.

25 Ta naxĩka xĩ'in ra xĩnĩ so'o na ña njĩk'a'an tãjesús, ta ñaka'nda ní ini na, ta njĩndakã to'on na ra:

—Tã yõ'vj ní kivi nakuikã yichĩ Ndios, ta, ¿yu kúu njivi kuchiño kivi yichĩ Ndios ta kundõõ na xĩ'in ra?

26 Ta tãjesús xjito ra nõõ na, ta njĩk'a'an ra xĩ'in na:

—Njivi õn kũchiño na sakãku xĩ'in mji na, ñii laá Ndios kúu tã kũchiño sakãku ña'a. Ndios kũchiño kasa ndivi ra ndi'i chiño. Õn koõ ña yõ'vj nõõ Ndios.

27 Ta njĩk'a'an tãPedro xĩ'in ra:

—Tã mji ndi, xa sandakoo ndi ndi'i ñava'a ña xĩkomĩ ndi, xã'a ña ndikõn ndi sãtã ún. ¿Yu kúu ñava'a nãkĩ'in ndi xã'a ñayó'o? —káchĩ ra.

28 Ta njĩk'a'an tãjesús xĩ'in na:

—Ndixa kã'an j xĩ'in ndó, tá kixaa kivi ña nduxãã ñoyivi, ta yij, tãa tã kixi nõõ Ndios, koo j tayĩ kã'no tón livi ña ka'nda chiño j, ta mji ndó na

ndikɔn yj'i kundɔo ndó uxu ɔvɪ táyɪ ná'no, ta ka'nda chiño ndó nɔɔ na uxu ɔvɪ ti'vi nɪvi nañoo Israel.

²⁹ Ta ndi'i nɪvi na sandakoo ve'e na, án ñani na, án kɪ'va na, án yivá na, án si'í na, án ñási'í na, án sa'ya na, án ño'ɔ na, xa'a ña chɪkaɔ ini na ko'on na yichɪ nɔɔ xá'nda chiño Ndios, ta nayó'o naki'in na ñava'a nɔɔ Ndios. Ñoyívi yó'o Ndios taxi ra nda'a na ku'a'a ní kɔ ñava'a, andá ñii ciento ñava'a xa'a ñii ñii ñava'a ña sandakoo na. Ta saá ñoyívi nɪno Ndios taxi ra ña kutaku na xí'in ra ndi'i saá kɪvɪ ña vaɔi.

³⁰ Ta saá ku'a'a ní nɪvi nanɔ́o nduu na nɪvi nasondí'í, ta nɪvi nasondí'í vitin nduu na nɪvi nanɔ́o —káchí tɔJesús xí'in na.

20

Cuento yó'o ndátɔ'on xa'a nɪvi na kisa chiño xí'in túva

¹ Ta ndátɔ'on tɔJesús ñii cuento ña saná'a ra na:

—Ndátán yóo ñii tɔa tɔa kómɪ ño'ɔ, saá yóo yichɪ nɔɔ xá'nda chiño Ndios. Ta tɔyó'o kɛɛ ra ve'e ra xitaɔan ní, ta ku'a'an ra ndukú ra na kasa chiño xí'in ra nɔɔ ño'ɔ nɔɔ nɔtaan ra tón uva.

² Ta naní'i ra nɪvi, ta nɪka'an ra xí'in na: “Cha'vi i ndó'ó ñii sɪ'ún denario* tá ko'on ndó kasa chiño ndó kɪvɪ vitin nɔɔ ño'ɔ i nɔɔ nɔtaan i tón uva.” Ta saá ku'a'an na kasa chiño na.

³ Ta kɔa jɪn xitaɔan† tuku ku'a'an ra, ta xɪni ra sava nɪvi ndóo na nɔyá'vi chi on koó chiño kómɪ na.

⁴ Ta nɪka'an ra xí'in na: “Ko'on ndó kasa chiño ndó nɔɔ ño'ɔ i nɔɔ nɔtaan i tón uva, ta cha'vi i ndó'ó ña kúu ya'vi ndó.” Ta saá ku'a'an na kasa chiño na nɔɔ ra.

⁵ Ta kɔa uxu ɔvɪ ta tuku kɔa unɪ xikuaa‡ tuku kɛɛ ra ku'a'an ra, ta naní'i ra nɪvi na kasa chiño nɔɔ ra.

⁶ Ta kɔa ɔ'on xikuaa§ tuku kɛɛ ra ku'a'an ra, ta naní'i ra inká nɪvi na ndóo mɪi ta on koó chiño kómɪ na. Ta nɪndaɔa tɔ'on ra na: “¿Ndachun ndiví ndaa ndóo mɪi ndó yó'o, ta on vása kisa chiño ndó?”

⁷ Ta ndakuijn na: “Chi ndá ñii nɪvi on vása ní-ka'an xí'in ndɪ kasa chiño ndɪ xí'in na.” Ta saá nɪka'an ra xí'in na: “Ndó'ó ko'on ndó kasa chiño ndó nɔɔ ño'ɔ i nɔɔ nɔtaan i tón uva, ta naki'in ndó ña kúu ya'vi ndó.”

⁸ Tá xikuaa nɪketá ño'ɔ kúu ña, ta tɔ xí'in ño'ɔ nɔɔ kisa chiño na nɪka'an ra xí'in tɔ ndiso chiño nɔɔ na kisa chiño nɔɔ ra, káchí ra saá: “Kana ún na kisa chiño kixi na yó'o, ta cha'vi ún na. Si'na kixá'á ún cha'vi ún na nɪkɪ'vi sondí'í, ta sandí'í ún cha'vi ún na si'na nɪkɪ'vi kisa chiño.”

⁹ Ta kɪxaɔ na nɪkɪ'vi kisa chiño kɔa ɔ'on xikuaa, ta ñii ñii na naki'in na ñii sɪ'ún denario.

¹⁰ Ta saá kɪxaɔ na nɪkɪ'vi nɔɔ na xitaɔan ní kɪxá'á kisa chiño, ta nayó'o ndátɪ na naki'in kɔa na sɪ'ún. Ta ñii ñii nayó'o naki'in na ñii laá sɪ'ún denario.

¹¹ Ta kɪxá'á na ká'an kuáchí na nɔɔ tɔa tɔa xí'in ño'ɔ nɔɔ kisa chiño na,

¹² káchí na saá xí'in ra: “Nɪvi na kisa chiño ñii laá hora, ta naki'in na sɪ'ún ñii kɪ'va ndátán yóo ña naki'in ndɪ'j na kisa chiño ndiví ndaa, ta ndéé ní kisa chiño ndɪ ta ñi'ni ní nɪxi'j ndɪ.”

* **20:2** Ñii denario kúu sɪ'ún ña kúu ya'vi ñii tɔa tɔa kisa chiño ñii kɪvɪ. † **20:3** Kɔa jɪn xitaɔan naní ña kɔa unɪ nɔɔ nañoo Roma, chi kɔa nɔɔ nɔɔ nañoo Roma kúu kɔa uxá xitaɔan. ‡ **20:5** Kɔa uxu ɔvɪ ndiví naní ña kɔa jɪn nɔɔ nañoo Roma, ta kɔa unɪ xikuaa naní ña kɔa jɪn nɔɔ nañoo Roma. § **20:6** Kɔa ɔ'on xikuaa naní ña kɔa uxu ñii nɔɔ nañoo Roma.

13 Ta ndakuijn ɬa ɬa xí'in ño'q, káchí ra saá xí'in ñii tayó'o: "Tata migo, ɔn vása ké'éj nda ñii ña ɔn vá'a xí'in ún. ¿Án ɔn vása ní-kindɔo yu'u ún xí'in j naki'in ún ñii s'j'ún denario?"

14 Va'a ná ki'in ún s'j'ún ún ta kuano'q ún vitin. Saá chi y'i'j káchí ini j cha'vi'j ñii s'j'ún ɬa kisa chiño sondí'í ndatán yóo ña cha'vi'j yó'ó.

15 ¿Án ɔn koq yichj kómij ke'éj ña kónij xí'in s'j'ún j? ¿Án kisa kuíni ini ún chi ɬa va'a ini kúu j xí'in ñvi'?", káchí ɬa xí'in ño'q xí'in ɬa kisa chiño noq ra.

16 Ta saá ñvi nanoq nduu na ñvi nasondí'í, ta ñvi nasondí'í vitin nduu na ñvi nanóq. Saá chi Ndios nákana ra ku'a ní ñvi, ta lo'o kuiti kúu na naɬaxin ra —káchí ɬaJesús xí'in na.

Ñayó'o ká'an x'a'q ɬaJesús ndatq'on ra x'a'q ña kivi ra

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

17 Ta ku'a'an ɬaJesús yichj kuán ndaa ñoo Jerusalén, ta ɬava síin ra uxu ɔvi naxíka xí'in ra, ta ñika'an ra xí'in na:

18 —Ta vitin ku'a'an yó yichj kuán ndaa ñoo Jerusalén, ta ñii ɬa nataxi ra y'i'j, ɬa kúu ɬa ɬa kixi noq Ndios, nda'a naná'no noq nasutu, xí'in nda'a na sáná'a ndayí Ndios. Ta Nayó'o káchí na y'i'j xínj ñó'ó kivi j,

19 ta nataxi na y'i'j nda'a na ɔn vása kúu najudío ka'ni na y'i'j. Ta kusiki ní na y'i'j, kuaku ndaa na y'i'j, kani ní na y'i'j xí'in kuártá, ta sondí'i ka'ni na y'i'j nda'a tón cruz. Ta kivi unj natakuj —káchí ɬaJesús.

Ñayó'o ká'an x'a'q si'í ɬaJacobo xí'in ɬaJuan

kivi ndukú ñá ñii ñava'a noq ɬaJesús

(Mr. 10:35-45)

20 Ta saá kixaa si'í ɬaJacobo* xí'in ɬaJuan, sa'ya ɬaZebedeo kúu ra, ta kixaa ñá xí'in ɔvi sa'ya ñá noq ɬaJesús, ta xikuxítí ñá chi ndukú ñá ñii ñava'a noq ra.

21 Ta ñika'an ɬaJesús xí'in ñá:

—¿Ndá ñava'a kóni ún ke'éj xí'in ún?, nana.

Ta ndakuijn ñá:

—Tata, kivi kixá'a ún ka'nda chiño ún ñoyívi, taxi ún ná koo ñii sa'ya j táyi tón kundichi sijn kua'a ún ta inka ra koo táyi tón kundichi sijn yitin ún.

22 Ta ndakuijn ɬaJesús, ñika'an ra xí'in ɔvi sa'ya ñá:

—Qn vása kúndaq ini ndó yukia ndukú ndó noq j xa'a mji ndó. ¿Án ndixa kúndeé ndó xo'vi ní ndó ndatán xo'vi y'i'j?

Ta ndakuijn na ɔvi yó'o:

—Kúchiño va ndj —káchí na xí'in ɬaJesús.

23 Ta ñika'an ɬaJesús xí'in na:

—Ndixa xo'vi ní ndó ñii k'va ndatán xo'vi y'i'j. Ta ɔn kúchiño taxi j ndayí kundoo ndó táyi tón kuita sijn kua'a j xí'in sijn yitin j. Saá chi Yivá j Ndios kúu ɬa ɬa chitóni yu kúu ñvi kundoo táyi kán —káchí ɬaJesús xí'in ɔvi tayó'o.

24 Ta xinj so'o inka uxu naxíka xí'in ɬaJesús yukia ndukú ɔvi ɬa yó'o noq ra, ta kixá'a na ñisaq ní na xini na ɬa ɔvi yó'o.

25 Ta ɬaJesús kana ra vaxi ndi'i na noq ra, ta ñika'an ra xí'in na:

—Xinj ndó na ndíso chiño noq na ñoo inka xiihi, nayó'o kisa ká'no xí'in mji na, ta ya'a ní ndeé xá'nda chiño na noq ñvi.

* 20:20 ɬaJacobo, inka kivi ra kúu Santiago.

²⁶ Ta mji ndó, ɔn vá'a kutaku ndó saá. Tá ñii ɽa kóni ra kuu ra ɽaká'no nɔɔ ndó'ó, xini ñó'ó nduu ra ɽa kasa chiño nɔɔ ndó.

²⁷ Tá ñii ɽa kóni ra kuu ra ɽanɔ́o nɔɔ ndó'ó, xini ñó'ó nduu ra ɽamozo nɔɔ ndó.

²⁸ Ta yi'i, ɽa ɽa kixi nɔɔ Ndios, kixi xá'a ña chindee j nivi, ta ɔn sivi xá'a ña chindee nivi yi'i kúu ña kixi. Ta taxi xi'in mji ña kivi, ta xi'in ñayó'o cha'vi ña va'a saña ku'a ní nivi nɔɔ ndi'i ña ɔn vá'a ndiso na —káchí ɽajesús.

Ñayó'o ká'an xa'a ɽajesús kivi sanda'a ra ɔvi ɽakuáá

(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

²⁹ Ta saá kee ɽajesús xi'in naxíka xi'in ra ñoo Jericó, ku'a'an na yichi, ta ku'a ní nivi ndikon ku'a'an saɽa na.

³⁰ Ta ndóo ɔvi ɽakuáá yu'u yichi yó'o, ta xini so'o ra yá'a ɽajesús yichi, ta xi'in ndi'i ndee ra ñika'an ra, káchí ra saá:

—Tata, sa'ya ɽaDavid, jná kundá'ví ini ún koni ún ndi'i! —káchí ra.

³¹ Ta nivi na ku'a'an yichi ñika'an na xi'in ra:

—jKasi ndó yu'u ndó! —káchí na.

Ta ni-chikaɽ so'o ɔvi ɽakuáá ña ñika'an na xi'in ra, ta kixá'á ra ndee va'a ka ká'an ra:

—Tata, sa'ya ɽaDavid, jná kundá'ví ini ún koni ún ndi'i! —káchí ra.

³² Ta xikundichi ɽajesús yichi yó'o, ta kana ra ɔvi ɽakuáá kixi ra nɔɔ ra, ta ɽajesús njindaɽa to'on ra ɽakuáá yó'o:

—¿Yukía kóni ndó ke'é j xi'in ndó? —káchí ra.

³³ Ta ndakuijn ɔvi ɽakuáá, káchí ra saá:

—Tata, kóni ndi sanda'a ún nduchy nɔɔ ndi, ta va'a koto ndi —káchí ra.

³⁴ Ta kundá'ví ní ini ɽajesús xini ña'á ra, ta njondaɽa nda'a ra nduchy nɔɔ ra. Ta xandjkon nduva'a nduchy nɔɔ ɔvi ra saá, ta xa va'a xito ra, ta saá nakundikon ɔvi ra saá saɽa ɽajesús.

21

Ñayó'o ká'an xa'a ɽajesús kivi ñiki'vi ra ñoo Jerusalén

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Kivi ku'a'an ɽajesús xi'in naxíka xi'in ra yichi ña ku'a'an ñoo Jerusalén, ta njxaa na ñoo Betfagé, ña nákaɽ nɔɔ xiki tón Olivo. Ta ɽajesús ñika'an ra xi'in ɔvi naxíka xi'in ra,

² káchí ra saá:

—Ku'a'an ndó ñoo ña xito ndaa ndó kaɽ. Tá njxaa ndó ñoo kaɽ, ta naní'i ndó ñii burra nó'ni rí, ta ñii sa'ya rí xi'in rí. Ta ndaxin ndó rí ta kixi ndó xi'in rí yó'o.

³ Tá yoo nivi na ndaka to'on ndó'ó: “¿Ndachun ndáxin ndó kití yó'o?”, kachí na xi'in ndó, ta ndakuijn ndó, kachí ndó saá xi'in na: “TaKá'no nɔɔ yó xini ñó'ó rí, tá ndi'i xini ñó'ó ra rí, ta kama ní nataxi ra rí nda'a ndó”, kachí ndó xi'in na —káchí ɽajesús.

⁴ Ta ndi'i ñayó'o njixyo, chi saá xini ñó'ó kundivi ña ñika'an Ndios xi'in ɽaprofeta, chi ɽaprofeta njtaa ra to'on ña káchí saá:

⁵ Ka'an ún xi'in nañoo Jerusalén:*

“Koto ndó, ɽaRey ñoo ndó vaxi ra nɔɔ ndó, ɽa ndá'ví ini kúu ra, yóso ra ñii burro, yóso ra ñii burro lo'o, sa'ya tí ndíso ñaveé”,

* 21:5 Inka kivi nani ñoo Jerusalén kúu Sion.

káchí tɔ'on Ndios.

⁶ Ta kuá'an ɔvi naxíka xí'in taJesús, ta kjsa ndivi na chiño ndatán yóo ña njka'an taJesús xí'in na.

⁷ Ta saá ndikó na kixaa na ɔɔ taJesús xí'in burra ta xí'in sa'ya rí. Ta chinóo na tikotó na satá rí, ta saá nakoso taJesús ta kuá'an ra yichí.

⁸ Ta kuá'a ní nivi chindoo na tikotó na yichí ɔɔ yá'a ra kuá'an ra, ta sava nivi xa'nda na ɔɔ nda'a tón yiton ta chindoo na nó yichí ña ya'a ra satá nó, saá kisa tɔ'ó na ra.

⁹ Ta nivi kuá'an si'na ɔɔ ra xí'in na ndikɔn kuá'an satá ra, ndeé ní kúsij ini na, ta ká'an na, káchí na saá:

—¡Kasa ká'no yó Ndios xa'a sa'ya taDavid yó'o! ¡Ná ke'é Ndios ñava'a xí'in tayó'o, ɔa ta kixaa xí'in ndayí Ndios! ¡Ná kanóo síkón ñatɔ'ó Ndios! —káchí nivi na kuá'an xí'in taJesús.

¹⁰ Ta taJesús njkí'vi ra ñoo Jerusalén, ta ndi'i nañoo yó'o ñii njsjɔ na, ndaka tɔ'on na ta ká'an na xí'in tá'an na:

—¿Yu kúu tayó'o? —káchí na.

¹¹ Ta ndakuijn nivi na kuá'an xí'in taJesús:

—Tayó'o kúu taJesús, taprofeta ta kee ñoo Nazaret estado Galilea —káchí na.

*Ñayó'o ká'an xa'a taJesús kivi tava ra
ndi'i na síkó ke'e ye'é ve'e ño'o ká'no
(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)*

¹² Ta njkí'vi taJesús ke'e ye'é ve'e ño'o ká'no, ta kixá'a ra táva ndi'i ra na síkó xí'in na sátá ña kee na kɔ'on na. Ta sandiva ra mesa nivi na sáma sj'ún, ta xa'ta ra táyí na síkó tísata.

¹³ Ta njka'an ra xí'in ndi'i na:

—Saá káchí tɔ'on Ndios ña njtaa na xina'a: “Ve'e j kunaní ña ve'e ɔɔ kɔ'on nivi ña ka'an na xí'in j”, káchí tɔ'on Ndios. Ta ndó'ó, ɔn vása va'a ké'é ndó, chi sanduu ndó ve'e yó'o ñii kavua nakuí'ná —káchí taJesús xí'in na.

¹⁴ Ta saá nivi nakuáá xí'in nivi na ɔn kivi kaka kixaa na ɔɔ taJesús ve'e ño'o ká'no yó'o, ta sanda'a ra na.

¹⁵ Ta na sáná'a ndayí Ndios xí'in naná'no ɔɔ nasutu njsaa ní na xíni na taJesús, chi xini na ndi'i milagro ke'é ra, ta xini sɔ'o na njka'an naválí na yíta ke'e ye'é ve'e ño'o ká'no, xí'in ndi'i ndee na káchí na saá:

—¡Kasa ká'no yó Ndios xa'a sa'ya taDavid yó'o!

¹⁶ Ta na sáná'a ndayí Ndios xí'in naná'no ɔɔ nasutu njndaka tɔ'on na taJesús:

—¿Án xini sɔ'o ún yukia ká'an naválí yó'o?

Ta ndakuijn taJesús, káchí ra saá:

—Oon, xini sɔ'o j ña ká'an na. Ta ndó'ó, ¿án ɔn vása ní-ka'vi ndó tɔ'on Ndios, ɔɔ káchí ña saá?:

Ndios chítónj ra ka'an naválí ñatɔ'ó xa'a ra.

Nda yu'u naválí xí'in yu'u naválí pá'a na chíchin naki'in ra ñatɔ'ó, káchí tɔ'on Ndios —káchí taJesús xí'in na.

¹⁷ Ta sandakoo taJesús naná'no yó'o ta kuá'an ra ñoo Betania, ɔɔ njkisin ra ñii ñoo.

*Ñayó'o ká'an xa'a ña sátavi chí'ña taJesús tón higo
(Mr. 11:12-14, 20-26)*

18 Ta xitaḡan ní kúu ña, ta kee taJesús ñoo yó'o ndikó ra ku'aḡan ra ñoo Jerusalén, ta xí'j ní ra soḡo.

19 Ta xini ra ñii tón higo yatin yu'u yichj, ta nixaḡ yatin ra nḡo ñíndichi nó, ta n̄-nan'í ra ndaḡ ñii ku'i'í nda'a nó. Nina yukḡ kuiti yóo nda'a nó. Ta saá n̄kaḡan ra xí'in tón higo yó'o, káchí ra saá:

—On koon ka ku'i'í nda'a ún ndaḡ ñii k̄v̄j ña vaḡi —káchí ra.

Ta xand̄ik̄on n̄ȳich̄j tón higo yó'o.

20 Ta xini naxika xí'in ra yukia n̄indo'o tón higo yó'o, ta n̄aka'nda ní ini na, ta n̄indaḡa to'on na taJesús:

—¿Ndaḡhun kama ní n̄ȳich̄j tón higo yó'o? —káchí na xí'in ra.

21 Ta ndakuijn taJesús:

—Ndixa ká'an j xí'in ndó, tá kándixa ndino'o ini ndó Ndios, ta on vása xika ḡv̄j ini ndó, ta saá kuchiño kasa ndivi ndó ndatán yóo ña ke'é j xí'in tón higo yó'o. Tá ka'ḡan ndó, kachí ndó saá xí'in ñii x̄ik̄j ká'no: “Kuta'a ún ta ko'ḡon ún sakana xí'in m̄j̄i ún nḡo m̄j̄ini”, ta saá koo ña.

22 Tá kándixa ndino'o ini ndó Ndios, ta naki'in ndó ndi'i ña ndukú ndó nḡo ra.

Ñayó'o ká'an xa'a ndayí ña kómí taJesús ke'é ra chiño

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

23 Ta kixaḡ taJesús ke'e ye'é ve'e ño'o ká'no ta sán'a ra n̄ivi, ta naxikuḡa nḡo najudío xí'in naná'no nḡo nasutu kixaḡ na nḡo ra, ta n̄indaḡa to'on na ra:

—¿Míkia k̄ixi ndayí ke'é ún ñayó'o? ¿Yu kúu na taḡi ndayí nda'a ún ke'é ún chiño yó'o saá? —káchí na xí'in ra.

24-25 Ta ndakuijn taJesús:

—Ta ȳi'j kóni j ndaḡa to'on j ndó'ó ñii laá to'on. ¿Míkia k̄ixi ndayí taJuan sakuchu ra n̄ivi? ¿Án taḡi Ndios ndayí nda'a ra? ¿Án n̄ivi kúu na taḡi ndayí nda'a ra ña sakuchu ra n̄ivi? Tá ndakuijn ndó ña ndaḡa to'on j ndó'ó, ta saá ka'ḡan j xí'in ndó míkia k̄ixi ndayí ke'é j chiño yó'o —káchí taJesús xí'in na.

Ta saá k̄ixa'á na ká'an tá'an xí'in m̄j̄i na:

—¿Ndasaa koo ndakuijn yó vitin? Chi táná ka'ḡan yó Ndios taḡi ndayí nda'a taJuan, ta saá ndaḡa to'on taJesús m̄j̄i yó: “¿Ndaḡhun on vása ní-kándixa ndó ña n̄kaḡan ra?”

26 Táná ka'ḡan yó n̄ivi kuiti kúu na taḡi ndayí nda'a taJuan, ta saá ȳiyo ní sasaa yó ñaño, chí nayó'o kándixa na ndí taJuan x̄ikuu ra ñii taprofeta —káchí na, ká'an tá'an na.

27 Ta saá ndakuijn na, káchí na si'a xí'in taJesús:

—On x̄in̄j ndj yu kúu na taḡi ndayí nda'a taJuan —káchí na.

Ta saá taJesús n̄kaḡan ra xí'in na:

—Ta ni ȳi'j, on ka'ḡan j xí'in ndó míkia k̄ixi ndayí kómí j ña ke'é j chiño yó'o —káchí ra.

Cuento yó'o ndato'on xa'a ñii taḡa ta kómí ḡv̄j sa'ya

28 Ta taJesús n̄indaḡa to'on ra na:

—¿Yukia kani s̄inj̄ ndó xa'a ña kóni j ndato'on j xí'in ndó vitin? Saá ndo'o ñii taḡa, kómí ra ḡv̄j sa'ya ra. Ta n̄kaḡan ra xí'in sa'ya ra taḡoó, káchí ra saá: “Sa'ya j, ko'ḡon ún vitin kasa chiño ún nḡo ño'ḡ j nḡo ḡḡaḡan j tón uva.”

29 Ta ndakuijn sa'ya ra: “On ko'ḡon j”, káchí ra, ta saá n̄iya'a ñii kán̄j lo'o ta n̄andikó ini ra, ta n̄ixaḡan ra k̄isa chiño ra.

³⁰ Ta saá ɬaa ɬa kómí ɔvi sa'ya yó'o nɪka'an ra xí'in inká sa'ya ra, ñii kɪ'va nɪka'an ra xí'in ɬaŋó. Ta ndakuijn sa'ya ra ɬaŋvi yó'o, káchí ra saá: “Vá'a, tata, kɔ'on j”, káchí ra, ta ɬayó'o ɔn vása ní-xa'an ra kasa ndivi ra chiño.

³¹ Ta vitin, ¿yukía xáni ini ndó? ¿Ndá sa'ya ɬayó'o kúu ɬa kɪsa ndivi ña xa'nda chiño yivá ra? —káchí ɬaJesús.

Ta ndakuijn na:

—ɬaŋó kúu ɬa kɪsa ndivi chiño ña kóni yivá ra —káchí na.

Ta saá nɪka'an ɬaJesús xí'in na:

—Ndixa ká'an j xí'in ndó, nɪvi na káya sɪ'ún xa'a nagobierno, xí'in náña'a ná kɪsin xí'in ku'a ní ɬaa, kúu na si'na ka kúchiño kɪ'vi nɔɔ ndó yich nɔɔ xá'nda chiño Ndios.

³² Chi ɬajuan kɪxi ra nɔɔ ndó ña saná'a ra ndó'ó ndasa'a va'a kutaku ndó nɔɔ Ndios, ta nɪ-xiin ndó kandixa ndó ra. Ta na káya sɪ'ún xa'a nagobierno xí'in náña'a ná kɪsin xí'in ku'a ní ɬaa, nandikó ini na ta kandixa na ña nɪka'an ra. Ta ndó'ó xini ndó ndi'i ñayó'o, ta nɪ-xiin ndó nandikó ini ndó, ta ɔn vása ní-kandixa ndó ra —káchí ɬaJesús.

Cuento yó'o ndátɔ'on xa'a nɪvi na ɔn vá'a na táti ño'o nɔɔ yóo tón uva

(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³ Ta nɪka'an ɬaJesús:

—Konj sɔ'o ndó inká cuento ña saná'a j ndó'ó. Saá ndo'o ñii ɬaa, naɬaan ra tón uva. Ta kɪsa va'a ra ñii naɱa xino nduu ña ndi'i nɔɔ ño'o nɔɔ naɬaan ra tón uva. Ta xa'a ra nɔɔ ño'o ña kɪsa va'a ra ñii nɔɔ ko'on nduɬa tíuva, ta kɪsa va'a ra ñii torre nɔɔ kundɔo nɪvi kundaa na tón uva yó'o.

“Ta saá sɬati ra ño'o ra xí'in tón uva ra inká nɪvi, ta kee ra ku'a'an ra inká ñoo xíká ní.

³⁴ Ta kɪxaɔ yatin kɪvi ña ka'nda na tíuva yó'o, ta ɬaa ɬa xí'in yiton tón uva ɬi'vi ra namozo ra ku'a'an na naki'in na sava tíuva ña kuu ya'vi ra.

³⁵ Ta nɪvi na táti ño'o nɔɔ yóo tón uva ɬin na namozo yó'o, ta kani ní na ñii ɬayó'o, ta xa'ni na ñii ɬatá'an ɬayó'o, ta kɔon na yuu inká ra.

³⁶ Ta ɬaa ɬa xí'in yiton tón uva ɬi'vi ra ku'a'a ka namozo ku'a'an na naki'in na tíuva, ta ñii kɪ'va nɪndo'o nanó, saá ndó'ó nayó'o.

³⁷ “Ta saá ɬaa ɬa xí'in yiton tón uva ɬi'vi ra sa'ya mɪi ra ku'a'an ra nɔɔ na táti ño'o, chi xani ini ra: “Ndixa kasa ɬó'o na sa'ya mɪi yó.”

³⁸ Ta na táti ño'o xini na kɪxaɔ ɬalo'o sa'ya ra, ta nɪka'an na xí'in tá'an na, káchí na saá: “ɬakaɔ kúu sa'ya ɬa naɬaan tón uva, ta sa'ya ra yó'o kúu ɬa naki'in ñakuíká xí'in ño'o yó'o táná kɪvi yivá ra. Na'a ndó ná ko'yó ka'ni yó ra, ta kindɔo yó xí'in ndi'i ñakuíká ra”, káchí na.

³⁹ Ta saá ɬin na ra, ta sákana na ra nda sɬa naɱa ña xino nduu nɔɔ yóo tón uva, ta xa'ni na ra. Saá ndi'i cuento yó'o —káchí ɬaJesús.

⁴⁰ Ta ɬaJesús nɪndaɔa ɬo'on ra nɪvi na xini sɔ'o cuento yó'o:

—¿Yukía xáni ini ndó? Kɪvi ndikó ɬaa ɬa xí'in yiton tón uva, ¿yukía kundo'o nɪvi na táti ño'o nɔɔ yóo tón uva, kasa ɬa xí'in ño'o?

⁴¹ Ta ndakuijn na, káchí na saá:

—ɔn kundá'vi ini ra koni ra nɪvi na ɔn vá'a na táti ño'o nɔɔ yóo tón uva, ta sandi'i ra xa'a na. Ta satati tuku ra ño'o ra inká nɪvi, ta nataxi na tíuva nda'a ra ña kuu ya'vi ra —káchí na.

⁴² Ta nɪka'an ɬaJesús xí'in na:

—¿Án ɔn vása ní-ka'vi ndó ɬo'on Ndios, ña káchí saá?:
Yóo yuu ña nɪ-xiin nɪvi na kɪsa va'a ve'e konj ño'ó na,

ta mji yuu yó'o nduu ña yuu ñanóó nákaa xá'a ve'e.

Ndios kúu ta kisa ndivi saá, ña'a livi ní kúu ña ke'é Ndios, ta mji yó náka'nda ini yó xini yó ñayó'o, káchí ñivi, káchí tɔ'on Ndios.

⁴³ Ta saá ká'an j xí'in ndó, Ndios tava ra ndó'ó nɔɔ xá'nda chiño ra, ta taxi ra kundɔɔ inká ñivi nɔɔ xá'nda chiño ra, ta ñivi yó'o kúu na kasa ndivi ña kóni Ndios.

⁴⁴ Ndi'i ñivi na kaki'i ta nakava na sata yuu ña nduu ñanóó yó'o, ñivi yó'o ndi'i xá'a na; ta yuu yó'o, tá nakava ña sata ñivi, ta chi'ma ña na, nda nduu na yaa —káchí tajesús xí'in na.

⁴⁵ Ta xinjí so'o nafariseo xí'in naná'no nɔɔ nasutu cuento ña ndatɔ'on tajesús, ta kundaa ini na cuento yó'o ká'an ña xá'a mji na.

⁴⁶ Ta saá xani sjnj na ndúkú na ndasaá koo tiin na ra, ta ɔn vása ní-kuchiño na, chi yí'ví na kɔtɔ saá naño, chi ndi'i naño kándixa na tajesús kúu ra ñii tɔprofeta.

22

*Cuento yó'o ndatɔ'on xá'a yu kúu ñivi
na kuxu vikɔ ká'no xí'in Ndios
(Lc. 14:15-24)*

¹ Ta tuku ndatɔ'on tajesús ñii cuento ña saná'a ra nafariseo xí'in naná'no nɔɔ nasutu, káchí ra saá:

² —Ndatán yóo ñii tarey xakjin ra ñii vikɔ ká'no ña tondá'a sá'ya ra, saá yóo yichí nɔɔ xá'nda chiño Ndios.

³ Ta mji kivi vikɔ tì'ví ra namozo ra kuá'an na nakana na ñivi na xa ndatɔ'on ra xí'in koo vikɔ yó'o, ta ñi-xiin na kixi na.

⁴ Ta saá tuku tì'ví ra inká namozo ra, káchí ra saá: “Kɔ'on ndó ká'an ndó si'a xí'in ñivi na kána j: Xa yóo ndivi ndi'i ña kuxu ndó. Xa ñixi'j sindikj xí'in inká kitj tí ndu'u sana tarey kuxu ndó; xa yóo ti'va ndi'i ña'a. Kama ndó kixi ndó vikɔ tondá'a, káchí ndó xí'in na”, káchí tarey xí'in namozo.

⁵ Ta ñivi na kána ra yó'o ñi-xiin na kɔ'on na vikɔ, ta sava na kee kuá'an nɔɔ chj'i na, ta inká na kuá'an nɔɔ kisa chiño na.

⁶ Ta inká na tjin na namozo tarey, ta saxo'vj ña'a na, ta xá'ni ña'a na.

⁷ Ta xinjí so'o tarey ña ñindo'o namozo ra, ta saá ndeé ní njsaa ra. Ta tì'ví ra natropa ña sandi'i na xá'a ndi'i ñivi na xá'ni namozo ra ta chikaá na ño'o ña kɔkɔ ndi'i ñoo nayó'o.

⁸ Ta saá ñjka'an ra xí'in inká namozo ra: “Xa yóo ndivi ndi'i vikɔ tondá'a, ta ñivi na si'na kána j kixi vikɔ, ɔn vása kómí ká na ndayí kixi na.

⁹ Ta vitin kɔ'on ndó ndi'i yichí nɔɔ nákutá'an ñivi ta nakaya ndó na ná kixi na vikɔ.”

¹⁰ Ta saá kee namozo kuá'an na yichí, ta ñakaya na ndi'i ñivi na ñaní'i na yichí, navá'a án na ɔn vá'a kúu na, ta saá chútú ndaa ve'e nɔɔ yóo vikɔ tondá'a.

¹¹ Ta kjaxá tarey vikɔ ta chindeé ra na ñakutá'an yó'o, ta ñakoto ra ñii taa ɔn vása ndixin ra tikɔtɔ yaa ña ndixin na ñó'o vikɔ tondá'a.*

¹² Ta ñindaaká tɔ'on ra tayó'o: “Tata, ¿ndachun ñikj'vi ún yó'o, ta ɔn kɔɔ tikɔtɔ yaa ndixin ún?” Ta tayó'o ɔn vása ní-kundaa ini ra ndasaá koo ndakuin ra.

* 22:11 Si'a ñixyo vikɔ tondá'a xjna'a: taa tá ká'an vikɔ yó'o sání'i ra tikɔtɔ yaa kundixin ñii ñii ñivi na kivi kuxu nɔɔ vikɔ.

13 Ta tarey njika'an ra xí'in namozo ra: "Katón ndó nda'a xí'in xa'a tayó'o ta tava ndó ra ke'e, ta chikaá ndó ra nõõ naa ní, nõõ ndeé ní kuaku ra, nõõ ndeé ní xo'vj ra", káchí tarey.

14 Saá chí Ndios nákana ra kuá'a ní nivi, ta lo'o kuiti kúu na nakaixin ra —káchí tajesús.

Náyó'o ká'an xa'a ña chá'vi nivi kota nda'a nagobierno
(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

15 Ta saá nafariseo kee na kuá'an na, ta nakoo yu'ú na ndasaá koo ndukú na ña ka'an tajesús to'on on vá'a ña kuchiño na chikaá na ra kuachi.

16 Ta tì'ví na na ndíkõn sata na xí'in na ndíkõn partido taHerodes, ta kixaa na nõõ tajesús, ta njika'an na saá xí'in ra:

—Tata maestro, xini ndi yó'o kúu ún taa ta ká'an ñandaa, ta sán'a ún ñandaa xa'a yichi Ndios. Ta on vása ndi'i ini ún ña ká'an nivi xa'a ña sán'a ún, ta on vása nákaixin ún nivi, ta ñii kiva ká'an ún xí'in ndi'i na.

17 Ta saá ka'an ún yukia xáni ini ún. ¿Án va'a cha'vi yó kota nõõ tarey César ñoo Roma? ¿Án on vá'a cha'vi yó ña? —káchí na xí'in ra.

18 Ta tajesús kúndaá ini ra ndí kóni na koto ndoso na ra, ta njika'an ra xí'in na:

—¡Na õvi yu'u kúu ndó'ó! ¿Ndachun kóni ndó koto ndoso ndó yi'i?

19 Taxi ndó s'i ún ña chá'vi ndó kota ná kotoj nõõ ña.

Ta saná'a na ñii s'i ún ñani denario.†

20 Ta saá njindaaka to'on ra na:

—¿Yo na'ná, ta yo kivi kúu ña yóo nõõ s'i ún yó'o?

21 Ta ndakuin na:

—S'i ún yó'o kómí ña na'ná xí'in kivi tarey César.

Ta saá njika'an tajesús xí'in na:

—Taxi ndó nda'a tarey César ña kúu kuenda ra, ta taxi ndó nda'a Ndios ña kúu kuenda Ndios —káchí tajesús xí'in na.

22 Ta xini so'o na ña njika'an ra xí'in na, ta naka'nda ní ini na. Ta saá sandakoo na ra, ta kee na kuá'an na.

Náyó'o ká'an xa'a nivi nixi'i ta natakú na
(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

23 Ta mji kivi yó'o, nasaduceo kixaa na nõõ tajesús. Nasaduceo yó'o kúu naná'no na sán'a ta ká'an na ndí na nixi'i on vása natakú ka na. Ta njindaaka to'on na tajesús:

24 —Tata maestro, ndayí Ndios ña njtaa taMoisés, káchí ña saá: "Tá ñii taa nixi'i ra, ta on koó sa'ya ra ní-xiyo xí'in ñási'í ra, ta ñani ra xini ñó'ó tonda'a ra xí'in ña njndoo yó'o, ña kivi koo sa'ya na. Ndátan koo sa'ya ta nixi'i, saá koo sa'ya nayó'o", káchí ndayí ña njtaa taMoisés.

25 Ta, ¿yukia káchí yó'o xa'a ñayó'o? Chí saá ndo'o natá'an ndi, uxá ñani kúu ra. Tanõõ tonda'a ra xí'in ñii ña'a, ta nixi'i ra, ta on koó sa'ya na ní-xiyo. Ta ñani ra taõvj tonda'a ra xí'in ñaña'a yó'o.

26 Ñii kiva ndo'o tanõõ, saá ndo'o inka ñani ra. Taõvi nixi'i ra, ta on koó sa'ya na ní-xiyo. Ta ñani ra taõvj tonda'a ra xí'in ñaña'a yó'o, ta nixi'i ra, ta on koó sa'ya na. Ta ñani ra takomj tonda'a ra xí'in ñaña'a yó'o, ta nixi'i ra, ta on koó sa'ya na. Ta ñani ra taõõn tonda'a ra xí'in ñaña'a yó'o, ta nixi'i ra, ta on koó sa'ya na. Ta ñani ra tajiño tonda'a ra xí'in ñaña'a yó'o,

† 22:19 Ñii denario kúu s'i ún ña kúu ya'vi ñii taa ta kisa chiño ñii kivi.

ta n̄ixi'i ra, ta ɔn kɔ́o s̄a'ya na. Ta ñani ra t̄ax̄a tɔnda'a ra x̄i'in ñáña'a yó'o, ta n̄ixi'i ra, ta ɔn kɔ́o s̄a'ya na.

²⁷ Ta saá n̄ixi'i m̄ji ñáña'a yó'o.

²⁸ Ta k̄iv̄i nataku ndi'i na n̄ixi'i, ¿yuku t̄a kuu ȳi ñáña'a yó'o?, chi ndi'i t̄a ux̄a ñani n̄ixi'yo ra x̄i'in ñá —káchí na x̄i'in t̄aJesús.

²⁹ Ta nd̄akuijn t̄aJesús, káchí ra saá x̄i'in na:

—Sándá'vi x̄i'in m̄ji ndó, chi naa ní ini ndó, ɔn v̄asa kúnda'a ini ndó ña ká'an tɔ'on Ndios, ní ɔn v̄asa kúnda'a ini ndó ña kúu ndee Ndios.

³⁰ Saá chi k̄iv̄i nataku n̄ivi na n̄ixi'i, ɔn v̄asa tɔnda'a k̄a na ñoyívi n̄ino, ní ɔn v̄asa taxi na s̄a'ya na tɔnda'a na x̄i'in ink̄a n̄ivi. Ndatán yóo naángel ñoyívi n̄ino, saá koo n̄ivi na kundɔo x̄i'in Ndios.

³¹ X̄a'a ña nataku na n̄ixi'i, ¿án ɔn v̄asa ní-ka'vi ndó yukíá n̄ika'an Ndios x̄i'in t̄aMoisés x̄ina'á? Káchí ra saá:

³² “Ȳi'i kúu Ndios, ta t̄aAbraham, t̄aIsaac, x̄i'in t̄aJacob k̄isa tɔ'ó ra ȳi'i vitin”, káchí Ndios. Ta x̄i'in tɔ'on yó'o kúnda'a ini yó ndí táku k̄a x̄ii síkuá yó yó'o, chi na ndixa n̄ixi'i ɔn kuchiño na kasa tɔ'ó na Ndios —káchí t̄aJesús x̄i'in na.

³³ Ta x̄inj̄i sɔ'o n̄ivi ña n̄ika'an ra x̄i'in nasaduceo, ta n̄aka'nda ní ini na.

Ñayó'o ká'an x̄a'a ndayí ña x̄inj̄i ñó'ó ní k̄a n̄oɔ ink̄a ndayí

(Mr. 12:28-34)

³⁴ Ta nafariseo x̄inj̄i sɔ'o na ndí t̄aJesús sayaa ra yu'u nasaduceo ta ɔn v̄asa ní-nani'i k̄a na ña k̄a'an na x̄i'in ra, ta saá nafariseo n̄akutá'an x̄i'in tá'an m̄ji nayó'o.

³⁵ N̄ii t̄afariseo yó'o kúu ñii t̄a t̄a x̄inj̄i va'a ndayí ña n̄itaa t̄aMoisés, ta n̄inda'ka tɔ'on ra ña koto ndoso ra t̄aJesús, káchí ra saá:

³⁶ —Tata maestro, ¿ndá ndayí Ndios kúu ña x̄inj̄i ñó'ó ní k̄a n̄oɔ ndi'i ink̄a ndayí? —káchí ra.

³⁷ Ta nd̄akuijn t̄aJesús:

—Ndayí ña x̄inj̄i ñó'ó ní k̄a kúu ñayó'o: “Kuki'vi ini yó koni yó Yivá yó Ndios x̄i'in ndi'i n̄im̄a yó, x̄i'in ndi'i ini yó, x̄i'in ndi'i s̄inj̄i yó.”

³⁸ Ñayó'o kúu ndayí ñanɔ́o, ña x̄inj̄i ñó'ó ní k̄a.

³⁹ Ndatán sáná'a ndayí ñanɔ́o, saá sáná'a ndayí ñaɔvi, káchí ña saá: “Ñii k̄i'va ndatán k̄i'vi ini yó x̄inj̄i yó x̄i'in m̄ji yó, saá kuki'vi ini yó koni yó natá'an yó.”

⁴⁰ Qvi ndayí yó'o kúu ña ná'no va'a, ta kúu ña n̄oɔ k̄aku ndi'i ink̄a ndayí ña n̄itaa t̄aMoisés, ta n̄oɔ ñayó'o kee ndi'i tɔ'on ña saná'a naprofeta x̄ina'á.

Ñayó'o ká'an x̄a'a yu kúu nave'e Cristo

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

⁴¹ Ta ndóo k̄a nafariseo, ta t̄aJesús n̄inda'ka tɔ'on ra na,

⁴² káchí ra saá x̄i'in na:

—¿Yukíá x̄áni ini ndó x̄a'a Cristo? ¿Yu kúu nave'e t̄ayó'o?

Ta nd̄akuijn na:

—Ñii s̄a'ya ñani síkuá t̄arey David kuu ra —káchí na.

⁴³ Ta saá n̄ika'an ra si'a x̄i'in na:

—Tá ndixa Cristo kuu ra s̄a'ya ñani síkuá t̄arey David, ¿ta nd̄achun n̄ika'an t̄arey David x̄a'a Cristo, káchí ra: “T̄aKá'no n̄oɔj̄i kúu ra”? Chi N̄im̄a Ndios n̄ika'an ini t̄aDavid, ta n̄itaa ra tɔ'on yó'o, ña káchí saá:

⁴⁴ Ndios n̄ika'an ra x̄i'in t̄aKá'no n̄oɔj̄i:

“Koo ún x̄i'in j̄i s̄ijn̄i kua'á j̄i n̄oɔ t̄ayí tón tɔ'ó yó'o,

tãnda kivi taxi i koyo ndi'i na kãni tá'an xí'in ún tixin xa'ã ún", kachí Ndios, nĩtaa tãDavid xina'á.

⁴⁵ Xí'in tɔ'on yó'o tãDavid kachí ra Cristo kúu tãKá'no nõõ ra. Ta, ¿mĩ kuchiño kúu Cristo sa'ya ñani sikuá tãDavid? —káchĩ tãJesús xí'in na.

⁴⁶ Ta ndã ñii nayó'o nĩ-kuchiño ndakuĩn na ndã ñii tɔ'on ña nĩka'ãn ra xí'in na, tãnda kivi yó'o nĩ-xiin ka na ndaka tɔ'on na ra ña koto ndoso na ra.

23

*Ñayó'o ká'ãn xa'ã tãJesús kivi chĩkaã ra kuqchi
sata nafariseo xí'in na sáná'a ndayĩ Ndios*
(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

1 Ta saá tãJesús nĩka'ãn ra xí'in nivi, ta xí'in naxĩka xí'in ra, káchĩ ra saá:

2 —Nafariseo xí'in na sáná'a ndayĩ Ndios kómĩ na yichĩ nandaxin na ndayĩ ña nĩtaa tãMoisés.

3 Ta saá xĩnĩ ñó'ó kasa ndivi ndó ndi'i ña ká'ãn na xí'in ndó. Ta õn kutaku ndó ndatán táku nayó'o, chi ña sáná'a na ndó'ó õn vása kisa ndivi mji na.

4 Chi nafariseo xí'in na sáná'a ndayĩ Ndios ké'é na ndatán ké'é nivi na kátõn chiño veé ní ta yɔ'vi ní kuiso nivi, ta sákuiso na ña sata inkã nivi, ta mji na ndã lo'o õn xĩn na tinda na chiño veé ta yɔ'vi ní yó'o.

5 Ndi'i ña ké'é na kúu xa'ã ña kóni mji na ña koto inkã nivi ta ka'ãn na ndĩ va'a ní nivi kúu nafariseo xí'in na sáná'a ndayĩ. Ta nayó'o kátõn ndaa na ta'ya na ñii caja lo'o nõõ ñó'o tutu kómĩ tɔ'on Ndios, ta inkã caja lo'o kátõn ndaa na nõ nõõ chiyõ nda'ã na, ta tón õvi caja válĩ kátõn nayó'o kúu tón ná'no ka nõõ caja inkã nivi. Ta ndixin na tikotõ ña tákaã yĩ'va nánĩ ní ka nõõ ñayi'va yu'u tikotõ inkã nivi.

6 Ta nõõ yóo vikõ xixi, ndúkú na kundõõ na nõõ táyi ná'no tón tɔ'ó. Ta kútoo ní na kundõõ na táyi tón ná'no tón tɔ'ó yóo ve'e ñõ'o sinagoga.

7 Ta xĩka na nõyá'vi, ta kóni na ña kasa tɔ'ó ní nivi na, kóni na ña ka'ãn nivi xí'in na, kachí na saá: "Rabí, Rabí."*

8 'Ta ndó'ó, õn vása va'a ké'é ndó ña ndati ndó ñii kĩ'va saá ka'ãn nivi xí'in ndó, kachí na: "Rabí", chi ñii laá kúu tãa tãMaestro nõõ ndó, ta ndi'i ndó'ó kúu ndó ñani ndó xí'in tá'an ndó.

9 Ta õn ka'ãn ndó "Yivá j" kachí ndó xí'in ndã ñii tãa, saá chi ñii laá kúu Yivá yó Ndios, ta yóo ñoyivi ñino.

10 Ta õn taxi ndó ka'ãn na xí'in ndó "Tãká'no" kachí na, chi ñii laá kúu Tãa tãKá'no nõõ ndó.

11 Ta tã ká'no ní ka nõõ ndó'ó kuu tã kasa chiño nõõ ndó.

12 Chi ndi'i na kisa ká'no xí'in mji nduu na nanĩnõ ní, ta ndi'i na kisa nĩõ xí'in mji nduu na naná'no ní, kasa Ndios xí'in na —káchĩ tãJesús.

13 Ta nĩka'ãn tuku tãJesús xí'in nafariseo ta xí'in na sáná'a ndayĩ Ndios, káchĩ ra saá:

—ñii kivi xɔ'vi ní ndó'ó, nafariseo xí'in na sáná'a ndayĩ Ndios! ¡Na õvi yu'u kúu ndó! Chi nákasĩ ndó yichĩ ña õn ya'a nanĩvi ña kĩ'vi na yichĩ nõõ xa'nda chiño Ndios. Ta ni mji ndó, õn xĩn ndó kĩ'vi ndó yichĩ yó'o.

14 ¡ñii kivi xɔ'vi ní ndó'ó, nafariseo xí'in na sáná'a ndayĩ Ndios! ¡Na õvi yu'u kúu ndó! Õn vá'a ké'é ndó chi kĩndaa ndó ve'e náña'ã ná nixĩ'j yij.

* 23:7 Tɔ'on "Rabí" kóni kachí ña: Tata Maestro.

Tá ndi'i ke'é ndó saá, ta xí'in ñavatá ini ndó, xá'án ndó ve'e ño'o sinagoga, ta na'á ní ká'án ndó xí'in Ndios. Ké'é ndó saá xá'a ña kóni ndó kani sɔni nɔvi ndí ndó'ó kúu nava'a ní noo Ndios. Ta xá'a ña on vá'a ké'é ndó, Ndios saxo'vi ká ra ndó'ó noo inká nɔvi.

15 'iÑii kɔvi xo'vi ní ndó'ó, nafariseo xí'in na sáná'a ndayí Ndios! ¡Na ovi yu'u kúu ndó! Saá chi kuá'án ndó ndi'i saá xiiña ndá noo mɔni, ta ndúku ndó nɔvi na kundikon yichí ndó. Ta nɔvi na ndíkon yichí ndó, ndása ndó nayó'o nɔvi na ndiva'a ní ká ini noo ndó, ta ndixa ko'on nayó'o ndaya xí'in ndó.

16 'iÑii kɔvi xo'vi ní ndó'ó, chi sáná'a ndó nɔvi ko'on na yichí ña káchí mɔi ndó, ta ndixa mɔi ndó nakuáá kúu ndó, on vása xini ndó yichí! Saá chi ká'án ndó, káchí ndó saá: "Tá ñii nɔvi ká'án na chiná'a na xá'a ve'e ño'o ká'no, ta on vása xini ñó'ó kasa ndivi na to'on na. Tá ká'án na chiná'a na xá'a ñaoro ña yóo ve'e ño'o ká'no, ta saá ndixa xini ñó'ó kasa ndivi na ña ká'án na", káchí ndó.

17 ¡Naki'vi kúu ndó ta nakuáá kúu ndó! ¿Yukía kúu ñaká'no xini ñó'ó ní ká? ¿Án ñaoro, án mɔi ve'e ño'o ká'no?, saá chi ve'e ño'o ká'no kúu ña ndása yii ndi'i ñaoro ñó'ó ini ña.

18 Ta tuku ká'án ndó: "Tá ñii nɔvi ká'án na chiná'a na xá'a namá yii ve'e ño'o ká'no, ta on vása xini ñó'ó kasa ndivi na to'on na. Tá ká'án na chiná'a na xá'a ña sóko na noo Ndios ña ndóso noo namá yó'o, ta saá ndixa xini ñó'ó kasa ndivi na ña ká'án na", káchí ndó.

19 ¡Nasó'ó ta nakuáá kúu ndó'ó! ¿Yukía kúu ñaká'no xini ñó'ó ní ká? ¿Án ña sóko nɔvi nándoso noo namá, án mɔi namá yii ve'e ño'o ká'no?, saá chi namá ve'e ño'o ká'no kúu ña ndása yii ndi'i ñasóko ña nándoso noo ña.

20 Chi nɔvi na chiná'a xá'a namá yii ve'e ño'o ká'no, nayó'o chiná'a na xá'a ndi'i ñasóko ña nándoso noo namá yó'o,

21 ta nɔvi na chiná'a xá'a ve'e ño'o ká'no, nayó'o chiná'a na Ndios, ta yóo ve'e ño'o ká'no.

22 Ta nɔvi na chiná'a xá'a ñoyívi nɔno, nayó'o chiná'a na xá'a tón táyi ká'no Ndios, ta chiná'a na xá'a mɔi Ndios, ta yóo ñoyívi nɔno.

23 'iÑii kɔvi xo'vi ní ndó'ó, nafariseo xí'in na sáná'a ndayí Ndios! ¡Nɔvi na ovi yu'u kúu ndó! Saá chi táxi ndó nda'a Ndios ñii ko'ndo ña tava ndó tixin ña uxu ko'ndo ña kúu ñii ñii noo yukú válí ña xixi yó,[†] ta on vása kisa ndivi ndó chiño ña xini ñó'ó ní ká noo Ndios. Chi noo Ndios ña xini ñó'ó ní ká kúu ña ke'é yó ñandaa xí'in inká nɔvi, ña kundá'vi ini yó koni yó ndi'i nɔvi, ta chikaá ndino'o ini yó ña kandixa yó Ndios. Xini ñó'ó kasa ndivi ndó chiño ná'no yó'o noo Ndios. Ta saá ni, on sandakoo ndó kasa ndivi ndó inká chiño válí noo ra.

24 ¡Ndó'ó sáná'a ndó nɔvi ko'on na yichí, ta mɔi ndó nakuáá kúu ndó! Ké'é ndó ndatán ké'é nɔvi na xí'i takuí ta si'na sáxixin na titikon lo'o ta koko na tícacello ñó'o xí'in takuí xí'i na.

25 'iÑii kɔvi xo'vi ní ndó'ó, nafariseo xí'in na sáná'a ndayí Ndios! ¡Na ovi yu'u kúu ndó! Nákata ndó sata vaso xí'in sata ko'o, ta ini mɔi ndó chutú ní ñakuí'ná, ta on vása táku ndó ñandakú.

26 ¡Ndó'ó nafariseo nakuáá kúu ndó! Si'na xini ñó'ó ndasa ndii ndó nima ndó, ta saá ndundii ndi'i mɔi ndó noo Ndios.

[†] 23:23 Yukú válí yó'o kúu mɔno castila xí'in eneldo xí'in camino.

27 'iÑii kivi xo'vi ní ndó'ó, nafariseo xí'in na sáná'a ndayí Ndios! ¡Na ovi yu'u kúu ndó! Ndatán yóo ñii ve'e yaa noo nduxun ñivi na ñixi'j, saá yóo ndó'ó, chi yaa ní saṭa ve'e yó'o ta tixin ña nina chutú leke xí'in ndi'í ña tá'yí.

28 Ndatán káa ñivi na va'a ní, saá káa ndó noo inká ñivi, ta nímá ndó chutú ña on va'a xí'in ñavató.

29 'iÑii kivi xo'vi ní ndó'ó, nafariseo xí'in na sáná'a ndayí Ndios! ¡Na ovi yu'u kúu ndó! Livi ní kisa va'a ndó ve'e noo ñinduxun naprofeta xina'á, ta saá livi ní ndása va'a ndó noo ñinduxun inká ñivi na va'a.

30 Ta ká'an ndó: "Tá ní xitaku yó xina'á kuyá xitaku naxji síkuá yó, ta ndá lo'o on chindee yó nayó'o ña ka'ni na naprofeta", káchí ndó.

31 Ta xí'in to'on yó'o ná'ma mji ndó ña kúu ndó sa'ya ñani síkuá na xa'ni naprofeta xina'á.

32 ¡Ta vitin va'a saxino ndó kasa ndivi ndó ña kixá'á ké'é naxji síkuá ndó xina'á!

33 'iSa'ya koo xati kúu ndó'ó! ¿Ndasaá kuchi sakaku xí'in mji ndó ña on ko'on ndó ndaya?

34 Ta saá ti'víj naprofeta na ká'an ndoso to'onj, ta ti'víj nandichí na xini to'onj, ta ti'víj na sáná'a to'onj ta ka'an na xí'in ndó. Ta ndó'ó ka'ni ndó sava nayó'o, ta inká na katakaá ndaa ndó ña kivi na nda'a tón cruz, ta sava na kani ndó xí'in kuártá ve'e ño'o sinagoga, ta sava nayó'o ñii ñii ñoo ndó taxin ndó na.

35 Ta saṭa mji ndó nakava kuachi xa'a ña ñixita ñii ndi'í ñivi na va'a xina'á, ta kixá'á ña xí'in ña ñixi'j taAbel,† ta ndi'í ña xí'in ña ñixi'j taZacarias, sa'ya taBerequías. Ta ñivi xji síkuá ndó xa'ni na taZacarias kivi xindichi ra ma'ño ña kúu ye'é ve'e ño'o ká'no xí'in ña kúu namá yji noo sóko na ña'a noo Ndios.

36 Ta ndixa ká'anj xí'in ndó, saṭa mji ndó ñivi na táku vitin, nakava kuachi xa'a ña ñixita ñii ndi'í navá'a yó'o —káchí taJesús xí'in na.

*Ñayó'o ká'an xa'ni taJesús xa'a ñoo Jerusalén
(Lc. 13:34-35)*

37 Ta tuku ñika'an taJesús, káchí ra saá:

—¡Nañoo Jerusalén, ndó'ó kúu na xa'ni naprofeta, ndó'ó kúu na koon yuu ñivi na ti'ví Ndios ña chindee na ndó'ó! ¡Kua'a ní yichi káchí iniñ nakaya j ndó'ó, ndatán ñii nduxú si'í nákaya rí sa'ya rí tixin ndixin rí, ta ñi-xiin ndó kundaa j ndó'ó!

38 Ta vitin sandakoo Ndios ve'e ño'o ndó, ta kuu vichí ña ta nduxun ña.

39 Ta ndixa ká'anj xí'in ndó, nañoo Jerusalén, on koto ka ndó yj'j nda tondaá kivi ka'an ndó to'on yó'o: "Ná ke'é Ndios ñava'a xí'in tayó'o, taṭa ta kixaa xí'in ndayí Ndios", káchí ndó xa'a j.

24

*Ñayó'o ká'an xa'a ve'e ño'o ká'no ñoo Jerusalén
ndi'í xa'a ña ñii kivi ña vaxi
(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)*

1 Ta saá taJesús keṭa ra ve'e ño'o ká'no ta kuá'an ra, ta naxika xí'in ra ñixaá yatin na noo ra, ta kixá'á na ká'an na xí'in ra xa'a ve'e ño'o yó'o.

2 Ta ñika'an taJesús xí'in na:

† 23:35 TaAbel xikuu sa'ya taAdán xí'in ñáEva, ta tayó'o ñixi'j ra, ke'é ñani ra taCaín.

—¿An xító ndó ndi'i ñayó'o? Ta ndixa ká'an j xí'in ndó, ndá ñii ká yuú on kóo ká sata inka yuú. Saá chi ñii kivi ña vaxi tani ve'e ño'o yó'o ta ndi'i xa'a ña —káchí tajesús.

Ñayó'o ká'an xa'a seña ña sandá'a xa yatin kixaa kivi sondí'i ñoyívi yó'o
(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Ta saá kua'an na xiki tón Olivo ta xikoo tajesús ñoq ño'o, ta naxíka xí'in ra xito na on koó ká ñivi, ta kixaa na ñoq ra, ta ñika'an na xí'in ra:

—Tata, kóni ndi ndato'on ún xí'in ndi, ¿ama koo saá ña káchí ún? ¿Ndá seña kuu ña koni ndi ña kundaa ini ndi ña xa yatin kixi tuku ún, ta kixaa kivi sondí'i ñoyívi yó'o? —káchí na.

⁴ Ta ndakuin tajesús, káchí ra saá xí'in na:

—Koto va'a ndó ña on sandá'vi ñivi ndó'o.

⁵ Saá chi kua'a ní taa kixaa, ta kivi kixaa ñii ñii na, ta ká'an na xí'in ndó, kachí na saá: “Yí'i kúu Cristo, taa tã tã ví Ndios sakaku na ñoyívi yó'o”, kachí na xí'in ndó, ta sandá'vi na kua'a ní ñivi.

⁶ Ta koni sq'o ndó yoo kuachi xá'ni tá'an na ñoo yatin, ta xá'ni tá'an na ñoo xíká, ta on kuyí'vi ndó. Chi xíní ñó'o kundivi ndi'i ñayó'o, ta saá ni, tá'an kixaa kivi ñasondí'i ñoyívi yó'o.

⁷ Kivi ña vaxi nakuita ñivi na ñoo ná'no ka'ni tá'an na xí'in ñivi na inka ñoo ná'no, ta ñoo ñoq yoo narey ka'ni tá'an na xí'in inka ñoo ñoq yoo inka narey. Ta kua'a ní xiiña tãan ñoq ño'o, ta koo ní soko, xí'in ndi'i ñoq kue'e.

⁸ Ñayó'o kuiti kuu ña kixá'a ña xo'vi ní ñivi.

⁹ 'Sava ñivi tiin na ndó'o ko'on ndó xí'in na, ta nataxi na ndó'o nda'a nachíno ná'no, ta saxo'vi na ndó'o, ta ka'ni na sava ndó'o. Ndi'ni ñivi ñoyívi yó'o kusaá ini na koni na ndó'o chi na ndikõn yi'i kúu ndó.

¹⁰ Ta kivi kundivi ñayó'o saá, kua'a ní ñivi sandakoo na yichí j, ta kusaá ní ini na koni na xí'in tá'an mji na, ta sandá'vi xí'in tá'an mji na nataxi na natá'an na nda'a nachíno.

¹¹ Ta nakuita kua'a ní naprofeta vatá sandá'vi na kua'a ní ñivi.

¹² Ndeé ní kua'no ká ña on vá'a, ta kua'a ní ñivi sandakoo na ña kuki'vi ini na koni tá'an na.

¹³ Ta ñivi na on vása sandakoo yichí j, ta kundikõn va'a na ña, ndá kixaa kivi ndi'ni ña xo'vi na ñoyívi yó'o, ta Ndios sakaku ra na ña kutaku na xí'in ra ndi'ni saá kivi ña vaxi.

¹⁴ Ta ñivi na ndikõn yi'i ndato'on na xa'a j xí'in ndi'ni ñivi na ndóo ndi'ni saá ñoo ñoyívi yó'o ña kundaa ini na to'on j, ta saá kixaa kivi ñasondí'i ñoyívi yó'o —káchí tajesús xí'in na.

¹⁵ Ta ndó'o na ká'vi to'on yó'o xíní ñó'o kundaa ini ndó to'on yó'o ña ñika'an tajesús xí'in naxíka xí'in ra, káchí ra saá:

—Kuiya xina'á taprofeta Daniel ñika'an ra xa'a ña on vá'a ñakini ña sandi'i xa'a ñayí. Ta kixaa kivi koto ndó yoo ña on vá'a ñakini yó'o ve'e ño'o ká'no,

¹⁶ ta ndi'ni ñivi na ndóo estado Judea yó'o, xíní ñó'o kee na ta kono na ko'on na ñoq yoo yukú síkón.

¹⁷ Tá ñivi nándoso na sijní ve'e na, ta nayó'o on vá'a noo na naki'in na ña kómí na ve'e na.

¹⁸ Tá ñivi ñó'o yukú, ta nayó'o, on vá'a ndikó ká na ve'e na naki'in na tikáchí na.

19 ǀNdá'ví ní náña'a ná ñó'o sa'ya, ta ndá'ví ní náña'a ná yóo sa'ya váli na chíchín, chí ndeé ní koo ña xǀ'vǀ ná kǀvǀ kundivi ñayó'o saá!

20 Ndukú ndó ño Ndios ña ǀn kuu ña kǀvǀ vǀxin ní, ní kǀvǀ yǀi ña nákindée yó ña kundo'o ndó saá.

21 Ndá kǀvǀ ñó ña kǀsa va'a Ndios ñoyívi yó'o tǀnda vitin, nanǀvi xó'vǀ na. Ta kǀvǀ koo ña ǀn vá'a yó'o saá, ndeé ní kǀ xǀ'vǀ ndi'i ñivi. Ta ndá ñii kǀ kǀvǀ ña vǀxi ǀn xǀ'vǀ kǀ na ndatǀn xǀ'vǀ na kǀvǀ yó'o.

22 Ta xǀ'ǀ ña kúnda'ví ini Ndios xǀni ra ñivi na ñakǀxin ra ndikǀn yichǀ ra kúu ña chítonǀ ra salo'o kǀvǀ xǀ'vǀ ñivi ñoyívi yó'o. Tá ǀn vása ní-chitónǀ ra saá, níkuu, ta ndá ñii ñivi ǀn kǀvǀ kǀku na ño ña xǀ'vǀ na.

23 'Tá yóo ñii ñivi na kǀ'ǀn xǀ'ín ndó: "Yó'o yóo Cristo tǀ tǀ'ví Ndios sakǀku na ñoyívi yó'o", ǀn "Koto ndó, kǀ yóo ra", káchǀ na xǀ'ín ndó, ta ǀn kandixa ndó na.

24 Chí nakuita kuǀ'ǀ ní navatá ta kǀ'ǀn na, káchǀ na si'a: "Yǀ'ǀ kúu Cristo tǀ tǀ'ví Ndios", ta inkǀ na kǀ'ǀn, káchǀ na: "Yǀ'ǀ kúu tǀprofeta tǀ kǀ'ǀn ndoso tǀ'on Ndios", ta ǀn sǀvi nandaǀ kúu na. Navatá yó'o tǀnda na ke'é na milagro ña sandá'ví na ñivi, tǀnda yatin kuchiño sandá'ví na ñivi na ñakǀxin Ndios kundikǀn yichǀ ra.

25 Vitin kúndaǀ ini ndó ndi'i ñayó'o, chí xa ndǀtǀ'on ǀ xǀ'ín ndó.

26 Ta saá tá kǀ'ǀn ñivi xǀ'ín ndó, káchǀ na: "Koto ndó ño yóo yuku yǀchǀ, chí kǀn yóo tǀa tǀ tǀ'ví Ndios sakǀku na ñoyívi yó'o", káchǀ na, ta ǀn kǀ'ǀn ndó ño yóo yuku yǀchǀ koto ndó ra. Tá kǀ'ǀn tuku na xǀ'ín ndó: "Koto ndó ini ve'e, chí yó'o yóo tǀa tǀ tǀ'ví Ndios sakǀku na ñoyívi yó'o", káchǀ na, ta ǀn kandixa ndó ña kǀ'ǀn na.

27 Ndátǀn yóo tǀxǀ ña náye'e ñoyívi, kǀxǀ'ǀ ña náye'e ña ndá ño kána ño'o tǀnda ño ndétǀ ño'o náye'e ña, saá koo kǀvǀ ndikó ǀ ñoyívi yó'o.

28 Tá xǀto ndó míkiǀ ndáchǀ kuǀ'ǀ ní tǀǀko chée,* ta saá kúndaǀ ini ndó míchǀ kándú'u ñii kǀtǀ tǀ ñixǀ'ǀ. Ñii kǀ'va saá kúndaǀ ini ndó seña ña káchǀ xa yatin ní tǀnda kǀvǀ ña ndikó ǀ ñoyívi yó'o —káchǀ tǀJesús.

Ñayó'o kǀ'ǀn xǀ'ǀ seña ña saná'a

xa yatin kǀxǀ kǀvǀ ndikó tǀJesús ñoyívi yó'o

(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

29 Ta tuku ñikǀ'ǀn tǀJesús, káchǀ ra saá xǀ'ín na:

—Ta kǀvǀ ndi'i ña xǀ'vǀ ñivi, xǀndǀkǀn ña ño'o kǀ'no ye'e kúnaa ño ña, ta tǀyǀo ǀn vása naye'e kǀ rǀ, ta tǀkǀmi kee rǀ ñoyívi ñino ta kǀyo rǀ, ta ndi'i ña kómǀ ndeǀ yóo ñoyívi ñino kanda ña ta kǀsin ndi'i ñayó'o.

30 Ta ndi'i ñivi konǀ na ñii seña ñoyívi ñino ña saná'a ña ndikó yǀ'ǀ, tǀa tǀ kǀxi ño Ndios, ta saá ndi'i naño ñoyívi yó'o kuchuchú ní ini na, ta kuaku ní na. Ta saá ndi'i ñivi konǀ na yǀ'ǀ, ta vǀxi ǀ mǀ'ño vǀko, xǀ'ín ndeǀ kǀ'no, xǀ'ín ndi'i ña ye'e livi.

31 Xǀ'ín ña ndá'yi trompeta, yǀ'ǀ tǀ'vǀ'ǀ naángel kǀ'ǀn na nakaya na ndi'i ñivi na ñakǀxin ǀ na kúu na ndikǀn yichǀ ǀ. Ta ñivi yó'o kee na ndi'i saá xǀ'ín ño ño'o ñoyívi yó'o xǀ'ín ñoyívi ñino, ta kǀxǀ na ño ǀ.

32 'Ta ndó'o, sakuá'ǀ ndó ta kúndaǀ ini ndó ña saná'a yǀtǀn tón higo: Tá xa vǀxi nduxǀá nó, ta náko yuku yǀtǀ nda'ǀ nó, ta saá kúndaǀ ini ndó xa ñikuyatin ní kǀxǀ sǀvi.

33 Ta kǀvǀ xǀto ndó xa kuǀ'ǀn kundivi ndi'i ñayó'o ña ndǀtǀ'on ǀ xǀ'ín ndó, ta saá kúndaǀ ini ndó xa vǀxi kuyatin kǀvǀ ndikó ǀ ñoyívi yó'o.

* 24:28 Tǀ'on griego ña káchǀ "tǀǀko chée" ta tuku káchǀ ña "tǀsin yǀ'ǀ."

34 Ta ndixa ká'án j xí'in ndó, ñivi na xító kixá'á seña yó'o kutaku ka na nda ndi'i kundivi ndi'i ña ndatq'on j xí'in ndó.

35 Ña ñoyívi ñino xí'in ña ñoyívi yó'o ñii kivi vaxi ndi'i xa'a ña, ta to'on j on ndi'i xa'a ña, ta kindqo ña ndi'i saá kivi.

36 'Nda ñii ñivi on vása xini na ama ndikó j, ni ñivi na ndóo ñoyívi yó'o, ni naángel na ndóo ñoyívi ñino. Ta ñii laá Ndios Tata Yivá yó kúu taq ta xini ama ndikó j ñoyívi yó'o.

37 'Ñii kiva xitaku ñivi kivi ñixijo taNoé, saá kutaku na kivi kuyatin ndikó j ñoyívi yó'o.

38 Saá chi kivi xitaku taNoé xina'á ndi'i ñivi xixi na, xí'i na, ta tonda'a na, ta táxi na tonda'a sa'ya na, saá yoo na nda ñitondaq kivi ñiki'vi taNoé ini tón barco.

39 Ta on vása ní-kundaq ini na yukia kundo'o na anda kivi kixá'á ñikoon sa'vi na'á, ta saá tani ndi'i na ta ñika'a na xí'in takui ta ñixi' j ndi'i ñivi yó'o. Saá chi on vása ní-xiyo ti'va na, ta ñii kiva saá on vása koo ti'va ñivi kivi ndikó j ñoyívi yó'o.

40 Tá ovi ta kisa chiño ra yuku, ta naki'in j ñii tayó'o ko'on ra xí'in j, ta inka ra ndqo.

41 Tá ovi násí'í yoo ná ndiko ná, ta naki'in j ñii ñá ko'on ñá xí'in j, ta inka ñá ndqo.

42 'Ta saá ndó'ó, kundqo ti'va ndó chi on vása xini ndó ama ndikó yi' j, taKá'no nqo ndó, ñoyívi yó'o.

43 Ta kundaq va'a ini ndó ñayó'o: Tá ñii taq yoo ra ve'e ra, ta xini ra ama kixaq takui'ná, ta saá koo ti'va ra ta on taxi ra ki'vi takui'ná yó'o kasa kui'ná ra ñakuiká kómí ra ve'e ra.

44 Ta saá ndó'ó xini ñó'ó kundqo ti'va ndó, saá chi ndikó j ñoyívi yó'o ñii kivi ña on vása ndáti ndó —káchí taJesús xí'in na.

Ñayó'o ká'án xa'a ñivi na kisa chiño xí'in ndino'o ini
(Lc. 12:41-48)

45 Ta ñika'án tuku taJesús, káchí ra saá:

—¿Ndasaa ke'é ñii taká'no xí'in ñii taq ta kisa chiño xí'in ndino'o ini nqo ra? Ta taká'no yó'o sakuiso chiño ra tayó'o ña taxi tayó'o kuxu ñivi na yoo ve'e ta kasa kuenda ra xí'in ve'e yó'o.

46 Ta saá kunakaq ñasij níma ta kisa chiño xí'in ndino'o ini kivi ndikó taká'no nqo ra, ta koto ra va'a ní kisa ndivi ra chiño.

47 Ta ndixa ká'án j xí'in ndó, taká'no yó'o taxi ra nda'a ta kisa chiño xí'in ndino'o ini, ña kuiso chiño ra xí'in ndi'i ña'a ve'e taká'no yó'o.

48 Tá yoo ñii taq ta on vása kisa chiño ra xí'in ndino'o ini ra, ta xani sijn ra saá: "Xa na'á ní kuáchj taká'no nqo yó, on vása xini yó ndá kivi ndikó ra", xani sijn ra.

49 Ta saá kixá'á ra ndi'i saá kivi káni ra na kisa chiño xí'in ra, ta ñii kiva saá kixá'á ra ndi'i saá kivi xixi ra ta xí'i ra xí'in na xí'i ní.

50 Ta ñii kivi ña on vása ndáti ra, ni hora ña on vása yoo ti'va ra, ta ndikó taká'no nqo ra.

51 Ta taká'no nqo ra yó'o saxo'vi ní ña'á ra, ta ti'vi ña'á ra ko'on ra nqo ndóo ñivi na on vá'a na ovi yu'u, nqo kuaku ní na ta nqo xo'vi ní na —káchí taJesús xí'in na.

¹ Ta n̄kaʼan taJesús, káchí ra saá:

—Ná ndatoʼon j̄ ñii cuento xíʼin ndó ndasaá koo k̄iv̄i kaʼnda chiño Ndios ñoyívi yóʼo. Saá ndoʼo ux̄u násiʼí ná kee kuʼan noʼo yóo vik̄o tondaʼa ñii ñátáʼan ná. Ta ná ux̄u yóʼo níʼi ná ñoʼo tóon ta kee ná kuʼan ná nakutáʼan ná xíʼin taʼa ta tondaʼa.

² Ta oʼon násiʼí yóʼo ná ndíchí ní s̄inj̄i ta xa yóo tiʼva ná, ta ink̄a oʼon násiʼí ná on vása ndíchí s̄inj̄i ni on vása yóo tiʼva ná.

³ Ta oʼon náñaʼa ná on vása ndíchí s̄inj̄i yóʼo, vará níʼi ná ñoʼo tóon, ta on vása ndiso ka ná aceite ña chikaʼa ná ini ñoʼo yóʼo.

⁴ Ta ná oʼon ndíchí s̄inj̄i, ndiso ka ná k̄isi ñoʼo aceite xíʼin ñoʼo tóon.

⁵ Ta xa naʼá ní n̄kuách̄i ta kóni tondaʼa, on koʼo ra k̄ixaʼa, ta ux̄u násiʼí yóʼo k̄ani maʼná ná ta n̄k̄is̄in ná.

⁶ Ta maʼño ñoo x̄inj̄i soʼo ux̄u saá náñaʼa káʼan n̄ivi: “¡Xa vaʼxi taʼa ta tondaʼa! ¡Kee ndó nakiʼin vaʼa ndó ra!”, káchí na.

⁷ Ta saá ndakoo ux̄u násiʼí yóʼo, ta k̄ixáʼá ná kasa ndivi ná ña natoon yeʼe vaʼa ñoʼo ná.

⁸ Ta oʼon náñaʼa ná on vása ndíchí s̄inj̄i n̄kaʼan ná xíʼin náñaʼa ná xa yóo tiʼva: “Taxi loʼo ndó aceite ndaʼa nd̄i, saá chi kóni ndaʼva ñoʼo nd̄i”, káchí ná.

⁹ Ta ndakuijn násiʼí ná xa yóo tiʼva: “On kúchiño taxi nd̄i aceite, chi on kunani ña kon̄i ñoʼo ndóʼo xíʼin nd̄iʼi. Vaʼa ka kuʼan ndó noʼo síko ná aceite ta sata ndó ña kon̄i ñoʼo m̄ji ndó”, káchí ná.

¹⁰ Tá kuʼan násiʼí ná on vása ndíchí s̄inj̄i ña sata ná aceite, ta k̄ixaʼa taʼa ta tondaʼa. Ta násiʼí ná ndíchí s̄inj̄i ná xa yóo tiʼva xíʼin ñoʼo tóon nakutáʼan ná xíʼin ra, ta n̄k̄iʼvi ná xíʼin ra vik̄o tondaʼa. Ta ndás̄i kút̄u yeʼé veʼe noʼo vik̄o.

¹¹ Ta saá násiʼí ná on vása ndíchí s̄inj̄i, ndik̄o ná k̄ixaʼa ná ta k̄ana ná, káchí ná saá: “¡Tata, tata, nakuiná ún yeʼé ná k̄iʼvi nd̄i vik̄o!”, káchí ná.

¹² Ta ndakuijn ta tondaʼa, káchí ra saá: “Ndixa káʼan j̄ xíʼin ndó, on vása x̄inj̄i ndóʼo”, káchí ra xíʼin násiʼí ná on vása ndíchí s̄inj̄i ni on vása yóo tiʼva. Saá nd̄iʼi cuento loʼo yóʼo —káchí taJesús.

¹³ Ta saá n̄kaʼan ka taJesús xíʼin na:

—Ta saá ndóʼo, kund̄o tiʼva ndó chi on vása x̄inj̄i ndó ama ndik̄o ȳiʼi, taʼa ta k̄ixi noʼo Ndios —káchí ra xíʼin na.

*Cuento yóʼo ndát̄oʼon xaʼa s̄iʼún taxi tapatrón
ndaʼa un̄i na kisa chiño noʼo ra
(Lc. 19:11-27)*

¹⁴ Ta n̄kaʼan taJesús, káchí ra saá:

—Ná ndatoʼon j̄ ink̄a cuento xíʼin ndó ndasaá koo ña kaʼnda chiño Ndios ñoyívi yóʼo. Saá ndoʼo ñii taʼa siʼna ka kee ra koʼon ra ñii chiño ink̄a ñoo, ta k̄ana ra na kisa chiño noʼo ra, ta k̄ixaʼa na, ta s̄ak̄uiso chiño ra na ñakuik̄á kómí ra.

¹⁵ Taxi ra ñii bolsa káʼno s̄iʼún ña kómí oʼon talento* ndaʼa ñii ta kisa chiño noʼo ra, ta ink̄a bolsa s̄iʼún ña kómí ov̄i talento ndaʼa ink̄a ra, ta ñii bolsa s̄iʼún ña kómí ñii talento ndaʼa taun̄i, saá chi x̄inj̄i vaʼa ra ndasaá kisa chiño ñii ñii ta kisa chiño noʼo ra. Ta saá kee ra kuʼan ra.

¹⁶ Taʼa ta n̄akiʼin oʼon bolsa náʼno s̄iʼún, ta n̄ixaʼan ra saʼa ra ta n̄s̄ik̄o ra, ta saá n̄akiʼin ra ink̄a oʼon bolsa náʼno s̄iʼún.

* 25:15 Ñii talento kúu s̄iʼún ña kúu yaʼvi ñii taʼa ta k̄isa chiño xaʼon kuȳa.

17 Ñii kǐ'va kǐsa chiño ɬa ɬaŋoó saá kǐsa chiño ɬaŋvi yó'o xí'in ɔvi bolsa ná'no sǐ'ún, ta naǵi'in ra inka ɔvi bolsa ná'no sǐ'ún sata ña.

18 Ta ɬaŋvi naǵi'in ñii bolsa ká'no sǐ'ún, ta xaɬa kónó ra ñii yavi noo ño'o, ta sandúxun ra sǐ'ún ɬapatrón ra.

19 'Ta nǐya'a kuá'a ní kǐvi, ta saá ndikó ɬapatrón naɬaa ra ve'e ra, ta kóni ndasa ra kuenda xí'in na kisa chiño noo ra.

20 Ta kǐxaa ɬa naǵi'in o'on bolsa ná'no sǐ'ún, ta nǐka'an ra xí'in ɬapatrón: "Tata, ɬaxi ún o'on bolsa ná'no sǐ'ún nda'aǐ, ta vitin yó'o naki'in ún ña, ta naki'in ún inka o'on bolsa ná'no sǐ'ún ña naǵi'in ɬa sata ña xa'a ña kǐsa chiño j ña", káchí ra.

21 Ta nǐka'an ɬapatrón: "Va'a ní kǐsa ndivi ún chiño. Va'a ní ɬamozo kúu ún. Va'a ní kúchiño kundaa ini j yó'ó. Ta sakuiso chiño j yó'ó kuá'a ní ka ña'a, saá chi va'a ní kǐsa ndivi ún chiño lo'o yó'ó. Ta vitin na'a kǐ'vi ún ve'e j ta kusij ní ini ún xí'in j", káchí ɬapatrón.

22 Ta ɬa naǵi'in ɔvi bolsa ná'no sǐ'ún kǐxaa ra noo ɬapatrón, ta nǐka'an ra: "Tata, ɬaxi ún ɔvi bolsa ná'no sǐ'ún nda'aǐ, ta vitin yó'o naki'in ún ña, ta naki'in ún inka ɔvi bolsa ná'no sǐ'ún ña naǵi'in ɬa sata ña xa'a ña kǐsa chiño j ña", káchí ra.

23 Ta nǐka'an ɬapatrón: "Va'a ní kǐsa ndivi ún chiño. Va'a ní ɬamozo kúu ún. Va'a ní kúchiño kundaa ini j yó'ó. Ta sakuiso chiño j yó'ó kuá'a ní ka ña'a, saá chi va'a ní kǐsa ndivi ún chiño lo'o yó'ó. Ta vitin na'a kǐ'vi ún ve'e j ta kusij ní ini ún xí'in j", káchí ɬapatrón.

24 Ta ɬa naǵi'in ñii bolsa ká'no sǐ'ún kǐxaa ra, ta nǐka'an ra: "Tata, xini va'a j yó'ó kúu ñii ɬa ɬa ndeé ní ini. Yó'ó kúu ɬa nákaɬa ña'a noo on vása ní-chi'i ún, ta náki'in ún ñava'a noo on vása ní-kisa chiño ún.

25 Ta nǐyi'vi ini j, ta nǐxa'an j chikaa se'é j sǐ'ún ún yavi kónó ɬixin ño'o. Ta vitin yó'o naki'in ún sǐ'ún ún ña ɬaxi ún nda'aǐ", káchí ra.

26 Ta ndakuijn ɬapatrón, káchí ra saá: "¡Yó'ó kúu ɬamozo ndiva'a, ɬa xúxán ní! Tá xa xini ún yi'j kúu ɬa nákaɬa ña'a noo on vása ní-chi'i j, ta náki'in j ñava'a noo on vása ní-kisa chiño j.

27 ta, ¿ndachun nǐ-chikaa va'a ún sǐ'ún j ini ve'e noo tá'vi sǐ'ún? Ta kǐvi ndikó j, naki'in j sǐ'ún j xí'in sǐ'j ña, níkuu", káchí ɬapatrón.

28 Ta saá nǐka'an ɬapatrón xí'in nǐvi na ndóo xí'in ra: "Kindaa ndó nda'a ra bolsa ká'no sǐ'ún, ta taxi ndó ña nda'a ɬa ɬa kómí uxu bolsa ná'no sǐ'ún.

29 Ta ndi'i nǐvi na va'a xini kukomí sǐ'ún, ta nayó'o naki'in ka na kuá'a ka sǐ'ún. Ta nǐvi na on vása xini ndasaá va'a kukomí na sǐ'ún, ɬandá ñalo'o kómí na, nondaa ña nda'a nayó'o.

30 Ta ɬamozo ɬa on vása kisa chiño va'a, tava ndó ra ke'e noo naa ní, noo kuaku ní ra ta xo'vi ní ra", káchí ɬapatrón. Ta ndi'i cuento lo'o yó'o —káchí ɬajesús xí'in na.

*Ñayó'o ká'an xa'a ndasaá koo
kǐvi sondí'i ndikó ɬajesús ñoyívi yó'o*

31 Ta nǐka'an ɬajesús xí'in na:

—Ta kǐvi ndikó j ñoyívi yó'o, yi'j, ɬa ɬa kǐxi noo Ndios, ndikó j xí'in ndi'i ñalivi ña ye'e, xí'in ndi'i naáŋgel, ta saá koo j noo táyi tón ká'no tón ɬo'o noo ka'nda chiño j.

32 Ta nǐvi na kixi ndi'i saá xiiña ñoyívi yó'o kǐxaa na nakutá'an na noo j, ta nata'vi j nayó'o ndatán náta'vi ñii ɬa ndikachi saŋa ra xí'in ɬisú'u saŋa ra.

33 Ndatán yóo ñii t̃a chindoo ra t̃indikachi s̃ana ra ñoo yóo nda'a kua'a ra, ta t̃it̃isú'u s̃ana ra chindoo ra rí ñoo yóo nda'a yitin ra, saá chindoo j̃ nanj̃vi na va'a ñoo yóo nda'a kua'a j̃ ta nj̃vi na ɔn vá'a chindoo j̃ na ñoo yóo nda'a yitin j̃.

34 Ta yj̃i, taRey, ka'añi xí'in nj̃vi na ndóo ñoo yóo nda'a kua'a j̃: "Ndó'ó kúu na naki'in ñava'a nda'a Yivá j̃. Vitin na'a ndó k̃i'vi ndó ñoo xá'nda chiño Ndios, saá chi nda ñanqó k̃iṽi k̃ixá'á ñoyivi ndó'ó kúu na ch̃itóni ra naki'in ndi'i ñava'a ra.

35 Chi k̃iṽi nj̃xi'j̃i soko ta ndó'ó taxi ndó ña x̃ixi j̃. K̃iṽi nj̃yich̃i j̃ takuii ndó'ó taxi ndó takuii x̃i'j̃i. Ta k̃iṽi nj̃xiyo x̃iká j̃ ñoo ñoo j̃, ta ndó'ó taxi ndó ñii x̃iña ñoo x̃indú'u j̃ ñakindée j̃.

36 K̃iṽi ɔn k̃oq̃o tik̃oq̃o j̃ ní-xiyo, ta ndó'ó taxi ndó tik̃oq̃o x̃indixin j̃. K̃iṽi ndeé ní saxo'ṽi kue'e yj̃i ta ndó'ó nj̃xaá ndó nj̃ka'an ndó to'on va'a xí'in j̃. K̃iṽi x̃inakaa j̃ ini ve'e k̃aa ta nj̃xa'an ndó ch̃indeé ndó yj̃i", kach̃i j̃ xí'in na.

37 Ta saá nj̃vi na va'a ini yó'o ndaka to'on na yj̃i, kach̃i na saá: "Tata, ¿ama x̃ini ndi yó'ó nj̃xi'j̃i ún soko ta taxi ndi ña x̃ixi ún? ¿Ama x̃ini ndi yó'ó nj̃yich̃i ún takuii ta taxi ndi takuii x̃i'j̃i ún?

38 ¿Ama nj̃xiyo x̃iká ún ñoo ñoo ún ta taxi ndi ñii x̃iña ñoo x̃indú'u ún ñakindée ún? ¿Ama x̃ini ndi yó'ó ɔn k̃oq̃o tik̃oq̃o ún ní-xiyo ta taxi ndi tik̃oq̃o nda'a ún x̃indixin ún?

39 ¿Ama x̃ini ndi saxo'ṽi ní kue'e yó'ó, án x̃ini ndi yó'ó x̃inakaa ún ini ve'e k̃aa ta nj̃xa'an ndi ch̃indeé ndi yó'ó?"

40 Ta yj̃i, taRey, ndakuijñi, ka'añi xí'in na: "Ndixa ká'añi xí'in ndó, ndi'i saá yich̃i ch̃indeé ndó nj̃vi nandá'ví ní na ndik̃on yj̃i, ndi yj̃i kúu ta ch̃indeé ndó saá", kach̃i j̃ xí'in na.

41 "Ta yj̃i, taRey, ka'añi xí'in na ndóo ñoo yóo nda'a yitin j̃: "Kuta'a ndó ñoo j̃, ndó'ó na ndíso ch̃i'ña. Ku'a'an ndó ko'on ndó ñoo x̃ixi ño'o ña ɔn vása nda'va ndi'i saá k̃iṽi, chi Ndios k̃isa va'a ra ño'o x̃ixi yó'o ña xo'ṽi ní ñaním̃a ndiva'a ká'no xí'in ndi'i ink̃a níma ndiva'a tá'an m̃ji ña.

42 Saá chi k̃iṽi nj̃xi'j̃i soko ta ndó'ó nj̃-taxi ndó ña kuxu j̃. K̃iṽi nj̃yich̃i j̃ takuii, ta ndó'ó nj̃-taxi ndó takuii ko'o j̃. K̃iṽi nj̃xiyo x̃iká j̃ ñoo ñoo j̃, ta ndó'ó nj̃-taxi ndó ñii x̃iña kandú'u j̃ ñakindée j̃.

43 K̃iṽi ɔn k̃oq̃o tik̃oq̃o ní-xiyo kundixin j̃, ta ndó'ó nj̃-taxi ndó tik̃oq̃o nda'a j̃. K̃iṽi ndeé ní saxo'ṽi kue'e yj̃i án k̃iṽi x̃inakaa j̃ ini ve'e k̃aa ta ndó'ó nj̃-xa'an ndó ch̃indeé ndó yj̃i", kach̃i j̃ xí'in na.

44 Ta nj̃vi na ɔn vá'a yó'o ndaka to'on na yj̃i, kach̃i na saá: "Tata, ¿ama x̃ini ndi yó'ó nj̃xi'j̃i ún soko? ¿Ama x̃ini ndi yó'ó nj̃yich̃i ún takuii? ¿Ama x̃ini ndi yó'ó nj̃xiyo x̃iká ún ñoo ñoo ún? ¿Ama x̃ini ndi yó'ó ɔn k̃oq̃o tik̃oq̃o ní-xiyo kundixin ún? ¿Ama x̃ini ndi ndeé ní saxo'ṽi kue'e yó'ó?, ¿ama x̃ini ndi yó'ó x̃inakaa ún ini ve'e k̃aa, ta ɔn vása ní-ch̃indeé ndi yó'ó?"

45 Ta yj̃i ndakuijñi, ka'añi xí'in na: "Ndixa ká'añi xí'in ndó, ndi'i saá yich̃i ña ɔn vása ní-ch̃indeé ndó nj̃vi nandá'ví ní na ndik̃on yj̃i, ndi yj̃i kúu ta ɔn vása ní-ch̃indeé ndó saá", kach̃i j̃ xí'in na.

46 Ta na ɔn vá'a yó'o ko'ɔn na ñoo xo'ṽi ní na ndi'i saá k̃iṽi ña va'xi, ta nj̃vi na va'a ko'ɔn na kutaku na xí'in Ndios ndi'i saá k̃iṽi ña va'xi —kach̃i taJesús.

Ñayó'o ká'qan xq'a ña ká'qan tá'an ñivi tiin na tajesús
(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Ta ndi'i saná'a tajesús ndi'i tɔ'on yó'o ñivi, ta saá ñika'qan ra xí'in naxika xí'in ra, káchí ra:

² —Xini ndó kúmanj ovi kivi ña tondaq kivi kana viko Pascua.* Ta nataxi na yi'i, taq ta kixi noq Ndios, nda'a ñivi na on xjin koni yi'i ña katakaq ndaa na yi'i ña kivi nda'a tón cruz —káchí ra xí'in na.

³ Ta saá mji kivi yó'o na saná'a ndayí Ndios xí'in naxikuq'a noq najudío xí'in naná'no noq nasutu, nakutá'an ndi'i na yé'é ve'e taCaifás, ta taCaifás yó'o kúu taká'no noq ndi'i nasutu.

⁴ Ta ñika'qan tá'an ndi'i nayó'o ndasaá koo kasa va'a na kuqchi vatá xq'a tajesús, ta tiin na ra ña ka'ni ña'a na.

⁵ Ta ñika'qan na, káchí na saá:

—On kuchiño tiin yó ra kivi viko, koto koni ndi'i nanjvi ñoo yó'o, ta sjoq na nda'yi na, ta kani tá'an na, ta koo ní kuqchi —káchí na.

Ñayó'o ká'qan xq'a ñii ña'a kivi chikaq ña
nduta támi xá'an sijnj tajesús
(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶ Ta yóo tajesús ñoo Betania ve'e taSimón, ta xikomí kue'e tá'yí nanj ña lepra.

⁷ Tá yóo tajesús xíxi ra noq mesa, ta kixaa yatin ñii ña'a ní'i ñá ñii yuyú ña kuva'a xí'in yuyú nanj alabastro, tixin ña ñó'o nduta tá xá'an támi ní, ta nduta yó'o kúu tá yá'ví ní. Ta chikaq ndi'i ñá rá sijnj tajesús.

⁸ Ta naxika xí'in ra xini na ñayó'o ta njsaa ní na, ta ñika'qan na:

—¿Ndachun sandi'i ña'a yó'o xq'a nduta yá'ví ní?

⁹ Va'a ka ná siko ñá nduta yó'o ta kuq'a ní s'ún naki'in ñá, níkuu, ta saá kuchiño chindee ñá nandá'ví —káchí na.

¹⁰ Ta xini so'o tajesús yukia ñika'qan na, ta ñika'qan ra saá xí'in na:

—¿Ndachun ká'qan ndó sandi'i ndó ñáyó'o? Chi ñava'a kúu ña ke'é ñá xí'in j.

¹¹ Ndi'i saá kivi yóo nandá'ví xí'in ndó. Ta yi'i, salo'o ní ka kivi yóo j xí'in ndó.

¹² Chikaq ñá nduta tá xá'an támi sijnj ña kisa ti'va ñá yjki koñu j ña nduxun ña.

¹³ Ndixa ká'qan j xí'in ndó, ndi'i saá xiiña ñoyívi yó'o noq ka'qan ndoso na tɔ'on ñava'a xq'a j, ndatɔ'on na xí'in ñivi yukia ke'é ñáyó'o. Ta saá naká'an ñivi xq'a ñava'a ke'é ñá xí'in j —káchí tajesús xí'in na.

Ñayó'o ká'qan xq'a tafudas ndasaá kindoqo ra xí'in naná'no ña nataxi ra tajesús nda'a na

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴ Ta saá tafudas Iscariote, ta kúu ñii ta uxu ovi xika xí'in tajesús, kee ra ñixa'qan ra noq naná'no noq nasutu,

¹⁵ ta ñindaqá tɔ'on ra na:

—¿Ndasaá s'ún taxa'vi ndó yi'i tá nataxi j tajesús nda'a ndó? —káchí ra xí'in na.

Ta saá taxa'vi na ra oqo uxu s'ún ñaplata.

* 26:2 Pascua najudío kána ña uxá kivi xq'a ña náka'an na ndasaá Ndios saqaku ra naxi sikuá na noq ñaño Egipto kujya xjna'á.

16 Tãndã saá kixá'á ndúkú tãJudas ndasaá koo nataxi ra tãJesús nda'a na.

*Nãyó'o ká'an xa kuq'an kuñoó
ta xixi tãJesús xí'in naxíka xí'in ra*

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

17 Ta nĩtondaa kivi kixá'á vikó xixi najudío sĩa va'a ña on koó levadura kómí,† ta naxíka xí'in tãJesús kixaa na noo ra, ta nĩndaqã to'on ña'á na:

—¿Míkíã kóni ún kasa ndivi ndi ña kuxu yó vikó Pascua? —káchí na.

18 Ta ndakuijn tãJesús:

—Kuq'an ndó, ta kuq'an ki'vi ndó ñoo Jerusalén, ta kuq'an ndó ve'e ñii tã tã xini tá'an xí'in yó, ta kaq'an ndó si'a xí'in ra: “TãMaestro káchí ra ndi xa kixaa yatin kivi kasa ndivi ra chiño ká'no. Ta ve'e ún kóni ra kuxu ra vikó Pascua xí'in naxíka xí'in ra”, saá kachí ndó xí'in tãa —káchí tãJesús.

19 Ta naxíka xí'in ra nixã'ã na, ta kisa ndivi na ña kuxu ra xí'in na vikó Pascua, ndatán xa'nda chiño tãJesús noo na.

20 Tá kuq'an kuñoó, ta kixaa tãJesús xí'in uxu oví naxíka xí'in ra, ta xikundoo na noo mesa kuxu na.

21 Tá ndóo na xixi na, ta nika'ã tãJesús xí'in na:

—Ndixa ká'ãni xí'in ndó, ñii ndó'ó kúu tã tã siko kuí'ná yi'i ta nataxi ra yi'i nda'a ñvi na sãã ini xini yi'i —káchí ra.

22 Ta ndi'i nãyó'o kúchuchú ní ini na, ta ñii ñii na nĩndaqã to'on na tãJesús:

—Tata, zãn yi'i kúu tã ká'ãn ún xa'a?

23 Ta ndakuijn tãJesús, káchí ra xí'in na:

—Ñii ndó'ó tã sãchii sĩa va'a ini ko'ó xí'in i, tãyó'o kúu tã siko kuí'ná yi'i noo na sãã ini xini yi'i.

24 Ta yi'i, tã tã kixi noo Ndios, ndixa xo'vi ní i ta kivi i, ndatán nĩtaa naprofeta xina'á. Ta, ñdá'vi ní tã tã siko kuí'ná yi'i noo na sãã ini xini yi'i! Va'a ka nixiyo on kaku tãyó'o, níkuu —káchí tãJesús xí'in na.

25 Ta tãJudas, tã kúu tã siko kuí'ná tãJesús noo na sãã ini xini ña'á, nĩndaqã to'on ra tãJesús:

—Maestro, zãn yi'i kúu tã ká'ãn ún xa'a?

Ta ndakuijn tãJesús:

—Saá va, yó'ó kúu ra —káchí ra.

26 Tá xixi ka na, tãJesús ki'in ra sĩa va'a, ta nika'ã ra xí'in Ndios:

—Tata Yivá yó, táxa'vi ún chi tãxi ún sĩa va'a kuxu ndi —káchí ra.

Ta tã'vi ra sĩa va'a, ta tãxi ra ña nda'a ñii ñii naxíka xí'in ra kuxu na. Ta nika'ã ra xí'in na:

—Naki'in ndó kuxu ndó sĩa va'a yó'o, chi ñãyó'o kúu yiki koñu i.

27 Ta ki'in tãJesús ñii copa ña ñó'o vino, ta nika'ã ra xí'in Ndios:

—Tata Yivá yó, táxa'vi ún chi tãxi ún ndutã ko'o ndi yó'o —káchí ra.

Ta tãxi ra copa ñó'o vino yó'o nda'a ñii ñii naxíka xí'in ra, ta nika'ã ra saá xí'in na:

—Ndi'i ndó, ko'o ndó tãyó'o.

28 Chi ndutã yó'o kúu ñii ña kuĩta. Ta xí'in ñãyó'o Ndios chindú'u ra pacto xaã ña ka'ãn ndasaá ndoo ndi'i kuãchi nanjvi, ta saá kuchiño kundoo va'a na xí'in ra ndi'i saá kivi.

† 26:17 Vikó yó'o kána ña uxã kivi xa'a ña náká'ãn na ndasaá Ndios saqãku ra naxji síkuá na noo ñaño Egipto kuyã xina'á.

²⁹ Ndixa ká'anjí xí'in ndó, ɔn ko'o ká j vino ndá kixaa kivi nakutá'an yó nɔɔ xá'nda chiño Yivá yó Ndios. Ta saá ko'o j távino xaá xí'in ndó —káchí tajesús.

*Ñayó'o ká'an xa'q tajesús, ká'an ra ndí taPedro ka'an ra
ɔn vása xíní ña'á ra*

(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

³⁰ Ta ndí'i xíta na ñii yaa ña ká'an xa'q Ndios, ta kee na kuá'an na xiki tón Olivo.

³¹ Ta nika'an tajesús xí'in na:

—Ñoo vitin ndí'i ndó'ó sandakoo ndó yí'i, chi saá kundivi to'on Ndios ña nítáa na xina'á, ña káchí saá: “Satakué'ejí taa tá ndáa tindikachi, ta tindikachi yó'o kuítá ní'nó ndí'i rí”, káchí Ndios.

³² Ta kivi natakuji, ko'on si'na j ña kundati j ndó'ó ñoo estado Galilea —káchí tajesús xí'in na.

³³ Ta taPedro ndakuijn ra, nika'an ra xí'in tajesús:

—Tata, tá ndí'i nivi sandakoo na yó'ó, ta yí'i ɔn sandakoo j yó'ó.

³⁴ Ta nika'an tajesús xí'in ra:

—Ndixa ká'anjí xí'in ún, ta'an ka kana nduxú chée ñoo vitin, ta xa unj yichí nika'an ún xí'in nivi ña ɔn vása xíní ún yí'i —káchí tajesús xí'in ra.

³⁵ Ta nika'an taPedro xí'in ra:

—Tata, tándá xíní ñó'ó kivi j xí'in ún, ta ndá ñii yichí ɔn vása ka'an j ɔn vása xíní j yó'ó —káchí taPedro.

Ta ñii káchí saá nika'an ndí'i ka naxíka xí'in tajesús.

*Ñayó'o ká'an xa'q tajesús ña kúchuchú ní ini ra
ká'an ra xí'in Ndios*

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

³⁶ Ta tajesús kuá'an ra, ta naxíka xí'in ra kuá'an na xí'in ra, ta nixaa na ñii nɔɔ naní Getsemani, ta nika'an ra xí'in na:

—Kundoo ndó yó'o ta ná ko'on j ka'an j xí'in Ndios —káchí ra.

³⁷ Ta nika'an ra xí'in taPedro, ta xí'in ɔvi sa'ya taZebedeo, kuá'an na xí'in ra ta nixaa na, ta kixá'á tajesús kúchuchú ní ini ra ta ndí'i ní ini ra.

³⁸ Ta nika'an ra xí'in unj tayó'o:

—Ndeé ní kúchuchú ini j andá ñii kóni ña kivi j. Kundati ndó yó'o ta kundito ndó, ɔn kusun ndó —káchí tajesús xí'in na.

³⁹ Ta tajesús kee ra kuá'an ra ñii xiiña xíka ka lo'o, ta xikuxítí ra ta xikundee ra ndá nitondaá ta'ya ra nɔɔ ño'o, ta nika'an ra xí'in Ndios, káchí ra saá:

—Tata Yivá mji j, tá kuchiño, ta ɔn taxi ún ña xo'vi ní j yó'o. Ta saá ni, ɔn kundivi ña kóni mji j, ta va'a ka ná kundivi ña kóni mji ún —káchí tajesús xí'in Ndios.

⁴⁰ Ta saá nakundichi ra ta ndikó ra kixaa ra nɔɔ ndóo unj naxíka xí'in ra. Ta ndí'i nayó'o kisin na. Ta tajesús nika'an ra xí'in taPedro:

—¿An ɔn vása kúchiño ndó kundito ndó xí'in j vará ñii hora?

⁴¹ ɔn kusun ka ndó ta kundito ndó ka'an ndó xí'in Ndios ña ɔn nakava ndó kuachi. Ndó'ó yóo ini ndó ke'é ndó ñava'a, ta ɔn kúchiño ke'é ndó ñava'a yó'o xí'in ndeé mji ndó —káchí tajesús xí'in na.

⁴² Ta yichí ɔvi tuku ndikó tajesús kuá'an ra ka'an ra xí'in Ndios, káchí ra saá:

—Tata Yivá mji j, tá xíní ñó'ó xò'vji j ña yò'vji ní yó'o, ta va'a ká saá ná koo ña kóni mji ún —káchí ra.

⁴³ Ta ndjókó tuku ra kixaa ra ñoq ndóo naxíka xí'in ra, ta ñaní'i ra na kising na, saá chi ndeé ní xí'i na ma'ná.

⁴⁴ Ta yichí unj ndjókó tuku ra kua'an ra, ta ñika'an ra xí'in Ndios ndátán yóo to'on ña si'na ñika'an ra.

⁴⁵ Ta tuku ndjókó ra kixaa ra ñoq naxíka xí'in ra, ta ñika'an ra xí'in na:

—¿Án va'a kusun ká ndó ta nakindee ká ndó? Koto ndó, xa ñitondaa hora ña nataxi na yí'i, taa tá kixi ñoq Ndios, nda'a ñivi na on vá'a.

⁴⁶ Ndakoo ndó, ná ko'yo. Ta koto ndó, yó'o vaxi tá nataxi yí'i nda'a nanivi na sáa ini xíni yí'i —káchí tajesús.

Ñayó'o ká'an xa'a ndasaá tjin na tajesús

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Tá tá'an ká ndi'i ká'an tajesús xí'in na, ta kixaa tajudas tá kúu ñii tá uxu ovj xíka xí'in tajesús. Ta kixaa kua'a ní ñivi xí'in ra, ta ní'i na espada xí'in yiton. Naxikua'a ñoq najudío xí'in naná'no ñoq nasutu xa ti'ví na ñivi yó'o ña tiin na tajesús.

⁴⁸ Ta tajudas xa si'na ñika'an ra xí'in na ndasaá nakoni na tajesús, káchí ra si'a:

—Taa tá chindee j xí'in ña chito j ñoq kúu tajesús. Ta tiin ndó ra —káchí ra xí'in na.

⁴⁹ Ta saá ñitondaa yatin ra ñoq tajesús, ta ñika'an ra:

—Kua'a, Tata Maestro —káchí ra.

Ta ñichito ra ñoq tajesús.

⁵⁰ Ta ñika'an tajesús xí'in ra:

—Tata, kasa ndivi ún ñachiño vaxi ún.

Ta saá ñivi na yóo xí'in tajudas ñitondaa yatin na ñoq tajesús ta tjin na ra.

⁵¹ Ta ñii taxíka xí'in tajesús tava ra espada, ta kandosó va'a ra ñii so'o tá kisa chiño ñoq taká'no ñoq nasutu.

⁵² Ta ñika'an tajesús xí'in taxíka xí'in ra yó'o:

—Taxi va'a ún espada ún ñoq nákaa va'a ña, saá chi ndi'i na xá'ni xí'in espada ñii ki'va saá tuku kivi nayó'o xí'in espada.

⁵³ ¿Án on vása kúndaá ini ún kúchiño ndukú j ñoq Yivá j ta tiká'an kuiti ti'ví ra kua'a ní mil[‡] naángel kixaa na chindee na yí'i?

⁵⁴ Táná ti'ví ra naángel, ta on vása kúchiño kasa ndivi j to'on Ndios ña káchí xíní ñó'ó kundo'o j ñayó'o —káchí ra xí'in taxíka xí'in ra.

⁵⁵ Ta ñika'an tajesús xí'in inká ñivi:

—¿Án xáni sijní ndó takuí'ná kúu j? ¿Ndachun vaxi ndó ñoq j ní'i ndó espada xí'in yiton ña tiin ndó yí'i? Ta yí'i, ndi'i saá kivi ñixijo j sáná'a j ñivi ve'e ño'o ká'no, ta ñi-tiin ndó yí'i.

⁵⁶ Ta ndi'i ñayó'o kundo'o j vitin, chi saá xíní ñó'ó kundivi to'on Ndios ña ñitaa naprofeta —káchí tajesús.

Ta ndi'i naxíka xí'in ra sandakoo na tajesús, ta xino na kua'an na.

Ñayó'o ká'an xa'a tajesús kivi kixaa ra ñoq nachiño

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

[‡] 26:53 To'on griego káchí ña: Ndios ti'ví ra uxu ovj legión naángel. Ñii legión natropa xikomí ña komj mil andá jño mil ñivi.

⁵⁷ Ta saá n̄ivi na t̄jin t̄Jesús, n̄ixaa ra xí'in na ve'e t̄Caifás, t̄ kúu taká'no n̄oq nasutu. Ta ve'e tayó'o xa nakutá'an ndi'i naxikua'a n̄oq najudío xí'in na sáná'a ndayí Ndios.

⁵⁸ Ta t̄Pedro ñii xíká ndik̄on ra kua'an ra sata t̄Jesús anda n̄ixaa ra ve'e tasutu ká'no. Ta x̄ikoo ra xí'in napolicia ke'e ve'e tasutu yó'o ña koto ra yukia kundo'o t̄Jesús.

⁵⁹ Ta naxikua'a n̄oq najudío xí'in naná'no n̄oq nasutu xí'in ndi'i inka nachiño n̄ani na Junta Suprema nándukú na n̄ivi na ka'an to'on vatá ña kua'a kuachi xa'a t̄Jesús, ta saá kuchiño nataxi na ra nda'a n̄ivi ña ka'ni na ra.

⁶⁰ Vará kua'a ní n̄ivi k̄ixi na n̄ika'an na ñavatá xa'a t̄Jesús, ta on vása ní-naní'i na kuachi ra ña ka'ni na ra. Ta sond̄i'i k̄ixaa ovi t̄a t̄ vatá yu'u,

⁶¹ ta n̄ika'an nayó'o saá xa'a t̄Jesús:

—Tayó'o n̄ika'an ra, k̄achi ra: “Yi'i kúchiño j sandi'i j xa'a ve'e ño'o ká'no, ta t̄ixin ña un̄i k̄ivi tuku kasa va'a j ña”, k̄achi t̄Jesús —káchí ovi t̄a yó'o.

⁶² Ta saá taká'no n̄oq nasutu nakundichi ra, ta n̄indaqa to'on ra t̄Jesús:

—¿An on vása ndakuijn ún yu'u na? ¿Yukia káchí un̄ xa'a to'on ña ká'an nayó'o xa'a ún?

⁶³ Ta t̄Jesús tásijn yóo ra, on vása ní-ndakuijn ra. Ta tuku n̄ika'an taká'no n̄oq nasutu xí'in ra:

—Ta xá'nda chiño j n̄oq ún chiná'a ún Ndios t̄atáku, ta ka'an ún ñandaq xí'in ndj, ¿án Cristo t̄a t̄i'ví Ndios kúu ún? ¿An ndixa Sa'ya Ndios kúu ún? —káchí ra.

⁶⁴ Ta ndakuijn t̄Jesús:

—Saá va, m̄ji ún n̄ika'an. Ta yi'i tuku ká'an j xí'in ndó, k̄ivi ña vaxi koto ndó yi'i, t̄a t̄ k̄ixi n̄oq Ndios, xa yóo j n̄oq táyi tón yóo sijn kua'a Ndios, t̄a t̄ kómí ndi'i ndeē. Ta koni ndó yi'i ndikó j ñoyivi yó'o, ta vaxi j ma'ño v̄jko —káchí t̄Jesús.

⁶⁵ Ta taká'no n̄oq nasutu ndi'i x̄ini so'o ra ñayó'o, ta n̄isaa ní ra, ta ndata ra tikoto m̄ji ra, ta n̄ika'an ra:

—¿Tayó'o kándiva'a kini ra xí'in Ndios! On vása x̄ini ñó'ó ka yó inka n̄ivi taxi na kuachi xa'a ra. Ndó'ó x̄ini so'o ndó ña on vá'a n̄ika'an ra.

⁶⁶ ¿Yukia x̄ani ini ndó ke'é yó xí'in tayó'o? —káchí ra xí'in naná'no na kúu nachiño.

Ta ndakuijn nayó'o:

—Yóo kuachi ra. Ta x̄ini ñó'ó k̄ivi ra —káchí na.

⁶⁷ Ta k̄ixá'a na kúndaa na tásji yu'u na n̄oq ra, ta káni na ra xí'in yiki nda'a na, ta inka na xí'in xa'nda nda'a na káni na n̄oq ra,

⁶⁸ ta káchí na saá xí'in ra:

—Tá Cristo kúu ún, ta ka'an ún xí'in ndj, ¿yukú ndj kani yó'ó? —káchí na.

*Ñayó'o ká'an xa'a t̄Pedro k̄ivi n̄ika'an ra un̄i yichi
on vása x̄ini ra t̄Jesús*

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Ta yóo t̄Pedro ke'e ve'e taká'no n̄oq nasutu, ta k̄ixaa ñii ña'a ñá kisa chiño n̄oq nave'e yó'o, ta n̄ika'an ñá xí'in t̄Pedro, káchí ñá saá:

—Saá tuku yó'ó kúu ún ñii t̄a n̄ixika xí'in t̄Jesús, t̄a k̄ixi estado Galilea —káchí ñá.

⁷⁰ Ta n̄oq ndi'i na ndóo yó'o t̄Pedro n̄ika'an ra, káchí ra saá:

—On vása kúndaq ini j yukía ká'an ún xí'in j.

⁷¹ Ta saá kee ra ye'é ke'e ve'e yó'o, ta yóo inká ña'a ñá kása chiño noq nave'e yó'o, ta xíni ñá taPedro, ta ñika'an ñá xí'in nanjivi, káchí ñá saá:

—Tayó'o kúu ñii ta ñixika xí'in taJesus, ta kxi ñoo Nazaret —káchí ñá.

⁷² Ta taPedro tuku ñika'an ra nda chiná'a ra Ndios ña káchí ra saá:

—On vása xíni j taqaa —káchí ra.

⁷³ Ta ñiya'a ñii káni lo'o, ta nanjivi yíta yó'o ñitondaq yatin na noq taPedro, ta ñika'an na xí'in ra, káchí na saá:

—Ndixa yó'o kúu ún ñii tatá'an taJesus, chi xí'in to'on ña ká'an ún kúndaq ini ndi kee ún estado Galilea —káchí na.

⁷⁴ Ta kixá'a taPedro xí'in ndi'í ndee ra ñika'an ra, káchí ra saá:

—Xa ñika'an j xí'in ndó, on vása xíni j taqaa. ¡Ndios ná saxo'vi ra yi'í tá ñavata ká'an j! —káchí ra.

Ta xandjkon kána ñii nduxú chée.

⁷⁵ Ta saá naká'an taPedro to'on ña ñika'an taJesus xí'in ra: “Ta'an ka kana ñii nduxú chée ta xa unj yichj ñika'an ún xí'in njivi ndi on vása xíni ún yi'í.” Ta kee taPedro ke'e, ta ndeé ní xáku ra xí'in ndino'o ini ra.

27

Ñayó'o ká'an xa'a ña ntaxi na taJesus

kuq'an ra noq taPilato

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

¹ Ta ñitivi inká kivi ta ndi'í naxikuq'a noq najudío xí'in naná'no noq nasutu ñakutá'an na ta ñakoo yu'ú na ña ka'ni na taJesus.

² Ta saá katón na ra, ta kuq'an ra xí'in na, ta ñixaq na ntaxi na ra nda'a tagobernador Poncio Pilato.

Ñayó'o ká'an xa'a ña ñixi'í taJudas

³ Ta taJudas ta ntaxi taJesus nda'a naná'no noq nasutu, xini ra ndi chikaq ini nayó'o ka'ni na taJesus, ta kúchuchú ní ini ra ta ndjko ini ra xa'a ñayó'o, ta sandikó ra oko uxu si'ún ñaplata nda'a naxikuq'a noq najudío xí'in naná'no noq nasutu.

⁴ Ta saá taJudas ñixa'an ra sakana ra si'ún ñaplata ini ve'e ño'o ká'no,

—Ñiki'vi j kuachi ntaxi j nda'a ndó taq ta va'a ta on koó kuachi kómí, ña ka'ni ndó ra.

Ta ndakuijn na, ñika'an na xí'in taJudas:

—On vása ndi'í ini ndi xa'a ña ke'é ún. On sivi kuachi mji ndi kía, kuachi mji ún kía —káchí na xí'in ra.

⁵ Ta saá taJudas ñixa'an ra sakana ra si'ún ñaplata ini ve'e ño'o ká'no, ta kee ra kuq'an ra. Ta ñixaq ra ñii xiiña ta sakuá'na xí'in mji ra.

⁶ Ta naná'no noq nasutu ñakaya na si'ún ñaplata yó'o, ta ñika'an na, káchí na saá:

—On kivi taan yó si'ún yó'o ini caja ve'e ño'o ká'no noq ñó'o ña sóko nanjivi, chi si'ún ña cha'vi yó xa'a ña kivi ñii taq kía —káchí na.

⁷ Ta saá ñakoo yu'ú na, ta sata na xí'in si'ún yó'o ñii ño'o naní “Ño'o ta kása chiño xí'in ño'o kisin”, ta taxí na ña nda'a njivi na kee inká ñoo ña va'a nduxun natá'an na kivi ñixi'í na.

⁸ Ta saá ságunaní na ño'o yó'o “Ño'o Nijj” anda kivi vitin.

⁹ Ta kundivi ña njika'an taprofeta Jeremías xina'á, kachí ra saá: "Ñaki'in na oko uxu si'un ñaplata, ña ndáya'ví ña kivi ra, ñayó'o kúu ya'vi chínóo nalsrael,

¹⁰ ta xi'in si'un yó'o sa'a na 'Ño'q ta kisa chiño xi'in ño'q kisin', ndatán yóo ña njika'an Ndios xi'in i", kachí taprofeta.

Ñayó'o ká'an xa'q taPilato ña nindaka to'on ra tajesús
(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹ Ta ñindichi tajesús noq tagobrador Pilato, ta tayó'o nindaka to'on ra tajesús, kachí ra xi'in ra:

—¿Án ndixa yó'o kúu ún Rey noq najudío? —kachí ra.

Ta ndakuijn tajesús:

—To'on mji ún kachí yi'i kúu tarey.

¹² Ta naxikua'a noq najudío xi'in naná'no noq nasutu taxi na kuachi xa'a tajesús noq taPilato, ta tajesús nda ñii to'on on vása ní-ndakuijn ra noq na.

¹³ Ta saá taPilato nindaka to'on ra tajesús:

—¿Án on vása xini so'o ún ndi'i ña ká'an na xa'a ún?

¹⁴ Ta tajesús nda ñii to'on ni-xiin ra ndakuijn ra. Ta naka'nda ní ini taPilato xa'a ñayó'o.

Ñayó'o ká'an xa'q taPilato njika'an ra xini ñó'o kivi tajesús
(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

¹⁵ Ñii ñii viko Pascua tagobrador saña ra ñii ta nákaa ini ve'e kaa ko'on ndika ra. Ta najudío káxin na yu kúu tayó'o.

¹⁶ Ta yóo ñii ta kánóo ní to'on xa'a ta nákaa ra ini ve'e kaa, naní ra Barrabás.

¹⁷ Ta nakutá'an ku'a'a ní nivi noq tagobrador, ta taPilato nindaka to'on ra na, kachí ra saá:

—¿Yukú ta kóni ndó saña i ko'on ndika? ¿Án saña i taBarrabás? ¿Án saña i tajesús, ta ta ságunani nivi Cristo? —kachí ra.

¹⁸ Saá chi kundaa ini taPilato ndí na kisa kuini ini xini tajesús kúu na, ñakan nataxi na ra nda'a ra.

¹⁹ Ta taPilato yóo ra noq táyi noq kisa nani ra xa'a kuachi, ta ñási'i ra ti'vi ñá ña ndato'on ñá xi'in ra: "On kasa nani ka ún xa'a kuachi tayó'o, saá chi ta ta on ko' kuachi kúu ra, chi ño' ndive'e kini ní nixani i xa'a ra, ta ndi'i ní ini i", kachí ñá.

²⁰ Ta naxikua'a noq najudío xi'in naná'no noq nasutu chú'u na nivi ña ndukú na ko'on ndika taBarrabás, ta ndukú na ña kivi tajesús.

²¹ Ta tagobrador tuku nindaka to'on ra na:

—¿Yukú ta ovi yó'o kóni ndó saña i ko'on ndika? —kachí taPilato xi'in na.

Ta ndakuijn na:

—Saña ún taBarrabás ko'on ndika ra —kachí na.

²² Ta taPilato nindaka to'on tuku ra na:

—¿Ta yukia koo tajesús, ta ta naní Cristo? —kachí taPilato.

Ta ndi'i na ndakuijn na, kachí na saá:

—¡Ná kivi ra! ¡Katakaa ndaa ún ra nda'a tón cruz! —kachí na.

²³ Ta saá tuku nindaka to'on taPilato na:

—¿Yu kúu kuachi njiki'vi ra?

Ta nde'e ka njika'an nayó'o, kachí na saá:

—¡Katakaa ndaa ún ra nda'a tón cruz!

²⁴ Ta kundaá ini taPilato on vása xijn ka na chikaá so'o na to'on ra, ta kixá'a na ndee ka njsiso na. Ta xa'nda chiño ra noo na kisa chiño xí'in ra taxi na takuú nda'a ra, ta saá nda'a ra noo nanivi, káchí ra saá:

—Yí'j on vása kuiso j kuachi xa'a ña kivi tava'a yó'o. Mji ndó kuiso kuachi xa'a ña kivi ra —káchí tagobernador xí'in nivi.

²⁵ Ta ndi'i nivi ndakuijn na, káchí na saá:

—¡Mji ndj xí'in sa'ya ndj kuiso ndj kuachi xa'a ña kivi tayó'o! —káchí na.

²⁶ Ta saá taPilato saña ra taBarrabás. Ta xa'nda chiño ra noo natropa ña kani na taJesús xí'in kuártá ña nó'ni kaa sijn noo, ta katakaá ndaa na ra nda'a tón cruz.

²⁷ Ta natropa tagobernador, kuá'an taJesús xí'in na ve'e chiño ká'no, ta nixaá na ta nakaya na ndi'i ka natropa, ta xino nduu ndi'i na ra.

²⁸ Ta kındaa na ndi'i tikoto ndixin taJesús ta sakundixin na ra ñii tikoto kuá'a, ndatan yoo tikoto ndixin tarey,

²⁹ Ta kisa va'a na ñii corona ñiño ta chinoo na ña sijn ra. Ta taxi na nda'a ra ña tiin ra ñii yiton xí'in nda'a kua'a ra, ta xikuxítí na noo ra ña kúsiki na ra, ta xaku ndaa na ra, ká'an na si'a xí'in ra:

—¡Ná koo va'a taRey noo najudío! —káchí na.

³⁰ Ta kundaa na tási yu'u na noo ra, ta tón yiton taxi na nda'a ra tuku kındaa na nó, ta suku na nó sijn ra.

³¹ Ta ndi'i na kúsiki na ra ta xaku ndaa na ra, ta saá kındaa na tikoto kuá'a ndixin ra ta tuku sakundixin na ra tikoto mji ra. Ta kuá'an ra xí'in na ña katakaá ndaa na ra nda'a tón cruz.

Ñayó'o ká'an xa'a ndasaá katakaá ndaa na taJesús nda'a tón cruz

(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

³² Ta kee natropa, ta kuá'an taJesús xí'in na, ta nakutá'an na xí'in ñii taq ta kixi ñoo Cirene, naní ra Simón, ta natropa kisa nduxa na xí'in tayó'o ña kuiso ra tón cruz taJesús.

³³ Ta nixaá na ñii xiiña naní ña Gólgota, ña kóni kachí Leke Sijn Ndií.

³⁴ Ta natropa taxi na vino tá nasaka xí'in nduta yova ní ko'o ra, ta taJesús xito ndoso ra lo'o nduta yó'o, ta nji-xiin ra ko'o ra rá.

³⁵ Ta saá katakaá ndaa na ra nda'a tón cruz, ta natropa nata'vi na tikoto ra. Chikaá na ndati ña koto na yukú ñii ñii nayó'o naki'in ñii ñii lo'o tikoto taJesús. Ta saá kundivi ña nitaq taprofeta xina'a xa'a taJesús, kachí ra ndí ta'vi na tikoto ra ta chikaá na ndati xa'a tikoto ndixin ñino ra, saá nitaq ra xa'a taJesús.

³⁶ Ta xikundoo na ndaa na ra.

³⁷ Ta chinoo kútu na ñii tón viti lo'o sijn tón cruz, ta noo tón viti yó'o naka'yi to'on ña ká'an xa'a kuachi ra, ta káchí ña saá: "Tayó'o kuu taRey noo najudío."

³⁸ Ta katakaá ndaa na ovi takuí'ná sijn taJesús, ñii takuí'ná tákaa ndaa nda'a tón cruz tón ñíndichi sijn kua'a ra, ta inka ra tákaa ndaa nda'a tón cruz tón ñíndichi sijn yitin ra.

³⁹ Ta nanivi ya'a yichj noo tákaa ndaa taJesús kándiva'a ní na xí'in ra, ta káva na sijn na,

⁴⁰ káchí na saá xí'in ra:

—Yó'ó kúu t̄a t̄a n̄iḱa'an: “Yi'i sandi'ij x̄a'a ve'e ño'o ká'no, ta t̄ixin ña un̄i k̄iv̄i tuku kasa v̄a'a j̄ ña”, k̄achí ún, ta vitin, ṣak̄aku x̄i'in m̄ji ún! Tá ndixa Ṣa'ya Ndios kúu ún, ta saá, ṣsanoo x̄i'in m̄ji ún nda'a tón cruz! —káchí na x̄i'in ra.

⁴¹ Ta ñii k̄i'va saá nafariseo x̄i'in na sáná'a ndaȳi Ndios x̄i'in nax̄iḱua'a noḡ najudío x̄i'in naná'no noḡ nasut̄u kúsiki na ra ta xáku ndaa na ra, ká'an na x̄i'in ra:

⁴² —Tayó'o ṣak̄aku ra ink̄a n̄ivi, ta on vása k̄iv̄i sak̄aku x̄i'in m̄ji ra vitin. Tá ndixa kúu ra t̄aRey ñoo yó Israel, ta ná sanoo x̄i'in m̄ji ra nda'a tón cruz vitin, ta saá kandixa yó ra.

⁴³ Ta tayó'o n̄iḱa'an ra ndáa ini ra Ndios. Tá ndixa Ndios kí'vi ini ra x̄ini ra tayó'o, ta Ndios ná sak̄aku ña'a ra vitin, chi n̄iḱa'an tayó'o: “Yi'i kúu Ṣa'ya Ndios”, k̄achí ra —saá ká'an na, xáku ndaa na ra.

⁴⁴ Ta ñii k̄i'va saá ovi t̄aku'ná tákaḡ ndaa ṣijn ra kúsiki ña'a ra ta kándiva'a ra x̄i'in t̄aJesús.

Ñayó'o ká'an ndasaá n̄ixi'i t̄aJesús

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵ Ta n̄it̄onḡaḡ k̄aḡ ux̄u ovi ma'ño ndiv̄i, ta k̄ixá'a kúnna ndi'i ñoyivi andaḡ k̄aḡ un̄i x̄ikuaa.*

⁴⁶ Ta k̄aḡ un̄i kúu ña, ta saá ndee v̄a'a n̄iḱa'an t̄aJesús, káchí ra saá: —Elí, Elí, ḡlama sabactani? —káchí t̄aJesús. To'on yó'o káchí ña saá: Tata Yivá m̄ji j̄, Tata Yivá m̄ji j̄, ḡnd̄achun ṣandakoo ún yi'j̄?, káchí ña.

⁴⁷ Ta sava n̄ivi na yíta yat̄in yó'o, x̄inj̄i so'o na ña n̄iḱa'an ra, ta káchí na saá:

—Tayó'o kána ra t̄aprofeta Elías ña chindee ña'a ra —káchí na.

⁴⁸ Ta x̄and̄ik̄on ñii tayó'o x̄ino ra kuḡ'an ra, ta ṣachii ra ñii tikot̄o kuikon x̄i'in vino yiyá, ta ch̄inóo ra ñayó'o noḡ yit̄on, ta nd̄ikó ra taxi ra ko'o t̄aJesús.

⁴⁹ Ta ink̄a n̄ivi n̄iḱa'an na saá x̄i'in tayó'o:

—On ke'é ún ra. Ná koto yó án kixi t̄aElías sak̄aku ña'a ra —káchí na.

⁵⁰ Ta saá t̄aJesús x̄i'in ndi'i ndee ra n̄iḱa'an ra, ta n̄ixi'i ra.

⁵¹ Tá m̄ii saá x̄and̄ik̄on n̄indat̄a ma'ño tikot̄o tákaḡ Cuarto Yi'j̄ ve'e ño'o ká'no, ta k̄ixá'a ña n̄indat̄a ña chi n̄ino ta noḡ ña nd̄a n̄ino. Ta n̄it̄an noḡ ño'o, ta ñaȳu ná'no ch̄achi ña.

⁵² Ta n̄ix̄on̄a noḡ ñó'o na n̄ixi'i, ta n̄atak̄u kuḡ'a ní n̄ivi na x̄ikuu na k̄andixa Ndios.

⁵³ Ta k̄iv̄i n̄atak̄u t̄aJesús, ndee nayó'o noḡ n̄indux̄un na, ta n̄ik̄i'vi na ñoo yi'j̄ Jerusalén, ta kuḡ'a ní n̄ivi x̄ini na nayó'o.

⁵⁴ Ta t̄a ndiso chiño x̄i'in ñii ciento natropa, yóo ra x̄i'in ink̄a natropa ndáa na t̄aJesús. Ta nayó'o x̄ini na n̄it̄an noḡ ño'o, ta x̄ini na ndi'i ña yiyo ní n̄iya'a, ta n̄iyi'vi ní na, ta n̄iḱa'an na:

—Ndixa tayó'o x̄ikuu Ṣa'ya Ndios —káchí na.

⁵⁵ Ta nd̄a x̄iká yíta kuḡ'a ní nási'í x̄ito ná. Náyo'o kúu ná x̄indik̄on ṣat̄a t̄aJesús chindee ná ra kisa chiño ná noḡ ra, ta kee ná x̄i'in ra estado Galilea ta k̄ixaḡ ná ñoo Jerusalén.

⁵⁶ Ñii ñáyó'o kúu ñaMaría Magdalena, ink̄a ña kúu ñaMaría, si'i t̄aJacobó x̄i'in t̄aJosé, ta ink̄a ña kúu si'i t̄a ovi ṣa'ya t̄aZebedeo.

* 27:45 K̄aḡ ux̄u ovi ndiv̄i nan̄i ña k̄aḡ j̄no noḡ naño Roma, ta k̄aḡ un̄i x̄ikuaa nan̄i ña k̄aḡ j̄in noḡ naño Roma.

*Ñayó'o ká'an xá'a ña n̄nduxun taJesús
(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)*

⁵⁷ Ta xikuaa ta xa kuá'an kunaa kúu ña, ta k̄ixaá ñii t̄akuíká, t̄a k̄ixi ñoo Arimatea, nan̄i ra José. Tayó'o kúu ñii t̄a x̄indik̄on s̄at̄a taJesús.

⁵⁸ Ta n̄ixa'an ra n̄oq taPilato, ta ndukú ra ȳikí koñu taJesús ña sanduxun ra ña, ta taPilato x̄a'nda chiño ra n̄oq natropa ña nataxi na ña nda'a ra.

⁵⁹ Ta n̄ixaá taJosé ta n̄aki'in ra ȳikí koñu taJesús, ta ch̄isúku ndaa ra ña x̄i'in ñii tikot̄o ndii ña on vása ȳakuá.

⁶⁰ Ta n̄ixa'an ra ta ch̄ikaá va'a ra ȳikí koñu taJesús ini kavua ña xaá ña s̄akán k̄isa va'a ra ini. Ta saá n̄akasi ra yé'é kavua yó'o x̄i'in ñii yuu ká'no, ta kee ra kuano' o ra.

⁶¹ Ta n̄ind̄oq ñaMaría Magdalena x̄i'in inka ñaMaría, ndóo na yatin n̄oq yóo kavua yó'o.

Ñayó'o ká'an xá'a natropa na ndáa n̄oq n̄nduxun taJesús

⁶² Ta inka k̄iv̄i ña kúu k̄iv̄i ȳii ña nákindée najudío, ta nafariseo x̄i'in naná'no n̄oq nasut̄u n̄ixaá na n̄oq taPilato.

⁶³ Ta n̄ika'an na, káchí na saá x̄i'in ra:

—Tata, náká'an ndi ña n̄ika'an t̄a vatá yu'u taJesús k̄iv̄i x̄itaku ra, n̄ika'an ra si'a: “Tá n̄ixi'ij̄i t̄a t̄ixin ña un̄i k̄iv̄i nataku ij̄i”, káchí ra.

⁶⁴ Ñakán ka'nda chiño ún n̄oq natropa ná nakasi kút̄u va'a na kavua n̄oq n̄nduxun ra anda t̄onda k̄iv̄i un̄i, ta saá ñivi na x̄indik̄on s̄at̄a ra, kot̄o kixi na ñii ñoo, ta tava na ȳikí koñu ra ta ndat̄o'on na x̄i'in ñivi, káchí na saá: “Xa nataku ra”, káchí na. Ta t̄o'on yó'o sandá'ví ní ka ña nan̄ivi n̄oq ña sandá'ví m̄ji ra na x̄i'in t̄o'on ra —káchí naná'no n̄oq najudío.

⁶⁵ Ta n̄ika'an taPilato x̄i'in na:

—Va'a, yóo natropa, ná ko'on na x̄i'in ndó. Ta nakasi va'a ndó yé'é kavua n̄oq n̄nduxun ra —káchí ra.

⁶⁶ Ta n̄ixa'an na ta k̄isa kút̄u va'a na yé'é kavua, ta x̄ak̄in na ñii sello yé'é ña on n̄ona ña, ta saá n̄ind̄oq natropa yatin yé'é kavua ña kunda na ña.

28

*Ñayó'o ká'an xá'a taJesús k̄iv̄i nataku ra
(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)*

¹ Ta n̄iya'a k̄iv̄i ȳii ña nákindée najudío, ta n̄it̄ivi inka k̄iv̄i; ñayó'o kúu k̄iv̄i n̄oq semana ña kúu domingo, ta ñaMaría Magdalena x̄i'in inka ñaMaría n̄ixaá ná koto ná n̄oq n̄nduxun taJesús.

² Ta x̄and̄ik̄on ndeé ní n̄it̄aan n̄oq ño'o, saá chi ñii ángel kee n̄oq Ndios nd̄a ñoyivi ñno, n̄oq ña ñoyivi yó'o, ta k̄ixaá ña ta s̄akuta'a ña yuu ndási yé'é kavua, ta x̄ikoo ña s̄at̄a yuu yó'o.

³ Ta ñaángel yó'o náye'e ní ña, ndat̄án náye'e ñii tax̄a, ta tikot̄o ña yaa ní ña, ndat̄án yaa kaxin saá yóo ña.

⁴ Ta natropa na ndáa yé'é kavua ndeé ní n̄iyi'ví na x̄ini na ña, ñii k̄is̄in ñno na x̄i'in ña yó'ví na, ta saá n̄akoyo na n̄oq ño'o ta nd̄añó'ó ini na. Ndat̄án ñii k̄i'va yóo na n̄ixi'ij̄i, saá yóo na ndóo na.

⁵ Ta ñaángel n̄ika'an ña x̄i'in násí'í yó'o:

—On kuyi'ví ndó, saá chi ȳij̄i x̄ini ij̄i ndí ndó'ó nándukú ndó taJesús, t̄a t̄a k̄atakaá ndaa na nda'a tón cruz.

⁶ Qn kqó kq̄ ra yó'o, chi xa nqatakū ra, ñii k̄i'va yóo tq'on ña n̄ikā'q̄an ra xí'in ndó, saá yóo ña. Na'a ndó koto ndó nqo ch̄inóo na ra.

⁷ Ta saá kama ní kq'on ndó ta ndatq'on ndó xí'in na n̄ixika xí'in ra, kachí ndó saá xí'in na: "Xa nqatakū ra, ta kq'on si'na ra nqo ndó ña kundati ra ndó'o estado Galilea. Kán koni ndó ra", kachí ndó xí'in na. Ñayó'o kúu tq'on ña ndátq'on̄ j̄ xí'in ndó —káchí ñaangel xí'in n̄así'í yó'o.

⁸ Ta saá n̄así'í yó'o vará ndā yí'ví ní ná, ta kúsij̄ ní kq̄ ini ná, ta kama ní kq̄e ná x̄ino ná kuā'q̄an ná ndatq'on ná xí'in na n̄ixika xí'in taJesús.

⁹ Ta x̄andj̄kq̄on taJesús n̄akutá'an ra xí'in n̄aña'q̄ yó'o yich̄i, ta ch̄indee ra ná ta n̄ikā'q̄an ra si'a xí'in ná:

—Kua'a, nana. Ná koo ñava'a ini ndó —káchí ra xí'in ná.

Ta n̄ixaā yatin ná nqo ra, ta x̄ikuxití ná ta nq̄mi ná x̄ā'q̄ ra ta k̄isa tq'ó ná ra.

¹⁰ Ta taJesús n̄ikā'q̄an ra xí'in ná:

—Qn kuyi'ví ndó. Kuā'q̄an ndó ndatq'on ndó xí'in na n̄ixika xí'in̄ j̄ ná kq'on na estado Galilea, ta kán koni na ȳi'j̄ —káchí ra xí'in ná.

Ñayó'o ká'q̄an x̄ā'q̄ ña ndatq'on natropa na x̄indaa yé'é kavua nqo n̄induxun taJesús

¹¹ Ta kq̄e n̄así'í kuā'q̄an ná, ta sava natropa na x̄indaa yé'é kavua ndj̄kó na kuā'q̄an na ñoo ká'no, ta ndatq'on na xí'in naná'no nqo nasutū ndi'í ña n̄ixiyo x̄ini na.

¹² Ta naná'no nqo nasutū n̄akutá'an na xí'in nax̄ikuā'q̄ nqo najudío, ta n̄akoo yu'ú na taxi na kuā'q̄ ní s̄i'ún nda'q̄ natropa,

¹³ ta n̄ikā'q̄an na, káchí na saá xí'in na:

—Si'a koo k̄ā'q̄an ndó xí'in n̄ivi x̄ā'q̄ ña n̄ixiyo x̄ini ndó, kachí ndó si'a: "Tá k̄is̄in̄ nd̄i ñoo koni, ta na n̄ixika xí'in taJesús n̄ixaā na, ta k̄isa kuí'ná na ȳikí kq̄ñu ra, ta kuā'q̄an na xí'in ña", saá kachí ndó xí'in n̄ivi.

¹⁴ Tá tagobnador kon̄i sq'ó ra tq'on yó'o, ta m̄ji nd̄i ndakūijn̄ x̄ā'q̄ ndó, ña q̄n sakuiso ra kuāchi ndó'ó —káchí naná'no xí'in natropa.

¹⁵ Ta saá natropa n̄aki'in na s̄i'ún ta k̄isa ndivi na chiño ña n̄ikā'q̄an na xí'in na. Ta tq'on yó'o kúu ña n̄ixit̄a ní'no nqo ndi'í najudío and̄a k̄iv̄i vitin.

Ñayó'o ká'q̄an x̄ā'q̄ taJesús ña sakuiso chiño ra nax̄ika xí'in ra

(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶ Ta saá na ux̄u ñii nax̄ika xí'in taJesús kuā'q̄an na estado Galilea, ta n̄ixaā na yukū nqo n̄ikā'q̄an taJesús kq'on na.

¹⁷ Ta x̄ini na ra ta k̄isa tq'ó na ra, vará sava nayó'o n̄ixika ini na án ndixa kúu tq̄yó'o taJesús.

¹⁸ Ta n̄ixaā yatin taJesús nqo na ta n̄ikā'q̄an ra saá xí'in na:

—Ndiós t̄axi ra ndi'í ndaȳi ña ka'nda chiñō j̄ nqo ndi'í na ndóo ñoyívi n̄ino xí'in ñoyívi yó'o.

¹⁹ Ta saá ká'q̄an̄ j̄ xí'in ndó: Kuā'q̄an ndó ndi'í saá x̄iñña ñoyívi yó'o ta saná'a ndó nan̄ivi ndasaá koo kundikq̄on na yich̄ī j̄, ta sakuchu ndó na xí'in k̄iv̄i Yivá yó, xí'in k̄iv̄i ȳi'j̄ taS̄ā'ya ra, ta xí'in k̄iv̄i Ním̄a Ndiós.

²⁰ Ta saná'a ndó na ña kasa ndivi na ndi'í tq'on ña n̄ikā'q̄an̄ j̄ xí'in ndó. Ta ndixa ȳi'j̄ koō j̄ xí'in ndó ndi'í saá k̄iv̄i ña v̄axi and̄a k̄iv̄i sondi'í ñoyívi yó'o. Saá ná koo ña —káchí taJesús xí'in nax̄ika xí'in ra.

To'on ñava'a xa'a Jesucristo ña nītaa taMarcos

Ñayó'o ká'an xa'a taJuan, ta sákuchu ñivi
(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ Si'a kixá'a to'on ñava'a xa'a Jesucristo, Sa'ya Ndios,

² tá yóo ña nītaa taprofeta Isaías, ta ta ñika'an ndoso to'on Ndios kuyja xina'á. Nītaa ra ña ñika'an Ndios xí'in ta ta ti'ví ra sakaku na ñoyívi yó'o, kachí ra saá:

Ti'ví ñii ta xíka chiño ño j k'o'on si'na ra ño ún, ña ndasa va'a ra yichí ño k'o'on ún.

³ Ta ño yóo yuku yichí k'o'on ra ka'an ndoso ra, kachí ra saá:

“Ná koo ti'va ini ndó, saá chi yachí kixaa mji taKá'no ño yó; kindaa ndó ña on va'a sási ño ndó, ta saá va'a kuchiño naki'in ndó ra”, kachí ta ta koo yuku yichí,

kachí taIsaías xina'á.

⁴ Saá kixaa taJuan ño yóo yuku yichí ta ñii xiiña ño yóo takuii sakuchu ra ñivi, ta ñika'an ndoso ra xí'in ñivi, kachí ra saá:

—On vasa ke'é ka ndó ña on va'a, ta nandikó ini ndó xa'a ña on va'a ke'é ndó ña kasa ká'no ini Ndios xa'a kuachi ndó, ta saá na'a ndó kuchu ndó —kachí ra.

⁵ Ta ñivi nañoo Jerusalén, xí'in na ndóo ndi'i saá ku'a ka ñoo ña ndá'vi ndaa estado Judea vaxi na, ta kixaa na ña koni so'o na to'on ká'an ndoso taJuan. Ta saá xini so'o na, ta kixá'a ná'ma na xa'a kuachi na, ta taJuan sakuchu ra nayó'o yuta Jordán.

⁶ Ta taJuan ndixin ra tikoto ña kuv'a xí'in yisi tícanello, ta nó'ni ñii ná'ño ñii kitj toko ra. Ta xixi ra tika ndiama xí'in ñoño tuyo'ko válí yóo yuku.

⁷ Ta ñika'an ndoso ra, kachí ra saá xí'in ñivi:

—Sata yi'i vaxi ñii ta ta ndeé ka ño yi'i. Ta yi'i kúu ñii ta kisa chiño kuiti ño ra.

⁸ Yi'i sákuchu j ndó'ó xí'in takuii, ta ta vaxi sakuchu ra ndó'ó xí'in mji Níma Ndios —kachí taJuan xí'in na.

Ñayó'o ká'an xa'a taJuan kivi sakuchu ra taJesús
(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹ Ta saá kee taJesús ñoo Nazaret estado Galilea, ta kixaa ra ño yóo taJuan, ta taJuan sakuchu ra taJesús yuta Jordán.

¹⁰ Ta keeta taJesús yu'u yuta, ta xini ra ñixona ñoyívi ñino ño ra, ta xini ra vaxi noo Níma Ndios, ndatán vaxi noo ñii tísata, saá vaxi noo ña, ta xikanóo ña ño ñindichí ra.

¹¹ Ta ñivi na ndóo yu'u yuta xini so'o na to'on Ndios ñika'an ra nda ñoyívi ñino, kachí ra saá:

—Yó'ó kúu Sa'ya j, ta kí'vi ní ini j xini j, ta kúsi j ní ini j xini j yó'ó —kachí Ndios.

Ñayó'o ká'an xa'a taJesús
kivi ñanimg ndiv'a ká'no xito ndoso ña ra
(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹² Ta x̄andik̄on Ním̄a Ndios n̄ik̄a'̄an ña x̄í'in taJesús k̄o'̄on ra x̄í'in ña n̄oq̄ yóo yukū ȳichí.

¹³ Ta ovī s̄ik̄ō k̄ivī yóo taJesús n̄oq̄ yukū ȳichí yó'o, yóo ra n̄oq̄ tákū t̄ikit̄i yukū, ta ñaním̄a ndiv̄a'̄a ká'no x̄ito ndoso ña ra. Ta saá k̄ixaā naángel, ta ch̄indeé na ra, tāxi na nda'̄a ra ña x̄ín̄i ñó'ó n̄oq̄ ra.

*Ñayó'o ká'̄an x̄a'̄a taJesús
ña k̄ixá'̄a ra k̄isa ndivī ra chiño Ndios
(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)*

¹⁴ K̄ivī ch̄ik̄aā na taJuan ini ve'e k̄aa, ta taJesús kūa'̄an ra estado Galilea, ta n̄ik̄a'̄an ndoso ra to'̄on ñav̄a'̄a x̄a'̄a Ndios x̄í'in n̄ivi,

¹⁵ káchí ra saá:

—Xa k̄ixaā k̄ivī ña ch̄itóni Ndios. Ta xa yóo yatin ní yichí ña x̄á'nda chiño Ndios kutakū yó. On v̄asa ke'é k̄a ndó ña on v̄a'̄a, ta nandikó ini ndó ta kandixa ndó to'̄on ñav̄a'̄a yó'o —káchí ra x̄í'in na.

*Ñayó'o ká'̄an x̄a'̄a taJesús k̄ivī k̄ana ra
k̄omī t̄aa na táva tiak̄á ña kundik̄on na s̄at̄a ra
(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)*

¹⁶ Tá kūa'̄an taJesús yu'ū m̄jini Galilea, ta x̄ini ra taSimón* x̄í'in ñani ra taAndrés, nayó'o sákana na ñono ini takuií, chi na táva tiak̄á kúu na.

¹⁷ Ta n̄ik̄a'̄an taJesús x̄í'in na:

—Na'a ndó kundik̄on ndó ȳi'̄i, ta saná'a j̄ ndó'ó ndasaá nakaya ndó n̄ivi kundik̄on na yichí Ndios.

¹⁸ Ta x̄andik̄on s̄andakoo nat̄aa yó'o ñono na, ta x̄ikundik̄on na kūa'̄an na s̄at̄a taJesús.

¹⁹ Ta lo'o k̄a kūa'̄an taJesús, ta x̄ini ra taJacobó x̄í'in ñani ra taJuan, s̄a'ya taZebedeo, ndóo na ini tón barco s̄anda'a na ñono na.

²⁰ Ta n̄ik̄a'̄an taJesús x̄í'in na:

—Na'a ndó kundik̄on ndó ȳi'̄i.

Ta saá s̄andakoo nat̄aa yó'o yivá na taZebedeo, ta s̄andakoo na ink̄a na k̄isa chiño n̄oq̄ na, ta x̄ikundik̄on na kūa'̄an na s̄at̄a taJesús.

*Ñayó'o ká'̄an x̄a'̄a taJesús k̄ivī n̄akutá'an ra
x̄í'in ñiī t̄aa t̄a kómí ním̄a ndiv̄a'̄a
(Lc. 4:31-37)*

²¹ Ta n̄ixaā na ñoo Capernaum, ta ndi'i saá k̄ivī ȳī ña nákindée najudío taJesús kí'vi ra ve'e ño'o sinagoga sáná'a ra n̄ivi.

²² Ta n̄aka'nda ini n̄ivi x̄ín̄i so'o na ña ká'̄an ra, chi sáná'a ra na ndatán sáná'a ñiī t̄aa t̄a kómí ndayí, ta ink̄a namaestro na sáná'a ndayí Ndios ña n̄itaa taMoisés x̄ina'̄a, nayó'o sáná'a na ndatán sáná'a n̄ivi na on v̄asa kómí ndayí.

²³ Ta ve'e ño'o sinagoga yóo ñiī t̄aa t̄a kómí ním̄a ndiv̄a'̄a, ta ñiī ndeé ní n̄ik̄a'̄an ñandiv̄a'̄a, káchí ña saá:

²⁴ —Yó'ó kúu Jesús taño Nazaret, ta, ¿ndachun s̄andi'i ún ndi'̄i? ¿An xa k̄ixaā ún sandi'i ún x̄a'̄a ndi? X̄ín̄i v̄a'̄a j̄ yu kúu ún, yó'ó kúu T̄aa taȲīi t̄a k̄ixi n̄oq̄ Ndios —káchí ña x̄í'in ra.

²⁵ Ta taJesús n̄ik̄a'̄an ra x̄í'in ñandiv̄a'̄a, káchí ra saá:

—j̄Kasi yu'ū ún ta saña ún tayó'o!

* **1:16** Ink̄a k̄ivī nan̄i taSimón kúu Pedro.

²⁶ Ta nímá ndivá'a ndeé ní sàkisin ña tayó'o, ta nįndá'yi ní ña, ta saá saña ña tayó'o.

²⁷ Ta ndi'i na ndóo nàka'nda ini na xini na ñayó'o, ta nįndàkà tọ'on xí'in tá'an mji na:

—¿Yukía yó'o? ¿Án inkà ndee xáá sáná'a ra mji yó vitin? Kómí ra ndayí xá'nda chiño ra nọo nímá ndivá'a ta kisa ndivi ña ña ká'an ra —káchí na.

²⁸ Ta kama ní nįxítà ní'nó tọ'on xá'a tãJesús ndi'i ñoo estado Galilea.

Ñayó'o ká'an xá'a tãJesús kivi sãnda'a ra ña'a nãsiso tãSimón

(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

²⁹ Tá kee na ve'e ño'o sinagoga yó'o, ta kuá'an tãJesús xí'in tãJacobo xí'in tãJuan, ta nįxaá na ve'e tãSimón xí'in ñani ra tãAndrés.

³⁰ Ta ña'a nãsiso tãSimón kándú'u ñá nọo xito, ndeé ní ndó'o ñá kue'e ka'ni. Tá kįxaá tãJesús ta ndatọ'on na xí'in ra ña ndó'o ñá.

³¹ Ta saá tãJesús nįtonđaa yatin ra nọo kándú'u ñá, ta tjin ra nda'a ñá chindeé ra ñá ndakoo ñá. Ta xandikọn saña kue'e xí'in ñá ta nduva'a ñá, ta kįxá'á ñá kisa ndivi ñá ña kuxu na.

Ñayó'o ká'an xá'a tãJesús kivi sãnda'a ra kuá'a ní na ndeé ndó'o

(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

³² Tá xikuaa nįketá ño'o, ta kuá'a ní nivi kuá'an na xí'in natá'an na, na ndeé ndó'o, xí'in inkà na kómí nímá ndivá'a, ta nįxaá na nọo tãJesús.

³³ Ta saá kuá'a ní nañoo nàkutá'an na yé'é ve'e nọo yóo tãJesús,

³⁴ ta sãnda'a ra kuá'a ní na ndeé ndó'o, chi kuá'a ní nọo kue'e yóo xí'in na. Ta tãva ra kuá'a ní nímá ndivá'a xikómí sava na, ta ọn vása ní-taxi ra ká'an ndá ñii nímá ndivá'a yó'o, chi ñanimá ndivá'a xini ña yu kúu ra.

Ñayó'o ká'an xá'a tãJesús kivi nįkã'an ndoso ra tọ'on va'a kuá'a ní ñoo estado Galilea

(Lc. 4:42-44)

³⁵ Ta xitaan ní ta naa kã, ndakoo tãJesús ta kee ra kuá'an ra ñii xiiña nọo ọn koó nivi, ta nįkã'an ra xí'in Ndios.

³⁶ Tá tãSimón xí'in natá'an ra kee na kuá'an na nandukú na ra,

³⁷ ta nani'i na ra, ta nįkã'an na saá xí'in ra:

—Kuá'a ní nivi nándukú na yó'o.

³⁸ Ta ndakuijn tãJesús, káchí ra saá:

—Kọ'on yó ndi'i ñoo yatin ña kã'an ndoso j tọ'on va'a xí'in nivi, chi xá'a ñayó'o kúu ña kįxaá j —káchí ra xí'in na.

³⁹ Ta xika ra ndi'i saá ñoo estado Galilea, ta kí'vi ra ve'e ño'o sinagoga ña kã'an ndoso ra tọ'on va'a xá'a Ndios, ta tãva ra kuá'a ní nímá ndivá'a ña kómí nivi.

Ñayó'o ká'an xá'a tãJesús kivi sãnda'a ra ñii tãa ndeé ndó'o kue'e tá'yí

(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

⁴⁰ Ta ñii tãa, ndeé ní ndó'o ra kue'e tá'yí ña naní lepra, ta kįxaá ra nọo yóo tãJesús, ta xikuxití ra nọo ra, ta xaku ndá'ví ra, káchí ra saá:

—Tata, tá kóni ún, ta sãnda'a ún yi'j nọo kue'e ña ndó'o j.

⁴¹ Ta tãJesús kúndá'ví ní ini ra xini ra tayó'o, ta chįnóo ra nda'a ra sọko tayó'o, ta nįkã'an ra:

—Kóni j chindeé j yó'o. jNda'a ún!

42 Ta xandikɔn saña kuɛ'e tá'yí xí'in ra, ta nduɔvɔ'a ra.

43 Ta saá taJesús nɔndaɔi ra tayó'o, ta nɔka'an ra xí'in ra, káchí ra saá:

44 —On ndato'on ún xí'in ndá ñii nɔvi. Ta vitin ko'on ún ɔo tasutu ná koto ra yó'ó ña kundaa ini ra xa nɔnda'a ún. Ta kuni'i ún ndi'i ñasókɔ ña xá'nda chiño ndayí Ndios ña nɔtaa taMoisés, ta taxi ún ñayó'o nda'a Ndios ña kundaa ini nɔvi xa nɔnda'a ún —káchí taJesús xí'in ra.

45 Ta kee ra kuɔ'an ra, ta ndá víka ndato'on ra xí'in nɔvi ña ndo'o ra, ta nɔxita ní'nó to'on ndasaá nda'a ra, kɔsa taJesús. Xa'a ñayó'o taJesús ɔn vása kɔví kɔ'vi ka ra inká ñoo, ta kuɔ'an ra yóo ra ñii xiiña ɔo ɔn kóo nɔvi. Ta saá ni, kuɔ'a ní nɔvi na kee ndi'i saá ñoo kɔxa na ɔo ra.

2

Ñayó'o ká'an xa'a taJesús kɔvi sanda'a ra ta ɔn kɔvi kanda (Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

1 Nɔya'a sava kɔvi ta taJesús ndikɔ tuku ra ñoo Capernaum, ta nanɔvi xɔni sɔ'o na ña ndikɔ ra.

2 Ta xandikɔn kuɔ'a ní nɔvi nakutá'an na ve'e ɔo yóo ra, ta nɔ-kunani kundoo ndi'i na ve'e yó'o, ni ndá yé'é ɔn vása ní-kunani kundoo na. Ta ká'an taJesús to'on ñava'a xa'a Ndios xí'in ndi'i na.

3 Ta kɔmɔ ta ñisókɔ na ñii xɔto ɔo kánoo ta ɔn kɔvi kanda, ta kuɔ'an na ve'e ɔo yóo taJesús.

4 Ta nɔ-kuchiño kɔ'vi na xí'in tayó'o ini ve'e ɔo yóo taJesús chi chútú ní nɔvi. Ta saá ndaa na sɔni ve'e, ndiso na xɔto ɔo kánoo ta ɔn kɔvi kanda, ta kɔndaa na sava chíyó ña nɔxɔna ñii yavi ɔo kúchiño sanoo na tayó'o ɔo taJesús.

5 Tá taJesús xɔni ra ña kándixa na kɔmɔ ta yó'o ndí kúndeé ra sanda'a ra tatá'an na, ta nɔka'an taJesús xí'in ta ndeé ndó'o, káchí ra saá:

—Ñani, vitin xa kɔsa ká'no ini j xa'a kuɔchi ún —káchí taJesús.

6 Ta ndoo sava na sáná'a ndayí Ndios, ta xɔni sɔ'o na ña nɔka'an taJesús, ta xáni sɔni na saá:

7 “¿Ndá ndayí kómí tayó'o ka'an ra saá? Kándiva'a ra xí'in Ndios. Chi kúndaa ini yó ndí ñii laá Ndios kómí ndayí kasa ká'no ini ra xa'a kuɔchi nɔvi.”

8 Ta xandikɔn taJesús xɔni ra yukía xáni sɔni nayó'o, ta nɔka'an ra saá xí'in na:

—¿Ndachun xáni sɔni ndó ña ɔn vá'a yó'o?

9 ¿Yukía yo'vi ka ka'an j xí'in ta ɔn kɔvi kanda? ¿An yo'vi ka ka'an j xí'in ra ña ndoo kuɔchi ra? ¿An yo'vi ka ka'an j xí'in ra ña nakundichi ra, ta ná kuiso ra xɔto ra ta ko'on xá'á ra?

10 Ta vitin sanda'a j tayó'o, ta saá kundaa ini ndó'o ndí yí'j kúu ta kómí ndayí Ndios ñoyívi yó'o ña nakata j kuɔchi nɔvi —káchí taJesús xí'in na.

Ta saá nɔka'an ra xí'in ta ndeé ndó'o yó'o:

11 —Nakundichi ún ta ná kuiso ún xɔto ún, ta no'q ún vitin —káchí taJesús xí'in ra.

12 Ta xandikɔn nakundichi tayó'o, ta nakusókɔ ra xɔto ra, ta kee ra kuɔno'o ra, xɔni ndi'i nɔvi. Ta ndi'i nayó'o naka'nda ní ini na, ta kɔsa ká'no ní na Ndios, nɔka'an na saá:

—jTá'an koni yó ñava'a yó'o! —káchí na.

*Ñayó'o ká'an xá'a tajesús kivi kana ra taLeví
ña kundikōn ra sata ra (inkā kivi naní taLeví kúu Mateo)
(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)*

¹³ Ta nɣya'a ñayó'o, ta kuá'an tajesús xika ra yu'u mɣni Galilea. Ta kuá'a ní nɣvi kɣxaá na nqo ra, ta kɣxá'a ra sáná'a ra na.

¹⁴ Ta yá'a ra kuá'an ra, ta xɣni ra taLeví sa'ya taAlfeo, yóo ra kisa chiño ra nqo káya ra sɣ'ún xá'a nagobierno ñoo Roma. Ta nɣka'an tajesús xí'in ra, káchí ra saá:

—Na'a, kundikōn ún sata j —káchí ra.

Ta saá naɣundichi taLeví, ta kuá'an ra sata tajesús.

¹⁵ Tá nɣxaá tajesús xí'in naxíka xí'in ra ve'e taLeví, ta kɣxaá kuá'a ní na káya sɣ'ún xá'a nagobierno xí'in kuá'a ní inkā na kánóo to'on ña on vá'a xá'a, ta xikundqo na xíxi na xí'in tajesús, chí kuá'a ní nayó'o kúu na kuá'an sata ra.

¹⁶ Ta nafariseo xí'in sava na sáná'a ndayí Ndios xɣni na yu kúu nɣvi ndóo xíxi xí'in tajesús, ta nɣka'an na xí'in naxíka xí'in tajesús:

—On vása va'a ñayó'o. ¿Ndachun xíxi ra xí'in nɣvi na káya sɣ'ún xá'a nagobierno, xí'in inkā na kánóo to'on ña on vá'a xá'a? —káchí na.

¹⁷ Ta xɣni so'o tajesús yukíá nɣka'an na, ta nɣka'an ra saá xí'in na:

—Nɣvi na on vása ndeé ndó'o, on vása xɣni ñó'ó nayó'o na kasa tatan ña'a, ta nɣvi na ndeé ndó'o kúu na xɣni ñó'ó kutátan. On sɣvi xá'a nɣvi va'a kúu ña kɣxaá j ñoyívi yó'o. Ta xá'a nɣvi on vá'a kúu ña kɣxaá j, ta kana j na ña nandikó ini na ta kundikōn na yichɣ Ndios —káchí ra xí'in na.

*Ñayó'o ká'an xá'a ña yóo so'on nɣvi
(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)*

¹⁸ Nafariseo xí'in na ndikōn sata taJuan yóo so'on na. Ta kɣxaá sava nɣvi nqo tajesús, ta nɣndaqā to'on na ra:

—Kuá'a ní yichɣ yóo so'on na ndikōn sata taJuan, ta yóo so'on nafariseo. Ta naxíka xí'in mɣi ún, ¿ndachun ndā ñii kivi on vása yóo so'on na?

¹⁹ Ta ndākuɣin tajesús, káchí ra saá:

—Tá yóo ñii taq tā tondā'a, ta ndi'i nɣvi na yóo vikō tondā'a yó'o xíxi na, ta on kivi koo so'on na, saá chí yóo ká tayó'o xí'in na.

²⁰ Ta kivi ña vaxi on kóo ká ra xí'in na. Ta saá kíá koo so'on na.

²¹ Tá yóo tikotō ña yatá, ta ndā ñii nɣvi on sanda'a na ña xí'in tikotō xáá, saá chí tá nakata na ña, ta nduu lo'o ña xáá, ta nasita ña tikotō yatá, ta kini ká tā ndā tikotō yatá yó'o.

²² Ta ndutā vino xáá, ta ndā ñii nɣvi on vása taan na rá ini ñii yatá, saá chí ta'ndā ñii yó'o, ta kuɣta ndi'i tándutā vino ta ndi'i xá'a ñii. Xɣni ñó'ó taan na tándutā vino xáá ini ñii xáá —káchí tajesús.

*Ñayó'o ká'an xá'a tajesús kómí ra ndayí ka'nda chiño ra xá'a kivi yii ña
nákindée najudío
(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)*

²³ Ñii kivi yii ña nákindée najudío, ta tajesús xí'in naxíka xí'in ra, kuá'an na yá'a na ma'ño nqo yóo yita trigo. Ta naxíka xí'in tajesús kɣxá'a na xá'nda na yokō ta kɣndaa na sqo trigo, ta xaxi na trigo.

²⁴ Ta xɣni nafariseo ña ke'é nayó'o, ta nɣka'an na saá xí'in tajesús:

—Naxíka xí'in ún nɣya'a ndoso na ndayí Ndios chí xá'nda na trigo, ta on vá'a kasa chiño yó kivi yii ña nákindée yó, káchí ndayí Ndios ña nɣtaa taMoisés xɣna'a.

25 Ta ndakuijn taJesús, káchí ra saá xí'in na:

—¿Án on vása ní-ka'vi ndó to'on Ndios noo ká'an ña xa'a xijí síkuá yó tarey David xí'in natá'an ra, kivi nixi'í ní na soko?

26 Kujya xina'á xitaku taAbiatar ta ndiso chiño noo ndi'i nasutu, ta niki'vi tarey David ini ve'e Ndios, ta xixi ra sítá va'a ñayijí vará on sivi sutu xikuu ra. Ta taxí ra sítá va'a yó'o nda'a natá'an ra xixi na. Ta káchí ndayí Ndios saá: “Ndasáá sutu kuiti kúchiño kuxu sítá va'a ñayijí” —káchí taJesús xí'in na.

27 Ta káchí ka ra saá xí'in na:

—Xa'a nivi kúu ña kisa va'a Ndios kivi ña nákindée yó, on sivi xa'a kivi ña nákindée yó kúu ña kisa va'a ra nivi.

28 Yi'í, taa ta kixi noo Ndios, kómí j ndayí ka'an j yukia va'a ke'é yó kivi yijí ña nákindée yó —káchí taJesús xí'in na.

3

Ñayó'o ká'an xa'a taJesús kivi sanda'a ra

ñii taa ta yichí nda'a

(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

1 Ñii kivi taJesús niki'vi tuku ra ve'e ño'o sinagoga, ta yóo ñii taa ta yichí nda'a, ta on vása kánda ña.

2 Ta ndóo sava nafariseo ña nándukú na ndasaá chikaá na kuachi sata taJesús. Ta xito naní na yukia ke'é taJesús, án sanda'a ra tayó'o, chi kivi yijí ña nákindée na kúu ña.

3 Ta taJesús nika'an ra xí'in taa ta yichí nda'a si'a:

—Na'a kundichi ún ma'ño noo ndi'i nivi yó'o.

4 Ta saá taJesús nindaká to'on ra nivi:

—¿Yukia káchí ndayí Ndios xa'a kivi yijí ña nákindée yó? ¿Án on vása ndixa káchí ña ke'é yó ñava'a ta on ke'é yó ñandiva'a? ¿Án on vása ndixa káchí ña va'a saka ku yó nivi ta on sandi'i yó xa'a na? —káchí ra.

Ta nayó'o ndá ñii na on vása ndakuijn, tásijn ndóo na.

5 Ta taJesús ñakoto va'a ra noo ndi'i na, ta njsaa ra xini ra na, ta kúchuchú ní ini ra chi na toon ní ini kúu na. Ta nika'an ra xí'in taa ta yichí nda'a:

—Sanakaá ún nda'a ún vitin —káchí ra.

Ta tayó'o sanakaá ra nda'a ra, ta nduva'a ña.

6 Ta kee nafariseo ku'an na, ta kixá'á ká'an tá'an na xí'in na ndíkõn partido taHerodes ndasaá koo ka'ni na taJesús.

Ñayó'o ká'an xa'a ku'a ní nivi ndóo na yu'u mjni

7 Ta taJesús xí'in naxika xí'in ra kee na ku'an na yu'u mjni Galilea. Ta ku'a ní nivi na kixi ndi'i saá ñoo estado Galilea ku'an na sata ra.

8 Tá xinjí so'o nivi na inká ñoo ñava'a ké'é taJesús, ta ku'a ní na kixaa noo ra. Nayó'o kee na ndi'i saá xiiña, ña kúu ñoo Jerusalén xí'in inká ku'a ñoo estado Judea, ku'a ñoo estado Idumea, ku'a ñoo ña ñó'o inká tá'vi yuta Jordán, xí'in ku'a ñoo ña ndá'vi ndaa ñoo Tiro, xí'in ñoo Sidón.

9 Ta taJesús nika'an ra xí'in naxika xí'in ra ña koo ti'va ñii tón barco lo'o, ña ndaa ra sata tón yó'o, saá chi yóo ku'a ní nivi, ta chutú ní na noo ra, ta yijo ní chinda'a na ra ta nakava ra ta taku'é ra ra.

10 Ta xa sanda'a ra ku'a ní nivi, ñakán inká na ndeé ndó'o kóni na tondaa yatin na ra andá tiin na ra ña koni na nda'a na.

11 Ta ñivi na kómí nímā ndivá'a x̄ini na ra, ta x̄ikuxítí na ndā nq̄ ño'ò nq̄ ra, ta x̄í'in ndi'i ndeē na ñiká'an na, káchí na saá:

—¡Yó'ó kúu ún S̄a'ya Ndios!

12 Ta t̄aJesús x̄a'nda chiño ra nq̄ ndi'i ñanímā ndivá'a ña ɔn ndat̄'on ña yu kúu ra.

*Ñayó'o ká'an x̄a'a t̄aJesús k̄iv̄i ñak̄axin ra ux̄u ɔvi t̄a,
ta taxi ra ñand̄ayí nda'a na
(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)*

13 Ta saá t̄aJesús ndāa ra ñii x̄ik̄i ta k̄ana ra na ñak̄axin ra v̄axi nq̄ ra, ta k̄ixaā na nakutá'an na x̄í'in ra.

14 Ta ñak̄axin ra ux̄u ɔvi t̄a, ña kasa chiño na x̄í'in ra, ta k̄ɔ'on na k̄a'an ndoso na t̄ɔ'on ñava'a x̄í'in ñivi ink̄a ñoo,

15 ta kukomí na ndayí ña sanda'a na na ndeé ndó'o, ta kukomí na ndayí ña tava na nímā ndivá'a ña s̄axo'v̄i ink̄a ñivi.

16 Ta ñii ñii t̄a ux̄u ɔvi yó'o ñani ra si'a: ñii ra ñani Simón, ta t̄aJesús s̄akunaní ña'á ra Pedro;

17 ink̄a ra ñani Jacobo, x̄í'in ñani ra t̄aJuan, s̄a'ya t̄aZebedeo kúu ɔvi t̄ayó'o, ta t̄aJesús ñachinóo ra ink̄a k̄iv̄i ña ɔvi saá t̄ayó'o ña kúu Boanerges; t̄ɔ'on yó'o kóni káchí ña: Ndason ní t̄ach̄i na ká'an na, ndat̄án ndá'yi s̄av̄i, saá ká'an na;

18 ink̄a ra ñani Andrés; ink̄a ra ñani Felipe; ink̄a ra ñani Bartolomé; ink̄a ra ñani Mateo,* ink̄a ra ñani Tomás; ink̄a ra ñani Jacobo, s̄a'ya t̄aAlfeo; ink̄a ra ñani Tadeo; ink̄a ra ñani Simón t̄a kúu t̄a ndik̄on partido ñani ña cananeo;

19 ink̄a ra ñani Judas Iscariote. T̄ayó'o x̄ikuu t̄a t̄a ñit̄ondāa ñis̄ikó ku'ná t̄aJesús nda'a na s̄áa ini x̄íni ña'á.

*Ñayó'o ká'an, ñivi ñiká'an na x̄a'a t̄aJesús
kómí ra ndeē ñanímā ndivá'a
(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)*

Ta saá t̄aJesús kuño'o ra ñoo Capernaum, ta ñik̄i'vi ra ñii ve'e,

20 ta kuā'a ní ñivi tuku ñakutá'an na ve'e yó'o, ta chútú ní ñivi and̄a ñi ñi-kivi kuxu ra x̄í'in nax̄íka x̄í'in ra.

21 Tá x̄inj̄i s̄o'o nave'e ra ñayó'o, ta k̄ixaā na naki'in na ra no'o ra x̄í'in na ve'e na, chí káchí na saá:

—T̄a s̄ana ini kúu ra.

22 Ta na s̄aná'a ndayí Ndios na k̄ixi ñoo Jerusalén, ñik̄a'an na saá:

—Ñaká'no nq̄ ndi'i nímā ndivá'a, ñani ña Beelzebú,† t̄iin ní ña t̄aJesús yó'o. X̄í'in ndeē ñaká'no nq̄ ndi'i nímā ndivá'a t̄ava t̄ayó'o ñanímā ndivá'a —káchí na.

23 Ta t̄aJesús k̄ana ra na v̄axi na nq̄ ra, ta ndat̄'on ra x̄í'in na ñii cuento ña saná'a ra na:

—¿Ndasaá kúchiño ñanímā ndivá'a ká'no tava ña nímā ndivá'a tá'an m̄ji ña?

24 Tá yóo ñii ñoo, ta ɔn v̄asa yóo yu'ú ñivi, ta ñat̄a'v̄i tá'an na, ta k̄ixá'á na káni tá'an na x̄í'in natá'an na, ta kama ní ndi'i x̄a'a ñoo yó'o.

25 Tá yóo ñii ve'e nq̄ ñat̄a'v̄i tá'an na, ta káni tá'an na, ta ndi'i x̄a'a ñivi ve'e yó'o.

* 3:18 Ink̄a k̄iv̄i ñani t̄aMateo kúu Leví.

† 3:22 Ink̄a k̄iv̄i ñani Satanás kúu Beelzebú.

²⁶ Ta ñanímá ndivá'a ká'no Satanás xí'in ndi'i nímá ndivá'a tá'an ña, táná nata'vǐ tá'an ña án ná kani tá'an ña xí'in tá'an mǐi ña, ta yachǐ ní ndi'i xa'á yichǐ ña.

²⁷ Tá yóo ñii tǎa ndeé ní ndaku, ta ñivi ǒn kúchiño kǐ'vi na ve'e ra ña kindaa na ñakuiká kómí ra. Si'na xínǐ ño'ó katón na ra, ta saá kúchiño kǐ'vi na kindaa na ndi'i ñakuiká kómí ra. Ndatán yóo tǎa ndeé ní ndaku yó'o, saá yóo ñanímá ndivá'a ká'no.

²⁸ 'Ndixa ká'ǎn j xí'in ndó, Ndios kúchiño kasa ká'no ini ra xa'á ndi'i ña ǒn vá'a ké'é ñivi, ta kúchiño kasa ká'no ini ra xa'á ndi'i tǒ'on ña ká'ǎn ndivá'a na xí'in Ndios.

²⁹ Ta ndi'i ñivi na ká'ǎn ndivá'a xí'in Nímá Ndios,[‡] ta Ndios ǒn kasa ká'no ini ra xa'á ñivi yó'o, saá chí nakuiso na kuachi ña ǒn vá'a yó'o ndi'i saá kǐ'vǐ ña vǎxi.

³⁰ Nǐkǎ'ǎn tǎJesus saá xí'in na, saá chí na sáná'a ndáyí Ndios ñikǎ'ǎn na si'a:

—Nímá ndivá'a tǐin ña tǎyó'o —káchí na xa'á tǎJesus.

Ñayó'o ká'ǎn xa'á kǐ'vǐ kǐxaa nañani tǎJesus xí'in si'í ra
(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

³¹ Ta saá kǐxaa nañani tǎJesus xí'in si'í ra. Ta yíta na ke'e ñoǒ yóo ra, ta tǐ'vǐ na ñikǎ'ǎn na kana na ra kixǐ ra ñoǒ na.

³² Ta ñivi na ndóo xínǐ sǒ'o ña ká'ǎn tǎJesus, ndǎtǒ'on na xí'in ra, káchí na saá:

—Tata, si'í ún xí'in nañani ún yíta na ke'e, ta ndúkú na yó'ó —káchí na.

³³ Ta ndǎkuijn tǎJesus, ñikǎ'ǎn ra xí'in na:

—¿Yu kúu si'í j? ¿Ta yu kúu ñani j?

³⁴ Ta ñakoto ra ñoǒ ndi'i ñivi na ndóo ñoǒ ra, ta ñikǎ'ǎn ra, káchí ra saá:

—Yó'o ndóo si'í j xí'in ñani j.

³⁵ Chí ñivi na kǐsa ndivi ña kóni Ndios, nayó'o kúu ñani j xí'in kǐ'vǎ j xí'in si'í j —káchí tǎJesus.

4

Cuento yó'o ndátǒ'on xa'á tǎa chí'i ndikǐn trigo
(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ Ta tuku kǐxǎ'á tǎJesus sáná'a ra ñivi yu'ǔ mǐni. Ta kǐxaa kuǎ'á ní ñivi ñoǒ yóo ra, ta saá ndǎa ra ñii tón barco, ta xǐkoo ra sǎtǎ tón barco ñoǒ mǐni, ta ndi'i ñivi yó'o yíta na yu'ǔ takuií.

² Ta kǐxǎ'á ra ndátǒ'on ra kuǎ'á ní cuento ña saná'a ra na, ta káchí ra saá xí'in na:

³ —Konǐ sǒ'o ndó cuento yó'o. Saá ndǒ'o ñii tǎa tǎ chí'i ndikǐn trigo.

⁴ Ta kǐxǎ'á ra xíta ní'nó ra ndikǐn trigo ña chí'i ra ñoǒ ño'ǒ. Ta sava ña ñikoyo yichǐ, ta kǐxaa tísaa ta xǎxi rǐ ña.

⁵ Sava ndikǐn ñikoyo ñoǒ yásín ní ño'ǒ sǎtǎ yuu, ta ndikǐn yó'o kama ní ñindutǎ ña, chí ǒn vása kuikon ñoǒ ño'ǒ yó'o.

⁶ Ta keta ñǒ'o ta ñyjichǐ ña, ta ndǐ'i xa'á ña, saá chí ñi-kee kónó tio'o ña.

⁷ Ta sava ña ñikoyo ma'ño tón ñiño, ta ñindutǎ ña, ta ñi-kúchiño kua'no ña, saá chí xa'no tón ñiño yó'o ta xa'ni ndutǎ nó ña, ñakán ñi-kúchiño taxi ña ndikǐn.

[‡] 3:29 Ñii tǒ'on ña ká'ǎn ndivá'a xí'in Nímá Ndios kúu ña ká'ǎn ñivi ndí ndeé ña kǐsa ndivi chíño vǎ'a kúu ndeé ña vǎxi ñoǒ nímá ndivá'a ká'no.

⁸ Ta sava ndikɛn nɛkoyo nɔɔ ño'ɔ vɛ'a ña kuɩkon. Ta nɛnduta ña, ta xa'no ña, ta kuɛ'a ní nɛxiyo ndikɛn yita yó'o. Sava yita taxi ña oko uxu ndikɛn, sava yita taxi ña unɛ sɛko ndikɛn, ta sava yita taxi ña ñii ciento ndikɛn.

⁹ Ta nɛka'an ka taJesús:

—Ndi'i ndó'ó nɛvi na yóo sɔ'o, xini ñó'ó chikaa sɔ'o ndó ña ká'an i xí'in ndó —káchi taJesús xí'in na.

Ñayó'o ká'an ndachun taJesús sáná'a ra nɛvi xí'in cuento

(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Tá xa kee nɛvi kuano'ɔ na, ta nɛndɔo taJesús xí'in uxu ovi naxika xí'in ra xí'in inka na ndikon satɛ ra, ta nɛndaqa tɔ'on ña'á na yukia káchi cuento ña ndato'on ra.

¹¹ Ta saá nɛka'an ra xí'in na:

—Ta ndó'ó kúndaɛ ini ndó tɔ'on ña ñó'o se'é ña yɔ'vi ní ña ká'an xa'a yichɛ nɔɔ xá'nda chiño Ndios, chi saá taxi Ndios nda'a ndó. Ta inka nɛvi kuiti xini sɔ'o na tɔ'on yó'o, ta on vása kúndaɛ vɛ'a ini na yukia káchi ña.

¹² Ta saá kundiivi ña nɛtaa ñii taprofeta xina'á, káchi ra: “Vará xito na, ta on vása xini na ñandaɛ. Vará xini sɔ'o na, ta on vása chikaa sɔ'o na, ni on vása kúndaɛ ini na ña ndato'on i. Ñakan on vása nándikó ini na, ta Ndios on kúchiño kasa ká'no ini ra xa'a na”, káchi tɔ'on Ndios —káchi taJesús.

Ñayó'o ká'an taJesús nándaxin ra cuento

xa'a taa chí'i ndikɛn trigo

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

¹³ Ta saá taJesús nɛka'an ra xí'in na:

—¿An on vása kúndaɛ ini ndó yukia káchi cuento yó'o? Tá on vása kúndaɛ ini ndó ñayó'o, ta, ¿ndasaá kúndaɛ ini ndó inka cuento ña ndato'on i xí'in ndó?

¹⁴ Ta cuento yó'o káchi ña saá: Taa taa chí'i ndikɛn trigo ñii kɛ'va yóo ra xí'in ñii taa taa ká'an ndoso tɔ'on Ndios xí'in nɛvi.

¹⁵ Sava nɛvi ndatán ndó'o ndikɛn ña nɛkoyo yichɛ, saá ndó'o na. Saá chi xini sɔ'o na tɔ'on yó'o, ta kixaa ñandiva'a ká'no ta táva ña tɔ'on Ndios ña xini sɔ'o na.

¹⁶ Sava nɛvi ndatán ndó'o ndikɛn ña nɛkoyo nɔɔ yuu, saá ndó'o na. Saá chi xini sɔ'o na tɔ'on Ndios, ta xandikon náki'in vɛ'a na ña, ta kúsi ní ini na.

¹⁷ Ta yá'a ñii káni lo'o, tá kixá'a vaxi ña xó'vi na, án inka nɛvi on xjin ka na koni ña'á na xa'a ña kándixa na tɔ'on Ndios, ta nayó'o xandikon sándakoo na yichɛ Ndios, ta on xjin ka na kándixa na, saá chi on tɛ'án chikaa vɛ'a ini na tɔ'on Ndios.

¹⁸ Ta sava nɛvi ndatán ndó'o ndikɛn ña nɛkoyo nɔɔ tón ñiño, saá ndó'o na. Saá chi xini sɔ'o na tɔ'on Ndios,

¹⁹ ta chiño yóo ñoyívi yó'o sándi'i ní ini na, ta kixá'a na kisa chiño na ña kukomí na kuɛ'a ní ka ñakuiká ñoyívi yó'o, ta chikaa ní ini na kasa ndivi na ña kúsi ini mɛi na, ta saá on xjin ka na kutaku na ndatán ká'an tɔ'on Ndios.

²⁰ Ta sava nɛvi ndatán ndó'o ndikɛn ña nɛkoyo ño'ɔ vɛ'a ña kuɩkon, saá ndó'o na. Saá chi xini sɔ'o na tɔ'on Ndios, ta náki'in vɛ'a na ña, kándixa na ña, ta kúndeé na nduu na nɛvi na vɛ'a ini, ta ké'é na kuɛ'a ní ñava'a nɔɔ Ndios. Ndatán yóo ñii ndikɛn ña táxi oko uxu ndikɛn, ta inka ndikɛn ña táxi unɛ sɛko ndikɛn, ta inka ndikɛn ña táxi ñii ciento ndikɛn, saá yóo

n̄ivi na kándixa ndino'o ini to'on Ndios —káchí t̄aJesús xí'in naxíka xí'in ra.

Cuento yó'o ndát̄o'on x̄a'q ndasaá yóo ño'q tógn
(Lc. 8:16-18)

²¹ Ta ndát̄o'on t̄aJesús xí'in na ink̄a cuento ña saná'a ra na:

—Tá nátoon yó ñii ño'q, ta on chikaá se'é yó ña t̄ixin ñii yaxin án t̄ixin x̄ito. On vása ké'é yó saá, ta va'a k̄a chinóo yó ña noq síkón ña naye'e ndi'i ña.

²² Kúndaá ini yó ndí ndi'i ña yóo se'é vitin, ñii k̄ivi ña v̄axi nat̄ivi ndi'i ña, ña kon̄i ndi'i n̄ivi ña.

²³ Ndi'i ndó'o n̄ivi na yóo so'o, x̄in̄i ñó'ó chikaá so'o ndó ña ká'an̄i xí'in ndó —káchí t̄aJesús xí'in na.

²⁴ Ta tuku n̄ik̄a'an t̄aJesús xí'in na:

—Kani va'a ini ndó x̄a'q ña x̄in̄i so'o ndó. Ndatán yóo k̄i'va cho'on ndó, saá koo k̄i'va cho'on Ndios xí'in ndó. Ta ndó'ó na va'a x̄in̄i so'o, Ndios taxi ra kua'a k̄a ña kundaá ini ndó ña x̄in̄i so'o ndó.

²⁵ N̄ivi na kúndaá ini ñandaá vitin, kundaá k̄a ini na k̄ivi ña v̄axi, ta n̄ivi na on x̄iin kundaá ini ñandaá vitin, ta k̄ivi ña v̄axi Ndios kindaa ndi'i ra ñalo'o kúndaá ini na.

Cuento yó'o ndát̄o'on x̄a'q ndasaá xá'no yita trigo

²⁶ Ta tuku n̄ik̄a'an t̄aJesús xí'in n̄ivi:

—Ndatán ndó'o ndikin ña x̄ita ní'no ñii t̄a ña ch̄i'i ra noq ño'q, saá yóo yich̄i noq xá'nda chiño Ndios.

²⁷ Ta t̄ayó'o án t̄a k̄is̄in án t̄a ndíto kúu ra, ta saá yá'a ñoo ta yá'a ndiví, ta on vása x̄in̄i ra ndasaá ndút̄a ndikin trigo yó'o, ta xá'no ña noq ño'q.

²⁸ Ño'q chindee ña ndikin ña ndut̄a ña; si'na kuu ña ndatán ñii ku'u kuí, ta saá koo yok̄o ña, ta sond̄i'i koo ndikin ña.

²⁹ Tá xa n̄ix̄ino va'a ñatrigo, ta tí'ví ra n̄ivi ka'nda na ña, ch̄i xa k̄ixaá k̄ivi ka'nda na ña —káchí t̄aJesús.

Cuento yó'o ndát̄o'on x̄a'q ndikin mostaza
(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

³⁰ Ta n̄ik̄a'an tuku t̄aJesús, káchí ra saá xí'in na:

—¿Ndasaá yóo yich̄i noq xá'nda chiño Ndios? ¿Ndá cuento ndat̄o'on yó ña nandaxin yó x̄a'q ña?

³¹ Ndatán yóo ñii ndikin mostaza, saá yóo yich̄i noq xá'nda chiño Ndios. Váli ní k̄a ndikin yó'o noq ndi'i ndikin yóo ñoyívi yó'o.

³² Tá xa ch̄i'i n̄ivi ndikin yó'o, ta xá'no ña ta ndúu ña ña ká'no ní k̄a noq ndi'i ink̄a ñat̄at̄a ch̄i'i n̄ivi. Ta nándika tón nda'a ña noq táxi ña kundaṭi nandoso tísaa —káchí t̄aJesús.

Ñayó'o ká'an ndaqchun saná'a t̄aJesús n̄ivi xí'in cuento
(Mt. 13:34-35)

³³ Ta n̄ik̄a'an t̄aJesús xí'in n̄ivi kua'a ní k̄a cuento ña saná'a ra na x̄a'q yich̄i noq xá'nda chiño Ndios. Ndat̄o'on ra xí'in na xí'in cuento váli yó'o ña va'a kúchiño kundaá ini na.

³⁴ Ta on vása ní-saná'a ra nayó'o xí'in ink̄a noq to'on. Tá kínd̄o mató'ón ra xí'in naxíka xí'in ra, ta nandaxin ndi'i ra cuento yó'o noq na.

Ñayó'o ká'an x̄a'q t̄aJesús
k̄ivi sayaa ra t̄ach̄i xí'in takuú m̄ini
(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵ Ta kivi yó'o tá kuá'an kuñoó, taJesús nika'an ra xí'in uxu ovi naxíka xí'in ra:

—Ná ko'yo inka xiiña noo m̄ini.

³⁶ Ta n̄inda'i ra n̄ivi, ta naxíka xí'in ra nda na kuá'an na xí'in taJesús ini tón barco. Ta kuá'a ka tón barco ndíkon kuá'an xí'in na.

³⁷ Ta kixá'á ndee ní káni t̄ach̄i na'á noo takuii, t̄anda kuá'an ndaa takuii ta nakutú rá ini tón barco, ta kixá'á nó kuá'an ketá nó ini takuii.

³⁸ Ta taJesús sat̄a tón barco kándú'u ra kisin ra ta kánóo s̄inj̄ ra noo ñii k̄ach̄i. Ta naxíka xí'in ra sanakáxin na ini ra, ta nika'an na xí'in ra:

—¡Tata Maestro! ¿Án on vása ndi'ini ún, ȳiyo ní ka'a ndi'i yó xí'in takuii, chi kuá'an ketá tón barco ini m̄ini?

³⁹ Ta ndakoo taJesús, ta xa'nda chiño ra noo t̄ach̄i na'á xí'in takuii m̄ini: —¡Koo yaa ndó, koo tás̄iin ndó! —káchí ra.

Ta saá n̄iyāa t̄ach̄i ta takuii m̄ini ñii yaa yaa nakoo rá.

⁴⁰ Ta nika'an taJesús xí'in naxíka xí'in ra:

—¿Ndachun yí'ví ní ndó? ¿Ndachun on vása kándixa ndó Ndios ndaa ra ndó'o?

⁴¹ Saá ni, n̄yi'ví ka na, ta n̄inda'ka to'on tá'an na:

—¿Yu kúu t̄ayó'o? ¡Chi nda t̄ach̄i na'á xí'in takuii m̄ini x̄inj̄ so'o to'on ká'an ra! —káchí na.

5

Ñayó'o ká'an xa'a taJesús

kivi t̄ava ra n̄im̄a ndiva'a x̄ikomí ñii t̄a

(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

¹ Ta saá n̄ixāa taJesús xí'in uxu ovi naxíka xí'in ra inka tá'ví yu'u m̄ini noo ndóo nañoo Gadara.

² Tá noo taJesús tón barco, ta ñii t̄a t̄a kómí n̄im̄a ndiva'a kee ra kavua noo ndúxun nandíj̄, ta kuá'an ra ña nakutá'an ra xí'in taJesús.

³ Ta t̄ayó'o t̄aku ra kavua, ta nda ñii n̄ivi on vása kivi kátón na ra, ni xí'in cadena ka.

⁴ Xa kuá'a ní yich̄i kátón na nda'a ra, kátón na xa'a ra, t̄anda ñii válí válí cháchí cadena ka, ta tá'nda ña, ni on vása kúchiño ña kuno'ni ña ra. Nda ñii n̄ivi n̄i-kundeé na xí'in ra.

⁵ Ndivi ñoo ndá'yi ra xíka ra noo ndúxun na, ñii k̄i'va saá ndá'yi ra xíka ra noo yuky, ta s̄atakué'e ra ñii koñu m̄i ra xí'in ȳu.

⁶ Tá x̄ini ra taJesús nda xíká ka, ta x̄ino ra n̄ixāa ra x̄ikuxítí ra noo taJesús.

⁷ Ta kixá'á ñaním̄a ndiva'a ña kómí ra xí'in ndi'ini ndee ña nika'an ña, ta káchí ña saá:

—¿Yukíá kóni ún ke'é ún xí'inj̄? Chi yó'o taJesús kúu Sa'ya Ndios t̄aKá'no. T̄anda noo Ndios ká'an j̄ xí'in ún, on saxo'v̄i ún ȳi'j̄ —káchí ña xí'in taJesús.

⁸ Nika'an ña si'a, saá chi taJesús xa kixá'á ra táva ra n̄im̄a ndiva'a, káchí ra saá:

—¡Nim̄a ndiva'a, kee ún ta saña ún t̄ayó'o!

⁹ Ta taJesús n̄inda'ka to'on ra n̄im̄a ndiva'a:

—¿Ndasaá ñani ún?

Ta ndakuijn̄ ña:

—Ñani ndi Legión chi kuá'a ní kúu ndi.

¹⁰ Ta xáku ndá'ví ña ñoq taJesús ña on ti'ví ra ndi'i ñanamā ndivá'a kə'ən ña inkə xiiña.

¹¹ Ta yatin ñoq yóo ñii yuku, xika kuə'a ní tíkinj xíxa'an rí.

¹² Ta ndi'i ñanamā ndivá'a xáku ndá'ví ña ñoq taJesús, káchí ña saá:

—Ti'ví ún ndi'j kə'ən ndi k'í'vi ndi' ini ndi'i tíkinj kaə —káchí ña.

¹³ Ta taJesús taxí ra ña ndúkú nímā ndivá'a. Ta saá kee ndi'i nímā ndivá'a ña xikómí tayó'o, ta n'j'k'í'vi ña ini ndi'i tíkinj. Ta əv'j mil kúu tíkinj yó'o. Ta ndi'i tíkinj xíno rí kuə'an rí, ta sakoyo xí'in m'j rí ta'v'j, ñoq n'j'koyo rí ini m'jini, ta n'j'k'á'ə ndi'i rí ta n'j'x'i'j ndi'i rí.

¹⁴ Ta n'j'vi na ndáa kinj xíno na kuə'an na ndatə'on na xí'in na ndóo ñoo xí'in na ndóo yuku, ña ndə'o kinj sanə na. Ta saá k'jxaa n'j'vi xito na yukia ndə'o tíkinj xí'in taə ta xikómí nímā ndivá'a.

¹⁵ Ta k'jxaa na ñoq yóo taJesús, ta yó'o x'jini na yóo ta xikómí kuə'a ní nímā ndivá'a, xa ndixin ra tikəto, ta xa na'koo və'a s'jini ra. Ta nan'j'vi yó'o n'j'v'í'ví ní na.

¹⁶ Ta n'j'vi na xa x'jini ña n'j'x'jyo ndatə'on na xí'in inkə n'j'vi yukia ndə'o tayó'o xí'in ndi'i tíkinj.

¹⁷ Ta saá k'jxá'á n'j'vi xáku ndá'ví na ñoq taJesús ña kee ra kə'ən ra inkə ñoo.

¹⁸ Tá ndəa taJesús ini tón barco, ta ta xikómí nímā ndivá'a xáku ndá'ví ra ñoq ra:

—Taxi ún ná kə'ən j xí'in ún —káchí ra.

¹⁹ Ta taJesús n'j-xiini ra taxi ra kə'ən ra, ta n'j'k'á'ən ra xí'in tayó'o:

—No'ə ún ve'e ún vitin, ta ndatə'on ún xí'in natá'an ún xə'a ñaká'no ní kə'é Ndios xí'in ún, ta ndasaá kundá'ví ní ini ra xí'in ún —káchí taJesús.

²⁰ Ta saá kee tayó'o kuəno'ə ra, ta k'jxá'á ra ndatə'on ra xí'in n'j'vi na ndóo ndi'i ñoo ñoq ño'ə Decápolis, ta ká'ən ra xə'a ñaká'no ní kə'é taJesús xí'in ra. Ta ndi'i na ndóo yó'o na'ka'nda ní ini na.

*Ñayó'o ká'ən xə'a taJesús k'j'v'j sanatakə ra ñii ñálo'o ñá n'j'x'i'j, ta sanda'a ra ñii ña'ə ñá n'j'əndəa nda'ə tikəto ra
(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)*

²¹ Tá tuku nd'j'kə taJesús xí'in tón barco, ta na'xaa ra ndə yu'u m'jini ñoq kee ra kuə'an ra, ta kuə'a ní n'j'vi na'kutá'an na xí'in ra yu'u takuii yó'o.

²² Ta k'jxaa ñii ta xá'nda chiño xí'in ve'e ño'ə sinagoga, naní ra Jairo. Ta x'jini ra taJesús, ta x'j'kuxítí ra ñoq ra,

²³ ta ndeé ní xáku ndá'ví ra ñoq ra, káchí ra saá:

—Tata, ndeé ní ndó'o ñálo'o sa'ya j, xa ñá yóo k'j'v'j kúu ñá. Ná kə'ən ún xí'in j ve'e j, ta ná chinóo ún nda'ə ún s'jini ñá, ta nda'a ñá ta kutakə kə ñá —káchí taJairo xí'in taJesús.

²⁴ Ta kee taJesús kuə'an ra xí'in taJairo ve'e ra. Ta kuə'a ní n'j'vi nd'ikəon na sətə ra ndə ñii chínda'a na ra.

²⁵ Ta yóo ñii ña'ə kuə'an ñá xí'in n'j'vi na kuə'an sətə taJesús, ta xa əx'j'v'j k'j'v'j ndeé ní ndó'o ñá k'j'v'j xítə n'j'j.

²⁶ Xó'v'j ní ñá chi xa n'j'xə'an ñá ñoq kuə'a ní ndotor, ta sandi'i ñá s'j'ún ñá. Ta on vása ní-kuchiño nduvə'a ñá, ta ndeé ní kə ndó'o ñá.

²⁷ Ta x'jini sətə'o ñá xə'a taJesús, ta k'jxaa ñá sətə ra xí'in n'j'vi, ta n'j'əndəa nda'ə ñá tikəto ra,

²⁸ chi xəni s'jini ñá: “Tá lo'o kuiti ná təndəa nda'ə yó tikəto ra, ta saá nduvə'a yó”, xəni s'jini ñá.

²⁹ Tá n̄tondaa nda'a ñá tikoto ra, ta saá xandikōn n̄yaa xita n̄i ñá, ta kundaa ini ñá ndi xa nda'a ñá.

³⁰ Ta taJesús kundaa ini ra kee lo'o ndee ra. Ta ndikó koo ra, ta n̄ndaka to'on ra n̄vi:

—¿Yukú ndó n̄tondaa nda'a tikoto j? —káchí ra.

³¹ Ta naxika xí'in ra ndakuijn na:

—Xito ún ndi ku'a ní n̄vi ta ñii chinda'a tá'an na ta chinda'a na yó'ó, ta, ¿ndachun ndákā to'on ún: “Yukú ndó n̄tondaa nda'a tikoto j?”

³² Ta taJesús xito ra noo n̄vi nándukú ra yukú na n̄tondaa nda'a tikoto ra.

³³ Ta ñaña'a yó'o, ta yí'ví ñá nda kisin ñá, chi kundaa ini ñá yukia kuv'a xí'in ñá, ta kixaa ñá xikuxití ñá noo taJesús, ta ndato'on ñá ndi'i ñandaa xí'in ra.

³⁴ Ta n̄ka'an taJesús xí'in ñá:

—Nana, xa nduva'a ún chi kándixa ini ún yí'j. Ta vitin no'q ún, ta ná koo va'a ini ún chi nduva'a ún, xa kee kue'e yó'ó.

³⁵ Tá ká'an ka taJesús xí'in ñáyó'o, ta saá kixaa n̄vi na kee ve'e taJairo, ta n̄ka'an na xí'in taJairo:

—Sá'ya ún xa n̄xi'j ñá. ¿Ndachun sándi'i ka ún taMaestro yó'o?

³⁶ Ta x̄inj̄i so'o taJesús ña n̄ka'an na, ta n̄ka'an ra xí'in taJairo:

—Qn kuyi'ví ún. Kundaa va'a ini ún yí'j.

³⁷ Ta n̄-xiin ra kundikōn n̄vi sat̄a ra, kuiti tax̄i ra ko'on un̄i naxika xí'in ra na kúu taPedro, taJacobó, xí'in taJuan, ñani taJacobó yó'o.

³⁸ Ta n̄xaa taJesús ve'e taJairo, ta x̄inj̄i ra ku'a ní n̄vi ndá síso kúu na, xáku ní na chi kúchuchú ní ini na xa'a ñálo'o ñá n̄xi'j.

³⁹ Ta n̄ki'vi taJesús ini ve'e, ta n̄ka'an ra xí'in na:

—¿Ndachun xáku ní ndó? Ñálo'o yó'o qn vása ní-xi'j ñá, ñá kisin kuiti kúu ñá —káchí ra.

⁴⁰ Ta saá kusiki na taJesús ta n̄xaku ndaa na ra. Ta tayó'o t̄i'ví ra ndi'i na ku'a'an na ke'e, ta ndasaá kuiti xí'in yivá ñálo'o xí'in si'í ñá xí'in un̄i tax̄ika xí'in ra, n̄ki'vi ra noo kándú'u ñálo'o.

⁴¹ Ta t̄ijn̄ ra nda'a ñá, ta n̄ka'an ra xí'in ñá:

—Talita cumi —káchí ra. To'on aramaico yó'o káchí ña: Ñálo'o, ká'an j xí'in ún, ndakoo ún.

⁴² Ta xandikōn ndakoo ñá, ñakundichi ñá, ta kixá'á ñá xika ñá, chi uxu ovi kujya kómí ñá. Ta ñaka'nda ní ini na ndóo yó'o.

⁴³ Ta xa'nda chiño taJesús noo na ña qn ndato'on na xí'in nda ñii n̄vi yukia ndo'o ñálo'o, ta n̄ka'an ra xí'in nave'e ñá taxi na kuxu ñá.

6

*Ñayó'o ká'an xa'a taJesús k̄ivj̄i n̄xiyo ra ñoo Nazaret
(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)*

¹ Ta taJesús kee ra kuano'o ra ñoo ra, ta naxika xí'in ra ku'a'an na xí'in ra.

² Tá kixaa k̄ivj̄i ȳij̄i ña nákindée najudío, saá kixá'á ra sáná'a ra n̄vi ve'e ño'o sinagoga, ta ku'a ní na x̄inj̄i so'o ña n̄ka'an ra, ñaka'nda ní ini na, ta káchí na saá:

—¿Mikía sakuá'á tayó'o ndi'i ñayó'o? ¿Mí k̄ixi ña ndíchí ní ra, ta mikía kee ndee ña ké'é ra milagro xí'in n̄vi?

3 ¿Án ɔn sɪvɪ tɔyó'o kúu carpintero? ¿Án ɔn sɪvɪ si'í tɔyó'o kúu ñáMaría? ¿Án ɔn sɪvɪ ñani tɔJacobo, tɔJosé, tɔJudas xí'in tɔSimón kúu ra? ¿Án ɔn ndixa ndóo kɪ'vɔ ra ñoo yó yó'o? —káchí na.

Ta nɪ-xiin na kandixa na ra.

4 Ta nɪkɔ'ɔn tɔJesús, káchí ra saá xí'in na:

—Ndi'í saá ñoo ñoyivi yó'o kɪsa tɔ'ó na tɔprofeta, ta nañoo mɪi ra xí'in nave'e mɪi ra ɔn xɪin na kasa tɔ'ó na ra —káchí ra.

5 Ta saá ɔn vása ní-ke'é ra ndɔ ñii milagro xí'in nañoo yó'o. Kuiti çhɪnóo ra nda'a ra sava na ndeé ndó'o, ta nda'a nayó'o.

6 Ta tɔJesús nɔka'nda ini ra chi nañoo mɪi ra nɪ-xiin na kandixa na ra. Ta saá kɛe ra kuɔ'ɔn ra ñii ñii ñoo válɪ yatin sáná'a ra nɪvi.

Ñayó'o ká'ɔn xɔ'ɔ tɔJesús

*kɪvɪ tɪ'vɪ ra ɔxu ɔvɪ naxɪka xí'in ra
kɔ'ɔn na kɔ'ɔn ndoso na tɔ'on ra*

(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

7 Ta kɔna ra ɔxu ɔvɪ naxɪka xí'in ra vaxi na nɔɔ ra, ta kɪxá'á ra tɪ'vɪ ra ɔvɪ ɔvɪ na kɔ'ɔn na ñii ñii ñoo, ta tɔxi ra ndayɪ nda'a na ña tava na nɪmɔ ndɪvɔ'a ña sáxo'vɪ inkɔ nɪvi.

8 Saá nɪkɔ'ɔn ra xí'in na:

—Tá kuɔ'ɔn ndó chiño yó'o, ta ɔn kuni'i ndó ña kuxu ndó, ni leká ndó, ni sɪ'ún ndó ɔn kuni'i ndó. Ta kuiti vɔ'a kuni'i ndó ñii yitɔn* kɔ'ɔn ndó.

9 Vɔ'a ko'on nduxɔn xɔ'ɔ ndó, ta ɔn kuiso kɔ ndó inkɔ tikɔtɔ ña nasama ndó —káchí tɔJesús xí'in na.

10 Ta nɪkɔ'ɔn kɔ ra xí'in na:

—Tá nɪxɔɔ ndó inkɔ ñoo, ta ve'e nɔɔ naki'in vɔ'a na ndó'ó, kundɔo ndó ndɔ tɔndɔɔ kɪvɪ kee ndó ñoo nayó'o.

11 Tá yóo ñii ñoo nɔɔ ɔn xɪin nɪvi naki'in vɔ'a na ndó'ó, ta ɔn xɪin na konɪ sɔ'o na tɔ'on kɔ'ɔn ndó, ta saá kee ndó ñoo yó'o, ta kɔ'ɔn ndó, ta sakisin ndó xɔ'ɔ ndó ña nakoyɔ yaɔ. Saá saná'a káxín ndó ndí nayó'o nákuiso na kuɔchi nɔɔ Ndios, çhɪ ɔn xɪin na konɪ sɔ'o na tɔ'on ra. Ndixa ká'ɔn ɪ xí'in ndó, tɔndɔɔ ñii kɪvɪ ña kasa nani Ndios xɔ'ɔ kuɔchi ndi'i nɪvi ñoyivi yó'o, ta kɪvɪ yó'o ndeé kɔ yɔ'vɪ saxɔ'vɪ ra nañoo yó'o nɔɔ nɪvi na ɔn vɔ'a na xɪndɔo ñoo Sodoma xí'in ñoo Gomorra kuɪyɔ xɪnɔ'á —káchí tɔJesús xí'in naxɪka xí'in ra.

12 Ta saá kɛe ɔxu ɔvɪ naxɪka xí'in ra nɪxɔ'ɔn na nɪkɔ'ɔn ndoso na xí'in nɪvi ndí xɪnɪ ñó'ó nandikó ini na ta sandakoo na kuɔchi na.

13 Ta tɔva na kuɔ'ɔ ní nɪmɔ ndɪvɔ'a ña xɪkomɪ nɪvi, ta çhɪkaɔ na aceite olivo sɪnɪ án nɔɔ kɪ'vɪ yɪkɪ kɔñu nɪvi na ndeé ndó'o, ta nda'a na.

Ñayó'o ká'ɔn xɔ'ɔ ña nɪxi'ɪ tɔJuan, tɔ sɔkuchu nɪvi

(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

14 Ta tɔrey Herodes xɪnɪ sɔ'o ra ña kánóo vɔ'a tɔ'on xɔ'ɔ tɔJesús xɔ'ɔ ndi'i ñava'a ña kɛ'é ra. Ta nɪkɔ'ɔn ra saá:

—Tɔyó'o kúu tɔJuan, tɔ sɔkuchu nɪvi, ta nɪxi'ɪ ra ta vitin nɔtaku ra, ñɔkán kómɪ ra ndeé kɛ'é ra ndi'i milagro yó'o vitin —káchí ra.

15 Inkɔ na ká'ɔn:

—Tɔprofeta Elías kúu tɔyó'o —káchí na.

Ta inkɔ na ká'ɔn:

* 6:8 Yitɔn yó'o ñii kúu nó xí'in tɔtɔn, án garrote.

—Ta ká'an ndoso to'on Ndios kúu tayó'o, ndatán nixiyo naprofeta xina'á, saá yoo ra —káchí na.

¹⁶ Ta xini so'o taHerodes ña nika'an na xa'a tajesús, ta nika'an ra:

—Yi'i xa'nda chiño j ña kandoso na sikon taJuan. Ta vitin nataku ra —káchí ra.

¹⁷⁻¹⁸ Nika'an taHerodes to'on yó'o chi xáni sijní ra xa'a ña on vá'a nike'é ra xí'in taJuan. Chi taJuan nika'an ra ku'a ní yichí xí'in taHerodes, káchí ra saá:

—Ndayí Ndios ña njtaa taMoisés káchí ña, on ko'o yichí naki'in ún ñásí'í ñani ún koo ñá xí'in ún —káchí ra.

Saá chí taHerodes xa nitonda'a ra xí'in ñáHerodías ñásí'í taFelipe ta kúu ñani mji ra.

Ta taHerodes, xa'a ña sakusij ra ini ñásí'í ra yó'o, xa'nda chiño ra noo natropa ña tiin na taJuan, ta katón na ra, ta chika'a na ra ini ve'e ka.

¹⁹ Ta ñáHerodías saá ní ini ñá xini ñá taJuan ta kóni ñá ka'ni ñá ra. Ta ni-kuchiño ñá:

²⁰ chí taHerodes yí'ví ra noo taJuan, ta ndaa ña'a ra chi xini ra tava'a kúu taJuan, tayij kúu ra. Ta xini so'o ra to'on ña ká'an taJuan ta ñii sándi'í ña ini taHerodes, ta saá ni, kúsij ini ra xini so'o ra to'on ká'an taJuan.

²¹ Ta sondi'í ñáHerodías naní'í ña ndasaá koo ka'ni ñá taJuan. Nii kivi taHerodes nixinq ra kuyya ta kana vikō ra, ta saá taxi ra kuxu na ndiso chiño xí'in ra, xí'in na ndiso chiño noo natropa ra, xí'in naxiku'a ñoo estado Galilea.

²² Ta kixaa ñasa'ya ñáHerodías kata xa'a ñá noo na, ta kúsij ní ini taHerodes xí'in na ndoo viko yó'o xini na ñá, kata xa'a ñá. Ta tarey nika'an ra xí'in ñálo'o:

—Ndukú ún nda ndá ñava'a kóni ún noo j, ta taxi ña nda'a ún.

²³ Ta tuku nika'an ra xí'in ñá:

—Chíná'a j Ndios taxi j nda yukia ndukú ún noo j, anda ta'ví sava j ñakuiká kómij ta taxi ña nda'a ún.

²⁴ Ta kee ñá nixa'an ña nika'an ñá xí'in si'í ñá:

—¿Nda ñava'a ndukú j noo tarey?

Ta ndakuijn si'í ñá:

—Ndukú ún noo ra sijní taJuan ta sakuchu nivi.

²⁵ Ta kama ndikó ñá noo tarey ta nika'an ñá xí'in ra:

—Kóni j ña chinoo ún sijní taJuan ta sakuchu nivi, noo ko'ō ña ndika, ta taxi ún ña nda'a j.

²⁶ Ta kúchuchú ní ini tarey ña xini so'o ra ña ndukú ñálo'o, ta saá ni, xa'a ña xini so'o ndi'í na ndoo viko yukia nika'an ra xí'in ñálo'o ña chiná'a ra Ndios, ni-kuchiño nasama ra ña nika'an ra xí'in ñá.

²⁷ Ñakán xandikon ti'ví ra ñii tatropa ku'a'an ra ve'e ka ki'in ra sijní taJuan.

²⁸ Ta nixaa tayó'o, ta kandoso ra sikon taJuan, ta ní'í ra sijní taJuan kánoo ña noo ko'ō taxi ra ña nda'a ñálo'o, ta ñálo'o yó'o nataxi ñá ko'ō yó'o nda'a si'í ñá.

²⁹ Tá xini so'o naxika xí'in taJuan yukia ndo'o ra, ta kixaa na ve'e ka ta nakuiso na yiki koñu ra, ta nixa'an na sanduxun na ña ñii kavua. Saá ndi'í historia xa'a ña nixi'í taJuan, kisa taHerodes.

*Ñayó'o ká'an xa'a tajesús kivi taxi ra xixi o'on mil taa
(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)*

30 Ta ndikó uxu ovj naxíka xí'in tajesús naxaa na nqo ra, ta ndatq'on na xí'in ra ndi'i ña ke'é na, ndatq'on na ndi'i ña saná'a na njivi.

31 Ta kuq'a ní njivi yóo, na kuq'an na kixaa, ñakán on kví kuxu na. Ta saá njka'an tajesús xí'in naxíka xí'in ra:

—Na'a ndó kq'on ndó xí'in j nqo on kqó njivi ña nakindée yó ñii káni lo'o.

32 Ta saá kee na kuq'an na xí'in tón barco nqo on kqó njivi.

33 Ta kuq'a ní njivi xjini na kee tajesús xí'in naxíka xí'in ra kuq'an na. Ta kuq'a ní nayó'o kee na ñoo, ta kuq'an xá'á na andá xíno na, ta njxaa si'na na nqo nakutá'an na xí'in tajesús.

34 Tá nqo tajesús tón barco, ta xjini ra kuq'a ní njivi, ta kúndá'ví ní ini ra xíni ra na, chí ndatán yóo ndikachi tí on kqó tq ndáa, saá yóo njivi yó'o. Ta saá kixá'á ra saná'a ra na kuq'a ní ñava'a.

35 Ta xa njkuua ní kúu ña, ta saá njtqndaa yatin uxu ovj naxíka xí'in ra, ta njka'an na xí'in ra:

—Tata, nqo ndóo yó vichí ní, ta njkuua ní kúu ña vitin.

36 Va'a ti'ví ún ndi'i njivi yó'o ná kq'on na rancho án ñoo válí ña yóo yatin ña ndukú na sata na ña kuxu na.

37 Ta ndakuijn tajesús, njka'an ra xí'in naxíka xí'in ra:

—Mji ndó taxi kuxu na —káchí ra.

Ta njka'an na xí'in ra:

—¿Án kq'on ndj xí'in ovj ciento sj'ún denario,† ta sata ndj sjta va'a ña kuxu na?

38 Ta njndakq tq'on tajesús na:

—¿Ndasaá sjta va'a kómí ndó? Kuq'an ndó koto ndó —káchí ra.

Ta xjini na ndasaá kúu ña yóo, ta njka'an na xí'in ra:

—Q'on sjta va'a ta ovj tiaká yóo.

39 Ta tajesús xq'nda chiño ra nqo naxíka xí'in ra ña nata'ví na ñii ti'vi ñii ti'vi njivi kundqo na nqo yita síi.

40 Ñakán xjkundqo na kuq'a ti'vi ña ciento njivi ta kuq'a ti'vi ña ovj sjko uxu njivi.

41 Ta saá kj'in tajesús q'on sjta va'a xí'in ovj tiaká, ta xjito ndaa ra ñoyívi njino, ta njka'an ra, káchí ra saá:

—Tata Yivá yó Ndios, táxa'vi ña'á ún taxí ún ñaxíxi.

Ta tq'ví ra sjta va'a, ta taxi ra ña nda'a naxíka xí'in ra, ta nayó'o ntaxi na ña nda'a ndi'i njivi na ndóo yó'o. Ta tq'ví ra ovj tiaká ta ntaxi na ri nda'a ndi'i njivi.

42 Ta nani ña xjixi ndi'i njivi nda njxaa ini na,

43 ta naxíka xí'in tajesús naki'in na uxu ovj chikiva sjta va'a xí'in tiaká ña kjndqo ndoso, chí nj-kundee nanjivi kuxu ndi'i na ña.

44 Ta ndi'i na xjixi yó'o xjkuu na ñii q'on mil tqa.

Ñayó'o ká'an xq'a tajesús ña xíka ra nqo mjini
(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

45 Ta saá tajesús xq'nda chiño ra nqo naxíka xí'in ra ña ndaa na tón barco ta kq'on si'na na nqo ra nda inkq xiiña nqo mjini nqo yóo ñoo Betsaida, saá chí njndqo ra ndayi ra ndi'i njivi.

46 Ta ndi'i njndayi ra njivi, ta ndaa ra kuq'an ra yukú nqo ka'an ra xí'in Ndios.

† 6:37 Ñii denario kúu sj'ún ña kúu ya'vi ñii tqa tq kjsa chiño ñii kvj.

⁴⁷ Ta saá n̄k̄etá ño'o ta k̄unaa, ta kánóo tón barco ma'ñó m̄ini, ta yóo mató'ón ra yuk̄u yó'o.

⁴⁸ Ta x̄ini taJesús nax̄ika x̄i'in ra ñii ndeé k̄isa chiño na x̄i'in tón barco ña ko'q̄n nó, chi ndeé ní káni taçhi ta sándikó ña nó. Ta xa yatin kóni t̄ivi kúu ña,‡ ta taJesús x̄ika xá'á ra ñoq̄ takuii v̄axi ra ñoq̄ kánóo tón barco. Ta k̄ixá'á ra yá'a ra yatin ñoq̄ yóo tón barco.

⁴⁹ Ta x̄ini nax̄ika x̄i'in ra ndí x̄ika ra ñoq̄ m̄ini, ta x̄ani s̄inj̄ na ndí kuiti ñi'ná kúu ña. Ta ñ̄nda'yi ní na,

⁵⁰ chi ndi'i na x̄ini na, ta ñ̄yi'ví ní na. Ta saá kama n̄ka'q̄an taJesús x̄i'in na:

—Qn kundi'i ini ndó, chi ȳi'j̄ va kúu j̄. Qn kuyi'ví ndó —káchi taJesús x̄i'in na.

⁵¹ Ta ndaa ra tón barco ñoq̄ ndóo na, ta ñ̄yaaq̄ taçhi. Ta ñaka'nda ní ini na ndóo na,

⁵² chi nasó'ó ní kúu na, ta q̄n vása kúndaq̄ ini na yu kúu taJesús, ta ni q̄n vása kúndaq̄ ini na mí v̄axi ndeé ra ña ké'é ra ña kúchiño ra taxi ra x̄ixi kuq̄'a ní ñ̄vi.

Ñayó'o ká'q̄n xa'q̄ taJesús

k̄ivj̄ san̄da'a ra ñ̄ivi ñoo Genesaret

(Mt. 14:34-36)

⁵³ N̄ya'a na m̄ini ta ñ̄ixaa na ink̄a x̄i'ña ñoq̄ yóo ñoo Genesaret ñoq̄ kaq̄tón ndaa na tón barco.

⁵⁴ Tá ñoq̄ na tón barco, ta nan̄ivi na yíta yó'o x̄and̄iq̄on ñakoni na taJesús.

⁵⁵ Ta nan̄ivi yó'o x̄ino na kuq̄'q̄an na ndi'i saá ñoo yatin ndaṭo'on na x̄i'in ndi'i ñ̄ivi, ta ñ̄ivi na x̄inj̄i so'o ñayó'o, ñakuiso na ñ̄ivi ndeé ndó'o ta kuq̄'q̄an na x̄i'in na ñoq̄ taJesús.

⁵⁶ Ta nda mí x̄i'ña x̄aa taJesús, án ñoo válí, án ñoo ná'no, án rancho, ta nan̄ivi ch̄indoo na na ndeé ndó'o ñoq̄ yá'a ra. Ta x̄aku ndá'ví na ñoq̄ ra ña taxi ra tondaa nda'q̄ na ra, vará lo'o yu'u tikot̄o ra, ta ndi'i ñ̄ivi na ñ̄itondaa nda'q̄ ña'á nd̄v̄a'a na.

7

Ñayó'o ká'q̄n yu kúu ñ̄ivi na ȳakuq̄ ñoq̄ Ndios

(Mt. 15:1-20)

¹ Ta sava nafariseo x̄i'in sava na sáná'a ndaȳi Ndios k̄ee na ñoo Jerusalén, ta k̄ixaa na ñoq̄ taJesús.

² Ta x̄ini na ndí sava nax̄ika x̄i'in taJesús ñ̄i-nda'á na ndaṭán ch̄indú'u nax̄ij̄ síkuá na x̄ina'á, ta x̄ixi na. Ta nafariseo x̄i'in na sáná'a ndaȳi Ndios n̄ka'q̄an na xa'q̄ nax̄ika x̄i'in taJesús, káchi na saá:

—Na ndíso kuq̄chi kúu nayó'o.

³ (Saá chi nafariseo x̄i'in ink̄a najudío si'na vivii ndá'á na ta saá x̄ixi na, chi k̄isa ndivi na ña san̄á'a nax̄ij̄ síkuá na x̄ina'á.)

⁴ Tá k̄ivj̄ xá'q̄an na sata na ñoyá'vi, ta ndíko na ve'e na, si'na nákata na ndi'i ña saṭa na, ta saá vivii ndá'á na ta kuxu na. Ta k̄isa ndivi na kuq̄'a ní ink̄a ña san̄á'a nax̄ij̄ síkuá na x̄ina'á, ña nákata na vaso, x̄i'in k̄isi, x̄i'in ndi'i k̄aa ña x̄inj̄i ñó'ó na, ta saá nákata na ñoq̄ x̄indoo na x̄ixi na.)

⁵ Ta nafariseo x̄i'in na sáná'a ndaȳi Ndios ñ̄indaq̄a to'on na taJesús:

‡ 6:48 Ña cuarta vigilia nákaa ña t̄xin̄ k̄aa q̄nj̄ x̄i'in k̄aa iño x̄itaq̄an.

—¿Ndachun on vása kisa ndivi naxíka xí'in ún ña saná'a naxijí síkuá yó xina'á, ña si'na vivii nda'á na ta kuxu na?, chi na on vása ndá'á, nayakuá kúu na noq Ndios.

⁶ Ta taJesús ndakuijn ra:

—¡Na ovi yu'u kúu ndó'ó! Ta ñandaa kúu to'on Ndios ña nítta taprofeta Isaías xa'a ndó kuiya xina'á, kachí Ndios saá:

Njivi yó'o kisa to'ó na yi'j xí'in ndasaá kuiti to'on kée yu'u na, ta nímá na xiká ní yóo ña noqj, chi on vása ndino'o ini na kisa to'ó na yi'j.

⁷ Ta nda manj kisa to'ó na yi'j,

chi sáná'a na njivi ña kúu ndayí mji na, ta on vása sáná'a na njivi ña xá'nda chiño j noq na, kachí Ndios, nítta taIsaías.

⁸ Xa sandakoo ndó ndayí ña xá'nda chiño Ndios, xa'a ña ndíkon ndó kisa ndivi ndó ña sáná'a njivi ndasaá xinjí ñó'ó nakata ndó kisi xí'in vaso. Ta kisa ndivi ndó ku'a'á ní inká ña sáná'a na ña ñii kúu xí'in ñayó'o —kachí taJesús xí'in na.

⁹ Ta tuku njka'an ra xí'in na:

—Xaa noo ndó ndayí ña xá'nda chiño Ndios, ta kuiti kisa ndivi ndó ña saná'a naxijí síkuá ndó xina'á.

¹⁰ Chi ndayí Ndios ña nítta taMoisés kachí ña saá: “Kasa to'ó ndó yivá ndó, ta kasa to'ó ndó si'í ndó”, ta “Xinjí ñó'ó kivi ndi'i njivi na kándiva'a xí'in yivá na án xí'in si'í na”, kachí Ndios.

¹¹ Ta ndó'ó, sáná'a ndó kachí ndó yóo yichí ka'an ñii taa xí'in yivá ra ta xí'in si'í ra, kachí ra saá: “On kúchiño j chindeé j ndó'ó, saá chi xa njka'an j taxi j ndi'i ña kómijí nda'a Ndios”, kachí ra.

¹² Ta ñayó'o kúu ñava'a noq ndó'ó, ña on vása xinjí ñó'ó ka kasa to'ó ra yivá ra, ta on vása xinjí ñó'ó ka kasa to'ó ra si'í ra.

¹³ Ta saá chikaa njno ndó to'on Ndios xa'a ña ndíkon ndó yichí mji ndó, ta sáná'a ndó yichí mji ndó inká njivi. Ta kisa ndivi ndó ku'a'á ní ka ña on vá'a ña ñii kúu xí'in ñayó'o —kachí taJesús xí'in na.

¹⁴ Ta taJesús kana ra njivi vaxi na noq ra, ta njka'an ra saá xí'in na:

—Konj so'o ndi'i ndó, ta kundaa ini ndó ña ka'an j xí'in ndó.

¹⁵ Ña xixi njivi ta ña kí'vi yu'u na, ta on vása ndása ña nduu njivi na yakuá noq Ndios. Ta to'on ña on vá'a vaxi yu'u njivi, ta ñayó'o ndása ña nduu njivi na yakuá noq Ndios.

¹⁶ Ndi'i ndó'ó njivi na yóo so'o, xinjí ñó'ó chikaa so'o ndó ña ká'an j xí'in ndó —kachí taJesús xí'in na.

¹⁷ Tá sandakoo ra njivi yó'o, ta njikí'vi ra ve'e, ta naxíka xí'in ra njindaqa to'on ña'á na yukía kachí cuento yó'o ña saná'a ra.

¹⁸ Ta njka'an ra xí'in na:

—¿Án ñii kí'va ndatán yóo inká njivi, saá yóo ndó'ó? ¿Án ta'an kundaa ini ndó? Ndi'i ña xixi njivi ta kí'vi ña yu'u na, ta on vása ndása ña ña nduu na njivi yakuá noq Ndios.

¹⁹ Ña xixi njivi on vása xaa ña nímá na, kuiti xaa ña tixin na, ta saá yá'a ña xitá ña —kachí ra.

Xí'in to'on yó'o taJesús kachí ra ndi'i ña xixi njivi ñandii kúu ña.

²⁰ Ta njka'an ka ra xí'in na:

—Ña on vá'a vaxi nímá njivi kúu ña ndása ña nduu njivi na yakuá noq Ndios.

21 Chi ndi'i ña ɔn vá'a xáni ini n̄vi káku ña níma na. Ta chínda'á ña na ke'é na ndi'i saá n̄o ña ɔn vá'a, ña kúu ña kí'vi ɔa kuachi ñoyívi xí'in inka ɔa ña'á ñá ɔn s̄jví kúu ñásí'í ra, án kí'vi ña'á kuachi ñoyívi xí'in inka ɔa ɔn s̄jví kúu yíí ñá, xí'in ndi'i inka n̄o ñakini ña ké'é n̄vi xí'in inka ña'á án ɔa, xí'in kuachi ña xá'ni n̄vi inka n̄vi,

22 xí'in ña kisa kuí'ná na, ta xí'in ña kóni na kukomí na ndi'i ñakuíká, ta xí'in ña ké'é na ndi'i saá n̄o ña ɔn vá'a, ta xí'in ña sándá'ví na n̄vi, ta xí'in ña ndá lo'o ɔn vása násita xí'in m̄ji na n̄o ña ké'é na ña ɔn vá'a, ta xí'in ña kisa kuí'ni na, ta xí'in ña ká'án vatá na, ta xí'in ña kúsij ini na kisa ká'no xí'in m̄ji na, ta xí'in ña xáni ini na ndi'i n̄o ña ɔn vása ndáyá'ví.

23 Ndi'i ña ɔn vá'a yó'o vaxi ini n̄vi ta ndása ña nduu na nayakuá n̄o Ndios —káchí tajesús.

*Ñayó'o ká'án xá'q ñii ña'á ñá k̄xi xíká
ta kandixa ñá tajesús
(Mt. 15:21-28)*

24 Ta kee tajesús xí'in naxíka xí'in ra, ta kuá'án na ñii xiiña n̄o yóo yatin ñoo Tiro xí'in Sidón. N̄kí'vi ra ñii ve'e, ta ɔn x̄in ra ña konj n̄vi míchí yóo ra, ta n̄-kivi koo se'é ra n̄o na.

25 Ta ñii ña'á, yóo ñii ñálo'o s̄a'ya ñá, ta kómí ñálo'o yó'o níma ndiva'a. Tá ña'á yó'o x̄iní ñá míchí yóo tajesús, ta k̄xaa ñá ta x̄ikuxítí ñá n̄o ra.

26 Ñii ña'á ɔn s̄jví ñájudía kúu ñá, nave'e ñá kee na ñoo Grecia, ta kaku ñá ñoo Siria Fenicia. Ta x̄aku ndá'ví ñá n̄o tajesús tava ra níma ndiva'a s̄axo'v̄i s̄a'ya ñá.

27 Ta n̄ka'án ra xí'in ñá:

—Si'na x̄iní ñó'ó taxi ndj ña kuku s̄a'ya ndj ndá xáa ini na, saá chi ɔn vása v̄a'a tava n̄vi s̄jta v̄a'a ña x̄ixi s̄a'ya na, ta sakana na ña n̄o tí ina kuku rí ña —káchí ra.

28 Ta ndakuij ñá:

—Ndixa, Tata. Ta saá ni, tí ina ñó'ó t̄xin mesa x̄ixi rí ña ch̄chi ña s̄akoyo naválí n̄o ño'o —káchí ñá.

29 Ta tajesús n̄ka'án ra:

—Xá'á t̄on ñava'a ndakuij ún, vitin no'ó ún ve'e ún, xa kee níma ndiva'a ña s̄axo'v̄i s̄a'ya ún.

30 Ta ñaxaa ñá ve'e ñá, ta kándú'u s̄a'ya ñá n̄o x̄ito, ɔn ko'ó k̄a níma ndiva'a kómí ñá.

*Ñayó'o ká'án xá'q tajesús k̄vi sandúv̄a'a ra
ñii ɔa só'ó ta ñí'í ra*

31 Ta saá kee tajesús ñii xiiña yó'o n̄o yóo yatin ñoo Tiro ta n̄ya'a yatin ra ñoo Sidón, ta kuá'án ra n̄ya'a ra ñii xiiña naní ña Decápolis, ta n̄xaa ra yatin m̄ini Galilea.

32 Ta ñii ɔa ɔs̄ó'ó ta ñí'í ra kuá'án ra xí'in sava n̄vi, ta k̄xaa na ta ndukú na n̄o tajesús ña chinóo ra nda'á ra ɔayó'o x̄á'á ña sanda'a ña'á ra.

33 Ta tajesús ɔava síin ra ɔs̄ó'ó yó'o, ta ch̄kaa ra nduku nda'á ra ini so'ó ɔayó'o. Ta ch̄kaa ra tásij yu'u ra n̄o nduku nda'á ra ta ch̄so ra tásij yó'o n̄o yáa ɔs̄ó'ó ɔañí'í.

34 Ta ñakoto ndaa tajesús ñoyívi n̄ino, ta si'na ñii kónó v̄a'a ɔava ra ɔch̄i ra, ta n̄ka'án ra t̄on yó'o:

—¡Efata!

T̄on aramaico yó'o káchí ña: ¡Ná ñona!

³⁵ Ta njika'an ra saá, ta xandikon nijona sq'o tayó'o, ta nduva'a yáa ra, ta kúchiño kixá'a va'a ká'an ra.

³⁶ Ta tajesus xa'nda chiño ra nqo na xini ña ke'é ra, ña on ndato'on na xí'in nda ñii nivi ndasaá nda'a tayó'o. Vará njika'an ka ra xí'in na ndúkú ra ñayó'o nqo na, ta saá ni, nduxa ndato'on na xí'in inká nivi ndasaá nduva'a taśó'ó.

³⁷ Ta naka'nda ní ini na ndóo na, káchí na saá:

—Tayó'o ké'é ra ndi'i ñava'a. Sándaa ra nasó'ó ta va'a xini sq'o na, ta nañí'i va'a ká'an na —káchí na.

8

Ñayó'o ká'an xa'a tajesus kivi taxi ra xixi komi mil nivi (Mt. 15:32-39)

¹ Ñii kivi nakutá'an kuá'a ní nivi xí'in tajesus. Ta on koó ña kuxu na, ta tajesus kana ra naxíka xí'in ra vaxi na nqo ra, ta njika'an ra xí'in na, káchí ra saá:

² —Kúnda'ví ní ini i xini i nivi, chi xa unj kivi ndóo na yó'o ta on koó ña kuxu na.

³ Xí'i ní na soko, ta on xiin i tí'ví i na no'o na koqo kivi ndúu na yichi, chi sava na kixi na xíká ní —káchí ra.

⁴ Ta ndakuijn naxíka xí'in ra:

—¿Mikiá sata yó sja va'a kuxu ndi'i nanjivi, chi vichí ní kaa yó'o? —káchí na.

⁵ Ta njndaka to'on tajesus naxíka xí'in ra:

—¿Ndasaa sja va'a kómí ndó?

—Yoo uxá sja va'a —káchí na.

⁶ Ta saá njika'an ra xí'in nivi kundoo ndi'i na nqo ño'o. Ta kji'ra ra uxá sja va'a yó'o, ta njika'an ra, káchí ra saá:

—Tata Yivá yó Ndios, táxa'vi ña'á ún taxi ún ñaxixi.

Ta tá'ví ra sja va'a yó'o, ta taxi ra ña nda'a naxíka xí'in ra, ta nayó'o naxi na ña nda'a nivi kuxu na.

⁷ Ta yoo sava tiaká válí, ta njika'an ra táxa'vi ña'á Ndios, ta taxi ra rí nda'a naxíka xí'in ra ña taxi na rí nda'a nivi kuxu na.

⁸ Ta nanj xixi ndi'i nivi nda njxaa ini na. Ta naxíka xí'in tajesus naki'in na uxá chikiva sja va'a xí'in tiaká ña kindoo ndoso.

⁹ Ta ndi'i na xixi yó'o xikuu na komi mil nivi. Ta tajesus njika'an ra njndayi ra nivi yó'o, ta kuano'o na.

¹⁰ Ta saá ndaa ra tón barco xí'in naxíka xí'in ra, ta kuá'an ra ñii xiiña nanj ña Dalmanuta.

Ñayó'o ká'an xa'a nafariseo *kivi ndúkú na ñii milagro nqo tajesus* (Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

¹¹ Ta nafariseo kixaa na nqo tajesus. Ta ká'an na to'on kuáchí xí'in ra ña kóni na koto ndoso na ra, káchí na saá:

—Ke'é ún ñii milagro ña kundaa ini ndj tá ndixa Ndios tí'ví yó'o.

¹² Ta tajesus ñii kónó va'a tava ra tachj ra, ta njika'an ra xí'in na:

—¿Ndachun ndúkú ndó'ó ña ke'é j ñii milagro koto ndó?, chi xa njike'é j kuá'a ní milagro. Ndixa ká'an j xí'in ndó, on ke'é ka j inká milagro nqo ndó.

¹³ Ta saá tajesus sandakoo ra na, ta tuku ndaa ra tón barco, kuá'an ra inká xiiña nqo mjni.

*Ñayó'o ká'án taJesus ndato'on ra
xa'á ña on vá'a sáná'a nafariseo
(Mt. 16:5-12)*

¹⁴ Ta kee naxíka xí'in taJesus kuá'án na xí'in tón barco yó'o, ta nandoso na kuni'i na sítá va'a ko'on na, kuiti ñii laá sítá va'a nákaa ndíso na kuá'án na.

¹⁵ Ta nika'án taJesus xí'in na:

—Koto va'a ndó, on naki'in ndó levadura* nafariseo, xí'in levadura taHerodes —káchí ra.

¹⁶ Ta nika'án naxíka xí'in ra xí'in tá'an na, káchí na saá:

—Ká'án ra saá xí'in yó chi on koó sítá va'a ní'i yó.

¹⁷ Ta kundaa ini taJesus yukía nika'án xí'in tá'an na, ta káchí ra saá xí'in na:

—¿Ndachun ká'án xí'in tá'an ndó: “On koó sítá va'a ní'i yó”, káchí ndó? ¿Án on vása xini ndó, ta kundaa ini ndó? ¿Ndachun toon ní ini ndó ta on xini ndó kandixa ndó?

¹⁸ Yoo nduchú noo ndó ta on vása xito ndó. Yoo so'o ndó ta on vása xini so'o ndó. ¿Án on vása náka'án ndó ña xini ndó?

¹⁹ Tá ta'ví j o'on sítá va'a ña xixi o'on mil nivi, ¿ndasaá chikiva saktú ndó sítá va'a ña kindoo ndoso naki'in ndó?

—Uxu ovi chikiva sítá va'a naki'in ndi —káchí na, ndakuijn na.

²⁰ —Tá ta'ví j uxá sítá va'a xa'a na komi mil nivi, ¿ndasaá chikiva saktú ndó sítá va'a ña kindoo ndoso naki'in ndó? —káchí ra.

Ta ndakuijn na:

—Uxa chikiva naki'in ndi.

²¹ Ta nika'án ra xí'in na:

—Ta saá ni, ¿án nda vitin on kivi kundaa ini ndó?

*Ñayó'o ká'án xa'á taJesus kivi sanda'a ra
ñii takuáá ñoo Betsaida*

²² Ta kixaa na ñoo Betsaida, ta ñii taa takuáá nduchú noo kuá'án ra xí'in nivi, ta kixaa na noo taJesus, ta xaku ndá'vi na noo ra ña tondaa nda'a ra takuáá ña nakoto nduchú noo ra.

²³ Ta taJesus tjin ra nda'a takuáá ta kuá'án ra xí'in ra, kee ra nda noo ñoo lo'o yó'o. Tá chinoo taJesus tásji yu'u ra nduchú noo takuáá, ta chinoo ra nda'a ra satá tayó'o, ta nindaka to'on taJesus ra:

—¿Án xa va'a xito ún vitin?

²⁴ Ta ndani'í ra noo ra xito ra, ta nika'án ra xí'in taJesus:

—Xito j nataa, ndatan kaa yiton saá kaa na, ta xika na —káchí ra.

²⁵ Ta tuku nitondaa nda'a taJesus satá nduchú noo tayó'o. Ta nijona nduchú noo ra, ta nduva'a ra, tandra va'a xito káxin ra ndi'í ña yoo.

²⁶ Ta taJesus ti'vi ra tayó'o kuano'o ra ve'e ra, ta káchí ra saá xí'in ra:

—On ki'vi ún ñoo lo'o yó'o, ta on ndato'on ún xí'in nivi ndasaá nda'a ún.

*Ñayó'o ká'án xa'á taPedro kivi nika'án ra ndi taJesus kuu Cristo ta ti'vi
Ndios sakuu nivi ñoyivi yó'o
(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)*

²⁷ Ta kee taJesus kuá'án ra xí'in naxíka xí'in ra ñii xiiña noo yoo yatin ñoo Cesarea Filipino. Tá kuá'án ra yichi, nindaka to'on ra naxíka xí'in ra:

—¿Yukía káchí nivi xa'a j yu kuu j?

²⁸ Ta ndakuijn na, káchí na saá:

* **8:15** Levadura kuu ña yiyá ña sánaño yuxan.

—Sava n̄ivi ká'an yó'ó kúu ún taJuan ta sākuchu n̄ivi. Sava na ká'an yó'ó kúu ún tāprofeta Elías, ta ink̄a na ká'an yó'ó kúu ún ink̄a tāprofeta ta x̄itaku x̄ina'á.

²⁹ Ta n̄indāka to'on ra na:

—Ta m̄ji ndó, ζυκία káchí ndó yu kúu j̄?

Ta nd̄akuijn taPedro, n̄ika'an ra:

—Yó'ó kúu Cristo, tāa ta t̄i'ví Ndios sak̄aku n̄ivi ñoyívi yó'o.

³⁰ Ta taJesús n̄ika'an ra x̄i'in na:

—Ta on ka'an ndó x̄i'in nd̄a ñii n̄ivi yu kúu j̄.

Ñayó'o ká'an xa'á taJesús ndát'o on ra ña ka'ni na ra

(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

³¹ Ta saá k̄ixa'á taJesús ndát'o on ra x̄i'in nax̄ika x̄i'in ra k̄ivj̄ vāxi nax̄ikua'á n̄oq̄ najudío, x̄i'in na sáná'a nd̄ayí Ndios x̄i'in naná'no n̄oq̄ nasutu on kua'a na kandixa na ra ta saxo'v̄i ní na ra. Ta ka'ni na ra, ta k̄ivj̄ un̄j̄ nataku ra, ke'é Ndios.

³² Ta n̄ika'an káxin ra x̄i'in na xa'á ña xo'v̄i ra. Ta taPedro tāva síin ra taJesús, ta k̄ixa'á n̄inaa ra x̄i'in taJesús xa'á ña n̄ika'an ra.

³³ Ta nd̄ikó koo taJesús x̄ito ra n̄oq̄ nax̄ika x̄i'in ra, ta n̄ika'an ra x̄i'in taPedro, káchí ra saá:

—j̄Kuta'a ún n̄oq̄ j̄, ñandiva'a ká'no! Ta yó'ó taPedro on vása x̄áni ini ún nd̄atán x̄áni ini Ndios. Ta kuiti x̄áni ini ún nd̄atán x̄áni ini n̄ivi —káchí taJesús x̄i'in taPedro.

³⁴ Ta saá kāna taJesús ndi'i n̄ivi vāxi na n̄oq̄ ra, ta kāna ra nax̄ika x̄i'in ra, ta n̄ika'an ra x̄i'in na:

—Ndi'i n̄ivi na kóni kundik̄on ȳj̄i x̄inj̄ ñó'ó sandakoo na ndi'i ña káchí ini m̄ji na, ta kusq̄kó na tón cruz m̄ji na[†] ta kundik̄on na sāta j̄.

³⁵ Ndi'i n̄ivi na ndasaá kuiti ndúkú ña kutaku va'a na ñoyívi yó'o, ta on x̄ijn̄ na xo'v̄i na xa'á j̄, ta nayó'o on kuchiño na kutaku na x̄i'in Ndios. Ta n̄ivi na on vása ndi'i ini ndukú kutaku va'a na ñoyívi yó'o, xa'á ña kundik̄on na ȳj̄i ta ndat'o on na to'on j̄ x̄i'in n̄ivi, nayó'o kúu n̄ivi na kutaku x̄i'in j̄.

³⁶ Tá kómí n̄ivi ndi'i ñakuiká ñoyívi yó'o, ta on vása táku ndino'o na n̄oq̄ Ndios, ta nd̄a man̄j̄ kúu ña.

³⁷ Saá chi on kuchiño na cha'vi na x̄i'in ndi'i ñakuiká kómí na xa'á ña kutaku na x̄i'in Ndios.

³⁸ Kua'á ní n̄ivi na táku vitin kúu na on vá'a, na on vása kándixa Ndios. Ta saá tá yóo n̄ivi na kúka'an n̄oq̄ xa'á ȳj̄i x̄i'in xa'á to'on j̄ n̄oq̄ ink̄a n̄ivi, ta saá ȳj̄i, tāa ta k̄ixi n̄oq̄ Ndios, kuka'an n̄oq̄ j̄ xa'á nayó'o n̄oq̄ Ndios k̄ivj̄ ña ndikó j̄ ñoyívi yó'o x̄i'in ndi'i ndēe ña va'a ña ye'e ña kómí Yivá j̄ Ndios, ta kixaa nāangel ȳj̄i x̄i'in j̄ —káchí taJesús x̄i'in na.

9

¹ Ta n̄ika'an taJesús x̄i'in na:

—Ndixa ká'an j̄ x̄i'in ndó, sava ndó'ó na ndóo vitin, kutaku ka ndó ña k̄ivi koni ndó ña xá'nda chiño Ndios x̄i'in ndēe ká'no ra —káchí taJesús x̄i'in na.

[†] 8:34 To'on kusq̄kó na tón cruz m̄ji na kóni káchí ña: X̄inj̄ ñó'ó koo ti'va n̄ivi ña xo'v̄i na ta ndákuiti k̄ivj̄ na xa'á ña ndik̄on na taJesús.

*Ñayó'o ká'an xá'a kivi nqtaxa tajesús,
xini unj taxika xí'in ra*

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

² Njya'a ñño kivi ta tajesús nqaxin ra unj taxika xí'in ra, tãPedro, tãJacobó xí'in tãJuan, ta kua'an na xí'in ra ñii yuku síkón. Ta kán xini na nasama nõq tajesús.

³ Ta nqtaxa tikoto ra, nduu yaa kachj ña, ta ndã ñii nivi ñoyivi yó'o on kivi nakata na tikoto ña yaa ní ndatán yóo tikoto ra.

⁴ Ta saá ntjivi tãMoisés xí'in tãElías, ndatõ'on na xí'in tajesús.

⁵ Ta njka'an tãPedro xí'in tajesús:

—Tata Maestro, vã'a ní ndóo yó yó'o. Vã'a ná kasa vã'a ndj unj tia'va, ñii ña koo mji ún, ñii ña koo tãMoisés, ta inkã ña koo tãElías —káchí tãPedro xí'in ra.

⁶ Njka'an tãPedro saá chi on vása kúndaã ini ra yukia kã'an ra, chi na yí'ví ní kúu unj na saá.

⁷ Ta nõq ñii vjko chée ndã nõq yíta nataa yó'o, ta njsa'vi na tixin vjko, ta tixin vjko yó'o kixi to'on ña njka'an Ndios, káchí ra saá:

—Tayó'o kúu Sa'ya j, tã kí'vi ní ini j xini j. Ta konj so'o vã'a ndó to'on ña kã'an ra —káchí Ndios.

⁸ Ta nqkoto na, ta xandjkon ndã ñii nivi nj-xini kã na, ndã ñii laá kuiti tajesús ñíndichi nõq na.

⁹ Ta vaxi noo na yuku yó'o, ta tajesús xã'nda chiño ra nõq na ña on ndato'on na xí'in ndã ñii nivi xã'a ña sakán xini na. Tá kixaa kivi kivi ra ta natakú ra, saá kivi ndato'on na xí'in nivi.

¹⁰ Ta chikaa vã'a na ña xini na ini mji na, ta on vása ní-ndato'on na ñayó'o xí'in inkã nivi. Ta njndaqã to'on xí'in tá'an na yukia káchí ña "natakú ra."

¹¹ Ta njndaqã to'on na tajesús:

—¿Ndachun ká'an na sáná'a ndayí Ndios ndí si'na xini ñó'ó kixi tãElías, ta saá kixaa tãa tã tí'vi Ndios sakãku ra nivi ñoyivi yó'o? —káchí na.

¹² Ta ndakuijn tajesús:

—Ndixa tãElías si'na xini ñó'ó kixaa ra, ta ndasa vã'a ra ndi'i ñã'a. Ta, ¿ndachun káchí to'on Ndios ña njtaa na xina'á, tãa tã kixi nõq Ndios xini ñó'ó xo'vi ní ra ta nanjivi kuchiton na ra?

¹³ Ta yj'i ká'an j xí'in ndó, xa kixi tãElías, ta ke'é na xí'in ra ndi'i ña on vá'a káchí ini mji na, ndatán káchí to'on Ndios ña njtaa na xã'a ra kuiya xina'á —káchí tajesús xí'in na.

*Ñayó'o ká'an xá'a tajesús kivi sanda'a ra
ñii talo'o tã kómí nima ndivã'a*

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Ta kixaa tajesús xí'in unj taxika xí'in ra nõq ndóo inkã naxika xí'in ra, ta xini ra nakutá'an kuã'a ní nivi nõq na, ta na sáná'a ndayí Ndios náa na xí'in naxika xí'in tajesús.

¹⁵ Ta nivi xini na tajesús, nãka'nda ini na, ta xíno na njxaa na nõq ra chindeé ña'á na.

¹⁶ Ta tajesús njndaqã to'on ra nivi yó'o:

—¿Yukia náa ndó xã'a xí'in na?

¹⁷ Ta ñii tãtá'an nanjivi yó'o ndakuijn ra:

—Tata maestro, kixaa j xí'in talo'o sa'ya j nõq ún, chi nima ndivã'a tiiin ní ña ra ta on kivi kã'an ra.

18 Tá tíin ña ra sákana ña ra nq̄ ño'q, kée chikiño yu'u ra, and̄a náxaxi nq̄'o ra, ta nda'a ra xí'in x̄a'a ra ñii kútoon ña ta kisin ña. Xa n̄indukú j nq̄ naxíka xí'in ún ña tava na ním̄a ndiv̄a'a yó'o, ta ɔn vása ní-kuchiño na —káchí ra.

19 Ta ndakuijn taJesús, n̄ika'an ra xí'in na:

—iN̄ivi na ɔn x̄ijn kandixa Ndios kúu ndó'ó! ¿Ndasaa k̄a k̄iv̄i x̄ini ñó'ó kutaku j xí'in ndó? ¿Nda ama kundeé ini j xí'in ndó? Ta vitin, va'a taxi ndó ná kixi ɔlo'o yó'o nq̄ j —káchí taJesús.

20 Ta k̄ixaa ɔlo'o nq̄ taJesús. Tá ním̄a ndiv̄a'a x̄ini ña taJesús, ta x̄and̄ikɔn t̄ijn ña ɔlo'o, ta x̄ini ní s̄akisín ña ra, ta nākava ra nq̄ ño'q ta k̄ixá'a ra kée nda'a ra, kée x̄a'a ra. Ta kée chikiño yu'u ra.

21 Ta taJesús n̄indāka ɔ'on ra yivá ɔlo'o:

—¿Ama k̄ixá'a ra ndó'o ra kue'e yó'o?

Ta n̄ika'an yivá ɔlo'o:

—K̄ixá'a ña xí'in ra nd̄a lo'o ra.

22 Kūa'a ní yich̄i sákana ña ra nq̄ x̄ixi ño'q, ta kūa'a ní yich̄i sákana ña ra ini takui, chi kóni ña ka'ni ña ra. Tá kúchiño ún, ta chindeé ún nd̄i j. Kundá'ví ini ún koni ún nd̄i j, ta sanda'a ún ra —káchí yivá ɔlo'o.

23 Ta n̄ika'an taJesús:

—¿Ndāchun ká'an ún, án kúchiño j? Ta m̄ji ún, ¿án kúchiño ún kandixa ún Ndios? Chi xí'in n̄ivi na kándixa, ta Ndios kúchiño ra kasa nd̄ivi ra nd̄i saá nq̄ ñava'a xí'in na.

24 Ta x̄and̄ikɔn yivá ɔlo'o n̄ika'an ra:

—Kándixa j Ndios. Chindeé ún ȳi j ná kandixa k̄a j.

25 Ta x̄ini taJesús kūa'a ní k̄a n̄ivi x̄ino na kixaa na nq̄ ra, ta n̄ika'an ra xí'in ním̄a ndiv̄a'a, káchí ra saá:

—Ním̄a só'ó, ním̄a ñí'í, ȳi j xá'nda chiño j nq̄ ún, kee ún ɔlo'o ta ɔn tiin k̄a ún ra —káchí ra.

26 Ta n̄inda'yi ním̄a ndiv̄a'a, ta tuku s̄akisín ña ra ta sákana ña ɔlo'o nq̄ ño'q, ta saá kee ña ra. Ndātán káa ɔ' n̄ixi j, saá káa ɔlo'o kándú'u ra, ta kūa'a ní n̄ivi n̄ika'an ra:

—N̄ixi j ra —káchí na.

27 Ta taJesús t̄ijn ra nda'a ɔlo'o ta nd̄aní'i ña'a ra, ta nākundichi ɔlo'o.

28 Tá n̄ik̄i'vi taJesús ve'e, ta naxíka xí'in ra n̄indāka ɔ'on se'é na ra:

—¿Ndāchun ɔn vása ní-kuchiño nd̄i tava nd̄i ním̄a ndiv̄a'a yó'o?

29 Ta ndakuijn taJesús, n̄ika'an ra xí'in na:

—Saá chi ñaním̄a ndiv̄a'a tá'an ña x̄ikomí ɔlo'o yó'o, x̄ini ñó'ó koo so'on ndó ta k̄a'an ní ndó xí'in Ndios, saá kuchiño tava ndó ña —káchí taJesús.

Ñayó'o ká'an x̄a'a taJesús ndát'o'n tuku ra x̄a'a ña k̄iv̄i ra

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

30 Ta taJesús xí'in naxíka xí'in ra kee na ñoo yó'o ta n̄iya'a na ñii xiiña estado Galilea. Ta taJesús n̄i-xiin ra ña kundaa ini n̄ivi míchí kūa'an ra,

31 saá chi x̄ini ñó'ó saná'a ra naxíka xí'in ra, ta k̄ixá'a ra ká'an ra xí'in naxíka xí'in ra, káchí ra saá:

—Ñii k̄iv̄i ña vāxi ñii ɔa nataxi ra ȳi j, ɔa kúu ɔa ɔa k̄ixi nq̄ Ndios, nda'a n̄ivi. Ta nayó'o ka'ni na ȳi j, ta ɔndāa k̄iv̄i un̄i nataku j, ke'é Ndios —káchí taJesús xí'in na.

32 Ta naxíka xí'in ra ɔn vása ní-kundaa ini na yukí̄a káchí ɔ'on ña n̄ika'an ra xí'in na, ta yí'ví na nd̄aka ɔ'on na ra yukí̄a kóni kachí ña ká'an ra.

*N̄ayó'o ká'an xá'a yu kúu taká'no ka
noq xá'nda chiño Ndios*

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

³³ Ta kixaaq taJesús xí'in naxíka xí'in ra ñoo Capernaum. Ta yóo taJesús ve'e, ta n̄indaqka t̄'on ra na:

—¿Yukíq n̄aa ndó xá'a vaxi yó yichí?

³⁴ Ta nayó'o tásíin ndóo na, on vása ndákuiin na, chi yichí n̄ina na xí'in tá'an na xá'a yu kúu ta ká'no ka noq ndi'i na.

³⁵ Ta xikoo taJesús noq táyi, ta k̄ana ra uxu ovi naxíka xí'in ra vaxi na noq ra, ta n̄ika'an ra xí'in na:

—Tá ñii t̄aa kóni ra kuu ra taká'no, x̄ini ñó'ó nduu ra t̄a kisa n̄ino xí'in m̄ji, ta kuu ra t̄a kisa chiño noq ink̄a n̄ivi.

³⁶ Ta k̄ana ra ñii t̄alo'o, ta n̄ika'an ra xí'in ra nakundichi ra ma'ño noq naxíka xí'in ra. Ta nd̄ani'i ra t̄alo'o yó'o ta x̄inomi ndaa ña'á ra, ta n̄ika'an ra xí'in na:

³⁷ —Ndi'i n̄ivi xá'a ña kándixa na ȳi, ta náki'in va'a na naválí, kóni kachí ña saá: ndí ȳi náki'in va'a na. Ta ndi'i n̄ivi na náki'in va'a ȳi, kóni kachí ña saá: ndí náki'in va'a na Ndios, t̄a t̄i'ví ȳi kixaaq i.

*N̄ayó'o ká'an, n̄ivi na on vása s̄aq ini x̄ini taJesús,
nayó'o kúu na yóo yu'ú xí'in ra*

(Lc. 9:49-50; Mt. 10:42)

³⁸ Ta n̄ika'an taJuan xí'in taJesús:

—Tata Maestro, x̄ini ndi ñii t̄aa táva ra n̄ima ndiva'a. Xá'nda chiño ra noq n̄ima ndiva'a xí'in nd̄ayi ún, kachí ra. Ta n̄ika'an ndi xí'in ra sandakoo ra ña ké'é ra saá, chi on s̄ivi t̄a ndík̄on sat̄a ún xí'in ndi kúu ra.

³⁹ Ta taJesús n̄ika'an ra xí'in na:

—On kasi ndó noq ra, chi yóo yu'ú takán xí'in m̄ji yó. Nd̄a ñii n̄ivi na ké'é milagro xí'in ink̄a n̄ivi ta xá'nda chiño na xí'in nd̄ayi i, on k̄ivi kama ní ka'an na ña on vá'a xá'a i,

⁴⁰ chi n̄ivi na on vása s̄aq ini x̄ini m̄ji yó, nayó'o kúu na yóo yu'ú xí'in m̄ji yó.

⁴¹ Ndixa ká'an i xí'in ndó, ndi'i n̄ivi na táxi lo'o takuii ko'o ñii ndó'ó, chi ndík̄on ndó ȳi t̄a kúu Cristo, nayó'o naki'in na ñava'a nda'a Ndios k̄ivi ña vaxi —kachí taJesús xí'in na.

N̄ayó'o ká'an xá'a ña ȳiyo k̄i'vi n̄ivi kuachi

(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

⁴² Ta tuku n̄ika'an taJesús saá xí'in na:

—Tá yóo nakuálí na ndík̄on ȳi, ta n̄ivi na chínda'á nakuálí yó'o k̄i'vi na kuachi, j̄nda'ví ní n̄ivi yó'o! Va'a ka si'na ink̄a n̄ivi ná katón na ñii yu'ú ká'no s̄ikon nayó'o, ta sakana ña'á na noq kónó va'a ini takuii, ña on chinda'á na nakuálí k̄i'vi na kuachi.

⁴³ Tá ñii nda'a ndó kúu ña chínda'á ndó'ó kuān k̄i'vi ndó kuachi, ta saá va'a ka kandoso ndó ña. Chi va'a ka kutaku ndó xí'in ñii la'a nda'a ndó, noq ña ko'on ndó xí'in ovi nda'a ndó nd̄aya noq x̄ixi ño'o ndi'i saá k̄ivi,

⁴⁴ noq on vása x̄i'í t̄itikusú, ta ni on vása ndá'va ño'o ña x̄ixi.

⁴⁵ Tá ñii xá'a ndó kúu ña chínda'á ndó'ó kuān k̄i'vi ndó kuachi, ta saá va'a ka kandoso ndó ña. Chi va'a ka kutaku ndó xí'in ñii la'a xá'a ndó, noq ña ko'on ndó xí'in ovi xá'a ndó nd̄aya noq x̄ixi ño'o ndi'i saá k̄ivi,

⁴⁶ noq on vása x̄i'í t̄itikusú, ta ni on vása ndá'va ño'o ña x̄ixi.

⁴⁷ Tá ñii nduchụ nọọ ndó kúu ña chında'á ndó'ó kuṅ kị'vi ndó kuṅchi, ta va'a ka tava ndó ña. Chi va'a ka kutaku ndó xí'in ñii laá nduchụ nọọ ndó, nọọ ña ko'qon ndó xí'in ovi nduchụ nọọ ndó ndaya,

⁴⁸ nọọ qn vása xí'i títikusú, ta ni qn vása ndá'va ño'o ña xíxi.

⁴⁹ 'Ta saá ndi'i na kóni ko'qon yichị Ndios xini ñó'ó koo tí'va na ña xo'vi lo'o na vitin ña nduu na nandii nọọ Ndios.

⁵⁰ Ña va'a kúu ñii yo'va. Tá yóo ñii ña qn vása yo'va, ta qn kúchiño ka nduva'a ña. Ndixa xini ñó'ó kuu ndó nivi na va'a ndatán yóo ñii yo'va, ta xini ñó'ó ke'é ndó ñava'a xí'in nivi, ta vivii kutaku ndó xí'in ndi'i na —káchí tajesús xí'in na.

10

*Ñayó'o ká'qan xq'a tajesús kivi saná'a ra
ña qn vá'a sandakoo va'a tqa ñásí'í ra
(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)*

¹ Ta tajesús kee ra ñoo Capernaum ta kuṅ'an ra estado Judea ta nixaṅ ra inká tá'ví yu'u yuta Jordán. Tuku nakutá'an kuṅ'a ní nivi nọọ ra, ta ndatán yóo chíño ké'é ra ndi'i saá kivi, tuku saná'a ra nivi.

² Ta sava nafariseo kixaṅ na nọọ ra ña koto ndoso ña'á na, ta nika'qan na xí'in ra:

—¿An yóo yichị ñii tqa sandakoo va'a ra ñásí'í ra?

³ Ta ndakuin tajesús, káchí ra saá:

—¿Yukía ká'qan ndayi Ndios ña ntaa tamoisés xina'á?

⁴ Ta nika'qan na:

—Tamoisés taxi ra ndayi nda'a tqa ña kasa va'a ra tutu xa'a ña sandakoo va'a ra ñásí'í ra, ta ka'qan ra xí'in ña ndayi ra ña ko'qon ña.

⁵ Ta ndakuin tajesús:

—Tamoisés ntaa ra ndayi yó'o chi ndó'ó najudío ni-xiin ndó chikaṅ ndó to'on Ndios ini ndó.

⁶ Ta xina'á kivi kixa'á kisa va'a Ndios ñoyívi yó'o, kisa va'a ra ñii tqa xí'in ñii ña'a.

⁷ Xa'a ñayó'o ñii tqa sandakoo ra yivá ra ta sandakoo ra si'í ra ña tonda'a ra xí'in ñásí'í ra,

⁸ ta na ovi yó'o nduu na ñii nivi. Ta saá, qn sivi ka ovi nivi kúu na, saá chi ñii nivi kúu na nọọ Ndios.

⁹ Ta nivi na sanakutá'an Ndios, nda ñii inká nivi qn vá'a sata'ví tá'an na nayó'o —káchí tajesús xí'in na.

¹⁰ Ta niki'vi na ve'e, ta naxika xí'in tajesús tuku nindaqa to'on ña'á na xa'a to'on yó'o.

¹¹ Ta ndakuin tajesús:

—Tá ñii tqa sandakoo va'a ra ñásí'í ra, ta tonda'a tuku ra, tayo'o kivi ra kuṅchi xí'in ñásí'í ra ñaovi.

¹² Tá ñii ña'a sandakoo va'a ña yi ña, ta tonda'a tuku ña, ñayó'o kivi ña kuṅchi xí'in yi ña taovi —káchí tajesús.

*Ñayó'o ká'qan xq'a tajesús
kivi chinóo ra nda'a ra sijní naváli
(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)*

¹³ Ta kixaṅ nivi xí'in naváli nọọ yóo tajesús ña chinóo ra nda'a ra sijní na, ta ndukú ra ñava'a nọọ Ndios xa'a na, ta naxika xí'in ra nika'qan na xí'in nivi yó'o:

—On kixi ndó xí'in naválí yó'o —káchí na.

¹⁴ Tá x̄inj̄i s̄o'o t̄aj̄esús ña n̄j̄k̄a'ān nax̄íka x̄í'in ra, ta n̄js̄aa ra x̄a'ā ñayó'o. Ta n̄j̄k̄a'ān ra x̄í'in nax̄íka x̄í'in ra:

—Taxi ndó naválí ná kixi na n̄oq̄ j̄, nd̄a lo'o ɔn kasi ndó na ña kixi na, chi n̄j̄vi na ndik̄on yich̄i n̄oq̄ x̄á'nda chiño Ndios, nd̄atán yóo naválí yó'o, saá yóo na.

¹⁵ Ndixa ká'ān j̄ x̄í'in ndó, tá ɔn x̄jin ndó kasa n̄j̄no x̄í'in m̄ji ndó n̄oq̄ Ndios, nd̄atán n̄j̄no yóo ini naválí yó'o, ta ɔn kivi k̄i'vi ndó yich̄i n̄oq̄ x̄á'nda chiño Ndios.

¹⁶ Ta nd̄an̄í'i ra ta x̄j̄n̄omi ndaa ra ñii ñii naválí yó'o, ta ch̄j̄nóo ra nda'ā ra s̄j̄n̄i na ta ndukú ra ñava'a n̄oq̄ Ndios x̄a'ā na.

*Ñayó'o ká'ān x̄a'ā ñii t̄a t̄akuíká ní
(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)*

¹⁷ Tá n̄ak̄i'in t̄aj̄esús kua'ān ra, ta ñii t̄a x̄íno ra k̄j̄x̄aa ra n̄oq̄ t̄aj̄esús, ta x̄j̄kuxit̄í ra n̄oq̄ ra, ta n̄j̄nd̄ak̄a t̄o'on ña'á ra:

—Tata maestro, t̄a v̄a'ā ini kúu ún, ¿nd̄á chiño v̄a'ā x̄ín̄i ñó'ó ke'é j̄, ta taxi Ndios ña kutak̄u j̄ x̄í'in ra ndi'i saá k̄j̄v̄i ña v̄ax̄i?

¹⁸ Ta nd̄ak̄uij̄n t̄aj̄esús:

—¿Nd̄achun ká'ān ún ȳj̄i kúu t̄a v̄a'ā ini? Saá chi ɔn k̄oq̄ nd̄a ñii n̄j̄vi v̄a'ā ini, ñii laá Ndios kuiti kúu t̄a v̄a'ā ndino'o ini.

¹⁹ X̄ín̄j̄ ún nd̄aȳi ña x̄á'nda chiño Ndios kasa ndivi n̄j̄vi. Káchí Ndios x̄í'in n̄j̄vi saá: “On k̄i'vi ndó kuachi ñoyívi x̄í'in ink̄a ña'ā ñá ɔn s̄j̄vi kúu ñásí'í ndó, ta ɔn k̄i'vi ndó kuachi ñoyívi x̄í'in t̄a t̄a ɔn s̄j̄vi kúu ȳj̄i ndó, ɔn ka'ni ndó n̄j̄vi, ɔn kasa kuí'ná ndó ña kómí n̄j̄vi, ɔn ka'ān ndó ñavatá x̄a'ā ink̄a n̄j̄vi, ɔn sandá'ví ndó n̄j̄vi ña kindaa ndó ña kómí na, ta kasa t̄o'ó ndó yivá ndó, ta kasa t̄o'ó ndó sí'í ndó”, saá káchí nd̄aȳi Ndios —káchí t̄aj̄esús x̄í'in ra.

²⁰ Ta n̄j̄k̄a'ān t̄ayó'o:

—Ȳj̄i nd̄a lo'o j̄ k̄isa ndivi j̄ ndi'i saá nd̄aȳi yó'o —káchí ra.

²¹ Nd̄j̄i x̄inj̄i s̄o'o t̄aj̄esús ta x̄j̄to káxín ra n̄oq̄ t̄ayó'o x̄a'ā ña nd̄at̄o'on ra, ta n̄j̄ki'vi ini t̄aj̄esús x̄íni ña'á ra.

—Kúman̄j̄ ink̄a chiño kasa ndivi ún. Kuā'ān ún s̄j̄kó ún ndi'i ñakuíká kómí ún, ta san̄í'í ún s̄j̄'ún nda'ā nandá'ví. Ta saá kukomí ún ñakuíká ndino'o x̄í'in Ndios ñoyívi n̄j̄no. Tá nd̄j̄i ke'é ún ñava'a yó'o, ta kixi ún kundik̄on ún ȳj̄i, ta koo ti'va ún x̄o'v̄j̄i ún x̄a'ā j̄ —káchí t̄aj̄esús x̄í'in ra.

²² Ta x̄inj̄i s̄o'o t̄ayó'o ña n̄j̄k̄a'ān t̄aj̄esús, ta kúchuchú ní ini ra. Ta k̄e ra kuā'ān ra, saá chi kuā'ā ní ñakuíká kómí ra.

²³ Ta t̄aj̄esús x̄j̄to ra n̄oq̄ ndi'i nax̄íka x̄í'in ra, ta n̄j̄k̄a'ān ra x̄í'in na:

—j̄Nd̄achun ȳo'v̄j̄i ní k̄i'vi nakuíká yich̄i n̄oq̄ x̄á'nda chiño Ndios!

²⁴ Nax̄íka x̄í'in ra n̄aka'nda ini na x̄inj̄i s̄o'o na t̄o'on yó'o. Ta tuku n̄j̄k̄a'ān t̄aj̄esús:

—j̄Nd̄achun ȳo'v̄j̄i ní k̄i'vi n̄j̄vi yich̄i n̄oq̄ x̄á'nda chiño Ndios x̄a'ā ña ndáa ní ini na ñakuíká na!

²⁵ Vará ȳo'v̄j̄i ní tá kuchiño ñii tícacamello ya'a rí yav̄j̄ x̄a'ā túkú, ta ȳo'v̄j̄i ní k̄a kuchiño ya'a ñii t̄akuíká yé'é ña k̄i'vi ra yich̄i n̄oq̄ x̄á'nda chiño Ndios —káchí t̄aj̄esús x̄í'in na.

²⁶ Ta nax̄íka x̄í'in ra n̄aka'nda ní k̄a ini na, ta n̄j̄k̄a'ān x̄í'in tá'an na:

—Tá ȳo'v̄j̄i ní k̄i'vi nakuíká yich̄i Ndios, ta, ¿yu kúu n̄j̄vi kuchiño k̄i'vi na yich̄i Ndios ta kund̄o na x̄í'in ra?

²⁷ Ta t̄aj̄esús x̄j̄to ra n̄oq̄ na, ta n̄j̄k̄a'ān ra x̄í'in na:

—Njivi on kúchiño na sakaku xí'in mji na, ñii laá Ndios kúu ta kúchiño sakaku ña'á. Ndios kúchiño kasa ndivi ra ndi'ichi chiño. On koó ña yo'vi noo Ndios.

²⁸ Ta kixá'á taPedro njika'an ra xí'in taJesús:

—Ta mji ndj, xa sandakoo ndj ndi'ichi ñava'a ña xikomí ndj, xa'a ña ndíkon ndj sata ún.

²⁹ Ta ndakuijn taJesús, njika'an ra xí'in uxu ovi naxika xí'in ra:

—Ndixa ká'an j xí'in ndó, ndi'ichi njivi na sandakoo ve'e na, án ñani na, án k'ivá na, án yivá na, án si'í na, án ñási'í na, án sa'ya na, án ño'o na, xa'a ña kundikon na y'i'í ta ndato'on na to'on j xí'in njivi,

³⁰ ta nayó'o naki'in na ñava'a noo Ndios. Ñoyívi yó'o Ndios taxi ra nda'a na ku'a ní ka ñava'a, anda ñii ciento ñava'a xa'a ñii ñii ñava'a ña sandakoo na, ña kúu ve'e na, xí'in ñani na, xí'in k'ivá na, xí'in si'í na, xí'in sa'ya na, xí'in ño'o na, ta taxi ra ña xo'vi na xa'a ña kundikon na y'i'í. Ta ñoyívi njino Ndios taxi ra ña kutaku na xí'in ra ndi'ichi saá kivi ña vaxi.

³¹ Ta saá ku'a ní njivi nanó nduu na njivi nasondí'í, ta njivi nasondí'í vitin nduu na njivi nanó —káchí taJesús xí'in na.

Ñayó'o ká'an xa'a taJesús

tuku njika'an ra ndi xini ñó'o kivi ra

(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

³² Ta ku'a'an na yichi ku'an ndaa ñoo Jerusalén, ta taJesús ku'a'an si'na ra noo nanivi, ta nayó'o ñaka'nda ní ini na, ta yí'vi na ndíkon na ku'a'an na sata ra. Ta tava sijn taJesús na uxu ovi xika xí'in ra, ta ndato'on ra xí'in na yukia kundo'o ra.

³³ —Ta vitin ku'a'an yó ñoo Jerusalén, ta ñii taa nataxi ra y'i'í, ta kúu taa ta kixi noo Ndios, nda'a naná'no noo nasutu, xí'in nda'a na sán'a ndayi Ndios. Ta nayó'o kachí na y'i'í xini ñó'o kivi j, ta nataxi na y'i'í nda'a na on vása kúu najudío ka'ni na y'i'í.

³⁴ Ta kusiki na y'i'í, kuaku ndaa na y'i'í, kundaa na tási yu'u na noo j, kani ní na y'i'í xí'in kuártá, ta sondi'ichi ka'ni na y'i'í. Ta kivi unj natakuj —káchí taJesús.

Ñayó'o ká'an xa'a taJacobo xí'in tafuan

kivi nduku na ñii ñava'a noo taJesús

(Mt. 20:20-28)

³⁵ Ta taJacobo* xí'in taJuan, sa'ya taZebedeo, njondaa yatin na noo taJesús, ta njika'an na xí'in ra:

—Tata Maestro, kóni ndj ke'é ún ñii ñava'a xí'in ndj.

³⁶ Ta ndakuijn taJesús:

—¿Ndá ñava'a kóni ndó ke'é j xí'in ndó?

³⁷ Ta ndakuijn ta:

—Tata, tá kixaa kivi ka'nda chiño ún ñoyívi, taxi ún ná koo ndj táyi tón kundichi sijn kua'a ún xí'in táyi tón kundichi sijn yitin ún.

³⁸ Ta njika'an taJesús xí'in na:

—On vása kúndaa ini ndó yukia nduku ndó noo j xa'a mji ndó. ¿Án ndixa kúndeé ndó xo'vi ní ndó ndatán xo'vi y'i'í?

³⁹ Ta ndakuijn na ovi yó'o:

—Kúchiño va ndj —káchí na xí'in taJesús.

Ta njika'an taJesús xí'in na:

* **10:35** TaJacobo, inká kivi ra kúu Santiago.

—Ndixa xq'vi ní ndó ñii kǐ'va ndatán xq'vi yǐ'j,

⁴⁰ Ta ɔn kúchiño taxi j ndayí kundoo ndó táyi tón kuita siin kua'á j xí'in siin yitin j. Saá chi Yivá j Ndios kúu ɔa ɔa ɔhítóni yu kúu ñivi kundoo táyi yó'o —káchí ɔaJesús xí'in ɔvi ɔayó'o.

⁴¹ Ta xini sɔ'o inká uxu naxíka xí'in ɔaJesús yukíá ndukú ɔvi ɔa yó'o noo ra, ta kǐxá'á na ñjsaa ní na xini na ɔaJacobo xí'in ɔaJuan.

⁴² Ta ɔaJesús kána ra vaǐi ndi'i na noo ra, ta ñiká'an ra xí'in na:

—Xini ndó na ndíso chiño noo na ñoo inká xiiña, nayó'o kisa ká'no xí'in mji na, ta yá'a ní ndeé xá'nda chiño na noo ñivi.

⁴³ Ta mji ndó, ɔn vá'a kutaku ndó saá. Tá ñii ɔa kóni ra kuu ra ɔaká'no noo ndó'ó, xini ñó'ó nduu ra ɔa kasa chiño noo ndó.

⁴⁴ Tá ñii ɔa kóni ra kuu ra ɔanoo noo ndó'ó, xini ñó'ó nduu ra ɔamozo noo ndi'i ndó.

⁴⁵ Ta yǐ'j, ɔa ɔa kixi noo Ndios, kixi j xa'a ña chindeé j ñivi, ta ɔn sivi xa'a ña chindeé ñivi yǐ'j kúu ña kixi j. Ta taxi xí'in mji j ña kivi j, ta xí'in ñayó'o cha'vi j ña va'a saña kuá'a ní ñivi noo ndi'i ña ɔn vá'a ndíso na —káchí ɔaJesús.

Ñayó'o ká'an xa'a ɔaJesús kivi sanda'a ra ɔakuáa ɔaBartimeo

(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

⁴⁶ Ta kǐxaa na ñoo Jericó. Tá kee ɔaJesús kuá'an ra xí'in naxíka xí'in ra xí'in kuá'a ní ñivi ñoo yó'o, ta yóo ñii ɔakuáa ñani ra Bartimeo, sa'ya ɔaTimeo, yóo ra yu'u yichí. ɔa ndáka chi'ña si'un kúu ra noo na yá'a yichí yó'o.

⁴⁷ Tá xini sɔ'o ra yá'a ɔaJesús, ɔaño Nazaret, ta kǐxá'á ra xí'in ndi'i ndee ra ñiká'an ra, káchí ra saá:

—Tata Jesús, sa'ya ɔaDavid,† iná kundá'ví ini ún koni ún yǐ'j! —káchí ra.

⁴⁸ Ta ñivi na kuá'an yichí ñiká'an na xí'in ra:

—¡Kasi ún yu'u ún! —káchí na.

Ta ñi-chikaa sɔ'o ɔakuáa ña ñiká'an na xí'in ra, ta kǐxá'á ra ndeé va'a ka ká'an ra:

—Tata, sa'ya ɔaDavid, iná kundá'ví ini ún koni ún yǐ'j! —káchí ra.

⁴⁹ Ta xikundichi ɔaJesús yichí yó'o, ta ñiká'an ra xí'in ñivi yó'o:

—Kana ndó ra ná kixi ra noo j.

Ta saá kána na ɔakuáa, káchí na xí'in ra:

—Chikaa ún ndee ini ún. Nakundichi ún, chi kána ra yó'ó kixi ún noo ra —káchí na xí'in ra.

⁵⁰ Ta saña ra tikáchí ra, ta ñii kãndeta ra ñakundichi ra, ta kǐxaa ra noo ɔaJesús.

⁵¹ Ta ñiká'an ɔaJesús xí'in ra:

—¿Yukíá kóni ún ke'é j xí'in ún?

Ta ndakuiin ɔakuáa:

—Tata Maestro, kóni j sanda'a ún nduchú noo j ta va'a koto j —káchí ra.

⁵² Ta ñiká'an ɔaJesús xí'in ra:

—Va'a kuano'o ún. Xa nduva'a nduchú noo ún, saá chi kãndixa ún yǐ'j.

Ta xãndikõn nda'a nduchú noo ra, ta xa va'a xito ra, ta saá ñakundikõn ra sãta ɔaJesús.

† 10:47 “Sa'ya ɔaDavid” kóni káchí ña: ɔa ɔa ɔa'ví Ndios ña sakaku ra ñivi. ɔn vása kóni káchí ña sa'ya mji ɔarey David, ta kuiti kóni káchí ña sa'ya ñani síkuá ra.

11

*Ñayó'o ká'an xq'a tajesús kivi niki'vi ra ñoo Jerusalén
(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)*

¹ Kivi ku'a'an tajesús xí'in naxíka xí'in ra yichi ña ku'a'an ñoo Jerusalén, ta nixa'a na ñoo Betfagé yatin ñoo Betania. Ñoo yó'o ñó'o ña ñoo xito ndaa xiki tón Olivo. Ta tajesús nika'an ra xí'in ovi naxíka xí'in ra,

² káchí ra saá:

—Ku'a'an ndó ñoo ña xito ndaa ndó ka'a. Tá nixa'a ndó ñoo ka'a, ta nani'í ndó ñii burro lo'o nó'ni rí, tí ta'an koso na kúu rí. Ta ndaxin ndó rí ta kixi ndó xí'in rí yó'o.

³ Tá yóo ñivi na ndaka to'on ndó'ó: “¿Ndachun ndáxin ndó burro yó'o?”, kachí na xí'in ndó, ta ndakuijn ndó, kachí ndó saá xí'in na: “TaKá'no ñoo yó xini ñó'ó rí, tá ndi'i xini ñó'ó ra rí, ta kama ní nataxi ra rí nda'a ndó”, kachí ndó xí'in na —káchí tajesús xí'in ovi naxíka xí'in ra.

⁴ Ta saá ku'a'an na, ta nixa'a na ñoo, ta nani'í na ñii burro lo'o nó'ni ndaa rí ñoo ke'e yatin yé'é ñii ve'e, ta ndaxin na rí.

⁵ Ta sava na ndóo njndaka to'on ña'a na:

—¿Ndachun ndáxin ndó rí? —káchí na.

⁶ Ta saá ndakuijn ovi tayó'o ñii ki'va ndatán nika'an tajesús xí'in na, ta na ndóo yó'o taxi na ndayí ku'a'an burro xí'in na.

⁷ Ta saá ndikó na kixa'a na ñoo tajesús xí'in burro lo'o, ta chinóo na tikoto na sata rí, ta saá nakoso tajesús ta ku'a'an ra yichi.

⁸ Ta ku'a'a ní ñivi chinóo na tikoto na yichi ñoo yá'a ra ku'a'an ra, ta sava ñivi xa'nda na ñoo nda'a tón yiton, ta chinóo na nó yichi ñoo yá'a ra ku'a'an ra, saá kisa to'ó na ra.

⁹ Ta ñivi na ku'a'an si'na ñoo ra xí'in na ndíkon ku'a'an sata ra, ndeé ní kúsi'ni na, ta ká'an na, káchí na saá:

—¿Kasa ká'no yó Ndios! ¡Ná ke'é Ndios ñava'a xí'in tayó'o, ta'a ta kixa'a xí'in ndayí Ndios!

¹⁰ ¡Ná ke'é Ndios ñava'a xí'in yó kivi ña kixá'a ka'nda chiño ra ñoo yó, ndatán nika'an Ndios xí'in xii síkuá yó tarey David! ¡Ná kanóo síkón ñato'ó Ndios! —káchí ñivi na ku'a'an xí'in tajesús.

¹¹ Ta tajesús niki'vi ra ñoo Jerusalén ta niki'vi ra yé'é ve'e ño'o ká'no. Ta xito káxin ra ñoo ndi'i ña'a ña yóo ini ve'e ño'o. Ta saá ndikó ra ñoo Betania xí'in uxu ovi naxíka xí'in ra, chi xa ñikuaa ní kúu ña.

*Ñayó'o ká'an xq'a ña satqvi chi'ña tajesús tón higo
(Mt. 21:18-19)*

¹² Ta inka kivi ta ke'e na ñoo Betania ta ku'a'an na ñoo Jerusalén, ta tajesús xí'i ní ra soko.

¹³ Ta xini ra nda xíka ní ñii tón higo ta yóo yuku ku'i nda'a nó, ta saá ku'a'an ra koto ra án on ko' ku'i nda'a nó. Tá njtondaa yatin ra ñoo yóo yiton yó'o, ta nda ñii ku'i on ko'ó, nina yuku kuiti yóo chi ta'an kixa'a kivi ña koon higo.

¹⁴ Ta saá nika'an tajesús xí'in yiton tón higo, káchí ra saá:

—Nda ñii ka kivi ña vaxi, nda ñii ñivi on kaxi na nda ñii ku'i nda'a ún —káchí ra.

Ta naxíka xí'in ra xini so'o na ña nika'an ra xí'in yiton yó'o.

Ñayó'o ká'an xá'a tajesús kivi tava ra ndi'i na síkó ke'e yé'é ve'e ño'o ká'no
(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

15 Ta nixaá na ñoo Jerusalén, ta tajesús niki'vi ra ke'e yé'é ve'e ño'o ká'no, ta kixá'a ra táva ra ndi'i na síkó xí'in na sáta ña kee na ko'on na. Ta sandiva ra mesa nivi na sáma sj'ún, ta xáta ra táyi na síkó tísata,

16 ta on vása ní-taxi ra ya'a ndá ñii nivi na ndiso ñakía'vi yé'é ve'e ño'o.

17 Ta kixá'a ra saná'a ra nivi, káchí ra saá:

—Saá káchí to'on Ndios ña nítata na xina'á: “Ve'e j kuaní ña ve'e ñoo ko'on ndi'i nivi ña ka'an na xí'in j”, káchí to'on Ndios. Ta ndó'ó, on vása va'a ké'é ndó, chi sanduu ndó ve'e yó'o ñii kavua naku'ná —káchí tajesús xí'in na.

18 Ta na saná'a ndayi Ndios xí'in naná'no ñoo nasutu xini so'o na ña nika'an ra, ta kixá'a na ndúkú na ndasaá koo ka'ni na tajesús, chi yí'ví ní na ñoo ra, xá'a ña ndi'i nivi náka'nda ini na xini so'o na ña saná'a ra.

19 Ta xa kóni kuñoó kúu ña, ta tajesús kee ra ñoo Jerusalén ta ndikó ra ñoo Betania.

Ñayó'o ká'an xá'a ña niyichí tón higo
(Mt. 21:20-22)

20 Ta inka kivi xitaan ní, ndakoo na ta ku'an tuku na yichí ñoo Jerusalén, ta xini na xa niyichí tón higo, nda tio'o xá'a nó niyichí.

21 Ta naká'an taPedro to'on ña nika'an tajesús xí'in tón higo, ta nika'an ra xí'in tajesús:

—Tata Maestro, koto ún, niyichí tón higo tón satajvi chí'ña ún kivi koni.

22 Ta ndakuijn tajesús, káchí ra saá xí'in naxika xí'in ra:

—Kandixa ndino'o ini ndó Ndios.

23 Ndixa ká'an j xí'in ndó, nda yukú ndó'ó ka'an ndó xí'in ñii xiki ká'no, kachí ndó si'a: “Kuta'a ún ta ko'on ún sakana xí'in mji ún ñoo mjni”, tá on vása xika ovi ini ndó, ta ndixa kandixa ndó kasa ndivi ña ña nika'an ndó xí'in ña, ta saá kundivi ña.

24 Ta ká'an j xí'in ndó, tá kandixa ndino'o ini ndó Ndios, ta naki'in ndó ndi'i ña ndúkú ndó ñoo ra.

25 Tá ká'an ndó xí'in Ndios, tá on vá'a kóni ini ndó xini ndó inka nivi, ta va'a ka kasa ká'no ini ndó xá'a na, ta saá Yivá yó Ndios, ta yóo ñoyivi njno, kivi kasa ká'no ini ra xá'a kuachi ndó.

26 Tá on xjin ndó kasa ká'no ini ndó xá'a inka nivi, ta saá Yivá yó Ndios, ta yóo ñoyivi njno, on kasa ká'no ini ra xá'a kuachi ndó —káchí tajesús xí'in na.

Ñayó'o ká'an xá'a ñandayi ña kómí tajesús ke'é ra chiño
(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

27 Ta kixaá tuku na ñoo Jerusalén. Ta xika tajesús ñoo ke'e yé'é ve'e ño'o ká'no, ta na saná'a ndayi Ndios xí'in naxikuá'a ñoo najudío xí'in naná'no ñoo nasutu kixaá na ñoo ra,

28 ta njndaqa to'on na tajesús:

—¿Mikía kixi ndayi ké'é ún ñayó'o? ¿Yu kúu na taxa ndayi nda'a ún ke'é ún chiño yó'o saá? —káchí na xí'in ra.

29-30 Ta ndakuijn tajesús:

—Ta yi'j kóni j ndaka to'on j ndó'ó ñii laá to'on. ¿Mikía kixi ndayi tajuan sakuchu ra nivi? ¿An taxa Ndios ndayi nda'a ra? ¿An nivi kúu na taxa ndayi nda'a ra ña sakuchu ra nivi? Tá ndakuijn ndó ña ndaka to'on j ndó'ó, ta

saá ka'an j xi'in ndó mikiá kixi ndayí ké'é j chiño yó'o —káchí taJesús xi'in na.

³¹ Ta saá kixá'á na ká'an tá'an xi'in mji na:

—¿Ndasaa koo ndakuijn yó vitin? Chi táná ka'an yó Ndios taxa ndayí nda'a taJuan, ta saá ndaka to'on taJesús mji yó: “¿Ndachun on vása ní-kandixa ndó ña nika'an ra?”

³² ¿Án kivi ka'an yó nivi kuiti kúu na taxa ndayí nda'a taJuan? —káchí na, ká'an tá'an na.

Ká'an tá'an na saá chi yí'ví na kofo saá naño, chi ndi'i naño kándixa na ndí taJuan xikuu ra ñii taprofeťa.

³³ Ta saá ndakuijn na, káchí na si'a xi'in taJesús:

—On xini ndj yu kúu na taxa ndayí nda'a taJuan —káchí na.

Ta saá taJesús nika'an ra xi'in na:

—Ta ni yí'j, on ka'an j xi'in ndó mikiá kixi ndayí kómij ña ké'é j chiño yó'o —káchí ra.

12

*Cuento yó'o ndato'on xa'a nivi na on vá'a na táti ño'o
noo yoo tón uva
(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)*

¹ Ta kixá'á taJesús ká'an ra xi'in na, ndato'on ra ñii cuento ña saná'a ra na, káchí ra saá:

—Saá ndo'o ñii ta, naŋaan ra tón uva. Ta kisa va'a ra ñii nama xino nduu ña ndi'i noo ño'o noo naŋaan ra tón uva. Ta xaťa ra noo ño'o ta kisa va'a ra ñii noo ko'on nduta tíuva, ta kisa va'a ra ñii torre noo kundoo nivi kundaa na tón uva yó'o. Ta saá saťati ra ño'o ra xi'in tón uva inka nivi, ta kee ra kuá'an ra inka ñoo xiká ní.

² Ta kixaá yatin kivi ña ka'nda na tíuva yó'o, ta ta xi'in yitón tón uva tí'ví ra ñii tamozo ra kuá'an ra naki'in ra sava tíuva ña kuu ya'vi ra.

³ Ta nivi na táti ño'o noo yoo tón uva tijn na tamozo yó'o, ta kani ní na ra, ni-xiin na taxi na rí nda'a ra, ta saá ndikó vichí ra kuano'o ra.

⁴ Ta ta ta xi'in yitón tón uva tuku tí'ví ra inka ta kuá'an ra naki'in ra tíuva. Ta koon na yuu ra, ta'ví na sinj ra, ta sakuka'an na noo ra, ta taxin na ra ndikó ra kuano'o ra ve'e tapatrón.

⁵ Ta ta ta xi'in yitón tón uva tuku tí'ví ra inka tamozo kuá'an ra, ta xa'ni na tayó'o. Ta saá tí'ví tuku ra kuá'a ní namozo kuá'an na, ta kani ní na sava nayó'o, ta xa'ni na sava nayó'o.

⁶ Ta saá on kofo ka inka na kúchiño ti'ví ra ko'on, ta nindoo ñii ta ta kúu sa'ya mji ra, ta kí'vi ní ini ra xini ra sa'ya ra yó'o. Ta saá tí'ví ra sa'ya ra kuá'an ra noo nivi na táti ño'o, chi xani ini ra: “Ndixa kasa to'ó na sa'ya mji yó”, ká'an ra.

⁷ Ta na táti ño'o xini na kixaá tajo'o sa'ya ra, ta nika'an na xi'in tá'an na, káchí na saá: “Takaá kúu sa'ya ta naŋaan tón uva, ta sa'ya ra yó'o kúu ta naki'in ñakuíká xi'in ño'o yó'o táná kivi yivá ra. Na'a ndó ná ko'yo ka'ni yó ra, ta kindoo yó xi'in ndi'i ñakuíká ra”, káchí na.

⁸ Ta saá tijn na ra, ta xa'ni na ra, ta sakana na yiki koñu ra nda saťa nama ña xino nduu noo yoo tón uva. Saá ndi'i cuento yó'o —káchí taJesús.

⁹ Ta taJesús nika'an ra xi'in nivi na xinj so'o cuento yó'o:

—¿Vitin yukía ke'é t̄a t̄a xí'in yit̄on tón uva? Ká'an j̄ xí'in ndó, ndikó ra naxaa ra, ta sandi'i ra x̄a'á n̄vi na t̄ati ño'ò ra. Ta tuku satati ra ño'ò ra ink̄a n̄vi.

¹⁰ '¿Án ɔn vása ní-ka'vi ndó t̄o'on Ndios, ña káchí saá?:

Yoo yuu ña n̄-xiin n̄vi na k̄isa va'a ve'e konj̄ ñó'ó na, ta m̄ji yuu yó'o nd̄u ña yuu ñanq̄o nákaa x̄a'á ve'e.

¹¹ Ndios kúu t̄a k̄isa ndivi saá, ña'a livi ní kúu ña ke'é Ndios, ta m̄ji yó náka'nda ini yó x̄ini yó ñayó'o, káchí n̄vi, káchí t̄o'on Ndios —káchí t̄aJesús xí'in na.

¹² Ta saá x̄ani s̄inj̄ na ndúkú na ndasaá koo tiin ña'á na, chi kundaa ini na cuento ña n̄jka'an t̄aJesús ndí ká'an ña x̄a'á na. Ta n̄i-kuchiño tiin na ra, chí yí'ví na k̄ot̄o saá n̄vi na ndóo yó'o. Ta saá kee na kuá'an na.

Ñayó'o ká'an x̄a'á ña chá'vi n̄vi kota nda'a nagobierno
(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

¹³ Ta t̄i'ví na sava nafariseo xí'in na ndík̄on partido t̄aHerodes kuá'an na n̄oq̄ t̄aJesús ña sat̄iví na ñii t̄o'on k̄a'an t̄aJesús.

¹⁴ Ta k̄ixaa na n̄oq̄ t̄aJesús, ta n̄jka'an na si'a xí'in ra:

—Tata maestro, x̄inj̄ nd̄i yó'ó kúu ún t̄a t̄a ká'an ñandaa, ta ɔn vása ndí'i ini ún ña ká'an n̄vi x̄a'á ña sáná'a ún, ta ɔn vása nákaaxin ún n̄vi, ta ñii k̄i'va ká'an ún xí'in ndí'i na. Sáná'a ún ñandaa x̄a'á yich̄i Ndios. Ta vitin kóni nd̄i nd̄aka t̄o'on nd̄i yó'ó, ¿án va'a cha'vi yó kota n̄oq̄ t̄arey César ñoo Roma? ¿Án ɔn vá'a cha'vi yó ña? —káchí na xí'in ra.

¹⁵ Ta t̄aJesús kundaa ini ra ndí na ɔvj̄ yu'u kúu na, kóni na koto ndoso na ra, ta n̄jka'an ra xí'in na:

—¿Nd̄achun kóni ndó koto ndoso ndó ȳi'j̄? Taxi ndó ñii s̄i'ún ná koto j̄ n̄oq̄ ña.

¹⁶ Ta t̄axi na ñii s̄i'ún nda'a ra, ta x̄ito ra ña, ta n̄jnd̄aka t̄o'on ra na:

—¿Yo n̄a'ná, ta yo k̄ivj̄ kúu ña yóo n̄oq̄ s̄i'ún yó'o?

Ta nd̄akuijn̄ na:

—S̄i'ún yó'o kómí ña n̄a'ná xí'in k̄ivj̄ t̄arey César —káchí na.

¹⁷ Ta n̄jka'an t̄aJesús xí'in na:

—Taxi ndó nda'a t̄arey César ña kúu kuenda ra, ta taxi ndó nda'a Ndios ña kúu kuenda Ndios —káchí t̄aJesús xí'in na.

Ta n̄aka'nda ní ini na chí va'a ní n̄jka'an ra.

Ñayó'o ká'an x̄a'á n̄vi n̄ixi'j̄ ta n̄qatak̄u na
(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

¹⁸ Nasaduceso k̄ixaa na n̄oq̄ t̄aJesús. Nasaduceso yó'o kúu na naná'no na sáná'a ta ká'an na ndí na n̄ixi'j̄ ɔn vása nataku k̄a na. Ta n̄jnd̄aka t̄o'on na t̄aJesús:

¹⁹ —Tata maestro, nd̄ayí Ndios ña n̄jtaa t̄aMoisés, káchí ña saá: “Tá ñii t̄a n̄ixi'j̄ ra, ta ɔn k̄oq̄ sa'ya ra ní-xiyo xí'in ñásí'í ra, ta ñani ra x̄inj̄ ñó'ó tonda'a ra xí'in ña n̄jnd̄oq̄ yó'o, ña kivi koo sa'ya na. Nd̄atán koo sa'ya t̄a n̄ixi'j̄, saá koo sa'ya nayó'o”, káchí nd̄ayí ña n̄jtaa t̄aMoisés.

²⁰ Ta, ¿yukía káchí yó'ó x̄a'á ñayó'o? Chi saá nd̄o'o t̄a, ux̄a ñani kúu ra. T̄anq̄o t̄onda'a ra xí'in ñii ña'a, ta n̄ixi'j̄ ra, ta ɔn k̄oq̄ sa'ya na ní-xiyo.

²¹ Ta ñani ra t̄aɔvj̄ t̄onda'a ra xí'in ñaña'a yó'o, ta n̄ixi'j̄ ra, ta ɔn k̄oq̄ sa'ya na ní-xiyo. Ta ñani ra t̄aɔnj̄ t̄onda'a ra xí'in ñaña'a yó'o. Ñii k̄i'va nd̄o'o t̄anq̄o xí'in t̄aɔvj̄, saá nd̄o'o t̄aɔnj̄ yó'o, n̄ixi'j̄ ra, ta ɔn k̄oq̄ sa'ya na ní-xiyo.

22 Ta ñani ra taqomj tonda'a ra xí'in ñaña'a yó'o, ta ñixi'i ra, ta on koq sa'ya na. Ta ñani ra taq'on tonda'a ra xí'in ñaña'a yó'o, ta ñixi'i ra, ta on koq sa'ya na. Ta ñani ra tajñq tonda'a ra xí'in ñaña'a yó'o, ta ñixi'i ra, ta on koq sa'ya na. Ta ñani ra tauxa tonda'a ra xí'in ñaña'a yó'o, ta ñixi'i ra, ta on koq sa'ya na. Ta saá ñixi'i mji ñaña'a yó'o.

23 Ta kivi natakü ndi'i na ñixi'i, çyukü taq kuu yji ñaña'a yó'o?, chi ndi'i taq uxá ñani ñixijo ra xí'in ñá —káchí na xí'in taJesús.

24 Ta ndakuijn taJesús, káchí ra saá xí'in na:

—Sándá'ví xí'in mji ndó, chi naa ní ini ndó, on vása kúndaq ini ndó ña ká'an to'on Ndios, ni on vása kúndaq ini ndó ña kúu ndeç Ndios.

25 Saá chi kivi natakü na ñixi'i, on vása tonda'a ka na ñoyivi ñino, ni on vása taxi na sa'ya na tonda'a na xí'in inka ñivi. Ndátan yóo naángel ñoyivi ñino, saá koo ñivi na kundqo xí'in Ndios.

26 Xa'a ña natakü na ñixi'i, çán on vása ní-ka'vi ndó yukia ñika'an Ndios xí'in taMoisés xina'a, kivi xini ra yiton ñiño xixi nó? Káchí ra saá: “Yi'i kúu Ndios, ta taAbraham, taIsaac, xí'in taJacob kisa to'ó ra yi'i vitin”, káchí Ndios.

27 Ta xí'in to'on yó'o kúndaq ini yó ndí táku ka xji síkuá yó yó'o, chi na ndixa ñixi'i on kuchiño na kasa to'ó na Ndios. Sána ini ndó chi on vása kúndaq ini ndó ndí ñivi na ñixi'i tuku natakü na —káchí taJesús xí'in nasaduceo.

*Ñayó'o ká'an xa'a ndayí ña xini ñó'ó ní ka noq inka ndayí
(Mt. 22:34-40)*

28 Ñii taq ta sáná'a ndayí Ndios kixaa ra xini so'o ra ña ñika'an tá'an na. Ta kúndaq ini ra va'a ní ndakuijn taJesús yu'u na, ta saá ñindaq to'on ra taJesús:

—Tata, çnda ndayí Ndios kúu ña xini ñó'ó ní ka noq ndi'i inka ndayí?

29 Ta ndakuijn taJesús:

—Ndayí ña xini ñó'ó ní ka kúu ñayó'o: “Koni so'o ndó, naIsrael, Ndios Yivá yó kúu ñii laá Ndios.

30 Kuki'vi ini ndó koni ndó Ndios xí'in ndi'i nímá ndó, xí'in ndi'i ini ndó, xí'in ndi'i sijní ndó, xí'in ndi'i ndeç ndó.” Ñayó'o kúu ndayí ñanoq, ña xini ñó'ó ní ka.

31 Ndátan sáná'a ndayí ñanoq, saá sáná'a ndayí ñaovj, káchí ña saá: “Ñii ki'va ndátan kí'vi ini ndó xini ndó xí'in mji ndó, saá kuki'vi ini ndó koni ndó natá'an ndó.” On koq ka inka ndayí ña ndáya'ví ní ka noq ovi ndayí yó'o —káchí taJesús.

32 Ta ta sáná'a ndayí Ndios ñika'an ra:

—Va'a ní ká'an ún, Tata Maestro. Ñandaq ká'an ún yóo ñii laá Ndios, ta on koq ka inka Ndios.

33 Ña kuki'vi ini yó koni yó Yivá yó Ndios xí'in ndi'i nímá yó, xí'in ndi'i sijní yó, xí'in ndi'i ini yó, xí'in ndi'i ndeç yó, ta ña kuki'vi ini yó koni yó natá'an yó ndátan kí'vi ini yó xini yó xí'in mji yó kúu ña ndáya'ví ní ka noq ndi'i ña soqo yó xí'in ña ka'mi yó noq ñama yji ve'e Ndios —káchí ta sáná'a ndayí.

34 Tá taJesús xini so'o ra va'a ní ndíchi ñika'an ta sáná'a ndayí, ta káchí ra saá xí'in ra:

—Yatin ní yóo ún ña ki'vi ún yichj noq xá'nda chiño Ndios.

Ta saá nda ñii ñivi ñi-xiin ka na ndaka to'on na ra ña koto ndoso ña'á na.

Ñayó'o ká'an xa'a yu kúu nave'e Cristo

(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

³⁵ Ta taJesús saná'a ra ñivi ye'é ve'e ño'o ká'no, ta káchí ra saá xí'in na: —¿Nda chun na sáná'a ndayí Ndios ña ñitaa taMoisés xina'á káchí na ndí Cristo, ta ti'ví Ndios sakaku ra ñivi, kuu ñii sa'ya ñani síkuá tarey David?

³⁶ Chi Níma Ndios ñika'an ini taDavid, ta ñitaa ra to'on yó'o, ña káchí saá:

Ndios ñika'an ra xí'in taKá'no ñoq j:

“Koo ún xí'in j sijn kua'á j ñoq táyi tón to'ó yó'o,

tañda kivi taxi j koyo ndi'i na káni tá'an xí'in ún tixin xa'a ún”, káchí Ndios, ñitaa taDavid xina'á.

³⁷ Xí'in to'on yó'o taDavid káchí ra Cristo kúu taKá'no ñoq ra. Ta, ¿mí kúchiño kúu Cristo sa'ya ñani síkuá taDavid? —káchí taJesús xí'in na.

Ta kua'a ní ñivi ndóo yó'o, ta kúsi j ní ini na xini so'o na ña ñika'an ra.

Ñayó'o ká'an xa'a taJesús kivi chikaq ra kuqchi

sata na sáná'a ndayí Ndios

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Ta taJesús saná'a ka ra na, káchí ra saá:

—Koto va'a ndó on kundikon ndó yichí ñivi na sáná'a ndayí Ndios, chi kuiti ká'vi na ndayí ta on vása kasa ndivi na ña. Kísa ká'no xí'in mji na, kúsi j ní ini na kundixin na tikoto va'a, ta kua'an vaxi na ñoq ñivi ña koto ña'á na. Ta xíka na ñoyá'vi, ta kóni na ña kasa to'ó ní ñivi na,

³⁹ ta kútoo ní na kundoo na táyi tón ná'no tón to'ó tón yoo ve'e ño'o sinagoga. Ta ñoq yoo viko xixi, ndúkú na kundoo na ñoq táyi ná'no tón to'ó.

⁴⁰ Ta ké'é na ña on vá'a, chi kíndaa na ve'e náña'a ná ñixi'j yij. Ta ndi'i ké'é na saá ta xí'in ñavatá ini na, xá'an na ve'e ño'o sinagoga, ta na'á ní ká'an na xí'in Ndios. Ké'é na saá xa'a ña kóni na kani sijn ñivi ndí nayó'o kúu nava'a ní ñoq Ndios. Ta xa'a ña on vá'a ké'é na, Ndios saxo'vi ka ra nayó'o ñoq inka ñivi —káchí taJesús xí'in na.

Ñayó'o ká'an xa'a si'un ña ñisoko ñii ña'a ña ñixi'j yij

(Lc. 21:1-4)

⁴¹ Ta saá xikoo taJesús ye'é ve'e ño'o ká'no, yatin ñoq ñíndichi caja ña ñó'o si'un xa'a Ndios. Ta xito ra ñivi táan na si'un ini caja. Ta nakuíka táan na kua'a ní si'un ini caja yó'o.

⁴² Ta kixaq ñii ña'a ndá'vi ña ñixi'j yij, táan ña ovi si'un kuálí ini caja, ta lo'o ní ndáka si'un yó'o.

⁴³ Ta taJesús kana ra uxu ovi naxíka xí'in ra vaxi na ñoq ra, ta ñika'an ra xí'in na:

—Ndixa ká'an j xí'in ndó, ñándá'vi yó'o taxi ña ví'í ka si'un ñoq ña taxi nakuíka,

⁴⁴ chi nakuíka, vará taxi na kua'a ní si'un, ta kñdoo ví'í ka ña nda'a mji na. Ta ñándá'vi yó'o, vará lo'o ní si'un ní'í ñá, ta taxi ndi'i ñá si'un ña kómí ñá, ta saá sandakoo ña ndi'i ña xini ñó'ó ñá —káchí taJesús xí'in na.

13

*Ñayó'o ká'án xá'a ve'e ño'o ká'no ñoo Jerusalén
ndi'i xá'a ña ñii kivi ña vaxi
(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)*

¹ Ta saá tajesús keta ra ve'e ño'o ká'no ta kuá'án ra, ta ñii taxíka xí'in ra nika'án ra xí'in ra:

—Tata Maestro, koto ún, ¡ndachun ná'no ní yuu ñó'o kuvá'a ve'e ño'o yó'o! ¡Ndachun livi ní ve'e ño'o yó'o!

² Ta nika'án tajesús xí'in ra:

—¿Án xito ún ndi'i ñalivi yó'o? Nda ñii ka yuu on koo ka sata inka yuu. Saá chi ñii kivi ña vaxi tani ve'e ño'o yó'o ta ndi'i xá'a ña —káchí tajesús.

*Ñayó'o ká'án xá'a seña ña saná'a
xa yatin kixaa kivi sondí'i ñoyivi yó'o
(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)*

³ Ta saá kuá'án na xiki tón Olivo ña nákaa ñoo xito ndaa ve'e ño'o ká'no. Ta xikoo tajesús ñoo ño'o, ta tãPedro, tãJacobo, tãJuan xí'in tãAndrés xito na on koó ka ñivi, ta kixaa na ñoo ra, ta nika'án na xí'in ra:

⁴ —Tata, kóni ndi ndato'on ún xí'in ndi, ¿ama koo saá ña káchí ún? ¿Nda seña kuu ña koni ndi ña kundaá ini ndi xa kúyatin ndi'i xá'a ve'e ño'o ká'no yó'o? —káchí na.

⁵ Ta ndakuijn tajesús, káchí ra saá xí'in na:

—Koto va'a ndó ña on sandá'vi ñivi ndó'ó.

⁶ Saá chi kuá'a ní tã kixaa, ta kivi kixaa ñii ñii na, ta ka'án na xí'in ndó, kachí na saá: “Yí'j kúu Cristo, tã tã tí'vi Ndios sakaku ñivi ñoyivi yó'o”, kachí na xí'in ndó, ta sandá'vi na kuá'a ní ñivi.

⁷ Ta koni sq'o ndó yoo kuachi xá'ni tá'an na ñoo yatin, ta xá'ni tá'an na ñoo xíka, ta on kuyi'vi ndó. Chi xini ñó'ó kundivi ndi'i ñayó'o, ta saá ni, tã'án kixaa kivi ñasondí'i ñoyivi yó'o.

⁸ Kivi ña vaxi nakuíta ñivi na ñoo ná'no ka'ni tá'an na xí'in ñivi na inka ñoo ná'no, ta ñoo ñoo yoo narey ka'ni tá'an na xí'in inka ñoo ñoo yoo inka narey. Ta kuá'a ní xiiña tãan ñoo ño'o, ta koo ní sqko, ta nakuíta nanivi chi ndi'i ní ini na, ta saá ní ini na, ta kani tá'an na xí'in natá'an na. Ñayó'o kuiti kuu ña kixá'a ña xo'vi ní ñivi.

⁹ Ta ndó'ó, kundaá xí'in mji ndó, chi tiin na ndó'ó ko'on ndó xí'in na, ta nataxi na ndó'ó nda'a nachiño ná'no, ta kani ní na ndó'ó ve'e ño'o sinagoga. Taxi na kuachi xa'a ndó ñoo nagobernador án ñoo narey chi na ndíkon yi'j kúu ndó. Tá kundqo ndó ñoo nachiño yó'o, ta saá kukomí ndó yichi ka'án ndó to'on ñava'a xa'a j.

¹⁰ Si'na ñivi na kándixa yi'j xini ñó'ó ka'án ndoso na to'on ñava'a xa'a j ñoo ndi'i ñivi na ndó ndi'i saá ñoo ñoyivi yó'o, ta saá kixaa kivi sondí'i.

¹¹ Tá tiin na ndó'ó ko'on ndó xí'in na, ta chikaa na kuachi xa'a ndó ñoo nachiño, ta on kundí'i ini ndó xa'a to'on ña ndakuijn ndó. Saá chi mji kivi ña kundo'o ndó saá, Ndios taxi ra to'on ña ka'án ndó ñoo nayó'o, chi on sivi mji ndó'ó kuu na ka'án ñoo na, ta Níma Ndios ña yoo ini ndó kuu ña ka'án.

¹² Kivi ña vaxi sava nataa taxi na kuachi xa'a ñani na ñoo nachiño, ta sava na kuu yivá taxi na kuachi xa'a sa'ya na ñoo nachiño. Ta sava na kuu sa'ya kasa toon na ñoo yivá si'í na, ta taxi na kuachi xa'a mji yivá si'í na yó'o ñoo nachiño, ta nachiño ka'án na saá: “Ná kivi nayó'o.”

13 Ndi'i n̄vi kusaq̄ ini na koni na ndó'ó chi na ndíkõn yichij̄ kúu ndó. Tá õn sandakoo ndó yichij̄ ta kundikõn va'a ndó ña, nda kixaā kij̄v̄i ndi'i ña xõ'v̄i ndó ñoyivi yó'o, ta Ndios sakaku ra ndó'ó ña kutaku ndó xí'in ra ndi'i saá kij̄v̄i ña vaxi —káchí tajesús.

14 Ta ndó'ó na ká'vi tõ'on yó'o, xini ñó'ó kundaā ini ndó tõ'on yó'o ña n̄ika'an tajesús xí'in naxíka xí'in ra, káchí ra saá:

—Kujyā xina'á taprofeta Daniel n̄ika'an ra xa'ā ña õn vá'a ñakini ña sandi'i xa'ā ñayij̄. Ta kixaā kij̄v̄i koto ndó yóo ña õn vá'a ñakini yó'o ve'e ño'o ká'no, ta ndi'i na ndóo estado Judea yó'o, xini ñó'ó kee na ta kono na kõ'õn na nõõ yóo yuk̄u sikhón.

15 Tá yóo n̄vi ta nándoso na sijn̄i ve'e na, ta nayó'o õn vá'a noo na ndi'vi na naki'in na ña kómí na ve'e na.

16 Tá yóo n̄vi ta ñó'o na yuk̄u, ta nayó'o, õn vá'a ndikó k̄a na ve'e na naki'in na tikáchí na.

17 Ndá'ví ní náña'a ná ñó'o sa'ya, ta ndá'ví ní náña'a ná yóo sa'ya válí na chíchín, chí ndeé ní koo ña xõ'v̄i ná kij̄v̄i kundivi ñayó'o saá!

18 Ndukú ndó nõõ Ndios ña õn kuu ña kij̄v̄i v̄ixin ní ña kundo'o ndó saá.

19 Ndā kij̄v̄i nõõ ña k̄isa va'a Ndios ñoyivi yó'o tãnda vitin, nan̄ivi xó'v̄i na. Ta kij̄v̄i koo ña õn vá'a yó'o saá, ndeé ní k̄a xõ'v̄i ndi'i n̄vi. Ta ndā ñii k̄a kij̄v̄i ña vaxi õn xõ'v̄i k̄a na ndatán xõ'v̄i na kij̄v̄i yó'o.

20 Ta xa'ā ña kúnda'ví ini Ndios xini ra n̄vi na naqaxin ra ndíkõn yichij̄ ra kúu ña chitónj̄ ra salo'o kij̄v̄i xõ'v̄i n̄vi ñoyivi yó'o. Tá õn vása ní-chitónj̄ ra saá, níkúu, ta ndā ñii n̄vi õn kivi kaku na nõõ ña yõ'v̄i ní xó'v̄i na.

21 Tá yóo n̄vi na k̄a'an xí'in ndó: “Yó'o yóo Cristo t̄a t̄i'ví Ndios sakaku na ñoyivi yó'o”, án “Koto ndó, kaā yóo ra”, kachí na xí'in ndó, ta õn kandixa ndó na.

22 Chí nakuita ku'ā ní navatá ta k̄a'an na, kachí na si'a: “Yi'j̄ kúu Cristo t̄a t̄i'ví Ndios”, ta ink̄a na k̄a'an, kachí na: “Yi'j̄ kúu taprofeta t̄a k̄a'an ndoso tõ'on Ndios”, ta õn s̄ivi nandāa kúu na. Navatá yó'o tõnda na ke'é na milagro ña sandá'ví na n̄vi, tãnda yatin kuchiño sandá'ví na n̄vi na naqaxin Ndios kundikõn yichij̄ ra.

23 Ta ndó'ó koto va'a ndó, chí vitin kúndāa ini ndó ndi'i ñayó'o, chí xa ndatõ'onj̄ xí'in ndó —káchí tajesús xí'in naxíka xí'in ra.

*Ñayó'o ká'an xa'q̄ seña ña saná'a
xa yatin kixaā kij̄v̄i ndikó tajesús ñoyivi yó'o
(Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36)*

24 Ta tuku n̄ika'an tajesús, káchí ra saá xí'in na:

—Ta kij̄v̄i kán, tá ndi'i ña xõ'v̄i n̄vi, ta ña ño'o ká'no yé'e kunaa nõõ ña, ta t̄iyõõ õn vása naye'e k̄a rí,

25 ta t̄ik̄imi kee rí ñoyivi ñj̄no ta koyo rí, ta ndi'i ña kómí ndeë yóo ñoyivi ñj̄no kanda ña ta kisin ndi'i ñayó'o.

26 Ta saá ndi'i n̄vi koni na yij̄i, t̄a t̄a k̄ixi nõõ Ndios, ta vaxi j̄ m̄a'ño v̄j̄ko, xí'in ndeë ká'no, xí'in ndi'i ña yé'e livi.

27 Ta yij̄i ti'vij̄i naángel kõ'õn na nakaya na ndi'i n̄vi na naqaxin j̄ na kúu na ndíkõn yichij̄i. Ta n̄vi yó'o kee na ndi'i saá xiiña nõõ ño'õ ñoyivi yó'o xí'in ñoyivi ñj̄no, ta kixaā na nõõ j̄.

28 “Ta ndó'ó, saku'á ndó ta kundaā ini ndó ña saná'a yitõn tón higo: Tá xa vaxi nduxaā nó, ta nákoõ yuk̄u yúta nda'a nó, ta saá kundaā ini ndó xa n̄ikuyatin ní kixaā sa'vi.

²⁹ Ta kivi xito ndó xa kuá'an kundivi ndi'i ñayó'o ña ndatq'on j xí'in ndó, ta saá kundaa ini ndó xa vaxi kuyatin kivi ndikó j ñoyívi yó'o.

³⁰ Ta ndixa ká'an j xí'in ndó, ñivi na xito kixá'á seña yó'o kutaku ka na nda ndi'i kundivi ndi'i ña ndatq'on j xí'in ndó.

³¹ Ña ñoyívi ñino xí'in ña ñoyívi yó'o ñii kivi vaxi ndi'i xa'a ña, ta to'on j on ndi'i xa'a ña, ta kindoo ña ndi'i saá kivi.

³² 'Nda ñii ñivi on vása xinj na ama ndikó j, ni ñivi na ndóo ñoyívi yó'o, ni naángel na ndóo ñoyívi ñino, ni yí'j ta taSa'ya Ndios. Ta ñii laá Ndios Tata Yíva yó kúu ta xinj ama ndikó j ñoyívi yó'o.

³³ 'Ta saá ndó'ó, koto va'a ndó, kundoo ti'va ndó ta ka'an ndó xí'in Ndios, chi on vása xinj ndó ama ndikó j ñoyívi yó'o.

³⁴ Ndatán ke'é ñii ta ta kuá'an xiká, saá ké'é j xí'in ndó. Saá chi tayó'o sandakoo ra ve'e ra, ta taxí ra ndayí nda'a namozo ra, ta ñii ñii na sakuiso ra na chiño, ta xa'nda chiño ra noo ta ndaa yé'é ve'e ra ña koo ti'va ra.

³⁵ Ta ká'an j xí'in ndó, kundito ndó chi on vása xinj ndó ama ndikó j, án kuá'an kuñoó, án ma'ño ñoó, án xitaan naa ka ta kána nduxú chée, án xitaan ñivi, kuu ña ndikó j.

³⁶ Koto va'a ndó koto ñii kama ndikó j, ta nani'j ndó'ó ndóo ndó kisin ndó.

³⁷ Ta to'on ká'an j xí'in ndó, ká'an j xí'in ndi'i ñivi: Ná kundoo ti'va ndó —káchí tajesus xí'in na.

14

Ñayó'o ká'an xa'a ña ká'an tá'an ñivi tiin na tajesus
(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Ta kumanj ovi kivi ña tondaa kivi kana viko Pascua,* xí'in inká viko noo xixi najudío sjta va'a ña on koó levadura kómí. Ta na sán'a ndayí Ndios xí'in naná'no noo nasutu ndúkú na ndasaá koo kasa va'a na kuachi vatá xa'a tajesus, ta tiin na ña ka'ni ña'a na.

² Ta ñika'an na, káchí na saá:

—On kuchiño tiin yó ra kivi viko, koto koni ndi'i nanivi ñoo yó'o, ta sjo na nda'yi na, ta kani tá'an na, ta koo ní kuachi —káchí na.

Ñayó'o ká'an xa'a ñii ña'a kivi chika ña
nduta támi xá'an sinj tajesus
(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³ Ta yoo tajesus ñoo Betania ve'e taSimón, ta xikomí ku'e tá'yí naní ña lepra. Tá yoo tajesus xixi ra noo mesa, ta kixaq yatin ñii ña'a ní' ña ñii yuyu ña kuvá'a xí'in yuu naní alabastro, tixin ña ñó'o nduta tá xá'an támi ní, tá kuvá'a xí'in yukú nardo kúu rá, ta nduta yó'o kúu tá yá'vi ní. Ta ñixa'no ña sikon yuyu yó'o ta chika ndi'i ña rá sinj tajesus.

⁴ Ta sava na ndóo ñisaq ní na xini ña'a na, ta ñika'an na xí'in tá'an na: —¿Ndachun sandi'i ña'a yó'o xa'a nduta yá'vi ní?

⁵ Va'a ka ná sjko ña nduta yó'o ta unj ciento sj'un denario† naki'in ña, níkuu, ta saá kuchiño chindee ña nandá'vi —káchí na, ká'an na.

Ta ká'an na to'on on vá'a xí'in ña.

⁶ Ta tajesus ñika'an ra xí'in na:

* **14:1** Pascua najudío kána ña uxá kivi xa'a ña náká'an na ndasaá Ndios saka ku ra naxj sikuá na noo ñaño Egipto kujya xina'á. † **14:5** Ñii denario kúu sj'un ña kúu ya'vi ñii ta ta kja chiño ñii kivi.

—On ka'ʼan ndó to'on kuáchí xí'in ñaña'a yó'o. ¿Ndachun sándi'i ndó ñá? Chi ñava'a kúu ña ke'é ñá xí'in j.

⁷ Ndi'i saá kivi yóo nandá'vi xí'in ndó ta kúchiño chindeé ndó na. Ta yi'i, salo'o ní ka kivi yóo j xí'in ndó.

⁸ Ñaña'a yó'o ke'é ñá ñava'a, chikaa ñá nduta tá xa'an támi sinj j ña kisa ti'va ñá yiki koñu j ña nduxun ña.

⁹ Ndixa ká'an j xí'in ndó, ndi'i saá xiiña ñoyívi yó'o noo ka'ʼan ndoso na to'on ñava'a xa'a j, ndato'on na xí'in nivi yukia ke'é ñáyó'o. Ta saá naká'an nivi xa'a ñava'a ke'é ñá xí'in j —káchí taJesus xí'in na.

Ñayó'o ká'an xa'a taJudás ndasaá kindoo ra xí'in naná'no ña nataxi ra taJesus nda'a na

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰ Ta saá taJudás Iscariote, ta kúu ñii ta ta uxu ovi xika xí'in taJesus, kee ra nixa'an ra noo naná'no noo nasutu ña nataxi ra taJesus nda'a na.

¹¹ Ta kusij ní ini na xinj so'o na ña nika'an taJudás xí'in na, ta nayó'o nika'an na xí'in ra:

—Tá nataxi ún ra nda'a ndi, ta taxa'vi ndi yó'o —káchí na.

Ta saá kixá'á ndúkú taJudás ndasaá koo nataxi ra taJesus nda'a na.

Ñayó'o ká'an xa kuq'an kuñoó ta xixi taJesus xí'in naxika xí'in ra

(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹² Ta ñitondaa kivi kixá'á viko xixi najudio sija va'a ña on koó levadura kómi, ta ñii ñii ve'e na, xa'ni na ndikachi lo'o ña náka'an na viko Pascua. Ta naxika xí'in taJesus ñindaqa to'on na ra:

—¿Mikia kóni ún kasa ndivi ndi ña kuxu yó viko Pascua? —káchí na.

¹³ Ta saá ti'vi taJesus ovi naxika xí'in ra, káchí ra saá xí'in na:

—Kua'an ndó, ta kuq'an ki'vi ndó ñoo Jerusalén, ta nakuta'an ndó xí'in ñii ta ndiso kisi takuii, ta kundikon ndó ko'on ndó sata ra,

¹⁴ Ta ve'e noo ki'vi ra, ka'an ndó xí'in ta ta xí'in ve'e yó'o: “TaMaestro ti'vi ndi'j vaxi ndi ndaka to'on ndi yó'o: ¿Mikia yóo ñii cuarto ve'e ún noo kuxu ra viko Pascua xí'in ndi'j, naxika xí'in ra?”, kachí ndó.

¹⁵ Ta saá ta ta xí'in ve'e saná'a ra ndó'o mikia yóo ñii cuarto ká'no ve'e ra ña kánó piso ovi, noo yóo ndi'i ña xini ñó'o ndó. Ta ve'e yó'o kasa ndivi ndó ña kuxu yó viko Pascua —káchí taJesus xí'in na.

¹⁶ Ta ovi naxika xí'in ra kee na kuq'an na, ta niki'vi na ñoo Jerusalén, ta naní'i na ndatán yóo ña nika'an taJesus xí'in na, ta kisa ndivi na ña kuxu na viko Pascua.

¹⁷ Tá kuq'an kuñoó, kixaa taJesus xí'in uxu ovi naxika xí'in ra.

¹⁸ Ta ndóo na xixi na noo mesa, ta nika'an taJesus xí'in na:

—Ndixa ká'an j xí'in ndó, ñii ndó'o na xixi xí'in j kúu ta ta sika ku'na yi'i, ta nataxi ra yi'i nda'a nivi na saá ini xini yi'i —káchí ra.

¹⁹ Ta kixá'á nayó'o kúchuchú ní ini na, ta ñii ñii na ñindaqa to'on na taJesus:

—Tata, ¿án yi'i kúu ta ká'an ún xa'a?

Ta inká na nika'an:

—¿Án yi'i kúu ra?

²⁰ Ta ndakuijn taJesus, káchí ra xí'in na:

—Ñii ndó'o ta uxu ovi kúu ra, ta sáchii sija va'a ini ko'o xí'in j, tayó'o kúu ta sika ku'na yi'i noo na saá ini xini yi'i.

²¹ Ta yí'j, ɬa ɬa kixi nɔɔ Ndios, ndixa xɔ'vi ní'j ta kivi'j, ndatán nɪtaa naprofeta xina'á. Ta, ɪnda'vi ní ɬa ɬa sɪkɔ ku'ná yí'j nɔɔ na sáa ini xini yí'j! Va'a ka níxiyo ɔn kaku ɬayó'o, níkuu —káchí ɬajesús xí'in na.

²² Tá ndóo ka na xíxi na, ɬajesús kɪ'in ra sɪɬa va'a, ta nɪka'an ra xí'in Ndios:

—Tata Yivá yó, táxa'vi ún chi ɬaxi ún sɪɬa va'a kuxu ndɪ —káchí ra.

Ta ɬa'vi ra sɪɬa va'a, ta ɬaxi ra ña nda'a ñii ñii naxíka xí'in ra kuxu na. Ta nɪka'an ra xí'in na:

—Naki'in ndó kuxu ndó sɪɬa va'a yó'o, chi ñayó'o kúu yɪkɔ kɔɬu j.

²³ Ta kɪ'in ɬajesús ñii copa ña ñó'o nduta vino, ta nɪka'an ra xí'in Ndios:

—Tata Yivá yó, táxa'vi ún chi ɬaxi ún nduta ko'o ndɪ yó'o —káchí ra.

Ta ɬaxi ra copa ñó'o nduta vino yó'o nda'a na, ta ndi'i na xí'i na rá,

²⁴ Ta nɪka'an ra saá xí'in na:

—Nduɬa yó'o kúu nɪj j ña kuɪɬa. Ta xí'in ñayó'o Ndios chindú'u ra pacto xaá ña ka'an ndasaá kuchiño naki'in nɪvi ñava'a Ndios.

²⁵ Ndixa ka'an j xí'in ndó, ɔn ko'o ka j nduta vino nda kixaa kivi nakutá'an yó nɔɔ xá'nda chiño Ndios. Ta saá ko'o yó tánduta vino xaá —káchí ɬajesús xí'in na.

Ñayó'o ká'an xa'a ɬajesús, ká'an ra ndí ɬaPedro ka'an ra ɔn vása xini ña'a ra

(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

²⁶ Ta ndi'i xɪta na ñii yaa ña ká'an xa'a Ndios, ta kee na ku'a'an na xikɪ tón Olivo.

²⁷ Ta nɪka'an ɬajesús xí'in na:

—Ñóó vitin ndi'i ndó'o sandakoo ndó yí'j, chi saá kundivi tɔ'on Ndios ña nɪtaa na xina'á, ña káchí saá: “Satakué'e j ɬa ɬa ndaa tɪndikachi, ta tɪndikachi yó'o kuɪɬa ní'nó ndi'i rí”, ka'chi Ndios.

²⁸ Ta kivi nataku j, ko'on si'na j ña kundati j ndó'o ñoo estado Galilea —káchí ɬajesús xí'in na.

²⁹ Ta ɬaPedro nɪka'an ra xí'in ɬajesús:

—Tata, tá ndi'i nɪvi sandakoo na yó'o, ta yí'j ɔn sandakoo j yó'o.

³⁰ Ta nɪka'an ɬajesús xí'in ra:

—Ndixa ká'an j xí'in ún, ɬa'an ka kana nduxú chée ɔvi yichɪ ñóó vitin, ta xa un j yichɪ nɪka'an ún xí'in nɪvi ña ɔn vása xini ún yí'j —káchí ɬajesús xí'in ra.

³¹ Ta xí'in ndi'i ndeɟ ra nɪka'an ɬaPedro, káchí ra saá:

—Tata, ɬandá xini ñó'o kivi j xí'in ún, ta nda ñii yichɪ ɔn vása ka'an j ɔn vása xini j yó'o —káchí ɬaPedro.

Ta ñii káchí saá nɪka'an ndi'i ka naxíka xí'in ɬajesús.

Ñayó'o ká'an xa'a ɬajesús ña kúchuchú ní ini ra ká'an ra xí'in Ndios

(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

³² Ta nɪxaa na ñii nɔɔ nani Getsemani, ta nɪka'an ɬajesús xí'in naxíka xí'in ra:

—Kundɔo ndó yó'o táná ko'on j ka'an j xí'in Ndios —káchí ra.

³³ Ta nɪka'an ra xí'in ɬaPedro ta xí'in ɬaJacobo xí'in ɬaJuan, ku'a'an na xí'in ra ta nɪxaa na, ta kixá'á ɬajesús kúchuchú ní ini ra ta ndi'i ní ini ra.

³⁴ Ta nɪka'an ra xí'in un j ɬayó'o:

—Ndeé ní kúchuchú ini j andá ñii kóni ña kivij. Kundati ndó yó'o ta kundito ndó, on kusun ndó —káchí tajesús xí'in na.

³⁵ Ta tajesús kee ra kuá'an ra ñii xiiña xíká ká lo'o, ta xikuxití ra ta xikundee ra ndá noq ño'o, ndúkú ra noq Ndios, tá kúchiño ví, ta on taxi Ndios xo'vi ra.

³⁶ Ta káchí ra xí'in Ndios saá:

—Tata Yivá mii j, xini v'a a j yó'ó kúchiño kasa ndivi ún ndi'i saá ña'a. Ta ña kóni j kúu ña on taxi ún ña xo'vi j. Ta saá ni, on kundivi ña kóni mii j, ta v'a a ká ná kundivi ña kóni mii ún —káchí tajesús xí'in Ndios.

³⁷ Ta saá nakundichi ra, ta ndikó ra kixaa ra noq ndóo xí'in naxíka xí'in ra. Ta ndi'i nayó'o kisin na. Ta tajesús njka'an ra xí'in taPedro:

—¿Án kisin ún? ¿Án on vása kúchiño ún kundito ún vará ñii hora?

³⁸ Ta njka'an ra xí'in unj naxíka xí'in ra:

—On kusun ká ndó ta kundito ndó ká'an ndó xí'in Ndios ña on nakava ndó kuachi. Ndó'ó, yóo ini ndó ke'é ndó ñava'a, ta on kúchiño ndó ke'é ndó ñava'a yó'o xí'in ndee mii ndó —káchí tajesús xí'in na.

³⁹ Ta tuku ndikó tajesús kuá'an ra, ta njka'an ra xí'in Ndios ndátan yóo to'on ña si'na njka'an ra.

⁴⁰ Ta ndikó tuku ra kixaa ra noq ndóo naxíka xí'in ra, ta naní'i ra na kisin na, saá chi ndee ní xí'i na ma'ná. Ta nayó'o on vása xini na yukia ká'an na xí'in ra.

⁴¹ Ta yichi unj njka'an ra ta njka'an ra xí'in Ndios, ta ndikó ra kixaa tuku ra noq ndóo naxíka xí'in ra, ta njka'an ra xí'in na:

—¿Án v'a a kusun ká ndó ta nakindee ká ndó? Koto ndó, xa nitondaa hora ña nataxi na yi'i, ta ta kixi noq Ndios, nda'a nivi na on vá'a.

⁴² Ndakoo ndó, ná ko'yo. Ta koto ndó, yó'o vaxi ta nataxi yi'i nda'a nanivi na sáa ini xini yi'i —káchí tajesús.

Ñayó'o ká'an xa'a ndasaá tiin na tajesús

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴³ Tá ta'an ká ndi'i ká'an tajesús xí'in na, ta kixaa tajudas ta kúu ñii ta uxu ovi xíka xí'in tajesús. Ta kixaa kuá'a ní nivi xí'in ra, ta ní'i na espada xí'in yiton. Naxikua'a noq najudío xí'in na sáná'a ndayí Ndios xí'in naná'no noq nasutu xa ti'vi na nivi yó'o ña tiin na tajesús.

⁴⁴ Ta tajudas xa si'na njka'an ra xí'in na ndasaá nakoni na tajesús, káchí ra si'a:

—Taa ta chindee j xí'in ña chito j noq kúu tajesús. Ta tiin ndó ra katón ndó ra ta ko'on ra xí'in ndó noq naná'no —káchí ra xí'in na.

⁴⁵ Ta saá kixaa ra, ta nitondaa yatin ra noq tajesús, ta njka'an ra:

—Kua'a, Tata Maestro.

Ta nichito ra noq tajesús.

⁴⁶ Ta saá nivi na yóo xí'in tajudas xandikon tiin na tajesús.

⁴⁷ Ta ñii ta ndikon satá tajesús tava ra espada, ta kandoso v'a a ra ñii so'o ta kisa chiño noq taká'no noq nasutu.

⁴⁸ Ta njka'an tajesús xí'in nivi na tiin ña'a:

—¿Án xáni sinj ndó taku'ná kúu j? ¿Ndachun vaxi ndó noq j ní'i ndó espada xí'in yiton ña tiin ndó yi'i?

⁴⁹ Ta yi'i, ndi'i saá kivi njixyo j sáná'a j nivi ve'e ño'o ká'no, ta ni-tiin ndó yi'i. Ta ndi'i ñayó'o kundo'o j vitin, chí saá xini ño'ó kundivi to'on Ndios ña nitaa naprofeta —káchí tajesús.

⁵⁰ Ta ndi'i naxíka xí'in ra sandakoo na tajesús, ta xino na kuá'an na.

Ñayó'o ká'an xq'a ñii tɔlo'o tɔ kuq'an satɔ tɔJesús

51 Ta ñii tɔlo'o ndíkɔn ra kuq'an ra satɔ tɔJesús, ta ní'no ra ñii laá tikɔtɔ ndíkɔ nɔɔ, ta ñivi tjin na ra,

52 ta tɔyó'o sɔndakoo ra tikɔtɔ ndíkɔ nɔɔ nda'a na, ta kee ra yálá ra xjino ra kuq'an ra.

Ñayó'o ká'an xq'a tɔJesús kivi kixaa ra nɔɔ nachiiño
(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

53 Ta saá ñivi na tjin tɔJesús, ñixaa ra xí'in na nɔɔ taká'no nɔɔ nasutu. Ta ñakutá'an ndi'i naxikuq'a nɔɔ najudío xí'in na sán'a ndayí Ndios xí'in naná'no nɔɔ nasutu.

54 Ta tɔPedro ñii xíká ndíkɔn ra kuq'an ra satɔ tɔJesús andá ñixaa ra ve'e tɔsutu ká'no. Ta xíkoo ra xí'in napolícia nasaq ra yatin nɔɔ xixi ño'o ke'e ve'e yó'o.

55 Ta naná'no nɔɔ nasutu xí'in ndi'i inkɔ nachiiño ñani na Junta Suprema nándukú na ñivi na ka'an tɔ'on vatá ña kuvá'a kuqchi xq'a tɔJesús, ta saá kuchiño nataxi na ra nda'a ñivi ña ka'ni na ra, ta ñi-kuchiño naní'ni na kuqchi ra.

56 Chi kuq'a ní ñivi ñika'an na tɔ'on vatá xq'a ra, ta ña ñika'an na on vása ní-nakutá'an tɔ'on na.

57 Sava na ñakuíta na ñika'an na ñavatá xq'a ra, káchí na saá:

58 —Ndi'i xinj sɔ'o ndi ñika'an ra, káchí ra: “Yi'j sandi'ij xq'a ve'e ño'o ká'no yó'o ña kisa va'a ñivi, ta tixin ña unj kivi kasa va'a'j inkɔ ve'e ño'o ña on sivi kuvá'a xí'in nda'a ñivi kuu ña”, káchí tɔJesús —káchí na.

59 Ta ñi-kuchiño nakutá'an tɔ'on ña ñika'an na.

60 Ta taká'no nɔɔ nasutu ñakundichí ra ma'ño ndi'i na ndoo yó'o, ta ñindaqɔ tɔ'on ra tɔJesús:

—¿An on vása ndákuijn ún yu'u na? ¿Yukía káchí ún xq'a tɔ'on ña ká'an nayó'o xq'a ún?

61 Ta tɔJesús tásijn yoo ra, on vása ní-ndakuijn ra ndá ñii tɔ'on. Ta taká'no nɔɔ nasutu tuku ñindaqɔ tɔ'on ña'a ra:

—¿An Cristo tɔ t'ví Ndios kuu ún? ¿An ndixa Sa'ya Ndios kuu ún? —káchí ra.

62 Ta ndakuijn tɔJesús:

—Oon, yi'j kuu j. Ta kivi ña vaɔi koto ndó yi'j, tɔa tɔ kixi nɔɔ Ndios, xa yoo j nɔɔ táyi tón yoo sijn kua'á Ndios, tɔa tɔ kómí ndi'i ndee, ta koni ndó yi'j ndikó'j ñoyivi yó'o, ta vaɔi j ma'ño vjko —káchí tɔJesús.

63 Ta taká'no nɔɔ nasutu ndi'i xinj sɔ'o ra ñayó'o, ta ñisaa ní ra, ta ndata ra tikɔtɔ mji ra, ta ñika'an ra:

—On vása xinj ño'ó kɔ yó inkɔ ñivi taxi na kuqchi xq'a ra.

64 Ndó'ó xinj sɔ'o ndó ndi ñika'an ra ñii kuu ra xí'in Ndios, ta ñii kuqchi ká'no ní nɔɔ Ndios kuu ña ñika'an ra saá. ¿Yukía xáni ini ndó ke'e yó xí'in tɔyó'o? —káchí ra xí'in naná'no na kuu nachiiño.

Ta ndi'i nayó'o ñika'an na ndi yoo kuqchi ra, ta xinj ño'ó kivi ra.

65 Ta sava na kixá'a na kúndaa na tásji yu'u na nɔɔ ra, ta ñakasi na nɔɔ ra ta káni na ra xí'in yíkí nda'a na, ta káchí na saá:

—Tá tɔprofeta tɔ xinj va'a kuu ún, ta saá ka'an ún xí'in ndi, ¿yukú ndi kani yó'ó? —káchí na xí'in ra.

Ta napolícia xí'in xq'ndá nda'a na kani na nɔɔ ra.

*Ñayó'o ká'án xá'á tãPedro kivi ñika'an ra unj yichí
on vása xini ra tãJesús*

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Ta yóo tãPedro ke'e ve'e taká'no nõõ nasutu, ta kixaa ñii ña'a ñá kisa chiño nõõ nave'e yó'o.

⁶⁷ Ta xini ñá tãPedro yóo ra násaã ra yatin nõõ xixi ño'o, ta xito káxín ñá nõõ ra, ta ñika'an ñá xí'in ra:

—Saá tuku yó'ó kúu ún ñii tã ñixika xí'in tãJesús, tã kixi ñoo Nazaret —káchí ñá.

⁶⁸ Ta tãPedro ñika'an ra, káchí ra saá:

—On vása xini j tãkaa, ni on vása kúndaã ini j yukia ká'án ún xí'in j.

Ta saá kee ra ye'é ke'e ve'e yó'o. Ta kana ñii nduxú chée.

⁶⁹ Ta ñaña'a kisa chiño yó'o xini tuku ñá ra, ta ñika'an ñá xí'in nanivi, káchí ña saá:

—Tayó'o kúu ñii tatá'an tãJesús —káchí ñá.

⁷⁰ Ta tãPedro tuku ñika'an ra:

—On vása xini j tãkaa —káchí ra.

Ta ñiya'a ñii káni lo'o, ta nanivi yita yatin nõõ tãPedro, ta ñika'an tuku na xí'in ra saá:

—Ndixa yó'ó kúu ún ñii tatá'an tãJesús, chi kixi ún estado Galilea, saá chi ndatán ká'án nakán saá ká'án ún —káchí na.

⁷¹ Ta kixá'á tãPedro xí'in ndi'i ndee ra ñika'an ra, káchí ra saá:

—Xa ñika'an j xí'in ndó, on vása xini j tãkaa. jNdios ná saxo'vi ra yi'j tá ñavatá ká'án j! —káchí ra.

⁷² Ta xandikõn kana nduxú chée yichí õvi. Ta saá ñaká'án tãPedro to'on ña ñika'an tãJesús xí'in ra: “Ta'an ka kana nduxú chée õvi yichí ñoo vitin, ta xa unj yichí ñika'an ún xí'in nivi ndí on vása xini ún yi'j.” Ta kúchuchú ní ini tãPedro, ta kixá'á ra ndee ní xáku ra ña náká'án ra to'on yó'o.

15

*Ñayó'o ká'án xá'á ña nãtaxi na tãJesús
kuã'an ra nõõ tãPilato*

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Ta ñitivi inkã kivi xitaan ní, ta naná'no nõõ nasutu ñakutá'an na xí'in naxikuã'a nõõ najudío xí'in na sáná'a ndayi Ndios xí'in ndi'i inkã nachiño na kúu Junta Suprema, ta ñakoo yu'ú na yukia ke'é na xí'in tãJesús. Ta saá kãtón na tãJesús, ta kuã'an ra xí'in na, ta ñixaa na nãtaxi na ra nda'a tagobernador Pilato.

² Ta tãPilato ñindaãã to'on ra tãJesús, káchí ra xí'in ra:

—¿Án ndixa yó'ó kúu ún Rey nõõ najudío? —káchí ra.

Ta ndãkuijn tãJesús:

—To'on mji ún káchí yi'j kúu tarey.

³ Ta naná'no nõõ nasutu taxi na kuã'a ní kuãchi xã'a tãJesús.

⁴ Ta tãPilato tuku ñindaãã to'on ra tãJesús:

—¿Án on ndakuijn ún yu'u na? jKonj so'ó ún ndí kuã'a ní kuãchi táxi na xã'a ún!

⁵ Ta tãJesús ndã ñii to'on ñi-ndakuijn ra. Ta ñaka'nda ní ini tãPilato xã'a ñayó'o.

Ñayó'o ká'ān xq'ā t̄aPilato n̄jka'ān ra x̄inj̄ ñó'ó kivi t̄aJesús
(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

⁶ Ñii ñii viko Pascua tagobrador saña ra ñii t̄a nákaā ini ve'e k̄a ko'ōn nd̄ika ra. Ta najudío káxin na yu kúu t̄ayó'o.

⁷ Ta yóo ñii t̄a n̄ani ra Barrabás, nákaā ra ini ve'e k̄a x̄i'in natá'an ra, chi k̄isa toon na ta k̄ani tá'an na x̄i'in naná'no na x̄á'nda chiño ñoō na, ta x̄á'ni na n̄ivi.

⁸ Ta kuā'ā ní n̄ivi ñakutá'an na ñoō tagobrador; ta k̄ixá'á na ndúkú na ñoō ra ña saña ra ñii t̄a nákaā ini ve'e k̄a, chi saá ké'é tagobrador ñii ñii k̄uiya.

⁹ Ta t̄aPilato n̄indaq̄a t̄o'on ra n̄ivi yó'o, káchí ra saá:

—¿Ān kóni ndó saña j̄ t̄aRey ñoō ndó'ó najudío? —káchí ra x̄i'in na.

¹⁰ Saá chi k̄undaā ini t̄aPilato ndí naná'no ñoō nasut̄u na k̄isa kuinj̄ ini x̄ini t̄aJesús kúu na, ñakán ñat̄axi na ra nda'ā ra.

¹¹ Ta naná'no ñoō nasut̄u yó'o chú'u na n̄ivi ña ndukú na ko'ōn nd̄ika t̄aBarrabás.

¹² Ta t̄aPilato tuku n̄jka'ān ra x̄i'in na:

—¿Yukíā koo t̄a t̄a sákunaní ndó t̄aRey ñoō ndó najudío?

¹³ Ta nd̄akuijn̄ na, n̄jka'ān na:

—¡Ná kivi ra! ¡Katakaā ndaa ún ra nda'ā tón cruz! —káchí na.

¹⁴ Ta saá tuku n̄indaq̄a t̄o'on t̄aPilato na:

—¿Yu kúu kuāchi n̄jki'vi ra?

Ta ndeé k̄a n̄jka'ān nayó'o, káchí na saá:

—¡Katakaā ndaa ún ra nda'ā tón cruz!

¹⁵ Ta t̄aPilato kóni ra kasa ndivi ra ña kóni n̄ivi, ta saá saña ra t̄aBarrabás, ta x̄á'nda chiño ra ñoō natropa ña kani na t̄aJesús x̄i'in kuártá ña nó'ni k̄aa s̄ijn̄ ñoō, ta katakaā ndaa na ra nda'ā tón cruz.

¹⁶ Ta natropa, kuā'ān t̄aJesús x̄i'in na ve'e chiño ká'no, ta n̄ixaa na ta ñakaya na ndi'i k̄a natropa.

¹⁷ Ta k̄indaa na tikot̄o nd̄ixin t̄aJesús ta s̄akundixin na ra ñii tikot̄o nd̄i'í, nd̄atán yóo tikot̄o nd̄ixin t̄arey, ta k̄isa v̄a'a na ñii corona ñiño t̄a ch̄inóo na ña s̄inj̄ ra.

¹⁸ Ta k̄ixá'á na ká'ān na si'a x̄i'in ra:

—¡Ná koo v̄a'a t̄aRey ñoō najudío! —káchí na, kúsiki na ra.

¹⁹ Ta s̄uku na tón yit̄on s̄inj̄ ra, ta k̄undaa na tásij̄ yu'u na ñoō ra, ta x̄ikuxítí na ñoō ra ña kusiki na k̄isa t̄o'ó na ra.

²⁰ Tá ndi'í ña kúsiki na ra ta x̄áku ndaa na ra, ta saá k̄indaa na tikot̄o nd̄i'í nd̄ixin ra, ta tuku s̄akundixin na ra tikot̄o m̄ji ra. Ta kuā'ān ra x̄i'in na ña katakaā ndaa na ra nda'ā tón cruz.

Ñayó'o ká'ān xq'ā ndasaá k̄atakaā ndaa na t̄aJesús
nda'ā tón cruz

(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹ Ta ñakutá'an na x̄i'in ñii t̄a t̄a k̄ixi ñoo Cirene n̄ani ra Simón, t̄ayó'o kúu yivá t̄aAlejandro x̄i'in t̄aRufo, ta nd̄ee ra yuk̄u kuāno'ō ra yich̄i ñoo Jerusalén. Ta natropa k̄isa nd̄ux̄a na x̄i'in t̄ayó'o ña kuiso ra tón cruz t̄aJesús.

²² Ta kuā'ān t̄aJesús x̄i'in na, ta n̄ixaa na ñii x̄iif̄a n̄ani ña Gólgota, ña kóni káchí Leke S̄inj̄ Nd̄j̄i.

²³ Ta natropa t̄axi na ndut̄a vino tá ñasak̄a x̄i'in ndut̄a mirra ko'o ra, ta t̄aJesús n̄i-xiin ra ko'o ra ndut̄a yó'o.

24 Ta saá katakaa ndaa na ra nda'a tón cruz, ta natropa nata'vi na tikoto ra. Chika na ndati ña koto na yukú ñii ñii nayó'o naki'in ñii ñii lo'o tikoto taJesús.

25 Njtondaa kaa jin xitaan,* ta katakaa ndaa na ra nda'a tón cruz.

26 Ta chinoo kutu na ñii tón vitu lo'o sinu tón cruz, ta nno tón vitu yo'o naka'yi to'on ña ka'an xa'a kuachi ra, ta kachi ña saá: "Tayó'o kuu taRey nno najudio."

27 Ta katakaa ndaa na ovi takui'ná sijn taJesús, ñii takui'ná tákaa ndaa nda'a tón cruz tón ñindichi sijn kua'a ra, ta inka ra tákaa ndaa nda'a tón cruz tón ñindichi sijn yitin ra.

28 Saá kundivi to'on Ndios ña njtaa naprofeta xina'a xa'a ta ti'vi Ndios sakaku ra na ñoyivi yo'o, kachi ña saá: "Kani sinu nivi ñii kuu ra xi'in nivi na on va'a, na toon ní ini", kachi ña.

29 Ta nanivi ya'a yichi nno tákaa ndaa taJesús kándiva'a ní na xi'in ra, ta kava na sinu na, kachi na saá xi'in ra:

—Yó'o kuu ta ta nika'an: "Yi'i sandi'i xa'a ve'e ño'o ká'no, ta tixin ña unj kivi tuku kasa va'a i ña", kachi ún,

30 ta vitin, sakaku xi'in mji ún, ta sanoo xi'in mji ún nda'a tón cruz! —kachi na xi'in ra.

31 Ta ñii ki'va saá na sána'a ndayi Ndios xi'in naná'no nno nasutu kúsiki na ra ta xaku ndaa na ra, ka'an na xi'in tá'an na, kachi na saá:

—Tayó'o sakaku ra inka nivi, ta on vása kivi sakaku xi'in mji ra vitin.

32 Tá ndixa kuu ra Cristo, taRey ñoo yo Israel, ta ná sanoo xi'in mji ra nda'a tón cruz vitin ña koto yo, ta saá kandixa yo ra —kachi na.

Ta na ovi tákaa ndaa xi'in ra kúsiki ña'a na ta kándiva'a na xi'in taJesús.

Ñayó'o ka'an ndasaá nixi'i taJesús

(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

33 Ta njtondaa kaa uxu ovi ma'ño ndivi, ta kixá'a kúnaa ndi'i ñoyivi anda kaa unj xikuaa.†

34 Ta kaa unj kuu ña, ta saá ndeé va'a nika'an taJesús, kachi ra saá:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —kachi taJesús. To'on yo'o kachi ña saá: Tata Yivá mji i, Tata Yivá mji i, ¿ndachun sandakoo ún yi'í?, kachi ña.

35 Ta sava nivi na yita yatin yo'o, xini so'o na ña nika'an ra, ta kachi na saá:

—Konj so'o ndó, tayó'o kána ra taprofeta Elías ña chindeé ña'a ra —kachi na.

36 Ta ñii tayó'o xino ra kuachan ra, ta sachii ra ñii tikoto kuikon xi'in vino yiyá, ta chinoo ra ñayó'o nno yiton, ta ndiko ra taxi ra ko'o taJesús, ta nika'an tayó'o xi'in nivi:

—On ke'é ndó ra. Ná koto yo án kixi taElías sanoo ña'a ra —kachi ra.

37 Ta saá taJesús xi'in ndi'i ndeé ra nika'an ra, ta nixi'i ra.

38 Tá mií saá xandikon njndata ma'ño tikoto tákaa Cuarto Yii ve'e ño'o ká'no, ta kixá'a ña njndata ña chí njno ta nno ña nda njno.

39 Ta ta ndiso chiño xi'in ñii ciento natropa, yo'o yatin ra nno tákaa ndaa taJesús, ta xini so'o ra ñii ndeé nika'an taJesús ta nixi'i ra, ta ta ndiso chiño yo'o nika'an ra saá:

—Ndixa tayó'o xikuu Sa'ya Ndios —kachi ra.

* 15:25 Kaa jin xitaan nani ña kaa unj nno ñaño Roma, chi kaa no nno ñaño Roma kuu kaa xa xitaan. † 15:33 Kaa uxu ovi ndivi nani ña kaa jño nno ñaño Roma, ta kaa unj xikuaa nani ña kaa jin nno ñaño Roma.

⁴⁰ Ta nda xíká yíta kuá'a ní nási'í xító ná. Nii ñáyó'o kúu ñáMaría Magdalena, inka ñá kúu ñáMaría, si'í taJosé xí'in taJacobó ɬalo'o, ta inka ñá kúu ñáSalomé.

⁴¹ Náyó'o kúu ná xindikɔn sata taJesus, chindee ná ra, kisa chiño ná noo ra estado Galilea. Ta yíta kuá'a ní inka nási'í ná ndikɔn sata ra, ná kixaa xí'in ra ñoo Jerusalén yó'o kúu ná.

Ñáyó'o ká'an xa'a ña ninduxun taJesus
(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁴² Ta kivi viernes kúu ña, ta kivi yó'o kisa ndivi na ndi'i ña xini ñó'o na xa'a kivi yii ña nákindée na. Ta xikuaa ta xa kuá'an kunaa kúu ña, xa yatin ní ɬondaa hora ña kixá'á kivi ña nakindée na.

⁴³ Ta kixaa taJosé, ta kixi ñoo Arimatea, ta kúu ra tachiño ká'no tatá'an naJunta Suprema. Ta ndáti ra kivi kixá'á ka'nda chiño Ndios ñoyivi yó'o. Ta on vása ní-yi'vi ra, ta nixa'an ra noo taPilato ndukú ra yiki koñu taJesus ña sanduxun ra ña.

⁴⁴ Ta naka'nda ní ini taPilato xini so'o ra ña kama ní nixi'i taJesus, ta kana ra ta ndiso chiño xí'in ñii ciento natropa vaxi ra, ta nindaka to'on ña'a ra:

—¿An ñandaa nixi'i taJesus? —káchí ra.

⁴⁵ Ta ta ndiso chiño yó'o nika'an ra, káchí ra:

—Ndixa xa nixi'i taJesus.

Ta saá taPilato taxí ra yichi nda'a taJosé naki'in ra yiki koñu taJesus.

⁴⁶ Ta taJosé sata ra ñii tikotɔ va'a, ta nixaa ra ta sanoo ra yiki koñu taJesus nda'a tón cruz, ta xí'in tikotɔ va'a yó'o chisúku ndaa ra yiki koñu taJesus. Ta nixa'an ra ta chikaa va'a ña'a ra ini kavua, ta nakasi ra yé'é kavua yó'o xí'in ñii yuu ká'no.

⁴⁷ Ta ñáMaría Magdalena xí'in ñáMaría si'í taJosé xito ná mikia chinoo na yiki koñu taJesus.

16

Ñáyó'o ká'an xa'a taJesus kivi nataku ra
(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Ta nija'a kivi yii ña nákindée najudío, ta ñáMaría Magdalena xí'in ñáSalomé, xí'in ñáMaría si'í taJacobó, sata ná ña'a ña xa'an támi ña ko'on ná chikaa ná ña yiki koñu taJesus.

² Ta xitaan ní ta sakan keta ño'o, kivi noo semana ña kúu domingo, kuá'an ná noo ninduxun taJesus.

³ Ta ká'an xí'in tá'an mji ná, káchí ná saá:

—¿Yu kúu na chindee mji yó ña sakuta'a na yuu ña nona kivi yó kavua yó'o? —káchí ná.

⁴ Ta saá nixaa ná, ta nakoto ná on vása ndási ka yé'é kavua xí'in yuu ká'no.

⁵ Ta niki'vi ná ini kavua. Ta xini ná ñii ta yoo ra sijn kua'a noo xindú'u yiki koñu taJesus, ta ndixin ra ñii tikotɔ kani, yaa ní ña, ta nási'í yó'o niyi'vi ní ná.

⁶ Ta saá nika'an ra xí'in ná:

—On kuyi'vi ndó. Ndó'o nandukú ndó taJesus taño Nazaret, ta ta katataka ndaa na nda'a tón cruz. Xa nataku ra. On koó ka ra yó'o. Koto ndó noo chinoo na ra.

⁷ Ta kuəʼaŋ ndó ta ndatoʼon ndó xíʼin taPedro xíʼin inkə na nɪxika xíʼin ra, kachi ndó saá xíʼin na: “Kəʼon siʼna taJesus noq ndó ña kundati ra ndóʼo estado Galilea. Kán koni ndó ra, tá yóo ña nɪkaʼaŋ ra xíʼin ndó”, kachi ndó xíʼin na —kachi taq yóʼo xíʼin násíʼi yóʼo.

⁸ Ta saá násíʼi yóʼo kəe ná yéʼé kavua, ta xino ná kuəʼaŋ ná, yíʼví ní ná andə kisin ná kuəʼaŋ ná. Ta nɪ-xiin ná ndatoʼon ná xíʼin ndə ñii nɪvi, saá chi yíʼví ní ná.

Ñayóʼo káʼaŋ xəʼa taJesus

kɪvɪ nɪtɪvɪ ra noq ñaMaría Magdalena
(Jn. 20:11-18)

⁹ Ta saá taJesus nataku ra xitaŋ ní kɪvɪ noq semana ña kúu domingo. Ta siʼna nɪtɪvɪ ra noq ñaMaría Magdalena ña xa taŋa ra uxə nɪmə ndivəʼa xɪkomí.

¹⁰ Ta saá kuəʼaŋ ña ndatoʼon ña xíʼin na nɪxika xíʼin ra. Ta naniʼi ña nayóʼo, ndóo na kúchuchú ní ini na ta xaku ní na.

¹¹ Ta xɪnɪ soʼo na ña nɪkaʼaŋ ña xa nataku taJesus, saá chi xa xɪni ña ra, ta nɪ-xiin nayóʼo kandixa na ña.

Ñayóʼo káʼaŋ xəʼa taJesus

kɪvɪ nɪtɪvɪ ra noq ovi na xɪndikɔŋ sətə ra
(Lc. 24:13-35)

¹² TaJesus, kɪvɪ nɪtɪvɪ ra yichɪ noq ovi nɪvi na kuəʼaŋ yuku, ta on vása náʼa kə ra tá siʼna xa naʼa ra.

¹³ Ta na ovi yóʼo ndikó na ta nɪxaə na noq yóo inkə na xɪndikɔŋ sətə taJesus, ta ndatoʼon na xíʼin nayóʼo ña xa xɪni na ra, ta na xɪnɪ soʼo ñayóʼo nɪ-xiin na kandixa na.

Ñayóʼo káʼaŋ xəʼa taJesus

ña sakuiso chiño ra naxika xíʼin ra
(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁴ Ta saá taJesus nɪtɪvɪ ra noq na uxu ñii naxika xíʼin ra, tá ndóo kə na noq mesa. Ta ndeé ní nɪkaʼaŋ ra xíʼin na on váʼa kéʼé na xaʼa ña nɪ-xiin na kandixa na ña nataku ra, chi kisa sóʼo xíʼin mɪi na, saá chi nɪ-xiin na konɪ soʼo na toʼon ña nɪkaʼaŋ nɪvi na xɪni xa nataku ra.

¹⁵ Ta saá nɪkaʼaŋ ra xíʼin na:

—Kuəʼaŋ ndó ndiʼi saá xiña ñoyívi yóʼo ta kəʼaŋ ndoso ndó toʼon ñavaʼa xaʼa j noq nɪvi.

¹⁶ Nɪvi na kandixa yɪʼi ta kuchu na, ta saá Ndios sakaku ra na ña kutaku na xíʼin ra ndiʼi saá kɪvɪ ña vaxi. Ta nɪvi na on vása kandixa yɪʼi, nayóʼo kuəchi ndiso na ta kuəchi ñayóʼo taxi ña ña xəʼvi ní na ndiʼi saá kɪvɪ ña vaxi.

¹⁷ Ta vitin káʼaŋ j xíʼin ndó, milagro yóʼo koo xíʼin na kándixa yɪʼi: xíʼin ndayɪ j ta xíʼin kɪvɪ j tava na nɪmə ndivəʼa; ta kəʼaŋ na inkə noq toʼon xaə ña on vása ní-sakuáʼa na;

¹⁸ tá ñii sana tiin na tɪkoq xatɪ ta on kóo ña kundoʼo na; tá ñii sana koʼo na táveneno ta on kóo ña kundoʼo na; ta chinóo na ndaʼa na sɪnɪ án noq kíʼvi na ndeé ndóʼo ta nduvaʼa na. Milagro yóʼo kuu ña kunakaə xíʼin na kándixa yɪʼi —kachi taJesus xíʼin naxika xíʼin ra.

Ñayóʼo káʼaŋ xəʼa taJesus ña ndəa ra

kuənoʼo ra ñoyívi nɪno
(Lc. 24:50-53)

¹⁹ Tá ndi'i nika'an taJesús saá xí'in na, ta ndaa ra kuano'o ra ñoyivi ñino, ta xikoo ra siin kua'á Ndios.

²⁰ Ta saá na nixika xí'in ra kixá'á na ku'a'an na ka'an ndoso na to'on Ndios noo ñivi ndi'i saá xiiña. Ta mii taJesús chindee ra na ña yoo milagro xí'in ñivi. Xa'a ñayó'o ñivi na xito milagro yó'o ta na nixika xí'in taJesús kúndaq ini na ndi to'on ka'an ndoso na kúu ñandaq. Saá yoo ña.

To'on ñava'a xa'a Jesucristo ña nĭtaa taLucas

TaLucas taa ra to'on yó'o kuq'an ña nda'a taTeófilo

1 “Tata Teófilo, xa kuq'a ní nĭvi nĭtaa na xa'a ña ndixa ke'é Jesucristo xí'in yó.

2 Ta ñii kĭ'va ndatán yóo to'on ña saná'a na xĭndikōn sat̃a ra, saá yóo ña nĭtaa na. Tānda kĭvi kĭxá'a Jesucristo kĭsa chiño ra ñoyívi yó'o, xĭni na ña ke'é ra, ta xĭni s̃o' na ña saná'a ra, ta nayó'o nĭka'an ndoso na to'on ra.

3 Ta saá tuku yĭ'i xa sakuá'a va'a j ndi'i ña ke'é ra xí'in ndi'i ña saná'a ra nda kĭvi kĭxaa ra ñoyívi yó'o. Ta xáni sĭni j va'a ná taa j to'on ña ndaa yó'o, ndatán nĭxiyo ña, ta ti'ví j tutu yó'o xaa ña nda'a ún, Teófilo ta to'o.

4 Ta saá kundaa va'a ini ún ñandaa kúu ña xa saná'a na yó'o xa'a Jesucristo”, káchí taLucas xí'in taTeófilo.

*Ñii ángel ña kĭxi nōo Ndios
ká'an ña kaku tafuan, ta sakuchu nĭvi*

5 Kĭvi t̃rey Herodes xá'nda chiño ra nōo ñaño estado Judea, nĭxiyo ñii s̃tu ñani ra Zacarías. T̃yó'o kúu ñii ta náta'an xí'in ñii ti'vi s̃tu, ta kĭvi ti'vi nas̃tu yó'o ñani Abías. Ñásí'i taZacarías yó'o ñani ña Elisabet, ta m̃ji ra xí'in ñásí'i ra kúu nas̃ya ñani síkuá t̃s̃tu Aarón.

6 TaZacarías xí'in ñásí'i ra ña Elisabet nĭvi nandaa kúu na nōo Ndios, ta kándixa ndi'i na ña xá'nda chiño Ndios, ta ink̃a nĭvi nĭ-kuchiño naní'i na to'on ña ka'an ɔn vá'a na xa'a taZacarías xí'in ñásí'i ra.

7 Ta ɔn k̃o s̃ya na, chi ñánóma kúu ña Elisabet, ta ñáy'o xí'in yĭ ña na xĭkuq'a ní kúu na.

8 Ta saá nĭtōnda kĭvi nas̃tu natá'an taZacarías kĭxaa na kasa chiño na nōo Ndios ve'e ño'o ká'no ña nákaa ñoo Jerusalén.

9 Chĭkaa na ndatĭ xí'in yuú váli chi saá ké'e na ña koto na yukú chiño kukomí ñii ñii s̃tu. Ta saá k̃eta ña taZacarías nĭni'i ra chiño ña kĭ'vi ra Cuarto Yĭ ña nákaa ini ve'e ño'o yó'o, ta ka'mi ra xuxa va'a ña ndóso nōo mesa tón yĭ.

10 Kĭvi nĭkĭ'vi taZacarías Cuarto Yĭ ña ka'mi ra xuxa va'a nōo Ndios, ta ndi'i nĭvi ndóo na ndáti na ke'e ña kúu yé'é ve'e ño'o, ta ká'an na xí'in Ndios.

11 Ta saá ñii ángel kĭxi nōo Ndios kĭxaa ña nōo taZacarías, ñíndichi ña sĭj kua'a mesa tón yĭ nōo xĭxĭ xuxa va'a.

12 Ta xĭni ra ñaángel, ta kĭxá'a ndí'i ní ini ra, ta yí'vi ní ra.

13 Ta saá nĭka'an ñaángel xí'in ra:

—Tata Zacarías, ɔn kuyĭ'ví ún, chi Ndios xĭni s̃o' ra ña nĭka'an ún xí'in ra, ta ke'é ra ñii ñava'a xí'in ndó: koo s̃ya ún xí'in ñásí'i ún ña Elisabet, ta chinóo ndó kĭvi ra kunaní ra Juan.

14 Kĭvi kaku s̃ya ndó, ta kusĭ ní ini ndó'o. Ta kusĭ ní ini ink̃a nĭvi kĭvi kaku ra,

15 chi nōo Ndios s̃ya ndó kuu ra ñii t̃a ta ká'no. Ta nda ñii kĭvi ɔn ko'o ra vino, ni ɔn ko'o ra ink̃a ndut̃a tá s̃xĭini nĭvi. Tānda kĭvi kĭxá'a ra kunakaa ra t̃xin sí'i ra, ta chútú nĭm̃a ra xí'in ñandee Nĭm̃a Ndios.

16 Ta saá chindeé ra kuá'a ní naIsrael sanandikó ra nímá na ña ko'on na yichí Ndios.

17 Ndatán ñii kiva nixiyo ndeé Nímá Ndios xí'in taprofeta Elías xina'á, saá koo Nímá Ndios xí'in sa'ya ndó yó'o. Ta kukomí ra yichí ka'an ra xí'in nivi ña nakutá'an va'a na kúu yivá xí'in sa'ya na. Ta chindeé ra nivi na on xjin konj so'o ña nduu na nivi na va'a kandixa Ndios. Saá sa'ya ndó yó'o chindeé ra naIsrael ña koo ti'va na naki'in na Taa taKá'no noq yó —káchí ñaángel xí'in taZacarias.

18 Ta ndakuijn taZacarias, njndaka to'on ra ñaángel, káchí ra saá:

—¿Ndasaa koo kundaa ini j ña kundivi ña ká'an ún xí'in j?, chi vitin taxikua'a ní kúu j, ta saá tuku ñaxikua'a ní kúu ñásí'íj —káchí taZacarias xí'in ñaángel.

19 Ta ndakuijn ñaángel, njka'an ña xí'in taZacarias.

—Yi'j nanij Gabriel, ta ndi'i saá kivi ñíndichi j noq Ndios. Ta mji Ndios kúu ta ti'vi yi'j vaxi j ka'an j ñava'a yó'o xí'in ún.

20 Ta vitin xa'a ña on vása ní-kandixa ún to'on ña njka'an j xí'in ún, on kuchiño ka ka'an ún nda ñii to'on nda kixaa kivi kundivi to'on yó'o. Ta ndixa vaxi ñii kivi ña kundivi ndi'i ña njka'an j xí'in ún —káchí ñaángel xí'in taZacarias.

21 Ta nivi na ndóo ndáti ke'e, ká'an xí'in tá'an na ña kuáchij ní taZacarias, ta kixá'a na ndi'i ní ini na xa'a ra.

22 Ta saá keta taZacarias, ta nj-kuchiño ka'an ra xí'in na. Ta kundaa ini na ndi Ndios ti'vi ra ñii ña njivi noq tayó'o ini Cuarto Yij ve'e ño'o. Ñakán kía nj-kuchiño ka'an ka ra xí'in na, nda sáná'a kuiti ra xí'in nda'a ra.

23 Ta njtndaa kivi ndi'i kisa chiño taZacarias ve'e ño'o, ta kuano'o ra.

24 Ta saá njya'a lo'o kivi, ta ñásí'í ra ñaElisabet njkee sa'ya ña. Ta nixiyo ña o'on yoo ini ve'e ña, ta nda lo'o on vása ní-keta ña. Ta njka'an ña, kachi ña saá:

25 “Ndios ke'é ra ñava'a xí'in j, xa njtaxi ra ñii ñato'ó ká'no nda'a j chi vitin koo ñii sa'ya j, ta kúnda ra ña kúka'an noq j noq nivi”, kachi ña.

To'on yó'o káchí ñaángel ña kixi noq Ndios

kivi njka'an ña xí'in ñaMaría

26 Xa jno yoo ño'o sa'ya ñaElisabet ta saá ti'vi Ndios ñaángel Gabriel ku'an ña ñoo Nazaret, ña nákaa estado Galilea.

27 Ku'an ña koto ña ñii ñakuáan lo'o nanij ña María, ña ta'an tondaa nda ñii taa kúu ña. Ta xa ndási ña tonda'a ña xí'in ñii taa nanij ra José, sa'ya ñani siku'a tarey David kúu ra.

28 Ta njxaa ñaángel noq ñaMaría yó'o ta chindeé ña'a ña, njka'an ña, káchí ña saá:

—jKua'a, nana! Yó'o kúu ña nini'i ñava'a noq Ndios, ta yóo ra xí'in ún. Ta ke'é ra ñava'a ní ka xí'in ún noq ndi'i inká násí'í.

29 Ta ñaMaría xini ña ñaángel yó'o, ta xini so'o ña to'on ña njka'an ña, ta kixá'a ndi'i ní ini ña, xani sinj ña: “¿Ndachun njka'an ñaángel to'on yó'o xí'in yó?”

30 Ta saá ká'an ka ñaángel xí'in ña:

—On kuyi'ví ún, chi Ndios taxi ra ñii ñato'ó ní nda'a ún.

31 Ta vitin kee sa'ya ún, ta kivi kaku talo'o sa'ya ún, ta chinóo ún kivi ra kunani ra Jesús.*

* 1:31 Kivi “Jesús” kóni káchí ña: Ndios sáka'ku ra nivi.

³² Ta kuu ra ɬa ɬa ká'no, ta sakunaní na ra Sa'ya Ndios ɬaKá'no, ta Ndios taxi ra ña kuu ɬayó'o ɬarey ká'no. Nɔ́tán nɔ́xiyo xii síkuá ra ɬarey David, saá koo ra.

³³ Ta ka'nda chiño ra ɔ́o naIsrael, ta nda ñii kivi ɔ́n ndi'i xa'a ndee ra, ta kuu ra ɬarey ndi'i saá kivi ña vaxi —káchí ñaángel xí'in ñaMaría.

³⁴ Ta saá ndakuijn ñaMaría:

—¿Ta ndasaá koo ñayó'o?, chi nda ñii ɬa ɔ́n ɬa'án tɔ́nda yí'í —káchí ña xí'in ñaángel.

³⁵ Ta ndakuijn ñaángel:

—Ta Níma Ndios kixaa ña xí'in ún, ta ndee Ndios ɬaKá'no kixaa ña ndátan ñii kundatj koo ña, ta nakundixin ní ndi'i ún ña. Ñakán sa'ya ún kuu ra ñii ɬa yí'í, ta kunaní ra Sa'ya Ndios.

³⁶ Ta ñave'e ún ñaElisabet xa ñó'o sa'ya ña. Vará ñaxiku'a ní kúu ña, ta ɔ́n kivi koo sa'ya ña, káchí ñivi, ta vitin xa ño ɔ́o ñó'o sa'ya ña.

³⁷ Saá chi Ndios kúchiño ra kasa ndivi ra ndi'i chiño, ɔ́n kɔ́o nda ñii chiño ña ɔ́'vi ɔ́o Ndios —káchí ñaángel xí'in ñaMaría.

³⁸ Ta ndakuijn ñaMaría, káchí ña saá:

—Yí'í kúu ña kisa chiño ɔ́o Ndios, ta va'a ná ke'é ra xí'in j ndátan yóo ña ñika'an ún xí'in j —káchí ñaMaría xí'in ñaángel.

Ta saá kee ñaángel ku'a'an ña.

Tɔ'on yó'o ká'an ñaMaría ku'a'an ña koto ña ñaElisabet

³⁹ Ta ñiya'a lo'o kivi, ta kee ñaMaría, nómi ña ku'a'an ña ñoo ña nákaa ma'ño yukú estado Judea.

⁴⁰ Ta ñixaa ñaMaría, ta ñiki'vi ña ve'e ɬaZacarias, ta ñika'an ña tɔ'on chindee ña ñaElisabet.

⁴¹ Tá xini so'o ñaElisabet ña chindee ñaMaría, ta kãdeta sa'ya ña tixin ña, ta Níma Ndios kixaa ña, ta sakutú ña níma ñaElisabet xí'in ndee Ndios.

⁴² Ta xí'in ndi'i ndee ña ñika'an ña xí'in ñaMaría, káchí ña saá:

—jTa ká'no ní ka ñava'a ke'é Ndios xí'in ún ɔ́o ndi'i inkã nási'í ñoyívi yó'o! jTa ká'no ní ñava'a ke'é ra xí'in sa'ya ún!

⁴³ Ta, jndachun Ndios ke'é ra ñava'a xí'in j ña taxi ra kixaa ún koto ún yí'í! jYu kúu yí'í, ta vaxi ún koto ún yí'í! Chi yó'o kúu sí'i ɬaKá'no ɔ́o j.

⁴⁴ Xini so'o j tɔ'on chindee ún yí'í, ta saá sa'ya j kãdeta ra tixin j chi kúsi ní ini ra.

⁴⁵ Ta nákaa ñasij níma ún, chi kãdixa ún Ndios ña kasa ndivi ra ña ñika'an ra xí'in ún —káchí ñaElisabet xí'in ñaMaría.

⁴⁶ Ta ñika'an ñaMaría saá:

Xí'in níma j kisa ká'no j Ndios.

⁴⁷ Kúsi ní ini j chi Ndios sakaku ra yí'í.

⁴⁸ Ndios ndaa ra yí'í, vará ndasaá kuiti ñándá'ví ña kisa chiño ɔ́o ra kúu j. Ñakán ñivi na táku vitin xí'in ñivi na kutaku kivi ña vaxi sakunaní na yí'í:

Ña'a ña nákaa ñasij níma, kachí ñivi xa'a j.

⁴⁹ Saá chi Ndios ɬa kómí ndee ká'no, ke'é ra ku'a'a ní ñava'a xí'in j.

jTaa ɬayí'í kúu Ndios!

⁵⁰ Ta kivi vitin xí'in kivi ña vaxi Ndios kúndá'ví ini ra xini ra ñivi na kisa tɔ'o ña'a.

⁵¹ Ndios xí'in ndee mji ra kisa ndivi ra ku'a'a ní chiño ná'no.

Ta xí'in ndee ra xa'ta ní'no ra ñivi na kisa ká'no xí'in mji.

⁵² Ta Ndios sanoo ra nda ño ñivi naná'no ñoyívi yó'o, na kúu na ña'a ní ini,

ta ndaní'i síkón ra n̄ivi na ɔn vása ña'a ini ña nduu na naná'no.

⁵³ Ndios taxi ra kuá'a ní ñaxíxi nda'a n̄ivi nandá'ví na xí'i soko, ta taxi ra n̄ivi nakuiká kuá'an v̄ichí na.

⁵⁴ Ndios ch̄indee ra naIsrael,

ndi'i saá k̄iv̄i kúnda'ví ini ra x̄ini ra na,

⁵⁵ chi saá n̄ika'an ra x̄i'in x̄ij̄i síkuá yó taAbraham, ta x̄i'in ndi'i sa'ya ñani síkuá tayó'o.

Ndios káchí ra kundá'ví ini ra koni ra m̄ji yó ndi'i saá k̄iv̄i ña v̄axi, káchí ñaMaría.

⁵⁶ Ta saá n̄indoo ñá, n̄ix̄ijo ñá x̄i'in ñáElisabet un̄i yoo, ta kee ñá kuano'o ñá.

Ñayó'o ká'an xa'q k̄iv̄i kaku taJuan, ta sakuchu n̄ivi

⁵⁷ Tá xa n̄itonda k̄iv̄i kaku sa'ya ñaElisabet, ta kaku ñii ta lo'o.

⁵⁸ Ta saá kunda'a ini nave'e ñá x̄i'in na x̄ini tá'an x̄i'in ñá ndí Ndios ke'é ñava'a x̄i'in ñá ña kaku sa'ya ñá. Ta saá k̄usij̄i ní ini ndi'i na x̄i'in ñá.

⁵⁹ Ta n̄itonda k̄iv̄i ɔn̄a kaku tikuá'á lo'o yó'o, ta k̄isa ndivi na costumbre naní ña circuncisión x̄i'in ra ña kóni kachí xá'nda na lo'o ñij̄i s̄inj̄i ñat̄ee ra. Ta kóni na sakunaní na ra Zacarias, chi saá naní yivá ra.

⁶⁰ Ta n̄ika'an si'í ra ñaElisabet, káchí ñá saá:

—On k̄iv̄i saá, va'a ná kunaní ra Juan —káchí ñá.

⁶¹ Ta ndakuj̄in na, káchí na:

—¿Ndachun kóni ún kunaní ra saá? Nd̄a ñii nave'e ún ɔn koó naní saá —káchí na.

⁶² Ta saná'a nda'a na noo yivá ra ndasaá kóni ra kunaní sa'ya ra.

⁶³ Ta saá ndukú ra ñii v̄it̄i noo na, ta ta ra k̄iv̄i noo tón v̄it̄i yó'o: “Kunaní ra Juan.” Ta n̄aka'nda ini ndi'i na.

⁶⁴ Ta saá x̄and̄ik̄on taZacarias k̄ixá'á kúchiño ka'an ra, ta k̄isa ká'no ra Ndios.

⁶⁵ Ta ndi'i n̄ivi na ndóo yó'o n̄aka'nda ini na, ta k̄ixá'á na sákuit̄a ní'nó na to'on xa'q ñayó'o ndi'i saá ñoo ña ñó'o yuk̄u estado Judea.

⁶⁶ Ta ndi'i n̄ivi na x̄inj̄i so'o ña ndo'o taZacarias, x̄ani ini na xa'q ña, ta n̄indaqa to'on tá'an na, káchí na saá:

—¿Yu kuu tikuá'á lo'o sa'ya taZacarias k̄iv̄i kuká'no ra? —káchí na, chi kunda'a ini na ndí kómí t̄alo'o yó'o ndee Ndios.

X̄i'in to'on yó'o taZacarias k̄isa ká'no ra Ndios

⁶⁷ Ta Nima Ndios sakutú ña ini taZacarias x̄i'in ndee Ndios, ta n̄ika'an ra, káchí ra saá:

⁶⁸ Ná kasa ká'no yó Ndios, ta xá'nda chiño noo m̄ji yó naIsrael, Ndios ch̄indee ra n̄ivi naño yó na kúu na ndik̄on ña'á, ta sakaku ra yó.

⁶⁹ Ta t̄i'ví ra ñii ta t̄andee ní, ta k̄ixa'a ra sakaku ra m̄ji yó.

T̄andee yó'o kúu ñii sa'ya ñani síkuá t̄arey David, ta ta k̄isa chiño noo Ndios kuj̄ya x̄ina'á.

⁷⁰ Saá yóo ña k̄indoo Ndios x̄i'in nax̄ij̄i síkuá yó naIsrael, chi Ndios taxi ra to'on ra nda'a naprofeta ña n̄ika'an ndoso na kuj̄ya x̄ina'á, káchí na saá:

⁷¹ Ndios sakaku ra m̄ji yó noo na sáa ini x̄ini yó, ta sakaku ra m̄ji yó noo ndi'i n̄ivi na ɔn x̄jin koni yó.

⁷² X̄ina'á kunda'ví ini Ndios x̄ini ra nax̄ij̄i síkuá yó, ta kasa ndivi ra to'on ra ña ch̄indú'u ra ke'é ra x̄i'in na.

⁷³ N̄ika'an Ndios x̄i'in x̄ij̄i síkuá yó taAbraham

⁷⁴ ña ndixa sakaaku ra mji yó nõõ n̄vi na sáa ini x̄ini yó, ñakán ɔn kuyi'ví yó kasa chiño yó nõõ Ndios.

⁷⁵ Ta kuu yó n̄vi na ndakú ini, na nataxi x̄i'in mji nõõ Ndios, saá kasa ndivi yó chiño nõõ ra ndi'i saá k̄ivi ña kutaku yó, káchí t̄aZacariás.

⁷⁶ Ta saá ñika'an ra x̄i'in tikuá'á lo'o s̄a'ya ra, káchí ra saá: Yó'ó, t̄alo'o, k̄ivi kuká'no ún, ta kuu ún t̄aprofeta t̄a ka'an ndoso t̄o'on Ndios.

Ndasa va'a ún yich̄i xa'a ña kivi kixaa T̄a t̄aKá'no nõõ yó, t̄a t̄a vāxi ñoyívi yó'ó, ta yó'ó kuu t̄a k̄o'on si'na nõõ ra.

⁷⁷ Ta saná'a ún n̄vi ndasaá koo ña sakaaku Ndios n̄vi na ndik̄on ña'á, chí kasa ká'no ini ra xa'a kuachi na.

⁷⁸ Sandoo ra ndi'i kuachi yó chí Ndios kúu ra t̄a ká'no ní ini.

Ñakán ti'ví ra ñii t̄a t̄a yóo ñoyívi n̄ino, ta ndatán yóo ño'q ña yé'e, saá yóo t̄a t̄a ti'ví ra.

K̄ivi kixaa ra ñoyívi yó'ó, ta ndatán yóo ñii k̄ivi xaá, saá koo ña.

⁷⁹ Saá chí ke'é ra ña naye'e ño'q nõõ n̄vi na x̄ika yich̄i naa nõõ yóo ña ɔn vá'a,

ta saá kuchiño naki'in na k̄o'on na yich̄i va'a, ta kunakaa ñava'a ini na, káchí t̄aZacariás x̄i'in tikuá'á lo'o s̄a'ya ra.

⁸⁰ Ta saá t̄alo'o t̄aJuan yó'o xa'no ra, ta nd̄u ra ñii taká'no x̄i'in ndee Ním̄a Ndios. Ta k̄ee ra ku'a'an ra, ta t̄aku ra yuk̄u yich̄i t̄anda ñ̄tondaa k̄ivi k̄ixá'á ra ká'an ndoso ra t̄o'on Ndios nõõ ñañoõ m̄ji ra nalsrael.

2

Ñayó'o ká'an xa'a ña kaku Jesucristo

(Mt. 1:18-25)

¹ Kujya saá xa'nda chiño t̄arey Augusto ña ndakoo ñii censo ndi'i n̄vi.

² Censo yó'o kúu ñanóó ndakoo kujya xa'nda chiño t̄agobernador Cirenio nõõ na t̄aku ñoo estado Siria.

³ Ta saá ndi'i n̄vi ñixa'an na ñoo nõõ x̄itaku x̄ii síkuá na, ta náka'yi k̄ivi na.

⁴ Ñakán k̄iá k̄ee t̄aJosé ñoo ra Nazaret ña ndá'vi ndaa estado Galilea, ta ku'a'an ra ñoo Belén ña ndá'vi ndaa estado Judea, chí t̄aJosé kúu ra s̄a'ya ñani síkuá t̄arey David, t̄a t̄a x̄itaku ñoo Belén kujya x̄ina'á.

⁵ Ta k̄ee t̄aJosé ku'a'an ra, ta ku'a'an ñaMaría x̄i'in ra naka'yi k̄ivi na, chí xa k̄ind̄oo t̄aJosé tonda'a ra x̄i'in ñá, ta ñáyó'o xa ñó'o s̄a'ya ñá.

⁶ Ta ñixa'a na ñoo Belén, ta ñ̄tondaa k̄ivi kaku s̄a'ya ñá.

⁷ Ta saá kaku ñii t̄a lo'o, s̄a'ya nõó ñá kúu ra, ta chí̄súku ndaa ñá ra x̄i'in tikoto, ta chí̄ndú'u ñá ra ini ȳiton nõõ x̄ixa'an kit̄i, chí ɔn vása ní-naní'i na ve'e nõõ k̄ind̄oo na, saá chí xa ch̄utú ndi'i ve'e nõõ k̄is̄in n̄vi na x̄ika yich̄i.

Naángel na k̄ixi nõõ Ndios ñika'an na x̄i'in n̄vi na ndáa ndikachi

⁸ Tá ñoo kaku s̄a'ya ñaMaría, ta yuk̄u yatin ñoo Belén, ndóo na ndáa ndikachi.

⁹ Ta saá k̄eta ñii ñaángel ña k̄ixi nõõ Ndios, ta livi ní, ta ká'no ní náye'e ño'q ña k̄ee nõõ Ndios, ta náye'e ña nõõ ndóo na ndáa ndikachi, ta ñ̄yi'ví ní ndi'i na.

¹⁰ Ta ñika'an ñaángel x̄i'in na, káchí ña saá:

—On kuyi'ví ndó, chi vaxi j ndatɔ'on j ñavə'a xí'in ndó, ta on sivi ndasaá ñii ñavə'a xa'a ndó'ó kúu ña ká'an j, ta vitin ká'an j ñavə'a xa'a ndi'í nivi, xa'a ña kusij ní ini na xí'in ndó.

¹¹ Kivi vitin kaku ñii talo'o ñoo tarey David, ta talo'o yó'o kúu Taa ta Sakaku ndó'ó. Ta Cristo Taa taKá'no noy yó kúu ra.*

¹² Ta ñayó'ó koto ndó ña kundaɗa ini ndó ndi'í ká'an j kúu ñandaɗa, chi naní'í ndó talo'o nísúku ra tikotɔ, ta nákaɗa ra ini yiton noy xíxa'an kitj —káchí ñaáangel xí'in na ndáa ndikachi.

¹³ Ta xandjkon kixaɗa kuə'a ní ka naáangel, ta nakutá'an na xí'in ñaáangel yó'o. Ta kixá'á na kasa ká'no na Ndios, káchí na saá:

¹⁴ jNá kanóo síkón ñatɔ'ó Ndios, ta yóo ñoyívi ñino!

Ná koo va'a ini nivi ñoyívi yó'o, na kúu nivi na kúsij ini Ndios xíni ra, káchí naáangel.

¹⁵ Tá ndi'í ñayó'ó, ta saá ndi'í naáangel kuəno'o na ñoyívi ñino. Ta na ndáa ndikachi ñika'an xí'in tá'an na, káchí na saá:

—Vitin ko'on yó ñoo Belén koto yó yu kúu ña yóo xa'a ña ñika'an ñaáangel ña ti'ví Ndios kixi noy yó —káchí na.

¹⁶ Ta saá kama kee na kuə'an na nandukú na tikuá'á lo'o, ta ñixaɗa na naní'í na taJosé xí'in ñaMaría xí'in tikuá'á lo'o, nákaɗa ra ini yiton noy xíxa'an kitj.

¹⁷ Tá xini na tikuá'á lo'o, ta ndatɔ'on na ndi'í ña ñika'an ñaáangel xa'a ra.

¹⁸ Ta ndi'í nivi na xini so'o to'on ña ndatɔ'on na ndáa ndikachi, naka'nda ní ini nayó'ó.

¹⁹ Tá ñaMaría chikaɗa va'a ñá to'on yó'o nímɗa ñá, ta nakani ní sijnj ñá xa'a ña.

²⁰ Ta saá ndi'í na ndáa ndikachi, kuəno'o na, ta kisa ká'no na ta kisa to'o na Ndios, chi kúsij ní ini na xa'a ndi'í ña xini na xí'in ndi'í ña xini so'o na. Ñii ki'va ndátan yóo ña ñika'an ñaáangel xí'in na, saá yóo ña.

TaJosé xí'in ñaMaría kuə'an na ve'e ño'o ká'no ñoo Jerusalén ña taxi na tikuá'á lo'o Jesús nda'a Ndios

²¹ Tá ñitondaɗa kivi onɗa kaku tikuá'á lo'o, ta kisa ndivi na costumbre naní circuncisión xí'in ra, ña kúu ña xa'nda na lo'o ñii sijnj ñateɗe ra, ta sakunaní na ra Jesús, chi saá ñika'an ñaáangel xí'in ñaMaría kivi ta'an ka kee sa'ya ñá.

²² Ta ñitondaɗa kivi kasa ndivi taJosé xí'in ñaMaría ña ká'an ndayí Ndios ña ñitaa taMoisés. Ndayí yó'o káchí ña yukia ke'é ña'a xa'a ña kaku sa'ya ñá, ta kukomí ñá yichj ki'vi tuku ñá ve'e ño'o. Ta saá taJosé xí'in ñaMaría kee na kuə'an na xí'in tikuá'á lo'o Jesús, chi kóni na taxi na ra nda'a Ndios ve'e ño'o ká'no ñoo Jerusalén.

²³ Saá chi ndayí Ndios ña ñitaa taMoisés xina'á káchí ña si'a: "Ndi'í taváli tanóo sa'ya nivi, xini ñó'ó taxi na ra nda'a Ndios", káchí ndayí.

²⁴ Ñákán kia kuə'an na ve'e ño'o ká'no ña soko na kitj válí noy Ndios, chi yóo inka ndayí Ndios ña káchí saá: "Nivi nandá'ví xini ñó'ó soko na ovj tindúlu án ovj tisata noy Ndios xa'a ña kaku sa'ya na", káchí ndayí Ndios ña ñitaa taMoisés kujya xina'á.

* 2:11 To'on "Cristo" kóni káchí ña: Taa ta ti'ví Ndios ña sakaku ra nivi.

²⁵ Ta ñoo Jerusalén, yóo ñii t̄a n̄anı ra Simeón, t̄a t̄and̄aa kúu ra, ta kisa t̄o'ó ní ra Ndios, ta yóo Ním̄a Ndios xí'in ra. Ta t̄aSimeón yó'o ndáti ra t̄a t̄a t̄i'ví Ndios sak̄aku ñivi naIsrael.

²⁶ Ta Ním̄a Ndios xa ñik̄a'̄an ña xí'in t̄aSimeón yó'o:

—On kivi yach̄i ún, si'na koni ún Cristo, t̄a t̄a t̄i'ví Ndios —káchí Ním̄a Ndios xí'in ra.

²⁷ Ta ñixaa t̄aJosé xí'in ñáMaría xí'in tikuá'á lo'o Jesús ve'e ño'o ká'no ña kasa ndivi na ña ká'̄an ndayí Ndios. Ta m̄i kivi yó'o, Ním̄a Ndios xa ñik̄a'̄an ña xí'in t̄aSimeón ña ko'on ra ve'e ño'o yó'o.

²⁸ Ta saá t̄aSimeón ñakutá'an ra xí'in na, ta t̄in ra x̄inomi ndaa ra tikuá'á lo'o Jesús, ta k̄ixá'á ra kisa ká'no ra Ndios, káchí ra saá:

²⁹ Tata, yó'o kúu t̄aKá'no ñoq ndi'i ña yóo.

Ta vitin va'a taxi ún ña kivi j̄i chi xa yóo va'a ini j̄i vitin, chi xa kisa ndivi ún ña ñik̄a'̄an ún xí'in j̄i.

³⁰ Xa x̄ini j̄i tikuá'á lo'o yó'o, t̄a t̄a t̄i'ví ún sak̄aku ñivi ñoyivi yó'o.

³¹ Ñoq ndi'i ñivi kisa ndivi ún ñava'a.

³² Ndátan yóo ño'o ña ye'e saá yóo tikuá'á lo'o yó'o, chi saná'a ra yich̄i ún ñoq ñivi na on vása kúu naIsrael.

Ta xa'a t̄ayó'o, kanóo síkon ñato'ó naIsrael na kúu na ndikon yó'o, káchí t̄aSimeón xí'in Ndios.

³³ Ta t̄aJosé xí'in ñáMaría ñaka'nda ini na ndóo na, ña x̄inj̄i so'o na ña ñik̄a'̄an t̄aSimeón xa'a tikuá'á lo'o Jesús.

³⁴ Ta saá t̄aSimeón ñik̄a'̄an ra xí'in na, káchí ra saá:

—Ndios ke'é ra ñava'a xí'in ndó, ná chindee k̄a ra ndó'o —káchí ra xí'in na.

Ta ñik̄a'̄an k̄a ra xí'in ñáMaría, si'í tikuá'á lo'o Jesús, káchí ra saá:

—Ndios ch̄itónj̄i ra sa'ya ún yó'o kuu ra t̄a t̄a sak̄aku ku'a'a ní naIsrael.

Ta saá ni, sava naIsrael on kua'a na naki'in va'a na ra, ta nayó'o ndi'i xa'a na. Sa'ya ún yó'o saná'a ra ñivi xa'a Ndios, ta ku'a'a ní ñivi on kandixa na ra.

³⁵ Ña ke'é ñivi yó'o kúu ña saná'a yukia xáni s̄inj̄i na. Ta saá, nana, t̄ond̄aa ñii kivi t̄a'vi ním̄a ún; ndátan xa'nda ña xí'in espada, saá kundo'o ním̄a ún, chi kuchuchú ini ún xa'a sa'ya ún —káchí t̄aSimeón xí'in ñáMaría.

³⁶ Ta ini ve'e ño'o ká'no yó'o yóo ñii ñapofeta, n̄anı ñá Ana. Ñii sa'ya t̄aFanuel kúu ñá, ta x̄ij̄i síkuá ñá x̄ikuu t̄aAser, ta ñáx̄iku'a'a ní kúu ñá. Kivi x̄ikuu ñá ñálo'o, ñitonda'a ñá, ta ñix̄iyo ñá xí'in yij̄i ñá ux̄a kuj̄ya, ta saá ñix̄i'j̄i ra.

³⁷ Ta ñáAna k̄ind̄o ku'aan ñá, ta ñix̄inj̄i ñá komj̄i s̄ik̄o komj̄i kuj̄ya. Ta ndivi ñoó yóo ñá, kisa ká'no ñá Ndios, ta nd̄a ñii kivi on vása keta ñá ve'e ño'o. Yóo kivi on vása x̄ixi ñá chi yóo so'on ñá, ká'̄an ñá xí'in Ndios.

³⁸ Ta k̄ixaa ñáAna ñoq yóo ñáMaría xí'in t̄aJosé xí'in tikuá'á lo'o Jesús, ta ñik̄a'̄an ñá xí'in Ndios:

—Tata Ndios, táxa'vi ún, chi t̄i'ví ún tikuá'á lo'o yó'o k̄ixaa ra ñoyivi yó'o —káchí ñá.

Ta ñik̄a'̄an ñá xa'a t̄aJesús xí'in ndi'i ñivi na kúu na ndáti ndí Ndios sak̄aku ra ñaño Jerusalem.

*ÑáMaría, t̄aJosé xí'in tikuá'á lo'o Jesús
kuqno'o na ñoo Nazaret*

³⁹ Kivj ndi'i kisa ndivi na ña ká'an ndayí Ndios ña nĩtaa tãMoisés xĩnã'á, ta saá tãJosé xĩ'in ñãMaría xĩ'in tikuá'á lo'o Jesús ñaki'in na kuano'o na ñoo Nazaret estado Galilea.

⁴⁰ Ta ñoo yó'o xã'no tãlo'o Jesús, ta ñii ñii kujya nduu ndeé kã ra. Ta nduu ra tã ndíchí ní sijní, ta Ndios kúsij ní ini ra xĩni ñã'á ra.

Ñayó'o ká'an xa'q kivj nĩndoo tãlo'o Jesús ve'e ño'o ká'no ñoo Jerusalén

⁴¹ Ndi'i saá kujya tãJosé xĩ'in ñãMaría xá'an na viko Pascua† ñoo Jerusalén.

⁴² Kivj nĩxĩno tãJesús uxu ovj kujya, ta kee ra kuã'an ra xĩ'in na viko yó'o, chí saá nĩxjyo costumbre na.

⁴³ Ta kivj ndi'i viko, ta ñaki'in na kuano'o na, ta nĩndoo tãJesús ñoo Jerusalén, ta on vása ní-xĩnj tãJosé ní ñãMaría ña nĩndoo ra.

⁴⁴ Xáni ini na án vaxi tãJesús xĩ'in inkã nave'e na án vaxi ra xĩ'in inkã natá'an na, ká'an na. Saá kúu, ta xa njya'a ñii kivj xĩka na kuã'an na yichí, ta saá kixá'á na nándukú na ra xĩ'in ñii ñii nave'e na, xĩ'in ñii ñii natá'an na.

⁴⁵ Ta on koó ra, nĩ-nani'i na. Ta saá ñãMaría xĩ'in tãJosé ndikó na kuã'an na ñoo Jerusalén nandukú na ra.

⁴⁶ Tãndã kivj unj naní'i na tãJesús ve'e ño'o ká'no, yóo ra mã'ño namaestro na sán'a ndayí Ndios ña nĩtaa tãMoisés xĩnã'á. Xĩnj sq'o tãlo'o Jesús ña ká'an namaestro yó'o, ta ndákã tãon ra na.

⁴⁷ Ta ndi'i nayó'o ñaka'nda ini na xĩnj sq'o na ña ká'an tãJesús chi vã'a ní sijní ra, ta ndíchí ní tãon ndakuijn ra.

⁴⁸ Ta kixaxã tãJosé xĩ'in ñãMaría, xĩni na tãlo'o Jesús, ta ñaka'nda ini na xito na, ta ñikã'an si'i ra xĩ'in ra:

—Tãlo'o, ¿ndachun ke'é ún saá xĩ'in ndj? Yivá ún xĩ'in yj'i, nandukú ndj yó'o, ta ndí'i ní ini ndj xa'ã ún.

⁴⁹ Ta saá ndakuijn tãJesús:

—¿Ndachun nandukú ndó yj'i? ¿Án on vása xĩnj ndó ndí chiño Yivá j xĩnj ñó'o kasa ndivi j? —káchí ra.

⁵⁰ Ta on vása ní-kundaã ini na yukĩa kóni kachí tãon ña ñikã'an ra xĩ'in na.

⁵¹ Ta saá kee tãJesús ñoo Jerusalén xĩ'in tãJosé xĩ'in ñãMaría, ta kuano'o na ñoo Nazaret. Ta ñaxaxã na kán, ta ndi'i saá kivj chĩkaã sq'o ra ta kisa ndivi ra ndi'i ña ká'an yivá ra xĩ'in si'i ra. Ta si'i ra, nĩmã mji ñã chĩkaã vã'a ñã ndi'i ña ndó'o ñã xĩ'in tãJesús.

⁵² Ta xã'no tãJesús, ta nduu ká'no kã ra, ta kpu ndíchí kã sijní ra. Ta Ndios xĩ'in njivi kúsij ní ini na xĩni na ra.

3

TãJuan, tãa tã sákuchu njivi, ká'an ndoso ra

nõõ njivi xa'q yichí Ndios

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

¹ Kujya xã'on xá'nda chiño tãrey Tiberio nõõ ndi'i ñoo ña ndá'vi ndaa ñoo Roma, tãgovernador Poncio Pilato xá'nda chiño ra nõõ ñañoõ estado Judea, tãrey Herodes xá'nda chiño ra nõõ ñañoõ estado Galilea, tãrey

† 2:41 Pascua najudío kána ña uxã kivj xa'q ña náká'an na ndasaá Ndios sãkãku ra naxjji sikuá na nõõ ñañoõ Egipto kujya xĩnã'á.

Felipe, ta kúu ñani taHerodes yó'o, xá'nda chiño ra nõq nañoo estado Iturea xí'in Traconite, ta tarey Lisantias xá'nda chiño ra nõq nañoo Abilinia.

² Ta tasutu Anás xí'in tasutu Caifás kúu taná'no nõq ndi'i nasutu ñoo Israel. Ta mui kuyá yó'o Ndios njka'an ra xí'in taJuan, ta yoo yuku yichí, ta kúu sa'ya taZacarias.

³ Ta kee taJuan kuá'an ra ndi'i saá xiiña yatin yuta Jordán. Ta njka'an ndoso ra to'on Ndios xí'in nivi, káchí ra saá:

—On vása ke'é ka ndó ña on vá'a, ta nandikó ini ndó xa'a ña on vá'a ke'é ndó ña kasa ká'no ini Ndios xa'a kuáchi ndó, ta saá na'a ndó kuchu ndó —káchí ra, ká'an ra xí'in nivi.

⁴ Ta xa'a taJuan yó'o njtaa taprofeta Isaías xina'á, káchí ra saá: Nõq yoo yuku yichí ka'an ndoso ra, kachí ra saá:

“Ná koo ti'va ini ndó, saá chi yachi kixaa mui taKá'no nõq yó.

Kindaa ndó ña on vá'a sási nõq ndó, ta saá va'a kuchiño naki'in ndó ra”, kachí ta ta koo yuku yichí.

⁵ “Saá chi vaxi kivi tá ndi'i nõq kónó nduu ndaa ña, ta ndi'i yuku nduu ña yoso.

Ndi'i yichi yakua nduu ndakú ña, ta ndi'i yichi yuu ní, ndundii ña, ta nduva'a ña.

⁶ Ta ndi'i nivi ñoyivi yó'o koni na yu kúu ta ti'vi Ndios ña sakaku ra na”, káchí to'on Ndios ña njtaa talasafas xina'á.

⁷ Ta kuá'a ní nivi njxaa na nõq yoo taJuan, chi kóni na sakuchu ra na, ta njka'an ra xí'in na, káchí ra saá:

—iNdó'ó, sa'ya koq xati kúu ndó! ¿Yu kúu na njka'an xí'in ndó kuchu ndó, ta saá sakaku xí'in mui ndó ña on saxo'vi Ndios ndó'ó kivi ña vaxi?

⁸ Tá ndixa nandikó ini ndó ta kóni ndó ko'on ndó yichi Ndios, ta xini ñó'ó kasa ndivi ndó chiño va'a ndátan kóni Ndios. Saá chi on vá'a kani sijn ndó ndi xa'a ña kúu ndó sa'ya ñani síkuá taAbraham, Ndios sakaku ra ndó'ó. Ta ká'an i xí'in ndó, Ndios kuchiño ra ndasa ra yuu yó'o nivi na nduu sa'ya ñani síkuá taAbraham.

⁹ Ta nivi na on vása kisa ndivi ña kóni Ndios, ndátan yoo yiton tón koon ku'i on vá'a nda'a, saá yoo na nõq Ndios. Ta Ndios xa yoo ti'va ra xí'in yáchá sijn ña ka'nda ra ndi'i yiton tón on vása koon ku'i va'a nda'a, ta ka'nda ra nó, ta taan ra nó koqo nó nõq xixi ño'o —káchí taJuan, ká'an ra xí'in na.

¹⁰ Ta saá njndaka to'on na taJuan:

—¿Yukia va'a xini ñó'ó ke'é ndi ña on xo'vi ndi saá? —káchí na.

¹¹ Ta ndakuijn taJuan, njka'an ra:

—Tá yoo ñii taq, ta kómí ra ovi tikoto, ta xini ñó'ó taxi ra ñii tikoto nda'a taq ta on koqo nda ñii tikoto kómí. Tá yoo ña xixi ñii taq, ta xini ñó'ó taxi ra ña kuxu taq ta on koqo ñaxixi —káchí taJuan xí'in na.

¹² Ta sava nivi na káya si'un nõq nagobierno ñoo Roma kixaa na nõq taJuan chi kóni na sakuchu ra na, ta njka'an na xí'in ra:

—Maestro, ¿yukia va'a xini ñó'ó kasa ndivi ndi?

¹³ Ta ndakuijn ra:

—On sandá'vi ndó nivi, ta kuiti naki'in ndó si'un ña káchí nagobierno xí'in ndó.

¹⁴ Ta sava natropa kixaa na njndaka to'on na ra:

—Ta mui ndi, ¿yukia va'a xini ñó'ó kasa ndivi ndi?

Ta ndakuijn taJuan, njka'an ra xí'in na:

—On kasa kuí'ná ndó sɿ'ún inká nɿvi, ta on ka'an ndó ñavata xá'a na. On ka'an kuáchí ndó xá'a ya'vi ndó, ta kusij ní ini ndó xí'in ña chá'vi na ndó'ó xá'a chiño ké'é ndó —káchí tajuán xí'in na.

¹⁵ Ta kuá'a ní nɿvi ndáti na ña kixaa Cristo, ɿa ɿa ti'ví Ndios ña sakaku ra na, ta xáni ini na saá: “¿Án on sɿiví mji tajuán kúu ra?”

¹⁶ Ta tajuán ñika'an ra xí'in na:

—Yi'j sákuchuj ndó'ó xí'in takuí, ta sata yi'j vaxi ñii ɿa ɿa ndeé ka noq yi'j. Ta yi'j kúu ɿa kisa chiño kuiti noq ra. Ta ɿa ndeé ka noq i vaxi sata j, ta sakuchu ra ndó'ó xí'in mji Nímá Ndios, ña yóo ndatán yóo ño'ó xixi.

¹⁷ Xa yóo ti'va ra kasa nani ra xá'a kuáchi nɿvi, ta ke'é ra xí'in nɿvi ndatán ké'é nɿvi xí'in ndikɿn trigo ña xá'nda na ta saxixin na ña. Saá chi ɿayó'o nata'vi ra nɿvi na va'a noq na on vá'a. Ta taxi va'a ra nɿvi na va'a ña kundoo na ve'e ra, ta taan ra nɿvi na on vá'a noq xixi ño'ó, ta ndá ñii kivi on ndá'va ño'ó yó'o.

¹⁸ Ta xí'in kuá'a ní to'on ndíchí, ndato'on tajuán xí'in nɿvi ña nandikó ini na, ta saá tuku ñika'an ndoso ra to'on va'a xá'a Ndios xí'in na.

¹⁹ Ta xá'a ɿarey Herodes, ñika'an tajuán, káchí ra saá: “On vá'a ke'é ɿarey Herodes, chi tondá'a ra xí'in ñási'í ñani mji ra ɿFelipe”, káchí ra, ñika'an ra noq nɿvi. Ta tajuán ñika'an ka ra xá'a kuá'a ní inká ña on vá'a ke'é ɿHerodes yó'o.

²⁰ Ta xí'in ndi'i ña on vá'a yó'o, ɿHerodes ke'é ka ra inká ña on vá'a ní ka ña chikaa ra tajuán ini ve'e ka.

Ñayó'o ká'an xá'a tajuán kivi sakuchu ra ɿJesus (Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹ Ta kivi ɿán kunakaa tajuán ini ve'e ka, ta sakuchu ra kuá'a ní nɿvi. Ta saá sakuchu ra ɿJesus. Tá ká'an ka ɿJesus xí'in Ndios, ta nixona ñoyivi ñino noq ra,

²² ta vaxi noo Nímá Ndios. Ndatán ná'a tísata vaxi noo rí, saá kixi noo ña, ta xikanoo ña noq ñindichi ɿJesus. Ta nɿvi na ndoo yu'u yuta xini so'o na to'on Ndios ñika'an ra ndá ñoyivi ñino, káchí ra si'a:

—Yó'ó kúu Sa'ya j, ɿa kí'vi ní ini j xini j, ta kúsij ní ini j xini j yó'ó —káchí Ndios.

To'on yó'o ká'an yu kúu naxij sikuá ɿJesus (Mt. 1:1-17)

²³ Tá nixino ɿJesus oko uxu kujya, ta kixá'a ra sán'a ra nɿvi. Xáni ini nɿvi ndí sa'ya ɿJosé kúu ra. Ta ɿJosé kúu sa'ya ɿElí.

²⁴ Ta ɿElí kúu sa'ya ɿMatat, ta ɿMatat kúu sa'ya ɿLeví, ta ɿLeví kúu sa'ya ɿMelqui, ta ɿMelqui kúu sa'ya ɿJana, ɿJana kúu sa'ya ɿJosé.

²⁵ ɿJosé kúu sa'ya ɿMatatías, ɿMatatías kúu sa'ya ɿAmós, ɿAmós kúu sa'ya ɿNahum, ɿNahum kúu sa'ya ɿEslí, ɿEslí kúu sa'ya ɿNagai.

²⁶ ɿNagai kúu sa'ya ɿMaat, ɿMaat kúu sa'ya ɿMatatías, ɿMatatías kúu sa'ya ɿSemei, ɿSemei kúu sa'ya ɿJosé, ɿJosé kúu sa'ya ɿJudá.

²⁷ ɿJudá kúu sa'ya ɿJoana, ɿJoana kúu sa'ya ɿResa, ɿResa kúu sa'ya ɿZorobabel, ɿZorobabel kúu sa'ya ɿSalatiel, ɿSalatiel kúu sa'ya ɿNeri.

²⁸ ɿNeri kúu sa'ya ɿMelqui, ɿMelqui kúu sa'ya ɿAdi, ɿAdi kúu sa'ya ɿCosam, ɿCosam kúu sa'ya ɿElmodam, ɿElmodam kúu sa'ya ɿEr.

²⁹ ɿEr kúu sa'ya ɿJosué, ɿJosué kúu sa'ya ɿEliezer, ɿEliezer kúu sa'ya ɿJorim, ɿJorim kúu sa'ya ɿMatat, ɿMatat kúu sa'ya ɿLeví.

³⁰ TaLeví kúu sa'ya taSimeón, taSimeón kúu sa'ya taJudá, taJudá kúu sa'ya taJosé, taJosé kúu sa'ya taJonán, taJonán kúu sa'ya taEliaquim.

³¹ TaEliaquim kúu sa'ya taMelea, taMelea kúu sa'ya taMainán, taMainán kúu sa'ya taMatata, taMatata kúu sa'ya taNatán.

³² TaNatán kúu sa'ya taDavid, taDavid kúu sa'ya taIsaí, taIsaí kúu sa'ya taObed, taObed kúu sa'ya taBooz, taBooz kúu sa'ya taSalmón, taSalmón kúu sa'ya taNaasón.

³³ TaNaasón kúu sa'ya taAminadab, taAminadab kúu sa'ya taAram, taAram kúu sa'ya taEsrom, taEsrom kúu sa'ya taFares, taFares kúu sa'ya taJudá.

³⁴ TaJudá kúu sa'ya taJacob, taJacob kúu sa'ya taIsaac, taIsaac kúu sa'ya taAbraham, taAbraham kúu sa'ya taTaré, taTaré kúu sa'ya taNacor.

³⁵ TaNacor kúu sa'ya taSerug, taSerug kúu sa'ya taRagau, taRagau kúu sa'ya taPeleg, taPeleg kúu sa'ya taHeber, taHeber kúu sa'ya taSala.

³⁶ TaSala kúu sa'ya taCainán, taCainán kúu sa'ya taArfaxad, taArfaxad kúu sa'ya taSem, taSem kúu sa'ya taNoé, taNoé kúu sa'ya taLamec.

³⁷ TaLamec kúu sa'ya taMatusalén, taMatusalén kúu sa'ya taEnoc, taEnoc kúu sa'ya taJared, taJared kúu sa'ya taMahalaleel, taMahalaleel kúu sa'ya taCainán.

³⁸ TaCainán kúu sa'ya taEnós, taEnós kúu sa'ya taSet, taSet kúu sa'ya taAdán, taAdán kúu sa'ya Ndios.

4

Ñayó'o ká'an xá'a taJesús

kivi ñanimá ndivá'a ká'no xito ndoso ña ra
(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

¹ Ta nima taJesús chutú ní ña xí'in ndeë Nima Ndios, ta kee ra yuta Jordán, ta Nima Ndios ñika'an ña xí'in ra ko'on ra noo yoo yuku yichí.

² Ta ovi siko kivi yoo taJesús yuku yichí, ta ñanimá ndivá'a ká'no xito ndoso ña ra, chi kóni ña sandá'vi ña ra. Ta nda lo'o on vása ní-xixi taJesús, chi ñixiyo so'on ra ovi siko kivi, ta saá xí'í ní ra soko.

³ Ta kixaa ñanimá ndivá'a ká'no noo ra ña koto ndoso ña ra, ta ñika'an ña xí'in ra, káchí ña saá:

—Tá ndixa Sa'ya Ndios kúu ún, ta va'a ka'nda chiño ún noo yuu ña ndoo yó'o ná nduu ña sítá va'a —káchí ña xí'in taJesús.

⁴ Ta ndakuijn taJesús, káchí ra saá xí'in ñanimá ndivá'a:

—To'on Ndios káchí ña saá: “On sivi nina ña xixi ñivi kúu ña xini ñó'ó kutaku na. Ta xini ñó'ó kandixa va'a na to'on Ndios, ta saá kutaku na”, káchí to'on Ndios —káchí taJesús xí'in ñanimá ndivá'a.

⁵ Ta saá ñanimá ndivá'a ká'no ñika'an ña xí'in taJesús ko'on ra xí'in ña, ta nda na ñii yuku síkón ní, ta ñandivá'a saná'a ña ra ndi'i ñoo ña yoo ñoyivi yó'o,

⁶ ta ñika'an ñanimá ndivá'a xí'in taJesús, káchí ña saá:

—Taxi j ndayí nda'a ún kuu ún taká'no noo ndi'i ñoyivi yó'o, ta taxi j ndi'i ñakuiká xí'in ndi'i ñava'a nda'a ún. Saá chi ña'a mji j kúu ndi'i ña, ta yoo yichí j taxi j ña nda'a ñvi na káchí iní mji j xini j.

⁷ Tá kuxítí ún noo j, ta kasa to'ó ún yi j, ta taxi j ndi'i ña kómí j nda'a ún —káchí ñanimá ndivá'a xí'in taJesús.

⁸ Ta taJesús ndakuijn ra, ñika'an ra xí'in ña:

—jKuta'a ún nḡḡ j, yó'ó, ñanímā ndivá'a ká'no Satanás! Chi káchí tḡ'on Ndios saá: “Ndasaá kuiti Ndios kasa tḡ'ó yó, ta kasa ndivi yó chiño ra, ta ḡn kasa tḡ'ó yó, ni ḡn kasa ndivi yó chiño inkā na”, káchí tḡ'on Ndios —saá nḡkā'ḡn tḡJesús xí'in ñanímā ndivá'a.

⁹ Ta saá ñanímā ndivá'a ká'no nḡkā'ḡn ña xí'in tḡJesús kḡ'ḡn ra xí'in ña, ta nḡxaa na yíta na sḡñi torre ve'e ñḡ'o ká'no ñoo Jerusalén, ta nḡkā'ḡn ñanímā ndivá'a xí'in ra:

—Tá ndixa Sa'ya Ndios kúu ún, ta sakana xí'in mḡi ún ndā nḡḡ,

¹⁰ chi saá káchí tḡ'on Ndios:

Ndios ti'ví ra ángel ña chindeé na yó'ó ta kundaa vā'a na yó'ó.

¹¹ Ta naángel natiin na yó'ó kanóo ún nḡḡ nda'ḡ na,

kḡḡ nakava ún nḡḡ yuḡ, ta taku'é ún,

káchí tḡ'on Ndios —káchí ñanímā ndivá'a xí'in tḡJesús.

¹² Ta ndākuiḡn tḡJesús:

—Saá tuku káchí tḡ'on Ndios: “Ḡn vá'a koto ndoso yó Ndios” —káchí tḡJesús.

¹³ Ta ndí'i xḡito ndoso ñanímā ndivá'a tḡJesús, ta kee ña kuḡ'ḡn ña, ta ndáti ña inkā kḡivḡ ña ndikó ña koto ndoso ña ra.

TḡJesús kḡxá'á ra kisa ndivi ra chiño Ndios

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

¹⁴ Ta saá ndḡkó tḡJesús kuḡ'ḡn ra, ta nḡxaa ra estado Galilea, ta ndee Nímā Ndios yóo ña xí'in ra. Ta nḡxḡtā ní'nó tḡ'on xā'ḡ ra ñii ñii ñoo.

¹⁵ Ta tḡJesús sáná'a ra nḡvi na nákutá'an kuḡ'ḡ ní ve'e ñḡ'o sinagoga ña yóo estado Galilea yó'o. Ta ndí'i nḡvi na xḡñi sḡ'o ña ká'ḡn ra, vā'a ní ká'ḡn na xā'ḡ ra.

TḡJesús nḡxaa ra ñoo Nazaret

(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

¹⁶ Ta tḡJesús nḡxaa ra ñoo Nazaret nḡḡ xā'no ra. Ta ndí'i saá kḡivḡ yḡi ña nákindée najudío xá'ḡn ra ve'e ñḡ'o sinagoga. Ta saá ñii kḡivḡ yḡi, nḡkundichi ra ña ka'vi ra tḡ'on Ndios nḡḡ inkā nḡvi na nákutá'an ve'e ñḡ'o yó'o.

¹⁷ Ta tḡaxi na nda'ḡ ra tḡ'on Ndios ña nḡtaa tḡprofeta Isaías xḡñā'á. Ta tḡJesús nḡndika ra ña, ta nḡní'i ra nḡḡ ká'ḡn ña saá:

¹⁸ Nímā Ndios yóo ña xí'in j,

ta nḡaxin ña yḡi'j vaxi j ña ndatḡ'on j tḡ'on vā'a xí'in nandá'ví.

Tḡ'ví ña yḡi'j ña sandúvā'a j nḡvi na tá'vḡ nímā.

Ta tḡ'ví ña yḡi'j vaxi j saña j na nó'ni ndaa xí'in kuḡchi na.

Tḡ'ví ña yḡi'j sanda'a j nduchḡ nḡḡ nakuáá, ña vā'a koto na,

ta sakāku j nḡvi na xó'vḡ nḡḡ ña sáxo'vḡ ña'á.

¹⁹ Ta tḡ'ví ña yḡi'j vaxi j ká'ḡn ndoso j xí'in nḡvi ndí vitin nḡtonḡaa kḡivḡ Ndios chindeé ra na,

káchí tḡ'on Ndios ña nḡtaa tḡIsaías ña ká'vi tḡJesús.

²⁰ Ta saá nḡkasi tḡJesús tutu yó'o, ta nḡtaxi ra nda'ḡ tḡa tḡ xíka chiño nḡḡ ve'e ñḡ'o sinagoga, ta xḡkoo ra, ta ndí'i nḡvi ndáti na, xḡito na nḡḡ tḡJesús.

²¹ Ta kḡxá'á tḡJesús ká'ḡn ra xí'in na, káchí ra saá:

—Mḡi kḡivḡ vitin, Ndios xa kḡisa ndivi ra tḡ'on ra ña xḡñi sḡ'o ndó ká'vi j —káchí tḡJesús xí'in na.

²² Ta ndí'i nḡvi vā'a ní ká'ḡn na xā'ḡ ra. Ta nḡka'nda ini na ndóo na, chi vā'a ní ká'ḡn ra. Ta nḡndākā tḡ'on tá'an na:

—¿Án ɔn sɔví sá'ya tɔJosé kúu tɔyó'o? ¡Ndɔchun vɔ'a ní xíní ra! —káchí na.

²³ Ta saá nɔkɔ'ɔn tɔJesús xí'in na:

—Kúndaɔ ini i ndí kóni ndó kɔ'ɔn ndó xí'in i: “Ndotor, kasa tɔtɔn xí'in mji ún.” Saá chí xíní sɔ'o ndó xɔ'a ñava'a ke'é i ñoo Capernaum, ta vitin kóni ndó ña ñii kɔ'va saá ke'é i ñava'a ñoo i yó'o —káchí ra xí'in na.

²⁴ Ta saá nɔkɔ'ɔn kɔ ra xí'in na, káchí ra saá:

—Ndixa ká'ɔn i xí'in ndó, ndɔ ñii tɔprofeta, ɔn vása náki'in vɔ'a na ra ñoo mji ra.

²⁵ Naká'án ndó tɔ'on Ndios xɔ'a tɔprofeta Elías, tɔa tɔ nɔkɔ'ɔn ndoso tɔ'on Ndios xɔna'a. Kɔví nɔxika tɔElías ñoyívi yó'o, ta Ndios ke'é ra ña ɔn vása ní-koon sɔví uní kuyɔ sava, ta ndi'i nɔvi ndeé ní nɔxi'i na soko.

²⁶ Tá mií saá ñoo Israel nɔxiyo kuɔ'a ní náña'a nánda'ví, ná nɔxi'i yí. Ta saá ni, Ndios ɔn vása ní-ti'ví ra tɔElías kɔ'ɔn ra ndɔ ñii ve'e náña'a yó'o ná táku ñoo Israel ña nataxi ná ñaxíxi nda'a ra. Ta ñii ñoo xíká nɔn Sarepta, ña nákaɔ nɔo ño'o nɔn Sidón, kúu ñoo nɔo tɔ'ví Ndios tɔElías kuɔ'ɔn ra koo ra ve'e ñii ña'a ndá'ví ña nɔxi'i yí.

²⁷ Ta inkɔ kuyɔ xɔna'a tɔprofeta Eliseo nɔkɔ'ɔn ndoso ra tɔ'on Ndios xí'in nɔvi, ta nɔxiyo kuɔ'a ní naIsrael na xindeé ní ndó'o kuɔ'e tá'yí nɔn ña lepra. Ta Ndios ɔn vása ní-sanda'a ra ndɔ ñii nɔvi nañoo Israel na xɔkomí kuɔ'e lepra, ta Ndios sɔnda'a ra ñii laá tɔNaamán, tɔa tɔño Siria xɔkuu ra. Tɔyó'o ɔn sɔví tɔIsrael xɔkuu ra, ta tɔyó'o kúu tɔa tɔ sɔnda'a Ndios —káchí tɔJesús xí'in na.

²⁸ Tá nɔvi na ndóo ve'e ño'o sinagoga ñoo Nazaret xíní sɔ'o na tɔ'on ña nɔkɔ'ɔn tɔJesús, ta nɔsaɔ ní na xɔni na ra.

²⁹ Saá nɔkuíta na, ta tɔin na ra, ta tɔava na ra nɔo ñoo, ta kuɔ'ɔn na xí'in ra ñii xɔkí sɔkón. Saá chí kóni na sakana na ra ndɔ nɔno nɔo kónó.

³⁰ Ta ɔn vása ní-kuchiño na sakana na ra, chí tɔJesús nɔya'a ra mɔ'ño na, ta nɔki'in ra kuɔ'ɔn ra.

TɔJesús nɔkutá'an ra xí'in ñii tɔa tɔ kómí nímɔ ndivɔ'a
(Mr. 1:21-28)

³¹ Ta nɔxaɔ tɔJesús ñoo Capernaum estado Galilea, ta kɔndo ra yó'o. Ta ndi'i saá kɔví yí ña nákindée najudío, kí'vi ra ve'e ño'o sinagoga, ta sáná'a ra nɔvi.

³² Ta nɔka'nda ini nɔvi xíní sɔ'o na ña ká'ɔn ra, chí sáná'a ra na ndɔtán sáná'a ñii tɔa tɔ kómí ndayí.

³³ Ta ve'e ño'o sinagoga yó'o yóo ñii tɔa tɔ kómí nímɔ ndivɔ'a, ta ñii ndeé ní nɔkɔ'ɔn ñandivɔ'a, káchí ña saá:

³⁴ —Yó'o kúu tɔJesús tɔño Nazaret, ta, ¿ndɔchun sándi'i ún ndi'i? ¿Án xa kɔxaɔ ún sandi'i ún xɔ'a ndi vitin? Xíní vɔ'a i yu kúu ún, yó'o kúu Tɔa tɔYí tɔ kɔxi nɔo Ndios —káchí ña xí'in tɔJesús.

³⁵ Ta saá nɔkɔ'ɔn tɔJesús xí'in ñandivɔ'a, káchí ra saá:

—¡Kasi yu'u ún ta saña ún tɔyó'o!

Ta nímɔ ndivɔ'a sɔnakava ña tɔ ndeé ndó'o ndɔ nɔo ño'o, nɔo ndi'i nɔvi. Ta saá saña ña ra, ta ndɔ lo'o ɔn vása ní-satakué'e ña ra.

³⁶ Ta ndi'i nɔvi na ndóo, nɔka'nda ini na xɔni na ñayó'o, ta nɔndaɔ tɔ'on xí'in tá'an mji na:

—¿Yukɔ yó'o? ¡Saá chí kómí ra ndeé xí'in ndayí, ta xá'nda chiño ra nɔo nímɔ ndivɔ'a, ta kisa ndivi ña ña ká'ɔn ra! —káchí na.

³⁷ Ta kama ní nɔxítɔ ní'nó tɔ'on xɔ'a tɔJesús ndi'i ñoo ña ño'o yatin.

*Ñayó'o ká'án xá'á táJesús kivi sánda'a ra
ña'a ñásiso táSimón*

(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸ Ta kee táJesús ve'e ño'o sinagoga yó'o, ta ñaki'in ra kuá'án ra ve'e táSimón* ta ñxaá ra ve'e tayó'o. Ta ña'a ñásiso táSimón ndeé ní ndó'o ñá kue'e ka'ñi. Ta ñindukú na ñava'a noq táJesús chindeé ra ñá.

³⁹ Ta saá táJesús ñitondaa yatin ra noq kándú'u ñá, ta kixá'á ra xá'nda chiño ra noq kue'e ña saña ña ñáyó'o. Ta xandikón saña kue'e xí'in ñá, ta nduḡa'a ñá. Ta ndakoo ñá, ta kixá'á ñá kisa ndivi ñá ña kuxu na.

TáJesús sánda'a ra kuá'á ní na ndeé ndó'o

(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰ Tá xikuaa ñiketá ño'o, ta kuá'á ní ñivi kuá'án na xí'in natá'an na, na ndeé ndó'o, ta ñxaá na noq táJesús. Ta táJesús ñitondaa nda'á ra ñii ñii na, ta sandúva'a ra na.

⁴¹ Ta tava ra kuá'á ní níma ndiva'a xikomí sava na. Tá kee níma ndiva'a ñivi, ta xí'in to'on ndason ñika'án ña xí'in táJesús, káchí ña saá:

—Yó'ó kúu Sa'ya Ndios —káchí ña.

Ta táJesús on vása ní-taxi ra ka'án ka ñanímá ndiva'a, chi xini ña Cristo kúu ra.

TáJesús ká'án ndoso ra to'on Ndios

kuá'á ní ñoo estado Galilea

(Mr. 1:35-39)

⁴² Tá ñitivi inka kivi, kee táJesús kuá'án ra ñii xiiña noq on koq ñivi. Ta kuá'á ní ñivi kee na kuá'án na nandukú na ra. Ta ñxaá na noq táJesús, ta on xini na taxi na kee ra ko'on ra inka ñoo.

⁴³ Ta ñika'án táJesús xí'in na:

—Xini ñó'ó ka'án ndoso i to'on ñava'a xa'á yichi Ndios noq ñivi na inka ñoo, chi xa'á ñayó'o Ndios tiví ra yí'i vaxi ñoyívi yó'o —káchí ra xí'in na.

⁴⁴ Ta saá táJesús kee ra kuá'án ra kuá'á ní ve'e ño'o sinagoga estado Galilea, ta ká'án ndoso ra to'on Ndios noq ñivi.

5

*Ñayó'o ká'án xá'á táJesús
kivi kana ra natqa ña kundikón na ra*
(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

¹ Ñii kivi ñindichi táJesús yu'u mñi ká'no ñani Genesaret.* Ta kuá'á ní ñivi vaxi ta'a na noq ra, chi kóni na koni so'o na to'on Ndios.

² Ta táJesús xini ra ovi tón barco yita nó yu'u mñi chi xa noq natqa na táva tiaká, ta kixá'á na nákata na ñono na yu'u takuií.

³ Ta táJesús ndaa ra ñii tón barco, tón barco táSimón kúu nó. Saá ndukú táJesús ña sakuta'a lo'o ka ra nó ma'ño takuií. Ta xikoo táJesús ini tón barco yó'o, ta kixá'á ra sáná'a ra ñivi na yita yu'u takuií.

⁴ Tá ndi'i ñika'án ra xí'in nayó'o, ta ñika'án ra xí'in táSimón:

—Vitin va'a sakuta'a ún tón barco noq kóno va'a takuií yó'o, ta sakana ni'ni ndó ñono ña ná kak'o'on tiaká —káchí táJesús xí'in ra.

⁵ Ta ndakuin táSimón, káchí ra saá:

* 4:38 Inka kivi ñani táSimón kúu Pedro. * 5:1 Inka kivi ñani mñi Genesaret kúu mñi Galilea.

—Tata Maestro, xa ñikisa chiño ndi niño ñoó, ta nda ñii tiaká on vása ní-tava ndi. Ta vitin tuku sakana ni'ni ndi ñono, chi saá xa'nda chiño ún noo ndi.

⁶ Ta sakana ni'ni na ñono ini takuii, ta ku'a ní tiaká ñikako'on. Njichútú ndaa rí ini ñono, tãnda kixá'á ña tá'nda ña xí'in ña veé ní tiaká.

⁷ Ta xí'in nda'a na kana na natá'an na, na ñó'o ini inkã tón barco, ña kixi na chindee ña'á na. Ta saá kixaa nayó'o, ta sakutú na ovi tón barco xí'in tiaká. Ta chútú ndaa tón barco, ta ña veé ní ndiso nó kixá'á nó kuã ketá nó ini takuii.

⁸ Tá xini taSimón ña chútú ndaa tón barco, ta xikuxítí ra noo taJesús, ta ñika'an ra xí'in ra:

—Yi'j kúu ãa ta kómí kuãchi, ta yó'ó kúu tayji. Ñakán on vása kómí j yichí kutá'an j xí'in ún —káchí taSimón xí'in taJesús.

⁹ Chi taSimón yó'o xí'in natá'an ra, ñaka'nda ini na ta nyivi'ví na ña xító na chútú ndaa tón barco xí'in tiaká.

¹⁰ Ta ñii saá nyivi'ví ovi sa'ya taZebedeo, naní na Jacobo xí'in Juan, ta ñii káchí kisa chiño na xí'in taSimón, ta unj ãa yó'o kúu ta xí'in yiton tón barco. Ta ñika'an taJesús xí'in taSimón:

—On kuyi'ví ún. Saá chi vitin kixá'á ún inkã chiño, ña kúu ña nakaya ún ñivi kundikon na yichí Ndios —káchí taJesús xí'in taSimón.

¹¹ Ta saá ñatava na tón barco nda noo yichí yu'u ñini, ta sandakoo na ndi'i ña kómí na, ta xikundikon na ku'a'an na satã taJesús.

*Ñayó'o ká'an xa'a taJesús kivi sanda'a ra
ñii ãa ta ndeé ndó'o kue'e tá'yi
(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)*

¹² Ñii kivi yóo taJesús ñii ñoo, ta kixaa ñii ãa ndeé ní ndó'o ra kue'e tá'yi ña naní lepra. Tá xini ra taJesús, ta kixaa ra noo ra, ta xikuxítí ra nda chindú'u ra ta'ya ra noo ño'o, ta xaku ndá'ví ra noo taJesús, káchí ra saá:

—Tata, tá kóni ún, ta sanda'a ún yi'j noo kue'e ña ndó'o j —káchí ra xí'in taJesús.

¹³ Ta taJesús chinóo ra nda'a ra sokó tayó'o, ta ñika'an ra:

—Kóni j chindee j yó'ó. jNda'a ún! —káchí ra xí'in ra.

Ta xandikon saña kue'e tá'yi xí'in ra, ta nduva'a ra.

¹⁴ Ta taJesús xa'nda chiño ra noo ra, káchí ra saá:

—On ndato'on ún xí'in nda ñii ñivi. Ta vitin ko'on ún noo tasutu ná koto ra yó'ó ña kundaã ini ra xa ñinda'a ún. Ta kuni'i ún ndi'i ñasoko ña xa'nda chiño ndayí Ndios ña ñitaa taMoisés, ta taxi ún ñayó'o nda'a Ndios ña kundaã ini ñivi xa ñinda'a ún —káchí taJesús xí'in ra.

¹⁵ Ta njixitã ní'nó to'on xa'a ña ke'é taJesús, ta ku'a ní ñivi ku'a'an na nakutá'an na noo taJesús ña konj so'o na to'on ña ká'an ra, ta kóni na sanda'a ra na noo ndi'i kue'e ndó'o na.

¹⁶ Ta ku'a ní yichí taJesús xá'an ra ñii xiiña noo on koó ñivi, ña ka'an ra xí'in Ndios.

*Ñayó'o ká'an xa'a taJesús kivi sanda'a ra ta on kivi kanda
(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)*

¹⁷ Ñii kivi taJesús sáná'a ra ñivi, ta ndóo sava nafariseo xí'in inkã na sáná'a ndayí Ndios ña ñitaa taMoisés xina'á. Kixi sava nayó'o ku'a ñoo estado Galilea, ta sava na kixi ñoo Jerusalén xí'in inkã ku'a ñoo estado

Judea. Ta ndóo na xini so'o na ña ká'an taJesús, ta ndee Ndios yóo xí'in ra ña sanda'a ra ñivi.

¹⁸ Ta vaxi komi taa ñisokó na ñii xito noo kánóo ñii taa taa on kivi kanda, ta kixaa na ve'e noo yóo taJesús. Ndúkú na kivi na xí'in taa on kivi kanda ini ve'e yó'o, chi kóni na chindú'u na ra noo taJesús ña sanda'a ña'a ra.

¹⁹ Ta chútú ndaa ñivi, ta ñi-kuchiño kivi na xí'in xito noo kánóo taa on kivi kanda. Ta saá ndaa na siji ve'e, ndiso na xito noo kánóo ra, ta kindaa na sava chíyo ña ñixona ñii yavi noo kúchiño sanoo na tayó'o noo taJesús.

²⁰ Tá taJesús xini ra komi taa yó'o kándixa na ndi kúndeé ra sanda'a ra tatá'an na, ta ñika'an ra xí'in taa ndee ndó'o, káchi ra saá:

—Ñani, vitin xa kisa ká'no ini i xaa kuachi ún —káchi taJesús xí'in ra.

²¹ Ta nafariseo xí'in inká na sán'a ndayí Ndios xini so'o na ña ñika'an taJesús, ta kixá'a na xani siji na saá: “¿Ndá ndayí kómí tayó'o ká'an ra saá? ¿An xani ini ra mji ra kúu Ndios? Chi kúndaq ini yó ndi ñii laa Ndios kómí ndayí kasa ká'no ini ra xaa kuachi ñivi”, xani siji na.

²² Ta taJesús xini ra yukia xani siji nayó'o, ta ñika'an ra xí'in na:

—¿Ndachun xani siji ndó ña on vá'a yó'o?

²³ ¿Yukia yo'vi ka ka'an i xí'in taa on kivi kanda? ¿An yo'vi ka ka'an i xí'in ra ña ndoo kuachi ra? ¿An yo'vi ka ka'an i xí'in ra ña nakundichi ra ta ko'on xá'a ra?

²⁴ Ta vitin sanda'a i tayó'o, ta saá kúndaq ini ndó'o ndi yi'j kúu taa kómí ndayí Ndios ñoyívi yó'o ña nakata i kuachi ñivi.

Ta saá ñika'an ra xí'in taa ndee ndó'o yó'o:

—Nakundichi ún ta ná kuiso ún xito ún, ta no'q ún vitin —káchi taJesús xí'in ra.

²⁵ Ta saá noo ndi'i ñivi na yita yó'o, xandikon nakundichi tayó'o, ta nakusokó ra xito ra, ta ñaki'in ra yichi kuano'o ra ve'e ra. Ta kisa ká'no ní ra Ndios chi nda'a ra.

²⁶ Ndi'i ñivi ñaka'nda ní ini na, ta kisa ká'no na Ndios. Ta kixá'a na yí'vi ní na, ká'an na:

—iNdachun ñava'a ní xini ndi kivi vitin! —káchi na.

*Ñayó'o ká'an xaa taJesús kivi kana ra taLeví
ña kundikon ra sata ra (inká kivi ñani taLeví kúu Mateo)
(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)*

²⁷ Ta saá taJesús kee ra ku'an ra, ta xini ra ñii taa ñani ra Leví, yóo ra kisa chíño ra noo káya ra si'ún xaa nagobierno ñoo Roma. Ta ñika'an taJesús xí'in taLeví, káchi ra saá:

—Na'a kundikon ún sata i —káchi ra xí'in ra.

²⁸ Ta taLeví sandakoo ra ndi'i ña kómí ra, ta nakundichi ra, ta ku'an ra sata taJesús.

²⁹ Ta saá taLeví kisa ndivi ra ñii viko ká'no ve'e ra xaa taJesús. Ta ku'a ní na káya si'ún xaa nagobierno xí'in ku'a ní inká na kánóo to'on ña on vá'a xaa, ñixijo na ve'e yó'o xixi na xí'in taJesús.

³⁰ Ta nafariseo xí'in na sán'a ndayí Ndios, xini na yu kúu ñivi ndóo xixi xí'in taJesús. Ta saá ñika'an na xí'in naxika xí'in taJesús si'a:

—On vása va'a ñayó'o. ¿Ndachun xixi ndó xí'in ñivi na káya si'ún xaa nagobierno, xí'in inká na kánóo to'on ña on vá'a xaa? —káchi na.

³¹ Ta saá ñika'an taJesús xí'in na:

—Njivi na ɔn vása ndeé ndó'o, ɔn vása xínj ñó'ó nayó'o na kasa tɔtɔn ña'á, ta njivi na ndeé ndó'o kúu na xínj ñó'ó kutátán.

³² ɔn sɔví xá'a njivi va'a kúu ña kixaaɟ ñoyivi yó'o. Ta xá'a njivi na ɔn vá'a kúu ña kixaaɟ, ta kanaɟ na ña nandikó ini na ta kundikɔn na yichi Ndios —káchí tɔJesús xí'in na.

Ñayó'o ká'an xá'a ña yóo so'on njivi

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³ Ta njika'an njivi xí'in tɔJesús:

—Kuá'a ní yichi na ndikɔn sɔtɔ tɔJuan yóo so'on na, ta ká'an na xí'in Ndios, ta ñii kɔ'va saá yóo nafariseo. Ta naxíka xí'in mji ún, ¿ndachun ndá ñii kɔ'vɔ ɔn vása yóo so'on na? —káchí na.

³⁴ Ta ndakuijn tɔJesús, káchí ra saá:

—Tá yóo ñii tɔa tɔ tonda'a, ta ndi'i njivi na yóo vikɔ tonda'a yó'o xíxi na, ta ɔn kɔ'vɔ koo so'on na, saá chi yóo kɔ tɔyó'o xí'in na.

³⁵ Ta kɔ'vɔ ña vaxi, ɔn kóo kɔ ra xí'in na. Ta saá kɔ'vɔ koo so'on na.

³⁶ Ta saá ndatɔ'on tɔJesús ɔvɔ cuento ña san'a ra na, káchí ra saá:

—Tá yóo ñii tikɔtɔ ña yatá, ta ndá ñii njivi ɔn ka'nda na tikɔtɔ xáá ña sanda'a na nɔɔ tikɔtɔ yatá. Saá chi tikɔtɔ ña xáá ndi'i xá'a ña, ta ñii ñá'ño tikɔtɔ xáá ɔn vása va'a kuna'a ña ña nakutá'an ña xí'in ña yatá.

³⁷ Ta ndutɔ vino xáá, ta ndá ñii njivi ɔn vása taan na rá ini ñii yatá. Saá chi tɔ'nda ñii yó'o, ta kuɟa ndi'i tándutɔ vino, ta ndi'i xá'a ñii.

³⁸ Xínj ñó'ó taan na tándutɔ vino xáá ini ñii xáá, ta saá kundeé rá koo rá, ta ñii xáá yó'o ɔn tɔ'nda ña.

³⁹ Ta njivi na kúsij ini xí'i tándutɔ vino yatá ɔn xijn na ko'o na tándutɔ vino xáá, chi ká'an na: “Tándutɔ vino yatá kúu tá va'a kɔ nɔɔ tándutɔ vino xáá”, káchí na —káchí tɔJesús xí'in na.

6

TɔJesús kómí ra ndayí ka'nda chiño ra

xá'a kɔ'vɔ yij ña nákindée najudío

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

¹ Ñii kɔ'vɔ yij ña nákindée najudío, ta tɔJesús xí'in naxíka xí'in ra, kuá'an na yá'a na ma'ño nɔɔ yóo yita trigo. Ta naxíka xí'in tɔJesús kixá'a na xá'nda na yokɔ ta kɔ'ndaa na sɔɔ trigo, ta xaxi na trigo.

² Ta xini nafariseo ña ke'é nayó'o, ta njika'an na:

—¿Ndachun yá'a ndoso ndó ndayí Ndios?, chi xá'nda ndó trigo, ta ɔn vá'a kasa chiño yó kɔ'vɔ yij ña nákindée yó, káchí ndayí Ndios ña njtaa tɔMoisés xina'a —káchí nafariseo.

³ Ta ndakuijn tɔJesús, njika'an ra saá xí'in na:

—¿Án ɔn vása ní-ka'vi ndó tɔ'on Ndios nɔɔ ká'an ña xá'a xij síkuá yó tɔrey David xí'in natá'an ra kɔ'vɔ njixi'j na sɔko?

⁴ Saá chi kuɟa xina'a njikivi tɔrey David ini ve'e Ndios, ta xixi ra sɔtɔ va'a ñayij, vará ɔn sɔví tɔsɔtɔ xikuu ra. Ta tɔxi ra sɔtɔ va'a yó'o nda'a natá'an ra xixi na. Ta káchí ndayí Ndios saá: “Ndasaa sɔtɔ kuiti kúchiño kuxu sɔtɔ va'a yij” —káchí tɔJesús xí'in na.

⁵ Ta káchí kɔ ra saá xí'in na:

—Yij, tɔa tɔ kixi nɔɔ Ndios, kómí j ndayí ka'an j yukía va'a ke'é yó kɔ'vɔ yij ña nákindée yó —káchí tɔJesús xí'in nafariseo.

TaJesús sanda'a ra taa tã yichí nda'a
(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶ Ta inkã kivi yii ña nákindée najudío, taJesús niki'vi ra ve'e ño'o sinagoga, ta kixá'a ra sáná'a ra nivi. Ta yóo ñii taa, ña yichí kúu nda'a kua'a ra, ta on vása kánda ña.

⁷ Ta ndóo sava nafariseo xí'in na sáná'a ndayí Ndios, nándukú na ndasaá chikaa na kuachi sata taJesús. Ta xito naní na yukia ke'é taJesús, án sanda'a ra tayó'o, chí kivi yii ña nákindée na kúu ña.

⁸ Ta taJesús xini ra ña xáni ini nayó'o, ta nika'an ra xí'in taa tã yichí nda'a:

—Na'a kundichi ún ma'ño noo ndi'i nivi yó'o.

Ta saá nakundichi ra ta kixaa ra.

⁹ Ta taJesús njindakã to'on ra nivi:

—¿Yukia káchí ndayí Ndios xa'a kivi yii ña nákindée yó? ¿Án on vása ndixa káchí ña ke'é yó ñava'a, ta on ke'é yó ñandiva'a? ¿Án on vása ndixa káchí ña sakaku yó nivi, ta on sandi'i yó xa'a na? —káchí ra.

¹⁰ Ta taJesús nakoto va'a ra noo ndi'i na, ta nika'an ra xí'in taa tã yichí nda'a:

—Sanakaa ún nda'a ún vitin —káchí ra.

Ta tayó'o sanakaa ra nda'a ra, ta nduva'a ña.

¹¹ Ta nafariseo njsaa ní ini na, ta kixá'a na ká'an na xí'in tá'an na ndasaá koo ka'ni na taJesús.

TaJesús nakaxin ra uxu ovi taa ña kasa ndivi na chiño ra
(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹² Ñii kivi kee taJesús ku'a'an ndaa ra ñii xiki ña ka'an ra xí'in Ndios. Niño ñoo nika'an ra xí'in Ndios.

¹³ Ta njivi inkã kivi. Ta kana ra na ndikon sata ra vaxi na noo ra, ta nakaxin ra uxu ovi taa, ta sakunaní ra na apóstol.*

¹⁴ Ta ñii ñii tã uxu ovi apóstol yó'o naní ra si'a: ñii ra naní Simón, ta taJesús sakunaní ña'a ra Pedro; inkã ra naní Andrés, ñani taSimón kúu ra; inkã ra naní Jacobo; inkã ra naní Juan; inkã ra naní Felipe; inkã ra naní Bartolomé;

¹⁵ inkã ra naní Mateo; inkã ra naní Tomás; inkã ra naní Jacobo, sa'ya taAlfeo kúu ra; inkã ra naní Simón, taa tã ndikon partido naní ña zelote kúu ra;

¹⁶ inkã ra naní Judas, sa'ya taJacobo kúu ra; inkã ra naní Judas Iscariote, tayó'o xikuu taa tã njtondaa njsikó kuí'ná taJesús nda'a na sáa ini xini ña'a.

TaJesús sanda'a ra ku'a q ní nivi
(Mt. 4:23-25)

¹⁷ Ta noo yukú vaxi noo taJesús xí'in na nakaxin ra kaka xí'in ra, ta kixaa na ñii yoso. Ta nakutá'an ku'a q ní nivi na ndikon sata ra xí'in inkã na kixaa noo ra. Sava nayó'o kixi na ñoo Jerusalén xí'in ku'a q ka ñoo estado Judea, inkã na kixi ñoo Tiro xí'in ñoo Sidón, ña ñó'o yatin yu'u takuii mjni. Kixaa na koni so'o na to'on ña ka'an taJesús xí'in na, ta ndúkú na ña sanda'a ra nivi na ndeé ndó'o kue'e.

¹⁸ Ta taJesús tava ra ndi'i nima ndiva'a, ta sanda'a ra na ndeé ndó'o.

* **6:13** To'on "apóstol" kóni kachí ña: Nivi na tí'vi taká'no kasa ndivi na chiño ra.

19 Ndi'i nayó'o kóni na tɔndaa na taJesús, saá chi ndee Ndios kée ña ra, ta sánda'a ña na.

Ká'qn taJesús yu kúu na náki'in ñavá'a táxi Ndios nda'a na, ta nákaa ñasij nímá na
(Mt. 5:1-12)

20 Ta saá xito taJesús noo naxíka xí'in ra, ta ñika'an ra xí'in na:

—Tá kúu ndó'ó nandá'ví, na kúndaá ini ndí xíní ñó'ó ndó Ndios, ta xá'a ñayó'o nákaa ñasij nímá ndó, chi kúu ndó ñivi na ndíkɔn yichj noo xá'nda chiño Ndios.

21 'Tá nándukú ndó Ndios, ndatán ñivi na xí'i ní soko nándukú na ña kuxu na, ta xá'a ñayó'o nákaa ñasij nímá ndó, chi Ndios taxi ra ña kutú ini ndó xí'in ñava'a.

'Tá kúchuchú ini ndó tãnda xáku ndó xá'a ñoyívi yó'o, ta xá'a ñayó'o nákaa ñasij nímá ndó, chi vaxi kivi Ndios sakutú ka ra ñasij ní nímá ndó.

22 'Tá yóo ñivi ta sáa ini na xíní na ndó'ó, ta ɔn xjin na kutá'an va'a na xí'in ndó, ta kãndivá'a na xí'in ndó ta chíkaa na ñato'ó ndó nda ñino chi ndíkɔn ndó yí'i, ta xá'a ñayó'o nákaa ñasij nímá ndó.

23 Kivi ña kũndeé ndó xó'vi ndó si'a, ta ná kusij ní ini ndó, chi ká'no ní ñava'a taxi Ndios nda'a ndó ñoyívi ñino. Nanivi na xitaku xina'a saxo'vi ní na naprofeta, ta ñii kiva saá sa'ya ñani síkuá na saxo'vi na ndó'ó vitin, xá'a ña ndíkɔn ndó yí'i.

TaJesús ká'qn yu kúu ñivi xo'vi kivi ña vaxi

24 'iNdá'ví ní ndó'ó nakuiká!, chi kúsij ní ini ndó xí'in ña yóo ñoyívi yó'o.

25 'iNdá'ví ní ndó'ó na chútú tixin vitin!, chi vaxi kivi ña ɔn kóo ka ña kuxu nda'a ndó, ta kivi ndó soko.

'iNdá'ví ní ndó'ó na sij ní xáku vitin!, chi vaxi kivi ña kuchuchú ní ini ndó tãnda kuaku ndó.

26 'iNdá'ví ní ndó'ó na va'a ní ká'an ndi'i ñivi xá'a vitin! Saá chi xina'a xij síkuá ndó ñii kiva saá va'a ní ñika'an na xá'a naprofeta vatá —káchí taJesús xí'in na.

Ñivi na sáa ini xíní yó, xíní ñó'ó kuki'vi ini yó koni yó na

(Mt. 5:38-48; 7:12)

27 Saá ñika'an ka taJesús xí'in na, káchí ra saá:

—Kóni j ka'an ka j xí'in ndó'ó na xínj so'o ña ká'an j: Kuki'vi ini ndó koni ndó ñivi na sáa ini xíní ndó'ó, ta ke'é ndó ñava'a xí'in ñivi na ɔn xjin koni ndó'ó.

28 Ndukú ndó noo Ndios ña ke'é ra ñava'a xí'in ñivi na sátavi chiña ndó'ó, ta ka'an ndó xí'in Ndios xá'a ñivi na kãndivá'a xí'in ndó.

29 Tá káni ñivi xá'nda nda'a na noo ñii ndó, ta ɔn kani tá'an ndó xí'in na, ta va'a ka taxi ndó ná kani na inka tá'ví noo ndó. Tá ñii ñivi kãndaa na tikachí ndó, ta va'a taxi ndó ña kãndaa na nda kotó ndó.

30 Tá yóo ñivi na ndúkú ña'a noo ndó, ta va'a taxi ndó ña ndúkú na nda'a na. Tá yóo ñivi na kãndaa ña kómí ndó nda'a ndó, ta ɔn ndukú ndó nataxi na ña kãndaa na nda'a ndó.

31 Ta ñii kiva ndatán kóni ndó ke'é ñivi ñava'a xí'in ndó, saá ke'é ndó ñava'a xí'in na.

32 'Saá chi tá kivi ini ndó xíní ndó ndasaá kuiti ñivi na kivi ini xíní ndó'ó, ta ɔn vása ká'no ñayó'o noo Ndios, chi inka ñivi, vará na ɔn vá'a kúu na, ta saá ni, kivi ini nayó'o xíní na ñivi na kivi ini xíní ña'a.

³³ Tá ké'é ndó ñava'a xí'in ndasaá kuiti na ké'é ñava'a xí'in ndó, ta ɔn vása ká'no ñayó'o nɔɔ Ndios, chi inká n̄ivi, vará na ɔn vá'a kúu na, ta saá ni, ké'é na ñava'a xí'in n̄ivi na ké'é ñava'a xí'in na.

³⁴ Tá sátaŋi ndó ña kómí ndó ndasaá kuiti nda'a n̄ivi na ndáti ndó nataxi ña nda'a ndó, ta ɔn vása ká'no ñayó'o nɔɔ Ndios, chi nda n̄ivi na ɔn vá'a sátaŋi na ña kómí na nda'a natá'an na, chi xáni s̄inj̄i na ñii k̄iv̄i naki'in tuku na ña sátaŋi na.

³⁵ Ta ndó'ó, x̄inj̄i ñó'ó kuki'vi ini ndó koni ndó n̄ivi na sáa ini x̄ini ndó'ó. Ke'é ndó ñava'a xí'in na, ta sátaŋi ndó na ña kómí ndó, vará ɔn vása ndáti ndó naki'in tuku ndó ña sátaŋi ndó. Ta saá kuchiño naki'in ndó ñava'a taxi Ndios nda'a ndó. Chi ñava'a ke'é ndó saná'a ña ndixa kúu ndó sa'ya Ndios taKá'no. Chi Ndios ké'é ra ñava'a xí'in n̄ivi na ɔn vá'a, ta xí'in n̄ivi na ɔn x̄inj̄i nakoni ndi'i ñava'a vaŋi nɔɔ Ndios.

³⁶ Kundá'ví ini ndó koni ndó inká n̄ivi, saá chi Yivá yó Ndios kúu ta kundá'ví ní ini x̄ini ndi'i n̄ivi.

ɔn ka'ɔn yó tɔ'on ña ɔn vá'a xa'a inká n̄ivi
(Mt. 7:1-5)

³⁷ Tá ɔn ka'ɔn ndó ña ɔn vá'a xa'a inká n̄ivi, ta Ndios ɔn ka'ɔn ra ña ɔn vá'a xa'a ndó'ó. Tá ɔn sataŋi chi'ña ndó inká n̄ivi, ta Ndios ɔn sataŋi chi'ña ra ndó'ó. Tá kasa ká'no ini ndó xa'a kuachi inká n̄ivi, ta Ndios kasa ká'no ini ra xa'a kuachi ndó.

³⁸ Tá taxi ndó ñava'a nda'a inká n̄ivi, ta saá Ndios taxi ra ñava'a nda'a ndó. Ndatán yóo k̄i'va chutú ña sákutú ní'i na, t̄and̄a kóyo ndaa m̄ji ña, saá koo k̄i'va ña taxi Ndios nda'a ndó. Ndatán yóo k̄i'va ña taxi ndó nda'a inká n̄ivi, ta m̄ji k̄i'va yó'o taxi Ndios nda'a ndó —káchí taJesús xí'in na.

³⁹ Ta ndatɔ'on taJesús ñii cuento ña saná'a ra na. N̄j̄ka'ɔn ra, káchí ra saá:

—¿Án kúchiño ñii taŋuáá tiin ra nda'a inká taŋuáá ña ko'ɔn ra ñii yich̄i? ɔn kúchiño, chi ɔv̄i ra saá koyo ta'v̄i.

⁴⁰ Tá yóo ñii ta sákua'á, ta ɔn kuchiño kuu ra ta ká'no ka nɔɔ tamaestro ra. Ta saá ni, tá ndi'i sákua'á ní ra, ta kuchiño t̄and̄a ra koo ra ndatán yóo tamaestro ra —káchí taJesús.

⁴¹ Ta ndatɔ'on taJesús inká cuento ña saná'a ra, káchí ra saá xí'in na:

—Ndatán yóo n̄ivi na kí'in va'a kuenda ña nákaa ñii m̄j̄i lo'o nduch̄u nɔɔ ñani tá'an na, ta ɔn vása kí'in na kuenda ña nákaa ñii yitɔn tón ká'no nduch̄u nɔɔ m̄ji na, ta saá yóo ndó'ó, chi kí'in va'a ndó kuenda ña kuachi lo'o ké'é natá'an ndó, ta ɔn vása kí'in ndó kuenda ña kuachi ká'no ké'é m̄ji ndó.

⁴² Tá nákaa ñii yitɔn ká'no nduch̄u nɔɔ ndó, ta ɔn vá'a ka'ɔn ndó xí'in ñani ndó, káchí ndó saá: “Taxi ún ná tava j̄ m̄j̄i lo'o nákaa nduch̄u nɔɔ ún”, káchí ndó. Tá ké'é ndó saá, ta, j̄n̄ivi na ɔv̄i yu'u kúu ndó'ó! Chi si'na x̄inj̄i ñó'ó tava ndó yitɔn nákaa nduch̄u nɔɔ ndó, ta saá kuchiño va'a koto ndó ña tava ndó m̄j̄i lo'o nákaa nduch̄u nɔɔ ñani ndó —káchí taJesús xí'in na.

Ña ké'é n̄ivi saná'a yuk̄iá yóo ini na
(Mt. 7:17-20; 12:33-35)

⁴³ —Nda ñii yitɔn tón va'a, ɔn k̄iv̄i koon kuji'i tí ɔn vá'a nda'a nó, ta nda ñii yitɔn tón ɔn vá'a, ɔn k̄iv̄i koon kuji'i va'a nda'a nó.

⁴⁴ Tá x̄ito ndó kuji'i nda'a yitɔn, ta saá kúndaɔ ini ndó ndá yitɔn kúu nó. Yitɔn tón ñiño ta ɔn vása kóon t̄ihigo ni tíuva nda'a nó.

⁴⁵ Tón yitɔn sáná'a saá: Njivi na kómí nímá vǎ'a, ká'ǎn na tɔ'on vǎ'a. Ta njivi na kómí nímá ɔn vǎ'a, ká'ǎn na tɔ'on ɔn vǎ'a. Saá chi ndátán yóo nímá njivi, saá yóo tɔ'on ña ká'ǎn na —káchí tǎJesús xí'in na.

Xínjì ñó'ó kasa ndivi njivi ña ká'ǎn tǎJesús xí'in na
(Mt. 7:24-27)

⁴⁶ Ta saá nǐkǎ'ǎn kǎ ra xí'in na:

—Ta ndó'ó, ɔndachun ká'ǎn ndó yǐ'j kúu tǎKá'no nɔɔ ndó, ta ɔn xjin ndó kasa ndivi ndó ña ká'ǎn j xí'in ndó?

⁴⁷ Ta vitin ndátɔ'on j xí'in ndó ndasaá yóo njivi na xínjì sɔ'o tɔ'on j ta kǐsa ndivi na ña ká'ǎn j xí'in na.

⁴⁸ Ndatán yóo ñii tǎa tǎ ndíchí sɔnjì, saá yóo na. Saá chi tǎa tǎ ndíchí sɔnjì xáta kóno ra ta kǐsa vǎ'a ra ve'e ra sǎta yuyú chée kútɔ. Tá ndeé ní kóon sǎvi, ta xá'no ní yuta, ta xǎ'ǎ ve'e tǎyó'o ndeé ní káni takuí, ta ve'e ra ɔn vása ní-nakava ña, chi xǎ'ǎ ve'e yó'o nákaǎ kútɔ ña sǎta yuyú chée.

⁴⁹ Ta ndátán yóo ñii tǎa tǎ ɔn vása ndíchí sɔnjì, ta tǎyó'o kǐsa vǎ'a ra ve'e ra nɔɔ yóo yɔtí vitá, saá yóo njivi na xínjì sɔ'o tɔ'on ña ká'ǎn j, ta ɔn vása kǐsa ndivi na ña. Tá ndeé ní kóon sǎvi, ta xá'no ní yuta, tǎnda xǎ'ǎ ve'e tǎyó'o ndeé ní káni takuí, ta ɔn vása ní-kundeé ña, ta nǎkava ña ta ndjì' xǎ'ǎ ña —káchí tǎJesús xí'in na.

7

TǎJesús sanda'a ra ñii tǎa tǎ kǐsa chiño
nɔɔ ñii tǎ ndíso chiño xí'in natropa
(Mt. 8:5-13)

¹ Tá ndjì' nǐkǎ'ǎn tǎJesús xí'in na, ta ndjìkó ra kuǎno'ɔ ra ñoo Capernaum.

² Ta yóo ñii tǎñoo Roma tǎ ndíso chiño xí'in ñii ciento natropa kúu ra, ta ndeé ní ndó'o ñii tǎ kǐsa chiño nɔɔ ra ndǎ yóo ña kivi ra. Ta tǎpatrón ra kí'vi ní ini ra xíni ña'á ra.

³ Ta xjini sɔ'o ra tɔ'on ña nǐkǎ'ǎn njivi xǎ'ǎ tǎJesús, ta tǐ'ví ra sava naxjúǎ'ǎ nɔɔ najudío kɔ'ɔn na ndukú na nɔɔ tǎJesús kixi ra sanda'a ra tǎ kǐsa chiño nɔɔ ra.

⁴ Kivi njixǎǎ naxjúǎ'ǎ nɔɔ tǎJesús, ta kǐxǎ'á na xáku ndá'ví na nɔɔ ra, ká'ǎn na xí'in ra:

—Tata, vǎxi ndjì ndúkú ndjì ñamanj nɔɔ ún sanda'a ún tǎ kǐsa chiño nɔɔ tǎ ndíso chiño xí'in natropa ñoo Roma. Tǎkǎ'no yó'o kúu ñii tǎa tǎ vǎ'a ní, ta xǎ'ǎ ñayó'o vǎ'a chindeé ún ra.

⁵ Saá chi kí'vi ní ini ra xíni ra mji yó ñaño Israel, ta kǐsa vǎ'a ra ve'e ño'o sinagoga ñoo yó —káchí na xí'in tǎJesús.

⁶ Ta saá kǎe tǎJesús kuǎ'ǎn ra xí'in na. Ta xa yatin xǎǎ na ve'e nɔɔ kándú'u tǎ ndeé ndó'o, ta tǎ ndíso chiño xí'in natropa tǐ'ví ra sava natá'an ra kuǎ'ǎn na kǎ'ǎn na xí'in tǎJesús sí'a:

—Tata, sí'a káchí tǎtá'an ndjì, tǎ ndíso chiño nɔɔ natropa ñoo Roma: ɔn vǎ'a sandi'i kǎ ini ún ña kixi ún ve'e ra. Saá chi xáni sɔnjì ra yó'ó kúu tǎ ká'no ní nɔɔ ra, ta tǎ njnɔ ní kúu ra nɔɔ ún. Nǎkán ɔn vǎ'a kǐ'vi ún ini ve'e ra,

⁷ ni ɔn vása kómí ra yichj kixǎǎ ra nɔɔ ún, xáni sɔnjì ra. Ta kómí ún ndayí ña kuiti ka'nda chiño ún nɔɔ kue'e, ta nduva'a tǎ ndeé ndó'o, káchí ra.

⁸ Kúndaǎ ini ra xǎ'ǎ ndayí, chí yóo na xá'nda chiño nɔɔ ra, ta kǐsa ndivi ra ña ká'ǎn na xí'in ra; ta mji ra xá'nda chiño ra nɔɔ inkǎ natropa, ta kǐsa ndivi na ña ká'ǎn ra. Tá ká'ǎn ra xí'in ñii tǎtropa ña kɔ'ɔn ra, ta saá kuǎ'ǎn

ra. Tá kána ra inká ra, ta saá vaxi ra. Tá ká'an ra xí'in tã xíka chiño nõõ ra kasa ndivi ra ñii chiño, ta kisa ndivi ra ña, saá káchí tã ndiso chiño nõõ natropa, ta tì'ví ra ndí'j ka'an ndí to'on yó'o xí'in ún —káchí na xí'in tãJesus.

⁹ Ta tãJesus ñaka'nda ini ra xinj so'o ra to'on yó'o, ta njka'an ra xí'in njvi na ndóo xí'in ra:

—Ndixa ká'an j xí'in ndó, ndi'i saá ñoo Israel tã'an nakutá'an j xí'in ñii tãa tã kándixa Ndios ndatán kándixa tãyó'o, ta ni õn sjívi tãjudío kúu ra —káchí tãJesus xí'in na.

¹⁰ Ta saá na kixi xí'in chiño ndikó na kuano'o na. Tá naxaa na ve'e tã ndíso chiño xí'in natropa, ta xini na xa nduva'a tãa tã kisa chiño nõõ ra.

TãJesus sanatakú ra sa'ya ñii ña'a ñándá'ví

¹¹ Tá ndí'j ñayó'o, ta kee tãJesus kuá'an ra xí'in naxíka xí'in ra ñii ñoo naní ña Naín. Ta kuá'a ní njvi kuá'an na saṭa ra.

¹² Ta njxaa na yatin nõõ ñoo, ta ñakutá'an na xí'in njvi ñisokó na xatõn nõõ nákaa ñii tã njxi'j kuá'an na sandúxun na ra. Tã njxi'j yó'o kúu tãlo'o, ñii laá ra saá kúu sa'ya si'í ra, ta njxi'j ra, ta njndõõ mató'õn si'í ra, chi ña xa njxi'j yij kúu ñá. Ta kuá'a ní natá'an ñá kuá'an na xí'in ñá.

¹³ Ta xini tãJesus ñáyó'o, ta ñata'ví ní ini ra xini ña'a ra, ta njka'an ra xí'in ña:

—Õn kuaku ún —káchí ra xí'in ñá.

¹⁴ Ta njxaa yatin ra, ta njtõnda nda'a ra xatõn nõõ nákaa tãlo'o njxi'j. Ta njvi na ñisokó xatõn, xikuita na, ta tãJesus njka'an ra xí'in tãlo'o njxi'j, káchí ra saá:

—Tãlo'o, ká'an j xí'in ún, jndakoo ún! —káchí tãJesus xí'in ra.

¹⁵ Ta ñatakú ra, ta ndan'í lo'o xí'in mji ra, ta xikoo ra, ta kixá'a ra ká'an ra. Ta tãJesus ñataxi ra tãlo'o yó'o nda'a si'í ra.

¹⁶ Ta ndí'j njvi na yíta yó'o kixá'a na yí'ví na, ta ká'an na ñava'a xa'a Ndios, káchí na saá:

—Ñii tãprofeta ká'no xa kixaa ra nõõ yó. Ndios xa kixaa ra chindee ra ñañoõ ra —káchí na.

¹⁷ Ta saá njxita ní'no to'on xa'a tãJesus ndi'i saá ñoo estado Judea, xí'in inká ñoo ñó'o yatin estado Judea.

TãJuan, tã sákuchu njvi, tì'ví ra naxíka xí'in ra kuá'an na ndakã to'on na tãJesus (Mt. 11:2-19)

¹⁸ Ta njvi naxíka xí'in tãJuan tãa tã sákuchu njvi, njxa'an na koto na ra, chi nákaa ra ini ve'e kaa, ta njka'an na xí'in ra xa'a ndi'í ña ké'é tãJesus. Ta tãJuan kãna ra õvi naxíka xí'in ra,

¹⁹ Ta tì'ví ra na kuá'an na nõõ tãJesus, ña ndakã to'on na ra si'a:

—¿Án yó'ó kúu tãa tã ndátí ndí ti'ví Ndios sakaku ra na ñoyívi yó'o, án kundati kã ndí inkã ra?

²⁰ Ta saá, njxaa naxíka xí'in tãJuan nõõ tãJesus, ta njka'an na xí'in ra:

—TãJuan tã sákuchu njvi, tì'ví ra ndí'j vaxi ndí ndakã to'on ndí yó'ó: “¿Án yó'ó kúu tãa tã ndátí ndí ti'ví Ndios sakaku ra na ñoyívi yó'o, án kundati kã ndí inkã ra?” —káchí na xí'in ra.

²¹ Ta mji hora kixaa nayó'o nõõ tãJesus, ta sanda'a ra kuá'a ní njvi na ndeé ndó'o ndi'i saá nõõ kue'e, ta tãva ra níma ndiva'a kómí njvi, ta sanda'a ra nduchú nõõ nakuáá ña koto va'a na.

22 Ta ndakuijn taJesús, njka'ʻan ra xí'in naxíka xí'in taJuan:

—Ná ndikó ndó nqo taJuan, ta ndatq'on ndó xí'in ra ña xinj sɔ'o ndó, ta ña xini ndó yó'o. Chi xa xini ndó nivi na xikuu nakuáá, ta xa va'a xito na vitin. Ta nivi na ɔn vása ní-kivi kaka, ta vitin xa va'a xíka na. Ta nivi na xikuu na ndeé ní ndó'o xí'in kue'e tá'yí naní ña lepra, ta vitin xa ndundii na. Ta nivi na kaku só'ó, ta vitin xa va'a xinj sɔ'o na. Ta nivi na nixi'j, natakú na. Ta vitin nivi nandá'ví xinj sɔ'o na tq'on ñava'a ká'ʻan ndoso.j. Ta ndi'i ña xinj sɔ'o ndó ta xito ndó kisa ndivi.j yó'o, saá káchí ndó ndatq'on ndó xí'in taJuan.

23 Ta taa ta kándixa yj'j, tá ɔn sandakoo ra yj'j, vará ɔn kasa ndivi.j chiño ña ndati ra, ta nákaa ñasij nímə tayó'o —káchí taJesús xí'in naxíka xí'in taJuan.

24 Ta saá kee na kuano'q na, ta taJesús kixá'á ká'ʻan ra xí'in nivi na ndóo nqo ra, káchí ra saá:

—Ta kivi njxa'ʻan ndó xito ndó taJuan nqo yuku yichí, zyukia ndati ndó koto ndó? ¿Án ndati ndó koto ndó ñii tón toyóó tón kisin ní kisa tachi? Ó'on, ɔn sivi saá.

25 ¿Án ká'ʻan ndó koto ndó ñii taa ta va'a ní tikoto ndixin? Ó'on, chi nivi na va'a ní tikoto ndixin ta kómí na ñakuiká, ɔn vása ndóo na yuku yichí, nayó'o ndóo na ve'e ná'no ña livi ní.

26 ¿Án njxa'ʻan ndó xito ndó ñii taprofeta? Saá va, taJuan kúu ñii taprofeta ndino'o, ta ká'no ní ka chiño kisa ndivi taJuan nqo chiño kisa ndivi inkə naprofeta na njka'ʻan ndoso tq'on Ndios xina'á.

27 Ta kujya njya'a ñii taprofeta njtaa ra tq'on Ndios xa'a taJuan, tq'on Ndios ña káchí saá:

Tayó'o kuu ta xika chiño nqo.j,

ta ti'vi.j ra kq'on si'na ra nqo taKá'no ta ti'vi.j ñoyivi.

Ta ndasa va'a ra yichí ña kq'on taKá'no ta ti'vi.j sakaku nivi ñoyivi,

saá njka'ʻan Ndios xa'a taJuan xina'á.

28 Ta njka'ʻan tuku taJesús xí'in na, káchí ra saá:

—Ñandixa ká'ʻan.j xí'in ndó, ɔn kqó inkə taprofeta ká'no ka nqo taJuan, ta sakuchu nivi. Ta saá ni, taa ta njno ní ka yóo nqo ndi'i inkə nivi na náki'in yichí ña xá'nda chiño Ndios, ta tayó'o kúu ta ká'no ka nqo taJuan —káchí taJesús xí'in na.

29 Ta naño yó'o xí'in na káya sj'ún xa'a nagobierno ñoo Roma xinj sɔ'o na tq'on yó'o, ta xáni sjinj na ndí ña chitóni Ndios ñandaa kúu ña. Saá chi xa njxa'ʻan na nqo taJuan ta sakuchu ra na.

30 Ta nafariseo xí'in inkə namaestro na xinj va'a ndayí Ndios ña njtaa taMoisés, nj-xiin na naki'in na ñava'a ña chitóni Ndios xa'a na, chi nj-xiin na taxi na sakuchu taJuan na.

31 Ta saá kixá'á ká'ʻan taJesús xí'in nivi:

—¿Ndasaá yóo nivi na ndóo ñoyivi yó'o vitin?

32 Ndatán yóo naváli na sásiki noyá'vi, saá yóo na. Sava naváli ká'ʻan na xí'in inkə naváli tá'an na, káchí na saá: “Tá tvi ndi música livi xa'a ndó, ta nj-xiin ndó kata xá'á ndó. Tá xita ndi yaa ndá'ya ní ña xita na nqo ndúxun na nixi'j, ta nj-xiin ndó kuaku ndó”, káchí naváli.

33 Ndatán yóo naváli yó'o, saá yóo ndó, chi taJuan ɔn vása ní-xixi va'a ra, ta nda ñii kivi ɔn vása ní-xi'i ra vino, ta káchí ndó xa'a ra: “Tayó'o kómí ra nímə ndiva'a.”

³⁴ Ta yi'i, ɬa ɬa kixi ɲo Ndios, kixaa j ɲoyivi yó'o, ta xíxi va'a j, ta xí'i j vino, ta káchí ndó saá xa'a j: “Ta ndeé ní xíxi ra, ta ku'a a ní xí'i ra. Ta kúsi j ní ini ra xíka ra xí'in na káya si'un xa'a nagobierno, xí'in inka ɲivi na kánóo ɲn vá'a to'on xa'a”, saá káchí ndó xa'a j.

³⁵ Ta ndi'i ɲivi na kómi ɲandíchi Ndios, kúu na ké'é ɲava'a, ta ɲayó'o sáná'a ndi ɲandíchi Ndios kúu ɲanda —káchí ɬaJesus xí'in na.

TaJesus ɲixaa ra kuxu ra ve'e ɬafariseo Simón

³⁶ Nii ɬafariseo ɲani Simón ka na ɬaJesus ko'on ra ve'e ra kuxu ra. Ta ɬaJesus kee ra ku'a an ra, ta ɲixaa ra ve'e ɬafariseo yó'o, ta xikoo ra kuxu ra.

³⁷ Ta nii ɲa'a, ɲañoo yó'o kúu ɲá, ta kánóo ɲn vá'a to'on xa'a ɲá, ta xiɲi so'o ɲá ndi ɲixaa ɬaJesus ve'e ɬaSimón. Ta kee ɲá ku'a an ɲá xí'in nii yuyú ɲa kuvá'a xí'in yuyú ɲani alabastro, ta chútú ɲayó'o xí'in nduta tá xá'an támi, tá yá'vi ní kúu rá.

³⁸ Ta ɲixaa ɲá, xikuxítí ɲá xa'a ɬaJesus, ta xáku ɲá, ta xí'in tánɲo ɲá, kixá'a ɲá nákata ɲá xa'a ra, ta náyakón ɲá xa'a ra xí'in yisi sɲi ɲá. Ta chikaa ɲá ndi'i nduta tá xá'an támi xa'a ra, ta chító ɲá xa'a ra.

³⁹ Ta xito ɬafariseo ɲa ké'é ɲá xí'in ɬaJesus, ta kixá'a ra xáni sɲi ra saá: “Tá ndixa ɬapofeta ndino'o kúu ɬayó'o, níkúu, ta kundaɲ ini ra ndi ɲa'a yó'o ɲá kánóo ɲn vá'a to'on xa'a kúu ɲá”, xáni ini ɬafariseo.

⁴⁰ Ta ɬaJesus ɲika'an ra saá xí'in ra:

—Tata Simón, yóo ɲa kóni j ka'an j xí'in ún —káchí ra.

Ta ndakuij ɬaSimón, káchí ra saá:

—Va'a, ka'an ún xí'in j, Tata Maestro —káchí ra.

⁴¹ Ta ɬaJesus ndaɬo'on ra nii cuenta xí'in ra, ɲika'an ra káchí ra saá:

—Saá ndo'o ovi ɬa ɬa níka si'un ɲo nii ɬa sɬati si'un. Nii ɬa níka ra o'on ciento si'un denario, ta inka ra níka ovi siko uxu si'un denario. *

⁴² Ta nda nii ra ɲn vása kómi ra si'un cha'vi ra ɲa níka ra. Ta saá ɬa sɬati si'un kisa ká'no ini ra xa'a ndiovi nayó'o, ɲn vása ka níka na. Saá ndi'i cuento lo'o —káchí ɬaJesus.

Ta ɲindaɲa to'on ra ɬaSimón:

—¿Yukia xáni sɲi ún? ¿Yukú nii ɬa ovi yó'o kuki'vi ka ini ra koni ra ɬa sɬati si'un ra?

⁴³ Ta ndakuij ɬaSimón, káchí ra saá:

—ɬa ɬa níka ku'a a ní ka si'un kúu ɬa ɬa kuki'vi ka ini koni ra ɬa sɬati si'un ra —káchí ra.

Ta ɲika'an ɬaJesus xí'in ɬaSimón:

—Ndixa ká'an ún —káchí ra.

⁴⁴ Ta ndikó koo ra xito ra ɲo ɲa'a, ta ɲika'an ra xí'in ɬaSimón:

—¿An xito ɲa ɲayó'o? Chi ɲayó'o ɲakata ɲá xa'a j xí'in tánɲo ɲá, ta nayakón ɲá xa'a j xí'in yisi sɲi ɲá. Ta yó'ó, tá ɲiki'vi j ve'e ún, ta ɲn vása ní-taxi ún takuii nakata j xa'a j,

⁴⁵ ta ɲn vása ní-chindeé ún yi'i xí'in ɲa chító ún ɲo j. Ta ɲayó'o chító ɲá xa'a j, nda ɲiki'vi j ve'e ún ɬanda vitin ɲn vása sándakoo ɲá chító ɲá xa'a j.

⁴⁶ Ta yó'ó, ɲn vása ní-chikaa ún aceite sɲi j ɲa kasa to'ó ún yi'i. Ta ɲayó'o chikaa ɲá nduta tá xá'an támi xa'a j.

⁴⁷ Ta vitin kóni j ka'an j xí'in ún: Vará ku'a a ní kuachi xikomí ɲayó'o, ta kisa ká'no ini j xa'a ndi'i ɲa. Kí'vi ní ini ɲá xini ɲá yi'i, saá chi xini ɲá ku'a a

* 7:41 Nii denario kúu si'un ɲa kúu ya'vi nii ɬa ɬa kisa chiño nii kvi.

ní kuachi ña kisa ká'no ini j xa'a. Ta inka ñivi, na kómí lo'o kuachi, ta kasa ká'no ini j xa'a ña, nayó'o lo'o kuiti kuki'vi ini na koni na yi'i —káchí ra xí'in taSimón.

⁴⁸ Ta ñika'an taJesús xí'in ñáyó'o:

—Xa kisa ká'no ini j xa'a kuachi ún, nana —káchí ra xí'in ña.

⁴⁹ Ta inka na ndóo ñoq mesa, kixá'a na ká'an tá'an na, káchí na saá:

—¿Yu kúu tayó'o, ta kisa ká'no ini ra xa'a kuachi? Chi ñii laá Ndios kómí ra yichí ña kasa ká'no ini ra xa'a kuachi ñivi —káchí na.

⁵⁰ Ta taJesús ñika'an ra xí'in ña'a:

—Xa'a ña kándixa ún yi'i, Ndios sakaaku ra yó'o. Ta vitin ná koo va'a ini ún ta kuano'o ún ve'e ún —káchí ra xí'in ña.

8

Ñáyó'o ká'an yu kúu násí'í ná chindeé taJesús

¹ Ta saá kee taJesús, kuachan ra kuacha ní ñoo ná'no xí'in ñoo válí, ká'an ndoso ra ñoq ñivi to'on ñava'a xa'a yichí ñoq xá'nda chiño Ndios. Ta xí'in ra kuachan uxu ovi naapóstol,

² xí'in násí'í ná ndikón sata ra. Sava násí'í yó'o ndeé xindo'o ná ku'e, ta taJesús sanda'a ra ná. Ta tava ra nima ndiva'a xikomí inka ná, ta nduva'a ná. Ñii ñaña'a yó'o naní ña María Magdalena, ta xikomí ña uxá nima ndiva'a, ta taJesús tava ra ndi'i ña, ta nduva'a ña.

³ Inka ña naní Juana, ña kúu násí'í taChuzza, tava ta ndiso chiño xí'in ve'e ká'no tarey Herodes. Inka ña naní Susana, ta kuacha ní ka násí'í ndikón sata taJesús, ta chindeé ná ra xí'in ña xini ñó'o ra nda'a ra.

TaJesús ndátó'on ra cuento xa'a taa ta chí'i ndikín trigo (Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

⁴ Ta nakutá'an kuacha ní ñivi na kee ñii ñii ñoo, kuachan na koni so'o na ña ka'an taJesús, ta ñika'an ra xí'in na ñii cuento ña saná'a ra na, ta káchí ra saá xí'in na:

⁵ —Saá ndó'o ñii taa ta chí'i ndikín trigo. Ta kixá'a ra xita ní'nó ra ndikín trigo ña chí'i ra ñoq ño'o. Ta sava ña ñikoyo yichí, ta ñivi xindoso na ña, ta kixaa tísaa ta xaxi ri ña.

⁶ Sava ndikín ñikoyo ñoq yásín ní ñoq ño'o sata yuu, ta ndikín yó'o kama ní ñinduta ña, ta ñiyichí ña, ta ndi'i xa'a ña, chí on vása yóo ko'yo ñoq ño'o yó'o.

⁷ Ta sava ña ñikoyo ma'ño tón ñiño, ta ñinduta ña, ta ñi-kuchiño kua'no ña, saá chí xa'no tón ñiño yó'o, ta xa'ni nduta nó ña.

⁸ Ta sava ndikín ñikoyo ñoq ño'o va'a ña kuikon. Ta ñinduta ña, ta xa'no ña, ta kuacha ní ñixiyo ndikín yita yó'o, nda sava yita taxi ñii ciento ndikín —káchí taJesús xí'in na.

Ta ndi'i cuento yó'o, ta saá xí'in ndi'i ndeé ra ñika'an ra xí'in na:

—Ndi'i ndó'o ñivi na yóo so'o, xini ñó'o chikaa so'o ndó ña ká'an j xí'in ndó —káchí taJesús xí'in na.

Ñáyó'o ká'an ndachun taJesús saná'a ra ñivi xí'in cuento (Mt. 13:10-17, 18-23; Mr. 4:10-12, 13-20)

⁹ Ta saá naxíka xí'in taJesús ñindaka to'on na ra:

—¿Yukía kóni kachí cuento yó'o? —káchí na.

¹⁰ Ta ndakuijn taJesús, ñika'an ra xí'in na:

—Ta ndó'ó, Ndios t̄axi ra ña kúndaḡ ini ndó t̄o'on ña ñó'o se'é ña ȳo'vi ní ña ká'ḡn x̄a'ḡ yich̄i n̄oḡ xá'nda chiño ra. Ta ink̄a n̄ivi kuiti x̄in̄i s̄o'o na cuento ña ndát̄o'on j̄i x̄i'in na, ta ɔn vása kúndaḡ v̄a'a ini na yuk̄iḡ kách̄i ña. Ta saá k̄undivi t̄o'on Ndios ña kách̄i saá: “Vará x̄ito na, ta ɔn vása x̄in̄i na ñandaḡ. Vará x̄in̄i s̄o'o na, ta ɔn vása chikaa s̄o'o na, ni ɔn vása kúndaḡ ini na ña ndát̄o'on j̄i”, kách̄i t̄o'on Ndios —kách̄i t̄ajesús.

11 Ta saá n̄ik̄a'ḡn k̄a ra x̄i'in nax̄ika x̄i'in ra:

—Vitin ká'ḡn j̄i x̄i'in ndó yuk̄iḡ kách̄i cuento yó'o x̄a'ḡ t̄a chí'i ndik̄in trigo. Ndik̄in ña chí'i t̄a ndát̄o'on ña x̄a'ḡ t̄o'on Ndios.

12 Ndik̄in ña n̄ikoyo yich̄i ndát̄o'on ña x̄a'ḡ n̄ivi na x̄in̄i s̄o'o t̄o'on Ndios, ta saá v̄axi ñandiva'a ká'no, ta táva ña t̄o'on Ndios ña x̄in̄i s̄o'o na, k̄oṭo kandixa na Ndios ta sak̄aku ra na.

13 Ta ndik̄in ña n̄ikoyo n̄oḡ yuḡ ndát̄o'on ña x̄a'ḡ n̄ivi na x̄in̄i s̄o'o t̄o'on Ndios, ta x̄andik̄on náki'in v̄a'a na ña, ta kúsij̄ ní ini na. Ta yá'a ñii kánj̄ lo'o, tá kixá'á v̄axi ña xó'vi na án ña x̄ito ndoso ña'á, ta nayó'o sándakoo na yich̄i Ndios, ta ɔn x̄ijn̄ k̄a na kandixa na, saá chí ɔn t̄a'án chikaa v̄a'a ini na t̄o'on Ndios.

14 Ta ndik̄in ña n̄ikoyo n̄oḡ tón ñiño ndát̄o'on ña x̄a'ḡ n̄ivi na x̄in̄i s̄o'o t̄o'on Ndios. Ta saá chiño yóo ñoyivi yó'o sándi'i ní ña ini na, ta kixá'á na kisa chiño na ña kukomí na kuá'ḡ ní ñakuiká ñoyivi yó'o, ta chikaa ní ini na kasa ndivi na ña kúsij̄ ini m̄ji na, ta saá ɔn x̄ijn̄ k̄a na kutak̄u na ndat̄án ká'ḡn t̄o'on Ndios.

15 Ta ndik̄in ña n̄ikoyo ño'o v̄a'a ña kuikon ndát̄o'on ña x̄a'ḡ n̄ivi na kúu na ndino'o ini náki'in t̄o'on Ndios. Saá chí n̄ivi yó'o x̄in̄i s̄o'o na t̄o'on Ndios, ta kándixa na ña. Ta nayó'o ɔn vása sándakoo na yich̄i Ndios, ta kúndeé na nduu na n̄ivi na v̄a'a ini, na ke'é kuá'ḡ ní ñava'a n̄oḡ Ndios. Ndat̄án yóo yita trigo ña táxi kuá'ḡ ní ndik̄in, saá yóo n̄ivi na v̄a'a yó'o —kách̄i t̄ajesús x̄i'in nax̄ika x̄i'in ra.

T̄ajesús ndát̄o'on ra cuento ña sáná'a ndasaá yóo ño'o t̄oḡn
(Mr. 4:21-25)

16 Ta saá n̄ik̄a'ḡn k̄a t̄ajesús, kách̄i ra saá:

—Tá nátoḡn yó ñii ño'o, ta ɔn chikaa se'é yó ña t̄ixin ñii yax̄in án t̄ixin x̄ito. ɔn vása ké'é yó saá, ta v̄a'a k̄a chinóo yó ña n̄oḡ síkón ña v̄a'a naye'e ña, ta ndi'i n̄ivi na k̄i'vi ve'e kuch̄iño koto na ña.

17 Kúndaḡ ini yó ndí ndi'i ña yóo se'é vitin, ñii k̄iv̄i ña v̄axi nat̄ivi ndi'i ña, ña kon̄i ndi'i n̄ivi ña, ta kúndaḡ ini na x̄a'ḡ ña.

18 “Ta x̄in̄i ñó'ó kúndaḡ x̄i'in m̄ji ndó ña kon̄i s̄o'o v̄a'a ndó. Saá chí n̄ivi na kúndaḡ ini ñandaḡ vitin, ta k̄iv̄i ña v̄axi kúndaḡ k̄a ini na. Ta n̄ivi na ɔn x̄ijn̄ kúndaḡ ini ñandaḡ vitin, ta k̄iv̄i ña v̄axi Ndios kindaa ndi'i ra ñalo'o kúndaḡ ini na.

T̄ajesús ká'ḡn yu kúu si'í ra x̄i'in ñani ra
(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

19 Ñii k̄iv̄i k̄ixaa si'í t̄ajesús x̄i'in nañani ra, ta n̄i-kuchiño na t̄ondaḡ na n̄oḡ ra, chí chútú ní n̄ivi ve'e yó'o.

20 Ta ñii t̄a ndát̄o'on ra x̄i'in t̄ajesús, kách̄i ra saá:

—Tata, si'í ún x̄i'in nañani ún yita na k̄e'e, ta kóni na k̄a'ḡn na x̄i'in ún —kách̄i ra.

21 Ta ndak̄uijn̄ t̄ajesús, n̄ik̄a'ḡn ra:

—N̄ivi na x̄in̄i s̄o'o t̄o'on Ndios ta kisa ndivi na ña, nayó'o kúu nañani j̄i x̄i'in si'í j̄i —kách̄i ra.

Ñayó'o ká'an xá'a tajesús
kivj sayaa ra tachi xí'in takuii m̄ini
(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

²² N̄ii kivj tajesús n̄ik̄i'vi ra ini tón barco xí'in naxíka xí'in ra, ta n̄ik̄a'ān ra xí'in na:

—Ná ko'yo ink̄a xiiña noq̄ m̄ini —káchí ra.

Ta kee na kuā'an na.

²³ Ta kuā'an tón barco noq̄ takuii, ta tajesús x̄ikandú'u ra n̄ik̄isin ra. Ta k̄ixá'á ndeé ní káni tachi na'á noq̄ takuii, ta takuii k̄ixá'á rá nákutú rá ini tón barco, ta tón yó'o kóni ketá nó ini takuii.

²⁴ Saá nataa naxíka xí'in tajesús sanakáxin na ini ra, ta n̄ik̄a'ān na xí'in ra:

—¡Maestro! ¡Maestro! ¡Ȳiyo ní ka'a ndi'i yó xí'in takuii m̄ini! —káchí na xí'in ra.

Ta ndakoo tajesús, ta x̄a'nda chiño ra noq̄ tachi na'á xí'in takuii m̄ini. Ta saá kutásin tachi na'á xí'in takuii m̄ini, n̄ii yaa yaa kuu.

²⁵ Ta n̄ik̄a'ān ra xí'in naxíka xí'in ra:

—¿Ndachun on vása kándixa ndó Ndios ndáa ra yó? —káchí ra.

Ta nayó'o yí'ví ní na, ta n̄aka'nda ní ini na ndóo na, ta n̄indaq̄a to'on tá'an na:

—¿Yu kúu tayó'o? Chi xá'nda chiño ra noq̄ tachi na'á xí'in takuii m̄ini, ta x̄ini sq'o ña to'on ká'an ra —káchí na.

Ñayó'o ká'an xá'a tajesús
kivj tava ra nima ndiva'a xikomí ñii taa
(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶ N̄ixaa barco ink̄a tá'ví yu'u m̄ini noq̄ ndóo naño Gadara.

²⁷ Tá noq̄ tajesús tón barco, ta nakutá'an ra xí'in n̄ii taño Gadara, ta tayó'o kómí ra nima ndiva'a. Xa kuā'a ní kuja'á xíka yálá ra, ta on x̄iin ra koo ra ve'e ra, ta táku ra kavua noq̄ ndúxun na n̄ixi'j.

²⁸ Tá x̄ini ra tajesús, ta n̄ixaa ra x̄ikuxití ra noq̄ tajesús, ta xí'in ndi'i ndeé ra n̄ik̄a'ān ra:

—¿Yukia kóni ún ke'é ún xí'in j? Chi yó'o tajesús kúu Sa'ya Ndios taKá'no. Ta xáku ndá'ví j noq̄ ún ndí on saxo'vi ún ȳi'j —káchí ra xí'in tajesús.

²⁹ N̄ik̄a'ān ra si'a, saá chi tajesús xa k̄ixá'á ra táva ra nima ndiva'a, káchí ra saá:

—¡Nima ndiva'a, kee ún ta saña ún tayó'o! —káchí tajesús.

Kivj n̄iya'a, nima ndiva'a kuā'a ní yichí t̄iin ña tayó'o. Vará ink̄a n̄ivi x̄inda na ra, ta xí'in cadena k̄aa kuā'a ní yichí ch̄ikatón na nda'a ra, ch̄ikatón na xa'a ra, ta n̄i-kuchiño ña, ta ña nakundeé ra kama ch̄achi cadena k̄aa yó'o, xí'in ndeé ñanima ndiva'a x̄ikomí tayó'o. Ta ñandiva'a k̄isa ndux̄a ña xí'in ra kuā'an ra yóo ra noq̄ yuk̄u yichí.

³⁰ Ta saá tajesús n̄indaq̄a to'on ra tayó'o, n̄ik̄a'ān ra saá:

—¿Ndasaá naní ún?

Ta ndakuij na:

—Naní ndi Legión.

N̄ik̄a'ān ra saá chi kuā'a ní kúu nima ndiva'a kómí ra.

³¹ Ta xáku ndá'ví nima ndiva'a noq̄ tajesús, ña on ti'vi ra ndi'i ña ko'on ña yav̄i ña kónó ní ña on vása ndi'i kónó.

32 Ta yatin yóo ñii yuku, xíka kuá'a ní kinj xíxa'an rí. Ta ndi'i nímā ndivá'a xaku ndá'ví ña noq tajesús, káchí ña saá:

—Ti'ví ún ndj'j ko'on ndj k'j'vi ndj ini ndi'i tikiñj kaq —káchí ña.

Ta tajesús taxí ra ña ndúkú nímā ndivá'a.

33 Ta saá kee ndi'i nímā ndivá'a ña xikomí tayó'o, ta ñik'j'vi ña ini ndi'i tikiñj. Ta ndi'i tikiñj xíno rí kuá'an rí, ta sakoyo xí'in mji rí ta'vi, noq ñikoyo rí ini m'ini, ta ñiká'a ndi'i rí ta ñixi'j ndi'i rí.

34 Ta ñivi na ndáa kinj xini na ñayó'o, ta xíno na kuá'an na ndato'on na xí'in na ndóo ñoo xí'in na ndóo yuku, ña ndo'o kinj saná na.

35 Ta saá kixaa ñivi xíto na yukia ndo'o tikiñj ta yukia ndo'o taq ta xikomí nímā ndivá'a. Ta kixaa ñivi yó'o noq yóo tajesús, ta xini na ta xikomí kuá'a ní nímā ndivá'a, yóo ra yatin xa'a tajesús, ta xa ndixin ra tikoto, ta xa ñakoo va'a sinj ra. Ta nanivi yó'o nyj'ví ní na.

36 Ta inká ñivi na xini ndasaá nduva'a ta xikomí nímā ndivá'a ndato'on na xa'a ña ke'é tajesús.

37 Ta ndi'i na ndóo ñoo Gadara yó'o kixá'a na xáku ndá'ví na noq tajesús ña kee ra ko'on ra inká ñoo. Saá chí yí'ví ní na. Ta ndaa tajesús ini tón barco xí'in naxíka xí'in ra ta kuá'an na.

38 Ta kivi ndaa tajesús ini tón barco, ta ta xikomí nímā ndivá'a xaku ndá'ví ra noq ra:

—Taxi ún ná ko'on j xí'in ún —káchí ra.

Ta tajesús ñi-xiin ra taxi ra ko'on ra, ta ñiká'an ra xí'in tayó'o:

39 —No'o ún ve'e ún vitin, ta ndato'on ún xí'in natá'an ún xa'a ñaká'no ní ke'é Ndios xí'in ún —káchí tajesús.

Ta saá kee tayó'o kuano'o ra, ta kixá'a ra ndato'on ra xí'in ndi'i ñaño ra yu kúu ñava'a ke'é tajesús xí'in ra.

*Tajesús sanataku ra ñii ñálo'o ñá ñixi'j,
ta sanda'a ra ñii ñáña'a ñá ñitondaa nda'a tikoto ra
(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)*

40 Tá tuku ndikó tajesús xí'in tón barco, ta ñaxaa ra nda yu'u m'ini noq kee ra kuá'an ra, ta kuá'a ní ñivi kúsiñj ní ini na ñakutá'an na xí'in ra, chí ndáti na ndikó ra.

41 Ta kixaa ñii ta xá'nda chiño xí'in ve'e ño'o sinagoga, ñaní ra Jairo. Tá xini ra tajesús, ta xikuxítí ra noq ra, ta ndeé ní xaku ndá'ví ra noq ra ña ko'on ra xí'in ra ve'e ra.

42 Saá chí ñii laá kuiti ñálo'o kúu sa'ya tajaairo, ta kómí ñá uxu ovi kujya, ta ndeé ní ndó'o ñá, xa ña yóo kivi kúu ñá. Ta kee tajesús kuá'an ra xí'in tajaairo ve'e ra. Ta kuá'a ní ñivi ndikon na sata ra nda ñii chinda'a na ra.

43 Ta yóo ñii ña'a kuá'an ñá xí'in ñivi na kuá'an sata tajesús, ta xa uxu ovi kujya ndeé ní ndó'o ñá ku'e xita ñii. Ta xa ñixa'an ñá noq kuá'a ní ndotor, ta sandi'i ñá s'ún ñá. Ta on vása ní-kuchiño nduva'a ñá.

44 Ta vitin va'xi ñá sata tajesús, ta ñitondaa nda'a ñá yu'u tikoto ra, ta saá xandikon nyja'a xita ñii ñá, ta nda'a ñá.

45 Ta ñiká'an tajesús:

—¿Yukú ndó ñitondaa nda'a yí'j? —káchí ra.

Ta ndi'i ñivi ká'an na:

—On sivi yí'j ñitondaa nda'a yó'o —káchí na.

Ta tajaPedro xí'in inká naxíka xí'in tajesús ñiká'an na xí'in ra:

—Tata Maestro, yóo kuá'a ní n̄vi ta ñii chinda'á tá'an na, ta chinda'á na yó'ó, ta ndáká t̄'on ún: ¿Yukú ndó ñit̄ondaa nda'a tikot̄o j̄?, káchí ún —káchí na xí'in ra.

⁴⁶ Ta ndakuijn taJesús, ká'an ra:

—Xinīj ndí ñii n̄vi ñit̄ondaa yj̄'i, chi kúndaq̄ ini j̄ kee lo'o ndee j̄ —káchí ra.

⁴⁷ Ta saá kundaaq̄ ini ñaña'a yó'o ndí ɔn kúchiño koo se'é k̄a ñá, ta k̄ixá'á yí'ví ñá nda k̄isin ñá, ta k̄ixaaq̄ ñá x̄ikuxítí ñá noq̄ taJesús. Ta noq̄ ndi'i n̄vi, k̄ixá'á ñá ndat̄o'on ñá ndachun ñit̄ondaa nda'a ñá tikot̄o ra, ta x̄and̄ik̄on nduva'a ñá.

⁴⁸ Ta ñik̄a'an taJesús xí'in ñá:

—Nana, xa nduva'a ún chi kándixa ini ún yj̄'i. Ta vitin no'ɔ ún, ta ná koo va'a ini ún.

⁴⁹ Tá ká'an k̄a taJesús xí'in ñáy'ó, ta saá k̄ixaaq̄ n̄vi na kee ve'e taJairo, ta ñik̄a'an na xí'in taJairo:

—S̄a'ya ún xa ñixi'j̄ ñá. ¿Ndachun s̄andi'i k̄a ún taMaestro yó'o?

⁵⁰ Ta x̄inīj so'o taJesús ña ñik̄a'an na, ta ñik̄a'an ra xí'in taJairo:

—On kuyi'ví ún. Kundaa va'a ini ún yj̄'i, ta nduva'a s̄a'ya ún —káchí ra.

⁵¹ Ta ñixaaq̄ taJesús ve'e taJairo, ta ñi-xiin ra kundik̄on n̄vi s̄at̄a ra, kuiti tax̄i ra ko'on un̄i naxika xí'in ra na kúu taPedro, taJacobó, xí'in taJuan. Ta tax̄i ra ndayí ña k̄i'vi yivá ñálo'o xí'in si'í ñá ini ve'e xí'in ra.

⁵² Ta ndóo kuá'a ní n̄vi xáku ní na chi kúchuchú ní ini na x̄a'a ñálo'o ñá ñixi'j̄. Ta ñik̄a'an taJesús xí'in na:

—On kuaku ndó, chi ñálo'o yó'o ɔn vása ní-xi'j̄ ñá, ñá k̄isin kuiti kúu ñá —káchí ra.

⁵³ Ta saá kusiki na taJesús ta ñixaku ndaa na ra, chi x̄inīj na ndí ñixi'j̄ va'a ñá.

⁵⁴ Ta taJesús t̄iin ra nda'a ñálo'o, ta ñik̄a'an ra xí'in ñá:

—Ñálo'o, ká'an j̄ xí'in ún, ñndakoo ún! —káchí ra.

⁵⁵ Ta saá nataku ñá, ta x̄and̄ik̄on ndakoo ñá. Ta ñik̄a'an taJesús:

—Taxi ndó ña'a ná kuxu ñá —káchí ra.

⁵⁶ Ta yivá ñá xí'in si'í ñá ñaka'nda ini na ndóo na, ta taJesús x̄a'nda chiño ra noq̄ na, káchí ra saá:

—On ndat̄o'on ndó xí'in nda ñii n̄vi x̄a'a ña nataku s̄a'ya ndó —káchí taJesús xí'in na.

9

*TaJesús t̄i'ví ra uxu ɔvi naxika xí'in ra
ko'on na k̄a'an ndoso na t̄o'on ra
(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)*

¹ Ñii k̄ivi taJesús k̄ana ra uxu ɔvi naxika xí'in ra, ta k̄ixaaq̄ na noq̄ ra, ta tax̄i ra ndee xí'in ndayí nda'a na ña tava na ñim̄a ndiva'a ña s̄axo'v̄i ink̄a n̄vi, ta tax̄i ra ndee xí'in ndayí nda'a na ña sanda'a na ndi'i noq̄ kue'e.

² Ta t̄i'ví ra na ko'on na k̄a'an ndoso na x̄a'a yich̄i ña x̄a'nda chiño Ndios, ta sanda'a na n̄vi na ndee ndó'o.

³ Ñik̄a'an ra xí'in na, káchí ra saá:

—Tá kuá'an ndó chiño yó'o, ta nda ñii ña'a ɔn kuni'i ndó ko'on ndó: ɔn kuni'i ndó yit̄on,* ni leká ndó, ni ña kuxu ndó, ni si'ún ndó, ni ink̄a tikot̄o ndó.

* 9:3 Yit̄on yó'o ñii kúu nó xí'in t̄at̄on, án garrote.

4 Tá n̄jxaa ndó ink̄a ñoo, ta ve'e n̄oq naki'in va'a na ndó'ó, kund̄o ndó nd̄a t̄ond̄aa k̄iv̄i kee ndó ñoo nayó'o.

5 Tá yóo ñii ñoo n̄oq ɔn x̄in̄ n̄ivi naki'in va'a na ndó'ó, ta saá kee ndó ñoo yó'o ta k̄o'ɔn ndó, ta sakisin ndó xa'a ndó ña nak̄oɔ yaq. Saá saná'a káxin̄ ndó ndí nayó'o nákuiso na kuachi n̄oq Ndios, chi ɔn x̄in̄ na kon̄i so'o na t̄o'on ra —káchi t̄ajesús x̄i'in na.

6 Ta saá kee nax̄ika x̄i'in t̄ajesús, ta kuá'an na ndi'i ñoo, ta ká'an na x̄i'in n̄ivi t̄o'on ñava'a xa'a yich̄i Ndios, ta s̄anda'a na n̄ivi na ndeé ndó'o.

Tarey Herodes x̄ika ini ra xa'a t̄ajesús
(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

7 Ta tarey Herodes, x̄in̄i so'o ra xa'a ndi'i ñava'a ña ke'é t̄ajesús, ta ɔn vása x̄in̄i ra yuk̄iá kúu t̄o'on ña ndixa xa'a t̄ajesús. Saá chi sava n̄ivi ká'an na si'a:

—T̄ajesús kúu t̄ajuan, t̄a s̄akuchu n̄ivi, ta n̄ixi'j ra ta vitin n̄atak̄u ra —káchi na.

8 Ta ink̄a na ká'an:

—T̄aprofeta Elías, t̄a t̄a n̄ika'an ndoso t̄o'on Ndios x̄ina'á, vitin k̄ixaa tuku ra ñoyivi yó'o —káchi na.

Ta ink̄a na ká'an:

—T̄ajesús kúu ink̄a t̄aprofeta t̄a x̄itaku x̄ina'á, ta vitin n̄atak̄u ra —káchi na.

9 Ta tarey Herodes n̄ika'an ra:

—Yi'j kúu t̄a xa'nda chiño ña kandoso na s̄ik̄on t̄ajuan. ¿Ta yu kúu t̄ayó'o t̄a ká'an na xa'a vitin? —káchi ra.

Ta k̄ixá'á ra ndúkú ra ndasaá kuchiño koni ra t̄ajesús.

T̄ajesús taxi ra x̄ixi o'on mil t̄aa
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

10 Ta nd̄ikó ux̄u ɔvi naapóstol na ti'vi t̄ajesús, ta n̄axaa na n̄oq ra, ta nd̄at̄o'on na x̄i'in ra ndi'i ña ke'é na. Ta saá t̄ajesús k̄ana ra nayó'o ña k̄o'ɔn na x̄i'in ra ink̄a x̄iina n̄oq ɔn k̄o'ɔ n̄ivi, ta n̄jxaa na yatin ñoo Betsaida.

11 Ta saá n̄ivi x̄in̄i so'o na míchi kuá'an t̄ajesús, ta kee na kuá'an na s̄at̄a ra. Ta k̄ixaa na n̄oq ra, ta t̄ajesús n̄aki'in va'a ra na. Sáná'a ra na xa'a yich̄i ña xá'nda chiño Ndios, ta s̄anda'a ra n̄ivi na ndeé ndó'o.

12 Ta xa n̄ikuaa ní kúu ña, ta saá n̄it̄ond̄aa yatin na ux̄u ɔvi x̄ika x̄i'in t̄ajesús, ta n̄ika'an na x̄i'in ra:

—Tata, va'a ti'vi ún ndi'i n̄ivi yó'o ná k̄o'ɔn na rancho án ñoo válí ña yóo yatin, ta nandukú na n̄oq k̄usun na ñoo vitin, ta sata na ña kuxu na, chi n̄oq ndóo yó vich̄i ní yó'o.

13 Ta nd̄akuijn̄ t̄ajesús, n̄ika'an ra x̄i'in nax̄ika x̄i'in ra:

—M̄ji ndó taxi kuxu na —káchi ra.

Ta n̄ika'an na saá:

—On k̄o'ɔ kuá'a ñax̄ixi. Yóo kuiti o'on s̄it̄a va'a ta ɔvi kúu tiak̄á. ¿Án kóni ún k̄o'ɔn nd̄i ñoo sata nd̄i ña kuxu ndi'i n̄ivi yó'o? —káchi na x̄i'in ra.

14 Chi yóo kuá'a ní n̄ivi, nd̄a o'on mil t̄aa ndóo. Ta n̄ika'an t̄ajesús x̄i'in nax̄ika x̄i'in ra:

—Nata'vi ndó n̄ivi ñii ti'vi ñii ti'vi kund̄o na, ta ɔvi s̄ik̄o ux̄u n̄ivi kúu ñii ñii ti'vi —káchi ra.

15 Ta n̄ika'an na x̄i'in n̄ivi, ta x̄ikund̄o ndi'i na.

16 Ta saá k'i'in taJesús o'on s'ita va'a xí'in ovi tiaká, ta x'ito ndaa ra ñoyívi n'ino, ta n'ika'an ra, káchí ra saá:

—Tata Yivá yó Ndios, táxa'vi ña'á ún t'axi ún ñaxíxi.

Ta t'axi ra s'ita va'a, ta t'axi ra ña nda'a naxíka xí'in ra, ta nayó'o n'at'axi na ña nda'a ndi'i n'ivi na ndóo yó'o. Ta t'axi ra ovi tiaká ta n'at'axi na rí nda'a ndi'i n'ivi.

17 Ta n'ani ña x'ixi ndi'i n'ivi nda n'ixaa ini na. Tá ndi'i x'ixi na, ta naxíka xí'in taJesús n'aki'in na uxu ovi chikiva s'ita va'a xí'in tiaká ña k'indoo ndoso, chi n'i-kundeé nan'ivi kuxu ndi'i na ña.

*TaPedro ká'an ra taJesús kúu Cristo,
taq ta t'iví Ndios sakaaku ra n'ivi ñoyívi yó'o*
(Mt. 16:13-20; Mr. 8:27-30)

18 Ta saá ñii k'ivi taJesús ká'an mató'ón ra xí'in Ndios, ta ndasaá kuiti naxíka xí'in ra yóo na xí'in ra. Tá ndi'i n'ika'an taJesús, ta n'indaqa t'olon ra na:

—¿Yukía káchí n'ivi xa'a j yu kúu j? —káchí ra.

19 Ta ndakuijn na, káchí na saá:

—Sava n'ivi ká'an yó'o kúu ún taJuan, ta s'akuchu n'ivi. Sava na ká'an yó'o kúu ún t'ap'ofeta Elías, ta inka na ká'an yó'o kúu ún inka t'ap'ofeta ta x'itaku x'ina'á.

20 Ta taJesús n'indaqa t'olon ra na:

—Ta m'iji ndó, ¿yukía káchí ndó yu kúu j?

Ta ndakuijn taPedro, n'ika'an ra:

—Yó'o kúu Cristo, taq ta t'iví Ndios sakaaku n'ivi ñoyívi yó'o.

21 Ta taJesús n'ika'an ra xí'in na:

—Ta on ka'an ndó xí'in nda ñii n'ivi yu kúu j.

TaJesús ndát'o'on ra ña ka'ni na ra
(Mt. 16:21-28; Mr. 8:31-9:1)

22 Ta taJesús n'ika'an ka ra xí'in naxíka xí'in ra, káchí ra si'a:

—Yi'j, taq ta k'ixi noo Ndios, k'ivi vaxi naxíku'a'á noo najudío, xí'in na sáná'a ndayí Ndios xí'in naná'no noo nasutu'on kua'a na kandixa na yi'j ta saxo'vi ní na yi'j. Ta ka'ni na yi'j, ta k'ivi un'j natakuj, saá ke'é Ndios.

23 Tá ndi'i n'ika'an ra ñayó'o, ta n'ika'an ra xí'in ndi'i n'ivi na ndóo yatin:

—Ndi'i n'ivi na kóni kundik'on yi'j x'ini ñó'o sandakoo na ndi'i ña káchí ini m'iji na, ta ñii ñii k'ivi kusokó na tón cruz m'iji na[†] ta kundik'on na s'ata j.

24 Ndi'i n'ivi na ndasaá kuiti ndúkú ña kutaku va'a na ñoyívi yó'o, ta on x'ijn na xo'vi na xa'a j, ta nayó'o on kuchiño na kutaku na xí'in Ndios. Ta n'ivi na on vása ndi'i ini ndukú kutaku va'a na ñoyívi yó'o, xa'a ña kundik'on na yi'j, nayó'o kúu n'ivi na kutaku xí'in j.

25 Tá kómí n'ivi ndi'i ñaku'ká ñoyívi yó'o, ta on vása táku ndino'o na noo Ndios, ta nda man'j kúu ña.

26 Ta n'ivi na kúka'an noo xa'a yi'j, ta kúka'an noo na xa'a t'olon j noo inka n'ivi, ta saá yi'j, taq ta k'ixi noo Ndios, kuka'an noo j xa'a nayó'o noo Ndios k'ivi ña ndikó j ñoyívi yó'o xí'in ndi'i ndee ña va'a ña yé'e ña kómí Yivá j Ndios xí'in naángel yij, na kixaa xí'in j.

27 Ndixa ká'an j xí'in ndó, sava ndó'o na ndóo vitin, kutaku ka ndó ña kivi koni ndó ñava'a ká'no noo xa'nda chiño Ndios.

[†] 9:23 T'olon kusokó na tón cruz m'iji na kóni káchí ña: X'ini ñó'o koo ti'va n'ivi ña xo'vi na ta ndákuiti k'ivi na xa'a ña ndik'on na taJesús.

Kivj nátaxa taJesús, xini unj taxíka xí'in ra

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸ Níya'a yatin oná kivj, ta naqaxin taJesús unj taxíka xí'in ra, taPedro, taJacobo xí'in taJuan, ta kuá'an na xí'in ra ñii yukü síkón, ña ka'an ra xí'in Ndios.

²⁹ Tá míí ká'an ra xí'in Ndios, ta nasama noq taJesús, ta nátaxa tikotq ra, nduyaa ní ña.

³⁰ Ta saá nítivi taMoisés xí'in taElías, ndátq'on na xí'in taJesús.

³¹ Ta ñii ká'no ña náye'e, ta xino nduu ndi'i ña noq yíta na ká'an xí'in taJesús. Njka'an na ndasaá koo kee ra ñoyivi yó'o, chi xa yatin tondaq kivj ña nakuita nanjvi ñoo Jerusalén ta ka'ni na ra.

³² Vará taPedro xí'in inká ovj natá'an ra kóni ní na kusun na, ta saá ni, kuchíño na xindito na, ta xini na ñaká'no náye'e, ta xino nduu ña taJesús xí'in ovj taa na yóo xí'in ra.

³³ Tá xa yatin ko'on na ovj yó'o, ta njka'an taPedro xí'in taJesús:

—Tata Maestro, va'a ní ndóo yó yó'o. Tá kóni ún, ta kasa va'a ndj unj tia'va, ñii ña koo mji ún, ñii ña koo taMoisés, ta inká ña koo taElías.

Njka'an taPedro saá chi on vása kundaa ini ra yukia ká'an ra.

³⁴ Tá ká'an ka taPedro, ta noq ñii vjko chée nda noq ñíndichi ra xí'in nataq yó'o, ta nisa'vi ndi'i na tixin vjko, ta njyí'ví ní na.

³⁵ Ta tixin vjko yó'o kixi to'on ña njka'an Ndios, káchí ra saá:

—Tayó'o kúu Sa'ya j, ta kí'vi ní ini j xini j. Ta koni so'o va'a ndó to'on ña ka'an ra —káchí Ndios.

³⁶ Tá xini so'o na to'on yó'o, ta nj-xini ka na ovj taa ta njka'an xí'in taJesús, nda ñii laá kuiti taJesús ñíndichi noq na. Ta naxíka xí'in taJesús on vása ní-ndato'on yaxhi na xí'in nda ñii njvi xa'a ña xini nayó'o.

Ñayó'o ká'an taJesús sanda'a ra

ñii talo'o ta kómí nímá ndiva'a

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷ Ta nítivi inká kivj, ta ndikó taJesús vaxi noo ra yukü xí'in taPedro, taJuan, xí'in taJacobo, ta nakutá'an na xí'in kuá'a ní njvi na kixaq noq na.

³⁸ Ta ñii tata'an nanjvi yó'o, xí'in ndi'i ndee ra njka'an ra xí'in taJesús:

—Tata maestro, kundá'ví ini ún koni ún talo'o sa'ya j. On koq ka inká sa'ya j,

³⁹ ta kuá'a ní yichí ñanímá ndiva'a tíin ña ra, ta ndá'yi ní ra, ta ndee ní sákisin ña ra, tandra kée chikiño yu'u ra. Sátaku'e ní ña ra, ta on xjin ña saña ña ra.

⁴⁰ Ta xa xaku ndá'ví j noq naxíka xí'in ún tava na nímá ndiva'a yó'o, ta on vása ní-kuchiño na —káchí ra.

⁴¹ Ta ndakuijn taJesús, njka'an ra xí'in na:

—jNjvi na toon ní ini kúu ndó'ó, ta on xjin ndó kandixa ndó Ndios! ¿Ndasaá ka kivj xini ñó'ó kutaku j xí'in ndó? ¿Nda ama kundedé ini j xí'in ndó? —káchí ra.

Ta saá njka'an taJesús xí'in yivá talo'o ta kómí nímá ndiva'a:

—Na'a xí'in sa'ya ún —káchí ra.

⁴² Ta kixaq talo'o yatin noq taJesús, ta nímá ndiva'a tuku tjin ña ra, ta sákana ña ra noq ño'o, ta kini ní sákisin ña ra nda kée nda'a ra xí'in xa'a ra. Ta taJesús xa'nda chiño ra noq nímá ndiva'a ña kee ña. Ta ñanímá ndiva'a yó'o kee ña, ta xandikon nduva'a talo'o, ta taJesús ntaxi ra talo'o yó'o nda'a yivá ra.

43 Ta ndi'i n̄ivi n̄aka'nda ní ini na, chi x̄ini na ñandeę ká'no kómí Ndios.

Yich̄i ọ̀vi t̄ajesús ká'ạn ra x̄a'ạ ña x̄ọ'v̄i ra ta kivi ra
(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Ta na ndóo yó'o n̄aka'nda ini na x̄a'ạ ñava'a ke'é t̄ajesús, ta n̄ika'ạn ra x̄í'in nax̄ika x̄í'in ra:

44 —Chikaạ va'a so'o ndó to'on ña ká'ạn j̄ x̄í'in ndó vitin. Ñii kivi ña v̄axi ñii t̄aa nataxi ra ȳi'j̄, t̄a kúu t̄aa t̄a k̄ixi n̄ọọ Ndios, nda'ạ n̄ivi —káchí t̄ajesús.

45 Ta nax̄ika x̄í'in ra ọn v̄asa ní-kundaạ ini na yuk̄iạ káchí to'on ña n̄ika'ạn ra x̄í'in na, saá chi ọn v̄asa ní-taxi yach̄i Ndios ña kundaạ ini na. Ta ȳí'v̄i ní na ndakạ to'on na ra yuk̄iạ kóni káchí ña ká'ạn ra.

Nax̄ika x̄í'in t̄ajesús náa na
x̄a'ạ yu kúu t̄a ká'no kạ n̄ọọ ndi'i na
(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

46 Ñii kivi nax̄ika x̄í'in t̄ajesús k̄ixá'á na náa na x̄í'in tá'an na x̄a'ạ yu kúu t̄a ká'no kạ n̄ọọ ndi'i na.

47 Ta x̄ini ndi'i t̄ajesús yuk̄iạ x̄áni ini na, ta k̄ana ra ñii t̄alo'o, ta k̄ixaa ra x̄ikundichi ra s̄in t̄ajesús.

48 Ta n̄ika'ạn ra x̄í'in nax̄ika x̄í'in ra:

—Ndi'i n̄ivi x̄a'ạ ña kándixa na ȳi'j̄, ta náki'in va'a na naválí, kóni káchí ña saá: ndí náki'in va'a na. Ta ndi'i n̄ivi na náki'in va'a ȳi'j̄, káchí ña saá: ndí náki'in va'a na Ndios, t̄aa t̄a t̄i'v̄i ȳi'j̄ v̄axi j̄. Saá chi t̄aa t̄a kúu t̄a n̄in̄ọ kạ n̄ọọ ndó, t̄ayó'o kúu t̄a ká'no kạ n̄ọọ ndi'i ndó —káchí t̄ajesús x̄í'in na.

N̄ivi na ọn v̄asa s̄aạ ini x̄ini t̄ajesús,
nayó'o kúu na yóo yu'ú x̄í'in ra
(Mr. 9:38-40)

49 Ta n̄ika'ạn t̄aJuan x̄í'in t̄ajesús:

—Tata Maestro, x̄ini ndi ñii t̄aa táva ra n̄im̄a ndiva'a. Xá'nda chiño ra n̄ọọ n̄im̄a ndiva'a x̄í'in ndaȳi ún, káchí ra. Ta n̄ika'ạn ndi x̄í'in ra sandakoo ra ña ke'é ra saá, chi ọn s̄iv̄i t̄a ndíkọn s̄at̄a ún x̄í'in ndi kúu ra —káchí ra x̄í'in t̄ajesús.

50 Ta ndakuijn t̄ajesús, n̄ika'ạn ra:

—Ọn kasi ndó n̄ọọ ra, chi yóo yu'ú t̄akán x̄í'in m̄ji yó. Saá chi n̄ivi na ọn v̄asa s̄aạ ini x̄ini m̄ji yó, nayó'o kúu na yóo yu'ú x̄í'in m̄ji yó —káchí t̄ajesús x̄í'in ra.

T̄ajesús ká'ạn ra ndí t̄aJacobo x̄í'in t̄aJuan
ọn v̄asa x̄in̄i na mí v̄axi to'on ña ká'ạn na

51 Ta xa v̄axi kivi ndikó t̄ajesús k̄ọ'ọn ra ñoyivi n̄ino, ta ch̄ikaạ ini ra k̄ọ'ọn ra ñoo Jerusalén.

52 Ta saá t̄i'v̄i ra sava na x̄ika chiño n̄ọọ ra, ná k̄ọ'ọn na ñii ñoo estado Samaria ña kasa ndivi na ña xaạ ra.

53 Ta ñaño kán n̄i-xiin na naki'in na t̄ajesús, chi x̄in̄i na ndí kóni ra k̄ọ'ọn ra ñoo Jerusalén.‡

54 Ta ọvi t̄aa t̄ax̄ika x̄í'in t̄ajesús, t̄aJacobo x̄í'in t̄aJuan, x̄ini na ndí n̄i-xiin n̄ivi ñaño Samaria yó'o naki'in va'a na t̄ajesús, ta n̄ika'ạn nat̄aa yó'o x̄í'in t̄ajesús:

‡ 9:53 N̄ivi naSamaria ọn x̄in̄i na koni na n̄ivi naIsrael na ndóo ñoo Jerusalén.

—Tata, ¿án kóni ún ndukú ndi nḡḡ Ndios chikaaḡ ra ño'ḡ ta ka'mi ña ndi'i nḡvi nañoḡ yó'o?, chi saá kḡsa taḡprofeta Elías kuiyaḡ xḡna'á —káchí na xí'in taḡJesús.

⁵⁵ Ta ndikó koo taḡJesús, nḡka'an ra xí'in na:

—Ndó'ó, ḡn vása va'a ká'an ndó saá,

⁵⁶ chi ḡn sivi xa'a ña sandi'i x'a'a nḡvi kúu ña kḡxaaḡ ñoyivi yó'o, ta yi'i, taḡ ta kḡxi nḡḡ Ndios, ta vaḡxi sakaku nḡvi kúu i —káchí ra.

Ta saá kee na ku'a'an na inká ñoo.

Ñayó'o ká'an xa'a nḡvi na kóni kundikḡn satḡ taḡJesús
(Mt. 8:19-22)

⁵⁷ Ku'a'an taḡJesús xí'in na xḡka xí'in ra yichḡ, ta naḡkutá'an na xí'in ñii taḡ, ta nḡka'an ra xí'in taḡJesús si'a:

—Tata, kundikḡn i satḡ ún, ndḡ mí kḡ'ḡn ún ta kḡ'ḡn i xí'in ún —káchí ra.

⁵⁸ Ta ndakuiḡn taḡJesús, nḡka'an ra:

—Tíñokuii kómí rí kavuaḡ nḡḡ kḡsḡn rí, ta tḡsaa kómí rí taḡka rí nda'a yitḡn nḡḡ kḡsḡn rí, ta yi'i, taḡ ta kḡxi nḡḡ Ndios, ḡn kḡó ve'e i nḡḡ kḡsḡn i —káchí taḡJesús xí'in ra.

⁵⁹ Ta saá nḡka'an taḡJesús xí'in inká taḡ:

—Na'a kundikḡn ún satḡ i —káchí ra.

Ta ndakuiḡn tayó'o, nḡka'an ra:

—Va'a Tata, ta si'na taxi ún ña kundati i ndḡ ná kivi yivá i, ta sandúxun i ra, ta saá kundikḡn i yichḡ ún —káchí ra.

⁶⁰ Ta nḡka'an taḡJesús xí'in ra:

—Nḡvi na ḡn vása ndino'o táku nḡḡ Ndios, va'a sandúxun na natá'an na nandḡi. Ta yó'ó, yóo inká chiño ña xḡni ñó'ó ní ka kasa ndivi ún: Va'a kḡ'ḡn ún ka'an ndoso ún to'ḡn xa'a yichḡ nḡḡ xá'nda chiño Ndios —káchí taḡJesús xí'in ra.

⁶¹ Ta nḡka'an inká taḡ, káchí ra saá xí'in taḡJesús:

—Kóni kundikḡn i yó'ó, Tata, ta si'na taxi ún ná kḡ'ḡn i ndayi i nave'e i —káchí ra.

⁶² Ta saá ndakuiḡn taḡJesús, káchí ra:

—Tá yóo ñii ta tá'vi nḡḡ ño'ḡ, ta tiin ra xa'a yaḡa, ta ndikó koo ra nakoto ra chí satḡ ra, ta ḡn vása va'a kasa chiño ra. Ndḡtán yóo tayó'o, saá yóo nḡvi na kḡxá'á ku'a'an yichḡ Ndios, ta ḡn xḡin na sandakoo na yichḡ yatá. Ta nayó'o ḡn vása va'a kasa chiño na yichḡ Ndios —káchí taḡJesús xí'in ra.

10

TaḡJesús ti'vi ra unḡ sḡkḡ uxu taḡ ku'a'an na ka'an na xí'in nḡvi xa'a yichḡ
Ndios

¹ Ta ndi'i ñayó'o, ta taḡJesús naḡxḡin ra unḡ sḡkḡ uxu taḡ, ta ti'vi ra na, ḡvi ḡvi na ku'a'an si'na na ndi'i saá ñoo, ta saá xaḡ mḡi taḡJesús.

² Ta ta'an ka kḡ'ḡn na ta nḡka'an taḡJesús xí'in na:

—Ndḡtán yóo kui'i ña xa yóo ti'va nakaya, saá yóo nḡvi na xa yóo ti'va kundikḡn yi'i, ta ḡn kḡó nḡvi kasa chiño na nḡḡ i nakaya na nayó'o. Ta saá kuaku ndá'vi ndó ndukú ndó nḡḡ Ndios ña ti'vi ra inká nḡvi ña kasa ndivi na chiño ra ñoyivi yó'o.

³ Ta vitin kuꜛ'ān ndó kasa ndivi ndó chiño xaꜛ'a Ndios. Ta ndó'ó, ndatán yóo ndikachi válí maꜛ'ño tndivꜛ'yí, saá koo ndó, chi yóo kuꜛ'a ní n̄ivi na ɔn vá'a ini n̄oɔ kɔ'ɔn ndó.

⁴ Tá kuꜛ'ān ndó, ta ɔn kuni'i ndó s̄i'ún, ni leká ndó, ni inkꜛ nduxꜛān ndó. Ta ɔn kuita ndó ndato'ɔn ndó xí'in n̄ivi yich̄i.

⁵ Tá n̄ixaa ndó n̄oɔ kuꜛ'ān ndó, ta ve'e n̄oɔ xaꜛ ndó, kaꜛ'ān ndó xí'in n̄ivi: “Ná koo vaꜛ'a ini ndó'ó na ndóo ve'e yó'o”, kachí ndó xí'in na.

⁶ Tá yóo n̄ivi na vaꜛ'a ini ve'e yó'o, ta ndixa ná koo vaꜛ'a ini na. Tá ɔn kɔɔ n̄ivi na vaꜛ'a ini ve'e yó'o, ta saá ñavaꜛ'a n̄ikaꜛ'ān ndó xaꜛ'a nayó'o, ɔn ndoɔ ña xí'in na, ta ndikó ña xí'in m̄iji ndó.

⁷ Ta n̄oɔ naki'in vaꜛ'a n̄ivi ndó'ó, ta kundɔo ndó ve'e nayó'o. Ta vaꜛ'a kuxu ndó ta ko'o ndó ndꜛ ndá ña taxi na nda'a ndó. Ndó'ó kisa ndivi ndó chiño ña chindeé nayó'o, ta saá yóo ndayí xaꜛ'a ña taxi na ña kuxu ndó. Saá chi ndi'i n̄ivi na kisa chiño kómí na ndayí naki'in na ya'vi na.

⁸ Tá xaꜛ ndó ñii ñoo, ta n̄ivi naki'in vaꜛ'a na ndó'ó, ta vaꜛ'a kuxu ndó ña taxi na nda'a ndó,

⁹ ta sanda'a ndó n̄ivi na ndeé ndó'o, ta kaꜛ'ān ndó saá xí'in na: “Xa yóo yatin yich̄i n̄oɔ xá'nda chiño Ndios”, kachí ndó xí'in na.

¹⁰ Tá xaꜛ ndó ñii ñoo, tá ɔn vása náki'in vaꜛ'a n̄ivi ndó'ó, ta kee ndó kuꜛ'ān ndó yich̄i ñoo yó'o, ta kaꜛ'ān ndó si'a:

¹¹ “Ná sakisin ndi xaꜛ'a ndi ña nakoyo yaꜛ ñoo ndó. Xí'in ñayó'o kundꜛꜛ ini ndó ndí m̄iji ndó kúu na ndíso kuꜛachi, chi n̄i-xiin ndó kon̄i sɔ'o ndó tɔ'ɔn Ndios. Ta kundꜛꜛ ini ndó ndí xa yóo yatin yich̄i n̄oɔ xá'nda chiño Ndios”, kachí ndó xí'in na.

¹² Ta ká'ān i xí'in ndó, tondꜛꜛ ñii k̄iv̄i ña kasa nani Ndios xaꜛ'a kuꜛachi ndi'i n̄ivi ñoyívi yó'o. Ta k̄iv̄i yó'o ndeé ka yɔ'v̄i saxɔ'v̄i Ndios ñaño yó'o n̄oɔ n̄ivi na ɔn vá'a na x̄indɔo ñoo Sodoma kujya x̄inaꜛ'á —káchí taJesús xí'in na.

*Ñayó'o kaꜛ'ān xaꜛ'a ñaño na ɔn x̄iin kon̄i sɔ'o
ña ká'ān taJesús*

(Mt. 11:20-24)

¹³ TaJesús ká'ān ka ra, káchí ra saá:

—iNdá'ví ní ndó, n̄ivi ñaño Corazín! iNdá'ví ní ndó, n̄ivi ñaño Betsaida! Chi vaꜛi ñii k̄iv̄i ña xɔ'v̄i ní ndó. Saá chi kujya x̄inaꜛ'á tá xini ví n̄ivi ñaño Tiro xí'in ñaño Sidón milagro ña ké'éj xí'in ndó vitin, níkuu, ta nandikó ní ka ini nayó'o, ta nakundixin na tikɔtɔ ndayí n̄oɔ, ta chikaa na yaꜛ no'ɔ s̄inj̄i na ña kúchuchú ní ini na xaꜛ'a kuꜛachi na.

¹⁴ Ñakán k̄iꜛ, tá tondꜛꜛ ñii k̄iv̄i ña kasa nani Ndios xaꜛ'a kuꜛachi ndi'i n̄ivi ñoyívi yó'o, i ta k̄iv̄i yó'o xɔ'v̄i ní ndó'ó, ñaño Corazín xí'in ñaño Betsaida! Ndeé ka yɔ'v̄i saxɔ'v̄i Ndios ndó'ó n̄oɔ n̄ivi na ɔn vá'a na x̄indɔo ñoo Tiro xí'in ñoo Sidón.

¹⁵ Ta ndó'ó, n̄ivi ñaño Capernaum z̄án xáni s̄inj̄i ndó kanóo vaꜛ'a ní tɔ'ɔn ndó ndꜛ ñoyívi n̄ino? iOn vása! Ta ndá'ví ní ndó, chi Ndios ti'ví ra ndó'ó kɔ'ɔn ndó n̄inɔ, ndꜛ ndaya —káchí taJesús xí'in na.

¹⁶ Ta saá n̄ikaꜛ'ān ka taJesús xí'in un̄i s̄jko uxu tꜛꜛ, káchí ra:

—Ndó'ó kómí ndó ndayí i ndato'ɔn ndó xí'in n̄ivi. Ta ndi'i n̄ivi na naki'in vaꜛ'a tɔ'ɔn ña ká'ān ndó, tɔ'ɔn ȳi'j̄i kúu ña naki'in na. Ndi'i n̄ivi na ɔn x̄iin naki'in ndó'ó, ta ȳi'j̄i kúu tꜛ ɔn x̄iin na naki'in na. Ta ndi'i na ɔn x̄iin naki'in ȳi'j̄i, Ndios kúu tꜛ ɔn x̄iin na naki'in na, chi Ndios kúu tꜛ tꜛ t̄i'ví ȳi'j̄i vaꜛi i —káchí taJesús.

17 Ta saá n̄ixá'án na un̄i s̄ik̄o ux̄u t̄aa, ta n̄itond̄aa k̄iv̄i ndik̄o na, ta kúsij ní ini na, ta k̄ixaa na n̄oq̄ t̄aJesús, ta n̄ik̄a'án na si'a:

—Tata, nd̄a n̄im̄a ndiv̄a'a k̄isa ndivi ña ña x̄a'nda chiño nd̄i n̄oq̄ ña x̄i'in ndaȳi ún.

18 Ta nd̄akuij̄n t̄aJesús, n̄ik̄a'án ra saá:

—X̄ini j̄ ñandiv̄a'a ká'no Satanás k̄ee ña ñoyivi n̄ino, ta ñakava ña nd̄a n̄oq̄ ño'ó. Nd̄atán káa ñii tax̄a, saá káa ña ñakava ña nd̄a n̄oq̄ ño'ó.

19 Xa tax̄i j̄ ndee j̄ nda'a ndó ña kuchiño kundoso ndó s̄ata t̄ik̄oo x̄i'in t̄itisi'm̄a, ta kundee ndó n̄oq̄ ndi'i ndee ñandiv̄a'a, ta nd̄a lo'o on kuchiño ña satakué'e ña ndó'ó.

20 Ndó'ó, kúsij ní ini ndó vitin, x̄a'á ña kuchiño ndó x̄a'nda chiño ndó n̄oq̄ n̄im̄a ndiv̄a'a. Ta va'a ná kusij ní k̄a ini ndó chi Ndios xa n̄ik̄a'yi ra k̄iv̄i ndó n̄oq̄ tutu ña yóo ñoyivi n̄ino —káchí t̄aJesús x̄i'in na.

T̄aJesús kúsij ní ini ra

(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

21 Ta m̄ji hora yó'o, ta N̄im̄a Ndios s̄akutú ña n̄im̄a t̄aJesús x̄i'in ñasij, ta n̄ik̄a'án ra x̄i'in Ndios si'a:

—Tata Yivá j̄, j̄kisa ká'no j̄ yó'ó! Yó'ó kúu T̄aa t̄aKá'no t̄a x̄a'nda chiño n̄oq̄ ndi'i ña yóo ñoyivi yó'o x̄i'in ña yóo ñoyivi n̄ino. Kisa ká'no j̄ yó'ó, chí xa saná'a ún nayó'o, na n̄ino ini kúu na, ta kúndaa ini na ñava'a x̄a'á ún. Ta ch̄ise'é ún ñava'a yó'o n̄oq̄ ink̄a n̄ivi na nan̄i nandíchí, x̄i'in na nan̄i na ká'vi ta ti'va ní yóo ñoyivi yó'o, chí saá káchí ini ún ke'é ún x̄i'in ndi'i n̄ivi, Tata —káchí t̄aJesús x̄i'in Ndios.

22 Ta n̄ik̄a'án k̄a ra saá:

—Yivá j̄ Ndios xa tax̄i ra ndi'i ñava'a nda'á j̄. Nd̄a ñii n̄ivi on vása x̄ini na ini ȳi j̄, t̄aa t̄a kúu S̄a'ya Ndios, ta ñii laá m̄ji Ndios kúu t̄a x̄ini va'a ini ȳi j̄. Ta nd̄a ñii n̄ivi on vása x̄ini na ini Yivá j̄ Ndios, ta ñii laá ȳi j̄, t̄aa t̄a kúu S̄a'ya ra, kúu t̄a x̄ini ini ra, ta n̄ivi na ñak̄axin̄i tax̄i j̄ kon̄i na ini ra —káchí t̄aJesús.

23 Ta saá n̄ik̄a'án ra x̄i'in nax̄ika x̄i'in ra, káchí ra saá:

—Nákaa ñasij n̄im̄a ndó chí x̄ito ndó ñava'a ké'é j̄ ñoyivi yó'o.

24 Ta kūiȳa x̄ina'á n̄ix̄iyo kūa'á ní naprofeťa x̄i'in kūa'á ní narey, ta ndi'i nayó'o k̄utoo na koto na ña x̄ito ndó vitin, ta n̄i-kuchiño na. Ta k̄utoo na kon̄i so'ó na ña x̄ini so'ó ndó vitin, ta n̄i-kuchiño na —káchí t̄aJesús x̄i'in na.

T̄aJesús nd̄aq̄'on ra cuento

x̄a'á ñii t̄aa t̄a va'a t̄añoo Samaria

25 Ta saá k̄ixaa ñii t̄amaestro t̄a x̄ini va'a ndaȳi Ndios ña n̄itaa t̄aMoisés x̄ina'á, ta n̄ind̄ak̄a t̄o'on ra t̄aJesús, chí kóni ra koto ndoso ña'á ra, káchí ra saá:

—Tata maestro, ¿yuk̄iá ke'é j̄, ta tax̄i Ndios koo j̄ x̄i'in ra ndi'i saá k̄iv̄i ña va'xi? —káchí ra.

26 Ta nd̄akuij̄n t̄aJesús, n̄ik̄a'án ra:

—¿Yuk̄iá káchí ndaȳi Ndios ña n̄itaa t̄aMoisés x̄ina'á? ¿Yuk̄iá ká'vi ún n̄oq̄ ndaȳi yó'o? —káchí ra.

27 Ta nd̄akuij̄n tayó'o, n̄ik̄a'án ra saá:

—Saá káchí ña: “Ná kuki'vi ini yóo koni yóo Yivá yóo Ndios x̄i'in ndi'i n̄im̄a yóo, x̄i'in ndi'i ini yóo, x̄i'in ndi'i ndee yóo, x̄i'in ndi'i s̄inj̄i yóo. Ñii k̄i'va nd̄atán k̄i'vi ini yóo x̄ini yóo x̄i'in m̄ji yóo, saá kuki'vi ini yóo koni yóo natá'an yóo”, káchí ndaȳi Ndios —káchí ra x̄i'in t̄aJesús.

28 Ta ndakuijn tajesús, njka'an ra:

—Va'a ní ká'an ún. Tá kasa ndivi ún ndayí yó'o, ta Ndios taxi ra ña kutaku ún xí'in ra —káchí tajesús xí'in tayó'o.

29 Ta kóni tamaestro yó'o kasa ndaa ra xa'a mji ra noo tajesús, ta ñakán tuku njndaka to'on ra tajesús, njka'an ra saá:

—¿Yu kúu natá'an yó'?

30 Ta ndakuijn tajesús, ndato'on ra ñii cuento ña saná'a ña'a ra, káchí ra saá:

—Saá ndo'o ñii taa kee ra ñoo Jerusalén, ta ku'a'an ra yichí ña ku'a'an ñoo Jericó. Tá ku'a'an noo ra, ta kana koyo sava nakui'ná yichí yó'o, ta sasi na ra, kisa kui'ná na ndi'i ña kómí ra, kindaa na tikoto ra, kani ní na ra, satakué'e ní na ra nda salo'o kivi ra. Ta sandakoo na ra, ta ku'a'an na.

31 Ta saá vaxi ñii sutu, ta njxaa ra noo kándú'u taa taa takué'e, ta xini kuiti ña'a ra, ta njya'a xiyo ra, ta ku'a'an ra.

32 Ta saá vaxi inká taa, tatá'an naLeví, na kúu na ndiso chiño xí'in ve'e ño'o ká'no. Kixaa ra noo kándú'u taa takué'e, ta xini kuiti ña'a ra, ta njya'a xiyo ra, ta ku'a'an ra.

33 Ta saá vaxi inká taa taño Samaria, ta kixaa ra noo kándú'u taa takué'e. Tá xini ña'a ra, ta kundá'vi ní ini ra xini ra taa takué'e yó'o.

34 Ta njxaa yatin ra noo ra, ta kixá'a ra chikaa ra aceite xí'in vino noo takué'e tayó'o ña kasa tatán ña'a ra. Ta chikatón ra tikoto ndi'i saá noo takué'e ra. Ta ndani'i ña'a ra, ta sandaa ña'a ra sata tiburro sana ra, ta naki'in ra ku'a'an ra xí'in ra ñii ve'e noo kisin na xika yichí, ta saá xindaa ña'a ra.

35 Tá njtvi inká kivi, ta taxi taa taSamaria yó'o ovi sj'ún denario * nda'a taa xí'in ve'e yó'o, ta njka'an ra xí'in ra: “Kundaa lo'o ún taa takué'e yó'o ná ndoo lo'o ra ve'e ún. Tá nj-nani sj'ún yó'o kutátan ra, ta chinoo ún sj'ún mji ún, ta saá cha'vi j yó'o kivi ndikó'j”, káchí ra. Saá ndi'i cuento lo'o yó'o —káchí tajesús xí'in tamaestro taa saná'a ndayí Ndios.

36 Ta njka'an tajesús xí'in ra:

—Unj taa njya'a noo kándú'u taa taa takué'e yó'o. ¿Yukú taa ke'é ñava'a ndatán ké'é tatá'an ra xí'in ra? —káchí tajesús.

37 Ta ndakuijn ra, njka'an ra:

—Taa taa ke'é ñava'a xí'in ra kúu tatá'an ra —káchí ra xí'in tajesús.

Ta njka'an tajesús xí'in ra:

—Ku'a'an ún, ta ndatán ke'é taa kundá'vi ini xini taa takué'e yó'o, saá ke'é ún xí'in inká nivi —káchí tajesús xí'in ra.

Tajesús njxaa ra ve'e ñaMarta xí'in ñaMaría

38 Ku'a'an tajesús xí'in naxika xí'in ra, ta njxaa na ñii ñoo lo'o. Ta ñii ña'a naní ña Marta naki'in ña na, ta njki'vi na ini ve'e ña.

39 Ta ñaMarta yoo ki'vi ña naní María, ta kixaa ñaMaría xikoo ña yatin xa'a tajesús, ta xini so'o ña yukia ndato'on ra.

40 Ta ñaMarta ndi'i ní ini ña chi yoo ku'a'a ní chiño kasa ndivi ña. Ta kixaa ña noo tajesús, ta njka'an ña xí'in ra:

—Tata, zan on vasa ndi'i ini ún, chi ñii la'a mji j kisa chiño j? Chi ki'vi j sandakoo ña ndi'i chiño, ta kóni j ña ka'an ún xí'in ña ná chindee ña yi'j —káchí ña xí'in tajesús.

41 Ta ndakuijn ra:

* 10:35 Ñii denario kúu sj'ún ña kúu ya'vi ñii taa taa kisa chiño ñii kivi.

—Nana, ndí'i ní ini ún chi yóo kuá'a ní chiño.

⁴² Ta ñii chiño kúu ña xínj ñó'ó ka ño ndi'i inka ña kisa ndivi ún. Kí'vj ún ñaMaría xa ñakaxin ña kasa ndivi ña chiño ña xínj ñó'ó ka, chi yóo ña, xínj sq'o ña to'on ña ká'anj. Ta nda ñii ñivi, on vá'a kindaa na chiño yó'o nda'a ña —káchí taJesús xí'in ñaMarta.

11

TaJesús sáná'a ra ndasaá va'a ka'an ñivi xí'in Ndios
(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

¹ Ñii kivi ñika'an taJesús xí'in Ndios, ta ñii taxíka xí'in ra kixaa ra ño ra, ta ñika'an ra xí'in ra:

—Tata, kóni ndi ña saná'a ún ndi'i ndasaá ka'an ndi xí'in Ndios, saá chi taJuan ta sakuchu ñivi saná'a ra naxíka xí'in ra ndasaá koo ka'an na xí'in Ndios.

² Ta ndakuijn taJesús, ñika'an ra:

—Tá ká'an ndó xí'in Ndios, saá kachí ndó:

Tata Yivá yó, ta yóo ñoyivi ñino,

ná kanóo síkón ní ñato'ó ún.

Ná kama kixaa kivi ka'nda chiño ún ño ndi'i ñivi.

Ndatán yóo ñoyivi ñino kisa ndivi ndi'i na ña kóni ún, ñii kiva saá ñoyivi yó'o ná kasa ndivi ndi'i ñivi ña kóni ún.

³ Ndi'i saá kivi taxi ún ña xínj ñó'ó kuxu ndi.

⁴ Ta kasa ká'no ini ún xa'a kuachi ndi, chi saá kisa ká'no ini mji ndi xa'a ñivi na ké'é ña on vá'a xí'in ndi.

Tá xó'vj ndi tondó'ó, ta chindeé ún ndi'i ña on kivi ndi kuachi, ta sakaku ún ndi'i ño ndi'i ña on vá'a,

saá ka'an ndó xí'in Ndios —káchí taJesús xí'in naxíka xí'in ra.

⁵ Ta saá ndato'on ra xí'in na inka cuento ña saná'a ra na, ñika'an ra si'a:

—Ñii ma'ño ñoo, ta ñii ndó'ó ko'on ndó ve'e tamigo ndó, ta ka'an ndó xí'in ra: “Ñani, zan kúchiño ún taxi ún unj sija va'a nda'aj?”,

⁶ chi ñii tamigoj xíka ra viaje, ta sakán kixaa ra ve'ej, ta on koó ña'a ñooj taxi j kuxu ra”, kachí ndó.

⁷ Ta tamigo ndó yó'o on keta ra ve'e ra, ta ndakuijn ra, kachí ra saá: “On sandi'i ún yi'i. Xa ndási kútu yé'éj, ta xa kándú'u j xí'in sa'ya j, ñakán on kivi ndakoo j taxi j sija va'a nda'aj ún”, kachí ra xí'in ndó.

⁸ Vará tamigo ndó kúu ra, ta on kua'a ra ndakoo ra taxi ra ña kuxu ndó.

Ta xa'a ña on xijn ndó sandakoo ndó sándi'i ndó ra, ta ndixa ndakoo ra taxi ra ndi'i ña xínj ñó'ó nda'a ndó.

⁹ Cuento lo'o yó'o saná'a ña si'a: On sandakoo ndó ndúkú ndó ña xínj ñó'ó ndó ño Ndios, saá chi ndixa taxi ra ña nda'a ndó. Ta ni on sandakoo ndó nándukú ndó Ndios, saá chi ndixa nani'i ndó ra. Ta ni on sandakoo ndó kána ndó yé'é yichj Ndios, saá chi ndixa nakuiná ra ña kivi ndó yichj ra.

¹⁰ Chi ndi'i ñivi na ndúkú ño Ndios ña xínj ñó'ó na, ta naki'in na ña. Ta ndi'i ñivi na nándukú Ndios, nani'i na ra. Ta ndi'i ñivi na kána Ndios, ta nakuiná ra yé'é ra ña kivi na yichj ra.

¹¹ Tá yóo ñii sa'ya ndó, tá ndúkú ra sija va'a ño ndó, ta on kivi taxi ndó yuu nda'a ra, chi sa'ya ndó kúu ra. Tá ndúkú ra ñii tiaká ño ndó kuxu ra, ta on kivi taxi ndó ñii ko' nda'a ra, chi sa'ya ndó kúu ra.

¹² Tá ndúkú ra ñii ndivi ño ndó, ta on kivi taxi ndó tisj'ma nda'a ra, chi sa'ya ndó kúu ra.

¹³ Vará ndó'ó kúu ndó n̄vi na ɔn vá'a, ta saá ni, táxi ndó ñava'a nda'á sa'ya ndó. Ta Yivá yó Ndios, ta yóo ñoyivi n̄no, kúu ra ta va'a ní ka ɔo n̄vi, ta ndixa taxi ra Ním̄a ra nda'á ndi'i n̄vi na ndukú ña ɔo ra —káchí taJesús xí'in na.

*Ñayó'o ká'an xa'a n̄vi na n̄ka'an xa'a taJesús
kómí ra ndee ñaním̄a ndiv̄a'a
(Mt. 12:22-30; Mr. 3:19-27)*

¹⁴ Inka k̄iv̄i taJesús táva ra ñii ním̄a ndiv̄a'a ña kómí ñii ta tañí'í. Tá kee ním̄a ndiv̄a'a, ta saá va'a n̄ka'an ra. Ta n̄ka'nda ini n̄vi na x̄ini ñayó'o.

¹⁵ Ta sava na n̄ka'an na xa'a taJesús:

—Xí'in ndee ñaBeelzebú,* ña kúu ñaká'no ɔo ndi'i ním̄a ndiv̄a'a, táva tayó'o ním̄a ndiv̄a'a —káchí na.

¹⁶ Ta inka n̄vi kóni koto ndoso na taJesús, ta ndukú na ɔo ra ña ke'é ra ñii milagro ña saná'a ra ɔo na ña ndixa kómí ra ndee Ndios.

¹⁷ Ta taJesús x̄inj ra ña x̄ani ini na, ta n̄ka'an ra xí'in na:

—Tá yóo ñii ñoo, ta ɔn vása yóo yu'ú n̄vi, ta naṭa'v̄i tá'an na, ta k̄ixá'á na káni tá'an na xí'in natá'an na, ta kama ní ndi'i xa'a ñoo yó'o. Tá yóo ñii ve'e ɔo naṭa'v̄i tá'an na, ta káni tá'an na, ta ndi'i xa'a n̄vi ve'e yó'o.

¹⁸ Ta ñaním̄a ndiv̄a'a ká'no Satanás, táná tava ña ini n̄vi ním̄a ndiv̄a'a tá'an ña, níkúu, ta saá naṭa'v̄i tá'an ñandiv̄a'a ta kani tá'an ña xí'in tá'an ña, ta yaṭh̄i ní ndi'i xa'a yich̄i ña. Ndátɔ'on j̄ tɔ'on yó'o xí'in ndó, chi káchí ndó xí'in ndee ñandiv̄a'a ká'no táva j̄ ním̄a ndiv̄a'a.

¹⁹ Ta ȳi'j̄, tá xí'in ndee ñaním̄a ndiv̄a'a ká'no táva j̄ ním̄a ndiv̄a'a, níkúu, ta n̄vi na ndikɔn saṭa ndó, ¿míchí vaṭi ndee na táva na ním̄a ndiv̄a'a? Na ndikɔn saṭa ndó káchí na ɔn s̄iv̄i ndee ním̄a ndiv̄a'a ká'no kúu ña kómí na k̄iv̄i tava na ním̄a ndiv̄a'a. Ta saá k̄ixaá ñii k̄iv̄i n̄vi na ndikɔn saṭa m̄ji ndó yó'o kuu na kasa nani xa'a kuáchi ndiso ndó, chi ñavatá ká'an ndó xa'a j̄.

²⁰ Ta ȳi'j̄, kómí j̄ ndee Ndios ña tava j̄ ním̄a ndiv̄a'a, ta ña ké'é j̄ yó'o káchí ña saá: vitin k̄ixaá k̄iv̄i ña k̄ixá'á xá'nda chiño Ndios ɔo n̄vi ñoyivi yó'o.

²¹ Tá yóo ñii ta, ta ndeé ní ndaku ra, ta kómí ra espada ná'no xí'in inka ña x̄inj ñó'ó kundaa ra ve'e ra xí'in ndi'i ñakuiká ra, ta saá n̄vi nakuí'ná ɔn kuchiño na k̄i'vi na ini ve'e ra.

²² Tá ñii k̄iv̄i k̄ixaá inka ta ta ndaku ka ɔo ta ta xí'in ve'e yó'o, ta kundeé ra ɔo ta xí'in ve'e yó'o, ta kindaa ra ndi'i ñakuiká kómí tayó'o, ta nata'v̄i ra ña xí'in natá'an ra. Ndátán yóo ta ndeé ní ndaku, saá yóo ñaním̄a ndiv̄a'a ká'no. Ta ndátán yóo ta ndeé ka ɔo ra, saá yóo ȳi'j̄ —káchí taJesús xí'in na.

²³ Ta n̄ka'an ka ra xí'in na, káchí ra saá:

—Ndi'i n̄vi na ɔn vása yóo yu'ú xí'in j̄, nayó'o kúu na ɔn x̄ijn koni na ȳi'j̄. Ta ndi'i n̄vi na ɔn vása chindeé ȳi'j̄ nakaya na n̄vi xa'a ña kundikɔn na yich̄i Ndios, nayó'o kúu na sákuít̄a ní'no n̄vi ña ɔn kundikɔn na yich̄i Ndios —káchí taJesús xí'in na.

*TaJesús saná'a ra xa'a ním̄a ndiv̄a'a
(Mt. 12:43-45)*

²⁴ Ta n̄ka'an taJesús xí'in na:

* 11:15 Inka k̄iv̄i n̄ni Satanás kúu Beelzebú.

—Tá ñii níma ndivá'a sáña ña ñii t̄a, ta saá kuá'an ña yuku yichí ña nandukú ña ñoq nakindée ña. Tá on vása nání'i ña ñoq nakindée ña, ta xáni ini ña saá: “Ndikó yó ndí'vi yó ini t̄a ñoq kee yó vaxi yó”, káchí ña.

²⁵ Ta ndikó ña, náxaq ña ñoq yóo t̄a ñoq kee ña. Ta nákoto ña, ndatán yóo ñii ve'e ñi'vi ta ndasa livi na, saá yóo ini tayó'o.

²⁶ Ta ndikó níma ndivá'a kuá'an ña, ta nándukú ña inka níma ndivá'a. Ta nání'i ña uxá níma ña ndivá'a ní ka ñoq mji ña. Ta ndikó koo ña ta kuá'an uxá níma ndivá'a yó'o xí'in ña ta kixaa ndi'i ña nakoo ña ini tayó'o. Ta saá xó'vi ní ka ra vitin ñoq ña si'na —káchí t̄aJesús.

Ñayó'o ká'an yu kúu ñivi na kómí ñasij ini táxi Ndios

²⁷ Tá ká'an ka ra xí'in ñivi, ta ñii ña'a ñá ñíndichi ma'ño ndi'i ñivi, xí'in ndi'i ndee ñá ñika'an ñá xí'in ra saá:

—jNdachun nákaq ñasij ní ini si'í ún, chi s̄akaku ñá yó'o ta s̄akua'no ñá yó'ó! —káchí ñá.

²⁸ Ta ndakuin t̄aJesús, káchí ra saá:

—jTa ví'i ka ñasij nákaq ini ñivi na xini so'o to'on Ndios ta kisa ndivi na ña! —káchí ra xí'in ñá.

Ñayó'o ká'an xq'a ñivi na ndúkú ñii milagro ñoq t̄aJesús (Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹ Tá kuá'a ní ñivi ñakutá'an na ta kixaa yatin na, ta t̄aJesús kixá'a ra ká'an ra xí'in na, káchí ra saá:

—Ñivi na táku ñoyívi yó'o vitin kúu na na ndivá'a ní ini. Saá chi ndúkú na ñii milagro ñoq ña kandixa na ndí t̄a t̄a kixi ñoq Ndios kúu j. Ta on ke'éj inka milagro ña koto na, chi va'a ka xini ñó'ó kundaa ini na ña ñindo'o taprofa Jonás kuiya xina'a.

³⁰ Saá chi ñaño Nínive kundaa ini na ndasaá ñindo'o t̄aJonás, ta ñandikó ini na. Ta ñii ki'va saá ñivi na táku vitin koni na ña kundo'o j, ta ñivi na kundaa ini xa'a ñayó'o ñandikó ini na.

³¹ Tá kixaa kivi kasa nani Ndios xa'a ñivi ñoyívi yó'o, ta ñii ñareina, ñá ñixa'nda chiño ñoq ñoo ñani Sabá xina'a, chikaa ñá kuachi sat̄a ndó'ó na táku vitin. Chi ñareina yó'o xíká ní ñixa'an ñá xini so'o ñá to'on ña ñika'an tarey Salomón, chi t̄a ndíchí ní s̄inj xikuu ra. Ta yi'i, t̄a yóo xí'in ndó vitin, kúu ñii taká'no ka ñoq t̄aSalomón, ta on xjin ndó koni so'o ndó ña ká'an j.

³² Tá kixaa kivi kasa nani Ndios xa'a na ñoyívi yó'o, ta saá tuku ñaño Nínive chikaa na kuachi sat̄a ndó'ó na táku vitin. Saá chi xini so'o na ña ñika'an t̄aJonás xí'in na, ta ñandikó ini na ta kandixa na Ndios. Ta yi'i, t̄a t̄a yóo xí'in ndó vitin, kúu ñii taká'no ka ñoq t̄aJonás, ta on xjin ndó koni so'o ndó to'on ña ká'an j —káchí t̄aJesús xí'in na.

T̄aJesús saná'a ra xq'a ño'q yé'e ini ñivi (Mt. 5:15; 6:22-23)

³³ Ta ñika'an t̄aJesús xí'in na, káchí ra saá:

—Ta ñivi, tá nátoon na ño'o, ta on vása chikaa se'é na ña, ta chinóo na ña ñoq síkón ña va'a naye'e ña, ta ndi'i ñivi na ki'vi ve'e kuchiño koto na.

³⁴ Ndátán yóo ño'q ña yé'e, saá yóo nduchú ñoq yó. Tá va'a yóo nduchú ñoq ndó, ta va'a yé'e ndi'i ini ndó, saá va'a kúndaa ini ndó ñandaa. Tá on vása va'a yóo nduchú ñoq ndó, ta naa ní ini ndó.

³⁵ Ñakán kíá xíní ñó'ó koto vạ'a xí'in mji ndó án ndixa xíka ndó nọọ yé'e. Tá xáni sịnị ndó xíka ndó xí'in ño'ọ yé'e, ta ọn sịvị ñandaa kúu ña, ta saá, ịndachun naa ní ini ndó!

³⁶ Tá ndixa yé'e ño'ọ ini ndó, ta ndạ lo'o ọn vása naa ini ndó, ta saá ño'ọ ña yé'e ini ndó ndatán yóo ñii ño'ọ ká'no yé'e nọọ xíka ndó, saá koo ña.

TạJesus chikaa ra kuachi

sạtạ nafariseo xí'in na sáná'a ndayí Ndios

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

³⁷ Ta ndị'i nịkạ'an tạJesus xí'in na, ta ñii tạfariseo kạna ra tạJesus kọ'ọn ra ve'e ra kuxu ra. Ta tạJesus kuạ'an ra xí'in tạfariseo ve'e ra, ta nịxaạ ra, ta xịkoo ra kuxu ra.

³⁸ Ta naka'nda ini tạfariseo xító ra ọn vása ní-nda'á tạJesus, ndatán kị'va yóo ndayí mji na.

³⁹ Ta tạJesus nịkạ'an ra xí'in ra:

—Ndó'ó nafariseo nákata ndó sạtạ vaso xí'in sạtạ kọ'ọ. Ta ini mji ndó chútú ní ñaku'ná xí'in ña ọn vạ'a.

⁴⁰ Ịndachun kí'vị ní ndó! ịÁn ọn vása xíní ndó mji Ndios, tạ tạ kịsa vạ'a ña kúu sạtạ yó, mji ra kúu tạ kịsa vạ'a ini yó?

⁴¹ Tá ndino'o ini ndó taxi ndó ñavạ'a ndó ña chindeé ndó nandá'vị, ta saá ndundii ini ndó.

⁴² ịÑii kịvị xọ'vị ní ndó'ó, nafariseo! Vará táxi ndó nda'ạ Ndios ñii ko'ndo ña tava ndó tịxin ña uxụ ko'ndo ña kúu ñii ñii nọọ yụkụ vání ña xíxi yó,† ta ọn vása kịsa ndivị ndó chiño ña xíní ñó'ó ní nọọ Ndios. Chi nọọ Ndios ña xíní ñó'ó ní kúu ña ke'é yó ñandaa xí'in inka nịvi, ta kuki'vị ini yó koni yó Ndios. Xíní ñó'ó kasa ndivi ndó chiño ná'no yó'o nọọ Ndios, ta saá nị, ọn sandakoo ndó kasa ndivi ndó inka chiño vání nọọ ra.

⁴³ ịÑii kịvị xọ'vị ní ndó'ó, nafariseo! Kútoo ní ndó kundọọ ndó táyị tón ná'no tón tọ'ó yóo ve'e ño'ọ sinagoga. Saá tá xíka ndó nọyá'vị, ta kóni ndó ña kasa tọ'ó ní nịvi ndó'ó.

⁴⁴ ịÑii kịvị xọ'vị ní ndó'ó, nafariseo xí'in natá'an ndó! Saá chi ndatán yóo ño'ọ nọọ nịnduxun na nịxị'ị, ta ọn vása tívi ña tá'yị ñó'ó tịxin ño'ọ, saá yóo ndó'ó —káchí tạJesus xí'in na.

⁴⁵ Ta ñii tạmaestro tạ xíní vạ'a ndayí Ndios nịkạ'an ra xí'in tạJesus:

—Tá chikaa ún kuachi sạtạ nafariseo yó'o, ta ñii kị'va saá chikaa ún kuachi sạtạ ndị —káchí ra.

⁴⁶ Ta ndakuijn tạJesus, nịkạ'an ra saá:

—ịÑii kịvị xọ'vị ní ndó'ó, na xíní vạ'a ndayí Ndios! Chi sákuiso ndó nịvi chiño veé ní, ta yọ'vị ní kuiso na. Ta mji ndó, ndạ lo'o ọn xịin ndó tindaa ndó chiño veé ta yọ'vị ní yó'o.

⁴⁷ ịÑii kịvị xọ'vị ní ndó'ó, na xíní vạ'a ndayí Ndios! ịNa ọvị yu'ụ kúu ndó! Livi ní kịsa vạ'a ndó ve'e nọọ nịnduxun naprofeta xịna'á. Ta naxịi síkuá mji ndó kúu na xạ'ni naprofeta yó'o.

⁴⁸ Xí'in ñayó'o kúndaạ ini yó ñii kúu ini ndó xí'in ini naxịi síkuá ndó. Chi naxịi síkuá ndó kúu na xạ'ni naprofeta xịna'á, ta ndó'ó kúu na kịsa vạ'a ve'e nọọ nịnduxun na.

⁴⁹ Ñakán kíá Ndios nịkạ'an ra tọ'on ndíchí xạ'a ndó saá: “Tì'vị ị naprofeta ña kạ'an ndoso na tọ'on ị xí'in nañoo Israel, ta tì'vị ị naapóstol

† 11:42 Yụkụ vání yó'o kúu mịno castila xí'in yụkụ yọvạ.

ña kasa ndivi na chiño j, ta nañoo yó'o, ɔn kua'a na naki'in va'a na nda ñii na ti'ví j, ta ka'ni na sava na, ta saxo'vi na inka na", kachí Ndios.

⁵⁰ Ta sata mji ndó nivi na táku vitin, nakava kuachi xa'a ña nixita nji ndi'i naprofeta, tá nda kixá'a kivi noo tanda vitin.

⁵¹ Saá chi kixá'a ña xí'in ña nixi'j taAbel,‡ ta ndi'i ña xí'in ña nixi'j taZacarias. Ta naxji síkuá ndó xa'ni na taZacarias kivi xindichi ra ma'ño ña kúu ye'é ve'e ño'o ká'no xí'in ña kúu namá yji noo sóko na ña'a noo Ndios. Ta ndixa ká'an j xí'in ndó, sata mji ndó na táku vitin, nakava kuachi xa'a ña nixita nji ndi'i nava'a yó'o.

⁵² 'Ñii kivi xo'vi ní ndó'o, na xini va'a ndayí Ndios! Ndatán ké'é ñii ta ta chikaa se'é llave, saá ké'é ndó. Saá chi sási ndó noo nivi na kóni kivi yichi Ndios, ta ni mji ndó xjin ndó kivi ndó yichi ra —kachí taJesús xí'in na.

⁵³ Tá ká'an taJesús xí'in na, ta nafariseo xí'in inka na sáná'a ndayí Ndios, nisaá ní na, ta kixá'a na sándi'i ní na ra xí'in to'on,

⁵⁴ chi kóni na ña nakava ra ka'an ra to'on ña ɔn vá'a, ta saá kuchiño na taxi na kuachi xa'a ra noo nachiño.

12

TaJesús sáná'a ra naxika xí'in ra

ña ɔn ke'é na ndatán ké'é nafariseo na ɔvi yu'u

¹ Ku'a ní mil nivi nakutá'an na noo taJesús, ñii chutú ndaa na tnda xindosɔ na xa'a tá'an na. Ta taJesús kixá'a ra ká'an ra xí'in naxika xí'in ra, kachí ra saá:

—Koto va'a ndó ɔn ko'on ndó yichi nafariseo, chi na ɔvi yu'u kúu na. Ndatán yoo levadura ña kisa chiño se'é xí'in yuxan, saá yoo yichi nafariseo.

² Ta nda ñii ña nákaa se'é ɔn kivi koo se'é ña ndi'i saá kivi, chi ñii kivi nativi ña. Ndi'i ña ndási noo nivi, ta vaxi kivi koni ndi'i na ñayó'o.

³ Ñii kivi ndi'i to'on ña nika'an se'é ndó noo naa, koni so'o ndi'i nivi ñayó'o kivi ndivi ye'é ño'o. Ta to'on ña nika'an yaá ndó xí'in natá'an ndó ini ve'e ndó, ta vaxi kivi ndaa nivi sini ve'e na, ta ka'an ndoso na to'on yó'o ña koni so'o ndi'i inka nivi —kachí taJesús xí'in naxika xí'in ra.

Ñayó'o ká'an ña ɔn kuyi'vi yó nivi

(Mt. 10:28-31)

⁴ Saá nika'an ka taJesús:

—ɔn kuyi'vi ndó noo nivi na kóni ka'ni ndó'o, chi ɔn kuchiño na sandi'i na xa'a nima ndó.

⁵ Va'a ka kuyi'vi ndó noo Ndios, chi Ndios kivi sandi'i ra xa'a yiki koñu ndó, ta kómi ra ndee sakana ra ndó'o ndaya. Ñakán kía, va'a ka kuyi'vi ndó noo Ndios.

⁶ Koto ndó tísaa válí: ɔvi si'un válí kúu ya'vi ɔ'on rí. Ta Ndios ɔn vása nándoso ra xa'a nda ñii tísaa lo'o yó'o, ta ndaa ra ndi'i rí.

⁷ Ta ndó'o, Ndios manj ní ka ra ndó'o, chi xini ndi'i ra ndasaá kúu yisj sini ndó. Ta ndixa ndaa va'a ra ndó'o, ñakán ɔn kuyi'vi ndó, chi ku'a ní ka ndaya'vi ndó noo tísaa válí —kachí taJesús xí'in naxika xí'in ra.

‡ 11:51 TaAbel xikuu sa'ya taAdán xí'in ñáEva, ta tayó'o nixi'j ra, ke'é ñani ra taCaín.

*Ñayó'o ká'án ña xá'a ñivi na ndákuijn xá'a tajesús
noq inká ñivi ñoyívi yó'o*

(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ Ta saá ñiká'án ká tajesús xí'in na, káchí ra saá:

—Ñivi na ndákuijn xá'a j noq ñivi ñoyívi yó'o, ta yí'i, ñii k'i'va saá ndakuijn j xá'a na noq naángel xí'in Ndios.

⁹ Ta ñivi na on xjin ndakuijn xá'a j, ta yí'i on ndakuijn j xá'a ñayó'o noq naángel xí'in Ndios.

¹⁰ 'Ta ndi'i ñivi na ká'án tɔ'on ndivá'a xí'in yí'i, ɬa ɬa kixi noq Ndios, ta Ndios kúchiño kasa ká'no ini ra xá'a na. Ta ndi'i ñivi na ká'án tɔ'on ndivá'a xí'in Nímá Ndios,* ta Ndios on kasa ká'no ini ra xá'a ñivi yó'o —káchí tajesús.

¹¹ Ta ñiká'án ká ra xí'in naxíka xí'in ra, káchí ra saá:

—Tá tiin na ndó'ó kɔ'on ndó xí'in na, ta taxi na kuachi xá'a ndó noq nachíño án noq naná'no ve'e ñɔ'o sinagoga, ta on kundí'i ini ndó xá'a tɔ'on ña ndakuijn ndó.

¹² Saá chi mji kivi ña kundo'o ndó ñayó'o, Nímá Ndios taxi ña tɔ'on ña ká'án ndó —káchí tajesús.

*Tajesús ndátɔ'on ra ñii cuento
ña saná'a ra na xá'a ñakuiká*

¹³ Ñii ɬa ɬa yóo xí'in ndi'i ñivi na ndóo xini sɔ'o ña ká'án tajesús, kixaa ra noq ra ta ñiká'án ra xí'in ra saá:

—Tata maestro, ká'án ún xí'in ñani j ndí xinj ñó'ó nata'ví ra ñakuiká ña kindoo kivi ñixi'i yivá ndi, ta taxi ra lo'o ñakuiká yó'o nda'a j —káchí ra xí'in tajesús.

¹⁴ Ta ndakuijn tajesús, ñiká'án ra saá:

—Tata, ¿ndachun xáni ini ún yí'i kúu ɬachiño án juez ɬa tá'ví ñakuiká xí'in ndó? —káchí tajesús xí'in ra.

¹⁵ Ta ñiká'án tajesús xí'in ndi'i ñivi na ndóo yó'o:

—Kasa kuenda xí'in mji ndó ña on vása kútoo ndó koo kuá'a ní ñakuiká nda'a ndó. Saá chi tá kómí ndó ví'i ní ñakuiká, ta on vása chindee ñakuiká ndó'ó ña kutaku vá'a ndó noq Ndios —káchí tajesús xí'in na.

¹⁶ Ta saá ñiká'án ra ñii cuento ña saná'a ra na:

—Saá ndo'o ñii ɬa ɬakuiká, ɬa kómí kuá'a ní ño'o. Ta vá'a ní keta ra xí'in ña chi'i ra, ta chútú ve'e ra xí'in ña kuxu ra.

¹⁷ Ta kixá'á ra xáni ini ra: “¿Yukía ke'é yó vitin? On vása yóo ká míchi taxi vá'a yó ña kómí yó”, káchí ra.

¹⁸ Ta saá ñiká'án ra: “¡Áan! Xini va yó mí taxi vá'a yó ña. Sandi'i yó xá'a ve'e yatá, ta kasa vá'a yó inká ve'e xáá ña ká'no ká noq kunani ko'on ndi'i ndikjn trigo mji yó, xí'in ndi'i ká ña kómí yó.

¹⁹ Ta ndi'i ñakoo vá'a ña kómí yó, ta ká'án yó xí'in mji yó, kachí yó saá: Vitin yóo kuá'a ní ña kómí yó, ta nani ñayó'o kuxu yó kuá'a ní kuyá. Ta vá'a ní kuiti nakindée yó, kuxu vá'a yó, ko'o vá'a yó, ña kusij ní ini yó chi yóo ví'i ní ña kómí yó”, xáni ini ɬakuiká yó'o.

²⁰ Ta ñiká'án Ndios xí'in ra: “¡Yó'ó kúu ɬa ɬa kí'ví!, saá chi ñoo vitin kivi ún. Ta ndi'i ña kómí ún, ñava'a inká ñivi nduu ña”, káchí Ndios xí'in ra. Saá ndi'i cuento lo'o yó'o.

* **12:10** Ñii tɔ'on ña ká'án ndivá'a xí'in Nímá Ndios kúu ña ká'án ñivi ndí ndeɛ ña kisa ndivi chiño vá'a kúu ndeɛ ña vaxi noq nímá ndivá'a ká'no.

21 Ndātán ndo'o t̄akuíká yó'o, saá kundo'o ndi'i n̄ivi na kómí ñakuíká ñoyívi yó'o, tá ɔn vása kómí na ñakuíká ndino'o ñoyívi n̄ino xí'in Ndios —káchí ra.

Ndios táxi ra ña xínj ñó'ó nda'a ndi'i sa'ya ra
(Mt. 6:25-34)

22 Ta saá n̄ika'an t̄ajesús xí'in naxíka xí'in ra:

—Ta ká'an j xí'in ndó, ɔn kundí'i ini ndó xa'a ña xínj ñó'ó kutaku ndó, ni ɔn kundí'i ini ndó xa'a tikotɔ ña kundixin ndó ñoyívi yó'o.

23 Saá chi ním̄a yó ndáya'ví ní k̄a ña n̄oɔ ña xíxi yó. Ta yíkí koñu yó ndáya'ví ní k̄a ña n̄oɔ tikotɔ yó.

24 Koto ndó ndasaá t̄aku títik̄aka, ni ɔn vása chí'í rí, ni ɔn vása nákaya rí ña xáxi rí, ta ɔn koɔ ve'e rí n̄oɔ táan va'a rí ña xáxi rí. Ta Ndios táxi ra ña xáxi títik̄aka yó'o. Ta ndó'ó, ndáya'ví ní k̄a ndó n̄oɔ títik̄aka yó'o.

25 Ta ndó'ó, ɔn s̄iví xí'in ña ndí'í ní ini ndó kúu ña kúchiño ndó sakua'no s̄ikón k̄a ndó xí'in m̄ji ndó, chí ñii l̄á Ndios kúu t̄a xá'nda chiño ndasaá k̄i'va s̄ikón koo ndó.

26 ɔn vása kúchiño ndó ke'é ndó ñayó'o, vará lo'o ní chiño kúu ña. Ta saá, ɔnd̄achun ndí'í ní k̄a ini ndó xa'a ink̄a ña'a?

27 'Koto ndó ndasaá livi ndáxaa yita ña yóo yuk̄u; yita yó'o ɔn vása kisa chiño ña, ni ɔn vása kisa va'a ña tikotɔ ña. Ta ndixa ká'an j xí'in ndó, vará t̄arey Salomón, t̄akuíká ní x̄ikuu ra, ta x̄ikomí ní ra kūa'a ní tikotɔ va'a, ta yita ña yóo yuk̄u, livi ní k̄a ña n̄oɔ tikotɔ va'a ña x̄indixin t̄ayó'o.

28 Vará nd̄a lo'o k̄ivj t̄aku yita váli yuk̄u, chí ñii k̄ivj ndáxaa ña, ta ink̄a k̄ivj ndá'va ña, ta saá táan na ña ini x̄it̄on k̄oko ña, ta Ndios ndáa ra ña, ta livi ndátón s̄akundixin ra ña. Ñayó'o sáná'a ndí Ndios ndáa va'a ra ndó'ó, chí ndó'ó ndáya'ví ní k̄a ndó n̄oɔ yita váli. ¡Nd̄achun lo'o ní kándixa ndó Ndios ña kunda ra ndó'ó!

29 ɔn kundí'i ini ndó xa'a mí kixi ña kuxu ndó, án mí kixi ña ko'o ndó, án mí kixi ink̄a ña xínj ñó'ó ndó.

30 Chí n̄ivi na ɔn vása ndik̄on Ndios kúu n̄ivi na ndí'í ní ini xa'a ñayó'o. Ta Yívá yó Ndios xínj va'a ra yu kúu ndi'í ña xínj ñó'ó n̄oɔ ndó.

31 Ta m̄ji ndó, ndino'o ini ndó ná kundik̄on ndó yich̄i n̄oɔ xá'nda chiño Ndios, ta ndixa Ndios taxi ndi'í ra ña xínj ñó'ó nda'a ndó —káchí t̄ajesús xí'in na.

Xínj ñó'ó kukomí yó ñakuíká ñoyívi n̄ino
(Mt. 6:19-21)

32 Ta n̄ika'an k̄a t̄ajesús xí'in naxíka xí'in ra, káchí ra saá:

—Ndātán yóo ñii ti'vi ndik̄achi san̄a j, saá yóo ndó'ó. Ta ɔn kuyi'ví ndó, chí kúsij ini Ndios taxi ra nda'a ndó ñava'a kómí ra n̄oɔ xá'nda chiño ra.

33 S̄ikó ndó ña kómí ndó, ta taxi ndó s̄i'ún nda'a n̄ivi nandá'ví. Ta saá kukomí ndó ñakuíká ndino'o ñoyívi n̄ino xí'in Ndios. Ta nd̄a ñii k̄ivj ɔn ndi'í xa'a ñakuíká yó'o, chí ñoyívi n̄ino ɔn koɔ tikisin, ni ɔn kuxé'é ña'a, ni nakuí'ná ɔn k̄ivj kasa kuí'ná na ñakuíká ndino'o ña yóo ñoyívi n̄ino.

34 Saá chí n̄oɔ ñó'o ñakuíká kómí ndó, kán yóo ním̄a ndó xí'in s̄inj ndó.

Xínj ñó'ó koo ti'va yó ña ndikó t̄ajesús

35 'Ndi'í saá k̄ivj namozo ndixin na tikotɔ ta ní'í na ño'q náye'e, saá yóo ti'va na naki'in na t̄aká'no n̄oɔ na. Ta ndātán ndóo ti'va namozo yó'o, saá koo ti'va ndó'ó.

³⁶ Ndáti namozo yó'o ña ndikó taká'no nqo na, chi kuq'an ra viko tonda'a. Ta ndatán ndáti nayó'o saá kundati ndó'ó ña ndikó j. Saá chi nda ndá hora ndikó taká'no ta kani ra yé'é, ta ndóo ti'va namozo ra ña xandikqon nakuiná na yé'é nqo ra, ta naki'in va'a na ra.

³⁷ Ta kunakaq ñasij nímā namozo tá qn vása kisin na, ta yóo ti'va na nakuiná na yé'é ña kivi taká'no nqo na. Ndixa ká'an j xí'in ndó, taká'no yó'o katón ra toalla tixin ra, ta chinóo ra ñaxixi nqo mesa ña kuxu namozo ra.

³⁸ Ta kunakaq ñasij nímā namozo tá kundqo ti'va na nda ndá hora ndikó taká'no, án ma'ño ñoó, án xa vaxi tivi.†

³⁹ Ta kundaq va'a ini ndó ñayó'o: Tá ñii tqa yóo ra ve'e ra, ta xinj ra ama kixaq takuí'ná, ta saá koo ti'va ra ta qn taxi ra kivi takuí'ná yó'o kasa kuí'ná ra ña yóo ve'e ra.

⁴⁰ Saá tuku ndó'ó, xinj ñó'ó kundqo ti'va ndó, chi ndikó j ñoyivi yó'o ñii kvij ña qn vása ndáti ndó —káchí taJesús xí'in na.

Ñayó'o ká'an xq'a ñivi na kisa chiño xí'in ndino'o ini
(Mt. 24:45-51)

⁴¹ Ta taPedro njndaq to'on ra taJesús, njka'an ra saá:

—Tata, zan ndasaá xí'in mji ndi naxika xí'in ún ndatq'on cuento yó'o, án ndatq'on ún ña xq'a ña san'a ún inkā ñivi? —káchí ra xí'in taJesús.

⁴² Ta ndakuijn taJesús, njka'an ra:

—¿Ndasaá ke'é ñii taká'no xí'in ñii tqa ta kisa chiño xí'in ndino'o ini nqo ra? Ta taká'no yó'o sakuiso chiño ra tayó'o ña taxi tayó'o kuxu ñivi na yóo ve'e ta kasa kuenda ra xí'in ve'e yó'o.

⁴³ Ta saá kunakaq ñasij nímā ta kisa chiño xí'in ndino'o ini kvij ndikó taká'no nqo ra, ta koto ra va'a ní kisa ndivi ra chiño.

⁴⁴ Ta ndixa ká'an j xí'in ndó, taká'no yó'o taxi ra nda'a ta kisa chiño ndino'o ini, ña kuiso chiño ra xí'in ndi'i ña'a ve'e taká'no yó'o.

⁴⁵ Tá yóo ñii tqa ta qn vása kisa chiño ra xí'in ndino'o ini ra, ta xáni sjnj ra saá: “Xa na'a ní kuáchí taká'no nqo yó, qn vása xinj yó ndá kvij ndikó ra”, xáni sjnj ra. Ta saá kixá'a ra ndi'i saá kvij kani ra natqa xí'in náña'a na kisa chiño xí'in ra, ta ñii kivi va saá kixá'a ra ndi'i saá kvij xixi ní ra, ta xí'i ní ra, nina taxini kuu ra.

⁴⁶ Ta ñii kvij qn vása ndáti ra, ni hora ña qn vása yóo ti'va ra, ta ndikó taká'no nqo ra. Ta taká'no nqo ra yó'o saxo'vi ní ña'a ra, ta ti'vi ña'a ra ko'qn ra nqo ndóo ñivi na qn vá'a, na qn vása kisa ndivi ña xá'nda chiño taká'no nqo na.

⁴⁷ Tá yóo ñii tamozo, ta xa xinj ra yukia kóni taká'no nqo ra, ta qn vása ní-xiin ra kasa ndivi ra ña, ni qn vása ní-xiyo ti'va ra kvij ndikó taká'no nqo ra, ta saá ndeé ní xo'vi tayó'o.

⁴⁸ Ta inkā tamozo, vará ke'é ra ña qn vá'a, chi qn vása xinj ra yukia kóni taká'no nqo ra, ta lo'o xo'vi ra. Saá chi tá Ndios táxi ra kuq'a ní ñava'a nda'a ñivi, ta ndáti ra nayó'o kasa ndivi na kuq'a ní chiño va'a. Tá Ndios sákuiso ví'i ní kq chiño ñivi, ta ndáti ra nayó'o kasa ndivi na kuq'a ní kq chiño va'a —káchí taJesús.

Ñayó'o ká'an ña natq'vi tá'an ñivi xq'a taJesús
(Mt. 10:34-36)

⁴⁹ Ta njka'an taJesús saá:

† 12:38 Ña segunda vigilia xí'in ña tercera vigilia ñó'o ña tixin kqa jin ñoó xí'in kqa unj xitaqan.

—Ndátán yóo ño'q ña xá'mi m̄'í, saá koo chiño ña kasa ndivi j ñoyívi yó'o. ¡Kóni j kama ní tondaa kivi ña kasa ndivi j chiño yó'o!

⁵⁰ Xíni ñó'ó xo'vi ní j, ta ndí'i ní ini j nda kixaa kivi ña xo'vi ní j.

⁵¹ On kani s̄ni ndó ndí ña kundqo va'a ndó xí'in nata'an ndó, kúu ña kixaa j ñoyívi yó'o, chi xa'a ña nata'ví j nivi yúu ña kixaa j.

⁵² Chi ndi'i kivi ña vaxi ñii ve'e on vása koo yu'ú ndi'i na xa'a j. Tá ndóo q'on nivi ñii ve'e, ta unj na kundikon yí j, ta qvi na on vása kándixa na yí j. Tá qvi na ko'on yichí j, ta unj na on vása kándixa na yí j.

⁵³ Vará nave'e kúu na, on kivi koo yu'ú na: ñii ta q'on ra yichí j, ta sa'ya ra talo'o ko'on ra inká yichí; ñii talo'o ko'on ra yichí j, ta yivá ra ko'on ra inká yichí; ñii ña'a ko'on ñá yichí j, ta sa'ya ñá ñálo'o ko'on ñá inká yichí; ñii ñálo'o ko'on ñá yichí j, ta si'í ñá ko'on ñá inká yichí; ñii ña'a ko'on ñá yichí j, ta xa'no ñá ko'on inká yichí; ñii ña'a ko'on ñá yichí j, ta s̄so ñá ko'on inká yichí. Ta saá kundaa ini yó ndí on vása kivi koo yu'ú nivi xa'a j —káchí t̄Jesús.

*Nanivi x̄ni ñó'ó kundaa ini na
ña kóni kachí ña ké'é t̄Jesús*

(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴ Ta saá n̄ka'an t̄Jesús xí'in ku'a j ní nivi na ndóo xí'in ra:

—Tá x̄to ndó vaxi v̄ko ño q̄ ku'an ketá ño'o, ta x̄ni ndó yukíá koo, chi kachí ndó yaxhí ní koon sa'vi, ta ñandaa kíá.

⁵⁵ Tá x̄to ndó vaxi t̄chí chí sur, ta saá kachí ndó ñi'ni ní koo kivi vitin, ta ñandaa kíá.

⁵⁶ ¡Nivi na qvi yu'u kúu ndó!, chi x̄ni ndó yukíá koo tá x̄ka t̄chí, ta x̄ni ndó yukíá koo tá x̄to ndó vaxi v̄ko. ¿Ndachun on vása kúndaa ini ndó yukíá kóni kachí ña x̄to ndó xí'in ña x̄ni sq'o ndó ké'é j vitin? —káchí t̄Jesús xí'in na.

*Kama x̄ni ñó'ó ka'an ndó xí'in na táxi kuachi xa'a ndó
ña kindqo man̄i ndó xí'in na*

(Mt. 5:25-26)

⁵⁷ —¿Ndachun on vása kasa nani m̄i ndó kuachi xí'in ñava'a ñandaa?

⁵⁸ Tá ñii nivi kóni na taxi na kuachi xa'a ndó ño nachiño, tá ta'an ka xa'a ndó ve'e chiño, ta kama ndukú ndeé ndó kasa nani ndó kuachi xí'in na. Saá chí tá on kasa nani ndó kuachi xí'in na, ta ȳyo nataxi na ndó'ó nda'a t̄juez. Ta t̄juez nataxi ra ndó'ó nda'a t̄polícia, ta ko'on ndó ve'e ka.

⁵⁹ Ndixa ká'an j xí'in ndó, on kee yaxhí ndó ve'e ka chi on tava na ndó'ó anda ná cha'vi ndó ndi'í s̄'un ña níká ndó —káchí t̄Jesús xí'in nivi.

13

X̄ni ñó'ó yó nandikó ini yó ta ko'on yó yichí Ndios

¹ M̄i kivi yó'o, sava nivi kee na ku'a'an na, ta n̄xaa na ño t̄Jesús. Ta saá k̄xá'a na ká'an na xí'in ra:

—Sava na estado Galilea na ñó'o yé'é ve'e ño'o ká'no ña nákaa ño Jerusalem, xa'ni na kití tí sóko na nda'a Ndios. Ta t̄gobrnador Pilato xa'nda chiño ra ño natropa ka'ni na ndi'í nivi yó'o. Ta saá n̄i nivi na n̄xi'í yó'o xí'in n̄i kití tí xa'ni na n̄saka ña —káchí na xí'in t̄Jesús.

² Ta ndakuijn t̄Jesús, ká'an ra xí'in na:

—¿Án xáni ini ndó ñivi na estado Galilea yó'o x̄ikuu ñivi na ɔn vá'a ní k̄a n̄oɔ ink̄a ñivi, ñakán ñixi'j na saá?

³ Ó'on, ɔn s̄ivi na ɔn vá'a ní k̄a ñi-x̄ikuu na n̄oɔ ink̄a ñivi. Ta m̄ji ndó, tá ɔn x̄ijn ndó nandikó ini ndó ta sandakoo ndó ña ɔn vá'a ké'é ndó, ta saá tuku ndi'i x̄a'a ndó'ó.

⁴ ¿Yukía xáni s̄inj ndó x̄a'a x̄a'on ɔn ñivi na ñixi'j chi ñakava torre ñoo Siloé s̄at̄a na? ¿Án xáni ini ndó na ñixi'j yó'o x̄ikuu na ñivi ɔn vá'a ní k̄a n̄oɔ ink̄a ñañoɔ Jerusalén?

⁵ Ó'on, ɔn s̄ivi saá. Ta ndó'ó, tá ɔn x̄ijn ndó nandikó ini ndó, ta sandakoo ndó ña ɔn vá'a ké'é ndó, ta saá tuku ndi'i x̄a'a ndó'ó —káchi t̄aJesús x̄i'in na.

T̄aJesús nd̄at̄o'on ra cuento ña sáná'a ndasaá ke'é Ndios x̄i'in ñivi na ɔn vása k̄isa ndivi t̄o'on ra

⁶ Ta saá t̄aJesús nd̄at̄o'on ra ñii cuento x̄i'in na x̄a'a ña saná'a ra na, ta ñik̄a'an ra, káchí ra saá:

—Saá ndo'o ñii t̄a x̄i'in yit̄on tón higo, tón ñindichi n̄oɔ ño'o ra. Ñii k̄iv̄j k̄ixaa ra nándukú ra kūi'i nda'a tón yit̄on yó'o, ta nd̄a ñii rí, ɔn vása ní-naní'i ra nda'a nó.

⁷ Ta saá t̄a t̄a x̄i'in yit̄on ñik̄a'an ra x̄i'in t̄a t̄a ndáa ño'o ra: “Xa ɔn kūiȳa v̄axi'j nándukú'j kūi'i nda'a tón yó'o, ta ɔn k̄oɔ rí. ¿Nd̄achun kundichi k̄a nó?, chi s̄andi'i'j x̄a'a ño'o'j x̄i'in nó. V̄a'a ka'nda ún yit̄on yó'o”, káchí t̄a t̄a x̄i'in yit̄on yó'o.

⁸ Ta nd̄akuijn t̄a ndáa ño'o ra, ñik̄a'an ra: “Tata, taxi ún ña kundichi nó ink̄a kūiȳa, ta kata t̄ikūit̄a'j x̄a'a nó, ta taan'j si'vi kit̄i x̄a'a nó, ta saá koto yó án ɔn kóo kūi'i nda'a nó.

⁹ Tá ɔn kóo kūi'i koon nda'a nó, ta saá v̄a'a ka'nda yó nó”, káchí ra x̄i'in ra. Saá ndi'i cuento lo'o yó'o —káchi t̄aJesús x̄i'in na.

T̄aJesús s̄anda'a ra ñii ña'a ñá toso s̄at̄a

¹⁰ Ñii k̄iv̄j ȳij ña nákindée najudío, yóo t̄aJesús ini ve'e ño'o sinagoga ta sáná'a ra ñivi.

¹¹ Ta yóo ñii ña'a, ta x̄a'on ɔn kūiȳa ndeé ndó'o ñá kūe'e. Saá chi níma ndiva'a t̄iin ña'a, ta ɔn vása táxi ña nduu nd̄akú s̄at̄a ñá, ta x̄i'in ñandux̄a x̄ika toso ñá.

¹² Tá x̄ini t̄aJesús ñaña'a ndeé ndó'o yó'o, ta ñik̄a'an ra x̄i'in ñá kixi ñá n̄oɔ ra, ta káchí ra si'a:

—Nana, vitin xa nduv̄a'a ún, ɔn vása ndeé ndó'o k̄a ún —káchi ra x̄i'in ñá.

¹³ Ta saá ch̄ijnóo ra nda'a ra s̄at̄a ñá, ta x̄and̄ikon nd̄uu nd̄akú s̄at̄a ñá, ta k̄ixá'a ñá k̄isa ká'no ñá Ndios.

¹⁴ Ta t̄aká'no n̄oɔ na ve'e ño'o sinagoga yó'o, s̄a ní ini ra x̄a'a ña s̄anda'a t̄aJesús ñáyó'o, chi k̄iv̄j ȳij ña nákindée najudío kúu ña, ta ɔn vá'a kasa chiño ñivi k̄iv̄j yó'o. Ta ñik̄a'an ra saá:

—Yóo ñño k̄iv̄j kasa chiño yó ñii ñii semana. Ñakán v̄a'a kixi ndó ñño k̄iv̄j yó'o nduv̄a'a ndó, ta k̄iv̄j ȳij ña nákindée yó ɔn vá'a kixi ndó ña nduv̄a'a ndó —káchi t̄aká'no x̄i'in ñivi na ñó'o ini ve'e ño'o sinagoga.

¹⁵ Ta saá nd̄akuijn t̄aJesús, ñik̄a'an ra x̄i'in na:

—iNa ɔvi yu'u kúu ndó!, chi ká'an ndó ɔn vá'a s̄anda'a'j ñivi k̄iv̄j ȳij ña nákindée yó. Ta m̄ji ndó, vará k̄iv̄j ȳij nákindée yó kúu ña, ta m̄anj ní ndó

kiti s̄an̄a ndó. Chi tá yóo s̄ind̄ik̄i án burro s̄an̄a ndó ta yíchi ní rí takuií, ta saá ndaxin ndó rí ko'on rí ko'o rí takuií.

¹⁶ Ta ña'a yó'o, ñii k̄i'va kúu ñá sa'ya ñani s̄ikuá taAbraham ndatán kúu m̄ji yó, ta xa x̄a'on un̄i kuȳa ndeé ndó'o ñá xí'in kue'e ña ké'é ñandiv̄a'a Satanás xí'in ñá. Ta saá, ¿án on vá'a ndaxin̄i ñá, ta saña kue'e ñá, vará k̄iv̄i ȳi ña nákindée yó kúu ña? —káchí taJesús xí'in na.

¹⁷ Tá x̄in̄i so'o nayo'o ña ñika'an taJesús, ta saá kúka'an ñoo ndi'i na, ta ndeé ka s̄aa ini na x̄ini na taJesús. Ta ink̄a naño yó'o, kúsij ní ini na xa'a ñava'a ña ná'no ke'é taJesús xí'in na.

TaJesús ndat̄o'on ra ñii cuento x̄a'a ndik̄in mostaza
(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸ Ta ñika'an ka taJesús xí'in ñivi, káchí ra saá:

—¿Ndasaa yóo yichi ñoo xá'nda chiño Ndios? ¿Ndá cuento ndat̄o'on yó ña nandaxin yó xa'a ña?

¹⁹ Ndátán yóo ñii ndik̄in lo'o mostaza, ña chi'i ñii ta ño'o ra, ta ndut̄a yiton ká'no, t̄anda v̄axi t̄isaa k̄isa va'a rí tak̄a rí nda'a nó, saá yóo yichi ñoo xá'nda chiño Ndios —káchí ra xí'in na.

TaJesús ndat̄o'on ra ñii cuento x̄a'a levadura
(Mt. 13:33)

²⁰ Saá tuku ñika'an ra:

—¿Ndasaa yóo yichi ñoo xá'nda chiño Ndios? ¿Ndá cuento ndat̄o'on yó ña nandaxin yó xa'a ña?

²¹ Ndátán yóo levadura ña ñasaka ñivi xí'in yux̄an s̄it̄a va'a, saá yóo yichi ña xá'nda chiño Ndios. Vará lo'o ní levadura ñasaka ñivi xí'in un̄i ko'ndo ná'no yux̄an harina, ta k̄undeé ña s̄anaño ña ndi'i yux̄an yó'o —káchí ra xí'in na.

Yé'é ña k̄i'vi ñivi yichi Ndios kúu yé'é táño
(Mt. 7:13-14, 21-23)

²² Ta kūa'an taJesús yichi ñoo Jerusalén, ta yá'a ra ñoo válí xí'in ñoo ná'no, ta sáná'a ra ñivi na ñii ñii ñoo ñoo kūa'an ra.

²³ Ta saá ñii ta ñinda'ka t̄o'on ra taJesús, káchí ra si'a:

—Tata, ¿án sak̄aku Ndios lo'o ní ñivi, án kūa'a ní ñivi sak̄aku ra?

Ta ndakuijn taJesús, ñika'an ra:

²⁴ —Yé'é ñoo k̄i'vi ñivi yichi Ndios táño ní ña, ñakán x̄in̄i ñó'ó ndixa xa'a ndó ndeé ña k̄i'vi ndó. Saá chi k̄iv̄i ña v̄axi kūa'a ní ñivi ndukú na k̄i'vi na, ta on kuchiño ka k̄i'vi na.

²⁵ Ñii k̄iv̄i tak̄á'no nakasi ra yé'é, ta on kuchiño ka k̄i'vi ndó. Tá kindoo ndó ke'e k̄iv̄i kán, ta kani ní ndó yé'é, ta kuaku ndá'ví ndó ñoo ra ña nakuiná ra yé'é k̄i'vi ndó, ta saá ndakuijn ra: “On vása x̄in̄i ndó'ó, ni on vása x̄in̄i mí k̄ixi ndó”, káchí ra xí'in ndó.

²⁶ Ta saá ka'an ndó xí'in ra: “X̄in̄i ún ndi'i, tata, chi x̄ixi ndi, ta x̄i'i ndi xí'in ún, ta ñixika ún ñoo ndi s̄an̄a'a ún ndi”, káchí ndó xí'in ra.

²⁷ Ta ka'an ra xí'in ndó: “Xa ñika'an̄i xí'in ndó ña on vása x̄in̄i míchi k̄ixi ndó. On s̄ivi na ndik̄on ȳi'í kúu ndó, kuta'a ndó ñoo, chi na ndiv̄a'a kúu ndó'ó”, káchí ra xí'in ndó.

²⁸ Ta saá ko'on ndó ñoo kuaku ní ndó, ñoo ndeé ní xo'vi ndó, chi koni ndó taAbraham xí'in taIsaac, xí'in taJacob, xí'in ndi'i naprofeta na ñika'an ndoso t̄o'on Ndios x̄ina'á, koto ndó ndóo na ñoo yóo Ndios. Ta ndó'ó, on kivi k̄i'vi ndó ñoo yóo ra, ta ndoo ndó ke'e.

²⁹ Ta kixi n̄ivi na kee ndi'i saá xiiña ñoyívi yó'o nakutá'an na kuxu na viko Ndios.

³⁰ Ta kuá'a ní n̄ivi na kúu nasondí'í nduu na nanqó, ta kuá'a ní n̄ivi na kúu nanqó nduu na nasondí'í —káchí t̄ajesús xí'in na.

T̄ajesús xáku ra x̄'a nañoo Jerusalén
(Mt. 23:37-39)

³¹ Ta m̄i k̄iv̄i yó'o, k̄ixaa sava nafariseo noq̄ t̄ajesús, ta n̄ika'an na xí'in ra:

—V̄a'a k̄a kee ún ta k̄o'on ún ink̄a xiiña, chi t̄arey Herodes kóni ra ka'ni ra yó'o —káchí na.

³² Ta ndakuijn t̄ajesús, n̄ika'an ra:

—Kuá'an ndó noq̄ ñokuii Herodes, ta k̄a'an ndó xí'in ra: “K̄iv̄i vitin xí'in k̄iv̄i taan tava i n̄im̄a ndiva'a ña t̄in sava n̄ivi, ta sanda'a i ink̄a na ndeé ndó'o, t̄anda k̄iv̄i un̄i sandi'i j̄ chiño j̄”, saá káchí ndó xí'in t̄aHerodes.

³³ X̄ini ñó'o k̄o'on i k̄iv̄i vitin xí'in k̄iv̄i taan xí'in k̄iv̄i ȳisa, ta saá xaa j̄ ñoo Jerusalén. Saá chi nd̄a ñii naprofeta, on vá'a k̄iv̄i na ink̄a ñoo —káchí t̄ajesús xí'in na.

³⁴ Saá k̄ixá'a ra ká'an k̄a ra:

—iNañoo Jerusalén, ndó'o kúu na xá'ni naprofeta, ndó'o kúu na kóon yuu n̄ivi na t̄i'vi Ndios ña chindeé na ndó'o! j̄Kuá'a ní yich̄i káchí ini j̄ nakaya j̄ ndó'o, ndatán ñii nduxú si'í nákaya rí sa'ya rí t̄ixin nd̄ixin rí, ta n̄i-xiin ndó kundaa j̄ ndó'o!

³⁵ Ñakán vitin Ndios sandakoo ra ve'e ño'o ndó, ta kuu v̄ich̄i ña ta nduxun ña. Ta ndixa ká'an j̄ xí'in ndó, nañoo Jerusalén, on koto k̄a ndó ȳi j̄ nd̄a t̄onda k̄iv̄i k̄a'an ndó to'on yó'o: “Ná ke'é Ndios ñava'a xí'in t̄ayó'o, t̄a t̄a k̄ixaa xí'in nd̄ayi Ndios”, káchí ndó x̄'a j̄ —káchí t̄ajesús xí'in na.

14

T̄ajesús sanda'a ra ñii t̄a t̄a ndeé ndó'o xí'in kuiño

¹ Ñii k̄iv̄i ȳi ña nákindée najudío, kuá'an t̄ajesús ve'e ñii t̄aká'no noq̄ nafariseo kuxu ra xí'in na. Ta ve'e yó'o ndóo ink̄a nafariseo, x̄ito naní na t̄ajesús.

² Saá chi yóo ñii t̄a t̄a ndeé ndó'o xí'in kue'e kuiño.

³ Ta t̄ajesús n̄indaq̄a to'on ra nafariseo xí'in sava namaestro na x̄ini v̄a'a nd̄ayi Ndios, káchí ra saá:

—¿Yukia káchí nd̄ayi Ndios ña n̄itaa t̄aMoisés? ¿Án káchí ña v̄a'a sanda'a yó n̄ivi k̄iv̄i ȳi ña nákindée yó, án káchí ña on vá'a sanda'a yó na? —káchí ra xí'in na.

⁴ Ta on vása ní-ndakuijn na yu'u ra. Ta t̄ajesús, ch̄inóo ra nda'a ra sata t̄a ndeé ndó'o, ta sanda'a ña'a ra. Ta saá t̄i'vi ña'a ra kuano'o ra ve'e ra.

⁵ Ta tuku n̄indaq̄a to'on t̄ajesús nafariseo, n̄ika'an ra saá:

—Ta ndó'o, ¿án on ndixa kisa chiño ndó k̄iv̄i ȳi ña nákindée yó? Saá chi tá ñii k̄iv̄i ȳi ñii burro san̄a ndó, án ñii s̄ind̄iki san̄a ndó nakava rí ini takuii noq̄ kónó, ta, ¿án on kama k̄o'on ndó tava ndó rí? —káchí ra xí'in na.

⁶ Ta on vása ní-naní'i na to'on ña ndakuijn na.

T̄ajesús sáná'a ra n̄ivi ña on kasa ká'no xí'in m̄i na

⁷ Tá k̄ixaa n̄ivi kuxu na, ta x̄ini t̄ajesús kútoo na koo na noq̄ táyi tón to'o ní k̄a. Ta saá nd̄ato'on t̄ajesús xí'in na, káchí ra saá:

8 —Tá kọ'ọn ndó ñii vikọ tonda'a, ta ọn ndukú ndó koo ndó táyi tón to'ó ní, chí kivi kixaa inka nvi na ná'no ka ọọ ndó'ó.

9 Ta saá ẹta ta ká'an vikọ tonda'a ká'an ra xí'in ndó: "Taxi ndó táyi ndó ná koo inka naná'no yó'ó", káchí ra xí'in ndó. Ta saá kuka'an ọọ ndó chí nduxa kọ'ọn ndó koo ndó inka táyi tón yoo sata.

10 Ñayó'o kúu ñava'a ke'é ndó tá kua'an ndó vikọ tonda'a: koo ndó ọọ táyi tón yoo sata. Ta saá ẹta ta ká'an vikọ kixaa ra ká'an ra xí'in ndó: "Ñani yó, na'a ndó koo ndó ọọ táyi tón to'ó yó'ó", káchí ra xí'in ndó. Ta saá kanoo va'a ní ñato'ó ndó ọọ ndi'i inka na xixi ọọ mesa xí'in ndó.

11 Saá chí ndi'i nvi na kisa ká'no xí'in mji, ñii kivi kuka'an ọọ na. Ta nvi na kisa njọ xí'in mji nduu na naná'no na to'ó —káchí taJesus xí'in na.

12 Ta saá njika'an ra xí'in ta xí'in ve'e yó'o:

—Tá xákin ún ñii vikọ ve'e ún, ta ọn nakana ún natá'an ún, ni ñani ún, ni nakuiká tá'an ún, chí nayó'o nakana tuku na yó'ó, ta saá taxa'vi na yó'ó.

13 Tá xákin ún vikọ ve'e ún, ta va'a ka kana ún nvi nandá'vi, na ọn kọọ ña kómí, xí'in nvi na ọn kivi kaka, xí'in nvi na njichi'ña, xí'in inka nvi nakuáá.

14 Ná kọ'ọn nayó'o kuxu na xí'in ún, ta saá kunakaa ñasiji ini ún. Saá chí nayó'o ọn kuchiño na taxa'vi na yó'ó xí'in inka vikọ. Ta Ndios taxa'vi ra yó'ó kivi natakú na njixi'i na xjkuu na va'a ini —káchí taJesus xí'in ra.

*TaJesus ndato'on ra cuento ña saná'a ra
yu kúu nvi na kuxu vikọ ká'no xí'in Ndios
(Mt. 22:1-10)*

15 Tá xinjì sọ'o ñii ẹta ta yoo ọọ mesa xí'in taJesus ña njika'an ra, ta njika'an ra xí'in taJesus, káchí ra saá:

—jNakaa ñasiji ní ini nvi na kuxu vikọ njino ọọ xá'nda chiño Ndios! —káchí ra.

16 Ta ndato'on taJesus ñii cuento ña saná'a ra na:

—Saá ndo'o ñii ẹta xákin ra ñii vikọ ká'no, ta kana ra kua'a ní nvi.

17 Tá kixaa hora kuxu na, ta ti'vi ra ñii mozo ra ká'an ra xí'in nvi kixi na vikọ, chí xa kisa ndivi ndi'i ra ña kuxu na.

18 Saá kee tamozo, kua'an ra ká'an ra xí'in ñii ñii nvi ná kọ'ọn kuxu vikọ yó'o. Ta nanvi yó'o kixá'a na ndukú na ọọ ra ña kasa ká'no ini ra xa'a na, chí ọn kuchiño kọ'ọn na vikọ. Ñii ra njika'an: "Sakán sata j lo'o ño'o ta nduxa kọ'ọn j koto j ña. Ta saá xáku ndá'vi j ọọ ún ña kasa ká'no ini ún, ọn kuna'a j kọ'ọn j xí'in ún vikọ", káchí ra.

19 Ta inka ra njika'an: "Sakán sata j o'on yunta sindiki, ta kóni kọ'ọn lo'o j koto ndoso j rí. Xáku ndá'vi j ọọ ún ña kasa ká'no ini ún, chí ọn kuna'a j kọ'ọn j xí'in ún", káchí ra.

20 Ta inka ra njika'an: "Sakán tonda'a j, ta saá ọn kivi kọ'ọn j vikọ ve'e taká'no ọọ ún", káchí ra.

21 Ta saá ndjiko tamozo, ta naxaa ra ọọ taká'no ọọ ra, ta ndato'on ra xí'in ra: "Ndá ñii na kana ún ni-xiin kixi", káchí ra. Ta taká'no yó'ó njisaa ní ini ra, ta xa'nda chiño ra ọọ tamozo ra: "Kua'an ún ndi'i saá yichí ná'no, ndi'i saá yichí váli ñoo yó'ó, ta nakaya ún nvi nandá'vi, na ọn kọọ ña kómí, xí'in nvi na ọn kivi kaka, xí'in nvi na njichi'ña, xí'in nvi nakuáá, ta kixi na xí'in ún ña kuxu na vikọ yó'ó", káchí taká'no xí'in tamozo ra.

22 Ta saá kee tamozo njixa'an ra nakaya ra nvi yó'o. Tá ndjiko ra naxaa ra, ta ndato'on ra xí'in taká'no ọọ ra: "Xa njikisa ndivi j ndi'i ña njika'an ún xí'in j, ta saá ni, yoo ka ọọ kundọ nvi na kivi kuxu vikọ yó'o", káchí ra.

²³ Ta ndakuijn taká'no, nika'an ra saá: "Tuku ko'on ún yichí ná'no xí'in yichí válí kasa nduxá ún xí'in nivi ná kixi ndi'i na, tãdã chútú ndaa na ve'e j.

²⁴ Chi ndixa ká'an j xí'in ún, ndi'i nanóo na kana j kuxu ve'e j, ni-xiin na kixi na. Ta ndã ñii nayó'o on vása kuxu ka na vikoj", káchí taká'no xí'in ra. Saá ndi'i cuento lo'o —káchí tãJesús xí'in na.

TãJesús ká'an ra ndí xo'vj ní nivi na kundikõn yichí ra
(Mt. 10:37-38)

²⁵ Ñii kivi kuã'an ñii ti'vi nivi xí'in tãJesús yichí, ta nika'an ra xí'in na:

²⁶ —Ndi'i nivi na kóni ko'on yichí j xíní ñó'o kuki'vi ní ka ini na koni na yi'j nõo yivá na, án nõo si'í na, án nõo sa'ya na, án nõo ñásí'í na, án nõo ñani na xí'in ki'vã na. Ta saá tuku xíní ñó'o kuki'vi ka ini na koni na yi'j nõo mji na. Tá on xijn na kasa ndivi na saá, ta on kúchiño na kundikõn na yi'j.

²⁷ Ndi'i nivi na on xijn kusokó tón cruz mji na,* ta on xijn na kasa ndivi na to'on j, ta nayó'o on kúchiño na kundikõn na sa'ã j —káchí tãJesús.

²⁸ Ta ndato'on ra xí'in na ovi cuento válí ña saná'a ra na, nika'an ra saá: —Tá ñii ndó'o kóni ndó kasa vã'a ndó ñii ve'e, ta, çán on si'na kani vã'a sijn ndó án nani si'ún kuvã'a ña tãdã xinjõ ve'e ndó?

²⁹ Saá chi tá kixá'á ndó lo'o kuiti xã'a ve'e, ta ndi'i si'ún ndó, ta ndi'i nanivi kuakũ ndaa na ndó'o, ta kã'an na saá xã'a ndó:

³⁰ "Nakí'ví kúu nivi yó'o, kixá'á na kisa vã'a na ve'e, ta ni-kundeé na xinjõ ña", káchí na xã'a ndó. Saá ndi'i cuento lo'o yó'o —káchí tãJesús xí'in na.

³¹ Ta tãJesús nika'an ra inkã cuento xí'in na, káchí ra saá:

—Tá yóo ñii tarey kóni kani tá'an ra xí'in inkã tarey, ta saá si'na kani vã'a sijn ra án kundeé uxu mil natropa kómí ra kani tá'an na xí'in okõ mil natropa kómí inkã tarey.

³² Tá xáni sijn ra on vása kundeé natropa kómí ra, tá xiká ka lo'o vaxi inkã tarey tã kani tá'an xí'in ra, ta saá vã'a ka ti'ví ra na xika chiño nõo ra ko'on na nõo tarey yó'o ña kasa nani na kuãchi xí'in ra. Ta saá kuchiño vã'a kutakũ ndi'i na. Saá ndi'i cuento lo'o —káchí tãJesús.

³³ Ta nika'an ka ra:

—Ta saá ndi'i ndó'o na kóni ko'on yichí j, xíní ñó'o kani sijn ndó án kundeé ini ndó ndaño'o ndó ndi'i ña kómí ndó xã'a j. Tá xito ndó on kuchiño ndó, ta on kivi kuu ndó nivi na ndikõn yi'j —káchí tãJesús xí'in na.

Nivi na sãdakoo yichí tãJesús,
tá yóo ñii ña on vása yo'vã ka, saá yóo nayó'o
(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

³⁴ Saá ndato'on tãJesús inkã cuento ña saná'a ra na, káchí ra saá:

—Ña vã'a kúu ñii yo'vã. Tá yóo ñii ña on vása yo'vã, ta on kuchiño ka nduvã'a ña.

³⁵ Ñii ña on vása yo'vã ka, on vása vã'a ka ña nasakã ña xí'in ño'o, ni on vása vã'a nasaka yó ña xí'in abono. Ta on vása ndaya'vi ka ñii ña on vá'a yó'o, ta vã'a ka ná kuitã ña. Ndi'i ndó'o nivi na yóo so'o, xíní ñó'o chikaa so'o ndó ña kã'an j xí'in ndó —káchí tãJesús xí'in na.

* **14:27** To'on kusokó na tón cruz mji na kóni káchí ña: Xíní ñó'o koo ti'va nivi ña xo'vj na ta ndákuiti kivi na xã'a ña ndikõn na tãJesús.

15

Cuento yó'o ndátq'on ña xq'a ñii tındikachi ndañó'ó
(Mt. 18:10-14)

¹ Ñii kivi sava tã tã káya s'ún kq'on nda'a nagobierno, ta inkã nivi na kánoo qn vá'a tq'on xq'a, kixaa ndi'i na konj sq'o na ña ká'an tãjesús.

² Ta saá nafariseo xí'in sava na saná'a ndayí Ndios, kixá'á ká'an ku'e'e na xq'a tãjesús, ta njka'an na saá:

—Qn vá'a tãa kúu tãyó'o, chi náki'in vã'a ra nivi na qn vá'a, tãnda xixi ra xí'in na —káchí na.

³ Ta saá tãjesús ndátq'on ra ñii cuento ña saná'a ra na, káchí ra saá:

⁴ —Tá ñii ndó'ó kómí ndó ñii ciento ndikachi sanã ndó, ta ñii rí ndañó'ó, ta saá, zãn qn sandakoo ndó tí komj siko xq'on komj kundoo mji rí yuku, ta kq'on ndó nandukú ndó tí ndañó'ó ndã mí nani'i ndó rí?

⁵ Tá nani'i ndó rí, ta kusij ini ndó, ta tiin ndó rí chinóo ndó rí sqoqo ndó, ta kuã ndixi ndó xí'in rí.

⁶ Tá naxaa ndó ve'e ndó, ta nakana ndó ndi'i nave'e ndó xí'in natá'an ndó, ta kã'an ndó xí'in na: “Ná kusij ní ini ndó xí'in j chi nani'i j tındikachi sanã j tí ndañó'ó”, káchí ndó xí'in na.

⁷ Ta ndixa ká'an j xí'in ndó, ndátan kusij ní ini ndó xq'a tındikachi yó'o, saá kusij ní ini Ndios koni ra ñii tãa án ñii ña'a na nãndikó ndino'o ini, ta ñaki'in na kuã'an na yichj ra. Kúsij kã ini Ndios xini ra ñii nayó'o noo ña kusij ini ra xini ra kuã'a ní inkã nivi na vã'a, na qn vása xini ñó'ó nãndikó kã ini —káchí tãjesús.

Cuento yó'o ndátq'on xq'a ñii s'ún ña ndañó'ó

⁸ Ta tãjesús ndátq'on ra inkã cuento ña saná'a ra na, káchí ra saá:

—Tá yóo ñii ña'a kómí ña uxu s'ún ñaplata,* ta ndañó'ó ñii s'ún yó'o, ta saá, zãn qn ndixa natoqn ña ño'o, ta kixá'á ña ti'vi ña ve'e ña, ta nandukú vã'a ña andã nani'i ña s'ún ña ndañó'ó?

⁹ Tá nani'i ña s'ún, ta kana ña natá'an ña xí'in na ndóo yatin ve'e ña, ta ndátq'on ña xí'in na: “Ná kusij ini ndó xí'in j chi nani'i j s'ún j ña ndañó'ó”, káchí ña xí'in na.

¹⁰ Ndixa ká'an j xí'in ndó, ndátan kúsij ini ñáyó'o, saá kúsij ini naángel na yóo xí'in Ndios xini na nivi na nãndikó ndino'o ini, ta ñaki'in na kuã'an na yichj Ndios —káchí tãjesús xí'in na.

Cuento yó'o ndátq'on xq'a ndasaá ke'é ñii tãa xí'in qvi sa'ya ra

¹¹ Ta tãjesús saná'a ra nivi xí'in inkã cuento xq'a Ndios, káchí ra saá:

—Saá ndq'o ñii tãa, kómí ra qvi sa'ya ra.

¹² Sa'ya ra tã kúu tãlo'o njka'an ra xí'in yivá ra: “Tata, ñakuiká ña naki'in j tá nixi'j ún, vitin taxi ún ña nda'ã j”, káchí ra xí'in yivá ra. Ta saá yivá ra tã'vi ra ndi'i ñakuiká, ta nãtaxi ra ña nda'ã ndiovi sa'ya ra.

¹³ Ta njya'a lo'o kuiti kivi, ta sa'ya ra tã kúu lo'o njsikó ra ndi'i ña ñaki'in ra, ta ñakuiso ra ndi'i s'ún, ta kee ra kuã'an ra inkã ñoo xiká. Ta ñoo kãn sandi'i ndi'i ra s'ún ra, chi ndã lo'o nj-nasita xí'in mji ra, ta ke'e ra ndi'i noo ña qn vá'a ña káchí nímã mji ra.

¹⁴ Ta njtondaã kivi sandi'i ndãã ra s'ún ra, ta saá kixaa kivi káni sqoqo ndi'i ñoo kãn. Ta tãlo'o yó'o, qn vása ní'i kã ra ña kuxu ra.

¹⁵ Ta saá kee ra kuã'an ra, ta nani'i ra chiño noo ñii tãa ñoo kãn. Ta tãyó'o xq'nda chiño ra noq tãlo'o yó'o kundaa ra tikiñi.

* 15:8 S'ún ñaplata yó'o nani ña tq'on griego “dracma.”

16 Ta xí'i ní t̃alo'o yó'o soko, nd̃a kóni ra kuxu ra ña xáxi t̃ikini, ta ɔn vása táxi na ña nda'a ra kuxu ra.

17 Ta saá k̃ixaá ñii k̃iṽi ñaki'in s̃inj̃i ra ñava'a, ta xáni ini ra saá: "Ndi'i namozo ve'e yivá i xixi va'a na, ta ỹi'i, ɔn k̃oó ña kuxu i, xa yatin yóo ña k̃iṽi i xí'in soko.

18 Ta vitin ndikó i no'ɔ i noo yivá i, ta ka'añi xí'in ra si'a: Tata, ñik̃i'vi i kuachi noo Ndios ta ñik̃i'vi i kuachi noo m̃ii ún.

19 Ñakán ɔn vása kómí ka i ndayí kuu i sa'ya ún, ta va'a ñii k̃i'va tá ké'è ún xí'in namozo ún, saá ke'è ún xí'in i vitin", xáni ini t̃alo'o yó'o.

20 Ta ñaki'in ra kuano'o ra ñoo ra noo yóo yivá ra.

"Ta nd̃a noo xiká t̃ivi va'xi t̃alo'o, ta ñakoto yivá ra, ta kundá'vi ní ini yivá ra x̃ini ña'a ra, ta kee yivá ra x̃ino ra ku'añi ra nakutá'an ra. Tá ñixaa ra, ta ñomi ra sa'ya ra, ta ñich̃ito ra noo t̃ayó'o.

21 Ta saá k̃ixá'a sa'ya ra ká'añi ra xí'in yivá ra: "Tata, ñik̃i'vi i kuachi noo Ndios, ta ñik̃i'vi i kuachi noo m̃ii ún. Ñakán ɔn vása kómí ka i ndayí kuu i sa'ya ún", káchí ra xí'in yivá ra.

22 Ta yivá ra ñika'añi ra xí'in namozo ra: "Kama k̃o'ɔn ndó ki'in ndó tik̃ot̃o ña va'a ní ka ña kundixin sa'ya i yó'o, ta taxi ndó nduxañi ña ko'on xa'a ra, ta taxi ndó se'e ña kunakaá nda'a ra.

23 Ta k̃o'ɔn ndó tiin ndó ñii s̃ind̃iki lo'o tí kúu tí ndu'u saña i, ta ka'ni ndó rí ña koo vik̃o xa'a sa'ya i t̃a nd̃ikó.

24 Chi nde'e ní kúchuchú ini i xa'a sa'ya i, ndatán ñix̃ijo t̃a ñix̃i' saá ñix̃ijo ra noo i, ta vitin kúsi i ní ini i, chi ták̃u ra nd̃ikó ra nd̃ixaa ra. T̃a t̃a nd̃añó'o x̃ikuu ra noo i, ta vitin ñañi' i ra", káchí yivá t̃alo'o xí'in namozo ra. Ta saá k̃ixá'a na ká'añi na vik̃o ve'e ra, ta kúsi i ní ini ndi' i na.

25 "Ta ink̃a sa'ya ra t̃anoó k̃isa chiño ra yuk̃u, ta kuāñi ndixi ra ve'e ra, ta k̃ixaa yatin ra sa't̃a ve'e, ta x̃inj̃i so'o ra música ña t̃ivi na xí'in ña sáká'a na, ta x̃inj̃i so'o ra ña káta xá'a na.

26 Ta saá k̃ana ra ñii t̃amozo, ta ñinda'ka t̃o'on ña'a ra: "¿Yuk̃iá kúu ni?", káchí ra.

27 Ta nd̃akuijñi t̃amozo, ñika'añi ra: "Ta ñani ún nd̃ikó nd̃ixaa, ta yivá ún xa'ni ñii s̃ind̃iki lo'o tí ndu'u ña ka'añi ra vik̃o, chi kúsi i ní ini ra ña nd̃ixaa va'a ñani ún", káchí ra.

28 Ta saá ñisaá ní ñani ra t̃anoó yó'o, ta ñi-xiin ra nd̃i'vi ra ve'e noo yóo vik̃o. Ta k̃eta yivá ra xa'ku ndá'vi ra noo ra nd̃i'vi ra ve'e.

29 Ta nd̃akuijñi ra, káchí ra saá: "Xa kuā'a ní kuia k̃isa chiño i noo ún, ta ndi' i saá k̃iṽi k̃isa ndivi i ña ká'añi ún. Ta saá ni, nd̃a ñii t̃isú'u lo'o ɔn vása ní-taxi ún nda'a i ña kasa ndivi i vik̃o xí'in na náta'añi xí'in i.

30 Ta sa'ya ún t̃a nd̃ikó nd̃ixaa vitin, sand̃i' i ra ndi' i s̃i'ún m̃ii ún xí'in náña'a t̃anj̃i ra, ta xa'a t̃ayó'o xa'ni ún s̃ind̃iki lo'o tí ndu'u ña yóo vik̃o", káchí ra xí'in yivá ra.

31 Ta nd̃akuijñi yivá ra, ñika'añi ra: "Sa'ya i, ndi' i saá k̃iṽi yóo ún xí'in i, ta ndi' i ña kómí i, ña'a m̃ii ún kúu ndi' i ña.

32 Ta x̃inj̃i ñó'o koo vik̃o ña kúsi i ní ini yó, chi ndatán ñix̃ijo t̃a ñix̃i' saá ñix̃ijo ñani ún noo i, ta vitin ndatán yóo t̃a ñatak̃u saá yóo ra. T̃a nd̃añó'o noo i x̃ikuu ra, ta vitin ñañi' i ra", káchí yivá ra. Saá nd̃i' i cuento lo'o yó'o —káchí t̃a Jesús xí'in na.

¹ Ta ɬaJesús ndaɬo'on ra inkə cuento xí'in naxíka xí'in ra ña saná'a ña'a ra:

—Saá ndo'o ñii ɬakuiká xí'in ɬa ndíso chiño xí'in ñakuiká ra. Ta inkə ɬa nixaa ra noɔ ɬakuiká ndaɬo'on ra xí'in ra: “Tata, ɬa ndíso chiño xí'in ñakuiká ún sándá'ví ra yó'ó, chi ɔn vá'a kisa chiño ra xí'in ñakuiká ún”, káchí ra.

² Ta saá ɬakuiká kəna ra ɬa ndíso chiño xí'in ñakuiká ra, ta nɛndaɬa to'on ña'a ra: “¿Án ñandaɬa kúu to'on ña ndaɬo'on na xí'in i xa'a ún? Ta vitin taxi ún ndi'i tutu kuenda nda'a i, ta ɔn vása kasa chiño ka ún xí'in i”, káchí ɬakuiká xí'in ra.

³ Ta ɬa ndíso chiño yó'o kixá'a xáni ini ra saá: “¿Yukia koo vitin? Ta ɬaká'no noɔ yó ɔn xɛin ka ra kasa chiño yó xí'in ra, ta ɔn vása kúndeé yó kata yó xí'in pico, ta ná ko'yɔ ndaɬa chi'ña yó, ta kuka'an ní noɔ yó.

⁴ ¡Áan! ¡Vitin kixaa sɛni yó ndá chiño ke'é yó! Ke'é yó ñava'a xí'in nɛvi na níka noɔ ɬapatrón yó, ta saá nayó'o naki'in va'a na mɛi yó koo yó ve'e na”, xáni ini ra.

⁵ Ta saá kixá'a ra kána ra ñii ñii na níka noɔ ɬapatrón ra. Ta nɛndaɬa to'on ra ɬaɔó: “¿Ndasaá níka ún noɔ ɬapatrón i?”, káchí ra.

⁶ Ta ndakuin ɬayó'o, káchí ra saá: “Kɔmɛ mil litro aceite ña xixi kúu ña níka i.” Ta nɛka'an ɬa ndíso chiño xí'in ra: “Va'a naki'in ún tutu ña káchí kɔmɛ mil litro níka ún, ta nasama yó ndá ɔvi mil litro kuu ña níka ún vitin”, káchí ra.*

⁷ Ta kəna ra inkə ɬa, ta nɛndaɬa to'on ña'a ra: “¿Ndasaá níka ún noɔ ɬapatrón i?”, káchí ra. Ta ndakuin ɬa níka, nɛka'an ra: “Ñii mil chikiva trigo kúu ña níka i”, káchí ra. Ta nɛka'an ɬa ndíso chiño xí'in ra: “Naki'in ún tutu, ta nasama yó ña káchí tutu ndá ɔnɛ ciento chikiva kunika ún”, káchí ra.†

⁸ Tá xɛni so'o ɬakuiká yukia ke'é ɬa ndíso chiño yó'o, ta nɛka'an ɬakuiká yó'o xí'in ra: “Taa ɬa ndíchi ní sɛni kúu ún, chi xini va'a ún ndasaá kasa ndivi ún ña keta va'a xí'in mɛi ún”, káchí ra. Saá ndi'i cuento lo'o yó'o —káchí ɬajesús.

Ta tuku nɛka'an ra:

—Cuento yó'o káchí ña ndí nandíchi ní kúu nɛvi na ndikɔn yichɛ ɔn vá'a ñoyívi yó'o, chi xini va'a na ndasaá kasa ndivi na xí'in natá'an na ña keta va'a xí'in mɛi na. Ta nɛvi na ndikɔn yichɛ Ndios lo'o kuiti xini na ndasaá kasa ndivi na xí'in natá'an na, ña keta va'a xí'in mɛi na noɔ Ndios.

⁹ Ñakan ka'an i xí'in ndó, sɛ'ún ndó ña yóo ñoyívi ɔn vá'a yó'o, va'a ka chindeé ndó inkə nɛvi xí'in ña, ta nɛvi na naki'in sɛ'ún yó'o nduu na migo ndó. Ta saá, tá ɬondaɬa kɛvi ña ɔn vása ndáya'ví ka sɛ'ún ñoyívi yó'o, ta koo na naki'in va'a ndó'ó koo ndó ñoyívi nɛno.

¹⁰ 'Taa ɬa va'a ini, tá va'a kisa ndivi ra chiño válí, ta saá ɬayó'o va'a kasa ndivi ra chiño ná'no. Ta ɬa ɬa ɔn vá'a ini, tá ɔn vá'a kisa ndivi ra chiño válí, ta ɬayó'o ɔn vá'a kasa ndivi ra chiño ná'no.

¹¹ Ta ndó'ó, tá ɔn vá'a kisa ndivi ndó xí'in ñakuiká ñoyívi ɔn vá'a yó'o, ta saá, ¿án xáni sɛni ndó taxi Ndios ñakuiká ndino'o nda'a ndó ñoyívi nɛno?

¹² Chi ndi'i ña kómí ndó ñoyívi yó'o ɔn sɛvi ñakuiká mɛi ndó kúu ña, ta kúu ña kuiti ña sɛtati Ndios ndó'ó. Ta saá tá ɔn vása kúchiño vá'a kasa

* **16:6** Kɔmɛ mil litro nduta kúu ñii ciento barril, ta ɔvi mil litro kúu ɔvi sɛkɔ ɔxu barril. † **16:7** Ñii mil chikiva trigo kúu ñii ciento medida trigo, ta ɔnɛ ciento chikiva kúu kɔmɛ sɛkɔ medida trigo.

ndivi ndó xí'in ñakuiká s̄atati Ndios ndó'ó ñoyívi yó'o, ta saá, *¿án xáni s̄injí ndó taxi ra ñakuiká ndino'o kukomí ndó ñoyívi ñino?*

¹³ Ndá ñii t̄a ɔn k̄iví kasa chiño ra n̄oɔ ɔv̄i patrón. Tá yóo ɔv̄i patrón ra, ta kivi kuki'vi ini ra koni ra ñii ra, ta kusaa ini ra koni ra t̄a ink̄a. Ta kivi kusij ini ra kasa chiño ra xí'in ñii ra, ta ɔn kua'a ra kasa chiño ra xí'in t̄a ink̄a. Tɔ'on yó'o káchí ña saá: Tá Ndios kúu t̄a xá'nda chiño n̄oɔ yó, ta ɔn k̄iví taxi yó ka'nda chiño s̄i'ún n̄oɔ yó —káchí t̄aJesús.

¹⁴ Tá x̄injí so'o nafariseo tɔ'on yó'o, ta ñixaku ndaa na t̄aJesús, chi kútoo ní na s̄i'ún.

¹⁵ Ta ñjka'an t̄aJesús xí'in na:

—Ndó'ó, na ɔn vása ndino'o ini kúu ndó, chi kuiti ké'é ndó chiño ña ká'an nan̄ivi ndí nava'a kúu ndó, ta Ndios x̄injí va'a ra ini ndó. Yóo chiño ña xáni s̄injí ñivi kúu ña ñava'a ní n̄oɔ na, ta ɔn s̄iví ñava'a kúu ña n̄oɔ Ndios, ta ñákán saa ini ra x̄ini ra chiño yó'o —káchí t̄aJesús xí'in na.

Tɔ'on yó'o ká'an xa'a ndayí Ndios ña ñitaa t̄aMoisés x̄injá'

¹⁶ Ta ñjka'an k̄a t̄aJesús, káchí ra saá:

—K̄iví k̄ixaa t̄ajan t̄a sákuchu ñivi, xa yóo ndayí Ndios ña ñitaa t̄aMoisés x̄injá', xa yóo tɔ'on Ndios ña ñitaa naprofeta. Ta saá k̄ixá'á ká'an ndoso'i tɔ'on ñava'a xa'a yichí ña xá'nda chiño Ndios, ta ndi'i ñivi chíkaa na ndee ña kuɔn k̄i'vi na yichí yó'o.

¹⁷ 'Vará yɔ'v̄i ní yóo ña ndasaá koo ndi'i xa'a ñoyívi yó'o xí'in ñoyívi ñino, ta yɔ'v̄i ní k̄a yóo ña ndasaá ndi'i xa'a ña ká'an ndayí Ndios. Ta ndá ñii lo'o chíin ɔn sam̄a ndayí Ndios, ta ndixa ndi'i ndayí yó'o kundivi ndi'i ndaa ña —káchí t̄aJesús.

T̄aJesús sáná'a ra ña ɔn vá'a sandakoo va'a t̄a ñásí'í ra
(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

¹⁸ Ta ñjka'an t̄aJesús, káchí ra saá:

—Tá ñii t̄a sandakoo va'a ra ñásí'í ra, ta tond̄a'a tuku ra, t̄ayó'o k̄i'vi ra kuɔchi xí'in ñásí'í ra ñáoɔv̄i. Ta t̄a t̄a tond̄a'a xí'in ñáña'a ñá ñindoo, k̄isa ȳijí ñá, ta t̄ayó'o k̄i'vi ra kuɔchi xí'in ñá, chí ñásí'í t̄anoo kúu ñá n̄oɔ Ndios —káchí t̄aJesús xí'in na.

T̄aJesús ndátɔ'on ra cuento xa'a t̄akuiká xí'in t̄aLázaro

¹⁹ Ñii k̄iví ndátɔ'on t̄aJesús ñii cuento xí'in ñivi ña saná'a ra na, káchí ra saá:

—Saá ndo'o ñii t̄akuiká, ta ndíxin ra tikot̄o ña yá'v̄i, tikot̄o ñalino va'a color ndí'í ndíxin ra, ta va'a ní x̄ixi ra ndi'i saá k̄iví.

²⁰ Ta ñix̄ijo ink̄a t̄a t̄andá'v̄i naní ra Lázaro, ndeé ní ndó'o ra, yóo kue'e ndi'i tá'yí yikí koñu ra, ta kándú'u ra ye'é ve'e t̄akuiká yó'o.

²¹ Ta t̄aLázaro kóni ra kuxu ra ña kóyo xa'a tón mesa t̄akuiká. T̄and̄a tí ina k̄ixaa rí ti'vi ndaa rí n̄oɔ tá'yí yikí koñu ra.

²² Saá ñitondaa ñii k̄iví ta ñixi'í t̄aLázaro, ta naángel ñaki'in na ra, ta kua'an ra xí'in na ña kutaku ra ñoyívi ñino, n̄oɔ yóo x̄ijí síkuá yó t̄aAbraham. Ta saá k̄ixaa k̄iví ñixi'í t̄akuiká ta ñinduxun ra.

²³ Ta t̄akuiká yó'o xó'v̄i ní ra n̄oɔ yóo ra xí'in ink̄a na ñixi'í, ta ñakoto ndaa ra, ta x̄ini ra ndá xiká yóo t̄aAbraham, ta s̄ijn ra yóo t̄aLázaro.

²⁴ Ta t̄akuiká xí'in ndi'i ndee ra ñjka'an ra xí'in t̄aAbraham, káchí ra saá: "Tata yivá'í Abraham, kundá'v̄i ini ún koni ún yj'í, ta ti'v̄i ún t̄aLázaro ko'on ra saketá nduku nda'a ra takuií, ta chíkaa ra lo'o takuií n̄oɔ yáa j̄i ña ná ndjko lo'o ña, chí xó'v̄i ní j̄i yó'o n̄oɔ x̄ixi'í ño'o", káchí t̄akuiká.

²⁵ Ta ndakuijn taAbraham, njika'an ra: "Sa'ya j, naká'an ún kivi xitaku ún ñoyivi, va'a ní nixiyo ún. Nixiyo ndi'i ña káchí ini ún, ta taLázaro yó'o nina ña on vása va'a xikomí ra. Ta vitin taLázaro va'a ní yóo ra yó'o, ta yó'ó xó'vi ní ún.

²⁶ Ta on kivi ya'a taLázaro ko'on ra chindeé ra yó'ó, chi yóo ñii ta'vi ká'no, ta nda ñii ndi on kivi ya'a ndi xaá ndi noo yóo ndó, ni ndó'ó, on kivi ya'a ndó kixi ndó yó'o", káchí taAbraham xí'in takuiká.

²⁷ Saá ká'an tuku takuiká: "Tata Abraham, xáku ndá'vi j noo ún ka'an ún xí'in taLázaro ná ko'on ra ve'e yivá j,

²⁸ noo ndóo o'on ñani j. Saá chi kóni j ña va'a ndato'on ra xí'in ndi'i ñani j ña nandikó ini na, ko'o kixi na noo yóo j, noo xó'vi ní j", káchí ra.

²⁹ Ta njika'an taAbraham xí'in ra: "Ñani ún xa kómí na to'on Ndios ña nítáa taMoisés xina'á, ta xa kómí na to'on Ndios ña nítáa inká naprofeta. Va'a ná chikaá so'o na to'on yó'o", káchí ra.

³⁰ "Ó'on, tata", káchí takuiká. "On chikaá so'o na to'on ña nítáa nakán. Ta saá tá ñii ta nixi'j nandikó ra ñoyivi, ta ndato'on ra xí'in na, ta ndixa nandikó ini na", káchí ra.

³¹ Ta njika'an taAbraham: "Ó'on, on sivi saá. Tá on xijin na koni so'o na to'on Ndios ña nítáa taMoisés xí'in inká naprofeta xina'á, ta ni on kandixa na ña ka'an ta nixi'j, táná nandikó ra ka'an ra xí'in na", káchí taAbraham xí'in ra. Saá ndi'í cuento lo'o yó'o —káchí taJesús xí'in na.

17

Ndá'vi ní nivi na chinda'á inká nivi kivi na kuachi (Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

¹ Ñii kivi njika'an taJesús xí'in naxíka xí'in ra:

—Ndi'í saá kivi ku'a ní ña on vá'a yóo ña chinda'á nivi kivi na kuachi. Ta, ndá'vi ní ka nivi na chinda'á inká nivi kivi na kuachi!

² Ta va'a ka si'na inká nivi ná katón na ñii yuú ká'no sikon nayó'o, ta sakana ña'a na noo kónó va'a ini takuií, ña on chinda'á na nakuáli kivi na kuachi.

³ Koto va'a xí'in mji ndó ña on ke'é ndó ña on vá'a. Tá yóo ñii tatá'an ndó, ta ké'é ra ña on vá'a xí'in ndó, ta saá ka'an ndó xí'in ra ña on ke'é ka ra ña on vá'a saá xí'in ndó. Tá tayó'o nandikó ini ra, ta xini ñó'ó kasa ká'no ini ndó xa'a ra.

⁴ Tá yóo ñii taá uxá yichi ña ñii kivi ke'é ra ña on vá'a xí'in ndó, ta uxá yichi saá nandikó ini ra ta xáku ndá'vi ra noo ndó, ta xini ñó'ó kasa ká'no ini ndó xa'a tayó'o —káchí taJesús xí'in naxíka xí'in ra.

Nivi na kandixa Ndios kómí na ndeé ká'no

⁵ Ta saá njika'an naxíka xí'in taJesús xí'in ra, káchí na saá:

—Tata, chindeé ún ndi'j ña kandixa va'a ní ka ndi Ndios —káchí na.

⁶ Ta ndakuijn taJesús, káchí ra saá:

—Ñii ndikjn mostaza, lo'o ní ña. Ta ndó'ó, tá kandixa ndó Ndios, vará nda lo'o kuiti, ndatán yoo ndikjn mostaza, ta xa'a ña lo'o kuiti kandixa ndó, ñayó'o taxi ña kukomí ndó ndeé ka'nda chiño ndó noo yiton ká'no tón sicómoro yó'o, ta kasa ndivi nó to'on ndó. Tá ka'an ndó xí'in yiton yó'o: "Kuta'a ún, ta ku'a ún kunakaá ún ini takuií", ta kasa ndivi yiton yó'o ña ka'an ndó —káchí taJesús xí'in na.

Xini ñó'ó kasa ndivi va'a yóo chiño xa'a taká'no noo yóo

7 Ta ndato'on taJesús inká cuento ña saná'a ra na, káchí ra saá:

—Tá yóo ñii tamozo ndó, ta kisa chiño ra ño'q ndó, án ndáa ra kití sana ndó, ta vaxi ra ve'e ndó, ¿yukía ká'an ndó xí'in ra? ¿Án ká'an ndó xí'in ra ña kuiti nakindée ra ta kuxu ra?

8 On ká'an ndó saá, chi ndixa ka'nda chiño ndó ñoq ra ña si'na kasa va'a ra ñaxíxi, ta taxi ra ña kuxu ndó. Tá ndí'i xixi ndó'ó, ta ká'an ndó xí'in ra va'a ná kuxu ra.

9 Ta on kundati ra ká'an ndó xí'in ra: “Táxa'vi ún”, chi kuiti kisa ndivi ra chiño ñoq mji ra.

10 Ndatán yóo tamozo yó'o, saá yóo ndó'ó ñoq Ndios. Tá kisa ndivi ndó ndi'i ña xa'nda chiño Ndios ñoq ndó, ta va'a ká'an ndó: “On sivi namozo ti'va ní kúu ndi, ta on vása ní-kisa ndivi ndi ñii chiño ká'no ní, ta kuiti kisa ndivi ndi chiño ña xíni ñó'ó kasa ndivi ndi”, káchí ndó —káchí taJesús xí'in na.

TaJesús sánda'a ra uxu taa xí'in kue'e tá'yi naní ña lepra

11 Tá kuá'an taJesús ñoo Jerusalén, ta nija'a ra yichi ñoq nákutá'an ño'q naSamaria xí'in ño'q naGalilea.

12 Saá nixaá ra yatín ñoq ñoo lo'o, ta nákutá'an ra xí'in uxu taa, ta ndi'i nayó'o ndeé ní ndó'o na xí'in kue'e tá'yi naní ña lepra. Ta xiká lo'o yíta na.

13 Ta saá kixá'á na xí'in ndi'i ndeé na, ká'an na xí'in taJesús:

—¡Tata Maestro, kundá'vi ini ún koni ún ndi'í!

14 Tá xini taJesús na ndeé ndó'o yó'o, ta nika'an ra xí'in na:

—Kuá'an ndó ñoq sutu ná koto ra ndó'ó án xa ninda'a ndó —káchí ra xí'in na.

Saá kee na kuá'an na yichi, ta on vása ká ndeé ndó'o na, xa nduva'a ndi'i na.

15 Ñii taa nakoto ra xa nduva'a ra, ta ndikó ra kuá'an ra, ta ndeé ní kisa ká'no ra Ndios.

16 Tá nixaá ra ñoq taJesús, ta xikuxítí ra, tandá ñoq ño'q nitondaa ta'ya ra, ta nika'an ra, káchí ra saá:

—Táxa'vi ún sánda'a ún yi'í —káchí ra.

Ta tayó'o on sivi taIsrael kúu ra, kixi ra ñoo estado Samaria.

17 Ta taJesús nindaqá to'on ra ñivi na ndóo xí'in ra:

—¿Án on sivi uxu kúu taa ta nduva'a? ¿Ndachun ñii laá tayó'o ndikó? ¿Mikía yóo inká natáa tá'an tayó'o?

18 Chi ñii laá tayó'o, ta on sivi taIsrael kúu ra, ta ndikó ra ta kisa ká'no ra Ndios —káchí taJesús xí'in na.

19 Ta saá nika'an taJesús xí'in taa ta nduva'a:

—Nakundichi ún, ta kuano'q ún. Xa nduva'a ún chi kandixa ún yi'í —káchí taJesús xí'in ra.

Nafariseo nindaqá to'on na taJesús ama tondaa kivi ña ka'nda chiño Ndios ñoyivi yó'o (Mt. 24:23-28, 36-41)

20 Ñii kivi nafariseo kixaá na ñoq taJesús, ta nindaqá to'on ña'á na, káchí na saá:

—¿Ama kixaá kivi kixá'á Ndios ka'nda chiño ra ñoyivi yó'o? —káchí na.

Ta ndakuin taJesús, ká'an ra:

—Yichi ñoq xá'nda chiño Ndios, on sivi ñii ña kúchiño koni yó kúu ña.

21 N̄akán kía nda ñii ñivi on kivi ka'an na: "Yó'o yóo ña", ni on kivi ka'an na: "Kaá yóo ña." Saá chi yichi ñoq xá'nda chiño Ndios xa kixaa ña, yóo ña ma'ño ndó —káchí taJesús xí'in nafariseo.

22 Ta taJesús ñika'an ra xí'in naxíka xí'in ra, káchí ra saá:

—Vaxi kivi ña kachí ní ini ndó koto ndó yí'j, taá ta kixi ñoq Ndios. Kachí ini ndó koo j xí'in ndó, vará ñii kivi, ta on kuchiño ka.

23 Ta saá ka'an ñivi xí'in ndó: "¡Koto ndó! Yó'o yóo ra", án "Kaá yóo ra", kachí na, ta on kandixa ndó na.

24 Ndatán yóo taxa ña náye'e ñoyivi, kixá'á ña náye'e ña nda ñoq kána ño'o tãnda ñoq ndétá ño'o náye'e ña, saá koo kivi ndikó j ñoyivi yó'o.

25 Ta si'na xini ñó'o xo'vi ní j, ta ñivi na táku ñoyivi yó'o vitin on kua'a na kandixa na yí'j.

26 Ñii ki'va xitaku ñivi kivi ñixiyo taNoé, saá kutaku na kivi kuyatin ndikó j ñoyivi yó'o.

27 Saá chi kivi xitaku taNoé xina'á ndi'i ñivi xixi na, xí'i na, ta tonda'a na, ta táxi na tonda'a sa'ya na, saá yóo na nda ñitonda'a kivi ñiki'vi taNoé ini tón barco. Ta saá kixá'á ñikoon savi na'á, ta tani ndi'i ñivi ta ñika'a na xí'in takuú, ta ñixi'j ndi'i ñivi yó'o.

28 Ñii ki'va ndatán xitaku ñivi kivi xitaku taNoé, saá xitaku ñivi kivi xitaku taLot xina'á. Saá chi xixi na, xí'i na, sáta na, sikó na, chí'i na, ta kisa va'a na ve'e na.

29 Ta kivi ña kee taLot xí'in nave'e ra ñoo Sodoma, Ndios sakojo ra ño'o xixi xí'in ño'o ká'ndi nani ña azufre kixi ña ñoyivi ñino, ta ndi'i ñivi ñoo yó'o ñixixi na ta ndi'i xa'a na.

30 Ñii ki'va ndatán ñixiyo ñivi na xitaku xina'á xí'in taNoé án xí'in taLot, saá kutaku na kivi ndikó j ñoyivi yó'o, ta kivi yó'o ndi'i ñivi nakoni na ndi yí'j kúu taá ta kixi ñoq Ndios.

31 'Ta kivi ña ndikó j, tá ñivi nándoso na sijn ve'e na, ta nayó'o on vá'a noo na naki'in na ña kómí na ve'e na. Tá ñivi ño'o na yuku, ta nayó'o, on vá'a ndikó ka na ve'e na naki'in na ña kómí na.

32 Naká'an ndó yukia ndo'o ñásí'í taLot kivi kee ña ñoo Sodoma.*

33 Ndi'i ñivi na ndasaá kuiti ndúkú ña kutaku va'a na ñoyivi yó'o, ta nayó'o on kuchiño na kutaku na xí'in Ndios. Ta ñivi na on vása ndi'i ní ini ndukú kutaku va'a na ñoyivi yó'o, xa'a ña kundikõn na yí'j, nayó'o kúu ñivi na kutaku xí'in j.

34 'Kivi ndikó j ñoyivi yó'o, ta naki'in j sava ñivi ko'on na xí'in j, ta sava na ndoq. Tá ovi ñivi kisin na ñii ñoq xito, ta naki'in j ñii na, ta inká na ndoq.

35 Tá ñii ve'e yóo ovi nási'í ndiko ná, ta naki'in j ñii ñá, ta inká ñá ndoq.

36 Tá ovi taá kisa chiño ra yuku, ta naki'in j ñii tayó'o, ta inká ra ndoq —káchí taJesús.

37 Ta naxíka xí'in taJesús ñindaqa to'on ña'á na, káchí na saá:

—¿Míkía kundivi ñayó'o?, Tata —káchí na.

Ta ndakuijn taJesús ñika'an ra:

—Tá xito ndó míkía ndáchí kua'a ní tiqko chée,† ta saá kundaq ini ndó míchí kándú'u ñii kití tí ñixi'j. Ta kivi ña ndikó j, ndi'i ñivi kundaq ini na xa'a ñayó'o —káchí taJesús.

* 17:32 Násí'í taLot ñandikó ña ñakoto ña sata ñá, ta yiki koñu ña nduq ña ñij, ta ñixi'j ñá.

† 17:37 To'on griego ña káchí "tiqko chée" ta tuku káchí ña "tasjn yá'á."

18

On sandakoo yó ká'an yó xí'in Ndios

¹ Nii kivi ndato'on tajesús nii cuento xí'in naxíka xí'in ra. Xí'in cuento yó'o sáná'a ra na ña on nakava ini na ká'an na xí'in Ndios, ta xini ñó'o ká'an na xí'in Ndios ndi'i saá kivi.

² Ta káchí tajesús saá:

—Saá ndo'o nii tajuez yóo ra nii ñoo, ta on vása kisa to'ó ra Ndios, ni on vása kisa to'ó ra nda nii nivi.

³ Ta ñoo yó'o, yóo nii ña'a, ñá nixi'i yi kúu ñá, ta ñáyó'o kuá'an ñá ndi'i saá kivi noo tajuez ña kasa nani ra kuachi xa'a ñá. Nika'an ñá saá xí'in ra: “Ná kasa nani ún ñandaa xí'in i, chi yóo nii taa, ta saa ini ra xini ra yi'i, kóni ra sandá'vi ra yi'i”, káchí ñá xí'in tajuez.

⁴ Ta on vása xjin tajuez chindeé ra ñá. Ta nija'a kuá'a ní kivi, ta saá xani ini tajuez: “Vará on vása kisa to'ó i Ndios, ni on vása kisa to'ó i nivi,

⁵ ta chindeé i ña'a yó'o, chi sándi'i ní ñá yi'i, ta on vása kúndeé ka ini i, chi vaxi ñá sándi'i ñá yi'i ndi'i saá kivi. Ta ñakán kasa nani i ñandaa xa'a ñá”, káchí tajuez. Saá ndi'i cuento lo'o —káchí tajesús.

⁶ Ta nika'an ka ra xí'in na:

—Konj so'o va'a ndó to'on nika'an tajuez. Vará ta on vá'a kúu ra, ta kisa ndivi ra ñandaa xí'in ñaña'a yó'o, chi ndi'i saá kivi xáku ndá'vi ñá noo ra.

⁷ Ta Ndios kúu tava'a tандаа. ¿An on vása ndixa Ndios kasa nani ra ñandaa xí'in nivi na naqaxin ra, na kúu na xáku ndá'vi noo ra ndivi ñoo? ¿An xani sijn ndó ña na'a ní kundati na, ta saá ndakuijn Ndios yu'u na?

⁸ Ndixa ká'an i xí'in ndó. Ndios kama ní kasa nani ra ñandaa xa'a na. Ta yi'i, on vása xini i, ¿an nani'i i nivi na ndixa kándixa yi'i, kivi ña ndikó i ñoyivi yó'o? —káchí tajesús xí'in naxíka xí'in ra.

Cuento yó'o ká'an xa'a nii tafariseo xí'in nii taa ta nákaya si'un ko'on nda'a nagobierno ñoo Roma

⁹ Ta saá tajesús nika'an ra xí'in nivi na xani sijn kuiti mji na kúu nava'a, ta xani sijn na inka nivi, on vása va'a nayó'o. Ta tajesús ndato'on ra nii cuento ña saná'a ra nayó'o:

¹⁰ —Saá ndo'o ovi taa nixá'an ra ve'e ñoo o ká'an ra xí'in Ndios. Nii tayó'o kúu tafariseo ta inka ra kúu ta káya si'un xa'a nagobierno.

¹¹ Ta tafariseo ñindichi ra, ta ká'an ra xa'a mji ra, káchí ra saá: “Tata Ndios, táxa'vi ún, yi'i on vása yóo i ndatán yóo inka nivi, chi on sivi ta kisa kuí'na kúu i, ni on sivi ta on vá'a kúu i, ni on sivi ta kisin xí'in inka ña'a kúu i, ni on vása yóo i ndatán yóo taa ta ñindichi kaa, ta káya si'un xa'a nagobierno.

¹² Taa ta va'a kúu i chi ovi kivi nii ñi semana yóo so'on i. Ta tá'vii uxu ko'ndo si'un ña kómii. Ta ñi ko'ndo yó'o táxi i nda'a ún. Saá ké'é i ndi'i saá kivi”, káchí ra xí'in Ndios.

¹³ Ta inka taa ta káya si'un xa'a nagobierno ñindichi ra xíka lo'o. Ta kisa njon xí'in mji ra noo Ndios, ta ni on xjin ra koto ra ñoyivi njno, ta kuiti xito ra noo ño'o. Ta kúchuchú ní ini ra nda káni ra kándiká ra, ta nika'an ra xí'in Ndios si'a: “Tata Ndios, kundá'vi ini ún koni ún yi'i, vará ta on vá'a kúu i”, káchí ra.

¹⁴ Ndixa ká'an i xí'in ndó, kivi kuano'o tayó'o ve'e ra kindoo va'a ra noo Ndios. Ta tafariseo, on vása ní-kindoo va'a ra noo Ndios. Saá chi ndi'i nivi na kisa ká'no xí'in mji noo Ndios, ta Ndios chika'a ra nayó'o njno. Ta nivi

na kisa n̄n̄o xí'in m̄i n̄o Ndios, ta Ndios chinóo va'a ra ñat̄o'ó na —káchí t̄ajesús xí'in na.

T̄ajesús chinóo ra nda'a ra s̄inj̄i naváli

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

15 Ta k̄ixāā n̄j̄i xí'in nakuáli n̄o yóo t̄ajesús ña chinóo ra nda'a ra s̄inj̄i na, ta ndukú ra ñava'a n̄o Ndios x̄a'a na, ta naxíka xí'in ra n̄j̄ka'an na xí'in n̄j̄i yó'o:

—On kixi ndó xí'in nakuáli yó'o —káchí na.

16 Ta t̄ajesús k̄ana ndi'i ra nakuáli vāxi na n̄o ra, ta n̄j̄ka'an ra xí'in naxíka xí'in ra:

—Taxi ndó nakuáli ná kixi na n̄o j̄, nd̄a lo'o on kasi ndó na ña kixi na, chí n̄j̄i na ndík̄on yich̄i n̄o xá'nda chiño Ndios, nd̄at̄an yóo nakuáli yó'o, saá yóo na.

17 Ndixa ká'an j̄ xí'in ndó, tá on x̄jin ndó kasa n̄n̄o xí'in m̄i ndó n̄o Ndios nd̄at̄an n̄n̄o yóo ini nakuáli yó'o, ta on kivi k̄i'vi ndó yich̄i n̄o xá'nda chiño Ndios —káchí t̄ajesús.

Ñii t̄achiño kuíká ní ká'an ra xí'in t̄ajesús

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

18 Ñii t̄achiño k̄ixāā ra n̄o t̄ajesús, ta n̄j̄ka'an ra, káchí ra saá:

—Tata maestro, t̄a va'a ní ini kúu ún. ¿Ndá chiño va'a x̄inj̄i ñó'ó ke'é j̄ ta taxi Ndios ña kutaku j̄ xí'in ra ndi'i saá k̄ij̄i ña vāxi?

19 Ta nd̄akuijn̄ t̄ajesús, n̄j̄ka'an ra:

—¿Nd̄achun ká'an ún ȳi'j̄ kúu t̄a va'a ini? Saá chí on k̄o'ó nd̄a ñii n̄j̄i va'a ini, ñii laá Ndios kuiti kúu t̄a va'a ndino'o ini.

20 X̄inj̄i ún nd̄ayí ña x̄a'nda chiño Ndios kasa ndivi n̄j̄i. Káchí Ndios xí'in n̄j̄i saá: “On k̄i'vi ndó kūachi ñoyívi xí'in ink̄a ña'a ñá on s̄j̄ví kúu ñásí'í ndó, ta on k̄i'vi ndó kūachi ñoyívi xí'in t̄a t̄a on s̄j̄ví kúu ȳij̄i ndó, on ka'ni ndó n̄j̄i, on kasa kui'ná ndó ña kómí n̄j̄i, on k̄a'an ndó ñavatá x̄a'a ink̄a n̄j̄i, ta kasa t̄o'ó ndó yivá ndó, ta kasa t̄o'ó ndó si'í ndó”, saá káchí nd̄ayí Ndios —káchí t̄ajesús xí'in ra.

21 Ta n̄j̄ka'an t̄ayó'o:

—Ȳi'j̄ nd̄a lo'o j̄ kisa ndivi j̄ ndi'i saá nd̄ayí yó'o —káchí ra.

22 Tá x̄inj̄i s̄o'o t̄ajesús ña nd̄akuijn̄ ra, ta n̄j̄ka'an tuku ra xí'in ra:

—Kúman̄i ink̄a chiño kasa ndivi ún. Kū'an ún s̄j̄kó ún ndi'i ñakuíká kómí ún, ta saní'í ún s̄j̄'ún nda'a n̄j̄i nandá'ví. Ta saá kukomí ún ñakuíká ndino'o xí'in Ndios ñoyívi n̄j̄i. Tá ndi'i ke'é ún ñava'a yó'o, ta kixi ún kundik̄on ún ȳi'j̄ —káchí t̄ajesús xí'in ra.

23 Tá x̄inj̄i s̄o'o t̄ayó'o ña n̄j̄ka'an t̄ajesús, ta kúchuchú ní ini ra, saá chí kūa'a ní ñakuíká kómí ra.

24 Tá x̄inj̄i t̄ajesús ña kúchuchú ní ini ra, ta n̄j̄ka'an ra saá:

—j̄Nd̄achun yo'v̄j̄ ní k̄i'vi nakuíká yich̄i n̄o xá'nda chiño Ndios!

25 Vará yo'v̄j̄ ní tá kuchiño tícamello ya'a rí yav̄j̄ x̄a'a túkú, ta yo'v̄j̄ ní k̄a kuchiño ya'a ñii t̄akuíká yé'é ña k̄i'vi ra yich̄i n̄o xá'nda chiño Ndios —káchí t̄ajesús xí'in na.

26 Ta n̄j̄i na x̄inj̄i s̄o'o t̄o'on yó'o, n̄j̄nd̄ak̄a t̄o'on na t̄ajesús:

—Tá yo'v̄j̄ ní k̄i'vi nakuíká yich̄i Ndios, ta saá, ¿yu kúu n̄j̄i kúchiño k̄i'vi na yich̄i Ndios, ta kund̄o na xí'in ra?

27 Ta nd̄akuijn̄ t̄ajesús, n̄j̄ka'an ra saá:

—Njvi on kúchiño na sakaku xí'in mji na, ñii laá Ndios kúu ta kúchiño sakaku ña'á. Ndios kúchiño kasa ndivi ra ndi'i chiño. On koó ña yo'vi noo Ndios —káchí tajesús.

²⁸ Ta saá njka'an taPedro xí'in ra:

—Ta mji ndi, xa sandakoo ndi ndi'i ñava'a ña xikomí ndi, xa'a ña ndikon ndi satá ún.

²⁹ Ta ndakuijn tajesús, njka'an ra:

—Ndixa ká'an j xí'in ndó, ndi'i njvi na sandakoo ve'e, án yivá na, án si'í na, án ñani na, án k'v'á na, án ñási'í na, án sa'ya na, xa'a ña chíkaa ini na ko'on na yichí noo xá'nda chiño Ndios,

³⁰ ta nayó'o naki'in na ku'a ní ka ñava'a taxi Ndios nda'a na ñoyívi yó'o. Ta ñoyívi njno Ndios taxi ra ña kutaku na xí'in ra ndi'i saá k'v'í ña vaxi.

Yichí uní ká'an tajesús kivi ra
(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

³¹ Ta tajesús, kana ra ndi'i saá uxu oví naxíka xí'in ra, ta njka'an ra xí'in na:

—Ta vitin ku'a'an yó yichí ku'an ndaa ñoo Jerusalén, ta ñoo kán kundivi ndi'i to'on Ndios ña njtaa naprofeta xa'a yí'í, ta ta kixi noo Ndios.

³² Nataxi na yí'í nda'a na on vása kúu najudío, ta kuaku ndaa na yí'í, kandivá'a na xí'in j, ta kundaa na tásii yu'u na noo j.

³³ Ta kani ní na yí'í xí'in kuártá, ta sondi'i ka'ni na yí'í. Ta k'v'í uní natakú j —káchí tajesús xí'in na.

³⁴ Ta naxíka xí'in ra nj-kundaa ini na yukía kóni kachí to'on yó'o, chi ña xínaka se'é noo na xikuu ña.

Tajesús sanda'a ra ñii takuáá ta yóo ñoo Jericó
(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵ Ñii k'v'í ku'a'an tajesús xí'in naxíka xí'in ra, ta ku'a ní njvi ndikon na ku'a'an na satá ra. Ta xa yatin xa'a ra ñoo Jericó, ta ñii takuáá yóo ra yu'u yichí, ta ndáka chí'ña ra sj'ún noo njvi na yá'a yichí yó'o.

³⁶ Tá x'ini so'o takuáá yó'o ñii síso yá'a ku'a ní njvi ku'a'an na yichí, ta njndaka to'on ra na:

—¿Yukía koo vitin?

³⁷ Ta njka'an na xí'in ra:

—Tajesús taño Nazaret kúu ta yá'a yó'o.

³⁸ Tá x'ini so'o ra ñayó'o, ta k'ixá'á ra xí'in ndi'i ndee ra njka'an ra, káchí ra saá:

—Tata Jesús, sa'ya taDavid,* jná kundá'ví ini ún koni ún yí'í! —káchí ra.

³⁹ Ta njvi na ku'a'an si'na yichí njka'an na xí'in ra:

—¡Kasi ún yu'u ún! —káchí na.

Ta nj-chikaa so'o takuáá ña njka'an na xí'in ra, ta k'ixá'á ra ndeé va'a ka ká'an ra:

—Tata, sa'ya taDavid, jná kundá'ví ini ún koni ún yí'í! —káchí ra.

⁴⁰ Ta xikundichi tajesús yichí yó'o, ta xa'nda chiño ra noo njvi ña ko'on na ki'in na takuáá ta kixi ra xí'in na noo ra. Tá kixaa takuáá noo tajesús, ta tajesús njndaka to'on ña'á ra, njka'an ra saá:

⁴¹ —¿Yukía kóni ún ke'é j xí'in ún?

Ta ndakuijn takuáá:

* **18:38** “Sa'ya taDavid” kóni kachí ña: Ta ta tj'ví Ndios ña sakaku ra njvi. On vása kóni kachí ña sa'ya mji tarey David, ta kuiti kóni kachí ña sa'ya ñani síkuá ra.

—Tata, kóni j sanda'a ún nduchü nõõ j ta va'a koto j —káchí ra.

⁴² Ta njka'an tajesús xí'in ra:

—Va'a, xa nduva'a nduchü nõõ ún, saá chi kándixa ún yí'j.

⁴³ Ta xandikõn nda'a nduchü nõõ ra, ta xa va'a xito ra, ta saá nakundikõn ra sata tajesús, ta kixá'a ra kisa ká'no ra Ndios. Tá xini njivi yó'o ndí tajesús sanda'a ra takuáá, ta ndi'i njivi yó'o kixá'a na kisa ká'no na Ndios.

19

Ñayó'o ká'an xq'a tajesús xí'in taZaqueo

¹ Ta njxaa tajesús ñoo Jericó, ta kuá'an ra yichí ma'ño ñoo yó'o.

² Ta yóo ñii ta takuúká naní ra Zaqueo, ta ndíso chiño xí'in njivi na káya sj'ún xa'a nagobierno kúu ra.

³ Ta kóni ra koto ra yu kúu tajesús, ta õn vása kúchiño ra, chi chútú ní njivi. Saá chi taZaqueo kúu ra ta ta kuítí ní.

⁴ Ta saá kee ra, xíno ra kuá'an si'na ra, ta njxaa ra nõõ kúmanj ya'a tajesús. Ta taZaqueo ndaa ra nda'a ñii yitõn tón sicómoro ká'no, ña kuchiño koni ra tajesús.

⁵ Ta njxaa tajesús xa'a yitõn nõõ kánóo taZaqueo, ta nakoto ndaa ra, ta xini ra taZaqueo, ta njka'an ra xí'in ra:

—Tata, xandikõn noo ún chi xini ñó'ó kindõõ j ve'e ún kivi vitin —káchí tajesús.

⁶ Ta saá xandikõn nõõ taZaqueo, ta kúsi ní ini ra naki'in ra tajesús ve'e ra.

⁷ Tá xini njivi ñayó'o, ta kixá'a na kándiva'a na xí'in tajesús, ká'an na, káchí na saá:

—Õn vá'a koo tajesús ve'e taZaqueo, chi ta õn vá'a kúu ra —káchí na.

⁸ Ta taZaqueo nakundichi ra njka'an ra xí'in tajesús:

—Koto ví, Tata, vitin ta ví'j ndi'i ñakuúká kómí'j, ta taxi j ñii sava ñayó'o nda'a nandá'ví. Tá yóo njivi na sandá'ví'j kindaa j ña xikomí na, ta vitin taxi j nda'a na komí yichí ka ñayó'o —káchí ra xí'in tajesús.

⁹ Ta ndakuijn tajesús, njka'an ra:

—Kivi vitin Ndios sakaku ra tayó'o xí'in nave'e ra, chi ñii kiva ndatán xij síkuá yó taAbraham kandixa ra Ndios, saá kándixa taZaqueo vitin. Ta saá kúndaã ini yó taZaqueo kúu ñii sa'ya ndino'o taAbraham.

¹⁰ Yí'j, ta kúu ta ta kixi nõõ Ndios, vaxij nandukú j ta sakaku j njivi na ndaño'ó nõõ Ndios —káchí tajesús xí'in na.

Cuento xq'a namozo na ndíso chiño xí'in uxu sj'ún

(Mt. 25:14-30)

¹¹ Ta njivi na kuá'an sata tajesús xini sq'o na to'on ña ká'an ra, ta xa yatin xaã ra ñoo Jerusalén, ta xáni sinj njivi vitin tondaa kivi Ndios kixá'a ra ka'nda chiño ra nõõ na ñoyívi yó'o. Ta saá tajesús ndato'on ra ñii cuento ña saná'a ra na,

¹² káchí ra saá:

—Saá ndõ'o ñii taká'no, kóni ra ko'on ra inkã ñoo xíká, ta ndikó ra, chi ñoo xíká yó'o sakuiso na chiño ra kuu ra tarey ñoo ra, ta ka'nda chiño ra nõõ naño ra.

¹³ Tá xa yatin tondaa kivi kee taká'no yó'o ko'on ra, ta kãna ra uxu namozo ra, ta kixaa na nõõ ra. Ta taxi ra ñii sj'ún naní mina* nda'a ñii ñii

* 19:13 Ñii mina kúu sj'ún ña kúu ya'vi ñii ta ta kisa chiño unj yoo.

namozo, ta nika'an ra xi'in na, kachi ra saá: "Kasa chiño ndó si'un yó'o nda kivi ndikó j", kachi ra xi'in na.

¹⁴ Ta nivi naño ra on xjin na koni na ra, ñakán ti'vi na sava natá'an na ko'on na ka'an na xi'in mji tarey ká'no ñoo xiká, kachi na saá: "On vása kóni ndi tayó'o nduu ra tarey, ta ka'nda chiño ra ñoo ndi", kachi na.

¹⁵ Ta saá ni, nixa'an ra, ta nduu ra tarey, ta ndjko ra ñoo ra. Ta nika'an ra xi'in namozo ra: "Vitin ko'on ndó kana ndó uxu ta ta taxi j si'un nda'a, ná kixi na yó'o ña kundaa ini j ndasaá si'un naki'in nayó'o sata si'un ña taxi j nda'a na", kachi ra.

¹⁶ Ta tanó kixaa ra, ta kachi ra saá: "Tata, kisa chiño j si'un ña taxi ún nda'a j, ta naki'in j uxu si'un sata ña", kachi ra.

¹⁷ Ta kachi tarey: "Va'a, tamozo va'a kuu ún. Va'a ní kisa ndivi ún xi'in chiño ña lo'o, ta vitin taxi j yó'o nduu ún ta ta ka'nda chiño ñoo uxu ñoo", kachi tarey xi'in tamozo yó'o.

¹⁸ Ta tamozo ovi kixaa ra ñoo tarey, ta nika'an ra: "Tata, kisa chiño j si'un ña taxi ún nda'a j, ta naki'in j o'on si'un sata ña", kachi ra.

¹⁹ Ta ndakuijn tarey, nika'an ra xi'in ra: "Va'a, ta vitin taxi j yó'o nduu ún ta ka'nda chiño ñoo o'on ñoo", kachi ra.

²⁰ Ta kixaa inka tamozo ñoo tarey, ta nika'an ra: "Tata, yó'o yóo si'un ña taxi ún nda'a j. Taxi va'a j ña, chisúku ndaa j ña xi'in tikoto. Ni-xiin sandaño'ó j ña,

²¹ chi yi'vi j ñoo ún. Saá chi yó'o kuu ñii ta ta ndeé ní ini, chi kindaa ún si'un vará on vása ní-kisa chiño ún, ta nakaya ún ña'a ñoo on vása ní-chi'i ún", kachi tamozo xi'in tarey.

²² Ta nika'an tarey xi'in ra: "¡Tamozo ndiva'a kuu yó'ó! Ta xi'in to'on ña nika'an mji ún, vitin sanakuiso j kuachi yó'ó. Kachi ún ndi yi'j kuu ta ndeé ini, ta ta kindaa si'un vará on vása ní-kisa chiño j, ta yi'j nakaya ña'a ñoo on vása ní-chi'i j, kachi ún.

²³ Tá ndixa ñayó'o kuu ña xáni ini ún, ta saá, ¿ndachun ni-chikaa va'a ún si'un j ini ve'e ñoo tá'vi si'un?, ta kivi ndjko j, naki'in j si'un j xi'in siki ña, níkuu", kachi tarey xi'in tamozo on vá'a yó'o.

²⁴ Ta nika'an tarey xi'in na ndó xi'in ra: "Kindaa ndó si'un nda'a tayó'o, ta taxi ndó ña nda'a ta ta kómí uxu si'un", kachi ra.

²⁵ Ta ndakuijn na, nika'an na: "Tata, tayó'o xa kómí ra uxu si'un", kachi na.

²⁶ Ta nika'an tarey: "Ta ndi'i nivi na va'a xini kukomí ña'a, ta nayó'o naki'in ka na ñava'a. Ta nivi na on vása xini ndasaá va'a kukomí na ña'a, tandá ñalo'o kómí na, nondaa ña nda'a nayó'o.

²⁷ Ta vitin tonda kivi kasa nani j kuachi xa'a nivi na on xjin koni yi'j, nivi na on xjin taxi yi'j kuu ta ta ka'nda chiño ñoo na. Va'a ko'on ndó ki'in ndó na ta kixi na yó'o, ta saá ka'ni ndó na ñoo j", kachi tarey xi'in na. Saá ndi'i cuento lo'o yó'o —kachi tajesús.

Niki'vi tajesús ñoo Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸ Ta ndi'i nika'an tajesús to'on yó'o, ta naki'in ra ku'a'an ra yichj ñoo Jerusalén.

²⁹ Ta nixa'a ra yatin ñoo Betania xi'in ñoo Betfagé, ña ñó'o ñoo xiki tón Olivo. Ta tajesús nika'an ra xi'in ovi naxika xi'in ra,

³⁰ kachi ra saá:

—Kuḗ'ān ndó ñoo ña xító ndaa ndó kaḗ. Ta nḗxaa ndó ñoo kaḗ, ta naní'i ndó ñii burro lo'o nó'ni rí, tí ɔn tḗ'án koso na kúu rí. Ta ndaxin ndó rí ta kixi ndó xí'in rí yó'o.

31 Tá yóo nḗvi na ndaḗa tɔ'on ndó'ó: “¿Ndaxun ndáxin ndó burro yó'o?”, kachí na xí'in ndó, ta ndakuijn ndó, kachí ndó saá xí'in na: “TaKá'no nɔɔ yó xíni ñó'ó rí”, kachí ndó xí'in na —káchí tḗJesus xí'in ɔvi naxíka xí'in ra.

32 Ta saá kuḗ'ān na, ta nḗxaa na ñoo ta naní'i na burro lo'o. Ñii kḗ'va ndatán yóo ña nḗka'ān tḗJesus xí'in na, saá yóo ña naní'i na.

33 Tá ndáxin na burro lo'o, ta nḗvi xí'in saḗa tḗyó'o, nḗndaḗa tɔ'on ña'á na:

—¿Ndaxun ndáxin ndó rí? —káchí na.

34 Ta ndakuijn na, káchí na saá:

—Mḗi tḗKá'no nɔɔ yó xíni ñó'ó rí —káchí na xí'in na.

35 Ta saá ndíko na kḗxaa na nɔɔ tḗJesus xí'in burro lo'o, ta chḗnoo na tikɔtɔ na saḗa rí, ta naḗkoso tḗJesus ta kuḗ'ān ra yichḗ.

36 Tá yóso ra rí, kuḗ'ān ra yichḗ, ta kuḗ'a ní nḗvi chḗndoo na tikɔtɔ na yichḗ nɔɔ yá'a ra kuḗ'ān ra, saá kisa tɔ'ó na ra.

37 Tá kḗxá'á ra vaḗi noo ra xḗkḗ tón Olivo, ta ndi'i nḗvi na ndíkon saḗa ra kúsii ní ini na, ta kḗxá'á na ndeé ní ká'ān na, ta kisa ká'no na Ndios xḗ'a ña kuḗ'a ní milagro ke'é ra, xḗini na.

38 Nḗka'ān na saá:

—¡Ná ke'é Ndios ñava'a xí'in tḗrey yó'o, tḗa tḗ kḗxaa xí'in ndayí Ndios! ¡Vitin Ndios taxi ra koo va'a nḗvi xí'in ra ñoyívi nḗno! ¡Ná kanóo síkón ñatɔ'ó Ndios! —káchí na.

39 Ta sava nafariseo kuḗ'ān na xí'in nḗvi yó'o, ta nḗka'ān na xí'in tḗJesus: —Tata maestro, kḗ'ān ún xí'in na ndíkon saḗa ún, ña ɔn kḗ'ān na saá —káchí na.

40 Ta nḗka'ān tḗJesus xí'in na:

—Tána kḗ'ān i xí'in nayó'o ndí tásiijn koo yu'u na, ta saá nda yuu ndóo yó'o kixá'á ña ndeé ní kasa ká'no ña yḗ'i —káchí ra xí'in na.

41 Ta kḗxaa tḗJesus yatin ñoo Jerusalén. Tá xḗini ra ñoo yó'o, ta kḗxá'á ra kúchuchú ní ini ra, ta xáku ra xḗ'a nḗvi nañoo yó'o,

42 ta nḗka'ān ra saá:

—¡Kóni ní i vitin kundaa ini ndó yu kúu ña kivi taxi koo va'a ini ndó! Saá chi ña nákaa se'é nɔɔ ndó kúu ña vitin, ta ɔn kḗvi koni ndó ña.

43 Ta vaḗi ñii kḗvi ndi'i na saá ini xíni ndó'ó kono nduu ndi'i na ñoo ndó, ta nakasi na ndi'i yichḗ ndó, ta ɔn kuchiño kee ndó ñoo ndó. Ta ndi'i saá xiiña ñoo ndó, kixá'á nḗvi yó'o kani tá'an na xí'in ndó.

44 Ta sandi'i na xḗ'a ndi'i ve'e ndó, ta sandi'i na xḗ'a ndi'i ndó'ó. ɔn ndoo ka nda ñii yuu ndíso tá'an naḗma ve'e ndó ña koto ndó, chi ndi'i xḗ'a ve'e ndó. Saá kundo'o ndó chi kḗvi kḗxaa i ña sakaku i ndó'ó, ta nḗ-xiin ndó nakoni ndó yḗ'i —káchí tḗJesus xí'in nañoo Jerusalén.

TḗJesus tava ra ndi'i na síko ke'e yé'é ve'e ño'o ká'no

(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

45 Ta nḗxaa na ñoo Jerusalén, ta tḗJesus nḗki'vi ra ke'e yé'é ve'e ño'o ká'no, ta kḗxá'á ra táva ra ndi'i nḗvi na síko xí'in nḗvi na sáta, ña kee na ko'ɔn na.

46 Ta nḗka'ān ra xí'in na:

—Saá káchí tɔ'on Ndios ña n̄ɪtaa na x̄ɪn̄á'á: “Ve'e j kuu ve'e n̄oɔ kɔ'on n̄ɪvi ña k̄a'ɛn na x̄ɪ'n̄ɪ”, káchí tɔ'on Ndios. Ta ndó'ó, ɔn vása v̄a'a ké'é ndó, chi s̄anduu ndó ve'e yó'o ñii kavua nakuí'ná —káchí t̄aJesús x̄ɪ'n̄ɪ na.

⁴⁷ Ndi'i saá k̄ɪv̄ɪ t̄aJesús x̄ɪka ra sáná'a ra n̄ɪvi ini ve'e ño'o ká'no ñoo Jerusalén yó'o, ta na sáná'a ndayí Ndios x̄ɪ'n̄ɪ nachíio ná'no x̄ɪ'n̄ɪ naná'no n̄oɔ nasutu, ndúkú na ndasaá koo ka'ni na t̄aJesús.

⁴⁸ Ta n̄ɪ-kivi naní'i na ndasaá ka'ni na ra, chi ndi'i n̄ɪvi kúsij ini na x̄ɪn̄ɪ s̄o'o na tɔ'on ña ká'ɛn ra.

20

Ndayí ña kómí t̄aJesús ke'é ra chíño

(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

¹ Ñii k̄ɪv̄ɪ yóo t̄aJesús ke'e yé'é ve'e ño'o ká'no ñoo Jerusalén, ta sáná'a ra n̄ɪvi, ká'ɛn ra x̄ɪ'n̄ɪ na tɔ'on ñava'a x̄a'á yichí Ndios. Ta saá na sáná'a ndayí Ndios x̄ɪ'n̄ɪ naxikua'á n̄oɔ najudío x̄ɪ'n̄ɪ naná'no n̄oɔ nasutu k̄ɪxaa na n̄oɔ t̄aJesús,

² ta n̄ɪk̄a'ɛn na x̄ɪ'n̄ɪ ra si'a:

—K̄a'ɛn ún x̄ɪ'n̄ɪ ndi, ¿míkíá k̄ɪxi ndayí ké'é ún ñayó'o? ¿Yu kúu na t̄axi ndayí nda'á ún ke'é ún chíño yó'o saá? —káchí na.

³ Ta n̄ɪk̄a'ɛn t̄aJesús x̄ɪ'n̄ɪ na:

—Ta ȳɪ'ɪ kóni j ndak̄a tɔ'on j ndó'ó ñii laá tɔ'on, ta v̄a'a ndakuijn ndó yu'uj.

⁴ ¿Míkíá k̄ɪxi ndayí t̄aJuan s̄akuchu ra n̄ɪvi? ¿Án t̄axi Ndios ndayí nda'á ra? ¿Án n̄ɪvi kúu na t̄axi ndayí nda'á ra ña s̄akuchu ra n̄ɪvi? —káchí t̄aJesús x̄ɪ'n̄ɪ na.

⁵ Ta saá k̄ɪxá'á na ká'ɛn tá'an x̄ɪ'n̄ɪ m̄ɪi na:

—¿Ndasaá koo ndakuijn yó vitin? Chi táná k̄a'ɛn yó Ndios t̄axi ndayí nda'á t̄aJuan, ta saá ndak̄a tɔ'on t̄aJesús m̄ɪi yó: “¿Ndachun ɔn vása ní-kandixa ndó ña n̄ɪk̄a'ɛn ra?”

⁶ Táná k̄a'ɛn yó n̄ɪvi kuiti kúu na t̄axi ndayí nda'á t̄aJuan, ta saá ȳɪyo ní sasaá yó naño, ta kixá'á na tiin na yuu, ta koon na m̄ɪi yó, chi ndi'i n̄ɪvi yó'o kándixa na ndí t̄aJuan x̄ɪkuu ra ñii t̄aprofeta —káchí na, ká'ɛn tá'an na.

⁷ Ta saá ndakuijn na, káchí na si'a x̄ɪ'n̄ɪ t̄aJesús:

—On x̄ɪn̄ɪ ndi yu kúu na t̄axi ndayí nda'á t̄aJuan —káchí na.

⁸ Ta saá t̄aJesús n̄ɪk̄a'ɛn ra x̄ɪ'n̄ɪ na:

—Ta ni ȳɪ'ɪ, ɔn k̄a'ɛn j x̄ɪ'n̄ɪ ndó míkíá k̄ɪxi ndayí kómí j ña ké'é j chíño yó'o —káchí ra.

Cuento yó'o ndátɔ'on x̄a'á n̄ɪvi na ɔn v̄a'a na táti ño'o

n̄oɔ yóo tón uva

(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹ Ta saá t̄aJesús ndatɔ'on ra ink̄a cuento ña saná'a ra na, káchí ra saá:

—Saá ndo'o ñii t̄a, naŋaan ra tón uva, ta saá s̄atati ra ño'o ra x̄ɪ'n̄ɪ tón uva ink̄a n̄ɪvi, ta kee ra kua'ɛn ra koo ra ink̄a ñoo kua'á ní k̄ɪv̄ɪ.

¹⁰ Ta k̄ɪxaa yatin k̄ɪv̄ɪ ña ka'nda na tíuva yó'o, ta t̄a x̄ɪ'n̄ɪ yitɔn tón uva t̄ɪ'v̄ɪ ra ñii t̄amozo ra kua'ɛn ra naki'in ra sava tíuva ña kuu ya'vi ra. Ta n̄ɪvi na táti ño'o n̄oɔ yóo tón uva t̄ɪin na t̄amozo yó'o, ta k̄ani ní na ra, n̄ɪ-xiin na t̄axi na rí nda'á ra, ta saá ndikó v̄ichí ra kuano'o ra.

11 Ta ɬa ɬa xí'in yitɔn tón uva tuku ɬí'ví ra inká ɬa kuá'an ra naki'in ra tíuva. Ta nɪkandivá'a na xí'in ra, ta kani ní na ra, ta sákuka'an na nɔɔ ra, ta ɬaxin na ra ndikó ra kuano'o ra ve'e ɬapatrón.

12 Ta ɬa ɬa xí'in yitɔn tón uva tuku ɬí'ví ra inká ɬamozo kuá'an ra, ta ɬiin na ra, ta satakué'e ní na ra, ta ɬaxin na ra, kuano'o ra.

13 "Ta saá ɬa ɬa xí'in yitɔn tón uva nɪká'an ra: "¿Yukía koo ke'é yó vitin? Vá'a ká ɬí'ví yó sa'ya yó, ɬa kí'vi ní ini yó xini yó. Tá nɪvi na táti ño'o yó nakoni na sa'ya yó yó'o, ta kasa ɬo'ó na ra", káchí ra.

14 Ta nɪvi na táti ño'o xini na kixaa ɬalo'o sa'ya ra, ta nɪká'an na xí'in tá'an na, káchí na saá: "Takaá kúu sa'ya ɬa nɬaatan tón uva, ta sa'ya ra yó'o kúu ɬa naki'in ñakuiká xí'in ño'o yó'o táná kivi yivá ra. Na'a ndó ná ko'yo ka'ni yó ra, ta kindɔo yó xí'in ndi'i ñakuiká ra", káchí na.

15 Ta saá ɬiin na ra, ta sákana na ra ndá sata namá ña xino nduu nɔɔ yóo tón uva, ta xa'ni na ra. Saá ndi'i cuento yó'o —káchí ɬajesús.

Ta ɬajesús nɪká'an ra xí'in nɪvi na xini so'o cuento yó'o:

—¿Vitin yukía ke'é ɬa xí'in yitɔn tón uva?

16 Ká'an ɪ xí'in ndó, ndixa ndikó ra naxaa ra ta sandi'i ra xa'a nɪvi na táti ño'o ra. Ta tuku satati ra ño'o ra inká nɪvi —káchí ɬajesús xí'in na.

Ta ndakuijn nɪvi, nɪká'an na:

—¡Ná ɔn taxi Ndios kundo'o ndi saá! —káchí na.

17 Ta ɬajesús xito ra nɔɔ na, ta nɪká'an ra xí'in na:

—¿Án ɔn vása kúndaɬ ini ndó ña kóni kachí ɬo'on Ndios ña nɪtaa na xina'a, ña káchí saá?:

Yóo yuu ña nɪ-xiin nɪvi na kisa va'a ve'e konɪ ñó'o na, ta mɪi yuu yó'o ndu ña yuu ñanɔó nákaa xa'a ve'e, káchí ɬo'on Ndios.

18 Ndi'i nɪvi na kaki'i ta nakava na sata yuu yó'o ndi'i xa'a na. Ta yuu yó'o, táná nakava ña sata nɪvi, ta chi'ma ña na ndá nduu na yaa —káchí ɬajesús xí'in na.

19 Ta saá naná'no nɔɔ nasutu xí'in na sáná'a ndayí Ndios xani sɪni na ndúkú na ndasaá koo tiin ña'a na, chi nayó'o kúndaɬ ini na cuento ña nɪká'an ɬajesús ndi ká'an ña xa'a na. Ta nɪ-kuchiño tiin na ra, chi yí'vi na kɔɬ saɬ nɪvi na ndóo yó'o.

Ñayó'o ká'an xa'a ña chá'vi nɪvi kota nda'a nagobierno (Mt. 22:15-22; Mr. 12:13-17)

20 Ta saá naná'no nɔɔ nasutu xí'in na sáná'a ndayí Ndios ɬí'ví na sava nɪvi ña koto ndoso na ɬajesús. Ña ká'an na ndatán ká'an nɪvi na ndino'o ini, saá ká'an nayó'o xí'in ɬajesús, chi kóni na ña satɪvi na ñii ɬo'on ká'an ra, ta kuchiño na taxi na kuachi xa'a ra nɔɔ ɬagobernador.

21 Saá kixaa na nɔɔ ɬajesús, ta nɪká'an na xí'in ra:

—Tata maestro, xini ndi yó'o kúu ún ɬa ɬa sáná'a ñandaɬ. Ta ɔn vása nákaɪin ún nɪvi, ta ñii kɪ'va ká'an ún ñandaɬ xí'in ndi'i na, ni ɔn vása násama ún ɬo'on ún, ta sáná'a ún ñandaɬ xa'a yichɪ Ndios.

22 Ta vitin kóni ndi ndaka ɬo'on ndi yó'o, ¿án ɔn vá'a cha'vi yó kota nɔɔ ɬarey César ñoo Roma? ¿Án ɔn vá'a cha'vi yó ña? —káchí na xí'in ra.

23 Ta ɬajesús kúndaɬ ini ra ndi na ɔvi yu'u kúu na, kóni na koto ndoso na ra, ta nɪká'an ra xí'in na:

—¿Ndaɬchun kóni ndó koto ndoso ndó yi'i?

24 Taxi ndó ñii sɪ'ún ná koto ɪ nɔɔ ña. ¿Yo na'ná, ta yo kɪvi kúu ña yóo nɔɔ sɪ'ún yó'o? —káchí ɬajesús xí'in na.

Ta ndakuijn na:

—Sj'ún yó'o kómí ña nã'ná xí'in kivi tãrey César —káchí na.

²⁵ Ta ñikã'ãñ tãJesús xí'in na:

—Taxi ndó nda'a tãrey César ña kúu kuenda ra, ta taxi ndó nda'a Ndios ña kúu kuenda Ndios —káchí tãJesús xí'in na.

²⁶ Ta saá ñi-kuchiño naní'i na to'on ña taxi na kuãchi xã'a tãJesús nõõ nachiño. Ta ñaka'nda ini na chi vã'a ní ñikã'ãñ ra, ta ñi-naní'i na ña ndakuijn na.

Ñayó'o ká'ãñ xã'a ñivi ñixi'i ta ñatakú na
(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷ Nasaduceo kixaa na nõõ tãJesús. Nasaduceo yó'o kúu na naná'no na sáná'a ta ká'ãñ na ndí na ñixi'i õn vása natakú kã na. Ta ñindaqã to'on na tãJesús:

²⁸ —Tata maestro, ndayí Ndios ña ñitaa tãMoisés káchí ña saá: “Tá ñii tãa ñixi'i ra, ta õn koó sa'ya ra ní-xiyo xí'in ñási'í ra, ta ñani ra xini ñó'ó tonda'a ra xí'in ñã ñindõo yó'o, ña kivi koo sa'ya na. Ndãtãñ koo sa'ya tã ñixi'i, saá koo sa'ya nayó'o”, káchí ndayí ña ñitaa tãMoisés.

²⁹ Ta, ¿yukia káchí yó'ó xã'a ñayó'o? Chi saá ndõ'o tãa, uxã ñani kúu ra. Tãnoó tonda'a ra xí'in ñii ñã'a, ta ñixi'i ra, ta õn koó sa'ya ra ní-xiyo.

³⁰ Ta ñani ra tãõvi tonda'a ra xí'in ñãña'a yó'o, ta ñixi'i ra, ta õn koó sa'ya na ní-xiyo.

³¹ Ta ñani ra tãuni tonda'a ra xí'in ñãña'a yó'o, ta ñixi'i ra, ta õn koó sa'ya na ní-xiyo. Ta ñani ra tãkomj tonda'a ra xí'in ñãña'a yó'o, ta ñixi'i ra, ta õn koó sa'ya na. Ta ñani ra tãõõn tonda'a ra xí'in ñãña'a yó'o, ta ñixi'i ra, ta õn koó sa'ya na. Ta ñani ra tãiño tonda'a ra xí'in ñãña'a yó'o, ta ñixi'i ra, ta õn koó sa'ya na. Ta ñani ra tãuxã tonda'a ra xí'in ñãña'a yó'o, ta ñixi'i ra, ta õn koó sa'ya na.

³² Ta saá ñixi'i mji ñãña'a yó'o.

³³ Ta kivi natakú ndí'i na ñixi'i, ¿yukú tãa kuu yij ñãña'a yó'o?, chi ndí'i tãa uxã ñani ñixiyo ra xí'in ñã —káchí na xí'in tãJesús.

³⁴ Ta ndakuijn tãJesús, káchí ra saá xí'in na:

—Õn vása kúndaã vã'a ini ndó xã'a ñoyivi ñino xí'in Ndios. Saá chi ñoyivi yó'o kúu nõõ tonda'a tãa xí'in ñã'a, ta táxi na sa'ya na tonda'a na xí'in inkã na.

³⁵ Ta kivi natakú ñivi na ñixi'i, õn vása tonda'a kã na ñoyivi ñino, ni õn vása taxi na sa'ya na tonda'a na xí'in inkã ñivi.

³⁶ Ta ñivi ñatakú õn kuchiño kivi kã na, ta ndãtãñ yóo naángel saá koo ñivi na kundõo xí'in Ndios. Sa'ya ndino'o Ndios kuu nayó'o, xã'a ña natakú na.

³⁷ Xã'a ña natakú na ñixi'i, mji tãMoisés ñitaa ra to'on ña kisa ndãã ndí ñivi na ñixi'i xini ñó'ó natakú na. Saá chi ñii kivi xini tãMoisés yitõn ñiño xixi nó, ta saá ñikã'ãñ Ndios xí'in ra, kãchi ra saá: “Yi'i kúu Ndios nõõ tãAbraham, tãIsaac, xí'in tãJacob, ta nayó'o kisa kã'no na yi'i”, káchí Ndios xí'in tãMoisés.

³⁸ Ta xí'in to'on yó'o kúndaã ini yó ndí tãkú kã xij síkuá yó yó'o. Ndó'ó káchí ndó na ñixi'i kúu na, ta nõõ Ndios nayó'o tãkú na, chi na ndixa ñixi'i õn kuchiño na kasa kã'no na Ndios —káchí tãJesús xí'in nasaduceo.

³⁹ Ta ñikã'ãñ sava na sáná'a ndayí Ndios:

—Vã'a ní kã'ãñ ún, tata maestro —káchí na xí'in tãJesús.

40 Ta saá nasaduceo nj-xiin ka na ndaka to'on na ra ña koto ndoso na ra.

Ñayó'o ká'an Cristo kúu ta ká'no ka nọọ tarey David
(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

41 Ta taJesus nindaka to'on ra na ndoo xí'in ra:

—¿Ndachun káchí na ndí Cristo, ta ti'vi Ndios sakaku ra nivi, kuu ñii sa'ya ñani sikuá tarey David?

42 Chi mji tarey David njtaa ra nọọ tutu naní ña Salmos, káchí ra saá: Ndios njka'an ra xí'in taKá'no nọọ j:

“Koo ún xí'in j sijn kua'á j nọọ táyí tón to'ó yó'o,

43 tãnda kivi taxi j koyo ndi'i na káni tá'an xí'in ún tixin xa'a ún”, káchí Ndios, njtaa taDavid xina'á.

44 Xí'in to'on yó'o taDavid káchí ra Cristo kúu taKá'no nọọ ra. Ta, ¿mí kúchiño kúu Cristo sa'ya ñani sikuá taDavid? —káchí taJesus xí'in na.

TaJesus chikaq ra kuachi sata na sán'a ndayí Ndios
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

45 Ta xini so'o ndi'i nivi, ta njka'an taJesus xí'in naxika xí'in ra, káchí ra saá:

46 —Koto va'a ndó on kundikon ndó yichí nivi na sán'a ndayí Ndios, chi kuiti ká'vi na ndayí ta on vása kasa ndivi na ña. Kísa ká'no xí'in mji na, kúsi ní ini na kundixin na tikoto va'a, ta ku'a'an vaxi na nọọ nivi ña koto ña'a na. Ta xika na ngyá'vi, ta kóni na ña kasa to'ó ní nivi na, ta kútoo ní na kundoo na táyí tón ná'no tón to'ó yóo ve'e ño'o sinagoga. Ta nọọ yóo vikó xixi, ndúku na kundoo na nọọ táyí ná'no tón to'ó.

47 Ta ké'é na ña on vá'a, chi kíndaa na ve'e náña'a ná nixi'j yi. Ta ndi'i ke'é na saá ta xí'in ñavata ini na, xá'an na ve'e ño'o sinagoga, ta na'a ní ká'an na xí'in Ndios. Ké'é na saá xa'a ña kóni na kani sijn nivi ndí nayó'o kúu navá'a ní nọọ Ndios. Ta xa'a ña on vá'a ké'é na, Ndios saxo'vi ka ra nayó'o nọọ inká nivi —káchí taJesus xí'in na.

21

Ñayó'o ká'an xa'a sj'un ña nisoko ñii ña'a ñá nixi'j yi
(Mr. 12:41-44)

1 Ta taJesus yoo ra ye'é ve'e ño'o ká'no, ta xito ra nivi nakuiká táan na sj'un ini caja ña ñó'o sj'un xa'a Ndios.

2 Ta xini ra ñii ña'a ñándá'vi ñá nixi'j yi, táan ñá ovi sj'un kuálí ini caja, ta lo'o ní ndaka sj'un yó'o.

3 Ta njka'an taJesus xí'in naxika xí'in ra:

—Ndixa ká'an j xí'in ndó, ñándá'vi yó'o taxi ví'í ka ñá sj'un nọọ ña taxi nakuiká.

4 Chi nakuiká, vará taxi na ku'a'a ní sj'un, ta kındoo ví'í ní ka ña nda'a mji na. Ta ñándá'vi yó'o, vará lo'o ní sj'un ní'i ñá, ta taxi ndi'i ñá sj'un ña kómí ñá, ta saá sandakoo ñá ndi'i ña xini ñó'o ñá —káchí taJesus xí'in na.

TaJesus ká'an ra xa'a kivi ndi'i xa'a ve'e ño'o ká'no
ñoo Jerusalén
(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

5 Ta sava naxika xí'in tajesús ká'an tá'an na ndí livi ní yóo yuu ñó'o kuvá'a ve'e ño'o ká'no, ta livi ní ná'a inká ña saní'i ñivi koo ini ve'e ño'o yó'o. Ta ñika'an tajesús xí'in na:

6 —Ñii kiví ña vaxi ndi'i ñalivi ña xito ndó ve'e ño'o yó'o, ndi'i xa'a ña, ta ndá ñii ká yuu, on kóo ká sata inká yuu. Saá chi tani ve'e ño'o ta ndi'i xa'a ndi'i ña —káchí tajesús.

Xíni ñó'ó koo ti'va yó xa vaxi kiví sondí'i
(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

7 Ta ñindaqá to'on na tajesús:

—Tata Maestro, ¿ama koo saá ña káchí ún? ¿Ndá seña kuu ña koni ndi ña kundaqá ini ndi ña xa yatin ndi'i xa'a ve'e ño'o ká'no yó'o? —káchí na.

8 Ta ndakuijn tajesús:

—Koto va'a ndó ña on sandá'vi ñivi ndó'ó. Saá chi kuá'a ní tã kixaa, ta kiví kixaa ñii ñii na, ta ká'an na xí'in ndó, káchí na saá: "Yí'j kúu Cristo, tã tã t'í'vi Ndios sakaku ñivi ñoyívi yó'o, ta xa yatin tondaqá kiví kixá'á ka'nda chiño j noq na ñoyívi yó'o", káchí na xí'in ndó. Ta on kundikõn ndó sata ñivi na ká'an saá xí'in ndó.

9 Ta konj so'o ndó yóo kuachi xá'ni tá'an na ñoo yatin, ta xá'ni tá'an na ñoo xiká, ta on kuyi'vi ndó. Chi xini ñó'ó kundivi ndi'i ñayó'o, ta saá ni, ta'an ká kixaa kiví sondí'i ñoyívi yó'o.

10 'Kiví ña vaxi nakuita ñivi na ñoo ná'no ka'ni tá'an na xí'in ñivi na inká ñoo ná'no, ta ñoo noq yóo narey ka'ni tá'an na xí'in inká ñoo noq yóo inká narey.

11 Ta kuá'a ní xiiña ndeé ní tãan noq ño'o, ta koo ní soqo, ta kuá'a ní ñoo kunakaqá ndi'i noq kue'e, ta ñoyívi ñino koo seña ná'no koni na, ta yi'vi ní ñivi.

12 'Ta saá ni, ta ta'an ká kixaa kiví kundivi ñayó'o, ta xo'vi ní ndó'ó, chi sava ñivi tiin na ndó'ó, ta nataxi na ndó'ó nda'a naná'no ve'e ño'o sinagoga, ta taan na ndó'ó ini ve'e kaa. Taxi na kuachi xa'a ndó noq nagobernador án noq narey chi na ndikõn yi'j kúu ndó.

13 Tá kundõqo ndó noq nachiño yó'o, ta saá kukomí ndó yichí ká'an ndó to'on ñava'a xa'a j.

14 Ta on kundi'i ini ndó xa'a to'on ña ndakuijn ndó noq nachiño,

15 chi yi'j taxi j to'on xí'in ñandíchi sijní ndó, ta saá ká'an ndó xí'in na. Ta ñivi na on xijn koni ndó'ó, on kivi naní'i na to'on ña ndakuijn na yu'u ndó.

16 Ta kiví ña vaxi, ta yivá ndó, án si'í ndó, án ñani ndó, án inká nave'e ndó, án migo ndó chikaqá na kuachi sata ndó, ta ka'ni na sava ndó'ó.

17 Ndi'i ñivi ñoyívi yó'o kusaa ini na koni na ndó'ó chi na ndikõn yi'j kúu ndó.

18 Ta Ndios kundaqá va'a ra ndó'ó, ta ndá ñii yisi sijní ndó, on taxi ra ña ndi'i xa'a ña.

19 Tá on vása sandakoo ndó yichí j, ta kundikõn va'a ndó ña, ndá kixaa kiví ndi'i ña xo'vi ndó, ta Ndios sakaku ra ndó'ó ña kutaku ndó xí'in ra ndi'i saá kiví ña vaxi.

20 'Tá xito ndó xa xino nduu natropa ñoo Jerusalén yó'o, ta saá kundaqá ini ndó xa kixaa kiví ndi'i xa'a ña.

21 Ta kiví yó'o, ndi'i ñivi na ndóo estado Judea yó'o, xini ñó'ó kono na ko'õn na noq yóo yukú síkón. Ta ndi'i ñivi na ndóo ñoo Jerusalén xini ñó'ó kee ndi'i na ko'õn na. Ta ndi'i ñivi na ndóo yukú, on vá'a ndi'vi na ñoo Jerusalén.

22 Saá chi kivi yó'o Ndios xini ñó'ó saxo'vi ra nañoo Jerusalén, ta saá kundivi ndi'i to'on ra ña ñitaa na xina'á.

23 ¡Ndá'vi ní náña'a ná ñó'o sa'ya, ta ndá'vi ní náña'a ná yóo sa'ya váli na chíchin kivi kán!, chi ndeé ní koo ña xo'vi ñivi ñoyívi, ta ndeé ní saxo'vi Ndios nañoo yó'o.

24 Natropa ka'ni na sava ñivi xí'in espada, ta tiin na inka ñivi ko'on xí'in na kuá'a ní ñoo xiká, ta kán kasa nduxá na xí'in na ña kasa chiño na. Ta ñivi na on sivi najudio kuu, kuu na ka'nda chiño noq nañoo Jerusalén. Saá koo tãdã tãdãa kivi ña chitóni Ndios —káchi tãJesus xí'in na.

*Kuá'a ní koo seña ña ká'an
xa yatin ndikó tãJesus ñoyívi yó'o
(Mt. 24:29-35, 42-43; Mr. 13:24-37)*

25 Ta saá ñika'an tãJesus xí'in na:

—Kivi xa yatin ndikó ñoyívi yó'o koni ndó seña ñoyívi ñino: koto ndó koo seña xí'in kimi, xí'in yoq, xí'in ño'o ká'no ña yé'e. Ta ndi'i ñivi ñoyívi ndi'i ní ini na, ta yi'vi ní na koni na takuí mñi, chi ndeé ní ñi'í rá ta nakuíta ní yaká rá noq rá.

26 Sava ñivi ndã kivi nduú na xí'in ña yi'vi ní na, ta on vása kundaa ini na yukia kundo'o ñoyívi yó'o. Saá chi ndi'i ña kómí ndeé yóo ñoyívi ñino kanda ña ta kisin ndi'i ñayó'o.

27 Ta saá ndi'i ñivi koni na yi'í, tã tã kixi noq Ndios, ta vaxi ñi ma'ño viko, xí'in ndeé ká'no, xí'in ndi'i ña yé'e livi.

28 Tá kixá'á xito ndó seña ña ñika'an ñi xí'in ndó, ta va'a kusij ní ini ndó, ta koto ndaa ndó ñoyívi ñino, chí xa vaxi kuyatin kivi ndikó ñi sakaku ñi ndó'ó —káchi tãJesus xí'in na.

29 Ta saá ndato'on tãJesus ñii cuento ña saná'a ra na:

—Va'a koto ndó yiton higo, án ndi'i inka yiton.

30 Tá xa vaxi nduxáá nó ta nákooyuku yutã nda'a nó, ta saá kundaã ini ndó xa ñikuyatin ní kixaa savi.

31 Ta kivi xito ndó xa kuá'an kundivi ndi'i ñayó'o ña ndato'on ñi xí'in ndó, ta saá kundaã ini ndó xa vaxi kuyatin kivi kixá'á ka'nda chiño Ndios ñoyívi yó'o.

32 'Ta ndixa ká'an ñi xí'in ndó, ñivi na xito kixá'á seña yó'o kutaku ka na ndã ndi'i kundivi ndi'i ña ndato'on ñi xí'in ndó.

33 Ña ñoyívi ñino xí'in ña ñoyívi yó'o ñii kivi vaxi ndi'i xa'a ña, ta to'on ñi on ndi'i xa'a ña, ta kindoo ña ndi'i saá kivi.

34 'Ta koto va'a xí'in mñi ndó ña on nduu ndó ñivi nasó'ó, na on vása kandixa ka Ndios. On kutaku ndó ndatán káchi níma mñi ndó, ni on kuu ndó ñivi na xiini, ni on kuu ndó ñivi na ndi'i ní ini xa'a chiño ñoyívi yó'o. Saá chi xini ñó'ó koo ti'va ndó kundati ndó yi'í, koqo naka'nda ini ndó kivi ndikó ñi.

35 Chí ndatán kama ní náka ñonoo sakako'on ña kití, saá kixaa kivi ña ndikó ñi noq ñivi na ndóo ndi'i saá xiina ñoyívi yó'o.

36 Ta ndó'ó, xini ñó'ó kundoo ti'va ndó ndi'i saá kivi xa'a ña ndikó ñi. Ndi'i saá kivi ndukú ndó noq Ndios ña taxi ra ndeé ña kuchiño kundedé ndó noq ndi'i ña yo'vi vaxi, ta saá kuchiño kuita ndó noq yi'í kivi ndikó ñi ñoyívi yó'o —káchi tãJesus xí'in na.

37 Ta ndi'i saá kivi tãJesus saná'a ra ñivi ve'e ño'o ká'no ñoo Jerusalén, ta xa kuá'an kuñoó, kée ra xa'an ra xiki tón Olivo.

³⁸ Ta ndi'i saá xitaḡan vaxi nivi ve'e ño'o yó'o ña konj so'o na to'on ña ká'an taJesús.

22

Ká'an tá'an na ndasaá kuchiño tiin na taJesús
(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

¹ Xa njkuyatin ní kana viko Pascua,* ta viko yó'o naIsrael xíxi na sija va'a ña on koḡ levadura kómí.

² Ta na saná'a ndayi Ndios xí'in naná'no noḡ nasutu ndúkú na ndasaá koo ka'ni se'é na taJesús, chi yí'vi na noḡ nivi na ndikḡon saṭa ra.

³ Ta ñandivá'a ká'no Satanás njkí'vi ña ini taJudas Iscariote ta kúu ñii taṭa ta uxu ovi xíka xí'in taJesús.

⁴ Ta saá kee ra njxa'ḡan ra noḡ naná'no noḡ nasutu xí'in naná'no noḡ napolicia na ndáa ve'e ño'o ká'no, ta njka'ḡan ra xí'in na ndasaá koo nataxi ra taJesús nda'a na.

⁵ Ta kusij ní ini na xinj so'o na ña njka'ḡan taJudas xí'in na, ta nayó'o njka'ḡan na xí'in ra:

—Tá nataxi ún ra nda'a ndj, ta taxa'vi ndj yó'o —káchí na.

⁶ Ta taJudas kḡndḡo ra saá xí'in na, ta kixá'a ndúkú ra ndasaá koo nataxi ra taJesús nda'a na. Ndúkú ra kivi ña on koḡ kuṭa ní nivi xí'in taJesús.

Ñayó'o ká'an xa kuṭa'ḡan kuñoó
ta xiji taJesús xí'in naxíka xí'in ra

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

⁷ Saá njḡndḡa kivi viko najudío xíxi na sija va'a ña on koḡ levadura kómí, ta ñii ñii ve'e na xá'ni na ndikachi lo'o ña náka'án na viko Pascua.

⁸ Ta njka'ḡan taJesús xí'in taPedro xí'in taJuan, káchí ra:

—Kuṭa'ḡan ndó kasa ndivi ndó ña kuxu yó viko Pascua.

⁹ Ta ndakuijn na, njka'ḡan na:

—¿Míkía kóni ún kasa ndivi ndj ña?

¹⁰ Ta njka'ḡan taJesús xí'in na:

—Kuṭa'ḡan ndó, ta kuṭa'ḡan kivi ndó ñoo Jerusalén, ta nakutá'an ndó xí'in ñii taṭa ndíso kisi takuii, ta kundikḡon ndó ko'on ndó saṭa ra nda naxaṭa tayó'o ve'e ra noḡ kivi ra,

¹¹ ta ka'ḡan ndó xí'in taṭa ta xí'in ve'e yó'o, kachí ndó saá: “TaMaestro ti'vi ndj'i vaxi ndj ndaḡa to'on ndj yó'o: ¿Míkía yóo ñii cuarto ve'e ún noḡ kuxu ra viko Pascua xí'in ndj, naxíka xí'in ra?”, kachí ndó.

¹² Ta saá taṭa ta xí'in ve'e saná'a ra ndó'o míkía yóo ñii cuarto ve'e ra ña kánóo piso ovi, noḡ yóo ndi'í ña xinj ñó'o ndó. Ta ve'e yó'o kasa ndivi ndó ña kuxu yó viko Pascua —káchí taJesús xí'in na.

¹³ Ta kee na kuṭa'ḡan na, ta njkí'vi na ñoo Jerusalén, ta naní'i na ndatán yóo ña njka'ḡan taJesús xí'in na, ta kisa ndivi na ña kuxu na viko Pascua.

¹⁴ Ta xikuaa ta xa kuṭa'ḡan kunaa, kixaa taJesús xí'in uxu ovi naxíka xí'in ra, ta xikundḡo na noḡ mesa kuxu na.

¹⁵ Ta njka'ḡan taJesús xí'in na:

—Xa na'a ní kóni j kuxu j xí'in ndó viko Pascua yó'o, kivi si'na ka noḡ ña kixaa ña xo'vi j.

* 22:1 Pascua najudío kána ña uxu kivi xa'a ña náka'án na ndasaá Ndios saḡaku ra naxji síkuá na noḡ ñaño Egipto kujya xing'a.

16 Ndixa ká'án j̄ xí'in ndó, ɔn kuxu ká j̄ xí'in ndó inká vikɔ Pascua ndá ndixa kasa ndivi j̄ chiño ña kasa ndaa xá'a vikɔ yó'o, tãnda nakutá'an yó nɔɔ xá'nda chiño Ndios —káchí tãJesús xí'in na.

17 Ta saá k̄i'in tãJesús ñii copa ña ñó'o vino, ta ñika'an ra xí'in Ndios: —Tata Yivá yó, táxa'vi ún chi tãxi ún nduta ko'o ndi yó'o —káchí ra, ta ñika'an ra xí'in naxíka xí'in ra:

—Kí'in ndó ña ñó'o vino yó'o, ta ñii ñii ndó ko'o lo'o ndó.

18 Ndixa ká'án j̄ xí'in ndó, ɔn ko'o ká j̄ vino tãnda k̄ixaa k̄iv̄i nakutá'an yó nɔɔ xá'nda chiño Ndios —káchí tãJesús xí'in na.

19 Ta k̄i'in ra s̄j̄ta v̄a'a, ta ñika'an ra xí'in Ndios:

—Tata Yivá yó, táxa'vi ún chi tãxi ún s̄j̄ta v̄a'a kuxu ndi —káchí ra.

Ta tã'vi ra s̄j̄ta v̄a'a, ta tãxi ra ña nda'a ñii ñii naxíka xí'in ra kuxu na. Ta ñika'an ra xí'in na:

—Naki'in ndó kuxu ndó s̄j̄ta v̄a'a yó'o, chi ñayó'o kúu ȳk̄i koñu j̄ ña taxi j̄ xá'a ndó. Ta ndatán tã'vi j̄ s̄j̄ta v̄a'a ña kuxu ndó vitin, saá k̄iv̄i ña v̄axi tã'vi ndó s̄j̄ta v̄a'a ta kuxu ndó ña xá'a ña naká'an ndó ȳi'j̄ —káchí tãJesús xí'in na.

20 Ta ndi'i x̄ixi na, ta k̄i'in tãJesús copa ña ñó'o vino, ta ñika'an ra:

—Ndutá yó'o kúu ñii j̄ ña kūj̄ta xá'a ndó'o. Ta xí'in ñayó'o Ndios chindú'u ra pacto xáa ña ká'an ndasaá kuchiño naki'in ndó ñavá'a Ndios.

21 'Ta vitin ñii ndó'o na x̄ixi xí'in j̄ kúu tãa tã s̄j̄kó ku'ná ȳi'j̄ nɔɔ ñivi na sáa ini x̄ini ȳi'j̄.

22 Ta ȳi'j̄, tãa tã k̄ixi nɔɔ Ndios, ndixa xo'vi ní ta k̄iv̄i j̄, ndatán chitóni Ndios. Ta, j̄nda'vi ní tãa tã s̄j̄kó ȳi'j̄ nɔɔ ñivi na sáa ini x̄ini ȳi'j̄! —káchí tãJesús xí'in na.

23 Ta k̄ixá'a naxíka xí'in ra ñinda'ka tɔ'on tá'an na yukú tãa nataxi tãJesús nda'a na sáa ini x̄ini ña'a.

Naxíka xí'in tãJesús náa ní na xá'a yu kúu tãká'no kã

24 Ta saá k̄ixá'a na náa ní na xá'a yu kúu tã ká'no kã nɔɔ ndi'i na.

25 Ta ñika'an tãJesús xí'in na:

—Narey na xá'nda chiño nɔɔ na ñoo inká x̄iña, nayó'o kisa ká'no xí'in m̄ji na, ta yá'a ní ndee xá'nda chiño na nɔɔ ñivi. Ta narey yó'o sákanani xí'in m̄ji na: Na v̄a'a ní ké'é chiño ña chindee na ñivi.

26 Ta m̄ji ndó, ɔn v̄a'a kutaku ndó saá. ɔn kasa ká'no xí'in m̄ji ndó, ta v̄a'a kã kasa ñiño xí'in m̄ji ndó. Tá ñii tãa kúu tãká'no nɔɔ ndó'o, ta x̄ini ñó'o nduu ra tã kasa chiño nɔɔ ndó —káchí tãJesús xí'in na.

27 Ta saá ñinda'ka tɔ'on tãJesús naxíka xí'in ra:

—¿Yukíá káchí ndó? ¿Yu kúu tãká'no kã, án tãa tã x̄ixi nɔɔ mesa, án tãa tã kisa chiño nɔɔ tã x̄ixi? ¿Án ɔn ndixa tãká'no kã kúu tã x̄ixi nɔɔ mesa? Ta ȳi'j̄, vará tãKá'no nɔɔ ndó kúu j̄, ta ndatán ké'é tã kisa chiño nɔɔ ndó, saá ké'é j̄ xí'in ndó.

28 'Ta ndó'o kúu na x̄indɔo xí'in j̄ k̄iv̄i ña ñiya'a j̄ kuá'a ní tondó'o yo'vi, ta ɔn vása ní-sandakoo ndó ȳi'j̄.

29 Ta ȳi'j̄ taxi j̄ ndayí nda'a ndó ña ka'nda chiño ndó, ndatán Yivá j̄ Ndios xa tãxi ra ndayí nda'a j̄ ka'nda chiño j̄.

30 Ta ñakán kuchiño kuxu ndó ta ko'o ndó xí'in j̄ nɔɔ mesa nɔɔ xá'nda chiño ȳi'j̄, ta kundɔo ndó uxu ov̄i táyi ná'no, ta ka'nda chiño ndó nɔɔ na uxu ov̄i ti'vi ñivi ñaño Israel —káchí tãJesús xí'in na.

*TaJesús ká'an ra ndí taPedro ka'an ra
ña on vása xíní ña'a ra*

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

³¹ Ta nika'an taJesús xí'in taPedro, káchí ra saá:

—Simón, Simón, ¡koto ví!, chi ñandiva'a Satanás xa ndukú ña yichí ño Ndios ña ndeé ní koto ndoso ña ndó'ó. Ndatán ndó'o ndikín trigo kivi sáxixin na ña, saá kundo'o ndó.

³² Ta yí'í, xa xaku ndá'ví'í ño Ndios xa'a ún xa'a ña on sandakoo ún kándixa ún yí'í. Ta yó'ó, ta ndí'i nija'a ñayó'o ta tuku kundikón ún yichí'í, ta saá chindeé ún natá'an ún ña va'a kundikón na yichí'í xí'in ún —káchí taJesús xí'in taPedro.

³³ Ta ndakuijn taPedro, nika'an ra:

—Tata, yóo ti'va'í k'o'on'í xí'in ún nda ve'e kaa, án nda kivi'í xí'in ún —káchí ra xí'in taJesús.

³⁴ Ta ndakuijn taJesús, nika'an ra xí'in ra:

—Ndixa ká'an'í xí'in ún, ta'an ka kana nduxú chée ñoó vitin, ta xa uní yichí nika'an ún xí'in ñivi ña on vása xíní ún yí'í —káchí taJesús xí'in ra.

Xa yatin kixaa ña koto ndoso na ndíkón sata taJesús

³⁵ Ta saá nika'an ra xí'in inká naxíka xí'in ra:

—Náká'an ndó kivi'í ña nija'a, kivi'í tí'ví'í ndó'ó nixa'an ndó ku'a'á ní ñoo nika'an ndó to'on ñava'a xa'a Ndios. Vará on ko'ó leká ní-xini'i ndó, ni on ko'ó inká nduxan ní-xini'i ndó, ta, ¿án kisa manj ñii ña'a xíní ñó'ó ndó? —káchí taJesús xí'in na.

Ta ndakuijn na, nika'an na xí'in ra:

—Ó'on Tata, on ko'ó ña'a ní-kisa manj nda'a ndí kivi'í nixa'an ndí —káchí na.

³⁶ Ta nika'an taJesús xí'in na:

—Ta vitin yóo inká ña ndát'o'on'í xí'in ndó: Tá kómí ndó sj'ún, kuni'i ndó ña. Tá on ko'ó espada ní'i ndó, ta va'a sjíko ndó tikachí ndó ta sata ndó espada kuni'i ndó.

³⁷ Chi vitin tónɗaa kivi'í ña kundivi to'on Ndios ña ñitaa na xina'á xa'a'í, káchí ña saá: “Ñii kiva ndatán xó'v'í ta'a on vá'a, saá kundo'o ta'a ta kixi ño Ndios”, káchí ña. Ta ndí'i to'on Ndios ña ñitaa na xa'a'í xíní ñó'ó kundivi ndí'i ña —káchí taJesús xí'in na.

³⁸ Ta ndakuijn naxíka xí'in ra, nika'an na:

—Tata, yó'o yóo ovi espada —káchí na.

Ta ndakuijn taJesús, nika'an ra:

—Xa va'a —káchí ra.

TaJesús nika'an ra xí'in Ndios ño nani Getsemaní

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹ Saá kee taJesús ñoo Jerusalén, ñaki'in ra ku'a'an ra xikí tón Olivo, ño xá'an ra ku'a'á ní yichí tá'an ñoó. Ta naxíka xí'in ra ndíkón na sata ra.

⁴⁰ Ta nixa'a na, ta nika'an ra xí'in na:

—Ndukú ndó ño Ndios ña chindeé ra ndó'ó ña kundeé ndó ño ña va'xi koto ndoso ndó'ó, ta on nakava ndó ku'achi —káchí taJesús xí'in naxíka xí'in ra.

⁴¹ Ta saá taJesús kee ra ku'a'an ra ñii xíká ka lo'o, ta ñii kiva ño nakava yuu ña sákana yó xí'in nda'a yó, saá kúu ñaxíká ku'a'an ra ño na, ta xikuxítí ra ká'an ra xí'in Ndios:

42 —Tata Yivá m̄ij̄, tá kóni ún, ta ɔn taxi ún ña xɔ'v̄i níj̄ yó'o. Ta saá ni, ɔn kundivi ña kóni m̄ij̄, ta v̄a'a k̄a ná kundivi ña kóni m̄ij̄ ún —káchí t̄ajesús xí'in Ndios.

43 Ta saá ñii ñaángel ña k̄ixi nɔɔ Ndios, k̄ixaa ña nɔɔ t̄ajesús taxi ña ndeɛ ra.

44 Ta k̄ixá'á xó'v̄i ní t̄ajesús xí'in ña ndí'i ní ini ra, ta xí'in ndi'i ním̄a ra n̄ik̄a'an ra xí'in Ndios, ta n̄ixino t̄at̄ijn ra. Ndatán yóo n̄ij̄, saá n̄ixiyo t̄at̄ijn ra, ta n̄akoyo t̄at̄ijn ra nd̄a nɔɔ ño'ɔ.

45 Ta ndí'i n̄ik̄a'an ra xí'in Ndios, ta n̄akundichi ra nd̄ik̄o ra k̄ixaa ra nɔɔ naxika xí'in ra. Ta nayó'o n̄i-kuchiño kundeé na xí'in ña kúchuchú ní ini na, ta ñakán n̄ik̄is̄in ndi'i na.

46 Ta n̄ik̄a'an t̄ajesús xí'in na:

—¿Nd̄achun k̄is̄in ní ndó? V̄a'a ndakoo ndó, ta ndukú ndó nɔɔ Ndios ña chindeé ra ndó'ó ña ɔn v̄asa nakava ndó kuq̄chi —káchí ra xí'in na.

Ñayó'o ká'an x̄a'q̄ ndasaá t̄ijn na t̄ajesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

47 Ta t̄a'an k̄a ndi'i k̄a'an t̄ajesús xí'in na, ta k̄ixaa ñii ti'vi ká'no n̄ivi nɔɔ ra. Ta t̄ajudas Iscariote t̄a kúu ñii t̄a ux̄u ɔv̄i xika xí'in t̄ajesús, v̄axi si'na ra, ta k̄ixaa ra, ta kóni ra ch̄ito ra nɔɔ t̄ajesús ña chindeé ña'á ra.

48 Ta n̄ik̄a'an t̄ajesús xí'in na:

—Tata Judas, ¿án xí'in ña ch̄ito ún nɔɔ j̄, nataxi ún ȳi'j̄ nda'a n̄ivi na s̄aɔ ini x̄ini ȳi'j̄? —káchí ra xí'in ra.

49 Tá naxika xí'in t̄ajesús x̄ito na ñayó'o, ta n̄ind̄aka tɔ'on ña'á na:

—Tata, ¿án kani nd̄i nayó'o xí'in espada? —káchí na.

50 Ta x̄and̄ik̄on ñii t̄axika xí'in t̄ajesús t̄ava ra espada, ta k̄andoso v̄a'a ra sɔ'o kua'á ñii t̄a t̄a k̄isa chiño nɔɔ t̄aká'no nɔɔ nas̄tu.

51 Ta n̄ik̄a'an t̄ajesús xí'in na:

—Xa v̄a'a, ɔn ke'é k̄a ndó saá —káchí ra.

Ta n̄itond̄aa nda'a ra sɔ'o t̄a t̄akúe'e, ta s̄anda'a ra ña.

52 Ta saá n̄ik̄a'an t̄ajesús xí'in naná'no nɔɔ nas̄tu, xí'in naná'no nɔɔ napolicia na nd̄aa ve'e ño'o ká'no, xí'in ink̄a nax̄ikua'á, na kóni tiin ña'á:

—¿Án x̄ani s̄inj̄ ndó t̄akui'ná kúu j̄? ¿Nd̄achun v̄axi ndó nɔɔ j̄ ní'i ndó espada xí'in yit̄on ña tiin ndó ȳi'j̄?

53 Ta ȳi'j̄, ndi'i saá k̄iv̄i n̄ixiyo j̄ sáná'a j̄ n̄ivi ve'e ño'o ká'no, ta n̄i-tiin ndó ȳi'j̄. Ta vitin n̄itond̄aa k̄iv̄i Ndios taxi ra ña kasa ndivi ndó chiño ña kóni m̄ij̄ ndó, ta k̄iv̄i vitin kúu ña ndeé k̄a xá'nda chiño ñandiv̄a'a nɔɔ ñoyivi yó'o —káchí t̄ajesús xí'in na.

T̄aPedro n̄ik̄a'an ra un̄i yich̄i ɔn v̄asa x̄inj̄ ra t̄ajesús

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

54 Ta saá t̄ijn na t̄ajesús, ta kūa'an ra xí'in na, n̄ixaa na ve'e t̄aká'no nɔɔ nas̄tu. Ta t̄aPedro ñii xiká ndik̄on ra kūa'an ra s̄at̄a t̄ajesús and̄a n̄ixaa ra ve'e yó'o.

55 Ta x̄a'mi na ño'ɔ ke'e ve'e t̄aká'no nɔɔ nas̄tu, ta n̄akutá'an sava n̄ivi x̄ind̄o na yatin nɔɔ x̄ix̄i ño'ɔ. Ta t̄aPedro x̄ikoo ra xí'in nayó'o.

56 Ta ñii ña'a ñá k̄isa chiño nɔɔ nave'e yó'o, x̄inj̄ ñá t̄aPedro yóo ra yatin nɔɔ x̄ix̄i ño'ɔ, ta x̄ito káx̄in ñá nɔɔ ra, ta n̄ik̄a'an ñá:

—T̄ayó'o kúu ñii t̄a n̄ixika xí'in t̄ajesús —káchí ñá.

57 Ta nd̄akuijn t̄aPedro, n̄ik̄a'an ra:

—Nana, ɔn v̄asa x̄inj̄ j̄ t̄a ká'an ún x̄a'á —káchí ra.

58 Ta nɔya'a ñii káni lo'o, ta saá ñii ɕa xini ra ta Pedro, ta nɔka'an ra xí'in ra:

—Saá tuku yó'ó kúu ún ñii ɕatá'an ta Jesús —káchí ra.

Ta ndakuijn ta Pedro, nɔka'an ra:

—Tata, ɔn sivi yi'i kúu ta nɔxika xí'in ra —káchí ra.

59 Ta saá nɔya'a inka hora, ta inka ɕa nɔka'an ra:

—Ndixa tayó'o kúu ñii ta nɔxika xí'in ta Jesús, chi tañoo estado Galilea kúu ra —káchí ra.

60 Ta ndakuijn ta Pedro, nɔka'an ra:

—On vása kúndaɕa ini i yukia ká'an ún xí'in i.

Tanda ta'an ka ndi'i ka'an ta Pedro, ta kana ñii nduxú chée.

61 Ta saá ndikó koo ta Jesús xito káxin ra noo ta Pedro. Ta naká'an ta Pedro to'on ña nɔka'an ta Jesús xí'in ra: “Ta'an ka kana ñii nduxú chée ta xa unj yichi nɔka'an ún xí'in nivi ndi ɔn vása xini ún yi'i.”

62 Ta kee ta Pedro ke'e, ta kúchuchú ní ini ra, ta ndeé ní xáku ra xí'in ndino'o ini ra.

Napolicía kúsiki na ta Jesús

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

63 Ta saá napolicía na ndaa ta Jesús, kixá'a na xáku ndaa na ra, ta káni ní na ra.

64 Ta nakasi na noo ra ta káni na ra xí'in yiki nda'a na, ta káchí na saá:

—Tá ta profeta kúu ún, ta ka'an ún xí'in ndi, ɕyukú ndi kani yó'ó? —káchí na xí'in ra.

65 Ta xí'in ku'a ní to'on kini kándiva'a na xí'in ta Jesús.

Napolicía nɔtaxi na ta Jesús nda'a nachiño

nani na Junta Suprema

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

66 Ta saá nɔtivi inka kivi, ta nakutá'an ndi'i naxiku'a noo najudío, xí'in naná'no noo nasutu, xí'in na sáná'a ndayi Ndios, nakutá'an ndi'i na ndoo na ve'e chiño. Ta ku'a'an ta Jesús xí'in napolicía, ta nɔxaa na noo nachiño na kúu na Junta Suprema. Ta nayó'o nɔka'an na xí'in ta Jesús:

67 —Ka'an ún xí'in ndi, ɕán Cristo ta ti'vi Ndios kúu ún?

Ta ndakuijn ta Jesús, nɔka'an ra:

—Nda manj ka'an i xí'in ndó yi'i kúu ra, chi ɔn vása kandixa ndó yi'i.

68 Ta nda manj ndaka to'onj ndó'ó, chi ɔn ndakuijn ndó yu'uj, ni ɔn kua'a ndó saña ndó yi'i.

69 Ta ndi'i saá kivi ña vaxi, yi'i, ɕa ta kixi noo Ndios, kooj noo táyi tón yoo sijn kua'a Ndios, ɕa ta kómí ndi'i ndee —káchí ta Jesús xí'in na.

70 Ta saá nɔndaka to'on na ra:

—ɕán kóni kachí ún ndi Sa'ya Ndios kúu yó'ó? —káchí na.

Ta ndakuijn ra, nɔka'an ra:

—Ndixa káchí mji ndó, yi'i kúu Sa'ya Ndios —káchí ra.

71 Ta saá nɔka'an na xí'in natá'an na:

—On vása xini ñó'ó yó inka nivi taxi na kuachi xa'a tayó'o, chi mji yó xini so'o yó káchí ra kúu ra Sa'ya Ndios, ta xí'in to'on yó'o kándiva'a ra xí'in Ndios —káchí na.

23

*Ñayó'o ká'an ña taxa na kuachi xa'a taJesus
noq tagobrador Pilato*

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

1 Ta saá ñakuíta ndi'i na, ta kuá'an taJesus xí'in ndi'i na, tãdã ñixaã na noq tagobrador Pilato.

2 Ta kixá'á na taxa na kuachi xa'a taJesus noq ra, ñika'an na, káchí na saá:

—Xini ndi tayó'o sáná'a ra ñaño yó ña sandakoo na yichi va'a. Ká'an ra xí'in na ña on vá'a taxi na kota nda'a tarey César. Ta ká'an ra mji ra kúu Cristo, ña kóni kachí mji ra kúu ñii tarey —káchí na xí'in taPilato.

3 Ta taPilato ñindaqã to'on ra taJesus, káchí ra xí'in ra:

—¿An ndixa yó'ó kúu ún Rey noq najudío? —káchí ra.

Ta ndakuijn taJesus:

—To'on mji ún káchí yj'i kúu tarey.

4 Ta saá ñika'an taPilato xí'in naná'no noq nasutu, ta ñika'an ra xí'in ñivi, káchí ra:

—Ndã ñii kuachi tayó'o on vása ní-nani'i j, on koó xa'a ña kivi ra —káchí taPilato.

Ñixaã taJesus noq taHerodes

5 Ta tuku tuku ndeé ka ñika'an na xí'in taPilato saá:

—Xí'in to'on ña sáná'a tayó'o sásaã ra ñivi ndi'i saá ñoo estado Judea ña kani tá'an na xí'in nagobierno. Kixá'á ra ñoo estado Galilea sásaã ra ñivi, tãdã ñoo Jerusalén yó'o sásaã ra ñivi xí'in to'on ña on vá'a ká'an ra.

6 Tá xini so'o taPilato ñayó'o, ta ñindaqã to'on ra na, ñika'an ra saá:

—¿An taño estado Galilea kúu tayó'o? —káchí ra.

7 Tá kundaã ini taPilato ndi taJesus kúu ñii ta taño estado Galilea, ta ñika'an ra:

—Ta tarey Herodes kúu ta ndiso chiño kasa nani kuachi yó'o —káchí taPilato.

Ta saá ti'vi taPilato taJesus kuá'an ra noq taHerodes, chi taHerodes yóo ra ñoo Jerusalén kivi yó'o.

8 Ta taHerodes kúsi ní ini ra ña xini ra taJesus, chi xa na'á ní kóni ní ra koni ra taJesus. Saá chi xa xini so'o taHerodes kuá'a ní to'on ña ká'an ñivi xa'a taJesus, ta kóni ra taJesus ke'é ra ñii milagro ñava'a noq ra.

9 Ta kua'a ní yichi taHerodes ñindaqã to'on ra taJesus, ta ndã ñii to'on ñi-xiin ra ndakuijn ra.

10 Ta naná'no noq nasutu xí'in na sáná'a ndayí Ndios, ta ndeé ní ka ká'an na, chíkaã na kuachi sãta taJesus noq taHerodes.

11 Ta saá taHerodes xí'in natropa ra kixá'á na ké'é na ña on vá'a xa'a ña sakuka'an na noq taJesus, ta kusiki na ra. Ta ní'i na ñii tikoto livi, ndatán yóo tikoto ndixin tarey, ta chinóo na ña sãta taJesus xa'a ña kuaku ndaa na ra. Ta saá tá ndi'i kusiki na ra, ta taHerodes sandikó ra taJesus kuá'an tuku ra noq taPilato.

12 Ta kivi yó'o taHerodes xí'in taPilato kixá'á ra ndúu migo tá'an ra, chi kivi xina'á tãdã kivi yó'o taHerodes xí'in taPilato ñi-xiin ra koni tá'an ra.

TaPilato káchí ra xini ñó'ó kivi taJesus

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16)

13 Ta taPilato k̄ana ra ndi'i naná'no n̄oq nas̄utu x̄í'in ink̄a naná'no n̄oq naIsrael x̄í'in ndi'i ink̄a n̄ivi,

14 ta n̄ika'̄an ra x̄í'in na, káchí ra saá:

—Ndó'ó kúu n̄ivi na t̄axi kūachi x̄a'̄a taJesús n̄oq̄i. N̄ika'̄an ndó x̄í'in̄i x̄a'̄a ra ña x̄ika ra chú'u ra n̄ivi ña kani tá'an na x̄í'in nagobierno, káchí ndó. Ta x̄ito ndoso va'a'̄i ra n̄oq ndi'i ndó, ta on vása ní-nan'̄i'̄i nd̄a ñii kūachi ña ch̄ikāa ndó s̄ata ra.

15 Ta ni taHerodes n̄i-nan'̄i'̄i ra kūachi tayó'o, ñakán sandikó tuku ña'á ra vāxi ra n̄oq̄i. On vása ní-nan'̄i'̄i kūachi ndeé s̄ata tayó'o, ta saá on vása x̄ín̄i ñó'ó kivi ra.

16 Ta va'a kuiti natropa kani na ra x̄í'in kuártá, ta sañāi ra ko'on ndíka ra —káchí taPilato x̄í'in na.

17 Saá chi ñii ñii vik̄o Pascua tāgobnador x̄ín̄i ñó'ó saña ra ñii t̄aa ta nákāa ini ve'e k̄aa, ko'on ndíka ra.

18 Ta nd̄a ñii n̄ivi n̄i-xiin na saña ra taJesús, ta ñii yu'ú kúu ndi'i n̄ivi yó'o, káchí na saá:

—¡Ná kivi tayó'o! ¡Va'a saña ún taBarrabás ko'on ndíka ra! —káchí na.

19 TaBarrabás yó'o nákāa ra ini ve'e k̄aa, chi k̄isa toon ra ta k̄ani tá'an ra x̄í'in naná'no na xá'nda chiño n̄oq nañoo ra, ta x̄a'ni ra n̄ivi.

20 Ta taPilato kóni ra saña ra taJesús, ta tuku n̄ika'̄an ra x̄í'in n̄ivi ndí saña ra taJesús.

21 Ta ndeé ní k̄a n̄ika'̄an na:

—¡Ná kivi taJesús! ¡Katakāa ndaa ún ra nda'̄a tón cruz! ¡Katakāa ndaa ún ra nda'̄a tón cruz!

22 Ta yich̄i un̄i n̄ika'̄an taPilato x̄í'in na:

—¿Yu kúu kūachi n̄ik̄i'vi ra? On vása nan'̄i'̄i nd̄a ñii kūachi ndeé s̄ata ra, on vása x̄ín̄i ñó'ó kivi ra. Va'a k̄a saxo'vi níj̄i ra, ta sañāi ra ko'on ndíka ra —káchí taPilato x̄í'in na.

23 Ta n̄i-xiin n̄ivi yó'o, ta tuku ndeé ní ká'an na:

—¡Ná kivi taJesús! ¡Katakāa ndaa ún ra nda'̄a tón cruz! —káchí na.

Naná'no n̄oq nas̄utu x̄í'in ink̄a n̄ivi, ñii yu'ú ndi'i na, n̄ika'̄an na x̄ín̄i ñó'ó kivi taJesús. Ta saá k̄uchiño na t̄ond̄aa to'on na x̄a'̄a ña kóni na.

24 Ta taPilato x̄a'nda chiño ra ña kasa ndivi na x̄í'in taJesús ña kóni n̄ivi yó'o.

25 Ta saña ra t̄aa ta nak̄axin na ko'on ndíka, vará x̄inakāa ra ini ve'e k̄aa x̄a'̄a ña k̄ani tá'an ra x̄í'in nagobierno, ta x̄a'ni ra n̄ivi. Ta saá taPilato n̄ataxi ra taJesús nda'̄a na ña ke'é na x̄í'in ra nd̄atán yóo ña kóni m̄i na.

Katakāa ndaa na taJesús nda'̄a tón cruz

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

26 Ta saá kee natropa, ta kūa'̄an taJesús x̄í'in na, ta nakutá'an na x̄í'in ñii t̄aa ta k̄ixi ñoo Cirene, n̄an̄i ra Simón, ta ndee ra yuk̄u kūano'o ra yich̄i ñoo Jerusalén, ta natropa k̄isa ndux̄a na x̄í'in tayó'o ña kuiso ra tón cruz taJesús.

27 Ta kūa'̄a ní n̄ivi ndík̄on na kūa'̄an na s̄ata taJesús. Sava náña'̄a ná ndík̄on s̄ata ra, ndeé ní xáku ná, nd̄a ndá'yi ná, chi kúchuchú ní ini ná x̄a'̄a ra.

28 Ta ndíko koo taJesús, n̄ika'̄an ra x̄í'in ná:

—Ndó'ó, náña'̄a ñoo Jerusalén, on kuaku ndó x̄a'̄a'̄i, ta x̄a'̄a m̄i ndó, x̄í'in x̄a'̄a s̄a'ya ndó kuaku ndó.

29 Chi vaxi kivi ña xo'vi ní nañoo Jerusalén, ta ka'an nivi saá: "Nakaa ñasii níma náña'a noma, ná on koó sa'ya, ta nakaa ñasii níma náña'a ná on koó sa'ya váli na chichín", kachi na.

30 Tá tondaa kivi kixá'a xo'vi ní nivi, ta ka'an na saá: "Va'a ka ná nakava yuku sata yó, ta va'a ka ná sandúxun xiki mii yó ña on xo'vi ka yó", kachi nivi.

31 Tá taxi Ndios ke'é nivi ña on vá'a yó'o xí'in yi'i, vará ta on vása kómí kuachi kúu j, ta ñii kivi ña vaxi ndeé ka xo'vi nivi na kómí kuachi —káchí tajesús.*

32 Ta nixiyo ovi ta kómí kuachi, ta ku'a'an ra xí'in natropa xa'a ña kivi na xí'in tajesús.

33 Ta nixaá na ñii xiiña naní ña Leke Sini Ndií, ta yó'o katakaa ndaa na tajesús nda'a tón cruz. Ta katakaa ndaa na ovi ta kómí kuachi, ñii tayó'o tákaa ndaa nda'a tón cruz tón ñindichi sijn kua'a tajesús, ta inká ra tákaa ndaa nda'a tón cruz tón ñindichi sijn yitin tajesús.

34 Ta saá nika'an tajesús xí'in Ndios:

—Tata Yivá j, kasa ká'no ini ún xa'a nivi na xá'ni yi'i, chi on vása kúndaá ini nayó'o yukia ké'é na —káchí ra.

Ta natropa ñata'vi na tikoto ra, chikaá na ndati ña koto na yukú ñii ñii nayó'o naki'in ñii ñii lo'o tikoto tajesús.

35 Ta xito nivi ña ndó'o tajesús, ta naná'no noo naIsrael xáku ndaa na ra, ta ká'an na:

—Tayó'o sakaku ra inká nivi. Ta va'a ka ná sakaku xí'in mii ra vitin, tá ndixa kúu ra Cristo, ta t'vi Ndios sakaku mii yó —káchí na.

36 Ta natropa nixaá yatin na xa'a tón cruz noo tákaa tajesús, ta xáku ndaa na ra. Chikaá na nduta'vino yiyá yu'ra ña ko'o ra,

37 ta nika'an na xí'in ra:

—Tá ndixa taRey noo najudío kúu yó'ó, ta va'a sakaku xí'in mii ún vitin —káchí na xí'in tajesús.

38 Ta chinoo kútu na ñii tón viti lo'o sijn tón cruz. Ta noo tón viti yó'o naka'yi uní noo to'on ña kúu to'on griego, latín, xí'in hebreo, ña ká'an xa'a kuachi ra, ta káchí ña saá: "Tayó'o kúu taRey noo najudío."

39 Ta ñii ta kómí kuachi, tákaa ndaa ra nda'a tón cruz sijn tajesús, kixá'a ra kándiva'a ra xí'in ra, nika'an ra saá:

—Tá Cristo, ta t'vi Ndios vaxi sakaku mii yó kúu ún, ta vitin sakaku xí'in mii ún ta sakaku ún ndi'i —káchí ra xí'in tajesús.

40 Ta inká ta kómí kuachi, ta tákaa ndaa nda'a tón cruz inká sijn tajesús, ndakuij ra nika'an ra xí'in tayó'o:

—¡On vá'a káchí ún saá! ¿An on vása yí'vi ún noo Ndios?, chi vitin kivi yó.

41 Ta yó'o xí'in yi'i, xo'vi yó xí'in ñandaa, chi ndixa niki'vi yó kuachi. Ta tayó'o, on koó kuachi ndiso ra —káchí ra xí'in inká tatá'an ra.

42 Ta saá nika'an ra xí'in tajesús:

—Tata, tá tondaa kivi ka'nda chiño ún noo kixá'a kuu ún rey, ta naká'an ún xa'a j —káchí ra.

43 Ta ndakuij tajesús, nika'an ra xí'in ra:

* 23:31 To'on griego káchí ña saá: Tá ke'é nivi ña on vá'a xí'in yiton tón kuí vitin, ta kini ka ke'é na ña on vá'a xí'in yiton yichí kivi ña vaxi.

—Kivj vitin koo ún xí'in j nqo yóo Ndios, nqo yóo ndi'i ñava'a ña livi ní —káchí ra.

Ñayó'o ká'an ndasaá nixi'i tajesús
(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

⁴⁴ Ta ñitondaa kaa uxu ovi ma'ño ndivi, ta kixá'á kúnaa ndi'i ñoyívi andá kaa unj xikuaa.†

⁴⁵ Ta kúnaa ndi'i, ta on vása yé'e ka ño'o. Ta ñindata ma'ño tikoto tákaa Cuarto Yji ve'e ño'o ká'no.

⁴⁶ Ta saá tajesús xí'in ndi'i ndee ra ñika'an ra xí'in Ndios:

—Tata Yivá j, nda'a mji ún táxi j níma j.

Ta ndi'i ñika'an ra saá, ta nixi'j ra.

⁴⁷ Ta yóo ñii ta ta ndiso chiño xí'in ñii ciento natropa, ta xini ra ndi'i ña yjyo ní ñiya'a, ta kisa ká'no ra Ndios, ñika'an ra saá:

—Ndixa tayó'o xikuu ñii tava'a, ta on vása ndiso kuachi —káchí ra.

⁴⁸ Ta kuá'a ní ñivi xikuuta yatin na nqo yóo tón cruz, ta xito na yukia ñindo'o tajesús. Ta saá ndikó na kuano'o na, ta káni na kándiká mji na kuá'an na, chi kúchuchú ní ini na.

⁴⁹ Ta nda xiká yita kuá'a ní ñivi na xini tá'an va'a xí'in tajesús, ta saá tuku yita ñaña'a ná xindikón sata tajesús, nda kivj kee ra estado Galilea tанда kixaa ra ñoo Jerusalén, ta vitin xito ná yukia ndó'o tajesús.

Ñayó'o ká'an xa'a ña ñinduxun tajesús
(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

⁵⁰ Nixiyo ñii tava'a tatoró, naní ra José, ta kúu ra tachiño tá'an na Junta Suprema. Kúu ra tañoo Arimatea, ña nákaa estado Judea.

⁵¹ Ta ndáti ra kivj kixá'á ká'nda chiño Ndios ñoyívi yó'o. Vará ñii kúu ra xí'in natá'an ra na Junta Suprema na ndukú kivj tajesús, ta on vása ní-xiyo yu'ú ra xí'in nayó'o.

⁵² Ta tajesús yó'o ñixa'an ra nqo tãPilato, ta ndukú ra yiki koñu tajesús ña sanduxun ra ña.

⁵³ Ta saá ñixaa ra ta sanoo ra yiki koñu tajesús nda'a tón cruz, ta xí'in ñii tikoto va'a chisúku ndaa ra yiki koñu tajesús. Ta ñixa'an ra ta chikaa va'a ra ña ini kavua ña xaá, nqo nda ñii ñivi on ta'an nduxun.

⁵⁴ Ta kivj viernes kúu ña, ta kivj yó'o kisa ndivi najudio ndi'i ña xini ñó'o na xa'a kivj ña nákindée na. Ta xikuaa ta xa kuá'an kúnaa, xa yatin ní tondaa hora ña kixá'á kivj ña nakindée na.

⁵⁵ Ta ñaña'a, ná xindikón sata tajesús nda estado Galilea tанда ñoo yó'o, kuá'an ná sata tãJosé, ta xini ná kavua nqo sanduxun na tajesús, ta xito ná mikiá chinóo na yiki koñu ra.

⁵⁶ Ta saá kuano'o ná ta kisa ndivi ná tatan ña xa'an támi ña chikaa ná yiki koñu tajesús. Ta ñakindée ná kivj yji, chi saá kisa ndivi ná ña ká'an ndayí Ndios ña ñitaa tãMoisés.

24

Ñayó'o ká'an xa'a kivj natakú tajesús
(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

† 23:44 Kaa uxu ovi ndivi naní ña kaa jño nqo ñaño Roma, ta kaa unj xikuaa naní ña kaa jin nqo ñaño Roma, chi kaa nqo nqo ñaño Roma kúu kaa uxá xitaan.

1 Ta n̄t̄ivi ink̄a k̄ivi; ñayó'o kúu k̄ivi noó semana ña kúu domingo, ta náña'a yó'o ní'i ná t̄at̄an ña xá'an támi k̄isa va'a ná, ta kūa'an ná noq̄ n̄nduxun t̄ajesús.

2 Ta n̄ixaā yatin ná noq̄ n̄nduxun ra, ta ñakoto ná on vása ndás̄i k̄a yé'é kavuā x̄i'in yuu ká'no.

3 Ta n̄ik̄i'vi ná ini kavuā, ta on koq̄ k̄a ȳik̄i koñu t̄ajesús ní-xini ná.

4 Ta ndi'i ní ini ná, ta xika s̄inj̄ ná yukiā koo ke'é ná. Ta x̄and̄ik̄on x̄ini ná ovi t̄a yita yatin ra noq̄ ná, ndixin ra tikot̄o yaa ña náye'e táxa.

5 Ta n̄iyi'vi ní náña'a yó'o, ta x̄ikuxití ná nd̄a n̄itondaā t̄a'ya ná nd̄a noq̄ ño'q̄. Ta n̄ika'an t̄a t̄a ndixin tikot̄o yaa ña náye'e táxa x̄i'in ná:

—¿Nd̄achun nándukú ndó ñii t̄a táku noq̄ sánduxun na na n̄ixi'j̄?

6 On koq̄ k̄a ra yó'o. ¡Xa ñatak̄u ra! Ñaká'an ini ndó ña n̄ika'an ra x̄i'in ndó k̄ivi n̄ixyo ra estado Galilea,

7 chi n̄ika'an ra saá: “X̄ini ñó'ó tiin na ȳi'j̄, t̄a t̄a k̄ixi noq̄ Ndios, ta nataxi na ȳi'j̄ nda'a n̄ivi na on vá'a, ta katakaā ndaa na ȳi'j̄ nda'a tón cruz, ta kivi'j̄. Tá tondaā k̄ivi un̄i, ta nataku'j̄”, káchí t̄ajesús x̄i'in ndó —káchí naángel x̄i'in náña'a yó'o.

8 Saá ñaká'an ini ná to'on n̄ika'an t̄ajesús x̄i'in ná,

9 ta nd̄ikó ná kūa'an ná, ta nd̄ato'on ná x̄i'in m̄ji na uxu ñii n̄ixika x̄i'in t̄ajesús, ta nd̄ato'on ná x̄i'in ink̄a na x̄indik̄on s̄at̄a ra.

10 Náña'a yó'o ñani ná: María Magdalena, Juana, x̄i'in ink̄a ñaMaría, ña kúu si'í t̄ajacobo. Ta n̄ixyo ink̄a k̄a náña'a x̄i'in ná.

11 Ta n̄ivi na x̄inj̄ so'o ña ká'an náña'a yó'o, ni on vása kándixa na ña ká'an ná, chi nd̄at̄an yóo to'on ña on vása nd̄aȳa'vi, saá yóo ña noq̄ n̄ivi yó'o.

12 Ta t̄aPedro x̄and̄ik̄on ñakundichi ra, ta x̄ino ra kūa'an ra nd̄a n̄ixaā ra noq̄ n̄nduxun t̄ajesús. Ta x̄ikundee ra, x̄ito ra noq̄ x̄inakāā ȳik̄i koñu t̄ajesús, ta on koq̄ k̄a ña ní-xini ra. Nd̄a tikot̄o ra kuiti ndóo noq̄ x̄indú'u ȳik̄i koñu ra. Saá ñaka'nda ini ra, kūano'o ra, chi on vása kúndāa ini ra yukiā ndo'o ȳik̄i koñu t̄ajesús.

T̄ajesús ñakutá'an ra x̄i'in ovi n̄ivi na kūa'an ñoo Emaús
(Mr. 16:12-13)

13 Ta m̄ji k̄ivi yó'o ovi n̄ivi na x̄indik̄on s̄at̄a t̄ajesús, kee na kūa'an na ñoo Emaús. Nd̄a ñoo Jerusalén t̄and̄a ñoo Emaús kómí ña uxu ñii kilómetro.*

14 Ta nd̄iovi na saá ká'an tá'an na x̄a'a ña ndo'o t̄ajesús ñoo Jerusalén.

15 Tá t̄a'an k̄a ndi'i k̄a'an tá'an na kūa'an na yich̄i, ta k̄ixaā t̄ajesús ñakutá'an ra x̄i'in na, ta k̄ixá'a ra kūa'an ra x̄i'in na.

16 Ta n̄i-kuchiño na nakoni na t̄ajesús, chi Ndios ke'é ra ña on nakoni na ra.

17 Ta t̄ajesús n̄ndak̄a to'on ña'a ra:

—¿Yu kúu ña nd̄ato'on ndó x̄a'a, kūa'an ndó yich̄i yó'o? Ta, ¿nd̄achun kúchuchú ní ini ndó? —káchí t̄ajesús x̄i'in na.

18 Ta ñii nayó'o ñani Cleofas, nd̄akuijn̄ ra, n̄ika'an ra x̄i'in t̄ajesús:

—Ndi'i n̄ivi na ndóo ñoo Jerusalén x̄inj̄ na yu kúu ña n̄ixyo k̄ivi s̄akán n̄iya'a. ¿An yó'o kúu s̄inj̄ lāa t̄a, t̄a on vása ní-xini ña n̄ixyo? —káchí t̄aCleofas x̄i'in t̄ajesús.

19 Ta nd̄akuijn̄ t̄ajesús:

* 24:13 Uxu ñii kilómetro kúu un̄j̄ s̄ik̄o estadio, ña kúu k̄i'va ña x̄icho'on ñaño griego.

—¿Yo xá'a ká'an ndó? ¿Yukía nixiyo? —káchí ra.

Ta ndakuijn na, nika'an na:

—Ká'an ndi xá'a taJesús taño Nazaret. Tayó'o xikuu ra ñii taprofeta, ta ndéé ní nixiyo ñava'a ke'é ra, ta to'on ña nika'an ra xikomí ña ndeé noq ñivi ta noq Ndios.

²⁰ Ta naná'no noq nasutu xí'in inká na xá'nda chiño noq yó, tjin na ra, ta taxi na kuachi xá'a ra noq nagobierno, ta ñakán xá'ni na ra nda'a tón cruz.

²¹ Ta ndi'i, xindati ndi taJesús yó'o kúu taa ta vaxi sakaku naño mji yó naIsrael. Ta kivi vitin nixino uní kivi ña nixi'i ra.

²² Ta saá ni, sava náña'a náta'an ndi ndato'on ná xí'in ndi to'on ña taxi naka'nda ní ini ndi vitin, chi xitaan ní kivi vitin nixa'an nayó'o noq njinduxun taJesús,

²³ ta ni-naní'i ka ná yiki koñu ra. Ta ndikó ná kuano'o ná, ta nika'an ná xí'in ndi'i, ta xí'in inká na xindikon satá taJesús ndi xini ná naángel na nika'an xí'in ná xa natakú taJesús.

²⁴ Ta sava náta'an ndi nixa'an na noq njinduxun taJesús. Ndatán nika'an náña'a xí'in na, ta saá ndixa yóo ña, ta on vása ní-xini ka na taJesús —káchí nayó'o xí'in taJesús.

²⁵ Ta saá nika'an taJesús xí'in na:

—¿Án kí'vi sijní ndó? ¡Ndachun yo'vi ní kandixa ndó ndi'i to'on ña nítáa naprofeta, na nika'an ndoso to'on Ndios xina'á!

²⁶ ¿Án on ndixa naprofeta kachi na ndi Cristo ta ti'vi Ndios xini ñó'ó xo'vi ní ra, ta kivi kundivi ñayó'o, ta ki'vi ra noq ka'nda chiño ra, ta kasa ká'no ní na ra? —káchí taJesús xí'in na.

²⁷ Ta saá kixá'a taJesús xí'in to'on Ndios ña nítáa taMoisés xina'á, ta saná'a ra xa'a to'on ña nítáa ndi'i inká naprofeta. Ndato'on kaxin ra xí'in na yukía káchí ndi'i to'on Ndios yó'o xa'a mji ra.

²⁸ Ta nixa'a na ñoo Emaús, ta taJesús xito ya'a ra ko'on ra.

²⁹ Ta xaku ndá'vi na noq ra, nika'an na xí'in na:

—Kindo un ve'e yó'o xí'in ndi, chi xa nikuaa ní kúu ña —káchí na xí'in taJesús.

Ta niki'vi ra ve'e xí'in na.

³⁰ Ta ndóo ndi'i na noq mesa, ta taJesús ki'in ra sita va'a, ta nika'an ra xí'in Ndios:

—Táxa'vi ún xa'a ñayó'o kuxu yó.

Ta ta'vi ra sita va'a, ta taxi ra ña nda'a na.

³¹ Ta xí'in ña ke'é taJesús saá, Ndios taxi ra ña nakoni na taJesús kúu ra. Ta xandikon ndañó'ó ra noq na.

³² Ta nika'an na xí'in tá'an na:

—¿Án on ndixa nda kandeta mji nima yó vaxi yó kivi nika'an ra xí'in yó yichi, ta ndato'on kaxin ra xí'in yó yukía kóni kachi to'on Ndios ña nítáa na xina'á? —káchí na.

³³ Ta saá xandikon nakuita na, ta ndikó na kuá'an tuku na ñoo Jerusalén. Ta kixa'a na noq ndóo uxu ñii naapóstol xí'in naxika xí'in na.

³⁴ Ta nayó'o nika'an na xí'in na ovi kixa'a yó'o:

—¡Ñanda'a kía natakú taJesús taKá'no noq yó! TaSimón Pedro xa xini ña'á ra —káchí na.

35 Ta saá na *ovj* *njvi* *kjxaa* yó'o, *ndaṭo'*on na *xí'in* na *ndóo* ndí *naikutá'an* na *xí'in* *taJesús* *kjivj* *kuá'an* na *yichj* *ño* *Emaús*. Ta *njka'an* na *tá* *mji* *xini* na *tá'ví* *taJesús* *sja* *va'a* *ña* *taxi* ra *nda'a* na *kuxu* na, ta *saá* *naḱoni* na ra.

TaJesús naikutá'an ra xí'in naxíka xí'in ra
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

36 Ta *ta'an* *ka* *ndi'i* *ndaṭo'*on na, ta *kjxaa* *taJesús* *xjikundichi* ra *ma'ño* na, ta *káchí* ra *saá*:

—*j*Ná *koo* *ñava'a* *ini* *ndó*! —*káchí* ra.

37 Ta *njyj'ví* ní na *xini* na *taJesús*, *chi* *kuiti* *ká'an* na *ndí* *nímá* ra *kúu* *ña*.

38 Ta *saá* *njka'an* *taJesús* *xí'in* na:

—*¿*N*dachun* *yí'ví* ní *ndó*? *¿*N*dachun* *xíka* *ini* *ndó* *án* *ndixa* *yj'i* *kúu* *taJesús*?

39 *Koto* *ndó* *nda'a* *j* *yó'o*, *koto* *ndó* *xa'a* *j* *yó'o*, ta *saá* *kundaḱa* *ini* *ndó* *yj'i* *kúu* *taJesús*. *Tondaḱa* *nda'a* *ndó* *yj'i*, ta *saá* *kundaḱa* *ini* *ndó*, *chi* *nímá* *on* *koḱo* *koḱu* *ña*, *ni* *leke* *ña* *on* *koḱo*; ta *yj'i*, *kúchiño* *koto* *ndó* *leke* *j* *xí'in* *koḱu* *j* —*káchí* ra *xí'in* *naxíka* *xí'in* ra.

40 Ta *saá* *saná'a* ra *nda'a* ra *xí'in* *xa'a* ra *noḱo* *xjño'o* *clavo*.

41 *Vará* *nda* *kúsij* ní *ini* na, ta *on* *kjivj* *kandixa* na *taJesús* *kúu* ra, ta *naḱa'nda* ní *ini* na. Ta *njka'an* ra *xí'in* na:

—*¿*Án *yóo* *lo'o* *naxíxi*? —*káchí* ra.

42 Ta *taxi* na *ñoño* *týoḱo* *xí'in* *ñii* *ñá'ño* *tiaká* *tí* *yatan* *nda'a* ra.

43 Ta *kj'in* ra *ña*, ta *xaxi* ra *ña* *noḱo* *ndi'i* na.

44 Ta *njka'an* *taJesús* *xí'in* na:

—Ta *kjivj* *njxika* *j* *xí'in* *ndó*, ta *ndaṭo'on* *j* *xí'in* *ndó* *ndí* *xinj* *ño'ó* *xo'vj* *níj*, *chi* *saá* *kasa* *ndivi* *ndi'i* *to'on* *Ndios* *ña* *ka'an* *xa'a* *j*, *ña* *kúu* *ndaḱi* *ña* *njtaa* *taMosisés* *xí'in* *tutu* *ña* *njtaa* *inka* *naprofeta*, *xí'in* *tutu* *nani* *ña* *Salmos*. Ta *ñii* *kj'va* *ndaṭán* *káchí* *to'on* *Ndios* *yó'o* *xa'a* *j*, *saá* *kisa* *ndivi* *j* —*káchí* *taJesús* *xí'in* na.

45 *Saá* *vivij* *ndaṭo'on* *taJesús* *xí'in* na *ña* *kundaḱa* *va'a* *ini* na *to'on* *Ndios* *yó'o* *ña* *njtaa* na *xina'a*.

46 Ta *njka'an* ra *xí'in* na:

—*To'on* *Ndios* *ña* *njtaa* na *xina'a* *káchí* *ña* *ndí* *Cristo* *xinj* *ño'ó* *kjivj* ra, ta *nataku* ra *kjivj* *unj*.

47 *Saá* na *kándixa* ra *kixá'a* na *ka'an* *ndoso* na *to'on* ra *noḱo* *njvi* *naño* *Jerusalén*, ta *ka'an* *ndoso* na *to'on* ra *noḱo* *ndi'i* *njvi* *naño* *ñooyívi* *yó'o*. Ta *xí'in* *ndaḱi* *mji* ra, *ndaṭo'on* na *xí'in* *njvi* *ndí* *xinj* *ño'ó* *ndikó* *ini* na ta *sandakoo* na *ña* *on* *vá'a*, ta *saá* *Ndios* *kasa* *ká'no* *ini* ra *xa'a* *kuachi* na.

48 Ta *ndó'ó* *kúu* na *xinj* *va'a* *xa'a* *ndi'i* *ñayó'o*, ta *kúchiño* *ndó* *ndakuinj* *ndó* *xa'a* *ña*.

49 *Vaxi* *kjivj* *ti'víj* *ñava'a* *ña* *njka'an* *Yivá* *j* *Ndios* *ndixa* *kixaa* *ña* *noḱo* *ndó*. Ta *xinj* *ño'ó* *kundati* *ndó* *ño* *Jerusalén* *nda* *kjivj* *naki'in* *ndó* *ndee* *ña* *kixi* *ñooyívi* *njino* —*káchí* *taJesús* *xí'in* na.

TaJesús ndaḱa ra kuano'o ra ñoyívi njino
(Mr. 16:19-20)

50 Ta *saá* *kuá'an* *taJesús* *xí'in* na *ndikḱon* *sata* ra, ta *njxaa* na *yatin* *noḱo* *ño* *Betania*. Ta *taJesús* *ndaṅi'i* ra *nda'a* ra, ta *njka'an* ra *xí'in* na:

—*j*Ná *ke'é* *Ndios* *ñava'a* *xí'in* *ndó*!

51 Ta *ndi'i* *njka'an* ra *ñayó'o*, ta *ndaḱa* ra *kuano'o* ra *ñooyívi* *njino*.

52 Ta *saá* na *ndikḱon* *taJesús* *kisa* *ká'no* na ra, ta *ndikó* na *kuano'o* na *ño* *Jerusalén*, ta *kúsij* ní *ini* na.

⁵³ Ta ndi'i saá kivi ndóo na ve'e ño' o ká'no ñoo Jerusalén, kisa ká'no na Ndios. Saá yóo ña.

To'on ñava'a xa'a Jesucristo ña nĭtaa taJuan

To'on yó'o ká'qñ ña xa'a Jesucristo, taa tã kúu To'on Ndios

¹ Nda tã'án ka kixá'a kuvã'a ndi'i ña yóo ñoyívi, xa yóo To'on Ndios. Ta To'on Ndios xa yóo ña xí'in Ndios ndã si'na, ta To'on yó'o kúu mji Ndios.

² To'on Ndios yó'o xa yóo ña xí'in Ndios ndã si'na ka ñoq ndi'i ñã'a.

³ Xí'in To'on yó'o Ndios kisa va'a ra ndi'i ña yóo ñoyívi ñino xí'in ña yóo ñoyívi yó'o. Ta ndi'i ña yóo, kuvã'a ña xí'in mji To'on Ndios. Ta ndã ñii ña yóo, ñn vása ní-kuvã'a ña xí'in inkã ndeë án inkã to'on.

⁴ Ta To'on Ndios yó'o kúu tã tã táku ndino'o, ta ndeë ña táxi kutaku ndi'i ñvi, káku ña ñoq ra. Ta ndatán yóo ño'q ña yé'e ñoq ñvi ña táxi kuchíño koto na, saá yóo tã yó'o.

⁵ Ta ndi'i saá kivi ndatán yóo ño'q ña yé'e ñoq naa ní, saá yóo ra, ta ñanaa ní yó'o, ndã lo'o ñn vása kúchiño ña nda'va ña ño'q yé'e yó'o.

⁶ Nixjyo ñii tã tã tã'ví Ndios ña ka'qñ ndoso ra to'on Ndios ñoq ñvi, ta tayó'o xĭnaní ra Juan.

⁷ Ta Ndios tã'ví ra tayó'o ña ndakuijn ra xa'a tã tã yóo ndatán yóo ño'q ndino'o ña yé'e. Ta taJuan yó'o ndato'on ra xí'in ñvi xa'a tã yó'o xa'a ña kuchíño kandixa na ra.

⁸ Ta ndixa taJuan yó'o ñn sivi mji ra xĭkúu ño'q ndino'o ña yé'e, ta ndasaá kuiti kixi ra ndato'on ra to'on ña ndaa xa'a tã tã kúu ño'q ndino'o.

⁹ Ta saá kixaa kivi kaku taJuan, ta lo'o kuiti ñya'a, ta kaku tã tã kúu ño'q ndino'o. Ta ño'q ndino'o yó'o yé'e ñoq ndi'i ñvi na táku ñoyívi xa'a ña kuchíño koto na yu kúu yichĭ va'a.

¹⁰ Ta tã tã kúu ño'q ndino'o kixaa ra ñoyívi yó'o, ta xĭtaku ra xí'in ñvi. Vará ndi'i ñvi xí'in ndi'i ña yóo ñoyívi kuvã'a ña xí'in ndeë ra, ta nanĭvi ñoyívi yó'o ní-nakoni na yu kúu ra.

¹¹ Tayó'o kixaa ra ñoq ñvi na kúu nañoo mji ra, ta nayó'o ñi-xiin na naki'in na ra.

¹² Ta saá ni, nixjyo sava ñvi na ñaki'in va'a ña'á, ta kandixa na ra. Ta nda'a ñvi yó'o na ñaki'in va'a ña'á, tãxi ra ndayí nduu na sa'ya Ndios.

¹³ Ta ñvi na nduu sa'ya Ndios, nayó'o kaku xaá na, ta ñn vása ní-kaku tuku na ñii kĭ'va ndatán si'na kaku na tĭxin si'í na. Saá chi ñn sivi xa'a ña kóni yivá si'í na kúu ña tuku kaku xaá na. Ta xa'a ña kóni Ndios kúu ña nduu ñvi sa'ya mji Ndios.

¹⁴ Ta To'on Ndios nduu ña ñii tã ndino'o, ta xĭkomí ra yĭkí koñu ñvi, ta xĭtaku ra xí'in ndĭ ñoyívi yó'o. Ta xĭni ndĭ ñava'a ká'no ña livi ní ña kómí ra. Ta mji ñava'a ká'no ña livi ní ña kómí Ndios kúu ña kómí ra, chi ñii laá mji ra kúu Sa'ya Ndios, ta tã tã ndixa ndaa ndino'o ini kúu ra, ta chútú ini ra xí'in ndi'i saá ñoq ñava'a.

¹⁵ Ta taJuan ndakuijn ra ñandaa xa'a tã yó'o tã kúu To'on Ndios, ta njka'qñ ra, káchí ra saá:

—Vará yĭ'ĭ si'na kaku ĭ ñoq tayó'o, ta ndixa tã tã ká'no ñoq yĭ'ĭ kúu ra, chi ñn tã'án ka kutaku ĭ tĭxin si'í ĭ, ta xa táku tayó'o —káchí taJuan, tã tã sákuchu ñvi, xa'a Jesucristo, tã tã kúu To'on Ndios.

¹⁶ Ta ɬa yó'o, chútú ndaa ini ra xí'in ndi'i saá nɔɔ ñava'a. Ta mji yó, xa náki'in yó kuá'a ní ñava'a táxi ra nda'a yó ñii ñii kivi.

¹⁷ Kuiya xina'á, nda'a xii sikuá yó taMoisés, Ndios ɬaxi ra ndayi ña xa'nda chiño nɔɔ yó. Ta saá kixaa Jesucristo ñoyívi yó'o, ta ɬaxi ra ña kúndaq ini yó ñava'a ká'no ña yóo ini Ndios, ta ɬaxi ra ña kúndaq ini yó ñandaq ndino'o.

¹⁸ Nda ñii nivi ɔn ta'an koni na Ndios xí'in nduchu nɔɔ mji na. Ta Jesucristo saná'a ra mji yó yu kúu Ndios ta ndasaá yóo ini Ndios, chi yóo ra xí'in Ndios ta xini va'a ña'a ra, ta ñii laá mji ra kúu Sa'ya Ndios.

*To'on yó'o ká'an ña xa'a taJuan, ɬa ta sákuchu nivi
(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)*

¹⁹ Ñii kivi yóo taJuan saná'a ra nivi, ta naná'no nɔɔ najudío na táku ñoo Jerusalén ti'vi na sava nasutu xí'in sava naLeví, na kúu na ndiso chiño xí'in ve'e ño'o ká'no, kuá'an na ndaka to'on na taJuan. Ta nixaa na nɔɔ tayó'o, ta nika'an na xí'in ra, káchí na saá:

—¿Yu kúu yó'ó? —káchí na xí'in ra.

²⁰ Ta taJuan ɔn vása ní-yi'vi ra ka'an ra xí'in na, ta ndakuin ra, káchí ra saá:

—On sivi yi'i kúu Cristo, ɬa ta ti'vi Ndios sakaku nivi —káchí ra xí'in na.

²¹ Ta tuku nindaqa to'on na ra, káchí na saá:

—¿Ta yu kúu yó'ó? ¿Án yó'ó kúu ta'profeta Elías?

Ta nika'an taJuan xí'in na:

—On sivi taElías kúu yi'i —káchí ra.

Ta nindaqa to'on ka na ra, káchí na saá:

—¿Án yó'ó kúu inka ta'profeta ká'no ta ndati ndi kixaa?

Ta ndakuin taJuan, nika'an ra saá:

—On sivi yi'i kúu ta'profeta ndati ndó —káchí ra.

²² Ta saá nika'an ka na xí'in ra, káchí na saá:

—Va'a ka'an ún xí'in ndi yu kúu ún, chi xini ñó'ó ndikó ndi ta ndato'on ndi xí'in nivi na ti'vi ndi vaxi ndi. Ta vitin ka'an ún xí'in ndi ndixa yu kúu ún.

²³ Ta nika'an taJuan xí'in na, káchí ra saá:

—Yi'i kúu ɬa ta nika'an ta'profeta Isaiás xa'a, chi kuiya xina'á ta'profeta Isaiás yó'o nita ra to'on Ndios ña káchí saá: Ñii kivi nɔɔ yóo yukú yichi koo ñii ɬa, ta ndeé ní ka'an ndoso ra nɔɔ nivi, káchí ra saá: “Ndátan yóo ña ndasa ndakú nivi yichi, ta nakuiná na yichi yó'o nɔɔ ña kixaa ɬaká'no, ta ñii ki'va saá xini ñó'ó nakuiná ndó ini ndó ña koo ti'va ndó naki'in ndó ɬa ɬaká'no nɔɔ yó”, káchí to'on Ndios ña nita taIsaiás kuiya xina'á —káchí taJuan xí'in na.

²⁴ Ta sava na kixaa nɔɔ taJuan yó'o kúu na nafariseo,

²⁵ ta nafariseo yó'o nindaqa to'on na taJuan, káchí na saá:

—Tá ɔn sivi Cristo kúu ún, ta ni ɔn sivi taElías kúu ún, ta ni ɔn sivi inka ta'profeta ká'no kúu ún, ta saá, ¿nda'chun sákuchu ún nivi? —káchí na xí'in ra.

²⁶ Ta ndakuin taJuan, nika'an ra xí'in na:

—Xí'in takuii kuiti sákuchu nivi. Ta ndixa xa yóo ñii ɬa ta táku ñoo Israel xí'in ndó vitin, ta ɔn ta'an koni ndó ra.

²⁷ Tayó'o kúu t̄a t̄a vaxi sat̄a j̄. Ta t̄a t̄a ká'no ní n̄o j̄ kúu ra, ta ȳi'j̄ kúu t̄a t̄a n̄iŋo ní k̄a n̄o ra. Ȳi'j̄ kúu t̄a k̄isa chiño kuiti n̄o ra —káchí t̄aJuan xí'in na.

²⁸ Saá nd̄o'o t̄aJuan xí'in n̄ivi yó'o yatin ñoo Betábara* ña nákaa yu'u yuta Jordán n̄o sákuchu t̄aJuan n̄ivi.

T̄o'on yó'o ká'an ña xa'a ña ñakutá'an t̄aJuan xí'in t̄aJesús

²⁹ Ta saá n̄iŋivi ink̄a k̄iv̄i, ta t̄aJuan ñakoto ra vaxi t̄aJesús, ta ñika'an ra xí'in n̄ivi, káchí ra saá:

—j̄Koto ndó! Tayó'o kúu t̄a t̄a t̄i'ví Ndios k̄iv̄i xa'a kuachi n̄ivi. Ndátán yóo ndikachi lo'o tí sóko n̄ivi n̄o Ndios ña kasa ká'no ini ra xa'a kuachi na, saá yóo tayó'o.

³⁰ Tayó'o kúu t̄a t̄a nd̄ato'on j̄ xí'in ndó xa'a. Ñika'an j̄ xí'in ndó ndí vaxi ñii t̄a sat̄a j̄, ta t̄a t̄a ká'no n̄o j̄ kúu ra, chi k̄iv̄i k̄aku j̄, xa táku ra.

³¹ Ta si'na on vasa ní-kundaa ini j̄ tá tayó'o kúu t̄a t̄a t̄i'ví Ndios sakaku ra m̄i yó. Ta ȳi'j̄ sákuchu j̄ n̄ivi xí'in takuii, chi saá k̄isa ndivi ña kóni Ndios xa'a ña kuchiño ñaoo Israel nakoni na yu kúu tayó'o —káchí t̄aJuan xí'in n̄ivi.

³² Ta saá ñika'an k̄a t̄aJuan xa'a t̄aJesús, káchí ra saá:

—Ȳi'j̄ x̄ini j̄ ndasaá k̄ixi noo Níma Ndios nd̄a ñoyivi n̄ino, ta n̄o ña ndátán vaxi noo ñii t̄isata, ta x̄ikanóo ña n̄o ñindichi t̄aJesús.

³³ Si'na on vasa ní-kundaa ini j̄ tá tayó'o kúu t̄a t̄a t̄i'ví Ndios sakaku ra m̄i yó, ta m̄i Ndios t̄a t̄i'ví ȳi'j̄ sakuchu j̄ n̄ivi, ñika'an ra xí'in j̄, káchí ra saá: “Ñii k̄iv̄i koto ún Níma j̄ ndasaá k̄ixi noo ña nd̄a ñoyivi n̄ino, ta kanóo ña n̄o ñindichi ñii t̄a, ta tayó'o kúu t̄a t̄a sakuchu n̄ivi xí'in Níma j̄”, káchí Ndios xí'in j̄.

³⁴ Ta vitin xa x̄ini j̄ ñayó'o ndátán yóo ña ñika'an Ndios xí'in j̄, ta saá ká'an j̄ ñandaa xí'in ndó ndí t̄aJesús yó'o kúu Sa'ya Ndios —káchí t̄aJuan xí'in na.

T̄o'on yó'o ká'an ña xa'a ovi t̄a t̄a k̄ixá'á x̄ika xí'in t̄aJesús

³⁵ Ta n̄iŋivi ink̄a k̄iv̄i, ta tuku yóo t̄aJuan xí'in ovi naxíka xí'in ra.

³⁶ Ta x̄ini t̄aJuan n̄iya'a t̄aJesús ku'a'an ra, ta ñika'an ra xí'in naxíka xí'in ra, káchí ra saá:

—Koto ndó ka, chi t̄a t̄a ku'a'an ka, ndátán yóo ndikachi lo'o tí sóko n̄ivi n̄o Ndios xa'a kuachi na, saá yóo ra —káchí t̄aJuan.

³⁷ Tá x̄ini so'o ovi t̄a yó'o ña ká'an t̄aJuan, ta x̄andikon k̄ixá'á na ndikon na ku'a'an na sat̄a t̄aJesús.

³⁸ Ta saá t̄aJesús ñandikó koo ra ta ñindaqa t̄o'on ra na, káchí ra saá:

—¿Yukia ndúkú ndó?

Ta ndakuijn na, ñindaqa t̄o'on na ra, káchí na saá:

—Tata Rabí, ¿míkia yóo ve'e n̄o kindo ún vitin? —káchí na xí'in ra.

(Ta t̄o'on Rabí kóni káchí ña Maestro.)

³⁹ Ta ndakuijn t̄aJesús, ñika'an ra xí'in na, káchí ra saá:

—Na'a ndó ko'on ndó xí'in j̄ ta koni ndó mí yóo ña —káchí ra xí'in na.

Ta saá ku'a'an na xí'in ra nd̄a ve'e n̄o kindo ra. Tá ñixaá na ve'e yó'o, ta xa ñitonda ka komj̄ xikuaa kúu ña,† ta kindo na ve'e yó'o xí'in ra nd̄a ink̄a k̄iv̄i.

* 1:28 Ink̄a k̄iv̄i ñoo Betábara kúu Betania. † 1:39 Ka komj̄ xikuaa ñani ña ka ux̄u n̄o ñaoo Roma, chi ka nó n̄o ñaoo Roma kúu ka ux̄a xit̄an.

⁴⁰ Ñii tayó'o ñani Andrés, ta kúu ra taa tã xa xini so'o ña nika'an taJuan, ta kixá'a ra ndikõn ra sata tãJesus. TãAndrés yó'o kómí ra ñii ñani ra, tã ñani Simón Pedro.

⁴¹ Ta saá kama ní kee tãAndrés yó'o kuá'an ra nandukú ra ñani ra tãSimón Pedro. Tá nixaá ra ta ñani'i ña'a ra, ta nika'an ra xí'in ra, káchí ra saá:

—Xa nakutá'an ndi xí'in taa tã kúndaá ini ndi kúu tãMesías —káchí ra. (Tõ'on Mesías kúu tõ'on hebreo ña kóni kachí Cristo tõ'on griego.)

⁴² Ta saá tãAndrés xandikõn kuá'an ra, ta kuá'an ñani ra xí'in ra, ta nixaá na nõ yóo tãJesus. Ta tãJesus xito káxin ra nõ taa tã kúu ñani tãAndrés yó'o, ta nika'an ra xí'in ra, káchí ra saá:

—Yó'o kúu tãSimón, sa'ya tãJonás. Ta vitin kunaní ún Cefas —káchí ra. (Ta kivi Cefas kúu tõ'on arameo, ta kóni kachí ña Pedro tõ'on griego, ta õvi kivi yó'o kóni kachí ña yuu.)

Tõ'on yó'o ká'an ña tãJesus kana ra tãFelipe xí'in tãNatanael ña kundikõn na sata ra

⁴³ Ta ñitivi inkã kivi, ta xáni sijn tãJesus kõ'on ra ñoo estado Galilea. Ta kee ra kuá'an ra, ta nixaá ra ñoo yó'o, ta ñani'i ra tãFelipe. Ta nika'an ra xí'in ra, káchí ra saá:

—Na'a, kundikõn ún sata j —káchí tãJesus xí'in tãFelipe.

⁴⁴ Ñoo Betsaida estado Galilea kúu ñoo mji tãFelipe yó'o. Ta saá tuku tãSimón Pedro xí'in tãAndrés kúu na ñaño yó'o.

⁴⁵ Ta saá tãFelipe kee ra kuá'an ra nandukú ra tãNatanael. Tá ñani'i ña'a ra, ta nika'an ra xí'in ra, káchí ra saá:

—Xa nakutá'an ndi xí'in ñii taa tã kúu tã ndáti yó chi kuiya xina'a tãMoisés xí'in inkã naprofeta ñitaa na xa'a tayó'o. TãJesus sa'ya tãJosé kúu ra, ta kúu ra taño Nazaret —saá nika'an tãFelipe xí'in tãNatanael.

⁴⁶ Ta ndakuijn tãNatanael, káchí ra saá:

—Ñoo Nazaret, ¿káchí ún? ¿Án ndixa kúchiño kee ñii tava'a ñoo yó'o? —káchí tãNatanael xí'in tãFelipe.

Ta ndakuijn tãFelipe, káchí ra saá:

—Na'a kõ'on ún xí'in j, ta koto ún —káchí ra. Ta kee na kuá'an na.

⁴⁷ Ta saá tãJesus xini ra tãNatanael vaxi yatin ra nõ yóo ra, ta nika'an tãJesus, káchí ra saá:

—Tayó'o kúu tãIsrael ndino'o. Taa tã ndaa ini kúu ra, ta nda lo'o õn vasa sándá'vi ra ñivi —káchí ra.

⁴⁸ Ta ndakuijn tãNatanael, káchí ra saá:

—¿Ndasaá va'a xini ún yí'j, tata?

Ta ndakuijn tãJesus, nika'an ra xí'in ra:

—Õn ta'an ka xaá tãFelipe kana ra yó'o, ta xa xini yó'o, yóo ún xa'a yiton tón higo —káchí ra.

⁴⁹ Ta ndakuijn tãNatanael, káchí ra saá:

—Tata Rabí, ndixa yó'o kúu Sa'ya Ndios, yó'o kúu taa tãRey, taká'no nõ naIsrael.

⁵⁰ Ta ndakuijn tãJesus, káchí ra saá:

—¿Án kuiti kándixa ún yí'j xa'a ña nika'an j xí'in ún ndi xini yó'o kivi yóo ún xa'a yiton tón higo? Ta saá ni, vaxi ñii kivi koni ka ún ñaná'no ní ka nõ ñayó'o —káchí tãJesus xí'in tãNatanael.

⁵¹ Ta nika'an tãJesus xí'in ndi'i ñivi na ndikõn sata ra, káchí ra saá:

—Ña ndixa ndaa ká'anjí xí'in ndó ndí ñii kivi ña vaxi koni ndó ndasaá nnona ñoyivi ñino, ta saá koni ndó kuá'a ní naangel Ndios na kuá'an ndaa nda ñoyivi ñino ta na vaxi noo nda ñoyivi yó'o, noo yóo yí'í, taa tã kixi noo Ndios —káchí tãJesús xí'in na.

2

Tq'on yó'o ká'an ña xq'a ñii vikõ tondq'a ñoo Caná

¹ Njõtõdaa kivi uní, ta kãna vikõ tondq'a ñoo Caná ña nákaa estado Galilea. Ta ñaMaría ñá kúu sí'í tãJesús xa yóo ñá noo koo vikõ yó'o.

² Ta ñivi na ká'an vikõ yó'o xa kãna na tãJesús xí'in naxíka xí'in ra ña koo na vikõ yó'o. Ta saá kãe na kuá'an na, ta ñixaa na noo yóo vikõ tondq'a.

³ Tá yóo na vikõ yó'o, ta saá ndí'i ndutã vino tá xí'i ñivi, ta ndã lo'o kã rá ñn kóó. Ta saá ñaMaría sí'í tãJesús ñikã'an ñá xí'in ra, káchí ñá saá:

—Ndi'i ndaa ndutã vino, ta ñn kóó kã rá ko'o ñivi na kixaa —káchí ñá xí'in tãJesús.

⁴ Ta ndakuijn tãJesús, káchí ra saá xí'in sí'í ra:

—¿Ndãchun ndãtq'on ún tondíni yó'o xí'in í, nana?, chi ñn tã'an tõndaqã hora ña chitóni Ndios ña kasa ndivi í chiño ná'no —káchí tãJesús xí'in sí'í ra.

⁵ Ta saá ñikã'an ñá xí'in ñivi na kisa chiño noo na ká'an vikõ yó'o, káchí ñá saá xí'in na:

—Ndi'i ña ka'nda chiño sa'ya í noo ndó, va'a kasa ndivi ndó ña —káchí sí'í tãJesús xí'in na kisa chiño vikõ yó'o.

⁶ Yatin noo yóo tãJesús yíta ñño kisi yuu ná'no, chi najudío xini ñó'ó na takuí tá ñó'o ini kisi yó'o ña kasa ndivi na ndayí na, ña káchí ndasaá xini ñó'ó nda'a na xa'a ña koo na ñivi na ndii noo Ndios. Ta ñii ñii kisi yuu yó'o kúndeé ña ko'on komí siko litro án ndã ñii ciento litro takuí ini ña.

⁷ Ta ñikã'an tãJesús xí'in ñivi na kisa chiño noo na ká'an vikõ, káchí ra saá xí'in na:

—Sakutú ndaa ndó takuí ini ndi'i kisi yó'o —káchí ra xí'in na.

Ta kixá'a na sãkutú ndaa na takuí ini ndi'i kisi yó'o.

⁸ Ta ñikã'an tuku tãJesús xí'in na, káchí ra saá:

—Vitin tava ndó lo'o rá ta taxi ndó rá nda'a tã ndíso chiño xí'in vikõ yó'o —káchí tãJesús.

Ta saá ke'é ñivi na kisa chiño yó'o.

⁹ Tá tã ndíso chiño xí'in vikõ xito ndoso ra ndutã yó'o, ta ñn sjívi kã takuí kúu rá, chi nduu rá vino. Ta tãyó'o ñn vása ní-xinj ra míchí kixi távino yó'o, ta ndasaá kuiti na kisa chiño noo ra xini na míchí kãe rá. Ta saá tã ndíso chiño xí'in vikõ kãna ra tãa tã tondq'a,

¹⁰ ta ñikã'an ra xí'in ra, káchí ra saá:

—Inkã ñivi sí'na táxi na vino tá va'a ní kã ko'o ñivi na kixaa vikõ. Ta saá, xa kuá'a ní vino va'a yó'o xí'i na, ta saá tãa tã sákana vikõ táxi ra vino tá ñño ní kóni ko'o ñivi na kixaa vikõ. Ta yó'ó, ñi-ke'é ún saá, chi chikaa va'a ún vino tá va'a ní, tãnda vitin tava ún rá ta taxi ún rá ko'o yó —káchí ra xí'in tã tondq'a yó'o.

¹¹ Ta seña yó'o kúu ñanqó ke'é tãJesús, ta ñoo Caná ña nákaa estado Galilea kúu noo ke'é ra ña. Xí'in ñava'a yó'o tãJesús saná'a ra ndeë ká'no ña livi ní kómí ra. Ta naxíka xí'in tãJesús kãndixa na ra.

¹² Ta ndi'i nɔya'a ñayó'o, ta kee taJesús kuá'án ra. Ta si'í ra, xí'in ñani ra, xí'in naxíka xí'in ra, kuá'án na xí'in ra, ta nɔxaá na ñoo Capernaum, ta xɔndɔo na ñoo yó'o lo'o kuiti kɔvi.

Tɔ'on yó'o ká'án ña xa'á taJesús tava ra na síkó ke'e yé'é ve'e ño'o ká'no
(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

¹³ Ta xa vaɔxi yatin kɔvi kana viko Pascua najudío* ñoo Jerusalén, ta taJesús kee ra kuá'án ra viko yó'o.

¹⁴ Kɔxaá ra ñoo yóo ke'e yé'é ve'e ño'o ká'no ñoo Jerusalén, ta yó'o xɔni ra nɔvi na síkó tɔsɔndikɔ, na síkó tɔndikachi, xí'in na síkó tɔsata. Ta yóo inka nɔvi na sáma sɔ'ún.†

¹⁵ Tá taJesús xɔni ra nayó'o, ta kɔ'in ra ñii tɔchu káni, ta kɔsa va'a ra ñii kuártá xí'in tɔchu yó'o. Ta xí'in kuártá yó'o kɔxá'á ra tava ra ndi'i nɔvi na síkó yó'o, ta saá kama kee ndi'i na kuá'án na xí'in tɔndikachi ta xí'in tɔsɔndikɔ síkó na. Ta taJesús sandiva ra mesa nɔvi na sáma sɔ'ún, ta nɔxɔta ní'no ndi'i sɔ'ún na.

¹⁶ Ta xa'nda chiño ra ñoo nɔvi na síkó tɔsata, káchí ra saá xí'in na:

—iTiin ndó tava ndó tɔsata yó'o! Qn vá'a sanduu ndó ve'e Yiváɔ ñii noyá'vi —káchí ra xí'in na síkó tɔsata.

¹⁷ Ta saá naxíka xí'in ra ñaká'án na ña káchí tɔ'on Ndios ña nɔta na xɔna'á xa'á ña ke'é taJesús yó'o vitin, chi káchí ña saá: “Ñii nɔxɔno sáaɔ xí'in ña ká'un iniɔ xa'á ña on vá'a ke'é nɔvi xí'in ve'e Yiváɔ Ndios”, káchí tɔ'on Ndios.

¹⁸ Ta najudío na xɔni ña ke'é ra saá nɔndaká tɔ'on na taJesús, káchí na saá:

—¿Ndá milagro ke'é ún koni ndi ña saná'a ún kundaa ini ndi ña ndixa kómí ún ndayí ke'é ún saá xí'in ve'e ño'o yó'o? —káchí na xí'in ra.

¹⁹ Ta ndakuijn taJesús, nɔka'án ra:

—Tána sandi'i ndó xa'á ve'e ño'o yó'o, ta saá tɔxin ña unɔ kɔvi kasa va'a i ña ta tuku nakundichi ña —káchí taJesús xí'in na.

²⁰ Ta ndakuijn tuku najudío, nɔka'án na xí'in ra, káchí na saá:

—Qvɔ sɔkɔ iño kuyá xa kɔsa chiño nɔvi xa'á ña kɔsa va'a na ve'e ño'o ká'no yó'o. Ta yó'ó, ¿án xáni sɔni ún ndí kúchiño ún kasa va'a ún ve'e ño'o yó'o tɔxin ña unɔ kuiti kɔvi?

²¹ Ta taJesús on sɔvi xa'á ve'e ño'o ká'no ña nákaa ñoo Jerusalén yó'o kúu ña ká'án ra, chi tɔyó'o ká'án ra xa'á yikí koñu mɔi ra.

²² Ta naxíka xí'in taJesús on vása kúndaa ini na ñayó'o, tɔnda kɔxaá kɔvi ña nɔxi'ɔ taJesús ta tɔxin ña unɔ kɔvi natakɔ ra, tɔnda saá ñaká'án na tɔ'on yó'o, ta kɔndixa na tɔ'on Ndios ña nɔta na xɔna'á, ta kɔndixa na tɔ'on ña nɔka'án taJesús xɔni sɔ'o na vitin.

Tɔ'on yó'o ká'án ña taJesús xɔni va'a ra ini ndi'i nɔvi

²³ Ta yóo taJesús ñoo Jerusalén ñoo kána viko Pascua, ta ñii ñii kɔvi kána viko Pascua yó'o, ke'é ra kuá'á ní milagro ña xɔni nɔvi, ta kuá'á ní nɔvi yó'o kɔxá'á na kɔndixa na ra.

* **2:13** Pascua najudío kána ña uxá kɔvi xa'á ña náká'án na ndasaá Ndios sákaɔu ra naxɔi sikuá na ñoo ñañoo Egipto kuyá xɔna'á. † **2:14** Ndi'i kɔvi yó'o kúu kɔvi tɔ sɔkɔ nɔvi ñoo Ndios xa'á kuachi na. Ta sama na sɔ'ún chi ndasaá kuiti sɔ'ún najudío kúu ña xɔni ño'ó na ña kúchiño sata na kɔvi ta sɔkɔ na ri ve'e ño'o ká'no.

24 Ta taJesús on vása ndáa ini ra n̄vi yó'o chi xín̄i ra ndasaá yóo ini ndi'i n̄vi.

25 Ni on vása ní-xin̄i ñó'ó ra ink̄a n̄vi ña ndat̄'on na xí'in ra, chi xa xín̄i va'a ra ndasaá yóo ini ndi'i n̄vi.

3

*To'on yó'o ká'an ña xa'a taJesús
xí'in ñii t̄a ta n̄anı Nicodemo*

1 N̄ix̄iyo ñii t̄a ta n̄anı Nicodemo, tafariseo kúu ra, ta ñii taká'no n̄o najudío kúu ra, ta t̄at̄'a'n nachiño n̄anı Junta Suprema kúu ra.

2 Ta ñii ñoo, ta xa ñoo ní kúu ña, kee taNicodemo ku'a'an ra, ta n̄ixa'a ra n̄o taJesús, ta n̄ika'an ra xí'in ra, káchí ra saá:

—Tata Rabí, xín̄i ndi yó'ó kúu ñii t̄amaestro ta t̄i'ví Ndios, chi nda ñii n̄vi on vása kúchiño ke'é na milagro ndat̄án yóo ña ke'é ún, tá on koó Ndios yóo xí'in na —saá káchí taNicodemo xí'in taJesús.

3 Ta ndakuijn taJesús, n̄ika'an ra:

—Ñandixa ká'an̄i xí'in ún, nda ñii n̄vi on k̄ivi k̄i'vi na yich̄i n̄o xá'nda chiño Ndios tá on kaku tuku na ink̄a yich̄i —káchí taJesús xí'in ra.

4 Ta saá taNicodemo n̄ndak̄a to'on tuku ra taJesús, n̄ika'an ra:

—¿Ndasaá kuchiño ke'é ñii taXiku'a'a ña tuku kaku ra?, chi on kuchiño ndikó tuku ra ndi'vi ra t̄ixin si'í ra ta kaku ra ink̄a yich̄i —káchí ra.

5 Ta ndakuijn taJesús, n̄ika'an ra saá:

—Ñandixa ká'an̄i xí'in ún, xín̄i ñó'ó kaku n̄vi xí'in takuií ta xí'in Níma Ndios. Tá on ke'é na saá, ta on kuchiño na k̄i'vi na yich̄i n̄o xá'nda chiño Ndios.

6 Ndi'i n̄vi na káku t̄ixin si'í kómí na koñu xí'in n̄ima n̄vi, chi n̄vi kúu na. Ta n̄vi na káku xí'in ndee Níma Ndios kúu n̄vi na ndixa táku Níma Ndios ini.

7 Ta saá on naka'nda ini ún xa'a to'on ña n̄ika'an̄i xí'in ún ndi xín̄i ñó'ó kaku tuku n̄vi ink̄a yich̄i.

8 Ndat̄án yóo t̄ach̄i saá yóo Níma Ndios, chi t̄ach̄i xíka ña yó'o ta xíka ña ka'a, ta on vása xín̄i yó míchí va'xi ña, ni on vása xín̄i yó míchí ku'a'an ña. Ndasaá kuiti xín̄i so'o yó mí ní'j ña. Ñii k̄i'va saá yóo ña xí'in n̄vi na ka'ku xa'a xí'in ndee Níma Ndios. Saá chi on kúchiño koto yó ndasaá kisa chiño Níma Ndios ini n̄vi yó'o —káchí taJesús xí'in taNicodemo.

9 Ta taNicodemo n̄ndak̄a to'on ra taJesús, káchí ra saá:

—¿Ndasaá kuchiño koo ña ká'an ún xa'a, tata?

10 Ta ndakuijn taJesús, n̄ika'an ra xí'in ra:

—Yó'ó kúu t̄amaestro taká'no n̄o nañoo Israel. ¿Ndachun on vása kúnda'a ini ún ña ká'an̄i xí'in ún?

11 Ñandixa ká'an̄i xí'in ún ndi m̄i ndi ká'an ndi xa'a ña xín̄i ndi, ta ndakuijn ndi xa'a ña x̄ito ndi, ta ndó'ó on x̄ijn ndó kandixa ndó to'on ká'an ndi xí'in ndó.

12 Ta vitin ndat̄'on̄i xí'in ndó xa'a ña yóo ñoyívi yó'o, ta on vása kándixa ndó yí'j. Ta saá yo'v̄i ní ka kándixa ndó yí'j tán̄a ndat̄'on̄i xí'in ndó xa'a ña yóo ñoyívi ñino n̄o yóo Ndios.

13 'Nda k̄iv̄i noó tand̄a k̄iv̄i vitin on ta'an ndaa nda ñii n̄vi ñoyívi ñino ta noo tuku na nda ñoyívi yó'o. Ta ndasaá kuiti yí'j kúu ñii la'a t̄a t̄a kee ñoyívi ñino n̄o yóo Ndios, ta n̄o j̄i k̄ixa'a j̄i ñoyívi yó'o.

14 Kujya xina'á kivi nixiyo taMoisés yuku yjchi, ta xí'in kaa ña nani bronze kisa va'a ra ñii koq, chi saá nika'an Ndios xí'in ra ke'é ra. Ta taMoisés kani ndichi ra ñii yiton ta noq yiton yó'o, katakaa ndaa ra koq yó'o. Ta ndi'i nivi na ndee ndó'o, tá ndasaá kuiti xito ndaa na koq kaa yó'o, ta nduvva'a ndi'i nivi na ke'é saá. Ta ñayó'o xikuu ñii ña chindú'u Ndios ña saná'a ra ndasaá kundo'o yi'i, taa ta kixi noq Ndios, chi ñii kivi ña vaxi nivi ñoyivi yó'o kani ndichi na ñii yiton síkón ta katakaa ndaa na yi'i noq yiton yó'o.

15 Saá kundo'o j xa'a ña ndi'i nivi na kandixa yi'i, ndixa kutaku na xí'in Ndios ndi'i saá kivi ña vaxi, ta nda ñii kivi on ndi'i xa'a na —káchí taJesús xí'in taNicodemo.

To'on yó'o ká'an ndí Ndios kí'vi ní ini ra xíni ra nivi

16 Ta nika'an ka taJesús xí'in taNicodemo, káchí ra saá:

—Kí'vi ní ini Ndios xíni ra nivi ñoyivi yó'o, ñakán t'í'vi ra yi'i, ta kúu ñii laá Sa'ya ra noq ra, ta kixaa j ñoyivi yó'o, ta ndi'i nivi na ndino'o kandixa yi'i, on ndi'i xa'a nayó'o, ta ndixa kutaku na xí'in Ndios ndi'i saá kivi ña vaxi.

17 On sivi xa'a ña ko'on nivi noq xo'vi ní na kúu xa'a ña t'í'vi Ndios yi'i, taa ta kúu Sa'ya mji ra, ña kixaa j ñoyivi yó'o. Ta Ndios t'í'vi ra yi'i xa'a ña kasa ndivi j chiño ña kuchiño sakaku ra nivi ñoyivi yó'o noq ndee ña on vá'a.

18 Saá chi ndi'i nivi na ndino'o kándixa yi'i, on ko'on na noq xo'vi ní na. Ta ndi'i nivi na on xjin kandixa yi'i kúu nivi na ndiso kuachi noq Ndios, ta xini ñó'o ko'on na noq xo'vi ní na. Saá chi n-xiin na kandixa na yi'i, taa ta kúu ñii laá Sa'ya Ndios.

19 Ñayó'o kúu xa'a ña Ndios ká'an ra ndí nivi ndiso na kuachi noq ra: vará xa kixaa j ñoyivi yó'o, ta yi'i kúu Ño'q ndino'o ye'e, ta ku'a ní nivi on xjin na koni na Ño'q yó'o. Nda víka, kúsi ní ka ini na xíni na ñanaa ní, chi kútoo ní na ke'é na ña on vá'a.

20 Ta ndi'i nivi na ke'é ña on vá'a, nayó'o sáa ini na xíni na Ño'q ndino'o ye'e, ta ni on xjin na kuyatin na noq ña, chi yí'vi na koqo nativi ndi'i ña on vá'a ke'é na.

21 Ta saá ni, nivi na ke'é ñavá'a, nayó'o ndixa kúsi ini na kúyatin na noq yóo Ño'q ye'e, chi saá nativi káxín ndí ke'é na chiño va'a kuiti xí'in ndee Ndios —káchí taJesús xí'in taNicodemo.

To'on yó'o ká'an ña xa'a ña ndakuijn taJuan xa'a taJesús

22 Ta ndi'i nija'a ñayó'o, ta saá kee taJesús ku'a'an ra. Ta naxíka xí'in ra ku'a'an na xí'in ra nda ñoo estado Judea, ta sakán lo'o kivi ndóo na ñoo yó'o, ta sákuchu na nivi.

23 Ta ñii k'í'va saá yóo taJuan sákuchu ra nivi inka ñoo nani Enón ña nákaa yatin ñoo Salim, chi yatin ñoo yó'o yóo ku'a ní takuí. Ta ku'a ní nivi kixaa na noq ra, ta sákuchu ra na.

24 Saá chi on ta'an kixaa kivi tiin na taJuan ko'on ra ve'e kaa.

25 Ta ñii kivi saá sava naxíka xí'in taJuan kixá'a na náa na xí'in inka najudio chi on vása yoo yu'ú na xa'a ndasaá xini ñó'o kuchu nivi an ndasaá xini ñó'o nda'a na xí'in takuí ña koo ndii na noq Ndios.

26 Ta saá kixaa nayó'o noq taJuan ta nika'an na xí'in ra:

—Tata Rabí, ¿án náká'án ún t̄a t̄a n̄ixiyo xí'in ún ink̄a tá'ví yu'u yuta Jordán, t̄a t̄a nd̄aṭo'on ún x̄a'á xí'in nd̄i? Ta vitin yóo ra ink̄a xiiña sákuchu ra n̄ivi, ta nd̄i'i n̄ivi kuá'an na n̄oṭ yóo ra —káchí nayó'o xí'in t̄aJuan.

²⁷ Ta nd̄akuijn t̄aJuan n̄ika'an ra, káchí ra saá xí'in na:

—Nd̄a ñii n̄ivi ɔn k̄iv̄i kasa nd̄ivi na chiño va'a, tá ɔn s̄iv̄i Ndios kúu t̄a taxi nd̄ayí xí'in nd̄ee nda'a na ña ke'é na saá.

²⁸ Xa x̄inj̄i s̄o'o ndó ña n̄ika'an j̄ xí'in ndó: “ɔn s̄iv̄i ȳj̄i kúu Cristo, t̄a t̄a t̄i'ví Ndios sakaku n̄ivi. Ta ȳj̄i ndasaá kuiti kúu j̄ t̄a t̄a t̄i'ví Ndios v̄axi si'na n̄oṭ Cristo ña chindeé j̄ n̄ivi koo ti'va na x̄a'á ña kixaa ra”, saá n̄ika'an j̄ xí'in ndó.

²⁹ Ta vitin nd̄atán yóo ñii t̄a t̄a xa yóo ti'va naki'in ra ñii ña'a ñá kuu ñásí'ra ra, saá yóo Cristo. Ta ȳj̄i nd̄atán yóo tamigo t̄a t̄a tond̄a'a yó'o, saá yóo j̄, chí tamigo ra kúsij̄ ní ini ra ña x̄inj̄i s̄o'o ra t̄o'on ña ká'an t̄a t̄a tond̄a'a yó'o. Ta ñii k̄i'va saá chútú ñasij̄ ini j̄ vitin, chí xa k̄ixaa Cristo ta x̄inj̄i s̄o'o j̄ t̄o'on ra.

³⁰ Ta ñat̄o'ó tayó'o x̄inj̄i ñó'ó kua'no ka ña, ta ȳj̄i x̄inj̄i ñó'ó nduu j̄ t̄a n̄ino ní ka n̄oṭ ra —káchí t̄aJuan xí'in naxíka xí'in ra.

T̄o'on yó'o ká'an ña x̄a'á t̄a t̄a k̄ixi n̄oṭ Ndios

³¹ Ta n̄ika'an ka t̄aJuan, káchí ra saá:

—T̄a t̄a k̄ixi n̄oṭ Ndios kúu ra t̄a t̄aká'no n̄oṭ nd̄i'i ña yóo. Ta n̄ivi na ka ku ñoyívi yó'o kúu na n̄ivi ñoyívi yó'o, ta ndasaá kuiti ká'an na x̄a'á ña yóo ñoyívi yó'o. Ta t̄a t̄a k̄ixi ñoyívi n̄ino n̄oṭ yóo Ndios, kúu ra t̄a t̄aká'no n̄oṭ nd̄i'i ña yóo ñoyívi yó'o xí'in ñoyívi n̄ino.

³² Tayó'o nd̄akuijn ra ká'an ra ña nd̄ixa nd̄aa xí'in n̄ivi x̄a'á ña x̄inj̄i s̄o'o ra, ta x̄a'á ña x̄inj̄i ra, ta n̄ivi ɔn x̄ijn̄ na kandixa na t̄o'on ká'an ra.

³³ Ta saá ni, yóo sava n̄ivi na kándixa ta náki'in va'a na t̄o'on ra, ta n̄ivi yó'o nd̄akuijn na nd̄i Ndios kúu t̄and̄aa ndino'o.

³⁴ Ta t̄a t̄a t̄i'ví Ndios ká'an ra ndasaá kuiti t̄o'on Ndios, ta Ndios nd̄i'i saá k̄iv̄i sákutú ra xí'in Níma ra ini tayó'o.

³⁵ Kí'vi ní ini Ndios x̄inj̄i ra Sa'ya ra, ta saá Ndios t̄axi ra nd̄i'i nd̄ee xí'in nd̄i'i nd̄ayí nda'a ra, ta kúu ra t̄a t̄aká'no n̄oṭ nd̄i'i ña yóo.

³⁶ Nd̄i'i n̄ivi na kándixa Sa'ya Ndios kúu n̄ivi na ndino'o táku n̄oṭ Ndios nd̄i'i saá k̄iv̄i. Ta nd̄i'i n̄ivi na ɔn x̄ijn̄ kandixa Sa'ya Ndios kúu n̄ivi na ɔn v̄asa táku n̄oṭ Ndios, ta k̄iv̄i ña v̄axi Ndios saxo'v̄i ní ra n̄ivi yó'o —káchí t̄aJuan.

4

T̄o'on yó'o ká'an ña x̄a'á ñii ña'a ñáño estado Samaria

¹ Nafariseo x̄inj̄i s̄o'o na nd̄i kuá'a ní ka n̄ivi nd̄ik̄on s̄aṭa t̄aJesus vitin n̄oṭ n̄ivi na nd̄ik̄on s̄aṭa t̄aJuan, ta t̄aJesus sákuchu ra kuá'a ní ka n̄ivi n̄oṭ t̄aJuan káchí na, ká'an na.

² Ta ɔn s̄iv̄i m̄ij̄i t̄aJesus kúu t̄a sákuchu n̄ivi, chí naxíka xí'in ra kúu na sákuchu n̄ivi.

³ Ta k̄iv̄i x̄inj̄i s̄o'o t̄aJesus ña ká'an n̄ivi saá x̄a'á ra, ta k̄ee ra ñoo estado Judea ta kuano'o ra ñii ñoo estado Galilea.

⁴ Ta saá ndux̄a x̄inj̄i ñó'ó ya'a ra ma'ño estado Samaria.

⁵ Ta n̄ixaḡ ra ñii ñoo n̄anı Sicar, ña nákaḡ yatin n̄oḡ yóo ño'ḡ ña n̄taxi taJacob nda'a sa'ya ra taJosé kuiya x̄ina'á ní.*

⁶ Ta pozo ña k̄isa va'a taJacob kuiya x̄ina'á yóo ka ña ñoo yó'o. Ta xa yatin tónḡaa ma'ño ndiví† kúu ña, ta k̄ixaḡ taJesús n̄oḡ yóo pozo yó'o, ta kúnaḡ ní ra, chí x̄iká ní k̄ixi ra, ta saá x̄ikoo ra nakindée lo'o ra.

⁷ Ta k̄ixaḡ ñii ña'a ñáñoo Samaria ña tava ñá takuii pozo yó'o, ta taJesús n̄ika'an ra x̄i'in ñá, káchí ra saá:

—Nana, ¿án taxi lo'o ún takuii ko'o i? —káchí ra x̄i'in ñá.

⁸ Ta ɔn k̄oḡ nax̄ika x̄i'in taJesús, chí kuḡ'an na ñii ñoo yatin ña sata na ña kuxu na x̄i'in ra.

⁹ Ta ndakuijn ñáña'a, n̄ika'an ñá saá x̄i'in taJesús:

—Yó'o kúu tajudío ta ȳi'í kúu ñii ña'a ñáñoo Samaria. ¿Ndachun ndukú ún n̄oḡ ȳi'í taxi i takuii ko'o ún? —káchí ñá. (Saá chí najudío ɔn vása náta'an va'a na x̄i'in ñáñoo Samaria.)

¹⁰ Ta saá ndakuijn taJesús, n̄ika'an ra x̄i'in ñá:

—Tá x̄ini ví ún ñava'a ña kóni Ndios taxi ra nda'a ún, ta tá x̄ini ví ún yu kúu ȳi'í, ta saá ndukú ún n̄oḡ i takuii ko'o ún, ta ȳi'í taxi i rá nda'a ún. Ta takuii tá taxi i nda'a ún kúu takuii tá kómí ndeḡ ña taxi rá kutaku ndino'o n̄ivi —káchí taJesús x̄i'in ñá.

¹¹ Ta ndakuijn ñáña'a yó'o, n̄ika'an ñá, káchí ñá saá:

—Tata, ɔn vása ní'í ún nda' ñii ña kuchiño tava ún takuii, ta kóno ní ñó'o rá pozo yó'o. Ta saá, ¿míkia vaxi takuii tá ká'an ún xa'a?

¹² ¿Án ká'no ka ndeḡ kómí ún n̄oḡ ndeḡ ña x̄ikomi x̄ij sikuá yó taJacob?, chí taJacob sandakoo ra pozo yó'o xa'a ndi, na kúu sa'ya ñani sikuá ra, chí tayó'o x̄i'in sa'ya ra x̄i'i na takuii pozo yó'o kuiya x̄ina'á, ta ñii k̄i'va saá x̄i'í kit̄i sanḡ ndi'i na —káchí ñá x̄i'in taJesús.

¹³ Ta taJesús ndakuijn ra n̄ika'an ra x̄i'in ñá:

—Ndi'i n̄ivi na x̄i'i takuii pozo yó'o, ñii káni lo'o yá'a, ta tuku ȳich̄i na takuii.

¹⁴ Ta ndi'i n̄ivi na ko'o takuii tá taxi i nda'a na, nayó'o nda' ñii k̄iv̄i ɔn ȳich̄i ka na takuii. Saá chí takuii tá taxi i ko'o n̄ivi nduu rá ñii pozo ká'no ní ini na, ta nda' ñii k̄iv̄i ɔn ndoko takuii yó'o. Ta n̄ivi na ko'o takuii tá taxi i ɔn k̄iv̄i na, chí takuii tá taxi i kómí rá ndeḡ ña taxi rá kutaku ndino'o n̄ivi ndi'i saá k̄iv̄i ña vaxi —káchí taJesús x̄i'in ñáñoo Samaria.

¹⁵ Ta ndakuijn ñá káchí ñá saá:

—Tata, taxi ún nda'a i takuii tá ká'an ún xa'a ná ko'o i. Ta saá ɔn ȳich̄i ka i takuii nda' ñii k̄iv̄i, ta ni ɔn kuikó ka i takuii ndi'i saá k̄iv̄i —káchí ñá x̄i'in taJesús.

¹⁶ Ta tuku ndakuijn taJesús, n̄ika'an ra x̄i'in ñá:

—Kuḡ'an ún kana ún ȳi'í ún, ña k̄ixaḡ ra x̄i'in ún yó'o —káchí ra x̄i'in ñá.

¹⁷ Ta ndakuijn ñá, n̄ika'an ñá x̄i'in ra:

—ɔn k̄oḡ ȳi'í kómí i, tata —káchí ñá.

Ta taJesús n̄ika'an ra x̄i'in ñá:

—Ñandixa kúu ña ká'an ún ndi' ɔn k̄oḡ ȳi'í ún, nana,

¹⁸ chí xa ɔ'ɔn taḡ x̄ikuu ȳi'í ún, ta taḡ taḡ yóo x̄i'in ún vitin ɔn s̄iv̄i ȳi'í ún kúu ra. Ñandixa kúu ña ká'an ún ndi' ɔn k̄oḡ ȳi'í ún kómí ún, nana —káchí taJesús x̄i'in ñá.

* **4:5** TaJacob yó'o kúu x̄ij sikuá najudío x̄i'in ñáñoo Samaria. † **4:6** Kaḡa ɔxu ɔv̄j ndivi n̄anı ña kaḡa iñḡ n̄oḡ ñáñoo Roma.

19 Ta ndakuijn tuku ñá nika'an ñá:

—Tata, vitin kundaq ini j ndí yó'ó kúu ñii taprofeta.

20 Ta vitin, tata, ¿yukia káchí ún?, chí yuku ká'no xito yó kaq kúu xiiña noq ñivi naxij sikuá ndí kisa ká'no na Ndios, ta ndó'ó najudío káchí ndó xinj ñó'ó kasa ká'no yó Ndios ve'e ño'o ká'no ñoo Jerusalén —káchí ñá xí'in tajesús.

21 Ta ndakuijn tajesús, nika'an ra xí'in ñá, káchí ra saá:

—Kandixa ún ña ndato'on j xí'in ún vitin, nana. Xa yatin vaxi kivi ña on konj ñó'ó ka ko'on ñivi yuku kaq, ni on konj ñó'ó ka ko'on na ve'e ño'o ká'no ñoo Jerusalén xa'a ña kasa ká'no na Ndios.

22 Vitin ndó'ó, ñivi nañoos Samaria, xí'in ñanaa ini ndó kisa ká'no ndó Ndios, chí on ta'an kundaq ini ndó xa'a ra. Ta mji ndj najudío xinj ndj yu kúu Ndios ta ta kisa ká'no ndj, chí Ndios chitónj ra ndí tixin nañoos judío kixi ñii ta ta sakaku ñivi.

23 Xa yatin ní vaxi kivi, ta xa vitin kúu kivi ña ñivi na kúu na ndixa kasa ká'no Yivá j Ndios, nayó'o xinj ñó'ó kasa ká'no na ra xí'in ña ndino'o nima na, ta xí'in ña xinj na to'on ndixa xa'a ra. Saá chí Yivá j nándukú ra ñivi ña kasa ká'no na ra saá.

24 Ndios kúu Nima ndino'o, ta saá ñivi xinj ñó'ó ña koo Nima Ndios ini na ña kuchiño va'a kasa ká'no na ra, ta xí'in ña ndino'o ndaq ini na xinj ñó'ó kasa ká'no na ra.

25 Ta ndakuijn ñá, nika'an ñá, káchí ñá saá:

—Xinj j ndí ñii kivi kixaa tamesias, ta ta ti'vi Ndios sakaku ra mji yó. Ta tayó'o tuku ságunaní na ra Cristo. Ta kivi kixaa tayó'o, ta san'a ra mji yó ña nandaxin ra ndí'i ña xinj ñó'ó kundaq ini yó —káchí ñá xí'in tajesús.

26 Ta ndakuijn tajesús nika'an ra xí'in ñá:

—Yi'j, ta ta ká'an xí'in ún, kúu ta ta ká'an ún xa'a —káchí ra xí'in ñá.

27 Ta saá kixaa naxika xí'in tajesús, ta naka'nda ini na xini na ña ká'an ra xí'in ñii ña'a. Ta nda ñii nayó'o ni-ka'an na xí'in ra yu kúu ña ndaka to'on ra ñá, án yu kúu ña ndato'on ra xí'in ñaña'a yó'o. Tásjin kuiti yita na.

28 Ta saá ñaña'a ñoo Samaria sandakoo ñá kisi ña xinj ñó'ó ñá xikó ña takuii noq yoo pozo yó'o, ta ndikó ña kuano'o ñá ñoo ñá. Tá naxaa ñá, ta nika'an ñá xí'in nanivi ñoo ñá, káchí ñá saá xí'in na:

29 —Na'a ndó koto ndó ñii ta ta nika'an xí'in j xa'a ndí'i ña ke'éj. ¿Án on sivi Cristo kúu tayó'o? —káchí ñá xí'in ñivi ñoo ñá.

30 Ta saá kee nayó'o ña ku'a'an na noq yoo tajesús.

31 Ta on ta'an ka kixaa ñaña'a yó'o xí'in ñivi noq yoo tajesús, ta naxika xí'in tajesús xaku ndá'vi na noq ra, káchí na xí'in ra saá:

—Tata Rabí, na'a kuxu ún —káchí na.

32 Ta nika'an tajesús xí'in na:

—Yoo ñaxixi kómí yi'j, ta ndó'ó on vása xinj ndó yu kúu ña —káchí ra xí'in na.

33 Ta naxika xí'in ra ká'an na xí'in tá'an na, káchí na saá:

—¿Án xa kixi ñivi taxí na xixi ra? —káchí na.

34 Ta ndakuijn tajesús, nika'an ra xí'in na, káchí ra saá:

—Ñaxixi ndino'o kúu ña kasa ndivi j ta saxinoj ña kóni Ndios, ta ta ti'vi yi'j kixaa j.

35 Yoo to'on ña ká'an saá: “Tá chí'i yó ndikin trigo, ta ndati yó ya'a komj yoo, ta saá nákaya yó yokó trigo ña naki'in yó ndikin ña”, káchí to'on ña

xínj yó. Ta saá ni, ɔn vása xínj ñó'ó kundati ká yó, ta vitin ná kixá'á yó nakaya yó ña xa nixinj. Saá chi vitin koto ndó kaá, kuá'a ní nivi vaxi. Ta ndátán yóo kuá'a ní yokò trigo ña xa nixinj, ta xa yóo ti'va ña nakaya yó ña, saá yóo nivi na vaxi yó'o.

³⁶ Ta ndixa Ndios cha'vi ra ndó'ó na kúu na nakaya nivi yó'o ña k'i'vi na yichj ra. Ta inká nivi si'na chi'i na to'on Ndios ini nayó'o, ta saá na chi'i yó'o kusij ní ini na xí'in ndó xá'a ña k'i'vi nivi yichj Ndios ta kutakú na xí'in ra ndi'i saá kivi ña vaxi.

³⁷ Yóo inká to'on káchí saá: “Yóo nivi na chí'i, ta inká kúu nivi na nákaya ña xa nixinj”, káchí to'on ña xínj yó. Ta ñandaa kúu ña ká'an to'on yó'o,

³⁸ chi ndátán yóo nivi na chí'i, saá yóo nivi na si'na nika'an to'on Ndios xí'in nañoo Samaria yó'o. Ta ndó'ó, ndátán yóo nivi na kixá'á nakaya ña xa nixinj noo chí'i inká nivi, saá yóo ndó'ó. Saá chi inká nivi xa ndeé ní kisa chiño na xí'in nayó'o, ta ñakán kía xa yóo ti'va na vitin ña k'i'vi na yichj Ndios. Ta ndó'ó, ɔn vása ní-kisa chiño ndó xí'in nayó'o, ta yí'j t'v'ij ndó'ó ña nakaya ndó nivi yó'o ña k'i'vi na yichj Ndios. Xínj ñó'ó kundaá ini ndó ndí inká nivi kúu na ndeé ní kisa chiño, ta ndó'ó vitin naki'in ndó ya'vi xá'a chiño nayó'o —káchí tajesús xí'in naxika xí'in ra.

³⁹ Kuá'a ní nivi na Samaria, na kúu na táku ñoo yó'o, kándixa na tajesús chi chikaa so'o na to'on ña ndato'on ñaña'a ñoo mji na xí'in na, káchí ña saá: “Tayó'o ndato'on káxin ra xí'in j xá'a ndi'i ña ke'é j”, káchí ña xí'in nivi nañoo ña.

⁴⁰ Ta saá kixaa nañoo Samaria yó'o noo tajesús, ta xaku ndá'vi na noo ra ña ná ndoo ra xí'in na ñoo na, ta tajesús nixiyo ra ɔvi kivi ñoo nayó'o.

⁴¹ Ta saá kuá'a ní ká nivi kándixa na tajesús chi chikaa so'o na to'on ña nika'an ra xí'in na.

⁴² Ta nika'an na xí'in ña'a ñañaoo mji na yó'o, káchí na saá:

—Si'na kándixa ndi ra xá'a to'on ña ndato'on ún xá'a ra. Ta vitin kándixa va'a ndi ra chí xinj so'o ndi to'on ña nika'an mji ra, ta kúndaá ini ndi ndí ndixa tayó'o kúu Cristo, Taa tá Sakaku nivi ñoyivi yó'o —káchí na xí'in ña.

*Tó'on yó'o ká'an ña xá'a
ña sanda'a tajesús sa'ya ñii tachiño ká'no*

⁴³ Tá nija'a ɔvi kivi nixiyo tajesús ñoo Samaria, ta saá kee ra kuano'o ra ñoo estado Galilea.

⁴⁴ Ta tajesús xa nika'an ra ndí ndá ñii taprofeta ɔn vása kisa to'ó na ra ñoo mji ra.

⁴⁵ Ta saá ni, kivi naxaa tajesús ñoo estado Galilea, ta nanivi ñoo yó'o va'a ní naki'in na ra. Kuá'a ní nivi na estado Galilea yó'o nixiyo na ñoo Jerusalén kivi kana viko Pascua, ta xa xini na ndi'i ñava'a ke'é tajesús xí'in nivi ñoo Jerusalén yó'o.

⁴⁶ Ta saá tajesús kee tuku ra kuá'an ra ñoo Caná ña nákaa estado Galilea, ta kixaa tajesús ñoo yó'o. Ta ñoo Caná yó'o kúu noo ke'é tajesús ña takuií nduu rá vino. Ta yóo ñii taa tá kixi ñoo Capernaum, ta kúu ra tachiño ká'no tá kisa chiño noo tarey, ta ndeé ní ndó'o sa'ya ra tá kándú'u ndá ñoo Capernaum.

⁴⁷ Tá xinj so'o tachiño ká'no yó'o ndí kixaa tuku tajesús ñoo Caná, chi kee ra estado Judea, ta saá kuá'an ra ta nixaa ra xaku ndá'vi ra noo tajesús ña ko'on tayó'o xí'in ra ña sanda'a ra talo'o sa'ya ra, tá ndeé ní ndó'o, ta xa ndá yóo ña kivi talo'o yó'o.

48 Ta ndakuijn taJesús nika'an ra xí'in ra, káchí ra saá:

—Ndó'ó, on xijn ndó kandixa ndó yí'i. Tandı ke'éj milagro koni ndó, án ndá ke'éj ñavá'a ña naka'nda ini ndó koni ndó, tandı saá kixá'a ndó kandixa ndó yí'i —káchí taJesús.

49 Ta ndakuijn tachiño ká'no tã kisa chiño nõq tãrey, káchí ra saá:

—Tata, kama ní ko'on ún xí'in j koqo kivi tãlo'o sa'ya j —káchí ra.

50 Ta ndakuijn taJesús, nika'an ra xí'in ra:

—Va'a, tata, kuano'o ún vitin, chi tãlo'o sa'ya ún on kivi ra, kutaku ka ra —káchí taJesús xí'in taká'no yó'o.

Ta tãyó'o ndixa kandixa ra to'on ña nika'an taJesús xí'in ra, ta kee ra kuano'o ra.

51 Tá kuá'an ra yichí nõq kuano'o ra, ta nakutá'an ra xí'in sava na kisa chiño nõq ra vaxi na. Ta nayó'o nika'an na xí'in taká'no nõq na, káchí na saá:

—Tata, táku tãlo'o sa'ya ún, xa nduva'a ra vitin —káchí na xí'in ra.

52 Ta njindaqa to'on taká'no nõq na, káchí ra saá xí'in na:

—¿Ama kixá'a saña kue'e xí'in tãlo'o sa'ya j? —káchí ra.

Ta ndakuijn na, nika'an na:

—Tá njõndaqa kãa ñii xikuaa kivi koni kúu ña saña kue'e ka'ni xí'in ra —káchí na xí'in taká'no nõq na.

53 Ta saá taká'no yó'o naká'an ra ndí mji hora yó'o kúu ña nika'an taJesús xí'in ra ndí on kivi sa'ya ra. Ta saá tachiño ká'no yó'o xí'in ndí'i nave'e ra kandixa na taJesús.

54 Ñayó'o kúu milagro ñaovi ke'é taJesús ñoo estado Galilea, ta ke'é ra ñava'a yó'o kivi ndikó ra kixaa ra, ña njixa'an ra ñoo Judea.

5

*To'on yó'o ká'an ña xa'a taJesús sanda'a ra
ñii tãa tã on kivi kaka*

¹ Tá ndí'i ñayó'o, ta saá kee taJesús estado Galilea, ta kuá'an ra ñoo Jerusalén nõq koo ñii vikó ká'no ña sakana najudío.

² Ta ñoo Jerusalén yó'o nákaa ve'e ño'o ká'no, ta ve'e ño'o ká'no yó'o xjino nduu ña xí'in ñii namã ká'no, ta ñii yé'é ña kómí namã yó'o naní ña Yé'é Ndikachi. Ta yatin yé'é yó'o yóo ñii pozo ká'no, ta to'on hebreo naní pozo yó'o Betesda. Ta yu'u pozo yó'o xjino nduu ña xí'in o'on tia'va ña on vása ndásj xa'a.

³ Ta ndí'i saá kivi kuá'a ní nivi na ndeé ndó'o ndóo na ini tia'va yó'o. Nayó'o kúu nivi nakuáá xí'in nivi na yo'vi ní kika, xí'in nivi na on kivi kanda. Ta nayó'o yóo na ndáti na kixá'a kanda takuii pozo, chi kóni na kivi na ini takuii yó'o xa'a ña nduva'a na nõq kue'e ndó'o na.

⁴ Saá chi ndá ama ví yóo kivi ña ñii ñaángel ña kee nõq Ndios nóo ña, ta kixaa ña sákanda ña takuii pozo yó'o. Ta saá ndí'i nivi na ndeé ndó'o nákundeé na ña xa'a na nõq yóo pozo, ta ñii nivi na si'na kúchiño noo ndá yu'u takuii ta kivi na ini takuii pozo, ta xandjkon nduva'a nivi yó'o.

⁵ Ta ini ñii tia'va ña xjino nduu pozo yó'o, kándú'u ñii tãa tã ndeé ndó'o, chi on kivi kanda xa'a ra. Ta xa oko xa'on unj kuyã yóo ña on vása kúchiño kaka ra.

‡ 4:52 Kãa ñii xikuaa naní ña kãa uxã nõq ñaño Roma.

⁶ Ta saá kixaā t̄aJesús, ta x̄ini ra t̄a kándú'u yó'o. Ta nd̄at̄o'on na x̄i'in t̄aJesús ndí xa na'á ní ndeé ndó'o t̄ayó'o. Ta saá t̄aJesús n̄indaḡa t̄o'on ra t̄a ndeé ndó'o yó'o, káchí ra saá x̄i'in ra:

—¿Án kóni ún nduḡa'a ún n̄oḡ kuē'e ndó'o ún?

⁷ Ta nd̄akuijn t̄a kándú'u, n̄iḡa'an ra:

—Tata, ɔn koḡ nd̄ā ñii n̄ivi chindeé ȳi'j̄ ña kuchiño k̄i'vi'j̄ ini takuii. Saá chi k̄i'vi kixaā ñaángel sákanda ña takuii, ta ȳi'j̄ ndúkú ndeé j̄ k̄i'vi'j̄ ini takuii, ta ɔn t̄a'an̄ k̄a xaā j̄, ta ink̄a n̄ivi ȳach̄i k̄a k̄i'vi na ini takuii n̄oḡ j̄ —káchí ra x̄i'in t̄aJesús.

⁸ Ta saá n̄iḡa'an t̄aJesús x̄i'in ra:

—Ta vitin nakundichi ún ta ná kuiso ún x̄ito ún, ta xa va'a kaka xá'á ún —káchí t̄aJesús x̄i'in ra.

⁹ Ta saá x̄and̄ikɔn nduḡa'a t̄ayó'o, ta n̄akundichi ra, ta n̄akusɔkó ra x̄ito ra, ta kixá'á ra kuḡa'an xá'á ra. Ta ñii k̄i'vi ȳi'j̄ ña nákindée najudío kúu k̄i'vi ña s̄anda'a t̄aJesús t̄ayó'o.

¹⁰ Tá naná'no n̄oḡ najudío n̄akutá'an na x̄i'in t̄a t̄a nd̄a'a yó'o, ta n̄iḡa'an na x̄i'in ra káchí na saá:

—Vitin kúu k̄i'vi ȳi'j̄ ña nákindée yó, ta n̄iya'a ndoso ún ndayí xa'a k̄i'vi ȳi'j̄ yó'o, chi ñisɔkó ún x̄ito ún x̄ika ún —káchí na x̄i'in ra.

¹¹ Ta nd̄akuijn t̄a t̄a nduḡa'a yó'o, n̄iḡa'an ra x̄i'in na, káchí ra saá:

—Taa t̄a s̄anda'a ȳi'j̄ n̄iḡa'an ra x̄i'in j̄: “Ná kuiso ún x̄ito ún ta va'a ko'ɔn xá'á ún”, káchí ra x̄i'in j̄ —saá káchí ra x̄i'in na.

¹² Ta n̄indaḡa t̄o'on na ra:

—¿Yu kúu t̄a t̄a n̄iḡa'an x̄i'in ún ndí ndaní'i ún x̄ito ún ta va'a ko'ɔn xá'á ún? —káchí na x̄i'in ra.

¹³ Ta t̄a t̄a nduḡa'a yó'o ɔn vása x̄in̄i ra yu kúu t̄a t̄a s̄anda'a ña'á, chi kama ní n̄iya'a t̄aJesús ma'ño n̄oḡ chutú n̄ivi, ta kuḡa'an ra ink̄a x̄i'ña.

¹⁴ Ta n̄iya'a lo'o, ta saá t̄aJesús n̄akutá'an ra x̄i'in t̄a t̄a nduḡa'a yó'o ini ve'e ño'o ká'no, ta n̄iḡa'an ra x̄i'in ra:

—Koto ún, vitin xa nduḡa'a ún, ta saá ɔn k̄i'vi k̄a ún kuḡachi, chi koḡo kixaā ink̄a ña ndeé ní k̄a kundo'o ún —káchí t̄aJesús x̄i'in ra.

¹⁵ Ta saá t̄a t̄a nduḡa'a yó'o kee ra kuḡa'an ra, ta n̄ixaā ra nd̄at̄o'on ra x̄i'in naná'no n̄oḡ najudío, káchí ra saá:

—T̄aJesús kúu t̄a t̄a s̄andúḡa'a ȳi'j̄ —káchí ra x̄i'in na.

¹⁶ Ta saá naná'no n̄oḡ najudío kixá'á na s̄aā ní ini na, ta nd̄ukú na ndi'i n̄oḡ ña ɔn vá'a ña kúchiño ke'e na x̄i'in t̄aJesús, t̄and̄a t̄ond̄a na ña ka'ni na ra, kóni na. Saá chi k̄i'vi ȳi'j̄ ña nákindée najudío kúu k̄i'vi ña t̄aJesús s̄andúḡa'a ra t̄ayó'o, ta káchí na ndí t̄aJesús n̄iya'a ndoso ra ndayí chi k̄isa chiño ra k̄i'vi ȳi'j̄, káchí na.

¹⁷ Ta saá t̄aJesús n̄akutá'an ra x̄i'in naná'no yó'o, ta n̄iḡa'an ra x̄i'in na, káchí ra saá:

—Ndi'i saá k̄i'vi k̄isa chiño Yivá j̄ Ndios, ñakán ndi'i saá k̄i'vi k̄isa chiño j̄ —káchí ra.

¹⁸ Ta saá naná'no n̄oḡ najudío n̄isaā k̄a na, ta ndeé k̄a ndúkú na ka'ni na t̄aJesús, chi x̄ani s̄in̄i na ndí n̄iḡa'an ra ɔvi kuḡachi ndeé ní. X̄ani s̄in̄i na ndí n̄iya'a ndoso ra ndayí xa'a k̄i'vi ȳi'j̄, ta ink̄a kuḡachi ra kúu ña ká'an ra ndí Ndios kúu Yivá ra, ña kóni kachí ñii kúu ra x̄i'in Ndios.

*T̄o'on yó'o ká'an ña t̄aJesús,
t̄a t̄a kúu S̄q'ya Ndios, kómí ra ndayí*

¹⁹ Ta n̄iḡa'an t̄aJesús x̄i'in na, káchí ra saá:

—Ña ndixa ndaa ká'an j xí'in ndó ndí on koó nda ñii chiño ké'é j xí'in ndayí mji j, chi Yivá j Ndios kúu taa tã táxi ndayí nda'a j ke'é j ndi'i chiño, ta ndasaá kuiti ké'é j chiño ña xini j ké'é Yivá j. Ta ñii k'i'va ndatán ké'é Yivá j, saá ké'é yí' j, tãa tã kúu Sa'ya ra.

²⁰ Saá chi k'i'vi ní ini Yivá j xini ra yí' j, tãa tã kúu Sa'ya ra, ñakán saná'a ra yí' j ke'é j ndi'i noo ñava'a, ndatán yóo ña ké'é mji ra. Ta ndixa saná'a ra yí' j ke'é j ñava'a ná'no ka noo ñayó'o, tãnda naka'nda ní ini ndó koni ndó ña ké'é j.

²¹ Saá chi ndatán Yivá j Ndios sanatakú ra ñivi na ñixi' j, saá yí' j, tãa tã kúu Sa'ya ra, taxi j ña kutakú ndino'o ndi' i ñivi na kúu na kóni j ke'é j saá xí'in.

²² Yivá j Ndios on vása kisa nani ra kuachi nda ñii ñivi, ta nda'a yí' j, tãa tã kúu Sa'ya ra, tãxi ra ndayí ña kasa nani j ndi' i kuachi ñivi,

²³ chi Ndios kóni ra ndí ndi' i ñivi ná kasa to'ó na Sa'ya ra, ndatán ñii k'i'va kisa to'ó na mji ra. Ta ndi' i ñivi na on xijn kasa to'ó yí' j, nayó'o on vása kisa to'ó na Yivá j Ndios, tãa tã t'i'vi yí' j kixaa j.

²⁴ 'Ña ndixa ndaa ká'an j xí'in ndó ndí ndi' i ñivi na chíkaa so'o to'on ká'an j, ta kándixa na Yivá j Ndios, tãa tã t'i'vi yí' j, ta nayó'o kúu ñivi na ndino'o táku, ta kutakú na ndi' i saá kivi ña vaxi. Saá chi ñivi yó'o sandakoo va'a na ña ku'a'an na yichí noo ndi' i xa'a na, ta vitin ku'a'an na yichí Ndios noo táku ndino'o na ndi' i saá kivi.

²⁵ Ña ndixa ndaa ká'an j xí'in ndó ndí ñivi na on ta'an kukomí Nima Ndios, ndatán yóo na ñixi' j, saá yóo nayó'o. Tãnda kivi vitin tãnda kivi vaxi ñivi yó'o koni so'o na to'on ña ka'an yí' j, tãa tã kúu Sa'ya Ndios. Ta ndi' i ñivi na chíkaa so'o to'on j, nduu na ñivi na kutakú ndino'o. Ta vitin xa kixaa kivi ña kundivi ndi' i ñayó'o saá.

²⁶ Yivá j Ndios kúu tãa tãtáku ndino'o, ta ndi' i ndee ña táxi kutakú ñivi, káku ña ini Ndios. Ta ñii k'i'va saá yí' j, tãa tã kúu Sa'ya Ndios, kúu tãa tãtáku ndino'o, ta ndi' i ndee ña táxi kutakú ñivi, káku ña ini j, chi saá taxi Ndios ndayí nda'a j.

²⁷ Ta saá tuku taxi Ndios ndayí nda'a j ña kasa nani j kuachi ñivi, chi yí' j kúu tãa tã kixi noo ra.

²⁸ On naka'nda ini ndó ña xini so'o ndó to'on ña xa ñika'an j xí'in ndó vitin, chi vaxi kivi ñivi na ñixi' j ta ñinduxun na, nayó'o koni so'o na to'on j,

²⁹ ta natakú na, ta ndakoo na, ta sandakoo na ñaña noo ñinduxun na. Ta ñivi na ñixi' j ta natakú yó'o, tá xikuu na ñivi na ké'é ñava'a, ta nayó'o kutakú na xí'in Ndios. Ta tá xikuu na ñivi na ké'é ña on vá'a, ta nayó'o ko'on na noo xo'vi ní na —káchí tãjesús xí'in na.

To'on yó'o ká'an ña ndasaá kundaa ini yó ndí tãjesús kómí ra ndayí Ndios

³⁰ Ta ñika'an ka ra xí'in na, káchí ra saá:

—On sivi xí'in ndayí mji j kasa nani j kuachi ñivi, ta xí'in ndayí ña taxi Ndios nda'a j kúu ña kasa nani j kuachi ñivi. Ñii k'i'va ndatán ká'an Ndios xí'in j, saá kasa nani j kuachi ñivi. Ta xí'in ñandaa kasa nani j kuachi na, chi on sivi xí'in ña kóni mji j kúu ña kasa nani j kuachi ñivi, ta kasa nani j xa'a kuachi na ndatán kóni Ndios, tãa tã t'i'vi yí' j kixaa j.

³¹ Tá ndasaá kuiti mji j kuu tã ndakuijn xa'a j, ta saá on vása ndaya'vi ña ká'an j noo ñii tãjuez, vará to'on ña ndaa kúu ña ká'an j.

³² Ta ndixa yóo inkã tãa tã ndakuijn xa'a j, ta yí' j xini j ndí tayó'o ká'an ra ñandaa xa'a j.

³³ Ta ndó'ó, xa tì'ví ndó na xíka chiño nõõ ndó kuq'añ na nõõ taJuan, taa ta sákuchu nivi, ta nindaka to'on na ra xa'a j. Ta tayó'o ndakuijn ra, nika'añ ra ñandaa xa'a j.

³⁴ Ta yí'j, õn vasa xini ñó'ó j nivi ña ndakuijn na xa'a j. Ta saá ni, ká'añ j xí'in ndó xa'a taJuan, chi kóni j ña kandixa ndó to'on ña ndaa nika'añ ra xa'a j. Ta saá Ndios kuchiño sakaku ra ndó'ó.

³⁵ Ta ndatán yóo ño'o lo'o ña ndeé ní yé'e, saá nixyo taJuan. Ta ñii káni lo'o kutoo ní ndó xini ndó ño'o ña yé'e yó'o, chi saná'a ña ndó'ó yichí ña ndaa.

³⁶ Ta yóo inka ña ndakuijn xa'a j, ta ña ká'no ka ndáya'ví nõõ to'on ña nika'añ taJuan kúu ñayó'o. Saá chi chiño ña sakuiso Ndios yí'j ña kasa ndivi j, chiño yó'o kúu ña ndakuijn xa'a j, chi chiño ña kisa ndivi j saná'a káxín ña nõõ ndó'ó ndí Yivá j Ndios kúu taa ta tì'ví yí'j kasa ndivi j ña kóni ra.

³⁷ Ta mji Ndios taa ta tì'ví yí'j kúu inka ta ndakuijn xa'a j. Ta ndó'ó, õn ta'án koni so'o ndó to'on ra, ta ni õn vasa xini ndó ndasaá kaa ra,

³⁸ ta ni õn vasa nákaa to'on ra níma ndó. Saá chi õn xijn ndó kandixa ndó yí'j, taa ta tì'ví Ndios.

³⁹ Ndi'i saá kivi ndeé ní sakuá'a ndó ta ká'vi ndó to'on Ndios ña njtaa na xina'a, chi xáni sijn ndó ndí to'on yó'o chindee ña ndó'ó ña kutaku ndó xí'in Ndios ndi'i saá kivi ña va xi. Ta mji to'on Ndios yó'o kúu ña ndakuijn xa'a j,

⁴⁰ ta ndó'ó, õn xijn ndó kixi ndó nõõ j xa'a ña taxi j kutaku ndino'o ndó xí'in Ndios.

⁴¹ 'Õn vasa ndúkú j ña kasa ká'no nivi yí'j.

⁴² Ta xini va'a j ndasaá yóo ini ndó'ó, ta xini va'a j õn vasa kí'vi ini ndó xini ndó Ndios.

⁴³ Yí'j kixaa j xí'in ndayí Yivá j Ndios, ta ndó'ó õn xijn ndó naki'in va'a ndó yí'j. Táná kixaa inka taa xí'in ndasaá kuiti ndayí mji ra, ta ndó'ó naki'in va'a ndó tayó'o.

⁴⁴ Tá õn xijn ndó ke'é ndó ña kóni Ndios, ta saá õn kuchiño kandixa ndó yí'j. Saá chi ndi'i mji ndó ndixa sándi'i ndó ini ndó ña ndukú ndó ndasaá va'a kuchiño kasa ká'no ndó xí'in tá'an mji ndó. Ta nda lo'o õn vasa sándi'i ndó ini ndó ña ndukú ndó ke'é ndó ña xini ñó'ó xa'a ña kasa ká'no Ndios ndino'o mji ndó.

⁴⁵ Ta yí'j, õn taxi j kuachi xa'a ndó nõõ Ndios. Saá chi mji taxij sikuá ndó taMoisés kúu taa ta taxi kuachi xa'a ndó nõõ Ndios. Ta ndó'ó ndaa ini ndó taMoisés ndakuijn ra ka'añ ra ñava'a xa'a ndó nõõ Ndios, ta taMoisés ndixa õn vasa ndakuijn ra saá xa'a ndó.

⁴⁶ Saá chi kuyja xina'a taMoisés njtaa ra to'on Ndios xa'a j, ta õn vasa kándixa ndó to'on yó'o. Tá ndixa ndino'o ini ndó kandixa ndó to'on ña njtaa taMoisés, níkuu, ta saá kuchiño kandixa ndó yí'j.

⁴⁷ Tá õn vasa kuchiño ndó kandixa ndó to'on ña njtaa taMoisés, ta saá, ¿ndasaá kuchiño kandixa ndó to'on ña ká'añ j xí'in ndó vitin? —káchi taJesús xí'in na.

6

*To'on yó'o ká'añ ña taJesús taxi ra ña xixi kuq'a ní nivi
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)*

1 Ta ndi'i nija'a ñayó'o, ta saá taJesús ndaa ra tón barco xí'in naxíka xí'in ra, ta kuá'an na xí'in ra inka tá'vi yu'u m̄ini naní Galilea. Yóo inka kivi m̄ini yó'o, naní ña Tiberias.

2 Kuá'a ní n̄ivi ndíkõn na kuá'an na saṭa taJesús chi xa x̄ini na milagro va'a ke'é ra ña sanda'a ra n̄ivi na ndeé ndó'o.

3 Ta n̄ixaa tón barco yu'u takuú m̄ini, ta ño taJesús xí'in naxíka xí'in ra. Ta saá n̄aki'in ra kuá'an ndaa ra ñii x̄iki, ta naxíka xí'in ra kuá'an na saṭa ra. Ta saá n̄ixaa ra ño x̄iki, ta x̄ikoo ra ta ñii saá x̄ikundõo naxíka xí'in ra.

4 Ta kivi yó'o kúu kivi ña yatin kana viko Pascua najudío.*

5 Ta taJesús ndaní'i ra ño ra, ta x̄ini ra kuá'a ní n̄ivi va'xi, ta n̄indaṭa to'on ra ñii ta'xíka xí'in ra, ta naní Felipe, káchí ra saá xí'in ra:

—Tata Felipe, ¿míkia sata yó s̄ita va'a kuxu n̄ivi yó'o? —káchí taJesús xí'in ra.

6 Ta xa x̄ini va'a taJesús yukia ke'é ra xa'a ña kuxu n̄ivi, ta saá ni, n̄indaṭa to'on ra taFelipe chí kóni ra koto ndoso ra tayó'o.

7 Ta ndakuijn taFelipe, n̄ika'an ra:

—Tána ko'on yó xí'in ovi ciento s̄i'ún denario,† ta on kunani s̄i'ún yó'o ña sata yó vará nda lo'o ní ña kuxu ñii ñii n̄ivi, chí ví'í ní n̄ivi kúu nayó'o —káchí taFelipe xí'in taJesús.

8 Ta saá taAndrés, ta kúu ñii ta'xíka xí'in taJesús, ta ñani taSimón Pedro kúu ra, ta n̄ika'an ra xí'in taJesús, káchí ra saá:

9 —Ñii ta'lo'o yó'o ní'i ra o'on s̄ita va'a ña kuva'a xí'in cebada, ta ní'i ra ovi tiaká válí. Ta lo'o ní kúu ña, ta on kunani ña kuxu ndi'i n̄ivi —káchí taAndrés xí'in taJesús.

10 Ta n̄ika'an taJesús xí'in nataa naxíka xí'in ra, káchí ra saá:

—Ka'an ndó xí'in n̄ivi ná kundõo na —káchí ra.

Saá chí yóo kuá'a ní yita s̄i ño va'a kundõo n̄ivi yó'o. Ta saá ndi'i n̄ivi x̄ikundõo na, ta yatin o'on mil kúu nina ta, xí'in kuá'a ní ka ña'a xí'in naválí.

11 Ta saá k̄'in taJesús o'on s̄ita va'a yó'o, ta n̄ika'an ra xí'in Ndios, káchí ra saá:

—Tata Yivá yó Ndios, táxa'vi ún xa'a s̄ita va'a yó'o —káchí ra.

Ta saá taxí ra ña nda'a naxíka xí'in ra, ña nata'vi na ña kuxu ndi'i n̄ivi. Ta ñii káchí saá ke'é taJesús xí'in ovi tiaká válí, ta naní rí x̄ixi ndi'i n̄ivi. Ta ndi'i n̄ivi yó'o x̄ixi na nda n̄ixaa ini na.

12 Tá ndi'i x̄ixi nayó'o, ta n̄ika'an taJesús xí'in naxíka xí'in ra, káchí ra saá:

—Nakaya ndó ndi'i ña kindõo ndoso yó'o, ña on kujta nda lo'o ña xí'in m̄i'í —káchí ra xí'in na.

13 Ta saá nakaya ndi'i na ña kindõo ndoso ño ña x̄ixi na, ña x̄ikuu o'on s̄ita va'a válí. Ta xí'in ñayó'o s̄akutú na uxu ovi chikiva s̄ita va'a.

14 Tá x̄ini n̄ivi milagro yó'o ña ke'é taJesús, ta saá k̄ixá'a na ká'an na xí'in tá'an na, káchí na saá:

—Ndixa tayó'o kúu m̄i ta'profeta ká'no ta ndati yó kixaa ñoyívi yó'o —káchí na, ká'an na xí'in tá'an na.

* 6:4 Pascua najudío kána ña ux̄a kivi xa'a ña náká'an na ndasaá Ndios s̄akaku ra nax̄i sikuá na ño ñaño Egipto kujya x̄ina'a. † 6:7 Ñii denario kúu s̄i'ún ña kúu ya'vi ñii ta ta k̄isa chíño ñii kivi.

15 Ta kúndaḡa ini taJesús ña xáni sijn̄ njivi yó'o ña kasa nduxa na xí'in ra nduu ra rey noḡ na, ta saá kama kee mató'ón ra kuḡ'an ra, ta kuḡ'an ndaa ra ñii xiki.

To'on yó'o ká'an ña xq'a taJesús

xíka xá'á ra noḡ takuii m̄ini

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

16 Tá xa kuḡ'an kuñoó kúu ña, ta naxíka xí'in taJesús naki'in na kuḡ'an na yu'u takuii m̄ini,

17 ta ndḡa na ini tón barco, ta kuḡ'an na ñoo Capernaum. Ta xa naa kúu ña, ta taJesús on ta'an ndikó ra kixaa ra noḡ na.

18 Ta saá kuḡ'an na xí'in tón barco noḡ takuii m̄ini, ta kixá'á ndeé ní káni taḡhi ta sákanda ní ña takuii yó'o.

19 Ta nayó'o, xí'in ndi'i ndee na sita na takuii xí'in yiton ña chínda'á tón barco kuḡ'an nó, ta xa kuḡ'an na ñii o'on án ñii iño kilómetro noḡ takuii, † ta saá nakoto na vaxi xá'á taJesús noḡ takuii m̄ini yó'o, ta kixá'á na yí'vi ní na. Ta xa yatin vaxi ra noḡ tón barco ño'o na,

20 ta nika'an taJesús xí'in na:

—On kuyi'vi ndó, chi yi'i va kúu j —káchí ra xí'in na.

21 Ta saá kúsij ní ini na, ta naki'in na taJesús ndḡa ra tón barco xí'in na, ta kama ní nixaa na noḡ kuḡ'an na.

To'on yó'o ká'an ña xq'a kuḡ'a ní njivi nándukú na taJesús

22 Ta n̄t̄ivi inka k̄ivi, ta inka tá'vi yu'u m̄ini yó'o, xa ndóo njivi ndáti na kixaa taJesús, chi x̄ini na ñii laá barco n̄xiyo yu'u takuii yó'o, ta saá kúndaḡa ini na ndí taJesús on vása ní-ndaa ra ini tón barco yó'o, ta ndasaá kuiti naxíka xí'in ra ndḡa na ini tón barco yó'o, ta xa kuḡ'an na xí'in nó.

23 Ta saá x̄ito na sava barco tón k̄ixi ñoo Tiberias kixaa nó yu'u takuii m̄ini yó'o. Ta ndi'i tón barco yó'o kixaa nó m̄ji xiiña yatin noḡ x̄ixi na s̄ta va'a ña taḡi taJesús nda'a na, k̄ivi si'na nika'an ra taḡi ra ña táxa'vi ña'á nda'a Ndios.

24 Ta saá kúndaḡa ini na on koḡ taJesús ní-kixaa, ni on koḡ naxíka xí'in ra yóo ka na yó'o, ta saá nan̄ivi yó'o ndḡa na ini tón barco tón k̄ixi ñoo Tiberias, ta kuḡ'an na ñoo Capernaum nandukú na taJesús.

To'on yó'o ká'an ndí taJesús kúu ra

s̄ta va'a ndino'o ña táxi kutaku njivi

25 Ta saá nan̄ivi yó'o nixaa na inka tá'vi yu'u takuii m̄ini yatin ñoo Capernaum, ta nan̄i'i na taJesús. Ta saá n̄ndaḡa to'on na ra, káchí na xí'in ra:

—Tata Rabí, ¿ama kixaa ún yó'o? —káchí na.

26 Ta ndaḡuijn̄ taJesús, nika'an ra xí'in na:

—Ta ndixa ká'an̄i xí'in ndó on s̄ivi x̄a'a ña x̄ini ndó milagro ña ke'é j noḡ ndó kúu ña nándukú ndó yi'i. Ta xa'a ña taḡi j s̄ta va'a x̄ixi ndó andḡa nixaa ini ndó kúu ña nándukú ndó yi'i.

27 On vá'a tá ndasaá kuiti sandi'i ndó ini ndó ña ndúkú ndó ña kuxu ndó, chi ñayó'o ña yaḡhi ní tá'yi kúu ña. Ta va'a ka chikaa ndó ndee ña ndúkú ndó inka noḡ ñaxixi ña on vása tá'yi. Ta yi'i, taḡa ta k̄ixi noḡ Ndios, taxi j ña kuxu ndó s̄ta va'a ña kómí ndee ña taxi kutaku ndino'o ndó, ta

† 6:19 O'on án iño kilómetro kúu oḡo o'on án oḡo uxu estadio, ña kúu k̄i'va x̄icho'on ñaño griego.

nda ñii kivi on ndi'i xa'a ndó. Saá chi Yivá j Ndios xa taxi ra ndayí ra nda'a j ña ke'é j saá —káchí taJesús xí'in na.

28 Ta saá njindaqa to'on na ra, káchí na xí'in ra:

—¿Yukía xini ñó'ó ke'é ndi ña kivi kasa ndivi ndi chiño ña kóni Ndios? —káchí na xí'in taJesús.

29 Ta taJesús ndakuijn ra, njka'an ra saá:

—Ñayó'o kúu ña kóni Ndios ke'é ndó ña kasa ndivi ndó chiño ña kóni ra: xini ñó'ó kandixa ndó yí'j, taq ta t'í'ví ra —káchí taJesús xí'in na.

30 Ta saá njindaqa to'on tuku na ra:

—¿Ndá milagro kúu ña ke'é ún noq ndi ña koni ndi, ta saá kandixa ndi ndi yó'ó kúu ún taq ta t'í'ví Ndios? Ta vitin, zyú kúu ña ke'é ún?

31 Chi naxij sikuá yó xixi na sija va'a ña naní maná kivi njxiyo na yuku yichí. Ta xa'a ñayó'o káchí to'on Ndios ña njtaa na xina'a: "Taxi ra sija va'a ña kixi ñoyivi njno, xixi na", káchí to'on Ndios —káchí na xí'in taJesús.

32 Ta ndakuijn taJesús njka'an ra xí'in na:

—Ña ndixa ndaa ká'an j xí'in ndó, on sivi taMoisés xikuu ta taxi sija va'a ña kixi ñoyivi njno xixi na, ta Yivá j Ndios kúu ta taxi ña xixi naxij sikuá yó. Ta vitin Ndios taxi ra nda'a ndó sija va'a ndino'o ña kixi ñoyivi njno.

33 Ta sija va'a ndino'o ña taxi Ndios kúu taq ta kixi noq Ndios ta noq ra ta kixaq ra nda ñoyivi yó'o, ta tayó'o ndixa taxi ra kutaku ndino'o njvi —káchí taJesús xí'in na.

34 Ta ndakuijn na, njka'an na xí'in na:

—Tata, ndi'i saá kivi taxi ún sija va'a yó'o nda'a ndi ña kuxu ndi ña —káchí na xí'in taJesús.

35 Ta ndakuijn taJesús njka'an ra xí'in na:

—Yí'j kúu sija va'a ndino'o, ta taxi j ña kutaku ndino'o njvi. Ta njvi na ndikon yí'j nda ñii kivi on kivi ka na soko, ta njvi na kándixa yí'j nda ñii kivi on yichí ka na takuii.

36 Xa ndato'on j xí'in ndó to'on yó'o, ta tuku ká'an j xí'in ndó vitin ndi ndó'ó, vará xito ndó yí'j xí'in nduchú noq ndó, ta on xjin ndó kandixa ndó yí'j.

37 Ta njvi na chitoní Yivá j Ndios kundikon na sata j, ndi'i nayó'o kixaq na noq j. Ta naki'in va'a j ndi'i na kixaq noq j, ta nda ñii kivi on vása taxin j nda ñii nayó'o ña kuxiká na noq j.

38 Chi yí'j kee j noq Yivá j Ndios ta kixaq j ñoyivi yó'o xa'a ña kasa ndivi j ña kóni Yivá j, taq ta t'í'ví yí'j vaxi j. Ta on sivi xa'a ña kóni miji kúu ña kixaq j ñoyivi yó'o.

39 Ta Yivá j, taq ta t'í'ví yí'j vaxi j, kóni ra ña on sandaño'ó j nda ñii njvi na taxi ra nda'a j. Ta saá tá kixaq kivi sondí'í ñoyivi yó'o, ta sanataku j ndi'i njvi yó'o.

40 Yivá j Ndios kóni ra ndi njvi na xini yí'j ta kándixa na yí'j, ta ndi'i nayó'o kutaku ndino'o na xí'in ra ndi'i saá kivi ña vaxi, ta kivi sondí'í, yí'j sanataku j ndi'i njvi yó'o —káchí taJesús xí'in na.

41 Ta saá kixá'a najudío ká'an on vá'a na xa'a taJesús, chi njka'an ra, káchí ra saá: "Yí'j kúu sija va'a ndino'o ña kixi noq Ndios", káchí ra.

42 Ta kixá'a na ká'an na xí'in tá'an na, káchí na saá:

—¿An on sivi tayó'o kúu taJesús sa'ya taJosé?, chi xini va'a yó yivá ra, xí'in si'í ra. Ta saá, ¿ndachun ká'an ra kee ra ñoyivi njno noq yóo Ndios? —káchí na, ká'an na xí'in tá'an na.

43 Ta saá n̄kaʼan taJesús xí'in na:

—On kaʼan kuáchí ka ndó toʼon on vaʼa xaʼa j xí'in tá'an ndó.

44 Saá chí tá Yivá j Ndios, ʼa ʼa t̄'ví yj'j vaʼxi j, on vása chikaʼa ra ini n̄vi ña kixaa na noj j ña kundikon na yj'j, ta nda ñii n̄vi on kuchiño ke'é na saá. Ta tá kixaa k̄ivj sondí'í, ta ndixa yj'j sanataku j ndi'i n̄vi yó'o, na kúu na ndikon yj'j.

45 Toʼon Ndios ña n̄taa naprofeta kuɣya x̄inaʼá káchí ña saá: “M̄ii Ndios saná'a ra ndi'i n̄vi”, káchí toʼon yó'o. Ta ndi'i n̄vi na chikaʼa soʼo toʼon ña sáná'a Yivá j Ndios ta sakuá'a na ña, nayó'o kixaa na noj j.

46 'Ndixa nda ñii n̄vi on taʼán koni na Ndios xí'in nduchū noj na, ta ndasaá kuiti yj'j, ʼa ʼa k̄ixi noj ra kúu ʼa ʼa xa x̄ini ña'á.

47 Ña ndixa ndaa ká'an j xí'in ndó: Ndi'i n̄vi na kándixa yj'j kúu n̄vi na táku ndino'o ndi'i saá k̄ivj.

48 Yj'j kúu s̄ta vaʼa ndino'o, ta kómí j ndee ña taxi j ña kutaku ndino'o n̄vi.

49 Vará naxj s̄kuá yó x̄inaʼá x̄ixi na s̄ta vaʼa ña naní maná k̄ivj n̄x̄iyo na yuku ȳchí, ta saá ni, n̄xi'j ndi'i nayó'o.

50 Ta yj'j kúu s̄ta vaʼa ña k̄ixi noj Ndios. Táná kuxu n̄vi s̄ta vaʼa yó'o, ta saá on k̄ivj ka na, ta kutaku ndino'o na ndi'i saá k̄ivj ña vaʼxi.

51 Yj'j kúu s̄ta vaʼa ña táku, ña k̄ixi noj Ndios, ta noj ña k̄ixaa ña ñoyívi yó'o. Táná kuxu n̄vi s̄ta vaʼa yó'o, ta ndixa on ndi'i xaʼa na, ta n̄vi yó'o kutaku na ndi'i saá k̄ivj. S̄ta vaʼa ña ká'an j xaʼa yó'o kúu koñu j ña soʼo j xaʼa ndi'i n̄vi ñoyívi yó'o ña kuchiño kutaku na ndi'i saá k̄ivj —káchí taJesús xí'in na.

52 Tá najudío na ndóo yó'o x̄ini soʼo na toʼon yó'o, ta saá k̄ixá'a na náa na xí'in tá'an na, chí on vása kúndaʼa ini na toʼon n̄kaʼan taJesús. Ta n̄kaʼan na, káchí na saá:

—¿Ndasaá ke'é tayó'o ña taxi ra koñu ra kuxu yó'o? —káchí na.

53 Ta ndakuijn taJesús, n̄kaʼan ra xí'in na:

—Ña ndixa ndaa kúu toʼon yó'o: N̄vi na on kuxu koñu j ni on ko'o na n̄j j, nayó'o ndixa on kutaku ndino'o na.

54 Ta ndi'i n̄vi na x̄ixi koñu j ta x̄i' na n̄j j, nayó'o kúu n̄vi na ndixa táku ndino'o, ta k̄ivj sondí'í, yj'j sanataku j nayó'o.

55 Saá chí koñu j kúu ñavaʼa ndino'o x̄ixi n̄vi, ta n̄j j kúu ñavaʼa ndino'o x̄i' n̄vi.

56 Ndi'i n̄vi na x̄ixi koñu j ta x̄i' na n̄j j kúu n̄vi na ñii yóo xí'in j, ta yj'j ñii yóo j xí'in nayó'o.

57 Ndios ʼa ʼa taʼtáku ndino'o, t̄'ví ra yj'j, ta yj'j táku ndino'o j chí táku Ndios. Ta ñii k̄i'va saá ndi'i n̄vi na kuxu koñu j, nayó'o kutaku ndino'o na chí táku j.

58 Yj'j kúu s̄ta vaʼa ndino'o ña kee ñoyívi ñino noj yóo Ndios. On vása ñii kúu s̄ta vaʼa yó'o xí'in s̄ta vaʼa ña naní maná ña x̄ixi naxj s̄kuá yó x̄inaʼá. Saá chí, vará x̄ixi na s̄ta vaʼa maná yó'o, ta saá ni, n̄xi'j ndi'i na. Ta ndi'i n̄vi na kuxu s̄ta vaʼa ndino'o ña kúu koñu j, ta n̄vi yó'o kutaku ndino'o na ndi'i saá k̄ivj ña vaʼxi —káchí taJesús xí'in na.

59 TaJesús n̄kaʼan ra toʼon yó'o k̄ivj yóo ra sáná'a ra n̄vi ve'e ño'o sinagoga ñoo Capernaum.

Toʼon n̄kaʼan taJesús kómí ña ndee taxi ña kutaku ndino'o n̄vi

60 Tá xinj so'o na ndi'i to'on ña njika'an taJesús yó'o, ta ku'a'a ní nivi na ndikõn saṭa ra, kixá'á na ká'an tá'an na, káchí na saá:

—To'on yó'o yó'vi ní ña. ¿Yu kúu nivi kuchiño kandixa na to'on yó'o? —káchí na xí'in tá'an na.

61 Ta kundaḡa ini taJesús ña ká'an õn vá'a na xa'a to'on ndato'on ra, ta njika'an ra xí'in na, káchí ra saá:

—¿An to'on ña ndato'on j xí'in ndó sándi'i ña ini ndó?

62 Ta saá, ¿ndasaá ka ví naka'nda ní ini ndó táná koto ndó yi'i, ṭa ṭa kixi nõõ Ndios, kivi ndikó j ndaa j ñoyívi njino nõõ si'na nijiyi j?

63 Ñii laá Níma Ndios kómí ña ndeḡ ña taxi ña kutaku ndino'o nivi, ta ndeḡ ña kómí yiki koñu nivi õn vása kúndeé ña taxi ña kutaku ndino'o nda ñii nivi. To'on ña njika'an j xí'in ndó kúu to'on Níma Ndios ta kómí ña ndeḡ ña taxi ña kutaku ndino'o ndó.

64 Ta saá ní, sava ndó'ó õn vása kándixa ndó to'on ña ká'an j xí'in ndó —káchí taJesús xí'in na.

Chi nda kivi nõõ xa kundaḡa ini taJesús yu kuu nivi na õn kandixa ña'á, ta kundaḡa ini ra yu kuu ṭa ṭa ko'õn sjikó kuí'ná ña'á nda'a nivi na sáa ini xíni ña'á.

65 Ta saá njika'an ka ra xí'in na:

—Ñakán kía xa ndato'on j xí'in ndó ndí nda ñii nivi õn kuchiño na kixaa mji na nõõ j ña kundikõn na yi'i, tá õn vása chikaa Ndios ini na ke'é na saá —káchí taJesús xí'in na.

66 Tanda kivi saá ku'a'a ní nivi na xindikõn saṭa taJesús, sandakoo na ra, ta õn vása ka ku'a'an na saṭa ra.

67 Ta saá taJesús njindaḡa to'on ra na uxu õvi xíka xí'in ra, ta njika'an ra saá xí'in na:

—Ta ndó'ó, ¿yukíá káchí ini ndó? ¿An kóni ndó sandakoo ndó yi'i ndatán nivi yó'o sandakoo na yi'i? —káchí ra xí'in na.

68 Ta ndakuijn taSimón Pedro njika'an ra:

—Tata, ¿yu kúu ka ví inka ṭa ṭa kuchiño ndj kundikõn ndj?, chi ñii laá yó'ó kúu ṭa ṭa ká'an to'on ña kómí ndeḡ ña taxi kutaku ndino'o nivi.

69 Xa kándixa va'a ndj yó'ó, ta xinj ndj yó'ó kúu Cristo, ṭa ṭa ṭi'vi Ndios sakaku nivi ñoyívi yó'o ta kúu ún Sa'ya Ndios ṭatáku —káchí ṭaPedro xí'in taJesús.

70 Ta taJesús ndakuijn ra njika'an ra, káchí ra saá:

—¿An õn ndixa mji yi'i kúu ṭa ṭa naḡaxin mji uxu õvi ndó'ó ña kundikõn ndó yi'i?, ta ini ñii ndó'ó nákaa ñanímá ndiva'a —káchí taJesús xí'in na.

71 Káchí ra saá xa'a taJudas sa'ya taSimón Iscariote, chi taJudas yó'o kúu ñii ṭatá'an na uxu õvi xíka xí'in taJesús, ta vaḡi kivi taJudas yó'o sjikó kuí'ná ra taJesús nda'a na sáa ini xíni ña'á.

7

To'on yó'o ká'an ña nañani taJesús õn ṭa'an kandixa na ra

1 Ta saá taJesús xíka ra ku'a'a ní ñoo ña ñó'o estado Galilea, chi õn xinj ra kaka ka ra ñoo ña ñó'o estado Judea, chi naná'no nõõ najudío ndúkú na ka'ni na ra.

2 Ta saá xa yatin tóndaḡa kivi ña sákana najudío vikõ ká'no, ña nañi vikõ ve'e tiḡ'va.*

* 7:2 Vikõ yó'o kána ña uxá kivi xa'a ña náka'an na ndasaá Ndios chindeé ra naxji sikuá na kivi xitaku na nõõ ño'õ yíchi kujya xina'á.

³ Ta nañani taJesús kixaa na noo ra, ta nika'an na xí'in ra, káchí na saá:
—¿Án on vá'a sandakoo ún ñoo válí yó'o ta ko'on ún ñoo ná'no ña ñó'o estado Judea?, chi ñoo kán ku'a ní ká nivi na ndíkõn satá ún kuchiño koto na milagro ke'é ún.

⁴ Tá ndixa ke'é ún chiño ná'no, ta, ¿ndachun on vása saná'a ún ña noo ndi'i nivi ña kuchiño na koni na ña ke'é ún? Chi nda ñii taq on tondaa ra kuu ra taká'no, tá tayó'o kisa chiño se'é ra —káchí nañani taJesús xí'in ra.

⁵ Nañani ra nika'an na saá xí'in ra chi on ta'an kandixa na ra.

⁶ Ta ndakuijn taJesús, nika'an na xí'in na:

—On ko'on i viko vitin chi on ta'an tondaa kivi ña chitóni Ndios. Ta mji ndó, nda ndá ká kivi kúu ña va'a ko'on ndó,

⁷ chi nanjiv ñoyivi yó'o on kivi kusaq ini na koni na ndó'o. Ta yi'i, sáq ní ini nivi yó'o xini na yi'i, chi ká'an káxin i xí'in na xa'a ña on vá'a ke'é na.

⁸ Ta va'a ku'a'an ndó viko vitin, ta yi'i, on ko'on i xí'in ndó, chi on ta'an kixaa kivi ña chitóni Ndios ko'on i —káchí taJesús xí'in nañani ra.

⁹ Ta saá njndõqo na ñoo estado Galilea.

Tõ on yó'o ká'an ña xa'a ña ndato'on taJesús xí'in nivi na ndóo viko ve'e tiq'va

¹⁰ Ta nañani taJesús kee na ku'a'an na viko ña kána ñoo Jerusalén. Ta saá nija'a lo'o kivi, ta kee taJesús ku'a'an se'é ra viko yó'o, ña on vása koni nivi ku'a'an ra.

¹¹ Ta najudío na ndóo viko yó'o nándukú na taJesús, ta ká'an na xí'in tá'an na, káchí na saá:

—¿Mikía yóo taJesús? —káchí na.

¹² Ta ku'a ní nivi ká'an na ndato'on na xí'in tá'an na xa'a taJesús. Sava na ká'an xa'a ra va'a ní taq kúu ra, ta inká na ká'an xa'a ra on vása va'a taq kúu ra, chi ta sándá'vi kuiti nivi kúu ra, káchí na.

¹³ Ta ndi'i nivi na ká'an yó'o, ndasaá kuiti xí'in tá'an mji na ká'an na, chi on xijn na ña koni so'o naná'no noo najudío xa'a ña ndato'on na. Saá chi yí'vi na noo naná'no yó'o.

¹⁴ Ta tondaa kivi ña kúu mji ma'ño viko yó'o, ta taJesús nixaa ra ve'e ño'o ká'no, ta kixá'a ra sáná'a ra nivi na ndóo yó'o.

¹⁵ Tá najudío xini so'o na ña ká'an taJesús sáná'a ra, ta naka'nda ini na xa'a ña xini so'o na, ta nika'an na, káchí na saá:

—¿Ndachun va'a ní xini tayó'o?, ta on vása ni-ka'vi ra ku'a ní kuyja ve'e noo ká'vi na —káchí na.

¹⁶ Ta saá nika'an taJesús xí'in na:

—On sivi to'on mji i kúu ña sáná'a i, ta sáná'a i to'on Ndios, taq ta ti'vi yi'i.

¹⁷ Ta ndi'i nivi na chikaq ini ña kasa ndivi na ña kóni Ndios, nivi yó'o kúu na kuchiño kundaq va'a ini ndi án ndixa xí'in ndayí Ndios sáná'a i nivi, án kuiti xí'in ndayí mji i sáná'a i na.

¹⁸ Ta taq ta ká'an xí'in ndayí mji, tayó'o ká'an ra ña kasa ká'no xí'in mji ra noo nivi. Ta taq ta ndúkú ña kanóo síkón ñato'ó inká taq ta ti'vi ña'a, ta taq ta ndúkú ñayó'o kúu ta ká'an ña ndixa ndaa, ta on ko'o ñavatá ini tayó'o.

¹⁹ ¿Án on sivi ñandaq kúu ña taMoisés taxí ra ndayí Ndios nda'a naxji síkuá yó? Ta nda ñii ndó'o on vása kándixa ndó ndayí yó'o. Ta vitin, ¿ndachun kóni ndó ka'ni ndó yi'i?

²⁰ Ta ndakuijn na, njka'an na xí'in ra, káchí na saá:

—Yó'ó, ndixa nákaa nima ndiva'a ini ún, ta sáka ní ña sijní ún! ¿Yu kúu njivi kóni ka'ni yó'ó? —káchí na xí'in ra.

²¹ Ta ndakuijn taJesús:

—Ñii milagro ke'é j noq ndó, ta ndi'i ndó'ó ñaka'nda ní ini ndó, chi ke'é j ñava'a yó'o kivi yji.

²² Ta mji ndó, kivi yji ña nákindée ndó, ta saá ni, kisa chiño ndó. Saá chi tá ñii ñalo'o sa'ya ndó nijino ra oná kivi mji kivi yji, ta nduxa kasa ndivi ndó costumbre ña ñani circuncisión,[†] chi saá kisa ndivi ndó ña xa'nda chiño taMoisés noq naxij síkuá yó. (Ta on sivi taMoisés kúu tanqó xa'nda chiño ña kasa ndivi njivi ña ñani circuncisión yó'o, chi on ta'an ka kixaá kivi kaku taMoisés, ta naxij síkuá yó taAbraham, talsaac, xí'in taJacob xa kisa ndivi na ñayó'o.)

²³ Ta xa'a ña on xijn ndó ya'a ndoso ndó noq ndayí taMoisés, ta nduxa kasa ndivi ndó chiño lo'o ña ñani circuncisión, vará mji kivi yji kúu ña. Ta saá, ¿ndachun sáa ini ndó xini ndó yí'í xa'a ña kisa ndivi j chiño va'a, chi sánda'a j ñii ta ndeé ndó'o, vará kivi yji xikuu ña?

²⁴ Tá ndasaá kuiti xito ndó ña ké'é njivi, ta on vása kúchiño kasa nani ndó xa'a ña ké'é na. Saá chi xini ñó'ó kundaa ini ndó yu kúu ña ndixa ndaa, ta saá kuchiño kasa nani ndó xa'a njivi án ndixa ndiso na kuachi —káchí taJesús xí'in na.

*Tq'on yó'o ká'an ña ndí on vása kundaa ini njivi
án ndixa taJesús kúu Cristo*

²⁵ Ta saá sava njivi na táku ñoo Jerusalén ká'an tá'an na, káchí na saá:

—¿Án on sivi tayó'o kúu ña kóni nachiño ná'no ka'ni na?

²⁶ Ta vitin yó'o yóo ra, ká'an ndoso ra noq yó, ta nda ñii naná'no on vása ká'an na xí'in ra. ¿Án xáni sijní nachiño ná'no yó'o ndí tayó'o kúu Cristo, ña ta t'í'ví Ndios saka mji yó?

²⁷ Ta tayó'o on kivi kuu ra Cristo, chi xáni sijní yó ndí nda ñii njivi on konj na míchí kixi Cristo. Ta taJesús yó'o, xini yó ndá ñoo kixi ra —káchí na, ká'an na xí'in tá'an na.

²⁸ Ta yóo taJesús sán'a ra njivi ve'e ño'o ká'no, ta saá ndeé ka ndaní'i ra tachí ra, ta njka'an ra:

—¿Án ndixa xini ndó yí'í? ¿Án ndixa xini ndó míkía kixi j? On sivi xí'in ndayí mji j kúu ña kixaá j ñoyívi yó'o, ta yí'í kixaá j xí'in ndayí Ndios, ña ta t'í'ví yí'í, ta tayó'o kúu ña ñanda ndino'o. Ta ndó'ó, on vása xini ndó ra.

²⁹ Ta yí'í, xini va'a j ra chi kixi j noq ra, ta tayó'o t'í'ví ra yí'í kixaá j ñoyívi yó'o —káchí taJesús, ká'an ra.

³⁰ Tá xini so'o na ña njka'an ra, ta kixá'a na ndúkú ndeé na tiin na ra, ta nda ñii njivi nj-kuchiño na tonda na tiin na ra, chi on ta'an tonda kivi ña chitónj Ndios.

³¹ Ta kuá'a ní njivi kandixa na ra, ta ká'an na, káchí na saá:

—Ndixa tayó'o kúu Cristo, chi on kivi kixaá inká ña ta kuchiño ke'é milagro ná'no ka noq ña ké'é tayó'o —káchí na, ká'an na.

*Tq'on yó'o ká'an ña
nafariseo t'í'ví na napolícia ña tiin na taJesús*

[†] 7:22 Costumbre najudío ña ñani "circuncisión" kúu ña xa'nda na lo'o ñii sijní ñatqé ñalo'o. Ké'é na saá xa'a ña taxi na ra nda'a Ndios.

³² Ta nafariseo x̄inj̄i s̄o'o na ña ndat̄o'on n̄jvi x̄a'a t̄aJesús. Ta saá nafariseo yó'o x̄i'in naná'no n̄oq̄ nasut̄u t̄i'v̄i na napolicia na ndáa ve'e ño'o ká'no ña ko'qn̄ na tiin na t̄aJesús.

³³ Ta n̄jka'an̄ t̄aJesús x̄i'in n̄jvi:

—Ñii kán̄i lo'o koo k̄a j̄ x̄i'in ndó, ta saá ko'qn̄ j̄ ndikó j̄ n̄oq̄ yóo t̄aa t̄a t̄i'v̄i ȳj̄i k̄ixāa j̄.

³⁴ Ta saá nandukú ndó ȳj̄i, ta on̄ kuchiño ndó naní'i ndó ȳj̄i, ta ni on̄ kuchiño ndó ko'qn̄ ndó n̄oq̄ koo j̄ —kách̄i ra x̄i'in na.

³⁵ Ta saá naná'no n̄oq̄ najudío ká'an̄ tá'an na, kách̄i na saá:

—¿Mik̄iá ko'qn̄ tayó'o? ¿Nd̄achun ká'an̄ ra ko'qn̄ ra n̄oq̄ on̄ kivi naní'i yó ra? ¿Án ko'qn̄ ra ñoo x̄íká ña kúu ñoo griego n̄oq̄ tákū ku'a'a ní najudío? ¿Án ko'qn̄ ra ñoo kán̄ ña saná'a ra nagriego?

³⁶ Chi on̄ vása kúndāa ini yó yuk̄iá kách̄i to'on̄ ká'an̄ ra, chi n̄jka'an̄ ra ndí nandukú yó ra ta on̄ vása naní'i yó ra, ta ni on̄ kuchiño yó xāa yó n̄oq̄ ko'qn̄ ra koo ra —kách̄i na, ká'an̄ na x̄i'in tá'an na.

To'on̄ yó'o ká'an̄ ña x̄a'a n̄oq̄ kakū ku'a'a ní yutā x̄i'in takūi tá tákū

³⁷ Ta n̄jtondāa k̄iv̄i sondí'í vik̄o yó'o, ta m̄ji ñayó'o kúu k̄iv̄i ká'no ní k̄a. Ta saá n̄akundichi t̄aJesús, ta x̄i'in ndi'i ndee ra n̄jka'an̄ ra, kách̄i ra saá:

—Ndi'í n̄jvi na yich̄i ní takūi, va'a kixi na n̄oq̄ j̄, ta taxi j̄ takūi ko'o na.

³⁸ Ta n̄jvi na kandixa ȳj̄i, ta ini nayó'o kakū takūi tá tákū, ta n̄andika takūi yó'o ku'a'an̄ rá, ta nduu rá ku'a'a ní yutā ná'no, chi saá kách̄i to'on̄ Ndios ña n̄jtaa na x̄ina'á —kách̄i t̄aJesús x̄i'in na.

³⁹ Ku'a'a ní yutā ná'no x̄i'in takūi tá tákū yó'o ká'an̄ ña x̄a'a Ním̄a Ndios ña naki'in̄ n̄jvi na kandixa t̄aJesús. Ta k̄iv̄i n̄jka'an̄ ra ñayó'o, ta on̄ t̄a'an̄ k̄a naki'in̄ n̄jvi Ním̄a Ndios saá, chi on̄ t̄a'an̄ t̄ondāa k̄iv̄i ña nd̄jkō t̄aJesús ñoyívi n̄jno n̄oq̄ yóo ñalivi ká'no x̄i'in Ndios.

To'on̄ yó'o ká'an̄ x̄a'a ña náta'v̄i tá'an̄ n̄jvi x̄a'a t̄aJesús

⁴⁰ Tá x̄inj̄i s̄o'o na ña ká'an̄ t̄aJesús, ta sava n̄jvi n̄jka'an̄ na, kách̄i na saá:

—Ñandāa k̄iá tayó'o kúu t̄aprofeta ká'no t̄a ndáti nd̄i kixāa —kách̄i na.

⁴¹ Ta ink̄a na ká'an̄, kách̄i na saá:

—Tayó'o kúu Cristo, t̄aa t̄a t̄i'v̄i Ndios sak̄akū ra m̄ji yó —kách̄i na.

Ta sava na ká'an̄:

—On̄ k̄iv̄i kuu tayó'o Cristo chi Cristo on̄ k̄iv̄i kuu ra t̄a k̄ixi ñoo estado Galilea.

⁴² To'on̄ Ndios ña n̄jtaa na x̄ina'á kách̄i ña Cristo kuu ra ñii sa'ya ñani síkuá t̄arey David, ta kakū ra ñoo Belén ña nákāa estado Judea n̄oq̄ x̄itakū t̄arey David, kách̄i to'on̄ Ndios —kách̄i na, ká'an̄ na.

⁴³ Ta saá k̄ixa'á na náta'v̄i tá'an na x̄a'a t̄aJesús, chi on̄ vása kúchiño ñii koo yu'ú na x̄a'a ra.

⁴⁴ Sava na kóni na tiin na ra ña ko'qn̄ ra ve'e k̄aa, ta nd̄a ñii na n̄j-kuchiño ña t̄ondāa na tiin na ra.

To'on̄ yó'o ká'an̄ ña ndí napolicia n̄jka'nda ini na ña x̄inj̄i s̄o'o na to'on̄ t̄aJesús

⁴⁵ Ta saá napolicia nd̄jkō na k̄ixāa na n̄oq̄ ndóo nafariseo x̄i'in ink̄a naná'no n̄oq̄ nasut̄u. Ta nayó'o n̄jndākā to'on̄ na napolicia yó'o:

—¿Nd̄achun n̄j-tiin ndó t̄aJesús kixi ra yó'o x̄i'in ndó? —kách̄i na.

⁴⁶ Ta nd̄akuijn̄ napolicia n̄jka'an̄ na:

—Ndạ ñii yichị ọn tạ'án konị sọ'ọ ndị ñii tạ ká'ạn ra tọ'on ndatán ká'ạn tạyó'ọ —káchí na.

⁴⁷ Ta ndakuijin nafariseo, nịka'ạn na, káchí na saá:

—¿Án xa sandá'ví ra ndó'ó?

⁴⁸ Chi ndạ ñii naná'no ñoo yó'ọ, ta ndạ ñii mji ndị nafariseo ọn vása kándixa ndị ra.

⁴⁹ Ta nịvi na chíkaạ sọ'ọ ña ká'ạn ra, nayó'ọ kúu na ọn vása xínị va'a ndayí Ndios ña nịtaa tạMoisés, ta nịvi na nịtavị chí'ña kúu nayó'ọ —káchí nafariseo xí'in napolicía.

⁵⁰ Ta ñii tafariseo tạ yóo xí'in nayó'ọ kúu tạNicodemo, ta tạyó'ọ kúu tạ tạ yachị kạ nịxa'ạn ra ñii ñoo nọọ tạJesús. Ta vitin ká'ạn ra xí'in nafariseo yó'ọ, káchí na saá:

⁵¹ —Ndayí Ndios ña nịtaa tạMoisés ña kándixa yó káchí ña saá: Tá yóo nịvi taxi kuachi xa'ạ ñii tạ, ta saá si'na nachiño xinj ñó'ó konị sọ'ọ na tọ'on ña ka'ạn mji ra ndakuijin ra xa'ạ ra. Ta saá nachiño kuchiño kasa nani na xa'ạ ra án ndíso ra kuachi. Saá káchí ndayí ña kándixa yó —káchí tạNicodemo xí'in na.

⁵² Ta ndakuijin na, nịka'ạn na xí'in ra:

—¿Án yó'ọ kúu tạtá'an ra? ¿Án taño Galilea kúu yó'ọ xí'in ra? Xínị ñó'ó ka'vi va'a ún tọ'on Ndios ña nịtaa na xina'á, ta saá kundạ ini ún ndị ndạ ñii taprofeta ọn tạ'án kee ra ñoo estado Galilea —káchí na xí'in tạNicodemo.

⁵³ Ta saá kee ndi'i na kuano'ọ na ve'e na.

8

Tọ'on yó'ọ ká'ạn ña xa'ạ

ñii ña'ạ ñá nịkị'vi kuachi xí'in ñii tạ

¹ Ta tạJesús kuạ'ạn ra, ta kuạ'ạn ndaa ra ñii xịkị ña nani Xịkị tón Olivo.

² Ta nịtịvi xitaạn inka kivi, ta ndikó tạJesús, kịxaạ ra ve'e ñọ'ọ ká'no ñoo Jerusalén. Ta saá kịxaạ ñii ti'vi ká'no nịvi nọọ ra, ta xịkoo ra, ta kịxá'á ra sáná'a ra nịvi yó'ọ.

³ Ta saá sava nafariseo xí'in natạ na sáná'a ndayí Ndios ña nịtaa tạMoisés kujạ xina'á, vaxi na nọọ tạJesús. Ta kịxaạ na nọọ ra xí'in ñii ña'ạ, ñá tjin na, chí nani'i na ñá tá'an mji kí'vi ñá kuachi xí'in ñii tạ tạ ọn sivi yị ñá kúu, káchí na. Ta kani ndichi na ñáña'a yó'ọ ma'ño nọọ ndoo kuạ'ạ ní nịvi, yatin nọọ yóo tạJesús.

⁴ Ta saá nafariseo xí'in natạ na sáná'a ndayí nịka'ạn na xí'in tạJesús, káchí na saá:

—Tata maestro, nani'i ndị ñáña'a yó'ọ tá'an mji kí'vi ñá kuachi xí'in ñii tạ tạ ọn sivi yị ñá kúu.

⁵ Ta ndayí Ndios ña nịtaa tạMoisés xina'á xá'nda chiño ña ndí xínị ñó'ó koon yó yụu ndi'i náña'a ná ke'é saá, andạ kivi ná. Ta yó'ọ, ¿yukía káchí ún xa'ạ ñayó'ọ? —káchí na xí'in ra.

⁶ Saá nịndakạ tọ'on na tạJesús chí ndúkú na ña nakava ra kuachi, ñakán kuchiño na taxi na kuachi xa'ạ ra nọọ nachiño. Ta tạJesús ọn vása ní-ndakuijin ra yu'u na, ta chíndee ra nọọ ra, ta xí'in nduku nda'ạ ra, kịxá'á ra táa ra nọọ ño'ọ.

⁷ Ta tuku tuku ndakạ tọ'on na yu kúu ña ke'é na xí'in ñáña'a yó'ọ. Ta saá tạJesús ndani'i ra nọọ ra, ta nịka'ạn ra xí'in na, káchí na saá:

—Yukú ndó'ó na ɔn kɔó ndá ñii kuachi kómí, ta vitin kuu ndó nanɔɔ sakana yuu satá ñaña'a yó'o —káchí tajesús xí'in na.

⁸ Ta tuku chindee ra nɔɔ ra, ta ɥa ra xí'in nduku nda'a ra nɔɔ ño'ɔ.

⁹ Ta ñivi yó'o xini sɔ'o na ña ñika'an ra xí'in na, ta saá ñii ñii na kee na ku'a'an na. Si'na kee na xikua'a ní ka, ta saá xikundikon ndi'i inka na, ku'a'an na. Ta saá sɔ'in laá kuiti ñaña'a yó'o nɔndɔ ñindichi nɔɔ tajesús.

¹⁰ Ta tajesús ndani'i ra nɔɔ ra, ta ñinda'ka tɔ'on ra ñaña'a yó'o, káchí ra xí'in ñá:

—Nana, ¿míchi ku'a'an ñivi na chika'a kuachi satá ún? ¿Án ɔn kɔó ndá ñii nayó'o yíta na ká'an na ndí xini ñó'ó kivi ún? —káchí ra xí'in ñá.

¹¹ Ta ndakuin ñá, ñika'an ñá:

—On kɔó ka ndá ñii ñivi na ká'an xini ñó'ó kivi j yíta yó'o, Tata.

Ta ndakuin tajesús, ñika'an ra saá:

—Ta ni yi'i, ɔn ka'an j ndí xini ñó'ó kivi ún, nana. Ta vitin kuano'ɔ ún, ta ɔn ki'vi ka ún kuachi —káchí tajesús xí'in ñá.

Tɔ'on yó'o ká'an ña tajesús kúu ño'ɔ ndino'o yé'e

¹² Ta saá tajesús tuku ñika'an ra xí'in ñivi na ndóo ve'e ño'ɔ yó'o:

—Yi'i kúu ño'ɔ ndino'o yé'e nɔɔ ñivi ñoyívi. Ta ndi'i ñivi na kundikon yi'i, ɔn kɔ'on ka na yichi naa ní ña ɔn vá'a, chi kukomí na ño'ɔ ndino'o ña taxi kutaku ndino'o na —káchí tajesús.

¹³ Ta nafariseo ñika'an ra xí'in ra, káchí na saá:

—Ndasaa kuiti mji ún ká'an ún ndakuin ún xa'a ún, ta ɔn kɔó inka ñivi ndakuin xa'a ún. Ta saá ña ká'an ún xa'a mji ún, ɔn vása ndaya'vi ña nɔɔ ndi —káchí na xí'in tajesús.

¹⁴ Ta ndakuin tajesús, ñika'an ra xí'in na:

—Vará ndakuin j xa'a mji j, ta saá ni, ña ndaya'vi kúu tɔ'on ña ká'an j, chi xini va'a j míchi kixi j, ta xini va'a j míchi kɔ'on j. Ta ndó'ó, ɔn vása xini ndó míchi kixi j, ta ni ɔn vása xini ndó míchi kɔ'on j.

¹⁵ Ta ndó'ó, ndasaa kuiti xí'in ñandíchi sɔ'in ñivi kisa nani ndó xa'a kuachi inka ñivi. Ta yi'i, ɔn vása kisa nani j xa'a kuachi ndá ñii ñivi vitin.

¹⁶ Ta saá ni, táná kasa nani j xa'a kuachi ñivi, ta xí'in ña ndixa ndaa ke'é j saá. Chi ɔn sivi ñii laá mji j kasa nani j xa'a kuachi ñivi, ta Yivá j Ndios, ɥa ɥa ti'vi yi'i, ñii yóo ra xí'in j ña kasa nani ndi xa'a kuachi ñivi.

¹⁷ Yóo ndayí ña kisa ndivi ndó ña káchí ndí xini ñó'ó koo ɔvi ñivi, tá ñii koo yu'ú tɔ'on ña ndakuin na ɔvi yó'o, ta saá va'a kandixa yó ña ká'an na, chi saá kisa ndaa na xa'a kuachi, káchí ndayí ña kisa ndivi ndó.

¹⁸ Ta yi'i kúu ñii ɥa ɥa ndakuin xa'a mji j, ta Yivá j, ɥa ɥa ti'vi yi'i, kúu inka ɥa ndakuin xa'a j —káchí tajesús xí'in na.

¹⁹ Ta saá ñinda'ka tɔ'on na ra, káchí na saá xí'in ra:

—¿Míkía yóo Yivá ún? —káchí na.

Ta ndakuin tajesús, ñika'an ra xí'in na:

—On vása xini ndó yi'i, ni ɔn vása xini ndó Yivá j. Tá kundaa ini ndó yu kúu j, ní kúu, ta saá ndixa kundaa ini ndó yu kúu Yivá j —káchí tajesús xí'in na.

²⁰ Ndi'i tɔ'on yó'o ñika'an tajesús xí'in na kivi yóo ra ve'e ño'ɔ ká'no ñoo Jerusalén, chi yóo ra sán'a ra ñivi na ndóo yatin nɔɔ yíta caja nɔɔ tán na si'ún ña sóko ñivi nɔɔ Ndios. Ta ndá ñii ñivi ñi-tiin na ra ña nataxi na ra nda'a nachíño, chi ɔn ɥa'an tɔndaa kivi chitoní Ndios saá ke'é na xí'in ra.

Tq'on yó'o ká'qan ña ndí tajesús qn sivi taa tq ñoyivi yó'o kúu ra

²¹ Ta saá ñika'qan tajesús xí'in na:

—Yachj ní kee j kq'on j, ta ndó'ó nandukú ndó yí'j, ta qn kuchiño ndó naní'i ndó yí'j. Saá chi qn xjin ndó ndikó ini ndó xa'q kuachi ndiso ndó, ta ndixa kivi ndó xí'in kuachi ndiso ndó. Ta saá qn kivi kq'on ndó ta xaá ndó nqo kq'on j —káchí ra.

²² Ta naná'no nqo najudío ká'qan na xí'in tá'an na, káchí na saá:

—Qn kivi kq'on yó nqo kq'on ra, káchí ra. ¿Án xáni sijn ra ka'ni xí'in mji ra, ñakán ñika'qan ra saá? —káchí na ká'qan na xí'in tá'an na.

²³ Ta ñika'qan tajesús xí'in na, káchí ra saá:

—Ndi'i ndó'ó kúu ndó ñivi ñoyivi yó'o, ta ndasaá kuiti ndikqon ndó yichj ñoyivi yó'o. Ta yí'j, taa tq kee ñoyivi ñino kúu j, ta qn vása ndikqon j yichj ñoyivi yó'o.

²⁴ Xa ndatq'on j xí'in ndó ndixa kivi ndó xí'in kuachi ndiso ndó. Saá chi tá qn vása kándixa ndó tq'on ña ndatq'on j xa'q j xí'in ndó yu kúu yí'j, ta ndixa kivi ndó xí'in kuachi ndiso ndó —káchí tajesús xí'in na.

²⁵ Ta saá ñika'qan na xí'in ra:

—Ta yó'ó, ¿yu kúu ún? —káchí na xí'in ra.

Ta ndakuijn ra, ñika'qan ra xí'in na:

—Tandá kivi kixá'á j ká'qan j xí'in ndó, xa ndatq'on j xí'in ndó yu kúu j.

²⁶ Yóo kuá'a ní ña kúchiño ka'qan j xí'in ndó xa'q ña qn vá'a ké'é ndó. Saá chi taa tq tí'vi yí'j vaxi j kúu tandaa ndino'o, ta ñii kiva saá ndatán yóo tq'on ña xini sq'o j ká'qan ra, saá yóo ña ká'qan j xí'in ñivi ñoyivi yó'o —káchí tajesús xí'in na.

²⁷ Ta ñivi yó'o qn vása ní-kundaa ini na ndí tajesús ká'qan ra xa'q Yivá ra Ndios.

²⁸ Ta saá ñika'qan ka tajesús xí'in na, káchí ra:

—Ta ñii kivi tiin ndó yí'j ta ndaní'i ndó yí'j, taa tq kixi nqo Ndios, ta katakaá ndaa ndó yí'j ñii nqo sikón. Ta saá kundaa ini ndó yu kúu j. Ta kivi yó'o ndixa kundaa ini ndó ndí ndá ñii chiño qn vása kisa ndivi mató'ón j ña, ta ni qn vása ká'qan j tq'on ña vaxi kuiti sijn mji j. Ndasaa kuiti tq'on ña ká'qan Yivá j xí'in j, ñayó'o kúu ña ká'qan j xí'in ñivi.

²⁹ Taa tq tí'vi yí'j vaxi j, yóo ra xí'in j ndi'i saá kivi, ta ndá ñii kivi qn vása sándakoo mató'ón ra yí'j, chi ndi'i saá kivi kisa ndivi j chiño ña kúsi j ini ra xini ra —káchí tajesús xí'in na.

³⁰ Tá xini sq'o na ña ñika'qan ra, ta kuá'a ní ñivi na ndóo yó'o kándixa na ra.

Tq'on yó'o ká'qan ña ndí ña ndixa ndaq ndino'o kúu ña saña ñivi kq'on ndíka na nqo ña qn vá'a

³¹ Ta saá ñika'qan tajesús xí'in najudío na xa kándixa ña'a:

—Ta ndó'ó, tá ñii ñii kivi vaxi chikaá sq'o ndó tq'on j, ta kasa ndivi ndó tq'on ña sáná'a j ndó'ó, ta saá kuu ndó ñivi na ndino'o ini ndikqon ndó yí'j.

³² Ta saá konj va'a ndó yu kúu ña ndixa ndaa ndino'o, ta ñandaa ndino'o yó'o kúu ña saña ndó ña kuchiño kq'on ndíka ndó —káchí tajesús xí'in na.

³³ Ta ndakuijn na, ñika'qan na, káchí na saá:

—Ndi'j kúu ndi sa'ya ñani sikuá tq Abraham, ta ndá ñii kivi qn vása ní-xikuu ndi namozo na qn vása kómí ndayí sandakoo na chiño ña kisa

chiño na nḡḡ napatrón na. ¿Ndachun ká'ḡn ún xí'in ndi ñii kivi vaxi saña ndi ko'on ndika ndi?

³⁴ Ta ndakuijn taJesús, njika'ḡn ra xí'in na:

—Ña ndixa ndaa kúu to'on ká'ḡn j xí'in ndó: Ndi'i nivi na ké'é ña on vá'a, nayó'o yóo na ndatán yóo namozo na kisa chiño nḡḡ ña on vá'a, chi ña on vá'a yó'o kúu ña xá'nda chiño nḡḡ na.

³⁵ Nda ñii nivi na ndasaá kuiti kisa chiño nḡḡ taká'no, on vása kómí nayó'o ndayí kutaku na ve'e taká'no ndi'i saá kivi ña vaxi. Ta ta kúu sa'ya mji taká'no xí'in ve'e, ndixa kómí tayó'o ndayí kutaku ra ve'e yivá ra ndi'i saá kivi.

³⁶ Ta saá ndixa tá Sa'ya mji Ta taKá'no kúu ta ta saña ndó'o ko'on ndika ndó nḡḡ ña on vá'a, ta mji ña ndixa ndaa ko'on ndika ndó, ta ña on vá'a on kukomí ka ña ndayí ka'nda chiño ña nḡḡ ndó.

³⁷ Xini va'a j ndó'o kúu ndó sa'ya ñani sikuá taAbraham. Ta saá ni, kóni ndó ka'ni ndó yi'j, chi on xijn ndó naki'in va'a ndó to'on j ña kutaku ña ini ndó.

³⁸ Yi'j ká'ḡn j xí'in ndó ndasaá kuiti ña xini j ta xini so'o j nḡḡ nijyoy j xí'in Yivá j. Ta ndó'o, ké'é ndó ndasaá kuiti ña xini so'o ndó ká'ḡn yivá ndó xí'in ndó —káchí taJesús xí'in na.

To'on yó'o ká'ḡn yu kúu yivá nivi na on xijn naki'in ñandaa

³⁹ Ta ndakuijn na, njika'ḡn na xí'in taJesús:

—TaAbraham kúu yivá ndi —káchí na xí'in ra.

Ta njika'ḡn taJesús xí'in na:

—Tá sa'ya ndino'o taAbraham kúu ndó, ta saá ko'on ndó kundikon ndó yich j ra, níkuu.

⁴⁰ Ta ndó'o, on vása ndikon ndó yich j taAbraham, chi kóni ndó ka'ni ndó yi'j, ta yi'j kúu ta ta ká'ḡn to'on ña ndaa, ña kúu to'on ña xini so'o j njika'ḡn Ndios xí'in j. Ta taAbraham, on vása ní-ke'é ra ndatán ké'é ndó vitin.

⁴¹ Ta ndó'o, ké'é ndó ndatán yóo ña ké'é mji yivá ndó —káchí ra xí'in na.

—On sivi sa'ya sáká kúu ndi. Chi xini ndi ñii laá kúu yivá ndi, ta kúu Ndios —káchí na xí'in ra.

⁴² Ta njika'ḡn taJesús xí'in na:

—Tá ndixa Ndios kúu yivá ndó, ta saá kuki'vi ini ndó koni ndó yi'j, chi yi'j kee j nḡḡ Ndios, ta kixaa j yóo j yó'o vitin. Ta on vása ní-kixaa j xí'in ndayí mji j, ta xí'in ndayí Ndios kixaa j, chi Ndios kúu ta ta ti'vi yi'j vaxi j.

⁴³ ¿Ndachun on vása kundaḡ ini ndó to'on ña ká'ḡn j xí'in ndó? On vása kúchiño ndó kundaḡ ini ndó chi on xijn ndó chikaa so'o ndó to'on j.

⁴⁴ Saá chi yivá ndó kúu ñanimá ndiva'a ká'no, ta ndó'o kóni ndó kasa ndivi ndó ña on vá'a ña sakusij ndó ini yivá ndó. Tandá kixá'a kivi noḡ tandá vitin ñanimá ndiva'a ká'no yó'o kúu ña xá'ni nivi. Ta ñandiva'a ká'no yó'o, nda lo'o on vása ndikon ña yich j ndaa, saá chi nda lo'o on vása yóo ña ndixa ndaa ini ña. To'on ña vatá ká'ḡn ña kúu to'on ña kaku ini mji ña, chi ndixa nina ñavatá kuiti kúu ñanimá ndiva'a ká'no, ta kúu ña yivá ndi' ñavatá.

⁴⁵ Ta yi'j, ká'ḡn j ñandaa xí'in ndó, ta xa'a ñayó'o, on xijn ndó kandixa ndó yi'j.

46 ¿Án yóo ñii ndó'ó na kúchiño naní'i ndó ta kasa ndaa ndó xá'a ñii ña on vá'a ke'éj? Tá to'on ña ndixa ndaa kúu ña ká'an j xí'in ndó, ta saá, ¿ndachun on xjin ndó kandixa ndó to'on ká'an j?

47 Ndi'i ñivi na kúu sa'ya ndino'o Ndios chíkaa so'o na to'on ña ká'an ra. Ta ndó'ó, on sivi sa'ya Ndios kúu ndó, ñakán on vása chíkaa so'o ndó to'on ña ká'an Ndios —káchí taJesús xí'in na.

To'on yó'o ká'an ña ndí on ta'an ka kaku taAbraham ta xa yóo taJesús

48 Ta ndakuijn sava najudío, ñika'an na xí'in taJesús, káchí na saá:

—¿Án on sivi ndixa yó'ó kúu ún tañoo Samaria? ¿Án on sivi ndixa kúu ún ta'a tá kómí ñii ñanimá ndiva'a ña sáka ní sijn ún?

49 Ta ndakuijn taJesús, ñika'an ra xí'in na:

—On ko'ó nímá ndiva'a kómí j, ta ndixa kisa to'ó j Yivá j Ndios. Ta ndó'ó, nda lo'o on vása kisa to'ó ndó yí'j.

50 Ta on vása ndúkú j ña kasa ká'no ñivi yí'j. Ta saá ni, yóo inká Ta'a táKá'no, ta tayó'o kúu tá ndúkú ña kasa ká'no ñivi yí'j, ta mji ra kúu tá kisa nani xa'a kuachi xí'in ñandaa.

51 Ña ndixa ndaa ká'an j ndí ndí'j ñivi na chíkaa so'o to'on ña sáná'a j, on kivi nayó'o, ta kutaku na ndí'i saá kivi vaxi —káchí taJesús xí'in na.

52 Ta saá najudío ñika'an na xí'in ra, káchí na saá:

—Vitin xinj va'a ndí ndí ndixa kómí ún nímá ndiva'a, chi nina to'on sána ká'an ún. Saá chi mji taxij síkuá yó taAbraham xí'in ndí'i inká naprofeta na ñika'an to'on Ndios xina'a, nayó'o ñixi'j ndí'i na. Ta yó'ó, káchí ún ña táná chíkaa so'o ñivi to'on ña sáná'a ún, ta nda ñii kivi on kivi na.

53 ¿Án xáni sijn ún kúu ún tá ká'no ka noq taAbraham, xij síkuá yó? ¿Án xáni sijn ún kúu ún tá ká'no ka noq inká naprofeta? Ndi'i nayó'o, xa ñixi'j na. ¿Yu kúu yó'ó, ñakán kisa ká'no xí'in mji ún? —káchí na xí'in ra.

54 Ta ndakuijn taJesús, ñika'an ra xí'in na:

—Ta yí'j, táná kasa ká'no xí'in mji j, ta on vása ndaya'vi ña ke'éj saá. Ta Yivá j kúu ta'a tá kisa ká'no yí'j, ta Yivá j yó'o kúu Ndios ta'a tá kisa ká'no ndó, káchí ndó.

55 Ta ndó'ó, on vása xinj ndó Yivá j Ndios, ta yí'j xinj va'a j ra. Chi tá yí'j ná ka'an j on vása xinj j ra, ta kuu j ñii ta'a tá ká'an to'on vatá kuiti, ñii ki'va ndatán yóo mji ndó ká'an ndó nina to'on vatá. Ta ña ndixa ndaa kúu ña xinj va'a j Yivá j Ndios ta chíkaa so'o j to'on ká'an ra.

56 Kuyá xina'a táxij síkuá ndó taAbraham kúsi ní ini ra xa'a ña ñika'an Ndios xí'in ra ndí koto ra ña kixaaj ñoyivi yó'o. Ta saá ndixa xini taAbraham kixaaj ñoyivi yó'o, ta kusij ní ini ra xini ra ñayó'o —káchí taJesús xí'in na.

57 Ta ñika'an najudío xí'in taJesús, káchí na saá:

—Ni on ta'an kukomí ún ovi siko uxu kuyá, ta ká'an ún xa xini ún taAbraham. ¿Ndasaá kuchiño kandixa ndí ña ká'an ún? —káchí na xí'in ra.

58 Ta ndakuijn taJesús, ñika'an ra xí'in na:

—Ña ndixa ndaa ká'an j xí'in ndó ndí kivi on ta'an ka kaku taAbraham, xa yóo j ta xa táku j —káchí ra.

59 Tá ndí'i xinj so'o na to'on yó'o, ta nisaaj ní ka ini na xini na taJesús, ta kixá'a na tíin na yuu, ña kóni na koon na yuu ra ña ka'ni na ra. Ta taJesús

njiki'vi ra ma'ño njivi, ta nj-kuchiño na koni ka na ra, ta kee ra ve'e ño'o ká'no kuá'an ra.

9

To'on yó'o ká'an ña taJesus sanda'a ra ñii ta takuáá

¹ Ta taJesus xika ra kuá'an ra, ta nakutá'an ra xí'in ñii ta takuáá. Ta tayó'o, takuáá nduchu ño'o kúu ra kaku ra.

² Ta naxika xí'in taJesus njindaká to'on na ra, káchí na saá:

—Tata Rabí, zuyuk na ndiso kuachi, xa'a ña kaku tayó'o kuáá nduchu ño'o ra? ¿Án yivá ra xí'in si'í ra, án mji ra ndiso kuachi xa'a ña kaku kuáá ra?

³ Ta ndakuijn taJesus, njika'an ra:

—On sjí kuachi mji ra kúu ña, ni on sjí kuachi yivá ra xí'in si'í ra kúu ña kaku ra saá. Tayó'o kaku kuáá ra xa'a ña kuchiño koto njivi chiño va'a ña kasa ndivi Ndios xí'in ra.

⁴ Vitin kúu kivi ndivi yé'e ño'o, ta xini ñó'o yó kasa ndivi yó chiño Ndios, ta ta t'í'vi yí'í kixaa j. Saá chi vaxi ña kuñoó, ta saá tá kixaa ñanaa ní, ta nda ñii njivi on kivi ka kasa chiño na.

⁵ Ta ndí'i kivi ña yóo ka j ñoyivi yó'o, yí'í kúu j ño'o yé'e ño'o ndi'i njivi ná saná'a j yichi ña ndaa —káchí taJesus xí'in na.

⁶ Ta saá taJesus, chikaa ra tásji yu'u ra ño'o ño'o ñíndichi ra, ta kisa va'a ra lo'o nda'yi xí'in tásji yu'u ra, ta chínóo ra lo'o nda'yi yó'o sata ndiövi nduchu ño'o takuáá yó'o,

⁷ ta njika'an ra xí'in takuáá, káchí ra saá:

—Va'a vitin kuá'an ún pozo naní Siloé, ta nakata ún nduchu ño'o ún xí'in takuii pozo yó'o —káchí taJesus xí'in ra. (Ta to'on Siloé kóni káchí ña: Ta ta t'í'vi na kuá'an.)

Ta saá kee takuáá kuá'an ra ño'o yóo pozo yó'o, ta njixaa ra, ta nakata ra nduchu ño'o ra xí'in takuii pozo. Ta saá ndikó ra kuano'o ra ve'e ra, ta xa va'a xito nduchu ño'o ra, chi xa nduva'a ra.

⁸ Ta njivi na táku yatin ño'o yóo ra, xí'in inká njivi na xini ña'a kivi xindukú chi'ña ra sj'ún ño'o na, nayó'o njika'an na, káchí na saá:

—¿Án on sjí tayó'o kúu ta ta njixyo xindukú chi'ña sj'ún ño'o njivi? —káchí na, ká'an na.

⁹ —Ndixa tayó'o kúu ra —káchí sava na.

Ta inká na njika'an:

—Ó'on, on sjí tayó'o kúu ra, ndasaá kuiti ná'a ra ndatán ná'a ta xindukú chi'ña —káchí na.

Ta mji ra, njika'an ra xí'in na, káchí ra saá:

—Ndixa yí'í kúu ta ta xikuu takuáá ta xindukú chi'ña —káchí ra xí'in na.

¹⁰ Ta saá njindaká to'on na ra, káchí na saá xí'in ra:

—¿Ndasaá va'a xito nduchu ño'o ún vitin? —káchí na xí'in ra.

¹¹ Ta ndakuijn ra, njika'an ra:

—Ta ta naní Jesús kisa va'a ra lo'o nda'yi ta chínóo ndaa ra ña sata nduchu ño'o j. Ta njika'an ra xí'in j ko'on j nakata j ño'o j xí'in takuii tá ñó'o ñii pozo Siloé. Tá ndí'i kisa ndivi j ñayó'o, ta saá va'a tívi xito j —káchí ra xí'in na.

¹² —Ta vitin, ¿mikía yóo ta ke'é saá xí'in ún? —káchí na xí'in ra.

—On vása xini j —káchí ra.

Tɔ'on yó'o ká'an ña

nafariseo ñindaká tɔ'on na ɬa ɬa xikuu ɬakuáá

13 Ta ñivi kóni na ndí ɬa ɬa xikuu ɬakuáá yó'o ko'on ra xí'in na ñoq nafariseo, ta saá kee ra kuá'an ra xí'in na.

14 Saá chi ñii kivi yii ña nákindée najudío kúu kivi ña ɬa Jesús kisa va'a ra nda'yi ta chinóo ra lo'o ña sata nduchu ñoq ɬakuáá, ta va'a náti vi xito tayó'o.

15 Ta saá ñixaa ra xí'in na, ta nafariseo ñindaká tɔ'on na ɬa ɬa xikuu ɬakuáá yó'o, káchí na xí'in ra:

—¿Ndasaá va'a xito nduchu ñoq ún? —káchí na.

Ta ndakuijn ra, ñika'an ra xí'in na:

—Chinóo ndaa ra lo'o nda'yi sata nduchu ñoq i, ta saá nakata i ñoq i xí'in takuii, ta xí'in ña ke'é i saá va'a xito i vitin —káchí ra.

16 Ta sava nafariseo ñika'an na xí'in tá'an na, káchí na saá:

—Taa ɬa ke'é saá xí'in tayó'o on kivi kuu ra ñii ɬa ɬa kixi ñoq Ndios, chi on vása kisa tó'o ra ndayi Ndios ña káchí on vá'a kasa chiño yó kivi yii —káchí na, ká'an na.

Ta inká na ká'an, káchí na saá:

—Ndixa ɬa ɬa va'a kúu ra chi nda ñii ɬa ɬa on vá'a on kúchiño ra ke'é ra milagro va'a ndatán yóo ña ke'é tayó'o —káchí na.

Ta saá on vása kivi koo yu'ú na xa'a ɬa Jesús.

17 Ta tuku ñindaká tɔ'on nafariseo ɬa ɬa xikuu ɬakuáá:

—Ta, ¿yukia káchí yó'o xa'a ra? Chi yó'o kúu ɬa ɬa sanda'a ra nduchu ñoq.

Ta ndakuijn ɬa ɬa xikuu ɬakuáá, ñika'an ra xí'in na:

—Ñii ɬaprofeta kúu ra —káchí ra.

18 Ta naná'no ñoq najudío on xjin na kandixa na ndí ndixa tayó'o xikuu ɬakuáá ta vitin nduva'a ra. Ta saá kana na yivá ra xí'in si'i ra vaxi na ña kasa ndaa na ndi'i ñayó'o.

19 Ta saá ñindaká tɔ'on na yivá tayó'o xí'in si'i ra, káchí na saá:

—¿Án ña ndixa ndaa tayó'o kúu sa'ya ndó? Chi kaku ra kúu ra ɬakuáá, káchí ndó, ta vitin, ¿ndachun va'a xito ra?

20 Ta ndakuijn yivá ra xí'in si'i ra, káchí na saá:

—Ndixa xini ndi tayó'o kúu sa'ya ndi, ta xini ndi ɬa kaku kuáá kúu ra.

21 Ta on vása xini ndi ndachun va'a xito ra vitin, ni on vása xini ndi yu kúu ɬa ɬa sanda'a nduchu ñoq ra. Va'a ndaká tɔ'on ndó mji sa'ya ndi yó'o ndasaá yóo ña nduva'a nduchu ñoq ra, chi xa ɬachée kúu mji ra vitin, ta va'a kúchiño ra ndakuijn ra xa'a mji ra —káchí na xí'in naná'no ñoq najudío yó'o.

22 Ñika'an yivá ra xí'in si'i ra saá, chi yí'vi na koɬo naná'no ñoq najudío saxo'vi ña'a na, chi naná'no yó'o xa xa'nda chiño na ndí nda ñii ñivi on ka'an na kachí na ndí ɬa Jesús kúu Cristo, ɬa ɬa ti'vi Ndios. Ta ndi'i ñivi na ká'an saá on kivi ki'vi ka na ini ve'e ño'o sinagoga, ni on kivi kutá'an ka na xí'in inká najudío, káchí naná'no yó'o.

23 Ta xa'a ña yiyo kundo'o na saá, yivá ɬa xikuu ɬakuáá xí'in si'i ra ndakuijn na ñika'an na: “Sa'ya ndi xa kúu ra ɬachée vitin, va'a ka ndaká tɔ'on ndó mji ra”, káchí na xí'in naná'no ñoq najudío.

24 Ta saá tuku kana nafariseo ɬa ɬa xikuu ɬakuáá, ta ñika'an na xí'in ra: —Va'a kasa ká'no ún Ndios xa'a ña va'a xito nduchu ñoq ún. Saá chi mji ndi, xini ndi ña ɬa Jesús yó'o kúu ɬa ɬa ke'é ña on vá'a —káchí na xí'in ra.

25 Ta ndakuijn ra, nika'an ra saá:

—On vása lo'o xini j tá taa tá ké'é ña on vá'a kúu ra. Ta ñii laá ñandixa xini va'a j kúu ñayó'o: takuaá xikuu j, ta vitin va'a xito j —káchí ra.

26 Ta tuku ndakaa to'on na ra:

—¿Yukia ké'é ra xí'in ún? ¿Ndasaá yóo ña va'a xito nduchu noo ún vitin? —káchí na.

27 Ta tuku ndakuijn ra, nika'an ra, káchí ra saá xí'in na:

—Xa ndato'on ndi'i j xí'in ndó ndasaá ké'é ra xí'in j, ta on xijn ndó kandixa ndó ña nika'an j. ¿Ndachun kóni ndó tuku inka yichj ndato'on j xí'in ndó ndasaá ké'é ra xí'in j? ¿Án saá tuku mji ndó vitin kóni ndó kundikon ndó ra xí'in j? —káchí ra xí'in na.

28 Tá ndi'i xini so'o na ña nika'an tayó'o, ta kixá'á na sáa ní ini na xini na ra, ta kándiva'a na xí'in ra, káchí na saá:

—Yó'o kúu taa tá ndikon sata taa tá ké'é ña on vá'a yó'o. Ta ndi'j kúu na ndixa ndikon yichj táMoisés, taxij sikuá yó.

29 Chi xini ndj ndixa Ndios nika'an ra xí'in táMoisés, ta táJesús yó'o, on vása xini ndj míchí kixi ra —káchí na.

30 Ta ndakuijn ra, nika'an ra xí'in na, káchí ra saá:

—Ndixa náka'nda ini j xini so'o j to'on ká'an ndó, chi ká'an ndó on vása xini ndó míchí kixi ra, ta tayó'o kúu taa tá sanda'a nduchu noo j.

31 Ta xini yó ndí Ndios on vása chikaá so'o ra to'on ña ká'an nivi na ké'é ña on vá'a. Ta Ndios ndixa chikaá so'o ra to'on ña ká'an nivi na kisa to'o ña'á, na kúu na kisa ndivi ña kóni ra.

32 Tãnda kivi noo kuvã'a ñoyívi yó'o, tãnda kivi vitin ndã ñii nivi on tá'an koni so'o na xa'a ñii taa tá sanda'a nduchu noo ñii tá kaku kuáá, ta va'a xito ra.

33 Tá on vása ní-kixi taa yó'o noo Ndios, ta saá on kóo ndee kukomí ra ké'é ra ñava'a —káchí ra xí'in na.

34 Ta ndakuijn na, nika'an na xí'in ra:

—¡Taa tá kómí chí'ña kúu yó'ó! ¡Ndã kivi kaku ún tãnda vitin taa tá on vá'a kúu ún! ¿Án xáni sinj ún kúu ún taa tá ndíchí ka, ñakán kóni ún saná'a ún ndi'j? —káchí na xí'in ra.

Ta saá taxin va'a na ra ve'e ño'o sinagoga, ta kuã'an ra ké'e.

To'on yó'o ká'an ña ndí nivi na on xijn kandixa ñandaa, ndatán yoo nakuáá, saá yoo nayó'o

35 Kivi xini so'o táJesús ña taxin va'a na taa tá xikuu takuaá yó'o, ta on taxi ka na kivi ra ini ve'e ño'o sinagoga, ta saá táJesús nandukú ra tayó'o, ta naní'i ña'á ra, ta nika'an ra xí'in ra, káchí ra saá:

—¿Án kándixa ún taa tá kixi noo Ndios? —káchí ra xí'in ra.

36 —¿Yu kúu tayó'o, tata? Ka'an ún xí'in j, chi kóni kandixa j ra —káchí ra, ndakuijn ra.

37 Ta nika'an táJesús xí'in ra:

—Xí'in nduchu noo ún xa xini ún ra, taa tá ká'an xí'in ún vitin kúu ra —káchí na.

38 Ta saá ndakuijn ra, nika'an ra xí'in táJesús:

—Tata, táKá'no noo j kúu ún, kándixa j yó'ó —káchí ra, ta kisa ká'no ña'á ra.

39 Ta táJesús nika'an ra, káchí ra saá:

—Kixaa j ñoyívi yó'o xa'a ña sanatívi j ndasaá yóo ini nivi, án nivi na kándixa ñandaa kúu na, án nivi na on xijn kandixa ñandaa kúu na. Ta saá nivi na on kivi koto, chi ndixa nakuáá kúu na, sanda'a j nduchu noo

nayó'o ña va'a koto na. Ta ñivi na va'a xito, tá on xjin na kandixa na to'on ña ndaa, ta nayó'o ku'a'an na yichí on vá'a ña kúu noo naa, ta tondaa na koo na ndatán yoo ñivi nakuáá.

⁴⁰ Ta sava nafariseo yita na yó'o, ta xini so'o na ña ñika'an taJesús, ta ñindaka to'on na ra, kachí na saá xí'in ra:

—¿An kóni ún kachí ún ndí ñi'í kúu ñivi nakuáá? —kachí na xí'in ra.

⁴¹ Ta ndakuijn taJesús, ñika'an ra:

—Tá ndixa ndó'o kúu ndó ñivi nakuáá, níkuu, ta saá on vása ndiso ndó kuachi xa'a ña on vása xito nduchú noo ndó. Ta ndó'o, vará kachí ndó ndí va'a ní xito nduchú noo ndó, ta on xjin ndó koto ndó ñandaa, ní on xjin ndó kandixa ndó ña. Ta xa'a ñayó'o, ndiso ka ndó kuachi noo Ndios —kachí taJesús xí'in na.

10

To'on yó'o ká'an ña xa'a ñii taa ta va'a ndaa tindikachi

¹ Ta saá taJesús ndato'on ra ñii cuento ña saná'a ra na, kachí ra saá xí'in na:

—Ña ndixa ndaa ká'an i xí'in ndó to'on yó'o. Tá yoo ñii korra noo kisin tindikachi, ta kixaa ñii taa, ta tayó'o nakundeé ra kivi ra ñii xiina noo on sivi yé'é kúu, ta ña ke'é ra saá táxi ña kundaa ini yó ndí tayó'o on sivi taa ta va'a kúu ra, ta tayó'o kúu ra taa takuina.

² Tá yoo inka taa ta kixaa, ta xito yó tayó'o kuaj kivi ra yé'é korra noo ñó'o tindikachi, ta saá kundaa ini yó ndí ndixa tayó'o kúu ra taa ta ndaa tindikachi yó'o.

³ Ta inka taa ta ndaa yé'é ña ndási korra noo ñó'o tindikachi, tá xito tayó'o vaxi taa ta ndaa ndikachi, ta nakoná ra yé'é ña kivi taa ta ndaa tindikachi. Ta taa ta ndaa tindikachi yó'o kána ra, ká'an ra ñii ñii kivi tindikachi sana ra ña kundikon rí sata ra. Ta saá ñii ñii tindikachi yó'o xini so'o rí tachí tayó'o, ta kée rí ku'a'an rí ndikon rí sata ra.

⁴ Tá ñi'í kee ndi'í tindikachi sana ra, ta saá ku'a'an si'na ra, ta ndi'í tiyó'o ndikon rí ku'a'an rí sata ra. Saá chí va'a xini rí tachí xito'o rí.

⁵ Ta tindikachi yó'o on vása ko'on rí sata inka taa, chí on vása xini rí ra. Nda víka xino rí noo tayó'o, chí on vása nákon rí tachí ká'an ra —kachí taJesús, ndato'on ra xí'in na.

⁶ Ndaton ra cuento yó'o xí'in ñivi ña saná'a ra na, ta nayó'o on vása ní-kundaa ini na yukia kóni kachí cuento yó'o.

To'on yó'o ká'an ña ndí taJesús yoo ra ndatán yoo ñii taa ta va'a ndaa tindikachi

⁷ Ta saá taJesús tuku ñika'an ra xí'in na:

—Ña ndixa ndaa ká'an i xí'in ndó: Ndatán yoo yé'é korra noo ndási ñó'o tindikachi, saá yoo i. Ta ñivi na ndikon yi'i, ndatán yoo ndikachi sana i saá yoo na.

⁸ Ta on ta'an ka kixaa i ñoyivi yó'o, kixi ku'a'a ní ñivi na on vá'a, ta nakuina xjkuu ndi'í na. Ta nayó'o nduku na ña kundikon tindikachi ko'on rí sata na, ta ñi-kuchiño na, chí tindikachi sana i on vása ní-chikaa so'o rí ña ñika'an na xí'in rí.

⁹ Ta ñii laá yé'é yoo, ta yi'i kúu yé'é yó'o. Ta ndi'í ñivi na kivi ñii laá yé'é yó'o, ta sakaku i nayó'o. Ta nayó'o, ndatán yoo tindikachi tí vivii ndaa i,

saá yóo na, chi táxi j̄ ña ko'ón ndíkà na ta chindeé j̄ na ña ndixa naní'i na ña xíní ñó'ó na ña va'a kutakú na.

¹⁰ Ta ñvi nakuí'ná, ndasaá kuiti vaxi na xa'a ña kasa kuí'ná na ñvi na kúu tándikachi sàñaj̄, án xa'a ña ka'ni ña'a na ta sandi'i na xa'a na. Ta yi'j̄, kixaa j̄ xa'a ña taxi j̄ ña ndixa ndaa kutakú ñvi na kúu tándikachi sàñaj̄, ta kixaa j̄ xa'a ña ví'í ní va'a kutakú nayó'o na kúu na ndíkõn yi'j̄.

¹¹ Ta yi'j̄ ndatán yóo taa t̄ va'a ndaa ndikachi saá yóo j̄. Saá chi ndixa taa t̄ va'a ndaa tándikachi táxi xí'in m̄i ra nda kivi ra xa'a rí.

¹² Ta taa t̄ on sivi xito'o tándikachi kúu, ta ndaa ra ndikachi xa'a ña ki'in ya'vi ra s'j̄'ún, tayó'o on vása va'a chíkuenda ra xí'in rí. Chi tayó'o, tá xito ra vaxi tándiva'yí ña ka'ni rí tándikachi, ta saá yí'ví ra ta kama xino ra ku'a'an ra, ta sándakoo ra tándikachi yó'o. Ta saá kí'vi tándiva'yí ña satakué'e rí, ta sakuít̄a ní'nó rí ndi'i tándikachi yó'o.

¹³ Ta taa t̄ kisa chiño kuiti xa'a s'j̄'ún, tayó'o xino ra ku'a'an ra, chi on sivi sàñaj̄ ra kúu tándikachi, ni on vása kí'vi ini ra xíní ra rí.

¹⁴ Ta yi'j̄ on vása ké'é j̄ ndatán ké'é tayó'o, chi yi'j̄ kúu taa t̄ va'a ní ndaa tándikachi sàñaj̄. Yi'j̄ xíní va'a j̄ ndikachi sàñaj̄, ta tándikachi sàñaj̄ xíní va'a rí yi'j̄.

¹⁵ Ñii ki'va saá m̄i Yivá j̄ xíní va'a ra yi'j̄, ta yi'j̄ xíní va'a j̄ Yivá j̄. Ta ndixa kí'vi ní ini j̄ xíní j̄ tándikachi sàñaj̄, t̄nda yóo ti'va j̄ taxi xí'in m̄i j̄ ña kivi j̄ xa'a rí.

¹⁶ Yóo inka ndikachi sàñaj̄ ta on ko'ó rí ñó'ó xí'in tí xa ndíkõn sata j̄ vitin. Ta xíní ñó'ó ko'ón j̄ nakaya j̄ rí ña kundíkõn rí sata j̄. Ta saá t̄yó'o chíkaa so'o rí to'on j̄, ta t̄yó'o xí'in tí xa yóo xí'in j̄, nduu ndi'i rí ñii laá kuiti ti'vi ndikachi sàñaj̄, ta ñii laá yi'j̄ kuu taa t̄ ndaa ndi'i tándikachi sàñaj̄ yó'o.

¹⁷ 'Yivá j̄ Ndios kí'vi ní ini ra xíní ra yi'j̄ chi yi'j̄ taxi xí'in m̄i j̄ ña kivi j̄ xa'a tándikachi sàñaj̄. Ta taxi xí'in m̄i j̄ ña kivi j̄ saá xa'a ña tuku naki'in xí'in m̄i j̄ ta nataku j̄.

¹⁸ Nda ñii ñvi on vása kómí na ndayí kindaa na ña táku j̄. Ta yi'j̄ xí'in ña káchí ini j̄, taxi xí'in m̄i j̄ ña kivi j̄. Saá chi kómí j̄ ndayí ña taxi xí'in m̄i j̄ ña kivi j̄, ta kómí j̄ ndayí ña tuku naki'in xí'in m̄i j̄ ta nataku j̄. Kómí j̄ ndayí yó'o chi saá xa'nda chiño Yivá j̄ no'oj̄ ña ke'é j̄ saá —káchí ta Jesús xí'in na.

¹⁹ Tá ndi'i xíní so'o na to'on yó'o, ta tuku n̄ta'vi tá'an najudío. On vása kúchiño koo yu'ú na xa'a ta Jesús.

²⁰ Ku'a'a ní nayó'o ká'an na, káchí na saá:

—Ta Jesús yó'o kúu taa t̄ sána s̄ni, chi kómí ra ñii níma ndiva'a. Nda man̄i kon̄i so'o yó ña ká'an ra —káchí na.

²¹ Ta inka najudío yó'o ká'an na, káchí na saá:

—On sivi saá, chi ñii taa t̄ kómí níma ndiva'a on vása kúchiño ka'an ra to'on ndatán ká'an tayó'o. ¿Án yóo ñii níma ndiva'a ña kómí ndee ña sanduva'a ña ñii t̄kuáa? —káchí na, ká'an na xí'in tá'an na.

T̄on yó'o ká'an ña xa'a naná'no no'oj̄ najudío kóni na ka'ni na ta Jesús

²² Ta saá n̄tondaa yo'oj̄ v̄xin, ta kána viko ká'no ñoo Jerusalén, ña kúu viko xa'a ña náka'an najudío ndasaá naxi sikuá na tuku n̄taxi na ve'e ño'o ká'no nda'a Ndios kuȳa xina'a.

²³ Ta ta Jesús xika ra ñii xiiña ña naní Corredor t̄rey Salomón, ña nákaa no'oj̄ yóo ke'e ve'e ño'o ká'no yó'o.

24 Ta naná'no ñoq najudío kixi ta'a na ñoq ra, ta xjino nduu na ra, ta ñindaqa to'on na ra, káchí na saá xí'in ra:

—¿Ndasaa ká kivi ya'a, ta saá kasa ndaa ún xa'a mji ún ña kundaa ini ndi yu kúu ún? Tá yó'ó kúu Cristo, ña ña t'ivi Ndios sakaku ra mji ndi, ta va'a ká'an káxin ún xí'in ndi vitin ndi sivi kúu ún —káchí na xí'in ra.

25 Ta ndakuijn tajesús, ñika'an ra xí'in na:

—Xa ñika'an j xí'in ndó y'i'j kúu ra, ta on xjin ndó kandixa ndó y'i'j. Yóo kua'a ní milagro va'a ña ké'é j, ta xí'in ndayí Yivá j Ndios ké'é j ndi'i ña. Ta ndi'i ñava'a yó'o kúu ña ndakuijn xa'a j ta sáná'a ña ñoq ndó'ó yu kúu j.

26 Ta ndó'ó, on xjin ndó kandixa ndó y'i'j chi on vása yóo ndó ndatán yóo tündikachi sana j.

27 Chi ndi'i ñvi na yóo ndatán yóo tündikachi sana j, nayó'o nákon na tachi j ña ká'an j xí'in na. Ta y'i'j, xini va'a j ndi'i nayó'o, ta ndi'i nayó'o ndíkon na sata j.

28 Y'i'j táxi j ña ndixa kutaku na ndi'i saá kivi ña va'xi, ta nda ñii kivi on ndi'i xa'a na. Ta nda ñii ñvi on kuchiño na kindaa na nayó'o nda'a j.

29 Yivá j Ndios kúu ña t'axi ñvi yó'o nda'a j. Ta Yivá j kúu ña ká'no va'a ká ñoq ndi'i ñvi. Ta xa'a ñayó'o, nda ñii ñvi on kuchiño na kindaa na nda ñii nayó'o nda'a ra.

30 Ta y'i'j xí'in Yivá j Ndios, ñii laá kúu ndi —káchí tajesús xí'in na.

31 Ta saá najudío yó'o tuku ñatiin na yuu ña koon na ra, chi kóni na ka'ni na ra.

32 Ta tajesús ñika'an ra xí'in na:

—Ñoq ndó'ó xa ké'é j kua'a ní milagro va'a xí'in ndayí Yivá j. Ta vitin, ¿nda ñava'a ké'é j kúu ña kóni ndó ka'ni ndó y'i'j xa'a? —káchí ra xí'in na.

33 Ta naná'no ñoq najudío yó'o ndakuijn na, káchí na saá xí'in ra:

—On sivi xa'a ña milagro va'a ké'é ún kúu ña kóni ndi ka'ni ndi yó'ó, ta xa'a to'on ña on vá'a ká'an ún xa'a Ndios kúu ña kóni ndi ka'ni ndi yó'ó, chi vará ndasaa kuiti ñii ña kúu ún, ta ká'an ún xa'a mji ún kúu ún Ndios —káchí na xí'in ra.

34 Ta ndakuijn tajesús, ñika'an ra xí'in na:

—¿An on vása ndixa yóo ñii xiiña ñoq ká'an to'on Ndios ña káchí saá: “Ndátán yóo ndios válí saá yóo ndó”? káchí Ndios xí'in naná'no ñoq naxi sikuá ndó kuyja xina'a.

35 Ta xini yó to'on Ndios ña ñitaa na xina'a ñandaa ndino'o kúu ña, ta nda ñii kivi on vása násama ña. Ta to'on yó'o káchí ndi mji Ndios kúu ña t'axi ñika'an xí'in ñvi na ñaki'in to'on ra kuyja xina'a, ta káchí ra saá: “Ta ndó'ó, ndatán yóo ndios válí, saá yóo ndó”, káchí ra xí'in na.

36 Ta ndixa mji Ndios yó'o kúu ña t'axi ñvi, ta t'ivi ra y'i'j kixaa j ñoyivi yó'o ña kasa ndivi j chiño ra. Ta saá, ¿ndachun ká'an ndó xí'in j ndi y'i'j ká'an j to'on ña on vá'a xa'a Ndios chi ká'an j, káchí j kúu j Sa'ya Ndios?

37 Ta y'i'j, tá on vása ké'é j chiño va'a, ndatán yóo ña ké'é Yivá j Ndios, ta saá on vása xini ñó'ó kandixa ndó ndi to'on ndaa ká'an j xí'in ndó.

38 Ta saá ni, tá ndixa kisa ndivi j chiño va'a ndatán yóo ña ké'é Yivá j Ndios, ta saá xini ñó'ó kandixa ndó ndi to'on ndaa ká'an j xí'in ndó. Tá on xjin ndó kandixa ndó to'on ña ká'an j, ta saá xini ñó'ó kani sijn ndó xa'a milagro va'a ña ké'é j. Ta saá kundaa ini ndó ndi ñandixa kúu ña ká'an j xí'in ndó, ta kandixa ndó ndi Yivá j Ndios táku ra ini j, ta y'i'j táku j ini Yivá j Ndios —káchí tajesús xí'in na.

³⁹ Ta saá naná'no nqo najudío yó'o tuku ndúkú na tiin na ra ña chikaa na ra ini ve'e kaa, ta n̄i-kuchiño na, chi taJesús n̄ika'ku ra, kuá'an ndíka ra.

⁴⁰ Ta ndíko taJesús, kuá'an ra inká tá'vi yu'ü yuta Jordán, ta n̄ixaa ra nqo si'na taJuan n̄ixiyo ra, sákuchu ra n̄ivi, ta yu'ü yuta yó'o k̄ndqo taJesús.

⁴¹ Ta kuá'a ní n̄ivi n̄ixaa na nqo yóo ra. N̄ivi yó'o ká'an na xí'in tá'an na, káchí na saá:

—TaJuan qn vása ní-ke'é ra nda ñii milagro, ta saá ni, ndi'i tq'on ña n̄ika'an ra xa'a taJesús yó'o kúu tq'on ña ndixa ndaa —káchí na, ká'an na xí'in tá'an na.

⁴² Ta m̄ji xiiña yó'o nqo n̄ixaa na, kuá'a ní n̄ivi k̄ndixa na taJesús.

11

Tq'on yó'o ká'an ña xa'a ña n̄ixi'i taLázaro

¹ Ta ñoo Betania yóo ñii ta n̄ani ra Lázaro, ta ndeé ní ndó'o ra. Ta m̄ji ñoo yó'o táku ñaMaría xí'in ñaMarta, ná kúu k̄i'va ra.

² Ta ñaMaría ña kúu k̄i'va taLázaro yó'o kúu ña'a ña chikaa nduta tá xa'an támi ní xa'a taJesús, ta nayakón ña xa'a ra xí'in yisi s̄inj̄i ña.

³ Ta xa'a ña ndeé ndó'o taLázaro, náki'va ra ñaMaría xí'in ñaMarta t̄i'vi ná ñii ta xika chiño nqo ná, kuá'an ra nqo taJesús, ña k̄a'an ra xí'in ra. Ta n̄ixaa ra, ta káchí ra saá:

—Tata, vitin ndeé ní ndó'o ta'a ta kúu ta kí'vi ini m̄ji ún xini ún —káchí tayó'o xí'in taJesús.

⁴ Tá x̄inj̄i sq'o taJesús ñayó'o, ta n̄ika'an ra:

—Qn s̄j̄ivi xa'a ña k̄ivi taLázaro kúu ña ndeé ní ndó'o ra vitin. Ta ña ndeé ní ndó'o ra kúu xa'a ña kuá'a ní n̄ivi chinóo s̄ikón na ñatq'ó Ndios, ta ñii k̄i'va saá chinóo s̄ikón na ñatq'ó ȳi'j̄i, ta'a ta kúu Sa'ya Ndios.

⁵ Ta taJesús kí'vi ní ini ra xini ra ñaMarta xí'in k̄i'vi ña ñaMaría, xí'in k̄i'va ná taLázaro.

⁶ Ta k̄ivi x̄inj̄i sq'o ra ndí ndeé ní ndó'o taLázaro, ta saá ni, k̄ndqo ka ra q̄vi ka k̄ivi nqo yóo ra.

⁷ Tá n̄iya'a q̄vi k̄ivi yó'o, ta n̄ika'an ra xí'in naxika xí'in ra, káchí ra saá:

—Vitin kee yó ndíko tuku yó kq'on yó ñoo estado Judea —káchí ra.

⁸ Ta naxika xí'in ra n̄ika'an na, káchí na saá:

—Tata Rabí, s̄akán lo'o k̄ivi n̄iya'a, naná'no nqo najudío na ndóo ñoo estado Judea, salo'o kuiti, ta ka'ni na yó'o xí'in yuü, níkúu. ¿Ndqchun kóni ún ndíko tuku yó ñoo yó'o? —káchí na.

⁹ Ta ndakuijn taJesús, n̄ika'an ra xí'in na:

—¿Án qn ndixa uxu q̄vi hora kómí ñii ndivi ña yé'e ñq'o? Ta ta'a ta xika ndivi, qn vása káchí'i xa'a ra ña'a, chi va'a yé'e ñq'o nqo yich̄i xika ra.

¹⁰ Ta ta'a ta xika ñoo naa, tayó'o káchí'i xa'a ra kuá'a ní ña'a, chi qn kq'o ñq'o ye'e yich̄i nqo kuá'an ra —káchí taJesús xí'in naxika xí'in ra.

¹¹ Ta saá n̄ika'an ka ra xí'in na, káchí ra saá:

—Ta'a tamigo yó taLázaro k̄is̄jn ra vitin, ta kq'on j̄i ña sanakáxin j̄i ini ra.

¹² Ta saá ndakuijn naxika xí'in ra, n̄ika'an na:

—Tata, tá ta k̄is̄jn kúu ra, ta saá kúndaa ini yó ndí ta kuá'an nduva'a kúu ra —káchí na.

¹³ Nayó'o qn vása kúndaa ini na ña ká'an taJesús, chi kóni káchí ra n̄ixi'j̄i taLázaro, ta nayó'o xáni s̄inj̄i na ndasaá kuiti k̄is̄jn taLázaro.

¹⁴ Ta saá taJesús n̄ika'an káxin ra xí'in na, káchí ra saá:

—TaLázaro xa nixi'i ra.

¹⁵ Ta kúsij ini j ña ɔn vása ní-xiyo j xí'in taLázaro kivi nixi'i ra, chi ña ndó'o ra saá kúu ñava'a xa'a mji ndó. Saá chi ñayó'o chindeé ña mji ndó ña kandixa va'a ndó yi'i. Ta ko'yo vitin koto yó noq kándú'u ra —káchí tajesús xí'in na.

¹⁶ Ta ñii taxíka xí'in tajesús naní ra Tomás, ta kúu ta sakunaní na taKuátí, nika'an ra xí'in inka naxíka xí'in tajesús:

—Va'a ko'ɔn ndi'i yó xí'in ra xa'a ña kivi yó xí'in ra —káchí ra.

To'on yó'o ká'an ña ndi'i nivi na kándixa tajesús

kutaku ndino'o na ndi'i saá kivi

¹⁷ Tá nixaá na ñoo Betania, ta xini so'o tajesús ña xa nija'a komi kivi ninduxun taLázaro yó'o.

¹⁸ Ta ñoo Betania yó'o nákaá yatin ña ñoo Jerusalén, ñii unj kilómetro kúu ñaxíká.*

¹⁹ Ta kuá'a ní najudío xa kixaá na ñoo Betania yó'o, chi nayó'o kóni na chikaá na ndee ini ñaMaría xí'in ñaMarta, chi kúchuchú ní ini náyo'o xa'a ña nixi'i takí'va náña'a yó'o.

²⁰ Tá kixaá nivi ndato'on na ndi vaxi tajesús, ta xini so'o ñaMarta to'on yó'o, ta kee ña kuá'an ña nakutá'an ña xí'in ra. Ta ñaMaría kindoqo ña ve'e.

²¹ Ta nixaá ñaMarta noq tajesús, ta nika'an ña xí'in ra, káchí ña saá:

—Tata, tá nixiyo ún xí'in ndj yó'o, níkúu, ta ɔn kivi takí'va j.

²² Ta saá ni, vitin kúndaá ini j ndi Ndios ndixa taxi ra nda'a ún nda kúu ka ñava'a ndukú ún noq ra —káchí ñaMarta xí'in tajesús.

²³ Ta ndakuijn tajesús, nika'an ra xí'in ña, káchí ra saá:

—Taa takí'va ún nataku ra —káchí ra.

²⁴ Ta ndakuijn ñaMarta:

—Xa xini j ndi ndixa nataku ra, ta ñayó'o kundivi kivi sondí'í ñoyívi, chi kivi saá ndi'i nivi na nixi'i nataku na —káchí ña xí'in ra.

²⁵ Ta ndakuijn tajesús, nika'an ra saá:

—Yi'i kúu ndee ña táxi nataku nivi na nixi'i, ta yi'i kúu ndee ña táxi kutaku ndino'o nivi. Ndi'i nivi na kándixa yi'i, vará kixaá ñii kivi ña kivi na, ta nayó'o ndixa kutaku ndino'o na ndi'i saá kivi vaxi.

²⁶ Ta ndi'i nivi na kúu na táku ndino'o chi kándixa na yi'i, nayó'o nda ñii kivi ɔn ndi'i xa'a na. ¿Án kándixa ún to'on yó'o ña ká'an j xí'in ún? —káchí tajesús xí'in ñaMarta.

²⁷ Ta ndakuijn ña, nika'an ña:

—Ndixa, Tata, kándixa j to'on ká'an ún, ta kándixa j yó'o kúu Cristo, Sa'ya Ndios, ta ta xindati ndj ña ti'vi Ndios, ta vitin xa kixaá ra ñoyívi yó'o —káchí ñaMarta xí'in tajesús.

To'on yó'o ká'an ña tajesús xáku ra noq ninduxun taLázaro

²⁸ Ta saá ndikó ñaMarta kuano'o ña, ta naxaa ña ve'e ña. Ta kana ña kivi ña ñaMaría kixi ña noq ña, ta nika'an se'e ña xí'in ñayó'o, káchí ña saá:

—TaMaestro kixaá ra yatin noq ñoo yó'o, ta kána ra yó'o ko'ɔn ún noq ra —káchí ña.

²⁹ Tá xini so'o ñaMaría to'on yó'o, ta kama ní nakundichi ña, ta kee ña kuá'an ña noq yóo tajesús.

* 11:18 Unj kilómetro kúu xa'ɔn estadio.

³⁰ Ta taJesús on ta'an ka kivi ra ñoo Betania, ta yoo ka ra mji xiiña noo nakuta'an ñaMarta xii'ni ra.

³¹ Ta najudio na xa kixaã ndoo ve'e noo taku ñaMaría xii'ni ñaMarta xa'a ña chikaã na ndee ini nayó'o, xito na kama ní nakundichi ñaMaría, ta kee ña kua'an ña, ta saã kee na kua'an na saťa ña, chi xani sijnj na: "Kua'an ña noo njnduxun taLázaro ña kuaku ña xa'a ra", saã xani sijnj na.

³² Ta njxaã ñaMaría noo yoo taJesús, ta xikuxití ña xa'a ra, ta njka'an ña xii'ni ra, káchí ña saã:

—Tata, ta njxyo ún xii'ni ndi yó'o, níkuu, ta on kivi takivi'va j —káchí ña.

³³ Tá xito taJesús xaku ní ñaMaría, ta xaku ní natá'an ña na kixaã xii'ni ña, ta saã ña xito ra yó'o nda sakanda ña ini ra, ta njta'vi ní ini ra.

³⁴ Ta njndaqa to'on ra na, káchí ra saã:

—¿Míkía sanduxun ndó ta njxi'j?

Ta ndakuijn na, njka'an na:

—Na'a, ko'on ún xii'ni ndi ta koni ún noo njnduxun ra —káchí na.

³⁵ Ta taJesús kixá'a ra xaku ní ra.

³⁶ Ta sava najudio na ndoo yó'o, njka'an xii'ni tá'an na, káchí na saã:

—Koto ndó, ndee ní kivi ini ra xini ra ta ta njxi'j —káchí na, ká'an na.

³⁷ Ta inka na ká'an xii'ni tá'an na, káchí na saã:

—Tayó'o sanda'a ra nduchu noo takuaá. ¿Ndaqhun on vása ní-xiyo ra ña chindee ra taLázaro ña on kivi ra, níkuu? —káchí na.

To'on yó'o ká'an ña xa'a taJesús sanatakú ra taLázaro

³⁸ Ta tuku nda mji níma taJesús kanda ña xii'ni ña kúchuchú ní ini ra, ta kua'an ra, ta njxaã ra noo yoo kavua noo njnduxun taLázaro. Ta xini ra ñii yuu ve'e ña ká'no ní, ña va'a ndásj yu'u kavua yó'o.

³⁹ Ta njka'an taJesús xii'ni njvi na yita yó'o, káchí ra saã:

—Tiin ndó yuu ña ndásj yu'u kavua yó'o, ta sakuta'a ndó ña —káchí ra xii'ni na.

Ta njka'an ñaMarta xii'ni ra, káchí ña saã:

—On vá'a vitin, Tata, chi xa njxinõ komj kivi njxi'j ra, ta saã xa xá'an tá'yi ní ra vitin —káchí ña.

⁴⁰ Ta njka'an taJesús xii'ni ña, káchí ra saã:

—¿An on vása náka'an ún ña njka'an j xii'ni ún, nana? Chi njka'an j tá kandixa ún yi'j, ta saã koni ún ñava'a ká'no ña táxi ña kua'a ní njvi chinoo síkón na ñato'ó Ndios —káchí ra xii'ni ña.

⁴¹ Ta saã sakuta'a na yuu ña ndásj yu'u kavua noo njnduxun taLázaro. Ta taJesús nakoto ndaa ra ñoyivi njno, ta njka'an ra xii'ni Ndios, káchí ra saã:

—Tata Yivá j, táxa'vi ún chi xini so'o ún xa'a ña ndúk j noo ún vitin.

⁴² Xini va'a j ña ndi'i saã kivi xini so'o ún ña ká'an j xii'ni ún, ta vitin ká'an j to'on yó'o, saã chi kóni j ña kundaa ini njvi na yita yó'o ndi yó'o kúu ta ta tvi'vi yi'j kixaã j —káchí taJesús xii'ni Ndios.

⁴³ Ta ndi'i njka'an ra to'on yó'o xii'ni Ndios, ta xii'ni ndi'i ndee, káchí ra njka'an ra xii'ni taLázaro, káchí ra saã:

—Lázaro, keta ún, ta na'a ún yó'o —káchí ra.

⁴⁴ Ta saã taLázaro, ta ta xii'ni kúu ra, ta natakú ra vitin, ta keta ra tixin kavua, ta kixaã ra xikundichi ra noo njvi na yita yó'o. Ta yiki koñu taLázaro násuku ndaa ndi'i ña xii'ni tikoto ña chisuku na ra kivi njnduxun ra. Ta sijnj ra xii'ni noo ra násuku ndaa ña xii'ni inka tikoto. Ta njka'an taJesús xii'ni na:

—Ndaxin ndó ra nq̄ tikot̄o ña nó'ni ra, ta saña ra ko'q̄n ndík̄a ra —káchí t̄ajesús xí'in n̄ivi.

T̄o'on yó'o ká'q̄n ña naná'no nq̄ najudío x̄ikoo yu'ú na ndasaá koo ka'ni na t̄ajesús

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

⁴⁵ Ta saá najudío, na kūa'q̄n xí'in ñáMaría n̄ixāa na nq̄ yóo t̄ajesús, x̄ini na ñava'a yó'o ke'é t̄ajesús ña sanatakū ra t̄aLázaro, ta kūa'q̄ ní nayó'o k̄andixa na t̄ajesús.

⁴⁶ Ta ink̄a najudío yó'o kūa'q̄n na, ta n̄ixāa na nq̄ nafariseo ta ndat̄o'on na xí'in na yukí̄a ke'é t̄ajesús xí'in t̄aLázaro.

⁴⁷ Ta nafariseo xí'in nasut̄y ná'no nq̄ najudío k̄ana na n̄ivi na kúu nachiño ná'no, na ñani Junta Suprema, ta ñakutá'an na. Ta saá k̄ixāa na, ta ká'q̄n na xí'in tá'an na, káchí na saá:

—¿Yukí̄a ke'é yó vitin? Chi t̄ajesús yó'o ke'é ra kūa'q̄ ní milagro.

⁴⁸ Táná taxi yó ña ke'é k̄a ra saá, ta ndi'i n̄ivi kixá'á na kundik̄on na ra. Ta saá ȳiyo ní sakaku ra kūachi xí'in nagobierno ñoo Roma, ta kama ní nachiño ñoo Roma ti'ví na natropa ta sandi'i na x̄a'q̄ ñaño yó Israel, ta ñii saá sandi'i na x̄a'q̄ ve'e ño'o ká'no ñoo yó —káchí na, ká'q̄n na.

⁴⁹ Ta ñii sut̄y tatá'an na Junta Suprema yó'o, ñani ra Caifás, ta kuj̄ȳa yó'o x̄ikuu ra t̄asut̄y ká'no nq̄ ndi'i nasut̄y, ta ñik̄a'q̄n ndoso ra xí'in natá'an ra na Junta Suprema, káchí ra saá:

—¿Án nakí'ví kúu ndó?, ¡chi q̄n vá'a xáni s̄inj̄ ndó!

⁵⁰ Q̄n vása kúndaq̄ ini ndó ndí va'a k̄a kúu ña kivi ñii t̄aa x̄a'q̄ n̄ivi ñoo yó, kot̄o ndi'i x̄a'q̄ ndi'i yó ñaño Israel —káchí ra xí'in na.

⁵¹ Ta q̄n s̄iví s̄inj̄ m̄ji ra kúu ña k̄aku t̄o'on yó'o ña ñik̄a'q̄n ra saá, ta t̄o'on ña kee nq̄ Ndios kúu ña. Saá chi ch̄it̄on̄i Ndios t̄asut̄y ká'no kuu t̄aa t̄a k̄a'q̄n t̄o'on ña káchí ndí t̄ajesús kivi ra x̄a'q̄ ndi'i ñaño Israel.

⁵² Ta q̄n s̄iví ndasaá kuiti x̄a'q̄ ñaño Israel kúu ña kivi t̄ajesús, ta kivi ra x̄a'q̄ n̄ivi na táku ndi'i xiiña ñoyívi. Saá ke'é ra x̄a'q̄ ña nakaya ra n̄ivi na kúu sa'ya Ndios, na ndóo ndi'i saá xiiña nq̄ ño'o, ña nduu na ñii ti'vi n̄ivi xí'in ra.

⁵³ Ta kivi ñakutá'an na Junta Suprema yó'o, ta x̄ikoo yu'ú na, ta ch̄ik̄aa ini na ka'ni na t̄ajesús.

⁵⁴ Ta ñakán t̄ajesús q̄n vása ní-xika tívi k̄a ra nq̄ n̄ivi, ta kee ra ñoo estado Judea yó'o, ta n̄ixāa ra ñii ñoo lo'o ñani Efraín, ña nákaq̄ yatin nq̄ yóo yuk̄ȳ yichí. Ta k̄indq̄o ra yó'o xí'in naxíka xí'in ra.

⁵⁵ Ta saá xa yatin tón̄da kivi ña kasa ndivi najudío vik̄o Pascua.† Ta kūa'q̄ ní n̄ivi kee na ñoo na, ta kūa'q̄n na ñoo Jerusalén. Ña si'na k̄a t̄á'n kana vik̄o Pascua yó'o, kūa'q̄n na x̄a'q̄ ña kasa ndivi na ndayí ña n̄itaa t̄aMoisés kuj̄ȳa x̄ina'á. Ndayí yó'o ká'q̄n ña ndasaá ke'é na xí'in m̄ji na ña koo ndii na nq̄ Ndios x̄a'q̄ vik̄o yó'o.

⁵⁶ Ta n̄ixāa na ñoo Jerusalén, ta ñandukú ní na t̄ajesús ndiní xiiña ñoo Jerusalén yó'o. Ta ñakutá'an na yíta na ke'e yatin ye'é ve'e ño'o ká'no, ta ndák̄a t̄o'on tá'an na, káchí na saá:

—¿Yukí̄a xáni s̄inj̄ ndó? ¿Án xáni s̄inj̄ ndó kixaa t̄ajesús vik̄o Pascua yó'o? —káchí na, ká'q̄n na xí'in tá'an na.

† 11:55 Pascua najudío kána ña ux̄a kivi x̄a'q̄ ña náka'án na ndasaá Ndios s̄ak̄aku ra nax̄ij̄ sikuá na nq̄ ñaño Egipto kuj̄ȳa x̄ina'á.

⁵⁷ Ta nafariseo xí'in nasutŭ ná'no noŭ najudío xa si'na xá'nda chiño na noŭ nŭvi, káchí na saá:

—Tá yóo nŭvi na xínŭ míkíŭ yóo taJesús, ta nayó'o xínŭ ñó'ó ndatŭ'on na xí'in nachiño ná'no ña kuchiño tiin na ra —káchí naná'no yó'o, xá'nda chiño na.

12

*To'on yó'o ká'an ña xá'a ñaMaría
chíkaŭ ña ndutŭ xá'an támi xá'a taJesús*
(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

¹ Ta ñño kŭvŭ yachŭ kŭ on ta'an kixá'á vikŭ Pascua, ta ndíkŭ tuku taJesús kíxaxŭ ra ñoo Betania noŭ yóo taLázaro. Ta taLázaro yó'o kúu taŭ ta xa nŭxi'ŭ, ta taJesús sanatakŭ ña'á ra.

² Ta nŭxaxŭ taJesús ñii ve'e noŭ xakŭn na ñii vikŭ lo'o ña kisa to'ó na taJesús. Ta ñaMarta xíka ña táxi ña xixi nŭvi na ndóo vikŭ yó'o, ta taLázaro kándú'yŭ ra noŭ yóo tón mesa, xixi ra xí'in taJesús.

³ Ta saá inkŭ ñákŭ'va taLázaro ñaMaría, kíxaxŭ ña noŭ yóo xá'a taJesús. Ní'i ña ñii yuyŭ ña sava litro* chútú ña xí'in ndutŭ va'a tá xá'an támi, nañí rá nardo, tá yá'ví ní kúu rá. Ta ñaMaría chíkaŭ ña rá xá'a taJesús, ta yákón ña xá'a ra xí'in yisŭ sŭnŭ ñá. Ta sikŭ ña xá'an támi ndutŭ yó'o, nŭxŭta ní'no ndi'i ña ini ve'e yó'o.

⁴ Ta ñii taŭxíka xí'in taJesús, nañí ra Judas Iscariote, sa'ya taSimón kúu ra, ta on vá'a kónŭ taŭyó'o xá'a ña ke'é ñaña'a yó'o saá. TaJudas yó'o kúu taŭ ta sŭkŭ kuí'ná taJesús nda'a nŭvi na saá ini xínŭ ña'á.

⁵ Ta nŭka'an taJudas, káchí ra saá:

—¿Ndachun on vása ní-sikŭ ña ndutŭ yó'o xí'in ya'vi rá ña kúu ŭnŭ ciento sŭ'ún denario,† ta sanŭí ña sŭ'ún yó'o nda'a nŭvi nandá'ví, ní'kúu? —káchí taJudas xí'in na.

⁶ Ta on sŭvŭ xá'a ña ndixa kí'vi ini ra xínŭ ra nŭvi nandá'ví kúu ña nŭka'an taJudas saá, chí taJudas kúu taŭ ta ndíso chiño xí'in sŭ'ún ña xínŭ ñó'ó taJesús xí'in naxíka xí'in ra. Ta yóo sava kŭvŭ taJudas kisa kuí'ná ra lo'o sŭ'ún yó'o.

⁷ Ta taJesús ndakuijn ra, nŭka'an ra xí'in taJudas, káchí ra saá:

—On sandi'i ún ñaña'a yó'o chí ñava'a ke'é ña xí'inŭ. Saá chí chíkaŭ va'a ña ndutŭ yó'o ña konŭ ñó'ó ña rá kŭvŭ vitin xá'a ña kasa ti'va ña yŭkŭ koñuŭ, chí xa yatin kíxaxŭ ña kŭvŭ ta nduxunŭ.

⁸ Ta ndó'o, ndi'i saá kŭvŭ yóo nandá'ví xí'in ndó, ta yŭ'ŭ, salo'o ní kŭ kŭvŭ yóoŭ xí'in ndó —káchí taJesús xí'in nŭvi na ndóo vikŭ lo'o yó'o.

To'on yó'o ká'an ña ndí kónŭ na ka'ni na taLázaro

⁹ Kuá'a ní najudío xínŭ so'o na ña kíxaxŭ taJesús ñoo Betania, ta kuá'an na koto na ra, ta ñii saá kónŭ na koto na taLázaro taŭ ta xŭkuu ta nŭxi'ŭ, ta taJesús sanatakŭ ña'á ra.

¹⁰ Ta saá naná'no noŭ nasutŭ na kúu na xa yóo yu'ú ña ka'ni na taJesús, ta vitin naŭkoo yu'ú nayó'o ña ka'ni na taLázaro.

¹¹ Kónŭ na ka'ni na taLázaro chí kuá'a ní najudío xa sandakoo na yichŭ nasutŭ yó'o, ta kíxá'á na ndíkŭn na saŭta taJesús, chí sanatakŭ ra taLázaro.

* **12:3** Sava litro ndutŭ kúu ñii libra. † **12:5** Ñii denario kúu sŭ'ún ña kúu ya'vi ñii taŭ tá kŭsa chíño ñii kŭvŭ.

*Tq'on yó'o ká'qñ ña xq'a kivi ñikivi taJesús ñoo Jerusalén
(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)*

¹² Ta ñitivi inka kivi, ta chútú ní ñivi ñoo Jerusalén chi xa kóni kixá'a viko Pascua, ta ñivi na nákutá'an yó'o xini sq'o na vitin kixaq taJesús ñoo Jerusalén yó'o.

¹³ Ta saá kee na kuq'an na, ta xq'nda na ñoo nda'a tón yiton ñoo, ta ní'i na kuq'a ní ñoo yó'o, ta kuq'an na nakutá'an na xí'in taJesús yichi ñoo vaxi ra. Ta xí'in ndi'i ndee na, ñika'an na, káchí na saá:

—¡Ná kasa ká'no yó Ndios! ¡Ná ke'é Ndios ñava'a xí'in tayó'o, taa tã kixaq xí'in ndayí Ndios! ¡Ná ke'é Ndios ñava'a xí'in tayó'o taa tã kúu Rey, taká'no ñoo naIsrael! —káchí na, ká'qñ na.

¹⁴ Ta taJesús xa ñani'í ra ñii burro lo'o ta yóso ra vaxi ra. Saá kisa ndivi ra ña káchí tq'on Ndios ña ñitaa na xina'a, ña káchí saá:

¹⁵ Qñ kuyi'vi ndó, ñaño Jerusalén.

Koto ndó, yó'o vaxi taa tã kúu Rey ñoo ndó,

vaxi ra yóso ra ñii burro lo'o,

saá káchí tq'on Ndios ña ñitaa na xina'a.

¹⁶ Ta naxika xí'in taJesús qñ vása ní-kundaa ini na yukia kóni káchí ndi'i ña xito na yó'o. Ta saá ni, kivi ndi'i kundivi ña ñixi'í taJesús ta ñatakú ra ta ndikó ra ndaa ra ñoyivi ñino, tãda saá ñaká'an na tq'on Ndios ña ñitaa na xina'a xq'a taJesús. Ta saá kundaa ini na ndi'í ña ke'é ñivi xí'in taJesús kúu ña kisa ndivi na tq'on Ndios yó'o.

¹⁷ Nixiyo kuq'a ní ñivi na xini taJesús kivi sanatakú ra taLázaro. Chi tã xa ñixi'í xikuu ra, ta ñinduxun ra tixin kavua, ta saá kixaq taJesús, ta kana ra taLázaro xí'in kivi ra, ta sanatakú ña'a ra. Ta ñivi na xini ñayó'o xata ní'no na tq'on xq'a ñava'a yó'o ke'é taJesús.

¹⁸ Ñakán kía ndi'i ñivi na xini sq'o tq'on yó'o, kee na kuq'an na ña nakutá'an na xí'in taJesús yichi ñoo vaxi ra ña kixaq ra ñoo Jerusalén.

¹⁹ Ta xq'a ñayó'o nafariseo ñika'an na xí'in tá'an na, káchí na saá:

—¡Nda manj kúu ña ndukú yó kundee yó ñoo tayó'o! ¡Koto ndó! Ndi'í saá ñivi ñoyivi yó'o ndikón na satã taJesús vitin —káchí na, ká'qñ na xí'in tá'an na.

Tq'on yó'o ká'qñ ña ñivi na inka ñoo ñandukú na taJesús

²⁰ Ta sava ñivi na kixaq ñoo Jerusalén ña kasa tq'ó na Ndios viko Pascua kúu na inka ñoo, ta ká'qñ na tq'on griego.

²¹ Ta sava nagriego yó'o kixaq na ñoo ñii taxika xí'in taJesús tã ñani Felipe, taa tã kee ñoo Betsaida estado Galilea kúu ra. Kixaq nagriego ñoo taFelipe yó'o, ta ñika'an na xí'in ra, káchí na saá:

—Tata, kóni ndi koto ndi taJesús —káchí na xí'in ra.

²² Ta taFelipe ñixa'an ra ndatq'on ra xí'in inka taxika xí'in taJesús, tã ñani Andrés, ta ndiqvi na saá kee na kuq'an na, ta ñixaq na ñoo taJesús ña ndatq'on na xí'in ra xq'a ña kóni nagriego yó'o.

²³ Ta ndakuijn taJesús, ñika'an ra saá:

—Xa kixaq yatin ní kivi ña yi'í, taa tã kixi ñoo Ndios, kasa ndivi ñi chiño ká'no, ta xq'a ñayó'o Ndios kasa ká'no ra yi'í, ta kanóo síkón ñatq'ó ñi.

²⁴ Ta ña ndixa ndaa ká'qñ xí'in ndó tá yoo ñii ndikjn trigo, ta tá qñ chi'í ñivi ndikjn yó'o, ta kindqo mató'ón ña. Ta saá ni, tá chi'í ñivi ndikjn trigo yó'o tixin ño'o, ta saá ndixa ta'vi sqo ña, ta ndutã ña ta kua'no ña, ta nduu ña kuq'a ní ndikjn trigo. Ta ndatán yoo ndikjn trigo ña chi'í ñivi tixin ño'o

saá yóo j chi xíní ñó'ó kivij, ta nduxun j, ta nataku j. Ta xá'a ña kundo'o j saá, kuá'a ní ñivi kutaku na xí'in Ndios.

²⁵ Ta ndatán yí'j táxi xí'in mji j ña kasa ndivi j ña kóni Ndios, ñii kí'va saá ñivi na ndíkõn yichij, xíní ñó'ó na taxi xí'in mji na ña ke'é na ña kóni Ndios. Chi ndi'i ñivi na ndasaá kuiti kúsi j ini kutaku va'a ñoyívi yó'o, nayó'o ndañó'ó na nõ Ndios. Ta ndi'i ñivi na õn vása ndi'i ní ini xá'a ña kutaku va'a na ñoyívi yó'o, nayó'o kúu na naní'i yichij ndaa ña va'a kutaku na xí'in Ndios.

²⁶ Ndi'i ñivi na kóni kasa chiño nõ j, xíní ñó'ó kundikõn na yichij, ta saá ndatán yóo ña ké'é j, saá ke'é na. Ta Yivá j Ndios kasa to'ó ra ndi'i ñivi na kúu na kisa chiño nõ j.

To'on yó'o ká'an ña taJesus ndatõ'on ra xí'in ñivi ndasaá koo ña kivij ra

²⁷ 'Ta vitin ndi'i ní ini j, ta xáni ní ini j yukía ká'an j xí'in Ndios. ¿An ndukú j nõ Yivá j Ndios ña sakaku ra yí'j nõ ña xo'vi ní? Ó'on, õn ká'an j saá, chi xá'a ña kasa ndivi j chiño yo'vi ní, nda kivij kúu ña kixaa j ñoyívi yó'o —káchí taJesus.

²⁸ Ta saá ñika'an taJesus xí'in Ndios, káchí ra saá:

—Tata Yivá j, vitin kasa ndivi ún chiño xá'a ña kasa ká'no ñivi yó'ó ta chinóo síkón na ñato'ó ún —káchí taJesus xí'in Ndios.

Ta saá xinj so'o ra tãhij to'on Ndios ña kixi ñoyívi ñino ña ñika'an ña, káchí ña saá:

—Xa kisa ndivi j chiño ká'no ña kisa ká'no ñivi yí'j, ta çhinóo síkón na ñato'ó j, ta tuku inkã yichij ke'é j saá —káchí to'on ñika'an ña xí'in ra.

²⁹ Ta ñivi na ndóo xí'in taJesus xinj so'o na tãhij yó'o, ta sava ñivi xani sinj na án ndá'yi savj. Ta inkã na ñika'an, káchí na:

—Ñii ángel ña kixi nõ Ndios ñika'an ña xí'in ra —káchí na, ká'an na.

³⁰ Ta taJesus ñika'an ra xí'in na:

—Õn sjívi xá'a yí'j kúu ña ñika'an tãhij yó'o, ta ñika'an tãhij yó'o xá'a ña chindee ña ndó'ó ña ndixa kandixa ndó yí'j.

³¹ Vitin xa yatin kixaa kivi ña kasa nani Ndios xá'a kuãchi ñivi ñoyívi yó'o. Ta saá ñanímã ndiva'a ká'no, ña kúu ña xá'nda chiño nõ ñivi ñoyívi yó'o vitin, Ndios sakana ra nímã yó'o ko'õn ña ke'e nõ naa ní.

³² Ta yí'j, kivi ndaní'i ñivi yí'j nõ síkón, ta xí'in ñayó'o ke'é j ña ndi'i ñivi kixaa na nõ j —káchí taJesus xí'in na.

³³ Ñika'an ra to'on yó'o ña ndatõ'on ra xí'in ñivi ña kundaa ini na ndi kivij ra nda'a tón cruz.

³⁴ Ta ndakuijn ñivi, ñika'an na, káchí na saá:

—Xa ka'vi ndj to'on Ndios ña ñjtaa na kujya xinq'a ña káchí xá'a Cristo, tã tã ti'ví Ndios. Ta to'on yó'o káchí ña ndi Cristo kutaku ra ndi'i saá kivi ña vaçi. Ta yó'ó káchí ún ndi ndaní'i na tã tã kixi nõ Ndios, ta sandaa na ra nda'a tón cruz. Ta, çyu kúu tã tã ká'an ún xá'a, tã káchí ún kúu tã tã kixi nõ Ndios? —káchí na xí'in ra.

³⁵ Ta ndakuijn taJesus, ñika'an ra xí'in na:

—Ndatán yóo ño'õ ndino'o yé'e, saá yóo j, ta salo'o kuiti kã kivi yóo j xí'in ndó. Xíní ñó'ó kundikõn ndó yichij ña yé'e ndino'o, ko'tõ ñii kama naki'in yichij ña naa ndó'ó. Chi ñivi na xíka yichij naa õn vása xinj nayó'o míchí kuã'an na.

36 Yí'j kúu Ño'q ndino'o yé'e, ta vitin kivi ña yóo ka j xí'in ndó, xini ñó'ó kandixa ndó yí'j. Ta saá nduu ndó nivi na ku'a'an yichí nqo yé'e Ño'q ndino'o —káchí tajesús xí'in na.

Ta ndi'i nika'an ra saá, ta kee ra ku'a'an ra, ta nixaá ra ñii xiiña nqo chise'é xí'in mji ra kotq naní'i nanivi ra.

To'on yó'o ká'an ña ku'a ní najudío ni-xiin na kandixa na tajesús

37 Vará tajesús xa ke'é ra ku'a ní milagro xini nivi, ta saá ni, ni-xiin na kandixa na ra.

38 Ta xí'in ña on kandixa na ra, kisa ndivi na ña nika'an to'on Ndios ña nítta taprofeta Isaías kujya xina'á, ña káchí saá:

Yivá yó Ndios, lo'o ní nivi kandixa na to'on ún ña ndatq'on j xí'in na.

Ni on vása ní-kundaa ini na ndi xí'in ndee mji ún kúu ña kisa ndivi j ndi'i chiño ná'no ña xini na,

káchí to'on ña nítta talsaiás xina'á.

39 Vitin kisa ndivi najudío yó'o ndatán yóo ña nítta talsaiás kujya xina'á, chi ni-kuchiño na kandixa na tajesús. Ta inká xiiña nqo to'on Ndios ña nítta talsaiás xina'á, káchí ña saá xa'a nivi yó'o:

40 Qn vása ní-xiin na nakoni na ta kotq'on na yichí ña kúu ñandaa,

ñakán kía Ndios taxi ra ña nduu nayó'o ndatán yóo nivi nakuáá, chi on vása kúchiño na koni na ñandaa.

Ta xa'a ña ni-xiin na kandixa na ñandaa, Ndios taxi ra ña nduu toon ní ka ini na,

nduu na nivi na on vása kúchiño kandixa ñandaa.

Ta xa'a nivi yó'o, Ndios nika'an ra, káchí ra saá:

“Ndá lo'o ni-xiin na nandikó ini na,

ta ni-xiin na kixi na nqo j xa'a ña sanda'a j na ña va'a kutaku na yichí ndaa”,

káchí Ndios nqo to'on ra ña nítta talsaiás kujya xina'á.

41 Talsaiás yó'o xikuu ñii taprofeta ta nika'an ndoso to'on Ndios kujya xina'á, ta xini na ndi'i ndee ña livi ká'no ña kómí tajesús ñoyívi nino. Ta saá talsaiás nítta ra to'on yó'o, ña ndatq'on xa'a ña ndó'o tajesús kivi táku ra ñoyívi yó'o.

42 Vará sava nachiño ná'no nqo najudío kándixa na tajesús ndi ndixa kúu ra taq ta tiví Ndios, ta on vása ní-xiin na ka'an na saá xí'in inká nivi chi yí'vi na nqo nafariseo. Saá chi nafariseo xa xa'nda chiño na ndi ndi'i nivi na kándixa ndi tajesús kúu Cristo, taq ta tiví Ndios vaxi, nayó'o on kuchiño ka na kivi na ini ve'e ño'o sinagoga, káchí nafariseo.

43 Ndi'i nivi na kúu na yí'vi ka'an ña kándixa na tajesús, nayó'o xáni sinj na ndi ña ndáyá'ví ní ka kúu ña kanóo va'a ñatq'ó na nqo nivi ñoyívi yó'o, ta xáni sinj na lo'o ní ndáyá'ví ña kúu ña kanóo va'a ñatq'ó na nqo Ndios.

To'on yó'o ká'an ña ndi to'on tajesús

kúu ña kasa nani xa'a kuachi nivi

44 Ta saá xí'in ndi'i ndee ra, tajesús nika'an ra xí'in nivi, káchí ra saá:

—Ta nivi na kándixa yí'j, nayó'o on sivi ñii laá mji j kándixa na, ta kándixa na Ndios, taq ta tiví yí'j kixaá j.

45 Ta nivi na xini yí'j, nayó'o xini na Yivá j Ndios, taq ta tiví yí'j kixaá j.

46 Yí'j kúu Ño'q ndino'o yé'e ñoyívi yó'o. Ta ndi'i nivi na ndixa kándixa yí'j, nayó'o on kotq'on ka na yichí nqo naa.

47 Ta ndi'i n̄ivi na kuiti x̄ini s̄o'o t̄o'on ña ká'an̄ j, ta ɔn x̄ijn na kasa ndivi na ña, ta ɔn s̄ivi ȳi'j kúu t̄a t̄a kasa nani x̄a'á ña ɔn vá'a ké'é nayó'o. Saá chi ɔn s̄ivi x̄a'á ña kasa nani j x̄a'á kuachi n̄ivi kúu ña k̄ixaā j ñoyívi yó'o, ta x̄a'á ña sakaku j n̄ivi ñoyívi yó'o kúu ña k̄ixaā j.

48 Ta n̄ivi na ɔn x̄ijn koni ȳi'j, ta ni ɔn x̄ijn na kandixa na t̄o'on j, ta ndixa xa yóo ña kasa nani x̄a'á kuachi nayó'o. Chi tá k̄ixaā k̄ivj sondí'í ñoyívi yó'o, ta m̄ji t̄o'on ña n̄ika'án̄ j x̄i'in nayó'o kasa nani x̄a'á kuachi na ña kúu ña ɔn vása ní-xiin na chikaā s̄o'o na t̄o'on yó'o.

49 Chi x̄i'in ndayí Yivá j Ndios ká'an̄ j t̄o'on ña ndát'o'on̄ j x̄i'in ndó. Ta ɔn s̄ivi ndasaá kuiti t̄o'on m̄ji j kúu ña ká'an̄ j. Saá chi Yivá j Ndios kúu t̄a t̄a t̄i'ví ȳi'j k̄ixaā j, ta x̄'nda chiño ra ndá t̄o'on kúu ña k̄a'án̄ j x̄i'in ndó, ta x̄'nda chiño ra yu kúu ña saná'a j ndó'o.

50 Ta ȳi'j, x̄ini v̄a'a j ndí ña x̄'nda chiño Yivá j Ndios kúu ña táxi kutaku ndino'o n̄ivi ndi'i saá k̄ivj. Ta ñii k̄i'va ndatán yóo t̄o'on ña x̄'nda chiño ra k̄a'án̄ j, saá ká'an̄ j x̄i'in n̄ivi —káchí t̄ajesús x̄i'in na.

13

T̄o'on yó'o ká'an̄ ña nakata t̄ajesús x̄a'á ñii ñii nax̄ika x̄i'in ra

1 Ta ɔn t̄a'án̄ k̄a kixá'á kana vik̄o Pascua,* ta t̄ajesús x̄ini ra ña xa yatin ní t̄ondaā k̄ivj ña kee ra ñoyívi yó'o, ta ndikó ra no'ɔ ra noɔ yóo Yivá yó Ndios. Ndi'i saá k̄ivj t̄ajesús xa kí'vi ní ini ra x̄ini ra n̄ivi na kándixa ña'á ñoyívi yó'o, ta vitin k̄ixaā k̄ivj ña saná'a ra na ndasaá ndixa ndeé ní kí'vi ini ra x̄ini ra na, chi nda lo'o ɔn ndi'i ña kí'vi ini ra x̄ini ra na.

2 Ta x̄ikuaa ní, xa kóni kuaa kúu ña, ta saá yóo t̄ajesús x̄ixi ra x̄i'in nax̄ika x̄i'in ra. Ta ñaním̄a ndiv̄a'a ká'no xa ch̄ikaā ña ini t̄ajudas Iscariote, s̄a'ya t̄aSimón, ña nataxi ra t̄ajesús nda'ā n̄ivi na s̄aā ini x̄ini ña'á.

3 Ta t̄ajesús kúndāa ini ra ndí Yivá ra Ndios xa t̄axi ra nda'ā ra ndi'i ndayí noɔ ndi'i ña yóo, ta x̄ini t̄ajesús ña k̄ixi ra noɔ Ndios ta vitin ȳachi ní ndikó ra no'ɔ ra.

4 Ta saá nakundichi ra ta t̄ava ra tik̄o t̄o kán̄i ña kánóo s̄at̄a tik̄o t̄o ndixin ra, ta ch̄inóo v̄a'a ra ña ñii x̄i'ña, ta saá k̄atón ra ñii toalla t̄o t̄o ra.

5 Ch̄ikaā ra takui'í ini ñii k̄aa ña kónó ini, ta k̄ixá'á ra nakata ra x̄a'á ñii ñii t̄ax̄ika x̄i'in ra. Ta x̄i'in toalla yákón ra x̄a'á ñii ñii t̄ayó'o.

6 Tá k̄ixaā ra noɔ yóo x̄a'á t̄aSimón Pedro, ta n̄ika'án̄ t̄aPedro x̄i'in ra:

—Tata, yó'o kúu t̄a t̄aká'no noɔ j. ¿Án nakata ún x̄a'á j?

7 Ta ndakuijn t̄ajesús, n̄ika'án̄ ra:

—Vitin ɔn vása kúndāa ini ún yukí̄a kóni kachi ña ké'é j yó'o, ta ñii k̄ivj v̄axi kúndāa v̄a'a ini ún x̄a'á ñayó'o —káchí t̄ajesús x̄i'in t̄aPedro.

8 —ɔn vá'a saá, Tata —káchí t̄aPedro x̄i'in t̄ajesús —ndā ñii k̄ivj ɔn taxi j nakata ún x̄a'á j —káchí ra.

Ta ndakuijn t̄ajesús, n̄ika'án̄ ra x̄i'in ra:

—Tá ɔn taxi ún nakata j x̄a'á ún, ta ɔn kuchiño k̄a ún kuu ún t̄a t̄a ndik̄on ȳi'j —káchí t̄ajesús x̄i'in ra.

9 Ta ndakuijn t̄aPedro, n̄ika'án̄ ra:

—Tá saá yóo ña ká'an̄ ún, Tata, ta v̄a'a k̄a ɔn nakata ún ndasaá kuiti x̄a'á j, ta nakata ún ndā nda'á j t̄and̄a s̄inj j —káchí t̄aPedro x̄i'in t̄ajesús.

* 13:1 Pascua najudio kána ña ux̄ā k̄ivj x̄a'á ña náká'án̄ na ndasaá Ndios s̄akaku ra nax̄j síkuu na noɔ ñaño Egipto kuȳa x̄in̄a'á.

10 Ta ndakuijn taJesús, njka'an ra:

—Ndi'i nivi na xa chichi takuii, na xa yoo ndii ndi'i sata koñu kuu nayoo, ta ndasaá kuiti xini ñó'ó ndoo xa'a na. Ta ndó'ó, nanjvi ndii kuu ndó, ta saá ni, on sivi ndi'i ndó kuu nivi ndii —káchí ra xí'in na.

11 Njka'an ra saá xí'in na, chi xini ra yu kuu taa ta nataxi kui'ná ña'a nda'a nivi na saá ini xini ña'a.

12 Tá ndi'i nakata ra xa'a naxíka xí'in ra, ta nakundixin ra tikoto ra, ta tuku nakoo ra noo yoo tón mesa, noo xixi ra xí'in na. Ta saá njndaka to'on ra na, káchí ra saá xí'in na:

—¿An kúndaq ini ndó yukia kóni kachí ñachiño ke'éj ña nakataj xa'a ndó?

13 Chi ndó'ó káchí ndó yi'j kuu taKá'no noo ndó, ta káchí ndó xí'in j kuu j taMaestro ndó, ta ñandaq kuu ña káchí ndó saá.

14 Ta xa'a ña kuu j taMaestro ndó, ta xa'a ña kuu j taKá'no noo ndó, ndixa xini ñó'ó kasa ndivi ndó chiño ndatán yoo ña kisa ndivi j xí'in ndó, tãda kasa njno ka xí'in mji ndó ta saá koo ti'va ndó nakata ndó xa'a tá'an ndó.

15 Saá chi xa chindú'uj ña ke'éj yó'o ña saná'a j ndó'ó, ta ñii ki'va saá xini ñó'ó ke'é ndó xí'in tá'an ndó. Yi'j kisa njno xí'in mji j xa'a ña chindee j ndó'ó, ta ñii ki'va saá xini ñó'ó kasa njno xí'in mji ndó xa'a ña chindee tá'an ndó.

16 Ña ndixa ndaq kuu to'on yó'o: Nda ñii tamozo on vása kuu ra ta ká'no ka noo ta xá'nda chiño noo ra, ta nda ñii taa ta tí'ví tapatrón ko'on chiño noo ra, on vása kuu tayó'o ta ká'no ka noo tapatrón ta tí'ví ña'a ko'on ra chiño.

17 Ta ndó'ó, tá ndixa kúndaq ini ndó to'on yó'o, ta saá ná kunakaq ñasij ini ndó xa'a ña kisa ndivi ndó ña.

18 'On vása ká'an j saá xa'a ndi'i ndó, chi xini va'a j ini ñii ñii ndó'ó na kuu nivi na nakaxin j. Ta yoo to'on Ndios ña njtaa na kujya xina'a, ña káchí saá: “Ñii taa ta yoo xixi sija va'a xí'in j, vitin tayó'o nduu ra ta saá ini xini yi'j”, káchí to'on Ndios. Ta ndi'i to'on Ndios yó'o xini ñó'ó kundivi ña.

19 Ndát'o'on j ñayó'o xí'in ndó vitin ña on ta'an ka kundivi ña. Ta saá tá kixaq kijv ña kundivi ndi'i ñayó'o, ta kandixa ndó ndí Yi'j Kúu j taa ta kixi noo Ndios.†

20 Ña ndixa ndaq ká'an j xí'in ndó, ndi'i nivi na náki'in va'a nivi na tí'ví j ko'on chiño noo j, ña ké'é na saá kóni kachí ña náki'in va'a na yi'j. Ta ndi'i nivi na náki'in va'a yi'j, ña ké'é na saá kóni kachí ña náki'in va'a na Ndios, taa ta tí'ví yi'j vaxi j —káchí taJesús xí'in na.

To'on yó'o ká'an ña

tajesús ká'an ra ndí ñii taa siko kui'ná ña'a ra

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

21 Ta saá taJesús kóno ní nákaq ña ndi'í ní ini ra, nda sákisin ña níma ra, ta njka'an ra xí'in naxíka xí'in ra:

—Ña ndixa ndaq ká'an j xí'in ndó vitin ndí ñii ndó'ó kuu taa ta siko kui'ná yi'j ta nataxi ra yi'j nda'a nivi na saá ini xini yi'j —káchí ra xí'in na.

22 Ta naxíka xí'in ra nakoto na noo tá'an na, ta xáni sijn na yu kuu taa ta ká'an taJesús xa'a.

† 13:19 To'on hebreo ña káchí “Yi'j Kúu j” kuu kijv Ndios ndino'o.

²³ Ta ñii taxíka xí'in taJesús, ta kúu ta kí'vi ní ini taJesús xíni ra, yóo yatin ra sijn taJesús,

²⁴ ta taSimón Pedro ñixika nda'a ra ñoq tayó'o ña ndaka to'on ra taJesús yu kúu ta ta ká'an ra xa'a.

²⁵ Ta saá tayó'o ndíko koo ra ta ñakoto ra ñoq taJesús, ta ñindaka to'on ña'a ra, káchí ra saá:

—¿Yu kúu ta ta ká'an ún xa'a, Tata? —káchí ra.

²⁶ Ta ndakuijn taJesús, ñika'an ra:

—Kúu ra ta ta taxi j nda'a sítá va'a ña chindaxin j yó'o —káchí taJesús.

Ta chindaxin ra sítá va'a ta taxi ra ña nda'a taJudas Iscariote ta kúu sa'ya taSimón.

²⁷ Ta taJudas ñaki'in ra sítá va'a yó'o, ta xixi ra ña, ta saá xandikõn ñanímá ndiva'a ká'no ñaní Satanás ñikí'vi ña ini ra. Ta taJesús ñika'an ra xí'in ra:

—Va'a kama kasa ndivi ún chiño ña chjkaa ini ún ke'é ún —káchí ra xí'in taJudas.

²⁸ Ta ndá ñii naxíka xí'in ra na ndóo xixi ñoq mesa, õn vása kúndaq ini na ndachun ñika'an taJesús saá xí'in taJudas.

²⁹ Saá chi taJudas kúu ta ndíso chiño xí'in sijún ña sáta na ña xíni ñó'o taJesús xí'in ndi'i naxíka xí'in ra, ta saá sava na xáni sjn na ndí taJesús ká'an ra xí'in taJudas ña ko'on ra sata ra ña konj ñó'o na xa'a vikõ Pascua, án ká'an ra xí'in taJudas ña taxi ra lo'o sijún nda'a ñivi na kúu nandá'vi.

³⁰ Tá ndí'i xixi taJudas sítá va'a ña taxi taJesús nda'a ra, ta kee ra kuq'an ra ke'e. Ta xa ñoo ní kúu ña.

*Tq'on yó'o ká'an ña xa'a ñii ndayí xaá,
xa'nda chiño taJesús ñoq na kándixa ña'a*

³¹ Ta ndí'i kee taJudas, kuq'an ra ke'e, ta ñika'an taJesús xí'in na ñindõq xí'in ra, káchí ra saá:

—Vitin kasa ndivi j ñii ñava'a ká'no, ta xa'a ñayó'o ñivi kasa ká'no na yí'j ta chinóo síkón na ñato'ó yí'j, ta ta kixi ñoq Ndios. Ta ñii kí'va saá kasa ká'no na Ndios ta chinóo síkón na ñato'ó ra, xa'a ñava'a ká'no yó'o ña kasa ndivi j.

³² Ndixa xí'in ñava'a ña kasa ndivi j vitin, yí'j chinóo síkón j ñato'ó Ndios. Ta mji Ndios chinóo síkón ra ñato'ó yí'j. Ta yaxhí ní kasa ndivi Ndios saá.

³³ Ta ndó'o, sa'ya mji j, salo'o kuiti kví yóo ka j xí'in ndó, ta vitin ndato'on j xí'in ndó ndatán yóo to'on ña xa ñika'an j xí'in naná'no ñoq najudío, kví ñika'an j xí'in na, kachí j saá: “Nandukú ndó yí'j, ta õn kuchiño ndó ko'on ndó ñoq ko'on j”, saá kachí j xí'in na, ta ñii kí'va saá ká'an j xí'in ndó'o vitin.

³⁴ Tá vitin ndato'on j xí'in ndó xá'nda chiño j ñoq ndó ñii ndayí xaá, ña káchí saá: Ndixa kuki'vi ní ini ndó koni tá'an ndó. Ñii kí'va ndatán kí'vi ini j xíini j ndó'o, saá kuki'vi ní ini ndó koni tá'an ndó.

³⁵ Tá ndixa kí'vi ini ndó xíni tá'an ndó, ta xa'a ñayó'o ndi'i ñivi kúndaq ini na ndí ndó'o kúu ñivi na kándixa yí'j ta ndíkõn ndó yí'j —káchí taJesús xí'in na.

*TaJesús ndatq'on ra ndí taPedro ka'an ra unj yichí
ña õn xíni ña'a ra*

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶ Ta taSimón Pedro ñindaka to'on ra taJesús, káchí ra saá:

—Tata, ¿michí ko'on ún?

Ta ndakuijn taJesús, njka'ǎn ra:

—Vitin ǎn kivi kǎ'ǎn ún xí'in j nǎo kǎ'ǎn j. Ta saá ni, tá ndi'i nija'a kua'a ní kivi, ta saá kuchiño ún kǎ'ǎn ún nǎo kǎ'ǎn j —káchi taJesús.

³⁷ Ta taPedro njka'ǎn ra, káchi ra saá:

—Tata, ¿ndachun ǎn kivi kǎ'ǎn j xí'in ún vitin? Chi yi'j, xa yóo ti'va j nda kivi j nǎo ún —káchi taPedro xí'in taJesús.

³⁸ Ta ndakuijn taJesús, njka'ǎn ra xí'in taPedro:

—¿Án ndixa kía xa yóo ti'va ún kivi ún nǎo j? Ña ndixa ndaa ká'ǎn j xí'in ún vitin, tá ǎn ta'ǎn ka kana nduxú chée ñoo vitin, ta xa unj yichj njka'ǎn ún xí'in nivi ña ǎn vása xini ún yi'j —káchi taJesús xí'in taPedro.

14

To'on yó'o ká'ǎn ñii laá Jesucristo kúu yichj ña xaǎ nivi nǎo yóo Ndios

¹ Njka'ǎn taJesús xí'in naxika xí'in ra, káchi ra saá:

—ǎn kundi'i ini ndó. Ndixa ndino'o ini ndó kandixa ndó Ndios, ta ndixa ndino'o ini ndó kandixa ndó yi'j.

² Ve'e Yivá j Ndios ñoyivi ñino ká'no ní ña. Yóo kua'a ní xiiña nǎo va'a kutaku ndi'ndó. Tá ǎn sivi ñandaa kúu ña ká'ǎn j xa'a ve'e Yivá j, níkúu, ta nda lo'o ǎn ndatǎ'on j saá xí'in ndó. Ta vitin kǎ'ǎn j ña kasa ndivi j xiiña nǎo va'a kutaku ndó.

³ Tá ndi'i kisa ndivi j xiiña nǎo va'a kutaku ndó ve'e Yivá j, ta ndikó j ñoyivi yó'o ña naki'in j ndó'o ta kǎ'ǎn ndó xí'in j. Ta saá nda mji nǎo táku j, ndó'o kutaku ndó xí'in j ndi'i saá kivi.

⁴ Ndó'o, xa xini ndó yichj ña ndasaá kuchiño xaǎ ndó nǎo kǎ'ǎn j —káchi taJesús xí'in naxika xí'in ra.

⁵ Ta ñii taxika xí'in taJesús, naní ra Tomás, njndaka to'on ra, káchi ra saá:

—Tata, ǎn vása xini ndi míchi kǎ'ǎn ún, ta saá, ¿ndasaá koo kuchiño konj ndi yichj?

⁶ Ta ndakuijn taJesús, njka'ǎn ra xí'in ra:

—Yi'j kúu yichj ña kuchiño xaǎ nivi nǎo Ndios, ta yi'j kúu nǎo káku ñandaa ndino'o, ta yi'j kúu ndee ña taxi kutaku ndino'o nivi. ǎn kǎ'ǎn inka yichj ña kuchiño xaǎ nivi nǎo Ndios: ñii laá yi'j kúu yichj ña taxi xaǎ nivi nǎo Ndios ta kutaku na xí'in ra.

⁷ Ta ndó'o, tá ndixa xini ndó yi'j, ta saá ndixa konj ndó Yivá j Ndios. Tandá vitin tandá ndi'ndi' kivi vaxi, xa xini va'a ndó ra, ta xí'in nduchu nǎo ndó xa xini ndó ra —káchi taJesús xí'in na.

⁸ Ta inka taxika xí'in taJesús, naní ra Felipe, njka'ǎn ra, káchi ra saá:

—Tata, saná'a ún ndi'ndi' ndasaá kuchiño koni ndi Yivá yóo Ndios, ta ñayó'o kuiti kúu ndi'ndi' ña xini ndó'o ndi.

⁹ Ta ndakuijn taJesús, njka'ǎn ra xí'in ra:

—Xa kua'a ní kivi yóo j xí'in ndó, ta, ¿án ǎn ta'ǎn konj ún yi'j, tata? Ndi'i nivi na xini yi'j, nayó'o ñii káchi xini na Yivá j. Ta saá, ¿ndachun ká'ǎn ún xí'in j xini ndó'o saná'a j ndó'o ndasaá kuchiño koni ndó Yivá j?

¹⁰ ¿Án ǎn ta'ǎn kandixa ún ndi yi'j táku j ini Yivá j ta Yivá j táku ra ini mji? To'on ña ká'ǎn j xí'in ndó, ǎn sivi ndasaá kuiti to'on mji kúu ña, chi to'on Yivá j Ndios kúu ña. Saá chi Yivá j táku ra ini mji, ta chiño mji ra kúu ña kisa ndivi j.

11 Vá'a kandixa ndó to'on ña ká'an j xí'in ndó ndí yí'j táku j ini Yivá j ta Yivá j táku ra ini mji j. Tá on kivi kandixa ndó yí'j xa'a to'on yó'o, ta va'a kandixa ndó yí'j xa'a milagro ñava'a ke'é j noo ndó ña sáná'a yu kúu j.

12 Ña ndixa ndaa ká'an j xí'in ndó, ndi'i nivi na kándixa yí'j kúchiño na ke'é na ñii ki'va ndatán yoo chiño ké'é j. Ta ndixa nayó'o ke'é na chiño ña ná'no ka noo chiño ke'é j, chi yí'j ndikó j noo Yivá j.

13 Ta ndó'o na kándixa yí'j, tá xí'in ndayí kivi j, ndukú ndó ñava'a ña xini ñó'o ndó, ta yí'j kasa ndivi j ndi'i ña ndukú ndó. Ta xa'a ña ke'é j saá, nivi kasa ká'no na Yivá yó ta chinoo síkón na ñato'o ra.

14 Tuku ká'an j xí'in ndó'o na kúu nivi na kándixa yí'j: Tá xí'in ndayí kivi j ndukú ndó ñava'a, ta yí'j kasa ndivi j ndi'i ña ndukú ndó noo j —káchí ta Jesús.

*To'on yó'o ká'an xa'a Níma Ndios
koo ña xí'in nivi na kándixa ta Jesús*

15 Ta ta Jesús nika'an ka ra xí'in naxika xí'in ra, káchí ra saá:

—Ta ndó'o, tá kí'vi ini ndó xini ndó yí'j, ta saá kasa ndivi ndó ña xá'nda chiño j noo ndó.

16 Ta yí'j, ndukú j noo Yivá yó Ndios ta ndixa ti'ví ra Níma ña ñani “Níma ña chikaa ndee ini nivi”, ta kutaku ña xí'in ndó ndi'i saá kivi ña vaxi.

17 Ta Níma yó'o saná'a ña ndó'o ndasaá kuiti ña ndixa ndaa ndino'o. Ta nivi na ndikón yichi on vá'a ñoyivi yó'o on vása kúchiño na naki'in na Níma yó'o, saá chi on vása kúchiño koto na ña, ni on vása xini na ña. Ta ndó'o, nivi na kándixa yí'j, ndixa xini ndó Níma yó'o, chi yoo ña xí'in ndó vitin, ta kivi ña vaxi kunakaa ña ini ñii ñii ndó'o.

18 Ta yí'j, on sandakoo mató'on j ndó'o, ña kutaku ndó ndatán táku naváli xindá'ví na on koó yivá si'í. Ta yí'j yaxi ní ndikó j ta kixaa j noo ndó.

19 Tjxin ña salo'o kivi, nivi na ndikón yichi on vá'a ñoyivi yó'o, on kúchiño ka na koto na yí'j. Ta ndó'o, on kundo'o ndó saá, chi ndixa koto ka ndó yí'j. Ta xa'a ña ndixa ndino'o táku j, ndó'o ndixa ndino'o kutaku ndó.

20 Kivi kundivi ñayó'o saá, ta ndó'o ndixa kundaa ini ndó ndí yí'j táku j ini Yivá j, ta ndó'o táku ndó ini yí'j, ta yí'j táku j ini ndó'o.

21 Ndi'i nivi na náki'in va'a ña xá'nda chiño j noo na, ta kisa ndivi na ña, nayó'o sáná'a na ndí ndixa kúu na nivi na kí'vi ini xini yí'j. Ta ndi'i nivi na kí'vi ini xini yí'j, ta Yivá j Ndios ndixa kuki'vi ini ra koni ra nayó'o. Ta saá tuku yí'j ndixa kuki'vi ini j koni j nayó'o ta taxi xí'in mji j noo na, ña koni va'a na yí'j —káchí ta Jesús xí'in na.

22 Ta saá inká taxika xí'in ta Jesús, ñani ra Judas (ta on sivi ta Judas Iscariote kúu tayó'o), nika'an ra xí'in ta Jesús, káchí ra saá:

—Tata, zndachun taxi ún ndasaá kuiti mji ndi kuu nivi na kúchiño koni va'a yó'o? ¿Ndachun on vása ke'é ún saá xí'in ndi'i nivi ñoyivi yó'o ña kúchiño koni na yó'o?

23 Ta ndakuijn ta Jesús, nika'an ra xí'in ra:

—Ndi'i nivi na kí'vi ini xini yí'j, nivi yó'o kasa ndivi na to'on j. Ta Yivá j Ndios kuki'vi ini ra koni ra nayó'o, ta Yivá j xí'in yí'j ndixa kixaa ndi noo nayó'o, ta kutaku ndi xí'in na.

24 Ta n̄ivi na ɔn vása kí'vi ini xíni na yí'j, nayó'o ɔn vása kása ndivi na to'on̄j. Ta ɔn s̄iví ndasaá kuiti to'on̄ yí'j kúu ña ká'an̄j, ta ndixa kúu ña to'on̄ Yivá yó Ndios, ɽa ɽa ti'ví yí'j k̄ixaá̄j.

25 'Ndi'i ñayó'o ndátɔ'on̄j xí'in ndó k̄ivj yóo k̄aj xí'in ndó vitin.

26 Ta k̄ixaá̄ k̄ivj Yivá yó Ndios ti'ví ra Nímā ña chíkaá̄ ndeɽ ini n̄ivi, ta xí'in ndayí k̄ivj ti'ví ra Nímā yó'o, ta k̄ixaá̄ ña kutak̄u ña ini ndó, ta saná'a ña ndó'ó ndi'i ña xínj ñó'ó kundaā ini ndó, ta sanaká'an̄ ña ndó'ó ndi'i to'on̄ ña n̄ika'an̄j xí'in ndó.

27 'Ta vitin táxīj ña kunakaá̄ ñava'a ini ndó. Ta ñava'a yó'o kúu ña káku inīj, ta sání'ij̄ ña ndó'ó. Ta ñava'a yó'o ña táxīj ña kunakaá̄ ña ini ndó, ɔn s̄iví ñii kúu ña xí'in ña táxī n̄ivi na ndíkɔn yich̄i ñoyívi yó'o nda'a ndó ña koo va'a ini ndó. Ta saá ndó'ó n̄ivi na kándixa yí'j, vitin xá'nda chíñōj n̄oɔ ndó: ɔn kundí'i ini ndó, ta ni ɔn kuyí'ví ini ndó.

28 Xa x̄inj̄ so'o ndó ña n̄ika'an̄j xí'in ndó ndí keēj k̄o'on̄j vitin, ta k̄ixaá̄ ñii k̄ivj ndík̄ōj n̄oɔ ndó. Tá ndixa ndino'o kí'vi ini ndó xíni ndó yí'j, ta saá kusij̄ ní ini ndó ña kundaā ini ndó kuá'an̄j n̄oɔ yóo Yivá yó, chí Yivá yó kúu ɽa ɽa ká'no k̄a n̄oɔ yí'j.

29 Ta xa ndátɔ'on̄j xí'in ndó ndi'i ñayó'o vitin tá ɔn ɽá'an̄ k̄a kundivi ña. Ta saá tá k̄ixaá̄ k̄ivj kundivi ndi'i ña ndátɔ'on̄j xí'in ndó, ta koni ndó ña, ta saá kandixa k̄a ndó yí'j.

30 'ɔn vása kuá'a ní k̄a ndatɔ'on̄j xí'in ndó vitin, chí xa vāxi ñaním̄a ndiva'a ká'no ña kúu ña xá'nda chíñō n̄oɔ n̄ivi na ndíkɔn yich̄i ñoyívi yó'o. Ta saá ni, ñaním̄a ndiva'a ká'no yó'o nd̄a lo'o ɔn vása xá'nda chíñō ña n̄oɔ yí'j.

31 Ta yí'j, ndasaá kuiti kása ndivīj ña xá'nda chíñō Yivá̄j Ndios n̄oɔ̄j. Ta xa'a ña kása ndivīj saá, kundaā ini n̄ivi ndí ndixa kí'vi ní inīj xínj̄ Yivá̄j Ndios. Ta vitin, nakuita ndó, na'a ndó k̄o'on̄ ndó xí'in̄j —káchí ɽajesús xí'in naxíka xí'in ra.

15

To'on̄ yó'o ká'qn̄ ña, ndátán yóo m̄ij̄ tón uva ndino'o, saá yóo ɽajesús

1 Ta saá ɽajesús ndátɔ'on̄ ra ink̄a cuento ña saná'a ra naxíka xí'in ra, káchí ra saá:

—Ta yí'j, ndátán yóo m̄ij̄ tón uva ndino'o, saá yóōj. Ta Yivá̄j Ndios ndátán yóo ɽa ɽa ndáa tón uva xí'in ndi'i nda'a nó, saá yóo ra.

2 Ta xá'nda ra ndi'i nda'a tón uva n̄oɔ ɔn vása kóon̄ tíuva. Ta nda'a tón uva n̄oɔ va'a kóon̄ rí, náka'nda tuku lo'o ra n̄oɔ ña, ña taxi ña va'a k̄a koon̄ tíuva.

3 Ta to'on̄ ña n̄ika'an̄j xí'in ndó, ndátán yóo ña s̄ijn̄ xá'nda, ta kindaa ña ndi'i ña ɔn vása va'a yóo ini ndó, saá yóo to'on̄ yó'o. Ta vitin n̄ivi na ndundii kúu ndó xa'a ña chíkaá̄ so'o ndó to'on̄ ña n̄ika'an̄j xí'in ndó.

4 Ta saá xínj̄ ñó'ó koo ndó xí'in̄j̄ ndi'i saá k̄ivj, ta yí'j̄ koōj̄ xí'in ndó'ó. Saá chí táná ɽá'nd̄a, ta n̄andoso xíká yo'o nda'a tón uva, ta ña n̄andoso xíká yo'o, ɔn vása kúchiñō m̄ij̄ ña taxi ña nd̄a ñii kuj̄'i. Ñayó'o saná'a ña ndó'ó tá ɔn vása ñii yóo ndó xí'in̄j̄, ta saá ɔn kuchiñō ndó ke'é ndó nd̄a ñii ñava'a.

5 'Yí'j̄, ndátán yóo m̄ij̄ tón uva ndino'o saá yóōj, ta ndó'ó, ndátán yóo yo'o nda'a tón uva yó'o, saá yóo ndó'ó xí'in̄j̄. Tá ñii yóo ndó'ó xí'in̄j̄, ta yí'j̄, ñii yóōj̄ xí'in ndó, ta saá ndixa ke'é ndó kuá'a ní chíñō va'a. Ta chíñō

yó'o ndatán tíkuji' va'a ní ña kóon nda'a tón uva saá yóo ña. Ta saá ni, tá yóo yo'ò nda'a tón uva ña ñita'nda ñandoso xíká, ñayó'o on kuchiño ña taxi ña koon nda' ñii kuji' nda'a ña. Ta ñii kji'va saá, tá on vása ká ñii yóo ndó xí'in j, ta nda' ñii chiño va'a on kuchiño ndó ke'é ndó.

⁶ Ta ñivi na kúxíká ñoq yí'j, ta on vása ñii yóo ká na xí'in j, nayó'o ndatán yóo nda'a tón uva ña ñita'nda ñandoso xíká ta ñiyichí ña, saá yóo na ñoq j. Ta nda'a ñiyichí yó'o, ñivi nakaya na ña, ta taan na ña ñoq yóo ño'ò xíxi, ta kòkò ña.

⁷ Ta ndó'ó, tá ñii yóo ndó xí'in j, ta to'on j táku ña ini ndó, ta saá va'a ndukú ndó ñoq Yivá j Ndios nda' ndá ká ña kóni ndó, ta ndixa taxi ra ña ndukú ndó nda'a ndó.

⁸ Ta vitin ñayó'o ke'é ndó xa'a ña chinóo síkón ndó ñato'ó Ndios ñoq inká ñivi: Xínj ñó'ó nduu ndó ñivi na va'a ini, na kisa ndivi ña kóni Ndios, ta saá saná'a ndó ndixa kúu ndó ñivi na ndíkón yí'j —káchí taJesus xí'in naxíka xí'in ra.

⁹ Ta ñika'an ká ra xí'in na, káchí ra saá:

—Ñii kji'va ndatán kí'vi ini Yivá j Ndios xíni ra yí'j, saá kí'vi ini j xínj j ndó'ó. Ta saá ñii ñii kivi ná kutaku ká ndó tixin ña kí'vi ní ini j xínj j ndó'ó, ta on sandakoo ndó yí'j.

¹⁰ Tá kasa ndivi ndó ña xá'nda chiño j ñoq ndó, ta saá ñii ñii kivi kutaku ndó tixin ña kí'vi ní ini j xínj j ndó'ó. Saá chi yí'j, ñii kji'va saá kisa ndivi j ña kóni Yivá j Ndios, ta ndi'i saá kivi táku j tixin ña kí'vi ní ini ra xíni ra yí'j.

¹¹ 'Ndató'on j ñayó'o xí'in ndó chi kóni j ña ndixa ná kusij ní ini ndó'ó. Chi mji ñasij ña káku ini mji j, kóni j ndí ná kunakaa ñasij yó'o ini ndó'ó, ta saá kuu ndó ñivi na kusij ndino'o ini.

¹² Ña xá'nda chiño j ñoq ndó kúu ñayó'o: Ndixa kuki'vi ini ndó koni tá'an ndó, ndatán kí'vi ini j xínj j ndó'ó.

¹³ Saá chi ta ta ndixa ká'no ní ká kí'vi ini xíni natá'an kúu ta ta táxi xí'in mji nda' kivi ra xa'a nayó'o.

¹⁴ Ta ndó'ó, táná kasa ndivi ndó ña ká'an j xí'in ndó, ta kuu ndó ñivi na náta'an va'a xí'in j.

¹⁵ On ká'an ká j xí'in ndó kúu ndó ndasaá kuiti na kisa chiño ñoq j, chi ñivi na kisa chiño ñoq ñii taká'no on vása xínj na yu kúu ña xáni sijn taká'no yó'o ke'é ra. Ta yí'j sakunaní j ndó'o namigo j na náta'an va'a xí'in j, saá chi xa ndató'on j xí'in ndó ndi'i ña saná'a Yivá j Ndios yí'j.

¹⁶ On sivi mji ndó kúu ñivi na ñakaxin kundikon ndó yí'j, ta yí'j kúu ta ta ñakaxin j ndó'ó ña kundikon ndó yí'j, ta sakuiso chiño j ndó'ó ña kasa ndivi ndó ku'a ní chiño va'a. Ta chiño va'a yó'o koo ña ndatán yóo kuji' va'a ña koo na'a ní kivi. Ta saá Yivá j Ndios taxi ra nda'a ndó ndi'i ña ndukú ndó ñoq ra xí'in ndayí kivi j.

¹⁷ Ñayó'o kúu ña xá'nda chiño j ñoq ndó: Kuki'vi ini ndó koni tá'an ndó —káchí taJesus xí'in naxíka xí'in ra.

Tq'on yó'o ká'an ndí ñivi na ndíkõn yichí ñoyívi yó'o, sáq ini na xíni na ñivi na ndíkõn yichí taJesus

¹⁸ Ta ñika'an ká taJesus xí'in naxíka xí'in ra, káchí ra saá:

—Tá ñivi na ndíkõn yichí on vá'a ñoyívi yó'o sáq ini na xíni na ndó'ó, ta saá naká'an ndó ndí si'na ká ñii kji'va saá ke'é na xí'in j.

¹⁹ Táná koo yu'ú ndó xí'in ñivi ñoyívi yó'o, ta saá nanivi ñoyívi yó'o kuki'vi ini na koni na ndó'ó. Ta ndó'ó, on sivi na ndíkõn yichí on vá'a

ñoyívi yó'o kúu ndó, chi yí'j naka'xin j ndó'ó ña sandakoo ndó yichí on vá'a yó'o xa'á ña kundikon ndó yichí j. Ñakán kía ñivi na ndíkon yichí on vá'a ñoyívi yó'o sáa ní ini na xíni na ndó'ó.

²⁰ Naká'án ndó to'on ña njka'an j xí'in ndó saá: "Ndá ñii tamozo on vása kúu ra tá ká'no ka ñoq tá xa'nda chiño ñoq ra", káchí j xí'in ndó. Ta to'on yó'o kóni káchí ña ñii k'va ke'é na xí'in yí'j, Taq táKá'no ñoq ndó, saá ke'é na xí'in ndó'ó na kisa chiño ñoq j. Ñivi ñoyívi yó'o saxo'vi na yí'j, ta saá ndixa saxo'vi na ndó'ó. Ta saá ni, ñixiyo ñivi na chikaq so'o to'on j, ta ñii k'va saá koo ñivi na chikaq so'o to'on ña ka'an ndó xí'in na.

²¹ Saá ke'é ñivi xí'in ndó chi ndó'ó kúu na ndíkon yichí j. Chi ñivi na kua'an yichí on vá'a ñoyívi yó'o on vása xíni na Ndios, tá kúu taq tá t'vi yí'j kixaa j.

²² Tá on vása ní-kixi j ñoq na, tá ni on vása ní-ndato'on j xí'in na, níkúu, ta saá on vása ndiso na kuachi ñoq ña ndato'on j xí'in na. Ta vitin on kivi káchí na on vása ndiso na kuachi, chi njka'an j xí'in na yu kúu ñandaq, ta ñi-xiin na kasa ndivi na ña ndato'on j xí'in na.

²³ Ndi'i ñivi na sáa ini xíni yí'j kúu na sáa ini xíni Yivá j Ndios.

²⁴ Xa kisa ndivi j kua'á ní milagro ná'no, ta ndá ñii ñivi, ta ni si'na ta ni vitin, on vása ní-ke'é na ñava'a ndatán yóo ñamilagro kisa ndivi j ñoyívi yó'o. Tá on vása ní-ke'é j saá, níkúu, ta ñivi on vása ndiso na kuachi xa'á ña ñi-xiin na kandixa na yí'j. Ta ndixa xíni na milagro ke'é j, ta saá ni, sáa ní ini na xíni na yí'j, ta ñii k'va saá, sáa ini na xíni na Yivá j Ndios.

²⁵ Saá ke'é ñivi yó'o chi to'on Ndios xíni ñó'ó kundivi ña. Ta ñii xiiña ñoq to'on Ndios yó'o vaxi ndayí ña ñitaa taMoisés kujya xina'á, ta káchí ña saá: "Sáa ini ñivi xíni na yí'j, vará ndá lo'o on koq xa'á ña ke'é na saá", káchí to'on Ndios —káchí tajesús xí'in naxíka xí'in ra.

²⁶ Ta njka'an ka tajesús xí'in naxíka xí'in ra, káchí ra saá:

—Vaxi kivi kixaa Níma Ndios ñoq ndó, ta Níma yó'o kúu ña chíkaq ndee ini ñivi, ta ndato'on ña ndasaá kuiti ñandaq ndino'o xí'in ñivi. Níma yó'o kee ña ñoq Ndios ta kixaa ña ñoq ndó, chi yí'j ti'vi j ña xí'in ndayí Yivá j, ta Níma Ndios yó'o ka'an ña xí'in ndó ndi'i ñandaq xa'á j.

²⁷ Ta saá ndó'ó kuu ndó ñivi na ka'an xa'á j ndi'i ñandaq xí'in inká ñivi, saá chi ndá kivi kixá'á j kisa ndivi j chiño Yivá j ñoyívi yó'o, ndó'ó kúu ñivi na kixá'á kisa chiño xí'in j —káchí tajesús xí'in naxíka xí'in ra.

16

¹ Ta tajesús njka'an ka ra xí'in na, káchí ra saá:

—Ndi'i to'on yó'o xa njka'an j ña xí'in ndó xa'á ña on sandakoo ndó yichí j.

² Chi vaxi kivi tá naná'no ñoq najudío on taxi ka na k'vi ndó ini ve'e ño'o sinagoga. Ta vaxi kivi ñivi kani sijn j na ndí ñava'a ní kúu ña ke'é na ña ka'ni na ndó'ó, chi xí'in ña ke'é na saá kúu ñava'a kasa ndivi na ña kóni Ndios, saá kani sijn mji na.

³ Saxo'vi na ndó'ó saá, chi ndá ñii kivi on ta'an konj ndixa na Yivá yó Ndios, ta ni on ta'an konj ndixa na yí'j.

⁴ Ta vitin xa ndato'on j xí'in ndó ñayó'o, ta saá tá kixaa kivi ña kundo'o ndó ñayó'o, ta saá naká'án ndó to'on yó'o ña njka'an j xí'in ndó —káchí tajesús.

To'on yó'o ká'an ña xa'á chiño ña kasa ndivi Níma Ndios

Ta njka'an ka tajesús xí'in naxíka xí'in ra, káchí ra saá:

—Ta *kivi* *kixá'a* ndó *kísa* ndivi ndó *chiño* *xí'in* *j*, *on* *vása* *ní-ka'an* *j* *xí'in* ndó *ndasaá* *kundo'o* ndó *xá'a* *j*, *chi* *yóo* *kaj* *xí'in* ndó.

⁵ Ta *vitin* *ndikó* *j* *no'oj* *noo* *ta* *ta* *tí'vi* *yí'j* *kixaa* *j*, *ta* *nda* *nii* *ndó'o* *on* *vása* *ndáka* *to'on* ndó *yí'j* *míchi* *ko'on* *j*.

⁶ Ta *saá* *ni*, *vitin* *kúchuchú* *ní* *ini* ndó *xá'a* *ña* *xinj* *so'o* ndó *ña* *ká'an* *j* *ko'on* *j*.

⁷ Ta *ña* *ndixa* *nda* *ká'an* *j* *xí'in* ndó *ndí* *nii* *ñava'a* *xá'a* ndó *kúu* *ña* *ko'on* *j*. *Saá* *chi* *tá* *on* *vása* *ko'on* *j*, *ta* *on* *kívi* *kixaa* *Níma* *ña* *nani* *Níma* *ña* *chíka* *nde* *ini* *nivi*. *Ta* *yí'j*, *tána* *ko'on* *j*, *ta* *tí'vi* *j* *Níma* *yó'o* *kixaa* *ña* *noo* ndó.

⁸ *Tá* *kivi* *kixaa* *Níma* *Ndios* *yó'o*, *ta* *saná'a* *ña* *nivi* *ño* *yívi* *yó'o* *ña* *kunda* *va'a* *ini* *na* *yu* *kúu* *na* *ndíso* *kuachi* *noo* *Ndios*, *ta* *kunda* *va'a* *ini* *na* *yu* *kúu* *navá'a* *nanda*, *ta* *kunda* *va'a* *ini* *na* *ndixa* *Ndios* *kasa* *nani* *ra* *xá'a* *ndi'i* *nivi* *na* *ndíso* *kuachi*.

⁹ *Saá* *chi* *Níma* *Ndios* *yó'o* *chindee* *ña* *nivi* *ña* *kunda* *ini* *na* *ndí* *ndíso* *na* *kuachi* *xá'a* *ña* *nj-xiin* *na* *kandixa* *na* *yí'j*.

¹⁰ *Ta* *Níma* *Ndios* *chindee* *ña* *nivi* *ña* *kunda* *ini* *na* *ndí* *yí'j* *kúu* *ta* *ta* *va'a*, *ta* *nda*, *saá* *chi* *yí'j* *ndikó* *j* *no'oj* *noo* *Yivá* *j* *Ndios*, *ta* *ndó'o* *on* *kívi* *koni* *ka* *ndó* *yí'j* *ño* *yívi* *yó'o*.

¹¹ *Ta* *Níma* *Ndios* *chindee* *ña* *nivi* *ña* *kunda* *ini* *na* *ndixa* *Ndios* *kasa* *nani* *ra* *xá'a* *kuachi* *na*, *chi* *xa* *kísa* *nani* *ra* *kuachi* *ñaníma* *ndiva'a* *ká'no*, *ña* *kúu* *ña* *xá'nda* *chiño* *noo* *nivi* *ño* *yívi* *yó'o*, *ta* *ndixa* *xo'vi* *ní* *ñandiva'a* *yó'o* *xá'a* *kuachi* *ndiso* *ña* —*káchí* *ta* *Jesús* *xí'in* *naxíka* *xí'in* *ra*.

¹² *Ta* *nika'an* *ka* *ra* *xí'in* *na*, *káchí* *ra* *saá*:

—*Yóo* *ku'a* *ní* *ka* *to'on* *ña* *kóni* *j* *ka'an* *j* *xí'in* ndó, *ta* *on* *ka'an* *j* *ña* *xí'in* ndó *vitin*, *chi* *vitin* *on* *kúchiño* *kunde* *ndó* *konj* *so'o* ndó *ndi'i* *to'on* *yó'o*.

¹³ *Tá* *kixaa* *Níma* *Ndios*, *nina* *ñanda* *nda* *to'on* *ña* *xí'in* ndó, *ta* *saná'a* *káxín* *ña* *ndó'o* *ndasaá* *va'a* *kundikon* ndó *yichí* *ña* *nda*. *Saá* *chi* *Níma* *Ndios* *yó'o* *on* *vása* *ka'an* *ña* *ndasaá* *kuiti* *to'on* *mji* *ña*, *ta* *ka'an* *ña* *nda* *tán* *yóo* *mji* *to'on* *ña* *xinj* *so'o* *ña* *nika'an* *Ndios*, *saá* *ka'an* *ña* *xí'in* ndó. *Ta* *Níma* *Ndios* *yó'o* *nda* *to'on* *ña* *xí'in* ndó *yukía* *koo* *kivi* *ña* *vaxi*.

¹⁴ *Ta* *chinóo* *síkon* *ña* *ñato'o* *j* *noo* *nivi*, *chi* *ndi'i* *ñandichí* *ña* *kómí* *j*, *Níma* *Ndios* *naki'in* *ña* *ñayó'o*, *ta* *taxi* *ña* *ñandichí* *yó'o* *nda'a* ndó *ña* *kunda* *ini* ndó *ndi'i* *ñanda*.

¹⁵ *Ndi'i* *ñava'a* *kómí* *Yivá* *j* *kúu* *ñava'a* *kómí* *j*. *Ñakán* *kía* *nika'an* *j* *xí'in* ndó *ndí* *Níma* *Ndios* *naki'in* *ña* *ñandichí* *j*, *ta* *taxi* *ñandichí* *yó'o* *nda'a* ndó *ña* *kunda* *ini* ndó *ndi'i* *ñanda* —*káchí* *ta* *Jesús* *xí'in* *naxíka* *xí'in* *ra*.

To'on *yó'o* *ká'an* *ña* *ndí* *vaxi* *yatin* *kivi*
ña *naxíka* *xí'in* *ta* *Jesús* *kusij* *ní* *ini* *na*

¹⁶ *Ta* *nika'an* *ka* *ta* *Jesús* *xí'in* *naxíka* *xí'in* *ra*, *káchí* *ra* *saá*:

—*Saló'o* *ka* *kuiti* *kúmanj* *ta* *on* *koni* *ka* *ndó* *yí'j*, *ta* *saá* *ya'a* *lo'o* *kuiti* *kivi* *ta* *tuku* *koni* *ka* *ndó* *yí'j*. *Saá* *chi* *saló'o* *ka* *kivi* *kúmanj*, *ta* *ndikó* *j* *no'oj* *noo* *yóo* *Yivá* *j* *Ndios* —*káchí* *ta* *Jesús* *xí'in* *naxíka* *xí'in* *ra*.

¹⁷ *Ta* *sava* *naxíka* *xí'in* *na* *nika'an* *na* *xí'in* *tá'an* *na*, *káchí* *na* *saá*:

—*¿Yukía* *kóni* *káchí* *to'on* *ña* *nika'an* *ra* *xí'in* *yó'o*? *Chi* *nika'an* *ra* *saló'o* *ka* *kuiti* *kúmanj* *ta* *on* *koni* *ka* *yó* *ra*. *Ta* *saá* *ya'a* *lo'o* *kuiti* *kivi* *ta* *saá* *tuku* *koni* *yó* *ra*, *saá* *chi* *ko'on* *ra* *noo* *yóo* *Yivá* *ra*, *káchí* *ra*. *¿Yukía* *kóni* *káchí* *to'on* *yó'o* *ña* *nika'an* *ra* *xí'in* *yó'o*?

¹⁸ *Ta* *tuku* *ndáka* *to'on* *tá'an* *na*, *káchí* *na* *saá*:

—¿Yukíá kóni kachí tɔ'on "sal'o kuiti kúmanj"? Qn vása kúndaḡ ini yó yukíá kóni kachí ra xí'in tɔ'on yó'o —káchí na, ká'an na.

¹⁹ Ta tɔJesús xínj ra ndí kóni na ndaká tɔ'on na ra xa'a tɔ'on ña njka'an ra xí'in na, ta saá tuku njka'an ra, káchí ra xí'in na:

—¿Án kóni ndó kundaḡ ini ndó yukíá káchí tɔ'on ña njka'an j xí'in ndó ña káchí saá: "Sal'o'o ká kuiti kúmanj ta ɔn koni ká ndó yí'j, ta saá ya'a lo'o kuiti kivi ta tuku koni ndó yí'j"?

²⁰ Ña ndixa ndaḡ kúu tɔ'on ndí ndó'ó kuaku ndó ta ndá'ví ní ká'an ndó, ta mji kivi yó'o nanivi ñoyívi yó'o va'a ní koni na, ta kusij ní ini na. Ta ndó'ó, vará lo'o kuiti kivi kuchuchú ní ini ndó, ta saá kixaḡ ñasij ní, ta kunakaḡ ña ini ndó.

²¹ Ndatán yɔ'vi ndó'o ñii ña'a ñá xa kóni kaku sa'ya, saá kundo'o ndó. Ndeé ní xó'vi ña'a yó'o tá'an mji xa yatín kaku sa'ya ñá. Ta saá, tá ndi'i njya'a kaku sa'ya ñá, ta kúsij ní ini ñá. Ta saá nándoso ñá xa'a ndi'i ña yɔ'vi ní njxɔ'vi ñá, chi kúsij ní ini ñá xa'a ña kaku inká tɔa ñoyívi yó'o.

²² Ndatán yóo ña njndo'o ña'a yó'o, saá koo ña kundo'o ndó kivi vaxi, chi kuaku ní ndó ta kuchuchú ní ini ndó xa'a ña kɔ'on j. Ta saá kixaḡ kivi ña ndikó tuku j xí'in ndó, ta kusij ní ini ndó, ta ndá ñii nivi ɔn kuchiño na kindaa na ñasij kunakaḡ ini ndó.

²³ 'Ta kivi yó'o ɔn vása ndáká tɔ'on ká ndó yí'j. Ta ña ndixa ndaḡ kúu tɔ'on ña ká'an j xí'in ndó vitin: Ndi'i ña ndukú ndó nɔɔ Yivá j Ndios xí'in ndayí kivi j, Yivá j ndixa taxi ra nda'a ndó ndi'i ña ndúkú ndó nɔɔ ra.

²⁴ Tɔnda vitin ɔn tɔ'an ndukú ndó ndá ñii ñava'a nɔɔ Ndios xí'in ndayí kivi j. Ta vitin va'a ndukú ndó ña kóni ndó nɔɔ Ndios, ta naki'in ndó ña, ta saá kunakaḡ ndino'o ñasij ini ndó.

Tɔ'on yó'o ká'an ña

tɔJesús kundeé ra nɔɔ ñandiva'a ñoyívi yó'o

²⁵ 'Nda kivi xínj tá'an yó tɔnda vitin ndatɔ'on j xí'in ndó ta saná'a j ndó'ó xí'in tɔ'on ña yɔ'vi kundaḡ ini ndó. Ta vitin kixaḡ kivi ña ɔn ká'an ká j xí'in ndó xí'in tɔ'on yɔ'vi, ta ndixa ndatɔ'on káxin j xí'in ndó xa'a Yivá j.

²⁶ Ta kivi kundaḡ ini ndó tɔ'on yó'o, ta saá mji ndó, xí'in ndayí kivi j, ndukú ndó ña xínj ñó'ó ndó nɔɔ Ndios. Qn vása konj ñó'ó kuaku ndá'ví j nɔɔ Ndios xa'a ndó,

²⁷ chi ndixa mji Ndios kí'vi ní ini ra xínj ra ndó'ó. Saá chi ndó'ó kí'vi ní ini ndó xínj ndó yí'j, ta kándixa ndó yí'j kixij nɔɔ Ndios.

²⁸ Kee j nɔɔ Yivá j Ndios ta kixaḡ j ñoyívi yó'o. Ta vitin kee j ñoyívi yó'o ta ndikó j no'ɔ j nɔɔ Yivá j Ndios —káchí tɔJesús xí'in naxíka xí'in ra.

²⁹ Ta ndakuijn naxíka xí'in ra, njka'an na, káchí na saá:

—Vitin tɔ'on ña káxin ní kúu ña ká'an ún xí'in ndj. Vitin ɔn vása ká'an ún tɔ'on ña yɔ'vi ní kundaḡ ini ndj.

³⁰ Ta vitin kundaḡ ini ndj ndí ña ndixa ɔn kɔó ndá ñii ña ɔn vása xínj ún. Tá ɔn tɔ'an ká ndaká tɔ'on nivi yó'ó, xa xínj ndi'i ún ña xáni sijn na. Ta xa'a ñayó'o kándixa ndj yó'ó kúu ún tɔa tɔ kixi nɔɔ Ndios —káchí na xí'in tɔJesús.

³¹ Ta saá tɔJesús njka'an ká ra xí'in na:

—¿Án ndixa kándixa ndó yí'j vitin?

³² Ta yaxhi ní kixaḡ ña kuɔtá ní'no ndi'i ndó, ta saá ñii ñii ndó no'ɔ ndó ve'e mji ndó. Ta sandakoo mató'ón ndó yí'j. Ta ndixa ɔn vása koo mató'ón j chi Yivá j Ndios yóo ra xí'in j.

³³ Ndatɔ'on j ñayó'o xí'in ndó ña ɔn kundí'i ní ini ndó, ta ná koo ñava'a ini ndó xá'a ña ñii yóo ndó xí'in j. Vará ndixa ndeé ní xɔ'v j ndó ñoyívi yó'o, ta ɔn kuyj'ví ndó ta chikaá ndeé xí'in mji ndó, chi yj'j xa kündeé j nɔɔ yichj ɔn vá'a ñoyívi yó'o —káchí tajesús xí'in naxíka xí'in ra.

17

Tɔ'on yó'o ká'an ña xá'a ña ndúkú tajesús nɔɔ Ndios

¹ Ta ndí'i ndatɔ'on ra ñayó'o xí'in naxíka xí'in ra, ta saá tajesús nɔkoto ndaa ra ñoyívi njno, ta njka'an ra xí'in Ndios, káchí ra saá:

—Tata Yivá j, xa kixaa mji k jv j ká'no ní. Ta vitin yj'j, tɔa tɔ kúu Sa'ya ún, ndúkú j nɔɔ ún ña chinóo síkón ún ñatɔ'ó j nɔɔ njvi. Ñava'a yó'o ndúkú j nɔɔ ún xá'a ña chinóo síkón j ñatɔ'ó mji ún nɔɔ njvi.

² Yó'ó kúu tɔa tɔ taxí ndayí nda'a yj'j ña kuu j tɔa tɔkák'no nɔɔ ndi'i njvi, xá'a ña taxí j ndi'i saá k jv j kutakɔ ndino'o ndi'i njvi na kúu na taxí ún nda'a j.

³ Yó'ó kúu ñii laá Ndios ndino'o, ta yj'j kúu Jesucristo, tɔa tɔ t'í'ví ún kixaa j ñoyívi yó'o ña sakaku j njvi. Ta saá tá tɔndaá njvi kon j ndixa na yó'ó, ta kon j ndixa na yj'j Jesucristo, ta ña ke'é na saá kúu ña táxi kutakɔ ndino'o njvi ndi'i saá k jv j.

⁴ 'Ta vitin xa kisa ndivi j ndi'i chiño ña taxí ún nda'a j, ta xá'a ñayó'o kuá'a ní njvi kasa ká'no ní na yó'ó.

⁵ Ta vitin, Tata Yivá j, chinóo síkón ún ñatɔ'ó j nɔɔ mji ún. Ñii k j'va ndátan njxjyo síkón ñatɔ'ó j k jv j xj'takuj xí'in ún ñoyívi njno si'na tá ɔn tɔ'an kɔ kuvá'a ñoyívi yó'o, saá ná koo ña.

⁶ 'Njvi na taxí ún nda'a j ña kundikɔn na yj'j, ta saná'a va'a j nayó'o ña kundaa ini na xá'a ún. Njvi na naɔaxin ún kúu na, ta taxí ún na nda'a j ña kundikɔn na yj'j, ta ndixa chikaá sɔ'o na tɔ'on ún.

⁷ Ta vitin njvi yó'o kúndaá ini na ndí ndi'i ña taxí ún nda'a j kúu ña vaxi nɔɔ mji ún,

⁸ chi njka'an j xí'in na ndi'i tɔ'on ña taxí ún ña ndatɔ'on j xí'in na. Ta ndi'i tɔ'on yó'o na k j'ín va'a na ña, ta xa kúndaá ini na ndí ndixa yj'j kee j nɔɔ ún, ta kándaá na ndí yó'ó kúu tɔa tɔ t'í'ví yj'j kixaa j ñoyívi yó'o.

⁹ 'Xá'a njvi yó'o na ndikɔn yj'j ndúkú j nɔɔ ún, ta ɔn vása ndúkú j nɔɔ ún xá'a njvi na ndikɔn yichj ɔn vá'a ñoyívi yó'o. Ndúkú j nɔɔ ún xá'a njvi na taxí ún nda'a j, chi njvi na naɔaxin mji ún kúu nayó'o.

¹⁰ Chi ndi'i njvi na ndikɔn yj'j kúu na ndikɔn yó'ó, ta ndi'i njvi na ndikɔn yó'ó kúu na ndikɔn yj'j. Xá'a ña ké'é nayó'o kúu ña kánóo síkón ñatɔ'ó j.

¹¹ 'Ta yj'j, ɔn kóo kɔ j ñoyívi yó'o, chi salo'o k jv j kúman j ta ndikó j no'ɔ j nɔɔ mji ún ñoyívi njno, ta njvi na ndikɔn yj'j kundɔo kɔ na ñoyívi yó'o. Tata Yivá j, tɔa tɔ kúu tɔ ndino'o yj'j, xáku ndá'ví j nɔɔ ún ña xí'in ndayí k jv j ún kundaa va'a ún njvi na taxí ún nda'a j. Kundaa va'a ún nayó'o xá'a ña ñii kuu na. Ñii k j'va ndátan ñii kúu mji yó, saá ná kuu nayó'o.

¹² Ta k jv j njxjyo j xí'in njvi na ndikɔn sata j ñoyívi yó'o, ta ndi'i saá k jv j xj'ndaá j nayó'o na kúu na taxí ún nda'a j. Ta xí'in ndayí k jv j ún xj'ndaá j na, ta saá ndá ñii nayó'o nj-ndaño'ó na nɔɔ j. Ndasaa kuiti tɔa tɔ ndikɔn yichj ñandiva'a kúu tɔa tɔ ndaño'ó nɔɔ j. Saá njxjyo xá'a ña kundivi tɔ'on mji ún ña njtaa na xj'na'á xá'a tɔyó'o.

13 'Vitin ndikó j xaaj j nqo ún, Tata Yivá j. Ta ña yóo ka j ñoyívi yó'o, ká'an j to'on yó'o ña konj so'o nivi na ndikon yi' j ña kusij ini na. Ndatán ñii k' va chútú ini j x' in ñasij, saá ná kutú ñasij ini nayó'o.

14 Xa ndato'on j to'on ún x' in nayó'o na kúu na ndikon yi' j. Ta nivi na ndikon yichj ñoyívi yó'o sáa ini na x' ini na nayó'o, saá chi nivi na ndikon yi' j on vása ñii yóo yu' ú na x' in nivi na ndikon yichj on vá'a ñoyívi yó'o. Ta ñii k' va saá yi' j, on vása ñii yóo yu' ú j x' in nivi na ndikon yichj on vá'a ñoyívi yó'o.

15 Ta on vása ndúkú j nqo ún ña tava ún nivi na ndikon yi' j ña sandakoo na ñoyívi yó'o, ta ndixa ndúkú j nqo ún ña kundaa va' a ún nivi yó'o nqo ña on vá'a ndi' i k' vj táku ka na ñoyívi yó'o.

16 Nivi na ndikon yi' j on vása ndikon na yichj on vá'a ñoyívi yó'o, chi yi' j on vása ndikon j yichj on vá'a yó'o.

17 Tata Yivá j, chindeé ún nayó'o ña chikaaj so'o na to'on mji ún ña kúu ña ndixa ndaa, ta x' in ñayó'o, ndasa ndii ún ini na.

18 Ndatán yóo ña ti' ví ún yi' j kasa ndivi j chiño ña kóni ún ñoyívi yó'o, saá yóo ña ti' ví j nivi na ndikon yi' j ña kasa ndivi na chiño ña kóni ún ñoyívi yó'o.

19 Ta táxi ndino'o x' in mji j kasa ndivi j ña kóni ún. Ta xa' a ña ké' é j saá, na ndikon yi' j nduu na nivi na nataxi ndino'o x' in mji ña kasa ndivi na ña kóni ún.

20 'On sjvi ndasaá kuiti xa' a nivi na ndikon yi' j vitin kúu ña xáku ndá' ví j nqo ún, ta xáku ndá' ví j nqo ún xa' a nivi na kundikon yi' j k' vj ña va' xi, chi nayó'o kúu na kandixa to'on ña ndato'on na ndikon yi' j vitin.

21 Xáku ndá' ví j nqo ún xa' a ndi' i nivi na kundikon yi' j ña chindeé ún na ña ñii kuu ndi' i na. Ndatán yó'o táku ún ini mji j, ta yi' j táku j ini mji ún, ñii k' va saá kóni j ndi' i yó'o kutaku na ini mji yó. Saá ná koo ña xa' a ña kundaa ini nivi ñoyívi yó'o ndi' ndixa yó'o kúu ta' a ta' ti' ví yi' j k' xaaj j ñoyívi yó'o.

22 Mji ñava' a ká' no ña ta' xi ún nda' a j kúu ñava' a ká' no táxi j nda' a nivi na ndikon yi' j xa' a ña ñii kuu ndi' i na, ñii k' va ndatán ñii kúu mji yó.

23 Chi yi' j kutaku j ini nivi yó'o, ndatán yó'o táku ún ini mji j. Ta saá ñii nduu ini ndi' i yó, ta xa' a ñayó'o nivi ñoyívi yó'o kundaa ini na ndi' yó'o kúu ta' a ta' ti' ví yi' j k' xaaj j ñoyívi yó'o, ta kundaa ini na ndi' ndixa ñii k' va ndatán kí' vi ini ún x' ini ún yi' j, saá kí' vi ini ún x' ini ún nivi na ndikon yi' j.

24 'Tata Yivá j, ndúkú j nqo ún xa' a ndi' i nivi na ta' xi ún nda' a j, chi kóni j ña xaaj nayó'o kutaku na x' in j ñoyívi ñino. Ndixa kóni j ña koto na ñava' a ká' no ña livi ye' e ña kómí j chi ta' xi ún ñava' a yó'o nda' a j. Saá ke' é ún x' in j, chi si' na tá on ta' án kuvá' a ñoyívi, ta xa kí' vi ini ún x' ini ún yi' j.

25 Tata Yivá j, yó'o kúu ta' a ta' ndino'o ndaa. Vará nivi na ndikon yichj on vá'a ñoyívi yó'o on vása x' ini na yó'o, ta yi' j x' ini va' a j yó'o, ta nivi na ndikon sa' ta j x' ini na ña ti' ví ún yi' j k' xaaj j ñoyívi yó'o.

26 Xa saná' a j nayó'o ndi' i ña kúu ña x' ini ñó'o kundaa ini na xa' a ún, ta on vása sandakoo j ña saná' a j na ndi' i ña x' ini ñó'o kundaa ini na xa' a ún. Ta xa' a ñayó'o ndatán ñii k' va kí' vi ini ún x' ini ún yi' j, ñii k' va saá kuki' vi ini na koni tá' an na. Ta saá tuku yi' j kutaku j ini na —káchí ta Jesús x' in Ndios.

18

To'on yó'o ká'an ña xa'a ña tiin na tajesús
(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

¹ Tá ndi'i nika'an tajesús xí'in Ndios, ta kee ra ku'a'an ra, ta naxíka xí'in ra kee na ndik'on na ku'a'an na sata ra. Niyá'a na ñii yivi naní ña Cedrón. Ta inka tá'vi yu'u yivi yó'o yóo ñii jardín, ta kixaa tajesús xí'in naxíka xí'in ra, ta niki'vi na jardín yó'o.

² Ta tãjudas, ta kúu ta njsikó kuí'ná tãjesús nda'a na sãq ini xini ña'á, xa xini ra ñoo yóo jardín yó'o, chi yó'o kúu xiiña ñoo ku'a'a ní yichi xixa'an tãjesús xí'in naxíka xí'in ra.

³ Ta saá tãjudas kixaa ra yó'o, ta ñii ti'vi natropa xí'in napolicia na ndaa ve'e ño'o ká'no kixaa na xí'in ra. Sava nafariseo xí'in sava naná'no ñoo nasutu ti'vi na napolicia yó'o ña tiin na tajesús. Sava nayó'o ní'i na candil ñoo xixi ño'o, sava na ní'i na yiton ñoo kánóo ño'o ña xixi, ta sava na ní'i espada.

⁴ Ta tãjesús xa kúndaq ndi'i ini ra yukia xini ñó'o kundo'o ra, ta ñakundichi ra ku'a'an ra nakutá'an ra xí'in na kixaa yó'o, ta ñindaqã to'on ra na, káchí ra saá xí'in na:

—¿Yukú ta ndúkú ndó? —káchí ra xí'in na.

⁵ Ta ndakuijn na:

—Ndúkú ndi tãjesús, tãño Nazaret —káchí na.

—Yi'j Kúu j —káchí tãjesús xí'in na.*

Ta tãjudas, ta kúu ta njsikó kuí'ná tãjesús, ñindichi ra xí'in na.

⁶ Tá xini so'o na to'on nika'an tajesús: “Yi'j kúu j”, káchí ra, ta kama kixá'a na ku'a'an síma na chí sata, ta ndiva na ñikoyo na ñoo ño'o.

⁷ Ta saá tuku ñindaqã to'on tãjesús na, káchí ra saá xí'in na:

—¿Yukú ta ndúkú ndó? —káchí ra.

Ta tuku ndakuijn na, káchí na saá:

—Ndi'j ndúkú ndi tãjesús, tãño Nazaret —káchí na.

⁸ —Xa nika'an xi' in ndó yi'j kúu ra —káchí tãjesús xí'in na. —Tá yi'j kúu ta ta ndúkú ndó, ta saá taxi ndó ndi ñivi na yóo xí'in j ná ko'on ndika na —káchí tãjesús xí'in na.

⁹ Xí'in to'on yó'o kundivi to'on ña sakan nika'an tãjesús xí'in Ndios, chi nika'an ra, káchí ra saá: “Tata Yivá j, nda ñii ñivi na taxi ún nda'a j, on vasa ní-sandaño'ó j na”, káchí tãjesús xí'in Ndios.

¹⁰ Ta tãSimón Pedro tava ra espada, ta kãdoso va'a ra so'o kua'a ñii ta ta naní Malco, ta kúu ta ta kisa chiño ñoo taká'no ñoo nasutu.

¹¹ Ta saá tãjesús xa'nda chiño ra ñoo tãPedro, nika'an ra xí'in ra:

—Chikaa va'a ún espada ún, saá chí Ndios chitonj ra ña yo'vi xo'vi j, ta ndixa kasa ndivi j ndi' i ña yo'vi yó'o —káchí tãjesús xí'in tãPedro.

To'on yó'o ká'an ña nixaã tãjesús ñoo tasutu ká'no
(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹² Ta saá natropa xí'in ta ndiso chiño xí'in na, ta xí'in napolicia na ndaa ve'e ño'o ká'no, tiin na tãjesús, ta katón na ra.

¹³ Ta saá nixa'an ra xí'in na ñoo ñii tasutu ká'no ta naní Anás, ta kúu siso tãCaifás. Ta kuuya yó'o tãCaifás kúu taká'no ñoo ndi' i nasutu ñoo Israel.

¹⁴ Ta mji tãCaifás yó'o kúu ta ta xa si'na ndato'on xí'in najudío ndi va'a ka xini ñó'o ñii laa ta kivi xa'a ñivi ñaño Israel, ko'o ndi' i na ndi' i xa'a.

* 18:5 To'on hebreo ña káchí “Yi'j Kúu j” kúu kivi Ndios ndino'o.

Tq'on yó'o ká'qñ ña xq'a tqPedro

ñíndichi ra ke'e ve'e tqAnás

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵ Qvi taa taxíka xí'in tqJesús ndíkqñ na satq ra kuq'añ na, ta nixaa na ve'e tasutu ká'no tqAnás. Nii tayó'o kúu tqSimón Pedro, ta inká ra kúu taa tq xinjí tá'an xí'in tasutu ká'no yó'o, ñakán taxí na nijkí'vi tayó'o xí'in tqJesús ke'e ve'e tasutu yó'o.

¹⁶ Ta tqPedro nindqo ra ñíndichi ra yatin yé'é. Ta saá tatá'an ra yó'o, taxíka xí'in tqJesús, tq kúu tq xinjí tá'an xí'in tasutu, keta ra ta nika'añ ra xí'in ñaña'a ñá ndaa yé'é. Ta saá taxí ñá nijkí'vi tqPedro.

¹⁷ Ta ñaña'a ñá ndaa yé'é yó'o nindakq tq'on ñá tqPedro, káchí ñá saá xí'in ra:

—¿Án qñ sivi yó'o kúu ún nii taxíka xí'in taa tq ñíndichi kaa? —káchí ñá.

Ta ndakuijn tqPedro:

—¡Qñ vása! Qñ sivi yi'j kúu ra —káchí ra.

¹⁸ Ta ndeé ní vixin ñoó yó'o, ta na kisa chiño nqo nave'e sutu yó'o xí'in inká napolicia na ndaa ve'e ño'o ká'no, xá'mi na ño'o, ta yíta na yatin nqo xixi ño'o ña nasaq na. Ta tqPedro ñíndichi ra xí'in na násaq ra.

Tq'on yó'o ká'qñ ndí tasutu ká'no xito ndoso ra tqJesús

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹ Ta tasutu ká'no kixá'a ra ndakq tq'on ra tqJesús xq'a nivi naxíka xí'in ra, ta ndakq tq'on ña'a ra xq'a tq'on ña saná'a ra nivi.

²⁰ Ta ndakuijn tqJesús, nika'añ ra, káchí ra saá:

—Kivi saná'a j nivi, ta qñ vása ní-saná'a se'é j na, chi saná'a j na ve'e ño'o válí sinagoga xí'in ve'e ño'o ká'no nqo nákutá'an ndi'i najudío, ta nda ñii tq'on se'é ni-ka'anj xí'in na.

²¹ ¿Ndachun ndakq tq'on ún yi'j ndá tq'on kúu ña saná'a j nivi? Va'a ka ná ndakq tq'on ún nivi na xinjí sq'o ña saná'a j, chi nayó'o xinjí na yu kúu ña nika'anj xí'in na —káchí tqJesús xí'in tasutu ká'no.

²² Tá ndi'i xinjí sq'o ra ñayó'o, ta ñii tapolicia tq ndaa ve'e ño'o ká'no, tq kúu tq ñíndichi yatin sijn tqJesús, kani ra nqo tqJesús xí'in xq'nda nda'a ra, ta nika'añ ra xí'in ra:

—¿Ndachun ndakuijn ún saá yu'u tasutu ká'no? —káchí ra.

²³ Ta ndakuijn tqJesús, nika'añ ra xí'in tayó'o:

—Tá qñ vá'a nika'anj, ta vitin yó'o ka'añ ún xí'in j yu kúu tq'on qñ vá'a nika'anj. Ta tá tq'on va'a nika'anj, ta, ¿ndachun kani ún yi'j? —káchí ra xí'in ra.

²⁴ Ta saá tasutu Anás ti'vi ra tqJesús, nó'ni ka ra, kuq'añ ra xí'in na nqo tqCaifás, tq kúu tasutu ká'no nqo ndi'i inká nasutu nqo najudío.

Tq'on yó'o ká'qñ ña xq'a tqPedro

nika'añ tuku ra qñ vása xinjí ra tqJesús

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

²⁵ Ta yoo tqSimón Pedro nqo ke'e ve'e tqAnás, ñíndichi ra násaq ra yatin nqo xixi ño'o. Ta ñii taa nindakq tq'on ra tqPedro, káchí ra saá:

—¿Án qñ sivi yó'o kúu ñii taxíka xí'in tayó'o? —káchí ra xí'in tqPedro.

Ta ndakuijn tqPedro:

—¡Qñ vása! Qñ sivi yi'j kúu ra —káchí ra.

²⁶ Ta ñíndichi yatin ñii tã kisa chiño nõõ tãşutũ ká'no, ta tãyo'õ kúu ñii tãve'e tãa tã xã'nda tãPedro sõ'o. Ta tã kisa chiño yó'õ ñíndaqã tõ'on ra tãPedro, káchí ra saá:

—¿Án õn ndixa yó'õ kúu ñii tãa tã xĩnĩ xĩ'in tãJesús nõõ yóo jardín? —káchí ra xĩ'in tãPedro.

²⁷ Ta ndãkuijn tãPedro, káchí ra saá:

—Õn şivĩ yĩ'ĩ kúu ra —káchí ra. Ta xãndĩkõn miĩ saá kãna nduxũ chée.

Tõ'on yó'õ ká'an ña xã'ã tãJesús

ñixãã ra nõõ tagobrnador Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-31; Mr. 15:1-20; Lc. 23:1-5, 13-25)

²⁸ Ta xitaãan ní kúu ña, ta napolicia xĩ'in tãJesús, kãe na ve'e tãCaifãs ta kuã'an na ve'e ká'no nõõ yóo tãPilato, tãa tãñoõ Roma kúu ra, ta kúu ra tagobrnador tã xã'nda chiño nõõ najudío. Ta najudío na chíkaã kuãchi şatã tãJesús, ndĩkõn na kuã'an na xĩ'in napolicia yó'õ, ta ñixãã na kã'e ve'e ká'no yó'õ. Ta najudío yó'õ ñi-xiin na kĩ'vi na ini ve'e yó'õ, ta yĩta na kã'e. Saá chi yóo ndayĩ najudío ña káchí ndĩ õn kivi kĩ'vi na ve'e ñivi na õn vása kúu najudío. Chi tá ya'a ndoso na ndayĩ yó'õ, ta nduu na ñivi yãkuã nõõ Ndios, ta õn kuchiño na kuxu na vikõ Pascua.[†]

²⁹ Ta saá tãPilato kãe ra ve'e ra ta kixãã ra ndã kã'e nõõ yĩta najudío yó'õ, ta ñíndaqã tõ'on ra na xã'ã tãJesús, káchí ra saá xĩ'in na:

—¿Ndã kuãchi kúu ña sãkuiso ndó tãyo'õ? —káchí tãPilato xĩ'in na.

³⁰ Ta ndãkuijn na, káchí na saá:

—Tã õn şivĩ ñii tãa tã kómĩ kuãchi kúu ra, ta õn vása kixi ndĩ nataxi ndĩ ra ndã'ã ún, níkúu —káchí na xĩ'in tãPilato.

³¹ Ta ndãkuijn tãPilato, ñikã'an ra saá:

—Vã'a kã naki'in ndó ra kõ'õn ra xĩ'in ndó ña kasa nani mji ndó xã'ã kuãchi ra, ndatãn yóo ndayĩ mji ndó najudío —káchí ra xĩ'in na.

Ta ndãkuijn najudío, ñikã'an na:

—TãJesús yó'õ xĩnĩ ñó'õ kivi ra, ta mji ndĩ najudío, õn vása kómĩ ndĩ ndayĩ taxi ndĩ kivi ñivi na kómĩ kuãchi, chí ndasaá kuiti nachiño ñoo Roma kúu na kómĩ ndayĩ taxi ña kivi ñivi na kómĩ kuãchi —káchí na xĩ'in tãPilato.

³² Xĩ'in ña ñikã'an na tõ'on yó'õ, kundivi tõ'on ña ñikã'an tãJesús ndasaá koo kivi ra. Saá chí tá nachiño ñoo Roma káchí na ndĩ ñivi ndiso na kuãchi ña táxi kivi na, ta saá katakaã ndaa na ñivi yó'õ ndã'ã tón cruz ndã kivi na.

³³ Ta saá tãPilato ndĩkõ ra ñikĩ'vi ra ini ve'e ra, ta xã'nda chiño ra ná kixi tãJesús nõõ ra. Ta saá kixãã tãJesús nõõ ra, ta ñíndaqã tõ'on ña'ã ra, káchí ra saá:

—¿Án ndixa yó'õ kúu ún Rey nõõ najudío? —káchí ra xĩ'in ra.

³⁴ Ta ndãkuijn tãJesús:

—¿Án kãku tõ'on yó'õ şĩnĩ mji ún ña ká'an ún xĩ'inĩ saá? ¿Án kãku tõ'on yó'õ şĩnĩ inkã ñivi, ta xĩnĩ sõ'o ún ña, ta saá ká'an ún xĩ'inĩ? —káchí tãJesús xĩ'in ra.

³⁵ Ta ndãkuijn tãPilato, káchí ra saá:

—¿Án xãni şĩnĩ ún tãjudío kúuĩ? Ta yó'õ, tãjudío kúu mji ún, ta ñivi nañõõ mji ún xĩ'in nasutũ ná'no ve'e ñõ'o ñoo ún kúu na táxi kuãchi

[†] 18:28 Pascua najudío kána ña uxã kivi xã'ã ña náká'an na ndasaá Ndios şãkãku ra naxĩi síkuã na nõõ nañõõ Egipto kuyã xĩnã'ã.

xá'a ún nqo j vitin. ¿Ndá kuachi kúu ña njik'i vi ún? —káchí tãPilato xí'in tãJesús.

³⁶ Ta ndakuijn tãJesús, njika'an ra saá:

—On sivi ñoyivi yó'o kúu nqo xá'nda chiño j. Tá ñoyivi yó'o kúu nqo xá'nda chiño j, níkúu, ta saá nivi na ndikõn yí'j kani tá'an na xa'a j, ña on taxi na yí'j nda'a nivi na sáa ini xini yí'j. Ta ndixa ñoo ká'no nqo xá'nda chiño j on vása ndá'vi ndaa ña ñoyivi yó'o —káchí tãJesús xí'in tãPilato.

³⁷ Ta tuku njika'an tãPilato xí'in ra:

—¿Án kóni kachí tç'on yó'o ndí ndixa ñii tãrey kúu yó'ó? —káchí ra xí'in tãJesús.

Ta ndakuijn tãJesús, njika'an ra saá:

—Tç'on mji ún káchí yí'j kúu tãrey. Ta yí'j ndakuijn j xa'a j, ká'an j ndi kixaa j ñoyivi yó'o ta kaku j xa'a ña saná'a j yu kúu ñandaa. Ta ndi' i nivi na ñii yu'ú yóo xí'in ñandaa chikaa sç'o na tç'on ña ká'an j xí'in na —káchí tãJesús xí'in tãPilato.

³⁸ Ta ndakuijn tãPilato, káchí ra saá:

—¿Yu kúu mji ñandaa? —káchí ra.

Ta saá tuku keta tãPilato, ta njika'an ra xí'in najudío, káchí ra saá:

—Ndá ñii kuachi tçoyó'o nj-kuchiño naní'j j xa'a ña kivi ra.

³⁹ Ta vitin kixaa vikç Pascua, ta ndi' i saá vikç yó'o sáña j ñii tãa tã nákaa ini ve'e kaa ña kee ra kç'on ndíkã ra. ¿Án kóni ndó ña saña j tçoyó'o, tã kúu Rey nqo ndó'ó najudío? —káchí tãPilato xí'in na.

⁴⁰ Ta ndakuijn na, ta xí'in ndi' i ndee na, njika'an na, káchí na saá:

—Ó'on, on saña ún tçoyó'o. Vã'a kã saña ún tãBarrabás ná kç'on ndíkã ra —káchí na xí'in tãPilato.

Ta tãBarrabás yó'o xikuu ñii tãa tãkuí'ná.

19

¹ Ta saá tãPilato xá'nda chiño ra nqo natropa kani na tãJesús xí'in kuártá ña nó'ni kaa sijn nqo.

² Ta saá natropa kisa vã'a na ñii corona ñiño çhínóo na sijn ra. Ta sãkundixin na ra xí'in ñii tikçtç ndí' i tçón, ndatán yóo tikçtç capa ndixin tãrey. Ta ke'é na saá xa'a ña kuaku ndaa na ra ta xa'a ña kusiki na tãJesús.

³ Ta natropa yó'o njika'an na xí'in ra, káchí na saá ña kusiki na ra:

—¡Ná koo vã'a tãRey nqo nañoo judío! —káchí na, kúsiki na tãJesús.

Ta natropa yó'o tuku tuku ká'an na xí'in ra kúsiki na ra saá, ta xí'in xa'nda nda'a na kani na nqo ra.

⁴ Ta tuku keta tãPilato njika'an ra xí'in najudío, káchí ra saá:

—Koto ndó yó'o, vaxi ra xí'in j. Ta saá kuchiño kundaa ini ndó ndí ndã ñii kuachi on vása ní-naní'j kómí ra —káchí ra xí'in na.

⁵ Ta kixaa tãJesús ndixin ra tikçtç capa ndí' i tçón, ta kánóo corona ñiño sijn ra, ta ñíndichi ra nqo nivi yó'o. Ta njika'an kã tãPilato, káchí ra saá:

—Koto ndó, yó'o yóo ra —káchí ra xí'in na.

⁶ Tá nasutũ ná'no xí'in na ndaa ve'e ñç'o xito na ñíndichi tãJesús, ta xí'in ndi' i ndee na, njika'an na, káchí na saá:

—¡Katakaã ndaa ún ra nda'a tón cruz! ¡Katakaã ndaa ún ra nda'a tón cruz! —káchí na, ká'an na xí'in ndi' i ndee na.

Ta ndakuijn tãPilato, njika'an ra xí'in na:

—Ndó'ó, ná ki'in mji ndó ra, ta ná ko'on ra xí'in ndó, ta katakaá ndaa ndó ra nda'a tón cruz. Saá chi yi'i, nda níi kuachi ni-kuchiño naní'i kómí ra —káchí ra xí'in na.

⁷ Ta níi toon ká'an najudío, káchí na saá:

—Kómí ndi ndayi ña káchí xini ñó'ó kivi ra, chi ká'an ra ndí mji ra kúu Sa'ya Ndios —káchí na xí'in taPilato.

⁸ Tá xini so'o taPilato to'on yó'o ña nika'an na, ta nyi'ví ní ra.

⁹ Ta saá tuku ndikó taPilato nindí'vi ra ini ve'e ra, ta kana ra taJesús ta kixaa ra noo ra, ta nindaqa to'on ña'a ra, káchí ra xí'in ra saá:

—¿Míchí kee ún? —káchí ra.

Ta taJesús, nda lo'o on vása ní-ndakuijn ra.

¹⁰ Ta tuku nindaqa to'on taPilato ra:

—¿Án on xijn ún ndakuijn ún yu'uj? ¿Án on vása xini ún yi'i kómí ndayi ña saña j yó'o ko'on ndika ún, ta kómí ndayi ka'ni j yó'o nda'a tón cruz? —káchí ra xí'in taJesús.

¹¹ Ta saá ndakuijn taJesús nika'an ra xí'in taPilato:

—Tá on koó ndayi ña taxi Ndios nda'a ún, ta on kivi ka'nda chiño ún noo j. Ta saá ta'a ta naxi yi'i nda'a ún kúu ta'a ta ndiso kuachi ndeé ní ka noo kuachi ña ndiso yó'ó —káchí taJesús xí'in taPilato.

¹² Tá xini so'o taPilato ñayó'o, ta saá ndukú ra ndasaá koo kuchiño saña ra taJesús ko'on ndika ra. Ta najudío tuku tuku ká'an na xí'in ndi'i ndee na, káchí na saá:

—Tána saña ún tayó'o, ta saá on sivi ka tamigo tarey César kúu ún, chi ndi'i nivi na ndása rey xí'in mji, ndatán ke'é tayó'o, kúu na nivi na sáa ini xini tarey César —káchí najudío xí'in taPilato.

¹³ Tá xini so'o taPilato ñayó'o, ta saá ta'a ra taJesús nda ke'e noo nivi ña kuchiño koto na ra. Ta saá xikoo taPilato noo níi táyi tón to'ó, tón ñindichi níi xiiña ña naní Yosó Ndika,* ta tuku naní ña Gabata to'on hebreo.

¹⁴ Ta xa yatin ma'ño ndivi† kúu ña, ta kivi yó'o xa yatin kixá'a viko Pascua. Ta saá taPilato nika'an ra xí'in najudío, káchí ra saá:

—Yó'o yóo taRey taká'no noo ndó —káchí ra xí'in na.

¹⁵ Ta ndakuijn na xí'in ndi'i ndee na, nika'an na, káchí na saá:

—¡Ná kivi ra! ¡Ná kivi ra! ¡Katakaá ndaa ún ra nda'a tón cruz! —káchí na.

Ta taPilato nindaqa to'on ra na, káchí ra saá:

—¿Án kóni ndó yi'i katakaá ndaa j taRey noo ndó nda'a tón cruz? —káchí ra xí'in na.

Ta ndakuijn nasutu ná'no, káchí na saá:

—Ñii laá rey noo ndi kúu tarey César —káchí na.

¹⁶ Ta saá, taPilato naxi ra taJesús nda'a natropa ña katakaá ndaa na ra nda'a tón cruz.

To'on yó'o ká'an ña xq'a ña katakaá ndaa na taJesús nda'a tón cruz ta nixi'í ra

(Mt. 27:32-50; Mr. 15:21-37; Lc. 23:26-49)

¹⁷ Ta saá tijn na taJesús, ta sakuiso na ra yiton tón cruz ña kuá'an ra xí'in na noo kivi ra. Ta nixaa ra níi xiiña noo naní Leke Sijní Ndí, ta to'on hebreo naní ña Gólgota.

* **19:13** Yosó yó'o kuv'a ña xí'in yuu ña taan nivi noo ña. † **19:14** Kaa uxu ovj ndivi naní ña ka jñó noo naño Roma.

18 Ta yó'o kúu nḡḡ k̄atak̄aa ndaa na taJesús nda'a tón cruz. Ta saá tuku n̄ixiyo k̄a ḡv̄i t̄aa, ta ñii tayó'o, k̄atak̄aa ndaa na ra nda'a tón cruz tón ñíndichi s̄ijn kua'á taJesús, ta ink̄a tayó'o k̄atak̄aa ndaa na ra nda'a tón cruz tón ñíndichi s̄ijn yitin taJesús.

19 Ta taPilato x̄a'nda chiño ra ña chinóo ndaa na ñii v̄it̄i s̄inj tón cruz nḡḡ tákaa ndaa taJesús. Ta káchí letra ña n̄ika'ȳi nḡḡ tón v̄it̄i saá: “Tayó'o kúu taJesús, taño Nazaret, taRey nḡḡ najudío”, káchí ña.

20 Kūa'á ní najudío ká'vi na letra yó'o, chi yatin ní ñoo Jerusalén kúu nḡḡ k̄atak̄aa ndaa na taJesús nda'a tón cruz. Ūnj nḡḡ to'on kúu ña n̄ika'ȳi nḡḡ tón v̄it̄i yó'o, ña kúu to'on hebreo, to'on latín, x̄i'in to'on griego, ta ñii káchí ká'an to'on yó'o.

21 Ta saá nasuṭu ná'no nḡḡ najudío kūa'an na k̄a'an kūachi na nḡḡ taPilato. Tá n̄ixaṭu na, ta n̄ika'an na, káchí na saá x̄i'in ra:

—On vása va'a ká'an letra ña káchí taJesús yó'o kúu taRey nḡḡ ndi najudío. Va'a k̄a ka'yi ún ink̄a letra ña kachi: “Tayó'o káchí ra m̄ji ra kúu Rey” —káchí na, ká'an na x̄i'in taPilato.

22 Ta nd̄akuijn taPilato n̄ika'an ra x̄i'in na:

—To'on ña xa n̄ika'ȳi yó'o, saá koo ña, ḡn nasama k̄a j̄ ña —káchí taPilato x̄i'in na.

23 Tá nd̄i'i k̄atak̄aa ndaa na taJesús nda'a tón cruz, ta saá kom̄i natropa yó'o n̄ata'ví na tikot̄o ra, ta ñii ñii na n̄aki'in lo'o ña. Ta k̄indḡo ñii tikot̄o kán̄j taJesús, ta n̄j-xiin na ndata na ña, chi kúu ña ñii ní ká'no tikot̄o, ña ḡn vása ní-kuku na.

24 Ta natropa n̄ika'an tá'an na, káchí na saá:

—On ndata yó tikot̄o yó'o. Va'a k̄a chikaa yó ndat̄j, ta ka'nda chiño ña yukú yó naki'in tikot̄o yó'o —káchí na.

Saá n̄ixiyo ña ke'é na, ta kundivi ña ká'an to'on Ndios, ña n̄jtaa na x̄ina'á, ña káchí saá: “Nata'ví na tikot̄o j̄, ta chikaa na ndat̄j xa'a tikot̄o ní ká'no ña x̄inoo saṭa tikot̄o x̄indixin j̄”, káchí to'on Ndios, ña n̄jtaa na x̄ina'á, ta ndat̄an ká'an to'on yó'o saá ke'é natropa x̄i'in tikot̄o taJesús.

25 Yatin x̄a'á tón cruz nḡḡ tákaa ndaa taJesús, yíta sava násí'í. Ñii ñá kúu ñáMaría, si'í taJesús, ink̄a ñá kúu k̄i'v̄i ñáMaría yó'o, ink̄a ñá kúu ñásí'í taCleofas, n̄an̄i ñá María, ta ink̄a ñá n̄an̄i María Magdalena.

26 Tá taJesús x̄ini ra si'í ra ñíndichi ñá yó'o ta x̄ini ra ñii taṭíka x̄i'in ra, ta kúu taṭa ta k̄i'vi ní ini ra x̄ini ra. Ta saá taJesús n̄ika'an ra x̄i'in si'í ra, káchí ra saá:

—Nana, tayó'o kuu sa'ya ún —káchí ra x̄i'in ñá.

27 Ta saá n̄ika'an ra x̄i'in taṭíka x̄i'in ra:

—Tata, ñáyó'o kuu si'í ún —káchí ra x̄i'in ra.

T̄and̄a k̄iv̄j yó'o nd̄u ñáMaría si'í ra, t̄and̄a k̄iv̄j saá k̄ixá'á ñá táku ñá ve'e tayó'o.

28 Tá nd̄i'i n̄iya'a ñáyó'o, ta taJesús kúndaṭa ini ra nd̄i xa k̄isa ndivi ra nd̄i'i chiño ña taṭi Ndios nda'a ra kasa ndivi ra, ta saá n̄ika'an ra to'on xa'a ña kundivi to'on Ndios ña n̄jtaa na x̄ina'á, káchí ra saá:

—Yíchi ní j̄ takuii —káchí ra.

29 Yóo ñii k̄isi ña ñó'o vino yiyá, ta saá saṭhii na ñii tikot̄o kuikon x̄i'in vino yiyá ta kaṭón na ña nḡḡ ñii yiton kán̄j, n̄an̄i nó hisopo, ta nd̄an̄i'í na nó, ta ch̄ikaa na ña yu'u taJesús, ta x̄ito ndoso ña'á ra.

30 Tá nd̄i'i x̄i'í ra lo'o vino yiyá yó'o, ta saá n̄ika'an taJesús:

—N̄ixinḡ chiño j̄ —káchí ra.

Ta saá nakuiko sijn ra ta nixi'j ra.

Tq'on yó'o ká'an ña tivi na tón lanza sijn kándiká tqJesús

³¹ Kivj yó'o kisa ndivi najudío ña kana vikō Pascua inkā kivj ña kúu ñayij ní. Ta xā'a ñayó'o najudío ñi-xiin na kindoo yikí koñu ndij ñivi na nixi'j ña kutakaā ndaa ká ña nda'a tón cruz. Ta saá nixā'an na ndukú na noq tqPilato ña ka'nda chiño ra noq natropa ña ko'on na ka'no na yikí xā'a nataa na tákaā ndaa ká nda'a tón cruz, ña kama ní kivj na. Ta saá kuchiño sanoo na yikí koñu nayó'o ña on tq'an ká kixá'a kivj yij.

³² Ta saá natropa ñaki'in na ndayí ta kixaa na, ta kixá'a na xá'no na yikí xā'a ñii ñii tã tã tákaā ndaa ká sijn tqJesús.

³³ Ta kixaa na kóni na ka'no na yikí xā'a tqJesús, ta ñakoto na xa nixi'j ra, ta saá on vása ní-xa'no na yikí xā'a ra.

³⁴ Ta ñii tãropa yó'o tivi ra tón lanza sijn kándiká yikí koñu tqJesús. Ta ña ke'é ra saá, kee kuā'a ní ñij xí'in takuú noq tivi ra tón lanza yó'o.

³⁵ Ta yj'i, tã tã ndát'o'on tq'on yó'o xí'in ndó, nixiyo j xini j ndi'i ñayó'o, ta ña ndixa ndaa kúu tq'on ña ká'an j xí'in ndó. Ta xini vā'a j ndi ñandixa kúu tq'on yó'o, ta ndát'o'on j ña xí'in ndó xā'a ña kandixa ndó ndi tqJesús kúu tã tã tvi'vi Ndios sakaku ra mji yó.

³⁶ On vása ní-xa'no na yikí xā'a tqJesús chi xini ñó'ó kundivi tq'on Ndios, ña ñitaa na xina'a, káchí ña saá: "Ndã ñii yikí ra, ñi-xa'no na", káchí ña.

³⁷ Ta inkā xiiña noq tq'on Ndios káchí saá: "Koto ndaa na tã tã tivi na tón lanza sijn kándiká", saá káchí tq'on Ndios.

*Tq'on yó'o ká'an ña xā'a ña ñinduxun tqJesús
(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)*

³⁸ Tá ndi'i ñiya'a ñayó'o, ta ñii tã ñani ra José, tañoo Arimatea kúu ra, nixaa ra ñika'an ra xí'in tqPilato, ndukú ra noq ra ña taxi ra yikí koñu tqJesús xā'a ña sanduxun ra ña. Ta tqJosé yó'o, vará kúu ra tã tã kándixa tqJesús, ta tayó'o ñi-taxi ra ña kundaā ini ñivi ña kándixa ra tqJesús, chi yí'vi ra noq naná'no noq najudío. Ta saá tãxi tqPilato ndayí nda'a tqJosé, ta ñaki'in ra yikí koñu tqJesús, ta kuā'an ña xí'in ra ña sanduxun ra ña.

³⁹ Ta saá tuku kixaa tqNicodemo noq yóo tqJosé. TãNicodemo yó'o kúu ra tã tã ñii ñoo naa nixā'an ra noq tqJesús ña ñindaqã tq'on ña'a ra. Ta vitin tqNicodemo yó'o ní'i ra oqo uxu kilo ña xá'an támi, ña ñani mirra xí'in inkā ña ñani áloe.‡

⁴⁰ Ta saá tqNicodemo xí'in tqJosé ñaki'in na yikí koñu tqJesús, ta chisúku ndaa na ña xí'in tikoto vā'a ña ñani lino. Ta tikoto yó'o, si'na sakuchu na ña xí'in ña xá'an támi ña ní'i tqNicodemo, chi saá kisa ndivi najudío xí'in yikí koñu na nixi'j xā'a ña sanduxun na ña.

⁴¹ Ta yatin noq xitakaā ndaa tqJesús nda'a tón cruz nixiyo ñii jardín noq nixiyo ñii kavua noq vā'a nduxun ñivi. Ta kavua yó'o kúu ña xaá, chi ndã ñii ñivi on tq'an nduxun na ini ña.

⁴² Ta ini kavua xaá yó'o sanduxun na yikí koñu tqJesús, chi nákaā kavua yó'o yatin noq yita tón cruz. Ta kama ní ke'é na saá, chi salo'o ní kumani ta kixá'a kivj yij vikō Pascua, ta kivj nákindée najudío kúu ñayó'o.

‡ 19:39 Oqo uxu kilo kúu ñii ciento libra.

20

To'on yó'o ká'qan ña xa'q ña nataku tajesus

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

¹ Ta xitaqan kivi noó semana, ña kúu domingo, tá'an naa ka kúu ña, ta ñaMaría Magdalena nixaq ña noq yóo kavua noq ninduxun tajesus. Ta nakoto ña on koó ka yuu ña xindasi ye'é kavua yó'o, xa kuta'a ña.

² Ta saá ndikó ñá, xíno ñá kuano'ó ñá ndato'on ñá xí'in taSimón Pedro xí'in inka'qaa ta nixika xí'in tajesus. Ta tayó'o kúu qaa ta kí'vi ní ini tajesus xíni ra. Ta nika'qan ñaMaría Magdalena xí'in ovi na saá:

—Nívi xa nitava na yiki koñu Qaa taKá'no noq yó, on koó ka ña yóo noq ninduxun ra. Ta on vása xíni ndi míchí nixa'qan na chínóo na ña —káchí ñá xí'in ovi tayó'o.

³ Ta saá taPedro xí'in inka'qaa ta nixika xí'in tajesus kama kee na kuq'qan na koto na noq ninduxun tajesus.

⁴ Ovi na saá xíno ní na kuq'qan na, ta ñii ra ndeé ka xíno kuq'qan, ta tayó'o kúu ta nixaq si'na ka noq taPedro.

⁵ Ta ta si'na ka nixaq yó'o, xikundee ra xíto ra tixin kavua noq ninduxun yiki koñu tajesus, ta xíni ra tikoto ñalino va'a ña chisúku ndaa na yiki koñu tajesus, ñayó'o kuiti xíni ra, ta saá ni, ni-ki'vi ra ini kavua yó'o.

⁶ Ta saá nixaq taPedro, ta niki'vi ra ini kavua, ta saá tuku xíni ra tikoto ña chisúku ndaa na yiki koñu tajesus.

⁷ Ta saá tuku xíni ra tikoto ña chisúku ndaa na sikon ra tãnda siji tajesus. Ta tikoto yó'o, viví nita'no va'a ña, kándú'u sín ña ñii xiiña.

⁸ Ta saá, qaa ta si'na nixaq noq nákaq kavua, niki'vi ra tixin kavua yó'o. Tá xíni ra tikoto kándú'u sín ña ñii xiiña yó'o, ta saá qandixa ra ña ndixa nataku tajesus.

⁹ Ta kivi yó'o nataq na nixika xí'in tajesus on ta'an kundaq ini na to'on Ndios ña nitaq na xina'á ña káchí ndí xíni ñó'ó kivi tajesus, ta saá nataku ra, káchí to'on yó'o.

¹⁰ Ta saá ndikó taPedro xí'in inka'qaa ta nixika xí'in tajesus, kuano'ó na ve'e na.

To'on yó'o ká'qan ñaMaría Magdalena xíni ña tajesus

(Mr. 16:9-11)

¹¹ Ta ñaMaría Magdalena nindoo ñá ye'é kavua, ta xáku ñá chí kúchuchú ní ini ñá xa'q tajesus. Ta saá xikundee ñá xito ñá tixin kavua,

¹² ta xíni ñá ovi naángel ndixin na tikoto yaa ní, ta ndóo na noq xindoso yiki koñu tajesus. Ñii ñaángel yóo ña chí noq nixiyo xa'q tajesus, ta inka'qaa ñaángel yóo ña chí noq nixiyo siji ra.

¹³ Ta nika'qan naángel xí'in ñaMaría Magdalena, káchí na saá:

—Nana, ¿ndachun xáku ún? —káchí na xí'in ñá.

Ta ndakuijn ñá, nika'qan ñá:

—Nívi naki'in na yiki koñu Qaa taKá'no noq j, ta on vása xíni j míchí nixa'qan na chínóo na ña —káchí ñá.

¹⁴ Ta saá nandikó koo ñá, nakoto ñá chí saq ñá, ta xíni ñá nindichi tajesus yó'o, ta on vása ní-nakoni ñá tajesus kúu ra.

¹⁵ Ta nika'qan ra xí'in ñá, káchí ra saá:

—Nana, ¿ndachun xáku ún? ¿Yu kúu na nándukú ún? —káchí ra xí'in ñá.

Ta xáni siji ñá tayó'o kúu qaa ta ndaa jardín, ta nika'qan ñá xí'in ra:

—Tata, ¿án yó'ó kúu ɬa ɬa naki'in yi'ki koŋu ɬa nɪnduxun yó'o?, ta ka'an ún xí'in i míchí nɪxa'an ún chɪnóo ún ña, ta ko'on i naki'in i ña ta sanduxun i ña —káchí ñá xí'in ra.

¹⁶ Ta saá nɪka'an taJesús kɪvi ñá:

—iMaría! —káchí ra xí'in ñá.

Ta tuku na'koto ñá noo ra, ta na'koni ñá ndí taJesús kúu ra, ta nɪka'an ñá xí'in ra:

—iTata Raboni! —káchí ñá xí'in ra. (To'on “Raboni” kúu to'on hebreo ña kóni kachí Maestro.)

¹⁷ Ta nɪka'an taJesús xí'in ñá, káchí ra:

—On tiin ún yi'i vitin, chi on ta'an ndikó i noo yóo Yivá i. Va'a ko'on ún ndato'on ún xí'in inká na ndíkɔn yi'i ndí xa yatin ní ndikó i ko'on i nakutá'an i xí'in Yivá i. Ta Yivá i kúu Yivá ndó'ó, ta mɪi ra kúu Ndios mɪi i, ta kúu ra Ndios mɪi ndó, saá kachí ún xí'in na —káchí taJesús xí'in ñáMaría Magdalena.

¹⁸ Ta saá ñaMaría Magdalena ndikó ñá kuano'o ñá ndato'on ñá xí'in na nɪxika xí'in taJesús. Tá nɪxaa ñá noo na, ta nɪka'an ñá xí'in na, káchí ñá saá:

—iXini i taJesús ɬa taKá'no noo yó! —káchí ñá, ta ndato'on ñá xí'in na ndí i to'on ña nɪka'an taJesús xí'in ñá.

*To'on yó'o ká'an ña na nɪxika xí'in taJesús xini na ra
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)*

¹⁹ Ta mɪi kɪvi yó'o, ña kúu kɪvi domingo, xa ku'a'an kunaa kúu ña, ta na nɪxika xí'in taJesús, na'kutá'an na ini ñii ve'e, ta na'kasi kútu na yé'é ve'e yó'o, chi yí'vi na noo naná'no noo najudío. Ta saá xati'va kɪxaa taJesús xikundichi ra ma'ño na, ta chɪndeé ra na, káchí ra saá xí'in na:

—iNá koo ñava'a ini ndó! —káchí ra.

²⁰ Ta saá taJesús saná'a ra nda'a ra, ta saná'a ra siin kándiká ra noo ta'kué'e ra. Ta kúsi i ní ini na ña xini na ra, ɬa ɬa kúu taKá'no noo na.

²¹ Ta tuku nɪka'an taJesús xí'in na:

—iNá koo ñava'a ini ndó! Ndatán ti'vi Yivá i yi'i, saá ti'vi i ndó'ó ko'on ndó kasa ndivi ndó chiño noo i.

²² Ta saá taJesús ti'vi ra ta'chi yu'u ra noo yita na, ta nɪka'an ra xí'in na, káchí ra saá:

—Naki'in ndó Níma Ndios ini ndó.

²³ Ta saá tá kisa ká'no ini ndó xa'a kuachi nɪvi, ta saá on kóo ka kuachi kuiso na. Tá on vása kisa ká'no ini ndó xa'a kuachi nɪvi, ta saá nayó'o ndiso ka na kuachi na —káchí taJesús xí'in na nɪxika xí'in ra.

*To'on yó'o ká'an xa'a taTomás
on vása kándixa ra tá ndixa táku taJesús*

²⁴ Ta ñii ta'tá'an na uxu ovi ɬa na nɪxika xí'in taJesús naní ra Tomás, ta saá tuku sa'kunani na ra ta'kuátí, ta ta'yó'o on ko'o ra ní-xiyo xí'in nata'an ra kɪvi kɪxi taJesús noo na.

²⁵ Ta natá'an ra yó'o nɪka'an na xí'in ra, káchí na saá:

—iXa xini ndi mɪi ɬa taKá'no noo yó! —káchí na xí'in ra.

Ta taTomás ndakuin ra, káchí ra saá:

—Nda kɪ'va koni i yavi noo xɪnaka'a clavo nda'a ra, ta'nda kɪ'va saki'vi i nduku nda'a i yavi yó'o, ta saki'vi i nduku nda'a i noo yóo yavi siin kándiká ra, ta'nda saá kándixa i ña ká'an ndó xí'in i —káchí taTomás xí'in na.

²⁶ Ta saá n̄ya'a ɔn̄a k̄iv̄i, ta tuku n̄akutá'an na n̄ixika x̄i'in t̄aJesús m̄i ve'e n̄oɔ si'na n̄i'vi ra n̄oɔ na k̄iv̄i n̄atak̄u ra. Ta vitin yóo t̄aTomás x̄i'in na. Ta tuku ndás̄i kút̄u yé'é ve'e n̄oɔ n̄akutá'an na, ta saá tuku xati'va k̄ixaɔ t̄aJesús n̄oɔ na, ta ch̄indeé ra na, kách̄i ra saá x̄i'in ra:

—¡Ná koo ñava'a ini ndó!

²⁷ Ta saá n̄ika'an ra x̄i'in t̄aTomás, kách̄i ra:

—Na'a kixi ún, ta chikaɔ ún nduku nda'a ún yó'o, n̄oɔ yóo yavi nda'a j̄, ta koto ún ña. Ta chikaɔ ún nduku nda'a ún n̄oɔ yóo yavi siin kándiká j̄. Ta saá ɔn kuu k̄a ún t̄a t̄a ɔn vása kándixa, ta va'a kuu ún t̄a t̄a kándixa ñandaɔ —kách̄i t̄aJesús x̄i'in t̄aTomás.

²⁸ Ta saá ndakuiin t̄aTomás, n̄ika'an ra, kách̄i ra saá:

—¡Yó'ó kúu T̄aa t̄aKá'no n̄oɔ j̄! ¡Yó'ó kúu Ndios m̄i j̄, t̄a ndik̄on j̄! —kách̄i ra x̄i'in t̄aJesús.

²⁹ Ta n̄ika'an t̄aJesús x̄i'in ra:

—X̄a'a ña x̄ini ún ȳi'j̄, vitin kándixa ún ȳi'j̄. Ta nákaɔ ñasi ini n̄vi na ɔn t̄a'an koni ȳi'j̄, ta saá ni, kándixa na ȳi'j̄ —kách̄i t̄aJesús x̄i'in t̄aTomás.

T̄o'on yó'o ká'an ña x̄a'a nd̄achun n̄itaa t̄afuan tutu yó'o

³⁰ Ta t̄aJesús ke'é ra kuɔ'a ní k̄a milagro, x̄ini n̄vi na ndik̄on s̄at̄a ra, ta ɔn vása ní-taa j̄ n̄oɔ tutu yó'o x̄a'a ndi'i ñava'a ke'é ra.

³¹ Ta ndi'i t̄o'on ña vaxi n̄oɔ tutu yó'o, n̄itaa j̄ ña x̄a'a ña kundaɔ ini ndó'ó ndí t̄aJesús kúu Cristo, ta kúu ra Sa'ya Ndios. Táná ndixa kándixa ndó ra, ta saá ndeɔ ra x̄i'in ndayí ña kómí k̄iv̄i ra taxi ña kutak̄u ndino'o ndó'ó.

21

T̄o'on yó'o ká'an k̄ixaɔ t̄aJesús n̄oɔ ux̄a na n̄ixika x̄i'in ra

¹ Tá ndi'i n̄ya'a ñayó'o, ta ink̄a yich̄i k̄ixaɔ t̄aJesús n̄oɔ na n̄ixika x̄i'in ra yu'u m̄ini ña nan̄i Tiberias.* Si'a n̄ixiyo k̄iv̄i k̄ixaɔ ra n̄oɔ na:

² N̄akutá'an sava na n̄ixika x̄i'in t̄aJesús yu'u m̄ini yó'o, ndóo na. Nayó'o kúu t̄aSimón Pedro, x̄i'in t̄aTomás t̄a sakunaní na t̄aKuátí, x̄i'in t̄aNatanael, t̄a kúu t̄añoo Caná estado Galilea, x̄i'in ɔvi sa'ya t̄aZebedeo, x̄i'in ink̄a ɔvi t̄a t̄a kúu t̄a n̄ixika x̄i'in t̄aJesús.

³ Ta n̄ika'an t̄aSimón Pedro x̄i'in na, kách̄i ra saá:

—K̄o'on j̄ tava j̄ tiaká x̄i'in ñono —kách̄i ra.

Ta ndakuiin na, n̄ika'an na x̄i'in ra:

—K̄o'on ndi x̄i'in ún —kách̄i na.

Ta saá ndaa na tón barco, ta kuɔ'an na n̄oɔ takuii m̄ini. Ta ñii ní ñoo ndúkú na tava na tiaká x̄i'in ñono, ta nda ñii rí n̄i-kuchiño na tava na.

⁴ Ta xa kuɔ'an kixá'a t̄ivi xitaan kúu ña, ta saá ñindichi t̄aJesús yu'u takuii m̄ini, ta na n̄ixika x̄i'in ra yó'o ɔn vása ní-kuchiño na nakoni na ndí t̄aJesús kúu ra.

⁵ Ta nda xiká k̄a n̄oɔ ñindichi t̄aJesús, n̄ika'an ra x̄i'in na:

—Nañani yó, ¿án kómí ndó tiaká kuxu yó? —kách̄i ra x̄i'in na.

Ta ndakuiin na:

—Ó'on, nda ñii tiaká n̄i-kuchiño ndi tava ndi, tata —kách̄i na.

⁶ Ta saá n̄ika'an tuku t̄aJesús x̄i'in na, kách̄i ra:

—Sakana ni'ni ndó ñono ini takuii, chí siin kua'a tón barco, ta saá tava ndó tiaká —kách̄i ra x̄i'in na.

* **21:1** M̄ini Tiberias, ink̄a k̄iv̄i ña kúu m̄ini Galilea.

Tá ke'é na saá, ndatán n̄ika'ān ra xí'in na, ta kuá'a ní tiaká chútú ini ñonō, ta on vása ní-kundee na tava na ñonō, chi kuá'a ní tiaká ñó'o ini ña.

⁷ Ta ñii t̄a n̄ixika xí'in t̄aJesús, t̄a kúu t̄a kí'vi ní ini t̄aJesús xini ra, n̄ika'ān ra xí'in t̄aSimón Pedro, káchí ra:

—¡M̄i T̄a t̄aKá'no n̄o yó kúu ra! —káchí ra.

Tá x̄inj̄i s̄o'o t̄aSimón Pedro ñayó'o, ta saá kama n̄akundixin ra tikot̄o ra, ña kúu ña t̄ava ra xa'a ña k̄isa chiño ra, ta s̄akana xí'in m̄ji ra n̄o takuú ña kama ko'on ra ta xa'a ra n̄o ñindichi t̄aJesús.

⁸ Ta ink̄a n̄ivi na ñó'o ini tón barco, síta na ñonō n̄o chútú tiaká, ta kuá'ān na xí'in tón barco s̄at̄a t̄aPedro. Saá chi yatin yu'u takuú yó'o x̄indichi tón barco: ñaxiká x̄indichi nó x̄ikuu ñii ciento metro.[†]

⁹ Tá k̄ixa'a na xí'in tón barco yu'u takuú, ta n̄o na tón barco yó'o, ta x̄inj̄i na ñii ño'o x̄ixi n̄o kánóo ñii tiaká yátan rí, ta saá tuku x̄inj̄i na s̄j̄ta va'a.

¹⁰ Ta n̄ika'ān t̄aJesús xí'in na, káchí ra saá:

—Taxi ndó lo'o tiaká tí s̄akán t̄ava ndó xí'in ñonō ña kuxu yó —káchí ra xí'in na.

¹¹ Ta t̄aSimón Pedro, nd̄aa tuku ra tón barco, ta n̄asita ra ñonō n̄o ñó'o tiaká, n̄asita ra ña nd̄a yu'u takuú n̄o yóo ño'o yichí. Ta kuá'a ní tiaká, ta nina tí ná'no ñó'o ini ñonō, ta kúu rí nd̄a ñii ciento ovi s̄j̄ko uxu un̄i tiaká ná'no. Vará kuá'a ní tiaká ñó'o, ta veé ní, ta on vása ní-ta'nd̄a ñonō yó'o.

¹² Ta t̄aJesús n̄ika'ān ra, káchí ra xí'in na:

—Na'a ndó kuxu yó —káchí ra.

Ta nd̄a ñii na n̄ixika xí'in ra n̄j-ndak̄a t̄o'on na ra yu kúu ra, chi xa n̄akoni na t̄aJesús, T̄a t̄aKá'no n̄o na kúu ra.

¹³ Ta saá t̄aJesús t̄j̄n ra s̄j̄ta va'a, ta t̄axi ra lo'o ña nd̄a'ā ñii ñii na n̄ixika xí'in ra. Ta saá t̄a'vi ra tiaká, ta t̄axi ra lo'o rí nd̄a'ā ñii ñii na.

¹⁴ Nd̄a k̄iv̄i n̄atak̄u t̄aJesús t̄and̄a vitin, ñayó'o kúu yich̄i un̄i ña k̄ixa'a ra n̄o na n̄ixika xí'in ra.

*T̄o'on yó'o ká'ān xa'a ña un̄i yich̄i
t̄aJesús n̄indak̄a t̄o'on ra t̄aPedro*

¹⁵ Tá nd̄i'i x̄ixi na, ta t̄aJesús n̄indak̄a t̄o'on ra t̄aSimón Pedro, káchí ra saá:

—Yó'o t̄aSimón, s̄a'ya t̄aJonás, ¿án kí'vi k̄a ini ún xini ún ȳj̄i n̄o ña kí'vi ini nayó'o xini na ȳj̄i? —káchí ra.

Ta nd̄akuijn̄ t̄aSimón Pedro, káchí ra saá:

—Oon, Tata, T̄a t̄aKá'no n̄o j̄ kúu ún, x̄inj̄i ún ndí kí'vi ini j̄ xini j̄ yó'o —káchí ra xí'in t̄aJesús.

Ta nd̄akuijn̄ t̄aJesús, n̄ika'ān ra xí'in ra:

—Taxi ún ñava'a ña x̄inj̄i ñó'o ña kixá'an t̄indikachi válí s̄an̄a j̄ —káchí ra xí'in t̄aSimón Pedro.

¹⁶ Ta tuku yich̄i t̄aJesús n̄indak̄a t̄o'on ña'á ra, káchí ra saá:

—Yó'o t̄aSimón, s̄a'ya t̄aJonás, ¿án kí'vi ini ún xini ún ȳj̄i? —káchí ra.

Ta tuku nd̄akuijn̄ t̄aPedro, n̄ika'ān ra, káchí ra saá:

—Oon, Tata, T̄a t̄aKá'no n̄o j̄ kúu ún, x̄inj̄i ún ndí kí'vi ní ini j̄ xini j̄ yó'o —káchí ra.

Ta saá t̄aJesús nd̄akuijn̄ ra:

—Vivíi kundaa ún t̄indikachi s̄an̄a j̄ —káchí ra.

[†] 21:8 Ñii metro ñii kúu ña xí'in ovi codo, ña kúu k̄i'va x̄icho'on naño Israel. Ta saá ñii ciento metro kúu ovi ciento codo.

17 Ta ña yichí uní taJesús n̄ndaq̄a t̄o'on ra taSimón Pedro, káchí ra saá: —Yó'ó taSimón, sa'ya taJonás, ¿án kí'vi ini ún xini ún yí'í? —káchí ra.

Ta taPedro kúchuchú ní ini ra, chí uní yichí taJesús n̄ndaq̄a t̄o'on ña'a ra, káchí ra: “¿Án ndixa kí'vi ini ún xini ún yí'í?” Ta saá ndakuijn ra, n̄ika'an ra xí'in taJesús, káchí ra saá:

—Tata, Taa taKá'no noq̄i kúu ún, yó'ó kúu taa ta xini ndi'i ña yóo ini n̄ivi, ta xini ún ña ndixa kí'vi ini j xini j yó'ó —káchí ra.

Ta tuku n̄ika'an taJesús xí'in ra:

—Taxi ún ñava'a ña xini ñó'ó kixá'an t̄ndikachi saṇa j —káchí ra.

18 Ta n̄ika'an ka ra xí'in taPedro, káchí ra saá:

—Ñandaa ká'an j xí'in ún, tá kivi xikuu ún talo'o, ta xa'nda chiño ún ndá tikot̄o xikoni m̄ji ún x̄indixin ún, ta ñii k̄i'va saá xa'nda chiño ún ndá mí kóni m̄ji ún ko'on ún x̄ixa'an ún. Ta kivi kuu ún taa ta x̄ikua'a ní, ta ink̄a n̄ivi kuu na ka'nda chiño noq̄ ún xa'a ña nandika ún nda'a ún, ta n̄ivi yó'o sakundixin na yó'ó tikot̄o, ta xí'in ñandux̄a ko'on ún xí'in nayó'o noq̄ on vása kóni ún ko'on ún —káchí taJesús xí'in taPedro.

19 Ta xí'in t̄o'on yó'o taJesús saná'a ña'a ra ndasaá koo kivi taPedro, ta xa'a ña kivi ra yó'o chinóo s̄kón ra ñat̄o'ó Ndios. Ta saá tuku n̄ika'an taJesús xí'in taPedro, káchí ra saá:

—Na'a, kundik̄on ún saṭa j —káchí ra.

T̄o'on yó'o ká'an xa'a taJuan, taa ta n̄itaa tutu yó'o

20 Ta taPedro ndikó koo ra naṭoto ra saṭa ra, ta x̄ini ra ndi ndik̄on ñii taa ta kúu ink̄a ta n̄ixika xí'in taJesús, taa ta kí'vi ní ini taJesús xini ra kúu tayó'o. Ta tayó'o kúu taa ta sakán lo'o kivi n̄iya'a x̄inoo s̄ini ra m̄ji kándiká taJesús, ta n̄indaq̄a t̄o'on ra taJesús, káchí ra: “¿Yu kúu taa ta s̄ikó kuí'ná yó'o noq̄ n̄ivi?”, káchí ra xí'in taJesús.

21 Ta taPedro x̄ini ra tayó'o vaxi ra, ta n̄indaq̄a t̄o'on ra taJesús, káchí ra saá:

—Tata, taKá'no noq̄i, ¿yukia kundo'o tayó'o? —káchí ra.

22 Ta ndakuijn taJesús:

—Tá kóni j ña kutaku ra nda kivi ndikó j ñoyívi yó'o, ¿yukia ndó'o ún ndíni ún xa'a tayó'o? Ta yó'o, xini ñó'ó kundik̄on ún yí'í —káchí ra xí'in taPedro.

23 Ñakán k̄ia n̄ixita ní'nó t̄o'on xa'a tayó'o ña on kivi ra, chí saá ndat̄o'on xí'in tá'an ink̄a na n̄ixika xí'in taJesús. Ta taJesús on vása ní-ka'an ra ña on kivi tayó'o. Saá chí n̄ika'an ra: “Tá kóni j ña kutaku tayó'o nda kivi ndikó j ñoyívi yó'o, ta, ¿yukia ndó'o ún ndíni ún xa'a tayó'o?”, káchí taJesús.

24 Ta yí'í kúu tayó'o, taa ta n̄ixika xí'in taJesús, ta ndakuijn j xa'a ndi'i ñayó'o, ta yí'í kúu taa ta n̄itaa t̄o'on yó'o, ta xini yó ndi'i ña ndakuijn j xa'a kúu ñandaa.

25 Yóo ku'a ní ink̄a chiño k̄isa ndivi taJesús ñoyívi yó'o, ta on vása ní-taa j ndi'i ña k̄isa ndivi ra. Saá chí táná taa j ndi'i ñayó'o, níkuu, ta xini ñó'ó kuu ña ku'a ní tutu, ta xani s̄ini j ndi on vása kunani ñoyívi yó'o ña kutú tutu yó'o. Saá ná koo ña.

Tutu yó'o ká'an xa'a chiño ña kisa ndivi naapóstol na sakuiso chiño Jesucristo

Tq'on yó'o ká'an

*ndí tajesús kindqo ra xí'in nivi na kándixa ña'a
ña ndixa kixaq Nímq Ndios kutaku ña ini na*

¹ Ñayó'o kúu tutu ñaoví t'í'v'í xa'a nda'a ún, tata Teófilo. Tutu ñañoq nítai ndatq'on j xa'a ndí'i ña ke'é tajesús, ta xí'in ndí'i ña saná'a ra, nda kivi kixaa ra ñoyívi yó'o

² tãda kivi ndaa ra kuano'o ra ñoyívi ñino. Ta saá kivi on tã'an ndaa ra ñoyívi ñino, ta xí'in ndee Nímq Ndios, tajesús ñika'an ra xa'nda chiño ra noq nataa na nakaxin ra kuu naapóstol ña kasa chiño na noq ra.*

³ Tá ndí'i ña ñixov'í ní tajesús ta ñixi'í ra ta nataku ra, ta saá ovj siko ka kivi ñixiyo ra ñoyívi yó'o, ta ñitivi ra ku'a'a ní yichí noq naapóstol yó'o, ta xí'in mji ra saná'a káxin ra noq na ndí ña ndaa nataku ra, ta ndixa kúu ra ta táku, ta ndatq'on ra xí'in na xa'a yichí noq xa'nda chiño Ndios.

⁴ Ñii kivi ña nakutá'an tajesús xí'in naapóstol yó'o, ta xa'nda chiño ra noq na, ñika'an ra, káchí ra saá xí'in na:

—On kee ndó ñoo Jerusalén yó'o vitin, ta kundati ndó nda ná kixaa mji ñava'a ña kindqo Ndios xí'in ndó t'í'v'í ra kixaa ña noq ndó. Mji ñava'a yó'o kúu ña xa ndatq'on j xí'in ndó xa'a.

⁵ Xíni ndó ndí sakan lo'o ku'ya ñya'a, tãjuan ñixiyo ra sakuchu ra nivi xí'in takuií, ta tãxin ña lo'o ní kivi vaxi, ta ndó'o kuchu ndó xí'in Nímq Ndios —káchí tajesús xí'in na.

Tq'on yó'o ká'an xa'a tajesús

ndaa ra kuano'o ra ñoyívi ñino

⁶ Ñii kivi nakutá'an tajesús xí'in naapóstol, ta ñindaqa tq'on na ra, káchí na saá xí'in ra:

—Tata, çán vitin xa ñitondaqa kivi kindaa ún ndee nda'a ñaño Roma, ta kixá'a mji ún ka'nda chiño ún noq ñaño yó naIsrael? Ta saá ñoo mji yó tuku kukomí ña ndee ña ka'nda chiño ña noq mji yó.

⁷ Ta ndakuijn tajesús, ñika'an ra xí'in na:

—Ndios on taxi ra ña kundaqa ini ndó ama kasa ndivi ra chiño ra. Ñii laa mji Ndios kómi ra ndayí ka'nda chiño ra ndá kivi ta ndá hora kundivi ña chitóni ra kasa ndivi ra xí'in nivi ñoyívi yó'o.

⁸ Ta ndó'o, kivi ña kixaq Nímq Ndios ña kutaku ña ini ndó, ta saá naki'in ndó ndee Ndios, ta kuu ndó nivi na ndakuijn xa'a j. Si'na kixá'a ndó ndatq'on ndó xa'a j xí'in nivi na táku ñoo Jerusalén, ta saá kq'on ndó ndí'i ñoo ña yóo estado Judea, ta saá kq'on ndó ndí'i ñoo ña yóo estado Samaria, ta saá kq'on ndó ndí'i ñoo ña yóo ndí'i xiiña ñoyívi yó'o. Ta ndí'i ñoo yó'o ndatq'on ndó xí'in nivi xa'a j —káchí tajesús xí'in na.

⁹ Ta ndí'i ñika'an ra, ta saá Ndios sandaa ra tajesús ku'a'an no'o ra ñoyívi ñino. Ta naapóstol na ñyita xí'in ra yó'o, xíto na ku'a'an ndaa ra nda ñino,

* 1:2 Tq'on “apóstol” kóni kachí ña: Nivi na t'í'v'í taká'no kasa ndivi na chiño ra.

taṇḁa n̄jxaa ra nda n̄o kánóo v̄jko yaa. Ta saá n̄j-taxi ka v̄jko yó'o koto na ra.

¹⁰ Tá yíta na xító ndaa ka na ñoyívi n̄jino, ta xatí'va naḁoto na yíta ovi taá xí'in na, ndíxin nataa yó'o tikoto yaa ní,

¹¹ Ta ovi nataa yó'o n̄jka'an na xí'in na, káchí na saá:

—Ndó'ó, nataa naño estado Galilea, ¿ndachun yíta ndó xító ndaa ndó ñoyívi n̄jino? Chi Ndios xa naḁi'in tuku ra taJesus, kuano'o ra ñoyívi n̄jino vitin. Ta ndatán ndaa ra kuano'o ra ñoyívi n̄jino vitin, ñii k̄i'va saá ñii k̄ivi vaḁi tuku ndikó ra kixi ra ñoyívi yó'o —káchí ovi nataa yó'o xí'in naapóstol na yíta yó'o.

To'on yó'o ká'an yu kúu ta ta nakuiso chiño n̄o tafudas

¹² Ta saá naapóstol yó'o n̄o na n̄o x̄iki tón Olivo ta kuano'o na nda ñoo Jerusalén. X̄iki tón Olivo yó'o yatin yóo ña ñoo Jerusalén: ñaxiká yóo ña kúu ñii kilómetro.†

¹³ Tá n̄jki'vi na ñoo Jerusalén, ta saá naḁaa na ñii ve'e, ta ndaa na ñii cuarto ña kánóo n̄o yóo piso ovi n̄o ndóo na. Ta naapóstol na ndóo yó'o kúu taPedro, taJacobo, taJuan, taAndrés, taFelipe, taTomás, taBartolomé, taMateo, taJacobo ta kúu sa'ya taAlfeo, xí'in taSimón ta kúu tatá'an napartido zelote, xí'in taJudas ta kúu sa'ya inka ta naní Jacobo.

¹⁴ Ndi' nataa yó'o nákutá'an na xí'in nañani taJesus xí'in si'í ra ñaMaría xí'in inka násí'í ná x̄indik̄on saṭa taJesus. Ta ndi' n̄jvi yó'o, nákutá'an na ndi' saá k̄ivi, ta ñii yu'ú yóo na ká'an na xí'in Ndios.

¹⁵ Ta k̄ixaa ñii k̄ivi ña naḁutá'an ñii ciento oko n̄jvi na kándixa taJesus, ta yóo na ká'an na xí'in Ndios. Ta saá naḁundichi taPedro, ta n̄jka'an ra, káchí ra xí'in na saá:

¹⁶ —Natá'an yó, x̄ini ñó'ó kundivi ndatán káchí to'on Ndios ña n̄jtaa taṛey David kuḁya x̄ina'á, chi Níma Ndios taḁi ña to'on ña n̄jtaa ra ña ká'an xa'a taJudas Iscariote, ta x̄ikuu ta x̄ini'i yichi n̄jvi na t̄in taJesus.

¹⁷ Ta taJudas x̄ikuu ra ñii tatá'an m̄ji ndi, na kúu ta na n̄jxika xí'in taJesus, ta ñii káchí k̄isa chiño ra xí'in ndi.

¹⁸ Ta saá ni, n̄jiskó ra taJesus, ta k̄i'in ra si'ún xa'a ña ke'é ra ña on vá'a yó'o, ta xí'in si'ún yó'o saṭa ra ñii ño'o. Ta saá n̄jxaa ra n̄o yóo ño'o saṭa ra yó'o, ta xa'ni xí'in m̄ji ra, ta naḁava ra n̄o ño'o yó'o. Tá naḁava ra, ta siñi ra k̄ani ña n̄o ño'o, ta n̄jdat̄a t̄ixin ra nda kee xiti ra.

¹⁹ Ta ndi' n̄jvi naño Jerusalén x̄inj so'o na ña ndo'o taJudas n̄jxi'í ra. Ñakán saḁunaní na ño'o ña saṭa ra Acéldama, ta k̄ivi yó'o kóni kachi ña: Ño'o n̄o n̄jxita n̄j.

²⁰ Xí'in ñayó'o kundivi ña káchí to'on Ndios ña n̄jtaa na kuḁya x̄ina'á, saá chi ñii x̄iña n̄o tutu ña naní Salmos, káchí ña saá:

Va'a ka ná koo v̄jchi ve'e ra, nda ñii n̄jvi ná on kutak̄u ka na ini ve'e ra, káchí to'on Ndios. Ta inka x̄iña n̄o to'on Ndios káchí ña saá: X̄inj ñó'ó inka ta nakuiso chiño n̄o ra, káchí to'on Ndios —káchí taPedro ká'an ra.

²¹ Ta tuku n̄jka'an taPedro, káchí ra saá:

—Ta vitin x̄inj ñó'ó nakaxin yó ñii ta ta nakuiso chiño n̄o taJudas. Ta ta yó'o x̄inj ñó'ó kuu ra ñii ta ta ñii káchí n̄jxika xí'in yó k̄ivi x̄indik̄on yó saṭa taJesus,

† 1:12 Ñii kilómetro kúu ñakánj ña kivi kaka n̄jvi k̄ivi yji ña nákindée na, káchí ndayí najudío.

²² nda kivi taJuan sakuchu ra taJesus, tанда kivi ndaa taJesus ñoyivi ñino. Saá chi ta ta nakaxin yó xini ñó'ó kuu ra ñii ta ta ñii káchí kuchiño ndakuin xí'in yó ñoq ñivi, ña ndato'on ra ndí ndixa ñatakú taJesus —káchí taPedro, ká'an ra.

²³ Ta saá ñika'an na kivi ovi ta ta kuchiño nakuiso chiño ñoq taJudas. Ta ñii ra ñaní Matías, inká ra ñaní José. Ta taJosé yó'o yóo inká kivi ra ña kúu Barsabás; ta inká kivi sakunaní na ra kúu Justo.

²⁴ Ta saá ndi'i ñivi na ñakutá'an yó'o ñika'an na xí'in Ndios, káchí na saá:

—Tata Ndios, yó'ó kúu Ta taKá'no ñoq ndi, ta xini ún nima ndi'i ñivi, ñakán ndúkú ndi ñoq ún saná'a ún ñoq ndi, yukú ñii ta ovi yó'o ñakaxin ún

²⁵ kuu ñii taapóstol ta nakuiso chiño ñoq taJudas, chi xa'a ña on vá'a ke'e taJudas sandakoo ra chiño ña sakuiso chiño ún ra, ta ñixi'i ra, ta saá kuá'an ra ñii xiiña ñoq xini ñó'ó ko'on ra —káchí na, ká'an na xí'in Ndios.

²⁶ Ta saá chikaq na suerte ña kundaq ini na yu kuu ta ta nakuiso chiño ñoq taJudas. Ta saá ta ta keta nakuiso chiño kúu taMatías. Ta saá nduq ra ñii tató'an naapóstol. Ta saá tuku nduq na uxu ovi naapóstol.

2

To'on yó'o ká'an xa'a kivi kixaa Nima Ndios ñoyivi yó'o

¹ Xa ñiya'a uxá semana ñatakú taJesus, ta kixaa kivi ña kána vikó ña ñaní Pentecostés.* Ta ndi'i ñivi na kándixa taJesus ñakutá'an na ndóo na ini ñii ve'e.

² Ta xati'va xini so'ona ña ní'i, vaxi noo ña ñoyivi ñino. Ta ndatán ní'i tachí ndeé ní, saá ní'i ña. Tá kixaa ña, ta sakutú ña xí'in ña ní'i yó'o ini ve'e ñoq ndóo ñivi yó'o.

³ Ta saá xini na ndatán yóo yáa ño'ó xixi, saá yóo ña xito na. Ta ñita'vi yáa ño'ó yó'o, xikundoso ña ñino yatin sini ñii ñii ñivi na ndóo yó'o.

⁴ Ta saá Nima Ndios, ñiki'vi ña ta sakutú ña ini ñii ñii ñivi yó'o, ta kixá'a na ká'an na kuá'a ní ñoq to'on ña ká'an ñivi inká ñoo xiká, to'on ña on vása ní-sakuá'a na ká'an na, chi Nima Ndios taxi ña ká'an na to'on yó'o.

⁵ Ta mji kivi yó'o, ñoo Jerusalén ñakutá'an kuá'a ní ñivi najudío na kúu na ndikón Ndios xí'in ña ndino'ona ní ini na. Ñivi yó'o kixi na ndi'i saá ñoo ña ndá'vi ndaa ñoo Roma, ta kuá'a ní ñoq to'on ká'an na.

⁶ Tá nayó'o xini so'ona ña ndeé ní ní'i ini ve'e ñoq ñakutá'an ñivi na xindikón sata taJesus, ta saá ñakutá'an kuá'a ní ñivi yó'o, ta kuá'an na koto na yu kúu ña ndeé ní ní'i, chi on vása kundaq ini na ndachun ní'i ña saá. Ta náka'nda ní ini ndi'i nayó'o ñoq to'on ña xini so'ona, saá chi ñii ñii ñivi yó'o xini so'ona to'on ña ká'an mji ñaño na.

⁷ Ndixa náka'nda ini na ñoq ña xini so'ona, ta ká'an xí'in tá'an na, káchí na saá:

—¿Ndachun va'a ní ká'an nayó'o to'on mji yó? ¿An on ndixa kúu nayó'o ñivi ñaño estado Galilea?

⁸ ¿Ndasa'a va'a kúchiño ka'an nayó'o kuá'a ní ñoq to'on ña kúu to'on ñii ñii ñoo ñoq kixi yó?

⁹ Saá chi kixi yó kuá'a ní ñoo ña ñó'o kuá'a ní xiiña, ña ñaní: Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Capadocia, Ponto, Asia,

* **2:1** Vikó yó'o sákana najudío ñii ñii kujya xa'a ña taxi na ña táxa'vi ña'á nda'a Ndios xa'a ña ñakaya na ñoq ña chí'i na.

10 Frigia, Panfilia, xí'in Egipto. Ta inká yó kixi ñii xiiña ña ñanı Libia, kee yó ñoo ña nákaa yatin ñoo Cirene. Ta inká yó kúu ñivi na kixi ñoo Roma. Sava yó kúu ñivi najudío, ta inká yó kúu ñivi na xındikon inká yichí, ta chíkaa ini yó ndíkõn yó yichí najudío, ta ñii k'va ndátan yóo ña kisa to'ò najudío Ndios, saá ke'é yó vitin.

11 Sava yó kixi ñoo ña ñanı isla Creta,[†] ta sava yó kixi yó ñii xiiña ña xíká ñanı Arabia. Vará ñivi na kixi ku'a ní ñoo xíká kúu yó, ta saá ni, vitin ñii ñii mji yó va'a xini so'ò yó to'on ña ká'an naño mji yó, ta kúndaq ini yó to'on ña ká'an ñivi yó'ò xa'a ñava'a ká'no ña livi xa ke'é Ndios —saá káchí ñivi na kixi ndi'i saá ñoo ña yóo ndi'i xiiña ña ndá'vi ndaa ñoo Roma.

12 Tá ñaka'nda ini na ndóo na, ta ká'an na ndáká to'on xí'in tá'an na, káchí na saá:

—¿Yukía kóni kachí ñayó'o?, chi on ko'ò ñayó'o ní-xiyó —káchí na.

13 Ta saá ni, sava ñivi yó'ò xáku ndaa na, xito na ñivi na ká'an ku'a ní ñoo to'on, ta tuku ká'an na, káchí na saá:

—Nayó'o va xí'i ní na, ñakán xiini ní na vitin —káchí na.

To'on yó'ò ká'an ndi taPedro ñik'a'an ndoso ra to'on xa'a taJesús ñoo ku'a ní ñivi

14 Ta saá taPedro ñakundichi ra xí'in inká uxu ñii naapóstol, ta kixá'á ra ndeé ní ká'an ndoso ra ñoo ndi'i ñivi na ndóo yó'ò, ta káchí ra saá:

—Natá'an yó, ndó'ó na kúu najudío, ta inká ndó'ó na kee inká xiiña ta kixaa ndó ñoo Jerusalén yó'ò, vitin koni so'ò ndó ña ndato'on j xí'in ndó,

15 chi sava ndó'ó xáni sijní ndó ndi naxiini kúu ndi, ta on sivi ñandaq kúu ña xáni sijní ndó saá, chi xitaqan ní kúu ña, ni on tá'an tondaq kaa jin xitaqan kúu ña.[‡]

16 Ta ña xító ndó yó'ò kúu ña kundi'vi to'on Ndios ña ñitaa ta'profeta Joel, ta ta ñik'a'an ndoso to'on Ndios kujya xina'á. Ñitaa taJoel, káchí ra saá:

17 Saá ká'an Ndios:

Tá xa yatin vaxi kivi ñasondí'í ñoyívi yó'ò,

ta saá ti'ví j Níma j ko'on ña koo ña xí'in ñivi ndi'i saá xiiña ñoyívi.

Ta yi'j taxi j ña ka'an ñivi to'on ña káku Níma j,

ta ka'an ndoso na to'on yó'ò ñoo inká ñivi.

Án sa'ya ndó ña'a kúu ná, án sa'ya ndó ta kúu na,

ta yi'j Ndios taxi j ndeé ña ka'an ndoso na to'on j ñoo inká ñivi.

Ta ndó'ó na kúu ñivi nakuáchí, ta taxi j ña tivi ñoo ndó koto ndó ña kóni j kúndaq ini ndó.

Ta ndó'ó na kúu ñivi naxikua'a, ta taxi j ña xani ndó ña saná'a j ndó'ó ña kóni j kúndaq ini ndó.

18 Ta kivi saá ti'ví j Níma j ko'on ña koo ña xí'in ndi'i ñivi na kúu na kisa chiño ñoo j,

ta saá ka'an ndoso na ñoo inká ñivi to'on ña káku Níma j.

19 Ta ke'é j ñaná'no ñoyívi ñino ña koto ñivi,

ta on vása kúndaq ini na yukía kóni kachí ña,

ta naka'nda ní ini ñivi koto na ña.

Ta ke'é j inká ñaná'no ñoyívi ño'q ña koto ñivi xa'a ña saná'a j ndeé j ñoo na.

Saá chi koto na ku'a ní ñii kujta ñoo ño'q,

ta koto na ndeé ní xixi ño'q,

[†] 2:11 To'on "isla" kóni kachí ña xa'a ño'q yichí, ta takuí mjni xíno nduu ndi'i rá ña. [‡] 2:15 Kaa jin xitaqan ñanı ña kaa unj ñoo ñaño Roma, chi kaa ñoo ñoo ñaño Roma kúu kaa uxá xitaqan.

ta koto na kuá'a ní ñi'ma koo.

²⁰ Ta ño'o ká'no ña ye'e ndivi kunaa ño ña.

Ta yoo tí ye'e ñoo naa kukuá'a ño rí,

ta ndátan yoo ñi kuá'a, saá kuá'a koo ño rí.

Tá ndi'i kundivi ndi'i ñayó'o, ta saá kixaa mji kivi ká'no ña kasa nani j xa'a kuachi ndi'i ñivi, káchí Ndios.

²¹ Ta kivi saá ndi'i ñivi na ka'an ndukú ño Ndios ña chindeé ra na,

ta Ndios konj so'o ra ña ka'an na, ta sakaku ra ñivi yó'o,

káchí to'on Ndios ña ñitaa taprofeta Joel kujya xina'a.

²² Natá'an yó ñaño j Israel, chikaa so'o ndó to'on yó'o ña ka'an j xí'in ndó xa'a tajesus ta xitaku ñoo Nazaret. Mji Ndios tvi ra tajesus, ta taxi ra ndee nda'a ra ña ke'é ra kuá'a ní chiño ná'no, ke'é ra ñava'a ña chindeé ra ñivi, ta ñaka'nda ini ñivi xito na ñava'a yó'o, ta ke'é ra ñava'a ña kisa ndaa ño ñivi ndixa kómi ra ndayí Ndios ke'é ra saá.

²³ Ndios xa xini ra yukia kundo'o tajesus ñoyivi yó'o, ta ndátan chitóni Ndios, saá kundivi ña. Ta sava ndó'o, na kúu ñaño j najudío tjin ndó ra, ta ñixa'an ndó, ta ñataxi ndó ra nda'a ñivi na saá ini xini ña'a. Ta ñii yu'ú ñixiyo ndó xí'in ñivi na on vá'a yó'o ña xa'ni na ra xí'in ña katakaa ndaa na ra nda'a tón cruz.

²⁴ Ta Ndios ñ-taxi ra ña kindoo tajesus kuu ra tandji ndi'i saá kivi, ta saá Ndios sanataku ña'a ra. Ndee ña xa'ni ñivi ñi-kuchiño kundeé ña ño tajesus, saá chi lo'o kuiti kivi xikuu ra ña ta ñixi'i, ta saá ñataku ra.

²⁵ Ñayó'o yóo yu'ú ña xí'in to'on ña ñika'an tarey David kujya xina'a xa'a tajesus, chi kachi ra saá:

Ndi'i saá kivi xito j Taa taKá'no ño j,

yóo ra xí'in j, ta xa yóo ti'va ra chindeé ra yi'.

Va'a ndaa ra yi' ña on nakava j ke'é j ña on vá'a.

²⁶ Ta saá kusi ni ini j ta ká'an j to'on sji ní.

Vará ñii kivi kivi j ndátan ndi'i ñivi kivi na,

yóo va'a ini j, ta on vása kúchuchú ini j.

Saá chi ndaa ini j yó'o, Tata Ndios.

²⁷ Ña on vása taxi ún koo níma j ndi'i saá kivi ño ndó ñivi na ñixi' j,

ni on taxi ún ña ta'yi yiki koñu j tixin ñaña.

Chi ña ta ñaxin ún kasa chiño ño ún kúu j, ta ña ta'yi kúu j.

²⁸ Yó'o Tata Ndios, xa saná'a ún yi' yichi va'a ño kusi ini ún kutaku j.

Ta sakutú ún ini j xí'in ñasii mji ún, chi ndi'i saá kivi yóo ún xí'in j,

saá káchí to'on ña ñitaa taDavid kujya xina'a —káchí taPedro xí'in ñivi na ñakutá'an yó'o.

²⁹ Ta saá ñika'an ka taPedro xí'in na ña saná'a ra na yukia kóni kachi to'on yó'o:

—Natá'an yó, najudío, ndato'on káxin j xí'in ndó xa'a taDavid chi xii síkuá yó kúu ra. Xini yó ñandaa kúu ña ñixi' j taDavid ta ñinduxun ra. Tandá kivi vitin yatin ní nákaa ño'o ño ñinduxun ra, ta ndixa xa ñata'yi koñu ra tixin ñaña. Ñakán kía kúnda ini yó ndi on sivi xa'a taDavid kúu ña ká'an to'on ña káchí on ta'yi yiki koñu ra. Saá chi xí'in to'on yó'o ñika'an taDavid xa'a tajesus.

³⁰ TaDavid xikuu taprofeta, ña ta ñika'an to'on ña taxi Níma Ndios nda'a ra ka'an ra. Ta taDavid xini ra ndi ndixa ñii kivi kundivi to'on ña kindoo Ndios xí'in ra, chi to'on ña chiná'a mji Ndios kasa ndivi ra kúu ña. Ñika'an Ndios xí'in taDavid, kachi ra saá: "Ndixa kía ñii kivi ke'é j ña ñii sa'ya ñani

síkuá ún kuu ra taRey ñoo Israel, ndatán yóo ún vitin saá koo ra”, kachí Ndios xí'in taDavid xina'á.

³¹ Ta Ndios saná'a ra saá noo taDavid ña kundaa ini ra ndasaá kundo'o Cristo, taá ta ti'vi Ndios sakaku ra ñivi ñii kivi vaxi. Saá ñitaa taDavid to'on ña kachí saá: Ndios on vása taxi ra ña ndi'i saá kivi koo ñimá ra noo ndóo ñivi na ñixi'i, ni on taxi ra ña ta'yí yiki koñu ra tixin ñaña yó'o, kachí tarey David.

³² Ta vitin xa kundivi to'on ña ñitaa taDavid xina'á, chi Ndios xa sanataku ra taJesús, ta mji taJesús yó'o kúu taá ta ñitaa taDavid xa'a. Ta ndixa xa nataku taJesús, saá chi mji ndi, na ñixika xí'in ra ndákuijn ndi xa'a ña xini ndi ñixi'i ra ta nataku ra, ta xini ndi ra táku ra.

³³ Ta xini ndi taJesús kuá'an ndaa ra ta kuano'o ra ñoyívi ñino, ta xikoo ra tón táyi ká'no, tón ñíndichi sijn kua'á Ndios. Ta saá ñaki'in ra Níma Ndios ña taxi Yivá yóo Ndios nda'a ra, ta taJesús ti'vi ra Níma Ndios yó'o kixaa ña koo ña xí'in ndi'i, ñivi na kándixa ña'á, ndatán yóo ña kindoo ra xí'in ndi. Ta vitin ña xini ndó xí'in ña xini so'o ndó yó'o kúu ña kisa ndivi ra to'on ña kindoo ra xí'in ndi.

³⁴ Ta xini yó ndi on sivi taDavid xí'in yiki koñu ra kúu taá ta ndaa ñoyívi ñino. Saá chi ñitaa tarey David to'on Ndios ña ká'an xa'a taá ta ti'vi Ndios sakaku ra mji yó, ta kachí taDavid saá:

Ndios ñika'an ra xí'in taKá'no noo i, kachí ra saá:
 “Koo ún táyi ká'no yó'o, tón ñíndichi sijn kua'á i,

³⁵ tãnda tãnda kivi sakoyo i tixin xa'a ún ndi'i na káni tá'an xí'in ún”, saá kachí Ndios,
 ñitaa taDavid kuíya xina'á.

³⁶ Ta saá ndi'i ndó'o ñañoon i naIsrael, vará sava ndó'o xa'ni ndó taJesús, chi katakaa ndaa ndó ra nda'a tón cruz, ta vitin xini ñó'o kundaa va'a ini ndó ndi Ndios xa taxi ra ndayi nda'a mji taJesús yó'o ña kúu ra Taá taKá'no noo ndi'i yó, ta kúu ra Cristo, taá ta xindati yó ti'vi Ndios ña sakaku ra mji yó —kachí taPedro, ká'an ra xí'in na.

³⁷ Tá ñivi na xini so'o ña ká'an taPedro yó'o, kixá'á na ndi'i ní ini na, tãnda ñita'vi sava ñimá na xa'a ña xini so'o na ká'an ra xí'in na. Ta saá ñindaka to'on na taPedro xí'in inká naapóstol tá'an ra, kachí na saá:

—Natá'an yó, ká'an ndó xí'in ndi, ¿yukiá kasa ndivi ndi vitin? —kachí na.

³⁸ Ta ndakuijn taPedro:

—Xini ñó'o nandikó ini ndó ta sandakoo ndó kuachi ndó ta ki'vi ndó yichi noo xá'nda chiño Ndios. Ta saá ki'vi ndó kuchu ndó xí'in ndayi kivi taJesús taá ta kúu Cristo. Ta saá Ndios kasa ká'no ini ra xa'a kuachi ndó ta naki'in ndó Níma ra kutaku ña ini ndó,

³⁹ chi saá kindoo Ndios ke'é ra xí'in ndó ta xí'in sa'ya ndó ta xí'in ñivi na ndóo kuá'a ní ñoo xiká. Ndixa Ndios taxi ra Níma ra kutaku ña ini ndi'i ñivi na kúu na kana Ndios ña kundikon na yichi ra —kachí taPedro xí'in na.

⁴⁰ Si'a ndato'on taPedro, ta ká'an ka ra xí'in na, ndúkú ra noo na ña chikaa so'o na to'on ña ká'an ra. Ta kachí ra saá:

—Taxi ndó ña sakaku Ndios ndó'o koño ñii kachí xo'vi ndó xí'in ñivi na toon ní ini, na kúu na táku yichi on vá'a —kachí taPedro xí'in na.

⁴¹ Ta saá mji kivi ndato'on taPedro saá xí'in na, ta ñii unj mil ñivi kándixa na to'on ña ñika'an ra xí'in na. Ta saá chichi na xí'in takuii chi kándixa na taJesús, ta chikaa ini na kundikon na yichi ra. Ta xí'in ñivi yó'o, ndyu kuá'a ní ka ñivi na kándixa taJesús.

⁴² Ta saá ñii ñii kivi ndikõn ka na sakuá'a na ta kisa ndivi na ña sáná'a naapóstol, ta táxi xí'in mji na ña vivii kutaku xí'in tá'an na, ta kuá'a ní yichj nákutá'an na xixi na, ta tá'ví na sjta va'a xixi na ña náká'an na taJesus ndasaá nixi'i ra xa'a na, ta táxi xí'in mji na nakutá'an na ña ka'an na xí'in Ndios.

To'on yó'o ká'an

ndasaá xitaku ndi'i nivi nanó kandixa taJesus

⁴³ Ta ndi'i nivi naka'nda ini na xito na ñava'a ná'no ke'é naapóstol nõ na, chi xí'in ndee Ndios naapóstol ke'é na kuá'a ní chiño va'a xjto na.

⁴⁴ Ta ndi'i nivi na kándixa taJesus ñii yu'ú yóo ndi'i nayó'o. Ta ñii ñii na taxí na ña xikomí na xa'a ña konj nõ'ó ndi'i natá'an na, ta õn vása sí'nda nixijo ini na.

⁴⁵ Tá xito na ndí yóo natá'an na na kándixa taJesus, ta yóo ní ña kúmanj nõ nayó'o, ta saá síkó na ña kómí na, ta náki'in na sj'ún, ta náta'ví na sj'ún nda'a nivi na xínj nõ'ó ña. Ta táxi na nda'a nivi yó'o ñii k'va ndatán yóo ña kúmanj kuiti nda'a ñii ñii na.

⁴⁶ Ta saá ndi'i saá kivi nákutá'an na ve'e nõ'o ká'no ña yóo nõo Jerusalén nõ kisa ká'no na Ndios. Ta saá tuku nákutá'an na sava ve'e natá'an na, ta tá'ví na sjta va'a xixi na xa'a ña náká'an na ndasaá nixi'i taJesus xa'a na. Ta xí'in nasij ní ini na, ta xí'in ña ndino'o ní ini na nákutá'an na ta xixi na xí'in tá'an na.

⁴⁷ Nii ñii kivi nákutá'an na kisa ká'no na Ndios, ta kánóo va'a ní ñat'o na nõ inká nivi. Ta ñii ñii kivi Ndios sákaku ra nivi na kúu na kana ra ña kandixa na taJesus ta kundikõn na yichj ra. Ta saá kuá'a ka nduõ nivi na kándixa taJesus.

3

To'on yó'o ká'an ndasaá nda'a ñii taa ta õn kivi kanda xa'a

¹ Nii kivi kaõ unj xikuaa kúu ña,* ta taPedro xí'in taJuan kuá'an na ve'e nõ'o ká'no nõo Jerusalén, chi hora yó'o kúu ña nákutá'an najudio ndi'i saá kivi xa'a ña ká'an na xí'in Ndios.

² Ta saá nixaõ na ñii yé'é ña naní Yé'é Livi nõ k'vi nivi yoso ndíkã ña yóo ke'e ve'e nõ'o ká'no. Ta xjini na ñii taa ta õn kivi kanda xa'a, chi saá kaku ra. Ta tayó'o kándú'u ra yé'é yó'o, saá chi ndi'i saá kivi natá'an na ndiso na ra, kixaõ na chindú'u na ra yó'o xa'a ña ndakã chi'ña ra sj'ún nõ nivi na yá'a yé'é yó'o.

³ Ta saá taa ta õn kivi kanda xa'a yó'o, xjini ra taPedro xí'in taJuan kuá'an kivi na yé'é yó'o, ta saá njndakã chi'ña ra sj'ún nõ na.

⁴ Ta taPedro xí'in taJuan xjto káxin na nduchõ nõ taa ta õn kivi kanda xa'a yó'o, ta njka'an taPedro xí'in ra, káchí ra saá:

—Tata, koto káxin ún nõ ndj —káchí ra.

⁵ Ta saá taa yó'o xjto káxin ra nõ na, chi xáni sjnj ra ndí taxi na sj'ún nda'a ra.

⁶ Ta taPedro njka'an ra xí'in ra:

—Õn koõ sj'ún ní'i'i taxi nda'a ún, ta saá ni, yóo ña kómí ña taxi nda'a ún vitin. Xí'in ndayí kivi Jesucristo tañoõ Nazaret, xá'nda chiño j nõ ún nakundichi ún, ta kixá'a ún ko'õn xá'a ún vitin —káchí taPedro xí'in ra.

* 3:1 Kaõ unj xikuaa naní ña kaõ jin nõ nañoõ Roma.

7 Ta taPedro tjin ra nda'a kua'á ta yó'o, ta kixá'á ra ndání'i ña'á ra, tá mií saá xandikon na'ko'on ndee xa'a ra, ta na'ko'on ndee sikon xa'a ra, ta nakundichi ra,

8 ta kama ní kixá'á ra xika ra. Ta na'ki'in ra kua'an ra xí'in taPedro, ta xí'in taJuan, noq yoso ndika ña yoo ke'e ye'é ve'e ño'o ká'no. Ta nakutú ñasij ini ra, ta kixá'á ra kándeta ni'ni ra xí'in ña kúsij ní ini ra, ta xika ra kisa ká'no ra Ndios.

9 Ta saá ñivi na ndoo noq yoo yoso ndika ke'e ve'e ño'o ká'no yó'o, xito na tayó'o, ta va'a xika xá'á ra, ta kisa ká'no ra Ndios.

10 Ta xí'in ña xito ñivi nduva'a ta yó'o, ta ndixa ñaka'nda ini na, tãda yí'vi na ndoo na, chi nakoni na tayó'o xikuu ta ta on vása ní-kivi kanda xa'a, ta xindú'u ra ye'é ña ñani Ye'é Livi, ña xindaqa chi'ña ra sij'un noq ñivi.

*Tq'on yó'o ká'an xa'a ña ndaq'on taPedro
xí'in ñivi na nakutá'an Corredor taSalomón*

11 Ta ta ta nduva'a yó'o tjin ra nda'a taPedro xí'in nda'a taJuan, ta ñi-xiin ra saña ña'á ra. Ta ndi'i ñivi náka'nda ini na xini so'o na ña nduva'a tayó'o, ta xino na va'xi na koto na noq yoo ra xí'in taPedro ta xí'in taJuan, ñii xiiña corredor, ña ñani Corredor taSalomón. Ta corredor yó'o xino nduu ña yoso ndika ke'e ve'e ño'o ká'no.

12 Tá xito taPedro nakutá'an ñivi yó'o, ta ñika'an ra xí'in na, káchí ra saá:

—Natá'an yó naIsrael, ¿ndachun náka'nda ini ndó xito ndó ña nduva'a tayó'o? ¿Ndachun xito ndó noq ndi? ¿Án xáni sijní ndó xí'in ndee mji ndi kuu ña sanda'a ndi tayó'o, chi va'a ní ñivi kuu ndi? On vása saá, chí xí'in ndee taJesús nduva'a tayó'o.

13 Ta mji Ndios ta ta kisa tq'ó naxij sikuá yó, na kuu taAbraham, taIsaac xí'in taJacob, mji Ndios yó'o kuu ta ta chinoo síkón ñato'ó Sa'ya ra taJesús, ta ta kisa ndivi chiño ña ndaya'ví ní. Ta saá ni, sava ndó'o kuu ñivi na nataxi taJesús yó'o nda'a nachiño ñoo Roma ña ka'ni na ra. Ta kivi ñixa'a ra noq tagobernador Pilato, ta ñika'an ndó ña on vá'a xa'a ra. Vará ñika'an taPilato ndí kóni ra saña ra taJesús ko'on ndika ra, ta ndó'o ñi-xiin ndó ke'é ra saá.

14 On vása ní-xiin ndó naki'in va'a ndó taJesús, ta ta kuu taNdaa, ta kuu taYijí, ta nda víka ndukú ndó noq taPilato ña saña ra inká ta, ta kuu ta xá'ni ñivi.

15 Ta saá xa'ni ndó ta ta kuu ñii laá kuiti ta kúchiño sakutaku ndino'o mji yó ndi'i saá kivi. TaJesús yó'o, vará ñixi'í ra, ta Ndios sanatakú ña'á ra, ta mji ndi kuu ñivi na xini ña natakú ra, ta ndakuin ndi xa'a ra ña ndixa natakú ra.

16 Ta xa'a ña kándixa ndi taJesús ta ndaa ini ndi ndayi kivi ra, ta xa'a ñayó'o nduva'a tayó'o, ta ta xikuu ta on kivi kanda xa'a. Ndixa xa'a ña ndaa ini ndi taJesús, sanda'a ndino'o ra tayó'o, ta ta xito ndó ñindichi ra noq ndó yó'o.

17 'Natá'an yó, xinjí ndí ndó'o, ta xí'in naná'no noq ndó, on vása ní-kundaa ini ndó yu kuu taJesús, ñakán xa'ni ndó ra.

18 Ta saá ni, ndi'i ña ñixo'vi taJesús kuu ña kundivi tq'on Ndios ña ñitaa naprofeta xina'á, chí ñii káchí ñitaa ndi'i naprofeta na ñika'an ndoso tq'on Ndios xina'á, ñitaa na káchí na ndí xini ñó'o xo'vi ní Cristo, ta ta ti'vi Ndios sakaku ra mji yó, káchí naprofeta xina'á.

¹⁹ Ta vitin ndó'ó, xínj ñó'ó nandikó ini ndó, ta sandakoo ndó kuächi ndó, ta k'í'vi ndó yichí Ndios. Ta saá kasa ká'no ini ra xá'á kuächi ndó. Ta saá ndixa kixaa k'í'vi ña Ndios taxi ra ña nakindée ndó.

²⁰ Ta ñii k'í'vi Ndios ti'vi tuku ra taJesús, ndikó ra ñoyívi yó'o. Saá chi ndá si'na Ndios ch'indú'u ra taJesús kuu ra Cristo, ña ña sakaku ñivi ño ña on vá'a.

²¹ Ñakán xínj ñó'ó kundati ka taJesús, ña ña kúu Cristo, ñoyívi ñino ndá kixaa k'í'vi ña Ndios ndasa xá'á ra ndi'i ña kuva'a yóo ñoyívi. Ndatán ñixiyo k'í'vi xina'á tá on ta'án ka k'í'vi ñivi kuächi saá koo ña. Saá chi xí'in ñayó'o kundivi to'on Ndios ña ñika'an ndoso naprofeta kuyá xina'á.

²² Ñii taprofeta ta ñitaa to'on Ndios xina'á xikuu taMoisés, ta tayó'o ñitaa ra xá'á Cristo, kachí ra saá: "Ñii k'í'vi ña vaxi Ndios ti'vi ra ñii taprofeta ndatán yóo yí'i. Ta tayó'o kixi ra ñoo yó Israel, ta ka'an ndoso ra to'on Ndios ño ñivi ñii k'í'va ndatán yí'i ñika'an ndoso i to'on Ndios ño ndó. Ta saá xínj ñó'ó chikaa so'o va'a ndó ndi'i ña ka'an ra xí'in ndó.

²³ Táná koo ñivi na on kua'a chikaa so'o to'on ka'an ra, ta tava yó ñivi yó'o ña on kuu ka na ñivi ñaño Ndios", saá ñitaa taMoisés xina'á.

²⁴ Ta taprofeta Samuel, ta xí'in ndi'i saá naprofeta na kixi satá ra, ndi'i nayó'o ñika'an ndoso na to'on Ndios ña káchí xá'á ndasaá koo k'í'vi ña táku yó vitin.

²⁵ Ta ndó'ó kúu sa'ya ñani síkuá naprofeta yó'o, ta saá vitin ndó'ó kúchiño naki'in ndó ñava'a ña kúu ña k'indoo Ndios xí'in naxii síkuá yó ña kasa ndivi ra xí'in na. Saá chi kuyá xina'á Ndios ñika'an ra xí'in taxii síkuá yó taAbraham, kachí ra saá: "Xá'á ña ke'é ña ta'sa'ya ñani síkuá ún, yí'i ndixa ke'é'í ña ndi'i ñivi ñoyívi naki'in na ñava'a", kachí Ndios xí'in ra. Ta vitin mji yó kúu ñivi na xa naki'in ñava'a ní nda'a Ndios, ndatán yóo ña k'indoo ra xí'in taAbraham.

²⁶ K'í'vi Ndios ti'vi ra Sa'ya ra taJesús kixaa ra ñoyívi yó'o, ta saá si'na kixaa ra ño mji yó najudío xá'á ña ke'é ra ñava'a xí'in yó. Saá chi kixaa ra xá'á ña chindee ra mji yó ña nandikó ini yó ta sandakoo yó ña on vá'a, ta kundikon yó yichí Ndios —káchí taPedro xí'in ñivi na ñakutá'an yó'o.

4

To'on yó'o ká'an xá'á taPedro xí'in taJuan yíta na ño nachíño ñajunta Suprema

¹ Tá mií yóo ka taPedro xí'in taJuan, ká'an ndoso na to'on Ndios ño ñivi, ta kixaa sava nasutu xí'in taká'no ño napolicia na kúu na ndaa ve'e ño'o ká'no, ta kixaa inká naná'no na kúu nasaduceo.

² Sáa ní ini na kixaa na, chi taPedro xí'in taJuan ndátoto'on na sáná'a na ñivi ndí ndixa ñatakú taJesús, ta káchí na ká'an na ndí ndi'i ñivi na kándixa taJesús, ñivi yó'o, ndatán xa ñatakú taJesús saá ñatakú na k'í'vi ña vaxi.

³ Ta saá napolicia tjin na taPedro xí'in taJuan, ta ñan ña'á na ini ve'e kaa, ño xíño'o na ndá inká k'í'vi, saá chi xa ñikuaa ní kúu ña, ta on vása ní-kuna'a ka kasa nani na kuächi xá'á nayó'o.

⁴ Ta saá ní, xa kuá'á ní ñivi kúu na xini so'o to'on ña ñika'an taPedro, ta ñivi yó'o kixá'á na kándixa na taJesús. Ta saá xá'no ti'vi ñivi na kándixa taJesús, ta ñitonda o'on mil kúu natá na xa kándixa.

5 Ta n̄it̄ivi ink̄a k̄iv̄i, ta n̄akutá'an naná'no n̄oq̄ naIsrael x̄i'in nax̄ikuq̄'a ta x̄i'in namaestro na sáná'a ndayí Ndios ña n̄it̄aa t̄aMoisés, n̄akutá'an na ña koo junta ñoo Jerusalén.

6 Ta t̄aká'no n̄oq̄ ndi'i nasut̄u, n̄an̄i ra Anás yóo ra x̄i'in na. Ta ndóo nave'e ra na kúu t̄aCaifás, t̄aJuan, t̄aAlejandro x̄i'in sava k̄a ink̄a nave'e t̄asut̄u ká'no yó'o.

7 Ta saá t̄i'ví na napolicia k̄o'õn na tava na t̄aPedro x̄i'in t̄aJuan ve'e k̄aa. Ta n̄ix̄a'an napolicia ta n̄aki'in na na ñó'o ve'e k̄aa, ta ndikó napolicia, ta v̄ax̄i t̄aPedro x̄i'in t̄aJuan x̄i'in na, ta k̄ix̄aa na n̄oq̄ yóo nachiño. Ta saá nachiño k̄ix̄á'á na nd̄ak̄a t̄o'on na t̄aPedro x̄i'in t̄aJuan, káchí na saá:

—¿Ndasaá ke'é ndó s̄anda'a ndó t̄ayó'o, t̄a t̄a õn k̄iv̄i kanda x̄a'a x̄ikuu ra? ¿Yu kúu na t̄axi ndeë án ndayí nda'a ndó ke'é ndó saá? —káchí nachiño x̄i'in t̄aPedro ta x̄i'in t̄aJuan.

8 Ta t̄aPedro, chútú ini ra x̄i'in Níma Ndios, ta nd̄akuijn ra n̄ik̄a'an ra, káchí ra saá:

—Nachino x̄i'in nax̄ikuq̄'a ñoo yó Israel, ká'an̄i x̄i'in ndó vitin.

9 ¿Án ndixa táxi ndó kuachi x̄a'a nd̄i chi ke'é nd̄i ñava'a x̄i'in ñii t̄a t̄a x̄ikuu t̄a õn k̄iv̄i kanda x̄a'a? ¿Án ndixa kóni ndó kund̄aa ini ndó ndasaá nduva'a x̄a'a ra?

10 Ta saá vitin ká'an̄i nd̄i ndát̄o'on káxín nd̄i x̄i'in ndó'o ña kund̄aa ini m̄ji ndó ta kund̄aa ini ndi'i naño yó naIsrael ndi x̄i'in ndeë t̄aJesús t̄año Nazaret nduva'a t̄ayó'o. M̄ji t̄aJesús yó'o kúu t̄a t̄a k̄atakaã ndaa ndó nda'a tón cruz, ta n̄ix̄i'j ra, ta Ndios sanataku ña'á ra.

11 Ta x̄a'a t̄aJesús yó'o káchí t̄o'on Ndios ña n̄it̄aa na x̄in̄á, káchí ña saá: “Yóo ñii yuu ña n̄i-xiin n̄ivi na kisa va'a ve'e kon̄i ñó'o na, ta vitin m̄ji yuu yó'o nduu ña yuu ká'no ní k̄a, chi nákaã ña x̄a'a ve'e ta ndiso ña ve'e”, káchí t̄o'on Ndios. Ta nd̄at̄an̄ yóo yuu yó'o, saá yóo t̄aJesús vitin.

12 Ta ñii laá t̄aJesús kúchiño sak̄aku ra m̄ji yó, chi nda'a ñii laá t̄aJesús Ndios t̄axi ra ndeë ña sak̄aku ra n̄ivi. Ta ndixa õn koq̄ k̄a nd̄a ñii n̄ivi, ni nd̄a ñii ink̄a ña yóo ñoyívi kóm̄i ndeë Ndios ña kúchiño sak̄aku ña m̄ji yó —saá n̄ik̄a'an t̄aPedro x̄i'in nachiño.

13 Ta ndi'i nachiño yó'o, n̄aka'nda ini na ndóo na, x̄in̄i sq̄'o na t̄o'on ká'an̄i t̄aPedro x̄i'in t̄o'on ká'an̄i t̄aJuan. Saá chi õn vása yí'ví õvi t̄a yó'o, ta x̄i'in ña ndino'ni ní ini na n̄ik̄a'an ndoso na t̄o'on n̄oq̄ nachiño ná'no yó'o. Ta nachiño yó'o kund̄aa ini na ndi t̄aPedro x̄i'in t̄aJuan lo'o ní k̄a'vi na escuela, ta saá ni, va'a ní ká'an̄i na. Ta saá nachiño yó'o n̄aká'án na ndi t̄aPedro x̄i'in t̄aJuan x̄ikuu nataa na n̄ix̄ika x̄i'in t̄aJesús.

14 Ta nachiño yó'o x̄ito na ña ñíndichi t̄a t̄a x̄ikuu t̄a õn k̄iv̄i kanda x̄a'a, ta vitin nduva'a ra. Ta saá õn vása ní-ni'i na t̄o'on ña ndakuijn na, ta ndá t̄as̄ijn̄i kuiti ndóo na.

15 Ta saá x̄a'nda chiño na n̄oq̄ t̄aPedro x̄i'in t̄aJuan kee na ko'õn na ke'e ña kuchiño k̄a'an̄i tá'an̄i m̄ji nachiño yó'o na kúu naJunta Suprema.

16 Ta n̄ik̄a'an̄i tá'an̄i na, káchí na saá:

—¿Yukíã ke'é yó x̄i'in õvi t̄a yó'o vitin? Chi ndi'i n̄ivi na táku ñoo Jerusalén yó'o x̄in̄i na ña ke'é na õvi t̄a yó'o ñii ñava'a ká'no ní. Ta m̄ji yó õn k̄iv̄i k̄a'an̄i yó káchí yó ndi õn s̄iv̄i ñand̄aa kúu ña ke'é na ñava'a yó'o.

17 ¿Yukíã kúchiño yó ke'é yó ña õn kuit̄a ní'nó t̄o'on ndi'i saá x̄i'ña x̄a'a t̄a t̄a nduva'a yó'o? Va'a k̄a ná k̄a'an̄i yó x̄i'in na õvi t̄a yó'o ña sandakoo

na ká'an ká na xá'a tãJesús xí'in n̄ivi, chi tá on x̄jin na chikaa s̄o'ona ña xá'nda chiño yó n̄oq na, ta saá saxo'v̄i yó na —káchí nachiño, ká'an na.

18 Ta k̄ana na tãPedro xí'in tãJuan ña ndikó nayó'o. Ta saá k̄jxaa na, ta nachiño xá'nda chiño na n̄oq nayó'o, káchí na saá:

—Nd̄a ñii k̄a k̄iv̄i on k̄a'an k̄a ndó nd̄a ñii t̄o'on xá'a tãJesús, ta nd̄a ñii k̄a n̄ivi on saná'a k̄a ndó na xí'in nd̄ayí k̄iv̄i tãJesús —káchí nachiño ná'no xí'in tãPedro ta xí'in tãJuan.

19 Ta saá tãPedro xí'in tãJuan nd̄akuijn na, káchí na saá:

—Kani s̄inj̄i ndó ta ndakuijn ndó, ¿yu kúu ña nd̄aa k̄a n̄oq Ndios? ¿Án v̄a'a k̄a kasa ndivi nd̄i ña kóni ndó'ó, án v̄a'a k̄a kasa ndivi nd̄i ña kóni Ndios?

20 Saá chi nd̄i'j̄, on kúchiño sandakoo nd̄i ká'an nd̄i xí'in n̄ivi xá'a ña x̄jini nd̄i, ta xá'a ña x̄jini s̄o'ona nd̄i —káchí na xí'in nachiño ná'no yó'o.

21 Ta nd̄akuijn nachiño n̄jka'an na, káchí na saá:

—Táná k̄a'an k̄a ndó xá'a tãJesús, ta nd̄ixa saxo'v̄i ní nd̄i ndó'ó —káchí na.

Ta saá saña na tãPedro xí'in tãJuan kuá'an nd̄ik̄a nayó'o. Saá chi nachiño n̄i-ni'i na yich̄i ndasaá kuchiño saxo'v̄i ña'á na, chi ndi'i ink̄a n̄ivi kúsīi ní ini na ña nd̄uva'a t̄aa t̄a x̄jkuu t̄a on k̄iv̄i kanda xá'a. Ta xá'a ñav̄a'a ká'no yó'o, n̄ivi k̄isa ká'no ní na Ndios.

22 Saá chi t̄aa t̄a x̄jkuu t̄a on k̄iv̄i kanda xá'a ta nd̄uva'a ra, yá'a ovīi s̄jko k̄ujȳa kómí ra.

T̄o'on yó'o ká'an ña nd̄i n̄ivi na kándixa tãJesús nd̄ukú na ñav̄a'a n̄oq Ndios

23 Tá nachiño saña na tãPedro xí'in tãJuan, ta k̄ee na kuá'an na, ta n̄jxaa na ñii ve'e n̄oq nákutá'an natá'an na na kúu n̄ivi na kándixa tãJesús. Ta saá tãPedro xí'in tãJuan nd̄at̄o'on na xí'in na nd̄i nachiño ná'no xí'in nas̄ut̄u ná'no ndeé ní xá'nda chiño na n̄oq na ña on vása k̄a'an k̄a na t̄o'on xá'a tãJesús.

24 Tá nd̄i'j̄ x̄jini s̄o'ona t̄o'on yó'o, ta saá ndi'i n̄ivi na nákutá'an yó'o k̄jxá'á na ká'an na xí'in Ndios, káchí na saá:

—Tata Yivá yó Ndios, yó'ó kúu T̄aa tãKá'no n̄oq nd̄i, ta yó'ó kúu t̄aa t̄a k̄isa v̄a'a ñoyívi n̄jno xí'in ñoyívi yó'o, ta k̄isa v̄a'a ún takuií m̄jini. Ta yó'ó kúu t̄aa t̄a k̄isa v̄a'a ndi'i ña yóo ñoyívi yó'o, xí'in ndi'i ña yóo ñoyívi n̄jno, xí'in ndi'i ña yóo ini takuií.

25 Ta x̄ji s̄ikuá nd̄i tãDavid x̄jkuu ñii t̄aa t̄a k̄isa chiño n̄oq yó'ó, ta Ním̄a ún n̄jka'an ña ini ra, ta n̄jtaa ra t̄o'on yó'o:

Ña m̄anj̄i kúu ña sáa ini n̄ivi na ñoo x̄iyo x̄ini na Ndios,

ta ña m̄anj̄i kúu ña x̄áni s̄inj̄i n̄ivi ndasaá koo ña kundeé na n̄oq ra.

26 Narey xí'in ink̄a naná'no na xá'nda chiño n̄oq n̄ivi ñoyívi yó'o nákutá'an na,

ta nákoo yu'ú na xá'a ña kani tá'an na xí'in Ndios.

Ta nákoo yu'ú na xá'a ña kani tá'an na xí'in t̄aa t̄a sakuiso chiño Ndios kuu ra Cristo, t̄aa t̄a sak̄aku n̄ivi,

káchí tãDavid x̄jna'á.

27 'Ta xa k̄undivi ña n̄jka'an tãDavid, chi ñoo Jerusalén yó'o nákutá'an t̄arey Herodes xí'in tagobernador Pilato xí'in ink̄a n̄ivi na ñoo x̄iyo, ta xí'in sava naño yó naIsrael, ta ndi'i nayó'o nákoo yu'ú na ña ka'ni na S̄a'ya ún t̄aȳji tãJesús, t̄aa t̄a náq̄axin ún ta sakuiso chiño ún ra ña sak̄aku ra n̄ivi.

²⁸ Ta saá nachiño ná'no xí'in inká naná'no yó'o kjsa ndivi na ndatán yóo ña ndá xa si'na chitóni ún kundivi, Tata Yivá yó Ndios. Ta xí'in ndayi ún kundivi ndi'i ña ñixo'vi ní tajesús.

²⁹ Ta vitin ndúkú ndi ñoq ún ña konj so'oun ndá to'on kúu ña ká'an nachiño xa'a ndi, chi káchí na ndí saxo'vi ní na ndi'i xa'a ña ndato'on ndi to'on xa'a tajesús. Ta xa'a ñayó'o, vitin ndúkú ndi ñoq ún ña chikaa ún ndee ún ini ndi ña on kuyi'vi ndi ka'an ndoso ndi to'on ún ñoq ñivi.

³⁰ Ta ndúkú ndi ñoq ún ña saná'a ún ndee ún ñoq ñivi xí'in ña sanda'a ún kuá'a ní ñivi na ndeé ndó'o. Ta taxi ún nda'a ndi ndee tajesús, ta kúu Sa'ya ún tayji, xa'a ña ke'é ndi milagro xí'in inká ñava'a ná'no ña taxi naka'nda ini ñivi —káchí na, ndúkú na ñoq Ndios.

³¹ Tá ndi'i ñika'an na xí'in Ndios, ta kixá'á táan ní ñoq yóo ve'e nákutá'an na. Ta Ndios sakutú ra xí'in Níma ra ini ndi'i ñivi na ñakutá'an yó'o. Ta saá chutú Níma Ndios ini na, ta ndá lo'o on vása yi'vi na, ta kixá'á na ká'an ndoso na to'on Ndios ñoq ñivi.

To'on yó'o ká'an ndi ñivi na kándixa tajesús ñii káchí xíni ñó'o na ndi'i ñava'a kómí na

³² Ndi'i ñivi na kándixa tajesús, ñii yu'ú ta ñii níma xikuu na, ta ndá ñii ñivi yó'o ñi-ka'an na káchí na ndi'ndi'i ñava'a kómí na ña konj ñó'o mji na kuiti kúu ña. Ndá víka, taxi na ndi'i ñava'a kómí na, ña konj ñó'o ndi'i natá'an na.

³³ Ta xí'in ndee Ndios, ndi'i naapóstol on vása sándakoo na ña ndát'o'on na xí'in ñivi ña ndixa ñatakú tajesús. Ta Ndios ke'é ra kuá'a ní ñava'a xí'in ñivi na kándixa tajesús.

³⁴ Ta saá ndá ñii ñivi na kándixa tajesús on vása ní-kisa manj ka ña xíni ñó'o ñoq na. Saá chi ñivi na xikomí ve'e, án ñivi na xikomí ño'q, nayó'o ñisjiko na ña xikomí na, ta ñaki'in na ndi'i sj'ún,

³⁵ ta taxi na ña nda'a naapóstol xa'a ña nata'vi na sj'ún yó'o. Ta naapóstol yó'o taxi na ña nda'a ñivi, ñii kiva ndatán yóo ña xíni ñó'o ñii ñi na.

³⁶ Nixiyo ñii taja ñani ra José, ta kúu ra sa'ya ñani síkuá taLeví. Kee ra ñoo isla Chipre, ta naapóstol sakunaní na ra Bernabé, chi kivi Bernabé kóni káchí ña: Taja ta sándúva'a ini ñivi.

³⁷ Ta taBernabé yó'o ñisjiko ra ñii ño'q ra, ta taxi ra ndi'i sj'ún nda'a naapóstol ña nata'vi na ña ta taxi na ña nda'a ñivi na xíni ñó'o sj'ún yó'o.

5

To'on yó'o ká'an ndi taAnanías xí'in ñaSafira ñika'an na to'on vatá

¹ Ta ñii taja ñani ra Ananías xí'in ñási'í ra ñani ña Safira ñisjiko na ñii ño'q na.

² Ta sj'ún ña ñaki'in na xa'a ño'q ñisjiko na, ñii tá'vi sj'ún yó'o chikaa va'a na. Ta inká tá'vi sj'ún, taAnanías taxi ra ña nda'a naapóstol xa'a ña konj ñó'o ñivi nandá'vi. Ta saá taAnanías kixaa ra taxi ra sj'ún yó'o nda'a taPedro, ta ñika'an ra xí'in ra, káchí ra saá:

—Ñayó'o kúu ndi'i sj'ún ñaki'in ndi xa'a ño'q ñisjiko ndi —káchí ra.

Ta ñási'í ra ñaSafira nixiyo yu'ú ña xí'in ra ña ke'é ra saá.

³ Ta ñika'an taPedro xí'in taAnanías:

—Tata, ¿ndachun taxi ún ña ñiki'vi níma ndiva'a ká'no Satanás ini ún ña xá'nda chiño ña ñoq ún ña ka'an ún to'on vatá xí'in Níma Ndios? Chi

kachí ún ñayó'o kúu ndi'i s'i'ún ña ñaki'in ún xa'a ño'o ñisikó ún, ta on sivi ñandaa kúu ña ñika'an ún, chi kindoo ñii tá'vi s'i'ún nda'a ún.

4 Tá on ta'an ka s'ikó ún ño'o ún, ¿án on ndixa x'ikomí ún ndayí s'ikó ún ña án on s'ikó ún ña?, chi ño'o m'ji ún x'ikuu ña. Ta vitin xa ñisikó ún ña ta ñaki'in ún s'i'ún xa'a ña, ta, ¿án on s'ivi s'i'ún m'ji ún kúu ndi'i ña ñaki'in ún? Ta x'ikomí ún ndayí ke'é ún x'i'in s'i'ún yó'o ñii k'i'va ndatán kóni ún. Ta saá, ¿ndachun ñika'an ún to'on vatá x'i'in ndi? Ta on sivi ndasaá kuiti ndi'j kúu na ñika'an ún to'on vatá x'i'in, ta x'i'in m'ji Ndios ñika'an ún to'on vatá —káchí taPedro x'i'in taAnanías.

5 Tá ndi'i x'ini so'o taAnanías to'on yó'o, ta ñixi'j ra, ta ñakava y'ikí koñu ra nda noo ño'o. Ta ndi'i ñivi na x'ini so'o ña ndo'o taAnanías ñy'i'ví ní na.

6 Ta saá ñakuita sava ta kuáchí, ta ch'itívi na y'ikí koñu taAnanías x'i'in tikoto, ta ku'a'an na sandúxun na ña.

7 Sakán ñya'a unj hora ñixi'j taAnanías, ta k'ixa'a ñási'í ra, ta ñáy'o'o, on ta'an konj ñá yukia ndo'o y'ij ñá.

8 Ta taPedro ñinda'ka to'on ña'a ra, káchí ra saá x'i'in ñá:

—¿Án ñandaa s'i'ún yó'o kúu ndi'i ña ñaki'in ndó xa'a ño'o ñisikó ndó? —káchí taPedro x'i'in ña Safira.

Ta ndakuijn ñá, ñika'an ñá:

—Ñandaa va ñayó'o kúu ndi'i s'i'ún ñaki'in ndi, tata —káchí ñá.

9 Ta ñika'an taPedro x'i'in ñá:

—¿Ndachun yó'o x'i'in y'ij ún ñixiyo yu'ú ndó ña koto ndoso ndó Níma Ndios? Ta vitin natqa kuáchí na ñixa'an sandúxun y'ikí koñu y'ij ún xa ndikó na k'ixa'a na ta yíta na ye'é. Ta saá tuku natqa kuáchí yó'o yíta ti'va na ñaki'in na y'ikí koñu m'ji ún ko'on ña x'i'in na ña sandúxun na ña —káchí taPedro x'i'in ñá.

10 Ta xand'ikon ñixi'j ñá, ta ñakava y'ikí koñu ñá nda noo ño'o. Ta tuku ñiki'vi natqa kuáchí, ta x'ito na ña ndixa ñixi'j ñá, ta saá ñaki'in na y'ikí koñu ñá, ta ku'a'an na sandúxun na ña ñii xiiña sijn noo ñinduxun y'ikí koñu y'ij ñá.

11 Ta ndi'i ñivi na kándixa taJesús, ta x'i'in inká ñivi na x'ini so'o ndasaá ñixiyo ña ñixi'j taAnanías x'i'in ñási'í ra, ta ñy'i'ví ní ndi'i ñivi yó'o.

To'on yó'o ká'an xa'a ñava'a ná'no ke'é naapóstol

12 Ta saá x'i'in ndee Ndios, naapóstol k'ixa'a na ke'é na ku'a'a ní milagro x'i'in inká ñava'a ná'no ña náka'nda ini ñivi x'ito na. Ta ñii ñii k'ivi ndi'i ñivi na kándixa taJesús nákutá'an na Corredor taSalomón ña kúu ñii tá'vi corredor ña x'ino nduu yoso ndíka ke'e ve'e ño'o ká'no ñoo Jerusalén.

13 Ta inká ñivi y'í'ví na nakutá'an na x'i'in nayó'o. Ta saá ní, kánóo síkón ní ñato'o ñivi na kándixa taJesús.

14 Ta ñii ñii k'ivi ndu ku'a'a ní ka natqa x'i'in náña'a na kúu na kándixa taJesús, ta ñitondaa kúu na ñii ti'vi ká'no ní ñivi.

15 Ta saá ku'a'a ní ñivi ta'va na ndi'i nave'e na na kúu na ndeé ndó'o, ta ndiso ña'a na, ta ku'a'an na, ta ch'indoo na ñivi na ndeé ndó'o yó'o noo x'ito án noo yivi, ña yóo na ndáti na yu'u yichj noo ya'a naapóstol. Chi xáni ini na vará nda kunda'j taPedro ná ya'a sata ñivi na ndeé ndó'o yó'o, ta saá nduva'a na.

16 Ku'a'a ní ñivi na kee ndi'i saá ñoo ña yóo yatin ñoo Jerusalén, vaxi na ndiso na nave'e na, na kúu na ndeé ndó'o, án kúu na na xó'vi xa'a ña ke'é

ñanímā ndivā'a xí'in na, ta k̄ixaā na n̄ō yóo naapóstol, ta ndivā'a ndi'i nayó'o.

T̄o'on yó'o ká'qn ndi nachiño sq̄x̄o'v̄i ní na naapóstol

¹⁷ Ta t̄aā t̄aká'no n̄ō ndi'i nas̄ūt̄u, ta xí'in nat̄aā nasaduceo,* na kúu naxika xí'in ra, n̄akutú ini na xí'in ña kuín̄i na xini na naapóstol.

¹⁸ Ta saá nachiño yó'o x̄a'nda chiño na n̄ō napolicia, ta nayó'o t̄iin na naapóstol ta t̄aan ña'á na ini ve'e k̄aa.

¹⁹ Ta saá tá xa ñoó kúu ña, ta Ndios t̄i'ví ra ñii ñaá̄ngel ña nakoná ña yé'é ve'e k̄aa, ña kee naapóstol k̄o'qn ndik̄a na. Ta k̄ee na kuā'ān na xí'in ñaá̄ngel, ta n̄ik̄a'ān ñaá̄ngel xí'in na, káchí ña saá:

²⁰ —K̄o'qn ndó ve'e ño'o ká'no, ta k̄a'ān ndoso ndó t̄o'on v̄a'a n̄ō n̄ivi na n̄akutá'an n̄ō yóo yoso ndik̄a ke'e ve'e ño'o yó'o, ta ndat̄o'on ndó xí'in na ndasaá kuchiño kutak̄u ndino'o na n̄ō Ndios ndi'i saá k̄ivi —káchí ñaá̄ngel xí'in naapóstol.

²¹ Tá n̄i't̄ivi ink̄a k̄ivi, ta kuā'ān naapóstol n̄ō yóo yoso ndik̄a ke'e ve'e ño'o ká'no, ta k̄ixá'á na sáná'a na ndi'i n̄ivi, ñii k̄i'va ndat̄án n̄ik̄a'ān ñaá̄ngel xí'in na.

Ta saá k̄ixaā t̄aká'no n̄ō nas̄ūt̄u xí'in ndi'i natá'an ra, ñii xiiña n̄ō k̄ind̄o na nakutá'an na. Ta k̄ana na ink̄a nax̄ikuā'ā na kúu naJunta Suprema ña kixaā na nakutá'an na xí'in na. Tá n̄akutá'an nayó'o, ta saá t̄i'ví na napolicia na ndáa ve'e ño'o ká'no ña k̄o'qn na tava na naapóstol ta kixaā na n̄ō naJunta Suprema yó'o. Saá chi nachiño yó'o xáni s̄inj̄ na ndi naapóstol ñó'o k̄a na ini ve'e k̄aa.

²² Tá napolicia n̄ixaā na n̄ō yóo ve'e k̄aa, ta ̄on k̄ō k̄a naapóstol ní-nani'i na. Ta saá kama ní ndik̄ó na k̄ixaā na n̄ō naJunta Suprema, ta ndat̄o'on na xí'in nayó'o,

²³ káchí na saá:

—N̄ix̄a'ān ndi n̄ō yóo ve'e k̄aa, ta ndás̄j kút̄u yé'é ve'e k̄aa yó'o, ta x̄ini ndi natropa yíta na ndáa na yé'é. Ta saá n̄akoná ndi yé'é, ta ̄on k̄ō k̄a n̄ivi ñó'o ini ve'e k̄aa yó'o —káchí na, ndat̄o'on na xí'in naJunta Suprema.

²⁴ Tá t̄aká'no n̄ō nas̄ūt̄u xí'in natá'an ra, ta xí'in t̄aká'no n̄ō napolicia x̄inj̄ s̄o'o na ña ndat̄o'on napolicia yó'o, ta n̄aka'nda ní ini na. Ta xáni s̄inj̄ na yuk̄iā koo yó'o vitin, ta ká'ān na ndák̄a t̄o'on tá'an na, káchí na ndasaá keta ñayó'o vitin.

²⁵ Tá mií saá k̄ixaā ñii t̄aā n̄ō yóo naJunta Suprema, ta ndat̄o'on ra xí'in na, káchí ra saá:

—Koto ndó ví, m̄ji nat̄aā na t̄aan ndó ini ve'e k̄aa, vitin yíta na n̄ō yóo yoso ndik̄a ke'e ve'e ño'o ká'no, ta sáná'a na n̄ivi —káchí ra xí'in na.

²⁶ Ta saá napolicia na ndáa ve'e ño'o xí'in t̄aká'no n̄ō napolicia yó'o, k̄ee na kuā'ān na n̄ō yóo yoso yó'o, n̄ō yíta naapóstol sáná'a na n̄ivi. Ta saá napolicia xí'in ñat̄o'ó k̄isa ndivi na chiño ña t̄iin na naapóstol, saá chi yí'ví na k̄ōt̄o sasā na n̄ivi na x̄ito ña ké'é na, chi táná sā n̄ivi yó'o, ta koon na ȳū s̄at̄a napolicia.

²⁷ Ta saá naapóstol kuā'ān na xí'in napolicia yó'o, ta k̄ixaā na n̄ō naJunta Suprema. Ta t̄aká'no n̄ō nas̄ūt̄u n̄ik̄a'ān ra xí'in na, káchí ra saá:

²⁸ —Xa x̄a'nda chiño ndi n̄ō ndó ña ̄on k̄a'ān k̄a ndó xí'in ndayí k̄ivi t̄ajesús. Ta, ̄nd̄achun só'ó ní ndó ña ̄on x̄iin ndó kasa ndivi ndó t̄o'on ña

* 5:17 Sava nasaduceo xí'in sava nafariseo kúu naJunta Suprema n̄ō najudío.

njika'an ndi? Ta vitin nivi na ndóo ndi'i saá xiiña ñoo Jerusalén xa xinj sq'o na to'on ña sáná'a ndó xá'a tajesús. Ta ndó'o ndúkú ndó sakuiso ndó kuachi sata ndi ña xa'ni ndi tajesús yó'o —káchí taká'no ñoo nasutu xí'in naapóstol.

29 Ta ndakuijn taPedro xí'in inká naapóstol, ta njika'an na, káchí na saá:

—Ña xini ñó'o ní ká kía kasa ndivi ndi ña kóni Ndios ñoo ña kasa ndivi ndi ña kóni nivi.

30 Mji Ndios, ta ta kisa to'ó naxji síkuá yó kuyá xina'á, kúu ta ta sanatakú tajesús, ta ta xikuu ta nixi'i chi ndó'o katakaa ndaa ndó ra nda'a tón cruz, ta nixi'i ra.

31 Tá ndi'i nataku tajesús ta ndaa ra ñoyívi ñino, ta Ndios taxi ra xikoo tajesús ñoo táyi tón to'ó, tón ñíndichi ñoo yóo nda'a kua'á Ndios ñoyívi ñino, ta taxi ra ndayi nda'a tajesús ña kúu ra Ta taKá'no ñoo ndi'i nivi ñoyívi yó'o. Mji Ndios taxi ra ndayi nda'a tajesús kúu ra Ta ta Sákaku nivi ñoo ña on vá'a. Ta tajesús ke'é ra saá chi kóni ra ndi ñaño yó naIsrael nandikó ini na ta sandakoo na kuachi na, ta saá kasa ká'no ini ra xa'a kuachi na.

32 Ta mji ndi kúu nivi na ndakuijn ká'an ndi ñandixa xa'a tajesús. Ta Níma Ndios kúu ña ñii káchí ndakuijn xí'in ndi ká'an ña ñandaa xa'a tajesús. Ta mji Níma Ndios yó'o kúu ña xa taxi Ndios ña táku ini ndi'i nivi na kisa ndivi ña kóni Ndios —káchí taPedro xí'in nachiño Junta Suprema.

33 Tá naJunta Suprema yó'o xinj sq'o na ña njika'an taPedro xí'in na, ta njsaa ní ini na, tañda kóni na ka'ni na ndi'i naapóstol yó'o.

34 Ta saá yóo ñii tafariseo naní ra Gamaliel, ta tató'an naJunta Suprema kúu ra, ta kúu ra ta ta sáná'a ndayi Ndios ña nítta taMoisés xina'á, ta ndi'i nivi kisa to'ó na ra. TaGamaliel yó'o nakundichi ra, ta xa'nda chiño ra ña kee naapóstol ko'on na ke'e ñii kánj lo'o,

35 ta saá njika'an ra xí'in ndi'i nivi na kúu naJunta Suprema, káchí ra saá:

—Natá'an yó, natáa ñoo Israel, va'a vivíi ná kani sijní ndó yu kúu ña xini ñó'o ke'é ndó xí'in natáa yó'o.

36 Náká'án ndó sakán lo'o kuyá njya'a nixiyo ñii ta xinaní ra Teudas, ta njika'an ra xikuu ra ñii ta ta ká'no ní, káchí ra xa'a mji ra. Ta sanakutá'an ra ku'a ní nivi, tañda ntõndaa na xikuu na komi ciento ta na kúu na xindikõn sata ra. Ta kixaa ñii kivi, ta xa'ni na taTeudas yó'o, ta saá ndi'i nataa na xindikõn sata ra nixita ní'no na ta ku'a'an na inká ñoo. Ta saá nda ñii nivi on vása ní-ka'an ka na xa'a taTeudas, ta ña manj xikuu ndi'i ña ke'é ra.

37 Ta saá njya'a lo'o kuyá, ta saá ntõndaa kuyá ña ndani'i na censo, ta nixiyo inká ta xinaní ra Judas. Tayó'o kee ra ñoo estado Galilea, ta xikuu ra ñii taká'no, ta ku'a ní nivi xindikõn na sata ra. Ta saá kixaa ñii kivi, ta xa'ni na taJudas yó'o, ta saá tuku ndi'i nataa na xindikõn sata ra, nixita ní'no ndi'i na.

38 Ta xa'a ña kúndaa ini yó ña njindo'o natáa yó'o, ndátõ'onj xí'in ndó vitin ndi va'a ká ná saña ndó natáa yó'o ko'on ndiká na, ta on sandi'i ká ndó na. Saá chi, ta ndasaá kuiti to'on ta kúu ña sáná'a na ñoo nivi, ta saá ña ke'é natáa yó'o on kundee ña, ta kama ní ndi'i xa'a ña.

39 Ta saá ni, tá to'on Ndios kúu ña sáná'a na, ta ndó'o on kuchiño kundee ndó ñoo ña, ta ña manj kúu ña ndukú ndeé ndó kasi ndó ñoo natáa yó'o,

chi kɔtɔ yóo ndó saá káni tá'an ndó xí'in mji Ndios —káchí tɔGamaliel xí'in naJunta Suprema.

⁴⁰ Ta saá naJunta Suprema chikaɔ sɔ'o na ña ndɔtɔ'on tɔGamaliel xí'in na. Ta xɔ'nda chiño na nɔɔ napolicia na ndáa ve'e ñɔ'o ká'no ña tuku kana na naapóstol ña kixaɔ na nɔɔ nachíño yó'o. Ta saá nachíño xɔ'nda chiño na nɔɔ napolicia ña kani na naapóstol yó'o xí'in kuártá. Ta saá xɔ'nda chiño na nɔɔ naapóstol ña on ka'ɔn ka na ndɔ ñii tɔ'on xɔ'a tɔJesús, ta saña ña'á na ña kɔ'on ndíkɔ na.

⁴¹ Ta saá naapóstol, xí'in ñasiji ní ini na, kee na kuɔ'ɔn na. Saá chi xáni sɔ'ni na ndí ká'no ní ñatɔ'ó taxí Ndios nda'a na, ña taxí ra ña nɔ'xɔ'vi na xɔ'a ña ndɔtɔ'on na nɔɔ nɔ'vi tɔ'on va'a xɔ'a tɔJesús.

⁴² Ta ndi'i saá kɔ'vi xika naapóstol sáná'a na nɔ'vi na kúu na naikutá'an nɔɔ yóo yosɔ ndíkɔ ke'e ve'e ñɔ'o ká'no. Ta ndi'i kɔ'vi kée na kuɔ'ɔn na kuɔ'a ní ve'e nɔɔ naikutá'an nɔ'vi ña koni sɔ'o na tɔ'on xɔ'a tɔJesús. Ta ndɔ lo'o on vása sándakoo na ká'ɔn ndoso na tɔ'on va'a ña káchí ndí tɔJesús kúu ra Cristo, tɔa tɔ tɔ'vi Ndios sakaku ra nɔ'vi.

6

Tɔ'on yó'o ká'ɔn ndasaá naɔaxin na uxɔ tɔa na chindeé nɔ'vi nandá'vi na kúu na kándixa tɔJesús

¹ Ta kɔ'vi saá, tá va'xi kua'no kuɔ'a ní ka nɔ'vi na ndíkɔn yichí tɔJesús, ta saá kɔ'xá'á káku ñii kuɔ'chi chi sava nɔ'vi najudío na kándixa tɔJesús kúu nɔ'vi na ká'ɔn tɔ'on hebreo, ta inkɔ sava na ká'ɔn na tɔ'on griego. Ta nɔ'vi na ká'ɔn tɔ'on griego ká'ɔn kuáchi na xɔ'a nɔ'vi na ká'ɔn tɔ'on hebreo, ta nɔ'ka'ɔn na xí'in naapóstol, káchí na saá:

—Ñii ñii kɔ'vi ña náta'vi na ñaxíxi nda'a náña'a ndá'vi ná nɔ'xi'i yij, ta on sɔ'vi ñandɔɔ kúu ña ké'é na, chí kuɔ'a ka ñaxíxi táxi na nda'a náña'a ndá'vi ná kúu náta'an mji na, ná ká'ɔn tɔ'on hebreo, ta lo'o ní kuiti ñaxíxi táxi na nda'a náña'a ndá'vi ná kúu náta'an mji ndi ná ká'ɔn tɔ'on griego —saá ká'ɔn na, ndɔtɔ'on kuáchi na xí'in naapóstol.

² Ta saá ndi'i na uxɔ ovi naapóstol naɔana na ndi'i nɔ'vi na kándixa tɔJesús va'xi na nakutá'an na, ta saá kɔ'xaxɔ na. Ta naapóstol nɔ'ka'ɔn na xí'in na, káchí na saá:

—Chiño ña saɔkuiso chiño Ndios ndi'i kúu ña ka'ɔn ndoso ndi tɔ'on Ndios nɔɔ nɔ'vi. Ta saá on vá'a sandakoo ndi chiño yó'o xɔ'a ña kasa ndivi ndi inkɔ chiño ña kúu ña náta'vi ndi ña xíxi nɔ'vi ta táxi ndi ña nda'a nandá'vi.

³ Ta vitin, ñayó'o kúu ña ndɔtɔ'on ndi xí'in ndó'ó, nañani yó xí'in náki'va yó na kándixa tɔJesús. Nandukú ndó uxɔ tɔa, na kúu natɔa na kánóo va'a ñatɔ'ó xɔ'a, ta kúu natɔa na ndíchí sɔ'ni, ta kúu natɔa na chútú ini xí'in Níma Ndios. Tá naɔaxin ndó uxɔ tɔa yó'o, ta mji ndi naapóstol saɔkuiso chiño ndi nayó'o ña kasa ndivi na chiño ña kúu ña náta'vi na ñaxíxi, ta taxi na ña nda'a nɔ'vi nandá'vi.

⁴ Ta saá mji ndi ndi'i saá kɔ'vi nataxi xí'in mji ndi ña ka'ɔn ndi xí'in Ndios, ta ka'ɔn ndoso ndi nɔɔ nɔ'vi tɔ'on Ndios —káchí naapóstol xí'in nɔ'vi na naikutá'an yó'o.

⁵ Ta ndi'i nɔ'vi na naikutá'an yó'o kúsij ini na xɔ'a ña xɔ'ni sɔ'o na tɔ'on nɔ'ka'ɔn naapóstol, ta naɔoo yu'ú na ke'é na saá. Ta saá naɔaxin na uxɔ tɔa ña kasa ndivi na chiño ña náta'vi na ñaxíxi ta taxi na ña nda'a nandá'vi. Ta tɔa tɔnɔɔ naɔaxin na nañi ra Esteban, tɔa tɔ chútú ní Níma Ndios ini, ta kúu ra tɔa tɔ xí'in ndino'o ní ini kándixa Ndios. Inkɔ tɔa tɔ naɔaxin na

naní ra Felipe, inkā ra naní Prócoro, inkā ra naní Nicanor, inkā ra naní Timón, inkā ra naní Parmenas, inkā ra naní Nicolás. Ta Nicolás yó'o kúu tañoo Antioquía, ta on vása kúu ra tajudío, ta xina'á chikaā ini ra xa'ā ña ndikōn ra yichī najudío, ta saá kandixa ra to'on xa'ā ta Jesús ta vitin ndikōn ra yichī ra.

⁶ Tá ndi'i nakaxin na uxā taa yó'o, ta saá kee na kuā'an na, ta kuā'an na uxā taa yó'o xí'in na, ta kixaa na noo naapóstol. Ta naapóstol yó'o chiso na nda'ā na sinj na uxā taa yó'o, ta nika'an na ndukú na noo Ndios xa'ā na.

⁷ Ta saá nijitā ní'nó to'on Ndios, ta kuā'ā ní ká nivi nañoo Jerusalén nandikō ini na, ta kandixa na ta Jesús, ta saá tuku kuā'ā ní nasutu judío kandixa na ta Jesús ta niki'vi na yichī ra.

To'on yó'o ká'an xa'ā ña tjin na ta Esteban kuā'an ra xí'in na noo nJunta Suprema

⁸ Ta ta Esteban kúu ñii taa ta kómí ndee Ndios, ta Ndios taxi ra ñava'a nda'ā ra ña kúchiño ke'é ra kuā'ā ní milagro ná'no xí'in inkā ñava'a ña taxi naka'nda ní ini nivi.

⁹ Ta saá ní, ñii ti'vi nivi na kúu na ve'e ño'o sinagoga ña naní Ve'e Ño'o Esclavos Libertados, nayó'o on vása yóo yu'u na xí'in ña ká'an ta Esteban, ta kixá'á na náa na xí'in ra. Vará najudío kúu ndi'i nayó'o, ta si'na sava nayó'o xitaku na ñoo Cirene, inkā na xitaku ñoo Alejandría, inkā na xitaku estado Cilicia, inkā na xitaku estado Asia, ta vitin nakutá'an ndi'i na ñoo Jerusalén.

¹⁰ Ta Nímā Ndios yóo ña ini ta Esteban, ta nina to'on ndíchí Ndios ká'an ra xí'in nivi yó'o na náa xí'in ra, ta ni-kuchiño na nani'í na to'on ña ndakuijn na yu'u ra.

¹¹ Ta saá cha'vi se'é na inkā nivi ña ka'an na ndakuijn na to'on vatá xa'ā ta Esteban. Ta nika'an na to'on vatá, káchí na saá:

—Xinj so'o ndi ta Esteban kándiva'a ra xa'ā to'on ña saná'a xij síkuá yó ta Moisés, ta kándiva'a ra xa'ā mji Ndios —káchí nivi, ká'an na to'on vatá.

¹² Ta xí'in to'on yó'o sasaa na ini namaestro na saná'a ndayi ña nita ta Moisés, ta sasaa na ini naxikuā'ā naná'no noo najudío, ta sasaa na ini kuā'ā ní inkā nivi. Ta saá tjin na ta Esteban ta kuā'an ra xí'in na noo nJunta Suprema, na kúu nachiño ná'no noo najudío.

¹³ Ta saá ti'vi na nivi na vatá, kuā'an na ta kixaa na noo nJunta Suprema, ta ndakuijn na, nika'an na to'on vatá, káchí na saá:

—Ndi'í saá kivi ta Esteban yó'o nda lo'o on vása sándakoo ra ká'an ra to'on ndiva'a xa'ā ve'e ño'o ká'no yij, ta ñii ki'va saá on vása sándakoo ra ká'an ra to'on ndiva'a xa'ā ndayi Ndios ña nita ta Moisés xina'á.

¹⁴ Ta xinj so'o ndi ña nika'an ra káchí ra ndi ta Jesús tañoo Nazaret sandi'i ra xa'ā ve'e ño'o ká'no ñoo Jerusalén yó'o, ta nasama ndi'i ra yichī ña ndikōn mji yó najudío, ta yichī yó'o kúu ña saná'a taxij síkuá yó ta Moisés —káchí nivi na vatá xí'in nachiño Junta Suprema.

¹⁵ Ta ndi'i nachiño yó'o nakoto káxín na noo ta Esteban, ta xini na noo ra ndatán káa noo ñii ñaángel saá káa noo ra.

7

To'on yó'o ká'an ndasaá ndakuijn ta Esteban noo nJunta Suprema, ta xa'ni na ra

1 Ta saá taká'no nq̄ nasut̄ n̄ndaq̄a t̄o'on ra t̄aEsteban, káchí ra saá:

—Tata, ¿án ndixa kía ká'ān nayó'o ndákuijn na táxi na kuāchi x̄a'ā ún?

2 Ta ndákuijn t̄aEsteban, káchí ra saá:

—Ndó'ó, nañani yó ta nax̄ikuā'a ná'no yivá ñoo yó, vivíi konj̄ sq̄'o ndó ña k̄a'ānj̄ x̄í'in ndó vitin. X̄inj̄ yó ndí m̄ji Ndios, t̄a t̄a kúu t̄aKá'no ndino'o, n̄t̄ivi ra nq̄ x̄ij̄ sikuá yó t̄aAbraham k̄ivj̄ x̄itak̄u t̄ayó'o ñoo estado Mesopotamia, ta q̄n t̄a'án k̄a kee ra k̄o'q̄n ra kutak̄u ra ñoo Harán,

3 ta n̄k̄a'ān Ndios x̄í'in ra, k̄achí ra saá: “Ta vitin kee ún ñoo ún, sandakoo ún natá'an ún, ta k̄o'q̄n ún kutak̄u ún ink̄a x̄iñā ña saná'a'j̄ ñoo ún”, k̄achí Ndios x̄í'in t̄aAbraham.

4 Ta kee t̄aAbraham ñoo ra ña n̄anj̄ Caldea ta kuā'ān ra ña kutak̄u ra ñii ñoo ña n̄anj̄ Harán. Ta saá n̄ix̄i'j̄ yivá ra, ta Ndios t̄i'v̄i ra t̄aAbraham kee ra ñoo Harán yó'o ta k̄ix̄aā ra ñoo nq̄ ták̄u yó vitin.

5 Ta Ndios q̄n v̄asa ní-taxi ra nd̄a lo'o ño'o nda'a t̄aAbraham ña kuu ña ño'o m̄ji ra, ta saá ni, n̄k̄a'ān ra x̄í'in ra, k̄achí ra saá: “Ñii k̄ivj̄ ndi'i saá ño'o ña kúu ño'o Canaán nduu ña ño'o m̄ji nas̄a'ya ñani sikuá ún”, k̄achí Ndios x̄í'in t̄aAbraham x̄in̄a'á. Ta k̄ivj̄ n̄k̄a'ān Ndios saá, ta t̄aAbraham q̄n k̄o'q̄ nd̄a ñii s̄a'ya ra kómí ra.

6 Ta n̄k̄a'ān Ndios ink̄a yichj̄ x̄í'in t̄aAbraham, k̄achí ra saá: “Nas̄a'ya ñani sikuá ún kutak̄u na ink̄a ñoo x̄íyo, ta k̄omj̄ ciento kuj̄ya x̄o'v̄i na ñoo yó'o. Saá chi nduu na esclavo ña kasa chiño na nq̄ napatrón na, ta q̄n v̄asa kukomí na nd̄ayí ña sandakoo na chiño yó'o.

7 Tá ndi'i ya'a k̄omj̄ ciento kuj̄ya, ta yj̄'j̄ Ndios sax̄o'v̄i j̄ n̄ivi na ñoo x̄íyo yó'o, na kúu na sax̄o'v̄i nas̄a'ya ñani sikuá ún. Ta saá taxi j̄ ña kee nas̄a'ya ñani sikuá ún ña k̄o'q̄n ndíka na, ta k̄ix̄aā na nq̄ j̄ ñoo yó'o x̄a'ā ña kasa ká'no na yj̄'j̄”, k̄achí Ndios x̄í'in t̄aAbraham.

8 Ta saá Ndios x̄a'nda chiño ra nq̄ t̄aAbraham ña kasa ndivi ra costumbre ña n̄anj̄ circuncisión.* Ta ñacircuncisión yó'o kúu ñii seña ña kóni kachí ndí t̄aAbraham x̄í'in nas̄a'ya ra ta x̄í'in ndi'i nas̄a'ya ñani sikuá ra kuu na n̄ivi naño Ndios. Ta saá tá s̄a'ya ra t̄aIsaac n̄ix̄inj̄o ra on̄a k̄ivj̄ ra, ta t̄aAbraham k̄isa ndivi ra costumbre circuncisión x̄í'in ra. Ta ñii k̄i'va saá k̄isa ndivi t̄aIsaac costumbre circuncisión x̄í'in s̄a'ya ra t̄aJacob, ta t̄aJacob k̄isa ndivi ra costumbre circuncisión x̄í'in na ux̄u ovi t̄a s̄a'ya ra, ta nayó'o kúu nax̄ij̄ sikuá yó na ux̄u ovi t̄i'vi naIsrael.

9 Ta n̄iya'a lo'o kuj̄ya, ta saá sava nas̄a'ya t̄aJacob k̄isa kuíni ini na x̄ini na ñani na t̄aJosé, t̄and̄a n̄it̄ond̄a na n̄is̄ikó na ra nda'a n̄ivi naño Egipto ña k̄o'q̄n ra kuu ra esclavo ta q̄n v̄asa kukomí ra nd̄ayí ña sandakoo ra chiño t̄apatrón ra t̄aEgipto. Ta saá ni, Ndios n̄ix̄iyo ra x̄í'in t̄aJosé,

10 ta s̄ak̄aku ra t̄aJosé nq̄ ndi'i ñayo'v̄i n̄ix̄o'v̄i ra. Ta Ndios ke'é ra ñava'a x̄í'in t̄aJosé, chi taxi ra ñandíchi s̄inj̄ t̄aJosé, ta taxi ra ña t̄arey Faraón kusij̄ ini ra x̄ini ra t̄aJosé yó'o. Ta x̄a'ā ñayo'v̄i t̄arey yó'o s̄akuiso chiño ra t̄aJosé ña x̄a'nda chiño ra nq̄ ndi'i n̄ivi na x̄itak̄u ndi'i ñoo ña ndá'vi ndaa Egipto, ta tuku s̄akuiso chiño ra t̄aJosé ña x̄ikuu ra taká'no nq̄ ndi'i n̄ivi na kisa chiño ve'e t̄arey Faraón.

11 “Ta saá k̄ix̄aā k̄ivj̄ ña n̄ivi naño Egipto x̄í'in n̄ivi na ták̄u nq̄ ño'o Canaán, ndeé ní n̄ix̄o'v̄i na s̄oko, chi q̄n v̄asa yóo k̄a ña kuxu na. Ta ñii k̄i'va saá n̄ix̄o'v̄i na s̄oko nax̄ij̄ sikuá yó t̄aJacob x̄í'in nave'e ra chi k̄ivj̄ saá x̄itak̄u na nq̄ ño'o Canaán.

* 7:8 Costumbre najudio ña n̄anj̄ “circuncisión” kúu ña x̄á'nda na lo'o ñii s̄inj̄ ñat̄eje t̄alo'o.

12 Ta kivi xini so'o taJacob yoo ña xixi nivi ñoo Egipto, ta t'vi ra nasa'ya ra ko'on na ñoo Egipto xa'a ña sata na ña kuxu na. Ñayo'o xikuu yichi noo nixa'an na ñoo Egipto.

13 Ta yichi ovi nixa'an nañani taJosé, ta nixa'a na ñoo Egipto ña sata na ña kuxu na noo taJosé, ta nixa'an taJosé x'in na, kachi ra sa'a: "Yi' kuu ñani ndo taJosé", kachi ra x'in na. Ta sa'a inka nivi na xini so'o ñayo'o kua'an na ta nixa'a na noo tarey Faraón, ta ndato'on na x'in ra ndi nataa na kixa'a ñoo Egipto yó'o kuu nañani taJosé.

14 Ta sa'a taJosé kana ra yiva ra taJacob, ña kixi ra kutaku ra ñoo Egipto x'in ndi'i nave'e ra. Ta ndi'i nave'e ra xikuu na unj siko xa'on nivi.

15 Ta sa'a taJacob x'in ndi'i nave'e ra sandakoo na ñoo na, ta kixa'a na kutaku na ñoo Egipto. Ta sa'ya taJacob x'in sa'ya ñani siku'a ra xikuu naxi siku'a yó naIsrael. Ta nixa'a kua'a ní kuya, ta nixi' taJacob, ta sa'a tuku nixa'a kua'a ní kuya, ta nixi' nasa'ya ra na kixa'a x'in ra ñoo Egipto.

16 Ta sa'a sanduxun na yiki koñu taJacob, ta sanduxun na yiki koñu sa'ya ra noo ño'o ña xa sata taAbraham x'in si'un cha'vi ra noo sa'ya taHamor xina'a. Ta ño'o noo ninduxun yiki koñu nayó'o yoo ña ñoo Siquem ña nda'vi ndaa ñoo mji yó naIsrael vitin.

17 Tá xa yatin tonda'a kivi ña Ndios kasa ndivi ra to'on ña kindoo ra x'in xij siku'a yó taAbraham, ta xa nixina ní nivi naIsrael na taku ñoo Egipto, ta xa kua'a ní nivi kuu na.

18 Ta sa'a kixa'a xá'nda chiño ñii tarey ñoo Egipto, ta tarey yó'o on vása ní-xini so'o ra to'on xa'a ñava'a ke'e taJosé kuya xina'a.

19 Ta x'in ñandichí sini ra, tarey yó'o sanda'vi ra ndi'i nivi naño Israel, naxi siku'a yó, ta kisa nduxa ra x'in na ña tiin na naváli chíchín sa'ya na, ta ko'on na x'in na ña sandakoo mji na naváli yó'o nda ñii noo xika xa'a ña kivi na.

20 Ta mji kuya sa'a kaku taMoisés, ta Ndios kusi ini ra xini ra talo'o yó'o. Ta nave'e talo'o Moisés yó'o xinda na ra unj yoo kuiti,

21 ta sa'a xa'a ña kasa ndivi na ndayí tarey, tin na ra ña nixa'an na ñii xiiña noo sandakoo na ra. Ta ñii ña'a ña kuu sa'ya tarey Faraón, naní' ña taMoisés lo'o yó'o, ta naki'in ña ra, ta kuano'o ra x'in ña ve'e ña, ta ndatán yoo sa'ya mji ña sa'a ndu ra.

22 Ta sa'a naEgipto saná'a va'a na ra ndi'i ñandichí mji na, ta taMoisés saku'a ra ndi'i ña saná'a na ra. Ta sa'a taMoisés ntondaa ra xikuu ra ñii ta taká'no ní, ta ndichí ní ra ta ti'va ní ra ka'an ra x'in nivi, ta ñii ki'va sa'a ti'va ní ra kasa ndivi ra ndi'i noo chiño.

23 Tá nixinq taMoisés ovi siko kuya, ta chika ini ra ko'on ra koto ra naño ra naIsrael.

24 Ta sa'a kee ra ta nixa'a ra noo kisa chiño naño ra noo naEgipto. Ta xini ra ñii taEgipto kani ní ra ñii taIsrael. Ta sa'a taMoisés niki'vi ra ña chindee ra taIsrael, ta xa'ni ra taEgipto yó'o.

25 Ta xani sini taMoisés ndi nivi naIsrael va'a kuchiño kunda ini na ndi Ndios t'vi ña'a ra vaxi ra saku ra na noo naEgipto. Sa'a xani sini taMoisés, ta nivi naIsrael on vása ní-kunda ini na ñayo'o.

26 Tá niti inka kivi, ta kua'an taMoisés, koto ra naño ra naIsrael, ta nixa'a ra, ta xini ra ovi naIsrael kani tá'an na, ta nixa'an ra x'in na: "Koto ndó ví. Ndó'o, nataa Israel, ndatán yoo ñani mji ndó sa'a yoo ndó x'in tá'an ndó. Ta sa'a, ¿ndachun kani tá'an ndó? ¿Ndachun kóni ndó sataku'e ndó tá'an ndó?", kachi taMoisés x'in na.

27 Ta ndakuijn taa ta kani ní tatá'an ra, nika'an kue'e ra xí'in taMoisés, kachí ra saá: "¿Yu kúu na taxi ndee nda'a ún ña kuu ún taa taká'no taa xá'nda chiño noq ndi? ¿Yu kúu na taxi ndayí nda'a ún ña kuu ún tajuez ña kasa nani ún xa'a kuachi ndi?"

28 ¿An vitin kóni ún ka'ni ún yí'j ndatán xa'ni ún taEgipto kivi koni?", kachí ra xí'in taMoisés.

29 Tá xini so'o taMoisés ña nika'an tayó'o, ta nivi'ví ra, ta kama kee ra kuá'an xiká ra ñii xiiña ña naní Madián, ña nákaa ñoo xíyo. Ta yó'o nixiyo ra, xitaku ra, ta saá tonda'a ra xí'in ñii ña'a, ta kaku ovi sa'ya na.

30 'Ta saá nija'a ovi siko kuyja, ta ñii kivi yóo taMoisés noq ño'o yichí ña nákaa yatin noq yóo yuku ña naní Sinaí. Ta noq ño'o yichí yó'o ñíndichi ñii tón ñiño ndixin ní nó xí'in ña kuá'a yáa ño'o ña xixi, ta ma'ño ño'o yó'o nitivi ñii ñaángel noq taMoisés.

31 Ta naka'nda ní ini ra xito ra ñayó'o. Ta nitonda'a yatin ka ra ña koto va'a ra ña xixi yó'o, ta xini so'o ra to'on Ndios ña kixi mji noq xixi ño'o.

32 Ta nika'an ña, kachí ña saá: "Yí'j kúu Ndios, ta naxij síkuá ún taAbraham, taIsaac xí'in taJacob kisa to'ó na yí'j", kachí Ndios xí'in taMoisés. Ta nivi'ví ní taMoisés, tonda kixá'a ra kisin njno mji ra, ñíndichi ra, ta ni-xiin ra koto ka ra noq yóo ño'o xixi.

33 Ta saá nika'an Ndios xí'in ra: "Tava ún nduxan ún ña ño'o xa'a ún, chi ño'o noq ñíndichi ún ño'o yij kuu ña.

34 Ndixa ñanda'a kía xa xito j ña ndasaá ndeé ní xó'vi nivi naIsrael, na kúu nañoj, na taku ñoo Egipto, ta xa xini so'o j ña ndeé ní tána na ta ndá'yi na xí'in ña yo'vi ní xó'vi na, ñakán kixaa j ña sakaku j na noq nivi na saxo'vi ña'a. Ta vitin kixi yatin ún noq j, ta ti'vi j yó'o no'q ún ñoo Egipto", kachí Ndios xí'in taMoisés.

35 'Ta ndijkó taMoisés naxaa ra ñoo Egipto, ta naxij síkuá yó ni-xiin na naki'in va'a na ra, ta nika'an na xí'in ra, kachí na saá: "¿Yu kúu na taxi ndayí nda'a ún kuu ún taká'no taa ka'nda chiño noq ndi? Ta, ¿yu kúu na taxi ndayí nda'a ún kuu ún tajuez ña kasa nani ún xa'a kuachi ndi?", kachí na xí'in ra. Ta taMoisés yó'o kúu taa ta ti'vi Ndios ña kuu ra ta ka'nda chiño noq naxij síkuá yó naño Israel ta sakaku ra na noq naño Egipto. Ta mji Ndios sakuiso chiño ra taMoisés ke'é ra saá, kivi nitivi ñaángel noq ra noq ñíndichi tón ñiño xixi.

36 Ta taMoisés tava ra nivi naño Israel tixin ñoo Egipto, ta kee na kuá'an na xí'in ra. Ta saá tá on ta'an ka kee na, ta Ndios taxi ra ndee nda'a taMoisés ña ke'é ra kuá'a ní milagro ña saná'a ra noq naEgipto ndi tandee ní kúu Ndios. Ta kivi nixaa naño Israel yatin noq yóo yu'u takui mjni, ña naní Mar Rojo, ta Ndios ke'é ra inká milagro xa'a ña kuchiño ya'a naIsrael, ta xaa na nda inká xiiña yu'u mjni. Ta saá kivi xitaku naño Israel ovi siko kuyja noq yóo ño'o yichí, ta Ndios taxi ra ndee nda'a taMoisés ña ke'é ra ví'í ní ka milagro xa'a ña chindeé ra naño Israel.

37 Ta taMoisés yó'o nika'an ra xí'in naxij síkuá yó, kachí ra saá: "Ñii kivi ña vaXi Ndios ke'é ra ña ñii taIsrael, kuu ra ñii taproleta, ndatán yóo yí'j", kachí taMoisés xí'in na.

38 Ta mji taMoisés yó'o kúu taa ta xitaku xí'in naxij síkuá yó ovi siko kuyja noq ño'o yichí. Ta ñii ñaángel Ndios nika'an ña xí'in taMoisés noq yuku ña naní Sinaí, ta taxi ña to'on Ndios nda'a ra, ta to'on yó'o nitaa ra, ta taxi ra ña nda'a naxij síkuá yó, ña nayó'o taxi na ña nda'a nasá'ya na,

ta saá nda vitin nayivá mji yó taxa na to'on Ndios yó'o nda'a yó. Ta to'on Ndios yó'o kúu ña táxi ndino'o kutaku yó ndatán kóni Ndios.

³⁹ Ta naxii síkuá yó on vása ní-xiin na kasa ndivi na to'on ña njka'an taMosisés xí'in na, nda víka kjsa toon ní ini na noo ra, tãnda kutoo ní na ndikó na ñoo Egipto, chi nima na xa ndikó ña ñoo kán.

⁴⁰ Ta saá njka'an na xí'in taAarón, ta kúu ñani taMosisés, kachí na saá: "Kasa va'a ún ídolo ña kuu ndios válí xa'a ña ko'on si'na ña noo yó ña kuni'i ña yichj yó noo ko'on yó xí'in ña, saá chi on vása xinj ndi yukia ndo'o taMosisés ta ta tava yó kee yó ñoo Egipto ta kixaá yó yó'o vitin", kachí na xí'in taAarón.

⁴¹ Ta saá kjsa va'a na ñii na'ná sɔndikj ña xikuu ndios ña kjsa to'ó na. Ta saá xa'ni na kitj tí kúu tí njsokɔ na noo na'ná sɔndikj yó'o. Ta saá sakana na ñii vikɔ ká'no ña kjsa to'ó na na'ná sɔndikj, ta kúsi ní ini na xini na ñandios vatá yó'o ña kúu ña kjsa va'a mji na.

⁴² Xa'a ñayó'o Ndios saña ra na ke'é na ña kóni na, ta taxa ra ña kasa ká'no na ndi'i ña kjsa va'a Ndios ña chɔndu'u ra koo ñoyívi kaá. Ta saá kjsa ká'no na kimi xí'in yoo ta xí'in ño'o ña yé'e ndiví. Kuyá xina'á taprofeta Amós ntaa ra to'on Ndios xa'a ña ke'é na, ta to'on Ndios yó'o káchí ña saá:

Ndios ká'an ra xí'in njivi naño Israel, káchí ra saá:

"Ña ovi sjkɔ kuyá xitaku ndó noo ño'o yichí,
 çán ndixa noo yí'j njsokɔ ndó kitj saña ndó xí'in inka ña kómí ndó?"

⁴³ On sjiví saá, chi ve'e ño'o tia'va ñaidolo Moloc, ña kúu ndios vatá, kúu ña xɔndiso ndó njixika ndó noo ño'o yichí.

Ta saá tuku xɔndiso ndó inka ñaidolo naní ña Renfán, ña kúu na'ná kimi. Ta ñaidolo Moloc xí'in ñaidolo Renfán yó'o kúu ñandios vatá ña kjsa va'a mji ndó xa'a ña kasa to'ó ndó ña.

Ñakán kja saxo'vi j ndó'ó, naño Israel, chi taxi j ndayí nda'a na ñoo xíká ña kundeé na noo ndó, ta tiin na ndó'ó, ta xí'in ñanduxa ko'on ndó xí'in na inka ño'o xíyo, ña nákaa nda xíká ka noo ñoo Babilonia.

Saá ke'é j xí'in ndó ña saxo'vi j ndó'ó", kachí Ndios xí'in naIsrael, káchí to'on ña ntaa taprofeta xina'á —káchí taEsteban ká'an ra xí'in na.

⁴⁴ Ta saá njka'an ka taEsteban xí'in na, káchí ra saá:

—Kuyá xitaku naxii síkuá yó noo ño'o yichí, ta njixiyo ve'e ño'o mandiado xí'in na. Ta ve'e ño'o yó'o xikuu seña ña sán'a ndí Ndios yóo ra xí'in na. Ta mji Ndios xikuu ta san'a taMosisés ndasaá koo ña kasa va'a ra ve'e ño'o mandiado yó'o, ta njivi naIsrael kjsa va'a na ña ñii kiva ndatán Ndios san'a ra na.

⁴⁵ Ta saá, tá on koó ka taMosisés táku ra xí'in na, ta taJosué kúu ta nakuiso chiño xí'in na, ta naxii síkuá yó nakuiso na ve'e ño'o mandiado, ta kua'an ña xí'in na, ta saá njixaá na noo ño'o Canaán. Ta njixiyo ve'e ño'o mandiado yó'o xí'in na kivi kani tá'an na xí'in njivi na xitaku noo ño'o Canaán yó'o. Ta Ndios chɔndeé ra naxii síkuá yó, ta kundeé na noo njivi naCanaán ta naki'in na ño'o na ña kutaku na. Ta ve'e ño'o mandiado yó'o kɔndoo ña xí'in naxii síkuá yó tãnda kivi xá'nda chiño tarey David noo naIsrael.

⁴⁶ Ndios kúsi ní ini ra xini ra taDavid, ta taDavid ndukú ra ñava'a noo Ndios ña taxi ra kasa va'a ra inka ve'e ño'o Ndios ña na'a ní kundichí. Ta ve'e ño'o yó'o kuu noo njivi naIsrael† kasa to'ó na Ndios ndino'o.

† 7:46 Inka kivi naní taJacob kúu Israel.

⁴⁷ Ta on sivi tarey David xikuu taa ta kisa va'a ve'e ño'o ká'no yó'o xa'a Ndios, chi taSalomón sa'ya tarey David xikuu taa ta kisa va'a ña.

⁴⁸ Ta saá ni, Ndios on vása xini ñó'o ra ñii ve'e ño'o ña kisa va'a ñivi ña kutaku ra ini ña, chi Ndios yóo ra ndi'i saá xiiña ñoyivi. Saá ñitaa ñii taprofeta kujya xina'á to'on ña kachi Ndios saá:

⁴⁹ Ndatán yóo táyi tón to'o ká'no, saá yóo ñoyivi ñino, chi nda ñoyivi ñino kúu ño' xá'nda chiño i ño' ndi'i ñivi xí'in ndi'i inka ña yóo.

Ta ndatán yóo ñii xiiña ño' nákindée xa'a i, saá yóo ñoyivi ño' ño' ño' táku ñivi.

Ta, ¿ndasaá vi kuchiño koo ñii ve'e ño'o ña kisa va'a ñivi ña taxi na kutaku i?

Ta, ¿ndasaá vi kuchiño ñivi kasa va'a na ñii ve'e ño' koo i nakindée i?

⁵⁰ Saá chi yi' i kúu taa ta kisa va'a ndi'i ña yóo ñoyivi ñino xí'in ndi'i ña yóo ñoyivi ño' ño'”,

kachi Ndios, ñitaa ñii taprofeta xina'á.

⁵¹ Ta saá ñika'an ka taEsteban xí'in nachiño Junta Suprema, kachi ra saá xí'in na:

—iNdachun só'o ní ndó!, ta xíká ní yóo ini ndó ño' Ndios, chi on xii ndó koni so'o ndó to'on ra. Ta ndatán ke'é naxii síkuá yó xina'á, ñii ki'va saá ke'é ndó vitin, chi kisa toon ndó ño' Ndios. Ndi'i saá yichi on xii ndó chikaá so'o ndó to'on ña ká'an Nima Ndios xí'in ndó.

⁵² Ta kujya xina'á naxii síkuá yó saxo'vi na ndi'i naprofeta na ñika'an ndoso to'on Ndios, tанда xa'ni na ndi'i ñivi na ndato'on xí'in na ndi' ñii kivi Ndios ti'vi ra ñii taa ta kúu taNdaa ña kixi ra ñoyivi yó'o ña sakaku ra ñivi. Ta kivi kixi taa taNdaa yó'o, ta mii ndó kisa kuñi ini ndó xini ndó ra ta ñataxi ndó ra nda'a nachiño, ta xa'ni na ra.

⁵³ Vará mii naángel na kixi ño' Ndios xikuu na taxi to'on Ndios nda'a naxii síkuá yó, ta vitin on xii ndó chikaá so'o ndó to'on yó'o —kachi taEsteban xí'in nachiño Junta Suprema.

⁵⁴ Tá xini so'o nayó'o ña ká'an taEsteban xí'in na, ta kixá'á na sáa ní ka ini na xini na ra, tанда nákaxi na ño' ño' na xí'in ñasaá na.

⁵⁵ Ta chutú ini taEsteban xí'in Nima Ndios, ta ñakoto ndaa ra ñoyivi ñino, ta xini ra mii ña livi ní ká'no ña ye'e ño' yóo Ndios, ta xini ra taJesús ñindichi ra ño' yóo nda'a kua'á Ndios,

⁵⁶ ta ñika'an taEsteban xí'in nachiño, kachi ra saá:

—iKoto ndó vi! Nanaña ñoyivi ñino, ta xito ndaa i, ta xini i taJesús, taa ta kixi ño' Ndios, ñindichi ra ño' yóo nda'a kua'á Ndios —kachi taEsteban.

⁵⁷ Tá xini so'o na to'on ña ká'an taEsteban, ta xí'in nda'a na ñakasi na so'o na chi on xii na koni so'o ka na to'on ña ká'an ra xí'in na. Ta xí'in ña sáa ini na, ndeé ní ñinda'yi na, ta ñii ñakuíta ndi'i na, ta tii na ra.

⁵⁸ Ta ño' na taEsteban ku'a'an ra xí'in na, ta kee na ñoo yó'o, nda ñixaá ra xí'in na ñii xiiña ño' on ko' ñivi, ta kixá'á na koon na yuu taEsteban ña ka'ni na ra. Tанда tava na tikoto na, tанда ndasaá kuiti tikoto maá na ndixin na, ña va'a ka kuchiño koon na yuu taEsteban. Ta tikoto ña tava na, chindoo na ña ño' yóo xa'a ñii taa ta ñani Saulo, ta tayó'o ndaa ra tikoto na.

⁵⁹ Tá'an ndeé koon ka na yuu taEsteban, ta ñika'an ra, kachi ra saá:

—Tata Jesús, yó'o kúu Taa taKá'no ño' i, ta vitin ndúkú i ño' ún ña naki'in ún nima i —kachi taEsteban xí'in taJesús.

⁶⁰ Ta saá xikuxití ra ta xí'in ndi'i ndeé ra ñika'an ra:

—Tata Jesús, vitin ná kasa ká'no ini ún xá'a ña ɔn vá'a yó'o ña ké'é na xí'in j —káchí ra.

Tá ndi'i nika'an ra to'on yó'o, ta saá nixi'j ra.

8

To'on yó'o ká'an

ndí taSaulo sáxo'vi ní ra nivi na kándixa tafesús

¹ Tá taSaulo xini ra ña xá'ni na taEsteban, ta yóo yu'ú ra xí'in nivi na xá'ni tayó'o.

Ta mji kivi ña xá'ni na taEsteban, ta ñoo Jerusalén kuá'a ní nivi kixá'a na ndeé ní sáxo'vi na nivi na ndikon yichi tafesús. Ñakán kía nixita ní'no na, ta sava na kuá'an na kutaku na inká ñoo ña ñó'o estado Judea, ta sava na kuá'an na kutaku na inká ñoo ña ñó'o estado Samaria. Ta ndakuiti naapóstol kúu na nindo ñoo Jerusalén.

² Ta sava nataa na kúu na ndino'o ini kisa to'ó Ndios, nixa'an na ta naki'in na yiki koñu taEsteban ta sanduxun na ña, ta saá ndeé ní xáku na xá'a ña nixi'j ra.

³ Ta taSaulo kixá'a ra ndeé ní sáxo'vi ra nivi na ndikon yichi tafesús. Kí'vi ra ñii ñii ve'e noo táku nivi yó'o, án ta kúu na, án ña'a kúu ná, ta táva ra na ve'e na, ta yo'vi ñoo ra na, ta tán ra na ini ve'e ka.

To'on yó'o ká'an ndí nivi na kándixa tafesús

nika'an ndoso na to'on xá'a ra noo nivi nañoo Samaria

⁴ Ta nivi na kándixa tafesús na kúu na nixita ní'no, tá kuá'an nayó'o inká xiiña, ta kixá'a na ká'an ndoso na to'on va'a xá'a tafesús noo nivi na táku ñoo noo kuá'an na.

⁵ Ta saá tuku taFelipe kee ra ñoo Jerusalén ta kuá'an ra ta nixa'a ra ñoo Samaria. Ta saá kixá'a ra ká'an ndoso ra to'on va'a noo nivi ñoo yó'o, káchí ra ndí tafesús kúu Cristo ta ta ti'vi Ndios kixa'a ra sakaku ra nivi.

⁶ Ta kuá'a ní nivi nakutá'an na, ta xí'in ña ndino'o ini na xini so'o na to'on ña ká'an taFelipe xí'in na, saá chi xa xini na kuá'a ní milagro ke'é taFelipe noo na xí'in ndeé Ndios.

⁷ TaFelipe ta va ra nima ndiva'a kuá'a ní nivi, ta kivi kée ñanima ndiva'a ña xikomí nivi, ta ndá'yi ní ña kée ña. Ta saá tuku taFelipe sanda'a ra kuá'a ní nivi, ta sava nayó'o xikuu nivi na on kivi kanda, ta sava na xikuu nivi na on kivi kaka xá'a.

⁸ Ta xá'a ña kuá'a ní ñava'a ké'é taFelipe, kúsiy ní ini nivi ñoo yó'o.

⁹ Ta ñoo yó'o táku ñii ta nani ra Simón, ta kisa chiño xí'in magia kúu ra, ta xá'a ñaná'no ña ke'é ra noo nivi nañoo Samaria, naka'nda ini na xini na ña. Ta xí'in ñayó'o sandá'vi ra nivi, chi xani sijní nivi yó'o ndí taSimón yó'o kúu ñii ta ká'no ní.

¹⁰ Ndi'i nivi nañoo yó'o, án nakuíká kúu na, án nandá'vi kúu na, ta xí'in ña ndino'o ini na xini so'o na ña ndato'on taSimón yó'o xí'in na. Ta nivi yó'o nda nitonda na nika'an na, káchí na saá:

—TaSimón yó'o ndixa kómí ra ndeé ká'no Ndios —káchí na.

¹¹ Ta xa kuá'a ní kuia nivi yó'o kándixa na to'on ña ká'an taSimón chi naka'nda ini ndi'i na xini na ñaná'no ke'é ra ña kúu ña sandá'vi ra na.

¹² Ta kivi kixa'a taFelipe ñoo yó'o, ta kixá'a ra ká'an ndoso ra to'on va'a xá'a yichi noo xá'nda chiño Ndios, ta ndato'on ra xí'in nivi xá'a Jesucristo.

Ta saá kuá'a ní nataa, ta kuá'a ní náña'a, kãndixa na to'on ña njika'an taFelipe xí'in na, ta saá sakuchu ra ndi'i nivi yó'o.

¹³ Tãnda mji taSimón kãndixa ra to'on xa'a Jesucristo, ta taFelipe sakuchu ra tayó'o. Ta saá taSimón ndã mí xiiña kuá'an taFelipe, ta saá ndíkõ ra kuá'an ra xí'in ra, ta náka'nda ní ini ra xini ra milagro ná'no ké'é taFelipe xí'in ndee Ndios.

¹⁴ Tá naapóstol na ndóo ñoo Jerusalén xinj sq'o na ndí xa naki'in va'a nivi nañoõ Samaria to'on Ndios, ta saá tiví na taPedro xí'in taJuan, ta kuá'an nayó'o ñoo Samaria.

¹⁵ Tá njixaã taPedro xí'in taJuan ñoo yó'o, ta njika'an ovj nataa yó'o xí'in Ndios, ndúkú na nõõ ra ña tiví ra Nímã ra kixaã ña kutakú ña ini nivi na nákutá'an yó'o.

¹⁶ Saá chi nivi yó'o õn ta'án naki'in na Nímã Ndios, ta ndasaá kuiti chichi na xí'in ndayí kivi taJesús.

¹⁷ TaPedro xí'in taJuan chiso ra nda'a ra sijn ñii ñii nivi yó'o na kãndixa taJesús, ta saá naki'in na Nímã Ndios kutakú ña ini ñii ñii na.

¹⁸ Ta taSimón xini ra ña chiso naapóstol nda'a na sijn ñii ñii nivi yó'o, ta saá Ndios taxí ra Nímã ra kutakú ña ini na.

¹⁹ Ta xa'a ñayó'o, njika'an taSimón xí'in naapóstol, káchí ra saá:

—Vitin ní'i j sji'ún ña cha'vi j ndó'ó, tá taxi ndó ndee nda'a j ña ñii kiva saá chiso j nda'a j sijn nivi ta saá nivi yó'o naki'in na Nímã Ndios —káchí ra xí'in naapóstol.

²⁰ Ta ndakuijn taPedro njika'an ra xí'in ra:

—Ta, jva'a kã Ndios ná sandi'i ra xa'a sji'ún mji ún! Ta, jná sandi'i ra xa'a mji ún xí'in sji'ún! Saá chi ñii ña õn vá'a ká'no kúu ña xani ini ún ña kuchiño ún sata ún Nímã Ndios xí'in sji'ún, chi Nímã Ndios õn sji'vi ñakia'vi kúu ña, ta ña sání'i Ndios kuiti kúu ña.

²¹ Ta yó'ó, ndã lo'o õn vása kómí ún ndayí ña kasa chiño ún xí'in ndi nõõ Ndios, chi õn vá'a yóo nímã ún nõõ Ndios.

²² Ta vitin nandikó ini ún, ta sandakoo ún ña õn vá'a ké'é ún, ta xí'in ña ndino'o ini ún kuaku ndá'ví ún nõõ Ndios, ta saá ndásana kuiti kuchiño Ndios kasa ká'no ini ra xa'a ña õn vá'a ní xani ini ún.

²³ Chi xito j nõõ ún ndí kónó ní nákaã ña sãã ini ún, ta nákaã ña kuíni ini ún, ta ña õn vá'a kúu ña xá'nda chiño nõõ ún, ta ndã lo'o õn vása yóo ndee mji ún ña sandakoo ún ké'é ún ña õn vá'a —káchí taPedro xí'in taSimón yó'o.

²⁴ Ta ndakuijn taSimón, káchí ra saá:

—Vitin ndúkú j nõõ ndó ña kuaku ndá'ví ndó nõõ Ndios xa'a j ña kasa ká'no ini ra xa'a j kotõ kundivi to'on ña njika'an ndó xa'a j —káchí taSimón xí'in naapóstol.

²⁵ Ta saá naapóstol yó'o ndãto'on kã na to'on ña ndakuijn ñandãã xa'a taJesús, taã ta kúu Cristo, ta njika'an ndoso na to'on Ndios yó'o nõõ nivi nañoõ Samaria yó'o. Ta kee naapóstol kuá'an na kuá'a ní ñoo válí ña ñó'o yatin ñoo Samaria, ta ñii kiva saá kisa ndivi na chiño ña ndãto'on na ñava'a xa'a taJesús nõõ nivi. Ta ndi'i kisa ndivi na chiño yó'o, ta naapóstol tuku ndjko na kuá'an no'o na ñoo Jerusalén.

To'on yó'o ká'an xa'a taFelipe ña njixaã ra nakutá'an ra xí'in ñii taã taEtiopía

²⁶ Ñii kivi ñii ñaángel ña kixi nõõ Ndios njixaã ña, njika'an ña xí'in taFelipe, káchí ña saá:

—Nakundichi ún, ta kò'òn ún chí sur, ta kò'òn ún yichì ña yá'a nõõ ño'o yichì, ña kúu yichì ña kée nõõ Jerusalén ta kuá'an ña ndá nõõ Gaza —káchí ñaàngel xí'in tãFelipe.

²⁷ Ta saá ñakundichi tãFelipe, ta k̄ee ra kuá'an ra. Ta m̄ji yichì nõõ kuá'an ra yó'o, ñakutá'an ra xí'in ñii t̄aa t̄a x̄ixi ñii xiiña ña ñani Etiopía. Tayó'o kúu ra ñii t̄aká'no, chí ndiso chíño ra xí'in ndi'i s̄j'ún ñáreina ña ñani Candace, ña xá'nda chíño nõõ ndi'i ñvi na tákú ndi'i nõõ ña yóo Etiopía yó'o. Ta t̄aa t̄aká'no yó'o xa ñixá'an ra nõõ Jerusalén ña k̄isa ká'no ra Ndios,

²⁸ ta vitin ndj̄kó ra kuá'an no'o ra ñoo ra. Ta yóo ra ini ñii tón carreta, tón síta kuáyí kuá'an rí. Ta t̄aa tãEtiopía yó'o ká'vi ra ñii tutu ña kúu t̄o'on Ndios, ta m̄ji nõõ ká'vi ra kúu t̄o'on ña ñitaa tãprofeta Isaías x̄ina'á.

²⁹ Ta saá ñiká'an Nímã Ndios xí'in tãFelipe, káchí ña saá:

—Vitin kuá'an ún, ta ná kutá'an yatin ún xí'in tón carreta kaq̄ —káchí ña.

³⁰ Ta tãFelipe x̄ino ra kuá'an ra, ta ñixaa ra ñakutá'an ra xí'in tón carreta, ta x̄inj̄ so'o ra t̄o'on Ndios ña ñitaa tãprofeta Isaías ña ká'vi tãEtiopía yó'o. Ta tãFelipe ñindaq̄a t̄o'on ra t̄a ká'vi yó'o, káchí ra saá xí'in ra:

—¿Án kúndaq̄a va'a ini ún yu kúu ña kóni kachì t̄o'on ña ká'vi ún, tata? —káchí ra.

³¹ Ta ndakuijn tãEtiopía, ñiká'an ra:

—¿Ndasaá kuchiño j̄ kundaq̄a va'a ini j̄ ña ká'vi j̄?, tata, chí òn vása nán'i j̄ ndá ñii ñvi na kúchiño nandaxin t̄o'on yó'o nõõ j̄ —káchí tãEtiopía xí'in tãFelipe.

Ta saá ñiká'an ra xí'in tãFelipe ña ná ndaa ra tón carreta, ta kò'òn ra xí'in ra.

³² Ta m̄ji xiiña nõõ t̄o'on Ndios ña ká'vi tãEtiopía kúu ña káchí saá: Ndatán kuá'an ñii ndikachi xí'in xito'o rí nõõ ka'ni na rí, saá kuá'an ra. Ta ndatán tásjin yóo ñii ndikachi k̄iv̄i xátá na yis̄j̄ rí, saá yóo ra, chí ndá ñii t̄o'on òn vása ní-ka'an ra.

³³ Ta s̄akuka'an na nõõ ra, ta ndá lo'o òn vása ní-kisa ndivi na ñandaq̄a xí'in ra.

Òn k̄oq̄ s̄a'ya ra ní-xiyo, saá chí yach̄i ní x̄a'ni na ra

ta òn vása ní-xitaku k̄a ra ñoyivi nõõ ño'o,

káchí t̄o'on Ndios ña ñitaa tãprofeta Isaías kujȳa x̄ina'á, ña kúu ña ká'vi tãEtiopía yó'o.

³⁴ Ta ñindaq̄a t̄o'on ra tãFelipe, káchí ra saá:

—Vitin k̄a'an ún xí'in j̄, ¿yo x̄a'á ká'an tãprofeta Isaías yó'o?, ¿án ká'an ra x̄a'á m̄ji ra?, ¿án x̄a'á ink̄a ñvi ká'an ra? —káchí ra, ñindaq̄a t̄o'on ra tãFelipe.

³⁵ Ta saá tãFelipe k̄ixá'á ra sáná'a ra tãEtiopía yó'o, ña nandaxin ra yukia kóni kachì t̄o'on ña ñitaa tãprofeta Isaías ña kúu ña ká'vi ra yó'o, ta sáná'a ra ña nandaxin ra yukia kóni kachì kuá'a ní ink̄a t̄o'on Ndios ña ñitaa na x̄ina'á, t̄anda ñixaa ra ndát̄o'on ra t̄o'on va'a x̄a'á tãJesús.

³⁶ Ta saá kuá'an k̄a na yichì xí'in tón carreta, ta ñixaa na ñii xiiña nõõ ñó'o takuií. Ta ñiká'an tãEtiopía, káchí ra saá:

—Yó'o ñó'o takuií. ¿Án yóo k̄a ink̄a chíño kúman̄j̄ kasa ndivi j̄, ta saá va'a kuchiño kuchu j̄ vitin? —káchí ra xí'in tãFelipe.

³⁷ Ta ñiká'an tãFelipe:

—Tá ndixa xí'in ña ndino'o ini ún kándixa ún Jesucristo, ɬa ɬa ndatɔ'on j xí'in ún xá'a, ta saá va'a kuchu ún vitin —káchí ɬaFelipe xí'in ra.

Ta ndakuijn ra ñika'an ra:

—Ndixa xí'in ña ndino'o ini j kándixa j ndí Jesucristo kúu Sa'ya Ndios —káchí ɬaEtiopía.

³⁸ Ta saá ñika'an ra xí'in ɬa ɬa xá'nda chiño ño kuáyí ña nakundichi tón carreta. Ta saá xikuin tón carreta, ta ño ɬaFelipe xí'in ɬaEtiopía, ta ñikí'vi na ini takuí. Ta saá ɬaFelipe sakuchu ra ɬayó'o.

³⁹ Tá ndí'i kundivi ñayó'o, ta kee na ini takuí, ta xandikɔn saá Níma Ndios ñakí'in ña ɬaFelipe ku'a'an ra xí'in ña inká xiiña. Ta ɬaEtiopía yó'o ñi-xini ká ra ɬaFelipe, ta saá ñakí'in ra ku'a'an no'o ra, ta chútú ñasij ini ra.

⁴⁰ Ta saá ñitivi ɬaFelipe ñii ñoo ñaní Azoto. Ta kixá'á ra ndatɔ'on ra tɔ'on va'a xá'a ɬaJesús ño ndí'i ñivi ñoo yó'o, ta ñii kí'va saá ndatɔ'on ra xí'in ñivi ndí'i saá ñoo ño yá'a ra, ku'a'an ra, ɬandá ñixaa ra ndá ñoo Cesarea.

9

Tɔ'on yó'o ká'an ndasaá ñasama ini ɬaSaulo ta kixá'á ra kándixa ra ɬaJesús ta ndikɔn ra yichí ra

(Hch. 22:6-16; 26:12-18)

¹ Ta ɬaSaulo xí'in ña sáa ini ra xíka ra ká'an ra ña yɔ'vi saxɔ'vi ra ñivi na ndikɔn yichí ɬaJesús, ta ká'an ra ndí xinj ñó'ó kivi ndí'i na. Ta saá ñixá'an ra ño ɬaká'no ño nasutɔ,

² ta ndúkú ra tutu ña taxi ndayí nda'a ra kɔ'on ra ve'e ño'o sinagoga ñoo Damasco, ta tiin ra ndí'i nataa xí'in ndí'i náña'a na kúu na ndikɔn yichí ɬaJesús. Ta saá ndikó na xí'in ra ñoo Jerusalén, ño taan ra ndí'i na ini ve'e kaa.

³ Ta saá ɬaSaulo kee ra ku'a'an ra. Tá xa yatin xaa ra ñoo Damasco, ta ñii kama kee ño'o ñoyívi ñino, ta ndeé ní náye'e ña ra, ta xino nduu ña ño ñíndichi ra.

⁴ Ta ɬaSaulo ñakava ra ndá ño ño'o, ta xinj sɔ'o ra tɔ'on ña ñika'an xí'in ra, káchí ña saá:

—Saulo, Saulo, ¿ndachun ndikɔn ún ña sáxɔ'vi ún yí'j? —káchí tɔ'on xí'in ra.

⁵ Ta ndakuijn ɬaSaulo, ñindaqa tɔ'on ña'á ra:

—¿Yu kúu yó'ó, Tata? —káchí ra.

Ta ñika'an tɔ'on yó'o:

—Yí'j kúu j Jesús, ɬa ɬa ndikɔn ún sáxɔ'vi ún. Ta xí'in ña kisa toon ún ño j, kuiti sátaku'e xí'in mji ún —káchí ra.*

⁶ Ta saá ɬaSaulo ñii kisin ñino ra, ta yí'ví ní ra, ta ñindaqa tɔ'on ra, káchí ra saá:

—Tata, ¿yukía kóni ún ke'é j vitin? —káchí ra.

Ta ndakuijn ɬaJesús, káchí ra saá:

—Ta vitin nakundichi ún ta kɔ'on ún kí'vi ún ñoo Damasco, ta saá ti'ví j ñii ɬa xaa ra ndatɔ'on ra xí'in ún xá'a ña xinj ñó'ó ke'é ún —káchí ɬaJesús xí'in ɬaSaulo.

* **9:5** ɬaJesús kóni káchí ra ndí ɬaSaulo ké'é ra ndatán ké'é ñii tisjndikí tí toon ini, ta káxá'á rí mji ño sijn kaa ña nákaa ño yata kisa chiño rí, ta saá sátaku'e xí'in mji rí.

7 Ta natá'an t̄a Saulo na kuá'an xí'in ra, ñii ñaka'nda ini na yóo na, chi x̄inj̄i sq'o na t̄o'on ña ká'an ta ɔn vása ní-kundaá ini na yukíá káchí ña, ni ɔn koó ndá ñii ñivi ní-xini na.

8 Ta t̄a Saulo ñakundichi ra ta ñakuiná ra nduch̄u ñoɔ ra, ta ɔn vása kivi ká koto ra, chi k̄ykuáá nduch̄u ñoɔ ra. Ta saá nat̄aa tá'an ra t̄jin na nda'á ra ta kuá'an ra xí'in na ndá ñoo Damasco.

9 Ta un̄j̄i k̄iv̄i ñi-kivi koto ra ta ndá lo'o ñi-xixi ra, ni ndá lo'o ndut̄a ñi-xi' ra.

10 Ta ñoo Damasco yó'o táku ñii t̄aa, t̄a ndíkɔn yich̄i t̄a Jesús kúu ra, ta ñani ra Ananías. Ta ñit̄ivi t̄a Jesús ñoɔ ra ta ñika'an ra xí'in ra, káchí ra saá:

—¡Tata Ananías!

Ta ndakuijn t̄a Ananías, ñika'an ra:

—Yó'o yóo j̄, Tata —káchí ra.

11 Ta ñika'an t̄a Jesús xí'in ra:

—Kuá'an ún yich̄i ña ñani Yich̄i Ndakú ta xaá ún ve'e ñii t̄aa t̄a ñani Judas, ta ve'e yó'o ndak̄a t̄o'on ún ñivi án x̄inj̄i na mí yóo ñii t̄aa t̄a ñani Saulo, ta tañoo Tarso kúu ra. Saá chi t̄a Saulo yó'o yóo ra ve'e t̄a Judas, ta vitin xa ká'an ra xí'in j̄.

12 Ta xa t̄axi j̄ ña ñit̄ivi ñoɔ ra ñii t̄aa t̄a ñani Ananías ña k̄ixaá ra ñoɔ ra, ta ch̄iso ra nda'á ra s̄inj̄i ra ña kivi nakoto nduch̄u ñoɔ ra —káchí t̄a Jesús xí'in t̄a Ananías.

13 Ta t̄a Ananías ñika'an ra xí'in t̄a Jesús, káchí ra saá:

—Tata, xa kuá'a ní ñivi ndat̄o'on na xí'in j̄ ndí t̄a Saulo yó'o xa ke'é ra kuá'a ní ña ɔn vá'a xí'in ñivi ñañoo Jerusalén, na kúu na ndíkɔn yich̄i ún.

14 Ta vitin k̄ixaá ra ñoo yó'o, ta kómí ra ndaȳi ña t̄axi naná'no ñoɔ nasut̄u nda'á ra xa'á ña tiin ra ndi'i ñivi na ndíkɔn yich̄i ún na táku ñoo Damasco yó'o, ta taan ra na ini ve'e k̄aa —káchí t̄a Ananías xí'in t̄a Jesús.

15 Ta ñika'an t̄a Jesús xí'in ra:

—Kuá'an ún koto ún t̄a Saulo, chi tayó'o kúu t̄aa t̄a ñakaxinj̄i ña koni ñó'ó j̄ ña ko'on ra k̄a'an ndoso ra t̄o'on xa'á j̄ ñoɔ ñivi na ɔn vása kúu najudío, ta ko'on ra ñoɔ ñivi na kúu narey ñoo xiyo, ta ko'on ra ñoɔ najudío† ña ndat̄o'on ra xí'in na xa'á j̄.

16 Ta ȳj̄i saná'a ndi'i j̄ ra xa'á ña kuá'a ní yo'v̄i x̄inj̄i ñó'ó xo'v̄i ra xa'á j̄ —káchí t̄a Jesús xí'in t̄a Ananías.

17 Ta saá kee t̄a Ananías kuá'an ra ta ñixaá ra ve'e ñoɔ yóo t̄a Saulo, ta ñik̄i'vi ra ini ve'e yó'o. Tá x̄inj̄i ra t̄a Saulo, ta ch̄iso ra nda'á ra s̄inj̄i ra, ta ñika'an ra xí'in ra, káchí ra saá:

—Ñani j̄ Saulo, t̄a Jesús, T̄aa t̄a Ká'no ñoɔ yó, kúu t̄aa t̄a ñakutá'an xí'in ún yich̄i, ta m̄ji t̄a Jesús yó'o t̄i'vi ra ȳj̄i v̄axi j̄ xa'á ña va'a nakoto tuku nduch̄u ñoɔ ún, ta t̄i'vi ra ȳj̄i xa'á ña sakutú ra ini ún xí'in Níma Ndios —káchí t̄a Ananías xí'in t̄a Saulo.

18 Ta xati'va ndat̄án yóo nduch̄u sat̄a tiaká saá yóo ña kee nduch̄u ñoɔ t̄a Saulo, ta ñikoyo ña ndá ñoɔ ño'o, ta saá va'a nakoto tuku nduch̄u ñoɔ ra. Ta ñakundichi ra, ta t̄a Ananías sakuch̄u ña'á ra chi xa k̄andixa ra t̄a Jesús.

19 Ta saá t̄a Saulo x̄ixi ra, ta ñaki'in ra ndee ra. Ta ñix̄ijo t̄a Saulo xí'in ñivi na ndíkɔn yich̄i t̄a Jesús ñoo Damasco lo'o k̄a k̄iv̄i.

† 9:15 T̄o'on "najudío" kóni káchí ña: Sq'ya ñani síkuá t̄a Israel.

*Tò'on yó'o ká'q̄n ndí t̄aSaulo ndátò'on ra
tò'on va'a x̄q'a t̄aJesús x̄i'in n̄ivi nañoo Damasco*

²⁰ Ta saá t̄aSaulo kama ní k̄ixá'á ra kūq̄'an ra ñii ñii ve'e ñò'o sinagoga ñoo Damasco yó'o, ta ká'q̄n ndoso ra tò'on va'a x̄q'a t̄aJesús nq̄ n̄ivi. Ndátò'on ra x̄i'in na ndí ndixa ñand̄q̄q̄ t̄aJesús kúu S̄q'ya Ndios.

²¹ Ta ndi'i n̄ivi na x̄i'ni so'o ña ká'q̄n t̄aSaulo, ñaka'nda ini nayó'o, ta ká'q̄n na x̄i'in tá'an na, káchí na saá:

—¿Án q̄n s̄ivi t̄ayó'o kúu t̄a t̄a x̄ika sáxo'v̄i ní n̄ivi ñoo Jerusalén na kúu na ndík̄on yich̄i t̄aJesús? ¿Án q̄n s̄ivi t̄ayó'o kúu t̄a t̄a k̄ixaa ñoo Damasco yó'o chi kóni ra tiin ra n̄ivi na ndík̄on yich̄i t̄aJesús x̄q'a ña ko'q̄n na x̄i'in ra ña taxi ra kūq̄chi x̄q'a na nq̄ nasut̄u ná'no ñoo Jerusalén? —saá káchí na, ká'q̄n na x̄q'a t̄aSaulo.

²² Vará saá ká'q̄n na x̄q'a ra, ta ñii ñii k̄iv̄i Níma Ndios táxi ka ndee, ta táxi ka ñandíchi nda'a t̄aSaulo, x̄q'a ña va'a ní ndato'on ra x̄i'in n̄ivi x̄q'a t̄aJesús. Ta najudío na ták̄u ñoo Damasco, na kúu na x̄i'ni so'o ña ká'q̄n ra, q̄n vása nání'i na tò'on ndasaá ndakuijn na yu'u ra. Saá chi tò'on ndátò'on ra káxín ní ñandaxin ña ndí t̄aJesús kúu Cristo, t̄a t̄a t̄i'v̄i Ndios sak̄aku n̄ivi.

Tò'on yó'o ká'q̄n ña ndasaá ñik̄aku t̄aSaulo nq̄ najudío

²³ Ta n̄iya'a kūq̄'a ní k̄iv̄i, ta najudío ñakutá'an na ta ch̄ik̄aa ini na ka'ni na t̄aSaulo.

²⁴ Yóo yé'é ná'no ñama yuu ña x̄ino nduu ñoo Damasco, ta ndiví ñoo n̄ivi na kóni ka'ni t̄aSaulo yóo na, ndáa na yé'é ná'no yó'o, chi ndátí na ya'a t̄aSaulo ñii yé'é yó'o ña kee ra ko'q̄n ra, ta saá kuchiño tiin na ra ta ka'ni na ra. Ta saá ní, ink̄a n̄ivi ndátò'on na x̄i'in t̄aSaulo ña ch̄ik̄aa ini najudío yó'o ke'e na x̄i'in ra.

²⁵ Ta saá ñii ñoo nat̄aa na sákuá'á nq̄ t̄aSaulo, ch̄indee na ra ña ñik̄i'vi ra ini ñii chikiva ká'no, ta ch̄iko'ni na ña, ta sanoo na chikiva yó'o sat̄a ñama yuu, ta ñixaa ña nd̄a nq̄ ño'o, ta ñik̄aku ra kūq̄'an ra.

*Tò'on yó'o ká'q̄n x̄q'a t̄aSaulo
ndík̄o ra k̄ixaa ra ñoo Jerusalén*

²⁶ Ta saá ñaki'in t̄aSaulo ndík̄o ra kūq̄'an ra nd̄a ñoo Jerusalén, ta ndukú ra nakutá'an ra x̄i'in n̄ivi na ndík̄on yich̄i t̄aJesús ñoo kán, ta n̄ivi yó'o yí'v̄i ní na nq̄ ra. Ta ñi-taxi na k̄i'vi ra nakutá'an ra x̄i'in na, chi q̄n vása kándixa na ndí t̄aSaulo x̄i'in ña ndino'o ini ra ndík̄on ra yich̄i t̄aJesús vitin.

²⁷ Ta saá t̄aBernabé ch̄indee ra t̄aSaulo ña kuchiño nakutá'an ra x̄i'in naapóstol. Saá chi t̄aBernabé yó'o k̄ana ra t̄aSaulo ko'q̄n ra x̄i'in ra nq̄ naapóstol ña koni na ra. Ta saá t̄aBernabé ndátò'on ra x̄i'in naapóstol x̄q'a ña ndò'o t̄aSaulo yich̄i k̄iv̄i kūq̄'an ra ñoo Damasco, ta káchí t̄aBernabé saá:

—K̄iv̄i kūq̄'an t̄aSaulo yó'o yich̄i ña kūq̄'an ñoo Damasco, ta nq̄ ra ñit̄ivi t̄aJesús T̄a t̄aKá'no nq̄ yó, ta ñik̄a'q̄n t̄aJesús x̄i'in ra. Ta x̄q'a ñayó'o, t̄aSaulo ñasama ini ra ta x̄and̄ik̄on nduu ra ñii t̄a t̄a ñii káchí kándixa t̄aJesús x̄i'in yó. Ta saá k̄iv̄i ñix̄iyo ka t̄aSaulo ñoo Damasco, ta q̄n vása ñi-yi'v̄i ra ndátò'on ra x̄i'in n̄ivi tò'on va'a x̄q'a t̄aJesús —káchí t̄aBernabé, ndátò'on ra x̄i'in naapóstol.

²⁸ Ta x̄i'ni so'o naapóstol ña ndátò'on t̄aBernabé, ta saá va'a t̄axi na ña ñik̄i'vi t̄aSaulo nakutá'an ra x̄i'in na ndík̄on yich̄i t̄aJesús na ták̄u ñoo Jerusalén yó'o. Ta saá t̄aSaulo k̄ixá'á ra x̄ika ra x̄i'in naapóstol, ta kūq̄'an ra ndi'i saá xiiña ñoo Jerusalén,

²⁹ Ta ɔn vása yí'ví ra ndátɔ'on ra tɔ'on vǎ'a xǎ'a tǎJesús nɔɔ nɔvi. Ta kǎ'an ra xǎ'a tǎJesús xí'in najudío na kúu na kǎ'an tɔ'on griego, ta nayó'o kǎxǎ'á na sǎǎ ní ini na xíni na ra, tǎndǎ kóni na ka'ni na ra.

³⁰ Ta saá xɔnɔ sɔ'o naapóstol ndí kóni nɔvi ka'ni na tǎSaulo, ta nɔkǎ'an na xí'in ra ña vǎ'a kǎ ná kee ra kɔ'on ra xí'in na ndǎ inka ñoo ña naní Cesarea. Tá nɔxǎǎ ra xí'in na ñoo yó'o ta tuku tǎ'ví na ra ña no'ɔ ra ndǎ ñoo ra ña naní Tarso, nɔɔ kǎku ra.

³¹ Ta saá, nɔya'a kuǎ'a ní kǎvɔ ña vǎ'a xɔndɔo nɔvi na ndíkɔn yichɔ tǎJesús, na kúu na táku ñoo ña ñó'o estado Judea xí'in estado Galilea ta xí'in estado Samaria. Saá chi ɔn kɔɔ nɔvi na saxo'vɔ ña'á, ta Nímǎ Ndios chindeé ña ndí'í nɔvi na kándixa tǎJesús ña ñii ñii kǎvɔ viví kǎ ta ndino'o kǎ ini na kuǎ'an na yichɔ ra. Ta kuǎ'a ní kǎ nɔvi kándixa na tǎJesús. Ta saá nɔvi na kándixa tǎJesús ndɔu na ñii ti'vi kǎ'no ní kǎ.

Tɔ'on yó'o kǎ'an ña xǎ'a ña ndasaá ndɔvǎ'a tǎEneas

³² Ta tǎapóstol Pedro kee ra kuǎ'an ra ta xǎǎ ra ñii ñii ñoo ña xító ra nɔvi na kándixa tǎJesús. Ta saá nɔxǎǎ ra ñii ñoo ña naní Lida ña koto ra nɔvi na ndíkɔn yichɔ tǎJesús.

³³ Ta ñoo yó'o nɔxǎǎ ra nɔɔ kándú'u ñii tǎǎ tǎ naní Eneas, ta tǎyó'o kúu ñii tǎǎ tǎ ɔn kǎvɔ kanda, ta xa ɔnǎ kuɔyǎ kúu ña ɔn kǎvɔ kaka xǎ'á ra, ta kuiti kándú'u ra nɔɔ xító ra.

³⁴ Ta nɔkǎ'an tǎPedro xí'in tǎEneas yó'o, káchí ra saá:

—Tata Eneas, vitin Jesucristo sánda'a ra yó'ó. Nakundichi ún, ta ndasa vɔj ún xító ún —káchí tǎPedro xí'in ra.

Ta saá xǎndíkɔn nǎkundichi ra.

³⁵ Ta ndí'í nɔvi na táku ñoo Lida xí'in ndi'í nɔvi na táku ñii xiiña yatin, ña naní Sarón, na kúu na xɔni ndasaá ndɔvǎ'a tǎEneas, ndi'í nɔvi yó'o ndíkɔ ini na ta kándixa na tǎJesús.

Tɔ'on yó'o kǎ'an ña nɔxi'í ñǎTabita ta nǎtaku ñǎ

³⁶ Ta ñoo Jope táku ñii ña'ǎ ñǎ ndíkɔn yichɔ tǎJesús, ta naní ñǎ Tabita (ta kǎvɔ Tabita tɔ'on griego kúu Dorcas). Ndi'í saá kǎvɔ ñǎyó'o táxi xí'in mɔj ñǎ ké'é ñǎ chiño vǎ'a, ta chindeé ñǎ nɔvi na kúu nandá'ví.

³⁷ Ta saá ñii kǎvɔ kǎxǎ'á ndeé ní ndó'o ñǎ ta nɔxi'í ñǎ. Ta nɔvi na kúu natá'an ñǎ sǎkuvu na yǎkɔ kɔñu ndíj ñǎ ta nǎchinóo na ña nɔɔ xító tón ñíndichi piso ɔvɔ ve'e ñǎ.

³⁸ Yatin ñoo Jope yó'o nákaǎ ñoo Lida, nɔɔ yóo tǎPedro. Tá xɔnɔ sɔ'o nɔvi na ndíkɔn yichɔ tǎJesús ndí yatin yóo tǎPedro, ta saá tǎ'ví na ɔvɔ tǎǎ kuǎ'an na ña kǎ'an na xí'in tǎPedro. Ta saá nɔxǎǎ na nɔɔ yóo ra, ta xǎku ndá'ví na nɔɔ ra, káchí na saá xí'in ra:

—Kama ní kixi ún xí'in ndj ñoo Jope —káchí na.

³⁹ Ta saá kee tǎPedro kuǎ'an ra xí'in na, ta nɔxǎǎ na ve'e ñǎTabita, ta nɔkǎ'an na xí'in tǎPedro, káchí na saá:

—Ndaa ún xí'in ndj piso ɔvɔ —káchí na.

Ta saá nɔxǎǎ na nɔɔ kándú'u yǎkɔ kɔñu ñǎTabita ñǎ nɔxi'í. Ta kuǎ'a ní náña'ǎ ndá'ví ná nɔxi'í yɔj kǎxǎǎ ná nɔɔ tǎPedro, ta xǎku ní ná xǎ'a ñǎ nɔxi'í yó'o, ta saná'a ná nɔɔ tǎPedro kuǎ'a ní tikoto ña kǎsa vǎ'a ñǎTabita kǎvɔ xǎtaku ñǎ, ta saní'í ñǎ ná tikoto yó'o.

⁴⁰ Ta saá tǎPedro xǎ'nda chiño ra nɔɔ ndi'í nɔvi na yíta yó'o ña kee na kɔ'on na ke'e. Ta kɔndɔo tǎPedro mató'ón mɔj ra xí'in yǎkɔ kɔñu ndíj ñǎ nɔxi'í yó'o. Ta saá xǎkuxítí ra ta nɔkǎ'an ra xí'in Ndios. Ta ndí'í nɔkǎ'an ra

xí'in Ndios, saá ndjikó koo ra ñakoto ra ñoq yóo yíki koñu ñá ñixi'j yó'o, ta ñika'an ra, káchí ra saá:

—Nana Tabita, vitin nakundichi ún —káchí ra.

Ta saá ñakoná ñá nduchu ñoq ñá, ta xini ñá taPedro, ta ndañi'i lo'o xí'in mji ñá, ta xikoo ñá.

⁴¹ Ta tjin taPedro nda'a ñáyó'o ña chindee ra ñá ñakundichi ñá. Ta saá kana ra ndi'i ñivi na yita ke'e, na kúu na ndikon yichj taJesús, ta xí'in náña'a nándá'ví ná ñixi'j yij, ta ndukú ra ñoq na ña ki'vi na ini ve'e, ta ñika'an ra xí'in na, káchí ra saá:

—Yó'o yóo ñáTabita, táku ñá vitin.

⁴² Ta saá ñixitá ní'no t'on ndi'i xiiña ñoo Jope xa'a ña ndo'o ñáTabita, chi ñixi'j ñá ta xí'in ndee taJesús, taPedro sanatakú ra ñá. Ta xa'a ña xini so'o na t'on yó'o, ku'a'a ní ñivi kandixa na taJesús.

⁴³ Ta saá ku'a'a ní ka kivi ñixijo taPedro ve'e taSimón ñoo Jope. Ta chiño taSimón yó'o kúu ña ndása va'a ra ñij kitj.

10

T'on yó'o ká'an xa'a taPedro xí'in taCornelio

¹ Ta ñoo Cesarea táku ñii taa ñani ra Cornelio, taa ta xá'nda chiño ñoq ñii ciento natropa kúu ra. Ta ñii ciento natropa yó'o kúu ñii tá'ví ña ñii ti'vi ká'no natropa, ña ñani Batallón Italiano.

² Ta taCornelio xí'in ña ndino'o ini ra kándixa ra Ndios ta kisa ká'no ñá'a ra. Ta ñii káchí ndi'i nave'e ra kándixa na Ndios ta kisa ká'no ñá'a na. TaCornelio on sivi taa ta sí'nda kúu ra, ta táxi ní ra si'un nda'a ñivi na kúu nándá'ví xa'a ña chindee ra na ña sata na ña xini ñó'o ñoq na. Ta ndi'i saá kivi ká'an ní ra xí'in Ndios, saá táku ra.

³ Ta saá ñii kivi xa xikuaa ta kaa unj kúu ña,* ta ñii ñaángel ña kixi ñoq Ndios ñitvi ña ñoq ra, ta xini ra ña ñiki'vi ña ini cuarto ñoq yóo ra, ta ñika'an ña xí'in ra, káchí ña saá:

—¡Tata Cornelio! —káchí ña xí'in ra.

⁴ Ta xí'in ña yí'vi ní ini ra ñakoto káxin ra ñoq ñaángel, ta ñika'an ra xí'in ña, káchí ra saá:

—Tata, ¿yukía kóni ún kasa ndivi j? —káchí ra xí'in ña.

Ta ndakuijn ñaángel, ñika'an ña káchí ña saá:

—Ndi'i saá kivi Ndios xa xini so'o ra t'on ña ñika'an ún xí'in ra, ta xito ra ndi'i ñava'a ña ke'é ún xí'in nándá'ví.

⁵ Ta vitin ti'vi ún sava nataa ko'on na ñoo Jope ña naní'i na ñii taa ta ñani Simón Pedro, ta ná kixi ra xí'in na nda ve'e ún yó'o.

⁶ Ta yóo ra ve'e ñii taa ta ndása va'a ñij kitj, tayó'o ñani ra Simón, ta ve'e ra yóo ña yatin yu'u takuii muni —káchí ñaángel xí'in taCornelio.

⁷ Tá ndi'i ñika'an ñaángel t'on yó'o, ta ndikó ña ku'a'an no'o ña ñoyivi ñino. Ta saá taCornelio kama kana ra ovi nataa mozo ra xí'in ñii tatropa ta kúu ta kisa to'ó Ndios, ta kixaa na ñoq ra.

⁸ Ta ndat'o'on ndi'i taCornelio xí'in na yukía ñika'an ñaángel xí'in ra, kivi ñitvi ña ñoq ra. Ta saá ti'vi ra nataa yó'o ku'a'an na ñoo Jope ñoq yóo taPedro.

⁹ Ta inka kivi xa ma'ño ndivi kúu ña,† ta xa yatin xaata nataa yó'o ñoo Jope, ta saá taPedro ndaa ra sinj ve'e ñoq yóo ra, ta kixá'a ra ká'an ra xí'in Ndios.

* 10:3 Kaa unj xikuaa ñani ña kaa jin ñoq ñaño Roma. † 10:9 Kaa uxu ovi ndivi ñani ña kaa jin ñoq ñaño Roma.

¹⁰ Ta nɔya'a ñii káni lo'o, ta kɔxá'á xí'j ní ra soƙo, ta yóo ká ra ndáti ra ña kasa vạ'a na ña kuxu ra, ta saá nɔtɔvi nɔo ra ña tɔ'ví Ndios koni ra.

¹¹ Ta saá tạPedro xɔni ra ndasaá nɔxɔnạ lo'o ñoyívi nɔno, ta xɔto ra nɔo ñii ña ndatán káa manta, saá káa ña. Yóo kɔmɔ tɔtɔn manta yó'o, ta vạ'a vivii ndíƙạ nɔo ña, chi yóo ña ndatán yóo ña tiin na ñii ñii tɔtɔn ña, saá káa ña, vạxi noo ña ndạ nɔo ño'o.

¹² Ta kuạ'a ní nɔo kitɔ nándoso rí nɔo manta yó'o. Tíyó'o kúu kitɔ tí yóo kɔmɔ xa'a, ta xí'in kitɔ tí ñoo tɔxin xɔka nɔo ño'o, ta xí'in kitɔ tí ndáchí ñoyívi kaạ.

¹³ Ta saá xɔni sọ'o tạPedro tọ'on ña nɔka'an xí'in ra, káchí ña saá:

—Tata Pedro, nakundichi ún, ta koto ún ndi'i kitɔ yó'o, ta tiin ún ñii rí, ka'ni ún rí, ta kasa vạ'a ún rí, ta kuxu ún rí —káchí tọ'on ña nɔka'an xí'in tạPedro.

¹⁴ Ta ndakuijn tạPedro, nɔka'an ra:

—Tata, ɔn kɔví ke'é j saá ña kuxu j kitɔ yó'o, chi ndạ kɔvi vitin ndạ lo'o ɔn vása ní-xixi j kɔñu kitɔ tí ká'an ndayí ña nɔtaa tạMoisés ndí kúu rí kitɔ tí kini nɔo Ndios —káchí tạPedro.

¹⁵ Ta ndakuijn tọ'on, nɔka'an tuku ña xí'in ra saá:

—Ta vitin Ndios xa ndasa ndii ra ndi'i kitɔ. Ta saá, ɔn vá'a kạ kạ'an ún ndí yóo kitɔ kini nɔo Ndios —káchí tọ'on xí'in tạPedro.

¹⁶ Ta ɔvi kạ yichí ñii kɔ'va saá nɔtɔvi ñayó'o nɔo tạPedro, ta nɔka'an tọ'on xí'in ra. Ta saá ña nɔtɔvi nɔo tạPedro ña kúu ña káa ndatán yóo manta xí'in kitɔ saá káa ña, ta xandɔkɔn ndạa ña ñoyívi nɔno.

¹⁷ Ta saá ñii náka'nda ini tạPedro, xáni sɔni ra:

—¿Yukía kóni káchí ña nɔtɔvi nɔo yó yó'o?

Tá mií saá na unɔi tạ na tɔ'ví tạCornelio nɔxaxạ na ñoo Jope, ta nɔndakạ tọ'on na mɔkía yóo ve'e tạSimón, tạ tạ kisa chiño ndása vạ'a ñii kitɔ. Tá kɔndaxạ ini natạa yó'o míchí yóo ve'e ra, ta kuạ'an na, ta nɔxaxạ na,

¹⁸ ta xɔkuita na yé'é ve'e ra, ta nɔndakạ tọ'on na, káchí na saá:

—¿Án ve'e yó'o yóo ñii tạ tạ namí Simón Pedro? —káchí na.

¹⁹ Ta tạPedro yóo kạ ra xáni ini ra yukía kóni káchí ña nɔtɔvi nɔo ra. Ta Nímạ Ndios nɔka'an ña xí'in ra, káchí ña saá:

—jTata, koto ví! Vitin kɔxaxạ unɔi natạa ta nándukú na yó'o.

²⁰ Nakundichi ún ta noo ún nakutá'an ún xí'in na, ta ndạ lo'o ɔn kuyi'ví ún kɔ'ɔn ún xí'in na, chi yi'j tɔ'ví j na vạxi na nɔo ún —káchí Nímạ Ndios xí'in tạPedro.

²¹ Ta saá nɔo tạPedro ta nakutá'an ra xí'in na, ta nɔka'an ra xí'in na, káchí ra saá:

—Yi'j kúu tạ tạ nándukú ndó. ¿Ndá chiño kúu ña vạxi ndó nɔo j, tata? —káchí tạPedro xí'in na.

²² Ta nɔka'an na xí'in ra:

—Taká'no nɔo ndi tạ naní Cornelio, tɔ'ví ra ndi'i vạxi ndi nɔo ún. TạCornelio yó'o kúu tạ xá'nda chiño nɔo ñii ciento natropa, ta tạ tạ vạ'a ní ini kúu ra, ta xí'in ndino'o ini ra kándixa ra Ndios, ta kánóo vạ'a ní ñatọ'ó ra nɔo ndi'i nɔvi najudío. Ta ñii ñaángel ña kɔxi nɔo Ndios nɔtɔvi ña nɔo ra, ta nɔka'an ña xí'in ra ndí xɔni ño'ó kana ra yó'o ña kɔ'ɔn ún ve'e ra xa'a ña konɔ sọ'o ra tọ'on ña ndatọ'on ún xí'in ra —káchí na xí'in tạPedro.

²³ Ta saá tạPedro nɔka'an ra xí'in na ña kɔ'vi na ve'e, ta saá kɔndɔo na ini ve'e yó'o tạndạ inkạ kɔvi kee na kuạ'an na. Ta tạPedro xí'in inkạ natạa ñoo Jope na kúu na kándixa tạJesus, kee na kuạ'an na xí'in unɔi natạa yó'o.

24 Ta inkā kivj nixaa na ñoo Cesarea ñoo yóo tãCornelio ndáti ra kixaa na. Ta tayó'o xa yóo ti'va ra naki'in ra tãPedro, chi xa ñakana ra ndi'i nave'e ra xí'in ñivi na náta'an yatin xí'in ra, ta xa ñakutá'an ndi'i nayó'o ve'e ra ña konj so'o na to'on ña ndato'on tãPedro xí'in na.

25 Tá kixaa tãPedro ve'e tãCornelio, ta saá keṭa tãCornelio naki'in ra tãPedro, ta xikuxítí ra ñoo tayó'o ña kisa to'ó ña'á ra.

26 Ta tãPedro tjin ra nda'a tãCornelio ña ñakundichi ra, ta ñika'an ra xí'in ra, káchí ra saá:

—Ñakundichi ún, tata, on kasa ká'no ún yí'j, chi on sijí ñii ndios kúu j, kuiti ñivi va kúu j, ndatán yóo mji ún, saá yóo j —káchí tãPedro xí'in tãCornelio.

27 Tá tãPedro xí'in tãCornelio ká'an tá'an na saá, ta ñiki'vi na ini ve'e, ñoo chútú ní ñivi na kúu na ñakaya tãCornelio.

28 Ta ñika'an tãPedro xí'in na:

—Xinj va'a ndó yóo ndayí ña kisa ndivi ndj najudío ña káchí saá: On vá'a nakutá'an ñivi najudío xí'in inkā ñivi na on vása kúu najudío, káchí ndayí yó'o. Ta vitin Ndios saná'a ra ñoo j, ndí nda ñii ñivi on vása kúu na nakini ñoo ra, ta saá on vá'a kani sijnj ndí ñivi na on vása kúu najudío kúu ñivi na kini.

29 Ñakán kía, tata Cornelio, kivj ti'ví ún nataa ña kana na yí'j vaxij xí'in na, ta on vása ni-ndakā to'on ní j yu kuu ña ke'é j, ta xandjkon vaxij xí'in na. Ta vitin kóni j kundaa ini j, tata, ¿ndachun kana ún yí'j? —káchí tãPedro xí'in tãCornelio.

30 Ta ndakuinj tãCornelio, ñika'an ra:

—Xa yóo komj kivj kúu ña, tá mji hora yó'o kúu ña, ña kúu kaạ unj xikuaa,‡ ta yóo j ini ve'e j ká'an j xí'in Ndios. Ta xati'va ñitivi ñii ñaangel ñoo j ndíxin ña tikoto yé'e ní.

31 Ta ñika'an ña xí'in j, káchí ña saá: “Tata Cornelio, Ndios xinj so'o ra to'on ña ñika'an ún xí'in ra, ta xito ra ndi'i ñava'a ña ke'é ún xa'a ña chindeé ún ndi'i ñivi nandá'vi.

32 Ta vitin ti'ví ún sava nataa ña ko'on na ñoo Jope ña naní'i na ñii tãa tã naní Simón Pedro. Tayó'o yóo ra ve'e ñii tãa tã ndása va'a ñii kitj, ta tayó'o naní ra Simón, ta ve'e ra yóo ña yatin yu'u takuii mjni. Ta nataa na ti'ví ún xinj ñó'o ká'an na xí'in tãPedro ta kixi ra xí'in na ve'e ún”, káchí ñaangel xí'in j.

33 Ñakán yaxhi ní ti'ví j nataa yó'o ko'on na nandukú na yó'o. Ta táxa'vi ña'á ún xa'a ña kixaa ún, tata. Ta vitin ñakutá'an ndi'i yó yó'o, ta Ndios yóo ra xí'in yó. Xa ndóo ti'va ndj, chi kóni ndj konj so'o ndj ndi'i to'on ña xa'nda chiño Ndios ñoo ún ña ndato'on ún xí'in ndj —káchí tãCornelio xí'in tãPedro.

34 Ta saá tãPedro kixá'á ra ká'an ra, káchí ra saá xí'in na:

—Vitin kúndaa va'a ini j ndí Ndios on vása nákaixin ra ñivi, ta ñii káchí kí'vi ini ra xini ra ndi'i saá ñivi.

35 Ta ñivi na ndi'i saá ñoo na kúu na kisa to'ó Ndios ta táku na kisa ndivi na ñandaa, ta Ndios náki'in va'a ra ñivi yó'o.

36 Ndios si'na ti'ví ra ñivi ña ká'an ndoso na to'on ra ñoo ñivi na kúu sa'ya ñani sikuá taIsrael. Ta to'on va'a ra yó'o káchí ña ndí xa'a ña kisa ndivi Jesucristo, tãa tã kúu tãKá'no ñoo ndi'i ña yóo, ndi'i ñivi kúchiño nakutá'an va'a na xí'in Ndios, saá chi Jesucristo ñixi'j ra nda'a tón cruz xa'a kuachi ndi'i ñivi.

‡ 10:30 Kaạ unj xikuaa naní ña kaạ jin ñoo ñaño Roma.

³⁷ Ta ndó'ó xa x̄ini s̄o'ó ndó yu kúu ña k̄ixá'á ñoo estado Galilea s̄akán lo'o kūiya ñya'a, ta saá t̄o'on yó'o ñix̄ita ní'no ña ndi'i ñoo válí x̄i'in ndi'i ñoo ná'no ña ndá'vi ndaa estado Judea. Saá chi si'na taJuan ñika'an ndoso ra ñoo ñivi ña x̄ini ñó'ó nandikó ini na xa'á ña on vá'a ké'é na, ta kandixa na Ndios ta saá kuchu na.

³⁸ Ta ñya'a lo'o, ta Ndios s̄akutú ra Ním̄a ra ini taJesús, ta t̄a kúu tañoo Nazaret, ta x̄i'in ñayó'o, Ndios ta xi ra ndee ra nda'á taJesús ta s̄akuiso chiño ña'á ra ña kasa ndivi ra chiño ra. Ta saá taJesús ñixika ra ku'á ní ñoo ñoo ké'é ra ku'á ní chiño va'a, ta sanda'a ra ñivi na ñix̄o'vi ní xa'á ña on vá'a ké'é ñaním̄a ndiva'a x̄i'in na. TaJesús ké'é ra ndi'i ñava'a yó'o saá, chi Ndios yó'o ra x̄i'in ra.

³⁹ Ta m̄i ndi, x̄i'in nduch̄u ñoo ndi x̄ini ndi taJesús, ta ndákuijn ndi xa'á ndi'i ñava'a ké'é ra ñoo Jerusalén x̄i'in ndi'i ink̄a ñoo ña ñó'o ñoo ño'ó estado Judea. Ta x̄ini ndi ña xa'ni na taJesús x̄i'in ña k̄atakaa ndaa na ra nda'á tón cruz.

⁴⁰ Ta saá ñitondaa k̄ivi un̄i ñix̄i'j taJesús, ta Ndios s̄anatak̄u ña'á ra, ta Ndios ta xi ra ña ñit̄ivi ra ñoo ndi.

⁴¹ On s̄ivi ndi'i saá ñoo ñivi kúu ña ñit̄ivi taJesús, ta ndasaá kuiti ñivi na ñak̄axin Ndios ña ndakuijn na xa'á ra kúu ñivi na ñit̄ivi ra ñoo. Tá ndi'i ñix̄i'j ra ta ñatak̄u ra, ta m̄i ndi x̄ini ndi ra, ta x̄ixi ndi x̄i'in ra, ñakán ndákuijn ndi xa'á ra ndí ndixa táku ra.

⁴² Tá ñix̄iyo k̄a ra lo'o k̄ivi ñoyívi yó'o x̄i'in ndi, ta taJesús xa'nda chiño ra ñoo ndi k̄o'on ndi ndi'i ñoo ña k̄a'an ndoso ndi t̄o'on va'a xa'á ra ñoo ñivi. Ta xa'nda chiño ra ñoo ndi ña ndato'on ndi x̄i'in ñivi ndi Ndios s̄akuiso chiño ra taJesús ña kúu ra taJuez ña kasa nani ra xa'á ku'achi ndi'i ñivi na kúu na táku, án na xa ñix̄i'j kúu na.

⁴³ Ta xa'á taJesús yó'o ñitaa ndi'i naprofeta na ñika'an ndoso t̄o'on Ndios x̄ina'á. Ñika'an na k̄achi na ndí ndi'i ñivi na kandixa taJesús, ta t̄a ñix̄i'j xa'á ku'achi na, ta Ndios kasa ká'no ini ra xa'á ku'achi ñivi yó'o —káchí taPedro x̄i'in na.

⁴⁴ Tá on ta'an k̄a ndi'i k̄a'an taPedro x̄i'in na, ta k̄ixaá Ním̄a Ndios, ta s̄akutú ña ini ndi'i ñivi na x̄ini s̄o'ó t̄o'on ña ká'an taPedro.

⁴⁵ Ta ñivi na kee ñoo Joepé x̄i'in taPedro kúu najudío na ndík̄on yich̄i taJesús, ta ñaka'nda ini na ndóo na yó'o, chi Ndios ké'é ra ñava'a ña s̄aní'j ra Ním̄a ra ña kutak̄u ña ini ñivi na on s̄ivi najudío kúu.

⁴⁶ Saá chi x̄ini s̄o'ó na ndí ñivi na ñakutá'an ve'e taCornelio yó'o, k̄ixá'á na ká'an na ink̄a ñoo t̄o'on ña on vása ní-sakuá'á na, ta x̄i'in t̄o'on yó'o kisa ká'no ní na Ndios.

⁴⁷ Ta ñika'an taPedro x̄i'in najudío tá'an ra, na k̄ixaá x̄i'in ra yó'o:

—Ñivi yó'o na on s̄ivi najudío kúu, xa ñaki'in na Ním̄a Ndios kutak̄u ña ini na ñii k̄i'va ndatán m̄i yó najudío ñaki'in yó ña. Ta saá vitin, on k̄o'ó xa'á ña nda ñii ñivi kuchiño kasi na ñoo nayó'o ña kuchu na —káchí taPedro.

⁴⁸ Ta saá xa'nda chiño ra kuchu ndi'i ñivi yó'o x̄i'in ndayí k̄ivi taJesús. Ta ndi'i ch̄ichi na saá, ta ñivi yó'o x̄aku ndá'vi na ñoo taPedro ta x̄aku ndá'vi na ñoo nat̄a tá'an ra ña kund̄o k̄a na x̄i'in na lo'o k̄a k̄ivi.

11

TaPedro ndato'on ra xa'á ñava'a ké'é Ndios x̄i'in ñivi na on vása kúu najudío

¹ Ta saá naapóstol xí'in inká na ndíkõn yichí tãJesús na táku ñoo estado Judea xinjí sq'o na ndí ñivi na õn sivi najudío kúu, xa va'a nakí'in na to'on Ndios.

² Ta saá ndikó tãPedro xí'in nataa na ñixa'an xí'in ra, ta naxaa na ñoo Jerusalén. Ta najudío na ndíkõn yichí tãJesús na táku ñoo yó'o, kixá'a na ká'an kuáchí na xí'in tãPedro,

³ ta káchí na saá:

—¿Ndachun ke'é ún ña õn vá'a ña ñixa'an ún ñikí'vi ún ve'e ñivi na õn vása kúu najudío, tãnda xixi ndó xí'in na? Saá chí ña ke'é ún saá kúu ña ñiya'a ndoso ún ndayí ña xa'nda chiño Ndios nõõ xijí sikuá yó tãMoisés —káchí na, ká'an kuáchí na xí'in tãPedro.

⁴ Ta saá tãPedro kixá'a ra ndátõ'on ndi'i ra ña ke'é Ndios xí'in ra, ta ndátõ'on ra yu kúu ña ke'é Ndios xí'in ñivi na õn sivi najudío kúu, káchí tãPedro saá:

⁵ —Ñii kivi yóo j ñoo Jope ta ká'an j xí'in Ndios, ta saá ñitivi nõõ j ñii ña ndatán káa manta saá káa ña, ta yóo komj títõn manta yó'o, ta va'a vivii ndíkã nõõ ña, chí yóo ña ndatán yóo ña tiin na ñii ñii títõn ña, saá káa ña, ta nõõ ña, ndã yatin nõõ yóo j.

⁶ Ta nakoto va'a j nõõ ña, ta xini j kuá'a ní nõõ kitj nándoso rí nõõ manta yó'o. Kitj yó'o kúu tí yóo komj xa'a, ta xí'in kitj tiyukú, ta xí'in kitj tí ñoo tixin xika nõõ ño'o, ta xí'in kitj tí ndáchí ñoyivi kaã.

⁷ Ta saá xinjí sq'o j ñii to'on ña ñika'an xí'in j, káchí ña: “Tata Pedro, nakundichi ún ta koto ún ndi'i kitj yó'o, ta tiin ún ñii rí, ka'ni ún rí, ta kasa va'a ún rí, ta kuxu ún rí.”

⁸ Ta yi'j ndakuijn j, káchí j saá: “Tata, õn kivi ke'é j saá ña kuxu j kitj yó'o, chí ndã lo'o õn vása ní-xixi j koñu kitj tí ká'an ndayí ña ñitaa tãMoisés ña kúu rí kitj tí kini nõõ Ndios”, káchí j ñika'an j.

⁹ Ta ñika'an tuku to'on ña kixi ñoyivi ñino xí'in j, káchí ña saá: “Õn vá'a ka ka'an ún ndí kitj kini kúu rí, chí Ndios xa ndãsa ndi ra ndi'i kitj”, káchí to'on xí'in j.

¹⁰ Ta õvi ka yichí ñii kiva saá ñitivi ñayó'o nõõ j. Ta ndi'i xini j ña, ta ndikó ndi'i ña ñitivi nõõ j yó'o kuá'an ndaa ña ñoyivi ñino.

¹¹ Tá mií saá ta unj nataa na kee ñoo Cesarea vaxi na nándukú na yi'j, ta kixaa na ve'e nõõ yóo j.

¹² Ta ñika'an Nima Ndios xí'in j: “Ndã lo'o õn kuyi'vi ún ko'on ún xí'in nataa yó'o”, káchí Nima Ndios xí'in j. Ta ñõõ nataa ñañoõ Jope na kúu na ndíkõn yichí tãJesús, ñixa'an na xí'in j ñoo Cesarea ve'e ñii tã tã ñani Cornelio.

¹³ Ta tayó'o ndátõ'on ra xí'in ndj ñitivi ñii ñaángel nõõ ra, ta ñika'an ña xí'in ra, káchí ña saá: “Ti'vi ún nataa ña ko'on na ñoo Jope ña naní'i na ñii tã tã ñani Simón, ta inkã kivi tayó'o kúu Pedro.

¹⁴ Ta tayó'o ndátõ'on ra xí'in ún ta xí'in nave'e ún to'on ña ká'an ndasaá kuchiño sakaku Ndios ndi'i ndó”, káchí ñaángel xí'in ra.

¹⁵ Ta saá tá kixaa ndj ve'e tayó'o ñoo Cesarea, ta kixá'a ká'an j xí'in ñivi yó'o, ta kixaa Nima Ndios nõõ ndi'i na. Ñii kiva ndatán kixaa Nima Ndios nõõ mji yó ña kutaku ña ini yó, saá kixaa ña nõõ nakán.

¹⁶ Ta saá naká'an j to'on ña ñika'an tãJesús kivi káchí ra saá: “Ndixa tãJuan sakuchu ra ñivi xí'in takuií, ta ñii kivi ña vaxi ndó'ó kuchu ndó xí'in Nima Ndios”, káchí tãJesús.

¹⁷ Ta saá kundaa ini j ñii kiva ndatán saní'i Ndios Nima ra ña kutaku ña ini yó chí kandixa yó Jesucristo, Tã tãKá'no nõõ yó, saá saní'i ra Nima

ra n̄ivi kán chi k̄andixa na Jesucristo. Ta ɔn k̄oɔ ndayí kómij ña kasi j̄ n̄oɔ ña kóni Ndios ke'é ra —káchí t̄aPedro xí'in na.

18 K̄ivj̄ ndj̄'i x̄inj̄i s̄o'o na t̄o'on ña ndato'on t̄aPedro xí'in na, ta saá n̄iyaa yu'u na, ta ɔn vása ká'an kuáchí k̄a na xí'in ra. Nd̄a víka, k̄ixá'á na kisa ká'no na Ndios, káchí na saá:

—Vit̄in Ndios tax̄i ra ndayí nda'a n̄ivi na ɔn s̄ivj̄i najudío kúu ña kúchiño ndikó ini na ta k̄j̄'vi na yich̄j̄ ra. Ta saá Ndios sak̄aku ra na ña kutaku na xí'in ra ndi'i saá k̄ivj̄i ña v̄axi —káchí nayó'o, na kúu na kándixa t̄ajesús, na táku ñoo Jerusalén.

T̄o'on yó'o ká'an ndí t̄o'on v̄a'a x̄a'a t̄ajesús n̄ixaa ña nd̄a ñoo Antioquía

19 Ta ndj̄'i n̄ixij̄i t̄aEsteban, ta najudío nañoo Jerusalén k̄ixá'á na s̄ax̄o'vj̄i ní na n̄ivi na ndik̄on yich̄j̄ t̄ajesús. Ta saá n̄ivi yó'o na kándixa t̄ajesús, k̄ee na kuá'an na, n̄ixit̄a ní'no na ña táku na ink̄a ñoo. Ta sava na n̄ixaa na táku na kuá'a ní ñoo ña ñó'o estado Fenicia, sava na n̄ixaa na táku na isla ña n̄an̄i Chipre, ta sava na n̄ixaa na táku na ñoo Antioquía. Ta ñii ñii ñoo n̄oɔ n̄ixaa na, ta n̄ika'an ndoso na t̄o'on v̄a'a x̄a'a t̄ajesús, ta ndato'on na t̄o'on yó'o ndasaá kuiti xí'in najudío natá'an na, ta ɔn vása ní-ka'an na ña xí'in ink̄a n̄ivi na ɔn s̄ivj̄i najudío kúu.

20 Ta saá ni, sava n̄ivi na kándixa t̄ajesús na táku isla Chipre xí'in ink̄a na táku ñoo Cirene, nayó'o k̄ee na kuá'an na nd̄a ñoo Antioquía. Tá n̄ixaa na ñoo yó'o, ta k̄ixá'á na ká'an ndoso na t̄o'on v̄a'a x̄a'a t̄ajesús n̄oɔ n̄ivi na ɔn vása kúu najudío.

21 Ta Ndios tax̄i ra ndee ra nda'a n̄ivi yó'o ña v̄a'a k̄a'an ndoso na t̄o'on ra n̄oɔ n̄ivi ñoo yó'o, ta saá kuá'a ní n̄ivi sandakoo na yich̄j̄ yatá xika na, ta n̄andikó ini na ta k̄andixa na t̄ajesús.

22 Ta n̄ivi na ndik̄on yich̄j̄ t̄ajesús na táku ñoo Jerusalén, k̄ivj̄i x̄inj̄i s̄o'o nayó'o ndí xa kuá'a ní n̄ivi na ɔn s̄ivj̄i najudío kúu, k̄andixa na t̄ajesús, ta saá t̄j̄'vi na t̄aBernabé kuá'an ra nd̄a ñoo Antioquía.

23 Tá k̄ixaa t̄aBernabé ñoo yó'o, ta x̄inj̄i ra ndi'i ñava'a xa ke'é Ndios xí'in n̄ivi na kándixa t̄ajesús ñoo yó'o, ta kúsij̄i ní ini ra xini ra ñayó'o. Ta n̄ika'an ra xí'in nayó'o, káchí ra saá:

—Ndino'o ini ndó kundik̄on ndó k̄o'on ndó yich̄j̄ t̄ajesús, T̄aa t̄aKá'no n̄oɔ yó, ta ɔn sandakoo ndó yich̄j̄ ra, ta ñii ñii k̄ivj̄i vivíi k̄a kundik̄on ndó yich̄j̄ ra —káchí ra xí'in na.

24 Ta ñii t̄aa t̄a v̄a'a ní kúu t̄aBernabé, ndino'o ní ndaa ini ra Ndios, ta chútú ní Nima Ndios ini ra. Ta saá kuá'a ní n̄ivi x̄inj̄i s̄o'o na t̄o'on ña n̄ika'an ra, ta n̄andikó ini na, ta k̄andixa na t̄ajesús.

25 Ta saá k̄ee t̄aBernabé kuá'an ra nd̄a ñoo Tarso ña nandukú ra t̄aSaulo. Tá n̄ixaa ra ñoo yó'o ta n̄an̄i'i ra t̄aSaulo, ta ndikó ɔvi na saá, k̄ixaa na ñoo Antioquía.

26 Ta ñii k̄uȳa n̄ixijo t̄aBernabé xí'in t̄aSaulo ñoo Antioquía yó'o, ta nákutá'an na xí'in n̄ivi na kándixa t̄ajesús, ta ɔvi na saá sáná'a na kuá'a ní n̄ivi xa'a yich̄j̄ t̄ajesús. Ta ñoo Antioquía yó'o kúu ñoo n̄oɔ k̄ixá'á n̄ivi s̄akunaní na cristiano, n̄ivi na ndik̄on yich̄j̄ t̄ajesús.

27 Tá t̄aBernabé xí'in t̄aSaulo yóo k̄a na ñoo Antioquía, ta sava nat̄aa na kúu naprofeta, k̄ee na ñoo Jerusalén ña kuá'an na ñoo Antioquía. Ta saá k̄ixaa na ñoo yó'o.

²⁸ Ñii taprofeta yó'o naní ra Agabo, ta Níma Ndios njika'an ña xí'in ra, ta saá tayó'o nakundichi ra ta njika'an ndoso ra to'on Ndios ña nakí'in ra, ta káchí ra saá xí'in nji:

—Vaxi kivi ña ndeé ní kunakaá soko ndi'i saá ñoo válí xí'in ndi'i saá ñoo ná'no ña ndá'vi ndaa ñoo Roma —káchí taAgabo xí'in na.

Ta ndixa saá kundivi, chi ndeé ní xinakaá soko kujya xa'nda chiño tarey César Claudio noo ndi'i ñoo ña ndá'vi ndaa ñoo Roma.

²⁹ Kivi xini so'o na to'on Ndios yó'o ña njika'an taAgabo, ta nji na ndikõn yichi tajesús nakoo yu'ú na ta chikaá ini na ña ti'vi na si'un ko'on nda'a nji na ndikõn yichi tajesús na táku ñoo estado Judea ña chindeé ña'a na. Ta ñii ñii nji taxi na si'un yó'o ndatán yóo ña kómí na.

³⁰ Ta saá taxi na si'un ña xa nakaya na nda'a taBernabé xí'in taSaulo, ta ti'vi na ovi nataa yó'o kuá'an na xí'in si'un nda ñoo Jerusalén, ña taxi na ña nda'a nataa naxikuá'a na kúu na ndiso chiño xí'in nji na ndikõn yichi tajesús na táku ñoo yó'o.

12

To'on yó'o ká'an ndi xa'ni na taJacobo ta chikaá na taPedro ini ve'e kaa

¹ Ta mji kujya saá tarey Herodes Agripa kixá'a ra saxo'vi ní ra sava nji na ndikõn yichi tajesús.

² Ta xa'nda chiño ra ndi xí'in espada ka'ni na taJacobo, ta ta xikuu ñii ta uxu ovi ta njixika xí'in tajesús, ta xikuu ra ñani tapóstol Juan.

³ Tá tarey Herodes kundaa ini ra ndi najudío na táku ñoo Jerusalén kúsij ní ini na xa'a ña nixi'i taJacobo, ta saá xa'nda chiño ra ña tiin na taPedro ta chikaá na ra ini ve'e kaa. Nayó'o ke'é na tá xa nitõndaa yatin kivi ña sákana najudío viko Pascua,* ta ñii semana viko yó'o najudío xixi na si'a va'a ña on koó levadura kómí.

⁴ Ta saá tarey Herodes xa'nda chiño ra noo komi ti'vi natropa ña kundaa va'a na taPedro ini ve'e kaa. Komí natropa kúu ñii ti'vi, ta ñii ti'vi nayó'o yóo na ndaa na taPedro iño hora, ta saá ndikõn vaxi inká ti'vi, ta ñii ñii ti'vi natropa yó'o ndaa na ra iño hora, ta saá xino ñii kivi. Xani sijn tarey Herodes táná ndi'i viko Pascua, ta saá tava ra taPedro ve'e kaa, ta kasa nani ra xa'a kuachi ra noo nji.

⁵ Ta taPedro yóo ra nákaa ra ini ve'e kaa, ta nji na ndikõn yichi tajesús xí'in ña ndino'o ní ini na ká'an na, xáku ndá'vi na noo Ndios ña chindeé ra taPedro.

To'on yó'o ká'an ndasaá kee taPedro ini ve'e kaa

⁶ Ta nitõndaa ñoo, ta tarey Herodes xa chitóni ra inká kivi tava ra taPedro ini ve'e kaa, ña ko'on ra kundichi ra noo nji, ta kasa nani tarey yó'o xa'a kuachi ra. Ta mji ñoo yó'o yóo taPedro kisin ra ma'ño ovi natropa, chi nó'ni sikon nda'a kua'a ra xí'in cadena ña nó'ni sikon nda'a ñii tatropa xí'in ra, ta nó'ni sikon nda'a yitin ra xí'in inká cadena ña nó'ni sikon nda'a inká tatropa xí'in ra, ta inká ovi natropa yóo na ndaa na yé'é ve'e kaa yó'o.

⁷ Ta xati'va nitivi ñii ñaángel ña kixi noo Ndios, ta náye'e tivi ini ve'e kaa. Ta ñaángel xí'in nda'a ña sákanda lo'o ña sijn taPedro, ta sanakáxin ña ini ra. Ta njika'an ñaángel xí'in ra, káchí ña saá:

* **12:3** Pascua najudío kána ña uxá kivi xa'a ña náka'an na ndasaá Ndios sáka ku ra naxi síkuá na noo ñaño Egipto kujya xina'a.

—¡Kama ún! ¡Nakundichi ún vitin!

Ta saá xandikōn naḡoyo cadena ña xino'ni sikon nda'a taPedro.

⁸ Ta nika'an ñaángel xí'in ra:

—Nakundixin ún tikotō ún, ta nataan ún nduxan xa'a ún.

Tá ke'é taPedro saá, ta tuku nika'an ñaángel xí'in ra:

—Nakundixin ún capa ún, ta na'a, kixi ún satā j —káchí ñaángel xí'in taPedro.

⁹ Ta saá xindikōn taPedro satā ñaángel, keta ra ve'e ka. Ta on vása ní-kundaa ini taPedro án ña ndixa kúu ña ndí ñii ñaángel kixaa ña noḡ ra ta chíndeé ña ra, chí kuiti xáni sijnj ra ndí ñii ña nḡtvi noḡ ra kúu ña.

¹⁰ Ta ñaángel xí'in taPedro kuā'an na, ta nḡya'a na noḡ yóo tātropa taḡoḡ, ta saá nḡya'a na noḡ yóo tātropa taḡovj, ta saá yá'a na kuā'an na noḡ yóo yé'é ve'e ka, ta saá naḡona mji yé'é ka ña ká'no yó'o, ta kee na kuā'an ndika na yichj ñoo yó'o. Tá kuā'an lo'o na, ta ñaángel sandakoo mató'ón ña taPedro.

¹¹ Ta saá naḡaxín ini taPedro, ta kundaa va'a ini ra yu kúu ña ndo'o ra. Ta nika'an ra xí'in mji ra, káchí ra saá:

—Vitin kúndaa va'a ini yó ndí Ndios ndixa tḡ'vi ra ñii ñaángel ña kixi ña sakaku ña mji yó noḡ ndeḡ taHerodes, ta noḡ ña on vá'a ña kóni ke'é najudío xí'in yó —káchí taPedro, ká'an ra xí'in mji ra.

¹² Tá ndi'i kundaa ini ra ñayó'o, ta saá naḡi'in ra yichj ta nixaa ra ve'e ñaMaría, ña kúu si'í taJuan Marcos. Ve'e ñayó'o naḡutá'an kuā'a ní nḡvi na ndikōn yichj taJesus, ta yóo na ká'an na ndúku na noḡ Ndios xa'a taPedro.

¹³ Ta kixaa taPedro ve'e yó'o, ta kana ra nḡvi na ve'e yó'o, ta kixi ñii ña'a ña naní Rode, ña kisa chiño noḡ nave'e yó'o kúu ña. Kixi ña koto ña yu kúu na kána.

¹⁴ Ta naḡoni ña to'on taPedro kúu ña, ta naḡoso ña nakuiná ña yé'é, saá chí kúsij ní ini ña xa'a ña kixaa taPedro. Ta kama ndikó ña kuā'an ña ndato'on ña xí'in na ndóo ini ve'e ndí ñindichi taPedro yé'é.

¹⁵ Ta nḡvi na yóo yó'o on vása kándixa na to'on ña ká'an ña, ta nika'an na xí'in ña, káchí na saá:

—Ñá sána sijnj kúu yó'o —káchí na xí'in ña.

Ta ndakuijn ña, nika'an ña:

—Mji ña ndixa ndaa kúu ña ká'an j xí'in ndó ndí taPedro kúu ta ñindichi yé'é.

Ta tuku ndakuijn na, ká'an na xí'in ña:

—On sivi taPedro kúu ra. Ndá kuiti níma taPedro kúu ña —káchí na xí'in ña.

¹⁶ Tá mií ká'an ka na, ta taPedro ñindichi yé'é, ta on vása sandakoo ra kána ra nḡvi ve'e yó'o. Ta saá nixa'an na naḡoná na yé'é. Tá xini na ndí ndixa taPedro kúu ra, ta naḡa'nda ní ini na xito na noḡ ra.

¹⁷ Ta nixika nda'a taPedro noḡ na ña on ka'an ka na ndá ñii to'on. Ta saá nakuiná na yé'é, ta niki'vi ra ini ve'e, ta kixá'a ra ndáto'on ra xí'in na ndasaá ke'é Ndios ñava'a xí'in ra ña kuchiño kee ndika ra ve'e ka. Tá ndi'i ndáto'on taPedro to'on yó'o, ta nika'an ka ra xí'in na, káchí ra saá:

—Ta xí'in taSantiago† ta xí'in inkā nañani yó ta xí'in náki'va yó na kándixa taJesus, ndáto'on ndó ndi'i ña ndo'o j —káchí taPedro xí'in na.

Tá ndi'i ñayó'o, ta kee taPedro, kuā'an ra inkā xiiña.

† 12:17 TaSantiago, inkā kivi ra kúu Jacobo.

18 Nĩtĩvi inkā kĩvĩ, ta ndi'i natropa na ndāa ve'e kaa, naka'nda ní ini na chi on koó ka taPedro ini ve'e kaa, ta ñii síso na ndákā to'on tá'an na ndasaá kúu keta ra ve'e kaa yó'o.

19 Ta tarey Herodes xa'nda chiño ra noo inkā natropa ña ko'on na nandukú na taPedro. Ta nixa'an na, ta ni-kuchiño naníi na ra. Ta saá tarey Herodes kana ra natropa na xikuu na xindaa taPedro, vaxi na noo ra. Tá kixaa na noo ra, ta nindaakā to'on va'a ra na ndasaá kuchiño keta ta ta xínakaā ini ve'e kaa. Ta ndi'i nika'an ra xí'in natropa yó'o, ta saá xa'nda chiño ra ña kivi ndi'i nayó'o na xikuu na xindaa taPedro ini ve'e kaa, chi xáni sijnĩ ra ndi' nayó'o kúu na taxi keta taPedro. Ta nija'a lo'o kivi, ta saá tarey Herodes kee ra ñoo estado Judea ta kuā'an ra ndā ñoo Cesarea kutakũ ra.

To'on yó'o ká'an ndasaá nixi'i tarey Herodes

20 Ta tarey Herodes sáa ní ini ra xíni ra nivi naño Tiro xí'in naño Sidón. Ta saá naño yó'o nakutá'an na, ta nika'an tá'an na ndasaá koo ke'é na ña tuku nakutá'an va'a na xí'in tarey yó'o. Ta nixiyo ñii taká'no, ta ta ndiso chiño xí'in kuā'a ní chiño tarey Herodes kúu ra, ta tayó'o naní ra Blasto. Ta nivi naño Tiro xí'in naño Sidón nixaa na noo taBlasto, ta nika'an na xí'in ra ndúkú na noo ra ña chindee ra na ña kuchiño nakutá'an va'a na xí'in tarey. Saá chi kuā'a ní ña xínĩ ñó'ó nivi naño Tiro xí'in naño Sidón kúu ña sáta na noo nivi na táku ñoo noo xa'nda chiño tarey Herodes.

21 Ta saá tarey Herodes ñii kivi nakoo yu'ú ra ña nakutá'an ra xí'in nivi naño Tiro xí'in naño Sidón, ta nakundixin ra tikotq va'a ña livi ndixin mji narey, ta xikoo ra táyi ká'no tón to'ó ta nika'an ra xí'in nivi na nakutá'an yó'o.

22 Tá xinj so'o na to'on ká'an ra, ta xí'in ndi'i ndee na nika'an na, káchĩ na saá:

—On sivi ta ñoyivi yó'o kúu ta ká'an yó'o, chi ñii ndios kúu ña ká'an yó'o —káchĩ na, ká'an na xa'a tarey Herodes.

23 Tá miĩ xandikõn saá ñii ñaángel satakue'e ña xí'in kue'e tikusú taHerodes yó'o, ta nixi'i ra. Saá njindo'o ra chi kóni ra nakí'in ra ñato'ó ña kúu ñatq'ó Ndios.

24 Ta to'on va'a Ndios ña ká'an xa'a Jesucristo nixitā ní'no kã ña, ta kuā'a ní kã nivi kandixa na ña.

25 Tá taBernabé xí'in taSaulo sandi'i na chiño ke'é na ñoo Jerusalén, ta kee na kuano'o na ñoo Antioquía, ta kuā'an taJuan xí'in na, ta inkā kivi taJuan yó'o kúu Marcos.

13

To'on yó'o ká'an ndi taSaulo xí'in taBernabé kee na kuā'an na kuā'a ní ñoo ña ndatq'on na xí'in nivi to'on va'a xa'a taJesús

1 Ñoo Antioquía nixiyo kuā'a ní nivi na ndikõn yichĩ taJesús ta nakutá'an na xa'a ña kisa ká'no na Ndios. Sava nivi yó'o kúu naprofeta, ta kúu na namaestro na sáná'a nivi to'on Ndios. Ta saá taBernabé, taSaulo, taSimón (inkā kivi ká'an na xí'in taSimón kúu taToón), taLucio taño Cirene kúu ra, ta taManaén (ta ta ñii káchĩ xa'no xí'in tarey Herodes Antipas kúu

ra),* ndi'i natqa yó'o kúu na naprofeta ta kúu na namaestro na kisa ndivi chiño nõõ nivi na kándixa tajesús na nákutá'an ñoo Antioquía yó'o.

² Ta ñitõnda ñii kivi nivi na kándixa tajesús na táku ñoo Antioquía ñakutá'an na xa'a ña kisa ká'no na Ndios, ta yóo so'on na ká'an na xí'in Ndios, ta saá ñika'an Nímã Ndios xí'in na, káchí ña:

—Xa kana i taBernabé xí'in taSaulo ña kasa ndivi na chiño ña xini ñó'ó ní nõõ i. Ta vitin ndó'ó, va'a sakuiso chiño ndó na ña ko'on na kasa ndivi na chiño yó'o —káchí Nímã Ndios xí'in nivi na ndikõn yichí tajesús na ñakutá'an ñoo Antioquía.

³ Ta saá yóo so'on ka na, ta ká'an na ndúkú na nõõ Ndios xa'a taBernabé xí'in taSaulo. Ta ndi'i ke'é na saá, ta chiso na nda'a na sijní taSaulo xí'in sijní taBernabé, ta tiví ña'a na ña ko'on na kasa ndivi na chiño ña xa kana Ndios na ke'é na.

Tq'on yó'o ká'an ndi naapóstol ká'an ndoso na tq'on Ndios nõõ nivi isla Chipre

⁴ Ta Nímã Ndios kúu ña ní'i yichí na ña ku'a'an na kasa ndivi na chiño Ndios. Ta saá taSaulo xí'in taBernabé kee na ku'a'an na ta ñixa'a na ñoo Seleucia, ta ndaa na ñii tón barco, ta ku'a'an na ta ñixa'a na ñoo ña ñani Salamina. Nõõ yó'o nákaa ña nõõ ño'ó ña kúu isla Chipre.

⁵ Ta ñixa'a na ñoo yó'o, ta ñixa'a'an na ñii ñii ve'e ño'ó sinagoga najudío, ta ñika'an ndoso na tq'on Ndios nõõ nivi na ñakutá'an yó'o. Ta ndikõn tuku taJuan Marcos ku'a'an ra xí'in taSaulo ta xí'in taBernabé ña chindeé ña'a ra.

⁶ Ta saá ñaki'in na ku'a'an na ta ñiya'a na ñii ñii ñoo nda ñixa'a na ñoo Pafos, ña nákaa inka tá'ví isla Chipre. Ta ñoo yó'o ñakutá'an na xí'in ñii tajudío, ta ta kisa chiño xí'in magia kúu ra, ta kúu ra ñii taprofeta vatá ta sándá'ví nivi, ta ñani ra Barjesús.

⁷ Ta tayó'o kúu ra ta ta yóo va'a xí'in tagobernador Sergio Paulo, ta tagobernador yó'o kúu ra ta ta ndíchí ní sijní. Ta saá tagobernador yó'o kana ta taBernabé xí'in taSaulo ña kixi na nõõ ra chi kóni ra koni so'o ra tq'on Ndios. Tá kixa'a na nõõ tagobernador yó'o,

⁸ ta yóo tamago Barjesús xí'in ra. (Ta inka kivi Barjesús tq'on griego kúu Elimas.) Ta tamago yó'o chikaa ra ndee ña kasi ra ña õn kandixa tagobernador tq'on Ndios ña ndato'on naapóstol xí'in ra, chi taElimas yó'o õn xijn ra taxi ra ña tagobernador kivi ra yichí tajesús.

⁹ Ta taSaulo (ta inka kivi ra kúu Pablo), chútú ní ini ra xí'in Nímã Ndios, ta saá ñakoto káxin ra nõõ taElimas ta ñika'an ra xí'in ra,

¹⁰ káchí ra saá:

—Yó'ó kúu ta ta ndikõn yichí ñanima ndiva'a ká'no! Yó'ó kúu ta ta kisa toon nõõ ndi'i ñanda'a. Ta ta sándá'ví nivi kúu ún, ta ta vatá kúu ún. ¿Nda'chun õn xijn ún sandakoo ún ña sándá'ví ún nivi?, chi ndi'i saá kivi ndúkú ndeé ún ndasaá sativi ún yichí Ndios ña kúu ñanda'a, ta kóni ún sanduu ún ña yichí õn vá'a.

¹¹ Ta xa'a ñayó'o, vitin Ndios saxo'vi ra yó'ó, ta kukuáá nduchy nõõ ún ña õn kivi ka koto ún ndasaá yé'e ño'ó ndivi, ta saá koo ún nda kixa'a kivi ña chitóni Ndios sanduva'a ra nduchy nõõ ún —káchí taPablo xí'in taElimas.

* 13:1 Mji taHerodes Antipas yó'o kúu ra ta ta xa'ni taJuan ta ta sakuchu nivi xina'a.

Ta xandikōn saá kixaaá ña kunaa ñoq taElimas, chi kukuáá nduchū ñoq ra. Saá chi nda lo'o ka on vása tívi xito ra, tãnda xika kuáá nda'a ra, ndúkú ra ñivi ña tiin na nda'a ra ta kuni'i na yichí ra ko'on ra.

12 Tá xini tagobrador ña ndo'o taElimas, ta saá ñandikó ini ra, ta kãndixa ra taJesús ta kixá'a ra ndikōn ra yichí ra. Ta xí'in ñasijí ini ra ta xí'in ña ñaka'nda ini ra, xíní so'o ra to'on ña saná'a taPablo xa'a taJesús xí'in ra.

*To'on yó'o ká'an xa'a taPablo ta xí'in taBernabé
ña ñixaa na ñoo Antioquia ña nákaa estado Pisidia*

13 Ta saá taPablo kee ra ñoo Pafos kuá'an ra xí'in natá'an ra, ta ndaa na ñii tón barco, ta kuá'an na nda ñoo Perge, ña nákaa estado Panfilia. Ta ñoo yó'o taJuan Marcos sandakoo ra naapóstol, ta ñandikó ra kuano'o ra ñoo Jerusalén.

14 Ta saá ñaki'in taPablo kuá'an ra xí'in natá'an ra nda ñoo Antioquia ña nákaa estado Pisidia. Tá ñitondaa kivi yijí ña nákindée najudío, ta saá kuá'an naapóstol yó'o ve'e ño'o sinagoga ña nákaa ñoo yó'o, ta ñixaa na ta xikundoo na.

15 Ta saá ñii tãa ñakundichi ra ta ka'vi ra lo'o to'on Ndios ña ñitaa taMoisés, ta ka'vi ra lo'o to'on Ndios ña ñitaa inkã taprofeta xina'a ña xinjí so'o ñivi na ndoo yó'o. Ta ndi'i ka'vi tayó'o, ta naná'no ve'e ño'o sinagoga yó'o ñika'an na xí'in naapóstol, káchí na saá xí'in na:

—Tata natá'an yó, tá yoo ka to'on ña ka'an ndó ña chikaa ndó ndee ini ndj, ta saá vitin ndúkú ndj ñoq ndó ña ka'an ndó ndato'on ndó xí'in ndj —káchí naná'no ve'e ño'o sinagoga xí'in taPablo ta xí'in taBernabé.

16 Ta saá taPablo ñakundichi ra ta ñixika nda'a ra ñoq ñivi na ñakutá'an yó'o ña tásiin koo yu'u na. Ta saá kixá'a ra ka'an ra, ndato'on ra xí'in na:

—Tata natá'an yó, ndó'o na kúu ñivi sa'ya ñani síkuá taIsrael, ta xí'in ndó'o, ñivi na kisa to'ó Ndios, vará on vása kúu ndó ñivi ñaño Israel, ndúkú ñoq ndi'i ndó ña konj so'o ndó to'on ña ka'anj ndato'onj xí'in ndó vitin.

17 Ndato'onj xí'in ndó ndasaá ke'é Ndios kujya xina'a xí'in naxijí síkuá mji yó ñivi naIsrael. Saá chi Ndios ñakaxin ra naIsrael ña kuu na ñivi na ndikōn ña'a. Ta kivi xitaku na ñoo Egipto, ta Ndios ke'é ra ñava'a xí'in na ña kujna na, ta nduu na kuá'a ní ñivi. Ta saá xikuu na naesclavo, na on vása xikomí ndayí ña sandakoo na ña yo'vi kisa chiño na ñoq napatrón na, ta ñixoxi ní na. Ta saá xí'in ndee ra, Ndios tãva ra ndi'i naIsrael ña kee na ñoo Egipto, ta kuá'an ndikã na.

18 Ta saá ovi siko kujya kündeé ini Ndios ñoq ña on vá'a ke'é na kivi ñixika na yuku yichí. Ta saá ni, xindaa ra na ta kisa manj ra na.

19 Ta saá kixaa na ñoq ño'o ña ñani Canaán, ta Ndios chindeé ra naIsrael ña sandi'i na xa'a ñivi na kúu uxã ti'vi ná'no na xitaku ñoq ño'o Canaán yó'o, ta taxi ra ño'o Canaán yó'o nduu ña ño'o ñivi naIsrael na xikuu xijí síkuá yó.

20 Ta saá, komj ciento ovi siko uxu kujya, najuez xikuu ñivi naná'no ñoq naIsrael, ta xa'nda chiño na ñoq na. Ta saá taprofeta Samuel xikuu ra tãchiño ká'no ñoq naIsrael.

21 Ta saá naIsrael ñakuita na, ta ñii toon ndúkú na ñoq taSamuel ña taxi ra ñii tãa kuu ra tãrey ñoq na. Ñakán Ndios taxi ra ndayí nda'a taSaúl ña xikuu ra tãrey ta xa'nda chiño ra ñoq na. Ta taSaúl yó'o xikuu ra sa'ya

taCis, ta kúu ra tatá'an ñii ti'vi ñivi naIsrael, ña naní tribu Benjamín. Ta tarey Saúl xa'nda chiño ra ñoq naIsrael ovi siko kuyá.

22 Ta saá Ndios kındaa ra ndayí nda'a taSaúl, ta taxí ra ndayí yó'o nda'a taDavid, ta xikuu ra tarey ta xa'nda chiño ñoq naIsrael. Ta ñika'an Ndios xa'a taDavid, kachí ra saá: "Ndátan yóo ini i, saá yóo ini taDavid, ta kúu sa'ya taIsaí, ta kúsi ní ini i xini i ra, ta ndixa kasa ndivi ndi'i ra ña kóni i", kachí Ndios xa'a tarey David.

23 Tarey David yó'o xikuu xii síkuá taJesús, ta ta ti'vi Ndios ña sakaku ra ñivi naIsrael. Ta xí'in ña ke'é ra saá, Ndios kisa ndivi ra ña kındoqo ra xí'in naxii síkuá yó.

24 Tá on ta'an ka kixaq taJesús ña kasa ndivi ra chiño ña taxi Ndios nda'a ra, ta kixi si'na taJuan, ta ñika'an ndoso ra to'on Ndios ñoq ñivi nañoq Israel. Ñika'an ra xí'in na ndí xini ñó'ó nandikó ini na, ta sandakoo na yichí ña on vá'a xika na, ta saá kixi na kuchu na.

25 Tá xa yatin ñitondaq kivi ña ndi'i chiño taJuan, ta saá ñindaq to'on ra ñivi, kachí ra saá xí'in na: "¿Yukia xani sijní ndó xa'a i? ¿Yu kúu i, kachí ndó? Chí on sivi yi'i kúu ta ta ti'vi Ndios vaxi sakaku ñivi ñoyivi yó'o. Saá chí taq ta ti'vi Ndios vaxi sakaku mji yó vaxi ra sa'a i. Taq ta ká'no ní ka ñoq i kúu ra, ta yi'i kúu taq ta ñino ní ka ñoq ra. Yi'i kúu taq ta kisa chiño kuiti ñoq ra", kachí taJuan xí'in na.

26 'Ndó'ó, nañoq i, najudío na kúu sa'ya ñani síkuá taAbraham, ta ndó'ó ñivi na kisa to'ó Ndios, ta on sivi najudío kúu ndó, vitin ká'an ndoso i ñoq ndi'i ndó ndí Ndios xa ti'vi ra to'on ra kixaq ña ñoq yó, ta to'on yó'o ká'an ña ndasaá taJesús kuchíño sakaku ra ndi'i yó.

27 Ta saá ni, ñivi nañoq Jerusalén ta xí'in nachiño ná'no ñoq na, ni-kundaq ini na yu kúu taJesús, ni on vása ní-kundaq ini na yukia kachí to'on Ndios ña ñitaa na xina'a xa'a taq ta ti'vi Ndios sakaku ra mji yó. Vará mji to'on Ndios yó'o ká'vi najudío ve'e ño'o sinagoga ñii ñii kivi yi'i ña nákindée na, ta on vása ní-kundaq ini na ndí taJesús kúu taq ta ká'an to'on Ndios xa'a. Ñakán ñika'an na ndí xini ñó'ó kivi taJesús. Ta xí'in ña ke'é na saá, kisa ndivi na to'on Ndios ña ñitaa naprofeta xina'a.

28 Vará on vása ní-naní'i na kuachi taJesús ña taxi ka'ni na ra, ta ndukú na ñoq tagobernador Pilato taxi ra ndayí nda'a na ña ka'ni na taJesús.

29 Ta saá, tá ndi'i kundivi ndi'i to'on Ndios ña ká'an xa'a ña kando'o taJesús, ta saá ñixi'i ra, ta sãnoo na yiki koñu na nda'a tón cruz ta sandúxun na ña tixin kavua.

30 Tá ñya'a lo'o kivi, ta Ndios sanatakú ra taJesús.

31 Tá ndi'i natakú ra, ta ku'a kivi ñixiyo ra ñoyivi yó'o, ta ku'a yichí ñitivi na ñoq ñivi na kúu na xa ñixika xí'in ra estado Galilea tãda ñoo Jerusalén kivi tá on ta'an kivi ra nda'a tón cruz. Ta vitin ñivi yó'o kúu na ndákuijn ndí ndixa natakú ra, ta ndátoto'on na xa'a ra ñoq ndi'i nañoq Israel.

32 'Ta vitin ndátoto'on ndi xí'in ndó to'on va'a ndí Ndios xa kisa ndivi ra ña kındoqo ra xina'a xí'in naxii síkuá mji yó na kúu naIsrael.

33 Saá chí sanatakú ra taJesús, ta xí'in ñayó'o sáná'a ra ndí taJesús kúu taq ta nakaxin ra sakaku ñivi. Ñii ki'va saá sáná'a ñii xiiña ñoq to'on Ndios ña kúu Salmó ovi, ñoq ñitaa na to'on ña ñika'an Ndios xí'in taq ta nakaxin ra. To'on Ndios yó'o kachí ña saá: "Yó'ó kúu Sa'ya i, ta chitóni i ndí kivi vitin xí'in ndi'i kivi ña vaxi kúu i Yivá ún", kachí Ndios, ñitaa na xina'a.

³⁴ Ndios sanatakū ra taJesús, ta ndā ñii kivi ña vaxi on kivi ká ra ni on ta'yi yiki koñu ra. Ta xí'in ña sanatakū ra taJesús saá, Ndios kisa ndivi ra to'on ra ña ñitaa na xina'á, kachi ra saá: "Ndixa xa'a mji ndó kasa ndivi ñava'a ña kúu ña kindoꝝi xí'in tarey David", kachi Ndios.

³⁵ Ta inká xiiña noꝝ to'on Ndios ña naní Salmos, vaxi to'on ña kachi saá: "Tata Ndios, tá kixaa kivi ña kivi ta tayi tá kisa chiño noꝝ ún, ta nduxun ra, ta ndixa on taxi ún ña ta'yi yiki koñu ra", kachi ña.

³⁶ Ta kúndaꝝ ini yó ndí to'on yó'o on vása ká'an ña xa'a tarey David. Saá chi tá ndí'i kisa ndivi tarey David ña chitóni Ndios, ta saá ñixi'i ra, ta sanduxun na yiki koñu ra, ta ñita'yi yiki koñu ra.

³⁷ Ta taJesús, vará ñixi'i ra, ta on vása ní-ta'yi yiki koñu ra, chi Ndios sanatakū ña'á ra.

³⁸ Natá'an yó, xini ñó'ó kúndaꝝ ini ndó to'on yó'o: Ndixa taJesús ñixi'i ra xa'a kuachi yó, ta xa'a ña ke'é ra saá, Ndios kúchiño kasa ká'no ini ra xa'a kuachi yó.

³⁹ Saá chi tá kandixa yó taJesús, Ndios kasa ká'no ini ra xa'a kuachi yó ta sanduu ra yó ñivi na ndii noꝝ ra. Ta xa'a ñayó'o kúndaꝝ ini yó ndí taJesús xa kisa ndivi ra chiño ña on vása kúchiño kasa ndivi ndayi Ndios ña kúu ña ñitaa taMoisés xina'á.

⁴⁰ Vitin kuenda ní koo ndó koꝝo on kua'a ndó kandixa ndó to'on yó'o, ta saá kundivi xí'in ndó ña ñika'an Ndios xa'a ñivi na toon ní ini, chi naprofeta ñitaa na to'on Ndios ña kachi saá:

⁴¹ Ndó'ó, tá kúu ndó ñivi na xáku ndaa yi'i, ta ta kúu Ndios, vitin kuyi'vi ndó ta naka'nda ini ndó.

Ta va'a kono ndó ko'on xiká ndó koꝝo yi'vi ní xo'vi ndó ña vaxi.

Saá chi yi'i ke'é ñii chiño ká'no ní kivi táku ká ndó ñoyivi noꝝ ño'o.

Chiño yó'o ká'no ní ña, ta saá, táná koo ñivi na ndato'on xí'in ndó xa'a chiño yó'o,

ta on vása kuchiño ndó kandixa ndó ña ndato'on na, kachi Ndios, ñitaa ñii taprofeta xina'á —kachi taPablo, ndato'on ra xí'in ñivi na nakutá'an ve'e ño'o sinagoga yó'o.

⁴² Ta saá taPablo xí'in taBernabé kixá'á na kée na ve'e ño'o yó'o. Ta ñivi na on sivi najudío kúu, xaꝝu ndá'vi na noꝝ na ña kixi tuku na inká yichi ña kúu kivi yi'i ña nakutá'an nayó'o. Saá chi kóni na ña naapóstol yó'o nandaxin ká na to'on ña kixá'á na sáná'a na noꝝ ñivi yó'o.

⁴³ Ta saá tá kee taBernabé xí'in taPablo ve'e ño'o sinagoga yó'o, ta ku'a'a ní ñivi kee na ndíkõn na sata naapóstol yó'o noꝝ ku'a'an nayó'o. Sava ñivi na ku'a'an sata na kúu najudío, ta sava na kúu ñivi na ndíkõn yichi najudío ta ñii kachi kisa to'ó na Ndios xí'in na, vará on sivi najudío kúu na. TaPablo xí'in taBernabé ndato'on na xí'in ñivi na ndíkõn sata na yó'o, kachi na saá:

—Ndā ñii kivi on sandakoo ndó yichi taJesús noꝝ ndixa Ndios sání'i ra ndó'ó ku'a'a ní ñava'a —kachi naapóstol xí'in ñivi yó'o.

⁴⁴ Ta saá ñya'a uxá kivi, ta ñtondaꝝ inká kivi yi'i ña nákindée najudío. Ta saá taPablo xí'in taBernabé kixaa tuku na ve'e ño'o sinagoga noꝝ xa nakutá'an ku'a'a ní ñivi. Saá chi ndí'i ñivi ñoo yó'o kixaa na ña koni so'o na to'on Ndios.

⁴⁵ Ta naná'no noꝝ najudío, kivi xini nayó'o ndí ku'a'a ní ñivi nakutá'an na xa'a ña koni so'o na to'on ña saná'a naapóstol, ta chutú ní ini naná'no

yó'o xí'in ñakuíni. Ta saá kixá'á na kándiva'a na xí'in taPablo, ta ñika'án na xí'in ra ndí on sivi ñandaq kúu to'on sáná'a ra.

⁴⁶ Ta saá ndakuin taPablo xí'in taBernabé, ñika'án na, káchí na:

—Ndixa chiño ñoq ndi kúu ña si'na ndato'on ndi to'on Ndios xí'in ndó'ó na kúu natá'an yó najudío. Ta saá ni, vitin ndó'ó on xini ndó kandixa ndó to'on yó'o. Saá chi ndó'ó xáni sijní ndó ndí on vása ndáya'ví ndó naki'in ndó ñava'a saní'i Ndios ndó'ó, ña kúu ña kutaku ndó xí'in ra ndi'i saá kivi. Ñakán kía sandakoo ndi ndó'ó ta ko'on ndi inká xiiña ñoq táku ñivi na on sivi najudío kúu, ta ndato'on ndi to'on Ndios xí'in nayó'o.

⁴⁷ Chi ña ke'é ndi saá kúu ña xa'nda chiño Ndios ñoq ndi, kivi kachí ra: Taxi j ña nduu ndó ndátan yóo ño'o ña yé'e, saá koo ndó ñoq ñivi na on sivi najudío kúu, na táku inká xiiña. Ndátan yóo ño'o ña yé'e, ña kuchiño koto na yichi va'a, saá koo ndó'ó, chi saná'a ndó ñivi na táku inká xiiña ña kuni'i ndó yichi ña kuchiño kixaa na ñoq j, ta sakaku j na, kachí Ndios xí'in ndi —káchí taPablo, ndátto'on ra xí'in nayó'o.

⁴⁸ Tá ñivi na on vása kúu najudío xini so'o na to'on yó'o, ta kúsij ní ini na, ta kixá'á na ká'án na, káchí na ndí ña va'a ní kúu to'on Ndios. Ta ndi'i ñivi na kúu na ñakaxin Ndios xa'a ña kutaku na xí'in ra ndi'i saá kivi ña vaxi, ñivi yó'o kandixa na to'on Ndios ña xini so'o na ndátto'on taPablo, ta kixá'á na ndikón na yichi Ndios.

⁴⁹ Ta saá to'on Ndios ñixitá ní'nó ña ndi'i saá ñoo ña ñó'o estado Pisidia yó'o.

⁵⁰ Ta ñoo yó'o yóo náña'a ná kúu ná kisa to'ó Ndios, ta kánóo to'on va'a xa'a ná ñoq ñivi. Ta saá tuku yóo natqa naná'no na kúu nachiño ñoo yó'o. Ta saá sava naná'no ñoq najudío kixaa na ñoq náña'a xí'in natqa yó'o, ta xí'in to'on vatá ká'án na xa'a taPablo ta xí'in taBernabé, chu'u ña'a na, ta sasaq na ndi'i nayó'o. Ta saá xí'in ña saq ní ini na, taxin na taPablo xí'in taBernabé ña kee na ñoo yó'o ta ko'on na inká xiiña.

⁵¹ Ta saá taPablo xí'in taBernabé tava na nduxan ñó'o xa'a na, ta sakisin na ña, ña koyo yaq ña kómí ña. Ta ña ke'é na saá kóni kachí ña ndí ñivi naño yó'o kúu na ndiso kuachi chi ñi-xiin na koni so'o na to'on Ndios. Ta saá taPablo xí'in taBernabé kee na ta kuá'án na ndá ñoo Iconio.

⁵² Ta ñivi na kándixa taJesús na táku ñoo Antioquia ñindqo na ñoo na, ta kúsij ní ini na, chi chútú ini na xí'in Níma Ndios.

14

To'on yó'o ká'án ndi taPablo xí'in taBernabé ndátto'on na to'on Ndios ñoq ñivi ñoo Iconio

¹ Tá ñixaa taPablo xí'in taBernabé ñoo Iconio, ta kuá'án na ta ñiki'vi na ini ve'e ño'ó sinagoga, ta ñoq ñivi yó'o va'a ní ndátto'on na to'on Ndios xa'a taJesús. Ta saá kuá'a ní najudío xí'in inká ñivi na on vása kúu najudío kandixa na to'on yó'o, ta ñiki'vi na yichi taJesús.

² Sava najudío na ñi-xiin kandixa to'on xa'a taJesús, ñika'án na to'on ña sasaq na sava ñivi na on vása kúu najudío, ta nayó'o ñisaa ini na xini na ñivi na ndikón yichi taJesús.

³ Ta saá ni, taPablo xí'in taBernabé kindqo ka na kuá'a ní kivi ñoo Iconio yó'o, ta on vása ní-yi'ví na, ta ñika'án ndoso na to'on Ndios ñoq ñivi ñoo yó'o, ndátto'on na ndí Ndios kúu tqa tqa ká'no ini, ta kúu ra tqa kí'vi ini xini ra ñivi. Ta nda'a taPablo xí'in taBernabé, Ndios taxí ra ndee ra xa'a ña

ke'é na kuꝛaꝛá nî ñava'a ná'no ña tꝛaxi ña nꝛaka'nda ní ini ñivi xíni na. Xí'in ña ké'é na saá, Ndios saná'a káxín ra ñoꝝ ñivi ndí tꝛo'on ña ndatꝛo'on na xaꝛaꝛa ra kúu ñandaꝛa.

⁴ Ta saá ni, ñivi ñañoꝝ yó'o ñitaꝛá'vi tá'an na: sava na xikundikꝛon na taPablo xí'in taBernabé, ta sava na xikundikꝛon na najudío na ñi-xiin kandixa tꝛo'on xaꝛaꝛa taJesús.

⁵ Ta saá sava najudío, xí'in inka sava na on vása kúu najudío, xí'in inka naná'no ñoꝝ ñañoꝝ yó'o, ñakoo yu'ú na, ta ndukú na ndasaá koo satakué'e na taPablo xí'in taBernabé ña koon na yꝛuꝛu nayó'o ta ka'ni ña'á na.

⁶ Tá xini so'o taPablo xí'in taBernabé yukía chikaꝛa ini ñivi yó'o ke'é na, ta kee na kuꝛaꝛan na nda inka ñoo ña ñani Litra xí'in ñoo ña ñani Derbe ña ñó'o estado Licaonia, ta kuꝛaꝛan na ñii ñii ñoo yatin yó'o.

⁷ Ta ndi'i saá ñoo ñoꝝ xaꝛa na, ta ká'an ndoso na tꝛo'on va'a xaꝛaꝛa taJesús ñoꝝ ñivi na táku ñoo yó'o.

Tꝛo'on yó'o ká'an xaꝛaꝛa ñivi ñañoꝝ Litra ndasaá kꝛon na yꝛuꝛu taPablo

⁸ Ta ñoo Litra táku ñii tꝛa, tꝛa on kivi kaka xa'á kúu ra, tꝛanda kivi kaku ra tꝛanda vitin on kivi kaka xa'á ra.

⁹ Ta tꝛa yó'o yóo ra xini so'o ra tꝛo'on ká'an taPablo, ta saá taPablo xito káxín ra nduchꝛu ñoꝝ tꝛa on kivi kaka xa'á yó'o, ta kundaꝛa ini ra ndí tayó'o kándixa ra ndí Ndios kúchiño ra sandúva'a ña'á ra.

¹⁰ Ta taPablo, xí'in ndi'i ndeꝛ ra, ñikaꝛan ra xí'in tꝛa tꝛa on kivi kaka xa'á yó'o, káchí ra saá:

—Nakundichi ún ta kaka xa'á ún —káchí taPablo xí'in ra.

Ta saá ñii ndeꝛ kꝛandeta ra nda ñino, ta kixá'á ra xíka xa'á ra.

¹¹ Tá xini ñivi ña ke'é taPablo xí'in tꝛa tꝛa on kivi kaka xa'á yó'o, ta saá xí'in ndi'i ndeꝛ na, kixá'á na ká'an na, káchí na saá:

—¡Koto ndó vitin! Xa kixaaꝛa ovi ndios ñoꝝ yó. Ndatán ná'a ñivi saá ná'a na —káchí na, ká'an na xí'in tá'an na xí'in tꝛo'on licaonio, ña kúu tꝛo'on mji na.

¹² Ñivi yó'o xáni sijnj na taBernabé kúu ñii ndios ña ñani Júpiter, ta taPablo kúu inka ndios ña ñani Mercurio. Saá xáni sijnj na chi taPablo kúu tꝛa ñikaꝛan ndoso tꝛo'on ñoꝝ na.

¹³ Ta yóo ñii ve'e ño'o Júpiter yatin yé'é ñoꝝ kí'vi ñivi ñoo yó'o. Ta ve'e ño'o yó'o keta ñii sutꝛu, tꝛa tꝛa kisa chiño ñoꝝ Júpiter kúu ra. Vaxi ra, ta ovi sijnjiki vaxi rí xí'in ra, ta ní'i ra kuꝛaꝛa ní yita livi ña chi'i yikꝛon na kúu ña. Saá chi tꝛasutꝛu xí'in ñivi na ndikꝛon satꝛa ra, vaxi na ña soꝛo na ndi'i ñayó'o ñoꝝ taPablo xí'in taBernabé.

¹⁴ Ta kundaꝛa ini taPablo xí'in taBernabé yu kúu ña kóni ñivi ke'é na, chi xáni sijnj ñivi ndí ovi ndios kúu naapóstol yó'o, ta saá ña xáni sijnj ñivi yó'o kisa kini ña ini naapóstol yó'o, ñakán tjin na tikoto ña ndixin na, ta ndata na ña. Ta taPablo xí'in taBernabé kama ñikj'vi na ma'ño ndi'i ñivi yó'o, ta xí'in ndi'i ndeꝛ na ñikaꝛan na, káchí na saá:

¹⁵ —Ndi'i ndó'o ñivi na nákutá'an yó'o, ¿ndaꝛchun ké'é ndó saá? Chi mji ndj, on sivi ndios kúu ndj, ndasaá kuiti ñivi kúu ndj. Ndatán yóo mji ndó, saá yóo ndj, ta kixaaꝛa ñii ñoꝝ ndó ña ndatꝛo'on ndj tꝛo'on va'a xaꝛaꝛa Ndios ndino'o xí'in ndó, xaꝛaꝛa ña sandakoo ndó ña kisa to'ó ndó inka ndios, ña on vása ndáya'ví. Ta ndúkú ndj ñoꝝ ndó ña nandikó ini ndó ta kixá'á ndó kasa tꝛo'ó ndó ñii laꝛa Ndios tꝛatáku, tꝛa kúu tꝛa kisa va'a ndi'i ña yóo. Ndios tꝛatáku yó'o kisa va'a ra ñoyivi ñino, kisa va'a ra takuí mjni, ta kisa va'a

ra ñoyívi yó'o. Saá tuku k̄isa va'a ra ndi'i ña yóo ñoyívi yó'o, ta k̄isa va'a ra ndi'i ña yóo ñoyívi ñino, ta k̄isa va'a ra ndi'i ña ñó'o ini takuí m̄ini.

¹⁶ Kuȳa x̄ina'á Ndios tax̄i ra ndí ñivi k̄o'on na yich̄i m̄i na.

¹⁷ Ta vará kū'ān yó yich̄i m̄i yó, ta Ndios on v̄asa ní-sandakoo ra sáná'a ra yó xa'a yu kúu ra, ta ndixa x̄ini yó kū'a ní ñava'a ke'é Ndios x̄i'in yó. Saá chi Ndios kúu taá táxi ña va'a kóon sav̄i ñoo ño'o xa'a ña kūina ndi'i ñoo ña xixi yó. Ta x̄i'in ña ke'é ra saá, Ndios táxi ra nda'a yó ña xixi yó, ta táxi ra ña táku yó x̄i'in ñasij̄ ini yó —káchí taPablo, ká'ān ra x̄i'in na.

¹⁸ Ta x̄i'in to'on yó'o taPablo ká'ān ra ndúkú ra ñoo ñivi yó'o ná on soko na kit̄i x̄i'in yita livi vāxi x̄i'in na. Ta yo'vi ní ñix̄iyo ñoo ñivi yó'o ña on ke'é na saá, ta ñi-sok̄o k̄a na ñayó'o ñoo taPablo x̄i'in taBernabé.

¹⁹ Ta saá kee sava najudio ñoo Antioquía, ta kee ink̄a sava najudio ñoo Iconio, ta k̄ixaa na ñoo yóo taPablo x̄i'in taBernabé, ta k̄ixá'a na chú'u na ñivi x̄i'in to'on vatá ña sasaa na ini ñivi yó'o. Ta x̄i'in ña sáa ini na x̄ini na taPablo, ta k̄ixá'a na kóon ní na yuu ra, tañda x̄ani s̄inj̄ na xa xa'ni na ra. Ta saá t̄jin na yikí koñu taPablo, ta ñoo na ña kū'ān ña x̄i'in na nda sata nam̄a ña x̄ino nduu ñoo yó'o. Ta saá sandakoo na yikí koñu taPablo chi x̄ani s̄inj̄ na ndixa ñixi'j̄ ra.

²⁰ Ta saá ñivi na ndik̄on yich̄i taJesús k̄ixaa na, ta x̄ino nduu na ñoo kándú'u yikí koñu taPablo. Ta tá mií yita na x̄ito na, ta ñakanda taPablo, ta ñakundich̄i ra, ta ndik̄o ra ñik̄i'vi tuku ra x̄i'in na ñoo Listra. Tá ñit̄ivi ink̄a k̄ivi, ta taPablo x̄i'in taBernabé kee na kū'ān na ink̄a ñoo Derbe.

²¹ Tá ñixaa na ñoo yó'o, ta ñika'ān ndoso na to'on va'a xa'a taJesús ñoo ñivi, ta kū'a ní ñivi ñandikó ini na ta k̄andixa na taJesús. Ta saá taPablo x̄i'in taBernabé kee na kū'ān na, ta ndikó na ñixaa tuku na ñoo Listra x̄i'in ñoo Iconio, ta saá ñixaa tuku na nda ñoo Antioquía, ña nákaa estado Pisidia.

²² Ta ñii ñii ñoo ñoo ñixaa'ān taPablo x̄i'in taBernabé, ñakutá'an na x̄i'in ñivi na k̄andixa taJesús, ta ñika'ān na to'on ña ch̄ikaa na ndee ini ñivi yó'o, ta ndato'on na x̄i'in na ña on sandakoo na yich̄i taJesús. ñika'ān k̄a na, káchí na saá:

—X̄inj̄ ñó'o xo'vi ní yó ta saá xāa yó kutak̄u yó ñoo xá'nda chiño Ndios —káchí na.

²³ Ñii ñii ñoo ñoo nákutá'an ñivi na k̄andixa taJesús xa'a ña kisa ká'no na Ndios, taPablo x̄i'in taBernabé ñax̄xin na sava nataa nax̄ikua'a xa'a ña kuu na na ndiso chiño x̄i'in ñivi yó'o. Ta saá naapóstol x̄i'in ñivi ñii ñii ñoo yó'o na k̄andixa taJesús, ñix̄iyo so'on na ta ñika'ān na x̄i'in Ndios xa'a nataa x̄ikua'a na ndiso chiño x̄i'in nayó'o, ta tax̄i ña'a na nda'a taJesús, ta ndúkú na ñoo ra ña kundaa va'a ra na ndiso chiño x̄i'in ñivi yó'o, chi vitin k̄andixa na ra, ta ndaa ini na ra.

*To'on yó'o ká'ān ndí taPablo x̄i'in taBernabé
ndikó tuku na ñoo Antioquía ña nákaa estado Siria*

²⁴ Ta saá kee taBernabé x̄i'in taPablo ñoo Antioquía ña nákaa estado Pisidia, ta ñiya'a na ñoo ño'o estado Pisidia, ta ñixaa na ñoo Perge, ña nákaa estado Panfilia.

²⁵ Ta saá ñika'ān ndoso na to'on Ndios ñoo ñivi ñaño Perge yó'o. Ta saá ñaki'in na kū'ān na ta ñixaa na ñoo Atalia, ña nákaa yatin yu'u takuí m̄ini,

26 ta ndaa na tón barco kuá'an no'q na ñoo Antioquía ña nákaa estado Siria. Ñoo Antioquía yó'o kúu ñoo noq si'na ñivi na kándixa taJesús ñika'an na xí'in Ndios xa'a taPablo xí'in taBernabé, ta ndukú na noq ra ña kundaa va'a ra naapóstol yó'o ta ke'é ra ñava'a xí'in na kivi ko'on na kuá'a ní ñoo ña kasa ndivi na chiño ra. Ta vitin taPablo xí'in taBernabé xa kisa ndivi na chiño yó'o, ñakán ndjiko na naxaa tuku na ñoo yó'o.

27 Tá naxaa na ñoo Antioquía yó'o, ta saá kana na ñivi na kúu na ndikõn yichj taJesús ña nakutá'an na xí'in na. Ta saá kixá'a taPablo xí'in taBernabé ndato'on na xa'a ndi'i chiño va'a ña ke'é Ndios xí'in na ñii ñii ñoo noq ñixa'an na. Ta ndato'on na xí'in ñivi na nakutá'an yó'o ndí Ndios vitin xa ñakoná ra yichj ña ñivi na õn sivi najudío kúu, kúchiño kandixa na taJesús, ta kivi na yichj ra.

28 Ta saá na'á ní ñixiyo taPablo xí'in taBernabé ñoo yó'o, xí'in ñivi na ndikõn yichj taJesús.

15

To'on yó'o ká'an ndí ñoo Jerusalén nakutá'an ñivi naná'no na ndiso chiño noq ñivi na kándixa taJesús

1 Ta saá sava natãa najudío na kándixa taJesús kee na estado Judea, ta kuá'an na ndã ñoo Antioquía, ta kixá'a na ndato'on na xí'in ñivi na kándixa taJesús na õn sivi najudío kúu, ta ñika'an na, káchí na saá:

—Tá õn kasa ndivi ndó costumbre ña ñani circuncisión, ndatán yoo ña xa'nda chiño xij síkuá ndí taMoisés xingá'a, ta Ndios õn sakaku ra ndó'ó kutaku ndó xí'in ra ndi'i saá kivi —káchí na xí'in nayó'o.

2 Ta taPablo xí'in taBernabé kixá'a na náa na xí'in natãa yó'o na kee estado Judea, chi xáni sijn na ndí õn sivi ñandaa kúu ña sáná'a natãa na kee estado Judea yó'o. Ta taPablo xí'in taBernabé õn vása ní-kivi koo yu'u na xí'in natãa yó'o. Ta saá ñivi na kándixa taJesús na táku ñoo Antioquia yó'o chikaq ini na ti'vi na taPablo xí'in taBernabé ta xí'in inkã natãa ko'on na ndã ñoo Jerusalén ña nakutá'an na xí'in inkã naapóstol, ta xí'in naxikua'a na ndiso chiño, chi kóni na ndí nayó'o kasa ndaa na xa'a kuachi yó'o.

3 Ta saá ñivi na kándixa taJesús ñoo Antioquía ti'vi na natãa yó'o ña ko'on na ñoo Jerusalén. Ta saá kee na kuá'an na, ta ñiya'a na ma'ño ño'q estado Fenicia, ta ñiya'a na ma'ño ño'q estado Samaria. Ta ñii ñii ñoo noq ñiya'a na, nakutá'an na xí'in ñivi na kándixa taJesús. Ta kúsiij ní ini ñivi yó'o ña xinj so'õ na ña ñika'an naapóstol xí'in na, chi naapóstol yó'o ndato'on na ndasaá kuá'a ní ñivi na õn vása kúu najudío xa ñandikó ini na ta vitin kándixa na taJesús ta ndikõn na yichj ra.

4 Ta saá taPablo xí'in taBernabé xí'in natãa na kuá'an xí'in na ñixaa na ñoo Jerusalén, ta ndi'i naapóstol xí'in naxikua'a na ndiso chiño ta xí'in inkã ñivi na kándixa taJesús ñoo yó'o, ñaki'in va'a na ndi'i nayó'o, na kúu na kixaa noq na. Ta saá nakutá'an ndi'i na, ta ndato'on taPablo xí'in na xa'a kuá'a ní ñava'a ke'é Ndios kivi ñixa'an na ñii ñii ñoo ñika'an ndoso na to'on va'a xa'a taJesús noq ñivi.

5 Ta ndóo sava nafariseo, na kúu na kándixa taJesús, ta ñakuita na ta ñika'an na, káchí na saá:

—Ñivi na kándixa taJesús, tá na õn sivi najudío kúu, ta nayó'o, xinj ñó'ó kasa ndivi na costumbre ña ñani circuncisión, ta xinj ñó'ó kasa ndivi

ndi'i na inkā ndayí ña xā'nda chiño tãMoisés xīnā'á. Tá ɔn kasa ndivi na ñayó'o, ta Ndios ɔn naki'in vā'a ra na —káchí nafariseo ñika'an na.

6 Ta saá ñakutá'an naapóstol xí'in naxikuā'a, na kúu na ndiso chiño xí'in ñivi na kándixa tãJesús ñoo Jerusalén, ña kã'an tá'an na yu kúu ñavā'a xīnī ñó'ó ke'é na xā'a kuachi yó'o.

7 Ta na'á ní kã'an tá'an na, ta saá ñakundichi tãPedro ta ñika'an ra xí'in na, káchí ra saá:

—Nañani yó, xīnī ndó ndí xa kuā'a kujyā ñiya'a, Ndios ñakaxin ra yí'í ña kã'an ndoso j tɔ'on ra nɔɔ ñivi na ɔn vása kúu najudío, ña kuchiño na kandixa na tɔ'on ñavā'a xā'a tãJesús.

8 Ta Ndios, tã tã xīnī vā'a ini ndi'i ñivi, saná'a káxín ra nɔɔ ndí ña ñaki'in vā'a ra ñivi na ɔn vása kúu najudío, na kúu na kándixa tãJesús. Saá chi ñii kī'va ndatán Ndios tãxi ra Nímā ra ña kutakū ña ini mji yó, ñivi na kúu najudío, saá tãxi ra Nímā ra ña kutakū ña ini ñivi yó'o na ɔn vása kúu najudío.

9 Saá chi ndi'i ñivi na kándixa tãJesús, ta Ndios kisa ká'no ini ra xā'a kuachi na ta ndása ndii ra ini nayó'o. Ta ñii kī'va ndatán ké'é ra xí'in mji yó najudío, saá ké'é ra xí'in ñivi na ɔn vása kúu najudío.

10 Ta vitin, ¿ndachun ké'é ndó ña sasaā ini Ndios?, chi ɔn xīnī ndó naki'in vā'a ndó ndi'i ñivi na kándixa tãJesús, ñii kī'va ndatán Ndios náki'in vā'a ra na. Ndā víkã, xá'nda chiño ndó ndí ndi'i ñivi na kándixa tãJesús xīnī ñó'ó kasa ndivi na ndi'i ndayí ña ñitaa tãMoisés xīnā'á. Ta ña kasa ndivi na saá, yóo ña ndatán yóo ñii ñaveé ní kuiso na. Ta ni mji yó, ta ni naxijí síkuu yó, ɔn vása ní-kundeé yó kuiso yó ñaveé yó'o. Ta saá, ¿ndachun kóni ndó sakuiso ndó ñaveé yó'o satã ñivi na ɔn vása kúu najudío?

11 Ndi'i mji yó na kándixa tãJesús, ndixa kúndaā ini yó ndí Ndios ke'é ra ñavā'a xí'in yó ña sãkaku ra mji yó chi tã tã ká'no ini kúu Ndios, ta ɔn sivi xā'a chiño vā'a ke'é yó kúu ña sãkaku ra yó. Ta ñii kī'va ndatán sãkaku Ndios mji yó najudío, saá sãkaku ra ñivi na ɔn vása kúu najudío —káchí tãPedro xí'in na.

12 Ta ndá tásijín ndóo ndi'i ñivi ña xīnī sɔ'o na. Ta tãPablo xí'in tãBernabé ñakuita na, ta kixá'á na kã'an na, ndatɔ'on na xí'in na xā'a ñavā'a ke'é Ndios xí'in ñivi na ɔn vása kúu najudío. Saá chi Ndios tãxi ra ndee ra nda'ã tãPablo xí'in tãBernabé ña ke'é na kuā'a ní milagro xí'in ñavā'a ná'no nɔɔ ñivi yó'o.

13 Tá ndi'i ñika'an na, ta tãSantiago* kixá'á ra kã'an ra xí'in ñivi na nákutá'an yó'o, ta káchí ra saá:

—Nañani yó, jkonj sɔ'o vā'a ndó ña kã'an j xí'in ndó!

14 Xa xīnī ndó tɔ'on ñika'an tãSimón Pedro xí'in yó ña ndasaá kixá'á Ndios ké'é ra ñavā'a xí'in ñivi na ɔn vása kúu najudío, chi ñakaxin ra kuā'a ní nayó'o ña kundikɔn na ra ta nduu na ñaño ra.

15 Ta ña ke'é Ndios saá, ñii yóo yu'ú ña xí'in tɔ'on ñika'an Ndios ña ñitaa naprofeta kujyā xīnā'á, káchí Ndios saá:

16 Ñii kīvj vaxi ndikó j ñoo nɔɔ xā'nda chiño tãrey David xīnā'á, ta nɔɔ ndi'i xā'a ve'e tãDavid, kasa vā'a j ñaxaá, ta mji xīñña nɔɔ ndi'i xā'a ve'e yatá, ndasa xāá j ve'e.

17 Saá ke'é j chi kóni j ndí ña ñivi na ɔn vása kúu naIsrael ná nandukú na yí'í ta kixaa na nɔɔ j.

* 15:13 TãSantiago, inkã kīvj ra kúu Jacobo.

Saá chi kuꝿ'ꝿ ní n̄vi yó'o kúu na naꝿaxin̄ j̄ kuu na nave'e'j̄,

18 kachí Ndios, tꝿ kúu tꝿa tꝿ ndꝿ kuꝿyꝿ x̄nꝿ'á tꝿxi ña kundaꝿ ini n̄vi tꝿ'on yó'o

—káchí tꝿSantiago xí'in n̄vi na nákutá'an yó'o.

19 Ta ká'an kꝿ tꝿSantiago xí'in na, káchí ra saá:

—Ta xꝿ'ꝿ ña kúndaꝿ ini j̄ ña kóni kachí tꝿ'on Ndios yó'o, xáni s̄nj̄ j̄ ndi ñava'a ke'é yó vitin kúu ñayó'o: Qn vá'a sandi'i kꝿ yó ini n̄vi na kándixa tꝿJesus, na ɔn vása kúu najudío,

20 chi ɔn vása x̄n̄j̄ ñó'ó kasa ndivi na ndi'i ndayí na n̄taa tꝿMoisés x̄nꝿ'á. Ta kuiti x̄n̄j̄ ñó'ó kasa ndivi na ña káchí saá: Qn vá'a kuxu na ña n̄isokꝿ n̄vi nꝿo ñaídolo án ñaimagen, chi ndios vatá kúu ndi'i ña. Ta ní ɔn vá'a ndꝿ ñii tꝿa k̄'vi ra kuꝿchi xí'in ñii ña'ꝿ ñá ɔn s̄j̄vi ñásí'í ra kúu, ta ní ɔn vá'a ndꝿ ñii ña'ꝿ k̄'vi ñá kuꝿchi xí'in ñii tꝿa tꝿa ɔn s̄j̄vi ȳj̄ ñá kúu. Ta ɔn vá'a kuxu na kit̄j̄ tí sakuá'na na xꝿ'ni na, chi n̄j̄ndꝿo n̄j̄ rí koṽu rí, ta ɔn vá'a kuxu na n̄j̄. Tꝿ'on yó'o kúu ña x̄n̄j̄ ñó'ó taa yó nꝿo tutu ña ko'ɔn nda'ꝿ n̄vi na kándixa tꝿJesus na ɔn vása kúu najudío.

21 Saá kꝿ'an yó xí'in na, chi xa kuꝿ'ꝿ ní kuꝿyꝿ ñii ñii k̄j̄v̄ ȳj̄ ña nákindée m̄j̄i yó najudío, ini ve'e ñꝿ'o sinagoga x̄n̄j̄ sꝿ'o n̄vi ña ká'an ndayí ña n̄taa tꝿMoisés x̄nꝿ'á —káchí tꝿSantiago xí'in n̄vi na nákutá'an yó'o.

22 Ta saá naapóstol xí'in nax̄ikuꝿ'ꝿ ta xí'in ndi'i n̄vi na kándixa tꝿJesus na nákutá'an yó'o n̄j̄xyo yu'ú na, ta ch̄j̄kaꝿ ini na ña tí'ví na sava natá'an na ko'ɔn na xí'in tꝿPablo ta xí'in tꝿBernabé ña kuni'i na tutu taxi na nda'ꝿ n̄vi na kándixa tꝿJesus na ɔn vása kúu najudío, na kúu na táku ñoo Antioquía ña ndá'vi ndaa estado Siria. Ta saá naꝿaxin̄ na ɔv̄j̄ tꝿa naná'no nꝿo n̄vi na kándixa tꝿJesus, ta t̄i'ví na nayó'o ña ko'ɔn na xí'in tꝿPablo ta xí'in tꝿBernabé. Ta ñii tꝿa yó'o nan̄i ra Judas, ta inkꝿ k̄j̄v̄ ra kúu Barsabás. Ta inkꝿ tꝿa tꝿ t̄i'ví na ko'ɔn nan̄i ra Silas.

23 Ta tutu ña kuni'i na ko'ɔn nda'ꝿ n̄vi káchí ña saá:

“Nañani yó xí'in náki'vꝿ yó, m̄j̄i nd̄j̄ kúu naapóstol xí'in nax̄ikuꝿ'ꝿ na ndiso chiño xí'in n̄vi na kándixa tꝿJesus ñoo Jerusalén. Ta n̄taa nd̄j̄ tutu yó'o ña ko'ɔn nda'ꝿ ndó'ó, na kúu n̄vi na kándixa tꝿJesus na táku ñoo Antioquía, xí'in na táku kuꝿ'ꝿ kꝿ ñoo ña ndá'vi ndaa estado Siria, xí'in na táku kuꝿ'ꝿ ñoo ña ndá'vi ndaa estado Cilicia. ¡Tí'ví nd̄j̄ tꝿ'on ña chindeé nd̄j̄ ndó'ó!

24 X̄n̄j̄ sꝿ'o nd̄j̄ ndi sava n̄vi na kee ñoo Jerusalén yó'o, ta n̄j̄xaꝿ na nꝿo ndó ta n̄j̄kaꝿ'an na tꝿ'on ña sandi'i na ini ndó'ó. Ta m̄j̄i nd̄j̄ ɔn vása ní-taxi nd̄j̄ ndayí nda'ꝿ nayó'o ña kꝿ'an na saá, ta tꝿ'on n̄j̄kaꝿ'an na kuiti s̄nj̄ m̄j̄i na kaku ña.

25 Ta xꝿ'ꝿ ñayó'o nákutá'an nd̄j̄ ta n̄j̄kaꝿ'an tá'an nd̄j̄ ndasaá koo ke'é nd̄j̄. Ta saá n̄j̄xyo yu'ú nd̄j̄, ta naꝿaxin̄ nd̄j̄ sava nataꝿa tá'an nd̄j̄ ña xꝿ'ꝿ na xí'in nañani yó tꝿPablo ta xí'in tꝿBernabé koto na ndó'ó. Nañani yó tꝿPablo xí'in tꝿBernabé kúu na kí'vi ní ini nd̄j̄ x̄n̄j̄ nd̄j̄.

26 Ta ndixa nañani yó yó'o xa tꝿxi xí'in m̄j̄i na ña kasa chiño na nꝿo Jesucristo, Tꝿa tꝿKá'no nꝿo yó, tꝿnda táxi xí'in m̄j̄i na ña k̄j̄v̄ na xꝿ'ꝿ ra.

27 Ta xí'in nañani yó yó'o t̄i'ví nd̄j̄ nañani yó tꝿJudas xí'in tꝿSilas ña xꝿ'ꝿ na nꝿo ndó ta kasa ndꝿa na ña ká'an tutu ña tí'ví nd̄j̄ xaꝿ nda'ꝿ ndó.

28 M̄j̄i Nímꝿ Ndios tꝿxi ra ña yóo yu'ú nd̄j̄ xꝿ'ꝿ ña ke'é nd̄j̄. Qn vá'a sakuiso nd̄j̄ ndó'ó kuꝿ'ꝿ ní ñayó'v̄j̄, ta saá ɔn vása x̄n̄j̄ ñó'ó kasa ndivi ndó inkꝿ ndayí, ta vitin ndasaá kuiti x̄n̄j̄ ñó'ó kasa ndivi ndó tꝿ'on ña káchí saá:

²⁹ Qn vá'a kuxu ndó ña ñisokqo ñivi nda'a ñaídolo án ñaimagen, chi ndios vatá kúu ndi'i ñayó'o. Qn vá'a kuxu ndó ñij kitj, ta on vá'a kuxu ndó kitj tí sakuá'na na xa'ni na. Ta ñii ñii tqa, on vá'a kivi ra kuachi xí'in ña'a ña on sivi ñási'í ra kúu. Ta ñii ñii ña'a, on vá'a kivi ña kuachi xí'in tqa ta on sivi yij ña kúu. Tá kasa ndivi ndó ndayi yó'o, saá va'a ke'é ndó, ta on koq ka inká to'on ña ka'an ndi xí'in ndó vitin. Ta saá ná koo Ndios xí'in ndó ta taxi ra ña va'a koo ini ndó", káchí tutu ña xaá nda'a ñivi na kándixa tajesús, na on vása najudío kúu.

³⁰ Ta saá ñivi na kándixa tajesús na táku ñoo Jerusalén t'ivi na nataa na xa nakaxin na ko'on xí'in tutu yó'o, ta kee na kuá'an na, ña taxi na ña nda'a inká ñivi na on vása kúu najudío. Tá ñixaá nataa yó'o ñoo Antioquia, ta saá kana na ñivi na kúu na kándixa tajesús ña nakutá'an na koni so'o na ña ndato'on tutu yó'o.

³¹ Tá ndi'i xinj so'o na ña ká'an tutu yó'o, ta kúsi ní ini na chi to'on ña ndato'on tutu yó'o xí'in na, chikaá ka ña ndee ini na.

³² Ta tajesús xí'in tasilas, naprofeťa kúu na, ta nataa yó'o ñika'an na kuá'a ní to'on ña ndasa va'a ini ñivi ta chikaá ka ña ndee ini ñivi yó'o.

³³ Ta saá kindqo na lo'o ka kivi ñoo Antioquia, ta saá ñivi na kándixa tajesús ñoo yó'o ndukú na noq Ndios ña ke'é ra ñava'a xí'in ñivi na kixaá noq na xí'in tutu, ta ñindayi na nataa yó'o. Ta saá ñaki'in na kuá'an no'o na, ta naaxaa na noq ñivi na t'ivi ña'a.

³⁴ Ta tasilas kindqo ra ñoo Antioquia chi saá chikaá ini ra.

³⁵ Ta tajesús xí'in tajesús kindqo ka na ñoo Antioquia. Ta naapóstol yó'o xí'in kuá'a ní ka ñivi na kándixa tajesús, sáná'a na to'on Ndios, ta ká'an ndoso na to'on va'a xa'a tajesús noq ñivi ñoo yó'o.

*Tq'on yó'o ká'an xa'a
ña ñita'vi tá'an tajesús xí'in tajesús*

³⁶ Ta saá ñiya'a lo'o kivi, ta ñika'an tajesús xí'in tajesús, káchí ra saá:

—Vitin ná ndikó yó ko'on yó ñii ñii ñoo noq xa ñiya'a yó ñika'an ndoso yó to'on Ndios noq ñivi. Ta saá kundaá ini yó án va'a yóo ñivi na kándixa tajesús —káchí tajesús xí'in tajesús.

³⁷ Ta tajesús kóni ra ña ko'on tuku tajesús Marcos xí'in na.

³⁸ Ta tajesús ñi-xiin ra ko'on tuku tayo'o, saá chi yichi noq ñixa'an na ñika'an ndoso na to'on Ndios noq ñivi kuá'a ní ñoo, ta kivi ñixaá na ñoo estado Panfilia, tajesús Marcos sandakoo ra na ta ndikó ra kuano'o ra.

³⁹ Ta saá tajesús xí'in tajesús kixa'a na náa na xa'a tajesús Marcos, ta ñi-kuchiño koo yu'ú na ña ko'on án on ko'on tajesús Marcos xí'in na. Ta saá chikaá ini tajesús xí'in tajesús ña t'ivi tá'an na. Ta saá xí'in tajesús kuá'an tajesús Marcos. Ta ndaa na ñii tón barco ta kuá'an na nda ñoo isla Chipre.

⁴⁰ Ta tajesús nakaxin ra tasilas ko'on ra xí'in ra. Tá on t'án ka kee na ko'on na, ta ñivi na kándixa tajesús nakutá'an na, ta ñika'an na xí'in Ndios xa'a ña taxi na tajesús xí'in tasilas nda'a Ndios ña chindee ra nayó'o noq kuá'an na.

⁴¹ Ta saá kee na kuá'an na, ta kuá'an na kuá'a ní ñoo ña ndá'vi ndaa estado Siria, ta kuá'an na kuá'a ní ñoo ña ndá'vi ndaa estado Cilicia. Ta ñii ñii ñoo noq kuá'an na, ndato'on na xí'in ñivi na kándixa tajesús, ta ñika'an na to'on ña chikaá ndee ini ñivi yó'o ña ndino'o ka ini na kándixa na tajesús, ta vivii ka kundikqon na yichi ra.

16

*Tò'on yó'o ká'qn ndí tãTimoteo
kuá'qn ra xí'in tãPablo ta xí'in tãSilas*

¹ Ta saá n̄xaá tãPablo xí'in tãSilas ñoo Derbe, ta kee na kuá'an na nda ñoo Listra. Ta ñoo yó'o táku ñii tãa naní ra Timoteo, tãa tã kándixa tãJesús kúu ra. Ta sí'í tãTimoteo yó'o kúu ñii ñájudía, ñá kándixa tãJesús kúu ñá, ta yivá ra x̄ikuu ñii tagriego.

² Kánóo va'a ní tò'on xá'a tãTimoteo nõo ndi'i n̄ivi na kándixa tãJesús na táku ñoo Listra xí'in ñoo Iconio.

³ Ta tãPablo kóni ra ndí tãTimoteo kò'on ra xí'in na ñoo nõo kò'on na. Ta tãPablo x̄in̄i ra ndí kuá'a ní najudío táku na nõo kóni na kò'on na, ta saá x̄ani s̄inj ra ndí tãTimoteo x̄in̄i ñó'ó kasa ndivi ra costumbre ña naní circuncisión. Saá chí najudío yó'o x̄in̄i na ndí yivá tãTimoteo x̄ikuu ra ñii tagriego. Tá ndi'i k̄isa ndivi tãTimoteo ñayó'o, ta kee ra kuá'an ra xí'in na.

⁴ Ta ñii ñii ñoo nõo yá'a na kuá'an na, ndatò'on na xí'in n̄ivi na kándixa tãJesús, ká'an na xí'in na ndasaá naapóstol xí'in inkã nax̄ikua'a ñoo Jerusalén k̄indoo yu'ú na xá'a ña x̄in̄i ñó'ó kasa ndivi n̄ivi na on vása kúu najudío, tá kúu na n̄ivi na kándixa tãJesús.

⁵ Ta saá ñii ñii ñoo nõo yá'a na kuá'an na, tãPablo, tãSilas ta xí'in tãTimoteo, ká'an na tò'on ña chíkaa na ndee ini n̄ivi ña ndino'o kã ini na kandixa na tãJesús, ña on sandakoo na yich̄i ra. Ta saá ñii ñii k̄ivi kuá'a kã n̄ivi k̄ixá'a na kándixa na tãJesús.

Ñayó'o ndátò'on xá'a ña n̄it̄ivi nõo tãPablo

⁶ Ta saá tãPablo xí'in na náta'an xí'in ra kee na kuá'an na, ta n̄iya'a na nõo ño'q estado Frigia, ta n̄iya'a na nõo ño'q estado Galacia, saá chí Nímã Ndios on vása ní-taxi ña kò'on na kã'an ndoso na tò'on Ndios nõo n̄ivi na táku estado Asia.

⁷ Ta saá n̄ixaá na ñii xiiña nõo nákutá'an ño'q ña estado Misia xí'in ño'q ña estado Bitinia, ta saá kóni na k̄i'vi na ñoo estado Bitinia. Ta tuku n̄i-xiin Nímã Ndios taxi ña k̄i'vi na estado yó'o.

⁸ Ta saá n̄iya'a na nõo ño'q estado Misia ta kuá'an na nda ñoo ña naní Troas, ña nákaa yatin yu'u takuú m̄ini.

⁹ Ta saá tá kuñoó kúu ña, ta n̄it̄ivi nõo tãPablo ñii tãa, tã estado Macedonia kúu ra, ta ñ̄indichi ra xáku ndá'ví ra nõo tãPablo, káchí ra saá xí'in ra: "Ya'a ún ta kixaa ún ñoo ndi Macedonia, ta kasa ndivi ún chíño ña chindeé ún ndi'í", káchí ra xí'in tãPablo.

¹⁰ Ta saá x̄and̄ik̄on k̄ixá'a ndi k̄isa ndivi ndi ña kama kee ndi kò'on ndi estado Macedonia, chí kundaá ini ndi ndí ña n̄it̄ivi nõo tãPablo kúu ña kóni kachí ndí Ndios tí'ví ra ndi'í kò'on ndi estado Macedonia ña kã'an ndoso ndi tò'on va'a xá'a tãJesús nõo n̄ivi na táku estado yó'o.

*Tò'on yó'o ká'qn ndí ñoo Filipos
tãan na tãPablo xí'in tãSilas ini ve'e kaa*

¹¹ Ta saá ndaa ndi tón barco, tón kuá'an ñoo Samotracia, ta inkã k̄ivi kuá'an ndi xí'in nó, ta n̄ixaá ndi ñoo Neápolis.

¹² Ta saá kee ndi kuá'an xá'a ndi nda ñoo Filipos. Ñoo Filipos yó'o kúu ñii ñoo ká'no ní, ta ndáya'ví ní kã ña nõo inkã ñoo ña ñó'ó estado Macedonia. Ta ñoo Filipos yó'o ndá'vi ndaa ña ñoo Roma. Ta n̄ix̄iyo ndi ñoo yó'o lo'o kuiti k̄ivi.

¹³ Ta saá n̄it̄ondaa k̄ivi ȳij ña nákindée najudío, ta kee ndi ñoo yó'o ta kuá'an lo'o ndi ta n̄ixaá ndi ñii xiiña nõo nákaa ñii yuta, chí yu'u yuta

yó'o nákutá'an najudío xá'a ña ká'an na xí'in Ndios. Ta xa nákutá'an sava náña'a, ta nixaá ndi ta xikundoo ndi, ta kixá'á ndi ká'an ndi xí'in náña'a yó'o.

14 Ta ñii ñaña'a yó'o ñani ñá Lidia, ñá kee ñoo Tiatira kúu ñá, ta chiño ké'é ñá kúu ña síkó ñá tikotó va'a, ña color ndí'i kúu ña. ÑáLidia yó'o kúu ña'a ñá kisa ká'no Ndios, ta Ndios chindee ra ñáyó'o ña va'a kundaa ini ñá ndi'i to'on ña ndato'on taPablo xí'in na xa'a taJesús, ta ñaki'in va'a ñá to'on yó'o, ta kandixa ñá taJesús.

15 Ta saá ñáLidia xí'in ndi'i ñivi na kúu na táku ve'e ñá kixá'á na kí'vi na ini takuii yuta, ña chichi na, chi vitin kúu na ñivi na kándixa taJesús. Ta saá ñáLidia ndukú ñá noo ndi ña ko'on ndi xí'in ñá ve'e ñá, káchí ñá saá:

—Tá xáni sijní ndó ndí ndixa ndino'o ini j kándixa j taJesús vitin, ta saá na'a ndó kí'vi ndó ta kindoo ndó ve'e j —káchí ñá xí'in ndi.

Ta ñii toon xindichi ñá ñika'an ñá xí'in ndi ña kindoo ndi ve'e ñá, ta saá chikaá ini ndi, ta kuá'an ndi xí'in ñá ve'e ñá.

16 Ta ñii kivi kuá'an tuku ndi noo nákutá'an ñivi ña ká'an na xí'in Ndios, tá mií kuá'an ndi yichi saá, nákutá'an ndi xí'in ñii ñálo'o, ñaesclava kúu ñá, ta on kúchiño sandakoo ñá chiño ña kisa ndivi ñá noo napatrón ñá. Ñálo'o yó'o kómí ñá ñii níma ndivá'a ña ndaku, ta níma yó'o táxi ña ndee ña ká'an ñá xí'in ñivi yukía kóni na kundaa ini na, ta ví'i ní s'ún táva napatrón ña xa'a chiño kisa ndivi ñá xí'in ñivi.

17 Ta ñálo'o yó'o kixá'á ñá ndikón ñá sata taPablo xí'in ndi'j, na kúu na náta'an xí'in ra, ta tuku tuku ndá'yi ñá ká'an ñá, káchí ñá saá:

—Nataa yó'o kúu na xika chiño noo Ndios, ta ta kúu taKá'no ka noo ndi'i ña yoo. Nataa yó'o ndáto'on na xí'in ndó yu kúu yichi va'a xini ñó'ó kundikón ndó ña sakaku Ndios ndó'ó —káchí ñá, ndá'yi ñá.

18 Ta ñii ñii kivi ñii kí'va ké'é ñá saá, ta ndikón ñá sata ndi. Ta saá taPablo, on vá'a ñakoni ini ra, ta ndikó koo ra ta ñika'an ra xí'in níma ndivá'a ña kómí ñálo'o ndá'yi yó'o, káchí ra saá:

—Xí'in ndayí kivi Jesucristo ká'an j xí'in ún, kee ún ini ñálo'o yó'o —káchí taPablo xí'in ñanímá ndivá'a.

Ta saá xandikón keta ñanímá ndivá'a ini ñálo'o yó'o.

19 Ta saá ñivi napatrón ñálo'o yó'o kundaa ini na ndí on vása kúchiño tava ka na s'ún xa'a chiño ke'é ñáyó'o, ta nixaá ní ini na. Ta tjin na taPablo xí'in taSilas, ta ñoo ña'a na, ña kuá'an nayó'o xí'in na noo nachiño na dóo yoso yé'é ve'e chiño noo nákutá'an kuá'a ní ñivi.

20 Tá nixaá na, ta kixá'á na táxi na kuachi xa'a taPablo xí'in taSilas noo nachiño yó'o, káchí na saá:

—Nataa yó'o kúu najudío, ta sakaku na kuachi ká'no xí'in ñivi ñoo yó'o.

21 Saá chi sáná'a na ñivi ña kundikón na inká yichi ña on vása yoo yu'ú xí'in yichi mji yó' naño Roma. Ta on vá'a kasa ndivi yó yichi ña sáná'a nataa yó'o, chi ña yá'a ndoso noo ndayí mji yó' naño Roma kúu ña —káchí na, ká'an na xí'in nachiño.

22 Ta saá ñii toon yíta ñivi táxi na kuachi xa'a taPablo xí'in taSilas. Ta nachiño xa'nda chiño na ña tava na tikotó taSilas xí'in taPablo ta kani ña'a na xí'in nduku.

23 Ta ndi'i ña kani ní ña'a na, ta tjin ña'a na, ta tjan na ovi na saá ini ve'e ka. Ta ñika'an nachiño xí'in ta ta ndiso chiño xí'in ve'e ka ña vivíi kundaa ra na ña on kúchiño kee na kaaku na.

24 Ta saá tã ndiso chiño xí'in ve'e kaa yó'o tãan ra ɔvi naapóstol yó'o ndã maá ini ve'e kaa, ta tãan ra ñii ñii xa'a na ini ñii ñii yavi yiton tón veé ña ɔn kivi kanda na.

25 Ta saá tá tóndaa ma'ño ñoo, tãPablo xí'in tãSilas yoo na ká'an na xí'in Ndios ta xita na yaa ña kisa ká'no na ra. Ta inkã nivi na ñó'o ini ve'e kaa yó'o, xini so'o na ña xita tãPablo xí'in tãSilas.

26 Ta saá ñii kama ndeé ní kixá'á táan, ñii kánda ñino xa'a nama ve'e kaa. Ta xí'in ña táan yó'o, nanona mji ye'é ve'e kaa, ta ñindaɔin ndi'i kaa ña nó'ni ñii ñii nivi na ñó'o ini ve'e kaa yó'o.

27 Ta saá nakáxin ini tã ndiso chiño xí'in ve'e kaa, ta nakoto ra ndi nanona ndi'i tón ye'é ve'e kaa, ta xani siji ra ndi kuá'an ndika ndi'i napreso na ñó'o ini ve'e kaa. Ta kúndaa ini ra ndi taká'no noo ra saxo'vi ní ña'á ra xa'a ña njaku ndi'i na ñó'o ini ve'e kaa, ta saá kixá'á ra yí'vi ní ra noo ña xo'vi ra. Ta saá tava ra espada ra ña ka'ni xí'in mji ra.

28 Ta tãPablo xí'in ndi'i ndee ra, njaka'an ra xí'in tã ndiso chiño xí'in ve'e kaa, káchi ra saá:

—On satakué'e xí'in mji ún chi ndi'i ndj ñó'o ka ndj ini ve'e kaa yó'o. Nda ñii ndj ɔn vása ní-kee kuá'an ndika ndj —káchi tãPablo xí'in ra.

29 Ta saá tã ndiso chiño xí'in ve'e kaa njaka'an ra ndukú ra ño'q ye'é ña tóon ña koto ra, ta xí'in ño'q yó'o xino ra njivi ra ini ve'e kaa. Ta saá ñii kisin ra, chi yí'vi ní ra, ta xikuxítí ra ta ñitondaa tãya ra yatin noo yoo xa'a tãPablo xí'in tãSilas.

30 Ta saá nakundichi ra, ta tava ra tãPablo xí'in tãSilas, ta kuá'an na xí'in ra ke'e, ta njaka'an ra xí'in na, káchi ra saá:

—Ndó'ó tata, ka'an ndó xí'in i, zyú kúu ña xini ñó'ó ke'é j xa'a ña sakaku Ndios yi'j?

31 Ta ndakuijn tãPablo njaka'an ra, káchi ra saá:

—Kandixa ún Jesucristo, Taa taká'no noo yó, ta saá sakaku Ndios yó'ó, ta sakaku ra ndi'i nave'e ún —káchi ra xí'in ra.

32 Ta saá tãPablo xí'in tãSilas njaka'an na to'on Ndios xí'in tã ndiso chiño xí'in ve'e kaa, ta xí'in ndi'i nivi na táku ve'e ra.

33 Ta mji ñoo saá tá ndiso chiño xí'in ve'e kaa, ndukú ra njaka'an ra xí'in tãPablo ta xí'in tãSilas, ña ko'on na xí'in ra noo yoo takui ña nakata ra noo takué'e na. Ta ndi'i ke'é ra saá, ta tã tã ndiso chiño xí'in ve'e kaa, ta xí'in ndi'i nivi na táku ve'e ra, chichi na chi vitin kandixa na Ndios.

34 Ta saá tá ndiso chiño xí'in ve'e kaa ndukú ra noo tãPablo xí'in tãSilas ña ndikó na ko'on na xí'in ra ve'e ra. Tá kixaa na, ta taxi ra ña kuxu na. Ta kúsi ní ini tayó'o, ta kúsi ní ini ndi'i nivi na táku ve'e ra, chi vitin xa kandixa na Ndios.

35 Ta ñitivi inkã kivi, ta nachiño tivi na sava napolicia ña ka'an na xí'in tã tã ndiso chiño xí'in ve'e kaa xa'a ña saña ra tãPablo xí'in tãSilas ko'on ndika na.

36 Ta saá tã ndiso chiño xí'in ve'e kaa yó'o njaka'an ra xí'in tãPablo, káchi ra saá:

—Nachiño njaka'an na xí'in i ndi xini ñó'ó saña i ndó'ó vitin ña ko'on ndika ndó. Ta vitin va'a kee ndó ko'on ndika ndó, ta ná taxi Ndios ña koo ñava'a ini ndó —káchi tayó'o xí'in naapóstol.

37 Ta ndakuijn tãPablo njaka'an ra, káchi ra saá:

—On kivi kee ndi saá kuiti, chi ɔn ko' ñandaa ní-ke'é nachiño xí'in ndi, saá chi nafoo Roma kúu ndi. Ta nachiño ñoo yó'o njya'a ndoso na ndayi ña káchi ɔn kivi saxo'vi na nivi na kúu nafoo Roma, tá ɔn tã'an ko'on na noo tajuez ña kasa ndaa ra xa'a kuachi na. Ta nachiño yó'o ɔn vása

ní-kisa tɔ'ó na ndayí yó'o, chi kama ní si'na kani na ndi'i nɔɔ xini ku'a'a ní nivi, ta taan na ndi'i ini ve'e kaa. Ta vitin kóni na saña se'é na ndi'i, ta on vá'a ke'é na saá, chi ní-kisa ndivi na ñandaa xí'in ndi. Ta vitin kundati ndi nda ná kixaa mji nachiiño ña saña na ndi'i ko'on ndika ndi —káchí tãPablo xí'in tãa tã ndiso chiño xí'in ve'e kaa.

³⁸ Ta saá napolicia ndikó na ku'a'an na ndatɔ'on na tɔ'on tãPablo xí'in nachiiño. Ta kivi kúnda'a ini nachiiño yó'o ndí tãPablo xí'in tãSilas kúu na nañoo Roma, ta niji'vi ní na.

³⁹ Ta saá nakuita nachiiño ku'a'an na, ta nixa'a na nɔɔ yoo naapóstol, ta xaku ndá'vi na nɔɔ nayó'o, ta ndukú na ña kasa ká'no ini na xa'a ña nixɔ'vi na. Ta saá nachiiño tava na tãPablo xí'in tãSilas ve'e kaa, ta xaku ndá'vi na nɔɔ na ña kee na sandakoo na ñoo yó'o.

⁴⁰ Ta saá kee tãPablo xí'in tãSilas ve'e kaa, ta ku'a'an na, ta nixa'a na ve'e ñáLidia ña nákaa mji ñoo yó'o. Ta ve'e yó'o nakutá'an na xí'in inká nivi na kándixa tãJesús, ta tãPablo xí'in tãSilas nika'an na tɔ'on ña chika'a na ndee ini nayó'o. Ta saá kee naapóstol yó'o ku'a'an na inká xiiña.

17

Ñayó'o ká'an xa'a yu kúu ña ndo'o tãPablo xí'in tãSilas ñoo Tesalónica

¹ Ta saá tãPablo xí'in tãSilas nija'a na ñoo Anfípólís ta nija'a na ñoo Apolonia, ta saá nixa'a na ñoo Tesalónica nɔɔ yoo ñii ve'e ño'o sinagoga nɔɔ nakutá'an najudío ña sakuá'a na tɔ'on Ndios.

² Ta ndatán ke'é tãPablo ndi'i saá kivi yji ña nákindée najudío, nixa'an ra niki'vi ra ini ve'e ño'o sinagoga. Ta saá ñii ñii kivi yji ña unj semana, tãPablo niki'vi ra ndatɔ'on ra xí'in nivi na nakutá'an ve'e ño'o yó'o, saná'a káxín ra na xa'a tɔ'on Ndios ña nita'a na xina'a.

³ TãPablo ñandaxin ra tɔ'on Ndios yó'o nɔɔ na, káchí ra saá:

—Tɔ'on Ndios ña nita'a naprofeta xina'a, káchí ña xa'a tãa tã kúu Cristo, tãa tã ti'vi Ndios ña sakaku ra nivi. Ta naprofeta yó'o ká'an káxín na ndi tãa tã kúu Cristo xini ñó'o kivi ra, ta saá natakú ra. Ta vitin yji ká'an ndoso j nɔɔ ndó ndí tãJesús, tãa tã ndatɔ'on j xí'in ndó xa'a, ndixa kúu ra Cristo, tãa tã xindati yó ña ti'vi Ndios kixaa ra ñoyivi —káchí tãPablo xí'in nivi yó'o na kúu na nakutá'an ve'e ño'o sinagoga.

⁴ Ta sava najudío na xini so'o yó'o, kándixa na tɔ'on ña ndatɔ'on tãPablo xí'in na xa'a tãJesús, ta kixá'a na ndikon na yichi tãJesús ñii káchí xí'in tãPablo ta xí'in tãSilas. Ta ku'a'a ní nagriego na xa kisa tɔ'ó Ndios, kándixa na tɔ'on ña nika'an tãPablo xa'a tãJesús, ta kixá'a na ndikon na yichi ra. Ta ku'a'a ní naña'a ná kúu ná ndiso chiño xí'in chiño ná'no ñoo yó'o, kándixa ná tãJesús ta kixá'a ná ndikon ná yichi ra.

⁵ Ta sava najudío na ni-xiin kándixa tãJesús, kixá'a na kisa kuíni na xini na tãPablo xí'in tãSilas. Najudío yó'o nakaya na sava nataa na kúu navago na on vá'a, ta chu'u na nayó'o ña sasa'a na ini nivi xa'a ña sakaku na kuachi ká'no ñoo yó'o. Ta ñii síso ndá'yi nataa yó'o kixaa na ve'e tãJasón nándukú na tãPablo xí'in tãSilas, chi kóni na tiin ña'a na ta tava ña'a na ña kuño na naapóstol yó'o nɔɔ nivi na kúu na sáa ini xini ña'a.

⁶ Ta ni-naní'i na tãPablo ni tãSilas, ta saá tjin na tãJasón xí'in inká nivi na kándixa tãJesús, ta tava na nayó'o, ta ñoo ña'a na nɔɔ nachiiño ñoo yó'o. Ta saá nataa on vá'a yó'o nika'an na xí'in nachiiño, káchí na saá:

—Nayó'o kúu na xa şakaku kuęchi ndi'i saá ñoo ñoyívi yó'o. Ta vitin kixaa na ñoo yó yó'o.

⁷ Ta taJasón yó'o va'a naŋi'in ra na, ta taŋi ra ña kíndoo na ve'e ra. Ta taJasón xí'in ndi'i na náta'an xí'in ra ndiso na kuęchi chi yá'a ndoso na ñoo ndayí tarey César, taká'no ñoo yó, chi nayó'o káchí na ndí yóo inka rey ta kúu taJesús, ta taká'no ñoo na —káchí nataęa on vá'a yó'o, táxi na kuęchi xa'ęa taJasón ta xa'ęa na náta'an xí'in ra.

⁸ Ta saá, xa'ęa ña xinjí so'o na to'on yó'o, kixá'á ndi'i ní ini nachiño ta ñii kji'va saá ndi'i ní ini nji vi ñoo yó'o.

⁹ Ta saá nachiño xa'nda chiño na ñoo taJasón ta ñoo na náta'an xí'in ra, ña cha'vi na şj'ún xa'ęa ña ko'on ndikęa na. Ta ndi'i cha'vi na şj'ún yó'o, ta saá kuęan ndikęa na.

To'on yó'o ká'ęn ña taPablo xí'in taSilas njika'ęn ndoso na to'on Ndios ñoo nji vi ñoo Berea

¹⁰ Ta saá ta xa ñoo kúu ña, ta nji vi na kándixa taJesús ti'vi na taPablo xí'in taSilas kuęan na ñoo Berea. Tá njixaa na ñoo yó'o, ta njiki'vi na ini ve'e ño'o sinagoga ñoo nákutá'an najudío.

¹¹ Ta nji vi naño Berea yó'o kúu nji vi na to'ó ní ka ini ñoo nji vi naño Tesalónica. Saá chi kúsijí ní ini na xinjí so'o na to'on ña ndato'on taPablo xí'in na. Ta ndi'i saá kji'vi sakuá'á na to'on Ndios ña njtaa na xinjá'á, ta viví ká'vi na to'on Ndios yó'o xa'ęa ña kundaa ini na án ñandaa kúu ña ndato'on taPablo xí'in na.

¹² Ta saá kuęa ní najudío xí'in nagriego kándixa na taJesús, ta njiki'vi na yichi ra. Sava nagriego yó'o kúu náña'ę ná kómí chiño ná'no ñoo yó'o, ta saá tuku kuęa ní nataę griego kándixa na taJesús ta njiki'vi na yichi ra.

¹³ Ta sava najudío na táku ñoo Tesalónica xinjí so'o na ndí taPablo yóo ra ñoo Berea sáná'a ra to'on Ndios. Ta saá kee na kuęan na, ta njixaa na ñoo Berea yó'o, ta kixá'á na sasaę na ini nji vi, xa'ęa ña sakaku na kuęchi ká'no.

¹⁴ Ta saá ni, nji vi na kándixa taJesús kama ti'vi na taPablo kuęan ra yu'u takuii mjni. Ta njndoo taSilas xí'in taTimoteo ñoo Berea.

¹⁵ Ta nji vi na kuęan xí'in taPablo, njixaa na xí'in ra ñoo Atenas. Ta saá taPablo njika'ęn ra xí'in nayó'o, káchí ra saá:

—Yaŋi ní ti'vi ndó taSilas xí'in taTimoteo kixaa na ñoo j —káchí ra xí'in na.

Ta saá nji vi yó'o şandakoo na taPablo ñoo Atenas, ta ndikó na kuęano'o na.

To'on yó'o ká'ęn xa'ęa ña ke'é taPablo ñoo Atenas

¹⁶ Tá ndati ka taPablo ña kixaa taSilas xí'in taTimoteo ñoo yóo ra ñoo Atenas, ta saá kee ra kuęan xa'á ra, xito nda'yá ra ndasaá yóo ñoo Atenas yó'o, ta kúchuchú ní ini ra, chi xinjí na kuęa ní xiiña yíta ñaidolo, ña kúu ndios vatá ña kisa to'ó nji vi ñoo yó'o.

¹⁷ Ta saá taPablo kuęan ra, ta njiki'vi ra ini ve'e ño'o sinagoga, ta ká'ęn ra xí'in nji vi nákutá'an yó'o, na kúu najudío xí'in inka nji vi na kisa to'ó Ndios vará on şj'vi najudío kúu na. Ta ñii ñii kji'vi xa'ęn taPablo ñii yoso ndikęa ñoo yóo ñakía'vi, chi yó'o nákutá'an kuęa ní nji vi, ta taPablo ndato'on ra xí'in nji vi yó'o, ká'ęn ra xí'in na xa'ęa taJesús.

18 Sava n̄ivi na n̄akutá'an yó'o ndik̄on na yich̄i ña sáná'a naepicúreos, ta sava n̄ivi na n̄akutá'an yó'o ndik̄on na ink̄a yich̄i ña sáná'a naestoicos.* Ta n̄ivi na ndik̄on ñii ñii yich̄i yó'o x̄inj̄i s̄o'ona na t̄o'on t̄aPablo, ta n̄ika'an na xa'a ra, káchí na saá:

—¿Yu kúu ña kóni kachí tayó'o? Kuá'a ní t̄o'on v̄ichí kuiti ká'an ra —káchí na, ká'an na xa'a t̄aPablo.

Ta ink̄a na n̄ika'an na, káchí na saá:

—Tayó'o ká'an ra xa'a ink̄a nandios na ñoo x̄iyo —káchí na, ká'an na.

Saá chi x̄inj̄i s̄o'ona na t̄aPablo ká'an ra xa'a t̄aJesús, ta ká'an ra xa'a ña natakū n̄ivi na n̄ixi'j̄i.

19 Ta saá n̄ika'an na x̄i'in t̄aPablo k̄o'on ra x̄i'in na ñii xiiña n̄oq̄ nan̄i Areópago n̄oq̄ n̄akutá'an ndi'i nachiño ñoo yó'o. Ta saá kuá'an ra x̄i'in na, ta n̄ixaa na. Ta n̄ika'an nachiño x̄i'in t̄aPablo, káchí na saá:

—Kóni nd̄i kundaa ini nd̄i yo xa'a ká'an ña ndát̄o'on ún sáná'a ún n̄oq̄ nd̄i.

20 Saá chi sava t̄o'on ña ká'an ún ndatán yóo t̄o'on xaá ña yo'v̄i ní kundaa ini nd̄i, saá yóo ña n̄oq̄ nd̄i. Ta vitin ndúkú nd̄i n̄oq̄ ún, ña kasa ndaa ún xa'a t̄o'on ká'an ún —káchí nachiño x̄i'in t̄aPablo.

21 (Káchí na saá, chi ndi'i n̄ivi na táku ñoo Atenas yó'o kúsij̄i ní ini na x̄inj̄i s̄o'ona na xa'a ndi'i ña xaá, ta ñii ñii k̄iv̄j̄i ndát̄o'on x̄i'in tá'an na ndasaá kuiti xa'a ña xaá x̄inj̄i s̄o'ona.)

22 Ta saá n̄akundichi t̄aPablo n̄oq̄ n̄ivi yó'o, ta ká'an ra x̄i'in na, káchí ra saá:

—Ndó'ó nat̄aa na táku ñoo Atenas, kúndaa ini nd̄i nd̄i n̄ivi na t̄o'ó ini kúu ndó'ó, chi x̄inj̄i j̄i kuá'a ní ndios ña kisa t̄o'ó ndó.

23 Saá chi k̄iv̄j̄i kee j̄i n̄ixa'an j̄i x̄ito nda'yá j̄i ña yóo ñoo yó'o, ta saá x̄inj̄i j̄i kuá'a ní xiiña n̄oq̄ kisa t̄o'ó ndó kuá'a ní ndios m̄ji ndó. Ta x̄inj̄i j̄i ñii n̄ama ȳij̄i n̄oq̄ n̄ika'ȳi t̄o'on ña káchí saá: “Ñayó'o yóo ña xa'a ña kisa t̄o'ó yóo ñii Ndios ña on vása x̄inj̄i yó”, káchí t̄o'on ña n̄ika'ȳi n̄oq̄ n̄ama ȳij̄i yó'o. Ta vitin ndát̄o'on j̄i x̄i'in ndó xa'a m̄ji Ndios yó'o, t̄aa t̄a kisa t̄o'ó ndó, vará on vása x̄inj̄i ndó ra.

24 'Ndios yó'o kúu t̄aa t̄a kisa va'a ñoyívi yó'o ta kisa va'a ra ndi'i n̄ivi x̄i'in ndi'i ña yóo ñoyívi yó'o. Ta m̄ji ra kúu t̄a xa'nda chiño n̄oq̄ ndi'i ña yóo ñoyívi yó'o x̄i'in ndi'i ña yóo ñoyívi n̄ino, ta on vása kuiti táku ra ini ve'e ño'ona ña kisa va'a n̄ivi.

25 Ta Ndios yó'o nda lo'ona on vása x̄inj̄i ñó'ona ra ña taxi n̄ivi nda'a ra, chi ñii laá m̄ji ra kúu t̄aa t̄a kisa va'a ndi'i ña yóo. Ta m̄ji ra táxi ndeé ña kutaku yó, ta táxi ra t̄ach̄i ña násita yó táku yó, ta táxi ra ndi'i ink̄a ña x̄inj̄i ñó'ona yó nda'a yó.

26 'M̄ji Ndios yó'o kisa va'a ra t̄aa t̄a kúu t̄angó ta saá kisa va'a ra ñásí'j̄i tayó'o, ta saá x̄ikoo sa'ya na, ta n̄iya'a kuá'a ní kūj̄ya, ta saá n̄ixina ndi'i saá n̄oq̄ n̄ivi ñoyívi yó'o. Ta saá kúndaa ini yó ndi'ndi' n̄ivi kómí na ñii laá yivá sí'j̄i. Ta Ndios ch̄itón̄i ra ña kutaku n̄ivi ndi'i saá xiiña ñoyívi yó'o, ta ch̄itón̄i ra ama kutaku ñii ñii n̄ivi, ta ch̄itón̄i ra ndá xiiña kutaku na, ta ch̄itón̄i ra nda mí xaá ñii ñii xá'ño n̄oq̄ ño'ona ñoo na.

27 Saá ke'é Ndios xa'a ña kóni ra ndi'ndi' n̄ivi nandukú na ra, vará ndatán yo'v̄i ní ndó'ona ñii t̄aa t̄akuáá naní'j̄i ra ña x̄inj̄i ñó'ona ra, saá yo'v̄i ní kundee n̄ivi naní'j̄i na Ndios. Vará yo'v̄i ní naní'j̄i yó Ndios, ta Ndios yatin ní yóo ra x̄i'in yó.

* 17:18 Ta ovi yich̄i yó'o sáná'a ña ndi' on k̄oq̄ ñii laá Ndios ndino'ona, t̄aa t̄a xa'nda chiño n̄oq̄ ñoyívi.

²⁸ Saá chi t̄ixin ndeē Ndios táku yó, ta t̄ixin ndeē Ndios x̄ika yó, ta t̄ixin ndeē Ndios yóo yó. Ta sava natá'an m̄ji ndó, na kúu n̄ivi na ndíchí s̄inj̄i, n̄j̄taa na t̄o'on ña yóo yu'ú x̄i'in t̄o'on yó'o, saá chi t̄o'on n̄j̄taa na káchí ña saá: "Ndi'i n̄ivi kúu sa'ya Ndios", káchí na.

²⁹ Ta ndixa Ndios kúu Yivá ndi'i n̄ivi. Ta xa'a ñayó'o kúndaā ini yó ndi Ndios on vása yóo ra ndatán yóo ñii ñaimagen án ñaidolo ña kisa va'a n̄ivi x̄i'in kaā án x̄i'in yit̄on án x̄i'in yuū.

³⁰ Kujiya x̄ina'á Ndios kúndeē ini ra n̄oō ñanaa n̄ix̄iyo ini n̄ivi, chi on vása kúndaā ini na ñandaā xa'a ra. Ta vitin xá'nda chiño ra n̄oō ndi'i n̄ivi na táku ndi'i saá xiiña ñoyivi yó'o ña ná nandikó ini na ta sandakoo na yich̄i on vá'a ta k̄i'vi na ko'on na yich̄i ña ndāā.

³¹ Saá chi Ndios xa n̄akaxin ra Sa'ya ra taJesús ña kasa nani ra xa'a kuachi ndi'i n̄ivi x̄i'in ñandaā. Ta Ndios xa kisa ndāā ra n̄oō yó ndi ndixa kundivi ñayó'o, chi xa sanatakū ra taJesús, ta ta x̄ikuu ta n̄ix̄i'j̄ —káchí taPablo, ndát̄o'on ra x̄i'in na.

³² Tá x̄inj̄ so'o na t̄o'on n̄ika'an taPablo xa'a ñii ta ta n̄ix̄i'j̄ ta nataku ra, ta sava na xáku ndaa na taPablo, ta ink̄a na ká'an na, káchí na saá:

—Xa va'a, saá ná koo ña vitin, ta ink̄a k̄iv̄j̄ kixi ún ndat̄o'on ún x̄i'in ndi —káchí na x̄i'in taPablo.

³³ Ta saá kee taPablo n̄oō nachiño yó'o ta ku'a'an ra.

³⁴ Ta sava n̄ivi na ndóo x̄i'in nachiño yó'o n̄akuita na ku'a'an na sa'ta taPablo, ta nayó'o ndū na n̄ivi na kándixa taJesús. Ñii tayó'o ta kándixa taJesús nani ra Dionisio, ta tayó'o kúu tatá'an nachiño ñoo Atenas yó'o.† Ta saá tuku ñii ña'a nani ña Dámaris, x̄i'in ink̄a n̄ivi ñaño yó'o kándixa na taJesús.

18

T̄o'on yó'o ká'an ña yu kúu ña ke'é taPablo ñoo Corinto

¹ Ta ndi'i n̄iya'a ñayó'o, ta saá kee taPablo ñoo Atenas, ta ku'a'an ra ta n̄ixaā ra ñoo Corinto.

² Ta saá n̄akutá'an ra x̄i'in ñii ta ta kándixa Jesucristo, tajudío kúu ra, ta nani ra Aquila. Ta ta k̄aku ñoo Ponto kúu ra, ta sakán kee ra ñoo Roma x̄i'in ñási'í ra ñaPriscila ta k̄ixaā na ñoo Corinto. Saá chi ta'rey César Claudio xa xa'nda chiño ra ña kee ndi'i najudío na táku ñoo Roma.

³ Ta saá n̄ixa'an taPablo ve'e taAquila x̄i'in ñási'í ra ñaPriscila, ta n̄ix̄iyo yu'ú ra x̄i'in na ña k̄ind̄o ra ve'e na, chi m̄ji chiño kisa ndivi na kúu chiño ña x̄inj̄ taPablo ke'é ra. Ta chiño yó'o kúu ña kisa va'a na ve'e mandiado. Ta saá ñii káchí kisa chiño na, ta x̄i'in chiño yó'o táva na lo'o s̄j̄'un ña x̄inj̄ ñó'ó x̄ixi na.

⁴ Ta saá ndi'i k̄iv̄j̄ ȳj̄ ña nákindée najudío, taPablo xá'an ra ve'e ño'o sinagoga, ta ndát̄o'on ra x̄i'in najudío ta x̄i'in nagriego, ta kisa ndāā ra t̄o'on va'a xa'a taJesús n̄oō na, ta ch̄ikaā ra ndeē ña noo ini na, ta kándixa na taJesús.

⁵ Ta saá taSilas x̄i'in taTimoteo kee na ñoo estado Macedonia ta ku'a'an na ta n̄ixaā na n̄oō taPablo ñoo Corinto. Ta saá taPablo sandakoo ra chiño ña kisa va'a ra ve'e mandiado, ta tax̄i x̄i'in m̄ji ra ña ká'an ndoso ra t̄o'on Ndios n̄oō n̄ivi. Ta saá ñii ñii k̄iv̄j̄ ku'a'an ra ká'an ra x̄i'in najudío, ndát̄o'on

† 17:34 Ta n̄ivi na kúu nachiño ñoo Atenas nani na Areópago, saá chi xiiña n̄oō nákutá'an nachiño yó'o nani ña Areópago.

ra ndí tãJesús kúu Cristo, tãa tã x̄indati na ña ti'vi Ndios kixaa ra sakaku ra na.

⁶ Ta ñivi yó'o, tá x̄inj̄i s̄o'o na ña ndat̄o'on tãPablo x̄i'in na, ta k̄ixá'á na sáasā na ini m̄ji na, ta ñakuita na ká'an ndiv̄a'a na x̄i'in ra. Ta saá tãPablo tãva ra capa ra, ta sakisin ra ña koyo yáka ña, ta ñika'an ra x̄i'in na, káchí ra saá:

—Ta vitin, x̄a'á ña ñi-xiin ndó konj̄i s̄o'o ndó t̄o'on ña ndat̄o'on j̄i x̄i'in ndó, ndó'ó kúu ñivi na ndiso kuachi ñoq̄ Ndios. Ta yj̄i on vása ndiso k̄aj̄i kuachi x̄a'á ña saxo'vi Ndios ndó'ó k̄ivj̄i vaxi. Ta vitin tãnda ndi'i k̄ivj̄i vaxi, k̄o'on j̄i k̄a'an ndoso j̄i t̄o'on Ndios ñoq̄ ñivi na on vása kúu najudío —káchí tãPablo x̄i'in na.

⁷ Ta saá k̄ee tãPablo ve'e ño'o sinagoga ta ku'a'an ra ve'e ñii tãa tã ñanj̄i Justo, ña yóo yatin sij̄n ve'e ño'o sinagoga yó'o. Ta tãJusto yó'o kúu ra ñii tagriego, ta tãa tã kisa t̄o'ó Ndios kúu ra.

⁸ Yóo ink̄a tãa tã xá'nda chiño ñoq̄ na ve'e ño'o sinagoga yó'o, ta tãyó'o ñanj̄i ra Crispo. Ta tãCrispo yó'o x̄i'in ndi'i nave'e ra x̄inj̄i s̄o'o na t̄o'on ña ñika'an tãPablo ta k̄andixa ndi'i na tãJesús. Ta ñii k̄i'va saá ku'a'á ní k̄a ñivi ñaño Corinto yó'o x̄inj̄i s̄o'o na ña ndat̄o'on tãPablo, ta k̄andixa na tãJesús, ta saá ch̄ich̄i na.

⁹ Ta saá ñiya'a lo'o, ta ñii ñoó tá k̄is̄in tãPablo, ta ñit̄ivi tãJesús ñoq̄ ra, ta ñika'an ra x̄i'in tãPablo, káchí ra saá:

—On kuyi'vi ún, ta on sandakoo ún ká'an ndoso ún t̄o'on j̄i ñoq̄ ñivi.

¹⁰ Saá chí yj̄i yóo j̄i x̄i'in ún. Nd̄a ñii ñivi on satakué'e na yó'ó, chí yóo ku'a'á ní ñivi na ndík̄on yj̄i ñoo yó'o —káchí tãJesús x̄i'in tãPablo k̄ivj̄i ñit̄ivi ra ñoq̄ ra.

¹¹ Ta saá ñind̄oq̄ tãPablo ñoo Corinto ñii kuyi'a sava, ta sáná'a ra ñivi ñoo yó'o t̄o'on Ndios.

¹² Ta ñoo Corinto yó'o kúu ñoo ká'no ña ndá'vi ndaa estado Acaya. Ta k̄ivj̄i ñii tãa tã ñanj̄i Galión kúu tagobernador ta xá'nda chiño ra ñoq̄ ñivi na ták̄u ñoo estado Acaya yó'o, ta ñii k̄ivj̄i ñakutá'an sava najudío, ta t̄ijn̄i na tãPablo, ta ku'a'an ra x̄i'in na ve'e chiño ká'no ñoq̄ yóo tagobernador.

¹³ Ta ñoq̄ tagobernador Galión yó'o, tãxi na kuachi x̄a'á tãPablo, ñika'an na, káchí na saá:

—Tãyó'o kúu tãa tã chú'u ñivi ña ya'a ndoso na ndayí ndj̄i, chí káchí ra ndí on vása v̄a'a kasa t̄o'ó ñivi Ndios ñii k̄i'va ndat̄án yóo ña x̄a'nda chiño nax̄ij̄i síkuá ndj̄i x̄in̄a'á —káchí na x̄i'in tagobernador.

¹⁴ Ta tãPablo kóni ra ndakuijn̄i ra k̄a'an ra, ta ñi-kuchiño, chí kama ndakuijn̄i tagobernador Galión, ñika'an ra x̄i'in najudío, káchí ra saá x̄i'in na:

—Ta ndó'ó, táná taxi ndó ñii kuachi ndeé ní x̄a'á ra, án kuachi ká'no ní kúu ña, ta saá ndixa konj̄i s̄o'o j̄i ña k̄a'an ndó, ta kasa nani j̄i x̄a'á kuachi ra.

¹⁵ Ta ñayó'o on s̄j̄ivj̄i kuachi x̄a'á gobierno Roma kúu ña, chí kuiti náa ndó x̄a'á t̄o'on, ta x̄a'á k̄ivj̄i ñivi, ta x̄a'á ndayí m̄ji ndó najudío. Ta yj̄i on k̄ivj̄i kasa nani j̄i x̄a'á kuachi yó'o, saá chí kuachi m̄ji ndó kúu ña, ta m̄ji ndó x̄inj̄i ñó'ó kasa nani ndó ña —káchí tãGalión x̄i'in najudío.

¹⁶ Ta saá tãGalión x̄a'nda chiño ra ña tava na ndi'i ñivi yó'o nd̄a k̄e'e.

¹⁷ Ta saá k̄ee na ku'a'an na k̄e'e ve'e chiño ká'no, ta x̄andj̄kon t̄ijn̄i na ñii tajudío ñanj̄i ra Sostenes, tãa tã xá'nda chiño ñoq̄ na ve'e ño'o sinagoga kúu ra, ta k̄ixá'á na káni ní na ra. Ta tagobernador x̄ini ra ndi'i ña k̄e'e nayó'o, ta nd̄a lo'o ñi-ndi'i ini ra x̄a'á ña k̄e'e na.

¹⁸ Ta saá taPablo kindoo ra, nixiyo ra ku'a ní ka kivi ñoo Corinto yó'o xí'in nivi na kándixa taJesús. Ta saá kixaa ñii kivi, ta nundayi ra nayó'o, chi kóni ra ko'on ra estado Siria. Ta ñaPriscila xí'in taAquila, nayó'o ko'on na xí'in ra nda ñoo estado Siria. Ta si'na ka, tá on ta'an ko'on na, ta nixiyo taPablo ñoo Cencrea, ta ñoo yó'o taPablo nixatá ra yisi sinj ra, chi saá ké'é najudío kivi sandi'i na kisa ndivi na ñii chiño ña kindoo na xí'in Ndios.

¹⁹ Ta saá ndaa na tón barco, ta ku'a'an na ta nixaa na ñoo Éfeso, ta ñoo yó'o nita'vi tá'an na, chi ñoo yó'o nindoo ñaPriscila xí'in taAquila. Ta saá taPablo naki'in ra ku'a'an ra ta niki'vi ra ini ve'e ño'o sinagoga ñoo Éfeso yó'o, ta ká'an tá'an ra xí'in najudío. Ta taPablo ndato'on káxin ra xí'in na xa'a taJesús.

²⁰ Ta nayó'o ndukú na noo ra ña kindoo na'á ka ra xí'in na, ta ni-xiin ra kindoo ka ra,

²¹ ta nundayi ra na, káchí ra saá xí'in na:

—Xini ñó'o ko'on j ñoo Jerusalén ña koo j viko ká'no ña vaxi. Ta saá ni, tá kóni Ndios, ta inká kivi ndikó j koto j ndó'ó —káchí ra xí'in na.

Ta saá ndaa ra tón barco ñoo Éfeso, ta kee ra ku'a'an ra xí'in barco nda ñoo Cesarea.

To'on yó'o ká'an ndi taPablo kixaa ra ñoo Antioquia

²² Tá nixaa ra, ta kee ra nixa'an ra nda ñoo Jerusalén xa'a ña chindee ra nivi na kándixa taJesús na táku ñoo yó'o. Ta saá kee ra ku'a'an ra nda ñoo Antioquia, ña ndá'vi ndaa estado Siria, ta nixiyo ra ñoo yó'o lo'o kuiti kivi.

²³ Ta saá kee ra ku'a'an ra, ta nixaa ra ku'a ní ñoo ña ndá'vi ndaa estado Galacia ta ku'a ní ñoo ña ndá'vi ndaa estado Frigia. Ta ñii ñii ñoo noo xaa ra, ta ká'an ra to'on ña chikaa ndee ini nivi na kándixa taJesús, ña vivii ka kundikón na yichj taJesús.

To'on yó'o ká'an xa'a ñii taa ta naní Apolos

ká'an ndoso ra to'on va'a xa'a taJesús noo nivi nañoo Éfeso

²⁴ Tá xíka taPablo ñoo ña ñó'o inká xiiña, ta ñoo Éfeso yó'o kixaa ñii taa ta naní Apolos, ta tajudío kúu ra, ta kaku ra ñii ñoo ña naní Alejandría. Ta ñii taa ta ti'va ní ndát'o'on xí'in nivi kúu ra, ta xa ká'vi ní ra to'on Ndios ña nntaa na xina'á.

²⁵ Ta taApolos yó'o xa saku'á va'a ra ña san'a nivi noo ra xa'a yichj taJesús, ta xí'in ña ndino'o ní ini ra ndát'o'on ra xí'in nivi. Vará ndasaá kuiti xinj ra to'on Ndios ña san'a taJuan ta xikuu taa ta sakuchu nivi, ta taApolos yó'o san'a káxin ra nivi to'on ña ndaa xa'a taJesús.

²⁶ Ta nda lo'o on vása yí'vi taApolos ká'an ndoso ra to'on Ndios noo nivi na nákutá'an ve'e ño'o sinagoga. Ta ñaPriscila xí'in taAquila xinj so'o na to'on ña ká'an taApolos sán'a ra nivi, ta saá kana na taApolos, ta nixa'an ra xí'in na noo on ko'o nivi, ta ndát'o'on káxin na xí'in ra ña kunda'a va'a ka ini ra xa'a yichj Ndios.

²⁷ Ta saá taApolos chikaa ini ra ko'on ra ña kasa ndivi ra chiño Ndios ñoo estado Acaya, ta nivi na kándixa taJesús na táku ñoo Éfeso chikaa na ndee ini ra ko'on ra kasa ndivi ra chiño yó'o. Ta saá nntaa na ñii tutu ña kuni'i ra ko'on ra. Ta xí'in tutu yó'o ká'an na xáku ndá'vi na noo nivi na kándixa taJesús na táku ñoo estado Acaya ña vivii naki'in na taApolos yó'o. Ta saá kee taApolos, ku'a'an ra ta nixaa ra ñoo estado Acaya, ta kisa

ndivi ra chiño ña va'a ní chindeé nivi na xa kãndixa taJesús. Ta nivi yó'o xa kãndixa na taJesús, chi Ndios xí'in ñava'a ini ra taxa ra ña kãndixa na to'on ñava'a xa'a taJesús.

²⁸ Ta ndatq'on taApolos, nika'an káxin ra xí'in najudío ndí to'on Ndios ña nítãa na xina'á kisa ndaa ña ndí taJesús kúu Cristo, ta ta t'ví Ndios sakaku ra nivi. Vará sava najudío on vása yóo yu'ú na xí'in ra, ta káxin ní ndatq'on taApolos to'on ndaa xa'a taJesús xí'in na, ta najudío yó'o on vása ní-nani'i na to'on ña ndakuijn na yu'u ra.

19

To'on yó'o ká'an xa'a ña ke'é taPablo ñoo Éfeso

¹ Kivi yóo ka taApolos ñoo Corinto, ta saá taPablo xika ra ku'a'an ra yichi ña yá'a noq yóo ku'a'a ní yuku, ta saá nixa'a ra ñoo Éfeso, noq nakutá'an ra xí'in sava nivi na ndikõn yichi taJesús.

² Ta saá taPablo njndaqa to'on ra na, káchí ra saá:

—¿An naki'in ndó Nímã Ndios kivi kãndixa ndó taJesús?

Ta ndakuijn na, káchí na saá:

—Ni on ta'án koni so'o ndi tá yóo Nímã Ndios —káchí na.

³ Ta taPablo nika'an ra xí'in na:

—Ta saá, ¿yo ndayí kúu ña chichi ndó? —káchí ra.

Ta ndakuijn na, káchí na saá:

—Ndátan yóo ña saná'a taJuan, saá chichi ndi —káchí na xí'in taPablo.

⁴ Ta nika'an taPablo xí'in na, káchí ra saá:

—Ndixa taJuan sakuchu ra nivi xa'a ña nãndikó ini na ta sandakoo na ña on vá'a ke'é na. Ta saá ni, taJuan ndatq'on ra ndí ndi'i nivi xinj ñó'ó kandixa na ñii ta ta va xaxi satã ra. Ta ta ká'an taJuan xa'a kúu taJesús, chi tayó'o kúu Cristo, ta ta t'ví Ndios sakaku nivi.

⁵ Tá nivi yó'o xinj so'o na to'on ña nika'an taPablo, ta saá tuku chichi na xí'in ndayí kivi taJesús.

⁶ Ta saá chiso taPablo nda'a ra sinj ñii ñii nivi yó'o na kãndixa taJesús, ta Nímã Ndios kixa'a ña kutaku ña ini ñii ñii nivi yó'o. Ta saá xí'in ndee Nímã Ndios, kixá'á na ká'an na inkã noq to'on ña on vása ní-sakuá'á na, ta ká'an ndoso na to'on Ndios.

⁷ Ta va yóo yatin uxu qvi kúu natãa na naki'in Nímã Ndios kivi yó'o.

⁸ Ta saá unj yoo nijxyo taPablo ñoo yó'o, ta xixa'an ra ve'e ño'o sinagoga, ta xika'an ndoso ra to'on Ndios noq nivi na nakutá'an yó'o. Ta on vása ní-yí'ví ini ra ndátq'on ra xí'in nivi to'on ndaa xa'a yichi noq xá'nda chiño Ndios. Ta xí'in ña kisa ndaa ra to'on yó'o noq nivi, ta saá ku'a'a ní nivi noq ini na, ta kãndixa na to'on yó'o.

⁹ Ta sava nivi na ñó'o ini ve'e ño'o sinagoga yó'o on vása ní-xiin na kandixa na ña ndátq'on taPablo xí'in na. Ta ndã víka, nivi yó'o kisa só'ó xí'in mji na, ta noq nákutá'an ku'a'a ní nivi xinj so'o na, nivi yó'o kixá'á na kãndiva'a na xa'a yichi taJesús. Ta saá taPablo kee ra ve'e ño'o sinagoga yó'o, ta kãna ra nivi na kãndixa taJesús, ta kee na ku'a'an na xí'in ra, ta nixa'a ndi'i na ñii ve'e noq sakuá'á nivi. Ta ta ta ndiso chiño xí'in ve'e yó'o kúu ñii ta ta nani Tiranno. Ta saá ñii ñii kivi taPablo ta xí'in nivi na kãndixa taJesús nákutá'an na ini ve'e yó'o, ta taPablo saná'a ka ra na to'on Ndios.

10 Ta saá ovi kuyya ka nixiyo taPablo ñoo yó'o sáná'a ra nivi. Ta xí'in ña ke'é ra saá, ndi'i najudío xí'in ndi'i nagriego na kúu na táku ñoo estado Asia xini so'o na to'on va'a xa'a Jesucristo.

11 Ndios taxí ra ndee ra nda'a taPablo ña ke'é ra ku'a'a ní milagro va'a xí'in nivi.

12 Saá chi sava nivi xaá na noo taPablo, ta náki'in na ñii tikoto lo'o ña kúu ña xino'ni sini taPablo, án náki'in na ñii tikoto lo'o ña kúu ña xino'ni toko ra kivi kisa chiño ra, ta ní'i na tikoto yó'o, ta kuano'o na, ta xaá na chinoo ndaa na ñii tikoto taPablo yó'o noo yiki koñu nivi na ndee ndó'o, ta nivi yó'o nduva'a ndi'i na. Ta ñii kiva saá, tá chinoo ndaa na ñii tikoto yó'o noo yiki koñu nivi na kómi nima ndiva'a, ta xandikon kee nima ndiva'a ini nivi yó'o, ta nduva'a na.

13 Ta nixiyo sava nivi najudío na kúu na nákuati xa'a ña táva na nima ndiva'a. Vará na nákuati yó'o on vása kándixa na taJesús, ta ká'an na tava na nima ndiva'a xí'in kivi taJesús. Ká'an na xí'in nima ndiva'a, káchí na saá:

—Xí'in ndee kivi taJesús, ta ta ká'an taPablo xa'a, xá'nda chiño ndi noo ndó ña kee ndó ini nivi yó'o —káchí na xí'in nima ndiva'a.

14 Ta sava nataa na nákuati yó'o kúu uxá sa'ya ñii ta ta naní Esceva, ta tajudío kúu ra, ta kúu ra ñii tasutu ká'no.

15 Ta ñii kivi nataa sa'ya taEsceva yó'o nixaá na noo yóo ñii ta ta kómi nima ndiva'a, ta xa'nda chiño na noo nima ndiva'a yó'o xí'in kivi taJesús, ta ndakuijn nima ndiva'a, káchí ña xí'in nayó'o saá:

—Xini ndi taJesús, ta xini ndi yu kúu taPablo, ta ndó'ó, zyú kúu ndó'ó? —káchí nima ndiva'a xí'in nayó'o.

16 Ta saá ta ta kómi nima ndiva'a kani ní ra ndi'i nasa'ya taEsceva yó'o, ta kúndeé ra noo na, ta satakué'e ní ra na. Ta saá ndi'i na uxá ta yó'o xino na kee na yalá ndi'i na, ku'a'an na, ta takué'e ní yiki koñu na.

17 Ta saá ndi'i nivi na táku ñoo Éfeso, na kúu najudío xí'in nagriego, tá xini so'o na ña ndo'o uxá nataa yó'o, ta niji'ví ní na, ta kisa to'ó ní na ndayi kivi taJesús.

18 Ta saá ku'a'a ní nivi na kándixa taJesús kixaá na noo yóo taPablo xí'in nata'an ra, ta nivi na kixaá yó'o na'ma na xa'a kuachi na, ndato'on na xa'a ndi'i ña on vá'a ke'é na xina'a.

19 Saá chi tá on ta'an ka kándixa na taJesús, ta ku'a'a ní nivi nañoó Éfeso yó'o xikuu nivi na nákuati tásín, ta xikomí na ku'a'a ní tutu ña sáná'a xa'a ndee natásín, án xa'a ndi'i noo ña nákuati. Ta saá nakaya na ndi'i tutu yó'o ta ní'i na ña kixaá na, ta saá xa'mi na ndi'i tutu yó'o noo nakutá'an ku'a'a ní nivi, chi xí'in ña ke'é na saá, saná'a na ndi sandakoo na yichi yatá ta vitin ndikon na yichi taJesús. Ndi'i tutu yó'o ña xa'mi na, yá'ví ní ña, ndátán yóo s'ún ña koo ya'vi ovi siko uxu ta, na kisa chiño ñii mil kivi, saá kúu ya'vi ndi'i tutu yó'o.

20 Ta saá xita ní'noo ní ka to'on Ndios ñii ñii ñoo, ta ku'a'a ní nivi kándixa na to'on yó'o, ta kúndaá ini na ndi ká'no ní ndee kómi to'on Ndios.

21 Tá ndi'i nija'a ñayó'o, ta saá taPablo chikaá ini ra ko'on tuku ra koto ra nivi na kándixa taJesús na táku ñoo estado Macedonia xí'in ñoo estado Acaya, ta saá ko'on ra ta xaá ra nda ñoo Jerusalén. Ta xáni ka sini ra, káchí ra saá:

—Tá ndi'i nixiyo yó ñoo Jerusalén, ta saá kee yó kq'on yó ñoo Roma —xáni sijnj ra.

²² Ta saá tãPablo tã'vi ra tãTimoteo xí'in inkã tãa tã kándixa tãJesús nanj ra Erasto ña kq'on si'na nayó'o ñoo estado Macedonia. Qvi natãa yó'o kúu na chíndeé tãPablo xí'in chiño ra. Tá kee nayó'o kuã'an na, ta tãPablo kinqo ra lo'o ka kivi ñoo estado Asia.

Tq'on yó'o kã'an ña xq'a

ña njsisq njnda'yi kuã'a ní nivi ñoo Éfeso

²³ Nii kivi ña kíndoo ka tãPablo ñoo Éfeso, ta kãku ñii kuãchi kã'no, ña kúu ña ñii njsisq, njnda'yi kuã'a ní nivi chí njsaa ní ini na xini na yichi tãJesús.

²⁴ Saá chi ñoo Éfeso nixiyo ñii ve'e ñq'o kã'no, noq ñíndichi ñii na'ná nanj ña Diana, ña kúu ndios ña kisa tq'ó kuã'a ní nivi ñoo yó'o. Ta ñoo Éfeso yó'o táku ñii tãa nanj ra Demetrio, ta ti'va ní ra kasa va'a ra na'ná ñaplata, ta kisa va'a ra kuã'a ní na'ná válí mji ve'e ñq'o noq ñíndichi ñaDiana. Ta kuã'a ní nivi sãta na na'ná yó'o, ta ví'í ní sji'un táva tãDemetrio xí'in chiño yó'o, ta ví'í ní sji'un táva natã'an ra na kisa chiño xí'in ra.

²⁵ Ta saá tãDemetrio kãna ra ndi'i na kisa chiño xí'in ra ta xí'in inkã nivi na ké'é chiño ndatãn yóo ña ké'é ra. Tá ñakutã'an ndi'i nayó'o, ta tãDemetrio njkã'an ra xí'in na, káchí ra saá:

—Natã'an yó, kúndaã ini ndó ndí chiño yó kúu ña táxi kuã'a ní ñakuíká kómí yó.

²⁶ Ta ndó'ó, xa xijnj sq'o ndó xq'a tãPablo tã kúu tãa tã xa sãnoo ini kuã'a ní nivi na táku ñoo Éfeso yó'o, xí'in nivi na táku ndi'i saá ñoo ña ndá'vi ndaa estado Asia. Sãnda'vi ra na, ndãto'on ra xí'in na ndí ndi'i ndios ña kisa va'a nivi on sivi ndios ndino'o kúu ñayó'o, káchí ra xí'in na, ta sãnoo ra ini kuã'a ní nivi xí'in tq'on yó'o.

²⁷ Ta saá yiyo ní on kasa to'ó ka nivi chiño ña ké'é yó, ta yiyo ní chikaã njno na ñãto'ó ve'e ñq'o noq ñíndichi ñandios kã'no Diana, chí kani sijnj na ndí ña on vása ndãya'vi ka kúu ña. Ta saá chikaã njno na ñãto'ó kã'no ñaDiana, vará kúu ñandios ña kisa kã'no nivi na táku ndi'i ñoo estado Asia yó'o, tãnda nivi na táku ndi'i ñoo ñoyívi yó'o kisa kã'no na ñaDiana yó'o —káchí tãDemetrio xí'in natãa na ñakutã'an xí'in ra.

²⁸ Tá xijnj sq'o na tq'on yó'o, ta kixá'á na njsaa ní ini na, ta xí'in ndi'i ndee na, njsisq na, ndã'yi na, káchí na saá:

—jNakã'no ní kúu ñaDiana, ña kúu ndios mji yó ñaño Éfeso! —káchí na, njsisq na, njnda'yi na.

²⁹ Ta xãndikõn ndi'i nivi ñaño yó'o ñakundikõn na xí'in nayó'o, ta ñii síso na kã'an na, ndã'yi na. Ta sava nivi yó'o kama njxaa na, ta xí'in ña sãã ini na, tjin na ovj tãtã'an tãPablo, ta ñqo ña'á na ña kuã'an nayó'o xí'in na ñii xiiña ña nanj teatro, ña kúu noq ndíkã kã'no noq ñakutã'an nivi. Ta ovj tãtã'an tãPablo yó'o, ñii ra nanj Gayo, ta inkã ra nanj Aristarco, ta nayó'o kúu na ñaño estado Macedonia.

³⁰ Ta tãPablo kóni ra kã'vi ra noq chútú nivi na ñakutã'an yó'o, chí kóni ra kã'an ra xí'in na, ta nivi na ndíkõn yichi tãJesús nj-taxi na kã'vi tãPablo noq nivi na sãã ní ini ñakutã'an yó'o.

³¹ Ta saá tuku sava nachiño ná'no noq ñaño estado Asia, kúu na nivi na va'a náta'an xí'in tãPablo. Ta nachiño yó'o tã'vi na ñii tãa kq'on ra

noq taPablo ña kuaku ndá'vi ra noq ra ña on k'vi ra noq chútú ní n'vi na ñakutá'an yó'o.

³² Ta ndi'i n'vi yó'o ñii síso na ndá'yi na, ká'an na. Xa síin ká'an sava na, ta xa síin ka ká'an inká na. Ta ñii násaka na ña ká'an na ta ndá'yi na, ta kuá'a ní n'vi yó'o on vása kúndaq ini na ndachun ñakutá'an na yó'o.

³³ Ta sava n'vi najudío yó'o k'isa nduxa na xí'in ñii taa taño na, ta ñani Alejandro, xa'a ña kundichi ra ka'an ra noq chútú ní n'vi na ñakutá'an yó'o. Ta saá taAlejandro ndani'i ra nda'a ra ta sakanda ra ña ña ndúkú ra noq n'vi ña sayaa na, on nda'yi ka na, chi kóni ra ka'an ra to'on ña ndakuijn ra xa'a najudío ndí on s'ivi najudío kúu na ndíso kuachi xa'a ña ndá'yi ní n'vi yó'o.

³⁴ Ta saá k'ixá'a ká'an taAlejandro yó'o, ta kúndaq ini n'vi yó'o ndí ñii tajudío kúu ra, ta n'xiin na koni so'o na to'on ká'an ra, ta ndeé ka síso ndá'yi na ká'an na, káchí na saá:

—Ñaká'no kúu ñaDiana ndios mji yó nañoo Éfeso! —káchí na, ndá'yi na, ta ovi hora ví n'nda'yi na n'ka'an na saá.

³⁵ Ta saá ñii tachiño ta kúu secretario ñoo yó'o, kúndeé ra noq ña on ndá'yi ka n'vi yó'o, ta saá sayaa na. Ta n'ka'an ra xí'in na, káchí ra saá:

—Natá'an yó nañoo Éfeso, ndi'i saá n'vi ñoyívi kúndaq ini na ndí ndi'i mji yó va'a ní ndíso chiño yó xí'in ve'e ño'o ñaDiana ñaká'no, ña kúu ndios mji yó, ta va'a ní ndíso chiño yó xí'in mji na'ná ñaDiana ña kúu ña t'vi ndios Júpiter, ta kee ña ñoyívi ñino ta k'ixaa ña nda noq ño'o yó'o.

³⁶ Ta kúndaq ini yó ndí on koó n'vi na kúchiño ka'an, káchí na ndí on s'ivi ñandaq kúu to'on yó'o. Ta saá va'a sayaa ndó, on nda'yi ka ndó. Ta xa'a ña on ke'é ndó ña on va'a, si'na xini ñó'o kani s'ini ndó xa'a ndá yu kúu ña kóni ndó ke'é ndó.

³⁷ Saá chi ndó'o, xa t'jin ndó nataa yó'o k'ixaa na xí'in ndó, vará nataa yó'o on vása ní-kisa ku'ina na nda ñii ña yóo ini ve'e ño'o yó, ni on vása ní-ka'an na to'on ndiva'a xa'a ndios mji yó ñaDiana.

³⁸ Ta saá tá taDemetrio xí'in na náta'an xí'in ra kóni na taxi na kuachi xa'a nataa yó'o, ta va'a ná ko'on na ve'e chiño ñoo yó, chi yó'o yóo nachiño na kúchiño kasa nani xa'a kuachi n'vi. Saá chi noq nachiño yó'o ñii ñii n'vi kómí na ndayí ña ndakuijn na xa'a mji na.

³⁹ Tá yóo inká kuachi ña kóni ndó ka'an ndó xa'a, ta xini ñó'o ko'on ndó noq nachiño ñoo yó, ta ndukú ndó noq na ña kasa nani na xa'a kuachi yó'o.

⁴⁰ Saá chi vitin y'yo ní koqo nachiño ná'no ñoo Roma chikaa na kuachi sata yó, chi kani s'ini na ndí mji yó sasaa yó n'vi ña nakuita na nda'yi na t'ndaq xa na kani tá'an na xí'in nagobierno. Táná taxi nachiño kuachi xa'a yó, ta on kuchiño ndí ndakuijn ndi, chi on koó xa'a ña nakuita ndó ta síso ndó ndá'yi ndó k'ivi vitin —káchí tasecretario xí'in n'vi na nákutá'an yó'o.

⁴¹ Tá ndi'i n'ka'an tasecretario to'on yó'o, ta saá n'ka'an ra n'nda'yi ra na, káchí ra saá xí'in na:

—Vitin va'a kuachan no'o ndó ve'e ndó —káchí ra xí'in na.

20

*To'on yó'o ká'an ndí taPablo kuachan ra
ñoo estado Macedonia xí'in ñoo estado Grecia*

1 Ta ndi'i nija'a ñayó'o ñoo Éfeso, ta taPablo ñakana ra ndi'i nivi na kándixa taJesus, ta ñika'an ra xí'in na to'on ña chikaá ndee ini na. Ta saá ñinda'yi ra nayó'o, ta kee ra kuá'an ra, ta ñixaá ra estado Macedonia.

2 Ta saá kuá'an ra ta ñixaá ra kuá'a ní ñoo ña ndá'vi ndaa estado Macedonia yó'o, ta ñii ñii ñoo ñoo ñixaá ra ñika'an ra xí'in nivi na kándixa taJesus to'on ña chikaá ndee ini nayó'o. Ta saá taPablo kee ra kuá'an ra, ta ñixaá ra ñii ñoo ña nákaá estado Grecia.

3 Ta ñixiyo ra Grecia yó'o unj yoo. Ta xa kuyatin kivi kee ra ña ndaa ra tón barco tón kuá'an ñoo estado Siria, ta xini so'o ra ndi sava najudío xikoo yu'ú na ña ka'ni na ra. Ta saá taPablo ñasama ra yichi ra, ta ndikó ra kuá'an ra yá'a ra estado Macedonia.

4 Nataa na kuá'an xí'in taPablo kúu nayó'o: ñii ra ñani Sópater, tañoo Berea kúu ra, ta taAristarco xí'in taSegundo, nataa ñañoo Tesalónica kúu nayó'o; ta taGayo, tañoo Derbe kúu ra; ta taTíquico xí'in taTrófimo, nataa na estado Asia kúu nayó'o, ta saá tuku taTimoteo kuá'an ra xí'in taPablo ta xí'in ndi'i nataa yó'o.

5 Ndi'i nayó'o kuá'an na xí'in taPablo nda ñixaá na ñoo Filipos. Ta saá natá'an taPablo kuá'an si'na na ta ñixaá na ñoo Troas, ñoo ndáti na xaá taPablo xí'in mji ndi ña nakutá'an ndi xí'in na.

6 Ta taPablo xí'in ndi'i xindoo ndi ñoo Filipos anda ndi'i viko najudío ña ñani viko sija va'a ña on koó levadura kómi.* Ta saá ndaa ndi tón barco ta kuá'an ndi ta kivi o'on ñixaá ndi ñoo Troas, ta ñakutá'an ndi xí'in natá'an ndi, ta xindoo ndi uxá kivi ñoo yó'o.

Tq'on yó'o ká'an taPablo ñinda'yi ra nivi na kándixa taJesus na táku ñoo Troas

7 Ta kivi domingo ñakutá'an ndi'i ndi, na kúu nivi na kándixa taJesus, ñii ve'e ñoo Troas yó'o. Ta ñakutá'an ndi xa'a ña ta'vi ndi sija va'a ta xixi ndi ña xa'a ña náka'an ndi ndasaá ñixi'i Jesucristo xa'a kuachi ndi. TaPablo ñika'an ndoso ra to'on Ndios ñoo ndi'i ndi na ndóo yó'o, ta na'á va'a ní ñixiyo ra ñika'an ra. Saá chi xitaan ní inka kivi xini ñó'ó kee ra ko'on ra. Ta xa ñitonda hora ma'ño ñoo kúu ña, ta ká'an ka ra xí'in ndi.

8 Ta piso unj ñoo ñakutá'an ndi ndóo ndi tákaá kuá'a ní ñoo tóon.

9 Ta ñii taa, talo'o kúu ra, ñani ra Eutico yoo ra ñoo ñama ventana piso unj ñoo ñakutá'an ndi yó'o. Ta saá kani ma'ná taEutico yó'o, ta ñikisjin ra kánoo ra ventana, ta xa'a ñayó'o ñakava ra nda ñoo ño'o. Ta saá kama ñoo nivi, tá mií kóni na ndani'i na ra, ta xini na xa ta ñixi'i va'a kúu ra.

10 Ta taPablo ñoo ra, xino ra ñixaá ra, ta xikundee ra ñoo kándú'u taEutico, ta nómi ra yiki koñu ra, ta ñika'an ra xí'in nivi na yita yó'o, káchí ra saá:

—On kundi'i ini ndó, chi táku ra —káchí taPablo xí'in na.

11 Ta taPablo ndikó ra ndaa ra ñoo yoo ra sáná'a ra. Ta saá ta'vi ra sija va'a xixi ra xí'in na, chi saá ké'é na xa'a ña náka'an na taJesus, taa ta ñixi'i xa'a kuachi na. Ta ndi'i ñayó'o, ta taPablo tuku kixá'a ra ká'an ka ra, ndatq'on ra xí'in nivi nda ñitivi inka kivi. Ta saá kee taPablo kuá'an ra.

12 Ta saá sava nivi yó'o chindee na taEutico yó'o kuano'o ra ve'e ra, ta kúsi ní ini ndi'i na chi táku ra.

* 20:6 Viko yó'o kána ña uxá kivi xa'a ña náka'an na ndasaá Ndios sakaaku ra naxji sikuá na ñoo ñañoo Egipto kujya xina'a.

*Tq'on yó'o ká'q̄n ndí tq̄Pablo k̄e ra ñoo Troas
ta kuq'q̄n ra ñoo Mileto*

¹³ Ta m̄ji nd̄i, kuq'q̄n si'na nd̄i xí'in tón barco, k̄e nd̄i ñoo Troas, ta n̄ixaa nd̄i ñoo Asón, chi saá k̄indoo tq̄Pablo xí'in nd̄i. Ta tq̄Pablo kuq'q̄n xá'a ra ta n̄ixaa ra ñakutá'an ra xí'in nd̄i ñoo Asón yó'o.

¹⁴ Ta saá nd̄aa ra tón barco noo ñó'o nd̄i, ta kuq'q̄n nd̄i xí'in tón barco ta n̄ixaa nd̄i ñoo Mitilene.

¹⁵ Ta n̄j̄iv̄i ink̄a k̄iv̄i, ta k̄e tuku nd̄i xí'in tón barco ta kuq'q̄n nd̄i, ta n̄ya'a yatin nd̄i ñii isla ña nan̄i Quío, ta kuq'q̄n ka nd̄i, ta saá nd̄a ink̄a k̄iv̄i n̄ixaa nd̄i nd̄a ñoo Samos, ña nákaa ñii xiiña noo ink̄a isla. Ta saá k̄e tuku nd̄i xí'in tón barco ta n̄ixaa nd̄i nd̄a ñoo Trogilio, ta ink̄a k̄iv̄i k̄e nd̄i ta kuq'q̄n nd̄i xí'in tón barco ta n̄ixaa nd̄i ñoo Mileto.

¹⁶ Xa ch̄ikaa ini nd̄i k̄o'q̄n nd̄akú nd̄i nd̄a ñoo Mileto, chi tq̄Pablo n̄i-xiin ra ya'a ra chí ñoo Éfeso, saá chi nómi ní x̄in̄i ñó'ó xa ra ñoo Jerusalén xa'a ña koo ra ñoo yó'o ya'ch̄i ka k̄iv̄i ña kana vik̄o Pentecostés.

*Tq'on yó'o ká'q̄n ndí tq̄Pablo n̄ind̄ȳi ra
na nd̄iso chiño xí'in n̄ivi na kándixa tq̄Jesús ñoo Éfeso*

¹⁷ K̄iv̄i k̄ixaa tq̄Pablo ñoo Mileto, ta t̄iv̄i ra chiño ña k̄ana ra nax̄ikuq'a na nd̄iso chiño xí'in n̄ivi na kándixa tq̄Jesús na táku ñoo Éfeso ña k̄ixaa na noo ra.

¹⁸ Ta saá k̄ixaa nayó'o, ta n̄ik̄a'q̄n tq̄Pablo xí'in na, kách̄i ra saá:
—Nañani yó, m̄ji ndó x̄in̄i va'a ndó ndasaá x̄itaku j̄ xí'in ndó nd̄a k̄iv̄i ñanogó k̄ixaa j̄ ñoo ndó estado Asia yó'o tañda vitin.

¹⁹ Ndi'i saá k̄iv̄i n̄ix̄iȳo j̄ xí'in ndó, ta nd̄a lo'o q̄n vása ní-ndukú j̄ ña kasa ká'no n̄ivi ȳi'j̄, ta k̄isa n̄inq̄ xí'in m̄ji j̄ xa'a ña viv̄i k̄isa ndivi j̄ chiño Ndios noo ndó, ta xí'in ña ndino'o ní in̄i j̄ ke'é j̄ saá and̄a xa'ku j̄ xa'a ndó. Ta kuq'a ní yich̄i k̄undeé j̄ noo ña ȳ'v̄i x̄ito ndoso ȳi'j̄, chi sava ñaño j̄ najudío kóni na ka'ni na ȳi'j̄.

²⁰ Ta m̄ji ndó x̄in̄i va'a ndó ndí nd̄a lo'o q̄n vása ní-sandakoo j̄ ña n̄ik̄a'q̄n j̄ xí'in ndó tq'on va'a ña x̄in̄i ñó'ó chindee ndó'ó, ta nd̄a ñii tq'on va'a n̄i-chise'é j̄ noo ndó. Saá chi kuq'a ní yich̄i n̄ix̄a'q̄n j̄ noo ñakutá'an kuq'a ní n̄ivi ñoo ndó, ta saá tuku n̄ix̄a'q̄n j̄ kuq'a ní ve'e noo ñakutá'an lo'o n̄ivi, ta noo ndi'i n̄ivi n̄ik̄a'q̄n ndoso j̄ tq'on va'a yó'o.

²¹ Ta ñii kách̄i ká'q̄n tq'on ña ndátq'on j̄ xí'in najudío ta xí'in n̄ivi na q̄n vása kúu najudío: n̄ik̄a'q̄n j̄ xí'in na ndí x̄in̄i ñó'ó nandikó ini na xa'a kuachi na, ta ndukú na noo Ndios ña kasa ká'no ini ra xa'a kuachi na, ta x̄in̄i ñó'ó kándixa na Jesucristo, T̄aa tq̄Ká'no noo yó.

²² Ta vitin k̄o'q̄n j̄ ñoo Jerusalén, chi saá xa'nda chiño Ním̄a Ndios noo j̄, vará q̄n vása x̄in̄i j̄ yuk̄a kundo'o j̄ ñoo kán.

²³ Ta ñii ñii ñoo noo n̄ix̄a'q̄n j̄, Ním̄a Ndios n̄ik̄a'q̄n ña xí'in j̄ ndí xo'v̄i ní j̄ ta chikaa na ȳi'j̄ in̄i ve'e k̄aa.

²⁴ Ta ȳi'j̄, tán̄a k̄iv̄i j̄ xa'a yich̄i tq̄Jesús, ta nd̄a lo'o q̄n vása ndí'i in̄i j̄, chi ñii laá ña ndáya'v̄i ní noo j̄ kúu ña viv̄i kasa ndivi j̄ ndi'i chiño ña s̄akuiso chiño tq̄Jesús ȳi'j̄. Ta chiño yó'o kúu ña ká'q̄n ndoso j̄ tq'on ñava'a xa'a Jesucristo noo n̄ivi, ta ká'q̄n j̄ xí'in na ndí Ndios kúu t̄aa tq̄ ká'no ini, ta k̄iv̄i ní in̄i ra x̄in̄i ra n̄ivi.

²⁵ Ta vitin kúndaq̄ ini j̄ ña q̄n nd̄a ñii ka k̄iv̄i q̄n ndikó j̄ noo ndó ña koto ka ndó ȳi'j̄. Na'a n̄ix̄iȳo j̄ xí'in ndó ta saná'a ndí'j̄ ndó'ó xa'a yich̄i noo xa'nda chiño Ndios.

²⁶ Ta xa'a ña ke'é j̄ saá, q̄n vása ndiso ka j̄ kuachi xa'a ndó.

²⁷ Saá chi ɔn vása ní-yi'víj ña ká'an ndosoj nɔɔ ndó ndasaá yóo ña chikaa ini Ndios kasa ndivi ra xí'in nivi ta xí'in ñoyivi yó'o, ta ɔn vása ní-chise'é j nɔɔ ndó nda ñii ña kóni Ndios kasa ndivi ra xí'in nivi.

²⁸ Níma Ndios ñakaxin ña ndó'ó ña kuiso chiño ndó xí'in nivi na kándixa tajesús na táku ñoo ndó. Ta ndátan yóo nataa na vivii ndáa tindikachi sana na, saá ndó'ó xínj ñó'ó vivii kundaa ndó ta chindee ndó natá'an ndó na kándixa tajesús. Saá kasa ndivi ndó chi na ndáya'ví ní nɔɔ Ndios kúu ñii ñii nivi yó'o, chi Ndios sata ra na xí'in nji tajesús ña nixita nda'a tón cruz.

²⁹ Koto va'a ndó, chi xínj va'a j ndí kivi ña vaxi kixaa nivi na ɔn vá'a ini ña sandá'ví na natá'an ndó na kándixa tajesús. Ta na ɔn vá'a ini yó'o ke'é na ndátan ké'é ndiva'yí xí'in tindikachi.

³⁰ Kivi ña vaxi sava natá'an ndó na vitin ndikɔn yichí tajesús xí'in ndó, nayó'o nakuita na ta ka'an na sativi na ñandaq, ta chu'u na nivi na kándixa tajesús xa'a ña kundikɔn na yichí vatá saná'a na.

³¹ Ñakán xínj ñó'ó koto va'a ndó ña ɔn taxi ndó ña nivi yó'o sandá'ví na ndó'ó, ni inká natá'an ndó na kándixa tajesús. Naká'an ndó ndí unj kuyja nixijo j xí'in ndó, ta ndivi ñoo nda xí'in ña xaku j, njka'an j ndato'on j xí'in ñii ñii ndó'ó ndasaá kundikɔn va'a ndó yichí tajesús.

³² 'Ta vitin, nañani yó, nátaxi j ndó'ó nda'a Ndios ña vivii kundaa ra ndó'ó. Ta nátaxi j ndó'ó ña chikaa so'o ndó to'on Ndios ña ká'an xa'a ñava'a ní ké'é ra xí'in ndi'i nivi. Saá chi to'on Ndios yó'o kómí ña ndee ña chindee ña ndó'ó kua'no ka ña kándixa ndó Ndios. Ta ndixa nivi na kúu na ñakaxin Ndios ña kundikɔn na ra, nayó'o ndixa naki'in na ndi'i ñava'a ña kɔndo Ndios xí'in na.

³³ Ta kivi nixijo j xí'in ndó ɔn vása ní-ndukú j si'un nɔɔ ndó, ni ɔn vása ní-ndukú j tikoto nɔɔ ndó, ni ɔn vása ní-kutoo j kukomí j ñava'a kómí nda ñii ndó'ó.

³⁴ Nda víka, xínj ndó ndasaá chikaa j ndee xí'in mii j kisa chiño j xa'a ña kukomí j si'un ña sata j ña xínj ñó'ó nɔɔ mii j, tãnda ña xínj ñó'ó nɔɔ natá'an j.

³⁵ Xí'in ña xitaku j saá, saná'a j ndó'ó ndasaá xínj ñó'ó chikaa ndó ndee kasa chiño ndó ña kukomí ndó si'un ña chindee ndó natá'an ndó, na kúu nandá'ví. Naká'an ndó to'on ña njka'an tajesús, kachi ra saá: "Nivi na táxi ñava'a nda'a inká nivi, nákaa ñasii ní ka ini nayó'o nɔɔ nivi na naki'in ñava'a", kachi tajesús —kachi tãPablo xí'in naxikua'a na ndiso chiño xí'in na kándixa tajesús na táku ñoo Éfeso.

³⁶ Ta ndi'i njka'an tãPablo to'on yó'o, ta saá xikuxítí ra, ta njka'an ra xí'in Ndios. Ta ñii ki'va saá naxikua'a yó'o njka'an na xí'in Ndios.

³⁷ Ta saá ndi'i naxikua'a xáku ní na xí'in tãPablo, ta nómi na ra, ta chíto na nɔɔ ra ndayi na ra.

³⁸ Kúchuchú ní ini ndi'i nayó'o chi káchí tãPablo ɔn ndikó ka ra nɔɔ na. Ta saá kee na ku'a'an na xí'in tãPablo, ta nixa'a ra ta ndaa tón barco, ta ku'a'an ra.

21

To'on yó'o ká'an ña tãPablo kee ra ku'a'an ra nda ñoo Jerusalén

¹ Ta ndi'i ninda'yi ndi naxikua'a na kúu na ndiso chiño xí'in nivi na kándixa tajesús ñoo Éfeso, ta saá ndaa ndi tón barco ta ku'a'an ndi, ta nixa'a ndi isla ña naní Cos. Ta saá inká kivi kee ndi ku'a'an ndi xí'in tón

barco ta n̄xāa nd̄i ink̄a isla ña n̄anı Rodas. Ta saá k̄ee tuku nd̄i kūa'an nd̄i x̄i'in tón barco ta n̄xāa nd̄i ñoo ña n̄anı Pátara.

² Ta ñoo yó'o n̄anı'i nd̄i ñii tón barco, tón kūa'an nd̄a ñoo estado Fenicia, ta saá nd̄aa nd̄i tón barco yó'o, ta kūa'an nd̄i.

³ Ta saá n̄iya'a yatin nd̄i isla n̄anı Chipre, ña k̄ınd̄o chí s̄ijn yitin tón barco nõõ'õ nd̄i kūa'an nd̄i. Ta saá kūa'an nd̄i, ta n̄xāa nd̄i ñoo Tiro ña ndá'vi ndaa estado Siria. Ta nõõ nd̄i tón barco, ta x̄in̄i nõ'õ kundati nd̄i ñoo yó'o xa'á ña sanoo na ñakía'vi nd̄iso tón barco.

⁴ Tá mií s̄anoo na ña nd̄iso tón barco, ta kūa'an nd̄i n̄ik̄i'vi nd̄i ñoo Tiro, ta ñakutá'an nd̄i x̄i'in n̄ivi na k̄ándixa taJesús na táku ñoo yó'o. Ta n̄ika'an na x̄i'in nd̄i ña kund̄o nd̄i x̄i'in na, ta saá k̄ınd̄o nd̄i x̄i'in nayó'o ux̄a k̄iv̄i. Ta Níma Ndios n̄ika'an ña x̄i'in n̄ivi na k̄ándixa taJesús ñoo yó'o ña nd̄ato'on na x̄i'in taPablo nd̄i õn k̄õ'õn ra ñoo Jerusalén.

⁵ Ta saá ni, taPablo õn v̄asa ní-ndikó ini ra. Ta saá tá n̄ix̄inõ ux̄a k̄iv̄i, ta nd̄i'i n̄ivi na k̄ándixa taJesús na táku ñoo Tiro yó'o, na kúu nataa x̄i'in náña'a, ta x̄i'in nakuáli, nd̄i'i nayó'o n̄ixa'an na x̄i'in nd̄i nd̄a yu'u takuii m̄ini. Ta saá x̄ikuxíti na x̄i'in nd̄i nõõ yotí yu'u takuii yó'o, ta n̄ika'an nd̄i'i nd̄i x̄i'in Ndios.

⁶ Ta saá n̄ind̄ayi nd̄i nd̄i'i n̄ivi na k̄ándixa taJesús yó'o, ta nd̄ikó na kuano'o na ve'e na. Ta m̄ii nd̄i nd̄aa tuku nd̄i tón barco ta kūa'an nd̄i.

⁷ Ta saá kūa'an nd̄i x̄i'in tón barco ta n̄xāa nd̄i ñoo Tolemaida. Ta nõõ nd̄i tón barco yó'o, ta n̄ixa'an nd̄i ñakutá'an nd̄i x̄i'in n̄ivi na k̄ándixa taJesús ñoo yó'o, ta k̄ınd̄o nd̄i n̄ix̄iyo nd̄i x̄i'in na ñii k̄iv̄i.

⁸ Ta n̄it̄ivi ink̄a k̄iv̄i, ta k̄ee tuku nd̄i kūa'an nd̄i x̄i'in tón barco, ta n̄xāa nd̄i ñoo Cesarea. Ta saá n̄ixa'an nd̄i ve'e taFelipe, ta kúu tāa tá ká'an ndoso t̄õ'on va'a xa'á taJesús nõõ kūa'a ní n̄ivi, ta k̄ınd̄o nd̄i ve'e ra x̄i'in ra. TaFelipe yó'o kúu ñii tātá'an na ux̄a tāa na k̄isa ndivi chiño xa'á ña chindeé na naapóstol, chí sakán lo'o k̄uiya n̄iya'a, n̄ivi na k̄ándixa taJesús na táku ñoo Jerusalén sakuiso chiño ña'a na ña ke'é na saá.

⁹ Ta yóo k̄om̄i náña'a sa'ya taFelipe yó'o, ta nd̄a ñii náña'a yó'o õn ta'an tond̄a ná, ta nd̄i'i náyo'o kúu ná náprofeta.

¹⁰ Ta xa õv̄i án un̄i k̄iv̄i nd̄oo nd̄i ve'e taFelipe, ta saá k̄ixāa ñii tāa n̄anı ra Agabo, ta k̄ee ñoo estado Judea kúu ra, tāprofeta kúu ra. Tá k̄ixāa ra nõõ nd̄i.

¹¹ ta t̄im̄ ra tikot̄o k̄anı lo'o ña x̄ino'ni tok̄o taPablo, ta katón ra nda'a m̄ii ra x̄i'in ña, ta katón ra s̄ik̄õn xa'á m̄ii ra x̄i'in ña. Ta saá n̄ika'an ra x̄i'in nd̄i, káchí ra:

—Ñii k̄i'va nd̄atán katón̄i nda'āi ta katón̄i xa'á̄i x̄i'in tikot̄o yó'o, saá Níma Ndios n̄ika'an ña x̄i'in̄i nd̄i najudío naná'no nõõ nañoo Jerusalén katón na tāa tāa x̄i'in tikot̄o k̄anı yó'o, ta taxi na ra nda'a n̄ivi na õn s̄iv̄i najudío kúu. Saá ke'é na x̄i'in ra k̄iv̄i xāa ra ñoo Jerusalén, káchí Níma Ndios x̄i'in̄i —káchí taAgabo, nd̄ato'on ra x̄i'in nd̄i.

¹² Tá x̄in̄i so'õ nd̄i ña nd̄ato'on taAgabo yó'o, ta saá m̄ii nd̄i na kúu na kūa'an x̄i'in taPablo ta x̄i'in nd̄i'i ink̄a n̄ivi na k̄ándixa taJesús ñoo yó'o, xāku ndá'vi nd̄i nõõ taPablo ña ndukú nd̄i nõõ ra ña õn k̄õ'õn ra ñoo Jerusalén.

¹³ Ta nd̄akuijn taPablo, káchí ra saá:

—¿Nd̄achun xáku ní nd̄o?, chí ña x̄itōi xáku nd̄o saá, kúchuchú ní inīi. Ta ȳi'j̄, xa yóo ti'vāi ña chiko'ni na ȳi'j̄, tānd̄a ka'ni na ȳi'j̄ ñoo Jerusalén, saá chí nd̄ixa xa yóo ti'vāi k̄iv̄īi xa'á taJesús, Tāa taKá'no nõõ yó —káchí taPablo x̄i'in nd̄i.

14 Tá kúndaꝯ ini ndi ndí n̄i-kuchiño ndi sanoo ndi ini ra ña on ko'on ra, ta saá on vása ní-ka'an ka ndi xí'in ra xa'á ña. Ta ndá n̄ika'an ndi, káchí ndi:

—Va'a ná kundivi ndatán kóni Ndios —saá káchí ndi.

15 Ta n̄iya'a lo'o k̄iv̄i, tá xa k̄isa ndivi ndi ña x̄ini ñó'ó ndi ko'on ndi, ta saá kee ndi kuꝯ'an ndi, ta n̄ixaꝯ ndi ñoo Jerusalén.

16 Ta sava n̄ivi na kándixa taJesús na táku ñoo Cesarea xa kee na kuꝯ'an na xí'in ndi ndá ñoo Jerusalén. Ta n̄ivi yó'o n̄ika'an na k̄ana na ndi'i ña ko'on ndi xí'in na ña kindoo ndi ve'e ñii taꝯ ta n̄ani Mnasón. Ta taMnasón yó'o k̄aku ra ñoo isla Chipre, ta kúu ra taꝯ ta xa kuꝯ'a ní kūya kándixa taJesús.

To'on yó'o ká'an ña ndí t̄jin na taPablo ve'e ño'o ká'no ñoo Jerusalén

17 Tá n̄ixaꝯ ndi ñoo Jerusalén, ta n̄ivi na kándixa taJesús na táku ñoo yó'o n̄aki'in va'a ní na ndi'i xí'in ñasij̄ ní ini na.

18 Ta saá ink̄a k̄iv̄i n̄ixa'an taPablo xí'in ndi ña koto ndi taSantiago,* taꝯ ta kúu taká'no n̄oo n̄ivi na kándixa taJesús na táku ñoo Jerusalén yó'o. Ta n̄ixaꝯ ndi ta x̄ini ndi taSantiago xí'in ndi'i nax̄ikuꝯ'a na kúu n̄ivi na ndiso chiño xí'in na kándixa taJesús ñoo yó'o.

19 Ta saá ndi'i m̄ji ndi ch̄indeé ndi naná'no yó'o, ta taPablo k̄ixá'á ra ndát̄o'on ra xí'in na xa'á ndi'i ñava'a ke'é Ndios xí'in n̄ivi na on vása kúu najudío, saá chi Ndios taꝯi ra ndee ra nda'á taPablo ña k̄isa ndivi ra chiño va'a yó'o.

20 Tá ndi'i na ndóo yó'o x̄ini so'o na to'on ña n̄ika'an taPablo xí'in na, ta kúsij̄ ní ini na, ta k̄isa ká'no ní na Ndios. Ta saá n̄ika'an nax̄ikuꝯ'a yó'o xí'in taPablo, káchí na saá:

—Ñani yó, xa x̄ini ún ndí kuꝯ'a ní mil najudío xa kándixa na taJesús vitin. Vará ndík̄on na yich̄i taJesús, ta chíkaꝯ ní na ndee ña k̄isa ndivi na ndayí Ndios ña n̄itaa taMoisés kūya x̄ina'á, chi ña ndáya'ví ní n̄oo na kúu ndayí yó'o.

21 Ta najudío yó'o xa x̄ini so'o na to'on xa'á ún, chi sava n̄ivi káchí na ndí yó'ó sáná'a ún ndát̄o'on ún xí'in najudío na táku ñoo x̄iyo ña on kasa ndivi ka na ndayí ña n̄itaa taMoisés x̄ina'á, ta sáná'a ún na ña on kasa ndivi ka na costumbre ña n̄ani circuncisión xí'in nataꝯ sa'ya na, ta sáná'a ún na ña sandakoo va'a na ndi'i costumbre ña k̄isa ndivi m̄ji yó najudío, saá ndát̄o'on ún, káchí n̄ivi yó'o xa'á ún.

22 Ta vitin, ¿yuk̄iá koo ke'é yó?, chi n̄ivi kon̄i so'o na ndí xa k̄ixaꝯ ún ñoo Jerusalén yó'o.

23 Ta saá va'a ke'é ún ña ká'an ndi xí'in ún vitin, chi yóo ña x̄ini ñó'ó ke'é ún xa'á ña kúndaꝯ ini n̄ivi ndí on s̄iv̄i taꝯ ta on vása k̄isa to'ó ndayí Ndios ña n̄itaa taMoisés kúu ún. Yó'o yóo k̄om̄i taꝯ natá'an ndi, ta nayó'o xa k̄indoo na xí'in Ndios ña kasa ndivi na ñii chiño va'a.

24 Ta saá va'a ná ko'on na k̄om̄i taꝯ yó'o xí'in ún, ta ndi'i ndó ná kasa ndivi ndó ña xá'nda chiño Ndios n̄oo ndayí ña n̄itaa taMoisés xa'á ña nduu ndó nandii n̄oo Ndios. Ta saá cha'ví ún xa'á ña xa'tá na yis̄i s̄inj̄i nataꝯ yó'o. Tá ndi'i k̄isa ndivi ún chiño yó'o, ta saá ndi'i n̄ivi kúndaꝯ ini na ndí ñavatá kúu to'on ña x̄ini so'o na ká'an n̄ivi xa'á ún, chi ndixa yó'ó kúu taꝯ ta k̄isa to'ó ndayí Ndios ña n̄itaa taMoisés.

* 21:18 TaSantiago, ink̄a k̄iv̄i ra kúu Jacobo.

25 Ta n̄ivi na ɔn vása kúu najudío, na kúu na kándixa t̄aJesús, xa kúndaq̄ ini na yu kúu ña x̄ini ñó'ó ke'é na, saá chi xa n̄itaa nd̄i ñii tutu ña t̄i'vi nd̄i n̄ixaa nda'a na. Ta n̄oɔ tutu yó'o nd̄ato'on nd̄i x̄i'in na nd̄i ndasaá kuiti nd̄ayi yó'o x̄ini ñó'ó kasa nd̄ivi na: “ɔn vá'a kuxu na ña'a ña n̄isok̄o n̄ivi n̄oɔ ndios vatá ña kúu ñaidolo án ñaimagen, ni ɔn vá'a kuxu na ñii kit̄i, ni ɔn vá'a kuxu na kit̄i tí s̄akuá'na na xa'ni na, ni ɔn vá'a kusun t̄aa x̄i'in ña'a ña ɔn s̄ivi ñásí'í ra kúu, ni ɔn vá'a kusun ña'a x̄i'in t̄aa t̄a ɔn s̄ivi ȳi ñá kúu”, saá n̄jka'an nd̄i, xa'nda chiño nd̄i n̄oɔ n̄ivi na ɔn vása kúu najudío, na kándixa t̄aJesús —káchí nax̄ikuq̄'a x̄i'in t̄aPablo.

26 Ta saá t̄aPablo ch̄jkaq̄ ini ra ña kasa nd̄ivi ra ña kóni nax̄ikuq̄'a yó'o. Tá k̄ixaa ink̄a k̄ivi, ta na k̄om̄i t̄aa najudío yó'o kuq̄'an na x̄i'in ra, ta n̄ixaa na n̄oɔ k̄isa nd̄ivi na nd̄ayi ña n̄itaa t̄aMoisés x̄ina'á xa'a ña nduu na nand̄i n̄oɔ Ndios. Ta nd̄i'i ke'é na saá, ta t̄aPablo n̄jki'vi ra ini ve'e ño'o ká'no ña ndato'on ra x̄i'in t̄asut̄u ndá k̄ivi kuu ña t̄ondaa k̄ivi ɔna ña taxi na ña x̄ini ñó'ó sok̄o na n̄oɔ Ndios, chi x̄i'in ña ke'é na saá sax̄ino na ña k̄ind̄o na x̄i'in Ndios.

27 Tá xa n̄itondaa k̄ivi ux̄a ña xa yatin kasa nd̄ivi na chiño ña sax̄ino na ña k̄ind̄o na x̄i'in Ndios, ta saá k̄ixaa sava najudío na kee ñoo estado Asia, ta x̄ini na t̄aPablo ve'e ño'o ká'no yó'o. Ta k̄ixá'á na sásaq̄ na ini n̄ivi na nákutá'an yó'o, xa'a ña s̄iso na, ndá'yi na. Ta najudío na k̄ixaa yó'o kuq̄'an na s̄at̄a t̄aPablo ña kani na ra.

28 Ta ñii ndee s̄iso na ndá'yi na, káchí na saá:

—Na'a ndó, natá'an yó naño Israel, chindee ndó nd̄i'í ña ná tiin yó t̄aa yó'o, chi t̄aa t̄a ɔn vása va'a kúu ra. Saá chi kúu ra t̄aa t̄a x̄ika nd̄i'i x̄iina ta kándiva'a ra xa'a naño yó, ta sáná'a ra nd̄i'i n̄ivi nd̄i ña ɔn vá'a kúu ña kisa t̄o'ó k̄a na nd̄ayi Ndios ña n̄itaa t̄aMoisés. Kándiva'a ra xa'a ve'e ño'o ká'no yó'o, ta vitin k̄ixaa ra kisa kini ra ini ve'e ño'o yó'o, chi taxi ra n̄jki'vi n̄ivi na ɔn vása kúu najudío ini ve'e ño'o ȳi yó'o —káchí nayó'o, sásaq̄ na ini n̄ivi.

29 Saá ká'an na ch̄kaq̄ na kuq̄chi s̄at̄a t̄aPablo, chi s̄akán x̄ini na ra kuq̄'an ra yich̄i ñoo Jerusalén x̄i'in ñii tagriego t̄a nan̄i Trófimo, t̄aa t̄a kee ñoo Éfeso kúu ra. Ta x̄ani s̄inj̄i na nd̄i t̄aTrófimo yó'o n̄jki'vi ra ini ve'e ño'o x̄i'in t̄aPablo.

30 Ta nd̄i'i n̄ivi ñoo yó'o ñii s̄iso na ndá'yi na x̄i'in ña sáq̄ ní ini na. Ta x̄ino na n̄ixaa'an na t̄jin na t̄aPablo, ta ñoo na ra n̄oɔ ño'o, t̄ava na ra nd̄a s̄at̄a n̄ama ña x̄ino nduu ve'e ño'o yó'o, ta kama ní n̄akasi na ye'é n̄ama yó'o.

31 Ta kuq̄'a ní n̄ivi yó'o káni ní na t̄aPablo xa'a ña ka'ni na ra. Ta saá t̄aa t̄aká'no n̄oɔ nd̄i'i natropa na ndáa ñoo yó'o x̄inj̄i s̄o'o ra nd̄i nd̄i'i n̄ivi naño Jerusalén yó'o ñii s̄iso na ndá'yi na káni tá'an na.

32 Ta saá x̄and̄ik̄on k̄ana ra natropa x̄i'in na nd̄iso chiño x̄i'in na, ña k̄o'on na x̄i'in ra n̄oɔ nákutá'an n̄ivi na s̄iso káni tá'an. Ta n̄ivi yó'o x̄ini na va'xi natropa, ta saá s̄andakoo na, ɔn vása káni k̄a na t̄aPablo.

33 Ta t̄aa t̄aká'no n̄oɔ nd̄i'i natropa n̄ixaa ra n̄oɔ n̄akutá'an n̄ivi yó'o, ta xa'nda chiño ra n̄oɔ natropa ña tiin na t̄aPablo ta katón na nda'a ra x̄i'in ɔv̄i cadena. Ta saá n̄ind̄ak̄a t̄o'on ra n̄ivi na n̄akutá'an yó'o, káchí ra saá x̄i'in na:

—¿Yu kúu t̄ayó'o?, ta, ¿yu kúu ña ɔn vá'a ke'é ra? —káchí t̄aká'no x̄i'in n̄ivi.

³⁴ Ta saá ñii síso ndakuijn na ndá'yi na, xa síin síin ñoq kuachi ká'an ñivi yó'o ña sákuiso na satā taPablo. Ta taa taká'no ñoq natropa ñi-kuchiño kundaa ini ra yo xa'a kúu ña sáa ini ñivi yó'o ña síso na ndá'yi na. Ta saá taká'no yó'o xa'nda chiño ra ña ko'on taPablo xí'in natropa nda cuartel ñoq kundají ndaa ra.

³⁵ Ta taPablo kua'an ra xí'in natropa ta ñixaá ra xí'in na ñoq yóo escalera ña kua'an ndaa ñoq kivi na ye'é cuartel. Ta natropa xini ñó'o na kuiso na taPablo ña kuchiño ndaa ra xí'in na, saá chi kua'a ní ñivi na sáa ini, ndikon na satā taPablo xa'a ña ka'ni na ra.

³⁶ Ta ñivi yó'o xí'in ndi'i ndee na síso na, ndá'yi na, káchí na saá:

—Ñii yichí ná kivi ra! ¡Ná kivi ra! —káchí na, ndá'yi na.

*TaPablo ndakuijn ra to'on xa'a mji ra
ñoq ñivi ñaño Jerusalem*

³⁷ Ta natropa kua'an ndaa na escalera, ndiso na taPablo, ta xa yatin xaá na ña chikaá na ra ini cuartel, ta saá taPablo ñika'an ra to'on griego xí'in mji taa taká'no ñoq natropa, káchí ra saá xí'in ra:

—¿Án taxi ún ña ka'an lo'o j xí'in ún? —káchí ra xí'in tayó'o.

Ta ndakuijn taká'no yó'o, káchí ra saá:

—¿Án ká'an ún to'on griego va?

³⁸ ¿Án on sivi yó'o kúu ñii taño Egipto, taa ta sakán lo'o kuiya ñiya'a sakaku kuachi xí'in ña kisa toon ra ñoq nagobierno? Chi tayó'o kana ra ta sanakutá'an ra komi mil taa na xikoo yu'u xí'in ra, ta ñixa'an na xí'in ra nda yukū yichí, ñoq kee na ña kani tá'an na xí'in nagobierno —káchí ra xí'in taPablo.

³⁹ Ta ndakuijn taPablo ñika'an ra:

—On sivi yi'j kúu ta ká'an ún xa'a. Yi'j kúu j ñii tajudio, ta kaku j ñoo Tarso ña ndá'vi ndaa estado Cilicia, ta ñoo Tarso yó'o kúu ñoo ká'no ña ndáya'ví ní. Ta vitin ndúkú j ñoq ún ña taxi ún ndayí ka'an j xí'in ñivi na nakutá'an yó'o —káchí taPablo xí'in taká'no ñoq natropa.

⁴⁰ Ta taká'no yó'o taxi ra ndayí ña ka'an taPablo xí'in ñivi.

Ta saá taPablo xikundichi ra ñoq escalera yó'o, ta sakanda ra nda'a ra ñoq ñivi ña sayaa na, on nda'yi ka na. Ta saá sayaa ndi'i na, ta taPablo kixá'a ra ká'an ra xí'in na to'on hebreo ña kúu to'on mji na, ta káchí ra saá xí'in na:

22

¹ —Natá'an yó, nataa xiku'a'a xí'in ndi'i nataa ñoo yó, ndúkú j ñoq ndó ña konj so'o ndó to'on ña ka'an j ndakuijn j xa'a j vitin —káchí taPablo xí'in na.

² Tá xini so'o nayó'o ndí taPablo ká'an ra to'on mji na ña kúu to'on hebreo, ta saá ñii yaá yaá kúu na.

³ Ta ñika'an taPablo xí'in na, káchí ra saá:

—Yi'j kúu j ñii tajudio, ta kaku j ñoo Tarso, ña ndá'vi ndaa estado Cilicia, ta xa'no j ñoo Jerusalem yó'o. Ta mji taGamaliel, tamaestro ká'no, kúu ta ndino'o saná'a ra yi'j. Ta saá ndee ní saku'á'a j ndasaá xini ñó'o kundikon j yichí naxij sikuá yó, ta va'a ní kisa ndivi j ndi'i ndayí yó'o. Ndi'i saá kivi taxi xí'in mji j ña viví kisa ndivi j ndi'i chiño ña xani sijn j sakusij ini Ndios, ñii ki'va ndatán vitin táxi xí'in mji ndó kisa ndivi ndó chiño ña xani sijn ndó sakusij ndó ini Ndios.

4 Ta *kivj* saá *xani sijnj* ndí *yichj* taJesús kúu ña *on vása va'a*, ta *nixika j* ñii ñii ñoo *xa'a* ña *nandukú j* *njvi* na kúu na *ndikõn yichj yó'o* ña *saxo'vj* *nayó'o* nda *tondaa* ña *kivj* ndi'i na, saá *kusij* ini *j* *kundo'o* na. Ta *xa'a* ñayó'o, ndi'i *kivj* tá *nani'i j* *nataa* án *nána'a* na *ndikõn yichj* taJesús, ta *tiin j* *nayó'o* ta *tañ j* na ini *ve'e* *kaa*.

5 Ta *taa tasutu* *ká'no* *noo* *mij* *najudio* *xí'in* *naxikua'a* na *ndiso* *chiño* *xí'in* *yó*, *nayó'o* *xinj* *va'a* na *ndi to'on* ña *ká'an j* *xí'in* *ndó* *vitin* kúu *ñandaa*, *chi* *naná'no* *yó'o* kúu na *njtaa* *tutu* ña *taxi* na *ndayí* *nda'a j* *xa'a* ña *tiin j* *ndi'i* *njvi* na *ndikõn yichj* taJesús na kúu na *taku* ñoo *Damasco*, ta *tutu* *yó'o* *njka'an* ña *kómij* *ndayí* ña *tiin j* na, ta *katón j* na ña *kixi* na *xí'in j* ñoo *Jerusalén* *yó'o* *xa'a* ña *xo'vj* na.

To'on yó'o ká'an ña xa'a taPablo ndato'on ra ndasaá nakutá'an ra xí'in taJesús
(Hch. 9:1-19; 26:12-18)

6 Ta saá tá *ku'a'an j* ñoo *Damasco* ta *xa* *yatin* *njtondaa* *ma'ño* *ndivi* kúu ña, ta ñii *kama* *kee* ño'o *ñooyivi* *njino*, ta *ndeé* ní *naye'e* ña *yij*, ta *xino* *nduu* ña *noo* *ñindichij*.

7 Ta saá *nakava j* *nda* *noo* ño'o. Ta *xandikõn* *xinj* *so'o j* *to'on*, ta *njka'an* ña *xí'in j*, *kachí* ña saá: "Saulo, Saulo, *çndachun* *ndikõn* *ún* *saxo'vj* *ún* *yij*?"

8 Ta *nda* *kuujin j*, *njka'an j*: "¿Yu kúu *yó'o*, *Tata*?", *kachij*. Ta *njka'an* ra *xí'in j*: "Yij kúu *j* *Jesús*, *taño* *Nazaret*, *ta* *ta* *ndikõn* *ún* *saxo'vj* *ún*", *kachí* ra *xí'in j*.

9 Ta *nataa* *tá'an j* na *ku'a'an* *xí'in j* *xini* na ña *njivi* *yé'e* ño'o *yó'o*, ta *njiví* *ví* ní na, ta *on* *vása* *ní-xinj* *so'o* na *to'on* ña *xinj* *so'o j*.

10 Ta *njndaka* *to'on j* *ta* *ta* *ká'an* *xí'in j*, *kachí j* *xí'in* ra saá: "¿Vitin *yukia* *kóni* *ún* *ke'é j*, *Tata*?", *kachí j* *xí'in* ra. Ta *ta* *yó'o* *nda* *kuujin* ra, *kachí* ra saá: "Nakundichi *ún*, ta *naki'in* *ún* *yichj*, ta *ko'on* *ún* *kj'vi* *ún* ñoo *Damasco*, *chi* ñoo *yó'o* *xa* *xa'nda* *chiño j* *noo* ñii *ta* ña *ka'an* ra *xí'in* *ún* ña *chitónij* *kasa* *ndivi* *ún* *xa'a j*", *kachí* ra *xí'in j*.

11 Ta saá *naki'in* *ndi* *yichj* ta *ku'a'an* *ndi*, ta *nataa* *tá'an j* na *ku'a'an* *xí'in j*, *tiin* na *nda'a j*, ta *ní'i* na *yichj j* *ku'a'an* *ndi*, *chi* ño'o *yé'e* ña *njivi* *noo j* *sandakoo* *kuáa* ña *nduchuj* *noo j*. Ta saá *nixa* *ndi* ñoo *Damasco*,

12 *noo* *taku* ñii *ta* *ta* *nani* *Ananías*. Ta *ta* *Ananías* *yó'o* kúu ñii *ta* *ta* *vivi* *kisa* *ndivi* *ndayí* *Ndios* ña *njtaa* *taxij* *sikuá* *yó* *ta* *Moisés* *xina'a*, ta *va'a* ní *kánó* *ñato'o* ra *noo* *ndi'i* *najudio* na *taku* ñoo *Damasco*.

13 Ta *ta* *Ananías* *yó'o* *kixa* *ra* *noo j*, ta *xindichi* *yatin* ra *noo* *yóo j*, ta *njka'an* ra *xí'in j*, *kachí* ra saá: "Ñani *j* *Saulo*, *vitin* *va'a* *nakoto* *nduchuj* *noo* *ún*", *kachí* ra. Ta saá *xandikõn* *va'a* *najivi* *nakoto j* *xí'in* *nduchuj* *noo j*, ta *va'a* *xito j* *noo* *ta* *Ananías* *yó'o*.

14 Ta saá *njka'an* ra *xí'in j*, *kachí* ra: "Mij *Ndios*, *ta* *sikón* ní *ñato'o* *chínó* *naxij* *sikuá* *yó* *xina'a*, *naka* *xin* ra *yó'o* ña *kunda* *ini* *ún* *yu* kúu ña *kóni* ra *kasa* *ndivi* *ún*. Ta *naka* *xin* ra *yó'o* *xa'a* ña *nakutá'an* *ún* *xí'in* *ta* *Jesús* *ta* *ta* kúu *ta* *Ndaa*. Ta *naka* *xin* ra *yó'o* *xa'a* ña *xinj* *so'o* *ún* *to'on* ña *kee* *mij* *yu'u* *tayó'o*.

15 *Ndios* *ke'é* ra saá *xí'in* *ún* *chi* *yó'o* *kuu* *ún* *ta* *ta* *ndakuujin* *xa'a* *ta* *Jesús*, ta *ndato'on* *ún* *xí'in* *ndi'i* *njvi* *yu* kúu ña *xinj* *ún*, ta *yu* kúu ña *xinj* *so'o* *ún*.

16 Ta *vitin* *on* *kundati* *ka* *ún*, ta *kama* *nakundichi* *ún* ta *kuchu* *ún* *xí'in* *ndayí* *kivj* *ta* *Jesús*, ta *ndukú* *ún* *noo* ra ña *kasa* *ká'no* *ini* ra *xa'a* *ndi'i* *kuachi* *ún*", *kachí* *ta* *Ananías* *xí'in j*.

Ndios tì'ví ra taPablo ña ka'qn ra to'on ñavq'a xq'a taJesús xí'in nivi na on vása kúu najudío

¹⁷ Ta taPablo ndato'on ka ra xí'in na, káchí ra saá:

—Tá ndikó j ñoo Jerusalén, ta ñii kivi tá ká'an j xí'in Ndios, ta yóo j ke'e yé'é ve'e ño'o ká'no, ta saá kixaa ñii ña nitiivi noo j.

¹⁸ Ta ñayó'o kúu ña xini j taJesús, ta nika'an ra xí'in j, káchí ra saá: “Kama ní kee ún ñoo Jerusalén yó'o, chi nivi ñoo yó'o on kandixa na to'on ña ndato'on ún xí'in na xa'a j”, káchí taJesús xí'in j, ña nitiivi ra noo j.

¹⁹ Ta saá ndakuijn j nika'an j xí'in ra, káchí j: “Tata, nivi ñoo yó'o ndixa xini na ndí yí'j kúu ta ta xindikon saxo'vi ní ndí'j nivi na kándixa yó'o. Saá chi yí'j nixa'an j ñii ñii ve'e ño'o sinagoga, ta tijn j nayó'o ta tjan j na ini ve'e ka.

²⁰ Ta kivi xa'ni na taEsteban, ta ta ndakuijn to'on va'a xa'a ún noo nivi, ta yí'j, nixiyo yu'ú j xí'in nivi na ké'é saá, tанда xindaa j tikoto nivi ña kóon na yuu taEsteban ta xa'ni na ra”, káchí j xí'in taJesús.

²¹ Ta ndakuijn ra, káchí ra saá xí'in j: “Vitin ko'on ún, chi yí'j ti'ví j yó'o ko'on ún ku'a ní ñoo xiká ña ndato'on ún to'on j xí'in nivi na on vása kúu najudío”, káchí ra xí'in j —káchí taPablo xí'in najudío na nákutá'an yó'o.

*To'on yó'o ká'qn xq'a yu kúu ña ke'é
taa taká'no noo natropa xí'in taPablo*

²² Tá nivi na nákutá'an yó'o xini so'o na to'on yó'o ña nika'an taPablo xa'a nivi na on vása kúu najudío, ta on vása ní-xiin ka na konj so'o na to'on ká'qn ra, ta kixá'á na sáa ní ini na. Ta ñii síso na ndá'yi na, káchí na saá:

—¡Ná kivi tayó'o! ¡On vása va'a ña kutaku ka ra ñoyivi yó'o! —káchí na, ndá'yi na.

²³ Ta on vása sándakoo na ndá'yi na ta ká'qn na ña on vá'a xa'a taPablo. Ta tava na tikoto ña kánoo sata tikoto ndixin na, ta kisin na tikoto yó'o, ta tijn na ño'o ta sakana na ña chí nino, chi ña ke'é na saá kóni kachí ña ndí nda lo'o on xini na naki'in na to'on ña ká'qn taPablo.

²⁴ Ta saá ta taká'no xa'nda chiño ra noo natropa ña tiin na taPablo ta chika'a na ra ini cuartel. Ta xa'nda chiño ra noo natropa ña kani na taPablo xí'in kuártá xa'a ña na'ma ra ndachun sáa ní ini nivi xini na ra.

²⁵ Tá on ta'an ka kani na ra, ta si'na katón na ra. Ta saá nika'an taPablo xí'in ñii ta ta ndíso chiño xí'in sava natropa yó'o, káchí ra saá:

—¿Án ndixa káchí ndayí ndí va'a kani ndó ñii ta ta kúu taño Roma tá si'na on ta'an ko'on ra noo tajuez ña kasa nani ra xa'a kuachi tayó'o? —káchí taPablo xí'in ñii ta ta ndíso chiño xí'in sava natropa.

²⁶ Tá tayó'o xini so'o ra ña nika'an taPablo, ta kama nixa'an ra ndato'on ra xí'in niji ta taká'no noo ra, ta káchí ra saá:

—Ta vitin, ¿yu kúu ña ke'é ún?, chi ta ta xa'nda chiño ún kani ndí xí'in kuártá, tayó'o kúu ra ñii taño Roma —káchí ra xí'in ta taká'no noo natropa.

²⁷ Ta saá ta taká'no yó'o ku'a'an ra, ta nixaa ra noo taPablo, ta nindaqa to'on ña'a ra, káchí ra saá xí'in ra:

—¿Án ndixa yó'o kúu ñii ta taño Roma? —káchí ra.

Ta ndakuijn taPablo:

—Ndixa yí'j kúu j taño Roma —káchí ra.

²⁸ Ta saá nika'an ta taká'no yó'o xí'in ra, káchí ra:

—Yi'j ch'a'vi j ku'a'a ní sj'ún, ta saá naki'in j tutu ña káchí kúu j taa tañoo Roma —káchí ra xí'in taPablo.

Ta ndakuijn taPablo, káchí ra saá:

—Yi'j on vása ní-ke'é j saá, chi nda kivi kaku j kúu j tañoo Roma —káchí ra xí'in taa taká'no noq natropa yó'o.

²⁹ Ta natropa na xa yóo ti'va ña kani na taPablo, xini sq'o na tq'on yó'o, ta kama ní kee na ta ku'a'an na. Ta taká'no noq natropa niji'ví ní ini ra chi xa xa'nda chiño ra ña katón na taPablo, taa ta kúu tañoo Roma, ta xí'in ñayó'o nija'a ndoso ra ndayí nañoo Roma.

Tq'on yó'o ká'an xq'a taPablo

ñíndichi ra noq najunta Suprema najudío

³⁰ Ta taa taká'no noq natropa kóni ra kundaq va'a ka ini ra xa'a kuachi táxi najudío xa'a taPablo. Ta saá tá nitiivi inka kivi, ta xa'nda chiño ra noq najunta Suprema najudío, na kúu nasutu ná'no xí'in nataa naxiku'a'a ña nakutá'an nayó'o noq ra. Ta saá tuku xa'nda chiño ra noq natropa ña ndaxin na taPablo, ña kee ra cuartel, ta kixaq ra kundichi ra noq ndi'i nayó'o.

23

¹ Tá kixaq taPablo, ta ñíndichi ra noq najunta Suprema, ta saá xito ra noq na ta nika'an ra xí'in na, káchí ra saá:

—Ndó'ó, tata natá'an yó, kóni j ña kundaq ini ndó ndi ndi'i saá kivi ña táku j ndino'o ní ini j kisa ndivi j ñava'a noq Ndios, ta ñakan on koq nda lo'o ña sándi'i ini j yóo noq j —káchí taPablo xí'in na.

² Tá xini sq'o tasutu ká'no ta nani Ananías tq'on yó'o ña nika'an taPablo, ta xa'nda chiño ra noq nivi na yita yatin sijn taPablo ña xí'in nda'a na kani na yu'u ra.

³ Ta ndakuijn taPablo, káchí ra saá xí'in tasutu ká'no yó'o:

—Ñii kivi vaxi Ndios kani ra yó'ó chi yó'ó kúu taa ta ovj yu'u. Yó'ó ndiso chiño ún ña kasa nani ún xa'a j xí'in ñandaq ñii ki'va ndatán káchí ndayí Ndios ña nitaq taMoisés. Ta on vása ké'é ún saá, chi mji ún yá'a ndoso ún ndayí Ndios, xí'in ña xa'nda chiño ún noq nivi ña kani na yi'j —káchí taPablo xí'in tasutu ká'no yó'o.

⁴ Ta nivi na yita yatin xí'in taPablo, nika'an na xí'in ra, káchí na saá:

—¿An taa ta on koq ñato'ó kómi kúu ún?, chi kándiva'a ún xí'in tasutu ká'no, taa ta kisa chiño noq Ndios.

⁵ Ta ndakuijn taPablo, káchí ra saá:

—Natá'an yó, kasa ká'no ini ndó xa'a j chi on vása ní-xini j tá tayó'o kúu tasutu ká'no, saá chi xini ñó'ó kasa ndivi yó tq'on Ndios ña nitaq taMoisés xina'á, káchí ña saá: “On vá'a kándiva'a yó xí'in taa taká'no noq ñoo yó”, —káchí taPablo xí'in na.

⁶ Ta taPablo kundaq ini ra ndi sava najunta Suprema yó'o kúu na nafariseo, ta sava na kúu na nasaduceo, ta saá nika'an ra xí'in na, káchí ra saá:

—Natá'an yó, yi'j kúu j tafariseo, ñii ki'va ndatán yivá j xikuu ra tafariseo. Ta kuachi ña sakuiso na yi'j kúu xa'a ña ndaa ini j ndi ndixa natakú nivi na nixi'j —káchí taPablo xí'in na.

⁷ Tá ndi'i na ndóo yó'o xini sq'o na tq'on yó'o, ta nafariseo xí'in nasaduceo kixá'á na náa na xí'in tá'an na, ta nita'vi tá'an nafariseo xí'in nasaduceo.

⁸ Qn vása yóo ñii yu'ú kạ na, chi nasaduceo kándixa na ndí ñivi na ñixi'j qn nataku kạ nayó'o, ta kándixa na ndí qn koq nima kómí ñivi, ni qn koq naángel, ni qn koq inkạ ñoq nima. Ta nafariseo kándixa na ndí yóo nima ñivi, ta yóo naángel, ta yóo inkạ ñoq nima, ta kándixa na ndí ñivi na ñixi'j nataku nayó'o.

⁹ Ta xạ'ạ tọ'on ña ñika'an tạPablo xí'in na, nafariseo xí'in nasaduceo, kịxá'á na náa ní na, ta ñii síso na ñó'o na. Ta sava nafariseo na kúu namaestro na sán'a ndayí Ndios ña ñitaa tạMoisés xịna'á, ñakuita na ta ñika'an na, káchí na saá:

—Ndixa qn koq ndạ ñii kuachi ndiso tayó'o, chi qn vása nání'i ndj ndạ ñii ña qn vá'a kẹ'é ra. Ndá sana ñii nima án ñii ñaángel ñika'an ña xí'in ra —káchí nafariseo.

¹⁰ Ta saá kịxá'á ñivi ndeé ní ndá'yi na, ta ndeé ní síso na. Ta yí'ví ní tạká'no ñoq natropa koqo yjyo ní xí'in ñasáạ na, sakuáchi na yikí koñu tạPablo. Ta saá tạká'no yó'o xạ'nda chiño ra ñoq natropa ña naki'in na tạPablo ña ko'qn ra xí'in na kundạj tuku ra ini cuartel.

¹¹ Ta saá tá kịxaạ kuñoó, ta ñitjivi tạjesús ñoq tạPablo, ta ñika'an ra xí'in ra, káchí ra saá:

—Qn kuyi'ví ún, chi yóo j xí'in ún. Ta ñii kị'va ndatán ñika'an ún tọ'on ña ndakuijn ún xạ'ạ j ñoo Jerusalén yó'o, saá xịnj ñó'ó ndakuijn ún xạ'ạ j ñoo Roma —káchí tạjesús xí'in tạPablo, ña ñitjivi ra ñoq ra.

Tọ'on yó'o ká'qn ndí xikoo yu'ú ñivi ña ka'ni na tạPablo

¹² Ta saá ñitjivi inkạ kivi, ta ñakutá'an sava najudío, ta xikoo yu'ú na ña ka'ni na tạPablo, ta káchí na saá:

—Ndạ lo'o qn kuxu kạ yó ni qn ko'o kạ yó ndạ ná ka'ni yó ra. Ta ná kuu yó ñivi na ñatavj chi'ña tá ñi-xa'ni yó ra —káchí na, kịndqo yu'ú na.

¹³ Ta yá'a qvj sịkọ kúu nataa yó'o na xikoo yu'ú xạ'ạ ña ka'ni na tạPablo.

¹⁴ Ta saá nataa yó'o ñixa'qn na ñoq nákutá'an nasutụ ná'no yóo na xí'in naxikua'ạ ñoq ñañoo judío, ta ñika'an na xí'in na, káchí na saá:

—Mji ndj xa kịndqo ndj xí'in natá'an ndj ña qn kuxu kạ ndj, ni qn ko'o kạ ndj ndạ ná ka'ni ndj tạPablo.

¹⁵ Ta saá ndó'ó xí'in natá'an ndó na kúu najunta Suprema, xịnj ñó'ó ndukú ndó ñoq tạká'no ñoq natropa ña ti'ví ra tạPablo kịxaạ ra ñoq ndó. Kạ'an ndó xí'in tạká'no ñoq natropa yó'o ndí yóo kạ ña xịnj ñó'ó ndạkạ tọ'on ndó tạPablo ña kundạạ ini ndó xạ'ạ kuachi ra. Ta mji ndj, xa koo se'é ndj yu'ú yichj, ña xa yóo ti'va ndj ka'ni ndj ra ña qn kịxaạ ra ñoq ndó —káchí na xí'in nasutụ ta xí'in naxikua'ạ ñoq najudío na nákutá'an yó'o.

¹⁶ Ta ñii tạlo'o xạxịnj tạPablo tạ kúu sạ'ya kị'vạ ra, xịnj sọ'o ra xạ'ạ ña xikoo yu'ú nataa yó'o ke'é na, ta saá tạlo'o yó'o kẹe ra kuạ'an ra, ta ñixaạ ra ndạ cuartel ñoq yóo sito ra tạPablo, ta ndatọ'on ra xí'in ra xạ'ạ ña xịnj sọ'o ra.

¹⁷ Kivi ndi'i xịnj sọ'o tạPablo ña ndatọ'on tạlo'o xạxịnj ra xí'in ra, ta kạna ra ñii tạ ndiso chiño ñoq ñii ciento natropa, ta ñika'an ra xí'in ra, káchí ra saá:

—Ná ko'qn tạlo'o yó'o xí'in ún ñoq tạká'no ñoq ndi'i natropa, chi yóo tọ'on ña xịnj ñó'ó ní ndatọ'on tạlo'o yó'o xí'in ra —káchí tạPablo xí'in tạ ndiso chiño.

¹⁸ Ta saá kẹe tạ ndiso chiño yó'o kuạ'an ra, ta kuạ'an tạlo'o yó'o xí'in ra, ta ñixaạ na ñoq tạ tạká'no tạ xá'nda chiño ñoq ndi'i natropa. Ta saá

tə ndíso chiño nɔɔ ñii ciento natropa nɪkə'ʌn ra xí'in tʌ təkáká'no nɔɔ ra, káchí ra saá:

—TəPablo tə nákaa ndásɪ ní'nó, tɪ'ví ra yɪ'j vaxɪ j xí'in tʌlo'o yó'o nɔɔ ún, chi yóo ñii ña kóni ra ndatɔ'on ra xí'in ún —káchí ra xí'in təkáká'no nɔɔ ndi'i natropa.

¹⁹ Ta saá təkáká'no yó'o tɪin ra nda'ə tʌlo'o yó'o ña kɔ'ɔn ra xí'in ra ñii xiiña nɔɔ ɔn kɔó nɪvi na kuchiño konɪ sɔ'o tɔ'on ña ká'ʌn na. Ta saá kɪxá'á ra ndákə tɔ'on ra tʌlo'o yó'o, káchí ra xí'in ra:

—¿Ndá tɔ'on kúu ña kóni ún ndatɔ'on ún xí'in j? —káchí ra xí'in tʌlo'o.

²⁰ Ta ndakuijn tʌlo'o, nɪkə'ʌn ra, káchí ra saá:

—Sava najudío xɪkoo yu'ú na ña ndasaá ndukú na nɔɔ ún ña taxi ún kɔ'ɔn təPablo ña xaə ra nɔɔ naJunta Suprema kɪvɪ taʌn. Saá chi káchí na xí'in ún ndí kóni na ndakə tɔ'on kə na ra ña və'a kə kundəə ini na xə'ə kuəchi ra, saá káchí na xí'in ún.

²¹ Ta ɔn kandixa ún tɔ'on ña kə'ʌn nayó'o xí'in ún, chi ñavata kuu ña. Saá chi yu'u yichɪ koo se'é kuə'ə ní natəə xə'ə ña ka'ni na təPablo. Yá'a ɔvɪ sɪkɔ kúu natəə na koo se'é kundati ña'á, ta ndi'i natəə yó'o kɪndɔo yu'ú na ɔn kuxu kə na ni ɔn kɔ'o kə na ndə ná ka'ni na təPablo. Ta káchí na saá xí'in mɪi na: “Ná kuu yó nɪvi na nɪtəvɪ chi'ña tá nɪ-xa'ni yó ra”, káchí na. Ta vitin xa yóo tɪ'va na ka'ni na ra, ta ndákuiti ndáti na ña taxi ún kee təPablo ña kɔ'ɔn ra nɔɔ naJunta Suprema —káchí tʌlo'o ndatɔ'on ra xí'in təkáká'no nɔɔ ndi'i natropa yó'o.

²² Ta saá təkáká'no nɔɔ ndi'i natropa nɪkə'ʌn ra xí'in tʌlo'o, káchí ra saá:

—Ndə ñii nɪvi ɔn kə'ʌn ún xí'in ña kɪxi ún nɔɔ j ndatɔ'on ún xí'in j —káchí ra xí'in tʌlo'o yó'o, ta tɪ'ví ña'á ra kuəno'ɔ ra.

Tɔ'on yó'o ká'ʌn ndí tɪ'ví na təPablo kɔ'ɔn ra nɔɔ tagobernador Félix

²³ Ta saá təkáká'no nɔɔ ndi'i natropa kəna ra ɔvɪ natropa, ta ñii ñii nayó'o kúu na xá'nda chiño nɔɔ ñii ciento natropa, ta təkáká'no nɔɔ na ɔvɪ yó'o nɪkə'ʌn ra xí'in na, káchí ra:

—Ná kasa ndivi ndó xí'in ɔvɪ ciento natropa xə'ə ña kee na kəə jɪn ñoo kɪvɪ vitin,* ta kɔ'ɔn xá'á na ndə ñoo Cesarea. Saá tuku ka'nda chiño ndó nɔɔ ɔnɪ sɪkɔ ɔxɪ natropa na kúu na yóso kuáyɪ xí'in ɔvɪ ciento natropa na ní'i kəə nánɪ ta sɪjn nɔɔ ña, ta ndi'i natropa yó'o xɪnɪ ñó'ó koo tɪ'va na ña kee na kəə jɪn ñoo kɪvɪ vitin, ta kɔ'ɔn na ñoo Cesarea.

²⁴ Ta taxi ndó sava tɪkuáyɪ ña koso təPablo xí'in natá'an ra, ta koto və'a ndó ña ɔn kóo ña ɔn və'a kundo'o təPablo yichɪ ña və'a xaə ra nɔɔ tagobernador Félix ñoo Cesarea.

²⁵ Ta saá təkáká'no nɔɔ ndi'i natropa nɪtaa ra ñii tutu ña ní'i natropa kuə'ʌn na ña taxi na ña nda'ə tagobernador Félix. Ta ña nɪtaa ra nɔɔ tutu yó'o káchí ña saá:

²⁶ “Yɪ'j kúu j təClaudio Lisias, ta tɪ'ví j tɔ'on chindeé j yó'ó, tata gobernador, tə kúu tə kánoo sɪkón ní ñatɔ'ó nɔɔ ndɪ.

²⁷ Kóni j ndatɔ'on j xí'in ún ndəchun tɪ'ví j tayó'o xaə ra nɔɔ ún. Sava najudío tɪin na ra, ta xa yatin ní ka'ni na ra, níkúu. Ta xɪnɪ sɔ'o j ndí tayó'o kúu ra ñii tʌə tʌnoo Roma, ta saá kama ní kəe j nɪxə'ʌn j xí'in natropa, ta səkəkú ndɪ ra nɔɔ najudío yó'o.

* 23:23 Kəə jɪn ñoo nənɪ ña kəə ɔnɪ ñoo nɔɔ naño Roma.

²⁸ Ta yí'j ndúkú j ña kundaa ini j ndá kuachi kúu ña táxi na xá'a ra, ta saá xá'nda chiño j ñoq ra ña ko'on ra xí'in j ñoq na Junta Suprema najudío ña ná ndaka to'on na ra.

²⁹ Ta saá kundaa ini j ndí táxi na kuachi xá'a ra chi káchí na ndí on vása va'a kisa ndivi ra ndayi mji najudío yó'o, ta ñayó'o on sivi kuachi ndee kúu ña ñoq mji yó naño Roma. Ta saá nda lo'o on koó xá'a ña chikaa ndi ra ini ve'e kaa ni ña ka'ni ndi ra.

³⁰ Ta saá ni, xinj so'o j ndí sava najudío xikoo yu'ú na ña ka'ni na ra, ta xá'a ñayó'o kama ní tí'ví j ra xaa ra ñoq ún vitin. Ta njka'an j xí'in najudío na táxi kuachi xá'a ra ndí xinj ñó'o xaa na ñoq ún ña kasa nani ún xá'a kuachi yó'o. Ta to'on yó'o kúu ndi'í ña ndát'o'on j xí'in ún vitin, tata. Ta va'a ná koo ún", káchí to'on ña nĩtaa ta Claudio Lisias ñoq tutu ña ku'a'an nda'a tagobernador.

³¹ Ta saá natropa yó'o kisa ndivi na ña xá'nda chiño taká'no ñoq na, ta naki'in na ta Pablo xí'in natá'an ra. Ta tá kixaa kuñoó yó'o, ta kee na ku'a'an na, ta njxaa ndi'í na ñii ñoo ña naní Antipatris.

³² Ta saá nĩvi inká kivi, ta ndjko natropa na xíka xá'a, kuano'o na. Ta ta Pablo xí'in natá'an ra ku'a'an na xí'in natropa na yóso kuáyí nda ñoo Cesarea.

³³ Tá njxaa na ñoo Cesarea, ta natropa nataxi na ta Pablo nda'a tagobernador, ta taxí na nda'a ra tutu ña nĩtaa ta Claudio Lisias xá'a ta Pablo.

³⁴ Ta ndi'í ka'vi tagobernador tutu yó'o, ta ndakaa to'on ra ta Pablo ndá ñoo kixi ra. Ta ndakuijn ta Pablo, káchí ra saá:

—Kixi j ñoo ña nákaa estado Cilicia —káchí ra.

³⁵ Ta saá njka'an tagobernador xí'in ta Pablo, káchí ra saá:

—Kundati j nda ná kixaa nivi na táxi kuachi xá'a ún, ta saá kasa nani j xá'a kuachi ún —káchí ra.

Ta saá xá'nda chiño ra ñoq natropa ña kundaa na ta Pablo ini ve'e kaa ña nákaa ñii xiiña ini ve'e ká'no ña kisa va'a tarey Herodes ñoo Cesarea yó'o.

24

Ta Pablo ndakuijn ra xá'a mji ra ñoq tagobernador Félix

¹ Tá njya'a o'on kivi, ta kixaa tasutu ká'no ta Ananías xí'in sava naxiku'a ná'no ñoq najudío, ta xí'in ta bogado mji najudío yó'o, ta tayó'o naní ra Tértulo. Najudío yó'o kixaa na ña taxi na kuachi xá'a ta Pablo ñoq tagobernador Félix.

² Ta saá tagobernador yó'o xá'nda chiño ra ñoq na kisa chiño ñoq ra ña ko'on na ki'in na ta Pablo kixaa ra ñoq ra. Ta saá kixaa ta Pablo, ta ta Tértulo kixá'a ra ká'an ra táxi ra kuachi xá'a ta Pablo yó'o, ta káchí ra saá:

—Tata gobernador, ta ta kánoo síkón ní ñato'ó ñoq ndi, táxa'vi ña'a ní ún chi xí'in ña ndichí ní sijnj ún, ta xí'in ñava'a ní ini ún, va'a ní xá'nda chiño ún ñoq mji ndi naño Israel, ta xa ku'a'a ní kujya va'a ní taku ndi, chi nda ñii ñoo on vása káni tá'an xí'in ndi. Ta yóo ku'a'a ní chiño ná'no xa kisa ndivi ún xá'a ña chindee ún ndi'j.

³ Xá'a ñayó'o ndi'í saá kivi, ta ndi'í saá xiiña kúsij ní ini ndi naki'in ndi ñava'a taxí ún nda'a ndi, ta vitin kóni ndi ka'an ndi xí'in ún saá: "Táxa'vi ní ún, tata, xá'a ndi'í ñava'a yó'o."

4 Ta vitin ɔn vása kóni ndj sandi'i ká ndj yó'ó ña na'á ní ká'án ndj xí'in ún. Ta ndasaá kuiti xáku ndá'ví ndj ɔɔ ún ña konj sɔ'o lo'o ún ña ndatɔ'on ndj xí'in ún xá'a tɔPablo tɔ ñindichi yó'o.

5 Saá chi xínj káxín ndj tayó'o kúu ra ñii tɔa tɔ ɔn vá'a, ta ndatán yóo ñii kué'e xikón saá yóo ra, chi ñii ñii ñoo ɔɔ táku najudío, tayó'o xáa ra ta ndátɔ'on ra xí'in ɔnvi ña sasaá ra ini na xá'a ña nakuita na kani tá'an na xí'in nagobierno. Ta tayó'o kúu ra ñii tɔa taká'no ɔɔ ɔnvi na kúu na ndíkɔn yichj vatá ña nanj yichj nanazareno.

6 Ta ñii kɔvj ñoo Jerusalén xini ndj tayó'o, yóo ra ini ve'e ñɔ'o ká'no, ta ké' ra ña ɔn vá'a ña kúu ña kisa kini ñayj ve'e ñɔ'o. Ta xá'a ñayó'o, tjin ndj ra xá'a ña kasa nani ndj kuachi xá'a ra,

7 ta ɔn-kuchiño ndj, chi ɔnxaá tɔLisias tɔa taká'no ɔɔ kuá'a ní natropa, ta xí'in ndee ndi'i natropa, kɔndaa ra tɔPablo yó'o nda'a ndj.

8 Ta saá tɔLisias xá'nda chiño ra ɔɔ ndj ña taxi ndj kuachi xá'a tɔPablo ɔɔ yó'ó, tata gobernador. Ta vitin táná ndaká tɔ'on mji ún tayó'o, ta saá kundaá ini ún ndí ñandaa kúu tɔ'on ká'án ndj xá'a ra xí'in ún —káchí tɔTértulo xí'in tagobernador Félix.

9 Ta ndi'i najudío na ndóo yó'o ñii yóo yu'u na xí'in tɔ'on ña ká'án tɔTértulo, ta ndakuijn na, ɔnka'án na, káchí na saá:

—Ndixa ñandaa kúu ndi'i tɔ'on ɔnka'án tɔTértulo yó'o —káchí na.

10 Ta saá tagobernador ndan'i ra nda'a ra ɔɔ tɔPablo ña ndakuijn ra ká'án ra. Ta saá ndakuijn tɔPablo, ɔnka'án ra tɔ'on yó'o:

—Tata gobernador, xa kuá'a ní kuyja yó'ó kúu tajuez, ta kisa nani ún xá'a kuachi ɔnvi ñoo ndj najudío. Ta saá kúsi ní ini ña ndakuijn lo'o j ká'án j xá'a j ɔɔ ún.

11 Sakán uxu ɔnvi kɔvj kúu ña kɔxaá j ñoo Jerusalén xá'a ña kasa ká'no j Ndios ve'e ñɔ'o ká'no. Táná ndaká tɔ'on ún xá'a ñayó'o, ta ɔn vása yɔ'vj kundaá ini ún ndí ñandixa kúu ña ká'án j.

12 Ta ɔn sɔvj ñandaa kúu tɔ'on ña ká'án nayó'o, táxi na kuachi xá'a j. Saá chi kɔvj xini na yj' yóo j yoso ké'e yé'é ve'e ñɔ'o ká'no ñoo Jerusalén, ɔn vása yóo j náa j xí'in ndá ñii ɔnvi, ní ɔn vása yóo j sásaá j ini ɔnvi. Ndá lo'o ɔn vása ní-ke'é j saá ve'e ñɔ'o ká'no, ní ɔn-ke'é j saá ve'e ñɔ'o sinagoga, ní ndá ñii xiiña ñoo Jerusalén ɔn-ke'é j saá.

13 Ta nataa na táxi kuachi xá'a j ndá lo'o ɔn kúchiño na kasa ndaa na xá'a kuachi ña káchí na sákuiso na yj'.

14 Ta tɔ'on ña ndaa kúu ñayó'o: yj' kúu ñii tɔa tɔ ndíkɔn yichj tɔJesús, ta nataa yó'o xáni sɔn na ndí yichj vatá kúu ña. Ta yj' kisa ká'no j Ndios ndatán kisa ká'no naxij sikuá ndj ra xina'á. Ta ñii k'va ndatán kandixa na, saá kándixa j tɔ'on Ndios ña ɔntaa tɔMoisés xí'in ndi'i tɔ'on Ndios ña ɔntaa inká naprofeta xina'á.

15 Ta yj' ta xí'in nataa yó'o na táxi kuachi xá'a j, ñii k'va kándixa ndj ndí ñii kɔvj Ndios sanataku ra ɔnvi na ɔnxi'j, án ɔnvi na va'a xjkuu na, án ɔnvi na ɔn vá'a xjkuu na, ta kuita na ɔɔ Ndios ña kasa nani ra xá'a kuachi na.

16 Ta xá'a ña kándixa j ñayó'o, ta ndi'i saá kɔvj chíkaá j ndee ké'é j ñava'a ña kóni Ndios xá'a ña ɔn kóo ndá lo'o ña sandi'i ini j ɔɔ Ndios ta ɔɔ ɔnvi.

17 Xa yóo ɔnvi án ɔnvi kuyja ɔn vása xá'án j ñoo Jerusalén, ta saá ɔnxa'án j ñoo yó'o, chí ní'j s'ún ña xa ɔnkaaya j xá'a ɔnvi nandá'ví na táku ñoo Jerusalén, ta kóni j taxi j ña nda'a na. Ta saá tuku mji j kóni j sɔkɔ j lo'o ñava'a ɔɔ Ndios ve'e ñɔ'o ká'no.

18 Ta xá'a ña kuchiño kǐ'vi jini ve'e ño'o yó'o, xínj ñó'ó kasa ndivi j ndayí ña ká'an xá'a ndasaá nduu j taa tã ndii. Tá ndi'i kisa ndivi j ndi'i ñayó'o, ta ñixiyo j yoso ke'e ye'é ve'e ño'o ká'no yó'o, ta sava najudío na kee ñoo estado Asia ñakutá'an na xí'in j. Ta on vása ní-xiyo kuá'a ní ñivi xí'in j, ni on vása ní-sasaá jini ñivi ña siso na ndá'yi na kani tá'an na.

19 Tá najudío na kee ñoo estado Asia káchí na xínj na yí'j ké'é j ña on vá'a, ta mji nayó'o xínj ñó'ó kixaa na ñoo ún ña chikaá na kuachi sata j.

20 Táná ká'an najudío estado Asia on xiin na kixi na, ta va'a ñivi na yóo yó'o vitin ná ká'an na ndato'on na xí'in ún ndá kuachi kúu ña ñik'vi j. Saá chi na Junta Suprema najudío xa xito ndoso na yí'j, ta ñivi na yóo yó'o xa kúndaá ini na ña ñika'an na Junta Suprema xa'a j. Ta vitin ná ndato'on na xí'in ún ndá kuachi kúu ña ñani'í na ndiso j.

21 Chi yí'j kúndaá ini j ndí ñii lãá kuachi kuchiño sakuiso na sata j kúu ña ñika'an j ñoo nachiño, kachí j saá: "Yí'j kúu taa tã kándixa ndí ndixa nataku ñivi na ñixi'j. Ta xá'a ña kándixaj saá, táxi na kuachi xa'aj", saá ñika'an j xí'in nafariseo ta xí'in nasaduceo na kúu na Junta Suprema najudío —káchí ta Pablo xí'in tagobernador.

22 Ta tagobernador Félix, taa tã xínj va'a xa'a yichí ta Jesús, ñika'an ra, káchí ra saá:

—Va'a on kunani kuachi yó'o vitin, ta ná kundati yó ndá kixaa ta Lisias taa taká'no ñoo ndi'i natropa, ta saá kasa nani j xa'a kuachi yó'o —káchí ra xí'in na.

23 Ta saá ta Félix xa'nda chiño ra ñoo mji tã ndiso chiño xí'in ñii ciento natropa ña chikaá tuku na ta Pablo ini ve'e kaa, ta taxi ra ndayí ña kaka ndika ta Pablo ini ve'e kaa, ta taxi ra ndayí ña kǐ'vi natá'an ta Pablo ini ve'e kaa xa'a ña koto na ra ta xa'a ña taxi na ña xínj ñó'ó nda'a ra.

24 Ta saá ñiya'a lo'o kivi, ta ta Félix xí'in ñási'í ra, ña ñani Drusila, ñajudía kúu ñá, kixaa na ve'e chiño. Ta saá ta Félix xa'nda chiño ra ñoo natropa ndí tava na ta Pablo ini ve'e kaa ña kixaa ra xí'in na ñoo ta Félix ta ñoo ñási'í ra. Ta saá kixaa ta Pablo ñoo na, ta tagobernador Félix yó'o xínj so'o va'a ra to'on ñika'an ta Pablo, ña ndato'on ra xí'in tagobernador ndasaá kuchiño kandixa ra Jesucristo ta kundikon ra yichí ra.

25 Ta ta Pablo, ñika'an ka ra nándaxin ra to'on, káchí ra saá xí'in na:

—Ñivi na kándixa Jesucristo xínj ñó'ó kutaku na xí'in ñandaa, ta xínj ñó'ó nasita xí'in mji na ñoo ña on vá'a. Saá chi vaxi kivi Ndios kasa nani ra xa'a kuachi ndi'í ñivi —káchí ta Pablo xí'in na.

Tá xínj so'o ta Félix to'on yó'o, ta ñiyi'vi ní ra, ta ñika'an ra xí'in ta Pablo, káchí ra saá:

—Xa va'a vitin, on ndato'on ka ún xí'in j. Ta saá ñii kivi táná ñona lo'o ñoo j, ta saá kana j yó'o kixaa ún ñoo j ña ndato'on ka ún xí'in j —káchí ra xí'in ta Pablo.

26 Tagobernador Félix yó'o ndati ra ña ta Pablo taxi se'é ra lo'o si'un nda'a ra xa'a ña saña ña'a ra ko'on ndika ra. Ta xa'a ña ndati ra naki'in ra si'un, kuá'a ní yichí kana ra ta Pablo kixi ra ñoo ra ña ndato'on ra xí'in ra.

27 Ta saá ñiya'a ovi kuya, ta ta Félix on vása kúu ka ra gobernador, ta ñik'vi inka tagobernador ta ñani Porcio Festo. Ta xa'a ña kóni ta Félix kindoo va'a ra ñoo najudío, ñi-xiin ra saña ra ta Pablo ko'on ndika ra. Ta saá nákaa ka ta Pablo ini ve'e kaa kivi ñik'vi ta Porcio Festo kuu ra tagobernador ñoo yó'o.

25

Tq'on yó'o ká'an ña tqPablo ndúkú ra ndí tqrey César kasa nani xq'a kuachi ra

¹ Ta saá kixaa tqFesto ñoo Cesarea ña nakuiso chiño ra kuu ra tagobernador. Tá kundivi ñayó'o, ta nija'a uní kivi, ta kee ra kuá'an ra nda ñoo Jerusalén.

² Ta saá nasutu ná'no xí'in inká naná'no ñoo najudío kixaa na ñoo ra, ta kixá'a na ká'an na sákuiso na kuachi satq tqPablo.

³ Ta ndúkú na ñava'a ñoo tagobernador Festo ña ka'nda chiño ra ndí ná ndikó tqPablo ñoo Jerusalén ña kasa nani na xq'a kuachi ra. Saá chi xa yóo yu'ú na ka'ni na tqPablo tá kuá'an ra yichi ña kuá'an ñoo Jerusalén.

⁴ Ta ndakuijn tqFesto káchí ra saá xí'in na:

—Vitin nákaa tqPablo ini ve'e kaa ñoo Cesarea. Ta yi'i yachi ní ndikó j no'q'j ñoo yó'o.

⁵ Ta va'a sava ndó'o naná'no ñoo najudío ko'on ndó xí'in j ñoo Cesarea. Ta saá tá ndixa yóo kuachi ndiso tqPablo, ta taxi ndó kuachi xq'a ra ñoo j ñoo kán —káchí tqFesto xí'in najudío yó'o.

⁶ Ta tqFesto kindqo ka ra oná án uxu kivi ñoo Jerusalén, ta saá ndikó ra kuano'o ra ñoo Cesarea, ta tuku kuá'an sava naná'no ñoo najudío xí'in ra, ta nixaa na. Tandá inká kivi, ta yóo tqFesto ñoo táyi to'ó ve'e chiño ñoo kisa nani ra xq'a kuachi nivi. Tá kixaa naná'no ñoo najudío ñoo ra, ta saá xá'nda chiño ra ñoo natropa ña tava na tqPablo ini ve'e kaa ña kixaa ra xí'in na ñoo ra.

⁷ Tá kixaa tqPablo ñoo tagobernador yó'o, ta saá naná'no ñoo najudío na kee ñoo Jerusalén kixá'a na táxi na kuachi xq'a tqPablo ñoo tagobernador. Ká'an na sákuiso na kuá'a ní kuachi ndeé satq ra, ta on vása kúchiño na kasa ndaa na xq'a kuachi ña sákuiso na ra.

⁸ Ta saá kixá'a tqPablo ká'an ra ndakuijn ra xq'a mji ra, ta káchí ra saá: —On ko'q kuachi ndeé ndiso j, ta on sivi ñandaa kuu ña ká'an nayó'o, sákuiso na kuachi satq j. Nda lo'o on vása ní-ya'a ndoso j ñoo ndayí najudío, ni on vása ní-ke'é j ña on vá'a ña chikaa ñino ñayí ve'e ño'ó ká'no ñoo Jerusalén, ni on vása ní-ya'a ndoso j ñoo ña xá'nda chiño tqrey César —káchí tqPablo, ndakuijn ra xq'a mji ra ñoo tagobernador Festo.

⁹ Ta tqFesto, xq'a ña kóni ra kindqo va'a ra ñoo najudío, ñindaqa to'on ra tqPablo, káchí ra saá:

—¿Yukía káchí ini mji ún? ¿Án kóni ún ko'on ún ñoo Jerusalén ña kasa nani j xq'a kuachi ún ñoo kán? —káchí tqFesto xí'in tqPablo.

¹⁰ Ta ndakuijn tqPablo káchí ra saá:

—On vá'a saá, chi ve'e chiño yó'o kómí ña ndayí tqrey César, ta saá xini ñó'o kasa nani ún kuachi xq'a j ve'e chiño yó'o. Saá chi xini va'a ún ndí on vása ní-ke'é j nda ñii ña on vá'a xí'in najudío.

¹¹ Tá ndixa ndiso j kuachi ndeé ña táxi nda kivi j, níkuu, ta saá on ndukú j ñoo ún ña on taxi ún kivi j. Ta saá ni, tá on ko'q kuachi ndeé ndiso j, ta nda ñii nivi on vása kómí na ndayí nataxi na yi'i nda'a naná'no ñoo najudío yó'o. Ta vitin ndúkú j ñoo ún, tata gobernador, ña ti'ví ún yi'i ko'on j ñoo mji tqrey César ña kasa nani ra kuachi j —káchí tqPablo xí'in tagobernador Festo yó'o.

¹² Ta saá tqFesto njka'an tá'an ra xí'in nachiño na kuu na kisa chiño yatin xí'in ra, ta saá njka'an ra xí'in tqPablo, káchí ra:

—Vá'a, xa ndúkú ún ña kọ'ọn ún nọọ ẹrey César ñoo Roma ña kasa nani ra xá'a kuáchi ún, ta vitin vẹ'a kọ'ọn ún nọọ ra —káchí ẹFesto xí'in ẹPablo.

Tọ'on yó'o ká'ẹn ndí ẹPablo kịxaẹ ra nọọ ẹrey Agripa ta nọọ kị'vẹ ẹyọ'ọ ñáBerenice

¹³ Ta nɣya'a lo'o kivi, ta ẹrey ẹ nani Agripa xí'in kị'vẹ ra ñáBerenice kịxaẹ na ñoo Cesarea xá'a ña koto na ẹgobnador Festo.

¹⁴ Ta kuá'a ní kivi kịndọ na ve'e ẹFesto, ta saá ndato'on ra xí'in ẹrey Agripa xá'a kuáchi ña táxi najudío xá'a ẹPablo, ta káchí ẹFesto saá xí'in ra:

—Yóo ñii ẹa nani ra Pablo, nákaẹ ra ini ve'e ẹa ñoo yó'o, chi ẹFélix sandakoo ña'a ra xá'a ña kasa nani yi'j xá'a kuáchi ra.

¹⁵ Ta kivi nịxá'ẹn j ñoo Jerusalén, ta naná'no nọọ najudío, na kúu nasutu ná'no xí'in naxịkuá'a, nayó'ọ taxi na kuáchi nọọ j xá'a ẹyọ'ọ. Nịkẹ'ẹn na xí'in j ndí ndíso ra kuáchi ndeé, ta ndúkú na nọọ j ña ka'nda chiño j ña kivi ra.

¹⁶ Ta ndakuiin j káchí j saá xí'in na: “Ndayí mji ndi naño Roma ọn vása táxi ña ndí ñii nivi kivi na tá si'na ọn ẹ'án kọ'ọn na nọọ ẹjuej ña kasa nani ra xá'a kuáchi na. Saá chi nayó'ọ kómí na ndayí ndakuiin na kẹ'ẹn na to'on xá'a mji na nọọ nivi na táxi kuáchi xá'a na”, saá káchí j xí'in na.

¹⁷ Ta saá inka kivi, ta kịxaẹ naná'no nọọ najudío nọọ j, ta xá'nda chiño j nọọ natropa ña kọ'ọn na ki'in na ẹPablo nọọ nákaẹ ra ini ve'e ẹa ña kịxaẹ ra nọọ j.

¹⁸ Tá kịxaẹ ra nọọ j, ta najudío yó'o kịxá'a na táxi na kuáchi xá'a ra. Ta kuáchi ña táxi na ọn sivi kuáchi ndátí j koni so'ọ j kẹ'ẹn na xá'a kúu ña,

¹⁹ chi kuáchi ña chíkaẹ na sẹta ẹPablo kúu kuáchi xá'a yichí mji najudío ña ndasaá ndikọn na Ndios ẹ kisa to'ọ na, chi ká'ẹn najudío yó'o ndí ẹPablo sáná'a ra inka yichí ña ọn vása yóo yu'ú xí'in yichí ña ndikọn najudío. Saá chi ẹPablo sáná'a ra káchí ra xá'a ñii ẹa ẹ nani Jesús, ta ẹyọ'ọ nịxi'j ra ta natakụ ra ta tákụ ra vitin, saá ká'ẹn ẹPablo, sáná'a ra, káchí na.

²⁰ Ta yi'j ọn vása xini vẹ'a j ndasaá kasa nani j kuáchi xá'a yichí ña ndikọn najudío, ta saá nịndakẹ to'on j ẹPablo án vẹ'a kọ'ọn ra ñoo Jerusalén xá'a ña kunani kuáchi ra.

²¹ Ta ni-xiin ra kọ'ọn ra ñoo Jerusalén, ta káchí ra ndí vẹ'a kẹ kọ'ọn ra ñoo Roma xá'a ña kasa nani ẹrey César kuáchi ra. Ta saá xá'nda chiño j nọọ natropa ña tuku chíkaẹ na ra ini ve'e ẹa ẹnda xino kasa ndivi j ndí'j chíno xá'a ña kuchiño ti'vi j ra kọ'ọn ra nọọ ẹrey César ñoo Roma —káchí ẹFesto, ndato'on ra xí'in ẹrey Agripa.

²² Ta saá ndakuiin ẹAgripa, káchí ra saá:

—Yi'j, kóni ní j koni so'ọ j to'on ña kẹ'ẹn ẹPablo yó'o —káchí ra.

Ta ndakuiin ẹFesto, káchí ra saá:

—Vá'a, mji kivi taẹn koni so'ọ ún to'on ña kẹ'ẹn ẹPablo yó'o —káchí ra xí'in ẹAgripa.

²³ Ta kịxaẹ inka kivi, ta ẹrey Agripa xí'in kị'vẹ ra ñáBerenice kịxaẹ na ve'e chíno ká'no, ta kuá'a na nịkị'vi na xí'in ndi'j ñato'ọ na, ta nayó'ọ ndixin na tikoto vẹ'a ña livi ní. Saá tuku natẹa na ndíso chíno xí'in natropa, ta xí'in natẹa na ndíso chíno xí'in chíno ná'no ñoo yó'o ndikọn na kuá'ẹn na sẹta nayó'ọ xí'in ñato'ọ ní, ta saá kịxaẹ na nọọ ẹFesto ve'e

chiño ká'no. Ta saá xá'nda chiño tǎFesto ño natropa ña tava na tǎPablo ña kixaa ra ño ndi'i ñivi na nákutá'an yó'o.

²⁴ Tá kixaa tǎPablo ño na, ta tǎFesto ñika'an ndoso ra ño ndi'i ñivi yó'o, káchí ra saá:

—Tata, tarey Agripa, ta ndó'ó natá'an yó, vitin kúchiño koto ndó tǎ yó'o tǎ ñindichi ño ndó. Ta sata tayó'o ndi'i najudío sákuiso kuachi na ra nda vitin. Tá kivi ñixa'an i ñoo Jerusalén ta saá tuku kivi ndikó j ndixaa j ñoo Cesarea yó'o, ta najudío ñii káchí ká'an na ndúkú na ño j ña ka'nda chiño j ña kivi tǎPablo yó'o xa'a kuachi ndiso ra.

²⁵ Ta yi'i, ñindaqa to'on va'a j ra, ta on vása ní-naní'i kuachi xa'a ña kivi ra. Ta mji ra ká'an ra ndúkú ra ko'on ra ño tarey César xa'a ña kasa nani ra xa'a kuachi ra. Ta saá chikaa ini j ti'vi j ra ko'on ra ñoo Roma.

²⁶ Ta vitin on vása kúndaqa va'a ini j ndá kuachi kúu ña ndato'on j xa'a ña taa j ño tutu ña ti'vi j ko'on nda'a tarey César. Ta xa'a ñayó'o kana j ndi'i ndó ña nakutá'an yó konj so'o yó to'on ña ka'an tǎPablo yó'o. Ta vitin ño mji yó'o tarey Agripa, ndúkú j ña chindeé ún yi'i. Ta vitin ndaka to'on ún tǎPablo, ta konj so'o ún ña ndakuijn ra xa'a ra, ta saá kuchiño ún ndato'on ún xí'in j ndá to'on kúu ña va'a taa j xa'a ra.

²⁷ Chi xáni sijn j ndí ñii chiño kí'ví ní kúu ña ti'vi j ñii tapreso ko'on ra ñoo Roma tá on ko'o tutu ña ká'an yu kúu kuachi táxi ñivi xa'a ra —káchí tǎFesto xí'in ñivi na nákutá'an yó'o.

26

To'on yó'o ká'an

tǎPablo ndakuijn ra xa'a mji ra ño tǎAgripa

¹ Ta saá ñika'an tarey Agripa xí'in tǎPablo, káchí ra saá:

—Vitin va'a ka'an ún ndakuijn ún xa'a mji ún ño kuachi ña sákuiso na sata ún —káchí ra xí'in tǎPablo.

Ta saá tǎPablo ndaní'i ra nda'a ra ño na, ta kixá'a ra ká'an ra, káchí ra saá:

² —Kúsi ní ini j ndí ño yó'ó, tata rey Agripa, kúchiño j ka'an j to'on ña ndakuijn j xa'a j ño kuachi ña naná'no ño najudío sákuiso sata j.

³ Saá chi yó'ó kúu tǎ xín j va'a xa'a yich j ña ndikon mji ndí najudío, ta kúndaqa va'a ini ún yu kúu ña náa ndí xa'a. Ta xa'a ñayó'o xáku ndá'vi j ño ún ña xí'in ña ká'no ini ún konj so'o ún to'on ña ndato'on j xí'in ún vitin.

TǎPablo ndáto'on ra xa'a ña ndasaá xitaku ra kivi si'na on ta'an nakutá'an ra xí'in Jesucristo

⁴ Ta ñika'an tǎPablo, káchí ra saá:

—Ndi'i najudío ná'no kúndaqa va'a ini na ndasaá xitaku j kivi xikuu j talo'o, chi nda kivi kaaku j xitaku j xí'in najudío naño j, ta ñixa'an j ñixiyo j xa'no j ñoo Jerusalén.

⁵ Ta najudío yó'o kúndaqa káxin ini na ndí yi' j xikuu j ñii tafariseo, ta xikuu j tǎ tǎ xindikon ndino'o ní yich j nafariseo, vará yich j yó'o kúu ña yo'vi ní ka ño ndi'i yich j najudío. Ta tá kóni ví najudío yó'o, ta kivi ndakuijn na kasa ndaqa na ndí ndixa xitaku j saá.

⁶ Ta vitin nayó'o chikaa na kuachi sata j chi ndati j ta ndaa ini j ndí Ndios ndixa kasa ndivi ra ñava'a ña kindoo ra xí'in naxij síkuá ndí xina'a.

⁷ Tǎnda kuyja xina'a tǎnda vitin na uxu ovi ti'vi ñivi na kúu sa'ya ñani síkuá taxij síkuá ndí tǎIsrael, ndivi ñoo kisa chiño na ño Ndios, ta ndati

na ta ndáa ini na ndí kasa ndivi Ndios ñava'a yó'o ña kındoqo ra xí'in naxji síkuá na. Tata tarey Agripa, vitin najudío yó'o chíkaa na kuachi sataj chi ñii káchí xí'in nayó'o, yí'í ndátí j ta ndáa ini j ndí Ndios ndixa kasa ndivi ra ña kındoqo ra xí'in nivi.

⁸ Ta ndó'ó, ndi'i nivi na nákutá'an yó'o, ¿ndachun xáni sñi ndó ndí Ndios on vása kómí ra ndee ña sanataku ra nivi na ñixi'í? —káchí taPablo xí'in tarey Agripa ta xí'in na náta'an xí'in tarey yó'o.

TaPablo ndát'o'on ra ndí kuíyq ñiya'a xikuu ra ta xindikõn saxo'vi ní nivi na kándixa taJesús

⁹ Ta saá ká'an ka taPablo xa'a mji ra, káchí ra saá:

—Kuíyq ñiya'a, xani sñi j ndí yichí taJesús taño Nazaret kúu ña yichí vatá, ñakán chíkaa ní j ndee ña sandi'í j xa'a nivi na ndikõn yichí yó'o.

¹⁰ Ta saá xí'in ndayí ña taxi nasutu ná'no nda'a j, ñitiin j ku'a'a ní nivi na ndikõn yichí taJesús na táku ñoo Jerusalén ta taan j nayó'o ini ve'e ka. Ta ñixijo yu'ú j xí'in nivi na xa'ni sava nivi yó'o.

¹¹ Ta ñikí'vi j ini ku'a'a ní ve'e ño'o sinagoga ña nandukú j nivi na ndikõn yichí taJesús, ta saxo'vi ní j na, ña kóni j ndí ka'an na to'on ndiva'a xa'a taJesús ta sandakoo na ña kándixa na ra. Ta ñisaq ní ini j xini j ndi'í nivi na ndikõn yichí taJesús, ñakán xixa'an j ku'a'a ñoo xíyo nándukú j na xa'a ña saxo'vi j na.

TaPablo ndát'o'on ra ndasaá nqkutá'an ra xí'in taJesús ta kándixa ña'a ra

(Hch. 9:1-19; 22:6-16)

¹² Ta saá ñii kivi ku'a'an j nda ñoo Damasco, ta ní'í j tutu ña taxi nasutu ná'no nda'a j, ña taxi na ndayí nda'a j tiin j ndi'í nivi na ndikõn yichí taJesús na kúu na táku ñoo Damasco.

¹³ Ta saá tá xa tónḡaa ma'ño ndivi kúu ña, ta xini j ñii ño'o yé'e ña kixi nda ñoyivi ñino, ta yé'e tá'yá ní ña, ta ndee ka yé'e ña ñoo ño'o ká'no ña yé'e ndivi, ñye'e ña ñoo j ta ñoo nataa na ku'a'an xí'in j.

¹⁴ Ta saá ndiva ndi'í ndi, ta ñakoyo ndi nda ñoo ño'o. Ta xini so'o j ñii to'on ña kúu to'on hebreo, ta káchí ña saá xí'in j: “Saulo, Saulo, ¿ndachun ndikõn ún saxo'vi ún yí'í? Chi xí'in ña kisa toon ún ñoo j, kuiti sátakué'e xí'in mji ún”, káchí to'on xí'in j.”*

¹⁵ Ta saá ndakuijn j, ñika'an j: “¿Yu kúu yó'ó, Tata?”, káchí xí'in ra. Ta ndakuijn ra, káchí ra saá: “Yí'í kúu j Jesús, ta ta ndikõn ún saxo'vi ún.

¹⁶ Ta vitin nakundichi ún, saá chi xa'a ña sakuiso j chiño ká'no sata ún kúu ña ñitivi j ñoo ún. Yí'í ñakaxin j yó'ó kuu ún ñii ta ta kasa chiño ñoo j, ta kuu ún ta ta ndakuijn xa'a j. Xini ñó'ó ndato'on ún xí'in nivi xa'a ña xini ún kivi vitin, ta xini ñó'ó ndato'on ún xí'in na xa'a ña saná'a j yó'ó kivi ña vaxi.

¹⁷ Ta yí'í ndixa sakaku j yó'ó ñoo najudío ñaño mji ún, ta ndixa sakaku j yó'ó ñoo nivi na on vása kúu najudío, chi vitin tí'ví j yó'ó ko'on ún ndato'on ún xí'in nivi na on vása kúu najudío.

¹⁸ Saá chi kóni j ña chindeé ún nivi yó'o ña kundaa káxín ini na yu kúu ñandaq, xa'a ña sandakoo na yichí on vá'a ña naa ní ndikõn na, ta kundikõn na yichí va'a ñoo yóo ño'o yé'e ndino'o. Ta saá on taxi ka na ndayí nda'a ñanímq ndiva'a ká'no Satanás ka'nda chiño ña ñoo na, ta taxi

* **26:14** TaJesús kóni káchí ra ndí taSaulo ké'é ra ndatán ké'é ñii tísindjki tí toon ini, ta káxá'a rí mji ñoo sñin ka ña nákaq ñoo yatq kisa chiño rí, ta saá sátakué'e xí'in mji rí.

xí'in mji na nda'a Ndios ña ka'nda chiño ra ñoq na. Ta xa'a ña kandixa na yí'i, Ndios kasa ká'no ini ra xa'a kuachi na, ta saá ndixa naki'in na ndi'i ñava'a ña taxi Ndios nda'a ñivi na kúu sa'ya ra", kachí tajesús xí'in i.

Tq'on yó'o ká'an ña ndí tqPablo kisa ndivi ra ña xa'nda chiño tajesús kivi ñitivi ra ñoq ra

¹⁹ Ta tqPablo ndato'on ka ra, kachí ra saá xí'in tarey Agripa:

—Ta saá yí'i, tata rey Agripa, nda lo'o on vása ní-kisa só'ó i ñoq ña xa'nda chiño tajesús kivi ñitivi ra ñoq i.

²⁰ Nda víka, si'na kixá'á i ñika'an ndoso i ñoq ñivi ñañoo Damasco tq'on xa'a tajesús. Ta saá ñixa'an i ñoo Jerusalén xí'in ku'a ní ka ñoo ña ndá'vi ndaa estado Judea ña ndato'on i xa'a tajesús. Ta saá ñixa'an i ku'a ní ñoo ñoq táku ñivi na on vása kúu najudío ña ndato'on i xí'in na. Ta ñii ñii ñoo ñoq ñixa'an i, ndato'on i xí'in ñivi xa'a ña xini ñó'ó nandikó ini na, ta sandakoo na yichi on vá'a, ta kivi na yichi Ndios. Ta saá xini ñó'ó ke'é na ñava'a ña saná'a ndí ndixa xa nandikó ini na ta ndikon na yichi Ndios.

²¹ Tq'on yó'o kúu ña ñika'an ndoso i ñoq ndi'i ñivi, ta xa'a ñayó'o sava najudío ñin na yí'i kivi ñixiyo i ke'e ye'é ve'e ño'o ká'no ñoo Jerusalén, ta ndukú na ka'ni na yí'i.

²² Ta Ndios ndixa chindee ra yí'i, ta saá nda kivi vitin táku ka i, ta ká'an ndoso i tq'on va'a xa'a tajesús ñoq ndi'i ñivi. An nakuika kúu na, an nandá'vi kúu na, ta kuiti ká'an i xí'in na tq'on va'a ña ñii yóo yu'ú xí'in tq'on Ndios ña ñitaa tqMoisés xí'in inka naprofeta kuyya xina'á.

²³ Tq'on ña ñitaa nayó'o kachí ña ndí Cristo tq kúu tqa tq ti'vi Ndios sakaku ra ñivi, tayó'o xini ñó'ó xo'vi ra, ta kivi ra. Ta saá kuu ra tanqó natakú ñoq ndi'i ñivi na ñixi'i. Ndatán yóo ño'q ye'e ñoq ñivi na kúu najudío ta ñoq ñivi na on vása kúu najudío, saá koo Cristo, kachí tq'on Ndios ña ñitaa na xina'á —kachí tqPablo xí'in tarey Agripa ta xí'in ñivi na náta'an xí'in ra na nákatá'an yó'o.

Tq'on yó'o ká'an ndasaá ndakuijn tqAgripa ñoq tq'on ña ndato'on tqPablo xí'in ra

²⁴ Ta saá ndakuijn tqFesto, xí'in ndi'i ndee ra ñika'an ra xí'in tqPablo, kachí ra saá:

—Tata Pablo, itaa tq sána kúu yó'ó! Ndixa xa'a ña ku'a ní ka'vi ún, ñayó'o sásána ña siji ún vitin —kachí tqFesto xí'in tqPablo.

²⁵ Ta ndakuijn tqPablo, kachí ra saá:

—Tata Festo, tqa tq kánóo sikón ní ñato'ó ñoq yó kúu ún, ta ndakuijn i xa'a i ndí on sivi tqa tq sána kúu i. Ñandaq va kúu tq'on ña ká'an i xí'in ndó.

²⁶ Ta tarey Agripa xini va'a ra xa'a ndi'i ña ndato'on i xí'in ndó. Saá chi on sivi ña yóo se'é kúu ndi'i ña ñindo'o tajesús. Ta xa'a ña kúndaq va'a ini ra xa'a tajesús, ká'an i ñoq tarey Agripa yó'o xí'in ña ndino'o ní ini i —kachí tqPablo xí'in tqFesto.

²⁷ Ta saá ñindaqa tq'on tqPablo tarey Agripa, kachí ra xí'in ra:

—Tata rey Agripa, ¿án kándixa ún tq'on ña ñitaa naprofeta kuyya xina'á? Ndixa xini i ndí kándixa ún tq'on ña ñitaa na —kachí tqPablo xí'in tarey Agripa.

²⁸ Ta ndakuijn tqAgripa, kachí ra saá xí'in tqPablo:

—¿An xani siji ún ndí xí'in lo'o tq'on ña ndato'on ún xí'in i kúchiño ún sanoo ún ini i ña kivi i yichi tajesús? —kachí ra xí'in tqPablo.

²⁹ Ta ndakuijn taPablo, káchí ra saá:

—Án xí'in lo'o to'on án xí'in ku'a'a ní to'on ña ndato'on i xí'in ún, ndúkú i noq Ndios ndí yó'ó, tata, xí'in ndí'i nivi na nakutá'an yó'o, nduu ndó nivi na kándixa taJesús ñii k'i'va ndatán yi'i kúu i taq ta kándixa taJesús. Ta ndixa on xijn i ña kuu ndó nivi na nó'ni xí'in cadena, ndatán nó'ni yi'i —káchí taPablo xí'in na.

³⁰ Ta saá tarey Agripa, xí'in ñáki'va ra ñaBerenice, xí'in tagobernador Festo, ta xí'in inká nivi na nakutá'an yó'o, nakuita ndí'i na, ta kee na noq xindgo na,

³¹ ta ku'a'an na noq kúchiño na ka'an na xí'in tá'an na. Ta noq ku'a'an na yó'o, nika'an tá'an na, káchí na saá:

—TaPablo yó'o on vása ní-ki'vi ra kuachi ndeé xa'a ña taxi kivi ra, ni xa'a ña xo'vi ra ini ve'e kaq —káchí na, ka'an na xí'in tá'an na.

³² Ta saá nika'an tarey Agripa xí'in tagobernador Festo, káchí ra:

—Tá on vása ní-ndukú tayó'o ko'on ra noq tarey César ña kasa nani ra xa'a kuachi ra, níkuu, ta kuchiño saña yó ra ko'on ndíka ra vitin —káchí tarey Agripa xí'in taFesto.

27

To'on yó'o ká'an ña tagobernador Festo ti'vi ra taPablo ku'a'an ra ñoo Roma

¹ Ta saá kixaa kivi ña chikaa ini tagobernador Festo ña kee ndi ko'on ndi xí'in tón barco nda estado Italia noq nákaa ñoo Roma. Ta natropa na ndaa ve'e kaq nataxi na taPablo ta xí'in inká natqa na xiño'o ini ve'e kaq yó'o, nataxi na nayó'o nda'a ñii taq ta naní Julio. TaJulio yó'o kúu ta ndiso chiño xí'in ñii ciento natropa, ta kúu ra ñii tatá'an ñii ti'vi natropa na naní Compañía Augusta, ta natropa yó'o kúu na kisa chiño noq tarey César.

² Ta ndaa ndi ñii tón barco tón kixi ñoo Adramitio. Ta tón barco yó'o xa yóo ti'va nó kee nó ko'on nó ñii yichí noq ya'a nó ku'a'a ní ñoo estado Asia, ta kukuiin nó lo'o kuiti ñii ñii ñoo yó'o. Ta saá kee ndi ku'a'an ndi xí'in tón barco yó'o. Ta ñii tatá'an ndi ta naní Aristarco ku'a'an ra xí'in ndi. Ta taAristarco yó'o kúu ra taq tañoo Tesalónica ña ndá'vi ndaa estado Macedonia.

³ Ta nitivi inká kivi ta nixaa ndi ñoo Sidón. Ta taJulio, taq ta ndiso chiño xí'in natropa, ke'é ra ñava'a xí'in taPablo taxi ra ña noo ra tón barco ña ko'on ra nakutá'an ra xí'in namigo ra na taku ñoo yó'o. Ta nayó'o chindee na ra, taxi na ña xini ñó'ó nda'a taPablo.

⁴ Ta saá ndaa tuku ndi tón barco ta kee ndi ku'a'an ndi. Ta mji chí xiiña noq ku'a'an ndi, ndeé ní vaxi tachí ña káni tón barco, ta xa'a ña káni ní tachí yó'o ña chinda'á ña tón barco nandikó nó chí sata, yo'vi ní táxi ña ko'on ndi chí noq. Ta xa'a ñayó'o chikaa ini ndi nasama ndi yichí noq ko'on ndi. Ta saá ñaki'in ndi ku'a'an ndi ta nija'a ndi ñii tá'vi ñoo isla Chipre noq on vása ndeé ní káni tachí.

⁵ Ta saá kee ndi ku'a'an ndi, ta nija'a ndi yatin ñoo estado Cilicia xí'in ñoo estado Panfilia, ña ñó'o yu'u takuii, ta saá nixaa ndi ñoo Mira ña ndá'vi ndaa estado Licia.

⁶ Ta ñoo Mira yó'o taJulio, taq ta ndiso chiño, naní'i ra ñii barco tón kixi ñoo Alejandría ta ku'a'an nó nda ñoo estado Italia. Ta taJulio xa'nda chiño ra noq ndi ña ndaa ndi tón barco yó'o. Tá ndi'i ndaa ndi nó, ta kee ndi ku'a'an ndi.

⁷ Ta xa kuə'a ní kivi kúu ña ñó'o ndi kuə'an ndi, chi kuee ní kuə'an tón barco, saá chi yó'vi ní kuə'an tón yó'o xə'a ña ndeé ní káni tächí ña vaxi chí nqə kuə'an ndi. Ta nɣya'a ndi yatin ñoo Gnido, ta ɔn vása ní-kivi xaə ndi ñoo yó'o, chi ndeé ní káni tächí. Ta saá tuku nəsama ndi yichí ta kuə'an ndi chí sur, ta kuə'an ndi yá'a ndi yatin ñoo isla Creta, ñii tá'vi nqə ɔn vása ndeé ní káni tächí, ta nɣya'a ndi ñii xiiña isla yó'o, ña nani Salmón.

⁸ Ta kuee ní kuə'an tón barco xí'in ndi nqə takuií, ta kánóo nó kuə'an nó yatin nqə yóo ño'q yichí. Ta saá yó'vi ní nɣxaə ndi ñii xiiña ña nani Buenos Puertos, ña yóo yatin xí'in ñii ñoo ña nani Lasea ña nákaə isla Creta.

⁹ Xa kuə'a ní kivi kúu ña kee ndi ñoo Cesarea, chi tón barco kuee ní kuə'an nó, ta vitin xa yatin ní tɔndaə ña kixaa unj yqə ña vixin, saá chi xa ndi'i vikə najudío ña kúu ña yóo so'on na. Ta unj yqə vixin yó'o kúu ña yjyo ní kaka tón barco nqə takuií mɔni.

¹⁰ Ta xə'a ña yjyo ní yó'o, ndəto'on təPablo xí'in nataə na ndiso chiño xí'in tón barco, káchí ra saá xí'in na:

—Nataə tá'an yó, táná kee yó vitin ña kə'ɔn yó xí'in tón barco nqə takuií, ta xini j ndi kundo'o yó ña ɔn vá'a. Saá chi yjyo ní ndi'i xə'a ñakía'vi ña ñó'o ini tón barco ndiso nó, ta saá tuku yjyo ní ndi'i xə'a mji yó xí'in tón barco nqə takuií —káchí təPablo xí'in na.

¹¹ Ta təJulio ni-xiin ra chikaa sɔ'o ra tɔ'on yó'o ña ndəto'on təPablo xí'in na, ta va'a kə chikaa sɔ'o ra tɔ'on ña nɣkə'an tə tə káva tón barco, ta chikaa sɔ'o ra tɔ'on ña nɣkə'an tə tə xí'in yitɔn tón barco.

¹² Ta na ɔvi təa yó'o xí'in kuə'a ní nataə na kisa chiño nqə na, yóo yu'ú na ndi ɔn vá'a Buenos Puertos yó'o xə'a ña kindɔo na unj yqə vixin. Ta nɣkə'an na ndi va'a chikaa na ndeə xí'in mji na ña kə'ɔn na xí'in tón barco ndə ñoo Fenice, ña nákaə inkə tá'vi isla Creta, ta va'a kə ná kindɔo tón barco kundichi nó ñoo yó'o ndi'i yqə vixin ní, chí ñoo Fenice yó'o tívi xito ndaa ña chí noreste ta tívi xito ndaa ña chí sureste.

Tɔ'on yó'o ká'q̄n xə'q̄ ña ndeé ní káni tächí tón barco kivi kuə'an nó nqə takuií mɔni

¹³ Ta ñii kivi va'a ní livi xika tächí ña kixi chí sur, ta saá nɣvi na kisa chiño ini tón barco, nɣkə'an na, káchí na saá:

—Va'a vitin, chí tächí ña xika yó'o kivi chindeé ña tón barco xaə nó ndə ñoo Fenice —káchí na.

Ta saá ndaa ndi'i ndi tón barco, ta na kisa chiño ini tón barco nəsita na ndi'i yo'q ña nó'ni kəa ná'no ña veé ní, ña ñó'o ini takuií, ña kúu ña ɔn vása táxi kə'ɔn tón barco ndə ñii xiiña. Tá ndi'i ña təva na ñaveé yó'o, ta nɣsaña tón barco, ta kee nó kuə'an nó xí'in ndi, ta kánóo nó, kuə'an nó yu'ú takuií mɔni, yatin nqə yóo ño'q yichí isla Creta.

¹⁴ Ta saá ñii kama kixá'a ndeé ní káni tächí na'á ña nani Euroclidón. Ta tächí yó'o vaxi ña chí ma'ño nqə kəta ño'o xí'in chí norte, ta ndeé ní káni tächí yó'o tón barco.

¹⁵ Ta saá ni-kuchiño kə'ɔn kə ndi chí nqə kóni ndi kə'ɔn ndi. Ñakán saña ndi ña káva ndi tón barco nqə kóni ndi kə'ɔn nó xí'in ndi, ta va'a kə sandakoo ndi ndi ña tächí ná ka'nda chiño ña míchi kə'ɔn nó.

¹⁶ Ta saá nɣxaə ndi yatin nqə nákaə isla lo'o ña nani Clada, ta kuə'an ndi ñii tá'vi nqə ɔn vása ndeé ní xika tächí. Ta tón barco ká'no nqə ñó'o ndi kuə'an ndi, ñoo nó ñii tón barco lo'o, kuə'an nó, ta saá xí'in ñayó'vi

ní ñasita ndi tón lo'o yó'o, xa'a ña koṭo chinda'á taḫi nó, ta kani nó tón barco ká'no. Ta saá chikaḡ va'a ndi tón lo'o yó'o ini tón barco ká'no.

17 Ta saá xí'in kuḡ'a ní yo'o, nataḡa na kisa chiño xí'in tón barco ká'no, chisúku ndaa na kuḡ'a xiiña nó ña katón kútu na nó, xa'a ña chindee ña nó ña on ndaṭa nó. Saá chi yí'vi ní na koṭo taḫi ña ndee ní káni, chinda'á ña tón barco ña ko'on nó nda Sirte, ña kúu ñii xiiña noḡ on vása kónó takuii m̄ini, ta yí'vi na koṭo kani ndaa tón barco noḡ yoṭi ña yóo ini takuii, ta tani nó. Ta xa'a ña yiyo yó'o, saṇoo na tikotḡ ndika ña nó'ni noḡ yiton tón ñíndichi saṭa tón barco, ta sandakoo na tón barco ko'on nó chí noḡ chinda'á taḫi nó.

18 Ta niṭivi inkḡ kivi, ta nda lo'o on xiin taḫi yaḡ ña, ta ndee ní káni ka ña tón barco noḡ ñó'o ndi. Ta saá niṭivi na kisa chiño ini tón barco ṭava na ñavee ndiso nó ña kúu ñakía'vi ñó'o ini nó, ta saḡana na ndi'i ñakía'vi yó'o ini takuii m̄ini xa'a ña ndukama tón barco yó'o.

19 Saá kúu, ta kixaa kivi unj, ta nda lo'o on vása yaḡ taḫi, ni on vása ní-xikuiin koon saṭi, ta ndi'i ndi ñó'o ini tón barco, ṭava ndi ndi'i nda'a chiño válí, ta saḡana ndi ña ini takuii xa'a ña ndukama ka nó.

20 Ta ndivi ñoo ndee ní káni taḫi, ta ndee ní koon saṭi. Ta saá niya'a kuḡ'a ní kivi, ta on vása ní-xini ndi kimi, ni on vása ní-xini ndi ño'o ña ye'e ndivi. Ta on vása ní-ka'an ka ndi ña kuchiño kutaku ndi, saá xáni s̄ni ndi.

21 Ta saá niya'a kuḡ'a ní kivi, ta ndi'i ndi na ñó'o ini tón barco nda lo'o ni-xixi ndi. Ta saá taPablo ñakundichi ra ma'ño noḡ nákutá'an ndi'i nataḡa na kisa chiño ini tón barco, ta njka'an ra xí'in na, káchi ra saá:

—Ndó'ó tata, xa njka'an j xí'in ndó ndi on vása va'a sandakoo yó isla Creta. Tá ní chikaḡ so'o ndó to'on ña njka'an j xí'in ndó, níkúu, ta saá on kóo ña yo'vi xó'vi yó vitin, ni on vása ní-ndaño'ó kuḡ'a ñi ñakuika xí'in ñakía'vi ña xiño'o ini tón barco yó'o, níkúu.

22 Ta saá ni, on kundi'i ini ndó, ta va'a ka chikaḡ ndó ndee ini m̄i ndó, chi nda ñii yó ñó'o yó'o on kivi yó, ndasaá kuiti tón barco yó'o ndi'i xa'a.

23 Saá chí ñoo ndive'e niṭivi noḡ j ñii ñaángel ña kee noḡ Ndios, Taḡa taKá'no noḡ j, ta kúu ra taḡa ta kisa chiño j noḡ.

24 Ta njka'an ñaángel yó'o xí'in j, káchi ña saá: “On kuyi'vi ún, Pablo, chí ndixa xaḡ ún noḡ taṭey César ña kasa nani ra kuḡchi xa'a ún. Ta inkḡ ñava'a ke'e Ndios xí'in ún kuu ña saḡaku ra ndi'i niṭivi na ñó'o ini tón barco xí'in ún, ta nda ñii ndó'ó on kivi ndó”, káchi ñaángel xí'in j.

25 Ta saá va'a chikaḡ ndó ndee ini ndó, chí kúndaḡ ini ndi Ndios kúu taḡa taṇdaḡ, ta ndixa kasa ndivi ra ndi'i to'on ña njka'an ra xí'in j.

26 Ta vará on takué'e nda ñii m̄i yó, ta tón barco yó'o ndi'i xa'a nó tá xaḡ nó yatin ño'o yiḫi ñii isla —káchi taPablo xí'in nataḡa na kisa chiño xí'in tón barco yó'o.

27 Ta saá niḡiṇo uxu komj kivi, ta kánóo tón barco noḡ takuii ñii xiiña ña naní Mar Adriático. Ta xa niṭondaḡ ma'ño ñoo kúu ña, ta nataḡa na kisa chiño xí'in tón barco xáni s̄ni na ndi xa nixaa ndi yatin noḡ yóo ño'o yiḫi.

28 Ta saá saṇoo na ñii yo'o ña nó'ni noḡ xí'in ñavee lo'o, ña kúu ña xini ñó'ó na cho'on ki'va na ñakónó takuii. Ta saá tá saṇoo na ñayó'o ini takuii, ta kúndaḡ ini na ndi oko xa'on ñii metro kúu ñakónó ini takuii yó'o. Ta saá inkḡ xíká ka lo'o kuḡ'an tón barco, ta tuku saṇoo na yo'o ini takuii ña cho'on ki'va na ndasaá kónó takuii. Ta saá kúndaḡ ini na ndi oko uxḡ metro kúu ñakónó takuii vitin.

29 Ta saá kixá'á yí'ví na koṭo kani t̄ixin tón barco yuu ná'no ña ñó'o ini takuii noḡ xa yatin yóo ñó'o yichí. Ta tuku t̄ijin na kom̄j ñaveé ná'no ña nó'ni ndaa tón barco ta saṇoo na ña ini takuii xa'á ña chindeé ña kundichi tón barco noḡ takuii, ña on ko'ṇon nó noḡ yóo yuu. Ta saá ndúkú na noḡ Ndios ña yaḫi ní kixaa ña t̄ivi inka kivi.

30 Ta sava nataa na kisa chiño xí'in tón barco xáni s̄inj na ndí va'a ka ná sakaḡu xí'in m̄ji na. Ta saá kixá'á na sánoo se'é na tón barco lo'o xa'á ña kanóo nó noḡ takuii. Ta ndákuiti ña sákuu na kúu ña sánoo na ñaveé ná'no, chi nataa yó'o ch̄ikaḡ ini na ko'ṇon se'é na xí'in tón barco lo'o yó'o nda noḡ yóo ñó'o yichí ña kaḡu na.

31 Ta taPablo kundaa ini ra yu kúu ña kóni nataa yó'o ke'é na, ta saá kee ra kuá'ḡan ra noḡ yóo taḡa ta ndiso chiño ta noḡ yóo natropa ra xí'in ra. Ta n̄jxaa ra, ta n̄jka'ḡan ra, káchí ra saá xí'in na:

—Ndi'i m̄ji yó x̄inj̄ ñó'ó kindoo ka yó ini tón barco ká'no yó'o, ta saá va'a kaḡu ndi'i yó. Táná sava yó kee yó ko'ṇon yó ta sandakoo yó tón barco yó'o, ta saá on kuchiño kaḡu ndi'i yó —káchí taPablo xí'in na.

32 Ta natropa ch̄ikaḡ so'o na to'ṇon yó'o, ta xa'nda na yo'o ña nó'ni tón barco lo'o, ta n̄jsañá nó, kuá'ḡan m̄ji nó noḡ takuii m̄jni.

33 Ta xa yatin ní ña t̄ivi inka kivi kúu ña, ta taPablo n̄jka'ḡan ra ndúkú ra noḡ ndi'i n̄jvi na ñó'o ini tón barco xí'in ra, káchí ra saá:

—Ta vitin xa n̄jya'a uxu kom̄j kivi ta ndá lo'o on vása x̄ixi ndó.

34 Ta vitin xáku ndá'v̄ij̄ noḡ ndó ña kuxu ndó lo'o xa'á ña kukomí ndó ndee, saá chi kundaa ini ñi ndí ndá lo'o on takué'e ndá ñii m̄ji yó —káchí taPablo xí'in na.

35 Ta saá k̄i'in taPablo s̄it̄a va'a ta n̄jka'ḡan ra xí'in Ndios, káchí ra saá:

—Táxa'vi ña'á ún, Tata Yivá yó Ndios, chi táxi ún ña x̄inj̄ ñó'ó kuxu ndi —káchí taPablo xí'in Ndios.

Ta saá saḡuáchi ra s̄it̄a va'a yó'o, ta kixá'á ra x̄ixi ra lo'o ña.

36 Ta xí'in ña ke'é taPablo saá, ch̄ikaḡ ra ndee ini nataa yó'o, ta kixá'á na x̄ixi na.

37 Ta ndi'i m̄ji ndi na ñó'o ini tón barco yó'o kúu ndi ovi ciento un̄j s̄iḡo xa'ṇon ñii n̄jvi.

38 Tá ndi'i x̄ixi ndi'i nataa na kisa chiño xí'in tón barco, ta saḡana na ndi'i ñaveé ña kúu ndik̄in trigo xí'in ndik̄in cebada ta xí'in inka ña ndiso tón barco, saḡana na ndi'i ñayó'o ini takuii xa'á ña ndukama ka tón barco.

To'ṇon yó'o ká'ḡan ndasaá ndi'i xa'á tón barco

39 Ta n̄jt̄ivi inka kivi, ta on vása ní-kuchiño kundaa ini na m̄ji ndá'vi ndaa ñó'o yichí ña x̄ito na nákaa yatin. Ta saá x̄ito na ñii x̄iñña ña kúu nina yoṭí yu'u m̄jni, ta xáni s̄inj̄ na saá: Va'a ná chikaḡ yó ndee ña ko'ṇon yó xí'in tón barco, ta xaḡ yó ndá x̄iñña kaḡ noḡ yóo yoṭí, saá ch̄ikaḡ ini na.

40 Ñakán xa'nda na yo'o ña nó'ni ka ná'no ña veé ní, ña ñó'o ini takuii, ta ndaxin na yo'o ña nó'ni tón yiton tón x̄inj̄ ñó'ó na káva na tón barco. Ta saá naḡani ndichi na saṭa tón barco ñii yiton káni, ta ch̄iko'ni na ñii tikot̄o lo'o noḡ nó, xa'á ña chinda'á taḫi tón barco ko'ṇon nó noḡ yóo yoṭí.

41 Ta saá kuá'ḡan tón barco, ta on ta'án ka xaḡ nó yu'u takuii, ta kaḡni ndaa t̄ixin nó noḡ yoṭí, noḡ on vása kóno ka takuii m̄jni. Ta saá n̄j-kuchiño nó ko'ṇon ka nó, chi t̄ixin nó kaḡni ndaa ña noḡ yoṭí. Ta xí'in ña ndee ní káni ndaa takuii tón barco yó'o taṇda kixá'á nó chaḫi nó.

⁴² Ta xáni sijn̄ natropa ña ka'ni na ndi'i napreso, chi yí'ví na koṭo ndava ni'ni nayó'o noṭ takuií ta kaḱu na ko'ṭon ndíkā na, saá xáni sijn̄ natropa yó'o.

⁴³ Ta ṭa ṭa ndíso chiño xí'in natropa n̄i-xiin ra ña ka'ni na ṭaPablo, ta saá xa'nda chiño ra noṭ natropa ndí ṭon ka'ni na nda ñii napreso. Ta xa'nda chiño ra noṭ ndi'i n̄vi na ñó'o ini tón barco, káchí ra saá xí'in na:

—Si'na ndi'í ndó na va'a kúchiño kunoo ko'ṭon mató'ón noṭ takuií, vitin kee ndó ko'ṭon ndó, ta xaḱ ndó nda noṭ yóo ño'o yichí kaḱ.

⁴⁴ Ta ndó'o na ṭon vása kúchiño kunoo ko'ṭon mató'ón noṭ takuií, ñii ñii ndó xini ñó'o tiin ndó yitṭon tón barco yó'o, tón kúu tón chaḱchi, ña kuchiño kundoso ndó saṭa nó, ta xaḱ ndó nda noṭ yóo ño'o yichí kaḱ —káchí ṭa ndíso chiño yó'o.

Ta saá k̄sa ndivi ndi to'on ña n̄ka'ḱan ra xí'in ndi, ta va'a n̄ixaḱ ndi'í ndi noṭ yóo ño'o yichí yu'u takuií m̄ini, ta nda lo'o ṭon vása ní-takué'e nda ñii ndi.

28

To'on yó'o ká'ḱan xa'q

ña n̄indo'o ṭaPablo ñoo isla ña n̄ani Malta

¹ Tá n̄ixaḱ ndi'í ndi noṭ ño'o yichí ña nákaḱ yu'u takuií m̄ini yó'o, ta saá x̄inj̄i so'o ndi ndi ño'o yó'o n̄ani ña isla Malta.

² Ta n̄vi na táku yó'o, va'a ní n̄aki'in na ndi'í. Ta kama xa'mi na ñii ño'o xa'á ña nasaḱ lo'o ndi, chi kóon ní saṭi, ta ȳixin ní.

³ Ta ṭaPablo n̄ixa'ḱan ra k̄aya ra ñii nomi titṭon, ta ṭan ra titṭon yó'o noṭ ño'o x̄ix̄i. Ta xa'á ña ñi'ní ní ño'o x̄ix̄i yó'o, ta ñii t̄kkoṭ t̄ix̄at̄i k̄eta rí t̄ix̄in titṭon yó'o, ta t̄jin rí nda'á ṭaPablo, ta tákaḱ ndaa rí nda'á ra.

⁴ Tá x̄ini n̄vi ña t̄jin t̄kkoṭ x̄at̄i yó'o nda'á ṭaPablo, ta n̄ka'ḱan xí'in tá'an na, káchí na saá:

—Ndixa ṭayó'o kúu ra ñii ṭa ṭa ṭon vá'a ṭa xa'ni n̄vi, ta xa'á ñayó'o ndios ña k̄isa to'ó yó ña n̄ani “ñandaḱ” ṭon taxi k̄a ña kutaku ṭayó'o. Vará k̄uchiño ra n̄kaḱu ra noṭ takuií m̄ini, ta vitin ndios m̄i yó yó'o ch̄itóni ña k̄iv̄i ra —káchí na, ká'ḱan na xí'in tá'an na.

⁵ Ta ṭaPablo saḱisin ra nda'á ra noṭ tákaḱ ndaa t̄kkoṭ x̄at̄i noṭ ño'o x̄ix̄i, ta t̄kkoṭ yó'o naḱava rí noṭ ño'o, ta nda lo'o ṭon koṭ ña ní-ndo'o ṭaPablo.

⁶ Ta saá n̄vi n̄akutá'an yó'o xito na yu kúu ña kundo'o ṭaPablo, chi ndati na ama k̄ixá'á kaa kuiño ndi'í ȳik̄i koṭnu ra, án ñii kama nakava ra k̄iv̄i ra. Ta saá na'á ní x̄indati na, ta nda lo'o ṭon koṭ ña ṭon vá'a ní-ndo'o ṭaPablo. Ta saá naḱama na ña xáni sijn̄ na, ta n̄ka'ḱan xí'in tá'an na, káchí na saá:

—Ñii ndios kúu ṭayó'o, ñakán ṭon koṭ ña ní-ndo'o ra —káchí na, ká'ḱan na.

⁷ Ta yatin noṭ n̄ixaḱ ndi noṭ ño'o yichí yó'o, yóo ve'e ñii ṭa taká'no noṭ ndi'í n̄vi na táku ñoo yó'o, ta n̄ani ra Publio. Ta ṭayó'o va'a ní n̄aki'in ra ndi'í, ta kaṇa ra ndi'í ko'ṭon ndi xí'in ra ve'e ra. Ta n̄ixaḱ ndi ta k̄indoṭo ndi xí'in ra ve'e ra un̄i k̄iv̄i.

⁸ Ta yivá ṭaPublio yó'o ndeé ní ndó'o ra, kómi ra kué'e ka'n̄i, ta kóon ní ini ra n̄ji. Ta saá n̄ixa'ḱan ṭaPablo noṭ kándú'u ṭa ndeé ndó'o yó'o, ta ch̄iso ra nda'á ra sijn̄ ṭayó'o, ta ndukú ra noṭ Ndios xa'á ra, ta saá nduv̄a'ra ra.

⁹ Ta saá ndi'í n̄vi na ndeé ndó'o, na táku ñoo isla Malta yó'o, k̄ixaḱ na noṭ ṭaPablo, ta xí'in ndeé Ndios sandúva'a ndi'í ra na.

¹⁰ Ta xá'a ñayó'o, ñivi nañoo yó'o kisa tó'ó ní na ndi'i, ta taxí na ña xíní ñó'ó nda'a ndi. Tá xa yatin kixaa kivi ña kee ndi ñoo yó'o, ta saní'i na ndi'i kuá'a ní ña xíní ñó'ó noq ndi ko'on xí'in ndi ñoo Roma.

Tq'on yó'o ká'an xá'a tqPablo ñixaa ra ñoo Roma

¹¹ Xindqo ndi ñoo isla Malta unj yoo, ta saá ndaa ndi inká tón barco, tón xindichi ñoo isla Malta ndi'i yoo vixin. Tón barco yó'o kee nó ñoo Alejandria, ta noq nó, yíta ovi na'ná nandios vatá na kisa tó'ó ñivi na kúu nagriego, ta nandios yó'o naní Cástor xí'in Pólux.

¹² Ta ndaa ndi tón barco yó'o, ta kuá'an ndi ñoo Siracusa xí'in nó. Tá ñixaa ndi ñoo yó'o, ta kindqo ndi unj kivi.

¹³ Ta saá kee tuku ndi ta kuá'an ndi xí'in tón barco, ta ñixaa ndi nda ñoo Regio. Tá ñitivi inká kivi, kixá'á xíka lo'o tachi ña kixi chí sur, tachi va'a xikuu ña, chí chindee ña ndi'i ña kama ka kuá'an tón barco xí'in ndi. Ta saá inká kivi ñixaa ndi ñoo Puteoli.

¹⁴ Ta ñoo yó'o nakutá'an ndi xí'in sava ñivi na kándixa taJesús, na táku ñoo yó'o. Ta nayó'o ndukú na noq ndi ña kindqo ndi xí'in na uxá kivi. Ta kindqo ndi xí'in na, ta saá ñiya'a uxá kivi, ta kee ndi, ta kuá'an xá'á ndi ta ñixaa ndi nda ñoo Roma.

¹⁵ Ta sava ñivi na kándixa taJesús na táku ñoo Roma, xa xini so'o nayó'o ña vaxi ndi yichi. Ta saá kee na ñoo Roma, ta kuá'an na ña nakutá'an na xí'in ndi yichi. Ta sava ñivi na kándixa taJesús yó'o nakutá'an na xí'in ndi ñoo ña naní Foro de Apio, ta inká sava nayó'o nakutá'an na xí'in ndi ñii xiiña ña naní Tres Tabernas. Tá nakutá'an tqPablo xí'in ndi'i nayó'o, ta ñika'an ra xí'in Ndios, taxí ra ña táxa'vi ña'á, ta ñaki'in ini ra nde.

¹⁶ Tá ñixaa ndi ñoo Roma, ta saá taq ta ndíso chiño xí'in natropa nataxi ra ndi'i napreso nda'a ñii taká'no noq natropa ñoo Roma. Ta nachiño ñoo Roma taxí na ndayí nda'a tqPablo ña kutaku ra ñii ve'e, vará ndivi ñoo xíní ñó'ó koo ñii tatropa xí'in ra xá'a ña kundaa ña'á ra.

TqPablo ñika'an ndoso ra tq'on va'a xá'a taJesús noq najudío na táku ñoo Roma

¹⁷ Ta saá ñiya'a unj kivi, ta tqPablo kána ra nataa na kúu naná'no noq najudío na táku ñoo Roma xá'a ña kixaa na noq ra. Tá kixaa na nakutá'an na ve'e noq yóo tqPablo, ta saá kixá'á ra ndátq'on ra xí'in na, káchí ra saá:

—Nata'an yó, kóni ña kundaa ini ndó ndí yi'j on vása ní-ke'éj nda ñii ña on vá'a xí'in nañoo yó najudío, ni nda lo'o on vása ní-chikaa j ñino yichi ña xindikon naxi sikuá yó xina'á. Ta vará on ko'ó ña on vá'a ní-ke'éj xí'in nañoo yó, ta sava naná'no noq najudío na táku ñoo Jerusalén tjin na yi'j, ta taxí na yi'j nda'a nachiño ñoo Roma.

¹⁸ Ta nachiño yó'o, kuá'a ní ña ñindaqá tq'on na yi'j, ta ñi-naní'i na nda ñii kuachi ndíso j xá'a ña xíní ñó'ó kivi j. Ta nachiño yó'o káchí ini na saña na yi'j ña ko'on ndika j.

¹⁹ Ta saá ni, naná'no noq najudío on vása ní-xiina na ña saña j ko'on ndika j. Ta saá on vása ní-xiyo inká ña kuchiño ke'éj, ta va'a ka ndukú j ko'on j noq tarey César xá'a ña kasa nani ra kuachi j. Saá ke'éj, vará yi'j on ko'ó kuachi chikaa j saqá ñañoño yó najudío.

²⁰ Ta saá kána j ndó'ó vitin nakutá'an ndó yó'o xá'a ña ka'an tá'an yó, chí kóni ña kundaa ini ndó ndachun nó'ni j xí'in cadena yó'o vitin. Saá chí yi'j kúu j ñii tapreso xá'a ña kándixa j ndí xa kixaa taq ta xindati naxi

síkuá yó. Ta ɬa yó'o kúu ɬa ɬa kɛndɔo Ndios ti'ví ra ña sakaku ra mji yó —káchí ɬaPablo xí'in najudío na ɱakutá'an yó'o.

²¹ Ta ndakuijn na, káchí na saá xí'in ra:

—On ɬa'án naki'in ndi nda ñii tutu ña kee ñoo estado Judea ña ká'án xa'á ún, ta natá'an yó najudío na kúu na kee ñoo Jerusalén ta kixaa'á na nɔɔ ndi, nda ñii nayó'o on vása ní-ka'án na ña on vá'a xa'á ún xí'in ndi.

²² Ta vitin mji ndi kóni ndi koni so'o ndi ña ndato'on ún xí'in ndi xa'á ña kándixa ún. Saá chi xinj so'o ndi kuá'á ní nivi ndi'i saá xiiña kándiva'a na xa'á yichí ña ndikɔn ún, chi ká'án na káchí na ndi yichí vatá kúu ña —káchí najudío ɱakutá'an yó'o xí'in ɬaPablo.

²³ Ta saá kɛndɔo na ndá kivi kuu ña nakutá'an na xa'á ña koni so'o na to'on ña ndato'on ɬaPablo xí'in na. Tá kixaa'á kivi yó'o, ta kuá'á ní nivi ɱakutá'an na ve'e ɬaPablo. Tãda xitaan tãda ñoo, ndato'on ɬaPablo xí'in nivi yó'o. ɬaPablo nika'án ra saná'a káxín ra na xa'á yichí nɔɔ xá'nda chiño Ndios, ta ndato'on ra xí'in na, chi kóni ra kundaɔ ini na ndi to'on Ndios ña ñitaa ɬaMoisés xí'in inká naprofeta kuyja xina'á, ñii yu'ú ká'án ña ndi ɬaJesús kúu Cristo, ɬa ɬa kɛndɔo Ndios ti'ví ra xa'á ña sakaku ra nivi.

²⁴ Ta sava nivi na ɱakutá'an yó'o kándixa na to'on ña ndato'on ɬaPablo xí'in na, ta sava na on vása ní-xiin na kandixa na to'on yó'o.

²⁵ Ta xa'á ña on vása ní-kuchiño koo yu'ú na, kixá'á na náa na xí'in tá'an na xa'á to'on ña ndato'on ɬaPablo xí'in na. Ta saá tá on ɬa'án ka kee na no'o na ve'e na, ta nika'án ɬaPablo xí'in na, káchí ra saá:

—To'on ña ndaa kúu ña nika'án Nima Ndios xí'in ɬaprofeta Isaías kuyja xina'á, ta ñitaa ra to'on yó'o xa'á ña ndasaá ke'é naxii síkuá yó. Ta vitin ndó'ó ñii ki'va saá kisa ndivi ndó to'on yó'o. Ta to'on Ndios yó'o ña ñitaa ɬaIsaías kuyja xina'á, káchí ña saá:

²⁶ Káchí Ndios xí'in yi'i, ɬaIsaías, ña ko'onj nɔɔ nañooj naIsrael, ta ndato'onj xí'in na, káchí saá:

“Vará xinj so'o ní ndó, ta nda ñii kivi on vása kundaɔ ini ndó ña xinj so'o ndó.

Vará xito ní ndó, ta nda ñii kivi on vása kundaɔ ini ndó yu kúu ña xito ndó.

²⁷ Saá chi nima ndó xa kutá'yá yuu ña.

Ta so'o ndó, ɱakasi kútɬu ndó ña,
ta nduchɬu nɔɔ ndó, ɱakasi ndó ña,
chi on xijn ndó koto ndó,
ni on xijn ndó koni so'o ndó.

Ña ké'é ndó saá kúu ña on xijn ndó kundaɔ ini ndó ñandaɔ,
ni on xijn ndó ndikó ndó kixi ndó nɔɔj ña sanda'a j ndó'ó”,
káchí Ndios xí'in naxii síkuá yó naIsrael, saá ñitaa ɬaprofeta Isaías kuyja xina'á.

²⁸ Ta saá, ndó'ó natá'an yó najudío, kónij ña kundaɔ va'a ini ndó ndi vitin Ndios táxi ra ña nivi na on vása kúu najudío kúchiño kuu na nivi na sakaku Ndios nɔɔ ña on vá'a. Ta kuá'á ní nivi na on vása kúu najudío naki'in na ñava'a yó'o, chi ndixa chikaɔ so'o na to'on Ndios —káchí ɬaPablo xí'in na.

²⁹ Ta saá kee najudío yó'o ve'e ɬaPablo, ta kuá'án na, ta náa ní na xí'in tá'an na nɔɔ kuá'án na yichí.

³⁰ Ta ɬaPablo nixiyo ra ovi ka kuyja ve'e nɔɔ chá'vi ra kutaku ra ñoo Roma. Ta ini ve'e yó'o va'a ɱaki'in ra ndi'i nivi na kixaa'á nɔɔ ra,

³¹ ta nda lo'o on vása ní-yi'ví ini ra, ta nika'an ndoso ra nōō ndi'i nivi xa'a yichj nōō xá'nda chiño Ndios, ta saná'a ra nivi xa'a Jesucristo, Taa taKá'no nōō yó. Ta nda ñii nivi n̄-sasi na nōō ra ña nika'an ra ndato'on ra to'on yó'o.

Tutu ña ñitaa taPablo ña ti'ví ra kuá'an ña nda'a nañoo Roma

Xí'in tq'on yó'o taPablo chindeé ra ñivi nañoo Roma na kándixa Jesucristo

¹ Yi'i, taPablo, ta kúu ta kisa chiño ñoq Jesucristo, táa j tutu yó'o ña xaa ña nda'a ndó. Ndios kána ra yi'i ta sakuiso chiño ra yi'i ña kuu j taapóstol, ta ti'ví ra yi'i ka'an ndoso j tq'on xa'a Jesucristo ñoq ñivi.

² Saá chi kujya xina'a Ndios kinqoo ra xí'in naprofeta ña ndixa kasa ndivi ra tq'on ra ña ñika'an ra xí'in na xa'a Jesucristo. Ta naprofeta yó'o ñitaa na tq'on yó'o ñoq tutu ña ñani Tq'on Yi'i Ndios.

³ Ta Tq'on Ndios yó'o ka'an ña xa'a Sa'ya Ndios, ta kúu Jesucristo, Taa taKá'no ñoq yó. Ta saá tuku xikuu ra sa'ya ñani síkuá tarey David, chi ñii ki'va ndatán káku ndi'i ñivi, saá kaku ra tixin ñii ña'a ñá kúu sa'ya ñani síkuá tarey David.

⁴ Ta saá ni, xa'a ña ñixi'i ra, ta xa'a ña Ndios sanatakú ña'a ra xí'in ndee Níma ra, Jesucristo san'a'a ra ndi ndixa Sa'ya Ndios kúu ra, ta kómí ra ndi'i ndee ká'no.

⁵ Ta mji Jesucristo taxi ra ñatq'ó ká'no nda'a j ña kuu j taapóstol, ta ti'ví ra yi'i xa'a ña chindeé j ñivi na on vása kúu najudío ña kandixa na ra, ta kasa ndivi na tq'on ra, chi kuki'vi ní ini na koni na ra.

⁶ Ta ndó'ó kúu sava nayó'o, chi Ndios kána ra ndó'ó ña kandixa ndó Jesucristo ta kundikqon ndó yichi ra.

⁷ Ñakán táa j tutu yó'o ña xaa ña nda'a ndó'ó, ñañani yó xí'in náki'va yó, na táku ñoo Roma, ta kúu ndó ñivi na kí'vi ní ini Ndios xini ra. Ta Ndios kána ra ndó'ó ña kuu ndó ñivi nayi ta kutaku ndii ndó ñoq ra. Kóni j ndi Yivá yó Ndios xí'in Sa'ya ra Jesucristo, Taa taKá'no ñoq yó, ina ke'é ra ñava'a xí'in ndó! ¡Ná taxi ra ñava'a koo ña ini ndó!

Tq'on yó'o ká'an ndi taPablo kóni ra ko'qon ra ñoo Roma ña koto ra ñañivi na kándixa Jesucristo

⁸ Si'na kóni j ka'an j xí'in ndó tq'on yó'o: Xí'in ndayí Jesucristo, ká'an j xí'in Ndios, ta táxi j ña táxa'vi ña'a nda'a Ndios xa'a ndó'ó. Saá chi xa'a ña va'a ní kándixa ndó Jesucristo, ta xita ní'nó tq'on va'a xa'a ndó ndi'i saá ñoo.

⁹ Ta xí'in ndi'i níma j kisa chiño j ñoq Ndios, ña ká'an ndoso j ñoq ñivi tq'on va'a xa'a Sa'ya ra Jesucristo. Ta Ndios xini ra ta ndákuijn ra xa'a j ndi ndixa on vása sándakoo j ña ká'an j ndúkú j ñava'a ñoq ra xa'a ndó'ó,

¹⁰ Ta xáku ndá'vi j ñoq Ndios, káchí j xí'in ra saá: "Tá kóni mji ún saá, ta taxi ún yichi nda'a j ña ko'qon j koto j ñivi na kándixa Jesucristo, na táku ñoo Roma", saá káchí j ká'an j xí'in Ndios.

¹¹ Saá chi yi'i kóni j koto j ndó'ó ña ndatq'on j xí'in ndó xa'a ña naki'in ndó ndee va'a ña kixi ñoq Ndios, ña chindeé ña ndó'ó ña va'a ka kandixa ndó Jesucristo.

¹² Ta saá, ndó'ó xí'in yi'i chindeé tá'an yó, chi ndino'o ní ini yó kándixa yó Jesucristo.

¹³ Nañani yó xí'in náki'va yó, kóni j ña kundaa ini ndó ndi kuá'a ní yichi ndúkú j ndasaá kuchiño j xaa j koto j ndó'ó, ta on vása ní-kuchiño xaa j, chi

ñii ñii yichĩ kįvĩ xáni sįnį j xaą j, ta ñi-kuchiño kundivi ña saá, chi ñįjyjo ña sasi ñoo j. Ña ndixa kóni j kúu ña ka'an ndoso j tō'on Ndios ñoo ñivi na táku ñoo ndó, chi kóni j ña ku'a ní ñivi yó'o chikaą sō'o na tō'on Ndios ta kandixa na Jesucristo, ñii kį'va ndatán ku'a ní ñivi na ọn vása kúu najudío na kúu na táku ku'a ní xiiña, xa chikaą sō'o na tō'on Ndios ña ndatō'on j xí'in na ta kándixa na Jesucristo.

¹⁴ Xa'a ñava'a ke'é Jesucristo xí'in j, ta saá xáni sįnį j ndí xínį ñó'o chikaą j ndee ña ka'an ndoso j tō'on xa'a Jesucristo ñoo ndi'i ñivi: án nayó'o kúu na ñivi na ká'an tō'on griego, án ọn vása ká'an na tō'on griego, án kúu na ñivi na ndíchí ní sįnį, án kúu na ñivi na ọn vása xínį ka'vi.

¹⁵ Ta ñii kį'va saá kóni j ka'an ndoso j tō'on va'a xa'a Jesucristo ñoo ndó'o na táku ñoo Roma.

TaPablo ká'an ra ndí tō'on va'a xa'a Jesucristo kómí ña ndee

¹⁶ Yí'j ọn vása kúka'an ñoo j xa'a ña kándixa j tō'on va'a xa'a Jesucristo, chi tō'on yó'o kómí ña ndee Ndios ña sakaku ña ndi'i ñivi na kándixa ña ká'an tō'on yó'o. Si'na najudío xínį sō'o na tō'on va'a yó'o xa'a Jesucristo, ta saá ñivi na ọn vása kúu najudío* xínį sō'o na tō'on va'a yó'o. Ta Ndios sákaku ra ndi'i ñivi na kándixa ña ká'an tō'on va'a yó'o.

¹⁷ Tō'on va'a yó'o sáná'a ña ndí xa'a ña kándixa yó Jesucristo, Ndios kisa ká'no ini ra xa'a kuachi yó, ta sánduu ra yó ñivi na ndii, na ọn kọó kuachi ndiso ñoo ra, ta va'a yóo yó xí'in ra. Ta ndixa ọn kọó inką xa'a ña kuchiño nduu yó ñivi na ọn kọó kuachi ndiso ñoo Ndios. Saá chi tō'on Ndios ña ñıtaa na xıną'á káchí ña saá: "Ñivi na kúu na ọn kọó kuachi ndiso ñoo Ndios xa'a ña kándixa na ra, ñivi yó'o, ndixa kutaku na", káchí tō'on Ndios.

Tō'on yó'o ká'an ña ndi'i ñivi ndiso na kuachi ñoo Ndios

¹⁸ Ndios ta yóo ñoyívi ñıno, sáná'a ra mį yó ña ndixa sáą ní ini ra xínį ra ndi'i ña ọn vá'a ké'é ñivi chi ọn xįn na kandixa ña'á na, ní ọn xįn na koni tá'an va'a na xí'in inką ñivi. Ta ña ọn vá'a ké'é ñivi yó'o ọn vása táxi ña kundaa ini na yu kúu ña ndixa ndaa.

¹⁹ Ñivi yó'o xa xínį na ndi'i ña táxi kundaa ini na xa'a Ndios, chi va'a xıto na ndi'i ña kįsa va'a Ndios ñoyívi yó'o. Ta xí'in ñayó'o, Ndios xa sáná'a káxin ra ñoo ñivi xa'a mį ra.

²⁰ Nda ñii ñivi ọn vása kúchiño koni na Ndios xí'in nduchų ñoo na, ta saá ni, nda kįvi si'na ñoyívi yó'o ndi'i ñivi kúchiño na koto na ndi'i ña kįsa va'a Ndios. Ta saá kúchiño na kundaa ini na ndí mį ra kúu Ndios ndino'o, ta kúchiño na kundaa ini na ndí kómí ra ndee ká'no, ta nda ñii kįvi ọn ndi'i xa'a ndee ra. Ta xa'a ñayó'o, nda ñii ñivi ọn kįvi ka'an na, kachí na saá: "Ọn vása ndiso ndi kuachi, chi ñi-kuchiño kundaa ini ndi xa'a Ndios ndino'o, tátáku", káchí na.

²¹ Vará xa xínį ñivi ndí yóo Ndios, ta nda lo'o ọn vása ní-xiin na kasa tō'ó na ra, ta ni ọn vása ní-xiin na taxi na ña táxa'vi ña'á nda'a ra. Ta saá nda vıką nduu na ñivi na xáni sįnį ndasaá kuiti xa'a ndi'i ña ọn vása ndáya'ví ñoo Ndios. Ta nduu na ñivi na ñıtįvi ini, chi ndasaá kuiti kúsį ní ini na ké'é na ndi'i ñoo ña ọn vá'a.

* **1:16** Sava ñivi na ọn vása kúu najudío kúu nagriego.

²² Njivi yó'o xáni sɪnjɪ na ndí mji na kúu na ndíchí ní sɪnjɪ, ta ɔn ndixa kúu ñayó'o, chí ɔn vása ndíchí sɪnjɪ na, chí ndasaá kuiti nduu na njivi na kí'ví sɪnjɪ.

²³ Saá ndo'o njivi yó'o, chí njí-xiin na kasa to'ó na mji Ndios ndino'o, tatakú, ɽaɽa ɽa kúu ɽaká'no ní, ɽaɽa ɽa kómí ndi'i ndee. Ta nda víkɔ kúsijɪ ká ini na ña kisa to'ó na ndi'i nɔɔ ñaidolo, án ñaimagen ña káchí ini mji na. Ta sava ñaidolo án ñaimagen ña kisa to'ó na kúu na'ná njivi, án na'ná kití tí ndáchí, án na'ná kití tí xíka xí'in komjɪ xɔ'a, án na'ná kití tí ñoo tɪxin kuɔ'an nɔɔ ño'o.

²⁴ Ñakán kíɔ Ndios saña ra njivi yó'o ña ke'é na ndi'i nɔɔ ña ɔn vá'a ña káchí ini mji na, ta saña ra na ña kí'vi na kuɔchi kini xí'in inkɔ ña'a án xí'in inkɔ ɽa. Ta ndi'i ñakini ña ɔn vá'a ke'é njivi yó'o kúu ña kisa kini xí'in mji na, ta ña ke'é na saá ndɔ lo'o ɔn vása kisa to'ó na yíkí koñu na.

²⁵ Njivi yó'o njí-xiin na kandixa na ñandaa xɔ'a Ndios, ta nda víkɔ chíkaa ká ini na kandixa na ñavatá. Njivi yó'o kisa to'ó na, ta kisa ká'no na ndi'i nɔɔ ña kisa va'a Ndios, ta nda lo'o ɔn xjin na kasa to'ó na mji Ndios ɽaɽa ɽa kisa va'a ndi'i ña yóo ñoyívi yó'o xí'in ña yóo ñoyívi njino. ¡Ta mji Ndios yó'o kúu ɽa ñii laá kuiti ndáya'ví ní kasa ká'no yó ndi'i saá kí'vjɪ! Saá ná koo ña.

²⁶ Xɔ'a ña njí-xiin njivi kasa to'ó na Ndios ndino'o, ta Ndios saña ra na ña kasa ndivi na ndi'i ña ɔn vá'a ña káchí ini mji na ke'é na. Ta kíxá'á na ke'é na ndi'i saá nɔɔ ñakini. Ta saá náña'a ɔn vása ní-kusijɪ ká ini ná kusun ná xí'in ɽa, ta kíxá'á ná kútoo ná kí'vi ná kuɔchi xí'in inkɔ náña'a.

²⁷ Ta ñii kí'va saá, nataa ɔn vása ní-kusijɪ ká ini na kusun na xí'in náña'a, ta saá kíxá'á na kútoo na kí'vi na kuɔchi xí'in inkɔ nataa. Ta xɔ'a ña kini ní ke'é nataa yó'o xí'in inkɔ nataa, Ndios táxi ra ña xɔ'vjɪ ní yíkí koñu mji na.

²⁸ Xɔ'a ña njí-xiin njivi nakoni na Ndios, ni njí-xiin na kundaɔ ini na xɔ'a ra, ta Ndios saña ra njivi yó'o ña kani sɪnjɪ na xɔ'a ndi'i nɔɔ ñakini, ta saña ra na ña kasa ndivi na ndi'i saá nɔɔ ña ɔn vá'a ña kusijɪ ini mji na.

²⁹ Ta chútú ní ini njivi yó'o xí'in ndi'i saá nɔɔ ña ɔn vá'a, ña nda lo'o ɔn vása kúu ñandaa. Nataa kí'vi na kuɔchi xí'in náña'a, ná ɔn sɪví nási'í na kúu, ta náña'a kí'vi ná kuɔchi xí'in nataa, na ɔn sɪví yijɪ ná kúu. Kútoo ní njivi yó'o ke'é na ndi'i saá nɔɔ ña ɔn vá'a xí'in inkɔ njivi. Ni ɔn vása xáa ini na xíini na ñakuíká kómí na, ta kútoo ní na kukomí na kuɔ'a ní ká ñakuíká. Chútú ní ini na xí'in ndi'i saá nɔɔ ña ɔn vá'a. Njivi na kuñjɪ ini kúu na, na xá'ni njivi kúu na, na sákaku kuɔchi ta káni tá'an xí'in inkɔ njivi kúu na, na sándá'ví inkɔ njivi kúu na. Ta ndi'i saá kí'vjɪ ká'an na ñavatá xɔ'a inkɔ njivi.

³⁰ Ta ká'an na kuɔchi síkí xɔ'a inkɔ njivi. Nda lo'o ɔn xjin na koni na Ndios, ni ɔn vása kisa to'ó na inkɔ njivi. Njivi na ña'a ní ini kúu na, kisa ká'no ní xí'in mji na, nda lo'o ɔn vása chíkaa sɔ'o na to'on ña ká'an yivá sí'í na xí'in na, ta ndasaá kuiti xáni sɪnjɪ na ndasaá kuchiño ke'é na ndi'i saá nɔɔ ña ɔn vá'a.

³¹ Njivi yó'o ɔn xjin na chíkaa sɔ'o na to'on va'a, ni ɔn vása kisa ndivi na to'on na ña kíndoo na xí'in inkɔ njivi, ni ɔn vása kí'vi ini na xíini na nda ñii njivi, ni ɔn xjin na nda lo'o chindee na inkɔ njivi na xó'vjɪ.

³² Njivi na ke'é ña ɔn vá'a yó'o, xíinjɪ va'a na ndí yóo ndayí Ndios ña káchí saá: "Ndi'i njivi na ke'é ña ɔn vá'a xíinjɪ ño'ó kí'vjɪ na", káchí ndayí Ndios. Ta saá ni, ɔn vása xjin na sandakoo na ke'é na ndi'i saá nɔɔ ña ɔn vá'a, ta nda víkɔ kúsijɪ ní ká ini na xíini na njivi na ñii káchí ke'é ña ɔn vá'a yó'o.

2

Tɔ'on yó'o ká'an ndí Ndios kasa nani ra xq'a kuachi ndi'i n̄ivi xí'in ñandaa

¹ Ta ndó'ó, ɔn vása va'a ká'an ndó ndí ndasaá kuiti inka n̄ivi kúu na ɔn vá'a, ta ndíso na kuachi n̄oɔ Ndios. Tá ká'an ndó tɔ'on ɔn vá'a yó'o xq'a inka n̄ivi, ta ñii k̄i'va saá sákuiso ndó kuachi sata m̄i ndó, chi m̄i ndó ñii k̄i'va saá ké'é ndó ña ɔn vá'a ndatán ké'é n̄ivi yó'o.

² Ta x̄inj yó ndí xí'in ñandaa Ndios kasa nani ra xq'a kuachi ndi'i n̄ivi na ké'é ña ɔn vá'a.

³ Ta sava ndó'ó kúu n̄ivi na ñii k̄i'va saá ké'é ña ɔn vá'a ndatán ké'é n̄ivi na ká'an ndó xq'a ndíso ní kuachi n̄oɔ Ndios. Ta saá, ɔndachun xáni s̄inj ndó ndí Ndios ɔn vása kasa nani ra xq'a kuachi m̄i ndó?

⁴ Xa kúndaɔ ini ndó ndí Ndios kúu ta ta va'a ini, ta ká'no ini kúu ra xí'in ndó. Ta xq'a ña kúu Ndios ta ta va'a ní ini, ɔan xáni s̄inj ndó ndí Ndios ndasaá kuiti kúndeé ini ra xí'in ndi'i ña ɔn vá'a ké'é ndó? ɔAn xáni s̄inj ndó ndí ɔn saxo'vi ra ndó'ó xq'a ña ɔn vá'a yó'o? ɔAn ɔn vása kúndaɔ ini ndó ndí Ndios kóni ra ña sandakoo ndó ña ɔn vá'a ké'é ndó, ta nandikó ini ndó, ta kundikɔn ndó kɔ'ɔn ndó yich̄i ra? Ta xq'a ña ndáti ra ña ndikó ini ndó saá, Ndios ké'é ra kua'a ní ñava'a xí'in ndó vitin.

⁵ Ta n̄ivi nasó'ó ní kúu sava ndó'ó, ta ɔn vása x̄ijn ndó nandikó ini ndó ta kasa ndivi ndó ña kóni Ndios. Ñakán k̄iɔ ndi'i saá k̄iv̄i vāxi kua'no ka kuachi ndó n̄oɔ Ndios. Ta saá kixaa ñii k̄iv̄i, ta Ndios saná'a ra ña ndixa sáɔ ini ra x̄ini ra ndi'i ña ɔn vá'a ké'é n̄ivi, ta xí'in ñandaa kasa nani ra xq'a kuachi ndi'i n̄ivi.

⁶ Ta k̄iv̄i saá Ndios xí'in ñandaa cha'vi ra ñii ñii n̄ivi ndatán yóo chiño ké'é na.

⁷ Ta k̄iv̄i saá Ndios ke'é ra ñava'a xí'in n̄ivi na ke'é ñava'a, chi taxi ra kutaku nayó'o xí'in ra ndi'i saá k̄iv̄i ña vāxi. Nayó'o kúu n̄ivi na ɔn vása sándakoo kisa ndivi ñava'a, chi ndúkú na ña Ndios kasa ká'no ra na, ta taxi ra ñato'ó nda'a na, ta ndúkú na ña kutaku na xí'in Ndios ndi'i saá k̄iv̄i ña vāxi.

⁸ Ta saá ni, yóo inka n̄ivi na kisa toon ini n̄oɔ Ndios, ta ɔn vása x̄ijn na kasa ndivi na ñandaa, ta nayó'o nina kuiti kisa ndivi na ña ɔn vá'a. Ta Ndios xí'in ña sáɔ ini ra x̄ini ra ña ɔn vá'a, saxo'vi ní ra n̄ivi yó'o, k̄iv̄i kixaa ña kasa nani ra xq'a kuachi ndi'i n̄ivi.

⁹ Ndeé ní yo'vi xq'vi ndi'i n̄ivi na ké'é ña ɔn vá'a, ta ndeé ní kuyi'vi ini ndi'i nayó'o k̄iv̄i saá. Ta si'na xq'vi n̄ivi na kúu najudío, ta saá xq'vi n̄ivi na ɔn vása kúu najudío.*

¹⁰ Ta Ndios kasa ká'no ra ndi'i n̄ivi na kisa ndivi ñava'a, ta taxi ra ñato'ó nda'a nayó'o, ta taxi ra ña koo ñava'a ini na. Ndios si'na ke'é ra ñava'a yó'o xí'in n̄ivi na kúu najudío, ta saá ke'é ra ñava'a xí'in n̄ivi na ɔn vása kúu najudío.

¹¹ Saá chi Ndios ɔn vása nákaɔxin ra n̄ivi, ta ñandaa ké'é ra xí'in ndi'i n̄ivi, án najudío kúu na, án ɔn s̄ivi najudío kúu na.

¹² Sava n̄ivi na ɔn vása kúu najudío ɔn vása x̄inj na ndayí Ndios ña n̄itaa taMoisés kuȳa x̄ina'á. Ta saá Ndios ɔn kon̄i ñó'ó ra ndayí yó'o k̄iv̄i kasa nani ra xq'a kuachi n̄ivi yó'o. Ta saá ni, ndi'i n̄ivi yó'o na ké'é ña ɔn vá'a, ta Ndios saxo'vi ra na. Ta n̄ivi najudío, x̄inj na ndayí Ndios ña n̄itaa taMoisés, chi x̄ij s̄ikuá na x̄ikuu n̄ivi na nāki'in ndayí yó'o. Ta saá n̄ivi na

* 2:9 Sava n̄ivi na ɔn vása kúu najudío kúu nagriegio.

kúu najudío na kúu na ké'é ña ɔn vá'a, ta Ndios konj ñó'ó ra ndayí ra ña ñɪtaa tɔMoisés ña kasa nani ra xá'a kuachi na.

¹³ ɔn sɪví ñɪví na ndasaá kuiti xínɪ sɔ'ó ndayí Ndios kúu ñɪvi na ndii, na ɔn kɔó kuachi ndiso nɔɔ ra, ta ñɪvi na kisa ndivi ndayí Ndios kúu na ɔn kɔó kuachi ndiso nɔɔ ra.

¹⁴ Vará ñɪvi na ɔn vása kúu najudío ɔn vása xínɪ na ndayí Ndios ña ñɪtaa tɔMoisés, ta saá ñi, sava ñɪvi yó'ó kisa ndivi na ndayí yó'ó, chi chíkaɔ ini mɪi na ke'é na ñava'a ña kóni Ndios. Ña ké'é na saá sáná'a ña ndí xínɪ vɔ'a mɪi na yu kúu ñava'a, ta yu kúu ña ɔn vá'a.

¹⁵ Vará ɔn vása ní-ka'vi na tutu nɔɔ yóo ndayí Ndios ña ñɪtaa tɔMoisés, Ndios chíkaɔ ra ndayí ra ini mɪi na. Saá chi tá xáni sɪñɪ nayó'ó ke'é na ñii chiño, ta ñandíchí ña yóo ini mɪi na táxi ña kundɔɔ ini na án ñava'a kúu ña, án ña ɔn vá'a kúu ña. Ta saá, tá kixaa kɪví ña kuita na nɔɔ Ndios, ta ñandíchí yó'ó ña yóo ini mɪi na, ndakuɪñ ña tɔ'on ña ndaa xá'a na, chi ká'an ña ndí ke'é na ñava'a, án ká'an ña tɔ'on ña chíkaɔ ña kuachi sata na.

¹⁶ Ta kɪví saá, Ndios taxi ra nda'a Jesucristo ña kasa nani ra xá'a ndi'i kuachi ñɪvi, nda kuachi ña ñó'ó se'é ke'é ñɪvi kunani ña. Ña ke'é Ndios saá, ñii yu'ú yóo ña xí'in tɔ'on ña ká'an ndoso j nɔɔ ndi'i ñɪvi.

*ɔn sɪví xá'a ña kómí najudío ndayí Ndios
ña ñɪtaa tɔMoisés kúu ña vɔ'a yóo na xí'in Ndios*

¹⁷ Ta sava ndó'ó, ñɪvi na kúu najudío ndaa ini ndó ndí yóo vɔ'a ndó xí'in Ndios chi kómí ndó ndayí ra ña ñɪtaa tɔMoisés xɪñá'a. Ta kisa ká'no xí'in mɪi ndó, chi xáni sɪñɪ ndó kúu ndó nañoo Ndios, ta kúsɪj ní ini ra xíni ra ndó'ó, saá xáni sɪñɪ sava ndó.

¹⁸ Xa xínɪ ndó yukíá kóni Ndios, saá chi xa sakuá'a ndó ndayí Ndios ña ñɪtaa tɔMoisés. Ta ndayí yó'ó sáná'a ña ndó'ó yu kúu ñava'a, ta yu kúu ña ɔn vá'a.

¹⁹ Ta saá xáni sɪñɪ ndó ndí vɔ'a ní ti'va ndó saná'a ndó inkɔ ñɪvi na naa ini, na ɔn vása kúndɔɔ ini ñandaa. Ta xáni sɪñɪ ndó ndí ñɪvi na ɔn vása xínɪ ndayí Ndios ña ñɪtaa tɔMoisés, nayó'ó yóo na ndatán yóo ñɪvi nakuáá nduchɪ nɔɔ, án ñɪvi na xíka kuá'an nɔɔ naa ní, nɔɔ ɔn kɔó ñó'ó yé'e, saá yóo na. Ñákán xáni sɪñɪ ndó ndí ndatán yóo ñó'ó yé'e nɔɔ ñɪvi yó'ó, saá yóo ndó'ó, na kúu najudío.

²⁰ Ta xáni sɪñɪ ndó vɔ'a ní ti'va ndó saná'a ndó ñɪvi na naa ini tɔ'on Ndios, ta ñii kɪ'va saá vɔ'a ní ti'va ndó saná'a ndó ñɪvi na sakán lo'ó kuiti kúndɔɔ ini ñandaa. Saá chi xínɪ ndó ndayí Ndios, ña kúu ña ndixa ndaa, ta kúu ña ñandíchí ndino'chi.

²¹ Ta sava ndó'ó, na kúu ñɪvi najudío, na sáná'a inkɔ ñɪvi xá'a yichi Ndios, ¿ndachun ɔn vása chíkaɔ sɔ'ó mɪi ndó ña sáná'a ndó? Chi ká'an ndó, káchí ndó saá: “ɔn vá'a kasa kuí'ná ñɪvi ña kómí inkɔ ñɪvi”, káchí ndó. Ta sava mɪi ndó, ¿án ɔn vása kisa kuí'ná ndó?

²² Ta tuku ká'an ndó, káchí ndó saá: “ɔn vá'a kusun taa xí'in inkɔ ña'a ñá ɔn sɪví ñásí'í ra kúu. Ta ɔn vá'a kusun ña'a xí'in taa tɔ ɔn sɪví yɪj ñá kúu”, káchí ndó. Ta sava mɪi ndó, ¿án ɔn vása kí'vi ndó kuachi yó'ó? Ta mɪi ndó, kúu ndó ñɪvi na sáa ini xíni ndi'i nɔɔ ñaídolo án ndi'i nɔɔ ñaimagen, ña kúu ndios vatá ña kisa tɔ'ó inkɔ ñɪvi. Ta saá ñi, sava mɪi ndó, ¿án ɔn vása kisa kuí'ná ndó ñakuiká ña ñó'ó ini ve'e ñó'ó ndios vatá yó'ó?

²³ Ta sava ndó'ó, kisa ká'no ní xí'in m̄ji ndó chi xín̄j ndó ndayí Ndios. Ta saá ni, ¿án ɔn ndixa chíkaa n̄no ndó ñatɔ'ó Ndios, ña yá'a ndoso ndó ndayí ra?

²⁴ Chi saá káchí tɔ'on Ndios ña n̄jtaa na x̄ina'á: “Najudío ké'é na ña ɔn vá'a, ta x̄a'á ña ɔn vá'a yó'o, n̄vi na ɔn vása kúu najudío ká'an na ña ɔn vá'a x̄a'á Ndios”, káchí tɔ'on Ndios.

²⁵ Ta n̄vi na kúu najudío, ña ndáya'ví ní n̄oɔ na kúu ña k̄isa ndivi na costumbre ña n̄ani circuncisión, ña kúu ña xá'nda na lo'o ñ̄ij s̄inj ñateɛ t̄alo'o sa'ya na. Saá chi ñayó'o kúu seña ña kóni kachí ndí najudío kúu n̄vi na ndíkɔn Ndios, ta táxi na sa'ya na nda'á ra. Ta saá, tá ya'a ndoso na ink̄a ndayí Ndios ña n̄jtaa t̄aMoisés, ta ña mañj kúu ña k̄isa ndivi na costumbre circuncisión.

²⁶ Ta saá ni, tá yóo n̄vi na ɔn vása kúu najudío, tá nayó'o kisa ndivi na ña xá'nda chiño ndayí Ndios, vará ɔn vása kisa ndivi na costumbre ña n̄ani circuncisión, ta saá Ndios va'a yóo ra xí'in n̄vi yó'o.

²⁷ Ta saá n̄vi na kisa ndivi ndayí Ndios, vará ɔn vása kisa ndivi na costumbre circuncisión yó'o, n̄vi yó'o chíkaa na kuach̄i s̄ata sava n̄vi na kúu najudío. Saá chí ndasaá kuiti kisa ndivi na costumbre ña n̄ani circuncisión, ta ɔn vása chíkaa sɔ'o na kasa ndivi na ndi'i ndayí Ndios.

²⁸ Ndi'i nataa najudío kómí na ñ̄ii marca lo'o, chi n̄jta'nda lo'o koñu na x̄a'á ña k̄isa ndivi na costumbre circuncisión. Ta saá ni, ɔn s̄iví x̄a'á ña kisa ndivi na ndasaá kuiti costumbre yó'o kúu x̄a'á ña kúu na n̄vi najudío ndino'o n̄oɔ Ndios. Saá chí ɔn s̄iví x̄a'á marca ña kómí koñu na kúu ña sán'a ndí ndixa kúu na n̄vi na ndíkɔn Ndios, ta va'a yóo na xí'in ra.

²⁹ Saá chí yóo n̄vi na káchí kúu na najudío, ta ɔn s̄iví najudío ndino'o kúu na. Nayó'o kúu najudío na ndasaá kuiti n̄jta'nda lo'o n̄oɔ koñu x̄a'á ña k̄isa ndivi na ña xá'nda chiño tɔ'on ña n̄jtaa na x̄ina'á, ta ɔn vása ndino'o ini na ndíkɔn na Ndios. Ta n̄vi na kúu najudío ndino'o kúu n̄vi na táxi xí'in m̄ji nda'á Ndios, ta ndúkú na ña sakusij na ini ra. Ta n̄ima najudío ndino'o yó'o ndatán yóo ña kómí marca Ndios, saá yóo ña, chí xí'in ñasij ini na ndíkɔn na Ndios. Ta ndixa Ndios kúsij ini ra xíni ra n̄vi yó'o na kúu najudío ndino'o, vará ink̄a n̄vi ñoyívi yó'o ɔn vása kúsij ini na xíni na nayó'o.

3

¹ Ta sava m̄ji yó, n̄vi na kúu najudío, ¿án ndáya'ví ní ña kúu yó najudío, án ɔn vása ndáya'ví ní ña? ¿Án ña ndáya'ví ní kúu ña k̄isa ndivi yó costumbre ña n̄ani circuncisión, án ña ɔn vása ndáya'ví kúu ña?

² Ndixa ña ndáya'ví ní kúu ña kúu yó n̄vi najudío. Saá chí xa yóo kuá'a ní ñava'a ke'é Ndios xí'in n̄vi na kúu najudío. Ñ̄ii ñava'a yó'o ña x̄ini ñó'ó ní kúu ña ndí Ndios n̄taxi ra tɔ'on ra nda'á najudío, na x̄ikuu x̄ij síkuá yó.

³ Ta saá ni, sava nayó'o ɔn vása ní-xiin na chíkaa sɔ'o na tɔ'on yó'o, ni n̄j-kisa ndivi na ña kóni Ndios. Ta saá, ¿yukía kasa ndivi Ndios x̄a'á ña ɔn vá'a ke'é n̄vi yó'o? ¿Án ndatán ɔn vá'a ke'é n̄vi yó'o, ñ̄ii k̄i'va saá kasa ndivi Ndios, ta ɔn kasa ndivi ra tɔ'on ña k̄indɔo ra xí'in na?

⁴ ɔn vása ke'é Ndios saá! Chi ndi'i saá k̄iví Ndios kúu ra t̄a t̄a ndino'o ndaa, ta ndixa kisa ndivi ra tɔ'on ká'an ra. Vará ndi'i n̄vi kúchiño na ká'an na ñavatá, ta Ndios nda lo'o ɔn vása ká'an ra ñavatá. Saá chí tɔ'on Ndios ña n̄jtaa na x̄ina'á káchí ña saá:

Ndi'i n̄ivi kúchiño na kundaa ini na ndí Ndios kúu t̄andaa, chi ndi'i t̄o'on ña ká'an ra kúu ña ndixa ndaa.

Ta xí'in ñandaa Ndios kúndeé ra ñoq ndi'i n̄ivi na sákuiso kuachi s̄ata ra, káchí t̄o'on Ndios, ña ñitaa na x̄ina'á.

⁵ Ta saá ni, ndásava yóo n̄ivi na x̄áni s̄inj̄i, ta káchí na saá: “Ña ɔn vá'a ké'é yó chindeé ña ink̄a n̄ivi ña kundaa va'a ini na ndí Ndios kúu t̄aa t̄a ndaa ní k̄a ñoq m̄ji yó. Ta saá, tá ña ɔn vá'a ké'é yó kúu x̄a'á ña Ndios naki'in k̄a ra ñat̄o'ó, ta, ¿ndachun saxo'v̄i Ndios m̄ji yó x̄a'á ña ké'é yó saá? ɔn s̄iví t̄aa t̄andaa kúu Ndios táná saxo'v̄i ra yó”, saá x̄áni s̄inj̄i sava n̄ivi.

⁶ Ta t̄o'on ña vatá kúu ña x̄áni s̄inj̄i n̄ivi yó'o. Saá chi Ndios kúu t̄aa t̄andaa ndino'o, ta ndi'i saá k̄iv̄i ké'é ra ñandaa. Tá ɔn s̄iví Ndios kúu t̄andaa, níkúu, ta saá ɔn kuchiño ra kasa nani ra xí'in ñandaa x̄a'á kuachi ndi'i n̄ivi ñoyiví yó'o.

⁷ Ta saá ni, yóo n̄ivi na káchí saá: “Va'a k̄a k̄a'an yó t̄o'on vatá, chi t̄o'on vatá yó'o chindeé ña ink̄a n̄ivi ña kundaa ini na ndí Ndios kúu t̄aa t̄andaa ndino'o. Ñakán ndi'i ñavatá ká'an yó, chindeé ñayó'o ña kanóo síkón ní k̄a ñat̄o'ó Ndios. Ta saá, tá x̄a'á ñavatá ká'an yó, Ndios naki'in k̄a ra ñat̄o'ó, ta, ¿ndachun saxo'v̄i Ndios m̄ji yó x̄a'á ña ɔn vá'a yó'o?”, káchí n̄ivi yó'o, na kúu na ká'an t̄o'on vatá.

⁸ Ta m̄ji nd̄i, n̄ivi na sáná'a t̄o'on Jesucristo, tá ñii k̄i'va x̄áni s̄inj̄i nd̄i ndatán x̄áni s̄inj̄i n̄ivi na ɔn vá'a yó'o, níkúu, ta k̄a'an nd̄i, káchí nd̄i saá: “Va'a k̄a ná ké'é k̄a yó ña ɔn vá'a, x̄a'á ña Ndios naki'in k̄a ra ñat̄o'ó”, káchí nd̄i. Ta saá ni, nd̄a lo'o ɔn vása x̄áni s̄inj̄i nd̄i saá. Ta saá ni, yóo n̄ivi na chikaa kuachi vatá s̄ata nd̄i, káchí na ndí m̄ji nd̄i chú'u nd̄i n̄ivi ña ké'é na ña ɔn vá'a, x̄a'á ña naki'in k̄a Ndios ñava'a. Ta t̄o'on ña ká'an na saá, ñavatá kúu ña, chí m̄ji nd̄i, nd̄a ñii k̄iv̄i ɔn vása ní-saná'a nd̄i saá. Ta ñandaa kúu ña Ndios cha'vi ra n̄ivi yó'o ndatán yóo m̄ji ña ɔn vá'a ká'an na.

T̄o'on yó'o ká'an ndi'i n̄ivi ndíso na kuachi ñoq Ndios

⁹ Ta saá, ¿yukíá x̄áni s̄inj̄i ndó? ¿Án m̄ji yó najudío kúu n̄ivi na va'a k̄a ñoq n̄ivi na ɔn vása kúu najudío? ¡ɔn vása!, chí ȳi'j̄i xa ndat̄o'on káxin̄i xí'in ndó'ó ndí ndi'i n̄ivi, án najudío kúu na, án ɔn s̄iví najudío kúu na, ndi'i n̄ivi ndíso na kuachi ñoq Ndios, chí ndi'i n̄ivi kisa ndivi na ña xá'nda chiño ndee ña ɔn vá'a ñoq na.

¹⁰ Ñii k̄i'va ndatán ká'an t̄o'on Ndios ña ñitaa na x̄ina'á, saá yóo ña, chí t̄o'on Ndios yó'o káchí ña saá:

Nd̄a ñii n̄ivi ɔn s̄iví nandii na ɔn koq kuachi ndíso kúu na ñoq Ndios.

¹¹ Nd̄a ñii n̄ivi ɔn vása kúndaa ini na yu kúu ña ndixa ndaa.

Nd̄a ñii n̄ivi ɔn x̄jin na nandukú na Ndios.

¹² Ndi'i n̄ivi sandakoo na yich̄i va'a, ta kuá'an na yich̄i ña ɔn vá'a, ta ndi'i n̄ivi s̄at̄iví na m̄ji na, ta nd̄a ñii laá n̄ivi ɔn vása ké'é na ñava'a ndino'o,

ndixa nd̄a ñii laá n̄ivi ɔn vása ké'é na ñandaa ñoq Ndios.

¹³ Ndatán yóo yav̄i ña nóna ñoq tívi ñó'o ȳik̄i koñu tá'yí n̄ivi na n̄ixi'j̄i, saá yóo yu'u n̄ivi yó'o.

Chi ndasaá kuiti nina t̄o'on vatá kée yu'u na x̄a'á ña sandá'vi na ink̄a n̄ivi. Ndatán yóo ñaxat̄j̄ t̄íkoo, saá yóo t̄o'on kée yu'u na.

¹⁴ Nina t̄o'on ndiva'a ña s̄at̄av̄i chí'ña ink̄a n̄ivi kée yu'u na, ta ká'an na t̄o'on xí'in ña s̄áa ini na.

15 Kama ní xíno na kuà'án na xà'á ña satakué'è na inkà ñivi, tãndà ka'ni ña'á na.

16 Ta ndi'i yichj nõ yá'a na kuà'án na, sátiví na ndi'i ñava'a; ké'é na ña òn vá'a xí'in kuà'á ní ñivi, ta ndà lo'o òn vása chindeé na ñivi yó'o nõ ña xó'vì ní na.

17 Ndà lo'o òn vása xínj ñivi òn vá'a yó'o viví kutakù na xí'in inkà ñivi.

18 Ni ndà lo'o òn vása xínj na kasa tɔ'ó na Ndios, saá káchí tɔ'on Ndios ña ñtaa na xina'á.

19 Mji yó xínj yó ndí ndayí Ndios ña ñtaa na xina'á kúu ña xá'nda chiño nõ òn ndi'i ñivi na kindo kasa ndivi ña. Ta Ndios taxí ra ndayí yó'o nda'á naxij síkuá najudío xà'á ña ndi'i ñivi kundà òn na ndí na ndiso kuàchi kúu na nõ Ndios. Saá chi ndi'i mji yó najudío xí'in ñivi na òn sivi najudío kúu, ñii káchí òn vása kisa ndivi yó ndi'i ndayí Ndios. Ta saá ndà ñii ñivi òn kúchiño ka'án na káchí na ndí òn vása ndiso na kuàchi nõ Ndios.

20 Ta ndà ñii ñivi òn kúchiño ka'án na xí'in Ndios ndí ndixa kisa ndivi na ndi'i ndayí ra, ta xà'á ñayó'o nduu na nandii na òn kó kuàchi ndiso nõ ra. Saá chi ndayí Ndios taxí ña ndi'i ñivi nakoni na ndí ndiso na kuàchi nõ Ndios, chi ndi'i ñivi yá'a ndoso na ndayí ra.

Tɔ'on yó'o ká'án ndí Ndios sakaku ra ñivi xà'á ña kándixa na Jesucristo

21 Ta vitin Ndios sáná'a ra mji yó ndasaá taxí ra ña nduu yó ñivi na ndii na òn kó kuàchi ndiso nõ ra, ta òn sivi xà'á ña kisa ndivi yó ndayí ra kúu ña. Ta saá ni, ña sáná'a Ndios mji yó vitin ñii yóo yu'ú ña xí'in tɔ'on ra ña ñtaa tãMoisés, ta ñii yóo yu'ú ña xí'in tɔ'on Ndios ña ñtaa naprofeta kujya xina'á.

22 Ta ña sáná'a Ndios nõ mji yó vitin kúu ñayó'o: án najudío kúu yó, án ñivi na òn vása najudío kúu yó, ta xà'á ña kándixa yó Jesucristo, Ndios sánduu ra yó ñivi na ndii na òn kó kuàchi ndiso nõ ra. Ndios òn vása nákaixin ra ñivi,

23 chi ndi'i ñivi ké'é na ña òn vá'a ta ndiso na kuàchi nõ Ndios, ta xà'á ñayó'o xa kuxiká na nõ ra, nõ yóo ndi'i ña livi ye'e xí'in ñava'a ká'no.

24 Ta mji Ndios ké'é ra ñava'a xí'in ñivi ña kúchiño nduu na ñivi na ndii na òn kó kuàchi ndiso nõ ra. Chi xà'á ñava'a ní ini Ndios, kúu ña saní'i ra ñivi ñava'a ká'no yó'o, ta ndà ñii ñivi, ndà lo'o òn vása ní-cha'vi na xà'á ña Ndios sánduu ra na ñivi na òn kó kuàchi ndiso nõ ra. Saá chi ñii laá Jesucristo kúu tã tã cha'vi xà'á kuàchi ñivi xí'in ña ñixi'j ra nda'á tón cruz. Ta xà'á ña kisa ndivi ra saá, ndi'i ñivi kúchiño kɔ'òn ndikà na nõ ña òn vá'a ña xixa'nda chiño nõ na.

25 Ndios taxí ra Jesucristo ña ñisokò xí'in mji ra xà'á kuàchi ndi'i ñivi. Ta saá Jesucristo ñixitã ñii ra ta ñixi'j ra nda'á tón cruz xà'á kuàchi ñivi. Ta ndi'i ñivi na kándixa ña ñixi'j Jesucristo xà'á kuàchi mji na, ta Ndios kisa ká'no ini ra xà'á kuàchi nayó'o. Ndi'i ñava'a yó'o ña ké'é Ndios xà'á ñivi sáná'a ña ndí tã tãndà kúu Ndios. Ta saá ni, òn vása kama ñi-saxo'vì ra ñivi xà'á ña òn vá'a ké'é na kujya xina'á, ta xà'á ña kúu Ndios tã tã ká'no ini, kündeé ini ra xí'in ña òn vá'a ké'é ñivi yó'o.

26 Ta ké'é Ndios saá, chi vitin kóni ra saná'a ra nõ òn ndi'i ñivi ndí ndixa ké'é ra ñandà xí'in na. Saá chi ndi'i ñivi na kúu na kándixa Jesucristo, Ndios sánduu ra ñivi yó'o na òn kó kuàchi ndiso nõ ra, ta va'a yóo ra xí'in nayó'o.

27 Ta saá, ¿án yóo ví ñava'a kisa ndivi yó xà'á ña kúchiño kasa ká'no xí'in mji yó nõ Ndios? ¡Ndà lo'o, òn kó xà'á ña ké'é yó saá!, chi òn sivi

xə'a ɲa və'a kisa ndivi yó ndayí Ndios kúu xə'a ɲa kúu yó ɲivi na ɔn kɔ́ kuaçi ndíso ɲɔɔ ra. Ta xə'a ɲa kándixa yó Jesucristo, Ndios sɔnduu ra yó ɲivi na ndii na ɔn kɔ́ kuaçi ndíso ɲɔɔ ra.

²⁸ Ta ndi'i ɲa sákán ndatɔ'on i xí'in ndó taxi ɲa kundaɔ ini yó tɔ'on ɲa káchí saá: Ɓii laá kuiti ɲa xini ɲó ke'é yó, ta taxi ɲa nduu yó ɲivi na ndii na ɔn kɔ́ kuaçi ndíso ɲɔɔ Ndios kúu ɲa kándixa yó Jesucristo. Saá chi ɔn sivi xə'a ɲa kisa ndivi yó ndayí Ndios kúu ɲa nduu yó ɲivi na ndii na ɔn kɔ́ kuaçi ndíso ɲɔɔ ra.

²⁹ ¿An xáni sɲi ndó Ndios ndasaá kuiti kúu ra tɔa taká'no ɲɔɔ ɲivi na kúu najudío? ¿An ɔn vása kúndaɔ ini ndó ndí ɲii kiva kúu ra tɔa taká'no ɲɔɔ ɲivi na ɔn vása kúu najudío? Ndixa Ndios kúu taká'no ɲɔɔ ndi'i ɲivi ɲoyívi.

³⁰ Chi ɲii laá kúu Ndios ndino'o, ta Ndios ɲii kiva ké'é ra xí'in ndi'i ɲivi ɲa nduu na nandii na ɔn kɔ́ kuaçi ndíso ɲɔɔ ra, an najudío kúu na, an ɲivi na ɔn sivi najudío kúu na. Ta xə'a ɲa kándixa ɲivi Jesucristo, Ndios kisa ká'no ini ra xə'a kuaçi na, ta sɔnduu ra na ɲivi na ndii ɲɔɔ ra.

³¹ Ta saá, ¿an kóni kachi i ɲa ɔn vása ndaya'vi ka ndayí Ndios? ¡Nda lo'o, ɔn vása kóni kachi i saá! Saá chi tá kándixa yó Jesucristo, ta ɲa ké'é yó saá kúu ɲa ndino'o kisa ndivi yó ndayí Ndios ɲa ɲitaa na xina'á.

4

Tɔ'on yó'o ká'an ndí tɔAbraham nduu ra tɔa tɔ ndii ɲɔɔ Ndios chi kándixa ra Ndios

¹ Vitin və'a kani sɲi yó xə'a ɲa ká'an tɔ'on Ndios xə'a tɔAbraham, tɔa tɔ kúu xii sikuá ndi'i ɲivi najudío.

² Ta tɔ'on Ndios yó'o, ¿an ká'an ɲa ndí ndasaá kuiti xə'a ɲava'a ké'é tɔAbraham kúu ɲa nduu ra tɔa tɔ ndii tɔ ɔn kɔ́ kuaçi ndíso ɲɔɔ Ndios, ta və'a yóo ra xí'in Ndios? ƞn vása ká'an tɔ'on yó'o saá. Chi tá ndasaá kuiti xə'a ɲava'a ké'é tɔAbraham kúu ɲa nduu ra tɔa tɔ ndii ɲɔɔ Ndios, níkúu, ta saá kukomí ra xə'a ɲa kasa ká'no xí'in mji ra. Ta saá ni, ɲɔɔ Ndios, nda lo'o ɔn kɔ́ ɲa taxi ɲa kuchiño tɔAbraham kasa ká'no xí'in mji ra.

³ Saá chi tɔ'on Ndios ɲa ɲitaa na xina'á káchí ɲa saá: “TɔAbraham kándixa ra Ndios, ta xə'a ɲayó'o Ndios ɲika'an ra tɔAbraham kúu tɔa tɔ ndii tɔ ɔn kɔ́ kuaçi ndíso ɲɔɔ ra”, káchí tɔ'on Ndios.

⁴ Ta xini yó tá ɲivi kisa chiño na, ta tapatrón chá'vi ra na xə'a chiño ké'é na. Ta saá sɲ'ún ɲa náki'in na, ɔn sivi ɲa sáni'i tapatrón nda'a na kúu ɲa, chi sɲ'ún ɲa kúu ya'vi chiño ké'é na kúu ɲa.

⁵ Ta Ndios ɔn vása yóo ra ndatán yóo tapatrón yó'o, chi ɲava'a ké'é ra xí'in yó, ɔn sivi ya'vi ɲa chá'vi Ndios mji yó xə'a chiño və'a kisa ndivi yó kúu ɲa. Vará ɲivi na ndíso kuaçi kúu yó, Ndios ké'é ra ɲava'a xí'in yó ɲa sɔnduu ra yó ɲivi na ndii na ɔn kɔ́ kuaçi ndíso ɲɔɔ ra. Ta ndasaá kuiti xə'a ɲa kándixa yó Jesucristo, kúu ɲa Ndios ké'é ra ɲava'a yó'o xí'in yó.

⁶ Kujya xina'á tɔrey David ɲika'an ra ndí nákaɔ ɲasii ini ɲivi na kúu na ndii ɲɔɔ Ndios. Ta ɔn sivi xə'a chiño və'a kisa ndivi na kúu ɲa Ndios sɔnduu ra ɲivi na ndii ɲɔɔ ra, chi tɔ'on ɲa ɲitaa tɔDavid xina'á, káchí ɲa saá:

⁷ Nákaɔ ɲasii ní ini ɲivi, na ɔn kɔ́ kuaçi ndíso, chi Ndios xa kisa ká'no ini ra xə'a kuaçi na.

⁸ Nákaa ñasijí ní ini ñii ñii n̄jvi tá Ndios ɔn vása sákuiso ra kuachi sata na, káchí tɔ'on Ndios ña n̄jtaa t̄rey David x̄ina'á.

⁹ Ta, ɔyu kúu n̄jvi na kómí ñasijí ini, na kúu na ká'an t̄aDavid yó'o x̄a'a? ɔ'An ndasaá kuiti n̄jvi na k̄isa ndivi costumbre ña n̄aní circuncisión kúu na ká'an ra x̄a'a? ɔ'An ɔn ndixa ñii k̄i'va saá ká'an ra x̄a'a n̄jvi na ɔn vása ní-kisa ndivi costumbre yó'o? Saá chí tɔ'on ña sakan̄ n̄jka'an ndi x̄i'in ndó ká'an ña ndí t̄aAbraham k̄andixa ra Ndios, ta x̄a'a ña ke'é ra saá, Ndios k̄achí ra ndí t̄aAbraham nd̄ju ra t̄andii t̄a ɔn koó kuachi ndiso n̄ɔɔ ra.

¹⁰ ɔ'Ama x̄ikuu ña k̄achí Ndios t̄aAbraham kúu ra t̄andii n̄ɔɔ ra? ɔ'An k̄iv̄i si'na ña xa k̄isa ndivi t̄aAbraham circuncisión x̄ikuu ña? ɔ'An k̄iv̄i ɔn t̄a'an k̄a kasa ndivi t̄aAbraham costumbre yó'o x̄ikuu ña? Kúndaɔ ini yó ndí k̄iv̄i ɔn t̄a'an k̄a t̄aAbraham kasa ndivi ra ñacircuncisión yó'o, Ndios n̄jka'an ra t̄aAbraham nd̄ju ra t̄andii t̄a ɔn koó kuachi ndiso n̄ɔɔ ra.

¹¹ Saá chí si'na t̄aAbraham k̄andixa ra Ndios, ta x̄a'a ñayó'o Ndios n̄jka'an ra ndí t̄aAbraham nd̄ju ra t̄andii n̄ɔɔ ra ta va'a yóo x̄i'in ra. Ta k̄iv̄i xa nd̄ju t̄aAbraham t̄andii n̄ɔɔ Ndios, ta saá k̄isa ndivi ra ñacircuncisión yó'o. Ta nd̄i'k̄i k̄isa ndivi ra ñayó'o, t̄aAbraham x̄ikomí ra ñii marca lo'o n̄ɔɔ koŋu ra, ña x̄ikuu ña ñii seña ña saná'a ndí Ndios sanduu ra t̄aAbraham t̄a t̄a ndii t̄a ɔn koó kuachi ndiso n̄ɔɔ ra x̄a'a ña k̄andixa ña'á ra. Ta saá t̄aAbraham yó'o nd̄ju ra ndatán yóo yivá ndi'k̄i n̄jvi na ndino'o ini k̄andixa Ndios, vará sava n̄jvi yó'o ɔn vása ní-kisa ndivi na circuncisión. Saá chí x̄a'a ña n̄jvi yó'o k̄andixa na Ndios ñii k̄i'va ndatán t̄aAbraham k̄andixa ña'á ra, Ndios sanduu ra na n̄jvi na ndii, na ɔn koó kuachi ndiso n̄ɔɔ ra, ta va'a yóo ra x̄i'in na vitin.

¹² Ta sava m̄ji yó kúu najudío, ta n̄jvi na k̄isa ndivi circuncisión kúu yó, ta kúu yó n̄jvi nasa'ya ñani síkuá t̄aAbraham. Ta saá, x̄injí ñó'ó ñii k̄i'va saá k̄andixa yó Ndios, ndatán t̄aAbraham k̄andixa ña'á ra. Tá ɔn vása k̄andixa yó Ndios saá, ta ɔn vása kómí yó ndayí ña káchí yó ndí t̄aAbraham kúu yivá yó.

Tɔ'on yó'o ká'an ndí Ndios ndixa k̄isa ndivi ra tɔ'on ra x̄i'in n̄jvi na k̄andixa ña'á

¹³ Ndios x̄i'in tɔ'on ra k̄indɔo ra x̄i'in t̄aAbraham, ña káchí ndí t̄aAbraham x̄i'in sa'ya ñani síkuá ra kuu n̄jvi na naki'in ndi'k̄i ño'o ñoyiví yó'o, chí ñii k̄iv̄i ña vaɔi Ndios taxi ra ña nda'a na. Ta x̄injí yó ndí t̄aAbraham x̄itaku ra kua'a ní kuɔya si'na k̄a n̄ɔɔ t̄aMoisés, t̄a t̄a naki'in ndayí ña t̄axi Ndios nda'a ra. Ta x̄a'a ñayó'o kúndaɔ ini yó ndí ɔn s̄iv̄i x̄a'a ña k̄isa ndivi t̄aAbraham ndayí yó'o kúu ña Ndios k̄indɔo ra ke'é ra ñava'a saá x̄i'in ra. Ta x̄a'a ña ndino'o ní ini ra k̄andixa ra Ndios, t̄aAbraham nd̄ju ra t̄andii n̄ɔɔ Ndios, ta Ndios k̄indɔo ra x̄i'in t̄aAbraham taxi ra ñava'a nda'a ra.

¹⁴ Ta saá kúndaɔ ini yó ndí x̄a'a ña k̄andixa n̄jvi Ndios kúu ña naki'in na ñava'a ña k̄indɔo ra taxi ra nda'a na. Ta ɔn s̄iv̄i x̄a'a ña k̄isa ndivi n̄jvi ndayí Ndios kúu ña naki'in na ñava'a nda'a Ndios. Saá chí tá ndixa x̄a'a ña k̄isa ndivi yó ndayí Ndios kúu x̄a'a ña Ndios táxi ra ñava'a nda'a yó, níkuu, ta saá ña man̄j kúu ña k̄andixa yó Ndios, ta ñii k̄i'va saá, ní ɔn vása ndaya'v̄i tɔ'on ña k̄indɔo Ndios x̄i'in n̄jvi na k̄andixa ña'á.

¹⁵ Chí ndayí Ndios káchí ña ndí x̄injí ñó'ó x̄o'v̄i n̄jvi na yá'a ndoso ndayí ra. Tá ɔn koó ndayí Ndios ña saná'a kuachi n̄jvi, níkuu, ta ɔn kóo kuachi ndiso nayó'o.

¹⁶ Ta saá, ña xínj ñó'ó ní ká kúu ña ndino'o ini yó kándixa yó Ndios, chi xá'a ñayó'o naki'in yó ñava'a kındgo Ndios taxi ra nda'a sa'ya ñani síkuá t̄Abraham. Ndios kúu t̄a t̄a va'a ní ini, ta xá'a ñayó'o saní'i ra ñava'a ndi'i ñjvi na kúu na kándixa ña'á, ndatán t̄Abraham kándixa ra Ndios kujya xina'á. Ta ñjvi yó'o, án kúu na ñjvi na xínj ndayí ña ñjtaa t̄Moisés, án kúu na ñjvi na ɔn vása xínj ndayí yó'o, ta ndi'i saá ñjvi na ndino'o ini kándixa Ndios, nduu na ndatán yóo sa'ya t̄Abraham. Saá chi t̄Abraham kúu yivá ndi'i ñjvi na ndino'o ini kándixa Ndios.

¹⁷ Ta t̄on Ndios ña ñjtaa na xina'á káchí ña saá: “Yí'j, Ndios, taxi j ndí yó'ó t̄Abraham nduu ún yivá kuá'a ní ti'vi ñjvi na kutakú kuá'a ní ñoo ndi'i saá xiiña nɔɔ ño'o ñoyívi”, káchí Ndios xí'in t̄Abraham. Ta Ndios, t̄a t̄a kındgo saá xí'in t̄Abraham, kúu ñii laá Ndios, t̄a t̄a kómí ndee sanatakú ñjvi na xa ñjxi'j, ta kómí ra ndee ña kasa va'a ra ña ɔn t̄'an kuvá'a.

¹⁸ Vará ndá lo'o ɔn kɔɔ ká xá'a ña kundati t̄Abraham ña kukomí ra sa'ya ra, ta kándixa ra t̄on ña kındgo Ndios xí'in ra, ta xindati ra Ndios ña ndixa kasa ndivi ra t̄on ra yó'o. Ta saá t̄Abraham nduu ra yivá kuá'a ní ñjvi na tákú ndi'i saá xiiña nɔɔ ño'o ñoyívi yó'o. Chi Ndios kındgo ra xí'in t̄Abraham ndí sa'ya ñani síkuá ra kuá'a ní kujna na, ta ñii k'va ndatán t̄on ña ñjka'an Ndios xí'in t̄Abraham, saá kundivi ña.

¹⁹ T̄Abraham xa yatin kukomí ra ñii ciento kujya, ta xínj ra ɔn kɔɔ ká ndee kómí yíkí kɔñu ra ña kuchiño kukomí ra sa'ya ra, ta ñii k'va saá xínj ra ndí ñásí'í ra ñáSara, ña'a ñá ɔn k'ví koo sa'ya kúu ñá. Vará t̄Abraham xáni sijnj ra xá'a yíkí kɔñu ra xa yóo ña ndatán yóo ña ñjxi'j chi ɔn kɔɔ ká ndee kómí ña, ta saá ni, t̄Abraham ndá lo'o ɔn vása ní-sandakoo ra kándixa ra ña ndixa Ndios kasa ndivi ra t̄on ña kındgo ra xí'in ra.

²⁰ Ta ɔn vása ní-xika ini ra án ndixa án ɔn ndixa kasa ndivi Ndios t̄on ra. Ndá víka, ndeé ká chikaa ini ra kándixa ra Ndios, ta ndino'o xindaa ini ra ndí Ndios kasa ndivi ra t̄on ra. Ta xá'a ñayó'o, kisa ká'no ra Ndios.

²¹ Saá chi t̄Abraham ndino'o ní ini ra kándixa ra ndí Ndios kómí ra ndee kasa ndivi ra ndi'i t̄on ña ñjka'an ra xí'in ra.

²² Xá'a ña t̄Abraham ndixa xindaa ini ra Ndios saá, Ndios ñjka'an ra t̄Abraham kúu t̄andii t̄a ɔn kɔɔ kuachi ndiso nɔɔ ra, ta va'a yóo ra xí'in ra.

²³ Ta t̄on Ndios ña ñjtaa na xina'á, ká'an ña ndí t̄Abraham kúu ra t̄andii nɔɔ Ndios chi kándixa ña'á ra, ta t̄on yó'o ɔn vása ndasaá kuiti ká'an ña xá'a t̄Abraham,

²⁴ ta ñii k'va ká'an ña xá'a mji yó, na kúu ñjvi na ndixa kándixa Ndios, t̄a kúu t̄a t̄a sanatakú Jesucristo t̄aKá'no nɔɔ yó. Ta xá'a ña kándixa yó ra, Ndios ká'an ra ndí mji yó kúu ñjvi na ndii na ɔn kɔɔ kuachi ndiso nɔɔ ra, ta va'a yóo yó xí'in ra.

²⁵ Xá'a ña cha'vi ra xá'a kuachi yó, Ndios t̄axi ra Jesucristo ñjxi'j ra, ta xá'a ña kuchiño nduu yó ñjvi na ndii nɔɔ ra, Ndios sanatakú ra Jesucristo.

5

*T̄on yó'o ká'an ña ndí nákutá'an va'a yó xí'in Ndios
chi sanduu ra yó ñjvi na ndii nɔɔ ra*

¹ Xá'a ña kándixa yó Jesucristo, T̄a t̄aKá'no nɔɔ yó, Ndios sanduu ra mji yó ñjvi na ndii na ɔn kɔɔ kuachi ndiso nɔɔ ra. Ta xá'a ña kisa ndivi Jesucristo, chi ñjxi'j ra nda'a tón cruz, vitin viví nákutá'an yó xí'in Ndios.

² Saá chi Jesucristo kisa ndivi ra chiño ña táxi ña va'a nakutá'an yó xí'in Ndios. Ta vitin xa'a ña kándixa yó Jesucristo, táku yó yichí nqo Ndios ké'é ra ku'a ní ñava'a xí'in yó, ta kúsij ní ini yó chi ndáa ini yó ndí kivi ña vaxi kutaku yó xí'in Ndios ñoyívi ñino nqo yóo ndi'i ñalivi ná'no ña yé'e.

³ Ta on sivi ndasaá kuiti xa'a ñava'a yó'o kúu xa'a ña kúsij ini yó, ta xa'a ña xó'vi yó vitin kúu ña kúsij ini yó. Saá chi kúndaq ini yó ndí ña xó'vi yó chíndeé ña mji yó ña nduu yó ñivi na kúchiño kundee ini xí'in ndi'i ña yó'vi xó'vi na, ta ndee ka kundikon na yichí Ndios.

⁴ Saá chi ña xó'vi yó kúu ña xito ndoso mji yó án ndino'o ini yó ndikon yó Ndios. Ta ña kundee ini yó xí'in ña xó'vi yó yó'o, táxi ña ndí kusij ka ini Ndios koni ra mji yó. Ta xa'a ña kundee ini yó nqo ña xito ndoso yó saá, ndee ka ndáa ini yó ña ndixa Ndios kasa ndivi ra ndi'i to'on ña njka'an ra xí'in yó.

⁵ Ta nda lo'o on sivi ña manj kuiti kúu ña ndáa ini yó kasa ndivi Ndios ña njka'an ra xí'in yó, chi Ndios san'i ra Nima ra ña táku ña ini yó, ta Nima ra yó'o xa sakutu ña ini yó xí'in ña kí'vi ní ini Ndios xini ra mji yó.

⁶ Ta mji yó, vará xikuu yó ñivi na xindiso ní kuachi nqo Ndios, ta on koq ndee xikomí yó ña kuchiño sakaaku yó xí'in mji yó nqo ndee ña on vá'a ña xa'nda chiño nqo yó, ta saá tá nitondaq kivi ña chitoní Ndios, ta Jesucristo nixi'j ra nqo yó xa'a kuachi yó.

⁷ Ña yó'vi ní kúu ña nanivi taxi xí'in mji na ña kivi na xa'a inká ñivi na kúu nandaq. Ta saá ni, ndásana va yóo ñivi na ndino'o ini kuchiño taxi xí'in mji na kivi na xa'a inká ñivi, na kúu nava'a ní.

⁸ Ta Ndios sáná'a ra ndasaá ndee ní kónó nákaa ña kí'vi ní ini ra xini ra mji yó, chi mji kivi ña xika ka yó ku'a'an yó yichí ña on vá'a, ta Jesucristo taxi xí'in mji ra nixi'j ra xa'a yó.

⁹ Ta xí'in nji ra ña kee yiki koñu Jesucristo kivi nixi'j ra xa'a kuachi yó nda'a tón cruz, Ndios sanduu ra yó ñivi na ndii na on koq kuachi ndiso nqo ra vitin. Ta xa'a ñayó'o ña kisa ndivi Jesucristo xa'a yó, ndixa Ndios on saxo'vi ra mji yó, kivi kasa nani ra xa'a kuachi ndi'i ñivi ñoyívi yó'o.

¹⁰ Ta kivi on ta'an kandixa yó Jesucristo, ta mji kivi ña xika ka yó kisa toon yó nqo Ndios, ta Ndios ké'é ra ñava'a ní xí'in yó, chi Sa'ya ra Jesucristo nixi'j ra xa'a kuachi yó. Ta ña nixi'j Jesucristo kómí ña ndee ká'no, chi taxi ña nakutá'an va'a yó xí'in Ndios. Ta saá xa'a ña natakú Jesucristo ta táku ra ndi'i saá kivi, kúndaq ini yó ndí ndixa sakaaku ra mji yó, ta kutaku yó xí'in ra ndi'i saá kivi.

¹¹ Ta on sivi ndasaá kuiti ñayó'o kúu ña táxi kusij ini yó. Ta kúsij ini yó ta kisa ká'no yó Ndios chi Jesucristo, Taq taKá'no nqo yó, xa kisa ndivi ra chiño ña taxi va'a nakutá'an yó xí'in Ndios, ta vitin vivíi yóo yó xí'in ra.

To'on yó'o ká'an xa'a taAdán, ta ká'an ña xa'a Jesucristo

¹² Ñanqó on koq ña on vá'a ní-xiyo ñoyívi yó'o. Ta taAdán, ta tanqó kisa va'a Ndios, tayó'o kúu tanqó ké'é ña on vá'a, ta saá kixaq ña on vá'a ñoyívi yó'o. Ta saá ndi'i ñivi kixá'a na ké'é na ña on vá'a, ta xa'a ña on vá'a ké'é ñivi, xini ñó'o kivi ndi'i na.

¹³ Tá on ta'an ka taxi Ndios ndayí ra nda'a taMoisés, ta ku'a ní ña on vá'a ké'é ñivi ñoyívi yó'o saá. Ta saá ni, Ndios on vása ní-sakuiso ra kuachi sata ñivi yó'o, chi on vása ní-xikomí na ndayí ra.

¹⁴ Ta saá ni, ndi'i ñivi na xitaku ñoyívi yó'o, nda kivi xitaku taAdán tãda kivi xitaku taMoisés, nixi'j ndi'i nayó'o, chi ndi'i nayó'o ké'é na ña

on vá'a. Ta n̄vi na x̄itaku kujyā ña on t̄á'n k̄a Ndios taxi ra ndayí ra nda'á t̄aMoisés, n̄vi yó'o ke'é na kuá'a ní ña on vá'a, vará on vása ní-kundaa ini na ndí ña on vá'a ke'é na kúu ña n̄ya'a ndoso na ña x̄a'nda chiño Ndios. Ta saá ña on vá'a ke'é n̄vi yó'o on s̄iví ñii kúu ña x̄í'in ña on vá'a ke'é t̄aAdán. Saá chi t̄aAdán, vará kundaa ini ra ña x̄a'nda chiño Ndios ñoq ra, ta n̄-xiin ra chikaá sq'o ra ña n̄ika'an Ndios x̄í'in ra. Ta t̄aAdán yó'o x̄ikuu ra tanóq ñoq yichí on vá'a m̄ji ra, ta kuá'a ní n̄vi ndíkõn na yichí ra. Ta k̄ixaa ink̄a t̄a kúu tanóq ñoq yichí va'a m̄ji ra, ta tayó'o kúu Jesucristo, ta kuá'a ní n̄vi ndíkõn na yichí ra.

15 Ta nd̄a lo'o on vása náta'an ña on vá'a ña ke'é t̄aAdán x̄í'in ñava'a k̄isa ndivi Jesucristo. Saá chi x̄a'a ña on vá'a ke'é t̄aAdán, ndi'i n̄vi x̄iní ñó'ó k̄ivj na. Ta x̄a'a ñava'a k̄isa ndivi Jesucristo, Ndios saní'i ra ñava'a kuá'a ní n̄vi, chi táxi ra kutaku na x̄í'in ra ndi'i saá k̄ivj ña v̄axi.

16 Ta nd̄ixa on vása náta'an ña on vá'a ke'é t̄aAdán x̄í'in ñava'a s̄aní'i Ndios n̄vi. Saá chi x̄a'a ñii ña on vá'a ña ke'é t̄aAdán, taxi ña k̄ixaa ña on vá'a ñoyívi yó'o, ta saá ndi'i n̄vi k̄ixá'a na ké'é na ña on vá'a, ta x̄iní ñó'ó k̄ivj na x̄a'a ña on vá'a ké'é na. Ta saá ni, ñava'a saní'i Ndios n̄vi kúu ña s̄anduu ra na n̄vi na ndii na on k̄oq kuachi ndiso ñoq ra, ta táxi ra ña kutaku na x̄í'in ra ndi'i saá k̄ivj ña v̄axi. Vará n̄vi na ke'é kuá'a ní ña on vá'a kúu na, Ndios kúchiño ra sanduu ra na n̄vi na ndii ñoq ra, chi Jesucristo n̄xi'i ra x̄a'a kuachi na.

17 Kuachi ñii laá t̄a tanóq t̄aAdán x̄ikomí ña ndeē ña táxi ña ndi'i n̄vi k̄ivj na. Ta saá ni, ñava'a ke'é ñii laá Jesucristo kómí ní k̄a ña ndeē ñoq kuachi tanóq yó'o, chi x̄a'a ñava'a ke'é Jesucristo, n̄vi kuchiño kutaku ndino'o na ta ka'nda chiño na x̄í'in Ndios ndi'i saá k̄ivj ña v̄axi. N̄vi yó'o kúu n̄vi na xa n̄aki'in ñava'a ní saní'i Ndios na, chi Ndios s̄akaku ra na, ta s̄anduu ra na n̄vi na ndii na on k̄oq kuachi ndiso ñoq ra x̄a'a ña k̄andixa na Jesucristo.

18 Ta saá kúndaa ini yó ndí x̄a'a kuachi ñii laá tanóq, ndi'i n̄vi ké'é na ña on vá'a, ta ndiso na kuachi ñoq Ndios. Ta x̄a'a ñayó'o ndi'i n̄vi x̄iní ñó'ó k̄ivj na. Ta saá ni, x̄a'a ñava'a ñandaa k̄isa ndivi ñii laá Jesucristo, Ndios kuchiño sanduu ra ndi'i n̄vi na ndii ñoq ra, ña kuchiño kutaku na x̄í'in ra ndi'i saá k̄ivj ña v̄axi.

19 X̄a'a ña on vá'a ke'é ñii t̄a, ña n̄-xiin ra chikaá sq'o ra t̄o'on ña n̄ika'an Ndios x̄í'in ra, ndi'i n̄vi k̄ixá'a na kuá'an na yichí on vá'a tayó'o, ta ndiso na kuachi. Ta x̄a'a ñava'a ñandaa k̄isa ndivi ñii laá Jesucristo, chi chikaá sq'o ra t̄o'on Ndios, kuá'a ní n̄vi k̄ixá'a na ndíkõn na yichí ra, ta Ndios s̄anduu ra nayó'o n̄vi na ndii na on k̄oq kuachi ndiso ñoq ra.

20 Ndios taxi ra ndayí ra nda'á n̄vi x̄a'a ña kundaa ini na ndí kuá'a ní ña on vá'a ké'é na, ta ndiso ní na kuachi ñoq Ndios. Vará yóo kuá'a ní ña on vá'a ké'é n̄vi, ta ví'i ní k̄a k̄uká'no ñava'a ndino'o ke'é Ndios x̄í'in na.

21 Ta on t̄á'n k̄a k̄ixaa Jesucristo, ta ndeē ña on vá'a x̄ikuu ña x̄a'nda chiño ñoq n̄vi, ta ndi'i n̄vi x̄iní ñó'ó k̄ivj na x̄a'a ña on vá'a ké'é na. Ta vitin ñava'a ndino'o Ndios kúu ña x̄a'nda chiño ñoq ndi'i n̄vi na k̄andixa Jesucristo, T̄a t̄aKá'no ñoq yó. Saá chi Ndios s̄anduu ra nayó'o n̄vi na ndii ñoq ra, ta táxi ra ña kutaku ndino'o na x̄í'in ra ndi'i saá k̄ivj ña v̄axi.

6

*T̄o'on yó'o ká'an ndí n̄vi na k̄andixa Jesucristo
on vása k̄a x̄iní ñó'ó kasa ndivi na ña kóni ndeē ña on vá'a*

¹ Ta saá, ¿yu kúu ña ka'an yó vitin xa'a ña xini ñó'ó kutaku yó? ¿Án va'a kundikōn yó ke'é ka yó ku'a'a ní ka ña on vá'a, chi saá Ndios ke'é ra ku'a'a ní ka ñava'a x'in yó? Chi ndixa Ndios kasa ká'no ini ra xa'a ndi'i ña on vá'a ke'é yó.

² ¡Ndá lo'o on vása va'a ke'é ka yó saá! Chi mji yó nivi na kándixa Jesucristo, xina'a xitaku yó kisa ndivi yó ña xá'nda chiño ña on vá'a noq yó. Ta vitin ndatán yóo nivi na nixi'i, saá yóo yó noq ña on vá'a, ta xa'a ñayó'o on vása chika'a ka so'o yó ña xá'nda chiño ña on vá'a.

³ ¿Án on vása kúnda'a ini ndó yu kúu ña kóni kachí ña xa chichi yó ñii ki'va ndatán chichi Jesucristo? Saá chi ña chichi yó saá kóni kachí ña ndí ñii ndyu yó x'in Jesucristo, ta tuku kóni kachí ña nixi'i yó x'in ra.

⁴ Saá chi Jesucristo nixi'i ra ta ninduxun ra. Ta ña chichi yó ndatán chichi mji ra kóni kachí ña nixi'i yó ta ninduxun yó ñii kachí x'in Jesucristo. Ta ndixa ndatán Ndios sanataku ra Jesucristo x'in ndee ká'no ra, saá yóo ña ke'é ra x'in mji yó. Saá chi xa'a ña nixi'i yó ñii kachí x'in Jesucristo, Ndios taxí ra ña ka'ku tuku yó ta ndyu yó nivi xa'a na kúchiño viví kutaku noq ra.

⁵ Kúnda'a ini yó ndí ña chichi yó sáná'a ña ndí ñii ndyu yó x'in Jesucristo, ta ñii kachí nixi'i yó x'in ra. Ta xa'a ñayó'o kúnda'a ini yó ndí ñii ki'va ndatán nataku Jesucristo, saá nataku mji yó kivi ña va'xi.

⁶ Ta vitin kúnda'a ini yó kivi nixi'i Jesucristo nda'a tón cruz, ta ndatán nixi'i mji yó, nivi na xitaku tixin ndee ña on vá'a, saá nixiyo ña. Saá chi kivi tá on ta'an kandixa yó Jesucristo, ta saá ndee ña on vá'a xixa'nda chiño noq yó. Ta vitin mji yó on vása xini ñó'ó táku ka yó kisa ndivi yó ña xá'nda chiño ndee ña on vá'a yó'o noq yó.

⁷ Chi xa'a ña nixi'i yó x'in Jesucristo, yóo yó ndatán yóo nivi na nixi'i noq ndee ña on vá'a yó'o, ta ndee on vá'a yó'o on vása kómí ka ña ndayí ka'nda chiño ña noq mji yó.

⁸ Ta saá xa'a ña nixi'i yó x'in Jesucristo, ndixa ndáa ini yó ña kutaku yó x'in ra ndi'i saá kivi ña va'xi.

⁹ Ta kúnda'a va'a ini yó ndí nixi'i Jesucristo ta nataku ra, ta ndá ñii kivi on kivi ka ra. Saá chi ndee ña xá'ni nivi on vása ka kúchiño kúndeé ña noq Jesucristo.

¹⁰ Jesucristo ñii la'a yichi nixi'i ra xa'a ku'achi nivi, ta x'in ña nixi'i ra sandi'i ra xa'a ndee ña on vá'a. Ta vitin táku ra xa'a ña chinóo síkón ra ñat'ó Ndios.

¹¹ Ta saá ndó'ó, xa'a ña ñii ndyu ndó x'in Jesucristo, va'a kani siji ndó ndí kúu ndó nivi na nixi'i noq ndee ña on vá'a. Ta ñii kachí ndatán táku Jesucristo, saá kutaku ndó ke'é ndó ñava'a ña chinóo síkón ndó ñat'ó Ndios.

¹² On taxi ndó ña ka'nda chiño ndee ña on vá'a noq yiki koñu ndó, ni on vása kasa ndivi ndó ndi'i noq ña on vá'a ña kútoo ni yiki koñu ndó.

¹³ Ta ndá lo'o on taxi x'in mji ndó kasa ndivi ndó ña on vá'a, ta on taxi ndó ná konj ñó'ó ñandiva'a ndá ñii xiiña yiki koñu ndó. Ndá víka, taxi ndi'i x'in mji ndó nda'a Ndios ña konj ñó'ó ra ndi'i xiiña yiki koñu ndó xa'a ña kasa ndivi ndó ñava'a ñanda'a noq ra. Saá va'a ke'é ndó chi vitin kúu ndó nivi na táku ndino'o noq Ndios, vará xina'a xikuu ndó nivi na nixi'i noq ra.

¹⁴ Ta vitin ndee ña on vá'a on kúchiño ka ka'nda chiño ña noq ndó. Chi vitin ndayí ña nita'a ta Moisés xina'a on sivi ka ña xá'nda chiño noq yó kúu

ña, ta vitin táku yó kuá'an yó yichí xáá, ta ñava'a ini Ndios kúu ña xá'nda chiño nq̄ yó.

Tq'on yó'o ká'an ña ndí xíní ñó'ó kasa ndivi yó ñandq̄q̄ ña kóni Ndios

15 Ta saá, ¿yukia xíní ñó'ó ke'é ka yó vitin? Saá chi ndayí ña n̄taa ta Moisés xina'á qn sivi ka ña xá'nda chiño nq̄ yó kúu ña, ta vitin táku yó kuá'an yó yichí xáá, ta ñava'a ini Ndios kúu ña xá'nda chiño nq̄ yó. Ta xa'a ñayó'o, ¿án va'a ke'é ka yó kuá'a ní ña qn vá'a? ¡Ndá lo'o qn vása va'a ke'é yó saá!

16 ¿Án qn vása kúndaq̄ ini ndó táná taxi xí'in m̄ji ndó ña kasa ndivi ndó ndi'i ña ndúkú ñii t̄aa nq̄ ndó, ta saá t̄ondaq̄ ndó nduu ndó ñii esclavo t̄aa yó'o, ta qn kuchiño ka ndó ka'nda chiño ndó xa'a m̄ji ndó? Ta ñayó'o sáná'a ña táná taxi xí'in m̄ji yó ña kasa ndivi yó ndi'i ña xá'nda chiño ndee ña qn vá'a nq̄ yó, ta saá t̄ondaq̄ yó nduu yó esclavo, n̄vi na ndasaá kuiti kasa ndivi ña kóni ndee ña qn vá'a nq̄ na, ta saá kuá'an yó yichí nq̄ sandi'i yó xa'a m̄ji yó nq̄ Ndios. Ta saá ni, táná taxi xí'in m̄ji yó ña kasa ndivi yó ña kóni Ndios, ta saá t̄ondaq̄ yó nduu yó esclavo Ndios, n̄vi na ndasaá kuiti kasa ndivi ña kóni ra, ta saá va'a kuá'an yó yichí nq̄ vivíi táku yó xí'in Ndios, saá chi sanduu ra yó n̄vi na ndii na qn k̄ó kuáchi ndiso nq̄ ra.

17 ¡Ta yí'j ndixa táxi j ña táxa'vi ña'á ní Ndios! Saá chi vará xina'á xikuu ndó esclavo ñandee qn vá'a, ta xitaku ndó kisa ndivi ndó ña xá'nda chiño ñandee qn vá'a yó'o nq̄ ndó, ta vitin xí'in ña ndino'o ini ndó chíkaq̄ sq̄'o ndó ta kisa ndivi ndó tq'on ña sáná'a ndasaá vivíi xíní ñó'ó kutaku n̄vi na kándixa Jesucristo.

18 Ndios xa sāaku ra ndó'ó, ta kuá'an ndíka ndó nq̄ ndee ña qn vá'a, ta vitin ndó'ó kisa ndivi ndó ñava'a ñandq̄q̄ ña kóni Ndios.

19 Xí'in tq'on ña qn vása yó'vi ní kúndaq̄ ini n̄vi kúu ña ndatq'on j xí'in ndó vitin, chi n̄vi na lo'o ní kúndaq̄ ini kúu ndó. Náká'án ndó tá kivi si'na ta qn t̄án kándixa ndó Jesucristo, ndó'ó taxi xí'in m̄ji ndó nda'a ndee ña qn vá'a ña kisa ndivi ndó ndi'i nq̄ ñakini xí'in ndi'i nq̄ ñandiva'a. Ta vitin xíní ñó'ó taxi xí'in m̄ji ndó nda'a Ndios ña kasa ndivi ndó ñava'a ñandq̄q̄ ña kóni ra. Ta xí'in ña ké'é ndó saá nduu ndó n̄vi na ndii na qn k̄ó kuáchi ndiso nq̄ ra.

20 Kivi si'na tá qn t̄án ka kándixa ndó Jesucristo, xikuu ndó n̄vi esclavo na ndasaá kuiti kisa ndivi ndi'i ña xá'nda chiño ndee ña qn vá'a nq̄ na, ta xíka ní xitaku ndó nq̄ ñava'a, chi ndá lo'o qn vása ní-ndi'i ini ndó ndúkú ndó ñava'a ñandq̄q̄ ña kóni Ndios.

21 Ta, ¿yu kúu ñava'a ñaki'in ndó xa'a ña kisa ndivi ndó ndi'i nq̄ ña qn vá'a, xí'in ndi'i nq̄ ñakini ña sákuka'an nq̄ ndó vitin? Ndixa qn k̄ó ndá ñii ñava'a ñaki'in ndó xa'a ña qn vá'a ke'é ndó saá, chi yichí ña qn vá'a n̄xa'an ndó kúu ña yichí nq̄ kuá'an ndó ndi'i xa'a ndó nq̄ Ndios.

22 Ta Ndios xa sāaku ra ndó'ó nq̄ ndee ña qn vá'a, ta qn vása ka xá'nda chiño ña nq̄ ndó. Ta vitin ndino'o ini ndó xa t̄axi xí'in m̄ji ndó nda'a Ndios ña kasa ndivi ndó ña kóni ra. Ta xa'a ñayó'o ndixa naki'in ndó ñava'a ní nda'a Ndios, chi taxi ra kutaku ndó xí'in ra ndi'i saá kivi ña v̄axi.

23 Ta n̄vi na kisa ndivi ña xá'nda chiño ndee ña qn vá'a nq̄ na, ndixa naki'in na ya'vi ña cha'vi ndee ña qn vá'a yó'o nq̄ na. Ta ya'vi ña chá'vi ña kúu ña kivi ndi'i na. Ta m̄ji yó, ñii nduu yó xí'in Jesucristo chi kándixa yó ra, ta saá Ndios saní'i ra ñava'a m̄ji yó, ña kúu ña kutaku yó xí'in ra ndi'i saá kivi ña v̄axi.

7

*Tɔ'on yó'o ká'an ña ndí vitin Jesucristo kúu
taa tɔ xá'nda chiño noo ñivi na kándixa ña'a*

¹ Nañani yó xí'in náki'va yó, ndó'ó kúu ñivi na xínj va'a ndayí Ndios ña ñitaa taMoisés. Ta saá xínj ndó ndí ndayí yó'o ndasaá kuiti kómí ña ndee ña xá'nda chiño ña noo ñivi tá táku na.

² Ta ndayí yó'o ká'an ña ndí tá yóo ñási'í ñii taa, ta ñáy'o kúu ñási'í taa yó'o ndí'i saá kivi táku ra. Ta saá ni, tá ñixi'j yij ñaña'a yó'o, ta saá kindoo ndíka ña noo ndayí ña ká'an ndí kúu ña ñási'í ra.

³ Ta saá ni, tá táku ka yij ñá, ta ñaña'a yó'o sándakoo ñá yij ñá xa'a ña naki'in ñá inká taa, ta xa'a ña ké'é ñá saá, ndíso ñá kuachi chí yá'a ndoso ñá ndayí Ndios ña ñitaa taMoisés ña káchí on vása va'a naki'in ñaña'a inká taa tá táku ka yij ñá. Tá xa ñixi'j yij ñá, ta saá ñaña'a yó'o kindoo ndíka ña noo ndayí yó'o, ta va'a kuchiño ñá tonda'a ñá xí'in inká taa, ta on koo kuachi kuiso ñá xa'a ña ke'é ñá saá, chí tá ñixi'j kúu yij ñá.

⁴ Cuento yó'o sán'a ña mji yó, ñivi na kándixa Jesucristo, ndí vitin kindoo ndíka yó noo ndayí ña ñitaa taMoisés xina'a. Saá chí xa'a ña ñii kúu yó xí'in Jesucristo, ñii káchí ñixi'j yó xí'in ra, ta vitin yóo yó ndatán yóo ñivi na ñixi'j noo ndayí yó'o, ta xínj yó ndí ndayí on vása xá'nda chiño ka ña noo ñivi na ñixi'j. Ta xa'a ñay'o kindoo ndíka yó ña kuchiño taxi xí'in mji yó nda'a Jesucristo, taa tá ñixi'j, ta ñatakú ra. Ta xa'a ña ñii kúu yó xí'in Jesucristo vitin, kuchiño ke'é yó ku'a ñi ñava'a ña sakusij yó ini Ndios.

⁵ Kivi on ta'an ka kandixa yó Jesucristo, ta xika yó yichij noo ña on vá'a xá'nda chiño ña noo yó. Ta kivi saá ndayí Ndios ña ñitaa taMoisés kúu ña sanakáxin ini ndí'i ña on vá'a ña kútoo ní yiki koñu ke'é ña. Ta ñii laá ña ñaki'in yó xa'a ña ké'é yó ña on vá'a yó'o kúu ña sándi'i yó xa'a mji yó noo Ndios.

⁶ Ta vitin mji yó, ñivi na kándixa Jesucristo, ndatán yóo ñivi na ñixi'j, saá yóo yó noo yichij yatá xindikon yó, ta kindoo ndíka yó noo ña. Ta ndayí Ndios ña ñitaa taMoisés xina'a on kómí ka ndee ña ka'nda chiño ña noo mji yó. Saá chí vitin Níma Ndios ña táku ini yó kúu ña xá'nda chiño noo yó, ta ndikon yó yichij xaá noo kisa ndivi yó ña kóni Níma Ndios.

*Tɔ'on yó'o ká'an ndayí Ndios táxi
ña kundaa ini yó yu kúu ña on vá'a*

⁷ Ta saá, ¿yukia xínj ñó'ó ka'an yó vitin? ¿An ka'an yó ndí ndayí Ndios ña ñitaa taMoisés kúu ña on vá'a? ¡Nda lo'o on vá'a ka'an yó saá! Ta ndixa ndayí kúu ña sán'a mji yó yu kúu ña on vá'a. Saá chí yóo ñii ndayí ña káchí saá: "On vá'a kútoo ní ini yó kukomí yó ña kómí inká ñivi", káchí ndayí. Tá on koo ndayí ña káchí saá, níkúu, ta yi'j on vása kúndaq ini j ndí ña on vá'a kúu ña kútoo ní ini j kukomí j ña kómí inká ñivi.

⁸ Ta ndayí kúu ña sán'a yi'j xa'a ña kundaa ini j yu kúu ña on vá'a. Ta saá ndayí yó'o kúu ña sanakáxin ña on vá'a ña táku ini j, ta kixá'á j kútoo ní ini j xínj ndí'i noo ña kómí inká ñivi. Tá on vása yóo ndayí ña ká'an yu kúu ña on vá'a, níkúu, ta ña on vá'a ña táku ini j on kukomí ña ndee chinda'a ña yi'j ya'a ndoso j ndayí yó'o.

⁹ Kivi on ta'an ka kundaa ini j yu kúu ña xá'nda chiño ndayí Ndios, ta saá xani sjini ndí va'a ní táku j. Ta saá ni, tá kixaa kivi ña kundaa ini j

yu kúu ña xá'nda chiño ndayí yó'o, ta saá kundaḡa ini j ndí ṭaṭa ṭa ndíso ní kuḡchi kúu j, ta xa'ḡa ña ɔn vá'a yó'o, kúu j ṭaṭa ṭa n̄xi'i j n̄oḡ Ndios.

¹⁰ Kuyḡa x̄ina'á Ndios ṭaxi ra ndayí ra nda'ḡa ṭaMoisés xa'ḡa ña chindeé ña n̄vi ña va'a kutaku na x̄i'in ra. Ta saá ni, ndayí yó'o káchí ndí ṭa ndíso ní kuḡchi kúu j, ta ṭaṭa ṭa n̄xi'i j n̄oḡ Ndios kúu j, chi n̄ya'a ndoso j ndayí Ndios.

¹¹ Ta ndee ña ɔn vá'a ña táku ini j kúu ña ch̄inda'á ȳi'j ke'é j ña ɔn vá'a ña yá'a ndoso j ndayí Ndios, ta ndíso j kuḡchi n̄oḡ Ndios. Ta x̄i'in ñayó'o kúndaḡa ini j ndí ndee ña ɔn vá'a kúu ña saṇdá'ví ȳi'j, chi x̄ini n̄ó'ó kivi j xa'ḡa kuḡchi ndíso j, káchí ndayí Ndios.

¹² Ta saá ni, ndixa ndayí Ndios ña n̄taa ṭaMoisés kúu ñaȳi j, ta ndi'i ña xá'nda chiño Ndios n̄oḡ yó kúu ṭɔ'on ñandaḡa, ñava'a, ñaȳi j.

¹³ Ta saá, ¿án kóni káchí j ndí vará ndayí Ndios kúu ñava'a ní, ta ñava'a yó'o kúu ña ke'é ña kivi j? jNdḡ lo'o, ɔn vása saá! Saá chi ndee ña ɔn vá'a ña táku ini j kúu ña ṭaxi ña n̄xi'i j n̄oḡ Ndios. Chi ndee ña ɔn vá'a yó'o kúu ña ch̄inda'á ȳi'j ña ya'a ndoso j ndayí Ndios ña kúu ñava'a ní. Ta xa'ḡa ñayó'o kundaḡa ini yó ndí ndee ña ɔn vá'a ña táku ini yó ndixa ña ndiva'a ní kúu ña.

¹⁴ X̄ini yó ndí ndayí Ndios kaḡu ña ini Níma Ndios, ta ñava'a ní kúu ndayí yó'o. Ta ȳi'j, n̄vi kuiti va kúu j, ta ɔn vása yóo ndika j n̄oḡ ña ɔn vá'a, chi táku j kisa ndivi j ña xá'nda chiño ña ɔn vá'a n̄oḡ j.

¹⁵ Ta ña ke'é j, ɔn vása kúndaḡa ini j ndaḡhun ke'é j ña. Chi ɔn vása ke'é j ñava'a ña ndixa kóni ke'é j, ta ndasaá kuiti kisa ndivi j ña ɔn vá'a, ña kúkini ini j x̄ini j. Ta ndḡ lo'o ɔn vása káchí ini j ke'é j saá.

¹⁶ Nákonij ndí ña ke'é j kúu ña ɔn vá'a, ta ña nákonij saá, sáná'a ña ndí kúndaḡa ini j ndí ndayí Ndios kúu ñava'a ña ndixa ndḡa, chi ká'an ña ndí ña ke'é j kúu ña ɔn vá'a, ta yóo yu'ú j x̄i'in ña ká'an ña.

¹⁷ Ta ñayó'o sáná'a ndí ɔn s̄vi ȳi'j kúu ṭa ke'é ña ɔn vá'a, saá chi ña ɔn vá'a ña táku ini j kúu ña xá'nda chiño n̄oḡ ȳikí koṇu j ña ke'é j ña ɔn vá'a.

¹⁸ X̄ini va'a j ndí ndḡ lo'o ɔn koḡ ñava'a táku ini j. Saá chi x̄i'in ña ndino'o ini j kóni ní j ke'é j ña kúu ñava'a, ta saá ni, ña ɔn vá'a ña táku ini j, sási ña ȳi'j, ta ɔn vása kúchiño j kasa ndivi j ñava'a ña kóni j ke'é j.

¹⁹ Ta saá ɔn vása kisa ndivi j ñava'a ña kóni ke'é j, ta ndḡ víka kisa ndivi j ña ɔn vá'a, vará ndixa x̄i'in ña ndino'o ini j ɔn vása kóni j ke'é j saá.

²⁰ Tá kisa ndivi j ña ɔn vá'a ña ɔn vása kóni j kasa ndivi j, ta ñayó'o kóni káchí ña ndí ɔn s̄vi ȳi'j kúu ṭaṭa ṭa ke'é saá. Saá chi ña ɔn vá'a ña táku ini j kúu ña ke'é ña ɔn vá'a yó'o.

²¹ Ta kúndaḡa ini j ndí ndixa ndó'o j saá: Vará kóni j kasa ndivi j ñava'a, ta yat̄in ní yóo ña ɔn vá'a x̄i'in j ña sási n̄oḡ j ña ɔn ke'é j ñava'a.

²² X̄i'in ña ndino'o ini j kúsij ini j x̄ini j ndayí Ndios,

²³ ta nákonij ndí táku ink̄a ndee ña ɔn vá'a ña yóo ini j, ta ndee ɔn vá'a yó'o káni tá'an ña x̄i'in ñava'a ña x̄ani s̄inj j ke'é j. Ta ndee ña ɔn vá'a yó'o kúndeé ña n̄oḡ j, ta náka va j nda'ḡa ña. Ta saá kisa ndivi j ña xá'nda chiño ndee ña ɔn vá'a yó'o n̄oḡ j.

²⁴ jNdeé ní ndá'ví ȳi'j! ¿Yu kúu n̄vi kúchiño sakaku ȳi'j n̄oḡ ndee ña ɔn vá'a ña xá'nda chiño n̄oḡ ȳikí koṇu j?

²⁵ jVitin táxi j ña táxa'vi ña'á nda'ḡa Ndios xa'ḡa ña kisa ndivi Jesucristo, ṭaṭa ṭaKá'no n̄oḡ yó!, chi ñii laá ṭayó'o kúu ṭaṭa ṭa kúchiño sakaku m̄j yó n̄oḡ ndee ña ɔn vá'a. Tuku ndat̄o'on j ndasaá ndó'o j: X̄ani s̄inj j ndí ñava'a kúu ña kasa ndivi j ndayí Ndios, ta x̄i'in ndino'o ini j kóni j kasa chiño j n̄oḡ

Ndios. Ta saá ni, ndee ña on vá'a ña táku ini j kúu ña chínda'á yíkí koñu j ña kisa ndivi j ña on vá'a.

8

Tq'on yó'o ká'qñ ndí Nímā Ndios táxi ña kutaku ndino'o yó

¹ Ta vitin xa'á ña ñii nduú yó xí'in Jesucristo, on vása ndiso ka yó kuachi nqo Ndios, ta on vása ndáti ka yó xo'vj yó xa'á kuachi xindiso yó. Saá chi vitin kúu yó ñvi na on vása ndíkqon ka yichj nqo kuiti kisa ndivi yó ña on vá'a ña kútoo yíkí koñu yó, ta ndixa ndíkqon yó yichj nqo kisa ndivi yó ñava'a ña kóni Nímā Ndios.

² Chi ndee Nímā Ndios ña táku ini yó kúu ña xá'nda chiño nqo yó vitin. Ta Nímā Ndios yó'o táxi ña táku ndino'o yó, chi sakaku ña mji yó nqo ndee ndayí Ndios ña ñitaa taMoisés xina'á, chi ndayí yó'o káchí ña ndi xinj ñó'ó kivj ñvi na yá'a ndoso ña'á.

³ Ndayí yó'o on vása ní-kuchiño ña sakaku ña ñvi nqo ndee ña on vá'a, chi ndayí yó'o on vása kuchiño kundee ña nqo ña kútoo ní ñvi ke'é na ña on vá'a. Ta saá Ndios kisa ndivi ra ña ñ-kuchiño kasa ndivi ndayí ra ña ñitaa taMoisés, chi Ndios t'v'í ra Sa'ya ra kixaxa ra ñoyívi yó'o, ña soqo xí'in mji ra xa'á kuachi ñvi. Ta Sa'ya Ndios yó'o xikuu ra ñvi ndino'o, ta ñixiyo yíkí koñu ra ñii k'va ndatán yóo yíkí koñu ñvi ñoyívi yó'o. Ta Ndios sakuiso ra kuachi ndi'í ñvi sata Sa'ya ra Jesucristo, ta xí'in ña ñixo'vj ra ta ñixi'j ra nda'á tón cruz, Jesucristo cha'vi ra xa'á kuachi ndi'í ñvi.

⁴ Ta mji yó na kúu ñvi na kándixa Jesucristo, on koq inká ña kúmanj cha'vi yó xa'á ña ñiya'a ndoso yó ndayí Ndios. Saá chi Jesucristo ñixi'j ra nqo yó ña cha'vi ra xa'á kuachi yó. Ta vitin kúu yó ñvi na on vása ndíkqon ka yichj nqo kisa ndivi yó ndasaá kuiti ña on vá'a ña kútoo yíkí koñu yó, ta ndixa ndíkqon yó yichj nqo kisa ndivi yó ñava'a ña kóni Nímā Ndios.

⁵ Ñvi na táku kisa ndivi ña kóni yíkí koñu na, ndasaá kuiti xáni sijn na xa'á ña kasa ndivi na ña kútoo ní yíkí koñu na. Ta ñvi na táku kisa ndivi ña kóni Nímā Ndios, ndasaá kuiti xáni sijn na xa'á ña kasa ndivi na ña kóni Nímā Ndios.

⁶ Ta saá tá ndasaá kuiti táku yó xí'in ña xáni sijn yó xa'á ña kasa ndivi yó ña on vá'a ña kútoo ní yíkí koñu yó, ta ña ke'é yó saá ní'í ña yó kuá'qñ yó yichj on vá'a nqo kivi yó nqo Ndios. Ta saá ni, tá ndasaá kuiti táku yó kisa ndivi yó ñava'a ña sakusij yó ini Nímā Ndios, ta ña ke'é yó saá ní'í ña yó kuá'qñ yó yichj nqo táku ndino'o yó nqo Ndios ta nákaq ñava'a ini yó.

⁷ Ñvi na ndasaá kuiti táku xáni sijn xa'á ña on vá'a ña kútoo ní yíkí koñu na ke'é ña, ta ñvi yó'o kúu ñvi na on xijn koni na Ndios, chi on xijn na kasa ndivi na ndayí ra, ni on vása kómí na ndee ña kasa ndivi na ña.

⁸ Saá chi ñvi na táku kisa ndivi ña on vá'a ña kóni yíkí koñu mji na, ñvi yó'o nda lo'o on kúchiño na sakusij na ini Ndios.

⁹ Ta ndó'ó, on vása táku ka ndó kisa ndivi ndó ndasaá kuiti ña kóni yíkí koñu ndó. Ta nda víka, tá ndixa Nímā Ndios táku ña ini ndó, ta saá táku ndó kisa ndivi ndó ña kóni Nímā Ndios. Ta ñvi na on vása táku Nímā Jesucristo ini, ta ñvi yó'o on vása ñii yóo na xí'in Jesucristo, chi on vása ndino'o ini na kándixa na ra.

¹⁰ Ta saá ni, tá Jesucristo táku ini yó, ta saá táku ndino'o nímā yó, chi Ndios sanduu ra yó ñvi na ndii na on koq kuachi ndiso nqo ra. Vará ñii

kivj̄ ña vaxi kixaā ña kivj̄ yj̄kí koñu yó, x̄a'á ña on vá'a ke'é yó, ta níma yó táku ndino'o ña ndi'i saá kivj̄.

11 Ndios kúu t̄a t̄a sanataku Jesucristo, ta vitin m̄ji Níma Ndios táku ña ini yó. Ta x̄a'á ña táku Níma ra ini yó, m̄ji Ndios, t̄a t̄a sanataku Jesucristo, saá tuku sanataku ra yj̄kí koñu yó kivj̄ vaxi.

12 Ñakán, nañani yó xí'in náki'va yó, yóo yichj̄ va'a ña xínj̄ ñó'ó kundikõn yó, ta on vása ka xínj̄ ñó'ó kundikõn yó yichj̄ nõõ kisa ndivi yó ña on vá'a ña kútoo ní yó.

13 Saá chi tá táku yó kisa ndivi yó ña on vá'a ña kútoo yj̄kí koñu yó, ta saá kuá'an yó yichj̄ nõõ ndixa kivj̄ yó. Ta saá ni, tá xí'in ndeë Níma Ndios sandi'i yó x̄a'á ña kasa ndivi yó ña on vá'a ña kóni yj̄kí koñu yó, ta saá ndixa ndino'o kutaku yó xí'in Ndios ndi'i saá kivj̄.

14 Saá chi ndi'i n̄jvi na chíkaa sq'o ña sáná'a Níma Ndios nõõ na, nayó'o kúu nasa'ya Ndios.

15 Ta Níma Ndios ña n̄aki'in yó ta táku ña ini yó on s̄jví níma ña ké'é ña kuyj̄'ví yó nõõ Ndios koṭo saxo'vj̄ ra m̄ji yó kúu ña. Chi yichj̄ Níma Ndios ña ndikõn yó vitin, on vása yóo ña ndatán yóo yichj̄ yatá ña x̄indikõn yó nõõ x̄ijj̄'ví ní yó ña saxo'vj̄ Ndios m̄ji yó. Saá chi Níma Ndios ña táku ini yó vitin sanduu ña m̄ji yó sa'ya Ndios. Ta saá táxi ña ká'an yó xí'in Ndios, káchí yó saá: "Tata Yivá ñi", káchí yó xí'in ra.

16 Ta Níma Ndios ndátõ'on ña xí'in níma m̄ji yó ndí ndixa kúu yó sa'ya Ndios, ta x̄a'á ñayó'o ndixa ndáa ini yó saá yóo ña.

17 Ta x̄a'á ña kúu yó sa'ya Ndios, ndixa náki'in yó ndi'i ñava'a ña kúu ña xa ch̄itónj̄ Yivá yó Ndios taxi ra nda'a ndi'i sa'ya ra. Ta ndi'i ñakuiká xí'in ndi'i ñava'a t̄axi Ndios nda'a Sa'ya ra Jesucristo, m̄ji yó n̄jvi na kándixa ra, ñii káchí saá náki'in yó ña xí'in Jesucristo ñoyívi ñino. Saá chi x̄a'á ña xó'vj̄ yó ñoyívi yó'o ndatán n̄jxo'vj̄ Jesucristo, ta saá ñoyívi ñino ndixa ñii káchí xí'in Jesucristo kutaku yó ta náki'in yó ndi'i ñava'a ná'no taxi Ndios nda'a yó.

18 Yj̄'j̄ xínj̄ káxínj̄ ndí ña yo'vj̄ xó'vj̄ yó ñoyívi yó'o vitin, lo'o ní kuiti kúu ñayó'o nõõ ñava'a ká'no ña taxi Ndios nda'a m̄ji yó kivj̄ ña vaxi.

19 Saá chi vitin ndi'i ña k̄isa va'a Ndios ndátí ña, ta kóni ní ña ndí kama ní tondaa kivj̄ ña Ndios saná'a ra ndí ndixa m̄ji yó kúu yó sa'ya ra.

20 Ndi'i ña k̄isa va'a Ndios n̄j-kuchiño tondaa ña koo ña ndatán ñanõõ ch̄itónj̄ Ndios. Ta ña k̄isa va'a Ndios on vása ní-nakaxin ña satj̄ví xí'in m̄ji ña, ta kuiti nákuiso ña chi'ña x̄a'á ña on vá'a ke'é t̄aAdán si'na, saá chi Ndios xa'nda chíño ra ndí ndi'i ña k̄isa va'a ra xínj̄ ñó'ó xo'vj̄ ña x̄a'á kuachí n̄jvi. Ta saá ni, ña k̄isa va'a Ndios ndáa ini ña ndátí ña vitin,

21 chi ñii kivj̄ ña vaxi Ndios taxi ra ña saña ña nõõ chi'ña ndiso ña. Ta saá ndatán m̄ji yó na kúu sa'ya Ndios, kindõo ndíka yó nõõ ndi'i ña on vá'a, chi Ndios ke'é ra ñava'a ndino'o ká'no xí'in yó, ta vaxi kivj̄ ñii k̄i'va saá ndi'i ña k̄isa va'a Ndios kindõo ndíka ña nõõ ña satj̄ví ña'a.

22 Ta vitin xínj̄ yó ndi'i ña k̄isa va'a Ndios ndá'yi ña ta tána ña, chi xó'vj̄ ña ndatán xó'vj̄ ñii ña'a ñá xa vaxi kaku sa'ya. Saá chi ndi'i ña k̄isa va'a Ndios xó'vj̄ ña vitin t̄and̄a kixaā kivj̄ Ndios ndasa ndivi x̄aá ra ndi'i ña.

23 Ta on s̄jví ndasaá kuiti ña k̄isa va'a Ndios kúu ña xó'vj̄ saá vitin, ta m̄ji yó n̄jvi na kándixa Jesucristo, ñii k̄i'va saá xó'vj̄ yó ñoyívi yó'o. Saá chi tá táku ka yó ñoyívi yó'o, ta ndátí yó xí'in ña xáku ini yó ña kama kixaā kivj̄ ña Ndios ndasa x̄aá ndino'o ra yj̄kí koñu yó. Ta Níma Ndios ña táku ini yó, kúu ñanõõ si'na san̄'i Ndios m̄ji yó, ta ña kómí yó Níma Ndios yó'o kúu

ña táxi kundaaq ini yó ndí ndixa naki'in yó ndi'i ñava'a ña ñika'an Ndios taxi ra nda'a yó.

²⁴ Kivi Ndios saqaku ra mji yó chi kandixa yó Jesucristo, ta kixá'á yó ndáa ini yó ndáti yó ña kasa ndivi Ndios ndi'i ñava'a ñika'an ra xí'in yó, vará on ta'an kundivi ndi'i ña. Ta tá mji yó xí'in nduchü nqo yó xito yó ndí Ndios xa kisa ndivi ra ndi'i ña chitóni ra, níkuu, ta saá on vása kundati ka yó ña kundivi ña. Saá chi on kqó nivi na ndáti ka naki'in na ñava'a ña xa naki'in na.

²⁵ Ta mji yó ndáti yó ta ndáa ini yó ñii kivi naki'in yó ñava'a ñika'an Ndios taxi ra nda'a yó, vará vitin on vása xito yó xí'in nduchü nqo yó ñava'a yó'o. Ta vará xí'in ña xo'vi yó ndáti yó, ta va'a kúndeé ini yó, ta on vása sándakoo yó ña kándixa yó Jesucristo.

²⁶ Ta Níma Ndios ndixa chindeé ña mji yó chi lo'o ndeé kómí yó ña vivii kua'an yó yichi Ndios ta kasa ndivi yó ña kóni ra, ni on vása xini yó ndasaá va'a ka'an yó xí'in Ndios. Ta Níma Ndios xáku ndá'ví ña, tãnda tána ña xa'a yó, chi on kqó to'on kómí nivi ña kuchiño ka'an xa'a ña xáku ini Níma Ndios.

²⁷ Ta Ndios, ta ta xito ndoso níma nivi ta xini ra ndasaá yóo níma ndi'i nivi, xini ra yu kúu ña ndúkú Níma Ndios xa'a mji yó. Saá chi Níma Ndios ndixa ndúkú ña ñava'a ndatán kóni mji Ndios xa'a nivi na kándixa Jesucristo.

To'on yó'o ká'an on kqó ña kuchiño kindaa ña kí'vi ini Ndios xini ra mji yó

²⁸ Mji yó nivi na kí'vi ini xini Ndios, xini yó ndí ndixa ké'é Ndios ñava'a xa'a yó. Saá chi án vaxi ñava'a nqo yó, án vaxi ñayov'vi xo'vi yó, ta Ndios konj ñó'ó ndi'i ñayó'o xa'a ñava'a mji yó, na kúu nivi na chitóni ra kana ra ña kundikon yó ra.

²⁹ Ndá ñanqó Ndios xini ra yu kúu nivi kúu sa'ya ra, chi ndá ñanqó saá Ndios xa chitóni ra nivi yó'o ña nduu na ndatán yóo Sa'ya ra Jesucristo. Ké'é Ndios saá, ñakán Jesucristo kúu Sa'ya Ndios tanqó, ta saá kúu ra tanqó nqo ndi'i nañani ra xí'in náki'va ra na kúu sa'ya Ndios.

³⁰ Ta nivi yó'o kúu na chitóni Ndios ña nduu na nivi na kandixa ña'á, ta Ndios kana ra na ña kundikon na ra. Ta saá Ndios sanduu ra nivi yó'o nandii na on kqó kuachi ndiso nqo ra, ta taxi ra nda'a na ña kutaku na xí'in ra nqo yóo ñava'a ká'no ña livi ye'e.

³¹ Ta xa'a ñava'a yó'o ña ké'é Ndios xí'in yó, ¿ndá to'on ka kuchiño ka'an yó? Saá chi tá Ndios yóo ra xí'in yó, ta Ndios ndákuijn ra xa'a yó, ta saá, ¿yu kúu na kúndeé kuchiño nqo yó?

³² Chi Ndios ta ta va'a ní ini kúu ra, ta saá taxi ra Sa'ya ra, ta ta kúu ñii laá nqo ra, ña nixi'i ra xa'a kuachi ndi'i yó. Tá ndá lo'o on vása ní-sasi Ndios ña nixov'vi ní Sa'ya ra xa'a yó, chi kí'vi ní ini ra xini ra mji yó, ta saá, ¿án on ndixa taxi ra ndi'i inká ñava'a kómí ra nda'a yó?

³³ ¿Án koo nivi na kuchiño sakuiso kuachi mji yó na kúu nivi na nakaxin Ndios? Ndixa ndá ñii nivi on vása kómí na ndayí sakuiso na kuachi sa'a yó, chi mji Ndios koo ta ta xa kúndaa ndi'i kuachi ndiso yó, ta sanduu ra yó nivi na ndii nqo ra.

³⁴ Ta saá, ¿án koo nivi na kómí ndayí kachí na ndí xini ñó'ó kivi yó xa'a kuachi ndiso yó? Ndixa ndá ñii nivi on vása kómí na ndayí ka'an na saá,

chi Jesucristo kúu t̄a t̄a n̄ixi'j x̄a'á kūachi yó, ta n̄atak̄u ra, ta vitin yóo ra s̄ijn kua'á Ndios, ta yóo ra x̄áku ndá'ví ra n̄oq̄ Ndios x̄a'á yó.

³⁵ Ta, ¿m̄i kixi ña kóm̄i ndeē ña kasa x̄iká yó n̄oq̄ ña ká'no ní kí'vi ini Jesucristo x̄ini ra m̄ji yó? ¡Q̄n k̄oq̄ nd̄a ñii ña kuchiño ke'é saá x̄i'in yó! Tá koo ña ȳo'v̄i ní x̄o'v̄i yó, tá koo ña kūa'á ní tond̄ini n̄oq̄ yó, tá sax̄o'v̄i na m̄ji yó x̄a'á ña kándixa yó Jesucristo, tá koo tam̄a ña ka'ni ní s̄ok̄o yó, tá q̄n kóo tik̄oq̄ kundixin yó, tá koo kūa'á ní ña ȳyo kivi yó, tá kini ní ka'ni na yó, ta nd̄a ñii ñayó'o, nd̄a lo'o q̄n kuchiño ña kasa x̄iká ña yó n̄oq̄ ña ká'no ní kí'vi ini Jesucristo x̄ini ra m̄ji yó.

³⁶ Saá chi t̄o'on Ndios ña n̄j̄taa na x̄ina'á ká'an ña x̄a'á ña ȳo'v̄i ndó'o yó vitin, ta kách̄i ña saá: X̄a'á ña kándixa yó Ndios, ndi'i saá k̄ivi inka n̄ivi kóni na ka'ni na m̄ji yó. Ké'é na x̄i'in yó ndatán ké'é na x̄i'in ndikachi tí kūa'an n̄oq̄ ka'ni na rí, kách̄i t̄o'on Ndios.

³⁷ Vará ȳo'v̄i ní ndó'o yó x̄i'in ña x̄o'v̄i yó, ta ndixa va'a kúndeé yó n̄oq̄ ndi'i ña x̄o'v̄i yó, chi Jesucristo, t̄a t̄a kí'vi ini x̄ini ra m̄ji yó, táxi ra ndee nda'á yó ña kúndeé yó n̄oq̄ ndi'i ña x̄o'v̄i yó.

³⁸ X̄inj̄ káx̄inj̄ ña ndixa nd̄aá kúu ña ndí q̄n k̄oq̄ nd̄a ñii n̄ivi, ni q̄n k̄oq̄ nd̄a ñii ndeē ña kúndeé kasa x̄iká m̄ji yó n̄oq̄ ña kí'vi ní ini Ndios x̄ini ra m̄ji yó. Ni ndeē ña x̄á'ni yó, ni ndeē ña táxi t̄áku k̄a yó ñoyívi yó'o, ni ndeē ña kóm̄i naángel, ni ndeē ña kóm̄i ním̄a ndiva'a ná'no, nd̄a ñii ndeē yó'o q̄n kuchiño ña kasa x̄iká ña m̄ji yó n̄oq̄ ña kí'vi ní ini Ndios x̄ini ra m̄ji yó. Ni ndi'i ñaȳo'v̄i yóo n̄oq̄ yó vitin, ta ni ndi'i ñaȳo'v̄i kixaa n̄oq̄ yó k̄ivi ña vaxi,

³⁹ ni ndeē ña yóo síkón ní, ni ndeē ña yóo n̄oq̄ kónó ní n̄inq̄, ni nd̄a ñii ña kuȳa'a, q̄n kuchiño ña kasa x̄iká ña m̄ji yó n̄oq̄ ña kí'vi ní ini Ndios x̄ini ra m̄ji yó. Saá chi Jesucristo, T̄a t̄aKá'no n̄oq̄ yó, n̄ixi'j̄ ra x̄a'á kūachi yó ta n̄atak̄u ra. Ta x̄i'in ña ke'é ra saá Ndios saná'a ra m̄ji yó ña ká'no ní kí'vi ini ra x̄ini ra yó.

9

T̄o'on yó'o ká'an ndí Ndios n̄q̄q̄xin ra n̄ivi naIsrael ña kundik̄on na ra

¹ Ȳi'j̄ kúu'j̄ t̄a t̄a kándixa Jesucristo, ta t̄o'on ña ká'an'j̄ x̄i'in ndó kúu ñand̄aá ndino'o. Ta Ním̄a Ndios ña t̄áku ini'j̄, ndákuijn̄ ña ndí t̄o'on ña ká'an'j̄ x̄i'in ndó kúu ña ndixa nd̄aá, ta x̄i'in ña ndino'o ní ini'j̄ ká'an'j̄, kách̄i'j̄ saá:

² Kúchuchú ní ini'j̄, ta ndi'i saá k̄ivi tá'v̄i ní ini'j̄ x̄a'á n̄ivi ñaño'j̄ naIsrael.

³ Saá chi x̄i'in ña ndino'o ini'j̄ kóni ní'j̄ ña ñaño'j̄ naIsrael kandixa na Jesucristo, ta saá va'a kutak̄u na x̄i'in Ndios. Ndixa x̄áni s̄inj̄'j̄ tá x̄i'in ña taxi x̄i'in m̄ji'j̄ ña kuxiká'j̄ n̄oq̄ Jesucristo kuchiño chindeé'j̄ n̄ivi ñaño'j̄ naIsrael ña kuyatin na n̄oq̄ ra, ta xa yóo ti'vaj̄ ke'é'j̄ saá, chi kí'vi ní ini'j̄ x̄inj̄'j̄ ñaño'j̄ naIsrael.

⁴ Ñaño'j̄ naIsrael yó'o kúu sa'ya ñani síkuá t̄a t̄aIsrael,* ta Ndios n̄q̄q̄xin ra nayó'o ña kuu na sa'ya ra. Ta yóo Ndios x̄i'in naIsrael ndi'i saá k̄ivi, ta xa saná'a ra n̄oq̄ na ndasaá yóo ñava'a ká'no ña livi yé'e kóm̄i ra. Ta x̄i'in t̄o'on ra, Ndios k̄inq̄o ra x̄i'in t̄aAbraham, t̄a kúu t̄ax̄ij̄ síkuá ndi'i n̄ivi ñaño'j̄ naIsrael, ta Ndios n̄ika'an ra ndí ndixa ke'é ra ñava'a x̄i'in t̄ayó'o, ta ke'é ra ñava'a x̄i'in sa'ya ñani síkuá ra. Ta nda'á ñaño'j̄

* 9:4 Inka k̄ivi t̄aIsrael yó'o kúu Jacob.

Israel, Ndios t̄axi ra ndayí ra ña sáná'a ra na ndasaá va'a kutaku na n̄oq ra, ta ndasaá va'a kasa ká'no na ra. Ta Ndios n̄ika'an ra k̄ind̄oq ra ke'é ra kua'a ní ñava'a a xí'in na, n̄ika'an ra ña ndixa kasa ndivi ra ndi'i t̄o'on ra ña k̄ind̄oq ra.

⁵ T̄aAbraham, t̄aIsaac xí'in t̄aJacob, nayó'o kúu x̄ij̄i s̄ikuá ndi'i n̄ivi na kúu nañoo j̄ naIsrael, ta saá tuku nat̄a yó'o kúu nax̄ij̄i s̄ikuá Jesucristo, chi si'í ra kúu ña'a ñañoo Israel. Ta m̄ij̄i Jesucristo yó'o kúu ra Ndios ndino'o, t̄a t̄aká'no n̄oq ndi'i saá ña k̄uva'a. Ta ndi'i saá k̄iv̄i ña va'xi va'a ná kanóo s̄ikón ñat̄o'ó ra. Saá ná koo ña.

⁶ Vará nd̄a vitin lo'o ní n̄ivi nañoo j̄ naIsrael kúu na kándixa Jesucristo, ta nd̄a lo'o ɔn vása ní-ndi'i xa'a t̄o'on ña k̄ind̄oq Ndios k̄iv̄i n̄ika'an ra xí'in nax̄ij̄i s̄ikuá na x̄ina'a. Ta nd̄a víka, vitin nd̄aya'ví ka t̄o'on yó'o ña k̄ind̄oq Ndios n̄ika'an ra xí'in t̄aAbraham xa'a ñava'a ke'é ra xí'in sa'ya ñani s̄ikuá ra. Ta saá ni, ɔn s̄iv̄i ndi'i nasa'ya ñani s̄ikuá t̄aIsrael kúu n̄ivi nañoo ndino'o Ndios.

⁷ Ni ɔn s̄iv̄i ndi'i saá nasa'ya ñani s̄ikuá t̄aAbraham kúu nasa'ya ñani s̄ikuá ndino'o ra. Saá chi sava n̄ivi yó'o ɔn vása kómí na ndayí naki'in na ñava'a ndatán yóo t̄o'on ña k̄ind̄oq Ndios k̄uj̄ya x̄ina'a, chi Ndios n̄ika'an ra xí'in t̄aAbraham, k̄achí ra saá: "Kuiti sa'ya ñani s̄ikuá t̄aIsaac kuu sa'ya ñani s̄ikuá ndino'o ún", k̄achí Ndios xí'in t̄aAbraham.

⁸ T̄o'on yó'o kóni kachí ña ndí ɔn s̄iv̄i ndi'i sa'ya ñani s̄ikuá t̄aAbraham kuu nasa'ya Ndios. Ta kuiti n̄ivi na kúu sa'ya ñani s̄ikuá t̄aIsaac kúu nave'e ndino'o t̄aAbraham, chi ñayó'o kúu ña k̄ind̄oq Ndios, n̄ika'an ra xí'in t̄aAbraham.

⁹ Saá chi k̄uj̄ya x̄ina'a Ndios n̄ixaa ra n̄ika'an ra xí'in t̄aAbraham, k̄achí ra saá: "Tá ya'a ñii k̄uj̄ya, ta ndikó j̄, ta ñási'í ún ñaSara xa yóo sa'ya ña, ñii t̄alo'o", k̄achí Ndios, saá k̄ind̄oq ra xí'in t̄aAbraham.

¹⁰ Ta saá ni, ña k̄aku t̄aIsaac ɔn vása sáná'a káxin ña m̄ij̄i yó yukú n̄ivi kukomí ndayí naki'in ñava'a ndatán yóo t̄o'on ña n̄ika'an Ndios, k̄ind̄oq ra xí'in t̄aAbraham. Saá chi x̄inj̄i yó yu kúu ña ke'é Ndios xí'in ñaRebeca, ña kuu ñási'í t̄aIsaac.

¹¹ K̄iv̄i ñó'o ka sa'ya ña, na kúu nakuátí, ta ɔn t̄a'an ka kaku ɔv̄i nakuátí yó'o, ta ni ɔn t̄a'an ke'é na nd̄a ñii ñava'a, ni nd̄a ñii ña ɔn vá'a, ta Ndios n̄ak̄axin ra yukú ñii nakuátí yó'o kuu t̄a t̄a kundik̄on ña'a. Ta xí'in ña ke'é Ndios saá, s̄aná'a ra n̄oq yó ndí ɔn s̄iv̄i xa'a ñava'a ké'é n̄ivi kúu ña Ndios náak̄axin ra n̄ivi, ta xa'a ña ch̄ika'a ini m̄ij̄i Ndios kana ra n̄ivi yó'o kúu ña náak̄axin ra na.

¹² Saá chi m̄ij̄i k̄iv̄i ñó'o ka nakuátí t̄ixin si'í na, Ndios n̄ika'an ra xí'in ñaRebeca, k̄achí ra saá: "Sa'ya ún t̄anoq kasa chiño ra n̄oq sa'ya ún t̄av̄oj̄", k̄achí Ndios xí'in ña xa'a sa'ya ña na ñó'o t̄ixin ña.

¹³ Ta yóo ink̄a t̄o'on Ndios ña yóo yu'ú xí'in ña n̄ika'an ra yó'o, k̄achí Ndios saá: "Kí'vi ní ka ini j̄ x̄inj̄i t̄aJacob, n̄oq ña kí'vi ini j̄ x̄inj̄i t̄aEsaú", k̄achí Ndios xa'a ɔv̄i sa'ya t̄aIsaac xí'in ñaRebeca.

¹⁴ ¿Yukíá x̄áni s̄inj̄i yó xa'a ña ke'é Ndios saá? ¿Án x̄áni s̄inj̄i yó ndí Ndios ɔn vása kúu ra t̄and̄a xí'in n̄ivi? ¿ɔn vása saá!

¹⁵ Saá chi k̄uj̄ya x̄ina'a Ndios n̄ika'an ra xí'in t̄aMoisés, k̄achí ra saá: "Kasa ká'no ini j̄ xa'a n̄ivi na kúu na kóni j̄ kasa ká'no ini j̄ xa'a, ta kundá'vi ini j̄ kóni j̄ n̄ivi, na kúu na n̄ak̄axin j̄ ke'é j̄ saá xí'in", k̄achí Ndios xí'in t̄aMoisés.

¹⁶ T̄o'on yó'o sáná'a ña m̄ij̄i yó ndí ɔn s̄iv̄i xa'a chiño va'a ña kisa ndivi n̄ivi, ni ɔn s̄iv̄i xa'a ña kóni n̄ivi kúu ña Ndios náak̄axin ra n̄ivi ña nduu

na sa'ya ndino'o ra. Ta xa'a ña Ndios kúndá'ví ini ra xíni ra ñivi, kúu ña nákaixin ra na saá.

¹⁷ Nii xiiña ñoq to'on Ndios ña ñitaa na xina'á, yoo to'on Ndios ña njika'an ra xi'in tarey Faraón ñoo Egipto, kachi Ndios saá xi'in ra: "Yi'i, Ndios, taxij ndayí ña kuu ún tarey xa'a ña koni ñó'ó yó'ó ña kuchiño saná'a j ndeej ñoq ñivi ta kuíta ní'no to'on xa'a j ndi'i saá ñoo ñoyívi", kachi Ndios xi'in taFaraón.

¹⁸ Historia yó'o saná'a ña mji yó ndí Ndios kúu taa taká'no ñoq ndi'i ñivi, ta kúndá'ví ini ra xíni ra ñivi na kúu na nákaixin ra ke'é ra saá xi'in. Ta taxi ra ña kusó'ó va'a ñivi na kóni ra ke'é ra saá xi'in.

¹⁹ Ta ndásana sava ndó'ó xáni sjinj ndó, ta ndaka to'on ndó yi'i, kachí ndó saá: "Tá Ndios ké'é ra ña kóni ra xi'in ndi'i ñivi saá, ¿ndachun sákuiso Ndios kuachi satá yó xa'a ña on vá'a ké'é yó?, saá chi ¿án ndá yoo ñivi na kuchiño kúndeé ñoq ña chitónj Ndios?", saá kachí ndó xi'in j.

²⁰ Ta yi'i ndakuijn j, kachí j saá xi'in ndó: Ta ndó'ó, ¿yu kúu ndó'ó? ¿An xáni sjinj ndó ndí kúu ndó naná'no ñoq Ndios, ta saá kómí ndó ndayí ndukú ndó ñoq Ndios ña taxi ra ña kunda va'a ini ndó ndachun chitónj ra saá ke'é ra xi'in ñivi? On vása kómí yó ndayí ka'an yó saá xi'in Ndios, chi ndatán yoo kjsi ño'q ña kuvá'a, saá yoo ndi'i ñivi. Ta ñii kjsi on vása kómí ña ndayí ka'an ña xi'in taa tã kjsa va'a ña'á, kachí ña saá: "¿Ndachun kjsa va'a ún yi'i ndatán ndasaá yoo j vitin?", kachí kjsi ño'q yó'o xi'in taa tã kjsa va'a ña'á.

²¹ Saá chi taa tã kjsa va'a kjsi kómí ra ndayí kasa va'a ra xi'in ño'q kisín ndatán kachí ini mji ra ke'é ra. Kómí ra ndayí ke'é ra ñii kjsi ña xinj ñó'ó ní xa'a chiño ká'no ñatq'ó, ta kómí ra ndayí ke'é ra inkã kjsi ña xinj ñó'ó xa'a chiño ña kundivi ñii ñii kivi.

²² Ta Ndios kóni ra saná'a ra ñoq yó ña sã ini ra xíni ra ña on vá'a, ta kóni ra saná'a ra ñoq yó ndí taa tãndee ní kúu ra. Ñakan kíã kuá'a ní yichí Ndios kúndeé ini ra xíni ra ña kuá'a ní ña on vá'a ké'é ñivi na yoo ndatán yoo kjsi ño'q ña kuvá'a xa'a ña tã'vj ña. Vará Ndios xinj ra ndí ñivi yó'o kuá'an na yichí on vá'a ñoq ndi'i xa'a na, ta saá ni, xi'in ña ká'no ini ra ndáti ra ña nandikó ini ñivi yó'o.

²³ Ta ñoq mji yó, ñivi na ndikõn ña'á, Ndios kóni ra saná'a ra ndí kúu ra taa tã va'a ká'no ini, chi kúndá'ví ini ra xjini ra mji yó ta kjsa ká'no ini ra xa'a kuachi yó. Saá chi ndã ñanqó Ndios nákaixin ra mji yó ña kutaku yó xi'in ra ñoq yoo ñava'a ná'no ña livi.

²⁴ Ndios kãna ra mji yó ña kundikõn yó ra, ta sava yó kúu najudío ta inkã yó on vása kúu yó najudío.

²⁵ Xa'a ñayó'o ká'an to'on ña njika'an Ndios ña ñitaa taprofeta Oseas xina'á, kachi Ndios saá:

Kivi ña vaxi kana j ñivi na on sjivi ñaño j kúu,
ta ka'an j xi'in na, kachí j saá:

"Ndó'ó nduu ñivi ñaño j, ñivi na kundikõn yi'i.

Ta ñivi na si'na na on vása ní-ki'vi ini j xjini j,
ta nayó'o nduu na ñivi na kuki'vi ní ini j koni j."

²⁶ Ta mji xiiña ñoq njika'an j kujyã xina'á, kachí j saá:

"Ndó'ó, ñivi ñaño Israel, on sjivi ñaño j kúu ndó", kachí j,

"ta kixaa kivi ta yi'i, taa tã kúu Ndios tãtãku, sakunani j ndó'ó sa'ya j",
kachi Ndios, kachí to'on ña ñitaa taprofeta Oseas xina'á.

²⁷ Ta inka xiiña nqo tq'on Ndios ña njtaa talsaias xina'á, káchí ña saá: "Vará naIsrael kúu ku'a'á ní nivi, ndatán yó ku'a'á ní yotí yu'u takui mjni, ta ñii ti'vi kuiti nivi yó'o kuu na sakaku Ndios.

²⁸ Chi kama kixaa kivi ña Ndios kasa nani ra xa'a kuachi ndi'i nivi ñoyívi", káchí tq'on Ndios, ña njtaa talsaias xina'á.

²⁹ Ta tuku njtaa talsaias tq'on Ndios ña káchí saá:

Ndios kúu taa taká'no ndino'o, ta kómi ra ndi'i ndee.

Tá on vása ní-taxi ra ña kutaku ka sava nasa'ya ñani síkuá talsrael, níkuu, ta nda ñii mji yó on vása táku ka yó vitin, níkuu,

chi kundo'o yó ndatán ndo'o nivi na nxixi'j ndi'i,

kivi Ndios sandi'i ra xa'a nivi na xikuu naño Sodoma xí'in naño Gomorra[†] xina'á.

Tá njndo'o yó saá, níkuu, ta on koo ka nda ñii yó naño Israel táku vitin, káchí tq'on Ndios, ña njtaa talsaias.

Tq'on yó'o ká'qn ndí Ndios sanduu ra nivi na ndii nqo ra xa'a ña kándixa na Jesucristo

³⁰ Ta saá, zy kúu ña kúndaq ini yó vitin? Kúndaq ini yó ndi nivi na on vása kúu naIsrael, vará nivi yó'o xina'á on vása ní-chikaa na ndee xa'a ña kuu na nivi na ndii na on vása ndiso kuachi nqo Ndios, ta vitin, xa'a ña kándixa na Jesucristo, Ndios sanduu ra nayó'o nivi na ndii nqo ra, ta va'a yóo na xí'in ra.

³¹ Ta nivi naIsrael, vará chikaa na ndee ña kasa ndivi na ndayí Ndios xa'a ña nduu na nivi na ndii nqo Ndios, ta nj-kuchiño na nduu na nivi na ndii na on koo kuachi ndiso nqo Ndios.

³² ¿Ndachun on vása ní-kuchiño naIsrael nduu na nivi na ndii nqo Ndios?, chi naIsrael yó'o, on vása ní-xiin na kandixa na Jesucristo, ta ndasaá kuiti kóni na nduu na nivi na ndii nqo Ndios xa'a ña kisa ndivi na ndayí ra. On vása ní-xiin na kandixa na Jesucristo, chi ndatán yóo yuu ña káko'on xa'a nivi, saá yóo Jesucristo nqo naIsrael.

³³ Tq'on Ndios ña njtaa talsaias xina'á, ndato'on ña xa'a ñayó'o. Káchí Ndios saá:

Koto ndó ví, xikj Sion nqo nákaa ñoo Jerusalén ti'ví ñii taa xa'a ra.

Ta ndatán yóo yuu ña káko'on xa'a nivi, saá koo ra,

ta xa'a yuu yó'o koyo nivi, ta yó'vi ní ñani na.

Ta ndi'i nivi na kandixa taa ta ti'ví xa'a ñoyívi, on vása kúka'an nqo nivi yó'o,

saá káchí Ndios, njtaa taprofeta xina'á.

10

¹ Nañani yó xí'in náki'va yó, ndino'o ní ini kóni ndi Ndios sakaku ra nivi naño naIsrael. Ta xaku ndá'ví ní nqo Ndios xa'a nayó'o.

² Yi'j ndixa ndakuij xa'a naño naIsrael ndi xí'in ña ndino'o ini na chikaa na ndee ña kasa chiño na nqo Ndios, ta on vása kúndaq ini na ndasaá xini ñó'o ke'é na ña sakusij na ini Ndios.

³ Saá chi on vása kúndaq ini na ndi ñii laa Ndios kúu taa ta kuchiño sanduu ra nivi na ndii na on koo kuachi ndiso nqo ra, ta nivi naIsrael kóni na ndasa ndii xí'in mji na xa'a chiño va'a kisa ndivi na. Ta saá on xjin na taxi xí'in mji na ña kasa ndivi na ña chindú'u Ndios ña ndasaá kuchiño nduu na nivi na ndii nqo ra ta va'a koo na xí'in ra.

[†] 9:29 Nivi naño Sodoma xí'in naño Gomorra xikuu na na ndiva'a ní ini, nda lo'o nj-kisa tq'o na Ndios, ñakán ti'vi ra ño'o xa'mi ña'á.

⁴ Ndi'i ndayí ña xa'nda chiño Ndios nqo naIsrael xina'á, xa kundivi ña xí'in ña ke'é Jesucristo kivi nixi'i ra ta natakū ra. Ta saá ndi'i nivi na kúu na kándixa Jesucristo, Ndios sánduu ra nivi yó'o nandii na on koq kuachi ndiso nqo ra.

⁵ Kuyá xina'á taMoisés nítta ra to'on xa'a ndayí Ndios, ña káchí saá: "Nivi na kúndeé kisa ndivi ndi'i ña xa'nda chiño ndayí Ndios, nivi yó'o kuu nandii nqo Ndios ta kutaku ndino'o na", káchí to'on Ndios ña nítta taMoisés.

⁶ Ta vitin kúndaq ini yó ndí xa'a ña kándixa yó Jesucristo, Ndios sánduu ra yó nivi na ndii nqo ra ta kúndaq ini yó ndí Jesucristo yóo ra xí'in yó. Ta xa'a ñayó'o, on vása xini ñó'o ndaa yó ñoyívi njno ña kana yó Jesucristo kixi ra xí'in yó ñoyívi yó'o.

⁷ Ni on vása xini ñó'o noo yó nda nqo kóno njno, ña kana yó Jesucristo ndaa ra xí'in yó ñoyívi yó'o.

⁸ Saá chi to'on Ndios káchí ña saá: "Yatin ní yóo to'on Ndios xí'in nivi, chi yóo ña yu'u na, ta yóo ña ini na", káchí to'on Ndios ña nítta na xina'á. Ta to'on Ndios yó'o kúu to'on ña ká'an ndoso ndi nqo ndó vitin, ña ká'an xa'a ndasaá kándixa yó Jesucristo ta ndíkōn yó yichí ra.

⁹ Ta saá ña xini ñó'o ke'é yó ña sakaku Ndios mji yó kúu ñayó'o: Xini ñó'o ndakuin yó, ka'an yó to'on ña káchí ndí Jesucristo kúu Ta taKá'no ta xa'nda chiño nqo mji yó, ta nqo ndi'i ña yóo. Ta saá tuku xí'in ña ndino'o ini yó xini ñó'o kandixa yó ndí Ndios sanatakū ra Jesucristo yó'o, ta tákū ra vitin. Ta xa'a ña ndixa kándixa yó saá, Ndios sakaku ra mji yó ña kutaku yó xí'in ra ndi'i saá kivi.

¹⁰ Saá chi tá xí'in ndino'o nima yó kandixa yó Jesucristo, ta saá Ndios kasa ká'no ini ra xa'a kuachi yó, ta sánduu ra yó nivi na ndii na on koq kuachi ndiso nqo ra. Ta tá ndino'o ini yó ka'an yó to'on ña káchí ndí kándixa yó Jesucristo, ta xa'a ñayó'o Ndios sakaku ra mji yó ña kutaku yó xí'in ra ndi'i saá kivi.

¹¹ Chi to'on Ndios ña nítta na xina'á káchí ña saá: "Ndi'i nivi na ndaa ini Ndios, nda ñii kivi on kuka'an nqo nivi yó'o", káchí to'on Ndios.

¹² Saá chi ñii káchí va'a náki'in Ndios nivi na kúu najudío xí'in nivi na on vása kúu najudío,* chi ñii laá kúu Ndios ndino'o, ta kúu ra Ta taKá'no nqo ndi'i nivi, ta ke'é ra ñava'a xí'in ndi'i nivi na ndúkú ñava'a nqo ra.

¹³ Chi to'on Ndios káchí ña saá: "Ndi'i nivi na ká'an kána kivi Ndios chi kándixa na ndí ñii laá ra kúu Ndios ndino'o nqo mji na, ta ndixa Ndios sakaku ra nivi yó'o", saá káchí to'on Ndios.

¹⁴ Ta saá ni, tá on ta'an kandixa nivi Ndios ndino'o, ta, ¿ndasaá kuchiño kana na ra ña sakaku ra na? Tá on ta'an koni so'o nivi to'on xa'a Ndios, ta, ¿ndasaá kuchiño nivi kandixa na ra? Ta, ¿ndasaá koo koni so'o nivi yó'o to'on xa'a Ndios, tá on koq nivi na ndato'on xí'in na xa'a ra?

¹⁵ Ta, ¿ndasaá kuchiño ko'on nivi ndato'on na to'on Ndios nqo inka nivi, tá on koq nivi na ti'vi ña'a ko'on na ke'é na saá? Saá chi to'on Ndios ña nítta na xina'á káchí ña saá: "¡Livi ka ví káa ña kixa nivi na ndato'on to'on va'a xí'in yó!", káchí ña.

¹⁶ Ta saá ni, sava nivi na xini so'o to'on Ndios, on vása ní-xiin na chikaa so'o na ña ká'an to'on va'a yó'o. Ta kuyá xina'á nivi naIsrael ñii kiva saá on vása ní-xiin na kandixa na ña njka'an ndoso taprofeta Isaías xí'in na. Ta xa'a nivi yó'o, taprofeta Isaías njka'an ra xí'in Ndios, kachi ra saá:

* 10:12 Sava nivi na on vása kúu najudío kúu nagriego.

“Tata Ndios, ¿míkía yóo ñivi na kándixa tɔ'on ña ká'án yó xí'in na?”, káchi tǎIsaiás xí'in Ndios.

¹⁷ Ta saá kúndaǎ ini yó ndí si'na xíní ñó'ó koní sɔ'o ñivi tɔ'on Ndios ña ká'án xǎ'a Jesucristo, saá chi ña xíní sɔ'o na tɔ'on yó'o táxi ña kuchiño kándixa na ra.

¹⁸ Ta vitin ndákǎ tɔ'on xí'in mǐi j, ta káchí j saá: ¿Án ɔn tǎ'án koní sɔ'o ñivi naIsrael tɔ'on Ndios? ¿On sǐvǐ saá!, chi ndixa ñivi yó'o xa xíní sɔ'o na tɔ'on Ndios. Saá chi ñii xiiña tɔ'on Ndios ña ñítaa na xǐnǎ'á káchí ña saá: Xa ñixítǎ ní'nó tɔ'on Ndios noɔ ndí'i ñivi ñoyívi, ta ñixǎǎ tɔ'on yó'o ndí'i xiiña ñoyívi, káchí tɔ'on Ndios.

¹⁹ Ta saá tuku ndákǎ tɔ'on xí'in mǐi j, káchí j saá: ¿Án ɔn vása ní-kundaǎ ini naIsrael ña ká'án tɔ'on Ndios? Chi kuyǎ xǐnǎ'á tǎMoisés xǐkuu ra tǎ si'na ñítaa tɔ'on Ndios ña ká'án xǎ'a naIsrael, ta ñikǎ'án ra ndí ɔn sǐvǐ ndí'i naIsrael kuu na chikǎǎ sɔ'o tɔ'on Ndios. Ta xí'in ñivi yó'o na ñi-xiin chikǎǎ sɔ'o tɔ'on ra, káchí Ndios saá:

Taxi j ña ndó'ó, ñivi nañoɔ j naIsrael, koo kuíní ini ndó xǎ'a ña koni ndó ña ke'é j ñava'a xí'in inká ñivi, na ɔn vása kúu nañoɔ j.

Taxi j ña kusǎǎ ní ini ndó xǎ'a ña ke'é j ñava'a xí'in ñivi na inká ñoo, vará kani sǐn j ndó ndí ñivi yó'o kúu na ɔn vása kúndaǎ ini ñandaǎ, káchí Ndios xí'in naIsrael.

²⁰ Ta tuku ñítaa tǎprofeta Isaiás inká tɔ'on ña ñikǎ'án Ndios, káchí ra saá: Ñivi na ɔn vása ní-nandukú yǐ'j, nayó'o ñaní'i na yǐ'j.

Ñivi na ɔn vása ní-ndakǎ tɔ'on xǎ'a j, ta yǐ'j, taxi j ña kundaǎ ini ñivi yó'o yu kúu j,

káchí Ndios.

²¹ Ta ñikǎ'án Ndios xǎ'a naIsrael, káchí ra saá: “Ndiví ndaa ñixiyo ti'va j ña va'a naki'in j naIsrael, ta ñi-xiin na kixi na noɔ j, chi ñivi nasó'ó kúu na”, káchí tɔ'on Ndios ña ñítaa tǎIsaiás xǐnǎ'á.

11

Tɔ'on yó'o ká'án

ñii ti'vi kuiti ñivi naIsrael kúu na ndíkɔn Ndios

¹ Ta saá tuku ndákǎ tɔ'on xí'in mǐi j, káchí j saá: Ndixa Ndios ñakǎxin ra ñivi nañoɔ j Israel nduu na nañoɔ ra, ta vitin, ¿án xa ndǐkó ini Ndios? ¿Án ɔn xǐin kǎ ra koni ra noɔ ñivi naIsrael yó'o? ¿On vása saá yóo ña! Ndixa mǐi yǐ'j, ñii tǎIsrael kúu j, chi kǎku j tǐxin nasa'ya ñani síkuu tǎAbraham. Ta kúu j tǎtǎ'an ñii ti'vi ñivi naIsrael, ña ñaní tribu Benjamín.

² Ndǎ ñanoó, Ndios ñakǎxin ra ñivi naIsrael ña nduu na ñivi nañoɔ ra, ta vitin Ndios ndǎ lo'o ɔn vása ká'án ra ndí ɔn xǐin kǎ ra koni ra noɔ ñivi yó'o. ¿Án ɔn vása náká'án ndó tɔ'on Ndios ña ñítaa na xǐnǎ'á xǎ'a tǎprofeta Elías? Tayó'o ndǎtɔ'on ra xí'in Ndios ña chíkǎǎ ra kuáchi sǎtǎ naIsrael, káchí ra saá:

³ “Tata Ndios, nañoɔ j naIsrael yó'o xa xǎ'ni na kuá'a ní ñaprofeta, na xǐkuu na ndǎtɔ'on tɔ'on mǐi ún xí'in na, ta ñivi naIsrael yó'o xǎni na ndí'i ñama yǐj noɔ ñisokɔ ndí kitǐ xǎ'a ña kǐsa tɔ'ó ndí yó'ó. Ta sǐn laǎ yǐ'j kúu tǎ kindɔo táku kǎ, ta vitin ñivi yó'o ndúkú na ndasaá ka'ni na yǐ'j”, káchí tǎElías xí'in Ndios.

⁴ Ta Ndios ndákuijn ra, káchí ra saá: “Yóo uxǎ mil tǎa na kúu na ñakǎxin j, ta ndixa ndíkɔn na yǐ'j, ta nayó'o ndǎ ñii kǐvǐ ɔn vása ní-kisa tɔ'ó na ndios vatá ña ñaní Baal”, káchí Ndios xí'in tǎElías kuyǎ xǐnǎ'á.

⁵ Ta kivi vitin ñii kiva saá yoo ñii tivi nivi nañoov naIsrael na kuu na nakaxin Ndios ña kundikon na ra. Ke'e Ndios ñava'a yoo x'in na, chi ta ta va'a ni ini kuu ra.

⁶ Ndixa ndasa'a kuiti xa'a ñava'a ni ini Ndios kuu ña ke'e ra ñava'a x'in nayoo, ta nda lo'o on sivi xa'a ña ñii chiño va'a kisa ndivi nayoo kuu ña ke'e Ndios ñava'a x'in na. Tá xa'a chiño va'a kisa ndivi nivi kuu ña Ndios ke'e ra ñava'a x'in na, níkuu, ta saá ñava'a ke'e Ndios x'in nivi kuu ña cha'vi ra na xa'a chiño na, ta ña kisa ndivi Jesucristo xa'a ña sakaku ra nivi on vása ndáya'vi ña, níkuu.

⁷ Ta saá, zuyiká kóni kachí to'on yoo ña sakán nitaaj? Kóni kachí ña ndi on sivi ndi' naIsrael kuu nivi na xa ñani'i ña ndúku na, so ñii tivi kuiti naIsrael kuu nivi na xa ñani'i ña ndúku na. Saá chi ñii tivi nivi yoo kuu na nakaxin Ndios ña kundikon na ra. Ta inká tá'vi nivi nañoov Israel nduu na nivi nasoo'oo to'on Ndios.

⁸ Saá chi to'on Ndios ña nitaaj na xina'a kachí ña saá: "Ndios taxi ra ndi nivi yoo nduu na nivi na yoo ndatan yoo nivi na on vása taku. Ta saá, vará yoo nduchuu na, ta on vása kuchiño koto na yu kuu ñandaaj. Ta vará yoo so'o na, ta on vása kuchiño koni so'o na to'on Ndios. Ta saá yoo nivi yoo nda kivi vitin", kachí to'on Ndios xa'a naIsrael.

⁹ Ta inká xiiña na to'on Ndios ña nitaaj na xina'a, yoo to'on ña nika'an tarey David xa'a naIsrael na kuu na on xjin chikaaj so'o to'on Ndios, kachí ra saá:

Viko ña sákana nivi yoo, va'a ka ná nduu viko yoo, ndatan ñii yavi kóno naoo nakava nivi yoo.

Ta ñii kiva ndatan yoo ñono se'e ña xa ndati nakava tikiti ini ña, ta xo'vi ní rí, saá koo viko ña sákana nivi yoo.

Chi Ndios ndixa saxo'vi ra nivi yoo xa'a ña on xjin na kundikon na ra.

¹⁰ Ta va'a ka ná koo kuáa nduchuu naoo nivi yoo, ña on kuchiño koto na yu kuu ñandaaj.

Ta va'a ka nde'e ní ná xo'vi nivi yoo, tandra ná kutoso sata nivi yoo ndi' saá kivi,

kachí to'on Ndios ña nitaaj taDavid xina'a xa'a nivi naIsrael, na on xjin chikaaj so'o to'on Ndios.

To'on yoo ka'an ndi Ndios sakaku ra ku'aq ni nivi na on vása kuu najudio

¹¹ Ta tuku ndaka to'on x'in miji, kachí saá: ¿Yu kuu ña kundo'o najudio, na ni-xiin chikaaj so'o to'on Ndios? ¿An ndixa nda ñii kivi on vása kuchiño nduu na nivi na va'a kutaku x'in Ndios? ¿On ndixa koo ña saá! Saá chi vará ku'aq ní najudio on vása ni-chikaaj so'o na to'on Ndios xa'a Jesucristo, ta xa'a ña ke'e na saá taxi ña ndi Ndios sakaku ra ku'aq ní inká nivi na on vása kuu najudio. Saá ke'e Ndios, chi kóni ra ndi najudio nduu na nivi na kúni ini koni inká nivi na on sivi najudio kuu, xa'a ñava'a ke'e Ndios x'in nayoo.

¹² Saá chi vitin xa'a ña ni-xiin najudio chikaaj so'o na to'on Ndios, inká nivi ñoyivi na on vása kuu najudio, nayoo naki'in na ñava'a sani'i Ndios na. Ta saá, tá kixaaj kivi ndi' nivi na kuu najudio nandiko ini na ta va'a koo na x'in Ndios, ta xa'a ña ke'e na saá, indixa ví'i ka koo ñava'a naki'in ndi' nivi ñoyivi yoo!

¹³ Vitin ká'an j xí'in ndó'ó, n̄ivi na ɔn vása kúu najudíó, chi yí'j kúu ñii ɕaapóstol ɕa ɕí'ví Ndios kasa chiño n̄oɔ n̄ivi na ɔn vása kúu najudíó. Ta yí'j ndixa chínoó síkón j chiño yó'o, chí chiño ña ndáya'ví ní kúu ña.

¹⁴ Saá chi, xá'a chiño ña kisa ndivi j, kóni j ndí n̄ivi najudíó ná kukuíni ini na koni na inká n̄ivi na ɔn vása kúu najudíó xá'a ñava'a ña naki'in nayó'o nda'a Ndios. Ta saá najudíó yó'o ndukú na ndasaá kuchiño va'a naki'in na ñava'a yó'o, ɕandá nandikó ini na, ta saá Ndios ke'é ra ñava'a xí'in na ña sakaku ra na.

¹⁵ Ta vitin xá'a ña kuxiká najudíó n̄oɔ Ndios, ñayó'o táxi ña ndí n̄ivi na ɔn vása kúu najudíó va'a nakutá'an na xí'in Ndios. Ta saá táná kixaa kivi ña Ndios va'a naki'in ra ndí'i najudíó, ta, zyú kúu ña koo saá? Ndixa ña koo saá kúu ña n̄ivi najudíó kutaku ndino'o na n̄oɔ Ndios. Saá ndatán n̄ixiyo n̄ivi na xa n̄ixi'j, ta n̄atakú na, saá koo nayó'o kivi Ndios va'a naki'in ra na, ta va'a nakutá'an na xí'in ra.

¹⁶ Vitin ndatɔ'on j xí'in ndó inká ɕo'on ña sáná'a, ta ɕo'on yó'o káchí ña saá: Tá yóo ñii yuxan ká'no, ta n̄ivi tá'ví na yuxan yó'o, ta ñii ñá'ño lo'o kúu ñayj chi sóko na ña n̄oɔ Ndios, ta saá ndixa kúndaɔ ini yó ndí ñayj kúu ndí'i yuxan ña kindo. Ta ñii k'i'va saá kúndaɔ ini yó tá tio'o yiton kúu ñayj, chí yiton tón nakaxin Ndios kúu nó, ta saá tuku kúndaɔ ini yó ndí ndí'i nda'a yiton yó'o kúu tón yj.

¹⁷ Ta ndatán yóo yiton tón olivo tón ɕata, saá yóo n̄ivi naño j najudíó. Ta Ndios xá'nda ra sava nda'a yiton yó'o, ta n̄oɔ n̄ita'nda yó'o, chíko'ni ndoso ndaa ra inká nda'a yiton, tón kúu tón olivo yukú ña kua'no ndaa nó n̄oɔ nda'a tón olivo tón ɕata yó'o. Saá kua'no nda'a ña chíko'ni ndoso ndaa na yó'o, chí naki'in ña s̄uku ña va'xi ndá n̄oɔ tio'o tón olivo tón ɕata, ta saá va'a kutaku nda'a ña x̄ikuu nda'a tón olivo yukú. Ta ndatán yóo nda'a yiton tón olivo tón yukú yó'o, saá yóo ndó'ó, n̄ivi na ɔn vása kúu najudíó.

¹⁸ Ta xá'a ñayó'o, ndá lo'o ɔn vása va'a kasa ká'no xí'in m̄ji ndó, ta ni ɔn vá'a kani s̄inj ndó ndí ndó'ó kúu n̄ivi na va'a ká n̄oɔ najudíó. Tá xani s̄inj ndó saá, ta x̄inj ñó'ó naká'an ndó ndí ɔn s̄ivi nda'a tón yiton kúu ña táxi s̄uku ña va'a kutaku tio'o tón yiton, ta ndixa nda'a tón yiton kúu ña náki'in s̄uku ña va'a kutaku ña, chí tio'o tón yiton kúu ña táxi s̄uku yó'o nda'a tón yiton.

¹⁹ Va kivi saá ndakuijn ndó'ó n̄ivi na ɔn vása kúu najudíó, ká'an ndó xí'in j, káchí ndó saá: "Xá'a ña kóni Ndios chíko'ni ndoso ndaa ra nda'a yiton tón olivo yukú, tón kúu m̄ji ndj, kúu ña xá'nda ra nda'a tón olivo tón ɕata ta sakana ra nda'a yó'o", káchí ndó xí'in j.

²⁰ Ta saá yí'j, ndakuijn j ká'an j xí'in ndó, káchí j saá: X̄inj ñó'ó naká'an ndó ndí xá'a ña ɔn vása ní-xiin najudíó kandixa na Jesucristo kúu ña Ndios xá'nda ra nda'a yiton tón ɕata, tón kúu najudíó yó'o. Ta ndó'ó, na kúu nda'a yiton tón olivo yukú, va'a táku ndó xí'in Ndios vitin xá'a ña ndasaá kuiti kándixa ndó Jesucristo. Ñákán ndá lo'o ɔn vása yóo xá'a ña kasa ká'no xí'in m̄ji ndó, ta va'a ká kuyí'ví ini ndó kɔɕo kuxiká ndó n̄oɔ Ndios.

²¹ Saá chí vará najudíó kúu nda'a ndino'o m̄ji yiton tón olivo tón ɕata, ta Ndios ɔn vása ní-kisa ká'no ini ra xá'a ña ɔn vása ní-xiin na kandixa na Jesucristo. Ta ndó'ó, na ɔn s̄ivi najudíó kúu, táná sandakoo ndó ña kándixa ndó Jesucristo, ta Ndios ñii k'i'va saá ɔn kasa ká'no ini ra xá'a ndó'ó, na kúu nda'a yiton tón olivo yukú.

²² Xíní ñó'ó kundaḡ va'a ini ndó ñayó'o: Ndios kúu ṭaṭ táxi ña xò'vì n̄vi na ɔn x̄in chikaḡ sò'o tɔ'on ra, ta saá tuku Ndios kúu ṭaṭ tá ká'no ini, ta ké'é ra kuḡ'á ní ñava'a xí'in ndó'ó, na kúu n̄vi na va'a yóo xí'in ra. Ta saá ni, ña xíní ñó'ó ní kúu ña ɔn sandakoo ndó ña kándixa ndó Jesucristo, chi táná ké'é ndó saá, ta Ndios ka'nda ra nda'á yitɔn yukú tón kúu ndó'ó, ta ɔn kuu ká ndó nda'á yitɔn tón ṭaṭa.

²³ Ta najudío, táná ndikó ini na ta kandixa na Jesucristo, ta Ndios kasa ká'no ini ra xa'á ndi'i kuḡchi na, ta tuku va'a naki'in ra na. Vará najudío yó'o x̄ikuu na nda'á yitɔn tón n̄ṭa'nda, ta Ndios nachiko'ni ndoso tuku ra na nɔɔ si'na x̄indoso na x̄ikuu na nda'á yitɔn tón ṭaṭa. Saá koo ña, chi Ndios kómí ra ndee ké'é ra ndi'i ñayó'o.

²⁴ Saá chi nɔɔ Ndios ɔn vása yò'vì n̄ixiyo ña sanduu ra nda'á tón olivo yukú ña nduu ñayó'o nda'á tón olivo tón ṭaṭa. Ta víká ví nda lo'o ɔn vása yò'vì koo nɔɔ Ndios ña sanduu tuku ra nda'á tón olivo tón ṭaṭa ña ndikó ña nduu ña nda'á m̄ji nó.

Tɔ'on yó'o ká'an

ñii k̄ivì najudío ɔn kutakú xíká ká na nɔɔ Ndios

²⁵ Nañani yó xí'in náki'va yó, na ɔn vása kúu najudío, nda lo'o ɔn vá'a ña kani s̄injì ndó ndí ndó'ó kúu na ndáya'ví ní ká nɔɔ najudío xa'á ña Ndios na'ki'in ra ndó'ó. Saá chi vitin ña n̄-xiin najudío chikaḡ sò'o na tɔ'on Ndios kúu ña kundivi ña ch̄itóni Ndios. Vará ña ch̄itóni Ndios yó'o x̄inakaḡ se'é ña nɔɔ yó, ta vitin Ndios táxi ra ña kúndaḡ ini yó xa'á ña. Chi Ndios ch̄itóni ra saá: Sava najudío nduu na n̄vi nasó'ó ní ta kutakú xíká na nɔɔ Ndios kuḡ'á ní k̄ivì. Saá chi kuḡ'á ní ká n̄vi na ɔn vása kúu najudío xíní ñó'ó k̄i'vi na yichì Ndios, ta Ndios ndáti ra ña ndi'i k̄i'vi nayó'o,

²⁶ ta saá Ndios sakáku ra ndi'i n̄vi na kúu najudío. Saá chi x̄ina'á n̄ṭaa na tɔ'on Ndios ña káchí saá:

Ñii k̄ivì ña va'xi, kixaḡ ñii ṭaṭ tá kixi ñoo Jerusalén ña nákaḡ nɔɔ x̄ik̄i Sion, ta kuu ra ṭaṭ tá taxi kò'ɔn ndíká n̄vi nɔɔ ndee ña ɔn vá'a.

Ta ṭayó'o kindaa ra ndi'i n̄vi na kúu sa'ya ñani síkuá ta Jacob nda'á ndee ña ɔn vá'a,

ta kindaa ra ndi'i kuḡchi ndíso na.

²⁷ Chi ñayó'o kúu ña ch̄indú'u j̄i kasa ndivi j̄i xí'in n̄vi yó'o,

k̄ivì kasa ká'no ini j̄i xa'á ndi'i kuḡchi na,

káchí tɔ'on Ndios ña n̄ṭaa na x̄ina'á.

²⁸ Vitin najudío kúu n̄vi na sáa ini x̄ini Ndios xa'á tɔ'on va'a ña ndátɔ'on xa'á Jesucristo, chi ɔn x̄in na kandixa na tɔ'on yó'o. Ta xí'in ña ké'é najudío saá, Ndios ṭaxi ra nda'á ndó'ó, n̄vi na ɔn vása kúu najudío, ña kuchiño kandixa ndó Jesucristo ta kundikɔn ndó ra. Ta saá ni, Ndios kí'vi ká ini ra x̄ini ra najudío nda k̄ivì vitin, chi na'kaxin ra najudío kuu na nañoo ra, chi saá k̄indɔo ra n̄ka'ān ra xí'in x̄ijì síkuá na ta Abraham, ta Isaac ta xí'in ta Jacob.

²⁹ Saá yóo ña, chi Ndios nda lo'o ɔn vása násama ra tɔ'on n̄ka'ān ra. Tá Ndios xa ch̄itóni ra saní'i ra ñava'a n̄vi, ta nda ñii k̄ivì ɔn vása kindaa ra ña nda'á na. Tá Ndios xa k̄ana ra n̄vi kundikɔn na ra, ta ña k̄ana ra yó'o ndi'i saá k̄ivì ndáya'ví ña.

³⁰ Ta ndó'ó n̄vi na ɔn vása kúu najudío, x̄ina'á ɔn vása ní-xiin ndó chikaḡ sò'o ndó tɔ'on Ndios, ta vitin najudío kúu na ɔn x̄in chikaḡ sò'o tɔ'on ra. Ta xa'á ña ké'é najudío saá, Ndios kúnda'ví ini ra x̄ini ra ndó'ó, ta k̄isa ká'no ini ra xa'á kuḡchi ndó, ta va'a na'ki'in ra ndó'ó.

³¹ Ta n̄ivi na kúu najudío ɔn x̄ini na chikaḡ sɔ'o na tɔ'on ra vitin. Ta saá ni, ñii k̄iv̄i ña v̄axi nayó'o nandikó ini na. Ta saá ñii k̄i'va ndatán Ndios kundá'ví ini ra x̄ini ra ndó'ó, ta k̄isa ká'no ini ra x̄a'ḡ kuḡchi ndó, saá ke'é Ndios x̄i'in najudío yó'o, ta tuku v̄a'a naki'in ra na.

³² Chi Ndios tax̄i ra ña ndi'i n̄ivi ɔn chikaḡ sɔ'o na tɔ'on ra, x̄a'ḡ ña kúchiño kundá'ví ini ra koni ra ndi'i n̄ivi yó'o, ta kasa ká'no ini ra x̄a'ḡ kuḡchi na.

³³ ¡Ndḡ lo'o ɔn vása kundḡḡ ini yó ndasaá ví kónó ní yóo ñava'a ní ini Ndios! ¡Ndíchi ní s̄inj̄i ra, ta x̄inj̄i v̄a'a ndi'i ra ña yóo! Ta m̄ji yó, ɔn vása kúchiño kundḡḡ ini yó ña ch̄itóni Ndios kundo'o n̄ivi ñoyívi yó'o, ni ɔn vása kúchiño kundḡḡ ini yó ndasaá k̄isa ndivi Ndios chiño ña kóni m̄ji ra.

³⁴ Saá káchí tɔ'on Ndios ña n̄jtaa na x̄ina'á: “¿Án ndḡ yóo ví n̄ivi na kúchiño kundḡḡ ini ña x̄áni s̄inj̄i Ndios? ¿Án ndḡ yóo ví n̄ivi na kúchiño ndatɔ'on x̄i'in Ndios x̄a'ḡ ña x̄inj̄i ñó'ó ke'é ra?”

³⁵ ɔn v̄a'a chikaḡ ini n̄ivi, káchí na saá: “Si'na tax̄i yó ñava'a nda'ḡ Ndios, ta saá x̄inj̄i ñó'ó ra sandikó ra inkḡ ñava'a ña kóni m̄ji yó”, káchí na.

³⁶ Ndḡ lo'o ɔn v̄a'a chikaḡ ini n̄ivi saá, chi Ndios kúu tḡa tḡ k̄isa v̄a'a ndi'i ña yóo ñoyívi yó'o x̄i'in ndi'i ña yóo ñoyívi n̄jno. Saá chi x̄i'in ndeḡ Ndios x̄ikoo ndi'i ña, ta ndi'i ña k̄v̄a'a yóo ña x̄a'ḡ ña kundivi ña kóni Ndios. ¡Ná kanóo síkón ñatɔ'o Ndios ndi'i saá k̄iv̄i ña v̄axi! Saá ná koo.

12

Tɔ'on yó'o ká'ḡn ndasaá x̄inj̄i ñó'ó kutak̄u n̄ivi na kándixa Jesucristo

¹ Nañani yó x̄i'in náki'v̄a yó, xa kuḡ'ḡ ní ñava'a ke'é Ndios x̄i'in yó chi kundá'ví ní ini ra x̄ini ra m̄ji yó. Ta x̄a'ḡ ñayó'o, ȳi'j̄i x̄áku ndá'ví'j̄i n̄oḡ ndó ña ndino'o ini ndó s̄oḡk̄ x̄i'in m̄ji ndó n̄oḡ Ndios ña v̄a'a kutak̄u ndii ndó n̄oḡ ra, ta kasa ndivi ndó ndi'i ña kóni ra. Saá sakus̄ij̄i ndó ini Ndios, chi x̄i'in ña kutak̄u ndó saá ndixa k̄isa ká'no ndó ra.

² ɔn kundik̄on k̄a ndó yich̄i ña ɔn v̄a'a ñoyívi yó'o, ta tax̄i x̄i'in m̄ji ndó nda'ḡ Ndios ña ndasa x̄aḡ ra ndi'i ña x̄áni s̄inj̄i ndó, ñakán v̄a'a kutak̄u ndó yich̄i Ndios. Ta saá kúchiño ndó kundḡḡ v̄a'a ini ndó yu kúu ñava'a kóni Ndios, chi ñayó'o kúu ñava'a ndino'o, ta s̄akus̄ij̄i ña ini Ndios.

³ Ndios kúu tḡa tḡ v̄a'a ini, ta x̄a'ḡ ñayó'o s̄akuiso ra chiño ȳi'j̄i kúu'j̄i tḡapóstol tḡ k̄isa chiño n̄oḡ Jesucristo. Ta saá ká'an'j̄i x̄i'in ndó'ó vitin, káchí'j̄i saá: ɔn v̄a'a kani s̄inj̄i yó ndí ndasaá m̄ji yó kúu n̄ivi na ndáya'ví ní k̄a n̄oḡ inkḡ n̄ivi, ta v̄a'a k̄a viv̄i kani s̄inj̄i yó x̄a'ḡ m̄ji yó. Saá chi nda'ḡ ñii ñii m̄ji yó, n̄ivi na kúu na kándixa Jesucristo, Ndios xa tax̄i ra ndeḡ ña v̄a'a nda'ḡ yó ña kúchiño yó chindeé tá'an yó, ta v̄a'a kasa ndivi yó chiño ra. Ta saá tá v̄a'a kundḡḡ ini yó yu kúu ndeḡ v̄a'a kómí yó ña t̄axi Ndios nda'ḡ yó, ta saá kúchiño yó viv̄i kani s̄inj̄i yó x̄a'ḡ m̄ji yó.

⁴ Vará ñii ní kúu ȳik̄i koñu ñii n̄ivi, ta ȳik̄i koñu yó'o kómí ña kuḡ'ḡ ní x̄i'ña, ta ñii ñii x̄i'ña xa yóo n̄oḡ k̄isa chiño m̄ji ña. Saá chi xa s̄ín s̄ín chiño k̄isa ndivi ñii ñii ña.

⁵ Ta ndatán yóo kuḡ'ḡ ní x̄i'ña ñii ȳik̄i koñu n̄ivi saá yóo ndi'i m̄ji yó, n̄ivi na kándixa Jesucristo. Saá chi kuḡ'ḡ ní n̄ivi kúu yó, ta ndi'i m̄ji yó ñii náta'an yó kúu yó ndatán yóo ñii ní ȳik̄i koñu n̄ivi.

⁶ Ta ɔn s̄iv̄i ñii laḡ kuiti n̄oḡ kúu ndeḡ ña v̄a'a ña san'í Ndios ñii ñii yó, ta táxi ra ndeḡ v̄a'a nda'ḡ ñii ñii yó, ndatán yóo ña káchí ini m̄ji ra. Ta

xá'á ñayó'o sava yó kómí yó ndee ña ndatò'on yó xí'in inká ñivi tò'on ña káku Níma Ndios, ta saá xíní ñó'ó ndatò'on yó tò'on Ndios yó'o xí'in ñivi. Ta tò'on ña ndátò'on yó xíní ñó'ó koo yu'ú ña xí'in inká tò'on Ndios ña kándixa ndi'i yó na kúu na ndino'o ndíkòñ Jesucristo.

7 Ta yóo sava yó na ñaki'in ndee va'a nda'á Ndios ña kúchiño yó kasa ndivi yó chiño ña va'a chindee inká ñivi, ta saá xí'in ña ndino'o ini yó ná kasa ndivi yó chiño yó'o. Ta yóo sava yó na ñaki'in ndee va'a nda'á Ndios ña saná'a yó tò'on ra inká ñivi, ta saá va'a xí'in ña ndino'o ini yó saná'a yó na.

8 Ta yóo sava yó na ñaki'in ndee va'a nda'á Ndios ña chikaá yó ndee ini inká ñivi, ta saá va'a xí'in ña ndino'o ini yó ke'é yó saá. Ta yóo sava yó na ñaki'in ndee va'a nda'á Ndios ña kúchiño chindee yó inká ñivi xí'in ña ndáya'vi kómí yó, ta saá òn vá'a kuu yó ñivi na sí'nda, ta ndá víka ná taxi yó ña xíní ñó'ó nda'á ñivi. Ta yóo sava yó na ñaki'in ndee va'a nda'á Ndios ña kúchiño kuiso chiño yó xí'in inká ñivi, ta saá xí'in ña vivíi ta xí'in ña ndino'o ini yó va'a kasa ndivi yó chiño yó'o. Ta yóo sava yó na ñaki'in ndee va'a nda'á Ndios ña kúchiño ke'é yó ñava'a xí'in ñivi xá'á ña kúnda'vi ini yó xíní yó ñivi yó'o, ta saá xí'in ñasíi ini yó xíní ñó'ó ke'é yó ñava'a xí'in na.

9 Xíní ñó'ó xí'in ña ndino'o ini yó kuki'vi ini yó koni yó inká ñivi. Ta xíní ñó'ó ndixa kusaá ini yó koni yó ña òn vá'a, ta ndixa kundikòñ yó yíchi va'a.

10 Ta ndátán kí'vi ini yó xíní yó nañani yó xí'in náki'va yó, na kúu nave'e mji yó, ñii kí'va saá xíní ñó'ó kuki'vi ini yó koni yó ndi'i ñivi na kándixa Jesucristo. Kasa tó'o tá'an yó, ta chikaá ní ka ini yó ke'é yó ña chindee natá'an yó na kándixa Jesucristo, ta òn vása kundí'i ní ini yó xá'á ña chindee xí'in mji yó.

11 Nañani yó xí'in náki'va yó, òn vá'a kuu yó ñivi na xúxán ní, ta xí'in ña ndino'o ini yó chikaá yó ndee xí'in mji yó ña kasa chiño yó ñoq Jesucristo, Ta taKá'no ñoq yó.

12 Va'a ná kusij ini yó chi ndixa ndáa ini yó Ndios ña kasa ndivi ra ndi'i tò'on ra. Tá xo'vi yó, ta va'a ká'no ná koo ini yó ña kundee ini yó xí'in ñayò'vi yó'o, ta ndá ñii kí'vi òn vása sandakoo yó ká'an yó xí'in Ndios.

13 Ta xí'in ña kómí yó, va'a taxi yó ña xíní ñó'ó nda'á nañani yó xí'in náki'va yó na kándixa Jesucristo na òn kòq ña kómí. Ta ndi'i ñivi na kixaá ve'e yó, vivíi naki'in yó na, ta nda'á ñivi yó'o taxi yó ña kuxu na, ta taxi yó ñoq nakidée na.

14 Tá yóo ñivi na sáxo'vi mji yó xá'á ña ndíkòñ yó Jesucristo, ta va'a ka ndukú yó ñoq Ndios ña ke'é ra ñava'a xí'in ñivi yó'o na sáxo'vi mji yó. Ta ndá lo'o, òn vá'a satávi chí'ña yó ñivi na ké'é ña òn vá'a xí'in yó. Ta ndá víka, va'a ka'an yó xí'in ñivi yó'o, kachí yó saá: "Ná koo ñava'a xí'in ndó", kachí yó xí'in na.

15 Tá yóo ñivi na kúsij ní ini, ta saá mji yó va'a ná kusij ini yó xí'in ñivi yó'o. Tá yóo ñivi na kúchuchú ní ini ta xáku ní na, ta saá mji yó va'a ná kuaku yó xí'in ñivi yó'o.

16 Òn vá'a kani tá'an yó xí'in ñivi, ta va'a ka vivíi ná kutakú yó xí'in ndi'i ñivi. Òn vá'a kasa ká'no ní xí'in mji yó, ta va'a ka ná koo yó ndátán yóo ñivi na ñino ini. Òn vá'a kani sijní yó ndí ndasaá kuiti mji yó kúu ñivi na ndíchí ní sijní.

¹⁷ Tá n̄ivi ké'é na ña ɔn vá'a xí'in yó, ta ɔn vá'a cha'vi m̄ji yó n̄ivi yó'o xí'in ña ɔn vá'a. Ndá v̄iká, chikaa k̄a yó ndee ña ké'é yó ñava'a n̄o ndi'i n̄ivi.

¹⁸ Ta ndixa x̄inj̄ ñó'ó taxi xí'in m̄ji yó ndá n̄o xaá ndee yó, ña vivii kutakú yó xí'in ndi'i n̄ivi.

¹⁹ Nañani yó xí'in náki'v̄a yó, ɔn ndá lo'o ɔn vá'a sandikó yó ña ɔn vá'a xí'in n̄ivi na ké'é ña ɔn vá'a xí'in yó. Ta v̄a'a k̄a ná sandakoo yó ña ɔn vá'a yó'o nda'á Ndios ña cha'vi ra n̄ivi yó'o xa'á ña ké'é na. Saá chi yóo t̄o'on Ndios ña n̄taa na x̄ina'á, káchí ña saá: "Ȳi'j̄, Ndios, kúu t̄a t̄a kasa nani xa'á kuach̄i, ta ȳi'j̄ kúu t̄a cha'vi ndi'i n̄ivi xa'á ña ké'é na", káchí Ndios.

²⁰ Ta inká x̄iña n̄o t̄o'on Ndios ña n̄taa na x̄ina'á, káchí ña saá: "Tá yóo n̄ivi na s̄áa ini x̄ini na ndó'ó, ta n̄ivi yó'o x̄i'j̄ ní na s̄oko, ta saá v̄a'a taxi ndó nda'á na ña kuxu na. Tá yóo n̄ivi na s̄áa ní ini x̄ini na ndó'ó, ta n̄ivi yó'o ȳich̄i ní na takuií, ta v̄a'a taxi ndó takuií ná ko'o na. Ña ké'é ndó saá xí'in n̄ivi yó'o kúu ña sakuka'an ndó n̄o na, t̄andá x̄in̄o s̄áa n̄ij̄ n̄o na xa'á ña kuka'an n̄o n̄ivi yó'o. Ta ndat̄an yóo ña ndi'j̄ ñi'n̄i n̄o yatin ní x̄i'j̄ ño'o, saá koo ña ndi'j̄ ní s̄inj̄ n̄ivi yó'o", káchí t̄o'on Ndios.

²¹ Ta saá ɔn vá'a taxi yó ndí ña ɔn vá'a kundee ña n̄o m̄ji yó. Ndá v̄iká, ndixa x̄inj̄ ñó'ó ké'é yó ñava'a, ta saá kundee yó n̄o ña ɔn vá'a.

13

¹ Ndi'i m̄ji yó x̄inj̄ ñó'ó kasa ndivi yó ña ká'an nachiño na kúu na xá'nda chiño n̄o yó. Saá chi ndi'i ndayí ña kómí nachiño xí'in inká naná'no na ndíso chiño xí'in yó, kúu ndayí ña k̄ixi n̄o Ndios. Ta ndi'i ndayí ña kómí n̄ivi kúu ña ch̄indú'u Ndios.

² Ta saá ndi'i n̄ivi na ɔn x̄ijn̄ kasa ndivi ña xá'nda chiño nachiño n̄o na, ta xí'in ña ké'é na saá, kúu na n̄ivi na toon ini n̄o ña xá'nda chiño Ndios n̄o na, chi Ndios kúu t̄a t̄a táxi ndayí nda'á nachiño. Ta yóo n̄ivi na ɔn x̄ijn̄ kasa ndivi ña xá'nda chiño nachiño n̄o na, ta ndixa nachiño saxo'v̄i na n̄ivi yó'o xa'á ña k̄isa toon ini na.

³ Saá chi ɔn s̄iv̄i xa'á ña kuyi'v̄i n̄ivi na ké'é ñava'a, kúu nachiño na kómí ndayí. Ta n̄ivi na ké'é ña ɔn vá'a, ta v̄a'a k̄a n̄ivi yó'o ná kuyi'v̄i na n̄o nachiño. ¿Án kóni ndó kuu ndó n̄ivi na ɔn vása yí'v̄i n̄o nachiño? Ta saá x̄inj̄ ñó'ó kasa ndivi ndó chiño v̄a'a, ta xí'in ña ké'é ndó saá, nachiño ka'an na ñava'a xa'á ndó.

⁴ Saá chi nachiño na xá'nda chiño n̄o yó kúu na n̄ivi na k̄isa chiño n̄o Ndios xa'á ña chindee na m̄ji yó ña koo ñava'a xí'in yó. Ta saá ñi, tá ndó'ó ké'é ndó ña ɔn vá'a, ta v̄a'a ná kuyi'v̄i ini ndó, chí ɔn s̄iv̄i ña m̄anj̄ kúu ña ní'i nachiño espada s̄ijn̄. Nachiño yó'o kúu na k̄isa chiño n̄o Ndios, ta kómí na ndayí Ndios ña saxo'v̄i na n̄ivi na ké'é ña ɔn vá'a.

⁵ Ta ndixa x̄inj̄ ñó'ó kasa ndivi yó ña xá'nda chiño nachiño n̄o yó, ta ɔn s̄iv̄i ndasaá kuiti xa'á ña yí'v̄i yó saxo'v̄i na m̄ji yó kúu ña ké'é yó ñava'a saá. Chi kúndaá ini yó ndí xa'á ña sakusij̄ yó ini Ndios kúu ña vivii kasa ndivi yó chiño ña xá'nda chiño nachiño n̄o yó, ta saá ɔn k̄o'ó xa'á ña sakuiso yó kuach̄i s̄at̄a m̄ji yó.

⁶ Ta xa'á ñayó'o, x̄inj̄ ñó'ó cha'vi yó cuota nda'á nachiño na xá'nda chiño n̄o yó. Chi nachiño yó'o kúu na k̄isa chiño n̄o Ndios, ta táxi xí'in m̄ji na ña v̄a'a kasa ndivi na chiño ña ndíso na.

⁷ Ñakán v̄a'a taxi yó nda'á ñii ñii n̄ivi ña x̄inj̄ ñó'ó taxi yó nda'á na. Tá x̄inj̄ ñó'ó cha'vi yó xí'in s̄j̄'un̄ n̄o nachiño xa'á ño'o ña kómí yó án xa'á

inķa ñakuíká kómí yó, ta saá va'a cha'vi yó nda'a na. Tá yóo ñivi na xíní ñó'ó naki'in ñato'ó, ta saá va'a ná taxi yó ñato'ó nda'a na. Tá yóo ñivi na xíní ñó'ó naki'in ña kasa ká'no yó na, ta saá va'a ná kasa ká'no yó ñivi yó'o.

⁸ Va'a ná on kuníká yó noq nda ñii ñivi. Ta ñii laá kuiti ña va'a kuníká yó noq inķa ñivi kúu ña xíní ñó'ó kuki'vi ní ini yó koni yó na. Tá ndixa kí'vi ini yó xíní yó ñivi, ta xí'in ñayó'o kisa ndivi yó ndi'i ña xá'nda chiño ndayí Ndios.

⁹ Saá chi ndayí Ndios káchí ña saá: “On vá'a kivi tã kuachi xí'in ña'a ñá on sivi ñási'i ra kúu; ta ñii kiva saá on vá'a kivi ña'a kuachi xí'in tã tã on sivi yi ñá kúu; on vá'a ka'ni yó ñivi; on vá'a kasa kuíná yó; on vá'a kutoo yó kukomí yó ña kómí inķa ñivi”, saá káchí ndayí Ndios. Ta ndi'i ndayí yó'o kaķu ña noq ndayí ká'no ña káchí saá: “Ñii kiva ndatán yóo ña kí'vi ini yó xíní yó xí'in mji yó, saá xíní ñó'ó kuki'vi ini yó koni yó natá'an yó”, káchí ña.

¹⁰ Tá ndixa kí'vi ini yó xíní yó natá'an yó, ta saá on ke'é yó ña on vá'a xí'in na. Tá ndino'o kí'vi ini yó xíní yó natá'an yó, ta ndixa xí'in ña ké'é yó saá, kisa ndivi yó ndi'i ndayí Ndios.

¹¹ Kúndaq va'a ini yó ndi kivi vitin kúu kivi ña xíní ñó'ó ní, ta xa'a ñayó'o on vá'a kutakū kã yó ndatán táķu ñivi na kisjn. Ta xíní ñó'ó kundito va'a yó, chi xa yatin ní vaxi kivi ndikó Jesucristo ñoyívi yó'o ña sakaku ra mji yó. Ñii ñii kivi ña yá'a táķu yó, ta táxi ña kuyatin kã kivi ña ndikó Jesucristo. Ta saá kivi ña ndikó ra yóo yatin kã ña xí'in kivi vitin noq kivi ña kixá'a yó kándixa yó ra.

¹² Kivi vitin ndatán yóo ña xa kuã'an ndi'i ñoo ta xa yatin ní kóni tvi, saá yóo ña. Ta saá xa'a ña xa yatin kóni tvi, va'a kã ná sandakoo yó ndi'i ña on vá'a ña kúu ña ké'é ñivi na xika ñoo naa, ta ndixa xíní ñó'ó kasa ndivi yó chiño va'a, ndatán yóo chiño ña ké'é ñivi na xika ndivi. Ta ndatán yóo natropa na ndixin tikotq kaķa xa'a ña ndaa ña yiki koñu na, saá xíní ñó'ó kundixin mji yó xí'in ndee Jesucristo, tã tã kúu ño'q ndino'o yé'e.

¹³ Xí'in ñato'ó ta xí'in ñandaq xíní ñó'ó kutakū yó ta kasa ndivi yó chiño va'a, chi saá ké'é ñivi na xika ndivi. Ta xíní ñó'ó nasita xí'in mji yó kivi kuã'an yó noq yóo vikq ña on kuxu ná'ná ní yó, ta nda lo'o on vá'a xíini ní yó xí'in nduta tá sáxiini ñivi. On vá'a kivi tã kuachi xí'in inķa ña'a ñá on sivi ñási'i ra kúu, ta ñi ña'a on vá'a kivi ñá kuachi xí'in inķa tã tã on sivi yi ñá kúu, ñi nda lo'o on vá'a kivi ñivi nda ñii noq kuachi kini. On vása va'a kani tá'an yó, ñi on vása va'a kasa kuíni ini yó koni yó inķa ñivi.

¹⁴ Ta nda víka, ndatán ndixin natropa tikotq kaķa ña ndaa yiki koñu na, saá xíní ñó'ó kundixin yó xí'in ndee Jesucristo tã tã ndixa ndaa mji yó. Ta saá nda lo'o on ndukú yó ña kutú ini yó xí'in ndi'i ña on vá'a ña kútoo ní yiki koñu yó.

14

Tq'on yó'o kã'an xa'a ñivi na saķán lo'o vaxi kua'no ña ndaa ini na Jesucristo

¹ Tá yóo ñivi na saķán lo'o vaxi kua'no ña ndaa ini na Jesucristo, ta xíní ñó'ó va'a naki'in ndó ñivi yó'o. Vará on vása yóo yu'ú ndó xí'in nayó'o xa'a ndi'i ña kã'an na, ta on vá'a kani tá'an ndó xí'in nayó'o.

² Saá chi yóo sava n̄ivi na kándixa Jesucristo na xáni s̄inj̄ ndí v̄a'a kuxu na ndí'i saá n̄oq̄ ña xíxi n̄ivi. Ta yóo ink̄a n̄ivi na sakán lo'o v̄axi kua'no ña ndáa ini na Jesucristo, ta n̄ivi yó'o xáni s̄inj̄ na ndí nd̄a lo'o ɔn v̄a'a kuxu na koñu.

³ N̄ivi na kándixa Jesucristo na kúu na xíxi ndí'i n̄oq̄ ña xíxi n̄ivi ñoyívi, ɔn v̄a'a ka'an kuáchí na xa'a ink̄a n̄ivi na kándixa Jesucristo na ɔn x̄ijn̄ nd̄a lo'o kuxu koñu. Ta n̄ivi yó'o na ɔn x̄ijn̄ kuxu koñu, nd̄a lo'o ɔn v̄a'a ka'an kuáchí na xa'a n̄ivi na xíxi ndí'i n̄oq̄ ña xíxi n̄ivi ñoyívi. Ta x̄inj̄ ñó'ó naki'in tá'an v̄a'a ñii ñii nayó'o, saá chi Ndios xa n̄aki'in v̄a'a ra ñii ñii n̄ivi yó'o.

⁴ Nd̄achun xáni s̄inj̄ ndó ndí kómí ndó ndayí ña ka'an kuáchí ndó xa'a n̄ivi na kisa chiño n̄oq̄ taká'no n̄oq̄ m̄ji na? Chi ndasaá kuiti Jesucristo, t̄a t̄a kúu taká'no n̄oq̄ n̄ivi yó'o, ta kúu ra taká'no n̄oq̄ m̄ji yó, kúu t̄a t̄a kómí ndayí ka'an ra án v̄a'a, án ɔn v̄asa v̄a'a ké'é nayó'o. Ta ndixa ndáa ini yó ndí Jesucristo ká'an ra ñava'a xa'a m̄ji yó, na kúu n̄ivi na ndino'o ini kisa chiño n̄oq̄ ra. Saá chi m̄ji Jesucristo kúu t̄a t̄a kómí ndí'i ndeɛ, ta ndixa chindeé ra m̄ji yó ña v̄a'a kundikɔn yó yich̄i ra.

⁵ Yóo n̄ivi na kándixa Jesucristo na xáni s̄inj̄ ndí yóo k̄iv̄i ná'no ka n̄oq̄ ink̄a k̄iv̄i. Ta ink̄a n̄ivi na kándixa Jesucristo xáni s̄inj̄ na ndí ñii kúu ndí'i k̄iv̄i. Ñii ñii n̄ivi x̄inj̄ ñó'ó v̄a'a kani s̄inj̄ na xa'a yu kúu ñava'a ke'é m̄ji na, ta saá x̄i'in ña ndino'o ini na, x̄inj̄ ñó'ó ke'é na ñava'a yó'o.

⁶ Saá chi n̄ivi na kándixa Jesucristo, na kúu na xáni s̄inj̄ ndí yóo k̄iv̄i ña kúu ña ná'no ka n̄oq̄ ink̄a k̄iv̄i, nayó'o kisa t̄o'ó na k̄iv̄i ná'no yó'o xa'a ña chinóo síkón na ñato'ó Ndios. Ta n̄ivi na kándixa Jesucristo na xíxi koñu kúu n̄ivi na kisa t̄o'ó Ndios x̄i'in ña xíxi na, chi táxi na ña táxa'vi ña'á nda'a Ndios xa'a koñu xíxi na. Ta n̄ivi na kándixa Jesucristo, na ɔn x̄ijn̄ kuxu koñu, kúu n̄ivi na kisa t̄o'ó Ndios, chi xáni s̄inj̄ na ndí ña ɔn v̄asa xíxi na koñu kúu ñava'a n̄oq̄ Ndios, ta nayó'o táxi na ña táxa'vi ña'á nda'a Ndios xa'a ña xíxi m̄ji na.

⁷ ɔn s̄iv̄i xa'a ñii laá m̄ji yó kúu xa'a ña kutak̄u yó; ni ɔn s̄iv̄i xa'a ñii laá m̄ji yó kúu xa'a ña k̄iv̄i yó.

⁸ Saá chi tá tak̄u yó, ta tak̄u yó xa'a ña chinóo síkón yó ñato'ó Jesucristo, T̄a t̄aKá'no n̄oq̄ yó. Ta tá k̄iv̄i yó, ta k̄iv̄i yó xa'a ña chinóo síkón yó ñato'ó Jesucristo, T̄a t̄aKá'no n̄oq̄ yó. Ta saá tá tak̄u yó án tá k̄iv̄i yó, n̄ivi na ndikɔn Jesucristo kúu yó.

⁹ Jesucristo n̄ixi'j̄ ra ta n̄atak̄u ra xa'a ña nd̄u ra T̄a t̄aKá'no t̄a xá'nda chiño n̄oq̄ ndí'i n̄ivi, án n̄ivi na tak̄u ñoyívi yó'o kúu na, án n̄ivi na xa n̄ixi'j̄ kúu na.

¹⁰ Ta sava ndó'ó, ¿nd̄achun ká'an kuáchí ndó xa'a nañani ndó án xa'a náki'v̄a ndó? Ta, ¿nd̄achun xáni s̄inj̄ ndó ndí m̄ji ndó kúu na ndaya'vi ka n̄oq̄ nayó'o? Chi ñii k̄iv̄i ña v̄axi ndí'i m̄ji yó x̄inj̄ ñó'ó xa'a yó kuita yó n̄oq̄ Ndios, ta Ndios kasa nani ra xa'a kuachi ñii ñii yó.

¹¹ Chi t̄o'on Ndios ña n̄jata na x̄ina'á káchí ña saá:

“Ndixa ȳi'j̄ kúu j̄ t̄a t̄a tak̄u”, káchí Ndios,

“ta ñii k̄iv̄i v̄axi ndixa ndí'i n̄ivi kuxítí na n̄oq̄ j̄,

ta ndí'i n̄ivi kasa ká'no na ȳi'j̄, t̄a t̄a kúu Ndios”, káchí Ndios,

káchí t̄o'on ra n̄jata na x̄ina'á.

¹² Ta k̄iv̄i ña kundivi t̄o'on yó'o, ñii ñii m̄ji yó konj̄ ñó'ó yó nataxi yó kuenda n̄oq̄ Ndios xa'a ña ke'é m̄ji yó.

13 Ta saá ɔn vá'a ká'ɔn kuáchí yó xá'á natá'an yó, na kándixa Jesucristo, ta vá'a ká xíní ñó'ó chikaá ini yó ña ɔn ndá lo'o chindú'u yó ña kaki'i xá'á nañani yó án xá'á náki'vá yó, ña koyo nayó'o kuachi. Ta ndá lo'o ɔn ke'é yó ña chinda'á natá'an yó ña sandakoo na yichí Jesucristo.

14 Yí'í xí'in ndino'o ini j kándixa j Jesucristo, ta kúndaá ini j ndí ndá ñii ña xíxi n̄vi kúu ña ɔn vá'a án ñakini n̄o Ndios. Ta saá ni, yóo sava n̄vi na xáni s̄ni ndí ña ɔn vá'a án ñakini n̄o Ndios kúu sava n̄o ña xíxi n̄vi. Ta saá m̄i n̄vi yó'o na kúu na xáni s̄ni ndí ñakini n̄o Ndios kúu ña, ta vá'a ká ná ɔn kuxu na ña.

15 Tá ndasaá kuiti xá'á ña xíxi yó kúu ña sákuchuchú yó ini nañani yó án náki'vá yó, ta vá'a ɔn vása kuxu yó ñayó'o n̄o na. Saá chí táná ke'é yó ña sakuchuchú ini nañani yó án náki'vá yó, ñayó'o saná'a ndí ɔn vása ndino'o ini yó kí'vi ini yó xíní yó nayó'o. Ta ndá lo'o ɔn vá'a taxi yó ndaño'ó nañani yó án náki'vá yó n̄o Ndios xá'á ña xíxi yó. Saá chí nayó'o kúu n̄vi na n̄xi'í Jesucristo xá'á.

16 Vará m̄i yó n̄vi na kándixa Jesucristo kómí yó yichí ña kuxu yó ndí'í n̄o ña xíxi n̄vi, ta ɔn vá'a chindú'u yó ña kaki'i xá'á nañani yó án xá'á náki'vá yó ña koyo na kuachi. Saá chí ɔn vá'a ke'é yó ña taxi ká'ɔn n̄vi ña ɔn vá'a xá'á yichí Jesucristo.

17 Xíní ñó'ó kúndaá ini yó ndí ɔn s̄vi xá'á ña xíxi yó, ni ɔn s̄vi xá'á ña xí'í yó kúu ña ndáya'ví chindeé yó ña vá'a kundikɔn yó yichí ña xá'nda chiño Ndios. Ta ña ndáya'ví ní ká kúu ña kasa ndivi yó ñandaá, ta ña kutakú yó xí'in ñava'a ini yó, ta ña kutakú yó xí'in ñas̄i ña chikaá Níma Ndios ini yó.

18 Tá xí'in ña ndáya'ví ní yó'o táku yó ta kisa chiño yó n̄o Jesucristo, ta saá ndixa sakus̄i yó ini Ndios, ta sakus̄i yó ini n̄vi.

19 Ta saá vá'a ná chikaá yó ndee ña viví kutakú yó xí'in natá'an yó na kándixa Jesucristo, ta ñii k̄'va saá chikaá yó ndee ña chindeé tá'an yó ña vá'a ká kua'no yó xí'in ña kándixa yó Jesucristo.

20 Yóo chiño vá'a ña k̄sa ndivi Ndios xí'in ñii ñii m̄i yó na kándixa Jesucristo. Ta saá ndá lo'o ɔn vá'a kani tá'an yó xá'á ña xíxi yó, chí ȳyo sandi'í yó xá'á chiño vá'a yó'o. Ndixa ndí'í saá n̄o ñá'a ña xíxi n̄vi kúu ñandii n̄o Ndios. Ta saá ni, tá xí'in sava ña xíxi yó taxi yó ña kaki'i xá'á nañani yó án xá'á náki'vá yó ña koyo na kuachi, ta saá vá'a ká ná ɔn kuxu yó ñayó'o.

21 Ña xíní ñó'ó ní ká kúu ña kutakú to'ó yó xí'in nañani yó ta xí'in náki'vá yó na kándixa Jesucristo, ta ndá lo'o ɔn vá'a ke'é yó ña chinda'á yó nayó'o ña k̄'vi na kuachi. Ndixa tá ña xíxi yó koñu án ña xí'í yó ndutá vino kúu ña chinda'á nayó'o ña k̄'vi na kuachi, ta saá vá'a ká ɔn kuxu yó koñu, ni ɔn ko'o yó ndutá vino, ni ɔn ke'é yó ndá ñii inká ña taxi ña kaki'i xá'á nañani yó án náki'vá yó ña koyo na kuachi, ta saá ȳyo sandakoo na yichí Jesucristo.

22 Tá ndino'o ini ndó xa kándixa ndó yu kúu ña vá'a ko'o ndó án yu kúu ña vá'a kuxu ndó, ta vá'a ndasaá kuiti Ndios xí'in m̄i ndó kuu na xíní yu kúu ña ch̄kaá ini ndó ke'é ndó, ta ɔn ndatɔ'on ndó ñayó'o xí'in inká n̄vi. Ta saá ndixa kunakaá ñas̄i ní ini ndó, chí ɔn kani s̄ni ndó ndiso ndó kuachi n̄o Ndios xá'á ña xí'í ndó án xá'á ña xíxi ndó.

23 Tá yóo nañani yó án náki'vá yó, na ɔn vása ndino'o ini kándixa án ñava'a án ña ɔn vá'a n̄o Ndios kúu sava ña xíxi na, ta saá ni, xíxi na sava

ñayó'o, ta xí'in ña ké'é na saá, nákuiso na kuachi nõõ Ndios. Saá chi ña ké'é nayó'o õn vása yóo yu'ú ña xí'in ña ndino'o ini na kándixa na kúu ñavá'a nõõ Ndios. Ta ndi'i saá nõõ ña ké'é yó, tá õn vása ñii yóo yu'ú ña xí'in ña ndino'o ini yó kándixa yó kúu ñavá'a nõõ Ndios, ta ña ké'é yó saá kúu ña õn vá'a ña nákuiso yó kuachi nõõ Ndios.

15

¹ Mji yó, tá kúu yó ñivi na ndino'o ini kándixa Jesucristo ta kúndaã ini yó ndasaá va'a ndikõn yó yichj ra, ta saá xínj ñó'ó ká'no koo ini yó ta chikaã yó ndee ña chindeé yó ñivi na sakán lo'o vaxi kua'no ña ndaa ini na Jesucristo. Xínj ñó'ó chindeé yó nayó'o, ta õn vása kuiti kundí'i ini yó xa'a ña sakusij yó ini mji yó.

² Ñii ñii mji yó xínj ñó'ó ndukú yó ndasaá va'a sakusij yó ini natá'an yó, ta xínj ñó'ó sakua'no tá'an yó xí'in ña sakuá'a yó ña kandixa ka yó Jesucristo.

³ Saá chi ni mji Jesucristo, ndã lo'o õn vása ní-ndukú ra ndasaá kuiti sakusij ra ini mji ra. Ta to'on Ndios ña ñitaa na xina'á, ká'an ña xa'a ña ndõ'o ra, ta káchí ña saá: "Mji to'on ña õn vá'a ña ká'an ñivi kándiva'a na xí'in Ndios kúu to'on ña kándiva'a na xí'in j", káchí to'on Ndios xa'a Jesucristo.

⁴ Ta ndi'i to'on Ndios ña ñitaa na xina'á kúu ña to'on ña ñitaa na xa'a ña saná'a ña mji yó. Ta ñitaa na to'on Ndios yó'o xa'a ña chikaã ña ndee ini yó ña kúndeé yó kundikõn yó yichj Ndios. Ta saá ndáti yó ta ndaa ini yó ndí keta va'a ña xí'in yó, chi Ndios ndixa kasa ndivi ra ndi'i to'on ra.

⁵ Ndios kúu taã taã chíkaã ndee ini yó ña va'a kúndeé yó kundikõn yó yichj ra. Ta saá xí'in ña ndino'o ini j kónj ndí Ndios chindeé ra ndó'ó ña va'a sij kutakú ndó xí'in natá'an ndó, ñii kiva ndátan xitakú Jesucristo xí'in natá'an ra ñoyívi yó'o.

⁶ Ta saá ñii yu'ú nakoo ndi'i ndó ña va'a kasa ká'no ndó Ndios, taã taã kúu Yivá Jesucristo, Taã taãKá'no nõõ yó.

To'on va'a xa'a Jesucristo kúu to'on ña xínj ñó'ó ndi'i ñivi

⁷ Ta saá xínj ñó'ó va'a naki'in tá'an ndó, ndátan va'a naki'in Jesucristo ñii ñii ndó'ó. Ta xa'a ña ké'é ndó saá, kanóo síkõn ñato'ó Ndios.

⁸ Ndátõ'on j xí'in ndó ndí Jesucristo kixaã ra ñoyívi yó'o xa'a ña kasa chiño ra nõõ najudío, chi saá kasa ndivi ra to'on ña kãndõõ Ndios xí'in naxij síkuá na xina'á. Ta ña ké'é Jesucristo saá kúu xa'a ña kúndaã ini najudío ndí Ndios kúu taãdaã, ta ndixa kisa ndivi ra to'on ra.

⁹ Ta saá kixaã Jesucristo ñoyívi yó'o ña kasa ndivi ra chiño ña táxi ñivi na õn vása kúu najudío kasa ká'no na Ndios xa'a ña kúnda'ví ní ini ra xíni ra na. Ta saá kundivi ña ká'an to'on Ndios ña ñitaa ñii taã kuỹã xina'á, káchí to'on yó'o saá:

Xa'a ñavá'a ké'é ún, yj'j kasa ká'no j yó'ó, Tata Ndios.

Ta ñoo nõõ táku ñivi na õn vása kúu najudío kúu nõõ kasa ká'no j yó'ó, Tata Ndios.

Ta sij kata j yaa ña kasa ká'no j kivi ún, Tata Ndios,

káchí to'on ña ñitaa ñii taã kuỹã xina'á.

¹⁰ Ta inkã xiiña nõõ to'on Ndios ña ñitaa na kuỹã xina'á, káchí ña saá: Va'a ná kusij ini ñivi na õn vása kúu najudío, ta ñii káchí saá ná kusij ini ñivi na kúu najudío,

káchí tɔ'on Ndios ña ñɪtaa na kuyjɔ xɪnɔ'á.

¹¹ Ta saá tuku inkɔ xiiña nɔɔ tɔ'on Ndios ña ñɪtaa na xɪnɔ'á, káchí ña saá: ;Ndi'i saá na ñoo ná'no xí'in ndi'i saá na ñoo válí,

vɔ'a ná kasa ká'no na Ndios!

káchí ña.

¹² Saá tuku kuyjɔ xɪnɔ'á ñɪtaa tɔ'profeta Isaías tɔ'on Ndios ña káchí saá:

Ñii kɪvɪ nana ndaa ñii yiton xɔá nɔɔ ñii tio'o tón yiton yatá, ta tio'o yiton yatá yó'o ká'an xɔ'a ñivi nave'e tɔIsái.

Ta yiton xɔá nana ndaa yó'o kúu ña ká'an xɔ'a tɔa tɔ ti'ví Ndios ña sakaku ra ñivi;

chi ñii tɔsɔ'ya ñani sikuá tɔIsái yó'o kuu ra,

ta kuu ra ñii tɔa tɔkák'no, tɔa tɔ ka'nda chiño nɔɔ ñivi na ɔn vása kúu najudío.

Ta ñivi yó'o xí'in ña ndino'o ini na kundati na ña sakaku ra na,

káchí tɔ'on Ndios ña ñɪtaa tɔIsaías xɪnɔ'á.

¹³ Ta vitin yɪ'j ká'an j xí'in Ndios, tɔa tɔ chíkaɔ ndee ini yó ña kundati yó ñavɔ'a ke'é ra xí'in yó, ta ndúkú j nɔɔ ra ndí vɔ'a ná sakusij ra ini ndi'i ndó'ó, ñivi na kándixa ña'á, ta vɔ'a ná taxi ra ña kunakaɔ ñavɔ'a ini ndó. Ta saá tuku ndúkú j nɔɔ Ndios ndí sakutú ra ini ndó xí'in ndee Nímɔ ra, xɔ'a ña vɔ'a kundati ndó chi ndáa ini ndó ndí ndixa Ndios ke'é ra ñavɔ'a xí'in ndó ndɔtán yóo tɔ'on ra ña kɪndɔo ra.

¹⁴ Nañani yó xí'in náki'vɔ yó, kúndaɔ ini j ndí ndó'ó kúu ñivi na vɔ'a ní ini, ta ndi'i ndó xín j vɔ'a ndó ñandɔɔ, ta saá ñakán vɔ'a kúchiño ndó saná'a tá'an ndó.

¹⁵ Nɔɔ tutu yó'o, ña ti'ví j xɔɔ nda'a ndó, xa ñɪtaa j tɔ'on ña ndátɔ'on káxín j xí'in ndó xɔ'a ñandɔɔ, chi kóni j ña naká'an ndó tɔ'on ña ndɔɔ yó'o, ta ndɔ lo'o ɔn vása nandoso ndó ña. Kómí j ndɔyí ña ká'an j xí'in ndó saá, chi Ndios ke'é ra ñavɔ'a xí'in j ña sakuiso chiño ra yɪ'j

¹⁶ ña chindeé j ñivi na ɔn vása kúu najudío. Saá chi Ndios ñakaxin ra yɪ'j ña ká'an ndoso j tɔ'on vɔ'a xɔ'a Jesucristo ndó ñivi na ɔn vása kúu najudío xɔ'a ña kandixa na ra. Ta saá ndɔtán yóo ñavɔ'a ñayij sókɔ ñivi nɔɔ Ndios, saá koo ñivi yó'o, na kúu na táxi j nda'a Ndios. Ta Ndios kusij ní ini ra ña naki'in ra ñivi yó'o, chi Nímɔ Ndios ndɔsa ndii ña ini ndi'i nayó'o.

¹⁷ Ta yɪ'j, yóo ní xɔ'a ña chinóo síkón j ñatɔ'ó Jesucristo, chi taxi ra ndee ra nda'a j ña vɔ'a kasa chiño j nɔɔ Ndios.

¹⁸ Ta ndixa, ndɔ lo'o ɔn vása ká'an j xɔ'a ñavɔ'a kɪsa ndivi mji j, ta kuiti ká'an j xɔ'a ndee Jesucristo ña taxi ra nda'a j ña vɔ'a chindeé j ñivi na ɔn vása kúu najudío. Saá chi xí'in tɔ'on ndɔtɔ'on j xí'in na, ta xí'in chiño vɔ'a kɪsa ndivi j nɔɔ na, chindeé j ñivi yó'o ña chíkaɔ sɔ'o na tɔ'on Ndios ta kasa ndivi na ña kóni ra.

¹⁹ Ta xí'in ndee mji Nímɔ Ndios ña taxi ña nda'a j, xa ke'é j ku'a ña ní milagro xí'in inkɔ ñavɔ'a ña chindeé ñivi. Saá kɪsa chiño j ñoo Jerusalén tɔnda ku'a ña ní ñoo ndi'i saá xiiña, ɔnda kɪxaɔ j ñii xiiña nɔɔ ñani Ilirico. Ta ndi'i saá xiiña yó'o ñiká'an ndoso j tɔ'on ñavɔ'a xɔ'a Jesucristo.

²⁰ Ndi'i saá kɪvɪ chíkaɔ j ndee ña ká'an ndoso j tɔ'on ñavɔ'a yó'o nɔɔ ñivi na ɔn tá'an konj sɔ'o tɔ'on vɔ'a xɔ'a Jesucristo. Ta ɔn xɪn j ke'é j ndɔtán ke'é ñii tɔa tɔ kɪsa vɔ'a ve'e, ta ñaki'in ra ndíkɔn ra kɪsa chiño ra nɔɔ xa chíkaɔ inkɔ ñivi ñii xɔ'a ve'e.

21 Nda víka, yi'i kóni j kuuj tanqo ka'an ndoso to'on va'a xa'a Jesucristo noo nivi na on ta'an koni so'o to'on xa'a ra. Ta saá kundivi ñii xiiña to'on Ndios ña nĩtaa na xĩna'á, ña káchí saá:

Nivi na on ta'an koni so'o to'on xa'a ta ta ti'vi Ndios saka ku ra na, ta vaxi ñii kivi koni na ra, ta koni so'o na to'on ñava'a xa'a ra.

Ta nivi yó'o ndixa kundaa ini na to'on yó'o, saá káchí to'on Ndios ña nĩtaa na xĩna'á.

To'on yó'o ká'an ndi taPablo kóni ra ko'on ra ñoo Roma

22 Ta saá, nañani yó xí'in náki'va yó na ndoo ñoo Roma, vará ku'a a nivi yichi chika'a ini j ko'on j koto j ndó'ó, ta xa'a ña ku'a a ní chiño kisa ndivi j ku'a a ní xiiña, ni-taxi ña kúchiño j ko'on j koto j ndó'ó.

23 Ta vitin xa nixinqo chiño ña sakuiso chiño Ndios yi'i kasa ndivi j ndi'i saá xiiña noo nixa'an j, ta ndixa xa ku'a a ní kujiya kúu ña kóni j xa'a j koto j ndó'ó.

24 Ta saá vitin ndátij ña yaxi ní xa'a j koto j ndó'ó, chi kivi ko'on j España, saá ya'a j ñoo Roma noo táku ndó. Ta saá koo ñasij ní ini yó kivi nakutá'an yó, vará nda lo'o kuiti kivi koo yó xí'in tá'an yó. Ta saá ndátij ndó'ó ña chindee ndó yi'i taxi ndó ña xini ñó'ó noo j ña ko'on j España.

25 Ta vitin ku'a'an ndikó j ñoo Jerusalén, chi ní'i j si'un ña xa nakaya j xa'a ña chindee ña nivi nandá'vi na ndikón Jesucristo na táku ñoo Jerusalén.

26 Saá chi inká nivi na ndikón Jesucristo na kúu na táku estado Macedonia xí'in na táku inká estado Acaya, nivi yó'o xí'in ña kúsi j ní ini na, taxi na si'un xa'a ña chindee na nivi nandá'vi na ndikón Jesucristo na táku ñoo Jerusalén.

27 Nivi yó'o na táku estado Macedonia xí'in na táku estado Acaya na on vása kúu najudío xáni sijnj na ndi chiño noo na kúu ña taxi na si'un ña chindee na najudío na kándixa Jesucristo, na kúu nandá'vi, chi xa'a ñava'a kindqo Ndios xí'in najudío, ku'a a ní ñava'a xa naki'in nivi na on vása kúu najudío yó'o.

28 Ta yi'i, tá ndi'i nataxi j si'un nda'a nivi na kúu najudío na kándixa Jesucristo na táku ñoo Jerusalén, ta saá kee j ko'on j España, ta si'na ya'a j koto j ndó'ó, nivi na táku ñoo Roma.

29 Ta ndixa ndaa ini j ndi kivi xa'a j noo ndó, ta xí'in ndi'i ñava'a ña taxi Jesucristo nda'a yó, kuchiño chindee tá'an yó ña va'a ka kundikón yó yichi ra.

30 Nañani yó xí'in náki'va yó, ñii káchí kándixa yó Jesucristo, ta ñii káchí naki'in yó ndee ña taxi Nima Ndios nda'a yó ña kúchiño yó kuki'vi ní ini yó koni tá'an yó. Ta xa'a ñayó'o, xáku ndá'vi j noo ndó ña chindee ndó yi'i xí'in ña ndukú ndó noo Ndios xa'a j.

31 Ndukú ndó noo Ndios ña saka ku ra yi'i noo nivi na táku ñoo estado Judea, na kúu na on xijn chika'a so'o to'on va'a xa'a Jesucristo. Saá tuku ndukú ndó noo Ndios xa'a nañani yó xí'in náki'va yó na ndikón Jesucristo na táku ñoo Jerusalén, ña kusij ini na ña naki'in na si'un ña ní'i j nataxi j nda'a na.

32 Ta saá, tá kóni Ndios, ta xa'a j koto j ndó'ó, ta xí'in ndi'i ñasij ní ini j nakutá'an j xí'in ndó. Ta kivi nakutá'an yó saá, nakindee lo'o j xí'in ndó, ta chika'a yó ndee ini tá'an yó.

33 Ta Ndios, ta ta taxi koo ñava'a ini mji yó, ná koo ra xí'in ndi'i ndó. Saá ná koo ña.

16

Xí'in tq'on yó'o tqPablo chindeé ra kuq'a ní nivi na ndikõn Jesucristo na táku ñoo Roma

¹ Xí'in tutu yó'o ndátõ'õn j xí'in ndó ta ndúkú j nõõ ndó ñava'a ná naki'in ndó ñákí'vã yó ñáFebe kivi xaã ñã nõõ ndó. ÑáFebe yó'o kúu ñã ndiso chiño chindeé nivi na táku ñoo Cencia, na kúu nivi na kándixa Jesucristo na nákutá'an kisa ká'no na Ndios.

² Xa'a Jesucristo, Tãã tqKá'no nõõ yó, va'a vivíi naki'in ndó ñákí'vã yó yó'o, ndatán va'a vivíi náki'in yó ndi'i nivi na táxi xí'in mji ñã va'a kisa chiño na nõõ Jesucristo. Chindeé ndó ñákí'vã yó yó'o, taxi ndó ndi'i ñã xini ñó'ó ñã nda'a ñã, saá chi ndixa ñáyó'o xa chindeé ñã kuq'a ní nivi, tãdã yí'j kúu ñii nivi yó'o.

³ Saá tuku tí'ví j tq'on ñã chindeé ndó nõõ j ñákí'vã yó ñáPriscila xí'in tãñani yó tqAquila. Nayó'o kúu na ñii káchí kisa chiño xí'in j nõõ Jesucristo.

⁴ Ta xa'a ñã sakãku na yí'j nõõ nivi na kóni ka'ni yí'j, ñáPriscila xí'in tqAquila taxi xí'in mji na ndã ñã kivi na nõõ j, níkúu. Ñakán kíã táxi j ñã táxa'vi ñã'á ní nda'a nayó'o. Ta õn sivi ñii laã yí'j, ta ndi'i nivi na ndikõn Jesucristo, na õn vása kúu najudío ñii káchí táxi na ñã táxa'vi ñã'á nda'a nayó'o xa'a ñava'a ke'e na xí'in j.

⁵ Ta saá tuku tí'ví j tq'on ñã chindeé ndó nõõ j ndi'i nivi na kándixa Jesucristo ta nákutá'an na ve'e ñáPriscila xí'in tqAquila xa'a ñã kisa ká'no na Ndios. Ta tí'ví j tq'on ñã chindeé ndó nõõ j tãñani yó tqEpeneto, tq kúu tq kí'vi ní ini j xini j. Tayó'o kee ra ñii ñoo ñã nákaã estado Acaya, ta kúu ra tãnoõ kándixa Jesucristo ñoo ra.

⁶ Ta tí'ví j tq'on ñã chindeé ndó nõõ j ñákí'vã yó ñáMaría, ñã kúu ñã ndeé ní kisa chiño xa'a ñã chindeé ñã ndó'ó.

⁷ Ta tí'ví j tq'on ñã chindeé ndó nõõ j tãñani yó tqAndrónico xí'in ñákí'vã yó ñáJunias.* Saá chi nayó'o ñii káchí xii'no na xí'in j ini ve'e kaã, ta nayó'o kúu naapóstol na tí'vi Jesucristo kasa chiño na nõõ ra, ta va'a ní kánóõ tq'on xa'a na nõõ ndi'i nivi. Nayó'o kúu nañoõ judío xí'in j, ta kúu na na si'na ka kándixa Jesucristo nõõ yí'j.

⁸ Ta tí'ví j tq'on ñã chindeé ndó nõõ j tãñani yó tqAmplias, tãã tq kí'vi ní ini j xini j, chi tq ndikõn Jesucristo kúu tayó'o xí'in j.

⁹ Ta tí'ví j tq'on ñã chindeé ndó nõõ j tãñani yó tqUrbano, tãã tq ñii káchí kisa chiño xí'in yó nõõ Jesucristo kúu ra. Ta tí'ví j tq'on ñã chindeé ndó nõõ j tãñani yó tqEstaquis, tq kúu tq kí'vi ní ini j xini j.

¹⁰ Ta tí'ví j tq'on ñã chindeé ndó nõõ j tãñani yó tqApeles, tãã tq kúu tq kundee nõõ ndi'i ñã yo'vi ní xito ndoso ñã'á, ta xí'in ñáyó'o sáná'a ra ñã ndino'õ ní ini ra kándixa ra Jesucristo. Ta tí'ví j tq'on ñã chindeé ndó nõõ j ndi'i nañani yó xí'in náki'vã yó na kúu nivi nave'e tqAristóbulo.

¹¹ Ta tí'ví j tq'on ñã chindeé ndó nõõ j tqHerodión, tãã tq kúu tãñoõ judío xí'in j. Ta saá tuku tí'ví j tq'on ñã chindeé ndó nõõ j nave'e tqNarciso na kúu na kándixa Jesucristo.

¹² Ta tí'ví j tq'on ñã chindeé ndó nõõ j náki'vã yó ñáTrifena xí'in ñáTrifosa. Nási'í yó'o kúu ná ndeé ní kisa chiño nõõ Jesucristo. Ta tí'ví j

* **16:7** Qn vása kúndãã va'a ini yó án ká'ãn ñã xa'a ñii ñã'ã ñã ñani Junias án xa'a ñii tãã tq ñani Junias.

tɔ'on ña chindeé ndó nɔɔj ñákí'vạ yó ñáPérsida ñá kúu ñá kí'vi ní ini yó xini yó. Ñáyó'o ndeé ní kisa chiño ñá nɔɔ Jesucristo.

13 Ta tí'víj tɔ'on ña chindeé ndó nɔɔj tañani yó tạRufo, tạ tạ vạ'a kándixa Jesucristo, chi mji Jesucristo naqaxin ñá'a. Ta chindeé ndó nɔɔj ñákí'vạ yó si'í tañani yó tạRufo yó'o, chi ñáyó'o ndạtán yóo si'í mji saá yóo ñá xí'inj.

14 Ta tí'víj tɔ'on ña chindeé ndó nɔɔj nataa nañani yó tạAsíncrito, tạFlegonte, tạHermas, tạPatrobas, tạHermes xí'in inka nivi na ndikɔn Jesucristo na nákutá'an xí'in nayó'o.

15 Ta tí'víj tɔ'on ña chindeé ndó nɔɔj tañani yó tạFilólogo xí'in ñákí'vạ yó ñáJulia, ta tí'víj tɔ'on ña chindeé ndó nɔɔj tañani yó tạNereo xí'in ñákí'vạ ra. Ta tí'víj tɔ'on ña chindeé ndó nɔɔj tañani yó tạOlimpas xí'in ndi'í inka nañani yó xí'in náki'vạ yó na ndikɔn Jesucristo na kúu na nákutá'an xí'in ndi'í nayó'o.

16 Ta ndi'í ndó'o, nañani yó xí'in náki'vạ yó, chindeé tá'an ndó ta xí'in ñato'ó ní ini ndó chiɔo ndó tá'an ndó. Ndi'í nivi na kándixa Jesucristo ta nákutá'an na kuạ'a ní ñoo, nayó'o tí'vi na tɔ'on ña chindeé na ndó'o.

17 Nañani yó xí'in náki'vạ yó, xáku ndá'víj nɔɔ ndó ña viví koto ndó yu kúu nivi kóni nata'vi tá'an xí'in ndó'o. Ta nivi yó'o ɔn vása yóo yu'ú na xí'in tɔ'on vạ'a ña ndạ ña sạkuá'á ndó xạ'a Jesucristo, ta kóni na chindú'ụ na ña kasi nɔɔ ndó ña ɔn kandixa kạ ndó tɔ'on vạ'a yó'o. Ta saá vạ'a kuxíká ndó nɔɔ nivi na ɔn vạ'a yó'o.

18 Saá chi nivi yó'o ɔn vása kisa chiño na nɔɔ Jesucristo, Tạ tạKá'no nɔɔ yó. Nạ víkạ, nayó'o ndasaá kuiti kisa ndivi na ña kóni yíkí kɔɲu mji na. Ta nivi yó'o, xí'in tɔ'on ña livi ní ta visi ní, sándá'vi na nivi na sạkán lo'o kuiti kundaạ ini ñandaạ.

19 Ndi'í nivi xa xinj na ndi'í ndó'o vạ'a chikạ sọ'o ndó ta vạ'a kisa ndivi ndó ña kóni Ndios. Ta kúsij ini jạ'a ña ké'é ndó saá. Ta yj'j ndúkúj nɔɔ ndó ndó ndíchí ní koo sịnj ndó ké'é kạ ndó ñava'a, ta ndạ lo'o ɔn kasa ndíchí ndó sịnj ndó ña ké'é ndó ña ɔn vạ'a.

20 Ta Ndios, tạ tạ táxi nákaạ ñava'a ini yó, ndixa yạchị ní sandi'ra xa'a ñandiva'a ká'no nañi Satanás, ta chikạ ra ñandiva'a yó'o tịxin xa'a ndó ña kundɔsɔ ndó sạtạ ña. Ta Jesucristo, Tạ tạKá'no nɔɔ yó, ná ké'é ra kuạ'a ní ñava'a xí'in ndó.

21 Ta ñani yó tạTimoteo, tạ tạ kisa chiño xí'inj, tí'vi ra tɔ'on xaạ ña nɔɔ ndó ña chindeé ra ndó'o vitin. Ta nañani yó tạLucio, tạJasón xí'in tạSosípater kúu nañoo judío xí'inj, ta nayó'o tí'vi na tɔ'on ña chindeé na ndó'o.

22 Ta ñani yó tạTercio kúu tạ tạ xini ñó'ój ña nịtaa ra tɔ'on yó'o ña ndạtɔ'on yj'j, tạPablo, xí'in ndó nɔɔ tutu yó'o, ta vitin tạyó'o tí'vi ra tɔ'on xaạ ña ndạ'a ndó ña chindeé ra ndó'o, chi ñii káchí kándixa yó ta ndikɔn yó Jesucristo.

23 Ta ñani yó tạGayo tí'vi ra tɔ'on ña chindeé ra ndó'o. Ve'e tạGayo yó'o kúu ve'e nɔɔ táku yj'j tạPablo vitin, ta mji ve'e yó'o kúu nɔɔ nákutá'anj xí'in ndi'í nañani yó ta xí'in náki'vạ yó na kándixa Jesucristo na kúu na táku ñoo yó'o. Ta ñani yó tạErasto, tạ kúu tạ tạ ndiso chiño xí'in sị'ún ña nákaya nachiño ñoo yó'o, tạyó'o tí'vi ra tɔ'on ña chindeé ra ndó'o. Ta inka ñani yó tạCuarto tí'vi ra tɔ'on ña chindeé ra ndó'o.

²⁴ Ta Jesucristo, Taa tãKá'no nõõ yó, ná ke'é ra ñava'a xí'in ndi'i ndó. Saá ná koo.

Xí'in tɔ'on yó'o tãPablo kisa ká'no ra Ndios

²⁵ ¡Ná kasa ká'no yó Ndios! Chi Ndios kómí ndeë ña chikaã ra ndeë ini ndó'ó ña va'a kuchiño ndino'o ini ndó kasa ndivi ndó tɔ'on ra. Ta tɔ'on ra yó'o kúu ña ká'ãn ndoso ¡ ta sáná'a ¡ ndó'ó xã'ã Jesucristo. Vará tɔ'on va'a yó'o xikuu ña xĩnakaã se'é kuã'ã ní kuiyã xĩnã'á,

²⁶ ta vitin Ndios xa tãxi ra ña kúndaã ini ñivi tɔ'on ra ña ñĩtaa naprofeta kuiyã xĩnã'á. Saá chi Ndios, tãa tã táku ndi'i saá kivi, xã'nda chiño ra ña kuitã ní'no tɔ'on yó'o nõõ ndi'i ñivi na táku ndi'i saá ñoo ñoyivi, ñakán ndi'i ñivi kuchiño na kandixa na tɔ'on ra ta kasa ndivi na ña kóni ra.

²⁷ Ñii laã kuiti kúu Ndios, ta ñii laã ra saá kúu tãa tã ndíchí ndino'o sijn. Ta xã'ã ñava'a ke'é Jesucristo, ¡ná kanóo sikon ní ñatɔ'ó Ndios ndi'i saá kivi ña vaãxi! Saá ná koo ña.

Tutu ñanoó ña n̄ṭaa taPablo ña ti'ví ra kuḗ'an nda'a n̄ṭi na táku ñoo Corinto

*TaPablo tí'ví ra to'on ña chindeé ra
n̄ṭi na kándixa Jesucristo na táku ñoo Corinto*

¹ Yí'j, taPablo, kúu j̄ ṭaa ṭapóstol ṭa kisa chiño n̄ṭo Jesucristo, chi saá Ndios k̄ana ra yí'j̄ ta saḗkuiso chiño ra yí'j̄. Ta táa j̄ tutu yó'o xí'in ñani yó ṭaSóstenes,

² ta tí'ví nd̄j̄ ña xaḗ ña nda'a ndó'ó, n̄ṭi na kándixa Jesucristo na táku ñoo Corinto. Ndó'ó kúu ndó n̄ṭi na ndii n̄ṭo Ndios chi ñii yóo ndó xí'in Jesucristo, ta Ndios k̄ana ra ndó'ó ña sandakoo ndó ña ɔn vá'a ta taxi xí'in m̄ji ndó ña kutaku ndii ndó n̄ṭo ra. Ta ñii k̄i'va saá xa k̄ana Ndios ink̄a n̄ṭi na kándixa Jesucristo, na k̄ixi ndi'i saá xiiña, ña sandakoo na ña ɔn vá'a ta kutaku ndii na n̄ṭo ra. N̄ṭi yó'o kúu n̄ṭi na xa ndukú n̄ṭo Jesucristo ña sak̄aku ra na, ta Jesucristo kúu ṭaa ṭaKá'no n̄ṭo nayó'o ta ñii k̄i'va saá kúu ra ṭaa ṭaKá'no n̄ṭo m̄ji yó.

³ Ta Ndios Yivá yó xí'in Jesucristo ṭaa ṭaKá'no n̄ṭo yó, j̄ná taxi ra ña koo ñava'a ini ndó! Ta, j̄ná ke'é ra ñava'a xí'in ndó!

*To'on yó'o ká'qn ndi n̄ṭi na kándixa Jesucristo na táku ñoo Corinto xa
nak̄i'in na kuḗ'a ní ndee va'a ña san̄'i Ndios na*

⁴ Ndi'i saá k̄iv̄j̄ táxi j̄ ña táxa'vi ña'a nda'a Ndios xa'a ndó. Saá chi Ndios, xa'a ña kúu ra ṭaa ṭa va'a ní ini, xa san̄'i'ra kuḗ'a ní ñava'a nda'a ndó'ó, chi ndó'ó kúu n̄ṭi na kándixa Jesucristo ta táku ndó ini ra.

⁵ Ta xa'a ña táku ndó ini Jesucristo, Ndios san̄'i'ra kuḗ'a ní ndee va'a nda'a ndó xa'a ña kúchiño ndó ndato'on ndó to'on ra xí'in n̄ṭi, ta san̄'i'ra ñandichi ra kunakaḗ ña s̄nj̄ ndó xa'a ña va'a kundaa ini ndó ñandaa.

⁶ Saá chi ndixa ndino'o kándixa ndó to'on va'a ña ndato'on nd̄j̄ xí'in ndó xa'a Jesucristo.

⁷ Ta xa'a ñayó'o, ɔn vása kúman̄j̄ n̄ṭo ndó nd̄a ñii ndee va'a ña káku n̄ṭo Nima Ndios, chi Ndios xa san̄'i'ra ndó'ó ndi'i n̄ṭo ndee va'a yó'o. Ta vitin táku ndó ndáti ndó ña nat̄ivi Jesucristo n̄ṭo yó k̄iv̄j̄ ndikó ra ñoyivi yó'o.

⁸ Ndixa ñii ñii k̄iv̄j̄ Ndios taxi ra ndee nda'a ndó xa'a ña kútu kundikon ndó yich̄i Jesucristo, ta nd̄a ñii k̄iv̄j̄ ɔn sandakoo ndó yich̄i ra. Ta chindeé ra ndó'ó ña kutaku ndó saá, ṭand̄a ña ṭond̄aa k̄iv̄j̄ sond̄i'í, k̄iv̄j̄ ndikó Jesucristo ñoyivi yó'o. Ta saá k̄iv̄j̄ yó'o kuita ndii ndó n̄ṭo ra.

⁹ Ndixa Ndios ke'é ra saá, chi ṭaa ṭand̄aa kúu Ndios, ta kisa ndivi ra ndi'i to'on ña k̄ind̄oo ra xí'in n̄ṭi. Ta m̄ji Ndios yó'o kúu ṭaa ṭa k̄ana ndó'ó ña ñii koo ndó xí'in Sa'ya ra Jesucristo ṭaa ṭaKá'no n̄ṭo yó.

*To'on yó'o ká'qn ña
ndi ɔn vá'a ṭa'v̄j̄ tá'an n̄ṭi na kándixa Jesucristo*

¹⁰ Ta ndó'ó, nañani yó xí'in náki'va yó, xáku ndá'v̄j̄ j̄ n̄ṭo ndó xí'in ndaȳj̄ k̄iv̄j̄ Jesucristo, ṭaa ṭaKá'no n̄ṭo yó, ña ñii yu'ú koo ndó ta ɔn ṭa'v̄j̄ tá'an ndó. Ñii va'a koo ndi'i ndó xí'in tá'an ndó, ndat̄an yóo ñii n̄ṭi xí'in m̄ji

ña. Ta va'a ñii koo ña xáni sɛnjɛ ndó xá'a ñandaa, ta ñii koo níma ndi'í ndó.

11 Nañani yó xí'in náki'va yó, ndátɔ'on jɛ saá xí'in ndó'ó, chi sava nɛvi na kɛxi ve'e ñáCloé, kɛxaá na noo jɛ, ta ndátɔ'on na xí'in jɛ ndí ɔn vása va'a náta'an ndó, chi náa ní ndó xí'in tá'an ndó.

12 Sava ndó'ó káchí ndó saá: “Ndi'jɛ ndíkɔn ndi taPablo.” Ta inka ndó'ó káchí ndó saá: “Ndi'jɛ ndíkɔn ndi taApolos”, ta inka ka ndó'ó káchí ndó saá: “Ndi'jɛ ndíkɔn ndi taPedro”, ta inka ka ndó'ó káchí ndó saá: “Ndi'jɛ ndíkɔn ndi Cristo.”* Saá ká'an ndó, káchí nɛvi xá'a ndó ta ndátɔ'on na xí'in jɛ.

13 Ta vitin yi'jɛ ndáká tɔ'on jɛ ndó'ó, káchí jɛ saá: ¿Án nɛta'vɛ tá'an Cristo? ¿Án yi'jɛ taPablo kúu taá ta nɛxi'jɛ nda'a tón cruz xá'a ndó? ¿Án xí'in ndayɛ kɛvi yi'jɛ taPablo chɛchi ndó'ó? Ó'on, ɔn sɛvi saá.

14 Táxi jɛ ña táxa'vi ña'á nda'a Ndios chi yi'jɛ ɔn vása ní-sakuchu jɛ ndá ñii ndó'ó, ta ndasaá kuiti taCrispo xí'in taGayo kúu na sakuchu jɛ.

15 Saá va yóo, ɔn koó nɛvi kúchiño ka'an na ndí sakuchu jɛ na xí'in ndayɛ kɛvi mɛi jɛ.

16 Saá tuku náká'an jɛ ndí sakuchu jɛ nave'e taEstéfanos, ta ɔn vása ka náká'an jɛ tá yóo ka nɛvi sakuchu jɛ.

17 Saá chi ɔn sɛvi xá'a ña sakuchu jɛ nɛvi kúu xá'a ña ti'ví Cristo yi'jɛ, ta xá'a ña ka'an ndoso jɛ tɔ'on va'a xá'a ra kúu ña ti'ví ra yi'jɛ. Ta ɔn sɛvi tɔ'on ña ndíchi ña káku sɛnjɛ nɛvi kúu tɔ'on ña ndátɔ'on jɛ xí'in nɛvi xá'a ra. ɔn vása chikaa jɛ ndeé ña sanoo jɛ ini nɛvi xí'in tɔ'on ña ndíchi sɛnjɛ nɛvi, chi tá yi'jɛ ke'é jɛ saá, níkúu, ta chikaa jɛ ñiño ndeé ña nɛxi'jɛ Cristo nda'a tón cruz xá'a kuachi nɛvi.

Jesucristo xí'in ña kɛsa ndivi mɛi ra saná'a ra noo yó ndi'i ndeé Ndios, ta saná'a ra ndi'i ñandíchi Ndios

18 Nɛvi na kuá'an yichɛ noo ndi'i xá'a na, nayó'o xáni sɛnjɛ na ndí tɔ'on sána kúu tɔ'on ña ndátɔ'on xá'a Jesucristo ndí nɛxi'jɛ ra nda'a tón cruz xá'a kuachi ndi'í nɛvi. Ta mɛi yó, na kúu nɛvi na sákaku Ndios ña ɔn ndi'i xá'a yó, ndixa kúndaá ini yó ndí tɔ'on yó'o ña ká'an xá'a Jesucristo, kómí ña ndeé Ndios.

19 Ñayó'o yóo yu'ú ña xí'in tɔ'on Ndios ña nɛtaa na xɛna'á noo kachɛ Ndios saá:

Kɛvi ña vaɛxi, saná'a jɛ ndí ɔn vása ndaya'vi ña kúu ñandíchi sɛnjɛ nɛvi ñoyívi.

Ta chikaa ñiño jɛ ña xɛni tóni nɛvi na kúu na káchí ndí ndíchi ní sɛnjɛ mɛi na,

saá kachɛ Ndios xɛna'á.

20 Saá kúndaá ini yó ndí ñandíchi nɛvi ñoyívi ɔn sɛvi ñii kúu ña xí'in ñandíchi ndino'o Ndios. Ta saá, ¿míkíá yóo nɛvi na ndíchi ní ñoyívi yó'o?, ta, ¿míkíá yóo nɛvi na ti'va ní saná'a?, ta, ¿míkíá yóo nɛvi na ndíchi ní ká'an tɔ'on livi ña sanoo na ini inka nɛvi? Saá chi Ndios káchí ra ndí ñandíchi ñoyívi yó'o kúu ñakí'ví kuiti noo ra.

21 Chi Ndios, ta kúu taá ta ndíchi ndino'o, chɛndú'u ra ndí nɛvi na ndíkɔn yichɛ ñoyívi yó'o ɔn kúchiño konɛ va'a na ra xí'in ñandíchi mɛi na. Ta saá xá'a ñava'a ní ini Ndios, kúsi jɛ ini ra xɛni ñó'ó ra tɔ'on ra ña ká'an ndoso ndi noo nɛvi, xá'a ña sakaku ra nɛvi na chikaa so'o tɔ'on yó'o ta kándixa

* 1:12 Tɔ'on “Cristo” kóni kachɛ ña: Taá ta ti'ví Ndios ña sakaku ra nɛvi.

na Jesucristo. Saá ké'é Ndios, vará kuá'a ní n̄vi xáni s̄nj̄ na ndí t̄'on kí'ví kúu t̄'on yó'o x̄'a Jesucristo.

²² Ta najudío, tá ɔn k̄o seña ná'no ña naka'nda ini na koto na, ta ɔn x̄jin na kandixa na t̄'on ña ndát̄'on nd̄j. Ta nagriego, tá ɔn kon̄j s̄'o na t̄'on ña xáni s̄nj̄ na kúu t̄'on ndíchí ní, ta ɔn x̄jin na kandixa na t̄'on ña ndát̄'on nd̄j.

²³ Ta m̄ji nd̄j, ká'an ndoso nd̄j n̄o n̄vi ndí Jesucristo n̄xi'j ra nda'a tón cruz x̄'a kuachi na. Ta t̄'on ndát̄'on nd̄j yó'o x̄'a Jesucristo, ndatán yóo yū n̄o káchi'i x̄'a najudío, saá yóo ña. Ta n̄vi nagriego xáni s̄nj̄ na ndí t̄'on ká'an nd̄j yó'o x̄'a Jesucristo kúu t̄'on kí'ví.

²⁴ Ta saá ní, ndí'í n̄vi na kúu na ñakaxin Ndios kundik̄on na ra, án n̄vi najudío kúu, án n̄vi na ɔn s̄jví najudío kúu, ndí'í nayó'o kúndaɔ ini na ndí Jesucristo kúu ra ndeɛ Ndios, ta kúu ra ñandíchí ndino'o Ndios.

²⁵ Saá chi ña xáni s̄nj̄ n̄vi x̄'a, káchi na kúu ñakí'ví ní ké'é Ndios, m̄ji ñayó'o kúu ña ndíchí ní k̄a n̄o ñandíchí n̄vi. Ta ña xáni s̄nj̄ n̄vi x̄'a, káchi na kúu ña sán'a ndí Ndios kúu t̄a t̄a vitá ní, m̄ji ñavitá ní yó'o kúu ña ndeé ní k̄a n̄o ndeɛ ndí'í n̄vi.

²⁶ Ndó'ó nañani yó xí'in náki'v̄a yó, v̄a' a naká'an ndó ndasaá n̄xiyo ndó k̄jvi ñakana Ndios ndó'ó ña kundik̄on ndó yich̄i Jesucristo, chi lo'o ní ndó'ó x̄jkuu n̄vi na kánóo t̄'on x̄'a ndí x̄jkuu ndó n̄vi na ndíchí s̄nj̄. Ta lo'o ní ndó'ó x̄jkuu n̄vi na x̄ikomí ndeɛ ña x̄ixa'nda chiño ndó n̄o kuá'a ní ink̄a n̄vi, ta lo'o ní ndó'ó x̄jkuu nave'e n̄vi nakuíká ní.

²⁷ Ta Ndios ñakaxin ra ndó'ó ta ñakaxin ra nd̄j'j, vará n̄vi ñoyívi yó'o xáni s̄nj̄ na ndí kúu yó n̄vi na kí'ví s̄nj̄ kuiti. Ta Ndios ke'é ra saá xí'in yó x̄'a ña sakuka'an ra n̄o n̄vi na kúu na kómí ñandíchí ñoyívi yó'o. Ta Ndios ñakaxin ra m̄ji yó, vará n̄vi ñoyívi yó'o xáni s̄nj̄ na ndí kúu yó n̄vi na ɔn k̄o ndeɛ kómí ka'nda chiño. Ta Ndios ke'é ra saá x̄'a ña sakuka'an ra n̄o n̄vi na kómí ní ndeɛ ta x̄'nda chiño na ñoyívi yó'o.

²⁸ Ta Ndios ñakaxin ra m̄ji yó, na ká'an n̄vi x̄'a ndí kúu yó n̄vi n̄j̄o ní, na nd̄a lo'o ɔn v̄asa ndáya'ví. Ndios ke'é ra saá x̄'a ña chikaɔ n̄j̄o ra n̄vi na ká'an x̄'a m̄ji, ndí kúu na n̄vi ná'no ní na ndáya'ví ní ñoyívi yó'o. Saá chi ña ndáya'ví ní n̄o n̄vi ñoyívi yó'o, ɔn s̄jví ña ndáya'ví ní n̄o Ndios kúu ña.

²⁹ Ñakán k̄iɔ ɔn k̄o nd̄a ñii n̄vi na kúchiño kasa ká'no xí'in m̄ji n̄o Ndios.

³⁰ M̄ji Ndios ke'é ra ñii nd̄u ndó xí'in Jesucristo ta táku ndó ini ra. Ta x̄'a ñayó'o, Jesucristo kúu n̄o káku ñandíchí m̄ji yó. Ta x̄'a ña k̄isa ndivi Jesucristo, Ndios s̄nduu ra yó n̄vi na ndii n̄o ra. Ta x̄'a ña kándixa yó ra kúu yó n̄vi naȳj, na k̄isa chiño n̄o Ndios. Ta x̄'a ña n̄xi'j Jesucristo, Ndios s̄akaku ra m̄ji yó n̄o ña ndí'í x̄'a yó.

³¹ T̄'on yó'o ñii yóo yu'ú ña xí'in t̄'on Ndios ña n̄j̄taa na x̄ina'á, ña káchi saá: "ɔn v̄'a kasa ká'no n̄vi xí'in m̄ji na. Ta v̄'a kasa ká'no n̄vi Ndios x̄'a ñava'a ké'é ra xí'in na", saá káchi t̄'on Ndios ña n̄j̄taa na x̄ina'á.

2

Ta Pablo ká'an ndoso ra x̄'a ña n̄xi'j Jesucristo nda'a tón cruz

¹ Nañani yó xí'in náki'v̄a yó, k̄jvi n̄o n̄x̄aɔ n̄o ndó x̄'a ña ká'an ndoso j̄ t̄'on Ndios n̄o ndó, ta ɔn v̄asa ní-ka'an j̄ t̄'on ña ȳ'v̄j ní kúndaɔ ini ndó, ni ɔn v̄asa ní-ka'an j̄ t̄'on ña kómí ñandíchí s̄nj̄ n̄vi ñoyívi.

² Chi kivi nixiyo j xí'in ndó, ta chikaa ini j ndí ñii laá kuu ña kani sijnj j xá'a ta ka'an ndoso j noo ndó, ta ñii laá ñayó'o kúu Jesucristo, ta ta nixi'j nda'a tón cruz.

³ Ta kivi nixaa j noo nakutá'an ndó ta xinj sọ'o ndó to'on ña nika'an ndoso j noo ndó, ta ndatán yóo ñii ta ta on vása kómí ndee, saá nixiyo j, tãda njikisin ní j xí'in ña nuyi'ví ini j.

⁴ Ta on vása ní-chikaa j ndee ña sanoo j ini ndó xí'in to'on ña kómí ñandíchi sijnj nivi kuiti. Saá chi kivi nika'an ndoso j to'on Ndios noo ndó, ta saná'a j ndó'ó xí'in ndee Níma Ndios, ta xí'in ñayó'o kundaa ini ndó ndí to'on ña nika'an j xí'in ndó kúu ñandaa.

⁵ Ta xá'a ñayó'o, ndó'ó kundaa ini ndó ndí ndee Ndios kúu ña taxí ña kãndixa ndó Jesucristo, ta on sivi xá'a to'on ndíchi sijnj nivi kúu ña kãndixa ndó ra.

Níma Ndios sanatiwi ña ña chitónj Ndios kasa ndivi ra xá'a nivi

⁶ Ta saá ni, ká'an ndj to'on ndíchi xí'in nivi na xa nõtõdaa xa'no yichj Jesucristo. Ta to'on ndíchi ña ká'an ndj xí'in nayó'o on sivi to'on ndíchi nivi na ndikõn yichj ñoyívi yó'o kúu ña, ni on sivi to'on ndíchi nivi nachiño na xá'nda chiño noo nivi ñoyívi yó'o kúu ña. Chi ñii kivi, ndí'i xá'a ndee nivi yó'o.

⁷ Ta mji ndj, ká'an ndj xá'a ñava'a chitónj Ndios, ña kúu ña kaku noo ñandíchi mji ra kivi tá on ta'an ka kasa va'a ra ñoyívi, ta xikuu ñayó'o ña nixiyo se'é noo nivi kua'a ni kujya. Ta Ndios chitónj ra ñayó'o saá xá'a ña kutaku yó xí'in ra noo yóo ndí'i ñalivi ná'no ña yé'e.

⁸ Ta nda ñii nivi na kúu nachiño na xá'nda chiño noo nivi ñoyívi yó'o, on vása ní-kundaa ini na yu kúu ña chitónj Ndios. Saá chi tá ní kundaa ini na ñava'a chitónj Ndios, níkúu, ta saá on vása ní-katakaa ndaa na Ta taKá'no noo yó nda'a tón cruz, níkúu. Ta Ta taKá'no noo yó yó'o kúu Jesucristo, ta ta kómí ndí'i ndee va'a ña ná'no.

⁹ Ta to'on Ndios ña nita na xina'a ñii yóo yu'u ña xí'in ñayó'o, chi káchí ña saá:

Ndios kasa ndivi ra ñava'a ná'no xá'a nivi na kí'vi ini xíni ña'a.

Ta nda ñii nivi on ta'an koto na ñava'a yó'o xí'in nduchj noo na,

ta nda ñii nivi on ta'an konj sọ'o na xá'a ndí'i ñava'a yó'o.

Ta nda ñii nivi on ta'an kani sijnj na xá'a ñava'a ná'no yó'o,

saá káchí to'on Ndios.

¹⁰ Ta Ndios, xí'in Níma ra sanatiwi ra ñava'a ná'no yó'o noo mji yó. Saá chi Níma Ndios ndixa xinj va'a ña ndí'i ña ñó'o ini Ndios, tãda ña ñó'o se'é ní ka, Níma Ndios xinj va'a ña ndí'i ñayó'o.

¹¹ Nda ñii nivi on vása kúchiño konj na ña xáni sijnj inka nivi. Ndasaa kuiti níma mji nivi kúu ña xinj yu kúu ña xáni sijnj na. Ta saá on koõ nda ñii nivi kúchiño konj na ña xáni sijnj Ndios, chi ndasaa kuiti Níma Ndios xinj ña yu kúu ña xáni sijnj Ndios.

¹² Ta vitin mji yó kúu nivi na xa naki'in Níma Ndios, ta Níma Ndios yó'o on sivi níma ña xá'nda chiño noo yichj ñoyívi yó'o kúu ña. Ta xá'a ña táku Níma Ndios ini yó, kúchiño yó kundaa ini yó ñava'a ña xa saní'i Ndios mji yó.

¹³ Kivi ndátõ'on ndj xí'in nivi xá'a ñava'a yó'o, ta ká'an ndj to'on ña kaku noo Níma Ndios, ta on sivi kuiti to'on ndíchi ña kaku sijnj nivi kúu ña ká'an ndj. Ta saá xí'in to'on ña kaku noo Níma Ndios ká'an ndj nãndaxin ndj noo nivi ñandaa xá'a yichj Ndios.

14 Njivi na on vása táku Nímá Ndios ini, nayó'o on xjin na kandixa na to'on ña káku ñoq Nímá Ndios, chi xáni sijnj na ndí ndasaá kuiti to'on kí'ví kúu ña. On vása kúchiño na kundaq ini na to'on ndaq xa'a yichj Ndios, chi ndasaá kuiti njivi na táku Nímá Ndios ini, nayó'o kúu na kúchiño kundaq ini to'on Ndios.

15 Ta mji yó njivi na táku Nímá Ndios ini, va'a kúchiño yó kundaq ini yó yu kúu ñava'a ñandaq. Ta njivi na on vása táku Nímá Ndios ini, nayó'o on vása kúchiño na kundaq ini na xa'a mji yó, ta on vása kúchiño na kasa nani na xí'in ñandaq xa'a chiño ké'é mji yó, njivi na táku Nímá Ndios ini.

16 Saá chi to'on Ndios ña ñitaa na xina'á káchí ña saá: "On koq nda ñii njivi na kúchiño kundaq ini ña xáni sijnj Ndios. Ni on koq nda ñii njivi na ndíchí sijnj kúchiño na saná'a na Ndios", saá káchí to'on Ndios. Ta mji yó, xa'a ña táku Nímá Ndios ini yó, kúu yó njivi na xáni sijnj ndatán xáni sijnj Jesucristo.

3

To'on yó'o ká'qñ ña ndí tqPablo xí'in tqApolos kúu natqa na kisa ndivi chiño ña saquiso chiño Ndios na

1 Nañani yó xí'in náki'va yó, njivi na kándixa Jesucristo, kivi tá nijiyoyi jí xí'in ndó, on vása ní-kúchiño ndato'on jí xí'in ndó ndatán ndát'o'n jí xí'in njivi na xa va'a xa'no yichj Jesucristo. Ta nda víka, xinj ñó'ó jí ña ndato'on jí xí'in ndó ndatán ndát'o'n jí xí'in njivi na ndíkõn ka yichj ñoq ña on vá'a xá'nda chiño ñoq na. Saá chi ndó'ó, ndatán yóo naváli na on ta'an kundaq ini ndasaá kundikõn na yichj Jesucristo, saá yóo ndó.

2 Ta xa'a ñayó'o, xinj ñó'ó ké'é jí xí'in ndó ndatán ké'é ñii ña'a ña kúu sí'í xí'in sa'ya ña pá'a lo'o. Chi ñaña'a yó'o xinj ñó'ó taxi ña chichin sa'ya ña, ta táxi ña ñavitá kuxu sa'ya ña, chi on ta'an kúchiño pá'a sa'ya ña kuxu ña ña xixi njivi ná'no. Ta ndatán yóo ñap'á lo'o yó'o saá yóo ndó'ó, chi nda vitin on ta'an kua'no ndó yichj Jesucristo.

3 Saá chi nda vitin ké'é ndó ndatán ké'é njivi na ndíkõn yichj ñoq xá'nda chiño ña on vá'a. Ta saá kuinj ini ndó xini tá'an ndó, ta náa ndó xí'in tá'an ndó, ta on xjin ndó va'a kutaku ndó xí'in tá'an ndó. Ta xí'in ña ké'é ndó saá, ké'é ndó ndatán ké'é njivi na ndíkõn yichj on vá'a ñoyivi, ta on vása táku ndó ndatán táku njivi na táku Nímá Ndios ini.

4 Kivi sava ndó'ó ká'qñ ndó, káchí ndó saá: "Ndi'j ndíkõn ndj tqPablo", ta inka sava ndó'ó ká'qñ ndó, káchí ndó saá: "Ndi'j ndíkõn ndj tqApolos", ta to'on ká'qñ ndó yó'o, yóo ña ñii kiva ndatán yóo to'on kuáchí ña ká'qñ njivi na on vása táku Nímá Ndios ini.

5 Viví kani sijnj ndó, zyú kúu yí'j, tqPablo? Ta viví kani sijnj ndó, zyú kúu tqApolos? Chi tqApolos xí'in yí'j, ndasaá kuiti natqa na kisa chiño ñoq Ndios kúu ndj. Ta Ndios taxi ra ndee nda'a ovi ndj saá xa'a ña chindeé ndj ndó'ó ña kándixa ndó Jesucristo. Ta ñii ñii ndj kisa ndivi ndj chiño ndatán yóo ña saquiso chiño Ndios ndj'j.

6 Ta yí'j, ndatán yóo taq ta chí'i ndikõn tata ñoq, saá ké'é jí xí'in ndó, chi kúu jí taq ta sí'na ndato'on to'on va'a xa'a Jesucristo xí'in ndó. Ta tqApolos, ndatán yóo taq ta xikosõ ña xa chí'j, saá ké'é ra xí'in ndó, chi kúu ra taq ta va'a saná'a ndó'ó xa'a yichj Jesucristo. Ta ñii laá Ndios kúu taq táxi ña kua'no ñatata chí'j njivi ñoq ño'.

7 Ta xa'a ñayó'o, on vása ndáya'ví yu kúu taq ta chí'í ñatata, ta ni on vása ndáya'ví yu kúu taq ta kósõ ñayó'o. Saá chi taq ta ndixa ndáya'ví

ní ká kúu t̄a t̄a táxi kua'no ña chí'i ñivi. Ta saá ñii laá Ndios kúu t̄a t̄a ndixa ndáya'ví, chí m̄ii Ndios kúu ra t̄a t̄a sákua'no ñivi yich̄i Jesucristo.

⁸ Ta t̄a t̄a chí'i xí'in t̄a t̄a kóso, ñii káchí ndáya'ví qv̄j t̄a yó'o. Ta ñii ñii tayó'o naki'in ra ya'vi ra ndátán yóo chiño ña k̄isa chiño ra.

⁹ Ta t̄aApolos x̄i'in ȳi'j kúu nd̄i nat̄aa na k̄isa chiño ño Ndios. Ta ndó'ó, ndátán yóo ño'q Ndios ña xa chí'i nd̄i ñoq, saá yóo ndó.

Ta saá tuku ndó'ó, ndátán yóo ve'e Ndios, saá yóo ndó.

¹⁰ Ta xa'á ñava'a ini Ndios, t̄axi ra ndee ra nda'aj̄i ña kúu j̄ ndátán yóo t̄a t̄a ti'va kasa va'a ve'e yó'o. Ta saá va'a xa t̄aan̄j̄ yūu ña k̄ukútu xa'á ve'e ra. Ta saá ndík̄on ink̄a nat̄aa chíso k̄a na yūu sat̄a ñam̄a xa'á ve'e yó'o ña sakua'no na ve'e. Ta ñii ñii ñivi na k̄isa chiño xa'á ña kuv̄a'a ve'e Ndios yó'o x̄in̄j̄ ñó'ó viv̄ii koto na ndasaá k̄isa chiño na xa'á ña viv̄ii kuv̄a'a ve'e ra.

¹¹ Ta x̄in̄j̄ ñó'ó kund̄aa ini yó nd̄i nd̄a ñii ñivi qn kúchiño na nasama na xa'á ve'e Ndios ña xa nákaa kútu va'a, chí ndátán yóo xa'á ve'e Ndios saá yóo Jesucristo.

¹² Ta ñoq yūu xa'á ve'e Ndios ña xa nákaa, ñii ñii ñivi na ndík̄on k̄isa va'a ve'e yó'o x̄in̄j̄ ñó'ó viv̄ii nak̄axin na yukú ña kon̄j̄ ñó'ó na ña kasa va'a na ve'e yó'o: án k̄aa oro, án k̄aa plata, án yūu livi ña ya'ví ní, án yit̄on, án yita yich̄i, án tón toyqó kuu ña kon̄j̄ ñó'ó na ña sax̄in̄q na ve'e yó'o.

¹³ Saá chí, tá k̄ixaa k̄iv̄j̄ sond̄i'í ñoyiv̄i, ta xí'in ño'q ña x̄ix̄i, Ndios koto ndoso ra chiño ñii ñii ñivi na k̄isa va'a ve'e ra, ta saá nat̄ivi káxin ndasaá yóo chiño ña k̄isa ndivi na, án ñava'a kúu ña, án ña qn vá'a kúu ña.

¹⁴ Ta ñivi na k̄isa va'a ve'e ña kúu ña kundee ñoq ño'q x̄ix̄i ta qn ndi'i xa'á ña, ta ñivi yó'o naki'in na ñava'a taxi Ndios nda'aj̄ na.

¹⁵ Ta ñivi na k̄isa va'a ve'e ña kúu ña qn kundee, ta ndi'i xa'á ña ñoq ño'q x̄ix̄i, ta ñivi yó'o, vará ndi'i xa'á chiño ña k̄isa ndivi na, ta ndá m̄ii na kuiti kuu na k̄aku, vará ndá salo'o ní kuiti tá k̄ok̄o na, níkúu.

¹⁶ ¿Án qn vása kúndaa ini ndó'ó, ñivi na kándixa Jesucristo, nd̄i ndátán yóo ve'e Ndios saá yóo ndó?, chí Ním̄a Ndios yóo ña táku ña ini ndó'ó.

¹⁷ Ta saá táná koo ñivi na sandi'i xa'á ve'e Ndios, ta Ndios sandi'i ra xa'á ñivi na ke'é saá. Chí ve'e Ndios kúu ñaȳi, ta m̄ii ve'e Ndios yó'o kúu ndó'ó, ñivi na kándixa Jesucristo.

¹⁸ Qn sandá'ví xí'in m̄ii ndó, ta nd̄a vík̄a, va'a ndukú ndó ñandich̄i ndino'o Ndios. Tá yóo sava ndó'ó na x̄áni s̄in̄j̄ nd̄i ñandich̄i ní kúu ndó, chí kómí ndó kuá'á ní ñandich̄i ñoyiv̄i yó'o, ta x̄in̄j̄ ñó'ó kasa ñin̄q xí'in m̄ii ndó ña t̄on̄d̄aa ndó kund̄aa ini ndó nd̄i kúman̄j̄ ñoq ndó ñandich̄i ndino'o Ndios. Tá ke'é ndó saá, ta Ndios taxi ra ñandich̄i ndino'o ra nda'aj̄ ndó.

¹⁹ Chí ñandich̄i ñivi ñoyiv̄i yó'o kúu ñakí'ví, saá x̄áni s̄in̄j̄ Ndios xa'á ña. Ta t̄o'on Ndios ña ñit̄aa na x̄in̄a'á káchí ña saá: “Ndios kon̄j̄ ñó'ó ra ñandich̄i ñivi ñoyiv̄i yó'o, xa'á ña sakoyo ra na ñoq ñandich̄i m̄ii na”, saá káchí t̄o'on Ndios.

²⁰ Saá tuku ink̄a x̄iina ñoq t̄o'on Ndios ña ñit̄aa na x̄in̄a'á káchí ña saá: “Ndios x̄in̄j̄ ra ña x̄áni s̄in̄j̄ ñivi na ndich̄i ñoyiv̄i yó'o, ta x̄in̄j̄ ra nd̄i ña qn vása ndáya'ví kúu ña”, káchí t̄o'on Ndios.

²¹ Ñakán k̄iá qn vá'a kasa ká'no ñivi xí'in m̄ii na xa'á ña x̄áni s̄in̄j̄ na nd̄i t̄a t̄a ndiso xí'in na kúu t̄a ndich̄i k̄a ñoq ink̄a ñivi. Saá chí ndó'ó, ñivi na kándixa Jesucristo, ñii káchí xí'in ra xa kómí ndó ndi'i saá ñoq ñava'a Ndios.

²² Ta xa'á ña ñii yóo ndó xí'in Jesucristo, ñii káchí xí'in ra kómí ndó ndi'i ña yóo ñoyiv̄i. Ta saá ȳi'j̄ t̄aPablo, ta ñani yó t̄aApolos, ta ñani yó t̄aPedro,

xa yóo ndi nda'a ndó. Ta saá tuku ñoyívi yó'o, ta ña táku ndó, ta ña kivi ndó, ta kivi vitin, ta kivi ña vaxi, ndi'i ñayó'o xa yóo ña nda'a ndó.

²³ Ta ndó'ó, yóo ndó nda'a Jesucristo, ta Jesucristo yóo ra nda'a Ndios.

4

To'on yó'o ká'an ndi naapóstol kúu nivi na kisa chiño ñoq Jesucristo

¹ Ta saá kivi tá xáni sijní ndó xa'a yi'i ta xa'a taApolos, ta xíní ñó'ó kani sijní ndó ndi ndasaá kuiti kúu ndi nataa na kisa chiño ñoq Jesucristo, ta kúu ndi nataa na ndiso chiño xí'in ña nándaxin ndi ñoq nivi ña ñixjyo se'é, ña kúu ña chjtoni Ndios ndasaá sakaku ra nivi ñoq ña on vá'a.

² Ta kúndaq ini yó ndí ñii ñii nivi na ndiso chiño xí'in ña sakuiso chiño Ndios na, xíní ñó'ó kuu na nivi nandaq na ndixa viví kisa ndivi chiño ña nataxi Ndios nda'a na.

³ Ta saá yi'i, nda lo'o on vása ndi'i ini j án ndó'ó án inká nivi kasa nani ndó xa'a chiño kisa ndivi j. Ta ni yi'i, on vása kasa nani xí'in mji j xa'a chiño ña kisa ndivi j.

⁴ Ta xáni sijní j ndí xa va'a kisa ndivi j chiño ña sakuiso chiño Jesucristo yi'i, ta vitin on vása yóo xa'a ña sandi'i ini j. Ta saá ni, on vása kúndaq ini j án ndixa on koq nda ñii kuachi ndiso j ñoq Ndios, chi ñii laá Ndios kúu ta tá kómí ndáyí kasa nani ra xa'a j xí'in ñandaq.

⁵ Ta saá ndó'ó, tá on tá'an kixaa kivi ña ndikó Jesucristo ñoyívi yó'o, ta on vá'a kasa nani ndó xa'a chiño ña ke'é nda ñii nivi. Saá chi kivi ndikó Jesucristo ñoyívi yó'o, sanativi ra ndi'i ña ñixjyo se'é, ta sanativi ra ndi'i ña ñó'o se'é nima nivi, ta sanativi ra ndi'i ña xáni sijní na. Ta saá Ndios kasa ka'no ra ñii ñii nivi ndatán yóo chiño va'a kisa ndivi na.

⁶ Nañani yó xí'in náki'va yó, to'on yó'o kúu ña ndato'on j xí'in ndó xa'a taApolos ta xa'a yi'i, chi kóni j ña sakuá'a ndó ndasaá táku ndi. Ta saá kúndaq ini ndó yu kúu ña kóni kachí to'on ndichí ña káchí saá: "On chinóo yó ñoq to'on Ndios ña ñitaa na xjña'a", káchí ña. Ta saá nda ñii ndó'ó on kuña'a ní ini ndó xí'in ña kani sijní ndó ndí ñii ta tá ndiso chiño xí'in ndó kúu tá ndaya'ví ka ñoq inká ta tá ndiso chiño xí'in ndó.

⁷ ¿Ndachun xáni sijní ndó xa'a mji ndó ndí kúu ndó nivi na va'a kúndaq ini yu kúu nivi na ndaya'ví ka ñoq inká nivi? ¿Án nda yóo ñii ñava'a kómí ndó tá on sivi Ndios kúu ta tá nataxi ña nda'a ndó? Nda lo'o, on vása saá. Chi ndi'i ña kómí ndó kúu ña saní'i Ndios ndó'ó. Ta saá, ¿ndachun kuña'a ní ini ndó ndatán kuña'a ini nivi na xáni sijní ndí xa'a chiño ña kisa ndivi mji na kúu ña ñaki'in na ñava'a kómí na?

⁸ Chi ndó'ó xáni sijní ndó ndí xa kómí ndó ndi'i ña kúsi j ini ndó xíní ndó, ta xáni sijní ndó ndí nakuiká ní kúu ndó chi kómí ndó ndi'i ndee va'a ña saní'i Ndios nda'a ndó. Ta xáni sijní ndó ndí xa ndyu ndó ndatán yóo narey na xá'nda chiño, ta on vása xíní ñó'ó ka ña chindee ndi ndó'ó, xáni sijní ndó. Ta saá ni, tá ndixa kuu ndó narey, ta ñava'a ní ví kuu ñayó'o ñoq ndi. Chi saá ñii káchí mji ndi ka'nda chiño ndi xí'in ndó vitin, ní kúu.

⁹ Ta xáni sijní j ndí Ndios taxi ra ndí mji ndi naapóstol kúu ndi nivi na ña'no ní ka ñoq ndi'i nivi. Saá chi ndatán yóo nivi na ndaño'ó ñoq na káni tá'an xí'in na, ta xíní ñó'ó kivi na, saá yóo ndi. Ta ku'a ní nivi ta ku'a ní naángel, xito na ña xó'vi ndi saá.

¹⁰ Ta xa'a ña ndino'o ini ndi kisa chiño ndi ñoq Jesucristo, nivi na ndikon yichi ñoyívi xáni sijní na ndí nivi na kí'vi sijní kúu ndi. Ta ndó'ó, vará

Jesucristo kúu t̃a t̃a t̃axi kũa'a ndee va'a nda'a ndó, ta xáni s̃inj ndó ndí m̃ji ndó kúu ndó ñivi na ndíchí ní s̃inj, ñivi na x̃inj va'a ní. Ta xáni s̃inj ndó ndí m̃ji ndó kúu ñivi na ná'no ní ndee kómí, vará m̃ji ndí kúu ñivi na lo'o ní ndee kómí. Ta vará kũa'a ní ñivi kisa t̃o'ó na ndó'ó, ta ñivi yó'o xáa noo na x̃ini na ndí'j.

11 Ta m̃ji ndí, nda vitin x̃i'j ní ndí s̃oko, yíchí ní ndí takuúí, ta kúmañj ní tikot̃o kundixin ndí. Ta kũa'a ní yichí ñivi sáxo'ṽj ní na ndí'j nda káni na ndí'j, ta ni on ko'ó ve'e ndí noo kutaku ndí.

12 Ta saá ni, ndee ní x̃i'in nda'a ndí kisa chiño ndí, t̃anda kúnaa ní ndí noo chiño yó'o. Ta tá yoo ñivi na s̃ataṽj chí'ña ndí'j, ta ndakuijn ndí ká'an ndí x̃i'in nayó'o, káchí ndí saá: "Ná ke'é Ndios ñava'a x̃i'in ndó." Ta tá sáxo'ṽj ní ñivi m̃ji ndí xa'a ña ndík̃on ndí Jesucristo, ta x̃i'in ña ká'no ini ndí kúndeé ndí x̃i'in ndí'j ña on vá'a yó'o.

13 Tá ká'an ñivi t̃o'on on vá'a xa'a ndí, ta m̃ji ndí, x̃i'in t̃o'on t̃o'ó ká'an ndí x̃i'in nayó'o. Ta saá ni, ndatán ke'é ñivi x̃i'in m̃j'í ña nda lo'o on vása ndáya'ṽj, saá ke'é ñivi ñoyivi x̃i'in ndí nda k̃iṽj vitin.

14 On s̃iṽj xa'a ña sakuka'añj noo ndó kúu ña ñjtaaj t̃o'on yó'o. Ta ndatán ndát̃o'on ñii t̃a x̃i'in sa'ya ra na kí'vi ní ini ra x̃ini ra, saá ndát̃o'oñj x̃i'in ndó vitin.

15 Saá chí ỹi'j, yoõj ndatán yoõj yivá ndó'ó, ñivi na kándixa Jesucristo, chí x̃ikuũj t̃ano'ó ñika'an ndoso t̃o'on ñava'a xa'a Jesucristo x̃i'in ndó. Ta vará nda ná koo ux̃u mil ñivi na va'a sáná'a ndó'ó t̃o'on xa'a yichí Jesucristo, ta ndixa ñii laá ỹi'j yoõj ndatán yoõj yivá ndó.

16 Ta xa'a ñayó'o, xáku ndá'ṽj̃j noo ndó ndí ná kutaku ndó ndatán tákũj̃j yichí Jesucristo.

17 Ta xa'a ña chindeé ra ndó'ó ña ke'é ndó saá, xa t̃i'ṽj̃j ñani yó t̃a Timoteo xãa ra noo ndó. Ta ndatán yoo sa'yãj̃j t̃a kí'vi inĩj̃j x̃inĩj̃j, saá yoo t̃a Timoteo yó'o. Ta kúu ra t̃a t̃a nda lo'o on vása sándakoo viví ndík̃on yichí Jesucristo ñii káchí x̃i'in ỹi'j. Ta t̃a Timoteo yó'o ndat̃o'on ra x̃i'in ndó ña sanaká'an ra ndó'ó ndasaá ndík̃oñj̃j yichí Jesucristo, ta saná'a ra ndó'ó m̃ji t̃o'on ña sáná'ãj̃j ndí'j̃j ñivi na kándixa Jesucristo, na nákutá'an ñii ñii ñoo.

18 Ta sava ndó'ó xa kúñ̃a'a ní ini ndó, chí xáni s̃inj ndó ndí ndasaá m̃ji ndó xa k̃ixá'á ndó xá'nda chiño ndó, ta nda ñii k̃iṽj̃j on xãa k̃ãj̃j kotõj̃j ndó'ó, saá xáni s̃inj ndó.

19 Ta saá ni, tá kóni Ndios, ta yachí ní xããj̃j kotõj̃j ndó'ó. Tá k̃iṽj̃j xããj̃j noo ndó, ta va'a saá kotõj̃j yu kúu sava ndó'ó na kúu na kúñ̃a'a ní ini. Ta k̃iṽj̃j saá kundaãj̃j inĩj̃j án ndixa ñivi yó'o kómí na ndee Ndios, án ndasaá kuiti ká'an na t̃o'on vichí ña káku s̃inj m̃ji na.

20 Chí ña táku ñivi x̃i'in ndee Ndios, ñayó'o kúu ña kisa ndaa ndí ndík̃on na yichí noo xá'nda chiño Ndios. Ta tá ndasaá kuiti ká'an na t̃o'on livi, ta ñayó'o on vása kisa ndaa ña án ndixa kúu na ñivi na ndík̃on yichí noo xá'nda chiño Ndios.

21 Ta vitin, ¿yukia kóni ndó ke'é̃j̃j x̃i'in ndó? ¿Án xããj̃j noo ndó xa'a ña saxo'ṽj̃j̃j ndó'ó? ¿Án xããj̃j noo ndó x̃i'in ña kí'vi inĩj̃j x̃inĩj̃j ndó'ó, ta x̃i'in ña ká'no inĩj̃j?

5

Ta Pablo ká'an ra xa'a ña kini ní ke'é ñii t̃a t̃a kándixa Jesucristo

1 Ndi'j̃j ñivi xa x̃inj̃j na xa'a ña kini ní ke'é ñii t̃a t̃a nákutá'an x̃i'in ndó'ó na kándixa Jesucristo. Ña kini ke'é ra yó'o kúu ña yoo ra kí'vi ra x̃i'in

ñásí'í yivá ra. Ña ɔn vá'a ká'no ní kúu ñayó'o, tãndã ñivi na ɔn vása kisa to'ó Ndios ɔn vása ké'é na saá.

² Ta vará xinj ndó yóo ñii ña ɔn vá'a yó'o, ¿ndachun ndó'ó kúu ndó ñivi na kúñã'a ini? Ta, ¿ndachun ɔn vása kúchuchú ini ndó xini ndó ña ɔn vá'a ké'é tãa yó'o? ¿Ndachun ɔn vása tava ndó ra ko'ɔn ra ke'e ña ɔn kutá'an kã ra xí'in ndó?

³ Vará ɔn ko'ó yí'í yóo j xí'in ndó vitin, ta saá ni, ñó'o ní ini j xã'ã ndó ndi'i saá kivi. Ta saá ndatãn tãa tã yóo xí'in ndó, saá yóo j, ta xa kisa nani j xã'ã kuãchi ña ñiki'vi tayó'o.

⁴ Ndó'ó, ñivi na kãndixa Jesucristo, kivi nákutá'an ndó xí'in ndayí kivi Jesucristo, ta yí'í ndatãn yóo tãa tã ñindichi xí'in ndó saá yóo j, chi yóo nímã j xí'in ndó. Ta ndeë Jesucristo yóo ña xí'in ndó noq nákutá'an ndó.

⁵ Ta kivi nákutá'an ndi'i ndó saá ña kasa nani ndó xã'ã tãa tã ñiki'vi kuãchi ká'no yó'o, ta xinj ñó'ó taxi ndó ra nda'ã nímã ndiva'a ká'no Satanás xã'ã ña saxo'vi ña'á ra. Ta saá vará xo'vi yiki ko'nu ra, ta nímã ra kãku ña kivi Jesucristo ndikó ra ñoyívi yó'o.

⁶ Ta vitin ɔn ko'ó xã'ã ña kúu ndó ñivi na ñã'a ní ini. ¿Án ɔn vása kúndãã ini ndó xã'ã to'ɔn ndichí ña xa xinj yó, ña káchí saá?: “Vará lo'o kuiti kúu levadura yiyá, ta kómí ña ndeë kasa chiño ña xí'in ñii ko'ndo ká'no yuxãn ña sanaño ña'á ña”, saá káchí to'ɔn ña xa xinj yó.

⁷ Ta ndatãn yóo levadura yiyá ña yatá, saá yóo ña ɔn vá'a ké'é ndó. Ta ndó'ó xinj ñó'ó tava ndó ndi'i ña ɔn vá'a yóo xí'in ndó. Ta saá nduu ndó ndatãn yóo yuxãn xãã ña va'ã ní, ña ɔn vása kómí ndã lo'o levadura yiyá. Saá chi Jesucristo xa ñisokó xí'in mji ra ña ñixi'í ra xã'ã kuãchi yó. Ta ndatãn yóo tĩdikachi tí sóko mji yó na kúu najudío noq viko Pascua xã'ã ña náká'án yó ndasaá Ndios sakãku ra naxij sikuá yó, saá yóo Jesucristo tãa tã ñisokó xí'in mji xã'ã ña sakãku ra ndi'i mji yó noq ña ɔn vá'a.

⁸ Saá vivii ná sakana yó viko Pascua ña náká'án yó xã'ã ña ñixi'í Jesucristo, ta viko yó'o ná kuxu yó sítã va'ã ña ɔn ko'ó levadura yiyá kómí. Chi ñalevadura yiyá ña yatá sáná'a ña xã'ã ndi'i noq ña ɔn vá'a ña ñixi'yo ini yó. Ta xinj ñó'ó sandakoo yó ndi'i ña ɔn vá'a yó'o, ta saá nduu yó ñivi na ndãã, na ndino'o ini.

⁹ Kivi ñiya'a xa ñitaa j ñii tutu ña tĩ'ví j ñixãã nda'ã ndó. Ta noq tutu yó'o ndato'ɔn j xí'in ndó ndí ɔn vá'a kutá'an ndó xí'in natãa na kí'vi kuãchi xí'in náña'ã ná ɔn sivi nási'í na kúu, ni ɔn vá'a kutá'an ndó xí'in náña'ã ná kí'vi kuãchi xí'in natãa na ɔn sivi yij ná kúu.

¹⁰ Ta to'ɔn yó'o ña xa ñitaa j ñixãã nda'ã ndó, ɔn vása ní-ka'ãnj xí'in ndó ña kuxiká va'ã ndó noq ñivi na ɔn vása kãndixa Jesucristo, na kúu ñivi na ndikɔn yichí ña ɔn vá'a ñoyívi yó'o. Chi kuã'ã ní ñivi yó'o xika na kí'vi na kuãchi xí'in náña'ã án xí'in natãa, ta kuã'ã ní ñivi yó'o kútoo ní na nakaya na ví'í ní ñakuiká, kuã'ã ní ñivi yó'o kúu nakui'ná, ta kuã'ã ní ñivi yó'o kisa to'ó na ñaidolo án ñaimagen, ña kúu ndios vatá. Ta ɔn vása kóni kachí j ndí ndã lo'o ɔn kutá'an ndó xí'in ñivi ɔn vá'a ñoyívi yó'o. Saá chi xã'ã ña ɔn kutá'an ndó xí'in ñivi yó'o, konj ñó'ó ña kee ndó ñoyívi yó'o, ní kúu.

¹¹ Ta xí'in tutu ña ñitaa j ta tĩ'ví j ñixãã ña nda'ã ndó, ndato'ɔn j xí'in ndó ndí ɔn vá'a kutá'an ndó xí'in ñivi na káchí xã'ã mji, ndí kúu na ñivi na ndikɔn yichí Jesucristo, ta saá ni, táku na kí'vi na kuãchi xí'in náña'ã ná ɔn sivi nási'í na kúu, án kí'vi na kuãchi xí'in natãa na ɔn sivi yij ná kúu. Ta ñii kiva saá ɔn vá'a kutá'an ndó xí'in ñivi na káchí ndí kãndixa

na Jesucristo, ta kútoo ní na nakaya na kuḗ'a ní ñakuiká, án n̄ivi na kisa to'ó ñaidolo án ñaimagen ña kúu ndios vatá, án n̄ivi na ká'an to'on vatá x̄'a inka n̄ivi, án n̄ivi na xí'i ní, án kúu na n̄ivi na kisa kui'ná. Ndó'ó, xinj̄ ñó'ó ndó kuxiká ndó n̄oq n̄ivi na táku ké'é ña on vá'a yó'o, vará káchí na kúu na n̄ivi na kándixa Jesucristo. Ta ni on kuxu ndó xí'in n̄ivi yó'o.

¹² On s̄ivi chiño n̄oq ȳ'i kúu ña kasa nani x̄'a kuḗchi n̄ivi na ndik̄on yich̄i ñoyivi yó'o, tá on ta'an kándixa na Jesucristo. Ta saá ni, ndó'ó na kúu n̄ivi na xa kándixa Jesucristo, chiño n̄oq ndó kúu ña kasa nani ndó x̄'a kuḗchi n̄ivi na nákutá'an xí'in ndó.

¹³ M̄ii Ndios kúu ta kasa nani x̄'a kuḗchi n̄ivi na on vása kándixa Jesucristo. Ta ndó'ó, n̄ivi na kándixa Jesucristo, chiño n̄oq ndó'ó kúu ña tava ndó ta ta ké'é ñakini, chi kí'vi ra xí'in ñásí'í yivá ra, ta on taxi ndó ña nakutá'an k̄a ra xí'in ndó.

6

N̄ivi na kándixa Jesucristo on vá'a taxi na kuḗchi x̄'a tá'an na n̄oq nachiño na on vása kándixa Jesucristo

¹ Ta ndó'ó n̄ivi na kándixa Jesucristo, tá yóo ñii ndó'ó kómí ndó ñii kuḗchi yo'v̄i xí'in inka tá'an ndó, ¿án va'a k̄o'on ndó taxi ndó kuḗchi yo'o nda'a nachiño na on vása kándixa Jesucristo x̄'a ña kasa nani na kuḗchi ndó? On vá'a saá, chi va'a k̄a k̄o'on ndó n̄oq n̄ivi na kándixa Jesucristo ña kasa nani na x̄'a kuḗchi ndó.

² ¿Án on vása kúndaḗ ini ndó ndí ñii k̄iv̄i ña va'xi ndi'i m̄ii yó, n̄ivi na kándixa Jesucristo kasa nani yó x̄'a ndi'i n̄ivi ñoyivi yó'o? Ta saá, ¿nd̄achun xáni s̄inj̄ ndó ndí on vása kúchiño ndó kasa nani ndó x̄'a kuḗchi válí ña yóo xí'in m̄ii ndó vitin?

³ ¿Án on vása kúndaḗ ini ndó ndí ñii k̄iv̄i ña va'xi kasa nani ndó x̄'a naángel ñoyivi ñino? Tá kasa nani ndó x̄'a naángel k̄iv̄i saá, ta ndixa kúchiño ndó kasa nani ndó x̄'a kuḗchi n̄ivi ñoyivi yó'o.

⁴ Ta saá vitin, ndó'ó n̄ivi na kándixa Jesucristo, tá yóo kuḗchi xí'in tá'an ndó, ta, ¿nd̄achun táxi ndó kuḗchi yo'o nda'a najuez na kúu n̄ivi na on vása kánóo va'a to'on x̄'a n̄oq ndó'ó na kándixa Jesucristo?

⁵ Ká'an̄i saá xí'in ndó x̄'a ña sakuka'an̄i n̄oq ndó. ¿Án on k̄oó nd̄a ñii ndó'ó na kándixa Jesucristo, na kómí ñandich̄i s̄inj̄ ña ta'xi Ndios nda'a ndó, ña kúchiño ndó kasa nani ndó x̄'a kuḗchi ña yóo xí'in ndó?

⁶ On vása va'a ké'é ndó, chi sava ndó'ó káni tá'an ndó xí'in tá'an ndó, ta táxi ndó kuḗchi x̄'a tá'an ndó n̄oq najuez na kúu n̄ivi na on vása kándixa Jesucristo.

⁷ Ta ña káni tá'an ndó xí'in tá'an ndó, kuḗchi yo'o sán'a ña ndí kúu ndó n̄ivi na on ta'an t̄onḗa kua'no yich̄i Jesucristo. Tá yóo natá'an ndó na ké'é ña on vá'a xí'in ndó, ta ndó'ó va'a ná kúndeé ini ndó n̄oq n̄ivi na ké'é saá, ta on k̄o'on ndó taxi ndó kuḗchi x̄'a na n̄oq nachiño ñoyivi yó'o. Tá natá'an ndó sándá'ví na ndó'ó, ta va'a ná kúndeé ini ndó n̄oq ñayó'o, ta on k̄o'on ndó taxi ndó kuḗchi x̄'a n̄ivi yó'o.

⁸ Ta ndó'ó on vása ké'é ndó saá. Ta nd̄a víka, m̄ii ndó kúu na ké'é ña on vá'a xí'in natá'an ndó ta sándá'ví ndó na, vará kúu na ñañani yó xí'in náki'va yó, na ñii káchí kándixa Jesucristo xí'in ndó.

⁹ ¿Án on vása kúndaḗ ini ndó ndí Ndios on taxi ra ndí n̄ivi na on vá'a k̄i'vi na ñoyivi ñino ña ka'nda chiño na xí'in ra? Ta nd̄a lo'o on sándá'ví xí'in m̄ii ndó, chi n̄ivi na táku ké'é ña on vá'a, nayó'o on vása k̄i'vi na

ñoyívi ñino ña ka'nda chiño na xí'in Ndios. Njivi on vá'a yó'o kúu nataa na kí'vi kuachi xí'in náña'a ná on sjívi násí'í na kúu, ta náña'a ná kí'vi kuachi xí'in nataa na on sjívi yíi ná kúu, ta njívi na kisa to'ó ñaidolo án ñaimagen, ña kúu ndios vatá, ta nataa na kí'vi kuachi xí'in inká nataa, ta náña'a ná kí'vi kuachi xí'in inká náña'a,

¹⁰ Ta njívi na kisa kuí'ná ña kómí inká njívi, ta njívi na kútoo ní nakaya kuá'a ní ñakuiká, ta njívi na xí'í ní, ta njívi na ká'an to'on vatá xa'a inká njívi, ta njívi na sándá'ví inká njívi. Ndi'í njívi na táku ké'é ña on vá'a yó'o, nayó'o on kí'vi na ka'nda chiño na xí'in Ndios ñoyívi ñino.

¹¹ Tá'an sí'na ña on ta'an kandixa ndó Jesucristo, sava ndó'o xíkúu ndó njívi xítaku ké'é ña on vá'a yó'o. Ta vitin njívi na ndii kúu ndó ñoo Ndios, chi Jesucristo xa ñakata ra kuachi ndó, ta xí'in ndee Jesucristo Taq táKá'no ñoo yó, ta xí'in ndee Níma Ndios, nduu ndó njívi na ndii, ta va'a nákutá'an ndó xí'in Ndios vitin.

To'on yó'o ká'qn

va'a ná kasa ká'no yó Ndios xí'in ndi'í nímq yó

¹² Sava ndó'o káchí ndó saá: "Xa'a ña táku ndíka yó yichí Jesucristo vitin, kómí yó ndáyí ké'é yó ndi'í saá ñoo ña káchí ini yó", saá káchí ndó. Ta xíní ñó'o kundaa ini ndó ndí on sjívi ndi'í ña káchí ini ndó ké'é ndó kúu ña chindeé mji ndó. Tá ndixa Jesucristo kúu taq tá xa'nda chiño ñoo ndó, ta saá on taxi ndó inká ña ka'nda chiño ñoo ndó.

¹³ Ta saá ni, sava ndó'o ndakuíjn ndó, káchí ndó saá: "Ndios kisa va'a ra ñaxixi xa'a ña kuxu yó ña nda xaa ini yó, ta tíxin yó kuvá'a ña xa'a ña ko'on ña xixi yó", saá ndakuíjn ndó. Vará ñandixa ndát'o'on to'on yó'o, ta ndó'o xíní ñó'o kundaa ini ndó ndí on kúndeé ña xixi yó ni on kúndeé tíxin yó koo ña ndi'í saá kivi, chi yóo kivi ña chítóni Ndios sandi'í ra xa'a ndioyí ñayó'o. Ta vitin xíní ñó'o kundaa ini ndó ndí on sjívi xa'a ña kí'vi yó kuachi xí'in inká náña'a án xí'in inká nataa kúu ña kisa va'a Ndios yíki koñu yó. Nda víka, Ndios kisa va'a ra yíki koñu yó xa'a ña kasa chiño yó ñoo Jesucristo. Ta Jesucristo kúu taq táká'no ñoo yíki koñu yó ta ndíni ra xíni ra ña.

¹⁴ Ta ndátan Ndios xí'in ndee ra sanatakú ra Jesucristo, saá xí'in ndee ra sanatakú ra mji yó ñii kivi ña vaxi.

¹⁵ ¿Án on vása kúndaq ini ndó ndí ñii ñii ndó'o kúu ndó ñii xiiña yíki koñu Jesucristo? Ta xa'a ñayó'o, ¿án xáni sjíni ndó ndí ñava'a kúu ña taxi ndó yíki koñu ndó ña nakutá'an ña xí'in yíki koñu ñii ña'a ña síko xí'in mji nda'a nataa? Nda lo'o on vá'a saá, chi yíki koñu ñii ñii yó kúu ña ñii xiiña yíki koñu Jesucristo.

¹⁶ ¿Án on vása kúndaq ini ndó táná nakutá'an yíki koñu ndó xí'in yíki koñu ñii ña'a ña síko xí'in mji, ta ña nakutá'an ovi ndó saá nduu ndó ñii yíki koñu kuiti? Chi to'on Ndios ña ñitaa na xíng'a káchí ña saá xa'a taq xí'in násí'í ra: "Na ovi njívi yó'o nduu ñii njívi", saá káchí to'on Ndios.

¹⁷ Ta saá ni, mji yó njívi na kándixa Jesucristo, ñii yóo yó táku yó ini ra, ta mji ra yóo ra táku ra ini yó.

¹⁸ Ta ndó'o, xíní ñó'o kuxiká ndó ñoo yóo ña chinda'a ndó'o nakava ndó kí'vi ndó kuachi xí'in náña'a ná on sjívi násí'í ndó kúu, án xí'in nataa na on sjívi ndó kúu, chi ña ké'é ndó saá kúu ña ké'é ndó ña on vá'a xí'in yíki koñu mji ndó. Ta ndi'í ñoo inká ña on vá'a ké'é njívi, on vása ké'é na ñayó'o xí'in yíki koñu mji na.

19 ¿An on vása kúndaꝓ ini ndó ndí yíkí koñu ndó kúu ve'e ño'o noꝓ táku Nímꝓ Ndios?, chi Ndios taxa ra Nímꝓ ra ña táku ña ini ndó. Ta vitin yíkí koñu ndó on sivi ndasaá kuiti kuenda mji ndó kúu ña,

20 chi yá'vi ní cha'vi Ndios xa'a ndó'ó, chi xí'in nji Jesucristo cha'vi ra xa'a ndó'ó. Ta saá kuenda mji Ndios kúu yíkí koñu ndó, ta ñii k'i'va saá kuenda ra kúu nímꝓ ndó. Ta xa'a ñayó'o, ndi'i ña kisa ndivi ndó xí'in yíkí koñu ndó, ta ndi'i ña xáni ini ndó xí'in nímꝓ ndó, xí'in ndi'i ñayó'o xini ñó'ó kasa to'ó ndó Ndios.

7

To'on yó'o ká'an

taPablo ndát'o'on ra xí'in nivi na xa tonda'a

1 Xa kixaa tutu ña nítáa ndó ta t'i'vi ndó noꝓi, ta vitin ndakuinj, ndát'o'onj xí'in ndó xa'a ndi'i ña ndákꝓ to'on ndó y'i'j noꝓ tutu yó'o. Ta saá ndákuiinj káchij ndí ñava'a ní kúu ña ndí natꝓa on tonda'a na xí'in náña'a.

2 Ta saá ni, xini ndí ku'a'a ní natꝓa na yóo xí'in ndó k'i'vi na kuachi xí'in náña'a ná on sivi násí'i na kúu, ta ku'a'a ní náña'a k'i'vi ná kuachi xí'in natꝓa na on sivi yij ná kúu, ta xa'a ña yóo ña chinda'á ndó'ó k'i'vi ndó kuachi yó'o, va'a ñii ñii tꝓa ná kukomí ra ñásí'i mji ra, ta va'a ñii ñii ña'a ná kukomí ña yij mji ña.

3 Ta tꝓa tꝓa tonda'a xini ñó'ó kasa ndivi ra chiño noꝓ ra ña kúu ña taxi xí'in mji ra nda'a ñásí'i ra, ta ñii k'i'va saá, ña'a ña tonda'a xini ñó'ó kasa ndivi ña chiño noꝓ ña, ña kúu ña taxi xí'in mji ña nda'a yij ña.

4 Nda ñii nivi na tonda'a on vása kómí na ndayí ña xá'nda chiño mató'ón mji na noꝓ yíkí koñu mji na. Saá chi ñásí'i tꝓa xa taxa ña ndayí nda'a yij ña ña xá'nda chiño ra noꝓ yíkí koñu ña. Ta ñii k'i'va saá yij ña'a xa taxa ra ndayí nda'a ñásí'i ra ña xá'nda chiño ña noꝓ yíkí koñu ra.

5 Ta saá on vá'a tꝓa nakasi xí'in mji ra ña on taxi ra yíkí koñu ra nda'a ñásí'i ra. Ta ñii k'i'va saá, on vá'a ña'a nakasi xí'in mji ña ña on taxi ña yíkí koñu ña nda'a yij ña. Ta saá ni, yóo ndayí ña nakasi xí'in mji na lo'o kuiti kivi xa'a ña taxi xí'in mji na ña ka'an na xí'in Ndios. Ta tꝓa xí'in ñásí'i ra xini ñó'ó si'na koo yu'ú na xa'a ña ke'é na saá. Ta on vá'a nakasi xí'in mji na ku'a'a ní kivi, chi yjyo ní on kuchiño na nasita xí'in mji na, ta nímꝓ ndiva'a ká'no chinda'á ña na k'i'vi na kuachi xí'in inkꝓ tꝓa án xí'in inkꝓ ña'a.

6 To'on yó'o kúu kuiti to'on ña ndát'o'on y'i'j xí'in ndó, ta on sivi to'on ña xá'nda chiño j noꝓ ndó kúu ña.

7 Kunakaa ní ka ñasij ini j tá ndi'i natꝓa kukomí na ndee ña ka'nda chiño na noꝓ yíkí koñu na ña on tonda'a na, ta kindꝓo na kuu na nivi na kutaku mató'ón, ndátán táku y'i'j. Ta ndixa on vása kúchiño ndi'i nivi kutaku na saá, chi on sivi ñii noꝓ kúu ndee ña va'a san'i Ndios nda'a nivi. Sava nivi kómí na ñii noꝓ ndee, ta inkꝓ nivi kómí na inkꝓ noꝓ ndee ña san'i Ndios na.

8 Vitin ndát'o'onj xí'in ndó'ó, nivi na kúu nakuáan na on tꝓ'an tonda'a, ta xí'in ndó'ó, náña'a ná nixi'j yij. Xáni sijnij ndí va'a on tonda'a ndó, ta va'a ka ná kindꝓo mató'ón ndó ndátán yóo y'i'j.

9 Ta saá ni, tá xito ndó ndí on kúchiño ndó nasita xí'in mji ndó, ta saá va'a ka ná tonda'a ndó. Va'a ka ná tonda'a tꝓa noꝓ ña ndee ní kútoo ra kóni ra ña'a, ta ñii k'i'va saá va'a ka ná tonda'a ña'a noꝓ ña ndee ní kútoo ña kóni ña tꝓa.

10 Ta ndó'ó, n̄vi na kúu na xa tɔnda'a, ndátɔ'on̄j xí'in ndó tɔ'on ña xá'nda chiño Ndios, ña káchí saá: “Ndá ñii ña'a ɔn vása va'a sandakoo ñá yij ñá.”

11 Ta saá ni, tá yóo ñii ña'a ñá sandakoo yij, ta ña'a yó'o xinj̄ ñó'ó kindɔo ñá kutakú mató'on̄ ñá. Tá ɔn vása kúchiño ñá kutakú mató'on̄ ñá, ta saá xinj̄ ñó'ó tuku nakutá'an va'a ñá xí'in yij ñá. Ta ñii k̄i'va saá, ndá ñii t̄a ɔn vá'a sandakoo ra ñásí'í ra.

12 Ta vitin yóo inka tɔ'on ndátɔ'on̄j xí'in ndó'ó, n̄vi na kúu na xa tɔnda'a xí'in n̄vi na ɔn vása kándixa Jesucristo. Ta tɔ'on yó'o kúu ña káku s̄inj̄ m̄ij̄j, ta ɔn s̄iv̄i ña xá'nda chiño Ndios kúu ña. Ta yij̄, xáni s̄inj̄j tá yóo ñii t̄a t̄a kándixa Jesucristo, ta ñásí'í ra ɔn vása kándixa ñá, ta saá ni, tá ñásí'í ra kóni ñá kutakú ñá xí'in ra, ta saá t̄ayó'o ɔn vása va'a sandakoo ra ñásí'í ra.

13 Ta ñii k̄i'va saá, tá yóo ñii ña'a ñá kándixa Jesucristo, ta yij̄ ñáyó'o ɔn vása kándixa ra, ta saá ni, tá yij̄ ñáyó'o kóni ra kutakú ra xí'in ñá, ta saá ñáyó'o ɔn vása va'a sandakoo ñá yij̄ ñá.

14 Saá koo, chí xa'a ña kándixa ña'a Jesucristo, ta t̄ayij̄ ñáyó'o, kúu ra t̄a t̄a n̄taxi ñá nda'a Ndios. Ta xa'a ña kándixa t̄a Jesucristo, ta ñásí'í ra kúu ña'a ñá n̄taxi ra nda'a Ndios. Tá ɔn s̄iv̄i ñanda'a kúu ñáyó'o, níkúu, ta nasa'ya n̄vi yó'o kuu na n̄vi na ɔn vá'a n̄ɔ Ndios, níkúu. Ta vitin nasa'ya n̄vi yó'o kúu n̄vi na xa n̄taxi na nda'a Ndios.

15 Ta saá, tá yóo ñii t̄a, ta ɔn vása kándixa ra Jesucristo, ta ñásí'í ra kúu ñii ña'a ñá kándixa, ta t̄ayó'o ɔn x̄ijn̄ k̄a ra kutakú ra xí'in ñá, ta saá ñásí'í ra yó'o va'a taxi ñá ná kɔ'on ndík̄a t̄ayó'o. Ta ñii k̄i'va saá, tá yóo ñii ña'a ñá ɔn vása kándixa Jesucristo, ta yij̄ ñáyó'o kúu t̄a t̄a kándixa, ta ñaña'a yó'o ɔn x̄ijn̄ k̄a ñá kutakú ñá xí'in ra, ta saá va'a t̄ayij̄ ñáyó'o ná taxi ra kɔ'on ndík̄a ñá. Saá chí n̄vi na kándixa Jesucristo ɔn vása xinj̄ ñó'ó nayó'o kasa ndux̄a na xí'in yij̄ ná án xí'in ñásí'í na ña kutakú k̄a nayó'o xí'in na. Saá chí Ndios kóni ra ña vivíi kutakú ñii ñii n̄vi xí'in tá'an na.

16 Ndó'ó náki'va yó, ná kómí yij̄, ta yij̄ ndó yó'o ɔn vása kándixa na Jesucristo, ta xinj̄ ñó'ó kund̄a in̄i ndó ndí tá xí'in ña vivíi t̄akú ndó xí'in yij̄ ndó, kivi chindeé ndó nayó'o kándixa na Jesucristo, ta saá Ndios sak̄aku ra na. Ta ñii k̄i'va saá ndó'ó, nañani yó na kómí nási'í, ta nási'í ndó yó'o ɔn vása kándixa ná Jesucristo, ta xinj̄ ñó'ó kund̄a in̄i ndó ndí tá xí'in ña vivíi t̄akú ndó xí'in nási'í ndó, kivi chindeé ndó náyó'o kándixa ná Jesucristo, ta saá Ndios sak̄aku ra náyó'o.

17 Ta va'a ñii ñii ndó'ó ná kindɔo ndó ndatán xa t̄axi Ndios n̄ix̄ijo ndó k̄iv̄j̄ ɔn t̄a'an kana Ndios ndó'ó. Tɔ'on yó'o kúu ña ndátɔ'on̄j xí'in ndi'í n̄vi na kándixa Jesucristo na nákutá'an xa'a ña kisa ká'no na ra.

18 Ta tɔ'on yó'o kóni kachí ndí ndó'ó n̄vi na xa k̄isa ndivi costumbre circuncisión* k̄iv̄j̄ ɔn t̄a'an kándixa ndó Jesucristo, ta va'a kindɔo ndó saá, ta ɔn ndukú ndó ña kindaa ndó marca circuncisión ña xa kómí ndó. Ta ndó'ó, n̄vi na ɔn t̄a'an kasa ndivi costumbre circuncisión k̄iv̄j̄ kándixa ndó Jesucristo, ta va'a kindɔo ndó kutakú ndó saá, ta ɔn ndukú ndó kasa ndivi ndó costumbre circuncisión yó'o.

19 Saá chí ɔn vása ndáya'ví ní k̄a, táná kasa ndivi yó costumbre circuncisión, án ɔn vása kasa ndivi yó ña, chí ña ndáya'ví ní k̄a kúu ña kisa ndivi yó ña xá'nda chiño Ndios n̄ɔ yó.

* 7:18 Costumbre najudío ña n̄ani “circuncisión” kúu ña xá'nda na lo'o ñij̄ s̄inj̄ ñat̄e t̄alo'o.

20 Tuku ká'án j xí'in ndó ndí ñii ñii ndó'ó xínj ñó'ó kindqo ndó ndátán ñixiyo ndó kivi on ta'an kana Ndios ndó'ó.

21 Tá kivi Ndios kana ra ndó'ó kundikqon ndó yichj Jesucristo, xikuu ndó ñivi naesclavo,† ta saá on kundii ini ndó xa'a ñayó'o. Ta saá ni, tá naní'i ndó yichj ña nduu ndó ñivi na táku ndika noq napatrón ndó, ta va'a sandakoo ndó ña kúu ndó esclavo.

22 Saá chi sava ndó'ó, na xikuu esclavo kivi Ndios kana ra ndó'ó, va'a naká'án ndó ndí vitin kúu ndó ñivi na táku ndika yichj Jesucristo. Ta sava ndó'ó, na on sivi naesclavo xikuu kivi Ndios kana ra ndó'ó, ta va'a kundaaq ini ndó ndí vitin kúu ndó naesclavo na kisa chiño noq Jesucristo.

23 Yá'vi ní cha'vi Ndios xa'a ndó'ó ña ndu ndó naesclavo Jesucristo, ta saá on taxi ka xí'in mji ndó nduu ndó naesclavo nda ñii ñivi ñoyívi yó'o.

24 Nañani yó xí'in náki'va yó, ñivi na kándixa Jesucristo, tuku ndátq'on j xí'in ndó saá: Ndatán ñixiyo ndó kivi on ta'an kana Ndios ndó'ó, saá kindqo ndó koo ndó vitin.

25 Ta vitin ndátq'on j xí'in ndó náña'a kuáchí ná kúu nákuáan ná on ta'an tonda'a. Vará anda vitin Ndios on ta'an ka'nda chiño ra xa'a ña xínj ñó'ó ke'é ndó, ta Ndios, ta ta kí'vi ní ini xíni ra yij, taxi ra ñandíchi sijnj. Ta xa'a ñayó'o, va'a kandixa ndó tq'on ña ndátq'on j xí'in ndó.

26 Xínj yó ndí yo'vi ní yóo kivi ña táku yó vitin. Ta xa'a ñayó'o, xáni sijnj ndí va'a ní ka ná kindqo ndó koo ndó ndátán yóo ndó, án ñivi na xa tonda'a, án na on ta'an tonda'a kúu ndó.

27 Tá nataa na yóo násí'í kúu ndó, ta on sandakoo ndó násí'í ndó. Tá nataa na on koq násí'í kúu ndó, ta on ndukú ndó koo násí'í ndó.

28 Ta saá ni, tá nataa na yóo kuáan na on ta'an tonda'a kúu ndó, on sivi ña on va'a noq Ndios kuu ña táná koo násí'í ndó. Ta ñii ki'va saá, tá náña'a ná yóo kuáan ná on ta'an tonda'a kúu ndó, ta on sivi ña on va'a noq Ndios kuu ña táná koo yij ndó. Ta yij, kúndaq ini j ndí táná tonda'a ndó vitin, ta kukomí ndó ku'a ní tondini, ta yij ña kóni j kúu ña on kundo'o ndó saá.

29 Nañani yó xí'in náki'va yó, ndátq'on káxín j xí'in ndó'ó ndí salo'o ní kúu kivi ña taxi Ndios kutaku ka yó ñoyívi yó'o. Ta xa'a ñayó'o ká'án j xí'in ndó saá: Ndó'ó nataa na yóo násí'í, on kutaku ndó ndátán násí'í ndó kúu nánqó ní ka xínj ñó'ó noq ndó.

30 Ta ndó'ó ñivi na kúchuchú ní ini ta xáku ní ndó, ta on va'a nataxi xí'in mji ndó kutaku ndó saá kuiti. Ta ndó'ó ñivi na kúsij ní ini, on va'a chikaq ini ndó ndí ndasaá kuiti ñasij kúu ndí'i ña. Ta ndó'ó, ñivi na sáta ku'a ní ñakuiká, on kani sijnj ndó ndí kukomí ndó ñakuiká yó'o ndí'i saá kivi vaxi.

31 Ta ndó'ó, ñivi na va'a kúsij ini xíni ndí'i ña yóo ñoyívi yó'o, on kutaku ndó ndátán ña yóo ñoyívi kúu ñanqó ní ka xínj ñó'ó noq ndó. Saá chi xa yatin ní vaxi kivi ña on koo ka ñoyívi yó'o, ta saá vitin ñanqó ní ka xínj ñó'ó noq ndó kúu ña kisa ndivi ndó ña kóni Ndios.

32 Ndátq'on j ñayó'o xí'in ndó chi kóni j ña on kundii ní ini ndó xa'a ña táku ndó ñoyívi yó'o. Chi ñii ta ta kúu ta'kuáan, ta on ta'an tonda'a, tayó'o kúchiño ra taxi ndino'o xí'in mji ra ña kasa ndivi ra chiño Ndios, ta ndasaá kuiti chikaq ra ndeē ra ña sakusij ra ini Ndios.

33 Ta ta ta yóo násí'í, xínj ñó'ó kani sijnj ra xa'a chiño yóo noq ra ñoyívi yó'o, ta kani sijnj ra ndasaá kúchiño sakusij ra ini násí'í ra.

† 7:21 Naesclavo kúu ñivi na on vása kómí ndayí sandakoo na chiño kisa ndivi na noq napatrón na.

³⁴ Ta ñaña'a ñákuáan, ñá on koḡo yi, ñáyó'o kúchiño taxi ndino'o xí'in mji ñá ña kasa ndivi ñá chiño Ndios, saá chi kóni ñá nduu ñaña'a ñá koo ndii nima ta koo ndii yiki koḡu ñá nḡo Ndios. Ta ña'a ñá yóo yi xini ñó'ó kani siji ñá xa'a chiño yóo nḡo ñá ñoyivi yó'o, ta kani siji ñá ndasaá kuchiño sakusij ñá ini yi ñá.

³⁵ Ta ndasaá kuiti xa'a ñava'a mji ndó kúu ña ndát'o'oni xí'in ndó, ta on sivi xa'a ña kasi j nḡo ndó kúu ña ndát'o'oni t'o'oni yó'o xí'in ndó. Chi kóni j chindeé j ndó'ó ndi xí'in ña vivii ta xí'in ñandaa kundikon ndó Jesucristo, ta nda lo'o on koo ña kasi nḡo ndó ña on taxi kuyatin ndó nḡo Ndios.

³⁶ Ta saá ni, tá yóo ñii tañani yó ta kúu yivá, ta xáni siji ra va'a ka tonda'a sa'ya ra ñákuáan, chi ñáyó'o ñá xa nija'a kujya tonda'a kúu ñá, ta xáni siji ra on va'a kasi ra ñá nḡo ña tonda'a ñá, ta saá va'a taxi ra ndayi tonda'a ñá. Ta on sivi kuachi nḡo Ndios kúu ña tonda'a ñá.

³⁷ Ta saá ni, tá yóo ta ta kúu yivá, ta on koḡo ña kisa nduxa xí'in ra tonda'a sa'ya ra ñákuáan, ta tá kómi ra ndayi ña nakaxin ra yu kúu ña va'a ke'é ra, ta tayó'o tá chikaḡ ini ra ña on taxi ra tonda'a sa'ya ra, ta saá va'a ná kindoḡo ñá koo kuáan ñá.

³⁸ Ta saá ta ta táxi ndayi tonda'a sa'ya ra va'a ke'é tayó'o, ta ta ta on vása táxi ndayi tonda'a sa'ya ra, va'a ka ke'é tayó'o.

³⁹ Vitin ndát'o'oni xa'a ñaña'a ná yóo yi, ta káchij saá: Ndi'i kivi tá taku yi náyo'o, ta ndatan yóo ná nó'ni, saá yóo ñaña'a yó'o xí'in yi ná. Ta saá ni, tá nixi'j yi ñaña'a yó'o, ta saá kindoḡo ndika ná, ta kómi ná ndayi ña tonda'a tuku ná xí'in ta, ta ta yó'o xini ñó'ó kuu ra ta ta kándixa Jesucristo.

⁴⁰ Ta saá ni, tá ñaña'a ná nixi'j yi yó'o chikaḡ ini ná ña on tonda'a ka ná, ta xáni siji j ndi sji ka kutaku náyo'o nḡo ñaña'a ná tuku tonda'a. Saá xáni siji j, ta tuku xáni siji j ndi Nima Ndios kúu ña táxi ñandichi siji j xa'a ñayó'o.

8

T'o'oni yó'o káan an va'a kuxu nivi na kándixa Jesucristo koḡu ña nḡoḡo inkḡ nivi nḡo ñaidolo

¹ Sava ndó'ó njndaḡa t'o'oni ndó yi'j, káchij ndó saá: “¿An va'a kuxu yó koḡu nḡoḡo inkḡ nivi nḡo ñaidolo ña kúu ndios vatá?”, káchij ndó. Ta vitin ndákuijn j, káchij saá xí'in ndó: Ndixa mji yó kúu yó nivi na xini va'a ñandaa Ndios. Ta saá xini ñó'ó koto va'a xí'in mji yó, chi yiyo ní koḡo nduu yó nivi na ña'a ní ini xa'a ña kua'a xini yó. Ta xini ñó'ó kundaḡ ini yó ndi ña ndaya'vi ka nḡo ña xini yó kúu ña ndixa kí'vi ini yó xini tá'an yó. Saá chi ña kí'vi ini yó xini tá'an yó kúu ña chindeé tá'an yó ña va'a vaḡi kua'no yó yichi Jesucristo.

² Tá ñii mji yó xáni siji yó ndi xa njtondaḡ yó kúu yó nivi na kua'a ní xini, ta ña xáni siji yó saá sán'a ña ndi on ta'an tondaḡ yó kuu yó nivi na ndixa xini va'a.

³ Ta saá ni, tá yóo nivi na ndixa kí'vi ini xini na Ndios, ta Ndios nákon i ra nivi yó'o kúu na kuenda ra, ta va'a yóo ra xí'in na.

⁴ Ta saá, t'o'oni yó'o kúu ña ndát'o'oni xí'in ndó xa'a koḡu ña nḡoḡo nivi nḡo ñaidolo. Xini yó ndi ndi'j ñaidolo kúu ndios vatá, ta nda lo'o on vása ndaya'vi ña ñoyivi yó'o. Saá chi xini yó ndi ñii laḡ kúu Ndios ndino'o.

⁵ Ta saá ni, yóo kuá'á ní nq̄ ndios vatá, ña káchí ñivi kúu ndios m̄i na, ta káchí na ndí yóo kuá'á ndios yó'o ñoyívi yó'o ta yóo kuá'á ña ñoyívi ñino. Ta ndixa ñivi kisa t̄'ó na kuá'á ní ndios vatá ta táxi na ñandios vatá kúu ñaná'no nq̄ na.

⁶ Ta nq̄ m̄i yó, yóo ñii láá Ndios ndino'o kuiti, ta Ndios yó'o Yivá yó kúu ra. Ta Ndios yó'o kúu t̄a t̄a kisa va'a ndi'i ña yóo ñoyívi yó'o xí'in ña yóo ñoyívi ñino, ta ták̄u yó x̄á'á ña kasa ká'no yó ra. Ta ñii k̄i'va saá nq̄ m̄i yó, yóo ñii láá T̄a t̄aKá'no nq̄ yó, ta Jesucristo kúu ra. Ta xí'in Jesucristo Ndios kisa va'a ra ndi'i ña yóo ñoyívi yó'o, ta kisa va'a ra ndi'i ña yóo ñoyívi ñino, ta Jesucristo táxi ra ndeē ña ták̄u ndino'o yó nq̄ Ndios vitin.

⁷ Ta saá ni, q̄n s̄iví ndi'i nañani yó xí'in náki'va yó kúu na kúndaq̄ ini ñandaq̄ yó'o. Chi k̄iv̄i q̄n t̄á'án k̄a kandixa na Jesucristo, sava ñivi yó'o x̄itaku na kisa ká'no na ñaidolo xí'in ña x̄ixi na koñu ña ñisok̄o na nq̄ ndios vatá yó'o. Ta saá t̄anda vitin tá x̄ixi na koñu ña ñisok̄o ink̄a ñivi nq̄ ñaidolo, ta ndi'i ini na ta xó'v̄i ini na, chi s̄akán lo'o kúndaq̄ ini na, ta xáni s̄inj̄ na ndí ña x̄ixi na koñu yó'o kúu ña q̄n vá'a nq̄ Ndios ndino'o.

⁸ Ta ña x̄ixi yó q̄n vása kómí ña ndeē taxi ña ndí koo va'a k̄a yó xí'in Ndios. Ta saá táná kuxu yó koñu, ta q̄n vása kómí ña ndeē taxi ña kuu yó ñivi na va'a k̄a yóo nq̄ Ndios. Ta táná q̄n kuxu yó koñu, ta ña ke'é yó saá q̄n vása kómí ña ndeē taxi ña kuu yó ñivi na q̄n vá'a k̄a ví yóo nq̄ Ndios.

⁹ M̄i yó kúu ñivi na ták̄u ndik̄a yich̄i Jesucristo, ta ndixa kómí yó ndayí ña chikaq̄ ini yó án va'a kuxu yó án q̄n vá'a kuxu yó koñu. Ta saá ni, si'na x̄inj̄ ñó'ó kani va'a s̄inj̄ yó yu kúu ña va'a ke'é yó x̄á'á ña chindeé yó nañani yó xí'in náki'va yó, na s̄akán lo'o kúndaq̄ ini x̄á'á yu kúu ñava'a nq̄ Ndios, ta q̄n vá'a chinda'á yó nayó'o ña ke'é na ña xáni s̄inj̄ na kúu ña q̄n vá'a nq̄ Ndios.

¹⁰ Saá chi tá sava ndó'ó yóo ndó nq̄ mesa yatin ve'e ño'o ñaidolo, ta x̄ixi ndó koñu ña ñisok̄o ñivi nq̄ ñaidolo yó'o, ta ñii t̄añani yó t̄a t̄a s̄akán lo'o kúndaq̄ ini x̄á'á yu kúu ñava'a nq̄ Ndios, x̄ito ra x̄ixi ndó'ó, ta saá, ¿án q̄n ndixa ña ke'é ndó saá kúu ña chinda'á t̄añani yó yó'o kuxu ra koñu ñii k̄i'va ndatán x̄ixi ndó?

¹¹ Ta vará xáni s̄inj̄ t̄añani yó yó'o ndí ña x̄ixi ra koñu yó'o kúu ña q̄n vá'a nq̄ Ndios, ta x̄ixi ra ña, chi ndatán ke'é ndó'ó saá ke'é ra. Ta saá ndó'ó, x̄á'á ña x̄inj̄ va'a ndó ndí ña kuxu ndó koñu yó'o q̄n s̄iví ñii kuachi nq̄ Ndios kúu ña, ta xí'in ña x̄ixi ndó koñu yó'o nq̄ t̄añani yó yó'o chinda'á ndó ra kuxik̄a ra ta ndaño'ó ra nq̄ Ndios. Ta q̄n vá'a ke'é ndó saá, chi Jesucristo ñixi'j̄ ra x̄á'á t̄ayó'o.

¹² Tá ke'é yó ña s̄ataku'é ini nañani yó án náki'va yó, na kúu ñivi na q̄n t̄á'án kúndaq̄ va'a ini x̄á'á yu kúu ñava'a nq̄ Ndios, ta ña s̄ataku'é yó ini nayó'o saá kúu ña ke'é yó ña q̄n vá'a xí'in m̄i Jesucristo.

¹³ Ñakán k̄iá, xáni s̄inj̄ j̄ saá: Tá ña x̄ixi j̄ kúu ña chinda'á ink̄a nañani yó án náki'va yó na kándixa Jesucristo nakava na ke'é na ña xáni s̄inj̄ na kúu ña q̄n vá'a, ta saá va'a k̄a ná q̄n kuxu k̄a j̄ koñu, chi nd̄a lo'o q̄n vá'a chinda'á j̄ nayó'o ña nakava na kuachi.

1 ¿Án ɔn ndixa yi'i kúu ñii ɕapóstol? ¿Án ɔn ndixa táku ndíkà j yichí Jesucristo? ¿Án ɔn ndixa kúu ña ndí xí'in mji nduchy nɔɔ j xini j Jesucristo Taa ɕaKá'no nɔɔ yó? ¿Án ɔn ndixa xà'a chiño Jesucristo ña kisa ndivi j xí'in ndó, vitin ndó'ó kúu nivi na xa kándixa ra?

2 Vará inkà nivi xáni sɔnɔ na ndí ɔn sivi ɕapóstol kúu j, ta ndó'ó xini ñó'ó kundaa ini ndó ndí yi'i kúu ñii ɕapóstol ndino'o. Saá chi ña kándixa ndó Jesucristo ta ñii táku ndó xí'in ra kúu ña kisa ndaa ndí ndixa yi'i kúu j ɕapóstol.

3 Ta nɔɔ nivi na ɔn xini kandixa ndí kómí j ndayí ñii k'i'va ndatán yóo ndayí ña kómí inkà naapóstol, ta ndákuijn mji j xà'a j, káchí j saá:

4 Ndixa ɕaBernabé xí'in yi'i kómí ndí ndayí ña naki'in manj ndí ña kuxu ndí xí'in ña ko'o ndí nda'a ndó'ó, na kúu nivi na kándixa Jesucristo. Saá chi kisa ndivi ndí chiño Jesucristo ña chindeé ndí ndó'ó.

5 Ta ndixa ɕaBernabé xí'in yi'i kómí ndí ndayí ña tonda'a ndí, ta ñii ñii ndí kukomí ndí ñásí'í mji ndí, ñá kúu ña'a ñá kándixa Jesucristo, ta saá kɔ'on násí'í ndí xí'in ndí ñii ñii ñoo nɔɔ kisa ndivi ndí chiño Jesucristo, níkúu. Saá chi ɕaPedro xí'in inkà naapóstol ta xí'in nataa na kúu nañani Jesucristo, ñii ñii nayó'o kómí na ñásí'í mji na, ta náña'a yó'o xíka ná xí'in yi'i ná.

6 Ta, ¿án xáni sɔnɔ ndó ndí ndasaá kuiti ɕaBernabé xí'in yi'i kúu naapóstol na xini ñó'ó kasa chiño xà'a sɔ'ún ña sata ndí ña xini ñó'ó ndí?

7 Qn vá'a saá, chi tá yóo ñii ɕatropa ɕa kisa ndivi chiño nɔɔ gobierno, ta ɕatropa yó'o ɔn vása xini ñó'ó cha'vi ra xà'a ña xini ñó'ó ra. Ta saá tuku tá yóo ɕa ɕa nátaan tón uva nɔɔ ño'o, ta ndixa kómí ɕayó'o ndayí kaxi ra tíuva tí kóon nda'a yiton yó'o. Ta tá yóo ɕa ɕa ndaa tíɕsú'u, ta ndixa kómí ɕayó'o ndayí ko'o ra leche tíɕsú'u yó'o.

8 Tɔ'on yó'o ña ndatɔ'on j xí'in ndó ɔn sivi ndasaá kuiti tɔ'on ndíchi ña káku sɔnɔ mji j kúu ña, chi ñii xiiña nɔɔ ndayí Ndios ña nɔta ɕaMoisés xina'a káchí ña saá:

9 "Qn vá'a chikaa ndó ñonɔ yu'u ɕisɔndiki sana ndó kivi kisa chiño rí ndása ndii rí trigo", káchí tɔ'on Ndios. Ta ɔn sivi ndasaá kuiti xà'a ɕisɔndiki kúu ña xáni sɔnɔ Ndios kivi xà'nda chiño ra ñayó'o,

10 chi xí'in tɔ'on yó'o, Ndios kóni ra saná'a ra mji yó. Saá chi tɔ'on yó'o kóni káchí ña ndí ñii k'i'va nivi na tá'ví nɔɔ ño'o xí'in nivi na ndása ndii trigo ndátí na naki'in na lo'o ndikɔjn trigo kuxu na.

11 Ndátán yóo nataa na xa chi'i ndikɔjn trigo, saá yóo mji ndí naapóstol na kisa chiño nɔɔ ndó. Saá chi ndátán yóo ndikɔjn trigo ña xa chi'i nataa nɔɔ ño'o, saá yóo tɔ'on ña ɕaxi Níma Ndios nda'a ndí, ña xa ndatɔ'on ndí xí'in ndó. Ta saá xà'a chiño vá'a yó'o ña kisa ndivi ndí nɔɔ ndó, ɔn sivi ví'í ní kúu ña nɔɔ ndó ña taxi ndó nda'a ndí lo'o ña xini ñó'ó kutaku ndí.

12 Yóo inkà nañani yó na xa kisa ndivi chiño Ndios nɔɔ ndó, ta nayó'o xa nañi'in na nda'a ndó ña xini ñó'ó na kutaku na. Ta saá mji ndí, ndixa kómí ní kà ndí ndayí ña naki'in ndí ña xini ñó'ó ndí nda'a ndó.

Vará yóo ndayí yó'o ña kómí ndí naki'in ndí ña xini ñó'ó ndí nda'a ndó, ta ɔn vása ní-ndukú ndí naki'in ndí ña. Nda víka, ndixa kundeé ini ndí xí'in ndi'i ñayó'vɔ nɔxó'vɔ ndí, ta ɔn vása ní-ndukú ndí nɔɔ ndó ña taxi ndó ña xini ñó'ó nɔɔ ndí. Saá ke'é ndí xí'in ndó, chi nda lo'o ni-xiin ndí chindú'u ndí ña kasi nɔɔ ndó ña ɔn chikaa sɔ'o ndó tɔ'on vá'a xà'a Jesucristo.

13 Ta saá ni, ndó'ó xínj vạ'a ndó ndí n̄vi na kisa ndivi chiño ve'e ño'o ká'no ña nákaa ñoo Jerusalén, nayó'o náki'in na ñii xiiña án ñii ko'ndo n̄o ñii ñii ñava'a ña sóko n̄vi nda'a Ndios, ta saá xí'in ñayó'o náki'in na ña xínj ñó'ó kutaku na. Ta nasutj na kisa ndivi chiño n̄o n̄ama yij ve'e ño'o ká'no yó'o, n̄o sóko n̄vi kitj án inka ñava'a n̄o Ndios, nasutj yó'o kómí na ndayí kuxu na ñii xiiña án ñii ko'ndo n̄o ñii ñii ña sóko n̄vi n̄o Ndios.

14 Ta ñii k̄i'va saá Jesucristo x̄a'nda chiño ra ndí ndi' i n̄vi na ndiso chiño xí'in ña ká'an ndoso na to'on vạ'a x̄a'a ra, nayó'o kómí na ndayí kutaku na xí'in ña náki'in na nda'a n̄vi na kándixa to'on yó'o.

15 Ta yj'j, nda ñii k̄ivj ɔn vása ní-taxij ña cha'vi n̄vi yj'j x̄a'a chiño Jesucristo ña kisa ndivi j n̄o na. Ni ɔn s̄ivj x̄a'a ña kóni j ña cha'vi ndó yj'j kúu ña ndát'o'ɔnj to'on yó'o xí'in ndó. jTa vạ'a k̄a ná k̄ivj j n̄o ña naki'in j s̄j'un ña cha'vi n̄vi yj'j! Saá chi ndixa kúsij ní in j ndí nda ñii n̄vi ɔn vása chá'vi na yj'j x̄a'a chiño Jesucristo ña kisa ndivi j n̄o na.

16 Ta saá ni, tá ká'an ndoso j to'on vạ'a x̄a'a Jesucristo n̄o n̄vi, ta ɔn kuchiño kasa ká'no xí'in m̄ij j x̄a'a ña kisa ndivi j chiño yó'o. Saá chi ñii chiño ña xa n̄jta'nda n̄o j kasa ndivi j kúu ñayó'o. Ta saá, jndá'ví ní yj'j, tá ɔn vása k̄a'an ndoso j to'on vạ'a x̄a'a Jesucristo n̄o n̄vi!

17 Tá ndasaá kuiti x̄a'a ña kúsij in j kúu ña ká'an ndoso j to'on vạ'a x̄a'a Jesucristo, ní kúu, ta vạ'a cha'vi n̄vi yj'j x̄a'a chiño ña kisa ndivi j. Ta nda lo'o ɔn s̄ivj saá, chi m̄ij Ndios kúu t̄a t̄a s̄akuiso chiño yj'j ña k̄a'an ndoso j to'on vạ'a x̄a'a Jesucristo, ta saá ɔn k̄ivj sandakoo j kisa ndivi j chiño yó'o.

18 Ta saá, jyu kúu ñava'a naki'in j x̄a'a chiño Ndios ña kisa ndivi j? Ñava'a náki'in j kúu ndasaá kuiti ñasij ña chútú in j x̄a'a ña ká'an ndoso s̄ij j to'on vạ'a x̄a'a Jesucristo n̄o n̄vi. Vará kómí j ndayí naki'in j ya'vi x̄a'a chiño yó'o, ta ɔn vása x̄in j naki'in j ña.

19 Vará kúu j ñii t̄a t̄a kómí ndayí nak̄axin j chiño m̄ij chi ɔn s̄ivj t̄aesclavo kúu j, ta k̄isa ñ̄no xí'in m̄ij ña nduu j ndatán yóo t̄aesclavo t̄a kisa chiño n̄o ndi' i n̄vi. Saá ké'é j ña chindeé j ví'í ní k̄a n̄vi x̄a'a ña kandixa na Jesucristo.

20 Ta x̄a'a ñayó'o, k̄ivj táku j xí'in n̄vi ñaño j najudío, ta táku j ndatán táku nayó'o x̄a'a ña chindeé j na ña kandixa na Jesucristo. Najudío kúu n̄vi na táku t̄ixin ndayí Ndios ña n̄jtaa t̄aMoisés x̄ina'á, ta saá k̄ivj táku j xí'in najudío yó'o, ñii k̄i'va ndatán kisa ndivi na ndayí yó'o, saá kisa ndivi j ña. Vará ndayí yó'o ɔn s̄ivj k̄a ña xá'nda chiño n̄o yj'j kúu ña, ta saá ni, ñii káchí kisa ndivi j ña xí'in najudío, chi kóni j chindeé j ñaño j yó'o x̄a'a ña kandixa na Jesucristo.

21 Ta n̄vi na ɔn vása kúu najudío ɔn vása táku na t̄ixin ndayí Ndios ña n̄jtaa t̄aMoisés x̄ina'á, ta saá k̄ivj táku j xí'in n̄vi yó'o, ta ndatán táku ñii t̄a t̄a ɔn s̄ivj t̄ajudío kúu, saá táku j xí'in n̄vi yó'o. Saá chi kóni j chindeé j nayó'o x̄a'a ña kandixa na Jesucristo. Ta saá ni, t̄anda vitin ɔn vása s̄andakoo j ña kisa ndivi j ña xá'nda chiño Ndios, chi ndayí Jesucristo kúu ña xá'nda chiño n̄o j.

22 Tá táku j xí'in n̄vi na s̄akán lo'o kuiti kúnda in j x̄a'a yich j Jesucristo, ta kisa ñ̄no xí'in m̄ij j ña nduu j ndatán yóo n̄vi yó'o, ña chindeé j na x̄a'a ña vạ'a k̄a kundikɔn na yich j Jesucristo. Ta saá k̄ivj táku j xí'in ñii ñii n̄vi, chíkaa j nde j ña nduu j ndatán yóo n̄vi yó'o. Saá chi nda n̄o xa nde j, kóni j ña chindeé j n̄vi x̄a'a ña sava nayó'o kandixa na Jesucristo ta saá sak̄aku ra na.

²³ Ta saá ndíkɔn j kása ndivi j chiño yó'o xá'a ña kujatá ní'nó tɔ'on va'a xá'a Jesucristo. Ta saá yj'í xí'in n̄vi na kándixa tɔ'on yó'o ta ndíkɔn na yichj Jesucristo, ndi'i m̄ji ndj náki'in ndj ñava'a nda'a Ndios.

²⁴ Xa xínj ndó ndí n̄vi na ku'a'an kono nɔɔ xíno n̄vi na ké'é tá'an, nayó'o chíkaa ní na ndee xá'a ña kundedé na nɔɔ ndi'i n̄vi na xíno xí'in na. Vará ndi'i n̄vi yó'o kúu n̄vi na xíno, ta ñii laá n̄vi yó'o kundedé nɔɔ ndi'i inka na, ta n̄vi kundedé yó'o naki'in ñava'a. Ta ndátán yóo n̄vi na xíno yó'o, saá yóo m̄ji yó n̄vi na ndíkɔn yichj Jesucristo. Ta xínj ñó'ó chíkaa ní yó ndee xá'a ña kundedé yó ta naki'in yó ñava'a nda'a Ndios.

²⁵ Ndi'i n̄vi na chíkaa ini ña kundedé na nɔɔ ña xíno na ké'é tá'an na xá'a ña naki'in na ñava'a, n̄vi yó'o chíkaa ní na ndee ña vivii ndáa ndi'i xí'in m̄ji na, ta násita xí'in m̄ji na nɔɔ ndi'i ña kivi satakué'ɛ yj'í koñu na. Ta saá ni, ñava'a náki'in n̄vi na xíno tá kundedé na nɔɔ natá'an na, ñava'a yó'o ñii kivi ndi'i xá'a ña. Ta m̄ji yó, n̄vi na kándixa Jesucristo, va'a ná chíkaa ní yó ndee xá'a ña naki'in yó ñava'a ní ka, ta ñava'a ní ka yó'o ña taxi Ndios nda'a yó ndá ñii kivi ɔn ndi'i xá'a ña.

²⁶ Ta yj'í, ɔn vása xíno j ndátán xíno ñii tɔa takuáá nduchj nɔɔ, tɔa kúu tɔa tɔa ɔn vása xínj míkia xaa ra. Ni ɔn vása ké'é j ndátán ké'é tɔa tɔa kóon yj'í nɔɔ tɔachj kuiti, chi ndá lo'o ɔn vása ndáya'ví táná ké'é j saá.

²⁷ Ta ndá víka, násita xí'in m̄ji j, ta xá'nda chiño j nɔɔ yj'í koñu j ña sakuá'á ña kasa ndivi ña ña kóni j. Saá chíkaa j ndee xí'in m̄ji j, koɔ ɔn tɔnda j naki'in j ñava'a nda'a Ndios ñoyivi n̄no, vará yj'í kúu tɔa tɔa njka'an ndoso tɔ'on va'a xá'a Jesucristo nɔɔ ku'a'á ní n̄vi.

10

Xí'in tɔ'on yó'o tɔaPablo ndátɔ'on ra xí'in n̄vi na kándixa Jesucristo ña ɔn ké'é na ndátán ké'é n̄vi naIsrael xina'á

¹ Nañani yó xí'in náki'va yó, ɔn xj'in j ña nandoso ndó xá'a ña n̄ndo'o naxj sikuá yó naIsrael kujya xina'á. Ndi'i nayó'o ku'a'an na nɔɔ yóo yuky yichj, ta xíka xá'á na ku'a'an na t̄xin vj'ko ña ní'i yichj na; ta kivi njxaa na yu'u takuií m̄ni, ta Ndios ñakuiná ra takuií m̄ni yó'o, ta n̄t̄vi ñó'ɔ yichj nɔɔ njya'a na ku'a'an xá'á na.

² Ta xí'in ñayó'o, ndátán yóo ña chíchi naIsrael xí'in vj'ko ta xí'in takuií, ta ndu na n̄vi na ndíkɔn tɔMoisés, saá njxyo ña.

³ Ta ndi'i naxj sikuá yó yó'o ñii káchí xj'i na ñii nɔɔ ñava'a ña taxi Ndios nda'a na.

⁴ Ta ndi'i naxj sikuá yó yó'o ñii káchí xj'i na ñii nɔɔ takuií tá taxi Ndios nda'a na. Ta takuií yó'o kee rá kándíka yuú ká'no ña ku'a'an xí'in na, ta yuú ká'no yó'o ká'an ña xá'a Jesucristo, tɔa tɔa njxyo xí'in na kivi njxika na yuky yichj.

⁵ Vará Ndios ké'é ra ku'a'á ní ñava'a ná'no xí'in naIsrael yó'o kivi njxika na yuky yichj, ta ɔn vása ní-kusij ini ra xjini ra ña ɔn vá'a ké'é ku'a'á ní n̄vi yó'o. Ta saá Ndios taxi ra ña njxi'j na, ta njxjta ní'nó yj'í koñu na nɔɔ ñó'ɔ yuky yichj.

⁶ Ña n̄ndo'o naIsrael yó'o kujya xina'á, kúu ña sáná'a m̄ji yó xá'a ña ɔn kutoo ní yó ké'é yó ña ɔn vá'a, ndátán yóo ña njkutoo ní nayó'o ké'é na.

⁷ Ta ña n̄ndo'o nayó'o sáná'a ña m̄ji yó xá'a ña ɔn kasa ká'no yó ñaidolo án inka ndios vatá, ndátán yóo ña ké'é ku'a'á ní naxj sikuá yó xina'á. Chi nayó'o sákana na vj'ko xá'a ña kása ká'no na ndios vatá, ta tɔ'on Ndios ña

nĩtaa na xĩna'á ká'an ña xa'á ña ke'é na viko yó'o, káchí ña saá: "Nĩvi yó'o xixi ní na, ta xĩ'í ní na, ta saá ñakuuta na, ta kini sasiki na xa'á ña kisa ká'no na ndios vatá", káchí to'on Ndios xa'á naxĩ sikuá yó nalsrael.

8 Ta mji yó, on vá'a kĩ'vi yó kuachi ndatán ke'é ku'á ní nayó'o, chi kivi saá nataa niki'vi na kuachi xĩ'in naña'á ná on sivi nási'í na kúu, ta naña'á niki'vi ná kuachi xĩ'in nataa na on sivi yĩ ná kúu. Ta xa'á ña on vá'a ke'é nayó'o, oko unj mil nivi yó'o nixi'j, ta ñii laá kivi xikuu ña nixi'j ndi' o.

9 Ta saá on vá'a koto ndoso yó Jesucristo án ndixa saxo'vi ra mji yó xa'á ña on vá'a ke'é yó. Saá chi ku'á ní naxĩ sikuá yó xito ndoso na Ndios xĩna'á, ta nixi'j ku'á ní na ke'é saá, chi tikojo xati xaxi rí na ta nixi'j na.

10 Ta on ka'an kuáchí yó xĩ'in Ndios, ndatán kujya xĩna'á ku'á ní naxĩ sikuá yó nika'an kuáchí na, nika'an na ndi on vá'a ke'é Ndios xĩ'in na. Ta saá ñii ñaángel ña kúu ña xá'ni nivi, kixaa ña, ta xa'ni ña nivi yó'o na nika'an kuáchí xĩ'in Ndios.

11 Nojo to'on Ndios ña nĩtaa na xĩna'á ká'an ña xa'á ña on vá'a ke'é naxĩ sikuá yó yó'o, chi saá ndato'on ña xĩ'in mji yó, nivi na táku vitin, ña on ke'é yó ndatán ke'é naxĩ sikuá yó xĩna'á. Saá chi kivi vitin vaxi kuyatin kivi sondí'í ñoyívi.

12 Ta saá, tá ndó'o kúu nivi na xáni sijn ndi kútu ní yíta ndó yichi Jesucristo, ta xini ñó'o kundaa xĩ'in mji ndó kotjo ñii kama nakava ndó ke'é ndó ña on vá'a.

13 Ta ñii ñii ña chinda'á ndó ke'é ndó ña on vá'a, on sivi ñii ña xaá kúu ñayó'o, chi ñii kiva saá xa chinda'á ña ku'á ní nivi xĩna'á ke'é na ña on vá'a. Ta Ndios kúu ta tandaa, ta ndixa chindee ra mji ndó. Tá vaxi ña chinda'á ndó'o ke'é ndó ña on vá'a, tá mii saá Ndios taxi ra ndee nda'á ndó, ta saná'a ra ndó'o ndasaá kundedé ndó nojo ñayó'o.

14 Nañani yó xĩ'in náki'va yó, ndó'o kúu nivi na kí'vi ní ini j xini j. Ta saá ndato'on j xĩ'in ndó ndi nda lo'o on kasa ká'no ndó ñaidolo án ñaimagen án ndi'í saá inká ndios vatá.

15 Ndó'o kúu nivi na ndíchi sijn, ñakán kúchiño ndó kundaa ini ndó án ñandaa án on sivi ñandaa kúu to'on yó'o ña ká'an j xĩ'in ndó vitin.

16 Ta mji yó, nivi na kándixa Jesucristo, kivi nákutá'an yó ta xĩ'i yó vino ta xixi yó sija va'a xa'á ña náka'an yó ndi Jesucristo nixi'j ra xa'á kuachi yó, ta saá tĩn yó copa vino ta táxi yó ña táxa'vi ña'á nda'á Ndios xa'á nduta xĩ'i yó. Ta ndixa ña ke'é yó saá kúu ña sáná'a ndi ñii yóo yó xĩ'in Jesucristo, ta ta nixita nji nda'á tón cruz. Ta ñii kiva saá, tá xixi yó sija va'a ña tá'vi yó, ta ndixa ña ke'é yó saá kúu ña sáná'a ndi ñii yóo yó xĩ'in Jesucristo, ta ta nita'nda koñu nda'á tón cruz.

17 Vará mji yó nivi na kándixa Jesucristo ku'á ní kúu yó, ta ñii laá sija va'a kúu ña xixi ndi'í yó. Nayó'o sáná'a ndi ndi'í mji yó ñii laá yiki koñu Jesucristo kúu yó.

18 Va'a kani sijn ndó xa'á naño Israel. Nayó'o xixixi na ñii xiiña koñu ña nisojo na nojo Ndios nojo namá yji. Ta ndixa ña xixi na koñu yó'o sáná'a ña ndi ñii yóo na xĩ'in Ndios ta ta ñaki'in ña nisojo na, ta ñii yóo na xĩ'in natá'an na na xixi xĩ'in na koñu ña nisojo na nojo Ndios.

19 Ta saá, çyukia kóni j kachí j xĩ'in to'on yó'o? On vása xijn j kachí j ndi nda ñii ñaidolo kúu ña ndáya'ví. Ni on vása xijn j kachí j ndi nda ñii ña sóko nivi nojo ñaidolo kúu ña ndáya'ví.

²⁰ Ta saá ni, kóni j ña kundaḡ ini ndó ndí ña sóko n̄vi n̄o ñaídolo, ta ñayó'o, ɔn s̄ivi ña sóko na n̄o Ndios kúu ña. Ta ña sóko n̄vi n̄o ñaídolo, ndátan yóo ña sóko na n̄o ñaním̄a ndiv̄a'a xa'ḡ ña ñii koo na xí'in ním̄a yó'o, saá yóo ña. Ta nd̄a lo'o ɔn x̄ijn̄ j ña ñii koo ndó xí'in ñaním̄a ndiv̄a'a.

²¹ Ta saá tá xí'i ndó vino xa'ḡ ña ñii koo ndó xí'in Jesucristo, tá mií saá tuku ɔn vá'a ko'o ndó vino xa'ḡ ña ñii koo ndó xí'in ñaním̄a ndiv̄a'a. Ta ñii k̄i'va saá, tá x̄ixi ndó n̄o mesa Jesucristo, ta saá tuku ɔn vá'a kuxu ndó n̄o mesa ñaním̄a ndiv̄a'a.

²² ɔn vá'a ke'é yó saá, k̄oḡo sasaḡ yó ini Jesucristo. ¿Án ndá xáni s̄inj̄ yó kúu yó n̄vi na ndeé k̄a n̄o ra? Ó'on, nd̄a lo'o ɔn s̄ivi saá.

Tɔ'on yó'o ká'qn ndí ndi'i saá ña kisa ndivi yó x̄inj̄ ñó'ó kuu ña xa'ḡ ña kanóo síkón ñatɔ'ó Ndios

²³ Ta sava ndó'ó káchí ndó saá: “M̄ji yó n̄vi na kándixa Jesucristo táku ndík̄a yó. Ta xa'ḡ ñayó'o kómí yó ndayí kasa ndivi yó ndi'i ña kóni yó”, saá káchí ndó. Ta x̄inj̄ ñó'ó kundaḡ ini ndó ndí ndi'i ña kúchiño yó ke'é yó ɔn s̄ivi xa'ḡ ñav̄a'a m̄ji yó kúu ña. Ndixa táku ndík̄a yó yich̄i Jesucristo, ta saá ni, ndi'i ña kúchiño yó ke'é yó ɔn s̄ivi ña taxi chindeé tá'an yó ña v̄a'a k̄a kua'no yó yich̄i Jesucristo kúu ndi'i ña.

²⁴ Ta ñii ñii m̄ji yó, ɔn vása v̄a'a kuiti kundí'i ini yó ndukú yó ndasaá v̄a'a koo m̄ji yó, ta x̄inj̄ ñó'ó si'na kundí'i ini yó ndukú yó ña v̄a'a koo ink̄a n̄vi.

²⁵ Ta saá v̄a'a kuxu ndó ndi'i saá n̄o koñu ña síko n̄vi ñoyá'vi, ta ɔn kundí'i ini ndó án v̄a'a kuxu ndó ña, án ɔn vá'a kuxu ndó ña.

²⁶ Saá chi Ndios kúu t̄a t̄a k̄isa v̄a'a ndi'i ña yóo ñoyívi yó'o, ta ndi'i ña yóo k̄v̄a'a, kuenda m̄ji Ndios kúu ña.

²⁷ Ta saá tá n̄vi na ɔn vása kándixa Jesucristo kána na ndó'ó kuxu ndó xí'in na, ta v̄a'a kuxu ndó nd̄a ndá ña taxi na kuxu ndó. Tá taxi na koñu kuxu ndó, ta ɔn nd̄ak̄a tɔ'on ndó mí kee koñu yó'o.

²⁸ Ta saá ni, tá n̄vi yó'o ká'an na xí'in ndó, káchí na saá: “Koñu yó'o kúu ña n̄sok̄o n̄vi n̄o ñaídolo”, káchí na xí'in ndó, ta saá ɔn kuxu ndó koñu yó'o, chí ɔn vá'a ke'é ndó ña xáni s̄inj̄ n̄vi yó'o kúu ña ɔn vá'a.

²⁹ Saá chi n̄vi yó'o, vará k̄ana na ndó'ó ña kuxu ndó koñu xí'in na, m̄ji na xáni s̄inj̄ na ndí ña ɔn vá'a n̄o Ndios kúu ña kuxu ndó koñu ña n̄sok̄o n̄vi n̄o ñaídolo.

Ta saá ni, sava ndó'ó nd̄ak̄a tɔ'on ndó ȳi'j̄, kachí ndó saá: “Tá ndixa kúu yó n̄vi na táku ndík̄a yich̄i Jesucristo, ta, ¿nd̄achun taxi yó ndayí nda'ḡ ink̄a n̄vi ña ka'nda chiño na n̄o yó án v̄a'a kuxu yó án ɔn vá'a kuxu yó koñu ña n̄sok̄o n̄vi n̄o ñaídolo?”

³⁰ Tá taxi yó ña táxa'vi ña'á nda'ḡ Ndios xa'ḡ ña ña kuxu yó, ta saá ¿án yóo k̄a ndayí kómí ink̄a n̄vi ña kandiv̄a'a na xí'in yó xa'ḡ ña x̄ixi yó?”, saá kachí ndó nd̄ak̄a tɔ'on ndó ȳi'j̄.

³¹ Ta ȳi'j̄ ndakuijn̄ j̄ k̄a'an̄ j̄ xí'in ndó ndí ña x̄inj̄ ñó'ó ní k̄a ke'é yó kúu ñayó'o: tá xí'i yó án x̄ixi yó án nd̄a yu kúu ink̄a ña ké'é yó, ta x̄inj̄ ñó'ó kasa ndivi yó ndi'i ñayó'o xa'ḡ ña kanóo síkón ní ñatɔ'ó Ndios.

³² Ta ɔn vá'a koo yó ndátan yóo ȳȳ ña káchí'i xa'ḡ n̄vi ta náka na, án n̄vi najudío, án n̄vi na ɔn s̄ivi najudío, án n̄vi na kándixa Jesucristo kúu nayó'o.

³³ Ñayó'o kúu ña ké'é j̄, chí chíkaḡ ní j̄ ndeḡ xa'ḡ ña ke'é j̄ ña sakusij̄ ini ndi'i n̄vi. Saá chí ɔn vása kuiti ndí'i ini j̄ ndukú j̄ ña chindeé xí'in m̄ji j̄,

ta yi'j ndixa si'na ndi'i ini j ndukú j ña chindee j ku'a q ní inká nivi xa'q ña kandixa na Jesucristo ta saá sakaku ra na.

11

¹ Ta ndó'ó, va'a ná kundikōn ndó yichij, ndatán yi'j va'a ndikōn j yichij Jesucristo.

To'on yó'o ká'an ndí kivi ña nákutá'an yó ña kisa ká'no yó Ndios, ta xí'in ñatq'ó ní, xínj ñó'ó ke'é yó saá

² Nañani yó xí'in náki'va yó, vitin kisa ká'no j ndó'ó, chi ndi'i saá kivi náká'an ndó xa'q j, ta ɔn vása ní-sandakoo ndó kisa ndivi ndó tq'on ña xa saná'a j ndó'ó xa'q yichij Jesucristo.

³ Ta vitin va'a ná kundaa ini ndó tq'on yó'o: Ndatán yóo sijnj nivi xí'in yiki koñu na, saá yóo Jesucristo xí'in ñii ñii mji yó, nataa na kándixa ra. Ta ñii ñii taa, ndatán yóo sijnj ñásí'í ra, saá yóo ra xí'in ñá. Ta Ndios, ndatán yóo sijnj Jesucristo saá yóo ra.

⁴ Ta kivi ká'an taa xí'in Ndios, án ká'an ndoso ra noo nivi tq'on ña kaku noo Nima Ndios, tá mií saá, ɔn vá'a koo ña kundasj sijnj ra. Saá chi tá yóo ña ndásj sijnj ra, ta ñayó'o saná'a ña ndí ɔn vása kisa tq'ó ra sijnj ra.

⁵ Ta kivi ká'an ña'a xí'in Ndios, án ká'an ndoso ñá noo nivi tq'on ña kaku noo Nima Ndios, tá mií saá, tá ɔn vása yóo ña ndásj sijnj ñá, ta ñayó'o saná'a ña ndí ɔn vása kisa tq'ó ñá sijnj ñá. Saá chi ñii kiva ndatán kuka'an noo ñá xí'in ña xatá yalá ñá yisj sijnj ñá, saá yóo ña.

⁶ Ta saá, tá ɔn vása yóo ña ndásj sijnj ña'a kivi ká'an ñá xí'in Ndios, án kivi ká'an ndoso ñá noo nivi tq'on ña kaku noo Nima Ndios, ta, jva'a ka ná ka'nda ndi'i ñá yisj sijnj ñá! Ta saá ni, ña ñita'nda yisj sijnj ña'a, án ña ñixatá yalá ñá yisj sijnj ñá, kúu ña táxi kuka'an noo ñá. Ta saá va'a ná koo ña kundasj sijnj ñá.

⁷ Ta kivi ká'an taa xí'in Ndios, án ká'an ndoso ra tq'on ña kaku noo Nima Ndios, ta ɔn vá'a koo ña kundasj sijnj ra. Saá chi, Ndios kisa va'a ra taa tanqó, ta ndi'i nataa saná'a na ndasaá yóo Ndios, chi saná'a na sava ñalivi ká'no ña kúu mji Ndios. Ta Ndios xijnj ñó'ó ra yiki kándiká tanqó xa'q ña kisa va'a ra ña'a ñanqó. Ta saá ndi'i náña'a saná'a ná sava ñalivi ká'no ña kúu mji taa.

⁸ Saá chi taa tanqó ñoyivi yó'o ɔn vása ní-kixi ra tixin yiki koñu ñii ña'a. Ta ña'a ñanqó ñoyivi yó'o kuv'a ñá xí'in yiki koñu taa tanqó.

⁹ Ta ɔn sivi xa'q ña'a kúu ña kisa va'a Ndios taa, ta xa'q taa kúu ña kisa va'a Ndios ña'a.

¹⁰ Ta xa'q ña ke'é Ndios saá, ta xa'q ña yóo naángel xito na, va'a ná koo ña kundasj sijnj náña'a xa'q ña saná'a ndí náña'a yó'o kómí ná ndayí ña ka'an ná xí'in Ndios ta ka'an ndoso ná noo nivi tq'on ña kaku noo Nima Ndios.

¹¹ Ta saá ni, nataa ta náña'a, na kándixa Jesucristo, xínj ñó'ó tá'an nayó'o. Saá chi tá ɔn koq ña'a ní-kuva'a, ta ɔn kivi koo taa, níkúu. Ta tá ɔn koq taa ní-kuva'a, ta ɔn kivi koo ña'a, níkúu.

¹² Vará Ndios kisa va'a ra ña'a ñanqó ñoyivi yó'o xí'in yiki kándiká taa tanqó ñoyivi yó'o, ta saá taa tqovj xí'in ndi'i inká nataa kaku na tixin ña'a. Ta saá ni, ndi'i nataa xí'in ndi'i náña'a xí'in ndi'i ña yóo ñoyivi yó'o kúu ña kisa va'a Ndios.

¹³ Ta mji ndó, ¿yukía xáni sijnj ndó? ¿Yu kuu ña va'a ke'é ña'a kivi ká'an ñá xí'in Ndios noo nákutá'an nivi xa'q ña kisa ká'no na Ndios? Tá ɔn vása

yóo ña ndási sɪnjɪ ña'a, ¿án xáni sɪnjɪ ndó ndí ñava'a kuu ña ká'an ña xí'in Ndios saá?

¹⁴ Ta, ¿án ɔn ndixa yóo ña nákaa ini mɪjɪ yó ña táxi kani sɪnjɪ yó ndí ña sákuka'an nɔɔ tɔa kúu ña nánɪ ní yisɪ sɪnjɪ ra?

¹⁵ Ta, ¿án ɔn ndixa yóo ña nákaa ini mɪjɪ yó ña táxi kani sɪnjɪ yó ndí ña nánɪ yisɪ sɪnjɪ ña'a kúu ñii ñava'a livi ña táxi ñato'ó ná? Saá chi Ndios san'i ra yisɪ sɪnjɪ ña'a xɔ'a ña nakasi ña sɪnjɪ ñá.

¹⁶ Ta saá ni, tá yóo sava ndó'ó na ɔn vása yóo yu'u xí'in tɔ'on yó'o, ta saá yɪ'jɪ ndákuiɪnjɪ yu'u ndó, káchɪjɪ saá, ndí ndi'i ñoo nɔɔ xá'anɪ, nɔɔ nákutá'an nɪvi na kándixa Jesucristo ña kisa ká'no na Ndios, ta ndi'i náña'a xí'in nataa, ké'é na xí'in sɪnjɪ na ñii kɪ'va ndatán yóo ña sákán ndatɔ'on jɪ xí'in ndó'ó.

Tɔ'on yó'o ká'an ña xɔ'a ña ɔn vá'a ké'é nɪvi na kándixa Jesucristo kɪvi nákutá'an na

¹⁷ Ta vitin xɔ'a sava ña ké'é ndó'ó, ɔn vása kúchiño j kasa ká'no j ndó'ó. Saá chi kɪvi nákutá'an ndó xɔ'a ña kisa ká'no ndó Ndios, ta sava ña ké'é ndó ɔn vása chindee ña ndó'ó ña vɔ'a kɔ kua'no ndó yichɪ Jesucristo. Ta nda víka, sava ña ké'é ndó yó'o kúu ña sátakué'e ini xí'in tá'an ndó.

¹⁸ Saá chi xa xɪnjɪ sɔ'o j ndí kɪvi nákutá'an ndó xɔ'a ña kisa ká'no ndó Ndios, ta náta'vɪ tá'an ndó, ta náa ndó xí'in tá'an ndó. Ta xáni sɪnjɪ j ndi sava tɔ'on yó'o ña ká'an kuáchɪ nɪvi xɔ'a ndó kúu tɔ'on ndixa.

¹⁹ ¿Án xáni sɪnjɪ ndó ndí ñava'a kúu ña nata'vɪ tá'an ndó? ¿Án xáni sɪnjɪ ndó ndí xɪnjɪ ñó'ó koo kuɔ'a tɪ'vi ndó, chi xí'in ñayó'o saná'a káxin ndó nɔɔ nɪvi ndá tɪ'vi ndó'ó kúu ña kúsɪjɪ ini Ndios xɪni ra? ¿On sɪvɪ saá!

²⁰ Saá chi xɔ'a ña ɔn vása ñii yóo ndó xí'in natá'an ndó, saná'a ndó ndi ɔn sɪvɪ xí'in ña ndino'o ini ndó kúu ña xɪxi ndó sɪta vɔ'a ta xí'i ndó vino xɔ'a ña náká'an ndó ndí Jesucristo nɪxi'jɪ ra xɔ'a kuachɪ ndó.

²¹ Saá chi kɪvi nákutá'an ndó, ta sava ndó'ó kama ní kixá'a ndó xɪxi ndó ndi'i ña ndiso ndó, ta ɔn vása ndáti ndó xɔ'a ña nata'vɪ ndó ña ndiso ndó ña kúchiño kuxu inkɔ nɪvi na kándixa Jesucristo na nákutá'an xí'in ndó. Ta saá, sava ndó'ó ndee ní xɪxi ndó ta kuɔ'a ní xí'i ndó tɔnda xɪini ndó, vará sava nañani yó xí'in náki'vɔ yó, lo'o ní ñaxɪni ndiso na, ta kíndɔo na xí'in ña xɪ'jɪ kɔ na sɔko.

²² ¿On vá'a ké'é ndó saá! ¿Án ɔn ndixa yóo ve'e mɪjɪ ndó nɔɔ kúchiño kíndɔo ndó kuxu ndó ta ko'o ndó? Saá chi xí'in ña ɔn vása vɔ'a ké'é ndó vitin, chikaɔ nɪnɔ ndó ñato'ó nɪvi na kándixa Jesucristo, ta sákuka'an ndó nɔɔ nañani yó xí'in náki'vɔ yó na ɔn vása kómɪ ña kuxu na. ¿Ndá tɔ'on kɔ kúu ña kivi kɔ'an j xí'in ndó'ó, nɪvi na ké'é ña ɔn vá'a yó'o saá? ¿Án vɔ'a kasa ká'no j ndó'ó xɔ'a ñayó'o? Ó'on, ɔn vása kúchiño ke'é j saá.

Tɔ'on yó'o ká'an ndasaá vɔ'a ná ké'é nɪvi kɪvi xɪxi na sɪta vɔ'a ta xí'i na vino xɔ'a ña náká'an na ña nɪxi'jɪ Jesucristo xɔ'a kuachɪ na (Mt. 26:26-29; Mr. 14:22-25; Lc. 22:14-20)

²³ Tɔ'on ña náki'inɪ nda'a taJesús, Tɔa taKá'no nɔɔ yó, kúu ña xa ndatɔ'on j xí'in ndó, káchɪjɪ saá: Si'na kɔ ña taJudás nɔtaxi ra taJesús nda'a nɪvi na sáa ini xɪni ña'á, ta mɪjɪ ñoo yó'o saá taJesús tɪin ra sɪta vɔ'a,

²⁴ ta táxi ra ña táxa'vi ña'á nda'a Ndios, ta tá'vɪ ra sɪta vɔ'a yó'o, ta nɪkɔ'an ra xí'in nataa naxɪka xí'in ra, káchɪ ra saá: "Naki'in ndó sɪta vɔ'a

yó'o, ta kuxu ndó ña. Sità va'a yó'o kúu yíkí koñu ña taxi xá'a ndó. Ñayó'o kuxu ndó xá'a ña naká'án ndó yi'i", káchí tajesús xí'in na.

²⁵ Tá ndi'i xixi na sita va'a yó'o, ta tajesús tjin ra copa ña ñó'o nduta vino, ta njka'an ra, káchí ra saá: "Nduta vino yó'o kúu nji, ta xí'in nduta yó'o Ndios chindú'u ra ñaxáá kíndoo ra xí'in nivi. Ta ndi'i saá yichí ña ko'o ndó nduta vino yó'o, ke'é ndó saá xá'a ña naká'án ndó yi'i", káchí tajesús xí'in na.

²⁶ Ñakán kía ndi'i saá yichí ña xixi yó sita va'a ta xí'i yó vino, ta ña ké'é yó saá kúu ña ká'an ndoso yó ndí nixi'i Jesucristo xá'a kuachi yó. Ta ke'é yó saá tãda kivi ndikó Jesucristo ñoyívi yó'o.

*Tq'on yó'o ká'an ña ndí xí'in ñatq'ó
ta xí'in ña ndino'o ini yó xini ñó'ó kuxu yó sita va'a
ta ko'o yó vino ña naká'án yó Jesucristo*

²⁷ Ñakán kía nda yu kúu nivi na xixi sita va'a ta xí'i na vino xá'a ña naká'án na Jesucristo, tá on sivi xí'in ña ndino'o tq'ó ini na ké'é na saá, ta nivi yó'o nákuiso na kuachi. Saá chi xí'in ña on vása kisa tq'ó na ña nixi'i Jesucristo nda'a tón cruz, nayó'o chíkaa nino na yíkí koñu ra ta chíkaa nino na nji ra.

²⁸ Ta saá tá kivi nákutá'an yó xá'a ña kuxu yó sita va'a ta xá'a ña ko'o yó vino xá'a ña naká'án yó ndí Jesucristo nixi'i ra xá'a kuachi yó, ta ñii ñii mji yó xini ñó'ó koto ndoso xí'in mji yó án ndixa yoo va'a yó xí'in Ndios.

²⁹ Saá chi nda yu kúu nivi na xixi sita va'a ta xí'i na vino, tá on vása nákon na ndí ñayó'o ká'an ña xá'a yíkí koñu Jesucristo, ta nivi yó'o naki'in na ña xo'vi na xá'a ña ké'é na saá.

³⁰ Ñakán kía yoo kuá'a ní ndó'ó na xa ndeé ní ndó'ó xí'in kue'e, án vitá ní kóni ndó, tãda sava natá'an ndó xa nixi'i na.

³¹ Ta saá ni, tá xí'in ña ndino'o ini yó koto ndoso xí'in mji yó án ndixa yoo va'a yó xí'in Ndios, ta saá on koni ñó'ó Ndios saxo'vi ra mji yó.

³² Ta saá ni, tá kivi Ndios saxo'vi ra mji yó, ta kúu ña xá'a ña sakuá'á yó sandakoo yó ña on vá'a ta xá'a ña sakuá'á yó ke'é yó ñava'a, kotq'ó ñii kiva ndi'i xá'a yó xí'in nivi na ndikon yichí on vá'a ñoyívi yó'o.

³³ Ta saá, nañani yó xí'in náki'va yó, ñayó'o kúu ña ndatq'on'i xí'in ndó: Tá kivi nákutá'an ndó ta xixi ndó xá'a ña naká'án ndó Jesucristo, ta kundati tá'an ndó, ta saá ñii káchí kuxu ndó xí'in tá'an ndó.

³⁴ Tá yoo ndó'ó na xí'i ní sqko, ta on kúchiño ndó kundati ndó, ta va'a si'na kuxu lo'o ndó ve'e mji ndó. Ta saá tá nákutá'an ndó xá'a ña kuxu ndó xí'in natá'an ndó xá'a ña naká'án ndó Jesucristo, ta xí'in ñatq'ó ke'é ndó saá. Ta saá on nakuiso ndó kuachi xá'a ña Ndios saxo'vi ra ndó'ó. Ta inká ka tondini ña táku ndó, ndatq'on'i xí'in ndó xá'a ndi'i ñayó'o kivi xaá i koto i ndó'ó.

12

*Tq'on yó'o ká'an ña xá'a ndeé va'a
ña sáni'i Nima Ndios nivi na kãdixa Jesucristo*

¹ Nañani yó xí'in náki'va yó, kóni ña kundaa ini ndó xá'a ndeé va'a ña sáni'i Nima Ndios mji yó nivi na kãdixa Jesucristo.

² Xini ndó ndí kivi on ta'an kandixa ndó Jesucristo, ta ñandiva'a chy'u ña ndó'ó ña kisa tq'ó ndó kuá'a ní ñaidolo ña kúu ndios vatá, ña on vása kúchiño ka'an nda ñii tq'on.

³ Ta saá kóni j ña kundaḡ ini ndó ndí nda ñii n̄ivi na ká'an xí'in ndee Nímḡ Ndios ɔn kúchiño na ka'an na, kachí na saá: "jNá kuu Jesucristo taḡ ta ndíso chi'ña!" Ta n̄ivi na ɔn vása kómí Nímḡ Ndios, ta nda ñii nayó'o ɔn kúchiño na kachí na xí'in ña ndino'o ini na: "Jesucristo kúu Taḡ taKá'no n̄oɔ yí'j ta n̄oɔ ndi'i ña yóo", kachí na.

⁴ Ta kóni j ña kundaḡ ini ndó ndí yóo kuḡ'a ní n̄oɔ ndee va'a ña sání'i Nímḡ Ndios n̄ivi na kándixa Jesucristo, vará ndi'i ndee yó'o káku ña n̄oɔ ñii laá Nímḡ Ndios kuiti.

⁵ Vará yóo kuḡ'a ní n̄oɔ chiño kisa ndivi yó ña kisa chiño yó n̄oɔ Jesucristo, ta saá ni, ñii laá m̄ji Jesucristo, Taḡ taKá'no n̄oɔ yó, kúu taḡ ta kisa chiño yó n̄oɔ.

⁶ Ta yóo kuḡ'a ní n̄oɔ chiño ña ké'é Ndios xí'in yó, ta ñii laá Ndios kúu taḡ ta kisa ndivi chiño ra ini ñii ñii yó.

⁷ Ta nda'a ñii ñii m̄ji yó n̄ivi na kándixa Jesucristo, Nímḡ Ndios sání'i ña ndee va'a ta ndi'i ndee va'a yó'o kúu xa'a ña chindeé tá'an yó.

⁸ Ta Nímḡ Ndios sání'i ña nda'a sava yó ndee ña kúchiño yó ka'an yó to'on ndíchí ña káku n̄oɔ Nímḡ Ndios. Ta sání'i ña nda'a sava yó ndee ña kúchiño yó kónó kundaḡ ini yó ñandaḡ Ndios.

⁹ Ta sání'i ña nda'a sava yó ndee va'a ña ndáa ní ini yó Ndios. Ta sání'i ña nda'a sava yó ndee ña kúchiño yó sandúva'a yó n̄ivi na kómí ndi'i n̄oɔ ku'e'e.

¹⁰ Ta sání'i ña nda'a sava yó ndee ña ké'é yó ñava'a ná'no ña táxi naka'nda ní ini n̄ivi. Ta sání'i ña nda'a sava yó ndee ña ká'an ndoso yó to'on ña káku n̄oɔ Nímḡ Ndios. Ta sání'i ña nda'a sava yó ndee ña nákoní yó án ndixa to'on ña ká'an n̄ivi káku ña n̄oɔ Nímḡ Ndios, án káku ña n̄oɔ inkḡ nímḡ. Ta sání'i ña nda'a sava yó ndee ña kúchiño yó ka'an yó inkḡ n̄oɔ to'on ña ɔn vása ní-sakuá'a yó. Ta sání'i ña nda'a sava yó ndee ña nándaxin yó yu kúu ña kóni kachí inkḡ n̄oɔ to'on yó'o.

¹¹ Ta ñii laá Nímḡ Ndios kúu n̄oɔ káku ndi'i ndee va'a yó'o. Ta ñii k̄i'va ndatán yóo ña chíkaḡ ini m̄ji Nímḡ Ndios sání'i ña, saá yóo ndee va'a sání'i ña ñii ñii m̄ji yó, n̄ivi na kándixa Jesucristo.

¹² Yóo kuḡ'a ní xiiña kómí yíkí koñu ñii n̄ivi. Ta ndatán yóo kuḡ'a ní xiiña ña kómí yíkí koñu ñii n̄ivi, saá yóo m̄ji yó n̄ivi na kándixa Jesucristo. Vará kuḡ'a ní n̄ivi kúu yó, ta ndatán yóo ñii laá yíkí koñu Jesucristo, saá yóo yó xí'in ra.

¹³ Saá chi sava yó kúu najudío, ta sava yó ɔn s̄ivi najudío kúu, sava yó kúu naesclavo, ta sava yó ɔn s̄ivi naesclavo kúu, ta ndi'i m̄ji yó n̄ivi na kándixa Jesucristo ch̄ichi yó xí'in ñii laá Nímḡ Ndios, ta nduɔ yó ñii yíkí koñu Jesucristo kuiti, chí Ndios táxi ra ñii laá Nímḡ ra ña táku ña ini ñii ñii yó.

¹⁴ Ta ɔn s̄ivi ñii laá xiiña kómí yíkí koñu yó, ta kuḡ'a ní xiiña kómí ña.

¹⁵ Ta ñii xiiña yíkí koñu yó ña kúu xa'a yó, tá ñayó'o ná kachí ña saá: "Yí'j ɔn s̄ivi nda'a n̄ivi kúu j, ñakán ɔn vása kúu j ñii xiiña yíkí koñu n̄ivi", kachí xa'a yó, ta to'on ña ka'an xa'a yó saá, ɔn taxi ña ña sandakoo xa'a yó kúu ña ñii xiiña yíkí koñu yó.

¹⁶ Ta ñii k̄i'va saá, tá ña kúu so'o yó ná kachí ña saá: "ɔn s̄ivi nduchy n̄oɔ n̄ivi kúu j, ñakán ɔn vása kúu j ñii xiiña yíkí koñu n̄ivi", kachí so'o yó, ta to'on ña ka'an so'o yó saá, ɔn taxi ña ña sandakoo so'o yó kúu ña ñii xiiña yíkí koñu yó.

17 Saá chi tá ndi'i yíkí koñu yó kuu ña nina nduchü nõõ kuiti, níkúu, ta õn kuchiño konj so'õ yó. Tá ndi'i yíkí koñu yó kuu ña nina so'õ kuiti, níkúu, ta õn kuchiño ta'mi yó.

18 Ta Ndios chjñoo ra ndá mí koo ñii ñii xiiña yíkí koñu yó, ta ndátan yó ña chjkaa ini ra ña va'a koo ñii ñii xiiña, saá yoo ña.

19 Chi tá ndi'i yíkí koñu yó ní xikuu ña ñii laá nõõ xiiña kuiti, níkúu, ta saá õn sjíi ndino'õ yíkí koñu njíi kuu ña.

20 Xí'in to'on yó'õ kúndaá ini yó ndí vará yoo kuá'a ní xiiña kómí yíkí koñu yó, ta ñii laá kúu yíkí koñu yó.

21 Ta saá nduchü nõõ yó õn vása kúchiño ka'an ña xí'in nda'a yó, kachí ña saá: "Õn vása xínj ñó'õj yó'õ, nda'a", kachí ña. Ni sjínj yó õn vása kúchiño ka'an ña xí'in xa'a yó, kachí ña saá: "Õn vása xínj ñó'õj yó'õ, xa'a", kachí ña.

22 Ndá víka, yoo sava xiiña yíkí koñu yó ña xáni sjínj yó kúu ña vitá ní, ta saá ní, ña xínj ñó'õ ní ka nõõ yó kúu ña.

23 Ta yoo sava xiiña yíkí koñu yó ña xáni sjínj yó ndí lo'õ ní ñato'õ ndiso ña, ta saá ní, vivíi ní sákundixin yó xiiña yó'õ. Ta xiiña yíkí koñu yó ña kúu ña õn vá'a koto njíi, táxi yó ñato'õ ní nda'a ñayó'õ, chi vivíi nákasí yó ña xí'in tikoto.

24 Ta inká xiiña yíkí koñu yó ña kúu ña táxi yó koto njíi, ta õn vása ndí'i ní ini yó kundaa yó ña. Saá yoo ña, chi chjndú'u Ndios ndí xiiña yíkí koñu yó ña õn vá'a koto njíi, ñayó'õ náki'in ka ña ñato'õ nõõ inká xiiña yíkí koñu yó.

25 Saá ke'é Ndios xí'in yó xa'a ña ndi'i xiiña yíkí koñu yó õn nata'vj tá'an ña, ta ñii yíkí koñu kuu ña. Ta Ndios kóni ra ndí ñii ñii xiiña yíkí koñu yó kundí'i ini ña xa'a tá'an ña.

26 Ta saá tá xó'vj ñii xiiña yíkí koñu yó, ta ndi'i inká xiiña yíkí koñu yó ñii káchí xó'vj ña xí'in ñayó'õ. Tá ñii xiiña yíkí koñu yó náki'in ña ñato'õ, ta saá ndi'i xiiña yíkí koñu yó ñii káchí kúsij ini ña xí'in ñayó'õ.

27 To'on yó'õ sáná'a ña ndátan yoo mji yó njíi na kándixa Jesucristo, chi ndátan yoo yíkí koñu Jesucristo, saá yoo yó xí'in ra, chi ñii ñii yó ndátan yoo ñii ñii xiiña yíkí koñu ra, saá yoo yó.

28 Ta Ndios sákuiso chiño ra ñii ñii mji yó njíi na kándixa Jesucristo chiño ña xínj ñó'õ kasa ndivi yó. Chiño nõõ ña sákuiso chiño ra kúu ndí sava yó kúu yó naapóstol. Chiño õvj ña sákuiso chiño ra kúu ndí sava yó kúu yó naprofeta na ká'an ndoso nõõ njíi to'on ña káku nõõ Nima Ndios. Chiño unj ña sákuiso chiño ra kúu ndí sava yó kúu yó namaestro na sáná'a to'on ra njíi. Ta saá tuku Ndios saní'i ra ndee va'a nda'a sava yó ña kúchiño yó ke'é yó ñava'a ná'no ña táxi naka'nda ní ini njíi koto na. Ta saní'i ra ndee va'a nda'a sava yó ña kúchiño yó sandúva'a yó njíi na ndee ní ndó'õ xí'in kue'e. Ta saní'i ra ndee va'a nda'a sava yó ña vivíi chindee yó natá'an yó. Ta saní'i ra ndee va'a nda'a sava yó ña kúchiño yó vivíi kuiso chiño yó xí'in njíi. Ta saní'i ra ndee va'a nda'a sava yó ña kúchiño yó ka'an yó inká nõõ to'on ña õn vása ní-sakuá'a yó.

29 Ta saá õn sjíi ndi'i mji yó kúu naapóstol, ta ní õn sjíi ndi'i mji yó kúu naprofeta, ta ní õn sjíi ndi'i mji yó kúu namaestro, ta ní õn sjíi ndi'i mji yó kúu na kómí ndee Ndios ña kúchiño yó ke'é yó ñava'a ná'no ña táxi naka'nda ní ini njíi koto na.

³⁰ Ta ɔn sɔvɔ ndi'i mji yó kómí yó ndee Ndios ña kúchiño yó sandúv'a yó nɔvi na ndee ndó'o, ni ɔn sɔvɔ ndi'i mji yó kúu na kómí ndee ña kúchiño yó ka'an yó inká nɔɔ tɔ'on ña ɔn vása ní-sakuá'á yó, ni ɔn sɔvɔ ndi'i mji yó kúu nɔvi na kómí ndee ña kúchiño yó nandaxin yó ña kóni kachí inká nɔɔ tɔ'on yó'o.

³¹ Ta saá v'a a ndukú ndó nɔɔ Ndios ña taxi ra naki'in ndó kuá'a ndee ña v'a a ní ka. Ta vitin yi'i saná'a j ndó'ó yichí ña xíní ñó'ó kundikɔn ndó, chi ña v'a a ní ka nɔɔ ndi'i yichí kúu yichí yó'o.

13

*Ña kí'vi ini yó xíní yó nɔvi kúu yichí ña v'a a ní ka
nɔɔ ndi'i yichí ña kúchiño kundikɔn nɔvi*

¹ Ta vará kuchiño ka'an j ndi'i nɔɔ tɔ'on ña ká'an nɔvi án tɔ'on ña ká'an naángel, ta saá ni, tá ɔn vása kí'vi ini j xíní j nɔvi, ta saá ndátan yóo ñii kaá tá'yá ña ɔn vása livi ndusu kómí, án ndátan yóo ñii kaá ña laxan ní ká'a yu'u, saá yóo j.

² Ta vará kukomí j ndee v'a a ña saní'i Nímá Ndios yi'i ña ká'an ndoso j nɔɔ nɔvi tɔ'on ña káku nɔɔ Nímá Ndios, án vará kukomí j ndee v'a a ña kúndaá ini j ndi'i ña chítóni Ndios ña nɔxiyo se'é si'na nɔɔ nɔvi, án vará kukomí j ndee v'a a ña kónó kúndaá ini j ndi'i ñandaá, án vará kunakaá ini j ña ndee ní ndáa ini j Ndios, ánda kúchiño sakanda j yuku kɔ'on ña inká xiiña, ta saá ni, tá ɔn vása kí'vi ini j xíní j nɔvi, ta ndá lo'o ɔn vása ndáya'vi j.

³ Ta vará saní'i j ndi'i ña kómí j nda'a nɔvi nandá'ví, án vará taxi xí'in mji j ña ka'mi na yíki kɔñu j xí'in ño'o xíxi, ta saá ni, ta ɔn vása kí'vi ini j xíní j nɔvi, ta ɔn vása ndáya'vi ña ke'é j saá.

⁴ Nɔvi na kí'vi ini xíní inká nɔvi, nɔvi yó'o kúu na v'a a ká'no ini, ta ké'é na ñava'a ña chindeé inká nɔvi. Ta ɔn kɔɔ ñakuíni yóo ini na, ta ndá lo'o ɔn sɔvɔ na ña'a ini kúu na, ta ni ndá lo'o ɔn vása kisa ká'no xí'in mji na.

⁵ Nɔvi na ndino'o kí'vi ini xíní inká nɔvi, nayó'o kúu nɔvi na kómí ñatɔ'ó, ta ɔn sɔvɔ nɔvi na ndasaá kuiti ndí'i ini xa'a mji kúu na, ni ɔn sɔvɔ nɔvi na kama ní sásaá ini mji kúu na, ta ni ɔn sɔvɔ nɔvi na ɔn xɔin sandakoo ña sáá ini xíní inká nɔvi kúu na.

⁶ Ni ɔn vása kúsij ini na xíní na ña ɔn v'a a ké'é inká nɔvi xí'in tá'an na, ta ndixa kúsij ini na xíní na ndi'i nɔvi na ké'é ñandaá.

⁷ Nɔvi na kí'vi ini xíní inká nɔvi, saá yóo na: Kúndeé ini na xíní na inká nɔvi, ta kándixa na tɔ'on ña ká'an natá'an na xí'in na, ta ndátí na ta ndáa ini na ndí inká nɔvi ke'é na ñava'a, ta ɔn vása sandakoo na ña kí'vi ini na xíní na inká nɔvi, vará xíní ñó'ó kúndeé ini na xí'in ña ɔn v'a a ké'é nayó'o.

⁸ Ña kí'vi ini yó xíní yó nɔvi ndá ñii kɔvi ɔn ndi'i xa'a ñayó'o. Ta saá ni, yóo sava ndee v'a a ña ñii kɔvi ña vaxi ɔn vása konj ñó'ó ka ña, ta ya'a ndi'i ña. Ta saá ñii kɔvi ña vaxi ɔn konj ñó'ó ka ndee v'a a ña ká'an ndoso yó nɔɔ nɔvi tɔ'on ña káku nɔɔ Nímá Ndios. Ta ñii kɔvi ña vaxi ɔn konj ñó'ó ka ndee v'a a ña ká'an yó inká nɔɔ tɔ'on ña ɔn vása ní-sakuá'á yó. Ta saá tuku ñii kɔvi ña vaxi ɔn konj ñó'ó ka ndee v'a a ña kónó kúndaá ini yó ñandaá ña nɔxiyo se'é.

⁹ Saá chi vitin ɔn vása kónó kúndaá ini yó ñandaá Ndios, ta ndasaá kuiti lo'o kúu ña xíní yó vitin. Tãnda vitin tɔ'on ña káku nɔɔ Nímá Ndios ña ká'an ndoso yó nɔɔ nɔvi, kúmanj ka ña xɔno ní ndi'i ña chítóni Ndios taxi ra nda'a yó.

¹⁰ Ta ñii kivi vaxi tá kixaa ña xinq ndi'i ña ndixa ndino'o, ta kivi yó'o on vása konj ñó'ó ka yó ña on ta'an xinq ndino'o.

¹¹ Saá chi ndatán yóo ña vaxi kua'no ñii talo'o, ta ñii kivi tondaa ra nduu ra taq taká'no, saá yóo mji yó nivi na kándixa Jesucristo. Ta kivi xikuu i talo'o, ta saá xika'an i ndatán ká'an talo'o, ta xixani sijn i ndatán xani sijn talo'o. Ta saá tá nifondaa i nduu i ñii taq taká'no, ta sandakoo i ké'é i ndatán ké'é ñii talo'o.

¹² Ta yóo inká to'on ña ndato'on i xi'in ndó xa'a ña saná'a i ndó'ó ndasaá koo ña kivi vaxi. Vitin on vása kuchiño yó kundaa va'a ini yó xa'a ndi'i ñava'a ña chitóni Ndios, chi ndatán yóo nivi na xito noq mji noq yutátá ta xa kuq'an kuxána káa, saá yóo mji yó vitin. Ta ndixa kixaa ñii kivi ña nakutá'an yó xi'in Ndios ta koni káxin yó noq ra. Ta kivi saá tondaa yó konj ndino'o yó Ndios, ñii ki'va ndatán Ndios xa xini ndino'o ra mji yó.

¹³ Yóo unj kúu ñava'a ña yóo xi'in yó ndi'i saá kivi. Yóo ña ndáa ndino'o ini yó Ndios, yóo ña ndáti yó ndáa ini yó ndi Ndios kasa ndivi ra ña kindoo ra xi'in yó, ta yóo ña kí'vi ini yó xini yó nivi. Ta ña ndáya'vi ní ka noq ña unj ñava'a yó'o saá, kúu ña kí'vi ini yó xini yó nivi.

14

To'on yó'o ká'an ndi ndee va'a ña ká'an ndoso yó to'on ña káku noq Nima Ndios kúu ña xinj ñó'ó ní

¹ Va'a ná chikaa ndó ndee ña kuki'vi ini ndó koni tá'an ndó. Ta va'a xi'in ña ndino'o ini ndó ná ndukú ndó noq Nima Ndios ña saní'i ña ndó'ó ndi'i noq ndee va'a ña káku noq ña. Ta ndee va'a ña xinj ñó'ó ní ka ndukú ndó kúu ndee ña ka'an ndoso ndó noq nivi to'on ña káku noq Nima Ndios.

² Saá chi tá kómi ndó ndee va'a ña saní'i Nima Ndios ndó'ó ña kuchiño ka'an ndó inká noq to'on ña on vása ní-sakuá'á ndó, ta kuiti xi'in Ndios ká'an ndó to'on yó'o, ta nivi on vása kúndaa ini na to'on ká'an ndó. Saá chi Nima Ndios táxi ña ndi ká'an ndó to'on ña ñó'o se'é noq nivi.

³ Ta tá kómi ndó ndee va'a ña saní'i Nima Ndios ña ká'an ndoso ndó noq nivi to'on ña káku noq Nima Ndios, ta xi'in ña ká'an ndoso ndó to'on yó'o, chindeé ndó nivi xa'a ña vivii kua'no na yichj Jesucristo, ta chikaa ndó ndee ini nivi yó'o ña kúty kundikon na yichj yó'o, ta ndása sij ndó ini nivi yó'o noq ña yo'vj xó'vj na.

⁴ Tá kómi ndó ndee va'a ña saní'i Nima Ndios ndó'ó ña ká'an ndó inká noq to'on ña on vása ní-sakuá'á ndó, ta saá ña ká'an ndó to'on yó'o ndasaá kuiti chindeé xi'in mji ndó ña vivii ka kua'no ndó yichj Jesucristo. Ta saá ni, tá kómi ndó ndee va'a ña saní'i Nima Ndios ndó'ó ña ká'an ndoso ndó noq nivi to'on ña káku noq Nima Ndios, ta saá ña ká'an ndó to'on yó'o chindeé ña nañani yó xi'in náki'va yó ña kua'no ka na yichj Jesucristo.

⁵ Yi'j kóni i ña ñii ñii ndó'ó kukomí ndó ndee va'a ña saní'i Nima Ndios ndó'ó ña kuchiño ka'an ndó inká noq to'on ña on vása ní-sakuá'á ndó, ta ña ndixa kóni ní ka i kúu ña kukomí ndó ndee va'a ña kuchiño ka'an ndoso ndó noq nivi to'on ña káku noq Nima Ndios. Saá chi ndee va'a yó'o kúu ña ndáya'vi ní ka xa'a ña chindeé ña nañani yó xi'in náki'va yó ña va'a kua'no na yichj Jesucristo. Saá chi tá ká'an yó inká noq to'on ña on vása ní-sakuá'á yó, ta tá on kqó nivi na kómi ndee va'a ña nandaxin na yukia kóni kachí to'on yó'o, ta to'on yó'o ña ká'an yó on chindeé ña inká nivi na kándixa Jesucristo.

6 Ta saá, nañani yó xí'in náki'vạ yó, tá xaạ j nọọ ndó tá ka'ạn j xí'in ndó inkạ nọọ t'ọn ña ọn vása kúndaạ ini ndó, ta ndạ lo'o ọn vása ndáya'vi t'ọn yó'o nọọ ndó. Ta ña ndáya'vi ka nọọ ndó'ó kúu ña nandaxin j nọọ ndó t'ọn ña sanativi Nima Ndios nọọ j, án ka'ạn j xí'in ndó'ó xa'a ña kónó kúndaạ ini ndó ñandạ Ndios, án ndato'on j xí'in ndó'ó t'ọn ña káku nọọ Nima Ndios, án ndato'on j xí'in ndó t'ọn ña vạ'a sáná'a xa'a yichị Jesucristo.

7 Saá chi kúndaạ ini yó ndi tá yóo ñvi na ọn vása káxín tivi tilalı, án ọn vása káxín sáká'a na arpa, ta ñvi na xini sọ'o ñayó'o ọn vása kúndaạ ini na ndá yaa kúu ña xini sọ'o na.

8 Ta ñii kị'va saá, tá ọn vása ndá'yi káxín tón trompeta tón kána ñvi ná kani tá'an nọọ yóo kuạchi, ta saá ọn kúchiño kúndaạ ini ñvi ndi xini ñó'ó kee na kọ'ọn na nakutá'an na xa'a ña kani tá'an na nọọ yóo kuạchi.

9 Tọ'on yó'o sáná'a ña mji yó xa'a ndeẹ vạ'a ña kómí sava yó ña ká'ạn yó t'ọn ña ọn vása ní-sakuá'á yó. Saá chi tá ká'ạn yó inkạ nọọ t'ọn ña ọn vása kúndaạ ini ñvi na xini sọ'o t'ọn yó'o, ta ndátán yóo t'ọn ña ká'ạn yó ndasaá kuiti nọọ tạchị, saá yóo ña.

10 Ndixa yóo kuạ'a ní nọọ t'ọn ñoyívi yó'o, ta ndi'i saá nọọ t'ọn yó'o ñii ñii ña ndátọ'on káxín xí'in ñvi na kúndaạ ini ña'á.

11 Ta saá ni, tá ọn vása kúndaạ ini j t'ọn ña ká'ạn ñvi, ta saá ndátán yóo ñii tạ tạ ñoo xíká tạ ká'ạn inkạ nọọ t'ọn saá yóo j xí'in ñvi yó'o, ta ñvi yó'o ndátán yóo ñvi na ñoo xíká saá yóo na xí'in j.

12 Ta saá ndó'ó, ñvi na kóni kukomí kua'a ndeẹ vạ'a ña sání'i Nima Ndios, vạ'a chikaạ ndó ndeẹ ndukú ndó nọọ Nima Ndios ña saní'i ña ndó'ó ndeẹ vạ'a ña chindee ña nañani yó xí'in náki'vạ yó ña vạ'a ka kua'no na yichị Jesucristo.

13 Ta saá ndi'i ñvi na kómí ndeẹ vạ'a ña ká'ạn na inkạ nọọ t'ọn ña ọn vása ní-sakuá'á na, ñvi yó'o xini ñó'ó tuku ndukú na nọọ Nima Ndios ña saní'i ña ndeẹ vạ'a nda'a na ña kúchiño nandaxin na t'ọn yó'o.

14 Ta yi'j, tá ká'ạn j xí'in Ndios inkạ nọọ t'ọn ña ọn vása ní-sakuá'á j, ta ndixa xí'in ndasaá kuiti nima j ká'ạn j xí'in ra, ta vará ọn vása kúndaạ ini j t'ọn ña ká'ạn j.

15 Ta saá, ụyú kúu ñava'a ke'é j? Tá ká'ạn j xí'in Ndios, ta vạ'a ná ka'ạn nima j t'ọn ña ọn vása ní-sakuá'á j, ni ọn vása kúndaạ ini j. Ta saá tuku vạ'a ná ka'ạn j xí'in Ndios t'ọn ña kúu ña kúndaạ ini j. Ta ñii kị'va saá, tá xita j yaa ña kisa ká'no j Ndios, ta vạ'a ná kata nima j yaa yó'o xí'in t'ọn ña ọn vása ní-sakuá'á j, ni ọn vása kúndaạ ini j. Ta saá tuku vạ'a ná kata j yaa xí'in t'ọn ña kúu ña kúndaạ ini j.

16 Ta ñii kị'va saá mji ndó, tá kisa ká'no ndó Ndios xí'in t'ọn ña ndasaá kuiti nima ndó ká'ạn xí'in ra, ta ñvi na ọn vása kúndaạ ini t'ọn ña ká'ạn ndó, ñvi yó'o ọn kúchiño ñii káchí xí'in ndó kasa ká'no na Ndios, kivi ká'ạn ndó táxi ndó ña táxa'vi ña'á nda'a ra.

17 Vará t'ọn yó'o ña ká'ạn ndó ña ọn vása ní-sakuá'á ndó kúu t'ọn vạ'a ña ndixa táxi ña táxa'vi ña'á nda'a Ndios, ta t'ọn yó'o ọn vása chindee ña ñvi ña kua'no ka na yichị Jesucristo, chi ọn vása kúndaạ ini na t'ọn ña ndasaá kuiti nima ndó ká'ạn xí'in Ndios.

18 Ta yi'j, táxi j ña táxa'vi nda'a Ndios chi saní'i ra yi'j ndeẹ vạ'a ña ká'ạn j t'ọn ña ọn vása ní-sakuá'á j, ta kuạ'a ní ka yichị nọọ ndi'i ndó'ó ká'ạn j t'ọn yó'o xí'in Ndios.

19 Ta saá ni, tá kivi nakutá'an j xí'in ñvi na kándixa Jesucristo xa'a ña kisa ká'no ndi Ndios, ta kusij ní ka ini j ña ka'ạn j vará ọ'ọn t'ọn ña

kúchiño kundaꝓ ini n̄ivi na x̄in̄i s̄o'o ña, n̄oꝓ ña kaꝓan̄i ux̄u mil t̄o'on ña nd̄a lo'o ɔn v̄asa kúndaꝓ ini n̄ivi x̄in̄i s̄o'o na.

²⁰ Ndó'ó n̄ivi na kándixa Jesucristo, va'a ná koo ndó ndatán yóo naváli na ɔn ta'án sakuá'á ke'é kuꝓ'a ní ña ɔn vá'a, ta saá ni, ɔn kani s̄in̄i ka ndó ndatán xáni s̄in̄i naváli yó'o. Saá chi x̄in̄i ñó'ó kani s̄in̄i ndó ndatán xáni s̄in̄i n̄ivi náno na xa viví x̄a'no yich̄i Jesucristo.

²¹ N̄oꝓ ñii xiiña t̄o'on Ndios ña n̄jtaa na x̄ina'á, Ndios kaꝓh̄i ra saá: “Ñii k̄iv̄i ña vaꝓi, x̄i'in inka n̄oꝓ t̄o'on ña ká'an̄ n̄ivi na ñoo x̄iká kaꝓan̄i x̄i'in n̄ivi nañoo j̄, ta kon̄i ñó'ó j̄ yu'u n̄ivi na táku ñoo x̄iká x̄a'a ña kaꝓan̄i x̄i'in nañoo j̄. Ta saá ni, nañoo j̄ ɔn kua'a na chikaꝓ s̄o'o na t̄o'on ña kaꝓan̄i x̄i'in na”, saá kaꝓh̄i Ndios.

²² Ta saá kúndaꝓ ini yó ndí tá kómí yó ndee va'a ña ká'an̄ yó inka n̄oꝓ t̄o'on ña ɔn v̄asa ní-sakuá'á yó, ta ñayó'o ɔn s̄iv̄i seña ña sáná'a n̄oꝓ n̄ivi na kándixa Jesucristo kúu ña, ta ndee va'a yó'o kúu seña ña sáná'a n̄oꝓ n̄ivi na ɔn x̄ijn̄i kándixa Jesucristo ndí t̄a t̄andee ní kúu Ndios. Ta ndee va'a ña kúchiño kaꝓan̄ ndoso yó n̄oꝓ n̄ivi t̄o'on ña káku n̄oꝓ Níma Ndios, ñayó'o kúu x̄a'a ña chindee ña n̄ivi na kándixa Jesucristo, ta ɔn s̄iv̄i x̄a'a ña chindee ña n̄ivi na ɔn v̄asa kándixa Jesucristo kúu ña.

²³ Ta saá ni, ndó'ó, n̄ivi na kándixa Jesucristo, k̄iv̄i nákutá'an ndó ña kisa ká'no ndó Ndios, tá kixaꝓ n̄ivi na ɔn ta'án kundaꝓ ini x̄a'a yich̄i Jesucristo, án kixaꝓ n̄ivi na ɔn v̄asa kándixa Jesucristo, ta nayó'o x̄in̄i s̄o'o na t̄o'on ña xa s̄ín s̄ín n̄oꝓ ká'an̄ ñii ñii ndó, ta nayó'o ɔn v̄asa kúndaꝓ ini na t̄o'on yó'o, ¿án ɔn ndixa xáni s̄in̄i n̄ivi yó'o ndí nasána kúu ndí'í ndó'ó?

²⁴ Ta saá ni, k̄iv̄i nákutá'an ndó'ó, n̄ivi na kándixa Jesucristo, ña kisa ká'no ndó Ndios, ta ká'an̄ ndoso ndó t̄o'on ña káku n̄oꝓ Níma Ndios, ta saá tá kixaꝓ n̄ivi na ɔn ta'án kundaꝓ ini x̄a'a yich̄i Jesucristo, án n̄ivi na ɔn v̄asa kándixa ra, ta saá t̄o'on Ndios yó'o x̄ito ndoso ña níma n̄ivi yó'o, ta chindee ña na x̄a'a ña kundaꝓ ini na ndí na ndiso kuꝓchi kúu na.

²⁵ Tá x̄in̄i s̄o'o na t̄o'on Ndios ña ká'an̄ ndó x̄i'in na, ta saá Ndios sanat̄ivi ra n̄oꝓ na ndí'í ña ñó'o se'é níma na. Ta saá kuxití na x̄a'a ña kasa t̄o'o na Ndios, ta kaꝓan̄ na x̄i'in ndó, kaꝓh̄i na saá: “Ndixa Ndios yóo ra x̄i'in ndó'ó”, kaꝓh̄i na x̄i'in ndó.

T̄o'on yó'o ká'an̄ ña

ndasaá va'a kasa ká'no yó Ndios k̄iv̄i nákutá'an yó

²⁶ Nañani yó x̄i'in náki'va yó, k̄iv̄i nákutá'an ndó ña kisa ká'no ndó Ndios, saá va'a ke'é ndó: Lo'o ndó'ó kata ndó yaa ña kasa ká'no ndó Ndios, ta lo'o ndó'ó saná'a ndó x̄a'a yich̄i Jesucristo, ta lo'o ndó'ó ndat̄o'on ndó x̄a'a ña sanat̄ivi Ndios n̄oꝓ ndó, ta lo'o ndó'ó kaꝓan̄ ndó inka n̄oꝓ t̄o'on ña ɔn v̄asa ní-sakuá'á ndó, ta lo'o ndó'ó nandaxin ndó ña kóni kaꝓh̄i t̄o'on yó'o. Ta ndí'í ña ké'é ndó saá x̄in̄i ñó'ó kuu ña ña chindee n̄ivi na kándixa Jesucristo ña kua'no ka na yich̄i ra.

²⁷ Ta x̄a'a ñayó'o, tá kómí ndó ndee va'a ña saní'í Níma Ndios ndó'ó ña táxi kaꝓan̄ ndó inka t̄o'on ña ɔn v̄asa ní-sakuá'á ndó, ta saá ñii ñii ndó kaꝓan̄, ta ndasaá kuiti nd̄a ɔv̄i ndó and̄a ɔn̄i ndó kaꝓan̄. Ta x̄in̄i ñó'ó koo n̄ivi na kómí ndee va'a ña nandaxin na yuk̄iá kóni kaꝓh̄i t̄o'on ña ká'an̄ ndó.

²⁸ Tá ɔn koꝓ n̄ivi na kúchiño nandaxin yu kúu ña kóni kaꝓh̄i t̄o'on ña ká'an̄ ndó, ta saá va'a ka ná ɔn kaꝓan̄ ndó t̄o'on yó'o n̄oꝓ n̄ivi k̄iv̄i nákutá'an ndó x̄a'a ña kisa ká'no ndó Ndios, ta ndasaá kuiti kaꝓan̄ ndó t̄o'on yó'o x̄i'in Ndios n̄oꝓ ɔn koꝓ n̄ivi.

29 Ta ndó'ó naprofeta, na kómí ndee vạ'a ña ká'ạn ndoso ndó tọ'on ña káku nọọ Níma Ndios, vạ'a ndasaá kuiti ndạ ovi andạ ụni ndó'ó kạ'ạn ndoso ndó tọ'on Ndios yó'o nọọ nịvi kịvị nákutá'an ndó ña kisa ká'no ndó Ndios. Ta ndó'ó, nịvi na xínị sọ'o tọ'on ña ká'ạn naprofeta, xínị ñó'ó kani vạ'a sịni ndó xạ'ạ tọ'on yó'o, án ndixa tọ'on Ndios kúu ña, án ọn sịvị tọ'on Ndios kúu ña.

30 Tá ñíndichi ñii ndó'ó ká'ạn ndoso ndó tọ'on ña káku nọọ Níma Ndios, tá mií saá inkạ ndó'ó náki'in ndó tọ'on ña sạnatịvi Ndios nọọ ndó, ta saá, vạ'a ná ọn kạ'ạn kạ tạ ñíndichi, ta ná taxi ra ña konị sọ'o ndi'i nịvi tọ'on ña sạkán sạnatịvi Ndios.

31 Ta ndó'ó na kómí ndee vạ'a ña ká'ạn ndoso ndó nọọ nịvi tọ'on ña káku nọọ Níma Ndios, ta vạ'a ñii ñii ndó ya'a ndó kạ'ạn ndó. Ta saá ndi'i nịvi na nákutá'an ña kisa ká'no na Ndios, sakuá'á na tọ'on Ndios yó'o ta chikaa ña ndee ini na.

32 Ndó'ó na kúu naprofeta na kómí ndee vạ'a ña ká'ạn ndoso ndó nọọ nịvi tọ'on ña káku nọọ Níma Ndios, ndó'ó kúchiño ndó ka'nda chiño ndó nọọ yu'ụ ndó ña chikaa ini ndó ama vạ'a ndatọ'on ndó tọ'on yó'o nọọ nịvi.

33 Saá chi kịvị ña nákutá'an yó ña kisa ká'no yó Ndios, ọn vása kúsịi ini Ndios ña ñii sísọ ká'ạn ndi'i yó, ta ndạ ñii nịvi ọn vása kúndaq ini na ña xínị sọ'o na. Ta ndạ víkạ, Ndios kúsịi ini ra ndí nákutá'an yó xí'in ñatọ'ó ní ini yó ta vivii kisa ká'no yó ra.

Ta xa'ạ ñayó'o, ndi'i mịi yó nịvi na kándixa Jesucristo, tá kịvị nákutá'an yó ñii ñii ñoo xạ'ạ ña kisa ká'no yó Ndios,

34 ta náña'ạ ná nákutá'an yó'o, xínị ñó'ó tásịin koo yu'ụ ná. Saá chi náña'ạ xínị ñó'ó kasa ñino xí'in mịi ná, ñii kị'va ndatán yóo ña xá'nda chiño ndayí ña kisa tọ'o yó.

35 Tá yóo ña kóni náña'ạ sakuá'á ná, ta vạ'a kundati ná tạnq naxaa ná ve'e ná, ta saá vạ'a ndạkạ tọ'on ná yịi ná. Saá chi ña sákuka'an xí'in mịi ná kúu ña ká'ạn náña'ạ yó'o nọọ nịvi na nákutá'an xạ'ạ ña kisa ká'no na Ndios.

36 Ta ndó'ó, ọn vá'a kuña'a ini ndó, chi xínị ñó'ó naká'án ndó ndí ọn sịvị ndó'ó kúu nanqọ naki'in tọ'on Ndios, ni ọn sịvị ndasaá kuiti ndó'ó kúu na tạxi Ndios tọ'on ra nda'ạ.

37 Ta ndó'ó na xáni sịni ndí Níma Ndios sạní'i ña ndee vạ'a nda'ạ ndó ña kúchiño ndó kạ'ạn ndoso ndó nọọ nịvi tọ'on ña káku nọọ Níma Ndios, ịán xáni sịni ndó ndí chítú ní ini ndó xí'in Níma Ndios?, ta saá xínị ñó'ó nakoni ndó ndí tọ'on ña ndatọ'on j xí'in ndó kúu tọ'on ña xá'nda chiño mịi Jesucristo, Tạ tạKá'no nọọ yó.

38 Tá yóo sava ndó'ó na ọn xịin chikaa sọ'o tọ'on yó'o ña ndatọ'on j xí'in ndó, ta inkạ ndó'ó, vạ'a ná ọn chikaa sọ'o ndó tọ'on nịvi na ọn xịin chikaa sọ'o tọ'on j.

39 Ta saá, nañani yó xí'in náki'vạ yó, na kándixa Jesucristo, vạ'a ná chikaa ndó ndee ña ndukú ndó nọọ Níma Ndios ña sạní'i ña ndó'ó ndee vạ'a ña kạ'ạn ndoso ndó nọọ inkạ nịvi tọ'on ña káku nọọ Níma Ndios. Ta, tá yóo sava ndó'ó na kómí ndee vạ'a ña ká'ạn ndó inkạ nọọ tọ'on ña ọn vása ní-sakuá'á ndó, ta inkạ sava ndó'ó ọn ka'nda chiño ndó nọọ nayó'o ña ọn vá'a kạ'ạn na tọ'on yó'o.

40 Ta saá, tá kịvị ña nákutá'an ndó xạ'ạ ña kisa ká'no ndó Ndios, ta ña xínị ñó'ó ní kúu ña vivii ta xí'in ñatọ'ó ní kasa ká'no ndó ra.

15

To'on yó'o ká'an ndí ndixa Jesucristo nixi'i ra ta natakú ra

1 Nañani yó xí'in náki'va yó, vitin va'a naká'an ndó'o to'on va'a xa'a Jesucristo ña xa nika'an ndoso j nqo ndó. To'on ña xa kándixa ndó kúu ña, tãdã vitin yóo kútu ndó kándixa ndó to'on va'a yó'o.

2 Ta xa'a ña ndino'o ini ndó kándixa ndó to'on va'a xa'a Jesucristo ña nika'an ndoso j nqo ndó, tá on sandakoo ndó kándixa ndó to'on yó'o, ta ndixa Ndios sakaku ra ndó'o kivi ña vaxi. Tá on sivi ñandaa kúu ñayó'o, níkuu, ta saá ña manj kúu ña kándixa ndó Jesucristo.

3 Ta yi'i, xa saná'a j ndó'o mji to'on ña xini ñó'o ní ka xa'a Jesucristo, ña kúu to'on ña naki'inj nqo ra. To'on yó'o káchí ña saá: Ñii ki'va ndatán yóo ña káchí to'on Ndios ña ntaa na xina'a, Jesucristo nixi'i ra xa'a kuachi yó,

4 ta sandúxun na yiki koñu ra, ta tixin ña unj kivi, natakú ra. Ndi'i ñayó'o kisa ndivi ña ña káchí to'on Ndios ña ntaa na xina'a.

5 Tá ndi'i natakú Jesucristo, ta nativi ra nqo ta Pedro, ta saá tuku nativi ra nqo nakutá'an ndi'i nataa na xikuu na uxu ovi nixika xi'in ra.

6 Ta saá nativi ra nqo nakutá'an o'on ciento nivi na xindikon sata ra. Tãdã vitin ku'a ní nayó'o táku ka na, vará lo'o na xa nixi'i.

7 Ta saá nativi Jesucristo nqo ta Santiago,* ta tuku nativi ra nqo nakutá'an ndi'i naapóstol.

8 Ta ndi'i kundivi ñayó'o, ta saá nija'a ku'a ní kivi, ta nativi ra nqo yi'i. Ta saá ndatán yóo ñii ta ta ka ku kivi tá on vása ndati nivi, saá yóo j, saá chi ndu j taapóstol kivi ña on vása ndati nivi.

9 Ta saá ta ta njno ní ka kúu j nqo ndi'i naapóstol. Ta on vása kómij ndayí ña sakunaní na yi'i "apóstol", chi xina'a nixika j saxo'vi ní j nivi na kúu nave'e ndino'o Ndios chi kándixa na Jesucristo.

10 Ta saá ni, Ndios ke'é ra ká'no ní ñava'a xi'in j, chi nakaxin ra yi'i kuu j taapóstol. Ta on sivi ña manj kúu ña Ndios ke'é ra ñava'a yó'o xi'in j. Saá chi nda kivi kixá'a j kisa chiño j tãdã vitin, ndeé ní ka kisa chiño j nqo ña kisa chiño inka naapóstol. Ta ndixa on sivi xi'in ndeé mji kúu ña kisa ndivi j chiño, ta Ndios saní' ra yi'i ndeé va'a ra, ta xi'in ndeé yó'o kisa ndivi j chiño ra.

11 Ta saá ni, án yi'i kúu ta ta ká'an ndoso nqo ndó to'on va'a xa'a Jesucristo, án inka naapóstol kúu na ká'an ndoso to'on yó'o nqo ndó, ta ñii kúu to'on ña ká'an ndoso ndi nqo ndó, ta to'on yó'o kúu ña xa kándixa ndó.

12 Ta to'on ña ká'an ndoso ndi nqo ndó káchí ña ndi ndixa Jesucristo nixi'i ra ta natakú ra. Ta saá, ¿ndachun sava ndó'o ká'an ndó, káchí ndó saá: "Tána kixaa ña kivi nivi, ta nda ñii kivi on natakú ka na"?, káchí ndó.

13 Ta on sivi ñandaa kúu to'on yó'o ña ká'an sava ndó'o. Saá chi tá nda ñii nivi on vása natakú na, ta ni Jesucristo on vása ní-natakú ra, níkuu.

14 Tá on sivi ñandaa kúu ña natakú Jesucristo, níkuu, ta nda lo'o on vása ndaya'vi to'on ña ká'an ndoso ndi nqo ndó, ni on vása ndaya'vi ña kándixa ndó ra.

15 Tá ndixa on vása ní-natakú Jesucristo, níkuu, ta nivi na vatá kúu ndi, chi nika'an ndi Ndios sanatakú ra Jesucristo. Tá on sivi ñandaa kúu ña

* 15:7 Ta Santiago, inka kivi ra kúu Jacobo.

ndixa nataku n̄vi na n̄xi'i, ta ñayó'o sáná'a ndí Ndios ɔn vása ní-sanataku ra Jesucristo, níkúu.

¹⁶ Tuku ká'an̄j saá: Tá ɔn ndixa nataku n̄vi na n̄xi'i, ta ñayó'o kóni kachí ña ndí ɔn vása ní-nataku Jesucristo, níkúu.

¹⁷ Tá ɔn vása ní-nataku Jesucristo, níkúu, ta saá ña mañi kúu ña k̄andixa ndó ra, tañda vitin ndíso k̄a ndó kuachi noo Ndios.

¹⁸ Tá ɔn vása ní-nataku Jesucristo, níkúu, ta ñayó'o kóni kachí ña ndí n̄vi na k̄andixa ra tá n̄xi'i nayó'o, ta nd̄a ñii k̄iv̄j ɔn nataku na, ta ndi'i x̄a'a nayó'o, níkúu.

¹⁹ Ta m̄ji yó, tá nd̄aa ini yó ndí ña k̄andixa yó Jesucristo kúu ña nd̄aya'vi ndasaá kuiti ñoyívi yó'o, ta nd̄a lo'o ɔn vása nd̄ati yó nataku yó ta kutaku yó x̄i'in Ndios ñoyívi ñino, ta saá ñd̄ixa n̄vi na nd̄a'vi ní k̄a kuu yó noo ndi'i n̄vi ñoyívi yó'o!

²⁰ Ta ɔn s̄iv̄i saá, chi ña ndixa ndino'o kúu ña n̄xi'i Jesucristo, ta Ndios sanataku ña'á ra. Ta saá Jesucristo yóo ra nd̄atán yóo ñan̄ó ña s̄akee n̄vi noo ndi'i ña n̄chi'i na, chi kúu ra t̄a tañóo nataku noo ndi'i n̄vi na n̄xi'i.

²¹ Ta x̄a'a ña ɔn vá'a ke'é ñii l̄aá t̄a kuȳa x̄ina'á, ndee ña x̄a'ni n̄vi k̄ixaá ña ñoyívi yó'o, ta saá ndi'i n̄vi x̄in̄i ñó'ó k̄iv̄j na. Ta saá, x̄a'a ñava'a ke'é ñii l̄aá t̄a, t̄a kúu t̄a t̄a n̄xi'i ta nataku ra, ndi'i n̄vi na n̄xi'i nataku na ñii k̄iv̄j ña v̄axi.

²² Ta x̄a'a ña ndi'i n̄vi kúu nasa'ya ñani síkuá t̄a tañóo Adán, ta saá ndi'i n̄vi ñii kúu na x̄i'in ra, ta saá x̄in̄i ñó'ó k̄iv̄j ndi'i na. Ta saá ni, ndi'i n̄vi na ñii yóo x̄i'in Jesucristo, ndixa sanataku ra na ña ndino'o kutaku na x̄i'in ra.

²³ Ta viví, nd̄atán ch̄itón̄j Ndios, saá koo ña nataku ñii ñii n̄vi. Saá chi Jesucristo x̄ikuu t̄a tañóo nataku noo na n̄xi'i. Ta saá, tá k̄ixaá k̄iv̄j ndikó Jesucristo ñoyívi yó'o, ta sanataku ra ndi'i n̄vi na k̄andixa ra ña kutaku na x̄i'in ra ndi'i saá k̄iv̄j.

²⁴ Tá nd̄i'i sanataku ra ndi'i n̄vi yó'o, ta k̄ixaá k̄iv̄j sondí'í ñoyívi, ta Jesucristo sandi'i ra x̄a'a ndi'i saá noo ndee ná'no ña ɔn vá'a, ta sandi'i ra x̄a'a ndi'i ink̄a na x̄a'nda chiño, na kúu na ɔn vása k̄isa to'ó Ndios. Ta saá Jesucristo taxi ra nd̄ayí nda'a Yivá yó Ndios ña ka'nda chiño ra.

²⁵ Saá koo, chi Jesucristo x̄in̄i ñó'ó ka'nda chiño ra noo ndi'i n̄vi ta noo ndi'i ña k̄uva'a, ta saá kundivi tañda k̄undeé ra noo ndi'i ndee ña s̄aa ini x̄in̄i ña'á, tañda ch̄jkaá ñino ra ndi'i ñayó'o t̄ixin x̄a'a ra.

²⁶ Tá k̄ixaá k̄iv̄j ña xa k̄undeé Jesucristo noo ndi'i ñayó'o, ta ndee ña sondí'í sandi'i ra x̄a'a kúu ndee ña x̄a'ni n̄vi.

²⁷ Saá chi to'on Ndios ña ñjtaa na x̄ina'á, kachí ña saá: "Ndios ch̄jkaá ñino ra ndi'i ña yóo ñoyívi t̄ixin x̄a'a t̄a yó'o", kachí to'on Ndios. Ta m̄ji yó k̄undaá ini yó ndí to'on yó'o ɔn vása kóni kachí ña ndí m̄ji Ndios ch̄kaá ñino x̄i'in m̄ji ra t̄ixin x̄a'a Jesucristo. Chi m̄ji Ndios kúu t̄a t̄a ch̄jkaá ñino ndi'i ña yóo k̄uva'a t̄ixin x̄a'a t̄ayó'o.

²⁸ Ta saá k̄ixaá k̄iv̄j tá Jesucristo naki'in ra ndi'i nd̄ayí noo ndi'i ña yóo, ta m̄ji Jesucristo kasa ñino x̄i'in m̄ji ra noo Ndios, x̄a'a ña Ndios nduu ra t̄a t̄aká'no ndino'o, t̄a t̄a x̄a'nda chiño noo ndi'i ña yóo ndi'i saá ñoyívi.

²⁹ Sava ndó'ó na k̄andixa Jesucristo kúu n̄vi na xa ch̄ichi tuku x̄a'a n̄vi na xa n̄xi'i, chi x̄ani s̄inj ndó ndí saá ch̄indeé ndó nayó'o. Ta saá ni, tá ɔn vása k̄andixa ndó ndí nataku n̄vi na n̄xi'i, ta, ¿nd̄achun ch̄ichi ndó x̄a'a n̄vi yó'o?

³⁰ Ta mji ndi, tá on sivi ña ndixa kúu ña natakú nivi na nixi'i, níkúu, ta saá ña mañi kúu ña ñii ñii kivi táxi xí'in mji ndi noq ña yiyo ní andá ña kivi ndi.

³¹ Nañani yó xí'in náki'va yó, ña ndixa kúu ña ndi ñii ñii kivi táku i xí'in ña yiyo ní kivi i. Ta saá tuku ña ndixa kúu ña chútú ñasii ini i chi xa'a chiño ña kisa ndivi i noq ndó, kándixa ndó Jesucristo vitin.

³² Ta xa nixo'vi ní i ñoo Éfeso yó'o, ta ndatán yóo ña kani tá'an i xí'in kití tiyukú, saá njindo'o i. Ta saá, tá on sivi ñandaa kúu ña natakú nivi na nixi'i, ta, ¿ndasaá ndáya'vi ña yo'vi ni xo'vi i yó'o? Tá ñandaa kúu ña on natakú yó, níkúu, ta va'a ka ke'é yó ndatán ke'é nivi ñoyivi yó'o na on vása kándixa Jesucristo, chi nayó'o ká'an na, káchí na saá: "Vitin ná kuxu yó ta ná ko'o yó, chi taan kivi yó", saá ká'an nivi yó'o.

³³ On taxi ndó ña sandá'vi na ndó'o, ta naká'an ndó ña kóni kachí ñii to'on ndichí ña káchí saá: "Tá náta'an va'a ní yó xí'in nivi na kúu na on vá'a ini, ta yiyo ní sanoo na ini mji yó ke'é yó ña on vá'a ndatán yóo ña ke'é na", saá káchí ñii to'on ndichí ña xini yó.

³⁴ Ta vitin si'na viví kani sini ndó, ta nandikó ini ndó, ta on ke'é ka ndó ña on vá'a, ta tuku kundikon ndó yichi va'a. Yóo sava ndó'o na on ta'an kundaa va'a ini xa'a Ndios, ta xa'a ña lo'o ní xini ndó Ndios, va'a ná kuka'an noq ndó.

Tq'on yó'o ká'an ña ndasaá nduu yiki koñu nivi kivi natakú na

³⁵ Yóo sava ndó'o na ndaka to'on ndi'i, kachí ndó saá: "¿Ndasaa natakú nivi na nixi'i? ¿Ndasaa koo yiki koñu na?", kachí ndó, ndaka to'on ndó ndi'i.

³⁶ Ta to'on ña kí'vi kúu ñayó'o! Chi kani sini ndó ndasaá yóo ndikin trigo. Tá chí'i yó ndikin yó'o, ta tixin ño'o xini ñó'o ta'yi ña, ta saá kuchiño taxi ña nduta inká trigo xaá.

³⁷ Ta ndikin trigo ña chí'i yó on vása ñii kúu ña xí'in trigo xaá ña nduta. Ta nda yukú ña chí'i yó, án ndikin trigo kúu ña, án inká noq ña chí'i yó kúu ña, ta ña nduta noq ña chí'i yó on vása ka ñii kúu ña xí'in ña chí'i yó.

³⁸ Saá chi Ndios chindú'u ra ndi ñii ñii noq ña chí'i yó nduta ñayó'o, ta ñii ñii noq ña nduta yó'o, sín ná'a ña.

³⁹ Ta ndatán yóo ku'a ní noq ña chí'i yó, saá yóo ku'a ní noq yiki koñu, ta xa sín sín yóo ñii ñii ña. Saá chi xa sín yóo ña kúu yiki koñu nivi, ta xa sín yóo ña kúu yiki koñu kití, ta xa sín yóo ña kúu yiki koñu tísaa, ta xa sín yóo yiki koñu tiaká.

⁴⁰ Ta saá tuku xa sín yóo yiki koñu ña kómí nivi na táku ñoyivi yó'o, ta xa sín yóo ña kómí ndi'i ña táku ñoyivi njino. Saá chi yóo ñava'a livi ká'no ña kómí yiki koñu nivi na táku ñoyivi yó'o, ta yóo inká noq ñava'a livi ká'no kómí ndi'i ña táku ñoyivi njino.

⁴¹ Ta yóo ñava'a livi ká'no kómí ño'o ña yé'e ndivi, ta yóo ñava'a livi ká'no kómí yoo ña yé'e ñoo, ta yóo inká ñava'a livi ná'no kómí kimi. Ta on sivi ñii kúu ñava'a livi ná'no ña kómí ndi'i kmi, chi xa sín xa sín kúu ñava'a kómí ñii ñii kmi.

⁴² Nayó'o sáná'a ña mji yó ndasaá nduu yiki koñu yó kivi natakú yó noq ña nixi'i yó. Chi tá kixaá ña kivi yó, ta yiki koñu yó nduxun ña tixin ño'o, ta ndatán yóo ña tá'yi ndikin ña chí'i nivi tixin ño'o, saá ta'yi yiki koñu

yó. Ta kɪvɪ nataku yó, ta inká ñaxáá nduu yíkí koñu yó, ta ñaxáá yó'o ndá ñii kɪvɪ ɔn ndi'i xá'a ña. Ta ndá víkə, ndixa kutaku ndino'o ña ndi'i saá kɪvɪ.

⁴³ Tá kixaa ña kɪvɪ yó ta sandúxun na yíkí koñu yó, ta yíkí koñu yó'o ña ɔn vása táku kə, ɔn sɪvɪ ña livi kuu ña. Ta saá ni, kɪvɪ nataku yó, ta yíkí koñu naki'in ñii ñii yó ndixa ña kukomí ñava'a livi ká'no kuu ña. Saá chi yíkí koñu yó ña nduxun, ña vitá kuu ñayó'o, ta yíkí koñu yó xáá naki'in yó, ña kukomí ndee ndino'o kuu ña.

⁴⁴ Ta kɪvɪ táku yó ñoyívi yó'o ndasaá kuiti yíkí koñu ñivi kúu ña kómí yó. Ta, tá kixaa ña kɪvɪ yó, ta yíkí koñu yó yó'o nduxun ña tɪxin ño'o. Ta tá kixaa ña nataku yó, ta saá naki'in yó inká nɔɔ yíkí koñu ña kuu kuenda ñoyívi ñino, ta ndá ñii kɪvɪ ɔn ndi'i kə xá'a yíkí koñu yó yó'o. Saá chi ñii nɔɔ kúu yíkí koñu kómí yó ñoyívi yó'o vitin, ta inká nɔɔ kuu yíkí koñu naki'in yó kɪvɪ nataku yó.

⁴⁵ Ñii xiiña nɔɔ tɔ'on Ndios ña ñitaa na xɪna'á káchí ña saá: “Ndios kɪsa va'a ra taa tanóó tə kúu təAdán, ta taxí ra ña ndu ra ñivi táku”, káchí tɔ'on Ndios. Ta Jesucristo, taa tə sákunaní yó “təAdán sondí'í”,[†] tayó'o nduu mɪi nima ndino'o táku, ta taxí ña ndí kutaku ndino'o ñivi.

⁴⁶ Ta saá kúndaɔ ini yó ndí si'na kómí yó yíkí koñu ña xɪni ñó'ó yó kutaku yó ñoyívi yó'o, ta saá kɪvɪ yó. Ta saá kixaa kɪvɪ nataku yó ta naki'in yó yíkí koñu ña taxi Ndios nda'a yó ña kúu kuenda ñoyívi ñino, ta ndá ñii kɪvɪ ɔn ndi'i xá'a yíkí koñu yó'o.

⁴⁷ Kuyə xɪna'á ní Ndios tɪin ra yaa nɔɔ ño'o, ta xí'in yaa yó'o kɪsa va'a ra taa tanóó. Ta inká nɔɔ taa, tə kúu Jesucristo, tayó'o kee ra ñoyívi ñino ta kixaa ra nɔɔ ño'o yó'o.

⁴⁸ Ta saá ndi'i ñivi na táku ñoyívi yó'o kómí na yíkí koñu na ndatán ñixɪyo yíkí koñu taa tanóó, tə kúu taa tə kɪva'a xí'in yaa nɔɔ ño'o. Ta ndi'i ñivi na kutaku ñoyívi ñino kukomí na inká nɔɔ yíkí koñu na, chi ndatán yóo yíkí koñu Jesucristo kɪvɪ nataku ra, saá koo yíkí koñu nayó'o.

⁴⁹ Ta ndatán ñixɪyo taa tanóó tə kɪva'a xí'in yaa nɔɔ ño'o, saá yóo ndi'i mɪi yó vitin. Ta ñii kɪvɪ vaɪi ndatán yóo Jesucristo, taa tə kee ñoyívi ñino, saá koo ndi'i yó, ñivi na kándixa Jesucristo.

⁵⁰ Nañani yó xí'in náki'va yó, kóni j ña kúndaɔ ini ndó ndí yíkí koñu ña kómí yó vitin ñoyívi yó'o, ɔn kivi kɪ'vi ña kutaku ña ñoyívi ñino nɔɔ xá'nda chiño Ndios. Saá chi yíkí koñu ña kómí yó ñoyívi yó'o, ñii kɪvɪ kutá'yɪ ña ta ndi'i xá'a ña, ta ɔn kuchiño kúndeé ña kutaku ña xí'in yó ñoyívi ñino nɔɔ ɔn kivi koo ndá ñii ña tá'yí ta ndá ñii ña ndi'i xá'a.

⁵¹ Vitin ndátɔ'on j xí'in ndó xá'a ñii ña chɪtóni Ndios ta si'na chɪkaɔ se'é ra ña nɔɔ ñivi, ta vitin taxí ra ña kúndaɔ ini yó ndí ndi'i mɪi yó ñivi na kándixa Jesucristo ɔn kɪvɪ ndi'i yó ñii kɪvɪ ña vaɪi. Ta saá ni, ndi'i saá yíkí koñu mɪi yó ndixa nasama ña, chi ñii ñii yó naki'in yó yíkí koñu xáá.

⁵² Ta ñii kama xandɪkɔn nasama ña saá. Saá chi kɪvɪ sondí'í ñoyívi yó'o tá mɪi konj so'o ñivi ña ndá'yí tón trompeta, ta ñii kama kuiti, ndatán yóo ña ñii nákuáni yó ta nákoto yó, saá kama nataku ñivi na kándixa Jesucristo na ñixi'j, ta naki'in na yíkí koñu xáá, ña ndá ñii kɪvɪ ɔn ndi'i xá'a. Ta saá ñivi na kándixa Jesucristo na táku kə ñoyívi yó'o kɪvɪ saá, ñii kama nasama na, chi nduu na ñivi na naki'in yó yíkí koñu xáá ña ndá ñii kɪvɪ ɔn ndi'i xá'a.

[†] 15:45 “TəAdán sondí'í” kúu tɔ'on ña ká'an xá'a Cristo, taa tə nəkaxin Ndios sakaku ra ñivi.

⁵³ Saá chi yíkí koñu ña kómí yó ñoyívi yó'o kúu ña ta'yí kivi kivi yó, ta on vása koo ña ndi'i saá kivi ña vaxi. Ta xini ñó'ó naki'in yó yíkí koñu yó ña xaá ña nda ñii kivi on vása ta'yí ta kutaku ña xí'in yó ndi'i saá kivi.

⁵⁴ Tá kixaá kivi ña xa ñaki'in yó yíkí koñu yó ña xaá ña nda ñii kivi on vása ta'yí, ta xa ndu yó ñivi na kutaku ndi'i saá kivi ña vaxi, ta xí'in ñayó'o kundivi to'on Ndios ña ñitaa na xina'a, ña káchi saá: "Xa ndi'i xa'a ndeë ña xá'ni ñivi, chi Ndios kündeë ra ñoq ndeë yó'o.

⁵⁵ Ta saá, ¿mí kúchiño ka ndeë ña xá'ni ñivi satakué'e ña na? Ta, ¿mí kúchiño ka ndeë ña xá'ni?, chi on koq ka ndeë kukomí ña ñoq ñivi", saá káchi to'on Ndios.

⁵⁶ Xini yó ndí ndeë ña xá'ni ñivi xikomí ña ndayí satakué'e ña mji yó xa'a ña on vá'a ké'é yó, chi ya'vi ña on vá'a ké'é yó kúu ña xini ñó'ó kivi yó. Ta xa'a ña ndato'on ndayí Ndios, kúndaq ini yó yu kúu ña on vá'a, ta kúndaq ini yó ndí kivi yó xa'a kuachi ña ndiso yó ñoq Ndios.

⁵⁷ Ta saá ni, táxi yó ña táxa'vi ña'a nda'a Ndios, chi xa'a ña kándixa yó Jesucristo, ta ñii yóo yó xí'in ra, Ndios táxi ra ña kündeë yó ñoq ndeë ña xá'ni, ta ndixa kutaku yó xí'in Ndios ndi'i saá kivi.

⁵⁸ Ñakán kía, nañani yó xí'in náki'va yó, ndino'o kandixa ndó Jesucristo ta kútu kundikon ndó yichi ra. On taxi ndó ña inká ñivi nasama na ini ndó, ta ndi'i saá kivi taxi xí'in mji ndó ña kasa ndivi ndó chiño Jesucristo, Taq taKá'no ñoq yó. Saá chi xini yó ndí nda ñii chiño ña kisa ndivi yó ñoq ra, on sivi chiño ña manj kúu ña.

16

To'on yó'o ká'an ndasaá va'a nakaya na s'i'un xa'a inká ñivi na kándixa Jesucristo na kúu nandá'vi

¹ Ta vitin kónij ndato'on j xí'in ndó xa'a s'i'un ña nákaya ndi xa'a ña chindeë ña ñivi nandá'vi na kándixa Jesucristo, na táku ñoo Jerusalén. Ta kónij ña vitin kasa ndivi ndó ñii kiva ndatán xa xa'nda chiño j ñoq ñivi na kándixa Jesucristo, na táku ku'a ñoo estado Galacia, na kúu na nákatá'an xa'a ña kisa ká'no na Ndios.

² Ta saá kivi ñoq ñii ñii semana, ñii ñii ndó'ó xini ñó'ó tava síin ndó s'i'un ña chindeë ndó ñivi na kándixa Jesucristo na táku ñoo Jerusalén. Ñii kiva ndatán yóo s'i'un náki'in ñii ñii ndó xa'a chiño ké'é ndó, saá tava síin ndó lo'o ñoq s'i'un yó'o. Ta saá kivi xa'a j ñoq ndó, xa koo ti'va ndi'i s'i'un, ta on vása ñii kama nakaya ndó ndi'i ña mji kivi saá.

³ Ta va'a nakaxin ndó sava nañani yó, ña kuiso na s'i'un ña nakaya ndó, ta ko'on na ñoo Jerusalén, ta nataxi na s'i'un yó'o nda'a ñivi na kándixa Jesucristo ñoo yó'o. Ta yi'i, kivi xa'a j ñoq ndó, ta taa j tutu ña ko'on xí'in nañani yó yó'o ña ndakuin j xa'a na.

⁴ Tá yóo xa'a ña ko'on j xí'in nañani yó yó'o ñoo Jerusalén, ta va'a ko'on j xí'in na.

To'on yó'o ká'an ndí taPablo xáni sini ra ko'on ra koto ra ñivi na kándixa Jesucristo na táku ñoo Corinto

⁵ Ta yi'i, si'na xini ñó'ó ya'a j ku'a ñoo estado Macedonia, ta saá xa'a j koto j ndó'ó ñoo Corinto.

⁶ Ta kivi xa'a j ñoq ndó, ta va ñii ku'a kivi koo j xí'in ndó, ta ndásana koo j xí'in ndó ndi'i saá yoo vixin. Ta saá kónij ña kuchiño chindeë ndó yi'i xí'in ña xini ñó'ó ñoq j ña ko'on j inká xiiña ñoq xini ñó'ó ko'on j.

7 Ta kivi xaꝓ i koo i xi'in ndó, ta on xij i ña ñii kama kee i ko'on i inkꝓ xiiña. Saá chi kóni i na'á koo i xi'in ndó, tá taxi Ndios ke'é i saá.

8 Ta vitin kindoo i ñoo Éfeso yó'o andꝓ kixaꝓ kivi kana vikꝓ Pentecostés.

9 Saá chi vitin Ndios taxi ra noꝓ i ña kasa ndivi i kuꝓ'a ní chiño va'a xaꝓ'a Jesucristo ñoo yó'o. Tá mií saá yóo kuꝓ'a ní ñivi na sꝓꝓ ini xini na yi'i, ta nayó'o on xij na ña kasa ndivi i chiño va'a yó'o.

10 Ta xáku ndá'vi i noꝓ ndó ndí táná xaꝓ ñani yó taTimoteo noꝓ ndó, ta va'a naki'in ndó ra xaꝓ'a ña ná kusij ini ra koo ra xi'in ndó. Saá chi taTimoteo ndixa kisa ndivi ra chiño Jesucristo ñii ki'va ndatán yóo chiño ña kisa ndivi i.

11 Ñakán kía ndꝓ ñii ndó'o on kani sijn ndó ndí taTimoteo yó'o kúu ra tꝓa ta on vása ndáya'vi. Ta ndꝓ víka, va'a chindeé ndó ra ña kuchiño ndikó ra noꝓ i, chi yi'i xi'in ndi'i inkꝓ nañani yó na yóo xi'in i ndati ndi ndí kixaꝓ ra noꝓ ndi.

12 Ta ñani yó taApolos, xa ñixaku ndá'vi ní i noꝓ ra ña ko'on ra xi'in nañani yó ña xaꝓ ra xi'in na noꝓ ndó, ta ñi-xiin ra ko'on ra xi'in na vitin. Ta saá ni, ñii kivi ña kuna'a ra, ta kee ra ko'on ra koto ra ndó'o.

Tꝓ'on yó'o kúu ñasond'i noꝓ tutu yó'o ña ti'vi taPablo nda'a ñivi na kándixa Jesucristo na táku ñoo Corinto

13 Ta ndó'o, nañani yó xi'in náki'va yó, koto va'a xi'in mji ndó ña on taxi ndó ndí ndꝓ ñii ña on vá'a chinda'á ña ndó'o ña sandakoo ndó yichí Jesucristo. Ta xini ñó'o ndixa kútu kundikꝓ ndó yichí ra, ta ndꝓ lo'o on kuyi'vi ini ndó, ta chikaꝓ ní ndó ndeꝓ ña kutaku ndó ndatán kóni Jesucristo.

14 Ta ndi'i chiño ké'é ndó xaꝓ'a nañani yó xi'in náki'va yó na táku ñoo Corinto xi'in ndó, ná kasa ndivi ndó ña xi'in ña ndixa ki'vi ini ndó xini ndó na.

15 Nañani yó xi'in náki'va yó, xa xini ndó ndí nave'e taEstéfnas xikuu nanóo ñoo estado Acaya na kándixa Jesucristo ta ndikꝓ na yichí ra. Ta nayó'o ndixa táxi xi'in mji na ña kisa ndivi na chiño ña chindeé na ñivi na kándixa Jesucristo.

16 Ta saá xáku ndá'vi i noꝓ ndó'o ña kasa ndivi ndó ña ndúkú taEstéfnas yó'o xi'in nave'e ra noꝓ ndó. Ta ñii ki'va saá kasa ndivi ndó ña ndúkú ndi'i ñivi na ñii ki'va kisa chiño noꝓ Ndios ndatán taEstéfnas xi'in nave'e ra kisa chiño na.

17 Yi'i kúsij ní ini i, chi xa kixaꝓ taEstéfnas, taFortunato ta xi'in taAcaico noꝓ i vitin. Nataꝓa yó'o kisa ndivi na chiño ña chindeé na yi'i, ndatán yóo chiño ña kóni ndó kasa ndivi ndó noꝓ i. Ta ndó'o on kivi ke'é ndó saá chi xiká ní táku ndó noꝓ i.

18 Ta nañani yó yó'o chikaꝓ na ndeꝓ ini i, ta chikaꝓ na ndeꝓ ini ndó'o. Ta saá xini ñó'o ndó naki'in va'a ndó nataꝓa yó'o xi'in ñatꝓ'o, ta ñii ki'va saá xini ñó'o naki'in va'a ndó ndi'i ñivi na va'a kisa ndivi chiño Ndios ndatán kisa ndivi nataꝓa yó'o.

19 Ta ndi'i ñivi na kándixa Jesucristo, na táku kuꝓ'a ní ñoo estado Asia yó'o, nayó'o tí'vi na tꝓ'on ña chindeé na ndó'o. Ta ñani yó taAquila xi'in ki'va yó ñaPriscila xi'in ndi'i inkꝓ ñivi na kándixa Jesucristo na nákutá'an ve'e nayó'o xaꝓ'a ña kisa ká'no na Ndios, ñivi yó'o tí'vi na tꝓ'on ña chindeé na ndó'o, chi nayó'o xi'in ndó'o ñii yóo ndó xi'in Jesucristo xaꝓ'a ña kándixa ndó ra.

²⁰ Ndi'i nañani yó xí'in náki'vạ yó na táku ñoo yó'o tí'ví na tọ'on ña chindeé na ndó'ó. Ta vạ'a ndi'i ndó'ó chindeé tá'an ndó, ta xí'in ñatọ'ó ní ini ndó chito ndó nọọ tá'an ndó.

²¹ Ta yí'ị, tẹPablo, tí'ví'ị tọ'on ña chindeé ị ndó'ó vitin. Ta tọ'on yó'o táa ị ña xí'in nda'ạ mị'ị.

²² Tá yóo ñivi na ọn vása kí'vi ini xíni na Jesucristo, ta, ịvạ'a nayó'o kuiso na chi'ña nọọ Ndios! Ta ndúkú ị nọọ Jesucristo, Tẹa tẹKá'no nọọ yó, káchí ị saá: “ịYạchị ní ndikó ún kixạ tuku ún ñoyívi yó'o, Tata!”, káchí ị xí'in ra.

²³ ịNá ke'é Jesucristo kuạ'ạ ní ñavạ'a xí'in ndó'ó!

²⁴ Ta kí'vi ní ini ị xíni ị ndi'i ndó, chi kúu yó ñivi na kándixa Jesucristo, ta ñii yóo yó xí'in ra. Saá ná koo ña.

Tutu ñaov̄i ña n̄itaa taPablo ña ti'v̄i ra kua'an nda'a n̄ivi na táku ñoo Corinto

*TaPablo tí'v̄i ra t̄o'on ña chindeé ra
n̄ivi na kándixa Jesucristo na táku ñoo Corinto*

¹ Yi'j̄i, taPablo, kúu j̄ ñii taapóstol ta kisa chiño ñoo Jesucristo, chi saá kóni Ndios, ta s̄akuiso chiño ra yi'j̄i. Ta táa j̄ tutu yó'o xí'in ñani yó taTimoteo, ta tí'v̄i nd̄i ña xāa ña ñoo ndó'ó, n̄ivi na kúu nave'e Ndios xā'a ña kándixa ndó Jesucristo, ta kúu ndó n̄ivi na táku ñoo Corinto, án kúu ndó n̄ivi na táku kua'a ka ñoo ña ñó'o estado Acaya.

² Ta Ndios Yivá yó xí'in Jesucristo T̄aa taKá'no ñoo yó, j̄ná taxi ra ña koo ñava'a ini ndó! Ta, j̄ná ke'é ra ñava'a xí'in ndó!

*Xí'in t̄o'on yó'o taPablo ndát̄o'on ra
nd̄i yóo kua'a ní ñayo'v̄i xa xó'v̄i ra*

³ j̄Na kasa ká'no yó Ndios, t̄aa ta kúu Yivá Jesucristo, T̄aa taKá'no ñoo yó! Ta Yivá yó Ndios ndeé ní kúndá'v̄i ini ra x̄ini ra m̄ji yó, ta nd̄i' i saá k̄v̄i chíkaa ra ndeé ini yó.

⁴ Ta saá, tá yóo tondíni, án tá yóo ñayo'v̄i xó'v̄i yó, ta Ndios chíkaa ra ndeé ini m̄ji yó. Ta Ndios ké'é ra saá xí'in yó xa'a ña kuchiño yó chíkaa yó ndeé ini n̄ivi tá kóm̄i na tondíni, án tá yóo ink̄a ña xó'v̄i na. Saá chí m̄ji ndeé ña chíkaa Ndios ini yó, kúu ña kuchiño yó chíkaa yó ini n̄ivi na xó'v̄i.

⁵ Vará ndeé ní xó'v̄i yó xa'a ña ñii yóo yó xí'in Jesucristo, ta saá tuku náki'in yó kua'a ní ndeé va'a ini yó xa'a ña ñii yóo yó xí'in ra.

⁶ Ta saá m̄ji nd̄i, tá xó'v̄i nd̄i, ta xa'a ñava'a m̄ji ndó kúu ña. Saá chí ña yó'v̄i xó'v̄i nd̄i kúu xa'a ña Ndios chíkaa ra ndeé ini ndó ta chindeé ra ndó'ó k̄aku ndó ñoo ña yó'v̄i xó'v̄i ndó. Ta tá Ndios chíkaa ra ndeé ini nd̄i, ta xa'a ñava'a m̄ji ndó kúu ña, chí Ndios ké'é ra saá xí'in m̄ji nd̄i xa'a ña ñii k̄i'va saá chíkaa nd̄i ndeé ini ndó'ó. Ta saá tá xó'v̄i ndó ñii k̄i'va ndat̄an xó'v̄i m̄ji nd̄i, ta kuchiño ndó va'a viv̄i kúndeé ini ndó xí'in ñayo'ó.

⁷ Ndixa ndáa ini nd̄i ndó'ó ña kút̄u ndik̄on ndó yich̄i Jesucristo ta on sandakoo ndó yich̄i ra. Saá chí kúndāa ini nd̄i ñayo'ó: tá yó'v̄i xó'v̄i ndó ndat̄an yó'v̄i xó'v̄i nd̄i, ta saá Ndios chíkaa ra ndeé ini ndó ndat̄an chíkaa ra ndeé ini nd̄i.

⁸ Nañani yó xí'in náki'va yó, kóni nd̄i ña kúndāa ini ndó xa'a ña ndeé ní ñix̄o'v̄i nd̄i k̄v̄i ñix̄iyo nd̄i ñoo estado Asia. Yó'v̄i ní ñix̄iyo ña ñix̄o'v̄i nd̄i, t̄andāa ñit̄ondāa nd̄i ña on kúndeé ka nd̄i, níkúu, saá ví ñix̄o'v̄i nd̄i. Ta on vasa ní-xani ka s̄inj̄i nd̄i ña kutaku nd̄i ñoo ña ñix̄o'v̄i nd̄i.

⁹ Xa nd̄a kúndāa ini nd̄i ña ndixa k̄v̄i nd̄i, níkúu. Saá ñix̄o'v̄i nd̄i xa'a ña sakuá'a nd̄i ña nd̄a lo'o on kúndāa ini nd̄i ndí xí'in ndeé m̄ji nd̄i kuchiño s̄ak̄u x̄i'in m̄ji nd̄i, ta nd̄a víka, s̄akuá'a nd̄i ña va'a ndáa ini nd̄i Ndios, tāa ta s̄anatak̄u n̄ivi na ñix̄i'j̄i.

¹⁰ Ndixa Ndios xa s̄ak̄aku ra m̄ji nd̄i ñoo ña ȳiyo ñix̄iyo k̄v̄i nd̄i, níkúu, ta vitin ndik̄on ra s̄ak̄aku tuku ra nd̄i'j̄i. Ta ndáa ini nd̄i ña sak̄aku ra nd̄i'j̄i ñii ñii k̄v̄i ña vāxi.

¹¹ Ta ndó'ó, tá ndíkõn ka ndó ndúkú ndó nõõ Ndios ña chindeé ra ndi'i, ta saá ñii ñii kivi ña vaxi Ndios sakaku ra ndi'i nõõ ña yiyo kivi ndi. Tá ku'a'á ní ndó'ó ná koo ndó ndúkú ndó nõõ Ndios xa'a ndi'i, ta saá koo ku'a'á ní ñivi taxi na ña táxa'vi ña'á nda'a Ndios xa'a ñava'a ke'é ra xí'in ndi.

TaPablo ndátõ'on ra ndachun õn vása ní-xa'ãn ra kivi kãchí ra kõ'õn ra koto ra ñivi na kãndixa Jesucristo na táku ñoo Corinto

¹² Ta ña sákutu ini ndi xí'in ñasii kúu ña xini ndi ndi vivii xitaku ndi xí'in ñivi na ndíkõn yichí ñoyívi, ta ndixa vivii ka xitaku ndi xí'in ndó'ó, ñivi na ndíkõn yichí Jesucristo. Ta õn sivi ñandichí sijní ñivi kúu ña taxi xitaku ndi saá, ta ñava'a ña san'i Ndios nda'a ndi kúu ña taxi vivii xitaku ndi nõõ ndó'ó ta nõõ ndi'i ñivi.

¹³ Ta xa'a ñayó'o, nõõ ndi'i tutu ña táa ndi ta tí'vi ndi xa'a ña nda'a ndó, ta õn vása táa ndi to'on ña õn kúchiño ndó ka'vi ndó, ni õn kúchiño ndó kundaa ini ndó. Ta vará, vitin kumani lo'o ña kundaa ini ndó, ta ndati i ndi kivi ña vaxi tondaa ndó ña kundaa va'a ini ndó ndi ndixa kúu ndi ñivi na ndaa ta na ndino'o ini.

¹⁴ Ta saá kivi ndikó Jesucristo ñoyívi yó'o, ta ndó'ó xa tondaa ndó ña ndixa kundaa va'a ini ndó ndi yóo xa'a ña kanóo síkón ñato'ó ndó nõõ ndi'i, ta ñii ki'va saá yóo xa'a ña kanóo síkón ñato'ó ndi nõõ ndó'ó.

¹⁵ Ta yi'i, xa'a ña ndaa ini i ndi ndixa saá ná kundivi ndi'i ñayó'o, ña ndixa xani sijní kúu ña kõ'õn i koto i ndó'ó õvi yichí, níkúu. Ta saá nda õvi yichí naki'in ndó ñava'a nda'a Ndios xa'a ña ndato'on i to'on ra xí'in ndó, níkúu.

¹⁶ Saá chi ñanõõ xani sijní ndi kivi kee i kõ'õn i nda ñoo estado Macedonia, ta kõ'õn i chí yichí ña yá'a ñoo Corinto xa'a ña xa'i koto i ndó'ó ta kindõõ i lo'o kivi xí'in ndó. Ta saá kivi kee i ñoo Macedonia ta ndikó i, ta saá ya'a tuku i chí ñoo Corinto xa'a ña koto tuku i ndó'ó, níkúu. Chi xani sijní ndi ndó'ó kuchiño ndó chindeé ndó yi'i xa'a ña ndikó i no'õ i estado Judea, níkúu. Saá xani sijní ke'é i, ta õn vása ní-kuchiño kasa ndivi i ña.

¹⁷ Ta saá ni, çán xani sijní ndó ndi õn sivi ña ndino'o ini i kúu ña xani sijní xa'i ñoo ndó koto i ndó'ó? Çán xani sijní ndó ndi ndatán yóo ñii tã tã õvi yu'u, tã ndíkõn yichí ñoyívi yó'o, saá yóo i nõõ ndó? Chi tã õvi yu'u yó'o ká'ãn ra: "Ndixa ke'é i saá", ta yá'a ñii kãní lo'o ta kama násama ini ra, ta tuku ká'ãn ra: "Ó'on, õn ke'é i saá", ta tã yó'o õn sivi tã tãndaa kúu ra chi õn vása kisa ndivi ra to'on ña ká'ãn ra.

¹⁸ Ndixa Ndios kúu tã tãndaa, ta mji Ndios yó'o ndákuiin ra xa'a ndi ndi õn sivi ñivi na õvi yu'u kúu ndi. Ta nda víka, ndixa kúu ndi ñivi nandaa na kisa ndivi to'on ká'ãn.

¹⁹ Saá chi nañani yó tãTimoteo xí'in tãSilvano ta xí'in yi'i ñika'ãn ndoso ndi nõõ ndó xa'a Jesucristo, tã tã kúu Sa'ya Ndios. Ta õn sivi tã tã õvi yu'u kúu Jesucristo. Ta ndi'i saá kivi ká'ãn ra ñandaa, ta ndixa kisa ndivi ra to'on ña ká'ãn ra.

²⁰ Ta xí'in ña ke'é Jesucristo, xa kundivi ndi'i saá to'on ña kindõõ Ndios xí'in ñivi kuiya xina'á. Ta vitin xa'a ña táku ndi ini Jesucristo, ndixa yóo yu'u ndi xí'in Ndios, ta xa'a ñayó'o chinóo síkón ndi ñato'ó Ndios.

²¹ Ta Ndios taxi ra ndi ndó'ó xí'in mji ndi ñii yóo yó xí'in Jesucristo ta kútu ndíkõn ndi'i yó yichí ra. Ta Ndios xí'in Níma ra sakuiso chiño ra mji yó ña kasa ndivi yó chiño ra.

²² Ta ndatán yóo tonj ña kómí kitj, ña sáná'a káxín noq nivi yu kúu xito'o rí, saá yóo Níma Ndios xí'in yó. Saá chi ña táku Níma Ndios ini yó kúu ña sáná'a káxín ndí mji yó kúu yó sa'ya Ndios. Ta ña táku Níma Ndios ini yó kúu ña kisa ndaa ndí ndixa naki'in yó ndi'i ñav'a'a ña kindoqo Ndios taxi ra nda'a sa'ya ra.

²³ Ta ndúkú j noq Ndios ña ndakuin ra xa'a j ndí ndixa kúu to'on ña káchí j saá: xa'a ña kí'vi ní ini j xini j ndó'ó kúu xa'a ña on vása ní-xaa j koto j ndó'ó ñoo Corinto kivi saá. Saá chi ndixa ni-xiin j ka'an j to'on ña satakué'e ini ndó.

²⁴ Ta mji ndi, on vása yóo ini ndi kuu ndi nivi na ndasaá kuiti ka'nda chiño noq ndó ndasaá xini ñó'ó kasa ndivi ndó ñii ñii chiño xa'a Jesucristo. Ta nda víka, ñii káchí ndikon ndi kisa chiño ndi xí'in ndó xa'a ña ná koo ñasij ini ndó. Saá chi xa'a ña ndino'o ini ndó kándixa ndó Jesucristo kúu ña kútj ndikon ndó yichí ra, ta on sandakoo ndó ña.

2

¹ Ta saá xa'a ña ni-xiin j sakuchuchú j ini ndó'ó xí'in to'on kué'e, kúu ña chikaaj ini j ndí on xaa j koto j ndó'ó.

² Chi táná níxaa j noq ndó ta ndato'on j xí'in ndó to'on ña sakuchuchú ini ndó'ó, níkúu, ta, zyú kúu nivi kuchiño ndasa sij ini j, níkúu? Ta ndixa on koó inká nivi kuchiño ke'é saá.

³ Ta saá on vása ní-xaa j noq ndó, ta xani sinij ndí va'a ka taa j noq tutu ña tí'ví j ta níxaa ña nda'a ndó. Ta tá va'a chikaaj so'o ndó to'on ña ndato'on j xí'in ndó noq tutu, ta saá kivi xaa j noq ndó, ta on kóo ka xa'a ña kuchuchú ini j koni j ndó'ó kivi saá, ta va'a kunakaaj ka ñasij ini j koni j ndó'ó. Ta ndixa ndaa ini j ndí ñii káchí ndó'ó kusij ini ndó xí'in j.

⁴ Tá mií níxijo j nítaj tutu yó'o ña xa ñaki'in ndó, ta njindi'í ní ini j xa'a ndó, ta njita'vi níma j, ta xaku j xí'in ña níxita ku'a ní tánoo j xa'a ndó. Ta on sivi xa'a ña sakuchuchú j ini ndó kúu ña njitaj ña, ta xa'a ña kóni j kundaaj ini ndó ndí ndeé ní kí'vi ini j xini j ndó'ó kúu ña njitaj ña.

Ta Pablo ndato'on ra xí'in nivi na kándixa Jesucristo ña kasa ká'no ini na xa'a ñii taja ta ke'é ña on vá'a

⁵ Ta yóo ñii tātá'an ndó ta xa ke'é ña on vá'a, ta xa'a ñayó'o sakuchuchú ra ini j, ta on sivi kuiti yí'j kúu taja ta sakuchuchú ra ini, ta saá tuku sakuchuchú ra ini ndi'í ndó'ó. (Xí'in to'on yó'o ña ká'an j xa'a ra, on sivi to'on ña sáya'a mji j ká'an j kúu ña.)

⁶ Ta saá vitin xa va'a, ta on saxo'vi ka ndó ra. Saá chi ku'a ní ndó'ó xa saxo'vi ndó ra xa'a ña on vá'a ke'é ra.

⁷ Ta vitin ndixa xini ñó'ó kasa ká'no ini ndó xa'a tayó'o noq ña on vá'a ke'é ra, ta ka'an ndó xí'in ra ña ndasa va'a ndó ini ra, kotqo ña kuchuchú ní ini ra, ñayó'o tondaqo ña kundeé ña noq ra.

⁸ Ta saá xáku ndá'ví j noq ndó ña tuku saná'a káxín ndó noq ra ña ndixa kí'vi ini ndó xini ndó ra.

⁹ Tutu ña njitaj ña níxaa noq ndó ña ñaki'in ndó, xikuu xa'a ña xito ndoso j ndó'ó ña kundaaj ini j án ndixa va'a chikaaj so'o ndó ña ndúkú j noq ndó ta kasa ndivi ndó ndi'í ña.

¹⁰ Ta tá yóo nivi na kisa ká'no ini ndó'ó xa'a, ta yí'j, ñii kí'va saá kisa ká'no ini j xa'a nivi yó'o. Vará on vása xini j án ndixa nivi yó'o ke'é na ña on vá'a xí'in j, ta saá ni, xa kisa ká'no ini j xa'a na, ta mji Jesucristo xini ra ndí ndixa xa ke'é j saá. Ta xa'a ña chindeé j mji ndó kúu ña ke'é j saá,

¹¹ Chi n̄i-xiin̄ j taxi j nd̄i ñaním̄a ndiv̄a'a ká'no Satanás sandá'vi ña m̄ji yó. Chi kúndāa ini yó nd̄i ním̄a ndiv̄a'a yó'o kútoo ní ña ké'é ña nd̄i'i n̄ō ña ɔn vá'a xí'in m̄ji yó.

Tɔ'on yó'o ká'an nd̄i nd̄i' i ní ini t̄aPablo chi ɔn k̄ō t̄aTito yóo ñoo Troas

¹² Tá n̄ixaā j ñoo Troas xa'a ña ka'an ndoso j tɔ'on va'a xa'a Jesucristo n̄ō n̄ivi, ta xa kúndāa ini j nd̄i Jesucristo xa ñakoná ra yich̄i n̄ō j xa'a ña kuchiño ke'é j saá.

¹³ Ta saá n̄i, nd̄i' i ní ini j, chi n̄i-nan̄i' i j ñani yó t̄aTito ñoo yó'o. Ta saá n̄indāȳi j n̄ivi na kándixa Jesucristo ñoo Troas, ta kee j ndikó j, ta kixaā j ñoo estado Macedonia yó'o.

Xí'in tɔ'on yó'o t̄aPablo ká'an ra tɔ'on ña táxi ña táxa'vi ña'á nda'a Ndios

¹⁴ j Vitin táxi nd̄i ña táxa'vi ña'á nda'a Ndios! Saá chi t̄axi ra ña ñii yóo nd̄i xí'in Jesucristo, ta ndatán yóo n̄ivi na ku'a'an ndik̄on s̄ata t̄a taká'no t̄a xa kúndeé n̄ō n̄ivi na kāni tá'an xí'in ra, saá yóo m̄ji nd̄i, ta ku'a'an nd̄i s̄ata ra n̄ō x̄ito ku'a'a ní n̄ivi ku'a'an nd̄i. Ta ña sákuj̄ta ní'nō nd̄i tɔ'on va'a xa'a Jesucristo, ndatán yóo sik̄o ña támi ní xá'an, ta x̄it̄a ní'nō ña nd̄i' i saá x̄iña, saá yóo ña.

¹⁵ Ta n̄ō Ndios, yóo nd̄i ndatán yóo sik̄o tɔ'on va'a xa'a Jesucristo ña támi ní xá'an. Ta sik̄o yó'o x̄it̄a ní'nō ña n̄ō nd̄i' i n̄ivi, án n̄ivi na ku'a'an yich̄i n̄ō sákaku Ndios kúu na, án n̄ivi na ku'a'an yich̄i n̄ō nd̄i' i xa'a na kúu na.

¹⁶ Ta n̄ō n̄ivi na ku'a'an yich̄i n̄ō nd̄i' i xa'a na, sik̄o yó'o ndatán yóo t̄ach̄i ña xá'an tá'yí ta xá'ni ña, saá yóo ña. Ta n̄ō n̄ivi na ku'a'an yich̄i n̄ō sákaku Ndios na, ta sik̄o yó'o ndatán yóo t̄ach̄i ña xá'an támi ta táxi ña kutaku ndino'o na, saá yóo ña. j Ta ndixa ɔn k̄ō n̄ivi na ndasaá kuiti xí'in ndee m̄ji na kúchiño kasa ndivi na chiño ña ka'an ndoso na tɔ'on Ndios n̄ō n̄ivi, chi chiño yɔ'v̄i ní kúu ña!

¹⁷ Ta yóo sava n̄ivi na ɔn vása xí'in ña ndino'o ini na ká'an ndoso na tɔ'on Ndios, ta kuiti xa'a ña kóni na ki'in ya'vi na kúu ña ká'an ndoso na tɔ'on Ndios. Ta m̄ji nd̄i, ɔn vása ké'é nd̄i ndatán ké'é n̄ivi yó'o. Nd̄a víka, Ndios x̄in̄i ra nd̄i xí'in ña ndino'o ini nd̄i ká'an ndoso nd̄i tɔ'on ra. Saá chi m̄ji Ndios t̄j'v̄i ra nd̄i' i kasa ndivi nd̄i chiño ra, ta m̄ji nd̄i ñii yóo nd̄i táku nd̄i xí'in Jesucristo.

3

Tɔ'on yó'o ká'an ña xa'a tɔ'on xa'a ña k̄ind̄o Ndios xí'in n̄ivi

¹ j An̄ xáni s̄in̄i ndó nd̄i xí'in tɔ'on yó'o tuku k̄ixá'á nd̄i kisa ká'no xí'in m̄ji nd̄i? j ɔn vása saá! Vará yóo sava n̄ivi na x̄in̄i ñó'ó tutu ña ndákuijn̄ xa'a na, ta ndó'ó x̄in̄i káx̄in̄ ndó nd̄i' i, ta ɔn vása x̄in̄i ñó'ó nd̄i tutu ña taa ndó'ó án ña taa ink̄a n̄ivi, ña ndákuijn̄ ña xa'a nd̄i.

² Saá chi m̄ji ndó ndatán yóo tutu ña n̄ika'yí n̄ō ním̄a nd̄i, saá yóo ndó. Ta ɔn s̄j'v̄i ña se'é n̄ō n̄ivi kúu ña ká'an tɔ'on tutu yó'o, chi ndatán yóo tutu ña x̄ito nd̄i' i n̄ivi ta ká'vi na ña, saá yóo ña táku ndó n̄ō n̄ivi.

³ Ta ndó'ó, xa'a chiño ña xa k̄isa ndivi nd̄i n̄ō ndó, xa nd̄u ndó n̄ivi na kándixa Jesucristo ta ndik̄on ndó yich̄i ra. Ta ndatán yóo tutu ña ndákuijn̄ xa'a chiño ña k̄isa ndivi nd̄i xí'in ndó, saá yóo ña ndasaá táku ndó yich̄i Jesucristo vitin. Ta tutu yó'o kúu ña n̄itaa m̄ji Jesucristo, ta ɔn vása ní-taa

ra xí'in tinta, chi Níma mji Ndios, ɬa ɬa ndino'o táku, kúu ña ka'yi ña'á. Ta on vása ní-ka'yi ña noo yuu, chi nika'yi ña noo níma mji nivi.

4 Ta xa'a ña ñii yóo ndi xí'in Jesucristo, Ndios táxi ra ndi ndáa ini ndi ndi ñandixa kúu ñayó'o.

5 Ta kuiti mji ndi on vása kómí ndi ndeɛ kasa ndivi ndi chiño Ndios, ta mji Ndios táxi ra ndeɛ ra ña kúchiño kasa ndivi ndi chiño yó'o.

6 Ta xa'a ña Ndios xa ɬaxi ra ndeɛ ra xí'in ñandichí ra nda'a ndi, vitin xa ti'va ndi ña va'a kisa chiño ndi noo ra, chi vitin kisa chiño ndi ndatán káchí to'on ñaxaa ña kɛndoo Ndios xí'in nivi, ña káchí ndasaá kuchiño nivi kutá'an va'a na xí'in Ndios. Ta ñaxaa yó'o on sivi ndayi ña nika'yi noo yuu xina'á kúu ña, chi ndayi yó'o káchí ña ndi ndi'i nivi xini ñó'o kivi na xa'a ña on vá'a ke'é na. Ta ñaxaa ña kɛndoo Ndios xí'in nivi ká'an ña ndi Níma Ndios ña táku ini nivi na kándixa Jesucristo kúu Níma ña táxi kutaku ndino'o na ndi'i saá kivi.

7 Kujya xina'á taMoisés naki'in ra ndayi Ndios ta ñayó'o nika'yi ña noo yuu. Ta ndayi yó'o xá'nda chiño ña ndi xini ñó'o kivi ndi'i nivi na on vása kisa ndivi ndi'i ña. Ta saá ni, xí'in ndeɛ ká'no ña livi yé'e ña káku noo Ndios kixaa ndayi yó'o noo yuku noo nixijo taMoisés. Ta ña ndeɛ niye'e yó'o ɬaxi ña ndi ndi'i mji noo taMoisés niye'e ní ña, ta xa'a ña kɛndoo ña yé'e yó'o noo ra, naIsrael on vása ní-kuchiño na koto káxín na noo taMoisés. Ta saá ni, ña yé'e ña nixijo noo ra kuee kuee ninda'va ndi'i ña. Vará ña ká'no ní ta livi ní yé'e kúu ndeɛ ña kixaa xí'in ndayi Ndios ña naki'in taMoisés kujya xina'á,

8 ta ña ká'no ní ka kúu ndeɛ ña livi ní ña kixaa xí'in to'on ñaxaa ña kɛndoo Ndios xí'in nivi, ña ká'an ndasaá kuchiño nivi naki'in na Níma Ndios kutaku ña ini na.

9 Ndeɛ ní ká'no ñava'a livi xikuu to'on ña naki'in taMoisés xina'á, vará káchí ña ndi ndi'i nivi xini ñó'o kivi na xa'a kuachi na. Ta ña ndeɛ ní ká'no ta va'a ní ka kúu to'on xaá, ña káchí ndasaá Ndios sánduu ra yóo nivi na ndii, na on koó kuachi ndiso noo ra.

10 Ndeɛ ní ká'no ñava'a livi xikuu to'on Ndios ña naki'in taMoisés xina'á, ta vitin ndeɛ ní ka ká'no livi kúu to'on va'a xaá ña kɛndoo Ndios xí'in nivi.

11 Vará ña ndeɛ ní va'a ká'no livi xikuu ndayi Ndios ña naki'in taMoisés xina'á, ta ndeɛ ndayi yó'o on vása ní-kundeɛ ña koo ña ndi'i saá kivi. Ta saá ndixa ña ndeɛ ní ka va'a ká'no livi kúu ñaxaa ña kɛndoo Ndios xí'in nivi, chi ñayó'o kundeɛ ña koo ña ndi'i saá kivi ña vaxi.

12 Ta xa'a ña ndáa ini ndi ndi nda ñii kivi on ndi'i xa'a ñaxaa yó'o ña kɛndoo Ndios xí'in nivi, on vása yi'vi ndi, ta ká'an ndoso káxín ndi to'on Ndios noo nivi.

13 On vása ké'é ndi ndatán ke'é taMoisés, chi ɬayó'o xindaɟi noo ra xí'in tikoto, ña ni-taxi koto naIsrael ña yé'e noo ra, ta ña yé'e yó'o lo'o lo'o ndi'i xa'a ña.

14 Ta ndatán yóo tikoto ña xindaɟi noo taMoisés, saá yóo ña sási noo naIsrael, ña on vása táxi ña kundaɟi ini na ñandaɟi Ndios. Ta saá nda kivi vitin, tá ká'vi na to'on ña kɛndoo Ndios xí'in naIsrael xina'á, ta on vása kuchiño kundaɟi ini na yukia kóni káchí ña ká'vi na, chi ndasaá kuiti Jesucristo kúu ɬa ɬa kuchiño kindaa ña sási noo ña kundaɟi ini naIsrael ñandaɟi Ndios.

15 Tanda kivi vitin, tá ká'vi naIsrael to'on Ndios ña nita taMoisés xina'á, ta ndatán yóo tikoto ña ndási, saá yóo ña sási ini na, ta on vása táxi ña kándixa na ñandaɟi.

16 Ta saá tá ñvi naIsrael kándixa na Jesucristo, ta ndixa mji ra kíndaa ra ña sási ini ñvi yó'o.

17 Saá chi Jesucristo Taa taKá'no ñoq yó ñii kúu ra xí'in Nímā Ndios. Ta xa'á ña táku Nímā Ndios ini ñvi na kándixa Jesucristo, ñn vása táku ka na tixin ndee ña ñn vá'a, ta kómi na ndee ña táku ndíka na yichí ra.

18 Ta saá ndi'i mji yó ñvi na ndíkon Jesucristo, ñn vása yóo ka yó ndatán yóo ñvi na táku xí'in ña ndási ñoq na. Ta nda víka, ndatán yóo ñii yutátá ña yé'e xí'in ndee ká'no ña livi Ndios, saá yóo mji yó. Ta Nímā Ndios ñii ñii kivi ndása va'a ka ña mji yó, ta náki'in ka yó ndee ñava'a ká'no livi Ndios xa'á ña tondaa yó nduu yó ndatán yóo Jesucristo.

4

1 Xa'á ña ká'no ini Ndios, ke'é ra ñava'a xí'in mji ndi, ña kúu ña sakuiso chiño ra ndi'i kasa ndivi ndi chiño ñoq ra. Ñakán kía ñn vása náka ini ndi.

2 Ta xa chikaá ini ndi ña nda lo'o ñn ke'é ndi ña ñn vá'a ña sakuka'an ñoq ndi, ni ñn vása ké'é se'é ndi ña ñn vá'a, ni ñn vása sándá'vi ndi ñvi xí'in to'on vatá, ta nda lo'o ñn vása násaka ndi to'on Ndios xí'in to'on vatá. Ta nda víka, mji Ndios ndákuin ra xa'á ndi ña kuiti ká'an ndi to'on ndaa. Ta xa'á ñayó'o ndi'i ñvi kúchiño kandixa na to'on ña ká'an ndi, chi xini na ndi ñvi nandaa kúu ndi.

3 Ta sava ñvi ñn vása kúndaá ini na to'on Ndios ña ká'an ndoso ndi ñoq na, chi yóo ña sási ini na, ta nayó'o kúu ñvi na ndíkon kuá'an yichí ñoq ndi'i xa'á na.

4 Ta ñvi yó'o na ñn xini kandixa to'on Ndios, yóo na ndatán yóo ñvi nakuáá nduchú ñoq. Saá chi Satanás ña xá'nda chiño ñoq yichí ñn vá'a ñoyívi yó'o, sási ña ini na. Ta xa'á ñayó'o ñn vása kúchiño na kúndaá ini na to'on va'a xa'á Jesucristo, vará to'on yó'o ndatán yóo ño'o livi ña yé'e ñoq naa ñoó, saá yóo ña. Ta to'on yó'o ká'an ña xa'á Jesucristo, taa ta kómi ndi'i ndee ká'no ña livi yé'e, chi ñii kúu ra xí'in Ndios.

5 Ta saá, kivi ká'an ndoso ndi to'on ñoq ndó, ta to'on ña ká'an ndi ñn sivi xa'á ña kasa ká'no xí'in mji ndi kúu ña, ta kuiti ká'an ndi xa'á ña kasa ká'no ndi Jesucristo, ta ndát'o'on ndi ndí Jesucristo kúu Taa taKá'no ñoq ndi'i ña yóo ñoyívi. Ta ndát'o'on ndi xí'in ndó ndí kúu ndi ñvi na kisa chiño ñoq ndó, ta ké'é ndi saá xa'á ña kí'vi ní ini ndi xini ndi Jesucristo.

6 Kuyá xina'á ní Ndios xa'nda chiño ra, kachi ra saá: "Ñoq naa ní, ná koo ña yé'e", saá kachi ra. Ta vitin mji Ndios yó'o kúu taa ta sánaye'e nímā yó, ta ña yé'e yó'o táxi ña xini yó ndee ká'no ña livi yé'e ña káku ñoq Ndios. Saá chi xini yó Jesucristo, taa ta kómi mji ndee ká'no ña livi yé'e Ndios.

To'on yó'o ká'an ndí Ndios kúu taa ta táxi ndee nda'a ñvi ña viví kutaku na yichí Jesucristo

7 To'on va'a xa'á Jesucristo ndatán yóo ñakuiká, saá yóo ña. Ta ndi'i mji yó na kándixa to'on yó'o, ndatán yóo kisi ño'o ñoq ño'o ñakuiká yó'o, saá yóo yó. Ta saá sáná'a káxin yó ndi ndee va'a ña kómi yó ñn sivi ndee mji yó kúu ña, ta ndee ña táxi Ndios nda'a yó kúu ña.

8 Ta saá mji ndi, vará yóo kuá'a ní tondó'o xó'vi ndi, ta kúndeé ndi ñoq ña. Vará yóo kuá'a ní tondini ñoq ndi, tondaa ñn vása kúndaá ini ndi ndasaá kaku ndi ñoq ñayó'o, ta saá ni, ñn vása sándakoo ndi ndáti ndi ndí Ndios chindeé ra ndi'i.

⁹ Vará ñivi sáxo'vi ní na mji ndi xá'a ña ká'an ndoso ndi to'on xá'a Jesucristo, ta ndixa on vása yóo mató'ón ndi, chi Ndios nda ñii kivi on vása sándakoo ra mji ndi. Vará ñivi sákooyo na ndi'i nda ño'o, ta saá ni, on ta'an sandi'i na xá'a ndi.

¹⁰ Ta ndi'i saá xiiña ño'o kuá'an ndi xá'a ña kisa ndivi ndi chiño Jesucristo, yóo ña yo'vi xó'vi yiki koñu ndi, ta ñayó'o táxi ña kúndaq ini ndi ndi ñii yóo ndi xi'in Jesucristo, ta ta ñixo'vi ní ta ñixi'i ra xá'a kuachi ndi. Ta vitin xi'in ña xó'vi ndi sáná'a ndi ndi Jesucristo ndixa táku ra ini ndi, chi ndeë ña kómí yiki koñu ndi kúu ña káku ño'o ra.

¹¹ Ta mji ndi, vará táku ka ndi ñoyívi yó'o, ta ndi'i saá kivi táxi xi'in mji ndi ña kivi ndi xá'a Jesucristo. Ta saá sáná'a káxin ndi ño'o ñivi ndi Jesucristo ndixa táku ra ini ndi, ta ndeë ña kómí yiki koñu ndi kúu ña káku ño'o ra.

¹² Ta saá kúndaq ini ndi ndi xá'a ña kisa ndivi ndi chiño ña sákuiso Ndios ndi'i kúu xá'a ña xó'vi ní ndi nda xa yóo ña kivi ndi. Ta saá ni, xá'a ña xó'vi ndi saá, ndó'o kándixa ndó to'on va'a xá'a Jesucristo, ta vitin táku ndino'o ndó ño'o Ndios chi Jesucristo táku ra ini ndó.

¹³ Ñii xiiña ño'o to'on Ndios ña ñitaa na xina'á, ñii ta ñika'an ra, káchi ra saá: "Kándixa i Ndios, ñakán kía ñika'an i to'on xá'a ra", káchi ra. Ta ñii kiva saá mji ndi kándixa ndi Ndios, ta saá ká'an ndoso ndi to'on ra ño'o ñivi.

¹⁴ Saá chi xini ndi ndi Ndios, ta ta sanatakoo Jesucristo, ñii kiva saá kivi ña vaxi sanatakoo ra ndi'i ño'o ña ñixi'i ndi. Ta saá naki'in ra mji ndi xi'in ndó'o ña ko'on yó xi'in ra ta kutaku yó ño'o ra ndi'i saá kivi.

¹⁵ Ta vitin ndi'i ña xó'vi ndi kúu xá'a ña kivi ini ndi xini ndi ndó'o. Saá chi ñava'a ña ké'é Ndios xá'a ña sakaku ra ñivi, ñayó'o xita ní'no ña ño'o kuá'a ní ñivi, ta náki'in na ña. Ta saá ví'i ní ñivi taxi na ña táxa'vi ña'á nda'a Ndios xá'a ñava'a náki'in na, ta chinóo síkón ní na ñato'ó Ndios.

¹⁶ Ñakán kía on vása nákava ini ndi. Vará yiki koñu ndi ñii ñii kivi kuee kuee kuá'an ndi'i xá'a ña, ta ñii ñii kivi Ndios ndása xaá ra ndeë níma ndi.

¹⁷ Ta kúndaq ini ndi ndi ña xó'vi ndi xá'a Jesucristo ñoyívi yó'o ña váli kuiti kúu ña, ta kama ya'a ña. Ta ña xó'vi ndi nda lo'o on vása kútá'an ñayó'o xi'in ña livi va'a ña ná'no ña yóo ñoyívi ñno ño'o kutaku ndi ndi'i saá kivi ña vaxi, ta nda ñii kivi on ndi'i xá'a ñava'a yó'o. Ta ñava'a ñoyívi ñno kuu ña ná'no ní ka ño'o ndi'i ña on va'a xó'vi ndi ñoyívi yó'o.

¹⁸ Ñakán kía on vása ndini ndi xini ndi ña kúu kuenda ñoyívi yó'o, ña kúu ña xito ndi xi'in nduchú ño'o ndi, chi ñii kivi ndi'i xá'a ñayó'o. Ta ndixa ndini ndi xini ndi ña kúu kuenda ñoyívi ñno, ña kúu ña on vása xito ndi xi'in nduchú ño'o ndi, chi ñayó'o nda ñii kivi on ndi'i xá'a ña.

5

¹ Ta ndátan yóo ve'e mandiado ño'o táku yó lo'o kivi, saá yóo yiki koñu yó kivi táku yó ñoyívi yó'o. Ta xini yó ndi ñii kivi vaxi ndi'i xá'a yiki koñu yó yó'o. Ta saá ñoyívi ñno naki'in yó yiki koñu yó xaá ña kúndeé koo ndi'i saá kivi. Ndios kúu ta ta kasa va'a yiki koñu yó ña xaá yó'o, ta on sivi ñivi kúu na kasa va'a ña.

² Ta kivi táku ka yó ñoyívi yó'o, ta xikan ini yó, chi kútoo ní yó ña nasama yó ña kutaku yó xi'in yiki koñu yó ña xaá ñoyívi ñno.

³ Ta ndatán yóo ña sandakoo yó tikotq yatá ta kundixin yó tikotq xaá, saá koo kivi naki'in yó yiki koñu yó xaá ña kutaku yó ñoyivi ñino. Ta xa'a ña naki'in yó yiki koñu yó xaá, nima yó on kutaku yalá ña ñoyivi ñino.

⁴ Ta ñoyivi yó'o yiki koñu yó, yóo ña ndatán yóo ve'e mandiado noq táku yó. Ta vará tána yó xí'in ña yo'vi xo'vi yó ñoyivi yó'o, ta saá ni, on xjin yó kivi yó ta sandakoo yó yiki koñu yó ñoyivi yó'o ña kindqo vichi nima yó. Ta ndixa ña kóni yó kúu ña kundixin yó yiki koñu xaá ña naki'in yó ñoyivi ñino. Ta kivi saá on kukomí ka yó yiki koñu ña xini ñó'ó kivi, ta ndi'i saá kivi kutaku ndino'o yó xí'in yiki koñu xaá ña nda ñii kivi on ndi'i xa'a.

⁵ Ta xa'a ña kutaku xaá yó saá, kúu xa'a ña Ndios kisa va'a ra mji yó, ta xa taxí na Nima ra kutaku ña ini yó. Na táku Nima Ndios ini yó vitin kúu ña kisa ndaq ndi ndixa naki'in yó ndi'i ña kindqo Ndios taxi ra nda'a yó.

⁶ Ta saá ndi'i saá kivi ndaa ini yó Ndios, ta xini yó ndi ndi'i kivi tá táku ka yó xí'in yiki koñu yó ñoyivi yó'o, ta on ta'an tondaa yó kutaku yó ñoyivi ñino xí'in Ndios.

⁷ Ta kivi táku ka yó ñoyivi yó'o, vará on kúchiño koto yó Jesucristo xí'in nduchu noq yó, ta xí'in ña ndaa ini yó ra, táku yó ndikqon yó yichi ra.

⁸ Ta xa'a ña ndaa ini yó Jesucristo, xani sini yó ndi va'a ka ná sandakoo yó yiki koñu yó ñoyivi yó'o, ta ko'on yó kutaku yó xí'in ra ñoyivi ñino.

⁹ Ta saá, ndixa ña xini ñó'ó ní ka noq yó kúu ña ké'é yó ña saksusij ini Ndios, an kivi táku ka yó ñoyivi yó'o, an kivi táku yó ñoyivi ñino.

¹⁰ Chi ñii kivi ndi'i yó koni ñó'ó kuita yó noq Jesucristo ña kasa nani ra xa'a kuachi yó, ta kivi saá ñii ñii yó naki'in yó ndasaá yóo ña kisa ndivi yó kivi xitaku yó xí'in yiki koñu yó ñoyivi yó'o, an ñava'a xikuu ña, an ña on va'a xikuu ña kisa ndivi yó.

Ñivi na kándixa Jesucristo ndiso chiño na xí'in ña chindeé na ñivi ña nakutá'an va'a na xí'in Ndios

¹¹ Xa'a ña kúndaq ini ndi ndi'ni ñivi xini ñó'ó taxi na ñatq'ó ní nda'a Ndios xí'in ña ndino'o ini na, ta mji ndi chikaq ndi ndee ña chindeé ndi ñivi kandixa na ra. Ndios xini va'a ra nima mji ndi, ta kóni ndi ña ñii káchí ndó'ó kúndaq va'a ini ndó ndi ñivi na ndino'o ini kúu ndi.

¹² On vása ká'an ndi to'on yó'o xa'a ña kasa ká'no xí'in mji ndi noq ndó. Ta nda vika, chikaq ní ndi ndee ña kasa ndivi ndi chiño va'a xa'a ña kusij ini ndó koni ndó ndi'i. Ta saá kúchiño ndó ndakuijn ndó xa'a ndi noq ñivi na kúu na ña'a ní ini chi va'a ní ná'a chiño ké'é na, vará on sivi ñivi na ndino'o ini kúu na.

¹³ Ta mji ndi, sava ñivi xani sini na ndi ñivi na sána kúu ndi. Tá ndixa yóo ndi ndatán yóo ñivi na sána, ta yóo ndi saá xa'a ña chikaq ndi ndee viví kisa chiño ndi noq Ndios. Ta saá ni, tá on sivi ñivi na sána kúu ndi, ta kúu ndi ñivi na va'a ini xa'a ña viví kisa chiño ndi noq ndó'ó.

¹⁴ Ta ña kí'vi ini Jesucristo xini ra mji ndi kúu ña chinda'a ndi'i ña va'a kisa ndivi ndi chiño ña sakuiso ra ndi'i. Saá chi kúndaq ini ndi ndi ñii laá Jesucristo ñixi'i xa'a kuachi ndi'ni ñivi. Ta saá ndi'ni ñivi ndatán yóo ña ñixi'i na, saá yóo ña.

¹⁵ Ta Jesucristo ñixi'i ra xa'a ndi'ni ñivi. Ta saá ndi'ni ñivi na kándixa ña'a on vása xini ñó'ó ka kutaku na kuiti xa'a ña saksusij na ini mji na, ta nda vika, kúchiño kutaku na xa'a ña saksusij na ini Jesucristo, ta ta ñixi'i xa'a na, ta ñataku ra xa'a ña kúchiño taxi ra nataku na.

¹⁶ Ñakán kía kivi vitin tãnda ndi'i saá kivi vaxi, xa sandakoo ndi ña xani sinj ndi xa'a inkã nivi ndatãn yoo ña xixani sinj ndi kivi xindikõn ndi yichi ñoyivi yó'o. Vará si'na tá õn ta'an kandixa ndi Jesucristo, xixani sinj ndi xa'a ra ndatãn xani sinj nivi na ndikõn yichi ñoyivi yó'o, ta õn vása ka xani sinj ndi saá.

¹⁷ Saá chi ndi'i nivi na kãndixa Jesucristo ta táku na ini ra, ta nivi yó'o kúu na nivi xaá. Ndi'i ñayatá nixiyo ini na xa nija'a ndi'i ña, ta vitin Ndios ndãsa xaá ra ini na.

¹⁸ Ndi'i ñayó'o kúu chiño ña kisa ndivi Ndios. Saá chi xa'a ña nixi'i Jesucristo xa'a kuachi yó, Ndios sanakutá'an ra mji yó xí'in ra. Ta saá sakuiso chiño ra mji ndi ña chindeé ndi nivi ña nakutá'an vá'a na xí'in Ndios.

¹⁹ Ta to'on ña ndátõ'on ndasaá kúchiño nakutá'an va'a nivi xí'in Ndios kúu ña káchi saá: Xí'in ña nixi'i Jesucristo nda'a tón cruz xa'a kuachi nivi, Ndios nixiyo ra kisa chiño ra ña sanakutá'an va'a ra nivi xí'in mji ra, ta kíndaa ra kuachi satã nivi na kãndixa Jesucristo, chi nayó'o ñii yoo na xí'in ra. Ta Ndios sakuiso chiño ra mji ndi ña ká'an ndoso ndi nõõ nivi to'on yó'o.

²⁰ Ta saá ndatãn yoo natãa na nakuiso chiño ña ko'õn na inkã ñoo xí'in ndayí tãa taká'no nõõ na ña kasa ndivi na chiño tayó'o, saá yoo mji ndi vitin. Saá chi Jesucristo sakuiso chiño ra mji ndi ña ko'õn ndi inkã ñoo xí'in ndayí ra ña chindeé ndi nivi ña nakutá'an va'a na xí'in Ndios. Ta to'on ña ndátõ'on ndi xí'in nivi, ndatãn yoo to'on ña xáku ndá'vi mji Ndios nõõ na, saá yoo ña. Ta saá vitin xí'in ndayí Jesucristo, xáku ndá'vi ndi nõõ ndó'o ña kasa ndivi ndó ña xini nõó'o xa'a ña nakutá'an va'a ndó xí'in Ndios.

²¹ Vará Jesucristo ndã ñii ña õn vá'a õn vása ní-ke'é ra, ta xa'a kuachi ndi'i nivi, Ndios sanduu ra Jesucristo tãa tã nakuiso ndi'i kuachi nivi ñoyivi. Ta saá xa'a ña nixi'i Jesucristo nda'a tón cruz xa'a kuachi nivi, ndi'i mji yó na kãndixa ña'á, ndũu yó nivi na ndii nõõ Ndios ta õn vása ndíso ka yó kuachi nõõ ra.

6

¹ Ta saá, xa'a ña ñii káchi ndó'o ta ndi'i kisa chiño yó nõõ Ndios, xáku ndá'vi ndi nõõ ndó ña õn taxi ndó ndi ña manj kuu ñava'a ke'é Ndios xí'in ndó, chi xa'a ñava'a ní ini Ndios, sakãku ra ndó'o.

² Chi nõõ to'on Ndios ña nãta na xina'á, Ndios káchi ra saá: Kivi chikaã ini i ña ke'é i ñava'a xí'in ndó, chikaã so'o i ña ndũkú ndó nõõ i; ta mji kivi yó'o sakãku i ndó'o, ta chindeé i ndó'o,

káchi Ndios, káchi to'on ra ña nãta na xina'á. Ta vitin xa kundivi to'on yó'o, chi xa kixaa kivi ña nika'an Ndios xa'a. Saá chi kivi vitin kúu kivi ña Ndios kóni ra ke'é ra ñava'a xí'in nivi, ña kúu ña sakãku ra na nõõ ña õn vá'a.

³ Ta mji ndi chikaã ní ndi ndeë ña viví ndikõn ndi yichi Jesucristo. Ta xí'in ña va'a táku ndi saá nõõ nivi, õn vása táxi ndi ña koo ña ndatãn yoo ña sãkachi'i xa'a nivi na xito ña ke'é ndi. Ta xí'in ña viví táku ndi saá, õn naní nivi ña õn vá'a ka'an na xa'a chiño ña kisa ndivi ndi.

⁴ Nda vika, xa'a ña kúu ndi natãa na kisa chiño nõõ Ndios, xí'in ndi'i ña ke'é ndi sãná'a ndi nõõ nivi ndasaá va'a kutaku na ña sakusij na ini Ndios. Ta saá kúndee ini ndi xí'in ndi'i tondó'o táku ndi, ta kúndee ini ndi xí'in tondíni kómí ndi ta kúndee ini ndi xí'in ndi'i nõõ ña xó'vi ndi.

⁵ Kua'a ní yichi nikaní ní na ndi'i xí'in kuártã, tjin na ndi'i, ta tãan na ndi'i ini ve'e kaã. Nixiyo kuã'a ní nivi na sãã ini xini na ndi'i, kuã'a ní

yichí n̄is̄s̄o na n̄inda'yi ndaa na ndi'j. Ndeé ní n̄ikisa chiño ndi, ta ku'a'á ní ñoó on vása ní-kis̄in ndi, ta ku'a'á ní k̄iv̄i n̄i-xixi ndi.

⁶ Ta saá ni, ndi'i saá k̄iv̄i x̄i'in ñandaá ini ndi vivii x̄itaku ndi. Ta ndixa x̄ini ndi ñandaá Ndios, ta k̄isa ká'no ini ndi xa'a'á n̄ivi, ta ndi'i yichí ké'é ndi ñava'a x̄i'in na. Táku Níma Ndios ini ndi, ta ndino'o ini ndi k̄i'vi ini ndi x̄ini ndi n̄ivi.

⁷ Ká'an ndi to'on ndaa, ta x̄i'in ndeé Ndios ká'an ndoso ndi to'on yó'o n̄o n̄ivi. Ta ñii ñii k̄iv̄i x̄i'in to'on ña ndaa ta x̄i'in ña vivii táku ndi, chikaa ní ndi ndeé ña kundeé ndi n̄o ña on vá'a.

⁸ Xa'a'á ña kúu ndi n̄ivi na k̄isa chiño n̄o Ndios, sava yichí n̄ivi k̄isa to'ó na ndi'j, ta sava yichí n̄ivi xáa noo na x̄ini na ndi'j. Sava yichí ká'an na to'on va'a xa'a'á ndi, ta sava yichí ká'an na to'on on vá'a xa'a'á ndi. Vará n̄ivi na ndaa ta na ndino'o ini kúu ndi, ta sava n̄ivi ká'an na xa'a'á ndi kúu ndi n̄ivi na vatá na sándá'vi ña'á.

⁹ Vará x̄ini na yu kúu ndi, ta ndatán ké'é na x̄i'in n̄ivi na on vása x̄ini na, saá ké'é na x̄i'in ndi. Vará ñii ñii k̄iv̄i yatin ní yóo ña xa k̄iv̄i ndi, ta saá ni, táku ka ndi vitin. Sáxo'vi ní na ndi'j, t̄anda vitin, on vása kúu ndi n̄ivi na n̄ixi'j.

¹⁰ Xáni s̄inj n̄ivi ndi kúu ndi n̄ivi na kúchuchú ini, ta on vása saá, chi ndixa ndi'i saá k̄iv̄i nákaa ñas̄ij ní ini ndi. Xáni s̄inj n̄ivi ndi kúu ndi n̄ivi nandá'vi ní, ta on vása saá, chi ndixa xa n̄ataxi ndi ñakuiká Ndios nda'a'á ku'a'á ní n̄ivi. Xáni s̄inj n̄ivi ndi nda'á ñii ñakuiká on vása kómí ndi, ta on vása saá, chi ndixa kómí ndi ndi'i ñakuiká ndino'o Ndios.

¹¹ Nañani yó x̄i'in náki'va yó, na táku ñoo Corinto, ndino'o ní ini ndi n̄ika'an ndi x̄i'in ndó, ta nañoná ndi níma ndi n̄o ndó.

¹² Ta ndi'j, ndixa k̄i'vi ini ndi x̄ini ndi ndó'ó, ta ndó'ó, lo'o ní k̄i'vi ini ndó x̄ini ndó ndi'j.

¹³ Ndatán xáku ndá'vi yivá naváli n̄o sa'ya ra, saá xáku ndá'vi ndi n̄o ndó'ó ña ñii k̄i'va ndatán k̄i'vi ini ndi x̄ini ndi ndó'ó, saá kuki'vi ini ndó koni ndó ndi'j.

To'on yó'o ká'an, ndatán yóo ve'e Ndios, saá yóo m̄ij yó n̄ivi na kándixa Jesucristo

¹⁴ Ta x̄ini yó ndi on vá'a kunoo ñii yoko s̄inj ñii t̄is̄ind̄ik̄i ta x̄i'in s̄inj ñii t̄iburro, chi on vása ñii káchí s̄ita ov̄i rí saá ña ko'on rí. Ta ñii k̄i'va saá m̄ij yó, n̄ivi na kándixa Jesucristo, on vá'a kindo yó ña ñii káchí kasa ndivi yó ndi'i chiño x̄i'in n̄ivi na on vása kándixa Jesucristo. Saá chi n̄ivi na ké'é ñandaá on kúchiño koo yu'ú na x̄i'in n̄ivi na on vása ké'é ñandaá. Ta ni on kúchiño ño'q yé'e ñii kutá'an ña x̄i'in ñanaa.

¹⁵ Ta ni on kúchiño koo yu'ú Jesucristo x̄i'in ñanima ndiva'a ká'no Satanás.* Ta ni on kúchiño ñii koo yu'ú n̄ivi na kándixa Jesucristo x̄i'in n̄ivi na on vása kándixa ra.

¹⁶ Ta ve'e ño'o ñaidolo on kúchiño ñii koo ña x̄i'in ve'e ño'o Ndios ndino'o. Ta m̄ij yó ndatán yóo ve'e ño'o Ndios t̄atáku, saá yóo yó, chi táku Níma Ndios ini yó. Ta ñii x̄i'ña n̄o to'on Ndios ña n̄jtaa na x̄ina'á, Ndios n̄ika'an ra xa'a'á n̄ivi na n̄akaxin ra kuu naño ra, káchí ra saá: Ȳi'j koo j̄ x̄i'in na ta kutaku j̄ x̄i'in na; ta kuu j̄ Ndios m̄ij na, ta n̄ivi yó'o kuu na naño m̄ij j̄, saá káchí Ndios.

¹⁷ Ta xa'a'á ñayó'o ink̄a x̄i'ña n̄o to'on ra, n̄ika'an Ndios, káchí ra saá:

* 6:15 Ink̄a k̄iv̄i Satanás kúu Belial.

Kee ndó nqo n̄ivi na ɔn vá'a yó'o, ta kuxíká ndó nqo ña ɔn vá'a ké'é na; ta ɔn tondaa nda'a ndó nqo nda ñii ña kúu ña ɔn vá'a nqo j.

Ta saá va'a naki'in j ndó'ó nqo j.

¹⁸ Ta yj'j kuu j Yivá ndó,

ta sa'ya j ɬa, ta sa'ya j ña'a kuu ndó'ó,

kachi Ndios, ɬa ɬa kúu taKá'no nqo yó, ta ɬa ɬa kómí ndi'i ndee kúu ra.

7

¹ Ta saá, nañani yó xí'in náki'va yó, xa'a ña Ndios k̄indqo ra xí'in yó ña sanduu ra yó sa'ya ra, va'a ná ndasa ndii xí'in m̄i yó. Ta saá x̄ini ñó'ó sandakoo yó ké'é yó ña ɔn vá'a, ta kuxíká yó nqo ndi'i ña táxi kukini ȳiki k̄oñu yó ta nqo ndi'i ña táxi kukini n̄im̄a yó. Ta xa'a ña kisa t̄o'ó yó Ndios, ñii ñii k̄iv̄i va'a ná chikaa yó ndee ña kutaku ndii yó nqo ra.

TaPablo kúsij ini ra chi n̄andikó ini n̄ivi nañoo Corinto ta vitin ké'é na ñava'a

² Xáku ndá'ví j nqo ndó ña kuki'vi ini ndó koni ndó ndj'j. Ndixa ɔn vása ní-ke'é ndj'j ña ɔn vá'a xí'in nda ñii ndó'ó, ní nda lo'o ɔn vása ní-sanda'ví ndj'j nda ñii n̄ivi.

³ ɔn s̄iv̄i xa'a ña ka'an kuachi j xí'in ndó kúu ña ká'an j t̄o'on yó'o. Saá chi xa n̄ika'an j xí'in ndó ndi ndixa kí'vi ní ini ndj'j x̄ini ndj'j ndó'ó. Ta saá, án táku ka ndj'j ñoyívi yó'o, án xa kama kixaa ña k̄iv̄i ndj'j, ta nda ñii k̄iv̄i ɔn ndi'í xa'a ña kí'vi ini ndj'j x̄ini ndj'j ndó'ó.

⁴ Ndáa ini j ndi kúchiño ndat̄o'on j xí'in ndó xí'in ña ndino'o ini j, ta kúsij ní ini j x̄ini j ndó'ó. Vará ȳo'v̄i ní x̄o'v̄i ndj'j, ta saá ní, nákaa ñava'a ní ini j ta yóo ña kúsij ní ini j.

⁵ Nda k̄iv̄i kixaa ndj'j ñoo estado Macedonia yó'o, ɔn vása ní-kuchiño ndj'j nakindé ndj'j, chi n̄ix̄ijo ku'a ní tondó'ó nqo ndj'j. Saá chi n̄ix̄ijo n̄ivi na kani tá'an xí'in ndj'j, ta n̄ix̄ijo ku'a ní tondíni ña sayi'ví ní ini ndj'j.

⁶ Ta Ndios, ɬa kúu ɬa ɬa chikaa ndee ini n̄ivi na kúu na ñakava ini, chikaa ra ndee ini ndj'j xí'in ña kixaa ɬaTito nqo ndj'j.

⁷ Ta saá tuku kúsij ní ini ndj'j xa'a ña ndat̄o'on ra xí'in ndj'j ndi ndó'ó chikaa ndó ndee ini ra. Ta ɬaTito yó'o ndat̄o'on ka ra xí'in ndj'j ndi ndee ní kóni ndó kixi ndó koto ndó yj'j, ta ndat̄o'on ra xí'in ndj'j ña n̄ikuchuchú ní ini ndó xa'a kuachi ndó, ta vitin ndi'í ini ndó xa'a j. Ta saá ña x̄inj'j s̄o'o j t̄o'on yó'o ña ndat̄o'on ɬaTito xí'in j ndixa s̄akusij ní ka ña ini j.

⁸ Vará tutu ña n̄itaa j ta t̄i'v̄i j n̄ixaa nqo ndó, ñayó'o ɬaxi ña n̄ikuchuchú ní ini ndó'ó, ta vitin yj'j ɔn vása n̄andikó ini j xa'a ña n̄itaa j nqo tutu yó'o ña n̄ixaa nqo ndó. Ta saá ní, tá si'na ndixa n̄ix̄ijo ña n̄andikó ini j xa'a ña n̄itaa j nqo tutu yó'o, chi kundaaj ini j ndi t̄o'on ña n̄itaa j s̄akuchuchú ní ña ini ndó'ó, vará kuiti ñii k̄anj'j lo'o ndo'o ndó saá.

⁹ Ta vitin yóo ña kúsij ní ini j. Ta ɔn s̄iv̄i xa'a ña n̄ikuchuchú ini ndó'ó kúu ña kúsij ní ini j vitin, ta kúsij ini j xa'a ña kundaaj ini ndó ña ɔn vá'a ké'é ndó, ta n̄andikó ini ndó ta kuyatin ndó nqo Ndios. Ta ña n̄ix̄ijo ña kúchuchú ini ndó saá x̄ikuu ñava'a ña x̄ikoni Ndios, chi ɬaxi ña ña n̄andikó ini ndó xa'a kuachi x̄indiso ndó. Ta saá vará t̄o'on ȳo'v̄i x̄ikuu ña n̄itaa ndj'j n̄ixaa ña nqo ndó, ta t̄o'on yó'o nda lo'o ɔn vása ní-satakué'e ña ndó'ó.

¹⁰ Saá chi ña kúchuchú ini táxi Ndios x̄o'v̄i n̄ivi, ñayó'o chíndee ña n̄ivi yó'o ña n̄andikó ini na, ta ka'an na ndukú na nqo Ndios ña kasa ká'no ini ra xa'a kuachi na, ta s̄akaku ra na. Ta saá ña kúchuchú ini n̄ivi ña táxi Ndios x̄o'v̄i na kúu ñii ñava'a xa'a m̄i na. Ta yóo ink̄a nqo ña kúchuchú ini n̄ivi na kúu na nd̄ik̄on yich̄i ñoyívi yó'o. Ta ña kúchuchú ini nayó'o ɔn

sjivi ñava'a kúu ña, chi chínda'á ña ñivi yó'o ña ko'ón na yichí ñoq kivi na ñoq Ndios.

¹¹ Ta ndó'ó, ña kúchuchú ñixjyo ini ndó xjkuu ña taxa Ndios ñixo'vji ndó. Ta saá, ña kúchuchú ñixjyo ini ndó yó'o chíkaa ña ndee ini ndó xa'a ña ke'é ndó ñava'a. Saá chi ña kúchuchú ñixjyo ini ndó kúu ña kisa ndaa ndí on vása ní-xiyo yu'ú ndó xí'in ña on vá'a ke'é taxa tata'an ndó. Ta kivi ñitondaa ndó kundaa ini ndó ñandaa, ta ñisaa ini ndó xini ndó ña on vá'a, ta ñiji'vi ini ndó ñoq Ndios koqo saxo'vji ra ndó'ó. Ta saá vitin kóni ní ndó koto ndó yi'j, ta chíkaa ní ndó ndee ña kisa ndivi ndó ñandaa xí'in taxa tata'an ndó ta ke'é ña on vá'a. Ta xí'in ndi'i ñayó'o, xa saná'a ndó ñoq ndi ndí ñivi na ndii kúu ndó chi ke'é ndó ñandaa xí'in tayó'o.

¹² Kivi ñitaa i tutu ña ñixaa ñoq ndó, ta on sjivi xa'a ña kuiti ndi'i ini j xa'a taxa ta ke'é ña on vá'a xjkuu ña, ní on sjivi xa'a ña kuiti ndi'i ini j xa'a ñivi na ñixo'vji xí'in ña on vá'a ke'é tayó'o xjkuu ña. Ta xa'a ña kuchiño saná'a ndó ñoq Ndios ndí ndixa kí'vi ní ini ndó xini ndó ndi'j xjkuu xa'a ña ñitaa j ña.

¹³ Ñakán kía vitin xa nduva'a ní ini ndi. Saá tuku kúsij ní ini ndi xito ndi ña yóo ña kúsij ní ini taTito, chi ndó'ó xa chíkaa ndó ndee ini ra.

¹⁴ Xa kisa ká'noj ndó'ó ñoq taTito, ta ndó'ó on vása ní-sakuka'an ndó ñoq i, chí ndixa va'a ní kisa ndivi ndó xí'in ra. Ta xí'in ñayó'o saná'a ndó ndi ñandaa kúu ndi'i to'on va'a ñika'an ndi xa'a ndó xí'in ra. Ta ñii ki'va saá to'on ndaa kúu ndi'i saá to'on ña ndato'on ndi xí'in ndó'ó.

¹⁵ TaTito kí'vi ní ka ini ra xini ra ndó'ó kivi náka'an ra ndasaá va'a ní chíkaa so'o ndó to'on ña ndato'on ra xí'in ndó, ta kisa ndivi ndó ndi'i ña nduku ra ñoq ndó. Ta xí'in ñato'ó ní ta xí'in ña yi'vi ini ndó, ñaki'in ndó ra kivi ñixaa ra ñoq ndó.

¹⁶ Ta vitin kúsij ní ini j chi ndi'i ñayó'o kisa ndaa ña ñoq i ndí ndixa yóo xa'a ña ndaa ini j ndó'ó.

8

To'on yó'o ká'an ndí ñivi na táku ku'a ní ñoo taxa na ví'i ní sj'ún xa'a ña chindee na ñivi nandá'ví na kándixa Jesucristo na táku ñoo Jerusalén

¹ Nañani yó xí'in náki'va yó, vitin kóni ndi ndato'on ndi xí'in ndó xa'a ñava'a ña kaku ini Ndios ña taxa ra yóo ña ini ñivi na kándixa Jesucristo na táku ku'a j ñoo estado Macedonia yó'o.

² Vará ñivi yó'o ná'no ní ñayo'vji xó'vji na, ta yóo ñasij ní ini na. Ta vará ñivi nandá'ví ní kúu na, ta on sjivi nasi'nda kúu na, ta taxa na ku'a ní sj'ún ña chindee ñivi nandá'ví na kándixa Jesucristo na táku ñoo Jerusalén.

³ Ta yi'j ndákuijn j xa'a nayó'o ndí ndatán yóo ña kómí ñii ñii na, saá yóo ña taxa na, tãda saxo'vji xí'in mji na xa'a ña taxa na ña xini ñó'ó nda'a nandá'ví. Ta on sjivi xí'in ñanduxa kúu ña taxa na ña, ta xí'in ñasij ní ini na taxa na ku'a ní sj'ún.

⁴ Tãda xaku ndá'ví ní na ñoq ndi ña ná ke'é ndi ñava'a xí'in na ña taxi ndi ña saní'i na sj'ún mji na ñoq sj'ún ña xa ñakaya ndi ña chindee ñivi na kándixa Jesucristo na kúu nandá'ví na táku ñoo Jerusalén.

⁵ Ta ña va'a ní ka ke'é na ñoq ña ndáti ndi ke'é na. Saá chi si'na taxa xí'in mji na nda'a Ndios, ta saá tuku ñataxi xí'in mji na nda'a mji ndi. Ta ña ke'é na saá kúu ña kóni Ndios.

6 Ta Tito kúu ɬa ɬa xa kɪxá'á nákaya sɪ'ún ña taxi sɪj ndó xá'a ña chindeé ndó ñivi nandá'vi yó'o. Ta xá'a ñayó'o, xaku ndá'vi ndj ñoɔ ra ña saxɪŋo ra chiño yó'o.

7 Vá'a ní kisa ndivi ndó ndi'i chiño ña ké'é ndó xá'a Jesucristo. Saá chi ndino'o ní ini ndó ndáa ini ndó Ndios, ta viví xɪnj ndó ndato'on ndó to'on ra xí'in ñivi, ta xɪnj vá'a ndó ñandaa Ndios, ta chíkaa ní ndó ndee ña kisa chiño ndó ñoɔ Jesucristo, ta kí'vi ní ini ndó xɪni ndó ndi'j. Ta vitin ndúkú ndj ñoɔ ndó ña vá'a ní kasa ndivi ndó chiño ña taxi ndó sɪ'ún xá'a ña chindeé ndó ñivi nandá'vi na kándixa Jesucristo ñoo Jerusalén.

8 On sɪvi ña xá'nda chiño j ñoɔ ndó kúu to'on ña vitin ká'an j xí'in ndó, ta kuiti ndátɔ'on j xí'in ndó xá'a ña kundaaj ini ndó ndí ñivi na kándixa Jesucristo na táku inká ñoo, nayó'o xa chíkaa ní na ndee, ta xa ñakaya na kuá'a ní sɪ'ún xá'a ña chindeé na ñivi nandá'vi ñoo Jerusalén. Ta vitin kúchiño saná'a ndó án ñii kɪ'va ndino'o ini ndó kí'vi ini ndó xɪni ndó ñivi nandá'vi yó'o.

9 Xa xɪnj ndó ndí Jesucristo kúu ra ɬa ɬa ká'no ini, ta ná'no ní ñava'a ké'é ra xí'in yó. Saá chi ɬa ɬa kómí ndi'i ñakuiká kúu ra, ta kisa ndá'vi xí'in mɪi ra xá'a yó. Ta xá'a ña kisa ndá'vi xí'in mɪi ra, vitin mɪi yó ñivi na kándixa ra kómí yó ndi'j ñakuiká Ndios.

10 Vitin ndátɔ'on j xí'in ndó ndasaá xɪnj ñó'ó kasa ndivi ndó chiño yó'o. Chi kuɪya yava ndó'ó xɪkuu ñivi nanɔɔ kɪxá'á nákaya sɪ'ún xá'a ña chindeé ndó ñivi nandá'vi na kándixa Jesucristo na táku ñoo Jerusalén. Ta saá tuku ndó'ó xɪkuu ñivi nanɔɔ kɪto'o ní taxi sɪ'ún nda'a nandá'vi yó'o.

11 Ta vitin xɪnj ñó'ó saxɪŋo ndó chiño ña kɪxá'á ndó kisa ndivi ndó. Ta ndátán kɪxá'á ndó kisa ndivi ndó chiño yó'o xí'in ñasɪj ní ini ndó, ñii kɪ'va saá saxɪŋo ndó chiño yó'o. Ta vá'a ñii ñii ndó taxi ndó ndátán yóo ña kómí ndó.

12 Saá chi tá ndino'o ini yó kóni yó taxi yó ña kómí yó nda'a Ndios, ta saá táxi yó ndátán yóo ña kómí yó, ta ndixa Ndios náki'in vá'a ra ña táxi yó nda'a ra. Ta on vása ndúkú Ndios ñoɔ yó ña taxi yó nda'a ra ña on kɔɔ kómí yó.

13 On xɪjn ndj ña taxi ndó ndi'i ña kómí ndó, ta koo ña kúmanj ñoɔ ndó, tá mɪi saá ñivi na naki'in ña taxi ndó nda'a na, nayó'o kukomí na nda' kuá'a ní ká ña xɪnj ñó'ó ñoɔ na. On xɪjn ndj ña koo saá,

14 ta ña kóni ndj kúu ña ñii ñii yó kukomí yó ña xɪnj ñó'ó yó. Vitin xí'in ña ví'j kómí ndó kúchiño chindeé ndó ñivi na kúmanj ña xɪnj ñó'ó ñoɔ. Ta saá nda' kɪxá'á kɪvj ña koo ña kúmanj ñoɔ ndó'ó, ta ñivi na ñaki'in ñava'a nda'a ndó, kúchiño na chindeé na ndó'ó kɪvj saá. Ta saá ñii ñii yó kukomí yó ña xɪnj ñó'ó yó nda'a yó.

15 Saá chi to'on Ndios ña ñɪtaa na xɪna'á káchí ña saá: "Ñivi na ñakaya kuá'a ní ñava'a, kómí na ñava'a xɪnj ñó'ó na, ta on vása ní-ndoo ndoso ká ña nda'a na. Ta ñivi na ñakaya lo'o ñava'a, ta on vása ní-kumanj ká ña nda'a na", káchí to'on Ndios.

16 Ta yɪ'j táxi j ña táxa'vi ña'á nda'a Ndios, chí chíkaa ra ini ñani yó ɬa Tito ña yóo ña ndi'i ini ra xá'a ndó, ñii kɪ'va ndátán yɪ'j ndi'j ini j xá'a ndó'ó.

17 Ta ɬa Tito xí'in ñasɪj ní ini ra, ñika'an ra ndí ndixa kasa ndivi ra chiño ña sakuiso j ra, chí ñó'o ní ini ra xá'a ndó, ta ndino'o ní ini ra kóni ní ra xaɔ ra koto ra ndó'o.

18 Ta xí'in ɬa Tito yó'o, ti'vi ndj inká ɬañani yó, ɬa kúu ɬa ɬa kánóo vá'a to'on xá'a ñoɔ ndi'i saá ñivi na kándixa Jesucristo na nákutá'an kuá'a ní

ño. Saá chi tayó'o va'a ní kisa chiño ra xí'in ña sákuítá ní'nó ra tq'on va'a xa'a Jesucristo.

19 Ta ndí'i nivi na kándixa Jesucristo na nákutá'an ku'a ní ñoo, nivi yó'o naqaxin na tañani yó yó'o ña ko'on ra xí'in ndi nda ñoo Jerusalén xa'a ña nataxi ndi s'i'un nda'a nivi nanda'vi na kándixa Jesucristo. Ta mji ndi kisa ndivi ndi chiño yó'o xa'a ña taxi ndi ñatq'ó nda'a Ndios, ta saá tuku kisa ndivi ndi chiño yó'o xa'a ña saná'a ndi ña kúsij ní ini ndi chindeé ndi nivi yó'o.

20 Ta vivii kisa ndivi ndi chiño yó'o, chi ví'í ní s'i'un kúu ña nákaya ndi noq ku'a ní ñoo, ta nda lo'o on xjin ndi taxi ndi ña ka'an kuáchí nivi xa'a ndi.

21 Ñakán chikaá ní ndi ndeé xa'a ña vivii kasa ndivi ndi chiño yó'o xí'in ñandaá noq Ndios, ta xí'in ñandaá noq nivi.

22 Ta saá ti'vi ndi inká ka tañani yó ña ko'on ra xí'in ovj nañani yó yó'o. Tayó'o ku'a ní yichi xa saná'a ra ndi on sivi taq ta xúxán kúu ra, ta taq ta va'a ní chiño kúu ra, ta kúsij ní ini ra chindeé ra nivi. Ta vitin xa'a ña ndixa ndáa ní ini ra ndó'ó, xa chikaá ini ra chindeé ra ndó'ó xí'in chiño yó'o.

23 Ta ñani yó taTito, ndixa ndákuijn i xa'a ra ndi ñii káchí kisa chiño ra xí'in i xa'a ña chindeé ndi ndó'ó. Ta nañani yó na ko'on xí'in ra, ndákuijn i xa'a nayó'o ndi kúu na natqa na xika chiño noq ndi'i nivi na kándixa Jesucristo na nákutá'an ku'a ní ñoo, ta ndixa kánóo síkón ñatq'ó Jesucristo xa'a chiño ña kisa ndivi nañani yó yó'o.

24 Ta ndó'ó, va'a kasa ndaa ndó noq nañani yó yó'o ndi ndixa kí'vi ini ndó xini ndó na. Tá ke'é ndó ñava'a saá xí'in nayó'o, ta saá nivi na kándixa Jesucristo na ti'vi nañani yó yó'o, kundaa ini na ndi on sivi ña manj kúu xa'a ña kúsij ní ini ndi xini ndi ndó'ó.

9

1 On vása xini ñó'ó kuaku ndá'vi i noq ndó ña chindeé ndó nivi nanda'vi na kándixa Jesucristo na táku ñoo Jerusalén,

2 chi xini va'a i ndi ndino'o kúsij ini ndó chindeé ndó nivi yó'o. Ta xa ku'a ní yichi nika'an i ñava'a xa'a ndó noq nivi na táku ñoo estado Macedonia yó'o. Nika'an i xí'in na ndi xa kujya yava, ndó'ó na kándixa Jesucristo na táku ñoo estado Acaya, xa yóo ti'va ndó taxi ndó s'i'un ña chindeé ndó nanda'vi na kándixa Jesucristo na táku ñoo Jerusalén. Kivi xini so'o naño Macedonia ndi ndó'ó naño Acaya xa chikaá ní ndó ndeé ini mji ndó ña chindeé ndó nanda'vi naño Jerusalén, ta saá nivi na kándixa Jesucristo na táku ñoo estado Macedonia chikaá na ndeé ña nákaya na s'i'un xa'a ña chindeé na nanda'vi yó'o.

3 Ta saá ni, vitin ti'vi i taTito xí'in ovj ka nañani yó ña xaá na noq ndó ña chindeé na ndó'ó ña vivii nakaya ndó s'i'un yó'o. Ta saá on sivi ña manj kuu ña nika'an va'a i xa'a ndó, chi nika'an i ndi ndó'ó xa yóo ti'va ndó taxi ndó s'i'un ña xa naqaya ndó.

4 Saá chi inká nañani yó naño Macedonia yó'o, táná xaá na xí'in i noq ndó, ta on ta'an saxino ndó nákaya ndó s'i'un, ta saá kuka'an ní noq ndi, chi ndáa ini ndi ndó'ó ña xa yóo ti'va ndó xí'in s'i'un naqaya ndó. Ta ñii ki'va saá ndó'ó, tá on ta'an koo ti'va ndó xí'in s'i'un kivi xaá ndi noq ndó, ta saá ndó'ó kuka'an ní noq ndó.

5 Ñákán kía chikaꝓ iniꝓ ti'víꝓ tꝓTito xí'in qvꝓ nañani yó ña xaꝓ si'na na nꝓꝓ ndó ña chindeé na ndó'ó nakaya ndó sꝓ'ún ndatán kꝓndꝓ ndó kasa ndivi ndó. Ta saá kꝓꝓ xaꝓ ndꝓ nꝓꝓ ndó, ta xa koo ti'va ndi'i sꝓ'ún ña kóni ndó taxi ndó xaꝓ ña chindeé ndó nandá'ví. Ta xí'in ña ke'é ndó saá, saná'a ndó ndí ndino'o ini ndó kúsiꝓ ini ndó taxi ndó sꝓ'ún yó'o, ta qn sꝓꝓ xí'in ñanduxꝓ kuu ña taxi ndó ña kꝓꝓ saá.

6 Naká'an ndó tꝓ'on ndíchí ña káchí saá: "Nꝓꝓ na lo'o ní chí'i, ta lo'o ní naki'in na. Ta nꝓꝓ na kuꝓ'a ní chí'i, ta kuꝓ'a ní naki'in na", saá ká'an tꝓ'on ndíchí.

7 Ta saá ñii ñii ndó'ó xínꝓ ñó'ó taxi ndó ndatán yóo ña chikaꝓ ini ndó, ta qn vá'a xí'in ña chuchú ini ndó taxi ndó sꝓ'ún, ta ni qn vá'a xí'in ñanduxꝓ taxi ndó ña. Chi Ndios kí'vi ní ini ra xínꝓ ra nꝓꝓ na xí'in ñasꝓꝓ ini táxi na sꝓ'ún nda'a ra.

8 Ta Ndios kómí ra ndeꝓ ke'é ra ñava'a xí'in ndó ña naki'in ndó kuꝓ'a ní ka ñava'a nꝓꝓ ña xínꝓ ñó'ó ndó. Ta saá ndi'i saá kꝓꝓ kukomí ndó ndi'i ña konꝓ ñó'ó ndó, tꝓnda ndꝓo ka ña nꝓꝓ ña konꝓ ñó'ó ndó. Ta saá kuchiño ndó saní'i ndó ña xaꝓ ña chindeé ndó nꝓꝓ na kisa ndivi kuꝓ'a ní nꝓꝓ chiño vꝓ'a.

9 Chi tꝓ'on Ndios ña nꝓtaa na xꝓnꝓ'á káchí ña saá xaꝓ ñii tꝓa vꝓ'a:

Qn sꝓꝓ tꝓa tꝓ sí'nda kúu ra,

ta ví'í ní ñava'a xa saní'i ra nꝓꝓ ndá'ví.

Ta qn ndi'i xaꝓ chiño vꝓ'a kisa ndivi tꝓa tꝓndaꝓ yó'o,

ta kúndeé ña koo ña ndi'i saá kꝓꝓ ña vꝓxi,
saá káchí tꝓ'on Ndios xaꝓ tꝓa vꝓ'a yó'o.

10 Ta Ndios kúu tꝓa tꝓ táxi ndikꝓn tꝓtꝓ nda'a nꝓꝓ na chí'i, ta táxi ra ñaxíxi nda'a ndi'i nꝓꝓ ña kuxu na. Ta mꝓꝓ Ndios yó'o ndixa taxi ra ndi'i ñava'a xínꝓ ñó'ó nda'a ndó, ta sakuꝓꝓ ra ñava'a kómí ndó, xaꝓ ña kuchiño taxi ndó kuꝓ'a ní ñava'a ña chindeé ndó inka nꝓꝓ.

11 Ta Ndios ke'é ra ña ndi'i ndó'ó kukuíká ndó xí'in ndi'i saá nꝓꝓ ñava'a. Ta saá ndi'i saá yichꝓ kuchiño taxi ndó kuꝓ'a ní ña xínꝓ ñó'ó nda'a nꝓꝓ na qn kꝓꝓ ña kómí. Ta vitin xaꝓ ña taxi ndó sꝓ'ún nda'a ndꝓ ña nataxi ndꝓ ña nda'a nandá'ví, ta saá kuꝓ'a ní nꝓꝓ na naki'in ñava'a yó'o taxi na ña táxa'vi ña'á nda'a Ndios.

12 Saá chí xaꝓ ña chindeé ndó vitin nañani yó xí'in náki'vꝓ yó nandá'ví, nayó'o naki'in na ña xínꝓ ñó'ó na. Ta saá tuku xaꝓ ña chindeé ndó nꝓꝓ yó'o, taxi ndó ndí koo kuꝓ'a ní nꝓꝓ na taxi ña táxa'vi ña'á nda'a Ndios.

13 Ta xí'in chiño vꝓ'a yó'o ña chindeé ndó nꝓꝓ na kándixa Jesucristo na tákꝓ ñoo Jerusalén, saná'a káxín ndó ndí ndino'o ní ini ndó kisa ndivi ndó ña xá'nda chiño tꝓ'on Jesucristo, ña kúu ña kándixa ndó. Ta saá kuꝓ'a ní nꝓꝓ kasa ká'no ní na Ndios xaꝓ ña vꝓ'a ndikꝓn ndó yichꝓ Jesucristo, ta kasa ká'no ní na ra xaꝓ ña ví'í ní ñava'a taxi ndó nda'a nꝓꝓ na qn kꝓꝓ ña kómí.

14 Ta saá nꝓꝓ yó'o ka'an na ndukú na ñava'a nꝓꝓ Ndios xaꝓ ndó'ó, chí kí'vi ní ini na xínꝓ na ndó'ó. Saá chí kusꝓꝓ ní ini na xaꝓ ña kúu ndó nꝓꝓ na vꝓ'a ini, chí ñava'a ña káku ini Ndios yóo ña ini ndó.

15 ¡Ná taxi yó ña táxa'vi ña'á nda'a Ndios xaꝓ ña ká'no ní ñava'a saní'i ra mꝓꝓ yó! Ta ña ká'no ní ñava'a kúu ñayó'o, tꝓnda qn kꝓꝓ tꝓ'on naní'i yó ndatꝓ'on yó xaꝓ ña.

10

Xí'in tɔ'on yó'o tɔPablo ká'an ra ndákuijn ra xá'q mji ra nɔɔ nɔɔ na ká'an ndi ɔn sɔvi taapɔstol ndino'o Jesucristo kúu ra

1 Vitin xáku ndá'ví j nɔɔ ndó, chi ñii kɪ'va ndatán yóo Jesucristo tɔa ta ndá'ví ini, ta tɔa tɔ vɔ'a ini saá yóo yɪ'j. Ta saá ni, sava ndó'ó ká'an ndó káchí ndó xá'a j ndi kɪvɪ yóo j xí'in ndó, kúu j ñii tɔa tɔ yí'ví ini xito ndó, ta saá ni, tá xíká ní yóo j nɔɔ ndó, ta ndatán yóo tɔa tɔ kútee ní, saá yóo j, chi táa j tɔ'on kue'e nɔɔ tutu ña tí'ví j xaá nda'a ndó, saá káchí ndó xá'a j.

2 Ta vitin xáku ndá'ví j nɔɔ ndó ndi ɔn kuu ndó nɔɔ na tá'yá ini. Ta saá ɔn vása konj ñó'ó j ká'an j tɔ'on kue'e xí'in ndó kɪvɪ xaá j nɔɔ ndó. Ta saá ni, xáni sɔnɪ j ndi ndixa konj ñó'ó j ká'an j tɔ'on kue'e xí'in sava ndó'ó, na kúu nɔɔ na xáni sɔnɪ xá'a mji ndi ndi táku ndi ké'é ndi ndatán yóo ña kóni ña ɔn vá'a ña xá'nda chiño ñoyívi yó'o. Ta tɔ'on vatá kúu ña xáni sɔnɪ ndó saá xá'a ndi.

3 Vará ndixa táku ka ndi xí'in yɪkí koñu ndi ñoyívi yó'o, ta ɔn sɔvi xí'in ndee nɔɔ ñoyívi yó'o kúu ña káni tá'an ndi xí'in ndee ña ɔn vá'a ña xá'nda chiño ñoyívi yó'o.

4 Saá chi ndee ña yóo nda'a ndi ña kúu ña xɪnɪ ñó'ó ndi xá'a ña kani tá'an ndi xí'in ña ɔn vá'a, ɔn sɔvi ndee ña xɪnɪ ñó'ó nɔɔ ñoyívi yó'o kúu ña. Chi ndee Ndios kúu ña xɪnɪ ñó'ó mji ndi, ta ndee yó'o kúchiño ña sandi'i ña xá'a ndi'i ndee ɔn vá'a, vará ña kútɔ ní ñó'o kúu ña.

5 Ta saá xí'in ndee Ndios sándi'i ndi xá'a ñavata' ña yóo ini nɔɔ ña táxi kuñ'a a ní ini na, ta sási ña nɔɔ na ña ɔn kúchiño na konj vɔ'a na Ndios. Ta sáná'a ndi nɔɔ yó'o ña taxi na ndi'i ña xáni sɔnɪ mji na nda'a Jesucristo, xá'a ña nasama ra ña tɔnda kani sɔnɪ na ndatán kóni mji ra.

6 Ta ndó'ó, kɪvɪ tɔnda ndó kuu ndó nɔɔ na xa vɔ'a kisa ndivi ña kóni Jesucristo, ta saá mji ndi xa yóo tí'va ndi saxo'vɪ ndi inká ndó'ó na ɔn xɪn kasa ndivi ña kóni ra.

7 Ta ndó'ó, ndasaá kuiti káa ña xito ndó, saá kisa nani ndó xá'a ña. Ta saá ni, ndó'ó nɔɔ na ndáa ini ña ndixa ñii yóo ndó xí'in Jesucristo, ta vɔ'a ná kundaɔ ini ndó ndi ñii kɪ'va saá mji ndi ñii yóo ndi xí'in Jesucristo.

8 Vará ká'no ní ñasɪj yóo ini j xá'a ndayɪ ña kómɪj xá'nda chiño j nɔɔ ndó'ó, ta ɔn vása kúka'an nɔɔ j xá'a ndayɪ yó'o. Saá chi Jesucristo kúu tɔa tɔ taxi ndayɪ yó'o nda'a j xá'a ña chindeéj ndó'ó ña vɔ'a kua'no ndó yichɪ ra, ta ɔn sɔvi ña sandi'i j xá'a ndó'ó kúu ña taxi ra ndayɪ yó'o nda'a j.

9 Ta ɔn xɪn j ña kani sɔnɪ ndó ndi xá'a ña sayi'ví j ndó'ó kúu ña nɪtaa j tutu ña tí'ví j nɪxaɔ nɔɔ ndó.

10 Chi sava ndó'ó ká'an kuáchí ndó xá'a j, káchí ndó saá: "Tutu ña nɪtaa tɔPablo kue'e ní ká'an ña xí'in yó, ta saá ni, tá yóo ra ñíndichɪ mji ra xí'in yó, ta vitá ní ná'a ra nɔɔ yó, ta káa ra ndatán káa ñii tɔa tɔ ɔn vása kúchiño vɔ'a ká'an nɔɔ nɔɔ", saá káchí sava ndó'ó xá'a j.

11 Ta ndó'ó, nɔɔ na káchí saá, xɪnɪ ñó'ó kundaɔ ini ndó ndi ndatán ká'an tutu ña táa j kɪvɪ yóo xíká j nɔɔ ndó, ñii kɪ'va saá koo ña ke'é j xí'in ndó kɪvɪ xaá j nɔɔ ndó.

12 Ndá lo'o ɔn xɪn ndi ñii ke'é ndi ndatán ké'é nɔɔ na ña'a ní ini na ndáa ná'no xí'in mji na. Nayó'o ndasaá kuiti xí'in ñandichɪ sɔnɪ mji na kisa nani na xá'a mji na, án vɔ'a ké'é na, án ɔn vá'a ké'é na. Ta nɔɔ na kisa nani saá xá'a mji ɔn sɔvi nɔɔ na ndino'o ndichɪ sɔnɪ kúu na.

13 Vará kúsɪj ini ndi xɪnɪ ndi chiño ña kisa ndivi ndi, ta ɔn vása kúñ'a a ini ndi xá'a chiño yó'o. Saá chi Ndios kúu tɔa tɔ sakuiso chiño ndi'j ta xá'nda

chiño ra nõq ndj ndá ñoo kuu ña kọ'on ndj kasa chiño ndj, ta Ndios taxi ra ndayí nda'a ndj ña kisa chiño ndj nda ñoo mji ndó vitin.

¹⁴ Ta mji ndj xikuu njivi nanó ndatọ'on xí'in ndó tọ'on va'a xa'a Jesucristo. Ta xí'in chiño ña kisa ndivi ndj nõq ndó, nda lo'o ọn vasa ní-ya'a ndoso ndj nõq ña taxi Ndios ndayí nda'a ndj ña kisa chiño ndj.

¹⁵ Ta nda lo'o ọn vasa ní-kisa ká'no xí'in mji ndj xa'a chiño ña inká njivi kisa ndivi na. Ta nda víkẹ, ña kóni ndj ta ndátí ndj kúu ña ñii ñii kivi kua'no kẹ ña ndáa ini ndó Jesucristo, ta saá kuchiño ndj kasa ndivi ndj chiño nõq kua'a ní kẹ njivi na tákụ ñoo yatin nõq tákụ ndó, vará nda ñii kivi ọn kasa ndivi ndj chiño ña ọn tẹ'án sakuiso Ndios ndj'i.

¹⁶ Ta saá tuku ndátí ndj ta kóni ndj kọ'on ndj kẹ'án ndoso ndj tọ'on va'a xa'a Jesucristo nõq njivi na tákụ ñoo xíká ní nõq tákụ ndó, nõq ọn tẹ'án konj sọ'o njivi tọ'on yó'o. Saá chi ọn xiin ndj kasa ká'no xí'in mji ndj xa'a chiño ña xa kisa ndivi inkẹ njivi.

¹⁷ Chi tọ'on Ndios ña njtaa na xingá'á káchí ña saá: “Ọn vá'a kasa ká'no njivi xí'in mji na xa'a ñava'a kisa ndivi na, ta va'a kẹ nayó'o ná kasa ká'no ní na ñava'a kisa ndivi Ndios”, káchí tọ'on Ndios.

¹⁸ Chi ọn sivi njivi na kisa ká'no xí'in mji kúu njivi na kánóo va'a ñatọ'ó xa'a nõq Ndios, ta njivi na Ndios kẹ'án ra tọ'on va'a xa'a, nayó'o kúu njivi na kánóo va'a ñatọ'ó xa'a nõq ra.

11

¹ Xáku ndá'viji nõq ndó vitin ña kasa ká'no ini ndó ta kundee kẹ ini ndó xí'in ña kẹ'án lo'o j xa'a mji j xí'in ndó, vará xáni sijnj ndi ndatán kẹ'án ñii tẹa tẹ sána, saá yóo ña kẹ'án j kua'a ní tọ'on xa'a mji j.

² Ndios taxi ra ña ndí'i ní ini j xa'a ndó'ó kọto sandakoo ndó ña vivíi ndíkọn ndó yichj Jesucristo. Ta yj'i, ndatán yóo ñii yivá xí'in ñii ña'a lo'o sa'ya ra, ta xa kındọọ ra taxi ra ñálo'o yó'o ña tonda'a ña xí'in ñii tẹa, saá yóo j xí'in ndó. Saá chi xa kındọọ j taxi j ndó'ó nda'a Jesucristo ña kutaku ndó xí'in ra, ta ndatán koo ñii laá yij ña'a saá koo ra xí'in ndó. Ta kóni j ña ndatán yóo ñii ñálo'o ñándii ndino'o ñá ọn tẹ'án tonda'a nda ñii tẹa, saá kóni j koo ndó kivi kixaa ña taxi j ndó'ó nda'a ra.

³ Ta ndixa ndí'i ní ini j xa'a ndó kọto njivi na vatá sandá'ví na ndó'ó, ndatán nijxyo xingá'á kivi tikọọ sandá'ví rí ñaEva. Ta saá njivi vatá yó'o sativi na sijnj ndó xa'a ña sandakoo ndó yichj va'a Jesucristo ña kúu ña ndíkọn ndó vitin xí'in ña ndino'o ní ini ndó.

⁴ Ndixa ndí'i ní ini j xa'a ndó, chi tá kixaa njivi nõq ndó ta kẹ'án na xí'in ndó xa'a inkẹ Jesucristo tẹ ọn sivi ní-kẹ'án ndj xí'in ndó xa'a kúu ra, ta xí'in ñasij ini ndó náki'in ndó tọ'on ña vatá ña kẹ'án njivi yó'o. Ta saá xí'in ñasij ní ini ndó náki'in ndó inkẹ níma ña ọn sivi Níma Ndios ndino'o ña xa ñaki'in ndó kúu. Ta ñii kiva saá, tá kixaa njivi nõq ndó ta kẹ'án ndoso na inkẹ tọ'on xa'a Jesucristo, ta tọ'on yó'o ọn sivi ñii yu'ú yóo ña xí'in tọ'on va'a ña ndaa ña xa kándixa ndó, ta saá xí'in ñasij ní ini ndó náki'in ndó tọ'on vatá ña kẹ'án njivi yó'o.

⁵ Ta yj'i, ọn vasa xáni sijnj j kúu j ñii tẹa tẹ njnọ kẹ nõq natẹa na sákunaní ndó “naapóstol ná'no.”

⁶ Vará yj'i ọn sivi ñii tẹa tẹ ti'va ní kẹ'án nõq njivi kúu j, ta ndixa kúu j ñii tẹa tẹ xinj va'a tọ'on ña ndaa Ndios. Ta ndí'i saá kivi xí'in ndí'i ña ké'é j ta xí'in ndí'i ña kẹ'án j, sáná'a kaxín j nõq ndó ndí ndixa xínj va'a j tọ'on ña ndaa yó'o.

7 ¿Án xáni sijnj ndó ndí ñii ña ɔn vá'a ke'éj xí'in ndó?, chi kisa njnɔ xí'in mji j xa'a ña kisa tɔ'ó j ndó'ó xí'in ña njka'an ndoso siji j tɔ'on Ndios nɔɔ ndó, chi ɔn vása ní-naki'in j s'j'un nda'a ndó xa'a chiño yó'o.

8 Ta xa'a ña kuchiño kasa ndivi j chiño yó'o xa'a ña chindee j ndó'ó, inka nivi na kándixa Jesucristo na táku inka ñoo, nayó'o taxi na lo'o ña xini ñó'ó j nda'a j. Ta xa'a ña naki'in j s'j'un nda'a nayó'o, ndatán yóo taa ta kisa kui'ná ñava'a inka nivi, saá njxyo j.

9 Ta kivi njxyo j kisa chiño j nɔɔ ndó'ó ñoo Corinto, ta ɔn vása ní-sandi'i j ndó'ó ña taxi ndó nda lo'o ña xini ñó'ó nda'a j. Ta nañani yó na táku ñoo estado Macedonia, kixi na ta taxi na ña xini ñó'ó j nda'a j. Saá chi nda lo'o ni-xiin j koo j ndatán yóo ñii ña yɔ'vi ní ta veé ní nɔɔ ndó. Ta ñii ñii kivi vaxi ñii k'va saá ɔn taxi j ña kundí'i ini ndó xa'a j ña taxi ndó ña xini ñó'ó j nda'a j.

10 Ndixa kúndaɔ ini j ndí tɔ'on ña ndaɔ xa'a Jesucristo táku ña ini j, ta ñii k'va saá kúndaɔ ini j ndí ñandaɔ kúu tɔ'on ña káchí saá: nda ñii ndó'ó ta nda ñii inka nivi na táku ndí'i saá ñoo estado Acaya nɔɔ táku ndó, ɔn kuchiño ndó kasi ndó nɔɔ j ña ka'an ndoso siji j tɔ'on va'a xa'a Jesucristo, chi ña chikaɔ ña kúsij ní ini j kúu ña ke'éj saá, ta nda lo'o ɔn vása náki'in j s'j'un nda'a ndó.

11 Ta, ¿ndachun ke'éj saá xí'in ndó? ¿Án xáni sijnj ndó ndí ke'éj saá, chi ɔn vása kí'vi ini j xini j ndó'ó? Ó'on, ɔn sivi saá. Chi Ndios xini va'a ra ndí xí'in ña ndino'o ini j kí'vi ini j xini j ndó'ó.

12 Tɔnda kivi vitin ɔn vása ní-taxi j ña nda ñii ndó'ó cha'vi ndó yí'j xa'a chiño Jesucristo ña kisa ndivi j nɔɔ ndó. Ta ndí'i kivi vaxi nda lo'o ɔn nasama j ña ke'éj saá xí'in ndó. Ta saá nataa na kúu naapóstol vatá, na kúu na náki'in s'j'un nda'a ndó, ɔn naní'i na xa'a ña kasa ká'no xí'in mji na, vará nayó'o káchí na ndí ñii kúu na xí'in mji ndj, na kúu naapóstol ndino'o.

13 Ta ndixa nataa yó'o ɔn sivi naapóstol ndino'o kúu na, ta sándá'vi na nivi chi káchí na ndí naapóstol na sakuiso chiño Jesucristo kúu mji na. Ta sava chiño ke'é na, ndatán ná'a chiño ke'é naapóstol ndino'o saá ná'a ña. Ta saá ni, naapóstol vatá yó'o ɔn vása xí'in ña ndino'o ini na kisa chiño na nɔɔ Jesucristo.

14 Ta ɔn vása náka'nda ini ndj xini ndj ña ke'é nayó'o saá, chi mji ñanímɔ ndiva'a ká'no Satanás ná'a ña ndatán livi ye'e ná'a ñii ñaangel Ndios.

15 Ta saá ɔn vása náka'nda ini ndj tá nivi na kisa chiño nɔɔ ñanímɔ ndiva'a ká'no Satanás sándá'vi na ku'a j ní nivi, chi ke'é na sava chiño ña ná'a ndatán ná'a chiño ña ndaɔ. Ta saá ni, nivi na vatá yó'o, tá kixaɔ kivi sondí'i, ta Ndios cha'vi ra na ndatán yóo ña ke'é na.

TaPablo ndátɔ'on ra ndí njɔ'vi ní ra xa'a chiño ña kisa ndivi ra chi kúu ra taapóstol

16 Tuku ká'an j ñayó'o xí'in ndó: ɔn xijn j ña nda ñii ndó'ó kani sijnj ndó ndí kúu j ñii taa ta sána sijnj. Ta saá ni, tá xáni sijnj ndó ndí kúu j taa ta sána sijnj, ta ndúkú j nɔɔ ndó ña kundee ini ndó nɔɔ ña ka'an j xí'in ndó ñii k'va ndatán kundee ini ndó nɔɔ tɔ'on ña ká'an nivi na sána sijnj nɔɔ ndó. Saá chi vitin ka'an lo'o j tɔ'on ña kasa ká'no xí'in mji j.

17 Ta tɔ'on ña ka'an j vitin ɔn sivi xí'in ndayí Jesucristo kuu ña, saá chi ka'an j ndatán ká'an ñii tásána, chi tɔ'on ña kasa ká'no xí'in mji j kuu ña.

18 Yóo kuá'a ní n̄vi na ká'án t̄'on ña kisa ká'no xí'in m̄ji na, chi yóo ña k̄isa ndivi na ñoyívi yó'o, ta saá vitin yí'j̄ ká'án j̄ t̄'on ña kasa ká'no xí'in m̄ji j̄.

19 Ta ndó'ó, xáni s̄inj̄ ndó ndí n̄vi na ndíchí ní s̄inj̄ kúu ndó. Ta xa'a ñayó'o, xí'in ñas̄ij̄ ní ini ndó ndíxa kúndeé ini ndó x̄inj̄ s̄o'o ndó n̄vi na ká'án t̄'on sána.

20 Ta ñii k̄i'va saá kúndeé ini ndó xí'in n̄vi na kúsij̄ ini xá'nda chiño noo ndó ña kasa ndivi ndó ndi'i ña kóni na, ta kúndeé ini ndó xí'in n̄vi na sándá'vi ndó'ó, ta kúndeé ini ndó xí'in n̄vi na xaa noo x̄ini ndó'ó, ta kúndeé ini ndó xí'in n̄vi na xí'in nda'a na, káni na noo ndó.

21 Ta yí'j̄, j̄nda'ví ní t̄aa kúu j̄!, chi ɔn k̄o'ó lo'o ví ndeɛ kómí j̄ xa'a ña ke'é j̄ ña ɔn vá'a yó'o xí'in ndó. Saá chi t̄aa t̄a yá'a ní vitá kúu j̄, ta kúka'an ní noo j̄ xa'a ñayó'o.

Yóo inka n̄vi na ɔn vása kúka'an noo ká'án t̄'on ña kisa ká'no xí'in m̄ji na, ta ñii k̄i'va saá yí'j̄ vitin ká'án j̄ t̄'on ña kasa ká'no xí'in m̄ji j̄, vará ndatán yóo t̄'on ña ká'án t̄aa t̄a sána saá koo t̄'on ña ká'án j̄ xí'in ndó vitin.

22 Ta n̄vi yó'o, ¿án kisa ká'no xí'in m̄ji na xa'a ña kúu na n̄vi nahebreo ndino'o? Ta saá tuku yí'j̄ kúu j̄ ñii t̄aa t̄a kúu t̄ahebreo ndino'o. ¿Án nayó'o kisa ká'no xí'in m̄ji na xa'a ña kúu na n̄vi nañoo Israel? Saá tuku yí'j̄ kúu j̄ t̄aa t̄año Israel. ¿Án nayó'o kisa ká'no xí'in m̄ji na xa'a ña kúu na s̄a'ya ñani síkuá t̄aAbraham? Saá tuku yí'j̄ kúu j̄ ñii s̄a'ya ñani síkuá t̄aAbraham.

23 ¿Án nayó'o kisa ká'no xí'in m̄ji na xa'a ña kúu na n̄vi na kisa chiño noo Jesucristo? Ta yí'j̄, ví'í ní k̄a chiño xa kisa ndivi j̄ noo chiño ña kisa ndivi nayó'o. (Xí'in t̄'on yó'o kisa ká'no xí'in m̄ji j̄, vará ndatán yóo ñii t̄aa t̄a sána s̄inj̄, saá yóo j̄ xí'in t̄'on ña ká'án j̄ vitin.) Ta yí'j̄, x̄inakaaj̄ ve'e k̄aa kuá'a ní k̄a yich̄i noo nayó'o; ta n̄vi kuá'a ní k̄a yich̄i k̄ani ní na yí'j̄ noo ña k̄ani na nayó'o; ta kuá'a ní yich̄i n̄ixiyo yatin ní ña k̄iv̄ j̄, ní kúu.

24 Ta ɔ'on yich̄i t̄jin najudío yí'j̄, ta k̄ani na yí'j̄ xí'in kuártá, ta ñii ñii yich̄i yó'o ɔk̄o xa'ɔn k̄om̄i yich̄i s̄uku na kuártá yí'j̄.

25 Ta ɔn̄i yich̄i t̄jin n̄vi yí'j̄, ta k̄ani ní na yí'j̄ xí'in nduku, ta ñii yich̄i ñii ti'vi n̄vi k̄on ní na ȳu yí'j̄. Ta ɔn̄i yich̄i tón barco noo x̄inakaaj̄ ní k̄etá nó ini takuú m̄ni. Ta ñii ní ñoo ta ñii ní ndiví x̄inoo j̄ noo takuú m̄ni nda n̄ixaaj̄ n̄vi s̄akaku na yí'j̄.

26 Ta kuá'a ní k̄iv̄ n̄ixika j̄ kuá'a ní ñoo, ta n̄ya'a j̄ takuú ȳta ná'no ní noo yatin ní n̄ixiyo ña tani j̄ noo takuú kuá'a yó'o. Ta n̄ya'a j̄ yich̄i noo ȳyo ní kani nakui'ná yí'j̄, ta n̄ixika j̄ yich̄i noo n̄ixiyo ña ȳyo ní ka'ni n̄vi yí'j̄, na kúu najudío án n̄vi na ɔn s̄iv̄i najudío kúu. Ta n̄ixika j̄ yuku ta n̄ixika j̄ ñoo ná'no noo n̄ixiyo ña ȳyo ní ka'ni na yí'j̄. Ta xí'in tón barco n̄ixika j̄ noo takuú m̄ni, ta n̄ixiyo ña ȳyo ní k̄iv̄ j̄ t̄xin takuú yó'o. Ta n̄ixika j̄ noo t̄aku n̄vi na ká'án kúu nañani yó, ta nayó'o kúu na n̄vi vatá, ta n̄ixiyo ña ȳyo ní ke'é nayó'o ña ɔn vá'a xí'in j̄.

27 Ñii ñii k̄iv̄ ndeé ní k̄isa chiño j̄, ta kuá'a ní ñayó'vi n̄indo'o j̄. Kuá'a ní ñoo ɔn vása ní-kuchiño k̄us̄un j̄; kuá'a ní yich̄i n̄ixi'í ní j̄ s̄oko; kuá'a ní yich̄i n̄iyich̄i ní j̄ takuú; kuá'a ní yich̄i ɔn vása ní-xixi j̄; kuá'a ní yich̄i n̄ixi'í ní j̄ kaxin; ta kuá'a ní yich̄i ɔn vása ní-xiyo tik̄ot̄o ña kundixin j̄.

28 Ndi'i ñayó'o kúu ña n̄ix̄o'vi j̄, ta saá tuku ndi'i saá k̄iv̄ ñii káchí yóo ña sándi'i ini j̄ xa'a ndi'i n̄vi na kándixa Jesucristo na nákutá'an kuá'a ní ñoo.

²⁹ Saá chi tá yóo n̄vi na kándixa Jesucristo, ta ndeé ní ndó'o na ñii ku'e'e, ta saá yí'j ndatán yóo ñii t̄a t̄a ñii káchí ndeé ní ndó'o ñii ku'e'e xí'in n̄vi yó'o, saá yóo j, xa'a ña kí'vi ní ini j xini j nayó'o. Ta tá yóo inka n̄vi na chinda'á n̄vi na kándixa Jesucristo ña kí'vi nayó'o kuachi, ta yí'j sáa ini j xini j n̄vi na chinda'á yó'o.

³⁰ Tá xini ñó'ó ka'an j t̄o'on xa'a ña kasa ká'no xí'in m̄ji j, ta saá va'a ná kasa ká'no xí'in m̄ji j chi yóo ku'a'a ña sán'a ná n̄o ndó ndí t̄a t̄a vitá kúu j.

³¹ Ta Ndios, t̄a t̄a kúu Yivá Jesucristo, T̄a t̄a Ká'no n̄o yó, va'a ná kasa ká'no yó ra ndí'i saá k̄ivj. Ta m̄ji Ndios yó'o kúu t̄a t̄a ndákuijn xa'a j ndí on s̄iví ñavatá kúu t̄o'on ña ndát̄o'on j xí'in ndó.

³² Ñii k̄ivj tá n̄x̄iyó j ñoo Damasco, ta n̄x̄iyó ñii tagobernador, t̄a t̄a k̄isa chiño n̄o t̄arey Aretas x̄ikuu ra. Ta tagobernador yó'o xa'nda chiño ra n̄o natropa ña kundaa na ye'é ñoo Damasco yó'o, ña ndát̄i na keta j ye'é ñoo yó'o xa'a ña tiin na yí'j ta chikaá na yí'j ini ve'e kaá.

³³ Ta saá ni, n̄vi na xini tá'an xí'in j chikaá na yí'j ini ñii chikiva ká'no, ta katón na ña xí'in yo'o, ta katakaá ndaa na chikiva yó'o n̄o nákaá j, n̄o ventana chí ke'e, ta sanoo na chikiva yó'o sat̄a namá ña x̄ino nduu ñoo Damasco yó'o, ta n̄o j nda n̄o ño'o. Saá n̄jaku j.

12

Ta Pablo ndát̄o'on ra xa'a m̄ji ra n̄j̄a'an ra ñoyívi n̄ino nda mí n̄o s̄ikón ndino'o

¹ Vará ña on vása ndáya'ví kúu ña ká'an j t̄o'on ña kisa ká'no xí'in m̄ji j, ta saá ni, ndat̄o'on j xa'a ña sanat̄ivi Jesucristo n̄o j, ta ndat̄o'on j xa'a ña saná'a ra n̄o j.

² Ta xa yóo uxu kom̄j kuyá kúu ña, ta Ndios ke'é ra xí'in yí'j, t̄a t̄a kándixa Jesucristo, ndí n̄j̄a'an j nda ñoyívi n̄ino nda mí n̄o s̄ikón ndino'o. (Ta on vása xini j án n̄j̄a'an j xí'in yikí koñu j, án ndasaá kuiti ním̄a j kúu ña n̄j̄a'an. Ta Ndios kúu t̄a t̄a ndixa xini j ndasaá n̄x̄iyó ñayó'o.)

³ Vará on vása xini j án xí'in yikí koñu j n̄j̄a'an j, án ndasaá kuiti ním̄a j kúu ña n̄j̄a'an,

⁴ ta ndixa kúndaá ini j ndí n̄j̄a'an j ñoyívi n̄ino nda mí n̄o s̄ikón ndino'o n̄o yóo Ndios. Ta ñoyívi n̄ino yó'o xini so'o j t̄o'on ña on vása kúchiño ka'an j xa'a, chi Ndios on vása táxi ra ndayí nda'a nda ñii n̄vi ka'an na xa'a t̄o'on yó'o.

⁵ Ta xa'a ña Ndios naqaxin ra yí'j n̄j̄a'an j x̄ito j ñoyívi n̄ino, yóo xa'a ña kivi ka'an j t̄o'on ña kasa ká'no xí'in m̄ji j. Ta saá ni, on ka'an j saá, chi ndasaá kuiti kasa ká'no xí'in m̄ji j chi yóo ku'a'a ña sán'a ná ndí t̄a t̄a vitá ní kúu j.

⁶ Ta saá ni, tá yí'j kóni j ka'an j t̄o'on xa'a ña kasa ká'no xí'in m̄ji j, níkuu, ta saá on s̄iví t̄a t̄a ka'an t̄o'on kí'vi kuiti kuu j táná ka'an j saá, chi nina t̄o'on ndixa ndaa kuu ña ka'an j. Ta saá ni, on x̄ijn j ka'an j t̄o'on ña kasa ká'no xí'in m̄ji j, chi on x̄ijn j ndí kuiti xí'in t̄o'on ña ka'an j xa'a m̄ji j kuu ña sanoo j ini ndó ndí t̄a t̄a ndaa kúu j. Ta va'a ka ná koto káxin m̄ji ndó ndasaá ké'é j, ta konj so'o ndó t̄o'on ña ndát̄o'on j, ta saá ndixa kúndaá ini ndó ndasaá yóo j.

⁷ Ta Ndios on vása ní-xiin ra ña koo ña kuñá'a ní ini j xa'a ñava'a ká'no ña saná'a ra n̄o j k̄ivj sandaa ra yí'j ñoyívi n̄ino. Ta saá Ndios t̄axi ra ndayí nda'a ñii ña x̄ika chiño n̄o ñanim̄a ndivá'a ká'no Satanás xa'a ña

sataku'e'ē ña yí'j. Ta ndátán yóo ñiño ña ñikí'vi yíkí koñu, ta sándi'í ní ña yí'j, saá yóo ña sáxo'v'j ní yí'j.

⁸ Ta xa unj yichí xaku ndá'v'j ño Ndios ña kindaa ra ña sáxo'v'j ní yí'j yó'o.

⁹ Ta Ndios ñika'an ra xí'in i, kachí ra saá: "Ndeej ña va'a ña san'í'j táku ini ún kúu kuiti ña xíní ñó'ó ún. Saá chí tá vitá ní kóni ún, ta xa'a ñayó'o va'a koto ñivi ndí ndeē ña kómí ún kúu ndeē ña káku ño yí'j", kachí Ndios xí'in i. Ta saá kúsij ní ini j xa'a ña kúu j taa tã vitá ní, chí xa'a ñayó'o, Jesucristo kúchiño taxi ra ndeē ká'no ra ña koo ña xí'in i.

¹⁰ Xa'a ña kí'vi ní ini j xíní j Jesucristo, ñakán kíá kúsij ní ini j kivi xito j ña ká'an ñivi ndi'í t'o'on ndiva'a xí'in i, ta kúsij ní ini j xa'a ña kómí j kua'a ní tondíni, ta kúsij ní ini j kivi ndikon ñivi sáxo'v'j na yí'j xa'a ña kándixa j Jesucristo, ta kúsij ní ini j xa'a ndi'í inká tondó'ó ña yóo ño j. Saá yóo ña, chí kivi tá vitá ní kóni j, ta ká'no ka ndeē Ndios yóo ña xí'in i.

¹¹ Ndátán ká'an ñii tasána, saá ñika'an j t'o'on va'a ña kisa ká'no xí'in miji. Ta saá ni, ndó'o kúu ñivi na chinda'a yí'j ña ndakuij j xa'a j saá. Chí vará yóo xa'a ña ndó'o ka'an ndó t'o'on va'a xa'a yí'j, ta saá ni, xáa noo ndó xíní ndó yí'j. Vará on sivi taa tã ndáya'vi ní kúu j, ta on sivi taa tã lo'o ní ka ví ndáya'vi ño natãa na sákanani ndó "naapóstol ná'no" kúu j.

¹² Ñii ñii kivi ñixijo j xí'in ndó, ta on vása ní-sandakoo j ké'é j kua'a ní ñava'a ña san'a'a ño ndó ndeē Ndios, ta ñii kí'va saá xí'in ndeē Ndios ké'é j kua'a ní milagro xí'in inká ñava'a ná'no ña taxi ña ñaka'nda ini ñivi xini na ña. Ta ndi'í ñava'a yó'o ña ké'é j ño ndó kúu ña kisa ndaa xa'a j ndi ndixa kúu j tapóstol ndino'o.

¹³ ¿Án xáni sijní ndó ndí chikaa ñino j ndó'ó ño inká ñivi na kándixa Jesucristo na táku inká ñoo? Ndixa on sivi ñii kachí ké'é j xí'in nayó'o kúu ña ké'é j xí'in ndó'ó, chí ñaki'in j s'i'ún nda'a ñivi na kándixa Jesucristo na táku inká ñoo, ta nda lo'o on vása ní-sandi'í j ndó'ó ña taxi ndó ña xíní ñó'ó nda'a j. ¿Án xáni sijní ndó ña on vá'a kúu ña on vása ní-sandi'í j ndó'ó saá? Ta saá vitin, jxáku ndá'v'j ño ndó ña kasa ká'no ini ndó xa'a ña on vá'a yó'o ké'é j xí'in ndó!

Ta Pablo ndát'o'on ra xí'in na kándixa Jesucristo na táku ñoo Corinto ña xa yóo ti'va ra ko'on ra yichí unj koto ra na

¹⁴ Ta vitin xa yóo ti'va j ko'on j yichí unj koto j ndó'ó. Ta nda lo'o on sandi'í j ndó'ó ña taxi ndó lo'o ña xíní ñó'ó j nda'a j. Chí on vása xijní ña taxi ndó s'i'ún ndó nda'a j, ta ña kóni ndino'o j kúu ña nataxi xí'in mji ndó nda'a Jesucristo. Saá chí ndátán yóo sa'ya j, saá yóo ndó ño j. Ta chiño ño ñivi na kúu yivá si'í naválí kúu ña nakaya na s'i'ún xa'a ña chindeé na sa'ya na, ta on sivi chiño ño naválí kúu ña nakaya na s'i'ún xa'a ña chindeé na yivá si'í na.

¹⁵ Ta saá yí'j, xí'in ñasij ní ini j xa yóo ti'va j taxi j ndi'í ña kómí j xa'a ña chindeé j ndó'ó, tãnda taxi ndi'í xí'in miji xa'a ña chindeé j ndó'ó. Ta ñii ñii kivi vaxi kua'no ka ña kí'vi ní ini j xíní j ndó'ó, ta ndó'ó, ¿án ñii ñii kivi kua'an noo ka ña kí'vi ini ndó xini ndó yí'j?

¹⁶ Ndó'o kúnda'a va'a ini ndó ndí nda ñii kivi on vása ní-sandi'í j ndó'ó taxi ndó s'i'ún nda'a j. Ta saá ni, sava ndó'ó xáni sijní ndó ndí yí'j xa sandá'v'j ndó'ó xí'in ñandichí sijní j. Ta nda lo'o on vása saá.

¹⁷ ¿Án xáni sijní ndó ndí sandá'v'j ndó'ó xí'in ña ké'é ñañani yó na ti'v'j ñixaa na ño ndó? Nda lo'o on vása saá.

18 Ñani yó tãTito xí'in inkã tañani yó, nayó'o kúu natãa na tĩ'víj nĩxaa nõõ ndó. Ta ndixa kúndaã ini ndó ndí nañani yó yó'o õn vása ní-sandá'ví na ndó'ó. Ta, çán õn sivi ñandaã kúu ña tãTito xí'in yij'í ñii kĩ'va vivii nĩxijo ini ndj xí'in ndó, ta ñii kĩ'va vivii kĩa ndivi ndj xí'in ndó?

19 Çán xáni sijnj ndó ndí ndixa ndíso ndj kuachi ña sákuiso ndó ndj'í, ta saá táa ndj tutu yó'o ña ndakuijn ndj xa'a ndj? Nda lo'o õn sivi saá. Ta ndã vika, ndi'i mji yó kúu njvi na kándixa Jesucristo, ta nõõ Ndios ká'an ndj ndi'i to'on ña ndátõ'on ndj xí'in ndó. Ta ndixa ndi'i ña kĩa ndivi ndj kúu xa'a ña vivii kua'no kã ndó yichj Jesucristo, chi ndó'ó kúu nañani yó xí'in nákj'vã yó, na kí'vi ini ndj xini ndj.

20 Ta yí'ví ini j ndí kjvj xaã j nõõ ndó, ta õn nani'ij ndó'ó yóo ndó ndatán yóo ña kónij, ta ndó'ó, õn nani'í ndó yij'í yóoj ndatán yóo ña kóni ndó'ó. Saá chi ndi'í ní ini j kõtõ ndã sava ndó náa ní ndó xí'in tá'an ndó, ta sava ndó kĩa kuínj ini ndó xini tá'an ndó, ta sava ndó yóo ña sãã ini ndó xini tá'an ndó, ta sava ndó xa natã'vj tá'an ndó, ta sava ndó yóo to'on ká'an ndó ta sátaku'é'ẽ ña ini tá'an ndó, ta sava ndó yóo to'on ká'an kuáchí ndó xa'a xí'in tá'an ndó, ta sava ndó'ó xa ndju ndó njvi na ñã'a ní ini, ta sava ndó'ó xa ndju ndó njvi na sãã ini ta ndá'yi ndó ta õn vása vivii táku ndó xí'in tá'an ndó.

21 Ta saá tuku ndi'í ní ini j ndí kjvj xaã j nõõ ndó ndí Ndios taxi ra ña kuka'an nõõ j xa'a ña õn vá'a táku ndó. Saá chi tá xaã j nõõ ndó, ta nani'ij ndó'ó ndí õn ta'an nandikó ini ndó, ni õn ta'an sandakoo ndó ndi'í ña õn vá'a ké'é ndó, ta saá kuchuchú ní ini j kónij ndó'ó, tãnda kuaku ní j xa'a ña õn vá'a ké'é ndó. Saá chi xina'á sava ndó xikj'vi ndó kuachi xí'in náña'a ná õn sivi nási'í ndó kúu, án xikj'vi ndó kuachi xí'in natãa na õn sivi yij ndó kúu, án xikj'vi ndó ndi'í saá nõõ kuachi kini. Ta ndi'í ní ini j ndí sava ndó'ó na ke'é ña õn vá'a saá, õn ta'an nandikó ini ndó, ta ní õn ta'an sandakoo ndó ña ké'é ndó ña õn vá'a yó'o.

13

1 Xa yatin kixaa kjvj ña kõ'õnj koto j ndó'ó, ta ñayó'o kuu yichj unj ña xaã j koto j ndó'ó. Saá chi ndayí Ndios ña njtaa na xina'á káchí ña ndí xa'a ña kuchiño njvi kasa nani na kuachi xí'in ñandaã, xini ñó'ó õvj án unj njvi ña ndakuijn na kasa ndãã na xa'a kuachi, káchí ndayí Ndios.

2 Kijvj tá nĩxijo j xí'in ndó yichj õvj, ta ndatõ'on j to'on yõ'vj xí'in ndó'ó na kúu na õn xijn sandakoo ké'é ña õn vá'a. Ta vitin vará õn vása ñũndichij xí'in ndó, ta tuku ká'an j xí'in ndi'í ndó ndí xini ñó'ó sandakoo ndó ké'é ndó ña õn vá'a. Tá õn xijn ndó kasa ndivi ndó saá, ta kjvj xaã j nõõ ndó, ta yõ'vj sando'õ j ndó'ó.

3 Saá ke'é j xí'in ndó, chi ndó'ó ndúkú ndó ña saná'a káxin j nõõ ndó ndí ndixa Jesucristo taxj ra ndayí nda'a j ña ndatõ'on j to'on ra xí'in ndó. Ta Jesucristo õn vása ké'é ra xí'in ndó ndatán ké'é ñii tãã tã õn vása kómí ndeẽ, ta ña ké'é Jesucristo xí'in ndó saná'a ña ndí ndixa kúu ra tãã tãndéé ní.

4 Vará Jesucristo nĩxijo ra ndatán ñii tãã tã õn vása kómí ndeẽ kjvj kãtakaã ndaa na ra nda'a tón cruz, ta nixi'j ra, ta vitin xí'in ndeẽ ká'no Ndios táku ra. Saá tuku mji ndj, vará ñii káchí xí'in Jesucristo kúu ndj natãa na õn kõõ ndeẽ kómí, ta ñii káchí xí'in ra táku ndj xí'in ndeẽ Ndios xa'a ña kasa chiño ndj nõõ ndó'ó.

5 Ta ndó'ó xini ñó'ó koto vã'a xí'in mji ndó, xa'a ña vã'a kundãã ini ndó án ndino'o ini ndó kándixa ndó Jesucristo. Ta saá vã'a ná koto ndoso xí'in

mji ndó án ndixa kándixa ndó ra. Tá keta va'a ndó nqo ña koto ndoso xí'in mji ndó saá, ta saá kundaa ini ndó ndí Jesucristo táku ra ini ndó. Tá on vása keta va'a ndó saá, ta on sivi nivi na ndino'o ini kándixa Jesucristo kúu ndó.

⁶ Ta mji ndi, kúndaa ini ndi ndí ndó'ó nákoní ndó ndí xa keta va'a ndi nqo ña xito ndoso xí'in mji ndi saá, chi kúu ndi nataa na ndixa ndino'o kándixa Jesucristo, ta táku ra ini ndi.

⁷ Ta ndúkú ndi nqo Ndios ña chindeé ra ndó'ó, ña on ke'é ndó nda ñii ña on vá'a. Saá chi ña ndaya'vi ní ka nqo ndi kúu ña ke'é ndó ñava'a ndatán kóni Ndios. Ta lo'o kuiti ndaya'vi nqo ndi tá sava ndó'ó xáni sivi ndó ndi on vása kómí ndi ndayi Jesucristo ña kisa chiño ndi nqo ndó, chi xáni sivi ndó ndi on vása ní-keta va'a ndi nqo ña xito ndoso xí'in mji ndi. ¡Ta on vása saá!

⁸ Chi mji ndi, on vása kúchiño ke'é ndi nda ñii chiño ña on vása yóo yu'ú xí'in ñandaa. Ta kuiti kúchiño kasa ndivi ndi chiño ña yóo yu'ú xí'in ñandaa.

⁹ Ta xa'a ñayó'o, ká'no ñasii nákaa ini ndi kivi kúu ndi nataa na on koqó ndeé kómí, ta kúsii ini ndi kivi xito ndi ndí ndó'ó kúu nivi nandeé, ta va'a ndikón ndó yichi Jesucristo. Ta saá ndúkú ndi nqo Ndios ña chindeé ra ndó'ó ña ñii ñii kivi vivii ka kua'no ndó yichi Jesucristo, tãnda tãnda ndó nduu ndó nivi na ñixinqo ndino'o ndatán yóo mji ra.

¹⁰ Ñákán kía vitin kivi on vása ñindichi i nqo ndó, ta táa i to'on kue'e xa'a ña nandikó ini ndó ta sandakoo ndó ke'é ndó ña on vá'a. Ta saá kivi xa'a i nqo ndó, ta on koni ndó'ó i to'on kue'e ka'an i xí'in ndó. Saá chi Jesucristo taxi ra ndayi ra nda'a i xa'a ña chindeé i ndó'ó ña vivii ka kua'no ndó yichi ra, ta on sivi xa'a ña sandi'i i xa'a ndó'ó kúu ña taxi ra ndayi ra nda'a i.

TqPablo ndayi ra nivi na kándixa Jesucristo na táku ñoo Corinto

¹¹ Nañani yó xí'in náki'va yó, vitin táa i to'on ña ndayi i ndó'ó. Ndúkú i nqo ndó ndí ná kunakaa ñasii ini ndó, ta chikaa ndó ndeé ña kua'no ndó yichi Jesucristo, tãnda tãnda ndó nduu ndó nivi na ñixinqo ndino'o ndatán yóo mji ra. Ta chikaa ndó ndeé ini tá'an ndó, ta koo yu'ú ndó xí'in tá'an ndó, ta vivii kutaku ndó xí'in tá'an ndó. Ta saá ndixa Ndios koo ra xí'in ndó, chi Ndios kí'vi ní ini ra xini ra mji yó, ta táxi ra ña koo ñava'a ini yó.

¹² Ta ndó'ó, kivi chindeé tá'an ndó, ta xí'in ñatq'ó ní ini ndó chito ndó nqo tá'an ndó.

¹³ Ndi'i nivi na kándixa Jesucristo na táku ñoo yó'o, tí'vi na to'on ña chindeé na ndó'ó.

¹⁴ Ta Jesucristo, Taa taKá'no nqo yó, jná ke'é ra ñava'a ní xí'in ndó! ¡Ná saná'a Ndios nqo ndó ndí ndixa kí'vi ini ra xini ra ndó'ó! Ta, jñii yu'ú ná koo ñii ñii ndó xí'in Níma Ndios, chi táku ña ini ndó! Saá ná koo ña.

Tutu ña tì'ví taPablo kuà'an nda'a ñivi na kándixa Jesucristo na táku kuà'a ní ñoo estado Galacia

Xí'in tọ'on yó'o taPablo chindeé ra ñivi na kándixa Jesucristo na táku kuà'a ní ñoo estado Galacia

¹ Yì'j, taPablo, ẹa ẹa kúu ñii ẹapóstol, ẹa ẹa tutu yó'o. Ta ẹn sivi ñivi kúu na sakuiso chiño yì'j kuu ẹa ẹapóstol, chi mii Jesucristo xí'in Yivá yó Ndios, ẹa ẹa sanataku Jesucristo, sakuiso chiño ra yì'j kuu ẹa ẹapóstol, ta tì'ví ra yì'j ña ka'ẹan ndoso ẹa tọ'on va'a xa'a Jesucristo nọọ ñivi.

² Ta ndi'i nañani yó xí'in náki'va yó na kándixa Jesucristo, na yóo xí'in ẹa ñoo yó'o, tí'ví na tọ'on ña chindeé na ndó'ó. Ta tí'ví ndi tutu yó'o xa'a ña nda'a ndó'ó ñivi na kándixa Jesucristo, na nákutá'an kuà'a ñoo estado Galacia xa'a ña kisa ká'no ndó Ndios.

³ Ta ndúkú ẹa nọọ Yivá yó Ndios ta nọọ Jesucristo, ẹa taKá'no nọọ yó, ná ke'é ra ñava'a xí'in ndó, ta taxi ra ña koo ñava'a ini ndó.

⁴ Ta Jesucristo kúu ẹa ẹa taxi xí'in mii, ña ñixi'j ra xa'a kuachi yó, chi saá chitóni Yivá yó Ndios ke'é ra xa'a ña sakaku ra mii yó ña kuchiño yó kutaku ndíka yó nọọ ndee ẹn vá'a ña kúu ña xá'nda chiño nọọ yichi ñoyívi yó'o.

⁵ Ta, jva'a ná naki'in Ndios kuà'a ní ñatọ'ó ná'no! Ta, jná kanóo síkón ñatọ'ó ra ndi'i saá kivi ña vaxi! Saá ná koo ña.

Tọ'on yó'o ká'ẹan xa'a ñivi na kama ní sandakoo tọ'on va'a ña ndaa xa'a Jesucristo

⁶ Ndó'ó, natá'an yó na kándixa Jesucristo, ndixa náka'nda ini ẹa xa'a ndó'ó, chi kama ní xa kuxíká ndó nọọ Ndios. Ta Ndios, xa'a ña ká'no ní ini ra, kẹna ra ndó'ó kundikọn ndó Jesucristo, ẹa ẹa sakaku ndó'ó nọọ ndee ña ẹn vá'a. Ta vitin mii ndó xa sandakoo ndó tọ'on va'a ña ndaa xa'a Jesucristo, ta kixá'á ndó ndikọn ndó inka tọ'on ña xani siji ndó kúu tọ'on va'a ka.

⁷ Ta ndixa ẹn kọọ ka inka tọ'on va'a xa'a Jesucristo, chi tọ'on ña ndatọ'on ndi xí'in ndó kúu ña ndixa ndaa ña káchí ndasaá kuchiño nakutá'an va'a yó xí'in Ndios. Ta saá ni, yóo ñivi na násaka siji ndó xí'in tọ'on na, ta kóni na nasama na tọ'on va'a ña ndaa xa'a Jesucristo ña xa kándixa ndó.

⁸ Ta ndá yu kúu ñivi na ká'ẹan ndoso inka tọ'on ña ẹn vasa yóo yu'ú xí'in tọ'on va'a ña xa ndatọ'on ndi xí'in ndó xa'a Jesucristo, ta saá nayó'o va'a ná kuiso na chí'ña. Ta yì'j, ẹn vasa ndi'í ini xini yu kúu nayó'o, án ñii mii ndi kúu na, án ñii ñaángel ña kixi ñoyívi njino kúu ña, tá nayó'o nasama na tọ'on xa'a Jesucristo, ta va'a ná kuiso na chí'ña.

⁹ Xa ndatọ'on ndi xí'in ndó saá, ta vitin tuku ká'ẹan xí'in ndó, káchí j saá: Tá yóo ñivi na ká'ẹan ndoso tọ'on ña ẹn vasa yóo yu'ú xí'in tọ'on va'a ña xa ñaki'in ndó kivi njika'ẹan ndoso ndi ña nọọ ndó, ta va'a ñivi yó'o ná naki'in na chí'ña.

¹⁰ Ta saá vitin, j yukia xani siji ndó xa'a tọ'on yó'o ña sakán njika'ẹan j? j An xani siji ndó ndí xí'in tọ'on yó'o ndúkú j ña va'a ka'ẹan ñivi xa'a j?

¿An xani sɔni ndó ndí ndasaá kuiti ndúkú j sakusij i ini nɔvi? Ndá lo'o on sɔvi saá, chi ña ndixa xini ñó'ó nɔɔ j kúu ña ndúkú j sakusij i ini Ndios. Ta yí'í, tá ndasaá kuiti ndúkú j kasa ndivi j chiño ña sakusij i ini nɔvi, níkúu, ta saá on sɔvi ñii ɔa ɔa ndixa kisa chiño nɔɔ Jesucristo kúu j.

To'on yó'o ká'an ña ndasaá nduu taPablo taapóstol, ɔa ɔa kisa chiño nɔɔ Jesucristo

¹¹ Nañani yó xí'in náki'va yó, kóni j ña kundaɔ ini ndó ndí to'on va'a nika'an ndoso j nɔɔ ndó xa'a Jesucristo on sɔvi to'on ña kaɔu sɔni nɔvi kúu ña.

¹² Ni on sɔvi nɔvi kúu na saná'a yí'í, ta mji Jesucristo kúu ɔa ɔa saná'a yí'í to'on ña ká'an ndoso j.

¹³ Ta ndó'ó, xa xini so'o ndó ndasaá xitaku j kivi nixika j kisa ndivi j ndi'i ña xá'nda chiño yichi najudío. Xini ndó ndí ndeé ní nɔsaɔ ini j xini j nɔvi na kúu nave'e Ndios xa'a ña kándixa na Jesucristo. Saxo'vi ní j nɔvi yó'o, ta chikaɔ ní j ndeé xa'a ña sandi'i j xa'a nayó'o.

¹⁴ Ta xa'a ña ndeé ní kisa ndivi j ndi'i ña xá'nda chiño yichi najudío, yí'í xikuu j ñii ɔaɔ, ɔa ɔa ndeé ka nixika nɔɔ ndi'i najudío na ñii káchí kujya xí'in j. Saá chi chikaɔ ní ka j ndeé ña kasa ndivi j ndi'i saá ña xá'nda chiño yichi naxi sikuá j najudío.

¹⁵ Ta saá ni, kivi tá on ɔa'an kaku j, tá mií nákaɔ ka j tixin si'í j, ta Ndios, ɔa ɔa ká'no ini, ke'é ra ñava'a ní xí'in j ña naɔaxin ra yí'í xa'a ña kándixa j Jesucristo, ta xa'a ña kuu j taapóstol ña ka'an ndoso j to'on ra nɔɔ nɔvi.

¹⁶ Ta saá tá nɔtondaɔ kivi ña chitoní Ndios, ta sanativi ra nɔɔ j Sa'ya ra Jesucristo, chi Ndios sakuiso chiño ra yí'í ña ka'an ndoso j to'on va'a xa'a Jesucristo nɔɔ nɔvi na on vása kúu najudío. Ta kivi naɔatá'an j xí'in Jesucristo, ta saá on vása xandikɔn ni-xa'an j nandukú j ñandíchi sɔni ndá ñii nɔvi na táku yatin,

¹⁷ ni on vása ní-xa'an j ñoo Jerusalén nandukú j ñandíchi sɔni nɔvi na xa kúu naapóstol si'na ka nɔɔ j. Ta nɔɔ ño'o yíchi estado Arabia kúu xiiña nɔɔ nixa'an j nixiyo j, ta saá ndikó j ñoo Damasco.

¹⁸ Tá nɔya'a uní kujya, ta tuku kee j ñoo Damasco, ta nixa'an j ñoo Jerusalén xa'a ña nakutá'an j xí'in taPedro. Tá kixaa j ñoo Jerusalén yó'o, ta kindoo j xí'in ra xa'on kivi.

¹⁹ Ta on koó inka naapóstol ní-xini j, ta ñii laá taSantiago* ta kúu ñani Jesucristo, ɔa taKá'no nɔɔ yó, kúu taapóstol ta xini j kivi nixiyo j ñoo Jerusalén yó'o.

²⁰ Mji Ndios kúu ɔa ɔa ndákuijn xa'a j ndí to'on ña táa j yó'o vitin kúu ña ndixa ndaɔ.

²¹ Ta ndi'i nixiyo j ñoo Jerusalén yó'o, ta saá kee j kuá'an j ta nixaaj j kuá'a ñoo estado Siria ta xí'in estado Cilicia.

²² Ta xa'a ña nixika j inka xiiña, ndá ñii nañani yó ni náki'va yó na kándixa Jesucristo na táku ñoo estado Judea, on ɔa'an koni nayó'o yí'í xí'in nduchú nɔɔ na kivi saá,

²³ ta ndasaá kuiti xini so'o na to'on xa'a j ña ndato'on inka nɔvi na kándixa Jesucristo xí'in na. Nayó'o ndato'on na, káchí na saá: "ɔa ɔa si'na chikaɔ ní ndeé ña saxo'vi ra mji yó, vitin nduu ra ɔa ɔa ká'an ndoso to'on va'a xa'a Jesucristo, ɔa taKá'no nɔɔ yó", saá káchí nɔvi ndato'on na xa'a j.

* 1:19 TaSantiago, inka kivi ra kúu Jacobo.

²⁴ Ta saá n̄vi na x̄inj̄ s̄o' on t̄o' on yó' o k̄isa ká' no na N̄dios x̄a' a ña s̄andik̄o ra ini j̄ ta nd̄uj̄ t̄a t̄a k̄ándixa Jesucristo.

2

¹ Ta n̄iya' a ux̄u k̄om̄i k̄uiya, ta saá nd̄ik̄o j̄ n̄ixa' an̄ j̄ ñoo Jerusalén x̄i' in ñani yó taBernabé, ta saá k̄ana j̄ ñani yó taTito ta n̄ixa' an̄ ra x̄i' in nd̄i.

² N̄ixa' an̄ j̄ ñoo Jerusalén, chi ña ke' é j̄ saá kúu ña k̄isa ndivi j̄ ña s̄aná' a N̄dios n̄o j̄. Tá n̄ixaa j̄ ñoo Jerusalén yó' o ta ñakutá' an̄ j̄ x̄i' in ndasaá kuiti nañani yó na kánoo t̄o' on x̄a' a ndí kúu na n̄vi na ndiso chiño x̄i' in n̄vi na kándixa Jesucristo ñoo yó' o. Ta saá nd̄at̄o' on káx̄in̄ j̄ x̄i' in nat̄a yó' o yu kúu t̄o' on v̄a' a x̄a' a Jesucristo ká' an̄ ndoso j̄ n̄o n̄vi na on vása kúu najudío. Saá kuchiño kund̄a ini nayó' o ndí on vása ní-nasama j̄ t̄o' on v̄a' a ña nd̄a x̄a' a Jesucristo. Saá chi tá nayó' o on vása ní-xiyo yu' ú na x̄i' in t̄o' on v̄a' a ña ká' an̄ ndoso j̄, ta saá ña mañ̄i kuu ndi' i chiño ña xa k̄isa ndivi j̄ nd̄a k̄iv̄i vitin, níkuu.

³ Ta na ndiso chiño yó' o ñii ñakoo yu' ú na x̄i' in̄ j̄ ndí n̄vi na kándixa Jesucristo, na on vása kúu najudío, nayó' o on vása x̄in̄ j̄ ñó' o kasa ndivi na ndi' i ndayí yich̄i najudío. Ta saá na ndiso chiño yó' o nd̄a lo' o on vása ní-xa' nda chiño na n̄o ñani yó taTito ndí x̄in̄ j̄ ñó' o kasa ndivi ra costumbre circuncisión,* vará kúu ra tagriego.

⁴ Ta saá ñi, sava n̄vi na vatá, na kách̄i xa k̄andixa na Jesucristo, nayó' o xa n̄ik̄i' vi se' é na ñakutá' an̄ na x̄i' in m̄i nd̄i, n̄vi na ndixa kándixa Jesucristo, chi navatá yó' o kóni na koto naní na ndasaá táku ndik̄a nd̄i yich̄i Jesucristo, ta on vása táku k̄a nd̄i t̄ixin ndeē ndayí ña n̄itaa taMoisés. Ta n̄vi yó' o on vása kúsi j̄ ini na ña táku ndik̄a nd̄i yich̄i Jesucristo, ta kóni na kasa ndux̄a na x̄i' in nd̄i ña ndikó nd̄i kutak̄u nd̄i t̄ixin ndayí yó' o, x̄a' a ña ndasaá kuiti nduu nd̄i nd̄at̄an̄ yoo naesclavo na x̄in̄ j̄ ñó' o kasa ndivi ndi' i ña xá' nda chiño ndayí n̄o na.

⁵ Ta nd̄a ñii kán̄i lo' o on vása ní-chika s̄o' o nd̄i t̄o' on ña n̄ixa' an̄ n̄vi na vatá yó' o. Saá chi ña ndixa kóni nd̄i kúu ña nd̄a ñii ndó' o on naki' in ndó ink̄a t̄o' on vatá ña on vása yoo yu' ú x̄i' in t̄o' on ña nd̄a ña xa k̄andixa ndó x̄a' a Jesucristo. Ta ña ndixa kóni nd̄i kúu ña ndí ndi' i saá k̄iv̄i ná kind̄o t̄o' on ña nd̄a yó' o kutak̄u ña n̄im̄a ndó.

⁶ Ta nañani yó na kánoo t̄o' on x̄a' a ndí kúu na na ndiso chiño x̄i' in n̄vi na kándixa Jesucristo na ñakutá' an̄ ñoo Jerusalén, nayó' o nd̄a lo' o on vása ní-ka' an̄ na x̄i' in̄ j̄ ndí yoo k̄a t̄o' on ña kúman̄i án ña kánoo k̄a n̄o t̄o' on v̄a' a ña nd̄a ña ká' an̄ ndoso j̄ x̄a' a Jesucristo. Ta vará nañani yó yó' o kúu n̄vi na kánoo síkón t̄o' on x̄a' a, ta ñayó' o on vása nd̄aya' ví ña n̄o j̄, chi N̄dios on vása náka x̄in̄ ra n̄vi, ta ñii nd̄aya' ví ndi' i n̄vi n̄o ra.

⁷ Ta nañani yó yó' o ñakoni na ndí N̄dios kúu t̄a t̄a s̄akuiso chiño ȳi' j̄ ña k̄a' an̄ ndoso j̄ t̄o' on v̄a' a x̄a' a Jesucristo n̄o n̄vi na on vása kúu najudío, ta ñii k̄i' va saá ñakoni na ndí N̄dios s̄akuiso chiño ra taPedro ña k̄a' an̄ ndoso ra t̄o' on v̄a' a yó' o n̄o n̄vi najudío.

⁸ Chi m̄i N̄dios kúu t̄a t̄a t̄i' ví taPedro ña v̄a' a kasa chiño ra n̄o najudío. Ta m̄i N̄dios yó' o kúu t̄a t̄a t̄i' ví ȳi' j̄ ña v̄a' a kasa chiño j̄ n̄o n̄vi na on vása kúu najudío.

* **2:3** Costumbre najudío ña naní “circuncisión” kúu ña xá' nda na lo' o ñii s̄inj̄ ñat̄e t̄alo' o. Kéé na saá x̄a' a ña taxi na ra nda' a N̄dios.

⁹ Ta nañani yó tãSantiago xí'in tãPedro ta xí'in tãJuan, kúu na ndíso chiño xí'in n̄ivi na kándixa Jesucristo na nákutá'an ñoo Jerusalén. Ta un̄i saá nañani yó yó'o nākoni na ndí Ndios xa ke'é ra ñava'a ká'no xí'in j̄i ña sākuiso chiño ra ȳi'j̄i ña kasa ndivi j̄i chiño nōo n̄ivi na on vása kúu najudío. Ta saá nañani yó yó'o va'a nāki'in na tãBernabé ta xí'in ȳi'j̄i, ta saná'a káxin na ndí ñii yóo na xí'in ndi, chi kúsiȳ ini na xa'a ña ñii káchí kása chiño na xí'in ndi nōo Jesucristo. Ta k̄indoo yu'ú nañani yó yó'o ndí tãBernabé xí'in ȳi'j̄i ko'on ndi ka'an ndoso ndi to'on va'a xa'a Jesucristo nōo n̄ivi na on vása kúu najudío, ta saá m̄ji nañani yó yó'o kasa ndivi na chiño Jesucristo nōo n̄ivi na kúu najudío.

¹⁰ Ta ñii laá ña xáku ndá'ví nañani yó yó'o nōo ndi kúu ña on sandakoo ndi ña chindeé ndi n̄ivi nandá'ví. Ta chiño yó'o kúu ña chikaaj̄i ndee kasa ndivi j̄i ndi'i saá k̄ivi.

To'on yó'o ká'an ña xa'a tãPablo ndato'on ra xí'in tãPedro ndi yóo ña on vá'a ké'é ra

¹¹ Ta saá k̄ivi k̄ixaaj̄ tãPedro ñoo Antioquía, nākutá'an ra xí'in ndi, ta ȳi'j̄i n̄ika'an j̄i xí'in ra ndí yóo ña on vá'a ké'é ra.

¹² Saá chi tá si'na na ka ña on ta'an k̄ixaaj̄ sava nataa na k̄ixi nōo tãSantiago ñoo Jerusalén, ta ndi'i saá k̄ivi tãPedro x̄ixixi ra xí'in n̄ivi na kándixa Jesucristo na on s̄ivi najudío kúu. Ta tãPedro, k̄ivi x̄ini ra k̄ixaaj̄ nataa na k̄ixi nōo tãSantiago, ta sandakoo ra x̄ixi ra xí'in nañani yó na on vása kúu najudío, ta k̄uxiká ra nōo nayó'o. Ke'é ra saá chi n̄iyi'ví ra kōto nataa na k̄ixi nōo tãSantiago ka'an kuáchí na xí'in ra, chi nataa yó'o xá'nda chiño na ndí ndi'i n̄ivi na kándixa Jesucristo x̄ini ñó'o kasa ndivi na costumbre ña naní circuncisión.

¹³ Ta xí'in ña sandakoo tãPedro x̄ixi ra xí'in n̄ivi na on s̄ivi najudío kúu, ke'é ra ndatán ké'é ta tã ovi yu'u. Ta saá ink̄a najudío na kándixa Jesucristo k̄ixá'a na ndik̄on na ké'é na ñii káchí ndatán ké'é tãPedro, ta k̄uxiká nayó'o nōo nañani yó na on vása kúu najudío. Tãda m̄ji tãBernabé nākava ra ke'é ra ndatán ké'é ñii ta tã ovi yu'u, chi ñii káchí ke'é ra xí'in tãPedro.

¹⁴ Tá x̄ini j̄i ña ké'é nañani yó yó'o ndí on vása yóo yu'ú ña xí'in to'on va'a ña saná'a Jesucristo, ta saá nāndukú j̄i tãPedro, ta n̄ixaaj̄i nōo ra, ta nōo ndi'i n̄ivi na kándixa Jesucristo na nākutá'an yó'o, ta n̄ika'an j̄i xí'in tãPedro, káchí j̄i saá: "Yó'o kúu ñii tajudío, ta saá ni, táku ún ndatán táku n̄ivi na on vása kúu najudío, chi on vása kása ndivi ka ún ndi'i yich̄i najudío. Ta saá, ¿ndachun kóni ún kasa ndux̄a ún xí'in n̄ivi na on vása kúu najudío ña kutaku na ndatán táku najudío ta kasa ndivi na ndi'i yich̄i najudío?", saá káchí j̄i xí'in tãPedro.

¹⁵ Ta m̄ji yó n̄ivi na kúu najudío, chi najudío kúu yivá si'í yó, xa x̄ini so'o yó ñii to'on ña káchí naño yó ña káchí saá: "M̄ji yó najudío on s̄ivi n̄ivi na ndíso kuaj̄a ní kuachi kúu yó ndatán yóo n̄ivi na on vása kúu najudío", káchí na.

¹⁶ Ta saá ni, kúndaaj̄ ini yó ndí on s̄ivi xa'a ña kása ndivi n̄ivi ndayí kúu ña ndúndii na nōo Ndios, ta xa'a ña kándixa na Jesucristo kúu ña kása ká'no ini Ndios xa'a kuachi na, ta ndúu na n̄ivi na ndii nōo Ndios. Ta saá m̄ji yó xa'a ña kándixa yó Jesucristo, nduȳ yó n̄ivi na ndii, na on kōo kuachi ndíso nōo Ndios. Tuku ká'an j̄i: Nd̄a ñii n̄ivi on s̄ivi xa'a ña kása ndivi na ndayí kúu ña ndúndii na nōo Ndios.

¹⁷ Ta saá ni, tá xá'a ña kándixa yó Jesucristo ndúku yó ña nduu yó ñivi na ndii ñoq Ndios, ta saá kixá'a yó nákoní yó ndí mji yó kúu ñivi na ndiso kuachi, ta ña nákoní yó saá, nda lo'o on vása kóni kachí ña ndí Jesucristo chinda'a ra mji yó ña ke'é yó ña on vá'a.

¹⁸ Ta yi'i, táná nandikó ini i ta sandakoo i to'on va'a ña ndaa ña kándixa i, ta tuku kixá'a i saná'a i ndí xini ñó'ó ndi'i ñivi kasa ndivi na ndi'i ndayi najudío, ta xi'in ña ke'é i saá ya'a ndoso i ñoq ñandaa ña kándixa i.

¹⁹ Tá'an mji ña ñixika ka i chikaa ní i ndee ña kisa ndivi i ndayi najudío, ta saá kixá'a i nakoni i ndí ndayi yó'o on vása kómí ña ndee taxi ña kutaku ndino'o i. Ta saá sandakoo i kisa ndivi i ndi'i ndayi najudío, ta vitin yoo i ndatán yoo ta ta ñixi'i ñoq ndayi yó'o, chi on vása xá'nda chiño ka ña ñoq i. Yi'i ñixi'i i ñoq ndayi yó'o xá'a ña kuchiño va'a kutaku i ñoq Ndios, ta vitin táku i xá'a ña sakusij i ini Ndios.

²⁰ Saá chi ñii káchí ñixi'i i xi'in Jesucristo nda'a tón cruz, ta ñatakú i xi'in ra. Ta vitin kúu i ñii ta ta táku xi'in níma xaá chi Jesucristo yoo ra táku ra ini i. Ta vitin ña táku i xi'in yiki koñu i ñoyivi yó'o, ta táku i ña xi'in ndee Jesucristo, ta ta kúu Sa'ya Ndios. Saá táku i vitin chi kándixa i Jesucristo ta ndaa ini i ra, ta Jesucristo kí'vi ini ra xini ra yi'i, ta taxi xi'in mji ra ñixi'i ra xá'a kuachi i.

²¹ Ta vitin on vása chikaa ñinoj i ñava'a ña ke'é Ndios xa'a i, chi sanduu ra yi'i ta ta ndii ñoq ra xá'a ña kándixa i Jesucristo. Ta tá mji yó kuchiño sanduu xi'in mji yó ñivi na ndii ñoq Ndios xa'a ña kisa ndivi yó ndayi ra, níkuu, ta saá ña manj kuu ña ñixi'i Jesucristo xa'a kuachi yó.

3

Tq'on yó'o ká'qn ndí xá'a ña kándixa yó Jesucristo kúu ña ñaki'in yó Níma Ndios táku ña ini yó

¹ Ndó'ó, ñivi ñaño Galacia, ñndachun ñivi na kí'vi sijní kúu ndó'ó! ¿Yu kúu ñivi na chikaa ña saka na ini ndó vitin va? Saá chi kama ní kuxiká ndó ñoq to'on ña ndaa ña saná'a ndí ndó'ó xá'a Jesucristo, chi xa ndato'on káxin ndj xi'in ndó'ó ndí Jesucristo ñixi'i ra nda'a tón cruz xa'a ndi'i kuachi yó.

² Ta vitin xini ñó'ó ndaka to'on i ndó'ó ñayó'o: ¿Yo xa'a kúu ña ñaki'in ndó Níma Ndios ña yoo táku ini ndó? ¿An xa'a ña kisa ndivi ndó ndi'i ndayi Ndios ña ñitaa taMoisés kúu ña ñaki'in ndó Níma Ndios? On sivi saá, chi xa'a ña kándixa ndó to'on ndaa ña xini sq'o ndó xa'a Jesucristo kúu ña ñaki'in ndó Níma Ndios táku ña ini ndó.

³ Ta saá vitin, ñndachun xáni sijní ndó ndatán xáni sijní ñivi na kúu na kí'vi sijní? Chi kivi kixá'a ndó kándixa ndó Jesucristo, tañda kivi saá kixá'a ndó ndaa ini ndó Níma Ndios ña taxi ña ndee ña nda'a ndó xa'a ña va'a kundikon ndó yichi Jesucristo. Ta vitin, ñndachun xáni sijní ndó ndí on vása xini ñó'ó ka ndó ndee Níma Ndios?, chi vitin xáni sijní ndó ndí ndasaá kuiti xi'in ndee yiki koñu mji ndó kuchiño ndó va'a kundikon ndó yichi Jesucristo.

⁴ ¿An ña manj kuiti xikuu ndi'i ña yo'vi ñixo'vi ndó xa'a ña kúu ndó ñivi na kándixa Jesucristo? Ta yi'i ndátí i ndí on sivi ña manj ní-xikuu ñayó'o.

⁵ Saá chi Ndios xa taxi ra Níma ra táku ña ini ndó, ta ke'é ra kua'a ní milagro ña xini ndí xi'in ndó. Ta, ¿yo xa'a kúu ña Ndios ke'é ra ñava'a yó'o xini ndó? ¿An xa'a ña kisa ndivi ndó ndayi ña ñitaa taMoisés kúu

ña? ¡Ndixa on sivi saá!, chi xá'a ña kándixa ndó to'on va'a ña xini so'o ndó xá'a Jesucristo kúu xá'a ña Ndios ke'é ra ñava'a xí'in ndó.

Ndios ñiká'an ra ndí taAbraham kúu ra tandii noo ra xá'a ña kándixa ra Ndios

6 Va'a ná kani sivi ndó xá'a taAbraham, ña ta kúu xii síkuá mii yó na kúu najudio. TaAbraham kándixa ra Ndios, ta xá'a ñayó'o Ndios ñiká'an ra ndí taAbraham kúu ra ña ta ndii ta on koó kuachi ndiso noo ra.

7 Ta saá, va'a ná kundaa ini ndó ñayó'o ndí nivi na ndaa ini Ndios ñii kivi na ndatán taAbraham xindaa ini ra Ndios, ndí'i nivi yó'o yóo na ndatán yoo sa'ya ñani síkuá ndino'o taAbraham.

8 To'on Ndios ña ñitaa na xina'á ká'an ña xá'a kivi ña va'xi Ndios sanduu ra nivi na on vása kúu najudio nivi na ndii noo ra xá'a ña kundaa ini na ra. Saá chi noo to'on Ndios yó'o va'xi to'on ña ndato'on Ndios xí'in taAbraham, káchi ra saá: "Xá'a mii ún, nivi na ndí'i saá ñoo ñoyívi naki'in na ñava'a ke'é jí xí'in na", saá káchi Ndios xí'in taAbraham.

9 To'on yó'o kóni káchi ña ndí ndatán Ndios ke'é ra ñava'a xí'in taAbraham, chi xikuu ra ña ta kándixa Ndios, saá ke'é Ndios ñava'a xí'in ndí'i nivi na kúu na kándixa Jesucristo.

10 Ta ndí'i nivi na xáni sivi ndí xá'a ña kisa ndivi na ndayí ña ñitaa taMoisés, nduu na nivi na ndii na on koó kuachi kuiso noo Ndios, ta ndí'i nivi na xáni sivi saá kúu nivi na ndiso chí'ña. Saá chi to'on Ndios ña ñitaa taMoisés xina'á káchi ña saá: "Nivi na ndiso chí'ña kúu nivi na ñi-kuchiño tondaa kasa ndivi ndí'i saá ndayí Ndios", káchi to'on Ndios.

11 Xí'in to'on yó'o kundaa ini yó ndí on sivi xá'a ña kisa ndivi nivi ndayí Ndios ña ñitaa taMoisés kúu ña nduu na nivi na ndii na on koó kuachi kuiso noo Ndios. Saá chi inka xiiña noo to'on Ndios ña ñitaa na xina'á, káchi ña saá: "Nivi na ndii noo Ndios xá'a ña kándixa na ra, nivi yó'o, ndixa kutaku na", káchi to'on Ndios ña ñitaa na xina'á.

12 Ta saá kundaa ini yó ndí ndasaá kuiti xá'a ña kándixa yó Jesucristo kúu ña nduu yó nivi na ndii noo Ndios ta táku ndino'o yó noo ra. Ta saá ni, yichí ña xá'nda chíño ndayí on vása ká'an ña saá, chi káchi ña ndí xini ñó'o kasa ndivi yó ndí'i ña xá'nda chíño ndayí noo yó, ta saá kuchiño nduu yó nivi na ndii noo Ndios ta kutaku ndino'o yó noo ra.

13 Ta Jesucristo kúu ña ta sáaku mii yó noo ña xikuu yó nivi na xindiso chí'ña xá'a ña on vása ní-kuchiño yó tondaa yó kasa ndivi yó ndí'i saá ndayí Ndios. Saá chi mii Jesucristo sákuiso xí'in mii ra chí'ña ña xindiso yó ta yo'vi ní nxo'vi ra xá'a kuachi yó. Chi yoo to'on Ndios ña ñitaa na xina'á ña káchi saá: "Na ndiso chí'ña kúu ndí'i nivi na tákaa nda'a tón yiton", káchi to'on Ndios.

14 Ta xá'a ña kisa ndivi Jesucristo saá, nivi na on vása kúu najudio na kándixa ña'á, nayó'o ñii káchi kuchiño na naki'in na ñava'a nda'a Ndios, ndatán yoo ña kindoo ra xí'in taAbraham taxi ra nda'a sa'ya ñani síkuá ndino'o ra. Ta saá vitin ndí'i nivi, án najudio kúu na, án on sivi najudio kúu na, ta xá'a ña kándixa na Jesucristo, Ndios táxi ra Níma ra ña kutaku ña ini na.

15 Nañani yó xí'in náki'va yó, vitin ndato'on jí xí'in ndó ñii ña xa xini va'a yó xá'a. Chi xini yó tá yoo ñii tutu ña ká'an xá'a ña kindoo nivi xí'in tá'an na, ta tutu yó'o kómí ña sello xí'in firma ñii ña, ta saá tutu yó'o kómí ña ndayí ña xini ñó'o kasa ndivi nivi ña kindoo na xá'a. Ta nda ñii nivi

on kúchiño sandi'i na xá'a ndayí tutu yó'o, ni on kúchiño na nasama na ña.

¹⁶ Ndatán yóo tutu ña kómí sello Ndios, saá yóo tɔ'on ña kɔndɔo Ndios xí'in tɔAbraham xɔnɔ'á, chi Ndios nɔka'an ra ndixa ke'é ra ñava'a xí'in tɔAbraham ta xí'in sa'ya ñani sikuá ra. Ta tɔ'on yó'o ña ká'an xá'a sa'ya ñani sikuá tɔAbraham on vása kóni kachí ña xá'a kuá'a ní sa'ya ñani sikuá tɔAbraham, ta tɔ'on yó'o kóni kachí ña xá'a ñii laá tɔa tɔ kúu sa'ya ñani sikuá tɔAbraham, ta tayó'o kúu Jesucristo.

¹⁷ Ta xí'in tɔ'on yó'o kóni kachí i ndí si'na xɔkuu ña tɔ'on ña kɔndɔo Ndios xí'in tɔAbraham xɔnɔ'á. Ta nɔya'a komi ciento oko uxu kujya, ta saá Ndios taxɔ ra ndayí ra nda'a tɔMoisés. Ta saá ndayí yó'o on kúchiño sandi'i ña xá'a tɔ'on ña si'na ña kɔndɔo Ndios xí'in tɔAbraham, ni on kúchiño nasama ña'á ña, chi ndatán yóo tutu ña kómí sello Ndios, saá yóo tɔ'on ña si'na kɔndɔo Ndios xí'in tɔAbraham.

¹⁸ Ta on sɔvi xá'a ña kɔsa ndivi yó ndayí Ndios ña nɔtaa tɔMoisés kúu ña naki'in yó ñava'a nda'a Ndios. Ta ndixa xá'a ña Ndios kɔsa ndivi ra tɔ'on ña kɔndɔo ra xí'in tɔAbraham kúu ña naki'in yó ñava'a nda'a Ndios.

Tɔ'on yó'o ká'an

ndɔchun xɔni ñó'ó ndayí Ndios ña nɔtaa tɔMoisés

¹⁹ Ta saá, ɔndɔchun xɔni ñó'ó ndayí ña taxɔ Ndios nda'a tɔMoisés xɔnɔ'á? Ndios taxɔ ra ndayí ra xá'a ña saná'a ra nɔvi ña kundaɔ ini na ndí ké'é na ña on vá'a ta ndiso na kuachi noo Ndios. Ta chɔtóni Ndios ndí ndayí ra ka'nda chiño ña noo nɔvi ndɔ tɔndaɔ kɔvi kɔxaɔ Jesucristo. Saá chi Ndios kɔndɔo ra xí'in tɔAbraham, kachí ra saá: "Xí'in ñii sa'ya ñani sikuá ún ke'é i ñava'a xí'in ndí'i nɔvi ñoyívi", kachí Ndios. Ta kɔvi Ndios taxɔ ra ndayí ra nda'a nalsrael, ta si'na taxɔ ra ña nda'a naángel, ta nayó'o taxɔ na ña nda'a tɔMoisés. Ta tɔMoisés yó'o xɔkuu tɔ nɔxikanoo noo Ndios ta noo nalsrael.

²⁰ Saá chi tá yóo ovi nɔvi, ta yóo kuachi xí'in na, ta ñayó'o náta'vi ña na. Ta saá xá'a ña kuchiño koo yu'ú na, xɔni ñó'ó ñii nɔvi ña kakanoo noo ovi nɔvi yó'o. Ta saá ni, tá yóo ñii laá tɔa, ta on vása xɔni ñó'ó tayó'o inkɔ nɔvi na kakanoo noo ra. Ta Ndios ñii laá kúu ra, ta mató'ón mɔi ra chɔndú'u ra tɔ'on ña kɔndɔo ra xí'in tɔAbraham.

²¹ ɔ'An kóni kachí tɔ'on yó'o ndí ndayí Ndios ña nɔtaa tɔMoisés on vása yóo yu'ú ña xí'in tɔ'on ña kɔndɔo Ndios xí'in tɔAbraham? iNdɔ lo'o on sɔvi saá! Chi tá ndayí kúu ña kómí ndee taxɔ ña kutaku ndino'o nɔvi noo Ndios, níkúu, ta saá ña kɔsa ndivi nɔvi ndayí yó'o kuu ña sánduu ña nɔvi na ndii noo Ndios, níkúu.

²² Ta tɔ'on Ndios ña nɔtaa na xɔnɔ'á kachí ña ndí ndatán yóo nɔvi na ñó'o preso, saá yóo ndí'i nɔvi, chi ndee ña on vá'a xá'nda chiño noo na, ta yóo na nó'ni na xí'in ndee ña on vá'a yó'o. Ta ndí'i nɔvi na kándixa Jesucristo, Ndios kɔndɔo ra sakaku ra nayó'o noo ndee ña on vá'a, xá'a ña kutaku ndino'o ndíka na.

²³ Ta si'na kɔ ña on tɔ'an kɔxaɔ Jesucristo ñoyívi yó'o, ta ndatán yóo ve'e kɔa noo xɔno'o yó, saá nɔxiyo ndayí ña xɔxa'nda chiño noo yó, chi ndayí xɔnda ña mɔi yó kɔtɔ ke'é yó ña on vá'a. Saá xɔtakɔ yó, ndɔ kɔxaɔ kɔvi Ndios saná'a ra yó ndí xá'a ña kándixa yó Jesucristo kúu ña nduu yó nɔvi na ndii na on kɔo kuachi ndiso noo ra.

²⁴ Ta saá tuku ndayí Ndios ña nɔtaa tɔMoisés, yóo ña ndatán yóo ñii tɔa tɔ ndiso chiño xí'in naválí xá'a ña ndáa ra na, ta sáná'a ra na ña vivíi vaxi

kua'no na, tãdã tãdã na nduu na ñivi ná'no. Ñii kǐ'va saá ndáyí xǐkuu ña xĩndiso chiño xí'in yó ta xĩni'i ña yichǐ yó ndã ñĩtõdã yó ña kãndixa yó Jesucristo ta ñĩkǐ'vi yó yichǐ ra. Chi xã'ã ña kãndixa yó Jesucristo kúu ña Ndios sãnduu ra mǐi yó ñivi na ndii na vã'a yóo xí'in ra.

²⁵ Ta xã'ã ña kãndixa yó Jesucristo, ta vitin tãyó'o kúu tã ndiso chiño xí'in yó, ta ndixa òn sǐví kã ndáyí kúu ña ndiso chiño xí'in yó.

²⁶ Ta xã'ã ña kãndixa yó Jesucristo, ndi'i yó kúu yó sã'ya ndino'o Ndios vitin.

²⁷ Saá chi ndi'i mǐi yó ñivi na kãndixa Jesucristo, ña chǐchi yó kúu ña sáná'a ndí ñii yóo yó xí'in ra, ta mǐi Jesucristo yóo ra xí'in yó. Ta xã'ã ña tãkũ Jesucristo ini yó, ndãsa xãã ra ini yó, ta tãkũ xãã yó xí'in ra vitin.

²⁸ Ta vitin, nõq Ndios ñii ndãya'ví ndi'i ñivi na kãndixa Jesucristo; ãn najudío kúu na, ãn òn sǐví najudío kúu na, ãn naesclavo kúu na,* ãn ñivi na òn sǐví naesclavo kúu na, ãn natãã kúu na, ãn náña'ã kúu ná, ta nõq Ndios ñii ndãya'ví ndi'i ñivi na kãndixa Jesucristo chi ñii yóo na xí'in ra.

²⁹ Ta xã'ã ña ñii yóo yó xí'in Jesucristo, ndi'i yó kúu yó sã'ya ñani sǐkuá ndino'o tãAbraham, ta saá ndixa naki'in yó ñavã'a ña kĩndõq Ndios taxi ra ndã'ã tãAbraham ta ndã'ã sã'ya ñani sǐkuá ndino'o ra.

4

¹ Ta vitin ndátõ'on j xí'in ndó inkã to'on ña saná'a j xã'ã ndó'ó, ñivi na kúu sã'ya ndino'o Ndios, ta káchí ña saá: Tá yóo ñii tãã tã kúu yivá ñii tãlo'o ní, ta tãã yó'o ñixǐ'i ra, ta saá sã'ya ra tãlo'o ní yó'o kúu tãã tã kómí ndi'i ñakuiká ña xǐkomí yivá ra. Ta saá ní, ña òn tã'ã tãdãã ra kuu ra ñii tãã tãkã'no, ta tãlo'o ní yó'o yóo ra ndatãn yóo tãesclavo,

² chi xĩnǐ nõ'ó kasa ndivi ra ña xá'nda chiño ñivi na ndiso chiño xí'in ra. Saá tãkũ tãlo'o ní yó'o xí'in ñivi na ndiso chiño xí'in ra ña ndãã na ra, ndã tãdãã kǐvj ña chĩndũ'ũ yivá ra nakuiso chiño ra xí'in ndi'i ñakuiká yivá ra.

³ Ta mǐi yó ñivi na kãndixa Jesucristo ndatãn yóo tãlo'o ní yó'o saá ñixǐyo yó kǐvj tá òn tã'ãn kãndixa yó Jesucristo, chi kǐvj saá ndáyí kúu ña xǐxa'nda chiño nõq yó ta xĩndãã ña mǐi yó nõq ña òn vã'a ñoyívi yó'o.

⁴ Saá ñixǐyo, ta ñĩtõdãã kǐvj ña chĩtõnǐ Ndios, ta saá tǐ'ví ra Sã'ya ra kǐxi ra ñoyívi yó'o. Ta Sã'ya ra yó'o kãku ra tǐxin ñii ña'ã, ta kãku ra ta xã'no ra tǐxin ndeë ndáyí Ndios ña ñĩtaa tãMoisés.

⁵ Saá kǐsa ndivi Jesucristo xã'ã ña kúchiño sakãku ra mǐi yó, ñivi na xǐtakũ tǐxin ndeë ndáyí, ta saá tãkũ ndikã yó nõq ndáyí vitin. Ta Jesucristo ke'é ra ñavã'a yó'o xí'in yó xã'ã ña naki'in Ndios mǐi yó nduu yó sã'ya ndino'o ra.

⁶ Ta xã'ã ña kúu yó sã'ya Ndios, ta saá tǐ'ví ra Nímã Sã'ya ra kutakũ ña ini yó. Ta Nímã Sã'ya ra yó'o kúu Nímã Ndios ña tãkũ ini yó vitin, ta chĩnda'á ña ñii ñii mǐi yó ña káchí yó xí'in Ndios saá: "¡Tata Yivá mǐi!", káchí yó xí'in Ndios.

⁷ Ta saá vitin òn vãsa yóo kã yó ndatãn yóo naesclavo na kǐsa chiño nõq tãpatrõn na xí'in ñãnduxã, chi vitin ndixa sã'ya ndino'o Ndios kúu yó. Ta xã'ã ña kúu yó sã'ya Ndios chi kãndixa yó Jesucristo, ndi'i ñakuiká Ndios kúu ñakuiká mǐi yó vitin, chi saá kĩndõq Ndios xí'in yó.

* 3:28 Naesclavo kúu ñivi na òn vãsa kómí ndáyí sandakoo na chiño kǐsa ndivi na nõq napatrõn na.

Tò' on yó' o ká' an ña tãPablo ndi' i ní ini ra kòtò ñivi nañoo Galacia tuku nandikò na kundikòn na yichì yatá

⁸ Kujyá tá on tã' an konì ndó Ndios, ta saá xjkuu ndó naesclavo na kisa chiño nõõ kuá' a ñandios vatá, ña on sivi Ndios ndino' o kúu.

⁹ Ta vitin ndixa ndó' ó xa xini vã' a ndó Ndios, ta ña káxin kã kúu ña ná kã' an j xí' in ndó ndí mji Ndios xa xini vã' a ra ndó' ó. Ta saá, ¿ndachun kóni ndó nandikò ndó ña tuku nduu ndó naesclavo, na kasa chiño nõõ ndee ña xá' nda chiño nõõ yichì yatá ña xindikòn ndó?, chi ndee yó' o kúu ndee ña vitá ní ña on vása ndáya' ví nõõ ndó vitin.

¹⁰ Ndátò' on j tò' on yó' o xí' in ndó chi ndã vitin ndó' ó yóo ndó ndátan yóo naesclavo na kisa ndivi ña xá' nda chiño yichì yatá nõõ ndó. Saá chi yichì yatá yó' o chindú' u ña ndá kivi, ndá yoo, an ndá kujyá xini ñó' ó sakana ndó ñii ñii vikò. ¿An ndã vitin xáni sijnì ndó ndí Ndios xini ñó' ó ra vikò yó' o xã' a ña kusijì ini ra koni ra ndó' ó? ¿On sivi saá!

¹¹ Ta xã' a ña on tã' an kundãã vã' a ini ndó xã' a yichì Jesucristo, ndixa yi' j yí' ví j kòtò ña manj xjkuu ndi' i chiño ña kisa ndivi j xã' a ndó' ó.

¹² Nañani yó xí' in náki' vã yó, xáku ndá' ví j nõõ ndó ndí kutakú ndikã ndó ñii k' va ndátan yi' j táku ndikã j yichì Jesucristo vitin. Saá chi yi' j xa nduuj ndátan yóo ndó' ó, ñivi na on vása kúu najudío, chi mji yó, ñivi na kándixa Jesucristo, on vása xini ñó' ó kutakú kã yó tixin ndee ndayì najudío. Ta kóni j ña kundãã ini ndó ndí on vása ní-ke' é ndó ña on vá' a xí' in j.

¹³ Saá chi kivi nõõ nixãã j nõõ ndó, saá nixiyo ñii kue' e xí' in j ña ndee ní ndó' ó j, ta ndó' ó vã' a chindeé ndó yi' j. Náka' an ndó ndí ña yo' vi njindo' o j saá, kúu ña taxì njndoo j kuá' a ní kivi xí' in ndó, ta kuchiño njkã' an ndoso j tò' on vã' a xã' a Jesucristo xí' in ndó.

¹⁴ Vará kue' e ña saxò' vi yi' j xjkuu ña ñii tondó' ó ká' no ní nõõ ndó, ta ndã lo' o on vása ní-sandakoo ndó yi' j, ni on vása ní-xaa noo ndó yi' j. Ta ndã vikã, ndó' ó vã' a náki' in ndó yi' j ndátan naki' in ndó ñii ñaángel Ndios an ndátan naki' in ndó mji Jesucristo, saá náki' in ndó yi' j.

¹⁵ Ta, ¿ndachun nasama ini ndó vitin? Tá' an si' na nixiyo j xí' in ndó, ta ndixa ndó' ó kí' vi ní nixiyo ini ndó xini ndó yi' j, ta kivi saá ndã nitondãã ndó xjkuu ndó ñivi na kóni chindeé yi' j xí' in ña ndino' o siji ini ndó, tandã nixiyo tí' va ndó tava ndó nduchuj nõõ ndó xã' a ña taxi ndó ña nda' a j, níkuu.

¹⁶ Ta vitin, ¿an nduuj ndó ñivi na sãã ini xini ndó yi' j xã' a ña ndátò' on j ñandãã xí' in ndó?

¹⁷ Ta ñivi na kóni nasama ini ndó xã' a ña kasa ndivi ndó ndi' i ndayì najudío, vará vivii ké' e na xí' in ndó, ta on sivi ñivi na ndino' o ini kúu na. Chi nayó' o chikãã ní na ndee xí' in ndó ña kuxíkã ndó nõõ ndi' j ta kuiti chikãã so' o ndó tò' on ña sánã' a mji na.

¹⁸ Ta mji yó, vará ña vã' a ní kúu ña vivii ke' e yó xí' in ñivi, ta xini ñó' ó ke' e yó saá xí' in ña ndino' o ini yó. Ta ndó' ó, saá xini ñó' ó ke' e ndó xí' in ndi' i ñivi ndi' i saá kivi, an kivi yóo j xító j ña ké' e ndó kúu ña, an kivi on kóo j kúu ña.

¹⁹ Nañani yó xí' in náki' vã yó, ndátan yóo sa' ya mji j, saá yóo ndó. Ta yi' j, ndátan yo' vi ndó' ó ñii ña' a ná kí' vi ní tixin xã' a ña xa kóni kaku sa' ya ñã, saá ndó' o j xã' a ndó. Saá chi ndátì j ña vaxi kua' no ndó ta tondãã kivi ña xinq ndó nduu ndó ndátan yóo Jesucristo.

²⁰ Ta xí'in ña ndino'o ní ví ini j kúu ña kútoo j koo j xí'in ndó xá'á ña vivíi ndato'on yó xí'in tá'an yó. Ta saá on vása konj ñó'ó j taa j to'on yo'vi yó'o xaá ña ñoq ndó, níkuu. Ta vitin on vása nání'i j to'on ña va'a ndato'on j xí'in ndó.

To'on yó'o ká'an ña xa'á sa'ya ñáSara xí'in sa'ya ñáAgar

²¹ Ndó'ó, ñivi na kúu na kóni tuku ndikó kutaku tixin ndayí ña ñitaa taMoisés, ¿án on vása ní-xinj so'o ndó ña káchí ndayí yó'o?

²² Chi ndayí yó'o ká'an ña taAbraham xikomí ra ovi sa'ya ra. Nii sa'ya ra kaaku tixin ñii ña'á ñá kúu esclava. Ta inká sa'ya ra kaaku tixin ñii ña'á ñá táku ndíka, ñá xikuu ñási'í ndino'o taAbraham.

²³ Ta sa'ya ñaesclava kaaku ra chi yivá si'í ra chjkaá ini na kukomí na sa'ya na. Ta sa'ya ña'á ñá táku ndíka kaaku ra xa'á ña kundivi to'on ña kindo Ndios xí'in taAbraham.

²⁴ Ta xí'in ovi náña'á yó'o to'on Ndios sáná'a ndasaá yóo ovi ña kindo Ndios xí'in ñivi. To'on ña ká'an xa'á ñaesclava Agar sáná'a ña xa'á ña kindo Ndios xí'in ñivi naIsrael yukú Sinai, chi ñoq yukú yó'o Ndios taxí ra ndayí ra nda'á taMoisés. Ta ndi'i ñivi na ndíkon yichj ñoq xá'nda chiño ndayí, ndatán yóo sa'ya ñaesclava Agar saá yóo na, chi táku ka na tixin nde ndayí yó'o.

²⁵ Ta saá tuku to'on ña ká'an xa'á ñaesclava Agar yó'o sáná'a ña xa'á yukú Sinai ña ñíndichi ñoq ño'ó ña ñaní Arabia, chi ñoq yukú yó'o taMoisés ñaki'in ra ndayí Ndios. Saá tuku to'on ña ká'an xa'á ñaesclava Agar sáná'a ña xa'á ñoo Jerusalén kivi vitin, chi ñivi ñañoo Jerusalén xí'in ndi'i ñivi ñajudio na ndíkon yichj ñoq xá'nda chiño ndayí, ndatán yóo naesclavo saá yóo na.

²⁶ Ta to'on ña ká'an xa'á ñáSara, ña'á ñá xitaku ndíka, sáná'a ña xa'á inká ñoo Jerusalén ña yóo ñoyívi ñino, ta mji yó ñivi na kándixa Jesucristo, kúu yó ñivi ñañoo yó'o. Ta ndi'i mji yó na kúu ñañoo Jerusalén ña yóo ñoyívi ñino, kúu yó ñivi na táku ndíka, ta ndatán yóo sa'ya ñáSara ñá xitaku ndíka, saá yóo yó.

²⁷ Saá ká'an to'on Ndios ña ñitaa na xina'á xa'á ñáSara ta xa'á ñivi na yóo ndatán yóo sa'ya ñá, ta to'on yó'o káchí ña saá:

Yó'ó, ñá kúu ña'á ñánóma, ñá on kivi koo sa'ya, jva'a ná kusij ini ún vitin! jVa'a ná nda'yi ún xa'á ña ká'no ní ñasij yóo ini ún!

Saá chi ñii kivi ña vaxi, ñáña'á mat'ón, chi yij ñá sandakoo ra ñá, ñáyó'o kukomí ñá kuá'á ní ka sa'ya ñá ñoq nasa'ya ña'á ñá yóo yij, saá káchí to'on Ndios ña ñitaa na xina'á.

²⁸ Ta saá vitin, xa'á ña kuá'á ní kúu mji yó ñivi na kándixa Jesucristo, Ndios xa kjsa ndivi ra to'on yó'o ña kindo ra xí'in taAbraham, chi ñii k'va xí'in taIsaac ndi'i mji yó kúu yó sa'ya ndino'o taAbraham.

²⁹ Ta inká sa'ya taAbraham, ta kúu taIsmael, ta ta kaaku chi yivá si'í ra kuiti chjkaá ini na kukomí na sa'ya na, taIsmael yó'o saxo'vi ra taIsaac, ta ta kaaku chi saá kundivi ña kóni Níma Ndios. Ta vitin ñii k'va saá ñivi na sáná'a ndi xini ñó'ó kasa ndivi yó ndi'i ndayí Ndios ña ñitaa taMoisés, ñivi yó'o kúu na ndíkon saxo'vi mji yó, ñivi na kándixa Jesucristo.

³⁰ Ta to'on Ndios ña ñitaa na xina'á, káchí ña saá: "Xini ñó'ó tava ún ñaesclava, ta ti'vi ún ñáyó'o xí'in sa'ya ñá, ña ná ko'on na ta kuxiká na ñoq ún. Chi ta sa'ya ñaesclava yó'o on kuchiño naki'in ra ñava'a ña

kjndqo Ndios taxi ra nda'a sa'ya mji ña'a ñá xitaku ndíka", káchí tq'on Ndios.

³¹ Nañani yó xí'in náki'va yó, mji yó na kándixa Jesucristo on vása yóo ka yó ndatán yóo sa'ya ñaesclava. Saá chi mji yó yóo yó ndatán yóo sa'ya ña'a ñá xitaku ndíka.

5

Xí'in tq'on yó'o tqPablo ndúku ra noq nivi na kándixa Jesucristo ña on sandakoo na yichí noq táku ndíka na

¹ Ndixa Jesucristo sakaaku ra mji yó noq ndayí xa'a ña kuchiño kutaku ndíka yó. Ta saá ndó'ó, xini ñó'ó kutaku ndíka ndó yichí ra, ta on ndikó ndó ña tuku nduu ndó nivi naesclavo na táku tixin ndee ndayí ña njtaa taMoisés.

² Chikaq sq'o va'a ndó tq'on ña ndato'onj xí'in ndó vitin: Ta ndó'ó, tá taxi ndó ña kasa ndivi ndó costumbre circuncisión, chi xáni sijní ndó ndí xí'in chiño yó'o kuchiño ndó kutá'an va'a ndó xí'in Ndios, ta xí'in ña ke'é ndó saá, saná'a ndó ndí nda lo'o on vása ndaya'vi noq ndó ña kisa ndivi Jesucristo xa'a ña kuchiño yó kutá'an va'a yó xí'in Ndios.

³ Yi'j, tuku ká'anj xí'in ndó ndí nda yu kúu nivi na kisa ndivi ndayí ña xá'nda chiño xa'a circuncisión, chi xáni sijní na saá kuchiño kutá'an va'a na xí'in Ndios, níkuu, ta va'a kundaa ini nivi yó'o ndí táku ka na tixin ndee ndayí, ta xini ñó'ó kasa ndivi na ndi'i saá ndayí Ndios ña njtaa taMoisés.

⁴ Ndó'ó, nivi na xáni sijní ndí xa'a ña kisa ndivi ndó ndayí Ndios ña njtaa taMoisés nduu ndó nivi na ndii na on koq kuachi kuiso noq Ndios, ta ndó'ó, xí'in ñayó'o sáná'a ndó ndí xa njta'vi tá'an ndó xí'in Jesucristo, chi sakana ndó ñava'a saní'i Ndios ndó'ó.

⁵ Ta mji yó, nivi na ndino'o táku chi Nima Ndios táku ña ini yó, ndati yó ta ndaa ini yó ndí ndixa kúu yó nivi na ndii noq Ndios xa'a ña kándixa yó Jesucristo.

⁶ Ta mji yó nivi na táku ini Jesucristo, ta ñii yóo yó xí'in ra, ta noq yó on vása ndaya'vi ka, án kúu yó nivi na kisa ndivi circuncisión, án kúu yó nivi na on vása ní-kisa ndivi ña. Chi ñii laa ña ndaya'vi ní noq yó kúu ña kándixa yó Jesucristo, ta xí'in ña kí'vi ini yó xini tá'an yó saná'a yó ndí ndino'o kándixa yó ra.

⁷ Ta ndó'ó, va'a ní kixá'a ndó ndíkon ndó yichí ña ndaa, ta, zy kúu nivi saši noq ndó xa'a ña on xjin ndó kundikon ka ndó yichí ña ndaa yó'o?

⁸ On sivi tq'on ña kaku noq Ndios kúu ña ká'an nivi na chú'u ndó'ó ke'é ndó saá. Chi Ndios kúu ta ta kana ndó'ó kundikon ndó yichí ña ndaa.

⁹ Ta nivi yó'o na sáná'a ndí ndi'i nivi na kándixa Jesucristo xini ñó'ó na kasa ndivi na costumbre circuncisión, tq'on vatá yó'o ña sáná'a na, ndatán yóo levadura saá yóo ña. Ta va'a naká'an ndó tq'on ndíchi ña xini yó ña káchí saá: "Vará lo'o kuiti kúu levadura, ta kómi ña ndee kasa chiño ña xí'in ñii ko'ndo ká'no yuxan ña sanaño ña'a ña", saá káchí tq'on yó'o.

¹⁰ Yi'j ndaa ini j ndí Ndios chindee ra ndó'ó ña on kándixa ndó tq'on ña kaku sijní nivi vatá yó'o ña kúu tq'on ña saka sijní ndó xa'a ña on kundaa ini ndó yu kúu ñandaa xini ñó'ó ke'é ndó. Ta saá va'a Ndios ná saxo'vi ra nivi yó'o, nda yu kúu na.

¹¹ Nañani yó xí'in náki'va yó, tá ndixa yi'j ká'an ndoso j ndí nivi xini ñó'ó kasa ndivi na costumbre circuncisión xa'a ña kutá'an va'a na xí'in Ndios, níkuu, ta saá najudío sandakoo na ña ndíkon na saxo'vi na yi'j, níkuu. Ta

yí'í ɔn vása ká'an j saá, chi ndixa ká'an ndoso j nɔɔ nɔɔ ndí ndasaá kuiti xa'a ña nɔɔ'í Jesucristo nda'a tón cruz xa'a kuachi yó, kúchiño nduu yó nɔɔ na ndii nɔɔ Ndios. Táná sandakoo j ña ká'an ndoso j to'on yó'o, níkuu, ta saá ɔn kusaq ka ini nɔɔ koni na yí'í.

¹² Ta nɔɔ vatá na sáná'a ndó'ó ña ka'nda lo'o ndó koñu ndó xa'a ña xíní ñó'ó kasa ndivi ndó costumbre circuncisión, ta yí'í, ká'an j saá xa'a nɔɔ yó'o ndí xiiña nɔɔ kóni na ka'nda lo'o na, jva'a ka ñii yichí ná ka'nda ndi'i xí'in mji na!

¹³ Ta mji yó, nɔɔ na kándixa Jesucristo, Ndios kána ra yó ña kutaku ndíka yó. Ta ɔn sɔɔ'í xa'a ña kasa ndivi yó ña ɔn vá'a ña kútoo ní yíki koñu yó kúu ña kutaku ndíka yó. Nda víka, va'a kutaku ndíka yó xa'a ña kasa ndivi yó chiño ña chindee tá'an yó xí'in ña kí'vi ini yó xíní tá'an yó.

¹⁴ Saá chi ndi'i ndayí Ndios ña nɔɔta taMoisés, kundivi ndi'i ña xí'in ndayí ña káchí saá: "Kuki'vi ini yó koni tá'an yó ñii kí'va ndatán kí'vi ini yó xíní yó mji yó."

¹⁵ Ta, jkoto va'a ndó xí'in mji ndó! Tá ɔn vása kí'vi ini ndó xíní tá'an ndó, ta káni tá'an ndó xí'in to'on ña sáta'ku'e ndó ini tá'an ndó, ta yijo ní saá, koɔ kunde'e ndó sandi'i ndó xa'a natá'an ndó, ta natá'an ndó sandi'i na xa'a ndó'ó.

To'on yó'o ká'an ndí ña ɔn vá'a ña kútoo yíki koñu nɔɔ ɔn vása yóo yu'ú ña xí'in ña kóni Nímɔ Ndios

¹⁶ Ta ndátɔ'on j xí'in ndó, káchí j saá: Kutaku ndó kasa ndivi ndó ña kóni Nímɔ Ndios, ta saá ɔn vása kutaku ndó kasa ndivi ndó ña ɔn vá'a ña kútoo yíki koñu ndó.

¹⁷ Nímɔ Ndios ña táku ini mji yó, nɔɔ na kándixa Jesucristo, kóni ña ndí kasa ndivi yó ñava'a. Ta ña kútoo ní yíki koñu yó kúu ña ke'é yó ña ɔn vá'a. Ta saá ña kóni Nímɔ Ndios ke'é yó kúu ña káni tá'an xí'in ña kútoo ní yíki koñu yó ke'é ña. Ta xa'a ña káni tá'an ɔvɔ ñayó'o saá, ɔn vása táxi ña kasa ndivi yó ñava'a ndatán yóo ña kóni yó ke'é yó.

¹⁸ Ta saá ni, tá ndíkon yó yichí nɔɔ xá'nda chiño Nímɔ Ndios nɔɔ yó, ta saá ɔn vása xíní ñó'ó kundikon yó yichí nɔɔ xá'nda chiño ndayí Ndios ña nɔɔta taMoisés nɔɔ yó.

¹⁹ ɔn vása yó'vɔ nakoni yó yu kúu ña ɔn vá'a ña ké'é nɔɔ na kása ndivi ña kútoo ní yíki koñu na. Saá chi nɔɔ yó'o kútoo ní na kí'vi na kuachi, ta natáa kí'vi na kuachi xí'in náña'a ná ɔn sɔɔ'í ná'sí'í na kúu, ta náña'a kí'vi ná kuachi xí'in natáa na ɔn sɔɔ'í yíi ná kúu, ta nɔɔ yó'o ké'é na ndi'i saá nɔɔ ñakini,

²⁰ ta kása to'ó na ku'a ní nɔɔ ndios vatá, ta xí'in ña nákuati na chíkaa na ñatásin inká nɔɔ, ta sáa ní ini na xíní tá'an na, ta táxi na kuachi xa'a natá'an na nɔɔ nachíño, ta chútú ini na xí'in ña kuínj na xíní na nɔɔ, ta kama sákaku na kuachi xí'in nɔɔ, ta nina to'on ku'e ká'an na ta káni tá'an na xí'in tá'an na, ta sáná'a na to'on ña sá'tívi ñandaa xa'a Jesucristo.

²¹ Ta nɔɔ yó'o kása kuínj na ta chíkaa nɔɔ na inká nɔɔ, ta xá'ni na nɔɔ, ta xí'i ní na ndutá tá sáxíini nɔɔ, ta kúsij ní ini na koo na viko nɔɔ ké'é nɔɔ ndi'i saá nɔɔ ña ɔn vá'a ñakini, ta nɔɔ yó'o táku na ké'é na ku'a ní ka inká nɔɔ ña ɔn vá'a. Ta yí'í, xa ndátɔ'on j xí'in ndó, ta vitin tuku ká'an j xí'in ndó, káchí j saá: Nɔɔ na táku ké'é ndi'i ña ɔn vá'a ña sákán ndátɔ'on j xa'a, nɔɔ yó'o ɔn kutaku na xí'in Ndios nɔɔ xá'nda chiño ra.

²² Ta mji yó, nɔɔ na táku Nímɔ Ndios ini, ɔn vása táku yó ké'é ka yó ña ɔn vá'a ndatán ké'é nɔɔ yó'o. Chi Nímɔ Ndios táxi ña ndee ña ini yó

ña nduu yó ñivi na vạ'a kí'vi ini xíni tá'an, ta nákaạ ñasịi ini yó, ta yóo ñavạ'a ini yó, ta kómí yó ña ká'no ini yó xíni yó ñivi, ta ké'é yó ñavạ'a xí'in ñivi, ta kúu yó ñivi na vạ'a ini, ta kúu yó ñivi nandaạ na ọn vása sándakoo yichị Ndios.

²³ Ta ọn sịvị ñivi na kisa ká'no xí'in mịi kúu yó, ta ndạ vika, ñivi na kisa ñiño xí'in mịi kúu yó. Ta ñivi na násita xí'in mịi nọọ ña ọn vạ'a kúu yó. Saá tákụ mịi yó, na kúu ñivi na tákụ Nímạ Ndios ini, ta ọn kọó ndạ ñii ndayí ka'nda chiño nọọ yó ña ọn kasa ndivi yó ndi'i ñavạ'a yó'o.

²⁴ Ta xạ'ạ ña ñii yóo yó tákụ yó xí'in Jesucristo, ta xí'in ña ñixi'ị Jesucristo nda'ạ tón cruz, ñii káchí xí'in ra ñixi'ị ña kútoo yjki kọñu yó ke'é ña, ña kúu ña ọn vạ'a. Ta saá ọn vása kạ ndíkọn yó yichị yatá nọọ xịxa'nda chiño ña ọn vạ'a nọọ yó.

²⁵ Ta vitin Nímạ Ndios kúu ña tákụ ini yó ta ndíkọn yó yichị nọọ xá'nda chiño Nímạ Ndios nọọ yó. Ta saá xínị ñó'ó kutakụ yó xí'in ña kisa ndivi yó ña kóni Nímạ Ndios.

²⁶ Ọn vạ'a kuu yó ñivi na ñạ'a ní ini, ta ọn vạ'a kuu yó ñivi na sásaạ ini natá'an, ta ọn vạ'a kuu yó ñivi na kuínị ini xíni natá'an.

6

¹ Nañani yó xí'in náki'vạ yó, tá yóo ñii ñivi na kándixa Jesucristo ta ñakava na ke'é na ña ọn vạ'a, ta ndó'ó, ñivi na vạ'a tákụ ndatán kóni Nímạ Ndios, xínị ñó'ó chindeé ndó tañani yó án ñáki'vạ yó yó'o xạ'ạ ña tuku vạ'a naki'in na kundíkọn na yichị ña ndạ. Ta kịvị kạ'an ndó xí'in na, ta xí'in tọ'on ña tọ'o ta xí'in ña ñiño ini ndó kạ'an ndó xí'in na. Ta ndixa koto vạ'a xí'in mịi ndó kọtọ ñii kịvị ñii kị'va saá ña ọn vạ'a koto ndoso ña ndó'ó ta nakava ndó ke'é ndó ña ọn vạ'a.

² Saá chi tá yóo ñii tondó'ó án tondíni tákụ yó, ta ndatán yóo ñaveé ní ndiso yó, saá yóo ña, ta xínị ñó'ó chindeé tá'an yó nọọ ñaveé ndiso natá'an yó. Ta xí'in ña chindeé tá'an yó saá, kisa ndivi yó ndayí ña xạ'nda chiño Jesucristo nọọ yó.

³ Tá yóo ñivi na kándixa Jesucristo, ta kúu na ñivi na ñạ'a ní ini, ta kúu na ñivi na sándá'vị xí'in mịi, chi ọn sịvị na ná'no kạ nọọ inkạ ñivi kúu nayó'o.

⁴ Ñii ñii mịi yó ñivi na kándixa Jesucristo, xínị ñó'ó ka'vi vạ'a sịnjị yó xạ'ạ ña ké'é yó, ña kundaạ ini yó án ndixa ñavạ'a, án ña ọn vạ'a kúu ña ké'é yó. Tá ndixa vivii kisa ndivi yó chiño vạ'a, ta saá vạ'a ná kusịi ini yó xạ'ạ ña ké'é mịi yó. Ta ọn vạ'a kundí'i ini yó xạ'ạ ña ké'é inkạ ñivi, án vạ'a kạ án ña ọn vása vạ'a kạ kúu chiño nayó'o nọọ chiño ña ké'é mịi yó.

⁵ Saá chi ñii ñii ñivi xínị ñó'ó kuiso chiño na xí'in ña sạkuiso Ndios mịi na.

⁶ Ta ñivi na xínị sọ'o tọ'on Ndios ña sáná'a namaestro nọọ na, ñivi yó'o ndiso na chiño ña taxi na lo'o ñavạ'a kómí na nda'ạ namaestro na sáná'a ña'á.

⁷ Tá xáni sịnjị ndó ndí Ndios ọn cha'vi ra ñivi ndatán yóo chiño kisa ndivi na, ta xí'in ña xáni sịnjị ndó saá, sándá'vị xí'in mịi ndó. Saá chi tá chi'i ñivi ñavạ'a, ta ñavạ'a nakaya na. Tá chi'i ñivi ña ọn vạ'a, ta ña ọn vạ'a nakaya na.

⁸ Ta saá ñivi na tákụ kisa ndivi ña ọn vạ'a ña kútoo ní yjki kọñu na, nayó'o yóo na ndatán yóo ñivi na chị'i ña ọn vạ'a, ta ña nakaya ñivi yó'o kúu ña sandi'i xạ'ạ na nọọ Ndios. Ta ñivi na tákụ kisa ndivi ña kóni Nímạ

Ndios, n̄ivi yó'o yóo na ndatán yóo n̄ivi na chí'i ñava'a, ta ña nakaya n̄ivi yó'o kúu ña kutakú na xí'in Ndios ndi'i saá k̄iv̄i ña vaxi.

⁹ Ta saá ñii ñii k̄iv̄i x̄in̄i ñó'ó kutakú yó kasa ndivi yó ñava'a, ta nda lo'o ɔn sandakoo yó ké'é yó saá. Tá ñii ñii k̄iv̄i chikaq̄ k̄a yó ndee ke'é yó ñava'a, ta saá tɔndaq̄ k̄iv̄i ña ch̄itóni Ndios, ta ndixa naki'in yó ñava'a taxi Ndios nda'a yó.

¹⁰ Ta xa'a ñayó'o, ndi'i saá yich̄i tá kuchiño ke'é yó ñava'a xí'in n̄ivi, ta saá va'a ná ke'é yó ña. Ta ña x̄in̄i ñó'ó ní k̄a kúu ña ke'é yó ñava'a xí'in nañani yó ta xí'in náki'va yó na kándixa Jesucristo.

*Xí'in tɔ'on yó'o t̄aPablo kisa ká'no ra
ña kisa ndivi Jesucristo nda'a tón cruz*

¹¹ Koto ndó ví, vitin xí'in nda'a m̄ij̄i táa j̄i letra ná'no yó'o nɔɔ ñasondí'í tutu yó'o.

¹² Ndátɔ'on j̄i xí'in ndó saá, ndi n̄ivi na kóni kasa ndux̄a xí'in ndó ña kasa ndivi ndó costumbre circuncisión, n̄ivi yó'o ɔn s̄iv̄i n̄ivi na va'a ndino'o ini kúu na. Saá chí ña kuiti kóni na kúu ña va'a koo na xí'in ink̄a najudío, ta yí'ví na kɔɔ najudío yó'o saxo'v̄i ña'a na, táná k̄a'an na ndi ndasaá kuiti xa'a ña kisa ndivi Jesucristo k̄iv̄i n̄ixi'j̄i ra nda'a tón cruz kúu ña kuchiño Ndios sakaku ra n̄ivi nɔɔ kuachi na.

¹³ Ta najudío yó'o, na kúu na ká'an xí'in ndó ndi x̄in̄i ñó'ó kasa ndivi ndó costumbre circuncisión, ta m̄ij̄i nayó'o ɔn vása kisa ndivi na ndi'i ña xá'nda chiño ndayí Ndios ña n̄itaa t̄aMoisés. Ta ndasaá kuiti ña kóni na kúu ña kasa ndivi ndó costumbre circuncisión, xa'a ña kuchiño kasa ká'no xí'in m̄ij̄i na nɔɔ ink̄a n̄ivi ña sanoo na ini ndó ña kundikɔn ndó yich̄i m̄ij̄i na.

¹⁴ Ta yj̄i, ñii l̄aá xa'a ña kisa ká'no xí'in m̄ij̄i kúu ña kándixa j̄i ndi Jesucristo n̄ixi'j̄i ra nda'a tón cruz xa'a kuachi j̄i. Ta xa'a ña ñii yóo j̄i xí'in Jesucristo, ndatán yóo ña ñii káchí n̄ixi'j̄i xí'in ra, saá yóo ña. Ta saá ña ɔn vá'a ñoyivi yó'o ɔn vása kómí k̄a ña ndee ka'nda chiño ña nɔɔ j̄i, chí ndatán yóo t̄a t̄a n̄ixi'j̄i, saá yóo j̄i nɔɔ ña ɔn vá'a yó'o. Ta ndi'i ña yóo ñoyivi ndatán yóo ña n̄ixi'j̄i nɔɔ j̄i, saá yóo ña, chí nda lo'o ɔn vása ndaya'ví k̄a ña nɔɔ j̄i.

¹⁵ Ta m̄ij̄i yó n̄ivi na kándixa Jesucristo ta ñii yóo yó t̄akú yó xí'in ra, ta vitin ndixa ɔn vása ndaya'ví nɔɔ yó án kúu yó n̄ivi na kisa ndivi circuncisión, án kúu yó n̄ivi na ɔn vása kisa ndivi circuncisión. Ñii l̄aá ña ndaya'ví ní nɔɔ yó vitin kúu ña Ndios ndasa ra ña nduy yó n̄ivi xaá.

¹⁶ Ta ndi'i n̄ivi na kándixa tɔ'on yó'o ta t̄akú na saá, j̄va'a ná koo ñava'a ini na! Ta, j̄va'a ná kundá'ví ini Ndios koni ra na! Chí vitin nduy na nave'e Ndios.

¹⁷ T̄anda k̄iv̄i vitin t̄anda ndi'i k̄iv̄i ña vaxi, ɔn x̄in̄i j̄i ña nda ñii n̄ivi sakaku na kuachi xí'in j̄i xa'a tɔ'on ña sáná'a j̄i xa'a Jesucristo. Saá chí nɔɔ ȳikí kɔñu j̄i kómí j̄i ku'a'a ní yanda ña sáná'a ndi yj̄i kúu t̄a t̄a xa n̄ixɔ'v̄i ní xa'a chiño ña kisa ndivi j̄i nɔɔ Jesucristo, T̄a t̄aKá'no nɔɔ yó.

Xí'in tɔ'on yó'o t̄aPablo ndáyi ra n̄ivi nañoo estado Galacia

¹⁸ Ta nañani yó xí'in náki'va yó, ndúkú j̄i nɔɔ Jesucristo, T̄a t̄aKá'no nɔɔ yó, ná ke'é ra ñava'a ra xí'in ndó. Saá ná koo ña.

Tutu ña ñitaa taPablo ña ti'ví ra kua'an nda'a ñivi na kándixa Jesucristo na táku ñoo Éfeso

*Xí'in tq'on yó'o taPablo chindeé ra ñivi
na kándixa Jesucristo na táku ñoo Éfeso*

¹ Yi'í kúu i taPablo, ãa ta ñakaxin Ndios ña kúu i taapóstol, ãa ta ti'ví ra kasa ndivi chiño ñoo Jesucristo. Ta táa i tutu yó'o xaá ña nda'a ndó'ó, ñivi na táku ñoo Éfeso, na kúu ñaño Ndios chi kándixa ndó Jesucristo ta vivii ndíkõn ndó yichi ra.

² Ta Yivá yó Ndios xí'in Jesucristo Tãa taKá'no ñoo yó, ná taxi ra ña koo ñava'a ini ndó, ta ná ke'é ra ñava'a xí'in ndó.

*Xí'in tq'on yó'o taPablo kisa ká'no ra Ndios
xa'á ñava'a ké'é ra xí'in ñivi na kándixa Jesucristo*

³ ¡Ná kasa ká'no ní yó Ndios, ta kúu Yivá Jesucristo, Tãa taKá'no ñoo yó! Saá chi xa'á ña táku yó ini Jesucristo, ndã ñoyívi ñino Ndios xa saní'i ra mji yó ndí'i saá ñoo ñava'a ña káku Nímã ra.

⁴ Kivi õn ta'an kasa va'a Ndios ñoyívi yó'o, xa ñakaxin ra mji yó ña nduu yó ñivi nayii, na õn kqó kuachi kuiso ñoo ra xa'á ña kutaku yó ini Jesucristo.

⁵ Ndios kí'vi ní ini ra xini ra mji yó, ta xa'á ñayó'o, chitóni ra naki'in ra mji yó ña nduu yó sa'ya ra. Ta ña kuchiño ke'é ra saá, Jesucristo ñixi'i ra xa'á kuachi yó. Ta xí'in ñasi ndino'o ini ra, Ndios ñaki'in ra mji yó ña nduu yó sa'ya ra.

⁶ Va'a ná kasa ká'no ní yó Ndios, chi xa'á ñava'a ini ra kúu ña ñaki'in va'a ra mji yó, na kúu ñivi na táku ini Jesucristo, ãa ta kí'vi ní ini Ndios xini ra.

⁷ Ta ña kuchiño ñii kutaku yó xí'in ra, Jesucristo cha'vi ra xa'á yó xí'in mji ra ña ñixita kivi ñixi'i ra nda'a tón cruz. Ta xa'á ñayó'o Ndios kisa ká'no ini ra xa'á kuachi yó, ta ndeé ña õn vá'a õn vása ka xá'nda chiño ña ñoo yó. Ndios ké'é ra ñava'a yó'o xí'in yó chi ká'no ní ñava'a yóo ini ra.

⁸ Ta ñii ñii kivi Ndios saní'i ra mji yó ku'a ní ñandichí, ta saá tuku táxi ra ña kundaã ini yó ñandaã.

⁹ Vará si'na ñixiyo se'é ña chitóni Ndios kasa ndivi Jesucristo, ta vitin Ndios xa saná'a káxin ra ña mji yó, chi saá chikaã ini Ndios kasa ndivi ra.

¹⁰ Saá chi ña chitóni Ndios kúu ñayó'o: Tá kixaã kivi ña chindú'u ra, ta saá kivi yó'o Ndios taxi ra ndayí nda'a Jesucristo ña ka'nda chiño ra ñoo ndí'i ña yoo ñoyívi ñino ta ka'nda chiño ra ñoo ndí'i ña yoo ñoyívi yó'o.

¹¹ Ndã ñaño Ndios xa ñakaxin ra mji yó ña kuu yó sa'ya ra. Ta xa'á ña ñii yóo yó táku yó xí'in Jesucristo, ndixa naki'in yó ndí'i ñava'a ña ñika'an Ndios kinqõo ra xí'in yó. Saá chi ñii kiva ndatãn chitóni Ndios kasa ndivi ra, saá ké'é ra.

12 Ta Ndios kóni ra ña mji ndi najudío, na kúu nivi nanóo kándixa Jesucristo, ná kasa ká'no ní ndi Ndios xa'a ndee va'a ña livi kómí ra.

13 Ta vitin ndó'ó, nivi na on vása kúu najudío xa xini so'o ndó to'on va'a ña ndaa ña káchí ndi Ndios sákaku ra nivi na kándixa Jesucristo. Ta saá xa'a ña kándixa ndó Jesucristo, Ndios taxi ra Níma ra yóo ña táku ña ini ndó, ta kisa ndaa ña ndi kúu ndó sa'ya ndino'o Ndios vitin. Ta Níma Ndios yó'o kúu ña xina'á nika'an Ndios kindoo ra xi'in naIsrael ndi ti'vi ra ña ñoyívi yó'o.

14 Ta Níma Ndios yó'o ña táku ini yó kúu ña kisa ndaa ndi ndixa Ndios taxi ra ndi'i ñava'a chindú'u ra naki'in yó nqo ra ñoyívi ñino, chi kúu yó sa'ya ndino'o Ndios. Saá ke'é Ndios xi'in yó xa'a ña kasa ká'no yó ra chi kómí ra ndi'i ndee ná'no va'a ña livi.

Xi'in to'on yó'o taPablo ndúkú ra nqo Ndios xa'a nivi na kándixa Jesucristo na táku ñoo Éfeso

15 Ta saá xa'a ña xini so'o j ña ndi va'a ndaa ini ndó Jesucristo, ta xa'a ña xini so'o j ndi ki'vi ní ini ndó xini ndó ndi'i nañani yó xi'in náki'va yó na kándixa ña'á,

16 ta on vása sándakoo j ká'an j xi'in Ndios xa'a ndó, ká'an j káchí j xi'in ra saá: "Tata Yivá yó, táxa'vi ún xa'a nivi na kándixa Jesucristo na kúu na táku ñoo Éfeso", káchí j xi'in Ndios.

17 Ta ndi'i saá kivi ndúkú j xa'a ndó nqo Yivá yó Ndios, ta ta kómí ndi'i ndee ná'no, ta kúu ra ta ta naki'in ñato'ó nda'a Jesucristo kivi ñixika ra ñoyívi yó'o. Ta nqo Ndios yó'o ndúkú j ña taxi ra ñandíchi Níma ra koo ña sijn ndó, ta ndúkú j nqo ra ndi Níma ra san'a ña ndó'ó ndi'i ñandaa. Ta xi'in ñayó'o, chindee ña ndó'ó ña kundaa va'a ka ini ndó xa'a Ndios.

18 Ta ká'an j ndúkú j nqo Ndios ña sanaye'e ra ñandíchi sijn ndó ña kundaa ndino'o ini ndó xa'a yu kúu ñava'a ká'no ndáti ndó, chi ndó'ó kúu nivi na kana Ndios ña nduu ndó sa'ya ra ña kutaku ndó xi'in ra ndi'i saá kivi. Ta ká'an j ndúkú j nqo Ndios ña chindee ra ndó'ó ña kundaa va'a ini ndó ndi kua'a ní ñava'a livi ná'no taxi Ndios nda'a ndi'i nivi na kúu sa'ya ra.

19 Ta saá tuku ká'an j ndúkú j nqo Ndios ña san'a ra nqo ndó'ó ndi ndee ña kómí ra nyaya'a ní ká'no ña xa'a ña chindee ra mji yó na kúu nivi na kándixa ña'á.

20 Xi'in mji ndee yó'o, Ndios sanatakú ra Jesucristo, ta taxi ra ña yóo Jesucristo nqo táyi tón to'ó tón ñindichi sijn kua'á Ndios ñoyívi ñino.

21 Ta xi'in ña ke'é ra saá, Ndios taxi ra ndi Jesucristo kúu ta ta ká'no ní ka nqo ndi'i naná'no, ta kúu ra ta ta ká'no ní ka nqo ndi'i na xá'nda chiño, ta kúu ra ta ta ká'no ní ka nqo ndi'i nivi án níma ña kómí ndayí ñoyívi yó'o án ñoyívi ñino. Ta Jesucristo kúu ra ta ta ká'no ní ka nqo ndi'i ña yóo án ña táku ñoyívi vitin, ta ñii ki'va saá kúu ra ta ta ká'no ní ka nqo ndi'i ña koo án ña kutaku ndi'i saá kivi ña vaxi.

22 Ta Ndios xa sakoyo ra ndi'i ndee on vá'a tixin xa'a Jesucristo, ta taxi ra ña Jesucristo kúu ra ta ta taká'no ní ka, chi ndátan yóo sijn nivi nqo yiki koñu na, saá yóo Jesucristo xi'in nivi na kándixa ña'á.

23 Ta ndátan yóo yiki koñu Jesucristo saá yóo ndi'i nivi na kándixa ña'á. Ta xi'in mji ra sákutú ndaa ra ini ndi'i nivi na kándixa ña'á. Ta saá tuku Jesucristo xi'in mji ra sákutú ndaa ra ndi'i ña kuv'a ñoyívi yó'o xi'in ndi'i ña kuv'a ñoyívi ñino.

2

Tq'on yó'o ká'qn ndí Ndios sákaku ra nivi xaq'a ñavá'a ká'no ini ra

¹ Ta ndó'ó, ña yaxhí ká tá qn ta'án kandixa ndó Jesucristo, ta nixika ndó yichí ña qn vá'a ta xindiso ní ndó kuachi, ta kivi saá xikuu ndó ndátán yóo nivi na nixi'i nqo Ndios.

² Saá nixiyo ndó xina'á chi xindikqon ndó yichí qn vá'a ñii káchí xí'in inká nivi ñoyívi yó'o, ta chikaa sq'o ndó ña ndatq'on nima ndiva'a ká'no xí'in ndó saá. Ta nima ndiva'a ká'no yó'o kúu ña xá'nda chiño nqo ndi'i nima ndiva'a, ta saá tuku kúu ña nima ña kisa chiño ini nivi na toon ní ini, na qn vása xjin chikaa sq'o ña ká'qn Ndios.

³ Ta xina'á ñii ki'va ndátán táku nivi na toon ní ini yó'o, saá xitaku mji yó, chi xindikqon yó yichí nqo kisa ndivi yó ña qn vá'a ña kútoo ní yjki koñu yó, ta kisa ndivi yó ña qn vá'a ña káchí ini yó. Ta ñii káchí xí'in nivi na toon ini, xa'nda chiño ña qn vá'a nqo yó. Ta xa'a ñayó'o, Ndios xikomí ra ndayí saxo'vi ní ra mji yó, níkuu, xí'in ña sáa ní ini ra ñii káchí xí'in nivi na qn vá'a.

⁴ Ta saá ni, Ndios, ta kúu ta ta ká'no ní ini, ndixa kí'vi ní ini ra xini ra mji yó,

⁵ ta ñii káchí xí'in Jesucristo, taxí ra ña kutaku ndino'o yó nqo ra. Ñayó'o ke'é Ndios xí'in yó kivi xikuu ka yó nivi na nixi'i nqo ra xa'a ña xindiso yó ku'a'a ní kuachi nqo ra. Ta ndixa ndasaá kuiti xa'a ñavá'a ká'no ini mji Ndios kúu ña sákaku ra mji yó nqo ndee ña qn vá'a.

⁶ Ta xa'a ña ñii yóo yó táku yó xí'in Jesucristo vitin, yóo ña ndátán yóo ña Ndios ñii káchí xa sanatakú ra yó xí'in Jesucristo, ta taxí ra ña ñii káchí xí'in Jesucristo ndóo yó nqo táyi ná'no tón tq'ó ñoyívi njno nqo xá'nda chiño yó xí'in ra.

⁷ Saá ke'é Ndios ñavá'a yó'o xí'in ndi'i mji yó, chi kóni ra saná'a ra nqo nivi na kutaku kujya vaxi, ndí ku'a'a ní ñavá'a ke'é ra xí'in yó chi kúu ra ta ta va'a ká'no ini, ta kí'vi ní ini ra xini ra mji yó, nivi na ñii yóo xí'in Jesucristo chi kándixa yó ra.

⁸ Saá chi ña sákaku Ndios mji yó nqo ña qn vá'a ña sandi'i xa'a yó kúu ñii ñavá'a ká'no sani'i Ndios mji yó, chi ta ta va'a ní ká'no ini kúu ra. Ta qn sivi xa'a ña chiño va'a kisa ndivi yó nqo Ndios kúu ña sákaku ra mji yó. Ta xa'a ña kándixa yó Jesucristo, Ndios sani'i ra yó ñavá'a ña sákaku ra mji yó.

⁹ Ndixa qn sivi xa'a chiño va'a ña kisa ndivi yó kúu ña Ndios sákaku ra mji yó. Ta ñayó'o sana'a ndí nda ñii yó qn kúchiño kasa ká'no xí'in mji yó nqo Ndios.

¹⁰ Ndios kisa va'a ra mji yó, ta kúu yó nivi na kuvá'a xa'a ña ñii koo yó kutaku yó xí'in Jesucristo ta xa'a ña kasa ndivi yó ku'a'a ní chiño va'a ña nda xa si'na chitóni Ndios kasa ndivi yó.

Tq'on yó'o ká'qn ndí ndi'i nivi na kándixa Jesucristo ñii yóo na ndátán ñii nivi

¹¹ Ndó'ó, nivi na qn sivi najudío kúu, va'a naká'án ndó ndí xina'á ndó'ó qn sivi nivi na va'a xinata'an xí'in Ndios xikuu ndó. Ta mji ndi nivi najudío chínóo ndi kivi ndó, naní ndó “nivi na qn vása kisa ndivi costumbre circuncisión.” Ta mji ndi najudío sakananí xí'in mji ndi “nivi na kisa

ndivi costumbre circuncisión”,* ta xáni sijn̄ ndi ndí x̄a'á ña kisa ndivi ndi costumbre yó'o xí'in yjki koñu ndi, kúu ndi n̄vi na va'a náta'an xí'in Ndios, ta on s̄ivi saá, chi on vása ní-nasama ním̄a ndi ña xí'in ña ndino'o ini ndi kundikon ndi Ndios.

12 Ta ndó'ó na on s̄ivi najudío kúu, va'a naká'án ndó ndasaá n̄xiyo ndó x̄ina'á tá on ta'án kandixa ndó Jesucristo. Xiká ní x̄itaku ndó noq̄ ra, ta x̄a'á ña on s̄ivi nañoo ra naIsrael kúu ndó, on vása ní-xiyo ndayí nda'a ndó ña naki'in ndó ñava'a a kindoo Ndios taxi ra nda'a naIsrael. Nda'ví ní x̄itaku ndó si'na, chi on vása ní-kundaa ini ndó yu kúu Ndios ndino'o, ta nda lo'o on vása ní-xindati ndó naki'in ndó ñava'a nda'a ra. Saá nda'ví x̄itaku ndó x̄ina'á.

13 Ta vitin x̄a'á ña kandixa ndó Jesucristo, va'a náta'an ndó xí'in Ndios. Vará x̄ina'á x̄ikuu ndó n̄vi na x̄itaku xiká ní noq̄ Ndios, ta n̄ji Jesucristo, ña n̄x̄ita nda'a tón cruz k̄ivi n̄xi'i'j ra, taxi ña k̄ixaa ndó kuyatin ndó noq̄ Ndios vitin.

14 Ta m̄ji Jesucristo kúu ta ta va'a sanakutá'an m̄ji ndi, n̄vi najudío xí'in ndó'ó, n̄vi na on s̄ivi najudío kúu, chi ke'é ra chiño ña taxi ndí va'a náta'an ovi noq̄ n̄vi yó'o vitin. Ta x̄ina'á m̄ji yó na kúu ovi noq̄ n̄vi yó'o n̄saa ini yó x̄ini tá'an yó, ta ndatán n̄xiyo ñii nam̄a kútu ña x̄inakaa ma'ño, ta na'ta'ví ña ndi'j najudío noq̄ ndó'ó na on s̄ivi najudío kúu, saá n̄xiyo ña. Ta ndatán yoo ta ta sandi'i x̄a'á nam̄a kútu yó'o, saá yoo Jesucristo. Saá chi x̄a'á ña ke'é Jesucristo, on koq̄ ka ña nákaa náta'vi tá'an m̄ji yó n̄vi na kándixa Jesucristo, án najudío kúu yó, án n̄vi na on s̄ivi najudío kúu yó.

15 Xí'in ña n̄xi'i'j ra nda'a tón cruz, Jesucristo kindaa ra ndeę ndayí ña n̄taa taMoisés, ta ndayí yó'o on s̄ivi ka ña xá'nda chiño noq̄ n̄vi na kándixa Jesucristo kúu ña. Ta saá ndayí yó'o on vása náta'vi tá'an ka ña m̄ji ndi najudío noq̄ ndó'ó na on vása kúu najudío. Saá chi x̄a'á ña kandixa yó Jesucristo, tayó'o sanduu ra ovi noq̄ n̄vi na x̄ikuu m̄ji yó ña nduu yó ñii noq̄ n̄vi x̄aá vitin. Ta saá ñii va'a nákutá'an ndi'i m̄ji yó, n̄vi na kándixa Jesucristo, án najudío kúu yó, án on s̄ivi najudío kúu yó, chi ñii yoo yó xí'in ra vitin.

16 Saá chi xí'in ña n̄xi'i'j Jesucristo nda'a tón cruz, sandi'i ra x̄a'á ña sáa n̄xiyo ini m̄ji ndi najudío x̄ini ndi n̄vi na on s̄ivi najudío kúu. Ta ñii k̄i'va saá sandi'i ra x̄a'á ña sáa n̄xiyo ini ndó'ó n̄vi na on vása kúu najudío x̄ini ndó ndi'j najudío. Saá chi ndi'i m̄ji yó na kándixa Jesucristo ñii nduu yó xí'in ra, ta nákutá'an va'a yó xí'in Ndios vitin.

17 Ta k̄ivi k̄ixi Jesucristo ñoyívi yó'o, ta n̄ka'an ndoso ra to'on va'a noq̄ ndi'i n̄vi, n̄ka'an ra xí'in na ndasaá kuchiño kutá'an va'a na xí'in Ndios. Ta ndato'on ra to'on va'a yó'o xí'in ndó'ó, n̄vi na x̄itaku xiká noq̄ Ndios, ta ñii k̄i'va saá ndato'on ra xí'in m̄ji ndi najudío na x̄itaku yatin noq̄ Ndios.

18 Ta vitin ndi'i m̄ji yó na kándixa Jesucristo, án n̄vi na on s̄ivi najudío kúu, án n̄vi najudío kúu, ta ñii laá Ním̄a Ndios kúu ña yoo táku ini ñii ñii yó, ta x̄a'á ñayó'o, kómí yó ndayí ña kixaa yatin yó noq̄ Ndios.

19 Ta saá ndó'ó, n̄vi na kándixa Jesucristo, vará on s̄ivi najudío kúu ndó, ta vitin on vása ka táku xiká ndó noq̄ Ndios, ta ni on vása ka kúu ndó n̄vi na ñoo xiyo noq̄ ra. Ta nda víka, vitin kúu ndó n̄vi nañoo Ndios, ta kúu ndó nave'e m̄ji ra.

* 2:11 Costumbre najudío ña n̄ni "circuncisión" kúu ña xá'nda na lo'o ñii s̄ini ñateę ta'lo'o.

²⁰ Ndatán yóo ñii laá ve'e ña kisa va'a Ndios saá yóo ndi'i yó, ñivi na kándixa Jesucristo. Ta ndatán yóo xa'a ve'e yó'o saá yóo t'on Ndios ña saná'a naapóstol xí'in naprofeta. Ta ndatán yóo mji yuu ña ká'no ní ña nákaa xa'a t̄iton ve'e, ndiso ña ve'e yó'o, saá yóo Jesucristo.

²¹ Saá chi xa'a ña va'a kundichi ve'e, ndi'i inka yuu ña kuva'a ve'e yó'o xini ñó'ó ña yuu ká'no ña nákaa t̄iton xa'a ve'e. Saá ndi'i mji yó, ñivi na kándixa Jesucristo, xini ñó'ó ní yó ra, chi tayó'o sánakutá'an ra mji yó ña ñii nduu yó xí'in ra, ta xí'in ndee ra vaxi kua'no yó ta t̄ondaa yó nduu yó ñivi na koo ndatán kóni ra. Ta saá ndatán yóo ve'e ño'o yji noo yóo Ndios, saá yóo mji yó ñivi na kándixa Jesucristo.

²² Saá ndó'ó, xa'a ña kándixa ndó Jesucristo, ndatán yóo ve'e ño'o noo yóo Ndios, saá yóo ndó vitin, chi Níma Ndios táku ña ini ndó.

3

Tq'on yó'o ká'qn ndí tqPablo kisa chiño ra noo ñivi na on vása kúu najudío

¹ Ta yi'i, tqPablo, vitin nákaa i ini ve'e kaa xa'a ña ñika'an ndoso i t'on va'a xa'a Jesucristo. Ta ña xó'vji yó'o vitin kúu xa'a ña naki'in ndó ñava'a ña chindeé ndó'ó, ñivi na on sivi najudío kúu.

² Ndixa xa xini so'o ndó ndí Ndios xa sakuiso chiño ra yi'i ndato'on i xí'in ndó'ó, ñivi na on sivi najudío kúu, yu kúu ñava'a chitóni Ndios ke'é ra xí'in ndó. Chi Ndios, xa'a ñava'a ní ini ra, chitóni ra sakaku ra ndó'ó ñivi na kándixa Jesucristo.

³ Vará ña chitóni ra yó'o kúu ña na'á ní ñixyo se'é noo ñivi, ta Ndios saná'a ra noo i xa'a ña kundaa ini ña. Ta xa xini ndó xa'a ñayó'o chi sakán ñtaa lo'o i t'on ña ndato'on i xí'in ndó xa'a ñayó'o.

⁴ Tá ka'vi ndó t'on ña xa ñtaa i noo tutu yó'o, ta saá kundaa ini ndó yu kúu ña xa xini vitin xa'a ña chitóni Ndios, ña kúu ña xa kisa ndivi Jesucristo xa'a ñivi.

⁵ Vará xina'á ña chitóni Ndios ñixyo se'é ña noo ñivi, ta vitin Níma Ndios sanativi ña ñayó'o ini naapóstol xí'in naprofeta ña kundaa ini na xa'a ña.

⁶ Ta vitin ndato'on i xí'in ndó ndí ña chitóni Ndios kúu ñayó'o: Ñii káchí najudío ta xí'in ñivi na on sivi najudío kúu, kúchiño na naki'in na ñava'a ña k̄ndoo Ndios taxi ra nda'a ndi'i ñivi na kúu sa'ya ndino'o ra. Ta ndi'i ñivi na ndino'o ini kándixa Jesucristo, nayó'o kúu nasa'ya Ndios, ta ndatán yóo ku'a xiiña ñii laá yiki koñu ñivi saá yóo ndi'i ñivi yó'o, saá chi ñivi yó'o yóo na ndatán yóo yiki koñu Jesucristo.

⁷ Ta yi'i, xa'a ñava'a saní'i Ndios yi'i chi taa ta va'a ká'no ini kúu ra, ta xa'a ña kómí ra ndi'i ndee, Ndios sakuiso chiño ra yi'i ña ka'an ndoso i t'on va'a xa'a Jesucristo.

⁸ Vará yi'i kúu i ñii taa ta ndaya'vi lo'o ní ka noo ndi'i ñivi na kándixa Jesucristo, ta saá ni, Ndios ke'é ra ñava'a ní xí'in i, chi taxi ra nda'a i ñato'ó ká'no, ña kúu ña sakuiso chiño ra yi'i ña ka'an ndoso i t'on va'a xa'a Jesucristo noo ñivi na on sivi najudío kúu. Ta ndato'on i xí'in na ndí ñivi na kándixa Jesucristo naki'in na ku'a ní ñava'a nda'a ra, t̄andaa ni on kuchiño na ka'vi na ndasa'a ku'a ní kúu ña.

⁹ Vará Ndios chise'é ra noo ñivi ña kúu ña chitóni ra nda' ñanoo, ta vitin sakuiso chiño ra yi'i ña ndato'on i xí'in ñivi ña kundaa ini na yu kúu ña

chítóni Ndios, t̄a t̄a k̄isa v̄a'a ndi'i ña yóo ñoyívi yó'o xí'in ña yóo ñoyívi ñño.

¹⁰ Saá ke'é Ndios chi kóni ra ndí vitin, xí'in ñava'a ké'é ñvi na kándixa Jesucristo, ndi'i naángel ná'no ta xí'in ndi'i ink̄a ním̄a ña kómí ndayí ñoyivi ñño, kundaq̄a ini ndi'i na ndí ndixa Ndios kúu t̄a t̄a kómí ndi'i noq̄ ñandíchi ndino'o.

¹¹ Ñayó'o kúu ña chítóni Ndios nd̄a k̄iv̄i noq̄, ta xí'in ña ke'é Jesucristo, T̄a t̄aKá'no noq̄ yó, Ndios k̄isa ndivi ra ña chítóni ra ñii k̄i'va ndat̄an yóo ña kóni ra.

¹² Ta x̄a'̄a ña k̄andixa yó Jesucristo ta ñii yóo yó táku yó xí'in ra, kómí yó ndayí ña v̄a'a nata'an yó xí'in Ndios vitin, ta on v̄asa yí'vi yó x̄a'̄a yatin yó noq̄ Ndios ña k̄a'̄an yó xí'in ra.

¹³ Ta x̄a'̄a ñayó'o, ndúkú j̄ noq̄ ndó ña on kuchuchú ini ndó x̄a'̄a ña xó'v̄j̄ j̄ vitin. Nd̄a vík̄a, v̄a'a ná kani s̄inj̄ ndó ndí ña xó'v̄j̄ j̄ vitin kúu ña táxi j̄ ñat̄o'ó nda'̄a ndó.

T̄o'on yó'o ká'̄an ndí on kúchiño kundaq̄ ini yó ndasaá ká'no ní yóo ña k'vi ini Jesucristo xini ra m̄j̄ yó

¹⁴ Ta x̄a'̄a ndi'i ñava'a ke'é ra xí'in yó, ñii ñii k̄iv̄i kúxít̄j̄ noq̄ Yivá yó Ndios, t̄a kúu Yivá Jesucristo T̄a t̄aKá'no noq̄ yó,

¹⁵ ta kúu ra t̄a t̄a sákunaní yó "Yivá yó", chi k̄isa v̄a'a ra ndi'i m̄j̄ yó, ñvi na táku ñoyívi yó'o, ta k̄isa v̄a'a ra ndi'i na táku ñoyívi ñño.

¹⁶ Ta x̄a'̄a ña kómí ra ndi'i saá noq̄ ñava'a ndino'o, ndúkú j̄ noq̄ ra ña Ním̄a ra ná chikaq̄ ña ndee ini ndó x̄a'̄a ña kút̄u kuita ndó yich̄j̄ Jesucristo.

¹⁷ Ta saá x̄a'̄a ña ndáa ini ndó Jesucristo, ndixa kutaku ra ini ndó ndi'i saá k̄iv̄j̄. Ta ndúkú j̄ noq̄ Ndios ña chindeé ra ndó'ó ña nduu ndó ñvi na ndixa k'vi ní ini xini na Ndios ta ñii k̄i'va saá kuki'vi ní ini ndó koni tá'an ndó, chi ñayó'o kúu ña nd̄aya'vi ní k̄a noq̄ ndi'i chiño v̄a'a kisa ndivi yó.

¹⁸ Ta saá ndó'ó ta xí'in ndi'i ñvi na ndikon Ndios t̄ond̄a ndó noq̄ ña kundaq̄ ini ndó ndasaá ví kónó ní nákaq̄ ña ndixa k'vi ini Ndios xini ra ndó'ó; ta ndasaá ví síkón ní x̄a'̄a ña k'vi ini Ndios xini ra ndó'ó, ta ndasaá ví ká'no ní ndík̄a x̄a'̄a ña v̄a'a k'vi ini ra xini ra ndó'ó, ta ndasaá ví yá'a ní kánj̄ xík̄a x̄a'̄a ña k'vi ini Ndios xini ra ndó'ó.

¹⁹ Ta nd̄a ñii xiiña on v̄asa ndi'i ña k'vi ní ini Jesucristo xini ra ndó'ó. Ta vará on v̄asa kúchiño kundaq̄ ini ndó ndasaá k'vi ní ini Jesucristo xini ra ndó'ó, ta saá ni, x̄aku ndá'vi j̄ noq̄ Ndios ña chindeé ra ndó'ó ña kundaq̄ ini ndó ñayó'o. Ta saá kuchiño naki'in ndó ndi'i ñava'a ña k̄aku ini Ndios, ta ñayó'o sakutú ña ini ndó ña t̄ond̄a ndó kuu ndó ñvi na ñix̄ino ndino'o.

²⁰ Ta vitin ná kasa ká'no yó Ndios chi ndee ra ña táku ini yó, xa yóo ti'va ña kasa ndivi ña ná'no ní k̄a chiño v̄a'a noq̄ ña x̄ani s̄inj̄ yó, chi Ndios kúchiño ra ke'é ra xí'in yó kuq̄'a ní k̄a ñava'a noq̄ ña ndúkú yó noq̄ ra.

²¹ Ta v̄a'a ndi'i m̄j̄ yó, ñvi na ñii yóo táku xí'in Jesucristo, j̄ná ke'é yó ña chinóo síkón ñat̄o'ó Ndios! Saá ná koo ña k̄iv̄j̄ vitin ta ndi'i saá k̄iv̄j̄ ña v̄axi.

4

T̄o'on yó'o ká'̄an ña ndi'i ñvi na kándixa Jesucristo xini ñó'ó ñii kutaku na xí'in ra

¹ Ta yí'í, ɬa ɬ nákaa ini ve'e ka ɬa ɬa ña kisa chiño ɲo Jesucristo, xáku ndá'vi ɲo ndó'ó ná chika ndó ndee ña viví kutaku ndó ndátan kóni ra, chí Ndios ka na ra ndó'ó ɬa ɬa ña kutaku ndó saá.

² Ta ndi'í saá kivi xini ñó'ó kasa ɲiño xí'in mji ndó ta taxi ndó ñato'ó nda'a ndi'í ɲvi. Ta on va'a kuu ndó ɲvi na kama sasa ini mji, ta xini ñó'ó koo ká'no ní ini ndó koni tá'an ndó, ta ɬa ɬa ña kí'vi ini ndó xini tá'an ndó, xini ñó'ó kundedé ini ndó xí'in tá'an ndó.

³ Ta Nima Ndios ña taku ini yó kuu ña taxi ña ñii yó yó xí'in tá'an yó, ta kisa chiño ña xí'in yó ña va'a kutá'an yó xí'in tá'an yó. Ta ɬa ɬa ñayó'o, ñii ñii ndó'ó, xini ñó'ó chika ndó ndee xí'in mji ndó ña on ndi'í ɬa ɬa ña va'a kutá'an ndó xí'in tá'an ndó.

⁴ Saá chí ndi'í mji yó, ɲvi na kándixa Jesucristo, ndátan yó ñii laá yiki koñu Jesucristo saá yó yó. Ta ñii laá Nima Ndios kuu ña taku ini ndi'í yó, ta ñii kuu ñava'a ká'no ndáti yó, chí mji yó kuu ɲvi na ka na Ndios ña nduu yó sa'ya ra.

⁵ Ta ñii laá kuu ɬa ɬa Ká'no ɲo yó, ɬa kuu Jesucristo, ta ñii laá kuu ñandaa kándixa yó, ta ñii laá kuu ɬa ɬa ña chíchi yó,

⁶ ta ñii laá kuu Ndios, ɬa ɬa kuu Yivá ndi'í yó, ta kuu ra ɬa ɬa xá'nda chiño ɲo ndi'í yó, ta taxi ra ndee ra nda'a yó ña kisa ndivi yó chiño ra, ta taku ra ini ndi'í yó.

⁷ Ta ɬa ɬa ña kuu Jesucristo ɬa ɬa va'a ní ká'no ini, saní'í ra ndee va'a nda'a ñii ñii mji yó ɬa ɬa ña kúchiño yó kasa ndivi yó chiño ra.

⁸ Xí'in ña ke'é Jesucristo saá xí'in yó, kundi'í to'on Ndios ña ñita na xina'a, ña káchí saá:

ɬa taká'no ndaa ra ku'a'an ra ɲo sikon ní ñoyívi ɲiño,
ta ɬa ɬa ña kundedé ra ɲo na sáa ini xini ña'a, ta nayó'o nduu na napreso ra.

Ta saá ɬa taká'no yó'o saní'í ra ku'a'a ní ñava'a nda'a ɲvi na ndikon ña'a, saá káchí to'on Ndios.

⁹ Ta to'on Ndios yó'o kóni káchí ña ndí ɬa ɬa Ká'no yó'o kuu Jesucristo, ɬa ɬa ndaa ñoyívi sikon ɲiño. Ta xí'in ñayó'o kúndaa ini yó ndí si'na nda ñoyívi ɲiño kee ra ta ɲo ra, kixaa ra nda ɲo ɲiño ní ñoyívi yó'o.

¹⁰ Ta mji ɬa ɬa ɲo kixaa nda ñoyívi yó'o kuu ɬa ɬa tuku ndaa nda mji ɲo sikon ní ka ɲo ndi'í ñoyívi ɲiño. Saá ke'é ra ɬa ɬa ña sakutú ndi'í xí'in mji ra ndika ní xiiña ñoyívi yó'o, ta sakutú ndi'í xí'in mji ra ndika ní xiiña ñoyívi ɲiño.

¹¹ Mji tayó'o kuu Jesucristo, ɬa ɬa saní'í ndee va'a ñii ñii ɲvi na kándixa ña'a. Ta taxi ra ndee nda'a sava na ña kuu na naapóstol, ɲvi na ku'a'an kisa ndivi chiño Ndios; ta taxi ra ndee nda'a sava na ña kuu na naprofeta, ɲvi na ká'an to'on ña taxi Nima Ndios nda'a na; ta Jesucristo taxi ra ndee nda'a sava na ña sakutú ní'no na to'on va'a ɬa ɬa mji ra ɲo ɲvi na on ɬa'an koni so'o to'on yó'o, ta taxi ra ndee nda'a sava na ña kuu na napastor, ña kuiso chiño na xí'in ɲvi na kándixa mji ra. Ta taxi ra ndee nda'a sava ɲvi ña kuu na namaestro, ña va'a saná'a na ɲvi ña viví kundikon na yichí mji ra, ɬa ɬa kuu Jesucristo.

¹² Ta Jesucristo saní'í ra ndee va'a yó'o ñii ñii mji yó ɲvi na kándixa ña'a, ɬa ɬa ña kukomí yó ndee ña kasa ndivi yó chiño ra, ta ɬa ɬa ña chindeé tá'an yó ña viví kua'no ndi'í yó yichí ra.

¹³ Ta saá tondaa ndi'í yó ña ñii nduu yó ɬa ɬa ña káchí kándixa yó Jesucristo, ta tondaa yó nduu yó ɲvi na ndixa xini va'a ra, ta ñii kivi tondaa yó nduu yó ɲvi na ɲixiño ndino'o, ndátan yó mji Jesucristo.

14 Ta saá ɔn ke'é ká yó ndatán ké'é naválí, chi naválí nónó násama na ña xáni sɔnɔ na, ta kama ní táxi xí'in mji na ña inká nɔvi sandá'ví ña'á na, chi nɔvi yó'o kúu na ndíchi ní sɔnɔ mji, ta ti'va ní na chu'u na naválí ña kundikɔn na yichɔ ña ɔn vása ndaa.

15 Ta mji yó, ɔn vása yóo ká yó ndatán yóo naválí, ta xínɔ ñó'ó kuki'vi ini yó koni tá'an yó ta ndatɔ'on yó ñandaa xí'in tá'an yó, chi saá va'a ká vaxi kua'no yó yichɔ Jesucristo, nda tɔndaa yó nduu yó ndatán yóo ra. Saá chi ndatán yóo sɔnɔ nɔvi xí'in yiki kɔnu na, saá yóo Jesucristo xí'in ndi'i nɔvi na kándixa ña'á.

16 Ta saá Jesucristo táxi ra ña vivíi nakutá'an ñii ñii xiiña yiki kɔnu ra, xa'a ña ñii káchí ndi'i xiiña kisa chiño ña ndatán yóo nɔɔ xínɔ ñó'ó ñii ñii mji ña. Ta saá ndi'i mji yó na kándixa Jesucristo, na kúu yiki kɔnu ra, ndixa kua'no ká yó yichɔ ra xí'in ña ndixa kí'vi ini yó xínɔ tá'an yó.

*To'on yó'o ká'ɔn ndi nɔvi na kándixa Jesucristo
xínɔ ñó'ó kutaku va'a na chi xa nduu na nɔvi na xa'a ini*

17 Xí'in ndayí Jesucristo ndatɔ'on i xí'in ndó ña ɔn kutaku ká ndó ndatán táku nɔvi na ɔn vása ndikɔn Ndios, chi nɔvi yó'o táku na xáni sɔnɔ na xa'a ña kúu ndasaá kuiti ña manɔ, ña ɔn vása ndaya'ví.

18 Nɔvi yó'o ɔn kúchiño kundaa ini na ñandaa, chi táku xiká ní na nɔɔ Ndios, chi nɔvi na naa ini kúu na, ta na tá'yá ní ini kúu na, ta só'ó ní na.

19 Nɔvi yó'o ɔn vása kúka'an nɔɔ mji na, chi nɔvi na kisa só'ó va'a xí'in mji kúu na, ta nda lo'o ɔn xijn na nasita xí'in mji na nɔɔ ña ɔn vá'a. Ta nda víka táxi xí'in mji na ña ké'é na ndi'i saá nɔɔ ña ɔn vá'a án ñakini ña kúto yiki kɔnu na.

20 Ta yichɔ ña ɔn vá'a ña ndikɔn nɔvi yó'o, ɔn sɔvi yichɔ va'a Jesucristo kúu ña, ta yichɔ va'a Jesucristo kúu ña xa sakuá'á ndó kundikɔn ndó.

21 Saá chi ndixa xa xínɔ sɔ'o ndó to'on va'a xa'a Jesucristo, ta xa sakuá'á ndó kutaku ndó ndatán kóni ra. Ta xa'a ñayó'o, vitin táku ndó kisa ndivi ndó ñandaa ña saná'a Jesucristo.

22 Ta saá ndó'ó, xínɔ ñó'ó sandakoo va'a ndó ndi'i yichɔ yatá ña ɔn vá'a nɔɔ nɔxika ndó xɔtakú ndó xɔna'á, chi yichɔ yatá yó'o kúu yichɔ nɔɔ xɔxa'nda chiño ña ɔn vá'a nɔɔ ndó xa'a ña kisa ndivi ndó ña ɔn vá'a ña kúto ní yiki kɔnu ndó. Ta ña kúto ní yiki kɔnu ndó yó'o sandá'ví ña ndó'ó chi ɔn vása ní-taxi ña ñava'a nda'a ndó.

23 Ta vitin xínɔ ñó'ó taxi xí'in mji ndó nda'a Nima Ndios ña ndasa xa'a ña nima ndó ta ndasa xa'a ña sɔnɔ ndó.

24 Ta xa'a ña nduu ndó nɔvi na xa'a ini, xínɔ ñó'ó taxi ndó ná kasa chiño Nima Ndios ini ndó, xa'a ña nduu ndó nɔvi na va'a ndino'o ini, nɔvi nayii, nɔvi nandaa, chi Ndios kisa va'a ra ndó'ó xa'a ña tɔndaa ndó nduu ndó ndatán yóo mji ra.

25 Ta saá ɔn ka'an ká ndó to'on vatá, ta ndasaá kuiti nina to'on ndaa ka'an ndó xí'in tá'an ndó. Saá chi ndatán yóo ku'a ní xiiña ña kúu yiki kɔnu ñii nɔvi, saá yóo yó, chi ndi'i mji yó, nɔvi na kándixa Jesucristo kúu yó yiki kɔnu ra.

26 Ta ndó'ó, nɔvi na kándixa Jesucristo, tá kixá'á sa'a ini ndó, ta kama nasita xí'in mji ndó kɔtɔ nakava ndó ke'é ndó ña ɔn vá'a. Ta saá ɔn taxi ndó ña ndinií kɔvi kunaka'a ña sá'a ini ndó.

27 Ta va'a ká kama nandikó ini ndó, kɔtɔ taxi ndó ña kundeé ñanimá ndiva'a ká'no nɔɔ ndó.

²⁸ Vará sava ndó'ó xikuu ndó nivi nakuí'ná, ta vitin on vá'a kasa kuí'ná ka ndó, ta xíní ñó'ó kasa ndivi ndó chiño va'a, ta va'a ná koni ñó'ó ndó nda'a ndó xa'a ña kasa chiño ndó. Ta saá kukomí ndó s'ún ña kuchiño chindee ndó nivi na yoo ña xíní ñó'ó ní noo.

²⁹ Ta xíní ñó'ó nasita xí'in mji ndó noo ña on ka'an ndó to'on ña on vá'a ña sataku'e nima nivi. Ta nda víka, ka'an ndó to'on va'a ña chindee nivi na kándixa Jesucristo ña vivii ka kua'no na yichi ra. Ta ka'an ndó to'on ña chika ndee va'a ini nivi na xíní so'o ña.

³⁰ Ta on ke'é ndó ña on vá'a ña taxi sakuchuchú ini Níma Ndios, chi ndatán yoo sello ñii tachiño ká'no ña kisa ndaa xa'a tutu, saá yoo Níma Ndios ña táku ini yó. Saá chi ña táku Níma Ndios ini yó kisa ndaa ña ndí kúu yó sa'ya ndino'o Ndios, ta ndixa naki'in va'a ra mji yó kivi ndikó tuku Jesucristo ñoyivi yó'o.

³¹ Ta ndó'ó xíní ñó'ó sandakoo ndó ña táxi nákaa ñayova ini ndó, ta on kuu ndó nivi na kama ní saa ini, ta ni on kuu ndó nivi na ku'e ní. Ta sandakoo ndó ña kini ndá'yi ndó noo inká nivi, ta sandakoo ndó ká'an ndó to'on ndiva'a xí'in nivi, ta sandakoo ndó ká'an ndó to'on ña sataku'e ini nivi, ta sandakoo ndó ña táxi nákaa ña on vá'a ini ndó xíní ndó inká nivi.

³² Ta xíní ñó'ó vivii kuu ndó nivi na va'a nata'an xí'in tá'an ndó, ta kundá'vi ini ndó koni tá'an ndó, ta kasa ká'no ini ndó xa'a tá'an ndó, ñii kiva ndatán Ndios kisa ká'no ini ra xa'a kuachi ndó xa'a ña kándixa ndó Jesucristo.

5

To'on yó'o ká'an ndí xíní ñó'ó kutaku yó ndatán táku sa'ya ndino'o Ndios

¹ Xíní ñó'ó chika ndó ndee ña ke'é ndó ñava'a ndatán ke'é Ndios. Saá chi sa'ya Ndios kúu ndó ta kí'vi ní ini ra xíní ra ndó'ó.

² Ta ndixa kuki'vi ini ndó koni tá'an ndó. Saá chi Jesucristo kí'vi ini ra xíní ra mji yó, ta ntondaa ra nsoko xí'in mji ra ta nixi'i ra xa'a yó. Ta ña Jesucristo nsoko xí'in mji ra, yoo ña ndatán nixijo ña nsoko nivi kitj noo namá yji, ta Ndios kusij ini ra ña xá'an támi ní ñi'ma ña kee noo xá'mi na kitj yó'o.

³ Ndó'ó kúu nivi na ndikon Ndios, ta xa'a ñayó'o ndó'ó xíní ñó'ó kuu ndó nivi na táku ndii noo ra. Ndó'ó na kúu nataa, nda lo'o on kí'vi ndó kuachi xí'in náña'a ná on sivi nási'i ndó kúu. Ta ndó'ó na kúu náña'a, nda lo'o on kí'vi ndó kuachi xí'in nataa na on sivi yji ndó kúu. Ni nda lo'o on ke'é ndó ñakini xí'in ta an xí'in ña'a. Ta on vá'a kuu ndó nivi na chika ndee xa'a ña kukomí na ku'a ní ka ña kúsi ní ini na xíní na.

⁴ On vá'a ndato'on ndó to'on kini, ni on vá'a ka'an ndó to'on ña on ko ya'vi kómí, ni on ka'an ndó to'on ña sákuka'an noo nivi. Saá chi ndi'i noo to'on on vá'a yó'o on vása va'a kee ña yu'u nivi na ndikon Ndios. Ta nda víka, xíní ñó'ó ka'an ndó to'on va'a, ña táxi ña táxa'vi ña'a nda'a Ndios.

⁵ Va'a ná kunda va'a ini ndó ndí nivi na on xjin sandakoo ndikon na yichi on vá'a, nivi yó'o on sivi sa'ya ndino'o Ndios kúu na, ta on vása kómí na ndayi kutaku na ñoyivi noo xá'nda chiño Jesucristo xí'in Ndios. Sava nivi yó'o kúu nataa na xika kí'vi kuachi xí'in náña'a ná on sivi nási'i na kúu, án náña'a ná xika kí'vi kuachi xí'in nataa na on sivi yji ná kúu, án nivi na xika ke'é ndi'i saá noo ñakini xí'in tá'an na. Ta sava nivi yó'o nina kuiti chika ndee ña kukomí na ku'a ní ka ñakuí'ká. Ñii kúu nivi yó'o

xí'in n̄ivi na k̄isa ká'no ndios vatá ña kúu ídolo, chi ñakuiká ñoyívi yó'o yóo ña ndatán yóo ndios m̄ji na.

⁶ Ta saá ɔn taxi ndó nda ñii n̄ivi sandá'ví na ndó'ó xí'in ña ká'an na tɔ'on vatá xí'in ndó, chi ndixa Ndios saxɔ'v̄i ní ra n̄ivi na kúu na toon ini, na kúu na ɔn x̄ijn chikaá sɔ'o tɔ'on ra.

⁷ Ta xa'á ñayó'o ɔn kundikɔn ndó yich̄i n̄ivi na toon ini yó'o, ta nda lo'o ɔn ke'é ndó ña ɔn vá'a ndatán yóo ña ké'é na.

⁸ K̄iv̄i ña ɔn ta'an kandixa ndó Jesucristo, ta x̄itaku ndó yich̄i ɔn vá'a nɔɔ naa ní. Ta vitin xa'á ña ñii yóo ndó táku ndó xí'in Jesucristo, táku ndó yich̄i v̄a'a nɔɔ yé'e ño'o. Ta xa'á ñayó'o x̄inj̄i ñó'ó chikaá ndó ndeɛ ña kutaku ndó ndatán táku n̄ivi na ndino'o ndikɔn yich̄i v̄a'a yó'o,

⁹ chi Níma Ndios ña táku ini ndó kisa chiño ña ini ndó xa'á ña ke'é ndó ndi'i saá nɔɔ ñava'a, ñandaa, ta ñandixa.

¹⁰ Ndi'i saá k̄iv̄i v̄a'a ná sakuá'á ndó ña kundaa ini ndó yu kúu ñava'a ke'é ndó ña sakusij̄i ndó ini Ndios.

¹¹ Ta nda lo'o ɔn taxi xí'in m̄ji ndó ke'é ndó ña ɔn vá'a, ndatán yóo ña ké'é n̄ivi na ndikɔn yich̄i nɔɔ naa ní, chi ña ɔn vá'a ké'é na ɔn vása ndáya'ví ña. Ta v̄a'a ka ná ndatɔ'on ndó xí'in n̄ivi yó'o ña kundaa ini na ndí ña ké'é na kúu ña ɔn vá'a.

¹² Ndixa ña ka'an ní nɔɔ kúu ña ndatɔ'on yó xa'á ña kini ní ké'é se'e n̄ivi na ndikɔn yich̄i ɔn vá'a nɔɔ naa ní.

¹³ Ta saá ní, tá yé'e ño'o nɔɔ naa ní, ta sánat̄ivi ña ndi'i ña ké'é n̄ivi na x̄ika nɔɔ naa yó'o. Ta ndatán yóo ño'o yé'e yó'o, saá yóo Jesucristo, chi sánat̄ivi ra ndi'i ña yóo ini yó, án ñava'a án ña ɔn vá'a kúu ña.

¹⁴ Ta xa'á ñayó'o, yóo ñii tɔ'on ndíchí ña xa x̄inj̄i yó ña káchí saá:

Nakáxin̄i ini ndó'ó, n̄ivi na k̄is̄in;

nakuita ndó'ó, n̄ivi na yóo ndatán yóo n̄ivi na n̄ixi'j̄i.

Koo ti'va ndó, ta ño'o ña yé'e ña káku ini Jesucristo naye'e ña ini ndó, saá káchí tɔ'on ndíchí ña xa x̄inj̄i yó.

¹⁵ Ta saá koto v̄a'a xí'in m̄ji ndó ndasaá x̄inj̄i ñó'ó v̄a'a kutaku ndó. ɔn kutaku ndó ndatán táku n̄ivi na kí'ví s̄inj̄i, ta v̄a'a kutaku ndó ndatán táku n̄ivi na ndíchí s̄inj̄i.

¹⁶ Saá chi vitin k̄iv̄i táku yó ñoyívi, yóo kuá'a ní n̄ivi na ké'é ndi'i saá nɔɔ ña ɔn vá'a. Ta saá x̄inj̄i ñó'ó ndukú ndó yich̄i ndasaá ke'é ndó ndi'i saá nɔɔ ñava'a.

¹⁷ ɔn kuu ndó n̄ivi na kí'ví s̄inj̄i, ta v̄a'a kuu ndó n̄ivi na x̄áni s̄inj̄i xa'á yu kúu ñava'a kóni Ndios.

¹⁸ ɔn kuu ndó n̄ivi na xí'i ní ndut̄a vino án ink̄a ndut̄a tá sáx̄iini n̄ivi, chi ndut̄a yó'o sándi'i rá ndeɛ ndó ña ɔn kuchiño ka'nda chiño ndó nɔɔ m̄ji ndó. Ta v̄a'a ka kuu ndó n̄ivi na chútú ini xí'in Níma Ndios ña ka'nda chiño ña nɔɔ ndó.

¹⁹ Ta k̄iv̄i nákutá'an ndó xa'á ña kisa ká'no ndó Ndios, ta v̄a'a kata ndó yaa ȳij̄i ña v̄axi nɔɔ ñii x̄iña tɔ'on Ndios, ña ñan̄i Salmos. Ta saá tuku v̄a'a kata ndó yaa ȳij̄i ña ká'an ñava'a livi xa'á Ndios, ta kata ndó ink̄a yaa ȳij̄i ña kisa ká'no ndó Ndios. Saá xí'in ndino'o ní ini ndó kata ndó kasa ká'no ndó Ndios.

²⁰ Ta ndi'i saá k̄iv̄i xí'in ndaȳi k̄iv̄i Jesucristo, T̄aa t̄aKá'no nɔɔ yó, ka'an ndó, kachí ndó: "Táxa'vi ún, Yivá yó Ndios xa'á ndi'i ñava'a ké'é ún xí'in ndj̄i", kachí ndó xí'in ra.

Tɔ'on yó'o ká'an ndí n̄ivi na tɔnda'q x̄inj̄i ñó'ó kasa tɔ'ó tá'an na

21 Ndi'i yó, n̄ivi na kándixa Jesucristo xín̄i ñó'ó kasa n̄iṅo xí'in m̄ji yó ña kasa chiño yó ṅoṅ tá'an yó. Ña ke'é yó saá saná'a ña ndí ndino'o kisa t̄o'ó yó Jesucristo.

22 Ta saá ndi'i náña'a ná yóo ȳi xín̄i ñó'ó kasa n̄iṅo xí'in m̄ji ná ña kasa chiño ná ṅoṅ ȳi ná, ndatán yóo ña kisa chiño ná ṅoṅ Jesucristo, T̄a t̄aKá'no ṅoṅ yó.

23 Ta ñii k̄i'va ndatán Jesucristo yóo ra kúu ra s̄iṅi n̄ivi na kándixa ña'á, saá t̄a t̄a yóo ñásí'í, yóo ra kúu ra s̄iṅi ñásí'í ra. Ta Jesucristo kúu T̄a t̄a Sákaku ndi'i n̄ivi na kándixa ña'á, ta nayó'o ndatán yóo ȳikí koṅu Jesucristo, saá yóo na.

24 Ta x̄a'a ñayó'o, ñii k̄i'va ndatán n̄ivi na kándixa Jesucristo xín̄i ñó'ó kasa n̄iṅo xí'in m̄ji na x̄a'a ña kasa ndivi na ndi'i ña xá'nda chiño ra, saá ñii ñii ña'a ñá yóo ȳi xín̄i ñó'ó kasa n̄iṅo xí'in m̄ji ñá x̄a'a ña kasa ndivi ñá ndi'i ña xá'nda chiño ȳi ñá ṅoṅ ñá.

25 Ta ñii ñii t̄a t̄a yóo ñásí'í xín̄i ñó'ó ndixa kuki'vi ini ra koni ra ñásí'í ra, ñii k̄i'va ndatán k̄i'vi ini Jesucristo xín̄i ra n̄ivi na kándixa ña'á, t̄anda t̄axi xí'in m̄ji ra ña n̄ixi'j ra x̄a'a nayó'o.

26 Jesucristo k̄isa ndivi ra ñayó'o x̄a'a ña ndasa ȳi ra n̄ivi yó'o na kúu na kándixa ña'á. Ta xí'in t̄o'on v̄a'a ña ká'an x̄a'a ra ña ch̄jkaa so'o na, ta xí'in takuúí tá ch̄jchi na x̄a'a ña kándixa na ra, Jesucristo ndasa ȳi ra na.

27 Ta ke'é ra ñayó'o x̄a'a ña kuchiño v̄a'a naki'in ra n̄ivi yó'o k̄iv̄i kuita na ṅoṅ ra. Ta ndatán yóo ñii ña'a ñá xa yóo ti'va ñ̄indichi ṅoṅ yóo vik̄o tonda'a ñá, saá livi koo kuita n̄ivi na kándixa Jesucristo ṅoṅ ra k̄iv̄i v̄axi. Saá chi Jesucristo s̄andoo ra ndi'i kuachi na, x̄a'a ña nduu na ndatán yóo ña'a ñá livi nd̄ixin ñá tonda'a ñá, ta livi ka ví yita ndii x̄ito ndi'i m̄ji ñá, ta nda lo'o ṅn koṅ nda ñii machi, ni nda ñii ña kúu t̄j kómí ñá.

28 Ñii k̄i'va ndatán k̄i'vi ini t̄a xín̄i ra ȳikí koṅu m̄ji ra, saá xín̄i ñó'ó kuki'vi ini ra koni ra ñásí'í ra. Saá chi t̄a t̄a ndixa k̄i'vi ini ra xín̄i ra ñásí'í ra, xí'in ña ke'é ra saá, ndixa k̄i'vi ini ra xín̄i ra m̄ji ra, chi ndatán yóo ñii laá n̄ivi saá yóo t̄a xí'in ñásí'í ra.

29 Nda ñii t̄a ṅn k̄iv̄i kusaṅ ini ra koni ra ȳikí koṅu m̄ji ra. Ta nda víka, vivíi ndaa ra ta kisa maṅi ra ȳikí koṅu ra. Ndixa Jesucristo v̄a'a kisa maṅi ra n̄ivi na kándixa ña'á, na kúu ȳikí koṅu ra, ta ñii k̄i'va saá xín̄i ñó'ó ke'é ñii ñii t̄a xí'in ñásí'í ra, chi ȳikí koṅu m̄ji ra kúu ñá.

30 Ndi'i m̄ji yóo n̄ivi na kándixa Jesucristo, ndatán yóo kuṅ'a ní xiiña ȳikí koṅu ra saá yóo yó.

31 Ta t̄o'on Ndios ña n̄itaa na x̄ina'á káchí ña saá: "X̄a'a ña tonda'a ñii t̄a xí'in ñásí'í ra, xín̄i ñó'ó sandakoo ra ve'e yivá sí'í ra, ta ñii nduu ra xí'in ñásí'í ra. Ta ṅv̄i n̄ivi yó'o saá nduu na ñii laá n̄ivi kuiti", káchí t̄o'on Ndios.

32 Xa ndat̄o'on̄i xí'in ndó ndí ndatán yóo t̄a xí'in ñásí'í ra, saá yóo Jesucristo xí'in m̄ji yóo n̄ivi na kándixa ña'á. Ta t̄o'on yó'o kúu ña ȳo'v̄i ní kundaa ini yó.

33 Inka t̄o'on ká'an̄i xí'in ndó vitin kúu ñayó'o: Ñii ñii t̄a xín̄i ñó'ó kuki'vi ini ra koni ra ñásí'í ra, ñii k̄i'va ndatán k̄i'vi ini ra xín̄i ra m̄ji ra. Ta ñii ñii ña'a ñá yóo ȳi, xín̄i ñó'ó kasa t̄o'ó ñá ȳi ñá.

6

T̄o'on yó'o ká'an̄i ndasaá xín̄i ñó'ó vivíi ke'é n̄ivi na kúu s̄a'ya ta na kúu

yivá si'í xí'in tá'an na

¹ Ndó'ó naválí, kasa ndivi ndó ña xá'nda chiño yivá si'í ndó ñoq ndó, chi ña kisa ndivi ndó saá kúu ña ké'é ndó ñandaa ña kúu chiño ñoq ndó xa'a ña kándixa ndó Jesucristo, Taq taKá'no ñoq yó.

² Saá chi yóo ndayí Ndios ña ñitaa taMoisés kuyá xina'á, ña káchí saá: "Ná kasa to'ó yó yivá si'í yó", káchí ña. Ta ndayí Ndios yó'o kúu ñanqó ña káchí naki'in ñivi ñava'a xa'a ña kisa ndivi na ña.

³ Ñava'a yó'o ña káchí Ndios naki'in ñivi xa'a ña kisa to'ó na yivá si'í na, kúu ña koo ñava'a xí'in nayó'o, ta na'á ní kutakú na ñoyívi yó'o.

⁴ Ta ndó'ó na kúu yivá si'í, qn ke'é ndó ni qn ka'an ndó ña kúu ña sasaq ini sa'ya ndó. Nda víka, vivíi sakua'no ndó sa'ya ndó, saná'a ndó na ñandaa, nasita ndó na ñoq ña qn vá'a, ta ndato'on ndó xí'in na ndasaá xini ñó'ó kundikon na yichí Jesucristo.

To'on yó'o ká'qn ndasaá xini ñó'ó vivíi ke'é ñivi na kúu naesclavo ta na kúu napatrón xí'in tá'an na

⁵ Sava ndó'ó kúu ñivi naesclavo na qn vása kómí ndayí sandakoo ña kisa chiño ndó ñoq ñivi na kúu napatrón ndó ñoyívi yó'o. Ta saá mji ndó xini ñó'ó kasa ndivi ndó ña xá'nda chiño napatrón ndó, ta xí'in ña yjo ini ndó, ta xí'in ñatq'ó ní, ta xí'in ña ndino'o ini ndó kasa ndivi ndó chiño ñoq napatrón ndó. Ndatán vivíi kisa chiño ndó ñoq Jesucristo, ñii k'va saá va'a kasa chiño ndó ñoq napatrón ndó.

⁶ Qn vá'a kuiti chikaq ní ndó ndee kasa chiño ndó tá mií yóo tapatrón ndó xito ra ndasaá kisa chiño ndó, ta ndi'i saá yichí vivíi kasa chiño ndó, tá yóo, án tá qn koq napatrón ndó xito na ndó'ó kisa chiño ndó. Saá chi qn sivi ndasaá kuiti xa'a ña sakusij ndó ini ñivi kúu ña kisa ndivi ndó chiño, ta xa'a ña ndixa sakusij ndó ini Jesucristo kúu ña kisa ndivi ndó chiño. Ta saá xí'in ña ndino'o ini ndó kasa ndivi ndó chiño ndatán kóni Ndios ke'é ndó.

⁷ Ta xí'in ñasij ini ndó va'a kasa chiño ndó, chi qn sivi ñoq ñivi kuiti kúu ña kisa chiño ndó, ta ndixa ñoq Jesucristo kúu ña kisa chiño ndó.

⁸ Saá chi kúndaq ini yó ndí kivi vaxi Jesucristo taxi ra ñava'a nda'a ñii ñii mji yó ñii k'va ndatán yóo chiño kisa ndivi yó, án ñivi naesclavo kúu yó, án ñivi na qn sivi naesclavo kúu yó.

⁹ Ta ndó'ó, ñivi na kúu napatrón, ñii k'va xí'in ñatq'ó kasa ndivi ndó xí'in ndi'i ñivi na kisa chiño ñoq ndó. Qn vá'a ka'an ndó xí'in na ndí ndee ní yq'v' saxq'v' ndó na tá qn vá'a kisa ndivi na chiño. Ta xini ñó'ó naká'án ndó ndí ñoyívi ñino yóo ñii laá Ndios, ta kúu taKá'no ñoq ndó'ó ta kúu ra taKá'no ñoq ñivi na kisa chiño ñoq ndó. Ta taKá'no yó'o qn vása náqaxin ra ñivi, án naesclavo kúu na, án napatrón kúu na, saá chi ñii ndaya'vi ndi'i ñivi ñoq ra.

To'on yó'o ká'qn xini ñó'ó kundixin yó ndi'i ndee Ndios ña kúndeé yó ñoq ña qn vá'a

¹⁰ Nañani yó xí'in náki'va yó, xa yatin tondaaj sandi'ij taaj ñoq tutu yó'o. Ta saá kónij ña chikaq sq'o ndó to'on ña ndatq'onj xí'in ndó vitin, ña káchí saá: Xa'a ña ñii yóo ndó tákú ndó xí'in Jesucristo, taxi ndó ña chikaq ra ndee ra ini ndó xa'a ña kuu ndó ñivi na kómí ndee ña kúndeé ndó ñoq ña qn vá'a.

¹¹ Saá chi ñii ñii ndó'ó na kándixa Jesucristo, xini ñó'ó kundixin ndó ndi'i ndee Ndios ña kuchiño ndó kúndeé ndó ñoq ndee ñanima ndiva'a.

12 Saá chi ndixa ɔn sɔví nɔvi kuiti kúu na káni tá'an xí'in yó, ta ndixa ña káni tá'an xí'in yó kúu ña ɔn kúchiño koto yó xí'in nduchɔ nɔɔ yó, chi kúu ña kuá'a ní ñanímá ndivá'a ná'no ta kúu ña inká nɔɔ ndee ndivá'a. Ta ñanímá ndivá'a xí'in ndee ndivá'a yó'o kúu ña xá'nda chiño vitin nɔɔ yichɔ ɔn vá'a ña naa ní ñoyívi yó'o. Ta kuá'a ní ñanímá ndivá'a ña káni tá'an xí'in yó kúu ña xíka nɔɔ síkón ñoyívi yó'o.

13 Ta xa'a ña yóo kuá'a ní ñanímá ndivá'a káni tá'an ña xí'in ndó, ñii ñii ndó'ó xínɔ ñó'ó kundixin ndó ndi'i ndee Ndios. Saá chi ndee Ndios yó'o ndatán yóo ña ndixin natropa na káni tá'an, saá yóo ña. Tá ndixin ndó ndi'i ndee Ndios, ta saá ɔn taxi ndó ña kundedé ñandivá'a nɔɔ ndó. Ta saá tá ndi'i nɔya'a ña káni tá'an ñandivá'a xí'in ndó, ta kútɔ vɔ'a kuita ndó yichɔ Ndios, chi ɔn vása ní-kuchiño ñandivá'a nɔɔ ndó.

14 Vá'a kútɔ kuita ndó yichɔ Ndios, chi ndatán yóo kɔa ña chíko'ni natropa tɔkɔ na ña táxi ndee na, saá yóo tɔ'on ña ndixa, chi ñandixa yó'o táxi ña ndee ini ndó. Ta ndatán yóo kɔa ña nákasi natropa kándiká na xa'a ña ɔn satakué'e ña'á na, saá yóo ñandaa kisa ndivi ndó xa'a ña ɔn kuchiño ñandivá'a satakué'e ña ndó'ó.

15 Ta ndatán xa kama ní yóo xa'a natropa ña kee na kɔ'ɔn na, saá ndó'ó xínɔ ñó'ó kama koo ti'va xa'a ndó ña kee ndó kɔ'ɔn ndó ndatɔ'on ndó tɔ'on vɔ'a, ña káchí saá: "Xá'a ña kisa ndivi Jesucristo, ndi'i nɔvi kúchiño na nakutá'an vɔ'a na xí'in Ndios vitin."

16 Ta ndatán yóo escudo ña ndáa yíkí kɔñu natropa, saá yóo ña ndino'o ini ndó ndáa ini ndó Jesucristo. Saá chi ña ndáa ini ndó Jesucristo, ñayó'o sási ña nɔɔ ndi'i ña ɔn vá'a ña kúu ña tí'ví ñandivá'a xa'a ña satakué'e ña ndó'ó.

17 Ndatán yóo casco ña ndásɔ sɔnɔ natropa ña ɔn vása táxi takué'e sɔnɔ na, saá yóo ndee Jesucristo ña sákaku ra ndó'ó nɔɔ ña ɔn vá'a ña sándi'i xa'a ndó. Ta ndatán yóo espada sɔnɔ ña kúchiño kundedé nɔɔ ndi'i ña ɔn vá'a, saá yóo tɔ'on Ndios ña táxi Nímá Ndios nda'a ndó.

18 Vá'a saá kundixin ndó xí'in ndi'i ndee Ndios, ta ɔn sandakoo ndó ká'an ndó xí'in Ndios ndi'i saá kɔvɔ. Ta xí'in tɔ'on ña táxi Nímá Ndios nda'a ndó, ká'an ndó ndukú ndó ñava'a nɔɔ ra. Ta kundito káxín ndó, ta ɔn sandakoo ndó ká'an ndó ndukú ndó nɔɔ Ndios xa'a ndi'i nɔvi na kándixa Jesucristo.

19 Ta vɔ'a ká'an ndó ndukú ndó nɔɔ Ndios xa'a jɔ ña taxi ra ndee ini jɔ ña ɔn kuyi'ví jɔ ndatɔ'on jɔ tɔ'on vɔ'a xa'a Jesucristo xí'in nɔvi. Tɔ'on vɔ'a yó'o kúu ña ñixɔ se'é, ta vitin Ndios kóni ra ña kundaa ini nɔvi yu kúu ña chítóni ra ndá ñanó.

20 Vará nákaajɔ ini ve'e kɔa vitin, ta Ndios sakuiso chíño ra yɔ'í ña ndatɔ'on jɔ tɔ'on vɔ'a yó'o xí'in nɔvi. Ta xáku ndá'ví jɔ nɔɔ ndó ña ndukú ndó nɔɔ Ndios xa'a jɔ ña ná taxi ra ndee ña ɔn kuyi'ví ká'an jɔ xí'in nɔvi xa'a Jesucristo, chi ñayó'o kúu chíño nɔɔ jɔ.

*Xí'in tɔ'on yó'o tɔPablo ndáyi ra nɔvi
na kándixa Jesucristo na táku ñoo Éfeso*

21 Kóni jɔ ña kundaa ini ndó ndasaá yóo jɔ yó'o, ta yu kúu ña ndó'o jɔ. Ñákán tí'ví jɔ tañani yó tɔTíquico tɔa tɔ kúu tɔ kí'vi ní ini yó xínɔ yó, ta vitin kee ra ñoo yó'o ta xa'a ra koto ra ndó'ó. TɔTíquico yó'o kúu tɔa tɔndaa, ta ñii káchí yóo ra kisa chíño ra ndatán kisa chíño yó nɔɔ Jesucristo, ta viví kisa ndivi ra chíño ra ndi'i saá kɔvɔ.

22 Ta yɔ'í tí'ví jɔ ra xa'a ra nɔɔ ndó ña ndatɔ'on ra xa'a jɔ ta ndasaá yóo chíño ké'é jɔ. Ta ndatɔ'on ra tɔ'on ña chikaajɔ ra ndee ini ndó.

²³ Ta vitin, nañani yó xí'in náki'vạ yó, ká'an j ndúkú j nọọ Yivá yó Ndios ta nọọ Jesucristo, Tạạ tạKá'no nọọ yó, ña taxi ra kunakaạ ñavạ'a ini ndó. Ná taxi ra ndeẹ ra kunakaạ ña ini ndó'ó ña kuki'vi ini ndó koni tá'an ndó. Ná chindeé ra ndó'ó xạ'ạ ña ndino'o ní kạ ini ndó kandixa ndó ra.

²⁴ Ná ke'é Ndios ñavạ'a ní xí'in ndi'i nivi na kúu na ọn vạsa sándakoo ña ndixa kí'vi ini na xíni na Jesucristo, Tạạ tạKá'no nọọ yó. Saá ná koo.

Tutu ña ñitaa taPablo ña ti'ví ra kua'an nda'a nivi na kándixa Jesucristo na táku ñoo Filpos

Xí'in tq'on yó'o taPablo xí'in taTimoteo chindeé na nivi na kándixa Jesucristo na táku ñoo Filpos

¹ Yi'j, taPablo, xí'in taTimoteo, kúu ndi nataa na kisa chiño ñoo Jesucristo, ta vitin taa ndi tutu yó'o ña ndato'on ndi xí'in ndó'ó, nivi na kándixa Jesucristo, na táku ñoo Filpos. Ta sava ndó'ó kúu nivi na ndiso chiño xí'in nivi na kándixa Jesucristo ñoo ndó, ta sava ndó'ó kúu nivi na ndiso chiño xa'a ña chindeé ndó nivi na kándixa Jesucristo yó'o.

² Ta ndúkú ndi ñoo Yivá yó Ndios ta ñoo Jesucristo, Taa taKá'no ñoo yó, ña ná ke'é ra ñava'a xí'in ndi'í ndó, ta ná taxi ra koo ñava'a ini ndó.

Xí'in tq'on yó'o taPablo xáku ndá'ví ra ñoo Ndios xa'a nivi na kándixa Jesucristo

³ Ndi'i yichí ña xáni sijní j xa'a ndó'ó, ta ndixa táxi j ña táxa'vi ña'á nda'a Ndios, ta kúu taa ta kisa to'ó j.

⁴ Ta ndi'i yichí ña ká'an j xí'in Ndios, ta xí'in ñasij ní ini j ndúkú j ñoo ra ñava'a xa'a ndó'ó.

⁵ Saá chí nda kivi ñoo kándixa ndó Jesucristo tанда kivi vitin, ñii kúu chiño kisa ndivi yó, ña kúu ña sakuja ní'no yó tq'on va'a xa'a Jesucristo.

⁶ Ta ndixa kúndaq ini j ndi Ndios, taa ta kixa'á k'é'é chiño va'a ini ndó, on sandakoo ra kasa chiño ra ini ndó nda kixaq kivi ndikó Jesucristo ñoyivi yó'o.

⁷ Va'a xáni sijní j saá xa'a ndó chi ndi'i saá kivi ñó'o ini j xa'a ndó, chi kí'vi ní ini j xini j ndó'ó. Ta ndó'ó xí'in yi'j, ñii káchí Ndios ndixa k'é'é ra ñava'a xí'in yó ndi'i saá kivi, án kivi nákaq j ini ve'e kaa kúu ña, án kivi ñindichi j ñoo nachiño ta ndákuijn j ká'an j xí'in na xa'a ña kúndaq ini na ndi ñandaq kúu tq'on va'a xa'a Jesucristo.

⁸ Mji Ndios xini j ra ndasaá ndeé ní kí'vi ini j xini j ndó'ó, chi ini Jesucristo kúu ñoo káku ña kí'vi ní ini j xini j ndó'ó.

⁹ Ta ndúkú j ñoo Ndios xa'a ndó ndi ñii ñii kivi ná kuki'vi ka ini ndó koni ndó Ndios, ta ñii káchí saá kuki'vi ka ini ndó koni ndó nivi. Ta ndúkú j ñoo ra ña taxi ka ra ñandíchi ra sijní ndó, ta taxi ra ña kúndaq ka ini ndó yu kúu ñava'a,

¹⁰ xa'a ña kuchiño ndó nakaxin ndó ñava'a ña ndáya'ví ka. Ta saá kutaku ndii ndó ñoyivi yó'o, ta on kuchiño nivi nani'í na ña chikaq na kuachi saq ndó. Saá va'a kutaku ndó anda kixaq kivi ndikó Jesucristo ñoyivi yó'o.

¹¹ Ta taxi ndó ná kasa chiño Jesucristo ini ndó ña chindeé ra ndó'ó nduu ndó nivi na va'a ini, ta ná chindeé ra ndó'ó ña kasa ndivi ndó kua'a ní chiño va'a. Saá ke'é ndó xa'a ña chinóo sikon ndó ñatq'ó Ndios, ta kua'a ní nivi kasa ká'no na ra.

TaPablo ká'an ra ndi táku ra xa'a ña kasa chiño ra ñoo Jesucristo

12 Nañani yó xí'in náki'va yó, kóni j ña kundaa ini ndó'ó ndí ña yó'vi ndó'oj ña nákaa j ini ve'e kaa yó'o kúu ña chindeé xitá ní'no ká to'on va'a xa'a Jesucristo.

13 Saá chi ndi'i natropa na kúu na ndiso chiño xí'in ve'e tarey, ta ndi'i nivi na táku ñoo yó'o, nayó'o kúndaaj ini na ndí xa'a ña kisa chiño j ñoo Jesucristo kúu j taá ta nákaa preso nó'ni xí'in cadena ini ve'e kaa yó'o vitin.

14 Ta ña nákaa j ini ve'e kaa kúu ñava'a chikaa ndeē ini kua'a ní nivi na kándixa Jesucristo. Ta xa'a ñayó'o, on vása yí'vi nayó'o, ta xí'in ña ndino'o ini na ká'an ndoso na to'on va'a xa'a Jesucristo.

15 Sava nivi yó'o na ká'an ndoso to'on va'a xa'a Jesucristo, ké'é na saá xa'a ña kuini ini na xini na yi'i, án xa'a ña kóni na ña kanóo síkón ká ñato'ó mji na ñoo ñato'ó yi'i. Ta ndixa yóo inká sava nivi na xí'in ña ndino'o ini na ká'an ndoso na to'on va'a yó'o.

16 Ta nivi na ká'an ndoso to'on va'a xa'a Jesucristo xa'a ña kuini ini na xini na yi'i, nayó'o xáni ini na ndí xa'a ña ké'é na saá, táxi na ña xo'vi ká ini j nákaa j ini ve'e kaa yó'o.

17 Ta sava nivi kí'vi ní ini na xini na yi'i, ta xí'in ña ndino'o ini na ká'an ndoso na to'on va'a xa'a Jesucristo. Ta nayó'o kúndaaj ini na ndí Ndios ñakaxin ra yi'i ña ndakuijn j ñoo nachiño ndí to'on va'a xa'a Jesucristo kúu ñandaaj.

18 Ta va'a ní, chi ndi'i nivi yó'o ká'an ndoso na to'on va'a xa'a Jesucristo. Vará sava nayó'o on sivi xí'in ña ndino'o ini na kúu ña ká'an na to'on va'a xa'a Jesucristo, ta inká nivi xí'in ña ndino'o ini na ká'an na to'on va'a xa'a ra, ta saá ni, ndi'i nayó'o ká'an ndoso na to'on va'a xa'a Jesucristo. Ta xa'a ñayó'o, ndixa kúsi j ní ini j, ta ñii ñii kivi kusij ní ká ini j.

19 Saá chi kúndaaj ini j ndí xí'in ña xáku ndá'vi ndó ñoo Ndios xa'a j, ta xí'in ña chindeé Níma Jesucristo yi'i, ndixa kee j ko'on ndiká j ñoo ña xo'vi j vitin.

20 Ta ndáa ini j ndí on sandakoo j kasa ndivi j ña sakuiso chiño Ndios yi'i. Ta saá on ko' xa'a ña kuka'an ñoo j. Nda víka, xí'in ña ndino'o ini j, ndáa ini j ndí ndátan vivii xa kisa ndivi j chiño ña sakuiso chiño Jesucristo yi'i ndá kivi vitin, ta ñii ki'va saá kasa ndivi j chiño yó'o ñii ñii kivi ña vaxi. Ta saá, án ña táku ká j, án ña ka'ni na yi'i, ná kuu ña xa'a ña chinóo síkón j ñato'ó Jesucristo.

21 Saá chi tá táku ká j, ta xa'a ña kasa chiño j ñoo Jesucristo kúu ña kutaku j. Ta tá kixaa ña ñixi'j j, ta ñayó'o kuu ña ndáya'vi ní ká ñoo j.

22 Ta saá ni, táná kutaku ká j ñoyívi yó'o, ta ñayó'o taxi ña kuchiño kasa ndivi ká j chiño Jesucristo ña chindeé j nivi. Ta saá on vása xini j yukú ñava'a yó'o nakaxin j.

23 ¿Án kusij ká ini j kivi j? ¿Án kusij ká ini j kutaku ká j ñoyívi yó'o? Yo'vi ní nakaxin j yukú ñava'a kóni j. Saá chi kúsi j ní ini j sandakoo j ñoyívi yó'o, ta ko'on j kutaku j xí'in Jesucristo, chi ña va'a ká ñoo j kúu ña kutaku j xí'in ra ñoyívi njno.

24 Ta saá ni, xa'a ña chindeé j ndó'ó, va'a ká ná kutaku j ñoyívi yó'o.

25 Ta xa'a ñayó'o, ndáa ini j ndí Ndios taxi ra ña kutaku ká j ñoyívi yó'o xí'in ndó, chi saá kuchiño j chindeé j ndó'ó ña va'a ká kundikon ndó yichí Jesucristo, ta kunakaa ku'a ká ñasij ní ini ndó chi kándixa ndó ra.

26 Tá taxi Ndios ña tuku xa'j koto j ndó'ó, ta saá kukomí ndó ku'a j ní ká xa'a ña kasa ká'no ndó Jesucristo.

27 Ta ñii laá ña xáku ndá'ví j̄ ñoq ndó kúu ñayó'o: Vivíi kutaku ndó ndatán va'a táku ñivi na xí'in ña ndino'o ini kándixa na to'on va'a xa'a Jesucristo. Tá ke'é ndó saá, ta kusij̄ ní ini j̄ xa'a ndó. Saá chi, tá xaaj̄ koto j̄ ndó'o, án tá kuiti konj̄ so'o j̄ to'on xa'a ndó, ta kundaaj̄ ini j̄ ndí ñii yóo níma ndó táku ndó yichj̄ Jesucristo, ta ñii káchí chikaa ndó ndeē ña va'a ndakuijn ndó xa'a to'on va'a xa'a Jesucristo ña kúu ña kándixa yó.

28 Ta nda lo'o on kuyi'ví ndó ñoq ñivi na kúu na sáa ini xíni na ndó'o xa'a ña kándixa ndó Jesucristo. Ta ña on vása yi'ví ndó ñoq ñivi yó'o, kúu ña sáná'a ñoq na ndí yichj̄ ndikon na kúu yichj̄ ñoq ku'a'an na ndi'i xa'a na, ta ñoq mji ndó sáná'a ña ndí ndixa Ndios sakaku ra ndó'o ña on ndi'i xa'a ndó.

29 Ta Ndios xa nataxi ra ovi ñato'ó ná'no nda'a ndó'o, ñivi na ndikon ña'á. Ñii ñato'ó ká'no yó'o kúu ña tax̄i ra ña kándixa ndó Jesucristo, ta ink̄a ñato'ó ká'no kúu ña tax̄i ra ña kúchiño ndó xo'vj̄ ndó xa'a Jesucristo ñoyívi yó'o.

30 Ta ndi'i mji yó, ñivi na kándixa Jesucristo, ñii káchí xo'vj̄ yó vitin xa'a ña kándixa yó ra. Kivi xina'á xa xito ndó ndasaá chikaa j̄ ndeē ñoq ña yo'vj̄ ní ñindo'o j̄, tãnda kivi vitin xini so'o ndó ndasaá chikaa j̄ ndeē ñoq ña yo'vj̄ ndó'o j̄.

2

To'on yó'o ká'an ndí Jesucristo kisa ñinoq xí'in mji ra, ta xa'a ñayó'o Ndios kisa ká'no ní ña'á ra

1 Jesucristo chikaa ra ndeē ini mji yó, ñivi na kándixa ña'á, ta xa'a ñayó'o, kúchiño yó chikaa yó ndeē ini natá'an yó. Ndixa Jesucristo kí'vi ini ra xini ra mji yó, ta xa'a ñayó'o, kómí yó ndeē ra ña kúchiño yó sandúva'a yó ini natá'an yó. Ta ndixa yóo Níma Ndios táku ña ini yó, ta xa'a ñayó'o, ñii yóo yó xí'in tá'an yó. Ndixa kí'vi ní ini yó xini tá'an yó, ta kúndá'vi ini yó xini tá'an yó.

2 Ta xa'a ñayó'o, xáku ndá'ví j̄ ñoq ndó ña ñii yu'ú koo ndó, ta vivíi kutaku ndó xí'in tá'an ndó, ta ñii koo níma ndó, ta ñii káchí kasa chiño ndó ñoq Jesucristo. Ta xí'in ña kutaku ndó saá, ndixa sakutú ndino'o ndó ini j̄ xí'in ñasij̄ ní.

3 Ta ndi'i chiño ña kisa ndivi ndó, on vá'a ke'é ndó ña xí'in ña kuíni ini ndó xini ndó ink̄a ñivi, ni on ke'é ndó ña xa'a ña kanóo síkón ka ñato'ó mji ndó ñoq ñato'ó ink̄a ñivi. Ta nda víka, kasa ñinoq xí'in mji ndó, ta kani sijn̄ ndó ndí ña ndáya'ví ní ka kúu ña naki'in natá'an ndó ñato'ó, ta lo'o ní ndáya'ví ña naki'in mji ndó ñato'ó.

4 On vá'a ndasaá kuiti nandukú ndó ñava'a xa'a mji ndó, ta xini ñó'o nandukú ndó ñava'a xa'a ña chindeé ndó ink̄a ñivi.

5 Xini ñó'o ndó kasa ñinoq xí'in mji ndó, ñii kiva ndatán Jesucristo kisa ñinoq xí'in mji ra.

6 Saá chi vará Jesucristo ñii kúu ra xí'in Ndios, ta on vása ñii toon ní-xindichi ra ká'an ra ndí nda lo'o on saña ra ñato'ó Ndios ña kómí ra.

7 Nda víka, Jesucristo xí'in ña ndino'o ini ra, chikaa ini ra saña ra ñato'ó yó'o, ta kisa ñinoq xí'in mji ra, ta ndu'u ra ñii ta ta kisa chiño ñoq ndi'i ñivi. Saá chi Jesucristo ndu'u na ñivi ndino'o xí'in yikí koñu ra, ndatán yikí koñu ñivi ñoyívi yó'o.

8 Kisa ñinoq xí'in mji ra saá, xa'a ña kisa ndivi ra ndi'i ña kóni Ndios, tãnda ñisok̄o xí'in mji ra, ñixi'j̄ ra nda'a tón cruz.

⁹ Xa'a ña kisa njɔ xí'in mji ra saá, Ndios chɔnóo síkón ní ra ñatɔ'ó Jesucristo, ta Ndios sɔkunani ña'a ra ñii kɔvɔ ña ndeé ní, ta kɔvɔ ra yó'o kúu ña tɔ'ó ní ka nɔɔ ndi'i kɔvɔ ña yóo.

¹⁰ Ta xa'a ñayó'o, ñii kɔvɔ vaxi tá konɔ sɔ'o ndi'i njivi kɔvɔ taJesús, ta ndi'i nayó'o kuxítí na nɔɔ ra ña kasa tɔ'ó na ra. An na táku ñoyívi njino kúu na, an na táku ñoyívi yó'o kúu na, an na xa yóo njɔnduxun tɔxin ño'o kúu na, ñii kɔvɔ ña vaxi ndi'i nayó'o, kuxítí na nɔɔ taJesús,

¹¹ ta ka'an ndoso na, kachí na saá: "TaJesús kúu Cristo, ɔa ɔa tɔ'vɔ Ndios sakaku ra mji yó, ta kúu ra ñii laá ɔa taKá'no nɔɔ ndi'i ña yóo", saá kachí na. Ta xa'a ña ka'an na saá, kanóo síkón ní ñatɔ'ó Yivá yó Ndios.

Tɔ'on yó'o ká'an ndi njivi na kándixa Jesucristo, ndatán yóo ño'o ye'e nɔɔ naa ní ñoyívi yó'o, saá yóo na

¹² Nañani yó xí'in náki'va yó, ndó'ó kúu njivi na kí'vi ní ini j xini j, ta kɔvɔ njixiyo j xí'in ndó, ndixa kisa ndivi ndó ña ndúkú j nɔɔ ndó. Ta vitin kɔvɔ ña ɔn vása yóo j xí'in ndó, ña xini ñó'ó ní ka kúu ña kasa ndivi ndó ña ndúkú j nɔɔ ndó. Ta vitin xaku ndá'ví j nɔɔ ndó ña xí'in ña ndino'o ní tɔ'ó ini ndó chikaɔ ndó ndeé ña kasa chiño ndó nɔɔ Ndios, chi ña ke'é ndó saá saná'a ña ndí Ndios ndixa xa sakaku ra ndó'ó nɔɔ yichɔ ña ɔn vá'a.

¹³ Ta mji Ndios kúu ɔa ɔa chikaɔ ndeé ini ndó ña kutoo ní ndó ke'é ndó ñava'a, ta táxi ra ndeé ra nda'a ndó'ó ña kuchiño ndó kasa ndivi ndó ña kusij ini ra xini ra.

¹⁴ Ta ndi'i chiño ña kisa ndivi ndó nɔɔ Ndios, ɔn ka'an kuáchí ndó, ni ɔn nɔa ndó xí'in tá'an ndó xa'a chiño kisa ndivi ndó.

¹⁵ Saá ke'é ndó xa'a ña ɔn koo ña ɔn vá'a nani'i njivi ña chikaɔ na kuachi sata ndó, ta kuu ndó sa'ya Ndios na kutaku ndii nɔɔ ra ñoyívi yó'o. Vará táku ndó ma'ño njivi na kúu na toon ní ini, ta ndiva'a ní ini na, ta ndó'ó, nda lo'o ɔn vása kutaku ndó ndatán táku njivi yó'o. Nda víka, ndatán yóo ño'o ye'e nɔɔ ñanaa ní ñoyívi yó'o, saá koo ndó'ó.

¹⁶ Ndixa kúu ndó njivi na kómí tɔ'on va'a ña saná'a ndó njivi ndasaá kuchiño kutaku ndino'o na nɔɔ Ndios. Ta nda lo'o ɔn sandakoo ndó kándixa ndó tɔ'on va'a yó'o. Ta saá, tá kixaɔ kɔvɔ ña ndikó Jesucristo ñoyívi yó'o, ta yi'i, koo ñasij ní ini j koni j ndó'ó kɔvɔ saá, ta kundaa ini j ndí ɔn sivi ña manɔ xikuu ña kisa chiño j chindee j ndó'ó.

¹⁷ Ta vitin ndó'ó vivii kisa chiño ndó nɔɔ Jesucristo, ta ña ké'é ndó saá yóo ña ndatán yóo ñava'a sóko ndó nɔɔ Ndios. Ta yi'i, táná ka'ni na yi'i xa'a ña ndikon j Jesucristo, ta ña kundivi ñayó'o, ndatán yóo ña sóko xí'in mji j nɔɔ Ndios, saá koo ña.* Ta táná kivi j saá, ta kusij ní ini j ta ñii kɔ'va saá ná kusij ini ndó xí'in j.

¹⁸ Mji ndó, va'a ná kusij ní ini ndó xa'a ñayó'o, ta tuku ká'an j xí'in ndó ndí ñii káchí ná kusij ini ndi'i mji yó xa'a ña.

Xí'in tɔ'on yó'o taPablo ndatɔ'on ra xa'a taTimoteo ta xa'a taEpafróditó

¹⁹ Ndátí j ndí Jesucristo, ɔa taKá'no nɔɔ yó, taxi ra yichɔ nda'a j ña yaxi ní tí'ví j taTimoteo xaɔ ra koto ra ndó'ó. Ta saá tá ndi'i xito ra ndó'ó ta ndikó ra, ta ndatɔ'on ra xí'in j ña ndasaá va'a yóo ndó. Ta saá tá va'a yóo ndó, ta ñayó'o ndixa sakusij ña ini j.

* **2:17** TaPablo xáni sɔni ra ndí nji ra ña kujta nɔɔ ño'o táná ka'ni na ra, koo ña ndatán yóo nduta vino tá chikaɔ njivi ñaño Israel nɔɔ ña njɔko na nɔɔ Ndios.

²⁰ On koḡ nda ñii ñivi na ñii káchí yóo ini xí'in j ndatán ñii káchí yóo ini taTimoteo xí'in j, chi tayó'o ndino'o ní ini ra kí'vi ini ra xíni ra ndó'ó ta ndí'i saá kivi ndí'i ini ra xa'a ña va'a ná koo ndó.

²¹ Ta ndí'i inka ñivi na yóo xí'in j ndasaá kuiti xa'a ña sakusij na ini mji na kúu ña ndí'i ini na xíni na, ta on vása ndí'i ini na xíni na xa'a ña sakusij na ini Jesucristo.

²² Ta ndó'ó xa xíni va'a ndó ndasaá yóo ini taTimoteo, ta xíni ndó ndí chikaá ní ra ndee ña ñii káchí kisa chiño ndi ña ndát'o'on ndi to'on va'a xa'a Jesucristo. Ndatán kisa chiño ñii ta ta kúu sa'ya xí'in yivá ra, saá kisa chiño taTimoteo xí'in yí'i.

²³ Ta vitin ndátí j ña nachiño taxi na ña kundaa ini j ndasaá kindoo na xí'in kuachi j, ta saá kama ti'ví j taTimoteo xaá ra koto ra ndó'ó.

²⁴ Ta ndixa ndáa ní ini j Ndios ña taxi ra yichí nda'a j ña ya'chi ní kixaa kivi ña kuchiño j xaá j koto j ndó'ó.

²⁵ Ta vitin xáni sin j ndí xíni ñó'ó ti'ví j ñani yó taEpafrodito naxaa ra koto ra ndó'ó. Tayó'o ñii káchí kisa chiño ra xí'in j noo Jesucristo, ta tayó'o kúu ñii ta ta ñii káchí chikaá ndee xí'in j ña ndakuiin ndi noo ñivi na on xiin kandixa to'on va'a xa'a Jesucristo. Ta ñani yó taEpafrodito yó'o kúu ta ta ti'ví ndó kixaa ra noo j ña chindee ra yí j ña taxi ra ña xíni ñó'ó noo j.

²⁶ Ta vitin náka'an ní ra ndó'ó, ta kóni ra koto ra ndó'ó. Saá chi ndí'i ní ini ra xa'a ndó'ó, chi xini so'o ndó ndí ndee ní nindo'o ra ñii ku'e'e, ta mji ndó nda vitin on vása xíni ndó án xa nduva'a ra.

²⁷ Nandaá kía ndee ní nindo'o ra ku'e'e, ta salo'o ní kivi ra, ní kúu. Ta Ndios kundá'vi ini ra xini ña'a ra, ta saá sandúva'a ra tañani yó taEpafrodito yó'o. Ta ña ke'é Ndios saá, kúu ña kundá'vi ini ra xini ra yí j, koḡ ká'no ní ka koo ña kuchuchú ini j xa'a ña tá nixi' j tañani yó yó'o, ní kúu. Saá chi ta ta va'a ní ini kúu Ndios, ta ni-xiin ra chinóo ra inka ñaká'no ní sakuchuchú ini j.

²⁸ Ta xa'a ña Ndios xa sandúva'a ra ñani yó taEpafrodito yó'o, yí j kama ní ti'ví j ra ña naxaa ra noo ndó. Ta saá kivi koto tuku ndó ra xí'in nduchu noo ndó, ta kutú ñasij ní ini ndó, ta saá kutú tuku ñasij ní ini j xa'a ndó'ó.

²⁹ Tá kivi naxaa ra noo ndó, va'a naki'in ndó ra xí'in ña kúsi j ní ini ndó. Ta ñii ki'va ndatán va'a kisa to'o yó nañani yó na kisa chiño noo Jesucristo, saá va'a kasa to'o ndó tañani yó taEpafrodito.

³⁰ Saá chi tayó'o, xa'a ña kisa chiño ra noo Jesucristo, yatin ní nixijo ña kivi ra, ní kúu, ta taxi xí'in mji ra nda kivi ra xa'a ña chindee ra yí j. Ta ndí'i chiño ña kisa ndivi ra noo j kúu chiño ña kóni ndó kasa ndivi ndó noo j, ta ni-kuchiño ndó, chi xiká ní táku ndó. Ta saá tañani yó yó'o kúu ta ta kisa ndivi ndí'i chiño yó'o noo ndó.

3

TaPablo ká'an ra ña ndáya'vi ní kúu ña xíni va'a yó Jesucristo

¹ Nañani yó xí'in náki'va yó, vitin tuku ndát'o'on j xí'in ndó, ta ká'an j ná kusij ní ini ndó chi mji yó na kándixa Jesucristo, ñii yóo yó xí'in ra. Ta nda lo'o on vása sándi'i ini j ña tuku ta j to'on ña xa ñitaa j ta ti'ví j nixaa nda'a ndó, chi to'on ña xíni ñó'ó ní chikaá so'o ndó kúu ña, ta chindee ña ndó'ó ña viví ku'a'an ndó ndikón ndó yichí Jesucristo.

² Kundaa xí'in mji ndó, koḡ ñivi na ke'é ña on vá'a kundedé na sanoo na ini ndó. Ñivi on vá'a yó'o kóni na ña sataku'e'e na yiki koñu ñivi, chi káchí na ndí ndí'i ñivi na kándixa Jesucristo xíni ñó'ó kasa ndivi na costumbre

ña nani circuncisión.* Tá on ke'é na saá, ta on vása kuchiño koo va'a na xi'in Ndios, káchí nvi yó'o.

3 Ta on sivi ñandaa kúu ña ká'an na. Saá chi mji yó, nvi na kisa ká'no Ndios xi'in ndee Níma ra ña táku ini yó kúu yó nvi na ndixa va'a yóo xi'in Ndios. Ta kúsi ní ini yó chi ndaa ini yó ndí Ndios xa sakaku ra mji yó xa'a ña kándixa yó Jesucristo, ta nda lo'o on vása ndaa ini yó ndí ña kasa ndivi yó costumbre circuncisión án ña kasa ndivi yó inká chiño va'a, kómí ña ndee ña taxi ña Ndios sakaku ra mji yó ta sanduu ra yó nvi na va'a yóo xi'in ra.

4 Tá chíno va'a kisa ndivi yó kómí ña ndee taxi ña va'a koo yó xi'in Ndios, níkuu, ta saá yi'i, yóo ní xa'a ña va'a ní koo j noo Ndios. Yóo nvi na xáni sijní ndí mji na kúu nvi na va'a ní noo Ndios xa'a chiño va'a ní kisa ndivi na. Ta yi'i, xini ndí yóo ku'a ní ká chiño va'a kisa ndivi j noo ña kisa ndivi nvi yó'o.

5 Saá chi yi'i, tá nixino ona kivi kaku j, ta nixa'an j xi'in nayivá si'i ña kundivi costumbre circuncisión xi'in j. Taa tañoo Israel kúu j, ta kúu j tatá'an ñii ti'vi nvi nalsrael, ña nani tribu Benjamín. Tahebreo ndino'o kúu j, chi on koó inká noo nvi nvi ña sáka xi'in nvi j. Tafariseo xikuu j, ta xa'a ñayó'o, va'a viví kisa ndivi j ndi'i ndayí Ndios ña nita taMoisés xina'a.

6 Ta xa'a ña sandi'i ní ini j ña kundivi ndayí yó'o, chikaa ní ndee ña saxo'vi j nvi na ndikon yichi Jesucristo. Ta yi'i, va'a viví kisa ndivi j ndi'i ndayí ña nita taMoisés, ta nda ñii nvi n-kuchiño na nan'i na xa'a ña chikaa na kuachi sata j.

7 Saá ke'é j xina'a chi xani sijní ndí ndi'i ñava'a yó'o kúu ña ndaya'vi ní ká noo j. Ta vitin xini va'a j ndí nda lo'o on vása ndaya'vi ña. Saá chi vitin kúnda j ini j ndí ndi'i ñava'a kisa ndivi Jesucristo xa'a j kúu ña ndixa ndino'o ndaya'vi ní ká noo j.

8 Ta ndi'i ñava'a ña ndaya'vi ña yóo ñoyívi yó'o, vitin nda lo'o on vása ndaya'vi ká ñayó'o noo j. Saá chi ña ndaya'vi ndino'o noo j kúu ña tondaa j kon j va'a ká j Jesucristo, Taa taKá'no noo j. Ta xa'a ña kí'vi ini j xini j Jesucristo, sandakoo j ndi'i ña xikuu ña ndaya'vi noo j, ta xáni sijní ndí ñii kí'va ndatán yóo m'i'í ña nda lo'o on vása ndaya'vi, saá yóo ña noo j vitin. Saá chi vitin ñava'a ndino'o ña ndaya'vi ní noo j kúu ña táku Jesucristo ini j.

9 Ta vitin ñii yóo j táku j xi'in ra. Ta on sivi xa'a ña kisa ndivi j ndayí Ndios kúu xa'a ña on koó ká kuachi ndiso j noo ra. Ta xa'a ña kándixa j Jesucristo kúu ña Ndios sanduu ra yi'i taa ta ndii noo ra, ta on koó ká kuachi ndiso j.

10 Ta yi'i, ndixa kóni ní kon j va'a ká j Jesucristo, ta kóni j ndí mji ndee ña sanatakú Jesucristo kivi xikuu ra taa ta nixi'i, nakoo ña kutaku ña ini j. Ta vitin xa'a ña ñii yóo j xi'in ra, kóni j ndí ñii káchí xo'vi j xi'in ra. Ta xa'a ña nixi'i ra xa'a kuachi j, yi'i kóni j kivi j noo ndee ña on vá'a xa'a ña on ka'nda chiño ká ña noo j.

11 Ta saá táná kixaa kivi ña kivi j, ta kundati j ña kixaa kivi Ndios sanatakú ra yi'i xi'in ndi'i nvi na nixi'i.

12 Tānda kivi vitin on ta'an tondaa j kuu j ñii taa ta nixino ndino'o, ñii kí'va ndatán yóo Jesucristo. Ta saá ni, ñii ñii kivi chikaa ní j ndee ña nduu j

* 3:2 Costumbre najudio ña nani "circuncisión" kúu ña xa'nda na lo'o ñii sijní ñattee tajo'o. Ké'é na saá xa'a ña taxi na ra nda'g Ndios.

ndaṭán yóo Jesucristo, chi xa'á ña nduuḽ saá kúu ña kaṇa Jesucristo yi'ḽ kundikḽonḽ ra.

¹³ Nañani yó xí'in náki'va yó, nda lo'o ɔn vása xáni sḽniḽ ndí xa kündeéḽ nduuḽ ndaṭán yóo Jesucristo. Ta ndixa ñii laá ñayó'o ké'éḽ; yi'ḽ ɔn vása ka xáni sḽniḽ xa'á ndí'i ñayatá ña xa kúu ña nḽya'a, ta ndasaá kuiti chikaḽḽ ndee xa'á ña kündeéḽ naki'inḽ ñava'a ña taxi Ndios nda'áḽ kḽviḽ ña vaḽi.

¹⁴ Ta ndaṭán yóo ñii taḽ ta chikaḽḽ ini kono, ta ndee ní xíno ra xa'á ña kündeéḽ ra xaḽ ra ña naki'in ra ñava'a taxi na nda'á ra, saá yóo yi'ḽ vitin, chi ñii ñii kḽviḽ ndúkú ndee níḽ nda mí tónḽaa ndeeḽ xa'á ña kisa ndiviḽ chiño ña saḽkuiso chiño Ndios yi'ḽ. Ta saá tá kixaḽ kḽviḽ kundichiḽ nḽ Ndios ñoyívi nḽno, ta naki'inḽ ñava'a ká'no taxi ra nda'áḽ. Saá chi Ndios kaṇa ra ñii ñii mḽi yó, nḽvi na kándixa Jesucristo, ña naki'in yó ñava'a ká'no ñoyívi nḽno.

¹⁵ Ta ndi'i mḽi yó, nḽvi na xa nḽtonḽaa xa'no ní ña ndikḽon yó yichiḽ Jesucristo, ñii káchí xíní ñó'ó kani sḽniḽ yó ta ñii koo yu'ú yó xa'á tḽ'on ña saḽán ndaṭo'onḽ xí'in ndó. Tá yóo sava ndó'ó na yóo inka ña xáni sḽniḽ, ta ndixa Ndios saná'a ra ndó'ó ña kundaa ini ndó ñandaa.

¹⁶ Ta vitin, ndaṭán yóo ña xa kündeéḽ yó kúndaḽḽ ini yó yu kúu ñava'a, ta ñii kḽ'va saá xíní ñó'ó va'a kutaku yó ñii ñii kḽviḽ.

¹⁷ Nañani yó xí'in náki'va yó, vivíi kundikḽon ndó yichiḽ. Ta sakuá'á ndó kutaku ndó ndaṭán vivíi táku nḽvi na ndikḽon yichiḽ Jesucristo ñii kḽ'va ndaṭán yóo ña saṇá'a ndi nḽvi yó'o.

¹⁸ Xa kuḽ'á ní yichiḽ xa ndaṭo'onḽ xí'in ndó xa'á nḽvi na ɔn vása ndino'o ndikḽon yichiḽ Jesucristo, ta vitin tuku ndaṭo'onḽ xí'in ndó xa'á na. Ta xí'in ña kúchuchú ní iniḽ nda xákuḽ, ká'ḽnḽ xí'in ndó ndí yóo kuḽ'á ní nḽvi na ɔn vá'a táku, ta xí'in ña ɔn vá'a ké'é na saná'a na ndí ɔn vása kándixa na ndí Jesucristo nḽxi'ḽ ra nda'á tón cruz xa'á ña sandi'ḽ ra xa'á ndee ña ɔn vá'a ña xá'nda chiño nḽno.

¹⁹ Ta nḽvi yó'o xíka na kuḽ'ḽn na yichiḽ nḽo ndi'ḽ xa'á na, chi ña kútoo ní yi'ḽi koṇu na, ndaṭán yóo ndios mḽi na xá'nda chiño ña nḽo na, saá yóo ña. Saá chi ña ndáya'ví ní ka nḽo na kúu ña naki'in na ndi'ḽ ña kútoo ní ini mḽi na kuiti. Nḽvi yó'o táku na kisa ndivi na ña ɔn vá'a, ta nda lo'o ɔn vása kúka'an nḽo na xa'á ña ɔn vá'a yó'o. Nḽ vi'ka, kisa ká'no xí'in mḽi na xa'á ña ɔn vá'a ké'é na. Ndasaa kuiti xáni sḽniḽ na xa'á ña xíní ñó'ó kutaku na ñoyívi yó'o, ta ɔn vása xáni sḽniḽ na xa'á ña va'a kutaku na xí'in Ndios.

²⁰ Ta mḽi yó, ɔn sḽvi nḽvi na ndikḽon yichiḽ ɔn vá'a ñoyívi yó'o kúu yó, chi ndixa ñoo mḽi yó ɔn vása yóo ña ñoyívi yó'o, chi ñoo ndino'o mḽi yó yóo ña ñoyívi nḽno xí'in Jesucristo, Taḽ taKá'no nḽo yó. Ta ndáti yó kixaḽ kḽviḽ ña Jesucristo, Taḽ ta Saḽaku yó, tuku kee ra ñoyívi nḽno, ta ndikó ra kixaḽ ra ñoyívi yó'o.

²¹ Ta kḽviḽ saá nasama ra yi'ḽi koṇu yó ña kómí yó táku yó ñoyívi yó'o, ta sanduu ra yi'ḽi koṇu yó ña yóo vitá vitin, ña nduu ña ndaṭán yóo yi'ḽi koṇu ña naḽi'in ra kḽviḽ naṭaku ra. Ta yi'ḽi koṇu naki'in yó yó'o kuu ñava'a a livi, ta nda ñii kḽviḽ ɔn ndi'ḽ xa'á ña. Ta mḽi ndee ká'no Jesucristo ña nasama mḽi yó kḽviḽ saá, mḽi ñayó'o konḽ ñó'ó ra ña ka'nda chiño ra nḽo ndi'ḽ ña yóo kuva'a ñoyívi.

4

Xí'in tḽ'on yó'o taPablo ndúkú ra nḽo nḽvi na kándixa Jesucristo ndí ná

kusij ini na ndi'i saá kivi

¹ Nañani yó xí'in náki'vạ yó, ndó'ó kúu na kí'vi ní ini j xini j, ta ndeé ní kóni j xaaj kotoj ndó'ó. Ta ndixa ndó'ó kúu nivi na táxi ña nákaa ñasij ini j, ta ndátan yóo trofeo ña xa kundeé j ñaki'in j, saá yóo ndó'ó ñoj. Ta vitin xáku ndá'vi j ñoj ndó ndi'vạ a vivii kundikon ndó yichí Jesucristo, ta ndạ lo'o on sandakoo ndó ña kándixa ndó ra.

² Ta ndó'ó, náki'vạ yó ñaEvodia xí'in ñaSíntique, xáku ndá'vi j ñoj ndó ña nakoo yu'ú ndó ta nakutá'an vạ'a ndó xí'in tá'an ndó, chi ndó'ó kúu nivi na kándixa Jesucristo.

³ Ta yó'ó, ñani yó, ẹa ẹa vivii ñii káchí kisa chiño xí'in j kúu ún, ta vitin xáku ndá'vi j ñoj ún ña chindeé ún náki'vạ yó ñaEvodia xí'in ñaSíntique ña vạ'a nakutá'an ná, chi náña'a yó'o ñii káchí xí'in yj'i, chikaa ná ndee kisa chiño ná ña sakuítạ ní'no ná to'on vạ'a xa'a Jesucristo ñoj kuạ'a ní nivi. Ta náki'vạ yó yó'o ñii káchí kisa chiño ná xí'in ñani yó ẹaClemente ta xí'in inkạ nivi na kándixa Jesucristo na táku ñoo ñoj táku mji ún. Ta kivi ñii ñii ñani yó xí'in náki'vạ yó yó'o xa ñika'yi kivi na ñoj tutu yji ña yóo ñoyivi ñino, ña káchí kutaku na xí'in Ndios ndi'i saá kivi ña vaxi.

⁴ Ndi'i saá kivi ná kusij ini ndó, chi ndó'ó kúu nivi na kándixa Jesucristo, ẹa taKá'no ñoj yó. Ta tuku ká'an j xí'in ndó: ¡Ná kusij ní ini ndó!

⁵ Ta xini ñó'ó vivii to'ó kutaku ndó xí'in tá'an ndó xa'a ña koto nivi ndi' ndó'ó kúu nivi na ndixa to'ó ini. Ta naká'an ndó ndi' Jesucristo, ẹa taKá'no ñoj yó, yatin ní yóo ra xí'in yó.

⁶ On vasa sandi'i ndó ini ndó xa'a ndạ ñii ñayo'vi ndó'ó ndó, ta ndạ vika, ndato'on ndó xí'in Ndios xa'a ndi'i ñayo'vi ndó'ó ndó ta ndato'on ndó xí'in ra xa'a ndi'i ña sándi'i ini ndó, ta kuaku ndá'vi ndó ñoj ra xa'a ndi'i ña xini ñó'ó ndó. Ta tuku taxi ndó ña táxa'vi ña'a nda'a Ndios xa'a ñava'a ké' ra xí'in ndó.

⁷ Tá ke'é ndó saá, ta ñava'a ña káku ñoj Ndios koo ña ini ndó. Ta ñava'a yó'o ña taxi Ndios koo ña ini ndó, ndạ ñii nivi on vasa kúchiño kundaa ini na ndasaá yóo ña. Ta ñava'a yó'o ña kunakaa ini ndó ndixa kundaa ña nima ndó ñoj ña on vạ'a ta kundaa ña sijnj ndó ñoj ña on vạ'a, saá chi ndó'ó kúu nivi na kándixa Jesucristo ta táku ndó ini ra.

*Nivi na kándixa Jesucristo xini ñó'ó**kani sijnj na xa'q ndi'i ña kúu ñava'a*

⁸ Nañani yó xí'in náki'vạ yó, vitin xa vaxi to'on sondí'í tutu yó'o, ta kóni j ndato'on j xí'in ndó to'on ña káchí saá: Ndasaa kuiti kani sijnj ndó xa'a ndi'i to'on ña kúu ña ndixa, ta kani sijnj ndó xa'a ndi'i ña ndaya'vi kasa to'ó ndó, ta kani sijnj ndó xa'a ndi'i ña ndaa, ta kani sijnj ndó xa'a ndi'i ña ndii ndino'o, ta kani sijnj ndó xa'a ndi'i ñava'a livi ña sákusij ini ndó, ta kani sijnj ndó xa'a ndi'i ñava'a kánóo ñato'ó xa'a. Ta vạ'a kani sijnj ndó xa'a nivi nandaa na kúu na to'ó ini, ta kani sijnj ndó xa'a ndi'i ñava'a livi ña xini ñó'ó kasa ká'no ndó.

⁹ Ta ndi'i ña sakuá'a ndó ñoj, ta ndi'i ña xini so'o ndó ndato'on j xí'in ndó, ta ndi'i to'on vạ'a ñika'an j ta ñaki'in ndó, ta xini ñó'ó kasa ndivi ndó ndi'i ñayo'o. Ta ndi'i ñava'a ña xito ndó ke'é j, ñii kivi saá ke'é ndó. Ta saá mji Ndios, ẹa ẹa táxi ña vạ'a koo ini ndó, ndixa kutaku ra xí'in ndó.

Xí'in to'on yó'o ẹaPablo táxi ra ña táxa'vi ña'a nda'a nivi na kándixa Jesucristo na táku ñoo Filipos

¹⁰ Ta vitin yj'i, ká'no ní ñasij chikaa Jesucristo ini j, saá chi ndó'ó xa tuku vạ'a náka'an ndó xa'a j, ta xa taxi ndó ña xini ñó'ó j nda'a j ña chindeé ndó

yí'j. Qn sivi nivi na nandoso xa'á j xikuu ndó, ta kuiti on vása ní-naní'j ndó yichí ndasaá chindeé ndó yí'j.

11 Qn sivi xa'á ña yóo ña kumanj noo j, kúu ña ndát'o'nj j t'o'on yó'o xí'in ndó saá. Chi yí'j xa sakuá'á j, ta xíní va'a j ndasaá kunakaá ñasij ini j xí'in ña kómí j, án lo'o ní kúu ña, án kua'á ní kúu ña.

12 Saá chi nixiyo kivi ña xikomí j lo'o ní kuiti ña xíní ñó'ó noo j, ta nixiyo kivi ña xikomí j kua'á ní ña xíní ñó'ó noo j. Ta saá xa sakuá'á j ndasaá va'a kutaku j kivi tá xí'j ní soko, ta ñii kiva saá sakuá'á j ndasaá va'a kutaku j kivi tá yóo kua'á ní ña xíxí j. Ta xí'in ndi'j ña táku j, xa sakuá'á j ndasaá koo ñasij ini j án kivi kúu j taq tandá'ví ní, án kivi kúu j taq tá kómí kua'á ní ñava'a.

13 Saá chi Jesucristo xa taxi ra ndee ra ña táku ini j, ñakán va'a kúndeé ini j xí'in ndi'j ña táku j, ndátán yóo ña kómí j.

14 Ta saá ni, ndó'ó va'a ní ke'é ndó xí'in j vitin, tí'ví ndó ña xíní ñó'ó j kixaá ña nda'á j, ta xí'in ñayó'o, chindeé ndó yí'j xa'á tondíni yóo noo j.

15 Ta ndó'ó, nañani yó xí'in náki'va yó na táku ñoo Filipos, xa xíní ndó ndasaá si'na nika'an j t'o'on va'a xa'á Jesucristo noo ndó. Ta saá tá ndi'j nixiyo j xí'in ndó ta kee j ñoo estado Macedonia ña ko'on j ka'an ndoso j t'o'on va'a yó'o noo nivi na táku inká ñoo, ta kivi saá ndá ñii nivi na kándixa Jesucristo on vása ní-chindeé na yí'j, ta ñii laá ndó'ó kuiti kúu nivi na chindeé yí'j xí'in ña xíní ñó'ó j.

16 Ta saá tuku tá kivi nixiyo j ñoo Tesalónica, ta ndó'ó kua'á ní yichí tí'ví ndó s'ún nixaá ña nda'á j ña chindeé ndó yí'j noo ña kumanj noo j.

17 Ta on sivi xa'á ña taxi tuku ndó s'ún nda'á j kúu ña ká'an j t'o'on yó'o xí'in ndó vitin. Ta ndá víka, ña ndixa kóni j kúu ña Ndios cha'vi ra ndó'ó xí'in ña taxi ra kua'á ní ñava'a nda'á ndó'ó.

18 Ta vitin yí'j xa kómí ndi'j ña xíní ñó'ó j, ndá kánóo ka ña, chi xa naki'in j ña tí'ví ndó xí'in ñani yó taEpfrodito. Ta xí'in ña naki'in j yó'o, ndá ndóo ndoso ña noo j vitin. Ta ndátán yóo ña xa'an támi soko ndó noo Ndios, saá yóo ña taxi ndó nda'á j, ta Ndios kúsi j ní ini ra xíní ra ñayó'o.

19 Ta mji Yivá j Ndios kúu ra taq tá kómí ndi'j ñakuíka ña livi ña yóo, ta ndixa taxi ra ndi'j ña kumanj noo ndó, chi ndó'ó kúu nivi na ñii yóo xí'in Jesucristo xa'á ña kándixa ndó ra.

20 Ná kasa ká'no yó Yivá yó Ndios, ta ná kanó va'a ní ñat'o'ó ra vitin tandá ndi'j saá kivi ña vaxi. Saá ná koo ña.

Xí'in t'o'on yó'o tqPablo ndáyi ra nivi na kándixa Jesucristo na táku ñoo Filipos

21 Ta tí'ví j t'o'on ña chindeé ndó noo j ndi'j nivi na kándixa Jesucristo na yóo ñoo Filipos. Ta nañani yó na yóo xí'in j tí'ví na t'o'on ña chindeé na ndó'ó.

22 Ta ndi'j nañani yó xí'in náki'va yó na táku ñoo yó'o tí'ví na t'o'on ña chindeé na ndó'ó. Ta ndi'j nañani yó xí'in náki'va yó na kisa chiño noo tarey César ve'e chiño ká'no ña nákaá ñoo Roma yó'o, káchí na ndí ña xíní ñó'ó ní noo na kúu ña tí'ví na t'o'on chindeé na ndó'ó.

23 Ta Jesucristo, Taq táKá'no noo yó, ná ke'é ra ñava'a xí'in ndó. Saá ná koo ña.

Tutu ña ñitaa taPablo ña ti'ví ra kuá'an nda'a ñivi na kándixa Jesucristo na táku ñoo Colosas

*TaPablo tí'ví ra to'on ña chindeé ra
ñivi na kándixa Jesucristo na táku ñoo Colosas*

¹ Yi'í kúu j taPablo, ta Ndios sakuiso chiño ra yi'í kúu j taapóstol, ta ta kisa chiño ñoo Jesucristo. Ta vitin yi'í xí'in ñani yó taTimoteo táa ndi tutu yó'o,

² xaá ña nda'a ndó'ó, ñañani yó xí'in náki'va yó na táku ñoo Colosas. Ndó'ó kúu ñaño Ndios chi kándixa ndó Jesucristo ta viví ndíkõn ndó yichí ra. Ta Yivá yó Ndios xí'in Jesucristo Ta taKá'no ñoo yó, ná taxi ra ña koo ñava'a ini ndó, ta ná ke'é ra ñava'a xí'in ndó.

*Xí'in to'on yó'o taPablo ndúkú ra ñoo Ndios ña taxi ra ñandíchi ra
kutaku ña ini ñivi na kándixa Jesucristo*

³ Ndi'i saá kivi ká'an ndi xa'a ndó xí'in Ndios, ta kúu Yivá Jesucristo, Ta taKá'no ñoo yó. Ta ká'an ndi taxi ndi ña táxa'vi ña'á xa'a ndó.

⁴ Ká'an ndi saá xa'a ndó ñoo Ndios, chi xa xini so'o ndi ña ndino'o ní ini ndó kándixa ndó ta ndáa ini ndó Jesucristo, ta kí'vi ní ini ndó xini ndó ndi'i ñivi na kúu sa'ya Ndios.

⁵ Saá táku ndó chi ndáa ini ndó ndi xa yóo ti'va ñava'a ñoyívi ñino ta ndixa naki'in ndó ñava'a yó'o nda'a Ndios. Nda kivi xini so'o ndó to'on ña ndaa xa'a Jesucristo ndáa ini ndó ndi ndixa naki'in ndó ñava'a yó'o.

⁶ Ta mji to'on ñava'a xa'a Jesucristo ña kándixa ndó kúu to'on ña xa xita ní'no kuá'a ní xiiña ñoyívi yó'o, ta kuá'a ní ñivi xa kándixa na to'on yó'o. Ta ñii kiva ndatán to'on yó'o chindeé ña ndó'ó ña va'a va'xi kua'no ndó ndíkõn ndó yichí Jesucristo, saá chindeé ña ñivi yó'o. Ta ke'é to'on Ndios ñava'a yó'o xí'in ndó nda kivi nõg ña kundaq ini ndó ndi Ndios kúu ra ta ta va'a ní ká'no ini xini ra ñivi.

⁷ Ta ndó'ó xa xini ndó to'on va'a yó'o, chi ñani yó taEpafras, ta ta kí'vi ní ini ndi xini ndi, saná'a ra ndó'ó. TaEpafras yó'o kúu ñii ta ta kisa chiño xí'in ndi ñoo Jesucristo, ta ndi'i saá kivi kisa ndivi ra chiño Jesucristo xa'a ña chindeé ra ndó'ó.

⁸ Ta ñani yó taEpafras yó'o xa ndato'on ra xí'in ndi ndasaá kí'vi ní ini ndó xini ndó ndi'i ñivi na kándixa Jesucristo. Ta ña kí'vi ini ndó xini ndó ñivi yó'o kúu ña kaku ñoo Níma Ndios.

⁹ Ta saá nda kivi xini so'o ndi to'on yó'o xa'a ndó tãda kivi vitin, õn vása sãdakoo ndi ká'an ndi xí'in Ndios xa'a ndó. Ta xaku ndá'vi ndi nõg ra ña taxi ra ña kundaq va'a ini ndó yu kúu ña kóni ra. Ta ndúkú ndi nõg ra ña taxi ra ñandíchi Níma ra kutaku ña ini ndó xa'a ña kundaq va'a ini ndó ndasaá viví xini ñó'ó kutaku ndó yichí ra.

¹⁰ Ta saá kutaku ndó ndatán kóni Jesucristo, Ta taKá'no ñoo yó, ta ndi'i saá chiño ña kasa ndivi ndó kuu ña kusij ní ini ra kóni ra, chi nduu ndó ñivi na ke'é kuá'a ní ñava'a ta ndi'i saá kivi kua'no ndó xí'in ña koni va'a ka ndó Ndios.

11 Ta xáku ndá'vi ndi nḡḡ Ndios ña chikaḡ ra ndee ká'no ra kutaku ña ini ndó xá'a ña nduu ndó nḡvi na xí'in ña ká'no ini, kundeé nḡḡ ndi'i ñayó'vi vaxi nḡḡ ndó.

12 Ta xí'in ñasij ní ini ndó ñii ñii kivi ka'an ndó taxi ndó ña táxa'vi ña'á nda'a Yivá yó Ndios chi táxi ra ndi'i ña xini ñó'ó nda'a ndó ña kúchiño naki'in ndó ñava'a ña xa yóo tí'va ñoyívi nḡno, nḡḡ yóo ño'ḡ livi yé'e.

13 Ndios xa sakaḡu ra mji yó nḡḡ ndee ña ḡn vá'a ña kúu ña xá'nda chiño nḡḡ yichí ḡn vá'a ña kúu nḡḡ naa, ta Ndios nḡtaxi ra mji yó nda'a Sạ'ya ra Jesucristo, ḡa ḡa kí'vi ní ini Ndios xini ra, ta vitin ndikḡn yó yichí va'a nḡḡ xá'nda chiño Jesucristo.

14 Saá chi xí'in nji ra ña nixita nda'a tón cruz kivi nixi'i ra, Jesucristo sakaḡu ra mji yó nḡḡ ndee ña ḡn vá'a, ta Ndios kisa ká'no ini ra xa'a kuachi yó.

Tḡ'on yó'o ká'an ña ndí xa'a ña nixi'i Jesucristo xa'a kuachi yó, vitin kúchiño nakutá'an va'a yó xí'in Ndios

15 Jesucristo, ḡa ḡa xa xini nivi ñoyívi yó'o xí'in nduchḡ nḡḡ na, kúu ḡa ḡa saná'a xí'in mji ra ndasaá yóo Ndios, ḡa ḡa ḡn kúchiño koni yó xí'in nduchḡ nḡḡ yó. Chi Jesucristo ñii kúu ra xí'in Ndios, ta kivi ḡn ḡa'an kasa va'a Ndios ndi'i ña xa yóo kuvá'a vitin, ta xa táku Jesucristo kivi saá, ta kúu ra ḡa ḡaká'no nḡḡ ndi'i ña kuvá'a.

16 Xí'in Jesucristo kisa va'a Ndios ndi'i ña yóo ñoyívi yó'o xí'in ndi'i ña yóo ñoyívi nḡno. Ta xí'in Jesucristo kisa va'a Ndios ndi'i ña kúchiño yó koni yó xí'in nduchḡ nḡḡ yó, ta kisa va'a ra ndi'i ña ḡn kúchiño yó koni yó xí'in nduchḡ nḡḡ yó. Chi Ndios kisa va'a ra ndi'i nḡḡ naángel na xá'nda chiño, ta kisa va'a ra ndi'i inká nḡḡ nima ña xá'nda chiño, vará ḡn kúchiño yó koni yó ñayó'o xí'in nduchḡ nḡḡ yó. Ta ndi'i ña yóo kuvá'a kúu ña kisa va'a Ndios xí'in Jesucristo, ta xa'a ña kasa ká'no ña Jesucristo kúu ña kuvá'a ndi'i ña.

17 Tá ḡn ḡa'an kasa va'a Ndios ñoyívi xí'in ndi'i inká ña yóo, ta xa táku Jesucristo. Ta ndi'i ña kuvá'a, tixin ndee Jesucristo yóo ndi'i ña, ta Jesucristo ndiso chiño ra xí'in ñii ñii ña kuvá'a, ta ndi'i ña kuvá'a yóo ña tixin ndee ra koḡo kama ndi'i xa'a ña.

18 Ta ndátan yóo sijn nivi xí'in yiki koḡu na, saá yóo Jesucristo xí'in nivi na kándixa ña'á. Saá chi Jesucristo kúu ḡaḡó nḡḡ ndi'i nivi na kándixa ña'á, ta Jesucristo kúu ḡaḡó nḡḡ nivi na nixi'i. Ta saá Jesucristo kúu ḡaká'no nḡḡ ndi'i ña kuvá'a.

19 Ndios xí'in ndi'i mji ra táku ra ini Jesucristo, chi saá kúsij ini Ndios.

20 Ta xí'in ña nixi'i Jesucristo ta nḡḡtaxi ra, Ndios ke'é ra ndí ndi'i ña yóo ñoyívi yó'o ta ndi'i ña yóo ñoyívi nḡno, va'a nakutá'an ña xí'in ra. Saá chi nji Jesucristo ña nixita nda'a tón cruz kivi nixi'i ra, taxi ña ndí ndi'i ña yóo kuvá'a vitin yóo va'a ña xí'in Ndios.

21 Xina'á ndó'ó xikuu ndó nivi na nisaḡ ini xini na Ndios, ta xitaku xiká ní ndó nḡḡ ra, chi ña ḡn vá'a xixani sijn ndó, ta ña ḡn vá'a xike'é ndó, ñayó'o chinda'á ña ndó'ó kuxiká ndó nḡḡ Ndios. Ta vitin Ndios sanakutá'an va'a ra ndó'ó xí'in mji ra,

22 xa'a ña nixi'i Jesucristo kivi xitakaḡ ndaa yiki koḡu ra nda'a tón cruz. Ndios kisa ndivi ra chiño ká'no yó'o xí'in ndó, chi kóni ra ndí tá kixaḡ kivi ña kuita ndó nḡḡ ra, ta Jesucristo saná'a ra ndí ndó'ó kúu nivi na ndii, nivi na ḡn koḡo kuachi ndiso, ta ni ḡn koḡo ña ḡn vá'a naní'i nivi ña kúchiño chikaḡ na kuachi sata ndó.

²³ Ta xá'a ña kundivi ñayó'o saá, ndó'ó xíní ñó'ó kandixa ndino'o ndó to'on ña ndaa xá'a Jesucristo ta kónó kunakaá ña ndaa ini ndó. Ta on sandakoo ndó ndátí ndó ta ndaa ini ndó ndí ndixa Ndios taxi ra nda'a ndó ñava'a ndatán yóo ña kındoo ra xí'in ndó kivi xini so'o ndó ta kándixa ndó to'on va'a xá'a Jesucristo. To'on va'a yó'o kúu ña ñixitá ní'no ñoo kuá'a ní ñivi na táku kuá'a ní xiiña ñoyívi yó'o. Ta Ndios sakuiso chiño ra yi'i taPablo ña ka'an ndoso i to'on va'a yó'o xá'a Jesucristo ñoo ñivi.

To'on yó'o ká'an ndí taPablo kúu ta kisa ndivi chiño Jesucristo ñoo ñivi na on sivi najudío kúu

²⁴ Kúsij ní ini i ña xó'vi yiki koñu i xá'a ndó, chi ña xó'vi i saá kúu ña kuá'an xino ña xó'vi Jesucristo xá'a ñivi na kándixa ra. Saá chi Jesucristo xó'vi ka ra xí'in ñivi yó'o, chi ñivi yó'o kúu yiki koñu mji ra.

²⁵ Ta xá'a ña naki'in ndó ñava'a nda'a Ndios, Ndios sakuiso ra chiño yi'i ña ka'an ndoso i ndi'i to'on ra ñoo ndó'ó ta ñoo ñivi na táku kuá'a ní xiiña.

²⁶ To'on yó'o ká'an ña xá'a ñaká'no chitóni Ndios ke'é ra xá'a ndi'i ñivi na kándixa Jesucristo. Kuá'a ní kujya xina'á tãda kivi vitin, ñivi on vása ní-kundaá ini na yu kúu ñava'a yó'o ña chitóni Ndios ke'é ra, ta vitin Ndios saná'a káxin ra ñoo ndi'i ñivi na kándixa Jesucristo ña ñixiyo se'é yó'o.

²⁷ Saá chi Ndios táxi ra ña kundaá ini na ndí Jesucristo táku ra ini ndi'i ñivi na kándixa ña'á, án najudío kúu na, án on sivi najudío kúu na. Ta saá ndó'ó, ñivi na on vása kúu najudío, ndixa táku Jesucristo ini ndó. Ta xá'a ñayó'o ndixa kutaku ndó xí'in ra ndi'i saá kivi ñoo yóo ndi'i ñava'a ña livi ká'no.

²⁸ Ta saá mji ndi ká'an ndoso ndi to'on xá'a Jesucristo ñoo ndi'i ñivi. Ndát'o'on ndi xí'in na, ta saná'a ndi na xí'in to'on ndíchi Ndios. Saá chi tá kixaa kivi ña kuita ndi'i yó ñoo Ndios, ta kóni saná'a i ñivi yó'o ñoo Ndios, ñivi na ñtondaa ndundi, na on koó ka kuachi ndiso, chi ñii yóo na xí'in Jesucristo, ta táku ini na.

²⁹ Ñakán kía yi'i ndeé ní kisa chiño i, ta xí'in ndeé Jesucristo ña táku ini i, ndino'o ní ini i ndúkú i ña kasa ndivi i chiño ra.

2

¹ Nañani yó xí'in náki'va yó, ñivi na kándixa Jesucristo na táku ñoo Colosas xí'in na táku ñoo Laodicea, xí'in inka ñivi na kándixa Jesucristo na on ta'an tondaá i koni i xí'in nduchú ñoo i, ndát'o'on i xí'in ndó vitin, chi kóni i ña kundaá ini ndó ndí chikaa ní i ndeé ña táxi xí'in mji i xá'a ndó'ó.

² Saá chi kóni i ña Ndios chikaa ra ndeé ini ndó xá'a ña ñii kuu ini ndó xí'in tá'an ndó, ta xá'a ña kuki'vi ní ini ndó koni tá'an ndó. Saá va'a vivii kutaku ndó nda tondaá ndó kundaá va'a ini ndó ñava'a chitóni Ndios. Vará si'na ñava'a yó'o ñixiyo se'é ña ñoo yó, ta vitin Ndios xa saná'a ra ña ñoo mji yó, ta saá kundaá ini yó ndí ñava'a chitóni ra kúu Jesucristo, ta ta ti'vi Ndios sakaku ra ñivi.

³ Saá chi ndi'i ñandíchi ndino'o Ndios yóo ña ini Jesucristo. Ta ñandíchi ndino'o yó'o, ñixiyo ña ndatán yóo ñakuiká ña ndáya'vi ní ña ñixiyo se'é, ta Jesucristo saná'a ra ñoo yó ñandíchi yó'o xá'a ña kuchiño kundaá ini yó ña.

⁴ Ndát'o'on i ñayó'o xí'in ndó vitin, chi on xini i ndí inka ñivi sandá'vi na ndó'ó xí'in to'on livi ña ká'an na xá'a ña sanoo na ini ndó, ta on sivi ñandaá kúu to'on na.

5 Vará ɔn kɔ́o yí'j ñíndichi xí'in ndó vitin, ta ñó'o ní inij xá'a ndó'ó, ta kúsi ní inij chi xinj so'o j ndí vivíi táku ndó ndatán kóni Ndios, ta kútu yóo ndó xí'in ña ndino'o ini ndó kándixa ndó Jesucristo.

6 Xa kándixa ndó Jesucristo ta taxí ndó kúu ra Taa tąKá'no nɔɔ ndó. Xá'a ñayó'o, xinj ñó'ó vạ'a kundikɔn ndó yichí ra ta kutakú ndó ndatán kóni ra.

7 Ta ñii ñii kivi kónó ní kạ chikaạ ndó ini ndó ña kándixa ndó ra, ta ñii ñii kivi vạ'a kua'no kạ ña ndaa ini ndó ra, ta kútu vạ'a kundikɔn ndó yichí ra. Ñii kị'va ndatán sakuá'á ndó nɔɔ nañani yó na saná'a ndó'ó, saá vivíi kutakú ndó yichí Jesucristo, ta ñii ñii kivi taxi ndó ña táxa'vi ña'á nda'ạ Ndios.

*Tɔ'on yó'o ká'an ndí Jesucristo taxi ra
ña kutakú xáa ñivi na kándixa ña'á*

8 Koto vạ'a xí'in mji ndó ta ɔn taxi ndó ña inka ñivi sandá'vi na ndó'ó xí'in ñandíchi sijn mji na, ta tɔ'on vichí kúu ña, ta ɔn vása yóo yu'ú ña xí'in tɔ'on ña ndaa xá'a Jesucristo. ɔn taxi ndó ña sanoo na ini ndó kundikɔn ndó yichí na, chi ña sáná'a na ndasaá kuiti káku ña sijn ñivi án nɔɔ nímạ án nɔɔ ndee ña kúu ña xá'nda chiño nɔɔ ñivi na ndikɔn yichí ñoyívi yó'o.

9 Ndios yóo ra táku ndi'i mji ra ini Jesucristo, taa tą xikómí yikí kɔñu ndino'o ñivi.

10 Ta ndó'ó, ɔn kɔ́o kạ inka ña kúmanj nɔɔ ndó chi ñii yóo ndó táku ndó xí'in Jesucristo, taa tą kúu tąKá'no ní kạ nɔɔ ndi'i ña yóo, ta xá'nda chiño ra nɔɔ ndi'i nímạ ná'no ta nɔɔ ndi'i ndee ña yóo kuvạ'a.

11 Mji ndj najudío kisa ndivi ndj costumbre ña nanj circuncisión,* ta kómí ndj marca yikí kɔñu ndj ña kóni kachí ndí sa'ya Ndios kúu ndj. Ta ndó'ó, ñivi na ɔn sivi najudío kúu, ta ɔn vása kómí ndó marca yó'o yikí kɔñu ndó chi ɔn vása ní-kisa ndivi ndó costumbre yó'o. Ta saá ñi, xá'a ña kándixa ndó Jesucristo, Ndios sanduu ra ndó'ó sa'ya mji ra, ña ñii yóo ndó xí'in Jesucristo, ta xí'in ñayó'o kɔndaa ra ndee ña ɔn vá'a ña xixa'nda chiño nɔɔ ndó.

12 Saá chi ña chíchi ndó xá'a ña kándixa ndó Jesucristo kóni kachí ña ndí ndatán yóo ña ñixi'j ndó xí'in Jesucristo ta natakú ndó xí'in ra, saá yóo ña xí'in ndó, chi ndaa ini ndó ndee Ndios, ña kúu ndee ña sanatakú Jesucristo nɔɔ ñivi na ñixi'j.

13 Xina'á ñixika ndó yichí ɔn vá'a, ta nɔɔ Ndios xikuu ndó ñivi na ñixi'j, chi ñivi na xindiso kuạ'a ní kuạchi xikuu ndó, ta ɔn sivi sa'ya Ndios xikuu ndó. Ta vitin Ndios xa kisa ká'no ini ra xá'a ndi'i kuạchi ndó'ó, ñivi na kándixa Jesucristo, ta taxí ra ña táku xáa ndó, chi vitin ñii káchí táku ndó xí'in Jesucristo.

14 Xina'á ndayí Ndios káchí ña ndí ñivi na ndiso kuạchi xikuu yó xá'a ña ñiya'a ndoso yó ndayí yó'o. Ta vitin ɔn sivi kạ na ndiso kuạchi kúu yó, chi kivi ñixi'j Jesucristo, Ndios kɔndaa ra ndi'i ña ká'an ndí ñivi na ndiso kuạchi kúu yó, ta nda'ạ tón cruz katakaạ ndaa ra ña ká'an saá xá'a yó.

15 Ta xí'in ña ñixi'j Jesucristo nda'ạ tón cruz, Ndios kɔndaa ra ndayí ndi'i ñanimạ ndivạ'a ná'no xí'in inka nɔɔ ndee ña xá'nda chiño nɔɔ yichí ɔn vá'a ñoyívi yó'o. Ta Ndios sakuka'an ra nɔɔ ndi'i ñandivạ'a yó'o, chi kivi

* 2:11 Costumbre najudío ña nanj "circuncisión" kúu ña xá'nda na lo'o ñii sijn ñattee tajo'o.

n̄xi'i Jesucristo nda'a tón cruz, ndi'i ña yóo kuṽa'a x̄jto ña ndí Jesucristo k̄undeé ra n̄oṅ ndi'i ñandiv̄a'a yó'o.

¹⁶ Ta x̄a'a ñayó'o, ɔn vá'a chikaṽ s̄o'o ndó nd̄a ñii n̄jvi na ká'an kuáchí x̄i'in ndó x̄a'a ña ɔn vása kisa ndivi ndó nd̄ayi m̄ji na. Chi x̄á'nda chiño na ndí ɔn vá'a kuxu ndó sava kit̄i, ta ɔn vá'a ko'o ndó sava nduta. Ta x̄á'nda chiño na ndí x̄in̄i ñó'ó sakana ndó vik̄o ñii ñii k̄jvi ká'no ñaȳi, ta x̄in̄i ñó'ó sakana ndó vik̄o ñii ñii ȳoṅ x̄a'a, ta x̄in̄i ñó'ó kasa ndivi ndó ndi'i nd̄ayi ña ká'an x̄a'a k̄jvi ȳji ña nákindée najud̄o.

¹⁷ Ta ndi'i nd̄ayi yó'o ɔn s̄jvi ña ndino'o x̄in̄i ñó'ó kasa ndivi n̄jvi ndi'i saá k̄jvi ña ṽaxi kúu ña. Saá chi ndasaá kuiti sán'a'a ña x̄a'a Jesucristo, t̄a ta t̄i'v̄i Ndios k̄xi, chi x̄i'in ña ke'é Jesucristo, xa kundivi ndi'i nd̄ayi yó'o.

¹⁸ Ta x̄a'a ñayó'o, ɔn chikaṽ s̄o'o ndó to'on ña ká'an n̄jvi, káchí na ndí tá ɔn kasa ndivi ndó nd̄ayi ña x̄á'nda chiño na, ta Ndios ɔn taxi ra ñav̄a'a nda'a ndó ñoyívi n̄jno. Chi n̄jvi yó'o ké'é na ndatán ké'é n̄jvi na n̄jno ini, vará ɔn s̄jvi n̄jvi na ndixa ndino'o ini kúu na. Ta n̄jvi yó'o kisa ká'no na naängel, ta ká'an na ndí yóo ña n̄j̄t̄jvi n̄oṅ na, ta ñavatá kúu ña ká'an na. Ta x̄a'a ña ɔn vá'a ña táku ini na kisa ká'no x̄i'in m̄ji na.

¹⁹ Ta n̄jvi yó'o ɔn vása ñii yóo na x̄i'in Jesucristo, t̄a ta kúu s̄j̄ni ndi'i m̄ji yó, n̄jvi na kándixa ña'á, ta m̄ji yó kúu ȳikí koñu ra. Ta Jesucristo kúu t̄a ta táxi ña x̄in̄i ñó'ó yó x̄a'a ña ñii ṽa'a kisa chiño yó x̄i'in ra. Saá chi ndatán yóo t̄uchu n̄jvi ña táxi ṽa'a náta'an ñii ñii x̄īñ̄a ȳikí koñu na, saá yóo ndeḗ ña táxi Jesucristo x̄a'a ña ñii ṽa'a yóo yó x̄i'in tá'an yó. Ta Ndios táxi ra ña x̄in̄i ñó'ó nda'a yó x̄a'a ña ṽa'a ṽaxi kua'no yó n̄oṅ ra, ta x̄a'a ña vivívi kutaku yó ndatán kóni ra.

²⁰ Ta ndó'ó, n̄jvi na kándixa Jesucristo, ñii yóo ndó x̄i'in ra, ta ndatán ñii káchí n̄xi'i'ndó x̄i'in ra, saá yóo ña. Ta x̄a'a ñayó'o, yóo ndó ndatán yóo n̄jvi na n̄xi'i'ndó n̄oṅ nd̄ayi ña x̄á'nda chiño n̄oṅ n̄jvi na ndík̄on yich̄i ñoyívi yó'o, chi nd̄ayi yó'o ɔn vása kómí k̄a ña ndeḗ ka'nda chiño ña n̄oṅ ndó'ó vitin. Ta saá, ḗnd̄achun kisa ndivi k̄a ndó nd̄ayi yó'o, ndatán ké'é n̄jvi na ndík̄on yich̄i ñoyívi yó'o?

²¹ Sava nd̄ayi yó'o ña ch̄indú'u n̄jvi ñoyívi káchí ña saá: "ɔn vá'a t̄onḗa nda'a yó ña x̄áni s̄j̄ni na kúu ña ɔn vá'a, ni ɔn vá'a tiin yó ña, ni nd̄a lo'o ɔn vá'a kuxu yó ña x̄áni s̄j̄ni na kúu ña ɔn vá'a", káchí nd̄ayi na.

²² Ta ndi'i nd̄ayi yó'o kúu ña káku kuiti s̄j̄ni n̄jvi va, ta ɔn s̄jvi nd̄ayi Ndios kúu ña. Saá chi ndi'i ña kúchiño t̄onḗa nda'a yó, án ña kúchiño tiin yó, án ña x̄ixi yó, ñii ñii k̄jvi kuá'an ndi'i x̄a'a ñayó'o, ta ɔn vása kúndeé ña koo ña ndi'i saá k̄jvi.

²³ Ta saá ni, nd̄ayi ña káku s̄j̄ni n̄jvi yó'o ná'a ña ndatán yóo to'on ña ndíchí ní, chi ndeé ní x̄á'nda chiño ña n̄oṅ yó ndí x̄in̄i ñó'ó kundik̄on yó yich̄i ȳo'v̄i ní x̄a'a ña ṽa'a koo yó x̄i'in Ndios. Ta nd̄ayi yó'o káchí ña ndí x̄in̄i ñó'ó saxo'v̄i yó ȳikí koñu yó chi saá kisa n̄jno x̄i'in m̄ji yó n̄oṅ Ndios. Ta saá ni, nd̄ayi yó'o nd̄a lo'o ɔn vása kómí ña ndeḗ sandi'i ña x̄a'a ña kútoo ní yó ké'é yó ña ɔn vá'a.

3

¹ Ta ndó'ó, n̄jvi na kándixa Jesucristo, táku x̄a'a ndó vitin, chi ndatán ñii káchí n̄atak̄u ndó x̄i'in ra, saá yóo ña. Ta x̄a'a ñayó'o x̄in̄i ñó'ó chikaṽ ndó ndeḗ ndukú ndó ñav̄a'a ña kúu ña nd̄aȳa'v̄i ní ñoyívi n̄jno n̄oṅ yóo Jesucristo n̄oṅ táyi tón to'ó ká'no tón ñindichi nda'a kua'á Ndios.

² Ta va'a kani sɔnɔ ndó xá'a ña ndáya'vi ní ñoyívi nɔno nqo yóo Ndios, ta on vá'a kani sɔnɔ ndó xá'a ña ndáya'vi ní nqo nɔvi na ndikɔn yichɔ ñoyívi yó'o.

³ Saá chi ndó'ó, ndatán yóo nɔvi na nɔxi'i saá yóo ndó nqo ndi'i ña on vá'a ñoyívi yó'o, ta on vása táku ka ndó tɔxin ndee ña xá'nda chiño nqo yichɔ ñoyívi yó'o, ta vitin ñii yóo ndó táku ndó xí'in Jesucristo. Ta xá'a ñayó'o, ñii káchí xí'in ra, táku ndino'o ndó xí'in Ndios, vará nɔvi ñoyívi yó'o on vása kúchiño na koto na ñandaa yó'o.

⁴ Tá kixaa kɔvi ndikó Jesucristo, ɔa ɔa táxi ña táku ndino'o ndó, ta natɔvi ra nqo ndi'i nɔvi ñoyívi yó'o. Ta kɔvi saá ndi'i nɔvi koto na ra, ta koto na ndí ñii nakuita ndó xí'in ra. Ta ndó'ó xí'in Jesucristo, ñii káchí xí'in ra ye'e ndó ta nakundixin ndó ñava'a livi ní ká'no.

Tɔ'on yó'o ndátɔ'on ndasaá xínɔ ñó'ó kutaku yó xá'a ña kándixa yó Jesucristo

⁵ Xá'a ña ñii yóo ndó táku ndó xí'in Jesucristo vitin, xínɔ ñó'ó chikaa ndó ndee ña sandi'i ndó xá'a ña on vá'a ña kisa chiño ini ndó ña kúu ña chínda'á ndó'ó ke'é ndó ña on vá'a. Ndó'ó nañani yó, ndá lo'o on kɔ'vi ndó kuachi xí'in náña'a ná on sɔvɔ nási'í ndó kúu, ta ndó'ó náki'va yó, ndá lo'o on kɔ'vi ndó kuachi xí'in nataa, na on sɔvɔ yɔi ndó kúu. Ta ndi'i ndó'ó, nɔvi na kándixa Jesucristo, ndá lo'o on kɔ'vi ndó inka kuachi kini xí'in nataa án xí'in náña'a, ta ni on kutoo ndó kɔ'vi ndó kuachi yó'o. Ta ni on kutoo ndó ke'é ndó ndá ñii nqo ña on vá'a. Ta on vá'a chikaa ndó ndi'i ndee ndó ña kukomí ndó ku'a ní ñakuiká. Saá chí tá táku ndó saá, sáná'a ndó ndí kí'vi ní ka ini ndó xini ndó ñakuiká nqo ña kí'vi ini ndó xini ndó Ndios, ta ñii kúu ña xí'in ña kasa ká'no ndó ñaidolo án inka ndios vatá.

⁶ Ta xá'a ndi'i ña on vá'a yó'o ña kisa ndivi nɔvi na toon ní ini, Ndios saxo'vi ní ra nayó'o kɔvi ña va'xi.

⁷ Ta ndó'ó, xina'á tá xɔndikɔn ndó yichɔ ñoyívi yó'o, ñii kɔ'va saá xikuu ndó nɔvi na toon ní nɔxiyo ini, ta ke'é ndó ña on vá'a yó'o.

⁸ Ta vitin ndixa xínɔ ñó'ó sandakoo ndó ké'é ndó ndi'i saá nqo ña on vá'a. Xínɔ ñó'ó kindaa ndó ña sáa ini ndó, ta on kuu ndó nɔvi na kue'e ní. Ta sandakoo ndó ña táxi nákaa ña on vá'a ini ndó xini ndó inka nɔvi, ta sandakoo ndó ña ká'an ndó tɔ'on ndiva'a xá'a nɔvi, ta sandakoo ndó ña ká'an ndó tɔ'on kini xí'in nɔvi.

⁹ Ni ndá lo'o on ka'an ndó tɔ'on vatá xí'in tá'an ndó. Saá chi xa sandakoo ndó yichɔ yatá, nqo ke'é ndó ña on vá'a yó'o, ta vitin ndikɔn ndó yichɔ va'a ña xá'a.

¹⁰ Ta saá ndatán yóo nɔvi na xa sandakoo tikotɔ yatá ña on vása va'a ka, ta nakundixin na tikotɔ va'a ña xá'a, saá yóo ndó táku ndó vitin, chi Ndios ndasa xáa ra ini ndó, ta nduɔ ndó nɔvi xáa vitin. Ta saá tondaa ndó kuu ndó ndatán yóo Ndios, ɔa ɔa kisa va'a ndó'ó, ta ñii ñii kɔvi sakuá'á ka ndó ña tondaa ndó konɔ ndino'o ndó ra.

¹¹ Ta vitin on vása xínɔ ñó'ó ka tá najudío kúu yó, án on sɔvɔ najudío kúu yó, án nɔvi na kisa ndivi costumbre circuncisión kúu yó, án nɔvi na on vása kisa ndivi costumbre yó'o kúu yó, án nɔvi na kee ñoo xíyo kúu yó, án nɔvi na xínɔ va'a ñandichí nagriegoo kúu yó, án nɔvi na on vása ká'vi ní kúu yó, án nɔvi naesclavo kúu yó, án nɔvi na kómí ndayí nakaxin chiño mɔi kúu yó, ta ndi'i ñayó'o ña káchí ndasaá yóo yó on vása xínɔ ñó'ó ña nqo Ndios, chi ndi'i yó ñii kúu yó nqo Ndios xá'a ña kándixa yó Jesucristo.

Ta Jesucristo kúu ñii laá ɬa ɬa xínj ñó'ó ní nɔɔ yó, ta táku ra ini ñii ñii yó vitin.

¹² Ndios naɬaxin ra ndó'ó ña kuu ndó n̄vi nayj na kundikɔn ra, ta kí'vi ní ini ra xini ra ndó'ó. Ta xá'a ñayó'o xínj ñó'ó kutaku ndó ndátan kóni ra. Kundá'vi ini ndó koni ndó n̄vi, ta ke'é ndó ñava'a xí'in ndi'i n̄vi. Ta ɔn kasa ká'no xí'in m̄ji ndó, ta kuu ndó n̄vi na n̄jɔ ini, n̄vi na tɔ'ó ké'é xí'in inká n̄vi, ta xí'in ña ká'no ini ndó kutaku ndó xí'in tá'an ndó.

¹³ Ta kundefé ini ndó xí'in n̄vi, ta kasa ká'no ini ndó xá'a ña ɔn vá'a ké'é na kasa ká'no ini ndó xá'a ña ɔn vá'a ké'é n̄vi xí'in ndó.

¹⁴ Ña xínj ñó'ó ní ka nɔɔ ndi'i inká ñava'a kisa ndivi ndó kúu ña kuki'vi ini ndó koni tá'an ndó, chi ña ké'é ndó saá kúu ña táxi ñii yóo ndó táku ndó xí'in tá'an ndó.

¹⁵ Jesucristo saní'i ra ndee ra ña táku ini ndó xá'a ña va'a koo ini ndó, ta va'a kutaku ndó xí'in natá'an ndó. Naɬaxin ra ndó'ó kúu ndó ñii ñii xiiña yíkí koñu ra, ña ñii náta'an ndó, ta ñii káchí kisa chiño ndó xí'in ra. Ta ndi'i saá k̄vj xínj ñó'ó taxi ndó ña táxa'vi ña'á nda'a Ndios.

¹⁶ Ta taxi xí'in m̄ji ndó ndí tɔ'on va'a ña ndátɔ'on xá'a Jesucristo ná sakutú ña ini ndó ndi'i saá k̄vj. Ta xí'in ndi'i ñandichí Ndios, saná'a tá'an ndó ta ndatɔ'on ndó xí'in tá'an ndó. Ta kata ndó yaa yij ña kasa ká'no ndó Ndios, kata ndó yaa ña ká'an tɔ'on Ndios xí'in n̄vi, ta kata ndó yaa ña ká'an xá'a yichj ra. Ndino'o ní ini ndó kata ndó, ta ndi'i saá k̄vj xí'in ña kusij ní ini ndó ka'an ndó, kachí ndó: "Táxa'vi ún, Tata Ndios."

¹⁷ Ta ndi'i tɔ'on ña ká'an ndó ta ndi'i chiño ña kisa ndivi ndó, ke'é ndó ndi'i ñayó'o xí'in ndayí k̄vj Jesucristo, ɬa ɬaKá'no nɔɔ yó. Ta ka'an ndó taxi ndó ña táxa'vi ña'á nda'a Yivá yó Ndios xá'a ndi'i ña kisa ndivi Jesucristo xá'a ndó.

Tɔ'on yó'o ká'an ndasaá xínj ñó'ó kutaku n̄vi na kándixa Jesucristo xí'in tá'an na

¹⁸ Náki'va yó, ñii ñii ndó'ó ná yóo yij, xínj ñó'ó kasa n̄jɔ xí'in m̄ji ndó ña kasa chiño ndó nɔɔ yij ndó, chi ñayó'o kúu chiño nɔɔ ndó xá'a ña kúu ndó náña'a ná kándixa Jesucristo, ɬa ɬaKá'no nɔɔ yó.

¹⁹ Nañani yó, ñii ñii ndó'ó na yóo ñásí'í, xínj ñó'ó kuki'vi ini ndó koni ndó ñásí'í ndó, ta ɔn ka'an ndó tɔ'on yɔ'vi ña satakué'e ini ná.

²⁰ Ndó'ó na kúu nakuáchí, xínj ñó'ó kasa ndivi ndó ndi'i ña xá'nda chiño yivá si'í ndó nɔɔ ndó, chi ña ké'é ndó saá sakusij ndó ini Ndios.

²¹ Nañani yó na kúu yivá naválí, ɔn ka'an ndó tɔ'on ɔn vá'a ña sasaá ndó ini sa'ya ndó. Chi xí'in ña ke'é ndó saá kuchiño sakuchuchú ndó ini na, ta sanakava ndó ini na.

²² Nañani yó xí'in náki'va yó na kúu esclavo, ndó'ó kisa chiño ndó nɔɔ napatrón ndó na kúu naná'no nɔɔ ndó ñoyívi yó'o, ta xínj ñó'ó kasa ndivi ndó ña xá'nda chiño napatrón ndó nɔɔ ndó. Ta ɔn vá'a kuiti chikaá ní ndó ndee kasa chiño ndó tá mií ñíndichi ɬapatrón ndó xító ra ndasaá kisa chiño ndó, ta xí'in ña ndino'o ini ndó va'a kasa ndivi ndó chiño tá'an ñíndichi ɬapatrón ndó xito ra, án tá'an ɔn koɔ ra, chi ña kisa ndivi ndó saá kúu ña sáná'a ndí ndixa kisa tɔ'ó ndó Ndios.

²³ Ndi'i chiño ña kisa ndivi ndó, xí'in ñasij ini ndó chikaá ndó ndee ña va'a kasa ndivi ndó ña. Va'a naká'an ndó ndí Jesucristo kúu ɬapatrón ndino'o ndó, ta xínj ñó'ó kasa ndivi ndó ndi'i chiño xá'a ña sakusij ndó ini ra, ta ɔn sijí xá'a ña sakusij ndó ini n̄vi kuiti kúu ña kasa ndivi ndó chiño.

²⁴ Saá chi kúndaꝓ ini ndó ndí ñii kivi ndixa naki'in ndó ndi'i ñava'a ña kɔndɔo Ndios taxi ra nda'a ndi'i nivi na kándixa Jesucristo. Ta kúndaꝓ ini ndó ndí ñii laá taKá'no nɔɔ ndó kúu Jesucristo, ta ñii laá tayó'o kúu ɔa ta kisa chiño ndó nɔɔ.

²⁵ Ta saá ni, ndi'i nivi na ke'é ña ɔn vá'a, Ndios cha'vi ra nivi yó'o. Ta ndatán yóo ña ɔn vá'a ke'é na, saá saxo'vi ra na, chi Ndios ɔn vása nákaɔin ra nivi, ta ñii ki'va xí'in ñandaꝓ kasa nani ra xa'a ñii ñii nivi.

4

¹ Nañani yó, ndó'ó na kúu napatrón, xini ñó'ó ke'é ndó ñava'a ñandaꝓ xí'in nivi na kisa chiño nɔɔ ndó. Naká'án ndó ndí yóo ñii ɔa ta xa'nda chiño nɔɔ ndó, ta kúu Jesucristo, ɔa ta táku ñoyivi ñino.

² Nañani yó xí'in náki'va yó, ñii ñii kivi kundito káxin ndó ta ɔn sandakoo ndó ká'án ndó xí'in Ndios ndi'i saá kivi, ta taxi ndó ña táxa'vi ña'a nda'a ra.

³ Ta ka'án ndó ndukú ndó ñava'a nɔɔ ra xa'a mji ndi, ña taxi ra ña ná nona yichi ña ka'án ndoso ndi to'on va'a xa'a Jesucristo nɔɔ nivi. Saá chi xina'a ñava'a chitóni Ndios ña xa kisa ndivi Jesucristo xikuu ña xinaka se'é nɔɔ nivi, ta vitin Ndios xa sanativi ra ña nɔɔ yó, ta yi'i, ká'án ndoso i to'on va'a yó'o xa'a Jesucristo nɔɔ nivi. Ta xa'a ñayó'o, vitin nákaꝓ ini ve'e ka.

⁴ Ndukú ndó nɔɔ Ndios ña chindee ra yi'i ña kuchiño i saná'a káxin i to'on va'a xa'a Jesucristo nɔɔ nivi, chi chiño nɔɔ i kúu ña ke'é j saá.

⁵ Xí'in ñandichí Ndios ña yóo sɔni ndó, vivii kutaku ndó xí'in nivi na ɔn vása kándixa Jesucristo. Ta tá nani'i ndó yichi ña ndato'on ndó xí'in na, ta va'a koni ñó'ó ndó yichi yó'o, ndatán kóni Ndios.

⁶ Kivi ká'án ndó xí'in inká nivi, ta saá xí'in ñava'a ini ndó ta xí'in ñato'ó ní ndato'on ndó xí'in na. Koni ñó'ó ndó nina to'on va'a ña ka'án ndó xí'in na. Ta ndatán yóo ñii yo'va ña táxi kuyasin ña xixi yó, saá koo to'on ña kee yu'u ndó, chi to'on yó'o xini ñó'ó kuu ña to'on ña kutoo nivi koni so'o na. Ta xini ñó'ó sakuá'a ndó ndasaá va'a koo ti'va ndó ña vivii ndakuijn ndó yu'u nivi na ndaka to'on ndó'ó.

Xí'in to'on yó'o taPablo ñindaꝓi ra nivi na kándixa Jesucristo na táku ñoo Colosas

⁷ Kivi xaá ñani yó taTíquico nɔɔ ndó, ta ndato'on ra xí'in ndó xa'a j, ta ndato'on ra xí'in ndó ndasaá táku j yó'o. Ñani yó taTíquico yó'o kúu ɔa ta kivi ní ini j xini j, ta ndi'i saá kivi chikaꝓ ra ndee ña chindee ra yi'i, ta tayó'o xí'in yi'i ñii káchi kisa chiño ndi nɔɔ Jesucristo.

⁸ Ta xa'a ñayó'o, tí'ví j ñani yó taTíquico xaá ra nɔɔ ndó xa'a ña ndato'on ra xí'in ndó ndasaá táku ndi. Ta saá xa'a ña koni so'o ndó to'on yó'o, chikaꝓ ña ndee ini ndó.

⁹ Ta tí'ví j ñani yó taOnésimo naxaa ra xí'in taTíquico. ɔa ta kivi ní ini j xini j kúu taOnésimo, ta vitin ndikó ra naxaa ra nɔɔ ndó, chi taño mji ndó kúu ra. Ta tayó'o ɔn vása sándakoo ra ña vivii ndikɔn ra yichi Jesucristo. Kivi xaá ñani yó yó'o nɔɔ ndó, ta ndato'on na xí'in ndó ndi'i ña ndó'o ndi ñoo nɔɔ táku ndi vitin.

¹⁰ Ta ñani yó taAristarco, ta kúu ɔa ta nákaꝓ ini ve'e ka xí'in j yó'o, tí'ví ra to'on ña chindee ra ndó'ó. Ta ñani yó taMarcos, ɔa ta kúu taxaxin ñani yó taBernabé, tí'ví ra to'on ña chindee ra ndó'ó. Tá xaá ñani yó taMarcos

yó'o nqo ndó ña koto ra ndó'ó, ta ndúkú j nqo ndó ña va'a naki'in ndó ra, ndatán yóo ña xa ndatq'on j xí'in ndó xa'a ra.

¹¹ Ta ñani yó tajesús, taq ta tuku ñani Justo, tí'ví ra tq'on ña chindeé ra ndó'ó. Vará yóo kuq'a ní najudío na kándixa Jesucristo, ta vitin ñoo yó'o ndasaá kuiti nayó'o kúu na kisa chiño xí'in j xa'a ña koo kuq'a ka nivi na kivi yichí nqo xá'nda chiño Ndios. Ta ndi'i nañani yó yó'o na yóo xí'in j, chíkaa na ndeé ini j.

¹² Ta ñani yó tãEpafras, ta kúu taño mji ndó tí'ví ra tq'on ña chindeé ra ndó'ó. Nii taq ta kisa chiño nqo Jesucristo kúu tayó'o, ta qn vása sándakoo ra ká'an ra xí'in Ndios, ta ndino'o ní ini ra xáku ndá'ví ra xa'a ndó nqo Ndios. Ta ña xáku ndá'ví ra nqo Ndios kúu ña taxi ra ndeé nda'a ndó xa'a ña qn sandakoo ndó yichí Jesucristo, ta nda víka, kütü ka kundikõn ndó yichí ra. Ta ñii kivi saá ndúkú ra ña chindeé Ndios ndó'ó xa'a ña taxi xí'in mji ndó ña kasa ndivi ndó ndi'i ña kóni Ndios.

¹³ Yí'j, tãPablo, ndákuijn j xa'a ñani yó tãEpafras yó'o, chi xíni j ña ndeé ní kisa chiño ra xa'a ndó'ó, naño Colosas xí'in naño Laodicea xí'in naño Hierápolis.

¹⁴ Ta ñani yó tãLucas, ta kúu médico, taq ta kí'vi ní ini j xíni j, tí'ví ra tq'on ña chindeé ra ndó'ó. Ta saá tuku ñani yó tãDemas tí'ví ra tq'on ña chindeé ra ndó'ó.

¹⁵ Ta xáku ndá'ví j nqo ndó ña ka'an ndó xí'in nañani yó ta xí'in náki'va yó na táku ñoo Laodicea, ndi tí'ví j tq'on ña chindeé j ndi'i nayó'o. Ta ñii kivi saá tí'ví j tq'on ña chindeé j náki'va yó náNinfas xí'in nivi na kándixa Jesucristo na nákutá'an ve'e ñáyó'o xa'a ña kisa ká'no na Ndios.

¹⁶ Ta ndó'ó, nivi na kándixa Jesucristo na táku ñoo Colosas, tá ndi'i ka'vi ndó tutu yó'o, ta saá va'a tí'ví ndó ña xa'a ña nda'a nañani yó xí'in náki'va yó na táku ñoo Laodicea, xa'a ña kuchiño ka'vi na ña. Ta nĩtaaj inkã tutu ta xa tí'ví j ña xa'a ña nda'a nañani yó xí'in náki'va yó na táku ñoo Laodicea. Tá ndi'i ka'vi nayó'o tutu yó'o, ta saá ndó'ó naño Colosas, va'a naki'in ndó ña ta ka'vi ndó ña.

¹⁷ Ta va'a ndatq'on ndó xí'in ñani yó tãArquipo, ka'an ndó xí'in ra ndi xíni ñó'ó kasa ndivi ra chiño ña saquiso chiño Jesucristo ra.

¹⁸ Ta vitin yí'j, tãPablo, tí'ví j tq'on ña chindeé j ndó'ó. Xí'in nda'a mji j, táaj tq'on sondí'í yó'o: Naká'an ndó ndi yí'j nákaaj ini ve'e kaq. Ta ná ke'é Ndios ñava'a ní xí'in ndi'i ndó. Saá ná koo ña.

Tutu ñanoó ña tì'ví t̃Pablo kuà'ʌn ña nda'a nañoo Tesalónica

*Xí'in t̃'on yó'o t̃Pablo, t̃Silvano xí'in t̃Timoteo chíndeé ra
ñivi na kándixa Jesucristo na táku ñoo Tesalónica*

¹ Xí'in t̃'on yó'o yì'i, t̃Pablo, xí'in t̃Silvano,* ta xí'in t̃Timoteo, chíndeé ndi ndó'ó na táku ñoo Tesalónica, ndó'ó na nákutá'an xa'á ña kisa ká'no ndó Yivá yó Ndios xí'in Jesucristo, T̃aa t̃Ká'no noo yó. ¡Ná ke'é Ndios Yivá yó xí'in Jesucristo t̃Ká'no noo yó ñava'a xí'in ndó, ta ná taxi ra koo ñava'a ini ndó!

*Ñivi na kándixa Jesucristo na táku ñoo Tesalónica
va'a ní kuà'ʌn na yichì Ndios*

² Ndi'i saá k̃ivì ká'ʌn ndì táxi ndì ña táxa'vi ña'á Ndios xa'á ndi'i ndó'ó. Ndi'i saá yichì ká'ʌn ndì xí'in Ndios, ta náká'ʌn ndì xa'á ndó, ta ndúkú ndì noo ra ñava'a xa'á ndó'ó.

³ On vasa sándakoo ndì táxi ndì ña táxa'vi ña'á Yivá yó Ndios xa'á ña kuà'ʌ ní chíno va'a k̃isa ndivi ndó. Saá ke'é ndó chi kándixa ndó Jesucristo, ta kí'vi ní ini ndó xini ndó ra. Ta táxi ndì ña táxa'vi ña'á Ndios chi ndixa ñii ñii k̃ivì va'a ndik̃on ndó yichì ra, saá chí ndáa ini ndó ta ndáti ndó ndixa Jesucristo kasa ndivi ra ndi'i t̃'on ña ñika'ʌn ra.

⁴ Nañani yó xí'in náki'va yó, ñivi na kí'vi ní ini Ndios xini ra kúu ndó'ó, ta xini ndì Ndios ñika'ʌn ra ndó'ó ña kuu ndó ñivi na kundik̃on ña'á.

⁵ Chi k̃ivì ndat̃'on ndì xí'in ndó t̃'on ñava'a xa'á Jesucristo, ta on s̃ivì ndasaá kuiti t̃'on m̃ii ndì x̃ikuu ña, ta xí'in ndee Ním̃a Ndios ñika'ʌn ndì xí'in ndó ta xí'in ndee Ním̃a Ndios ke'é ndì kuà'ʌ ní ñava'a xa'á ndó. Ta ndino'o ini ndì kándixa ndì ñandaa kúu t̃'on ñika'ʌn ndì xí'in ndó. Xa kúndaa ini ndó ndasaá va'a x̃itaku ndì xí'in ndó, ta chíkaa ndì ndee ña chíndeé ndì ndó'ó, chi kí'vi ní ini ndì xini ndì ndó'ó.

⁶ Ta saá ndó'ó k̃ixá'á ndó kutaku ndó ñii k̃i'va saá ndat̃an táku ndì'i, ta ndat̃an x̃itaku Jesucristo k̃ivì ñix̃iyo ra ñoyiví yó'o. Vará xó'vi ní ndó xa'á ña ndik̃on ndó yichì Jesucristo, ta Ním̃a Ndios sákusiñ ña ini ndó'ó, ta xí'in ñasij ini ndó ñaki'in va'a ndó t̃'on Ndios ña ñika'ʌn ndì xí'in ndó.

⁷ Ta xa'á ña va'a táku ndó, sáná'a ndó noo inka ñivi na kándixa Jesucristo na táku ñoo estado Macedonia xí'in inka kuà'ʌ ñoo estado Acaya ña ndasaá kuchiño va'a kundik̃on nayó'o yichì Jesucristo.

⁸ Ta ndó'ó xa ndat̃'on ndó t̃'on Ndios xí'in inka ñivi, ta s̃akuj̃ta ní'no k̃a ndó t̃'on yó'o ndi'i saá xiiña estado Macedonia xí'in ndi'i saá xiiña estado Acaya. Ta saá ñivi na táku ndi'i saá xiiña x̃inj̃ s̃o'o na xa'á ña va'a kándixa ndó Ndios, ñakán on vasa xini ñó'ó ka'ʌn k̃a ndì xa'á ñava'a ke'é ndó.

⁹ Nd̃a víka, ñivi na xini ndasaá táku ndó, ndákuiñ na xa'á ndó'ó, ká'ʌn na ndasaá va'a ñaki'in ndó ndì'i. Ta ndat̃'on na xí'in tá'an na ndasaá ndixa ñasama ini ndó, ta s̃andakoo ndó ña k̃isa ká'no ndó ñaídolo xí'in inka ña'á ña x̃ani s̃inj̃ ndó x̃ikuu ndios m̃ii ndó x̃ina'á, ta vitin k̃ixá'á kisa ká'no ndó Ndios ndixa ndino'o, t̃at̃áku, ta ndik̃on ndó yichì ra.

* 1:1 Inka k̃ivì t̃Silvano kúu Silas.

10 Ta ká'an na ndí vitin ndáti ndó Jesucristo, ta kúu Sa'ya Ndios, ña kee tuku ra ñoyívi ñino, ta kixaa ra ñoyívi yó'o, saá chi Ndios sanataku ra Jesucristo ña sakaku ra mji yó, koto xo'vi ní yó kivi Ndios kasa nani ra xa'a kuachi ñivi.

2

TaPablo ndátoto'on ra xí'in na kándixa Jesucristo xa'a chiño ke'é ra xí'in na

1 Nañani yó xí'in náki'va yó, xíni ndó ndí on sivi ña manj xikuu ña ñixaa ndi noo ndó ta ñika'an ndoso ndi to'on xa'a Jesucristo xí'in ndó, chi ndó'ó chikaa so'ó ndó to'on yó'o ta kisa ndivi ndó ña.

2 Xíni ndó ndí kivi ta'an ka xaá ndi ñoo noo táku ndó, ñixoxi ní ndi ñoo Filipos, chi ke'é na xí'in ndi ña on va'a ña sakuka'an na noo ndi. Ta saá ni, Ndios chindee ra ndi'j ña ñi-taxi ra kuyi'vi ní ndi kivi ñixita ndi noo ndó'ó, ta ñika'an ndoso ndi to'on Ndios ña ká'an xa'a Jesucristo, vará kuá'a ní ñivi ndukú na ndasaá kasi na noo ndi ña on ndatoto'on ka ndi to'on yó'o.

3 Ta to'on Ndios ña ñika'an ndoso ndi xí'in ndino'o níma ndi, ñandaá kúu to'on yó'o, on koto to'on vatá ñó'o xí'in ña, ni on vása ní-ka'an ndi to'on livi ña sandá'vi ndi ñivi.

4 Ta mji Ndios ñika'an ra ndí va'a ñiya'a ndi noo ñayo'vi ña xito ndoso ndi'j, ta xa'a ñayo'ó Ndios sanakuiso chiño ra ndi'j ña ká'an ndoso ndi to'on va'a xa'a Jesucristo noo ñivi. Xí'in to'on ña ká'an ndi on vása ndúkú ndi ndasaá kuiti sakusij ndi ini ñivi, ndatán kóni mji na, ta nda víka ndúkú ndi ndasaá sakusij ndi ini Ndios. Chi Ndios kúu ta ta xito ndoso níma yó ndasaá yóo ña.

5 Xíni mji ndó nda ñii kivi on vása ní-ka'an ndi to'on livi án to'on vatá xa'a ña sanoo ndi ini ndó, ni on vása ní-sandá'vi ndi ndó'ó xa'a ña taxi ndó s'i'un nda'a ndi. Mji Ndios ndákuijn ra xa'a to'on yó'o ndí ñandaá kúu ña.

6 Ni noo ndó'ó, ni noo nda ñii inka ñivi, on vása ní-ndukú ndi ña kasa ká'no na ndi'j. Vará kómí ndi ndayí ña kasa to'ó ndó ndi'j, ta chindee ndó ndi'j xí'in ña xíni ñó'ó ndi, chi naapóstol* na kómí ndayí Jesucristo kúu ndi'j, ta on vása ní-ke'é ndi saá.

7 Ta livi ní vivii ke'é ndi xí'in ndó, ndatán ké'é ñii ña'a xí'in sa'ya yúta ña, saá ñixijo ndi xí'in ndó.

8 Ndixa ndeé ní kí'vi ini ndi xíni ndi ndó'ó. Ta xí'in ndino'o níma ndi ndatoto'on ndi to'on Ndios xí'in ndó. Tanda ñixijo ti'va ndi taxi xí'in mji ndi ña kivi ndi xa'a ndó, saá chi ndó'ó ndu ndó ñivi na kí'vi ní ini ndi xíni ndi.

9 Nañani yó xí'in náki'va yó, ndixa náka'an ndó ndasaá xitaku ndi kivi xindoo ndi xí'in ndó, chi ndivi ñoo ndeé ní kisa chiño ndi xa'a ña kukomí ndi s'i'un ña sata ndi ndi'j ña xíni ñó'ó mji ndi. Saá chi ñi-xiín ndi sandi'i ndi ini ndó ña cha'vi ndó ña xíni ñó'ó ndi kivi ñika'an ndoso ndi to'on Ndios noo ndó.

10 Ndó'ó xí'in Ndios kúu na ndákuijn xa'a ndi, ndasaá xitaku ndi noo ndó'ó, ñivi na kándixa Jesucristo, chi xí'in ñayii, ta xí'in ñandaá kúu xitaku ndi xí'in ndó, ta on koto ñivi kuchiño taxi kuachi xa'a ndi.

* 2:6 To'on "apóstol" kóni kachí ña: Ñivi na tí'vi taká'no kasa ndivi na chiño ra.

11 Tá yóo ñii taa tã kúu yivá vã'a xí'in sã'ya ra, saá ñixiyo ndi xí'in ndó, chi ndátò'on ndi xí'in ndó ña chikaa ndi ndee ini ndó ta saná'a ndi ndó'ó kò'ón ndó yichì ña ndaa.

12 Ta saakuiso ndi ndó'ó ña vivii kutaku ndó ndátán táku ñivi na ndikón Ndios, chi Ndios kúu taa tã ñakana ndó'ó ña kí'vi ndó yichì ñoo xá'nda chiño ra, chi kóni ra ña kutaku ndó xí'in ra ñoo yóo ndi'i ñava'a ña livi ña yé'e.

13 Ndi'i saá kivi táxi ndi ña táxa'vi nda'a Ndios, chi kivi xini so'o ndó to'on ña ñika'an ndi xí'in ndó, ta vã'a ñaki'in ndó ña. Ta on vása ní-xani sijn ndó ndi ndasaá kuiti to'on ñivi kúu ña, ta chikaa so'o ndó ña ká'an to'on yó'o, chi kúndaã ini ndó ndixa to'on Ndios kúu ña ñika'an ndi xí'in ndó, ta mji to'on yó'o kisa chiño ña ini ndó'ó, ñivi na kándixa ña'a.

14 Nañani yó xí'in náki'vã yó, ñii kí'va ndátán ñixò'vi inka ñivi na ndóo ñoo estado Judea, na kúu na nákutá'an xã'a ña kisa ká'no na Jesucristo, saá ñixò'vi ndó'ó. Chi najudío natá'an mji na kúu na saxò'vi ña'a. Ta saá ndó'ó, natá'an mji ndó kúu na saxò'vi ndó'ó xã'a ña kándixa ndó Jesucristo.

15 Ta ñivi na xã'ni Jesucristo, najudío natá'an mji ra xikuu na, ta naxii síkuá nayó'o xikuu na xã'ni naprofeta na ñika'an ndoso to'on Ndios kuiyã xina'a. Ta saá tuku najudío natá'an j kúu na ke'é kuachi xí'in ndi, ta taxin na ndi'j ña tava na ndi'j kuã'a ní ñoo. Nayó'o ké'é na ña on vá'a ña on vása kúsi ini Ndios xini ra, ta on xjin na taxi na ña ñaki'in inka ñivi to'on ñava'a xã'a Jesucristo.

16 Ta saá najudío yó'o sási na ñoo ndi kivi ndátò'on ndi to'on vã'a xã'a Jesucristo xí'in inka ñivi na on vása kúu najudío, saá chi on xjin na ña sakaku Ndios nayó'o. Ta xã'a ña ké'é na ña on vá'a yó'o, sákuiso ka na kuachi sata mji na, vará xa yóo kuã'a ní kuachi ndiso na. Ta saá ñii kivi ña vaxi, Ndios saxò'vi ní ra nayó'o xã'a ndi'i ña on vá'a ke'é na.

TaPablo kóni tuku ra koni ra ñivi na kándixa Jesucristo na táku ñoo Tesalónica

17 Nañani yó xí'in náki'vã yó, vará xini ñó'ó kuxiká ndi ñoo ndó ñii káni lo'o, ta on vása sándakoo ndi ña xani sijn ndi xã'a ndó'ó. Ta ndeé ní kóni ndi nakutá'an tuku ndi xí'in ndó ña kúndaã ini ndi ndasaá yóo ndó.

18 Ta yi'j taPablo, kuã'a ní yichì ndukú j xaã j tuku koto j ndó'ó, ta ñi-kuchiño xaã j chi ñanima ndiva'a ká'no Satanás on vása ní-taxi ña xaã j, chi taxi ña kuã'a ní ña on vá'a sasi yichì j.

19 Kóni ní ndi koto ndi ndó'ó, chi ndó'ó kúu na sákusij ini ndi xã'a ña vã'a ní ndikón ndó yichì Jesucristo. Ta kivi ndikó ra ñoyivi yó'o, ndati ndi ña on kuka'an ñoo ndi xã'a ndó'ó, ta kusij ka ini ndi xã'a ndó'ó. Ndátán yóo ñava'a ña náki'in ñivi xã'a ña vã'a kisa ndivi na chiño, saá koo ndó'ó xí'in ndi kivi kuita yóo ñoo Jesucristo.

20 Ta xã'a ña vã'a kándixa ndó Ndios, kánóo síkón ñatò'ó ndi ñoo ñivi, ta Ndios kasa ká'no ra ndi'j xã'a ndó'ó. Ndixa kúsi ní ini ndi xini ndi ndó'ó.

3

1 Ta ñii kivi ña on vása ní-kundeé ka ini ndi kundati ndi, chi kóni ní ndi koni so'o ndi án yóo vã'a ndó, ta saá xani sijn ndi vã'a ná kindoo ka ndi ñoo Atenas,

2 ta ti'vi ndi ñani yó taTimoteo xaã ra ñoo ndó. Ta taTimoteo yó'o kúu taa tã kisa chiño ñoo Ndios, ta ñii káchí xika ra xí'in ndi ká'an ndoso ndi

to'on ñava'a xa'a Jesucristo. Ta tì'ví ndì t̃aTimoteo ña xaà ra nõõ ndó ta chindeé ra ndó'ó ña va'a kua'no ka ndó yichì Jesucristo, ta ka'an ra to'on va'a xí'in ndó xa'a ña chikaa ra ndee ini ndó ña va'a ka kundikõn ndó yichì Jesucristo.

³ Ta saá õn ndì'i ní ini ndó xa'a ñayo'vì xó'vì ndó vitin. Chi ndó'ó xínì va'a ndó ndì ndì'i mji yó na kúu ñvì na kándixa Jesucristo xínì ñó'ó xó'vì yó ñayo'vì.

⁴ Saá chi kivi xindõõ ndì xí'in ndó, ta ndato'on ndì xí'in ndó ndì va'xi kivi ña xó'vì yó xa'a ña kándixa yó Jesucristo. Ta vitin xínì ndó ndì ndixa kixá'a xó'vì yó ndatán yóo ña ñika'an ndì xí'in ndó.

⁵ Ta saá kixaa kivi ña õn vasa ní-kuchiño kundati ka jì, chi ndee ní kóni j konj so'o j an va'a ndikõn ka ndó yichì Jesucristo, vará xó'vì ní ndó. Ñakán tì'ví t̃aTimoteo xaà ra koto ra ndó'ó, saá chi ndì'i ní ini j xa'a ndó, ko'õ ñanima ndiva'a ká'no chu'u ña ndó'ó, ta nakava ndó ke'é ndó ña õn va'a. Ta saá nda manj kuu chiño ña kisa ndivi ndì xí'in ndó, níkuu.

⁶ Ta t̃aTimoteo ñixaa ra nõõ táku ndó, ta vitin ndikó ra kixaa ra yó'o, ta ndato'on ra xí'in ndì to'on va'a xa'a ndó. Ndato'on ra ndì ndixa kándixa va'a ndó Jesucristo, ta kí'vì ní ini ndó xínì tá'an ndó, ta ndì'i saá kivi náka'an ndó xa'a ndì'j, ta kóni ndó koto ndó ndì'j ñii kiva ndatán kóni ndì koto ndì ndó'ó.

⁷ Ñakán kía, nañani yó xí'in náki'va yó, vará xó'vì ní ndì ta ná'no ní tondíni kómì ndì, ta vitin nduva'a ini ndì ta kúsij ní ini ndì, chi xínì so'o ndì ña ndixa ndó'ó kándixa ndino'o ini ndó Jesucristo, ta vivii ndikõn ndó yichì ra.

⁸ Ndatán yóo ña taxi ndee ña kutaku ka ndì, saá yóo ña kúndaã ini ndì ndì ndixa va'a ní ndikõn ndó yichì Jesucristo.

⁹ Ta õn vasa ní'i ka ndì to'on ña kuchiño taxi ndì ña táxa'vì ña'a nda'a Ndios xa'a ndó'ó, chi ñya'a ní ká'no ña kúsij ní ini ndì xa'a ña va'a táku ndó.

¹⁰ Ndivi ñoó ndino'o ní ini ndì xáku ndá'vì ndì nõõ Ndios, ká'an ndì xí'in ra ña taxi ra kee ndì ko'õn ndì koto ndì ndó'ó. Chi kóni ndì chindeé ndì ndó'ó ña kándixa ndino'o ka ndó ta kua'no ka ndó yichì Jesucristo.

TaPablo xí'in natá'an ra ká'an na xí'in Ndios xa'a ñvì na kándixa Jesucristo

¹¹ Ndúkú ndì nõõ Yivá yó Ndios xí'in Jesucristo, Taã t̃aKá'no nõõ yó, ña taxi ra ña kuchiño ko'õn ndì koto ndì ndó'ó.

¹² Ta Jesucristo ná chindeé ra ndó'ó ña ñii ñii kivi kuki'vì ka ini ndó koni tá'an xí'in mji ndó, ta ñii saá kuki'vì ini ndó koni ndó ndì'i inka ñvì. Ñii kiva ndatán yóo ña kí'vì ní ini ndì xínì ndì ndó'ó saá kóni ndì ña kuki'vì ini ndó koni ndó inka ñvì.

¹³ Ta saá Jesucristo ná chikaa ra ndee ini ndó'ó ña va'a ní ka ko'õn ndó yichì Ndios, ta xí'in ña ndino'o ní ini ndó nduu ndó ñvì na va'a, na ndii nõõ Ndios. Ñakán õn kóo kuachi kuiso ndó nõõ Ndios, kivi ndikó Jesucristo ñoyívi yó'o, xí'in ndì'i nayjì na táku xí'in ra.

4

Ndasaa xínì ñó'ó kutaku yó ña sakusij yó ini Ndios

¹ Nañani yó xí'in náki'va yó, xí'in ndayì Jesucristo, Taã t̃aKá'no nõõ yó, ndato'on ndì xí'in ndó ta xáku ndá'vì ndì nõõ ndó ña ñii káchì ndatán yóo ña xa saná'a ndì ndó'ó, saá xínì ñó'ó kutaku ndó, ta va'a sakusij ndó ini

Ndios. Xa va'a ní ndíkòṅ ndó yichì ra vitin, ta ndúkú ndì nṛò ndó ña va'a kà kundikòṅ ndó yichì ra ñii ñii kìvì vaxi.

² Xa xínì va'a ndó xà'a ña saná'a ndì ndó'ó xí'in ndayí Jesucristo.

³ Ña kóni Ndios kúu ña nduu ndó ñivi na va'a, na ndii nṛò ra. Ñakán Ndios ọṅ xìn ra ña ndà ñii ndó'ó kì'vì ndó kuàchi ñoyívi xí'in inkà ña'a án inkà ẹa.

⁴ Ta Ndios kóni ra ñayó'o: Ñii ñii ẹa xínì ñó'ó kundàa ini ra ndasaá tṛ'ó ní ta viví kutakú ra xí'in ñásí'í ra.

⁵ Ta ndà lo'o ọṅ vá'a ña kutoo ní ndó koni ndó inkà ña'a án inkà ẹa, ta xínì ñó'ó nasita xí'in mji ndó ña ọṅ ke'é ndó ña ọṅ vá'a ña kúto ní yìkì kọṅṅ mji ndó, ndátán ké'é ñivi na ọṅ vása ndíkòṅ yichì Ndios.

⁶ Ta ọṅ taxi xí'in mji ndó ke'é ndó ña ọṅ vá'a saá xí'in nañani yó án náki'va yó na kándixa Jesucristo. Tá kì'vì ndó kuàchi xí'in ñásí'í ñani ndó án xí'in yì kì'vì ndó, ta ñayó'o kúu kuàchi ña sándá'vì ndó ñivi na ndíkòṅ Jesucristo xí'in yó, ta Ndios saxṛ'vì ra ndó'ó xà'a ña ọṅ vá'a yó'o, ndátán yóo ña ñikà'an ndì xí'in ndó.

⁷ Chi ọṅ sivi xà'a ña kutakú kini yó kúu ña kàna Ndios mji yó, ta kàna ra mji yó ña kutakú yì yó nṛò ra.

⁸ Ta ñivi na ọṅ xìn kandixa tṛ'on yó'o, ta nayó'o xáa noo na ndì'j, ta ñii kì'va saá xáa noo na mji Ndios, ẹa ẹa ẹa Níma mji ra kutakú ña ini ñii ñii yó.

⁹ Ta ọṅ vása xínì ñó'ó kà kà'an ndì xí'in ndó xà'a ña kuki'vi ini ndó koni tá'an ndó, chi xa sàkuá'a ndó nṛò mji Ndios ndasaá ndixa kuki'vi ini ndó koni tá'an ndó.

¹⁰ Ñandixa kúu ña kí'vi ini ndó xínì ndó ndì'i nañani yó xí'in náki'va yó na tákú ndì'i ñoo estado Macedonia. Ta saá ni, xáku ndá'vì ndì nṛò ndó'ó ña kuki'vi kà ini ndó koni tá'an ndó,

¹¹ Ta chikaa ndó ndee ña viví kutakú ndó xí'in inkà ñivi, ta ndasaá kuiti xà'a chiño mji ndó kundi'i ini ndó. Kasa chiño ndó xà'a ña xínì ñó'ó ndó, ndátán yóo ña xà'nda chiño ndì nṛò ndó.

¹² Tá kisa ndivi ndó ñayó'o, ta va'a kanóo tṛ'on xà'a ndó nṛò inkà ñivi, ta ọṅ kumanj kà ndà ñii ña xínì ñó'ó ndó nda'a ndó.

Tṛ'on yó'o ká'an xà'a kìvì ña ndikó Jesucristo ñoyívi yó'o

¹³ Nañani yó xí'in náki'va yó, kóni ndì ña kundàa va'a ini ndó ndí ñivi na kándixa Jesucristo ta ñixi'j na, nayó'o ndixa nataku na kìvì vaxi. Ta xà'a ña kúnda ini ndó ñayó'o, ta ọṅ kuchuchú ní ini ndó, ndátán kúchuchú ní ini ñivi na ọṅ vása ndáa ini ndí kìvì vaxi ndixa nataku na ta kutakú na xí'in Ndios ndì'i saá kìvì.

¹⁴ Ta mji yó, kándixa yó ndí Jesucristo ñixi'j ra ta nataku ra, ta ñii káchí saá Ndios sanataku ra ndì'i ñivi na ñixi'j, na kúu na kándixa Jesucristo.

¹⁵ Tṛ'on ña ká'an ndì xí'in ndó vitin ñii kúu ña xí'in tṛ'on ña xa saná'a Jesucristo, ẹa ẹa Ká'no nṛò yó. Tṛ'on yó'o káchí ña ndí kìvì ndikó Jesucristo ñoyívi yó'o, ta ñivi na kándixa ña'a, na kúu na tákú kìvì ndikó ra, ọṅ ndaa sí'na nayó'o nṛò ñivi na xa ñixi'j, ta ndì'i ñivi na kándixa Jesucristo, án na tákú kuu na, án na xa ñixi'j kuu na, ta xí'in ndee Ndios ndì'i nayó'o ndaa na ta nakutá'an na xí'in ra.

¹⁶ Saá chi xí'in tṛ'on ña kà'nda chiño ra, ta xí'in tṛ'on ña kà'an ñaángel ká'no, ta xí'in ndusu ña ndà'yi tón trompeta Ndios, Jesucristo ndikó ra ñoyívi yó'o. Ta ñivi na kándixa ña'a, na kúu na xa ñixi'j, Ndios sí'na sanataku ra nayó'o ta ndaní'i ra na.

¹⁷ Ta saá, n̄ivi na táku, na kúu na kándixa ña'á, Ndios ndaní'i ra nayó'o, ta saá nakutá'an ndi'i yó xí'in Jesucristo t̄ixin v̄iḵo ña kánóo n̄ino. Ta saá kutaku yó xí'in Jesucristo ndi'i saá k̄iv̄i ña v̄axi.

¹⁸ V̄a'a xí'in t̄o'on yó'o chikaḵ ndó ndeḵ ini tá'an ndó.

5

¹ Nañani yó xí'in náki'v̄a yó, ɔn v̄ása x̄in̄i ñó'ó ka'ḵan ndi xí'in ndó ndá k̄iv̄i, án ndá yoo ndikó Jesucristo ñoyívi yó'o,

² chi xa x̄in̄i v̄a'a ndó ndí ndikó ra ñii k̄iv̄i ña ɔn v̄ása ndáti n̄ivi, chi ndatán yóo ña k̄ixaḵ ñii t̄akuí'ná ñoo, saá koo k̄iv̄i ndikó Jesucristo ñoyívi yó'o.

³ K̄iv̄i ña ká'ḵan n̄ivi na ɔn v̄ása kándixa Jesucristo, káchí na saá xí'in tá'an na: "V̄a'a ní táku yó vitin, ta ɔn k̄oó ka ña ndí'i ini yó xa'a", káchí na, ta saá ñii kama k̄ixaḵ ña x̄o'v̄i ndi'i n̄ivi yó'o ta ndi'i xa'a na. Ndatán ndó'o ñii ña'a k̄iv̄i kóni kaku sa'ya ñá, ta x̄and̄iḵon ñii kama k̄ixá'á ña k̄i'v̄i ní t̄ixin ñá, saá kundo'o n̄ivi k̄iv̄i ndikó Jesucristo ñoyívi yó'o, chi x̄and̄iḵon k̄ixá'á x̄o'v̄i na, ta ɔn kuchiño ka nani'i na ndasaá k̄aku na n̄oḵ ña kundivi k̄iv̄i saá.

⁴ Ta ndó'ó, nañani yó xí'in náki'v̄a yó, ɔn s̄iv̄i n̄ivi na x̄ika yich̄i n̄oḵ naa kúu ndó. Ñ̄akán k̄iḵa, k̄iv̄i ndikó Jesucristo ñoyívi yó'o, ɔn naka'nda ini ndó ndatán náka'nda ini n̄ivi k̄iv̄i k̄ixaḵ t̄akuí'ná k̄i'vi ra ve'e na.

⁵ Ndó'ó xí'in ndi'j na ndiḵon yich̄i Jesucristo, táku yó yich̄i n̄oḵ yóo ño'q yé'e; ɔn v̄ása ndiḵon yó yich̄i n̄oḵ naa ní, n̄oḵ yóo kuḵ'a ní n̄oḵ ña ɔn v̄a'a.

⁶ Ta saá ɔn v̄a'a kutaku yó ndatán táku n̄ivi na ɔn v̄ása yóo ti'va naki'in Jesucristo k̄iv̄i ndikó ra. Ndḵ v̄iḵa x̄in̄i ñó'ó kutaku yó ndatán táku n̄ivi na ndóo ndíto, ta kasa kuenda xí'in m̄ji yó ña viv̄i kutaku yó.

⁷ Ta n̄ivi na ndiḵon yich̄i n̄oḵ naa ní, ké'é na ndatán ké'é n̄ivi ñoo naa ní. Saá chi nayó'o k̄is̄in na, ta x̄i'i ní na, ta n̄ivi na ndáño'ó ini kúu na.

⁸ Ta m̄ji yó, ɔn v̄ása táku yó saá, chi x̄iḵa yó yich̄i yé'e, ta ñ̄akán x̄in̄i ñó'ó viv̄i kundito yó, ta x̄in̄i ñó'ó ndixa kundaa ini yó ta kundati yó ndi Jesucristo kasa ndivi ra t̄o'on ra ña sak̄aku ra m̄ji yó. Ta ña ndiḵon yó yich̄i yé'e saá, ñayó'o kúu ña ndáa m̄ji yó k̄oḵo ke'é yó ña ɔn v̄a'a. Chi x̄in̄i yó ndí ñii ñii t̄atropa ndixin ra xí'in k̄aḵ ña ndáa m̄ji ra; yóo k̄aḵ ña ndás̄i kándiká ra, ta yóo k̄aḵ ña kánóo s̄in̄i ra. Ta ndatán yóo k̄aḵ yó'o ña ndáa ñii ñii t̄atropa ña ɔn satakué'e na ra, saá yóo ña viv̄i táku yó yich̄i yé'e, chi saá ndáa yó xí'in m̄ji yó ta sási ña m̄ji yó k̄oḵo ke'é yó ña ɔn v̄a'a.

⁹ Ndios kóni ra ña kutaku yó saá, chi ɔn s̄iv̄i xa'a ña saxo'v̄i ra m̄ji yó kúu ña n̄iḵaxin ra yó. Ta Ndios n̄iḵaxin ra m̄ji yó xa'a ña sak̄aku ra yó kúu ña. Ta xa'a ña k̄isa ndivi Jesucristo, T̄aḵa t̄aKá'no n̄oḵ yó, Ndios kuchiño sak̄aku ra m̄ji yó.

¹⁰ Jesucristo n̄ixi'j ra xa'a kuḵchi yó. Ta saá ndi'i m̄ji yó, n̄ivi na kándixa ña'á, ndixa kutaku yó xí'in ra ndi'i saá k̄iv̄i ña v̄axi. Ta saá tá táku ka yó k̄iv̄i ndikó Jesucristo, án xa n̄ixi'j yó, ta ndixa kutaku yó xí'in ra ndi'i saá k̄iv̄i ña v̄axi.

¹¹ Ta vitin sakusij ka ndó ini tá'an ndó xí'in t̄o'on yó'o, ta chindeé tá'an ndó ña v̄a'a ka kundik̄on ndó yich̄i Jesucristo. Ñii káchí ndatán yóo ña chindeé tá'an ndó vitin, ñii k̄i'va saá chindeé tá'an ka ndó k̄iv̄i v̄axi.

TaPablo ndátɔ'on ra xí'in n̄ivi na kándixa Jesucristo ndasaá va'a xínj ñó'ó kutakɔ na

¹² Nañani yó xí'in náki'va yó, xáku ndá'ví ndj n̄oɔ ndó ña kasa tɔ'ó ndó n̄ivi na s̄akuiso chiño Jesucristo. Saá chi nayó'o kisa chiño na xí'in ndó, ndátɔ'on na xí'in ndó, ta chindeé na ndó'ó kɔ'ɔn ndó yichj Jesucristo.

¹³ Kasa tɔ'ó ndó n̄ivi yó'o ta kuki'vi ini ndó koni ndó na xa'a chiño ña ké'é na xí'in ndó. Ta saá xínj ñó'ó vivii kutakɔ ndó xí'in tá'an ndó.

¹⁴ Ta tuku xáku ndá'ví ndj n̄oɔ ndó, ña ka'an ndó xí'in nañani yó ta xí'in náki'va yó, na ɔn x̄iin kasa chiño. Ka'an ndó xí'in na ndí xínj ñó'ó kasa chiño na. Ta ka'an ndó chikaá ndó ndee ini nañani yó xí'in náki'va yó na kúu na kúchuchú ini chi xáni s̄inj na ña ɔn kúndeé ka na kundikɔn na yichj Ndios. Ta saá tuku chindeé ndó nañani yó xí'in náki'va yó na lo'o ní kúndeé n̄oɔ ña ɔn vá'a. Ta xí'in ña ká'no ini ndó kutakɔ ndó xí'in ndi'i n̄ivi yó'o.

¹⁵ Tá yóo n̄ivi na ké'é ña ɔn vá'a xí'in ndó, ta ɔn cha'vi ndó nayó'o xí'in inka ña ɔn vá'a. Ta ndi'i saá k̄ivj ndukú ndó ke'é ndó ñava'a xí'in nata'an ndó ta xí'in ndi'i inka n̄ivi.

¹⁶ Ta xínj ñó'ó kusij ní ini ndó ndi'i saá k̄ivj.

¹⁷ Ta nda lo'o ɔn sandakoo ndó ká'an ndó xí'in Ndios ndi'i saá k̄ivj.

¹⁸ Tá ɔn vása va'a táku ndó, án va'a ní táku ndó, ta saá ni, xínj ñó'ó taxi ndó ña táxa'vi ña'á nda'a Ndios. Saá chi ñayó'o kúu ña kóni Ndios ke'é ndi'i n̄ivi na kándixa Jesucristo.

¹⁹ ɔn kasi ndó n̄oɔ Ním̄a Ndios, ta va'a taxi ndó ná kasa chiño Ním̄a Ndios ini m̄ji ndó.

²⁰ Ta ɔn vá'a xaa noo ndó tɔ'on ña ká'an Ním̄a Ndios saná'a ña ndó'ó.

²¹ Ta xínj ñó'ó koto ndoso ndó tɔ'on ña ká'an n̄ivi saná'a na, tá káchí na ndí tɔ'on saná'a na kúu ña taxi Ním̄a Ndios nda'a na. Ta saá naki'in kuiti ndó tɔ'on va'a, ta ɔn chikaá so'o ndó ña ɔn vá'a.

²² Chi xínj ñó'ó kuxíká ndó n̄oɔ ndi'i n̄oɔ ña ɔn vá'a.

²³ Ta vitin ndúkú ndj n̄oɔ Ndios, t̄a t̄a táxi ña koo ñava'a ini yó, ña chindeé ra ndó'ó ta nduu ndó n̄ivi na va'a na ndii n̄oɔ ra. Ná kundaa va'a Ndios ñii ní ñii ñii ndó xa'a ña va'a ndii koo ním̄a ndó xí'in ini ndó ta xí'in yíkí k̄oñu ndó. Ta saá ɔn kóo ka kuachi kuiso ndó k̄ivj Jesucristo, T̄a t̄aKá'no n̄oɔ yó, ndikó ra ñoyívi yó'o.

²⁴ Ndios kúu t̄a t̄a k̄ana ndó'ó kundikɔn ndó yichj ra, ta ndixa t̄andaa va'a kúu ra, ñakán Ndios kasa ndivi ra tɔ'on ñika'an ra ña nduu ndó n̄ivi na ndii n̄oɔ ra.

TaPablo ndúkú ra ñava'a xa'a n̄ivi na kándixa Jesucristo ñoo Tesalónica

²⁵ Nañani yó xí'in náki'va yó, xáku ndá'ví ndj n̄oɔ ndó ña ɔn nandoso ndó ka'an ndó xí'in Ndios xa'a ndj.

²⁶ Ta xí'in ñatɔ'ó ní ini ndó, ch̄ito ndó n̄oɔ tá'an ndó, saá chindeé tá'an ndó.

²⁷ Xí'in ndayí Jesucristo, ȳi'j taPablo ká'an j xí'in ndó ña ka'vi ndó tutu yó'o n̄oɔ ndi'i n̄ivi na kándixa Jesucristo.

²⁸ Ta Jesucristo, T̄a t̄aKá'no n̄oɔ yó, ná ke'é ra ñava'a xí'in ndó. Saá ná koo ña.

Tutu ñaovì tì'ví taPablo kuà'an ña nda'a nañoo Tesalónica

Xí'in tq'on yó'o taPablo, taSilvano xí'in taTimoteo chindeé ra ñivi na kándixa Jesucristo na táku ñoo Tesalónica

¹ Xí'in tq'on yó'o yìjì, taPablo, xí'in taSilvano, xí'in taTimoteo, chindeé ndi ndó'ó na táku ñoo Tesalónica, na kúu ñivi na nákutá'an xa'á ña kisa ká'no ndó Yivá yó Ndios xí'in Jesucristo, Taa taKá'no nqo yó.

² ¡Ná ke'é Ndios xí'in Jesucristo ñava'a xí'in ndó, ta ná taxi ra koo ñava'a ini ndó!

TaPablo ká'an ra xí'in Ndios xa'q ñivi na kándixa Jesucristo na táku ñoo Tesalónica

³ Ndi'i saá kivi táxi ndi ña táxa'vi ña'a nda'a Ndios xa'á ndó'ó. Ndixa chiño nqo ndi kúu ña ká'an ndi saá xa'á ndó xí'in Ndios, chi va'a ní vivíi ndíkõn ndó yichì Jesucristo. Chi ñii ñii kivi ña táku ndó, ta saá va'xi kua'no ka ña va'a kándixa ndó Jesucristo, ta ñii kiva saá va'xi kua'no ka ña kí'vi ini ndó xini tá'an ndó.

⁴ Ñakán kía kivi xaá ndi ñii ñii ñoo nqo nákutá'an ñivi xa'á ña kisa ká'no na Jesucristo, ta xí'in ñasijì ini ndi ndátõ'on ndi xí'in nayó'o xa'á ña va'a táku ndó. Saá chi ndó'ó chikaá ní ndó ndee xí'in mji ndó ña va'a kuà'an ndó yichì Ndios. Vará yóo ní tondíni ta xó'vì ní ndó xa'á ña kándixa ndó Jesucristo, ta saá ni, õn vása sándakoo ndó yichì ra, ta va'a kúndeé ndó nqo ndi'i ña õn vá'a xó'vì ndó.

⁵ Ta saá sáná'a ndó ndi Ndios kisa ndivi ra ñandaá xí'in ndó. Saá chi Ndios káchì ra ndó'ó kúu ñivi na ndáya'ví ní, ta ñaxaxin ra ndó'ó ña kutaku ndó yichì nqo xá'nda chiño ra. Ta vitin ndó'ó xó'vì ní ndó xa'á ña ndíkõn ndó yichì yó'o.

Tq'on yó'o ká'an xa'q kivi ndikó Jesucristo ñoyívi yó'o

⁶ Ndixa ñandaá kúu ña ke'é Ndios xí'in ñivi, ñakán ñii kivi cha'vi ra xí'in ñayo'vì ñivi na kúu na sáxo'vì ndó'ó.

⁷ Ta nda'a ndó'ó, ñivi na xó'vì ní, ta xí'in nda'a mji ndi, ñii káchì Ndios taxi ra ña nakindeé yó nqo ndi'i ña xó'vì yó. Saá kundivi kivi ndikó Jesucristo ñoyívi yó'o xí'in kuà'a ní naángel na kómí ndee ra,

⁸ ta kixi ra ma'ño ño'o xixi. Kixaá ra ña saxo'vì ra ñivi na õn vása ní-xiin nakoni Ndios, ta ñi õn vása ní-xiin na chikaá so'o na tq'on ñava'a xa'á Jesucristo, Taa taKá'no nqo yó.

⁹ Xa'á ña ñi-xiin ñivi yó'o kandixa na Jesucristo, nayó'o ko'õn na nqo xo'vì ní na ndi'i saá kivi ña va'xi, ta kuxiká va'a na nqo Ndios, nqo yóo ndi'i ndee ra, nqo yóo ndi'i ñava'a ká'no, ta livi ní.

¹⁰ Ndi'i ñayó'o kundivi ña kivi ndikó Jesucristo, ta ndi'i ñivi na kúu na kándixa ña'a, kasa tq'ó na ra, kasa ká'no na ra, ta koto na nqo ra xí'in ndi'i ñasijì ini na. Ta kivi yó'o ñii nákutá'an ndó xí'in ñivi yó'o, saá chi kándixa ndó tq'on ña ñika'an ndi xí'in ndó.

¹¹ Ñakán kía, ndi'i saá kivi ká'an ndi xí'in Ndios xa'á ndó. Ta ndúkú ndi nqo ra ña chindeé ra ndó'ó ña kuu ndó ñivi na ndáya'ví ní yichì ra, chi ñaxaxin ra ndó'ó kundikõn ndó Jesucristo. Ta ndúkú ndi nqo Ndios ña

chindeé ra ndó'ó kasa ndivi ndó ndi'i chiño ña xáni sɔnɔ ndó kúu ñava'a ke'é ndó chi kándixa ndó Jesucristo.

¹² Ta saá kanóo síkón kɔvɔ Jesucristo nɔɔ nɔvi xa'a ñava'a ke'é ndó, ta Jesucristo taxi ra ña kanóo síkón ñatɔ'ó ndó, saá chi Yivá yó Ndios xí'in Jesucristo tãKá'no nɔɔ yó, va'a ní ini ra, ta ndixa ké'é ra ñava'a xí'in yó.

2

Ñii kɔvɔ ña vaɔxi kixaa ñii taa tãndiva'a ñoyívi yó'o

¹ Ta vitin, nañani yó xí'in náki'va yó, ndatɔ'on ka ndj xí'in ndó xa'a kɔvɔ ndikó Jesucristo ñoyívi yó'o, ta ndani'i ra yó, ta nakutá'an yó xí'in ra. Ta xáku ndá'vi ndj nɔɔ ndó

² ña ɔn taxi ndó ndí inkã nɔvi sandi'i na ini ndó, ni ɔn sayi'ví na ndó'ó xí'in tɔ'on ña vatá ña káchí na, ká'an na xí'in ndó: "Xa ndikó Jesucristo ñoyívi yó'o ta Ndios kisa nani ra kuachi ndi'i nɔvi", káchí na. Ta ndó'ó, ɔn kandixa ndó tɔ'on yó'o, vará káchí na ndí tɔ'on ña nɔka'an Nima Ndios xí'in ini na kúu ña, án káchí na tɔ'on ña nɔka'an mɔi ndj kúu ña, án káchí na tutu ña nɔta mɔi ndj kúu ña ká'an ndí xa kɔxaa kɔvɔ ká'no yó'o, ta ɔn kandixa ndó ña ká'an nɔvi yó'o.

³ Ndã lo'o ɔn taxi ndó ña sandá'vi na ndó'ó xí'in tɔ'on ña vatá yó'o, saá chi si'na xínɔ ñó'ó kixaa kɔvɔ ña kuá'a ní nɔvi kixá'a na ndeé ní kasa toon ini na nɔɔ Ndios, ta kixaa ñii taa tã ndiva'a ní ini, tãnda ndi'i ya'a ñayó'ó, saá kixaa kɔvɔ ndikó Jesucristo ñoyívi yó'o. Ta Ndios ndixa xa chitónɔ ra ndasaá ndi'i xa'a taa tãndiva'a yó'o.

⁴ Ta ña tã'an ka ndi'i xa'a taa yó'o, ta ke'é ra saá: kusaã ní ini ra koni ra Ndios ndino'o, ta kusaã ini ra koni ra ndi'i ndios ñavatá ña kisa ká'no nɔvi, saá chi tãndiva'a yó'o koni ra ña ndi'i nɔvi kisa ká'no na ndasaá kuiti mɔi ra. Ta saá ñii kɔvɔ kee ra kɔ'ɔn ra ta xaã ra ve'e ño'o ká'no ña nákaa ñoo Jerusalén, ta koo ra nɔɔ tón táyi ká'no, tón ñindichi ini ve'e ño'o yó'o, ta ká'an ndoso ra nɔɔ ndi'i nɔvi, kachi ra saá: "Yí'j kúu Ndios ndino'o", kachi ra xí'in nɔvi.

⁵ Ta ndó'ó, nañani yó xí'in náki'va yó na táku ñoo Tesalónica, ¿án ɔn vása náká'án ndó kɔvɔ nɔxiyoj xí'in ndó, ta ndatɔ'onj xí'in ndó xa'a ndi'i ñayó'o?

⁶ Ta saá kúndaã ini ndó ndá ndeɔ kúu ña sási nɔɔ tãndiva'a yó'o ña ɔn kixaa ra vitin. Saá chi xínɔ ñó'ó kundati ra ndã kixaa kɔvɔ ña chitónɔ Ndios, ta saá Ndios táxi ra ña kixaa tãndiva'a yó'o nɔɔ nɔvi.

⁷ Ta saá ni, mɔi ñandee ɔn vá'a ña xá'nda chiño nɔɔ taa tãndiva'a yó'o xa nákaa ña kisa chiño se'é ña ñoyívi yó'o. Saá yóo ña vitin, ta ndákuiti kúmanj kixaa kɔvɔ ña saña ndee ña sási nɔɔ taa tãndiva'a yó'o, ta saá saña ra kɔ'ɔn ndikã ra ke'é ra ña ɔn vása va'a.

⁸ Ta saá xãndikon nativi taa tãndiva'a yó'o nɔɔ ndi'i nɔvi ñoyívi yó'o ta ke'é ra kuá'a ní ña ɔn vá'a. Ta saá kixaa kɔvɔ Jesucristo, xí'in lo'o tãchi yu'u ra, ka'ni ra tãndiva'a yó'o. Saá chi kɔvɔ ndikó Jesucristo xí'in ndi'i ndeɔ ra ña livi ña ye'e, sandi'i ra xa'a ndi'i ndeɔ taa tãndiva'a yó'o.

⁹ Chi taa tãndiva'a yó'o kixaa ra xí'in ndeɔ ñanímã ndiva'a ká'no Satanás, ñãkãn kuchiño ra ke'é ra kuá'a ní chiño ná'no ña kúu milagro án seña vatá ña naka'nda ini nɔvi koni ña'a na.

¹⁰ Ta saá tuku ke'a ra ndi'i saá nɔɔ ña ɔn vá'a ña sandá'vi ka ra nɔvi na kuá'an yichɔ nɔɔ ndi'i xa'a na. Saá chi nayó'o ɔn vása ní-xiin na naki'in na tɔ'on ña ndãã, xa'a ña kuchiño Ndios sakãku ra na.

11 Ta xá'á ña òn kua'a na kandixa na ñandaa, Ndios taxi ra ndayí nda'a ñandee vatá ña sandá'vi ká ña ñivi yó'o ña kandixa ká na ñavatá.

12 Ta saá tá kixaa kivi Ndios kasa nani ra xá'á kuachi ñivi, ta ñivi yó'o kò'òn ndi'i na ñòò xò'vi ní na ndi'i saá kivi. Saá chi òn kua'a na kandixa na ñandaa, ta kusij ní ká ini na kutaku na ké'é na ña òn vá'a.

Ñayó'o ká'an xá'á ñivi na ñikaxin Ndios ña sakaku ra na

13 Nañani yó xí'in náki'va yó, ndó'o kúu ñivi na kí'vi ini Jesucristo xini ra. Ta ndi'i saá kivi xini ñó'o taxi ndi ña táxa'vi nda'a Ndios xa'a ndó'o, chi nda kivi ñò Ndios ñakaxin ra ndó'o kuu ndó ñivi na sakaku ra. Saá chi ndó'o, xí'in ña ndino'o ini ndó kandixa ndó t'ò'òn ña ndaa xa'a Jesucristo, ta Níma Ndios kisa chiño ña ini ndó, ña ndasa ndii ña níma ndó, ta ndixa nduu ndó ñivi nayij ñòò Ndios.

14 Xí'in t'ò'òn ñava'a xa'a Jesucristo ña ñika'an ndoso ndi ñòò ndó, Ndios kána ra ndó'o ña sakaku ra ndó'o. Saá chi kóni ra ña ñii káchí xí'in Jesucristo naki'in ndó ñato'o ká'no ña livi ñoyívi ñino.

15 Ta saá, nañani yó xí'in náki'va yó, vivii kutaku ndó yichi Jesucristo, ta òn sandakoo ndó t'ò'òn ña saná'a ndi ndó'o. Án t'ò'òn ña ñika'an ndi xí'in ndó, án t'ò'òn ña ñitaa ndi ñòò tutu, ta t'í'vi ndi ñixaa nda'a ndó kúu ña, ta ndó'o, va'a kandixa ndó ndi'i t'ò'òn yó'o.

16 Ta Yivá yó Ndios xí'in Jesucristo, Taa taKá'no ñòò yó, kúu ra taa tá kí'vi ní ini xini mji yó, ta taa tá ká'no ní ini kúu ra, ñakán ké'é ra ñava'a xí'in yó, ta ndi'i saá kivi chikaa ra ndee ini yó ña òn kuyi'vi yó ñòò ña xò'vi yó. Ta táxi ra ña ndati yó ta ndaa ini yó ndi ndixa Ndios kasa ndivi ra t'ò'òn ña ñika'an ra xí'in yó.

17 Ta vitin ndúkú ndi ñòò ra ña chikaa ra ndee ini ndó ña òn kuyi'vi ini ndó, ta ndúkú ndi ñòò ra ña chindee ra ndó'o ña kasa ndivi ndó ndasaá kuiti chiño va'a, ta chindee ra ndó'o ña ká'an ndó ndasaá kuiti t'ò'òn va'a ñòò ñivi ñoyívi yó'o.

3

TaPablo ndúkú ra ná kuita ní'no t'ò'òn Ndios ndi'i saá xiiña ñòò ñivi

1 Nañani yó xí'in náki'va yó, ndúkú ñava'a ñòò ndó'o ña ká'an ndó ndúkú ndó ñòò Ndios ña chindee ra ndi'i, ña ké'é ra ña kama kuita ní'no t'ò'òn va'a xa'a Jesucristo ndi'i saá xiiña, ta ku'a ní ñivi kuchiño naki'in va'a na t'ò'òn yó'o xí'in ñato'o, ñii k'va ndatan mji ndó ñaki'in va'a ndó t'ò'òn yó'o.

2 Ta xini ñó'o ká'an ndó ndúkú ndó ñòò Ndios ña sakaku ra ndi'i ñòò ñivi na kúu na òn vá'a na ndiva'a ní ini, chi ku'a ní ñivi òn xijn na kandixa na Jesucristo.

3 Ta Jesucristo, Taa taKá'no ñòò yó, ndixa kisa ndivi ra t'ò'òn ra, ta ndixa taxi ra ndee nda'a ndó, ta kundaa ra ndó'o ñòò ña òn vá'a.

4 Xá'á ña ndíkò'òn yó Jesucristo, mji ndi ndixa ndaa ini ndi ndó'o ña va'a kisa ndivi ndó ña xá'nda chiño ndi ñòò ndó. Ta ndaa ini ndi ndó'o ña òn sandakoo ndó kasa ndivi ndó saá.

5 Ká'an ndi ndúkú ndi ñòò Jesucristo taKá'no ñòò yó, ña chindee ra ndó'o ña kuki'vi ní ini ndó koni ndó inká ñivi, ñii k'va ndatan Ndios kí'vi ini ra xini ra ndó'o. Ta ndúkú ndi ñòò Ndios ña chikaa ra ndee ra ini ndó xa'a ña òn sandakoo ndó ndíkò'òn ndó yichi ra, vará yò'vi xò'vi ndó. Ta ndúkú ndi ñòò Ndios ña chindee ra ndó'o ña kündeé ini ndó ñòò ndi'i ña xò'vi

ndó, ñii kǐ'va ndatán Jesucristo ɔn vása ní-sandakoo ra yichǐ Ndios, vará nǐxǒ'vǐ ní ra.

Nǐvi na ndíkɔn Jesucristo, ɔn vá'a kuu na naxúxán

⁶ Nañani yó xí'in náki'va yó, xí'in ndayǐ Jesucristo, Taa taKá'no nɔɔ yó, xá'nda chiño ndǐ nɔɔ ndó'ó xí'in tɔ'on yó'o, ña káchǐ saá: Tá yóo nañani yó án náki'va yó na kúu nǐvi na xúxán, ta ɔn xǐin na kasa chiño na, ta ndó'ó kuxíká ndó nɔɔ nayó'o. Saá chi naxúxán yó'o ɔn vása ndíkɔn na yichǐ ña xa şaná'a ndǐ ndó'ó.

⁷ Ta ndó'ó xǐnǐ ndó ndasaá va'a kutaku ndó ndatán xǐtaku ndǐ xí'in ndó. Chi kǐvǐ xǐtaku ndǐ xí'in ndó, ɔn vása ní-xindoo xúxán ndǐ nɔɔ ndó.

⁸ Kǐvǐ xǐtaku ndǐ xí'in ndó, ta cha'vi ndǐ ndǐ'i ña xǐxi ndǐ. Ta ndeé ní kǐsa chiño ndǐ ndǐvi ñóó, chi nǐ-xiin ndǐ sakuiso ndǐ ndó'ó xí'in ña cha'vi ndó xa'a ña xǐxi ndǐ xí'in ña xǐnǐ ñó'ó ndǐ.

⁹ Vará kómǐ ndǐ ndayǐ ña chindeé ndó ndǐ'i, xa'a ña kǐsa chiño ndǐ xí'in ndó, ta nǐ-xiin ndǐ kǐ'in ya'vi ndǐ nda'a ndó, chi xí'in ñayó'o sáná'a ndǐ ndó'ó ndasaá xǐnǐ ñó'ó kasa chiño ndó, ta ɔn kundati ndó inká nǐvi taxi na ña kuxu ndó.

¹⁰ Kǐvǐ xǐtaku ndǐ xí'in ndó, xa'nda chiño ndǐ nɔɔ ndó xí'in tɔ'on yó'o, ña káchǐ saá: tá yóo nǐvi na ɔn xǐin kasa chiño, ta va'a ná ɔn kuxu na, káchǐ ndǐ xí'in ndó.

¹¹ Saá chi xǐnǐ sɔ'o ndǐ xa'a sava ndó'ó ña ɔn vása kǐsa chiño ndó, ta ndóo xúxán ndó, ta kuiti xǐka ndó sándi'i ndó ini inká nǐvi.

¹² Ta saá xí'in ndayǐ Jesucristo xá'nda chiño ndǐ nɔɔ ndó'ó, nǐvi na kúu naxúxán. Káchǐ ndǐ saá xí'in ndó: Va'a ká chikaa ini ndó ná kasa chiño ndó, ta saá kǐ'in ndó şǐ'un ta kuchiño kukomǐ ndó ndǐ'i ña xǐnǐ ñó'ó ndó.

¹³ Nañani yó xí'in náki'va yó, ɔn kunaá ndó ké'é ndó chiño va'a, ta ndǐ'i saá kǐvǐ kasa ndǐvi ndó ña.

¹⁴ Tá yóo nǐvi na ɔn xǐin chikaa sɔ'o tɔ'on ña ká'an ndǐ xí'in ndó nɔɔ tutu yó'o, ta koto va'a ndó yu kúu nayó'o, ta ɔn kutá'an ká ndó xí'in na. Ta saá nayó'o kuka'an nɔɔ na xa'a ña ɔn vá'a ke'é na.

¹⁵ Ta saá nǐ, ɔn kusaá ini ndó koni ndó nayó'o, ta va'a ká ká'an ndó vivíi ndato'on ndó xí'in na xa'a ña ɔn vá'a ke'é na. Ndatán ndato'on ñii taa xí'in ñani ra ta kándixa Jesucristo, saá ká'an ndó xí'in nayó'o.

*TaPablo ndúkú ra nɔɔ Ndios
xa'a nǐvi na kándixa Jesucristo*

¹⁶ Jesucristo Taa taKá'no nɔɔ yó, kúu taa taa taxi ña koo ñava'a ini mǐi yó. Tá yóo kǐvǐ va'a táku ndó, án tá yóo kǐvǐ ɔn vása va'a táku ndó, ta ndúkú ǐ nɔɔ Jesucristo ña taxi ra ña koo ñava'a ini ndó ndǐ'i saá kǐvǐ. Ta, ǐná koo Jesucristo xí'in ndǐ'i ndó!

¹⁷ Ta vitin yǐ'i, taPablo, xí'in nda'a mǐi ǐ taa ǐ tɔ'on yó'o ña chindeé ǐ ndó'ó. Ta ñii kǐ'va ndatán ká'yi ǐ kǐvǐ mǐi ǐ nɔɔ ndǐ'i tutu ña tí'ví ǐ kuá'an nda'a nañani yó xí'in náki'va yó, saá ká'yi ǐ kǐvǐ mǐi ǐ nɔɔ tutu yó'o.

¹⁸ Ndúkú ǐ nɔɔ Jesucristo, Taa taKá'no nɔɔ yó, ña ke'é ra ñava'a xí'in ndǐ'i ndó. ǐSaá ná koo ña!

Tutu ñanoó tì'ví t̩Pablo kuà'an ña nda'a t̩Timoteo

Xí'in t̩'on yó'o t̩Pablo chíndeé ra t̩Timoteo

¹ Yì'j, t̩Pablo, taapóstol xí'in ndayí Jesucristo kúu j, chi saá Ndios xí'in Jesucristo s̩akuiso chíño ra yì'j. Ndios kúu T̩a t̩ S̩ak̩aku m̩j yó ñoq ña qn vá'a, ta Jesucristo táxi ra ña kúndaq̩ ini yó ndí ndixa kasa ndivi ra ña ndáti m̩j yó x̩a'á ña kándixa yó ra.

² Chíndeé j yó'ó, t̩Timoteo, t̩a t̩ yóo ndatán yóo sa'ya m̩j j. Ta yì'j, ndatán yóo yivá m̩j ún saá ñix̩yo j xí'in ún saná'a j yó'ó x̩a'á yich̩ Jesucristo. Ta vitin kóni j ndí Ndios Yivá yó xí'in Jesucristo t̩a x̩a'nda chíño ñoq yó, ná kundá'ví ini ra koni ra yó'ó, ná ké'é ra ñava'a xí'in ún, ta ná taxi ra ña koo va'a ini ún. Saá ná koo.

Sava ñivi na sáná'a x̩a'á yich̩ Jesucristo ká'an na t̩'on ña qn s̩iv̩ ñandaq̩ kúu

³ K̩jv̩ t̩a'án k̩a kee j ñoo Éfeso ta kix̩aaj ñii x̩iña ñoq ño'q naní Macedonia yó'o, ta ndúkú j ñava'a ñoq yó'ó ña kindoq̩ k̩a ún ñoo Éfeso. Saá chi kóni j ña k̩a'an ún xí'in ñivi na sáná'a t̩'on ña qn vása yóo yu'ú xí'in t̩'on ña ndaq̩ ndino'o x̩a'á yich̩ Jesucristo. K̩a'an ún xí'in nayó'o ña sandakoo na, ta qn saná'a k̩a na t̩'on yó'ó, chi qn s̩iv̩ ñandaq̩ kúu ña.

⁴ Ta k̩a'an ún xí'in na ña qn chikaaq̩ s̩'o na cuento yatá ña qn koq̩ x̩a'á. Ta ndato'on ún xí'in na ndí qn chikaaq̩ na ndee x̩a'á ña sakuá'a na yu kúu nax̩j s̩ikuá na. Saá chi x̩a'á ña ké'é ñivi saá kix̩á'a na xí'in t̩'on káni tá'an na xí'in tá'an na, ta ñayó'o nd̩a lo'o qn vása chíndeé ña na ña va'a kutak̩ na yich̩ Ndios. Chi ndasaá kuiti ña kándixa yó Jesucristo kúu ña chíndeé yó ña va'a kutak̩ yó yich̩ Ndios.

⁵ Ta ña x̩ín̩j ñó'ó ní ñoq̩ j kúu ña chindeé ún nañani yó xí'in náki'va yó ña ndixa kuki'vi ini na koni tá'an na. Tá viví ndii nakoo ním̩a na, ta qn koq̩ x̩a'á ña ním̩a m̩j na chikaaq̩ ña kuachi kuiso na, ta ndino'o ini na kandixa na Ndios, ta saá kukomí na ndee ña ndixa kuki'vi ini na koni tá'an na.

⁶ Ta sava ñivi xa sandakoo na ña va'a kutak̩ na xí'in tá'an na, ta vitin ndasaá kuiti náa na xí'in ink̩a ñivi x̩a'á ña qn vása ndáy̩'ví.

⁷ Nanj̩v̩ yó'o kóni na kuu na maestro ña saná'a na ndayí Ndios ña ñitaa t̩aMoisés x̩iña'á, ta qn vása x̩ín̩j na ña ká'an na, ni qn vása kúndaq̩ ini na x̩a'á t̩'on sáná'a na, vará x̩áni s̩inj̩ na ndixa t̩'on ña ndaq̩ sáná'a na.

⁸ X̩ín̩j yó ndí ndayí ña x̩a'nda chíño Ndios x̩iña'á kúu ña va'a. Ta saá ni, tá qn vása x̩ín̩j yó yu kúu x̩a'á ch̩ndú'u Ndios ndayí ra, ta ndasaá kuiti kisa ndivi yó ña ndatán x̩áni s̩inj̩ m̩j yó, ta saá ndixa kuà'an yó yich̩ qn vá'a.

⁹ Ndixa x̩ín̩j ñó'ó kundaaq̩ ini yó yu kúu x̩a'á ña ch̩ndú'u Ndios ndayí. Qn s̩iv̩ x̩a'á ñivi nandaq̩ na kisa ndivi ña kóni Ndios kúu ña ch̩ndú'u ra ndayí. Ta ch̩ndú'u ra ndayí x̩a'á ñivi na toon ní ini, ta x̩a'á ñivi na qn x̩in kasa ndivi ña kóni Ndios, ta x̩a'á ñivi na qn vá'a, ta x̩a'á ñivi na kí'vi ní kuachi, ta x̩a'á ñivi na qn x̩in kasa t̩'o'ó Ndios, ta x̩a'á ñivi na x̩áku ndaa ñoq̩ ndí'i ñava'a Ndios, ta x̩a'á ñivi na x̩á'ni yivá sí'í m̩j, ta x̩a'á ñivi na x̩á'ni ink̩a ñivi,

10 Ta x̄a'a ɬa ɬa k'vi kuachi x'ín ña'a ñá ɔn s̄iví ñásí'í ra kúu, ta x̄a'a ña'a ñá k'vi kuachi x'ín ink̄a ɬa ɬa ɔn s̄iví ȳi ñá kúu, ta x̄a'a ɬa ɬa k'vi kuachi kini x'ín ink̄a ɬa, ta x̄a'a ña'a ñá k'vi kuachi kini x'ín ink̄a ña'a, ta x̄a'a ñivi na t̄in ink̄a ñivi ña taan se'é ña'a na,* ta x̄a'a ñivi na ká'an t̄on vatá x'ín ñivi, ta x̄a'a ñivi na ndákuiin t̄on vatá ñoɔ nachíño, ta x̄a'a ñivi na s̄áa ini x̄ini t̄on ndaa ña sáná'a yó. X̄a'a ndi'í ñivi na ké'é ña ɔn vá'a yó'o, Ndios ch̄indú'u ra ndayí ña ka'nda chíño ñoɔ na ña ɔn ké'é na saá.

11 Ta ñivi na ké'é ña ɔn vá'a yó'o ɔn vása yóo yu'ú na x'ín t̄on ña sáná'a yó, ña kúu t̄on ña ndaa, ña va'a, ña livi ní. Ta m̄i t̄on va'a yó'o kúu ña ká'an ndoso j̄ ñoɔ ñivi, chí Ndios s̄akuiso chíño ra ȳi'j̄ ké'é j̄ saá.

TaPablo táxi ra ña táxa'vi ña'a nda'q Jesucristo

12 Táxi j̄ ña táxa'vi ña'a nda'q Jesucristo, ɬa ɬa ɬaxi ndee nda'a j̄, chí xáni ini ra ndí ȳi'j̄ kúu ɬandaq, ɬa ɬa ndixa kasa ndivi va'a chíño ra, ta ñik̄axin ra ȳi'j̄ kuu j̄ ɬa k̄isa chíño ñoɔ ra.

13 Ñava'a yó'o ké'é ra x'ín j̄, vará kuȳa ñya'a x̄ikuu j̄ ɬa ɬa ñik̄a'an ña ɔn vá'a x̄a'a ra, ta sax̄o'vi ní j̄ ñivi na ndík̄on yich̄i ra, ta ñik̄a'an j̄ t̄on ndiva'a x'ín ra. Ta saá ni, Ndios k̄isa ká'no ini ra x̄a'a j̄, chí ña ɔn vá'a yó'o ké'é j̄ k̄ivj̄ ɬa'an k̄a kandixa j̄ Jesucristo, ta ɬa ɬa naa ini x̄ikuu j̄.

14 Vará nda ñii ñava'a ɔn vása ní-ké'é j̄ ñoɔ ra ñakán ké'é ra ñava'a x'ín j̄, ta kuá'a ní ñava'a xa ké'é Jesucristo x'ín j̄. Ta ɬaxi ra ndee ña kuchiño kandixa j̄ ra, ta ɬaxi ra ndee ña kuchiño kuki'vi ini j̄ koni j̄ ñivi. Ta ndi'í ñava'a ñaki'in j̄ k̄ixi ña ñoɔ Jesucristo.

15 T̄on ña ndaa ña x̄in̄i ñó'ó kandixa va'a yó káchí ña saá: Jesucristo k̄ixaɬa ra ñoyivi yó'o ña sak̄aku ra ñivi na kómí kuachi. Ta ȳi'j̄, x̄ikuu j̄ ñii ɬa ɬa x̄ikomí kuá'a ní kuachi, chí ndixa x̄ikuu j̄ ñii ɬa ɬa ɔn vá'a ní k̄a ñoɔ ndi'í ink̄a ñivi.

16 Ta Jesucristo k̄isa ká'no ini ra x̄a'a ndi'í ña ɔn vá'a ké'é j̄. Ta ñava'a ké'é ra x'ín j̄ sáná'a ndí ɬa ká'no ní ini kúu ra. Ta saá ndi'í ñivi kúchiño kundaq ini na ñii k̄i'va ndatán k̄isa ká'no ini Jesucristo x̄a'a j̄, saá kúchiño kasa ká'no ini ra x̄a'a ndi'í ñivi na ndino'o ini kándixa Jesucristo, ta saá kutaku na x'ín ra ndi'í saá k̄ivj̄ ña va'xi.

17 X̄a'a ñava'a yó'o, j̄ná kasa ká'no yó Ndios! ¡Chí Ndios kúu ɬaká'no ní, ɬa ɬa ndi'í saá k̄ivj̄ xá'nda chíño ñoɔ ndi'í yó, ta kúu ra ɬa ɬa xa ɬaku ndi'í saá k̄ivj̄ x̄ina'á, ta kutaku k̄a ra ndi'í saá k̄ivj̄ ña va'xi! Ta Ndios ndino'o, ɔn kúchiño koni yó ra x'ín nduchu ñoɔ yó, ta ñii laá ra saá kuiti kúu Ndios, ɬa ɬa ndíchí ní s̄inj̄ kúu ra. ¡Ná naki'in Ndios ndi'í ñat̄o'ó! ¡Ná kanóo síkón t̄on ra ndi'í saá k̄ivj̄ ña va'xi! ¡Saá ná koo!

18 Timoteo, ndatán yóo s̄a'ya m̄ij̄ j̄ yóo ún, ta vitin sákuiso chíño j̄ yó'o ña kasa ndivi ún chíño ña ndat̄on j̄ x'ín ún ña ñetaa j̄ ñoɔ tutu yó'o. Chíño va'a yó'o ñii yu'ún yóo ña x'ín t̄on ña ɬaxi Níma Ndios ña ñik̄a'an nañani yó x̄a'a m̄ij̄ ún kuȳa ñya'a. Va'a ná chikaa ún ndee ña kasa ndivi ún t̄on yó'o, x̄a'a ña kúndeé ún ñoɔ ña ɔn vá'a.

19 Ná chindeé t̄on ña ñaki'in ún ña kandixa ndino'o ini ún Jesucristo ta viví k̄o'ɔn ún yich̄i ra. Ta saá ɔn k̄o'ó x̄a'a ña níma ún sakuiso ña kuachi s̄ata m̄ij̄ ún. N̄ix̄yo ñivi na ɔn vása ní-ké'é saá. Vará kúndaq ini na yu kúu ñava'a, ta ñi-xiin na kasa ndivi na ña. Ta x̄a'a ñayó'o, ndi'í x̄a'a ña

* 1:10 Ñivi na t̄in ink̄a ñivi ña taan se'é ña'a na, ké'é na saá chí kóni na kasa ndux̄a na x'ín na ña kasa chíño na ñoɔ na, án kóni na ndukú na s̄j'ún x̄a'a na.

kándixa na Jesucristo. Ndatán n̄tani ñii barco xí'in ña n̄ndo'o nó n̄q̄ takuii m̄ni, saá n̄ndo'o ña.

²⁰ Ñii k̄i'va saá n̄ndo'o ovi t̄a t̄a kúu t̄aHimeneo xí'in t̄aAlejandro, ta x̄a'á ñayó'o n̄taxi'j̄ ovi ra saá nda'a ñanima ndiva'a ká'no Satanás ña saxo'vi ña'á ña. Saá chi kóni'j̄ ña ovi tayó'o sakuá'a ra ña on ka'an ra to'on ndiva'a xí'in Ndios.

2

TaPablo ká'an ra ndasaá va'a ka'an yó xí'in Ndios

¹ Nañani yó xí'in náki'va yó, ña si'na ndukú'j̄ n̄q̄ ndó'ó kúu ña ka'an ndó xí'in Ndios x̄a'á ndi'i n̄vi. Ka'an ndó kuaku ndá'vi ndó n̄q̄ ra x̄a'á n̄vi, ka'an ndó ndukú'j̄ ndó ñava'a n̄q̄ ra x̄a'á na, ka'an ndó ndukú'j̄ ndó n̄q̄ ra ña chindee ra na, ta taxi ndó ña táxa'vi ña'á nda'a ra x̄a'á ndi'i ñava'a ke'é ra.

² Ndukú'j̄ ndó ñava'a n̄q̄ Ndios x̄a'á ndi'i narey xí'in ink̄a na xá'nda chiño n̄q̄ yó. Ndukú'j̄ ndó ñava'a yó'o n̄q̄ Ndios x̄a'á ña on kóo kuachi ni on kóo ink̄a ña sandi'i ini m̄i yó. Ta saá xí'in ñatq'ó ní ini yó kutakú'j̄ yó xí'in ndi'i n̄vi, ta xí'in ña ndino'o ini yó kasa ká'no yó Ndios ta va'a kundikon yó yich̄i ra.

³ Tá kisa ndivi yó ndi'i ñayó'o, ta ñava'a ní kúu ña, ta Ndios, T̄a t̄a Sáka'ku m̄i yó, kúsij̄ ini ra x̄ini ra ñava'a yó'o.

⁴ Saá chi Ndios kóni ra sakaku ra ndi'i n̄vi, ta kóni ra ndi'i n̄vi tondaa na kundaa ini na yu kúu ñandaa.

⁵ Chi ndixa ñii laá kúu Ndios, ta ñii laá kúu t̄a t̄a kúchiño sanakutá'an va'a n̄vi xí'in Ndios. Ta t̄a t̄a kúchiño ke'é saá kúu Jesucristo,

⁶ chi Jesucristo t̄axi xí'in m̄i ra, n̄xi'j̄ ra x̄a'á ña kuchiño sakaku ra ndi'i n̄vi n̄q̄ ndee ña on vá'a. Ta saá k̄iv̄i ch̄itóni Ndios, t̄axi ra ña kundaa ini yó x̄a'á ñava'a ke'é Jesucristo, ta t̄axi ra ña ndátq'on yó xí'in n̄vi x̄a'á ra.

⁷ Ta x̄a'á ñayó'o Ndios s̄akuiso chiño ra ȳi'j̄ ña ka'an ndoso'j̄ to'on ra, ta n̄kaxin ra ȳi'j̄ kuu'j̄ taapóstol t̄a x̄ika chiño n̄q̄ ra. Ta Ndios s̄akuiso chiño ra ȳi'j̄ ña saná'a'j̄ n̄vi na on vása kúu najudio ña kúchiño kundaa ini na yu kúu ñandaa ta ndasaá kúchiño kandixa na Jesucristo. Jesucristo x̄in'j̄ ra ña ndixa ndaa kúu to'on yó'o ña n̄ka'an'j̄ xí'in ndó, on s̄iv̄i to'on vatá kúu ña.

⁸ Ñayó'o kóni ȳi'j̄ ke'é ndó: Ndi'i saá x̄iña n̄q̄ nákutá'an ndó x̄a'á ña kasa ká'no ndó Ndios, ta nat̄aa na táku n̄datán kóni Ndios, va'a ndani'i na nda'a na ta ka'an na xí'in Ndios. Ta nat̄aa yó'o on vá'a kusaa ini na koni na ink̄a n̄vi, ni on vá'a kani tá'an na xí'in n̄vi.

⁹ Ta ndi'i x̄iña n̄q̄ nákutá'an ndó x̄a'á ña kasa ká'no ndó Ndios, ñayó'o kóni ȳi'j̄ ña ke'é náña'a: Va'a kundixin to'ó ná tikotq̄, tikotq̄ to'ó ña x̄in'j̄ ñó'ó ná x̄a'á chiño ña kisa ndivi ná, tikotq̄ ña on chinóo n̄ino ñato'ó ná n̄q̄ ink̄a n̄vi. Ta saá on x̄in'j̄ ña kundixin ná tikotq̄ ña yá'vi ní, ni on kasa ndivi ná xí'in yis̄i s̄in'j̄ ná n̄datán ke'é náña'a ná kóni kasa ká'no xí'in m̄i n̄q̄ n̄vi ña koto ndaa na náyó'o, ni on chindoo ndaa ná xí'in m̄i ná ña kúu oro yá'vi ní án yuu livi ña yá'vi n̄ani perla x̄a'á ña koto ndaa n̄vi náyó'o.

¹⁰ Saá chi m̄i ña ndixa ndása livi ní náña'a kúu chiño va'a ke'é ná, n̄datán yóo chiño n̄q̄ náña'a ná ndixa kisa ká'no Ndios ta va'a ku'a'an ná yich̄i ra.

11 Ta kɔvɪ sákuá'á náña'a ɬɔ'on ña ká'an xá'a yichɪ Ndios, ta xínɪ ñó'ó tásɪn koo ná ta xí'in ñatɔ'ó ní ini ná konɪ sɔ'o ná ɬɔ'on yó'o.

12 Ta yí'ɪ, ɔn vása táxɪɪ ndayí nda'a náña'a saná'a ná natɔa ve'e nɔɔ nákutá'an nɪvi kasa ká'no na Ndios, nɪ ɔn vása táxɪɪ ndayí nda'a náña'a ka'nda chiño ná nɔɔ natɔa, ta xínɪ ñó'ó tásɪn koo ná.

13 Saá chi Ndios si'na kɪsa vɔ'a ra ɬaAdán, ta saá kɪsa vɔ'a ra ñáEva.

14 Ta ñandivá'a ká'no Satanás ɔn sɪví si'na sandá'ví ña ɬaAdán, chi si'na sandá'ví ña ñáEva. Ta ñáyó'o xɪkuu ñá si'na naɔkava xí'in ña ɔn vá'a.

15 Ta saá ni, Ndios sakaɔa ra náña'a kɔvɪ kaku sɔ'ya ná, tá ke'é ná saá: Xínɪ ñó'ó kuu ná náña'a ná ndi'i saá kɔvɪ kándixa Jesucristo, ta xínɪ ñó'ó kuu ná náña'a ná kɪ'vi ini xínɪ ná inkɔ nɪvi, ta xínɪ ñó'ó kuu ná náña'a ná táku ɬɔ'ó ndɔtán kóni Ndios.

3

To'on yó'o ká'an ndasaá xínɪ ñó'ó kutaku na ndiso chiño xí'in natá'an na na kándixa Jesucristo

1 ɬɔ'on ña ndixa ndɔa káchí ña saá: Tá yóo natɔa na kóni kuiso chiño xí'in natá'an na na kándixa Jesucristo, ta chiño ña kóni na kasa ndivi nayó'o kúu ñii chiño vɔ'a ní.

2 Ta ñii ñii ɬa ndiso chiño xí'in natá'an ra na kándixa Jesucristo xínɪ ñó'ó kuu ra ɬa ɬandɔa, ɬa ɬa kánóo vɔ'a ɬɔ'on xá'a nɔɔ nɪvi. Ta ñii ñii ɬayó'o xínɪ ñó'ó kukomí ra ñii laá kuiti ñásí'í mɪi ra. Ta xínɪ ñó'ó kuu ra ɬa ɬa násita xí'in mɪi nɔɔ ña ɔn vá'a, ta xínɪ ñó'ó kuu ra ɬa ɬa si'na xáni sɪnɪ yu kúu ña vɔ'a ke'é ra, ta saá kɪsa ndivi ra ña xínɪ ñó'ó kɔ. Xínɪ ñó'ó kuu ra ɬa ɬa vɔ'a ɬɔ'ó táku nɔɔ nɪvi, ɬa ɬa vɔ'a náki'in nɪvi na kixaa ve'e ra. Ta xínɪ ñó'ó kuu ra ɬa ɬa xa yóo tɪ'va ndasaá vɔ'a saná'a ra nɪvi.

3 Ta ɔn vá'a kuu ra ɬa ɬa xí'i ní, nɪ ɔn vá'a kuu ra ɬa ɬa kama ní sáa ini, ta káni tá'an ra xí'in nɪvi, nɪ ɔn vá'a kuu ra ɬa ɬa sandá'ví nɪvi xá'a ña kɪ'in ra sɪ'ún nda'a na. Ta xínɪ ñó'ó kuu ra ɬa ɬa vitá ini, ɬa ɬa xí'in ñatɔ'ó nákutá'an xí'in nɪvi, ɬa ɬa ɔn vása kútoo ní kukomí kuá'a ní sɪ'ún.

4 Ta xínɪ ñó'ó kuu ra ɬa ɬa ndixa ní'i vɔ'a yichɪ xí'in nave'e mɪi ra, ta xínɪ ñó'ó kuu ra ɬa ɬa xínɪ vɔ'a ndasaá ka'nda chiño ra nɔɔ sɔ'ya ra, ta ñakán nasa'ya ra yó'o vɔ'a kasa ndivi na chiño kóni ra, ta vɔ'a ɬɔ'ó kutaku na nɔɔ ndi'i nɪvi.

5 Saá chi tá yóo ɬa ɬa ɔn vása kúchiño kuni'i vɔ'a yichɪ xí'in nave'e mɪi ra, ta ɬayó'o ɔn kúchiño ra kuni'i vɔ'a ra yichɪ xí'in natá'an ra na kándixa Jesucristo.

6 Ñii ñii ɬa ɬa ndiso chiño xí'in natá'an ra na kándixa Jesucristo, ɔn vá'a kuu ra ɬa ɬa sakan kɪxá'á kándixa Jesucristo. Saá chi yɔo ní kixá'á ra kasa ká'no xí'in mɪi ra xá'a ña kɪsa ndivi ra chiño ká'no, ta Ndios saxo'vɪ ra ɬa ɬa kɪsa ká'no xí'in mɪi. Saá chi kuɪyɔ xɪná'á ñanímɔ ndivá'a ká'no kɪsa ká'no xí'in mɪi ña nɔɔ Ndios, ta Ndios ká'an ra ndi ndixa saxo'vɪ ní ra ñandivá'a xá'a kuachi yó'o.

7 Saá tuku ñii ñii ɬa ndiso chiño xí'in natá'an ra na kándixa Jesucristo xínɪ ñó'ó kuu ra ɬa ɬa kánóo vɔ'a ɬɔ'on xá'a nɔɔ inkɔ nɪvi na ɔn vása kándixa Jesucristo. Ta xínɪ ñó'ó vivíi kutaku ra ña ɔn sakuka'an ra nɔɔ ra nɔɔ nɪvi, ta xá'a ñáyó'o ñanímɔ ndivá'a ká'no ɔn kúchiño ña sandá'ví ña ra.

To'on yó'o ká'an ndasaá xínɪ ñó'ó kutaku nɪvi na chindeé natá'an na na kándixa Jesucristo

⁸ Ta saá tuku ñii ñii ɽa ɽa nákuiso chiño ña chindeé ra natá'an ra na kándixa Jesucristo xínj ñó'ó kuu ra ɽa ɽa ɽo'ó, ta síkón kánóo ñato'ó ra ñoq ndi'i ñivi, ta kuu ra ɽa ɽa ndixa kisa ndivi ɽo'on ña ká'an ra. Ta xínj ñó'ó kuu ra ɽa ɽa ɽon vása xí'í ní, ni ɽon vá'a kuu ra ɽa ɽa sándá'ví ñivi xa'a ña ki'in ra sji'ún nda'a na.

⁹ Xínj ñó'ó kuu ra ɽa ɽa ndino'o ini kándixa ɽo'on va'a xa'a Jesucristo ña kúu ɽo'on ña sanatjivi Ndios ñoq yó ña kundaa ini yó ña. Ta ɽayó'o xínj ñó'ó va'a kutaku ra xa'a ña nímā mji ra ɽon kuchíño ña chikaa ña kuachi sa'a ra.

¹⁰ Ta ñii ñii ɽa ɽa nakuiso chiño ña chindeé ra natá'an ra na kándixa Jesucristo, si'na xínj ñó'ó koto ndoso va'a ndó ɽayó'o. Ta ɽa ɽa va'a keta ñoq ña xito ndoso ndó ra, chi xí'in ña táku ra kisa ndaa ña xa'a ra ndí kúu ra ɽa ɽa va'a, ɽa ndaa, ta ɽayó'o, va'a sakuiso chiño ndó ra ña kasa ndivi ra chiño ña chindeé ra natá'an ra na kándixa Jesucristo.

¹¹ Ta ñii kji'va ndatán táku ɽa ɽa ndiso chiño yó'o, saá xínj ñó'ó kutaku ñii ñii ña'a ñá kisa chiño ñoq Ndios. Ñii ñii ñaña'a yó'o xínj ñó'ó kuu ñá ñáto'ó, ta síkón kánóo ñato'ó ñá ñoq ndi'i ñivi. Ta ɽon vá'a kuu ñaña'a ñá ká'an ɽo'on vatá xa'a ñivi. Ta xínj ñó'ó kuu ñaña'a ñá va'a násita xí'in mji ñoq ña ɽon vá'a. Ta xínj ñó'ó kuu ñá ñaña'a ñá viví kisa ndivi ndi'i chiño ñoq mji ñá.

¹² Ta ñii ñii ɽa ɽa nákuiso kasa chiño ña chindeé ra natá'an ra na kándixa Jesucristo, xínj ñó'ó kukomí ra ñii laá kuiti ñásí'í mji ra, ta xínj ñó'ó kuni'i va'a ra yichj xí'in sa'ya ra, ta ñii kji'va saá xí'in inkā nave'e ra.

¹³ Ta ndi'i na ndiso chiño ña chindeé ñivi natá'an na na kándixa Jesucristo, tá va'a kisa ndivi nayó'o chiño ndiso na, ta ñakán kanóo va'a ñato'ó na ñoq ñivi, ta saá tuku ɽon kuyi'ví na ndato'on na xí'in ñivi xa'a Jesucristo, ɽa ɽa kándixa na.

Ñayó'o ká'an xa'a ɽo'on ndaa ña kándixa yó xa'a Jesucristo

¹⁴ Ndátij ña yachj ní xaa_j ñoq yóo ún, ta vitin táaj ɽo'on yó'o ña ti'ví_j ña xa_a ña nda'á ún,

¹⁵ Chi tá ɽon kuchíño xa_a yachj_j, ta xí'in ɽo'on yó'o kundaa va'a ini ún ndasaá xínj ñó'ó kutaku ndi'i nave'e Ndios, na kúu ndi'i ñivi na ndixa kándixa va'a Ndios ɽatáku. Chi ndi'i ñivi na kándixa Jesucristo kúu nave'e Ndios, ta ndatán yóo yiton tón ñíndichi ma'ño ve'e, ta ndiso nó ña, saá yóo ñivi yó'o, chi ndino'o ini na kándixa na ɽo'on Ndios, ta kisa ndivi na ña ká'an ra. Ta xí'in ña ké'é na saá, sáná'a na ndí ña ndixa ndaa kúu ɽo'on Ndios.

¹⁶ Ndixa ña ká'no ní kúu ɽo'on ña kándixa yó xa'a yichj Jesucristo. ɽo'on yó'o xínaka_a se'é ña, ta vitin Ndios sanatjivi ra ña ñoq yó. Ta ɽo'on kándixa yó xa'a Jesucristo káchí ña saá:

Ndios ndyu ra ñivi, ta ñixika ra ñoq ñivi ñoq ño'q yó'o.

Nímā Ndios kisa ndaa ña ndí ɽandii, ɽa ɽon vása kómí kuachi kúu ra.

Naángel xjini na ɽayó'o.

Ta ñivi na kándixa ña'á ñika'an ndoso na xa'a ra ñoq inkā ñivi na ndóo ñoo inkā xiíña, na ɽon vása kúu najudío.

Ta ñoyívi yó'o ku'a_a ní ñivi kándixa na ra.

Ta saá kēe ra ñoyívi yó'o, ta ndaa ra ñoyívi ñino, ñoq yóo ndi'i ñava'a ña livi ña ye'e,

káchí ɽo'on ña kándixa yó.

4

*Tɔ'on yó'o ká'ǎn ndí kɔvɔ̄ ña vaxi
koo ñivi na chikaǎ sɔ'o tɔ'on vatá*

¹ Níma Ndios ñika'ǎn káxín ña saá: Tá xa vaxi yatin kɔvɔ̄ sondí'í ñoyívi, ta sava ñivi sandakoo na yichɔ̄ Jesucristo, ta chikaǎ sɔ'o na ña ká'ǎn ñanima ña sándá'ví ña'á, ta kandixa ñivi tɔ'on ña sáná'a ñanima ndiva'a yó'o.

² Chikaǎ sɔ'o na tɔ'on ña ká'ǎn ñivi na vatá, na ovi yu'u. Nanivi na vatá yó'o ɔn kúchiño kǎ kundǎǎ ini na yu kúu ñava'a, ǎn ña ɔn vá'a ke'é na, ní ndǎ lo'o ɔn vása kúka'an kǎ nɔɔ na xa'ǎ ña ɔn vá'a ke'é na.

³ Njivi na vatá yó'o xá'nda chiño na ká'ǎn na ndí ɔn vá'a tondǎ'ǎ tǎa xí'in ña'ǎ, ta xá'nda chiño na ká'ǎn na ndí ɔn vá'a kuxu yó sava ña va'a xíxi ñivi. Ta ɔn vá'a xá'nda chiño nayó'o, chí ndí'i ña xíxi ñivi kúu ñava'a taxí Ndios nda'ǎ na. Ta saá mji yó, ñivi na kándixa Ndios, ta kúndǎǎ ini yó tɔ'on ndǎǎ, va'a kuxu yó ndí'i ña táxi Ndios nda'ǎ yó. Ta saá tá taxi yó ña táxa'vi ña'á nda'ǎ Ndios xa'ǎ ña, ta va'a kuxu yó ña.

⁴ Saá chi ndí'i ña kɔsa va'a Ndios kúu ña va'a. Ta saá táná si'na taxi yó ña táxa'vi ña'á nda'ǎ Ndios xa'ǎ ña kuxu yó, ta va'a kuxu yó ña, chí ɔn vá'a xaa noo yó ndǎ ñii ñava'a ña kúu ña ñika'ǎn Ndios va'a kuxu yó.

⁵ Va'a kuxu yó ndí'i saá nɔɔ ñaxíxi, chí tɔ'on Ndios xí'in tɔ'on ña ká'ǎn yó táxi yó ña táxa'vi ña'á nda'ǎ ra, ta ndása ndii ña ndí'i ña kuxu yó.

*Tɔ'on yó'o ká'ǎn ndasaá xínɔ̄ ñó'o
kasa chiño tǎTimoteo nɔɔ Jesucristo*

⁶ Tá saná'a ún tɔ'on yó'o nɔɔ nañani yó xí'in náña'ǎ kɔ'va yó, ta saá ndixa kuu ún tǎa tǎ va'a kɔsa chiño nɔɔ Jesucristo. Saá chí ndǎtán yóo ñava'a xíxi ún ña táxi ndee nda'ǎ ún, saá yóo tɔ'on va'a ña kándixa ún ta sáná'a ún xa'ǎ yichɔ̄ Jesucristo ña kúu yichɔ̄ ndíkɔn ún.

⁷ ɔn chikaǎ sɔ'o ún cuento vatá ña ɔn vása ndáya'ví, ña kúu cuento ndátɔ'on ñivi ñoyívi yó'o na ɔn vása kándixa Ndios. Ta sakuá'á ún chikaǎ ún ndee xí'in mji ún ña va'a kutakú ún ndǎtán kóni Ndios.

⁸ Saá chí kuítí lo'o ndáya'ví ña chikaǎ ní yó ndee ke'é yó ejercicio xa'ǎ ña ɔn kóo vitá yíkí kɔñu yó. Ta ví'í ní kǎ ndáya'ví ña chikaǎ yó ndee ña sakuá'á yó kutakú yó ndǎtán kóni Ndios. Saá chí ña sakuá'á yó ndasaá va'a sakusij yó ini Ndios kúu ña chindeé mji yó kutakú ndino'o yó nɔɔ Ndios ñoyívi yó'o xí'in ñoyívi ñino.

⁹ Tɔ'on yó'o kúu ña ndixa ndǎǎ ta ndí'i ñivi xínɔ̄ ñó'o na kandixa na ña.

¹⁰ Xa'ǎ ñayó'o chikaǎ ní yó ndee kasa chiño yó, ta kúndee yó nɔɔ ndí'i ña xó'vɔ̄ yó xa'ǎ tɔ'on ña ɔn vá'a ká'ǎn ñivi xí'in yó. Kúndee yó chí ndátí yó ta ndixa ndáa ini yó Ndios kasa ndivi ra tɔ'on ra. Ta Ndios yó'o kúu tǎa tǎtǎku, ta kómí ra ndee sakǎku ra ndí'i ñivi, ta ndixa sakǎku ra ndí'i ñivi na kándixa ña'á.

¹¹ Xínɔ̄ ñó'o ún ka'nda chiño ún ta saná'a ún ndí'i tɔ'on yó'o nɔɔ ñivi natá'an yó na kándixa Jesucristo.

¹² Ta ɔn taxi ún ndǎ ñii ñivi xaa noo na yó'o xa'ǎ ña kúu ún tǎlo'o. Ta xínɔ̄ ñó'o saná'a ún ñivi xí'in ña va'a táku ún. Ta xa'ǎ ña va'a táku ún, sakuá'á ñivi kǎ'ǎn na tɔ'on va'a, ta sakuá'á na kasa ndivi na chiño va'a. Ta sakuá'á na ndasaá va'a kuki'vi ini na kóni na inkǎ ñivi, ta sakuá'á na kandixa ndino'o ini na Jesucristo, ta sakuá'á na ndii kutakú na ndǎtán kóni Ndios.

¹³ Ndạ kivi vitin tandạ kivi xaạ j nọọ yóo ún, ñayó'o xini ñó'ó ke'é ún: Ka'vi ún tọ'on Ndios nọọ ñañani yó xí'in náki'vạ yó, ta ndatọ'on ún xí'in na ña chikaạ ún ndee ini na ña vạ'a kundikọn na yichị Ndios, ta saná'a ún na ñandạạ.

¹⁴ Ndios xa saní'i ra yó'ó ñii ndee vạ'a ña konị ñó'ó ún xa'ạ ña kasa chiño ún nọọ ra, ta ọn sandakoo ún konị ñó'ó ún ndee yó'o, ña kúu ña naki'in ún kivi naxikua'ạ ñani yó chinóo na nda'ạ na sịni ún, ta nịka'an na xí'in mịi ún tọ'on ña kee Nima Ndios.

¹⁵ Chikaạ ún ndee ta sakuá'ạ vạ'a ún ndi'i ñayó'o ña ndátọ'on j xí'in ún. Ta saá ñañani yó xí'in náki'vạ yó kundạạ ini na ndi vạ'a vạxi kua'no ún xí'in ña kándixa ún ta ndikọn ún yichị Jesucristo.

¹⁶ Kasa kuenda ún xí'in mịi ún ña vạ'a kutakụ ún, ta koto vạ'a ún ña ndasaá kuiti tọ'on ña ndạạ saná'a ún, ta vivii kọ'on ún yichị Jesucristo, ta ndạ lo'o ọn sandakoo ún ña. Tá kasa ndivi ún ñayó'o, ta sakaku xí'in mịi ún, ta saá tuku kaku nịvi na chikaạ so'o tọ'on ña saná'a ún.

5

Tọ'on yó'o ká'an ndasaá vạ'a kutá'an nịvi xí'in natá'an na na kándixa Jesucristo

¹ Ọn ka'an kue'e ún xí'in ndạ ñii taxikua'ạ xa'ạ ña ọn vạ'a ke'é ra, ta ndatán ka'an ún xí'in yivá mịi ún, saá xini ñó'ó ka'an ún tọ'on tọ'ó xí'in ndi'i tẹ taxikua'ạ. Ta ndatán ka'an ún xí'in ñañani mịi ún, saá xini ñó'ó ka'an ún xí'in ndi'i tẹ tákúachi.

² Ta ndatán ka'an ún xí'in si'í mịi ún, saá xini ñó'ó ka'an ún xí'in ndi'i náña'ạ naxikua'ạ. Ta ndatán ka'an ún xí'in náña'ạ kị'vạ mịi ún, xí'in ñatọ'ó, ta xí'in ñandii, ñii kị'va saá xini ñó'ó ka'an ún xí'in ndi'i náña'ạ nákuachi.

³ Tá yóo náña'ạ ná ndixa nịndọo mató'ón, chi nịxi'j yi ná, ta ọn kọó nave'e ná, ta xini ñó'ó ñañani yó xí'in náki'vạ yó chindeé na náña'ạ yó'o.

⁴ Ta saá ni, tá náña'ạ ná nịxi'j yi yó'o kómí ná sa'ya ná, án sa'ya ñani ná, ta nasa'ya náña'ạ yó'o kúu na si'na xini ñó'ó chindeé na náña'ạ yó'o, ná kúu si'í na án xịtan na. Ta xí'in ña ke'é na saá, cha'vi na xa'ạ ñava'a ke'é yivá si'í na án xị xịtan na xí'in na kivi xá'no na. Ta nịvi na kisa ndivi ñava'a xa'ạ ña chindeé na yivá si'í na, nayó'o sákusij na ini Ndios.

⁵ Ta náña'ạ ná ndixa nịndọo mató'ón, chi nịxi'j yi ná, ta ọn kọó nave'e ná, ta náyo'o ndixa ndáa ini ná Ndios ta ndivi ñoó ká'an ná xí'in Ndios, ta ndúkú ná nọọ ra ña chindeé ña'ạ ra.

⁶ Ta saá ni, yóo sava náña'ạ ná nịxi'j yi, ta ndasaá kuiti sákusij ná ini mịi ná, ke'é ná ndatán kóni yikí kọnu mịi ná, ta náyo'o ndatán yóo ná nịxi'j nọọ Ndios, saá yóo ná, vará tákụ kạ ná ñoyivi yó'o.

⁷ Tọ'on yó'o ka'nda chiño ún nọọ ñañani yó xí'in náki'vạ yó, na kúu nave'e náña'ạ ná nịxi'j yi, chi nayó'o xini ñó'ó kasa ndivi na ñava'a. Ta saá ọn kóo xa'ạ ña chikaạ nịvi kuachị sạta na.

⁸ Saá chi tá yóo nịvi na ká'an, káchí na kándixa na Jesucristo, ta ọn xịin na chindeé na nave'e mịi na, ta nayó'o ọn vása kisa ndivi na ñandạạ yichị Jesucristo, ta saá nịvi yó'o kini kạ ke'é na nọọ nịvi na ọn vása kándixa Jesucristo.

⁹ Ta náña'ạ ná nịxi'j yi, ta kómí ná unị sịkọ kuỵạ ta kuạ'ạ kạ, ta ñii ñii náyo'o ñii laạ xịkuu yi ná, ta ndasaá kuiti náña'ạ yó'o, vạ'a ka'yi ún kivi ná nọọ tutu xa'ạ ña naki'in ná ña taxi ñañani yó xí'in náki'vạ yó na kándixa Jesucristo xa'ạ ña chindeé ña'ạ na.

10 Ta náña'a ná naki'in ñava'a yó'o xínj ñó'ó kuu náña'a ná xa kisa ndivi kuá'a ní chiño va'a, ta kánóo va'a to'on xa'a ná ñoq ñivi. Xínj ñó'ó kuu ná náña'a ná va'a sákua'no sa'ya, xínj ñó'ó kuu ná náña'a ná xí'in ñato'ó ñaki'in ñivi na kixaa ve'e ná, ta xínj ñó'ó kuu ná náña'a ná xa ñakata xa'a ñañani yó xí'in náki'va yó kivi kixaa na ve'e ná, ta xínj ñó'ó kuu ná náña'a ná chindee ñivi na xó'vi, ta ndixa taxi xí'in mji ná ña kasa ndivi ná ndi'í saá ñoq chiño va'a.

11 Ta yóo náña'a ná ñixi'j yij, ta náyo'ó to'án tondaa unj siko kujya ná, ta on ka'yi ún kivi náyo'ó ñoq tutu ña káchí naki'in ná ña'a ña taxi ñañani yó xí'in náki'va yó xa'a ña chindee ña'a na. Saá chi vaxi kivi kutoo ní náña'a yó'o koo yij ná, ta kixá'a ná on kua'a ka ná kasa ndivi ná ña kóni Jesucristo, vará si'na ñika'an ná ndí ndixa on tondaa ka ná xa'a ña kasa chiño ná ñoq Ndios.

12 Ta saá nakuiso ná kuachi, chi xí'in ña tondaa tuku ná, ya'a ndoso ná to'on ña si'na ñika'an ná kasa ndivi ná.

13 Ta yóo inká ña on vá'a ké'é sava náña'a kuáchí yó'o, chi sakuá'a ná kuu ná náxúxán, ná xíka sji mji ñii ñii ve'e ñivi, ndato'on ná to'on visi, ta kóni ná ka'nda chiño ná ñoq inká ñivi ndasaá xínj ñó'ó kasa ndivi na chiño mji na, ta ká'an ná xí'in ñivi to'on ña on vása xínj ñó'ó.

14 Ta xa'a ñayó'o ndato'on j xí'in náña'a ná ñixi'j yij, ta nákuáchí kóni kúu ná, va'a ka tondaa tuku ná, ná koo sa'ya ná, ta ná kuni'i va'a ná yichi ña kasa ndivi ná chiño ve'e mji ná. Ta saá ñivi na on vása kándixa Jesucristo on kuchiño na ka'an na ña on vá'a xa'a yó.

15 Ñayó'o ndato'on j xí'in ndó, chi saá yóo ña on vá'a ké'é sava náña'a nákuáchí ná ñixi'j yij. Náña'a yó'o xa sandakoo ná yichi Jesucristo ta vitin ndikon ná yichi ñanima ndiva'a ká'no Satanás.

16 Tá ñii ña'a án ñii taa na kándixa Jesucristo kúu nave'e ñii ña'a ña ñixi'j yij, ta nayó'o xínj ñó'ó chindee na náña'a ve'e mji nayó'o. Ta saá on sandi'í na xa'a si'ún ña xínj ñó'ó na ve'e ño'ó ñoq kisa ká'no na Jesucristo, ta na ve'e ño'ó yó'o kukomí na si'ún xa'a ña chindee na náña'a ná ndixa ñindoo mató'on, chi ñixi'j yij ná, ta on koó nave'e ná.

17 Ta naxikuá'a na ndíso chiño xí'in natá'an na na kándixa Jesucristo, tá va'a ní'i na yichi ta va'a kisa ndivi na chiño, ta xínj ñó'ó kasa to'ó yó nayó'o, ta chindee yó na xí'in ña xínj ñó'ó na. Ta ña xínj ñó'ó ní ka kúu ña kasa to'ó ní yó ta chindee yó ñivi naxikuá'a na ká'an ndoso to'on Ndios, ta sáná'a na to'on ña ndaa.

18 Saá chi to'on Ndios ña ñitaa na xina'a káchí ña saá: "Tá kisa chiño sündiki sana ndó ña ndundii trigo, ta on chikaa ndó ñono yu'u tíyo'o, ña kuchiño kaxi rí trigo", káchí to'on Ndios. Ta inká xiiña ñoq to'on Ndios káchí ña saá: "Ndi'í ñivi na kisa chiño kómí na ndayi ki'in na ya'vi na", káchí to'on Ndios.

19 Tá yóo ñii taxikuá'a tá kúu tá ndíso chiño xí'in na kándixa Jesucristo, ta ñii laá taa vaxi taxi kuachi xa'a tayó'o, ta saá yó'o ñani yó tá Timoteo, on kama kándixa ún xa'a ña ká'an tayó'o tá táxi kuachi. Saá chi xínj ñó'ó ovi án unj ñivi na kasa ndaa xa'a ñii ñii kuachi, ta saá va'a kándixa ún ña ká'an na.

20 Tá yóo ñii taxikuá'a tá kándixa Jesucristo, ta on xjin ra sandakoo ra ña on vá'a ké'é ra, ta saá ñoq ndi'í ñivi na nákutá'an ve'e ño'ó, ka'an ún xí'in tayó'o ndí xínj ñó'ó sandakoo ra on ké'é ka ra ña on vá'a. Ta ñivi na

xínj sɔ'o ña ka'ʌn ún, kuyj'ví na ña yjyo saá kundo'o mji na, tá ke'é na ña ɔn vá'a.

²¹ Nɔɔ Ndios xí'in nɔɔ Jesucristo xí'in nɔɔ naángel, sákuiso chiño j yó'ó ña kasa ndivi ún ndi'i ñayó'o ña xá'nda chiño j nɔɔ ún vitin, ta ɔn vá'a nakaxín ún njvi, ta ñii k'j'va ñandaa ke'é ún xí'in ndi'i na.

²² ɔn kama ní chinóo ún nda'a ún sijnj ɔa ña nakuiso chiño ra kasa ndivi ra chiño xí'in na kándixa Jesucristo. Saá chi tá ɔn vá'a ke'é ɔayó'o chiño, ta mji ún nakuiso ún kuachi xa'a ña ɔn vá'a ke'é ra. Ta mji ún, xínj ñó'ó kuu ún ɔa ɔa ndixa kutaku ndii nɔɔ Ndios.

²³ Ta ɔn ko'o ní ka ún ndasaá kuiti takuii, ta va'a lo'o kuiti vino ko'o ún, xa'a ña sandúva'a lo'o rá ña kí'vj tixin ún, ta saá tuku saña lo'o kue'e ña nóno káni tá'an xí'in ún.

²⁴ Yóo sava njvi na ke'é ña ɔn vá'a, ta k'vj ɔa'an ka nachiño kasa nani na xa'a kuachi yó'o, ta ndi'i njvi xa xínj na xa'a kuachi yó'o. Ta yóo inká njvi na ke'é ña ɔn vá'a, ta ku'a'a ní k'vj yóo se'é ña ɔn vá'a ke'é nayó'o. Ta saá ni, kixaa k'vj kundaɔ ini njvi xa'a ña ɔn vá'a yó'o.

²⁵ Ta ñii k'j'va saá ndó'o sava njvi na ke'é chiño va'a, chi tá kundivi chiño va'a, ta ku'a'a ní njvi kama va'a xito na ñayó'o. Ta yóo inká chiño ña va'a ke'é njvi, ta ku'a'a ní k'vj yóo se'é ña, ta saá ni, ɔn kuchiño koo se'é ña ndi'i saá k'vj.

6

Tɔ'on ña ká'ʌn xa'a njvi na kúu naesclavo

¹ Tá nañani yó án náki'va yó kúu naesclavo, ta nayó'o xínj ñó'ó kasa ɔ'ó ní na patrón na. Ta xí'in ña ke'é na saá, inká njvi ɔn ka'ʌn na ña ɔn vá'a xa'a Ndios, ni ɔn ka'ʌn na ña ɔn vá'a xa'a ɔ'on saná'a yó.

² Ta naesclavo na kisa chiño nɔɔ ɔapatrón ɔa kándixa Jesucristo, ta naesclavo yó'o, ɔn vá'a kani sijnj na ndí ɔn vása xínj ñó'ó kasa ɔ'ó na ɔapatrón na chi ñani na kúu ra. Ndá vika, naesclavo yó'o xínj ñó'ó chikaa ka na ndeɔ ña va'a kasa ndivi na chiño nɔɔ ɔapatrón na. Saá chi ñani na, ɔa ɔa kí'vj ní ini na xíni na kúu ɔapatrón na, ta ɔayó'o kúu ɔa ɔa naki'in ñava'a xa'a chiño kisa ndivi naesclavo yó'o. Tɔ'on yó'o kúu ña xínj ñó'ó saná'a ún ta ka'ʌn ndoso ún nɔɔ njvi.

Tá kutaku yó ndátán kóni Ndios, ta ɔn kutoo ní yó s'j'ún ñoyívi yó'o

³ Tá yóo njvi na saná'a inká ɔ'on ña ɔn vása yóo yu'ú xí'in ɔ'on ña njka'ʌn Jesucristo, án saná'a na ɔ'on ña ɔn vása yóo yu'ú xí'in ɔ'on ña ndaa saná'a yó ña ká'ʌn ndasaá kutaku yó ndátán kóni Ndios,

⁴ ta na saná'a ña ɔn vá'a yó'o kúu njvi na kisa ká'no xí'in mji, ta ndixa njvi yó'o ndá lo'o ɔn vása xínj na. Nayó'o ndasaá kuiti kúsij ini na xí'in ɔ'on ña kani tá'an na xí'in njvi xa'a ña kóni kachí sava ɔ'on. Ta xí'in ña náa njvi saá, kama ní kaku ña kuini ini na xíni tá'an na, ta kixá'a na sáɔ ini na xíni tá'an na, ndá ɔndaa na nata'vj tá'an na, ta kixá'a na ká'ʌn na ku'a'a ní ɔ'on ndiva'a xa'a nata'an na, ta xáni sijnj na ndí na ɔn vá'a ini kúu ndi'i nata'an na.

⁵ Nayó'o, xí'in ɔ'on káni tá'an na xa'a ña ɔn vása ndaya'ví. Ta ndátán yóo ña tá'yí saá yóo ña xínj tóni nayó'o, saá chi ɔn vása xínj na yu kúu ña ndixa ndaa. Ta xáni sijnj na ndí ña kundikɔn na yichj Ndios kúu ña nduu na nakuiká, na ku'a'a ní s'j'ún kukomí. Ta y'j'j ká'ʌnj xí'in ún ɔn nakutá'an ún xí'in njvi na ɔn vá'a yó'o.

6 Tá ndixa ndíkõn ndino'o ini yó yichì Ndios, ta tá kúsij ini yó xini yó ñavà'a táxi Ndios nda'á yó, ta saá ndixa kómí yó ñakuiká ndino'o.

7 Saá chí kivi kaku yó ñoyivi yó'o, õn kqó ña'a ní-kixaá xí'in yó. Tá tondaa kivi kivi yó ta saá kuá'an yó xí'in Ndios, ta õn kuchiño kq'õn nda ñii ñakuiká xí'in yó.

8 Ñakan kía, tá xa yóo ña xixi yó xí'in tikotõ kundixin yó ñoyivi yó'o, ta va'a ná kusij ini yó xí'in ñayó'o.

9 Yóo nivi na kóni kukomí ñakuiká ñoyivi yó'o, ta xa'a ñayó'o k'ivi na kuachi ké'é na ña õn vá'a, chí kixá'á na kútoo ní na kukomí na kuá'a ní nõõ ña õn vása ndáya'vi, ña kúu ña sátivi xí'in mji na, ta kixá'á na kuá'an na yichì nõõ ndi'i xa'a na.

10 Õn vása va'a ña kútoo nivi kukomí na kuá'a ní sji'un, chí nõõ ña kútoo ní na sji'un káku ndi'i saá nõõ ña õn vá'a. Xa'a ña kútoo ní na sji'un, sava nivi sandakoo na yichì Jesucristo, ta saá xõ'vi ní nayó'o.

*TaPablo ká'an ra xí'in taTimoteo
xini ñó'ó kutaku ra ndatán kóni Ndios*

11 Ta yó'o, taTimoteo, ta tá kisa chiño nõõ Ndios, xini ñó'ó kuxiká ún nõõ ndi'i ña õn vá'a. Ta xini ñó'ó kasa ndivi ún ñandaa, kutaku ún ndatán kóni Ndios, ta kándixa ndino'o ini ún Jesucristo. Kuki'vi ini ún koni ún nivi, kundeé ini ún nõõ ndi'i ña xõ'vi ún, ta kuu ún ta ta va'a ini xí'in ndi'i nivi.

12 Saá tuku xini ñó'ó chikaá ní ún ndee xa'a yichì Jesucristo ña kúu ña ndíkõn yó. Ta chikaá ní ún ndee xa'a ña taxi Ndios ña kutaku ún xí'in ra ndi'i saá kivi ña vaxi. Chí xa'a ñayó'o, Ndios ñakana ra yó'o kivi njka'an ún kándixa ún Jesucristo nõõ kuá'a ní nivi xini na yó'o.

13 Ta vitin nõõ Ndios, ta tá taxi ña táku ndi'i saá ña'a ña yóo, ta nõõ Jesucristo, ta tá ndakuin xa'a ñandaa kivi xindichi ra nõõ taPoncio Pilato, xá'nda chiño j nõõ ún vitin.

14 Chikaá sõ'o ún ndi'i ña xá'nda chiño j nõõ ún, ta kasa ndivi ún ndi'i ña kóni Ndios, ña õn kuchiño inka nivi ka'an na ña õn vá'a xa'a ún. Saá vivii kutaku ún nda kixaá kivi ndikó Jesucristo, Ta taKá'no nõõ yó.

15 Tá kixaá kivi ña chitóni Ndios, ta tuku sanativi ra Jesucristo ña koni nivi ñoyivi yó'o. Ta ñii laá Ndios yó'o kúu ta'va'a ní, ta taKá'no nõõ ndi'i nivi xí'in nõõ ndi'i ña'a ña yóo ñoyivi. Kómí ra ndi'i ndee xí'in ndi'i ndayí nõõ ndi'i narey, ta Ndios kúu ta ká'no ka nõõ ndi'i naná'no na yóo ñoyivi yó'o.

16 Ta ñii laá Ndios kúu ta xa táku ndi'i saá kivi niva'a ta kutaku ra ndi'i saá kivi ña vaxi. Yóo Ndios ma'ño ña yé'e ní ña õn vása kuchiño koto káxin nivi xí'in nduchõ nõõ na, ni õn vása kuchiño tondaa yatin nivi nõõ yóo ña yé'e yó'o. Nda ñii nivi õn ta'an koni na Ndios, ni õn kuchiño koni na ra xí'in nduchõ nõõ na. ¡Ná naki'in Ndios ndi'i ñatõ'o, ta ná kasa ká'no ndi'i nivi Ndios, chí kómí ra ndi'i ndee ndi'i saá kivi! Saá ná koo ña.

17 Xini ñó'ó ndatõ'on ún xí'in nivi na kómí ñakuiká ñoyivi yó'o ña õn kuu na nivi na ña'a ní ini, ni õn kani sijn na ndí ñakuiká na kuchiño ña sakaku ña na nõõ ndi'i tondó'o, chí ñakuiká õn sivi ña kundeé koo ndi'i saá kivi kúu ña, chí ñii kivi kuchiño ndaño'o ñakuiká, án ndi'i xa'a ña. Va'a ka nivi nakuiká ndixa ná kundaani na ndí Ndios kúu ta kuchiño chindeé ra na, chí ñii laá Ndios ta'táku kúu ta táxi ndi'i saá nõõ ñava'a nda'á yó, xa'a ña koni ñó'ó yó ñayó'o xí'in ñasij ini yó.

¹⁸ Ndatɔ'on ún xí'in n̄jivi nakuíká ndí xínjĩ ñó'ó ke'é na ñavá'a, ta kasa ndivi na kuá'á ní chiño v̄á'a. Ta xínjĩ ñó'ó kuu na n̄jivi na ɔn vása sí'nda, ta vík̄a koo tí'va na ta'ví na ñakuíká kómí na, ta xí'in ñasiĩ ini na taxi na ña xínjĩ ñó'ó n̄jivi nda'á na.

¹⁹ Tá ke'é nakuíká saá, ta k̄ij̄i v̄axi nayó'o kukomí na ñakuíká ndino'o ñoyívi n̄jino. Saá chi ñavá'a ké'é nayó'o sáná'a ña ndí ndixa v̄á'a kándixa na Ndios. Ta saá kuchiño taxi ra ña kutak̄u ndino'o na xí'in ra ndi'i saá k̄ij̄i ña v̄axi.

Ñayó'o kúu tɔ'on sondí'i tutu yó'o

ña s̄akuiso chiño taPablo taTimoteo

²⁰ Tata Timoteo, chikaá ún ndeɛ ña v̄á'a kasa ndivi ún chiño ña s̄akuiso chiño Ndios yó'ó. Ta ɔn chikaá sɔ'o ún tɔ'on vatá ña ɔn vása ndáyá'ví ña kúu ña ká'án n̄jivi na ndíkɔn yich̄j̄ ɔn v̄á'a ñoyívi yó'o. Xáni s̄inj̄i n̄jivi na ɔn v̄á'a yó'o ndí ká'án na tɔ'on ndichí, ta ɔn s̄j̄iv̄i ñand̄aá kúu ña xáni s̄inj̄i na.

²¹ Yóo sava n̄jivi na kándixa ta ták̄u na xí'in tɔ'on vatá yó'o, ta x̄á'á ñayó'o s̄andakoo na yich̄j̄ Jesucristo.

Ta ndi'i saá k̄ij̄i Ndios ná ke'é ra ñavá'a ní xí'in ún. Saá ná koo ña.

Tutu ñaoví tì'ví tãPablo kuà'an ña nda'a tãTimoteo

TãPablo tì'ví ra tɔ'on yó'o ña chĩndeé ra tãTimoteo

1 Yì'j, tãPablo, ñii tãapóstol tã kisa chiño nõq Jesucristo kúu j, chi saá kóni Ndios. Ta Ndios tì'ví ra yì'j ña ka'an ndosoj tɔ'on ra nõq ñivi. Ta ká'an j xí'in ñivi ndí Ndios táxi ra ña kutaku na xí'in ra ndi'i saá kivi, tá ndino'o ini na kándixa na Jesucristo.

2 Táa j tutu yó'o ña xaá ña nda'a yó'ó, tãTimoteo. Ta yó'ó, ndatán yóo sã'ya j tã kí'vi ní ini j xini j, saá yóo ún nõq j. Ta vitin kóni j ndí Yivá yó Ndios xí'in Jesucristo tã xá'nda chiño nõq yó, ná kundá'vi ini ra koni ra yó'ó, ná ke'é ra ñava'a ní xí'in ún, ta ná taxi ra ña koo va'a ini ún.

TãPablo táxi ra ña táxa'vi ña'a nda'a Ndios xa'a tãTimoteo

3 Ndi'i saá kivi ndúkú j ñava'a xa'a ún nõq Ndios, ta ká'an j táxi j ña táxa'vi ña'a nda'a ra xa'a ún. Ta ñii kí'va ndatán kujya xina'a kisa tɔ'ó naxi j xitan j Ndios, saá ndino'o ini j kisa tɔ'ó j Ndios vitin.

4 Náka'an j vitin ndasaá xaku ní ún xa'a j kivi ñindayi tá'an yó, ta xa'a ñayó'o kóni ní j koto j yó'ó vitin ña kuchiño kusij ní ka ini j.

5 Chi ndixa xini j ña ndino'o ní ini ún kándixa ún Jesucristo. Si'na xitan ún ñaLoida kándixa, ta saá kándixa si'i ún ñaEunice, ta vitin kúndaq ini j ña ñii kí'va saá kándixa va'a mji ún Jesucristo.

Qn vá'a kuka'an nõq yó

xã'a tɔ'on ñava'a ña ká'an xa'a Jesucristo

6 Xã'a ñayó'o ndúkú j nõq ún ña on sandakoo ún konj ñó'ó ún ndee va'a ña san'i Nima Ndios yó'ó kivi chĩnoo j nda'a j sijn ún, chi ndee va'a ñaki'in ún, ndatán yóo ño'q xixi, saá yóo ña, ta xini ñó'ó kundaa va'a ún ña, ña on nda'va ña.

7 Chi Nima Ndios ña taxi ra koo xí'in yó, on sivi nima ña ké'é ña nduu yó ñivi na yí'vi ini kúu ña, ta Nima ña taxi Ndios koo ña ini mji yó chĩndeé ña nduu yó ñivi na ndakú ini. Ta Nima Ndios táxi ña ndee, ña kuchiño yó kuki'vi ini yó koni tá'an yó, ta kuchiño yó nasita xí'in mji yó nõq ña on vá'a.

8 Xã'a ñayó'o, on kuka'an nõq ún ndakuijn ún ka'an ún tɔ'on ñava'a xa'a Jesucristo, ta ni on kuka'an nõq ún xa'a yì'j, tãa tã nákaa ini ve'e ka xa'a Jesucristo. Tá mji ka, koo ti'va ún xí'in ndee ña nátaxi Ndios nda'a ún, ña kuchiño ún xɔ'vi ún, ñii kí'va ndatán xó'vi yì'j xa'a tɔ'on Jesucristo.

9 Ndios sãkaku ra mji yó ta ñakana ra mji yó ña kuu yó ñivi na kutaku ndii nõq ra, ndatán kóni ra. Ta on sivi xa'a chiño va'a ña ke'é yó kúu ña ke'é Ndios ñava'a yó'o xí'in yó, ta xa'a ña chĩtoni mji Ndios xí'in ña ká'no ini ra, ta xa'a ñava'a kisa ndivi Jesucristo xa'a yó, Ndios sãkaku ra yó ta ñakana ra yó ña kuu yó ñivi na ndikon yichi ra. Saá chĩtoni Ndios kivi tá'an ka kixá'a koo kivi nõq ñoyívi yó'o.

10 Ta vitin Ndios xa saná'a ra mji yó ndí tã ká'no ní ini kúu ra, chi tì'ví ra Jesucristo kixaa ra ñoyívi yó'o, ta tãyó'o sandi'i ra xa'a ndee ña xá'ni ñivi. Ta xí'in tɔ'on ñava'a ña ká'an xa'a Jesucristo ndasaá sãkaku ra ñivi,

Ndios saná'a káxín ra mji yó ndasaá kuchiño kutakų yó xí'in ra ndi'i saá kijvî ña vaxi.

¹¹ Ndios sakuiso chiño ra yî'î ña ka'an ndoso j to'on ñava'a yó'o xa'a Jesucristo, ta sakuiso chiño ra yî'î kúu j taapóstol xa'a ña saná'a j ñivi na on vása kúu najudio.

¹² Xa'a ña kisa ndivi j chiño yó'o ña sakuiso chiño ra yî'î, vitin xó'vî j ndi'i tondó'ó yó'o. Ta saá ni, on vása kúka'an noo j xa'a ndi'i ña xó'vî j, chi xín j káxín j yu kúu ta ta kándixa j, ta ndixa ndáa ini j ndí kómí ra ndee ña kundaa va'a ra to'on ra ña taxi ra nda'a j, ta saá ñivi na kándixa ra ka'an ndoso na to'on ra anda kixaa kijvî ña ndikó Jesucristo ñoyívi yó'o.

¹³ Ta xín j ñó'ó ún kundikon va'a ún yichî ña ndaa ña kúu ña saná'a j yó'ó. Ta on sandakoo ún ña kándixa ún Ndios, ta ni on sandakoo ún kuki'vi ini ún koni ún natá'an yó, saá chi ndee ña kutakų yó saá kúu ñava'a saní'i Jesucristo mji yó xa'a ña kándixa yó ra.

¹⁴ Ta xí'in ndee Níma Ndios ña yóo ini mji yó, xín j ñó'ó kundaa va'a ún to'on ña ndaa ña sakuiso chiño Ndios yó'ó xa'a ña va'a ndatq'on ún ña xí'in ñivi.

¹⁵ Xa xín j ún taFigelo xí'in taHermógenes xí'in ku'a a ní ñivi na kándixa Jesucristo na ndóo ku'a a ñoo noo ño'o Asia, xa sandakoo na yî'î, ta nda lo'o on xín na koni ka na yî'î.

¹⁶ Ta taOnesíforo, on vása ní-ke'é ra saá, chi ku'a a ní yichî ndasa va'a ra ini j. Xa'a ñava'a ke'é taOnesíforo xí'in j, ndúkú j noo Ndios ña kundá'vi ini ra koni ra tayó'ó xí'in nave'e ra. Saá chi tayó'ó on vása ní-kuka'an noo ra xa'a yî'î, vará xín ra yî'î yóo j nó'ni j xí'in ka ini ve'e ka.

¹⁷ Nda víka, kijvî kixaa taOnesíforo ñoo Roma yó'o, ta nandukú ní ra yî'î anda naní'i ra yî'î.

¹⁸ Ta saá, kijvî tondaa ña kasa nani Ndios kuachi ndi'i ñivi ñoyívi yó'o, ndátij ná kundá'vi ini Ndios koni ra taOnesíforo. Ta mji ún, taTimoteo, xín j va'a ún xa'a ndi'i ñava'a ke'é ra ña chindee ra mji yó kijvî ñixiyo yó ñoo Éfeso.

2

To'on yó'o ká'an ndi'i ñivi na kándixa Jesucristo xín j ñó'ó kundee va'a na noo ña xq'vi na xa'a ra

¹ Ta yó'ó, tata Timoteo, ndátan yóo sa'ya j saá yóo ún, ta ndúkú j noo ún ña chikaa ún ndee ini mji ún chi xa kómí ún ñava'a ña taxi Jesucristo nda'a ún.

² Xa xín j so'o ún to'on ña njka'an ndoso j noo ku'a a ní ñivi. Ta vitin yó'ó xín j ñó'ó ún nakaxín ún nataa na va'a ndíkon yichî Jesucristo, na kúu na tí'va saná'a ñivi. Ta sakuiso chiño ún nataa yó'o ña saná'a na inká ñivi ndátan yóo to'on ña xín j so'o ún njka'an j.

³ Ta yó'ó, tata, ndátan yóo ñii tropa ta on vása yí'vi xq'vi xa'a chiño ña kisa ndivi ra, ñii kí'va saá koo tí'va ún xq'vi ún xa'a Jesucristo.

⁴ Nda ñii tatropa on vása xáni sijn j ra xa'a inká chiño, chi ndasaá kuiti táku ra ña kasa ndivi ra chiño ra ña sakusij ra ini ta xá'nda chiño noo ra.

⁵ Ta yóo ñii ta ta ku'a an kono xí'in inká na xíno ña koto ñivi yu kúu ta ta ndee ka va'a xíno, ta tayó'ó xín j ñó'ó kándixa ra ndáyí ña xá'nda chiño ndasaá xín j ñó'ó kono nataa. Tá ñii ta xíno yó'o, on vása kándixa ra ndáyí, ta on kuchiño ra naki'in ra ñava'a ña taxi na nda'a ta ta kundee xa si'na noo ndi'i na xíno xí'in ra.

⁶ Saá tuku tá yóo ñii ɾa ɾa ndeé ní kisa chiño ɱo ɱo'ɔ ra, ta ɾayó'o kómí ra ndayí kuu ra ɾa ɾa si'na koní ñó'ó ña sakee ra.

⁷ Va'a kani sɱni ún xa'a ɾo'on yó'o, chi Jesucristo chindeé ra yó'ó ña kundaa va'a ini ún ndi'i ɾo'on ña ndatɾo'on i xí'in ún.

⁸ Naká'an ún xa'a Jesucristo, kaaku ra ɾixin ñii ña'a ñasa'ya ñani sikuá tarey David, ta ɱixi'i ra ta ɱatakú ra. Ñayó'o kúu ɾo'on ñava'a ña ká'an ndoso i ɱo ɱivi,

⁹ ta xa'a ɾo'on yó'o xó'vi i vitin, ta ndatán yóo ñii ɾa ɾa kómí kuachi ká'no, saá yóo i, chi nó'ni i xí'in ka. Ta ɾo'on Ndios ɱn sivi ña nó'ni kúu ña, ta kúchiño kuɾa ní'nó ndíka ña ndi'i saá xiíña ɱo ɱivi.

¹⁰ Ta saá kúndeé i xó'vi i ɱo ɱo ndi'i tondó'ó, xa'a ɱivi na ɱikaxin Ndios kandixa na Jesucristo ta sakaku ra na, ta saá kutaku na xí'in ra ndi'i saá kivi ña va'i ɱo ɱo yóo ñalivi, ña va'a ña yé'e.

¹¹ ɾo'on ña ndixa ndaa kúu ñayó'o:

Tá ɱixi'i yó xí'in Jesucristo, ɾa ɾa ɱixi'i xa'a kuachi yó, ta saá tuku ndixa kutaku yó xí'in ra.

¹² Tá kúndeé yó xí'in ndi'i ña xó'vi yó ñoyívi yó'o, ta saá kivi va'i ka'nda chiño yó xí'in Jesucristo.

Tá ka'an yó ɱn vása xini yó ra, ta saá ka'an ra ɱn vása xini ra ɱi yó.

¹³ Tá ɱn vása kasa ndivi yó ɾo'on ra, ta saá ni, Jesucristo ndixa kasa ndivi ra ɾo'on ɱi ra,

chi ndixa ndasaá kuiti ɾandaa kúu ra, ta nda lo'o ɱn kuchiño nasama xí'in ɱi ra,

káchí ɾo'on ña ndaa.

TaPablo ndato'on ra xí'in taTimoteo ná chikaq ra ndeé ña va'a ní kasa ndivi ra chiño Ndios

¹⁴ Ndi'i saá kivi sanaká'an ún ɱivi na ndíkon Jesucristo xa'a ɾo'on yó'o. Ta ɱo Ndios ndatɾo'on ún xí'in na ña ɱn ña na xa'a ɾo'on. Saá chi ña ɱani kúu ña káni tá'an na xí'in ɾo'on xa'a ña ɱn vása ndaya'ví, ta ña ké'é na saá sátivi ña ini ɱivi na xini so'o ñayó'o.

¹⁵ Chikaq ún ndeé ña sakusi ún ini Ndios, ta saá kuu ún ɾa ɾa ndaya'ví ɱo ra. Xini ñó'ó kuu ún ɾa ɾa kisa chiño va'a, ña ɱn kuka'an ɱo ún xa'a ñava'a kisa ndivi ún. Ta xini ñó'ó kuu ún ɾa ɾa ndixa xini va'a sáná'a ɾo'on ña ndaa.

¹⁶ Kuxiká ún ɱo ɾo'on ña ɱn vása ndaya'ví, ɾo'on ña ká'an ɱivi na ɱn vása ndíkon yichi Ndios, chi ñii ñii kivi va'i kua'no ña ɱn vá'a ke'é ɱivi na ká'an ɾo'on ɱn vá'a yó'o.

¹⁷ Ta ɾo'on ña sáná'a ɱivi na ɱn vá'a yó'o, ndatán yóo ñii kue'e tá'yí ña kuee kuee va'i kua'no, ta sándi'i ña xa'a koñu ɱivi saá yóo ña. Yó'ó ta yi'i xini yó taHimeneo xí'in taFileto kúu ɱvi ɾa ɾa sáná'a ɾo'on ɱn vá'a yó'o.

¹⁸ Saá chi nayó'o xa sandakoo na ɾo'on ña ndaa, ta ká'an na sáná'a na ndi xa ɱiya'a kivi ña sanatakú Ndios ndi'i ɱivi. Ta xí'in ɾo'on vatá yó'o xa sativi na ini sava ɱivi na kándixa Jesucristo, ña ɱn vása kundaa ka ini na yu kúu ñandaa.

¹⁹ Ta saá ni, Ndios xa chindú'u ra ñii ɾo'on ra ña ndaa ña kandú'u ndi'i saá kivi ña va'i, ta ɱn kúchiño nasama ña. Ndatán yóo xa'a ve'e ña xa ɱixinq saá yóo ɾo'on Ndios yó'o. Ta ndatán yóo yu ña chikaq na xa'a ve'e yó'o, ta nda ñii ɱivi ɱn kivi ka tava na ña, saá yóo ɾo'on ña káchí saá: "Ndios xini ra yu kúu ɱivi na ndixa kúu sa'ya ra." Ta saá tuku kachí ña

saá: “Ndi'i n̄ivi na ndino'o ini kándixa Jesucristo xínj ñó'ó kuxiká na n̄oq ña ɔn vá'a.”

²⁰ Tá yóo ñii ve'e ká'no nakuiká, ta ini ve'e yó'o yóo ku'a'a ní n̄oq nda'a chiño. Yóo nda'a chiño ña kupa'a xí'in kaa plata, án xí'in kaa oro. Ta xínj ñó'ó nda'a chiño yó'o xa'a ña kasa ndivi yó chiño ná'no ña ndáya'ví ní. Ta saá tuku yóo inká nda'a chiño ña kupa'a xí'in tón yiton, án xí'in ño'o kisín. Ta nda'a chiño yó'o xínj ñó'ó xa'a ña kasa ndivi yó chiño válí ña lo'o ndáya'ví.

²¹ Tɔ'on yó'o sáná'a m̄ji yó, chi ndátan yóo nda'a chiño ña kupa'a xí'in oro án xí'in plata ña xínj ñó'ó xa'a chiño ña ndáya'ví ní, saá yóo ndi'i n̄ivi na chikaq ndee ña ndasa ndii na nima na ta va'a vivii kutaku na ndátan kóni Ndios. Saá Ndios kúchiño konj ñó'ó ra n̄ivi yó'o xa'a ña va'a kundivi ndi'i saá n̄oq chiño ndáya'ví.

²² Ta m̄ji ún, xínj ñó'ó ún nasita xí'in m̄ji ún n̄oq ndi'i ña ɔn vá'a ña kútoo ní natqa kuáchí ñoyivi yó'o. Ta chikaq ún ndee ña kutaku ún xí'in ñandaa, chikaq ún ndee ña xí'in ña ndino'o ini ún kandixa ún Jesucristo, chikaq ún ndee ña kuki'vi ini ún koni ún n̄ivi, ta chikaq ún ndee ña koo va'a ini ún xí'in n̄ivi. Ndi'i ñayó'o, chikaq ún ndee ña kasa ndivi ún ñii káchí xí'in nañani yó ta xí'in náki'va yó, na kúu n̄ivi na ndino'o ini kisa ká'no Ndios.

²³ ɔn chikaq so'o ún tɔ'on ña náa n̄ivi xa'a ña ɔn koq xa'a, ña nda lo'o ɔn vása ndáya'ví, chi xínj ún ndí ña káni tá'an n̄ivi ta natá'vi tá'an na, vaxi ña n̄oq ña náa na.

²⁴ Ta ndi'i m̄ji yó na kúu na xíka chiño n̄oq Ndios, ɔn vá'a nga yó ta kani tá'an yó xí'in n̄ivi. Ta nda víka, xínj ñó'ó koo va'a ini yó xí'in ndi'i n̄ivi. Ta xínj ñó'ó kuu yó n̄ivi na va'a xínj ndasaá saná'a yó inká n̄ivi, ta xínj ñó'ó kuu yó n̄ivi na ká'no ini xí'in ndi'i n̄ivi.

²⁵ Tá yóo n̄ivi na kisa toon n̄oq tɔ'on ña ndaa, ta m̄ji yó na xíka chiño n̄oq Ndios, xí'in ñatɔ'ó ta xí'in tɔ'on va'a, xínj ñó'ó ka'an yó xí'in n̄ivi na toon ini yó'o ña kuchiño ndasa va'a na yichj na. Ta ndati yó Ndios taxi ra ña nandikó ini na, ta kundaa ini na ñandaa.

²⁶ Ta saá kuchiño na kaku na n̄oq ñanímā ndiva'a ká'no, chi ñandiva'a yó'o xa sakako'on ña na xa'a ña kasa ndivi na ña kóni m̄ji ña.

3

K̄ivj kixaq yatin ñasondí'í ñoyivi yó'o ke'é n̄ivi ña ɔn vá'a

¹ Va'a ná kundaa ini ún ñayó'o: K̄ivj ña vaxi tá xa yatin tɔndaa ñasondí'í ñoyivi yó'o koo k̄ivj ña yɔ'vi ní xí'in ku'a'a ní tondó'ó.

² Saá chi n̄ivi na kutaku k̄ivj yó'o kuu na n̄ivi na ndasaá kuiti kuki'vi ini koni xí'in m̄ji, ta kutoo ní na kukomí na ku'a'a ní s̄j'ún, ta kuu na n̄ivi na ña'a ní ini, ta kasa ká'no xí'in m̄ji na. N̄ivi na ká'an ña ɔn vá'a xa'a Ndios kuu na, n̄ivi na ɔn vása kasa ndivi tɔ'on ña ká'an yivá si'í xí'in kuu na, n̄ivi na ɔn vása taxi ña táxa'vi ña'á nda'a Ndios án nda'a inká n̄ivi kuu na, n̄ivi na ɔn vása kasa tɔ'ó Ndios kuu na.

³ N̄ivi yó'o nda lo'o ɔn kuki'vi ini na koni na nda ñii n̄ivi, ni ɔn kua'a na kasa ká'no ini na xa'a n̄ivi. Ka'an na tɔ'on visi xa'a n̄ivi, ta nda lo'o ɔn nasita xí'in m̄ji na ña ke'é na ndi'i n̄oq ña ɔn vá'a. N̄ivi na yukú ní ini kuu na, ta nda lo'o ɔn kua'a na koni na ñava'a ña kóni Ndios.

⁴ N̄ivi na ti'va ní sandá'vi natá'an m̄ji kuu na, n̄ivi na ɔn vása yí'vi ña ke'é na ndi'i ña káchí ini m̄ji na kuu na. N̄ivi na ña'a ní ini kuu na, ta

on vása nandukú na ña sakusij ini Ndios, chi ndasaá kuiti nandukú na ña sakusij ini mji na.

⁵ Njivi yó'o ka'an na noq inkā njivi ndi na va'a ní kisa to'ó Ndios kúu na. Ta saá ni, ña on vá'a ke'é na saná'a ndi on vása ndikōn ndino'o ini na yichj va'a. Ta mji ún, tata, xinj ñó'ó kuxiká ún noq njivi na ke'é saá.

⁶ Ta vitin xa yóo njivi na on vá'a yó'o, ta sava nayó'o kúu nataa na kí'vi ku'á ní ve'e inkā njivi, ta sándá'ví na náña'á ná kúu ná naa ini, ná xáni sjinj xa ku'á ní ku'achi ndiso. Ta násí'í yó'o on xjin ná nasita xí'in mji ná noq ña káchí ini mji ná.

⁷ Ta ndi'i saá kijv kúsij ini ná xinj so'o ná to'on ña xaá ña ka'an njivi na saná'a, ta on vása chíkaa so'o ná ña kundaa ini ná yu kúu ñandaa.

⁸ Ndatán taJanes xí'in taJambres, nijxyo toon ní ini na noq taMoisés kujya xina'á, ñii k'va saá yóo toon ni nataa na sándá'ví náña'á vitin, chi nataa yó'o on vása xjin na kundaa ini na ñandaa. Ta nataa yó'o ndasaá kuiti chutú ña on vá'a sjinj na, ta on vása ndikōn na yichj Jesucristo.

⁹ Ta nataa on vá'a yó'o on kundeé na ke'é na ña on vá'a ndi'i saá kijv, chi inkā njivi nakoni na ndi nataa on vá'a yó'o kúu njivi na kí'vi sjinj. Ñii k'va ndatán kujya xina'á nakoni njivi taJanes xí'in taJambres ndi xikuu na njivi na kí'vi sjinj, saá koo xí'in njivi na on vá'a yó'o.

TaPablo ndátō'on ra ta sákuiso chiño ra taTimoteo

¹⁰ Ta yó'ó, taTimoteo, xinj va'a ún ndi'i to'on saná'a j, ta xinj va'a ún ndasaá táku j, ta xinj ún yu kúu ña kóni j tōnda j kasa ndivi j ñoyívi yó'o, ta xinj ún ndasaá kándixa j Jesucristo, ta xinj ún ndi va'a ká'no ini j xini j njivi, ta xinj ún ndasaá va'a kí'vi ini j xini j njivi, ta xinj ún ndasaá kúndeé j xí'in ña xó'vj j.

¹¹ Ta xinj ún ku'á ní ña on vá'a ke'é njivi xí'in j, chi kisa chiño j noq Jesucristo, ta ndeé ní xó'vj j. Saá tuku xinj ún ña njindo'o j ñoo Antioquia, ñoo Iconio xí'in ñoo Listra. Vará ndeé ní saxo'vj na yí'j, ta Jesucristo sakaaku ra yí'j noq ndi'i nayó'o.

¹² Ndixa kúu ñayó'o: Ndi'i njivi na chíkaa ndeé ña va'a kutaku na yichj Jesucristo, xo'vj na chi njivi na on xjin koni Jesucristo saxo'vj ña'á na.

¹³ Ta njivi na on vá'a, ta njivi na sándá'ví inkā njivi, ñii ñii kijv yá'a nduu na na on vá'a ka, ta ñii ñii kijv vaxi sandá'ví ka na inkā njivi, ta ñii k'va saá inkā njivi sandá'ví na nayó'o.

¹⁴ Ta yó'ó, ñii ñii kijv xinj ñó'ó kandixa va'a ka ún ña kúu to'on ña ndaa ña xa saku'á ún, chi xinj ún ndixa ñandaa kúu ña. Saá chi xinj va'a ún ndi njivi na saná'a yó'ó kúu njivi nandaa.

¹⁵ Nda lo'o ún, tанда kijv vitin xa xinj ún to'on Ndios ña njtaa na xina'á. To'on Ndios kúchiño saná'a ña yó'ó, ta saá kundaa va'a ini ún ndasaá Ndios sakaaku ra yó'ó xa'á ña kándixa ún Jesucristo.

¹⁶ Ndi'i to'on Ndios ña njtaa na xina'á, Níma Ndios njika'an ña xí'in níma njivi, ta njtaa na to'on ra. Ta to'on Ndios yó'o va'a saná'a ña njivi, nándaxin ña noq na xa'á ñava'a xinj ñó'ó ke'é na, ta to'on Ndios násita ña njivi ña on ke'é ka na ña on vá'a, ta saná'a ña njivi ndasaá xinj ñó'ó va'a kutaku na ndatán kóni Ndios.

¹⁷ Xa'á ñayó'o ndi'i mji yó na ndikōn yichj Ndios va'a koo ti'va yó, ta saá ndixa kuchiño kasa ndivi yó ndi'i noq chiño va'a.

4

*Xínjĩ ñó'ó ní tqTimoteo ka'qan ndoso ka ra
tq'on Ndios nqo njivi*

¹ Kivjĩ vaxi natjivi Jesucristo ña ka'nda chiño ra nqo ndi'i njivi ñoyivi yó'o, ta kasa nani ra kuqchi ndi'i njivi, án na táku kuu na, án na xa njixi'j kuu na. Ta vitin xito Ndios xí'in Jesucristo ña sákuiso chiño'j yó'ó

² ña chikaa'q un nde'j ka'qan ndoso un tq'on Ndios ndi'i saá kivjĩ nqo njivi. Xínjĩ ñó'ó ke'é un saá, kivjĩ ña kútoo ní njivi konjĩ sq'o na tq'on Ndios, án kivjĩ ña qn vása kútoo njivi konjĩ sq'o na tq'on Ndios. Ndató'on un saná'a un na ña kundaa'q ini na yu kúu ña qn vá'a ke'é na, ta ka'qan káxín un xí'in na ña sandakoo na ké'é na ña qn vá'a. Ta chikaa'q un nde'j ini njivi xa'q ña kundikqon va'a na yichj Jesucristo. Kivjĩ ka'qan un xí'in njivi yó'o án saná'a un na tq'on ndaa, ta xínjĩ ñó'ó xí'in ñatq'ó ní ini un ka'qan un xí'in na, ta xí'in ña ká'no ini un saná'a un na.

³ Chi kivjĩ vaxi qn kua'a ka njivi konjĩ sq'o na tq'on ndaa, ta ndasaá kuiti kutoo na konjĩ sq'o na tq'on ña sakusijĩ ini mji na. Ta saá njivi yó'o ndukú na inká njivi na saná'a na tq'on ña kútoo na konjĩ sq'o na.

⁴ Ta saá sandakoo na ña konjĩ sq'o na tq'on ña ndaa, ta ndasaá kuiti chikaa'q sq'o na cuento ña vaxi sjinjĩ njivi.

⁵ Ta yó'ó, tata, ndi'i saá kivjĩ xínjĩ ñó'ó kuu un tqa tq va'a ní xáni sjinjĩ, ta xínjĩ ñó'ó kündeé un xí'in ndi'i ña xq'vj un. Ndi'i saá kivjĩ va'a kasa ndivi un chiño ña ka'qan ndoso un tq'on va'a xa'q Jesucristo, ta va'a kasa ndivi un ndi'i chiño ña ndiso un.

⁶ Ta yj'j, xa yatin kixaa'q kivjĩ ña kivj'j. Xa njitaxi xí'in mji'j nqo Ndios, ta ndatán yóo ña sókq'j nqo ra, saá yóo ña kivj'j.

⁷ Xa chjkaa'q nde'j xa'q ña va'a kundikqon'j yichj Jesucristo ta xa'q ña kündeé'j nqo ña qn vá'a ñoyivi yó'o. Ta ndatán yóo tqa tq xíno ta kündeé'j ra xa'q ra nqo xa'q na xíno, saá va'a kündeé'j. Chi nda'q ñii kivjĩ qn vása ní-sandakoo'j kándixa'j Jesucristo.

⁸ Ta xínjĩ ndí Ndios kúu tqa tq va'a ké'é ñandaa'q xí'in njivi. Ta ndatán yóo ñava'a táxi na nda'q njivi na kündeé'j njxaa'q si'na, saá Ndios ndixa sani'i ra yj'j ñii ñava'a ní, saá chi ndixa kündeé'j kisa ndivi'j chiño ña sákuiso chiño ra yj'j. Ta qn sjivĩ ndasaá kuiti yj'j kúu tq naki'in ñava'a yó'o, ta Ndios sani'i ra ñava'a ndi'i saá njivi na kündeé'j ndikqon yichj ra, ta xí'in ñasijĩ ini na ndati na kivjĩ ndikó Jesucristo ñoyivi yó'o.

TqPablo ndúkú ra ñava'a nqo tqTimoteo

⁹ Chikaa'q un nde'j ña yaxhĩ ní kixaa'q un koto un yj'j.

¹⁰ TqDemas sandakoo ra yj'j, chi kí'vi ní ka'q ini ra xíni ra ña yóo ñoyivi yó'o, ta kua'qan ra ñoo Tesalónica. Ta tqCrescente kuq'qan ra ñii xiiña nqo ño'o Galacia, ta tqTito, kuq'qan ra inká xiiña nqo ño'o Dalmacia.

¹¹ Sjín mató'ón tqLucas yóo xí'in'j. Va'a kq'qon un ndukú un tqMarcos ná kixi ra xí'in un nqo'j, chi tqyó'o kuchiño chindeé'j ra yj'j xí'in chiño yó'o.

¹² Xa tj'v'j tqTíquico kuq'qan ra nda'q ñoo Éfeso.

¹³ Ta kivjĩ vaxi un, ta kuni'i un tikachijĩ ña sandakoo'j ñoo Troas ve'e tqCarpó. Ta saá kuni'i un libro ña ka'vi'j, ta ña xínjĩ ñó'ó ní ka'q nqo'j kúu pergamino* kuni'i un kixi un nda'q'j.

¹⁴ Ta tqAlejandro, tqa tq kisa chiño xí'in kaa, xa ke'é ra kuq'q ní ña qn vá'a xí'in'j, ta Ndios cha'vi ra tqyó'o ndatán yóo ña ke'é ra xí'in'j.

* **4:13** Pergamino kúu ñij ychĩ kitj ña xijnj ñó'ó njivi kuyjã xjñã'ã xa'q ña taa na tq'on ña ndáya'vi, ta chjtívi na ña, ña koo va'a ña.

¹⁵ Kundaa xí'in mji ún nq̄q̄ t̄aAlejandro yó'o, chi ɔn vása x̄jin ra koni ra tɔ'on ña ká'ʼan ndoso yó.

¹⁶ Yich̄i nq̄ō k̄iv̄i ndakuijn̄ i x̄a'á̄ i nq̄ō nachiño ñoo ká'no yó'o, ta ɔn vása ní-xiyo nd̄ā ñii n̄ivi ña ch̄indeé na ȳi'í, ta ndi'i n̄ivi sandakoo na ȳi'í. Nd̄atīi Ndios ña ɔn saxo'v̄i ra nayó'o x̄a'á̄ ña sandakoo na ȳi'í.

¹⁷ Vará ɔn vása ní-xiyo n̄ivi xí'in̄ i, ta Ndios ndixa n̄ixiyo ra xí'in̄ i, ta t̄axi ra ndeē nda'á̄ i. Ta k̄uchiño n̄ika'ʼan̄ ndosō i tɔ'on x̄a'á̄ Jesucristo nq̄ō ndi'i na ndóo ve'e chiño, ta saá ndi'i n̄ivi na ɔn vása kúu najudío x̄inī so'o na ña n̄ika'ʼan̄ i. Ta Ndios sak̄aku ra ȳi'í nq̄ō ña k̄iv̄ī i, ndat̄an̄ sak̄aku ra ñii t̄a t̄a xa nákāa yu'ʼu t̄indika'a.

¹⁸ Ta kúndāā inī i ndí ñii k̄i'va saá Ndios sak̄aku ra ȳi'í nq̄ō ndi'i ña ɔn vá'a, ta kundaa ra ȳi'í, ña k̄uchiño xāā i ñoyívi n̄ino nq̄ō xá'nda chiño ra. ¡Ná kanóo v̄a'a ní ñatɔ'ó Ndios ndi'i saá k̄iv̄ī ña v̄axi! Saá ná koo ña.

Tɔ'on sondí'í n̄itaa t̄aPablo kuq'ʼan̄ nda'á̄ t̄aTimoteo

¹⁹ Tí'v̄ī i tɔ'on ña ch̄indeé ún ñáPrisca xí'in̄ t̄aAquila xí'in̄ nave'e t̄aOnesíforo.

²⁰ T̄aErasto n̄indq̄o ra ñoo Corinto. Ta k̄iv̄ī keē i ñoo Mileto, ta t̄aTrófimo n̄indq̄o ra, chi ndeé ní ndó'o ra.

²¹ Ch̄ikāā ún ndeē ña ȳach̄ī k̄ixī ún k̄iv̄ī ña t̄a'án̄ k̄ā k̄ixá'á̄ ña v̄ixin̄ ní. Ta t̄aEubulo, t̄aPudente, t̄aLino, ñáClaudia xí'in̄ ndi'i ink̄a na kándixa Jesucristo ñoo Roma yó'o tí'v̄ī na tɔ'on ch̄indeé na yó'ó.

²² Jesucristo, t̄a xá'nda chiño nq̄ō yó, ná koo ra xí'in̄ ún. Ná ke'é Ndios ñava'á̄ xí'in̄ ndi'i ndó. Saá ná koo ña.

Tutu ti'ví taPablo ku'a'an nda'a taTito

TaPablo ti'ví ra to'on yó'o ña chindeé ra taTito

¹ Yi'i, taPablo, ɬa ɬa kisa chiño nɔɔ Ndios kúu j, ɬaapóstol ɬa ti'vi Jesucristo kúu j. Sa'kuiso chiño ra yi'i ña chindeé j nivi na na'kaxin Ndios kundikon ña'á, xa'a ña va'a kandixa na Jesucristo. Ta saná'a j nayó'o ña kundaq ini na yu kúu ña ndixa ndaq, chi ña ndixa ndaq yó'o kúu ña kándixa yó Jesucristo ta ndikon yó yichí ra.

² Ta mji yó, nivi na kándixa Jesucristo, ndati yó ta ndaa ini yó ndí ndixa kutaku yó xí'in Ndios ndi'i saá kivi ña va'xi. Ndaa ini yó saá chi kujya xina'á, tá ɬa'an ka kixá'á koo kivi nɔɔ ñoyivi, Ndios nika'an ra chitóni ra ndixa kutaku yó xí'in ra. Ta Ndios kúu ɬa ɬa nda lo'o on vása ká'an to'on vatá.

³ Ta vitin kixaa kivi ña chitóni Ndios ña kundaq ini nivi to'on ra. Ta saá Ndios, ɬa ɬa Sákaku mji yó, sa'kuiso chiño ra yi'i ña ka'an ndoso j to'on ra nɔɔ nivi.

⁴ Ta ti'ví j tutu yó'o xa' ña nda'a yó'o taTito, chi ndatan yoo sa'ya mji j saá yoo ún nɔɔ j, chi xí'in ña ndino'o ini mji yó kándixa yó Jesucristo. Ta vitin kóni j ndí Ndios Yivá yó xí'in Jesucristo ɬa xá'nda chiño nɔɔ yó, ná ke'é ra ñava'a xí'in ún, ná kundá'vi ini ra koni ra yó'o, ta ná taxi ra ña koo va'a ini ún. Saá ná koo.

Xí'in to'on yó'o taPablo ká'an ra ndá chiño xini ñó'o kasa ndivi taTito

⁵ Kivi kee j nɔɔ ño'o naní isla Creta ña nixino nduu takui mjni, ta sa'kuiso chiño j yó'o, ña kasa ndivi ún chiño ña kumanj. Saá chi nika'an j xí'in ún ndí ñii ñii ñoo kaxin ún ɬa naxikua'a na kándixa Jesucristo, ta nayó'o kuu nataa na nakuiso kasa chiño ña chindeé na natá'an na na kándixa Jesucristo.

⁶ Ta ñii ñii ɬa taxikua'a yó'o xini ñó'o kuu ra ɬa ɬandaq, ɬa ɬa kánoo va'a to'on xa'a nɔɔ nivi. Ta ñii ñii ɬayó'o xini ñó'o kukomí ra ñii laá kuiti ñásí'í mji ra, ta sa'ya ra xini ñó'o kuu na nivi na kándixa Jesucristo, ta nasá'ya ra yó'o xini ñó'o kuu na nivi na kánoo va'a to'on xa'a, ta saá tuku xini ñó'o kuu na na on vása toon ní ini nɔɔ nivi.

⁷ Ñii ñii ɬa taxikua'a yó'o ɬa ndiso chiño xí'in natá'an na kúu nivi na kándixa Jesucristo, taxikua'a yó'o kúu ɬa sa'kuiso chiño Ndios, chi Ndios xa taxi ra ndayí nda'a ra ña kasa ndivi ra ndi'i chiño ña kóni Ndios. Ta ñii ñii ɬa ndiso chiño yó'o xini ñó'o kuu ra ɬa ɬandaq, ɬa va'a viví taku nɔɔ nivi. On vá'a kuu ra ɬa ɬa ña'a ní ini, ni on vá'a kuu ra ɬa ɬa kama ní saa ini, ta ni on vá'a kuu ra ɬa ɬa xí'i ní, ni on vá'a kuu ra ɬa ɬa káni tá'an xí'in nivi, ni on vá'a kuu ra ɬa ɬa sándá'vi nivi án ke'é ra inka ña on vá'a xa'a ña kukomí ra sj'ún.

⁸ Ta vika ɬayó'o xini ñó'o kuu ra ɬa ɬa va'a náki'in nivi na kixaa ve'e ra. Ta xini ñó'o kuu ra ɬa ɬa ndixa kúsij ini xini ña ndixa va'a, ta ɬa yó'o xini ñó'o kuu ra ɬa ɬa si'na kani sijn yu kuu ña va'a ke'é ra, ta saá kasa ndivi ra ña xini ñó'o ka. Ta xini ñó'o kuu ra ɬa ɬa ɬandaq, ɬa ɬa taku ndatan kóni Ndios. Ta xini ñó'o kuu ra ɬa ɬa násaíta xí'in mji nɔɔ ña on vá'a.

⁹ Xini ñó'o kuu ra ɬa ɬa kándixa ndino'o ini to'on Ndios, ndatan yoo to'on ña saná'a yó ra. Ta saá kuchiño ra saná'a ra inka nivi ña kúu to'on

ndaq, ta xí'in to'on yó'o táxi ra ña inká n̄ivi na ta'án koo yu'ú xí'in to'on Ndios ña kúchiño na kundaaq ini na ndí ñandaq kúu ña sáná'a ra.

¹⁰ Chi yóo kuá'a ní n̄ivi na toon ní ini, na on x̄ijn konj so'o to'on va'a, ta ká'an na to'on vatá ña on vása ndáya'ví, ta sándá'ví na kuá'a n̄ivi xí'in to'on yó'o. Kuá'a ní n̄ivi yó'o ká'an ndí Ndios on naki'in ra n̄ivi na on vása kisa ndivi costumbre ña naní circuncisión.*

¹¹ Ta nan̄ivi yó'o, on taxi ún ña saná'a ká na, chi to'on ña on vá'a sáná'a na sáka ña s̄inj kuá'a ní n̄ivi na x̄inj so'o to'on ña on vá'a yó'o, ta ñii k̄i'va saá sáka ña s̄inj nave'e nayó'o, ñakán on vása kúchiño ká kundaaq va'a ini na yu kúu ña ndixa ndaq. Ta n̄ivi na sáná'a ña on vá'a yó'o ké'é na saá xa'a ña kuiti kóni na s̄i'ún.

¹² Ñii taprofeta, taño Creta kúu ra, n̄ika'an ra xa'a naño m̄ji ra, káchí ra saá: “M̄ji yó naño Creta, ndi'i saá k̄iv̄i kúu yó n̄ivi na vatá ní, ta yóo yó ndatán yóo kit̄i t̄iyukú. Vará n̄ivi na x̄uxán ní kúu yó, ta ndi'i saá k̄iv̄i x̄ixi ná'ná ní yó ta xáxi ná'ná ní yó ña'a, ta ndá lo'o on vása násita xí'in m̄ji yó”, káchí taCreta xa'a naño m̄ji ra.

¹³ Ta ndixa to'on yó'o ña n̄ika'an taCreta xa'a naño m̄ji ra kúu ñandaq. Ta ñakán yó'o taTito, x̄inj ñó'ó ka'an ún ndato'on ún xí'in naño Creta ndí x̄inj ñó'ó sandakoo na ña on vá'a ké'é na, ta x̄inj ñó'ó sakuá'a na ke'é na ñava'a. Chi to'on ña ndato'on ún xí'in na chindeé ña na ña ndeé ká kandixa na Jesucristo ta va'a ká kundik̄on na yich̄i ra.

¹⁴ Ta xí'in to'on ña ndaq yó'o chindeé ún na ña on kandixa ká na cuento ña ndasaá kuiti káku s̄inj n̄ivi najudío, ta chindeé ún na ña on chikaq so'o ká na to'on ña xá'nda chiño n̄ivi na kúu na on x̄ijn kandixa to'on ña ndaq.

¹⁵ N̄ivi na ndixa kándixa Jesucristo, na ndii ini kúu na, ta xa'a ñayó'o x̄inj na ndí ndi'i ña táxi Ndios, ña va'a kúu ña. Ta n̄ivi na on vá'a na on x̄ijn kandixa Jesucristo, ndá ñii ña'a kúu ña va'a noq nayó'o. Saá chi on vása ndii yóo n̄im̄a na noq Ndios, ta ni on vása kúchiño na nakoni na yu kúu ña va'a, án yu kúu ña on vá'a ké'é na.

¹⁶ N̄ivi na on vá'a ini yó'o káchí na ndí x̄inj na Ndios, ta ña on vá'a ké'é na, ñayó'o sáná'a ndí on vása x̄inj na Ndios. Toon ní ini n̄ivi na on vá'a yó'o, ta inká n̄ivi on x̄ijn na koni na nayó'o xa'a ña on vá'a ké'é na. Ta n̄ivi na on vá'a yó'o, ndá ñii ñava'a on kúchiño na kasa ndivi na noq Ndios.

2

Ndat̄o'on taPablo xí'in taTito ndí x̄inj ñó'ó saná'a ra ñandaq

¹ Ta m̄ji yó'ó, ñani yó taTito, x̄inj ñó'ó saná'a ún n̄ivi ndasaá kuiti ñandaq xa'a yich̄i Jesucristo ña kándixa yó.

² Ta nataq nax̄ikua'a ñani yó x̄inj ñó'ó kuu na n̄ivi na si'na kani s̄inj yu kúu ñava'a x̄inj ñó'ó ke'é na, ta saá ké'é na ña x̄inj ñó'ó ká. Ta x̄inj ñó'ó kuu na n̄ivi na to'ó ini, n̄ivi na kánóo va'a to'on xa'a. Ta x̄inj ñó'ó kuu na n̄ivi na va'a násita xí'in m̄ji noq ña on vá'a. X̄inj ñó'ó kuu na n̄ivi na ndino'o ini kándixa Jesucristo, ta vivíi kuá'an na yich̄i ra. Ta x̄inj ñó'ó kuu na n̄ivi na ndixa kí'vi ini x̄inj ndi'i inká n̄ivi, ta x̄inj ñó'ó kuu na n̄ivi na kúndeé noq ndi'i ña xó'v̄j na, ta on vása sándakoo na yich̄i Jesucristo.

³ Ta saá tuku saná'a ún náña'a nax̄ikua'a ná kúu náki'va yó. Ta ndato'on ún xí'in ná ndí x̄inj ñó'ó koo to'ó ini ná, ta vivíi kutak̄u ná ndatán táku n̄ivi na ndixa kándixa Ndios, ta on kuu ná náña'a ná ká'an to'on visi

* **1:10** Costumbre najudío ña naní “circuncisión” kúu ña xá'nda na lo'o ñii s̄inj ñateq talo'o. Ké'é na saá xa'a ña taxi na ra nda'a Ndios.

xə'a inka nivi, ni on kuu ná náña'a ná xí'i ní. Chi náña'a xikuə'a náki'va yó xini ñó'ó saná'a ná yu kúu ña va'a.

4 Ta xini ñó'ó saná'a ná inka ki'va yó nákuáchi ndasaá va'a kuki'vi ini nayó'o koni ná yi ná xí'in sa'ya ná.

5 Ta xini ñó'ó saná'a ná nákuáchi yó'o ndasaá si'na kani sijní ná yu kúu ña va'a ke'é ná, ta saá kasa ndivi ná ñava'a yó'o, ta xí'in ñayó'o nasita xí'in mji ná noq ña on vá'a. Ta nákuáchi ki'va yó xini ñó'ó kuu ná náña'a ná va'a kisa ndivi chiño ve'e mji ná, ta xini ñó'ó kuu ná náña'a ná xí'in ñato'ó ini ké'é ndi'i ñava'a ña kóni yi ná. Saá chi xini ñó'ó vivii kutaku náyo'o, ña on taxi ná ka'an nivi to'on on vá'a xə'a to'on Ndios.

6 Ta saá tuku ka'an ún xí'in natqa kuáchi ñani yó, ña si'na kani sijní na yu kúu ñava'a xini ñó'ó ke'é na, ta saá ná ke'é na ñava'a yó'o, ta xí'in ñayó'o nasita xí'in mji na noq ña on vá'a.

7 Ta mji ún, ñani yó taTito, xini ñó'ó vivii kutaku ún yichí Jesucristo, ta xí'in ñayó'o saná'a ún natqa kuáchi ñani yó ndasaá xini ñó'ó vivii kutaku na. Kivi sáná'a ún natqa kuáchi ñani yó, xí'in ña ndino'o ní ini ún ta xí'in ñato'ó ní ini ún ka'an ún to'on ña ndaa xí'in na, ta ña táku ún xini ñó'ó ñii kuu ña xí'in to'on ña ká'an ún xí'in nayó'o.

8 Ka'an ún to'on ña ndixa ndaa xí'in ndi'i nayó'o, xə'a ña on kuchiño nani'i nivi ka'an na to'on on vá'a xə'a ña sáná'a ún. Ta saá nivi na on vása yóo yu'ú xí'in ún, kuka'an noq ndi'i nayó'o, chi on kuchiño nani'i na nda ñii to'on vatá ña taxi ka'an na ña on vá'a xə'a mji yó, na kándixa Jesucristo.

9 Ta ndato'on ún xí'in nañani yó ta xí'in náki'va yó na kúu naesclavo na kisa chiño noq napatrón na, ta ka'an ún xí'in na ndí xini ñó'ó kasa ndivi na ndi'i chiño va'a ña kóni napatrón na, ta xini ñó'ó chikaq na ndeë ña sakusij na ini napatrón na. Ta on vá'a kuu na nivi na ndákuijn to'on on vá'a noq napatrón na.

10 Ndato'on ún xí'in na kisa chiño yó'o ña on kasa kuí'na na ñakuíka ña kómí napatrón na, ta ndixa xí'in ñato'ó xini ñó'ó ke'é na ndi'i chiño. Ta saá xí'in chiño va'a ke'é na, ñayó'o táxi ña ndí inka nivi kasa to'ó na ña livi sáná'a to'on Ndios, Tqa ta Sakaaku mji yó.

11 Ndios xa saná'a ra mji yó ndí tqa ta va'a ní ini kúu ra. Saá chi ndixa ke'é ra ñava'a ní xí'in ndi'i nivi ñoyívi yó'o xə'a ña kúchiño ra sakaaku ra na noq ndeë ña on vá'a.

12 Ta ñava'a yó'o ña ke'é Ndios xí'in yó sáná'a ña mji yó ndí xini ñó'ó sandakoo yó yichí on vá'a, ta xini ñó'ó sandakoo yó ña on vá'a ña kúsij ini nivi ñoyívi yó'o na on vása ndíkon Ndios. Ta sáná'a ña mji yó ndí xini ñó'ó si'na kani sijní yó yu kúu ña va'a ke'é yó, ta saá kasa ndivi yó ñava'a yó'o, ta xí'in ñayó'o nasita xí'in mji yó noq ndi'i ña on vá'a. Ta xini ñó'ó kuu yó nivi nandaq, nivi na kutaku ñoyívi yó'o ndátan kóni Ndios.

13 Xini ñó'ó kutaku yó saá, chi ndixa ndaa ini yó ta ndátí yó ña tondaq kivi ká'no ña ndikó Jesucristo ñoyívi yó'o. Ta xini yó ndí Jesucristo kúu mji Ndios taká'no noq yó, ta kúu ra Tqa ta Sakaaku mji yó. Ta ndikó ra ñoyívi yó'o xí'in ndi'i ñava'a ña livi ña ye'e.

14 Jesucristo yó'o taji xí'in mji ra ña nixi'í ra xə'a yó, ta ke'é ra saá xə'a ña sakaaku ra mji yó noq ndi'i ndeë ña on vá'a. Ta kisa ká'no ini ra xə'a kuachi yó, ña ndundii yó ta nduu yó naño ra, ta saá xí'in ndi'i ñasij ini yó taxi xí'in mji yó ke'é yó ñava'a.

¹⁵ Ñani yó tãTito, vã'a saná'a ún ndi'i tɔ'on yó'o nɔɔ n̄vi. Ta kómí ún ndayí kã'ãn ún xí'in na ndí xíní ñó'ó chikaa na ndee ña vã'a kɔ'ɔn na yichí Jesucristo. Ta kã'ãn ún xí'in na ña sandakoo na ña ɔn vá'a ké'é na. Ta yó'ó, ɔn ke'é ún ndã ñii ña ɔn vá'a ña taxi ña xaa nɔɔ n̄vi yó'ó.

3

Tɔ'on yó'o kã'ãn ndasaá xíní ñó'ó kutakú n̄vi na kándixa Jesucristo

¹ Sanaká'án ún nañani yó xí'in náki'vã yó na kándixa Jesucristo ndí xíní ñó'ó kasa ndivi na ndi'i ñava'a ña xá'nda chiño nagobierno xí'in inkã naná'no nɔɔ na. Xíní ñó'ó chikaa sɔ'o na, ta koo ti'va na ña ke'é na ndi'i saá nɔɔ chiño vã'a.

² Ndatɔ'on ún xí'in na ña ɔn kã'ãn na ña ɔn vá'a xã'ã ndã ñii n̄vi, ni ɔn kuu na n̄vi na ndúkú kani tá'an xí'in inkã n̄vi. Xíní ñó'ó kuu na n̄vi na ká'no ní ini, ta xíní ñó'ó tɔ'ó ní kutakú na xí'in ndi'i n̄vi.

³ Kujyã xina'á tá ɔn tã'ãn kã kándixa yó Jesucristo, saá kí'ví ní xítakú m̄ji yó, toon ní n̄xiyo ini yó saá, na ndãñó'ó nɔɔ Ndios xikuu yó, ta ke'é yó ndi'i nɔɔ ña ɔn vá'a ña kutoo ní yíkí kɔñu m̄ji yó, chi ña ɔn vá'a xikuu ña xã'nda chiño nɔɔ yó. Xítakú yó xí'in ña sãá ní ini yó xíni yó inkã n̄vi, ta kisa kuíní ini yó xíni yó inkã n̄vi. Ta kuã'ã ní n̄vi n̄-xiin na kusij ini na koni na m̄ji yó, ta ní m̄ji yó n̄-xiin yó kusij ini yó koni yó nayó'o. Varã saá xítakú yó kujyã xina'á,

⁴ ta Ndios, Tãa tã Sãkãku m̄ji yó, saná'a ra m̄ji yó ndí ndixa tã vã'a ní ini kúu ra, ta ndixa kí'ví ní ini ra xíni ra ndi'i n̄vi,

⁵ chi xã'ã ña ká'no ini m̄ji ra kúu ña sãkãku ra m̄ji yó. Ta ndã lo'o ɔn s̄vi xã'ã ña chiño vã'a ke'é yó kúu ña sãkãku Ndios m̄ji yó. Ta xí'in ndee Nímã Ndios, ñakata ra ini yó ta saá ndɔo ndi'i kuãchi x̄indiso yó, ta saá ndɔu yó n̄vi xãá, na ndii nɔɔ Ndios.

⁶ Xã'ã ña kisa ndivi Jesucristo, Tãa tã Sãkãku m̄ji yó, Ndios saní'i ra Nímã ra m̄ji yó ña sakutú ña ini yó ta kutakú ña ini yó ndi'i saá k̄vi.

⁷ Xã'ã ña ká'no ini Ndios, ke'é ra ñava'a yó'o xí'in m̄ji yó ña ndɔu yó n̄vi na ndii na ɔn kɔó kã kuãchi kómí nɔɔ ra. Ta saá ndɔu yó sã'ya ndino'o ra, ta kúu yó n̄vi na ndátí ta ndixa ndáa ini yó ndí Ndios taxi ra ña kutakú yó xí'in ra ndi'i saá k̄vi ña vãxi.

⁸ Tɔ'on yó'o ña xa ñikã'ãnj xí'in ún tãTito kúu ñandãã, ta kónij ña ɔn sandakoo ún saná'a ún tɔ'on yó'o nañani yó xí'in náki'vã yó na kándixa Jesucristo. Saá chi nayó'o xíní ñó'ó kasa ndivi na ndi'i chiño vã'a. Ta ña ké'é na saá kúu ñava'a xã'ã ndi'i n̄vi, ta kúu ña ña ndãyã'ví ní nɔɔ ndi'i n̄vi.

⁹ Ta ɔn taxi xí'in m̄ji ún k̄'vi ún kani tá'an ún, án ñaa ún xí'in n̄vi xã'ã ña ɔn vása ndãyã'ví, ni ɔn vá'a k̄'vi ún nɔɔ káni tá'an n̄vi, án náa na xã'ã yu kúu x̄ij sikuá na, án xã'ã ndayí Ndios ña n̄jaa tãMoisés, chi ndã man̄j kúu ña kani tá'an na án ñaa na xã'ã ndi'i ñayó'o, ta ndã lo'o ɔn vása ndãyã'ví ke'é na saá.

¹⁰ Tá yóo nañani yó án náki'vã yó na káni tá'an ta náta'v̄j tá'an na, ta xíní ñó'ó kã'ãn ún xí'in nayó'o ndã ɔv̄j yichí ña ɔn ke'é na saá. Tá ɔn x̄ijn na chikaa sɔ'o na ña kã'ãn ún xí'in na, ta sandakoo ún ña kútã'an ún xí'in na.

¹¹ Chi xínj ún nayó'o kúu n̄ivi na ɔn x̄ijn konj sɔ'o k̄a tɔ'on v̄a'a, chi n̄ivi na xa n̄iv̄iv̄i ini kúu na. Saá chi ña ɔn v̄a'a ké'é n̄ivi yó'o sáná'a ndí n̄ivi na ndíso kūachi n̄oɔ N̄dios kúu na.

T̄aPablo ndúkú ra n̄oɔ t̄aTito ña kasa ndivi t̄ayó'o ñii chiño

¹² X̄áni s̄inj j̄ ti'v̄ij t̄aArtemas án t̄aTíquico xāa ra n̄oɔ yóo ún, ta k̄ivj xāa ñii t̄ayó'o, chikāa ún ndee ña kɔ'ɔn ún nd̄a ñoo Nicópolis ña nakutá'an ún x̄i'in j̄, chi chikāa ini j̄ kɔ'ɔn j̄ koo j̄ ñoo Nicópolis unj̄ yoo v̄ixin k̄uj̄ya yó'o.

¹³ Ndúkúj̄ ñava'a n̄oɔ ún ña chindeé ún nañani yó t̄aApolos x̄i'in t̄aZenas. Ta t̄aZenas yó'o kúu t̄a t̄a k̄isa chiño ndákuijn xa'a n̄ivi n̄oɔ najuez. Taxi ún ndi'i ña x̄inj ñó'ó nda'a nañani yó yó'o, ña kuchiño kee na kɔ'ɔn na, ña ɔn kumañj̄ nd̄a ñii ña'a nda'a na n̄oɔ kūa'an na.

¹⁴ Ta saná'a ún ndi'i n̄ivi na kándixa Jesucristo na ndóo x̄i'in ún ña sakuá'á na kasa ndivi na ñava'a, ta chindeé na taxi na ña x̄inj ñó'ó n̄ivi nda'a na. Ta ña ké'é na saá saná'a ndí ndixa kúu na n̄ivi na ndáyav̄i n̄oɔ ink̄a n̄ivi x̄i'in n̄oɔ N̄dios.

Tɔ'on sondí'í n̄itaa t̄aPablo kūa'an ña nda'a t̄aTito

¹⁵ Ndi'i nañani yó x̄i'in náki'v̄a yó na ndóo x̄i'in j̄ chindeé na yó'ó. Ta ñii k̄i'va saá chindeé ún ndi'i nañani yó x̄i'in náki'v̄a yó na ndóo x̄i'in ún. Saá chi nañani yó x̄i'in náki'v̄a yó na ndóo x̄i'in ún k̄i'vi ní ini na x̄ini na ndj̄j̄, chi n̄ivi na kándixa Jesucristo kúu yó. Ná ké'é N̄dios ñava'a ní x̄i'in ndi'i ndó. Saá ná koo.

Tutu ña ñitaa taPablo ta tì'ví ra kuà'an ña nda'a taFilemón

Xí'in tq'on yó'o taPablo chíndeé ra taFilemón

¹ Yí'j, taPablo, kúu j taa tã nákaa ini ve'e kaa xa'a ña ká'an ndoso j tq'on va'a xa'a Jesucristo. Ta xí'in ñani yó taTimoteo tãa j tutu yó'o ta tí'ví ndi ña xaã ña nda'a yó'ó, ñani yó taFilemón, taa tã ndixa kí'vi ní ini ndi xini ndi, ta kúu ún taa tã ñii káchí kisa chiño noq Jesucristo xí'in ndi.

² Saá tuku kóni ndi ña tutu yó'o xaã ña nda'a ñákì'va yó ñáAapia xí'in tañani yó taArquipo, taa tã ñii káchí xí'in ndi chíkaa ní ra ndeë kisa chiño ra noq Jesucristo. Ta kóni ndi ña tutu yó'o xaã ña nda'a ndi'i ñivi na kándixa Jesucristo, na kúu na nákutá'an xí'in ún ve'e ún xa'a ña kisa ká'no ndó Ndios.

³ Ta vitin Yivá yó Ndios xí'in Jesucristo, Taa taKá'no noq yó, ná ke'é ra ñava'a xí'in ndó, ta ná taxi ra koo ñava'a ini ndó.

Tq'on yó'o ká'an ña ndí taFilemón kúu taa tã vivíi ndíkõn yichí Jesucristo

⁴ Ndi'i saá yichí ña ká'an j xí'in Ndios xa'a ún, ñani yó taFilemón, ta táxi j ña táxa'vi ña'á nda'a ra xa'a ún.

⁵ Saá chí xa xinj sq'o j xa'a ña vivíi kándixa ún Jesucristo, ta xa'a ña kí'vi ní ini ún xini ún ndi'i ñivi na kándixa ra.

⁶ Ta yó'ó xí'in mji ndi, ñii káchí kándixa yó Jesucristo ta ndáa ini yó ra. Ta xa'a ñayó'o, ndúkú j noq Ndios ña ná chíndeé ra yó'ó ña kasa ndivi ún ndi'i ñava'a ndátan yóo ña kóni ra. Ta xí'in ña ke'é ún saá, kundaã va'a ini ún yu kúu ndi'i ñava'a kómí yó xa'a ña ñii yóo yó xí'in Jesucristo.

⁷ Ñani yó, yó'ó ndixa kí'vi ini ún xini ún nañani yó xí'in náki'va yó na kándixa Jesucristo, ta chíkaa ún ndeë ini na. Ta ña xinj sq'o j ña ké'é ún saá kúu ña sákusij ní ini j ta chíkaa ña ndeë ini j.

Xí'in tq'on yó'o taPablo xáku ndá'ví ra noq taFilemón xa'a taOnésimo

⁸ Ta saá õn vása yí'ví j ndukú j noq ún ña ke'é ún ñii ñava'a ní xí'in j vitin. Vará yóo ndayí kómí j ña ka'nda chiño j noq ún chí Ndios sákuiso chiño ra yí'j kúu j taapóstol xí'in ndayí Jesucristo, ta õn vása ka'nda chiño j noq ún saá.

⁹ Ta nda víka, xa'a ña ndixa kí'vi ini yó xini tá'an yó, xáku ndá'ví j noq ún ña ke'é ún ñii ñava'a yó'o xí'in j. Yí'j, taPablo, kúu j ñii taa tã xiku'a ní vitin, ta nákaa j ini ve'e kaa xa'a ña ká'an ndoso j tq'on va'a xa'a Jesucristo,

¹⁰ ta xáku ndá'ví j noq ún xa'a ñani yó taOnésimo. Tayó'o nduu ra ndátan yóo sa'ya mji j, chí tá'an nákaa j ini ve'e kaa yó'o, ta ndato'on j xí'in ra tq'on va'a xa'a Jesucristo, ta taOnésimo yó'o kándixa ra tq'on yó'o, ta kixá'a ra ndíkõn ra yichí Jesucristo.

¹¹ Ta ñani yó taOnésimo yó'o, tá si'na tá'an kuyiã ñixiyo ra kisa chiño ra noq ún, taa tã õn vása ndáya'ví xikuu ra xa'a chiño ke'é ra noq ún. Ta vitin xa nduu ra taa tã ndáya'ví ní xa'a chiño kisa ndivi ra noq j ta xa'a chiño noq mji ún.

12 Ta saá tí'ví j táyó'o ndikó ra naxaa ra nqo mji ún vitin, ta xáku ndá'ví j nqo ún ña va'a naki'in ún ra. Ta ñii kǐ'va ndatán va'a naki'in ún yǐ'j, saá va'a naki'in ún táyó'o.

13 Tá'an nákaa kǎ j ini ve'e kaa yó'o, xa'a ña ká'an ndoso j tǒ'on va'a xa'a Jesucristo, ndixa kusij ní kǎ ini j táná kindoo taOnésimo xǐ'in j, níkúu. Saá chi ndixa chindee ra yǐ'j ñii kǐ'va ndatán kóni ún chindee ún yǐ'j.

14 Ta on vása ní-xiin j ndukú j nqo ra ña kindoo ra xǐ'in j, saá chi yó'o kúu tǎa tǎ si'na xini ñó'ó taxi ndayí nda'a ra kindoo ra xǐ'in j. Chi on vása xjin j kǎ'an j tǒ'on ña kasa nduxa xǐ'in ún xa'a ña chindee ún yǐ'j, ta nda vika, kóni j ndí xǐ'in ña ndino'o ini ún ke'é ún ñandaq kuiti.

15 Ta vará taOnésimo yó'o kee ra nqo ún ta lo'o kǐ'vi ndañó'ó ra nqo ún, ta ndákuiti Ndios taxǐ ra ñindo'o ndó saá, xa'a ña vitin ndikó ra ve'e ún ta kutaku ra xǐ'in ún ndi'i saá kǐ'vi ña va'xi.

16 Saá chi vitin taOnésimo on vása kǎ kúu ra ñii tǎesclavo mji ún,* chi kúu ra ñii ñani yó, tǎa tǎ kí'vi ini yó xini yó. Yǐ'j kí'vi ní ini j xini j taOnésimo yó'o, ta yó'o xini ñó'ó ká'no kǎ kuki'vi ini ún koni ún ra. Saá chi kúu ra ñii tǎa tǎ ñii kǐ'va ndatán yóo mji ún, ta tuku kúu ra ñani ún xa'a ña kándixa ndó Jesucristo ta ñii yóo ndó xǐ'in ra vitin.

17 Ta mji ún, tá ndixa xáni sijn ún ndí ñii káchí kǐsa chiño yó ta ñii kǐ'va saá ndáa ini yó Jesucristo, ta saá va'a naki'in ún taOnésimo yó'o, ñii kǐ'va ndatán va'a naki'in ún yǐ'j tá kixaa kǐ'vi ña xaaj nqo ún.

18 Tá yóo ña on vá'a ñike'é ra xǐ'in ún, án tá yóo ña níká ra sǐ'ún nqo ún, ta yǐ'j ndixa cha'vi j ndi'i ñayó'o nda'a ún.

19 Yǐ'j, taPablo, táa j tǒ'on yó'o xǐ'in nda'a mji j, ta tuku ká'an j xǐ'in ún ndí ndixa cha'vi j ndi'i ña on vá'a ñike'é ra xǐ'in ún án ña níká ra nqo ún. Ta yǐ'j, on vása xini ñó'ó sanaká'an j yó'ó ndí yóo ña níká ún nqo j xa'a ñava'a ñike'é j xǐ'in ún. Chi xa'a ña ndato'on j tǒ'on va'a xa'a Jesucristo xǐ'in ún, yó'ó kúu tǎa tǎ ndino'o táku nqo Ndios vitin.

20 Ñani yó, xáku ndá'ví j nqo ún ña kasa ndivi ún ñava'a yó'o xǐ'in j xa'a ña kí'vi ini ún xini ún Jesucristo. Ndúkú j nqo ún ña chikaa ún ndee ini j xǐ'in ña kasa ndivi ún saá, chi yó'ó ta yǐ'j ñii yóo yó táku yó xǐ'in Jesucristo.

21 Táa j tutu yó'o chi ndáa ini j ndí ndixa kasa ndivi ún ndi'i ña ndúkú j nqo ún, tǎnda ku'a ní kǎ ñava'a chinóo ún nqo ña ndúkú j kasa ndivi ún.

22 Ta yóo inka ñava'a ndúkú j nqo ún: Va'a ná kasa ndivi ún ñii cuarto lo'o ve'e ún xa'a ña kindoo j kǐ'vi xaaj koto j yó'ó, chi ndátí j ndí Ndios taxi ra ña yachǐ ní kuchiño xaaj koto j ndó'ó, chi ndi'i saá kǐ'vi ká'an ndó ndúkú ndó nqo ra xa'a j.

Xǐ'in tǒ'on yó'o taPablo ndáyi ra taFilemón

23 Ta ñani yó taEpafras, tǎ kúu tǎa tǎ nákaa ini ve'e kaa xǐ'in j, tí'ví ra tǒ'on ña chindee ra yó'ó.

24 Ta saá tuku nañani yó taMarcos, taAristarco, taDemas ta xǐ'in taLucas tí'ví nayó'o tǒ'on ña chindee na yó'ó. Ndi'i natǎa yó'o ñii káchí kǐsa chiño na xǐ'in j nqo Jesucristo.

25 Ta vitin Jesucristo, Tǎa taKá'no nqo yó, ná ke'é ra ku'a ní ñava'a xǐ'in ndó. Saá ná koo ña.

* 1:16 Naesclavo kúu nǐvi na on vása kómí ndayí sandakoo na chiño kǐsa ndivi na nqo napatrón na.

Tutu ña kuḗ'an nda'a najudío na kándixa Jesucristo

Tḡ'on yó'o ká'an xa'q Ndios, taxi ra tḡ'on ra nda'a Sḡ'ya ra xa'q ña ndatḡ'on ra ña xí'in m̄i yó

¹ Kuḗa x̄ina'á ní Ndios taxi ra tḡ'on ra nda'a naprofeta ña ndatḡ'on na ña kóni ra xí'in nax̄i sikuá yó. Ta kuḗ'a ní yich̄i ta kuḗ'a ní nḡo, x̄ixini ñó'ó Ndios naprofeta ña ndatḡ'on ra tḡ'on ra xí'in nax̄i sikuá yó.

² Ta saá n̄ya'a kuḗ'a ní kuḗa, ta k̄ixaa k̄ivi vitin ña kúu ña vaxi kuyatin k̄ivi sondí'í ñoyívi yó'o, ta Ndios t̄'ví ra Sḡ'ya ra xa'q ña kúu ra m̄i Tḡ'on Ndios ña ndatḡ'on xí'in yó. Ta xí'in Sḡ'ya ra k̄isa va'a ra ndi'i ña kuv̄a'a ña yóo ñoyívi yó'o xí'in ndi'i ña kuv̄a'a ña yóo ñoyívi n̄ino. Ta Ndios ch̄indú'u ra ndí Sḡ'ya ra naki'in ra ndi'i ña kúu kuenda Ndios.

³ Ta ña yé'e livi ká'no Sḡ'ya Ndios kúu m̄i ña yé'e livi ká'no Ndios, chi Sḡ'ya Ndios yó'o ñii kúu ra xí'in Ndios, ta kúu ra m̄i Ndios. Ta Sḡ'ya ra xí'in ndeḡ tḡ'on ra taxi ra ndeḡ ña ḡn ta'án ndi'i xa'q ndi'i ña kuv̄a'a ña yóo ñoyívi. Tá sax̄iḡo ra chiño ña taxi Ndios nda'a ra ña kúu ña nakata ra kuḗchi m̄i yó, n̄ivi na kándixa ña'á, ta saá n̄itḡndaḡa ra x̄ikoo ra nḡo táyí tón tḡ'ó ká'no tón ñindich̄i s̄ijn kua'á Ndios ñoyívi n̄ino nḡo yóo Ndios xá'nda chiño ra.

Tḡ'on yó'o ká'an ndí Sḡ'ya Ndios kúu taḡa tḡa ká'no kḡ nḡo naángel

⁴ Ta saá Sḡ'ya Ndios nduu ra taḡa tḡa ká'no kḡ nḡo naángel, saá chi Ndios s̄akunaní ña'á ra Sḡ'ya ra ña kúu ñii k̄ivi ña va'a ní kḡ ta ndáya'ví ní kḡ nḡo k̄ivi naángel.

⁵ Chi Ndios ḡn vása ní-ka'ḡan ra xí'in ndḡ ñii naángel, ndatán n̄ika'ḡan ra xí'in Sḡ'ya ra, k̄achí ra saá:

Yó'ó kúu Sḡ'ya ḡ,

ta ch̄itóni ḡ ndí k̄ivi vitin xí'in ndi'i k̄ivi ña vaxi kúu ḡ Yivá ún,

k̄achí ra xí'in Sḡ'ya ra. Ta ḡn vása ní-ka'ḡan Ndios xí'in ndḡ ñii naángel, k̄achí ra saá:

Yí'ḡ kúu ḡ Yivá ún,

ta yó'ó kúu ún Sḡ'ya m̄i ḡ.

⁶ Ta Ndios, k̄ivi t̄'ví ra Sḡ'ya ra tḡ kúu taḡoó xí'in ra, k̄ixaa ña ñoyívi yó'o, ta n̄ika'ḡan ra xí'in naángel na kisa chiño nḡo ra, k̄achí ra saá: Ndi'i ndó'ó naángel, ḡná kasa ká'no ndó Sḡ'ya ḡ!

⁷ Ta xa'q naángel yó'o, k̄achí Ndios saá:

Ké'é ḡ ña nduu naángel ndatán yóo taḡh̄i ña x̄ika,

ta naángel na kúu na x̄ika chiño nḡo ḡ, ké'é ḡ ña nduu nayó'o ndatán yóo ño'ḡ ña x̄ixi.

⁸ Ta xí'in Sḡ'ya ra, k̄achí Ndios saá:

Yó'ó kúu ún Ndios, ta ka'nda chiño ún nḡo ñoyívi ndi'i saá k̄ivi ña vaxi, ta xí'in ñandaḡa ka'nda chiño ún nḡo ndi'i n̄ivi.

⁹ Yó'ó k̄í'vi ini ún x̄ini ún ñandaḡa, ta ña ḡn vá'a, s̄aḡ ini ún x̄ini ún ña; ta xa'q ñayó'o, yí'ḡ tḡ kúu Ndios m̄i ún, s̄akuiso chiño ḡ yó'ó ña kuu ún taRey,

ta ch̄utú kḡ ñas̄ij ini ún nḡo ndi'i kḡ na nákutá'an xí'in ún,

saá kachí Ndios.

¹⁰ Ta tuku njka'an ra xí'in Sa'ya ra:

Ta yó'ó, mji taKá'no, tá si'na on ta'an koo nda ñii ña kuvá'a ñoyívi, ta yó'ó kjsa va'a ún ñoyívi noq ño'ó, ta kjsa va'a ún ñoyívi njno, ndi'i ña kuvá'a kúu ña ke'é ún.

¹¹ Ta vaxi ñii kivi tá ndi'i ña kuvá'a yó'o ndi'i xa'a ñayó'o, ta yó'ó, kutaku ún ndi'i saá kivi ña vaxi.

Ndatán ndi'i xa'a tikoto yatá, saá ndi'i xa'a ndi'i ña yóo kuvá'a ñoyívi.

¹² Ndatán násama nivi tikoto na ña yatá ña xa ndi'i xa'a ta nákundixin na tikoto xaá, saá kindaa ún ñoyívi yatá yó'o, ta chinóo ún ñoyívi xaá.

Ta yó'ó, nda ñii kivi on vása násama ún,

ta ndi'i saá kivi ña vaxi kutaku ún, kachí Ndios xí'in Sa'ya ra.

¹³ Ndios on vása ní-ka'an ra xí'in nda ñii naángel, ndatán njka'an ra xí'in Sa'ya ra, kachí ra saá:

Koo ún táyi ká'no yó'o, tón ñíndichi sijn kua'á j,

tandá tondaa kivi sakoyo j tixin xa'a ún ndi'i na káni tá'an xí'in ún, kachí Ndios xí'in Sa'ya ra.

¹⁴ Chi ndixa ndi'i naángel ndasaá kuiti kúu na níma na xíka chiño noq Ndios, ta Ndios tí'vi ra na ña kixi na chindeé na nivi na kúu na sakaku Ndios.

2

Tq'on yó'o ká'an xa'a ña xini ñó'ó chikaa sq'o yó tq'on Ndios ña ndatq'on ndasaá sakaku ra mji yó

¹ Ta saá xini ñó'ó xí'in ña ndino'o ini yó chikaa sq'o ní ka yó tq'on ña ndaa ña xa xini sq'o yó, koto yiyo sandakoo yó yichi noq xá'nda chiño Ndios.

² Chi ña xina'á ní naángel ntaxi na ndayi Ndios nda'a taxij sikuá yó ta Moisés. Ta ndayi yó'o kúu ñandaa ndino'o Ndios, ta nivi xini ñó'ó chikaa sq'o na ndayi yó'o. Ta saá ndi'i nivi na njya'a ndoso noq ndayi yó'o, ta Ndios saxo'vi ra nayó'o, chi saá xini ñó'ó kundivi ndayi yó'o.

³ Tá nivi yó'o njindo'o na saá kujya xina'á, ta saá vitin tá mji yó sandakoo yó kándixa yó ndi Ndios sakaku ra yó, ta saá nda lo'o on kuchiño kaku yó noq ña xo'vi yó. Saá chi ña sákaaku ra mji yó kúu ña ká'no ní ndaya'vi. Ta mji Taa taKá'no noq yó kúu tanqó ndatq'on tq'on va'a yó'o xí'in nivi. Ta nivi na xini sq'o tq'on va'a ña njka'an ra, nayó'o ndakuin na xa'a tq'on yó'o ta kjsa ndaa na ña noq mji yó.

⁴ Ta saá tuku Ndios kjsa ndaa ra ndi ñandaa kúu tq'on ña ndatq'on mji Taa taKá'no noq yó, xí'in ña saná'a ra noq nivi kua'a ní ñava'a ná'no ña kúu seña án milagro. Ta saá tuku kjsa ndaa ra ndi ñandaa kúu tq'on yó'o xí'in ña ke'é Níma Ndios, sání'i ña ndi'i noq ndee va'a nda'a mji yó, nivi na kándixa Jesucristo, ta sání'i ña ndee va'a yó'o nda'a ñii ñii mji yó ndatán káchí ini mji Ndios.

Tq'on yó'o ká'an xa'a Jesucristo, ta tq sakaku mji yó

⁵ Ndios on vása ní-chitónj ra ña naángel ka'nda chiño na noq ñoyívi ña vaxi. Ká'an ndi xa'a ñoyívi xaá noq kutaku mji yó kivi ña vaxi.

⁶ Ta ñii xiiña noq tq'on Ndios ña njtaa na xina'á, ñii taa kachí ra saá xí'in Ndios:

¿Ndaqun xáni sijn ún ndi nivi ñoyívi yó'o ndaya'vi ní na noq ún?,

saá chi xá'a n̄vi yó'o ñó'o ní ini ún, ta ndáa ní ún n̄vi yó'o.

⁷ Xa taxí ún ña n̄vi na k̄sa va'a ún kúu na na lo'o ní ka n̄no ño naángel, ta saá xa taxí ún ña naki'in na ñato'ó xí'in ñava'a ná'no ña livi, ta sakuiso chiño ún na ño ndi'i ña yóo ña k̄sa va'a ún.

⁸ Taxí ún ña xá'nda chiño na ño ndi'i ña k̄sa va'a ún yó'o,

saá kachi ñii taa xí'in Ndios. To'on yó'o kóni kachi ña saá: Ndios taxí ra ña xá'nda chiño n̄vi ño ndi'i ña k̄va'a. Ta ndá ñii ña k̄sa va'a Ndios ña yóo, on vása xá'nda chiño ña ño n̄vi. Ta saá ni, on ta'án koni yó ndi'i ña k̄va'a k̄sa ndivi ña ña xá'nda chiño n̄vi ño ña.

⁹ Vará ndixa on ta'án koni yó ñayó'o, ta xa xini yó ña n̄ndo'o Jesucristo, chi Ndios ke'é ra xí'in tayó'o ña x̄kúu ra ta n̄no ka ño naángel k̄vi x̄itaku ra ño ño'ó ñoyívi yó'o. Ta vitin Ndios xa taxí ra ndi'i ñato'ó xí'in ndi'i ñava'a ná'no ña livi nda'a Jesucristo, xá'a ña n̄xo'vi ní ra ta n̄xi'i ra xá'a ña kuchiño sakaaku ra ndi'i n̄vi ñoyívi yó'o. Ndios ke'é ra saá chi k'vi ní ini ra xini ra n̄vi.

¹⁰ Ndi'i ña k̄sa va'a Ndios yóo ña xá'a ña kasa ká'no ña ra, ta t̄xin ndee Ndios yóo ndi'i ña. Ta saá Ndios kóni ra ndi'ndi' sa'ya ra ko'on na kutaku na xí'in ra ñoyívi ñno ño yóo ñalivi ká'no. Ta ña kuchiño ke'é na saá, Ndios taxí ra ña n̄xo'vi ní Jesucristo, ta saá n̄tondaa ra ndu ra t̄a t̄a n̄x̄ino ndino'o. Ta vitin kúu ra t̄a t̄a sakaaku ndino'o n̄vi ño kuachi na.

¹¹ Ta Jesucristo kúu t̄a t̄a s̄nduu ndi'ndi' n̄vi na k̄ndixa ña'á ta on ko'ó ka kuachi ndiso na ño Ndios. Ta ndi'i n̄vi na ndundii, kúu nasa'ya Ndios. Ta saá Jesucristo on vása kúka'an ño ra ña sakunani ra nayó'o nañani ra án náki'va ra, chi ñii laá Ndios kúu Yivá ndi'i nayó'o xí'in ra.

¹² Chi ñii xiiña ño to'on ña n̄taa na x̄ina'á, n̄ka'an ra xí'in Yivá ra Ndios, kachi ra saá:

Ka'an ndoso j ño ndi'i nañani j ta ño ndi'i náki'va j, xá'a ndi'i ñava'a ña ke'é ún,

ta kata j yaa yji ña kasa ká'no j yó'o ño ndi'i n̄vi na nákutá'an xá'a ña kisa to'ó na yó'o,

kachi ra.

¹³ Ta ink̄a xiiña ño to'on ña n̄taa na x̄ina'á, kachi ra saá xá'a Yivá ra:

Yi'j ndino'o ndáa ini j Yivá j Ndios.

Ta tuku kachi ra saá:

Yó'o yóo j xí'in ndi'i nañani j ta xí'in ndi'i náki'va j, na taxí Ndios nda'a j, kachi ra.

¹⁴ M̄i yó na kúu n̄vi, kómí yó ȳki koñu yó xí'in n̄i yó. Ta k̄vi k̄xi Jesucristo ñoyívi yó'o ndu ra ñii n̄vi, ta ñii k̄'va saá x̄ikomí ra ȳki koñu ra xí'in n̄i ra. Ta ña ndu ra x̄kúu ra n̄vi ta n̄xi'i ra, xí'in ñayó'o k̄ndee ra ño ñandiva'a ká'no ña x̄ikomí ndee sandi'i xá'a n̄vi.

¹⁵ Ta xí'in ña n̄xi'i ra, Jesucristo sakaaku ra n̄vi ña ko'on ndika na. Saá chi ndi'i n̄vi x̄kúu na esclavo ñanima ndiva'a ká'no Satanás, chi ndi'i saá k̄vi x̄itaku na xí'in ña yí'vi na ño ña k̄vi na.

¹⁶ Chi ndixa x̄in yó, on s̄vi xá'a ña chindee ra naángel kúu ña k̄xi Jesucristo ñoyívi yó'o, ta xá'a ña chindee ra n̄vi na kúu sa'ya ñani sikuá ta Abraham, ndixa kúu ña k̄xi ra.

¹⁷ Saá chi xá'a ña kuchiño chindee ra n̄vi, Jesucristo x̄in ñó'ó x̄kúu ra ñii n̄vi ndatán yóo m̄i yó, n̄vi na kúu nañani ra xí'in náki'va ra. X̄kúu ra n̄vi xá'a ña kuchiño kúu ra t̄s̄tu ká'no ño n̄vi. Ta kúu ra ñii s̄tu t̄a kisa ndivi ñandaa ño Ndios, ta kúu ra ñii s̄tu t̄a kúnda'ví ní ini xini n̄vi, ta n̄soko xí'in m̄i ra xá'a ña sandoo ra kuachi n̄vi ño Ndios.

18 Ta yò'vi ní nìxò'vi ra kivi xito ndoso ñandivà'a ká'no ra ña kóni ña nakava ra ke'é ra ña on vá'a. Ta xà'a ña kündeé ra ño ña on vá'a, ta ndà lo'o on vása ní-ki'vi ra kuachi, Jesucristo kúchiño ra chindeé ra ñivi kivi xito ndoso ñandivà'a ká'no na, ña on nakava na ke'é na ña on vá'a.

3

To'on yó'o ká'an xq'a Jesucristo kúu ra taa tã ká'no ka ño tãMoisés

1 Ta saá nañani yó xí'in náki'vã yó, ndó'ó ñivi na ñakaxin Ndios ña nduu ndó ñivi na ndii ño ra, vivii kani sijní ndó xà'a Jesucristo. Saá chi Jesucristo kúu ra taapóstol tã tì'vi Ndios ñoyívi yó'o, ta kúu ra taşutũ ká'no ta ñakaxin Ndios ña kasa chiño ra ño Ndios xà'a ñivi. Ñayó'o kúu to'on ña ndaa ña ndákuijn yó xà'a Jesucristo.

2 Jesucristo ndino'o kisa ndivi ra ndi'i ña sakuiso chiño Ndios ra, ndatán kisa ndivi tãMoisés ndi'i chiño ña sakuiso Ndios ra kuyã xina'á, ña kisa chiño ra ño nave'e Ndios.

3 Ndios taxi ra nda'a Jesucristo kuã'a ka ñato'ó ño ñato'ó ñaki'in tãMoisés, saá chi ñii tã tã kisa vã'a ñii ve'e, tayó'o ndaya'vi ka ra ño ve'e ña kisa vã'a ra.

4 On koó ndã ñii ve'e ní-kuva'a mji, saá chi yóo tã tã kisa vã'a ña'á, ta Ndios kúu tã tã ndixa kisa vã'a ndi'i ña yóo ñoyívi.

5 TãMoisés xikuu ñii tã tã ndino'o kisa chiño ño nave'e Ndios, ta tãMoisés ñika'an ndoso ra ño ñivi to'on xà'a ña ndato'on Ndios ño ñivi kivi ña vaxi.

6 Ta Jesucristo kúu Sa'ya Ndios, ta ndino'o kisa ndivi ra ndi'i ña sakuiso chiño Ndios ra, ta kúu ra tã tã ndiso chiño xí'in mji nave'e Ndios vitin. Ta nave'e Ndios yó'o kúu mji yó ñivi na kándixa Jesucristo, tá ndixa ndikõn yó kuã'an yó yichí ra, ta ndino'o ndaa ini yó ra ndi'i saá kivi ña táku yó ñoyívi yó'o, ta xí'in ñasij ini yó ndáti yó ñava'a taxi Ndios nda'a yó.

To'on yó'o ká'an xq'a Ndios ndi kóni ra ña ki'vi ñivi ño nakindée na xí'in ra

7 Ta saá xini ñó'ó koto vã'a xí'in mji yó, ña on sandakoo yó yichí Ndios, chi ñii xiiña ño to'on Ndios ña ñitaa na xina'á, kachi Nima Ndios saá: Tá kivi vitin xini so'o ndó to'on ña ká'an Ndios xí'in ndó,

8 on kuu ndó ñivi na toon ní ini, na on xijn konj so'o, ndatán ñixijo naxij síkuá ndó kivi kisa toon ini na ta ñi-xiin na chikaã so'o na to'on ña ñika'an Ndios xí'in na.

Ta xí'in ña ke'é na saá kivi ñixika na yukũ yichí, kúu ña xito ndoso na Ndios ña kóni na kundaa ini na ndã mji xaã Ndios xí'in ña kündeé ini ra xí'in na.

9 Vará naxij síkuá ndó xini na ndi'i ñava'a ná'no ña ke'é Ndios xí'in na xà'a ña chindeé ra na ndi'i saá ña ovj siko kuyã ñixika na yukũ yichí,

ta saá ñi, xito ndoso na Ndios xà'a ña kóni na kundaa ini na yukia ke'é ra xí'in na.

10 Saá xà'a ñayó'o, ñitondaa ña ñisaa ini Ndios xini ra na, ta ñika'an ra to'on yó'o, kachi ra saá: "Ndi'i saá kivi sandakoo na yij ta xika mji na,

ta on xijn na kundikõn na yichij ña saná'a j na."

11 Ta saá ñisaa ní ini j xini j na, ta ndixa chikaã ini j xà'a na: "Ndã ñii kivi, on ki'vi na ño taxi ña nakindée na xí'in j", kachi Ndios,

saá káchí tɔ'on Ndios ña ñɪtaa na xɪnɔ'á.

¹² Ta ndó'ó, ñañani yó xí'in náki'və yó, koto və'a ndó ndí ndə ñii ndó ɔn kuu ndó ñvi na ɔn xɪin kandixa Ndios ɬa ɬatáku, ta kasa toon ini ndó ta kuxíká ndó nɔɔ ra.

¹³ Ndə vika, ñii ñii kɪvi ndatɔ'on ndó tɔ'on ña chikaɔ ndó ndeɛ ini tá'an ndó, saá ke'é ndó vitin ta ndi'i saá kɪvi ña táku ndó. Saá ke'é ndó xə'a ña ɔn nakava ndó kɪ'vi ndó kuəchi, ta nduu ndó ñvi na toon ní ini, na ɔn xɪin ke'é ña kóni Ndios.

¹⁴ Ndixa ñii yóo yó xí'in Jesucristo, chi ndixa ndáa ini yó ra ndə kɪvi kɪxá'á yó kándixa yó ra. Tá ɔn sandakoo yó ña kándixa yó ra saá, ta ña ké'é yó saá kisa ndə ña ndí ndixa ñii ndu yó xí'in Jesucristo.

¹⁵ Ta saá xɪni ñó'ó chikaɔ sɔ'o yó tɔ'on Ndios ña ñɪtaa na xɪnɔ'á, ña káchí saá:

Tá kɪvi vitin xɪni sɔ'o ndó tɔ'on ña ká'an Ndios xí'in ndó,

ɔn kuu ndó ñvi na toon ní ini, na ɔn xɪin konɪ sɔ'o,

ndatán ñixiyo naxii síkuá ndó kɪvi kɪsa toon ini na ta ñi-xiin na chikaɔ sɔ'o na tɔ'on ña ñika'an Ndios xí'in na,

káchí tɔ'on Ndios.

¹⁶ ¿Yu kúu ñvi na xɪni sɔ'o ña ñika'an Ndios xí'in na, ta saá ni, kɪsa toon ini na nɔɔ ra ta ñi-xiin na chikaɔ sɔ'o na tɔ'on ra? Xa xɪni yó ndí nayó'o xɪkuu ndi'i mɪi naxii síkuá yó na kee ñoo Egipto xí'in təMoisés.

¹⁷ ¿Án ɔn sɪvi mɪi ñvi yó'o kúu na ñisaɔ ní ini Ndios xɪni ra ndi'i saá ña ɔvi sɪkɔ kujyɔ nɔɔ yóo yukú yɪchí? Saá chi ñvi yó'o kúu na ke'é ña ɔn vá'a, ta saá ñixi'j na nɔɔ yukú yɪchí yó'o.

¹⁸ ¿Án ɔn sɪvi mɪi ñvi yó'o kúu na ñika'an Ndios xə'a, káchí ra ndí ñvi yó'o ndə ñii kɪvi ɔn kɪ'vi na nɔɔ nakindée na xí'in ra? Saá ñindo'o na, chi ñi-xiin na kasa ndivi na ña ñika'an Ndios xí'in na.

¹⁹ Ta saá kúndaɔ ini yó ndí ñi-kuchiño kɪ'vi na nɔɔ nakindée na xí'in Ndios, chi ɔn vása ní-xindaa ini na ra.

4

¹ Tandə vitin ndáyə'vi tɔ'on ña ñika'an Ndios xɪnɔ'á ña kúu ña kɪndɔɔ ra ndasaá kɪ'vi yó nɔɔ nakindée yó xí'in ra, ta saá xɪni ñó'ó koto və'a xí'in mɪi yó kɔtɔ ndə sava mɪi yó ɔn kúndeé yó kɪ'vi yó nakindée yó xí'in Ndios.

² Mɪi yó xa xɪni sɔ'o yó tɔ'on və'a ña ndatɔ'on Ndios ndí taxi ra ña kɪ'vi yó nɔɔ nakindée yó xí'in ra. Tɔ'on yó'o ñii kúu ña xí'in ña xɪni sɔ'o naxii síkuá yó kujyɔ xɪnɔ'á. Ta ndə manɪ xɪni sɔ'o na tɔ'on yó'o, chi ɔn vása ní-xindaa ini na ña.

³ Ta mɪi yó vitin na kúu ñvi na ndáa ini tɔ'on Ndios, kúchiño kɪ'vi yó nɔɔ nakindée yó xí'in ra, ta xə'a ñvi na toon ní ini, na ɔn xɪin konɪ sɔ'o, kəchi Ndios saá:

Ta saá ñisaɔ ní ini j xɪni j na, ta ndixa chikaɔ ini j xə'a na:

“Ndə ñii kɪvi, ɔn kɪ'vi na nɔɔ taxi j ña nakindée na xí'in j”,

kəchi Ndios. Ta vitin xɪni yó ndí yóo nɔɔ nakindée yó, chi Ndios, kɪvi kɪsa və'a ra ñoyívi yó'o xí'in ñoyívi ñino, ndə kɪvi saá chɪndú'u ra nɔɔ nakindée yó xí'in ra.

⁴ Chi nɔɔ tɔ'on Ndios ña ñɪtaa na xɪnɔ'á, káchí ña saá xə'a ña ndi'i kɪsa və'a Ndios ñoyívi:

Kɪvi uxə Ndios nakindée ra nɔɔ ndi'i chiño ra.

⁵ Ta tuku ñika'an Ndios, kəchi ra saá:

“Ndə ñii kɪvi, ɔn kɪ'vi na nɔɔ taxi j ña nakindée na xí'in j”, kəchi Ndios.

⁶ Ta n̄ivi na x̄ikuu nanóo x̄inj̄i s̄o'o t̄o'on va'a xa'a Ndios kuiya x̄ina'a, ɔn vása ní-kuchiño na nakindée na x̄i'in ra, chi ɔn vása ní-chikaá s̄o'o na t̄o'on ña n̄ika'an Ndios x̄i'in na. T̄and̄a vitin ndáya'vi t̄o'on ña n̄ika'an Ndios x̄ina'a, ña kúu ña k̄indoo ra ndí ñii k̄iv̄i ña va'xi k̄i'vi n̄ivi n̄oo nakindée na x̄i'in ra.

⁷ Ta k̄iv̄i vitin kúu k̄iv̄i ña ch̄itóni Ndios. Saá chi Ndios taxi ra t̄o'on ra nda'a tarey David, ña n̄itaa ra t̄o'on ña sakán ndat̄o'on̄i xa'a, ña kách̄i saá:

Tá k̄iv̄i vitin x̄inj̄i s̄o'o ndó t̄o'on ña ká'an Ndios x̄i'in ndó,

ta ɔn kuu ndó n̄ivi na toon ní ini, na ɔn x̄iin kon̄i s̄o'o,

kách̄i t̄o'on Ndios ña n̄itaa t̄aDavid x̄ina'a.

⁸ Chi tá kuiya x̄ina'a tajosué ní taxi ra ña k̄i'vi n̄ivi naIsrael n̄oo nakindée na, níkúu, ta saá Ndios ɔn vása ní-xinj̄i ñó'ó ka'an ka ra xa'a ink̄a k̄iv̄i ña nakindée n̄ivi, níkúu.

⁹ Ñakán xa'a n̄ivi nave'e Ndios, ndixa t̄ond̄aa k̄iv̄i ña k̄i'vi nayó'o n̄oo nakindée na x̄i'in Ndios.

¹⁰ Ta k̄iv̄i yó'o, n̄ivi na k̄i'vi nakindée x̄i'in Ndios, nakindée na n̄oo ndi'i chiño na, ndatán nakindée Ndios n̄oo chiño ña sax̄ino ra, k̄iv̄i k̄isa va'a ra ñoyívi yó'o x̄i'in ñoyívi n̄ino.

¹¹ X̄i'in ña ndino'o ini yó ná chikaá ní yó ndee xa'a ña taxi Ndios ña k̄i'vi yó n̄oo nakindée yó x̄i'in ra. Koto va'a yó ndí nd̄a ñii m̄i yó nd̄a lo'o ɔn kasa toon ini yó n̄oo ra, ndatán ke'é n̄ivi na x̄inj̄i s̄o'o t̄o'on ra kuiya x̄ina'a ta n̄i-xiin na chikaá s̄o'o na t̄o'on ra.

¹² Chi t̄o'on ña n̄ika'an Ndios kúu t̄o'on táku, ta kómí ña ndee ña kasa ndivi ña ña kóni Ndios. Ta t̄o'on yó'o ndeé ka s̄ijn̄i xá'nda ña n̄oo ñii espada s̄ijn̄i ní ña ɔvi yu'u. Ta k̄i'vi ña ȳikí koñu n̄ivi, ta xa'a ña nd̄a maá ka ña kúu ini n̄ivi x̄i'in n̄im̄a na. Ta x̄ito ña ndasaá yóo ini n̄ivi, ta yuk̄ia x̄ani s̄inj̄i na ke'é na, ta yu kúu ndi'i ña kútoo ini na ke'é na, án ña va'a, án ña ɔn vá'a kúu ña.

¹³ Nd̄a ñii ña k̄isa va'a Ndios ñoyívi yó'o ɔn k̄iv̄i koo se'é ña n̄oo ra, chi va'a x̄ito káxín ra ndi'i ña kuv̄a'a. Ndi'i ña yóo ñoyívi tívi káxín ña n̄oo ra, ta ñii k̄iv̄i kuita yó n̄oo ra nataxi yó kuenda xa'a ndi'i ña ke'é yó ñoyívi yó'o.

T̄o'on yó'o ká'an xa'a Jesucristo kúu ra t̄as̄utu ká'no ndino'o

¹⁴ Jesucristo t̄aa t̄a kúu Sa'ya Ndios, kúu m̄i t̄as̄utu ká'no n̄oo yó, ta nd̄aa ra ñoyívi n̄ino ta n̄ik̄i'vi ra m̄i n̄oo yóo Ndios. Ñakán x̄inj̄i ñó'ó kút̄u kuita yó yich̄i ra.

¹⁵ Ta m̄i Jesucristo t̄as̄utu ká'no n̄oo yó, kúnda'vi ini ra x̄ini ra m̄i yó, chi kúu yó n̄ivi na vitá ní ini n̄oo ña ɔn vá'a. Ta Jesucristo kúnda'a ini ra ndasaá ndó'o yó, chi ñii k̄i'va ndatán ku'a'a ní ña ɔn vá'a ta ña yo'vi ní x̄ito ndoso ña m̄i yó vitin ña nakava yó ke'é yó ña ɔn vá'a, saá x̄ito ndoso ña m̄i Jesucristo kuiya x̄ina'a. Ta saá ni, Jesucristo nd̄a ñii k̄iv̄i ɔn vása ní-nakava ra ke'é ra ña ɔn vá'a.

¹⁶ Ta saá tá yóo ní tondó'o n̄oo yó, án yóo ní ña x̄inj̄i ñó'ó n̄oo yó, ta va'a ka'an yó x̄i'in Ndios, ta ɔn kuyi'vi yó ndukú yó n̄oo ra ña ke'é ra ñava'a x̄i'in yó ña kúu ña chindee ra m̄i yó, chi t̄aa t̄a k̄i'vi ní ini x̄ini m̄i yó kúu ra.

5

1 Ndios kúu mji ƿa ƿa náƿaxin ñii ñii ƿa ña kúu ra ƿasutu ká'no, ta náƿaxin ña'á ra ña kasa chiño ra noo ra xa'a n̄vi, ta sutu ká'no yó'o xini ñó'ó nataxi ra ña sóko n̄vi nda'a Ndios ña kasa ká'no ini Ndios xa'a kuachi na.

2 Chi ƿasutu ká'no, xí'in ña ká'no ini ra kúndá'ví ini ra xini ra n̄vi na naa ini, ta n̄vi na ké'é ña on vá'a, saá chi mji ra kúu ñii ƿa ƿa vitá ini noo ña on vá'a.

3 Ta xa'a ña kúu ra ñii ƿa ƿa vitá ini noo ña on vá'a, ndatán yóo ndi'i n̄vi, ta saá xini ñó'ó taxi ra ña sóko ra nda'a Ndios xa'a kuachi mji ra, ta xa'a kuachi n̄vi nañoo ra.

4 Nda ñii ƿa on kúchiño kasa to'ó xí'in mji ra ña nakuiso ra ña kuu ra ƿasutu ká'no, saá chi ñii laá Ndios kúu ƿa ƿa kómí ndayi náƿaxin yukú ƿa ƿa kuu sutu ká'no, ndatán mji Ndios náƿaxin ra ƿaAarón x̄ikuu ra ñii ƿasutu noo n̄vi naIsrael kujya x̄ina'á.

5 Ta ñii k̄i'va saá mji Jesucristo on vása ní-kisa to'ó xí'in mji ra ña nakuiso ra kuu ra ƿasutu ká'no, ta mji Ndios kúu ƿa náƿaxin ña'á xa'a ña kuiso ra chiño, ta kachi ra saá xí'in ra:

Yó'ó kúu Sa'ya j,

ta chitóni j ndi k̄ivi vitin xí'in ndi'i k̄ivi ña vaxi kúu j Yivá ún.

6 Ta ink̄a xiiña noo to'on Ndios ña n̄taa na x̄ina'á, káchí ña saá:

Yó'ó kúu ƿasutu ndi'i saá k̄ivi ña vaxi,

ta ndatán n̄ixiyo ƿasutu Melquisedec, saá koo ún,

káchí Ndios.

7 Tá'an n̄ixika Jesucristo ñoyívi yó'o, ta xí'in ndi'i ndeē níma ra n̄ka'an ra xí'in Ndios, ta kua'a ní tánduta k̄ee nduchy noo ra xí'in ña xáku ra, ta xí'in to'on ra xáku ndá'ví ra noo Ndios, ƿa ƿa kúchiño sakaku ña'á xa'a ña on k̄ivi ra. Ta Ndios x̄ini so'o ra ña n̄ka'an Jesucristo xí'in ra, chi Jesucristo k̄isa n̄no xí'in mji ra ta k̄isa ndivi ra ndi'i ña n̄ka'an Ndios xí'in ra.

8 Vará Sa'ya Ndios kúu Jesucristo, ta saá ni, xí'in ña n̄ixó'vi ní ra ñoyívi yó'o sakua'á ra ña k̄isa ndivi ra ndi'i ña kóni Ndios.

9 Ta xí'in ña k̄isa ndivi ra ndi'i ña chitóni Ndios ke'é ra, n̄tondaa ra n̄ixino ra ndu ra ñii ƿa ndino'o, ta mji ra kúu ndeē ña sákaku ndi'i n̄vi na chikaq so'o to'on ña ká'an ra, ta saá n̄vi yó'o kutaku na xí'in Ndios ndi'i saá k̄ivi ña vaxi.

10 Ta saá Ndios n̄ka'an ra, káchí ra xí'in Jesucristo: "Yó'ó kúu ún ƿasutu ká'no, ndatán n̄ixiyo ƿasutu Melquisedec", káchí Ndios.

*To'on yó'o ká'an xa'a ña koto va'a xí'in mji yó
ña on sandakoo yó ña kándixa yó Jesucristo*

11 Yoo ku'a ní to'on ña xini ñó'ó koni so'o ndó xa'a ñayó'o, ta yo'vi ní ña kúchiño vivíi ndato'on ndi to'on yó'o xí'in ndó, chi ndó'ó on vása chikaq ka ndó ndeē ña kundaq ini ndó to'on yó'o.

12 Xa ku'a ní kujya kúu ña kándixa ndó Jesucristo, ñakán xa xini ñó'ó kuu ndó n̄vi na va'a saná'a ink̄a n̄vi xa'a Jesucristo. Ta nda víka, vitin mji ndó xini ñó'ó ndó ink̄a n̄vi ndikó tuku na saná'a na ndó'ó to'on ñanoó ña xa xini so'o ndó, ña kúu to'on Ndios ña on vása yo'vi kundaq ini n̄vi. Ta vitin ndó'ó xa ndikó ndó ndu ndó ndatán yóo naváli pá'á, na sakan chichín, na on k̄ivi kuxu ña x̄ixi n̄vi ná'no, saá yóo ndó vitin.

13 Chi xini yó ndi n̄vi na kútoo koni so'o to'on ña on vása yo'vi, ta ndatán yóo naváli pá'á na sakan chichín, saá yoo nayó'o, chi on ta'an tondaq kundaq ini na yu kúu ña va'a ta yu kúu ña on vá'a.

14 Ta n̄ivi na xa va'a kúndaḡ ini to'on Ndios, ta chíkaḡ na ndee ña va'a ka kundikōn na yich̄i ra, n̄ivi yó'o kúu na xa n̄itōndaḡ x̄ini yu kúu ña va'a ta yu kúu ña on vá'a, ta saá xa n̄itōndaḡ na yóo na ndatán yóo n̄ivi ná'no na x̄ini kuxu ndi'i nqō ñax̄ixi.

6

1 Ta saá ná kundikōn yó kua'no ka yó x̄i'in ña kándixa yó Jesucristo, ta sakuá'á ka yó ndasaá viv̄i kutakū yó ta tōndaḡ yó nduu yó n̄ivi na va'a n̄ix̄ino xa'no nqō Ndios. On ndikó ka tuku yó sakuá'á yó ña si'na x̄ini so'o yó k̄ivi kándixa yó to'on va'a xa'a Jesucristo. Saá chi ña xa x̄ini yó ke'é yó kúu ñayó'o, x̄ini ñó'ó ña ndaa ini yó Ndios, ta x̄ini ñó'ó sandakoo yó ke'é yó ña on vá'a, chi tá ndikōn yó ke'é ka yó ña on vá'a, ndixa kivi yó nqō Ndios.

2 Xa x̄ini yó ndasaá chíchi yó chi kándixa yó Jesucristo, xa x̄ini yó ndasaá chinóo yó nda'a yó s̄ini n̄ivi na kándixa Jesucristo ña taxi ra ñava'a nda'a nayó'o, xa x̄ini yó ndi ndixa Ndios sanatakū ra n̄ivi na n̄ix̄i', ta xa x̄ini yó ndi ndixa Ndios kasa nani ra kuachi n̄ivi k̄ivi ña va'xi. Vitin xa x̄ini yó ndi'i ñayó'o, ta saá va'a kundikōn ka yó sakuá'á yó ña x̄ini ñó'ó ka ndasaá viv̄i kua'no yó yich̄i Jesucristo.

3 Ta saá tá kóni Ndios, ta kundikōn yó sakuá'á yó ña tōndaḡ yó nduu yó n̄ivi na n̄ix̄ino xa'no nqō ra.

4 Chi n̄ivi na xa n̄ix̄i'vi yich̄i Ndios, xa'a ña kándixa na Jesucristo, nayó'o x̄ika na ta ye'e ño'ō ra ini na ña saná'a na yu kúu ña va'a, ta x̄i'in ñas̄ij̄ ini na nákon i na ñava'a táxi Ndios nda'a na, ta ñi kách̄i x̄i'in ndi'i n̄ivi na kándixa Jesucristo, yóo Ním̄ḡ Ndios takū ña ini na.

5 N̄ivi yó'o x̄ini va'a na ndi to'on ña k̄indqō Ndios x̄i'in na kúu ña va'a. Ta xa x̄ito na milagro ña sáná'a Ndios nqō na ña kisa ndaḡ ndi xa k̄ixá'a xá'nda chiño Ndios nqō n̄ivi.

6 Ta saá ni, n̄ivi yó'o, tá sakana nayó'o ndi'i ñava'a n̄aki'in na nda'a Ndios ta sandakoo na ña kándixa na ra, ta saá on kivi ka tuku ndikó koo ini na ña va'a kutá'an na x̄i'in Ndios. Chi ña tuku ndikó koo ini na saá, ndatán yóo ña katakaḡ ndaa tuku na Sa'ya Ndios nda'a tón cruz, saá yóo ña, ta x̄i'in ñayó'o taxi na ña ink̄a n̄ivi kusiki na Jesucristo.

7 Chi n̄ivi na kándixa Jesucristo, Ndios ke'é ra ñava'a x̄i'in nayó'o, ta n̄ivi yó'o yóo na ndatán yóo ño'ō nqō kóon sav̄i nqō ña, ta va'a náki'in ña takūi sav̄i yó'o ta sákua'no ña ndi'i ña kuxu n̄ivi na kisa chiño nqō ña.

8 Ta n̄ivi na sándakoo ña kándixa na Jesucristo, yóo na ndatán yóo ño'ō ña sákua'no ndasaá kuiti nina tón ñiño x̄i'in ku'yu, ta saá on vása ndaya'vi ño'ō yó'o, ta Ndios xa yóo ti'va ra ña satav̄i chí'ña ra ña, ta saá tōndaḡ k̄ivi sondi'í ta kōkō ndi'i ño'ō yó'o.

9 Ta m̄ij̄i ndó, nañani yó x̄i'in náki'va yó, n̄ivi na kí'vi ní ini i x̄ini i kúu ndó'ó. Vará yo'vi to'on ká'an ndi x̄i'in ndó, ta m̄ij̄i ndi x̄ini káx̄in ndi ndi ndó'ó on vása sándakoo ndó kándixa ndó Jesucristo, ta ndixa ndikōn ndó yich̄i ra nqō ña sákaku ra ndó'ó.

10 Taa tãndaḡ kúu Ndios. Nda lo'o on vása nándoso ra xa'a chiño va'a ke'é ndó. Ndios x̄ini ra ndi ndixa xa ch̄indee ndó n̄ivi na ndikōn ña'a, ta vitin ch̄indee ka ndó na. Saá sáná'a ndó ña kí'vi ní ini ndó x̄ini ndó Ndios.

11 Kóni ndi ña kundikōn ndó ña ndixa ch̄indee ndó nañani yó x̄i'in náki'va yó ndi'i k̄ivi ña takū ndó, ta saá naki'in ndó ndi'i ñava'a ña kúu ña ndati ndó, ña ch̄itóni Ndios taxi ra nda'a ndó.

12 On xjin ndi ña kuu ndó nivi na xúxán, ta kóni ndi ña kundikõn ndó ke'é ndó ndatán ke'é nivi na va'a kándixa Ndios. Chi nivi yó'o on vása sándakoo na ndáa ini na ta ndáti na ña naki'in na ñava'a, ta ndixa naki'in na ñava'a ña kindõo Ndios xí'in na.

13 Chi Ndios, kivi kindõo ra xí'in taxji síkuá yó tãAbraham kuyã xina'á, ta to'on ña njka'an ra, chiná'a ra xa'a mji ra, chi on koó ndã ñii ña yóo ñoyívi kúu ña ká'no kã kuchiño ndakuin xa'a ña chiná'a ra.

14 Ta njka'an ra xí'in tãAbraham, kachí ra saá: "Ndixa ke'é j ñava'a xí'in ún, ta ke'é j ña koo ku'a ní sa'ya ñani síkuá ún", kachí Ndios xí'in ra.

15 Ta saá tãAbraham, ndã lo'o on vása ní-sandakoo ra ña xindaa ini ra ta xindati ra ña kundivi to'on ña kindõo Ndios xí'in ra, ta saá kixaa kivi ta naki'in ra ña kindõo Ndios xí'in ra.

16 Ta nivi, kivi kóni na chiná'a na xa'a to'on ña xinj ñó'ó kasa ndaa na, nivi yó'o chiná'a na xa'a ñii nivi ká'no kã nõõ na, ña ndakuin na xa'a ña chiná'a na. Ta kivi chiná'a nivi saá, on koó kã inkã nivi na kã'an nasama na to'on ña xa chiná'a nivi yó'o.

17 Ta Ndios ndixa kóni ra ña kundaã ini nañoõ ra ña naki'in na ñava'a ña kindõo ra xí'in na taxi ra nda'a na, ta saá ndixa ña chiná'a xa'a mji ra kúu ña kisa ndaa ndí kasa ndivi ra ña kindõo ra xí'in na, ta ndã lo'o on nasama ra ña.

18 Chi Ndios ndi'i saá yichj ká'an ra ñandaã, ta ndã ñii to'on ra on vása násama ra, ta saá yóo õvi ñayó'o ña on kivi nasama. Ñii ñayó'o kúu to'on ra ña kindõo ra xí'in nivi kasa ndivi ra, ta inkã ña kúu ña chiná'a ra xa'a mji ra kasa ndivi ra. Ta saá ñayó'o ndixa ndeé ní kã chikaa ña ndeé ini yó, chi ndi'i saá yichj ña kúyatin kã yó nõõ Ndios xa'a ña kundaã ra mji yó, ta ndáa ini yó taxi ra nda'a yó ña kindõo ra.

19 Ña ndáa ini yó Ndios saá, kúu ña chindeé yó kútu ku'a'an yó yichj ra, ta on vása sandakoo yó ndikõn yó ra.* Chi ndáti yó ta ndáa ini yó Jesucristo, tãã tã njki'vi ñii xiiña ñayji ndino'o ini ve'e ño'o ñoyívi nõõ.

20 Jesucristo ke'é ra saá ña kúu ra tãã tañoõ njki'vi Cuarto ñaYji Nдино'o xa'a ña naçonã ra yichj ña kuchiño kundikõn yó kivi yó kutakú yó xí'in Ndios. Jesucristo nduõ ra mji tasutú ká'no, ta ndã ñii kivi on sandakoo ra kuu ra tasutú ká'no, ndatán nixiyo tasutú Melquisedec.

7

To'on yó'o ká'an ña xa'a tasutú Melquisedec

1 TãMelquisedec xikuu tarey nõõ nañoõ Salem, ta xikuu ra tasutú tã kisa chiño nõõ Ndios, tãã tã kúu tãKá'no nõõ ndi'i ña yóo. Ta kivi tãAbraham xí'in natá'an ra kani tá'an na xí'in narey, ta tãAbraham xí'in natá'an ra kündeé na nõõ nayó'o, ta saá ndikó na kuano'o na ñoo na. Ta tãMelquisedec kee ra nakutá'an ra xí'in tãAbraham yichj nõõ vaxi ra, ta ndukú tãMelquisedec nõõ Ndios ña ke'é ra ñava'a xí'in tãAbraham.

2 Ta tãAbraham, ndi'i ña ku'a ní ñakuiká naki'in ra nõõ kani tá'an ra tá kündeé ra nõõ narey, ta saá ndi'i ña naki'in ra ta'vi ra ña uxu ko'ndo, ta ñii ko'ndo yó'o taxi ra nda'a tãã tasutú Melquisedec. Ta kivi Melquisedec yó'o kóni kachí ña "Rey tã kisa nani xí'in ñandaã", ta kivi ñoo Salem nõõ

* **6:19** Ta ña ndáa ini yó Ndios, ta yóo ña ndatán yóo ñii kã ká'no ña ve'e ña nó'ni ñii barco tón kánõõ nõõ takuii mjni ña on ko'on nó xí'in tãchj ndã ñii xiiña.

xá'nda chiño ra kóni kachí ña “noq va'a táku ñivi xí'in tá'an na”, ta saá xikuu ra “taRey ta táxi ña va'a táku ñivi xí'in tá'an na.”

³ Ta noq to'on Ndios on vása ní-taa na xa'a taMelquisedec yu kúu yivá ra, ni yu kúu si'í ra, ta ni yu kúu naxii síkuá ra, ni on vása ní-taa na ama ñikaku ra, ni ama ñixi'í ra. Ta saá yóo taMelquisedec yó'o ndatán yóo Sa'ya Ndios, chi on ndi'i xa'a ña kúu ra tasutu.

⁴ Vitin va'a ná kundaa ini ndó ndachun taká'no ní kúu taMelquisedec yó'o. Mii xii síkuá yóo taAbraham taxi ra nda'a ra ñii ko'ndo noq uxu ko'ndo ña xikuu ñakuiká ña ñaki'in ra nda'a narey kivi kündeé ra noq na.

⁵ Ta saá ñya'a ku'a ní kujya ta Ndios taxi ra ndayí ra nda'a sa'ya ñani síkuá taAbraham. Ta ndayí yó'o kúu ña ñitaa taMoisés, ta káchí ña ndi nasa'ya ñani síkuá taLeví na kúu sutu, nayó'o kómí na ndayí naki'in na ñii ko'ndo noq uxu ko'ndo ñakuiká ña kómí ndi'i ñivi naIsrael, chi nasutu yó'o kisa chiño na noq Ndios xa'a natá'an na naño Israel. Ta ñii káchí ndi'i nasutu xí'in ndi'i natá'an na yó'o kúu nasa'ya ñani síkuá taAbraham.

⁶ Vará taMelquisedec on sivi sa'ya ñani síkuá taLeví xikuu ra, ta saá ni, taAbraham taxi ra nda'a taMelquisedec ñii ko'ndo noq uxu ko'ndo ña xikuu ñakuiká ra, ta ñika'an taMelquisedec xí'in Ndios ndukú ra noq ra ña ke'é ra ñava'a xí'in taAbraham, vará taAbraham xa ñaki'in ra to'on ña kindo Ndios xí'in ra.

⁷ Ta kundaa ini yóo ndi'í ta ta ká'an ndukú noq Ndios ña ke'é ra ñava'a xí'in inka ta, ta ta ta ká'an yó'o kúu ta ta ká'no ka noq ta ta náki'in ñava'a nda'a Ndios.

⁸ Ta nasutu na kúu sa'ya ñani síkuá taLeví na náki'in ñii ko'ndo noq uxu ko'ndo ña kúu ñakuiká ñivi, ta nasutu na náki'in ñayó'o kúu na ñivi na yóo ndatán yóo mii yó, chi ndi'í yó kúu ñivi na kivi. Ta taMelquisedec on vása yóo ra ndatán yóo ñivi na kivi, chi to'on Ndios on vása ká'an ña ndi'í ñixi'í tayó'o, ta saá yóo ra ndatán yóo ta ta táku ka.

⁹⁻¹⁰ Ta taLeví kúu sa'ya ñani síkuá taAbraham, ta kúu ra xii síkuá ndi'í nasutu na náki'in ñii ko'ndo noq uxu ko'ndo ñakuiká naño na. Ta saá kundaa ini yóo ndi'í kivi taxi taAbraham ñayó'o nda'a taMelquisedec, ta taLeví ta kúu sa'ya ñani síkuá ra xa nákaa ra yiki koñu taAbraham saá, ta ndatán yóo ña taxi taLeví ñava'a yó'o nda'a taMelquisedec, saá ñixiyo ña.

¹¹ Ndios taxi ra ndayí ra nda'a naño ra naIsrael. Ta ndayí yó'o káchí ña ndi'í ndi'í sutu xini ñó'o kuu na sa'ya ñani síkuá taLeví, ta sutu yó'o kasa chiño na noq Ndios ña chindeé na ñivi naIsrael ña vivii kutaku na noq Ndios. Tá ndixa nasutu yó'o kuchiño kasa ndivi na ndi'í chiño ña kóni Ndios, níkuu, ta saá on vása xini ñó'o tvi inka noq sutu, níkuu. Ta inka noq sutu yó'o on sivi ndatán ñixiyo tasutu taAarón yóo ra, ta ndatán ñixiyo tasutu Melquisedec saá yóo ra.

¹² Tá ñii ta kúu sutu ta on sivi sa'ya ñani síkuá taAarón kúu tayó'o, ta saá xini ñó'o nasama ndayí Ndios ña ñitaa taMoisés xina'a xa'a ña taxi ña ndayí nda'a ra kuu ra sutu.

¹³ To'on Ndios káchí ña tasutu yó'o kúu Jesucristo, Ta taKá'no noq yó. Ta xixi ra noq inka ti'vi ñivi naIsrael, na on sivi sa'ya ñani síkuá taLeví kúu. Nda ñii sutu on vása ní-xiyo tixin ti'vi naIsrael noq xixi ra.

¹⁴ Ta xini yóo ndi'í Ta taKá'no noq yóo yó'o kúu sa'ya ñani síkuá taJudá, ta kivi ñitaa taMoisés ndayí xa'a nasutu, on vása ní-ka'an ra xa'a ñivi na xixi tixin ñii ti'vi naIsrael na kúu sa'ya ñani síkuá taJudá.

15 Kúchiño kundaa káxín ini yó ñayó'o, chi xíní yó Ndios tì'ví ra inká nõq ʔasutu, ʔa ʔa yóo ndátan nìxiyo ʔaMelquisedec.

16 Ta Jesucristo ʔn sivi sa'ya ñani síkuá ʔaLeví xikuu ra, ta saá ni, Ndios naqaxin ña'a ra kúu ra ʔasutu xa'a ña kómí ra ndee kutaku ra ndi'i saá kivi.

17 Chi to'on Ndios ña nítta na xina'a káchí ña saá:
Yó'ó kúu ʔasutu ndi'i saá kivi ña vaxi,
ndátan nìxiyo ʔasutu Melquisedec,
saá káchí to'on Ndios.

18 Ta saá Ndios kɨndaa ra ndayí ra yó'o ña nítta ʔaMoisés xina'a, chi ña vitá kúu ña, ta ʔn vása kómí ña ndee ña sakaku ña nivi.

19 Chi ndayí ña nítta ʔaMoisés ʔn vása ní-kuchiño sanduu ña nivi na ndii na ʔn vása ndiso kuachi nõq Ndios. Ta vitin ña ndátí yó kúu ña va'a ndino'o ka nõq ña xindati naño yó, ta ñava'a ndátí yó chindee ña mji yó ña kuyatin yó nõq Ndios.

20 Ndios nika'an ra china'a ra xa'a mji ra ndí ndixa Jesucristo kúu ʔasutu.

21 Ta kivi inká nataa nakuisa na nduu nasutu, ta Ndios ʔn vása ní-ka'an ra china'a ra xa'a nda ñii nayó'o. Ta xí'in Jesucristo, Ndios nika'an ra china'a ra, káchí ra saá:

Yi'i kúu i Ndios ta ndixa ká'an i xí'in ún, ta nda ñii kivi ʔn sama i to'on i yó'o ña káchí saá:

“Yó'ó kúu ʔasutu ndi'i saá kivi ña vaxi,
ndátan nìxiyo ʔasutu Melquisedec”,
káchí Ndios xí'in Jesucristo.

22 Ta Jesucristo kúu ʔa ʔa ñindichi ndákuiin xa'a ña ndixa Ndios kasa ndivi ra ñava'a ndino'o kɨndoo ra xa'a yó, ña káchí ndasaá kuchiño kutá'an va'a yó xí'in Ndios ndi'i saá kivi, ta ñava'a yó'o kúu ña ndaya'vi ka nõq ña kɨndoo Ndios xí'in naño yó xina'a.

23 Ta xa xíní yó ndí nìxiyo ku'a ní nasutu sa'ya ñani síkuá ʔaLeví, chi tá ñii ʔayó'o nìxi'i ra ta xa yóo inká ʔa nakuiso chiño nõq ra.

24 Ta Jesucristo ʔn kivi ra, ta táku ra, ta saá kúu ra ʔasutu ndi'i saá kivi ña vaxi.

25 Ta Jesucristo kómí ra ndee ña sakaku ndino'o ra ndi'i nivi na kándixa ña'a, ta xa'a ñayó'o xáq yatin na nõq Ndios. Chi Jesucristo táku ra ndi'i saá kivi ña xáku ndá'ví ra nõq Ndios xa'a nivi yó'o.

26 Cristo kúu ʔasutu ká'no, ʔa ʔa ndixa ndino'o xíní ñó'ó mji yó. Saá chi kúu ra ʔa ʔayii, ta nda lo'o ʔn koo kuachi kómí ra, ta nda lo'o ʔn vása ní-ki'vi ra kuachi nda ñii yichi. Ta ni ʔn vása yóo yu'ú ra xí'in nivi na táku ké'é ña ʔn vá'a, ta vitin xa ndaa ra yóo ra nõq síkón ní ka mji xiiña nõq to'ó ní nõq yóo mji Ndios ñoyívi nino.

27 ʔn vása xíní ñó'ó ke'é Jesucristo ndátan ké'é inká nasutu. Chi ndi'i saá kivi nasutu yó'o xíní ñó'ó taxi na ña sóko na nda'a Ndios xa'a ña ndoo kuachi mji na, ta xa'a ña ndoo kuachi nivi naño mji na. Ta Jesucristo ñii la'a yichi njsoko xí'in mji ra. Ta saá ʔn koo ka inká ña xíní ñó'ó ke'é ra nda ñii ka kivi, ta xa'a ña njsoko xí'in mji ra, Ndios kúchiño kasa ká'no ini ra xa'a kuachi nivi.

28 Ndayí ña nítta ʔaMoisés ká'an ña yu kúu na kúchiño kuu nasutu ná'no, ta ndi'i nataa na nija'a xikuu sutu ná'no ʔanda ʔa ʔa kúu sutu ká'no vitin, nayó'o kúu na nivi na vitá ini nõq ña ʔn vá'a. Ta ndi'i chindú'u Ndios ndayí yó'o, ta saá nika'an ra china'a ra xa'a mji ra ndí Sa'ya mji ra kúu

taşutü ká'no ndi'i saá kivi, ta kúu ra ɬa ɬa ndii ndino'o, ta ɔn kɔɔ nda lo'o kuachi ndiso ra.

8

*To'on yó'o ká'an xá'a Jesucristo, ta kúu taşutü ká'no
noɔ yó, ta chiño kisa ndivi ra ndaya'vi ní ka ña
noɔ chiño ña ke'é nasutü ñoyívi yó'o*

¹ Mji ña xini ñó'ó ní ka kúu ña kundaɬa ini ndó ñayó'o: Jesucristo kúu taşutü ká'no noɔ yó, ta xikoo ra noɔ táyi tón to'ó ká'no tón ñindichi sijn kua'á Ndios ñoyívi ñino.

² Ta kúu ra taşutü ká'no ta kisa chiño ra ini ve'e ño'o ña yóo ñoyívi ñino, ta ve'e ño'o yó'o kúu ña ndino'o ta kúu ña ña kisa va'a mji Ndios, ta ɔn sivi ñivi kúu na kisa va'a ña.

³ Ndios nákaɬin ra ñii ñii taşutü ká'no xá'a ña ka'ni ra kití tí soɔo ñivi noɔ Ndios ta xá'a ña soɔo ra noɔ Ndios inka ña kómí ñivi. Ta saá Jesucristo ta kúu taşutü ká'no xini ñó'ó kukomí ra ña soɔo ra noɔ Ndios.

⁴ Chi tá Jesucristo yóo ra táku ra ñoyívi yó'o vitin, níkúu, ta saá nda lo'o ɔn kuchiño kuu ra taşutü, chi xa yóo nasutü ñoo yó yó'o na kúu na táxi ña sóko ñivi noɔ Ndios, ndatán yóo ña xá'nda chiño ndayí Ndios ña ñitaa taMoisés.

⁵ Nasutü ñoyívi yó'o kisa chiño na ini ve'e ño'o ña kúu ña ndasaá kuiti saná'a ndasaá yóo mji ve'e ño'o ndino'o ñoyívi ñino. Ta kundaɬa ini yó ndi ve'e ño'o ñoyívi yó'o ndasaá kuiti kundaɬi ña ndixa yóo ñoyívi ñino kúu ña, chi Ndios ñika'an ra xí'in taMoisés kasa va'a ra ñii ve'e ño'o mandiado, ta kachi ra saá: "Koto va'a ún ña vivíi kasa va'a ún ve'e ño'o, chi xini ñó'ó koo ña ndatán saná'a j yó'ó kivi ñixá'an ún sijn yuku ña ñani Sinaí", kachi Ndios xí'in ra.

⁶ Ta Jesucristo ta kúu taşutü ká'no noɔ yó, ñaki'in ra nda'a Ndios ñii chiño ká'no ña ndaya'vi ní ka noɔ chiño ña ke'é nasutü ñoyívi yó'o. Saá chi xí'in ña kisa ndivi Jesucristo, Ndios kindoo ra inka ñaxáa ña chindú'u ra xí'in ñivi ña táxi sanakutá'an va'a na xí'in mji ra. Ta ñaxáa kindoo ra xí'in ñivi vitin va'a ka ñayó'o noɔ ña kindoo Ndios xí'in naIsrael kujya xina'á, chi kuá'a ní ka ñava'a ndino'o ndiso ña táxi Ndios nda'a yó vitin.

⁷ Ta ña kindoo Ndios xí'in naIsrael, tá ñayó'o ní kuchiño ña sanduu ña ñivi na ndii noɔ ra, níkúu, ta saá ɔn vása xini ñó'ó ka inka ñaxáa kindoo Ndios xí'in ñivi vitin.

⁸ Ta xá'a ña ñi-xiin ñivi kasa ndivi na to'on ña kindoo Ndios xí'in na, ñakan ñika'an Ndios, kachi ra saá xí'in ñivi: Vaxi ñii kivi ña kindoo ñii to'on xáa xí'in naño Israel, ta xí'in naño Judá.

⁹ To'on j ñaxáa ña kindoo j xí'in nayó'o ɔn vása ñii yóo ña xí'in to'on ñika'an j kindoo j xí'in naxii síkuá na kujya xina'á, kivi xindaaj na ta chindee j na ña kee na ñoo Egipto.

Ta saá ni, kama ní sandakoo na ña kindoo j xí'in na, ta xá'a ñayó'o ɔn vása ní-kisa kuenda ka j xí'in na.

¹⁰ Ta vitin ñayó'o kúu ñaxáa kindoo j xí'in ñivi naño Israel kivi ña vaxi: Taxi j ndayí j ña xá'nda chiño j koo ña sijn na, ta taa j ndayí yó'o mji nima na.

Ta ñii laa yi'j kuiti kuu Ndios ta kasa to'ó na, ta nayó'o kuu na ñivi naño mji j.

¹¹ Ta saá ɔn vása konj ñó'ó ká na saná'a na natá'an na, ni ña saná'a na nave'e na xá'a ña kundaá ini na yu kúu yi'i. Chi ndi'i nivi, nda naválí tãndã naná'no, konj na yi'i.

¹² Yi'i kasa ká'no ini j xá'a ndi'i ña ɔn vá'a ña ke'é na, ta ɔn naká'an ká j xá'a nda ñii kuachi na, kachí Ndios.

¹³ Ta ña ká'an Ndios xá'a tɔ'on xáá ña kindoo ra xí'in nivi, ñayó'o kóni kachí ña ndi inká tɔ'on ña kindoo ra xina'á xa nduu ña tɔ'on yatá. Ta ñii ña kuyatá, ña ɔn vása xini ñó'ó ká, ñayó'o xa yóo yatin ní kixaa kivi ña ndi'i xá'a ña.

9

¹ Kivi Ndios chindú'u ra ñanoó kindoo ra xí'in nalsrael, nika'an ra tɔ'on ña xá'nda chiño ra ndasaá xini ñó'ó kasa tɔ'ó na ra, ta xá'nda chiño ra ndasaá xini ñó'ó koo ve'e ño'o mandiado noo kasa tɔ'ó na ra ñoyivi yó'o.

² Ta ɔvi cuarto xikomí ve'e ño'o mandiado yó'o. Cuarto ñanoó noo xiki'vi nasutu naní ña Cuarto Yij, ta ini cuarto yó'o xindichi candelero, ta inká xiiña yó'o xindichi mesa noo xindoso sítã va'a yij ña nisoko nasutu.

³ Ta xitakaá ndaa ñii tikoto ndíka ña xindasj ta taxi ña nixijo inká cuarto ndã mãã, naní ña Cuarto ñaYij Ndino'o.

⁴ Ta ini Cuarto ñaYij Ndino'o yó'o, xindichi ñii xaton síkón tón xindixin ní nina oro, ta noo tón yó'o xixa'mi nasutu xuxa va'a. Ta saá ini cuarto yó'o nixijo inká xaton tón xindixin ní nina oro. Ta ini xaton yó'o xinakaá ñii yaxin ña xikuu nina oro noo xiño'o sítã va'a ña naní maná. Ta ini xaton yó'o xinakaá taton tón xitavi ndaa tãAarón kivi nixika ra, tón yó'o kúu tón ñandisín xí'in yuku kuí. Ta ini xaton yó'o xiño'o ɔvi yuu ndíka noo nítã Ndios ndayí ra. Ta xaton yó'o xí'in ndi'i ña xiño'o ini nó sanaká'an ña nivi nalsrael xá'a ña kindoo Ndios xí'in na.

⁵ Ta sata xaton yó'o xindoso ɔvi ña'ná yuu naángel, na naní querubines. Ta ɔvi ña'ná naángel yó'o kúu ña saná'a noo nivi ndi Ndios yóo ra yó'o. Ta ndixin ña xikomí ɔvi ña'ná naángel yó'o ñakutá'an noo ña xá'a ña sása'vi ndoso ña noo ndíka sata xaton, ta noo ndíka yó'o kúu ñayij ní noo nisoko tasutu nji kití ña kasa ká'no ini Ndios xá'a kuachi nivi. Ta ɔn kivi ká'an káxin yó xá'a ndi'i ñayó'o vitin.

⁶ Saá nixijo ti'va ndi'i ña nixijo ini ve'e ño'o mandiado yó'o. Ndi'i saá kivi nasutu xiki'vi na ini cuarto ñanoó ña kúu Cuarto Yij ña kisa ndivi na chiño xá'a ña kisa tɔ'ó na Ndios.

⁷ Ta ini inká cuarto ña kúu Cuarto ñaYij Ndino'o, ndasaá kuiti taká'no noo ndi'i nasutu xiki'vi ra, ta ñii laá kivi noo ñii ñii kuyã xiki'vi ra ini cuarto yó'o. Kivi kixaa ña xiki'vi ra ini Cuarto ñaYij Ndino'o yó'o, xini'i ra nji kití tí xa nisoko ra noo Ndios. Ta saá xiki'vi ra xí'in nji yó'o ña sakuchu ní'ni ra ña noo ndíka sata xaton, xá'a ña kasa ká'no ini Ndios xá'a kuachi tasutu yó'o, ta xá'a kuachi ña niki'vi nivi, vará ɔn vása kundaá ini na tá kuachi kúu ña.

⁸ Xí'in ñayó'o Nima Ndios saná'a ña mji yó, ndi kivi ña xindichi ká ve'e ño'o mandiado, noo nixijo Cuarto ñaYij Ndino'o, nda ñii nivi ɔn vása ní-kuchiño kivi na ini cuarto yó'o, ta ndasaá kuiti ñii tã tã xikuu tasutu ká'no xikomí ra ndayí xiki'vi ra ña kisa ndivi ra chiño ña kisa tɔ'ó ra Ndios.

⁹ Ndi'i ña kundivi saá, ña kúu ña xixa'ni tasutu kití tí nisoko nivi noo Ndios ta ña nisoko ra noo Ndios inká ña xikomí nivi, ta ndi'i ñayó'o saná'a

ña mji yó n̄ivi na táku k̄iv̄i vitin. Saá chi kúndaq̄a ini yó ndí ndi'i ña sóko n̄ivi ɔn vása kómí ña ndeɛ ña nasama ña ním̄a n̄ivi, ta saá mji ním̄a n̄ivi yó'o chíkaq̄a k̄a ña kuachi saṭa na.

10 Ndi'i ña x̄ike'é n̄ivi ña k̄isa ndivi na ndayí Ndios ña n̄itaa taMoisés, ɔn vása ní-kuchiño ña nasama ña ním̄a n̄ivi. Saá chi ndayí yó'o ndasaá kuiti xa'nda chiño ña xa'á yu kúu ña va'a kuxu n̄ivi, ta yu kúu ña va'a ko'o n̄ivi, ta ndasaá nakata na yíkí koñu na xa'á ña kuchiño kasa ká'no na Ndios. Ta ndi'i ndayí yó'o kúu ña xa'nda chiño ndasaá va'a ndasa ndii n̄ivi yíkí koñu na, ta ɔn vása ní-xikomí ña ndeɛ ña nasama ña ním̄a na. Ta Ndios taɓi ra ña k̄isa ndivi n̄ivi saá, and̄a n̄itɔndaq̄a k̄iv̄i ña ch̄itón̄i ra nasama ra ñayatá yó'o noq̄ ink̄a ñaxaá ña kúu ña va'a ndino'o.

11 Ta xa k̄ixaa Jesucristo, ta kúu ra taṣuṭu ká'no, ta saá k̄isa ndivi ra chiño ká'no ní, ta xa'á ñayó'o kómí n̄ivi ndayí naki'in na ndi'i ñava'a. Ta n̄iki'vi ra ini ve'e ño'o ña yóo ñoyívi n̄ino, ña kúu ña ndino'o ta ña va'a ní k̄a. Chi ɔn s̄iv̄i x̄i'in nda'á n̄ivi kúu ña n̄ikuva'a ña; to'on yó'o kóni kachí ña ndí ɔn s̄iv̄i ña ñoyívi yó'o kúu ña.

12 Jesucristo ñii laá kuiti yich̄i n̄iki'vi ra ini Cuarto ñaȲi Ndino'o ña nákaq̄a ini ve'e ño'o ñoyívi n̄ino, ta ni ɔn s̄iv̄i n̄ii t̄isú'u, ni ɔn s̄iv̄i n̄ii s̄ind̄iki v̄alí kúu ña n̄is̄oq̄o ra noq̄ Ndios. Ta n̄ii m̄ji ra kúu ña n̄is̄oq̄o ra noq̄ Ndios. Ta x̄i'in n̄ii ra yó'o nakata ra kuachi n̄ivi na kándixa ña'á, ta saá nduu na n̄ivi na ku'añ ndik̄a noq̄ ndeɛ ña ɔn vá'a ndi'i saá k̄iv̄i ña vaɓi.

13 Ta ndayí ña n̄itaa taMoisés xa'nda chiño ña ndí nasuṭu x̄in̄i ñó'ó sakuchu ni'ni na n̄ii t̄isú'u, ta n̄ii s̄ind̄iki, ta yaq̄ yíkí koñu s̄ind̄iki v̄alí tí xa'mi na noq̄ nam̄a yuu, ta sakuchu ni'ni na ñii ñii ñayó'o saṭa n̄ivi xa'á ña nduu na nandii, ña kukomí na ndayí kuita na noq̄ Ndios ña kasa to'ó ña'á na.

14 Vará n̄ii kit̄i yó'o x̄ikomí ña lo'o ndeɛ ña chindeé ña n̄ivi, ta, n̄ii Jesucristo kua'á ní k̄a ndeɛ kómí ña noq̄ n̄ii kit̄i! Chi x̄i'in ndeɛ Ním̄a Ndios ña táku ndi'i saá k̄iv̄i, Jesucristo n̄is̄oq̄o x̄i'in m̄ji ra noq̄ Ndios, ta nda lo'o ɔn ko'ó kuachi x̄ikomí ra. Ta saá n̄ii Jesucristo kúchiño nakata ña ndi'i kuachi yó ta sanduu ndii ña ini yó. Saá chi ña x̄ind̄ikɔn yó yich̄i yatá ɔn vása ní-xikomí ña ndeɛ sak̄aku ña m̄ji yó noq̄ ña k̄iv̄i yó. Ta vitin táku ndik̄a yó ña kasa chiño yó noq̄ Ndios, ta taṭák̄u ndi'i saá k̄iv̄i.

15 Saá chi x̄i'in ña k̄isa ndivi Jesucristo, Ndios k̄ind̄oq̄o ra ink̄a ñaxaá ña ch̄indú'u ra x̄i'in n̄ivi ña táxi sanakutá'an va'a n̄ivi x̄i'in Ndios. Chi xa'á ña n̄ixi'j̄ Jesucristo, Ndios k̄isa ká'no ini ra xa'á kuachi n̄ivi ña ke'é na t̄ixin ñanoḡo ña k̄ind̄oq̄o Ndios x̄i'in n̄ivi. Ndios nak̄axin ra n̄ivi na kándixa Jesucristo ña nduu na sa'ya ndino'o Ndios, ta kúchiño na naki'in na ndi'i ñava'a ña n̄ika'añ Ndios taxi ra nda'á na.

16 Tá yóo ñii taq̄ ta kúu yivá, ta tayó'o taa ra ñii tutu noq̄ ch̄indú'u ra yukú ñava'a naki'in ñii ñii sa'ya ra k̄iv̄i n̄ixi'j̄ ra, ta nasa'ya ra ɔn kuchiño naki'in na ñakuiká yivá na tá'an táku k̄a yivá na.

17 Tá ɔn ta'án k̄iv̄i yivá na, ta tutu ña ká'añ xa'á yukú ñava'a naki'in ñii ñii sa'ya ra, tutu yó'o ɔn vása ndáya'vi ña.

18 Ñayó'o sáná'a noq̄ yó ndí k̄iv̄i Ndios ch̄indú'u ra ñanoḡo k̄ind̄oq̄o ra x̄i'in n̄ivi, ta xa'á ña ndáya'vi to'on ch̄indú'u ra yó'o, x̄in̄i ñó'ó k̄iv̄i kit̄i ta kon̄i ñó'ó na n̄ii rí.

19 Tá ndi'i n̄ika'añ ndoso taMoisés ndi'i ndayí Ndios noq̄ ndi'i n̄ivi, ta saá k̄i'in ra ñii nda'á lo'o yiton tón naní hisopo, ta kaṭón ra nda'á yó'o x̄i'in kaṭ̄i kuá'á, ta saṭ̄ii ra ñayó'o x̄i'in n̄ii s̄ind̄iki ta x̄i'in n̄ii t̄isú'u, ña naṣaka

xí'in takuíí. Ta saá sākuchu ni'ni ra *nij* yó'o *noq* to'on ña kúu ndayí Ndios, ta saá sākuchu ni'ni ra *nij* yó'o *noq* *nivi* na nakutá'an yó'o.

²⁰ Ta *nika'an* taMoisés xí'in *nivi* yó'o, káchí ra saá: "Nij yó'o ndákuijn ña xá'a to'on va'a kįndoo Ndios xí'in *mji* yó, ña xá'nda chiño yu kúu ña xínj ñó'ó kasa ndivi ndó", káchí ra.

²¹ Ta ñii kį'va saá taMoisés sākuchu ni'ni ra *nij* kitj yó'o ini ve'e ño'o mandiado, ta sākuchu ni'ni ra *nij* yó'o *noq* ndi'i ña yóo ini ve'e ño'o ña kúu ña xínj ñó'ó nasutu ña kisa to'ó na Ndios.

²² Ke'é ra saá, chi ndayí Ndios ká'an ña ndí ndi'i ña yóo ini ve'e ño'o ndundii ña xí'in *nij* kitj, ta ndá salo'o kuiti kúu ña on vása xínj ñó'ó ña *nij* ña ndundii ña. Tá on koó *nij* ní-xitá, ta Ndios on vása kúchiño kasa ká'no ini ra xá'a kuächi *nivi* ña nduu na nandii *noq* ra.

*Tq'on yó'o ká'an xá'a ña nixi'j Jesucristo
ta nij ra kómí ña ndee nakata ña kuächi nivi*

²³ Ta saá nasutu xá'ni na kitj ta xínj ñó'ó na *nij* rí ña ndundii ndi'i ña yóo ini ve'e ño'o, ña kúu ña sáná'a ndasaá yóo *mji* ve'e ño'o ndino'o ñoyívi *nino*. Ta ndi'i ña yóo ñoyívi *nino* xínj ñó'ó ndundii ña xí'in ña va'a ní ká *noq* *nij* kitj.

²⁴ Ta Jesucristo on vása ní-ki'vi ra ini ve'e ño'o ña kisa va'a *nivi* ñoyívi yó'o, ña kúu ña sáná'a ndasaá yóo ve'e ño'o ñoyívi *nino*. Ta Jesucristo *nijk'vi* ra *mji* ñoyívi *nino*, *noq* *nixaq* ra ta yóo ra xáku ndá'ví ra xá'a yó *noq* Ndios vitin.

²⁵ Ta on vása kuá'a ní yichj ní-ki'vi ra ñoyívi *nino* ña soko xí'in *mji* ra. Ta Jesucristo on vása ní-ke'é ra ndatán ké'é ta taká'no *noq* nasutu ñii ñii kuyj tá'an kį'vi ra ini Cuarto ñaYij Ndino'o xí'in *nij* kitj ña sóko ra.

²⁶ Tá ní ke'é Jesucristo ndatán ké'é tasutu ká'no ñii ñii kuyja, níkuu, ta saá ndá *kįvi* *kįxá'a* ñoyívi yó'o tãndá *kįvi* vitin, xínj ñó'ó kuá'a ní yichj xq'vi ní Jesucristo ta kuá'a ní yichj *kįvi* ra, níkuu. Ta vitin ña vaxi kuyatin ña *kįvi* sondí'i ñoyívi kúu ña, ta Jesucristo *kįxi* ra ta ñii laá yichj *nįsoko* xí'in *mji* ra, ta on vása xínj ñó'ó soko xí'in *mji* ra inka yichj, xá'a ña Ndios kuchiño sandoo ra kuächi *nivi*.

²⁷ Ta Ndios chįndú'u ra ndí ñii ñii *nivi*, ñii laá yichj *kįvi* nayó'o, ta saá Ndios kasa nani ra xá'a kuächi ñii ñii na.

²⁸ Ta saá Jesucristo *nixi'j* ra ñii laá yichj kuiti, ta *nįsoko* xí'in *mji* ra xá'a ña nakata ra kuächi kuá'a ní *nivi*. Tá ñii *kįvi* vaxi ndikó ra ñoyívi yó'o, ta on *sįvi* xá'a ña nakata ra kuächi *nivi* kuu ña ndikó ra, ta ña ndikó ra kuu xá'a ña sakaku ra ndi'i *nivi* na kándixa ña'á ta ndátí na ra.

10

¹ Ta ndayí Ndios ña *nįtaa* taMoisés xįn'á, ñayó'o ndasaá kuiti sáná'a ña xá'a ndi'i ñava'a ndino'o naki'in yó nda'a Ndios *kįvi* ña vaxi. Ta ndayí yó'o on *sįvi* ñava'a ndino'o kúu ña. Vará kisa ndivi *nivi* ndayí yó'o xí'in ña sóko na ñii ñii kuyja, ta ña kisa ndivi na ndayí yó'o saá, on vása kómí ña ndee ña ndasa ndii ña *nivi* *noq* Ndios.

² Tá ndixa xí'in ña kisa ndivi *nivi* ndayí yó'o kúu ña kuchiño nduu na *nivi* na ndii *noq* Ndios, níkuu, ta saá on vása kani ká *sįni* na ndí ndiso na kuächi, ta saá sandakoo na ña sóko na *nij* kitj *noq* Ndios ñii ñii kuyja, níkuu.

³ Ta ndá víka, nasutu sóko na *nij* kitj ñii ñii kuyja, ta ña ké'é na saá sánaká'an ña ini *nivi* ndí na ndiso kuächi kúu na *noq* Ndios.

⁴ Chi *nji* *sindiki* *xí'in* *nji* *tisú'u* *sóko* na, *on* *vása* *kúchiño* *ña* *nakata* *ña* *kuachi* *nji* *ña* *nduu* na *nandii* *noo* *Ndios*.

⁵ Ta *xá'a* *ñayó'o*, *Jesucristo* *kivi* *kixaa* ra *ñoyívi* *yó'o*, *nika'an* ra *xí'in* *Ndios*, *kachi* ra *saá*:

On *xjin* *ún* *ña* *nji* *ka'ni* na *kiti* *xá'a* *ña* *soko* na *rí* *noo* *ún*, ta *ni* *on* *xjin* *ún* *ña* *nji* *soko* na *inka* *ña* *kómi* na *noo* *ún*.

Ñakán *sani'i* *ún* *yji* *yiki* *koñu* *j* *xá'a* *ña* *soko* *xí'in* *mji* *j* *noo* *ún*.

⁶ *On* *vása* *ní-kusij* *ini* *ún* *xini* *ún* *kiti* *tí* *xá'mi* na *noo* *nama* *yuu* *xá'a* *ña* *njsoko* na *rí* *noo* *ún*.

Ni *on* *vása* *ní-kusij* *ini* *ún* *xini* *ún* *inka* *ña* *njsoko* na *noo* *ún* *xá'a* *ña* *ndoo* *kuachi* na.

⁷ Ta *xá'a* *ñayó'o* *nika'an* *j* *xí'in* *ún*, *kachij* *saá*: “*Tata* *Ndios*, *yó'o* *yóo* *j* *vitin*, *ña* *kasa* *ndivi* *j* *ña* *kóni* *ún*,

ñii *ki'va* *nda'tán* *yóo* *to'on* *ún* *ña* *njtaa* na *xina'a* *xá'a* *j*”,

saá *kachi* *Jesucristo* *xí'in* *Ndios*.

⁸ *Vará* *xá'nda* *chiño* *ndayí* *Ndios* *ña* *njtaa* *ta* *Moisés* *ña* *soko* *nivi* *noo* *Ndios*, *ta* *vitin* *kundaa* *ini* *yó* *ndí* *Ndios* *on* *vása* *kusij* *ini* *ra* *xini* *ra* *ña* *soko* *nivi* *kiti* *xí'in* *nji* *rí* *noo* *ra*, *ni* *on* *vása* *kusij* *ini* *ra* *xini* *ra* *inka* *ña* *soko* *nivi* *noo* *ra*, *ta* *ni* *on* *vása* *kusij* *ini* *ra* *xini* *ra* *ña* *xá'mi* *nivi* *kiti* *noo* *ra* *xá'a* *ña* *ndoo* *kuachi* na.

⁹ Ta *kundaa* *ini* *yó* *ndí* *ña* *nika'an* *Jesucristo* *xí'in* *Ndios* *kivi* *kachi* *ra* *saá*: “*Yó'o* *yóo* *j* *vitin* *ña* *kasa* *ndivi* *j* *ña* *kóni* *ún*”, *ñayó'o* *kóni* *kachi* *ña* *ndí* *Jesucristo* *kindaa* *ra* *ndi'i* *ña* *soko* *nivi* *ña* *kúu* *ña* *ká'an* *ndayí* *yatá* *xá'a*, *ta* *saá* *chindú'u* *ra* *ñaxáá* *ña* *kúu* *ña* *njsoko* *xí'in* *mji* *ra*.

¹⁰ Ta *xá'a* *ña* *kisa* *ndivi* *Jesucristo* *ña* *kóni* *Ndios* *ña* *kúu* *ña* *njsoko* *xí'in* *mji* *ra* *ñii* *laá* *yichj* *kuiti*, *ta* *nda* *ñii* *ka* *yichj* *on* *ke'é* *ka* *ra* *saá*, *ta* *xá'a* *ñayó'o* *Ndios* *ke'é* *ra* *ña* *xa* *nduu* *yó* *nivi* na *ndii* *noo* *ra*.

¹¹ *Ñii* *ñii* *kivi* *nasutu* *ndikon* na *xá'ni* na *kiti* *tí* *soko* na *noo* *Ndios*; *ta* *saá* *ni*, *nda* *ñii* *kivi* *on* *vása* *ndoo* *kuachi* *nivi* *xá'a* *ña* *soko* *nasutu* *yó'o*.

¹² Ta *Jesucristo* *ñii* *laá* *yichj* *njsoko* *xí'in* *mji* *ra* *noo* *Ndios* *ña* *nakata* *ra* *kuachi* *nivi*, *ta* *nda* *ñii* *ka* *yichj* *on* *ndikó* *ka* *ra* *soko* *xí'in* *mji* *ra*. *Tá* *ndi'i* *kisa* *ndivi* *ra* *saá*, *ta* *nda* *ra* *ñoyívi* *nino*, *ta* *xikoo* *ra* *táyí* *tón* *to'ó* *ká'no* *tón* *ñindichi* *sijn* *kua'a* *Ndios* *ñoyívi* *nino*.

¹³ Ta *yó'o* *yóo* *ra* *ndati* *ra* *nda* *tondaa* *kivi* *ña* *Ndios* *sakoyo* *ra* *tixin* *xá'a* *Jesucristo* *ndi'i* na *káni* *tá'an* *xí'in* *ra*.

¹⁴ Chi *xí'in* *ña* *ñii* *laá* *yichj* *Jesucristo* *njsoko* *xí'in* *mji* *ra*, *ta* *nivi* na *xa* *nataxi* *xí'in* *mji* *nda'a* *Ndios*, *nayó'o*, *Ndios* *sanduu* *ra* na *nivi* na *nixinjo* *ndino'o* *ñii* *ki'va* *nda'tán* *kóni* *ra*. *Ndi'i* *saá* *kivi* *ña* *vaxi* *saá* *koo* na.

¹⁵ Ta *ndixa* *xini* *yó* *ñayó'o* *kúu* *ñandaa*, *chi* *Níma* *Ndios* *nda'to'on* *ña* *yu* *kúu* *ña* *nika'an* *Ndios*, *kachi* *ra* *saá*:

¹⁶ *Ñava'a* *ña* *kindoo* *j* *xí'in* *nañoo* *Israel* *kundivi* *kivi* *ña* *vaxi*, *kúu* *ñayó'o*: *Taxi* *j* *ndayij* *ña* *xá'nda* *chiño* *j* *ña* *koo* *ña* *níma* *na*, *ta* *taa* *j* *ndayí* *yó'o* *mji* *sijn* *na*.

¹⁷ Ta *tuku* *kachi* *Ndios* *saá*:

On *naká'an* *ka* *j* *xá'a* *kuachi* na, *ni* *on* *naká'an* *ka* *j* *xá'a* *nda* *ñii* *ña* *on* *vá'a* *ke'é* na,

kachi *Ndios*.

¹⁸ Ta *to'on* *yó'o* *kóni* *kachi* *ña* *ndí* *Ndios* *xa* *kisa* *ká'no* *ini* *ra* *xá'a* *kuachi* *yó*. *Ta* *saá* *on* *vása* *konj* *ño'ó* *ka* *nda* *ñii* *ña* *soko* *yó* *noo* *Ndios* *xá'a* *ña* *ndoo* *kuachi* *yó*.

19 Ta vitin nañani yó xí'in náki'va yó, xa'a ña nixita nji Jesucristo kivi nixi'i ra nda'a tón cruz, ñayó'o táxi kuchiño kuyatin yó noo Ndios, ta saá vitin kómi yó ndayí ki'vi yó ini Cuarto ñaYii Ndino'o noo yóo Ndios.

20 Chi tá'an mji nixi'i Jesucristo, njindaṭa ma'ño tikoto ña saṣi noo yó ña on vása táxi ya'a yó ini mji Cuarto ñaYii Ndino'o noo yóo Ndios. Ta vitin Jesucristo táku ra, ta mji ra kúu yichí xaá ña nóná ña táxi kuyatin yó noo Ndios.

21 Ta mji Jesucristo kúu taṣutu ká'no noo ndi'i nave'e Ndios na kúu mji yó ta xí'in ndi'i nivi na ndikon ña'a.

22 Ta xa'a ña kisa ndivi Jesucristo, va'a ná kuyatin yó noo Ndios xí'in ña ndino'o ini yó, ta xí'in ña ndixa ndaa ini yó ra. Chi Jesucristo ndaṣa ndii ra nima yó, ta saá kúndaṭa ini yó ndí on vása ndiso ka yó kuachi noo ra, chi ndatán yóo ña nakata ra yiki koñu yó xí'in takuii ndii ndino'o, saá yóo ña ke'é ra xí'in yó noo Ndios.

23 Ta saá xí'in ña ndino'o ini yó on sandakoo yó ña ndaa ini yó Ndios, ndatán yóo ña káchí yó kándixa yó ra, ta kundati yó andá ná kundivi ña kindoo Ndios xí'in yó. Chi xini yó ndí ndixa Ndios kasa ndivi ra ndi'i ña kindoo ra.

24 Ta ná chikaṭa yó ndee xí'in mji yó ña chindeé tá'an yó, ta ná kuki'vi ka ini yó koni tá'an yó, ta ná ke'é ka yó ñava'a xí'in tá'an yó.

25 On ke'é yó ndatán ke'é sava nivi, chi nayó'o sándakoo na ña nákutá'an na xí'in tá'an na noo kisa to'ó na Ndios. Ta saá ni, ndá víka xini ñó'o ka'an yó to'on ndaa ña chikaṭa ndee ini tá'an yó ña viví ndaa ka ini yó Ndios, chi xini yó ndixa vaxi yatin kivi ña ndikó Jesucristo ñoyívi yó'o.

To'on yó'o ká'an ndí xo'vi ní nivi na xini kasa ndivi ñava'a ta on xijn na sandakoo na ke'é na ña on vá'a

26 Tá nivi na kándixa ñandaṭa xa'a Jesucristo kúu yó, ta saá ni, on xijn yó sandakoo yó ke'é yó ña on vá'a, ta saá on koqo ka nda ñii ña kuchiño soqo yó noo ña kasa ká'no ini Ndios xa'a kuachi yó.

27 Ta ñii laá kuiti ña kuchiño kundati yó kúu ña kuyi'vi ini yó ña kixaṭa kivi ña kasa nani Ndios xa'a kuachi yó, ta xo'vi ní yó, ta koqo yó noo ño'o xixi, chi saá xo'vi nivi na kúu na saá ini xini Ndios.

28 Kúndaṭa ini yó ndí ndayí Ndios ña ñitaa taMoisés xina'á káchí ña saá: "Tá ñii ta nija'a ndoso ra ndayí yó'o, ta yóo ovi án unj nivi na ndákuijn noo nachiño ña kisa ndaa na ndí ndixa tayó'o ndiso ra kuachi ndee, ta saá on koqo nda ñii ña sakaku tayó'o noo ña kivi ra."

29 Ta, ¿án on ndixa ká'no ní ka kuachi ndiso nivi na chikaṭa njno Jesucristo?, ta va'a ná yo'vi ka xo'vi nayó'o, saá chi nj-xiin na nakoni na ya'vi ña nixi'i ra ta nixita nji ra xa'a kuachi na. Ta nji yó'o kúu ña kisa ndaa xa'a ñaxaá kindoo Ndios xí'in nivi, ta ñaxaá yó'o chindú'u ndí nji Jesucristo kúu ña sandoo kuachi na. Ta nivi na on xijn nakoni ñayó'o, ta nivi yó'o yóo na ndatán yóo nivi na kándiva'a xí'in Nima Ndios, ña kúu ña sáná'a noo nivi ndí Ndios kí'vi ní ini ra xini ra na.

30 Chi xini va'a yó ndí Ndios njka'an ra, káchí ra saá: "Ñii laá yi'i kómi j ndayí kasa nani j xa'a kuachi nivi, ta ndatán yóo ña on vá'a ke'é nivi, saá cha'vi j na." Ta njka'an ka ra, káchí ra saá: "Ta yi'i kasa nani j xa'a nivi na kándixa yi'i", káchí Ndios.

31 Yiyo ní kivi ña vaxi ndí Ndios, ta tatakú ndino'o, saxo'vi ra nivi xa'a kuachi na!

³² Ndó'ó, vạ'a naká'án ndó kịvị nịya'a, ndasaá kúndeé ini ndó nọọ ña nịxo'vị ndó kịvị sakán naki'in ndó to'on vạ'a xa'a Jesucristo.

³³ Sava ndó'ó nịxo'vị ní ndó xa'a ña nịkandiva'a nịvi xí'in ndó ta saxo'vị na ndó'ó nọọ inkạ nịvi. Ta inkạ yichị ndó'ó nịxo'vị nịmạ ndó xini ndó nịvi na nịxo'vị ní xa'a ña kándixa na Jesucristo, tạnđạ nịtọnđạ ndó ñii káchí nịxo'vị ndó xí'in na.

³⁴ Nịkúnda'ví ní ini ndó xini ndó nịvi na ndíkọn Jesucristo na xịño'o ini ve'e kạa. Ta kịvị nịvi na ndiso chiño kịndaa na ndi'i ña xịkomí ndó, ta xí'in ñasij ini ndó kúndeé ini ndó nọọ ña nịxo'vị ndó saá, chi kúndaạ ini ndó ndí yóo ñava'a ní kạ ñoyívi nịno, ña ndạ ñii kịvị ọn vása ndi'i xa'a ña kúu ña kịndọo Ndios taxi ra nda'a ndó.

³⁵ Ta xa'a ñayó'o, ọn vạ'a sandakoo ndó ña ndixa ndáa ini ndó Jesucristo, chi kúndaạ ini ndó ndí ñii kịvị Ndios ndixa taxi ra ñava'a ndino'o nda'a ndó chi kándixa ndó ra.

³⁶ Ta saá xini ñó'ó kúndeé ini ndó nọọ ña yo'vị ní xo'vị ndó, chi xí'in ñayó'o kisa ndivi ndó ña kóni Ndios, ta saá ndixa naki'in ndó ñava'a ña kịndọo ra taxi ra nda'a ndó.

³⁷ Chi nọọ to'on Ndios ña nịtaa na xịna'á, Ndios káchí ra saá: Kúmanị salo'o kịvị ta tạ tạ chítónịj xaạ ñoyívi, ndixa xaạ ra, ta ọn na'á ní kạ ya'a, ta xaạ tạa yó'o.

³⁸ Ta nịvi na kúu nandii nọọj chi kándixa na yị'j, nịvi yó'o ndixa ndino'o kutakụ na ndi'i saá kịvị xí'in j, ta nịvi na sandakoo yichịj, ọn vása kusij ini j koni j nịvi yó'o, káchí Ndios nọọ to'on ra.

³⁹ Ta mịi yó, ọn vása kúu yó nịvi na sándakoo yichị ra xa'a ña kuạ'an yó yichị nọọ ndi'i xa'a yó. Chi mịi yó kúu nịvi na ndixa ndáa ini Ndios, ta saá sakaku ra yó, ta kutakụ yó xí'in ra ndi'i saá kịvị.

11

To'on yó'o ká'an xa'a nịvi ndasaá xịndaa ini na Ndios kuyịq xịng'á

¹ Mịi yó ndáa ini yó Ndios, ta xa'a ñayó'o xini yó ndí Ndios ndixa taxi ra nda'a yó ña kịndọo ra, ña kúu ña ndátí yó naki'in yó; ta ndino'o ndáa ini yó ndí ñandaạ kúu ña ndátí yó, vará ọn tạ'an kuchiño koni yó ña.

² Chi naxịj sikuá yó xịndaa ini na Ndios, ta xa'a ñayó'o Ndios kúsij ní ini ra xini ra na.

³ Xạ'a ña ndáa ini yó Ndios, kúndaạ ini yó ndí xí'in to'on ra ña xa'nda chiño ra kịsa vạ'a ra ñoyívi yó'o ta xí'in ñoyívi nịno. Ta saá ndi'i ña yóo vitin ña xító yó xí'in nduchụ nọọ yó nịkuvạ'a ña xí'in ña ọn vása kúchiño koto nịvi xí'in nduchụ nọọ na.

⁴ Ta tạAbel, xa'a ña xịndaa ini ra Ndios, nịsọkọ ra ña vạ'a ní kạ nọọ ña nịsọkọ ñani ra tạCain nda'a Ndios, ta saá Ndios kusij ní ini ra xini ra ña nịsọkọ tạAbel, ta nịkạ'an ra xa'a tạyó'o ndí kúu ra tạa tạ ndii nọọ ra. Vará xa nịxi'j tạAbel, ta saá ni, ñava'a ke'é ra yó'o sáná'a kạ ña mịi yó ndasaá xini ñó'ó kúndaa ini yó Ndios.

⁵ Ta tạEnoc, xa'a ña xịndaa ini ra Ndios, ọn vása ní-xi'j ra. Ta ndạ vịkạ, mịi Ndios naki'in tákụ ña'á ra kuạ'an ra xí'in ra ñoyívi nịno; ta ndạ ñii nịvi ọn vása ní-naní na yịkị koñu ra. Ta to'on Ndios káchí ña ndí kịvị ọn tạ'an kạ naki'in Ndios tạEnoc ñoyívi nịno, tạEnoc yó'o xịtakụ ra sakusij ra ini Ndios.

6 Ta ɔn kúchiño sakusij yó ini Ndios tá ɔn vása ndino'o ndáa ini yó ra. Tá kóni yó kuyatin yó nɔɔ Ndios, si'na xínj ñó'ó kandixa yó ndí ndixa táku ra, ta xínj ñó'ó kandixa yó ndí ndixa taxi ra ñava'a nda'a ñivi na kúyatin nɔɔ ra.

7 Kuyaj xina'á Ndios ndatɔ'on ra xí'in taNoé yukia kundo'o ñivi ñoyívi. Ta taNoé, xa'a ña xindaa ini ra Ndios, ta vará ndá ñii kivi ɔn ta'an koon savj, ta kisa va'a ra ñii tón barco ka'no xa'a ña sakaku ra nave'e ra ini tón barco yó'o. Ta xa'a ña xindaa ini ra Ndios saá, taNoé kisa ndivi ra ña xa'nda chiño Ndios nɔɔ ra, ta xí'in ña ke'é ra saá, saná'a ra ndí ñivi na ɔn vása kándixa Ndios, ndi'i xa'a nayó'o. Ta ñivi na kándixa Ndios, naki'in na ñava'a ndatán taNoé naki'in ra ñava'a nda'a Ndios, chi xikuu ra ta'a ta ndii nɔɔ Ndios xa'a ña xindaa ini ña'á ra.

8 Ta taAbraham, xa'a ña xindaa ini ra Ndios, chikaá sɔ'o ra tɔ'on ña ñika'an Ndios xí'in ra kivi kana ña'á ra. Vará ɔn vása ní-kundaa ini ra mí ndixa kúu xiiña nɔɔ kɔ'on ra, ta sandakoo ra ñoo mji ra, ta ku'a'an ra ndá ñaxaa ra nɔɔ ño'ɔ nɔɔ kindɔo Ndios xí'in ra taxi ra nda'a ra ta nda'a nasaj'a ñani síkuá ra.

9 Ta xa'a ña ndixa xindaa ini ra Ndios, ñixijo ra xitaku ra ini ve'e mandiado, ndatán xitaku ta'a ta inka ñoo xíká, saá xitaku ra nɔɔ ño'ɔ kindɔo Ndios taxi ra nda'a ra. Ñii kiva saá xitaku sa'ya ra taIsaac, ta ñii kiva saá xitaku sa'ya ñani ra taJacob, vará nayó'o kúu ñivi na xa kindɔo Ndios xí'in taxi ra ño'ɔ yó'o nda'a na.

10 Saá ke'é taAbraham chi xindati ra ndí ndixa Ndios taxi ra ña kutaku ra ñoo ña va'a ndino'o ña ɔn vása ndi'i xa'a ndá ñii kivi, ñoo ña kúu ña chitónj Ndios ndasaá koo ña, ta Ndios kisa va'a ra ñoo yó'o.

11 Ta xa'a ña xindaa ini ña Sara Ndios, vará xa ku'a'a ní kuyaj xikomí ñá, ta xikuu ñaña'a ña ñi-kuchiño koo sa'ya, Ndios taxi ra ndee ña kukomí ña ñii sa'ya ñá. Ta saá kundivi xí'in ña chi ndixa xindaa ini ña ndí Ndios kasa ndivi ra ña kindɔo ra xí'in ñá.

12 Vará taAbraham ta'a ta xa ku'a'a ní kuyaj xikuu ra, ta ɔn kɔɔ ka ndee xikomí yíkí kɔñu ra ña kuchiño kukomí ra sa'ya ra, ta saá ni, kaku sa'ya ra, ta ñitondaa ra xikuu ra xij síkuá ndi'i ñivi nalsrael. Ta ñixina ku'a'a ní sa'ya ñani síkuá taAbraham, ta ndá ñii ñivi ɔn vása ní-kuchiño ka'vi na ndasaá kúu nasaj'a ra chi ví'í ní ñivi kúu na. Nayó'o yóo na ndatán yóo ku'a'a ní kiji ñoyívi ñino, yóo na ndatán yóo ku'a'a ní yotí ña yóo yu'u mjni, saá yóo sa'ya ñani síkuá ra.

13 Ndi'i ñivi na ndatɔ'on j xa'a yó'o, xa ñitondaa kivi ña ñixi'j na. Ta kivi ñixi'j na, ɔn ta'an naki'in na ña xindati na taxi Ndios nda'a na, ta saá ni, ndatán ñixijo ña xiyita na xito na ndá ñii nɔɔ xíká ní yóo ñava'a yó'o, saá ñixijo ña, ta xikusij ini na xí'in ñayó'o. Ta ndá lo'o ɔn vása ní-sandakoo na ña xindaa ini na Ndios ña ndixa kundivi ña kindɔo ra xí'in na. Chi ñivi yó'o kundaa ini na ndí ñoyívi yó'o ɔn sivi ñoo na xikuu ña, chi ñivi na yá'a ku'a'an kuiti xikuu na.

14 Ta ñivi na xáni sinj saá, sáná'a na ndí xíka na nándukú na ndixa ña kúu ñoo ndino'o mji na.

15 Ta ñivi yó'o, tá ñixijo na nándukú na mji ñoo ña sandakoo na, níkuu, ta saá kuchiño ndikó na no'ɔ na ñoo nɔɔ kee na, níkuu.

16 Ta ñivi yó'o ndixa ɔn vása ní-ke'é na saá, chi xindati na xa'a na kutaku na ñii ñoo ña va'a ní ka ña yóo ñoyívi ñino. Ndios xa kisa ndivi ra ñoo va'a yó'o nɔɔ kutaku na, ta saá ñivi yó'o ká'an na, káchí na xí'in ra: "Yó'o

kúu Ndios m̄i ndi.” Ta Ndios ɔn vása kúka'an nɔɔ ra x̄a'á ña ká'án na saá x̄i'in ra.

¹⁷ Ta k̄ivj Ndios x̄ito ndoso ra taAbraham án ndixa va'a kasa ndivi ra ña x̄a'nda chiño Ndios nɔɔ ra, ta taAbraham, x̄a'á ña x̄indaa ini ra Ndios, n̄ix̄iyo ti'va ra taxi ra sa'ya ra taIsaac ña sɔkɔ ra tayó'o nɔɔ Ndios, vará sa'ya ra yó'o x̄ikuu ra ta ñii laá nɔɔ ra.

¹⁸ Ta xa kundaa ini ra ndí Ndios xa k̄indɔo ra x̄a'á tayó'o, k̄ivj k̄achí ra saá: “X̄i'in sa'ya ún taIsaac kaku ku'a ní sa'ya ñani siku'á ún, saá kundivi ña k̄indɔo j x̄i'in ún”, k̄achí Ndios x̄i'in taAbraham.

¹⁹ TaAbraham ndixa n̄ix̄iyo ti'va ra ña sɔkɔ ra sa'ya ra nda'a Ndios, chi kúndaa ini ra ndí Ndios kómí ra ndeɛ sanataku ra n̄ivi na n̄ix̄i'i. Vará taAbraham ɔn vása ní-xa'ni ra sa'ya ra taIsaac, ta taIsaac ndatán yóo ta n̄ix̄i'i nɔɔ taAbraham, saá n̄ix̄iyo ra, ta ndatán yóo ta sanataku Ndios, saá n̄ix̄iyo taIsaac.

²⁰ Ta taIsaac, x̄a'á ña x̄indaa ini ra Ndios, ndatɔ'on ra x̄i'in ɔvi sa'ya ra taJacob ta taEsau ndí k̄ivj ña va'xi Ndios ke'é ra ñava'a x̄i'in ɔvi tayó'o.

²¹ Ta taJacob, x̄a'á ña x̄indaa ini ra Ndios, tá xa yatin k̄ixaa k̄ivj ña k̄ivj ra, ndatɔ'on ra x̄i'in sa'ya ñani ra, na kúu sa'ya taJosé, ndí Ndios ke'é ra ñava'a x̄i'in nayó'o. Ta ndí'i n̄ika'án ra, ta saá n̄itavi ndaa ra tatɔn ra ta k̄isa tɔ'ó ra Ndios.

²² Ta taJosé, x̄a'á ña x̄indaa ini ra Ndios, tá'an ya'chi ka ña ɔn ta'an k̄ivj ra, n̄ika'án ra x̄a'á nañoo ra naIsrael ña ndasaá kee na ñoo Egipto ta ndikó na ñoo m̄i na k̄ivj ña va'xi. Ta saá x̄a'nda chiño ra ña kuni'i na yikí koñu ra no'o ña x̄i'in na ta sandúxun na ña ñoo m̄i na.

²³ Ta taMoisés sakán n̄iya'a lo'o k̄aku ra, ta nayivá si'i ra, x̄a'á ña x̄indaa ini na Ndios, ch̄ikaa se'é na ra ini ve'e na t̄ixin ña únj yoo. Saá ke'é na x̄i'in ra, chi x̄ini na ndí t̄aa lo'o ta livi ní kúu ra, ta ɔn vása ní-yi'ví na nɔɔ ña x̄a'nda chiño t̄arey Faraón ña n̄ika'án ra ndí x̄inj ñó'ó k̄ivj ndi'i nataa válí sa'ya naIsrael.

²⁴ Ta taMoisés, x̄a'á ña x̄indaa ini ra Ndios, k̄ivj n̄itondaa ra nduu ra ñii t̄aa, n̄i-xiin ra kutaku ka ra ndatán ñii t̄aa sa'ya ña'a ñásaa'ya t̄arey Faraón.

²⁵ Ta nda vika, ch̄ikaa ini ra nakutá'an ra ñii nduu ra x̄i'in nañoo m̄i ra naIsrael, na kúu nañoo Ndios. Na'axin ra x̄o'vi ra x̄i'in nayó'o nɔɔ ña kutaku ra sakusij ra ini m̄i ra x̄i'in ña ɔn vá'a ña kútoo n̄ivi ké'é na ñoyivi yó'o.

²⁶ Ta x̄ani s̄inj ra va'a ka ná x̄o'vi ra nɔɔ ña va'a kutaku ra ta kukomí ra ku'a ní ñakuiká ñoo Egipto. Chi ch̄ikaa ini ra x̄o'vi ra ta sakuka'an na nɔɔ ra ndatán saxo'vi na ta sakuka'an na nɔɔ t̄aa ta ti'vi Ndios sakaku n̄ivi, saá chi taMoisés x̄indati ra ñava'a taxi Ndios nda'a ra k̄ivj ña va'xi.

²⁷ X̄a'á ña x̄indaa ini taMoisés Ndios, ɔn vása ní-yi'ví ra nɔɔ ña s̄aa ní ini t̄arey x̄ini ña'á ra. Ta kee ra ñoo Egipto, ta x̄inakaɔ ndeɛ Ndios ini ra ta ɔn vása ní-sandakoo ra k̄isa ndivi ra ña kóni Ndios, chi ndatán yóo t̄aa ta x̄ito x̄i'in nduchu nɔɔ ra Ndios, saá n̄ix̄iyo ra.

²⁸ X̄a'á ña x̄indaa ini ra Ndios, x̄a'nda chiño ra nɔɔ n̄ivi nañoo Israel ña sakana na vikɔ Pascua. Ta x̄a'nda chiño ra nɔɔ na ña ka'ni na tindikachi, ta saá x̄i'in n̄ij rí sakuchu ni'ni na tón yé'é ve'e na. Ta x̄a'á ña k̄isa ndivi na saá, ɔn vása ní-xi'j nda ñii t̄aa sa'ya nɔɔ naIsrael, k̄ivj n̄iya'a ñaángel Ndios x̄a'ni ña nataa sa'ya nɔɔ nañoo Egipto.

²⁹ X̄a'á ña x̄indaa ini n̄ivi naIsrael Ndios, n̄iya'a nayó'o takuii tá naní M̄ini Kuá'á, saá chi Ndios nata'ví ra takuii yó'o ña nanoná rá, ta saá k̄indɔo nɔɔ ño'o yichí nɔɔ n̄iya'a x̄a'á na. Tá nataa naEgipto x̄indikɔn na s̄ata nayó'o

ta *njiki*'vi na *kuḗ*'an na *nḡḡ* *yichi* *yó*'o, ta *saá* *Ndios* *taxi* ra *ña* *ndikó* *takui* *naḱo*'on *rá*, ta *nika*'a *ndi*'i *nataa* na *Egipto* *ini* *takui* *yó*'o.

³⁰ *Xa*'a *ña* *xindaa* *ini* *nalsrael* *Ndios*, *nixika* na *xino* *nduu* na *ke'e* *sata* *nama* *ño*o *Jericó* *uxa* *kivi*, ta *saá* *kivi* *uxa* *naḱoyo* *ndi*'i *nama* *yó*'o.

³¹ Ta *ña* *Rahab*, *ña* *njiki*'vi *kuachi* *xí*'in *kuḗ*'a *ní* *ta* *ña* *ño*o *Jericó*, ta *saá* *ni*, *xá*'a *ña* *xindaa* *ini* *ña* *Ndios*, ta *xí*'in *ñato*'ó *va*'a *naḱi*'in *ña* *nataa* *nalsrael* *kivi* *kixi* na *xito* *nani* na *ño*o *Jericó* *yó*'o. Ta *xá*'a *ña* *ke'é* *ña* *saá*, *Ndios* *saka*ku ra *ñáyó*'o, ta *on* *vása* *ní*-*xí*'i *ña* *ñii* *káchí* *xí*'in *nivi* *naño*o *ña*, na *ní*-*xiin* *kasa* *ndivi* *ña* *kóni* *Ndios*.

³² Ta *on* *vása* *xini* *ño*'ó *ní* *ka* *ndato*'on *i* *xí*'in *ndó* *xá*'a *nivi* na *va*'a *xindaa* *ini* na *Ndios*. *On* *nani* *ka* *nḡḡ* *i* *ndato*'on *i* *xá*'a *ta* *Gedeón*, *ta* *Barac*, *ta* *Sansón*, *ta* *Jefté*, *ta* *David*, *ta* *Samuel*, ta *xá*'a *ndi*'i *naprofeta* na *nika*'an *ndoso* *to*'on *Ndios* *xina*'á.

³³ Ta *xá*'a *ña* *xindaa* *ini* na *Ndios*, *sava* *nayó*'o *kundeé* na *nḡḡ* *nivi* na *inka* *ño*o na *kani* *tá*'an *xí*'in na. Ta *sava* *nivi* *yó*'o *kisa* *nani* na *xí*'in *ñandaa* *xá*'a *inka* *nivi*. Ta *kivi* *xitaku* *ka* na *ñoyivi* *yó*'o, *sava* *nivi* *yó*'o *naḱi*'in na *sava* *ñava*'a *ña* *kinqo* *Ndios* *xí*'in na *taxi* ra *nda*'a na. *Sava* *nivi* *yó*'o, *Ndios* *taxi* ra *ndeé* *nda*'a na *ña* *naḱasi* na *yu*'u *tíleon* *ña* *ní*-*xa*'ni *ña*'á *rí*.

³⁴ Ta *sava* *nayó*'o *nda*'va na *ño*'o *ña* *ndeé* *ní* *xixi*. *Sava* *nayó*'o *nika*ku na *nḡḡ* *nivi* na *kóni* *ka*'ni *ña*'á *xí*'in *espada*. *Vará* *sava* *nayó*'o *xikuu* na *nivi* na *lo*'o *ndeé* *xikomí*, ta *Ndios* *taxi* ra *ndeé* *nda*'a na *ña* *kundeé* na *kani* *tá*'an na ta *kuchi*no na *nḡḡ* *nattro* na *inka* *ño*o.

³⁵ Ta *sava* *náña*'a, *nixi*'i *nave*'e *ná*, ta *Ndios* *sana*taku ra *nayó*'o ta *xitaku* *tuku* na *xí*'in *ná*.

Ta *sava* *nivi* *yo*'vi *ní* *nixo*'vi na, ta *on* *vása* *ní*-*ndukú* na *saka*ku *xí*'in *mji* na *nḡḡ* *ña* *kivi* na, *chi* *ndixa* *ndáti* na *nataku* na *ñii* *kivi* *vaxi*, ta *saá* *kutaku* na *ñii* *ño*o *ña* *va*'a *ní* *ka*.

³⁶ Ta *sava* *nayó*'o *yo*'vi *ní* *nindo*'o na, *kuḗ*'a *ní* *nivi* *nikusiki* *ña*'á ta *kani* *ní* *ña*'á na *xí*'in *kuártá*. *Sava* *nayó*'o *xino*'ni na *xí*'in *cadena* ta *xíño*'o na *ini* *ve*'e *ka*.

³⁷ Ta *sava* *nayó*'o *yo*'vi *ní* *nixi*'i na *xí*'in *yu*u *ña* *koon* *nivi* na. *Sava* *nayó*'o *kini* *ní* *nixi*'i na, *chi* *xí*'in *sierra* *sijn* *xá*'nda *ma*'ño *ña*'á na, *inka* *nayó*'o *xá*'ni *ña*'á na *xí*'in *espada* *sijn*. Ta *sava* *nayó*'o *xindixin* na *ñii* *tindikachi*, ta *sava* *nayó*'o *xindixin* na *ñii* *títisú*'u, *saá* *xitaku* *nda*'vi na, ta *nixiyo* *ní* *ña* *sándi*'i *ini* na, ta *nivi* na *on* *vása* *kándixa* *Ndios* *ndeé* *ní* *saxo*'vi na *nayó*'o.

³⁸ Ta *nivi* *ñoyivi* *yó*'o *on* *vása* *ndáya*'vi *kutaku* na *xí*'in *nivi* *yó*'o na *kúu* na *yo*'vi *ní* *nixo*'vi *xá*'a *ña* *xindaa* *ini* na *Ndios*. *Nivi* na *nixo*'vi *ní* *yó*'o *nixika* na *yuku* *yichi* ta *nixika* na *yuku* *yúyú*, *xitaku* na *tixin* *kavua*, *xíño*'o na *tixin* *yavi*, *saá* *xitaku* na, *chi* *on* *ko*o *ve*'e na *ní*-*xiyi*.

³⁹ *Vará* *Ndios* *nika*'an ra *to*'on *va*'a *ní* *xá*'a *nivi* *yó*'o *chi* *ndixa* *xindaa* *ini* na *ra*, ta *nda* *ñii* *nivi* *yó*'o, *kivi* *xitaku* na *ñoyivi* *yó*'o, *on* *vása* *ní*-*naki*'in na *ña* *kinqo* *Ndios* *taxi* ra *nda*'a na.

⁴⁰ *Xá*'a *ñava*'a *ká*'no *chitóni* *Ndios* *taxi* ra *nda*'a *yó*, *nivi* *yó*'o *xini* *ño*'ó *kundati* na *nda* *tonḡaa* *kivi* *ña* *ñii* *káchí* *naki*'in na *ñava*'a *ká*'no *yó*'o *xí*'in *yó*, *chi* *kivi* *saá* *nivi* *yó*'o ta *xí*'in *mji* *yó*, *tonḡaa* *yó* *nduu* *yó* *nivi* na *nixino* *ndino*'o *nḡḡ* *Ndios*.

12

To'on *yó*'o *ká*'an *ndí* *Ndios* *táxi* ra
ña *xo*'vi *nivi* na *kúu* *sa*'ya ra

¹ Ta saá xa xíní yó ndí n̄ixiyo kuá'a ní n̄ivi na ndákuijn xa'a Ndios, n̄ivi yó'o ndatán yóo na xíno nduu m̄i yó, saá yóo na, saá chi ndatán x̄itaku na ñoyívi yó'o sáná'a k̄a ña m̄i yó ndí xíní ñó'ó kundaa ndino'o ini yó Ndios. Ta saá ná sandakoo yó ke'é yó ndi'i ña ɔn vá'a, chi ña ɔn vá'a kúu ña chíko'ni m̄i yó. Ta ñii k̄i'va saá ná sandakoo yó ndi'i ña sási noo yó ña ɔn x̄ijn taxi ko'ɔn ndík̄a yó, ta kasa ndivi yó ña kóni Ndios. Ta saá ná chikaa yó ndeɛ ini yó ña vivíi kundikɔn yó yich̄i Ndios xí'in ña ndino'o ini yó.

² Ná chikaa ini yó ndasaá kuiti xa'a Jesucristo, chi tayó'o kúu t̄a t̄a táxi ña vivíi ndaa ini yó Ndios, ta chindeé ra yó ñii ñii k̄iv̄i ña va'a k̄a vāxi kua'no ña ndaa ini yó Ndios, ānda t̄ɔnda ña x̄ino ña ndatán kóni ra. Ta Jesucristo k̄undeé ini ra xí'in ña k̄uka'an noo ra k̄iv̄i n̄ixi'j ra nda'a tón cruz, chi k̄undāa ini ra ndí tá xa ndi'i ña n̄ixɔ'v̄i ra, ta saá kixaa ña kutú ñas̄ij ini ra. Ta saá n̄atak̄u ra, ta vitin yóo ra noo táyi tón ká'no tón ñ̄ndich̄i s̄ijn kua'á Ndios ñoyívi n̄ino.

³ Xíní ñó'ó vivíi kani s̄inj ndó xa'a ña yo'v̄i n̄indo'o Jesucristo, ta ndasaá n̄ixɔ'v̄i ní ra ke'é n̄ivi na ɔn vá'a na n̄i-xiin koni ña'á, ta saá ni, k̄undeé ini ra noo ndi'i ñayó'o. Ta saá, xí'in ña xáni s̄inj ndó saá, kuu ndó n̄ivi na ɔn nandikó ini, ni ɔn sandakoo ndó ña ndixa ndaa ini ndó Jesucristo.

⁴ Vará yo'v̄i ní xó'v̄i ndó t̄ixin ndeɛ ña ɔn vá'a ña káni tá'an xí'in ndó, ta saá ni, ɔn t̄á'an t̄ɔnda ndó ña k̄iv̄i ndó, ndatán n̄ixi'j Jesucristo.

⁵ ¿An xa n̄andoso ndó t̄ɔ'on ña n̄ik̄a'an Ndios xí'in n̄ivi na kúu sa'ya ra? Chi noo t̄ɔ'on ra, Ndios k̄achí ra saá:

Sa'ya m̄ij kúu ún, tá sándo'o j yó'ó ta va'a vivíi sakuá'á ún ña sáná'a j yó'ó xí'in ña ndó'o ún saá.

Ta ɔn sanakava ní ún ini ún tá k̄iv̄i ká'an j t̄ɔ'on yo'v̄i xí'in ún xa'a ña ɔn vá'a ke'é ún.

⁶ Ndi'i n̄ivi na k'ívi ní ini j xínij, na kúu sa'ya j, ta sándo'o j na ña sakuá'á na ndasaá k̄undeé na noo ña ɔn vá'a,

ta saá ke'é na ñava'a ña kónij, ta ndixa saxo'v̄ij nayó'o k̄iv̄i ke'é na ña ɔn vá'a,

k̄achí Ndios.

⁷ Xíní ñó'ó k̄undeé ndó xí'in ña xó'v̄i ndó, chi xí'in ña xó'v̄i ndó, Ndios sáná'a ra ndó'ó ndasaá sakuá'á ndó k̄undeé ndó noo ña ɔn vá'a, ta vivíi kundikɔn ndó yich̄i ra, ta ña ke'é ra saá xí'in ndó sáná'a ña ndí ndó'ó kúu ndó sa'ya ndino'o Ndios. Saá chi ndi'i na kúu yivá ndat̄ɔ'on na xí'in sa'ya na ta sándo'o na sa'ya na xa'a ña sakuá'á na vivíi kutaku na.

⁸ Ndixa Ndios ndat̄ɔ'on yo'v̄i ra xí'in ndi'i n̄ivi na kúu sa'ya ndino'o ra, ta sándo'o ra nayó'o. Ta Ndios tá ɔn vása ke'é ra saá xí'in ndó, ta saá ñayó'o sáná'a ña ndí ɔn s̄iv̄i sa'ya ndino'o ra kúu ndó.

⁹ Tá k̄iv̄i x̄ikuu yó naválí, ta nayivá yó ñoyívi yó'o ndat̄ɔ'on na t̄ɔ'on yo'v̄i xí'in yó, ta s̄ando'o na yó xa'a ña sakuá'á yó ke'é yó ñava'a. Ta xa'a ña ke'é na saá xí'in yó, k̄isa t̄ɔ'ó yó na. Ta saá ndixa xíní ñó'ó chikaa so'o ní k̄a yó t̄ɔ'on ña ká'an Yivá yó Ndios, t̄a yóo ñoyívi n̄ino, ta saá kuchiño kutaku yó xí'in ra ndi'i saá k̄iv̄i ña vāxi.

¹⁰ Ta lo'o kuiti kuȳa k̄iv̄i n̄ixiyo válí yó, nayivá yó ñoyívi yó'o n̄ik̄a'an na t̄ɔ'on yo'v̄i xí'in yó, ta s̄ando'o na yó k̄iv̄i ke'é yó ña ɔn vá'a. Ta nayivá yó ke'é na saá xí'in yó chi xáni s̄inj na ndí xa'a ñava'a m̄i yó kúu ña. Ta Ndios sándo'o ra m̄i yó chi xínij ra yu kúu ñava'a ndino'o chindeé m̄i yó ña nduu yó n̄ivi na ndii ta na ȳij ndatán yóo m̄i ra.

11 Ta *kivj* Ndios sándo'o ra *mji* yó *xí'in* ña *táxi* ra ña *yó'vi* ndó'o yó, ta *on* vása *kúsij* ini yó ña ndó'o yó *saá*, ta *nda* *vika*, ñayó'o *sákuchuchú* ní ña ini yó. Ta *saá* ní, tá *va'a* *sakuá'a* yó *kundeé* yó *noo* ña *on* vá'a ta *ke'é* yó ñavá'a *nda'tán* *kóni* Ndios, ta *saá* *nduu* yó *njvi* na *koo* ñavá'a ini, ta *kuu* yó *njvi* na *ke'é* ñavá'a *xí'in* *inka* *njvi*.

To'on yó'o ká'an xa'q njvi

na *chikaq njng ñavá'a sání'i Ndios na*

12 Ñakán *on* *sandakoo* ndó *ke'é* ndó ña *kóni* Ndios, ta *ndukú* ndó *noo* ra ña *taxi* ra *ndeé* ra *nda'a* ndó ña *va'a* *kundikon* ndó *yichj* ra.

13 Ta *ko'on* ndó *yichj* *nda'kú*, ta *saá* *chikaq* ndó *ndeé* ini *njvi* na *vitá* *ndikon* *yichj* *Jesucristo*, *xa'a* ña *vivíi* *ka* *kundikon* na *yichj* ra.

14 *Xínj* ñó'ó *nandukú* ndó *ndasaá* *va'a* *kutá'an* ndó *xí'in* *ndi'i* *njvi*. Ta *sandakoo* ndó *ndi'i* ña *on* vá'a, ta *xí'in* ñandii ini ndó *kasa* *ndivi* ndó ña *kóni* Ndios, *chi* *njvi* na *on* vása *ndii* *noo* Ndios, *nda* ñii *kivj* *on* vása *koni* na ra *xí'in* *nduchuj* *noo* na.

15 *Ndi'i* ndó, *koto* *va'a* ndó *xí'in* *tá'an* ndó ta *chindeé* *tá'an* ndó ña *nda* ñii ndó *on* *kuxiká* ndó *noo* Ndios, *saá* *chi* *tá* *kuxiká* ndó *noo* Ndios, ta *saá* *on* *naki'in* ndó ñavá'a *sani'i* ra ndó'ó. *Koto* *va'a* *xí'in* *mji* ndó *ko'qo* ndá *koo* ñii ndó'ó *kuu* ndó *njvi* na *sakaku* *kuachi*, ta *saá* *kuachi* yó'o *sakani* *tá'an* ña ndó'ó ta *satjivi* ña ndó'ó.

16 Ndó'ó *nataa*, *on* *kj'vi* ndó *xí'in* ña'a ñá *on* *sjivi* ñásí'í ndó *kúu*. Ndó'ó *nána'a*, *on* *kj'vi* ndó *xí'in* *taja* *taja* *on* *sjivi* *yij* ndó *kúu*. Ta *on* *kani* ini ndó *ndí* *on* vása *nda'ya'vi* *to'on* Ndios, *on* *ke'é* ndó *nda'tán* *ke'é* *ta* *Esaú* *xina'a*, *chi* *ta* *Esaú* *xa'a* ña *kúu* ra *sa'ya* *noo* *yivá* ra *xikomí* ra *nda'yí* *naki'in* ra ñavá'a *nda'a* *yivá* ra, ta *tayó'o* *nasama* ra *nda'yí* yó'o *noo* ña *naki'in* ra ñii *laá* *ko'qo* ñaxíxi.

17 Ta ndó'ó *xa* *kundaq* ini ndó ña *njndo'o* ra, *saá* *chi* *kivj* *nandikó* ini ra ta *ndukú* ra *naki'in* ra ñavá'a *nda'a* *yivá* ra, ta *saá* *nj-kuchiño* *ka* *yivá* ra *taxi* ra ñavá'a yó'o *nda'a* ra. *Vará* *ndeé* ní *njaxaku* ra, ta *saá* ní, *nj-kuchiño* *ka* *yivá* ra *nasama* ra ña *xa* *ke'é* ra.

18 Ta ña *njndo'o* *naxij* *sikuá* yó *xina'a* *on* *sjivi* ñii *kúu* ña *xí'in* ña *táku* ndó'ó *vitin*. *Chi* ndó'ó *on* vása *ní-xaa* *yatin* ndó *yuku* ña *naní* *Sinaí*, ta *naxij* *sikuá* yó *njaxaa* *yatin* *na'yó'o* ta *xini* na *noo* *xixi* ño'q *noo* *naa* ní *yuku* yó'o, ta *ndeé* ní *kani* *tachj*.

19 Ta *xinj* *so'o* na *naxij* *sikuá* yó ña *njnda'yí* *tón* *trompeta*, ta *xinj* *so'o* na *to'on* ña *njka'an* Ndios *xí'in* na. *Tá'an* *mii* *xinj* *so'o* na *to'on* Ndios ña *ká'an* ra *xí'in* na, ta *saá* *xaku* *nda'vi* na *noo* ra ña *on* *ka'an* *ka* ra *xí'in* na,

20 *chi* *to'on* ña *ká'an* ra *xá'nda* *chiño* ra *noo* na, *on* vása *ní-kundeé* ini na *koni* *so'o* na ña, *chi* *to'on* yó'o *káchí* ña *saá*: “*Tána* *kundqso* ñii *njvi* án ñii *kitj* *noo* ño'q *yuku* *Sinaí* yó'o, ta *xinj* ñó'ó *kivj* *njvi* yó'o án *kitj* yó'o *xí'in* *yuyú* ña *koon* na, án *xí'in* *yiton* *tón* *sjin* *nó*”, *saá* *káchí* Ndios *xí'in* na.

21 Ña *xinj* na ta *xinj* *so'o* *naxij* *sikuá* yó *naIsrael* yó'o, ta *njy'vi* ní na, ta *anda* *ta* *Moisés* *njka'an* ra, *kachj* ra *saá*: “*Ndeé* ní *yí'vi* *j* *nda* *kisin* *njino* *j* *xí'in* ña”, *kachj* ra.

22 *On* *sjivi* *nda'tán* *njndo'o* *naxij* *sikuá* yó *naIsrael* yó'o *kúu* ña ndó'o ndó *vitin*, *chi* *mji* ndó *xa* *kuyatin* ndó *yuku* ña *naní* *Sion* *noo* yóo ñoo Ndios, *taja* *tatakú*. Ta *mji* ñoo yó'o *nda'tán* yóo ñoo *Jerusalén* ña *nákaq* ñoyívi *njino*, *saá* yóo ña, *noo* yóo *ku'a* ní *mil* *naángel* *kísa* *ká'no* na Ndios.

23 Ta ñoo yó'o yóo ndó *noo* *nakutá'an* ndó *xí'in* *njvi* na *kúu* *sa'ya* Ndios, na *njka'yí* *kivj* *noo* *libro* *yij* Ndios ñoyívi *njino*. Ta *xa* *kuyatin* ndó *noo*

Ndios, Ƨa Ƨa kisa nani ndi'i kuachi nivi ñoyivi yó'o, ta xa kuyatin ndó nqo ndi'i nivi na va'a na xa nixi'i na kúu na sanduu Ndios nayii.

²⁴ Ta xa kuyatin ndó nqo Jesucristo, chi xí'in Ƨayó'o Ndios kındo ra inka ñaxaa ña chındú'u ra xí'in nivi ña taxi sanakutá'an va'a na xí'in Ndios vitin. Chi nii Jesucristo ña nixita nda'a tón cruz Ƨaxi ña nduu nivi na ndii nqo Ndios, ta nii yó'o kómí ka ña ndee nqo nii taAbel ña nixita xina'a.

²⁵ Ta saá koto va'a ndó, on xaa nqo ndó Ndios, Ƨa Ƨa ká'an xí'in ndó. NaIsrael xina'a on vása ní-kaku nayó'o nqo Ndios xa'a ña ni-xiin na kandixa na ra, kivi nika'an ra xí'in na nqo yóo yuku Sinai ñoyivi yó'o. Ta mji yó, tá on xiiin yó kandixa yó Jesucristo, Ƨa Ƨa ká'an xí'in yó nda ñoyivi ñino, ndixa nda lo'o on kaku yó nqo ra.

²⁶ Ta xina'a kivi nika'an Ndios, ta to'on ra sataan ña ñoyivi yó'o, ta vitin ká'an ra, káchí ra saá: "Vaxi ñii kivi, ta ñii laa ka yichj sataan j ñoyivi nqo ño'o, ta sataan j ñoyivi ñino", káchí ra.

²⁷ Tá ña nika'an Ndios to'on yó'o ndí inka yichj sataan ra ñoyivi yó'o, kúndaq ini yó ndí ndi'i ña kisa va'a ra ña kúu ña kivi sakanda ra, ndi'i xa'a ndi'i ñayó'o. Ta saá ndi'i ña on kivi sakanda ra kindo ña ndi'i saá kivi ña vaxi.

²⁸ Ta yichj nqo xá'nda chiño Ndios kutaku yó xí'in ra, nda lo'o on sakanda ra ñayó'o. Ta xa'a ñayó'o xini ñó'ó ka'an yó: "Táxa'vi ún, Tata Yivá yó Ndios", ta va'a ná kasa ká'no yó ra xí'in ña ndino'o ini yó xa'a ña sakusij yó ini ra, ta chinóo síkón yó ñatq'o ra.

²⁹ Saá ke'é yó, chi Ndios yóo ra ndatan yóo ño'o xixi ña xá'mi ta sándi'i xa'a ndi'i ña on va'a.

13

To'on yó'o ká'an ndasaá xini ñó'ó kutaku yó ña sakusij yó ini Ndios

¹ Ndó'o nivi na kándixa Jesucristo, on sandakoo ndó ña ndixa kí'vi ini ndó xini tá'an ndó, chi ndatan yóo ñani mji ndó saá yóo ndó xí'in tá'an ndó.

² Ta on nandoso ndó ña va'a naki'in ndó nivi na kixaa ve'e ndó. Chi xina'a sava nivi va'a naki'in na inka nivi, vará on vása ní-kúndaq ini na ndí naángel na kixi nqo Ndios kúu na naki'in na.

³ On nandoso ndó xa'a nivi na ñó'o ini ve'e kaa xa'a ña ndikón na Jesucristo. Chindee ndó nayó'o, ta ndatan yóo ña ñó'o mji ndó ini ve'e kaa xí'in na, saá chindee ndó na. Kani sijn ndó xa'a nivi na xó'vi ní ké'é inka nivi xí'in na, ta chindee ndó na, ndatan yóo ña xó'vi mji ndó xí'in na, saá chindee ndó nayó'o.

⁴ Ta ndi'i nivi xini ñó'ó kúndaq ini na ndí ña ndaya'ví ní ta yii ní nqo Ndios kúu ña tonda'a Ƨa xí'in ña'a. Ta Ƨa Ƨa yóo ñásí'í on vá'a kí'vi ra xí'in inka ña'a, ta ña'a ña yóo yii on vá'a kí'vi ña xí'in inka Ƨa. Ta saá ñii ñii nayó'o xini ñó'ó viví taxi ndino'o xí'in mji na nda'a tá'an na. Saá chi Ndios kasa nani ra xa'a Ƨa kí'vi kuachi xí'in ña'a ña on sivi ñásí'í ra kúu, án ña'a ña kí'vi kuachi xí'in Ƨa Ƨa on sivi yii ña kúu.

⁵ On sandi'i ní ini ndó xa'a ña ndukú ndó kukomí ndó ku'a ní sj'ún. Nda víka, ná kusij ini ndó xí'in ña kómí ndó, chi saá kachí Ndios: "Ndi'i saá kivi yóo j xí'in ndó. Nda lo'o on sandakoo j ndó'o nda ñii kivi", kachí Ndios.

⁶ Ñakan kúchiño ka'an yó xí'in ndino'o ini yó, kachí yó saá:

“Mji Ndios kúu t̄a t̄a yóo chíndeé yj̄i,
ta saá nd̄a lo'o ɔn kuyi'ví j̄
nd̄a yukú n̄o ña ɔn vá'a ndukú n̄vi ke'é na xí'in j̄”,
saá kachí yó.

⁷ Naká'an ndó xa'a n̄vi na x̄indiso chiño n̄o ndó na kúu na nd̄ato'on xa'a t̄o'on Ndios xí'in ndó, ta saná'a na ndó'o ndasaá viví kundikɔn ndó yich̄i ra. Kani s̄inj̄i ndó ndasaá viví x̄itaku na ñoyívi yó'o, ta ndasaá viví x̄indaa ini na Ndios ndi'i saá k̄iv̄i. Ta m̄ji ndó x̄inj̄i ñó'o kundikɔn ndó yich̄i Ndios nd̄atán x̄indikɔn nayó'o.

⁸ Jesucristo ɔn vása násama ra. N̄ii yóo ra nd̄atán n̄ix̄iyo ra x̄ina'á, saá yóo ra vitin, ta saá koo ra ndi'i saá k̄iv̄i ña v̄axi.

⁹ ɔn taxi ndó ña sandá'ví ink̄a n̄vi ndó'o xí'in ña saná'a na ndó'o ink̄a t̄o'on ña ɔn vása yóo yu'ú xí'in t̄o'on Ndios. Ndios ndixa ké'é ra ñava'a xí'in m̄ji yó, ta ñava'a yó'o kúu ña chíkaa ndee níma yó. Ta nd̄ayí ña xá'nda chiño ña ká'an xa'a yu kúu ña v̄a'a kuxu yó, ta yu kúu ña ɔn vá'a kuxu yó, ta nd̄ayí yó'o ɔn vása chíndeé ña m̄ji yó ña kutaku yó nd̄atán kóni Ndios.

¹⁰ Ta m̄ji yó kúu yó n̄vi na ndíkɔn yich̄i Jesucristo, ta t̄ayó'o n̄isɔko ndi'i xí'in m̄ji ra nda'a tón cruz, tón n̄ix̄iyo nd̄atán n̄ix̄iyo n̄ama yj̄i ve'e ño'o mandiado n̄o n̄isɔko nasut̄u kit̄i kujya x̄ina'á. Ta xa'a ña kándixa yó Jesucristo ta ñii yóo yó xí'in ra, vitin xa nd̄o kuachi yó, ta nákutá'an v̄a'a yó xí'in Ndios. Ta nasut̄u na ɔn x̄in kandixa Jesucristo, ta kisa chiño ka na n̄o nd̄ayí yatá ña xa'nda chiño t̄aMoisés, ta ña ké'é na saá ɔn vása chíndeé ña nayó'o ña kutá'an v̄a'a na xí'in Ndios.

¹¹ N̄ii ñii kujya t̄aká'no n̄o nasut̄u x̄inj̄i ra n̄ii kit̄i ta x̄ik̄i'vi ra ini Cuarto ña Yj̄i Ndino'o ve'e ño'o mandiado xa'a ña taxi ra n̄ii yó'o ña sɔko ra ña n̄o Ndios ña nakata ña kuachi n̄vi; ta saá yj̄i koñu kit̄i tí n̄ix̄i'j̄i yó'o x̄ixa'mi na ña ñii x̄iñ̄a ña x̄iká lo'o n̄o ñoo n̄o x̄itaku n̄vi.

¹² Ta ñii k̄i'va saá, Jesucristo n̄ix̄o'vi ra ta n̄ix̄i'j̄i ra ñii x̄iñ̄a ña x̄iká lo'o n̄o ñoo Jerusalén. Ta xí'in n̄ii ra ña n̄ix̄ita nda'a tón cruz, Ndios nákata ra kuachi n̄vi.

¹³ N̄akán v̄a'a kee yó ñoo n̄o t̄aku n̄vi na ɔn x̄in kandixa Jesucristo, ta ko'ɔn yó nákutá'an yó xí'in ra ñii x̄iñ̄a ña x̄iká lo'o n̄o ñoo yó'o. Ta saá ñii káchí x̄o'vi yó xí'in ña sakuka'an n̄vi n̄o yó, nd̄atán n̄ix̄o'vi m̄ji ra.

¹⁴ Chi ɔn ko'ɔ nd̄a ñii ñoo ñoyívi yó'o ña koo ndi'i saá k̄iv̄i n̄o kind̄o yó kutaku yó. Ta saá m̄ji yó kóni ní yó k̄i'vi yó ñoo xaá ña v̄axi n̄o kutaku yó ndi'i saá k̄iv̄i.

¹⁵ Xa'a ña yóo Jesucristo t̄aku ra níma yó vitin, ná kasa ká'no yó Ndios ndi'i saá k̄iv̄i, ta kachí yó saá: “Ndios kúu T̄a t̄aKá'no ní n̄o yó”, saá kachí yó. Ta t̄o'on ña ká'an yó xí'in ndino'o níma yó saá, nd̄atán yóo ñava'a sóko yó n̄o Ndios, saá yóo ña.

¹⁶ ɔn nandoso ndó ke'é ndó ñava'a, ta xí'in ña kómí ndó chíndeé ndó n̄vi na ɔn ko'ɔ ña kómí, chí nd̄atán yóo ña sóko ndó n̄o Ndios, saá yóo ña chíndeé ndó n̄vi, ta xí'in ña ké'é ndó saá sákusij̄i ndó ini Ndios.

¹⁷ Kasa ndivi ndó ña ndúkú na ndíso chiño n̄o ndó, ta kasa n̄ino xí'in m̄ji ndó xa'a ña viví kasa ndivi ndó ña ká'an na xí'in ndó. Saá chí na ndíso chiño n̄o ndó ɔn vása sándakoo na ña viví ndáa na ndó'o, chí t̄on̄daa ñii k̄iv̄i koñ̄i ñó'o kuíta nayó'o nataxi na kuenda n̄o Ndios xa'a chíño kisa ndivi na. Ta ndó'o kasa ndivi ndó ña kóni na, ta saá nayó'o xí'in ñasij̄i ini na kuchiño na kasa ndivi na chíño na. Ta ndó'o x̄inj̄i ñó'o

vivíi kasa ndivi ndó chiño nõõ na xa'a ña õn kuchuchú ini na. Saá chi, tá õn vása vivíi kisa ndivi ndó chiño saá, ta ña mañi kúu ña nõõ mji ndó.

¹⁸ Õn sandakoo ndó ká'an ndó xí'in Ndios xa'a ndi. Chi xini va'a ndi ndi õn kôõ kuachi ndiso ndi, ta chikaã ini ndi ke'é ndi ndasaã kuiti ñandaã ndi'i saá kivi.

¹⁹ Ta yi'i xáku ndá'víi nõõ ndó ña ka'an ndó ndukú ndó nõõ Ndios, ña yachi taxi ra xaã tuku nõõ ndó.

Tõ'on yó'o kúu tõ'on sondí'i nõõ tutu yó'o

²⁰ Ta xa'a ña ke'é Jesucristo ña ñixita ñi ra nda'a tón cruz, Ndios kindõõ ra ñii ñava'a ká'no xí'in yó ndi'i saá kivi ña vaçi. Ndios ta ta táxi ñava'a nákaã ini yó kúu ta ta sanataku Jesucristo, Ta taKá'no nõõ yó. Ta Jesucristo ndáa ra mji yó ndatán yóõ ñii ta ta vivíi ndáa ndikachi saã ra.

²¹ Yi'i ndúkú nõõ Ndios, ña taxi ra ndeë ra nda'a ndó xa'a ña kuchiño ndó kasa ndivi ndó ña kóni ra. Ta xí'in ña kisa chiño Jesucristo ini yó, ná sanduu ra yó ñivi na sakusii ini Ndios. Ta xa'a ñayó'o, ná kasa ká'no ní yó Jesucristo ndi'i saá kivi. Saá ná koo ña.

²² Nañani yó xí'in náki'va yó, xáku ndá'víi nõõ ndó, ndi xí'in ña ká'no ini ndó chikaã so'o ndó tõ'on ña ñitaã nõõ tutu yó'o. Chi õn vása ní-taã i ku'a ní tõ'on nõõ tutu yó'o.

²³ Ta kóni nõõ ndatõ'on xi'in ndó'ó ña kundaã ini ndó ndi ñani yó taTimoteo, xa keë ra ve'e kaã ta xa yóõ ndikã ra vitin. Táná kixaã yachi ra nõõ yóõ yó'o, ta saá xaã ra xi'in ña koto ndi ndó'ó.

²⁴ Ta tí'ví ndi tõ'on ña chindeé ndó nõõ ndi ndi'i ñivi na ndiso chiño nõõ ndó, ta tí'ví ndi tõ'on ña chindeé ndó nõõ ndi ndi'i nañani yó xí'in náki'va yó na ndikõn Jesucristo. Ta nañani yó xí'in náki'va yó na kándixa Jesucristo, na táku ñoo estado Italia, tí'ví na tõ'on ña chindeé na ndó'ó.

²⁵ Ná ke'é Ndios ñava'a xí'in ndi'i ndó. Saá ná koo ña.

Tutu ña n̄taa taSantiago

*TaSantiago t̄i'ví ra t̄o'on yó'o
ña ch̄indeé ra na kándixa Jesucristo*

¹ Ȳi'j kúu taSantiago, ƚa ƚa k̄isa chiño n̄o Ndios x̄i'in n̄o Jesucristo, ƚa taKá'no n̄o yó. Táa j̄ tutu yó'o ña ti'ví j̄ t̄o'on va'a ch̄indeé j̄ ndó'ó naño yó naIsrael, na n̄ix̄it̄a ní'nó na táku ndi'i saá xiiña n̄o ño'o ñoyívi yó'o.

Ña kóni Ndios kasa ndivi yó k̄ivj k̄ixaq ñaxó'vj n̄o yó

² Nañani yó x̄i'in náki'va yó na kándixa Jesucristo, ná kunakaq ñasj̄ ini ndó k̄ivj k̄ixaq ndi'i saá n̄o ña xó'vj n̄o ndó.

³ Saá chi kúndaq ini yó ndi'ndi'i saá n̄o ña xó'vj kúu ña x̄ito ndoso m̄j̄ yó án ndixa kándixa ka yó Jesucristo. Ta x̄i'in ñayó'o sákuá'a yó nduu yó n̄ivi na kúndeé x̄i'in ña yó'vj, ta ɔn sandakoo yó yich̄i va'a.

⁴ Tá ɔn vása sandakoo yó yich̄i va'a, vará kuá'a ní ña xó'vj yó, ta saá nduu yó n̄ivi na va'a n̄ixaq xa'no n̄o Ndios, kuu yó n̄ivi na ɔn vása x̄in̄i ñó'ó ka ink̄a n̄o ndeé ña kasa ndivi na ña kách̄i ini Ndios.

⁵ Ta yóo ñii ndó'ó, ta kúman̄j̄ x̄i'in ndó ñandíchi vaxi n̄o Ndios, ta va'a ndúkú ndó ña n̄o Ndios, ta ndixa taxi ra ñandíchi nda'a ndó. Saá chi ƚa ta va'a ini kúu Ndios, ɔn vása kúchiton ra nd̄a ñii n̄ivi, ta táxi ra ñandíchi nda'a ndi'i n̄ivi na ndúkú ña n̄o ra; ñandíchi yó'o kúu ña x̄in̄i ñó'ó ñii ñii n̄ivi ña va'a kutak̄u na ndatán kóni Ndios.

⁶ Tá k̄ivj ndúkú yó ñandíchi n̄o Ndios, ta x̄in̄i ñó'ó kandixa ndino'o ini yó ndi'ndixa taxi ra ña x̄in̄i ñó'ó yó nda'a yó. Ta ɔn va'a kaka ɔvi ini yó, chi ndatán yóo takuif̄ tá kánda x̄ino n̄o m̄j̄ni, ta kuá'an rá yó'o ta kuá'an rá kaq, ke'é ƚach̄i x̄i'in rá, saá yóo n̄ivi na x̄ika ɔvi ini.

⁷ Ta n̄ivi na x̄ika ɔvi ini nd̄a m̄an̄j̄ kundati na naki'in na ñava'a ndúkú na n̄o Ndios, chi Ndios ɔn taxi ra ña nda'a na.

⁸ Chi n̄ivi na x̄ika ɔvi ini, vitin x̄áni ini na: “Yich̄i yó'o kúu ña va'a ní”, ta ink̄a k̄ivj tuku x̄áni ini na: “Va ink̄a yich̄i yó'o kúu ña va'a ka”, ta saá tuku tuku násama na yich̄i n̄o x̄ika na.

⁹ Ta ndó'ó, nañani yó án náki'va yó na kúu nandá'ví ta kándixa ndó Jesucristo, ná kunakaq ñasj̄ ini ndó, chi naná'no kúu ndó n̄o yich̄i Ndios.

¹⁰ Ta ndó'ó, nañani yó án náki'va yó na kúu nakuiká, ná kunakaq ñasj̄ ini ndó chi nákon̄i ndó nandá'ví kúu ndó n̄o Ndios. Ndatán yóo yita ña ndút̄a yuku, ta yach̄i ndí'i xa'a ña, saá yóo n̄ivi nakuiká, chi ɔn vása kúndeé ñakuiká n̄ivi koo ña ndi'i saá k̄ivj vaxi.

¹¹ Tá x̄itaqan vaxi kana ño'o, ta k̄ixá'a ndeé ní chíkaq ña ka'n̄i, ta yuku kuif̄ k̄ixá'a ña yich̄i ña, ta yita livi kóyo ña n̄o ño'o, ta ndí'i xa'a ña. Ñii k̄i'va saá kundo'o nakuiká, k̄isa chiño na ta livi ní táku na, ta ñii kuiti k̄ixaq ña kivi na.

Yóo ñayó'vj koto ndoso ña m̄j̄ yó

¹² Nákaq va'a ñasj̄ níma n̄ivi na kúndeé ini x̄i'in ndi'i ñayó'vj x̄ito ndoso ña'á, ta vará nd̄a yó'vj ní xó'vj na, ta ɔn vása sándakoo na kándixa na Jesucristo. Ta saá Ndios cha'vi ra n̄ivi yó'o x̄i'in ña kutak̄u na x̄i'in ra ndi'i saá k̄ivj ña vaxi, chi saá yóo t̄o'on ña n̄ik̄a'an ra ch̄indú'u ra kundivi xa'a n̄ivi na kí'vi ní ini x̄in̄i ña'a.

¹³ Tá yóo ñii ndó'ó xáni ini ndó ke'é ndó ña ɔn vá'a, ta ɔn kani ini ndó ndí Ndios kúu ɕa ɕa chínda'á ndó'ó ke'é ndó saá. Chi Ndios ndá lo'o ɔn vása xáni ini ra ke'é ra ña ɔn vá'a, ni ɔn vása chú'u ra ñivi ke'é na ña ɔn vá'a.

¹⁴ Ta ña káchí ini mji yó kúu ña chínda'á mji yó ke'é yó ña ɔn vá'a, ta sándá'ví ña mji yó kasa ndivi yó ña ɔn vá'a.

¹⁵ Táná kasa ndivi yó ña ɔn vá'a ña kúsiɟ ini yó, ta saá nakava yó kuachi, ta kixá'á yó taxi xí'in mji yó kutaku yó ña ɔn vá'a. Ta xa'a ñayó'o kuá'an yó yichí nɔɔ ndañó'ó yó ta ɔn kuchiño kutaku yó xí'in Ndios.

¹⁶ Ndó'ó natáa ñani yó xí'in ndó'ó náña'a kǐ'va yó, kí'vi ní ini j xíni j ndó'ó. Ndátó'on j xí'in ndó: On sandá'ví xí'in mji ndó.

¹⁷ Chi ndi'i ña ndino'o va'a kómí yó ta naki'in ka yó, Yivá yó Ndios táxi sji ra ña nda'a yó. Ta Ndios kúu ɕa ɕa kisa va'a ndi'i ña kúu ño'o ye'e ña yóo ñoyivi ñino. Ta mji Ndios ɔn vása yóo ra ndátan yóo ña ye'e kisa va'a ra, saá chi ndásava yóo ña nákasi nɔɔ ña ye'e yó'o, ta ɔn vása tívi ka nɔɔ ña ta nákoò kundaɕi. Ta Ndios, ɔn kɔó ña kúchiño nasama ña'á, ta ni ɔn vása násama xí'in mji ra.

¹⁸ Xa'a ña kándixa yó to'on ra ña kúu ñanda'a, ta Ndios sanduu ra mji yó sa'ya ra, ta ndasa ra mji yó ñivi xaá. Ta saá kúu yó nanó nɔɔ ndi'i inká ña ndasa xaá Ndios kǐ'vi ña va'xi.

Ñayó'o ká'an xa'a yichí ndaa nɔɔ Ndios

¹⁹ Ndó'ó nañani yó xí'in náki'va yó, chika'a so'o ndó ña ka'an j xí'in ndó vitin: Ndi'i ndó xíni ñó'ó saku'á ndó koni so'o ndó ña ká'an inká ñivi xí'in ndó; tá kóni ndó ndakuɟn ndó yu'u na, ta si'na kani va'a sɟni ndó ndá to'on kúu ña va'a ndakuɟn ndó yu'u na. Ta ɔn kama ní saá ini ndó xí'in ñivi.

²⁰ Chi táná saá ini yó xí'in inká ñivi, ta ɔn kivi kasa ndivi yó ña kóni Ndios.

²¹ Ñakán tava ndó ndi'i ña ɔn vá'a ñó'o ka ini ndó xí'in ndi'i ñakini ñó'o ka nima ndó, ta ndixa sandakoo ndó ke'é ndó ndi'i ña ɔn vá'a. Ta xí'in ñató'ó naki'in ndó to'on Ndios ña nǐka'an ra xí'in yó. Chi to'on Ndios yó'o kómí ña ndee ña sakaku ña mji yó.

²² On sandá'ví xí'in mji ndó. Tá ndasaá kuiti xíni so'o ndó to'on Ndios, ɔn vása ndáya'ví ní ñayó'o. Saá chi ndixa xíni ñó'ó kasa ndivi yó ña ká'an to'on Ndios, ta kɔ'on yó yichí nɔɔ xá'nda chiño ra.

²³ Ñivi na kuiti xíni so'o to'on Ndios, ta ɔn vása kisa ndivi na ña ká'an to'on ra, nayó'o yóo na ndátan yóo ñii ɕa ɕa ndasaá kuiti xíto ra nɔɔ ra nɔɔ yutátá.

²⁴ Chi ɕayó'o kuiti xíto ra nɔɔ ra, ta saá kée ra kuá'an ra, ta ɔn vása ndi'i ini ra ndasa ndii ra nɔɔ ra, ta kama nándoso ra ndasaá káa nɔɔ ra.

²⁵ Ta ñivi na ɔn vása nándoso to'on Ndios ña xini so'o na, ta chika'a na ndee nándukú na kasa ndivi na ña xá'nda chiño to'on yó'o, ta xa'a ña ké'e na ñayó'o, kunaka'a ñasiji ini na. Chi to'on Ndios ña va'a ndino'o kúu ña, ta kómí ña ndi'i ndee ra ña chindee ña mji yó ña ɔn vása ka'nda chiño ka ñandiva'a nɔɔ yó.

²⁶ Tá yóo ñii ndó ta xáni sɟni ndó va'a ndíkɔn ndó yichí Ndios, ta ɔn vása násita xí'in mji ndó nɔɔ ndi'i ña ɔn vá'a ka'an ndó, ta na sándá'ví xí'in mji kúu ndó, chi nɔɔ Ndios ɔn vása ndáya'ví yichí kuá'an ndó.

²⁷ Tá kuá'an yó yichí ndaa ña ndáya'ví nɔɔ Yivá yó Ndios, ta ndixa kasa ndivi yó ñava'a ta chindee yó ndi'i ñivi na xó'vi, na kúu naválí xindá'ví

na on koo yiva si'i, ta na kuu naña'a ná nixi'i yij, ta kundaa yó xí'in mji yó ña on ke'é yó ña on vá'a ndatán ké'é nivi ñoyívi yó'o.

2

Xini ñó'ó kuki'vi ini yó koni yó ndi'i nivi

1 Nañani yó xí'in náki'va yó, ndó'ó kuu na kándixa Jesucristo, Taa taKá'no nqo yó, ta kómí ndi'i ndee va'a. Ta xa'a ña kándixa ndó saá, on vá'a nakaxin ndó nivi, saá chi ñii ki'va xini ñó'ó kuki'vi ini yó koni yó nandá'ví xí'in nakuiká.

2 Tá nákutá'an yó ve'e nqo kisa ká'no yó Ndios, tá xito yó ñii takuiká niki'vi ra nqo ndoo yó, ta ndixin ra tikotqo ña va'a ña yá'vi ní, ta nákaa se'e ña ye'e nda'a ra, ta tuku xito yó vaxi inká taa, tayó'o kuu ñii tandá'ví, ta ndixin ra tikotqo lá'lá yatá, ta ndá'vi ní kaa ra,

3 ta mji yó kama ní ta va'a ní to'ó kuq'an yó naki'in yó takuiká, ta ká'an yó xí'in ra, káchí yó saá: "Koo ún, tata, yó'o yoo táyi tón va'a koo ún", káchí yó xí'in ra. Ta xí'in tandá'ví síin ká'an yó xí'in ra, káchí yó saá: "Kundichi ún nda kaa, án nqo ño'q yó'o va'a koo ún", káchí yó xí'in ra.

4 Tá saá kisa ndivi yó xí'in nivi, ñayó'o sáná'a ndí nákaxin yó nivi chi va'a ka naki'in yó nakuiká nqo nandá'ví. Ndatán yoo nachiiño na on vása va'a kisa nani kuqchi, saá yoo mji yó, tá nákaxin yó nivi.

5 Nañani yó xí'in náki'va yó, konj so'o va'a ndó ña ká'an jí xí'in ndó: Ndios nika'an ra ndí nandá'ví ñoyívi yó'o kuu nakuiká nqo ra xa'a ña kándixa na Jesucristo. Ta nivi na kándixa yó'o kuu na kutaku xí'in ra ta ka'nda chiño na xí'in ra nqo ndi'i ña yoo, chi saá yoo to'on ña nika'an Ndios chindú'u ra kundivi xa'a nivi na kí'vi ní ini xini ña'a.

6 Ta mji ndó, on vá'a ké'é ndó chi kisa njnqo ndó nandá'ví. ¿Án on sivi nakuiká kuu na saxo'vi ní ndó'ó, ta chikaa na kuqchi xa'a ndó nqo nachiiño ña sando'o na ndó'ó?

7 ¿Án on sivi mji nakuiká yó'o kuu na ká'an to'on on vá'a ta kúsiki na kivi Jesucristo, Taa taKá'no nqo yó?

8 Nqo to'on Ndios ña njtaa taMoisés xina'a, yoo ndayi ña kuu ña ká'no va'a nika'an Ndios, káchí ña saá: "Ñii ki'va ndatán kí'vi ini ndó xini ndó xí'in mji ndó, saá kuki'vi ini ndó koni ndó natá'an ndó." Tá ndino'o ini ndó kisa ndivi ndó ndayi yó'o, ta saá va'a ké'é ndó.

9 Tá nákaxin ka ndó nivi ta náki'in va'a ka ndó nakuiká nqo nandá'ví, ta nákuiso ndó kuqchi, chi yá'a ndoso ndó ndayi Ndios.

10 Ta saá, tá yoo nivi na kisa ndivi ndi'i ndayi Ndios ña njtaa taMoisés, ta yá'a ndoso na ñii laá kuiti ndayi yó'o, ta xa'a ñayó'o nákuiso na kuqchi nqo Ndios. Ñii ki'va ndatán njya'a ndoso na ndi'i ndayi Ndios, saá yoo kuqchi ndiso na nqo Ndios.

11 Saá chi ñii laá Ndios kuu taa ta xa'nda chiño ndi'i ndayi. Xa'nda chiño ra: "On vá'a kusun ñii taa xí'in ñii ña'a ña on sivi kuu ñási'í ra, ta ni on vá'a kusun ñii ña'a xí'in ñii taa ta on sivi yij ña kuu." Ta tuku xa'nda chiño Ndios: "On vá'a ka'ni ñii nivi inká nivi." Ta saá ká'an jí xí'in ndó, tá ñii taa xa'ni ra ñii nivi vará on vása ní-kisn ra xí'in inká ña'a ña on sivi kuu ñási'í ra, ta tayó'o nákuiso ra kuqchi nqo Ndios, chi ndatán yoo taa ta njya'a ndoso ndi'i ndayi, saá yoo ra.

12 Xini ñó'ó koto va'a yó xa'a to'on ká'an yó ta xí'in ña ké'é yó. Saá chi vaxi ñii kivi Ndios kasa nani ra xa'a kuqchi yó. Ta xí'in to'on ña xa'nda

chiño Jesucristo, kasa nani ra ña, chi tɔ'on ña xá'nda chiño Jesucristo kómí ña ndeé ña chindeé ña m̄i yó ña ɔn ka'nda chiño ka ñandiva'a nɔɔ yó.

13 Ta kixaq̄ k̄iv̄i kasa nani Ndios x̄a'q̄ kuq̄chi yó, Ndios ɔn kundá'ví ini ra koni ra n̄iv̄i na ɔn vása ní-kundá'ví ini x̄ini ink̄a n̄iv̄i. Ta n̄iv̄i na kundá'ví ini x̄ini ink̄a n̄iv̄i, Ndios kundá'ví ini ra koni ra na. Ña kundá'ví ini yó x̄ini tá'an yó kúu ña x̄in̄i ñó'ó ní nɔɔ Ndios, saá chi x̄i'in ña kundá'ví ini ra x̄ini ra n̄iv̄i kasa nani ra kuq̄chi na.

*X̄in̄i ñó'ó kasa ndivi yó tɔ'on Ndios,
ɔn s̄iv̄i kon̄i s̄o'o kuiti yó tɔ'on ra*

14 Nañani yó x̄i'in náki'v̄a yó, tá kuiti ká'an yó: “Ȳi'j̄ kándixa j̄ Jesucristo”, káchí yó, ta ɔn vása kisa ndivi yó chiño va'a ña sáná'a ña ndixa kándixa yó ra, ta tɔ'on ká'an yó ndí kándixa yó, ɔn vása ndaya'ví ña nɔɔ Ndios, ni ɔn kúchiño ña sak̄aku ña m̄i yó.

15 Saá chi tá x̄ito yó yóo ñii ñani yó án ñii k̄i'v̄a yó, ta ɔn kɔó ña kundixin na, ni ɔn kɔó ña kuxu na,

16 ta káchí yó x̄i'in na: “Nakutá'an yó ink̄a k̄iv̄i. V̄a'a koo ún, ta v̄a'a ná koo tikɔtɔ kundixin ún chi v̄ixin ní, ta kuq̄a kuxu ún nd̄a x̄aa ini ún”, káchí yó x̄i'in na, ta ɔn vása taxi yó ña x̄in̄i ñó'ó na nda'a na, ta nd̄a man̄j̄ ká'an yó tɔ'on yó'o x̄i'in na, chi ɔn vása ndaya'ví ña.

17 Tá ndasaá kuiti ká'an yó kándixa yó Jesucristo, ta ɔn vása kisa ndivi yó chiño va'a ña kóni Ndios, nd̄a man̄j̄ ká'an yó kándixa yó Jesucristo, chi tɔ'on v̄ichí kuiti kúu ña.

18 Tá ñii ndó ká'an, káchí ndó: “Yóo n̄iv̄i na kándixa Jesucristo, ta ɔn kɔó chiño va'a ké'é na. Ta yóo ink̄a n̄iv̄i na kándixa Jesucristo, ta kisa ndivi na chiño va'a ña kóni Ndios”, káchí ndó. Ta ȳi'j̄ ká'an j̄, tá ɔn kɔó chiño va'a ké'é n̄iv̄i, ta saá ɔn kɔó ña kómí na sáná'a na ndí ndixa kándixa na Jesucristo. Ta n̄iv̄i na ké'é chiño va'a, nayó'o kómí na ñava'a sáná'a na ndí ndixa kándixa na Jesucristo.

19 Tá yóo ink̄a ndó ká'an, káchí ndó: “Kándixa j̄ yóo ñii laq̄ Ndios.” Ta ndó'ó ká'an saá, vará va'a kándixa ndó, ta x̄in̄i ñó'ó kundaa ini ndó ndí ñii k̄i'v̄a saá ndi'i ñaním̄a ndiva'a kándixa ña yóo ñii laq̄ Ndios, t̄and̄a k̄isin ña chi ȳi'v̄i ña x̄a'q̄ ñayó'o.

20 Nañani yó x̄i'in náki'v̄a yó, ɔn k̄i'v̄i ní kani s̄inj̄ ndó. X̄in̄i ñó'ó kundaa ini ndó ndí nd̄a man̄j̄ kúu ña kándixa ndó Jesucristo tá ɔn vása kisa ndivi ndó chiño va'a ña kóni Ndios kasa ndivi yó.

21 ¿Án ɔn vása náká'an ndó ndasaá ké'é t̄aAbraham, x̄ji síkuá yó kujya x̄ina'á? Chi tayó'o ch̄ikaq̄ s̄o'o ra, ta k̄andixa ra tɔ'on ña n̄ika'an Ndios x̄i'in ra, ta k̄isa ndivi ra ña s̄ok̄o ra s̄a'ya ra t̄aIsaac nɔɔ Ndios. Ta x̄a'q̄ ñayó'o, Ndios n̄ika'an ra ndí t̄aAbraham kúu ra t̄a t̄a va'a ndino'o nɔɔ Ndios.

22 Ta vitin kundaa ini ndó ndí x̄in̄i ñó'ó nakutá'an ña k̄andixa ra x̄i'in ña k̄isa ndivi ra nd̄atán kóni Ndios, ta x̄a'q̄ ña chiño va'a k̄isa ndivi ra, ñ̄itond̄aa ra ña x̄indaa ndino'o ini ra Ndios.

23 Ta saá kundivi ña n̄ika'an tɔ'on Ndios ña káchí: “T̄aAbraham k̄andixa ra Ndios, ta x̄a'q̄ ñayó'o, Ndios n̄ika'an ra ndí t̄aAbraham kúu t̄a t̄a ndii t̄a ɔn kɔó kuq̄chi ndiso nɔɔ ra”, káchí tɔ'on Ndios. Ta x̄a'q̄ ña k̄isa ndivi ra ñayó'o, n̄ika'an n̄iv̄i saá: “T̄aAbraham kúu t̄a t̄a náta'an va'a x̄i'in Ndios.”

24 Ñ̄akán kundaa ini yó Ndios ká'an ra ndí n̄iv̄i na va'a ndino'o kúu yó nɔɔ ra, chi kándixa yó ra ta kisa ndivi yó tɔ'on ra.

²⁵ Ta yoo inka to'on ña ndato'on xa'a ñii ña'a ña naní Rahab, kuyya xina'a nixyo ña ta xa'a si'un nixsin ña xi'in ku'a'a ní tãa. Ta Ndios nika'an ra ndí nduu ñaña'a va'a ndino'o nqo ra xa'a ña chindee ña naIsrael; chi naki'in va'a ña ovi tãa tã nixa'an xito nani ñoo Jericó. Saá chi ñaRahab tãan se'é ña nataa yó'o ini ve'e ña, ta chindee ña na nika'u na nqo ñaño Jericó, ta saá kuchiño ndjok na kuano'o na nqo ndati inka nataa tá'an na.

²⁶ To'on yó'o sáná'a ña mji yó ndí ña xini ñó'ó ní kúu ña kasa ndivi yó chiño va'a ña kóni Ndios. Ta vitin va'a ná kani sinj ndó xa'a inka ña sáná'a, ndí yiki koñu yó xi'in nima táku kómí yó, on kuchiño ta'vi tá'an ña, saá chi tá on koq nima táku kómí yó, ta nivi nixi'i kúu yó. Ta saá kúndaq ini yó tá ndixa kándixa yó Ndios, ta on kuchiño ta'vi tá'an ña kándixa yó ra xi'in ña kisa ndivi yó chiño ña kóni ra.

3

Xini ñó'ó koto va'a yó xa'a to'on ka'an yó

¹ Nañani yó xi'in náki'va yó, va'a ndasaá kuiti lo'o ndó ndukú ndó kuu ndó nivi na sáná'a to'on Ndios. Saá chi Ndios kasa nani ra xa'a to'on ña sáná'a nivi, ta yo'vi ní ka saxo'vi ra nivi na sáná'a ña on sivi ñandixa kúu, ta ndixa yo'vi ka xo'vi nayó'o nqo inka nivi na kándixa to'on Ndios.

² Ndi'i mji yó ku'a'a ní yichí nákava yó ku'a'a ní kuachi. Tá kuchiño nani'i yó nivi na nda ñii yichí on vása ká'an nda ñii to'on on vá'a, ta nivi yó'o ndixa kúu na nava'a ndino'o. Tá ndixa va'a kuchiño nivi xá'nda chiño na nqo to'on ká'an na, ta ñii kj'va saá kuchiño nivi yó'o ka'nda chiño na nqo ndi'i ña on vá'a kóni ke'é yiki koñu na.

³ Ta vitin kani sinj ndó xa'a ña sáná'a ñii ka ña chíkaa yó yu'u tíkuáyí ña nasita yó rí. Ñii ka lo'o ní kúu ña, ta xi'in ñakaa yó'o kuchiño ka'nda chiño yó nqo kití ká'no yó'o ña ko'on rí xi'in yó nqo kóni mji yó.

⁴ Ta inka ña ndato'on i xi'in ndó, kani sinj ndó xa'a tón barco. Ta tón ká'no ní kúu nó, vará nda xini ñó'ó nó tãchí ndee ní ña sakanda ña nó ko'on nó, ta xi'in ñii yiton lo'o tón naní timón káva na tón barco yó'o ña ko'on nó nqo kóni mji tãa tã káva tón barco.

⁵ Ta ñii kj'va saá ndó'o yó xi'in to'on ña ká'an yó. Saá chi lo'o ní yáa kómí yó ña táxi kama ní ka'an yó to'on, ta vará nda lo'o ní yáa kómí yó, ta ña ndee ní kúu ña nqo ndi'i yiki koñu yó. Ndatán yóo ñii ño'o lo'o chíin ña xixi, ta kuchiño ña ka'mi ña ñii yuku ká'no nqo yóo ku'a'a ní yiton, saá yóo yáa yó, chi kuchiño ña sandi'i ña xa'a ku'a'a ní nivi.

⁶ Ndatán yóo ño'o xixi, saá yóo to'on ká'an yó. Chi yáa yó táxi ña ka'an yó ndi'i saá nqo to'on ña on vá'a, ta ndi'i ndee to'on on vá'a yó'o vaxi ña nqo mji ñanima ndiva'a ká'no, ta kuchiño ña kasa kini ña ta sativi ña mji yó ndi'i saá kivi táku yó ñoyívi yó'o.

⁷ Ndixa mji yó nanivi xini va'a yó ndasaá ka'nda chiño yó nqo ndi'i saá nqo kití tí yóo ñoyívi yó'o, kití tí kúu tíyukú, kití tí yóo ndixin, kití tí ñoo tixin nqo ño'o xika, xi'in ndi'i kití tí ñó'o ini takuii.

⁸ Ta nda ñii nivi on kivi ka'nda chiño na nqo to'on ña vaxi nqo yáa mji na. Chi yáa yó ña táxi ka'an yó to'on on vá'a, kómí ña ndee ndiva'a ña ka'an ña to'on xati ña sataku'e ini nivi.

⁹ Nqo yáa yó vaxi to'on ña kisa ká'no yó Yivá yó Ndios. Ta tuku mji nqo yáa yó vaxi to'on ña ká'an yó satavi chi'ña yó inka nivi. Ta on vá'a ka'an yó saá, chi Ndios kúu tãa tã kisa va'a ndi'i nivi ndatán yóo mji ra.

¹⁰ Nañani yó xí'in nákj'və yó, ɔn vá'a kasa ndivi yó saá ña kée ɔvi nɔɔ tɔ'on yu'u yó. Chi ɔn vá'a ka'an yó tɔ'on ña satavj chi'ña nivi, ta tuku kee tɔ'on yu'u yó ña ka'an yó ná ke'é Ndios ñava'a xí'in nivi.

¹¹ Ta va'a kani sɔnj ndó ña sáná'a ñii pozo nɔɔ vaxi takuií. Ndatán yóo pozo yó'o, saá yóo yu'u yó xí'in tɔ'on ká'an yó. Saá chi ñii pozo nɔɔ káku takuií visi, ɔn kivi kaku takuií yɔ'va ini ña.

¹² Ñandixa kúu ña, ta vása kivi koon tiaceituna nda'a tón higo, ta ni ɔn vása kivi koon ku'i higo nda'a tón uva. Ñakán tá yóo ñii pozo, ɔn kivi ñii káchí kaku takuií visi xí'in takuií yɔ'va ini ña.

Ñayó'o ká'an xaq'a ñandichí ña vaxi nɔɔ Ndios

¹³ Tá yóo ñii ndó'ó, ta xáni sɔnj ndó nivi ndíchí ní kúu ndó ta kúndaɔ ini ndó yichí Ndios, ta saá xini ñó'ó ke'é ndó ñava'a, ta tɔ'ó ní kutaku ndó, ta xí'in ñayó'o saná'a ndó ndí ndixa ñandichí Ndios kómí ndó.

¹⁴ Tá yóo ñii ndó'ó, ta kuini ini ndó xini ndó inkə nivi, ta káchí ini ndó kúu ndó na kúchiño ka nɔɔ inkə nivi, ta saá ɔn vá'a kasa ká'no xí'in mji ndó ña kani sɔnj ndó ndí ñandichí ní kúu ndó, chi ɔn sivi ñandaɔ kúu ña xani sɔnj ndó.

¹⁵ Saá chi tá xáni sɔnj mji ndó ndí nivi ndíchí ní kúu ndó, ta ña xáni sɔnj ndó saá ɔn sivi ña vaxi nɔɔ Ndios kúu ñayó'o, ñandichí mji ndó yó'o kuiti ñandichí nivi ñoyívi yó'o kúu ña, saá chi ñandiva'a ká'no táxi ña kani sɔnj ndó ndí nivi ndíchí ní kúu ndó.

¹⁶ Saá chi tá yóo nivi na kuini ini xini tá'an, ta káchí ini na kúu na na kúchiño ka nɔɔ inkə nivi, ta nɔɔ táku nayó'o ɔn koɔ ñatɔ'ó na xí'in inkə natá'an na, chi yóo ndí'i saá nɔɔ ña ɔn vá'a ké'é na.

¹⁷ Ta nivi na kómí ñandichí ña vaxi nɔɔ Ndios, nayó'o kúu nivi na ké'é ñava'a nɔɔ Ndios, tɔ'ó táku na, ɔn vása káni tá'an na xí'in inkə nivi, na va'a ini kúu na xí'in inkə nivi, ta kúnda'ví ini na xini na inkə nivi, ta sáná'a na nɔɔ nivi ñava'a ña xini na ke'é na, ta ɔn vása nákaixin na nivi, ni ɔn vása kúu na nivi na vatá án na ɔvi yu'u.

¹⁸ Ta nivi na vivíi táku xí'in tá'an, ta ñii kiva saá ndúkú na ta chíndeé na ña vivíi kutaku inkə nivi xí'in tá'an na, nayó'o kúu na kisa ndivi ña kóni Ndios, ta Ndios káchí ra ndí nayó'o kúu nivi na va'a ndino'o.

4

ɔn kúchiño kundikɔn yó yichí Ndios, ta ñii káchí kundikɔn yó yichí ñoyívi yó'o

¹ ¿Mikíə vaxi ña táxi kani tá'an ndó xí'in tá'an ndó? Ndi'i ña ɔn vá'a ña kúsij ini ndó ke'é ndó, ñayó'o káku ña nima mji ndó. Ña ɔn vá'a ña yóo nima ndó, ndí'i saá kivi káni tá'an ña xí'in ndó, chi kóni ña ka'nda chíño ña nɔɔ ndó.

² Ndó'ó kisa kuini ndó xí'in inkə nivi xa'a ña kómí na, chi kóni ndó kukomí ndó ku'a ní ñakuiká. Ta ɔn kivi kukomí ndó ña, ta xa'a ñayó'o sákaku ndó kuachi xí'in tá'an ndó, ta káni tá'an ndó xí'in na, ta xá'ni ndó nivi, chi kisa yichí ini ndó xa'a ña kómí na. ɔn vása kómí ndó ña kóni ndó chi ɔn vása ndúkú ndó ña nɔɔ Ndios.

³ Chi tá yóo ña ndúkú ndó nɔɔ Ndios, ta ɔn vása náki'in ndó ña, saá chi ndasaá kuiti ndúkú ndó ñakuiká kóni mji ndó ña konj ñó'ó ndó nɔɔ káchí ini mji ndó, ta ɔn vása ndúkú ndó ña kóni Ndios.

4 ¡Ndó'ó kúu ñivi na ɔn vása ndino'o kí'vi ini xíni ndó Ndios! ¿Án ɔn vása kúndaɗa ini ndó, ndi'i ñivi na náta'an va'a xí'in ñoyívi yó'o ɔn kúchiño kuu na ñivi na náta'an va'a xí'in Ndios? Saá chi ñivi na kúsij ini kisa ndivi ndi'i ña ɔn vá'a ña kisa ndivi ñivi ñoyívi yó'o, ñivi yó'o kúu na ɔn xjin chikaɗa sɔ'o to'on Ndios, ni ɔn xjin na koni na ra.

5 Xíni va'a yó to'on Ndios ña ñitaa na xina'á kúu ñandaɗa ña káchí ndí Níma Ndios ña chikaɗa ra ini ndi'i mji yó na kándixa ña'á, kí'vi ní ini ña xíni ña mji yó, ta nda lo'o ɔn xjin ña kuxiká yó nɔɔ Ndios.

6 Ta Ndios ká'no ní ñava'a taxi ra nda'a yó ña chindee ra yó kúndeé yó nɔɔ ña ɔn vá'a, chi kí'vi ní ini ra xíni ra mji yó. Káchí to'on ra saá: “Ndios ɔn xjin ra koni ra ñivi na kisa ká'no xí'in mji; ta va'a ní ka chindee ra ñivi na to'ó ní ini nɔɔ ra”, káchí to'on Ndios.

7 Ñakán xíni ñó'ó kandixa ndó Ndios ta kasa ndivi ndó ña kóni ra. Ta nɔɔ ñanimá ndiva'a ká'no xíni ñó'ó kasa ndeɛ xí'in mji ndó, ta kasa téé ndó níma ndó ña ɔn chikaɗa sɔ'o ndó ña ká'an ña, ni ɔn kasa ndivi ndó ña kóni ña, ta saá ñanimá ndiva'a ká'no yó'o kama kee ña ko'on ña nɔɔ ndó.

8 Kuyatin ndó nɔɔ Ndios, ta saá Ndios kuyatin ra nɔɔ ndó. Ndó'ó na ké'é ña ɔn vá'a, sandakoo ndó ndi'i ña ɔn vá'a ké'é ndó. Ta ndó'ó ñivi na ɔvi yu'u, vitin xíni ñó'ó sandakoo ndó yichí ñoyívi yó'o ta ndino'o ini ndó ko'on ndó yichí Ndios.

9 Ná kuchuchú ini ndó ta ná kuaku ndó xa'a ña ɔn vá'a ké'é ndó. Ná sandakoo ndó ña kúsij ní ini ndó xíni ndó ñoyívi yó'o, ta nduu ndó ñivi na kuchuchú ini, ta ndikó ini ndó xa'a ña ɔn vá'a ké'é ndó.

10 Kuxití ndó ta kuaku ndá'ví ndó nɔɔ Ndios ña kasa ká'no ini ra xa'a ndó, ta nduu ndó ñivi na va'a nɔɔ ra, ta Ndios ndasa ra ña kuu ndó ñivi naná'no yichí nɔɔ xa'nda chiño ra.

Qn vá'a ka'an yó to'on ndiva'a xa'a tá'an yó

11 Nañani yó xí'in náki'va yó, ɔn ka'an ndó to'on ndiva'a xa'a tá'an ndó. Táná ka'an ndó to'on ndiva'a xa'a nañani ndó án xa'a náki'va ndó, ta saá níma mji ndó káku ña kisa ndaɗa ndó xa'a kuachi tá'an ndó. Tá saá ká'an ndó, ta ɔn vása kisa to'ó ndó ña xa'nda chiño Ndios, ña káchí ndí xíni ñó'ó kuki'vi ini yó koni yó natá'an yó. Ta xíni ñó'ó kasa ndivi ndó ña ká'an ndayí Ndios, ta ɔn vá'a kani sijní ndó ndí mji ndó kúu na ná'no ka nɔɔ Ndios.

12 Ñii laá Ndios kúu taɗa ta chindú'u ndayí, ta ndasaá mji Ndios kúu ta kúchiño kasa nani xa'a kuachi ñivi, chi kómí ra ndeɛ ña kúchiño sakaku ra ñivi án taxi ra ña ndi'i xa'a na. Ta mji ndó, ɔn ko'ɔ ndayí kómí ndó ña ka'an ndó xa'a natá'an ndó ndí ndiso na kuachi nɔɔ Ndios.

Qn vása xíni yó tá kutaku yó kivi taɗa

13 Sava ndó'ó ká'an ndó saá: “Vitin án taɗa ko'on yó inka ñoo ká'no, ta kasa chiño yó ñii kuyja, ta ku'a ní s'ún kukomí yó”, káchí ndó. Ta vitin konj sɔ'o va'a ndó ña ka'an j xí'in ndó.

14 Qn vása xíni yó yukia vaxi kundo'o yó kivi taɗa. Saá chi ɔn xíni yó ndasaá yó ña táku yó. Ndatán yó ñii vikɔ nó'o nɔɔ yuky, kánóo ña ñii kánj lo'o ta saá ndáño'ó ña, saá yóo ña táku yó.

15 Ta xa'a ña ɔn vása xíni yó yukia kundo'o yó kivi ña vaxi, va'a ka ka'an yó, káchí yó saá: “Tá Ndios kóni ra, ta kutaku yó ta kasa ndivi yó chiño yó'o án chiño kaɗ”, saá xíni ñó'ó ka'an yó.

¹⁶ Ta ndó'ó, ndatán ká'an n̄ivi na ña'a ní ini, saá ká'an ndó, chí xáni s̄injí ndó kómí ndó ndee ka'nda chiño ndó n̄oq ndi'i ña ke'é ndó. Ta ña xáni s̄injí ndó saá, ña on vá'a kúu ña.

¹⁷ Koto va'a ndó; tá xinjí ndó ke'é ndó ñava'a, ta on vása kisa ndivi ndó ñava'a yó'o, ta saá kómí ndó kuachi n̄oq Ndios.

5

Ndá'ví ní n̄ivi nakuiká na kúu na ndivq'a ini

¹ Konj s̄o'o va'a ndó'ó, n̄ivi na kúu nakuiká. Kuaku ndó ta kuchuchú ini ndó chí vaxi k̄ivj ña xo'vj ní ndó.

² Xa kixá'á tá'yj ndi'i ñakuiká kómí ndó, ta ndi'i tikot̄o ndó xa xaxi titikisin ña.

³ Ndi'i ñaoro xí'in ndi'i ñaplata ña kómí ndó xa n̄ikusu ndi'i ña. Ta xa vaxi yatin k̄ivj ña kasa nani Ndios xa'a kuachi ndi'i n̄ivi, ta ndi'i ña n̄ikusu yó'o kúu ña ndakuijn xa'a ña on vá'a ke'é ndó. Ta xa'a ña ndakuijn ña saá, Ndios ti'vi ra ndó'ó k̄o'on ndó k̄ok̄o ndó n̄oq xixi ño'o ndi'i saá k̄ivj. Saá chí ndó'ó ndasaá kuiti ndi'i ní ini ndó nakaya ndó ndi'i ñakuiká ta taan va'a ndó ña, ta on vása ní-xinjí ñó'ó ndó ña ndatán kóni Ndios.

⁴ Tuku konj s̄o'o ndó. Ndó'ó on vása ní-cha'vi ndó n̄ivi na kisa chiño xí'in ndó n̄oq ño'o ndó, ta n̄ivi na kisa chiño yó'o ndee ní ká'an kuáchí na xa'a ndó. Ta Ndios, t̄a t̄a kómí ndi'i ndee, xinjí s̄o'o ra ña ká'an na xa'a ndó. S̄i'ún ña on vása ní-cha'vi ndó nayó'o ndakuijn ña ndí ndiso ndó kuachi n̄oq Ndios.

⁵ Ñoyívi yó'o xa va'a ní táku ndó xí'in ñakuiká ndó, ta xí'in s̄i'ún ndó xa ke'é ndó ndi'i ña kúsij ini ndó. Xa xixi ní ndó, ta x̄i'i ní ndó ta sanaño ní ndó m̄ji ndó ndatán naño kit̄i ti ka'ni na kuxu na, ta xa yatin vaxi k̄ivj ña kasa nani Ndios xa'a kuachi ndó.

⁶ Ndó'ó nakuiká s̄akuiso ndó kuachi n̄ivi na on k̄oq kuachi kómí, t̄and̄a xa'ni ndó sava na, ta na on k̄oq kuachi kómí yó'o on vása ní-kuchiño na xí'in ndó.

Xinjí ñó'ó kasa ndee yó ini yó n̄oq ña xo'vj yó

⁷ Ta saá, nañani yó xí'in náki'va yó, chikaq ndó ndee xí'in m̄ji ndó ña kundati ndó and̄a k̄ivj kixi tuku Jesucristo, t̄a t̄a kúu t̄aKá'no n̄oq yó. Ndixa xinjí ndó ñii t̄a t̄a kisa chiño n̄oq ño'o si'na xinjí ñó'ó kasa ndee ra ini ra kundati ra and̄a k̄ivj kixá'á s̄avj koon rá, ta kua'no ña chí'i ra, ta saá and̄a kixaa k̄ivj ña nakaya ra ña xa'no yó'o ta konj ñó'ó ra ña.

⁸ Ta m̄ji ndó, ñii k̄i'va saá xinjí ñó'ó kasa ndee ndó ini ndó, ta on sandakoo ndó kundati ndó, chí yach̄i ní kixaa k̄ivj ndikó tuku Jesucristo.

⁹ Nañani yó xí'in náki'va yó, on vá'a ka'an ndó to'on kuáchí xa'a tá'an ndó, chí tá saá ka'an ndó, ta Ndios kasa nani ra xa'a kuachi m̄ji ndó ta saxo'vj ra ndó'ó. Xa yatin ní vaxi t̄a t̄a kasa nani xa'a ndi'i kuachi n̄ivi.

¹⁰ Nañani yó xí'in náki'va yó, naká'an ndó xa'a naprofeta na n̄ika'an ndoso to'on Ndios x̄ina'á. Nayó'o n̄ix̄o'vj ní na ta k̄undee na k̄uchiño na xí'in ndi'i ña n̄ix̄o'vj na. Ta k̄isa ndee na ini na ña x̄indati na ña sakaku Ndios na. Ta ndó'ó, ñii k̄i'va saá xinjí ñó'ó kasa ndee ndó ini ndó ña kundati ndó.

¹¹ Tá yóo n̄ivi na va'a k̄undee xí'in ndi'i ña yo'vj ní xo'vj na, ta nákaa ñasij ini na, ta saá k̄undaa ini yó ndí Ndios chíndee ra nayó'o. Ta ndó'ó xa xinjí s̄o'o ndó xa'a t̄aJob. Vará ndee ní n̄ix̄o'vj ra ta k̄undee ra xí'in ndi'i ña n̄indo'o ra, ta on vása ní-sandakoo ra yich̄i Ndios, ta Ndios t̄axi ra ñava'a

nda'a tayó'o sondi'i. Xí'in ñayó'o Ndios saná'a ra ndí t̄a t̄a ká'no ini kúu ra ta kí'vi ní ini ra xini ra ñivi.

¹² Nañani yó xí'in náki'v̄a yó, konj̄ sq'o v̄a'a ndó ña ká'anj̄ xí'in ndó vitin, chi ink̄a t̄o'on ká'no kúu ña. Qn chiná'a ndó x̄a'a ñoyivi ñino, ni x̄a'a ñoyivi yó'o, ni x̄a'a nda ñii ink̄a ña yóo kuva'a. Tá k̄a'an ndó saá: "Ke'éj̄ chiño yó'o", án k̄a'an ndó: "Qn ke'éj̄ chiño yó'o", ta saá xini ñó'ó kasa ndivi ndó ndatán yóo ña ká'an ndó. Chi tá qn vása kisa ndivi ndó t̄o'on ká'an ndó, ta Ndios saxo'vi ra ndó'ó.

¹³ Tá ñii ndó'ó yóo ní ña xó'vi ndó, ta xini ñó'ó k̄a'an ndó ndukú ndó ño Ndios ña chindeé ra ndó'ó. Tá ñii ndó'ó kúsii ní ini ndó, ta xini ñó'ó kata ndó yaa yi ña kasa ká'no ndó Ndios.

¹⁴ Tá ñii ndó'ó ndeé ní ndó'o ndó, ta xini ñó'ó k̄a'an ndó kana ndó naxiku'a ve'e ño'ó ña kixi na k̄a'an na ndukú na ño Ndios x̄a'a ña sanda'a ra ndó'ó, ta xí'in ndayí Jesucristo chika'a na aceite s̄ini ndó án ño kí'vi yiki koñu ndó.

¹⁵ Tá naxiku'a yó'o ndáa ini na Ndios xí'in ndino'o ini na, ta kándixa na ndí Ndios kasa ndivi ra ña ndúkú na ño ra, ta saá Ndios sanda'a ra na ndeé ndó'ó. Chi tá ñivi na ndeé ndó'o yó'o kómí na kuachi ño Ndios, ta Ndios kasa ká'no ini ra x̄a'a kuachi na.

¹⁶ Ñakán xini ñó'ó na'ma ndó kuachi ndó xí'in tá'an ndó, ta ndukú ndó ño Ndios x̄a'a tá'an ndó ña sandúva'a Ndios ndó'ó. Chi Ndios xini sq'o ra ta táxi ra ña xini ñó'ó ñivi na kúu na xí'in ña ndixa ndino'o ini ndukú ño ra.

¹⁷ ¿Án qn vása náká'an ndó x̄a'a taprofeta Elías?, t̄a t̄a ñika'an ndoso t̄o'on Ndios xina'á. Xikuu ra ñii ñivi ndatán yóo m̄i yó. Ta xí'in ndino'o ini ra ñika'an ra ndúkú ra ño Ndios ña qn koon s̄avi, ta saá qn koó s̄avi ní-koon ño'ó unj̄ kujya sava.

¹⁸ Ta ñya'a unj̄ kujya sava, ta tuku ñika'an ra ndúkú ra ño Ndios ña koon s̄avi, ta saá kixá'á kóon s̄avi ndatán xini ñó'ó koon rá, ta ño ño'ó tuku ñakoo kuj'i nda'a ndi'i yit̄on tón kuj'i, ta ñinduta ña ch'i ñivi ta ñakoo ndi'i ño ñaxixi.

¹⁹ Nañani yó xí'in náki'v̄a yó, tá ñii ndó'ó sandakoo ndó yichi ña ndaa, ta ink̄a ndó'ó ká'an ndó xí'in ñivi yó'o ña nandikó tuku na ko'on na yichi ña ndaa,

²⁰ ta yi'j̄ kónij̄ ña kunda'a v̄a'a ini ndó ndí ña v̄a'a ní kúu ña ke'é ndó saá. Chi tá chindeé ndó ñivi ña nandikó ini na ta sandakoo na kuachi ña ñakava tuku na, ta tuku naki'in na ku'a'an na yichi Ndios, ta xí'in ñayó'o chindeé ndó na ña ka'ku na ña qn ndañó'ó na ño Ndios. Ta Ndios kasa ká'no ini ra x̄a'a ndi'i kuachi ñivi yó'o, vará yóo ku'a'a ní kuachi ndiso na.

Tutu ñanoó ña ñitaa taPedro ña ti'ví ra kuá'an nda'a ñivi na kándixa Jesucristo

TaPedro ti'ví to'on yó'o

kuá'an ña chindeé ra ñivi na kándixa Jesucristo

¹ Yi'i, taPedro, ñii taapóstol ta kisa chiño ño Jesucristo kúu. Ta táa j tutu yó'o xaá ña nda'a ndó'ó, ñivi na kándixa Jesucristo, na kúu na ñixita ní'no ta táku ndó ñoo ñivi na ñon sivi kúu ñaño mji ndó. Ta ñoo xíyo ño táku ndó vitin kúu ña ñó'o kuá'a xiiña ña ñani Ponto, Galacia, Capadocia, Asia xí'in Bitinia.

² Yivá yó Ndios nda ñanoó xa xini ra ndó'ó ta ñakaxin ra ndó'ó ña kuu ndó sa'ya ra. Ta xí'in Nima ra kisa ndivi ra ña kuu ndó ñivi na ndii ño ra. Ta ke'é ra ñayó'o xí'in ndó chi kóni ra ña kasa ndivi ndó to'on ña ñika'an ra, ta kóni ra ña nakata ra kuachi ndó xí'in ñii Jesucristo ña ñixita nda'a tón cruz. Ta vitin kóni j ña ke'é Ndios ví'i ní ká ñava'a xí'in ndó, ta ná taxi ra ñava'a koo ini ndó. Ta ná kutú ndaa ini ndó xí'in ndi'i ñava'a yó'o.

To'on yó'o ká'an ndasaá xini ñó'ó kutaku yó

ta kundati yó ñavq'a ño Ndios

³ Ta ná kasa ká'no yó Ndios, ta kúu Yivá Jesucristo, Ta taKá'no ño yó. Saá chi Ndios kúnda'ví ní ini ra xini ra mji yó, ta ke'é ra ña kaku xaá yó ño ra, chi sanataku ra Jesucristo ño ña ñixi'í ra. Ta xa'a ña ñataku Jesucristo, ndino'o ndaa ini yó ta ndati yó naki'in yó ñava'a kindo Ndios taxi ra nda'a yó.

⁴ Mji ñava'a yó'o ña ndati yó xa yóo va'a ña ñoyivi ñino, ta nda ñii kivi ñon kukini ña, ní ñon tivi ña, ta nda lo'o ñon ndi'i xa'a ñava'a yó'o.

⁵ Chi xa'a ña ndino'o ndaa ini yó Ndios, Ndios xí'in ndee ra ndixa ndaa ra mji yó, xa'a ña saku va'a ra yó. Saá chi ña ke'é ra saá kúu ña chitóni Ndios, ta sanativi ra ñayó'o ño ñivi tá kixaa kivi sondi'í ñoyivi.

⁶ Ñakán ná kunaka ñasij ini ndó, vará xini ñó'ó xo'vi ndó kuá'a ní ño ñayo'vi ña koto ndoso ndó'ó, ta ña xo'vi ndó vitin lo'o kuiti kivi kundo'o ndó saá.

⁷ Kixaa ñayo'vi ño ndó ña koto ndoso ña ndó'ó án ndixa ndino'o ini ndó kándixa ndó Jesucristo, chi ña kándixa ndó ra ndatán yóo kaa oro, saá yóo ña. Ta ndatán yóo ño'o ña xixi, saá yóo ñayo'vi xo'vi ndó, saá chi ño'o ña xixi xá'mi ña ndi'i kaa vichí ña ndo ndaa xí'in oro, ta ndi'i xa'a ñakaa ñon va'a yó'o, ta saá kindo kuiti nina mji oro. Ta ña kándixa ndó Ndios ta ña kúndeé ini ndó xí'in ñayo'vi ña xito ndoso ndó'ó, ndaya'ví ní ká ñayó'o ño ña kúu kaa oro, chi ndi'i xa'a ña kúu oro ñii kivi vaxi. Ta ndó'ó, tá ñon vasa sandakoo ndó ña va'a kándixa ndó Ndios, ta kivi ndikó Jesucristo ñoyivi yó'o ta ndi'i ñivi kuchiño koto na ra, ta saá Ndios kasa ká'no ra ndó'ó, ta taxi ra ñato'ó nda'a ndó.

⁸ Vará ñon ta'an koni ndó Jesucristo xí'in nduchy ño ndó, ta ndó'ó kí'vi ní ini ndó xini ndó ra, ta kándixa ndó ra. Ta ká'no ní ñasij nákaa ini ndó, ta ña ñon vasa nani'í ndó to'on ña nandaxin ndó ndasaá yóo ñasij nákaa ini ndó.

⁹ Ta kúsij ní ini ndó vitin chi kúnda ini ndó ndi Ndios xa saku ra ndó'ó xa'a ña kándixa ndó Jesucristo.

10 Naprofeta na nika'an ndoso to'on Ndios kuuya xina'a, nayó'o ví'í ní ka'vi na ta vivíi sakuá'a na xa'a ña kundaq ini na ndasaá ke'é Ndios ña sakaku ra nivi. Ta ndato'on na xí'in nivi xa'a ñava'a saní'i Ndios mji yó chi tã ká'no ní ini kúu ra.

11 Níma Ndios* nika'an ña ini naprofeta, ta ndato'on ña xí'in na ndasaá koo ña xo'vi Cristo, tã tã ti'ví Ndios ñoyívi yó'o ña sakaku ra nivi, ta ndato'on ña ndasaá koo ña ká'no ní ñato'ó naki'in ra sondí'i. Ta Níma Ndios ndato'on ña ndi'i ñayó'o kuuya xina'a, tá'an kúmanj ku'a'a ní ka kuuya ña kixaa ña kundivi ñayó'o. Ta saá naprofeta yó'o ka'vi na ta sakuá'a na ndasaá kundaq ini na yu kuu Cristo, ta ama kundivi ñayó'o.

12 Ta Ndios nandaxin ra nõ naprofeta ndí on sivi xa'a kivi ña táku mji na kúu ña ká'an ra xí'in na, ta xa'a kivi ña táku mji yó vitin kúu ña nika'an ndoso na kuuya xina'a. Ta mji to'on va'a nika'an ndoso nayó'o xina'a, vitin inkã nivi xí'in ndeë Níma Ndios ndato'on na to'on yó'o xí'in ndó xa'a Jesucristo. Ta andã naángel kóni na kundaq ini na xa'a ñava'a ke'é Ndios xí'in mji yó.

To'on yó'o ká'an ndí Ndios kóni ra ña kutaku ndii yó nõ ra

13 Ñakán kani va'a sinj ndó ndasaá koo kasa ndivi ndó ña xá'nda chiño Ndios. Koo ti'va ndó ña nasita xí'in mji ndó nõ ña on vá'a, ta ndino'o ní ini ndó kandixa ndó ndí Ndios ndixa taxi ra ñava'a nda'a ndó kivi kixi tuku Jesucristo ñoyívi yó'o.

14 Chi xinj nõ'ó kasa ndivi ndó ña ká'an Ndios, ndatán yóo naválí na kisa ndivi to'on ká'an yivá na, saá kasa ndivi ndó. Ta vitin on kutaku ka ndó kasa ndivi ndó ña on vá'a kóni yiki koñu ndó, ndatán xitaku ndó kivi xikuu ndó nivi na naa ini.

15 Ta saá ndã víka xinj nõ'ó kundikõn ndó ko'on ndó yichj va'a, ta kutaku ndii ndó nõ Ndios, chi Yivá yó Ndios tã kana mji yó nduu yó sa'ya ra, kúu ra tã tã ndino'o ndii.

16 Chi nõ to'on Ndios ña nita na xina'a, nika'an ra xí'in nivi na ndikõn ña'a, kachí ra saá: "Xinj nõ'ó kuu ndó nivi nayji na kutaku ndii nõj, chi yij'í kúu tã tã yij'", kachí Ndios.

17 Ta ndó'ó ká'an ndó ndúkú ndó ñava'a nõ Ndios, ta kachí ndó Yivá ndó kúu ra, ta saá, xinj nõ'ó kundaq ini ndó ndí Ndios on vása nãkaxin ra nivi, ta kúu ra tã tã ndasaá kuiti xí'in ñandaq kasa nani ra xa'a ndi'i ña ké'é nivi ñoyívi yó'o, ta xa'a ñayó'o xinj nõ'ó xí'in ñato'ó kasa ndivi ndó ña kóni ra ndi'i saá kivi ña táku ndó ñoyívi yó'o.

18 Chi xinj ndó Ndios sakaku ra ndó'ó nõ yichj yatã ña on vása ndáya'ví ña nixika ndó si'na, chi naxij síkuá ndó kúu na saná'a ndó'ó yichj yatã yó'o. Ta on sivi xí'in oro ta ni on sivi xí'in plata, kúu ña cha'vi Ndios xa'a ña sakaku ra ndó'ó nõ ña ku'a'an ndó yichj yatã, chi ñaoro xí'in ñaplata ñii kivi ndi'i xa'a ñayó'o.

19 Ta xí'in nji Jesucristo ña ndáya'ví ní ña nixitã nda'a tón cruz kivi nixij'í ra, kúu ya'vi ká'no ní cha'vi ra xa'a ña sakaku ra ndó'ó. Ta ndatán yóo ñii ndikachi lo'o tí ndii ndino'o, ta on ko'õ ña on vá'a kómí rí, tí sóko nasutu nõ Ndios xa'a kuachi nivi, saá nixijo Jesucristo.

20 Ta on ta'an ka kuva'a ñoyívi yó'o, ta Ndios chindú'u ra ndí Jesucristo kuu tã tã kasa ndivi chiño yó'o. Tá xa vaxi yatin kivi sondí'í, ta Ndios

* 1:11 Níma Ndios ñii kúu ña xí'in Níma Jesucristo.

tj'vi ra Jesucristo kixaa ra ñoyívi yó'o. Xa'a ña kí'vi ní ini ra xíni ra ndó'ó, kixaa ra ña sakaku ra ndó'ó.

²¹ Xa'a ñava'a kisa ndivi Jesucristo kuu ña ndaa ini ndó Ndios, ta ta sanatakü Jesucristo, ta taxí ra ñatq'ó ká'no nda'a ra ñoyívi ñino. Ta ñakán ndino'ó ini ndó kándixa ndó Ndios, ta ndaa ini ndó ra ña ndáti ndó kasa ndivi ra tq'on ña kındqo ra xí'in ndó.

²² Ta vitin xa'a ña kisa ndivi ndó tq'on ña ndaa ñika'an Ndios, ta Nima Ndios kisa chiño ña ini ndó ña nduu ndó ñivi na ndii noq Ndios. Ta xa'a ñayó'o kómi ndó ndee Ndios ña kúchiño kuki'vi ndino'ó ini ndó koni tá'an ndó. Ta saá xínj ñó'ó kuki'vi ini ndó koni tá'an ndó xí'in ndi'i ndee ndó.

²³ Chi Ndios taxí ra ña kaku xaá ndó vitin, ta on sivi ñii kuu ñayó'o xí'in ña si'na kaku ndó tixin si'í ndó ñoyívi yó'o, chí ndi'i ñivi na kaku ñoyívi yó'o kixaa ña kivi nayó'o. Ta vitin xí'in ndee tq'on Ndios ndó'ó kaku xaá ndó, ta saá kutaku ndó xí'in Ndios ndi'i saá kivi. Saá chí tq'on Ndios on vása ndi'i xa'a ña, táku tq'on ra ndi'i saá kivi.

²⁴ Chi tq'on Ndios, ña ñitaa ñii taprofeta xina'a, káchí ña saá: Ndi'i ñivi ndatán yóo ku'u kuíj, saá yóo na.

Ñaká'no livi ña kómi ñivi, yóo ña ndatán yóo yita livi ña xá'no noq ku'u kuíj.

Chi ku'u kuíj yíchi ña, ta ñii k'va saá yíchi yita livi xí'in ña, ta nakava ña noq ño'o ta ndi'i xa'a ñayó'o;

²⁵ ta tq'on Ndios, on vása ndi'i xa'a ña, ta táku ña ndi'i saá kivi ña vaxi, káchí tq'on Ndios ña ñitaa ñii taprofeta. Ta tq'on Ndios yó'o, kuu tq'on va'a ña ñika'an ndoso na noq ndó.

2

¹ Ñakán xínj ñó'ó sandakoo ndó ké'é ndó ndi'i noq ña on vá'a, on ka'an ka ndó tq'on vatá, ta ni on sandá'ví ndó inká ñivi; on kuu ka ndó ñivi na ovi yu'u; on kasa kuíni ini ndó xí'in tá'an ndó; ta on ka'an ndó tq'on visi xa'a inká ñivi.

² Ndatán yóo napá'a válí na sakán kaku, ta xíj na soqo ta xí'in ndino'ó ini na ndúkú na ña chichín na, saá xínj ñó'ó nandukú ndó ndi'i ña nina va'a ña taxi vivii kua'no ndó yichí Ndios, saá xínj ñó'ó kutaku ndó nda kixaa kivi ña naki'in ra ndó'ó ta kutaku ndó xí'in ra ndi'i saá kivi.

³ Chi ña vaxi kua'no ndó saá, ta ndixa xa kúndaq ini ndó ndí Jesucristo kuu ta ta va'a ní.

Tq'on yó'o ká'an ndí Jesucristo yóo ra ndatán yóo yuu ká'no ña táku

⁴ Kuyatin ka ndó noq Jesucristo, Ta taKá'no noq yó; ndatán yóo ñii yuu ká'no ña táku, saá yóo ra. Vará ñivi sakana na yuu yó'o, ta Ndios ñakaxin ra yuu yó'o kuu ña yuu noq ña kunakaq xa'a ve'e.

⁵ Ta saá ndó'ó, ndatán yóo kua'a ní yuu táku, saá yóo ndó. Ta Ndios xínj ñó'ó ra ndó'ó ña kasa va'a ra ve'e ño'o ra. Ta ndatán yóo nasutu yíj, saá yóo ndó noq Ndios ña sóqo ndó noq ra ña kuu ña sákusiñ ini ra, ta xa'a ndi'i ña kisa ndivi Jesucristo, Ndios ndixa náki'in ra ña sóqo ndó noq ra.

⁶ Chi tq'on ña ñika'an Ndios ña ñitaa taprofeta xina'a, káchí ña saá: Kani ndichij ñii yuu ká'no ña kuu ñanqo ña kunakaq títqon xa'a ve'e j ña

kuva'a xikj Sion.*

Ñakaxin j ña kuu ña yuu ña ndáya'ví ní, ña ká'no ka noq ndi'i inká yuu ña ñó'o ve'e ño'o j.

* 2:6 Noq xikj Sion nákaq ñoo Jerusalén vitin.

Ta ndatán yóo yuu yó'o, saá yóo t̄a t̄a naḵaxin j;
 chi tayó'o kuu t̄a ndáya'ví ní, ta tanóo kuu ra noo ndi'i nañoo j,
 ta ndi'i n̄ivi na kándixa t̄a t̄a naḵaxin j yó'o, and̄a ñii k̄iv̄i ɔn vása kuka'an
 noo n̄ivi yó'o chi ɔn sandá'ví ra na,
 káchí t̄o'on Ndios.

⁷ Ta ndó'ó n̄ivi na kándixa Jesucristo, ndatán yóo yuu ká'no ña ndáya'ví
 ní, saá yóo ra noo ndó, ta noo ink̄a n̄ivi na ɔn x̄iin kandixa Jesucristo, ɔn
 vása ndáya'ví ra noo na, ta saá kúndivi t̄o'on Ndios ña káchí saá:
 Yóo yuu ña n̄i-xiin n̄ivi na kisa va'a ve'e kon̄i ñó'ó na,
 ta m̄ji yuu yó'o nd̄uu ña yuu ñanóo nákaa xa'a ve'e,
 saá káchí t̄o'on Ndios.

⁸ Ta tuku ká'an t̄o'on Ndios, káchí ña saá:
 Yuu yó'o kúu ña káchí'i xa'a n̄ivi ta ñáni na,
 káchí t̄o'on Ndios. Ndi'i n̄ivi na káchí'i xa'a ta ñáni na saḵa yuu yó'o kúu
 n̄ivi na ɔn x̄iin chikaá s̄o'o, ta ni ɔn x̄iin na kasa ndivi na t̄o'on ña ká'an
 xa'a Jesucristo. Ta Ndios xa ch̄itón̄i ra saá kundo'o n̄ivi na ɔn x̄iin kon̄i
 s̄o'o t̄o'on ra.

T̄o'on yó'o ká'an xa'a n̄ivi na kúu nañoo Ndios

⁹ Ta ndó'ó, ɔn s̄iv̄i n̄ivi na ɔn x̄iin kandixa Jesucristo kúu ndó. Ndios
 naḵaxin ra ndó'ó kuu ndó sa'ya m̄ji ra. Ta kúu ndó nas̄tu na kisa chiño
 noo t̄a Rey Jesucristo, ta nañoo ȳji Ndios kúu ndó'ó. Ndios kúu t̄a t̄a k̄ana
 ndó'ó ta t̄ava ra ndó'ó noo yich̄i naa ña ɔn vá'a x̄itaku ndó, ta vitin va'a
 táku ndó ku'a'an ndó yich̄i noo ye'e ño'o livi ní Ndios. Naḵaxin ra ndó'ó
 xa'a ña k̄a'an ndoso ndó x̄i'in n̄ivi ña kundaa ini na xa'a ndi'i ñava'a ke'é
 Ndios.

¹⁰ ɔn s̄iv̄i n̄ivi na kándixa Ndios x̄ikuu ndó si'na, ta vitin nañoo Ndios
 kúu ndó; si'na n̄ixika ndó yich̄i noo n̄jsaa ini Ndios x̄ini ra ndó'ó, ta vitin
 Ndios xa saḵaku ra ndó'ó, ta ndixa k̄isa ká'no ini ra xa'a ndó.

T̄o'on yó'o ká'an ndí x̄in̄i ñó'ó kasa ndivi yó ña ká'an Ndios

¹¹ Nañani yó x̄i'in náki'va yó, na kí'vi ní ini j x̄ini j kúu ndó. Ndatán yóo
 n̄ivi na yá'a ku'a'an kuiti, saá yóo ndó táku ndó ñoyivi yó'o. Ta saá x̄aku
 ndá'v̄i j noo ndó, ɔn taxi x̄i'in m̄ji ndó ña kasa ndivi ndó ña ɔn vá'a kóni
 ȳki koñu ndó, chí ña ɔn vá'a kóni ȳki koñu ndó káni tá'an ña x̄i'in ñava'a
 kóni n̄ima ndó.

¹² Ta va'a viv̄i kutaku ndó noo n̄ivi na ɔn x̄iin kandixa Ndios. Vará ká'an
 na ña ɔn vá'a xa'a ndó, ta saá tá x̄ito na ñava'a ke'é ndó, ta saá kasa ká'no
 na Ndios xa'a ñava'a yó'o k̄iv̄i kasa nani Ndios xa'a kuachi ndi'i n̄ivi.

¹³ Chi xa'a ña ndik̄on ndó Jesucristo, x̄in̄i ñó'ó kasa t̄o'ó ndó ta kasa ndivi
 ndó chiño va'a ña ndúkú n̄ivi na xá'nda chiño noo ndó, án t̄arey ká'no kúu
 ra,

¹⁴ án ink̄a naná'no na saḵuiso chiño t̄arey kúu na. Chi t̄arey taxi ra ndaȳi
 nda'a naná'no yó'o ña saxo'v̄i na n̄ivi na ke'é ña ɔn vá'a, ta taxi ra ndaȳi
 nda'a na ña k̄a'an na t̄o'on va'a ña kasa t̄o'ó na n̄ivi na ke'é chiño va'a.

¹⁵ Chi Ndios kóni ra kasa ndivi ndó ñava'a, ta saá n̄ivi na naa ini x̄i'in
 n̄ivi na yá'a s̄in̄i ɔn kuchiño na naní'i na t̄o'on ndiva'a k̄a'an na xa'a ndó.

¹⁶ Ndatán yóo n̄ivi na x̄ika ndíka, saá táku ndó. Chi ɔn s̄iv̄i k̄a ndaȳi kúu
 ña xá'nda chiño noo ndó. Ta saá vitin táku ndíka ndó xa'a ña kasa ndivi
 ndó ña kóni Ndios, ta ɔn vá'a ndik̄o ndó kasa ndivi ndó ña xá'nda chiño
 ña ɔn vá'a. Va'a kasa ndivi ndó chiño ña kóni Ndios, chí n̄ivi na kisa chiño
 noo Ndios kúu ndó.

¹⁷ Kasa tɔ'ó ndó ndi'i n̄vi. Ta ndixa kuki'vi ini ndó koni ndó nañani ndó xí'in náki'va ndó na kándixa Jesucristo. Ta ndixa kasa ká'no ndó Ndios. Ta kasa tɔ'ó ndó tarey tɔ xá'nda chiño ñoo ndó.

¹⁸ Ndó'ó naesclavo, xín̄i ñó'ó kasa ndivi ndó ña xá'nda chiño tɔpatrón ndó ta kasa tɔ'ó ndó ra. Saá ke'é ndó xí'in ra tá va'a tɔa kúu ra, ta va'a ini ra, ta ñii k̄i'va saá va'a ke'é ndó xí'in ra tá ɔn vá'a tɔa kúu ra, ta kúu ra tɔa tɔ ndiva'a ní ini.

¹⁹ Ta n̄vi na xín̄i ke'é ñava'a ña kóni Ndios ta kisa ndivi na ñava'a yó'o, ta saá ni, ta yóo ink̄a n̄vi ta sáxo'vi na nayó'o, ta n̄vi na ké'é ñava'a yó'o ta kúndeé ini na xí'in ña xó'vi na, ta saá nakí'in na ñava'a nda'a Ndios.

²⁰ Ta ndó'ó, tá ke'é ndó ña ɔn vá'a ta kúndeé ini ndó xí'in ña xó'vi ndó xa'a ña ɔn vá'a ke'é ndó, ta n̄o Ndios ɔn vása ndáya'vi ña kúndeé ini ndó xí'in ña xó'vi ndó. Ta saá ni, tá ke'é ndó ñava'a, ta xó'vi ndó xa'a ñava'a ke'é ndó, ta kúndeé ini ndó xí'in ña xó'vi ndó, ñayó'o kúu ña kóni Ndios, ta ndáya'vi ní ña n̄o ra.

²¹ Ndios k̄ana ra ndó'ó kundikɔn ndó yich̄i Jesucristo, ta ndatán xí'in ña ká'no ini Jesucristo n̄xo'vi ní ra xa'a ndó, ñii k̄i'va saá xín̄i ñó'ó ká'no koo ini ndó ta kúndeé ndó xí'in ña xó'vi ní ndó.

²² Ta Jesucristo, and̄a ñii k̄iv̄i ɔn vása ní-ke'é ra ña ɔn vá'a, ta ni ɔn vása ní-ka'an ra ñavatá, ni nd̄a lo'o n̄i-sandá'vi ra n̄vi.

²³ Ta saá ni, n̄vi n̄ika'an na tɔ'on ña kándiva'a xí'in ra, ta m̄i ra and̄a lo'o n̄i-ndikó ra ka'an ra tɔ'on ndiva'a xí'in na. Tá n̄vi sáxo'vi ní na ra, ta m̄i ra ɔn vása ní-ka'an ra xí'in n̄vi yó'o ndí ñii k̄iv̄i cha'vi na xa'a ña sáxo'vi na ra. Saá chi ndáa ini ra Ndios ña kasa nani ra xí'in ñand̄a xa'a ndasaá yóo ña ke'é ñii ñii n̄vi.

²⁴ M̄i Jesucristo n̄akuiso ra ndi'i kuachi yó k̄iv̄i n̄ixi'i ra nda'a tón cruz. N̄xo'vi ra saá xa'a yó ña kuchiño sandakoo yó kuachi yó ta ɔn ke'é ka yó ña ɔn vá'a, ta kuchiño kutaku yó kasa ndivi yó ña kóni Ndios. Ta xa'a ña takué'e yikí koñu Jesucristo kúu ña nduva'a yó.

²⁵ Ndatán yóo ndikachi tí ndaño'ó n̄o xito'o rí, saá n̄ixiyo ndó si'na. Ta vitin xa nandikó ndó n̄o Jesucristo, tɔ kúu tɔa tá ndáa ndó'ó. Ndatán viví ndáa ñii tɔa ndikachi s̄ana ra, saá viví ndáa Jesucristo ndó'ó ndi'i saá k̄iv̄i, ña ɔn ndi'i xa'a ndó.

3

Tɔ'on yó'o ká'an ndasaá xín̄i ñó'ó kutaku n̄vi na xa tɔnd̄a'a

¹ Ta ndó'ó, náki'va yó ná yóo ȳi, xín̄i ñó'ó kasa tɔ'ó ndó ȳi ndó, ta kasa ndivi ndó ndi'i chiño va'a ña ndúkú ȳi ndó n̄o ndó. Ta saá, tá ɔn s̄iv̄i na kándixa tɔ'on ñava'a xa'a Jesucristo kúu ȳi ndó, ta xa'a ña xíto na va'a takú ndó xí'in na, ta saá chika'a ini na kándixa na Jesucristo, vará ɔn tɔ'án ka'an ndó xí'in na xa'a ra.

² Kuchiño ȳi ndó kándixa na tɔ'on va'a xa'a Jesucristo chi xíto na ndixa takú ndii ndó, ta kisa ndivi ndó ña kóni Ndios.

³ ɔn chinóo ní ndó ke'é ndó ndasaá kuiti xa'a ña ndasa livi xí'in m̄i ndó. Saá chi ña ndixa ndasa livi naña'a ɔn s̄iv̄i ña livi nó'ni yis̄i s̄in̄i ná kúu ña, ni ɔn s̄iv̄i ña ndóo ndaa xí'in m̄i ná ña kúu k̄a oro, ni ɔn s̄iv̄i ña ndixin ná tikɔtɔ livi ña yá'vi ní kúu ña.

⁴ Ta va'a ka kundi'i ini ndó, ta chika'a ndó ndee xí'in m̄i ndó ña va'a koo ini ndó Ndios. Chi naña'a ná va'a ini ta tɔ'ó ini kúu ná ndixa livi ndino'o ta ndáya'vi ní ka náyo'o n̄o Ndios. Saá chi ña livi ini náyo'o nd̄a ñii k̄iv̄i ɔn vása ndi'i xa'a ña.

⁵ Ñii kǐ'va saá náña'a ná kǎndixa Ndios kuyja xina'á xǐkuu ná ná livi ini ñoq Ndios. Saá chi xindaa ini ná Ndios ña kisa ndivi ra ña ñika'an ra, ta kisa to'ó ná yij ná ta kisa ndivi ná chiño va'a ndukú yij ná ñoq ná.

⁶ Ñii kǐ'va saá ke'é ña Sara xina'á, chi kisa ndivi ña ndi'i ñava'a ñika'an yij ña ta Abraham xí'in ña, ta xika'an ña to'on yó'o xí'in ra: "Tata, mji taká'no ñoq i." Ta ndó'ó náki'va yó, tá ke'é ndó ñava'a ta ñn vása yí'vi ndó ña ñn vá'a, ta saá yóo ndó ndíkõn ndó ndatán ñixijo ña Sara kuyja xina'á.

⁷ Ta ndó'ó, nañani yó na yóo nási'í, xini ñó'ó vivii kutaku ndó xí'in nási'í ndó. Kasa to'ó ndó ná, vará lo'o ndee kómi ná ñoq ñandee kómi ndó, chi nási'í ndó yó'o ñii káchí naki'in ná xí'in ndó ñava'a ña kúu ña kutaku ndó xí'in Ndios ndi'i saá kivi ña va'xi. Tá va'a kisa ndivi ndó saá xí'in nási'í ndó, ta ñn kóo ña kasi ñoq to'on ndó, ña konj sq'o Ndios ña ká'an ndó xí'in ra.

To'on yó'o ká'an ndasaá xó'vi ñivi vará ke'é na ñava'a

⁸ Vitin ká'an i xí'in ndi'i ndó. Xini ñó'ó vivii kutaku ndó xí'in tá'an ndó ta koo yu'ú ndó xí'in tá'an ndó; kundá'vi ini ndó koni tá'an ndó; kuki'vi ini ndó koni tá'an ndó ndatán kí'vi ini ndó xini ndó ñani mji ndó xí'in kiva mji ndó. Chindee tá'an ndó xí'in ña xini ñó'ó ndó; ta ká'no koo ini ndó xí'in tá'an ndó.

⁹ Tá yóo ñivi na ke'é ña ñn vá'a xí'in ndó, ta ñn ke'é ndó ña ñn vá'a xí'in na. Tá yóo ñivi na ká'an to'on ndiva'a xí'in ndó, ta ñn ka'an ndó to'on ndiva'a xí'in na. Xini ñó'ó ndukú ndó ñoq Ndios ña ke'é ra ñava'a xí'in ñivi na ke'é án ká'an ña ñn vá'a xí'in ndó, saá chi Ndios ñakaxin ra ndó'ó ña ke'é ndó ñava'a xí'in ñivi. Ta xa'a ñayó'o ndó'ó ndixa naki'in ndó ñava'a ñoq Ndios.

¹⁰ Ta to'on Ndios ña ñtaa na xina'á, káchí ña saá: Tá kóni ndó sji kutaku ndó, ta ñii kǐ'va saá kóni ndó va'a koo ndó ñoyívi yó'o,

ta saá kundaa va'a xí'in mji ndó ña ñn ka'an ndó to'on ndiva'a xa'a ñivi, ni ñn ka'an ndó ñavatá ña sandá'vi ñivi.

¹¹ Sandakoo ndó ke'é ndó ña ñn vá'a, ta xini ñó'ó ke'é ndó ñava'a. Ndixa chikaq ndó ndee ña ndukú ndó va'a kutaku ndó xí'in ñivi.

¹² Chi Ndios ndáa ra ñivi na ke'é ñandaa, ta xa yóo ti'va ra ndakuijn ra xa'a ña ndukú na ñoq ra, ta Ndios saá ini ra xini ra ñivi na ke'é ña ñn vá'a, saá káchí to'on Ndios.

¹³ Tá chikaq ndó ndee ña ke'é ndó ñava'a, ta saá, ¿yu kúu ñivi ke'é ña ñn vá'a xí'in ndó?

¹⁴ Ta saá ni, tá xó'vi ní ndó vará ke'é ndó ñava'a, ta Ndios chindee ra ndó'ó ña kunakaq ñasij ini ndó. Ñn kuyj'vi ndó ñoq nda ñii ñivi, ta ni ñn kundí'i ini ndó ñoq ña ñn vá'a ke'é na xí'in ndó.

¹⁵ Ta xí'in ña ndino'o ini ndó kasa to'ó ndó Jesucristo, chi ta Ká'no ñoq yó kúu ra. Tá yóo ñivi na ndaka to'on ndó'ó: "¿Ndachun kándixa ndó Jesucristo?", káchí na xí'in ndó, ta ndó'ó xa koo ti'va ndó ndakuijn ndó ndato'on ndó xí'in na xa'a ña ndachun ndáa ini ndó Jesucristo, ta ndáa ini ndó ña ndixa kasa ndivi ra ña kindoo ra xí'in ndó, ta xí'in ñato'ó ka'an ndó xí'in na ta vivii ndakuijn ndó yu'u na.

¹⁶ Kasa ndivi ndó ñava'a ta vivii kutaku ndó ña ñn kóo ña sandi'i ini ndó ñoq Ndios. Ta saá, tá ká'an ndiva'a ñivi xa'a ndó'ó, ta kuka'an ñoq na xa'a to'on vatá ká'an na, chi xito na ñava'a ke'é ndó xa'a ña ndíkõn ndó Jesucristo.

¹⁷ Tá taxi Ndios ña xo'vi ndó, ta va'a ka ná xo'vi ndó xa'a ña ké'é ndó ñava'a noq ña xo'vi ndó xa'a ña ké'é ndó ña on vá'a.

¹⁸ Saá chi mji Jesucristo nixox'vi ra ta nixi'i ra ñii laá yichj xa'a ndi'i kuachi nivi. Taa ta va'a kúu ra, taa ta on koq kuachi kómi kúu ra, ta nixox'vi ní ra xa'a ndi'i mji yó nivi na ndiso kuachi; ke'é ra saá ña kuchiño kuyatin yó noq Ndios ta kutaku yó xí'in ra ndi'i saá kivi. Tá saxox'vi ní nivi yiki koñu Jesucristo ta xa'ni na ra, ta natakú ra noq ña nixi'i ra, ta ndixa táku ndino'o ra vitin.

¹⁹ Tá mií on ta'an natakú Jesucristo, ta Níma ra kee ña nixa'an ña nika'an ndoso ña noq níma nivi na nixi'i kujya xina'a, níma nivi ña ñó'o ñii xiiña ña yó ndatán yóo ñii ve'e ka.

²⁰ Ta nivi yó'o xikuu na xitaku kujya xina'a xí'in taNoé, ta ke'é na ndi'i noq ña on vá'a ña on vása kóni Ndios. Ta Ndios taxí ra ndayí nda'a taNoé ña kasa va'a ra tón barco, ta ku'a ní kujya kúva'a tón barco yó'o, ta ndi'i saá kujya yó'o Ndios xí'in ña ká'no ini ra xindati ra ña nandikó ini nivi yó'o xa'a ña on vá'a ké'é na. Ta ndasaá kuiti ona nivi xikuu na xiño'o ini tón barco, ta nika'u na noq ña ka'a na ini takuii.

²¹ Ta vitin mji yó, xa'a ña kándixa yó Jesucristo, chíchi yó ini takuii, ta ndatán Ndios sakaku ra taNoé kujya xina'a ña on ka'a ra ini takuii, saá sakaku ra mji yó ña on ndi'i xa'a yó. Ta ña xa chichi yó saá, on sivi xa'a ña ndundii yiki koñu yó xikuu ña. Saá chi ña xa chichi yó kóni kachí ña ndí xa kindoq yó xí'in Ndios ña kutaku ndii yó noq ra. Ta xa'a ña natakú Jesucristo, Ndios kuchiño sakaku ra mji yó.

²² Ta Jesucristo ndaa ra kuano'q ra ñoyivi nino, ta yóo ra sijn kua'a Ndios, ta xá'nda chiño ra noq naángel ta xá'nda chiño ra noq ndi'i ndee ña kómi ndayí ñoyivi nino.

4

To'on yó'o ká'an ndí xini ñó'o vivíi kasa ndivi yó ndatán kóni Ndios

¹ Xa'a ña nixox'vi ní Jesucristo xa'a yó tá'an xitaku ra ñoyivi yó'o, ta ñii kiva saá ndó'o xini ñó'o sakuá'a ndó ña koo ti'va ndó ña xo'vi ndó xa'a ña ndikón ndó Jesucristo. Chi nivi na xó'vi xa'a Jesucristo, nayó'o xa sandakoo na yichj noq ké'é na ña on vá'a.

² Xa'a ña nixox'vi ní na xa'a ra, nivi na ndikón Jesucristo on vása kisa ndivi ka na ña on vá'a kóni yiki koñu mji na, nda víka ndi'i saá kivi táku na ñoyivi yó'o chikaq na ndee ña kasa ndivi na ña kóni Ndios.

³ Chi xa ku'a ní kujya xitaku ndó ké'é ndó ña on vá'a ña kútoo ní nivi ñoyivi yó'o na kúu na on vása kándixa Ndios. Xikuu ndó natqa na xikutoo ní kivi kuachi ñoyivi xí'in náña'a ná on sivi násí'í ndó kúu, án xikuu ndó náña'a ná xikutoo ní kivi kuachi ñoyivi xí'in natqa na on sivi yij ndó kúu, ta kisa ndivi ndó ndi'i ña on vá'a ña kútoo ní yiki koñu mji ndó; xikuu ndó nivi na xí'i ní nduta tá sáxiini nivi; xikuu ndó nivi na nixika noq kána vikq noq ke'é ndó ndi'i saá noq ñakini ña káchí ini mji ndó; ta inká ña kini ní ke'é ndó xikuu ña kisa to'ó ndó ña kúu ídolo án ñaimagen ña on sivi Ndios ndino'o kúu.

⁴ Ta vitin nivi natá'an ndó na si'na ñii káchí nixika ndó xí'in, nayó'o on vása kúndaq ini na ndachun on xijn ka ndó nakutá'an ndó xí'in na ta ke'é ndó ña on vá'a ké'é na, ta saá xa'a ña on vása táku ka ndó ndatán táku nayó'o kúu ña ká'an na to'on ndiva'a xa'a ndó vitin.

⁵ Ta ɔn kundii'ini ndó, chi kixaa ñii kivi nanjivi yó'o ndakuijn na ɔo Ndios xa'a ndi'i ña ɔn vá'a ke'é na, chi Ndios xa yóo ti'va ra kasa nani ra xa'a kuachi ndi'i nivi, án na táku kúu na, án na xa ñixi'j kúu na.

⁶ Ta Jesucristo ñixa'an ra ɔo nivi na xa ñixi'j, ta ñika'an ndoso ra to'on va'a xí'in na xa'a ña kuchiño kutaku níma na xí'in Ndios, vará yiki koñu na ña xa ndi'i xa'a kúu ña, chi ñixi'j na, ndatán chindú'u Ndios ndi'i nivi kivi na xa'a kuachi na.

⁷ Xa yatin vaxi ña kixaa kivi sondí'í ñoyívi yó'o. Ta saá xini ñó'ó vivii ndino'o kundito ndó ña koo ti'va ndó kasa ndivi ndó ña kóni Ndios, ta ndi'i saá kivi taxi ndino'o xí'in mji ndó ña ka'an ndó xí'in Ndios.

⁸ Ña ká'no ka xini ñó'ó kasa ndivi ndó kúu ña xí'in ndi'i níma ndó kuki'vi ini ndó koni tá'an ndó, chi tá va'a kisa ndivi ndó ñayó'o, ta saá ndixa yóo ti'va ndó kasa ká'no ini ndó xa'a ña ɔn vá'a ke'é natá'an ndó xí'in ndó, vará ku'a ní ña ɔn vá'a ke'é nayó'o.

⁹ Ta vivii naki'in ndó nivi na kándixa Jesucristo na kixaa ve'e ndó, ta xí'in ñasii ini ndó ke'é ndó ñava'a xí'in na, ta ɔn ka'an kuachi ndó xa'a ña ke'é ndó saá.

¹⁰ Ndios saní'i ra ndee va'a nda'a ñii ñii ndó, ta ñii ñii ndó xini ñó'ó koni ñó'ó ndó ndee va'a yó'o ña chindee tá'an ndó.

¹¹ Tá Ndios saní'i ra ñava'a sava ndó'ó ña kuchiño ndó ka'an ndoso ndó to'on ra ɔo nivi, ta xini ñó'ó ka'an ndó to'on ña ndaa ña ndixa vaxi ɔo Ndios. Tá Ndios saní'i ra ñava'a sava ndó'ó ña kuchiño ndó kasa ndivi ndó chiño va'a ña xini ñó'ó natá'an ndó, ta saá kasa ndivi ndó chiño yó'o xí'in ndee ña ndixa vaxi ɔo Ndios. Ta ñii ñii ñava'a ke'é ndó, vivii kasa ndivi ndó ña xa'a nivi na xito ñava'a yó'o ña kuchiño kasa ká'no na Ndios, saá chi Jesucristo kúu ta chindee nivi ña kasa ká'no na Ndios. Ta xa kánóo síkón ñatq'ó ká'no Jesucristo, ta xa kómí ra ndee ña xá'nda chiño ra ndi'i saá kivi ɔo ndi'i ña yóo ñoyívi. Saá ná koo ña.

Tq'on yó'o ká'an xa'a nivi na ndikɔn Jesucristo xó'vi ní na ñoyívi yó'o

¹² Nañani yóo xí'in náki'va yó, na kí'vi ní inij xini kúu ndó'ó. ɔn naka'nda ini ndó chi xa xó'vi ndó ña yó'vi ní ña kúu ña xito ndoso ndó'ó, ta ɔn kani sinj ndó ndí ndasaá kuiti mji ndó kúu na xó'vi ní xa'a ña kándixa ndó Jesucristo.

¹³ Ndá víka, ná kunakaa ñasii ini ndó xa'a ña xó'vi ndó ndatán yóo ña ñixq'vi ní Jesucristo. Ta saá ndixa kutú ndaa ka ñasii ini ndó kivi ndikó ra ñoyívi yó'o xí'in ndi'i ñava'a ká'no ña livi yé'e.

¹⁴ Tá yóo nivi na ká'an to'on ndiva'a xí'in ndó chi na ndikɔn Jesucristo kúu ndó, ta xa'a ñayó'o ná kunakaa ñasii ini ndó. Chi Níma Ndios ña kúu ña ndino'o ká'no, yóo ña xí'in ndó ndi'i saá kivi. Ta nivi na ɔn vása kándixa Ndios ká'an ndiva'a na xa'a Níma ra, ta ndó'ó na kándixa Ndios ndixa kisa ká'no ndó Níma ra.

¹⁵ Tá xó'vi ní ndó, ta va'a ná ɔn kuu ña xa'a ña xa'ni ndó nivi, ni xa'a ña kisa kui'ná ndó, ni xa'a ña ke'é ndó inká ɔo ña ɔn vá'a ña yá'a ndoso ndó ndayí, ni xa'a ña saquiso chiño xí'in mji ndó ká'an ndó xí'in inká nivi ndasaá xini ñó'ó kasa ndivi na chiño mji na.

¹⁶ Tá xó'vi ndó xa'a ña kúu ndó nivi na ndikɔn Jesucristo, ta saá ɔn vása kuka'an ɔo ndó xa'a ña ndikɔn ndó ra, ta ndá víka kasa ká'no ka ndó Ndios xa'a ña inká nivi ndixa nakoni na ndí ndó'ó kúu na kándixa Jesucristo.

¹⁷ Saá chi vitin xa kixaa kivi ña kixá'á Ndios kasa nani ra xa'a ndi'i nivi ndatán yóo ña ke'é na, ta si'na kixá'á ra kasa nani ra xa'a nivi na kándixa ña'á. Tá vitin xa kixá'á ra xí'in mji yó ta xó'vi ní yó, ta ndeé ní ka xó'vi nivi na nda lo'o on xjin chikaa so'o to'on va'a ña nika'an Ndios.

¹⁸ Chi to'on Ndios ña nĩtaa na xĩn'a'á, káchí ña saá: Ta nivi va'a, kundo'o ní na ta yo'vi ní taxi na mji na ña sakaku Ndios na, ta saá, yo'vi ní ka kuchiño kaku nivi na ke'é ña on vá'a, na on xjin kandixa Ndios, káchí to'on Ndios.

¹⁹ Ñakán ndó'ó, tá xó'vi ndó chi saá taxi Ndios kundo'o ndó, ta on vá'a sandakoo ndó ke'é ndó ñava'a xí'in inká nivi, ta ndixa xini ñó'ó nataxi xí'in mji ndó nda'a Ndios, chi Ndios kúu ta'a ta kisa va'a ndó'ó, ta ndixa kisa ndivi ra to'on ra ña kinqo ra xí'in ndó.

5

To'on yó'o ká'qn ndasaá xini ñó'ó kutaku na ndiso chiño noq nivi na kándixa Jesucristo

¹ Vitin ká'an j xí'in ndó'ó nañani yó, naxikua'a na ndiso chiño noq nivi na kándixa Jesucristo, saá chi yi'i, ndatán yóo ndó'ó na ndiso chiño, saá yóo j. Ta yi'i xini káxin j ña ndasaá nixo'vi ní Jesucristo xa'a ndi'i yó. Ta kivi ndikó Jesucristo ñoyívi yó'o, ta saá koto yó ña ye'e livi xí'in ñandee va'a ká'no ña kómí ra. Ta saá ñoyívi njno ñii káchí xí'in ra kukomí yó ña ye'e livi xí'in ndee va'a ká'no yó'o.

² Xáku ndá'vi j noq ndó, va'a kundaa ndó nivi na nákutá'an xí'in ndó xa'a ña kándixa na Jesucristo. Ndatán va'a vivii ndaa ñii ta'a ndikachi sana ra, saá va'a kundaa ndó nivi yó'o, chi Ndios sakuiso chiño ra ndó'ó ña kasa ndivi ndó saá xí'in na. Ná on kuu ña kundaa ndó na xí'in ñanduxa, ná on kuu ña kundaa ndó na xa'a sj'ún, ta va'a xí'in ñasij ini ndó kundaa ndó na, ta xí'in ndino'o níma ndó kasa ndivi ndó ña kóni Ndios.

³ On kani sijn ndó kómí ndó ndi'i noq ndayi ña ka'nda chiño ndó noq natá'an ndó na kándixa Jesucristo na kúu na ndiso chiño ndó xí'in. Ta xini ñó'ó si'na mji ndó vivii kuni'i ndó yich j va'a kutaku ndó noq nayó'o, ta saá kuchiño na kundikon na yich j ndó.

⁴ Saá chi ñii kivi ndikó tuku taKá'no va'a noq yó ñoyívi yó'o. Ta mji ra kúu taKá'no va'a noq ndó'ó na ndiso chiño ta vivii ndaa ndó natá'an ndó na kándixa Jesucristo. Ta kivi ndikó ra, ta saá taxi ra nda'a ndó ñava'a ña livi ká'no ña nda lo'o on vása ndi'i xa'a nda ñii kivi.

⁵ Ta ndó'ó nivi nakuáchi na kándixa Jesucristo, xini ñó'ó kasa to'ó ndó nataa naxikua'a na ndiso chiño xí'in ndó, ta kasa ndivi ndó to'on ña ká'an na xí'in ndó. Ta ndi'i ndó'ó nivi na kándixa Jesucristo, xini ñó'ó kasa njno xí'in mji ndó, ta xí'in ñato'ó chindeé tá'an ndó, chi to'on Ndios ña nĩtaa na xĩn'a'á, káchí ña saá:

Ndios on xjin ra koni ra nivi na kisa ká'no xí'in mji,
ta ndixa ke'é ra ñava'a xí'in nivi na kisa njno xí'in mji noq ra,
káchí to'on Ndios.

⁶ Ta xa'a ñayó'o, kasa njno xí'in mji ndó noq ndee Ndios, ta saá kixaa kivi ña chitóni Ndios, ta ndixa kasa ká'no ra ndó'ó.

⁷ Taxi ndó ndi'i ña sándi'i ini ndó nda'a Ndios, chi tayó'o kí'vi ní ini ra xini ra ndó'ó ta ndaa ra ndó'ó.

⁸ Ta saá xini ñó'ó vivii ndino'o kundito ndó ña koo ti'va ndó kasa ndivi ndó ña kóni Ndios, ta koto va'a ndó chi ñandiva'a ká'no ndixa saá ní ini

ña xíni ña ndó'ó, ta ndatán xíka ñii tleón tí xí'í ní soko nándukú rí ña kaxi rí, saá xíka ñandiva'a yó'o sata ndó.

⁹ Chikaꝯ ndó ndee xí'in mji ndó ña ɔn kasa ndivi ndó ña kóni ñandiva'a ká'no. Ta xí'in ña ndino'o ini ndó xíní ñó'ó kandixa ndó Jesucristo ta nda lo'o ɔn sandakoo ndó ña ndixa ndáa ini ndó ra, saá chí xa xíní ndó ndí ndi'i saá xiiña ñoyívi yó'o xó'vi ní nañani yó xí'in náki'va yó na kándixa Jesucristo, ndatán xó'vi ndó vitin.

¹⁰ Tá xa ndi'i njya'a ña nixɔ'vi ní ndó, vará nda lo'o kivi án kujya nixɔ'vi ní ndó, ta Ndios taxi ra ña tuku va'a kutaku ndó. Chindeé ra ndó'ó ña nda ñii kivi ɔn sandakoo ndó kándixa ndó ra, ta taxi ra ndeɛ ra nda'a ndó ña ɔn nakava ini ndó, ta kasa ndivi ra ñava'a xí'in ndó ña chindeé ra ndó'ó ña ndixa ndino'o ini ndó kandixa ndó ra ndi'i saá kivi ña vaɣi. Ndixa mji Ndios kasa ndivi ra to'on ra xí'in ndó xa'a ña kí'vi ní ini ra xíni ra ndó'ó, saá chí xa kana ra ndó'ó nivi na kándixa Jesucristo ña kutaku ndó xí'in ra ndi'i saá kivi ñoyívi njno nɔɔ yóo ñava'a ká'no livi.

¹¹ ¡Ná kasa ká'no yó Ndios ndi'i saá kivi, ta ndi'i saá kivi ná ka'nda chiño ra nɔɔ ndi'i ña yóo ñoyívi! Saá ná koo ña.

Ñayó'o kúu to'on sondí'í ña njtaa taPedro nɔɔ tutu yó'o

¹² Ta ñani yó taSilvano, xí'in ña ndino'o ní ini ra ndikɔn ra Jesucristo, tayó'o chindeé ra yi'í ña njtaa ra to'on nɔɔ tutu yó'o ña kúu ña njxaa nda'a ndó, chí kóni ndato'on xí'in ndó ndasaá vivii xíní ñó'ó kutaku ndó, ta ndato'on xí'in ndó ndí ndi'i ñava'a ké'é Ndios xí'in ndó kúu ña sáná'a ndí ndixa kí'vi ní ini ra xíni ra ndó'ó. Ta saá nda ñii kivi ɔn vá'a nandoso ndó ña ndixa kí'vi ní ini Ndios xíni ra ndó'ó.

¹³ Nivi na kándixa Jesucristo na táku ñoo Babilonia yó'o, tí'vi na to'on ña chindeé na ndó'ó. Nivi yó'o kúu na naɣaxin Ndios ñii káchí ndatán naɣaxin ra ndó'ó ña nduu ndó sa'ya ra. Ta ñani yó taMarcos ta yóo ndatán yóo sa'ya j, tí'vi ra to'on chindeé ra ndó'ó.

¹⁴ Ta xí'in ña kí'vi ní ini ndó xíni tá'an ndó, chindeé tá'an ñii ñii ndó xí'in ña chito ndó nɔɔ tá'an ndó.

Ná koo ñava'a ini ndi'i ndó'ó, nivi na kándixa Jesucristo. Saá ná koo ña.

Tutu ñaoví ña n̄taa taPedro ña t̄iví ra kua'an nda'a n̄ivi na kándixa Jesucristo

TaPedro t̄iví t̄'on yó'o

kua'an ña chindeé ra n̄ivi na kándixa Jesucristo

¹ Yí'j, taSimón Pedro, ñii taapóstol ta kisa chiño ño Jesucristo kúu j. Ta táa j tutu yó'o xa ña nda'a ndó'o, n̄ivi na xa ñaki'in ñava'a ña livi, ña ndáya'ví ní, ña kúu ña ndáa ini ndó Ndios ndatán ndáa ini m̄ji nd̄i Ndios. Ta vitin xa ñaki'in yó ñava'a yó'o, chi ta ta t̄andaá kúu Jesucristo, taKá'no ño yó, ta kúu ra Ndios, Ta ta Sakaku m̄ji yó.

² Xa'a ña vivii x̄inj ndó Ndios ta vivii x̄inj ndó Jesucristo taKá'no ño yó, ná ke'é Ndios ví'í ní ka ñava'a x̄i'in ndó, ta ná taxi ra ñava'a koo ini ndó. Ta ná kutú ndaá ini ndó x̄i'in ndi'i ñava'a yó'o.

T̄'on yó'o ká'an x̄inj ñó'o kutaku yó

ta kasa ndivi yó ndatán kóni Ndios

³ Ta Ndios x̄i'in ndeé ra, xa taxi ra ndi'i ña x̄inj ñó'o yó ña va'a kutaku yó ño ra ndatán káchí ini m̄ji ra. Xa ñaki'in yó ndi'i ñayó'o chi vitin ndino'o ini yó x̄inj yó Jesucristo, ta kúu ta ta ñakana m̄ji yó ña nduu yó n̄ivi na kukomí ñava'a ña livi ká'no ña kúu ña kómí m̄ji ra.

⁴ Ta taxi ka ra kua'a ní ka ink̄a ñava'a ná'no nda'a yó, ña kúu ña ndáya'ví ní, chi ñii k̄i'va ndatán yóo ña ñika'an ra kasa ndivi ra, saá k̄isa ndivi ra ña. Ndios taxi ra ñava'a yó'o nda'a ndó ña kuu ndó sa'ya ndino'o ra ta nduu ndó ndatán yóo m̄ji ra. Ta saá kuchiño ndó kuxiká ndó ño ña on vá'a ñoyívi yó'o, chi n̄ivi ñoyívi yó'o ké'é na ndi'i saá ño ña on vá'a ña kúu ña káchí ini m̄ji na. Chi ña on vá'a ké'é n̄ivi yó'o v̄axi kua'no ka ña, ta s̄at̄iví ña m̄ji na ta saá s̄at̄iví ña ink̄a n̄ivi.

⁵ Ndó'o n̄ivi na kándixa Jesucristo, x̄inj ñó'o chikaá ndó ndeé x̄i'in m̄ji ndó ña vivii kutaku ndó ta va'a kasa ndivi ndó ña kóni Ndios. Saá tuku chikaá ndó ndeé ña kon̄j va'a ka ndó Ndios.

⁶ Nasita x̄i'in m̄ji ndó ña on ke'é ka ndó ña on vá'a; kundeé ini ndó x̄i'in ña xó'v̄j ndó, ta on sandakoo ndó ña ndixa ndáa ini ndó Ndios. X̄inj ñó'o taxi x̄i'in m̄ji ndó ña kutaku ndó ndatán káchí ini Ndios.

⁷ Ndixa kuki'vi ini ndó koni ndó natá'an ndó na kándixa Jesucristo, ta saá kuki'vi ini ndó koni ndó ndi'i n̄ivi.

⁸ Tá ké'é ndó ndi'i ñava'a yó'o, ta ndi'i saá k̄iv̄j chikaá ndó ndeé ña kua'no ka ndó x̄i'in ñayó'o ño Ndios, ta saá nduu ndó n̄ivi na kisa ndivi chiño ña ndáya'ví ní, ta saná'a ndó ndí on s̄iv̄j ña man̄j kúu ña x̄inj va'a ndó Jesucristo, Ta taKá'no ño yó.

⁹ Tá yóo n̄ivi na kándixa Jesucristo, ta on vása kisa ndivi na ndi'i ñava'a yó'o, ta saá n̄ivi yó'o táku naa na, ndatán táku n̄ivi nakuáá nduch̄u ño, án na lo'o chíin kuiti va'a x̄ito nduch̄u ño. Saá chi n̄ivi yó'o xa ñandoso na ndí Ndios k̄isa ká'no ini ra xa'a kuachi ke'é na ta xa ndasa ndii ra na ño ra.

¹⁰ Ñakán, nañani yó x̄i'in náki'va yó, chikaá ndó ndeé x̄i'in m̄ji ndó ña kua'no ka ndó x̄i'in ñava'a ña ké'é ndó, chi ñayó'o sáná'a ña ndí ndixa Ndios ñakaxin ra ndó'o ta k̄ana ra ndó'o kúu ndó ñaño m̄ji ra. Chi tá saá

ké'é ndó, ta nda ñii kivi on nakava ndó nọ ña on vá'a ña taxi sandakoo ndó ña kándixa ndó Jesucristo.

11 Ta saá Ndios xí'in ñasii ini ra taxi ra kivi ndó nọ xá'nda chiño Jesucristo ndi'i saá kivi ña vaxi. Ta Jesucristo kúu Taa taKá'no nọ yó ta kúu ra Taa ta Sáka ku mji yó.

12 Ta saá nda ñii kivi on sandakoo i sanaká'an i ndó'o xa'a ndi'i ñayó'o, vará ndó'o xa xini ndó ta ndino'o ini ndó kándixa ndó ñandaa ña nákaa táku ini ndó vitin.

13 Tá ña táku ka i, chiño nọ i kúu ña sanaká'an i ndó'o xa'a ndi'i ñandaa yó'o,

14 chi Jesucristo, taKá'no nọ yó, taxi ra ña kúndaa ini i ndi yachi ní kixaa ña kivi i.

15 Ta xa'a ñayó'o chikaa ní i nde xí'in mji i ña vivii saná'a i ndó'o ndi'i ña xini ñó'o xa'a ña ndasaá va'a kutaku ndó ndatán kóni Ndios, ta saá tá xa nxi'i i, ta ndó'o nda ñii kivi on nandoso ndó to'on yó'o.

To'on yó'o ká'an xa'a ñalivi ña ká'no kómí Jesucristo

16 Tá kivi saná'a ndi ndó'o ña kúndaa ini ndó xa'a ña ndikó tuku Jesucristo ñoyívi yó'o xí'in ndi'i nde ra, ta on vása ní-ka'an ndi xí'in ndó to'on livi ña ka ku siji nvi ñoyívi yó'o. To'on ndixa kúu ña ndakuiin ndi xa'a ra, chi xí'in nduchu nọ ndi xini ndi ñalivi ká'no ra ta xini ndi ndi'i nde ra.

17 Xini ndi ndasaá Ndios Yivá yó taxi ra ñato'ó ká'no nda'a Jesucristo, ta taxi ra ña livi ká'no náye'e ra nọ ndi, chi nda nọ livi ní yé'e ñoyívi ñino kixi to'on ña ñika'an, káchí ña saá: "Tayó'o kúu Sa'ya i, ta kivi ní ini i xini i, ta kúsi ní ini i xini i ra", káchí Ndios.

18 Xini so'o ndi to'on yó'o, ña kee ñoyívi ñino kúu ña, saá chi ñayó'o xikuu ña kivi ñika'an ndi ñixiyo ndi xí'in Jesucristo nọ yuku síkón ña kúu yuku yii.

19 Ta saá ndixa kúndaa ini yó ndi to'on ña ndato'on naprofeta xina'á kúu ñandaa. Ta va'a ndixa chikaa so'o ndó to'on ña ñika'an nayó'o, saá chi to'on yó'o chindee ña ndó'o. Ta to'on yó'o yóo ña xí'in ndó ndatán yóo ñii ño'o ña to'on ndinií ño'o anda kixaa ña tvi xitaan ta keta kimi tí to'on. Ta ndatán yóo kimi tí to'on xitaan, saá yóo Jesucristo, chi sanaye'e ra ini yó, ta táxi ra ña kúndaa ini yó ñandaa.

20 Xini ñó'o ní kúndaa ini ndó ñayó'o: nda ñii nvi on kúchiño na nandaxin mató'on na xí'in siji mji na, án ndatán káchí ini mji na, to'on Ndios ña ñitaa naprofeta xina'á.

21 Chi to'on ña ñika'an naprofeta on vása ní-kaku ña siji mji na án níma mji na, saá chi Níma Ndios ñika'an to'on yó'o ini naprofeta ña ñika'an na ña xí'in nvi, ndatán kóni Ndios.

2

To'on yó'o ká'an xa'a natqa na saná'a to'on Ndios ña xa nasama na (Judás 4-13)

1 Tixin naño Israel kujya xina'á ñixiyo naprofeta na on vása ní-ka'an ndoso to'on ña ndaa ndatán yóo ña ñika'an Ndios, chi nasama nayó'o to'on Ndios ndatán káchí ini mji na. Ta ñii kiva saá kixaa kivi ta nakuíta natqa tixin ndó'o, ta nayó'o saná'a na to'on ña vatá xa'a Jesucristo. Natqa na on vá'a saná'a yó'o kata ní'no na to'on ña nasama na, ta saá sandá'vi na nvi

na konj so' o ña saná'a na, nda tondaa na ka'an na ndi on vása kándixa ka na Jesucristo, vará kúu ra ta ta nixi'j xa'a ña sakaku ra na. Nataa na saná'a ña on vá'a yó'o ndiso ní na kuachi, ta Ndios taxi ra ñii kama kixaa ña sandi'i xa'a na.

² Ta ku'a ñi ñivi kasa ndivi na ndi'i noo ña on vá'a xí'in ñakini, ndatán yóo ña táku nataa na saná'a yó'o. Ta inká ñivi na on xiin kandixa Jesucristo koto na ña on vá'a ké'é nataa yó'o, ta saá ka'an ndiva'a na xa'a yichi ña ndaa.

³ Nataa na saná'a ña on vá'a ndasaá kuiti kúsij ní ini na ña naki'in na ku'a ní si'ún ndó xa'a ña saná'a na ndó'ó ña káchí na kúu to'on Ndios, ta kúu ña to'on ña nasama mji na. Xa xina'á ní Ndios chitonj ra kasa nani ra xa'a ña on vá'a ké'é nayó'o, ta ndixa saá kundo'o na kivi ña vaxi.

⁴ Chi Ndios on vása ní-kisa ká'no ini ra xa'a naángel na niki'vi kuachi xina'á, ta sakana ra na ku'an na ndaya, ta nó'ni na ñó'o na noo naa, ña ndáti na andá kixaa kivi ña kasa nani ra xa'a ndi'i kuachi.

⁵ Ta ndixa Ndios ni-kisa ká'no ini ra xa'a ñivi na xitaku ñoyivi yó'o kujya xitaku taNoé xina'á. Ta taNoé nika'an ndoso ra xí'in ñivi yó'o ndasaá viví xini ñó'ó kutaku na ndatán kóni Ndios. Ta ñivi yó'o ni-xiin na chikaa so' o na to'on Ndios, ta saá Ndios sakoon ra savj na'á sata ñivi yó'o, ta nixi'j ndi'i na, ta Ndios sakaku ra ndasaá kuiti taNoé xí'in uxá ñivi.

⁶ Saá tuku Ndios kisa nani ra xa'a kuachi ñivi nañoo Sodoma xí'in nañoo Gomorra, sandi'i ra xa'a na xí'in ño'q xixi ña kee ñoyivi ñino, nixixi ndi'i ñoo na xí'in ndi'i mji na andá ndu ndi'i ña nixixi yó'o yaá kuiti. Ñayó'o kúu ña saná'a ndasaá kini ní kundo'o ñivi na ndiva'a ini.

⁷ Ta Ndios sakaku ra taLot ña ni-xixi ra ñoo Sodoma, chi tayó'o xikuu ra ñii ta ta va'a ini, ta nita'vi ní ini ra xini ra ndi'i ña on vá'a ñakini xitaku ñivi ñoo yó'o.

⁸ Ta ta va'a ní ini xikuu ra, ta ñii ñii kivi ñiya'a yo'vi ní xitaku ra ñoo Sodoma, chi xito ra ta xini so' o ra ndi'i noo ña on vá'a ké'é ñivi yó'o.

⁹ Ndi'i ña ké'é Ndios xí'in ñivi saná'a ña ndi xini ra ndasaá chindee ra ñivi na chikaa so' o to'on ra, ña sakaku ra na noo ndi'i ña yo'vi xito ndoso ña'á. Ta ñii ki'va saá, xini ra ndasaá saxo'vi ra ñivi na ké'é ña on vá'a, ta ké'é ra saá xí'in na kivi kixaa ña kasa nani ra xa'a kuachi ndi'i ñivi.

¹⁰ Ta Ndios saxo'vi ka ra ñivi na táku kisa ndivi ndi'i ña on vá'a ñakini ña kútoo yiki koñu mji na, saá chi ñivi yó'o nda lo'o on xiin na chikaa so' o na to'on xá'nda chiño Ndios noo na. Ta nataa na saná'a to'on Ndios ña nasama mji na, só'ó ní na, on vása táxi na xí'in mji na ña konj so' o na ñandaá. Ta kúu na ñivi na ña'á ní ini, ta káchí sijnj mji na ndi kómí na ndee ká'no ka, ta ni on vása yí'vi na kándiva'a na xí'in ndee ná'no ka noo na.

¹¹ Ta naángel, na yóo noo Ndios, vará kómí ka na ndee noo nataa yó'o, ta naángel yó'o on vása xiin na ka'an na to'on ña kándiva'a xa'a inká ndee ná'no.

¹² Ta nataa on vá'a yó'o ndatán táku kitj týukú táku na, chi kitj yukú yó'o ndasaá kuiti táku rí kisa ndivi rí ndatán kóni nímá mji rí. Ta týó'o kaku rí xa'a ña tiin ñivi rí ta ka'ni na rí. Ta ñii ki'va saá kundo'o nataa on vá'a yó'o, chi nayó'o ká'an na to'on ndiva'a xa'a ña on vása kúndaá ini na, ta ndatán ndi'i xa'a kitj yukú, saá ndi'i xa'a na.

¹³ Ta nataa on vá'a yó'o, kixaa kivi ña naki'in na ya'vi na xa'a ña on vá'a ké'é na ña táxi xo'vi inká ñivi. Xí'in ñasij ini na ké'é na ndi'i noo ña kútoo yiki koñu na, on ko'ó ñato'ó kómí na, ni on vása násita xí'in mji na noo ña ké'é na ndi'i ña on vá'a, vará ndiví xito ka ñivi kúu ña. Ta kivi nataa on

vá'a yó'o xíxi na xí'in ndó nḡḡ yóo vikḡ nḡḡ nákutá'an ndó'ó na kúu na kándixa Jesucristo, ta ña ka'an ní nḡḡ kúu ña xító ndó ñakini ké'é nataḡ yó'o.

14 Ta nataḡ ḡn vá'a yó'o, ndi'i nási'í ná xító na nḡḡ, ta kútoo ní na k'i'vi na kuḗchi ñoyívi xí'in ná. Ndḡ ñii k'ivj ḡn vása sándakoo na k'í'vi na kuḗchi ña kúu ña kútoo ní y'íkí koḡu m'ji na. Ta chú'u na n'ivi na lo'o ní kándixa Jesucristo ña ké'é na ña ḡn vá'a. Nataḡ ḡn vá'a yó'o ḡn vása xáa ini na xí'in ña xa kómí na, ta ndi'i saá k'ivj kóni na kukomí na ndi'i ña káchí ini m'ji na. Nataḡ yó'o ndiso na chí'ña xa'á ña ḡn vá'a ké'é na, ta Ndios taxi ra ko'ḡn na nḡḡ xo'v'j ní na.

15 Nataḡ yó'o xa sándakoo na yichj ndḡḡ, ta na'ki'in na ndíkḡn na kuḗ'ḡn na yichj taprofeta Balaam ḡḡa ḡa xitaku x'ina'á, ḡayó'o x'ikuu sa'ya ḡaBeor. Saá chí taprofeta yó'o kútoo ní ra k'i'in ra si'ún xa'á chiño ḡn vá'a ke'é ra.

16 Ta saá kee ra kuḗ'ḡn ra ña satavj chí'ña ra nañoo Israel, ta n'j-kuchiño ra, chí ñii tiburra, kitj tí ḡn vása xinj ka'ḡn to'on kúu rí, ta tíyó'o n'jka'ḡn rí to'on xí'in ra, ta xí'in ña n'jka'ḡn rí sa'í rí nḡḡ ra, ta n'j-kuchiño ra kasa ndivi ra chiño k'í'vi ña kuḗ'ḡn ra ke'é ra.

17 Nataḡ ḡn vá'a yó'o yóo na ndatán yóo pozo yichj ña ḡn koḡ takuii kómí, ta yóo na ndatán yóo vikḡ ña sándachí ḡachj na'á kuḗ'ḡn ña nḡḡ chínda'á ḡachj yó'o ña. Ta Ndios kasa nani ra xa'á nataḡ yó'o, ta ti'ví ra na ko'ḡn na nḡḡ naa ní ña xo'v'j na ndi'i saá k'ivj.

18 Nayó'o kuḗ'ḡ ní chínoo na nḡḡ to'on ká'ḡn na, ña sanoo na ini n'ivi ña kandixa na ña sáná'a na, ta to'on vichj ña ḡn vása ndáya'vi kúu ña sáná'a na. Ta xí'in to'on yó'o chú'u na n'ivi na sa'kán sándakoo yichj ḡn vá'a, ña tuku ké'é nayó'o ña ḡn vá'a ña kútoo ní y'íkí koḡu na.

19 Ta nataḡ ḡn vá'a yó'o ká'ḡn na, káchí na saá: "Tá kundikḡn ndó saḡa ndj, ta saá kuu ndó n'ivi na kaka ndíka nḡḡ ndayí, ta saá ḡn koḡ ka ña xá'nda chiño nḡḡ ndó", káchí na. Ta m'ji nataḡ yó'o kúu n'ivi na nó'ni kútu xí'in ndi'i nḡḡ ñakini ta xí'in ndi'i nḡḡ ña ḡn vá'a ké'é na. Saá chí tá ñii ña ḡn vá'a kúndeé ña nḡḡ n'ivi, ta ña ḡn vá'a yó'o kúu ña xá'nda chiño nḡḡ n'ivi yó'o.

20 Yóo n'ivi na xa kundaḡ ini to'on va'a xa'á Jesucristo ḡḡa ḡaKá'no nḡḡ yó ta sándakoo na yichj ña ḡn vá'a ñoyívi yó'o. Ta saá, tá n'ivi yó'o ndikó koo tuku na ta kixá'á na naki'in na yichj ḡn vá'a, ta tuku taxi na ña xá'nda chiño ña ḡn vá'a ñoyívi nḡḡ na, ta saá n'ivi yó'o kuiso ka na kuḗchi nḡḡ ña x'indiso na si'na.

21 Va'a ní ka, ní kúu, tá ndḡ ñii k'ivj n'j-kundaḡ ini na xa'á yichj ña ndḡḡ, saá chí xa'á ña kundaḡ ini na yichj ña ndḡḡ, ta sándakoo na yichj yó'o, ta ña ke'é na saá Ndios ndeé ní ka saxo'v'j ra na.

22 Ta xí'in ña ke'é n'ivi na ḡn vá'a yó'o saá, táxi na ña kundaḡ ini yó ndí ña ndíchí ká'ḡn to'on ña káchí saá: "Tí ina ndíkó tuku rí kaxi rí ñakini nduxan rí." Ta inka to'on ndíchí káchí saá: "Tíkinj sa'kán chíchi rí xí'in takuii ndii, ta tuku ndíkó rí sakuchu xí'in m'ji rí nda'yj kini", saá káchí to'on ndíchí.

3

To'on yó'o ká'ḡn xa'á Jesucristo ndikó ra ñoyívi yó'o

1 Nañani yó xí'in náki'va yó, na k'í'vi ní ini j xini j kúu ndó, ñayó'o kúu tutu ḡvj ña táa j xaḡ nda'á ndó. Ta xí'in ña ḡvj tutu yó'o saá sánaká'ḡn j ndó'ó ña ndixa xinj ñó'ó kani s'jinj ndó xa'á ñavḡ'a ña kúu ñandii ndino'o.

2 Kónij ña naká'án sijnj ndó to'on Ndios ña njka'an ndoso naprofeta kujya xina'á. Saá tuku kónij ña naká'án sijnj ndó ndayi ña xa'nda chiño Jesucristo Taá taká'no nqo yó ta sakaaku mji yó, chi mji ndj naapóstol saná'a ndj ndó'ó to'on yó'o.

3 Ña si'na ka xini ñó'ó kundaq ini ndó kúu ña ndasaá koo tá xa kuyatin vaxi kivi sondí'í. Chi kivi saá kutaku nivi na kutoo ní ke'é ndi'í nqo ña on vá'a ña kachi ini mji na, ta kusiki na nivi xa'a ña kándixa na Jesucristo,

4 ta ka'an na xí'in na, ndaka to'on ña'á na, kachi na saá: “¿Mikía yóo Jesucristo ña kasa ndivi ra to'on ra ña njka'an ra xí'in ndó, ndikó ra ñoyivi yó'o? Chi xa nixi'j va yivá si'í yó, ta tá kaa ka va ñoyivi yó'o, ndatán kaa ña kivi nqo xina'á, ñii ki'va saá kaa ña nda kivi vitin”, kachi na, kusiki na nivi na kándixa Jesucristo kivi saá.

5 Nivi na kusiki yó'o on xjin na kandixa na ndí Ndios xí'in to'on ña njka'an ra kisa va'a ra ñoyivi yó'o ta kisa va'a ra ñoyivi njno. Ta nqo yóo ku'a ní takuií mjni, ta njka'an Ndios ta kana ño'o yichí tixin takuií yó'o, ta saá takuií yó'o xjino nduu rá ña.

6 Ta saá kivi xitaku taNoé, ta Ndios xa'nda chiño ra nqo takuií ta sagoon ra saví na'á, ta sandí'i ra xa'a ndi'í ña nixiyo ñoyivi kujya xina'á.

7 Chi Ndios chindú'u ra to'on ra ña kasa ndivi ra ña njka'an ra ndí ñoyivi yó'o xí'in ñoyivi njno ña xito yó, ndati ña ñii kivi ndi'í xa'a ña xí'in ño'o xixi. Saá koka ndi'í ña kuv'a a kivi ña kasa nani Ndios xa'a kuachi nivi, ta nivi na on vása ní-xiin kandixa Ndios ko'on na nqo xo'vi ní na ndi'í saá kivi.

8 Ta ndó'ó, nañani yó xí'in náki'va yó, na kí'vi ní ini j xini j kúu ndó'ó; ta kónij ña on nandoso ndó ndí nqo Ndios ñii kivi yóo ña ndatán yóo ñii ml kujya, ta ñii ml kujya yóo ña ndatán yóo ñii kivi, saá yóo ña.

9 Vará sava nivi xáni sijnj na ndí Ndios kuachi ní ra ña kasa ndivi ra ña njka'an ra, ta on sivi saá yóo ña. Ndixa Ndios ta ká'no ini kúu ra xí'in ndi'í nivi, on xjin ra ndi'í xa'a nda ñii nivi; chi ndati ra ña ndi'í nivi nandikó ini na nqo ña on vá'a ké'é na, ta va'a ná ki'vi na yichí nqo xa'nda chiño ra.

10 Ta kivi ña ndikó Jesucristo ñoyivi yó'o kuu ñii kivi ña on vása ndati nivi, chi ndatán yóo ña kixaa ñii takui'na ñoo ña kasa ku'na ra, saá koo kivi ndikó Jesucristo. Ta kivi kundivi ñayó'o saá, ndeé ní nivi ta ndi'í xa'a ñoyivi njno ña xito yó, ta ndi'í ña yóo ñoyivi njno kaa koka ndi'í ña xí'in ño'o xixi ta ndi'í xa'a ña, ta ñoyivi nqo ño'o yó'o xí'in ndi'í ña yóo nqo ña ñii ki'va saá kundo'o ña.

11 Ta xa'a ña ndixa kundaq ini yó ndí ndi'í xa'a ñoyivi, ta saá xini ñó'ó viví kutaku yó ta taxi xí'in mji yó kasa ndivi yó ña kóni Ndios.

12 Ta xí'in ñasij ini yó xini ñó'ó kundati yó kivi yó'o, ta chikaa yó ndeé xí'in mji yó ña kasa ndivi yó ña kóni Ndios, ta saá kama kixaa kivi ña kasa nani ra xa'a kuachi nivi. Chi kivi yó'o ndi'í xa'a ñoyivi njno ña xito yó ta ndi'í ña kómí ña, koka ña xí'in ño'o xixi ta ndi'í xa'a ña.

13 Ta mji yó ndati yó ta ndaa ini yó Ndios ña kasa ndivi ra to'on ra ña njka'an ra ndí ndasa xaá ra ñoyivi njno ña xito yó, ta ndasa xaá ra ñoyivi nqo ño'o yó'o. Ta ñaxaa kasa va'a Ndios yó'o kúu nqo kutaku nivi na ndii níma, ta ndi'í saá kivi kasa ndivi na ña kóni Ndios.

14 Ñakán, nañani yó xí'in náki'va yó, tá'an ndati ndó ña kixaa kivi ña kundivi ñayó'o, chikaa ní ndó ndeé xí'in mji ndó ña ndii ta viví kutaku

ndó nḡḡ Ndios, ta ndixa koo va'a ini ndó chi xa va'a nákutá'an ndó xí'in Ndios.

¹⁵ Naká'án ndó ndí tḡ ká'no ini kúu Ndios, ta ndáti ra ña nandikó ini nḡvi nḡḡ ña ḡn vá'a ké'é na xa'a ña kuchiño sakaku ra na. Ñii káchí ká'an tḡ'on ña nḡtaa ñani yó tḡPablo kḡvḡ tḡ'ví ra tutu ña nḡxaḡ nda'a ndó; nḡtaa ra tutu yó'o xí'in ñandíchí tḡxi Ndios nda'a ra.

¹⁶ Nḡḡ ñii ñii tutu ña nḡtaa ñani yó tḡPablo ndḡtḡ'on ra xí'in ndó xa'a ndi'i ñayó'o, ta ndixa yóo sava tḡ'on ña nḡtaa tḡPablo ña yo'vḡ ní kundḡḡ ini yó. Ta nḡvi na naa ini xí'in na sakán lo'o kuiti kándixa Jesucristo, nayó'o násama na tḡ'on yó'o, ta ñii kḡ'va saá násama na ndi'i tḡ'on ña nḡka'an Ndios ña nḡtaa nḡvi xḡna'á. Ta xa'a ña násama na tḡ'on Ndios, nḡvi yó'o ko'ḡn na nḡḡ xo'vḡ ní na ndi'i saá kḡvḡ.

¹⁷ Ta ndó'ó, nañani yó xí'in náki'va yó, xa'a ña kúndḡḡ ini ndó ñayó'o, xḡnḡ ñó'ó koto va'a ndó ña ḡn taxi ndó sandá'ví ña ḡn vá'a ndó'ó ña nakava ndó yichḡ nḡvi na ḡn vá'a, ta ni ḡn sandakoo ndó ña kándixa ndino'o ini ndó Jesucristo.

¹⁸ Ndḡ víka ndixa ñii ñii kḡvḡ xḡnḡ ñó'ó chikaḡ ndó ndeḡ ña konḡ va'a ka ndó Jesucristo, Tḡa tḡKá'no nḡḡ yó, ta kúu ra Tḡa tḡ Sakaaku mḡi yó. Ñava'a ña xa tḡxi ra nda'a ndó chíndeé ña ndó'ó ña ndino'o ka kutaku ndó ñii ñii kḡvḡ ndḡtán kóni mḡi ra. Ná kasa ká'no ní yó ra ndḡ vitin tḡndḡ ndi'i saá kḡvḡ ña va'xi. Saá ná koo ña.

Tutu ñanoó n̄tāa taJuan ña ti'ví ra kūa'an nda'a n̄ivi na kándixa Jesucristo

Ñayó'o ká'an x̄a'a T̄o'on Ndios, ña kúu Jesucristo, t̄aa t̄a kúu ndee ña táxi ndino'o kutaku n̄ivi

¹ Nañani yó xí'in náki'va yó, vitin ká'an ndi xí'in ndó x̄a'a t̄aa t̄a xa táku nda on t̄a'an kixá'a koo k̄ivi nõó. Ta m̄i ndi, x̄ini s̄o'o ndi t̄o'on ña n̄ika'an ra, ta xí'in nduch̄u nõo ndi x̄ini ndi ra, ta ch̄inóo nda'a ndi s̄ok̄o ra. Ta vitin ndát̄o'on ndi xí'in ndó x̄a'a t̄ayó'o, t̄aa t̄a kúu T̄o'on Ndios, ta kúu ra ndee ña táxi kutaku ndino'o n̄ivi.

² T̄aa yó'o, t̄a ndixa ndino'o táku, k̄ixaa ra nõo ndi, ta x̄ini ndi ra xí'in nduch̄u nõo ndi, ta vitin ndákuin ndi x̄a'a ra nõo ndó. Ta ndát̄o'on ndi xí'in ndó ndi m̄i t̄ayó'o kúu ra ndee ña táxi kutaku ndino'o n̄ivi nõo Ndios, ta t̄ayó'o nda si'na xa táku ra xí'in Ndios, ta saá Ndios ti'ví ra m̄i t̄ayó'o ña k̄ixaa ra nõo ndi ñoyivi yó'o.

³ Ta vitin ndát̄o'on ndi xí'in ndó x̄a'a ña xa x̄ini ndi, ta x̄a'a t̄o'on ña n̄ika'an ra ña x̄ini s̄o'o ndi. Ta saá ndó'o, n̄ivi na kándixa t̄o'on yó'o, ñii káchí vivii kutaku ndó xí'in ndi, ndatán ñii k̄i'va vivii táku ndi xí'in Yivá yó Ndios ta xí'in Sa'ya ra Jesucristo.

⁴ Ta saá t̄aa ndi tutu yó'o ña kundaa ini ndó ta chikaa s̄o'o ndó t̄o'on yó'o. Ta xí'in ña ke'é ndó saá ndixa ná kutú ndaa ñasi ini ndi'i yó.

T̄o'on yó'o ká'an ña, ndatán yóo ño'o ña ye'e, saá yóo Ndios

⁵ Ñayó'o kúu t̄o'on ña n̄ika'an Jesucristo x̄ini s̄o'o ndi, ta vitin ndát̄o'on ndi t̄o'on yó'o xí'in ndó, ña káchí saá: Ndatán yóo ño'o ña ye'e, saá yóo Ndios, ta nda lo'o on k̄oó ñanaa yóo xí'in ra.

⁶ Táná k̄a'an yó ndixa vivii táku yó xí'in Ndios, ta saá ni, ndik̄on k̄a yó kūa'an yó yich̄i on vá'a ña naa ní, ta ñavatá kúu ña k̄a'an yó saá, ta on vása kisa ndivi yó ñandaa.

⁷ Yich̄i Ndios kúu ñava'a ñandaa nõo ye'e ño'o ña káku nõo ra. Ta saá tá vivii ndik̄on yó yich̄i Ndios nõo ye'e ño'o ña káku nõo ra, ta saá ndixa vivii táku yó xí'in tá'an yó, ta ndixa ñii Jesucristo nákata ña ndi'i kūachi yó.

⁸ Táná k̄a'an yó ndi nda lo'o on k̄oó kūachi ndiso yó nõo Ndios, ta saá n̄ivi na sándá'ví xí'in m̄i kúu yó, chi ñavatá kúu ña k̄a'an yó saá, ta ndixa on k̄oó ñandaa yóo ini yó.

⁹ Ta saá ni, tá na'ma yó ndi'i kūachi yó nõo Ndios, ta ndixa Ndios kasa ká'no ini ra x̄a'a kūachi yó, ta nakata ra ndi'i kūachi yó, ta ndasa ndii ra m̄i yó nõo ra. Ndixa Ndios ke'é ra saá xí'in yó, chi t̄aa t̄andaa kúu Ndios ta ndixa kisa ndivi ra t̄o'on ra.

¹⁰ Ta saá ni, táná k̄a'an yó, káchí yó ndi nda ñii k̄ivi on vása ní-ke'é yó ña on vá'a, ta xí'in t̄o'on yó'o chikaa yó kūachi s̄at̄a Ndios ndi kúu ra t̄aa t̄a vatá. Saá chi m̄i Ndios káchí ra ndi ndi'i n̄ivi ke'é na ña on vá'a. Tá on vása kándixa yó t̄o'on yó'o ña ká'an Ndios x̄a'a yó, ta xí'in ñayó'o sáná'a yó ndi on k̄oó t̄o'on Ndios táku ini yó.

2

*Tɔ'on yó'o ká'ǎn ndí Jesucristo chíndeé ra m̄i yó
ña náki'in ra tɔ'on yó nqɔ Ndios*

¹ Ndó'ó, n̄vi na kándixa Jesucristo, ndátán yóo s̄a'ya j̄, saá yóo ndó, saá chí kí'vi ní in̄i j̄ x̄ini j̄ ndó'ó. Ta táa j̄ tutu yó'o xā ña nda'a ndó xa'a ña ɔn ke'é ndó ña ɔn vá'a. Ta saá ni, tá yóo kí'vi ke'é ndó ña ɔn vá'a, ta x̄ini ñó'ó kundaa ini ndó ndí yóo ñii t̄a t̄a chíndeé m̄i yó ña náki'in ra tɔ'on yó nqɔ Yivá yó Ndios, ta t̄ayó'o kúu Jesucristo, t̄a t̄andā.

² Saá chí Jesucristo kúu t̄a t̄a n̄sɔkɔ x̄i'in m̄i ña n̄xi'i'j̄ ra xa'a kuachi yó, ñakán Ndios kúchiño kasa ká'no ini ra xa'a kuachi yó. Ta ɔn s̄ivi ndasaá xa'a kuachi m̄i yó kúu ña n̄xi'i'j̄ Jesucristo, ta xa'a kuachi ndi'i saá n̄vi ñoyívi yó'o n̄xi'i'j̄ ra.

³ Tá kisa ndivi yó ña xá'nda chíño Ndios nqɔ yó, ta x̄i'in ña ké'é yó saá kundaa ini yó ndí ndixa x̄ini yó Ndios, ta vivíi t̄áku yó x̄i'in ra.

⁴ Tá nakuíta n̄vi na ka'ǎn, káchí na saá: “Ndi'i x̄ini ndí Ndios, ta vivíi t̄áku ndí x̄i'in ra”, káchí na, ta n̄vi yó'o, tá ɔn vása kisa ndivi na ña xá'nda chíño Ndios, ta saá n̄vi na vatá kúu nayó'o, ta nda lo'o ɔn kɔɔ ñandā yóo ini na.

⁵ Ta saá ni, tá yóo n̄vi na kisa ndivi ña ká'ǎn tɔ'on Ndios, ta x̄i'in ñayó'o n̄vi yó'o sáná'a na ndí ndixa ndaa kí'vi ini na x̄ini na Ndios. Ta m̄i yó, xa'a ña kisa ndivi yó ña ká'ǎn Ndios, kundaa ini yó ndí ñii yóo yó x̄i'in Ndios.

⁶ Tá káchí yó ñii yóo yó t̄áku yó ini Ndios, ta saá x̄ini ñó'ó ke'é yó ndátán ke'é Jesucristo kí'vi n̄xiika ra ñoyívi yó'o.

Tɔ'on yó'o kúu ña xá'nda chíño nqɔ n̄vi na kándixa Jesucristo

⁷ Nañani yó x̄i'in náki'va yó, ɔn s̄ivi ñii tɔ'on ña xaá kúu ña xá'nda chíño j̄ nqɔ ndó vitin, chí tɔ'on Ndios ña xa si'na yóo nda kí'vi nqɔ kúu ña. Ta tɔ'on yó'o ñii kúu ña x̄i'in tɔ'on ña yatá ña xa x̄ini s̄o'o ndó.

⁸ Tɔ'on ña yatá kúu ña xá'nda chíño j̄ vitin nqɔ ndó, ña x̄ini ñó'ó kuki'vi ini yó koni tá'an yó. Ta saá ni, tɔ'on xaá kúu ñayó'o, chí ñii laá Jesucristo kúu t̄a ndixa ndaa k̄isa ndivi tɔ'on yó'o. Ta vitin ndó'ó, n̄vi na ndíkɔn yich̄i ra, ñii kí'va saá ndixa kisa ndivi ndó tɔ'on xaá yó'o. Ta vitin ndee ña ɔn vá'a ña naa, kuach̄an ndi'i xa'a ña, saá chí kí'vi k̄ixāa Jesucristo ñoyívi yó'o, ta ndátán yóo ña k̄ixāa ño'ɔ ndino'o ña yé'e, ta kúndeé ña nqɔ naa, saá yóo ña.

⁹ Tá yóo n̄vi na ká'ǎn, káchí na ndí ndíkɔn na yich̄i va'a nqɔ yé'e ño'ɔ, ta n̄vi yó'o s̄áa ini na x̄ini na natá'an na, ta saá ñavatá kúu tɔ'on ña ká'ǎn na, chí ña s̄áa ini na x̄ini na natá'an na sáná'a ña ndí ndíkɔn ka na yich̄i ɔn vá'a nqɔ naa ní.

¹⁰ Ta n̄vi na ndixa kí'vi ini x̄ini natá'an na, ta n̄vi yó'o kúu na ndíkɔn yich̄i va'a nqɔ yóo ño'ɔ yé'e. Ta n̄vi yó'o, ɔn vása yóo ini na ña sanakava x̄i'in m̄i na ña ke'é na ña ɔn vá'a.

¹¹ Ta n̄vi na s̄áa ini x̄ini ñka n̄vi na kándixa Jesucristo, n̄vi yó'o, x̄i'in ña ké'é na saá sáná'a na ndí x̄ika ka na yich̄i ɔn vá'a nqɔ naa. Ta saá n̄vi yó'o ɔn vása x̄ini na ndá yich̄i kuach̄an na, saá chí ñanaa s̄akuáá ña nduch̄u nqɔ na.

¹² Ta ndó'ó, n̄vi na kándixa Jesucristo, ndátán yóo s̄a'ya j̄, saá yóo ndó, ta táa j̄ tutu yó'o xā ña nda'a ndó, chí Ndios xa k̄isa ká'no ini ra xa'a kuachi ndó, saá chí Jesucristo n̄xi'i'j̄ ra xa'a kuachi yó.

¹³ Ta ndó'ó, ñivi na kándixa Jesucristo, na kúu ñivi naxikua'á na to'ó, táa j tutu yó'o xaá ña nda'á ndó, chi xa xínj va'a ndó Jesucristo, tãa tã xa táku ndã si'na kã tá tã'án kixá'á koo kivi nõõ ñoyivi. Ta ndó'ó, natãa xí'in nãña'á na kúu nakuáchí na kándixa Jesucristo, táa j tutu yó'o xaá ña nda'á ndó, chi xa kündeé ndó nõõ ñanímã ndiva'a.

Ndi'i ndó'ó na kúu ñivi na kándixa Jesucristo, inkã yichj ká'an j ndi ndatán yóo sa'ya j, saá yóo ndó, ta táa j tutu yó'o xaá ña nda'á ndó, chi xa xínj va'a ndó Yivá yó Ndios.

¹⁴ Ta ndó'ó, ñivi na kándixa Jesucristo, na kúu ñivi naxikua'á na to'ó, táa j to'on yó'o ña ndátõ'on j xí'in ndó, chi xa xínj va'a ndó Jesucristo, tãa tã xa táku ndã si'na kã tá õn tã'án kixá'á koo kivi nõõ ñoyivi. Ta ndó'ó, na kándixa Jesucristo, na kúu nakuáchí, tuku táa j to'on yó'o ña ndátõ'on j xí'in ndó, chi ndó'ó kúu ñivi na kómí ní ndeë Ndios, ta ndi'i saá kivi to'on Ndios yóo ña táku ña ini ndó, ta saá xa kündeé ndó nõõ ñanímã ndiva'a.

¹⁵ Xí'in ndi'i ndó'ó, na kúu ñivi na kándixa Jesucristo, táa j to'on ña xaá nda'á ndó, ña ndátõ'on j, káchí j saá: On kusij ini ndó kundikõn ndó yichj õn vá'a ñoyivi yó'o, ta ndã lo'o õn kuki'vi ini ndó koni ndó ña õn vá'a ña yóo ñoyivi yó'o. Saá chi ndi'i ñivi na kí'vi ní kã ini xíni na ña yóo ñoyivi yó'o, ñivi yó'o õn vása kí'vi ini na xíni na Yivá yó Ndios.

¹⁶ Chi ndi'i ña õn vá'a ña yóo ñoyivi yó'o õn sivi ña káku nõõ Ndios kúu ña, ta kuiti káku ña nõõ ñanímã ndiva'a ña xá'nda chiño nõõ ñoyivi yó'o. Tá kóni yó ke'é yó ña õn vá'a ña kútoo ní yíkí koñu yó, án kóni yó kukomí yó ndi'i ña kúsij ini nduchuj nõõ yó xíni ña, ta ña kóni yó saá õn sivi ña vaxi nõõ Yivá yó Ndios kúu ña. Tá ñivi na ña'a ní ini kúu yó xa'á ñakuiká kómí yó án xa'á chiño ná'no ké'é yó, ta ña ñã'a ini yó saá, õn sivi ña vaxi nõõ Yivá yó Ndios kúu ña. Saá chi ña xáni sijnj yó saá kuiti káku ña nõõ yichj õn vá'a ñoyivi yó'o.

¹⁷ Ta ñoyivi yó'o xí'in ndi'i ña õn vá'a ña kútoo ní ñivi, ña yá'a kuã'an kúu ña, ta kixaa ñii kivi õn kóo kã ña. Ta saá ni, ñivi na kisa ndivi ña kóni Ndios, ñivi yó'o õn ndi'i xa'á na, ta ndixa kutakũ na ndi'i saá kivi.

To'on yó'o ká'qn xa'q tãa tã sãq ini xíni Jesucristo

¹⁸ Ndó'ó, ñivi na kándixa Jesucristo, ndatán yóo sa'ya j, saá yóo ndó, ta ndátõ'on j xí'in ndó ndí xa vaxi kuyatin kivi sondí'í ñoyivi yó'o. Xa xijnj so'ó ndó tá vaxi kuyatin kivi sondí'í, ta nakundichi ñii tãa tã kúu tã sãq ní ini xíni ra Jesucristo, ta vitin xa yóo kuã'á ní ñivi na kúu na sãq ini xíni na Jesucristo. Ta xí'in ñayó'o kúndaq ini yó ndí xa yatin vaxi kivi sondí'í ñoyivi yó'o.

¹⁹ Vará sava ñivi na kúu na sãq ini xíni na Jesucristo vitin, xikuu ñivi na si'na ñii xitakũ xí'in yó, ta ñivi yó'o õn sivi na ndixa kándixa Jesucristo xikuu na. Ta saá ñitã'vi tá'an na xí'in mji yó, ta kãe na kuã'an na. Ta xí'in ñayó'o kúndaq va'a ini yó ndí ñivi yó'o ndã ñii kivi õn vása ní-xiyo yu'ú na xí'in mji yó, chi õn vása ndino'o ini na kándixa na Jesucristo. Tá ndixa ñivi na ndino'o ini kándixa Jesucristo xikuu na, ní'kúu, ta yóo kã na kuã'an na yichj ra xí'in yó vitin. Ta xa'á ña ñitã'vi tá'an na xí'in yó, na kúu ñivi na ndixa ndikõn Jesucristo, kúndaq ini yó ndí ñivi yó'o ndã lo'o õn vása ní-xikuu na ñañani yó án náki'va yó.

²⁰ Ta ndó'ó, õn sivi ndatán yóo ñivi yó'o yóo ndó. Saá chi Jesucristo, Tãa tãYij, t'í'vi ra Nímã Ndios ña kutakũ ña ini ndó. Ta xa'á ña táku Nímã Ndios ini ndó, xa xínj ndó ndi'i ñandaq.

²¹ Ta xa'a ña kúndaq ini j ndí xa xínj ndó ñandaq, táa j to'on yó'o xaa ña nda'a ndó. Saá chi mji yó kúndaq ini yó ndí nda ñii to'on ña vatá on vása káku ña noq Ndios, taq ta kúu tañdaq ndino'o.

²² Ta, ¿yu kúu ñivi na vatá ní? Ñivi na vatá ní kúu na ká'an, káchí na ndí on sivi ta Jesús kúu Cristo, taq ta ti'vi Ndios sakáku ra ñivi ñoyívi yó'o. Ñivi na káchí saá kúu ñivi na sáa ini xíni na Jesucristo. Ta ñivi yó'o kúu ñivi na on xjin kandixa Ndios, ni on xjin na kandixa na Sa'ya ra Jesucristo.

²³ Tá yóo ñivi na on xjin kandixa Sa'ya Ndios, ñayó'o kóni kachí ña ndí on xjin na kandixa na mji Ndios. Ta ñivi na ndino'o ini ká'an ndátq'on na ndí kándixa na Sa'ya Ndios, ta ñivi yó'o kúu na táku Ndios ini.

²⁴ Ta ndó'ó, on sandakoo ndó kándixa ndó to'on va'a xa'a Jesucristo, ña kúu ña xinj so'o ndó nda kivi noq ña kixá'á ndó kándixa ndó ra. Ta xí'in ña ke'é ndó saá, ndi'i saá kivi yóo ndó táku ndó ini Jesucristo, taq ta kúu Sa'ya Ndios, ta ñii ki'va saá yóo ndó táku ndó ini Yivá yó Ndios.

²⁵ Jesucristo ñika'an ra, kinqo ra xí'in yó, na kúu ñivi na kándixa ña'á, ta ñika'an ra, káchí ra saá: "Nda'a ñivi na kándixa yi'j taxi ña ndixa ndino'o kutaku na xí'in j ndi'i saá kivi", saá káchí Jesucristo, kinqo ra xí'in yó.

²⁶ Táa j to'on yó'o ña ndato'on j xí'in ndó xa'a ñivi na kóni sandá'vi ndó'ó xí'in to'on vatá.

²⁷ Jesucristo xa ti'vi ra Nima Ndios ña koo ña xí'in ndó, ta Nima yó'o yóo ña táku ña ini ndó ndi'i saá kivi. Ta saá on vása xínj ñó'ó ndó ñivi ña saná'a na ndó'ó, chi Nima Ndios saná'a ña ndó'ó xa'a ndi'i ñandaq. Ta ndi'i ña saná'a Nima Ndios kúu to'on ña ndaq ndino'o, ta nda lo'o on koq ñavata ká'an Nima Ndios. Ta ndi'i saá kivi xínj ñó'ó koo ndó kutaku ndó ini Jesucristo. Ta ñii ki'va na ndatán Nima Ndios saná'a ña ndó'ó ndasaá kutaku ndó, ta saá xínj ñó'ó va'a kutaku ndó.

²⁸ Ndó'ó, ñivi na kándixa Jesucristo, ndatán yóo sa'ya j, saá yóo ndó, ta ndátq'on j xí'in ndó ña koo ndó kutaku ndó ini Jesucristo, ta nda ñii kivi on sandakoo ndó yichí ra. Ta saá tá kixaa kivi ndikó ra ñoyívi yó'o, ta on vása kuyi'vi ndó noq ra, ni on vása kuka'an noq ndó kuita ndó noq ra.

²⁹ Xínj yó Jesucristo kúu ñii taq tañdaq ndino'o, ta saá kúndaq ini yó ndí ndi'j ñivi na ké'é ñandaq ndatán yóo ña ke'é Jesucristo, nayó'o kúu nasa'ya ndino'o Ndios.

3

To'on yó'o ká'an ndí sa'ya Ndios kúu ñivi na ndikon yichí ra

¹ jNdachun ndeé ní kí'vi ini Yivá yó Ndios xíni ra mji yó! Saá chi sákonani ra yó sa'ya mji ra. Ta, ñdixa sa'ya Ndios kúu mji yó! Ta ñivi na ndikon yichí on vá'a ñoyívi yó'o, on vása nákoní na ndí sa'ya Ndios kúu yó, chi ñivi yó'o on vása xínj na Ndios.

² Nañani yó xí'in náki'va yó, ñivi na kí'vi ní inij xínij kúu ndó, ta ndátq'on j xí'in ndó ndí mji yó kúu sa'ya Ndios vitin. Ta saá ni, on ta'an kundaa va'a ini yó ndasaá nduu yó kivi ña vaxi ña kutaku yó ñoyívi ñino xí'in Ndios. Ta vitin kundaa ini yó ndí kivi ndikó Jesucristo ñoyívi yó'o, ta mji yó, ñivi na kándixa ña'á, nduu yó ndatán yóo ra. Saá chi xí'in nduchú noq yó koni yó ra. Ndátán mji káa ra, saá ndixa koni ndino'o yó ra.

³ Ta ndi'i ñivi na kúsij ini ndati ña ndikó Jesucristo, chi ndaa ini na ndí kivi saá kundivi ña ndati na, ñivi yó'o chíkaa na ndeé xí'in mji na ña nduu

na n̄ivi na ɔn kɔ́o kuɔchi kuiso nɔɔ Ndios. Ta xa'á ña ndíkɔn na Jesucristo kúu ña ké'é na saá, chi Jesucristo kúu ɬa ɬa ndii ndino'o.

4 Ndi'i n̄ivi na ké'é ña ɔn vá'a kúu n̄ivi na yá'a ndoso nɔɔ ndayí Ndios ta ndiso na kuɔchi nɔɔ ra. Saá chi ndi'i nɔɔ ña ɔn vá'a ké'é n̄ivi kúu ña yá'a ndoso ndayí Ndios.

5 Xa x̄ini ndó ña k̄ixaɔ Jesucristo ñoyívi yó'o kúu xa'á ña kindaa ra kuɔchi ña ndiso n̄ivi. Ta ndá lo'o ɔn kɔ́o kuɔchi ndiso Jesucristo, ɬa ɬa ndii ndino'o kúu ra.

6 Ta saá n̄ivi na ndixa ndíkɔn Jesucristo, tá ñii táku na xí'in ra, ta n̄ivi yó'o ɔn vá'a ndíkɔn na yich̄i nɔɔ ké'é na ña ɔn vá'a. Ta n̄ivi na ndíkɔn yich̄i nɔɔ ké'é na ña ɔn vá'a, n̄ivi yó'o kúu n̄ivi na ɔn ɬá'an nakutá'an xí'in Jesucristo, ni ɔn ɬá'an koni na ra.

7 Nañani yó xí'in náki'va yó, ndatán yóo sa'ya m̄ij, saá yóo ndó, ta ndátɔ'on̄i xí'in ndó ña ɔn taxi ndó ña sandá'vi n̄ivi ndó'o xí'in tɔ'on vatá ña ɔn vá'a yóo yu'ú xí'in tɔ'on ña káchí saá: N̄ivi na kisa ndivi ñandaa kúu n̄ivi nandaa. Ndatán yóo Jesucristo ɬa ɬandaa, saá yóo n̄ivi yó'o, na kúu na kisa ndivi ñandaa.

8 Ta n̄ivi na ɔn x̄in sandakoo ké'é ña ɔn vá'a kúu n̄ivi na ndíkɔn yich̄i nɔɔ xá'nda chiño ñaním̄a ndiva'a, saá chi ndá k̄iv̄i nɔɔ ñaním̄a ndiva'a ɔn vá'a sandakoo ña ké'é ña ndi'i saá nɔɔ ña ɔn vá'a. Ta xa'á ñayó'o Ndios t̄'vi ra Jesucristo k̄ixaɔ ra ñoyívi yó'o ña sandi'i ra xa'á ndi'i chiño ña ké'é ñaním̄a ndiva'a yó'o.

9 Tá ndixa sa'ya Ndios kúu yó, ta saá ɔn vá'a kuɔ'an ka yó yich̄i nɔɔ xá'nda chiño ña ɔn vá'a nɔɔ yó, saá chi Ndios xa taxi ra Ním̄a ra ña táku ini yó, ta ndatán yóo ini Ndios saá yóo ini yó vitin. Ta xa'á ñayó'o, ɔn vá'a kúchiño yó kutakú yó ké'é yó ña ɔn vá'a. Saá chi vitin táku yó ké'é yó ña kóni Ndios.

10 Ta kúchiño kundaa ini yó yu kúu sa'ya Ndios ta yu kúu sa'ya ñaním̄a ndiva'a. Saá chi ndi'i n̄ivi na ɔn vá'a kisa ndivi ñandaa, nayó'o sáná'a na ndí ɔn s̄ivi sa'ya Ndios kúu na. Ta ndi'i n̄ivi na ɔn vá'a kí'vi ini x̄ini nañani na án náki'va na, ɔn s̄ivi sa'ya Ndios kúu nayó'o.

11 Ñayó'o kúu tɔ'on Ndios ña x̄ini sɔ'o yó ndá k̄iv̄i k̄ixá'a yó kándixa yó Jesucristo, tɔ'on ña káchí saá: Kuki'vi ini yó koni tá'an yó, káchí ña.

12 Ta ɔn vá'a koo yó ndatán n̄ix̄ijo ɬaCaín kuɔ'ya x̄ina'á, chi ɬayó'o n̄ix̄ika ra yich̄i ñaním̄a ndiva'a, ta xa'ni ra ñani ra. Ta, ¿ndachun xa'ni ra ñani ra? Ké'é ra saá xa'á ña k̄isa kuín̄i ini ra x̄ini ra ñani ra, chi ñani ra x̄itaku ra ké'é ra ñandaa nɔɔ Ndios, ta ɬaCaín yó'o x̄itaku ra ké'é ra ña ɔn vá'a.

13 Nañani yó xí'in náki'va yó, ndó'o kúu n̄ivi na táku ké'é ñandaa. Ta xa'á ña ké'é ndó ñava'a saá, n̄ivi na ndíkɔn yich̄i ɔn vá'a ñoyívi yó'o sáa ini na x̄ini na ndó'o. Ta ndá lo'o ɔn naka'nda ini ndó koni ndó ña ké'é na saá.

14 Ta m̄ij yó, n̄ivi na kándixa Jesucristo, kúu yó n̄ivi na kí'vi ini x̄ini tá'an. Ta xí'in ña ké'é yó saá kúndaa ini yó ndí ndixa sandakoo va'a yó yich̄i ɔn vá'a ña salo'o sandi'i xa'á yó, níkuu, ta vitin kuɔ'an yó yich̄i nɔɔ ndixa táku ndino'o yó nɔɔ Ndios. Ta ndi'i n̄ivi na ɔn vá'a kí'vi ini x̄ini natá'an na, n̄ivi yó'o, vará x̄ika ka na ñoyívi yó'o, ɔn vá'a táku na nɔɔ Ndios.

15 Ta ndi'i n̄ivi na sáa ini x̄ini natá'an na, ta n̄ivi yó'o ñii k̄i'va kúu na xí'in n̄ivi na x̄ika xá'ni ink̄a n̄ivi. Ta x̄ini yó ndí ndi'i n̄ivi na x̄ika xá'ni ink̄a n̄ivi, ɔn s̄ivi n̄ivi na táku nɔɔ Ndios kúu nayó'o.

16 Xínì ñó'ó kundaḡ ini yó xá'a ñava'a ke'é Jesucristo xá'a yó, chi taxì xí'in m̄ji ra n̄xi'j ra xá'a kuachi yó. Ta ña ke'é ra saá taxì ña kundaḡ ini yó ndasaá xínì ñó'ó ndixa kuki'vi ini yó koni yó nañani yó xí'in náki'va yó. Ta saá m̄ji yó n̄vi na ndíkḡon yich̄i Jesucristo, ñii k̄i'va ndatán kí'vi ini ra xini ra m̄ji yó, saá xínì ñó'ó kuki'vi ini yó koni tá'an yó, ta taxi xí'in m̄ji yó ña chindee tá'an yó t̄and̄a kivi yó xá'a nañani yó xí'in náki'va yó.

17 Tá yóo natá'an yó na ḡn koḡ ña xínì ñó'ó ña kómí na, ta yóo sava m̄ji yó na kómí ña xínì ñó'ó natá'an yó yó'o, ta saá va'a taxi yó ña xínì ñó'ó na nda'a na. Tá ḡn vása ké'é yó saá, ta ñayó'o kóni kachí ña ndí ḡn vása kí'vi ini yó xini yó natá'an yó yó'o, ndatán Ndios kí'vi ní ini ra xini ra m̄ji yó.

18 Nañani yó xí'in náki'va yó, ndatán yóo sa'ya j yóo ndó, ta ndátḡ'on j xí'in ndó ndí ḡn vá'a kuiti ka'an yó kachí yó ndí kí'vi ini yó xini yó natá'an yó, chi xínì ñó'ó kasa ndivi yó chiño ña sáná'a ndí ndixa kí'vi ini yó xini yó na.

19 Tá xí'in ña ndixa kí'vi ini yó xini yó natá'an yó, ta saá kundaḡ ini yó ndí n̄vi na ndixa ndíkḡon Ndios kúu yó, ta ḡn vása kúka'an nḡḡ yó nḡḡ ra, ta va'a yóo ini yó nḡḡ ra.

20 Ta saá ni, tá ním̄a yó chíkaḡ ña kuachi xá'a m̄ji yó, ta saá xínì ñó'ó kundaḡ ini yó ndí ká'no ní ka yóo ini Ndios ña kasa ká'no ini ra xá'a yó, ta Ndios xínì va'a ra ndi'i ña yóo ini yó.

21 Ndó'ó kúu n̄vi na kí'vi ní ini j xínì j, ta ndátḡ'on j xí'in ndó, káchí j saá: Tá ním̄a yó ḡn vása chíkaḡ ña kuachi saṭa yó nḡḡ Ndios, ta saá ḡn vása kúka'an nḡḡ yó nḡḡ Ndios, ta xí'in ña ndino'o ini yó kuchiño yó ka'an yó xí'in ra.

22 Ta saá ndi'i ña ndúkú yó nḡḡ Ndios, taxi ra ña nda'a yó, saá chi kisa ndivi yó ña xá'nda chiño ra nḡḡ yó, ta ké'é yó chiño ña kúsij ini ra xini ra.

23 Ta ñayó'o kúu ña xá'nda chiño Ndios nḡḡ yó: Xínì ñó'ó kandixa yó Jesucristo, taḡa ta kúu Sa'ya Ndios, ta xínì ñó'ó kuki'vi ini yó koni yó natá'an yó, ñii k̄i'va ndatán m̄ji Jesucristo xá'nda chiño ra nḡḡ yó k̄iv̄i n̄xika ra ñoyívi yó'o.

24 Ta ndi'i n̄vi na kisa ndivi ña xá'nda chiño Ndios, n̄vi yó'o táku na ini Ndios ta Ndios táku ra ini n̄vi yó'o. Ta ndixa kundaḡ ini yó ndí táku Ndios ini yó chi taxì ra Ním̄a ra nda'a yó, ta ndixa táku Ním̄a ra ini yó.

4

Tḡ'on yó'o ndátḡ'on ndasaá kúchiño nakoni yó Ním̄a Ndios

1 Nañani yó xí'in náki'va yó, ndó'ó kúu n̄vi na kí'vi ní ini j xínì j, ta ndátḡ'on j xí'in ndó ña ḡn kandixa ndó ndi'i n̄vi na ká'an, káchí na saá: "Tḡ'on ña taxì Ním̄a Ndios kúu ña ká'an ndi'", káchí na. Ta xínì ñó'ó koto ndoso ndó n̄vi yó'o xá'a ña kundaḡ ini ndó an ndixa Ním̄a Ndios kúu ña taxì tḡ'on ká'an na, chi yóo kuá'a ní naprofeta vatá na xika ñoyívi yó'o vitin.

2 Ndátḡ'on j xí'in ndó ndasaá kúchiño nakoni ndó tá ndixa Ním̄a Ndios kúu ña taxì tḡ'on ña ká'an n̄vi yó'o. Tá n̄vi yó'o ndákuijn na xá'a Jesucristo, káchí na saá: "Jesucristo, k̄ixaḡ ra ñoyívi yó'o, ta x̄ikuu ra n̄vi ndino'o xí'in ȳik̄i koñu ñii k̄i'va ndatán yóo ȳik̄i koñu m̄ji yó", káchí na,

ta saá kúndaq̄ ini yó ndí tɔ'on ña ká'an na kúu ña tɔxi Ním̄ Ndios nda'a na.

³ Ta ñivi na ɔn x̄in k̄a'an ndí Jesucristo x̄ikuu ra ñivi ndino'o, ta x̄ikomí ra ȳikí koñu ndino'o, ñii k̄i'va ndatán yóo ȳikí koñu m̄ji yó, ta ñivi yó'o ɔn vása ká'an na tɔ'on ña tɔxi Ním̄ Ndios nda'a na. Ta ñivi yó'o ká'an na ndasaá kuiti tɔ'on ña tɔxi ním̄ ña sáq̄ ini x̄ini Jesucristo. Xa x̄inj̄i sɔ'o ndó ndí ñii k̄iv̄i k̄ixaq̄ ním̄ yó'o, ña kúu ña sáq̄ ini x̄ini Jesucristo, ta vitin xa yóo ña, x̄ika ña ñoyívi yó'o.

⁴ Ta ndó'ó, ndatán yóo sa'ya j̄, saá yóo ndó, ta ndó'ó kúu ñivi na ndíkɔn Ndios. Ta xa k̄undeé ndó nɔɔ naprofeta vatá, na ɔn vása ká'an tɔ'on Ndios. Ta m̄ji ndó, xa'a ña ták̄u Ním̄ Ndios ini ndó, xa k̄undeé ndó nɔɔ navatá yó'o, saá chí Ním̄ Ndios kúu ña ndeé ní k̄a nɔɔ ñanim̄a ndiva'a ña x̄ika ñoyívi yó'o.

⁵ Naprofeta vatá kúu ñivi na ndíkɔn yich̄i ɔn vá'a ñoyívi yó'o, ta ká'an na tɔ'on ña tɔxi ním̄ ña xá'nda chuño nɔɔ yich̄i ɔn vá'a yó'o. Ta saá ñivi na ndíkɔn yich̄i ñoyívi yó'o chíkaq̄ sɔ'o na tɔ'on vatá yó'o.

⁶ Ta m̄ji yó, ñivi na ndíkɔn Ndios kúu yó, ta xa'a ñayó'o ink̄a ñivi na xa x̄inj̄i vá'a Ndios, nayó'o chíkaq̄ sɔ'o na tɔ'on ña ká'an yó. Ta ñivi na ɔn vása ndíkɔn Ndios, ñivi yó'o ɔn x̄in na chíkaq̄ sɔ'o na tɔ'on ña ká'an yó. Ta x̄i'in ña ké'é ñivi saá, kúchiño yó kúndaq̄ ini yó án Ním̄ Ndios kúu ña ták̄u ini ñivi yó'o, án ním̄ vatá kúu ña ták̄u ini na.

Tɔ'on yó'o ká'an ndí Ndios kí'vi ní ini ra x̄ini ra ñivi

⁷ Nañani yó x̄i'in náki'va yó, kí'vi ní ini j̄ x̄ini j̄ ndó'ó, ta ndi'i m̄ji yó x̄inj̄i ñó'ó kuki'vi ní ini yó koni tá'an yó, saá chí Ndios kúu t̄a t̄a t̄a x̄i'ni ndeé nda'a yó ña ke'é yó saá. Ta ndi'i ñivi na kí'vi ini x̄ini natá'an na, ñivi yó'o ndixa kúu nasa'ya Ndios, ta kúu na ñivi na ndixa va'a x̄inj̄i Ndios.

⁸ Ndi'i ñivi na ɔn vása kí'vi ini x̄ini natá'an na, ta ñivi yó'o ɔn vása x̄inj̄i va'a na Ndios, chí ndixa ini Ndios ch̄útú ña x̄i'in ña kí'vi ní ini ra x̄ini ra ndi'i ñivi.

⁹ Ta Ndios saná'a ra ndí ña ndixa ndaq̄ ní kí'vi ini ra x̄ini ra ndi'i yó, chí t̄i'ví ra Sa'ya ra t̄a ñii laá nɔɔ ra, k̄ixaq̄ ra ñoyívi yó'o, ta ñixi'j̄ ra xa'a kuq̄chi yó, ta xa'a ña ke'é ra saá kúchiño kutak̄u ndino'o yó ndi'i saá k̄iv̄i x̄i'in Ndios.

¹⁰ Vará kí'vi ní ini yó x̄ini yó Ndios, ta m̄ji yó ɔn vása tóndaq̄ yó k̄undeé yó ña kuki'vi ini yó koni yó ra ñii k̄i'va ndatán Ndios kí'vi ní ini ra x̄ini ra m̄ji yó. Saá chí Ndios saná'a ra ndasaá ndeé ní kí'vi ini ra x̄ini ra m̄ji yó, chí t̄i'ví ra Sa'ya ra Jesucristo k̄ixaq̄ ra ñoyívi yó'o, ta ñisɔk̄o x̄i'in m̄ji ra xa'a kuq̄chi yó.

¹¹ Nañani yó x̄i'in náki'va yó, xa'a ña kúndaq̄ ini yó ndí Ndios kí'vi ní ini ra x̄ini ra m̄ji yó, ta saá m̄ji yó ndixa x̄inj̄i ñó'ó kuki'vi ní ini yó koni tá'an yó.

¹² Nd̄a ñii ñivi ɔn t̄a'án koni na Ndios x̄i'in nduch̄u nɔɔ na, ta saá ni, tá ndixa kí'vi ini yó x̄ini tá'an yó, ta saá Ndios yóo ra ták̄u ra ini yó, ta x̄i'in ndeé ra ñii ñii k̄iv̄i m̄ji yó va'a k̄a kuki'vi ini yó koni tá'an yó, nd̄a tondaq̄ yó kuki'vi ini yó koni tá'an yó, ndatán ñii k̄i'va kí'vi ini Ndios x̄ini ra m̄ji yó.

¹³ Ndixa Ndios xa tɔxi ra Ním̄ ra yóo ña ták̄u ña ini yó. Ta x̄i'in ña ke'é ra saá, kúndaq̄ ini yó ndí yóo yó ták̄u yó ini Ndios ta Ndios yóo ra ták̄u ra ini yó.

14 Ta m̄ji nd̄j, x̄i'in nduch̄u n̄oq nd̄j x̄ini nd̄j Jesucristo k̄iv̄j ñixika ra ñoȳivi yó'o, ñakán ká'an nd̄j ndákuiin nd̄j n̄oq ndó ndí Jesucristo kúu S̄a'ya Ndios, ta Ndios t̄i'vi ña'á ra k̄ixaá ra ñoȳivi yó'o x̄a'á ña sak̄aku ra ñ̄vi n̄oq ña ɔn vá'a.

15 Ta ndi'i ñ̄vi na ndino'o ini ká'an ña kándixa na ndí Jesucristo kúu S̄a'ya Ndios, Ndios yóo ra táku ra ini ñ̄vi yó'o, ta ñ̄vi yó'o yóo na táku na ini Ndios.

16 X̄in̄j va'a yó ta kúndaq̄ ini yó ndí ndixa k̄i'vi ini Ndios x̄ini ra m̄ji yó, saá chi ini Ndios ch̄útú ña x̄i'in ña k̄i'vi ndino'o ini ra x̄ini ra ndi'i ñ̄vi. Ta ndi'i ñ̄vi na ñ̄ii ñ̄ii k̄iv̄j táku na x̄i'in ña k̄i'vi ini na x̄ini na Ndios, ta x̄i'in ña k̄i'vi ini na x̄ini na natá'an na, ta ñ̄vi yó'o, kúu ñ̄vi na yóo táku ini Ndios, ta Ndios yóo ra táku ra ini ñ̄vi yó'o.

17 Ta x̄i'in ña yóo Ndios táku ra ini yó, t̄ondaq̄ yó kuki'vi ndino'o ini yó koni yó ra, ta saá tuku t̄ondaq̄ yó kuki'vi ndino'o ini yó koni yó natá'an yó. Ta ña táku yó saá, sáná'a yó ndí táku yó ndat̄an x̄itaku Jesucristo ñoȳivi yó'o. Ta x̄a'á ña táku yó saá ɔn kuȳi'vi yó kuita yó n̄oq Ndios k̄iv̄j ña kasa nani ra x̄a'á kuach̄i ñ̄vi.

18 Tá ndixa kúndaq̄ ini yó ndí Ndios k̄i'vi ní ini ra x̄ini ra m̄ji yó, ta tá k̄i'vi ní ini yó x̄ini yó Ndios, ta tá k̄i'vi ní ini yó x̄ini yó natá'an yó, ta ña ké'é yó saá ɔn taxi ña kuȳi'vi ini yó n̄oq Ndios. Saá chi ña yí'vi ini ñ̄vi n̄oq Ndios, káku ña n̄oq ña yí'vi ini na n̄oq ña sax̄o'v̄j ra na x̄a'á kuach̄i na. Ta saá tá yí'vi ini yó n̄oq Ndios, ta kóni kach̄i ñayó'o ndí ɔn ta'an t̄ondaq̄ yó kuki'vi ini yó koni yó natá'an yó ñ̄ii k̄i'va ndat̄an k̄i'vi ini Ndios x̄ini ra m̄ji yó.

19 Vitin k̄i'vi ini yó x̄ini yó Ndios chi Ndios kúu t̄a t̄a si'na k̄ixá'á k̄i'vi ini x̄ini ra m̄ji yó.

20 Tá yóo ñ̄ii ñ̄vi, ká'an na kách̄i na saá: "Ȳj'j k̄i'vi ini j x̄ini j Ndios", ta saá ñ̄i, ñ̄vi yó'o sáq̄ ini na x̄ini na natá'an na, ta ɔn s̄iv̄j ñandaq̄ kúu ña kách̄i nayó'o ña k̄i'vi ini na x̄ini na Ndios. Saá chi tá ɔn vása k̄i'vi ini yó x̄ini yó ñ̄vi na va'a x̄ito yó x̄i'in nduch̄u n̄oq yó, ta saá ɔn vása kúchiño yó kuki'vi ini yó koni yó Ndios, t̄a t̄a ɔn vása x̄ito yó x̄i'in nduch̄u n̄oq yó.

21 M̄ji Jesucristo x̄a'nda chiño ra n̄oq yó, kách̄i ra saá: "Ndi'i ñ̄vi na k̄i'vi ini x̄ini na Ndios, ñ̄vi yó'o x̄in̄j ñó'ó kuki'vi ini na koni na natá'an na", kách̄i ra.

5

T̄o'on yó'o ká'an ndí ñ̄vi na ndík̄on t̄ajesús kúndeé na n̄oq yich̄i ɔn vá'a ñoȳivi yó'o

1 Ndi'i ñ̄vi na kándixa ndí t̄ajesús kúu Cristo, t̄a t̄a t̄i'vi Ndios sak̄aku ra m̄ji yó, ta ñ̄vi yó'o kúu s̄a'ya ndino'o Ndios. Ta ndi'i ñ̄vi na ndixa k̄i'vi ini x̄ini na Yivá yó Ndios, ta ñ̄vi yó'o, saá tuku k̄i'vi ini na x̄ini na ñ̄vi na kúu s̄a'ya ra.

2 Tá k̄i'vi ini yó x̄ini yó Ndios ta kisa ndivi yó ña x̄a'nda chiño ra n̄oq yó, ta x̄i'in ña ké'é yó saá, kúndaq̄ ini yó ndí ndixa k̄i'vi ini yó x̄ini yó ñ̄vi na ñ̄ii kúu s̄a'ya Ndios x̄i'in yó.

3 Tá ndixa kisa ndivi yó ña x̄a'nda chiño Ndios n̄oq yó, ta x̄i'in ñayó'o sáná'a yó ndí ndixa ndino'o k̄i'vi ini yó x̄ini yó ra. Ta ndi'i ña x̄a'nda chiño Ndios n̄oq yó ɔn vása ȳo'v̄j ní kasa ndivi yó ña.

⁴ Saá chi ndi'i mji yó, n̄ivi na kúu sa'ya Ndios, ndixa kúndeé yó n̄oq yich̄i ɔn vá'a ñoyívi yó'o. Xa'á ña kándixa yó Jesucristo, kómí yó ndeé ña kúndeé yó n̄oq yich̄i ɔn vá'a.

⁵ Saá chi n̄ivi na kándixa Jesucristo kúu Sa'ya Ndios, ndasaá kuiti n̄ivi yó'o kúu n̄ivi na kúndeé n̄oq yich̄i ɔn vá'a ñoyívi yó'o.

Tɔ'on yó'o ká'an ndí yóo ɔn̄i ña ndákuijn xa'á Jesucristo

⁶ Jesucristo k̄ixaa ra ñoyívi yó'o, ta yóo ɔn̄i ña táxi kundaḡ ini yó yu kúu ra. Saá chi yóo takuii tá ch̄ichi Jesucristo, ta yóo n̄ij Jesucristo ña n̄ix̄it̄a, ta yóo Níma Ndios ña ndákuijn xa'á Jesucristo, ta Níma Ndios kúu ña ká'an tɔ'on ndaḡ ndino'o.

⁷ Ta saá yóo ɔn̄i ña ndákuijn xa'á Jesucristo ñoyívi n̄ino, ta ñii ña kúu Yivá yó Ndios, ta ink̄a ña kúu Tɔ'on Ndios, ta ink̄a ña kúu Níma Ndios, ta ña ɔn̄i yó'o ñii laá kúu ña.

⁸ Ta yóo ɔn̄i ña ndákuijn xa'á Jesucristo ñoyívi yó'o, ta ñii ña kúu Níma Ndios, ta ink̄a ña kúu takuii tá ch̄ichi Jesucristo, ta ink̄a ña kúu n̄ij ña kee yik̄i koñu Jesucristo k̄iv̄i n̄ix̄i'j ra nda'á tón cruz. Ta ɔn̄i ñayó'o ñii yóo yu'ú ña.

⁹ Mji yó kándixa yó tɔ'on ña ká'an n̄ivi x̄i'in yó, ta ña ndáya'ví ní ka kúu tɔ'on ña ká'an Ndios. Saá chi m̄ji Ndios kúu t̄a t̄a ndákuijn xa'á Sa'ya ra Jesucristo.

¹⁰ Ta ndi'i n̄ivi na kándixa Jesucristo t̄a t̄a kúu Sa'ya Ndios, ta ini ñii ñii n̄ivi yó'o yóo tɔ'on ña ndákuijn xa'á ra. Ta n̄ivi na ɔn vása kándixa tɔ'on ña ká'an Ndios xa'á Jesucristo, n̄ivi yó'o kóni kachí na ndí Ndios kúu t̄a t̄a vatá, chi ɔn x̄ijn na kandixa na ndí tɔ'on ña ká'an Ndios xa'á Sa'ya ra kúu ñandaḡ.

¹¹ Tɔ'on ña ndákuijn Ndios kúu ña káchí saá: Ndios xa t̄axi ra ña ndino'o kutak̄y yó x̄i'in ra ndi'i saá k̄iv̄i ña v̄axi. Ke'é ra saá x̄i'in yó chi kándixa yó Sa'ya ra Jesucristo, t̄a t̄a táku ndino'o, ta ñii yóo yó x̄i'in ra.

¹² Ndi'i n̄ivi na táku Jesucristo ini, nayó'o kúu na táku ndino'o n̄oq Ndios. Ta n̄ivi na ɔn vása táku Jesucristo ini, nayó'o ɔn vása táku na n̄oq Ndios.

Tɔ'on yó'o ká'an ña ndí n̄ivi na kándixa Jesucristo kutak̄y ndino'o na ndi'i saá k̄iv̄i

¹³ Táa j̄ tutu yó'o ña xaḡ ña nda'á ndó, na kúu n̄ivi na kándixa Jesucristo, t̄a t̄a kúu Sa'ya Ndios, chi kóni j̄ ña kundaḡ ini ndó ndí ndixa xa táku ndino'o ndó n̄oq Ndios, ta kutak̄y ndó x̄i'in ra ndi'i saá k̄iv̄i ña v̄axi.

¹⁴ Ta m̄ji yó, n̄ivi na kándixa Jesucristo, ndino'o ndáa ini yó ña Ndios ndixa x̄inj̄ s̄o'o ra ndi'i ña ndúkú yó n̄oq ra. Tá ña ndúkú yó n̄oq Ndios kúu ñava'a, ña ñii kúu x̄i'in ña kóni m̄ji ra, ta saá ndixa ch̄ikaḡ s̄o'o ra tɔ'on ká'an yó x̄i'in ra.

¹⁵ Ndixa kúndaḡ ini yó ndí Ndios x̄inj̄ s̄o'o ra ndi'i ña ndúkú yó n̄oq ra, ta xa'á ñayó'o, ndáa ini yó ndí Ndios xa t̄axi ra nda'á yó ña kúu ña ndúkú yó n̄oq ra.

¹⁶ Tá x̄ito yó ñii natá'an yó na kándixa Jesucristo ké'é na ña ɔn vá'a, ta saá va'a ná ndukú yó n̄oq Ndios xa'á na. Ta saá Ndios kúchiño kasa ká'no ini ra xa'á nayó'o, ta taxi ra ña va'a nakutá'an tuku na x̄i'in ra. Tɔ'on yó'o ká'an j̄ xa'á n̄ivi na ɔn vása ní-ki'vi kuachi ndeé ña sandi'i xa'á na n̄oq Ndios. Saá chi ndixa yóo kuachi ndeé ní ña sandi'i xa'á n̄ivi n̄oq Ndios, ta ɔn vása ká'an j̄ ña ndukú yó n̄oq Ndios ña kasa ká'no ini ra xa'á kuachi yó'o.

¹⁷ Ndi'i saá nõõ ña õn vá'a ké'é ñivi, ñayó'o kúu kuachi nõõ Ndios. Ta saá ni, õn sivi ndi'i ña õn vá'a ké'é ñivi kúu kuachi ña sandi'i xá'á na nõõ Ndios.

¹⁸ Ta mji yó, ñivi na ndixa ndíkõn Ndios, õn vása táku ka yó ké'é yó ña õn vá'a. Saá chi Jesucristo, ɽa ɽa kúu Sa'ya Ndios ndáa ra mji yó, ñivi na kándixa ña'á, ta saá ñanímã ndivã'a õn vása kúchiño ka ña sandá'ví ña mji yó.

¹⁹ Xíni yó ndí sa'ya Ndios kúu mji yó, ta táku yó tixin ndeɽ ra. Ta ñivi na ndíkõn yichí õn vá'a ñoyívi yó'o, nayó'o táku na tixin ndeɽ ñanímã ndivã'a ká'no.

²⁰ Xíni yó ndí kixaa Jesucristo Sa'ya Ndios ñoyívi yó'o, ta xa ɽaxi ra ña koni va'a yó Ndios ɽa ɽa kúu ɽandaã ndino'o. Ta saá vitin táku yó ini Sa'ya Ndios, ɽa kúu Jesucristo. Jesucristo kúu Ndios ndino'o, ta kúu ra ɽa ɽa ndino'o táku ndi'i saá kivi.

²¹ Nañani yó xí'in náki'va yó, ndó'ó yóo ndó ndatán yóo sa'ya i, ta ndátõ'on i xí'in ndó tõ'on ña xini ñó'ó ní, ña káchi saá: Kasa kuenda xí'in mji ndó ña õn kasa tó'ó ndó, ni õn kasa ká'no ndó ndã ñii ñaidolo, ni ndã ñii ñaimagen, chi ndi'i ñayó'o kúu ndios vatá. Saá ná koo ña.

Tutu ñaov̄i n̄itaa taJuan ña ti'ví ra kuá'an nda'a n̄ivi na kándixa Jesucristo

Xí'in tq'on yó'o taJuan ká'an ra chíndeé ra n̄ivi na kándixa Jesucristo na táku ink̄a ñoo

¹ Yi'j̄i, t̄aa t̄a kúu taḫikuá'a, t̄aa j̄i tutu yó'o xaá ña nda'a ndó'ó, na kúu n̄ivi na naḫaxin Ndios ña kandixa ndó Jesucristo ta kundik̄on ndó yich̄i ra. Ndino'o ini j̄i kí'vi ini j̄i x̄ini j̄i ndó'ó, ta on s̄ivi ñii laá yj̄i kí'vi ini j̄i x̄ini j̄i ndó'ó, ta ndi'i n̄ivi na xa x̄inj̄i va'a yu kúu ñandaá, ñii káchí saá n̄ivi yó'o kí'vi ini na x̄ini na ndó'ó.

² Saá chi yóo ñandaá táku ña ini yó vitin, ta kutakū ka ña ini yó ndi'i saá k̄iv̄j̄ ña vaḫi, ta xa'a ña kóm̄i yó ñandaá yó'o, kí'vi ini yó x̄ini tá'an yó.

³ Yivá yó Ndios xí'in Sa'ya ra Jesucristo, ¡ná ke'é ra kuá'a ní ñava'a xí'in yó! ¡Ná kundá'ví ini ra koni ra m̄ji yó! Ta, ¡ná taxi ra ña kunakaa ñava'a ini yó! Ta, ¡va'a ná kundik̄on yó yich̄i ñandaá, ta ndixa ná kuki'vi ini yó koni tá'an yó!

*Tq'on yó'o ká'an ña ndí x̄inj̄i ñó'ó
kuki'vi ini yó koni yó natá'an yó*

⁴ Kúsij̄i ní ini j̄i chi xa naḫutá'an j̄i xí'in sava ndó'ó, n̄ivi na kándixa Jesucristo, ta saá kundaa ini j̄i ndí ndó'ó kúu n̄ivi na va'a ndik̄on yich̄i ñandaá. Ta ñii k̄i'va ndatán yóo ña xá'nda chíno Yivá yó Ndios noḫ yó kasa ndivi yó, saá yóo ña kisa ndivi ndó.

⁵ Ta vitin, nañani yó xí'in náki'va yó, xáku ndá'ví j̄i noḫ ndó ndí ndixa kuki'vi ní ini yó koni tá'an yó. Tq'on yó'o on s̄ivi ñii tq'on xaá ña xá'nda chíno j̄i noḫ ndó kúu ña, chí ñii káchí kúu ña xí'in ña xa x̄inj̄i so'o yó nda k̄iv̄j̄ k̄ixá'á kándixa yó Jesucristo.

⁶ Tá ndixa kí'vi ini yó x̄ini yó natá'an yó, ta xí'in ña ke'é yó saá sáná'a yó ndí kisa ndivi yó ña xá'nda chíno Ndios noḫ yó. Saá chi nda k̄iv̄j̄ k̄ixá'á ndó kandixa ndó Jesucristo t̄and̄a vitin, xa x̄inj̄i so'o ndó tq'on ña xá'nda chíno ra noḫ yó, ña káchí saá: X̄inj̄i ñó'ó kutakū yó xí'in ña kuki'vi ini yó koni yó Ndios, ta kutakū yó xí'in ña kuki'vi ini yó koni yó natá'an yó.

⁷ Ñoyivi yó'o xa x̄ika kuá'a ní n̄ivi na kóni sandá'ví ndó'ó xí'in tq'on ña vatá ká'an na. N̄ivi yó'o kúu n̄ivi na on x̄ijn̄i ka'an ndí Jesucristo x̄ikuu ra n̄ivi ndino'o, ta x̄ikom̄i ra ȳik̄i koñu ndino'o, ñii k̄i'va ndatán yóo ȳik̄i koñu m̄ji yó. Ta n̄ivi na on vása kándixa saá, kúu n̄ivi na kóni sandá'ví ndó'ó, ta kúu na n̄ivi na s̄aj̄ ini x̄ini na Jesucristo.

⁸ Kasa kuenda va'a xí'in m̄ji ndó ña on kandixa ndó tq'on vatá ña ká'an n̄ivi yó'o. Saá chí tá kandixa ndó ñavatá yó'o, ȳiyo ní koḫo on nakí'in ndó ndi'i ñava'a ña kóni Ndios taxi ra nda'a ndó.

⁹ Ndi'i n̄ivi na sandakoo yich̄i Jesucristo ta kuá'an na ink̄a yich̄i, ta ña ke'é na saá sáná'a ña ndí Ndios on vása yóo ra táku ra ini n̄ivi yó'o. Ta n̄ivi na ñii ñii k̄iv̄j̄ va'a ndik̄on na yich̄i Jesucristo, ta saá Yivá yó Ndios yóo ra táku ra ini n̄ivi yó'o, ta saá tuku Sa'ya ra Jesucristo yóo ra táku ra ini na.

¹⁰ Tá yóo ñivi na kixaa ñoo ndó, ta ñivi yó'o saná'a na ndó'ó inká tɔ'on ña ɔn vása yóo yu'ú xí'in tɔ'on ña saná'a Jesucristo mji yó, ta saá ɔn naki'in ndó ñivi yó'o xí'in ña ɔn vá'a sáná'a na, ni ɔn ka'an ndó kachí ndó xí'in na saá: "Vá'a ya'a ndó koo ndó ve'e ndi xí'in ndi." ɔn kachí ndó saá xí'in na.

¹¹ Saá chi táná ka'an ndó tɔ'on ña vá'a naki'in ndó ñivi vatá yó'o, ta ña ké'é ndó saá kóni kachí ña ndí ñii kachí yóo yu'ú ndó xí'in ña ɔn vá'a ké'é na.

*Tɔ'on yó'o ká'an ndí tɔ'Juan kóni ra
kɔ'ɔn ra koto ra ñivi na naki'in tutu yó'o*

¹² Yóo kuá'a ní ka ña kóni j ndatɔ'on j xí'in ndó, ta ɔn taa ka j ña ñoo tutu. Ndáti j ndí yaçhi ní xaaj nda ñoo yóo ndó ña ka'an tá'an yó, ta saá nakutú ndi'i ini yó xí'in ñasij ní.

¹³ Ndi'i ñivi na kándixa Jesucristo na táku ñoo yó'o ñoo yóo j vitin, ñivi yó'o kúu na naçaxin Ndios kundikɔn na ra, ta vitin nayó'o tí'ví na tɔ'on xaaj ña nda'a ndó ña chindee na ndó'ó, na kúu ñivi na kándixa Jesucristo. Saá ná koo ña.

Tutu ñauni n̄taa taJuan ña t̄i'ví ra xā ña nda'a taGayo

X̄'in t̄o'on yó'o taJuan chindeé ra taGayo

¹ Ȳi'j kúu tāx̄ikūa'a, ta t̄aāj tutu yó'o xā ña nda'a yó'o taGayo, ta kúu tāa ta k̄i'vi ndino'o ini j x̄ini j.

² Ñani yó, x̄ini j ndí ndixa va'a yóo nímā ún nōo Ndios. Ta ñii k̄i'va ndat̄án va'a yóo nímā ún, saá kóni j ña va'a koo ȳikí kōñu ún, ña nda lo'o on kundeé kū'e x̄i'ún.

³ Sava nañani yó na kándixa Jesucristo xa k̄ixāa na nōo j, ta kúsij ní ini j ña x̄inj so'o j ña ká'an na ndat̄o'on na ñava'a xā'a ún, chi káchí na ndí vivij kū'ān ún yich̄i ña ndāa.

⁴ T̄o'on yó'o kúu ña sákusij ní ini j, saá chi ndat̄án yóo sa'ya j ta k̄i'vi ní ini j x̄ini j, saá yóo ún nōo j. Ta k̄ivj x̄ini so'o j ndí ñivi na yóo ndat̄án yóo sa'ya j nōo j, va'a kū'ān nayó'o yich̄i ña ndāa, ta t̄o'on yó'o kúu ña sákusij ní ka ini j.

T̄o'on yó'o ká'an

ndí taGayo va'a kisa ndivi ra chiño Jesucristo

⁵ Ñani yó, va'a ní kisa ndivi ún chiño Jesucristo. Saá chi ndi'i saá yich̄i chindeé ún nañani yó na kúu na kee ink̄a x̄iña, ta k̄ivj xāa nayó'o nōo ún. Vará nda ñii yich̄i, on ta'an kutá'an ún x̄i'in nañani yó yó'o, ta k̄ivj xāa na nōo ún, ta táxi ún nda'a na ña x̄ini ñó'o na.

⁶ Ta sava nañani yó yó'o na xa chindeé ún, k̄ixāa na nōo nákutá'an ndi ña kisa ká'no ndi Ndios, ta ndat̄o'on na x̄i'in ndi ndasaá va'a saná'a ún ña ndixa k̄i'vi ní ini ún x̄ini ún na. Ta vitin xa ñixāa tuku nayó'o nōo ún, ta xáku ndá'ví j ndúkú j nōo ún ña chindeé tuku ún na, ta taxi ún nda'a na ña x̄ini ñó'o na ña ko'on na ink̄a x̄iña. Ta x̄i'in ña ke'é ún ñava'a saá, ndixa sakusij ún ini Ndios.

⁷ Nañani yó yó'o, na chindeé ún, kúu ñivi na kee ñoo m̄ji na xā'a ña kū'ān na kasa ndivi na chiño Jesucristo, ta on vása x̄ijn na naki'in na s̄i'ún ya'vi na nda'a ink̄a ñivi na on vása kándixa Jesucristo.

⁸ Ta xā'a ñayó'o, m̄ji yó, na kúu ñivi na kándixa Jesucristo, x̄ini ñó'o chindeé yó nañani yó yó'o ña kee na ko'on na ndat̄o'on na t̄o'on ña ndāa xā'a Jesucristo. Ta x̄i'in ña chindeé yó nayó'o kóni káchí ña ndí ñii káchí kisa chiño yó x̄i'in na xā'a yich̄i ña ndāa.

T̄o'on yó'o ká'an ña

ndí taDiótfrefes kúu tāa tāa ké'é ña on vá'a

⁹ Xa t̄i'ví j ñii tutu kū'ān ña nda'a nañani yó x̄i'in náki'va yó na nákutá'an x̄i'in ún xā'a ña kisa ká'no ndó Ndios. Ta taDiótfrefes kóni ra kuu ra ta ká'no ní ka nōo ndi'i nañani yó x̄i'in náki'va yó na nákutá'an ñoo nōo táku ún, ta xā'a ñayó'o, on x̄ijn ra chikāa so'o ra t̄o'on ña ká'an ndi, ní on x̄ijn ra kasa ndivi ra ña ndúkú ndi nōo ra.

¹⁰ Ta saá tá tondaa k̄ivj xāa j nōo ndó, ta ká'an j x̄i'in taDiótfrefes yó'o xā'a ndi'í ña on vá'a ké'é ra, chi xáta ní'no ní na ra t̄o'on ña vatá xā'a ndi. Ta saá ni, on vása xáa ini ra ké'é ra ña on vá'a yó'o, ta tuku ink̄a ña on vá'a ké'é ra kúu ña on x̄ijn ra va'a naki'in ra nañani yó k̄ivj k̄ixāa na nōo ra

xá'a ña ndato'on na to'on ña ndaa xá'a Jesucristo. Ñoo ñoo táku ún yoo sava ñivi na kándixa Jesucristo, ta taDiótrefes yó'o sási ra ñoo na kándixa Jesucristo yó'o, ña on xjin ra taxi na ña xini ñó'o ñoo nañani yó na kixaa ñoo na. Nda víka, taDiótrefes táxin va'a ra ñivi na kóni chindee nañani yó na kixaa ñoo na, ta on vása táxi ka ra ña kivi tuku na ini ve'e ñoo nakutá'an nañani yó x'in náki'va yó xá'a ña kasa ká'no na Ndios.

To'on yó'o ká'an ndi taDemetrio kúu taa ta va'a

¹¹ Ñani yó, yó'o kúu taa ta kivi ní ini j xini j, ta ká'an j x'in ún ña on kundikon ún yich j ñivi na ké'é ña on vá'a, ta va'a ka kundikon ún yich j ñivi na ké'é ñava'a. Saá chi ñivi na ké'é ñava'a kúu sa'ya Ndios, ta ñivi na táku ké'é ña on vá'a, ñivi yó'o on ta'an koni na Ndios.

¹² Ta taDemetrio kúu taa ta va'a ní, ta kánóo síkón to'on va'a xa'a ra ñoo ndi'i ñivi, ta ndixa tayó'o va'a ndikon ra yich j ña ndaa. Ta mji ndi, ndixa ndakuijn ndi ká'an ndi to'on va'a xa'a ra, ta mji ún, xini ún ndi to'on ña ká'an ndi kúu ñandaa.

To'on yó'o ká'an ña ndi taJuan ndati ra yach j ní xa'a ra ñoo yoo taGayo

¹³ Yoo kuá'a ní ka to'on ña kóni j ka'an j x'in ún, ñani yó, ta on xjin j taa j ndi'i ña ñoo tutu yó'o.

¹⁴ Saá chi ndati j ña yach j ní xa'a j ñoo yoo ún, ta saá kuchiño ka'an tá'an yó xa'a ndi'i ña xini ñó'o.

¹⁵ Ndios ná taxi ra ñava'a koo ini ún. Ta nañani yó x'in náki'va yó na kándixa Jesucristo na táku ñoo yó'o x'in j, tí'ví na to'on ña chindee na yó'o. Ta ndúkú j ñoo ún ña chindee ún ñii ñii ñivi na kándixa Jesucristo, na kúu na nákutá'an x'in ún xa'a ña kisa ká'no ndó Ndios.

Tutu ña ñitaa taJudas ña ti'ví ra ku'a'an nda'a ñivi na kándixa Jesucristo

TaJudas ti'ví to'on yó'o

ku'a'an ña chindeé ra ñivi na kándixa Jesucristo

¹ Yi'i, taJudas, ɬa ɬa kisa chiño ñoq Jesucristo kúu j, ta ñani j kúu taSantiago.* Ta taa j tutu yó'o xaɬ ña nda'a ndó'ó ñivi na naɬaxin Yivá yó Ndios ña kundikɔn ndó ra. Ndó'ó kúu na kí'vi ní ini ra xíni ra, ta Jesucristo ndáa ra ndó'ó ñoq ña ɔn vá'a.

² Ná ke'é Ndios ví'i ní ka ñava'a xí'in ndó, ta ná taxi ra ñava'a koo ini ndó. Ta ná kutú ndaɬ ini ndó xí'in ndí'i ñava'a yó'o, ta xí'in ndí'i ña kí'vi ní ini ra xíni ra ndó'ó.

*To'on yó'o ká'an xq'a natqa na sáná'a to'on Ndios
ña xa nqasama na*

(2 Pedro 2:1-17)

³ Nañani yó xí'in náki'va yó, na kí'vi ní ini j xíni j kúu ndó'ó. Xa na'a kúu ña xani sinj j taa j ñii tutu xaɬ ña nda'a ndó, chi kóni j ndato'on ka j xí'in ndó xa'a ña saɬaku Ndios mji yó ñoq ña ɔn vá'a. Ta ɔn kúchiño j ke'é j saá, chi vitin ña xíni ñó'ó ka kúu ña taa j tutu yó'o ña xáku ndá'ví j ñoq ndó ña chikaɬ ndó ndeɬ ña ɔn taxi ndó inka ñivi nasama na ñandaa, ña kúu ña ndixa ndáa ini yó ña saɬuá'a yó xa'a Jesucristo. Ta nda'a mji yó ñivi na kándixa Jesucristo, Ndios ɬaxi ra ñandaa yó'o ñii laá kuiti yichi, ta kundeé ñandaa yó'o koo ña ndí'i saá kivi vaɬi.

⁴ Ndátɔ'on j ñayó'o xí'in ndó saá chi yóo sava natqa ɔn vá'a, ta nayó'o xíni ní na ndasaá sandá'vi na ndó'ó, ta saá natqa yó'o kuɔn ki'vi na ma'ño ndó, ta sáná'a na káchí na ndí mji yó na kándixa Jesucristo kúchiño ki'vi yó kuachi, ta ɔn kundi'i ní ini yó xa'a ña ɔn vá'a ké'é yó, chi saá ni Ndios kasa ká'no ini ra xa'a kuachi yó. Ta to'on Ndios ña ñitaa na xina'a ká'an ña xa'a natqa yó'o ndí na xa ndiso kuachi kúu na, ta kɔ'on na ñoq xo'vi ní na, chi ɔn xjin na kasa ndivi na to'on ña xá'nda chiño Jesucristo, ɬa kúu ñii laá taKá'no ta xá'nda chiño ra ñoq yó.

⁵ Xa xíni va'a ndó yukia ñindo'o ñaño Israel xina'a. Ta kóni j vitin sanaká'an j ndó'ó ndí vará Ndios saɬaku ra naIsrael yó'o ñoq ñaño Egipto, ta sandi'i ra xa'a ndí'i naIsrael na xikuu na ñi-xiin kándixa to'on ña ñika'an ra xí'in na.

⁶ Ta yóo inka ña sánaká'an j ndó'ó ña kúu ña ká'an xa'a naángel, na ñi-xiin kasa ndívi chiño ña xa'nda chiño Ndios ñoq na, ta ñi-xiin na kutaku ka na ñoq ñika'an Ndios xí'in na kutaku na, saá chi nduku na kasa ndívi na inka chiño ña kóni mji na. Ta xa'a ña ɔn vá'a yó'o, Ndios ɬaxi ra ña nó'ni na ñó'o na ñii xiiña ñoq naa, ña ndáti na anda kixaa kivi ña kasa nani ra xa'a ndí'i ña kupa'a.

⁷ Ndatán kisa toon naángel yó'o ñoq Ndios, saá kisa toon ñivi ñaño Sodoma xí'in ñivi ñaño Gomorra xí'in inka ku'a' ñivi na ñoo yatin yó'o kujya xina'a. Saá chi natqa ñoo yó'o ñikí'vi na kuachi xí'in náña'a ná ɔn

* 1:1 TaSantiago, inka kivi ra kúu Jacobo.

sjivi kúu ñásí'í na, ta náña'a ñikjivi ná kuachi xí'in natqa na on sjivi yij ná kúu, ta ñivi yó'o ke'é na ndi'i saá noq ñakini xí'in tá'an na. Ta xa'a ña on vá'a ke'é na, Ndios sandi'i ra xa'a naño yó'o xí'in ño'o xixi ña kee ñoyivi ñino. Ndi'i ñayó'o sáná'a ña mji yó ña kundaa ini yó ndasaá kundo'o ñivi na on xjin chikaa so'o to'on xá'nda chiño Ndios. Nanjivi yó'o ko'on na xo'vi na noq xixi ño'o ndi'i saá kivi ña vaxi.

⁸ Ñii kiva saá, kúu ña on vá'a ke'é natqa na sáná'a to'on Ndios ña ñasama na. Ta natqa yó'o kándixa na ta kisa ndivi na ndi'i ña ndát'on xani xí'in na, ta kisa ndivi na ndi'i ña on vá'a ña kúu ña on vása kisa to'ó na yiki koñu na, ta chikaa ñino na to'on ña xá'nda chiño Ndios, ta ká'an na to'on ña kusiki na ta kándiva'a na xa'a ndee ná'no ña yóo noq síkón.

⁹ Ta kujya xina'á, ta ni nda mji ñaMiguel, ñaangel ká'no noq ndi'i naángel, ñi-xiin ña ka'an ña to'on ndiva'a xí'in ñanimá ndiva'a ká'no, kivi kani tá'an ovi ñayó'o xa'a yukú ñii ñayó'o naki'in yiki koñu taMoisés. Ta ñaangel Miguel ndasaá kuiti njka'an ña xí'in ñanimá ndiva'a, káchí ña saá: "¡Ndios ná saxo'vi ra yó'ó!"

¹⁰ Ta natqa na sáná'a to'on Ndios ña ñasama na, nda lo'o on vása yí'vi na ká'an na to'on ndiva'a xa'a ndi'i ña on vása kúndaa ini na. Ta táku na ndatán táku kitj tiyukú, chi tiyó'o ke'é rí ndi'i noq ña kóni rí, ta on vása kúndaa ini rí yu kúu ña va'a an yu kúu ña on vá'a. Ta natqa na ke'é saá, sátivi na ndi'i xí'in mji na xa'a ña on vá'a ke'é na.

¹¹ ¡Ndá'vi ní natqa yó'o! Chi ndikon na yichi taCain, ta kúu ta xa'ni ñani mji ra xina'á. Ta xa'a ña kútoo ní na kukomí na sj'ún, ke'é na ña on vá'a ndatán ke'é taBalaam kujya xina'á. Ta ndatán ñixi'j taCoré kujya xina'á xa'a ña toon ní ñixiyo ini ra, saá ndi'i xa'a natqa yó'o xa'a ña toon ní ini na.

¹² Kivi nákutá'an ndó kuxu ndó xí'in tá'an ndó xa'a ña náká'an ndó ndasaá ñixi'j Jesucristo xa'a ndó, ta natqa yó'o na kúu na sáná'a to'on Ndios ña ñasama na, kixa na noq xixi ndó ta kí'vi na, ta xixi na ta xí'i na ndatán káchí ini mji na, ta nda lo'o on vása kisa to'ó na ndó'ó ni on vása kisa to'ó na Ndios. Ta ña ke'é na saá sátivi ña viko noq nákutá'an ndó xixi ndó. Ta ndatán yóo vjko yaa noq síkón ñino ka ña kúu vjko vjchi ña on koq savj sákoon, ta kuá'an ña yó'o ta kuá'an ña ka ke'é tachi xí'in ña, saá yóo natqa yó'o. Ta ndatán yóo yiton, tón on koq ku'i kóon nda'a, saá yóo natqa yó'o, ta inká ñivi to'on na yiton yó'o tandra tio'o nó tava na, ña ndi'i ndino'o xa'a yiton yó'o, ta ñii kiva saá ndi'i xa'a natqa on vá'a yó'o.

¹³ Ta ndatán yóo ña ke'é takuii mji kivi ñii síso kini ndee kanda rá, ta táva rá ndi'i mji'í kini ño'o ini rá, saá yóo ña ke'é natqa on vá'a yó'o. Saá chi ñakini ño'o ini natqa na on vá'a yó'o kée ña ta tívi ña xíto inká ñivi. Ta ndatán yóo kimi yé'e tí sandakoo noq xindoo rí, ta kée rí kuá'an xiká rí nda mji koyo rí noq naa, saá yóo natqa na sáná'a to'on Ndios ña ñasama na, chi Ndios xa chindú'u ra xa'a natqa yó'o ña kutaku na noq naa ní ndi'i saá kivi ña vaxi.

¹⁴ Ta taEnoc ta kúu sa'ya ñani síkuá taAdán,† njka'an ndoso ra xa'a natqa na sáná'a to'on Ndios ña ñasama na, káchí ra saá: "¡Koto ndó! Xa vaxi taKá'no noq yó, vaxi ra xí'in kuá'a ní mil naángel.

¹⁵ Vaxi ra ña kasa nani ra xa'a kuachi ndi'i ñivi ñoyivi yó'o, ta saxo'vi ra ndi'i ñivi na kini xitaku, ta ndixa saxo'vi ra na xa'a ndi'i ña on vá'a ke'é

† 1:14 TaAdán xikomí ra ñii ta sa'ya ñani síkuá ra, ta ta yó'o xikomí ra ñii sa'ya ñani síkuá ra, ta ñani Enoc.

na ñoyívi yó'o, ta saxo'vǐ ra ndi'i ñivi xǎ'a ndi'i to'on ndiva'a ñikǎ'an na xǎ'a Ndios", káchí taEnoc.

¹⁶ Nataa on vá'a yó'o kúu na ká'an kuáchí ní yu'u ndi'i saá kǐvǐ, ta xító ndaa na ndasaá yóo ñii ñii ñivi ta kándiva'a na xǎ'a na, ta nataa on vá'a yó'o ndasaá kuiti ké'é na ña káchí ini mǐi na. Ta ká'an na to'on ña kǐsa ká'no xǐ'in mǐi na, ta ndasaá kuiti xǎ'a ña kóni na naki'in na ñava'a nda'a ñivi kúu ña ká'an na to'on livi xǐ'in nayó'o, chi on sǐvǐ ña ndino'o ini na kúu ña ká'an na saá.

To'on yó'o ká'an xǎ'a ña on sandakoo yó yichǐ Ndios

¹⁷ Ta ndó'ó, nañani yó xǐ'in náki'va yó, ndó'ó kúu ñivi na kí'vi ní ini j xíni j. Naká'an ndó to'on ña ñikǎ'an ndoso naapóstol na kǐsa chiño noq Jesucristo, Tǎa taKá'no noq yó,

¹⁸ Chi ñikǎ'an na saá xǐ'in ndó: "Tá xa yatin vaǐi kǐvǐ sondí'í ñoyívi yó'o, ta kutakǐ ñivi na kuakǐ ndaa xǎ'a to'on va'a ña ká'an xǎ'a Jesucristo, ta kusiki na ndó'ó ñivi na kándixa ra, ta nayó'o ndasaá kuiti kutakǐ na ke'é na ndi'i saá noq ña on vá'a ña káchí ini mǐi na", káchí naapóstol xǐ'in ndó.

¹⁹ Ta vitin táku ñivi on vá'a yó'o xǐ'in ndó, ta nayó'o kúu na sákani tá'an ndó'ó ña ná ta'vǐ tá'an ndó, chi ñivi on vá'a yó'o ndasaá kuiti ndíkõn na kǐsa ndivi na ña kútoo yǐkǐ koñu mǐi na, ta on koó Nímǎ Ndios táku ini na.

²⁰ Ta ndó'ó, nañani yó xǐ'in náki'va yó, vitin va'a ndáa ini ndó Ndios, ta on sandakoo ndó chikaa ndó ndee xǐ'in tá'an ndó ña vivǐi kua'no ka ndó xǐ'in ña ndáa ini ndó ra, ta ndino'o ka kandixa ndó to'on yǐi ña ká'an xǎ'a ra. Ta taxi xǐ'in mǐi ndó ña ná chindeé Nímǎ Ndios ndó'ó ña va'a kǎ'an ndó xǐ'in Ndios.

²¹ Kutakǐ ndó ta ko'on ndó yichǐ noq kí'vi ní ini Ndios xíni ra ndó'ó, ta ndixa ná kundaa ní ini ndó naki'in ndó ña kutakǐ ndó ndi'i saá kǐvǐ xǐ'in Jesucristo, Tǎa taKá'no noq yó, chi tǎa tǎa kúnda'ví ní ini xini mǐi yó kúu ra.

²² Ta ndó'ó, kúnda'ví ní ini ndó koni ndó ñivi na on vása kútu kuǎ'an yichǐ Jesucristo, ta chindeé ndó nayó'o ña ndino'o ka kandixa na Jesucristo.

²³ Ta chindeé ndó ñivi ña on ko'on na ndaya noq xǐxi ño'o ndi'i saá kǐvǐ ña xo'vǐ ní na. Kúnda'ví ini ndó koni ndó ñivi na yo'vǐ ní xo'vǐ táku ñoyívi yó'o, ta koto va'a ndó xǐ'in mǐi ndó ña ndǎ lo'o on ke'é ndó ña on vá'a ké'é ñivi on vá'a ñoyivi yó'o.

Xǐ'in to'on yó'o taJudas kǐsa ká'no ra Ndios

²⁴ Ná kasa ká'no yó Ndios, chi kómí ra ndee ña chindeé ra mǐi yó ña on sandakoo yó yichǐ ña ndǎa ra ña kándixa yó. Ta kǐxaa kǐvǐ ña kuita yó noq ra noq yóo ndi'i ñalivi ká'no, ta xǐ'in ndee ra ndasa ra ña nduu yó ñivi na ndii, ñivi na on koó ka kuáchí ndiso, ta kutú ndǎa ñasǐi ini yó kǐvǐ saá.

²⁵ Ná kasa ká'no yó tǎa tǎa kúu ñii laá Ndios, ta ñii laá mǐi ra kúu tandichǐ ndino'o, ta kúu ra Tǎa tǎa Sákaku mǐi yó. Ná kundǎa va'a ini yó ndí Ndios kúu taká'no ní ta kómí ra ndi'i ndee ta kómí ra ndi'i ndayí. Ta xǎ'a ñayó'o ndixa kasa ká'no yó Ndios kǐvǐ vitin xǐ'in ndi'i saá kǐvǐ ña vaǐi. Saá ná koo ña.

To'on yó'o ká'an xá'a ña sanativi Jesucristo noo taJuan*

Ñayó'o kúu ña sanativi Jesucristo noo taJuan

xá'a ña kundivi ña kivi ña vaxi

¹ To'on yó'o kúu ña saná'a Jesucristo yi'j taJuan. Saá chi si'na Ndios taxí ra to'on yó'o nda'a Jesucristo xá'a ña ndato'on ra xí'in ñivi na ndik'on yichí ra yukíá koo xí'in ndi'i ña yóo ñoyívi kivi ña yatin ní vaxi. Ta Jesucristo taxí ra ña kúndaá ini j xá'a ndi'i ñayó'o, chi tí'ví ra ñii ñaángel kixaa ña noo yi'j ña saná'a ña ndi'i ñayó'o noo j.

² Ta vitin yi'j ndato'on j xí'in ndó to'on ña ndaa ña ndakuiin xá'a ndi'i ña saná'a ñaángel noo j, ta to'on yó'o kúu to'on Ndios ña ndato'on Jesucristo xí'in j.

³ Ta ñivi na ka'vi to'on yó'o noo inká ñivi, ndixa koo ñasij ní ini nayó'o. Ta ndi'i ñivi na chikaá so'o ta kandixa na to'on yó'o, ndixa koo ñasij ní ini nayó'o. Saá chi to'on yó'o káku ña Nímá Ndios, ta ká'an ña xá'a ña koo kivi ña vaxi, chi xa yatin vaxi kivi ña koo saá.

TaJuan tí'ví ra to'on yó'o kuq'an ña uxá ñoo ña chindeé ra ñivi na kándixa Jesucristo

⁴ Yi'j, taJuan, tí'ví j tutu yó'o ña ko'on ña uxá ñoo ña ñó'o estado Asia. Tí'ví j to'on chindeé j ndó'o, ñivi na kándixa Jesucristo ta nákutá'an na ña kisa ká'no na Ndios. Ndios kúu taá ta xa táku nda kivi noo, ta táku ra vitin, ta táku ka ra ndi'i saá kivi ña vaxi. Ta mji Ndios xí'in Jesucristo xí'in uxá nímá ña yóo xí'in Ndios noo xá'nda chiño ra, ná ke'é na ñava'a xí'in ndó, ta ná taxi na ña koo va'a ini ndó.

⁵ Ná ke'é Jesucristo saá xí'in ndó chi kúu ra taá tañdaa, ta ndi'i to'on ña ká'an ra kúu ña ndixa ndaa, ta kúu ra taá tañoó nataku noo ndi'i na ñixi'j, ta kómí ra ndayí ka'nda chiño ra noo ndi'i narey xí'in inká naná'no na kómí ndayí ñoyívi yó'o. Kí'vi ní ini ra xíni ra mji yó, ta on koó ka kuachi ndiso yó noo Ndios, chi ñixi'j Jesucristo xá'a kuachi yó, ta ñii ra ña ñixita nakata ña kuachi yó, ta ndundii yó noo ra. Ta saá ndi'i ña on vá'a on vása kúchiño ka ña ka'nda chiño ña noo yó vitin.

⁶ Ta Jesucristo taxí ra ndayí nda'a yó ña ndu yó ndatán yóo narey, chi ndixa ka'nda chiño yó xí'in ra. Ta ke'é ra xí'in yó ña ndu yó nasutu yij xa'a ña kasa chiño yó noo Yivá yó Ndios. ¡Ná kasa ká'no yó Jesucristo ndi'i saá kivi! ¡Ta ndi'i saá kivi ná ka'nda chiño ra noo ndi'i ña yóo ñoyívi! Saá ná koo ña.

⁷ Ñii kivi ña vaxi ndikó Jesucristo ñoyívi yó'o, ta kixi ra ma'ño viko yaa. Ndi'i saá ñivi koto na ra kixi ra. Tañda ñivi na tivi tón lanza sijn kándiká ra ña satakue'é na yiki koñu ra, nayó'o koto na ra kivi kixi ra. Ta ñivi na ndóo ndi'i saá xiiña noo ño'o, na on vása ní-kandixa ra kúu na, nayó'o kuchuchú ní ini na nda kuaku na kivi koto na vaxi ra. Saá ná koo ña.

⁸ Ta Ndios, Taá taKá'no ta ndeé ka noo ndi'i ña yóo ñoyívi yó'o xí'in ñoyívi ñino, káchí ra saá: “Yi'j ñaní j Alfa xí'in Omega,† chi yi'j kúu tañoó

*

: To'on “Apocalipsis” kúu to'on griego ña kóni kachí xá'a ña ñixijo se'é, ta saá nativi ña. † 1:8 “Alfa” kúu kivi letra ñañoó alfabeto to'on griego, ta “Omega” kúu kivi letra sondí alfabeto yó'o.

ta yi'i kúu t̄sondí'í n̄oq ndi'i ña yóo. Saá chi k̄ivi ñanqó k̄ixá'á ñoyívi, ta yi'i kúu t̄a xa táku, ta táku j vitin, ta tá k̄ixaá k̄ivi sondí'í ñoyívi, ta táku k̄aj", káchí Ndios.

Tq'on yó'o ká'an x̄a'q ña n̄it̄ivi n̄oq taJuan, ke'é Ndios x̄i'in ra

9 Yi'i, taJuan, kúu j ñani ndó chi ñii káchí kándixa yó Jesucristo, ta ndó'o x̄i'in yi'i, ndik̄on yó yich̄i n̄oq xá'nda chiño Ndios. Ta yi'i ñii kúu j x̄i'in ndó tá ñii káchí ña yq'vi xó'vi yó. Ta x̄i'in ndee Ndios ña táku ini yó, ñii káchí kúndeé yó x̄i'in ña xó'vi yó. X̄a'q ña n̄ika'an ndoso j tq'on Ndios ña saná'a Jesucristo yi'i, nachiño ná'no t̄i'vi na yi'i kutaku j ñoo lo'o ña nákaq ma'ño m̄ini, naní ña isla[‡] Patmos x̄a'q ña saxo'vi na yi'i.

10 Ta ñii k̄ivi yóo k̄aj isla Patmos yó'o, ta kúu ña k̄ivi domingo, ña kúu k̄ivi yi'i n̄oq m̄iji yó, n̄ivi na kándixa Jesucristo, ta Níma Ndios k̄ixaá ña n̄oq j, ta sakundixin ní m̄iji ña yi'i. Ta saá x̄ini so'o j tq'on ña k̄ixi chí sat̄aj, ta ndee ní n̄ika'an ña, ndatán yóo ña ndá'yi tón trompeta, saá n̄ix̄yo ña.

11 Ta n̄ika'an ña x̄i'in j tq'on yó'o, káchí ña saá:

—Yi'i naní j Alfa x̄i'in Omega, chi tq'on yó'o káchí ña yi'i kúu t̄a t̄a xa táku nd̄a k̄ivi noó, ta tá k̄ixaá k̄ivi sondí'í, ta táku k̄aj. Ta vitin x̄ini ñó'ó taa ún tq'on ña ká'an x̄a'q ña sanat̄ivi j n̄oq ún vitin, ta ti'vi ún tq'on yó'o ko'on ña ux̄a ñoo nda'a n̄ivi na kándixa yi'i, na kúu na nákutá'an ñoo m̄iji na x̄a'q ña kisa ká'no na yi'i. Ux̄a ñoo yó'o ñó'o ña estado Asia, naní ña Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, x̄i'in Laodicea —káchí tq'on ña x̄ini so'o j.

12 Ta saá n̄andikó koo j ña koto j yu kúu n̄ivi ká'an, ta x̄ini j ux̄a candelero k̄aa ña kúu nina oro. Ta n̄oq ña ux̄a k̄aa yó'o nándoso ux̄a ño'o x̄ixi.

13 Ta ma'ño n̄oq yíta ux̄a candelero k̄aa yó'o, x̄ini j ñii t̄a ñíndichi, ndatán káa ñii n̄ivi saá káa ra. Nd̄ixin ra ñii tikoto káni ní, t̄anda x̄a'q ra x̄aa n̄oq tikoto yó'o. Ta t̄a ñíndichi yó'o nó'ni kándika ra x̄i'in ñii ña kúu nina oro.

14 Ta yis̄i s̄ini ra kúu ña yaa ní. Nd̄atán yóo k̄ach̄i yaa ní saá yóo yis̄i s̄ini ra. Ta nduch̄u n̄oq ra ye'é ní ña: ndatán ye'é ño'o ña x̄ixi saá ye'é nduch̄u n̄oq ra.

15 Ta x̄a'q t̄aa yó'o livi ye'é ña, ndatán laton ye'é k̄aa ñabronce ña sakán kee n̄ix̄ix̄i ta ndundii ndino'o ña, t̄anda livi k̄a ví ye'é kíndoo ña, saá yóo x̄a'q ra. Ta ndee ní ní'j káyi tq'on n̄ika'an ra, ndatán kúu n̄oq kóyo kua'q ní takuú n̄oq námi síkón ní, saá k̄uu n̄ika'an ra.

16 Ta nda'a kua'q t̄a n̄ika'an yó'o, yóo ux̄a k̄imi, ta yu'u ra k̄eta ñii espada ña s̄in ní qvi saá x̄iña yu'u. Nd̄atán ndee ye'é ño'o ma'ño ndivi saá ye'é n̄oq t̄aa t̄a ñíndichi yó'o.

17 Tá x̄ini j tayó'o, ta ñakava j x̄a'q ra, ta kíndoo j ndatán yóo ñii t̄a n̄ix̄i'. Ta saá ch̄inóo ra nda'a kua'q ra sat̄aj, ta n̄ika'an ra saá x̄i'in j:

—Qn kuyi'vi ún, chi yi'i kúu t̄a t̄a xa táku nd̄a k̄ivi noó, ta tá k̄ixaá k̄ivi sondí'í, ta táku k̄aj.

18 Yi'i kúu t̄a t̄a ndixa táku. N̄ixi'j, ta ñataku j, ta vitin táku j, ta ndi'i saá k̄ivi ña v̄axi táku k̄aj. Kómí j ndayí n̄oq ndee ña xá'ni n̄ivi, ta kómí j ndayí n̄oq ña naní Hades n̄oq xá'nda chiño ndee yó'o —káchí ra x̄i'in j.

19 Ta n̄ika'an k̄a ra x̄i'in j, káchí ra saá:

—Taa ún n̄oq tutu x̄a'q ndi'i ña xa x̄ini ún, ta taa ún x̄a'q ndi'i ña kúndivi vitin, ta taa ún x̄a'q ndi'i ña v̄axi ta kundivi ña.

‡ 1:9 Tq'on "isla" kóni káchí ña x̄a'q ño'o yich̄i, ta takuú m̄ini x̄ino nduu ndi'i rá ña.

²⁰ Ta vitin ndato'on i xí'in ún xá'a ña uxá kîmi xí'in uxá candelero kaa ñaoro, ta ñoq ñakaa oro yó'o nándoso uxá ño'q ña xíxi, chi on tã'an kundaa ini ún yukia kóni kachí ña. Uxá kîmi tí xîni ún ñoq yóo nda'a kua'á, ñayó'o ká'an xá'a uxá naángel na ndaa ñivi na kándixa yí'i na táku uxá ñoo. Ta uxá candelero kaa ñaoro ñoq nándoso ño'q xíxi ká'an ña xá'a ñivi na kándixa yí'i, ta táku na uxá ñoo yó'o, ta nákutá'an na ñoo mji na xá'a ña kisa ká'no na Ndios —káchí ra xí'in i.

2

*Jesucristo ndato'on ra to'on yó'o
xí'in ñivi nañoo Éfeso na kándixa ña'a*

¹ Ta ñika'an ka ra xí'in i, káchí ra saá:

—Taa ún ñoq tutu to'on yó'o ña ko'on ña nda'a ñaángel ña ndaa ñivi na kándixa yí'i ta nákutá'an na ñoo Éfeso ña kisa ká'no na Ndios: “Yí'i kúu tãa tã kómí uxá kîmi nda'a kua'á, ta yí'i kúu tãa tã xíka ma'ño uxá candelero kaa ñaoro ñoq nándoso uxá ño'q xíxi, ta ká'an i xí'in ndó'ó, ñivi nañoo Éfeso na kúu na kándixa yí'i, ta káchí i xí'in ndó saá:

² Xa xíní i xá'a ndi'i ñava'a ña ké'é ndó, ta xíní i ndeé ní kisa chiño ndó ñoq i, ta xíní i va'a kúndeé ndó xí'in ña yo'vi ní xo'vi ndó. Ta xíní i ndí on vása kúsii ini ndó xíni ndó ñivi na on vá'a ké'é. Ta xíní i ndí xa xito ndoso ndó ñivi na ká'an xá'a mji kúu na naapóstol, ta on sivi naapóstol ndino'o kúu na. Ta saá kundaa ini ndó ndí ñivi vatá kúu nayó'o.

³ Vará yo'vi ní xo'vi ndó xá'a ña kándixa ndó yí'i, ta ndixa kúndeé ndó xí'in ña xo'vi ndó, ta on vása sándakoo ndó yichí i.

⁴ Ta saá ni, yóo ñii kuachi ndó ñoq i. Saá chi vitin salo'o ní kí'vi ini ndó xíni ndó yí'i, ta on vása yóo ini ndó ndatán ñixiyo ña si'na, chi kivi sakán kixá'a ndó kándixa ndó yí'i, ta ndeé ní ndixa ñiki'vi ní ini ndó xíni ndó yí'i saá.

⁵ Xíní ño'ó kundaa ini ndó ndí xa ñasama ní ini ndó. Ta va'a naká'an ndó kivi ña sakán kixá'a kándixa ndó yí'i, ta ndixa ví ñiki'vi ní ini ndó xíni ndó yí'i saá. Ta vitin va'a ndukú ndó ña nandikó ini ndó, ta tuku kuki'vi ní ini ndó koni ndó yí'i, ta tuku ke'é ndó ñava'a ñii ki'va ndatán ke'é ndó kivi ñoq kixá'a ndó kándixa ndó yí'i. Tá on xini ndó nandikó ini ndó saá, ta kixaa i ta kindaa i candelero kaa ñaoro ña ká'an xá'a ndó'ó, ñivi na kándixa yí'i, ta on kundichi ka ña ñoq ñindichi ña.

⁶ Ta saá ni, yóo ñava'a ké'é ndó ña kúu ña kúsii ní ini i xíni i, chi ndó'ó ndixa sáa ini ndó xíni ndó ña on vá'a ké'é ñivi na ndikon yichí ta Nicolás, ta ñii káchí yóo yí'i xí'in ndó ña sáa ini i xíni i ña on vá'a ké'é nayó'o.

⁷ Ndó'ó, ñivi na yóo so'o, ná chikaa so'o ndó to'on yó'o ña ká'an Nima Ndios xí'in ndi'i ñivi na kándixa yí'i, na táku kuá'a ní ñoo, ta nákutá'an na ña kisa ká'no na Ndios. Ndi'i ñivi na kúndeé ñoq ndeé ña on vá'a, chi on vása sandakoo na yichí i, ta nda'a nayó'o taxi kaxi na ku'i tí koon nda'a yiton tón táxi kutaku na ndi'i saá kivi ña vaxi. Yiton yó'o yóo nó ma'ño ndi'i yiton tón yita ñoq yóo ndi'i ña livi va'a, ñoq yóo Ndios” —káchí Jesucristo.

*Jesucristo ndato'on ra to'on yó'o
xí'in ñivi nañoo Esmirna na kándixa ña'a*

⁸ Tuku ñika'an ra xí'in i, káchí ra saá:

—Taa ún nq̄o tutu t̄o'on yó'o ña kq̄'on ña nda'a ñaángel ña ndáa n̄ivi na kándixa yí'j, ta nákutá'an na ñoo Esmirna ña kisa ká'no na Ndios: “Yí'j, káchij xí'in n̄ivi yó'o saá: Yí'j kúu t̄a t̄a xa táku nd̄a k̄ivj nq̄o, ta tá kixaa k̄ivj sondí'í, ta táku k̄aj. Yí'j kúu t̄a t̄a n̄ixi'j, ta n̄atakuj, ta táku j vitin.

⁹ Yí'j xínij yukiā ndee ní yó'v̄j xó'v̄j ndó, ta xínij ndí nandá'v̄i kúu ndó, chi q̄on kq̄o ñakuiká kómí ndó. Ta saá ni, Ndios káchij ra ndí ndó'ó kúu n̄ivi nakuiká ní. Ta xínij ndí yóo n̄ivi na ká'an ña q̄n vá'a xa'a ndó. Nayó'o ká'an na ñavatá, káchij na ndí m̄ij na kúu najudío na ndíkq̄on yichj Ndios, ta q̄n s̄ivj ñandaā kúu ña ká'an na, chi nayó'o ndíkq̄on na yichj ñaním̄a ndiv̄a'a ká'no ña n̄an̄i Satanás.

¹⁰ Ta ndó'ó, q̄n kuyí'v̄i ndó ña kixaa yó'v̄j ní xó'v̄j ndó. Chi yóo n̄ivi na kasa ndivi ña kóni ñaním̄a ndiv̄a'a ká'no Satanás, ta n̄ivi yó'o tiin na sava ndó'ó, ta taan na ndó'ó ini ve'e k̄aa. Ña xó'v̄j ndó yó'o kúu ña koto ndoso ndó'ó án ndixa kandixa k̄a ndó yí'j, ta ux̄u k̄ivj xó'v̄j ndó saá. Ta yí'j ká'an j xí'in ndó q̄n sandakoo ndó yichj j, ta xí'in ña ndino'o ini ndó ná kandixa k̄a ndó yí'j nd̄a kixaa k̄ivj ña k̄ivj ndó. Ta saá naki'in ndó ñava'a ñoyiv̄i ñino, chi yí'j taxi j ña kutaku ndó xí'in j ndi'i saá k̄ivj.

¹¹ Ta ndó'ó, n̄ivi na yóo sq̄'o, ná chikaa sq̄'o ndó t̄o'on yó'o ña ká'an Ním̄a Ndios xí'in ndi'i n̄ivi na kándixa yí'j, na táku ku'ā ní ñoo, ta nákutá'an na ña kisa ká'no na Ndios. Ndi'i n̄ivi na kundee nq̄o ndee ña q̄n vá'a, chi q̄n vása sandakoo na yichj j, n̄ivi yó'o q̄n k̄ivj na nq̄o Ndios, vará k̄ivj na ta ndi'i xa'a yikí koñu na ñoyiv̄i nq̄o ño'q" —káchij Jesucristo.

*Jesucristo ndatq̄'on ra t̄o'on yó'o
xí'in n̄ivi ñañoo Pérgamo na kándixa ña'a*

¹² Ta n̄ika'an k̄a ra xí'in j, káchij ra saá:

—Taa ún t̄o'on yó'o nq̄o tutu ña kq̄'on ña nda'a ñaángel ña ndáa n̄ivi na kándixa yí'j ta nákutá'an na ñoo Pérgamo ña kisa ká'no na Ndios: “Yí'j ká'an j xí'in n̄ivi yó'o, káchij saá: Yí'j kúu t̄a t̄a kómí espada ña s̄ijn ní q̄v̄j saá xiiña yu'u.

¹³ Ta yí'j xínij ndí ndó'ó táku ndó ñoo nq̄o xa'nda chiño ñaním̄a ndiv̄a'a ká'no Satanás. Ta saá ni, nd̄a ñii k̄ivj q̄n vása ní-sandakoo ndó ña kándixa ndó yí'j. N̄ix̄ijo ñii t̄atá'an ndó t̄aAntipas, ta xí'in ña ndino'o ini ra n̄ika'an ra t̄o'on ña ndaā xa'a j, ta xa'a ñayó'o xa'ni na ra ñoo ndó nq̄o xa'nda chiño ñaním̄a ndiv̄a'a ká'no Satanás. Vará xínij ndó ndí n̄ixi'j t̄aAntipas yó'o xa'a ña kándixa ra yí'j, ta ndó'ó q̄n vása ní-sandakoo ndó ña kándixa ndó yí'j.

¹⁴ Vará xito j yóo ñava'a ní ké'é ndó, ta saá ni, yóo lo'o kuachi ndó nq̄o j. Saá chi yóo n̄ivi na nákutá'an xí'in ndó nq̄o kisa ká'no ndó Ndios, ta n̄ivi yó'o q̄n x̄ijn na sandakoo na yichj yatá, chi ké'é k̄a na ña q̄n vá'a. Ñii k̄j'va saá ndatán ke'é t̄aBalaam kujyā x̄ina'a, saá ké'é n̄ivi yó'o. T̄aBalaam yó'o n̄ika'an ra xí'in t̄aBalac ndasa'a kuchiño sandá'v̄i ra ñaño Israel. Ta saá ch̄u'u ra ñaño Israel ña ñakava na kuachi, chi x̄ixi na ña sóko n̄ivi nq̄o ku'ā ní ñaidolo án ñaimagen, ña q̄n s̄ivj Ndios ndino'o kúu. Ta ch̄u'u ra nat̄aa ña n̄ikj'vi na kuachi xí'in náña'a ná q̄n s̄ivj ñási'í na kúu. Ta ch̄u'u ra náña'a ña n̄ikj'vi ná kuachi xí'in t̄a t̄a q̄n s̄ivj yij ná kúu.

¹⁵ Ta xito j yóo ink̄a ña q̄n vá'a ké'é sava ndó'ó, chi q̄n x̄ijn ndó sandakoo ndó yichj ña q̄n vá'a ña sáná'a n̄ivi na ndíkq̄on yichj t̄aNicolás.

¹⁶ Ta xa'a ña q̄n vá'a yó'o, xínij ñó'ó nandikó ini ndó, ta sandakoo ndó yichj q̄n vá'a, ta tuku ndixa kasa ndivi ndó ña kóni Ndios. Tá q̄n x̄ijn ndó

ke'é ndó saá, ta yachij ní xaaj jí'ín espada ña kéta yu'uj, ta saá saxo'vji ndó'ó, ñivi na on xiin sandakoo yichij ña on vá'a.

17 Ta ndó'ó, ñivi na yoo so'o, ná chikaaj so'o ndó to'on yó'o ña ká'an Nima Ndios jí'ín ndi'i ñivi na kándixa yí'j, na táku ku'a ní ñoo, ta nákutá'an na ña kisa ká'no na Ndios. Ndi'i ñivi na kundee noo ndee ña on vá'a, chi on vása sandakoo na yichij, ta taxi'j ña kuxu na sija va'a ña yoo se'é. Sija va'a yó'o ñani ña maná ña kee ñoyivi ñino. Ta taxi'j ñii yuu yaa nda'a ñii ñii ñivi yó'o, ta noo yuu yaa yó'o ka'yi kivi na ña xaá. Ta nda ñii inka ñivi on kundaaj ini na yu kuu kivi xaá ñii ñii na, chi ndasaá kuiti ñii laá mji na kundaaj ini na yu kuu kivi xaá kómí na" —káchí Jesucristo.

*Jesucristo ndato'on ra to'on yó'o
xí'ín ñivi naño Tiatira na kándixa ña'a*

18 Tuku yichij ñika'an ra jí'ín j, káchí ra saá:

—Taa ún noo tutu to'on yó'o ña ko'on ña nda'a ñaangel ña ndaa ñivi na kándixa yí'j ta nákutá'an na ñoo Tiatira ña kisa ká'no na Ndios: "Yí'j, taa ta ká'an jí'ín ndó kuu Sa'ya Ndios, ta nduchú noo j yé'e ña ndatán yé'e ño'o xíxí. Ta ndatán yé'e ka kuáan ñabronce, ña sakan ñiyakón na nduu yé'e, saá yé'e xa'a j. Ta ká'an jí'ín ndó to'on yó'o:

19 Xíni'j ndi'i ñava'a kisa ndivi ndó. Xíni'j ndi' ndixa kí'vi ní ini ndó xini ndó yí'j, ta kí'vi ini ndó xini ndó natá'an ndó. Ta xíni'j va'a kándixa ndó yí'j, ta va'a kisa chiño ndó noo j. Ta xíni'j ndi' kúndee ndó jí'ín ña yo'vi xó'vi ndó, ta on vása sándakoo ndó yichij, ta vitin kisa ndivi ndó ku'a ní ka ñava'a noo ña si'na ke'é ndó.

20 Ta saá ni, ndiso ndó kuachi chí yoo ña on vá'a xíni'j ke'é ndó. Chi xito ndó ña on vá'a ke'é ñii ña'a ña vatá ña yoo jí'ín ndó, ta on vása sási ndó noo ñáyó'o, ni on vása ká'an ndó jí'ín ña xa'a ña on vá'a ke'é ña. Ñaña'a yó'o ká'an ña xa'a mji ña ndi' kuu ña profeta ña ká'an ndoso to'on Ndios, ta on sivi ñandaaj kuu to'on ká'an ña, chí ña sándá'vi ñivi kuu ña. Ta ñii kiva ndatán ñaJezabel sándá'vi ña ñivi kuyja xina'a, saá sándá'vi ñáyó'o ñivi na kuu na kisa chiño noo j vitin. Saá chí chú'u ña natqa ña kivi na kuachi jí'ín inka ña'a ña on sivi ñási'í na kuu, ta chú'u ña ñaña'a ña kivi ná kuachi jí'ín inka taa ta on sivi yí'j ná kuu. Ta chú'u ña ñivi ña kuxu na ña ñsoko inka ñivi noo ku'a ní ñaidolo án ñaimagen ña on sivi Ndios ndino'o kuu.

21 Ta yí'j, xa xindati'j ku'a ní kivi xa'a ña nandikó ini ñaña'a yó'o, ta xindati'j ña sandakoo ña yichij on vá'a ndikón ña, ta on vása ní-xiin ña sandakoo ña kuachi ña, ña kuu ña kí'vi ña jí'ín ku'a ní taa.

22 Ñakan taxi'j ña kukomí ñáyó'o ñii kue'e ndee, ta xa'a kue'e yó'o nakava ña noo xito ña. Ta ñivi na ndikón yichij ña, ta ñii kiva ke'é na ña on vá'a yó'o, tá on xiin nayó'o nandikó ini na, ni on xiin na sandakoo na ña on vá'a ke'é na, ta yí'j saxo'vji ní j ñivi yó'o.

23 Ta ñivi na kuu sa'ya ñáyó'o, yí'j taxi'j ña takué'e na nda kivi na. Ta saá ndi' ñivi na kándixa yí'j ta nákutá'an na kisa ká'no na Ndios, kundaaj ini nayó'o ndi' yí'j kuu taa ta xíni'j va'a ndasaá yoo ini ñivi jí'ín ndasaá yoo ña xani sijn na. Ta saá cha'vi'j ñii ñii ñivi ndatán yoo ña va'a án ña on vá'a ke'é na.

24 Ta yoo inka to'on ká'an jí'ín ndó'ó naño Tiatira, ndó'ó na kuu ñivi na on vása kándixa ña on vá'a ña saná'a ñaña'a vatá yó'o, ni on vása ní-xiin ndó sakuá'a ndó ñandíchi vatá ña ño'o se'é, ña kaku nima

ñandivá'a ká'no Satanás. Ká'anj xí'in ndó'ó, ñivi na ndixa kándixa yí'j ndí on koó ka inká chiño yo'v'j taxi j kasa ndivi ndó.

²⁵ Ta ndasaá kuiti ñayó'o xínj ñó'ó ke'é ndó: On sandakoo ndó yichj j, ta kandixa ka ndó yí'j andá kixaa kivi ndikó j.

²⁶ Ndi'i ñivi na kundeé ñoo ndee ña on vá'a, chi on vása sandakoo na yichj j, ta kisa ndivi na ña kóni j ndi'i saá kivi j, ta saá taxi j nda'a ñivi yó'o ndayí ña ka'nda chiño na ñoo ndi'i ñivi na ndóo ndi'i saá ñoyívi.

²⁷ Ndátán yóo ndayí ña taxi Yivá j Ndios nda'a j, saá koo ndayí ña taxi j nda'a ñivi yó'o ña ka'nda chiño na ñoo ñivi ndi'i saá ñoo. Ta taxi j nda'a na ñii kaa ña yóo ndátán yóo yiton káni, ta xí'in kaa yó'o ndeé ní ka'nda chiño na ñoo ñivi. Ta ndátán kaa yó'o kómí ña ndee ña sakuáchi válí ña kisi ño'o, saá koo ndee ña kukomí ñivi yó'o ña sandi'i xa'a na ñivi na on xjin sandakoo yichj j ña on vá'a.

²⁸ Ta yí'j, ndátán yóo kiji náye'e xitaan saá yóo yí'j, ta ndi'i saá kivi yóo j xí'in ñii ñii ñivi yó'o na on vása ní-sandakoo na yichj j.

²⁹ Ta ndó'ó, ñivi na yóo so'o, ná chikaa so'o ndó to'on yó'o ña ká'an Nima Ndios xí'in ndi'i ñivi na kándixa yí'j, na táku ku'a ñoo ta nákutá'an na ña kisa ká'no na Ndios" —káchí Jesucristo.

3

Jesucristo ndát'on ra to'on yó'o xí'in ñivi ñaño Sardis na kándixa ña'a

¹ Saá tuku ñika'an ra xí'in j, káchí ra saá:

—Taa ún ñoo tutu to'on yó'o ná ko'on ña nda'a ñaángel ña ndáa ñivi na kándixa yí'j ta nákutá'an na ñoo Sardis ña kisa ká'no na Ndios: “Yí'j kúu j ta kómí uxá nima Ndios, ta ní'j uxá kiji yé'e. Xínj ndasaá yóo ndi'i ña ke'é ndó. Vará inká ñivi ká'an na xa'a ndó kúu ndó ñivi na va'a táku, chi yóo ku'a ní chiño va'a ké'é ndó, ta yí'j ká'an j xí'in ndó ndí yóo ndó ndátán yóo ñivi na ñixi'j ñoo yí'j, chi on vása ndixa ndino'o ini ndó ndíkon ndó Ndios.

² Nakáxín va'a ini ndó!, ta chikaa ndó ndee, ta xí'in ña ndino'o ini ndó kundikon ndó Ndios, ta xí'in ndino'o ini ndó kasa ndivi ndó ñava'a ña kóni Ndios. Chi xínj ndí chiño ña ké'é ndó, kúmanj ka ña, saá chi on ta'an ke'é ndó ñava'a ndátán kóni Ndios.

³ Naká'an ndó xa'a ña sakuá'a ndó kivi sakán kixá'a ndó kándixa ndó yí'j. Nandikó ini ndó ta ko'on ndó yichj Ndios. Tá on vása chikaa so'o ndó to'on ká'an j xí'in ndó, ta saá ñii kama kixaa j ñoo ndó. Ndátán kixaa takuí'ná, kivi on vása ndáti ndó, saá kixaa j ta kasa nani j xa'a kuachi ndó.

⁴ Ta saá ní, yóo sava ndó'ó ñaño Sardis na ndixa kándixa yí'j, ta va'a kisa ndivi ndó chiño ñoo Ndios, ta on vása ké'é ndó ña on vá'a. Ta yóo ndó ndátán yóo ñivi na nda lo'o on vása ní-kukini tikoto yaa ndixin na. Ñoyívi ñino kukomí ndó ndayí ña kaka ndó xí'in j ta kundixin ndó tikoto yaa, chi ñayó'o kúu ya'vi ndó xa'a ña ke'é ndó ña kóni Ndios.

⁵ Ndi'i ñivi na kundeé ñoo ndee ña on vá'a, nayó'o kundixin na tikoto yaa ñoyívi ñino, ta on kindaa j kivi na ñoo tutu yí'j, ñoo xa ka'yi j kivi ñivi na kutaku xí'in j ndi'i saá kivi j. Ta xa'a ñivi yó'o, yí'j ka'an ndoso j ñoo Ndios ta ka'an ndoso j ñoo ndi'i ñaángel, ka'an j, káchí saá: Ñivi yó'o kúu na kutaku xí'in yí'j, káchí xa'a na.

⁶ Ta ndó'ó, n̄ivi na yóo s̄o'o, ná chikaꝯ s̄o'o ndó t̄o'on yó'o ña ká'an Níma Ndios xí'in ndi'i n̄ivi na kándixa yí'j, na táku kuꝯ'a ní ñoo, ta nákutá'an na ña kisa ká'no na Ndios" —káchí Jesucristo.

Jesucristo ndat̄o'on ra t̄o'on yó'o xí'in n̄ivi nañoo Filadelfia na kándixa ña'á

⁷ Tuku n̄ikaꝯ'an ra xí'in j, káchí ra saá:

—Taa ún n̄oꝯ tutu t̄o'on yó'o ko'on ña nda'a ñaángel ña ndáa n̄ivi na kándixa yí'j ta nákutá'an na ñoo Filadelfia ña kisa ká'no na Ndios: “Yí'j, t̄aa t̄a ká'an xí'in ndó, kúu T̄aa taYíj taNdaꝯ ndixa. Yí'j kómij llave ña x̄ikómí t̄arey David ña nakoná yé'é ña k̄i'vi n̄ivi ñoo Jerusalén. Ta yé'é ña nakoná j, nd̄a ñii n̄ivi ɔn kuchiño na nakasi na yé'é yó'o. Ta yé'é ña nakasi j, nd̄a ñii n̄ivi ɔn kuchiño na nakoná na yé'é yó'o.

⁸ Yí'j xínij ndi'i ñava'a kisa ndivi ndó. Ta n̄oꝯ ndó'ó xa nakoná j yé'é, ta nd̄a ñii n̄ivi ɔn kuchiño na nakasi na yé'é yó'o. Yí'j xínij ndí ndó'ó ɔn vása kómí ndó kuꝯ'a ní ndee, ta saá ni, ndino'o ní ini ndó chikaꝯ s̄o'o ndó t̄o'on j, ta ɔn vása ká'an ndó ɔn xínij ndó yí'j.

⁹ Ta kónij ña kundaa ini ndó yu kúu ña ke'é j xí'in n̄ivi na ɔn vá'a na kisa ndivi ña sán'a ñanim̄a ndiva'a ká'no Satanás. Navatá kúu n̄ivi yó'o chi ká'an na ndí kúu na najudío na ndikɔn yichí Ndios, ta ɔn s̄iví ñandaa kúu ña ká'an na. Ta saá ñii k̄ivj ña v̄axi, yí'j ke'é j xí'in n̄ivi na vatá yó'o ña kuxitá na n̄oꝯ ndó'ó, ta saá n̄ivi yó'o kundaa ini na ndí k̄i'vi ní ini j xínij ndó'ó.

¹⁰ Xa xa'nda chiño j n̄oꝯ ndó ndí kundeé ndó xí'in ñayo'vi ta ɔn sandakoo ndó yichí j, ta ndó'ó, ndixa xa k̄isa ndivi ndó t̄o'on yó'o. Ta saá yí'j kundaa j ndó'ó n̄oꝯ ñayo'vi ní v̄axi ña koto ndoso ndi'i n̄ivi na táku ñoyívi n̄oꝯ ño'o.

¹¹ Kónij ña kundaa ini ndó ndí ȳachí ní ndikó j. Ta xa'a ñayo'ó ɔn sandakoo ndó yichí j ta ná kándixa k̄a ndó yí'j and̄a kixaa k̄ivj ndikó j. Tá ɔn ke'é ndó saá, ta ink̄a n̄ivi na ɔn vása s̄andakoo ña kándixa na Ndios, nayó'o kuu na n̄ivi na naki'in ñava'a ñoyívi ñino, ta ndó'ó ɔn naki'in ndó ñava'a yó'o.

¹² Ndi'i n̄ivi na kundeé n̄oꝯ ndee ña ɔn vá'a, chi ɔn vása sandakoo na yichí j, ta yí'j cha'vij na xí'in ñava'a, chi ke'é j ña nduu na n̄ivi na xínij ñó'ó ní ve'e ño'o Ndios ñoyívi ñino. Ndatán xínij ñó'ó tón si'jn tón veé ní ndiso ñii ve'e ká'no, saá konj ñó'ó na. Ta ndi'i saá k̄ivj kutak̄u yatin na xí'in Ndios, ta nd̄a ñii k̄ivj ɔn kee na ve'e ra. Ta ñii ñii na, ka'vij na xí'in k̄ivj Ndios, t̄aa t̄aká'no kisa t̄o'ó j, ta ka'vij na xí'in k̄ivj ñoo Jerusalén ña xaá, ña kúu ñoo Ndios ña kixi ñoyívi ñino, ta kixaa ña ñoyívi n̄oꝯ ño'o. Saá tuku ka'vij na xí'in k̄ivj m̄ij j ña xaá.

¹³ Ta ndó'ó, n̄ivi na yóo s̄o'o, ná chikaꝯ s̄o'o ndó t̄o'on yó'o ña ká'an Níma Ndios xí'in ndi'i n̄ivi na kándixa yí'j, na táku kuꝯ'a ní ñoo, ta nákutá'an na ña kisa ká'no na Ndios" —káchí Jesucristo.

Jesucristo ndat̄o'on ra t̄o'on yó'o xí'in n̄ivi nañoo Laodicea na kándixa ña'á

¹⁴ Saá tuku n̄ikaꝯ'an ra xí'in j, káchí ra saá:

—Taa ún n̄oꝯ tutu t̄o'on yó'o ña ko'on ña nda'a ñaángel ña ndáa n̄ivi na kándixa yí'j ta nákutá'an na ñoo Laodicea ña kisa ká'no na Ndios: “Yí'j, t̄aa t̄a ká'an xí'in ndó, naní j Ñandaa Ndixa, chi t̄aa t̄a ká'an ñandaa ndixa kúu j, ta xí'in yí'j Ndios k̄isa v̄a'a ra ndi'i ña yóo ñoyívi n̄oꝯ ño'o xí'in ndi'i ña yóo ñoyívi ñino.

15 Ta yi'j xini j ndi'chi chiono ke'e ndo. Ta xini j ndi ndo' o on vasa va'a ke'e ndo, chi on vasa yoo ndo ndatan yoo takuii ni'ni, ta ni on vasa yoo ndo ndatan yoo takuii vixin. jVa'a ni ka, nikuu, tana koo ndo ndatan yoo takuii ni'ni an takuii vixin!*

16 Ta vitin ndo' o, ndatan yoo takuii njindiko, ta on vasa yasin ka, saa yoo ndo nqo j. Ta on vasa yoo ndo ndatan yoo takuii vixin, ni ndatan yoo takuii ni'ni. Ta xa'a na yoo ndo saa, nduxan j ndo' o yu'u j.

17 Ndo' o ka'an ndo kuu ndo nivi nakuika ni, ta ka'an ndo ndi xi'in ndee mji ndo ndukuika ni ndo, ta on vasa kisa manj ka nda nii na xini no' o nda'a ndo, kachi mji ndo. Ta on vasa kundaa ini ndo ndi kuu ndo nivi nanda'vi na'a, nivi na nda lo' o on ko'o na xini no' o komi, nivi na yala vichi, nivi nakuua nduchu nqo kuu ndo.

18 Nakán kía yi'j ka'an j xi'in ndo na sata ndo naoro nqo j, oro na kuu nina mji ndino'o, oro na xa'mi na xi'in no' o xixi na ndundii ndi'chi mji na. Ta saa nduu ndo nivi nakuika ndino'o. Ta ka'an j xi'in ndo na sata ndo nqo j tikoto yaa kundixin ndo na nakasi ndo nayala ndo na on kuka'an ka nqo ndo. Ta ka'an j xi'in ndo na sata ndo nqo j tatan na chika ndo nduchu nqo ndo na kuchiño va'a koto ndo.

19 Saá ka'an j xi'in ndo chi to'on yo'vi ka'an j xi'in ndi'chi nivi na kuu na ki'vi ni ini j xini j, ta taxi j na xo'vi nayo' o xa'a na nandiko ini na ta ko'on na yichi va'a. Ta vitin ndo' o, xini no' o nandiko ini ndo nqo na on va'a ke'e ndo, ta sandakoo ndo na. Ta xi'in na ndino'o ini ndo kundikon ndo Ndios.

20 jKoto ndo! Yi'j kuu ta ta nindichi ye'e ndo, ta kana j ndo' o. Ta ndo' o, ta xini so' o ndo na kana j ndo' o, ta nakoná ndo ye'e, ta ka'an ndo xi'in j ki'vi j ini ve'e ndo, ta saa yi'j ki'vi j, ta kuxu j xi'in ndo, ta ndo' o kuxu ndo xi'in j.

21 Ndi'chi nivi na kudee nqo ndee na on va'a, chi on vasa sandakoo na yichi j, ta yi'j taxi j na koo na xi'in j noyivi njino na ka'nda chiono na xi'in j. Saá chi yi'j xa kudee j nqo ndee na on va'a, ta Yiva j Ndios taxi ra nda'a j tayi yi'j ton to' o ka'no noyivi njino nqo yoo j xa'nda chiono j xi'in ra.

22 Ndo' o, nivi na yoo so' o, na chika so' o ndo to'on yo' o na ka'an Nima Ndios xi'in ndi'chi nivi na kandixa yi'j, na taku ku'a j ni noo, ta nakuta'an na kisa ka'no na Ndios" —kachi Jesucristo.

4

To'on yo' o ka'an xa'a ndasaá kisa ka'no na Ndios noyivi njino

1 Tá ndi'chi njika'an Jesucristo nayo' o, ta xini j nii ye'e nona na noyivi njino, ta xini so' o j mji tuku ndusu na si'na xini so' o j ta noo, na yoo ndatan yoo ndusu ton trompeta, ta kiji to'on njika'an na xi'in j, kachi na saa:

—Na'a, ndaa un njino yo' o, ta sana' a j yo' o na kundivi kivi vaxi —kachi na xi'in j.

2 Ta xandikon mií saa Nima Ndios kixaa na nqo j, ta sakundixin nií mji na yi'j, ta xa'a nayo' o nativi nqo j xini j nii tayi yi'j ton to' o ka'no noyivi njino, ta xini j na yoo nqo tayi yo' o.

3 Ye'e ndi'chi mji na ndatan ye'e taxa yuu livi na nani jasper an diamante. Ta nii saa tuku ye'e taxa na ndatan yoo yuu livi na ku'a na nani cornalina an rubi. Ta xini j nii naku'a nkú, xino nduu na tayi yi'j ton to' o ka'no yo' o.

* 3:15 Takuii ni'ni kuu na xini no' o yo na chindee yo nivi na ndee ndo' o, ta takuii vixin kuu tava'a ko' o yo.

Ñaku'a'nkú yó'o yé'e táxa ña ndatán yé'e táxa yuú livi ña kuí, ña nani esmeralda.

⁴ Ta nqo yoo táyi yii tón to'ó ká'no yó'o xino nduu oko komi táyi tón ná'no tón to'ó, nqo ndoo oko komi natqa xiku'a'a na kómi ndayi. Ta naxiku'a'a yó'o ndixin na nina tikoto yaa, ta sijnii ñii ñii nayó'o kánóo ñii corona ñaoro.

⁵ Ta nqo táyi yii tón to'ó ká'no ñíndichi ma'ño nayó'o, kee ku'a'a ní ña yé'e nátaxa, ta mji yó'o káku ña ní'í ndá'yi savi. Ta mji yó'o vaxi ña ndeé ní síso ní'í. Ndatán ní'í síso ká'an ku'a'a ní nivi, saá vaxi ña. Yatin nqo yoo táyi yii tón to'ó ká'no yita uxá ño'q xixi, ta uxá ño'q xixi yó'o ká'an ña xa'a ña kúu uxá níma Ndios.

⁶ Ta saá tuku yatin nqo ñíndichi tón táyi yii tón to'ó ká'no, yoo ñii xiiña ña káa ndatán káa yoso ndíka, ta ndatán káa nqo takuii mjni saá káa nqo ña, chi yoso yó'o yé'e ña ndatán yé'e yuyú yé'e ña tívi xito yó nda inka tá'ví sata ña.

Ta yatin ní nqo ñíndichi táyi yii tón to'ó ká'no xino nduu komi ñatáku. Ta komi ñatáku yó'o, nina nduchú nqo yoo ndi'i xiiña ña, ña kúu kándíka ña xí'in sata ña.

⁷ Ta ñii ñii ña komi táku yó'o, síin ní ná'a ñii ñii ña. Ta ñanóo táku yó'o, ndatán káa tileón, saá káa ña. Ta ñaonvi táku, ndatán káa tísindiki chée, saá káa ña. Ta ñaunvi táku, ndatán káa nqo ta, saá káa nqo ña. Ta ñakomi táku, ndatán yoo taşin tí ndáchi, saá yoo ña.

⁸ Ta ñii ñii ña komi táku yó'o kómi ña ñño ndixin ña. Ta ndi'i saá xiiña mji ña, tandá ñii ñii ndixin ña, nina nduchú nqo kúu ña. Ta ndi'i saá ndivi ñoo, ña komi táku yó'o kisa ká'no ña Ndios, ta nda lo'o on vása xikiuin ña ká'an ña to'on yó'o, káchi ña saá:

¡Taa yii, taa yii, taa yii kúu Ndios!

¡Taa ta kómi ndi'i ndee kúu Ndios!

Ndios kúu taa ta xa táku nda kivi nqo, ta táku ra vitin, ta táku ra ndi'i saá kivi ña vaxi, káchi ña komi táku, ká'an ña xí'in Ndios.

⁹ Ña komi táku yó'o on vása sándakoo ña kisa ká'no ña Ndios, ta kisa to'ó ní ña ra, ta ká'an ña xí'in ra: "Táxa'vi ní ún, Ndios, yó'ó kúu ún taa ta yoo nqo táyi yii tón to'ó ká'no, ta yó'ó kúu ún taa ta xa táku nda kivi nqo, ta táku ún vitin, ta táku ka ún ndi'i saá kivi ña vaxi", káchi ña komi táku.

¹⁰ Ta ñii ñii yichi ña komi táku yó'o ká'an ña to'on ña kisa ká'no ña Ndios, ta na oko komi natqa xiku'a'a na ndoo yatin, kuxítí na ta kisa ká'no na Ndios, taa ta yoo nqo táyi yii tón to'ó, ta kúu ra taa ta táku ndi'i saá kivi. Ta sijnii ñii ñii naxiku'a'a yó'o kánóo ñii corona ñaoro, ta tiiin na corona ña kánóo sijnii na, ta chiso na ña nqo Ndios, ta yoo nqo táyi yii tón to'ó ká'no, ta ká'an na xí'in Ndios, káchi na saá:

¹¹ Tata Ndios, ñii laá yó'ó kúu Taa taKá'no nqo yó,

ta ñii laá mji ún kúu ta ndáya'ví naki'in ndi'i ñat'óo xí'in ndi'i ndee va'a, chi ñii laá yó'ó kúu taa ta kisa va'a ndi'i ña yoo ndi'i saá ñoyívi.

Ndatán xitóni mji ún saá kisa va'a ún ña, ta saá yoo ña, ká'an naxiku'a'a xí'in Ndios ta yoo nqo táyi yii tón to'ó ká'no.

5

To'on yó'o ká'an xa'a ña xini taJuan ñii tutu ña nitivi ndaa

¹ Ta saá xini ñii ñii nomi tutu ña nitivi ndaa, ña yoo nda'a kua'a taa ta yoo nqo táyi yii tón to'ó ká'no. Ta ndi'i nqo tutu yó'o, ta ndi'i sata ña, kómi

ña kuá'á ní tɔ'on ña ñika'yj. Ta ña ñii nomi tutu yó'o, ɔxá xiiña ndásj ña xí'in ñimá kisín válí.

² Ta xini j ñii ñaángel ña kómí ndayí ká'no, ta xí'in ndi'i ndee ña ñika'án ña, ñindaqá tɔ'on ña, káchí ña saá:

—¿Yu kúu taa taká'no tã kómí ndayí nakoná ra ñii ñii ña ñimá kisín ndásj tutu yó'o? —káchí ñaángel.

³ Ta ɔn kɔɔ ndá ñii na ní-kuchiño nakoná tutu yó'o, ni ndá ñii na ní-kuchiño koto na ña ñika'yj nɔɔ ña. ɔn kɔɔ nayó'o, ni ndi'i saá ñoyívi, ni tixin ño'o, ɔn kɔɔ ndá ñii na ní-kuchiño.

⁴ Ta saá kɔchuchú ní ini j, ta xaku ní j, chi ɔn kɔɔ ndá ñii na kómí ndayí ña nakoná na tutu yó'o, ni ɔn kɔɔ na kómí ndayí koto na ña ñika'yj nɔɔ tutu yó'o.

⁵ Ta ñii taa tətá'an na ɔkɔ kɔmɔ naxikuá'á na yóo yó'o ñika'án ra xí'in j: —ɔn kuaku ní ká ún chí yó'o yóo taa tã ñani "TíLeón tí xá'nda chiño nɔɔ ñaño Judá", ta tayó'o kómí ra inká kivi ra ñani ra "Sá'ya ñani síkuá tarey David."* Ta tayó'o xa kundeé ra nɔɔ ñandivá'a ká'no, ñakán kómí ra ndayí ña nakoná ra ñii ñii nɔɔ ndásj xí'in ñimá kisín ña ndásj ɔxá xiiña nomi tutu yó'o —káchí ra xí'in j.

⁶ Ta saá xini j ñii Ndikachi,† ñíndichi rí yatin sijn táyi yij tón tɔ'o ká'no. Táyi yó'o ñíndichi nó ma'ño kɔmɔ ñatakú xí'in na ɔkɔ kɔmɔ nataa naxikuá'á. Ta Ndikachi yó'o ná'a rí ndatán ná'a tí ñixi'j ñisɔkɔ ñivi nɔɔ Ndios. ɔxá kúu ndikí rí, ta ɔxá kúu nduchú nɔɔ rí. Ta ɔxá nduchú nɔɔ rí kúu ña kóni kachí xa'á ɔxá ñimá Ndios ña xa tì'ví ra kuá'án ña ndi'i saá ñoo ñoyívi yó'o.

⁷ Ta Ndikachi yó'o ñixaa rí nɔɔ Taa tãKá'no, tã yóo nɔɔ táyi yij tón tɔ'o ká'no, ta tìyó'o kì'in rí nomi tutu ña yóo nda'á kua'á ra.

⁸ Tá kì'in rí nomi tutu yó'o, ta ña kɔmɔ táku xí'in ndi'i na ɔkɔ kɔmɔ nataa xikuá'á xikuxítí ndi'i na nɔɔ Ndikachi yó'o. Ñii ñii na ní'i na ñii tón arpa, ta ñii ñii na ní'i na ñii kɔ'o ñi'má ñaoro nɔɔ ñó'o xuxa va'a ña támi ní xá'an. Ta ñi'má xuxa va'a ká'án ña xa'á tɔ'on ña ká'án ñivi nayij xí'in Ndios.

⁹ Ta saá ña kɔmɔ táku xí'in ndi'i na ɔkɔ kɔmɔ nataa naxikuá'á xita na yaa yij ña xaá ña kisa ká'no na Ndikachi xí'in tɔ'on yó'o:

Yó'o kómí ún ndayí tiin ún nomi tutu yó'o.
Yó'o kómí ún ndayí ña nakoná ún ña ndásj tutu yó'o.

Saá chí ñisɔkɔ xí'in mji ún nɔɔ Ndios,
ta satakúé'è na yó'o, ta ñixi'j ún.

Ta xí'in ñij ún ña ñixjta, cha'vi ún xa'á kuachi ndi'i ñivi, ña kuchiño na nduu na sa'ya Ndios.

Ñivi na cha'vi ún xa'á, kúu na kixi ndi'i saá ñoo válí án ñoo ná'no ndi'i saá xiiña nɔɔ ño'o.

Ta kúu na ndi'i saá nɔɔ ñivi ñoyívi, ta ká'án na ndi'i saá nɔɔ tɔ'on.

¹⁰ Ta tãxi ún nda'á nayó'o ndayí ña ka'nda chiño na xí'in ún nɔɔ ndi'i ña yóo,

ta ke'é ún xí'in na ña nduu na sɔtu yij, ta kisa chiño na nɔɔ Ndios.

Ta nayó'o ka'nda chiño na nɔɔ ndi'i ñivi xí'in ndi'i ña yóo ñoyívi nɔɔ ño'o, káchí na xita na yaa yij ña kisa ká'no na Ndikachi.

* 5:5 Qvj kivi yó'o ká'án ña xa'á Jesucristo. † 5:6 Ndikachi yó'o kóni kachí ña xa'á Jesucristo, chí ndatán yóo ndikachi lo'o ña ñisɔkɔ ñivi nɔɔ Ndios xina'á, xa'á ña kasa ká'no ini ra xa'á kuachi na, saá yóo Jesucristo.

11 Ta x̄ini j̄, ta x̄ini s̄o'o j̄ ñii síso ká'an kuá'a ní naángel, nayó'o yá'a kuá'a ní millón kúu na. Ta x̄ino nduu ndi'i na táyi ȳi tón t̄o'ó ká'no x̄i'in k̄om̄i ñatáku, ta x̄i'in ok̄o k̄om̄i nat̄a nax̄ikuá'a,

12 ta ndeé ní ká'an naángel, káchí na saá:
 Ndikachi tí ñsok̄o x̄i'in m̄ji ño Ndios kómí rí ndayí ka'nda chiño rí ño ndi'i ñivi x̄i'in ndi'i ña yóo, ta kómí rí ndayí ña naki'in rí ndi'i ñakuíká x̄i'in ndi'i ñandíchí ndino'o, ta kómí rí ndayí ña naki'in rí ndi'i ndeé ká'no, ta kómí rí ndayí ña naki'in rí ndi'i ñat̄o'ó ká'no, ta kómí rí ndayí ña kanóo síkón ní ñat̄o'ó rí, ta kómí rí ndayí ña kasa ká'no yó rí x̄i'in ndi'i m̄ji yó, chi ña ndixa va'a kúu ña naki'in rí ndi'i ñava'a saá, káchí naángel, ká'an na t̄o'on ña kisa ká'no na Ndikachi.

13 Ta saá x̄ini s̄o'o j̄ ndi' ndi'i ña k̄isa va'a Ndios k̄ixá'á ña kisa ká'no ña Ndios, ta kisa ká'no ña Ndikachi yó'o. Ndi'i ñayó'o ña ke'é Ndios kúu ndi'i ña táku án ña yóo ñoyívi ño'ó, x̄i'in ndi'i ña táku án ña yóo ñoyívi ñino, x̄i'in ndi'i ña táku án ña yóo t̄ixin ño'ó, x̄i'in ndi'i ña táku án ña yóo t̄ixin takuú m̄ni, ta ndi'i ñayó'o ká'an ña, káchí ña saá:

Ná kasa ká'no yó T̄a t̄aKá'no t̄a yóo ño'ó táyi ȳi tón t̄o'ó ká'no, ta ná kasa ká'no yó Ndikachi tí yóo x̄i'in ra.

Ná naki'in na ndi'i ñat̄o'ó ká'no.

Ná kanóo va'a ñat̄o'ó na.

Ná naki'in na ndi'i ndeé ká'no,

ta ná naki'in na ndi'i ñava'a yó'o ndi'i saá k̄iv̄i va'xi. Saá ná koo ña, káchí ndi'i ña k̄isa va'a Ndios.

14 Ta ña k̄om̄i táku ña yóo x̄ino nduu táyi ȳi tón t̄o'ó ká'no ñik̄a'an ña, káchí ña saá:

—Saá ná koo ña —káchí ña.

Ta na ok̄o k̄om̄i t̄a nax̄ikuá'a na yóo x̄ino nduu táyi ȳi tón t̄o'ó ká'no, x̄ikuxití na nd̄a ño'ó, ña k̄isa ká'no na Ndios, ta k̄isa ká'no na Ndikachi.

6

T̄o'on yó'o ká'an xa'q uxq ñim̄a kisín ña ndásj nomi tutu

1 Ta x̄ini j̄ Ndikachi ñakoná rí ñii ñim̄a kisín ña kúu ñanq̄o ña ndásj nomi tutu. Ta saá ñii ñatáku ñatá'an ña k̄om̄i táku, x̄i'in ndi'i ndeé ña ñik̄a'an ña, ndatán ndá'yi sav̄i saá ñik̄a'an ña x̄ini s̄o'o j̄, ta ñik̄a'an ña, káchí ña saá:

—jNa'a, kixi ún ta koto ún! —káchí ña.

2 Ta saá ñixaaj̄ ta x̄ito j̄, ta x̄ini j̄ k̄eta ñii kuáyí, tí yaa kúu rí, ta t̄a t̄a yóso rí ní'í ra ñii kuxun ña xa yóo tí'va. Ta ñaki'in ra ñii corona ña kanóo sj̄ni ra. Ta kúu ra taká'no t̄a xa kundeé ño'ó kuá'a ní ñivi na sáa ini x̄ini ña'á, ta k̄e ra kuá'an ra ña kani tá'an ra x̄i'in ndi'i ink̄a ñivi na sáa ini x̄ini ña'á, ña kundeé ra ño'ó na.

3 Ta saá Ndikachi ñakoná tuku rí ñim̄a kisín ña kúu ñaov̄i, ta ink̄a ñatáku ñatá'an ña k̄om̄i táku ñik̄a'an ña, káchí ña saá:

—jNa'a, kixi ún ta koto ún! —káchí ña.

4 Ta ñixaaj̄ ta x̄ito j̄, ta x̄ini j̄ k̄eta ink̄a tikuáyí, tí kuá'á kúu rí. Ta t̄a t̄a yóso rí ñaki'in ra ñii espada, ta ñaki'in ra ndayí ña sandi'i ra xa'q ña va'a ndóo ñivi x̄i'in natá'an na ñoyívi ño'ó yó'o. Ta x̄i'in ñayó'o ñivi kixá'á na ka'ni tá'an na.

5 Ta Ndikachi naƙoná tuku rí inká ñimá kisín ña kúu ñauní, ta xinj sọ'o j inká ñatáku ñatá'an ña ƙomj, ta ñiƙa'an ña, káchí ña saá:

—jNa'a, kixi ún ta koto ún! —káchí ña.

Ta nixaaj ta xito j, ta xinj i ƙeta ñii kuáyí, tí toón kúu rí, ta nda'a ƙa ƙa yóso rí kánóo ñii ƙa ña cho'on ƙi'va na ndasaá veé ñakia'vi.

6 Ta saá xinj sọ'o j to'on ña ñiƙa'an, ta ƙixi to'on yó'o ma'ño ƙomj ñatáku ña yóo yatin nọo yóo táyi yji tón to'ó ká'no. Ta ñiƙa'an ndoso ña nọo njvi, ñiƙa'an ña, káchí ña saá:

—Xa nda ní ya'vi trigo xí'in cebada vitin. Ndatán yóo ya'vi ña chá'vi na ñii ƙa ƙa ñiƙa chiño ñii ƙivi, saá cha'vi ndó xa'a ñii kilo trigo án unj kilo cebada.* Ta koto va'a ndó, ta on sativi ndó ña aceite, ni on sativi ndó nduta vino túva —saá ñiƙa'an to'on xinj sọ'o j.

7 Ta naƙoná Ndikachi inká ñimá kisín ña kúu ñaƙomj, ta xinj sọ'o j ñiƙa'an inká ñatáku ñatá'an ña ƙomj, káchí ña saá:

—jNa'a, kixi ún ta koto ún!

8 Ta nixaaj ta xito j, ta xinj i ƙeta inká kuáyí, tí kuáán kóni kúu rí. Ndatán káa tí ndeé ndó'o saá yóo rí. Ta ƙa ƙa yóso rí nani ra “Ndee ña xá'ni njvi.” Ta inká ƙa ƙa ndiƙon vaƙi saƙa tayó'o nani ra “Hades” ña ká'an xa'a xiiña nọo xá'nda chiño ndeé yó'o ña xá'ni njvi. Ta ovj na saá naki'in na ndayi ña ka'ni na ñii tá'vi njvi nọo ña ƙomj tá'vi njvi na kúu ndi'i njvi na táku ñoyivi nọo ño'o. Chi ovj na saá kómí na ndayi ña ka'ni na njvi yó'o xí'in espada sijn, án ka'ni na njvi xí'in soko, án ka'ni ña'á na xí'in ndi'i nọo ƙue'e, án taxi na ndayi nda'a tikitij tityukú ña ka'ni rí njvi yó'o.

9 Ta Ndikachi naƙoná tuku rí inká ñimá kisín ña kúu ñaon. Ta saá xito j, ta xinj i ñindichi ñii nama yji nọo nadoso ña sóko nọo Ndios, ta xa'a nama yji yó'o ña yóo ñoyivi njno, ndoo ndi'i nima njvi na kúu na nixi'j xa'a ña ñiƙa'an ndoso na to'on Ndios. Nixa'ni na nayó'o xa'a ña on vása ní-sandakoo na yichj Ndios ta xa'a ña ndakuijn na xa'a ñandaa.

10 Ta nima na nixi'j yó'o, xí'in ndi'i ndeé na ñiƙa'an na, káchí na saá:

—Tata Yivá yó Ndios, ƙa xá'nda chiño nọo ndi'i ña yóo, ta yó'o kúu ƙa tayji, ƙa ƙa ndixa kisa ndivi ñandaa, ¿ndasaá ƙa ƙivi kundati ndj ña kixaa ƙivi ña kasa nani ún xí'in njvi xa'a ƙa ƙa ña xa'ni na ndi'j? ¿Anda ama taxi ún ña cha'vi njvi xa'a ña xa'ni na ndi'j? —káchí na, ká'an na xí'in Ndios.

11 Ta ñii ñii nayó'o naki'in na tikoto yaa nda'a Ndios, ta Ndios ñiƙa'an ra xí'in na:

—Lo'o ƙa ƙivi kundati ndó, chi xini'j ño'ó tonɗaa ña ka'ni na ndi'i nañani ndó án naki'va ndó, na kúu na chitonij ka'ni na xa'a ña kisa chiño na nọo j, ndatán kisa chiño ndó'o nọo j —káchí Ndios xí'in na.

12 Ta saá naƙoná tuku Ndikachi ñimá kisín ña kúu ñaajno. Ta xito j, ta xinj i ña ndeé ní nitaan, ta ño'o ká'no ña ye'e ndivi, on vása ní-ndij ƙa ña, ta ƙunaa ndi'i nọo ña. Ndatán yóo tikoto toón ní ña ndixin njvi na yóo xáku nọo njvi nixi'j, saá toón ƙindgo ño'o ká'no yó'o. Ta tyyoq tí ye'e ñoo naa, ndyu kuá'á ndi'i rí. Ndatán yóo nji kuá'á ní, saá ƙindgo kuá'á tyyoq.

13 Ta tikimi tí yóo ñoyivi njno, ndeé ní ƙixá'á kóyo rí. Kee rí nda ñoyivi njno ta kóyo rí nda nọo ño'o. Kóyo rí ndatán kóyo tiku'i nda'a tón yiton síkón ní, ƙivi ndeé ní káni taƙij tón yiton yó'o.

14 Ta saá ñoyivi njno ƙixá'á ña náti vi ndaa mji ña, ndatán náti vi ndaa njvi ñii yivi ñoq ña koo va'a ña. Saá chi ñoyivi njno ƙixá'á ƙa'an ndaño'o

* 6:6 Ñii denario kúu sj'un ña kúu ya'vi ñii ƙa ƙa ñiƙa chiño ñii ƙivi.

ña, ta ɔn vása tívi ká ña. Ta Ndios ɲasama ra ndi'i yuku síkón, ta ɲasama ra ndi'i xiiña ña ɲaní isla, ña xikuu ño'o yichí, ta xino nduu takuú m̄ni ña. Ta ɔn vása yóo ká ndi'i yuku síkón, ni ɔn vása yóo ká ndi'i ño'o yichí ña kúu isla ɲoɔ ɲix̄jyo ña si'na.

¹⁵ Ta ndi'i saá ɲoɔ ɲivi ñoyívi ɲoɔ ño'o kee na kuá'ɔn na ɲoɔ yóo yuku ña ndukú na ɲoɔ yóo kavua á n̄ t̄ixin yuu ná'no ña kuchiño ko'ɔn se'é na. Nan̄jvi yó'o kúu narey ná'no na kómí ndayí xá'nda chiño ɲoɔ ndi'i ɲivi, ta kuá'ɔn inká nat̄a ná'no na xá'nda chiño ɲoɔ natropa. Ta ñii k̄i'va saá kuá'ɔn ndi'i ɲivi nakuiká xí'in ndi'i namozo na ɔn vása kómí ndayí sandakoo na ña kisa chiño na ɲoɔ napatrón na, ta ñii saá kuá'ɔn ɲivi na kómí ndayí nakaɲin chiño ña kasa chiño m̄ji na.

¹⁶ Ndi'i ɲivi yó'o kuá'ɔn na ndukú na ɲoɔ kuchiño ko'ɔn se'é na, ta ɲika'ɔn na xí'in yuku síkón, ta ɲika'ɔn na xí'in yuu kavua ná'no, káchí na saá:

—Vá'a ká kama koyo ndó sat̄a ndi, ta chise'é ndó ndi'j ɲoɔ t̄a t̄a yóo ɲoɔ táyi ȳi tón to'ó ká'no. Ta chise'é ndó ndi'j ɲoɔ ña saá ní ini Ndikachi x̄ini rí ndi'j, chí kóni rí saxo'vi rí ndi'j xa'á kuachi ndi.

¹⁷ Saá chí vitin k̄ixaá k̄jvi Ndios xí'in Ndikachi ña saxo'vi na ndi'i ɲivi xa'á kuachi na. Ta ndá ñii ɲivi ɔn kuchiño na kundeé na ɲoɔ ñayó'o —ɲika'ɔn na.

7

To'on yó'o ká'ɔn ña xa'á ɲivi na kómí sello Ndios t̄a'ya na

¹ Tá ndi'j ɲiya'a ñayó'o, ta saá x̄ini j̄ k̄om̄j naángel yíta na ñii ñii k̄om̄j xiiña ñoyívi: ñii ñaángel ñíndichi chí ɲoɔ kána ño'o, inká ñaángel ñíndichi ɲoɔ kuá'ɔn ket̄a ño'o, inká ñaángel ñíndichi chí norte, ta inká ñaángel ñíndichi chí sur. Ta naángel yó'o sási na t̄ach̄i ña ɔn kani ña takuú m̄ni, ni ɔn kani ña ɲoɔ ño'o yichí, ni ɔn kani ña tón yiton.

² Saá chí k̄om̄j saá naángel yó'o xa ɲaki'in na ndayí nda'á Ndios ña sat̄jvi na ño'o ñoyívi, ta kómí na ndayí sat̄jvi na takuú m̄ni. Ta saá x̄ini j̄ inká ñaángel ket̄a ña chí ɲoɔ kána ño'o, ta ñaángel yó'o ní'i ña sello Ndios, t̄a t̄at̄áku ndino'o. Ta xí'in ndi'i ndee ña, ɲika'ɔn ña xí'in inká k̄om̄j naángel yó'o,

³ káchí ña saá:

—j̄Kundati ndó! ɔn kixá'á ndó sat̄jvi ndó ño'o ñoyívi, ni takuú m̄ni, ni tón yiton. Kundati ndó ndá sandi'i ndi ka'yi ndi xí'in sello t̄a'ya ñii ñii ɲivi na kúu na kisa chiño ɲoɔ Ndios.

⁴ Ta saá x̄ini s̄o'o j̄ to'on ña ɲika'ɔn ndasaá kúu ɲivi na kómí sello Ndios, ta nayó'o kúu ñii ciento ɔvi síkɔ k̄om̄j mil ɲivi, ta kee na t̄ixin ña ñii ñii ña ux̄u ɔvi ti'vi ɲivi na kúu sa'ya ñani síkuá t̄aIsrael.

⁵ Ux̄u ɔvi mil ɲivi yó'o, na kómí sello Ndios kúu nasa'ya ñani síkuá t̄aJudá. Ta ux̄u ɔvi mil ɲivi na kómí sello Ndios kúu nasa'ya ñani síkuá t̄aRubén. Ta ux̄u ɔvi mil ɲivi na kómí sello Ndios kúu nasa'ya ñani síkuá t̄aGad.

⁶ Ta ux̄u ɔvi mil ɲivi na kómí sello Ndios kúu nasa'ya ñani síkuá t̄aAser. Ta ux̄u ɔvi mil ɲivi na kómí sello Ndios kúu nasa'ya ñani síkuá t̄aNeftalí, ta ux̄u ɔvi mil ɲivi na kómí sello Ndios kúu nasa'ya ñani síkuá t̄aManasés.

⁷ Ta ux̄u ɔvi mil ɲivi na kómí sello Ndios kúu nasa'ya ñani síkuá t̄aSimeón. Ta ux̄u ɔvi mil ɲivi na kómí sello Ndios kúu nasa'ya ñani síkuá

taLeví. Ta uxu ovj mil nivi na kómí sello Ndios kúu nasa'ya ñani síkuá taIsacar.

⁸ Ta uxu ovj mil nivi na kómí sello Ndios kúu nasa'ya ñani síkuá taZabulón. Ta uxu ovj mil nivi na kómí sello Ndios kúu nasa'ya ñani síkuá taJosé, ta uxu ovj mil nivi na kómí sello Ndios kúu nasa'ya ñani síkuá taBenjamín.

To'on yó'o ká'an ña xa'q kuq'a ní nivi na ndixin tikoto yaa

⁹ Ta saá xitoj, ta xini kuq'a ní nivi, ta nija'a ní kuq'a kúu nivi yó'o. Ta on kqó na kuchiño ka'vi ndasaá kúu na. Nivi yó'o kixi na ndi'i saá xiiña ñoyívi nqo ño'o, ta kixi na ndi'i saá ñoo ná'no xí'in ndi'i saá ñoo válí. Nayó'o kúu na ndi'i saá nqo nivi, ta ká'an na ndi'i saá nqo to'on. Ta nayó'o yíta na yatin nqo yóo tqa ta yóo nqo táyi yji tón to'ó ká'no, ta ñii saá yatin yíta na nqo Ndikachi. Ta ndi'i nayó'o ndixin na tikoto yaa, ta ní'i na ñqo, ta sákanda na ñqo yó'o ña kisa ká'no na Ndios xí'in Ndikachi.

¹⁰ Ta nanjvi kuq'a ní yó'o, xí'in ndi'i ndee na, njka'an na, káchí na saá: On kqó inká na kuchiño sakaku nivi, chi ñii laá yó'ó, Tata Yivá yó Ndios, ta yóo nqo táyi yji tón to'ó ká'no, ta yó'ó, Ndikachi, tí yóo xí'in ra, ndó'ó kúu na kuchiño sakaku nivi, káchí na, ká'an na.

¹¹ Ta ndi'i naángel yíta na, xino nduu na nqo yóo táyi yji tón to'ó ká'no, ta nqo yóo oko komi natqa naxikuq'a xí'in komi ñatáku. Ta saá ndi'i naángel yó'o xikuxítí na nda nqo ño'o yatin nqo yóo táyi yji tón to'ó ká'no, ta kisa ká'no na Ndios.

¹² Ta njka'an na saá xí'in Ndios:

¡Saá ná koo ña!

¡Naki'in ún ña kisa ká'no ndi yó'ó Ndios xí'in ndi'i mji ndi!

¡Ná kanóo síkón ní ñato'ó mji ún!

¡Chi mji ún kúu tqa ta kómí ndi'i ñandíchi ndino'o!

Ta xí'in ña ndino'o ini ndi, ká'an ndi xí'in ún: “¡Táxa'vi ún, Tata Ndios!”

¡Ta va'a naki'in ún ndi'i ñato'ó ká'no!

Chi yó'ó kúu tqa ta kómí ndi'i ndee ká'no,

ta kómí ún ndi'i ndayi nqo ndi'i ña yóo.

¡Saá ná koo ña ndi'i saá kivi!

káchí naángel xí'in Ndios.

¹³ Ta saá ñii tqa tqtá'an na oko komi naxikuq'a, njdaqqa to'on ra yi'i, káchí ra saá:

—¿Yu kúu nivi yíta yó'o, na ndixin tikoto yaa? —káchí ra xí'in j.

¹⁴ Ta ndakuin j, njka'an j xí'in ra:

—On vasa xini j, Tata. Yó'ó kúu tqa ta xini yu kúu na.

Ta saá njka'an ra xí'in j:

—Ndi'i nivi yó'o kúu na kee nqo ña ndee ní njxo'vi na. Ta nayó'o nakata na tikoto na xí'in nji Ndikachi ña njjta, ta saá nduyaa tikoto na.

¹⁵ Ta xa'q ñayó'o kómí na ndayi yíta yatin na nqo yóo táyi yji tón to'ó ká'no. Ta ndivi ñoo kisa chiño na nqo Ndios ve'e ño'o ra. Ndios, tqa ta yóo nqo táyi yji tón to'ó ká'no, koo ra xí'in na ta vivi kunda ra na xí'in ndee ra.

¹⁶ Ta nda ñii kivi on kivi ka na sqoko, ni on yichí ka na takuí. Ta ni on ndi ka yiki koñu na xí'in ña ñi'ni ní ño'o ká'no ña yé'e ndivi, ni on xo'vi ka na xí'in nda ñii nqo ka'ni.

17 Saá chi Ndikachi tí yóo nọọ táyí yíí tón tọ'ó ká'no, yóo rí xí'in na ta ndáa rí na. Ta sáná'a rí na nọọ yóo takuíí ko'o na, ta takuíí yó'o taxi kutaku ndino'o na. Ta Ndios yakón ra ña sanayaa ra nduta nduchụ nọọ na xá'a ña xaku na, chi sandi'i ra xá'a ña kúchuchú ini ñivi.

8

*Tọ'on yó'o ká'an xá'a Ndikachi
nàkoná rí ñimá kisin ña kúu ñauxa*

1 Ta saá Ndikachi nàkoná rí ñimá kisin ña kúu ñauxa, ta ndi'i na yóo ñoyívi ñno ñii nyyaa na, ñii kutásin ndi'i na, ọn kọọ ká na ká'an, tãdã ñii sava hora ñixyo saá.

2 Ta saá xini j uxá naángel na yíta yatin nọọ yóo Ndios, ta ñii ñii na ñaki'in na ñii trompeta.

3 Ta xini j inka ñaángel ña ní'í ñii kọ'ọ ñi'má ña kúu nina kaa oro, ta ñixaa ña, xikundichi yatin ña nọọ yóo ñamá yíí nọọ nándoso ñayíí ña sóko na nọọ Ndios. Ta ñaángel yó'o ñaki'in ña ví'í ní xuxa va'a ña sanakutá'an ña xí'in ndi'i tọ'on ña ká'an ñivi xí'in Ndios. Ñivi yó'o kúu ñivi nayíí na ndikón Ndios. Ta saá ñaángel ñisọko ña xuxa va'a yó'o nọọ ñamá yíí ña ñindichi nọọ Ndios, tã yóo táyí yíí tón tọ'ó ká'no.

4 Ta saá ñi'má xuxa va'a xí'in tọ'on ña ká'an ñivi nayíí xí'in Ndios, kixá'á ña kuá'an ndaa ña ndã nọọ yóo Ndios.

5 Ta saá ñaángel yó'o tuku t̄in ña kọ'ọ ñi'má, ta saktú ña kọ'ọ yó'o xí'in ño'ọ xixi ña yóo nọọ ñamá, ta sákana ña ño'ọ xixi yó'o ndã nọọ ño'ọ ñoyívi. Ta saá xandikón kixá'á ndeé ní ndá'yi savi, ta ndeé ní síso, ndátan kuá'a ní ñivi ká'an, saá kúu. Ta kee kuá'a ní ña náye'e taxa, ta ndeé ní táan nọọ ño'ọ ñoyívi.

Tọ'on yó'o ká'an xá'a uxá naángel ña tívi na tón trompeta

6 Ta saá ñii ñii na uxá ángel ní'í na ñii tón trompeta, ta xa yóo tí'va na ña tívi na nó.

7 Ta saá ñaángel ñanọọ tívi ña tón trompeta, ta xandikón kixá'á kóon ñii kaxin, ta ñii kaxin yó'o ñisaka ña xí'in ño'ọ xixi, ta xí'in ñii kuá'á. Ta ndeé ní kóyo ndi'i ñayó'o nọọ ño'ọ ñoyívi. Ta saá xá'mi ña ñii tá'vi yiton nọọ ña unj tá'vi yiton tón kúu ndi'i yiton tón yóo ñoyívi. Ta xá'mi ña ñii tá'vi ku'ụ kuí nọọ ña unj tá'vi ku'ụ kuí, ña kúu ndi'i ku'ụ kuí ña yóo ñoyívi.

8 Ta ñaángel ñaovj tívi ña tón trompeta, ta saá xini j ndátan káa ñii yuku ká'no ní, saá káa ñii ña'a ña nákundixin ndi'i ño'ọ xixi. Ta ña nákundixin ño'ọ xixi yó'o ñakava ña nọọ takuíí m̄ini. Ta saá ñii tá'vi nọọ ña unj tá'vi ña kúu ndi'i takuíí m̄ini ndụu rá nina ñii kuá'á.

9 Ta ñii tá'vi kitj nọọ ña unj tá'vi ña kúu ndi'i kitj tí táku t̄ixin takuíí m̄ini yó'o, ñixi'j ndi'i rí, ta ñii tá'vi tón barco nọọ ña unj tá'vi ña kúu ndi'i tón barco tón xika nọọ takuíí m̄ini, ndi'i xá'a ndi'i tón barco yó'o.

10 Ta ñaángel ñaunj tívi ña tón trompeta, ta ñii k̄imi tí ká'no ní, ta nina m̄i ño'ọ xixi kúu rí, ta kee rí ñoyívi ñno ta ñakava rí nọọ ñii tá'vi yuta nọọ ña unj tá'vi yuta, ña kúu ndi'i yuta ña yóo ñoyívi. Ta ñii k̄i'va saá ndo'o ndi'i pozo nọọ kaku takuíí.

11 Ta k̄imi yó'o ñani rí Ajenjo, ta k̄ivj rí kóni kachí ña: ñayova. Ta saá ndi'i ñii ña unj tá'vi takuíí pozo xí'in ndi'i ñii ña unj tá'vi takuíí yuta, ndụu rá takuíí yova. Ta kuá'a ní ñivi na x̄i'í takuíí tá yova yó'o ñixi'j ndi'i na.

12 Ta ñaángel ñakomj tivi ña tón trompeta, ta saá ñitivi ta ñinda'va ñii tá'vi ñoq ña unj tá'vi ña kúu ndiní ño'ó ká'no ña ye'e ndiví. Ta ñitivi ta ñinda'va ñii tá'vi ñoq ña unj tá'vi ña kúu ndiní tíyoo tí ye'e ñoó. Ta ñitivi ta ñinda'va ñii tá'vi ñoq ña unj tá'vi ña kúu ndi'í tíkimi. Ta saá kúnaa ñii ña unj tá'vi ndivi, ta kúnaa ñii ña unj tá'vi ñoó.

13 Ta saá xjtoj, ta xinj so'oj ñii ñaángel, ta ndáchí ña ma'ño ñoyívi ñino, ta xi'in ndi'i ndee ña, ñika'an ña, káchí ña saá:

—¡Ay! ¡Ay! ¡Ay! Ndá'vi ní ñivi na táku ño'ó, chi ndeé ní xo'vi na táná inka unj ñaángel tivi na tón trompeta. Ta vitin na unj ángel yó'ó xa yoo ti'va na ña kixá'á ñii ñii na tivi na tón trompeta —ñika'an ñaángel.

9

1 Ta ñaángel ña'qon tivi ña tón trompeta, ta xinj ñii tíkimi, tí kee ña ñoyívi ñino, ta ñakava rí nda ñoq ño'ó. Ta ñaki'in rí ñii llave ña nakoná ye'e yavj ká'no kónó ní.

2 Ta tíkimi ñakoná rí ye'e yavj ká'no yó'ó, ta ku'a'á ní ñi'ma kixá'á kée yu'u yavj yó'ó. Ta yoo ña ndatán yoo ñi'ma ña vaxi tixin xjton ká'no ña ndeé ní xixi. Ta xi'in ñi'ma yó'ó kúnaa ñoq ño'ó ká'no ña ye'e ndiví, ta kjsa kini ña tãchj ña násita yó kutaku yó.

3 Ta tixin ñi'ma yó'ó kee ku'a'á ní títika tí ná'no ní. Ta xandjkon kixá'á rí xitã ní'no ndi'i rí, ku'a'an rí ndi'i saá xiiña ñoq ño'ó. Ta Ndios taxí ra ndeé xatj nda'a rí. Ta ndatán yoo ndeé xatj títisi'ma, saá yoo ndeé xatj títika yó'ó.

4 Ta Ndios xa'nda chiño ra ñoq rí, ñika'an ra, káchí ra saá:

—Qn sativi ndó nda ñii ña kúu ñaku'u kuíj, án yiton kuíj. Ta ndasaá kuiti ñivi na qn qoó sello Ndios ta'ya kómí, nayó'ó kani ndó ta sataku'e ndó na —káchí Ndios xi'in rí.

5 Ta ndasaá kuiti q'on yoo taxí Ndios ndeé xatj nda'a rí ña saxo'vi ní rí ñivi. Ta qn vása ní-taxi Ndios ndayí nda'a rí ña ka'ni rí na. Ndeé ní xo'vi ñivi xi'in ña kini ní kí'vi koñu na ñoq káni rí na. Ndatán kini ní kí'vi ñoq káni títisi'ma, saá xo'vi ñivi yó'ó.

6 Ta ñivi na xo'vi ní ñayó'ó, ndukú na ña ndixa kivi na, ta qn kuchiño kixaa ña kivi na. Xi'in ndino'ó ini na ndukú na ña kivi na xa'a ña qn xo'vi ka na, ta saá ni, qn kuchiño kixaa ña kivi na.

7 Ta títika ná'no yó'ó, ná'a rí ndatán ná'a tíkuáyí tí xa yoo ti'va q'on xi'in natropa na káni tá'an xi'in ñivi ñoq yoo kuachi ká'no. Ta ndatán ná'a corona ñaoro, saá ná'a ña kánóo sijnj ñii títika ná'no yó'ó. Ta ñoq tíyó'ó, ndatán ná'a ñoq ñivi, saá ná'a ñoq rí.

8 Ta yisj sijnj títika ná'no yó'ó, ndatán ná'a yisj sijnj ña'a, saá ná'a yisj sijnj rí. Ta no'ó rí, ndatán ná'a no'ó tileón, saá ná'a no'ó rí.

9 Ta tixin rí xi'in ndi'i kándíka títika ná'no yó'ó, ndásj ña xi'in nina ka ña qn taku'e rí. Ta kivi sákanda rí ndixin rí, ñii ní'j káyí ña, ndatán kúu ní'j káyí ka ña ño'ó xa'a ku'a'á ní tón carreta tón síta ku'a'á ní tíkuáyí tí ñii sisq kama xíno ku'a'an ñoq káni tá'an ñivi ñoq yoo kuachi, saá ní'j kánda ndixin rí kivi sákanda rí ña.

10 Ta sj'ma títika ná'no yó'ó, ndeé ní sijn ñoq ña, ndatán ña sijn yoo ñoq sj'ma títisi'ma, saá yoo ña. Ta sj'ma rí kómí ña ndeé ña sataku'e ña ta saxo'vi ní ña ñivi. Saá chi tíyó'ó kómí rí ndayí ña saxo'vi rí ñivi tixin ña q'on yoo kuiti.

11 Ta ñaká'no ña xa'nda chiño ñoq títika ná'no yó'ó kúu ñii nima ndiva'a, ña kúu ña ndiso chiño xi'in yavj ká'no ña kónó ní. Ta ñandiva'a ká'no

yó'o naní ña Abadón, tɔ'on hebreo, ta naní ña Apolión tɔ'on griego, ta ɔvi kivi yó'o ñii kóni kachí ña saá: Ña sándi'i xá'a ndi'i ña yóo.

¹² Ta ndi'i ñayo'ó kúu ñanogó ñayo'vi ní nixɔ'vi nivi. Ta nija'a ña, ta kúmanj ká inká ɔvi ña vaxi ñayo'vi ní xɔ'vi na.

¹³ Ta ñaángel ñaiño tɔvi ña tón trompeta, ta saá xinj sɔ'o j tɔ'on ña kixi ma'ño namá yji ñaoro ña yóo yatin noq Ndios. Ta ñii ñii tɔton namá yji yó'o yóo ñii ña ná'a ndatán ná'a ndiki tikití, ta tɔ'on ña nika'an kixi ña ma'ño noq yóo ndiki yó'o.

¹⁴ Ta tɔ'on yó'o nika'an ña xí'in ñaángel ñaiño, ña ní'i tón trompeta, ta káchí ña saá:

—Ndaxin ún komj naángel na kúu na nó'ni yu'u yuta ká'no ña naní Éufrates —káchí ña.

¹⁵ Ta saá njndaxin na, ta kuá'an ndika komj naángel yó'o, na kúu na xino'ni yu'u yuta. Saá chi mji hora yó'o, ta mji kivi yó'o, ta mji yoo yó'o, ta mji kujya yó'o, xa chjtonj Ndios koo ti'va naángel yó'o ña ka'ni na ñii tá'ví noq ña unj tá'ví nivi na kúu ndi'i nivi na táku ñoyívi.

¹⁶ Ta natropa na yóso kuáyí na kuá'an noq yóo kuachi, natropa yó'o kúu na ɔvi ciento millón nivi, chi saá xinj sɔ'o j ndasaá kúu nayó'o.

¹⁷ Ta xini j kuá'a ní kuáyí, ta natropa na yóso tikuáyí yó'o, ndásj kándiká na xí'in kaa ña nika'yi unj color. Ñii ña nika'yi kúu ña kuá'a ní, ndatán yóo ño'ɔ xixi, yóo ña. Ta inká ña nika'yi kúu ña color ndí'í, ña yóo ndatán ndí'í ñoyívi ñino. Ta inká ña nika'yi kúu ña color, ña kaa ndatán kaa ño'ɔ ká'ndi ña naní azufre. Ta sá'nj tikuáyí tí yóso natropa yó'o, ndatán ná'a sijnj tíleon saá ná'a sijnj rí. Ta yu'u tikuáyí yó'o kee ño'ɔ xixi, xí'in ñi'ma, ta xí'in ño'ɔ ká'ndi ña naní azufre.

¹⁸ Ta ñii tá'ví noq ña unj tá'ví nivi ña kúu ndi'i nivi na táku ñoyívi, nixi'j na, chi nj-kuchiño na kundeé na noq ño'ɔ xixi, ni noq ñi'ma, ta ni noq ño'ɔ ká'ndi ña kee yu'u tikuáyí.

¹⁹ Ta ndee tikuáyí yó'o kúu ndee ña káku yu'u rí xí'in sji'ma rí. Saá chi sji'ma rí ndatán yóo koq xati, saá yóo ña, ta noq sji'ma rí ndatán yóo sijnj koq xati, saá yóo ña, ta káni ña ta sátakué'e ña nivi.

²⁰ Ta saá ni, nivi na njndɔo táku, na kúu na ɔn vása ní-xi'j xí'in ña nixɔ'vi ní na, ta nayó'o ndá lo'o nj-xiin na nandikó ini na, ni ɔn vása ní-xiin na sandakoo na ké'é na ña ɔn vá'a. Ta ni ɔn vása ní-sandakoo na ña kisa ká'no na kuá'a ní nímá ndiva'a, ta ɔn vása ní-sandakoo na ña kisa ká'no na kuá'a ní ñaidolo xí'in ñaimagen, ña ɔn sivi Ndios ndino'o kúu, chi ñayo'ó kuiti kuvva'a ña xí'in kaa ñaoro, án xí'in kaa ñaplata, án xí'in kaa ñabronce, án xí'in yuu, án xí'in yiton. Ta ndá ñii ñaidolo ni ndá ñii ñaimagen yó'o, ɔn vása kúchiño koto ña xí'in nduchɔ noq ña, ni ɔn vása kúchiño konj sɔ'o ña xí'in sɔ'o ña, ni ɔn vása kivi kaka ña xí'in xá'a ña.

²¹ Ta nivi na njndɔo táku yó'o, nj-xiin na sandakoo na ña xá'ni na inká nivi, ni ɔn vása ní-xiin na sandakoo na chíkaa na ña nákuati tásin na xa'a natá'an na, ni nj-xiin na sandakoo na ña kisa kú'na na. Ta natqa, ni ɔn vása ní-sandakoo na kí'vi na kuachi xí'in náña'a ná ɔn sivi násí'í na kúu. Ta náña'a, ni ɔn vása ní-sandakoo ná kí'vi ná kuachi xí'in inká tqa tqa ɔn sivi yij ná kúu.

10

Tɔ'on yó'o ká'an xá'a ñaángel ña ní'i nomi tutu lo'o

¹ Ta saá x̄ini j ink̄a ñaángel ña kómí ndayí ká'no, k̄ee ña ñoyívi ñino, ta vaxi noo ña nd̄a ñoyívi noo ño'ŋ. Ndixin ní ña v̄iŋo yaa, ta ñii ñakua'nkú x̄ino nduu ña noo yóo s̄ini ña. Ta náye'e noo ñaángel yó'o, ndatán náye'e ño'ŋ ká'no ña yé'e ndiví. Ta ndatán yóo ovi yiton si'in tón síkón ní, tón yíta ndiso ve'e síkón, saá yóo xa'a ñaángel yó'o. Ta ndatán ná'a ña x̄ixi x̄i'in ño'ŋ, saá ná'a xa'a ñaángel yó'o.

² Ñii nomi tutu lo'o ña ñandika kánóo nda'a ñaángel yó'o. Ta xa'a kua'a ña ñindichi ña noo takuí m̄ini, ta xa'a yitin ña, ñindichi ña noo ño'ŋ ȳichí.

³ Ta x̄i'in ndi'i ndeē ñaángel yó'o ñinda'yi ña. Ndátán ndá'yi t̄león, saá ñinda'yi ña. Ta saá x̄and̄ik̄on x̄ini so'o j ndatán ká'ndi ndá'yi sav̄i ux̄a yichí, ta t̄ixin ñayó'o x̄ini so'o j ndi'i to'on ña ñika'an ña ñinda'yi sav̄i yó'o.

⁴ Ta saá, xa yóo ti'va j taa j to'on yó'o, ta x̄ini so'o j ink̄a to'on ña k̄ixi ñoyívi ñino, ta ñika'an ña x̄i'in j:

—Chika se'é ún ini m̄i ún to'on x̄ini so'o ún ña ñika'an ndatán ká'ndi ñinda'yi sav̄i ux̄a yichí, ta on taa ún nd̄a ñii to'on x̄ini so'o ún yó'o —káchí to'on ña k̄ixi ñoyívi ñino x̄i'in j.

⁵ Ta saá ñaángel ña ñindichi x̄i'in ñii xa'a ña noo takuí m̄ini, ta x̄i'in ink̄a xa'a ña noo ño'ŋ ȳichí, ndani'í ña nda'a kua'a ña chí ñino,

⁶ ta ñika'an ña, káchí ña saá:

—Ndios kúu t̄a t̄a t̄áku ndi'i saá k̄ivi, ta k̄isa va'a ra ñoyívi ño'ŋ x̄i'in ñoyívi ñino, x̄i'in ndi'i ña yóo ndi'i saá ñoyívi. Ta saá tuku k̄isa va'a ra takuí m̄ini x̄i'in ndi'i ña nó'o t̄ixin takuí m̄ini yó'o. Ta m̄i Ndios yó'o káchí ra ndí ndixa on kundati ka ra.

⁷ Saá chí tá kixa k̄ivi ñaángel ñaux̄a t̄ivi ña tón trompeta, tá mií saá kixá'á kundivi ndi'i ña ch̄itóni Ndios xa'a ndi'i ñivi x̄i'in ndi'i ña k̄isa va'a ra. Ña ch̄itóni Ndios yó'o x̄ikuu ña on vása ní-kundaa va'a ini ñivi, ta ndixa Ndios kasa ndivi ra ndi'i ña ch̄itóni ra, ndatán yóo ña ñika'an ra x̄i'in naprofeta, na x̄ikuu na k̄isa chiño noo ra kujya x̄ina'á —káchí ñaángel, x̄ini so'o j.

⁸ Ta saá tuku x̄ini so'o j to'on ña k̄ixi nd̄a ñoyívi ñino, ta ñika'an ña x̄i'in j: —Kua'an ki'in ún nomi tutu lo'o ña ñandika kánóo noo nda'a ñaángel ña ñindichi x̄i'in ñii xa'a ña noo takuí m̄ini, ta x̄i'in ink̄a xa'a ña noo ño'ŋ ȳichí —káchí to'on x̄i'in j.

⁹ Ta saá ñix̄a'an j noo ñaángel, ta ñika'an j x̄i'in ña:

—Taxi ún nomi tutu lo'o ña ní'i ún nda'a j.

Ta ñika'an ñaángel x̄i'in j:

—Va'a ki'in ún tutu yó'o ta kaxi ún ña. Visi ní ña, ndatán visi ñoño, saá visi ndasa ña yu'ú ún. Ta saá ní, tá xa'a ña nd̄a t̄ixin ún, ta ndasa yova ña ndi'i t̄ixin ún —káchí ñaángel x̄i'in j.

¹⁰ Ta ñaki'in j nomi tutu lo'o yó'o nda'a ñaángel, ta x̄axi j ña. Ta visi ní ñix̄iyo yu'ú j, ta saá nduu yova ní t̄ixin j.

¹¹ Ta saá tuku ñika'an ñaángel x̄i'in j, káchí ña saá:

—X̄ini ñó'o ka'an ndoso ún to'on ña ká'an Ndios xa'a ña kundo'o kua'a ní ñivi, ta xa'a ña kundo'o narey na xá'nda chiño noo na. Ta ñivi yó'o kúu na t̄áku kua'a ní ñoo válí x̄i'in kua'a ní ñoo ná'no, ta ká'an na kua'a ní noo to'on —saá ñika'an ña x̄i'in j.

11

To'on yó'o ká'an ña xa'a ovi t̄a t̄a ndakuijn xa'a ñandaa

1 Ta saá Ndios ɬaxi ra ñii yiton ndakú nda'a j, ndatán yóo ñii yiton tón chó'on kǐ'va, saá yóo nó. Ta xǐnj sɔ'o j tɔ'on ña ká'an ra, káchí ra saá xí'in j:

—Nakundichi ún, ta kɔ'on ún cho'on kǐ'va ún ndasaá kúu ñaki'va kómí ve'e ño'o ká'no, ta saá tuku cho'on kǐ'va ún ñama yǐi ña ñíndichi ini ve'e ño'o yó'o, ta koto ún ta ka'vi ún ndasaá kúu ñivi na kisa ká'no yǐ'i ini ve'e ño'o yó'o.

2 Ta on cho'on kǐ'va ún ñayosɔ ndíkǎ ña yóo kɛ'e ve'e ño'o ká'no yó'o, chi ɬaxi j yosɔ ndíkǎ yó'o nda'a ñivi na on sǐví najudío kúu, na kúu na on vása kándixa yǐi. Nayó'o kukomí na ndayí ña kasa kini na ñoo yǐi ñoo nákaa ve'e ño'o ká'no yó'o, ta ovi sǐkɔ ovi yɔɔ kuchiño na ke'é na saá.

3 Ta yǐi, ti'ví j ovi ɬaa ɬa ndíxin tikɔtɔ tɔon ndatán ndíxin ñivi na kixaa xáku ñoo ñivi ñixi'j, ta ovi ɬayó'o ka'an ndoso ra tɔ'on j ña ndaa ñoo ñivi. Ta ñii mǐl ovi ciento kǐvi konj ñó'ó nataa yó'o ña ka'an ndoso na tɔ'on yó'o —káchí Ndios.

4 Ta ovi ɬaa yó'o, ɬaa ɬa ká'an ndoso tɔ'on Ndios xí'in ñivi, yóo na ndatán yóo ovi yiton tón olivo án ovi kaa candelero. Chi ovi tón olivo xí'in ovi kaa candelero yíta ña ñoo Ndios, ɬaa ɬaká'no ñoo ndi' i ñivi xí'in ndi' i ña yóo.

5 Tá koo ñivi na ndukú ndasaá satakué'e na ovi nataa yó'o, ta saá ño'o xǐxi ña kee yu'u nataa yó'o ka'mi ña ndi' i ñivi yó'o. Ta saá ndi' i ñivi na ndukú ke'é ña on vá'a xí'in ovi nataa yó'o, ndixa kǐvi ndi' i ñivi yó'o.

6 Ta ovi nataa yó'o kómí na ndee ña on taxi na koon sǎvi ndi' i kǐvi ña konj ñó'ó na ka'an ndoso na tɔ'on Ndios ñoo ñivi. Ta kómí na ndee ña ndasa na ña nduu takuú ñi kuá'a, ta kómí na ndee ña ke'é na ña xɔ'vi ní ñivi xí'in ndi' i saá ñoo ña yɔ'vi ní. Ta kómí na ndee xí'in ndayí ke'é na saá, ndasaá yichí kóni mǐi na.

7 Tá kixaa kǐvi sandi' i ovi nataa yó'o ka'an ndoso na tɔ'on Ndios, ta saá ñii kitǐ tí ká'no ní, tí kini ní yɔyo káa, keta rí ɬixin yavi ká'no ña kónó ní. Ta ndaa rí ñoo ño'o, ta kani tá'an rí xí'in ovi nataa yó'o. Ta kundeé rí ñoo na, ta ka'ni rí na.

8 Ta yǐkí koñu ndíi na ovi ɬaa yó'o kundɔo ña yichí ká'no ña yá'a ma'ño ñoo ká'no Jerusalén. Ta ñoo ká'no yó'o kúu ñoo xa'ni na Jesucristo ɬaa ɬaká'no ñoo yó, chi kɔtakaa ndaa na ra nda'a tón cruz. Ta ñivi na on vá'a na táku ñoo ká'no yó'o, ñii kǐ'va yóo na ndatán ñixiyo ñivi na on vá'a na xitaku ñoo Sodoma án ñoo Egipto kǐya xǐna'a.

9 Ta unj kǐvi sava, ndi' i saá ñoo ñivi ñoyívi, na kɛe ndi' i saá ñoo válí xí'in ñoo ná'no, na kúu na ká'an ndi' i saá ñoo tɔ'on, nayó'o kixaa na koto na yǐkí koñu ndíi na ovi ɬaa yó'o. Ta nachíño on taxi na ndayí ña nduxun yǐkí koñu nataa yó'o.

10 Ta ndi' i ñivi kusij ní ini na xa'a ña ñixi'j nataa yó'o, nda nakuita na ka'an na viko, ta kixá'a na saní' i na ña'a nda'a natá'an na chi ndeé ní kusij ini na xa'a ña ñixi'j nataa yó'o. Saá chi kani sǐnj na ndi' i ovi naprofeta yó'o kúu na kómí kuachi xa'a ña ñixɔ'vi ní ndi' i ñivi ñoyívi.

11 Ta ndi' i ya'a unj kǐvi sava, ta Ndios ti'ví ra ɬachi yu'u ra, ta kixaa ña kí'vi ña yǐkí koñu ndíi na ovi ɬaa yó'o, ta natakú na. Ta saá nakuita na, ta ndi' i ñivi ñiyi'ví ní na ña xǐni na ñayó'o.

12 Ta saá nataa na natakú yó'o, xǐnj sɔ'o na tɔ'on ña kixi ñoyívi ñino, ta ndeé ní ñika'an ña xí'in na, káchí ña saá:

—Na'a ndó ndaa ndó yó'o —káchí ña.

Ta kixi ñii vjko yaa, ta xjino nduu ña na, ta ndaa na, kuq'añ na nda ñoyivi njino. Ta ndi'i nivi na kúu na sáq ini xíni nayó'o, xjini na ndasaá ndaa na chí ñoyivi njino.

¹³ Ta mji hora yó'o, kixá'á ndeé ní táan, ta ñii tá'ví nqo ña uxv tá'ví ña kúu ndi'i ñoo ká'no yó'o, ndi'i xá'a ña, ta uxá mil nivi njixi'j na. Ta nivi na njaku nivi'ví ní na, ta kixá'á na kisa ká'no na Ndios ta yoo ñoyivi njino.

¹⁴ Ta ñayó'o kúu ñaovj ñayov'vi ní njxov'vi nivi. Ta va'a kundaa ini ndó ndí kúmanj ka xov'vi na ñaunj, ta xa yatin ní vaxi ñaunj yó'o.

Tq'on yó'o ká'qñ xq'a ñaángel ñauxa ña tívi tón trompeta

¹⁵ Ta ñaángel ñauxa tívi ña tón trompeta, ta xinj sq'o'j tq'on ña ká'qñ kuq'a ní na yoo ñoyivi njino, ta xí'in ndi'i ndeé na káchí na, ká'qñ na saá: Vitin Jesucristo, taq ta tí'ví Ndios sakaku nivi, kixá'á ra xá'nda chiño ra xí'in Ndios nqo ñoyivi nqo ño'o.

Ta ndi'i saá kivi ña vaxi ka'nda chiño ra nqo ndi'i nivi xí'in ndi'i ña kisa va'a ra,

káchí kuq'a ní tq'on ña kixi ñoyivi njino ña xinj sq'o'j.

¹⁶ Ta oko komj nataa xjkuq'a na ndoo nqo táyi ná'no tón tq'ó, tón yoo yatin nqo yoo Ndios, xjxuxítí na, ta njtondaa ta'ya na nda nqo ño'o ña kisa tq'ó na Ndios,

¹⁷ ta ká'qñ na, káchí na saá:

Tata Ndios, tq'Ká'no nqo ndj kúu ún,

Taa ta kómí ndi'i ndeé ká'no kúu ún,

yó'o kúu taq ta ndixa táku vitin,

yó'o kúu taq ta xa táku nda kivi nqo,

ta táku ka ún ndi'i saá kivi ña vaxi.

Xí'in ndi'i mji ndj táxi ndj ña táxa'vi ní ún,

saá chí xí'in ndi'i ndeé ká'no kómí ún,

xa kixá'á ún xá'nda chiño ún nqo ndi'i nivi xí'in ndi'i ña kisa va'a ún.

¹⁸ Kuq'a ní nivi ndi'i xiiña ñoyivi yó'o sáq ní ini na xíni na yó'o, Ndios.

Ta nayó'o ke'é na kuq'a ní nqo ña on vá'a ña sasaa na ini ún.

Ta vitin xa kixaq kivi saxov'vi ún nivi yó'o xá'a ña on vá'a ke'é na.

Ta vitin xa kixaq kivi ña kasa nani ún xá'a ndi'i nivi na kúu na xa njixi'j,

ta taxi ún ñava'a nda'a naprofeta, na xjkuu na kisa chiño nqo ún xjñá'á.

Saá tuku taxi ún ñava'a nda'a ndi'i nivi na kúu nayij chí kándixa na yó'o ta kisa ká'no na yó'o,

án nivi válí kúu na, án nivi ná'no kúu nayó'o, ta naki'in na ñava'a nda'a mji ún.

Ta sandi'í ún xá'a ndi'i nivi na kúu na sandi'í xá'a ndi'i ña kisa va'a ún ñoyivi nqo ño'o,

saá káchí naxjkuq'a xí'in Ndios.

¹⁹ Ta saá nanona ye'é ve'e ño'o ká'no ña yoo ñoyivi njino nqo yoo Ndios, ta xjini'j ini ve'e ño'o yó'o nákaq tón xatqñ yji. Tón yó'o ká'qñ xá'a ña chjndú'u Ndios ndixa kasa ndivi ra xá'a ñaño ra na kúu na ndíkon ña'á. Ta saá xjini'j kuq'a ní náye'e taxá, ta xjini'j sq'o'j ña ndeé ní ndá'yi savj, ta ndeé ní sísq, ndatán kuq'a ní nivi ká'qñ, saá kúu. Ta ndeé ní koon ñii, ta ndeé ní táan nqo ño'o ñoyivi.

12

Tq'on yó'o ká'qñ xq'a ñii ñaña'a xí'in ñii tkqo na'á

¹ Ta saá x̄inj̄ ñoyívi ñj̄no ñii seña ña ká'no ní, chi x̄inj̄ ñii ñáña'a, ndixin ní ñá ño'ó ká'no ña ye'e ndiví, ta t̄ixin x̄a'á ñá nákaa t̄iyoo tí ye'e ñoo, ta s̄inj̄ ñáyó'o kánoo ñii corona ña kómí ux̄u ov̄j̄ k̄imi.

² Ta ñó'o s̄a'ya ñá, ta ndeé ní ndá'yi ñá x̄i'in ña kí'v̄j̄ ñá, chi xa kóni kaku s̄a'ya ñá.

³ Ta saá x̄inj̄ ñoyívi ñj̄no ink̄a seña ká'no ní, ña kúu ñii kit̄j̄ tí ká'no ní, tí ñan̄i dragón. Nd̄atán ná'a koo na'á, saá ná'a rí. Tí kuá'á kúu rí, ta ȳj̄yo ní káa rí, ta ux̄a kúu s̄inj̄ rí, ta ux̄u kúu nd̄ik̄j̄ rí, ta ñii ñii s̄inj̄ rí kánoo corona.

⁴ Ta x̄i'in s̄j̄m̄a rí sanoo rí ñii ña un̄j̄ tá'v̄i k̄imi ña kúu ndi'i k̄imi tí yóo ñoyívi ñj̄no, ta s̄akoȳo rí ndi'i t̄ik̄imi tí sanoo rí yó'o nd̄a ñoo ño'ó. Ta t̄ikoo na'á yó'o ñixaa rí, ta x̄ikundichi rí yatin ñoo yóo ña'á ñá ñó'o s̄a'ya yó'o, ta nd̄ati rí kaku s̄a'ya ñá, ta xa yóo tí'va rí kaxi rí s̄a'ya ñá.

⁵ Ta saá k̄aku s̄a'ya ñá, ñii t̄alo'o, ta t̄ayó'o kuu t̄a t̄a ka'nda chiño x̄i'in ndi'i ndeé ká'no Ndios ñoo ñivi ndi'i saá ñoo ñoyívi chi kuni'i ra ñii k̄aa ña kánj̄ ña kuchiño sandi'i x̄a'á ñivi na s̄a'á ini x̄ini ña'á. Ta k̄iv̄j̄ k̄aku s̄a'ya ñá t̄alo'o yó'o, ta naángel ñaki'in na ra nda'á ñáña'a yó'o, ta kánoo ra ñoo nda'á na kuano'o na x̄i'in ra ta ñaxaa na ñoo yóo Ndios, t̄a t̄a yóo ñoo táȳj̄ ȳj̄ tón to'ó ká'no.

⁶ Ta ñáña'a yó'o x̄ino ñá, k̄ee ñá kuá'an ñá ñoo yóo yuk̄u ȳichí, ta ñixaa ñá ñoo xa k̄isa ndivi Ndios koo ñá. Ta saá ñii mil ov̄j̄ ciento un̄j̄ s̄ik̄o k̄iv̄j̄ Ndios ch̄j̄ndeé ra ñáña'a yó'o, ña t̄axi ra ñaxixi nda'á ñá.

⁷ Ta saá k̄ixá'á yóo kuachí ká'no ñoyívi ñj̄no. Ñaángel ká'no ña ñan̄i Miguel, x̄i'in ndi'i naángel na ndóo x̄i'in ña, k̄ixá'á na káni tá'an na x̄i'in t̄ikoo na'á ta x̄i'in níma ndiv̄a'a ña yóo x̄i'in rí.

⁸ Ta ñaángel Miguel x̄i'in naángel na ndóo x̄i'in m̄j̄i ña, k̄undeé na ñoo t̄ikoo na'á yó'o, ta k̄undeé na ñoo ndi'i níma ndiv̄a'a ña yóo x̄i'in rí. Ta saá on v̄asa ní-xiyo k̄a ndaȳj̄ x̄ikomí t̄ikoo na'á ña koo k̄a rí ñoyívi ñj̄no ñoo yóo Ndios, ni níma ndiv̄a'a ña yóo x̄i'in rí on kuchiño koo k̄a ña ñoo yóo Ndios.

⁹ Ta naángel na yóo x̄i'in Ndios t̄ava na t̄ikoo na'á x̄i'in ndi'i níma ndiv̄a'a ña yóo x̄i'in rí, ta s̄akana na t̄iyó'o ta saá s̄akana na ndi'i níma ndiv̄a'a ña yóo x̄i'in rí nd̄a ñoyívi ñoo ño'ó. Ta t̄ikoo na'á yó'o kúu t̄ikoo yatá ní, ta ink̄a k̄iv̄j̄ rí kúu Satanás án ñanim̄a ndiv̄a'a ká'no. Ta ñanim̄a ndiv̄a'a ká'no yó'o kúu ña sándá'v̄i ndi'i ñivi ñoyívi ñoo ño'ó.

¹⁰ Ta saá x̄inj̄ so'o j̄ ñii to'on ña k̄ee ñoyívi ñj̄no, ta ndeé ní ñik̄a'an ña, káchí ña saá:

—Xa k̄ixaa k̄iv̄j̄ ña sakaaku Ndios ñivi na ndik̄on ña'á. Vitin k̄ixaa k̄iv̄j̄ ña Ndios saná'a ra ndi' m̄j̄i ra kómí ra ndi'i ndeé ká'no, ta vitin k̄ixá'á ra ka'nda chiño ra ñoo ñivi ndi'i saá ñoyívi. Ta saá tuku Jesucristo, t̄a t̄a t̄i'v̄i Ndios sakaaku ñivi, vitin kómí ra ndaȳj̄ ña xa'nda chiño ra ñoo ñivi ndi'i saá ñoyívi. Saá chi ñanim̄a ndiv̄a'a ká'no, xa t̄ava na ña, ña k̄ee ña ñoyívi ñj̄no. Ta m̄j̄i ñanim̄a ndiv̄a'a ká'no yó'o kúu ña ndiví ñoo ch̄ikaa kuachí ñoo Ndios s̄at̄a ñañani yóo x̄i'in náki'v̄a' yóo na kúu na ndik̄on Jesucristo.

¹¹ Ta vitin xa k̄undeé nayó'o ñoo ñanim̄a ndiv̄a'a ká'no. Saá chi ñj̄j̄ Ndikachi ña ñix̄it̄a k̄iv̄j̄ ñisok̄o x̄i'in m̄j̄i rí, t̄axi ña ndeé nda'á ña. Ta saá tuku to'on ña ndixa nd̄a'á ña nd̄akuijn̄ na x̄a'á Jesucristo, t̄axi ña ndeé nda'á na, ta x̄i'in ov̄j̄ ndeé yó'o, k̄undeé na ñoo ñandiv̄a'a ká'no. Ta ñivi yó'o, nd̄a lo'o on v̄asa ní-yi'v̄i na ñoo ña k̄iv̄j̄ na, ta t̄axi x̄i'in m̄j̄i na k̄iv̄j̄ na x̄a'á ña kándixa na Ndios.

12 Ta saá, ¡ná kusij ini ndi'i ndó'ó, na kúu na táku ñoyívi ñjino ñoq yóo Ndios! ¡Ta ndá'ví ní ñjivi na táku ñoq ño'ó! ¡Ta ndá'ví ní ndi'i kitij tí táku t̄xin takuú m̄jini! Ndá'ví ní ndi'i nayó'o, chi xa ñoq ñaním̄a ndiv̄a'a ká'no Satanás, ta k̄jxaa ña ñoq ño'ó, ta k̄jxaa ña ñoq takuú m̄jini. Ndá'ví ní ñjivi, chi ndeé ní sáá ñi ñaním̄a ndiv̄a'a ká'no yó'o, chi xa x̄inj̄i ña ndí salo'ó ní k̄jv̄j kómí ña ndayí ña kúchiño kasa ndivi ña chiño on vá'a —saá ñjka'án to'on ña x̄inj̄i so'o'j, ña k̄ixi ñoyívi ñjino.

13 Tá t̄kooq na'á, tí kúu ñaním̄a ndiv̄a'a ká'no, ñakoto rí ta kundaa ini rí ndi xa s̄akana na rí nda ñoq ño'ó, ta k̄jxá'á rí kuá'án rí s̄ata ñáña'a, ñá kúu ña s̄akan k̄aku sa'ya ñii t̄alo'o.

14 Ta Ndios tax̄i ra nda'a ñáña'a yó'o ovi nd̄jxin t̄itas̄in ká'no, ta saá ndachí ñá kuá'án ñá nda yuk̄u ȳichí, ta ñjxaa ñá ñii x̄iña ña x̄iká ní, ñoq on koó yatin t̄kooq na'á. Ta yuk̄u ȳichí yó'o Ndios un̄j kujya sava ch̄indee ra ñáña'a yó'o, ña tax̄i ra ñaxixi nda'a ñá.

15 Ta saá t̄kooq na'á k̄jxá'á rí ndúxan rí kuá'a ní takuú, ta takuú kuá'a ní yó'o nduú ra ñii yuta ká'no ní ña kuá'án rá s̄ata ñáña'a, chi kóni t̄kooq na'á yó'o ña tani ña ta ndi'i x̄a'a ñá x̄i'ín takuú yuta yó'o.

16 Ta m̄ji ño'ó ȳichí ch̄indee ña ñáña'a yó'o, chi ñakuiná x̄i'ín m̄ji ña ñii yav̄j kó'ó ñoq x̄i'j̄i ña ndi'i takuú yuta tá kee yu'u t̄kooq na'á.

17 Ta saá kini ní k̄a ñjsaa ini t̄kooq na'á x̄inj̄i rí ñáña'a, ta kee rí kuá'án rí kani tá'an rí x̄i'ín nas̄a'ya ñani ñá. Ta nas̄a'ya ñani ñáyó'o kúu ñjivi na kisa ndivi ña xá'nda chiño Ndios, ta ni on vása s̄andakoo na ña kándixa na to'on ña ndaa xa'a Jesucristo.

13

To'on yó'o ká'án ña xa'a ovi kitij ná'no ní tí ȳjyo ní káa

1 Ta saá ȳj'j̄i ñúndichij̄j̄i yu'u takuú m̄jini, ta x̄inj̄i j̄i ink̄a kitij ká'no tí ȳjyo ní káa, keta rí ini takuú m̄jini, ta ux̄a kúu s̄inj̄i rí, ta yóo ux̄u nd̄ik̄j̄i s̄inj̄i rí, ta kánóo ñii corona ñii ñii ñoq nd̄ik̄j̄i s̄inj̄i rí. Ta ñoq ñii ñii s̄inj̄i rí yóo k̄jv̄j ña kúu to'on ña kándiv̄a'a xa'a Ndios ña ch̄ikaa ñjno rí ñato'ó Ndios.

2 Ndatán ná'a t̄indika'a saá ná'a rí. Ta ndatán ná'a xa'a t̄ioso, saá ná'a xa'a rí. Ta ndatán yóo yu'u t̄ileón saá yóo yu'u rí. Ta t̄kooq na'á tax̄i rí ndee x̄i'ín ndayí ká'no nda'a t̄ikit̄j̄i ȳjyo ní káa yó'o, ta tax̄i rí ña ka'nda chiño rí ñoq kuá'a ní ñjivi ñoyívi ñoq ño'ó.

3 Ta ñii ña ux̄a s̄inj̄i kómí t̄ikit̄j̄i ȳjyo ní káa yó'o, kini ní kónó t̄akué'e ña, chi ndatán káa tí xa ñjix̄i'j̄i, saá káa rí. Ta saá ni, xa nduv̄a'a s̄inj̄i rí ña t̄akué'e, ta ndi'i ñjivi na táku ñoyívi ñoq ño'ó, náka'nda ní ini na x̄ini na t̄iyó'o, ta k̄jxá'á na nd̄ik̄on na s̄ata rí.

4 Ta saá k̄jxá'á ñjivi kúx̄it̄i na ñoq t̄kooq na'á ña kisa ká'no na rí, chi xa tax̄i rí ndee x̄i'ín ndayí nda'a t̄ikit̄j̄i tí ȳjyo ní káa. Saá tuku k̄jxá'á ñjivi yó'o kisa ká'no na m̄ji kitij tí ȳjyo ní káa, ta ká'án na x̄i'ín tá'an na, káchí na saá:

—¿Yu kúu na kuchiño koo ndatán yóo t̄iyó'o? ¿Yu kúu na kuchiño kundichi ñoq rí ta kani tá'an na x̄i'ín rí? —káchí na.

5 Ta kitij tí ȳjyo ní káa ñak̄i'ín rí ndayí ña k̄a'án rí to'on ña kisa ká'no x̄i'ín m̄ji rí, ta kandiv̄a'a rí xa'a Ndios ña ch̄ikaa ñjno rí ñato'ó Ndios. Ta ovi s̄jko ovi yoo x̄jkomí rí ndayí ña k̄a'án rí saá ta x̄jkomí rí ndayí ña ka'nda chiño rí ñoq ñjivi.

6 Ta x̄i'ín ndayí yó'o, ñakoná rí yu'u rí, ta k̄jxá'á rí ká'án rí nina to'on ña on vá'a xa'a Ndios, ta ká'án rí to'on ndiv̄a'a xa'a k̄jv̄j Ndios, ta ká'án rí

tɔ'on ndivá'a xá'a nɔɔ yóo Ndios, ta ká'an rí tɔ'on ndivá'a xá'a ndi'i n̄ivi na táku ñoyívi n̄ino nɔɔ yóo Ndios.

7 Ta ñaki'in rí ndayí ña kani tá'an rí xí'in n̄ivi na ndikɔn Ndios anda kundeé rí nɔɔ na. Ta ñaki'in rí ndayí ña ka'nda chiño rí nɔɔ ndi'i saá nɔɔ n̄ivi ñoyívi, na kúu na k̄ixi ndi'i saá ñoo nɔɔ ño'o, ta ká'an na ndi'i saá nɔɔ tɔ'on.

8 Ta ndi'i n̄ivi na táku ñoyívi nɔɔ ño'o kasa ká'no na tíkiti tí ȳyo ní káa yó'o. Nayó'o kúu n̄ivi na ɔn kɔɔ k̄iv̄i ñika'yi nɔɔ tutu ȳji ña kómí Ndikachi ñoyívi n̄ino. Ndikachi yó'o kúu tí n̄itaxi xí'in m̄ji ña n̄ixi'í rí xá'a kuachi n̄ivi, ñii k̄i'va ndatán yóo ña ch̄itóni Ndios nda k̄iv̄i ɔn t̄á'an k̄a kasa va'a ra ñoyívi. Ta nɔɔ tutu ȳji ña kómí Ndikachi ñoyívi n̄ino, ñika'yi k̄iv̄i ndi'i n̄ivi na kutaku xí'in Ndios ndi'i saá k̄iv̄i ña vāxi.

9 Ta ndó'ó, n̄ivi na yóo sq'o, chikaq sq'o ndó ña ká'an tɔ'on yó'o.

10 Tá yóo n̄ivi na ch̄itóni Ndios kundas̄i na ini ve'e k̄a, ta nayó'o x̄ini ñó'ó kundas̄i na ini ve'e k̄a. Tá yóo n̄ivi na x̄a'ni ink̄a n̄ivi xí'in espada s̄jin, ta xí'in espada s̄jin k̄iv̄i na x̄a'ni yó'o. Tɔ'on yó'o kóni kachí ndi n̄ivi na ndikɔn Ndios x̄ini ñó'ó saku'á na kundeé na xí'in ñayo'v̄i xo'v̄i na, ta ɔn sandakoo na ña kándixa na Ndios.

11 Ta saá x̄ini'í ink̄a kit̄i tí ȳyo ní káa, tíyó'o keta rí t̄ixin ño'o. Yóo ɔvi nd̄iki rí, ndatán yóo nd̄iki ndikachi saá yóo ña, ta ndatán yóo tɔ'on ña ká'an t̄ikɔɔ na'á, saá ká'an rí.

12 Tíyó'o kisa chiño rí nɔɔ kit̄i t̄inɔɔ tí x̄ikomí ña kini ní kóno ña takué'e s̄jin rí, ta vitin xa nduv̄a'a s̄jini rí. Ta t̄inɔɔ yó'o t̄axi rí ndayí nda'a kit̄i tí s̄akán keta t̄ixin ño'o, ta t̄iovi yó'o k̄ixá'á rí x̄a'nda chiño rí nɔɔ ndi'i n̄ivi na táku nɔɔ ño'o. Káchí rí ká'an rí ndi x̄ini ñó'ó ndi'i n̄ivi kasa ká'no na kit̄i t̄inɔɔ tí xa takué'e s̄jini.

13 Kit̄i t̄iovi ȳyo ní káa yó'o, ke'é rí seña ná'no ní, t̄anda t̄axi rí ndi nda ñoyívi síkón kee ño'o x̄ixi, ta ñikoyo ña nda nɔɔ ño'o. Ta ndi'i n̄ivi x̄ito na ña ke'é rí saá.

14 Ta saá sandá'vi rí n̄ivi na táku ñoyívi nɔɔ ño'o xí'in ñaseña ná'no ke'é rí. Ta kit̄i t̄inɔɔ x̄ini rí ndi'i ña ke'é t̄iovi yó'o. Ta saá kit̄i t̄iovi yó'o x̄a'nda chiño rí nɔɔ n̄ivi ña kasa va'a na ñii n̄a'ná ká'no ña kundichi. Nayó'o kúu ña n̄a'ná tíkiti t̄inɔɔ, tí kúu tí kóno ní takué'e s̄jini xí'in espada s̄jin ní, ta xa nduv̄a'a rí.

15 Ta kit̄i t̄iovi yó'o ñaki'in rí ndayí ña kuchiño taxi rí t̄ach̄i rí ña k̄i'vi ña n̄a'ná ká'no tíkiti t̄inɔɔ, ña ñ̄indichi. Ta n̄a'ná yó'o ñaki'in ña t̄ach̄i rí, ta saá k̄ixá'á ña ká'an ña, káchí ña saá:

—N̄ivi na ɔn x̄in kuxití nɔɔ'í ta kasa ká'no na ȳ'i, k̄iv̄i ndi'i nayó'o —káchí n̄a'ná yó'o.

16 Ta kit̄i t̄iovi tí ȳyo ní káa, x̄a'nda chiño rí ña k̄a'yi ñii sello ñii ñii n̄ivi, án n̄ivi ná'no, án n̄ivi kuálí kúu na, án n̄ivi nakuíká án nanda'vi kúu na, án namozo na ɔn v̄asa kómí ndayí sandakoo na ña kisa chiño na nɔɔ napatrón na kúu na, án n̄ivi na kómí ndayí nakaxin chiño ña kasa chiño m̄ji kúu na. Saá chi ndi'i n̄ivi x̄ini ñó'ó kukomí na sello yó'o nda'a kua'á na án t̄a'ya na.

17 Tá ɔn kɔɔ sello yó'o kómí nda'a na án t̄a'ya na, ta nda ñii n̄ivi ɔn kuchiño na sata na ña x̄ini ñó'ó na, ni ɔn kuchiño na síkó na ñakia'vi. Ta sello yó'o kúu k̄iv̄i kit̄i t̄inɔɔ, án número m̄ji t̄inɔɔ yó'o, tí ȳyo ní káa.

18 Yo'v̄i ní kundaa ini yóo x̄a'a kit̄i yó'o, chi x̄ini ñó'ó ní ñandichí va'a s̄jini yóo. Tá yóo n̄ivi na kundaa ini, ta va'a ndukú nayó'o yu kúu ña kóni kachí

número mji kití tǐ yǐyo ní káa yó'o, chi número yó'o ká'ǎn ña xa'ǎ ñii ƚǎ, ta número yó'o kúu iñq ciento ƚni sǐkq iñq.

14

Tq'on yó'o ká'ǎn ña xa'ǎ ñii ti'vi ká'no nǐvi na xíta yaa yǐi ña xaǎ

¹ Ta saá xǐni j Ndikachi ñíndichi rí noq xǐki ña nanǐ Sion. Kuǎ'a ní nǐvi ndóo xí'in rí, ta ƚǎ'ya ndi'i nayó'o nǐkǎ'yi ña xí'in sello Ndios, ña kúu kǐvi ra xí'in kǐvi Ndikachi. Nǐvi yó'o kúu ñii ciento ƚvi sǐkq kǐmǐ mil.

² Ta saá xǐni sq'o j ñii ña ndeé ní ní'j, ta kǎyi ña vaǐi ña, kée ña chí ñoyívi nǐno. Ndatán ndeé ní ní'j kǎyi takuii kuǎ'a ní, ta kóyo noq sǐkón ní, saá ndeé ní ní'j ña, ta kǎyi ña. Ta ndatán ndeé ní ndá'yi saǐvi, saá yóo ña vaǐi ña. Ta ndatán ndeé ní sísq ña sáká'a na kuǎ'a ní tón arpa, saá yóo ña sísq.

³ Nanǐvi kuǎ'a ní yó'o xíta na ñii yaa yǐi ña xaǎ, noq yóo yatin táyi yǐi tón tq'ó ká'no noq yóo Ndios. Ta mǐi yó'o yóo kǐmǐ ñatáku xí'in ƚkq kǐmǐ natǎa xǐkuǎ'a. Qn koq kǎ ndǎ ñii inkǎ na xǐni kúchiño kata yaa yǐi ña xaǎ yó'o. Ndasaa kuiti na kúu ñii ciento ƚvi sǐkq kǐmǐ mil nǐvi yó'o kúu na ti'va kata yaa ña xaǎ yó'o. Ndios xa saǎkuu ra nayó'o noq nǐvi na ƚn vá'a ñoyívi noq ño'o, ta saá kúchiño na kutaku na xí'in ra.

⁴ Nǐvi yó'o kúu na xǐndaa va'a xí'in mǐi ña nǐ-ke'é na ña ƚn vá'a án ñakini. Ta saá nandii kúu na, ta ndatán yóo natǎa na ƚn vása ní-tonǎa ndǎ ñii ña'a, saá yóo na. Ta ndi'i nayó'o, xí'in ña ndino'o ini na, ndíkqon na saǐǎ Ndikachi ndǎ míchí kuǎ'ǎn rí. Ta Ndikachi yó'o kúu tí xa cha'vi xa'ǎ nayó'o xí'in nǐi rí ña nǐxǐǐa. Ta ndatán yóo ñava'a ña kúu ñanqó ña sóko nǐvi nda'a Ndios, saá yóo nǐvi kuǎ'a ní yó'o. Saá chí nayó'o nǐsokq xí'in mǐi na ña kasa chíño na noq Ndios ta noq Ndikachi.

⁵ Ta saá ndǎ ñii tq'on ña vatá ƚn koq ní-ka'ǎn na, ní ƚn koq ndǎ ñii kuǎchi ndíso na noq Ndios.

Tq'on yó'o ká'ǎn ña xa'ǎ tq'on ña ká'ǎn ndoso ƚni naángel

⁶ Ta saá xǐni j ñii ñaángel ndáchí ña ma'ño ñoyívi nǐno, ta ñaángel yó'o ká'ǎn ndoso ña tq'on va'a noq ndi'i saá nǐvi na táku ndi'i saá xiiña ñoyívi noq ño'o. Nǐvi yó'o kúu ndi'i saá noq nǐvi, na ká'ǎn ndi'i saá noq tq'on, ta kǐxi na ndi'i saá ñoo ná'no xí'in ñoo válí ñoyívi. Ta tq'on va'a ña ká'ǎn ñaángel ndǎ ñii kǐvi ƚn vása ndi'i xa'ǎ ña, chí tq'on ña vaǐi noq Ndios kúu ña.

⁷ Ta xí'in ndi'i ndee, ñaángel ká'ǎn ña, káchí ña saá:

—Kasa tq'ó ndó Ndios ta kasa ká'no ndó ra, chí xa kǐxaǎ kǐvi ndí Ndios kasa nani ra xa'ǎ kuǎchi ndi'i nǐvi. Kasa ká'no ndó Ndios, ƚǎ ƚǎ kǐsa va'a ndi'i ñoyívi nǐno xí'in ñoyívi noq ño'o kúu ra, ta kǐsa va'a ra takuii mǐni xí'in ndi'i xiiña noq káku takuii —káchí ñaángel.

⁸ Ta inkǎ ñaángel ñaƚvi ña ndíkqon saǐǎ ñaángel yó'o, ndáchí ña ma'ño ñoyívi nǐno, ta ká'ǎn ña káchí ña saá:

—Vitin ñoo ká'no Babilonia xa naǎkava ña, ta nduq ña ñoo ndá'ví ní, ña ƚn koq kǎ ndee kómí, chí ñayó'o kúu ya'vi ña xa'ǎ ña sandá'ví ní ña nǐvi ñoyívi. Ndatán yóo ña'ña'a ña kǐsǐn xí'in kuǎ'a ní natǎa saá nǐxiyo ñoo ká'no Babilonia, chí nǐvi naño noq yó'o naǐtaxi xí'in mǐi na ña ke'é na kuǎ'a ní noq ña ƚn vá'a. Ta nǐvi na ñoo ká'no Babilonia yó'o ké'é na ndatán ké'é ñii ña'a ña ndeé ní chu'u ndi'i nǐvi ñoyívi ña ko'o ní na vino xa'ǎ ña

saxíini rá na, ta ke'é na kuá'a ní nqo ña on vá'a, ñii k'i'va ndátan ke'é mji ñá —káchí ñaángel.

⁹ Ta inká ñaángel ñaunj ndíkõn ña saṭa ñaángel ñaovj, ndáchí ña ma'ño ñoyívi ñjno, ta xí'in ndí'i ndee ña, ñjka'an ña, káchí ña saá:

—Ndi'í ñjvi na kisa ká'no tikití tí yjyo ní káa, ta kisa ká'no na ña'ná rí ña ñíndichi, ta táxi na ka'yi sello tikití yó'o nda'a na án ta'ya na,

¹⁰ Ta nayó'o yo'vj ní xo'vj na, chi ndixa saá ini Ndios xini ra ña on vá'a ké'é na, ta saxo'vj ra na xa'a ña on vá'a ké'é na.* Ta ndixa yo'vj xo'vj nayó'o xí'in ño'o xixi, ta xí'in ño'o ká'ndi ña ñani azufre. Ta ndi'i naángel xí'in Ndikachi koto na ña xo'vj nayó'o.

¹¹ Ta ndi'í saá kivi ña vaXi, ndaa ñi'ma'ño ño'o ña xixi nqo xo'vj ní ñjvi yó'o. Ta ní ndivi, ta ní ñoó on kuchiño nakindée ñanjvi yó'o, na kúu na kisa ká'no kití tí yjyo ní káa, ta kisa ká'no na ña'ná rí, ta táxi na ta'ya na ña ñjka'yi sello tikití yó'o —káchí ñaángel ñaunj, xini so'o j.

¹² Ta saá ndi'í ñjvi na kándixa Jesucristo ta kisa ndivi na ña xa'nda chiño Ndios, xini ño'ó kasa ndee xí'in mji na ña kundeé ka na xí'in ña yo'vj xo'vj na, ta on sandakoo na yichí Ndios.

¹³ Ta saá xini so'o j to'on ña kixi ñoyívi ñjno, ñjka'an ña xí'in j, káchí ña saá:

—Taa ún to'on yó'o: “Kivi vitin ta ndi'í saá kivi ña vaXi, ndi'í ñjvi na ndíkõn Jesucristo, táná kivi na xa'a ña kándixa na ra, ta Ndios taxi ra ña kunakaá ñasij ini nayó'o” —káchí to'on ña xini so'o j.

Ta saá ñjka'an Níma Ndios, káchí ña saá:

—Ndixa saá yóo ña, chi kivi xaá ñjvi yó'o ñoyívi ñjno, ndixa nakindée na, chi xa kundivi chiño ke'é na ñoyívi nqo ño'o. Ta saá ni, Ndios náka'an ra ndi'í chiño va'a ña kisa ndivi na, ta saá ñoyívi ñjno naki'in na ña ya'vi na xa'a chiño va'a yó'o —saá káchí Níma Ndios, xini so'o j.

To'on yó'o ká'an ña xa'a taq ta nakaya ña yóo ti'va nqo ño'o

¹⁴ Ta saá xito j, ta xini j ñii vikõ yaa, ta nqo vikõ yaa yó'o, yóo ñii taq ta ndátan káa ñjvi saá káa ra. Ñii corona ñaoro kánóo sijn tayó'o, ta ní'í ra ñii ka sijn ña chikí'í nqo. Tá káa ñii ki'j ká'no ní, saá káa ña.

¹⁵ Ta inká ñaángel keta ña nqo yóo Ndios ñoyívi ñjno. Ta xí'in ndi'í ndee ña, ñjka'an ña xí'in ta yóo nqo vikõ yaa yó'o, káchí ña saá:

—Vitin xí'in ka sijn ní'í ún, kixá'á ún ka'nda ún ndi'í ña xa yóo ti'va nakaya ún, chi vitin xa kixaá kivi ña kixá'á ún nakaya ún ñayó'o nqo ño'o —káchí ñaángel xí'in ra.

¹⁶ Ta saá taq ta yóo nqo vikõ yaa, kixaá ra nqo ño'o, ta kixá'á ra xí'in ka sijn ní'í ra, xa'nda ra ndi'í ña xa yóo ti'va naki'in ra nqo ño'o.

¹⁷ Ta saá keta inká ñaángel nqo yóo Ndios ñoyívi ñjno, ta ní'í ña inká ka sijn, ña chikí'í nqo. Tá káa ñii ki'j ká'no ní, saá káa ña.

¹⁸ Ta inká ñaángel keta ña nqo yóo ñama yij ña ñíndichi nqo Ndios ñoyívi ñjno. Ta ñaángel yó'o kúu ña kómí ndayí ña ka'nda chiño ña nqo ño'o xixi. Ta xí'in ndi'í ndee ña, ñjka'an ña xí'in ñaángel ña ní'í ka sijn, káchí ña saá xí'in ña:

—Ta xí'in ka sijn ní'í ún, kixá'á ún ka'nda ún ndi'í tíuva, chi xa ñjxino rí.

* **14:10** To'on griego káchí ndí ña saá ini Ndios xini ra ña on vá'a ké'é ñjvi, ndátan yóo vino saá yóo ña. Ta ña yo'vj xo'vj ñjvi xa'a ña on vá'a ké'é na, ndátan yóo ña xini ño'ó ko'o na vino yó'o, saá yóo ña.

¹⁹ Ta saá ñaángel yó'o ñoq ña ñoq ño'o, ta kixá'á ña xá'nda ña ndi'i tíuva. Ta ña ña tíuva yó'o ñii xiiña ñoq xa kuḡa'a ko'on rí, ta kundosoq na rí ña kee nduta rí. Ña kundosoq na tíuva yó'o ká'añ ña xa'a ña ndeé ní xq'vi ñivi na on vása ní-xiin kandixa Ndios. Saá chi Ndios sáq ini ra xini ra ña on vá'a ké'é ñivi yó'o.

²⁰ Ta ñoq xindosoq na ndi'i tíuva yó'o kúu ña ñii xiiña ke'e sata ñama ña xino nduu ñoo ká'no. Ta ndi'i nduta tá kee ñoq xindosoq na rí, nduu rá kuḡa'a ní ñii kuá'á. Ndatán kuḡa'a ní takuii yuta tá kónó ní ta xino rá kuḡa'an rá, saá kuḡa'an ñii yó'o. Ta ña kuḡa'a ní ñii yó'o sakutu ña ñii xiiña, ña kúu unj ciento kilómetro ñandika.† Ta ñakónó ñii yó'o, ta saá tá ñindichi ñii tikuáyí ini ñii yó'o, ta xaa ña nda yu'u tityó'o.

15

Tq'on yó'o ká'añ ña xa'a uxá ñayo'vi ní xq'vi ñivi, tá xa yatín tondqa kivi sondí'í

¹ Ta saá xini j ñoyivi ñino ñii seña ká'no ní, ta ñaka'nda ní ini j xini j ña. Saá chi xini j uxá naángel na kómí ndayí ña taxi na uxá ñoq ñayo'vi ní xq'vi ñivi, tá xa yatín tondqa kivi sondí'í ñoyivi. Ta ndixa kundivi ña uxá yq'vi ní yó'o, ta saá yaq ña sáq ní ini Ndios xini ra ña on vá'a ké'é ñivi.

² Ta saá xini j ñii xiiña, tá kaa takuii mñi saá kaa ña, ta ñoq ña, ndatán yoo yé'e ñoq yuyu yé'e, saá yoo ñoq ña. Ta kivi nátaxa ña, nduu ña ndatán yoo ño'o kuá'á ña xixi. Ta yu'u takuii mñi yó'o yita kuḡa'a ní ñivi na kúu na xa kündeé ñoq kití tí yjyo ní kaa, ta ni on vása ní-kisa ká'no na ña'ná rí ña ñindichi, ni on vása ní-taxi na ka'yi ta'ya na xí'in sello ña kómí número tikití yó'o, ña ndát'o'on xa'a ndasaá ñani rí. Ta ñii ñii ñivi na kündeé ñoq kití yó'o, ní'í na tón arpa tón taxi Ndios nda'a na.

³ Ta nayó'o xita na yaa yji ña kisa ká'no na Ndios xí'in Ndikachi. Ndatán yoo yaa yji ña xita taMoisés, taq ta kisa chiño ñoq Ndios kujya xina'á, saá yoo yaa xita nayó'o, ta ká'añ na, xita na saá:

Tata Yivá yó Ndios, yó'ó kúu ta kómí ndi'i ndee.

Ta ná'no ní, ta va'a ní ndi'i chiño ña kisa ndivi ún.

Ta ña ndaq ta ña ndixa kúu yichj ún.

Ta ñii laá yó'ó kúu taRey ta xá'nda chiño ñoq ndi'i ñoo ñoyivi.

⁴ Ndi'i ñivi xini ñó'ó kasa tq'ó na yó'ó, Tata Yivá yó Ndios,

ta xini ñó'ó kasa ká'no na yó'ó,

chi ñii laá yó'ó kuiti kúu taq taji ndino'o.

Ndi'i ñivi na kixi ndi'i saá ñoo kixaq na ñoq ún, ta kasa ká'no na yó'ó,

chi kundaq ini na ndí yó'ó kúu tondaq, ta xí'in ña ndixa ndaq kisa nani ún xa'a kuachi,

saá xita na ñoyivi ñino, xini sq'oj.

⁵ Ta saá xito j ñoyivi ñino, ta xini j ñanona ve'e ño'o ká'no. Ta ini ve'e ño'o yó'o yoo ñii xiiña ñayji ní ñoq yoo ñayji ña táxi naká'án ñivi ña ndixa Ndios kasa ndivi ra tq'on ña chindú'u ra ñika'añ ra kujya xina'á.

⁶ Ta mji xiiña yji ní yó'o, kee uxá naángel. Ta kómí na ndayí ña taxi na uxá ñoq ñayo'vi ní xq'vi ñivi ñoyivi kivi ña vaqi. Naángel yó'o ndixin na tikoto ñalino ndii, ña yaa ní kúu ña, ta yé'e ní tikoto yaa yó'o. Ta ñii ñii naángel yó'o nó'ni kándika na xí'in ñii ña kúu nina oro.

† 14:20 Unj ciento kilómetro kúu ñii mil jño ciento estadio, ña kúu k'va xaicho'on ñaño griego.

⁷ Ta saá ñii ñatá'an ña kòmí táku ña yóo yatin nq̄ táyi tón yji tón tq'ó ká'no, t̄axi ña nda'a ñii ñii naángel yó'o ñii copa ñaoro. Ta ñii ñii copa yó'o chútú ña xí'in ña sáa ini Ndios, t̄a t̄a táku ndi'i saá k̄ivi, chi ndixa Ndios saxo'vi ra ñivi xa'a ña ɔn vá'a ké'é na.

⁸ Ta ini ve'e ño'o ká'no chútú ña xí'in ñi'ma ña vaxi kana nq̄ yóo Ndios. Chi ñi'ma yó'o ká'an ña xa'a ndee ká'no Ndios, ta ká'an ña xa'a ñava'a livi yé'e kómí Ndios. Ta nda ñii ñivi, ta nda ñii naángel ɔn vása kómí na ndayí k̄ivi na ini ve'e ño'o yó'o anda ná ndi'i ya'a ña ux̄a yo'vi ní xo'vi ñivi.

16

Tq'on yó'o ká'an ña xa'a ux̄a nq̄ ñó'o ña sáa ini Ndios

¹ Ta saá x̄inj̄ sq'ōj̄ tq'on ña ndee ní ñika'an. Tq'on yó'o k̄ixi ini ve'e ño'o ká'no ñoyívi ñino, ta ñika'an ña xí'in ux̄a naángel, káchí ña saá:

—Kuá'an ndó ta nandiso ndee ndó nq̄ ñoyívi ño'o ña ux̄a copa nq̄ ñó'o ña sáa ini Ndios.

² Ta saá ñaángel ñanq̄ō kee ña kuá'an ña, ta nandiso ndee ña copa ní'i ña nq̄ ño'o ñoyívi. Ta saá ndi'i ñivi na kómí sello tíkitj̄ yijo ní káa, na kúu na k̄isa ká'no na ná tíkitj̄ yó'o ña ñindichi, ta ñii ñii ñivi yó'o, kaku ñii ndi'i tá'yí nq̄ koñu na. Ta ndi'i tá'yí yó'o kí'vi ní ña, ta kini ní káa ña.

³ Ta saá ñaángel ñaov̄i nandiso ndee ña copa ní'i ña nq̄ takuíi m̄ini. Ta saá takuíi yó'o ndūu rá nina ñij̄ kuá'a. Ndatán yóo ñij̄ ñivi na xa'ni na xí'in ña kini ní s̄atakue'e na nayó'o, saá yóo ña. Ta saá ñixi'j̄ ndi'i tiaká xí'in ndi'i kitj̄ tí táku ini takuíi m̄ini.

⁴ Ta saá ñaángel ñaun̄i nandiso ndee ña copa ní'i ña nq̄ takuíi yuta xí'in ndi'i xiiña nq̄ kaku takuíi, ta takuíi yó'o ndūu rá nina ñij̄ kuá'a.

⁵ Ta x̄inj̄ sq'ōj̄ tq'on ña ñika'an ñaángel ña kúu ña ndiso chiño xí'in takuíi, ta káchí ña saá xí'in Ndios:

—Yó'o kúu Ndios T̄a t̄aYij̄, ta yó'o kúu t̄a t̄a xa táku anda k̄ivi nq̄ō, ta táku ún ndi'i saá k̄ivi. Ta xí'in ñandaa k̄isa nani ún xa'a kuachi ñivi, ta ñika'an ún ndi x̄inj̄ ñó'o xo'vi ñivi xa'a ña ɔn vá'a ké'é na.

⁶ Saá chi ñivi ɔn vá'a yó'o, xa'ta na ñij̄ ñivi na kándixa yó'o Ndios, ta xa'ni ña'á na. Ta ñii k̄i'va saá xa'ta na ñij̄ naprofeta na k̄isa chiño nq̄ m̄ij̄ ún, ta xa'ni na nayó'o. Ta vitin m̄ij̄ ún táxi ún ña xo'vi ní na xa'a ñij̄ ñivi yó'o ña xa'ta na, chi ña xo'vi na saá kúu ya'vi na xa'a ña xa'ni na ñivi na x̄indikɔn yó'o —káchí ñaángel xí'in Ndios.

⁷ Ta saá x̄inj̄ sq'ōj̄ ink̄a tq'on ña vaxi nq̄ ñindichi ñama yji ña yóo ini ve'e ño'o Ndios ñoyívi ñino. Ta ñika'an ña káchí ña saá:

—Tata Ndios, yó'o kúu T̄a t̄aKá'no t̄a kómí ndi'i ndee. Ta xí'in ñandaa, ta xí'in ñandixa k̄isa nani ún ndi'i kuachi ñivi —káchí tq'on ña x̄inj̄ sq'ōj̄.

⁸ Ta saá ñaángel ñakòmí nandiso ndee ña copa ña ní'i ña s̄ata ño'o ká'no ña yé'e ndivi. Ta Ndios t̄axi ra ña kukomí ño'o yé'e yó'o ndee ña ndee ní ye'e ña, ta sandij̄ ña ñivi xí'in ka'ni ña.

⁹ Ndi'i ñivi kini ní ndij̄ koñu na xí'in ka'ni ño'o yó'o. Ta saá ka'an na tq'on ndiva'a xa'a Ndios, t̄a t̄a kómí ndayí nq̄ ña xo'vi na. Ta ñivi yó'o nda lo'o ɔn vása ní-xiin na nandikó ini na nq̄ ña ɔn vá'a ké'é na, ni ɔn vása ní-xiin na kasa ká'no na Ndios.

¹⁰ Ta saá ñaángel ñaov̄on nandiso ndee ña copa ní'i ña nq̄ táyi ká'no nq̄ xá'nda chiño kitj̄ tí yijo ní káa. Ta ndi'i xiiña nq̄ xá'nda chiño rí k̄ixaá ña k̄unaa ndi'i, ni ɔn vása ka lo'o tívi kuchiño koto ñivi. Ta ñivi na yóo nq̄ xá'nda chiño rí, ndee ní xo'vi na xí'in ña ká'un ní koñu na,

tandá kixá'a na xáxi ndoso na nqo yáa m̄i na xí'in ña xó'vj na, chi qn vása kúndeé na xí'in ña ká'un ní koñu na.

¹¹ Ta saá n̄jka'an ka na tq'on ndiva'a xa'a Ndios, chi ndeé ní yo'vj xó'vj na xí'in ña ká'un ní nqo n̄ndij koñu na, ta ndeé ní ndó'o na xí'in nqo kana ndi'i tá'yí koñu na. Ta saá ni, qn vása ní-xiin na nandikó ini na, ni qn vása ní-xiin na sandakoo na ña qn vá'a ké'é na.

¹² Ta ñaángel ñaiño nandiso ndee ña copa ní'i ña nqo takuii yuta ká'no, naní Éufrates, ta xandikqon n̄yich̄i ndi'i takuii yuta yó'o. Ta saá naqoo ndik̄a ñii yich̄i ña kuchiño ya'a narey, na k̄ixi chí nqo kána ño'o.

¹³ Ta x̄ini j̄ kee ñii kit̄i yu'u t̄ikqo na'á, ta kee ñii kit̄i yu'u kit̄i tí ȳyo ní káa, ta kee ñii kit̄i yu'u t̄a taprofeta vatá. Ta ndatán ná'a tisa'va, saá ná'a ñii ñii un̄j kit̄i yó'o. Ta x̄i yó'o kúu un̄j n̄im̄a ndiva'a.

¹⁴ Ta un̄j n̄im̄a ndiva'a yó'o kómí ña ndeé ña ke'é ña seña ná'no ní ña koni ku'a ní n̄vi. Ta ñaním̄a ndiva'a yó'o, kee ña ku'a'an ña ña kana ña ndi'i narey ñoyívi, ña nakutá'an na koo ti'va na xa'a ña kani tá'an na nqo koo kuachi ká'no. Saá chi xa va'xi k̄iv̄i ká'no ña ch̄indú'u Ndios ña kundee ra nqo ndi'i ña qn vá'a. Saá chí Ndios kúu T̄a t̄a kómí ndi'i ndeé.

¹⁵ X̄a'a ñayó'o x̄ini ñó'o naká'an ndó tq'on ña n̄jka'an Jesucristo xí'in n̄vi na ndikqon ña'á, káchí ra saá xí'in na: "¡Koto ndó vi! Ndatán kixaa ñii taku'ná ñii k̄iv̄i ña qn vása ndáti ndó, saá koo k̄iv̄i ndikó j̄ ñoyívi nqo ño'o. Ta n̄vi na ndító koo ti'va na ña naki'in na ȳj̄, ta ndixa Ndios taxi ra ña kunakaa ñasij̄ ní ini nayó'o. Ta n̄vi na ndító yó'o x̄ini ñó'o koo ti'va tikqo na ña kundixin na, ña qn kuka'an nqo na yálá na k̄iv̄i ndikó j̄", káchí Jesucristo, n̄jka'an ra.

¹⁶ Ta un̄j ñaním̄a ndiva'a sanakutá'an ña ndi'i narey ña kani tá'an na ñii xiiña ña naní Armagedón, tq'on hebreo.

¹⁷ Ta saá ñaángel ñax̄a nandiso ndee ña copa ní'i ña nqo ndáchí t̄ach̄i ku'a'an ña. Ta ve'e ño'o ká'no ñoyívi ñino nqo ñíndichi táyi ȳj̄ tón tq'o ká'no, kee tq'on ña ndeé ní ká'an, káchí ña saá:

—¡Vitin xa kundivi ndi'i ña! —káchí ña.

¹⁸ Ta xandikqon kee ku'a ní ña náye'e tax̄a, ta ndeé ní ndá'yi sav̄i, ta ndeé ní siso ndatán ku'a ní n̄vi ká'an, saá kúu. Ta ndeé ní kini ȳyo táan nqo ño'o ñoyívi, ta ndá ñii yich̄i qn t̄a'an t̄aan saá ndá k̄iv̄i nqo ña kuv̄a'a ñoyívi tandá k̄iv̄i vitin.

¹⁹ Ta ñoo Babilonia ña s̄akunaní n̄vi "ñoo ká'no" n̄jta'vj ña un̄j xiiña xí'in ña n̄ndiva nqo ño'o xa'a ña n̄jtaan ní. Ta ndi'i ñoo ná'no ña yóo ñoyívi ndi'i xa'a ndi'i ña. Ta Ndios qn vása ní-nandoso ra ña yóo ku'a ní ña qn vá'a ke'é n̄vi ñoo ká'no Babilonia, ta s̄a ní ini ra x̄ini ra ña qn vá'a yó'o. Ta saá Ndios taxi ra ña ndeé ní xó'vj n̄vi ñaño yó'o xa'a ña qn vá'a ke'é na.

²⁰ Ta saá ndi'i xiiña ño'o yich̄i ña naní isla, qn koq̄ ka ña. Ta saá tuku ndi'i xa'a ndi'i yuk̄u ná'no xí'in yuk̄u válí, naqoyo ndi'i ñayó'o, ta qn koq̄ ka ña.

²¹ Ta ndá ñoyívi ñino kqon ní ñii kaxin ña ná'no ta veé ní, ta ñii ñii ñayó'o veé ña qv̄i s̄jko kilo án yá'a ka. Ta n̄jkoqo ña sat̄a n̄vi, ta n̄vi na n̄jka'ku nqo ñayó'o, sat̄av̄i chí'ña na Ndios chí ndeé ní n̄jxó'vj na xí'in ñayó'vj yó'o.

17

Tq'on yó'o ká'an ña xa'a ña xq'vj ní ñoo Babilonia

1 Ta saá ñii ñatá'an na uxá naángel na kúu na xini'i uxá copa kixaxá ña nqoj, ta njkaxan ña xí'in j:

—Na'a, kixi ún xí'in j, ta saná'aj yó'ó ndasaá xq'vi ní nivi nañoo Babilonia, chi ñoo Babilonia yóo ña ndatán yóo ñii ña'á ká'no, ña kí'vi kuachi xí'in kuá'a ní taa. Ñoo ká'no yó'o nákaa ña yatin nqo yóo kuá'a ní yuta.

2 Narey na xá'nda chiño nqo kuá'a ní ñoo ná'no ñoyívi xa ndikon na yichj ña saná'a nañoo Babilonia yó'o, ta saá ndi'i narey ke'é na kuá'a ní ña on vá'a, ndatán ke'é nivi ñoo yó'o. Ta ña on vá'a ña chú'u nañoo yó'o ke'é nivi, ndatán yóo ndutá vino tá sáxíini nivi, saá yóo ña. Ta ndi'i nivi ñoyívi kúsij ní ini na ña xí'i na ndutá vino yó'o —káchí ñaángel xí'in j.

3 Ta saá Níma Ndios sákundixin ní mji ña yij, ta ñii ñaángel ní'i ña yij njkaxan j xí'in ña ndá ñii yukú yichí. Ta saá xini j ñii ñaña'a, yóso ña ñii kitj tí yjyo ní káa, tí kuá'a kúu rí. Ndi'i xiiña sata ñii rí kómí ña kuá'a ní kivi ña kándiva'a xa'á Ndios ña chíkaa njno ñatq'ó ra. Ta tíy'ó'o, uxá kúu sjnj rí, ta uxú kúu ndikj rí.

4 Ta ñaña'a yó'o ndixin ña tikotq ndi'í toqon xí'in ña kuá'a. Ta kuá'a ní oro xí'in kuá'a ní yuu yé'e ña livi ña yá'vi ní, ndóo ndaa ña sata tikotq ndixin ña. Ta xí'in ñii nda'a ña, ní'i ña ñii copa ñaoro ña chútú xí'in kuá'a ní nqo ña on vá'a, ta chútú ña xí'in ndi'i nqo ña kúu kuachi kini ña njkivi ña xí'in kuá'a ní nataa.

5 Ta ta'ya ña njkaxi ña xí'in ñii kivi ña yq'vi kundaa ini yó, ta káchí ña saá: “Yij kúu ñoo Babilonia ká'no, chi ndatán yóo ñii ña'á ña kúu si'í ndi'i náña'a ná on vá'a, ná kí'vi kuachi xí'in kuá'a ní taa, saá yóo j, ta tixin j káku ndi'í ña on vá'a xí'in ñakini ña yóo ñoyívi nqo ño'q”, saá káchí to'on ña njkaxi ta'ya ñaña'a yó'o.

6 Saá xito j, ta kundaa ini j ndi ñaña'a yó'o ña xíini ní kúu ña, chi xa xij ña ñii kuá'a ní nivi na xindikon Ndios, ta nji yó'o kúu ña njixita kivi xa'ni na nayó'o xa'á ña kándixa na Jesucristo. Ta ñaka'nda ní ini j xa'á ña xini j ñaña'a yó'o.

7 Ta saá njkaxan ñaángel xí'in j, káchí ña saá:

—¿Ndachun ñaka'nda ní ini ún? Vitin kixá'á j ndato'on j xí'in ún yu kúu ña kóni kachí ñaña'a yó'o, ta yu kúu ña kóni kachí kitj tí yjyo ní káa, tí yóso ña, tí kómí uxá sjnj xí'in uxú ndikj.

8 Kitj yó'o tí yjyo ní káa, tí xini ún vitin, kúu tí xitaku, ta vitin on koq ka rí. Ta saá ni, ñii kivi ña vaxi keta rí nqo yavi ña kóno ní, ta saá ko'on rí nqo ndi'í xa'á rí. Ta kivi keta rí nqo yavi yó'o, ta saá nivi na on koq kivi ní-ka'yj nqo tutu yij ña kómí Ndios nda kivi tá kixá'á kúva'a ñoyívi, nivi yó'o naka'nda ní ini na, ña koto na kitj tí yjyo ní káa yó'o, chi xitaku rí ta on koq ka rí, ta ndikó rí kixaxá rí nqo ño'q —káchí ñaángel xí'in j.

9 Ta njkaxan ka ñaángel xí'in j, káchí ña saá:

—Ta ndixa xini ño'ó ñandichí sjnj nivi xa'á ña kundaa ini na yu kúu ña kóni kachí ña xini ún yó'o. Ta saá kundaa ini na ndi ña uxá sjnj tí yjyo ní káa kúu ña ká'an xa'á uxá xikj síkón nqo yóo ñoo Babilonia.

10 Saá tuku ká'an ña xa'á uxá narey. Q'on narey yó'o xa ndi'í xa'á na, ta ñii tarey tixin na uxá yó'o xá'nda chiño ra vitin. Ta inka tarey on ta'an tonaa kivi kixá'á ka'nda chiño ra. Tá kivi kixá'á ka'nda chiño ra, ta saá salo'o ní kivi ka'nda chiño ra.

11 Ta kitijí tí yjyo ní káa, tí xjítaku ta ɔn kɔ́o ká rí vitin, tíyó'o ká'an ña xa'a ɓaa ɓa kuu ɓarey ɓaɔna. Ta ɓayó'o kuu ra ñii ɓatá'an na uxá narey, ta salo'o kɔ́vɔ ká'nda chiño ra, ta ndi'i xa'a ra.

12 'Ta ña uxu ndikijí tí yjyo ní káa, tí xjini ún, ká'an ña xa'a uxu narey na ɔn ta'an kixá'á ka'nda chiño. Ta kɔ́vɔ kixá'á na ka'nda chiño na, ta kukomí na ndayí xí'in kitijí tí yjyo ní káa ña kuchiño ka'nda chiño na ñii hora kuiti.

13 Ñii laá kuiti kúu ña kóni ndi'i uxu narey yó'o kasa ndivi na, chi ñii koo yu'ú ndi'i na ña taxi na ndayí xí'in ndee na nda'a kitijí tí yjyo ní káa ña kasa ndivi rí ndi'i ña kóni rí.

14 Ndi'i narey yó'o kani tá'an na xí'in Ndikachi, ta Ndikachi kundedé rí ɔɔ nayó'o, chi Ndikachi kúu ña ká'an xa'a Jesucristo, ɓaa ɓaKá'no ní ká ɔɔ ndi'i naná'no, ta kúu ra ɓaRey ká'no ní ká, ɓaa ɓa xa'nda chiño ɔɔ ndi'i narey ñoyívi ɔɔ ño'o. Ta ɓivi na yóo xí'in ra kúu na ɓakaxin mji ra, ta kána ra na ña kundikɔn na ra. Ta ɓivi yó'o ndá ñii kɔ́vɔ ɔn sandakoo na yichj ra —káchí ñaángel xí'in j.

15 Ta ɓika'an ká ñaángel xí'in j, káchí ña saá:

—Ta takuii yuta tá xjini ún ɔɔ yóo yóo ñáña'a ñá ɔn vá'a, takuii yuta yó'o kúu ña ká'an xa'a kuá'a ní ñoo válí xí'in ñoo ná'no, ta ká'an ña xa'a kuá'a ní ɔɔ ɓivi, xí'in kuá'a ní ɔɔ to'on ña ká'an na.

16 'Ta ña uxu ndikijí ña xjini ún ña kúu ña ká'an xa'a uxu narey, ñii kɔ́vɔ ña vaxi narey yó'o kusaá ini na koni na ñáña'a ɔn vá'a yó'o. Ta ñii kɔ́vɔ saá kusaá ini kitijí tí yjyo ní káa koni rí ñáña'a yó'o. Ta saá narey xí'in tɔ́kitijí yó'o kindaa na ndi'i ña kómí ñá, ta sandakoo yalá na ñá, ta kaxi na kɔ́ɔ ñá. Ta kɔ́ɔ ñá ña ndoo ndaa ɔɔ yikijí ñá, ka'mi na ña xí'in ño'o xixi.

17 Saá ke'é na xí'in ñáña'a ñá ɔn vá'a yó'o, chi Ndios chikaá ra ini na ña kasa ndivi na ña chjtonj ra. Ta ña chjtonj Ndios kúu ña koo yu'ú narey ña taxi na ndayí nda'a tikitijí tí yjyo ní káa ña ka'nda chiño rí. Saá koo ña andá kundivi ndi'i to'on ña ɓika'an Ndios xa'a kitijí yó'o.

18 Ta ñáña'a ñá ɔn vá'a ñá xjini ún, kúu ñá kóni kachí xa'a ñoo ká'no ní ña kúu ña xa'nda chiño ɔɔ ndi'i narey ñoyívi ɔɔ ño'o —káchí ñaángel xí'in j.

18

Tɔ'on yó'o ndátɔ'on ña ndasaá ndi'i xa'q ñoo Babilonia

1 Ta ndi'i ɓiya'a ñayó'o, ta saá xjini j inka ñaángel ña vaxi noo ñoyívi ɓino. Ta ká'no ní ndayí kómí ña, ta ndee ní náye'e ña, ta ndi'i ñoyívi ɔɔ ño'o ndee ní náye'e ña xí'in ña ye'e ñaángel yó'o.

2 Ta xí'in ndi'i ndee ña ɓika'an ña, káchí ña saá:

—jXa ɓakava ñoo ká'no Babilonia, ta ndi'i xa'a ña! Ta vitin nduu ña ndasaá kuiti ñoo ɔɔ táku nima ndiva'a ta nduu ña ve'e ɔɔ nákutá'an ndi'i saá ɔɔ nima ndiva'a. Ta nduu ña ndasaá kuiti taká ndi'i kitijí tí kini tí ndáchí, ta tí kini ní kúu tí ndáchí yó'o, chi xáxi rí ndasaá kuiti ña kini án ña tá'yí.

3 Ta ndi'i saá ɓivi na táku ndi'i ñoo ñoyívi ɔɔ ño'o, ndátán yóo ɓivi na xa xí'í ní ndutá vino ta saxini rá na, saá yóo nayó'o. Chi ndutá vino tá xí'í ɓivi yó'o kúu ña ká'an xa'a ndi'i ɔɔ ña ɔn vá'a ña kúsi j ini ɓivi ké'é na. Chi ñaño Babilonia chj'u na ɓivi ña nataxi xí'in mji na nda'a ña ɔn vá'a. Ta ndi'i narey ñoyívi kisa ndivi na ndi'í saá ɔɔ ña ɔn vá'a, ñii kɔ́vɔ ndátán yóo ña ɔn vá'a ke'é mji ñaño yó'o. Ta ɓivi na sikó ñakía'vi ndukuiká ní ká na xa'a ña ví'í ní ɓata ñaño yó'o, saá chi ɓivi ñaño yó'o

nda lo'o on vása ní-sandakoo na sáta na ndi'i saá nqo ña livi ña kúu ña yá'vi ní, ña kúu ña kúsij ní ini mji na —káchí ñaángel xí'in j xá'a nañoo Babilonia.

4 Ta saá xinj sq'o j inká tq'on ña kixi ñoyívi njno, ta káchí ña saá:

—Ndó'ó, nañoo mji j, xínj ñó'ó kee ndó kq'on xíká ndó nqo ñoo ká'no ña on vá'a yó'o xá'a ña on ke'é ndó ña on vá'a ndatán yóo ña on vá'a ke'é njvi ñoo yó'o. Ta xínj ñó'ó kee ndó ñoo yó'o xá'a ña on xq'vj ndó, ndatán kini ní xq'vj nañoo yó'o xá'a ña on vá'a ke'é na.

5 Saá chí ña on vá'a ke'é na ñoo ká'no yó'o, kuá'a ní kini xá'no ña, tãnda ñoyívi njno njxaá ña. Ta Ndios on nandoso ra xá'a ndi'i ña on vá'a ke'é nayó'o.

6 Ta vitin va'a ná saxo'vj Ndios nañoo yó'o xá'a ndi'i ña on vá'a ke'é na xí'in kuá'a ní njvi. Ndatán yóo ña on vá'a ke'é na, ta Ndios ná cha'vi ra na andá ovj yichj xá'a ñii ñii ña on vá'a yó'o. Xa xó'vj kuá'a ní njvi xá'a ña on vá'a ke'é nañoo yó'o. Ta xá'a ñayó'o, ná taxi Ndios ña xq'vj mji nañoo yó'o andá ovj yichj xá'a ñii ñii ña xó'vj njvi xá'a na.

7 Saá chí njvi na on vá'a ñoo yó'o, ña'a ní njxiyo ini na, chí xjkomí na ndi'i nqo ñakuíká ña livi ña káchí ini mji na. Ta vitin va'a ná taxi Ndios ña ndeé ní yq'vj xq'vj na. Saá chí nañoo on vá'a yó'o, ña'a ní ini na, ta ndasaá kuiti kjsa ká'no xí'in mji na, ta xáni ini na, káchí na saá: “Mji yó kúu naná'no na xá'nda chiño nqo ndi'i njvi. Ta on vása yóo yó ndatán yóo ñii ña'a ndá'vi ñá njxi'j yij, chí ndá ñii kqvj on kóo ñayq'vj xq'vj yó, ní ndá lo'o on kóo ña kuchuchú ini yó”, saá xáni ini na ñoo ká'no on vá'a yó'o.

8 Ta saá ni, ñii kqvj ña vaxi nakutá'an ndi'i ña kini ní xq'vj nañoo yó'o, ta kixaá ña kuaku na, kixaá sqoko kundo'o na, ta kixaá ndeé ña xá'ni njvi, ta kqkq na xí'in ño'o ña xixj, ta saá kqvj nayó'o. Saá kundo'o na, chí tãa tãndeé kúu Ndios, tãa tã xá'nda chiño nqo yó kúu ra, ta Ndios kasa nani ra xá'a kuachj nañoo on vá'a yó'o, ta saxo'vj ní ra na —káchí tq'on kixi ñoyívi njno xinj sq'o j.

9 Ta narey ñoyívi nqo ño'o, na kúu na ñii káchí kjsa ndivi ña on vá'a xí'in njvi nañoo yó'o, ta va'a ní xjtakj na xí'in ndi'i ñakuíká xjkomí ñoo yó'o, narey yó'o kuchuchú ní ini na, ta kuaku ní na xá'a ña ndi'i xá'a ñoo yó'o. Saá chí koto na ndasaá ví'í kã síkón kuá'an ndaa ñi'mã ña kée nqo ño'o xixj kqvj kqko ñoo yó'o.

10 Ta narey yó'o xíká va'a nakuita na nqo yóo ñoo yó'o, saá chí kuyi'vi ní na kqvj koto na ña yq'vj ní xq'vj ña, ta ka'ãn na, káchí na saá:

—¡Ay! ¡Ay! ¡Ndá'vi ní yó'ó ñoo ká'no Babilonia! ¡Ñoo ndeé ní, ta ñoo ká'no ní xjkuu ún! ¡Ta ñii kama kuiti kixi ña yq'vj ní xq'vj ún! —saá ka'ãn narey ñoyívi kqvj vaxi.

11 Ta saá ndi'i njvi ñoyívi na kúu na síkó ñakía'vi, kuchuchú ní ini na, ta kuaku ní na, chí ndi'i xá'a ñoo yó'o. Saá chí on kóo kã njvi na sata nqo na.

12 On kóo kã njvi na sata ña kúu oro, ña kúu plata, ni on sata kã na kuá'a ní yuu ña livi, ña náye'e, ña yá'vi ní. Ni on kóo kã njvi na sata tikqto va'a ña yá'vi ní ña kúu lino án seda. Ta on kóo kã njvi na sata tikqto va'a ña kúu ña ndí'í tqón án ña kuá'á. Ni on kóo kã njvi na sata tqn vjtj va'a tqn tqmí ní xá'an, ní on kóo kã njvi na sata inkã ñakuíká ña kúu ña naní marfil, xí'in inkã ña kúu mármol. Ni on kóo njvi na sata kã ña kúu hierro, án inkã kã ña kúu bronce.

13 Ni ɔn koo ka n̄vi na sata ku'a ní canela, xí'in ku'a ní yuku ña yá'vi ña támi ní xá'an. Ta ɔn koo ka n̄vi na sata xuxa va'a, ni na sata nduta tá támi ní xá'an, tá n̄ni mirra xí'in olíbano. Ni ɔn koo ka n̄vi na sata nduta vino, ni aceite, ni trigo, ni harina va'a. Ni ɔn koo ka n̄vi na sata kitj tí kúu s̄ndikj, ni t̄ndikachi, ni tikuayí, ni ɔn koo ka n̄vi na sata tón carreta. Ni ɔn koo ka n̄vi na sata ink̄a n̄vi ña kasa chiño na n̄o nayó'o.

14 Ta xa'a ñayó'o, ndi'i n̄vi ñoyívi na síkó ñakía'vi, ka'an na xí'in ñoo Babilonia, kachí na saá:

—Ñoo Babilonia, ɔn koo ka ñakuiká ña ku'a ní xikomí ún. Ndi'i ñava'a ña livi ña xikusij ní ini m̄j ún x̄ini ún, ɔn koo ka ña. Saá chi ndi'i xa'a ñakuiká yó'o n̄o ún, nda ñii ka k̄ivj ɔn kukomí ka ún ñakuiká yó'o —saá ka'an n̄vi na síkó ñakía'vi xí'in ñoo Babilonia k̄ivj ña va'xi.

15 Ta n̄vi na síkó ñakía'vi yó'o, na xa ndukuiká ní kúu na, chi n̄síkó na ndi'i n̄o ñakía'vi nda'a n̄vi ñaño Babilonia, ta nayó'o kuyi'ví ní na k̄ivj koto na ña ȳ'v̄j ní x̄o'v̄j ñoo yó'o. Ta saá nakuita xíká na, ta kuaku na, ta chuchú ní ka'an na,

16 kachí na saá:

—¡Ay! ¡Ay! ¡Ndá'ví ní yó'o ñoo ká'no Babilonia! Va'a ní livi x̄indixin ún tikot̄o yá'vi ní ña kúu lino, ña kúu tikot̄o ku'á án tikot̄o ndí' t̄oón. Ta sata tikot̄o yó'o x̄ind̄o ndaa ku'a ní oro xí'in ku'a ní yu' ye'e ña livi ní, ta yá'ví ní.

17 ¡Ta ñii kama kuiti ndi'i xa'a ndi'i ñakuiká ún! —saá ka'an na síkó ñakía'vi xí'in ñoo Babilonia k̄ivj va'xi.

Ta saá ndi'i naná'no na kúu na xá'nda chiño n̄o na káva tón barco, ta xí'in ndi'i n̄vi na ñó'o ku'a'an ini tón barco, xí'in ndi'i n̄vi na kisa chiño ini tón barco, xí'in ndi'i n̄vi na x̄ini ñó'o tón barco ña ndiso nó ña síkó na, ndi'i n̄vi yó'o nakuita xíká ndi'i na n̄o yóo ñoo Babilonia.

18 K̄ivj koto na ndasaá ku'a'an ndaa ñi'm̄a ña kée n̄o x̄ixi ño'q ña xá'mi ñoo yó'o, ta ka'an na xí'in ndi'i nde' na, kachí na saá:

—Qn vása ní-xiyo ink̄a ñoo ndatán n̄ixiyo ñoo ká'no yó'o —kachí na.

19 Ta chiso na ya' s̄nj na, chi kuchuchú ní ini na, ta kuaku ní na, ta chuchú ní ka'an na, kachí na saá:

—¡Ay! ¡Ay! ¡Ndá'ví ní ún ñoo ká'no Babilonia, xí'in ndi'i ñakuiká ún! Chi k̄isa kuiká ní ún ndi'i n̄vi na kómí tón barco xí'in ndi'i n̄vi na n̄síkó ñakía'vi ña ndiso tón barco, tón x̄ika n̄o takuii m̄j̄ni. ¡Ta ñii kama kuiti k̄ixi ña ndi'i xa'a ún! —kachí n̄vi yó'o xí'in ñoo ká'no Babilonia ñii k̄ivj ña va'xi.

20 Ta saá x̄inj s̄o'j t̄o'on ña n̄ika'an ñii ñaángel, kachí ña saá:

—Ta vitin ndó'o na ndoo ñoyívi ñino n̄o yóo Ndios, ¡ná kusij ní ini ndó! Ta ndó'o naapóstol, na x̄ikuu na t̄i'ví Ndios k̄isa ndivi chiño ra, ta ndó'o naprofeta, na n̄ika'an ndoso t̄o'on Ndios, ta ndi'i ink̄a ndó'o na kúu nayj̄j̄ chi ndik̄on ndó Ndios, ¡va'a ná kusij ní ini ndi'i ndó!, chi Ndios k̄isa ndivi ra ñanda' xa'a ndó. Saá chi k̄isa nani ra xa'a ña ɔn vá'a ke'é n̄vi na ñoo ká'no yó'o xí'in ndó, ta sax̄o'v̄j ra na xa'a ña ɔn vá'a yó'o —kachí ñaángel.

21 Ta saá ñii ñaángel ña kómí nde' ká'no ní t̄jin ña ñii yu' ká'no ña ve'e ní, ña kaa ndatán yóo yu' ña x̄ini ñó'o n̄vi n̄o ndikó na trigo, saá kaa ña. Ta ndaní'ni ña yu' yó'o, ta s̄akana ña yu' yó'o ini takuii m̄j̄ni, ta n̄ika'an ñaángel, kachí ña saá:

—Ndátán nde' ní s̄akana j̄ yu' yó'o ini takuii, saá koo ña nde' ní sakana Ndios yó'o ñoo Babilonia, ta ɔn koo ka ún nda ñii k̄ivj ñoyívi.

²² Ta nda ñii kivi on koo ka ña xita ñivi yaa siji ña koni so'o ñivi na xika yichi ún, chi on koo ka ñivi na sáká'a arpa, ni ñivi na tívi tilalí, ni ñivi na tívi trompeta. Ta ndi'i saá xiiña ún, on koo ka nda ñii ñivi na kisa chiño ndi'i saá ñoq chiño, ni on koo ka ña koni so'o ñivi ña ní'í ní yuu ña ndíko trigo.

²³ Ni on koo ka ña náye'e tóon, ni on koo ka viko tonda'a ña sakusij ini ñivi. Saá kundo'o yó'ó ñoo Babilonia xa'a ña on vá'a ke'é ún. Ñivi na síkó ñakía'vi ña xikomí ún xikuu na naná'no ní ka, ta ña'a ní ñixijo ini na. Ta yó'ó ñoo ká'no Babilonia ñakuati tásín ún xa'a ñivi na ndóo ndi'i saá xiiña ñoyívi ñoq ño'q, ta xí'in ñayó'o sandá'ví ún na.

²⁴ Ta yó'ó ñoo ká'no Babilonia kúu ña ndíso kuachi, chi xa'ni ún ta xaata ún ñii naprofeta. Ta ñii kiva saá ke'é ún xí'in ku'a ní ñivi na kúu nayii xa'a ña ndíkon na Ndios. Ta xaata ún ku'a ní ñii inká ñivi, chi ndíso ún kuachi xa'a ña xa'ni ún ñivi ndi'i saá xiiña ñoyívi ñoq ño'q —káchí ñaangel xí'in ñoo Babilonia.

19

Tq'on yó'o ká'an ña xa'a ña kisa ká'no na Ndios ñoyívi ñino

¹ Ta ndi'i ñiya'a ñayó'o, ta saá xini so'o j ku'a ní ñivi, ká'an na xí'in ndi'i ndeë na, ta káchí na saá:

¡Ná kasa ká'no ní yó Ndios!*

¡Ndios kúu ta tandéé ní, ta ta sakaaku mii yó!

Ndi'i ñava'a ná'no ña livi ní ña yé'e yóo ña xí'in Ndios.

² Chi xí'in ñandaqa ndixa Ndios kisa nani ra xa'a kuachi.

Xa kisa nani ra xa'a kuachi na ñoo ká'no na ke'é ku'a ní ña on vá'a.

Chi naño yó'o chu'u na inká ñivi ña ke'é na ku'a ní ñoq ña on vá'a ñii

kiva ndatán ke'é mii na,

ta xí'in ña on vá'a ke'é na ñoo ká'no yó'o, kisa kini na ndi'i saá xiiña ñoyívi ñoq ño'q.

Ta naño yó'o xa'ni na ku'a ní ñivi na kándixa Ndios.

Ta xa'a ña on vá'a yó'o, ká'an Ndios ndí xini ñó'ó xo'vi ní na,

káchí ku'a ní tq'on ña xini so'o j.

³ Ta tuku xini so'o j tq'on ña ñika'an ku'a ní ñivi na ndóo ñoyívi ñino, ta káchí na saá:

¡Ná kasa ká'no ní yó Ndios!

Saá chi ñi'ma ña vaxi kana ñoq xixi ñoo ká'no on vá'a yó'o,

ndi'i saá kivi ndáa ñi'ma yó'o ñoyívi ñino, ta nda lo'o on vása nda'va ña, káchí ku'a ní tq'on ña xini so'o j.

⁴ Ta na oko komi ta na kúu naxiku'a ná'no, xí'in komi ñatáku, na kúu na ndóo yatin ñoq yoo Ndios, xikuxítí ndi'i na nda ñitonda ta'ya na nda ñoq ño'q, ta kisa tq'ó na Ndios, ta yóo táyi yii tón tq'ó ká'no. Ta ñika'an na, káchí na saá:

—¡Saá ná koo ña! ¡Ná kasa ká'no ní yó Ndios! —káchí na.

⁵ Ta xini so'o j tq'on ña kixi yatin ñoq yoo táyi yii tón tq'ó ká'no, ta ñika'an ña, káchí ña saá:

¡Ná kasa ká'no ní yó Ndios, Ta ta Ká'no ñoq yó!

¡Ndi'i ndó'ó na kisa chiño ñoq ra,

án nakuáli kúu ndó, án naná'no kúu ndó,

ndi'i ndó'ó na kisa tq'ó Ndios,

* **19:1** Tq'on hebreo “aleluya” kóni káchí ña: Ná kasa ká'no yó Ndios.

ná kasa ká'no ní ndó ra!
káchí tɔ'on ña xɪnɪ sɔ'o j.

6 Ta saá xɪnɪ sɔ'o j ña síso, ndatán yóo tɔ'ɔn kuə'a ní nɪvi ká'an na, ta ndatán yóo ña síso káyi ní'j kóyo kuə'a ní takuú námi síkón ní, ta ndatán yóo ña ndeé ní ní'j ndá'yi savi, saá yóo tɔ'on ña xɪnɪ sɔ'o j, ta káchí na saá:

jNdi'i yó, ná kasa ká'no yó Ndios!

jChi vitin xa kɪxá'á xá'nda chiño Ndios,

Taa tɔ'ɔn ndi'i ña yóo ñoyívi kúu ra, Taa tɔ'ɔn kómí ndi'i ndeé ká'no kúu ra!

7 jNá kusij ní ini yó, ta ná kutú ñasij ini yó!

jNá chinóo síkón yó ñatɔ'ó Ndios!

Saá chi xa nɪtonɔa kɪvɪ ña kɪxá'á vikɔ ña tondə'a Ndikachi.†

Xa yóo ti'va ña'a ñá tondə'a xí'in Ndikachi, ta ndáti ñá ña kixaa yij ñá ña naki'in ra ñá.‡

8 Ta ña'a ñá tondə'a yó'o xa naki'in ñá ndayí ña kundixin ñá tikotɔ yaa va'a, ña kúu ñalino, ña kúu ñandii ña náye'e táxa, (chi ñalino yaa yó'o ká'an ña xa'a ñava'a ña kúu ñandaa ndino'o ke'é nɪvi na ndíkɔn Jesucristo), káchí tɔ'on ña xɪnɪ sɔ'o j.

Tɔ'on yó'o ká'an ña xa'a vikɔ ña tondə'a Ndikachi

9 Ta saá ñii ñaángel nɪkə'an ña xí'in j, káchí ña saá:

—Vitin taa ún tɔ'on yó'o, ña káchí saá: “Nákaa ñasij ini nɪvi na kúu na kaa Ndios kixi na vikɔ tondə'a Ndikachi” —káchí ñaángel xí'in j.

Ta tuku nɪkə'an ñaángel xí'in j, káchí ña saá:

—Ndi'i tɔ'on ña nɪkə'an j xí'in ún kúu tɔ'on ña ndaa ña kixi nɔo Ndios —káchí ñaángel xí'in j.

10 Ta yí'j xɪkuxítɪ j nɔo ñaángel ña kasa tɔ'ó j ña, ta kama nɪkə'an ñaángel yó'o xí'in j:

—On ke'é ún saá, on kuxítɪ ún nɔo j. Saá chi ndatán yóo mɪj ún xí'in nañani ún na ndíkɔn Jesucristo, saá yóo yí'j, chi ndi'i yó kisa chiño yó nɔo Ndios, ta kándixa yó tɔ'on ña ndaa ña nɪkə'an Jesucristo, ta on sandakoo yó kándixa yó tɔ'on ra. Ta saá on vá'a kuxítɪ ún nɔo j, chi xínj ñó'ó ndasaá Ndios kuiti kasa ká'no yó. Chi tɔ'on ña saná'a Jesucristo ñii kúu ña xí'in tɔ'on ña nɪkə'an naprofeta xɪnə'á, saá chi ndi'i tɔ'on yó'o kaku ña nɔo Níma Ndios —káchí ñaángel xí'in j.

Tɔ'on yó'o ká'an ña xa'a taa tɔ'ɔn yóso kuáyí tí yaa

11 Ta saá xɪnɪ j ñoyívi nɪno nənɔnə ña, ta yó'o xɪnɪ j ñii kuáyí, tí yaa kúu rí. Ta taa tɔ'ɔn yóso rí nani ra tɔ'ɔn, taa tɔ'ɔn vása sándakoo yichɪ Ndios. Xí'in ñandaa xá'nda chiño ra, ta xí'in ñandaa káni tá'an ra xí'in ña on vá'a.

12 Ta nduchɪ nɔo ra yé'e ní ña, ndatán yé'e ño'o ña xíxɪ, saá yé'e nduchɪ nɔo ra. Ta nándoso kuə'a ní corona sɪnɪ ra. Ta tɔ'ɔn ra nɪkə'yi ñii kɪvɪ ra ña on vása kúchiño kundaa ini nɪvi, ta ndasaá kuiti mɪj ra xínɪ ra yukía kóni káchí kɪvɪ yó'o.

13 Ta tikotɔ ña ndixin ra ñii ndaxɪn ndi'i ña xí'in nɪj kuá'á. Ta inkə kɪvɪ tɔ'ɔn kúu “Tɔ'on Ndios.”

† 19:7 Ndikachi yó'o ká'an ña xa'a Jesucristo. ‡ 19:7 Ña'a yó'o ñá tondə'a xí'in Ndikachi kóni káchí ñá xa'a ndi'i nɪvi na kándixa Jesucristo.

14 Ta natropa na vaxi xí'in ra, na kee ñoyívi ñjino, ñii ñii nayó'o kómí na tíkuáyí yaa yóso na. Ndíxin na tikotq vạ'a ña kúu lino ña yaa ní, ta ndii ní ña.

15 Ta yu'ụ tạ tạ nani Tọ'on Ndios kẹta ñii espada ña sjiin ní, ta xí'in espada yó'o kúchiño ra satakué'e ra ñivi na kixi ndi'i ñoo, na kúu na ọn xjin kandixa ña'á. Ta ndakú ní ka'nda chiño ra nọọ ndi'i nayó'o, chi ní'i ra ñii kạ ndatán yóo yiton káni, ta xí'in kạ yó'o kúchiño sandi'i ra xa'a ñivi na sáa ini xini ña'á. Ndatán ké'é ñivi na kó'ni tíuva xí'in ña xindoso na ri ña táva na ndutạ ri ña nduu rá vino, saá ke'é ra xí'in ñivi na ọn vạ'a yó'o. Chi ña xindoso ra tíuva yó'o ká'an ña xa'a ña yọ'vi ní xo'vi ñivi yó'o chi ndixa sáa ní ini Ndios xini ra ña ọn vạ'a ke'é na, ta Ndios kúu Tạ tạ kómí ndi'i ndee ká'no.

16 Ta tạ tạ ká'no tạ yóso kuáyí yaa, ndíxin ra tikotq ká'no káni, tậnda sịkọn ra tậnda nọọ sị'in ra ñịkạ'yị kịvị ra, ña káchí saá: “TạRey ká'no nọọ ndi'i narey. Tạ tạKá'no nọọ ndi'i naná'no”, káchí kịvị ña ñịkạ'yị nọọ tikotq ra.

17 Ta saá xini j ñii ñaangel ñíndichi ña xindoso ña nọọ ño'o ká'no ña yé'e ndivi, ta xí'in ndi'i ndee, ñaangel yó'o kạna ña tiqko chée, tạşin yá'á, xí'ña, xí'in ndi'i saá inkạ nọọ kitj tí ndáchí nọọ sikón, tí xaxi koñu kúu rí, ta káchí ñaangel xí'in rí saá:

—Na'a ndó, kixi ndó nakutá'an ndó nọọ kána vikọ ká'no ña kịsa ndivi Ndios xa'a ndó.

18 Kixi ndó ta kaxi ndó koñu narey, kaxi ndó koñu naná'no nọọ natropa xí'in koñu inkạ natạ na kúu na téé ní, na xa'ni kuạ'a ní ñivi nọọ ñixiyo kuachí. Ta kaxi ndó koñu tíkuáyí xí'in koñu natạ na xjyoso rí, kaxi ndó koñu ndi'i saá nọọ ñivi, na kúu naná'no, na kúu nakuáli, na kúu ñivi na kómí ndayí nakaşin chiño ña kasa chiño mji na, ta na kúu namozo na ọn vasa kómí ndayí sandakoo na ña kịsa chiño na nọọ napatrón na. Na'a ndó kaxi ndó koñu ndi'i nayó'o —káchí ñaangel xí'in kitj tí ndáchí.

19 Ta saá xini tuku'j kitj tí yjyo ní káa, xí'in narey na xa'nda chiño nọọ ñivi ñoyívi, xí'in natropa na ndíkọn sạtạ nayó'o, ñakutá'an na ta ñakoo yu'ụ ndi'i na ña kani tá'an na xí'in tạ tạ ká'no tạ yóso kuáyí yaa, ta kani tá'an na xí'in natropa na ndíkọn sạtạ tạyó'o.

20 Ta saá tạ tạ ká'no tạ yóso kuáyí yaa xí'in natropa ra tjin na tíkitj tí yjyo ní káa, ta tjin na tạprofeta vatá, tạ tạ sậnda'vị ñivi xí'in ña ke'é ra kuạ'a ní ñaná'no ña ñaka'nda ní ini ñivi xini na. Chi ñivi yó'o tạxi na ña ñịkạ'yị sello tíkitj tạ'ya na, ta kịsa ká'no na ña'na tíkitj tí yjyo ní káa yó'o. Ta saá xini j ndasaá tạ tạ ká'no tạ yóso kuáyí yaa sạkana ra tạprofeta vatá yó'o xí'in kitj tí yjyo ní káa, ta ñakoyo táku tạprofeta vatá xí'in kitj yó'o nọọ ndikạ ní nọọ xixị ño'o xí'in ño'o ká'ndi ña nani azufre.

21 Ta ndi'i inkạ ñivi na ndíkọn sạtạ tạprofeta vatá xí'in kitj tí yjyo ní káa, ñixi'j ndi'i na xí'in espada sjiin ña kẹta yu'ụ tạ tạ yóso kuáyí yaa, ta ndi'i kitj tí ndáchí kịxaş rí kaxi rí koñu na ñixi'j. Ta ndi'i kitj yó'o xaxi ná'ná rí koñu ñivi ñixi'j, ndạ ñi-nani kạ tịxin rí kutú ña.

20

*Tọ'on yó'o ká'an ña xa'a
mil kuyạ ña ka'nda chiño Jesucristo*

1 Ta saá xini j ñii ñaangel, vaxi noo ña ñoyívi ñjino, ta ní'i ña llave ña nakoná ña yé'e yavj kónó ní, ta ní'i ña ñii cadena kạ ña ká'no.

² Ta ñaángel yó'o tjin ña tikitjí t'í kúu kq̄ na'á, ta t'í kúu t'íkq̄ yatá, ta kúu rí ním̄ ndiv̄a'a ká'no nq̄ ndi'i ním̄ ndiv̄a'a, ta Satanás kúu k'iv̄j̄ ñanim̄ ndiv̄a'a ká'no yó'o. Ta ñaángel ña ní'i cadena k̄a, k̄atón ñanim̄ ndiv̄a'a ká'no yó'o ña kuno'ni ñanim̄ yó'o ñii mil kujȳa.

³ Tá ndi'i k̄atón ñaángel ñanim̄ ndiv̄a'a ká'no, ta s̄akana táku ña'á ña ini yav̄j̄ ká'no ña kónó ní, ta n̄akasi k̄ut̄j̄ ña yé'é yav̄j̄ yó'o, ta ch̄inóo ña sello s̄at̄a yé'é yó'o, ña nd̄a ñii n̄v̄i ɔn kuchiño na nakoná na ña. Ta saá ñanim̄ ndiv̄a'a ká'no ɔn kuchiño k̄a ña sandá'ví ña n̄v̄i ñoȳiv̄i nq̄ ño'q̄, nd̄a ndi'i ya'a ñii mil kujȳa. Nd̄a saá Ndios taxi ra ña s̄añ̄a ñandiv̄a'a ká'no yó'o ta ndá salo'o kuiti k̄o'ɔn ndík̄a ña.

⁴ Ta saá x̄ini j̄ kūa'á ní táȳj̄ tón t̄o'ó ná'no nq̄ ndóo ndi'i n̄v̄i na kóm̄i nd̄aȳj̄ kasa nani na x̄a'á kūachi. Ta x̄ini j̄ ním̄ n̄v̄i na kúu na n̄xi'j̄ ña k̄andoso na s̄ik̄on na, chí x̄ikuu na n̄v̄i na kándixa t̄o'ɔn Ndios ta n̄k̄a'̄an na ñand̄āa x̄a'á Jesucristo x̄i'in n̄v̄i. Ta nayó'o ɔn v̄asa ní-kisa ká'no na kit̄j̄ t'í ȳj̄yo ní k̄aa, ní ɔn v̄asa ní-kisa ká'no na na'ná rí, ní ɔn v̄asa ní-taxi na ña k̄a'ȳj̄ sello rí t̄a'ȳa na, án nd̄a'á na. Ním̄ ndi'i n̄v̄i na n̄xi'j̄ yó'o kúu ña x̄ini j̄, ta saá n̄atak̄u na ta k̄ix̄á'á na x̄á'nda chiño na x̄i'in Jesucristo. Saá x̄a'nda chiño na x̄i'in ra ñii mil kujȳa.

⁵ Ta ña n̄atak̄u n̄v̄i na n̄xi'j̄ yó'o nan̄j̄ ña “ñā nq̄o n̄atak̄u na n̄xi'j̄.” Ta ink̄a n̄v̄i na kúu na xa n̄xi'j̄ ɔn v̄asa ní-natak̄u ȳach̄j̄ na, t̄and̄a ndi'i n̄j̄ya'a ñii mil kujȳa yó'o, and̄a saá n̄atak̄u na.

⁶ N̄v̄i na kúu nan̄o n̄atak̄u, nákaa ñas̄j̄j̄ ní ini na, ta n̄v̄i naȳj̄j̄ kúu na. Nayó'o ɔn v̄asa kúchiño k'iv̄j̄ na yich̄j̄ ɔv̄j̄, chí ndee ña x̄á'ni n̄v̄i nd̄a lo'o ɔn v̄asa kóm̄i ña nd̄aȳj̄ nq̄ nayó'o. Ta saá kutak̄u na ndi'i saá k'iv̄j̄ ña v̄axi, ta nduu na nasut̄j̄, na kasa chiño nq̄ Ndios ta nq̄ Jesucristo, ta ka'nda chiño na x̄i'in ra ñii mil kujȳa.

⁷ Tá ndi'i n̄j̄ya'a mil kujȳa yó'o, ta ñaángel ña ti'ví Ndios saña ñanim̄ ndiv̄a'a ká'no ña kúu Satanás.

⁸ Ta ním̄ ndiv̄a'a yó'o keta ña k̄o'ɔn ndík̄a ña x̄a'á ña sandá'ví ña n̄v̄i na táku ndi'i saá ñoȳiv̄i, na kúu na s̄áa ini x̄ini Ndios, ta kúu na nañoo Gog x̄i'in nañoo Magog. Ña Satanás nakaya ña ndi'i n̄v̄i yó'o ña k̄o'ɔn na kani tá'an x̄i'in n̄v̄i na ndík̄on Ndios. Kūa'á ní n̄v̄i nakaya ña Satanás; nd̄at̄an kūa'á ní yot̄j̄ ña yóo yu'̄u m̄j̄ni, saá koo kūa'á ní n̄v̄i na nakutá'an ña kani tá'an na x̄i'in n̄v̄i na ndík̄on Ndios.

⁹ N̄v̄i na k̄o'ɔn kani tá'an x̄i'in nañoo Ndios kee na ndi'i saá x̄i'ña nq̄ ño'q̄, ta ndík̄a na k̄o'ɔn na ta x̄āa na ta kono nduu na ñoo ña kúu ña kí'ví ní ini Ndios x̄ini ra. Ta saá Ndios taxi ra ña k̄yoo ño'q̄ x̄ix̄j̄ ña kee ñoȳiv̄i n̄j̄no, ta ka'mi ña ndi'i n̄v̄i na s̄áa ini x̄ini Ndios, ta ndi'i x̄a'á nayó'o.

¹⁰ Ta saá naángel Ndios tiin na ñanim̄ ndiv̄a'a ká'no, ña kúu ña sandá'ví n̄v̄i, ta sakana táku na ña nq̄ ndík̄a x̄ix̄j̄ ño'q̄ x̄i'in ño'q̄ ká'ndi ña nan̄j̄ azufre. Ta m̄j̄i nq̄ x̄ix̄j̄ ño'q̄ yó'o kúu nq̄ xa s̄akana na tikitj̄ t'í ȳj̄yo ní k̄aa x̄i'in t̄ap̄rofeta vatá t̄a k̄isa chiño nq̄ rí. Ta saá ndiv̄i ño'q̄ x̄o'v̄j̄ ní ndi'i nayó'o ndi'i saá k'iv̄j̄ ña v̄axi.

T̄o'ɔn yó'o ká'̄an ña ndí Ndios kasa nani ra x̄a'á kūachi n̄v̄i

¹¹ Ta x̄ini j̄ ñii táȳj̄ ȳj̄j̄ tón t̄o'ó ká'no, tón yaa kúu nó, ta Ndios kúu t̄a t̄a yóo nq̄ táȳj̄ yó'o. Ta ñoȳiv̄i nq̄ ño'q̄ x̄i'in ñoȳiv̄i n̄j̄no kee ña x̄ino ña kūa'̄an x̄iká ña nq̄ Ndios, ta nd̄a ñii n̄v̄i ɔn kuchiño koto k̄a na ña.

¹² Ta saá x̄ini j̄ ndi'i na n̄xi'j̄, na x̄ikuu naná'no x̄i'in na x̄ikuu nandá'ví. Ta ndi'i nayó'o ȳita na yat̄in nq̄ yóo táȳj̄ ȳj̄j̄ tón t̄o'ó ká'no. Ta saá nan̄on̄a kūa'á ní tutu nq̄ n̄k̄a'ȳj̄ ña ke'é ndi'i n̄v̄i k'iv̄j̄ x̄itak̄u na ñoȳiv̄i. Ta saá

nanona inkā tutu nqo njka'yi kivi ndi'i nivi na kutaku xí'in Ndios ndi'i saá kivi ña vaxi. Ta saá Ndios kisa nani ra xa'a kuachi ndi'i nivi na nixi'i. Nii ki'va ndatán yóo ña ke'é nivi ña njka'yi nqo tutu, saá yóo ña kisa nani Ndios xa'a na.

¹³ Ta saá xini j takuii mini ntaxi rá ndi'i nivi na nixi'i ini takuii yó'o, ta kee nayó'o ku'ān na nqo yóo Ndios. Saá tuku xini j ndi'i nivi na nixi'i, na kúu na ndóo ñii xiiña nqo naní Hades, ta kee ndi'i nayó'o, ta ku'ān na nqo yóo Ndios ña kasa nani ra xa'a kuachi na. Ta Ndios kisa nani ra xa'a kuachi ñii ñii nayó'o, ndatán yóo ña ke'é na.

¹⁴⁻¹⁵ Ta saá naängel Ndios tjin na ndee ña xá'ni nivi, ta tjin na ña naní Hades, ta sákana na ñayó'o, nakoyo ña nqo ndikā xixi ño'q ndi'i saá kivi. Ta saá tuku naängel Ndios tjin na ndi'i nivi na on kqó kivi ní-ka'yi nqo tutu nqo njka'yi kivi nivi na kutaku xí'in Ndios, ta sákana na nivi yó'o ña nakoyo na nqo ndikā xixi ño'q. Ta ña kundo'o nivi yó'o naní "ña kivi na yichí qvi."

21

*Tq'on yó'o ká'an ña xa'a
ndasaá nduxáá ñoyívi ñino xí'in ñoyívi ño'q*

¹ Ta saá xini j ndi nduxáá ñoyívi ñino xí'in ñoyívi ño'q, chi on kqó ka ñoyívi ñino ñanoó, ta on kqó ka ñoyívi ño'q ñanoó, ta saá tuku on kqó ka mini takuii.

² Ta saá xini j ñoo yji ña kúu ñoo Jerusalén ña xaá, vaxi noo ña ñoyívi ñino yóo Ndios. Livi ní káa ñoo yó'o, ndatán livi káa ñaña'a ná livi ní tikqto ndixin xa'a ña tondá'a ná, saá yóo ñoo, xini j.

³ Ta saá xini j so'oj tq'on ña kixi nqo yóo táyi yji tón tq'ó ká'no ñoyívi ñino, ta xí'in ndi'i ndee ña ká'an ña, káchí ña saá:

—Ñoo yó'o kúu ñoo Ndios nqo ndi'i saá kivi ña vaxi kutaku ra xí'in nivi na ndikqon ña'á, ta nivi yó'o kuu na ñaño Ndios. Ta mji Ndios kuu ra Ndios mji na, ta ndá ñii kivi on sandakoo ra na.

⁴ Ndios yakón ra ña sanayaa ra ndutā nduchū nqo na xa'a ña xaku na. Ta ndá ñii ka yichí on kivi ka na, ni on kóo ka ña kuchuchú ini na, ni on kóo ka ña kuaku na xa'a, ni on kóo ka ña kuki'vi ka yiki koñu na, ta ndi'i ña nixq'vi na tá yachí on kóo ka ñayó'o.

⁵ Ta taq ta yóo táyi yji tón tq'ó ká'no njka'an ra, káchí ra saá:

—Vitin yi'j ndasa xaá j ndi'i ña kuva'a tá yachí.

Ta tuku njka'an ra xí'in j, káchí ra saá:

—Taa ún tq'on ña ká'an j xí'in ún chi tq'on ña ndaq ña ndixa kúu ña —káchí ra.

⁶ Ta tuku njka'an ra xí'in j, káchí ra saá:

—Vitin xa kundivi ndi'i chiño ña chitónj kundivi ñoyívi nqo ño'q. Ta yi'j, naní j "Alfa xí'in Omega"* chi yi'j kúu tanqó, ta yi'j kúu tasondí' nqo ndi'i ña yóo. Ta ndi'i nivi na yichí takuii, taxi siji j takuii ko'o na. Ta takuii yó'o kómí rá ndee ña taxi rá kutaku nivi ndi'i saá kivi ña vaxi.

⁷ Ta ndi'i nivi na kündeé nqo ña on vá'a ta on vása ní-sandakoo na yichí j, nayó'o naki'in na ndi'i ñava'a taxi j nda'a na. Ta ndi'i saá kivi ña vaxi yi'j kuu Ndios mji na, ta nayó'o kuu nasa'ya mji j.

* **21:6** "Alfa" kúu kivi letra ñanoó alfabeto tq'on griego, ta "Omega" kúu kivi letra sondí' alfabeto yó'o.

8 Ta n̄ivi na s̄andakoo yichij chi yí'ví na k̄oṭo x̄o'v̄i na x̄a'á j, ta n̄ivi na on vása kándixa yí'j, ta n̄ivi na ké'é ndi'i saá noṭ ña on vá'a ñakini, ta n̄ivi na xá'ni ink̄a n̄ivi, ta ndi'i ṭaṭa ṭa k̄i'vi kuāchi x̄i'in ña'á ñá on s̄iv̄i ñásí'í ra kúu, án ndi'i ña'á ñá k̄i'vi kuāchi x̄i'in ṭaṭa ṭa on s̄iv̄i yij ñá kúu, ta n̄ivi na nákuati tásin x̄a'á ink̄a n̄ivi, ta n̄ivi na k̄isa ká'no ñaidolo án ñaimagen ña on s̄iv̄i Ndios ndino'o kúu, ta n̄ivi na ká'an ñavatá, ndi'i n̄ivi yó'o x̄inj ñó'ó k̄o'ṭon na koyo na noṭ ndík̄a noṭ x̄ix̄i ño'o x̄i'in ño'o ká'ndi ña nan̄i azufre. Ta ña x̄o'v̄i na ñayó'o nan̄i “ña n̄ix̄i'j na yichij ov̄i” —káchí Ndios, n̄ik̄a'an ra x̄i'in j.

T̄o'on yó'o ká'an ña x̄a'á ñoo Jerusalén ña x̄a'á

9 Ta saá x̄inj j ñii ñatá'an na ux̄a naángel na x̄inj'i ux̄a copa noṭ x̄i'ño'o ux̄a ñayo'v̄i ní n̄ix̄o'v̄i n̄ivi na x̄itaku tá xa yatin k̄ix̄aa k̄iv̄i sondí'í ñoyívi. Ta ñaángel yó'o k̄ix̄aa ña noṭ j, ta n̄ik̄a'an ña x̄i'in j, káchí ña saá:

—Na'a, kixi ún noṭ j, ta saná'aj yó'o ñáña'á ñá koo ñásí'í Ndikachi —káchí ñaángel x̄i'in j.

10 Ta saá k̄ix̄aa Níma Ndios ta s̄akundixin ní m̄ij ña yij, ta x̄inj'i ña yij n̄ix̄a'an j x̄i'in ña ñii yuk̄u ká'no ña síkón ní. Ta saná'a ña yij ñoo yij ña kúu Jerusalén ña x̄a'á. Ta saá x̄ito j ndi nd̄a ñoyívi ñino noṭ yóo Ndios v̄axi noo ñoo yij yó'o ña k̄ix̄aa ña nd̄a ñoyívi noṭ ño'o.

11 Ta ñoo yij ká'no yó'o livi ní yé'e táxa ña, chi ña yé'e táxa káku ña noṭ ña yé'e m̄ij Ndios. Ta ndatán yé'e táxa yuṭ livi ña yá'ví ní, ña nan̄i jaspe, saá yóo ña. Ta ndatán yóo yuṭ yé'e ña táxi koto yó nd̄a ink̄a tá'ví s̄ata ña, saá yóo yuṭ livi yó'o.

12 Ñii nama ká'no ní ta síkón ní ña, x̄ino nduu ña ñoo yij yó'o. Ta nama yó'o kómí ña ux̄u ov̄i yé'é, ta ñii ñii yé'é ñindichi ñii ñaángel, ta ñii ñii yé'é n̄ik̄a'yj ña x̄i'in k̄iv̄i ñii na ux̄u ov̄i ṭaṭa na x̄ikuu sa'ya ṭaIsrael kujya x̄ina'á, chi sa'ya ñani síkuá ṭaIsrael yó'o nduu na ux̄u ov̄i ti'vi ná'no n̄ivi na kúu n̄ivi naño Israel. Ta yé'é ñanoṭ n̄ik̄a'yj ña x̄i'in k̄iv̄i sa'ya ṭaIsrael ṭanoṭ, ta yé'é ñaov̄i n̄ik̄a'yj ña x̄i'in k̄iv̄i sa'ya ra ṭaov̄i, ta saá n̄ix̄aa n̄ik̄a'yj k̄iv̄i ndi'i na ux̄u ov̄i sa'ya ṭaIsrael noṭ ña ux̄u ov̄i yé'é ña kómí nama ña x̄ino nduu s̄ata ñoo yij ká'no yó'o.

13 Ta un̄i yé'é x̄ito ña chí noṭ kána ño'o, ta ink̄a un̄i yé'é x̄ito ña chí norte, ta ink̄a un̄i yé'é x̄ito ña chí sur, ta ink̄a un̄i yé'é x̄ito ña chí noṭ ku'a'an ketá ño'o.

14 Ta ux̄u ov̄i x̄i'ña x̄a'á nama ña x̄ino nduu ñoo yij ñó'ó ux̄u ov̄i yuṭ ná'no. Ta ñii ñii ña ux̄u ov̄i yuṭ yó'o n̄ik̄a'yj ña x̄i'in k̄iv̄i ñii nat̄aṭa na x̄ikuu ux̄u ov̄i naapótol na k̄isa chíño noṭ Ndikachi. Saá chi yuṭ ñanoṭ n̄ik̄a'yj ña x̄i'in k̄iv̄i ñii ṭaapótol, ta yuṭ ñaov̄i n̄ik̄a'yj ña x̄i'in k̄iv̄i ink̄a ṭaapótol, ta saá n̄ix̄aa n̄ik̄a'yj k̄iv̄i ndi'i na ux̄u ov̄i naapótol noṭ ña ux̄u ov̄i yuṭ ña kúu ña ñó'ó x̄a'á nama yó'o.

15 Ta ñaángel ña n̄ik̄a'an x̄i'in j ní'í ña ñii ña ndatán káa yit̄on nd̄akú, ta nina oro kúu ña. Ta ñaángel x̄inj ñó'ó ña ñayó'o x̄a'á ña cho'on k̄i'va ña ndasaá kúu k̄i'va ña kómí ñoo yij ká'no. Ta cho'on k̄i'va ña nama síkón ña x̄ino nduu s̄ata ñoo yó'o, ta cho'on k̄i'va ña ndi'i yé'é ña kómí nama yó'o.

16 Ta kom̄i kúu sij̄n ñoo yij ká'no yó'o, ta ñii kúu k̄i'va ña kómí ñii ñii sij̄n ñoo yó'o. Ñii kúu k̄i'va ñandík̄a ña, x̄i'in ñakan̄i ña, ta x̄i'in ñasíkón

ña. Ta ñii ñii sijn ña, ña kúu ñakánj ña xí'in ñandíkạ ña, ta xí'in ñasikón ña, kómí ñii ñii sijn yó'o ọvị mil ọvị ciento kilómetro.†

17 Ta saá chọ'on kị'va ñaángel ñandíkạ nọọ kuikon nọọ ña xịno nduu sạtạ ñoo yịi yó'o, ta kómí ña ñii ciento ọvị sịkọ kọmị vạvi nda'ạ tạ. Chi ñakị'va chọ'on ñaángel yó'o ñii kúu ña xí'in kị'va ña chọ'on nịvi.

18 Ta nọọ sịkón kọvạ'a ña xí'in nina yụu livi ña yé'e táxa, ña nọọ jaspe. Ta mịi ñoo yịi ká'no kọvạ'a ña xí'in nina mịi oro. Ta ndạtán yóo yụu yé'e ña táxi koto yó ndạ inka tá'vị sạtạ ña, saá yóo oro yó'o.

19 Ta ña ụxụ ọvị yụu ná'no ña ñó'o xạ'ạ nọọ ña xịno nduu sạtạ ñoo yó'o, kómí ña kuạ'ạ ní yụu ña livi ní, ta yá'vị ní. Yụu ká'no ña nọọ kómí ña yụu livi ña nọọ jaspe ña kúu yụu ña yé'e táxa. Yụu ká'no ña ọvị kómí ña yụu livi ndí'í, ña nọọ zafiro. Yụu ká'no ña ọvị kómí ña yụu livi kuịi ndí'í, ña nọọ ágata. Yụu ká'no ña kọmị kómí ña yụu livi kuịi, ña nọọ esmeralda.

20 Yụu ká'no ña ọvị kómí ña yụu livi yá'á kuá'á ña nọọ ónice. Yụu ká'no ña ñiñọ kómí ña yụu livi kuá'á ña nọọ cornalina án rubí. Yụu ká'no ña ñaxạ kómí ña yụu livi kuáán yá'á ña nọọ crisólito. Yụu ká'no ña ña nọọ kómí ña yụu livi kuáán yaa ña nọọ topacio. Yụu ká'no ña ñaxụ kómí ña yụu livi kuịi kuáán ña nọọ crisopraso. Yụu ká'no ña ụxụ ñii kómí ña yụu livi ndí'í kuá'á, ña nọọ jacinto. Yụu ká'no ña ụxụ ọvị kómí ña yụu livi ndí'í ndino'o, ña nọọ amatista.

21 Ta ña ụxụ ọvị yé'e ña kómí nọọ ña xịno nduu sạtạ ñoo yịi, ñii ñii yé'e yó'o kọvạ'a ña xí'in ñii yụu yaa ña livi ní, ña yá'vị ní, ña nọọ perla. Ụxụ ọvị kúu yé'é, ta ụxụ ọvị kúu perla ná'no yó'o. Ta yichị ká'no ñoo yó'o, nina ñaoro kúu ña. Ta nọọ yichị yó'o, ndạtán yóo yụu yé'e ña táxi koto yó ndạ inka tá'vị sạtạ ña, saá yóo ña.

22 Ta ñi-xini j ndạ ñii ve'e ñọ'o ñoo yịi ká'no yó'o, chi ndạtán yóo ve'e ñọ'o ñoo yó'o, saá yóo mịi Ndios, Tạ tạ kómí ndi'i ndeę, xí'in Ndikachi tí yóo xí'in ra.

23 Ta ñoo yịi ká'no yó'o ọn vása xini ñó'ó kạ ña nandị ñọ'o yé'e ká'no ña ye'e ndivi, ni ọn vása xini ñó'ó ña ye'e tíyọọ nọọ ñañoó, saá chi mịi Ndios xí'in mịi Ndikachi kúu na livi ní ká'no yé'e ñoo yó'o.

24 Ta ñvi na kịxi ndi'i saá ñoo ñoyivi na kúu na kándixa Jesucristo, nayó'o kuu na kutakụ nọọ yé'e yó'o. Ta ndi'i ñvi na xịkuu narey ná'no na xịkomí ndeę xí'in ñakuíkạ, nayó'o xaạ na taxi na ñavạ'a xịkomí na nda'ạ Ndios.

25 Ta ndi'i saá kịvị kuu nóná ụxụ ọvị yé'e ña kómí nọọ ña xịno nduu sạtạ ñoo yó'o. Ọn nakasi kạ na yé'e yó'o, chi ndạ ñii yichị ọn kóo kạ ñoo naa, ndạtán ñixịyo ñoyivi yata.

26 Ta ñvi na kịxi ndi'i saá xiiña ñoyivi, na kúu na xịkomí ndeę ná'no án na ñakị'in kuạ'ạ ní ñatọ'ó, nayó'o xaạ na ta taxi na ndi'i ndeę xí'in ndi'i ñatọ'ó nda'ạ Ndios.

27 Ta ndạ ñii ña kúu ñakini, ni ñayakụ ọn kuchiño kị'vi ña ñoo yịi yó'o. Ni ndạ ñii ñvi na kúu na ké'é ñakini, ni ñvi na ká'ạn ñavatá, ọn kuchiño kị'vi na ñoo yịi yó'o. Ndasá kuiti ñvi na ñika'yị kịvị nọọ tutu ña kómí Ndikachi kúu ñvi na kuchiño kị'vi ñoo yịi yó'o, chi nọọ tutu yó'o yóo kịvị ndi'i ñvi na kutakụ xí'in Ndios ndi'i saá kịvị ña vạxi.

† 21:16 Ọvị mil ọvị ciento kilómetro kúu ụxụ ọvị mil estadio.

22

1 Ta saá ñaángel saná'a ña yí'j ñii yuta xí'in takuí ndii, ta takuí yó'o kúu tá táxi ndeë ña kutakú ñivi. Ta ndatán yóo ña náye'e táxa yuyú yé'e saá yóo ña náye'e takuí yuta yó'o. Takuí yó'o kúu tá káku mji ñoq yóo táyi yíj tón to'ó ká'no ñoq xá'nda chiño Ndios xí'in Ndikachi,

2 Ta xíno takuí yó'o kuá'an rá ma'ño yichí ká'no ña yóo ñoo yíj ká'no. Ta ovi tá'ví saá yu'u yuta yó'o yíta yiton, ta kóon ku'i nda'a nó. Ta ñivi na kaxi ku'i yó'o kutakú na ndi'i saá kivi ña vaxi. Ta yiton yó'o táxi nó kóon uxú ovi ñoq ku'i nda'a nó, chi ñii ñii yoo táxi nó kóon ku'i nda'a nó. Ta yukú nda'a yiton yó'o va'a sanda'a ña ndi'i ñoq kue'e ñivi na kúu na kixi ndi'i saá ñoo.

3 Ta nda ñii ká ña kómí chi'ña, on kóo ká ña ñoo yíj yó'o. Ta táyi tón to'ó ká'no Ndios xí'in Ndikachi kunakaá nó ñoo yíj yó'o, ta ndi'i ñivi na kúu na kisa chiño ñoq ra, nayó'o kasa ká'no na ra.

4 Ta ndi'i ñivi yó'o ndixa koto na ñoq ra, ta ka'yí kivi ra ta'ya ñii ñii na.

5 Ta ñoo yíj yó'o nda ñii kivi on kuñoó ká ña, ta on vása koni ñó'ó ká ñivi ño'q va'a ña natoon na, ni on koni ñó'ó ká na ño'ó ká'no ña ye'e ndivi, chi mji Ndios kúu ta'a ta ye'e ñoo yíj yó'o. Ta ñivi na yóo xí'in Ndios ka'nda chiño na xí'in ra ndi'i saá kivi ña vaxi.

To'on yó'o ká'an ña xa yatin ní vaxi kivi ña ndikó Jesucristo ñoyívi yó'o

6 Ta saá ñaángel ñika'an ña xí'in j, káchí ña saá:

—To'on yó'o kúu ña ndaá ña ndixa. Mji Ndios, taKá'no ñoq yó, ta kúu ta'a ta ñika'an ini naprofeta kuyá xina'á, vitin xa t'ví ra ñaángel mji ra ña ko'on ña taxi ña kundaá ini ñivi na kisa chiño ñoq ra xa'a ña kama ní kundivi.

7 Ta ñika'an Jesucristo to'on yó'o:

—jKoo ti'va ndó! jKama ní xaá j! Ta nákaa ñasíj ní ini ñivi na kisa ndivi to'on Ndios ña yóo ñoq tutu yó'o —káchí ra.

8 Ta yí'j, taJuan, xini so'o j ta xini j xí'in nduchú ñoq j ndi'i ñayó'o ña sanatívi Ndios ñoq j. Tá ndi'i ñya'a ña xini so'o j ta xini j yó'o, ta saá xikuxítí j nda ñoq ño'q ñoq ñíndichi ñaángel, ña kúu ña saná'a ña xini j ta ña xini so'o j, chi kóni j kasa ká'no j ñaángel yó'o, níkúu.

9 Ta ñika'an ñaángel xí'in j, káchí ña saá:

—On ke'é ún saá, on kuxítí ún ñoq j. Saá chi ndatán yóo mji ún xí'in nañani ún naprofeta xí'in ndi'i inká ñivi na kisa ndivi ña ká'an to'on ña yóo ñoq tutu yó'o, saá yóo yí'j. Chi ndi'i yó kisa chiño yó ñoq Ndios. Xa'a ñayó'o xini ñó'ó ndasaá kuiti Ndios kasa ká'no yó —káchí ñaángel xí'in j.

10 Ta tuku ñika'an ñaángel xí'in j, káchí ña saá:

—On chikaá se'é ún to'on Ndios ña yóo ñoq tutu yó'o ña ká'an xa'a ña kundivi, chi xa yatin ní vaxi kivi ña kundivi ndi'i ñayó'o.

11 Ta vitin ñivi na ké'é ña on vá'a, ta nayó'o, va'a ná kundikón na ke'é ká na ña on vá'a. Ta ñivi na ké'é ñakini, nayó'o, va'a ná kundikón na ke'é ká na ñakini. Ta ñivi na ké'é ñava'a, ta nayó'o, va'a ná kundikón na ke'é ká na ñava'a. Ta ñivi na nátaxi xí'in mji ña kasa ndivi na ña kóni Ndios, ta va'a nayó'o ná kundikón na kasa ndivi ká na ndi'i saá ña kóni Ndios —káchí ñaángel xí'in j.

12 Ta ñika'an Jesucristo, káchí ra saá:

—jKoo ti'va ndó! jKama ní xaá j! Ta xí'in yí'j xaá ya'vi ña cha'vi j ñii ñii ñivi, ndatán yóo ña va'a án ña on vá'a ke'é ñivi yó'o.

13 Yì'ì nàní jì “Alfa xí'in Omega”, chi yì'ì kúu t̃nq̃o ta yì'ì kúu t̃sondí'í nq̃o ndi'i ña yóo ñoyívi. Kìvì ñanq̃o kixá'á ñoyívi, ta yì'ì kúu t̃a xa t̃ak̃u, t̃and̃a kixaa k̃ìvì sondí'í ñoyívi, ta t̃ak̃u k̃a jì —káchí Jesucristo.

14 Ta nákaa ñasijì ini ñjvi na kúu na nákata tik̃t̃q̃ na ña nduyaa ní ka ña,* chi nayó'o kukomí na ndayí kaxi na kuì'í tí kóon nda'a yit̃on, ta kuì'í yó'o táxi kutak̃u na ndi'i saá k̃ìvì ña ṽaxi. Nayó'o kukomí na ndayí k̃ì'vi na yé'é ña kómí ñama ña x̃ino nduu s̃at̃a ñoo yijì ká'no, ta saá kuchiño kutak̃u na ñoo yijì yó'o.

15 Ta ñjvi na kundq̃o ke'e s̃at̃a ñama ña x̃ino nduu ñoo yijì, kúu ñjvi na ké'é ña on vá'a ñakini, xí'in ñjvi na kúu na nákuati t̃ásín, ta nataa na kí'vi kũachi xí'in náña'a ná on s̃jví ñásí'í na kúu, án náña'a ná kí'vi kũachi xí'in nataa na on s̃jví yijì ná kúu, ndi'i ñjvi na xá'ni ink̃a ñjvi, ta ñjvi na kisa ká'no ña kúu ídolo án ña kúu imagen ña on s̃jví Ndios ndino'o kúu, xí'in ñjvi na kúsijì ní ini ká'an ñavatá, ta nd̃a lo'o on vása s̃ándakoo na ña s̃ándá'ví na ink̃a ñjvi. Ndi'i ñjvi yó'o on kukomí na ndayí k̃ì'vi na kutak̃u na ñoo yijì ká'no xí'in Ndios.

16 Ta tuku ñjka'an Jesucristo, káchí ra saá:

—Yì'ì, t̃aJesús, xa t̃ì'ví ñaángel ña kisa chiño nq̃o j̃ xaa ña k̃a'an ña ndi'i t̃on yó'o xí'in ún. Saá chí kóni j̃ ña ndat̃'on ún xí'in ndi'i ñjvi na kándixa yijì ta nákutá'an na ñii ñii xiiña x̃a'a ña kisa ká'no na yì'ì. Ta yijì tuku ñaní j̃ “Tio'o nq̃o k̃aku yit̃on tón kúu t̃arey David.” Ta yijì tuku ñaní j̃ “T̃aa s̃a'ya ñani síkuá t̃arey David.” Ta tuku ñaní j̃ “K̃imi tí náye'e xit̃aan ní” † —káchí Jesucristo.

17 Ta Níma Ndios xí'in ñáña'a ñá livi ní ñá tond̃a'a xí'in Ndikachi, ká'an na káchí na saá:

—Na'a ndó kixi ndó nq̃o Ndios —káchí na.

Ta ndó'o na x̃inì s̃o'o t̃on yó'o, saá tuku k̃a'an ndó kachí ndó xí'in ink̃a ñjvi:

—Na'a ndó kixi ndó nq̃o Ndios —kachí ndó.

Ta ndó'o, ñjvi na yíchi takuií, ṽa'a kixi ndó ko'o ndó takuií tá taxi kutak̃u ndó ndi'i saá k̃ìvì. Ṽa'a kixi ndi'i ndó ko'o ndó takuií yó'o, chí takuií tá s̃ání'í Ndios ndó'o kúu rá.

18 Ta yijì t̃aJuan, ndixa ká'an j̃ xí'in ndó'o, ñjvi na kúu na x̃inì s̃o'o t̃on yó'o ña kúu t̃on ña ñjka'an Níma Ndios ini j̃ x̃a'a ña taa j̃ ña nq̃o tutu yó'o. Ndixa ndát̃'on j̃ xí'in ndó, káchí j̃ saá: Tá yóo ñjvi na chinóo k̃a t̃on ña nasama na ña ká'an t̃on Ndios ña ñjtaa j̃ nq̃o tutu yó'o, ta Ndios chinóo k̃a ra ñaỹ'vì ní x̃o'vì ñjvi na ke'é saá. Nd̃at̃an yóo ña ká'an tutu yó'o x̃a'a ñaỹ'vì ní x̃o'vì ñjvi, ñii k̃ì'va saá x̃o'vì ní ñjvi yó'o.

19 Saá tuku tá yóo ñjvi na kindaa t̃on Ndios ña ñjtaa j̃ nq̃o tutu yó'o, ta Ndios kindaa ra ndayí ña kutak̃u nayó'o xí'in ra ndi'i saá k̃ìvì ña ṽaxi. Ta saá tuku Ndios kindaa ra ndayí ña k̃ì'vi nayó'o kutak̃u na ñoo yijì ká'no, ta kindaa ra nda'a nayó'o ndi'i ñava'a ña ká'an tutu yó'o x̃a'a.

20 T̃aa t̃a kisa ndaa x̃a'a t̃on yó'o ká'an ra xí'in ndó, káchí ra saá:

—Ndixa kama ní ndikó j̃ —káchí ra.

Ta ndi'i ñjvi na kándixa ña ká'an ra káchí na saá:

—Saá ná koo ña. j̃Na'a, kixi ún, Tata Jesús, T̃aa t̃aKá'no nq̃o yó!

21 Ta Jesucristo T̃aa t̃aKá'no nq̃o yó, ná ke'é ra ñava'a ní xí'in ndi'i ndó'o. Saá ná koo ña.

* 22:14 Ña nákata ñjvi tik̃t̃q̃ na ká'an ña x̃a'a ña s̃ándakoo ñjvi ña ké'é na ña on vá'a. † 22:16 Ndi'i k̃jví yó'o ká'an ña x̃a'a Cristo, t̃aa t̃a t̃ì'ví Ndios ña sak̃aku ra ñjvi.